Digitized by Google

71
3 G
11'

M

13
17
A
6

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTIQVAE
COLLECTIONES
DECRETALIVM

CVM Antonij Augustini Episcopi
Ilerdensis notis.

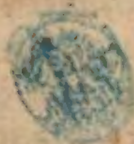
Vide aliam editionem in 2bus tomis, et tom. 2. epistolas Antonii Augustini &c. Josu

Digitized by Google

71-3-9-11

ANTIQVAE COLLECTIONES DECRETALIVM.

CVM Antonij Augustini Episcopi Ilerdensis notis.

Editionis licentia, & approbatio post tertiam collectionem quęratur.

Digitized by Google

AD GREGORIVM XIII. PONT. MAX.

PRAEFATIO.

VM iuris Pontificij GREGORI fontes, atque origines exquirere, non leuē esse putarē ad id cognoscendum, atque enucleandum aditum: diu, multumq. in conciliorum libris, Pontificū Maximorum rescriptis, veterum decretorum, atque epistularum, vt vocant, decretalium collectionibus, in Græcorum denique de eisdem rebus tum regulis, quos canones ipsi appellant, tū interpretationibus, ac lucubrationibus sum versatus. Illa tunc admirabar veterum felicissima tempora, quibus maxima ingenia in religionis Christianæ propagatione operam nauarunt suam, à Constantino Maximo Augusto ad Leonem, & Marcianum Imperatores; in quib. eluxerunt Athanasius, Gregorius cognomento Theologus, Basilius, Io. Chrysostomus, Epiphanius, Cyrillus apud Græcos; apud nostros Hilarius, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus; et qui eodem tempore clauum istum tenuerunt, et claues Romanæ, atq. vniuersalis ecclesię Damasus, Cælestinus, Innocentius, et Leo ille Magnus. In his enim summa sapientia, et diuinarum, humanarumq. rerum cognitio, cum singulari pietate, atq. eloquentia magnopere contendere visa est. Neque illis antiquiores omittēdi sunt apud Græcos clarissimi viri Dionysij duo, alter Areopagites dictus, alter Alexandrinus, Origenes, Clemens Alexandrinus, & Gregorius Thaumaturgus; apud nostros Cyprianus, Tertullianus, Lactantius, et Clemens Pontifex Romanus, alijque permulti Clemētis successores. Ita per hos, quorum nomina expressi, factum est; vt illorū temporum concilijs, atque decretis, alijsq. varijs scriptorum monumentis nihil habeamus aut magis pium, aut magis ad fundamēta religionis, nostrique iuris perquirenda accommodatum. Verum enim vero nescio quomodo, barbarorum tyrannide omnes bonas disciplinas vexante, vix nobis in tantis tenebris aliquot singulari pietate viri faces præluxerunt, sacrasq. res, atq. hæc ipsa iura, si minus diserte, non tamen ineptissime tra

ctarunt. Illud quidem certe his posterioribus viris debemus, quod eorũ opera factum est, vt multæ superiorum lucubrationes non perierint. In primis laudandi sunt Isidori Hispani duo, qui et Pontificum Romanorũ epistulas, et omnium conciliorum decreta collegerunt. Hos secuta est breuior canonum collectio, cui titulus fuit corpus canonum, cuius Nicolaus, et Leo Quartus apud Gratianum distin. xix. et xx. mẽtionem faciũt, eam nuper Moguntiæ editam vidimus. Hos possumus fontes iuris Pontificij apud Latinos appellare. Græcos habuisse certum est, qui omnia cõciliorum acta, regulasq. collegerint: Antiquissimus Sabinus fuit Heracleę Thraciæ Macedonianus Episco pus, cuius mentio fit in ecclesiasticis Socratis historijs. Quæ ad manus meas peruenerunt, duo genera collectionum sacrarum regularum, siue canonum sunt. Namq. Alexius Aristenus, Ioannes Zonaras, et Theodorus Balsamon verbis conciliorum, et quorundam veterum Episcoporum, qui canones conscripserunt, relatis, interpretationes addunt suas. At Ioannes Scholasticus, et Photius ambo Constantino politani Antistites, et Matthaeus Blastares monachus, et Cõstantinus Harmenopulus, et his omnibus breuior Arsenius sub certis quibusdam titulis sententias canonum comprehendunt, adiectis etiã legum de eisdem rebus decretis; ex quo factum est, vt id genus librorum Nomocanones appellarent. Horum antiquissimus Ioannes est cognomẽto Scholasticus, quo Patriarcha Iustinianus legum Romanarũ collector est mortuus. Photius Isidoro Hispalensi posterior fuit, Constantinus, et Matthæus Iuone, et Gratiano antiquiores non fuerũt. Ipsa quoque acta multorum conciliorum exstant, quorum lectione maxime iuris Pontificij cognitio augeri potest. Superioribus Græcis non dissimiles fuerunt apud nos Martinus Braccarensis, Dionysius Exiguus, atq. Cresconius: duo illi tantum interpretes verborum, Cresconius artem aliquam excogitauit, quamuis et ipse idem Martinus aliquem canonum ordinem est secutus. Sed Cresconius locos edidit communes, in quos et Pontificum, et cõciliorum decreta collocauit. Sed hic vsus esse videtur eo tantum libro, quem corpus canonum appellamus; in quo nulla Pontificum decreta sunt supra Syricium Pontificem, nulla concilia præter Græca, & Africana, quæ etiam exstant Græce cõscripta. Idem Cresconius Ferrandi Carthaginiensis diaconi mentionem facit, qui de eadẽ re breuiter scripserit, Gratianus Fulgentij, nisi forte idem sit scriptor; horum nos scripta non vidimus. Secutæ sunt pleniores Decretorũ collectiones Burchardi Vormaciensis, Deusdedit presbyteri Cardinalis, Anselmi Lucẽsis, et Iuonis Carnotensis, cuius nomine et Panormia, et Decretum inscribitur. Exstare etiam dicitur Gregorij presbyteri collectio, Polycarpus inscripta, qua

nos ad-

nos adhuc caremus.Horum non inutilis laborfuit, ex omni rescriptorũ,
et conciliorum genere,& ex scriptis sanctorum patrum,capita quædam
in locos certos communes digesta referre.In quibus conantur Romanæ
istius ecclesiæ,quæ omnium est semper mater,et magistra, auctoritatem,
et potestatem, priuilegiaq.ecclesiarum , et personarum ecclesiasticarum
aduersus impios,et audaces viros tueri; docere denique quid inferiores
seruare oporteat,quid in causis,ac litibus ecclesiasticis a superioribus sit
obseruandum;aliaque in hanc sententiam multa collegerunt.Sed Gratia
nus eorum omnium luminibus obstruxit multis quæstionibus,et distin-
ctionibus additis,et ex iure ciuili Romanorum, quod eo tempore coepe
rat reuiuiscere,multis capitibus.Huic Gratiani collectioni Palea discipu
lus dicitur aliquot addidisse capita,quibus eius nomen adscribitur . Eo
nos hodie volumine vtimur:sit licet,vt ceterę collectiones,priuata aucto
ritate conscriptum.Gratiano sub Eugenio tertio mortuo,quæ postea col
lectiones conscriptæ fuerint,Ioannes Andreæ filius dilucide initio Gre-
gorianæ collectionis retulit,qua de re mox agemus.Earum nos exemplũ
edere,Pater Beatissime,sub tuo nomine cogitamus.Nam cum earum col
lectionum libros in Tarraconensi,& Barcinonensi ecclesia conseruari di
dicissem,nihil antiquius habui, posteaquam veluti postliminio post lon
gam peregrinationem meam in Hispaniam sum reuersus,quam eorum le
ctione librorum vti,eosq.cum Gregorianis conferre.Maximam inde vti
litatem adferri posse,facile deprehendi.nam et ipsa illa antiquitatis co-
gnitio,vt in ceteris rebus,propius accedit ad ipsarum rerũ originem ; et
vt fontiũ purior est haustus,sine illis sordibus,quæ in riuulis, & lacunis
hærere solent:sic in his pleno gurgite,atq. dilucidiore veterũ scriptorũ
sententijs fruimur.Multa sunt a Raimundo detracta,quæ nisi legantur,
vix relictorum sententiam deprehendimus.Ex vnius sæpe rescripti cor-
pore plura veluti membra sub varijs titulis posita,si iterum coniungan-
tur;multo facilius cognoscũtur.Inscriptionum hic quoque,et nominum
certior scriptura est,et errata nostrorum librariorum tum in his, tum in
alijs plerisque corrigimus.Coepit eius rei facere periculum Innocentius
Quartus,cum ex registris archetypis pleraq.mutanda esse censuit. Auda
cius Antonius Contius nuper,et IoannesQuinctinus,qui multa inserere
ausi sunt Pontificijs rescriptis.Eorum ego ingenium laudo,atq.quod dãt
minime aspernor;id tamen mihi malo exemplo fieri videtur,si quod pu
blica auctoritate accepimus,liceat nobis priuata voluntate interpolare.
Illi quidem præclare notas addunt,quibus sua ab alienis distinguantur:
at res est plena periculi; cum facile in his librarij labi soleant , & aliena
verba vel longius separata in nostrorum verborum numerum referre.

Digitized by Google

Huc accedit, quod illi permulta aut dedita opera, aut alia quacumq. de causa omittunt; quæ non minus vtilia sunt, quam ea, quæ adscribunt. Nostrum igitur consilium fuit, has separatim collectiones edere; easq. & notis, & scholijs, alijsq. auxilijs, ne haerere in eis fortasse lector posset, studiosos viros iuuare. Veterum autem interpretum, quorum nos ingenia suspicimus, glossas, vt vocant, alio tempore edere cogitamus, Vincentij, inquam, Hispani, Alani, Laurentij, Tancredi, Ioannis, Iacobi, et Rogerij; et si qui alij sunt, qui si velint sacramento contendere, a Bernardo Gregorianæ collectionis scholiaste magnam partem scholiorum repetere facile poterunt. Sed hæc alias. His vero ipsis, quæ exornare coepimus, vtinã perficere id possimus, quod magnopere optamus; vt digna res sit, quæ Sanctitati tuæ placere possit, et quę ad Pontificium ius, quod a te illustrari, atq. augeri exspectamus, aliquod adferat auxilium.

De quinque

DE QVINQVE VETERIB. COLLECTIONIBVS DEcretalium epiſtularum, ex Ioanne Andreæ filio, & alijs ſcriptoribus.

PRIMVS poſt Gratiani collectionem Bernardus Circa fuit, Papienſis Præpoſitus, mox Fauentinus Epiſcopus; qui ſub eiſdem fere titulis, quibus Gregoriana collectio, qua hodie vtimur, conſtat, Pontificum Maximorum epiſtulas Decretales collegit; quarum poſtremæ ſunt Alexandri Tertij, & Lucij Tertij, & aliorum ad Cæleſtinum Tertium, cuius nullum reſcriptum extat in hoc volumine. Hanc primam compilationem Henricus Oſtiēſis, & Io. Andreę filius, & Aegidius Bellamera appellant, ipſe Breuiarium Extrauagantium; qui ſcholia ſcripſerunt, librum primum vocant. Sic etiam ceteras collectiones alij compilationem ſecundam, tertiā, quartam, quintam; alij librum ſecundum, tertium, quartum, quintum appellauerunt. Idem Bernardus ſub eiſdem titulis ſummā ſcripſiſſe dicitur, cuius initium fuit: Profectus diſcipuli, gloria magiſtri: item ſcholia, ſiue gloſſulas eidem primæ collectioni adſcriptas. nos vidimus aliquot ſine nomine ſcriptas, ſed multo plures adſcriptis nominib. Vincentij, Alani, Tancredi, Laurentij, Rogerij, & aliorum. Bernardo antiquiores a Gulielmo Durante cognomine Speculatore, & ab eius interprete Io. And. F. fuiſſe dicuntur Ruſinus, Silueſter, Ioannes Hiſpanus, & alte. Ioannes Falenſis, ſiue Fanenſis, ſiue Fauentinus, vt alij referunt; quorum nos ſcripta nō vidimus. Hi fortaſſe aut corpore canonum vſi ſunt, aut Decretorum collectionib. Burchardi, Iuonis, Anſelmi, et Gratiani, et aliorum ſcriptorum.

Papienſem Bernardū imitatus eſt Gilbertus, atq. etiam Alanus, ſed nomē his præripuit Ioānes Gallenſis, ſiue Vallenſis, cuius liber ſecunda compilatio dicta eſt. Hic Volterris natus poſt duodecim annos a prima collectione eorundem Pontificum reſcripta collegit, itemq. Cæleſtini Tertij, eisdemq. mox addidit ſcholia quędam. Sed et Hugo Ferrariēſis Epiſcopus ab Innocētio Tertio ſæpe relatus, & Bernardus maior Compoſtellanus Archidiaconus huius collectionis interpretes fuerunt. Nos eorundem Scholia vidimus, quorum nomina ſupra ſcripſimus, Vincentij, in quam, Tancredi, Alani, Laurentij, & aliorum, non pauca etiam ſine nomine, quæ eiuſdem Ioannis fuiſſe putamus.

Tertiam collectionem coeperat idem Bernardus Compoſtellanus ex regiſtris Innocentij Tertij, eaq. aliquando Romana compilatio dicta eſt. Sed oſtenſi Romani, quod vſu iudiciorum minus recepta referret, ab eodem Innocentio impetrarunt, vt Pontificia auctoritate aliqua collectio ederetur. Cui rei Petrus Beneuētanus notarius præfectus eſt, anno xij. eiuſd. Pontificis. Tū primum publica auctoritate facta collectio eius Pontificij eſt: nam ſuperiores omnes ſiue Decretorum, ſiue Decretalium collectores priuata auctoritate ſcripſerunt: & reſcripta ab eis relata negari poterant, niſi ab Scriniarijs Romanæ eccleſiæ comprobarentur. Fuit huius collectionis interpres, vt Ioannes And. F. refert, Paulus Hungarus. nos eadem nomina in ſcholijs vidimus, quæ in alijs collectionibus.

Quartæ collectioni cauſam præbuit concilium generale Lateranenſe, in quo idem Pontifex capita LXXI. edidit, ſed & illo quinquennij ſpatio poſt tertiam collectionem aliquot ediderat cōſtitutiones. Ita duplex editio exſtat, altera canones eius tantum concilij cōtinet, altera alias quoque conſtitutiones. Eius interpres Vincentius fuiſſe dicitur: ego Ioānem, & Iacobum, & Robertum, ſiue Rogerium legi.

Quinta collectio Honorij Tertij conſtitutiones habet à Tācredo Bononienſi Archidiacono collectas, ſub ipſius Pont. Max. nomine. Eius interpres fuit Iacobus Albanus Fauentinus Epiſcopus Henrici Oſtienſis præceptor.

IN HIS COLLECTIONIBVS REFERVNTVR VERBA CONCILIORVM, QVORVM NOMINA HAEC SVNT.

NOMINA PONTIFICVM ROMANORVM, QVORVM RE*scripta referuntur.*

SACRORVM LIBRORVM
nomina hic relata.

SANCTORVM PATRVM
nomina.

ALIORVM SCRIPTORVM,
& librorum nomina

NOMINA OMNIVM PONTIFICVM ROMANORVM.

75 Martinus 647.
Eugenius 654.
Vitalianus 657.
Adeodatus 672.
Domnio 676.
80 Agatho 679.
Leo Iunior 682.
Benedictus Iunior 684.
Ioannes quintus 685.
Cono 686.
85 Sergius 687.
Ioannes sextus 701.
Ioannes septimus 705.
Sisynnius 707.
Constantinus anno eod.
90 Gregorius Iunior 716.
Gregorius tertius 731.
Zacharias 741.
Stephanus Iunior 752.
Stephanus tertius, dictus Iunior eod. men.
95 Paulus 757.
Stephanus quartus, dictus tertius 768.
Hadrianus 772.
Leo tertius 796.
Stephanusquintus, dictus quartus 816.
100 Paschalis 817.
Eugenius Iunior 824.
Valentinus 827.
Gregorius quartus 828.
Sergius Iunior 844.
105 Leo tertius quartus 847.
Benedictus tertius 855.
Nicolaus 858.
Hadrianus Iunior 867.
Ioannes octauus 872.
110 Marinus dictus Martinus Iunior 882.
Hadrianus tertius 884.
Stephanus sextus, dictus quintus 885.
Formosus 891.
Bonifacius sextus 895.
115 Stephanus septimus, dictus sextus 896.
Romanus. 897.
Theodorus Iunior eod. an.
Ioannes nonus eod.an.
Benedictus quartus 898.
120 Leo quintus 902.
Christophorus eod.an.
Sergius tertius 903.
Anastasius tertius 910.
Lando 912.
125 Ioannes decimus 913.
Leo sextus 928.
Stephanus octauus, dictus septimus eod. an.
Ioannes vndecimus 930.
Leo septimus 935.
130 Stephanus nonus, dictus octauus 939.
Marinus Iunior, dictus Martinus tertius 942.
Agapetus Iunior 946.
Ioannes duodecimus 956.
Leo octauus 964.
135 Ioannes tertiusdecimus 965.
Benedictus quintus, dictus sextus 972.
Bonifacius septimus 974.
Benedictus sextus, dictus septimus 975.
Ioannes quartusdecimus 984.
140 Ioannes quintusdecimus 985.
Ioannes sextusdecimus 995.
Gregorius quintus eod.an.
Siluester secundus 998.
Ioannes septimusdecimus 1003.
145 Ioannes octauusdecimus eod.an.
Sergius quartus 1009.
Benedictus septimus, dictus octauus 1012.
Ioannes nonusdecimus 1024.
Benedictus octauus, dictus nonus 1032.
150 Gregorius sextus 1045.
Clemens secundus 1047.
Damasus secundus 1048.
Leo nonus 1049.
Victor secundus 1055.
155 Stephanus decimus, dictus nonus 1057.
Nicolaus secundus 1059.
Alexander secundus 1061.
Gregorius septimus 1073.
Clemens tertius viuo Gregorio an. 1080.
Victor tertius 1086.
160 Vrbanus secundus 1088.
Paschalis secundus 1099.
Gelasius secundus 1118.
Callistus secundus 1119.
Honorius secundus 1124.
165 Innocentius secundus 1130.
Caelestinus secundus 1143.
Lucius secundus 1144.
Eugenius tertius 1145.
Anastasius quartus 1153.
170 Hadrianus quartus 1154.
Alexander tertius 1159.
Lucius tertius 1181.
Vrbanus tertius 1185.
Gregorius octauus 1187.
175 Clemens tertius 1188.
Caelestinus tertius 1191.
Innocentius tertius 1198.
Honorius tertius 1216.
Gregorius nonus. 1227.

180 Cælestinus quartus 1241.
Innocentius quartus 1243.
Alexander quartus 1254.
Vrbanus quartus 1261.
Clemens quartus 1265.
185 Gregorius decimus 1271.
Innocentius quintus 1276.
Hadrianus quintus eod. anno.
Ioannes uigesimus, dictus vigesimus primus eod.an.
Nicolaus tertius 1277.
190 Martinus secundus, dictus quartus 1281.
Honorius tertius 1285.
Nicolaus quartus 1288.
Cælestinus quintus 1294.
Bonifacius octauus eod.an.
195 Benedictus nonus, dictus vndecimus 1303.
Clemens quintus 1305.
Ioannes uigesimus primus, dictus uigesimus secundus 1316.
Benedictus decimus, dictus duodecimus 1334.
Clemens sextus 1342.
200 Innocentius sextus 1352.
Vrbanus quintus 1362.
Gregorius undecimus 1371.
Vrbanus vndecimus 1378.
* Clemens septimus uiuo Vrbano eod.an. *
Bonifacius nonus 1389.
Benedictus undecimus, dictus tertius decimus uiuo Bonifacio 1394.
205 Innocentius septimus 1404.
Gregorius duodecimus 1406.
Alexander quintus 1409.
Ioannes uigesimus secūdus, dictus uigesimus tertius 1410.
Martinus tertius, dictus quintus 1417.
210 Eugenius quartus 1431.
Nicolaus quintus 1447.
Callistus tertius 1455.
Pius secundus 1458.
Paulus secundus 1464.
215 Xystus quartus 1471.
Innocentius octauus 1484.
Alexander sextus 1492.
Pius tertius 1503.
Iulius secundus eod.an.
220 Leo decimus 1513.
Hadrianus sextus 1522.
Clemens septimus 1523.
Paulus tertius 1534.
Iulius tertius 1549.
225 Marcellus secundus 1555.
Paulus quartus eod.an.
Pius quartus 1560.
Pius quintus 1566.
Gregorius tertiusdecimus 1572.

NOMINA CONCILIORVM GENERALIVM

Græcorum.

Nicaenū sub Siluestro Papa anno Christi 325.
Constantinopolitanum sub Damaso Papa anno 381.
Ephesinum sub Cælestino Papa anno. 430.
Chalcedonense sub Leone Papa an. 451.
5 Constantinopolitanum sub Vigilio Papa an. 553.
Constantinopolitanum sub Agathone Papa an. 681.
Nicaenū secūdū sub *H*adriano Papa an. 789.
Constantinopolitanū sub Hadriano Iuniore an. 870.
9 Constantinopolitanum sub Ioanne nono Papa an. 897.

Latinorum nomina.

Romanum sub Gregorio septimo Papa an. 1078.
Turonēse sub Alexādro tertio Papa an. 1163.
Lateranēse sub Alexādro tertio Pap. an. 1180.
Lateranense generale dictum sub Innocētio tertio Papa an. 1215.
5 Lugdunense sub Innocentio quarto Papa an. 1245.
Lugdunense sub Gregorio decimo Papa an. 1273.
Viennēse sub Clemēte quinto Papa an. 1311.
Cōstātiēse sub Martino quinto Pap. an. 1414.
Basiliense sub Eugenio quarto Papa an. 1431.
Ferrariense, et Florentinū sub eod. 1438.
Lateranense sub Iulio II. et Leone decimo an. 1511.
11 Tridētinum sub Paulo tertio, et Iulio tertio, et Pio quarto an. 1545.

NOMINA CONCILIORVM

Prouincialium.

Antiochenum sub Dionysio Papa
Ancyranum sub Marcellino Papa
Neocaesariense sub Eusebio Papa
Romanum sub Siluestro Papa
Romanum secundum sub eodem Papa
Eliberinum sub eodem
Arelatense sub eodem
Gangrense sub eodem Papa
Arelatense secundum sub eodem Papa
Carthaginense sub eodem
Romanum tertium sub Iulio Papa

Agrip.

Agrippinenſe ſub eodem
Antiochenum ſecundum ſub eodem Papa
Sardicenſe ſub eodem Papa
Laodicenum ſub Liberio Papa
Aquileienſe ſub Damaſo Papa
Valentinum Galliæ ſub eodem Papa
Telenſe ſub Syricio Papa
Carthaginenſe ſecundum ſub eodem Papa
Carthaginenſe tertium ſub eodem
Carthaginenſe quartum ſub eodem
Taurinatenſe ſub eodem
Carthaginenſe quintum ſub Anaſtaſio Papa
Toletanum ſub eodem
Mileuitanum ſub Innocentio Papa
Carthaginenſe ſextum ſub Bonifacio Papa
Carthaginenſe ſeptimum ſub eodem
Africanum ſub eodem
Regienſe ſub Xyſto tertio Papa
Agathenſe ſub eodem
Arauſicanum ſub Leone Papa
Vaſenſe ſub eodem
Carpentoractenſe ſub eodem
Arelatenſe tertium ſub eodem
Venetum ſub eodem
Turonenſe ſub eodem
Romanum ſub Hilario Papa
Tarraconenſe ſub Felice tertio Papa
Epaunenſe ſub Gelaſio Papa
Romanum ſub Symmacho Papa
Item ſecundum, tertiũ, quartũ, quintũ, Sextũ.
Ilerdenſe ſub eodem
Valentinum Hiſpaniæ ſub eodem
Aurelianenſe ſub Hormiſda Papa
Gerundenſe ſub eodem
Cæſarauguſtanum ſub eodem
Toletanum ſecũdũ ſub Ioannè ſecũdo Papa
Aurelianenſe ſecundũ ſub Vigilio Papa
Aurelianenſe tertium ſub eodem
Aruernenſe ſub eodem
Aurelianenſe quartum ſub Pelagio Papa
Turonenſe ſecundum ſub eodem
Pariſienſe ſub eodem
Aurelianenſe quintum ſub eodem
Pariſienſe ſecundum ſub eodem
Hiſpalenſe ſub eodem
Toletanũ tertiũ ſub Pelagio ſecundo Papa
Lugdunenſe ſub eodem
Matiſconenſe ſub eodem
Lugdunenſe ſecundum ſub eodem
Valentinum ſecundum Galliæ ſub eodem
Matiſconenſe ſecundum ſub eodem
Romanum ſub Gregorio Papa
Lateranenſe ſub eodem
Antiſiodorenſe ſub Deuſdedit Papa
Hiſpalenſe ſecundum ſub Honorio Papa
Toletanum quartum ſub eodem
Toletanum quintum ſub eodem
Toletanum ſextum ſub eodem
Braccarenſe ſub eodem
Braccarenſe ſecundum ſub eodem
Toletanum ſeptimum ſub Theodoſo Papa
Lateranenſe ſub Martino Papa
Toletanum octauum ſub eodem
Toletanum nonum ſub eodem
Toletanum decimum ſub eodem
Cabilonenſe ſub Eugenio Papa
Toletanũ vndecimum ſub Vitaliano Papa
Braccarenſe tertium ſub eodem
Anglicanum primum ſub eodem
Anglicanum ſecundum ſub eodem
Toletanum duodecimũ ſub Agathone Papa
Toletanum XIII. ſub eodem
Romanum ſub Gregorio ſecundo Papa
Francicum ſub Zacharia Papa
Sueſsionenſe ſub eodem
Apud Palatium Vernis ſub eodem
Francofordienſe ſub Hadriano Papa
Foroiulienſe ſub eodem
Apud Theodonis Villam ſub Leone tertio Papa
Arelatenſe quartum ſub eodem
Turonenſe tertium ſub eodem
Cabilonenſe ſecundum ſub eodem
Maguntinum ſub eodem
Remenſe ſub eodem
Aquiſgranenſe ſub eodem
Pariſienſe ſub Eugenio ſecundo Papa
Aquiſgranenſe ſecundum ſub eodem
Maguntinum ſecundum ſub eodem
Aquenſe, ſiue Aquiſgranenſe tertiũ ſub eodẽ
Meldenſe ſub eodem
Apud ſanctum Medardum ſiue Sueſsionenſe ſecundum ſub eodem
Valentinum Galliæ tertium ſub Leone tertio Papa
Ticinenſe ſub eodem
Piſtenſe ſub Nicolao Papa
Vormatienſe ſub Hadriano ſecundo Papa
Colonienſe ſub Stephano ſexto Papa
Moguntiacenſe ſub eodem
Metenſe ſub eodem
Triburienſe ſub Bonifacio ſexto Papa
Nannetenſe ſub eodem
Salegunſtadienſe ſub Benedicto octauo Papa
Romanum ſub Nicolao ſecundo Papa
Alemanicum ſub Honorio tertio Papa
Oxonienſe ſub incerto.

INDEX

INDEX TITVLORVM
TRIVM COLLECTIONVM
Decretalium.

Testib.

INDEX SINGVLORVM CAPITVM TRIVM COLLECTIONVM.

Ad

Cum

De

INDEX CAPITVLOR.

Du

Ex

Item

Qui

INDEX CAPITVLOR.

Si

INDEX CAPITVLOR.

Trans-

Volens

BREVIARIVM EXTRA. BERnardi Præpositi † Papiensis.

† Epi.

PROEMIVM.

IVSTE iudicate filij hominũ, & nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate: vt ostendatis vos diligere iustitiam, qui iudicatis terram; illum præ oculis cordis habẽtes, qui reddet vnicuiq. secũdũ opera sua. qua enim mẽsura mẽsi fueritis, vobis remetietur: cum & de talento credito teneamur † reddere rationem. Sit itaq. iurisperitus in consilio cautus, in patrocinio fidelis, in iudicio iustus. Vt autem vobis vberior allegationum, vel iudiciorum copia præparetur: ad honorem Dei, Sanctæq. Romanæ ecclesiæ, ac studentium vtilitatem: ego B. Papiensis præpositus exempla † de veteri, nouoq. iure sub titulis compilaui, super operis imperfectione veniam postulans a lectore.

† teneamini

† extra. al. extrauag.

LIBER I.

DE CONSTITVTIONIBVS. TIT. I.

Ex Concilio Meldensi. *Cap. 1.*

De cõsti. c. 1. † actionib.

CANONVM statuta ab omnibus custodiantur. Et nemo in accusationibus, † vel iudicijs ecclesiasticis suo sensu, sed eorum auctoritate ducatur.

Gregorius in Registro. *Cap. 2.*

c. 2. eo. tit.

COGNOSCENTES. &c. & infra. Res, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit. Quotiens vero nouum quid statuitur, ita solet futuris formam imponere, vt multa dispendijs præterita non commodet. & ita † ne detrimentum ante prohibitionem posint ignorãtes incurrere, quod eos postmodum dignum est veritos † sustinere.

† infra

† veritos

Idem *Cap. 3.*

PERVENIT ad me † &c. & infra. Hoc enim quod per prophetam, & in lege Deus præcepit de sabbato, tam diu teneri potuit, quam diu legem iuxta litteram licuit custodiri. at postquam Christi gratia superuenit, † præcepta legis, que iuxta litteram dicta sunt, seruari non possunt. Nam si quis dicit hoc de sabbato esse seruãdũ; dicat necesse esse & carnalia sacrificia persoluẽda: dicat præceptũ de circumcisione adhuc esse tenendum.

Vide de consec. dist. 3. c. 12.

† nos

† verbo

Aug super illud epistolæ ad Hebræos. *Cap. 4.*

c. 3 hoc tit.

TRANSLATO enim sacerdotio, ne cesse est, vt legis translatio fiat. Quia enim simul, & ab eodẽ, & sub eadem sponsione, vtraq. data sunt; quod de vno dicitur, necesse est, vt de altero intelligatur.

Idem in epistola ad Galatas. *Cap. 5.*

TESTIFICOR autem omni homini rursum circuncidenti se, quoniam debitor est vniuersæ legis faciendæ. i. ex debito omnia legalia debet † adimplere.

† teneatur

Hieronymus in parabolis. *Cap 6.*

c. 5. eo.

NE innitaris prudentiæ tuæ. Prudentiæ suæ innititur, qui ea, quæ sibi agenda, vel dicẽda esse videntur, patrum decretis præponit.

Aug super epistol. ad Romanos.
Cap. 7.

c. 4 eo. NAM concupiscentiam nesciebam. &c. Hoc elegit Apostolus generale, vnde omnia mala oriuntur. Bona est ergo lex, quæ dum hoc prohibet, omnia mala prohibet.

DE RESCRIPTIS, ET EORVM interpretationibus. Tit. II.

Alexander iij. Senonensi Archiepiscopo. Cap. 1.

De rescr. c. 1. & c. 11. de appe. in hac collect. SICVT Romana ecclesia omniũ ecclesiarum, disponente domino, mater est, & magistra: ita & nos, qui eidem ecclesię licet immeriti, supernæ dispositionis prouidentia præsidemus, prout dominus nobis ministrauit, consultationibus respondere cogimur singulorum; & quæ videntur dubia, Apostolicæ circũspectionis prouidentia declarare. Sane quę situm est ex parte tua a nobis; vtrum si aliquius causa rei † inter aliquos delegatis iudicibus absq. remedio appellationis committitur: & altera pars litteris Apostolicę protectionis est munita, quibus est ei generaliter indultum vt liceat sibi † libere appellare: si in vocem appellationis prorupit, † vtrum eius in ea dem causa appellationi sit deferendum. Huic igitur inquisitioni tuæ præsentibus litteris respondemus: quia † eius in hac parte appellationi non est deferendum aliquatenus; postquam est causa iudicib. sine appellatione commissa. quia speciale mandatum derogat generali.

† ali-qua causę · † ei · † erupe rit. al. prorupe rit · † quod

Idem Cantuariensi Archiepiscopo. Cap. 2.

c. 3. eo. tit. EX parte venerabilis fratris nostri Conuentrensis Episcopi, nostris est auribus intimatum; quod cum de causa, quæ inter G. & F. clericum † super præbenda de Norhas † diligenter cognouisset, & eidem G. secundum tenorem litterarum nostrarum, in quibus continebatur, quod si constaret prędictũ F. de periurio esse conuictum, & † perpetuo illi præbendæ renuntiasse; † ab eadem prębenda ap. ces. amoueretur; eo cognito, & probato, cum prælibatam præbendam eidem G. adiudicasset; prædictus F. in vocem appellationis prorupit, & ad nos veniens ad te secundum hũc tenorem litteras apportauit: quod eidẽ † præbendam præcise, & absq. causæ cognitione restitueres, & Episcopum, qui post appellationem eum præbenda spoliauit, auctoritate Apostolica alicui beneficium conferendi † potestate ap. ces. priuares, donec per se, vel per nuntium suum, aut per litteras suas de tanto excessu satisfacturus ad sedem Apostolicam accederet; & prænotatum † G. si eundem F. in iam dicta præbenda præsumeret molestare, vinculo excommunicationis vsq. ad dignam satisfactionem astringeres. Vnde † quoniam non credimus nos ita præcise scripsisse; et si taliter scripsimus, hoc ex nimia occupatione contigit; & in huiusmodi litteris intelligenda est condicio, etsi non apponatur, si preces veritate nitantur: f. r. per. A. s. præ. m. qua, inspecto tenore litterarum, quas prædicto Episcopo direximus; si inueneris, quod secundum prædictum modum ei scripsimus, † & in litteris nostris appellatio fuerit † inhibita, & in litteris, quas tibi præfatus F. reportauit, non sunt † habita mentio priorum litterarum; sententiam pręfati Episcopi omni. oc. & ap. ces. † confirmes, & sæpedictum F. † cum litteris nostris, quas tibi detulit, ad præsentiam nostram venire compellas.

† clericum · † Norha'si. · † & quod · † ab renuntiasset. · † ei · † auferendi · † prænominatũ · † Verũ · † scripsimus · † sit ap. sunt · † fuerit · † remota · † Philippum

Alex iij. Wintoniensi Episcopo. pars c. quamuis simus. Cap. 3.

c. 3. eod. CETERVM si aliquis ad certos iudices super aliqua causa ab Apostolica sede cõmissorias litteras impetrauerit; † & aduersarius eius eandem causam post impetratas litteras ipsas alijs iudicibus impetrauerit forte cõmitti, nisi de commissione prioribus iudicibus facta, † in litteris commissionis, quæ alijs iudicibus delegantur, mentio fiat; nihilominus priores iudices in cognitione, (ac decisione † causæ procedere debent; nec secundæ litteræ super eadem causa taliter impetratæ, de iure possunt obtinere alicuius roboris firmitatẽ. Si vero in secundis litteris haberetur † mentio de cõmissione prioribus iudicibus facta, prædicta causa a priorum(est exempta † iudicio; cum eędem litteræ non sint tacitã veritate impetratæ. Vnde † si præsentibus partibus de ipsarum assensu cuilibet causa committitur, & processu temporis, vel etiam continuo alteru tra partium altera nesciente causam ipsam veritate tacita de priore commissione(alij impetraret † committi; nõ immerito is, qui tali dolo, & fraude aduersarium suum coegit † laborare, in expensis condemnari debet.

† impetrauit · † delegata · † ad decisionẽ · † habetur · † exempta est · † Verũ · † iudicib. impetrarit alie. · † coëgeris.

Idem Eboracensi Archiepiscopo. Cap. 4.

INTER

c. 4. co. INTER ceteras consultationes tuas, id fuit propositum: quid tenere debeas, cum aliqua sub disiunctione mandantur, quorum vnum est verum, alterũ falsum. vt puta si proponatur, quod si talis sit sacerdotis filius, (& sit † in sacerdotio genitus, qui proximo in tali ecclesia ministrauit †, vel quod ipsam ecclesiam illicite occupauit †; cui quæstioni taliter respondemus: (quod conuenit iudici, † quod cumq. istorum constiterit, prælibatam illi ecclesiam debere abiudicari: & idem in similibus.

† vel † ministrauerit † occupauerit † iudicem, al. iudici

Idem G. Rauennati Archiepiscopo. Cap. 5.

c. 5. eo. SI quando aliqua tuæ fraternitati scripta dirigimus, quæ animum tuum videntur † exasperare; turbari non debes, neque moueri; aut credere, quod personam tuam velimus contemptibilem reddere, vel despectam. quia te, sicut carum † fratrem nostrum, & immobilem columnam ecclesiæ, affluentissima caritate diligimus, & honoris, & exaltationis tuæ desideramus modis omnibus incrementum. Nam etsi sæpe fratribus, & coëpis nostris, secundum varietatem eorum quæ nob. suggeruntur, aspere, & dure scribamus † hoc tamẽ non ex minori affectione contingit, sed vt clamoribus querelantium secundum Deum, & iuxta officij nostri debitum satisfacere comprobemur. Quapropter monemus prudentiam tuam, & hortamur † attentius; quatenus de cetero non mouearis, neq. turberis; nec tuus animus deiciatur; si tibi durum, vel asperũ scripserimus: sed sicut vir (prouidus, & prudens †, & discretus, qualitatẽ negotij, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, & attendens, aut mandatum ipsum † deuote, & reuerenter suscipiens adimpleas, aut per litteras tuas quare adimplere non possis, sufficientem, & rationabilem causam prætendas. quia nos patienter sustinebimus, si non effeceris, quod praua nobis fueris insinuatione suggestum.

† videantur † Kmũ, vel † K. m. † scribimus † exhortamur † prudens, al. prouidus † nostrũ

Lucius iij Waltero Lincoln. † Cap. 6.

† Vinton. Episcopo. al. Langonen. Archid. c. 8 eo. † aliys

AD aures nostras te significante peruenit; quod plerumq. Decani, Archidiaconi, Præcentores, vel alij † ecclesiasticis præditi dignitatibus, super minoribus beneficijs, per interpositas personas, litteras impetrantes suæ nomen supprimunt dignitatis, & simplici nomine se appellant, tanquam non habeant aliquem personatum. Ideoq. rescripto nostro postulas edoceri, si fraus illa tacendi præiudiciũ eis debeat generare. Tuæ igitur consultationi breuiter respondemus; quod cum non sit intentionis nostræ, vt personæ pluribus redditibus habundantes per litteras nostras pauperes clericos super minoribus beneficijs vexẽt; litteras, in quibus actor † suæ nomen supprimit dignitatis, vires nolumus aliquas obtinere.

† auctor

Idem NorWicensi Episcopo. pars c. Quæsitum. Cap. 7.

SI autem aliquis auctoritate posteriorum litterarum per aduersarium in iudicium tractus obiecerit litteras se priores habere, de quibus in posterioribus mentio non haberetur; † si eis dolo, vel negligentia vti postposuerit, † excusari non debet. Si autem, quia delegati iudicis copiam habere nequiuerit, per posteriores litteras non poterit conueniri. c. 9. eo.

† habetur † postposuit

Vrbanus .iij. Cenoman Episcopo. Pars c. Cum in Apostolica. Cap 8.

AD hæc autem, cum inter parochianos tuos, vel inter eos, & alios controuersia coram delegatis iudicibus agitetur; sæpius a iudicibus ipsis, vt asseris, Apostolica auctoritate tibi iniungitur, vt alteram partium forte iudicio parere contemnentem, vel ob aliam causam rationabilem, ecclesiastica districtione percellas: illi vero, qui subiacere excommunicationi mandantur, ad alios iudices litteras ab Apostolica sede impetrauerunt, † a quibus nihilominus auctoritate tibi Apostolica † mandatur; vt eos, qui de mandato iudicum priorum excommunicati fuerant, habeas absolutos. super quo tua discretio dubitat, quid tibi in diuersitate huiusmodi † sit agendum. Ad quod breuiter † respondemus, quod si litteræ ad secundos iudices impetratæ tacita veritate obtentæ non fuerint, eos ad mandatum eorum absolutos habere debes: præcipue cum Romana ecclesia absolutionem sententiæ delegatorum iudicum nequaquam consueuerit alijs delegare, nisi in litteris commissionis † expresso de sufficienti cautione præstanda ab ijs, qui absolui debent, quod iudicio ecclesiæ debent † obedire.

De sent. excom. c. 12. † impetrantes al. impetrant † nostra † hac † pariter † commissoriys † debeant

neam vnanimiter conueniatis, & eam in pastorem, & Episcopum eligatis concorditer; vt eius prouidentia, & gubernatione ecclesiæ tam in spiritualibus, quam in temporalibus grata valeant incrementa prouenire.

Ex decretis Theodori.
Cap. 6.

PORRO, quod Episcopus non ab uno, sed a cunctis conprouincialibus Episcopis consecretur; ideo est statutum, vt non aliquid contra fidem ecclesiæ inuitis Episcopis tyrannica auctoritas molitetur. propterea ab omnibus conuenientibus constituitur; vt non minus, quam a tribus præsentibus consecretur; ceteris tamen consentientibus testimonio litterarum. in ordinatione autem Episcopi, ipse, qui ordinat, missam celebrare debet, & qui ordinatur similiter.

Item ex concilio Arelatensi.
Cap. 7.

PLACVIT, vt sicubi contingerit duos Episcopos consecrare tertium, ipse, & auctores damnentur, quo cautius ea, quæ fuerunt antiquitus statuta, seruentur.

Ex concilio Gabilonen.† *Cap. 8.*

†Cabilonen. malo.

PLACVIT, vt seruato primatu Metropolitano, ceteri Episcoporum secundum suæ ordinationis tempus alius alij sedendi locum deferat.

Lucius Papa.
Cap. 9.

De tēp. ordin. c. 6.

SI Archiepiscopus obierit, & alius† ordinandus Archiepiscopus fuerit; omnes eiusdē prouinciæ Episcopi ad sedem metropolitanā veniant†, vt ab omnibus ipse† eligatur, & ordinetur. oportet autem, vt ipse, qui illis omnibus præesse debet, ab omnibus illis eligatur, & ordinetur. Reliqui vero conprouinciales † Episcopi, si necesse fuerit, ceteris consentientibus, a tribus iussu Archiepiscopi consecrari posfint † Episcopis. Sed melius est, si † ipse cum omnibus eum, qui dignus est, elegerit, & cuncti pariter eum consecrauerint Pōtificem. et infra. Illud autem, quod de Archiepiscopi consecratione†, ordinat. o:|c &c. vt in tractatu ordinandorum†.

†alter †conueniant †ipsis †prouinciales †possint †vo

†electione †ordinatioū

Gregorius in Registro.
Cap. 10.

SAEPIVS a nobis Paulus frater, & coëpiscopus noster petijt, vt eum ad propriam reuerti faceremus ecclesiam: quam petitionē necessario dignum duximus adimplere. proinde clerum metropolitanū †facias duos, vel tres de† suis eligere, & huc ad eligendum Episcopum mittere. Sed sua nobis relatione inti nuent, quoniam ij, quos transmiserint, omniū in hac electione vice funguntur, vt ecclesiæ illi valeat Episcopus ordinari.

†Neopolitanū at. ecclesia Neapolit. †ex

Idem. *Cap. 11.*

POSTQVAM is†, qui etc. et infra. Petentium desideria, si nihil est, quod electum impediat, impleantur: cuius vita, vel actus, quia melius possunt illic, ubi est conuersatus, cognosci†; ibidem inquirantur.

De elec. c. 3. †his †agnosci

Cyprianus. *Cap. 12.*

PLEBS obsequens dominicis præceptis a peccatore præposito†, si sit præcisus ab ecclesia separare se debet, nec se ad sacrilegi sacerdotis officia miscere†. quoniā ipsa plebs maxime habet potestatem, vel eligēdi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi.

†presbytero †immiscere

Leo Papa. iij. Thessalon. Episcopo, vel primati. Cap. 13.

SICVT iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari; ita nihil permittimus te ignorante præsumi.

Alexander. iij. I. presbytero, Cardinali, & Apse. Le. Cap. 14.

QVOD diligentia † tua per dilectum filium nostrum S. a nobis sollicite requisiuit; an (electionem electi, † qui nuper abiurato schismate ad vnitatē ecclesię, & deuotionem nostram redijt, cōfirmare† debeas†; id tibi duximus respōdendū. quod si a schismatico nullū ordinē susceperit†, & eius electio vnanimiter, & cōcorditer fuerit secundū normā canonū† facta; dummodo alia non impediāt, tuā confirmationē ratā habemus; mandantes, vt eum facias a catholicis Episcopis suffraganeis

De elec. c. 5. † dilectio †electionem †confirmari †debeas †susceperit canonicam

Aquileieñ.ecclesiæ in Episcopū ordinari; salua tamen debita iustitia,& reuerentia eiusdē ecclesiæ,tunc cum catholica fuerit, cum nec canones,nec consuetudo Romanæ ecclesiæ habeant, † ut aliquis delegatos a Romana ecclesia iudices valeat recusare, nisi eis fuerit appellationis remedium obseruatum.

†habeat

Idem in concilio† Lateran. Cap. 15.

†Ex cõcilio

a.6.co.

LICET de uitanda discordia in electione summi Romani Pontificis manifesta satis a prędecessoribus nostris constituta manauerint: quia tamen sæpe post illa per improbæ ambitionis audaciam, grauem passa est ecclesia scissuram: nos etiam ad malum hoc euitandum, de consilio fratrum nostror. & sacri approbatione concilij aliquid decreuimus adiungendum. Statuimus ergo, vt si forte, inimico homine super seminante zizania inter Cardinales de substituēdo Pon. nō poterit esse plena concordia,& duabus partib. concordantibus tertia pars concordare noluerit, aut sibi† alium præsumpserit nominare: ille absq. dubio,& sine vlla exceptione Rom. Pontifex ab vniuersa Romana ecclesia habeatur Episcopus, qui a duabus partibus electus fuerit, & receptus†. Si quis autem de tertiæ partis nominatione confisus, quia de ratione esse nō potest, nomen sibi Episcopi vsurpauerit; tam ipse, quam qui eum receperint †, excommunicationi subiaceant,& totius sacri ordinis priuatione multentur, ita vt viatici etiam eis, nisi tantum in vltimis communio denegetur,& nisi resipuerint, cum Dathan,& Abirō, quos terra viuos absorbuit, accipiant portionem. Præterea si a paucioribus quam a duab. partibus aliquis electus fuerit ad Apostolatus sedem, vel officium, nisi maior concordia intercesserit,† nullatenus assumatur, & prædictæ pœnę subiaceat†, si humiliter noluerit† abstinere. Ex hoc tamen nullum canonicis institutionibus,& alijs ecclesijs præiudicium generetur, in quibus maioris,& sanioris partis debet† præualere sententia. quia quod in eis indubium venerit, superioris iudicio poterit diffiniri. In Roma. vero ecclesia (aliud specialiter† constituitur; quia non poterit ad superiorem recursus fieri, vel haberi.

†si

†susceptus

†susceperint

†intercessit

†subiaceam

†noluerint

†debeat

†specia le aliquid

Idem Cap. 16.

c.7. co.

CVM in cunctis sacris ordinibus, & in ecclesiasticis ministerijs,& ætatis maturitas,& grauitas morum, & litterarum scientia sit inquirenda: multo fortius in Episcopo hoc oportet inquiri, qui ad curam aliorū positus† in seipso† debet ostēdere, qualiter alios in domo Domini oporteat conuersari. Ea propter ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, in exemplum trahatur a posteris, præsenti decreto statuimus, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi qui iam tricesimum annum ætatis egerit,& de legitimo sit natus matrimonio, qui etiam vita, & scientia commendabilis demonstretur. Cum autem electus fuerit, & confirmationem electionis acceperit, & ecclesiasticorum bonorum † administrationem habuerit; decurso tempore de consecrandis Episcopis a canonibus diffinito; is ad quē spectāt beneficia, quę habuerat de illis liberā disponēdi habeat facultatē. Inferiora etiam ministeria, vt puta Decanatū, Archidiaconatū,& alia, quæ animar. curam habent annexam: nullus omnino suscipiat, sed† ne (parochialis ecclesiæ † regimen, nisi qui iam xxv. annum ætatis attigerit,& qui scientia,& moribus commendandus† existat. Cum autē assumptus fuerit, si Archidiaconus in diaconem,& Decanus,& reliqui admoniti non fuerint pręfixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati, & ab illo remoueantnr officio,& alijs conferantur, qui & velint,& possint illud conueniēter implere, nec prosit eis appellationis remediū, si forte i cōstitutionis istius transgressionen.† per appellationem voluerint se tueri. Hoc † sane non solum de promouendis, † sed etiam de illis, qui iam promoti sunt, si canones non obsistant, pręcipimus obseruari. Clerici sane, si contra formam istam quemquam elegerint:& eligendi tunc potestate priuatos, & ab ecclesiasticis beneficijs triennio nouerint se suspensos; dignum est enim, vt quos Dei timor a malo non reuocat; ecclesiasticæ saltē coërceat seueritas disciplinę. Episcopus autem

†præpositus

†ipsū

†beneficiorum

†vel

†parochiarū ecclesiarum

†commendatus

†transgressionis

†Hæc

†promouendis

autem si fecerit contra hoc, aut consenserit fieri, in conferendis prędictis officijs potestatem amittat, & per capitulum, aut per metropolitanum etiam, si capitulum concordare nequiuerit, ordinentur †. †ordinetur

†Alex. iij. Idem †Rauennati Archiepiscopo. Cap. 17.

c.2. eo. CAVSAM, quæ inter moniales sanctæ Margaritę super discordia, & dissensione electionis, quam fecerunt, agitari dignoscitur; experientiæ tuæ iam pridem cõmisimus terminandam. Vnde, quoniam causa ipsa in tantum protrahitur, & nondum, sicut accepimus, processisti, & periculosa & damnosum est monasterio, quod causa ipsa in tãtum protrahitur: f. t. per. A. s. m. qua. infra xl. dies, vel duos menses ad plus secundum tenorem aliar. nostrar. litterar. in eadem causa procedas, ita videlicet, quod, si sorores ipsæ electionem in Episcopum contulerint, † promittentes, quod illam, quam Episcopus eis prouideret, reciperent; ipsam. quam Episcopus eis prouiderit, † facias ab eis ap. re. in suam recipi Abbatissam, si tamen idonea extiterit: si autem in causa procedere non poteris, dilectis filijs, L. basilicæ xij. Apostolorum presbytero Car. Ap. sedis legato, & Priori S. Victoris ex parte nostra significes, vt in eadẽ causa procedãt, & eam debito fine decidant. †cõtulerunt †prouidis

Idem Wigor. Episcopo. Cap. 18.

c. 9. eo. NOSTI, sicut vir prudens, & sapiens, quomodo dilectus filius noster G. Linco. electus concedendi honores, vel prębendas, aut alias disponendi de rebus ecclesiæ, cum sua non sit electio confirmata, non habeat facultatem. Inde est, quod f. t. per. A. s. prę. in. vt dicto electo ex parte nostra non districtas artius inhibere, ne† Archidiaconatum de Noratione, vel prębendam, quam W. eiusdem loci Archidiaconus tenuerit, † alicui conferre pręsumat; etsi eundem Archidiaconatum, vel prębendam cuiquam, quod nõ arbitramur, concessit: ei auctoritate nostra pręcipias, vt concessionem suam quam citius omni oc. † & ap. ces. studeat reuocare. †vt †tenuit †remo.

Idem Cap. 19.

DIGNVM est, & omni rationi consentaneum, vt eos, qui in seruitio tuo fideliter, & constanter laborant, ampliori affectione diligas, & circa eorum promotionem operam adhibeas efficacem. Lator autem presentium Val†. sicut ex litteris tuis accepimus, apud nos pro negotijs sibi iniũctis fideliter institit, & ad ea promouenda pro uirib. suis diligenter, † & deuote laborauit. Inde est, quod nos pẽsata fidelitate, quã erga te gerit, ipsum tuæ prudentiæ duximus commendandum. f. t. per. A. s. pr. m. qua. ei pro reuerentia beati Petri, & obtentu fidelitatis suæ aliquam de ecclesijs ad tuam diœcesim spectantib. si qua vacat, vel cum primo vacauerit, vnde possit vitæ suæ sustentationem sufficienter, & honeste percipere: cum fueris confirmatus, concedas; ita quod tibi debeat omni tempore deuotior existere. Non p aiiur. †W. †fideliter

Gregorius Petro subdiacono. Cap. 20.

EGO Episcopus N. ab hac hora in antea fidelis ero sancto Petro, sanctæq. Apostolicæ Rom. ecclesiæ, dominoq. meo Papæ N. eiusq. successoribus canonice intrantib. non ero in consilio, neq. in facto, vt vitam perdat, aut mẽbrũ, vel capiatur mala captione. cõsilium, quod mihi per se, aut per litteras, aut per nuntiũ manifestabit, ad eorũ damnum nulli pandam. Papatum Rom. ecclesiæ, & regulas † sanctor. patrum, adiutor ero ad defendendum & retinendum, saluo meo ordine contra omnes homines. Vocatus ad synodum veniam, nisi prępeditus fuero canonica prępeditione: legatum Apostolicæ sedis, quem certum legatum esse cognouero, † in eundo, & redeundo honorifice tractabo, & in suis necessitatibus adiuuabo. Apostolorum limina singulis annis, aut per me, aut per certum nuntium meum visitabo, nisi eorum absoluar licentia, sic me adiuuet Deus, & hæc sancta euangelia. De iure iu. ca. †regulam †necessario

Paschali

Paschalis Palarm.† Archiepiscopo. *Cap. 21.*

†Pole- niensi De elec. c.4.

SIGNIFICASTI, frater Karissime, Regem, & regni maiores admiratione permotos, quod palliū tibi ab apocrisarijs nostris tali condicione oblatum fuerit, si sacramentū, quod a nobis scriptū detulerāt, iurares. In pallio frater † plenitudo cōceditur Pōtificalis officij; quia iuxta sedis Ap. & totius Europę consuetudinem, ante acceptum palliū metropolitanis minime licet, aut Episcopos consecrare, aut synodum celebrare. Mirentur† in hac causa dominum Iesum Christum, cū.n. dominus Iesus, vt dominus ouiū suarū, curā Simoni Petro committeret; condicionē posuit dicens: si diligis me Simō Petre, pasce oues meas: si consicentiarū factor, & cognitor cōdicione hac vsus est, nec semel tantū, sed & secundo, & vsq. ad tristationem: qua nos sollicitudine, qua prouisione, oportet tātā ecclesię prelationem, tantam Christi ouium curam imponere fratribus, quorum consciētias non videmus; illis maxime, quos nullo visu nouimus, quorum dilectionem penitus ignoramus. Aiūt omne iusiurandum in euāgelio a domino Deo esse prohibitū, nec ab Apostolis post dominū, nec in cōcilijs post inueniri posse statutū: Quid est ergo, quod idē dominus subsecutus ait: quod amplius est, a malo est? hoc.n. amplius, vt exigamus malū, nos illo permittēte cōpellit nonne malum est ab ecclesiæ vnitate, a sedis Apostolicæ obedientia resilire? Nōne malū est cōtra canonū statuta prorūpere, quod quā† multi etiā post sacramētū præsumpserint?† Nōne prędecessor tuus pręter Roma. Pontificis cōsciētiā, damnauit Episcopū? quibus hoc canonibus, quibus cōcilijs legitur esse permissū? quid super Episcoporū† translationibus loquar, quæ apud vos nō auctoritate Apo. sed nutu Regio pręsumūtur? propter hęc mala, & alia euitāda huiusmodi iuramentū exigitur. cur autē iuramētum dominus prohibuit, Apostolus Iacobus manifestat adiciēs, vt non sub iudiciū incidatis, nec† quisquā, sicut beatus Augu. exponit, assiduitate iurandi ad periurij consuetudinē dilabatur. Quapropter iuratione non vtatur, nisi necessitate, cum pigros uidet esse homines ad credendū, quod eis vtile est credere, nisi iuratione firmetur. Hoc nimirū malo, hac necessitate compellimur, iuramentū pro fide, pro obedientia, pro vnitate † requirere. porro pro auditorum diffidentia Apostolum P. iurasse, ipsius epistolæ protestantur. Aiunt Reges tui, in concilijs statutum non inueniri quasi Romanæ ecclesiæ cōcilia vlla † pręfixa sint; cum omnia concilia per ecclesiæ Rom. auctoritatem, & facta sint, & robur acceperit, & in eor. statutis Rom. patenter excipiatur auctoritas. & infra. Possunt Apostolicam sedem contemnere? possunt apud nos calcaneū eleuare? datū a Deo priuilegiū euertere, vel auferre? nō possunt, quo Petro dictum est. Tu es Petrus, & s.h.p.æ.e.m. & tibi d.c.r.c. Quibus tādē conciliorum decretis dādi pallij modus pręscriptus est, & professionis, vel obedientiæ ordo sancitus? Cū igitur a sede Apostolica vestrę insignia dignitatis exigitis, quæ a b. Petri tantum corpore assumuntur; iustū est, vt vos quoq. sedis Ap. subiectionis debitę signa soluatis, quæ vos cum beato Petro, tāquā mēbra de membro habere, & catholici capitis vnitatem seruare declarant †. in quib. a predecessorib. nostris ea est adhibita moderatio, vt nil iniuriosum, nil difficile sit appositū, quod nō etiā pręter exactionē nostrā debeat ab omnib. Episcopis obseruari, qui sub Ap. Petri, & Pauli obedientia decreuerint, & vnitate persistere. Numquid non vltra vos Daci consistūt? & tamē eorū metropolitani, & idē iuramentū asserūt, & legatos Apostolicę sedis honorifice tractāt, & in suis necessitatibus adiuuāt, & Apostolorū limina per legatos suos, non tantum per triennium, sed singulis annus uisitant.

Marginal notes: †quippe; †al. I. mirentur; †quod; †præsumpserunt forte.; †eorum; †ne; †veritate; †nulla; †declaret.

Alexander. *Cap. 22.*

CONSIDERAVIMVS,† quod electio Ioannis Frontini post app. ad nos factā contra tenorē priuilegior. ecclesiæ vestræ fuerat celebrata: perpendimus etiā, quod electio B. post illā qualēcumq. electionē nō cassatā, nec nō & post app. per quā ad suū statū, omnia debēt reduci facta fuit et illata vi electi; quanquā Rex penitus infitietur violentiā aliquā in hoc de consensu† vel cōsciētia sua vmquā† perpetratā fuisse. quapropter nos electionē vtriusq. de cōmuni fratrū nostror. consilio omnino cassauimus†, & vobis in aliā personā idoneā, & honestā cōueniendi liberam tribuimus facultatē; ita tamē, quod vtriq. prędictorū, fama sua nō minus propter hoc integre cōseruetur, & quod in alijs ecclesijs possint, si Deus dederit, ad dignitatē promoueri. Vobis autē liceat, pręter istā ecclesię vestræ ordinationē in alterutrū eorū, si voluntas fuerit, iterū cōuenire, & eum vobis in Abbatem, atq. magistrum canonice prouidere.

Marginal notes: †considerauimus; †assensu; †numquam; †cassauimus.

DE

DE RENVNTIATIONE. T. v.

Alexander III. Hug. Senonen. Archiepisc. Cap. 1.

Non ponitur.

QVANTA importunitate, & precũ instantia venerabilis frater noster hactenus Altisidioreñ. Episcopus a põtificali sollicitudine sæpe a nobis petijt exonerari; & quomodo nos nulla ratione potuimus induci, vt eius petitioni, & voluntati assentiremus: ad fraternitatis tuæ notitiã credimus peruenisse. Vndelicet ipse sicut homo religiosus, ex humilitate pariter, & ex debilitate forte mentis & corporis, cõmissæ sibi forte administrationi spõtanea voluntate abrenuntiauit; quia tamen, nisi eius abrenuntiatio a Rom. Pont. primitus approbetur, nec ab administratione illius fuerit absolutus, nec ipse a regimine credito sibi fuerit exoneratus; tibi nullo modo licuit absq. conscientia & mãdato nostro, eius abrenuntiationẽ recipere; nec capitulum Altisiodoreñ. de electione tractare potuit, aut ad nominationẽ alicuius procedere. Quapropter, si velimus rigorẽ canonum, & sanctorum patrum auctoritates, & statuta seruare; & te possimus dure secũdum meritum facti redarguere, & illos de tantæ præsumptionis audacia grauiter & districte punire: & quia in hoc nec secundum ordinem rectum, nec secũdum formam canonum processum est, electio eorum ratione facti, nullas debet vires habere. Ceterum quoniam tibi omne factum, & causam ecclesiæ tuã propriam reputasti, in multis debitores existimus, & honori & exaltationi tuæ, in quib. cum Deo. & iustitia possumus, & cupimus, & tenemur deferre. Ideo nõ ponentes legem in posterum, sed similia fieri prohibentes de cetero, ex dispensationis Apostolicæ moderatione, & non ratione facti prouidentiæ tuæ præcipimus, vt dilectũ filium nostrũ. W. fratrem tuum, quẽ inter alios fratres nostros respectu dilectionis probitatis tuæ karissimum reputamus, & propter prouidentiam, & discretionem eius præscriptam ecclesiam, spiritualia & temporalia incrementa consecuturum, incunctanter assumas, & ipsum tempore opportuno in presbyterum ordines, & demum in Episcopum studeas, auxiliante gratia spiritus sancti, consecrare.

Idem Lunden. Archiepiscopo. c. 2.

De renũ. cap. 1.

LITTERAS tuas nuper accepimus deuotione plenas, & dolore non vacuas, quæ quidem & tuam nobis insinuãt affectuosissimam caritatem, & tui archiepiscopalis officij, quod fideliter gessisse, & adhuc gerere te gaudemus, contrariam exigebant ecclesiæ vtilitatibus cessionem. Nosti enim sicut vir prudẽs & prouidus, quod tanta est cleri malitia, & contra ecclesiam Dei tam grauis, tamque diuturna persecutionis instantia, vt nequaquam ei cedat ad commodum, si tuam sedem talẽ cõtigerit subire defectum. Quod si tuam, aut senectutem, aut insufficientiã forte cõsiderans, te tamquam emeritum postulas relaxari: scito nos credere, & pro certo tenere, quod tutius sit hoc tempore, si commissa tibi ecclesia sub vmbra tui nominis gubernetur, quã si alteri nouæ, incognitæ que personæ in tanto discrimine gubernantia committeretur, maxime quia in te vigor deuotionis, & fidei etiam corpore senescente non deficit, sed vrgẽte deorsum condicione corporea, feruor spiritus in sublimiora conscendit. Ne igitur huius doloris aculeus viuidã circa te nostri pectoris vulneret caritatem, rogandũ te potius duximus, & monẽdum: vt super hoc diebus istis, nulla te facias importunitate molestum. Quia indecens omnino probatur, prius soluere militiæ cingulum, quam cedat victorib. aduersitas prœliorum. Insta igitur sicut bonus miles Christi, & in tuæ sollicitudinis officio perseuera; ne dũ tuæ quietis desideria quæris, tu aliquod talẽti tibi crediti detrimentũ patiaris. Illud quoque te oportet attendere, quod si pennas habeas, quibus in solitudinem volare satagis, vt quiescas; ligatæ sunt tamen nexibus præceptorum, quæ ita vt nosti, & sacrorum canonum institutione te vinciũt, vt liberum non habeas absque nostra permissione volatum. Ceterum ne frater te intollerabiliter nos grauare causeris, qui melius tui potes tam animi debilitatem nosse, quam corporis; hoc tandem tibi, si iudicio conscientiæ tuæ res id prorsus exigit, indulgemus: vt si suscepta oportunitate, tam per te, quam per Principẽ terræ, vel etiam per litteras tuas, & idoneos nũtios, si corporalem ibi, vel nõ potueris, vel nolueris exhibere præsentiam, aliosq. regni illius religiosos, & industrios de sub-

stituēda sis persona sollicitus; & talem inuenire satagas successorem, qui nō a fidei claritate degeneret, neq. a tramite rectitudinis, & honestatis aberret. De his quoq. quæ tuis duxeris necessitatibus reseruanda, cum eisdem personis tractare, & deliberare conuenit: vt cum nobis hæc omnia tam tua, quā illor. fuerint assertione cōperta, ita prouide, ac secure possimus in facto procedere, quod neq. nos, nec te ipsum oporteat huius operis in posterum pænitere.

Idem Abbati Daloneñ. & Priori de Artigia. *Cap. 3.*

c. 2. eo. CVM inter P. Gaufredi, & quosdam alios canonicos S. Luuianii super spirituali beneficio s. stallo in choro, & loco in capi. in curia nostra quæstio fuisset diutius agitata: quia tamen altera pars sufficienter instructa non venerat, negotium non potuit terminari. Ideoq. causam ipsam vestro examini committentes d. v. p. A. s. m. qua. partes ante vestram præsentiam conuocetis, & rei veritate plenius inquisita; si præfatum P. Gau. inueneritis de consensu maioris, & sanioris partis capituli fuisse de spirituali beneficio auctoritate Apostolica inuestitum, eū beneficiū ipsum faciatis ap. re. pacifice possidere. non. n. videtur nobis impedimentum afferre etiam iuramentū, quod de eodem non petendo vlterius proponitur præstitisse, si consensus maioris, & sanioris partis canonicor. ecclesiæ intercessit.

Idem Episcopo Verulañ. *Cap. 4.*

c. 3. eo. EX transmissa relatione Abbatis S. Nicolai de Ceperano auribus nostris est intimatum, quod P. Rubeus, dum olim infirmitate laboraret apud monasterium Sancti Saluatoris de Telesia, sibi petijt habitum monasticum indulgeri. qui post modū recuperata sanitate ad monasteriū illud gratia complendi suum votum accessit, & ibidem moram aliquantulum faciens, ea, quæ prædictæ ecclesiæ Sancti Nicolai contulerat, sibi fecit restitui. Nūc autē mutato animo per te, & per amicos tuos laborat, vt in eadem ecclesia restituatur. Verum quoniam iam dicta ecclesia ab eo soluta dignoscitur, ex quo illi ea, quæ sibi contulerat, ad voluntatē, & petitionē suam resignauit. f. t. mo. atq. man. qua. si res ita se habet, prædictū Abbatē & socios eius ad receptionem præfati. P. nulla ratione inuitos cōpellas, nec a Ceperano cōpelli permittas. Hortari tamen eos, & monere poteris, si tanti tibi fuerit; vt illum non tamquam vnum de ecclesia, sed quasi de nouo deberet intrare, recipiant.

DE TEMPORIBVS ORdinatoriis, & qualitate ordinandorum. Tit. vj.

Alexander III. Bathoñ. Episcopo. Cap. 1.

SVBDIACONOS autē nulli nisi Romano Pont. liceat in diebus dominicis ordinare, quamuis Deo dicatas virgines consecrādi, & minores ordines his diebus habeāt licentiā celebrandi. Sabbato quidem Pentecostes non licet alicui sacros ordines celebrare; cum in sequenti septimana, recepta spiritus sancti gratia celebrentur. De tēp. ord. c. 1.

Idem Herfordeñ. Epo. *Cap. 2.*

SANE super eo, quod moris esse dixisti ecclesijs quibusdā Scotiæ, & Gualgę in dedicationibus ecclesiarū vel altarium extra ieiunia quattuor tēporum clericos ad sacros ordines promouere: pru. t. significamus, quod consuetudo illa, vt pote institutioni ecclesiasticę inimica, & detestabilis est, & penitus improbanda, & nisi multitudo, & antiqua consuetudo terræ esset, taliter ordinati nō deberēt permitti in susceptis ordinib. ministrare. nam apud nos sic ordinati deponerētur, & ordinantes priuarentur auctoritate ordinandi. c. 2. eo.

Idem Herfordeñ. *Cap. 3.*

DE eo aūt, quod quæsisti; an liceat extra ieiunia quattuor tēporum, aliquos in ostiarios, lectores, exorcistas, acolythos promouere, aut etiā subdiaconos facere: prouidentiæ tuæ taliter respondemus; quod licitum est Episcopis dominicis, & alijs festiuis diebus aut vnum, aut duos in minores ordines promouere: sed ad subdiaconatum, nisi in quattuor temporib. aut in sabbato sancto, & in sabbato ante dominicam de passione, nulli Episcoporū præter quā Rom. licet aliquos ordinare. c. 3. eo.

Lucius III. Turoñ. Archiepiscopo. c. 4.

AD aures nostras te significāte peruenit, quod religiosi quidam zelum Dei habentes ad superiores desiderāt ordines promoueri, putantes maius præmium cumulandum, quo in maiori gradu positi sublimius officiū fuerint assecuti; sed prelati eor. desiderijs contradicunt. Ideoq. c. 5. eo.

tua

tua dixit fraternitas inquirendum:an in inferioribus constituti ordinibus iuxta beneplacitum suorum prælatorum,quibus promotio displicet, a superioribus debeant abstinere, an valeant prælatis suis renitentib. promoueri. Tuæ igitur quæstioni respōdemus, quod honestius, & tutius est subiectus debitam præpositus obedientiā impendēdo in inferiori ministerio deseruire, quam cum præpositorum scandalo graduum appetere dignitatem.nec est in hac parte subiectorum desiderium confouendū:quoniā esse potest, quod prælati secreta eorum commissa nouerint,exquibus constat eis, quod salua nequeunt conscientia sublimari. quia non in sublimitate graduū; sed in amplitudine caritatis acquiritur regnum Dei.

Alexander iij. W. Albañ. Episcopo. Cap.5.

c.4.eo. EX tuarum litterarū tenore accepimus, quod N. clericus adeo deliquit: quod si delictum eius publicum esset,ab ordine,quem suscepit,degradaretur, & amplius non posset ad superiores ordines promoueri. verum quoniam peccatum ipsum occultum,& priuatum fore dixisti: f.t.p.A.s.m.q.ei condignam pænitentiam imponas, & ei suadeas, vt parte pænitentiæ peracta,ordine suscepto vtatur,& eo contentus existens,ad superiores ordines amplius non ascendat. Verumtamen;quia peccatum occultum est; si promoueri voluerit, ei non potes,nec debes ratione aliqua prohibere.

DE ORDINATIS AB EPIscopo, qui resignauerat Episcopatum. Tit. vij.

Alexander iij. Toletano Archiepisc.Cap.un.

De ord. ab Epo. c.1. REQVISIVIT a nobis tua fraternitas, vtrū clerici,qui post renuntiationem factam a prædecessore tuo ordines susceperunt, in ipsis debeant remanere; aut ad maiores de iure canonū promoueri. Nos igitur quia nobis non plenarie de veritate constat; non possumus tibi super hoc breuiter respondere.nam distinguitur,vtrum renuntiat loco,simul & dignitati; nam vbi tantum loco renūtiat;ordines sicut antea,nisi a summo Pont.vel ejus Legato prohibitus fuerit, rogatus ab Episcopo aliquo de ratione poterit conferre. Cum autem loco pontificali cedit,& ordini:ibi distinguendum putamus, vtrum sacros contulerit,an minores.si enim a tali ordines vsq.ad subdiaconatū quis acceperit,quia & huiusmodi ordines quandoq.a nō Episcopis conferūtur,& in illis deseruire poterit,& ad maiores,si idoneus fuerit, promoueri.Sane si ab eodem sacros ordines facta renūtiatione scienter quis receperit,quia indignum se fecit, executionem officij non habebit.vbi non scienter,poterit,nisi crassa, & supina fuerit ignorantia,discretus Pontifex dispensare.

DE AETATE, ET QVALItate,& ordine præficiendorum. Tit. viij.

Ex concilio Pictaueñ. pars.c. Decretus. c.1.

VT Abbates,& Decani,& præpositi, qui presbyteri non sunt, presbyteri fiāt, aut prælationes amittant, qui Archidiaconatus tenent, diaconi fiant, qui Archipresbyteratus,presbyteri, aut honores amittant. Quod si aliqua iusta causa prohibente presbyteri, aut diaconi esse non potuerint, prælationes amittant. De æt. & qual. c.1.

Item Pelagius Papa. Cap. 2.

QVI in viuorum locum sacerdotum ponuntur,hoc ipso sunt secundum canones ab ecclesiastica communione repellēdi, quo se passi sunt viuis sacerdotib. adhiberi. De conces.præ. c.1.

Alexander. iij. Cant. Archiepisc. Cap. 3.

ET ratione commissæ tibi dignitatis, & cōsideratione legationis ad vniuersas ecclesias tuæ legationis aciem tuæ sollicitudinis debes extendere,& quæ enormiter,seu contra iustitiā fuerint, pastorali cura corrigere, & emendare, quatenus de commissis ouib. coram patresam. plenam valeas rationem reddere; & tibi pro labore, & sollicitudine tua merces copiosa cumuletur in cælis. Accepimus autē,quod Conuētrensis Episcopus non attēdens,quid sacror. canonum statuta decernāt, nec modestiam Pontificalem cōseruans,pueris, qui sunt infra decennium cōstituti;in Archidiaconatu d. f.nostri.R. Archidiaconi Cestrensis ecclesias plures cōcessit,quæ nō per clericos, sed per laicos dispēsantur,& disponuntur. Verum quoniā hoc ecclesiasticæ vtilitati est inimicū, & rationi contrarium, & ideo non debet aliquatenus tollerari.f.t.p.a.s.m. qua. si ita res se habet, prædictum Episcopū super his viua increpatione corripias,& castiges,& clericis idoneis administrationes,& custodiam præscriptar. ecclesiar. donec prædicti pueri ad congruam perueniant ætatem,omni;occa.et ap. ces.laicis amotis cōmittas: & eidē Episcopo artius prohibeas, ne de cetero ecclesias, nisi personis,quæ ætatem,& scientiam habeant, regendas concedat.qui si secus egerit, ei debitā pœnā infligas,& institutionē, & cōcessionē ipsius omnino virib.carere decernas. De ætate & qual. c.2.

Idem Cant. Archiepisc. & suffraganeis eius. *Cap. 4.*

c.3.e. INDECORVM est admodum, & absurdũ, vt hi debeãt ecclesias regere, qui se ipsos gubernare nõ nouerũt; cũ ad ecclesiarũ regimen tales personæ sint admittendæ, quæ discretione præmineant, & morum fulgeãt honestate. Nolentes itaque sustinere, vt ad preces, vel instantiam aliquorum, sicut frequenter solet, in vestris partib. fieri, paruulis regimen committatur: f. u. p. A. s. man. qua. nemini infra xiiij. annum constituto personatum cuiuslibet ecclesiæ, aliquorũ gratia, vel optentu concedere præsumatis, scituri pro certo, quod si præcepto nostro in hac parte contraire præsumpseritis; quod inde feceritis, auctoritate nostra penitus irritabimus, & inobedientiam vestram grauiter puniemus.

Idem. *Cap. 5.*

c.4.eo. et de iure patro c. 22. EAM te decet in ordinãdis ecclesijs tuæ dioecesis curam habere, ne vllus in eis cõtra decreta, quæ in Lateraneñ. cõcilio edidimus, vel etiam contra antiquas sacrorũ canonum sanctiones clericus ordinetur, sed tales in ipsis satagas ponere, qui commissi sibi gregis curam commode gerere possint, & exemplo boni operis ad virtutes inuitẽt. Inde est quod præsentib. litteris tibi artius inhibemus; ne personas, quæ in ecclesijs tui episcopatus ad curam animarum fuerint ordinãdæ, in ipsis instituas, vel aliqua occasione, vel etiam litterarum nostrarum obtẽtu instituti patiaris, quæ scientia, moribus, & ætate concilij non congruant institutis. Sed etiã plures habentes ecclesias, quæ ex vna non pendeant, tibi liceat ap. postposita cogere ad vnam ipsarũ quam maluerint, dimittendã, nisi ita fuerint tenues in substantia, quod proprios sacerdotes non possint cõuenienter habere. Illas autem ecclesias, de quarũ patronatu controuersia fuerit, si infra sex menses postquã vacauerint, non fuerit quæstio terminata, licitum tibi sit de persona idonea, sublato ap. ob. ordinare.

Idem Exo. Episcopo. pars. c. In litteris. c. 6.

c.5.eo. PRAETEREA licet ad presbyteratum parochialis ecclesiæ non debeat aliquis nisi subdiaconus sit ad minus, recipi, dispensatiue tamen in minoribus ordinibus constituti consueuerunt admitti, dum tamen tales sint, quod infra breue tempus subdiaconatum, diaconatum, & presbyteratum possint recipere.

Idem Dulmensi Episcopo. *Cap. 7.*

A nobis tua discretio requisiuit, vtrum is, cui ante xxv. annum ætatis suæ nondum concilio, quod nuper Lateranis fecimus celebrato, magisterium ecclesiæ concessum fuerit, occasione decreti, quo in eodem concilio clericis minoris ætatis conferri ecclesias prohibuimus, possit ecclesia spoliari, quam ante concilium optinuerat, præsertim cum ipsa concessio fuerit a dioecesano Episcopo post concilium approbata: super quo consulto taliter respondemus, quod nisi alia causa rationabilis obstet, occasione minoris ætatis, aut decreti, quod in concilio promulgauimus, nolumus eum a percepto ante beneficio remoueri. Non ponitur. Post cõ Lat. par. 25. c. 4.

DE FILIIS PRESBYTEROR. *ordinandis, vel non, nec in paternis ecclesijs tolerandis.* *Tit. ix.*

Ex concilio Pictauieñ. pars. c. decreuit. c. 1.

VT filij presbyteror. & ceteri ex fornicatione nati ad sacros gradus non promoueantur, nisi aut monachi fiant, aut in congregatione canonica regulariter viuentes, prælationem vero nullatenus habeant, sed neque serui, nisi a dominis suis libertatẹ donentur. De filijs presb. c. 1.

Alexander iij. G. Linceñ. electo. *Cap. 2.* c.1.e.t.

AD præsentiam nostram accedens R. presbyter tacita veritate, quod esset filius sacerdotis, per fraudem a nobis impetrauit, vt in ecclesia de Bileshi, in qua pater eius ministrauit, capellanus existeret. quia vero fraus, siue dolus, nulli debet præstare patrociniũ; d. t. per A. s. m. qua. infra xl. dies post harum susceptionem litterar. rei veritatem inquiras diligenter; & si tibi constiterit, quod memoratus R. sit in sacerdotio genitus, & quod pater eius in eadem ministrauerit, non obstantibus litteris nostris, ipsum exinde omni oc. & ap. ces. amoueas.

Idem. pars. c. Inter cetera. *Cap. 3.*

PRAESENTIVM etiã auctoritate tibi iubemus, vt filios sacerdotũ in paternis ecclesijs ministrare, vel eas qualibet occasione optinere nullatenus patiaris; sed ipsos ab ecclesijs, in quibus patres eorum ministrasse noscuntur, cessante appellationis obstaculo studeas penitus amouere. c.3.e.t.

Idem Wigor. Episcopo. *Cap. 4.*

CONQVERENTE nobis Milone clerico, auribus nostris innotuit, quod cum R. presbyter ecclesiam beatæ Mariæ de Vic. tamquam c.4.e.

tamquam persona diutius habuisset, & post mortem eiusdem M. a Ricardo Pacesorde domino fundi fuisset præsentatus, R. filius eius presbyteri in sacerdotio genitus institutionem ipsius clerici nisus est impedire, & ad habendam eandem ecclesiam modis omnibus, quib. potest, aspirat. Quoniam igitur indignum est, & canonicæ obuiat sanctioni; vt filij debeât patrib. succedere in ecclesijs; nos ad enormitatem illam eradicandam sollicite volentes, & diligenter intendere: f.t.p. A.s.p.m. qua. si publicum est, & notorium, patrem prædicti R. in præscripta ecclesia presbyteratum habuisse; filium eiusdem ibidem ministrare, aut eiusdem ecclesiæ presbyteratū habere nullatenus patiaris. sed si forte iam institutus est ibi, eū sublato ap. remedio, auctoritate nostra non differas amouere: & memoratū M. si tibi ad ipsam ecclesiā fuerit præsentatus; ab eo, ad quē repræsentatio spectare dignoscitur; ibi dum modo alias idoneus sit, contra. & ap. ces. non postponas recipere, ipsumq. facias prædictam quiete possidere ecclesiam.

Idem Dulmeñ. Episcopo. *Cap.* 5.

Non ponitur. Post cõ. Lat. c. 1. par. 19. QVOD super his, de quibus dubitas, a nobis desideras edoceri, & ab animo tuo dubitationem auferri; sollicitudinem tuam, & diligentiā tuā, sicut dignū est, cõmendamus. & consultationi tuæ in hoc, quod possumus, libenter respondemus. Inde est, quod super eo, quod a nobis tua deuotio postulauit; vtrū filij sacerdotum, si idonei inuenti fuerint, ad sacros ordines possint promoueri; vel eis animarum curam committi. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod filij sacerdotum nisi in monasterio, vel canonica regulari probatæ vitæ fuerint, & conuersationis habitu; ad diaconatum, vel ad sacerdotium non debent admitti.

Idem Ludoñ. Episcopo. *Cap.* 6.

c. 5. & 6. VENIENS ad præsentiam nostram presbyter lator præsentium supplici nobis insinuatione proposuit; quod, cum ipsum ad capellam ecclesiæ. S. Laurentij de Nouoburgo, quam ei concessisti, & assignasti, attitulasses; & in eadem in presbyterum ordinasses, ipsum postea a prædicta ecclesia spoliasti, eo quod pater eius in prædicta ecclesia ministrauit. quia vero ad nostrum spectat officium, viris ecclesiasticis paterna prouisione cõsulere: f.t.m.p. qua. si tibi innotuerit, quod pater eius presbyter in præscripta ecclesia ministrauit, quãdo eam sibi assignasti, ipsam ei dilatione, & ap. cess. restituas, & in pace dimittas amoto alio, si quem in eadē instituisti. Verum, si te ignorante, quod pater suus in eadem ministrauerit, ipsam sibi assignasti, ex quo ad ecclesiam ipsam eum in presbyterū ordinasti, eam sibi restituas, & donec in alia ecclesia ei prouideas, vnde honeste valeat sustentari, eidem nullum super prædicta ecclesia grauamen inferas, vel molestiam.

Idem R. Exoñ. Episcopo. *Cap.* 7. c. 6. e.

PROPOSVIT nobis R. præsentiū lator, quod cū ipse ad ecclesiam de Salabera a domino fundi fuerit præsentatus, tu curam animarum noluisti sibi committere, vel huic rei assensum tuū præstare, pro eo quod esset filius sacerdotis. super quo vtiq. discretionē tuam, sicut dignum est, in domino commendamus, & in domino prouidentiam tuā gratam gerimus admodum, & acceptam. Ceterum, quia necessitatibus eius in laboribus, quos ad nos veniēdo sustinuit, interna motus affectione compatimur, & indignum est, vt ipse postquam in subdiaconatū, vt asserit, est ordinatus, omnino debeat ecclesiastici beneficij carere perceptione: dis. tuam p. A. s. mo. atq. mandamus, qua. aliquem honestum presbyterū cū assensu eiusdem clerici infra xl. dies post harum susceptionem litterarū contra. & ap. ces. inuenire studeas, qui eidem ecclesiæ deseruiat; ita quod præfatus R. medietatem omnium beneficiorum prædictæ ecclesiæ eidem in suo ordine seruiēdo diuino intuitu, quoad vixerit, nostra & tua auctoritate pacifice debeat optinere. non enim solus presbyter missarum sollemnia, vel alia, diuina officia, potest sine ministri suffragio celebrare.

Idem venerabilibus fratribus R. *Cant. Archiepiscopo totius Angliæ Primati, &* A. S. L. *&* R. *Wigorñ. Episcopo.* *Cap.* 8.

EX transmissa nobis conquestione W. clerici percepimus, quod ad dilecti filij nostri Abbatis de Castuni præsentationem in quoddam ecclesiæ beneficium de Vuerton. ab eo sibi canonice concessum, eum in præsenti recipere distulisti, eo quod quidam E. qui pater eius dicebatur, in præfata ministrauit ecclesia. Præterea ex parte ipsius nobis est insinuatū, quod memorato E. defuncto media intercessit persona, cui prædictum collatū est beneficium. Inde est, quod. f.t. p. A. s. m. atq. pr. qua. si prædicta c. 7. e. t.

 constiterint,

consliterint, prænominatum W alterium in possessionem ei collati beneficij inducere nõ differatis omni oc.& ap.ces.non ideo minus obseruato Apostolici rescripti decreto, quod hic hereditariá in ecclesia Dei destruit successionem, vt canonicam approbet possessionem.

Idem Wigor. Episcopo,& Priori de Cap.9.*

c.8.e. CONSTITVTVS in præsentia nostra G. clericus præsentium lator supplici nobis insinuatione monstrauit, quod cum capellã de Stertona canonice adeptus fuisset, & eã pluribus annis pacifice possedisset. R. miles ipsum præscripta ecclesia sine iudicio.& iustitia spoliauerit.cumq. memoratus clericus exinde apud te frater coepiscope querellam deposuisset, obiectum fuerit ei, quod pater suus in præfata ecclesia ministrauerit,& præfatam capellam nondum potuit rehabere. Quia vero ad nostrũ spectat officium, insolentiam laicorum contra viros ecclesiasticos debita seueritate conpescere:d.u.p.A.s.p̃.m. qua. rei veritate diligenter inquisita,& cognita, si vobis constiterit,quod idem clericus a prędicta capella fuerit per laicalem potentiam eiectus, & quod pater eius prefatæ capellæ persona, seu perpetuus vicarius non fuerit, licet in eadem nomine eius G.quandoq. ministrauerit, ipsam cum redditib. inde perceptis amoto alio,si quis eam detinet,di.oc.& ap.ces.restituatis,litteris nostris,si quę sint impetratæ,veritati & iustitię non præiudicantibus,& ipsum, sicut canonice adeptus fuit, faciatis pacifice possidere.

Idem Ebracen̄. Archiepisc. Cap. 10.

e.9.e. EX tua nobis est parte propositũ, quod cum olim ad tuam consultationem super filijs sacerdotum,tales a nobis litteras recepisses,vt eos possis in ecclesijs, quas patres eor. nullo mediante possederant, sustinere, quos probatæ vitæ, & sanę conuersationis cognosceres, vel quos longo tempore tenuisse cõstaret:quidam ad iudices litteras impetrauerunt;vt si constaret,eos esse filios sacerdotũ, vel clericorum,qui proximo ante eos ecclesias tenuerũt; super his imponant eis ap.ces. silentium, & ecclesias illas ipsis assignent, quamuis in eis se ostendere nequeât per Episcopos institutos. si autem per priores litteras nostras cum aliquib. clericis dispensasti, dispensationem tuam posteriorum litterar. nostrarum intuitu nolumus irritari,sed eam seruari præcipimus illibatam. Alios vero clericos laicæ dominationis intuitu in ecclesijs parochiali iuri subiectis,sine auctoritate Põtificum institui, aut institutos remanere in eis auctoritate Apostolica prohibemus.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. Cap. 11.

QVONIAM sacris canonibus prohibitum est,ne qui hereditario iure ecclesiastica beneficia possidere præsumant, nec ij, qui in sacerdotio sunt geniti,nisi probate vixerint in claustro monachor.vel regularium canonicorum, ad sacros ordines debeât promoueri: vobis præcipimus, qua. si manifestum,& publicum fuerit,patres eorum ecclesiæ personatus gessisse,filios ab eisdem ecclesijs,si eas iã adepti sunt,ap.ces.penitus excludatis,nec ad eorum gubernationem vlterius assumantur. Nolumus enim, vt propterea causa in iudiciũ deducatur,vel testes admittantur, cum hoc manifestum existit. c.10.e.

DE SERVIS NON ORDINANdis,& eorum manumissione. Tit. x.

Ex concilio Toletano. Cap. 1.

NSTRVENDI sunt laici prætérea,vt sciant,quod nullatenus alio loco manu mittere possunt seruos proprios, quos dominicis castris aggregare decreuerunt, nisi in sacrosancta ecclesia, ordine prænotato. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem consequi possunt; qui a lege mũdana extranei sunt? & quibus interdicitur, ne ad sæculare iudicium procedant, quomodo sæculari iudicio a iugo seruitutis absoluuntur? fortasse dicet aliquis, clericus fieri non permittitur, nisi ante susceptum clericatus officium,ingenuitatis dignitate potiatur.re uera verum dicit,& ideo,quod infirmari,vel vituperari potest,præcaueri debet.non solũ autem,qui ad clericatus ordinẽ promouendi sunt, in eccles.a manumittendi sunt,verum etiam ij, quos quisque pro remedio animæ suæ emancipari vult,quia sic scriptum est in pacto Francorum. (De seruis non ord.c.1.)

Ex eodem. Cap. 2.

DE seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscrete promouẽtur, placuit omnibus cum sacris canonibus concordare. statutum est, vt nullus Episcoporum deinceps aliquos ad sacros ordines promouere præsumat, nisi prius a dominis proprijs libertatem consecuti fuerint. & si quilibet seruus dominum suum fugiens,aut latitans, aut adhibitis testibus munere conductis,vel corruptis,aut quãlibet calliditate, c.2.e.

vel

vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit; decretum est, vt deponatur, & dominus eius cum recipiat. Si vero auus, vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignoratum sit; & postea ueniens dominus illius, legib. eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus eius libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. Si vero eum cathena seruitutis a castris dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat. quia iuxta sacros canones vilis persona permanens sacerdotij dignitate fungi non potest.

Ex concilio apud Alibeum. *Cap.* 3.

c.4.a. NVLLVS clericus ad gradum presbyterij promoueatur, nisi vt scriptum in canonibus habetur. Si enim propter dilectionem Dei quis de seruis suis quemquam elegerit, & docuerit litteras, & libertatem donauerit, & per intercessionem erga Episcopum presbyterum fecerit; ille autem insuperbiam elatus, missam dominis, & canonicas horas obseruare, & psallere renuerit; & eis iuste obedire, dicens se liberū esse, noluerit; & quasi libere, cuius vult, homo fiat; hęc sancta synodus anathematizat, & illum a sancta cōmunione arceri iudicat, donec resipiscat, & domino suo obediat, secundum canonica præcepta. Sin autem obstinato animo, etiam hæc contempserit, accusetur apud Episcopum, qui eū ordinauit, & degradetur, & fiat seruus illius, id est domini sui, sicut natus fuerit. quisquis vero talem secum habuerit, postquam rem illius prædictam audierit, & domino suo non reddiderit, vel a se non proiecerit, siue Episcopus, siue comes, siue clericus, siue laicus, anathematis illius societate innodatus, pœnam excōmunicationis ducet.

Ex concilio Toletano. *Cap.* 4.

c.3.a. DE familijs ecclesiæ constituere presbyteros, & diaconos per parochias liceat, ita tamen, vt antea manumissi libertatis statum accipiant. quidquid autem talibus aut per libertatem concessum, aut per successionem extiterit debitum, aut quolibet modo collatum, non licebit eis quippiam in extraneas personas transmittere, sed omnia ad ius ecclesiæ, ad quam manumissi sunt, post eorum obitum pertinere. his quoq. sicut ceteris ecclesiæ libertis accusandi, vel testificandi aduersus ecclesiam aditus intercluditur. quod si aspirauerint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiā honoris gradu, quē non dignitate naturæ, sed tēporis necessitate promeruerint.

Alexander iij. Turoñ. Archiepisc. *Cap.* 5.

CONSVLVIT nos tua fraternitas, vtrum tibi liceat spurios, & seruos ad ordines promouere: super quo vtiq. consultationi tuæ taliter respōdemus; quod neq. spurios, neq. seruos ordinare debes, & si memor es, in cōsecratione tibi dictū est: vide, ne quēlibet seruilis condicionis ad ordines promouere præsumas. c.5.a.

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA ORDINANDIS, VEL NON. Tit. xj.

Ex concilio Carthag. *Cap. vn.*

MAGNVS Episcopus Augustensis dixit: quid dilectioni vestrę videtur, procuratores, & actores, & executores, seu curatores pupillorum, si debeant ordinari? Gratus Episcopus dixit, si post deposita omnia, & reddita ratiocinia actus vitæ ipsorum fuerint conprobati in omnibus, debent & cum laude clerici †; si postulati fuerint, honore munerari. si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo sine consideratione fuerint ordinati; ecclesia infamatur. Vniuersi dixerunt, recte quoque statuit sanctitas tua, ideoq. ita est nostra sententia. De obl. c.un. † al. cleri.

DE CORPORE VITIATIS ORDINANDIS, VEL NON. Tit. xij.

Alexander iij. pars. c Licet f. *Cap.* 1.

DE presbytero autem Campanię, qui duellum sponte optulit, & oblatum suscepit, & in eo digiti partem amisit, sicut illi, ita & nūc pru. t. respondemus; quod, cum ipse, sicut etiam nos videmus, non perdiderit tantum de digito, quin ipse sine scandalo possit sollemnia celebrare, satis potes post peractam pœnitentiam cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare, licet eius excessus grauis admodum extitisset. De corp. uit. c. 1. & infra de cler. pugn. c. 1.

Idem Castreñ. electo. *c.* 2.

CVM de tua, & alior. electione, qui sunt in quibusdā ecclesijs Anglicanis electi in præsentia nostra, & fratrum nostrorum quæstio mota fuisset, & singulis vr̃is quædā obiceretur; tibi obiectum est, quod in oculo maculam habebas, & quod fueris canonici filius; attendentes itaq. prudentiam, & honestatem tuam, & volentes te nostræ gratiæ, & dilectionis prærogatiua gaudere, venerabili f. n. R. Cant. Archiepiscopo A. S. L. dedimus in c.2.a.

in mandatis; vt pro eo, quod canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedere nō postponat. De macula vero, quā in oculo habere diceris, hoc prædicto Archiepiscopo mādamus, vt cōsilio suffraganeorū suorū, & præsertim venerabiliū fratrum nostrorū Exoneñ. & Wigor. Episcoporum, qui exinde sibi, quod visum fuerit, exequentur. tu itaq. eundem Archiepiscopū frater requirere super his studeas humiliter, & deuote; quia nos tibi ex maxima dispensatione in hac parte curauimus prouidere; vt pote, qui personam tuam sincera caritate diligimus, & libenter, quantum secundum Deum possumus, ad tuum intendimus commodum, & honorem.

DE BIGAMIS NON ORDInandis. Tit. xiij.

Ex concilio Aurelian. Cap. 1.

Nō ponitur.

DE his, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas post habuerunt, & defunctis vxorib. sibi concubinas publice sociant, id obseruādum censuimus, vt sicut eos, qui iam clerici per ignorantiam ordinati sunt, non remoueamus, ita statuimus, ne vlterius ordinentur.

Ex eodem. Cap. 2.

De bigam. c. 1.

VT bigami, vel pœnitentes, vel repudiatarum mariti ad sacerdotium non promoueantur.

Lucius iij. Spoletano Archiepiscopo.* Cap. 3.

c. 2 e. t.

SVPER eo quod a nobis tua fraternitas requisiuit, quid faciendum sit de bigamis. inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi; & ordinati; si ad sacros ordines fuerint promoti, eis debent ordinibus ideo priuari, quia in bigamis contra Apostolum dispensari non licet, vt debeant ad sacros ordines promoueri, vel in eisdem si promoti fuerint, possint aliquatenus remanere. In ordinatore autem potest dispensatio adhiberi, vt ordinādi potestate, & officio nō priuetur.

DE CLERICIS PEREGRINIS, *& eis sine litteris non recipiendis.* Tit. xiiij.

Alexander iij. Cenomañ. Episcopo. Cap. vn.

De cler. pereg. c. 1.

TVA nos duxit fraternitas consulendos, quid agendum sit de clericis, qui in remotis regionib. ordinati, litteras eorum ostendunt, a quib. sibi proponunt manus impositas, & incertum est, vtrum eorum sigilla sint, quæ repræsentāt. Tuæ igitur cōsultationi significatione præsentiū indulgemus, tutius esse, vt in his statuta patrum veterum obseruentur, quam nouum aliquid statuatur. statutū est autem de transmarinis, vt ad minus V. Episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur. quod in alijs, qui similiter sunt incogniti, credimus obseruandum. ita tamen, vt in suspensione aliquo tempore habeantur, in quo videntes plenius de ipsorū actibus instruantur. sed de inferioribus ordinibus oportuit inquiri: quia posset contingere, vt aliquibus prætermissis saltum fecissent. his autem peractis, si digni inuenti fuerint, circa eos poterit dispensari.

DE OFFICIO ARCHIDIAconi. Tit. xv.

Gregorius Honorato Archiepisc. Saloñ.* Cap. 1.

De offi. Archidi ac. c. 3.

EA, quæ nos contra vos, tu, & Episcopus tuus direxistis scripta, dolentes agnoscentes, quod nihil inter vos caritas recognoscit; veruntamen in officio ordinis tui, te administrare præcipimus, & si illic potest superāte gratia causa vestri scandali diffiniri, multum credimus animæ vestræ acquisisse, si vero ita discordia inter vos partes suas armauit; vt in tumore scandali voluntas vestra debeat remanere; tu ad nostram audientiam indifferenter occurre, & Episcopus tuus pro se dirigat, quam elegerit personam instructā, vt omnia subtili ratione perpensa, quæ visa fuerint partibus, audire debeamus. Scire te vero volum⁹, quod a te districte quæsituri sumus, quæ vel propriæ ecclesiæ, vel ea, quæ diuersis ecclesijs similia sunt collecta, non sub omni sollicitudine, & fide seruātur. Quod si quid ex eis, vel negligētia, vel cuiusquam fraude deperijt, tu in hoc reatu astringeris, qui per Archidiaconatus ordinem, custodię eiusdem ecclesiæ artius deputaris.

Ex lib. Rom. ordinis. Cap. 2.

C. 1 eo. tit.

VT Archidiaconus post Episcopū sciat se vicariū eius esse in omnib. & omnem curam in clero tam in vrbe positor. quam eor. qui per parochias habitare noscuntur, ad se pertinere, siue de eorum conuersatione, siue honore, & restauratione ecclesiarum, siue doctrina ecclesiasticorum virorum, vel cæterar. rerum studio, & delinquentium rationem coram Deo redditurus est, & vt de tertio in tertium annum, si Episcopus non potest, parochiam vniuersam circūeat; & cuncta; quæ emendatione indigent, ad vicē sui Episcopi corrigat.

Ex concilio Toletano. Cap. 3.

Officium

c. 2. e. OFFICIVM vero Archidiaconi est, euangeliũ quando voluerit legere, vel alicui de diaconis præcipere, & quãdo Episcopus missam canit, ad iussionẽ illius induant se lenitę vestimẽtis sacris; qualiter cum Pontifice ad missam procedant, omnem querimoniã, seu causam, vel iustitiam presbyterorum vel diaconor. vel subdiaconorum ipse debet deliberare, ordinare, & facere. Ideo vero strenuus, prouidus, cautus, vicem sui Episcopi agens, episcopij totius curã habeat, & omne ecclesiasticũ officium prouidendo, lectiones, aut responsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare. & interim, vt nullus euãgelium, aut epistolam, aut responsorium, vel quamlibet in ecclesia lectionem legat, vel cantet, donec ante ipsum legat, vel cantet, & auscultetur. acolythos quoq. ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis turibulum deferre, quisue minorum in ecclesia aliqua officia agere debeat.

Alexander iij. Elien. Archidiacono. c. 4

c. 4. e. CVM satis sit absurdum, & a sanctorũ patrum institutionibus alienum, vt Archidiaconus, auctoritate propria, debeat cuilibet ecclesiarum curam committere: ægre nimis ferimus, quod tu sine mandato Episcopi tui personis curam animar. commitis. Quoniam igitur obtentu alicuius consuetudinis non debes contra sanctorum patrum institutiones, & quod ad tuum non spectat officium, tibi vendicare: ideo mandamus, vt nemini de cetero sine licentia, & mandato Episcopi curam animarũ cõmittere præsumas.

Alexander iij. Wigor. Episcopo. pars c. causam, quæ vertitur. Cap. 5.

c. 5. e. ARCHIDIACONIS de ecclesiastica institutione non videtur licere, nisi auctoritas Episcoporũ, & consensus accesserit, in aliquos sententiam promulgare.

DE OFFICIO ARCHIPRESbyteri. Tit. xvj.

Ex concilio Toletano. Cap. 1.

De offi. Archipresb. c. 1. VT Archipresbyter sciat se sub esse Archidiacono, & eius præceptis omnib. vel præceptionib. sicut Episcopi sui obedire debet, & quod specialiter ad eius ministerium pertinet, super omnes presbyteros in ordine positos curam agere, & assidue in ecclesia stare; & quando Episcopi sui absentia esse contigerit, ipse ad vicem eius missarũ sollemnia celebret, & collectã dicat, aut cui ipse iniunxerit.

Item Leo Papa. Cap. 2.

MINISTERIVM Archipresbyteri in eo cõstituitur, vt diligenti cura prouideat mysterium sacerdotum Cardinaliũ, qui per sollemnissimum debent agere officiũ in cõmunicatione corporis & sanguinis D. N. I. Christi, ita vt vicissim eos sibimet succurrere faciat, quatenus a sacro sancto die Domini co incipiẽdo, per omnes horas canonicas indeclinabiliter perseuerẽt; vt opus Dei digne, & sancte perficiatur ab eo, cui committitur. Verens sententiam illius sapientissimi, vbi dicitur. Maledictus homo, qui negligenter facit opera Dei. Prouideat etiã archipresbyter, vitam sacerdotum Cardinaliũ præceptis sui obtemperando Episcopi, ne aliquando cedant, aut scurrilitate torpeant, & reminiscantur; quod labia sacerdotum custodiant scientiam, & legem requirunt ex ore eius, q. a. d. ex. e. si Episcopus defuerit, exceptis his, quæ prohibita sunt, Archipresbyter prouideat cũcta, quæ in sacerdotũ ministerio perfici debeãt, fontes benedicere, infirmos oleo perungere, pænitentẽ infirmũ cõsulto Episcopo recõciliare, pænitentiam cunctis alijs sacerdotibus, quæ ad purgationem animarũ pertinent, iniungere, in præcipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationẽ missæ sollemniter adimpleat, aut ad oris sui iussionem, cui cõmittitur, veneranter peragant. c. 2. e. c.

Idem. Cap. 3.

OFFICIVM Archipresbyteri de vrbe constat, quando ibi præsul defuerit, vice eius officium inchoare, benedictiones presbyterales in ecclesia dare, missam, quando voluerit, cantare, vel cui de sacerdotibus iusserit. Quando vero Episcopus missam cãtat, debet præcipere sacerdotibus, vt induãt se vestibus sacris, qualiter ad missam procedant. Debet enim præcipere custodi ecclesiæ, vt in sacrario Eucharistia Christi propter infirmos non desit. debet infirmis prouidere, & prouidendo præcipere sacerdotibus, ne forte sine confessione, vel confirmatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi moriantur: cõfessiones vero peccatorum eorum, qui a foris veniunt, recipere cum omnibus sacerdotibus, & ex inde per iussionem Pontificis magnam debet illis adhibere curam. Ad Christianos quoq. faciendos, & baptizandos infantes, & ad succurrendum, omnia a sacerdotib. per iussionẽ illius fiant. c. 3. e.

*Item ex Synodo Rauenne habita a Ioanne Papa xij. & Lamberto * Imperatore.* c. 4.

VI

c.4.e.t. VT singulæ plebes Archipresbyterum habeant. Propter assiduam erga populũ Dei curã, singulis plebib. Archipresbyteros esse volumus, qui non solum imperiti vulgi sollicitudinẽ gerant, verum etiam eorum presbyteror. qui per minores titulos † habitant, vitã iugi circunspectione custodiant, & qua vnusquisq. industria diuinũ opus exerceat, Episcopo suo renuntient, nec obtẽdat Episcopus nõ egere plebem Archipresbytero, quasi ipse eam gubernare valeat, quia etsi valde idoneus sit, decet tamen, vt partiatur onera sua, & sicut ipse matrici præest, ita Archipresbyteri præsint plebib. vt in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo. cuncta tamen ad Episcopum referant, nec aliquid contra decretum eius ordinare præsumant.

† al. vículos.

DE OFFICIO PRIMICERII. Tit. xvij.

*Item ex concilio * Romani ordinis.* *Cap. vn.*

De offi. primic. c. vn. VT primicerius sciat se esse sub Archidiacono, sicut et Archipresbyter. ad eius curam specialiter pertinere: vt præsit in docendo diaconis, vel reliquis gradib. ecclesiasticis in ordine positis, vt ipse disciplinæ, & custodiæ insistat, sicut pro animabus eor. coram Deo rationem est redditurus. & vt ipse diaconib. donet lectiones, quæ ad nocturna officia dicuntur; & de singulis studium habeat, vt in quacumque re capacem sensum habuerint; absque vlla vacet negligentia, aut a quo ipse iusserit, instruendi sunt.

DE OFFICIO SACRISTAE. Tit. xviij.

Ex concilio Toletano. *Cap. vn.*

De offi. sacristæ c. un. VT sciat se sacrista subiectũ Archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacror. vasorũ, vestimentor. ecclesiasticorum, seu totius thesauri ecclesiæ, nec non quæ ad luminaria pertinent, siue in cera.

DE OFFICIO CVSTODIS. Tit. xix.

*Ex concilio * Rom. ordinis.* *Cap. 1.*

De offi. custod. c. 1. CVSTOS ecclesiæ, cui ea, quæ ecclesiæ competunt, custodienda committuntur, oportet, vt sui Archidiaconi iussioni in cunctis obediat. In canonibus † horis signa tintinabulorum pulsanda, ipso Archidiacono iubente ab eo pulsentur. Pallia vero, vel linteamina, altaria, † seu cuncta vtensilia ecclesiæ indesinenter custodiat, lampades, & lanternas in accendendo, seu in extinguendo peruigil existat; vt ne supra modũ lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obscurior sit ecclesia; sed omnia cum discretione agantur, quæ noscitur mater omnium virtutũ esse. Si vero is, cui ecclesia custodienda traditur, minus idoneus ad hoc peragendũ extiterit; ab Archidiacono coerceatur, vt se emendet. Si autẽ indomitus permanserit, Archidiaconus Episcopo nuntiando prouideat; vt indecente eiecto aptus domui Dei constituatur minister; vt omnia in laudem, & nomen domini fiant: qualiter possit Deus in ecclesia placari ab obseruientibus sibi.

† al. canonicis

† al. altariũ.

Ex concilio Toletano. *Cap. 2.*

CVSTOS vero sollicitus debet esse de omni ornamento, ecclesiæ, & luminarijs, siue incenso. necnon panem & vinum omni tempore ad missam præparatum debet habere. debet etiam per singulas canonicas horas, signũ ex consensu Archidiaconi sonare. vt oblationes, vel decimas, vel eleemosynas, seu decimas cum eiusdem consensu absente Episcopo inter fratres diuidat. In his tribus ecclesię columnis, vt sancta sanxit synodus, consistere debet alma mater ecclesia; vt ad hoc opus tales ordinentur, quales plus meliores, & sanctiores esse viderint, vt nulla negligẽtia in sancta Dei ecclesia esse videatur. hi tres Archidiaconus, Archipresbyter, custos prouidi simul iuncti, vno animo, peragant, & perfecte, & non sit inuidia, nec zelus inter illos. c. 1. e. t.

DE OFFICIO VICARII, ET eius beneficio. Tit. xx.

Gregorius Maximo Syracusano. *Cap. 1.*

MANDATA cælestia efficacius gerimus, si nostra cũ fratrib. onera partiamur. proinde super cũctas Siciliæ ecclesias te fratrẽ, & coepiscopum nostrum vicem sedis Apostolicæ ministrare decernimus. quas. s. vices non loco, sed personæ tribuimus, quia in te ex transacta vita didicimus, quid de subsequenti tua conuersatione præsumamus. De præsum. c. 6.

Alexander iij. N. Wicen. Episcopo, & G. Archidiacono. *Cap. 2.*

AD audientiam nostram peruenit, quod Vg. presbyter monachos de Ramescia, & Thomam clericum suum petendo vicariam suam ecclesiæ de Burnelia, a qua xx. annis retro cessit, in diuersis postea ecclesijs personatũ adeptus multipliciter vexare, ac fatigare præsumit. Quia igitur nõ est canonicum, vt qui curam animarum in diuersis habet ecclesijs, vicarius fiat in alienis: d. u. p. A. s. p. m. qua. rei veritate plenius inquisita, si ita esse De offi. vic. c. 1.

esse noueritis, prædictum presbyterum a petitione supra dictæ vicariæ desistere ap. & oc. re. districtius compellatis, non obstantib. litteris, si quas tacita veritate per nuntium a nobis impetrauit. extirpari etenim debent, quæ de auaritiæ radice procedunt, & canonum cōtraria sunt rationi vel sanctioni.

Alexander iij. Elien. Episcopo. pars c. conueniens. Cap. 3.

c.1.e.t. PROVIDEAS attentius, ne in episcopatu tuo patiaris aliquē plures vicarias habere; quia cum vicarij teneantur ecclesijs & personis deseruire: alienum est ab ordine vicarij, vt vicariam habeat quis præter vnam.

Idem Wintoñ. Episcopo. pars c. quamuis simus. Cap. 4.

c.3.e.t. AD hæc si persona alicuius ecclesiæ vicario, quē in eadem ecclesia instituit, de assensu, & auctoritate dioecesani Episcopi certam assignauerit portionē, is qui per sona illa defuncta in personatum illius substituitur ecclesiæ, nō potest ab ecclesia eundem vicarium remouere, vel assignatā sibi minuere portionem; nisi aliquid cōmittat, propter quod per iudicem in vicaria, vel beneficio sit condemnandus.

Idem NorWiceñ. Episcopo. pars. c. significauit. Cap. 5.

c.4.e.t. CLERICOS in presbyteratu, vel in alijs inferioribus ordinib. constitutos in vicarijs ecclesiarum quas adepti sunt, substruere non permittas; cum id sit satis absonum, & absurdum, & rationi contrarium.

DE OFFICIO ET POTESTATE *iudicis delegati. Tit. xxj.*

Alexander iij. Lundoñ. Episcopo. Cap. 1.

Non ponitur. Post cō. Later. parte. 7.c.1. CVM tibi sit de benignitate sedis Apostolicæ indultum, vt causas, quas de mādato nostro suscipis terminandas, liceat tibi personis alijs vni, vel pluribus delegare; sed ab his quib. causa per te fuerit cōmissa, fas sit litigantib. appellare; & si eadem causa tibi fuerit a nobis cōmissa ap. re. accidit interdū, sicut tu asseris, quod causam, quā tibi commisimus ap. postposita terminandam, alior. experientiæ cōmittis audiendam, & appellationem alter litigantium ad tuam, alter ad nostram audientiam interponat. Consul. t. t. respondemus, quod ei appellationi, quæ ad nos interponitur, est omnino deferendū, licet fuerit ap. remota commissa.

Idem. Cap. 2.

QVIA quæsitum est a nobis ex parte tua; quid faciēdum sit de potestatibus, De off. del.c.a. quæ cum præcipimus alicui iustitiam exhiberi de his, quos diligunt, aut tueri volunt nimis, aut terroribus suis conquerētes silere cōpellunt, & sic mandatum nostrum eluditur. Id tibi respōdemus, quod sicut agentes, & consentientes pari poena scripturæ testimonio puniuntur; sic tam eos, qui trahūtur in causa, quam principales eor. fautores, si eos manifeste cognoueris iustitiam impedire, censura ecclesiastica poteris coercere.

Idem Eboraceñ. Episcopo. pars. c. inter ceteras. Cap. 3.

SANE si nobis super aliqua causa c.1.e.t. litteræ prius impetrentur, & aliæ postea non facta mentione prior. litterar. litteræ opponūtur, si iudicibus innotuerint; donec Rom. Pontificem consulant, & suam exinde plenius cognoscant veritatē, executioni litterar. debent penitus supersedere; ne pro varietate litterar. causar. valeant fines impediri. Item cum aliqua causa ap. re. cōmittitur, & sententia fertur iniqua, eā euacuari oportet; nec ei debet stari, si manifestam continet iniquitatem.

Idem Lundoñ. Episcopo. Cap. 4.

SI pro debilitate, vel pro aliqua graui necessitate tractandis causis, quæ tibi ab c.3.e. Apostolica sede committuntur, interesse non poteris; liberum tibi sit personis discretis, & idoneis vices tuas committere; ita quod si res tanti est; te cōsulere debeāt; nisi forte causæ ita graues sint, quod sine præsentia tua non possint commode terminari.

Idem Willelmo. Can. electo. Cap. 5.

DE causis, quæ in certum terminum decidendæ committuntur, hoc tuam volumus cognitionē tenere; quod nisi dies c.4.e. ab Apostolico præfixus, de cōmuni consensu partium prorogetur, eo transacto mandatū expirat. Illis etiā, qui pro causis tibi cōmissis ad citationem tuam venire, aut tuo super his iudicio parere neglexerint; si tale fuerit negotium, quod certa exinde poena canonibus exprimatur, eam infligas; alioquin ipsos pro delicti qualitate, & causæ, secundum tuum arbitrium punias.

Idem

Idem Archiepiscopo Seň. Sicut Romana. *& infra.* *Cap. 6.*

c. 5. e. t. PRAETEREA super hoc, quod nos consulere voluisti; vtrum liceat iudici delegato non ordinario, sine litteris commissorijs exigere contumacem, vt veniat, vel damnare, si non venerit, hoc tibi præsentium auctoritate innotescat; quod postquam ei causa licet simpliciter, delegetur; satis potest nostra auctoritate partes compellere, & etiam contumaces seueritate ecclesiastica coercere; etiā si litteræ cōmissionis id non cōtineant, aut partes mandatū non habeāt, vt accedāt. quia ex eo quod causa sibi committitur super his omnib. quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem.

Idem Winton. Episcopo. *Cap. 7.*

c. 6. e. t. QVAMVIS simus multiplicitate negotior. impliciti; & grauibus, diuersisq. sollicitudinib. occupati; nos tamen cogit, præter commune debitum tua fraterna caritas, & dilectio, qua personam tuam diligimus, tuis consultationibus respondere: ne videamur indiscussa relinquere, quæ nobis enodanda tua voluit discretio præsentare. Innotescat autē sollicitudini tuæ, quod iudex a nobis delegatus causam sibi commissam, potest alijs delegare, aut totam audiendam, & terminādam; aut etiam, vt allegationes audiāt, & rationes, & attestationes recipiant, & sententias sibi seruent, vel vt horū aliquid tantummodo faciant iuxta voluntatem, & beneplacitum delegantis. quamquam non possit eandem causam alij ap. postposita delegare; & si sibi sit appellatione re. cōmissa. Si vero duobus causa cōmittitur, etiam si non apponatur, vt vnus sine altero in ea procedat; nihilominus vnus ex ipsis, siue suo coniudici, siue alij vices suas in hac parte committere potest.

Idem eidem. *Cap. 8.*

Non ponitur. Post cō. Lat. parte. 7. c. 10. SENTENTIAM a delegato iudice latam, si ad mandatum ipsius iudicis dioecesanus Episcopus executioni mādare neglexerit, is, qui ex delegatione Rom. Pontificis sententiā tulit, eam executioni mandandi plenam, & liberam habeat facultatem.

Idem Nor Wic. Episcopo. *Cap. 9.*

c. 7. e. t. SIGNIFICASTI nobis per litteras tuas, quod interdum a iudice delegato frustra super aliqua causa fertur sententia, cum ordinarius iudex eam ad mādatum ipsius nolit executioni mandare, vel alijs resistentib. effectui mācipari non possit. Super hoc autem consul. t. taliter respondemus; quod, si iudex ordinarius ad mandatum iudicis a nobis delegati, nō vult, aut non potest alijs resistentibus sententiam ab eo latam effectui mancipare; delegatus iudex causam, auctoritate sibi cōmissa potest executioni mandare, & si qui sibi restiterint, eos ecclesiastica sententia coercere.

Idem. *Cap. 10.*

SI quando clerici coram iudice delegato prælatos ecclesiarum super ecclesijs quas tenent, in causam traxerint, & coram eodem iudice, transactione, vel alio modo ecclesias obtinuerint, in quib. certum sit, eos institutionem canonicam nullatenus habuisse, nec possessionem etiam corporalem: ordinarius iudex non debet delegati iudicis mandato resistere violenter; sed apud ipsum instare debet, vt differat illos in possessionem mittere, donec rei veritas nobis innotescat. c. 8. e.

Idem Herefordeň. Episcopo. *Cap. 11.*

INTELLEXIMVS ex tuæ fraternitatis relatu quod, quandoq. a nobis impetrantur litteræ certā formā habentes ad te, & alios; aliquādo per suggestionem falsitatis, aliquādo per suppresionem veritatis. vnde a nobis consilium postulasti, vtrum secundum formam, aut secundum rigorem iustitiæ tunc debeas in ipsa causa procedere. super quo. f. t. taliter duximus respondendū; quod si litteræ nostræ ad te directæ formam expressam habuerint; & cognoueris eas per suggestionem falsitatis, aut per suppresionem veritatis cum tali forma impetratas fuisse, tunc nō secundum formam in eis expressam, sed secundum rigorem iustitiæ in causa ipsa sine personarum acceptione procedas. Non ponitur. Post cō. Lat. par. 7. c. 13.

Idem. *Cap. 12.*

SI autem lis infra certum terminum præcipiatur decidi; non poterit negotium vltra præfixum diem; nisi de communi consensu partium prorogari. Verum si iudex delegatus aliter fecerit, & fines mādati excesserit, eius iurisdictionem non est dubium expirare. Non ponitur. d. par. 7. c. 14.

Idem. G. Lundeň. & R. Wigor. Episcopis. *Cap. 13.*

Peruenit

PERVENIT ad nos ex parte R. senis prsbyteri, quod cum Episcopus olim ad vos litteras nostras attulisset, quod si vobis constaret eum per vim T. clerici metu Regio cooperante ecclesiam de Giledesia, quam se asserit per xl. an. pacifice possedisse, pridem iuramento præstito refutasse, eandem ecclesiam ei restitueritis. prædictus T. alias litteras posterius impetratas ad alios iudices super hoc eodem negotio reportauit, & sic causa ipsa sub vestro non fuit examine terminata. Mandamus itaq. f. u. atq. p̄. qua. non obstantibus litteris a memorato T. posterius impetratis, nisi ibi contineatur expressum, quod causam ipsam vestro iudicio subtraximus; vtramq. partem apud vos conuocetis, & eidē causæ iuxta aliarum litterarum nostrarum tenorem sub appellationis remedio non differatis debitum finem imponere.

Nō ponitur. Post cō. Lat. par te. 7. c. 15.

Idem Brixien. Episcopo. *Cap. 14.*

e.9.e. IN litteris, quas tua nobis destinauit fraternitas, quæstiones quasdā inseruisti, super quibus solutionem tibi a nobis postulasti exhiberi; quarum siquidem vna est. s. vsq. ad quod tēpus iudex delegatus se possit interponere, vt stetur iudicatæ rei, vel trāsactioni. super quo consultationi t. taliter respondemus, quod ex quo iudex delegatus per se, aut per alium, si potuerit, sententiam executioni mandauit, vel præcepit mandari, eius auctoritas, & iurisdictio cessat, quia semel suo officio est functus.

Idem Abbati Sancti Albani. *Cap. 15.*

e.10.e. CONSVLTATIONIB. singulorum ex ministerio susceptæ seruitutis cogimur respondere; vt si quid dubietatis, vel quæstionis in mente alicuius emerserit, ab ecclesia Romana soluatur, quæ inter alias domino disponente meruit optinere principatum. Quæsitū est a nobis siquidem, vtrum si aliquis ecclesia, vel possessione qualibet, se asseuerans absq. iudicio, & causa rationabili spoliatum, & a nobis ad iudicem litteras optinet, vt infra certum tempus restituatur sibi possessio, si constiterit iudici eum esse spoliatū; qualiter possessio ei debeat restitui; cū is, qui teneat ecclesiam, vel possessionem, quam ipse requirit, ante quam de litteris ipsis aliqua mentio fieret, studiorum vel peregrinationis, vel alia huiusmodi causa se absentauerit, nec infra præfixum tēpus iudici possit suam præsentiam exhibere. Super quo vtiq. consultationi t. taliter respondemus, quod nec potest, nec debet restitutionem habere, quamuis paratus sit coram iudice delegato testibus idoneis possessionem, & deiectionem suam probare, nisi is, qui possidet, se per contumaciam absentasset; si etiam iudex vsq. ad reditum eius, qui possidet, terminum prorogauerit. expirat enim iurisdictio sua, quia sine consensu vtriusq. non licet iudici terminum prorogare aliquatenus præfixum a delegatore.

Idem Carnoten. Episcopo. *Cap. 16.*

SANE quia nos in primis consulere voluisti; qualiter a nobis iudex delegatus Episcopum, qui ei non subest, ad aliquid faciendum, vel dandum compellere debeat; cū causam, quę inter Episcopum, & laicum, vel clericū vertitur de mādato nostro suscepit. id tuæ quæstioni duximus respondendum, quod iudex a nobis delegatus vices nostras gerit. vnde in causa illa superior est, & maior illis, quorum causam suscipit terminandam. ideo si Episcopus, vel alia persona, quæ non sit de iurisdictione illius, in causa, quam ei delegamus, rebellis, ac contumax fuerit, secundum qualitatem vel quantitatem facti poterit, vel interdicti, vel suspensionis sententia a iudice delegato compelli. Itaq. iudex secundum negotij qualitatem tēperate procedens Episcopo, vel ingressum ecclesiarū, vel sacerdotale officium interdicat, aut etiā terram illius, quæ ad iurisdictionem suam pertinet, specialiter interdicto supponat. e.11.e.

Idem Eboracen. Archiepiscopo, & Episcopo Conuentren. *Cap. 17.*

EX parte N. capellani nobis innotuit, quod cum ad te frater Conuentren. litteras nostras impetrauit, vt in Archidiaconatum, quem in ecclesia primo vacare cōtigerit, assignares; R. aduersarius eius ad te, frater Eboracen. litteras, sicut dicitur, impetrauit, nulla de priorib. habita mentione; vt si auunculus suus Archidiaconatū, quem habebat in ea ecclesia, velletomnino dimittere: ipsum ei faceres assignari. Quoniam igitur si memores fuissemus, nos præfato N. litteras nostras, sicut prædiximus, direxisse, pro aduersario nullatenus scripsissemus, nolētes litteras nostras, quas pro eodē N. misimus, occasione hac effectu carere: f. t. p. A. s. p̄. m. qua. prę scriptū Conuentrensem commoneas, vt præfato N. Archidiaconatum ecclesiæ suæ, si vacat, iuxta promissum suum assignet, nō obstantibus litteris, quæ ab aduersario eius postmodum fuerint impetratæ tacita veritate. e.12.e.

D Idem

Idem Eboracen. Archiepiscopo. Cap. 18.

c.13.e. EX parte tua quæsitum est a nobis, vtrũ cum causam aliquam sub certa forma committimus, iudices delegati formam sibi commissam debeant sequi; quod rationabiles exceptiones non admittant. Super quo taliter respondemus, quod & si aliquando iudici expediat formam sibi statutam seruare; debet tamen rationabiles exceptiones admittere, & in causa iuxta iuris æquitatem procedere, nisi exprimatur in litteris nostris, quod nullæ debeant exceptiones admitti, quod nec nos, nec antecessores nostros vnquam credimus expressisse.

Idẽ Abbati, et cõuentui maioris monasterij. c. 19.

c.14.e. QVONIAM Abbas Leicestriæ, qui prius suscepto mandato nostro partibus diẽ ad agendum præfixit, præhabito consilio prudentum, Abbatem Leicestriæ de nouo substitutum iudici præmortuo, porrecto illi mandato nostro, quia sub expresis nominibus locorum, & nõ personarum, commissio litterarum a nobis emanauit, sibi socium in causæ cognitionem adiunxit, ideo nos sententiam eorum; sicut rationabiliter lata est, ratam & firmam habemus.

Idem. pars. c. Tua nos. Cap. 20.

c.15.e. SVPER eo vero, quod subiungere voluisti, si de præsentatione presbyteri inter aliquos quæstione suborta, causam contigerit delegari alicui, sub hac forma; vt si constiterit ius, de quo agitur, ad alterutram partem pertinere, ad præsentationẽ eius de persona idonea ordinet ecclesiã appellatione remota; an liceat delegato iudici, inscio diœcesano Episcopo, Archidiacono, vel Archipresbytero reclamante, præsentatum sibi clericũ in possessionem ecclesiæ mittere; præsertim, si ignotus fuerit præsentatus, aut minus idoneus; aut si Archipresbyter, aut Archidiaconus, vel Episcopus, ad quem institutio pertinet, appellauerit: vtrum eorum appellationibus sit deferendum. Hoc tuam volumus discretionem tenere; quod licet quæstionem, quæ de præsentatione vertitur, ap. re. cõmittimus alicui terminandam; non tamen nostræ est intentionis diœcesano Episcopo, Archidiacono, vel Archipresbytero præiudicium generare. Ideoque præsentandus est illi, qui instituendus fuerit, & tenebit eorum appellatio, si videntes iuri suo detrahi, duxerint appellandum. quia non est illis, sed partibus, inter quas causa commissa est, ap. remedium interclusum.

Idem. Cap. 21.

CAVSAM matrimonij, quæ inter Bemegardam mulierem, & Blasium agitari dignoscitur, venerabilibus fratribus nostris Formolen. & Vapicen. Episcopis nos meminimus commisisse, quibus vtique in vnum conuenientibus, & eandem mulierem, sicut accepimus, viro restitui mandantibus, vir mulierem, sicut accepimus, cruciatibus, & flagellis adeo affecit; quod inuita, & coacta inter se, & virum parentellam esse confessa est, sicq. factum est, quod ad iudicium vnius eorũ ipsam dimisit. quę quinq. filios ex eo dicitur genuisse, & xiiij. annis sine aliqua quæstione secum permansisse. Vnde quoniam matrimonium in ecclesia Dei adeo magnũ sacramentum comprobatur, quod sine rationabili, & euidenti causa dissolui non debet, præsertim cũ non ab homine, sed a Deo sit institutum: d. u. p. A. s. m. qua. huius rei veritatem inquiratis; & si inueneritis, quod præfatus B. prędictam mulierem ad iudicium solummodo alterius prædictorum Episcoporum a se separauerit; quia cum causa duob. committitur, sententia vnius non tenet, instanter conmoneatis, & districte conpellatis, vt eãdem mulierem, sicut vxorem suam ap. re. benigne recipiat, & maritali affectione pertractet. Quod si facere forte contẽpserit, eum, & superinductam ces. ap. ob. excommunicationis vinculo astringatis. si qui tamẽ apparuerint, qui postquam ab eo recepta fuerit, matrimonium ipsorum velint, & legitime possint inpetere: partibus ante vos conuocatis causam audiatis, & eam re. ap. re. fine canonico terminetis, illa maturitate, & circunspectione adhibita, quæ in tãto negotio conuenit adhiberi. c.16.e.

Lucius iij. Cant. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. Cap. 22.

RELATVM est &c. & infra. Nos itaque consultationi vestræ respõdemus, quod si lis contestata fuerit ante obitum prędecessoris nostri, mandatum morte mandatoris nullatenus expirauit. Si vero ante litis contestationem decesserit, non est in eo casu iudicibus, quos delegauerit, ex delegatione huiusmodi procedendum. poterit ergo in eo casu ap. cess. procedi, in quo ante mortẽ mãdatoris lis fuerit per narrationem, & responsionem contestata. Vbi autem mors mandatoris litis contestationem præcessit, penitus subsistat, siue fuerit, siue non fuerit ap. ob. interiectum. c.19.e.

Vrbanus iij. De Vellebec, & de Olsteston. Abbatibus. *Cap. 23.*

c. 20. e. GRATVM gerimus, & acceptũ, quod in negotijs vestræ discretioni commissis debitam curam impenditis, & in ijs, quæ dubitationem faciunt, pro grauitate officij vestri censuram sedis Apostolicæ postulatis. Sane consuluit nos deuotio vestra, an ante obitũ delegantis proposito citationis edicto, lite vero post mortem contestata delegatus iudex nihilominus debeat in causa procedere: & vtrum is intelligatur ap. renuntiasse, qui ea interposita ad producendos testes inducias postulauit, & demum productioni, & allegationi renuntians, attestationes petit sollemniter publicari; sicut hoc totum circa decessum bonæ memoriæ prædecessoris nostri Lucij Papæ, qui vos iudices delegauerat, sub examine vestro asseritis contigisse. nos autẽ inquisitioni vestræ taliter respõdemus, quod in casu priori, cum citatione facta negotium sit quasi cœptum, & maxime, si delegatus non sit certus de obitu delegantis; potest, & debet in causa procedi, tenebitq. quod iustitia fuerit præuia, iudiciali tramite diffinitum. In secundo vero casu vtrum † ab appellatione recessum, si secundum ea, quæ præmissa sunt, eum, qui appellauerit, constiterit pro cessisse. († videtur forte.)

DE OFFICIO LEGATI EPIscopi. Tit. xxij.

Alexander iij. suffraganeis vniuersis Cantuar. ecclesiæ. *Cap. vn.*

(De offi. leg. c. 1.)

CVM non ignoretis venerabilem fratrem nostrum Cãtuar. Archiepiscopum vobis non solum metropolitani, sed etiam legationis iure præesse: mirabile satis est, quod quidam vestrum, sicut audiuimus, asseuerare præsumunt, quod idem Archiepiscopus nullã causam de Episcopatibus vestris siue metropoleos, siue legationis iure audire debeat, nisi per appellationẽ perferatur ad ipsum. sane licet metropolico iure audire nõ debeat causam de Episcopatib. vestris, nisi ad eũ per ap. deferatur, tamen legationis obtentu vniuersas ecclesiasticas causas de ipsis Episcopatib. quæ per ap. vel querimoniam aliquorũ proueniunt ad audientiam suam, audire potest, & debet; sicut qui in prouincia sua vices nostras gerere comprobatur. mandamus itaq. & præcipimus, vt causas, quæ de Episcopatibus vestris ad eundem Archiepiscopũ perferuntur, eius iudicio relinquatis: nec quem libet clericum, vel laicum vestræ iurisdictionis deterrere, vel impedire temptetis, quominus causam ad præfatum Archiepiscopum, si voluerit, possit transferre.

DE OFFICIO, ET POTESTATE prælati, & iudicis ordinarij. Tit. xxiij.

Ex synodo Ioannis Papæ. *Cap. 1.*

(De offi. iud. ord. c. 1.)

PERNICIOSA &c. & infra. Habeant igitur Episcopi singularũ vrbium sua in diœcesi liberam potestatem, adulterina scelera inquirere, vlcisci, & iudicare, secundum quod canones censent absq. impedimento alicuius, & cũ opus fuerit, publicum conuocent, non ad præiudicandum, sed potius ea, quę Deo placita sunt, ad custodiendum.

Alexander iij. Rotomagẽ. Archiepisc. *c. 2.*

(Non potuit.)

QVAESITVM est a nobis ex parte tua; vtrum liceat tibi, eos, qui ab Episcopis suffraganeis tuis sunt excõmunicatione innodati, & ad audientiam tuam appellant, absoluere, ante quam tuo stent iudicio. inquisitioni tuæ præsentib. litteris duximus respõdendum, quod si post appellationem in eos sit excõmunicatio promulgata, absolutione non indigent, cum sentẽtia post appellationem lata neminem excõmunicare possit. Si vero ante appellationẽ excõmunicati sunt, ante ingressum causę, recepto ab eis sacramẽto secundum ecclesiæ consuetudinem debes ipsos absoluere, nisi Episcopo, a quo excõmunicati sunt, in hac parte deferre volueris, & eos ad ipsum absoluẽdos remittere. Cũ autẽ a te, vel ab Episcopo fuerint absoluti, causam au...re, & sine debito terminare poteris, quia nec excõmunicati ante absolutionem suã in causa sunt audiẽdi, nec ad eps, a quib. appellatum est, debent remitti. (refertur c. 40. § tuæ. de sẽt. exc.)

Idem Flor. Episcopo. *Cap. 3.*

CVM ab ecclesiarum prælatis ecclesiastica sententia in malefactores aliquos promulgatur, rata debet, & firma consistere, & vsq. ad dignam satisfactionem inuiolabiter obseruari. Quapropter d. u. p. A. s. m. qua. si quando dilectus filius noster Lan. plebanus Sancti Pancratij de Lucar. in clericos vel laicos parochianos suos, interdicti, vel excõmunicationis sententiam rationabiliter tulerit, ipsam faciatis inuiolabiter obseruari, & eam sine cõgrua satisfactione, & absq. cõscientia eiusdem plebani nullatenus relaxetis. (c. 3. hoc tit.)

Idem Gen. Episcopo. *Cap. 4.*

NOS inter alios præminemus superna † licet immeriti dignitate, vt quæ dubia sunt, († suprema.)

De purg. can. c. 6. et. e. tin fra. c. 6. debeamus declarare, & singulor. consultationibus, quantū nobis dominus ministrauerit, sollicite respondere, vt quæstiones sub examine Rom. ecclesiæ terminentur, quæ inter alias ecclesias, disponente domino obtinet principatum. vnde quia nos tua duxit fraternitas consulendos, vtrum Episcopus parochianum suum publica fama eum accusante ad purgationem cogere posit: consultationi tuæ taliter respondemus; quod si de hoc crimine publica laborat infamia, accusatione, & testibus deficientib. ad purgationem per diœcesanū Episcopum est conpellendus, nisi forte super ipso ad superiorē iudicē duxerit appellandum. sane si appellauerit, eius parebit iudicio, ad cuius examē causam voluerit per appellationem transferre.

Idem Cant. Archiepisc. & eius suffraganeis. c. 5.

De off. iud. ord. c. 4. CVM vos plerumq. oporteat ordinationē ecclesiarū differre: pro eo, quod quandoq. personæ vobis minus idoneę præsentantur, aut interdum inter vos, & præsentatores personarū alia de causa dissensio † emerserit, prouidendū est vobis ne occasione huius dissensionis, & scandali, interim fructus illarum ecclesiarum depereant, aut eis in spiritualibus grauia proueniāt detrimēta. Inde est, quod f. u. p. A. s. p̄. m. qua. si quando in illis vacātibus ecclesijs, in quib. ecclesiastica persona præsentationem nō habet, vel quia personæ minus idoneę vobis præsentantur, vel alia de causa de iure personas non poteritis instituere, in ecclesijs ap. ces. ponatis œconomos, qui debeant ecclesiarum fructus percipere, & eos aut in personarum vtilitatē expendere, aut futuris personis eos fideliter reseruare.

† al. radix dissensionis.

Eugenius Papa. *Cap. 6.*

e. 2. e. 8. SI sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicuius criminis, vel si cōfessus fuerit, & emendare noluerit, nisi iudiciario ordine quis probare posit, non debet eum nominatim arguere, sed indeterminate, sicut vnus vestrū me traditurus est. Sed si ille, cui damnū illatum est, petierit iustitiam, potest excommunicare auctorem damni, licet ei confessus sit, sed tamen non nominatim potest eum remouere a communione; licet sciat eum esse reum, quia non vt iudex scit, sed vt Deus, sed debet eum admonere, ne se ingerat, quia nec Christus Iudam remouit a communione.

Alexander iij. Cant. Archiepisc. *Cap. 7.*

e. 5. a. EX parte tua nobis constanti assertione propositum est, quod interdum quidam pro certis causis excōmunicati, sedem Apostolicam visitant, & reticentes causas, pro quibus sunt vinculo excommunicationis astricti, de absolutione litteras deferunt, cōtinentes eos ad Apostolicam sedem accessisse, & auditis confessionib. suis absolutionis beneficiū meruisse. Vnde, quia nos cōsulere voluisti: vtrū illa absolutio teneat, si occultatis excessib. pro quib. excommunicati fuerant, absolutionis beneficium meruerunt, siue excōmunicationis causam aliam prętendentes. Cōsultationi tuæ taliter respondemus, quod si ita tibi constiterit, eos cogere debes ecclesiastica censura, cum litteris tuis rei veritatem continentibus ad Apostolicam sedem redire. Si vero id tibi non constiterit, & eos suspectos habueris, quod non fuerint veritatem confessi, ipsos conpellere debes, quod exinde coram te rei veritatem confessi fuerint, purgationem præstare.

Idem Exoniē. Episcopo. *Cap. 8.*

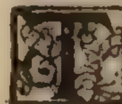
IN litteras & infra. Ad hæc cum aliquis nimis prolixum terminum suæ appellationi pręfixerit: iudex potestatē habet cōpetenti modo abreuiandi, & si in termino de tēpore abreuiando competenter statuto appellationi, non fuerit prosecutus, nec canonicam excusationem prætenderit, sententia si lata est tenet. quod si non est lata, iudex ap. ces. potest compellere infra terminum statutum appellationē prosequi, vel corā se iudicio stare. Non ponitur. Post cō. Lat. par 7. c. 19.

Idem *pars. c. Quod sedem.* *Cap. 9.*

PRAETEREA de Vgone de Calceio, qui filiam Aleloni cognatam suam duxit vxorem; & hoc publicum est, & manifestum: nec apparet aliquis, qui matrimonium ipsum velit inpetere; id tibi respondemus, quod non apparentibus accusatorib. & parentela manifesta, & publica existente; quod credibile non est, nisi essent cōsobrini in primo, vel secundo gradu, ecclesiasticæ auctoritatis interest matrimonia illa grauitate adhibita dissoluere, quæ illicite noscuntur contracta. Non ponitur. Post cō. Lat. par 10. c. 19.

DE TREVGA ET PACE. Tit. xxiv.

Alexander iij. in conc. Later. *Cap. 1.*

TREVGAS a quarta feria post occasum solis vsq; ad secundam feriā in ortu solis, ab aduentu domini, vsq. ad octauam Epiphanię, & a lxx. vsq. ad octauam paschæ, ab omnib. inuiolabiliter obseruari præcipimus. Si quis autem treugās frangere temptauerit, post tertiā cōmonitionē, si nō satisfecerit, Episcopus De treu. & pace. c. 1.

suus excommunicationis sententiam dictet, & scriptam vicinis Episcopis repręsentet. Episcoporum autem nullus excommunicatum suscipiat in communione, immo scriptã sententiam quisq. confirmet. Si quis autem hoc violare præsumpserit, ordinis sui periculo subiacebit. Et quoniam funiculus triplex difficile rumpitur: præcipimus, vt Episcopi ad solum Deum, & ad salutem populi habentes respectum, omni tepiditate seposita, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi consilium, & auxilium præbeant, neq. hoc alicuius amore, vel odio prætermittant. Quod si quis in hoc opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

Idem. *Cap.* 2.

c. 2. e. t. & de censib. c. 10. INNOVAMVS autem, vt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici, euntes, & redeuntes, & in agricultura existentes, & animalia, quibus arãt, & quæ semina portant ad agrum, congrua securitate lętentur: nec quisquam alicubi nouas pedagiorum exactiones, sine consensu & auctoritate Regum, & Principum statuere aliquo modo pręsumat. Si quis autem cõtra hoc fecerit, & commonitus non destiterit: donec satisfaciat, communione careat Christiana.

DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA. Tit. XXV.

Gregorius Aug. Anglor. Episcopo. *Cap.* 1.

De maior. c. 1.

CVM certum &c. & infra. Sit honoris ista distinctio, vt ipse prior, & maior habeatur, qui prius fuerit ordinatus, cum vnitatis consilio, & concordi actione.

Leo Papa. *Cap.* 2.

c. 3. e. LEGEBATVR in litteris tuis, quod frater Atticus chartulam de obedientiæ spõsione scripserat, in cuius chartulæ mentione signum prodebatur iniuriæ. non enim necessarium fuerat, vt obligaretur scripto, qui obedientiam suam, ipso iam voluntarij aduectus probat officio.

Gregorius. *Cap.* 3.

c. 2. e. SI quis venerit cõtra decretum Episcopi, ab ecclesia abiciatur.

Ex concilio Toletano. *Cap.* 4.

Ibid. IN libro Regum legitur, qui non obedierit Principi, morte moriatur. in concilio autem Agatheñ. pręcipitur, vt anathematizetur.

Clemens Papa. *Cap.* 5.

c. 4. e. OMNES Principes terræ, & cunctos homines Episcopis obedire beatus Petrus præcipiebat.

DE PACTIS. Tit. XXVI.

Ex concilio Africano. *Cap.* 1.

ANTIGONVS Episcopus Matureñ. dixit: grauem iniuriã patior, & credo dolere sanctitatẽ vestram, & contumeliam meam computare communem iniuriã. De pactis c. 1.

Optantius cum se repręsentaret, pactum me cum habuit, sed diuisum est, vt in se illiciat populorum imperitorum animos contra disciplinam, & contra euangelicam traditionem, contra pacis placita. nam si hoc sibi posse contingere arbitraretur, nunquam protecto in fratrem aliquid disquisisset. Vnde, aut iusta pacta suam obtineant firmitatẽ, aut cõuentus si se non cohibuerit, ecclesiasticã sentiat disciplinam. Vniuersi dixerunt: Pax seruetur: pacta custodiantur.

Gregorius. *Cap.* 2.

QVOTIENS in quibusdam conuentionibus noster expectatur assensus, ne in dubium veniant, quę gerũtur, rati eas pro securitate partium debet habitio solidare. c. 2. e. t.

Idem P. E. Ioanni a partib. † Sar. *Cap.* 3.

QVALITER in Sar. &c. & infra. Studiose agendum est; vt ea, quę promittuntur, opere compleantur. c. 3. e. t. † a partibus fidei.

Alexander iij. Exoñ. & Wigor. Episcopis. c. 4.

CVM pridem Simon clericus procurator prioris, & monachorum de Acra, & Petrus clericus pro causa, quæ inter eos monachos, & prædictum P. ac fratrem eius pro cuius parte vicem se dicebat gerere, super ecclesia de S. & capella de L. vertebatur, ad nostram præsentiam pariter accessissent; ita interim inter se, non tamen nobis mediantib. conuenerunt, quod prædictus procurator prioris, & monachorum eidem P. pro expẽsis, quas fecerat, tres marchas argenti persolueret, & idem P. liti cederet, & a monachor. infestatione penitus cessaret. Cumq. compositionem ipsam ad nostram pertulissent audientiam, eamq. confirmari auctoritate Ap. supplicarent, nos eam non duximus admittendam, pro eo quod videbatur prauam speciem illicitę pactionis continere. Monuimus autem prędictum P. vt ipse tam pro se, quã pro fratre suo monachos in pace dimitteret, & eidem liti omnino abrenuntiaret. Ille igitur monitis nostris acquieuit, & eidẽ liti pro se, & fratre suo penitus abrenũtiauit, authẽtica etiã instrumẽta, quæ super eadẽ ecclesia c. 4. e.

habebat, in nostris manib. resignauit, & nos ea priori, & monachis prædictis S. destinauimus. monentes itaq. & mãdantes, vt ex quo prædictus P. nostris super hoc monitis acquieuit, ipsi quoq. benignius nostris precib. intenderent, & eidẽ P. ac fratri eius aliquod studerent beneficium prouidere, de quo maius lucrum, valeant Apostolica intercessione percipere, quam eis debuerit ex illa pactione illicita prouenire. Ceterum quia sæpe dicti prior, & fratres, sicut accepimus, nec monitis, nec mandatis nostris acquiescere voluerunt, nos eorundem clericorum laborib. paterna pietate cõpatientes, vobis per A. s. p̃. m. qua. priorem, & monachos moneatis, vt præfato P. & fratri eius decens, & competens beneficium conferant, & assignent. Qui si forte facere noluerint, vos cum exinde requisiti fueritis, si vobis constiterit sæpe dictos clericos, prout ipsi asseuerant, a prænominata ecclesia de Sintonia, & capella de Lintonia iniuste, & absq. ordine iudiciario, & laicali violentia eiectos fuisse, ipsas eisdem restitui faciatis, non obstantibus litteris nostræ confirmationis, quas prædicti prior, & monachi a nobis impetrasse noscuntur.

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. *Cap. 5.*

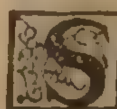
c. 5. e. t. ACCEPIMVS, quod quædam ecclesiæ clericis sunt tali tenore cõcessæ, quod post eorũ obitum alij nominatim succedãt. Verum quoniam hoc iniquum est, & sacris canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tollerari: f. t. p. A. s. p̃. m. qua. huiusmodi successiones tam detestabiles, & iniquas contra. & ap. ces. fieri prohibeas, & omnino friuolas, & vanas esse decernas.

Idem Cant. Archiepiscopo. *Cap. 6.*

c. 6. & c. 11. de censibus. CVM clerici vestræ iurisdictionis, sicut accipimus, decedentibus ecclesiarum personis paciscantur pro ipsis ecclesijs maiores solitis soluere pensiones, vt facilius easdem ecclesias possint adipisci. Nos quidem ad tam detestabile vitium extirpandum, attentam volumus curam, & sollicitudinem adhibere. inde est, quod f. u. p. A. s. p̃. m. qua. clericis vestris, ne id attemptare præsumant, publice sub districta pœna prohibeatis; & si quidẽ contra prohibitionem vestram venire prçsumpserint: ap. ces. eos ecclesijs taliter adeptis, quam citius spolietis, & alias pro tantæ præsumptionis excessu, seueritate ecclesiastica puniatis. Ad hæc quia sunt clerici quidam, qui cum religiosis viris collusione facta citra auctoritatem di. Episcopi ecclesias, quas tenent, eis constituunt censuales; vt post decessum eorum ecclesiæ per repræsentationẽ eorundem religiosorum virorum ad filios, vel nepotes clericorũ ipsor. possint trãsferri; præsentiũ auctoritate vobis præcipimus, vt si qui clericorum vestrorũ inuenti fuerint facere talia, eos a præscriptis ecclesijs sub. ap. re. non differatis auctoritate Apostolica remouere, ne de sua fraude, vel dolo fructum videantur reportare.

DE TRANSACTIONIB. Tit. xxvij.

Gregorius Ant. Subdeoni Abbati. *Cap. 1.*

SICVT graue &c. & infra. Proinde post salubrem decisionem de controuersia vestra factam, decernimus; vt omnia instrumenta, vel quidquid est aliud, quod partibus quo quomodo, vel ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege, aut quocumq. priuilegio ferre poterat; sit, sicut vos ponitis, vacuum, & omni virtute cassatum, & sola pactorum inter vos nunc habitorum pagina validum; perpetuumq. robur obtineat; cui si quid forte incuria, vel imperitia minus firmitatis insertum est, vires plenissimę rationis † ex hac nostra auctoritate suscipiat. De tell. c. 1. † al. rationis.

Alexander iij. *Cap. 2.*

STATVIMVS, vt si super decimis inter vos, & aliquam personam ecclesiasticã assensu Episcopi, vel Archidiaconi sui compositio facta fuerit, rata perpetuis temporib. & inconcussa persistat. c. 2. e. tit.

Idem Dulmeñ. Episcopo. *Cap. 3.*

CONTIGIT interdum, quod Abbas, vel prior alicuius conuentualis ecclesiæ cum ecclesiastica, vel sæculari persona super ijs, de quibus inter eos controuersia vertitur, coram delegato, vel ordinario iudice transigat; litteris capituli sui de rati habitione mõstratis; ipsum tamen capitulum eãdem transactionẽ nititur reuocare. Vnde quia super hoc consulere voluisti: consultationi t. taliter respondemus: si Abbas, vel Prior a capitulo suo de ratihabitione litteras habuerit; transactionem, quam fecit, si fuerit aliquot annis seruata, capitulum, ac si non † consenserit, eam non poterit reuocare. c. 3. e. † al. de est nõ.

Idem

Idem Abbati de Stradeford, & Priori de Esebi. *Cap. 4.*

c.4.a. CONSTITVTVS in præsentia nostra G. clericus sua nobis assertione monstrauit, quod, cum inter ipsum, & Alanum clericum super capella de Stradeford controuersia emersisset: tandem per transactionem fuit sopita, & licet transactio ipsa hinc inde fide præstita confirmata fuisset: eam præfatus Alanus seruare contradicit. Quia igitur huiusmodi transactiones speciem non numquam continent simoniæ; & non solũ a malo, sed etiam a specie mali, secundum Apostolum, nos conuenit abstinere: d. u. p. A. s. p̃. m. qua. cum propter hoc fueritis requisiti, partes ante præsentiam vestram conuocetis, & reuocata transactione in irritum, causam diligentius audiatis, & fine canonico terminetis.

Idem Carnoteñ. Episcopo. *pars.c.*
Nos in eminenti. *Cap. 5.*

c.5.a. DE cetero noueris, quod cũ aliquis ad extraordinarium iudicem litteris impetratis cũ aduersario suo componit, post modum in ecclesia, de qua agitur, ius aliquod habiturus; si compositio non est iuri contraria, non est a loci Episcopo aliquatenus reprobanda. sed census absque Episcopali auctoritate, & cui præest ecclesiæ, super hoc sub hoc prætextu solutus, vitam eius, qui soluerit, non excedit.

Idem venerabilibus fratribus R. *Eboraceñ. Archiepiscopo A. Sedis Legato, &* R. *Wigor. Episcopo.* *Cap. 6.*

c.6.a. EX litteris vestrę f. accepimus; quod, cũ olim inter R. & A. clericos super ecclesia de Ministra, & capella de Torhec, ad eandem ecclesiam pertinẽte, corã te frater Episcope, qui iudex fueras delegatus, auctoritate G. qui tunc eidem A. patrocinabatur in causa, & testis inscriptus fuerat, transactio iam pridem facta fuisset; post transactionem idem G. veniens ad præsentiam nostram, & se mẽtiens clericum, cum nondum esset tonsuratus in clericum, ad Duellinum Episcopũ, & Decanum Eboraceñ, si bene meminimus, super eandem ecclesiam, & capellam tacita veritate de transactione, ipse G. litteras nostras impetrauit. Cum autem idem G. & responsales prædicti R. in nostra deinde pręsentia fuissent constituti; nos ex litteris vestris veritatem super his cognoscentes, & attendentes, etiam quomodo præfatus G. nõ infitiabatur, se transactioni interfuisse; & nõdum fuisse tonsuratum, cum litteras ipsas obtinuit; e super præscripta ecclesia, & capella auctoritate Apostolica silentium imponimus, & memoratũ R. ab eius impetitione duximus absoluendum.

DE POSTVLANDO. Tit. xxviij.

Ex concilio Lateraneñ.

CLERICI in subdiaconatu, & supra, in minoribus quoque ordinibus, si stipendijs ecclesiasticis sustentantur, coram sæculari iudice aduocati in negotijs sæcularibus fieri non præsumant, nisi propriam causam, vel ecclesiæ suæ fuerint prosecuti, aut pro miserabilibus forte personis, quæ proprias causas administrare non possunt. De postul. c.1.

DE PROCVRATORIBVS. Tit. xxix.

Gregorius Maximo Salonit. Episcopo.

ALIA quidem &c. Scripsisse te quibusdam nostris cõperimus, quod prędictos viros tũc in causa non immiseris, & ideo ea, quæ cum ipsis facta sunt, non debere subsistere. Sed & Thomas hoc idem verbum sibi a te dictum perhibuit, ex qua re nec præsentium portitoribus iam iudicauimus esse credendum, ne de ipsis quoq. post hoc similiter diceretur. Quia ergo hæc res nos cautos esse debere præmonuit, si causam vultis dicere, instructam personam cum mandato legaliter facto, tuo, & presbyterorũ, seu diaconorũ, & testiũ subscriptionibus roborato, gestisq. ex more indito transmittite; vt quidquid cum ea actum fuerit, possit cũ ea iure subsistere. De procur. c.1.

DE SYNDICO.

Gregorius Petro sub. Siciliæ.

SICVT studij nostri esse condecet, a litigijs foralibus monachos submouere: ita necesse est nostra prouisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare. Pro qua re tibi præcipimus, quat. cum Fausto loqui debeas, quem si hoc velle perspexeris, monasterij ipsius generaliter debeas constituto salario negotia commendare. De Syndic. c. vn.

expedit enim paruo incommodo a strepitu causarum seruos Dei quietos existere.

DE IIS, QVAE VI, METVSVE causa fiunt. Tit. xxx.

Alexander iii. Oscen. Episcopo, & Priori Sanctæ Mariæ Cæsaraug. Cap. i.

De iis, quæ vi. c. i.

RELATVM est ad audiētiam nostram, quod cum quidam vir nobilis, prudens, & potens A. nomine M. mulierem de Oreia quōdam vxorem suam suspectā haberet, fratri, & militib. suis præcepit, vt eam longe ad priuata loca deducerent, & gladio occiderent; qui cum ipsi ad quandam siluam duxissent, & euaginato gladio eam occidere vellent, eadem ad pedes cognati cecidit, & vt sibi vitam seruaret, lacrimosa supplicatione rogauit. cognatus vero misericordia, & pietate ductus ei sub tali condicione pepercit, quod in monasterio de Colobres habitum monasticum deberet suscipere. Quo audito maritus eius, quia reseruata erat ad vitam, graue plurimū tulit; sed tamen postmodum acquieuit. sicq. factum est, quod duos Episcopos Cæsaraugustañ. & Tirasconen.† vt eam benedicerent, & ei velum imponerent, ad monasteriū ipsum adduxit. Episcopi vero rem ignorantes, & quia iuuenis erat, & filiū habebat paruulum, mutationem vitę suę suspectam habentes, eam seorsum conuenerunt, quę vtiq. ipsis rem per ordinem patefaciens, quod mortis timore, & non bono animo monasterium intrabat, proposuit: & quod quandocumq. posset, inde exiret, tululominus adiecit. Tunc Episcopis de morte ipsius timentibus, & quod ab ea audierant, propalare nolentibus alter eorum Tyrason.s. vt viri illius tyrannidi satisfacere videretur, mulieri velū imponere simulauit. Tandem autem viro, & fratre de medio sublatis, prædicta mulier de monasterio exiuit, & cuidam nobili P. videlicet de Cambenijs nupsit. Sorores autem cum reclamarent, & Episcopo Calaguritañ. conquestæ fuissent, & Episcopus non posset eam videre, nec super his conuenire, ad instantiam sororum eam, & virum, quem acceperat, excommunicauit, & totam terram eius interdixit, ignorans, quo modo res processisset. quam vtiq. sententiam veñ. f. noster Tarraconeñ. Archiepiscopus post modum confirmauit. Nos igitur de honestate, & prudentia vestra cōfidentes causam ipsam experientiæ vestræ duximus committendam, & fine canonico terminandam. Ideoq. dis. u. p. A. s. p̄. m. qua. prædictam mulierem, & virum recepto iuramento, quod vestro debeant stare mandato, ab excōmunicationis vinculo absoluatis; deinde tam mulierem, quam Priorissam, & moniales pręscripti monasterij ante vestram præsentiam conuocantes, causam diligentissime audiatis, & fine canonico terminetis. Quod si legitime probatum fuerit, non timore mortis prædictā M. religionem intrasse, aut quod fecit, ratum postea habuisse; ipsam ad monasterium redire, & habitū depositū resumere, censura ecclesiastica cōpellatis.

† Tyrasonen.

Alexander iij. Wigor. Episcopo. Cap. 2.

ABBAS S. Eadmundi, a quo R. præsentium lator patrimonium suum teneri dignoscitur, milites suos, & burgenses ad domum prædicti R. sicut accepimus misit, qui eum a domo, & ab vniuersa sua possessione expellerent, nisi ecclesiam suam penitus abiuraret. quod cum idem R. tali modo coactus fecisset: Abbas præscriptam ecclesiam alij concessit. Vnde quia quæ metu, & vi fiunt, de ratione iuris, & ordine, in irritum debent reuocari: f. t. p. A. s. m. qua. prædicto R. omnia cum integritate restituas. e 2 c. t.

DE IN INTEGRVM RESTItutione ecclesiæ, vel minorum. Tit. xxxi.

Idem Alphano Episcopo. Cap. vn.

De in integ. rest. c. i.

REQVISIVIT a nobis f. tua, quid agendum sit de possessionibus laicis sub modico cēsu concessis; nouerit itaque f. tua, quod si ecclesia læsa est, & manifeste apparet detrimentum ipsius, cū Episcopo facere deteriorem condicionem ipsius non liceat; & ecclesia iure minoris semper debeat illæsa seruari: quæ in damnum ipsius data constiterint, ad proprietatem conuenit redire ipsius: prouidendum est tamen, ne si forte coloni possessiones illas fecerint meliores, expensis, ac labore suo; sumptibus, quos bono animo fecerunt, debeant defraudari.

DE ALIENATIONE IVDICII mittendi† causa facti. Tit. xxxij.

† mutandi forte.

Alexander iij. Dulm. Episcopo. Cap. vn.

De alie-na.c.1.

X quorundam certa relatione audiuimus, quod cum aliqui viri eccleſiaſtici de prouincia veſtra de proſequenda ſua iuſtitia litteras commiſsionis a nobis impetrent; aduerſarij eorum, vt mandatum noſtrum eludant, ante quam litteræ noſtræ ad iudices perueniant, vel litteris a iudicibus receptis, prius quam illi a iudicibus citentur, in vocẽ ap. prorumpunt, aut commutationem facientes, aliquos in poſſeſsionem eorum, de quibus controuerſiæ vertuntur, malitioſe inducunt; quoniã huiuſmodi calliditates, & verſutiæ ſuis non debent in aliquo fraudatoribus ſuffragari; & nos contra prædictam calliditatem, & verſutiam paſtorali volumus ſollicitudine prouidere: d. u. per A. s. p̃. m. qua. ſi aduerſarij eius, inter quos, & ipſum ſuper eccleſiæ cauſa controuerſia eſt actitata, pro euacuando mandato noſtro, ſupradicto modo appellauerint, aut de poſſeſsione quali bet commutationem fecerint, vel malitioſe ſe abſentauerint; eos, qui in prędictã poſſeſſionem ſe ingeſſerint, ap. ces. cogatis ſub examine veſtro, iuris æquitati parere.

DE ARBITRIS. Tit. xxxiij.

Gregorius Theo. Duci Sardiniæ. Cap. 1.

Non ponitur.

VSTITIAM, quam mente &c. & infra. Iuliana ſiquidem Abbatiſſa monaſterij Sancti Viti inſinuauit nobis, a Donato officiali veſtro poſſeſsionem prædicti monaſterij tentari; qui dum excellentię veſtrę patrocinijs ſe angi † conſpicit; ad examinandum iudicium venire contemnit. Sed nũc gloria veſtra pręcipiat eundem officialem cum prædicta ancilla Dei arbitrale ſubire iudicium, quatenus quidquid de tali controuerſia arbitrorum iudicio fuerit diffinitum, effectui mancipetur.

† *al. tingi.*

Idem Ianuario Epiſcopo. Cap. 2.

Non ponitur.

LICET fraternitas &c. & infra. Proinde f. t. prędictam feminam in nullo contra æquitatem grauari permittat, nec aliqua inconſulte pati diſpendia; ſed ſi quas cauſas habuerit, in electorum iudicio, altercandi ventiletur contentio, & quæcumq. fuerint diffinita, tranquille ad effectum perducantur.

DE IVRAMENTO CALVMniæ. Tit. xxxiv. Cap. 1.

ONSTITVTIO noua D. Henrici Imperatoris Aug. Dat. iiij. die menſis April. ciuitate Arimino.

Non ponitur.

QVONIAM legibus cautum eſt, vt nemo clericus iurare pręſumat, alibi vero reperitur ſcriptum, vt omnes principales perſonę in primo litis exordio ſubeãt iuramẽtũ calumnię; nonnullis legum peritis res venit in dubium; vtrum clerici iuſiurandum pręſtare debeant, aut alij perſonæ hoc officium liceat delegare; quia illud conſtitutionis edictũ, vbi clerici iurare prohibentur a Marco † Aug. Conſtantino. p̃. p̃. de Conſtantinopolitanis clericis promulgatum fuiſſe videtur: idcirco ad alios clericos pertinere non creditur. vt ergo iſta dubietas ab omnibus penitus auferatur, nos illam diui Marci † conſtitutionem, ita interpretari decreuimus, vt ad omnium eccleſiarum clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum diuus Iuſtinianus iure decreuit, vt canones patrum vim legum habere oporteat, & in nonnullis patrũ canonibus reperiatur, vt clerici iurare non audeant; dignum eſt, vt totus clericalis ordo a præſtando iureiurando immunis eſſe proculdubio cenſeatur. Quapropter nos vtriuſque videlicet diuinæ, & humanæ legis intentione ſeruata decernimus: vt non Epiſcopus, non Abbas, non presbyter, non cuiuscumque ordinis clericus, non aliquis monachus, vel ſanctimonialis in quacumque controuerſia, ſiue criminali, ſiue ciuili iuſiurandum compellatur qualibet ratione ſubire; ſed ſuis idoneis aduocatis hoc officiũ liceat delegare.

† *Marciani forte.*

† *Marciani.*

Honorius Epiſcopus vrbis Romæ omnibus Epiſcopis occidentalibus. Cap. 2.

De iur. cal. c. 1.

ADHAERENTES veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum dicentium, grauiores quæſtiones per ſummum Pontificem terminari; noſtrorum fratrum conſilio diligenter inquiſito, huius cauſæ ſpeciem irrefragabiliter, Deo opitulante, decidimus. Legibus itaque cautum eſſe comperimus, vt nullus clericus iurare præſumat, alibi vero reperitur reſcriptum, vt omnes principales perſonæ in primo litis exordio ſubeant iuſiurandũ calumniæ; nonnullis legiſperitis, ſed & alijs quampluribus. ſapientib. venit in dubiũ, vtrum clericus iuſiurandũ præſtare debeat, aut alij perſonæ liceat hoc officiũ delegare.

Quia

Quia ergo illud constitutionis edictum, vbi clerici iurare prohibentur, a Marco † Augusto Cõstantinopolitano † Præfecto Prętorio de Cõstantinopolitanis clericis promulgatũ fuisse videtur, idcirco ad alios pertinere non creditur. Vt ergo ista dubietas ab omnibus penitus auferatur, secundum etiam decisionem filij nostri quondam Henrici Imperatoris, vt accepimus, Arimino factam tertio nonas Apriles, vel sicut ibi continetur die, cuius hæc verba sunt. Nos itaq. eius interpretationem corroboramus, & diui Marci † constitutionẽ ita interpretari debere decernimus, vt ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere videatur. nam cum diuus Iustinianus iure decreuit, vt canones patrum, vim legum habere oporteat, & in nonnullis patrũ canonibus reperiatur, vt clerici iurare omnino nõ audeant; dignum est, vt totus clericalis ordo a pręstando iuramento immunis esse proculdubio censeatur. Pręterea statuti principis tenor penes vos talis esse dignoscitur. Nos itaq. vtriusq. diuinæ, & humanę legis intentione seruata decreuimus, & imperiali auctoritate irrefragabiliter diffinimus, vt non Episcopus, non presbyter, non cuius cumq. ordinis clericus, non Abbas, non aliquis monachus, vel sanctimonialis in qualicumq. causa, vel controuersia, siue criminali, siue ciuili iusiurandum conpellatur qualibet ratione subire, sed alijs defensoribus idoneis, si expedire suæ ecclesię nouerint, huiusmodi officium liceat delegare. Verũ cum hac moderatione, vt Episcopi inconsulto Romano Pont. vel quiuis clericus inconsulto prælato suo minime iurare audeat. omnib. autẽ Episcopis a cũctis generaliter sacerdotib. aut vniuerso clero, ita custodiri debere mandamus; vt siquis in illa cõmiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. non sumentes exemplum, seu formam a nobis, quod in causa nostrorum fratrum, & coepiscoporũ Aretinæ, & Seneñ. ecclesię nuper fecimus, quando eorum voluntati, & postulationi annuimus.

† Marciano forte. *† Constãtino.* *† Marciani.*

Item Eugenius Papa iij. Arditioni Rom. ecclesiæ subdiacono, & magistro Omnibono. Cap. 3.

c. 1. e t. LITTERAS benignitatis vestræ benigne suscepimus, in quibus vtrum in causa, quæ inter venerabilem fratrem nostrum G. Bonon. Episcopum, & dilectum f. nostrum Aldricum Paduanum Abbatem, sub vestro examine agitatur, iuramentum calũniç pręstari cõueniat, requisistis. Sane Rom. ecclesia in his causis, in quibus de decimis ecclesiæ, & rebus spiritualibus tantum agitur, iuramentum calumniæ nunc † dare, vel recipere consueuit: eo quod huiusmodi causæ non ex legum districtione, sed ex canonum æquitate finem debitum sortiuntur. Canones autem iuramentũ calumniæ nulli prorsus indicunt. Vnde cõtentione de iuramẽto præstando dimissa, ad vlteriora discretio vestra procedat.

† nõ forte.

August. * *Sermus Dei.* Cap. 4.

c 3. e. IN pertractandis causis sacramentũ de calumnia non passim præcipimus exhiberi, sed cum fieri facimus, & causæ, & principalium personarum qualitate inspecta diligenter, quandoq. per principales personas, quãdoq. per œconomos sibi indultos, qui causam omnino non nesciant, in anima iurantis præstari mandamus. Vt igitur causa, quæ inter Abbatissam sanctæ Trinitatis, & Ripulensem ecclesiam agitatur, sine dilatione, finem debitum, auctore Domino sortiatur: præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus, sicut salubrius, & cõpetentius vobis visum fuerit, causam ipsam appellatione remota, dictante iustitia, terminetis. Adicimus etiam, vt propter iniuriam, quam ignorante Abbatissa Sanctæ Trinitatis Ripullensi Abbati audiuimus illatam, si aliter ei iustitiam fauere dignoscitur, monasterium Sanctæ Trinitatis nullatenus suo iure priuetur.

Idem R. Megal. Exmaceñ. † Episcopis. Cap. 5.

† Nemausen forte.

c. 4. e. IMPERATORVM sæcularium leges, & sanctorum patrum ecclesiasticę cõstitutiones viros religiosos in omnipotentis Dei seruitio protegunt, & defendunt, & nullam eis molestiam, vel turbationem, quæ sacro ordini contradicat, irrogari permittunt. accepimus autem, quod quidam causidici de terra vestra occasione decidendarum litium, quæ aliquando solent exigere ab Abbate, & fratribus iuramentum de calumnia, sicut ab alijs hominibus exigebant, quod quidem inter fratres huius ordinis inusitatũ est, & nos ad id faciendum, eos cogere non possumus, nec debemus: sed ne aliena iura huiusmodi occasione videantur illicite detinere, & ipsi a causa sua decidant, si ex parte ipsorum

ipsorum prædictum iuramentum, cum res expostulauerit, non fuerit præstitum; eis præcipimus, vt in suo monasterio, sicut imperiales leges consentiunt, œconomum statuāt, qui pro eis petere, & excipere, atq. iuramētū de calumnia, cum necesse fuerit, valeat exhibere. Ideoq. per præsentia scripta f.u.m.qua. eosdem fratres, qui in ista causa sunt, sicut ratio exigit, plenius instruatis, vt de cetero sua iura propter hoc nō possint amittere, & alijs, quantum iustitia permittit, in talibus causis debeant satisfacere. Tu vero frater Nemausensis Episcope personam idoneam, quæ in tali officio conueniens videatur, ipsi monasterio œconomum statuas.

Lucius iij. Episcopo, & Archidiacono Norwicē. pars. c. peruenit. *Cap.6.*

CETERVM quia nouis morbis noua conuenit antidota præparari: volumus, & mandamus, vt in causa fideiussionis, quæ inter R.clericum de sancto Albano, & Heliam, & Phy.clericos Lundoñ. vertitur, ad veritatem eliciendam, ap.re.præstari facias ab vtraq. parte calumniæ iuramentum. c.1.de fideius. c.5.hoc tit.

Idem Cantuariē. Archiepisc. pars.c. Constitutus. *Cap. 7.*

QVIA vero diuersa experimenta morborum varia nos compellunt remedia inuenire: præsentium significatione iniungimus, vt si præfatus P. debitum, vel accessiones forte negauerit; consuetudine, quæ legi contraria est, non obstante, iuramentum calumniæ subire cogatur. Ibid. & c. 5. de fideius.

LIBER SECVNDVS
DE IVDICIIS. TIT. I.

Ex concilio Magotiensi. *Cap. 1.*

De iud. c. 1.

DE Quoduultdeo Episcopo Cēturiensi, quē aduersarius ipsius cū se petisset introduci ad concilium nostrum, interrogatus, vtrū cum eo vellet apud Episcopos experiri, primo promiserat, & alia die respondit hoc sibi nō placere, atq. discessit: placuit omnibus Episcopis, vt nullus eidem Quoduultdeo communicet, donec causa eius, qualem potuerit, terminum sumat. nam ad ini Episcopatum ante, quā causæ exitus appareret, nulli Christiano iure videri potuisset.

Ex synodo Eug. Papæ. ap. Rom. *Cap. 2.*

c. 1. d. DECERNIMVS, vt laici etiam ecclesiastica terminare negotia nō præsumāt, & Episcopi, Abbates, Archidiaconi, & alij ecclesiarum prælati de negotijs ecclesiasticis, vel de illis, quæ spiritualia esse noscuntur, laicorum iudicio non disponant, nec propter eorum prohibitionem, ecclesiasticam exercere dimittant iustitiam.

Alexander. iij. *Cap. 3.*

Non ponitur. NOS in eminenti, & infra. Quia vero inimicitia, vel cōtrarietate aliquis parochianus a iudicio diœcesani Episcopi eximatur; quia nos consulere voluisti, d.t. duximus respondendum; quod non solum pro inimicitia, sed & pro manifesta causa suspicionis, potest sui Episcopi iudicium euitare, & ad iudicem superiorem recurrere. cum nullus a suspecto iudice debeat iudicari. infra c. 36. de appell.

Idem Consulibus Papiæ. *Cap. 4.*

RELATVM est auribus nostris, quod vos de decimis, & negotijs, quæ iudicium ecclesiasticum requirunt, non veremini iudicare; & de his non sine vestræ detrimento salutis, vos intromittere minime dubitatis, minus recte, quam deceat, cogitātes, quo modo ex hoc, & creatorem vestrum offenditis, & manifeste sanctor. Patrū institutionibus cōtraitis. Quoniam igitur, quę a quolibet Rege, vel Principe non sustineremus, a vobis nolumus, sicut nec debemus, aliquatenus sustinere, cum præsertim exinde iudicium possitis formidare diuinum, & honestatē ecclesiasticam conculcetis. discretionem vestram monemus.m.atq.p.p.qua. de decimis, vel de ecclesiasticis negotijs de cetero vos intromittere, nullatenus præsumatis; sed ea vener. fratri nostro Episcopo vestro, & alijs personis ecclesiasticis tractanda, & iudicanda sine contradictione Non ponitur.

traditione qualibet relinquatis.

Alexander iij. Illustri Regi Anglor. *Cap. 5.*

c. 3. e. QVANTO te diuina gratia &c. & infra. causa vero patronor. ecclesiar. ita iuncta est, & connexa ecclesiasticis causis, quod nõ nisi ecclesiastico iudicio valeat diffiniri, & apud ecclesiasticum iudicem solummodo terminari.

Idem Salernitano Archiepiscopo. *pars. c.* *Licet prater.* *Cap. 6.*

c. 4. e. AT si clerici coram sæculari iudice cõuicti fuerint, vel confessi de crimine: non sunt propter hoc ab Episcopo suo aliqua sententia condemnandi. sicut enim sententia a non suo iudice lata non tenet; ita etiam cõfessio coram ipso facta. si vero corã Episcopo de criminibus in iure confessi sunt, seu legitima probatione conuicti; dum modo sint talia crimina, propter quæ suspendi debeãt, vel deponi; nõ immerito a suis sunt ordinib. suspendendi, aut ab altaris ministerio perpetuo remouendi. De adulterijs, & alijs criminibus, quę sunt minora; potest Episcopus cum clericis post peractam pænitentiam dispensare; vt in ordinibus suis deseruiant, sed non debet quemlibet depositũ pro suis excessibus iudici tradere sæculari; quia suo functus est officio; nec debet duplici contritione conterere.

Idem. *pars. c. Eam te.* *Cap. 7.*

c. 5. e. CETERVM, quia quandoque, sicut accepimus, in eos, qui a te terras, vel possessiones alias tenent in feudum; licet super feudis illis coram te stare iustitiæ sint parati, sine iudicio, & causa rationabili, excommunicationis, seu interdicti sententia feratur; volentes in posterum super hoc tibi, & eisdem hominibus prouidere, præsenti scripto districtius prohibemus, ne de cetero id permittas, donec fuerint super feudis illis in tua præsentia respõdere parati, & in eis sine malitia, & frustratoriæ dilationis obstaculo, voluerint iustitiam exhibere. quod si fuerit a quoquam temerario ausu præsumptum, liceat tibi eandem sententiam sublato ap. remedio reuocare. Nulli ergo hominum fas sit hanc paginam nostræ concessionis &c.

Lucius iij. Strigoñ. Archiepiscopo. *pars. c.* *ad Apostolicæ sedis.* *Cap. 8.*

c. 8. e. 2. CLERICI vero, maxime in criminalibus, in nullo casu possunt ab alio, quã ecclesiastico iudice condemnari; & si consuetudo Regia habeat, vt fures a iudicibus sæcularibus iudicẽtur. cum Imperator dicat, quod etiã leges eorũ non dedignantur sacros canones imitari, in quibus generaliter traditur, vt de omni crimine clericus debeat coram ecclesiastico iudice conueniri, nec debeat in hac parte canonibus ex aliqua cõsuetudine præiudicium generari.

Idem Paduano Episcopo. *Cap. 9.*

INTELLEXIMVS ex litteris tuis, quod cum filia cuiusdam nobilis viri parochiani tui, cum quodam viro matrimonium contraxisset, cõperto postea, quod idem vir pro nece bonæ me. Viceñ. Episcopi vinculo tenebatur excommunicationis astrictus, in tua proposuit præsentia quæstionem, vnde, quia postulasti a nobis, vtrum præfatus vir vinculo excõmunicationis innodatus stare possit iudicio, vel ad præsentiã tuam vocari, donec in præfata sententia detinetur: f. t. duximus respondendum, videri nobis, quod possit, & debeat conueniri, & per aliũ in pręfato iudicio respondere, ne videatur de prædicta malitia commodum reportare, si ex ea fuerit ab eorum impetitione securus. c. 7. e.

DE FORO COMPETENTI. Tit. II.

Ex concilio Chalcedoneñ. *Cap. 1.*

SI quis clericus aduersus clericũ habet negotium, nõ deserat Episcopum proprium, & ad sæcularia percurrat iudicia, sed prius accusatio ventiletur apud Episcopum proprium, vel certe cõsilio eiusdem Episcopi, apud quos vtræq. partes voluerint, iudicium continebit. Si quis autem præter hæc fecerit, canonicis iudicijs subiacebit. De foro cõp. c. 1.

Ex concilio Matisñ. *Cap. 2.*

NVLLVS clericus alium clericũ accusare ad iudicem sæcularẽ, aut ad causam dicendam trahere, quocumq. modo præsumat, sed omne negotium clericorum aut in Episcopi sui, aut presbyterorum cum Archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumq. clericus hoc implere distulerit, si iunior † fuerit, vno minus de xl. ictibus accipiat, si vero honoratior, xxx. dierum cõclusione multetur. Non po ni. et. † al. mi nor.

Ex concilio Parisieñ. *Cap. 3.*

NVLLVS iudicum neq. presbyterũ, neq. diaconum, aut clericum vllum, aut iuniores † ecclesiæ, sine scientia Pont. per se distringat, aut condemnare præsumat. Qui si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriam irrogare dignoscitur, tam diu sit sequestratus, quousq. reatum suum cognoscat, & emendet. c. 1. e. † al. mi nores.

Ex concilio Africano. *Cap. 4.*

Sane

c. 5. e. t. & de arb. c. 1.
SANE si Episcopi, inter quos causa versatur, diuersarum sunt prouinciarum; ille primas det iudices, in cuius prouincia est locus, de quo contenditur. Si autem ex communi placito vicinos iudices elegerint, aut vnus eligatur, aut tres; vt si tres elegerint, aut omniū sententiam sequantur, aut duorum.

Gregorius Bonifacio Defensori Corsicæ. c. 5.

De foro comp. c. 4.
SI quis contra clericorum aliquē, causam habuerit: Episcopū ipsius adeat. qui si forte suspectus fuerit, executor ab ipso deputetur, aut si & hoc actor refugerit, a te est deputandus, qui partes sibi mutuo consensu iudices compellat eligere, a quibus quidquid fuerit diffinitum, Episcopi sollicitudine, seruata lege, modis omnibus compleatur.

Alexander iij. in concilio Lateraneñ. pars. c. præterea. Cap. 6.

Non ponitur.
SANE quia laici quidam ecclesiasticas personas, & etiam ipsos Episcopos, iudicio suo stare cōpellunt; eos, qui de cetero id præsumpserint, a communione fidelium decernimus segregandos.

Idem. pars. c. Ideo inter alios. Cap. 7.

eo. c. 1.
SI vero presbyter, vel clericus alius aliquem laicum de rebus suis, vel ecclesiæ impetierit; & laicus res ipsas non esse ecclesiæ, vel presbyteri, aut clerici, qui eum ex inde impetit, sed suas proprias asseuerat; laicus ipse debet de rigore iuris super hoc ad forense iudicium trahi. cum actor semper rei forum debeat sequi, licet in plerisq. partibus aliter de consuetudine fiat.

DE LIBELLI OBLATIONE. Tit. iij.

Ex concilio apud sanctum Medard. Cap. vn.

De libel. oblat. c. 1.
HIGMARVS Episcopus dixit. habetis libellum reclamationis, aut postulationis, sicut ecclesiastica se habet traditio. Illi responderunt, se præ manibus nullū habere libellū. Higmarus Episcopus dixit Legum ecclesiasticarum &c. & infra. Quapropter oportet vos secundum ecclesiasticā auctoritatem, reclamationem vestram libelli serie allegare, eamq. vestris manibus roboratam synodo porrigere, vt tunc conuenienter, & canonice vobis valeat responderi. & tunc ipsi fratres libellum conscribentes Higmaro porrexerunt.

DE MVTVIS PETITIONIBUS coram eodem iudice. Tit. iiij.

Gregorius Paulino Episcopo Tintr. Cap. 1.

CLERVS ecclesiæ Regitanæ &c & infra. Et ideo medijs sacrosanctis euangelijs fraternitas vestra in causa prædicti clerici, & Episcopi sui, sine cuiusquam personæ respectu, tam clericorum querelam, quam habent contra suū Episcopum, quā siquam forte Episcopus contra clericum habuerit, perscrutetur, & quidquid in veritate cognouerit, nobis significet. Non ponitur.

Alexander iij. Volterano Archipresbytero, & Abbati de Spongia. Cap. 2.

EX litteris vestris accepimus, quod dilecti nostri filij Abbas, & fratres Maturensis mon. super quæstionibus, quas plebanus, & clerici Maturenses aduersus eos proponunt, vestrum parati sunt subire examen, si illi in continenti de suis deberent quæstionibus respondere. Vnde quoniam indignum ponitur, & absurdū videtur; vt memorati plebanus, & clerici Abbati, & fratribus de ijs, quæ aduersus eos proponunt, respondere non debeant, cum sibi ex ipsis iustitiam postulant exhiberi. d. v. p. A. s. præ. m. quatenus actione plebani, & clericor. proposita, & responsione facta eos moneatis, & auctoritate nostra, & vestra districtius compellatis, memoratis Abbati, & fratribus super quæstionibus suis coram vobis respondere; & vos vicissim postmodum rationes, & allegationes vtriusq. partis diligentius audiatis, & cōcordia, vel iudicio terminetis. De mut. pet. c. 1.

Idem Plebano, & clericis Mart. Cap. 3.

MIRAMVR plurimum, & mouemur; quod cum causam, quæ inter vos, & dilect. filios nostros Abbatē, & fratres Maturensis mon. vertitur, dilectis filijs nostris Archipresbytero Volterano, & Abbati de Spōgia commisissemus fine debito terminandā; & Abbas, & fratres parati essent iudicium eorum subire; si vos eis super quæstionibus, quas aduersus vos proponunt, deberetis in cōtinenti respondere: vos, sicut idem iudices nobis litteris suis intimauerunt; id efficere noluistis. Verum quoniā rationis ordo exigit, vt qui sibi vult ab alio iustitiā exhiberi, ei nō debeat, quod iustum est, denegare: f. u. p. A. s. p. m. qua actione, quam aduersus prædictos Abbatem, & fratres intenditis, proposita, & responsione facta, eisdem Abbati, & fratribus coram prædictis iudicibus in continenti respondeatis; vt causa vestra, & ipsorum vicissim postmodum audiri debeat, & terminari. Nos enim eisdem iudicibus in Non ponitur. Fuit cōc. Lat. par. xj. c. 1j.

mandatis dedimus, vt vos ad id faciendum instanter maneant, & auctoritate nostra cōpellant.

DE ORDINE IVDICIORVM. Tit. v.

Clemens iij. Aletrino Episcopo. Cap. vn.

De ord. cog. c. 1. INTELLEXIMVS ex literis tuis, quod cum mulier quædam peteret quēdam in virum, testes ad suę intentionis assertionem induxit, per quos pars viri futurū sibi præiudicium metuens, exceptionē consanguinitatis obiecit, ex qua intendit petitionē mulieris prorsus elidi. Quia vero nos consulere voluisti, an prius sit de impedimēto consanguinitatis agendum, quam super causa matrimonij sententia proferatur: Inquisitioni tuæ duximus respondendum; quod cum exceptione probata principalis quæstio perimatur; ante est de ipsa cognoscendum, quā ad diffinitionis articulum procedatur. quo facto virū ab impetione mulieris, prout poscit ratio iuris, absoluas.

DE PLVS PETITIONIBVS. Tit. vj.

Leo Papa in sermone de natal. Dñi. Cap. vn.

Non ponitur. SOLVITVR leciferæ pacti ouis male suasa conscriptio, & per iniustitiam plus petendi totius debiti summa vacuatur.

DE FERIIS. Tit. vij.

Ex concilio apud Compendium. Cap. vn.

De ferijs c. 1. OMNES dies dominicos a vespera in vesperū cū omni veneratione obseruare decernimus, & ab omni illicito opere abstinere; vt mercatum in eis minime fiat, nec placitum: vbi aliquis ad mortem, vel ad pœnam iudicetur, nec sacramenta iurentur, nisi pro pace facienda.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET proprietatis in eodem iudicio mota. Tit. viij.

*Gregorius Felici * Siciliæ. Cap. 1.*

De causa poss. c. 1. SVSCEPTIS &c. & infra. Legali prouisione decretum est; tam momenti, quam proprietatis causam in vno, eodemq. iudicio debere cognosci, nec nos contra inauditā partem aliquid possumus diffinire.

Idem Ioanni Episcopo Syracus. Cap. 2.

Non ponitur. FELIX &c. & intra. Oportet, vt actores ecclesiæ vestrę deputetis, vt cum eo debeant eligere cognitores, qui tam momenti, quam principalis rei quæstionem cognoscere valeant, & finire; ne si aliqua occasione dilatū fuerit; & ipse pati præiudicium, & partes ecclesiæ non habere iustitiam videantur. nam nos sic causas ecclesiæ finire volumus, vt nec dispendium contra æquitatem sustineat.

DE RESTITVTIONE SPOLIAtorum. Tit. ix.

Alexander iij Vigor. Episcopo. Cap. 1.

De rest. spol. c. 1. SOLLICITE cures, & diligēter, quo tēpore H. renuntiauit ecclesiæ, & si tibi cō'titerit eum esse spoliatum, quando eidem ecclesię renuntiauit, si hac vice tantum, aut si plurib. vicibus renūtiauit ecclesiæ præscriptæ, dummodo spoliatus renuntiauit; contra eum testes alterius partis de iuramento, & renuntiatione spontanee facta nullatenus admittas. quia non est verisimile, quod sponte iuri suo renūtiauerit, qui iam spoliatus renūtiat. sed testes H. quib. intendit se probare, quod violenter prædicta ecclesia fuerit spoliatus, dummodo idonei sint, recipere nimime differas.

Idem. Cap. 2.

c. 3. e. t. ACCEPTA conquestione P. clerici, quod violenter ecclesia de Procebrant fuisset spoliatus: d. u. per A. s. si bene meminimus, dedimus in mandatis, vt si per officiales venerabilis fratris nostri Eboraceñ. Archiepiscopi A. S. L. ex concessione ipsius in eadē ecclesia introductus fuisset, & inde per violentiam eiectus, sibi eam, auctoritate nostra restitui faceretis, quibus cognitis, responsum est, sicut nobis dicitur, ab aduersario, ista omnia non debere proficere; eo quod spontanea voluntate, præscriptam ecclesiam, in pręsentia pręfati Archiepiscopi abiurasset. quia vero non scripsimus idiotis, sed discretis personis; & nostrum est discernere, quod ratio dictet; discretioni vestræ, præsentium auctoritate iniungimus, vt rei veritatem diligenter, & subtiliter inquiratis; & si vobis constiterit, quod præfatus P. nullo metu, vel vi coactus, sed spontanee prælibatam ecclesiam abiurauerit; ei omni oc. & ap. re. super hoc perpetuum imponatis silentium.

Idem Parisieñ. Episcopo, & Abbati Sancti Remigij, & Decano Meldeñ. Cap. 3.

Fratres

Non ponitur. Post c. 6. Lat. par. 22. c. 3.

FRATRES Aremarenses grauem ad nos contra Abbatē suum transmisere querelam dicentes eum ipsius monasterij bona dilapidasse, ipsumq. inutilem esse, & sortilegum. Nuntius vero Abbatis in pręsentia nostra constitutus, hæc omnia instantius denegabat; adiciens pręscriptum Abbatem ab administratione absq. causa destitutum rationabili. Ideoq. d.u. per A.s.p̄. m. qua. ad locū, in quo facilius possitis partes habere præsentes, & de causa cognoscere, venientes, &, quæ hinc inde proposita fuerint, diligentius audientes, negotium ipsum omnigratia, & amore postposito, terminare curetis. ita quod, si vobis constiterit legitime prædictum Abbatē irrationabiliter destitutum, ipsum restituatis. Si vero destitutus nō est, & eū inueneritis destituendū; illū auctoritate nostra destituatis, indemnitati ecclesiæ, sicut melius noueritis expedire, consulentes. Verum si prælibati fratres ipsum canonice conuicerint de obiectis, depositionis sententiam proferatis. Ceterū si pręfati fratres accusationis libello porrecto in probatione defecerint, Abbati canonica purgatione iniuncta, illos debita animaduersione puniatis.

Idem Wigor. Episcopo, & R. Elien. Archidiacono. *Cap. 4.*

c. 4. ex.

AVDITA querela dilecti. fil. nostri T. clerici, Karissimi in Christo filij nostri Illustris Scotorum Regis, quod H. persona ecclesiæ de Sandeia ipsum super ecclesia, de Positione indebite molestare præsumit, quam liberam tunc, & vacantē ad repręsentationē eiusdem Regis prędictus T. fuerat adeptus: licet idem H. sponte iurasse dicatur, quod super ecclesia de Pōmone præfato T. nullam quæstionem moueret: venerabili fratri nostro Lundoñ. Episcopo, & tibi fili Archidiac. dedimus in mandatis, vt veritate rei plenius inquisita, si vobis constiterit, quod prædictus H. alterius ecclesię personatum haberet, vel iuramento spontanee præstito, firmauerit se memorato T. super eadem causa quæstionem de cetero non moturum; ei exinde ap. re. perpetuum imponatis silentium, & ab eius inpetitione eundem T. absoluere minime differatis. Postmodum vero nuntius præfati H. ad præsentiam nostram accedens constanti nobis assertione monstrauit, quod per violentiā idem H. eadem ecclesia fuerit spoliatus, & ideo ad vos nostras litteras impetrauit; vt si constaret vobis veritate cognita ipsum H. spoliatū esse, cum eidem renuntiauit ecclesiæ; contra eum testes alterius partis de iuramento, & renuntiatione spontanee facta nullatenus reciperetis: sed testes potius ipsius H. quib. intendebat posse probare, quod violenter prædicta ecclesia spoliatus fuerit, dū modo essent idonei, non differatis recipere; & secundum eorum depositiones, & rationes, & allegationes hinc inde productas in causa ipsa re. ap. ob. quod iustum esset, iudicaretis: non obstātibus litteris, si quæ aliæ ab alterutra parte impetratæ essent, aut forma, quam expressimus in alijs litteris super hoc impetratis. Addidimus insuper, quod si in causa ipsa esset aliquid mutatum, postquam nuntius prędicti H. tunc iter arripuit ad nostram pręsentiam veniēdi; totam causam ante ingressum causę principalis, contra. & ap. ces. in eū statū reduceretis, in quo fuisse dignoscitur, cū nuntius ipsius H. est iter ipsum aggressus. nisi forte idem H. interim cum altera parte spontanea voluntate posset super ecclesia ipsa conuenire. Nunc autem ex litteris ipsius Episcopi, & tuis fili Archidiacone nobis innotuit: quod vos priorum litterarū tenorem secuti, partes debita sollemnitate citastis, & cū post plures citationes, die tandem peremptorio constituto, de iam prędicti H. contumacia legitima probatione vobis plenius cōstitisset: idonearum personarum testimonio cognoscentes sępe dictum H. alterius ecclesiæ personatum habere, & spontanea voluntate ecclesiam de Pitoñ. in faciem ecclesiæ in perpetuum abiurasse: ei super eadem ecclesia perpetuum imposuistis silentium, & ab eius impetitione pręnominatum T. penitus absoluistis. Licet autem nuntius eiusdem H. alias litteras, sicut diximus, impetrauit formam aliam continentes; quod reuocari deberet, si quid immutatum esset in causa, postquam idem nuntius iter arripuerit ad nos veniendi. quia tamen nō intelleximus, nec intelligi debuit, vt reuocaretur in irritum, si quid per iudices delegatos factum est auctoritate litterarum nostrarum, sed si quid præsumptione, vel violentia immutatum est: d.u. per A.s.p̄. m. qua. si ante receptionē litterarum ipsarum, quas nuntius præfati H. super ipsa causa ad vos impetrauit; memoratus Episcopus, & tu fili Archidiacone, super iam dicta ecclesia sententiam protulistis; eam contrad. & appellatione remota, ratā habeatis; & firmam; nec eam obtentu posteriorum

litterarũ reuocare tẽptetis. Ita quidẽ, quod si iã contra sententiã ipsam aliquid statuistis, id sublato ap. re. reuocetis; & præfatum H. contra eandem sententiam nullatenus venire permittatis; sed potius sententiam contra. & ap. postposita, faciatis auctoritate nostra inuiolabiliter obseruari. Si vero post susceptionem sequentium litterarum sententia lata fuerit, eadem sententia non obstãte, in causa iuxta tenorem litterarum ipsarum, ap. post. procedatis, dummodo præfatus H. per violentiam spoliatus fuerit, & spoliatus illud pręstiterit iuramentum.

Idem Brixiensi Episcopo. *Cap. 5.*

c. 5. e. t. IN litteris & infra. Super illa quæstione, videlicet, cum quis dicit se de possessione violenter eiectum esse, & aduersarius dicit, eum non fuisse canonice institutum; huiusmodi tibi damus responsum, prius de violenta eiectione, quam de canonica institutione agi debere: quia prædo etiam est secundum rigorem iuris restituendus.

Idem Exonieñ. Episcopo. pars. c. in litteris. *Cap. 6.*

c. 6. e. t. ITEM, cum quis dicit se de possessione eiectum, vel aduersariũ clam possessionem intrasse, & aduersarius ei crimen obicit, vt eum ratione criminis a sua intentione repellat; non occurrit quidem nobis, quod illius obiectio debeat admitti, vel executio principalis causę propter hoc retardari, quoniam criminaliter aduersus eum agere non potest, cum ipsum constet, eius inimicum existere.

Gregorius Constantino Episcopo. *Cap. 7.*

c. t. eo. & c. 4. de censibus. LICET multum &c. & infra. Questus est autem Philagrius cæcus campum cum vinea sua ab ecclesiæ vestrę hominibus irrationabiliter occupatum. quod si ita est, quãquam ante iudiciũ possessio ei debuerat violenter ablata restitui, tamen quia Euentus diaconus vester consentiente prędicto cæco constituit per quinq. testes partẽ ecclesię vestræ satisfacere posse, eiusdem ecclesiæ iuris illum esse: ideoq. veritatem inquire, & si manifeste, sicut hic asserit, probari potuerit vestri iuris esse, huic dicendum est, vt a sua intentione discedat; alioquin ante omnem cõtentionem res ei culta reddatur. & infra. Dixit etiam prædictus cæcus, quod ad collata inter alios ciuitatis Genuensis habitatores, & ipse pariter compellatur. quod si ita est, de nuo ab eo per quemlibet exigi non permittas, quia eum, quem cæcitas sua grauat, inhumanum nimis est in collatione affligere, cui si esset necessitas, debuit ex collatione misereri.

Lucius iij. G. Archidiacono I. Archipresbytero Turoneñ. & Alcapicerio, canonico. *c. 8.*

EX conquestione Burg. mulieris ad nostram noueritis audiẽtiam peruenisse; quod, cum Ebbo miles eam sibi matrimonio copulasset, maritali affectione pertractans, ex ea filiam suscepisset, eam postmodum sine ecclesię iudicio a se remouit, & ad Decanum Aurelianñ. & Abbatem Sancti Eutrotij, de accusando super consanguinitate matrimonio, remoto ap. ob. litteras impetrauit. Cũ autem prius quam a delegatis iudicibus mulier citaretur, per diœcesanum Episcopum, virum sibi restitui petiuisset, & ob hoc ipsa ad nos proprium nuntium destinasset; postmodum coram prędictis iudicibus cõstituta, modo per se, modo per procuratorem ante ipsius causæ ingressum, & post virum sibi restitui postulabat. Iudices vero restitutione penitus denegata, quod minime fieri debuit, in principali procedere voluerũt. Vnde ipsa a tali grauamine necessarium duxit ad nostrã audientiam appellare. Quia ergo iniuste grauatis Apostolicum debemus patrocinium impertiri: d. u. per A. s. p. m. qua. si pręmissa veritate subnixa noueritis; memoratę mulieri omni contradictione, & ap. ces. virum suum restitui faciatis, & omnibus, quæ post ap. ad nos interpositam irrationabiliter facta sunt, in irritum reuocatis, causam super matrimonio audiatis, & fine canonico terminetus. c. 10. e. t.

DE DOLO, ET CONTVMACIA alterius partis punienda. Tit. x.

Alexander iij. Hefordeñ. Episcopo. *Cap. 1.*

AD hæc, cum contigat actorem multotiens mittendũ esse in possessionem causa rei seruandę, propter absentiam alterius partis; & per dolum, siue per potentiã actor non possit rem custodiendam nancisci: & imminẽte fine anni reus offerat cautionem, vt possessionem De dolo & cont. c. 1.

ſionẽ recipiat: cuiuſmodi pœna ſit reus multandus, qui iuſsioni nō paret iudicis, a nobis tua fraternitas poſtulauit. ad quod dicimus, quod in eccleſiaſticis perſonis, & negotijs rigor, & diſtrictio iuris nō requiritur, nec exercetur; ſed cũ iuſtitia propter hoc non periclitatur, admitti debet, & patienter tollerari, cũ reus ſe cautione aſtringit ſtandi iudicio.

Idem Abbati de Rameſeñ. & Archidiacono Helieñ. *Cap. 2.*

E X litteris veſtris ad nos directis accepimus, quod cũ vobis cauſam, quæ inter dilectos filios noſtros monachos de Troil. & canonicos Lincoñ. nec non etiam Geruaſium clericum ſuper eccleſijs de V. & M. agitari dignoſcitur, commiſiſſemus ſub certa forma diffiniendam, & canonici litterar. noſtrarum auctoritate citati, aliquando coram vobis apparuiſſent, & interdum, nec venire, nec reſpõſalem mittere voluiſſent, ſe ſcilicet contumaciter abſentantes, licet monachi ob contumaciam aduerſæ partis eſſent in poſſeſsionem mittẽdi, intuitu tamẽ religionis ſuæ mitius agere cum eis volentes, poſſeſsionem ſequeſtrari feciſtis; vt ſic ſaltem canonici tædio affecti cogerentur iudicio ſtare. tandem vero partibus in præſentia veſtra cõſtitutis, & memoratis monachis eccleſias ſibi reſtitui poſtulantibus, canonici reſponderunt auctoritatem veſtram penitus ſpiraſſe, eo quod a nobis ad alios iudices litteras impetrauerint, quæ præiudicare prioribus videbantur. vnde quoniam in poſterioribus litteris non fuit facta mentio priorũ, nec nomina eccleſiarũ continebantur, quæ in prioribus fuerant poſita, ſed indiffinite dicebatur ſuper quibuſdam eccleſijs, nos attendentes malitiam, & dolum nulli debere patrocinari, & nolentes tantam illuſionem impunitam relinquere: d. u. p. A. s. p̃. m. qua. cum exinde requiſiti fueritis, partes in veſtram conuocetis præſentiã, & præſcriptam cauſam ſecundum formam prior. litterarum omni contrad. & ap. ces. diffiniatis; & canonicos, qui auſi fuerunt mandatum noſtrũ eludere, & per ſubreptionem huiuſmodi litteras impetrare, quod nuntius eorum plenius recognouit, ad metum, & pœnam aliorum, expenſam, quam nunc monachi ad nos mittendo fecerunt, eis remoto ap. ob. reddere compellatis.

Idem Cant. Archiepiſc. & Wi. Epiſcopo. c. 3.

De dilec c. 1.

DILECTI filij noſtri Abbas, & monachi Sancti H. nobis monſtrauerunt, quod cum cauſam, quæ vertitur inter ipſos, & moniales de Leſen. ſuper eccleſia de Altuñ. Decano Lincoñ. & Archi. commiſerimus terminandam; prædicti Abbas, & fratres timẽtes ſe a prędictis iudicib. aggrauari, eo quod ad primam citationem diem peremptorium ſibi ſtatuerunt, ad audientiam noſtram appellauerunt; ſed ipſi nihilominus prędictam eccleſiam præfatis monialibus adiudicauerunt. & infra. Quia vero non ſpectat ad iuris ordinem diem peremptorium, & maxime cum de rebus eccleſiaſticis agitur, niſi forte neceſsitate ingruente, ita maturare; nec etiam in eos, qui ſe contumaciter abſentant, ſententiam taliter promulgare, niſi vt pars aduerſa in poſſeſsionem mittatur, vt ſic tędio affecti iudicio ſtare cogantur. f. u. p. A. s. p̃. m. qua. partes conuocetis, & ſi conſtiterit, quod ita ſententia lata fuit, eo quod prædictæ partes venire, aut iudicio ſtare noluerint; aduerſam partem faciatis in ipſius eccleſiæ poſſeſsionẽ induci. Poſtea ſi ſtatim, vel infra annum idẽ Abbas, vel fratres, vobis præſtiterint cautionem, quod veſtro ſuper hoc ſtabunt iudicio, poſſeſsionem ei reſtituatis.

Vrbanus iij. de Nouo loco, & de Viger. Prioribus. *Cap. 4.*

De dolo, & cõt c. 4.

PROVT veſtris nobis litteris adnotaſtis &c., & infra. Reum quia contumaciter a præſentia veſtra receſsit, iuratoriam coegiſtis exponere cautionem; quod iudicio eccleſiaſtico per omnia iuri pareret, cumq. die præfixa ſe veſtro conſpectui præſentaſſet, actore inſtante, prædictus reus prætextu aduocati, quem nõ habebat, reſpondere ſolita malitia recuſauit. excepto quod interrogatus ab actore, quot annis decimas, de quibus erat cõtentio, percepiſſet: reſpondit xl. ſicq. varijs excuſationibus vtens, in vocem appellationis prorupit, & contumaciter iuramento cõtempto receſsit. Ideoq. vobis mandamus p̃ qua. ad conuincendam eius malitiam, ſemel eum ad veſtram præſentiam conuocetis; & ſi venerit, audiatis, quæ fuerint proponenda; & ap. ces. finem imponatis negotio competentẽ. quod ſi vocatus venire contempſerit, vos nihilominus cauſam, vt pote lite, quæ ingentur, conteſtata, diffinitiua ſententia terminetis; vel ſaltem præſenti adiudicetis poſſeſsionem, ſeruata dumtaxat quæſtione proprietatis

prietatis absenti.

DE EO, QVI MITTITVR IN possessionem causa rei seruandæ. Tit. xj.

Alexander iij. Priori, & fratribus de Giseb. *Cap. 1.*

De eo, qui mit c. 1.

CONSTITVTIS in præsentia nostra dilecto filio nostro R. canonico vestro, & responsalibus dilecti filij nostri G. præpositi ecclesiæ Belacensis super possessione ecclesiæ de Latim, in qua de mandato, & auctoritate nostra per iudices delegatos, videlicet Exoñ. Episcopum, & priorem de Chinel W. causa seruandę rei fueratis inducti; hinc inde fuit coram nobis aliquamdiu disputatum. Tandem vero post rationes, & allegationes vtrimq. productas, ex vtriusq. partis assertione tenuimus, quod licet, causa seruandæ rei tantum, in eiusdem ecclesiæ possessionem fueratis inducti, infra annum tamen altera pars non præstitit cautionem super eadem causa vobiscum iudicio standi, licet voluntatem habuerit ipsam cautionem præstandi, & vos fuissetis parati eam recipere. Inde est vtiq. quod nos de communi fratrū nostrorum consilio, auctoritate Apostolica decernimus, vt vos amodo possessionem pręscriptæ ecclesiæ, saluo iure, quod idem præpositus in petenda ecclesia habere dignoscitur, libere, & absq. contradictione qualibet habeatis; nec præfatus præpositus super eadem possessione vos audeat aliquatenus de cetero vexationibus fatigare. Vt autem nostrę diffinitionis sententia futuris temporib. inuiolabiliter obseruetur, eam Apostolico duximus patrocinio roborandā; statuentes, vt nulli omnino hominium liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli se nouerit incursurum.

Idem. *Cap. 2.*

Non ponitur. Post eã. Lat. par. 3. c. 9.

CAVSAM, quæ inter dilectos filios nostros canonicos de Gisebur, & canonicos de Thorin super ecclesia de Leuinter, & capella de Iar. & super quadam transactione, quæ exinde post appellationem facta fuisse dicitur, diutius est agitata; ad suggestionem cuiusdam canonici de Thorin, experientiæ vestræ sub certa forma commisimus terminandam. Verum quidam canonicorum de Gisb. ad nostram postmodum præsentiam accedentes dilectorum filiorum nostrorum Cardinalium tunc se. Ap. legatorum litteras pertulerunt, in quibus continebatur, quod cum de mãdato nostro causam suscepissent definiendam, canonicos de Gisebi in possessionem pręscriptæ capellæ induxerunt. Vnde quia prædicti Cardinales tantæ honestatis, circunspectionis, & maturitatis habētur, quod eis fidem omnimodam adhibemus, & eos credimus rectum, & iustum iudiciū pertulisse: d. u. per A. s. p. m. qua. si infra annum memorati canonici de Thorin causam possessionis secundum formam iuris non intrauerunt: canonicos de Gisebi possessionem sibi a Cardinalibus adiudicatam, quiete faciatis, pacificeq. possidere, non obstantibus litteris, quas canonicus de Thorin, sententia Cardinalium tacita, noscitur reportasse. Ita quidem, quod si canonici de Thorin de proprietate agere voluerint, causam ipsam vsque ad diffinitiuam sententiam, re. ap. ob. audiatis, & fine debito terminetis. Si qua vero partium duxerit appellandum, depositiones iuratorum testium, & alias rationes vtriusque partis, sub vestris sigillis clausas nobis mittatis, terminum vtrique parti congruum præfigentes, quo debeant cum ipsis attestationibus, & rationibus Apostolico se conspectui præsentare.

DE PROBATIONIBVS. Tit. xij.

Gregorius Recaredo Regi Wisigot. *Cap. 1.*

De prob. c. 1.

EX epistulæ verbis &c. & infra. Vestra excellentia mihi mandare curauerat, vt Imperatori scriberem, quatinus pacta in carthophylacio requireret, quę dudum inter piæ memoriæ Iustinianum Principem, & iura regni vestri fuerunt emissa, vt ex his colligeret, quid vobis seruare debuisset: sed ad hoc faciendum, hoc mihi vehementer obstitit, quia nulli dicendum est: ea, quæ contra te sunt; apud temetipsum debes documenta requirere, atque hæc in medium proferre.

Lucius

Lucius iij. Elien. Episcopo. Cap. 2.

c.3.e.t. EX litteris vestræ discretionis intelleximus te, & Archidiaconum confines habere præbendas in villis, quas singuli singulas possidetis, & prætextu terminorum inter vos controuersiam verti, eo quod dicas eum antiquos fines egressum, partem tui fundi occupasse. Ille contra asserit se eandem partem fundi xl. annis inconcusse possedisse: tu autẽ ad tuam quietem per idem tempus præbendam pertinuisse affirmas. qua in re quæris, vtrum incumbat probatio petitori, an possessori. Ad quod scire debes, quod iudicium finium regundorum tale est, vt in eo vtraque persona vices duorum habeat, agentis scilicet, & eius, cum quo agitur. Vnde hinc inde testes recte produci possunt ad cognitionem iudicis instruendam, quibus examinatis iudex, quos præcellere intellexerit, ad fidem sibi faciendam admittet. Quod si forte ambarum partium testes æque idonei sint, possessoris recipientur; cum promptiora sint iura ad absoluendum, quam ad condemnandum, extra quam in liberali causa, in qua si vtriusque partis testes forte æquales fuerint, pro libertate tamen semper pronuntiabitur. nam possessori probationem aliquando dari, iuris manifesti est, cum sacris canonibus ita cautum sit; quod qui obiecerit præscriptionem longissimi temporis, & eam probauerit, reportet possessionem, quam nemo recte obicit, nisi qui possidet.

DE TESTIBVS, ET ATTEstationibus. Tit. xiij.

Ex concilio Triburiensi. Cap. 1.

Non ponitur. TESTIMONIVM laici aduersus clericum, nemo suscipiat.

Hieronymus super Matthæum. Cap. 2.

Non ponitur. IVSTIFICATA est sapientia ab operibus suis. Sapientia quippe non vocis, sed operis testimonium quærit.

Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam. Cap. 3.

IN nomine domini &c. & infra. Quod autem dicit idem Episcopus, quia se absente aliqui vilissimi sunt testes exhibiti, nullius etiam esse momenti, lege noscendum est: constitutione nouella, quæ de testibus loquitur c. xvj & ne postea obiciatur eis, quia per vnam partem gesta confecta sunt, oportet; vt illo in ipsa ciuitate constituto, testimonia dentur, admonitus a iudice, aut defensore venire, & audire testes. Si vero noluerit venire, & non inevitabili quadam necessitate, venire non possit: sancimus huiusmodi testimonia valere, tamquam si non ex vna parte consisterent, sed etiam ipso præsente fuissent facta. Ecce admonendus est semper aduersarius, vt ad audiendos testes adueniat: quia, quod hic obmissum est, necesse est, quod contra legem actum est, non habeat firmitatem. De testib. c. 2.

Idem Sabino defensori Sardiniæ. Cap. 4.

QVONIAM aliqua nobis de persona Epiphanij presbyteri nuntiata sunt, necesse est, vt cuncta diligentius perscruteris, & seu mulieres, cum quibus peregisse dicitur, seu alios, quos de causa eadem scire aliquid senseris; huc pariter festines adducere, quatenus ecclesiasticæ discretioni (liquide possint † aperiri, quæ vera sunt. c.3.e.t. † al. ali quid de his possit.

Paschalis Papa. Cap. 5.

IN omni negotio, principalis persona dicens veritatem rei sibi notæ rectissime habenda est pro teste. Cum quidem adhibito vno efficiuntur duo testes; adhibitis duobus efficiuntur tres. Quod patenter ostendit dominus, cum dicit: Si peccauerit in te f. t. v. e. i. t. & i. s. quod si te non audierit: adhibe vnum, vel duos: vt in ore d. vel trium t. stet, o. u. & alibi affirmat dicens, non vnus stet contra alium, sed in o. d. vel trium t. s. o. u. Item alibi; ego sum, qui testimonium perhibeo de me ipso, & testimonium perhibet de me pater. nam in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. c.4.e.

Alexander iij. Episcopo Papiensi. Cap. 6.

 CVM

Non ponitur. CVM A. de Plano, & G. de Betolio &c. & infra. Ideoq. f. tuæ per A. s. p. m. qua. cum exinde requisitus fueris, vtramque partem ante tuam præsentiam conuoces, & rationibus hinc inde plenius auditis, & cognitis; eandem causam secundum attestationes, quas dilectus f. noster P. titulo Sanctæ Susannæ presbyter Cardinalis sigillo suo muniuit, & aliorum testium, si qui idonei producti fuerint, si attestationes ipsę non sunt publicatę, infra xxx. dies post harum susceptionem litterarum re. ap. ob. concordia, vel iustitia mediante decidas.

Idem Beluac. Episcopo. *Cap. 7.*

SICVT nobis est ex parte tua significatum, quidam parochiani tui accepta pecunia de parentela inter virum, & vxorem exhibent iuramenta, per quæ inter ipsos diuortij sententia promulgatur. postea vero priuatim nullam inter eos consanguinitatis lineam asserentes, se corruptos muneribus dicunt, & perhibuisse testimonium falsitati. Super quo taliter respondemus; quod si vir, & vxor, aut alter eorum ad secūda vota trāsissent, nullum aliud remedium superesse videretur; nisi vt testibus de periurio, & adulterio, vno, pluribusue, quibus causam dederunt, pęnitentia indicatur. Si vero ad secunda vota idem vir, & vxor non migrauerint; diligenter inquirendi sunt, coram quibus corruptio intercesit; & si tales exhibeantur, per quos posit prædictæ corruptionis veritas comprobari: recepto eorum testimonio, debet sententia reuocari. non enim testium † prædictorum cum periuri sint, aliquatenus in hoc est admittendum.

† forte testimonium.

Idem Papiensi electo. *pars capituli Ad audientiam.* *Cap. 8.*

Non ponitur. infra qui mat. acc. pos. c. 4. AD hæc, quoniam consuetudo est, vt dicitur ecclesiæ Papiensis, vt si de propinquitate illorum, qui sunt matrimonio copulandi, mentio aliqua fiat, presbyteri per ecclesias publice dicant, vt qui nouit aliquid, infra terminum, qui præfigitur, exeat, & dicat: tua duxit discretio inquirendum; an illi debeant, qui posterius veniunt, ad accusationem, vel testificationem admitti. tuæ itaque prudentiæ litteris præsentibus innotescat, quod si suspicione carent posterius venientes, ab accusatione, vel testificatione repelli non debent. Ceterum si commoniti a presbyteris tacent, & post modum accusare, vel testificari voluerint, tamquam suspecti merito repellentur.

Idem Attinensi Archiepiscopo. *Cap. 9.*

c. 10. de testib. VENIENS ad nos cum litteris tuis L. presbyter tuus supplici nobis relatione monstrauit, & hoc idem litterę continebant, quod cum in ecclesia de Oueñ. institutus fuisset, ei fuit obiectum, quod in ecclesiam ipsam non canonicum habuisset ingressum: videlicet, quod prius promisisset, quod vnicuique parochianorum bariles vini remitteret; qui sacerdoti eiusdem ecclesiæ, qui pro tempore ibi seruiret, consueuerant pro beneficio dari. Verum quia duo apparuissent, qui iurati deposuerunt prædictum presbyterum talem promissionem fecisse, & cum altero illorum pactum illud indecenter factum fuisse: tu de presbytero, prout decuit, & ordo rationis exigit, iudicasti, & nos sententiam tuam, prout dignum est, commendamus; eo quod ille, qui eodem erat infectus crimine, non posset inde contra eum testificari, & nulli de se confesso aduersus aliū in eodem crimine sit credendum, & vnius testimonium non sufficiat ad condemnationem.

*Idem Caprario * Episcopo, & Abbati Sanctæ Luciæ, & Priori Sanctæ Crucis.* *Cap. 10.*

c. 11. eo. CAVSAM, quæ inter N. & O. monachos super electione de vtroque facta in monasterio diutius est agitata; experientiæ vestræ committimus audiendam, & ap. re. fine debito terminandam. ideo. d. u. p. A. s. p. m. qua. partes ante vestram conuocetis præsentiam, & susceptis attestationibus vtriusque partis, quæ ab alijs iudicibus sunt receptæ, testes alios, si qui idonei producti sunt, admittentes, nisi attestationes ipsæ sint publicatæ, & rationibus hinc inde diligenter auditis, & cognitis, causam ipsam sub. ap. re. fine debito terminetis. Non ponitur.

Idem R. Cant. Archiepiscopo, & R. Wi. Episcopo. *Cap. 11.*

CVM nun-

c.11.e.t. CVM nuntius canonicorum de Plutino, & nuntius Nicel. militis &c. & infra. Praeterea non lateat prudentiá vestram, quod prędicti canonici non sunt a ferendo testimonio super proprio negotio ecclesiæ suæ repellendi; nisi alia rationabilis causa impediat.

Idem Terracon. Archiepisc. pars c. Significasti. *Cap. 12.*

c.13.e. SVPER eo vero, quod quæsisti a nobis, vtrum testes illi sint reprobandi in causa criminali, vel ciuili; quibus ab aduersa parte crimina opponuntur; tuæ prudentiæ respõdemus, quod si etiam ante non sint conuicti, vel confessi de criminibus illis, dummodo in de conuincantur, ad testimoniũ non debent admitti.

Idem Wincon. Episcopo. *Cap. 13.*

QVAMVIS simus & infra. Porro, si aliquis crimen obiicit testi, qui contra ipsum producitur; vt eum in ciuilib. causis eo modo possit a ferendo testimonio remouere, audiendus est; & si crimen ciuiliter probare poterit, quod sibi obiicit, ad testimonium ferendũ contra ipsum non est aliquatenus audiẽdus, sed propter hoc non debet puniri. Quemlibet autem ad perhibendum testimonium veritati, Romana ecclesia minime cogere consueuit.

Non ponitur. Post c.8. Lat. par 8. c. 6.

Idem Salernitano Archiepiscopo. pars c. licet prater si. *Cap. 14.*

c.14.e. DE cetero laicos in accusatione vel testimonio cõtra clericum in criminali causa, non esse aliquatenus admittendos, censura sacrorum canonum manifestius edocet, nisi forte suam, vel suorum iniuriam persequerentur, nec tunc etiã ad testimonium, sed ad accusationem possunt admitti.

Idem eidem in eadem. *Cap. 15.*

c.15.e. IN causis ecclesiasticis, vel ciuilibus vltra tertiam productionem non debent testes produci, nisi adhibita quadam sollemnitate, quæ in legibus inuenitur expressa, & super dictis testium, cum fuerint publicata, potest publice disputari.

Idem Praeposito & canonicis Brunden. ecclesiæ. *Cap. 16.*

c.16. e.t. CVM tu fili Pręposite cum quibusdam canonicis tuis, & venerabilis frater Archiepiscopus vester pro causa, quæ inter vos, & ipsum vertebatur, essetis in nostra præsentia constituti; Archiepiscopo asserẽte, quod vos ante appellationem excõmunicasset, & postulante sententiã suam confirmari: e contra proposuisti, quod post appellationẽ in vos sententiam excõmunicationis protulisset; & ob hoc dixisti eam nullius momenti fuisse. Obiecisti etiam tam tu, quã altera pars: quod testes fuerunt hinc inde producti, & attestationes eorum receptæ. Nos vero auditis, & cognitis rationibus, & allegationib. vtriusq. partis, & attestationibus inspectis diligenter, cum constet, testes vestros iurasse, quod post appellationem sententiã tulerit, & Archiepiscopi testes similiter iurasse, quod ante appellationem; dicta testium benigne interpretari, ac prouidere volentes, ne de periurij reatu notentur, quia vtrumq. esse potuit, & quod post primam appellationem sententiã tulerit, & ante secundam sententia lata fuerit; de cõmuni consilio fratrum eandem sententiam denuntiamus, & decernimus non tenere.

Idem Placentino Episcopo. *Cap. 17.*

c.17. e. * VT autem hæc nostræ diffinitionis &c. & infra. * Fraternitatis tuæ litteris nos consuluisti; vtrum noui testes super quæstione iudicata, in qua testibus renuntiatum fore ex vtraque parte constat, sint recipiendi; & vtrũ testib. in prima causa receptis, propter causam appellationis, liceat super quæstionib. iudicatis aliquid noui proponere. Licet igitur nobis ex his non plene innotuit, vtrũ testes super eisdem, vel nouis capitulis a partibus desiderentur induci: quia tamen cum prudentium iuris copiam habeas, nos super hoc consulere voluisti, tibi duximus respondendum, quod in prædicta causa, si noua cõtigerit emergere capitula, super quib. aliqua partium noluerit nouos testes inducere, vel per iam receptos aliquid comprobare; eos credimus super nouis duntaxat capitulis fraternitatẽ tuam posse recipere, receptis prius ab ipsis secundum formam recipiendorum testium iuramentis.

Idem Exonien. Episcopo, & Abbati Sancti Albani. *Cap. 18.*

c.18 e.t. INTIMAVIT nobis R. quod W ul. clericus capellanum eius, & alios quãplures de testibus suis iuramẽto astrinxit, quod nec testimonium, vel consilium, vel auxilium eidem R. contra ipsum præberent; ideo præsentium auctoritate vobis iniungimus; vt si testimonium illorum publicatum non est, & non est abrenuntiatum testibus; eos, qui sunt iuramento astricti, & alios, si necesse fuerit, idoneos, quos ipse in testimonium perduxerit, recipere non postponatis.

Idem Ab-

Idem Abbati, & fratrib. Sancti Michaelis de Martura. Cap. 19.

c.19.e.t. CAVSAM, quæ vertitur inter vos, & dilectos filios nostros Plebanum, & clericos Sanctę Marię de Martura iã pridẽ filijs nostris Archipresbytero Vulterano, & Abbati de Spongia cõmisimus ap. re. fine debito terminandã; cumq. vtraq. pars propter hoc in eor. præsentia eiset cõstituta; & testes essent hinc inde recepti, & eis ab vtraq. parte renũtiatum, & attestationes vtriusq. partis publicatæ: quoddam priuilegium nuper a nobis impetratum in medium protulistis, asserentes vos, quædam alia munimenta a nobis impetrasse, quæ rationes supradictæ plebis obscurasse, & impedire videntur, quare causa ipsa non potuit terminari. Quia vero sollicitudini nostræ incumbit vtriq. ecclesiæ iura sua conseruare integra, ac litibus, & contentionibus finem imponere: iudicib. ipsis præcipiendo mandamus, vt partes ipsas ante suã præsentiam conuocent, & super alijs capitulis, si qua alia fuerint ab ijs, super quibus testes sunt recepti, & eorum attestationes publicatę, rationes hinc inde diligenter audiãt, & testes, si qui idonei producti fuerint, recipiant, & nullis capitulis per nuntios vestros a nobis impetratis, quæ contineantur in priuilegijs vestris, vel in alijs litteris, quas vobis indulsimus, postquam causam ipsam eisdem cõmisimus, prædictæ causæ impedimentum præstantibus, concordia, vel iustitia mediãte decidant. & quia venerabilis frater noster Iulius Florentinus Episcopus per suas nobis litteras intimauit, quædã capitula priuilegio nostro, quod monasterio vestro nuper indulsimus, esse inserta, quæ obuia rationi videntur: per præsentia scripta vobis pręcipiendo mandamus, quatenus priuilegium illud, sicut gratiam beati Petri, & nostram caram habetis, cum nuntio vestro, qui ad nos secure cũ eodem veniat, dilatione, & oc. ces. nobis mittatis.

Eugenius iij. Cap. 20.

c.5 e.t. QVOTIENS aliqui separantur propter cognationem propinquitatis, vel consanguinitatis, duobus, vel tribus adhibitis testib. affirmari debet, qui de eadem consanguinitate supersint, vel a duob. vel a tribus testibus senioribus, & melioribus eiusdem loci probari debet. probatio autem testũ debet fieri duplici iuramento. Testes autem debẽt iurare se neq. priuato odio, neq. amicitia, neq. pro aliquo commodo, quod habuerint, vel habent, vel habituri sunt, hoc ad iurandum esse inductos. postea debent iurare, sicut ipsi dicunt, rei veritatem accepisse a maioribus suis, & ita esse.

Idem Priori, & fratribus Sanctæ Trinitatis. Cap. 21.

INSVPER etiam auctoritate nostra statuimus; vt liceat vobis in causis ecclesię testimoniũ ferre: dum modo vnus, vel duo ex vobis ad agendũ, & respondendũ instituantur; quorum testimonium in causis, in quib. actores, & responsales sunt instituti; non debẽt admitti. c.4.e.

Idem Exoñ. Wigor. Episcopo. Cap. 22.

AD hæc, quia præfati clerici scripta authentica non habẽt, quibus muniri possint, præsentium vobis significatione mãdamus, vt omnes illos clericos, siue laicos, quos isti clerici nominauerint, moneatis; vt rei veritatem, quam super ipsa causa nouerint, coram vobis aperiant; nec eam gratia, vel timore alicuius, vel odio, in suæ salutis periculum reticere pręsumant. Non ponitur. Post c.6. Lat. par. 1. c.19.

Idem R. Berfordeñ. Episcopo. Bal. Abbati S. Aed. Cap. 23.

EX parte Adę presbyteri ad nos est querela perlata; quod cum ipse ecclesiam de Culmido canonice fuisset adeptus, & eam xxx. annis, & amplius pacifice possedisset, miles quidam H. nomine ipsum exinde grauibus molestijs, & iniurijs lacessit; & tãdem tacito, quod laicus esset, ad Berfordeñ. Episcopum, & Abbatem de Fauereseñ. nostras litteras impetrauit: quod si prædictus presbyter filius esset illius, qui proximo in eadẽ ecclesia ministrauit, & iure hereditario eam tenet, vel quod publice fornicariã haberet; a prędicta ecclesia prorsus amoueretur. Tandem vero, cum idem miles per interpositam personam pręfatum A. presbyterum coram prædictis iudicibus traxisset in causam; quosdam laicos infames, & notabiles produxisse dicitur ad testimonium perhibendum; quod videlicet memoratus presbyter, filius sacerdotis illius fuisset, qui proximo in ipsa ecclesia ministrauerat. Licet autem prędictus A. presbyter assereret, illos testes non esse recipiendos, pro eo quod quidam eorum latrones, & raptores manifesti; quidam vero in causa alia fuerant conuicti de periurio, c.7.e.

de periurio, & se constanter diceret hoc probaturum, nihilominus tamen præfati iudices, talib. testibus aduersæ partis receptis, eidē presbytero, etiā post ap. quā super hoc se interposuisse proponit, & eo absente prȩscriptam abiudicauerunt ecclesiam, quam nunc prȩscripti militis dapiferi filius detinet occupatam. Quoniam igitur de vobis satis plene confidimus; causam ipsam d. u. duximus committendam, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandantes, qua. partibus coram vobis conuocatis, super hoc rei veritatem diligenter inquiratis; & si vobis constiterit, quod prædictus presbyter non fuerit legitime per testes idoneos præscripta ecclesia spoliatus; eorundem sententia iudicis, litteris etiam confirmationis, si quȩ sunt, super eadem ecclesia impetratæ, non obstātibus, ecclesiam illam prȩnominato presbytero A. dilationem contra. & ap. ces. restituatis; ipsumq. decetero nō permittatis exinde a supradicto milite, vel ab eo, qui ipsam tenet, molestari. Si vero res aliter se habet, nihil ominus causam audiatis, & fine debito terminetis. Testes autem, si quos idem A. in suȩ assertionis testimoniū inuocauerit, monere curetis, & diligēter inducere, diuino intuitu, & amore iustitiæ; vt coram vobis super his perhibeant testimonium veritati; nec quicquam exinde in suæ salutis periculum reticere præsumant.

Idem Exoneñ. Episcopo. *Cap. 24.*

c. 8 e. t. SI qui testium valitudinarij sunt, & senio, vel debilitate confecti, aut paupertate deprehensi, & nō poterit eos idem ad vestrā præsentiam ducere, ad ipsos recipiendos per sonas idoneas, & discretas mittatis.

Urbanus iij. de Rufort, & de Ostreñ. Abbatib. & prioribus de Torguañ. *Cap. 25.*

c. 25. e. CVM venisset ad Apostolicam sedem dilectus filius noster magister Martinus, proposita nobis cōquestione monstrauit; quod felicis me. Lucius Papa prædecessor noster causam, quæ inter ipsum, & dilectū filiū nostrum Abbatem de Crouand. & Wi. clericū eius diutius dignoscitur agitata, dilectis fil. nostris de Vellēbec, & Oselueston Abbatibus fine commisit debito terminandam &c. & infra. d. u. per A. s. m. qua. partibus conuocatis, si sententiam illor. noueritis canonice promulgatā, eā auctoritate nostra confirmetis, & faciatis executioni mandari. Neq. appellatio illa impediat, quæ interposita dicitur occasione mortis prædecessoris nostri; cū postea, & egerit, & responderit, & testes etiā produxerit. quȩstiones quoq. illȩ, super quibus attestationes fuere productæ, quibus publicatis abrenuntiatum fuit hinc inde, nullis alijs ab alterutra parte receptis, secundum tenorem ipsarum, mediante iustitia, sine ap. ob. terminetis. Si qua vero fuerint, super quibus vel testes non fuere producti, vel abrenuntiatum attestationibus, audiatis, si qua hinc inde proposita fuerint, & ap. ces. finem illis debitum imponatis.

DE TESTIBVS COGENDIS, vel non. Tit. xiiij.

Alexander iij. pars capituli quamuis simus. *Cap. 1.*

QVEMLIBET autem ad perhibendum testimonium veritati Rom. ecclesia minime cogere consueuit. Non ponitur. Post c. Lat. par 8. c. 6.

Idem Papa electo. *Cap. 2.*

CAVSAM matrimonij, quæ inter neptē Em de Siderio, & filium R. Canis vertitur, ab examine tuo ad audientiam nostram appellatione perlatam, venerabilibus fratribus nostris Terdoneñ. & Asteñ. Episcopis commisimus terminandam. Ir. de est, quod f. t. p. A. m. qua. testes ab alterutra partium in suæ assertionis testimonium inuocatos, ne veritatem occultent, mōneas diligentius, & inducas. Si autē videris, quod odio, vel amore, aut timore se subtrahant, ne veritas occultetur, eos ad ferendum testimonium coram prȩdictis Episcopis, vel nuntio, quem ad hoc miserint, ecclesiastica districtione compellas. De test bus cog c. 1.

Idem presbyteris Pontij & Asilij. *Cap 3.*

CVM super causa, quæ vertitur inter venerabilem fratrem nostrum Prȩnestinum Episcopum, & dilectum filium Sublacen. Abbatem, sit testimonium vestrum necessarium; ne contrarium veritati contingat, præsentium auctoritate vobis præcipimus, quatenus quarta feria proxime sequentis hebdomadæ perhibituri testimonium veritati, omni oc. & ap. ces. Apostolico vos conspectui præsentetis. Si vero tunc non veneritis, sciatis ab officio, & beneficio ecclesiastico vos Apostolica auctoritate suspensos, & si nec sic c. 1. e. t.

nec sic veneritis, excõmunicationis, & depositionis sententiam poteritis formidare.

Idem Genuensi Episcopo. *pars. c. nos inter alios.* Cap. 4.

c. 3. e. SVPER eo vero, quod certificari desideras, an cum aliquis de aliquo facto manifesto ante iudicem conuenitur; ij, qui facto interfuerunt, cogendi sint ad ferendum testimonium veritati: pru. t. volumus innotescere, quod si factum est manifestum, non eget testium depositionibus declarari. Cum manifesta, sicut tua non ignorat discretio, probationem, vel ordinem iudiciarium non requirant. Verum si manifestum non est, & is, qui conuenitur, factum negauerit; testes, qui interfuerūt facto, de cõsuetudine Rom. ecclesiæ monendi sunt, non cogendi ad testimonium ferẽdum veritati, nisi forte timore aduersæ partis constaret iudici, a ferendo testimonio reuocari, licet de rigore humani iuris, ad hoc forte passim possint compelli.

Idem Carnotensi Episcopo. Cap. 5.

Non ponitur. Post cõ: Lat. par 9. c. 20. SANE & infra. De testibus non habemus in sacris canonibus, quod cogendi sint, sed admonendi: cum celare veritatem, sicut dicere falsum, mortale reputetur sæpe delictum.

Idem Exon. & Wigor. Episcopis. Cap. 6.

Nõ ponitur. parte 8. c. 16. vbi supra. TESTES, quos Radul. clericus clericos vt laicos vobis nominauerit, moneatis, & si opus fuerit auctoritate Ap. compellatis ad perhibendum testimonium veritati.

DE FIDE INSTRVMENTORVM. Tit. xv.

Gregorius. Cap. 1.

De fide instr. c. 1. SI authenticam scripturam non videmus, ad exemplaria nihil facere possumus.

Alexander iij. Cap. 2.

c. 2. e. SCRIPTA vero authentica, si testes inscripti decesserint, nisi forte per manū publicam facta fuerint, ita quod publica appareat, aut sigillum authenticū habuerint, per quæ possint probari, non videntur nobis alicuius firmitatis robur habere.

Idem Wigor. Episcopo. Cap. 3.

Non ponitur. Post cõ. Lat par. 41. c. 5. SOLLICITE & infra. Sicut ex litteris tuis, frater Episcope euidẽter accepimus, H. aduersarius N. clerici proposuit eum N. clerico respondere non teneri: eo quod filū erat fractum, quo bulla nostra dependebat. Verum, licet litteræ ipsæ a nobis fuerint impetratæ, & in cancellaria nostra compositæ: circunspectionem tamen prudentiæ tuæ frater Episcope, nō immerito commendamus, qui hac occasione in causa procedere distulisti, in qua non decuit aliter, quā feceris procedere, cum non fuerit mirum, si præfatus H. asserebat se nō teneri prædicto N. respondere, ex quo filum nostræ bullæ fractum cernebat.

DE PRAESVMPTIONIBVS. Tit. xvj.

Salomon in parabolis. Cap. 1.

SICVT noxius est, qui mittit lanceas, & sagittas in mortem, ita vir, qui fraudulẽter nocet amico suo, & cū fuerit deprehensus, dicet ludens feci. De præsu. c. 1.

Idem in iudicio duarum mulierum. Cap. 2.

AFFERTE mihi gladium. Cumq. attulissent, ait. Diuidite infantem viuum, & date dimidiam partem vni, & dimidiam alteri. dixit autem mulier, cuius filius viuus erat, ad Regem; commota sunt quippe omnia viscera eius super filio suo. Obsecro d. date illi infantem viuum, & nolite interficere eum: e cõtrario illa dicebat; nec mihi, nec tibi sit, sed diuidatur. Respondit Rex, & ait. Date huic infantem viuum, & non occidatur: hæc est enim mater eius. c. 2. e. e.

Bonifacius Papa. Cap. 3.

DILECTIONE sola discernitur quis, ex quo genitus approbetur; dicente Iohanne. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli. Non ponitur.

Hieronymus super parabolas. Cap. 4.

EX studijs suis intelligitur puer. Quemcumq. enim virtutibus studere cum modestia continentiæ auditioni sapientium, obseruantiæ mandatorum Dei, & maxime simplicitati, & humilitati videris, huius munda, & recta opera intellige; si autem his contrarium, corrige, aut si hoc non potes, deuita; ne ab eo corrumparis. c. 3. e.

Bonifacius Papa Episcopis Galliæ. Cap. 5.

NVLLVS dubitat, quod ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum, vt absoluatur, qui est innocens quærit: sed astuta cauillatio eorum, qui versutis agendum credunt esse consilijs, numquā innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus, quisquis se subterfugere iudicium dilationis putat. c. 4. e.

Gregorius in homilia. Cap. 6.

NONNE benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit Iesus. ego dæmonium non habeo. c. 5. e.

Duo quippe

Duo quippe ei illata fuerant, vnum negauit, & alterum tacendo concessit.

Idem Maximo Episcopo. *Cap. 7.*

c. 6. e. c. MANDATA cælestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur. deinde, super cunctas Siciliæ ecclesias te fratrem & coëpiscopum meum vicem sedis Apostolicę ministrare decernimus, quas s. vices nō loco, sed personæ tribuimus; quia ex trāsacta in te vita didicimus, quid de subsequenti tua conuersatione præsumamus.

Idem Italicæ Patriciæ, & d. Ven. *Cap. 8.*

c. 7. e. † al. mortalitate, & lāg. QVOSDAM &c. & infra. Africa vero qualiter mortalibus † langoribus vastetur; quanto viciniores estis, credo, quod subtilius cognouistis.

Idem Victori Episcopo. *Cap. 9.*

c. 8. e. QVANTO &c. & infra. Latere te in vicinio non potuit, quod ad nos in longinquo peruenit.

Hieronymus super Osee. *Cap. 10.*

c. 9. e. SCRIBAM eis multiplices leges meas. Ex prius datis neglectis apparet, quod has gligent.

Alexander iij. Decano Cassi. *Cap. 11.*

c. 10. e. QVIA veri similitudinem non habet, quod prędictus E. personatū pręlibatæ ecclesiæ capellano prænominati R. cesserit, & ab eo ipsius ecclesiæ vicariam acciperet; præuideas † attentius, ne memorati V. super hoc probationem recipias, nisi hoc communis fama habeat loci, vel tales personæ appareant, de quibus verisimile non sit, quod debeant deierare. Quoniam sæpe contingit, quod testes corrupti pretio facile inducantur ad falsum testimonium proferendum.

† prouideas forte.

DE IVREIVRANDO. Tit. xvij.

Vrbanus PP. *Cap. 1.*

De iureiur. c. 1. NVLLVS Episcopus clericos suos, nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum commissa fuerit dispensatio, sibi iurare compellat.

Alexander iij. Vigilen. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 6. DEBITORES autem ad soluendas vsuras, in quibus se obligauerant, cogi non debent; nisi eas iuramento soluere teneantur. Si vero de ipsorum solutione iuramentū fecerint, cogendi sunt domino reddere iuramentum: vt creditoribus soluantur; & cū vsuræ solutæ fuerint, creditores ad eas restituendas cogendi sunt ecclesiastica, si necesse fuerit, seueritate.

Idem Rotomagen. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. *Cap. 3.*

AD nostram noueritis audientiam peruenisse; quod cum Petrus de Neasdem tempore guerræ, quę fuit inter Karissimum filiū nostrum H. Illustrem Regem Anglorum, & filios eius, quibusdam hominib. pro tuitione Regni Francorum certam summā pecuniæ mutuasset, ab eis quasdā possessiones, & redditus cepit in pignus, ipsos etiam sub iuramenti religione sibi astrinxit, quod ei super possessionibus, & redditibus illis, donec soluerēt sibi pecuniam mutuatam, nullam molestiam, vel grauamen inferrent. Licet autem de possessionibus illis, & redditibus præfatis nondum plene sortem suam, sicut asserit, deductis expensis receperit. quia tamen tu frater Archiepiscope eum propter hoc vinculo excommunicationis astrinxisti, exinde vobis litteras cogimur nostras destinare, pręsertim cum ipse, sicut asserit, forte velit esse contentus. Inde est, quod f. u. per A. s. p̄. m. qua. recepta a præfato P. sufficienti cautione, quod ex inde vestro mandato debeat parere; ipsum contradict. & ap. cess. a sentētia, qua tenetur, auctoritate nostra penitus absoluatis. & deinde debitores eius, qui sibi prædictas possessiones, & redditus contra iuramentum suum subtraxisse dicuntur, si ita est, ecclesiastica censura cogatis, vt possessiones ipsas, & redditus eidem P. dilatione, & ap. ces. restituant, nec sibi de cetero contra iuramentum suum molestias inferant, donec ei pecunia soluatur: quia non est tutum cuilibet, sed periculosum potius religionem infringere iuramenti. Cum autem prædicto P. pecuniam suam, sicut iurauerint, persoluerint, vos ipsum ad restituendum quidquid vobis cum deductis expensis vltra sortem recepisse constiterit, studiose monere, & diligenter inducere studeatis: & si commonitus id non fecerit, ipsum re. ap. ob. in eandem excommunicationis sententiam reducatis. Quia, sicut periculosum est debitoribus suū iuramentum infringere; ita non minus periculosum est, creditoribus detinere, quod pro vsuris receperint; cum sit vsurarum crimen detestabile, & horrendum plurimum, & vtriusque testamenti pagina condemnatum. c. 7. e.

Idem Senonensi Archiepiscopo. *pars capituli sicut Roma.* *Cap. 4.*

c. 8. e. t. SI vero aliquis quemquam grauissimo metu sub religione iuramenti suum ius refutare coëgerit, ipsum quoq. sibi retinuit, quia nos consulere voluisti, an alter eorum, vel neuter id habere debeat: hoc tibi duximus respondendum; quod non est tutum quemlibet contra suum iuramentum venire, nisi sit tale, quod conseruatum vergat in interitũ salutis æternæ. nec nos cuilibet ex responsio ne nostra volumus dare materiam cõtra suũ iuramentum veniendi; ne auctores periurij esse videamur. verum aliquãdo in Romana ecclesia a pluribus etiam prędecessoribus nostris factum esse recolitur; quod clerici, qui coacti ecclesiæ ministerium abiurauerint, de iuramento absolutionis beneficium meruerunt, & ad coërcendam iniquitatem eorum, qui ecclesiasticos viros ad præstandum illud iuramentum compulerant, permissi sunt in eadem ecclesia ministrare.

Idem Decano Ceforeñ. & Archidia. de Bedeo. *Cap. 5.*

Nos ponitur. Post cõ. Lat. par. 17. c. 2. INSINVATVM est nobis ex parte W. quod cum ipse capellam de ill. canonice fuisset adeptus; canonici de Lamestanter super eadem ecclesia huiusmodi conuentionem fecerũt, quod ipsi eandem ecclesiam tenerent a prędicto W. & exinde annuum canonem deberẽt persoluere. & infra. Sed, quia eadem compositio eorum ecclesię fuit damnosa, de iuramento violato pęnitentiam recipiant, & præfatam ecclesiam prædicto clerico restituant.

Idem Sarcoñ. & Sardoñ. Episcopis. *Cap. 6.*

c. 9. e. t. EX rescripto quodam, quod nobis pręsentatum est, manifeste nobis innotuit R. quondam Tremensen. Abbatem cum W. super summa vij. millium solidorum taliter conuenisse. &c. & infra. Super hoc, quod prędictus Abbas quosdam ex monachis obsides dedit, qui de obseruanda conuentione iuramentum præstiterunt, vt si ipsi deficerent, alij monachi loco eorum in obstagio reuerterentur. Insuper, si dicti monachi fidem nõ seruarent, Abbas dedit eidem W. & vxori eius fideiussores, qui similiter fidem præstitisse dicuntur. si ita est: tam Abbatem, & monachos, qui iurauerint, quam W. & vxorem ipsius studiose monere curetis; vt sicut iurauerint, eandẽ cõuentionẽ faciãt adimpleri. Si vero ad admonitionẽ vestrã facere neglexerint, eidem Abbati, & monachis ingressum ecclesię interdicatis; & in terram pręfati W. & vxoris eius, vsq. ad dignam satisfactionem inhibeatis diuina officia celebrari.

Idem Lundoñ. & Wigor. Episcopo. *Cap. 7.*

QVERELLAM R. canonici Lincoñ. ecclesiæ accepimus, quod cũ W. Saluagius nomine, clericus ei duos bizantios nomine ecclesię destinauerit, quos annis plurimis persoluisset, & se illos annuatim sibi soluturũ, interposito sacramento firmasset, cõtempta religione iuramenti, iam per biẽnium ab huius pensionis solutione cessauit. Quoniam igitur non merẽtur ecclesias regere, qui sunt crimine periurij irretiti: f. u. per A. s. p. m. quatenus partes ante vestram præsentiam conuocetis, & super his rei veritatem curetis diligenter inquirere; & si vobis cõstiterit memoratum W. contra iuramentum suum non necessitate, sed voluntate ab eiusdem pensionis solutione cessasse; ipsum a prædicta ecclesia auctoritate nostra contradictione & ap. cess. remouere curetis, & ecclesiam præfato R. restituere minime differatis, ipsumque faciatis eam pacifice possidere. c. 10. e. t.

Idem Lundoñ. Episcopo. *Cap. 8.*

SI Stephanum contra compositionem fidei interpositione firmatam venisse constiterit; nisi manifestam rationem poterit allegare, ipsum a præfata ecclesia, & beneficijs eius ap. ces. non differas spoliare, & eam W. cum integritate resignes. Non ponitur. d. par. 17. c. 6.

Ex registro Gregorij. *Cap. 9.*

PERVENIT ad nos Laodicensem Episcopum ab Arfulso comite rebus suis spoliatum, & ad nequitiæ suæ augmentum gladijs iurare compulsum, quod ablata nunquam peteret: & huius tanti sceleris veniam sibi impartiri rogat. Cognita itaq. contumelia sibi in beato Petro illata, valde doluimus, asserentes eius fraternitatem nullis iuramẽti vinculis posse constringi; tamen quia nefandissima coactione iurauerit, cum Apostolica auctoritate absoluimus. c. 2. e. t.

Idem in registro Regi Francorum. *Cap. 10.*

PERVENIT ad nos, quod, cum iam pridem ad partes Aluerniæ &c. & infra. Nõ n. propositum, aut promissum infringit; qui in melius illud commutat, nec tu ei, etiam si præscriptum c. 3. e. t.

præscriptum promissum tuum iuramento, vel fidei obligatione interposita condicione firmatus, aliquatenus teneris, si constet eum condicioni minime paruisse.

Vrbanus iij. in registro Pisano Archiepisc. c. 11.

c. 12. e. & c. 8. de temp. ord. CVM quidam Episcopi Sardi, sicut nobis est ex tua parte propositum, quibusdam pecuniam, sicut iuramento tenebantur altri cti, nō soluerint; & quidam Episcopus ipsius terræ in die dedicationis ecclesiæ ordines, cū dies ille ad hoc institutus non fuerit, celebrauerit; quidam etiam iurauerint aliquando, quod fratri, vel sorori, patri, vel matri loqui non debeant, aut quodlibet eis subsidium ministrare; a nobis, quid de huiusmodi faciendum sit, tua fraternitas requisiuit. Nos itaque denegare nolentes, quod a nobis caritate suggerente postulare videris; d. t. præsent. litteris respondemus; quod in Episcopos illos, qui suum transgressi sunt iuramentum, est tanto grauius vindicandum, quanto maiori præminent dignitate; & eorum exemplo facilius alij poterunt ad similia prouocari. Episcopum autem, qui die, quo non debuit, celebrauit ordines, canonica disciplina corrigere, & ordinatos a susceptis ordinib. tā diu debes reddere expertes, donec apud nos, vel successores nostros restitutionis gratiam cōsequantur. Illi vero, qui iurant non loqui patri, vel matri, vel sorori, vel fratri, aut eis humanitatis subsidium exhibere, absoluendi sunt ab illius obseruantia iuramenti, cum illicitum sit, & omni contrarium rationi, iniuncta tamen eis de hoc, quod male iurauerunt, pœnitentia competenti.

DE PRAESCRIPTIONIB. Tit. xviij.

Ex concilio Africano. Cap. 1.

De præscr. c. 1. PLACVIT, vt etiam si quis quā* post leges* aliquē locum ad catholicam vnitatem conuerterit, si eum per triennium nemine repetente retinuerit, vlterius ab eo non repetatur; si tamen per ipsum triennium fuerit Episcopus, qui posset repetere, & tacuit. Si autem non fuerit, non præiudicetur matrici ecclesiæ, sed liceat cum locus acceperit Episcopum, qui non habebat, ex ipso die intra triennium repetere. Idemq. si fuerit Episcopus ad catholicam fidem ex Donati parte conuersus, non ei præiudicet præfinitum tempus, sed ex quo die conuersus est, habeat per triennium potestatem repetendi loca, quæ ad ipsam pertinebant cathedram.

Ex concilio Matiscensi. Cap. 2.

VT de rebus ecclesiarum, quæ ab eis per xxx. annorum spatium sine vlla interpella tione possessæ sunt, testimonia non recipiantur, sed eo modo contineantur, sicut res ad fiscum dominicum pertinentes contineri solent. Non ponitur.

Ex registro Gregorij Italicæ patriciæ. Cap. 3.

NIHIL prodest, gloriosissima, sanitas, & pulchritudo in superficie corporis, si vulnus latet intrinsecus, atq. illa magis cauenda est discordia, cui satellitium pax præbet exterior. Illud vero, quod in epistolis vestris reuocare in memoriam nostrā excellentia vestra studiose contendit, scriptum esse vobis, nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum diffinire. Hæc nos, & scripsisse meminimus, & scimus nos adiuuante domino a causarum litigijs ecclesiastica moderatione compescere, atq. secundum illum Apostolicum sensum, rapinam bonorum nostrorum cum gaudio sustinere, sed illud vos scire credimus, taciturnitatem, atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperū præiudicium non facturam. c. 2. e. t.

Gregorius. Cap. 4.

SANCTORVM patrum sanctiones, & humanæ leges irrefragabiliter statuentes confirmauerunt, & nos in præsenti concilio, cum omnibus qui adsunt nobiscum, irrefragabiliter confirmamus, vt de omnib. possessionibus ad singulas prouincias nostrorum fratrum pertinentibus a quibus xxx. annis possessæ sunt, absq. synodali proclamatione quiete, & sincere perpetuo detineantur, nullaque vox audiendi alicui aduersario concedatur. Si vero aliquis præsumpte temerario ore exorbitauerit, quia contra sanctorū patrum statuta agit, sit vinculis indissolubiliter innodatus, & penitus extorris ab ecclesia, & a communione fratrum alienus. c. 3. e.

Gregorius Syracusano Episcopo. Cap. 5.

NE religiosorum virorum corda ecclesiasticarū rerum contentio a mutua, quod absit, caritate disiungat, magna sollicitudine studendum est, vt facillime finem res possit in altercatione deducta percipere. Hortamur ergo, Non ponitur. Post c. 8. Lat. par. 31. c. 6.

ergo, vt ad prædicta loca, de quibus contentio est, debeatis accedere, & constituta loca, quæ in lite sunt præsentia, iure terminare faciatis, xl. tantum annorum ab vtraque parte præscriptione seruata.

Alexander iij. Salernitano Archiepiscopo. pars capituli Licet. Cap. 6.

c. 4. e. DE quarta vero decimæ, & oblationis defunctorum clericus ab impetitione Episcopi quadragenaria temporis præscriptione posse tueri videtur, nisi forte interim pastoralis sedes pastore caruisset, qui iura ecclesiæ suæ exigere debuit. nam Romana ecclesia tricenalem præscriptionem contra ecclesiam nõ admittit.

*Alexander * Episcopus. * Clemens gloriosus martyr in L. stemmatum *.* Cap. 7.

c. 5. e. † al. offitij. VIGILANTI studio cauendum est, cum summa dimensio diuini iudicij † ab initio consueuit propria dimittere, aliena nõ appetere; ne malæ fidei possessores simus in alienis prædijs, atq. reb. ecclesiasticis: quoniã nulla antiqua dierum possessio diuino iure iuuat aliquem malę fidei possessorem, nisi resipuerit, postquã nouerit se aliena possidere, cum vere, † etiam bonæ fidei possessor dici non possit. Ephesinus enim * legislator Origenis patruus * solũ propter vitãdam miserorum segnitiem, & longi temporis errorẽ, & cõfusionẽ, primus tricẽnali, vel quadragenali possessioni vigorẽ legis imposuit, nobis autẽ tam in reb. cognitis, quã in rebus latentibus non habere vigorem placuit. († al. in re.)

Idem. Cap. 8.

Non ponitur. Post c8. Lat. par. 38. c. 9. CONTROVERSIAM, quę inter Martinensem, & Formosolensem super decimis de villa Leuinga mota fuerat, nos cum fratribus nostris pertractauimus; & quidem monachi decimationem ipsius villæ suo monasterio pertinere, tam per Caroli Regis dationem, quam per nostrum priuilegium allegabant: clerici vero ecclesiæ Formosolensis tertiam partem decimæ per xxx. annos, & eo amplius sine interruptione synodali, vel legitima, possedisse asserebant. nos vero vtriusque partis allegationibus diligenter indagatis decreuimus; quod si ecclesia de Formos. tertiam partem decimæ per xxx. annos quiete, & inconcusse possedisse per idoneas personas probare poterit, eam deinceps sine inquietatione possideat.

Idem Mauritano Episcopo. Cap. 9.

c. 6 e. AD aures nostras te significante peruenit duas ecclesias sub examine tuo sæpius litigare super decimis, quas vna ecclesiarum, in alterius parochia annis xl. possedit, ac per hoc eius putat actionem extinctã, altera vero volens eas iure parochiali euincere, præscriptionem non debere sibi obesse, proponit, ideoque quid iuris sit in hoc casu, tua nos duxit fraternitas consulendos. Tuæ itaque fraternitati litteris præsentib. innotescat, quod diuino, & humano iure, melior est conditio possidentis, quia quadragenalis præscriptio omnem prorsus actionem secludit.

Idem B. Parmensi. Episcopo. Cap. 10.

c. 7. e. CAVSAM, quæ inter dilectum f. n. I. Regiñ. Archid. & nobilem virum, G. de Baisio super decimis, quas idem G. & homines sui habere in curte Foliannj dignoscuntur, experientiæ tuæ, de qua plene confidimus, committimus audiendam, & mediante iustitia terminandam. Ideoq. f. t. per A. s. p. m. qua. partes ante tuam præsentiam conuoces, & rationibus auditis diligenter, & cognitis, contra. & ap. re. causam ipsam debito fine decidas, non obstante præscriptione temporis, vel concessione ecclesiasticæ, sæcularis ve personę, si idem G. eam opponere voluerit; quia cum laici decimas detinere non possint, eas nulla valent præscribere ratione.

DE SENTENTIA, ET RE iudicata. Tit. xix.

Hieronymus super parabolas. Cap. 1.

Non ponitur. IVDICIVM determinat causas, & qui imponit stulto silentium, mitigat iras.

Gregorius I. Prima Iustiniana. Cap. 2.

De sent. & re iud. §. L. SENTENTIA contra leges, canonesq. prolata, licet non sit appellatione suspensa, ipso tamen non potest iure subsistere. postquam tamen ex habundanti; & appellationem tibi constat esse porrectam; mirati sumus, cur nec homines, qui tui iuris potuissent rationem reddere, transmisisti.

Idem. Cap. 3.

c. 1. e. IVRGANTIVM controuersias celeri sententia terminare, & æquitati conuenit, & rigori.

Idē Natali Archiepisc. Salernitano. Cap. 4.

c. 3. e. NON potest quemquam sacerdotali gradu, nisi iustus ex causis concors sacerdotum sententia submouere.

Idem V.

Idem V. Episcopo Arelat. Cap. 5.

Non po nitur. CVM piæ &c. & infra. Ea, quæ semel Apostolicæ sedis auctoritate sancita sunt, (nihil de hoc habent firmitatis. †

† al. nō debent firmitatis robore carere.

Leo Episcopus vniuersis per Cæsariensem Mauritaniam. Cap. 6.

c. 4. e. EA, quæ iuxta ecclesiasticū morem iuste, & rationabiliter fuerint diffinita, nostra quoque sententia roborentur.

Alexander iij. Eborac. Episcopo pars C. in em. † Cap. 7.

† in emi nenti.

c. 5. e. DE cetero noueris, quodsi sententiam a nobis latam præcipimus per aliquem executioni mandari, & fraus interuenerit; nō est facultas de toto negotio executori cognoscendi, sed referri quæstiones, quę inciderint, ad sedem Apostolicam oportebit.

Idem NorWiceñ. Episcopo. Cap. 8.

c. 6. e. CVM aliquibus adiudicata est possessio, nō sufficit eis pignora dari, nisi corporali gaudeant possessione.

Idem NorWiceñ. Episcopo, & T. & Wi. Archidiac. Cap. 9.

c. 7. e. LATOR præsentiū W. parochianus vester sua nobis insinuatione monstrauit, quod cum in facie ecclesiæ quandam mulierem viduam A. nomine legitime desponsasset, & carnalis esset copula subsecuta: inter eos scandalum est subortū, cuius occasione prædictus vir ei debitum subtraxit. Consanguinei vero iam dictæ mulieris hoc molestū habentes, corā vobis quæstionem mouerūt, proponentes, quod mulierem inuitam, & renitentem, nec ætatis aptæ matrimonio existentem duxisset vxorē. Et quoniam idem vir, sicut nobis proponitur, vitam cupiebat agere dissolutam, demum vtriusq. studio interueniente fuerūt minus rationabiliter separati. Nolētes igitur vt matrimonia canonice cōtracta leuitate quadā dissoluantur; d. u. p. A. s. p. m. quatenus, si vobis cōstiterit, prędictos virum, & mulierē per iudiciū ecclesię nō fuisse legitime separatos, ecclesiamq. deceptā, ipsos quoq. cōtra, & ap. re. faciatis, sicut virum, & vxorem insimul permanere.

Idem Theobaldo ecclesiæ Sanctæ Anastæ. c. 10.

c. 8. e. CVM causa, quæ vertitur inter vos, & Gozonem, & Armanum laicos super domo quadam eis ab Archipresbytero vestro vendita, ad examen filij n. L. Basilicæ xij. Apostolor. presbyteri Cardinalis, tūc Ap. se. Leg. delata fuisset, post datas indutias, & appellationem ad nos factam, quā infra terminum tibi fili T. ad eam prosequendam pręscriptū, iter ad nos veniendi non arripueras, cōtra te sententiā tulerit, & memoratis G. & A. prętaxatam domū secundum Veronensis ciuitatis cōsuetudinem, adiudicauit. Demū vero cum causa fuisset ad nos per appellationem delata, eam venerabili fratri nostro R. Brixienti Episcopo ap. remota delegauimus finiendam; qui vtriq. rationib. hinc inde diligēter auditis, & cognitis sententiā contra vos ipretа forma canonum, secundum Veroneñ. ciuitatis consuetudinem, sicut & præfatus Cardinalis fecerat, promulgauit. Nos autem cū tandem vtraq. pars nostro se conspectui prę sentasset, diligentius considerantes, quod licet vsus, vel consuetudinis nō minima sit auctoritas, numquam tamen veritati, aut legi præiudicat: præscriptam sententiam, de cōmuni fratrum nostrorum consilio reuocauimus: & vos a prælibator. G. & A. super hac inpetitione absoluentes, vobis, & ecclesiæ vestræ sæpe dictam domum Apostolica auctoritate adiudicamus.

DE APPELLATIONIBVS, ET recusationibus. Tit. xx.

Alexander iij. Exoñ. Episcopo, & Decano Lundoñ. Cap. 1.

DILECTI filij nostri prior, & canonici de Giseburna grauem ad modū, & difficilem nobis querimoniam transmiserunt; quod venerabilis frater noster R. Eboraceñ. Archiepiscopus, & A. S. L. eundē priorē post appellationem ad nos factam suspendit, & ecclesias suas interdixit, & canonicos, si eidē tamquam priori obedirent, excōmunicatos denuntiauit, & infra. Super quibus omnibus rei veritate per idoneas personas, & famam loci sollicite inquiratis, & si ita esse inuenеritis, ecclesiarum concessiones taliter factas, nisi prior, & canonici malitiose distulerunt eas, quātum ad se pertinet, ordinare, nullius ap. ob. reuocetis auctoritate nostra in irritū; & priori, & canonicis ecclesias ipsas restitui faciatis, & tam vicarios, quam iuratos eorum canonicorum iuramentum pristinum seruare cogatis, nisi fuerit a priore inique extortū, & infra. Prouisuri attentius, ne ita subtiliter, sicut a multis fieri solet, cuiusmodi actio intendatur, inquiratis. sed simpliciter, & pure factum ipsum, & rei veritatem, secūdum formam canonum, & sanctorum patrum inuestigetis. De appi c. 1. & de Iud. c. 6.

Idem Archiepiscopo Remensi. Cap. 2.

INTER ceteras, & infra. Super eo vero, quod c. 2. e. t.

quod Abbas Sancti Apollinaris in claustro a te appellationem interposuit generalem super omni causa, quæ aliquo tempore aduersus eum posset moueri; ipsum exinde redarguimus, nec huiusmodi ap. duximus admittendam.

Idem Abbati Sancti Petri. Super dubia. Cap. 3.

c.3.c. AD nostram noueris audientiam peruenisse; quod si quando subditos tuos vis pro excessib. suis, secundum regulam S. Benedicti, & institutionem tui ordinis corrigere, & castigare; ipsi, vt malitiam liberius suam valeant exercere, ad remediū appellationis cōfugiunt. Quia vero remedium appellationis non ideo fuit inuentū, vt alicui a religionis, & ordinis obseruantia exorbitanti debeat in sua nequitia exhibere patrocinium: d.t.per A.s.p.m. qua. si quādo quilibet subditorum ne ipsum pro suis excessib. corrigas, & castiges, ad remedium appellationis conuolauerit, nō ideo minus eum, iuxta tenorē mādati, quod in prædicta regula cōtinetur, & institutione corrigas, & castiges.

Idem Nor Wicen. Episcopo. Cap. 4.

c.4.c.c. PERSONAS ecclesiarum in tua diœcesi consistentiū, ita tuis, & dominorū fundi authenticis scriptis præmunias, vt cum aliquam personam ecclesiarum illarū decedere forte contigerit, decedentis filius, vel vicarius seu alius quilibet personatum ecclesiæ vacātis viro idoneo conferendi tibi viā præcludere aliqua calliditate non posit. Quod si aliquis talium, frustratoriæ dilationis causa ad nostram audientiam appellauerit, & appellationi suæ prolixum terminum præfixerit; tu ei diem, infra quem Apostolicam sedem posit conuenienter adire, asignes; & si ad illum venire contempserit, tu illum extunc iudicio tuo super his, quæ in quæstione vertuntur, sine cōtradictione aliqua stare, omni excusatione, & ap.ces. districte compellas. Si autem quisquam appellationi suę congruentem terminum præfigat, nec tamen causam ad diē appellationis fuerit prosecutus, ipsum nihilominus extunc sententiæ tuæ, sicut de alio diximus, ap.re. parere cōstringas. Verū, si coram te, vel alio quolibet huiusmodi negotia ventilentur; nolumus, vt aliqui morbo consimili laborantes, si certum sit, aut legitime posint conuinci, super his si ab alterutra parte adducti fuerint, in testimonium recipiantur.

Idem Henrico Remensi Archiepiscopo. Cap. 5.

CVM sit Romana ecclesia caput, & magistra omnium ecclesiarum disponente domino constituta; & ad eandem consultationes, & quæstiones de diuersis mundi partib. merito referantur; quod eam super varijs iuris quæstionibus consul. gratulamur, & prudentiam tuam non immerito cōmendamus. Inde est, quod f.t.p A.s. litteris præsentibus dignum duximus respondendum; si frustratoriæ dilationis causa, vel etiā necessario ante sententiam, vel postea fuerit appellatum, huiusmodi appellantibus annus indulgetur, aut si necessaria, & euidens necessitas apparuerit, indulgetur bienniū, nisi forte iudex, a quo appellatum fuerit, secundum locorum, & prouinciarum distantiam, & qualitatem temporis, breuius tempus fuerit moderatus. Ita quod si is, qui appellauerit, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia. Si post sententiam appellauerit, & a causa sua cecidisse videtur, nec amplius super eodem negotio audietur appellans. Si vero a grauamine, & ante litis ingressum fuerit appellatum, huiusmodi audietur appellans; quoniam sacri canones pasim appellare permittunt. Si vero ante sententiam appellauerit, cogitur illius stare iudicio, ad quem noscitur appellasse. Si autem in agro, vel alias ante ingressum causæ fuerit appellatum, non solent huiusmodi dici appellationes, sed ad causam prouocationes. Præterea si raptor sit, vel alias violentus detentor alienæ rei is, qui appellat, huiusmodi appellatio facta in iudicio apud ecclesiasticas personas audiri solet, nisi forte manifestus raptor, vel fornicator existat; sicut ille, quem absentem, & inrequisitum Apostolus excōmunicauit. c.5.c.

Idem in eadem. Cap. 6.

AD hæc si in vna causa aliquis appellauerit, & pendente appellatione aliquod crimen committat, vel prius commisisse dicatur, vel modo etiam accusetur, vel conueniatur de alia re, de qua non sit appellatum; & illam perferri contingat ad audientiam iudicis, a quo etiam in alio negotio appellauerit; eum potest, si voluerit, tāquam suspectum vitare, alioquin debebit eius stare iudicio, a quo fuerat appellatum, maxime si iudex suus ordinarius existat. c.6.c.

Idem in eadem. Cap. 7.

Si duob.

c. 7. e. SI duobus coram suo iudice litigantibus, alter ad nostram, alter ad sui iudicis audientiam super eodem negotio appellauit; & ille, qui ad suum iudicem appellauit, & ad diem appellationis veniens, appellasse se ad eum proponit, eo tacito, quod aduersarius eius ad audientiam Romani Pontificis appellasset; si legitime citatus nec venit, nec aliquem miserit responsalem, aut etiam alias parere contemnit, & in eum sententiã excõmunicationis tulerit, tenebit excommunicationis sententia pro contumacia, nisi cognouerit iudex eum ad audientiam Romani Pontificis appellasse. Denique quod in fine quæstionum tuarum quęris, si a ciuili iudice ante iudicium, vel post ad nostram audientiam fuerit appellatum: an huiusmodi appellatio teneat? tenet quidem in ijs, quæ nostræ sunt temporali iurisdictioni subiecta. In alijs vero si de consuetudine ecclesiæ teneat, secundum tamen iuris rigorem tenere non credimus.

Idem Plebano, & clericis Sancti Nazari de Albareto. *Cap.* 8.

c. 8. e. EX ratione &c. & infra. Verum post appellationem, postquam biennium est elapsum, factam a sententia, quæ fuerat contra vos prolata, de controuersia, quam habuistis in ecclesia Solariæ, prosecuti non estis, dum modo prosecutionem ipsius appellationis per inpotentiam vos constiterit omisisse, nolumus, quod iustitiæ vestræ debeat aliquatenus præiudicare.

Idem Wigor. Episcopo, & cet. *Cap.* 9.

c. 9. e. MEMINIMVS &c. & infra. Ceterum, cum aliquam causam tibi contigerit ap. re. commissam fuisse, & aduersa pars post citationem factam iter arripuerit ad sedem Apostolicam veniendi, non minus poteris in cognitione negotij secundum formam iuris procedere, quod vtique si ante citationem factam iter inceperit, non est aliquatenus procedendum.

Idem. *pars. c. Meminimus.* *Cap.* 10.

c. 10. e. SVPEP eo vero, quod a nobis sollicitudo tua requisiuit; vtrum sententia per appellationem, quam ex incidenti quæstione sæpe cõtingit, si fuerit suspendenda, licet causa fuerit ap. re. commissa; tuæ prudentiæ duximus respondendum, quod si de aliqua exceptione quæstio suboriatur, & exinde appellationem fieri contingat, eidem exceptioni erit merito supersedendum, & si principalis causa sine illa terminari non poterit; ei nihilominus supersedeatur. Si autem aduersa pars de falsi suggestione in appellationem prorumpit, non est sententia super hoc differenda, si litteris commissorijs appellationis obstaculum inhibeatur.

Idem in eadem. *Cap.* 11.

DE appellationibus vero, quæ pro causis minimis fiunt, tuam volumus cognitionem tenere, quod eis pro qualicumque, & quantacumque leui causa fiant, non est minus, quam illis, quas pro maioribus fieri contingit negotijs, deferendum. Vnde si appellãtes appellationem suam contẽpserint prosequi, tu illos aut appellationem prosequi, vel tuo iudicio stare ap. re. districte cõpellas. c. 11. e.

Idem Senon. Archiepiscopo. *Cap.* 12.

SICVT Romana ecclesia omnium ecclesiarum, disponente domino mater est & magistra; ita etiam nos, qui eidem ecclesiæ, licet immeriti supernæ dispositionis prouidentia præsidemus, pro vt nobis dominus ministrauerit, cõsultationib. respõdere cogimur singulor. & quæ vidẽtur dubia, Apostolicæ circunspectionis prouidentia declarare. Sane quęsitum est a nobis ex parte tua, vtrũ si aliquando causa inter aliquos delegatis iudicibus absque remedio appellationis committitur, & altera pars litteris Apostolicis protectionis munita, quibus est ei generaliter indultum, vt libere sibi liceat appellare, si in vocem appellationis proruperit, ei in eadem causa sit deferendum. Hoc igitur p̃. litteris tuæ inquisitioni respondemus, quod eius in hac parte non est aliquatenus deferendum appellationi, post quam iudicibus ap. re. est causa commissa, quia speciale mandatum derogat generali. De rescr. c. 1.

Idem. *Cap.* 13.

SVPER eo vero, quod interdum iudices delegati ab altera partium, tamquam suspecti recusantur, hoc tuæ prudentiæ præsentibus litteris innotescat, quod cum sacri canones, & ante, & post litem cont. & in prolatione sententiæ, & post sententiam singulis appellandi facultatem tribuunt; non admittunt aliud remedium, præter solam appellationem, sicut leges faciũt sæculares: quę appellationem, nisi in casu ante sententiam non admittunt. Vnde in causis ecclesiasticis vbi appellationis remediũ tollitur, vtrumque remedium denegatur; & ideo sicut appellationi, ita recusationi non est aliquatenus deferendum. Si autem infra certum De appe. c. 11.

 temporis

temporis spatium personis aliquibus committitur lis aliqua decidenda, infra quod cōtineatur in litteris causam post susceptionē litterarum infra certum terminum terminari debere, extunc terminus incipiat; cum eos, quibus litteræ delegantur, easdem contigerit litteras recepisse.

Idem Dulmensi Episcopo. *Cap. 14.*

Non ponitur. E X quorundā relatione audiuimus, quod cum aliqui viri ecclesiastici de prouincia vestra pro iustitia sua prosequenda litteras cōmissionis a nobis impetrent, aduersarij eorū, vt mandatum nostrum eludant, antequam litteræ nostræ ad iudicem perueniant, vel litteris a iudicibus perceptis, priusquam illi ab eis citentur, in vocem appellationis prorumpunt, aut commutationem facientes, aliquos in possessionem eorum, de quibus controuersiæ vertuntur, malitiose inducunt. quoniam huiusmodi calliditates, & versutiæ suis non debent in aliquo fraudatoribus suffragari; & nos contra prædictas calliditates, & versutias pastorali sollicitudine volumus prouidere: d.u.per A.s.m.qua. si aduersarij eius, inter quos, & ipsum super ecclesiā controuersia est agitata, pro mādato nostro euacuādo, supradicto modo appellauerint, aut de possessione qualibet commutationem fecerint, vel malitiose se absentauerint, & eos, qui in prædictæ ecclesiæ possessione ingressi fuerint, ap. ces. cogatis, sub examine vestro, iuris æquitati parere.

Idem. *Cap. 15.*

c. 13. e. P E R V E N I T ad nos, quod cum presbyteri, & alij clerici, se conquerantur ab aliquibus vulneratos, vel alias grauiter læsos; & ad probandum, quod asserunt, plerumq. testes producūt: ij, qui inpetuntur, Ap. sedem appellant, sed appellationē interpositā prosequi, vel consortia hominum deuitare contemnunt. Vnde quia, quid tibi sit faciendum ex inde, nostris litteris certiorari desideras: f. t. præsentium auctoritate mandamus, qua. illos, qui pro tali causa appellāt, si eorū excessus publicus nō sit, & notorius, cōtrad. & appellatione cessāte, ecclesiastica censura compellas, vt infra conueniens tempus ipsam appellationem interpositam prosequantur. Si vero eorū excessus publicus, & notorius est; appellationis obtentu, si quam ad suam iniquitatem fouendam interposuerint, nullatenus prætermittas, quin eos excōmunicatos denunties, sicut ipsa iniectione manuum in clericos excommunicationis sententiam incurrerunt, ipsosq. facias, sicut excommunicatos, cautius euitari; donec passis iniuriam satisfaciant, & cum litteris tuis Apostolico se conspectui repręsentent.

Idem Toletano Archiepiscopo. *Cap. 16.*

C O N S V L V I T nos tua fraternitas, vtrū deferendum sit appellationibus, quādo causa frustratoriæ dilationis appellatur, nec appellationē interpositam prosecūtur. super quo vtiq. consultationi tuæ taliter duximus respondendū, quod si aliquando aliqui, quos manifestum sit, & notorium, vxorē alterius detinere, aut iniecisse manus violentas in clericum, appellauerit, eorum appellationi non est aliquatenus deferendum. sed cum multa dicantur notoria, quæ non sunt, prouidere debes; ne quod dubium est, pro notorio videaris habere. eos autem, qui appellant a pręsentia tua, cogere debes infra tempus conueniens, appellationē interpositam prosequi, aut iudicio tuo ap. cessante parere. c. 14. ei

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. *Cap. 17.*

I N T E R ceteras consultationes. &c. & infra. Item cum aliqua causa ap. ces. committitur, & sententia fertur iniqua, eam euacuari oportet, nec ei debet stari, si manifestam cōtinet iniquitatem. De sent. & re iud. c. 9.

Idem Rauennati Archiepiscopo. *Cap. 18.*

C O N S V L V I T nos tua fraternitas, vtrum recusationes admittere debeas in causis, quas absq. remedio appellationis tibi cōmittimus terminandas. super quo f. t. taliter duximus respondendum; quod licet iacitæ leges remedium illud admittant; tamen censura sacrorum canonum aliud remedium, pręter remediū appellationis non admittit, cum licitum sit secundum statuta canonum, ante litis contestationem, & in ipsa litis contestatione, & post decisionem causæ ad appellationis remedium conuolare. Ideoq. remediū recusationis non debes admittere, si quando causas aliquas tibi commiserimus ap. r. e. terminandas. Verum tamen cognitioni causæ, quæ vertitur inter B. & nepotē B. volumus, vt in præsentiarum supersedeas, quia vtraq. pars nostro conspectui se repræsentauit. Non ponitur. Post c. 8. Lat. par. 10. c. 16.

Idem Dulm. Episcopo. *Cap. 19.*

A P P E L L A T I O N I autem, si qua sub aliquo casu ab alterutra partium fuerit interposita, nisi appelletur ab ipso, cui causa sit remota appellatione commissa, debita deuotione est deferendum. Non ponitur d. par. 10. c. 17.

Idem eidem. *Cap. 20.*

S V G G E S T V M est auribus nostris, quod De appe. c. 15.

quod cum oppressi, & grauati ad præsidium Ap. se. recurrunt, & appellatione facta iter arripiunt; aduersarij eorum appellationem interpositam cognoscentes, nec ad præsentiam nostram accedunt, nec pro se responsalem transmittunt, cum autem persenserint illos rediisse, & litteras nostras reportasse, in vocem appellationis prorumpunt; & iter ad nos arripiunt, vt sic eorum sollicitudinem, a quibus impetuntur, eludant. Verum quoniam nemini fraus sua patrocinari debet, & falce Apostolici moderaminis sunt resecanda, quę in seruitium noscuntur calliditatis, & fraudis continere: f. t. nos super hoc consulenti taliter respondemus, si quis deprehensus fuerit, hoc ex fraude, vel malitia facere, eius appellationi non deferas, nec ob id tibi causam commissam fine congruo terminare postponas; quia decretalem epistolam, qua tales videntur muniri, non ad deprimendam cuiusq. iustitiam, sed ad remouēdum iniustū grauamen nos fecisse cognoscas.

Idem Cant. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. Cap. 21.

Non ponitur d. parte in c. 10. RELATVM est aurib. nostris, quod cū sint quidam in prouincia vestra, qui vxoribus suis propria auctoritate relictis, concubinis adhærere non dubitant, errorem suū, ac temeritatem suam per obstaculum appellationis tueri, ac fouere nituntur. Quoniam igitur officio nostræ sollicitudinis imminet prouidendum, ne appellationis obtentu, in sua malitia perseuerent: f. v. per Ap. s. p. m. qua. si manifestum sit aliquos de prouincia vestra vxores suas, sine rationabili causa dimisisse, & adhæsisse alijs; si commoniti vxores suas concubinis abiectis non receperint, pro appellatione, si quam ad suum errorem fouendum interposuerint, non prætermittatis, quin eos ad abiciendas concubinas, & ad recipiendas vxores suas, & maritali affectione tractandas, per excōmunicationis sententiam compellatis.

Idem Eboracēn. Episcopo. Cap. 22.

c. 16. d. AD præsentiam nostram T. & R. presbyteris conuenientibus Episcopo Tusculano, & P. Sanctæ Susannæ Cardinali tuam, & ipsius causam cōmisimus audiendam, qui ad obiectionem tuam licet non esset excommunicatus de iure, de facto fecerunt absolui. Quia vero quod a fratribus nostris noscitur in hac parte statutum, nolumus aliqua ratione mutare: f. t. p. m. quatenus prędictum presbyterum, vel alium pro eo, qui post excommunicationem, contra ap. factam cantauit diuina, nullo modo inquietare attemptes, sed ad eum statum omnia reducas cessante ap. in quo erant tēpore appellationis ad sedem Ap. factæ.

Idem Cant. Archiepiscopo. Cap. 23.

CVM teneamur cōsultationibus singulorum, quantum dominus ministrauerit, respōdere; tanto gratius tibi volumus responsum impendere, quanto personā tuā abundatiori diligimus caritate. Quoniam igitur nos consulere voluisti, vtrum si eorum, qui ad audientiam nostram appellant, possessio turbata fuerit; tibi liceat, quæ ipsis turbata fuerint, reformare, eo prætermisso, de quo est appellatio interposita. prudentiæ tuæ taliter respondemus, si exinde ad te querela peruenerit, id ordine iudiciario tibi licebit. c. 17. d.

Idem vniuersis suffraganeis Cant. Archiepiscop. Cap. 24.

SIGNIFICAVIT nobis venerabilis frater noster Cant. Archiepiscopus, quod si quando vos appellatis ad præsentiam nostram, vel Archid. vestri super aliquo certo negotio; Episcopatus, & Archidiaconatus vestros sub protectione Apostolica ponitis, & appellatis ad annum, & interim nec de præteritis commissis, nec de nouis excessib. vestris, siue de subiectorum vestrorum delictis permittitis ipsum cognoscere, sed omnē iustitiam ei suspenditis, & prorsus euacuatis. Quoniam igitur prouidendum est, ne appellationis obtentu, aut manifesta delicta remaneant impunita, aut subditi vestri de suorum excessuum inpunitate lætentur: f. u. per A. s. p. m. qua. si vos Episcopi vestros Episcopatus, aut Archidiaconi suos Archidiaconatus Apostolicæ protectioni subiciunt, & ad audientiam nostram appellant: propter hoc, memoratum Archiepiscopum nullatenus impedire tēptetis, quominus de causa, vel de excessibus subditor. vestror. cognoscere valeat, & iuxta meritorū qualitatem, eos debita animaduersione punire; aut etiam excessus vestros, si qui manifesti sunt, & notorij, his dumtaxat exceptis, super quibus appellatio est interposita, possit digne corrigere, & quod iniuste actum est, ad rectitudinis tramitem reuocare. Non ponitur d. par. 10. c. 24.

Idem R. Cant. Archiepiscopo. Cap. 25.

Relatum

Non ponitur. d. par. 10. c. 30. RELATVM est aurib. nostris, quod si Episcopi suffraganei, vel Archid. tuæ prouinciæ super aliquo certo negotio ad audientiam nostram appellant; Episcopatus, & Archidiaconatus suos, nostræ, & Romanæ ecclesiæ protectioni subiciunt, & cum appellant ad annum; interim de suis, vel suorum subditorum excessibus cognoscere non permittunt; sed omnem iustitiam euacuant, & suspendunt. Volentes igitur pastorali sollicitudine prouidere, ne appellationis obtentu; detur eis audacia grauia committendi, auctoritate Apostolica tibi duximus indulgendū; quod si præfati Episcopi, vel Archidiaconi, appellauerint ad audientiā nostram, & Episcopatus, & Archidiaconatus suos sub Apostolica protectione posuerint, pro eorum appellatione nullatenus prætermittas, quin de causis, & excessibus subditorum suorum, & de suis proprijs excessibus, si qui manifesti sunt, & notorij, ijs dumtaxat exceptis, super quibus appellatū est, cognoscere poteris, & super his statuere, quod secundum iustitiam videris statuendum.

Idem Crapulano Episcopo. Cap. 26.

Non ponitur. QVAESIVISTI ab Apostolatu nostro: cum sublato appellationis remedio litterarum, sicut in istis ponitur, si totam litterarum seriem comprehendat, nec ne? Inquisitioni tuę respondemus, quoties sic sublatio appellationis ponitur, non nisi ea, quæ prædicta sunt, complectitur: ad ea vero, quæ in fine litterarum ponuntur, minime extenditur; nisi forte ipsi appellationis sublatio referetur.

Idem Ben. Episcopo, & Archipresbytero. c. 27.

c. 18. e. t. CONSVLVIT nos vestra deuotio, vt si appellatio, quę ab omni aggrauamine interponitur, teneat; prudentiam vestram redderemus certiorem; & ideo consultationi vestræ taliter respondemus; quod si forte generaliter appellationem interponeret ab omni grauamine, quod sibi contingere posset, huiusmodi ap. tenere non debet. Si vero aliquis sub aliquo iudice super omni grauamine, quod in vna causa sibi contingere posset, appellationis obstaculum interponeret; quamquam generalis appellatio sit interposita, appellationi tamen huiusmodi ab eodem iudice est deferēdum. Super eo vero, quod quosdam dicitis frustratorie, vt pœnam possint vitare canonicam, appellare, nec appellationem interpositam prosequi; hoc vobis volumus innotescere, quod, si qui a vobis appellauerint, eos debetis cogere, vt infra tempus congruum, & cōpetens appellationem prosequantur, aut super ijs, de quibus appellatū fuerit, ap. re. iudicio vestro pareant.

Idem Rauennati Archiepiscopo. Cap. 28.

INTER cætera, quod nos consuluisti, quid facere debeas de ijs, qui appellant a te, nec appellationem prosecuntur; taliter respōdemus, quod debes eos compellere, infra congruum terminum ap. interpositam prosequi, aut coram te iustitiæ parere. Super eo vero, quod Abbas sancti Apollinaris a te ap. generalem interposuit super omni causa, quę aliquo tēpore aduersus eum posset moueri, ipsum exinde redarguimus, nec huiusmodi appellationem duximus admittendam. Verum si aliquis specialiter ad nos appellauerit, ad examen tuum eum remittere non valemus. Non ponitur.

Idem Gemnensi Episcopo. Cap. 29.

CVM parati essemus petitiones, quas nobis per nuntium tuum porrexisti benigne admittere, & efficaciter exaudire: dilectus filius noster Hyacinthus Sanctę Marię in Cosmedin diaconus Cardinalis constanti nobis assertione proposuit, quod cū te ad synodū suam vocasset, & ad eius vocationem cōtempsisses accedere, in personam tuam excommunicationis sententiam promulgauit, post cuius excommunicationem, qui vice nostra fungebatur, te fecisti in Episcopū consecrari. Cum dilectus filius noster Martinus canonicus beati Iacobi firmiter assieueraret, quod in legatione Regis esses, & ideo non potuisses ad vocationem prædicti Cardinalis accedere, Cardinalis e contra asseruit, quod non in legatione Regis, sed in Salamantina ecclesia, te suus nuntius inuenisset, tibiq. dixisset, quod in alia ecclesia te nō esset requisiturus. & cū iterum ex parte tua fuisset propositū, quod quando venerabilis frater noster Archiepiscopus Compostellanus appellauerit, tuā etiam appellationem interposuisses: Cardinalis adiecit, quod appellatio illa, te tueri illa in parte non potuit, quin ad ipsius vocationem accedere tenereris. Nos vero attendentes, quomodo te non decuerit contemnere optentu appellationis ad vocationem Cardinalis venisse f. tuam monemus, atque p. quatenus vel in propria persona, vel per idoneos nuntios Apostolico conspectui te repręsentes, innocentiam, & inmunitatem tuam, si poteris, ostensurus.

Margin notes: c. 19. e. — Non ponitur. d. par. 10. c. 10. — c. 16. e.

Idem Cant.

Idem Cant. Archiepiscopo. Cap. 30.

c. 20. e. AD hæc & infra. Præterea de iis, qui iuramentum præstant, quod stabunt iudicio ecclesiæ, & postea præstito sacramento appellant; id tua sollicitudo prouideat, vt eos seruare, quod iurant, vel infra xl. dies post appellationem interpositam iter arripere ad ipsam prosequendam compellas.

Idem Carnoten. Episcopo. Cap. 31.

c. 21. e. QVAESTIONI, quam facis, vtrū appellationi illius sit deferendum, qui sicut moris est, prædicto iuramento absolui meretur, si ante quam aliquid ei mandetur, appellasset, vel si mandato recepto, causa subterfugij appellauerit; taliter respondemus, quod postquam iurauit, appellationi eius, quæ iuramento eius debeat derogare, nō est in aliquo deferendū; sed statim erit in eadem sententia reducendus. quæ donec mādatum susceperit, & susceptum pro posse fuerit prosecutus, debet firmiter obseruari.

Idem Winton. Episcopo. Cap. 32.

c. 22. e. PRAETEREA, qui ad Apostolicā sedem de clericis appellant, & postea grauia, & enormia committentes, se dum conueniuntur, tuentur appellatione: hoc duximus respondendum; quod si post appellationem grauia committunt, & ita publice, & manifeste, quod alij grauiter scandalizentur, & decor ecclesiasticæ honestatis deformetur; eos appellatio non debet in tanta nequitia, & iniquitate tueri, quominus eorum excessus canonica censura puniatur. Porro de iis, qui sententia excommunicationis innodati, iurāt ecclesiastico iudicio stare, & mox obliti in vocem appellationis prorumpunt: d. t. significamus, quod eos per excommunicationem cōpellere debes, appellationem factam congruo tempore prosequi, vel iudicio ecclesiæ stare.

Idem Cantuar. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. Cap. 33.

Non ponitur. Post cō. Lat. par. 28. c. 14. EX querimonijs clericorum, qui de partibus vestris ad præsentiam nostram accedunt, satis euidenter nobis innotuit, quod interdum decedentibus ecclesiarum personis, quandoq. filij, quandoq. alij absque conscientia, & consensu Episcopi dioecesani, se in prædictas ecclesias intrudere non verentur; & earundem ecclesiarū claues accipiunt, & vt ecclesias, & earū bona teneant occupata, in vocem appellationis prorumpunt. Quoniam igitur id iniquum est penitus, & absurdum; nos tantæ iniquitati, & enormitati, pastorali volentes consideratione occurrere; & radicem huius cupiditatis de clero penitus extirpare: f. u. p A. s. p. m: quatenus, si qui sunt, vel fuerunt in partibus vestris, qui tali modo ad detinendas ecclesias iniuare præsumant; ipsos ad eas ecclesias, quanto citius relinquendas, studiose monere curetis; & ecclesiastica districtione cōpellere. Ita quod, si manifestum est, ipsos ita temere, & præsumptuose ecclesias detinere, optentu appellationis, si quam interposuerint, non obmittatis, quin eos ad easdem ecclesias dimittēdas, ap. ces. ecclesiastica censura compellatis.

Idem Winton. Episcopo. Cap. 34.

SVPER eo vero, quod a nobis quærendum duxit t. discretio, vtrum videlicet per incidentem quæstionem, super quam fuerit appellatum, tota principalis causa, quæ commissa est iudici appellatione postposita termināda, debeat indecisa relinqui. In quisitioni t. duximus respondendum, quod si quæstio incidens talis fuerit, quod sine ea principalis causa non possit terminari, per interpositum ap. obstaculum, totius causę cognitio debet de iure differri, donec superior iudex, ad quem super iam dicta quæstione appellatum est, aliter de tota causa disponat. Non ponitur. d. par. 10. c. 31.

Idem Cant. Archiepiscopo. Cap. 35.

SIGNIFICAVERVNT nobis dilecti filij nostri prior, & canonici sanctæ Frid. quod cum super causa, quæ inter eos, & canonicos de Oseneia de ecclesia S. Marię Magdalenæ vertitur, de mandato nostro coram venerabilibus fratribus nostris Exoñ. & Cistrensi Episcopis tractaretur; ad audientiam nostram appellassent, idem Episcopi canonicos de Oseneia in possessionem ecclesiæ ipsius, causa rei seruandæ iudicauerunt induci; & postmodum idem Episcopi litteras commissionis nostræ, quas super causa ipsa receperant, diligentius intuentes, & videntes appellationem alterutri partium in eisdem litteris inhibitam non fuisse: Exoñ. Archid. mandauerunt, vt omnia in eodem statu seruaret, in quo tempore factæ appellationis fuisse dignoscuntur. interim vero canonici de Oseneia in præscriptam ecclesiam irruerunt, & ibi manere volentes, a ministris S. Fridę reiecti fuerūt. Deinde autē canonici de Oseneia, ad Lundoñ. & Wigor. Episcopos litteras nostras impetrauerūt cōtinentes, quod si a possessione ipsius ecclesię fuissent Non ponitur. d. par. 10. c. 32.

fuissent violenter eiecti, eis possessio redderetur. & sic cum pars vtraque propter hoc eorum se conspectui præsentasset, præfatus prior Sanctæ Fridæ, quoniam litteræ ante terminum appellationi præfixum, sicut aiebat, per subreptionem fuerunt impetratæ, ad nostram iterum audientiam appellauit: sed Lundoñ. Episcopus ap. non deferens, canonicos de Oseneia in possessionem eius ecclesiæ fecit induci. Inde est, quod f. t. p A. s. p. m. quatenus, siue ex litteris nostræ commissionis prædictis Exoñ. & Cistrensi Episcopis factis, siue ex assertione ipsorum Episcoporum, aut etiam alias tibi legitime constiterit, in prædictis litteris ap. indubitam nõ fuisse; quidquid post eius appellationem ab eisdem Episcopis ad nos interpositã, in causa ipsa innouatum est, vel mutatum; in eum statum facias ap. ces. reduci, in quo tempore factæ appellationis noscitur extitisse, non obstantibus litteris nostris ad Lundoñ. & Wigor. Episcopos posterius directis, si ante terminum ap. præfixum, aut etiam in termino fuerint tacita impetratæ veritate. Non. n. a possessione fuerunt eiecti violenter, si volentes possessionẽ intrare, sunt in continenti reiecti; cũ liceat omnibus vim in continenti vi repellere, & ab aliorum violentia iura sua tueri. deinde vero vtraque parte ante te conuocata, causam diligentius audias, & eam sublato ap. remedio studeas terminare.

Alexander iij. Cantuar. Archiepisc. *Cap. 36.*

Non ponitur. su pra. c. 3. de iudicijs. NOS in eminenti specula ecclesiæ, licet immeriti, disponente domino constituti fratrum, & coepiscoporum nostrorũ tenemur consultat. respõdere; & quod a nobis in quæstione proposita melius visum fuerit, aperire. Inde est, quod prud. tuæ litteris præsentibus respondemus; quod causa aliquibus sublato ap. re. delegata, si alter iudicum coniudici, aut alij vices suas commiserit, a secundo delegato iudice poterit appellari. quia delegatus non poterit ap. postposita delegare. causa vero per appellationẽ ad primos delegatos, aut ad eum, qui delegauit, secundum appellantis arbitrium, referetur.

Idem Gradensi Patriarcha, & E. tt. Sancti Vitalis presbytero Cardinali, & priori Sanctæ Crucis. *Cap. 37.*

c. 23. e. CONSTITVTIS in præsentia nostra dilectis filijs nostris M. Abbate Sancti Felicis, & presbytero R. atque canonico Sancti Marci pro controuersia, quæ de electione Toletanæ † ecclesiæ faciente maligni hostis inuidia, suborta est, &c. & infra. Ideoque vobis per A. s. p. m. qua. in vnum pariter conuenientes, vtramq. partem ante præsentiam vestram conuocetis, & inquisita rei veritate diligenter, & cognita; si vobis constiterit, quod præfatus Archidiaconus post appellationem ad nos factam, post denuntiationem etiam excõmunicationis, ad denominationem sæpe dicti C. processerit, & primicerius cum canonicis, & plebanus cum assensu cleri Episcopatus, vel maioris, & sanioris partis prænominatum L. in Episcopum, & pastorẽ elegerit, nõ ob. ap. vel prohibitione præstita ab Archidiacono, si ipse appellationi prius factæ non detulit, electionem de præfato C. factam appellatione, & ex. re. Apostolica auctoritate confirmetis, & tu frater Patriarcha ei consecrationis munus inpendas. si autem res aliter se habuerit conuocatis suffraganeis Gradensis patriarchatus, alijsque viris discretis, & honestis vobis ascitis, causam audiatis, & eam re. ap. ob. fine debito terminetis.

† Tergestinæ male.

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. *Cap. 38.*

PROPOSVIT nobis M. clericus tuus, quod sæpe contingit, vt, cum aliquis super aliqua causa appellat, in alijs causis, in quibus non est appellatum, respondere penitus renuat, & recuset: super quo consul. t. taliter respondemus; quod licet pro illa appellatione * tuam * nõ minus teneatur in alijs causis, super quibus appellatum est, † respondere: iudex tamen, a quo appellatur, quia illi omnino suspectus est, cũ in causa procedere non deberet, ad respondendum super alijs causis cõpellere, nisi pro crimine adeo graui, & manifesto, quod ipso actu haberetur reus, & merito foret damnandus. c. 24. e.

† non est, male.

Idem eidem. *Cap. 39.*

RELATVM est aurib. nostris, quod cum quidã clerici in beneficijs ecclesiasticis c. vel cc. marcharum redditus possidentes, & proponentes primas vacantes ecclesias a monachis, vel canonicis, aut alijs ius patronatus habentib. sibi fuisse promissas; ne in illis, cum vacãt, instituantur alij, vocẽ appellationis emittunt, vt interim arte aliqua valeãt propositum suum adimplere; quia igitur consulis, an a diœcesano Episcopo huiusmodi appellationi sit deferendum. præsentibus litteris respondemus, quod cũ in Lateranensi concilio promissiones factæ de ecclesijs non vacantibus sint cassatæ, prætextu appellationis eorũ, qui iam dictis promissionibus nituntur, omitti nõ debet, quin ecclesiæ

De eccl. præb. c. 3.

eccleſię cum vacauerint, perſonis idoneis ordinentur.

Idem Eboracen. Archiepiſcopo. Cap. 40.

Noc po nitue. Poſt cō. Lat. par. 49. c. 13. IN eminenti ſpecula eccleſię licet immeriti diſponente domino conſtituti, intendere debemus conſultationibus ſingulorum: & prout nobis dominus reuelauerit, propoſita denodare. Conſuluiſti autem, ſi cauſa appellatione re. cōmiſſa altera partium ante citationem, vel poſt, ante ſententiam, vel poſt ad ſedem Apoſtolicam appellauerit, an appellationi ſit in his articulis deferendum. Præterea ſi cui cauſa fuerit ap. re. cōmiſſa, & alter aduerſariorum appellaſſet, quia delegatus iudex nō vult probationes ſuper ſuggeſtione falſi admittere, qua cauſatur litteras impetratas; an in hoc caſu appellatio teneat, quæſiuiſti. Dubitas autem, ſi duobus fuerit cauſa ap. re. commiſſa, & alter ſuo conjudici vices ſuas cōmiſerit, an ille ſolus poſsit procedere, ap. re. vel ab eo liceat appellare. Cum in fine litterarum non ſit appoſitum, vt ſi vterque nequiuerit intereſſe, vnus procedat. Primæ igitur quæſtioni taliter reſpondemus, quod cauſa ap. re. commiſſa appellationi deferri nō debet, ſiue ante citationem, ſiue poſt, ſiue ante ſententiam, ſiue poſtea fuerit appellatū, niſi appellans prius, quam citaretur, iter arripuiſſet ad ſedem Apoſtolicā veniendi. Quod autem quæſiſti, ſi aliquis appellauerit, quia delegatus iudex audire ſuper falſi ſuggeſtione probationes recuſat, an ap. teneat, hoc tuā voluimus diſcretionem tenere, quod in eo caſu debet ap. deferri. Ab vno vero iudicum ap. remota in cauſa procedi non poteſt, niſi hoc ſpecialiter in commiſsionis litteris exprimatur. De cetero noueris, quod ſi ſentētiam a nobis latā præceperimus per aliquem executioni mandandam; & fraus interuenerit; non eſt facultas executori de toto negotio cognoſcendi, ſed referri quæſtiones, quæ inciderent, ad ſedem Apoſtolicam oportebit.

Idem R. Cantuar. Archiepiſcopo. Cap. 41.

c. 15. a. c. QVA fronte nos ſuper articulis iuris conſulere valeas, non videmus; cū in iis, quę tibi nota ſunt, & liquido manifeſta, dicaris ordinē iuris peruertere, & euidenter libertati eccleſiaſticę contraire, pro qua ille glorioſus, inclitus martyr Thomas prædeceſſor tuus ſubire martyrium non expauit. Iam n. non in eccleſia, ſicut canonicum eſt, & honeſtum, non in palatio; non in camera tua, ſed in propria camera Regis, cōtra debitum iuris, & cōtra Pontificalis officium dignitatis, Epiſcoporum electiones diceris confirmare. Verū, ne petitionibus tuis noſtrum denegare videamur aſſenſum ſuper iis, de quib. nos cōſulere voluiſti; tibi, prout nobis dominus dedit, reſpondemus. ſane, ſi quis pro contumacia, vel alia qualibet cauſa, interdicto, vel excommunicatione tenetur aſtrictus, & offert ſe ad iuſtitiam de iis, pro quibus ſententiam ipſam excepit, iudex eum, vt non in excommunicatione decedat, abſoluere poterit, etiam ſi pars aduerſa, ne abſoluatur, ap. obſtaculum interponat; ab ipſo tamen ante abſolutionē, ſufficienti cautione recepta, quod vel in præſentia Romani Pontificis, ad cuius appellatur audientiam, ſi maluerit aduerſarius; vel coram iudice, cui cauſam Romanus Pontifex delegauerit, iuris pareat æquitati. De iis etiam, qui ſe conqueruntur irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto ſuppoſitos, illud idem dicimus, & ſi ii, qui huiuſmodi protulerint ſententiam, ad ſedem Apoſtolicam duxerint appellādum. Super eo vero, quod defuncto aliquo, interdum religioſæ perſonę, interdum eccleſiaſticę, interdum ſęculares poſtulāt ſibi debita ſolui, quę defunctus ipſis debebat, & niſi ſoluātur, ne corpus defuncti ſepulturę tradatur, vocē appellationis emittunt; hoc tuæ fraternitati duximus reſpondendum; quod niſi eis de ſolutione debitorum, dum modo ſit ſoluendo, ab herede, vel conſanguineis defuncti ſufficiens cautio detur, corpus eius poſt appellationem non eſt tradendum ſepulturæ.

Idem in concilio Lateranen. Cap. 42.

REPREHENSIBILIS valde conſuetudo in quibuſdam partibus inoleuit: vt cum fratres, & coepiſcopi noſtri, ſeu etiā Archidiaconi appellaturos quoſdam in cauſis ſuis exiſtimant, nulla penitus cōmonitione præmiſſa, ſuſpenſionis, ſiue excōmunicationis in eos ſententiam ferant; alii etiam, dum ſuperioris ſententiam, & diſciplinam canonicam reformidant, ſine vllo grauamine appellationem obiciunt, & defenſionem iniquitatis vſurpant; quod ad præſidium innocentium dignoſcitur inſtitutum. Quo circa, ne prælati ſine cauſa valeant grauare ſubiectos, vel ſubiecti pro ſola voluntate ſub appellationis obtentu correctionem valeāt eludere prelatorum, pręſenti decreto ſtatuimus; vt nec prælati, niſi canonica commonitione præmiſſa ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſentētiam proferant in ſubiectos; niſi forte talis ſit culpa, quæ ipſo ſuo genere ſuſpenſionis, c. 26. e.

ſpenſionis, vel excommunicationis pœnam inducat, nec ſubiecti contra diſciplinam eccleſiaſticam ante ingreſſum cauſæ in vocem appellationis prorũpant. Si vero quiſquam pro ſui neceſsitate crediderit appellandum; cõpetens ad proſequendam appellationem terminus præfigatur, infra quem ſi forte proſequi neglexerit, tunc Epiſcopus libere ſua auctoritate vtatur. Si autem in quocumque negotio aliquis appellauerit, & eo qui appellatus fuerit, veniente, qui appellauerit, venire neglexerit; ſi quidem proprium habuerit, cõpetentem illi recompenſationem faciat expenſarum; vt hoc ſaltem timore deterritus, in grauamen alterius non facile quis appellet. Præcipue vero hoc in locis religioſis volumus obſeruari, ne monachi, ſiue quicumq. religioſi viri, cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi, contra regularem prælati ſui, & capituli diſciplinam, appellare præſumant: ſed humiliter, ac deuote ſuſcipiant, quod pro ſalute ſua eis fuerit iniunctum.

Idem. *pars c. cum te.* Cap. 43.

c. 17. e. AD hæc præſentibus tibi litteris duximus indulgendum: vt cum a te ſuper aliqua cauſa fuerit appellatũ, fas tibi ſit appellantes appellatione ceſ. compellere, vt vel ap. interpoſitam proſequantur, vel coram te iuris pareant æquitati; aut ſi alterutra partium te ſuſpectum habuerit, te inſiſtente iudicem eligant, qui propoſitam inter eos valeat dirimire quæſtionem.

Idem Saleſberienſi Epiſcopo. Cap. 44.

c. 18. e. PERVENIT ad nos, quod cum Rogerium filium Willielmi eccleſiç tuæ canonicum, vt debitam in eadem eccleſia reſidentiam faceret, monuiſſes, ad audiẽtiam noſtrã in appellationem prorupperit, & appellationi ſuç terminum proximum feſtum beati Lucç præfixit. Quoniam igitur indignum eſt per eius, vel per aliorum ſubterfugia præſcriptã eccleſiam debitis obſequijs defraudari, cum ipſe fruſtratoriæ dilationis cauſa videatur appellaſſe: per A. s. p̃. m. qua. præfatum Rog. diligẽter, & ſtudioſe cõmoneas, vt in eadem eccleſia debitam omni mora poſtpoſita reſidentiam faciat, vel infra proximum feſtum beati Lucæ appellationem ſuam proſecuturus, iter ad nos veniẽdi arripiat. Interim vero alicui honeſtæ perſonæ vices eius in eccleſia prætaxata exequẽdas cõmittas, & ei de beneficijs illius ap. ceſ. aſsignes, vnde poſsit congrue ſuſtentari. Quod ſi prælibatus Rog. alterum iſtorum neglexerit adimplere, tu eũ ex tũc prębenda ſua omni cont. & ap. poſtp. priues, & eam alicui diſcreto & honeſto viro nulli? ap. admiſſa cõcedas pariter, & aſsignes.

Lucius iij. Wallinceñ. Epiſcopo. *pars c. ad aures.* Cap. 45.

POSTREMO fraternitati tuæ litteris præſentibus intimamus, quod ſi cauſa aliqua alicui fuerit delegata, qui conſanguineus ſit illius, qui litteras impetrauit, aut in eodem negotio aduocati officio functus, aut ex alia quacumque iuſta cauſa ſuſpectus; huiuſmodi delegatus non inmerito poterit recuſari, quamuis ap. re. fuerit ei negotium delegatum.

Idem Nor Wiceñ. Epiſcopo. *pars c. quæſitum.* Cap. 46.

AD hæc quoniam ſub interdicto aliqui conſtituti appellant, & deinde interdictum ſeruare contemnunt, quid in hoc caſu ſeruãdum ſit, conſulere voluiſti: noueris, quod ſicut poſt ap. excommunicari non poſſunt, ſic interdictum nequeunt, cui ante appellationem eos conſtat ſuppoſitos, declinare.

Gregorius viij. Vniuerſis Archiepiſc. Cap. 47.

VEL ex malitia litigantium, vel ex defectu noſtro credimus prouenire, quod tanta negotiorum frequentia diebus ſingulis perurguemur; vt inbecillitate proprij corporis laborantes, minori etiam intelligentia præpediti, omnibus non poſſumus commode ſupereſſe; aut vndique concurrentium clamores, & murmura ſuſtinere. Hinc etiã euenit, quod negotijs mediocribus occupati, maioribus intendere non valemus; prout neceſſitas eccleſiaſtica poſtularet; & quæ diffiniri, vel diſponi per nos breui tẽpore potuiſſent, expectatione diutina plus, quam oporteat, multis pariter irruentibus producũtur. Quocirca per generalem epiſtolam remediũ huic rei duximus prouidendum; ne vel multitudinis impediamur incurſu, vel ſuam iniuriã patientibus poſsit iuſtitia deperire. Ea propter f. u. per A. s. m. qua. ſi forte ſuper rebus modicis, quæ infra ſummam marcarum xx. ſubſiſtunt, in auditorijs veſtris quæſtio ventiletur, & alteruter litigantium deluſorie putauerit prouocandum: eius ap. contempta, infra fines vero veſtror. Epiſcopatuũ eligere compellatis, qui ſuſpicione careant iudices; ſi tamen ibidem idonei poterunt inueniri, in quorum præſentia iurgium ſopiatur, a quib. ſi qua partium crediderit appellandum; ad Archiepiſcopum, ſeu Primatem vocem prouocationis emittat. Si vero negotium tale fuerit,

Non po ni ut. Poſt c6. L x. pan. 49. c. 6.

fuerit, quod substantiam aliquatenus teneat ampliorē, infra fines vestrarū dioecesium cognitores eligere, si sponte noluerint, non cogantur inuiti. tamen de vicinis Episcopatib. aliquos assumere cōpellantur, iuxta formā, quam præmisimus, negotium tractaturos, in maioribus causis, & obscurioribus articulis appellandi sedem Ap. copia reseruata. Non n. videtur malitiæ suspicione carere, quod plerique suos in præsentiam nostram aduersarios laborare compellant: cum a nobis fere nihil aliud, quam commissionis possit litteras obtinere. Ceterum, si qui litigantium a proximo festo Purificationis super aliquibus causis, de quibus Episcopus, cuius iurisdictioni, saltem is, qui conuenitur, subiacet, non fuerit requisitus, vel iudices electi supradicto modo non fuerint, litteras a nobis duxerint impetrandas, per quas examinatio iurgiorum vel diffinitio iudicibus nō ordinarijs committatur, careant impetratis, & ad suorum audientiam iudicum, ordine debito iudicia reuertātur. Sic.n. subter fugijs disceptantium occurrere volumus; vt dum eorum calliditatibus obuiamus, eis alium ad iustitiam aditum reseruemus. Cū tamen aliqui iustam causam habuerint nostram præsentiam adeundi, litteras eis dimissorias non negetis, seriem negotij continentes. hoc autē de factis ad nos appellationibus disponētes, super illis, quæ ad Archiepiscopos fieri contigerit, & primates; antiquorum ordinem canonum non mutamus.

DE CONFIRMATIONE VTILI, vel inutili. Tit. xxj.

Alexander iij. Exon. Episcopo. Cap. 1.

SI quis rei litigiosæ confirmationē impetrauerit Apostolicę sedis; non minus iudex potest de causa cognoscere, & eā fine debito terminare, sed si rem pacifice tunc possidebat, cū in † confirmationē optinuit, nō est tutū, aut licitum iudici de quæstione suborta sine mandato Romani Pontificis decernere, aut eam diffinire. De cōf. c. 1. † al. in de.

Idē Wigor. Episcopo. pars c. Ex parte tua. c. 2.

DE confirmationib. autem Romanorum Pontificū tuā volumus cognitionem tenere; quod nullas, nisi nouū Apostolicę sedis procedit mandatum, aut certum sit, quod ipsæ confirmationes per falsam suggestionem elicitę sint, non est aliquatenus iudicandum. c. 2. e. t.

LIBER TERTIVS.

DE VITA, ET HONESTATE CLERICORVM. TIT. I.

Ex concilio Africano. Cap. 1.

VT laici secus altare, quando sancta mysteria celebrantur, inter clericos, tā ad vigilias, quā ad missas stare penitus, vel sedere non præsumāt; sed pars illa, quę cancellis ab altari diuiditur, tantum psallentib. pateat clericis; ad orandum vero, & communicandum laicis, & feminis, sicut mos est, pateant sancta sanctorum. De vita, & hon. cle. c. 1.

Ex concilio Pictauiensi. pars c. Decreuit. c. 2.

c. 2. e. t. CLERICI arma portantes, & vsurarij excommunicentur.

Gregorius. Cap. 3.

c. 4. e. SI quis ex clericis comam relaxauerit; anathema sit.

Ex concilio Carthaginensi. Cap. 4.

CLERICVS nec comā nutriat, nec barbā. c. 5. e.

Ex concilio Triburiensi. Cap. 5.

VT laicalibus vestimentis clerici nō vtantur, nisi mātello vel cotta, siue cappa, nec pretiosis, & ineptis calciamētis, & alijs nouitatū vanitatib. sed religioso, & decenti habitu induti incedant. Non ponitur.

Ex eodem. Cap. 6.

CLERICVS si tonsura dimissa vxorem acceperit; qui quidem sit sine gradu, nec ad monasteriū a parentib. traditus; vxorem habere permittatur, & iterum tondeatur, nec in vita sua vxorem dimittere audeat. c. 6. e.

Ex concilio Nannetensi. Cap. 7.

VT quisq. presbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum cātet epistolam, & lectionē legat, & qui scholas possit tenere, & admonere suos parochianos, vt filios suos ad fidem discendam mittant ad ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat. c. 7. e. t.

Alexander iij. in conc. Lateranen. *parte.*
Clerici in sacris. *Cap. 8.*

c.1.e.t. MONASTERIA sanctimonialiũ, si quisquam clericus, sine manifesta, & rationabili causa, frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio ecclesiastico reddatur immunis; si laici excommunicationi subdantur, & a cętu fidelium fiant penitus alieni.

Gregorius viij. vniuersis Episcopis. *Cap. 9.*

Non ponitur. STATVIMVS, vt clerici clausa deferant indumenta: cappis, siue mantellis rubeis, aut viridibus non vtantur; nec zendatũ, vel aliud sericum pannum eis apponant: anulos non portent in manibus, nisi Episcopus fuerit, qui habeat hoc ex officio. Coronam, & tonsuram habeant congruentem; ludos alearum, & taxillorum prorsus, & venatoriã occupationem euitent; & se in officijs ecclesiasticis, & alijs hominis † studijs exerceant cõpetenter. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, per Episcopum suum remoto ap. obstaculo corrigatur; & immunitatis illius interim fiat extorris, quę pro tutela clericorum, & coercenda violentia laicorũ noscitur instituta. Viri quoq. incisas vestes ab inferiori non habeant parte, & mulieres vestibus sumptuosis, & proprij corporis longitudinem excedentibus amodo non vtantur; sed in habitu honesto, & moderato incedãt, qui nec lasciuiam notet, nec iactantiam vanitatis ostendat. Quisquis vero vir, siue mulier talia fecerit amodo indumenta; & a communione Dominici corporis, donec se corrigat, reddatur extraneus, & ecclesiasticis non sinatur officijs interesse. grauiorem quoq pœnã per sacerdotis officium subiturus, si nec sic leuitatem suam curauerit emendare.

† humanis forte.

Idem. *Cap. 10.*

c.9.e. QVONIAM, vt ait scriptura, proni sunt sensus hominis ab malũ ad adulescentia sua: sicut ex sensualitate caro vergit in culpam, ita vigore spiritus procedente, & subsequente diuina gratia animus niti debet ad veniam; & remedia semper inquirere, quibus irruentes occasiones mortis valeat declinare. Inde siquidem est, quod intelligẽtes multa ex defectu proprio, multa ex aliena malitia in vestris ecclesijs peruenisse, quę aut delictum in se, aut occasionem habeant delinquendi, per auctoritatem Apostolicæ sedis, cui ex dispositione domini deseruimus, prout datur ab eo, decernimus obuiandum, & auctoritatem in vobis Episcopalis officij ad resecanda nociua in subditis vestris, & inserenda vtilia scriptis Apostolicis muniẽdam, recolentes, quod in veteri lege præcepit dominus dicens. Ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos, subiciens mane ligna per singulos dies. statuimus, vt facultatib. ecclesiarum vestrarum atq. prouentibus, & expensis etiam diligenter inspectus, certum in eis valeatis inponere numerum clericorum, & statuere; vt bona eorum veniant in communione, & in vna domo vescantur, atq. sub vno tecto dormiant, & quiescant. Si vero cõtradictores extiterint, licitum vobis sit per suspensionem officij, & beneficij, aut grauiori etiam pœna, si opus fuerit, ad hanc obseruantiam eos appellatione cõpellere non obstante. Indulgemus etiam, vt si quisquam eorum, qui simul viuũt, pro manus iniectione in sociũ, a cõmunione meruerit fieri alienus, recõciliandi eũ, & pęnitentiã imponendi potestatem plenariam habeatis, nisi forte atrocitas facti pœnam grauiorẽ expectet. Quod etiam de mulieribus, & ijs, qui prę senectute, vel infirmitate pręsentiam nostrã adire non possunt, volumus obseruari, nullum præiudicium constitutioni ecclesiasticę, aut successoribus nostris asserentes, quo minus super his, qui † rectius viderint, valeant ordinare.

† qua forte.

DE COHABITATIONE CLERICORUM, & mulierum, & clericis concubinarijs. Tit. ij.

Ex concilio Nannetensi. *Cap. 1.*

De cohab. cle. c.1.

INHIBENDVM est, & modis omnibus interminãdum est, vt nullus sacerdos eas personas feminarũ, sicut in canone insertum continetur, de quibus suspicio esse potest, in domo sua retineat, sed neque illas, quas canones concedunt, matrem, amitam, sororem, quia instigante diabolo etiam in illis scelus frequenter perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequas illarum. Sed si qua de his habuerit talem necessitatem patientem, cui sit necessitas sustentationis presbyteri, habeat in vico, aut in villa domum longe a presbyteri conuersatione, & ibi ei subministret, quæ necessaria sunt. sed secundum auctoritatem canonum modis omnib. prohibendum

prohibendum est, vt nulla femina ad altare accedere præsumat, aut presbytero ministrare, aut in cancello stare, aut sedere.

*Idem * in concilio Pictauien.* *pars c.*

Decreuit. Cap. 2.

Non ponitur. VT nullus presbyter, diaconus, subdiaconus concubinam habeat, sed nec aliam feminam, vnde mala suspicio habeatur, in vna domo secum teneat: & quicumque sacerdotum, siue per pecuniam ordinatorũ missam scienter audierint, excommunicationi subiacere debent.

Ex decreto Eugenij Papæ. Cap. 3.

c. 2. e. t. SI quispiam sacerdotum, idest presbyter, diaconus, subdiaconus de quacumque femina crimine fornicationis suspicatus post primam, & secundam, & tertiã admonitionem inueniatur fabulari cum ea, & aliquo modo conuersari, excommunicetur, femina vero canonice iudicetur.

Alexander iij. Salernitano Archiepiscopo.

pars capituli Cunctos sicut. Cap. 4.

c. 3. e. t. CLERICOS autẽ in sacris ordinibus constitutos, qui in domibus proprijs publice detinent concubinas, ad eas abiurandas nolumus a tua fraternitate cõpelli; ne in eadem fornicatione instinctu fraudis diabolicæ redeant, & insuper reatum periurij incurrant. Verum ipsos per suspensionis, & interdicti sententiam debes artius cogere; vt mulieres ipsas a se ita remoueant; vt de ipsis sinistra suspicio non possit haberi. & si qui eorum ad ipsas redire, vel alteras accipere forte præsumpserint, in aliquos illorum debes perpetuo sententiam excommunicationis vindicare, vt alij eorum exemplo a similibus arceantur.

Alexander iij. Cant. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. Cap. 5.

c. 4. e. SICVT ad extirpanda vitia, quæ periculum pariunt animarum summopere nos decet intendere, ita etiam nos conuenit germina propagare virtutum; ex quibus fidelibus salutis augmentum, & sacris ecclesijs decor proueniat honestatis. Vnde cum in Anglia praua, & detestabili cõsuetudine, & lõgo tempore sit obtentum, vt clerici fornicarias in suis domibus habeant; nos volentes tam graue scandalũ de populo remouere, & prędictos clericos ad honestatẽ ecclesiasticam inducere: f. t. per A. s. m. qua. clericos vestræ iurisdictionis, qui in subdiaconatu, & supra in domibus suis fornicarias habuerint, studiose monere curetis, vt a se fornicarias di. & ap. ces. remoueant, eas vlterius non admissuri. Si vero infra xl. dies post commonitionem vestram, vobis in his forte acquiescere contempserint, eos sub. ap. re. ab ecclesiasticis beneficijs, vsq. ad dignam satisfactionem suspendatis, & si eas suspensi præsumpserint detinere, ipsos ab eisdem beneficijs perpetuo remouere curetis.

Idem in eadem. Cap. 6.

DE sacerdotibus publice fornicarias habentibus di. tuæ nihilominus p̃. m. vt eos diligentius conuenias, & attentius cõmoneas, quatenus fornicarias suas dimittant, & a se prorsus expellant. Quod si forte admonitionem tuam contempserint, & in sua inmũditia duxerint persistendum, tu eos absq. ap. re. ab omni officio, & beneficio ecclesiastico, non differas spoliare. Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 18. c. 7.

Idem Lundon. Episcopo. *pars c.*

Ad aures. Cap. 7.

SI autem clerici tuæ iurisdictionis siue in sacris ordinibus, siue in inferioribus constituti fornicarias detinent, nisi eas ad secundã, vel tertiam commonitionem a se dimiserint, eas contempturi de cetero, liceat tibi eos ecclesijs, vel eorum portionibus, si quas habẽt, ap. post. spoliare, & ipsis officia interdicere. c. 6. e.

Idem Bidiceno Episcopo. Cap. 8.

SVPER eo vero, quod asseris A. presbyterum detinere fornicariam, & eam ad crebram admonitionem tuam dimittere nolentem; ab officio suspensum: pru. t. taliter respõdemus, quod si super hoc ad præsentiam nostram appellatum sit, si contigerit ipsum ad nos accedere, prout expedire viderimus, pertinaciam eius, & audaciam corrigemus. Si vero non venerit ad præsentiam nostram, suspensionis sententiam in eum propter hoc latam, tamdiu volumus obseruari, donec fornicariam suam a se prorsus abiciat, & viuat, sicut decet presbyterum continenter. Porro si litteras a nobis obtinuerit, quę facti seriem non contineant, nolumus litteras ipsas sibi prodesse. c. 5 e.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. Cap. 9.

CVM in Cantuariensi prouincia, vbi legationis officio fungeris, quod tibi commisimus, multi clerici sint, qui in domibus fornicarias habere dicantur, mirabile satis gerimus, quod eos in spurcitia vitiorum manere permittis, qui ad resecanda vitia, & pręparandas virtutes diligens omnimodo, & sollicitus esse deberes. Vnde f. t. per A. s. p̃. m. qua. si qui clerici prouinciæ Non ponitur. d par. 18 c. 10.

tuæ concubinas, vel fornicarias habent, eos constanter admoneas, & si opus fuerit, ecclesiastica districtione cõpellas; vt fornicarias, & cõcubinas a se dilatione, & ap. post. prorsus amoueant, & eas, vel alias nequaquam vlterius admissuri. si qui autem eorum ita fuerint pertinaces, quod noluerint in hac parte tuis mandatis parere, ipsos ab ecclesijs, quas habent, ap. re. non differas spoliare.

Idem. *Cap. 10.*

Non ponitur. d. par. 18 c. 11. DE cetero, quia Stephanus clericus de Vallentoñ. in Archidiaconatũ prædicti Archidiaconi adulteram, & commatrem in domo sua dicitur detinere: si hoc publicũ est, & manifestum; tantum, & tã grauem excessum, animaduersione debita, nullius contradictionis, vel ap. ob. corrigas.

Idem Wigor. Episcopo. *Cap. 11.*

Non ponitur. d. par. 18 c. 15. EX parte prioris, & fratrum de Van. nobis innotuit, quod C. presbyter, qui habet vicariam in ecclesia ipsorum de Estona publice concubinam tenet, ac sicut laicus quilibet tabernas frequentare non erubescit: sed quia indecens, & rationi contrarium est, vt ij, qui altario seruiunt, feminarum cõplexibus maculentur, aut per tabernas discurrant, cum eos sobrios, & castos esse oporteat: f. t. per A. s. p̃. m. qua. rei veritate diligenter inquisita, & cognita; si eum talem inueneris, qualis describitur, ipsum ab eadem ecclesia, di. & ap. ces. amoueas.

Idem in concilio Lateraneñ. *Cap. 12.*

De excess. præl. c. 4. CLERICI in sacris ordinibus constituti, qui mulierculas in domibus suis sub incontinentię nota tenuerint, aut abiiciant eas, & continenter viuant, aut ab officio, & beneficio ecclesiastico fiant alieni. Quicumq. autem illa incontinentia, quæ contra naturã est, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, & v. ciuitates igne consumpsit, deprehensi fuerint laborare: si clerici fuerint, deiiciantur a clero, vel ad agendam pęnitentiam in monasterijs retrudantur.

DE CLERICIS CONIVGATIS. Tit. iij.

Idem. *pars c. sicut ad extir.* *Cap. 1.*

De cler. cõiu. c. 1. SI qui autem clericorũ ipsorum infra subdiaconatum acceperint vxores, ipsos ad relinquenda beneficia ecclesiastica, si qua habẽt, & retinendas vxores suas, ecclesiastica districtione compellatis. Sed si forte in subdiaconatu, & alijs superioribus ordinibus vxores accepisse noscuntur, eos vxores dimittere, & pęnitentiam agere de commisso, auctoritate nostra per suspensionis, & excommunicationis sententiam, appellatione postposita, compellatis.

Idem Lundoñ. Episcopo. *Cap. 2.*

VNIVERSALIS ecclesiæ sollicitudo, quã prouidente domino gerimus, pro ecclesiarum statu nos compellit propensiori cura satagere, & vt secundum Deum, & iustitiam disponamus, vigilem curam, & studium adhibere. Accepimus autem, quod pleriq. in tuo Episcopatu degẽtes, cũ essent in acolythi officio, & infra constituti, vxores duxerunt, & nihilominus ecclesias, quas prius habebant, detinere præsumunt. Vnde quoniam vxorati, cum diuisi sint, & eos cogitare oporteat, quo modo vxoribus placere valeant, & seruire; obsequijs non solummodo possunt intendere diuinis: f. t. per A. s. p̃. m. qua. prædictos viros ecclesias libere, & absolute dimittere, ap. ces. compellas, & eas alijs personis idoneis in sacris ordinibus constitutis cõcedas. Verũ si qui eorum aliquod in eisdem ecclesijs simplex prius beneficium habuerunt, ipsum eis, excepto magisterio ecclesiar. sub dissimulatione dimittere poteris. Non ponitur. Post c. 6. Lat. par. 18. c. 3.

Idem Herfordeñ. Episcopo. *Cap. 3.*

SANE de clericis inferiorum ordinum, qui in coniugio constituti diu ecclesiastica beneficia ex concessione prędecessorũ tuorũ habuerunt, a quibus sine magno discrimine, ac effusione sanguinis non possunt priuari: f. t. id duximus respondendum, vt quia ibi natio, & gens barbara, & multitudo in causa est, eos sub dissimulatione sustineas ecclesiastica beneficia tam diu habita possidere. prouisurus attentius, ne deinceps clericis coniugatis ecclesiastica beneficia conferantur, sed illorum aliqui ad sacros ordines, vel ecclesiarum administrationes non admittantur, nisi castitatem forte vouerent, & perpetuo seruarẽt, qui vnicam & virginem habuerint vxorem. c. 2. e. t.

Idem Wigor. Episcopo. *Cap. 4.*

INTER cetera sollicitudini tuę conuenit studiose, ac diligenter attendere, vt tales in ecclesijs tuę gubernationi commissis ministros ordines, & præponas, qui & domum domini sciant decenter disponere, & populo Dei pręesse possint, & prodesse. Peruenit autem ad audientiam nostram, quod quidam in tua diœcesi commorentur, qui se ecclesiasticæ professionis esse fingentes, cum tamen ecclesiastica beneficia habeant, matrimonia contrahant, & adepta beneficia nihilominus optinere Non ponitur. d. par. 18. c. 6.

optinere contendunt. Alij autem, licet filij sacerdotum existant, patribus suis, quasi hereditario iure succedunt, & in his postmodum instituti, ad sacros ordines, etiam minus licite promouentur. Quod quia indignū est, & sacrorum canonum institutionibus nosci tur penitus obuiare: f.t.p. A.s.m. qua. illos, qui infra subdiaconatum matrimonia contraxerūt, suis ab vxoribus nulla ratione permittas diuertere, nisi de communi consensu illi ad religionem transire voluerint, & ibi in Dei seruitio iugiter commorari. Si autem cū vxoribus vixerint, ecclesiastica beneficia, quæ ad illos tantum, qui assidue in seruitio Dei persistunt, spectare noscuntur, nō debēt vllatenus optinere. Illi vero, qui in subdiaconatu, vel supra ad matrimonia conuolauerint, mulieres possunt, & debent inuitas, & renitentes relinquere, nec huiusmodi coniunctio, matrimonium, sed contubernium est potius nuncupandum.

Idem Verulano Episcopo. *Cap. 5.*

c.3.e.ti. QVOD te cum inimicis tuis &c. De cetero, quia fraternitatis tuæ quærit industria, vtrum clerici infra subdiaconatus ordinem constituti, qui cū continere carnis vitio deuicti non valent, vxores accipiunt, ecclesiastico beneficio canonice debeāt spoliari. Id tuam volumus experientiam indubitata veritate tenere, quod cum simul voluptatib. & carnalibus desiderijs, ac diuinis, & ecclesiasticis obsequijs vacare non valeant; ob inmūditiam suam ecclesiasticis sacramentis indigni contractandis, & ecclesiasticis proculdubio beneficijs sint priuandi. Sane si ecclesijs, quibus attitulati fuerant, de possessionibus, aut alijs bonis suis, aliqua contulisse noscuntur, cum ab earundem ecclesiarum ministerio fuerint, & beneficio sequestrati, ad ipsos recta via dominium, ac proprietas libere debet, & absq. vlla contradictione redire.

Gregorius viij. Abbati, & Archipresbytero Nōnatulañ. *Cap. 6.*

Non ponitur. MEMINIMVS vobis olim pro Pagano clerico vestro litteris Apostolicis mandauisse, vt præbendam, quam ei subtraxeratis, ex occasione matrimonij, quod cum quadam muliere contraxisse dicebatur, restituere deberetis; vos pro litteris nostris illud facere non curastis, asserentes inde scandalum inter alios generari. Attendentes itaq. ne prędictus clericus beneficij ecclesiastici auxilio destitutus ad turpia, & sæcularia lucra sectāda redire cogatur; cum multi concubinarij, & adulteri de bonis ecclesiæ sustententur, & in talib. sit ordinibus constitutus, in quibus legitime coniugatū a beneficio ecclesiastico sacri canones non repellūt, discretionem vestrā rogamus attentius, ac per Ap.s.m. qua. ei beneficium percipiendū, vnde sustentari valeat, extra fratrum consortia conferatis.

Item Clemens iij. *Cap. 7.*

QVERELAM Gand. acolythi nos accepisse noscatis, sicut prædecessor noster Gregorius, qui ad vos propter eum bis scripsisse noscitur, qui cum a G. muliere peteretur in virum, inde sumpta occasione ipsum beneficio, quod a nobis habebat, post appellationem ad sedem Apostolicam factam minus rationabiliter spoliastis. Vnde, quia omnibus iniuste grauatis patrocinium tenemur Apostolicū impertiri: d.u. ro. attentius, & p A.s.p.m. qua. si rem sic se habere constiterit, memorato clerico beneficium illud taliter subtractum absq. dilatione reddentes, ap. re. pacifice dimittatis, ita quod querelā ad nos non debeat iterare, memorati Abbatis sententia non obstante, super matrimonio lata, quominus beneficium debeat optinere, nisi curam habeat animarum annexam. Nō ponitur.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA PRÆBENDATA. Tit. iiij.

Ex concilio Sardicensi. *Cap. 1.*

NON liceat Episcopo de sua ciuitate ad aliam transire; manifesta est n. causa, pro qua re hoc facere temptat, cū nullus in hac re inuentus est Episcopus, qui de maiori ciuitate ad minorem transiret. De cleri. non res. c. 1.

** Ex gestis Romanor. Pontificum.* *Cap. 2.*

LEO III. natione Romanus consilio Lotharij, & Lodoyci Imperatorum sanctam, & venerandam lxvij. Episcoporū in ecclesia beati Petri synodū congregauit. In hac synodo Anastasius presbyter Cardinalis tituli beati Marcelli ab omnibus canonice est depositus, eo quod parochiam suam per annos quinq. contra canonum instituta deseruit, & in alienis vsq. hodie demoratur. c.2.e.t.

Ex concilio Lateran. *Cap. 3.*

QVIA nonnulli modum auaritiæ nō ponentes, & diuersas dignitates ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales contra sacrorum canonum instituta accipere nituntur; vt cum vnum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorū; ne id de cetero fiat, districtius inhibem⁹. Cū igitur, vel ecclesia, vel ecclesiasticū ministerium c.3.e.t.

 cōmitti

committi debuerit, talis ad hoc quęratur persona, quæ residere in loco, & curã eius per se ipsam valeat exercere. quod si aliter actũ fuerit, & qui receperit, quod contra sacros canones acceperit, amittat, & qui dederit, largiendi potestate priuetur.

Alexander iij. Eboraceñ. Archiepiscopo. pars capituli In emi. Cap. 4.

c.4.e.t. RELATVM est nobis ex parte tua, quod cum in Lateraneñ. concilio sit constitutum, vt personæ tali ecclesia, vel beneficiũ ecclesiasticũ conferatur, quę residere in loco, & curam eius per se valeat exercere; nõnulli ad ecclesias præsentati se posse residere affirmant, & curam habere ecclesiæ, vel ecclesiastici beneficij profitentur, id tamen efficere contradicunt: ideo consulere voluisti, an propter hoc tales possis præsentatos repellere, vel institutos sub. ap. ob. remouere. Tuæ igitur prudentiæ innotescat, quod cum verba accipienda sint cum effectu, tales si præsentati fuerint, nõ admitti, & admissi si instituti fuerint, secure poterunt amoueri, nisi forte de licẽtia prælatorum suorum vel studio litterarum vel pro alijs honestis causis contigerit eos abesse. nec patrocinari debet eis ap. diffu. si contra ius, & intentionẽ decreti fuerit interiectum.

DE PRAEBENDIS. Tit. v.

Ex conc. Pictauiensi. pars c. Decreuit. Cap. 1.

De pręb c.1.

VT nullus de clero, siue de populo ecclesiastica bona iure consanguinitatis requirat sibi habenda.

In corpore canonum p.u. ex nouellis. Cap. 2.

c.2.e.t. NON liceat vlli Episcopo clericos ordinare, & nullas eis alimonias præstare; sed horum alterum eligat, vel nõ faciat clericos, vel si fecerit, det eis, vnde viuere possint.

Gregorius Anthemio subdiacono. Cap. 3.

c.3.e.t. RATIO nulla permittit, vt proprijs cuiusquam vsibus applicetur, quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur.

Alexander iij. Cap. 4.

De cleri non resi. c.7. DE cetero, quia dignũ est, & conueniens, vt ecclesię tuę canonici, donec circa te in tuo seruitio morantur, communitatis portionem recipiant; præsenti scripto statuimus, ne canonicis tuis, donec in seruitio tuo fuerint, quidquam subtrahi, vel auferri debeat, quod sibi de beneficio communitatis debetur; nisi forte victualia sint, quæ non consueuerunt absentibus exhiberi.

Ex concilio Lateraneñ. Cap. 5.

EPISCOPVS si aliquem sine certo titulo, de quo necessaria vitę percipiat, in diaconem, vel presbyterum ordinauit, tamdiu ei necessaria subministret; donec in aliqua ecclesia, ei conuenientia stipendia militię clericalis assignet; nisi talis forte, qui ordinatur, extiterit, qui de sua, vel paterna hereditate, subsidium vitæ possit habere. De pręb c.4.

Ex eodem. Cap. 6.

QVIA in tantum iam quorumdam processit ambitio; vt non duas, vel tres, sed vj. aut plures ecclesias perhibeantur habere, cũ nec duabus possint debitam prouisionem impẽdere: per fratres, & per coëpiscopos nostros hæc emẽdari præcipimus, & de multitudine canonibus inimica, quæ dissolutionis materiam, & vagationis inducit, & certum continet periculum animarum, eorum, qui ecclesijs deseruire valeant, indigentiam subleuari. c.5.e.t.

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. Cap. 7.

RELATVM est aurib. nostris, quod Nicolaus Archidiaconus de Bedeford. canonicus Beluacensis ecclesiæ, ita integre, & plenarie canonicam iam dictæ ecclesiæ requirit prębendam, sicut & illi, qui die, noctuque satagunt eidem ecclesiæ deseruire. super hoc etiã litteras nostras se habere proponit. quia tamen hoc indignum, & absurdum est, nisi de consuetudine prędictæ ecclesiæ hoc possit requirere: f. t. per A. s. p̃. m. qua. eundem Archidiaconum diligenter cõmoneas; quod occasione litterarum nostrarum communia prælibatæ ecclesiæ, nulla ratione contra consuetudinem ipsius ecclesiæ, & institutionem requirere audeat, nisi eidem ecclesiæ in propria persona assidue, vel per medietatẽ anni voluerit deseruire. Non ponitur. Post eõ. Lat. par. 30. c.10.

Idem. Cap. 8.

CVM teneamur ex debito suscepti regiminis prouisioni clericorum intendere, tibi, & alijs ecclesiarũ prælatis, pro eis scripta nostra dirigimus, & interdum etiam super illorum prouisione, qui aliud sufficiens beneficium habere noscuntur; verum etiã aliquando ignoramus eos habere aliud beneficium, pro quibus tibi, & alijs ecclesiarum prælatis scribimus. si preces, & mandatum nostrum pro aliquo recepisti, vel aliquando recipies, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari; nisi forte in litteris ipsis de alio beneficio, quod habeat, mentio habeatur: aut si non potest sine scandalo ei prouideri, c.6.e.t.

prouideri, æquanimiter sustinebimus, si pro eo preces, & mandatum nostrum non duxeris exequendum.

Idem. *Cap.* 9.

c.7.e. REFERENTE nobis I. presbytero latore præsentium accepimus, quod cũ duas ecclesias haberet, Archidiaconus tuus ipsum altera illarũ spoliauerit, & eam cuidam presbytero G. nomine assignauit; prædictus autem I. sentiens se in hac parte grauari; ad fratrem nostrum Karissimum Rem. Archiepiscopum appellauit. Cumque idem I. de mandato eiusdem Archiepiscopi in præscripta ecclesia restitutus fuisset, memoratus G. ad nostrã audientiam appellauit. postea vero præfatus Archidiaconus eundem Leo quod ad præsentiam suam vocatus, vt alteram de prædictis ecclesijs prænominato G. concederet, venire contempsit, vinculo excõmunicationis astrinxit. nos autem a sententia, quã tenebatur, facientes absolui, eundem ad te duximus remittendum. Quo circa mandamus, quatenus partibus ante præsentiam tuam conuocatis, prę scripto I. vna de præfatis ecclesijs, quam voluerit, cum pertinentijs suis relicta, alteram præfato Waltero, si ecclesiam non habeat, non differas assignare. si vero aliam habet ecclesiam, ipsam alteri personæ idoneæ beneficio ecclesiastico carenti incunctanter assignes.

Idem in concilio Turonẽ. *Cap.* 10.

c.1.e. MAIORIBVS ecclesiæ beneficijs in sua integritate permanentibus, indecorũ nimis videtur, si minores clericorũ præbẽdæ patiantur sectionem. Idcirco, vt sicut in maximis, ita quoq. in minimis membris suis, firmam ecclesia habeat vnitatem, diuisionem præbendarum, aut dignitatum permutationem fieri prohibemus.

Idem Cant. Archiepiscopo. *Cap.* 11.

c.3.e. RELATVM est aurib. nostris, quod cũ dilectus filius noster magister Ia. in ecclesia tua per te canonice sit institutus; & in choro, capitulo, & alijs, quorũ cõmunis est vsus, plenam sicut canonicus habeat potestatem, nondum præbendam sibi iuxta promissionem tuã assignare curasti; licet post promissum tuum plures præbendæ in ipsa ecclesia vacasse dicantur. Quoniam igitur dignum est, & omnimodis consentaneum rationi; vt postquam canonicus est institutus, & a te habuerit in promissis, de cõferenda sibi prima præbenda, cum in ecclesia tua vacaret; vt debeat prębẽdę integritate gaudere, pręsertim, cum, sicut nobis proponitur, litteratus sit, & discretus: f. t. per A. s. p̃. m. qua. si idẽ Ia. in ecclesia tua est canonicus institutus, & in choro, capitulo, & in alijs, quorum cõmunis est vsus, potestatẽ sicut canonicus habet, ei pręben̄dam, si qua de antiquis in ecclesia ipsa nunc vacat, vel cum ibi primo vacauerit, omni oc. & contra. cessante secundum promissionem tuam, cõcedas liberaliter, & assignes: ita quod de cõstantia, & grauitate possis merito commendari, & nos propter hoc iterato scribere tibi non compellamur. quia non est congruum, vt præbenda careat, qui in canonicum noscitur esse receptus.

Idem Canonicis regularibus, & monachis Eboracẽ. Archiepiscopo. † *Cap.* 12. † *forte Archiepiscopatus.*

AVARITIAE, quæ est idolorum seruitus, ij debent radicem studiosius extirpare, qui sęculi vanitatibus renuntiantes, do mino elegerint in religionis habitu militare. c.10. e. Intelleximus autẽ, quod in ecclesijs vestris, de quibus certas pensiones consueuistis percipere, portiones, vel antiquos redditus minoralstis; quos nulli ante tempora venerabilis fratris nostri R. Eboracẽ. Archiepiscopi A. S. L. & etiam postquam est Archiepiscopatum adeptus, clerici habuerunt. Vnde quoniam hoc ex radice auaritiæ, & cupiditatis procedit, quam debetis modis omnibus euitare: vestræ f. per A. s. p̃. m. qua. si quas portiones, vel antiquos redditus clericorũ indebite sine consensu, vel consilio præfati Archiepiscopi, postquam ipse Archiepiscopatũ habuerit, minuistis, vel parochias diuisistis, eas ad integritatem pristinam reuocetis, & rationabiles, & antiquas pensiones clericorũ, qui debent altaribus deseruire, integras eas, & illibatas seruetis, & in ecclesijs, de quibus certas pensiones soliti estis percipere, portiones, vel antiquos redditus, quos nulli clerici ante tempora ipsius Archiepiscopi, & postquam adeptus est Archiepiscopatum, habuerant, nullatenus pręsumptione temeraria minuatis, nec parochias ecclesiarum auctoritate vestra diuidere aliquatenus præsumatis.

Idem Præposito, & canonicis Insilensis. *Cap.* 13.

SIGNIFICATVM est nobis, quod cuidam sacerdoti præbendam vnam in ecclesia vestra communi volun tate dedistis, ita quidem, quod missam dę Sancta Maria, nisi corporis sit grauatus infirmitate, debeat cotidie celebrare; qui ecclesiam vestrã, non nisi tam communi præpositi, quam capituli consensu potest dimittere, nec cuiquã c.11.e.

præbendæ

prębendę illius anniuersarium delegare; quã siquidem institutionẽ eatenus cõfirmamus; vt prędictus sacerdos ecclesiæ memoratæ, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assidue debeat obsequium suum inpendere,& quanto frequentius potest, salua honestate sua,& debita deuotione missarum sollemnia celebrare; nec liceat sibi hoc illi, se ad aliã ecclesiam transferendo, aut voluptatis causa, subtrahere.

Idem Wigor. Episcopo. pars c. Meminimus. Cap. 14.

c.12.e. DE monachis autẽ, qui vicarios parochialium ecclesiarum in tãtum grauant, vt hospitalitatem tenere non possint, nec honestã sustentationem habere, eam curam, & prouidentiã habeas, quod ad præsentationẽ monachorum nullum recipias, nisi ei tantum de beneficijs ecclesiasticis coram te fuerit assignatũ, vnde iura Episcopalia possit persoluere;& congruam, atq. sufficientem sustentationem habere. Illis autem sacerdotibus, quibus a te, vel prædecessoribus tuis in ecclesijs monachorum cura est animarum commissa, eam subtrahere poteris, nisi ipsis a monachis honesta,& sufficiens sustentatio fuerit assignata.

DE CLERICO AEGROTANTE, & debilitato. Tit. vj.

Gregorius ad Candidum Episcopum de vrbe veteri. Cap. 1.

De cler. ægr. c. 1.

CVM percussio corporalis &c. & infra. vsque quod absit, offensa respiciat. Et quia cum præsentium lator calumniosus pro hac percussione, quam sustinet, cõsueta sibi commoda ab ecclesia vestra asserit negari: idcirco fraternitatem tuam præsentib. hortamur epistolis, quatenus nihil † eum ad percipienda beneficia, quæ consueta sunt, hęc ægritudo debeat impedire, quia diuersis in ecclesia militantibus varia sicut nostis, sæpe contingit infirmitas; & si hoc fuerint exemplo deterriti, de cetero nullus, qui ecclesiæ militet, poterit inueniri. Sed secundum loci eius ordinem, quæcumq. ei, si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ ecclesiæ potest accedere, f. tua diuini contemplatione iudicij ægrotanti præbere non desinat.

† al. nisi.

Eugenius Papa Iocell. Archiepiscopo. Cap. 2.

ib. 2. c. PRESBYTERVM, cuius duos digitos cum medietate palmæ a prædone abscissos esse significasti, missam celebrare non permittimus, quia nec secure propter debilitatem, nec sine scandalo propter membri deformitatem hoc fieri posse cõfidimus, ipsum autem ceteris officijs sacerdotalibus fungi minime prohibemus.

Lucius iij. pars c. ad aures. Cap. 3.

c.3.e. DE rectoribus ecclesiarum lepræ macula vsque adeo infectis, quod altario nulla possunt ratione seruire, nec sine magno scandalo illorum, qui sani sunt, ecclesias ingredi, hæc tuã volumus fraternitatem tenere, quod eis dandus est coadiutor, qui curã habeat animarum, & de facultatibus ecclesiæ ad sustentationem suam congruam recipiant portionem.

DE INSTITVTIONIBVS. Tit. vij.

Alexander iij. Cantuar. Archiepisc. & eius suffraganeis. Cap. 1.

De insti tut. c. 3.

EX frequentibus querelis personarũ satis manifeste didicimus, in partibus vestris consuetudinem prauam admodum,& enormem, etiam sanctorum patrum constitutionibus omnimodo contrariam, a multis retro temporibus inualuisse; quod videlicet clerici cæca cupiditate ducti ecclesias, & ecclesiasticã beneficia sine assensu dioecesani Episcopi, vel officialium suorũ, qui hoc de iure possunt facere, recipiũt minus, quam deceat, sollicite cogitãtes, quomodo id a sanctorum patrum institutionibus est alienum, & ecclesiasticæ contrarium honestati. Vnde, cum tu frater Archiepiscope, ex officio commissę tibi sollicitudinis, tam iniquam cõsuetudinem de prouincia tua velis, sicut debes, extirpare radicitus, tam in clericos illos, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia de cetero taliter occupata scienter detinent, quam in ipsos, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia de cetero taliter occupata sciẽter detinẽt, quam in ipsos, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia decetero taliter occupare pręsumpserint, sicut ex litteris tuis intelleximus, excõmunicationis sententiam protulisti. Nos itaq. eandem sententiam firmam, & ratam habentes, eamque Apostolica auctoritate cõfirmantes, per A. s. m, qua. singuli vestrum sententiam in suis Episcopatib. saltem quater in anno innouantes, eam contrad. & ap. ces. faciatis inuiolabiliter obseruari, nec clericos ipsos, qui sententiam ipsam incurrerunt, † nisi congrue satisfecerint, & a præsumptione sua omnino destiterint, absoluere præsumatis.

† al. meruerit.

Idem Landeñ. Episcopo. Cap. 2.

AD

Non ponitur. Post eõ. Lat. par. 14. c. 1 AD aures nostras noueris peruenisse, quod quidam Archidiaconi, te inconsulto contra consuetudinem ecclesię tibi commissæ personas instituunt in ecclesijs, & sic in ecclesijs, vel earum portionibus nunc filios, nunc alias personas, & vicarios instituere nõ verentur. Volentes itaq. pro nostri officij debito in irritum deducere, quod contra iuris ordinem attemptatur; auctoritate Apostolica tibi duximus indulgẽdum, vt si idem Archidiaconi post prohibitionem tuã ipsis inde factam, instituerunt sine mandato, & auctoritate tua aliquos in ecclesijs, in quibus patres eorum proximo ministrare noscuntur, aut personas alias, vel vicarios, cum idem sit canonicæ sanctioni contrarium, liberum tibi sit, nullius contrad. vel ap. obst. institutiones huiusmodi penitus irritare, & taliter institutos ab ecclesijs remouere.

Idem Heleñ. Archidiacono. *Cap. 3.*

Non ponitur. CVM satis sit absurdum, & sanctorum patrum institutionibus alienum, vt Archidiaconi auctoritate propria debeant cuilibet curam ecclesiarum committere; ægre nimis ferimus, quod tu sine mandato Episcopi tui personis curam animarum committis. Quoniam igitur obtentu alicuius cõsuetudinis nõ debes sanctorum patrum institutiones trãsgredi; &, quod ad tuum non spectat officiũ, vendicare: ideo mandamus, vt nemini de cetero sine licentia, & mandato Episcopi tui curam animarum committere præsumas.

DE CONCESSIONE PRAEBENdæ ecclesiæ non vacantis. Tit. viij.

Gelasius Papa ad Romanos. *Cap. 1.*

De cõc. præb. c. 1

QVI in viuorum locum sacerdotum ponuntur, hoc ipso secundũ canones sunt ab ecclesiastica cõmunione pellendi, quo se passi sunt successores viuis sacerdotib. adhiberi.

Ex concilio Lateranen. *Cap. 2.*

c. 1. d. NVLLA ecclesiastica ministeria, seu etiã beneficia, vel ecclesiæ alicui tribuantur, seu permittantur, ante quam vacent; ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum. Cum n. ipsis etiam gentilium legibus inueniatur inhibitum; turpe est, & diuini plenum animaduersione iudicij, vt locum in ecclesia Dei futuræ successionis expectatio habeat; quam ipsi etiam gentiles homines condemnare curauerunt. Cũ vero prębẽdas ecclesiasticas, seu quęlibet officia in aliqua ecclesia vacare cõtigerit, vel si etiã modo vacant, non diu maneant in suspensione, sed infra vj. menses personis, quæ digne ministrare valeant, conferantur. si autem Episcopus, vbi ad eum spectat, conferre distulerit; per capitulum ordinetur. quod si ad capitulum pertinuerit, & infra pręscriptum terminum hoc nõ fecerit, Episcopus secũdum Deum hoc, & cum religiosorum virorum consilio exequatur; aut si omnes forte neglexerint, metropolitanus de ipsis secũdum Deum absq. illorum contradictione disponere. * Et quę † honestatis decorem deformant, & canonũ probantur sanctionibus obuiare, penitus sunt euellenda, & falce Apostolici moderaminis resecanda. Vnde quia ecclesiæ viuentibus personis alijs conferri non debent: consul. t. taliter respondemus, vt si quas concessiones ecclesiarum tui Episcopatus viuentibus personis factas esse constiterit, & super hoc ventum fuerit ad iudicium, eas auctoritate nostra in irritum reuoces, & friuolas, & vanas esse decernas.

* dispone as scribendũ. † Ea, quæ. al. Post eõ. Lat. par. 15. c. 11.

DE IIS, QVAE CONCEDVNtur ab Episcopo sine consensu clericorum. Tit. ix.

Ex concilio apud Valentiam. *Cap. 1.*

De iis, quę fi. a prel. c. 1

IRRITA erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel cõmutatio rei ecclesiasticę absq. collaudatione, & subscriptione clericorum.

Alexander iij. Nor Vicen. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 1. d. c. CONTINEBATVR &c. & infra. Consul. t. taliter respondemus, quod concessio decimæ ab Abbatissa prius facta, si conuentu sciente, & non contradicente facta est, robur firmum debet habere. Verum, si præfata Abbatissa, ignorante conuentu aut cõtradicente prius prædicto H. decimam suam concessit, & non post multum tempus de assensu conuentus eandem decimam memorato H. dedit; secunda concessio debet præiudicare priori.

Alexander iij. Vigor. Episcopo. *Cap. 3.*

c. 3. e. CVM nos iam pridem, si bene meminimus, tibi per litteras nostras indulserimus, vt, si Io. prædecessor tuus reclamante capitulo ecclesiæ tuę Abbati, & fratrib. de Osenea, ecclesiam de Braia contulit, eã tibi reuocare liceret; iam dictis fratribus, sicut asserit, litteras nostras indulsimus, vt ipsis ecclesiam iam dictam dimitteres pacifice possidendam; immemores existentes illius scripti, quod super hoc tibi fuerat indultum. licet autem hoc tibi indulserimus: prudentiam tuã mo. & hoc attentius,

atrectus,quam diuino intuitu,& pro reuerētia beati Petri,& nostra,ecclesiam ipsam, si quo quo modo sine graui detrimento ecclesiæ tuę fieri potest,iam dictis fratrib. in pace, & quiete dimittas,quia decet prouidentiam tuā ad commodum, & profectum religiosorum locorum intendere; & quod idem prædecessor tuus pietatis studio fecit,ratum, & firmū habere. Si autem eandem ipsis ecclesiam dimittere forte non poteris,non obstantib. litteris,quas prædicti fratres super hoc impetrauerūt, scriptum tibi exinde indultum in suo volumus stabilitate consistere; quoniam certum est, de rigore iuris concesſionem illam non tenere,si reclamante capitulo per eundē prædecessorem tuum,ipsam constat factam fuisse,nisi idem capitulum concesſionem ipsam ratam postmodum habuisset.

Idem Hierosolym. Patriarchæ. *Cap. 4.*

c. 4. e. NOVIT plenius, sicut credimus, tuæ discretionis prudentia,qualiter tu, & fratres tui vnum corpus sitis, ita quidem, quod tu caput,& fratres tui membra esse probentur. Vnde non decet,te omissis membris, aliorū consilio in ecclesiæ tuæ negotijs vti; cum id non sit dubium,& honestati tuæ, & sanctorum patrum institutionibus contraire. Innotuit siquidem auribus nostris, quod tu sine consilio fratrum tuorum Abbates,& Abbatissas,& alias ecclesiasticas personas instituis, & destituis,non considerans, nec attendens, quomodo te non sit dubium statuta sacrorū canonum transgredi,cum in huiusmodi causis clericorum,& laicorum circa te commorantium, qui de corpore ipsius ecclesiæ non sunt, potiusquam fratrum tuorum consilio induçaris. Inde est,quod discretioni tuæ auctoritate Apostolica prohibemus,ne Abbates, Abbatissas, vel alias ecclesiasticas personas sine cōsilio,& assensu prioris, & fratrum tuorū canonicorū sancti sepulchri instituere vel destituere aliqua ratione de cętero præsumas. Quod si forte,quod nō credimus,cōtra prohibitionē nostrā attētare præsumpseris, nos tales institutiones, & destitutiones, si quas amodo feceris, auctoritate Apostolica cassamus,& omni robore,& stabilitate carere decernimus.

Idem eidem. *Cap. 5.*

c. 5. e. QVANTO maiori dignitate dante domino præmines,tanto decet amplius,& oportet,te in omnibus eam diligentiam,& grauitatem habere,qua omnia videaris sine nota, & reprehensione peragere,& laudabiliter iniunctæ tibi sollicitudinis officiū dispensare. Audiuimus autem, vnde mirati sumus,sicut mirari merito poteramus,quod in concesſionibus, & confirmationibus omissis canonicis ecclesiæ tuę,consilium clericorum,& laicorum circa te commorantium, qui nō sunt de corpore ipsius ecclesiæ, interdum, immo sępe requiris,& in eisdem concesſionibus,& confirmationibus iuxta eorum consilium,& voluntatem procedis,& in priuilegijs etiam, quod tuam prorsus dedecet honestatem, ad maiorem auctoritatem,& certitudinem, nomina fratrum tuorum, qui absentes fuerint, tanquam si præsentes fuissent, facis subscribi. Quia igitur non decet prudentiam tuam, in negotijs tibi commissæ ecclesiæ consilium fratrum tuorum postponere,cum quib. vnū existere comprobaris; f.t. per A. s. p. m. quatenus in concesſionibus, confirmationibus,& alijs eiusdem ecclesiæ negotijs,fratres tuos requiras,& cum eorum consilio, vel sanioris partis negotia eadem peragas, & pertractes, & quæ statuenda fuerint,statuas,& errata corrigas,& euellenda dissipes,& euelles. Nec absentium fratrum nomina inscribi aliquatenus facias,quia talia monimenta irrita sunt, & falsa, & tu exinde quæstionem falsi poteris non immerito formidare. Nos n. vniuersa priuilegia, in quibus absentium fratrum nomina,ipsis ignorantibus,vel absentibus subscripta sunt, vel amodo describentur, irrita esse decernimus, & nullius firmitatis robur habere censemus.

DE IIS, QVAE FIVNT A MAiori parte capituli. Tit. XI.

Ex concilio Lateranen. *Cap. vn.*

De iis, quę fiūt a ma. p. ca. c. I.

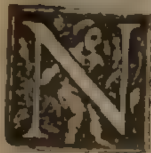
CVM in cunctis ecclesijs, quod pluribus, & sanioribus fratribus visum fuerit, incunctanter debeat obseruari: graue nimis est, & reprehensione dignissimum, quod per quasdam ecclesias pauci quandoq. non tam de ratione, quam de propria voluntate ordinationem multorum impediunt, & ordinationem ecclesiasticam procedere non permittūt. Quo circa præsenti decreto statuimus, vt nisi a paucioribus,& inferiorib. aliquid rationabiliter obiectū fuerit,& ostensum; ap. re. præualeat semper, & suū cōsequatur effectū, quod a maiori, & saniori parte consilij fuerit constitutum. nec cōstitutionem nostram impediat,si forte aliquis ad seruandam ecclesiæ consuetudinem, se iuramento dicit esse astrictum; non n. dicenda sunt iuramenta;

sed

ſed potius periuria, quæ contra eccleſiaſticā vtilitatem,& ſanctorum patrum inſtituta ueniunt. Si quis autem huiuſmodi conſuetudines, quæ nec ratione iuuantur, nec ſacris cōgruunt inſtitutis, iurare præſumpſerit, donec condignam egerit pœnitentiam, a perceptione dominici corporis exiſtat alienus.

DE REB. ECCLESIAE ALIEnandis, vel non alienandis. Tit. xj.

Ex conc. Lugdun. *Cap.* 1.

De reb. eccl. c. 1.
NON liceat Epiſcopo, nec Abbati terram eccleſiæ vertere ad aliam, quamuis ambæ ſint in eius poteſtate. tamen ſi cōmutare voluerint terras eorū cum conſenſu ambarum faciant.

Ex eodem. *Cap.* 2.

c. 2. e. QVI res eccleſiæ petunt a Regibus, & horrendę cupiditatis inpulſu egentium ſubſtantiam rapiūt; irrita habeantur, quæ optinent, & a cōmunione eccleſiæ, cuius facultatem auferri cupiunt, excludantur.

Ex concilio Toletano. *Cap.* 3.

c. 3. e. CONSENSVS totius concilij diffiniunt; vt ſacerdotes, qui aut res ſuas eccleſię relinquunt, aut nil habentes, aliqua tamen prædia, aut familias eccleſijs ſuis conquirūt, liceat illis aliquos de familijs eccleſiæ eiuſdē manumittere, iuxta rei collatæ modū, quem antiqui canones decreuerunt, ita vt cum peculio, & poſteritate ſua, ſi ingenui ſunt, ſub patrocinio eccleſiæ maneant, vtilitates iniunctas ſibi, iuxta quod potuerint, proſequētes.

Ex concilio apud Siluanū. *Cap.* 4.

c. 5. e. NVLLI liceat alienare rem inmobilem eccleſię, ſiue agrum, ſiue ruſticū mancipium, ſiue domum, ſiue ortum; nec creditorib. ſpecialis hypothecæ titulo obligare. Alienationis autem verbum contineat condicionem, donationem, permutationem, & emphyteuſis perpetuum contractum, ſed omnes ſacerdotes ab huiuſmodi alienatione abſtineant, pœnas timentes, quas Leonina conſtitutio minatur.

Ex concilio Toletano. *Cap.* 5.

c. 4. e. EPISCOPI, qui nihil ex proprio ſuo eccleſiæ conferunt, liberos ex familijs eccleſiæ ad condemnationem ſuam facere non præſumant. Impium n. eſt, vt qui res ſuas eccleſiæ Chriſti non contulerit, damnum eccleſię inferat. Tales igitur liberos ſucceſſor Epiſcopus abſq. aliqua oppoſitione ad ius eccleſiæ reuocabit.

Symmachus Papa. *Cap.* 6.

SI quis presbyterorum, diaconorum, ſeu defenſorum alienanti prædium eccleſiæ ſubſcripſerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, ſeruata, quam præmiſimus, in alienatorē vindicta; niſi forte & alienator ſibi, dum repetit, & qui acceperit, celeri reſtitutione proſpexit. quod ſi minorem animæ ſuæ curam quiſquam remedium oblatū forte neglexerit, ſuper ea pœnarū genera, quę ſuperius tenentur adſcripta, cōtra fas, ſi quod præceptum † fuerit documentum, vniuerſis viribus ſuis, quāuis ab initio nullas vires habuerit, efferetur. Sed etiā liceat quibuſcumq. eccleſiaſticis perſonis vocem cōtradictionis offerre, & eccleſiaſtica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus poſſint alienata repoſcere. Huius autem cōſtituti legem in Apoſtolica tantum volumus ſede ſeruari, vniuerſis eccleſijs per prouincias, quæ propoſito religionis conuenire rectores earum viderint, more ſeruato. c. 6 e. † al. cōceptū.

Alexander iij. Wigor. Epiſcopo. *Cap.* 7.

AD aures & infra. Illas vero terras, quæ de ſiluis extirpatæ ſunt, arabiles factæ, eis hereditario iure ſub annuo cenſu poteris cōcedere tenendas, a quibus ipſas, ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit fuiſſe extirpatas, niſi forte alijs poſſent ad maiorem tuæ eccleſiæ vtilitatem, cum eodem onere, & labore conſerri. c. 7. e.

Idem. *Cap.* 8.

DE poſſeſſionibus autem laicis ſub modico cenſu conceſſis, nouerit tua fraternitas; quod ſi eccleſia tua læſa eſt, & manifeſte appareat detrimentum, cum Epiſcopo deteriorem ipſius eccleſiæ condicionem facere non licuerit, & eccleſia iure minorum ſemper debeat illæſa ſeruari, quæ in damnum ipſius data conſtiterit, ad ius ipſius conuenit, proprietatemque redire. prouidendum eſt tamen, ne ſi forte colonus poſſeſſiones illas expenſis, ac labore ſuo reddiderit meliores, ſumptib. quos bono animo fecit, debeat defraudari. Non ponitur. Poſt cō. Lat. par. 19. c. 7.

DE PRECARIIS. Tit. xij.

Ex concilio apud Beluacum. *Cap.* 1.

PRECARIAE de quinquennio in quinquēnū ſecundū antiquam conſuetudinem, & auctoritatem renouentur. De prec. c. 1.

Ex concilio Carthaginenſi. *Cap.* 2.

DE precarijs quoq. quæ a rectoribus eccleſiarum irrationabiliter fiebāt, & ſe, ſuoſq. ſucceſſores pœna graui obligabant, vt facta ipſorū nequiuiſſent abſoluere, præcipimus; c. 2. e.

vt nemo successor in antecessoris sui pœnam sit obligatus, sed suę prudentię sit cõcessum, vt si antecessor eius res ecclesiæ irrationabiliter distribuerit, ab eo ad ius eiusdem ecclesiæ reuocentur.

COMMODATI. Tit. xiij.

In exodo. Cap. 1.

Non ponitur.

SI quis commodauerit proximo suo bouem, asinum, & ouem, & omne iumentum ad custodiam; & mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit; iusiurandum erit in medio, quod nõ extenderit manum ad rem proximi sui; suscipietq. dominus iuramentum, & ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino; si comestũ a bestia, deferat ad eum, quod occisum est, & nõ restituet. qui a proximo suo quidquã postulauerit horum mutuũ, & debilitatum, aut mortuum fuerit domino non præsente, reddere compelletur, quod si in præsentia fuerit dominus, non restituet, maxime si conductũ fuerit pro mercede operis sui.

In exodo. Cap. 2.

Non ponitur.

SI quis commodauerit amico suo pecuniã, aut vas in custodiam; & ab eo, qui susceperat, furto ablata fuerint: si inuenitur fur, duplum reddet, si latet, dominus domus applicabitur ad Deos, & iurabit, quod non extenderit manum suam in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, tam in boue, quam in asino, & oue, ac vestimento, & quidquid damni inferri potest, ad Deos vtriusq; causa perueniet, & si illi iudicauerint, † duplum restituet proximo suo.

† al. vindicauerint. al. indic.

DEPOSITI. Tit. xiiij.

Greg. Sereno Episcopo Anconitano. Cap. 1.

Non ponitur.

VIR Reuerentissimus Passius Episcopus indicauit nobis argentum a decessore ecclesiæ tuæ Fabiano apud Serenũ diaconũ tuum pro tẽporis qualitate esse depositum; cuius parte restituta partem aliquam apud eum asserit remanere, & restituere quadã excusatione differre. proindetẽ hortamur, vt eum admoneas, quatenus, quod accepit, sine cũctatione restituat; aut si qua excusatione excusare se confidit, inter eum, & actores Firmanę ecclesię cognoscere debeas, & finire; ne ipse diaconus pati præiudicium, nec præfata ecclesia iniuste damnum valeat sustinere.

Alexander iij. Lugdun. Episcopo. Cap. 2.

De deposito. c. 1.

GRAVIS illa, & odibilis querimonia, quę vsque ad nos super deposito tuo, tibi hactenus denegato peruenit, duplici nos anxietate præstringit, eo quod tibi in hoc, & deesse non possumus, & adesse, prout velles, efficaciter nõ valemus. Cum n. nõ constet nobis pecuniam tuam, quam ille vir Bellial impia, & detestabili surreptione furatus est, in vtilitates ecclesiæ conuersam, non debemus de iure, nec possumus contra canones † eiusdem ecclesię præcise intemptata eiusionis instantiam, vt tibi eandem reddant, personę, vt dicunt, non ecclesiæ cõmendatam. Quo circa discretioni tuæ consulimus, & in æternæ caritatis diligẽtia suademus, vt in raptorem illum, & furem, tuam interim dirigas actionem, eo quod, vt audiuimus, loculos habet, & ea, quæ tibi sunt subrepta, portauit. nam & nos ipsi venerabilib. fratrib. nostris Senonẽ. Archiepisc. A.S.L. & Parisiensi Episcopo dedimus in mandatis, vt iniquũ sub duris quæstionibus ad rationem ponant, & etiam si oportuerit, vinculis macerent alligatum, & afligãt, vt cogatur bene ligatus reddere, quod male dissolutus ausus est asportare. Ceterum circa ecclesiam illam affectum te habere volumus, vt nil ab ea requiras indebitum, si autem cum eis amicabiliter poteris, redditũum perceptione pacisci, noueris id nobis acceptũ.

† canones, q. Gregorio.

DE EMPTIONE, ET VENDITIONE. Tit. xv.

In Leuitico. Cap. 1.

Non ponitur.

SI attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus eius post redimere, quod ille vendiderat, si autẽ non habuerit proximum, & ipse pretium ad redimendum poterit inuenire, conputabuntur fructus ex eo tempore, quo vendidit, & quod reliquum est, reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam.

Ex concilio apud Alumnas. Cap. 2.

De emp. & vẽd. c. 1.

PLACVIT, vt presbyteri suas plebes admoneant, vt ipsi hospitales sint, & nihil carius vendant transeuntibus, nisi quantum in mercato vẽdere possint, quod si carius vẽdere voluerint, ad presbyterum transeuntes hoc referant, vt illius iussu cum humanitate eis vendant.

Ex concilio Magone. Cap. 3.

c. 2. e.

VT mẽsuræ, & pondera iusta fiant, sicut in diuinis legibus censitum † est, & in capitulari domini * continetur, & ille sacer cõuentus statuit sic, omnib. nobis obseruare placet, & si

† sancitum.
* Karoli deest.

& si quis iustas mensuras, & iusta pondera lucri causa mutare præsumpsent, xx. dies in pane & aqua pœniteat.

Alexander iij. Atrebaten. Episcopo. Cap. 4.

c.1.e. CVM dilecti filij nostri Beluacenses canonici contra religiosos viros Abbatem, & fratres Caroli loci proponerent, quod siluã, quę nigra vallis dicitur, a quibusdam eorum ignorante capitulo x. libris, xl. marchas tunc valentẽ cõparasset, post multas cõmisiones, tãdem causam ipsam venerabili fratri nostro Moriensi Episcopo, & dilecto filio Decano Remensi sub certa forma cõmisimus terminandam; adicientes in litteris, quod si vterq. eiusdem causę cognitioni interesse nequiret, alter adhibitis sibi viris prudentib. & honestis in eodem negotio procedere non differret. Cum itaq. Decanus partes ad suam propter hoc præsentiam conuocasset; Abbas, & monachi non ad agẽdum, vel respondendũ, sed ad quærendum dilationes, nuntios destinarunt, asserentes, quod ad nos miserant, & ad audientiam nostram appellarunt. Verum quia in litteris appellatio remota fuerat, Decanus in illius causæ cognitione processit, & cum ei per testes canonicorum Beluaceñ. constitisset, quod prædicti fratres siluam minus dimidia iusti pretij conparassent, venditionem non tenere, & siluam ipsam Beluacensi adiudicauit ecclesiæ, & canonicos in possessionem induxit. Nũtijs igitur vtriusq. partis in nostra propter hoc pręsentia constitutis, dum ex parte canonicorum instanter, & sollicite sententia peteretur auctoritate Apostolica confirmari, habita deliberatione cum fratribus nostris, & alijs sapientibus viris, qui legibus iurati iudicant, eandem sentẽtiam iuri contrariam intelleximus, quia in arbitrio emptoris est, si velit, supplere, aut vẽditionem rescindere, cum res minus dimidia iusti pretij comparatur. Ea propter sententiã de communi consilio fratrum, & prædictorum sapientium irritantes, possessionem monachis iudicauimus esse reddendã, salua omni quæstione super deceptione pretij, vel cõsensu capituli in venditione non habito, & alia * rationabili, quam canonici contra monachos duxerint proponendam. * vers. Greg. 9

DE RER. PERMVTATIONE. tit. xvj.

Ex concilio apud Siluañ.

De rer. perm. c.1. SI princeps voluerit rem immobilem sanctis locis præstare, & accipere ab eo aliam immobilem rẽ, & eo modo permutationem cõtrahere: liceat ei hoc facere diuina pragmatica sanctione ab eo promulgata.

Ex concilio Beluaceñ. Cap. 2.

VT conmutationes rerum ecclesiasticarum caueantur, & subtilissime inspiciantur, si aliquo modo fieri debent. quæ autem inconsulte factæ sunt, iuxta decretum canonũ Hilarij Papæ, quas illicite decessor Episcopus admiserit, vel ab alijs illicite commissæ sunt, ab eo, qui successor est, emendentur. c.1.e.

Ex concilio apud Sinacum. * *Cap.* 3.

MANCIPIA ecclesiastica cõmutari, nisi ad libertatem, non possunt, videlicet vt mancipia, quæ pro ecclesiastico homine dabuntur, in ecclesiæ seruitute permaneant, & ecclesiasticus homo, qui conmutatur, perpetua libertate fruatur. quod.n. semel domino consecratum est, ad humanos vsus iam transferri non potest. c.3 et

Ex eodem. Cap. 4.

INIVSTVM videtur, & impium; vt mãcipia, quæ fideles viri, seu feminę pro remedio animæ suę Deo, & sanctis eius consecrarunt, cuiuscumq. muneris mancipio, vel conmutationis cõmercio, iterum sæcularium in seruitutem redigantur. cum canonica auctoritas seruos fugitiuos tantummodo distrahi permittat. & ideo rectores ecclesiarum summopere caueant, ne vnius eleemosyna alterius peccatum fiat, & est absurdum, vt ecclesiastica dignitate seruus discedens humanæ sit obnoxius seruituti. c.4.e.

DE PIGNORIBVS. Tit. xvij.

Ex concilio Remensi. Cap. 1.

NVLLVS presbyter præsumat calicem, vel patenã, vel pallium altaris, vel vestimentum sacerdotale, aut librum ecclesiasticum tabernario, vel negotiatori, aut cuilibet laico, vel feminę in vadiũ dare, nisi iustissima necessitate vrgẽte; sicut Stephanus Papa, & martyr sanctum Hilarium in suis decretalibus docuit. De pign. c.1.

Gregorius Sacratio defensori. Cap. 2.

LATOR præsentiũ &c. & infra. Quoniam & lex habet, vt homo liber pro debito non teneatur, si res defuerint, quæ possunt (ei de † debito addici. c.2.e. † al. eidem.

Alexander iij. Exoñ. Episcopo. Cap. 3.

EX præsentium latoris insinuatione accepimus, quod Alex. quondã sacerdos de Osecolon calicem argenteum, & medietatẽ vnius breuiarij eiusdem ecclesiæ pro sua necessitate pignori obligauit; & ea morte pręuẽtus c.3.e.

minime recollegit. Vnde quoniam indignũ est, vt eidem ecclesiæ res suæ, & præsertim quæ sacris mysterijs deputatæ sunt, taliter debeant deperire: f. t. per A. s. p̃. m. qua. si verum est, quod asserit, filium eius Walterium, qui ex successione ipsius patrimonij ius dicitur optinere, moneas diligenter, & cõpellas, vt res ipsas pignoratas recolligat, & eas ecclesiæ restituat. quod si facere noluerit, eum vinculo anathematis non differas coërcere.

DE FIDEIVSSORIBVS. Tit. xviij.

Hieronymus in parabolis. Cap. 1.

Non ponitur. FILI mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti animã tuã apud extraneum, illaqueatus es verbis oris tui, & captus proprijs sermonibus. Littera patet, quia suadet ei, qui spoponderit proximo suo, vt eũ sollicitus admoneat, quaten⁹ reddita pecunia, quã debet creditori, ipsum, & se liberet.

Salomon in parabolis. Cap. 2.

Non ponitur. TOLLE vestimentum eius, qui fideiussor extiterit alieni, & pro extraneis aufer ab eo pignus, & infra. Noli esse cum eis, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerũt pro debitis. Si enim nõ habes, vnde restituas, quid causę est, nisi vt tollat operimentum de cubili tuo?

Ex concilio Carthaginen̄. Cap. 3.

De fideius. c. 1. CLERICVS fideiussionibus inseruiens abiciatur.

Lucius iij. Helien̄. Episcopo, & Archidiacono NorWicen̄. Cap. 4.

c. 2. e. PERVENIT ad nos ex transmissa nobis conquestione R. clerici de S. Albano, quod cum ipse pro Helia, & Philippo clericis Lundon̄. ad eorum instantiam pro altero Helia videlicet in vj. & pro altero in vij. marchis argẽti mercatoribus Bon. fideiussit eis, sicut vnus fide, & alter iuramento promiserant; præscriptam pecuniam non soluentib. coactus est creditoribus pro ipsis pecuniam, sicut inter eos cõuenerat, exhibere. † Ne igitur supradictus R. dispẽdium patiatur, vnde videtur prœmium meruisse, vener. f. nostro Bonon̄. Episcopo dedimus in mandatis, vt super debitis illis instrumẽta, quæ sunt apud creditores, inspiciat, & eorum rescripta suo sigillo signata vobis mittere non postponat. Mandamus itaq. discretioni vestræ, atque p̃. quã. si ex confessione prædictorum clericorũ, vel alias legitime vobis rem ita se habere constiterit, prædictos clericos moneatis, vt procuratori memorati R. pecuniam, quam pro eis soluit, dil. & ap. ces. restituant, ipsumq. seruent indemnẽ. Si vero ad vestram cõmonitionem non egerint, vos auctoritate Apostolica freti, de eorum redditib. præscripta debita faciatis ap. remota in in. † solui, & damna, quæ idem R. propter hoc pertulerit, resarciri, aut procuratori eius prædictos redditus assignetis, tamdiu sine molestia detinendos, donec ipsa damna resarcita fuerint, & debita sine deminutione soluta. præfatos vero clericos, si religionem fidei, & iuramẽti sui eos violasse constiterit, sub. ap. ob. ab officio, & beneficio suspẽdatis. Ceterum, quia nouis morbis noua conueniũt antidota præparari: volumus, & mãdamus, vt ad veritatẽ eliciendam ap. re. præstari faciatis ab vtraq. parte calumniæ iuramentum.

† ap. solui. / † integro rato forte.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. Cap. 5.

CONSTITVTVS in præsentia nostra dilectus filius noster magister Stephan⁹, sua nobis assertione monstrauit, quod pro magistro P. Blesensi cãcellario tuo tempore Lateranen̄. concilij ad preces ipsius in xv. marchas sterlingorum legalium, & communium intercessit, quas quoniam vsq. modo debitor non persoluit, iste plurimas asserit a creditoribus molestias pertulisse, & antiquũ debitum plurimum augmentari. Vnde quia pro nostro volumus officio prouidere, ne qui gratiam meruit, pœnam sustineat: f. t. p. A. s. p̃. m. qua. si legitime de huiusmodi tibi assertione constiterit, præfatum P. vt eum a præscripta intercessione sine dilatione prorsus absoluas omni gratia, & timore postposito, nullius ap. ob. ecclesiastica districtione cõpellas. Quia vero diuersa experimenta morbor. varia nos compellunt remedia inuenire, præsentium significatione iniungimus, vt si præfatus P. debitum, vel accessiones forte negauerit, cõsuetudine, quæ legi contraria est, nõ obstante, iuramentum calumniæ subire cogatur. Præterea quia difficile foret intercessori testes in Angliam ducere; iudicib. Bon. satisdatione idonea a P. accepta, quod ad testes audiendos vadat, vel mittat, infra terminum cõpetentẽ, litteris tuis significes, vt eos vice tua recipiant, examinent, & interrogent diligenter; & depositiones eorum transmittant inclusas; & significent, quanta fides testib. vel instrumentis possit haberi. Ceterum si iã dictus P. citatus præsentiam tuam adire, vel iudicio stare cõtempsit: cũ infra triginta dies post harũ susceptionem reddas beneficio alienum, & redditus eius in debitorũ solutionem conuertas,

conuertas, quousque fuerit debitoribus satis factum.

DE SOLVTIONIBVS. Tit. xix.

† Mo ren. *Alexander iij. Decano, & capitulo Monen. † c. 1.*

Greg. 9 De solu. c. 1. AD hoc in Apostolicæ &c. & infra. Sicut filius debita patris, ita prælatus sui prędecessoris pro ecclesiæ necessitate certa persoluere tenetur.

DE DONATIONIBVS. Tit. xx.

Gregorius Asclepiodoto Patricio Gallorum. c. 1.

De don. c. 1. PRVDENTES &c. & infra. Hanc sibi quodammodo nobilitas legem ponit, vt debere se, quod spōte tribuit, ęstimet; & nisi in beneficijs suis creuerit, nil præstitisse putet, & apud nobilium mentes semiplenum bonum videtur, quod sine adiectione relinquitur.

Alexander iij. Episcopo Papiensi. Cap. 2.

c. 2. e. FRATERNITATEM tuam crēdimus non latere, quod cum Episcopus, & quilibet pręlatus alius ecclesiasticus ecclesiasticarum rerum sit procurator, nō dominus; condicionem ecclesiæ meliorare potest, facere vero deteriorem non debet; accepimus autem, quod bonæ memoriæ P. prædecessor tuus graues donationes, & onerosas ecclesiæ in rebus Episcopatus ad quorundam instantiam fecit, in detrimentum ecclesiæ canonicis suis catholicis * incōsultis. Vnde quoniā donationes huiusmodi de iure nō tenent: f. t. auctoritate Ap. indulgemus, vt donationes huiusmodi, tam a clericis, quam a laicis tibi liceat legitime reuocare.

Idem. Cap. 3.

c. 3. e. CETERVM, si Abbatem tuæ diœcesis donationem cum priore, & quibusdam de conuentu suo, vel solum Abbatem facere contigerit; & pars conuentus postea reclamauerit, dat ę rei quantitas, & illius terræ consuetudo; quæ tamen sacris canonibus non manifeste obuiet, est diligentius attendenda; & secundum hoc donum ratum, vel irritum iudicandum. Verum si alicui ecclesiæ possessio quęlibet interposita condicione donetur, nō potest a donatore postea reuocari, nisi forte tali sit condicione collata, quod ea cessante possessio reuocari debeat.

DE PECVLIO CLERICOR. Tit. xxj.

Ex concilio Lateranē. Cap. 1.

De pec. cle. c. 1. INVESTIGANDVM est, si nil patrimonij habēs presbyter, quādo prouectus est ad ecclesiasticū ordinem, & postea emerit prędia cuius iuris sint, quoniam ecclesiæ, ad quam nil habens promotus est, esse debet, iuxta canonicam auctoritatem.

Ex concilio Arausico. Cap. 2.

PRESBYTER cum diœcesim tenet, de ijs, quæ superemerit, ad ecclesiæ nomen scripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, ecclesiæ ordinatione discedat. c. 2. e. 1.

Ex epistola Pij Papæ. Cap. 3.

VT vnusquisq. presbyter res, quas post dies consecrationis acquisierit, propriæ ecclesiæ relinquat. c. 3. e.

Ex dictis Augustini. Cap. 4.

EGO, qui in primis concessi clericis habere proprium, nūc dico: quisquis clericus inuentus fuerit habēs proprium, non illi permitto, vt inde faciat testamētum, sed delebo eum de tabula clericorum. Non ponitur.

Ex concilio Toletano. Cap. 5.

CETERVM presbyteri si post ordinationem suam aliquid acquisierint, illud obseruandum est, quod in canonibus de consecratis, & nil habentibus constitutum est. Non ponitur.

Ex concilio Remensi. Cap. 6.

INQVIRENDVM est, si aliquis presbyterorum de redditibus ecclesiæ, vel oblationibus, ac votis fidelium, alieno nomine res conparauerit, & ibi structuras fecerit, vel quæ ad ecclesiam pertinent, ibidem collocauerit; quia sicut nec suo, ita nec alieno nomine, presbyter fenus exercere debet, multo minus fraudem facere de facultatibus ecclesiasticis: quoniam hoc sacrilegium est, & par crimen Iudæ furis, qui sacras oblationes asportabat, & furabatur. c. 4. e.

Ex concilio Toletano. Cap. 7.

SI quis sane clericorum agellα, vel vineolas in terra ecclesię sibi fecisse probabitur sustentādæ vitæ causa; vsq. ad diem obitus sui possideat. Verum post suum de hac luce decessum, iuxta priorū canonum institutiones, ius suum ecclesiæ restituat, nec testamentario, aut successorio iure cuiquam heredū, pro heredumue relinquat, nisi forsitan cui Episcopus (seruitijs, ac prætestatione † ecclesiæ largiri voluerit. c. 5. e. † pro seruitijs, ac prestatiōe.

DE TESTAMENTIS, ET VLTImis voluntatibus. Tit. xxij.

Gregorius in registro. Cap. 1.

Greg. 9 Non ponitur. TESTAMENTVM Baucadi quondam xenodochi, nunc vero Foren. Episcopi in ea, qua cōdītū est, volumus firmitate persistere.

Idem Anthemio subdiacono. Cap. 2.

De test. c. 1. QVORVNDAM ad nos relatione peruenit; quod Inportunus Ateianæ ciuitatis Episcopus, dum de hac luce migraret, condito testamento in octo vncijs totius substantiæ suæ nurum suam instituit heredem, ecclesiam suam in residuis quattuor: hortamur ergo experientiam tuam, vt sollicita inquisitione discutias, & quidquid ecclesiæ ipsius esse patuerit, a qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum, quod eũ ante Episcopatus ordinem propriũ habuisse constiterit. Quidquid vero, vel ante † ecclesiæ ipsius esse cognoueris, vel in Episcopatus ordine prædictũ Episcopũ acquisiuisse, in eiusdem ecclesiæ dominio conseruetur.

† al. add. Vel post

Gregorius. *Cap. 3.*

c. 2. QVIA ingredientibus, &c. & infra. Gabiniana Abbatissa questa est Syricam monasterij sui Abbatissam, postquã suscepit officiũ regendi, condito testamento legata quibusdam reliquisse, dicens eam vsq. in diẽ obitus sui monasticam vestem non induisse, sed in vestib. quib. vtuntur loci illius presbyteri permansisse, sicut & illa, quę ante ipsam fuerat Abbatissa, & hoc pęne ex consuetudine licuisse. & infra. Necessarium ergo visum est, tam cum consiliarijs nostris, quam cum alijs huius ciuitatis doctis viris, si quid esset de lege, tractaret, qui tractantes dixerũt, postquã Abbatissa ab Episcopo ordinata est, & monasterio per annos plurimos vsq. ad obitum pręfuit, vestis qualitatem ad culpã forte Episcopi pertinere, qui eam sic esse permisit, nõ tamen potuisse monasterio præiudicium irrogare, sed res ipsius eidẽ loco ex eo, quo illic ingressa Abbatissa constituta est, de iure cõpetere, & ideo si litigium oritur inter monasteriũ, & xenodochium, cui reliquit, pręcipimus, vt quod legalis suaserit ordo, diffiniatur.

Ex concilio Lateranẽ. *Cap. 4.*

c. 7. c. CVM in officijs caritatis primo loco illi teneamur obnoxij, a quibus beneficium nos cognouim' recepisse; ecõtra quidam clerici, cum ab ecclesijs suis multa beneficia perceperint: bona tamen per ecclesiam acquisita, in alios transferre pręsumũt. hoc igitur quia & antiquis canonibus cõstat inhibitum; nos etiam inhibemus. Indemnitati igitur ecclesiarum prouidere volentes, siue intestati decesserint, siue alij cõferre voluerint, penes ecclesias eadem bona præcipimus remanere.

Alexander iij. *pars c. Tua nos.* *Cap. 5.*

c. 8. c. AD hæc præsentibus litteris tibi innotescat, quod clerici de mobilibus, quę per ecclesias sunt adepti, de iure testari non possunt, viuentes tamen, & sui cõpotes, moderate valent aliqua de bonis ipsis, non ratione testamẽti, sed eleemosynę intuitu erogare in ęgritudine constituti.

Idem Vigilensi Episcopo. *Cap. 6.*

QVIA nos tua duxit prudentia consulendos, vtrum clerici de mobilib. vel inmobilibus possint condere testamentum: consult. t. taliter respondemus: quod licet de ijs, quæ paternę successionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, aut amicorum suorum non habito respectu ad ecclesiam peruenerit ad ipsos, libere disponere valeant, de ijs tamẽ, quę consideratione ecclesiæ suæ perceperũt, nullum de iure possunt facere testamentum. c. 9.

Idem Salernitano Archiepiscopo. *pars c.*

Tua nos. & infra. *Cap. 7.*

AD hæc licet consuetudo illa non sit cõsona rationi, secundũ quam clericus si a kal. Mar. vsq. ad kal. Nouembris decesserit, totũ fructum beneficij, quod debet anno illo percipere, secundum suam volũtatem largitur, quia tamen in multis ecclesijs obseruatur, eã satis in Episcopatu tuo poteris tollerare, pręsertim si clericus in decessu suo grauetur onere debitorum. Illud est omnino rationi contrarium, vt vnus clericus in vna ecclesia, vel in diuersis ecclesijs Archid. & decanatũ optineat, cum singula officia in ecclesijs assiduitatem exigant personarum. De preb. c. 14.

Idem Carnoteñ. Episcopo. *Cap. 8.*

ADMONET nos cura suscepti regiminis, & auctoritas Pontificalis inducit, vt pro statu ecclesiarum simus solliciti, & earũ profectib. & incremento, integro studio intendamus. Qua propter f. t. p A. s. p̃. m. quatenus auctoritate nostra, & tua statuas, & ordines; vt ecclesiasticę personę tui Episcopat' de ijs, quæ sibi de earum bonis proueniunt, aut ratione ipsarum accesserint, nullum audeant condere testamentũ, sed bona ipsis ecclesijs, prout iustum est, & canonicum cedãt. Si n. aliquæ de personis ipsis intestatę decesserint, bona, quæ ipsis pro ecclesijs aut ratione ipsarum accesserũt, nihilominus ecclesijs eisdẽ cedere decernas. Sane de bonis illis, quę iure patrimonij, aut aliunde fauore personæ acquisita sunt, testandi liberam habeãt facultatẽ, nihilominus etiã ex parte nostra, & tua vniuersis ecclesiasticis p̃sonis tui Episcopat' sub districtione prohibeas, ne ecclesias tuæ dioecesis, ad ordinationẽ tuã pertinẽtes, absq. tuo assensu intrare audeant, aut detinere, aut te inconsulto dimittere. Quod si quis contra prohibitionem De reg. c. 14.

prohibitionẽ tuã venire præsumpserit, in eũ auctoritate nostra, & tua fretus canonicam exerceas vltionem.

Idem Vbaldo Ostiensi Episcopo, & Archiepiscο. & canonicis Velletra. *Cap. 9.*

De test. c. 10. CVM esses frater Episcope in nostra præsentia constitutus, diligenti nobis narratione proposuisti, talem in tuo Episcopatu consuetudinẽ inoleuisse, quod testamenta, quæ fiũt in vltima volũtate ab ijs, qui potestatem habent super alios, penitus rescindũtur, nisi cũ subscriptione vij. aut v. testium fiãt, secundũ quod humanæ leges decernunt. Quia vero a diuina lege, & sanctorum patrum statutis, & a generali ecclesiç consuetudine id esse nosci tur alienum; cum scriptum sit in ore duorũ vel triũ testium stet omne verbum, prçscriptam consuetudinem penitus inprobamus; & testamenta, quæ parochiani vestri, coram presbytero suo, & trib. vel duobus alijs idoneis personis in extrema volũtate de cetero fecerint, firma decernimus permanere, & robur optinere perpetuæ firmitatis; sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis præsumptione qualibet, huiusmodi audeat rescindere testamẽta. *Idẽ iudicib. Velletr. c. 10*

Si.ẽ. RELATVM est aurib. nostris, quod cum ad vestræ discussionis examẽ aliqua super testamentis relictis ecclesiæ causa deduci tur, vos secundum humanã, & non secundũ diuinam legem in ea vultis procedere, & nisi vij. aut v. idonei testes producti fuerint, omnino postpositis exinde iudicare. Vnde quia huiusmodi causa de iudicijs ecclesiç nõ secũdum leges, sed secundum canones debet tractari, & his diuina scriptura testante duo, aut tres idonei testes sufficiunt; d. u. p A. s. p̃. m. qua. cum aliqua causa super testamẽtis ecclesiæ relictis ad vestrũ fuerit examen deducta, ea non secundũ leges, sed secundũ decretorũ statuta tractetis, & tribus aut duob. legitimis testibus, quoniam scriptum est in ore d. vel. t. tes. s. omne verbum.

Ex concilio Magõceñ. *Cap. 11.*

c. 4. SI heredes iussa testatoris non adimpleuerint, ab Episcopo loci illius omnis res, quç his relicta est, canonice interdicatur, cum fructib. & ceteris emolumẽtis, vt vota defuncti inpleantur. *Gregorius.* *Cap. 12.*

c. 3. e. tal. Ess NOS † quidem &c. & infra. Peruenit ad nos Stephanũ de hac luce migrantẽ eulogio supremæ voluntatis monasteriũ præcepisse fũdari, cui⁹ desideriũ Theodosia religiosa femina ab eius dilatione protrahitur. Quãobrẽ te hortamur, vt prædictã feminã cõmoneas, quatenus infra annũ monasteriũ, quod iussũ est, debeat ordinare, & cũcta secundũ volũtatẽ defũcti sine altercatione cõstruere. quod si infra prędictũ tẽpus, siue in loco, quo cõstitutũ fuerat, seu certe si ibi non potest, & alibi placet ordinari, tecũ implere neglexerit; tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipsi venerabili sine minutione aliqua socientur. sic n. secundũ pijssimas leges dilatas defunctorũ pias volũtates Ep̃ali supplere studio decẽs est.

Idem Petro subdiacono Siciliæ. *Cap. 13.*

IVDICARE &c. & infra. Cognoui autẽ Romano referẽte, quia moriens vxor redẽpti vnã conchã argenteã nudis verbis iussit venumdari, & libertis suis dari. Scutellam quoq. argenteã monasterio cuidã reliquit, in quib. vtrisq. voluntatẽ eius per omnia volumus impleri. *Idem Dono Episcopo. c. 14.* c. 4. e.

FILIVS noster Faustinus cõquestus est nobis, quod Pel. quondã pater suus aliqua ecclesiç vestrç sepulturæ suæ gratia iuris alieni reliquerit, & quidẽ leges sæculi hoc habent; vt heres ad soluẽdum cogatur, si auctor eius aliena legauerit, sed quia fraternitas vr̃a lege Dei, non autẽ lege viuit sæculi; valde mihi iniustũ videtur, vt calix electrinus, & puer, qui cuiusdam ecclesiæ esse perhibetur, a te teneatur. cũ. n. vir reuerẽtissimus Palũbus Archid. ita fuisse testatus est, vos eius fidei credere, & restituere omnia aliena debuistis. c. 5. e. n.

DE SVCCESSIONIB. ab intestato. T. 25.

Ex concilio apud Altheum habito. *Cap. 1.*

ET hoc ibidẽ inuentũ est de Episcopis, presbyteris, & clericis, si hereditatem a Dño Rege, vel ab alio Principe, vel amico suo, seu per hereditariã sortẽ sibi deuenerint, acquisierint, donare eis liceat hanc, cui voluerint, dum viuunt, pro remedio animæ suæ ad ecclesiam quãcumq. elegerint, vel cõsanguineis suis, vel amicis. sin autẽ antea obierint, quã firmiter perfecerint, altari, cui seruiunt, omnia perpetuo sanctificentur, & in ius tradantur. De succ. ab int. c. 1.

Ex concilio Triburieñ. *Cap. 2.*

CONCILIO allatum est, quod quidam laici improbe agant contra presbyteros suos; ita vt de moriẽtiũ presbyterorũ substãtia partẽ sibi vindicẽt, sicuti de proprijs seruis. Interdicimus itaq. canonica auctoritate, ne hoc vlterius fiat, sed sicut liberi facti sunt ad suscipiẽdũ gradũ, & agẽdũ diuinũ officiũ; ita nil ab eis exigatur, præter diuinũ officiũ. c. 1. e.

De peculio vero sacerdotum nihil sibi vsurpet, sed totum in quattuor diuidatur partes, vna Episcopo, altera altari, tertia pauperib. quarta parentibus, & si non sunt idonei parentes, Episcopus eam recipiat, & in vsum ecclesiæ diligenter distribuat, & si quis contra hoc facere præsumpserit, anathematizetur.

Gregorius Maximiano Episcopo. Cap. 3.

Non ponitur. EVPOLVS præsentium portitor Eusenum Agrigentinæ ciuitatis Episcopũ, suũ fuisse asserit genitorem, quem quoniam intestatum asserit esse defunctum, ideo iã dicti Episcopi patris sui se promisit substantiã adipisci: proinde de rebus paternis, quas ante Episcopatum noscitur habuisse iam dictus Episcopus; si eas in iure ecclesiæ suę quolibet modo non transtulit, ei, quantum portionis eius legaliter sit competẽs, vt satisfieri possit, fraternitati tuæ immineat.

Idem Sergio defensori. Cap. 4.

Non ponitur. QVIA* Pantaleon notarius ecclesiasticis sit vtilitatib. occupatus, nouisti, & ideo quoniam Ioannes auũculus Megalis socrus ipsius nullo alio proximiore obiisse intestatus, & sine filijs memoratur; ne per absentiã generi sui illa damnũ possit incurrere; quia si ita est, lex prædictam mulierem ad intestati auunculi vocat successionẽ; tibi præcipimus, vt quascumq. res ille, qui defunctus est, reliquit sub breui, quousq. Pantaleon prędictus veniat, debes facere, & infra etiã † prędictus Ioannes sacra vasa habuisse dicitur, & ea inquire; nobisque quidquid inuentum fuerit indica.

† *&c. forte.*

DE SEPVLTVRIS. Tit. xxiiij.

Gregorius Anglorum Episcopo. Cap. 1.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 43. c. 4. MONACHI corpora tã viuorum, quam mortuorum deferre ad ecclesiam suam nequaquã audeant, nisi assensu, & petitione ecclesiæ, quę eis, dum viuerent, consuluit, & cõsulendo seruiuit, ac ministrauit. quod si fecerint, vt inuasores sanctæ ecclesię sub districti anathematis interpositione, quousq. satisfaciant ecclesię, fieri pręcipimus. Omni itaq. semota fraternitatis occasione, simili modo vnaquæq. ecclesia totius ordinis; aliam quã libet inuadere pertimescat. Si autem; eodem anathematis vinculo, sciat se a nobis procul dubio subigi.

Paschalis Papa ij. Cap. 2.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 44. c. 1. VOLVMVS, & iuxta canonũ statuta, probabile nobis videtur, vt sicut morienti conceditur iudicium rerum suarum facere, cuicũq. loco sibi placuerit, sic nimirũ iustũ est, sui corporis habere licentiã, illud iudicandi in quocumque loco voluntas eius extiterit, siue in monasterijs, siue in alijs religiosis locis.

Leo iij. Cap. 3.

De sepul. c. NOS instituta maiorum patrum considerantes, illorũ decreta firmando statuimus; quod sanctissimum est, vnumquẽq. videlicet in maiorum sepulchris iacere, vt patriarcharũ exitus docet, nulli tamen denegamus propriam eligere sepulturam, & alienam. Dominus. n. & magister alienã elegit, vt propriã, qui sine peccato erat, sed quia dignus est operarius mercede sua, tertiam partem sui iudicij illi ecclesiæ censemus iure dari, in qua cęlesti pabulo a principio sui exordij cotidie refectus cognoscitur; vt iuxta Apostolũ sint socij consolationum, qui † fuerunt etiã passionum, & sic demum vbicumq. libitum fuerit, eundi habeat licentiam; aliter ne fiat, auctoritate D. N. I. Christi, qui per prophetam locutus est, dicens, ne trãsgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, & Apostolorum P. & P. omniumq. sanctorum sub vinculo anathematis prohibemus, detestamur, & cõtradicimus, quia nec nostrum est, nec alicui vnquam sacerdoti, nec fideli laico licuit; qualicumq. ratione, sine manifesta delicti culpa in talibus inferre pręiudicium.

† *al. fiens.*

Leo Papa omnibus fidelibus per Dardaniam cõstitutis. Cap. 4.

c. 2. RELATVM est auribus nostris esse quosdam peruerse agentes, qui subuertere nituntur, atq. diuidere conantur ecclesię vnitatem, videlicet Abbates, monachos, qui nõ studio caritatis, sed zelo rapacitatis inuigilãt, atque seducere conantur sæculares, quos illaqueare possunt; vt res suas, atq. possessiones, siue in morte, siue in vita, monasterijs suis tradant, & ecclesijs, quibus subiectę esse videntur, & a quib. baptismum, pœnitentiam, eucharistiam, nec non pabulum vitę, cum lacte carnis acceperint, vel accipiũt, nihil de bonis relinquunt. Hunc deniq. fomitem discordiæ nos animaduertẽdo, modis omnib. inhibere volumus; & ne amplius fiant, omnino prohibemus, considerantes non esse bonum, si illi qui olim socij fuerãt passionis, secundũ Apostolum, fint immunes a societate consolationum. Et quia dignus est operarius mercede sua, ideo pręcipimus, atq. mandamus, vt quicumq. amodo monasterio conuerti voluerit, siue in morte, siue in vita, omnium rer. & possessionum, quas pro salute animæ suæ decreuit,

decreuit, medietatem ecclesię, cui ipse digno scitur pertinere, relinquat; & sic in monasterio, prout libitum fuerit, eundi, cōuertendiq. habeat licentiam. Quicumque autem huius edicti violator extiterit gladio anathematis subiaceat.

Innocentius secundus Lanuensi Episcopo. Cap. 5.

c.3.e. FRATERNITATEM tuam ignorare non credimus mortuorum sepulturas, & cœmeteria apud illas ecclesias, & monasteria ex antiquo esse disposita, in quib. religiosorum fratrum conuentus sunt constituti, & orationes, atq. missarum sollemnia, tam pro viuis, quam pro defunctis frequentius celebrantur; vnde ipsorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui apud huiusmodi ecclesias sepeliri desiderant, minime contradicendum est. qui vero relictis antiquis ecclesijs, & patrum, aliorumq. parentū suorum sepulchris, contra consuetudinem patrum veteris testamenti, qui cum patrib. suis sepulti esse leguntur, ad noua, & minus religiosa loca se transferunt; irrationabiliter, & contra antiquam institutionem facere videntur. Vnde si forte P. de Castello contra tam antiquam, & rationabilem consuetudinem aliquid de corpore suo sepeliendo mandasse dicitur, hoc nō pręiudicat rationi, & viribus carere debet. Quocirca per præsentia scripta mandamus, & p. mādando, quatenus corpus ipsius P. dilectis filijs nostris monachis sancti Stephani reddi faciatis, & cum suis fratribus sepeliri.

Alexander iij. Spalen. Episcopo pars c. Continebatur. Cap. 6.

c.4.e. DE ijs, qui in infirmitate, vel sanitate cū bonis suis ad religiosa loca se transtulerunt, nihil tibi, vel ecclesijs, a quibus receperunt salutis pabula, relinquentes; hoc tuæ prudētiæ volumus innotescere, quod si in ægritudine ipsa ad religionem transeunt, dum modo de ægritudine decedant; de bonis ipsis ecclesijs, a quib. assumpti fuerint, canonica debet portio exhiberi. Si vero ad religiosa loca se in sanitate transtulerunt, de ijs, quæ locis ipsis conferent, cogi non possunt aliquid pręscriptis ecclesijs impartiri, quia liberum est eis tunc bona sua non solum religiosis locis, sed etiam quibuslibet personis priuatis conferre.

Lucius iij. Episcopo Floren. pars c. Litteras. c. 7.

c.7.e. DE vxore vero, vtrum, quemadmodum & vir, liberam habere debeat sepulturam, videtur nobis, quod nulla super hoc inter virum, & mulierem sit facienda distinctio, & in vtroque casu isto, æqualem esse credimus facultatem, cum electio ista ad eū potius statum pertineat, in quo mulier soluitur a lege viri. Vtrū autem pater, quo magis voluerit, minores filios valeat sepelire, nō inuenimus a sanctis patribus diffinitum, & propterea terræ consuetudini decernimus relinquendum.

Idem Præposito, & Canonicis Fauentinis. Cap. 8. c.8.e.

CVM super quodam capitulo, quod religionis fauore &c. Inde siquidem est, quod præsentiū auctoritate statuimus, vt si aliquē parochianorum vestrorum alibi contigerit eligere sepulturam, secundum statuta beati Gregorij, quarta vobis in testamentis portio reseruetur.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS parochianis. Tit. xxv.

Ex concilio Africano. Cap. 1.

SI Episcopus ex Donatistis ad catholicam vnitatem conuersus est, æqualiter inter se diuidāt eas, quę sic fuerint inuentæ, nisi † ambæ partes fuerunt. idest vt alia loca ad illum, alia ad illum pertineāt, ita vt ille diuidat, qui amplius tēporis in Episcopatu habet, & minor eligat. Quod si forte vnus fuerit locus, ad eū pertineat, quem plures elegerint. quod si forte catholici antiqui suum voluerint, & illi suum, qui ex Donati parte conuersi sunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales sunt, maioris temporis Episcopo deputentur. Si autem ita plurima loca inueniuntur, in quibus ambæ partes fuerunt, vt non possint æqualiter diuidi, velut si in pari numero fuerint, distributis eis locis, qui parem habent numerū; quicūq. locus permanserit, hoc in eo seruetur, quod superius dictum est, cum de vno tractaretur loco. De paroches † al. vbi

Ex concilio Nameten. Cap. 2.

IN dominicis diebus, vel festis presbyteri, ante quam missam celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero, ibi missam velit audire, quem si inuenerit, statim ab ecclesia eiiciant. c.1.e.

Hadrianus Papa. Cap. 3.

NVLLVS Episcopus alterius parochianum c.3.e.

rochianum iudicare præsumat, & infra. Nā qui eum ordinare non potuit, nec iudicare vllatenus potuit.

Alexander iij. Archiepis, Epis, & alijs prælatis per Angliam constitutis. *Cap. 4.*

Non ponitur. LICET vniuersa loca &c. vsq. seruare. Vniuersitati vestræ per A.s.p̄.m.qua.nullus vestrum in monachos prętaxati monasterij, vel cuiuslibet obedientiarum eius excōmunicationis, vel interdicti sententiam audeat de cetero promulgare. Cum autem sentētia in parochianos alterius ab aliquo vestrū pro lata fuerit, de iure non teneat; multo minus illa, quæ in speciales Romanæ ecclesiæ filios, qui scilicet nullum Episcopum præter Romanum Pōtificem habent, profertur, debet ab alijs obseruari. Quod si quis vestrum attemptare præsumpserit, eius in hac parte factum nullas vires optineat, sed irritū potius habeatur, & vacuum.

Urbanus iij. de Nouo loco, & de Viget Priorib. pars c. preue. *Cap. 5.*

c. 4. e. SVPER eo vero, quod apud vos intelleximus dubitatum; an quod de finibus, & ijs, quæ finibus cohęrent, non pręscribendis, statutum per canones esse dignoscitur, sit in parochialium limitibus, sicut in prouincialibus admittendum. Illud vobis duximus respondendum, quod bene videtur in vtroq. seruādum, si prouinciarum fines, legitima probatione, vel alias indubitata fide constiterit ecclesiastica ordinatione statutos.

DE DECIMIS, ET PRIMITIIS, ET oblationibus. Tit. xxvj.

Alexander iij. Mediolanen̄. Archiepisc. c. 1.

Non ponitur. QVERELA venerabilis fratris nostri Vercellen̄. Episcopi ad nos trāsmissa peruenit, quod quidam clerici in eius diœcesi constituti decimas noualium, quæ ad iam dictum Episcopum pertinent, tenere pro sua voluntate præsumunt: laici vero parochiani ipsius, cum decimas quasdam non sine creatoris offensa percipiant, contendunt sibi decimas noualium vindicare, inquo tanto offendunt grauius, quanto specialius decimæ ipsæ ad Episcopalem dispositionē respiciunt; super quib. constat, nil laicis fuisse cōcessum. Quocirca f.t.p A.s.m.qua. laicos ad decimas, noualium occasione, & excusatione postposita resignandas per excōmunicationis sententiam ap. re. cōpellas; clericos autem moneas, & ecclesiastica districtione compellas, vt eas, quas detinent, memorato Episcopo sine mora, & difficultate in pace dimittāt, vt sub examine tuo iustitiæ nō differant plenitudinem exhibere.

Idem Cant. Archiepisc. & eius suffraganeis. c. 2.

PERVENIT ad nos, quod cum parochiani vestri decimas bonorum suorū con sueuerunt ecclesijs, quibus debentur, cum integritate persoluere: nunc tamen laudabili consuetudine prętermissa, quidam ex ipsis de lana, de feno, de prouentib. molendinorū, & piscariorum ipsis ecclesijs subtrahere non verentur. Sed quoniam institutioni diuinæ manifestius obuiant, qui decimas ipsis ecclesijs non persoluunt: f.u.p A.s.p̄.m. qua. parochianos vestros monere curetis, & si opus fuerit, sub excommunicationis districtione compellere, vt de prouentibus molendinorū, & piscariorum, & feno, & lana, decimas ecclesijs, quibus debentur, omni cōtradictione cessante cum integritate persoluant. De dec. c. 5.

Idem Winton̄. Episcopo. *Cap. 3.*

NVNTIOS, & litteras tuæ fraternitatis ea, qua decuit, benignitate recepimus, & petitiones tuas, quoad licuit, curauimus exaudire, sicut illius personæ, quam pura in domino, & feruenti caritate diligimus, & cuius commodis, & profectib. intendere volumus diligenter. Cum igitur ad officium tuū spectent ea, in quibus præcepti nostri desideras nostra auctoritate muniri; tanto in his debuisti facilius exaudiri; quanto ipsam eorum specialius salutem respiciunt, de quib. in extremo iudicio redditurus es rationem. Inde est, quod f.t.per A.s.p̄.m.qua. tam Comites, quam Barones, nec nō & milites, & oēs alios de parochia tua moneas propēsius, & inducas, & ap. ces. ecclesiastica districtione cōpellas, vt decimas eclesijs matricib. de suis bonis omnib. cōmuni integritate persoluant. Præterea parochianis tuis de feno, equitio, pomis piris, apib. & de omni fructu decimas soluere ecclesiastica districtione ap. ces. constringas. c. 6. ad

Idem Exonen̄. & Wigor. Episcopis. *Cap. 4.*

CVM homines de Ortona, secundum generalem Anglicanę ecclesię institutionem de frugibus suis in autumno ix. partibus sibi retentis decimas ecclesiæ Sancti Michaëlis, cuius parochiani sunt, sine deminutione soluere teneantur; antequam ecclesiæ decimas ad eam spectantes persoluant, seruientibus & mercenarijs suis, de frugibus non decimatis debita totius anni pro seruitio suo inpendunt; tunc demum de residuo decimam prosoluentes. Vnde discretioni c. 7. e.

vestræ p. A. s. p̄. m. qua. sub anathematis districtione illos cogatis, vt decimas tam de frugibus, quam de nutrimentis animalium suorū sine fraude, & deminutione aliqua, in autumno, sicut moris est, statim collectis frugibus, & alijs temporibus, prout debent, persoluant, atque de subtractis, & retentis dignam satisfactionem exhibeant.

Idem Consano Episcopo. *Cap. 5.*

Non ponitur. Post cō. Lat. par. 4. col. INTELLEXIMVS ex litteris tuis, quod R. de lu. S. sex annis decimā capellæ suæ tibi detinuit, asserens, quod in mutatione ipsius decimæ prædecessori tuo redditus quorundam dederit villanorum, quos etiam tibi ipsi vult assignare. quia decimæ cum tēporalib. non sunt commutandæ, auctoritate tibi præsentium inhibemus, ne præscriptos redditus in cōmutatione ipsius decimæ presumas recipere, sed prædictum R. ad restituendas tibi subtractas decimas, & ad eas soluēdas in posterum, ecclesiastica districtione cōpellas.

Idem Monachis de Neubi *Cap. 6.*

c. 6. e. DILECTI filij nostri Abbas, & fratres Sanctæ Crucis transmissa nobis questione demonstrauerunt, quod prędia, vnde decimas, & in magna parte sustentationem habere consueuerunt, conduxistis, & recepistis ad firmam. Vnde quoniam ijdem fratres ex hoc immoderate, & enormiter grauantur; nec fuit intentionis nostræ, aut antecessorū nostrorum, vt de possessionibus, quas cōducitis, decimas non debeatis persoluere: vniuersitati vestræ m. p̄. vt eis de fructib. de prędijs, quæ conduxistis in parochijs suis, de quibus consueuerunt decimas percipere, plenarie persoluatis, vel cum ipsis, tam pacifice, & amicabiliter cōueniatis, quod nulla inter vos debeat scandali malitia suscitari, & vos videamini vltra, quam vobis indultum est, manus extendere.

Paschalis ij. *Cap. 7.*

c. 1. e. NOVVM genus exactionis est, vt clerici a clericis frugū decimas, vel animalium exigāt; nusquam in lege domini hoc præcipi legimus, aut permitti, non n. leuitæ a leuitis decimas accepisse, vel extorsisse leguntur. Illi profecto clerici, qui a clericis spiritualiū ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent.

Alexander iij. Eboracen. Archiepisc. *Cap. 8.*

Non ponitur. FRATERNITATEM tuam scire volumus, & firmiter tenere, quod te ex caritatis feruore ob multiplicia tuæ deuotionis gratissimæ obsequia nobis frequenter impensa diligimus, vt aliquando tibi negare nolumus, quod cuilibet fratrum nostrorum cōcedere deberemus. In eo autem, quod de cōpellendis monachis albis, vel nigris, vel canonicis sæcularibus, vel regularibus ad soluendas decimas de terris conductis, quas habent ad terminum, vel ad firmam a nobis, tuæ discretionis prudentia postulauit; te, vel quemlibet alium audire, vel exaudire nulla ratione possumus, nisi manifeste velimus obuiare iustitiæ, & prædecessorum nostrorum institutis contraire, ne videamur religionem persequi, quam si forte in nobis non habemus, in alijs diligere, & fouere tenemur. Cautum si quidem in scriptis habetur prædecessorū nostrorum Rom. Pontificum, quod religiosi viri ab exactione decimarum de laboribus, quos proprijs suis manibus, vel sumptibus colerent, & de nutrimentis animalium suor. prorsus essent immunes; sed piæ recordationis Hadrianus Papa prędecessor noster labores in noualia pro sua voluntate conuertit. Illud etiam nos a tuæ petitionis effectu retrahere videtur; quod in veteri testamento non recolimus nos vmquam legisse, vt leuitę leuitis decimas soluerent. In nouo, sicut tua discretio non ignorat, non ambigimus esse statutum, vt populus ecclesijs illis decimas soluat, vbi ecclesiastica recipiunt sacramenta. Vnde Apostolus ait, non est magnū, si temporalia metamus, vbi spiritualia seminamus. Non graue tibi sit, sicut esse non debet, si ratione diuinæ scripturæ, & nostra honestate pensata, petitionem illam, quantumcumq. te diligamus, & sicut Karissimo fratri nostro deferentes, non duximus admittendam. In nullo n. patieris repulsam, quod secundum iustitiam a nobis fieri postulares. Post cō. Lat. par. 13. c. 3.

Idem Abbati, & fratribus de Lorengio. *Cap. 9.*

c. 9. e. SVGGESTVM est nobis ex parte vestra, quod Abbas, & fratres monasterij de Vrsino decimas a vobis auferre conantur, & alia damna, & grauamina vobis irrogare nō cessant. quia vero non decet honestatem vestram, siue religionem monasticam litibus, & contentionibus intendere: di. u. p. A. s. m. cōsulimus, & hortamur, quatenus cum prædicto Abbate, & fratribus super decimis ipsis, & alijs, vnde inter vos est controuersia, pacifice

pacifice conueniatis: ne pro huiusmodi contentionib. fama vestræ religionis valeat denigrari: nam quando Romana ecclesia ordini vestro priuilegia dederat de decimis, ita erant raræ, quod exinde nulli poterat de iure scandalum suboriri, sed nunc per gratiã Dei in tantum sunt augmentatæ, ac possessionib. ditatæ, quod multi viri ecclesiastici de fratribus vestris apud nos querelam sæpe proponunt.

† Archiepi. Greg. 9 c. 10. e.

Idem Taracon. Episcopo. † *Cap. 10.*

EX parte tuæ fraternitatis noueris peruenisse ad nostram audientiam, quod albi monachi, & nigri, & quidam alij religiosi viri ecclesias tuæ iurisdictionis redditibus decimarum spoliare præsumunt, occasione priuilegiorum, quæ sibi Romana indulserit ecclesia. Sane tuam nolumus latere prudentiam, quod sanctę memoriæ prædecessores nostri, fere omnib. religiosis decimas laborum suorum concesserant, sed bonæ memoriæ prædecessor noster Hadrianus solis fratribus Cistreñ. ordinis, & templarijs, & hospitalarijs decimas laborum suorum indulsit; ceteris autem tantum, vt de noualib. suis, quæ proprijs manibus, & sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de ortis suis decimas non persoluant, concessit. Quẽ super his imitati sumus; quia ij, quibus indultæ sunt decimæ de noualibus suis, & de nutrimentis animalium suorũ, & de hortis suis, hac occasione decimas de alijs rebus ecclesię suæ non debent, nec possunt subtrahere, vel sibi aliquid vlterius vendicare.

Idem. *Cap. 11.*

c. 11. e. t.

LICET de benignitate sedis Apostolicæ sit vobis indultum, vt de laborib. vestris, quos proprijs manibus, vel sumptib. colitis, nemini decimas soluere teneamini: propter hoc tamen non est vobis licitum cuilibet de terris vestris decimas subtrahere, quas traditis alijs excolendas. Relatum est siquidem auribus nostris, quod cum terras quasdam, quas in decimatione dilecti filij nostri Thesaurarij Senoneñ. habetis, detis rusticis vestris excolendas; & exinde decimas, sicut debetis, nõ soluitis, nec facitis a rusticis ipsis exsolui. Quoniam igitur quanto artius vos, & ordinem vestrum diligimus, tanto minus vos, & ordinem vestrũ volumus efficere, quæ sunt honestati contraria, vel obuia rationi, aut ex quibus priuilegiorum nostrorum tenorem transgredi videamini; cũ priuilegium videatur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate: f. u. m. qua. de terris illis, quas in decimatione prædicti Thesaurarij, proprijs manibus non excolitis, sed rusticis traditis excolendas, decimas vobis vsurpare nullatenus præsumatis; sed eas in primis eidem Thesaurario faciatis cum integritate persolui. scituri pro certo, quod si præceptum nostrum cõtempseritis, nos ve. f. nostro Archiepiscopo Senoñ. dedimus in mandatis, vt rusticos, quibus in decimatione præfati Thesaurarij terras dederitis excolendas, ad soluendum decimas ei Thesaurario ap. ces. districte compellat.

Idem. *Cap. 12.*

Non ponitur. d. par. 13. c. 7.

SANE laborum vestrorum, quos proprijs manibus, aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino clericus, siue laicus a vobis decimas exigere præsumat; hoc etiam idem ex priuilegijs alijs aliorum Romanorũ habetur Pontificum.

Idem. *Cap. 13.*

c. 12. e.

AD audientiam nostram noueritis peruenisse, quod quidam vestrum dilectis filijs nostris fratribus Cistrensis ordinis de laborib. quos proprijs manibus, aut sumptib. excolunt, decimas exigere, & extorquere conantur. illud (priuilegium cap.) † Apostolicæ sedis praua interpretatione, ac malitiose peruertentes, quo eisdem fratribus indulgetur, ne de laboribus, aut sumptib. quos proprijs manibus excolunt, aliquis ab eis decimas exigere audeat. asserunt n. quod pro laboribus noualia intelligi debent. Vnde quoniam fratres pręscripti ordinis benignitate ecclesiastica fouere volumus, & ne vllus cõtra eos materiam habeat malignandi, vel ipsos contra iustitiam molestandi quemlibet, attentius prouidere, vestræ f. p A. s. p̃. m. qua. a prædictis fratribus de laboribus suis, quos proprijs manibus, aut sumptibus excolunt, nullatenus decimas exigatis, nec a parochialibus vestris exigi permittatis, vel quolibet modo extorqueri. Nam si de noualibus tantum intelligeremus, vbi ponimus de laboribus, de noualibus poneremus, sicut in priuilegijs aliorum quorundam ponimus.

† priuilegij capitulũ. Greg. 9

Gregorius Papa. *Cap. 14.*

Non ponitur. d. par. 13 c. 9.

STATVIMVS, vt monasteria ex suis prædijs nullo modo cogantur soluere decimas: quia si legitime dandæ sunt orphanis, & peregrinis; indignum est, vt ab eis exigantur, qui propter eum, cuius sunt decimæ, pauperes efficiuntur. Nam si pauperes domini sunt hereditas eius; pauperũ hereditas

pauperibus

pauperib. est eroganda, illis videlicet, qui pro timore illius, quæ possidere poterant, dimittunt; eumq. nudi sequentes, potestati alterius se subdunt.

Hadrianus. Cap. 15.

Non ponitur. d parte ij c.10. NOBIS in eminenti specula, disponēte domino, constitutis, si cunctarum iura ecclesiarū integra nō debeant illibata seruari, locum beati Petri Apostolorū Principis inutiliter optinere, & iuxta nobis commissæ dispensationis officium negligenter agere videmur. Sic enim ecclesia Dei nobis eam diuina gratia prouidente gubernantib. recto suo cursu dirigitur, dum nos & errata quæq. vigili prouisione corrigere, & vnicuiq. studem⁹ ius proprium seruare. Dilecti filij nostri Proregalensis ecclesiæ canonici aduersum vos quęstione deposita, nobis relatione sua demōstrauerūt, vos quasdam decimationes ad suū ius pertinentes violenter auferre, & ipsos fratres eisdem decimationibus ausu temerario infestare. Quod si beati Benedicti regulam, iuxta quam viuitis, & monachalem habitū, quem gestatis, attenta sollicitudine pensaretis, ad proximorum bona diripienda nō præsumeretis manum extēdere, vel quę alterius iuris sunt, vobis illicite vsurpare. Ne igitur vos de cetero, aut auaritiæ malum, aut vitiū quod absit, rapacitatis accuset, p A. s. p̄. m. qua. nullam eorū antiquā possessionem, vel decimationem, & eam præsertim, quam eo loco, qui Inatien † nuncupatur, existit; auferre, seu perturbare præsumatis, & si quid eis præter solitum, hoc anno de ipsis decimis negastis, quascūq. etiā possessiones per violentiam detinetis, secundū quod antiquitus pręfata ecclesia noscitur possedisse, eisdem canonicis in integrum omni occasione cessante, nullatenus restituere differatis. Nos siquidē religiosis viris, non alias decimas, nisi eas, quę de noualibus prouenire noscuntur, duximus indulgendas. Si vero huius mandati ausi fueritis existere contemptores, & ad Apostolicę sedis audientiam querimonia peruenerit iterata, timēdum vobis erit, ne sentire debeatis seueritatis ecclesiasticæ vltionem.

†Mai ex cor.

Idem monachis de Astino. Cap. 16.

Non ponitur. PRESBYTERI de Lauare transmissa nuper ad nos conquestione peruenit, vos partem cuiusdam decimæ, quæ ipsum iuste contingit, occasione constitutionis Apostolicæ detinere, cum religiosis viris decimas noualium tantū sedes Apostolica statuerit indulgendas. Vnde quoniā nos occasione hac nolumus ecclesias veterum decimarū sustinere dispendium, per præsentia vobis scripta m. qua. si querela eius nititur veritate, partē eiusdem decimationis, quæ sibi debetur, eidem integre persoluatis, & non præsumatis eam sub obtentu constitutionis Apostolicæ detinere.

Idem Wigor. Episcopo, & Herfor. Episcopo. c. 17.

EX multiplici quæstione Willelmi presbyteri de Cretona accepimus, quod cū ecclesiā de Cretona xxx. annis, & eo amplius pacifice possedisset, monachi de Brueria decimas vniuersas, quas de terris cultis eadem ecclesia a prima fundatione sui semper percipere cōsueuit in, hoc quadriennio sibi, & ecclesiæ penitus subtraxerunt; cum inter Abbatem de Breueria W. nomine de consensu totius conuentus, & prædictum presbyterum xx. annis, & eo amplius elapsis, talis intercessisse dicatur conuentio, scripto monachorum authentico roborata; quod monachi prædicto presbytero, & ecclesiæ suæ in integrum de blado, & vniuersis leguminibus, quamdiu viueret, deberent persoluere decimas, exceptis minutis decimis, quas idem presbyter ob exaltationem ecclesiæ monachorum quietas clamauit. Cumque conuentio temporibus trium Abbatum præscripti loci seruata fuisset, Abbas illius loci ad præsentiam nostram accedēs, a nobis priuilegium optinuit, in quo monasterio suo indultum est, vt de laborib. quos proprijs manibus, aut sumptibus excolit, nulli decimas soluere teneretur. Qui siquidem reuersus ad propria, tantam apud H. Regem Illustrem Angliæ gratiam, & fauorē inuenit, quod Rex totam terram illius villę, in qua ecclesia præfati presbyteri sita est, monasterio ipsius in perpetuam eleemosynam contulit. Quo facto prædictus Abbas vniuersis ipsius villæ colonis expulsis, totam terram prædictæ parochiæ excolens proprijs sumptibus ecclesiæ debitos redditus subtraxit. Vnde quia non fuit nostræ intentionis per priuilegium nostrum prædictæ conuentioni derogari: f. u. per A. s. m. atq. p̄. qua. vtraque parte apud vos conuocata, rei veritatē plenius inquiratis, & si inter prædecessorem memorati Abbatis, & pręnominatum presbyterum consensu monachorum talis conuentio facta fuerit, & per annum seruata, eundē Abbatē, & monachos auctoritate nr̄a moneatis, & districtius cōpellatis, vt eandē cōuētionē, vel cōpositionē nō obstāte priuilegio, nisi, quod non credimus, de transactione c. 3. e.

ipsa in eodē priuilegio cnotineatur, oc. & ap. ces. inuiolabiliter teneant, & obseruēt, vel ex inde pacifice cōueniant, & secundum formā conpositionis redditus ipsi soluant.

Idem B. Cant. Archiepiscopo. Cap. 18.

c. 4. e. COMMISSVM nobis a Deo dispēsationis officium admonet multipliciter, & hortatur, vt vniuersis Christi fidelib. vel ecclesijs debeamus vtiliter prouidere; atq. integra illis iura sua nos oportet, atq. illibata seruare. Peruenit ad nos, quod monachi de Boxle Sanctæ Mariç in parochia, cuius commorantur, decimas ex integro non persoluunt, & eas reddere contradicunt. Ea propter f. t. per A. s. p̄. m. qua. prædictos monachos, vt ipsas decimas etiam de ipsis cultis, in quibus olim domus constructæ fuerant, præfatę ecclesię cū ea integritate persoluant, qua prius quam in eadem ecclesia morarentur, solebāt persolui; fine ap. ob. nostra auctoritate cum omni districtione, sicut olim etiam de pascuis soluebantur decimæ, ita nunc de eisdem ad frugum fertilitatem translatis, decimas volumus absq. deminutione persolui.

Idem monachis de Sancto Lau. Cap. 19.

Non ponitur. d. parte 19. c. 13. SICVT vobis vestra iura integra vultis, illibataq. seruari: sic & alijs iustitiam suam subtrahere nequaquam debetis. Audiuimus autem, quod decimas ecclesiæ de Colligran cum ea, in qua solui debebant, integritate, antequam fundus ad vestrum dominium perueniret, non solutis. Vnde quoniā indecens, & inhonestū vobis valde existit, vt alijs damna præsumatis inferre, quæ vobis nullatenus irrogari velletis: vniuersitati vestræ per A. s. p̄. m. & m. p̄. qua. prędictas decimas memoratę ecclesiæ sine deminutione aliqua, & cū ea integritate, in qua antiquitus solui solebāt soluere non differatis; quia nobis graue plurimum existeret, si super hoc vlterius ad nos querimonia deferretur. Verum tamē, siquid iuris ibi vos habere confiditis, in præsentia ven. fr. Wi. Episcopi, & dilecti filij nostri Decani Cōstreñ. oc. & ap. remota, ordine iudiciario experiamini, quod ipsi inter vos, & partem alteram duxerint statuendum, firmiter suscepturi, & inuiolabiliter seruaturi.

Idem. Cap. 20.

Non ponitur. d. parte 13. c. 14. VT nullus Abbas decimas, & primitias, & reliqua, quæ secundum statuta canonum ad Episcopos pertinent, detineat sine auctoritate Rom. Pont. seu Episcopi, in cuius diœcesi habitat, Apostolica auctoritate firmam⁹.

Ioannes Papa. Cap. 21.

Non ponitur. d. parte. 13. c. 15. CERTAM habemus prędecessorum cōstitutionem, & rationem, nihil in hoc mūdo habentib. decimas, & oblationes viuorū, & mortuorum conuenire; qui spontaneam eligentes paupertatem, in monasterio suo degere volunt sub imperio, in quibus Christus alitur, & nutritur.

Alexander iij. Londoñ. & Wig. Epū. Cap. 22.

Non ponitur. DEFERENTE magistro N. latore prçsentiū nobis innotuit, quod hospitalarij de A. decimas de nutrimentis animaliū suorum, & decimas quarūdam terrarū, quæ ad ius eiusdem ecclesiæ spectare noscuntur, soluere contradicunt, & iniuste detinere prçsumūt. Inde est, quod prçcipiendo m. qua. prędictos hospitalarios inducatis, vt prescriptas decimas tam maiores, quam minores, aut earum ęstimationem, memorato N. sine deminutione restituant, & de soluendis nullam inferant molestiam, aut in prçsentia vestra ap. re. exhibeant iustitiæ complementum, nullo munimēto iuri N. prçiudiciū faciente. Quod si ad admonitionem vestram neutrum horum adimplere voluerint, ipsos ad alterum efficiēdū ecclesiastica districtione cōpellatis.

Ex concilio Lateranē. pars c. præterea. Cap. 23.

c. 19. PROHIBEMVS insuper, ne laici decimas cum animarū suarum periculo detinentes, in alios laicos possint aliquomodo transferre. Si quis vero receperit, & ecclesiæ nō reddiderit Christiana sepultura priuetur.

Alex. iij. Toletano Archiepisc. & eius suffra. c. 24.

Non ponitur. VOTA, quæ ad honestatem respiciūt, & ad salutem pertinent animarum, quadam manu sollicitudinis aduocare tenemur, & efficaciter promouere; ad nos siquidem peruenit, quod per parochias vestras laici minorū villarum, quę aldeę vocantur, iustas, & laudabiles antiquorum patrum cōsuetudines prçsumptuose dantes, in desuetudinem postpositis ecclesijs, inquib. ecclesiastica sacramēta ex integro percipiunt, ad ecclesias maiorum villarum quidam spontanei, quidam a laicis maiorum villarum coacti, dimidiam partem decimarum suarum persoluere consueuerūt. Vnde quoniā tantæ iniquitatis excessum nō debemus relinquere incorrectum: f. u. p A. s. p̄. m. qua. prçfatos laicos omni studio moneatis, & inducatis, vt ecclesijs suis, in quib. missas audiūt, & baptismū & cetera ecclesiastica frequētius sacramēta percipiūt, decimas suas ex integro persoluāt, vt iuxta cōsiderationē vestram persoluta distribuantur. Si autem ad hoc discordes extiterint, & contumaciter

instituta

institauta vestra neglexerint, auctoritate nostra, ecclesiastica censura re, ap. ob. eos percellatis; quatenus sententia diuina maneant innodati; quousq. consentiant, & statuta nostra firmiter obseruent. Quæ vero de decimis a laicis ipsis ecclesijs persolutis, & contradictoribus puniendis a nobis statuta sunt: f. u. p. man. vt, per parochias vestras irrefragabiliter faciatis obseruari.

Idem Brixien. Episcopo. *Cap. 25.*

c.13.d QVONIAM a nobis tua sollicitudo requirit, quid de decimis noualium tuę diœcesis tibi sit statuendum: t. f. significatione presentium respondemus: vt si terrę illę, quæ arabiles sunt, intra certam alicuius ecclesiæ parochiam fuerint, vt decimas earũ tua parte retenta, eidem ecclesiæ facias assignari. Alioquin ipsas alij ecclesiæ secundum discretionem a Deo tibi datam poteris deputare, vel ad opus tuũ tenere: ita quidem, quod si quis in his contraire præsumpserit, tu eum ecclesiastica censura vsq. ad dignam satisfactionẽ percellas. Sententias vero super decimis a Cõsulibus datas, præsertim cum sanctorum patrum institutionibus obuient, irritas esse decernas, & eas omni contr. & ap. postp. reuoces. Quod si laicus aliquis a sacerdotibus, vel clericis decimas de laboribus suis in tuæ diœcesi requisiuerit, eum ab exactione huiusmodi prorsus cessare cõpellas, & laicos illos, qui a colonis tertiam, vel quartam partem laborum suorum ante solutionem decimarum recipiunt; decimam de portione sua, secũdum quod colonus de parte, quę illum contingit, exsoluere consueuerit, absque deminutione aliqua, ijs, quibus iure debentur, facias exhibere.

Idẽ Remensi Episcopo. pars c. de diœcesi c. 16.

c.14.e PAROCHIANOS vero tuos ad soluendas decimas ecclesijs, quib. eas debẽt, ecclesiastica debes seueritate compellere; quia cum decimæ non ab homine, sed ab ipso domino sint institutę, quasi debitum exigi possunt.

Idem Ambianen. Episcopo. pars c. quod sidem. *Cap. 27.*

c.15.e AD hæc donationem decimæ, quam Abbas Sancti Saluij de Mostracom. cõcessit per successionem tenenda, quoniam sanctuarium Dei iure hereditario possideri non debet, in irritum penitus reuoces, & viribus carere decernas, & laicum, nisi decimam ipsam ecclesię sancti Saluij libere, & absolute resignauerit, vinculo excommunicationis astringas.

Idem Massilien. Episcopo. pars c. quia super his. *Cap. 28.*

DE terris vero, quas Iudæi colunt, tuæ prudentiæ duximus respondendum, vt eos ad decimas persoluendas, vel ad possessiones penitus renuntiandas cum omni districtione compellas, ne forte occasione illa ecclesiæ valeant suo iure fraudari. c.16.e

Lucius iij. Strigon. Episcopo. *Cap. 29.*

AD Apostolicæ sedis regimen, licet immeriti dignatione diuina vocati: omnibus, sumus ecclesiæ filijs debitores, & pro scientiæ nostrę modo respondere cogimur consultationib. singulorum. Intelleximus autem ex litteris tuis, quod quædam consuetudo in Vngaria inoleuit, vt multitudo populi plerumq. de parochia vnius Episcopi in diœcesim alterius trãsferatur; in qua licet permulta tempora moram habuerit, vterq. tamen Episcoporum tam is, cuius parochia relinquitur, quam is, cuius parochiani sint facti, decimationem requirit: vnde & inuidiæ, & contentiones oriuntur. Ideoq. nos tua duxit fraternitas consulendos, cui potius decimæ sint reddendæ. Noueris igitur, quod si de artificio, vel negotiatione aliqua, & agricultura, quam infra terminos parochię, in qua moratur exercet, vel alijs huiusmodi decimę soluantur, æquum est, vt illi ecclesię reddantur, in qua ille, qui reddit, per totum anni circulũ audit diuina, & ecclesiastica percipit sacramenta. Apostolus .n. dicit, si vobis seminaui mus spiritualia &c. Super decimis vero messiũ, vel fructibus arborum, si coluerint in alia parochia, quam in ea, in qua habitant, quoniã a diuersis diuersa cõsuetudo tenetur, certum aliquid non duximus respõdendum, tu vero eligas in hoc casu, ex quo, vel nullum, vel minimum noueris scandalum generari. c.10.e

Alexander iij. Atrebaten. Episcopo. *Cap. 30.*

PLENE nobis innotuit ex tuarum cõtinentia litterarum, quod cum hostia quædã sacrata in arca cuiusdã mulieris parochianæ tuæ conclusa fuisset, virtute Domini faciẽte, pars fere media in corpus Christi manifeste conuersa est, ita vt caro videretur. Cum vero hostia ipsa a parochiali ecclesia, quã S. tuæ ecclesiæ canonicus possidet; a te, & a canonicis ecclesiæ tuę, ad ecclesiam ipsam translata sit; idem canonicus oblationes, quę obtentu illius corporis Christi eidem ecclesiæ prouenmunt, instanter requirit, quas in reparatione ecclesiæ fideliter, sicut asseris, erogasti. Licet Non ponitur.

autem eidem canonico petas super hoc silentium inponi, & nos libenter in eo, quod secundum Deum possumus, petitiones tuas velimus attendere, & admittere; petitioni tuæ super hoc non possumus exhibere fauorem: sed venerabilibus fratribus nostris Albañ. & Siluañ. Episcopis, quibus causam ipsam commisimus, dedimus in mandatis, vt præfatum canonicum conmoneant a petitione ipsarum oblationum desistere, vt eas in reparatione præscriptæ ecclesiæ erogari permittat. Si vero ad hoc induci non poterit, eidem causę debitum finem inponant. credimus .n. firmiter, & speramus, quod sub examine Episcoporum eadem causa effectum sit debitũ sortitura.

DE REGVLARIBVS TRANSEVNTIBVS AD RELIGIONEM. Tit. xxvij.

Alexander iij. cruciatis. Cap. I.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 27. c. 5.

AD petitionem vestram regulam, secũdum quam viuere debeatis, & omnipotenti Deo seruire, duximus constituendam. In primis id statuẽtes, vt professionem maiori priori faciant omnes laici in manu eius, se absq. proprio victuros promittentes, & cõtinentiam, in quantum permiserit diuina gratia, seruare. Cui quidem, tam clerici, quã laici, proprio magistro, & animarum suarum rectori debitam in omnib. reuerentiã promittant, nec alicui inter vos professo liceat ad aliam ordinem absq. prioris licentia vllo modo transire, nisi forte ad religionem migrauerit artiorem. Nullus absque maioris prioris licentia hospitale audeat facere: nullus proprium habeat, si quid acquisierit, suo rectori assignet; nullus vestrum alij vobiscum esse volenti crucem tribuat, sed per medium annum integrum vobiscum in probationẽ permaneat, & tunc maiori priori præsentetur, vt ab ipso, non ab alio crucem suscipiat.

Idem Archiepiscopis, Episcopis, & alijs ecclesiarum prælatis per Galliam constitutis. Cap. 2.

De regul. c. 7.

NON est vobis dubium, aut incertum, quomodo fratres religiosi Cistrensis ordinis ea religione permaneant, & virtute; quod ex institutione patrum, & prædecessorum nostrorum ij, qui in eorum monasterijs professionem faciunt, sine Abbatis sui licentia prohibentur de claustro discedere, & discedentes in alijs monasterijs recipi. Inde est, quod eandem institutionem, nos non solũ amicam religioni, sed etiam rationi cõsonam sollicite conseruare volentes, vniuersitati vestrę p A. s. p. m. qua monachos, vel conuersos conscripti ordinis post factam monasterijs professionem, sine licentia Abbatum suorum per Episcopatus vestros recipi nullatenus permittatis; & si qui ex eis fuerint, qui sine licentia Abbatum suorum de monasterio, in quo professionem fecerint, exire pręsumpserint, & commoniti ad sua monasteria celeriter nõ redierint; eos tamdiu ap. re. censura ecclesiastica percellatis, donec ad monasteria, vnde exierint, regredi conpellantur.

Ex concilio Magun. Cap. 3.

NVLLVS tondeatur, nisi legitima ætate, & spontanea voluntate. c. 1. c.

Ex eodem. Cap. 4.

SI quis ante annos legitimos tonsuratus est sine consensu parentum suorum, si parentes ipsi infra annum non se reclamauerint ad Principem, aut ad proprium Episcopum, aut ad missum dominicum, in ipso clericatu permaneat. Si vero post legitimos annos per vim clericus factus est, & parentes eius infra annum ad memoratas personas minime se reclamauerint, in clericatu permaneat, ita sicut is, de quo superius dictum est. c. 2. c.

Ex concilio Toletano. Cap. 5.

VT clerici, qui se fingunt habitu, & nomine monachos esse, & non sunt; omnimodis corrigantur, atq. emendentur, vt vel veri monachi sint, vel veri canonici. c. 3. c.

Ex concilio Aurelian. Cap. 6.

VIDVA si sponte velamen, quamuis non sanctum sibi inposuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit, sanctimonialem habitum vlterius habere debet; licet sacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen sibi inposuisse, vt iterum posset deponere. c. 4. c.

Gregorius Anthemio Subdiacono. Cap. 7.

IOANNES frater, & coepiscopus noster per Iustum clericum &c. & infra. c. 5. c.

Præterea

Preterea præsenti iussione tibi mādamus, vt neque monachum alterius de monasterio in monasterium migrare liceat, nec eorum aliquem peculiare quidquam habere permittas; sed si hoc præsumpserit, in monasterio, in quo ab initio conuersatus est, & sub Abbatis sui regula, de qua fuerat, competenti coertione reddatur.

Alexā. iij. Magistro Fidātio Canonico Ciuit. c. 8.

c. 14. AD nostram noueris audientiam peruenisse, quod eremitæ de monte Fuliano, quosdam pueros intra biennium in tantum seduxerunt, quod quidam illorum suasionibus, eorum assensum præbentes, ad ecclesias ipsorum accesserunt. Quos cum statim religionis habitum induissent, vnus prædictorū puerorum T. nomine statim pœnitens, quod habitum suscepisset, id, quod fecerat, suis parentib. intimauit, qui ad locum ipsum mora postposita accedentes, eum exinde traxerūt, & cum non stetisset ibi, nisi per vnam noctē, vt accepimus, præfati eremitæ, & quidam alij eum non permittunt quandam puellam ducere in vxorem, quā ipse iurauit in vxorē accipere, ac sicut dicitur desponsauit. Quo circa d. t. per A. s. pm. qua. rei veritate inquisita diligenter, ac cognita, si tibi constiterit, quod præfatus T. ante consumationem xiiij. anni, habitum ipsum sine probatione susceperit, & susceptum habitum deposuit, aut si post xiiij. annum habitum ipsum sine probatione susceperit, & infra triduum deposuit, eum ab impetitione prædictorum eremitarū, vel aliorum in hac parte oc. & ex cap. ces. penitus absolutum, & eam, quam iurauit accipere in vxorem, libere posse traducere in vxorem, si alia rationabilis causa non impedit, denunties.

Idem Lierū. † *Episcopo.* *Cap.* 9.

† Helia Greg. 9 c. 9. e. SVPER eo, quod quæsitum fuit a nobis ex parte tua, vtrū sacerdotes, qui religionis habitū susceperint, & ante quam essent vinculo professionis astricti, ad priorem statum sunt reuersi, permittendi sint ecclesias, & curam animarum habere; & an alij clerici, si monasticum habitum ante oblatum professionis libellum deseruerint, ad sacros ordines promoueri, & ad gubernationem ecclesiarum possint assumi. f. t. taliter respondemus, quod si austeritatē religionis, ad quam migrasse noscuntur, seruare noluerint, ad minorem religionem cogendi sunt pertransire, nec amplius in ecclesijs sæcularibus debent assumi, ne contra votum suum, quod domino fecerunt, in animarum suarum periculū comprobentur venire. Verum si ante susceptum habitum positi in probatione, recedere voluerint, secundum regulam beati Benedicti, non videntur prohiberi, ad priorem statum redire, sed videtur regula vestra præcipere, vt in eadem veste redeāt, in qua venerūt.

Idē Abiatino Episco. *pars c. quod sedem. c.* 10.

SANE de canonico, q in ecclesia Aromāc. c. 10. e. professionem fecerat, & ab ea fugerat a quodam Abbate recepto in monachum d tuę f. significamus, quod si locus, vbi nunc permanet, maioris est religionis, quam ecclesia Aromanc. ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas, alioquin eum ad priorem ecclesiam redire compellas.

Idem Belluacēn. Episcopo. *Cap.* 11.

SIGNIFICATVM est nobis, & c. 11. e. t. pro certo monstratum, quod Guiboldus nōdum incipiens esse xiiij. annorū timore magistri, qui eum litteras erudiebat, habitum religionis apud ecclesiā de Resone suscepit, & inde sicut puer infra annū exiuit, & p sæculi vanitates, iā sex annus, & eo amphus vagabūdus discurrit. Vnde quoniā huius rei veritas nobis nō cōstat: f. t. p A. s. m. qua. rem ipsam diligenter inquiras, & si inueneris, quod non fuisset a parentibus oblatus, nec inceperit esse xiiij. annorum, quando ad religionem accessit, & eum infra annum xiiij. facti voti pœnituerit, & ab ecclesia ipsa recesserit, si in sæculo voluerit remanere, eum ab illo voto professionis, quod fecit, auctoritate Pontificali absoluas, & absolutionem eius tam ecclesiæ de Resone, quā populo tuæ ciuitatis studeas publicare. Si autem a parentibus forte fuerit oblatus, seu xiiij. annum cōpleuerit, cum religionem intrauit, siue post xiiij. annum professionem a se factam ratam habuerit, eum ad eandem, vel ad aliam religionem, omni cū districtione compellas.

DE CONVERSIONE CONIVGAtorum. Tit. xxviij.

Alexander iij. Tlerēn. * *Episcopo.* *pars c. super eo quod.* *Cap.* 1.

PRAETEREA, vtrū laicus vxoratus, qui præsentib. sacerdotibus, & monachis ignorante Episcopo de licentia, & permissione vxoris suę monasteriū ingressus, & forte professionem fecit, vxore in sæculari habitu remanente, nec ad religionē trāseunte, aut perpetuā continentiā vouente, ab Episcopo suo possit ad torū vxoris reuocari, an illa cōpellēda sit ad obseruationē De c8. conu. c. 1.

 continentiæ

continentiæ pertransire. Dicimus, quod, nisi vxor ad religionem transierit, aut castitatē perpetuo seruare promiserit; vir debet, & potest ab Episcopo de monasterio reuocari; quia cum vna caro sint effecti, nō debet vna pars in sæculo manere, & altera ad religionem, & castitatem transire. verūtamen vxor monenda est, & propensius exhortanda, vt ad religionem transeat, & castitatem seruare promittat.

Idem Salernitano Archiepiscopo. *pars 1.*

Licet præter. *Cap. 2.*

c. 2. e. VERVM post consensum legitimum de præsenti licitum est alteri altero ita repugnāte eligere monasterium, sicut quidā etiā sancti de nuptijs vocati fuerunt, dummodo inter eos carnalis commixtio non interuenerit, & alteri remanenti, si commonitus cōtinentiam seruare noluerit, licitum esse videtur, vt ad secunda vota possit transire; qui cū non fuissent vna caro simul effecti, satis potest vnus ad Deum trāsire, & alter in sæculo remanere.

Idem Pisano Archiepiscopo. *Cap. 3.*

c. 3. e. QVIDAM intrauit monasterium inuita vxore eadem ipsum repetente, coactus est ad eam redire, ea mortua quæris, an ipse cogatur ad monasteriū redire, an aliam possit ducere vxorem. quæstioni tuæ taliter respondemus: votum nō tenuit, vnde ratione voti non tenetur ad monasterium redire; vlterius vero non potest vxorem accipere; promisit n. se nō exigere, quod in potestate eius erat, & ideo tenuit votum, non reddere non erat in eius potestate, sed in potestate mulieris. Vnde Apostolus, vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.

Idem Exoñ. Episcopo. *Cap. 4.*

c. 4. e. CVM sis præditus scientia litterarum, ignorare non potes, nec debes sanctorum patrum institutioni obuiare, vt vir vxore sua in sæculo remanente, aut vxor viro suo non assumente religionis habitum, debeat ad religionē transire. Quia cū vir & vxor vna caro sint, sicut docet Apostolus, non potest vnus ad Deum conuerti, & alter in sæculo remanere. Inde est, quod auctoritate Apostolica prohibemus tibi, ne in Episcopatu tuo, virū, vel vxorem, nisi vterque ad religionem migrauerit, transire permittas; sed si voluerint ad Deum cōuerti, vterq. ad frugem melioris vitæ transeat. Verum si vxor ita senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in sæculo, dissimulare poteris, vt vir ea in sæculo remanente, & castitatem promittente ad religionem transeat.

Idem Senoñ. & Colon. Archiepiscopis. *c. 5.*

CONIVGATVS ad monasterium conuerti desiderans, prohibetur suscipi, nisi vxor eius cōuertatur; nam dum vnum vtrorumq. corpus coniugij copulatione sit factū, incongruum est partem conuerti, & partem in sæculo remanere, nec recipitur apud Deū illius viri conuersio, cuius sequitur coniugalis fœderis prostitutio. Cum igitur cœtus clericorum longe præminet cœtui monachorū, vt ita aliquando bonus monachus, vix bonū clericum faciat, nullus coniugatorum est ad ordines sacros promouendus, nisi ab vxore continentiam profitente fuerit absolutus, vt fiat deinceps de carnali copula spirituale cōiugium. c. 5. e.

Idem eidem. *Cap. 6.*

SANE si coniugati consenserint ordinari, etiā vxoris volūtas prius requirēda est, vt sequestrato mansionis cubiculo, religione promissa, postquam pariter conuersi fuerint ordinentur. Quod si in quibuslibet ecclesiasticis gradibus prouidenter, sollerteq. curandū est, vt in domo Dei nihil sit inordinatū, nilq. præposterum, multo magis laborandū est, vt in eius promotione, qui supra omnes gradus continetur, nō erretur. Inde est, quod f. u. auctoritate Apostolica prohibemus, ne vxoratum in Episcopum præsumatis ordinare, nisi vxor prius professa continentiā sacrum velamen sibi inponat, & religiosam vestem assumat. nolumus n. vt viri promotio vxori relictę in sęculo fieri perditionis possit occasio. c. 6. e.

Idem Brixiēn. Episcopo. *Cap. 7.*

EX publico instrumento, quod nobis est præsentatum, & ex tenore litterarum tuarū, nobis innotuit, quod cum u. frater noster Veroneñ. Episcopus de mādato nostro causam matrimonij, quę inter Agelatem virum, & Matheniam mulierem vertebatur, suscepisset fine canonico terminandam, auditis vtriusque partis allegationibus, & rationib. inter eos iudiciali sententia, matrimoniū approbauit, & eidem mulieri pręcepit, vt ad virum suum rediret, & exhiberet coniugalem affectum. Verum, cum eadem mulier ad eū iuxta sententiam prædicti Episcopi regredi nollet, de mandato nostro, sicut accepimus, fuit vinculo excōmunicationis astricta. Ceterum, quia præfata mulier, licet a pręfato viro despōsata fuerit, ad huc tamē, sicut asserit, ab ipso c. 7. e.

ab ipso est incognita: f. t. p A. s. p. m. qua. si prædictus vir mulierem ipsam non cognouit carnaliter, & eadem mulier, sicut ex parte tua nobis proponitur, ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficienti cautione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum redire infra duorum mensium spatium debeat, ipsam contrad. & ap. ces. a sententia, qua tenetur, absoluas. ita quod si ad religionem transire maluerit, vterq. restituat alteri, si qua alter ab altero habuerit; & vir ipse ea religionis habitum assumente, ad alia vota licentiam habeat transeundi. Sane quod dominus in euangelio dicit, non licet viro vxorē suā, nisi ob causam fornicationis dimittere; intelligendum est, secūdum interpretationes sacri eloquij, de ijs, quorum matrimonium est carnali copula consumatum, sine qua matrimonium consumari non potest, & ideo si prędicta mulier non fuit a viro suo cognita, licitū est ei ad religionem trāsire.

Idem G. Priori, & fratribus S. Ioannis. pars c. ad petitionem. Cap. 8.

c. 1. e. VXORATVM autem sine licentia propriæ vxoris inter vos nullatenus recipiatis, quæ si integræ famæ, & opinionis ita exi stat, quod nulla marito suspicio habeatur, eā ad secunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat viuere; quæ si, prout dictum est, talis extiterit, marito eius in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu ecclesiæ continentiam professa, in domo propria cum filijs suis, familiaq. poterit permanere. Si autem talis fuerit, quæ suspicione non careat, voto continentiæ celebrato, a sæcularium hominum conuersatione se remoueat, & in loco religioso, vbi Deo seruiat, perpetuo commoretur. Nullus vestrum audeat aliquam mulierem tonsurare, vel eam ad habitandum secum assumat.

Idem Episcopo Sanctæ Agathæ. pars c. de muliere. Cap. 9.

Non ponitur. Post cō. Lu. par 50. c. 90. SANE super eo, quod quædam viro fidem dederit, & ipse illi, quod matrimonium inter se contraherent, & viro volente sacramentum seruare, mulier castam disponit ducere vitam: d. t. taliter respondemus, quod si coniuncti nō fuerint, mulier permittatur ad religionem trāsire, & domino relicto sæculo militare. Quod si facere noluerit, & in sęculo caste viuere disposuerit, quia hoc suspectum esset; & se ad vtrumlibet, ad bonum videlicet, & malum posset habere, ipsam matrimonium consumare constringas. beatum n. Ioannem, & plures alios ab ipsis etiam sponsalicijs ad vitam contemplatiuam legimus euocatos, & ideo eidem mulieri confidenter permittere poteris, vt transeat ad religionem, castitatis votum seruatura.

DE VOTO, ET VOTI REdemptione. Tit. xxix.

Alexander iij. Exon. Episcopo. Cap. 1.

DE peregrinationis quoq. votis, an eleemosynis redimi possint, vel aliud pro necessitate impleri; tibi respondemus, quod ab eius, qui possidet, dependet arbitrio, vt consideret diligentius, & attendat qualitatē personæ, & causam commutationis .s. an id ex infirmitate, seu affluentia diuitiarum cōtingat, vtrū peregrinatio, an recōpensatio melior fuerit, & Deo magis accepta, & secundum hoc debet inde dispensare. De voto c. 1.

Idem Nor Wicen. Episcopo. Cap. 2.

VENIENTIS ad nos R. clerici narratione audiuimus, quod cum in puerilitate constitutus fuisset, Hierosolymam se disposuit profecturum, cuidam quoque consocio, qui nihilominus sepulchrum dominicū proposuerat visitare, fidem dedit, & suam ab eo recepit, quod sibi inuicem in via socij fideles existerent, & bonam societatem seruarent. qui vtiq. sollicita mente reuoluens ad nos accessit, vt sibi super hoc nostrum auxilium aperiremus; nos autem ipsum graui infirmitate laborare, sicut asserit intelligentes, & quod in partibus orientis eius aduentus parum vtilitatis conferret, diligentius attendentes, pręsertim cum non sit licitum, clericum infra sacros ordines constitutū arma sumere, vel sanguinis effusioni vacare, ipsum a voto, quod in ætate tenera, facilitate potius, quam ex arbitrio discretionis promisit, absoluim9. & ad propria remittimus absolutum; ita tamen, quod idem votū eleemosynis redimere debeat, & iuxta consilium nostrum † toto vitæ suæ tempore vni pauperū Christi tam in victu, quam in vestitu, dummodo ad hoc suæ facultates sufficiant, debeat prouidere. c. 2. e. † al. vestrū.

DE STATV MONACHORVM, & cęllis eorum. Tit. xxx.

Gregorius F. Episcopo Neapolis. Cap. 1.

THEODOSIVS &c. & infra. In aliquo monasterio nec tu, nec presbyteri tui, pręter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarū inferant; aut si quid illis pro diuersorū deuotione accesserit, sibi De statu mo. c. 1.

extiment vendicari, cum monachis in eodem loco seruientib. debeat proficere, quidquid a fidelibus contigerit.

Ex concilio Lateranẽ. *Cap. 2.*

c.2.e.t. MONACHI non pretio recipiantur in monasterio, nec peculium permittantur habere, non singuli per villas, & oppida, siue per quascumque parochiales ponantur ecclesias, sed in maiori conuentu, aut cum aliquibus fratribus maneant, nec soli inter sæculares homines spiritualium hostium conflictũ expectent; Salomone dicente. Ve soli, quia si ceciderit, non est, qui subleuet eum. Si quis autem exactus pro sua receptione aliquid dederit, ad sacros ordines non ascendat. Is vero, qui eum receperit, officij sui suspensione mulctetur. Qui vero peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta administratione permissum, a cõmunione remoueatur altaris, & qui in extremis cũ peculio inuentus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat sepulturam; quod etiã de vniuersis religiosis præcipimus obseruari. Abbas autem, qui diligenter ista non cauerit, officij sui iacturam se nouerit incursurum. Prioratus quoq. seu obedientiæ pretij datione nulli tradantur; alioquin dantes, & accipientes a ministerio fiant ecclesiastico alieni. Priores autem cum in ecclesijs conuentualibus fuerint constituti, nisi pro manifesta causa, & rationabili, non mutentur, videlicet si lapidatores fuerint, si incõtinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, proquo amouendi merito videantur, aut si etiam pro necessitate maioris officij, de consilio fratrum fuerint transferendi.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS, VT, Episcopis sint subiectæ. Tit. xxxj.

Gregorius Victori Neapolis Episcopo. *Cap. 1.*

de relig. dom. c.1.

NVNC ad hanc basilicã, quæ dedicãda est, illud debet disquiri; quis, idest cuius ciuitatis, ante quam basilica, quæ nuper fabricata est, fundaretur, baptizauerit incolas; ad cuius cõsignationem sub annua deuotione concurrerunt. non n. terminis, aut locis conuenit diffiniri, sed illius facere diœcesim, qui superius continetur, vt constet cõmanentes, a quo fuerint lauacri regeneratione purgati, & ideo fratres Karissimi, amotis ambagibus, & omni circuitione semota, hæc vos modis omnibus conuenit inuestigare, vt ille maxime ad consecrationem vocetur, cui per hunc modum, quem scripsimus, constat debere permitti.

Ex decretis Eugenij Papæ. *Cap. 2.*

DE xenodochijs, & alijs similibus locis per sollicitudinem Episcoporũ, in quorum diœcesi existunt, ad easdem vtilitates, quibus constituta sunt, ordinentur. c.3.e.

Gregorius Agapeto Episcopo. *Cap. 3.*

QVIA monasterium, quod in fundo Marciano prouinciæ Campaniæ situm est, hostilitate faciente penitus dicitur desolatũ, tuo illud monasterio cum omnib. rebus suis, vel quæ ei competunt, actionibus, vtile prospeximus vniendum. & infra. Ipsum autem monasterium, sic tuæ ordinationi cõmisisse cognoscas, vt tamen iurisdictionem illic non Episcopus Surretinus, in cuius ciuitate monasteriũ tuũ est, sed Micenus † cuius est diœcesis, habeat, nam sic huius loci ordinationẽ disponimus, vt tamen iura sua singulis Episcopis inuiolata seruemus. c.2.e. — † al. Vicẽnus Nucerinus.

Vrbanus iij. Arimĩ. † Episcopo. *Cap. 4.* Greg. 9 — † Ariminen.

LICET ad ea, & infra. Ad hæc super eo, quod quæsitum est, vtrum hospitalis domus possit in sęculare habitaculum commutari, duximus respondendum; quod si locus ille ad hospitalitatis vsum, & pauperum prouisionem fuerit, sicut moris est, auctoritate Pontificis destinatus; cum sit religiosus, non debet mundanis vsibus deputari; sicut de vestibus, & ligneis vasis, & alijs vtensilibus ad cultum religionis per Pontificem deputatis, antiqua cõsuetudo indubitanter obseruari, & venerabilium patrũ edocent sanctiones. Greg. 9. c.4.e.

DE CAPELLIS MONACHORVM, & aliorum religiosorum. Tit. xxxij.

Vrbanus ij. in concilio Claremontensi. *Cap. 1.*

de capel mon. c.1.

CONGREGATO apud Claromontensem vrbem multorum Episcoporum synodali conuentu, proposita est nobis a quibusdam eorum quæstio de ecclesijs, vel de ecclesiasticis possessionib. a clericis, vel monachis, vsq. in pręsentiarum, incõsultis Episcopis acquisitis, nos autem vsi saniori cõsilio eorundem Episcoporum condescendentes pro tẽpore, prouidẽtesque ecclesiasticę paci; vel quia aliter, absq. ineuitabili scandali periculo, huiusmodi quæstio non poterat procedere, Apostolica auctoritate decernimus; vt ea, quæ a clericis, vel monachis, vel a quibuscumq. personis, prout potuerunt, vsq. hodie fuerunt acquisita, rata perenniter, & inconcussa permaneant: hoc tamen tenore, ne inposterum incõsultis Episcopis talia pręsumãt. In ecclesijs

vbi

vbi monachi habitant, populus per monachum non regatur, sed capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per consilium monachorum instituatur, ita tamẽ, vt ex solius Episcopi arbitrio, tam ordinatio, quã depositio, & totius vitæ pendeat conuersatio.

Ex concilio Lateraũ. *pars 1. cum & plantare.* Cap. 2.

De priuil. c. 3. IN ecclesijs religiosorum, quæ ad eos pleno iure non pertinent, instituendos presbyteros Episcopis repręsentent, vt eis quidem de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant cõpetentem; institutos autem inconsultis Episcopis non audeant remouere.

Alexander iij. dilectis filijs vniuersis monachis per Cantuariẽ. prouinciam constitutis. Cap. 3.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 15. c. 24. CVM deceat nos commodis, & profectibus ecclesiarum feruenter intendere, nobis summopere congruere dignoscitur, vt earum ordinationibus tanto studiosius intendamus, ne inordinatæ remaneant, vigilem curam, & sollicitudinem adhibeamus. Inde est, quod vniuersitati vestræ per Apost. scripta mandamus, vt ecclesijs, in quib. repræsentationem habetis, cum vacauerint, dioecesanis Episcopis clericos idoneos pręsentetis, qui illis de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere.

DE IVRE PATRONATVS, ET ecclesijs a laicis concessis. Tit. xxxiij.

Ex concilio Meditomatricũ. Cap. 1.

De iure pat. c. 1. RELATVM est ad sanctam synodum, quod inter heredes etiam ecclesiæ in rebus proprijs constitutæ diuidantur, & tanta per eandem diuisionẽ simultas oriatur, vt de vno altari tres partes fiant, & singulę partes singulos habeãt presbyteros, quod sine discordia, & simultate, nullo modo fieri potest. Vnde nobis visum est, quod huiusmodi ecclesiæ inter heredes diuidi non debeant; & si in contentionem venerint, & simultates inter eos surrexerint, per quas sacerdos suo ibi officio canonice fungi nõ possit; pręcipiatur ab Episcopo ciuitatis, vt nullo modo ibi missarum sollemnia celebrentur; donec illi ad concordiam redeant, & pari modo, & pari consilio ecclesia illa sacerdotẽ canonice habeat, qui libere suum ministeriũ agere possit.

Ex concilio Triburiẽ. Cap. 2.

c. 1. & c. QVAECVMQVE ecclesia plurib. cohęredib. sit obsessa, concordi vnanimitate vndiq; procuretur, ne propter aliquas discrepationes seruitium Dei minuatur, & cura populi irreligiose agatur. Si vero contingat pro ea cõparticipes dissidere, & sub vno presbytero nolle eã procurare, & propterea iurgia, & cõtẽtiones, tã inter ipsos, quã inter clericos incipiãt frequẽtari, quia iuxta Apostolũ, seruos Dei non oportet litigare: Episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice collocet eas, atq. eiusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo signet ea, & vt sacrum ministeriũ nullus celebret in ea, antequã concordi vnanimitate vnum omnes eligant presbyterũ, qui idoneus sit sacrosanctum procurare, & populo Dei vtiliter pręesse.

Ex concilio apud Confluentiam. Cap. 3.

SI laici proprias ecclesias habuerint, a ratione, & auctoritate alienũ habeatur, vt ipsi decimas accipiãt, & inde canes, aut gynęciarias suas pascant, sed potius presbyteri ecclesię eas accipiant, & inde restaurationes ecclesiarum, & luminaria, & hospitum, pauperũq. receptionem exhibeant, & pro sancta ecclesia, ac pro statu regni Dei misericordiam studiose implorent. Non ponitur.

Ex concilio Lateranẽ. Cap. 4.

QVONIAM in quibusdam locis fundatores ecclesiarum, aut heredes eorum potestate, in qua eos ecclesia vsq; huc sustinuit, abutuntur, & cũ in Dei ecclesia vnus debeat esse, qui pręsit, ipsi plures sine respectu subiectionis eligere moliuntur, & cum vna ecclesia vnius esse debet rectoris, pro sua defensione plurimos repręsentãt. Quo circa pręsenti decreto statuimus, vt si forte in plures partes fundatorũ se vota diuiserint, ille præficiatur ecclesiæ, qui maiorib. iuuatur meritis, & plurimorum eligitur, & probatur assensu. Si autem hoc sine scandalo esse nequiuerit; ordinet antistes ecclesiam, sicut melius eam secũdum Deum viderit ordinandam, & id ipsum etiam faciat, si de iure patronatus quæstio emerserit inter aliquos, & cui competat, infra tres menses non fuerit diffinitum. c. 3. d.

Ex eodem. Cap. 5.

PRAETEREA in tantum quorundam laicorum processit audacia; vt Episcoporũ auctoritate neglecta clericos instituant in ecclesijs, & remoueãt, cũ voluerint, possessionem quoq. atq. ecclesiastica bona pro sua voluntate plerumq. distribuant, & tam ecclesias ipsas, quam homines eorum tallijs, & exactionib. grauare pręsumant: eos, qui amodo ista præsumpserint, anathemate decernimus c. 4. e.

esse

esse feriendos. presbyter autem, siue clericus, qui ecclesiam per laicos, sine propria auctoritate Episcopi receperit, cōmunione priuetur, & si persisterit, a ministerio ecclesiastico & ordine deponatur.

Alexander iij. Decano, & Praecentori, & capitulo Velleñ. *Cap. 6.*

Non ponitur. EX diligenti relatione magistri E. accepimus, quod cum bonae memoriae R. quondā Episcopus vester, de assensu, & voluntate vestra † ipsum in canonicum ecclesiae vestrae † nostra al. recepisset, assignans ei xl. sol. sub annua pensione nomine praebendę percipiendos, quousq. praebenda vacaret in eadem ecclesia, ad quam ipsum intitulauit, cum eum ad diaconatus ordinē promouerit, praedicto Episcopo de medio sublato, & redditib. Episcopat⁹ ad fiscum deuolutis; cum quędam prębenda in iam dicta ecclesia vacaret, Karissimus in Christo filius noster H. illustris Rex Anglorum, eam Thomae clerico suo contulit, cui etiam aliam postmodum in eadem ecclesia vacantem cū Archidiaconatu, ad quem dicitur pertinere, concesit, quas insimul non debet habere, cum nulli sit licitum in vna, & eadem ecclesia duas prębēdas optinere. Quo facto idem Tho. fructum prębēdę sibi prioris taliter collatae Stephano fratri suo de Regia auctoritate confisus cōferre pręsumpsit. Quia igitur interest nostra, quae in ecclesijs Dei ita inordinata fuerint, studiosius emendare: d. u. p A. s. m. qua. si praelibatus E. a commemorato Episcopo de assensu, & voluntate vestra in canonicum ecclesiae fuerit assumptus; ita quod cum praebenda vacaret, sibi deberet ibidem assignari. Praebendā illā cum fructibus, quos prędictus Thomas Stephano fratri suo post susceptum Archidiaconatum cum praebenda dicitur contulisse, memorato E. omni oc. & ap. re. auctoritatę nostra quācitius assignetis, & eam sibi faciatis in pace, & quiete dimitti, quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.

Idem Eborac. Archiepiscopo. *pars c.*

Relatum est. *Cap. 7.*

QVOD autem consulis, si clericus idoneus ad vacantem ecclesiam praesentatus, nō fuerit ab Episcopo dioecesano admissus, & postmodum alius idoneus praesentatus, & institutus ab Episcopo, possessionem tenuerit corporalem; an priore clerico ecclesiam petēte debeat posterior remoueri, vel posterior priori pręferri. dubium non est, quin in casu isto melior sit cōdicio possidentis; quoniam ante quam pręsentatio per dioecesanum Episcopum approbetur, ratum non est, quod a patrono fuerit inchoatum. De cetero prudētiae tuae litteris pręsentibus intimamus, quod si laici clericis, vel collegijs de concessionib. vel donationibus instrumenta concesserunt in haec verba, vel similia: Cōcessi, vel dedi ecclesiam, & pręsenti charta firmaui: si consensus Episcopi nō accesserit, nihil agi videtur; a laico. n. ecclesia donari non potest. Patronatum autem de auctoritate, & assensu Episcopi certum est a laico in eadē de iure conferri.

Idem Exoñ. Episcopo. *Cap. 8.*

QVIA clerici quidam vestrę iurisdictionis aduocationes ecclesiarum, sicut accepimus, comparant, vel quocumque modo possint, acquirūt, vt post modum filij, vel nepotes ad easdem praesententur ecclesias; nos tamen prauam consuetudinem penitus eradicare volētes, nihilominus praesentium vobis auctoritate m. atque p̄. ne id attemptare prę sumant; vniuersis ecclesijs iurisdictionis vestrae vlterius artius inhibere curetis; & si presbyteri ecclesiarum vestrarū aduocationes adquisierint, eos aduocationibus taliter adquisitis ap. re. auctoritate Apostolica spolietis.

Idem H. Eforden. Epo, & Abbati de Ford. c. 9.

EX litteris I. Salesberieñ. Episcopi accepimus, quod defuncta persona ecclesiae de Launtoñ. G. miles, qui villam, in qua ecclesia sita est, a monasterio de Wintoñ. ad firmam tenebat, ad eandem vacantem Willelmū de Leicestre clericum praedicto Episcopo praesentauit. Post aliquantum temporis Abbatissa praedicti monasterij ad Episcopum veniens, ei Willelmū de Norale ad praescriptā ecclesiam praesentauit. Episcopo autem nolente personam praesentatam ab ea recipere, tandē ad venerabilē fratrē nostrū Cant. Archiepiscopum Abbatissa accessit, & apud eū grauem querimoniā de Episcopo deposuit; Archiepiscopus, quia sibi visum erat, quod factum militis super praesentatione praefata nullius esset momenti, praedicto Episcopo in virtute obedientiae iniunxit, quod personam illam reciperet, & in possessionem induceret, quam Abbatissa decreuerat sibi praesentandam, & infra. Restitutione autem facta causam audiatis, ita quidem, quod si vobis cōstiterit, quod prefato militi prescripta villa fuerit, non excepto iure patronatus, ad firmam concessa, vel antequam de iure patronatus inter Abbatissam, & militem controuersia esset

esset suborta, præfatus W. de Leicestra in prę scripta ecclesia per institutionem Episcopi ad præsentationem militis fuisset institutus, ei dummodo alias idoneus sit, ecclesiam ipsam adiudiceris, ita quod si Abbatissa obtineat aduersus militem, illi de temporalibus debeat respondere.

Idem Wintoñ. Episcopo. Cap. 10.

c. 8. e. QVAMVIS simus, & infra. Illud prę tereundum non duximus, super quo te intellexımus dubitare: quod si aliquis laicus Episcopo inconsulto ecclesiam non vacantem concedit alicui religiosæ domui; & postea cũ vacauerit, ad præsentationem eiusdem laici aliquis clericus ibi fuerit per diœcesanũ Episcopum institutus: prior cōcesio secundam institutionẽ, quominus habeatur rata, & firma, non potest, nec debet aliquatenus impedire. Cum illa cōcesio de iure nullius posit esse momenti: tum quia de re non vacante facta est, tum quia laicus sine auctoritate Episcopi nemini potest ecclesias dare, licet religioso loco patronatus ius conferendi liberã habeat facultatem. Si vero ius patronatus ecclesia vacante religioso loco contulerit, & aliquis sine præsentatione fratrũ eiusdem loci fuerit in ipsa ecclesia institutus; eius institutio secundum rigorem iuris est irritanda.

Idem Wintoñ. Episcopo. Cap. 11.

c. 9. e. QVERIMONIA Prioris, & fratrũ de Lauth. nobis litteris destinata, audiuimus, quod R. quōdam Herford. Comes ius, quod idem Prior, & fratres in ecclesia de Wic. ex donatione H. delati † fundatoris ecclesię suę, & ipsius R. soceri habere debeant, coram bonæ memoriæ I. quondam Wigor. Episcopo recognouit. Vnde Episcopus postea iam dictus Priorem, & fratres nullo reclamāte, aut contradicente exinde inuestiuit, quam illi deinde quiete, & pacifice possederunt. Demum cum inter Comitem præfatum, & C. vxorẽ suam, in cuius patrimonio ecclesia illa consistit, diuortium per ecclesiasticum iudicium celebratum fuisset; eadem C. W. Pictauiensi nupsit, qui ecclesiæ præscriptæ fructus memorato Priori, & fratrib. subtraxit omnino; & eos in vsus R. sacerdotis eiusdem loci sine Episcopali auctoritate cōuertit. Cumq. post modum W. de medio sublato, præfata C. tertio viro W. de Mediran. esset matrimonio copulata, idem W. in ea, qua & W. temeritate persistens, iam dictum R. in ecclesia præta xata contra Priorem supradictum manu tenere, & fouere incepit; dicens; quod prænominatus Episcopus I. fecit super ecclesia, quę de vxoris suæ aduocatione existit, dum erat in potestate illius viri, a quo post modum separata fuisse dignoscitur, nullam debere firmitatem habere. præsertim cum patrimonium vxoris suæ, sicut asserit, integre sibi restitutũ non esset, nisi de ecclesia illa suam posit adimplere voluntatem. Vnde quoniam absurdum videtur omnino, & ab ecclesia Dei penitus eliminandum; vt ad singulas patronorũ, secundum humanam cōdicionem, mutationes, ecclesiarũ debeãt ordinationes mutari. nec quod a supradicto H. taliter factum fuerit, alicui successorum licuit reuocare. f. t. per A. s. præ. m. qua. rei veritatem diligenter, & studiose inquiras; & si ita inueneris esse, prout superius est narratum, sæpe dictis Priori, & fratribus ecclesiam prælibatam omni oc. & ap. ces. restitu. & in pace facias possidere. Vicissitudines etiam huiusmodi ecclesiarum ab aduocatis, vel alijs quibuslibet in tua diœcesi fieri decetero nulla ratione permittas: sed eorum præsumptiones vsque ad dignam satisfactionem dilatione sublata vinculo excōmunicationis percellas.

† al. laici.

Idem Eboracensi Archiepiscopo. Cap. 12.

INTER ceteras, & infra. Cũ laici Episcopis nescientib. aut nō cōsentib. clericis ecclesias cōcedunt, in quib. habent ius patronatus, & postea pęnitentia ducti, alios ad eas ecclesias Episcopis repręsentant, & illi ad eorum repræsentationem in eisdem ecclesijs ab Episcopis instituũtur; & eorum debet institutio stare, & firmiter obseruari, qui auctoritate Episcopi sunt instituti, cōcesione priori, quę nulla est, omnino euacuata. Non. n. licet laicis, clericos in ecclesijs propria pręsumptione ordinare. c. 10. e.

Idem Abbatib. Priorib. & clericis per Archiepiscopatum Eboraceñ. constitutis. Cap. 13.

CVRA pastorali necesitate constringimur, & auctoritate iniuncti nobis officij prouocamur pro statu ecclesiarum vigili studio satagere, & ne vltra iuris ordinem alicui cōferri valeãt ecclesiæ, attentiori † sollicitudine prouidere. Inde est, quod vniuersitati vestræ per A. s. m. qua. ex donatione laicorum, nisi auctoritas diœcesani Episcopi, & consensus adsit, nullus vestrum aliquas ecclesias vendicare pręsumat, vel retinere taliter acquisitas, nisi longa fuerit pręscriptione munitus, aut postea diœcesani Episcopi habuerit forte cōsensum. Nos. n. cũ laici nō possunt in alios, nisi ius, quod habent, transferre; huiusmodi concesiones e. 11. e.

† al. attentiori.

concessiones virib. carere decernimus, & irritas penitus esse censemus.

Idem Abbatib. & fratrib. Cistreñ ordinis. c. 14.

Post cõ. Lat. par. 15. c. 10. RELATVM est aurib. nostris, quod vos ius repræsentandi clericos ad ecclesias cõtra institutionem antiquã ordinis vestri emptionis titulo, & modis omnibus satagitis acquirere: vt sub tali prætextu vobis liceat habere ecclesias, & per vos, & per alios detinere. Quoniã igitur non decet vos occasione qualibet, vel optentu ab antiquis institutionibus patrum vestrorum recedere, aut quidquam efficere, in quo possitis de vitio cupiditatis reprehendi: d. u. p A. s. p. m. qua. iura patronatuum in ecclesijs; aut ecclesias de cetero acquirere desistatis. quia nõ expedit vobis, nec nos volumus sustinere, vt sub tali prætextu vobis, vel ordini vestro derogetur. Sane vsq; adeo vos, & ordinem vestrum diligimus, vt vos in ijs, quæ honestati & religioni contraria sunt, nullatenus confouere velimus, quod de vobis nihil incommodi, nilq. volumus audire sinistri.

Idem Lundoñ. Episcopo. Cap. 15.

De iure pat. c. 12 SI vero aliquando ordinatio alicuius ecclesiæ ad tuam institutionem spectat, & pro controuersia laicorum de iure patronatus inter se disceptantium, malitiose differtur: fas tibi sit, de auctoritate nostra nullius ap. vel cõtr. ob. in eadem ecclesia personã idoneam instituere, ita quod ipsa eadem repræsentetur ab eo, qui ius patronatus euicit.

Idem dil. filijs Hos. & Templ. Cap. 16.

c. 13. e. CVM sæculum reliqueritis, vt creatori vestro positis in arte contẽplationis placere; decet vos, ab his, quæ sunt obuia rationi, abstinere, vel quæ reprehensioni subiaceant, aut vestram opinionem, & famam valeant denigrare. Inde est, quod vniuersitati vestræ districtius per A. s. prohibemus, ne cum ratione feudorum emptorum, aliterue acquisitorum, vel etiam alio modo ius patronatus in ecclesijs parochialib. acquisieritis, in eis presbyteros, nisi per Episcopos instituatis, nec Episcopo ius parochiale minuere, aut auferre aliquatenus præsumatis: excõmunicatos quoq. ipsius Episcopi, vel Archidiaconorũ suorum contra authentica scripta Romanæ ecclesiæ ad diuina officia in capellis vestris recipere non audeatis.

Idem. Cap. 17.

c. 14. e. EX insinuatione dilecti filij nostri O. clerici accepimus, quod cum frater suus ei ius patronatus, quod in quibusdam ecclesijs in Lincoñ. & Salesbereñ. Episcopatib. constitutis habebat, liberaliter contulisset, easdem ecclesias quidã presbyteri, & alij occasione fratris prædicti O. sine ipsius voluntate, & assensu occupauerunt per violentiam, & eas iniuste detinẽt occupatas. Quia igitur nostra interest, eã, quę minus ordinate ab aliquibus subiectis attentantur, ad rectitudinis tramitẽ reuocare: f. u. p A. s. p. m. qua. rei veritate diligẽter inquisita, & cognita, si ita, sicut dictũ est, esse inueneritis, memoratos presbyteros ecclesiarum earũdem detentatores moneas, modisq. omnib. inducas, vt easdem ecclesias prædicto clerico sine mora, & difficultate restituant, libere, & pacifice ordinandas, & nullam ei exinde molestiam ferant, vel grauamen. Quod si prædicti presbyteri commonitioni tuę acquiescere forte noluerint, tu ipsos excõmunicationi, & terras, si quas habẽt, omni oc. & ap. ces. interdicto subicias, & in memoratis ecclesijs diuina facias cessare officia, quamdiu ab aliquibus prædictorum auctoritate militum occupatæ detinebuntur, quod si nec sic earundem ecclesiarum detentores resipuerint, ipsos ap. ces. ecclesiastica censura percellas.

Idem Andrenfi Episcopo. Cap. 18.

CONSVLVIT nos tua fraternitas, quid tibi faciendum sit de clericis, qui ecclesias cõstructas hereditario iure sibi vindicant, nec tibi volunt exinde respondere; & de laicis, qui pręscriptas ecclesias filijs, vel nepotibus suis dare nituntur. Cum autem sanctuarium Dei iure hereditario teneri non possit, & indignum sit penitus, & absurdum, vt quilibet auctoritate propria ecclesias occupet, vel taliter occupatas detineat, non decet aliquatenus sub stinere, vt in Episcopatu tuo, vel clerici ecclesias a parentib. suis fundatas auctoritate propria detineant, aut laici filijs, vel aliquibus alijs ecclesias ipsas concedant. c. 15. e.

Idem. Cap. 19.

AD aures nostras peruenit, quod Robertus, & W. de Crotona ius patronatus ecclesiæ eiusdem loci, ab eo, ad quem præsentatio spectabat, emerunt, quibus decedentibus R. filius W. iam dicti exemplo patris ius patronatus ecclesiæ emere non dubitauit; & canonicis de Stodeleia tantas molestias intulit, persecutiones, & grauamina; quod metu, & dolo illius seducti, iuri suo penitus renuntiauerunt. Vnde, quoniam cum ius patronatus nexum sit spirituali: nemini licitum est vendere illud d. t. p A. s. m. qua. vtraq. parte ante Non ponitur. d. parte 15. c. 16.

te conuocata, rei veritatem diligentius inquiras, & si ita esse inueneris, prędicto R. super patronatu ecclesiæ oc. & ap. re. perpetuum silentium inponas, & prædictis canonicis ius, quod ibi habebant, si prior eorum metu capitis, quod idem R. se abscissurũ, fide, vt fertur, firmauerit, eidem renuntiauerit: integre facias restitui, non obstantib. litteris nostris, si quæ sunt tacita veritate impetratæ.

Idem. *Cap. 20.*

c. 16. e. DE iure vero patronatus in præscripta capella hoc tuæ discretioni mandamus, vt si prædictus R. ipsum comparauit, cum inconueniens sit, & penitus inhonestum vendi ius patronatus; contractum illum sub. ap. re. irritum denũties manere, ipsumq. Apostolica auctoritate fretus non differas reuocare.

Idem. *Cap. 21.*

c. 17. e. NVLLVS laicus decimas, aut ecclesias, aut quidquid ecclesiastici iuris est, sine concessione sui Pont. nec monasterijs, nec canonicis offerat: & si quis Episcopus inprobitatis, & auaritię causa consentire noluit, Romano Pontifici nuntietur, & quod offerẽdum est, tunc licentia eius offeratur.

Idem. *Cap. 22.*

c. 18. e. SIGNIFICASTI & infra. Ceterũ si Episcopi post promotionem suam repræsentationes personarum ad ecclesias a patronis ecclesiarum pro ecclesijs sibi commissis adepti fuerint, personæ idoneę, quas ad eas vacantes repręsentauerint, sunt admittendę.

Idem Abbati S. Albani. *Cap. 23.*

c. 19. e. & c. 4. de donation. CONSVLTATIONIB. & infra. De cetero si aliquis clericus ab ordinario iudice in ecclesia aliqua institutus fuerit, ad repræsentationem illius, qui eiusdem ecclesiæ credebatur esse patronus, & postea ius patronatus alius euicerit in iudicio; clericus, qui institutus est, non deberet ab ecclesia ipsa propter hoc remoueri, si tempore præsentationis suæ, ille, qui eum pręsentauit, ius patronatus ecclesiæ possidebat. Si vero non possidebat ius patronatus, sed tantum credebatur esse patronus, cum non esset, nec possessionẽ patronatus haberet, secundum consuetudinem Anglicanam poterit ab eadem ecclesia remoueri. Donationes vero vel concessiones ecclesiarum, si quę fiant priuatis personis, viuentibus illis, qui ipsas ecclesias possident, nullius debent esse momẽti, si religiosis fiant locis, ratæ debent haberi; ita quidem, quod personæ, quæ iam dictas ecclesias possident, sine ipsarum assensu, eis in vita sua non debeant spoliari.

Idem. *Cap. 24.*

DILECTI filij nostri Decanus Eboraq. & Prior de Nouoburgo, quib. causam, quæ inter canonicos de Gisseburñ. & R. clericum super ecclesia de Certoñ. vertitur, commisimus terminandã, transmissa nobis relatione monstrauerunt, quod canonici cõcessionem domini fundi habeant, R. vero donationem venerabil. fratris nostri Eboraceñ. Archiepiscopi A. S. L. & nõ domini fundi se habuisse probauit. Vnde quoniam donationes ecclesiarum ad Episcopos pertinent, & ad laicos assensum spectat prębere, eisdem significauimus, quod si res ita se haberet, videbatur nobis concessionem Archiepiscopi donationi laicali debere præiudicare. Quia sicut diximus, Episcoporum est ecclesiastica beneficia conferre, laicorum vero qui habent in ecclesia ius patronatus, assensum prębere, quibus in concessionib. ecclesiarum illud obseruãdũ est; quod sancti patres reseruare noscuntur. Non ponitur. d. parte 15 c. 22.

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. *Cap. 25.*

SVGGESTVM est auribus nostris, quod cum ecclesię de Ochona, ac de Botales, Sauter, & de Land. de assensu domini fũdi, & auctoritate Eboraceñ. Archiepiscopi, ecclesię beati Petri Eborac. concessæ, & assignatę sint in præbenda; canonici de Nouoburgo concessionem illam attenuare, & irritare nituntur, occasione donationis, quam sibi asserunt prius factam fuisse. Vnde quoniã licet in donationib. ecclesiæ, requirendus sit, & expectandus patronorum consensus, ecclesiæ tamen ipsæ, nisi auctoritas interuenerit pontificalis canonice concedi non possunt. Vniuersitati vestrę significamus, quod prior concessio, si cum assensu patroni, & auctoritate diœcesani Episcopi facta est, aut eius fuerit assensus postea subsecutus; posteriori concessioni præfertur: alioquin illa debet præferri, quamuis posterius facta sit, quę consensu domini fundi, & Episcopi auctoritate fulcitur. c. 10. de iure pat

Idem Illustri Regi Anglorum. *Cap. 26.*

MAGNIFICENTIAE tuæ litteras, quas pro R. milite super iure patronatus ecclesiæ de Bligurd Apostolatui nostro serenitas Regia destinauit, ea qua decuit, benignitate recepimus, promptum animũ, plenamq. voluntatem habentes, excellentiæ tuæ preces, in quib. cum Deo, & honeste poterimus exaudire. Verum, quoniam sanctorum patrum statutis contrarium videtur, si clericos ab ecclesijs, quas canonice sunt adepti, iuris Non ponitur. parte. Post c6. Lat. 50. c. 51.

K patronatus

patronatus obtentu sustineremus amoueri; salua conscientia, prænominato militi non possumus nostrum in parte illa impartiri fauorem, cũ ex hoc ei, si de iure debet habere, præiudicium in posterum non generetur.

Idem Archiepiscopis, Episcopis per Angliam constitutis. Cap. 27.

c.21.c.1. RELATVM est aurib. nostris, quod nonnulli ambitione nimia tracti, occasione laicæ recognitionis, & potentiæ sæcularis, in sæculari foro non requisita Episcopi audientia patronatus ecclesiarum, & beneficia ecclesiastica sibi præsumunt in vestris parochijs vindicare. Quoniam igitur huiusmodi personæ non intrant per ostium, sed aliunde cõscendũt, ac per hoc indigni sunt pastoris nomine, vel prærogatiua gaudere: f. u. per A. s. m. atq. p. qua. eos, quos patronatꝰ ecclesiarũ, & ecclesiastica beneficia prædicto modo adeptos, si commoniti minime resignauerint, nisi præscriptione, aut Episcopali concessione muniti fuerint, sublato ap. diffugio, ab officio reddatis, & beneficijs alienos, & si nec sic destiterint, vinculo anathematis innodetis, & vsq. ad dignam satisfactionẽ teneatis, & teneri faciatis astrictos. Ad hæc quoniam quidam laici ecclesias terris, & alijs possessionib. spoliãt, vt sic viros ecclesiasticos faciant corã sæculari iudice litigare: præsentiũ vobis auctoritate iniũgimꝰ, vt id publice sub interminatione curetis anathematis prohibere. si quis autem prohibitionis vestræ cõtemptor extiterit, eum, si manifestum fuerit, ap ces. excommunicationi subdatis, & vsque ad dignam satisfactionem sicut excommunicatos faciatis attentius euitari.

Idem. Cap. 28.

Non ponitur. SVPER eo vero, quod clerici, & religiosæ, sicut asseris, personæ litterarum intuitu, quas habent a laicis, sibi ius in ecclesijs vindicãt, hoc tibi volumus innotescere, quod vbi Episcopalis auctoritas non accesserit, per litteras illas non possunt ecclesias optinere.

Eucim iij. pars c. Ad abolenda. Cap. 29.

c. 23. 6. PRAETEREA quoniam aduocati ecclesiarum in tantam noscuntur insolentiã prorupisse, vt sacerdotes, & alios ecclesiasticos viros pro suę voluntatis arbitrio ecclesijs ipsis instituant, atq. destituant, & ius aduocationis, donationis, vel emptionis titulo, alijsque pro sua voluntate contractibus etiam in alios transferre præsumant: fodrum, albergarias, regium, & similia, tãquam a proprijs rusticis ab ipsis ecclesijs extorquentes, & quod ministris ecclesiarũ inconsultis faciũt, iuxta proprium arbitrium, in irritum deducentes, præsenti decreto subnectimus, & auctoritate Apostolica firmamus, eos siue aduocati, siue patroni, vel vicedomini, siue custodes, vel guardias habentes, seu alio quolibet nomine censeantur, a prædictorum grauaminũ importunitate cessare, nihilq. in ecclesijs, in quibus sibi aliquam de prædictis vindicant potestatem, præter antiquos, & moderatos redditus a locorum Episcopis institutos exigere, aut si aliud exegerint, excõmunicationis sententię subiacere. contractus etiã, quos de alienatione aduocationis, seu patronatus, vel fecerint hactenus, vel facere in futuro prę sumpserint, pręsenti constitutione cassamus, & eos vim aliquam decernimus non habere. ne autẽ per ap. obstaculũ, aut in ijs, quę de hęreticis dicta sunt, aut in aduocatorum coertionem, quam diximus, præsentium deludatur auctoritas decretorum, totius appellationis remedium in pręscriptis capitulis denegamus, nullam penitus audientiam cuilibet cõtra hæc appellantibus præbituri.

Idem Nor Wic. Episcopo. pars c. Tua nos. c. 30.

CVM autem aduocatus clericum vnũ idoneum Episcopo præsentauit, & postulauerit postmodum, eo non refutato alium æque idoneum in eadem ecclesia admitti, quis eorum alteri pręferatur, in iudicio Episcopi credimus relinquendum, si laicus fuerit, cui ius competit præsentandi. Verum si collegiũ, vel religiosa persona præsentationem haberet, qui prior est tempore, potior iure merito videretur. c. 24. 6.

DE CENSIBVS, ET EXACTIONIBVS, & procuratoribus. ✝ Tit. xxxiiij.

✝ procurationibus Greg. 9 De cens. lib. o.

Ex concilio apud Guarmas. Cap. 1.

SANCITVM est, vt vnicuiq. ecclesię vnus mãsus integer absq. vllo seruitio tribuatur, & presbyteri in eis constituti non de decimis, nec de oblationibus fidelium, non de domibus, nec de atrijs, vel de hortis iuxta ecclesiam positis, nec de prædicto manso aliquod seruitium faciant præter ecclesiasticum, & si quid amplius habuerint, inde senioribus suis debitum seruitium inpendant.

Augustinus super epistola ad Rom. Cap. 2.

OMNIS anima sublimioribus potestatibus subdita sit &c. Et vos subditi esse debetis, ideo. n. tributa præstatis; quia hęc est probatio subiectionis. c. 2. 10.

Gregorius

Gregorius Lucillo Episcopo de Melita. *Cap.* 3.

Non ponitur. OFFICII nostri decet propositũ suadere subiectis, vt rebus seruare debeãt fidem in placitis, ne dum lucri rapiuntur studio, pacificam vertant communionem in partem. Peruenit itaque ad nos fraternitatis tuæ clericos terras Africanæ tenentes ecclesię, quod pensionem earundẽ dare contemnunt. quod si verum est, & ad tuam venit notitiam, tua in hoc desidia eorum culpa nutrita est, ob quam rem te admonemus, vt ad soluendam pensionem eos nulla mora vti permittas. nã si huius rei denuo ad nos querela recurrerit, & de te aliam æstimationem habere incipimus, & in illo, vt dictum est, vindicamus.

Idem ad Stephanum Castrium. *Cap.* 4.

c.4.e. SCIENTES &c. & infra. Asserunt etiã prædictus Abbas presbyterum supradictæ massæ, nouas monasterio illi consuetudines velle inponere, quæ ex tẽpore conditi monasterij per tricennale tẽpus hactenus non fuerunt, quod diligenter agnoscas, & si hoc ab initio non fuit, etiam labentib. temporibus, aliquid nouiter inponi non permittas.

Paschalis ij. Comitissæ Mauldæ. *Cap.* 5.

c.5.e. PERVENIT ad nos, quod Fraxinorensis Abbas Carpensem ecclesiam fuerit deprædatus, occasione videlicet cuiusdam census, qui ad quid solui debeat, ignoratur; de quo nimirum, cũ nos Archipresbyter interrogaret, quod rationabile videbatur respondimus. Census enim ignorantię, nec diuinis, nec humanis legib. inuenitur. Oportet quippe, vt cẽsus omnis, ad quid, & quo modo per solui debeat præsciatur. Mandamus ergo dilectioni tuæ, vt prædam ipsam Carpensi ecclesiæ restitui facias, nec de inceps Fraxinorensem Abbatem, aut quemlibet alium, eam inquietare permittas.

Ex concilio Lateranensi. *Cap.* 6.

c.6.e. CVM Apostolus se, ac suos proprijs manibus decreuerit exhibendos, vt locum prędicandi auferret pseudo apostolis, & illis, quibus prædicabat, non existeret onerosus: graue nimis, & emendatione dignum esse dignoscitur, quod quidã fratrũ, & coepiscopor. nostrorum ita graues in procurationib. suis subditis existant, vt pro huiusmodi causa ipsa interdũ ecclesiastica ornamẽta subditi exponere cõpellãtur, & lõgi tẽporis victũ breuis hora consumat. Quo circa statuimus, quod Archiepiscopi parochias visitãtes pro diuersitate prouinciarũ, & facultatibus ecclesiarum xl. vel .l. euectionis numerum; Episcopi autem xx. vel xxx. Cardinales autem xxv. nusquam excedant, Archidiaconi vero v. aut vij. Decani constituti sub ipsis duob. equis contenti existant, nec cum canibus venatorijs proficiscantur, & auib. sed ita procedant, vt non quæ sua sunt, quærant, sed quæ Iesu Christi quærere videantur; nec sumptuosas epulas quærant, sed cum gratiarum actione recipiant, quod honeste, ac conpetenter illis fuerit ministratum. Prohibemus etiam, ne subditos suos tallijs, & exactionibus Episcopi grauare præsumant. sustinemus autem pro multis necessitatibus, quæ aliquotiens superueniunt, vt si manifesta, & rationabilis causa extiterit, cum caritate, moderatum ab eis valeant auxilium postulare. Cum. n. dicat Apostolus: non debent filij thesaurizare parentibus, sed parentes filijs: multum longe a paterna pietate videtur, si præpositi subditis suis graues existant, quos in cunctis necessitatibus pastoris debent more fouere. Archidiaconi vero, siue Decani, nullas exactiones, vel tallias in presbyteros, seu clericos exercere præsumant. Sane quod de prædicto numero euectionis, secundum tolerantiã dictũ est, in illis locis poterit obseruari, in quibus ampliores sunt redditus, & ecclesiasticæ facultates. In pauperioribus autem locis tantã volumus teneri mensuram, vt ex accessu maiorum minores merito non doleant se grauari, nec sub tali indulgentia illi, qui paucioribus equis hactenus vti solebant, pluriũ sibi credant potestatem indultam.

Idem. *pars c. cum in ecclesia.* *Cap.* 7.

PROHIBEMVS insuper, ne ab Abbatib. vel Episcopis, alijs ve pręlatis noui census inponantur ecclesijs, nec veteres augeantur, nec partem reddituũ suis vsibus appropriare præsumant, sed libertatem, quam sibi maiores conseruare desiderant, minorib. quoq. suis bona voluntate cõseruent. Si quis vero aliter fecerit; irritum, quod egerit, habeatur. c.7.e.

Alexander iij. Wigor. Episcopo. *pars c. meminimus.* *Cap.* 8.

PRAETEREA illi, qui Episcopo ignorante auctoritate sua pensionem annuã de ecclesijs quadam illusione soluerint, siue receperint eis defunctis, nisi ab ijs, qui per Episcopum, vel ministeriales eius, auctoritatem instituendi personas habentes, ius recipiendi canonẽ receperint, in receptione pensionis non sunt aliquatenus audiendi, præsertim si Pontificalem, aut alterius, quod de c.8.e.

 iure

iure id facere potuit, auctoritatem,& assensum non interuenisse constiterit. non enim simplices sacerdotes, vel clerici possunt ecclesias, quib. presunt, auctoritate sua presertim post decessum suum censuales efficere.

Idem Carnot. Episcopo *pars c. In eminenti. c. 9.*

Non ponitur. DE cetero noueris, quod cum aliquis ad extraordinarium iudicem litteris impetratis cum aduersario suo componit; post modum in ecclesia, de qua agitur, ius aliquod habiturus; si compositio non est iuri cōtraria, nō est a loci Episcopo aliquatenus reprobanda; sed census absq. Episcopali auctoritate, & ecclesiæ sub hoc, cui præest, prętextu non est imponendus, & si fuerit solutus, vitam eius, qui soluerit, non excedit. ✝

Idem Carnoten. Episc. *pars c. Tua nos. c. 10.*

ǂ excedat forte. c. o. e. at. de nouo. ECCLESIIS autem, quas de nouo ✝ Episcopi de manibus laicorum eripiunt, præter cathedraticū, & iura omnia, quæ alijs ecclesijs imponuntur, non videmus exactionem imponēdam. quin nouis exactionib. decreto nostro prohibemus generaliter amodo ecclesias prægrauare.

DE ECCLESIIS REAEDIFICANdis, & reparandis. Tit. xxxv.

Ex concilio Lateranen. *Cap. 1.*

De eccl. ædif c. 1 VM dicat Apostolus abundantiorem honorem membris infirmioribus deferendū: e contra quidam, quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, quærentes, leprosis, & qui cum sanis habitare non possunt, vel ad ecclesiam cum alijs cōuenire, ecclesias, & cœmeteria nō permittunt habere; nec proprij iuuari ministerio sacerdotis; quod quia procul a Christiana pietate esse dignoscitur, de benignitate sedis Apostolicę constituimus, vt vbicumque tot simul sub communi vita fuerint congregati, qui ecclesiam cū cœmeterio sibi constituere, & proprio valent gaudere presbytero, sine contradictione aliqua permittantur habere. Caueant tamen, vt iniuriosi veteribus ecclesijs de iure parochiali nequaquam existant; quod .n. pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriam nolumus redūdare. statuimus etiā, vt de hortis, & de nutrimentis animaliū suorum decimas tribuere non cogantur.

Idem Ebor. Archiepiscopo. *Cap. 2.*

c. 3. e. AD audientiam nostram noueris peruenisse, quod villa, quæ dicitur H. tantum perhibetur distare ab ecclesia parochiali, vt in tempore hiemali, cum pluuiæ inundauerint, non possūt parochiani sine magna eam difficultate adire, vnde non valent ecclesiasticis officijs congruo tempore interesse. Quia igitur parochialis ecclesia ita dicitur in redditib. habundare, quod pręter illius villę prouentus, minister illius conuenienter valeat sustentationem habere: f. t. p A. s. m. qua. si res ita se habet, ecclesiam ibi ædifices, & in ea sacerdotem, sub. ap. ob. ad præsentationem rectoris ecclesiæ maioris cum canonico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam eius villæ obuentiones ecclesiasticas percepturum. prouideas tamen, vt cōpetens in ea honor pro facultate loci ecclesiæ matrici seruetur, quod quidem fieri posse videtur, cum eiusdem villæ dominus xx. acras terræ frugiferæ velit ad vsus presbyteri conferre. Si vero persona matricis ecclesiæ virum idoneū pręsentare distulerit, vel opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & virū bonū ces. ap. diff. instituere non omittas.

Idem Exonen. Episcopo. *Cap. 3.*

IN litteris & infra. De ijs autem, qui parochiales ecclesias habēt, f. t. taliter duximus respondendum; quod ad reparationem, & instructionem ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ sunt illius ecclesię, si eis supersunt, conferre; vt eorum exemplo ceteri inuitentur. c. 4. e.

Ex concilio Magoc. *Cap. 4.*

QVICVMQVE ecclesiasticum beneficium habent, ad tecta ecclesię restituēda, vel ipsas ecclesias emendandas, omnino adiuuent, & nonam, & decimam reddant. c. 1. e.

DE IMMVNITATE ECCLESIAE, cœmeterij, & rerū ad eā pertinentiū. t. xxxvj.

Ex synodo Ioannis Papæ. *Cap. 1.*

VT in domibus ecclesiarum neq. missus, neq. comes, vel iudex publicus, vel minister, quasi pro cōsuetudine, nec placitum, nec hospitium vindicent, sed in publicis rebus domos constituant, in quibus placitū teneant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur. De immu. eccl. c. 1.

Gregorius Episcopus Agnello Episc. Terraciñ. c. 2.

PERVENIT &c. & infra. Fraternitas tua nullum, neq. per nostræ, vel ecclesiæ suæ nomē, aut quolibet alio modo defendi a murorum vigilijs patiatur: sed omnes generaliter conpellantur, quatenus cunctis vigilantibus melius ciuitatis valeat custodia prouocari. c. 2. e.

Idem Vitali defensori Sardiniæ. *Cap. 3.*

Indicatum

INDICATVM est &c. & infra. Dictũ est etiam nobis, quod rustici eiusdem ecclesiæ rura propria deserentes in priuatorũ possessionibus culturam laboris exhibeant, in qua re experientia tua tale aliquid fieri nõ permittat.

Ex concilio Lateranẽ. *Cap. 4.*

c.4.e. NON minus pro peccato, quod faciunt, quam pro illorum detrimẽto, quod sustinẽt, graue nimis esse dignoscitur, quod in diuersis partibus mundi consules ciuitatis, & rectores, nec non & alij, qui potestatem videntur habere, tot onera frequenter ecclesijs inponunt, ita grauibus eas, & crebris exactionib. premunt; vt deterioris cõdicionis sub eis factum sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui diuinæ legis notitiam non habebat. ille quidem omnibus alijs seruitutibus subactis, sacerdotes suos, & possessiones eorum in pristina libertate dimisit; & de publicis eis alimoniam ministrauit, isti vero onera sua fere vniuersa inponunt ecclesijs, & tot angarijs eas affligunt, vt eis illud quoque quod Hieremias deplorat, competere videatur. Princeps prouinciarum facta est sub tributo. siue quidem fossata, seu expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrentur agenda, de bonis ecclesiarum, & clericorum, & pauperũ Christi vsibus deputatis cuncta volunt fere conpleri. iurisdictiones etiam, & auctoritatẽ Episcopor. & aliorũ prelator. ita euacuãt, vt nihil potestatis eis in suis videatur hominib. remansisse. super quo dolendũ pro ecclesijs, dolẽdũ etiã est nihilominus pro ipsis, qui & timorẽ Dei, & ecclesiastici ordinis reuerentiã videntur penitus abiecisse. Quo circa sub anathematis districtione seuerius prohibem⁹, ne talia de cetero attemptare præsumãt; nisi Episcopus, & clerus tãtam necessitatem, vel vtilitatem inspexerint, vt absq. vlla occasione ad releuandas cõmunes vtilitates, vel necessitates, vbi laicorum nõ suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existiment conferenda. Si autem consules, aut alij de cetero ista commiserint, & commoniti forte desistere noluerint, tam ipsi, quam fautores eorum excõmunicationi se nouerint subiacere; nec communioni reddantur, donec satisfactionẽ fecerint competentem.

NE CLERICI, VEL MONACHI sæcularib. negotijs se immisceant. T. xxxvij.

Ex concilio Magotẽn. *Cap. 1.*

MVLTA sunt negotia sæcularia, de his tamẽ pauca perstringamus, ad quæ pertinet omnis carnalis concupiscentia; quidquid enim plus iusto appetit, turpe lucrum est, munera iniusta accipere, vel etiam dare pro aliquo sæculari quæstu, pretio aliquem conducere, cõtentiones, vel lites, vel rixas amare, in placitis sæcularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum; conductores, aut procuratores esse sæcularium rerum, turpis verbi, vel facti ioculatorem, vel iocum sæculare diligere, aleas amare, ornamentum incõuenienis proposito suo quærere, in delicijs viuere velle, gulam, & ebrietatem sequi, pondera iniusta, vel mensuras habere, negotium iniustum exercere; nec tamen iustum negotium est contradicendum propter necessitates diuersas, quia legimus sanctos Apostolos negotiasse, & in regula Sancti Benedicti pręcipitur pręuidere, per quorum manus negotia monasterij transeant; canes, & aues sequi ad venandum, & omnib. quibuslibet causis superfluum esse; ecce talia, & his similia ministris altaris domini, nec non & monachis omnino contradicimus, de quibus ait Apostolus, nemo militans Deo inplicat se sęcularibus negotijs. Ne cler. vel mõ. c. 1.

Alexander iij. in concilio Turonensi. *Cap. 2.*

NON magnopere antiqui hostis inuidia infirma membra ecclesiæ præcipitare laborat; sed manum mittit ad desiderabiliora eius, & electos quoq. nititur supplantare, dicente scriptura, Escæ eius electæ. Multorum si quidẽ casum operari se reputat, vbi, pretiosius aliquod membrũ ecclesiæ sua fuerit calliditate detractum. & inde nimirũ est, quod in angelum lucis more solito se transfigurãs, sub optentu lugentium fratrum consulendi corporibus, & ecclesiastica negotia fidelius pertractandi, & regulares quosdam ad legendas leges, & confectiones physicales ponderandas de claustris suis educit. Vnde ne sub occasione scientiæ spirituales viri mundanis rursus actionibus inuoluantur, & in interioribus ex eo ipso deficiant, ex quo se alijs putant in exterioribus prouidere: per præsentis concilij assensum statuimus, vt nulli omnino post votum religionis, post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicã, leges ve mundanas legendas permittatur exire. Si vero exierint, & ad claustrum suum infra duorum mensium spatium nõ redierint, sicut excommunicati ab omnib. euitentur, c.3.e.

 &

& in nulla causa si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Reuersi autem in choro, capitulo, mensa, & ceteris vltimi fratrum existant, & nisi forte ex misericordia sedis Apostolicæ, totius spem promotionis amittant.

Ex concilio Lateranen. *pars e.*

Clericum. *Cap. 3.*

c. 4. e. SED nec procuratores villarũ, aut iurisdictiones etiã sæculares sub aliquib. Principib. & sæcularib. viris, vt iustitiarij eorum fiant, clericorum quisquam exercere præsumat. Si quis autem aduersus hoc venire temptauerit, quia contra doctrinam Apostoli dicentis, Nemo militans Deo implicat se sæcularibus negotijs; sæculariter agit: ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, pro eo quod officio clericali neglecto fluctibus sæculi, vt potentibus placeat, se immergit. districtius autem decernimus puniẽdum, si religiosorum quisquam aliquid prædictorum ausus fuerit attemptare.

Alexander iij. Cant. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. *Cap. 4.*

Non ponitur. Post cõ. Lat. 27. par. c. 1. FRATERNITATI vestræ p A. s. m. & m. p̃. qua. vniuersis monachis vestræ iurisdictionis artius inhibere curetis; ne villas, vel ecclesias recipere ad firmas, vel detinere præsumant, quod si præsumpserint, eos auctoritate Apostolica freti sub. ap. re. faciatis a sua præsumptione, ecclesiastica districtione cessare.

Idem Lundoñ. Episcopo. *Cap. 5.*

c. 6. e. SECVNDVM instituta prædecessorum nostrorum sub interminatione anathematis prohibemus; ne monachi, vel clerici, causa lucri negotientur, & ne monachi vel a clericis, vel a laicis firmas habeant, neq. laici ecclesias ad firmas teneant.

Idem Cant. Archiepiscopo. *Cap. 6.*

CLERICIS, qui in sacris ordinibus constituti sunt, ex Toletano concilio iudiciũ sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus, ne aut per se truncationes membrorum faciant, aut iudicent inferendas. quod si quis tale quid fecerit, honore priuetur, & loco. Iubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis sacerdos officium habeat vicecomitis, aut præpositi sæcularis. Clerici, qui comam nutriunt, etiam inuiti ab Archidiaconis suis tondeantur. Vestimentis autem, & calciamentis, nisi quæ honestatem, & religionem deceant, vti non liceat. Si quis cõtra hoc venire præsumpserit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi subiaceat. c. 5. e. Ad eius & hon. cle. c. 7.

Idem Lundoñ. Episcopo. *Cap. 7.*

RELATVM est auribus nostris, quod monachi N. sæculariter viuunt, & alios exemplo corrumpunt. Inde est, quod auctoritate Apostolica tibi indulgemus, vt eos ad obseruationem monasticæ regulæ appellatione remota cõpellas, vt† si tibi restiterint ausu temerario, eis eiectis, fratres Cistreñ. ordinis in præscriptum monasterium inducas; vt labores inpiorum iusti edant, & illi tam de † rubore confusi ad sui ordinis obseruantiam reuertantur. c. 7. e. † al. & † tãdẽ. Greg. 9

Eugenius Papa Lucell. Archiepiscopo. *Cap. 8.*

SACERDOTIBVS autem, & clericis tuis denunties publice, ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant. quod si postmodum fieri præsumpserit, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam a laicis capiantur: indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat in ecclesia scandalũ generari. c. 1. e.

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS, ET MATRIMONIO. TIT. I.

Alexander iij. *Cap. 1.*

De spōſ. c. 4.

D audientiam noſtri Apoſtolatus peruenit, quod cū Hugo Alberti Papiēſis ciuis, filiā ſuam cuidā filio Lantacoñ. dare vellet vxorem, iurauit, quod ſi ille, cui deſponſabatur, eam habere, caſu aliquo interueniente non poſſet, alteri filio, quem de alia vxore genuerat, eandem puellam matrimonio copularet. Contractis autem a filio priori ſponſalibus, quidam ad eccleſiam accedentes, conſanguinitatem inter eos eſſe iuramētis interpoſitis firmauerunt. Ideoq. præfatus Hugo eandem feminam† dare alteri filio nititur, vt iurauit. (margin: † al. filiam.) ſed quoniā ſcriptum eſt, quod ſponſam fratris frater habere non poteſt; d.t.p A.s.p̄.m. qua. eum ſuum implere propoſitum, quod canonicæ rationi obuiat, non permittas, ſed vt pænitentiam agat de illicito iuramento, diligenter admoneas, & eccleſiaſtica diſtrictione conpellas. contra. &c.

Idem Wintoñ. Epiſcopo. *Cap. 2.*

(margin: Non ponitur. Poſt cō. Lat. par. 45. c. 4.) NON ſunt vna caro vir & mulier, niſi cohęſerint copula maritali. Id circo defuncta ſponſa intacta, eius ſoror a ſponſo hoc non impediente libere ducitur in vxorem.

Idem Wigor. Epiſcopo. *Cap. 3.*

(margin: Non ponitur. Poſt cō. Lat. par. 6 c. 2.) CONSVLVIT nos tua fraternitas, quid tibi faciēdum ſit de Willelmo parochiano tuo, qui licet in manu tua fidē dederit, quod mulierem quandam duceret in vxorē, ſpreta tamen religione fidei, ipſe ſibi aliam copulare præſumpſit. Super hoc itaq. conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod licet nō ſit tutum cuilibet contra fidem ſuam venire, ſi tamen aliam in ſuam receperit, nec in facto primæ mulieris vltra proceſſerit, niſi quod fidem dederit a muliere ſecunda ſeparari non debet, ſed ei de læſione fidei pænitentia eſt inducenda. † (margin: † indicēda eēe.)

Idem Panormitano Archiepiſcopo. *Cap. 4.*

DE illis autem, qui præſtito iuramento, promittunt ſe aliquas mulieres ducturos, & poſtea eis incognitis dimittunt terram, & ſe ad partes alias transferunt, hoc tuæ diſcretioni volumus innoteſcere, quod liberum erit mulieribus ipſis, ſi non eſt amplius in facto proceſſum, ad alia ſe vota transferre, recepta tamen de periurio pęnitentia, ſi per eas non ſteterit, quominus matrimonium conſumaretur. Si vero aliquis ſub huiuſmodi verbis iuramentum alicui mulieri præſtiterit, Ego te in vxorem accipiā, ſi tātum mihi donaueris; reus periurij non habebitur, ſi eā nolentem ſibi ſoluere, quod iuramento ſibi petijt dari, non acceperit in vxorem, niſi cōſenſus de præſenti, aut carnalis ſit inter eos commixtio ſubſecuta. (margin: c. 5. e. & c. 3. de cond. appoſ.)

Idem Eduardo Paduano Epiſc. *pars c.* * *c. 5.*

DE muliere, quæ eſt inuita tradita viro, & detenta cum inter vim, & vim ſit differentia; & vtrum poſtea conſenſus interceſſerit, certum nobis nil poſtea expreſsiſti, exquiſitioni † tuæ nihil poſſumus reſpondere. Illos autē, qui pro cōſanguinitate prohibentur cōiungi, & poſtea contra interdictum eccleſiæ ſe ſe receperint, excommunicationi debes ſubicere, donec tamdiu ſeparentur, quouſq. legitime cognoſcatur, vtrum eorum matrimonium de iure poſsit, & debeat ſtare. (margin: * ſollicitudini ex cōc. c. 6. e., & de mat. cōc. cōc. int. eccl. c. 3. † inquiſitioni.)

Idem Cant. Archiepiſcopo. *Cap. 6.*

EX litteris, quas ſuper cauſa matrimonij cuiuſdam iuuenis R. nomine, & Mariæ filiæ Gileberti de Sancto Leodegario tranſmiſiſti, ſollicitudo nobis innotuit, quam in ipſius negotij examine ſeruauiſti. Quia vero abſentibus partibus veritatem nequiuimus plenarie indagare, nec cauſam ipſam ad te remittere, a quo pars mulieris ad audiētiā noſtram noſcitur appellaſſe, eam venerabilib. fratrib. (margin: c. 7. ol)

nostris Wintoñ. Herfordeñ. & Batoñ. Epis duximus cõmittendam. ideoq. f. t. per A. s. m. qua. partes adire eorum præsentiam, cum ab eis fuerint euocatę, & quod ipsi iudicauerint, inuiolabiliter obseruare cont. & ap. ces. compellas. De hoc autem, quod circa finem litterarũ consuluisti, quid debeat obseruari, quãdo inter aliquos sponsalia contrahuntur, nec intelligit alter, quod alter proponit; hoc tuã volumus discretionem tenere, quoniam inspiciendum est iudici, si matrimonium contracturi ad id faciendum sint idonei scientia, & ætate. Quo cognito si alter aliter intellexerit, quod alter proposuerit, ad communem verbi intelligentiam recurratur, & cogatur vterq. verba prolata in sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare. Quod vero quæsiuisti, an debeat appel. deferri, vbi sub eius prætextu noscitur adulterium, vel aliud crimen committendum: consult. t. breuiter respondemus, quod vbi notorium esset adulterium, vel aliud crimen committendũ, si ap. interpositę deferretur, deferri nollem^9. nolumus enim incestus, vel adulterij materiã aliquibus ministrare.

Idem Vigilensi Episcopo. *parte e. sũsit Ro. c. 7.*

c. 1. e. SPONSAM autẽ alterius, si est nubili ætati proxima, nullus consanguineorum aliquando sibi matrimonio potest copulare.

Idem Abbatib. S. Eadmundi, & de Mesoia. c. 8.

c. 9. e. EX parte Eminæ mulieris intimatum est auribus nostris, quod Andreas sibi coram sacerdote quodam, & diacono, & alijs plerisq. tam clericis, quam laicis ad hoc conuocatis iuramentum præstitit, quod eam ab eo tempore pro coniuge teneret, & ei sicut vxori fidem seruaret, ipsa quoq. eidem Andreę iuramento pręstito promisit se illum pro marito habituram, & fidem ei tamquã proprio viro seruaturam. Quo facto in eadem domo diu cohabitantes sibi liberos procreauerunt, procedente vero tẽpore pręnominatus Andreas contra iuramentum præstitũ pręnominatã Eminam, & filios ex ea procreatos reliquit, & ab eorũ cohabitatione recessit. Quia igitur nemini licet vxorẽ suã sine manifesta causa fornicationis dimittere, & tunc eam sibi reconciliare debet, aut ipsa viuente continere, nec nos sustinere debemus, vt prędictus Andreas iuramenti pręstiti religionem infringat: d. u. per A. s. p. m. qua. rei veritate diligentius inquisita, si prout superius dictũ est, ita esse inueneritis, eundem Andream moneatis studiosius, vt suæ saluti consulens, & super inducta, quam habet, prius dimissa, ad vxorem suam redeat, & eam maritali affectione pertractet, & reatum suum condigna satagat pęnitẽtia expiare. Quod si cõmonitioni vestræ acquiescere forte noluerit, vos eum, & superinductam omni oc. & ap. re. excõmunicationis vinculo innodetis, & vsque ad dignam satisfactionem præcipiatis ab omnib. sicut excommunicatos cautius euitari.

Idem Pictauieñ. Episcopo. *Cap. 9.*

EX litteris veñ. fratris nostri Saluonoñ. Episcopi accepimus, quod cum duo nobiles viri sui Episcopatus W. S. de Mõstrand. & B. de Mauritania filios, & filias inpubescentes haberent, & spe pacis inter eos conciliandæ, ita inter se conuenerint, quod filios, & filias mutuis adinuicem matrimonijs sociarent, & hoc tam patres, quam filij sub iuramento se facturos promiserint, inter quos siquidẽ G. filiam prædicti B. consentiente patre semel, & iterum accipere in vxorem iurauit, cumq. ipso nolente ad alia vota migrare, eum Episcopus sub districtione anathematis conpellere voluit, vt secundum quod iurauerat, filiã præfati B. traduceret in vxorem; ipse ad audientiam nostram appellauit, & altera parte nuntium suum ad nos destinante ipse nec venit, nec responsalem aliquem pro se transmisit. Quia igitur prædicto G. periculosum est contra iuramentum suum venire, f. t. per A. s. p. m. qua. cum exinde fueris requisitus, vtramq. partem ante tuam conuoces præsentiam, & rationib. hinc inde plenius auditis, & cognitis, si tibi constiterit, quod præfatus G. præstito iuramento firmasset, quod filiã memorati B. duceret in vxorem, eũ moneas, & auctoritate nostra districte cõpellas, vt ipsam nisi rationabilis causa extiterit, in vxorẽ recipiat, & maritali affectione pertractet. Si vero rationabilem causam prætendere voluerit, eam cum omni diligentia, & studio audias, & fine canonico omni ap. ces. decidas. Ceterum si legitime monitus iudicio tuo parere contempserit, eum & patrem, si fouere ipsum in sua malitia præsumpserit, excommunicationis vinculo astringas, & in tota terra ipsorum omnia diuina præter baptismata paruulorũ, & pęnitentias morientium prohibeas officia celebrari.

Innocentius

Innocentius iij. Vantonien. Episcopo. Cap. 10.

Post c8. Lat. par. 6. c. 31. SVPER eo, quod interrogasti de sacramento coniugij, breuiter respondeo; illã, quã dixisti a patre coniugi traditam, & ab eo, cui tradita fuit, patri commendatam, donec statuta die in domũ suam traduceret; dico, quod legitimo consensu interueniẽte, ex eo statim coniunx sit, quo spontanea concessione se se coniugem esse asserit. non enim futurum promittebatur, sed præsens firmabatur. Quapropter quidquid cum alia postmodum factum est in coitu, siue in generatione prolis, tanto reprehensibilius est secundum, quãto est verius primum. Constante enim primo quanto amplius in Deo † committitur, tanto magis culpa augetur. His igitur cognitis, facile erit discretioni tuæ negotium præsentiũ latoris debito fine terminare.

† Deũ conc.

Idem Exo. Episcopo. Cap. 11.

c. 2. e. PRAETEREA ij, qui matrimonio contrahendo pure, & sine omni condicione fidem dederint, & iuramentum fecerunt, cõmonendi sunt, & diligentius exhortandi, & omnibus modis inducendi, vt fidem præstitam, vel iuramentum factum obseruent, & se, sicut promiserint, coniungant. Si autem se adinuicem admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, vt talem scilicet ducat, quam odio habeat; videtur quod ad instar eorum, qui societatem iuramento, vel interpositione fidei cõtrahunt, & postea eandem sibi remittũt, hoc possit in patiẽtia tollerari.

Lucius iij. Rapulen. Episcopo. Cap. 12.

c. 17. et REQVISIVIT a nobis tua fraternitas, qua censura conpelli debeat mulier, quæ iurisiurãdi religione neglecta nubere renuit, cui se nupturam interposito iuramento firmauit. quæsisti etiam, vtrum ea, cuius vir matris torum polluit, ad alia vota, cum mater fieri desideret, viro possit viuẽte transire. Ad quæ tibi breuiter duximus respondendum, quod mulier, quæ se nupturam iurauit, cum libera debeant esse de iure matrimonia; monenda est potius, quam cogenda, maxime cũ coactiones difficiles soleant exitus habere frequenter. Illa sane, cuius vir cum matre adulterium, & incestum commisit, nec viro suo coniungi carnaliter, nec eo viuente cum alio matrimonium inire debebit.

Alexander iij. Archiepisc. Episc. Abbatibus, & alijs ecclesiarum prælatis & vniuerso clero per Angliam & Cismaritanam terram Illustris Regis Anglorum constitutis. Cap. 13.

c. 11. e. NON est vobis, sicut arbitramur, incognitum, qualiter Illustris Rex Anglorũ pro discordia, quæ inter ipsum, & filios suos, peccatis exigentibus est oborta, vxores eorum detineat, pro quibus sibi restituendis Rex Francorum, & generi sui preces sollicitas nobis porrexerunt; nos itaq. attendentes iustũ, & honestum esse, vt viri suas petant vxores, & precib. eorum in omnib. quæ a iustitia nõ discordant, volentes prono animo acquiescere, præfatum Regem Anglorum studiose satis, & attente monuimus, eique dedimus in mandatis, vt ad commonitionem Archiepiscopi Cant. & Episcopi Conuentrensis, & Cant. prioris, vel loco eius prioris de monte Eli, si ipse adesse nõ poterit, vel duorum ex his, si tres nõ potuerint interesse; vxores eorũ infra xl. dies post litterarum nostrarum susceptionem restituere nõ postponat. Si vero eas post prædictum terminum viris suis non restituerit: Apostolica auctoritate præcipimus, vt tota prouincia, infra quam detinentur, & ad quam transferuntur, quamdiu ibi fuerint, donec viris suis non restituantur, ab omnib. diuinis officijs, præter baptisma paruulorum, & pœnitentias morientium cessent. inde est, quod vniuersitati vestræ per A. s. p. m. qua. eundem Regem Anglorum ad eas restituendas sollicite moneatis, & exhortationibus inducatis, proponentes ei, quod nõ minus expedit sibi eas restituere, quã viris suis ipsas recipere. & si iuxta mandatum, & cõmonitionem filijs suis vxores suas infra terminum constitutum non restituerit, extunc in quacumq. parte prouinciarum vestrarum detinentur, vel transferuntur, donec ibi fuerint, nulla diuina officia, præter baptismata paruulorum, & pœnitentias morientium celebretis, vel permittatis celebrari, omni ap. ces. scituri pro certo, quod si contra interdictum nostrum, quod non credimus, venire temptauerit, suæ temeritatis, & transgressionis pœnam debitam, auctore domino reportabũt.

Idẽ Ianuẽsi Episc. pars c. Tua fraternitas. c. 14 De præsum. c. 11

ILLVD quoq. nihilominus ex tua inquisitione nobis innotuit, quod cum quædã mulier libera p annos x. & vltra cuidã seruo scienter cohabitauerit, & ab eo fuerit carnaliter cognita, nunc ipsum asserit suũ non esse maritum, pro eo quod testes desponsationis non conparent. Verum vir vindicat eam in vxorem, & ostendit publicum instrumentũ, quo se se cõiuges nominãt, & p quod ipsum ei donationem propter nuptias fecisse cõparet. Mulier vero instrumentũ illud vitiosum fuisse fatetur, vt seruo dominus fraudaretur: & plures testes produxit, quoniam seruus ille

ille ab amicis mulieris sæpe rogatus, vt eam desponsaret, & ille se eam, nec desponsasse, nec desponsaturũ firmiter asserebat. Vir autem non nisi prædicto instrumento, & quibusdam testibus, qui viderant eam anulos deferentem, mulierem ipsam probauit esse vxorem. sed mulier de more illarũ mulierũ, quæ panes vendunt, se anulos detulisse dicebat. Vnde quia in huiusmodi dubietate fama viciniæ magis debet attendi, tuæ sollicitudinis erit famam loci diligenter inquirere; vtrum prædictus vir, eã in lecto, & in mensa, sicut suam vxorem, & non concubinam habuerit; & si fama loci habet, quod vir ipsam, sicut vxorem tenuerit, cum matrimoniũ sit coniunctio maris, & feminæ indiuiduam vitæ consuetudinem retinens; cogenda est mulier, vt eidem viro affectu seruiat coniugali, præsertim si præscriptum instrumentum ab eo conditum fuerit, qui officium suum fideliter adimpleuerit.

Idem Barñ. Archiepiscopo. *Cap. 15.*

Non ponitur. VENIENS ad nos P. ciuis tuus in audientia nostra proposuit; quod cum ipse mulierem quandam nomine E. iurasset, desponsasset, & cognouisset; quædam mulier B. nomine ipsum inpetijt coram te, & quod se eã iurasset ducturum in vxorem, in præsentia tua duobus testibus declarauit. adiecit etiam idem P. quod mater parata est fidem facere, quod præfata B. de sacro fonte leuauit: & ideo etiam si nullam aliam iurasset, vel despõsasset, mulierem illam de ratione habere nõ potest. licet autem idem vir se asserat a tua audientia appellasse: quia tamen ad tuam præsentiam redire desiderat, causam ipsam experientiæ tuæ committimus præsentium auctoritate præcipiendo mandantes, quatenus præsentibus partib. veritate inquisita, si tibi constiterit, quod præfatus vir mulierem E. desponsasset, & cognouisset, & quod præfatam B. tantum iurauerit, ab inpetitione eiusdem B. iniuncta sibi pœnitentia de fidei violatione contrad. & ap. ces. prorsus absoluas, & cum iam dicta E. pacifice manere permittas; aut si coram te legitime probatum fuerit, quod mater eiusdem viri præfatam B. de sacro fonte susceperit, ei super hoc perpetuum silentium inponas. Quod si manifestum, & notorium esset, ipsum eam vxorem duxisse; ab eius consortio, si ita esset, deberet separari.

Idem Episcopo Sanctæ Agathæ. *parte. de muliere.* *Cap. 16.*

De sponsa. c. 11. PRAETEREA de muliere, quæ a viro inpetitur, cuius consanguineus cum ea se deliquisse proponit, sed hoc publice confiteri recusat propter metum, & potentiã mulieris; prouidentiæ tuæ duximus respondendum, vt matrimonium ipsum fieri, nisi iuramẽtum interuenisset, districte prohibeas; ne deterius inde contingat.

Idem procuratori, & canonicis Soranis. *Cap. 17.*

VENIENS ad Apostolicæ sedis clementiam Mariota latrix præsentium supplici nobis insinuatione monstrauit, quod dum esset in adolescentia constituta, quendã adolescentem adamauit in tantũ, quod vterque inter se de matrimonio cõtrahendo sub trium personarum testimonio præstitit iuramentum, quod parentes ipsius mulieris ignorantes eam inuitam, & reclamantem alij in vxorem tradiderant, quem ita exhorruit, quod se ab eo nullo modo cognosci permisit. Cumque publice profiteretur, quod a priori viro cognita esset, atq. iurata: Episcopus Soranus, qui tunc erat, eos ante præsentiam suam fecit venire, & cognito, atque probato, quod inter eos ita proxima esset linea consanguinitatis, quod insimul nõ possunt, nec debent de iure cõiungi, ipsos abinuicem separauit. Ceterum cum causa ipsa tractaretur; & viro, cui tradita fuerat a parentibus, consentire nollet, ipse aliam vxorem traduxit, & ista cuidam Ptolemęo nomine publice in conspectu ecclesię nupsit. Sane cum de illo filium genuisset, pater istius Ptolemęi quærens occasionẽ diuortij faciendi, ei opponit, quod filium suum non potuerit, nec debuerit in virũ habere, eo quod ab alio viro, qui nunc defunctus est, prius desponsata fuisset. Quia vero assertioni eius fidem, sicut non debuimus, non adhibuimus; nec hoc potuimus sub silentio prętermittere, eam ad vos duximus remittendam; d. u. per A. s. p̃. m. qua. huius rei veritate plenius conperta, si inuene ritis, quod prædicta mulier a prædicto viro iudicio ecclesiæ fuerit separata, & ab eodem Ptolemęo sine contradictione ecclesiæ in vxorem traducta; & ille, cui a parentibus inuita, & renitens copulata est, de pręsenti vita decesserit, prædictum Ptolemęũ moneatis, & districte conpellatis, vt præfatam M. post posita occasione recipiat; & sicut vxorẽ suã diligere studeat, & maritali affectu tractare: alioquin eum, & super inductam, & patrem etiam ipsius, si huic rei restiterit, excõmunicatione innodetis, & vsq. ad dignã satisfactionẽ sententiã ipsã faciatis inuiolabiliter obseruari. c. 13.

Eugenius

Eugenius iij. presbytero Aesculapio. Cap. 18.

c. 5. e. IVVENIS ille, qui puellam nondum septennem duxit, quamuis ætas repugnet, & humana tamē fragilitate forsitan temptauit, quod conplere non potuit. Quia igitur in ijs, quę dubia sunt, quod certius ęstimam', tenere debemus, cum propter honestatem ecclesiæ, quia ipsa coniunx ipsius fuisse dicitur, tum propter prædictam dubitationem, mandamus tibi, vt consobrinā ipsius puellæ, quā postmodum duxit, ab eo diuidas.

Alexander iij. Papiensi Episcopo. Cap. 19.

c. 14. e. CVM locum non habeat cōsensus, vbi metus, vel coactio intercedit, necesse est, vbi assensus cuiusquam requiritur, coactionis materia repellatur: matrimonium autem assensu solo contrahitur, & vbi de ipso quæritur, plena debet securitate gaudere; cuius est animus indagādus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de inuitis solet nuptijs prouenire. Quo circa f. t. p. A. s. m. qua. puellam, de cuius matrimonio inter Siderios, & Canes ciues tuos quęstio sub tuo fuit examine ventilata, in domo, in qua eā posuisti, ita quod nihil eā timere oporteat, facias eam honeste tenere, donec pręscripta causa fuerit fine canonico terminata; vt sententia sine contradictione cuiusquam valeat executioni mandari.

Urbanus iij. Cap. 20.

c. 11. e. CVM in Apostolica sede, cui licet inmeriti pręsidemus, magisterium resideat totius ecclesiasticæ disciplinæ, dignum est, & consonum rationi; vt quotiens circa negotia ecclesiastica aliquid dubietatis emergit, ad ipsius deliberationis arbitrium recurratur. Intelleximus siquidem, quod cum inter villicum de Ernaia, & vxorem eius coram te matrimonij quæstio tractaretur, productis testibus, & attestationibus eorum diligenti examine discussis, ante publicationem, idem villicus reuersus ad propria publice interse, & vxorem suam proposuit sententiam diuortij iudicio ecclesię promulgatam. & sic suggesta omnibus falsitate, quandam aliam mulierem facti nesciam sibi copulare præsumpsit. Postmodū vero super prioris matrimonij quæstione litteris a sede Apostolica inpetratis delegati iudices sentētiam diuortij protulerūt. Vnde quia villicum, & mulierem, quam superinduxit, pendente lite prioris vxoris inuicem asseris consensisse, tua nos duxit fraternitas cōsulendos, vtrum tales sint ad matrimonia admittēdi. Nos igitur auctoritate pręsentiū, tuæ sollicitudini respōdemus, quod interposita ei pęnitentia conpetenti, & infra pęnitētiæ tempus carnali commercio interdicto; postmodum in maritali copula poterit remanere.

DE DESPONSATIONE INPVberum. Tit. ij.

Benedictus Papa Gradensi Patriarchæ. Cap. 1.

LEX diuinæ dispositionis Apostolicam cathedrā totius potuit orbis terrarum magisterium, vt quidquid vbiq; locorum dubitatur, ab ea ratio eiusdem requiratur. affatus est autem nos suis litteris eiusdem cathedræ sessorem, ac percunctatus est quidā vestras nomine Ioannes pro connubio filiæ suæ superstitis, cuius soror defuncta cuidam iuueni Stephano nomine, verbis simplicibus fuerat desponsata, & antequā ad nuptias perueniret, morte pręuenta, vtrum scilicet cum eodem iuuene posit matrimoniū celebrare superstitis filiæ, nec ne. Nam testatus est huius rei rationem apud vos haberi ambiguam, quam Deo docente reddemus his verbis certissimam. Protoplastus ille radix, & origo nostra videns detractam sibi costam in mulierem formatam prophetico spiritu inter alia protulit. propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhęrebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Quibus verbis innotuit, nō aliter virum, & mulierem posse fieri vnam carnem, nisi carnali copula sibi cohęreant. Quia ergo nequaquam mixtus est extraneæ mulieri fœdere nuptiali, quo pacto per nuda sponsionis verba possunt vna caro fieri, nullatenus valemus intueri. Propinquitas enim sanguinis, verbis dicitur, non verbis efficitur; sed neq. osculum parit propinquitatem, quia nullam facit sanguinis commixtionem. Quoniam vero ita prorsus se se habet res Ioannis istius, vt velit filiā illi nuptijs copulare, cui primam iam decreuerat desponsare; cēsura iā Apostolici magisterij mādamus, hoc absque vllius criminis vitio posse fieri, si vtriusq. partis federis voluntati. Nā cur prohibeatur, ꝗ prohibēdū nūquā sancta scriptura

Non ponitur. Post cō. Lat. par. 6. c. 17.

scriptura declarat; sed nec mundanę leges cō numeratis personis, quæ inter se nuptias cōtrahunt, de re huiusmodi aliquid dicunt. ne ergo abnegetis, quod negandū nulla ratione monstratur.

Hormisda Eusebio Episcopo. *Cap. 2.*

De desp. imp. c. 1. TVA sanctitas requisiuit a nobis frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium ducere vult, si sine voluntate adulti filij facere potest. ad quod dicimus, si aliquo modo nō consentit filius, fieri nō posse. Possit autem de filio nondum adulto, voluntas cuius nondum discerni potest, pater, cui vult, in matrimonio copulare; & postquā filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino seruare, & adimplere debet. hęc † omnib. orthodoxæ fidei sancimus, & vobis tenenda mandamus.

† hec

Gregorius Papa. *Cap. 3.*

Non ponitur. parte 6. c. 6. post cōc. Lat. MANIFESTVM est eum puberem esse, qui gesticulatione sui corporis talis est, vt iam procreare possit; licet ad metas legib. definitas non peruenerit.

Nicolaus Papa. *Cap. 4.*

c. 2. e. VBI non est consensus &c. & infra. Huius ergo decreti auctoritate districtius inhibemus, ne de cetero aliqui, quorum vterque vel alter ad ætatem legibus, & canonibus determinatā nō peruenerit, coniūgantur; nisi forte aliquando vrgentissima necessitate interueniente, vt pote pro bono pacis, coniūctio talis toleretur.

Alexander iij. Herfordeñ. Episcopo. *Cap. 5.*

c. 4. e. LITTERAS tuę fraternitatis recepimus, ex quarum tenore perpendimus, quod quidam parochianus tuus A. nomine, cum esset perfectæ ætatis, quandam puellam in cunabulis desponsauit: procedente vero tempore idem A. matrem puellæ cognouit; & eam in vxorem accepit. Vnde quia dubitas, an huiusmodi matrimonium stare debeat, a nobis exinde cōsilium postulasti; super quo fraternitati tuæ taliter duximus respondendum, quod si præfatus vir matrem præfatæ puellæ antequam puella ipsa septimum annum compleuisset, in vxorem accepit; matrimonium ipsum non dissoluas, sed eundem virum pręfatam mulierem, sicut vxorem libere tenere permittas; cū huiusmodi despōsationes nullę sunt, quę in cunabulis fiunt. Verum, si præfata puella postquam septimum annum compleuit, prædictus vir matrem in vxorem accepit, cum spōsalia extūc placere consueuerint, inter eos sententiam diuortij nō differas promulgare, nec ipsum, seu filiā, seu matrem vxorem habere permittas.

Idem Eborac. Archiepiscopo. *Cap. 6.*

ACCESSIT ad præsentiam nostrā nobilis vir W. filius G. cum litteris tuis, ex quarum tenore perpendimus, quod cū filiā cuiusdam nobilis viri, dum esset minoris ætatis, desponsasset, & postmodum ipsa assensum in hac parte non præbēte, antequam ad nubiles annos peruenisset, celebratū est inter eos diuortium; procedente vero tempore, defuncto patre puellę matrem eius W. sibi matrimonio copulauit, quod quidem factum, cum sustinere nolles, eum sollicite monuisti, vt ipsam dimitteret, & quia monitis tuis in hac parte noluerit acquiescere, ipsum excommunicationis vinculo innodasti; tandem, accepta ab eo cautione, quod nostrā adiret pręsentiam, & super hoc statutum nostrum firmiter obseruaret, eundem mandato nostro absolutum denūtiasti, & cum litteris tuis ad pręsentiam nostram misisti. Verum pręfatus W. in nostra pręsentia constitutus, sua nobis assertione proposuit, quod puellam ipsam, dum esset infra vij. annū despōsauit, postea ante quam ad nubiles annos peruenisset, noluit aliquatenus consentire, vt præfatum W. in virum acciperet, & ita cum patrę suo, in cuius potestate remanserat, & cum præfato W. ad præsentiam tuam accessit; & cum ab ore puellæ audisses, & per eam cognosceres, & per patrem eius, quod memoratum W. in virum nolebat; statim illum in plena synodo ab huiusmodi desponsatione publice absolutū denuntiasti. Elapsis vero plurib. annis post mortuo patre puellæ Karissimus in Christo filius noster H. Anglorum Rex matrem supradictæ memorato W. tradidit in vxorem, quam idem W. vt discordia orta inter consanguineos suos, & consanguineos mulieris sopiretur, accepit, & sollemniter desponsauit. & etiā sine contradictione ecclesię duxit, & ex ea liberos procreauit, & puella fuit alteri viro copulata. Vnde licet contineatur in litteris tuis, quod ipsa puella erat ætatis minoris, quando huiusmodi desponsatio facta fuit; tamen refert, vtrum esset minoris ætatis proximæ ætati aptæ matrimonio, aut infra septem annos. Ideoq. f. t. p A. s. m. qua. rei veritate inquisita diligenter, & cognita, si tibi constiterit, quod pręfata non esset septennis, quando pręmemorato W. desponsata fuit, & postea in eum non consenserit, & quod idem W. ab huiusmodi desponsatione per te fuerit

fuerit absolutus, matrimonium inter eũdem W. & matrem puellæ celebratum, præcipias inuiolabiliter obseruari, & eorundem proles denunties esse legitimas; quia sicut discretio tua non ignorat, desponsationes, & matrimonia ante vij. annum fieri non possunt: præsertim si cõsensus postea nõ interuenit. Sane si prefata puella ante desponsationem vij. annum conpleuerit, licet prædictus vir a despõsatione illius puellæ, ipso iure fuerit absolutus, cum ea in eum consentire nolebat: inhonestum tamen videtur, vt matrem eius habeat, cuius filia sibi fuerat desponsata. Verũ si tibi visum fuerit, vt cum matre puellæ remaneat, ne discordia inter vtriusq. consanguineos olim exorta, nunc autem sopita, denuo suscitetur: id dissimulare poteris, & æquanimiter tolerare. filij autem, quos de ipsa suscepit, si eam tolerante ecclesia in vxorem duxit, a successione paternæ, vel maternæ hereditatis prohiberi non possunt.

Vnde Isidorus. *Cap. 7.*

c. 5. c. PVBERES a pube sunt vocati, idest a pudentia corporis nuncupati, quia hæc loca primo lanuginem ducunt; quidam autem ex annis pubertatem existimant, idest, eum puberem esse, qui xiiij. annos expleuit, quãuis tardissime pubescat. Certum autem est eum puberem esse, qui & ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare iam possit. Puerperæ sunt, quæ annis puerilibus pariunt.

Alexander iij. Normicẽn. Episcopo. *Cap. 8.*

c. 6. c. CONTINEBATVR autem in literis tuis, quod cum quędam puella infra nubiles annos, cuidam viro in vxorem tradita fuerat, & ab ipso traducta, suis parentibus asserentibus eam legitimę ætatis existere; hęc ad nubiles annos perueniens alij nubendi licentiam postulauit, asserens in eundem virũ nullatenus consensisse, prædictus vero vir e contra proponit, quod licet eadem puella nõdum forte annum xij. attigisset, cum ei tradita fuisset in vxorem: vsq. adeo tamen ætati fuit proxima, quod ipsam carnali conmixtione cognouit. Inde est, quod cum ipsa eidem viro dicit se incognitam, & tu nos consuluisti, vtrum alij possit nubere: taliter respondemus, quod in decretis habetur expressum, quod si vir dixerit, quod vxorem suam cognouerit, & mulier negauerit; viri stãdum est veritati. Vnde præfato viro, qui se dicit præfatam mulierem cognouisse, fides est adhibenda; si id iuramento firmauerit; & si fuerit proxima in xj. vel circa xij. annum, & cũ suo assensu, & voluntate parentum desponsata, & benedicta fuerit, & cognita; ab eodem viro separari non debet, præsertim cum parentes eius, ipsam fuisse legitimæ ætatis profitentur. Si vero puella infra nubiles annos, & ætati proxima alicui desponsata fuerit benedicta, atq. traducta; non licet alicui de cõsanguinitate illius, cui desponsata fuerit, eam ducere in vxorem, nec fas est eidem sponso de consanguinitate puellæ sibi desponsatæ aliquam sibi copulare.

Idem Batoñ. Episcopo. *Cap. 9.*

DE illis, qui infra annos aptos matrimonijs contrahendis sponsalia contrahunt, siue vterque, siue alter ante quam ad annos aptos matrimonijs contrahendis peruenerint, reclamet, & postulet separari; non sunt audiendi. Si vero alteruter istorum ad annos aptos matrimonijs contrahendis peruenerit, infra eosdem annos altero existente, cum quo eadem sponsalia contrahuntur, si is, qui minoris ætatis est, cum ad annos illos peruenerit, reclamauerit, nec in alterum voluerit consentire; iudicio ecclesiæ debent abinuicem separari. Vtrum autem mulier, quæ postquam annos nubiles attingit, ei, qui nondum ad annos aptos matrimonijs contrahendis venerat, nupsit; ab eo, si quærat discidium, debeat separari. consultationi tuæ taliter respondemus, quia cum in eum semel consenserit, amplius dissentire non poterit aliquatenus, vel diuertere, nisi forte ipse, cui nupserit, postquam ad annos aptos matrimonijs contrahendis peruenerit, in ea † suum omnino negauerit præstare consensum. c. 7. c. † eam Greg. 9

Idem eidem. *Cap. 10.*

A nobis tua discretio requisiuit, vtrum ij, qui infra nubiles annos matrimonij nomine coniunguntur, vel eorum alteri, ante quam ad annos matrimonio aptos perueniant, liceat a matrimonio tali discedere. Ad quod inquisitioni tuæ taliter respondemus: quia pro eo quod ante nubiles annos coniugalem consensum de sanctorũ patrum non habent auctoritate, vsque ad legitimam ætatem expectare tenentur, & tunc aut confirment matrimonium, aut si simul esse noluerint, separentur; nisi forte carnis conmixtio ante interuenerit, cum interdum illa tempus anticipare soleat pubertatis. Si vero alter eorum ad annos &c. vt supra prox. c. c. 8. c.

L Idem.

Idem. Cap. 11.

Non ponitur. In iii cō. Lat. par. 6. c. 3. SI puella infra xij. annum alicui desponsata fuerit, vel sponsus aliquam infra xiiij. annum desponsauit, ante quā ad annos peruenerat matrimonio aptos, a pactione nuptiali recedere, & ad aliud matrimonium cōuolare non possunt, sed cum puella ad nubiles annos, & sponsus ad annos aptos matrimonio peruenerit, tunc de pactione illa cōplenda, vel recipienda, sunt audiendi; & ad conplendum matrimonium ab ijs, qui matrimonium iurauerant, conmonendi. Sponsa autem si nubili ætati proxima est, nullus cōsanguineorum sponsi potest eam sibi matrimonio copulare.

Idem Ianuen. Episcopo. *pars c. Tua fraternitas.* Cap. 12.

c. 9. e. DE illis autem, qui in minori ætate desponsantur, traduntur, & coniunguntur; & processu temporis diuortium postulant, minorē allegantes ętatem, aut vim sibi a parentibus factam. Hęc inquisitioni tuę taliter pręsentibus litteris respondemus, quod si ita fuerint ætati proximi, quod potuerint copula carnali coniungi; minoris ætatis intuitu non debent abinuicem separari; si vnus in alium visus fuerit cōsensisse; cum ætatem videatur suppleuisse malitia, sed cuiuscumque ætatis sint, se possunt per illatam violentiam excusare, nisi post violentiam consensus accedat.

Vrbanus iij. Cenomanen. Episcopo. Cap. 13.

c. 10. e. ATTESTATIONES super causa matrimonij, quæ inter H. iuuenem, & G. mulierem vertitur, a tua nobis fraternitate trāsmissas accepimus, & ipsis diligēter inspectis, & plenius intellectis, manifeste nobis innotuit, quod prædictus iuuenis nondum xij. annum attigerat, cum præfatam acceperat in vxorem, & licet nisus fuisset, sicut vterq. cōfessus est, ipsam corrumpere, mulier tamen credit se virginem euasisse. Verum antequā ad annum xiiij. peruenisset, ex attestationib. ipsum a memorata muliere intelleximus recessisse, quem eadem mulier instanter nunc repetit, & pro viro sibi vindicare contendit; sed cum vir x. & vij. annos habeat, ipsam recipere contradicit. Vnde, quia donec nos super causam ipsam consuleres, non duxisses in prolatione sententiæ procedendum: hoc a nobis sup tua cōsultatione habeas respōsū, quod si mulier per idoneos testes probare nequiuerit, quod post xiiij. annum suæ ætatis, vel circa finem xiiij. prædictus iuuenis consensisset in eam, ab ipso iuramento recepto, quod postquam ad legitimam ætatem peruenit, ipsam habere non consensit vxorem, ab inpetitione mulieris eum potes, & debes absoluere, & ad alia vota vtriq. dare licētiam transeundi.

Idem Pisano Archiepiscopo. Cap. 14. c. 11. e.

EX litteris tuæ fraternitatis accepimus; quod cum puella quædam A. nomine iam ad annum xij. peruenisset, iurata fuit, & desponsata cuidam puero, qui erat in anno nono, vel x. & dimidio, tempore procedente de volūtate matris, & fratrum potius, quam de sua, sicut asserit, ad domum patris prædicti pueri ducta, vbi nolēs, & inuita, sicut ab ore ipsius te audisse proponis, & tam persuasionibus, quam minis parentum inpulsa morā per annum, & amplius habuit, & tandem inde recessit. & ad domum propriā est regressa. Conmonita vero a matre sua, & a te post modum, sicut asseris, ad eum redire penitus contradicit; asserens, quod nūquam voluit, nec vult eum in virum habere, sed nubendi alij postulat facultatem. Vnde quia super hoc, quid agendum sit, a nobis tua fraternitas requisiuit, cum iam dictus puer, sicut tuę litterę continebant, nondum ad xiiij. annum ætatis suę peruenerit, nec vnquam ad eam puellam carnaliter accessum habuerit: d. t. præsentib. litteris respondemus, quod si memorata puella per te ad hoc studiose conmonita, vt donec idem puer conpleat xiiij. annum suæ ætatis expectet, ad conmonitionem tuam non duxerit expectandum, ei secundum ea, quæ proposita sunt, accipiendi alium virum in maritum, auctoritate nostra dare potes libertatem. Dat. Veron.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE. Tit. iij.

Hieronymus in Parabolis. Cap. 1.

IN plateis tuis aquas tuas diuide, idest filium tuum, ac filiam alijs nuptui trade, & hoc manifeste cum pluribus socijs. Non ponitur.

Ex concilio Agath. Cap. 2.

SI quis clam desponsauerit aliquam, & mulier, vel vir negat desponsationem; viro tantum incumbit probatio. De cland. desp. c. 1

Alexander iij. Beluacen. Episcopo. Cap. 3.

QVOD nobis ex parte tua significatum est, vtrum in clandestinis matrimonijs dispensare debeamus; non videmus, quæ dispensatio super his sit adhibenda. Si enim matrimonia ita occulte contrahuntur, quod c. 2. e. & c. 9. qui filij sint leg.

quod

quod exinde legitimi testes non appareant; ij, qui ea contrahunt, ab ecclesia nõ sunt aliquatenus conpellendi. Verũtamen ea, quæ sic contrahuntur, si personæ contrahentium voluerint publicare, nisi rationabilis, & legitima causa præpediat, ab ecclesia recipienda sunt, & conprobanda, tamquam a principio in cõspectu ecclesię cõtraherẽtur. si qui autẽ de clãdestino matrimonio post modũ ab ecclesia cõprobato, & rato habito generati fuerint, eos legitimos iudices filios, & heredes.

DE SPONSA DVORVM, ET sponso duarum. Tit. iiij.

Augustinus de fide pactionis, & consensus. c. 1.

De sp. & duor. c. 1 DVOBVS modis dicitur fides pactionis, & consensus; si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere; si aliam duxerit, pęnitentiam debet agere de fide mentita; maneat tamen cũ illa, quam duxit. non enim rescindi debet tãtum sacramentũ. Si autem fecerit fidem cõsensus, non licet aliam ducere. si autem duxerit, dimittet ipsam, & adhærebit vxori priori. Est autem fides pactionis; quando aliquis promittit alicui fidem, quod eã ducet. si permiserit ei rem secum habere, vel etiam pro consensu. fides autẽ consensus est, quando etiam si non stringat manũ, corde tamen, & ore cõsentit ducere, & mutuo se concedunt vnus alij, & mutuo se suscipiunt.

Ex B. † lib. xix. *Cap. 2.*

† Burch Greg. 9 c. 1. e. ACCEPISTI illam tibi vxorẽ, quã alter sibi desponsatã habuerat, dimitte illam, quia numquam potest tibi fieri legitima, & xl. dies in pane, & aqua, quod carinam vocant, cum vij. sequentibus annis pęniteas.

Alexander iij. Salernitano Archiepisc. Cap. 3.

c. 3 e. LICET præter solitum, & amplius solito more multisimis, & magnis negotijs prępediti, & ita, quod nobis non sit facile aliquorum consultationibus respondere; illa tamen speciali gratia, quam aduersus personam tuã habemus, & fraterna cogimur caritate, quid sentiamus de ijs, super quibus consuluit nos dilectio tua, tibi, quãtum cumque alijs simus intenti, præsentib. litteris aperire. Consuluisti nos siquidem, vtrum si inter virum, & mulierem præstito, vel non præstito iuramento, legitimus cõsensus interuenerit de pręsenti, copula carnali non secuta, liceat mulieri alij nubere, vel si nupserit alij, & carnalis fuerit copula subsecuta, an ab ipso debeat separari. super hoc autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod si legitimus consensus sub ea sollemnitate, quæ fieri solet, pręsente videlicet sacerdote, aut notario, & sicut in quibusdam locis ad huc obseruatur, idoneis testibus interueniat de præsenti; ita quidẽ, quod vnus alterum in suum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat vtrumque dicendo; Ego accipio te in meum, & ego te in meã: siue sit iuramẽtum, siue nõ, nõ licet mulieri alij nubere, & si nupserit, etiam si carnalis copula sit subsecuta, ab eo separari debet, & vt ad primum redeat, ecclesiastica districtione compelli; quamuis quidam alij aliter sentiant, & aliter etiam a quibusdam pręde cessoribus nostris sit aliquando iudicatum. Verum post consensum legitimum de præsenti, licitum est alteri altero etiã repugnãte, eligere monasterium; sicut etiam quidam sancti de nuptijs vocati fuerunt, dum modo inter eos carnalis conmixtio non interuenerit; & alteri remanenti, si conmonitus continentiam seruare noluerit, licitum est, vt ad secũda vota possit transire, quia cum nõ fuissent vna caro simul effecti, satis potest vnus conuerti ad Deum, & alter manere in sæculo.

Idem Eboardo Paduano Episcopo. *Cap. 4.*

SOLLICITVDINI sedis Apostolicæ incumbit; vt si qua dubia, vel difficilia ad nostram audientiam perferantur; & ea debeamus absoluere, & in lucidum reuocare; super eo si quidem, vnde nos consuluit dilectio tua, quid videlicet seruandum sit, & tenendum de muliere, quæ cum sit vni viro desponsata, & ab alio postea desponsetur, & cognoscatur: sollicitudinis tuæ præsentib. litteris respondemus; quod licet quarundam ecclesiarum consuetudo habeat, vt cum viro secundo debeat remanere; conuenientius tamen videtur, vt si vir, & mulier ad ætatem coniugio aptam deuenerint, & ita mulier desponsata fuerit, quod vir mulierem in suam, & mulier virum in suum recipiat; licet postea ab alio despõsetur, & cognoscatur, debeat primo restitui. — Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 6. c. 18.

Idem Archiepiscopo Senonensi. *pars c. sicut Romana.* *Cap. 5.*

PORRO si qui vir, & mulier pari cõsensu contraxerunt matrimonium, & vir ea incognita aliam duxerit in vxorem, & eã cognouerit; cogendus est secundam dimittere, & — Non ponitur. d. parte 6. c. 17.

& ad primam redire. quia quamuis exinde sit diuersa quorundam sententia, & nõ eadẽ consuetudo ecclesię, tutius tamen videtur, vt primam habere debeat, quam secundã, cum a prima sine iudicio ecclesię separari non debeat, postquam cum ea pari voto, & cõsensu matrimonium contraxit. Sane quamquam mulieri desponsatæ, & a viro nondum cognitæ liceat ad religionem transire, aliam tamẽ non potest ducere in vxorem.

Idem. *pars c. Significasti.* *Cap. 6.*

Non ponitur. e. parte 6.c.21. SVPER eo vero, quod ex tuis litteris intelleximus virum quendam, & mulierem de mandato domini vtriusque se se inuicem recepisse, nullo sacerdote præsente, nec adhibita sollemnitate, quam solet Anglicana ecclesia exhibere, & alium prædictam mulierẽ ante carnalem conmixtionem sollemniter duxisse, & cognouisse. Tuę prudentię taliter duximus respõdendum, quod si primus vir, & mulier ipsa pari consensu de præsenti se se receperint, dicendo vnus alteri, Ego te recipio in meum, & ego te recipio in meam: etiã si non intercesserit illa sollemnitas, nec vir mulierem carnaliter cognouerit, mulier ipsa primo debet restitui, cum nec potuerit, nec debuerit post talem consensum alij nubere. Si vero consensus talis inter eos non intercesserit, sub verbis illis, quę diximus; nec carnalis copula etiã assensu de futuro pręeunte, secũdo viro, qui eam postea traduxerit, atq. cognouerit, debet mulier ipsa relinqui, & ab inpetitione prioris absolui, iniuncta primo viro pęnitẽtia de læsione fidei, vel violatione iuramenti, si dedit exinde fidem, vel præstitit sacramentum. Appellationi autem, si qua super isto casu ab alterutra partium fuerit interposita, nisi appelletur ab eo, cui causa est re. ap. commissa, est deuotione debita deferendum.

Idem Lanuen. Episcopo. *Cap. 7.*

c. 4. e TVA fraternitas nos cõsuluit, quid de his agere debeas, qui despõsant aliquas mulieres, & processu tẽporis antequã eas ducãt, vel cognoscãt, accipiunt alias in vxores: super quo vtiq. tuæ cõsultationi taliter respõdemus, q si vir, & mulier se se recipiunt expresso consensu mutuo de præsenti, neuter eorũ altero superstite poterit ad alia vota transire; & si posit ad monasterium trãsmigrare. Verum si inter ipsos non accesit consensus mutuus de præsenti, sed promissio de futuro, videlicet quod vterque dixit alteri, Ego te recipiã in meam, & ego te recipiam in meũ: si alius mulierem illam despõsauerit, & traduxerit, etiam si inter primos iuramentum fuerit, sicut diximus, de futuro, huiusmodi desponsationis intuitu, secundum nõ poterit separari matrimonium; sed eis est de violatione fidei pęnitentia iniungenda. De alijs vero, qui coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de præsenti cõtrouersiam mouent, & post ap. quam ante sentẽtiam, vel cognitionem causę ad sedem Apostolicam interponũt, ap. pendente accipiũt alias in vxores; hoc arbitramur agendum, vt si amodo in tali casu duxerint appellandum, eis in ecclesia publice debes interdicere artius, ne ante decisionem causę aliud contrahat matrimonium, & si contra interdictum ecclesię ita publice factum venire pręsumpserit; matrimonium tam pręsumptuose contractum poteris irritare.

DE CONDICIONIBVS APPOSITIS in despõsatione, vel † alijs cõtractib. T. v. † in

Ex concilio Africano. *Cap. 1.* Decr&d. appo.c.1

VICVMQVE sub condicionis nomine aliquam desponsauerit, & eam postea relinquere voluerit; dicimus, quod cõdicio frangatur, & desponsatio irrefragabiliter teneatur.

Gregorius Grisanto † Episcopo Spoletano. *Cap. 2.* †Chrysantho malo. c. 2.e.

CVM sit proprium &c. & infra. Si forte iniuste se excommunicatum quis queratur, subtili indagatione cognosce: & ita cognita veritate dispone, vt nec disciplinę vigor frãgi valeat, nec dissolui & infra. Suprascriptus presbyter conquestus est, diaconum quendã duo mancipia manumisisse sub hac condicione, vt monachi debeant fieri, & in eo monasterio, vbi ipse fuerat, permanere; adiciens, vt si quis contra faceret, iterum seruituti subderetur: atq. vnum ex his hanc condicionem despexisse, & monasterium deseruisse, & se inter clericos sociasse. Tu ergo si ita esse reperis, sic te exhibe, vt nec illi deserendi monasterũ sit facultas, & manumittentis volũtas cõseruata nihilominus pręteriri non valeat.

Alexander iij. *pars c. meminimus.* *Cap. 3.* c.4.e.

VERVM cum alicui ecclesiæ possessio quęlibet, interposita condicione donatur, nõ potest a donatore donũ postea reuocari, nisi forte tali sit condicione collata, quod ea cessante possessio reuocari debeat.

Vrbanus iij. *pars c. cum in Apostolica.* *Cap. 4.*

SVPER eo vero, quod a nobis similiter postulasti, vtrũ ille, qui in quandã mulierem consensit; c. 5. e.

consumandum matrimonium cōpellendus nihilominus. respondemus; quod cum consensus liber dici non posit, qui in alieno reseruatur arbitrio, ac condicionem ipsam canonica non inprobent instituta, quæ consonet honestati, nisi voluntas patris postmodum intercedat, nequaquã est ad matrimoniũ cõtrahendum cogendus. nam licet felicis memoriç Alexander Papa antecessor noster in suis videatur consultationibus respondisse; quod sponsalia interposita condicione contracta, condicione ipsa minime obseruata, si consensus de prçsenti intercedat, vel carnalis copula subsequatur; dissolui non debent, sed firmiter obseruari; nequaquam nostræ diffinitioni est aduersum, cum huiusmodi consensus nequaquam sit de præsenti habendus, licet per verba de præsenti euidentius exprimatur, qui in alieno arbitrio non habito, sed habendo consistit.

QVI CLERICI, VEL VOVENTES (rei tamen non trahere † possunt. Tit. vj.

Alexander iij. Remensi Archiepisc. Cap. 1.

†*matrimoniũ contrahere Greg. 9 forte legitime contrahere.* Qui cler c. 1.

DE diacono vero, qui in sabbato sancto quendam alium diaconũ vulnerauit, & mulierem vxoris nomine accepit; hoc tuæ prudẽtiæ duximus respondendum, quod si contrito, & humiliato animo ad ecclesiam redire voluerit, dimissa ista, quam in vxorem accepit, cum non possit, sicut nosti, contrahere matrimonium, ipsum debes recipere, & absoluere a sententia excommunicationis, quã pro violenta iniectione manuum noscitur incurrisse; & iniuncta sibi pçnitentia de vtroq. excessu, post peractam pçnitentiam, poteris ei diaconatus officium reddere, & dispensatiue si perfectæ vitæ, & conuersationis fuerit, in presbyterum ordinare. Subdiaconi autem siue hominem interfecerint, siue non, matrimonium non posse contrahere sacrorum canonum censura demonstrat.

Idem Cenomanensi Episcopo. Cap. 2.

c. 2. e.

EX litterarum tuarũ tenore percepimus, quod lator præsentium in subdiaconatus officio constitutus, quandam sibi in coniugem copulauit. Vnde tu sicut vir prouidus, & discretus, ipsum eandem, quam in vxorem duxerat, abiurare fecisti; super quo facto prudentiam tuam in domino cõmendamus per præsentia tibi scripta mandantes, quatenus, si ad canonicum, vel monasticum ordinem transire voluerit, post septennem pçnitentiã laudabiliter in claustro peractam, si tibi, vel successori tuo idoneum visum fuerit; eum ad maiores ordines promoueri cõcedas. Quod si ad religionem se conferre noluerit, eum in subdiaconatu ministrare, nequead vlteriores permittas ordines promoueri. In minoribus tamen ordinibus poterit ministrare.

Idem Exoñ. Episcopo. Cap. 3.

SIGNIFICATVM est nobis, quod quidam subdiaconi in tua diœcesi existẽtes, vel conmorantes matrimonia cõtrahere prçsumpserunt, & sicut laici quilibet, cum vxoribus conmorantur. Vnde quoniam id, sicut tua non ignorat discretio, sacrorum canonũ obuiat institutis: f. t. p. A. s. p̃. a. qua. cuiusmodi vitç subdiaconi illi ante matrimoniũ cõtractũ extiterit, & quales futuri credãtur, si vxores desererint; diligẽter, ac studiose inquiras, & si eos honestç vitæ ante cõtractũ matrimonium fuisse, aut dimisis illis, quæ vxores eorum dicuntur esse, caste victuros credideris, tu ipsos mulieres a se dimittere moneas diligentius, & ap. re. districte conpellas. Si autem antea dissolutæ vitæ fuerint, aut illis, quas tenent dimisis, in deteriora lapsuri creduntur, & plures pro vna frequentare; tu id dissimulare poteris, & pro grauiori lapsu vitando, quod insimul maneant sustinere. Ita tamen, quod ad altaris ministerium non accedant, nec ecclesiastica beneficia percipiant. Verum tamen si tales aliqui ecclesiæ personatum gerunt, aut vxores, aut ecclesias prorsus dimittere sunt cogendi. Non ponitur.

Idem Decano, & Canonicis Lemouiceñ. Cap. 4.

CVM instituisset apud nos Herbertus præsentium lator parochianus vester, vt de ordine subdiaconatus, ad quem recipiendũ nimis enormiter, & inordinate se ingesserat, cum eo misericorditer ageremus; & non potuisset, sicut non debuerat, in hac parte proficere; tandem a nobis licentiam postulauit, vt posit sibi in matrimonium aliquam legitime copulare. Nos itaq. studiosius attendentes, quod prædictus ordo, cũ nullam sibi dignitatem attulerit, vel honorẽ, matrimoniũ eius non impedit: d. u. p A. s. p̃. m. qua. si matrimoniũ legitime duxerit cõtrahendũ, null⁹ vestrũ eum a cõtractu matrimonij, prædicti ordinis obtẽtu prohibere prçsumat, nec sibi propter hoc molestiã inferat, vel grauamen. Non ponitur.

Idẽ Spalensi † Episcopo. pars c. cõtinebatur. c. 5. †*Hispalen. malo.*

SVPER eo vero, quod asseris quosdam viros tuæ iurisdictionis in sacris ordinibus constitutos matrimonia contraxisse; hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod si qui Non ponitur.

in diaconatu, & supra matrimonia contraxerunt, cogendi sunt vxores dimittere, & viuere continenter; ita quod post peractam pœnitentiam ex dispensatione possint in suis ordinibus ministrare. Si vero subdiaconi cõtraxerint matrimonia, eos dũmodo ante hoc tales fuerint, quod timendum sit, ne vna pro pluribus abutantur; dissimulare poteris cum suis mulieribus remanere; quod tolerandũm est malum, vt peiora vitentur.

Idem Wigor. Episcopo. *Cap. 6.*

c. 3. e. MEMINIMVS nos ex parte tua quęstionem huiusmodi audiuisse. s. vtrum illi, qui se ad religionem coram Episcopo deuouerint transituros, & habitum religionis susceperint; si postmodum vxores duxerint, cogendi sint eas dimittere, & ad ecclesiam, cui se contulerunt, redire. Super hoc vtiq. duximus respondendum; quod si quisquã, qui se religioni deuouit, & habitu suscepto professionem fecit, & postmodũ aliquã sibi copulauerit, est ab ea cogendus recedere, & ad eã, cui se contulerit, ecclesiam sine contradictione transire. Verum si habitum non suscepit, nec professionẽ, sed votum solũmodo fecit, & se ad religionem transiturum promisit; licet postea matrimonium contraxerit, non est ad ecclesiam cogendus transire, & matrimonij votum rescindere.

Idem Lucensi Episcopo. *Cap. 7.*

c. . e. CONSVLVIT nos dilectio tua, quid faciendũ sit de nobili muliere, quæ post mortem mariti vestibus pretiosis abiectis mutauit habitum, & de manu presbyteri velamen assumpsit, sed non renuntiauit proprijs, nec intrauit claustra, nec in manu alicuius Episcopi, Abbatis, vel Abbatissæ, aut super altare professa est, vel obediẽtiam promisit, postmodum vero anno elapso cum multorũ inquietudines ferre non posset, & lapsum incontinentiæ formidaret; abiecto religionis habitu cuidam nobili sollemniter, ac per licẽtiam ecclesiæ nupsit. Super hoc itaq. consultationi tuæ taliter respondemus; quod sicut simplex votum matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit contractum; ita sine professione habitus susceptus, ne contrahatur impedit, sed consumatum nequaquam dissoluit. De cetero noueris, quod diaconus, quem litteratum, & honestate prædictum asseris, qui homicidij causam dedisse videtur, sicut ex tenore tuarum litterarum perpendimus, non est ad sacerdotium promouendus.

Idem. *Cap. 8.*

VENIENS ad præsentiam nostram Marcus eremita sua nobis assertione proposuit, quod I. mulier cuidam viro absenti fide data se nupturam promisit, sed postmodum audiens plura de seueritate, & inhumanitate ipsius viri, ei nulla ratione voluit copulari. Cum itaq. timeret, ne illi nubere cogeretur, in manib. suis simpliciter continentiæ votũ promisit, non tamen locum, aut vestem mutauit; quo audito prędictus vir aliam sibi copulauit, & ex ea prolem suscepit. Nos itaque attẽdentes tutius esse, vt præfata mulier post fidem, & votum simplex oblatum matrimonium contrahat, quam fornicationis reatum incurrat: f. t. per A. s. m. qua. si plura non processerint, nec vestem, aut locum mutauit, nec professionem fecit, prędictæ mulieri de fide mentita, & voto violato congruam satisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubẽdi in domino licentiam tribuere non postponas. c. 5. eo

DE EO, QVI DVXIT IN MATRImonium, quam polluit adulterio. Tit. vij.

Idem Abbati Sancti Albani. *Cap. 1.*

PROPOSITVM est nobis, quod vir quidam. O. dum vxorem haberet, sibi aliam huius rei insciam copulauit, de qua plures filios habuit; sed prima mortua nititur a secunda discedere, asserens, quod vxore sua viuente eam nõ licuerit sibi copulare: licet autem in canonibus habeatur, vt null9 copulet in matrimonio, quã prius polluerat adulterio; & illã maxime, cui fidem dederat vxore sua viuẽte, vel quę machinata est in mortẽ vxoris, quia tamen prçfata mulier erat inscia, quod ille aliam vxorem haberet viuentem, nec dignum esset, vt prædictus vir, qui scienter contra canones venerat, lucrum de suo dolo reportaret: cõsultationi tuæ taliter respondemus, quod nisi prædicta mulier diuortium petat, ad petitionem viri non sunt abinuicem separandi, cũ ex suo delicto videretur cõmodũ reportare. De eo, qui dux c. 1.

Idem Abbati de Fontib. & magistro Vacario. c. 2.

SIGNIFICAVIT nobis O. Andegauensis parochianus Eboraceñ. ecclesię per W. fratrem suum, quod W. de Romare, qui est ex hac luce subtractus, eum capiens, tamdiu in vinculis ferreis, & carcere tenuit, donec ipsum iurare coëgit, quod Ha. mulierem duceret in vxorem. cum autem vincula, & carcerem euasisset, aliam in vxorem accepit, de qua filios procreauit: postea vero idem O. a pręfata Ha. coram venerabili fratre nostro Eboraceñ. Archiepiscopo A. S. L. tractus in causam, c. 1. c.

causam, ab eo coactus est iuramento firmare, quod ad illam, quam sponte in vxorem acceperat, non accederet, donec lis esset iudicio ecclesiastico terminata. Ceterum, quia priusquam de causa cognosceretur legitime, praenominata Ha. diem clausit extremum, praedictus O. ad eam, de qua filios habuerat, reuerti non audet. Inde est, quod d. u. p A. s. p. m. qua. rei veritate inquisita diligenter, & cognita; si vobis constiterit, quod eidem O. tanta vis illata fuerit, vt praedictam Ha. iuraret in vxorem accipere; & quod non sponte in eã consenserit, nec post praestitum iuramentum ipsam carnaliter cognouerit, propter hoc nõ dimittatis, quin ad illam, quã postea in vxorem accepit, reuertendi liberam ap. re. tribuatis facultatem. Verum si praenominatus O. in praefatã Ha. sponte consensit, vel post praestitum sacramẽtum, quod ipsam in vxorem acciperet, carnaliter eam cognouit, sibi ne ad secundam reuertatur, sub interminatione anathematis inhibeatis, dantes ei licentiam aliam, si voluerit, ducendi vxorem.

Idem Bauaren. Episcopo. *pars c. Quoniam ex multis auctorit.* *Cap. 3.*

c. 3. e. † al hoc — SVPER eo † vero, quod de latore praesentium tuis litteris quaesiuisti, an liceat cum ea sibi matrimonium contrahere, quam alia vxore sua viuente sibi de facto matrimonio copulauit: tuę sollicitudini duximus respondendum, quod si adultera est in mortem alterius aliquid machinata, siue iste fidem dederit, quod eadem defuncta hanc esset ducturus, secundum canones ab eius consortio perpetuo prohibetur, & haec prohibitio perpetuo est obseruanda.

DE CONIVGIO LEPROSI. Tit. viij.

Idem Cant. Archiepiscopo. *Cap. 1.*

De coniu. lepro. c. 1. — PERVENIT ad nos, quod cum ij, qui leprae morbum incurrunt, de consuetudine generali a cõmunione omnium † separentur, & extra ciuitates, & villas ad loca solitaria transferãtur; nec vxores viros, nec viri vxores suas taliter ęgrotantes sequũtur, sed sine ipsis manere praesumunt. Quoniam igitur cum vir, & vxor vna caro sint, non debet alter sine altero diutius esse: f. t. p A. s. p. m. qua. si qui sunt in prouincia tua viri, vel mulieres, qui leprae morbum incurrunt, vt vxores viros, & viri vxores sequantur, & eis coniugali affectione ministrẽt, sollicitis exhortationibus inducere labores. Si

† al. hominũ.

vero ad hoc eos induci † non poteris, eis artius iniungas, vt vterq. altero viuente continentiam seruent, & si qui mandatum nostrũ seruare contempserint, eos contra. & ap. ces. vinculo anathematis constringas. † indu- cere malo.

Idem lauraruni † Episcopo. *Cap. 2.* † Baio- nen. Greg. 9 c. 2. e.

QVONIAM ex multis auctoritatib. & praecipue ex euangelica veritate apparet, nemini licere, excepta causa fornicationis, vxorem suam dimittere; constat, quod siue mulier lepra percussa fuerit, seu aliqua graui infirmitate detenta, non est propterea a viro separanda, vel dimittenda. super eo vero &c. & infra. Leprosis autẽ si continere nolunt, & aliquam, quę sibi nubere velit, inuenerint liberum est matrimoniũ contrahendi.* Quod si virum, siue vxorẽ diuino iudicio leprosum fieri contigerit, & infirmus a sano carnale debitum exigat, generali pręcepto Apostoli ei, quod exegerit, est soluendum. cui praecepto nullam in hoc casu inuenimus exceptionem.

Urbanus iii. Episcopo Florentino. *Cap. 3.*

LITTERAS fraternitatis tuae debita benignitate suscepimus, quibus certiores de sinceritate tuae fidei, & deuotionis effectu, ad honorem & commodum tuum habundantius prouocamur. Verũ, quia postulasti, vtrũ, si postquã sponsalia inter aliquas legitimas personas contracta fuerint, antequam viro mulier traducatur, alter eorum leprę morbũ incurrat, alius ad consumandam copulam maritalem compelli debeat, vel se ad secũda vota transferre; tuae sollicitudini respondemus, quod ad accipiendam eam cogi non debet, cum inter eos matrimonium non fuerit consumatum. c. 3. e.

DE CONIVGIO SERVORVM, VEL disparis condicionis. Tit. ix.

Adrianus Papa Salzeburgen. Archiepo. *c. 1.*

DIGNVM est, & a rationis tramite non discordat, quod ea, quę dubietatis in se videntur scrupulum retinere, ad Apostolicę sedis iudiciũ referantur, vt inde Christi fideles in dubijs certitudinem se gaudeant inuenire, vnde noscuntur magisterium fidei suscepisse. Tua vero fraternitas de seruorum coniugijs, quae inuitis, & contradicentib. dominis contrahuntur, quid fieri debeat, Apostolatui nostro, si bene meminimus, requisiuit. super quo tibi duximus taliter respõdendum: sane iuxta verbum Apostoli, prout tua discretio cognoscit, in Christo Iesu neq. liber est, neq. seruus, qui a sacramentis ecclesiae sit De coniu ser. c. 1.

 remouendus.

remouendus. Ita quoq. nec inter seruos matrimonia debent vllatenus prohiberi. Et si dominis contradicentibus, & inuitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc ecclesiastico iudicio dissoluenda; debita tamen, & consueta seruitia nō propter hoc sunt minus proprijs dominis exhibenda.

Alexāder iij. Priori, & Preposito Mortariēsi. c. 2.

c.2.6. PROPOSVIT nobis mulier latrix præsentium, quod cum vir eius cum ea diutius permansisset, notam ei condicionis obiecit, asserens eam esse ancillam, quam liberam esse credebat, cum eam duxit in vxorem. Cū autem in præsentia venerabilis fratris nostri Asteñ. Episcopi huiusmodi negotium tractaretur, mulier, quia ibi grauari timebat, ad nostram audiētiam appellauit. Quia igitur tam ea, quam viro suo veniente post aliquantulā moram præfatus vir inconcussa lite recessit: d.u.p A.s.p.m.qua. cum propter hoc fueritis requisiti, partes ante vestram præsentiam conuocetis, & veritate super his diligenter inquisita, si vobis constiterit, quod idem vir cū præfata muliere, postquam illam audiuit ancillam, carnalem habuerit consuetudinē, ipsum monere curetis, & ap.re. districte cōpellere, vt eam sicut vxorē accipiat, & maritali cura pertractet. Si vero aliter fuerit, causam diligentius audiatis, & eā sine fauore, & gratia personarū sublato ap.re. infra duos mēses sine canonico terminetis. Ita tamen, quod si sententia diuortij inter eos data fuerit, mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote concessit, sicut iustum fuerit, restitui faciatis.

Vrbanus iij. Ariminensi Episcopo. *Cap. 3.*

c.3.6. LICET ad ea, super quibus nos fraternitas tua consulere voluit, te sufficere arbitremur: quia tamen ad maiorem certitudinem iudicium nostrum sollicitudine pastorali requiris; nos ad inquisitiones tuas officij nostri debito respondemus. Sane super eo, quod ex parte tua propositum nobis accepimus; an mulier possit eo prætextu diuortium postulare, quod vir, cum quo suæ condicionis ignara contraxit, seruus monasterij proponatur; cum e contra idem vir patrem suum, cuius condicionem, secundum legem prouinciæ se queretur, tēpore mortis pro libero se gessisse, & iam elapso decēnio, nec patris, nec suo nomine se status controuersiam passum constanter affirmet; videtur nobis ratione temporis, & fauore libertatis, pro parte viri securius iudicandum.

DE NATIS EX LIBERO VENTRE. Tit. x.

Gregorius. *Cap. vn.*

NON solum. &c. & infra. Inde cēs esse credimus, vt progeniti ex libera muliere filij ad seruitiū retrahantur: propterea tibi præcipimus, vt his ipsis documentis, sicut & nos didicimus, diligenter intendas: quatenus, si documēta nulla sunt, ab ecclesiæ parte, quæ documentis huius hominis debeant obuiare, ab eius molestia sine aliqua retractatione suspendas. durum est. n. vt si alij pro mercede sua libertates tribuunt, ab ecclesia, a qua tueri debent, reuocentur. De nat. is ex lib. vē c. vn.

DE COGNATIONE SPIRITVALI, & filijs ante, vel post conpaternitatem genitis. Tit. xj.

Alexander iij. Salernitano Archiepisc. parte.

Licet preter. *Cap. 1.*

VTRVM autē filij, & filiæ ante, vel post conpaternitatem geniti possint adinuicem copulari, canones secundum diuersorum locorum consuetudinem inueniūtur, & licet primus canō exinde editus natos post conpaternitatem prohibeat adinuicem copulari; alter tamen canon posterius editus primum videtur corrigere, per quem statuitur, vt siue ante, siue post conpaternitatem geniti sunt, simul possunt coniungi, excepta illa persona dumtaxat, per quam ad conpaternitatem venitur. vnde tolerabilius nobis videtur, vt secūdum posteriorem canonem, ante, & post conpaternitatē geniti simul valeant copulari, præter illam personā, per quā conpaternitas contrahitur, nisi consuetudo ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habeat. De cog. sp. c. 1.

Idem eidem. *Cap. 2.*

SI vir, vel mulier scienter, vel ignoranter filiū suum de sacro fonte susceperint; an propter hoc abinuicem separari debeant, & alij copulari, quia nos consulere voluisti, consul. tuæ duximus respondendū, quod quamuis sit generaliter institutum, vt debeāt separari, quidā tamen humanius, & potius sentientes aliter statuerunt. Et ideo nobis videtur, siue ex ignorantia, siue ex malitia id fecerint, nō sunt ab inuicem separandi, nec alter alteri debitum debet subtrahere, nisi ad cōtinentiam seruandam possint induci, quia si ex ignorantia id factum est, ignorantia eos excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari, vel dolus. c.2.4.

Idem

Idem Wigor. Episcopo. Cap. 3.

c. 3. e. SVPER eo, quod a nobis tua fraternitas requisiuit; vtrum duorum cõpatrum filij post conpaternitatem geniti possint matrimonio copulari, vel si coniuncti fuerint, eorũ sit matrimonium rescindẽdum. Inquisitioni tuæ tale damus scripto continente responsum. Si .n. filij tales fuerint, per quorum alterum, vel vtrumq. parentes ad conpaternitatem deuenerunt, eos cõiungi nulla ratione permittas, & si coniuncti fuerint, pontificali auctoritate ab inuicem ipsos non differas separare. Ceterum, si per neutrum eorum ad conpaternitatem ventum fuerit, de his te volumus cõsuetudinem tuę metropolitanæ ecclesiæ, vel aliarum circumpositarum inquirere, & diligentius imitari. Ita quidem, quod si eiusdem ecclesiæ consuetudo habet inter eos non sustinere coniugium fieri, nec factũ firmitatis robur habere: tu simili modo in ecclesia tibi commissa cõiugium huiusmodi fieri non permittas, & si quos taliter iunctos inueneris, iuxta earundem ecclesiarum consuetudinem ipsos separare abinuicem non omittas. Verum si de consuetudine haberetur, vt talia coniugia sustineantur, & permittantur; tu in eadem ecclesia huiusmodi cõiugia dissimulare poteris, ita quod nec cõtradicere, nec tuum præstare videaris assensum. quia sicut graue est antiquam consuetudinẽ circũadiacentium ecclesiarum super his contemnere; sic quoq. grauius videtur, si propterea huiusmodi coniugijs tuum indulgeres assensum, cum posset in exemplum assumi.

DE COGNATIONE LEGALI. tit. xij.

† Bulgaror. Greg. 9 De cog. leg. c. vn. *Nicolaus ad consulta Bulgarorum.* † Cap. vn.

SI qua per adoptionem mihi sororesse cœperit, quãdiu quidem cõstat adoptionem esse inter me, & ipsam, nuptiæ consistere non possunt.

DE EO, QVI COGNOVIT CONsanguineam suæ vxoris, vel sponsam sui consanguinei. Tit. xiij.

Ex concilio apud Metiam. Cap. 1.

De eo, q cogno. cõs. c. 1. SI quis cũ filiastra sua fornicatus fuerit, nec matrem, nec filiam habere potest, nec ille alij se poterit coniungere vllo vnquam tempore. At vero vxor eius, si ita voluerit, & si se continere nõ potest, si postea quam cognouerit, quod cũ filia vir eius fuit in adulterio, carnale cõmercium cum eo nõ habuerit, eo mortuo potest alij nubere.

Alexander iij. Wigor. Episcopo. Cap. 2.

AD aures nostras peruatum fuisse cognoscas, quod cũ quidã parochianus tuus vxorẽ duxisset, ea dimissa aliam S. consanguineam sibi copulare præsumpsit, & eam carnali cõmixtione cognoscere, & secum tenere minime dubitauit. Cumque prior mulier ei super hoc querelam mouisset, matrimonium eius negauit, & secundæ copulam confessus est. vnde cum primum cõiugium aduersus eum per testes probatũ fuisset, quoniam a secũda recedere noluit, ad nostram audientiam appellauit. Super quo vtiq. tuæ prudẽtię respõdemus, quod superior mulier, & secunda se in prima, vel secunda consanguinitatis linea contingerit, tu virum facias vtraq. omni cõtradictione, & ap. ces. carere, & sine spe coniugij perpetuo permanere. Si vero eas in tertio gradu solũmodo, vel supra se se attinere cõstiterit; tu ipsũ a secũda cõpellas recedere, & de cõmisso pęnitẽtia sibi cõdigna inposita, eũ priorem sicut vxorẽ recipere, & maritali affectione tractare constringas. Non ponitur. Post cõ. Lat. c. 15 6. parte

Idem Pictauien. Episcopo. Cap. 3.

VENIENS ad nos P. præsentium lator, nobis fraternitatis tuæ litteras prę̨sentauit, ex quarum tenore perpendimus; quod quandam duxit in vxorem, quam quidam dissuaserunt ei per mensem, ex quo eam duxerat, non cognoscere. Contingit autẽ, sicut dicit, quod pater sponsæ duxit vxorem suã, quæ sponsæ mater erat, quam in huius lecto iacentem ipse diabolo suadente cognouit. Transacto vero mense tam pater, quam alij propinqui coegerunt ipsum, vt cum ea matrimonium consumaret, quod facere noluit, donec tecum super hoc loqueretur. Tuis igitur inquisitionibus taliter respondemus, quod si occultum esset huiusmodi peccatum, non posset matrimoniũ rescindere, quod publice contraxisset. Vnde si publicum est, quod matrem sponsæ cognouit, si sponsæ numquam carnaliter adhæsit, inponenda est ei pęnitẽtia paulo maior, quam pro adulterio, & exinde peracta pęnitentia, vel parte ipsius pęnitentiæ poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere, & illa alij nubere, & pater sponsæ, si vult, potest factum dissimulare. Ceterum si spõsam cognouerit, ante quã matrem, vel post, numquam eam, vel aliam in vxorem potest accipere. c. 1. e.

Idem. Cap. 4. Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 50. c. 4.

DE illo, qui mulierem quandam cognouit, & filiã eiusdẽ sibi postea in matrimonio copulauit,

copulauit, cui iam per decēnū cohabitauit: tuæ prud. respondemus, quod si delictū eius, sicut nobis significasti, occultum existit, pœnitentia sibi cōdigna debet imponi, nec est ab vxore, quæ tanti sceleris inscia est, propterea separandus. si autem id publicum, & notoriū esse dignoscitur, & ab vxore separari debet, & perpetuo sine spe coniugij permanere.

Idem Verulañ. Episcopo. Cap. 5.

Non ponitur. c. 5 d. tit. 50. EX relatione I. præsentium latoris, & ex tenore litterarum tuarum accepimus, quod cum idem I. sororem vxoris suæ carnaliter cognouisset, & cum ea diutius permansisset, tu eos abinuicem separasti, & iam dictum I. ad nostram præsentiā destinare curasti. Super quo vtrique f. t. duximus respondendum, vt eum studeas Hierosolymā destinare, deinde vero cū ad propria redierit, ne ex absentia † († al. ab stinētia) illorum deterius forte contingat, dissimulare poteris, quod vxori suæ cohabitet, non tamē vt eis licētiam, aut fauorem tuum indulgere aliquatenus videaris.

DE CONSANGVINITATE, ET affinitate. Tit. xiiij.

Lucius iij. Spaloteñ. Archiepiscopo. parte. super eo quod. Cap. 1.

Non ponitur. VERVM super eo, quod in quarto, & quinto gradu consanguinitatis in prouincia tua quidam dicuntur coniūcti, propter duritiam populi, matrimonia talia licet sint contra sacrorum canonum institutionem contracta, sub silentio, & dissimulatione poteris præterire.

Alexander iij. Cassineñ. Abbati. Cap. 2.

De cōs. & affin. c. 1. EX litteris tuis ad nos directis accepimus, quod cum quidam secreto inductam mulierem subarrasset, & cognoscens carnaliter cohabitasset cum ea per annum; Mundualdus virum mulieris traxit in causam proponens, quod illā in potestate sua positam, quasi fornicariam cognouisset, tunc vir, & mulier iuramento firmarunt, quod ab initio alter in alterius copulam maritalem cōsenserunt, & de cetero sicut vir, & mulier insimul cohabitarent. Cum autem nec iuramento mulieris fidem procurator habuerit, exegit eam publice subarrari. Quod cum vir facere paratus esset in conspectu ecclesiæ, surrexerunt duo proponentes prætatæ mulieri coniuges in quinto gradu consanguinitatis, & primo genere affinitatis, se se contingere: quia pater illius, qui eam subarrare volebat, priorem virum in quarto gradu consanguinitatis attigerit. Vnus autem ita se vidisse iurauit, alius autem noluit id iuramēto firmare; & ob hoc licet ille præfatam mulierem subarrare distulerit, minime tamen ab eius cohabitatione discessit. Processu vero temporis ad instantiam Mundualdi præfatus publice matrimonium celebrauit, & postmodum fere cū vxore per annū permansit. nunc autem quæstio prima reuixit, & iurarunt duo coram Archipresbytero plebario, vt dicis, quod primus vir fuit in quinto gradu consanguinitatis patri præsentis viri. Vnde quia diuersi diuersa sentiūt, quid agendum sit in hoc casu, nostris litteris quæris edoceri. Quo circa d. t. p A. s. p̄. m. qua. vtramque partem ante tuam præsentiā conuoces, & faciens testes coram te iurare, adhuc inquiras, a quibus, & quando didicerint, quod testantur. Si vero post motam quæstionem didicerint, non est iam dictum matrimonium dissoluendum. similiter nec si ab accusatorib. matrimonij didicerint. Inquisita vero veritate diligenter, si per testes circumspectos, & omni exceptione maiores inueneris, quod primus vir patrem superstitus in quinto, vel sexto gradu consanguinitatis attigerit, non differas sententiā diuortij promulgare. Aeque enim, vt canones dicunt, abstinendum est a cōsanguineis vxoris, vt a proprijs vsque ad septimum gradum. Ceterum prudentiam tuam volumus nō latere, quod personæ idoneæ nominandæ sint, & gradus distinguendi, & ab vtroq. latere conputandi, nec sunt causæ matrimonij tractandæ per quoslibet, sed per iudices discretos, qui potestatem habeant iudicandi, & statuta canonū super his nequaquam ignorent.

DE SOBOLE SVSCEPTA EX secundis nuptijs. Tit. xv.

Alexander iij. Canonicis Mutiñ. Cap. 1.

DILECTVS filius noster Ægidius canonicus vester apud sedē Apostolicam cōstitutus a nobis ex parte vestra requisiuit, si proles suscepta ex secundis nuptijs in quarto gradu possit ad cōsortiū cognationis prioris viri transire. Ideoq. vobis significatione præsentium respondemus, quod soboles ex secūdis nuptijs suscepta, consortio cognationis prioris viri in præscripto gradu coniungi de iure non potest. Non ponitur.

Idem Verulañ. Episcopo. Cap. 2.

QVIA nobis significatum fuerat, quod Octauianus auus Octauiani de Tracterio quandam feminam carnaliter cognouit, ex qua Non ponitur.

qua filium procreauit, & postmodum virum accipiens, filium generauit; cui cum Octauianus prædicti Octauiani nepos filiam suam tradere disponeret in vxorem; f. t. nos mandasse recolimus, vt id matrimoniū fieri prohiberes, & si contractum esset, omnino faceres dissolui. Sane scire volumus sollicitudinem tuam, quod illis, qui in alijs causis ex auditu solummodo testificantur, fides nō est aliquatenus adhibenda, sed in parentela, & matrimonio testimonium sufficit ex auditu, si testes iurauerint se a maiorib. suis hoc audisse, & ipsi ita credant.

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIIS, & impotentia coëundi. Tit. xvj.

In B. † *lib. xix.* *Cap. 1.*

† Burch Greg 9 De frig. c. 2.

ACCEPISTI mulierē, & per aliquod tēpus habuisti per mensem, aut per tres, aut postremo p annum, nunc primum dixisti te esse frigidæ naturæ, ita vt nō potuisses coire cum illa, nec cum aliqua alia; & si illa, quæ vxor tua esse debuit, eadem affirmat, quæ tu dicis; si probari potest per verum iudiciū ita esse, vt dicitis, separari potestis, ea tamen ratione, vt si tu post aliam acceperis, reus periurij dijudiceris, & iterum post peractam pœnitentiam priora conubia reparare debetis. Illa autem si prior post annum, aut dimidiū ad Episcopum, aut ad eius missum se proclamauerit; & dicet, quod non cognouisses eā, & negat aliquam commixtionem inter vos esse: tu autē affirmas, quod vxor tua sit, tibi credendum est, eo quod caput es mulieris, quia si se proclamare voluerit, cur tamdiu tacuit? cito, & in paruo tempore scire muliér poterit, si secum coire potuisses. Si autem statim in ipsa nouitate, post mensem, aut postremum si post duos ad Episcopum, aut ad eius missum proclamauerit, dicens, volo esse matrem, † volo filios procreare, & ideo maritū accepi; sed vir, quem accepi, frigidæ naturæ est, non potest ea facere, propter quæ illum accepi. Si probari potest, per rectum iudiciū, separari potestis; & illa si vult, nubat in domino.

† mater Greg 9

Alexander iij. Adranensi † *Episc.* *pars c. consuluit.* *Cap. 2.*

† Andren. conc. Non ponitur. Post c. 8. Lat. par. 6. c. 24.

SVPER eo vero, quod de illo nobis significasti, qui cū procreare velit filios, vxori suæ nūquām carnis debitū reddidit, vel reddere potuit: inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod diuersa sunt inde decreta, & diuersæ sententiæ: sed consuetudo est Romanę ecclesiæ in similibus taliter tenere, quod si non potest eam sicut vxorem habere; ipsam habeat sicut sororem.

Idem Abianeñ. Episcopo. *Cap. 3.*

c. 2.

QVOD sedem Apostolicam consulis super ijs, quæ dubia tibi existunt, gratum gerimus, & acceptum, & tua exinde fraternitas non parum commendanda videtur. ex tua siquidem parte nobis est intimatum, quod quædam mulier tui Episcopatus cuidā viro nupsit ignorans, quod propter vtriusq. inguinis rupturā genitalia eius essent abscisa, nec ab eo cognita fuisset. qui vtiq. modo factus leprosus se pariter, & sua reddidit domui infirmorum. mulier vero ad domū paternam reuersa, sicut iuuenis alij viro nubere desiderat, & coniugali affectu coniungi. Verum licet ecclesia Romana non consueuerit propter naturalem frigiditatem, nec propter alia maleficia legitime coniunctos diuidere; si tamen consuetudo generalis Gallicanæ ecclesię habet. vt huiusmodi matrimonium dissoluatur, nos patienter tolerabimus, si secundū illam consuetudinem eidem mulieri, cui voluerit, nubendi in domino concesseris facultatem. sicut enim puer, quia non potest reddere debitū, non est aptus cōiugio, sic quoq. qui inpotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

Clemens iij. O. Verulano Episcopo. *Cap. 4.*

Non ponitur.

LITTERAS tuas recepimus, ex quarum tenore cognouimus, quod cū lator pręsentium quādam feminam iam elapso quinquennio sibi matrimonio copulasset, & secū per tres menses in eodem lecto dormisset, maleficio suo creditur inpeditus; quod cognoscere illam nequiuit. Super quo sedis Apostolicæ litteras recepisti, in quibus continebatur, quod de Romanæ ecclesiæ consuetudine non erat talium matrimonium separandum, vnde conuocatis eis ad tuam præsentiam, cum viuerent separatim, conpulisti eos ad habitationem redire communem, & licet postmodū in eadem domo, & lecto fuissent, & idem homo multa verba, sicut tibi constitit, eidem feminæ contulisset, ei tamen non potuit carnaliter commisceri, propter quę tu timens, ne idem vir homicidij reatum incurrat, quid in hoc casu esset agendum, nos cōsulere voluisti. Quo circa d. f. p A. s. m. quatenus pro memoratis occasionibus non dimittas, quin prædictos virum, & vxorem per censuram ecclesiasticam insimul habitare conpellas.

DE

DE MATRIMONIO CONTRA interdictum ecclesiæ celebrato. Tit. xvij.

Cælestinus Papa Florentinæ ecclesiæ. *Cap. 1.*

qui mat. c. pos. c. 3. IDETVR nobis, quod secundam, quam contra prohibitionem duxit ecclesiæ, non sit vxor, & si primam non haberet desponsatam. nam quod contra interdictum, & ordinem ecclesiæ factum est, ratum non haberi, tamquam inordinatum, tam diuinæ, quam humanę legis auctoritas proclamat. Quia igitur ea, quam inordinate super duxit, prohibitione renitente vxor non est, eam cogendus est recipere, quam iurauit, & desponsauit, atq. ex ea prolem genuit, vt iuramenti religio nõ vilipendatur, & fides promissa ad inuicem conseruetur, & proles in cultu Dei nutriatur, & educetur, & alij exinde occasionem peierandi, & alios decipiendi assumere non valeant. Quod autem parentes, fratres, & cognati vtriusq. sexus in testificatione filij, vel filiæ ad matrimonium cõiungendum, vel dirimendum admittantur, tam antiqua cõsuetudine, quam legibus approbatur, & tam diuinis, quam humanis legibus similiter approbatur. † In dirimendo enim matrimonio, ideo maxime parentes recipiuntur, siue si defuerint parentes, proximiores admittuntur: quoniam vnusquisq. suam genealogiam, tum testibus & chartis, tum etiam exercitatione ‡ maiorum scire laborat. quia igitur alijs melius sciunt, ideo maxime admittuntur, similiter recipiuntur in testificatione matrimonij gratia coniungẽdi. qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius sciunt, & quorum est interesse; ita vt si non intersint, & consensum non adhibuerint, secundum leges nullum fiat matrimoniũ. Quod vero legitur, pater non recipiatur in causa filij, nec filius in causa patris, in criminalib. & contractibus verum est, in matrimonio vero contrahendo, & disiungendo ipsius coniugij prærogatiua, & quia fauorabilis res est congrue recipiuntur.

† al. cõfirmatur.

‡ ex recitatione Greg. 9

Alexander iij. Paduano Episcopo. *Cap. 2.*

Demum cõir c. 1. LITTERAE, quas nobis tua fraternitas destinauit, expresse declarant, quod cũ quidam parochianus tuus sororem suã iam nubilem cuidam se daturum in vxorem, ea pręsente, & consentiente, præstito iuramẽto firmasset, & illa non post multos dies, dona, & munera viri secundũ morem terræ spõte suscipiens, ipsum tamquam proprium virũ sæpe amplexata fuisset; tandem mortuo fratre, a viri sui fratre se desponsari permisit, & quod ab eo cognita fuisset, mendaciter asseuerat. Cumq. fraternitas tua ei prohibuisset publice, ne cui illorũ, vel alicui se copularet, ipsa spretis monitis tuis alij nubere non formidauit. Demum cum vtrumq. ante te conuocasses, & mulieri præcepisses, vt ad domũ matris rediret, ipsi ad nostram audiẽtiam appellauerunt. Verum quoniam sollicitudini nostræ incumbit, excessus, & enormitates eorum corrigere, & ad modum, & formam rectitudinis reuocare: f. t. p A. s. p̃. m. qua. si ita est, vt superius est enarratum, præfatam mulierem, ne mandatum tuum contemptibile esse videatur, ad domum matris omni ap. & ex. ces. redire conpellas, & inposita sibi pęnitentia de tanto excessu, postquam ea in domo materna, per mensem steterit, ad tertium reuerti permittas, & legitime sibi coniungi.

Idem Wintoñ. Bathoñ. Herfordeñ. Epis. *Cap. 3.*

EX litteris venerabilis fratris nostri Cant. Archiepiscopi A. S. L. ad audientiam Apostolatus nostri peruenit, quod cum G. de S. Leodeg. M. filiam suam absentem cuidam iuueni R. nomine desponsasset, post modicũ quibusdam ipsius mulieris cõsanguineis procurantib. memoratus R. cum ea pręsente per verba pręsentis temporis contraxit, sicut dicitur, matrimonium fide hinc inde corporaliter præstita, quod vir mulierem, sicut vxorẽ legitimam de cetero exhiberet, & ipsa reuerenter ei sine contradictione, sicut viro legitimo obediret, nilq. defuit, nisi sollemnitas in facie ecclesiæ celebranda, quæ propter tempus quadragesimę tunc non potuit effectui mancipari. Postea vero orta suspicione quod præfatus R. ad aliæ desideraret vota transire, ad examẽ fuit iam dicti Archiepiscopi causa perlata, qui sub anathematis interminatione prohibuit, sicut ex litteris ipsius accepimus, ne ante quã de præscripto negotio plene cõstaret, vir ad secunda vota transiret, sed ipse prędicta prohibitione contẽpta, filiam Hug. de Spolteli M. nomine in facie ecclesiæ sibi sollemniter copulauit vxorem. Post modum vero duab. mulieribus, & viro coram Archiepiscopo constitutis, præfatus R. publice cõfessus est, se cum Maria, sicut superius dictũ est, matrimonium contraxisse, & aliam s. Matildam praua quorundam suggestione seductũ, postmodum accepisse. Maria vero constanter asseruit, quod pater eius non mouerat de voluntate ei querelã; adiciens, quod inter

inter ipsam, & prefatum R. excepta sola fide de contrahendo matrimonio, nulla obligatio intercesserat, quam quia ipse non seruauerat, seruare minime tenebatur, & ideo, quia eam, quam secundo acceperat, relinquebat. Cum autem præfatus R. tanquam proprium virũ restitui postularet, & Archiepiscopus vellet primo de matrimonio cognoscere, ob id maxime, quia mulieres dicebantur se se consanguinitate cõtingere; ac per hoc tam incestus, quam adulterij vitium timebatur, Maria ad Apostolicam appellans sedem, vocem appellationis emisit, & festum circuncisionis proximæ terminum ap. præfixit. Appellationi vero Archiepiscopus deferens, eidem M. sub periculo animæ, & excommunicationis interminatione districtius interdixit, ne cui nuberet, donec causa ipsa coram nobis, vel coram delegatis ab Apostolica sede iudicibus finem debitum sortiretur. Ipsa tamen de remedio appellationis confisa cuidam alij W. nomine, nihilominus nupsit, & super hoc citata corã Archiepiscopo, noluit propter ap. quam obiecerat, apparere. † Cũ igitur absentibus partibus, non videtur nobis negotium finiendum, ipsum experientiæ vestrę, de qua plene confidimus, committentes, præsentiũ auctoritate mandamus, quatenus partibus ante vestram præsentiam conuocatis, inquiratis diligentius veritatem, & si nihil constiterit, quod inpediat, præter consensum, qui inter præfatum R. & Mariam asseritur præcessisse, secunda matrimonia inuiolabiliter obseruanda, sublato ap. diffugio iudicetis. Licet enim contra interdictum ecclesiæ ad secunda vota trãsire nequaquam debuerit, cõueniens tamen non videtur, vt ob id solum sacramentum coniugij dissoluatur; alia tamẽ pœna debebit eis imponi, quia contra prohibitionem ecclesiæ hoc fecerunt.

† cõparere forte.

QVI FILII SVNT LEGITIMI. t. xviij.

Alexander iij. Cap. 1.

Qui fil. sint leg. c. 1.

ONQVESTVS est nobis Herbertus lator prẹsentium, quod cum quandam mulierem neptem R. acceperit in vxorem, præfatus R. ipsam exheredare conatur, eo quod ante desponsationem matris suæ nata fuerit, cum postea, prout dicitur, pater mulieris præfatæ matrem ipsius acceperit in vxorem. Inde est, quod f. u. p A. s. p̃. m. qua. rei veritate diligenter, & cognita, & inquisita, nullius ap. obstante legitimam esse iudicetis, iubentes prẹdicto R. ex nostra, & vestra parte, ne sæpedictę mulieri, & heredibus suis hac occasione super hereditatem suam, molestiam inferat, vel grauamen. Si autem cõtra inhibitionem nostrã venire præsumpserit, sublato ap. re. seueritate ecclesiastica percellatis.

Idem. Cap. 2.

CVM inter I. veterem conciuem vestrũ, & T. mulierem sit diuortij sentẽtia canonice lata, filij eorum, qui ante sententiam ipsam nati fuerunt, & ille, qui tunc conceptus erat, nõ debent exinde sustinere iactura, cũ parentes eorũ publice, & sine contradictione ecclesiæ matrimonium inter se contraxerint. Inde est, quod auctoritate Apostolica statuimus, vt filij eorum, quos ipsi ante diuortium habuerunt, & qui conceptus ante latam sententiam fuerat, non minus habeantur legitimi, & quod in bona paterna hereditario iure succedant, & de bonis parentum suorum nutriantur. Quo circa vniuersitati vestræ p A. s. m. qua. præfatos filios memorati I. & prædictæ mulieris succedere in bona paterna, & exinde nutriri non prohibeatis, nec occasione diuortij inter parẽtes eorum eis ab aliquo molestiam, vel grauamina sustineatis inferri. *e. 2. e.*

Idem Rothomageñ. Archiepiscopo. Cap. 3.

TRANSMISSAE nobis litterę tuę cõtinebant, quod cum Nicolaus Saget ciuis tuus vsq. ad iuuentutem quemdam puerum nutriuisset, vxore sua Matil. non desponsata cum eo cohabitante, postmodum ipsam, sicut dicitur, legitime desponsauit, & de ipsa filios sustulit. Quibus paternam hereditatem petentibus prædictus iuuenis contradixit, gerens se filium, & heredem, quamuis a vicinia, quæ ipsum filium eorum esse credebat, spurius diceretur. prędictus vero N. & vxor eius Matil. præfatum iuuenem spurium suũ, aut legitimum filium esse negabant, sed dicebãt, quod eum pietatis intuitu nutriuissent. cum autem quæstio coram te mota esset, & prædictus iuuenis, pro eo quod iuri stare nolebat, vinculo excõmunicationis sit astrictus, quid de hoc agere debeas, nos consulere voluisti. super hoc itaq. cõsultationi tuæ taliter duximus respondendum, quod in tali causa standum est verbo viri, & mulieris, nisi certis inditijs, & testibus prædictum iuuenem tibi constiterit esse filium. *e. 3. e.*

Idẽ Exoñ. Wintoñ. Epis, & Abbati Fordeñ. c. 4.

CAVSAM, quæ inter nobiles viros F. & R. de Ardenna quõdam filium Agathę de natiuitate ipsius vertitur, vobis fratres Episcopi, & venerabili fratri nostro Lũdoñ. *c. 4. e. & c. 17. de off. del. & c. 3 de dolo, & cõt.*

M Episcopo

Episcopo sub certa forma commisimus terminandam. verum, quoniam idem F. de Ardenna prǫfatum Lundoñ. omnino habebat suspectum, pro eo quod dominus est prædicti R. ipsum amouendum, & te fili Abbas loco ipsius duximus subrogandum, p A. itaq. scripta vobis mandamus, atq. p̄. quatenus de natiuitate prædictæ A. rei veritatem subtiliter inquiratis, & si partibus ante vestram prǫsentiam conuocatis, legitime vobis constiterit, quod sæpe dicta A. de Auelina muliere, tempore Alani viri sui, ipsa cum eo, tanquã cũ viro suo cõmorante, nata fuerit, vel quod R. filius Sauarici iam dictam Auelinam matrem ipsius Agathæ superstite secundo viro R. s. de Vindesceñ. publice tenuerit eãdem Agatham, & si de Radulfulfo filio Sauarici nata fuerit, non fuisse legitimam eiusdem R. filij Sauarici omni oc. & exceptione postposita, & áp. pronuntietis, quia non potuit esse vxor, quæ viri sui torum maculans, alij, dum ille viueret (iungi, & † cohabitare præsumpserit. Ceterum, si aduersarius suus legitime citatus ad præsentiam vestram accedere, vel iudicio vestro parere contempserit; aut si ita, sicut nobis proponitur, se absentauerit; cum a multis retro diebus de Anglia recessisse dicatur, nunc in terra postea manifeste comparuisse; neq. ad præsentiam vestram accesserit, procuratorem eius, si quem forte reliquerit, ad præsentiam vestram nihilominus conuocetis, & siue procurator venerit, siue non, aut si procuratorem non dimisit, denũtiationib. ad domum eius missis, secũdum ordinem iuris, causam audiatis attentius, & receptis testibus alterius partis, infra tres menses post harum litterarum susceptionem, iuxta dictã formam sub. ap. ad proferendam sententiam procedatis, ita quod vltra tres mẽses causam ipsam decidere minime differatis. nullis obstantibus litteris, siue quǫ de restitutione possessionis R. de Ardenna facienda, siue quæ de possessionis iudicio Regi relinquendo fecerint mentionem, siue quibuslibet alijs, quǫ antea fuerint inpetratæ, aut si quas in posterum, nõ exposito tenore litterarum istarum cõtingerit impetrari. Sane si infra prǫscriptũ tempus nequiueritis, vel nolueritis in eorum quæ dicta sunt, executione procedere; nolumus, quod commissio nostra debeat propter hoc expirare.

† al. iungi.

Idem B. Exoñ. Episcopo, & Abbati Fordeñ. c. 5.

c. 5. e. LATOR præsentiũ R. non sine multo discrimine sui corporis ad nostram prǫsentiã accedens sua nobis conquestione proposuit, quod cum auus suus duas vxores habuerit, de quarum vna eius pater processit, de altera Hug. patruum suum sustulit: idem xi. acras terræ, quæ ipsum, & patrem eiusdem R. contigerunt, per violentiam detinet, nec eidem R. qui succedere in bonis paternis debet, debitam partem vult exhibere. Cum autem H. coram sæculari iudice super hoc tractus fuisset in causam, ei præsumpsit obicere, quod pater eius non fuisset de legitimo matrimonio, & ideo de hereditate quondam aui sui nihil possit iure successorio vindicare. Tandem vero cum super quǫstione natiuitatis coram venerabili fratre nostro NorWiceñ. Episcopo fuisset diu tractatum, de mandato ipsius Episcopi idem R. testes produxit, quorum testimonio se probaturũ credebat, quod pater eius de legitimo matrimonio fuerit natus: H. vero nullos testes aduersus eum produxit, sed de termino in terminum causam producere nitebatur, cuius tergiuersationẽ considerans, ad nostram, sicut asserit, audientiam appellauit, sed eo veniente altera pars per se, vel per alium suã nobis exhibere prǫsentiam cõtempsit. Nolentes itaque causam ipsam diutius protrahi, eam experientiæ vestræ cõmittentes, d. u. p A. s. p̄. m. qua. vtramque partem ante vestram præsentiam cõuocetis, & rationibus hinc inde diligenter inquisitis, & plenius auditis, & cognitis, causam ipsam super quæstione natiuitatis infra duos mẽses post harum susceptionem litterarum sub. ap. r. e. terminetis. Si vero infra duos menses præfatus H. non potuerit legitime probare, quod ei de paterna hereditate obiecerit, extunc sæculari domino, sub cuius iudicio de hereditate causam intrauit, significetis vt pro quæstione natiuitatis non dimittat, quin causam super hereditate audiat, & decidat.

Idem Exoñ. Episcopo. *Cap. 6.* c. 6. e.

TANTA est vis matrimonij, vt, qui antea sunt geniti, post contractum matrimonium legitimi habeantur. si autem vir viuẽte vxore sua aliam cognouerit, & ex ea prolem susceperit; licet post mortem vxoris eamdem duxerit, nihilominus erit spurius filius, & ab hereditate repellendus, prǫsertim si in morte prioris vxoris alteruter eorum aliquid machinatus fuerit, quoniam matrimoniũ legitimum inter se contrahere non potuerunt.

Idem Lundoñ. & Wig. Episcopis. *Cap. 7.* c. 7. e.

CAVSAM, quæ inter R. & F. super

eo

eo, quod mater iam dicti R. dicitur nō fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, experientiæ vestræ iam pridem commisimus terminandam. Verum quia in litteris nostris inseri fecimus, vt præfato R. possessionem omnium, quorum possessor extitit, quando auus suus iter Hierosolymam proficiscendi arripuit, ante principalis causæ ingressum faceretis ap. ces. restitui, si eadē possessione fuisset per violentiā spoliatus. Nos attendentes, quod ad Regem pertinet, nō ad ecclesiam, de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri, & dignitati Karissimi in Christo filij nostri H. Regis Anglorum detrahere, qui sicut accepimus, motus est, & turbatus; quod de possessionibus scripsimus, cū ipsarum iudicium ad se asserat pertinere; volumus, & fraternitati vestræ per A. s. p̄. m. qua. Regi possessionum iudicium relinquentes, de causa principali, videlicet vtrū mater prædicti R. de legitimo fuerit matrimonio nata, plenius cognoscatis, & eam secundum aliarum litterarū tenorem ap. re. terminetis. Licet incongruum videatur, vt matrimoniū genitricis pręfati R. inpetatur, quod ea viuēte non fuit, vt dicitur, inpetitum.

Idem Episcopo, & Archidiacono Vicentiñ. c. 8.

c. 1. e. PERLATVM est ad audientiam nostram, quod cum Herm. filius quondam Lazari ad partes Cōstantinopolitañ. transisset, & ibidem per decēnium moram, & amplius faciens, ad Vuuanam quondam filiam Oliuardi vxorem suam non rediret, ipsa apud bonę memorię I. quondam Vicentinū Episcopum aduersus virum suum querelam deposuit, & quod non posset eum diutius expectare, nihilominus allegauit. Episcopus vero sicut vir prouidus, & discretus parentib. prędicti viri mandauit, vt pro eo mitterent, & ipsum ad propria reuocarent. Cumque elapso longo temporis spatio prędictus vir ad propria non remearet, Episcopus in conspectu ecclesiæ auditis allegationibus mulieris inter eos sententiam diuortij promulgauit, & mulieri, vt alium virum traduceret, plenam facultatem indulsit. Quia igitur huius rei veritas nobis non constat, d. u. per A. s. p̄. m. qua. rem ipsam diligenter inuestigetis, & si vobis constiterit, quod Episcopus inter eos sententiam diuortij tulerit, filios eius, quos de Ricardo filio quondam Rad. ad cuius copulam auctoritate prędicti Episcopi, sine quęstione & contradictione migrauit, sustulerit, ab hereditate non patiamini excludi, sed eos legitimos iudicetis; & si quis contra hoc niti voluerit, ei auctoritate Apostolica silētium penitus imponatis.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE possunt, vel in eo testificari. Tit. xix.

Alexander iij. Parmensi Episcopo. Cap. 1.

RELATVM nobis est ex parte tua, quod cū pater cuiusdam puellæ eam cuidam Parmensi nuptui tradidisset, maritus post aliquos annos, quib. cum vxore permansit, propter homicidium, quod commisit, de ciuitate timore mortis exiuit, nunc autem dicitur, & videtur legitime posse probari; quod pater prędictę puellæ ad Christianitatem iuuenē tenuit, & quod est amplius, eum de sacro fonte leuauit. sed litteris tuis quæsitus nō dum inueniri potuit, licet quinquennium iam dicatur elapsum. Quia igitur super hoc tua nos duxit fraternitas cōsulendos, præsentium significatione mandamus, quod si iuuenis, & puella annis aliquot sine quæstione fuerunt, qui pręscriptum matrimonium nunc accusant, non videntur suspicione carere. Ceterum si manifestū est, quod asseritur, aut legitimi accusatores, & testes appareāt omni exceptione maiores, postquam iuuenis requisitus fuerit cū omni diligentia, etiā si nequiuerit inueniri, testes recipere poteris, & fine canonico iudiciū terminare. Tu tamen ita procedas, quod amorem aliquem, aut commodum temporale nequaquam prę ponere iustitiæ videaris. Sane illi, quibus scientibus, & tacentibus matrimonium est contractum, non sunt contra ipsum vlterius audiendi. qui mat acc. pos. c. 1.

Idem Burdega. Archiepiscopo. Cap. 2.

CONSVLVIT nos tua fraternitas, quid tibi faciendum sit de quodā milite, qui cum mulierem quandam duxerit in vxorē, & eam tempore longo tenuerit, & prolem ex ea susceperit, nunc matrimonium ipsum accusat, dicens se ei in quarto gradu consanguinitatis esse. ad quod vtique consultationi tuæ taliter respondemus, quod si præfatus miles mulierem ipsam in facie ecclesię duxit, & longo tēpore tenuerit, non debet vox suæ accusationis admitti, nisi alię personę idonęę apparerent, & merito suspicione carentes, quæ matrimonium ipsum velint legitime, & possint accusare, nec eædem personę admitti debēt, si per xx. vel xviij. annos insimul sine quæstione mansissent. Non ponitur. Post cō. Lat. par. 6. c. 30.

Idem B. Exon. Episcopo. Cap. 3.

 Peruenit

[illegible] PERVENIT ad audientiam nostram, quod Hug. de Relegata, & M. vxor eius in tali sunt linea consanguinitatis coniuncti, quod nullo modo possunt insimul legitime commorari. Vnde quoniam ad hoc magna est discretio adhibenda, f.t. per A.s.p.m. qua. si aliqui apparuerint, qui velint, & possint matrimoniũ ipsum legitime impetere, vtraq. parte ante tuam præsentiã conuocata, quãto tempore cohabitauerũt, diligenter, ac studiose perquiras; & vtrũ tempore, quo coniuncti fuerunt, accusatores siluerunt, & eos coniugi debere cognouerũt, sollicite inuestiges. Quod si illos tempore coniunctionis hoc sciuisse, & siluisse cõstiterit, de cetero graue esset eos audire. tolerabilius est enim aliquos cõtra statuta hominum copulatos relinquere, quã cõiunctos quoslibet legitime cõtra statuta Dñi separare. Si vero matrimonium ipsum est recenter contractum, vel notitiam eius tẽpore contractus ad accusatores peruenisse non cõstiterit, fama viciniæ, & personarum sollicite perscrutata, causam audias, & eam fine canonico studeas terminare.

Idem L. Papieñ. electo. pars c. ad audi. c. 4.

Non ponitur. supra de testibus c. 1. AD hæc quoniam consuetudo est, vt dicitur, ecclesiæ Papieñ. vt si de propinquitate illorũ, qui sunt matrimonio copulãdi, mẽtio aliqua fiat, presbyteri per ecclesias publice dicant, vt qui nouit aliquid, infra terminum, qui pręfigitur, exeat, & dicat: tua duxit discretio requirendum, an illi debeant, qui posterius ad accusationem veniunt, vel testificationem admitti. Tuæ itaq. prudentiæ litteris præsentib. innotescat; quod si suspicione carent, posterius venientes ab accusatione, vel testificatione repelli non debent. Ceterum si conmoniti a presbyteris tacent, & postmodũ accusare, vel testificari voluerint, tamquã suspecti merito repellentur.

DE DIVORTIIS. Tit. xx.

Ex concilio apud Vermerias. *Cap. 1.*

De diuor. c. 1. SI qua mulier mortem mariti sui cum alijs consiliata est, & ipse vir aliquem illorum se defendendo occiderit, & si probare potest ipse vir eam ream esse consilij, potest, vt nobis videtur, ipsam vxorẽ dimittere, & si voluerit, * aliam ducere. Ipsa autẽ insidiatrix pęnitẽtiæ subiecta absq. spe coniugij maneat.

* post mortẽ vxoris. Greg. 9 c. 2.

Alexander iij. Archiepiscopo. * *Cap. 2.*

QVAESIVIT a nobis tua fraternitas, vtrũ mulier pro latrocinio, aut quolibet alio crimine a viro suo debeat separari, & alij nubere, & de viro simili modo quæstionem proposuisti, & vtrum pro quolibet flagitio possit a coniuge diuidi, & aliam sibi legitime matrimonio copulare. Nos itaq. taliter duximus respondendum, quod mulier pro furto, vel alio crimine viri sui, nisi ipse eam ad maleficia sua trahere nitatur, & fidei suę religionem corrumpere velit, non debet ab ea separari, nec alij aliqua ratione copulari. Verum si coniugem suam ad maleficiũ traxerit, mulier a viro recedere poterit, & separari; ita quod ei alij nubere non licebit; quia licet separentur, tamen semper coniuges erunt. in viris quoque præsentis sententiæ forma seruetur.

Idem Ambiañ. Epo. pars c. quod sedem. c. 3.

PORRO de Comite Pontini, qui filiã Berñ. de sancto Valerico absq. iudicio ecclesiæ dimisit, propterea, quia eam cognatam fuisse defunctę vxoris proponit; hęc tua prudentia cognoscat, quod si etiã parentela esset publica, & notoria; absq. iudicio ecclesiæ ab ea nõ potuit separari; quare ipsum ad eam recipiendam districte conpellas, & si eam recipere noluerit, eum, & superinductã, vinculo excommunicationis astringas. si qui autem apparuerint, qui matrimoniũ ipsum legitime velint, & possint inpetrare, causam audias, & eam fine debito decidas. Pręterea de Vgone de Calceio, qui filiam Alelini cognatam suã duxit vxorem, & hoc publicum est, & manifestum, nec apparet aliquis, qui matrimoniũ velit inpetere; id tibi respõdemus, quod non apparentibus accusatoribus, & parentela manifesta & publica existente, quod credibile non est, nisi essent consobrini, in primo, vel in secundo gradu, ecclesiasticæ auctoritatis interest, matrimonia illa, grauitate adhibita dissoluere, quæ illicite noscuntur contracta. c. 3.

Idem. *Cap. 4.*

SIGNIFICASTI nobis, quod quidam miles in prouincia tua vxore sua sine iudicio ecclesiæ dimissa, pro eo quod suggestũ sibi fuerat ipsam incestum cum quodam cõsanguineo suo commisisse, vinculo propter hoc fuit excõmunicationis adstrictus; verum mulier ipsa non continuit, sed sobolẽ de alio viro suscepit, nec minus postulat suo viro restitui, asserens se ab ipso iniuste dimissam, & eundem virum adulterandi materiam sibi dedisse. Vnde quia nos consulere voluisti, vtrũ mulier ipsa debeat viro restitui, & vir ad eius receptionem conpelli, fraternitati tuæ præsentib. litteris respõdemus; quod si manifestũ c. 4.

est

est mulierem ipsam adulterium cõmisisse, ad eam recipiendam prælatus vir cogi nõ debet, nisi constaret ipsum cum alia adulterium commisisse.

Vrbanus iij. Florentino Episcopo. pars c.
Litteras super. *Cap. 5.*

c. 6. e. De illa vero, quæ viro labẽte in hæresim ipsius consortium declinauit, vtrum reuertente illo ad catholicã vnitatem, ad redintegrandum matrimonium sit cogẽda; videtur nobis, quod si mulier ab eo, ea dumtaxat intentione discessit, vt lapsus in hæresim, tędio pariter & cõfusione affectus, se ab errore suo conuerteret, ei cum reuersus fuerit, reddenda est; quæ etiam si reuerti noluerit, cõpellatur. Si vero iudicio ecclesiæ ab eo sine spe matrimonij redintegrãdi recessit, ad recipiendum eum nullatenus dicimus compellendam.

Idem Episcopo Wigor. pars c. meminimus. c. 6.

Non ponitur. Post c. 6. Lat. par. 11. c. 1. Si aliquis parochianorum tuorũ matrem, sororem, vel filiam vxoris suæ carnaliter cognouerit, & hoc publice, & manifestum existit, est ab ea penitus separandus, & vterq; illorum s. tam mœchus, quam mœcha debẽt sine spe coniugij perpetuo permanere. Si autem id occultum fuerit, & secretum, pœnitentiam de commisso debet accipere, & vxori suæ infra tempus pœnitentiæ, vel extra debitum, si exegerit, soluere. Sane si aliquem vxoris suæ consanguineam, quæ illam in tertio, vel alio deinceps gradu contingat, carnali cõmixtione cognouerit, nõ est propterea inter eos sententia diuortij celebranda, sed delinquenti, secundum qualitatem personæ, & criminis, est pœnitentia iniungenda.

DE DOTE POST DIVORTIVM restituenda. Tit. xxj.

Ex concilio habito apud Guarmatiam. Cap. 1.

De don. int vir. & ux. c. 1. MVLIERES vero, cũ separatę fuerint pro aliqua licita ratione a proprijs viris, totam præcipimus recipere dotem, quã a die nuptiali receperunt, & post expletum annũ accipiant alios viros, si voluerint; similiter & vir vxorem.

Alexander iij. *Cap. 2.*

Non ponitur. Post c. 6. Lat. par. 33. c. 2. EX conquestione M. mulieris nobis innotuit, quod N. quondã vir suus, a quo, sicut dicitur, fuit iudicio ecclesiastico separata, dotem suam sibi reddere cõtradicit. Quia vero indecens est, & a iuris ordine alienum, vt prędicta mulier dotem suã amittat: f. t. p A. s. p. m. qua. si eadem mulier a prædicto viro fuit iudicio ecclesiastico separata, ipsum moneas, & si necesse fuerit, ap. re. ecclesiastica districtione compellas, vt prædictæ mulieri dotem suam restituat, aut secundum cõsuetudinem terræ in præsentia tua iustitiæ plenitudinem exhibeat.

Vrbanus iij. Decano, Cantori, & Capicerio Lexouien. *Cap. 3.* † Lexo. Greg. 9 c. 1. e.

SIGNIFICAVIT nobis Phil. mulier, quod Gui. Gaston, quem loco viri tenebat, diuortio inter eos solleniter celebrato, dotem suam illicite detinet, & reddere contradicit, possessiones etiam, quę ipsis, dum simul viuerent, cuiuscumq; contractus titulo, communiter obuenerunt, eas solus, mulieri prorsus exclusa, sibi nititur vindicare. Ideo d. t. p. A. s. m. qua. si verum est, quod proponitur, & non est aliud, quod obsistat, prædictum Gui. ad restitutionem dotis, & ad diuisionem eorum, quæ olim cõmuniter habuerunt, ecclesiastica districtione compellatis.

DE SECVNDIS NVPTIIS. Tit. xxij.

Idem Virgilien. Episcopo. *Cap. 1.*

De secũ nup. c. 1. VIR autem, vel mulier ad bigamiam transiens non debet a presbytero benedici, quia cum alia vice benedicti sunt, eorum benedictio iterari non debet.

Idem Exon. Episcopo. pars c. in litteris. c. 2. c. 4. e.

SVPER illa vero quæstione, qua quęsitum est, an s. mulier posit sine infamia nubere infra tempus luctus secundum leges diffinitum, sollicitudini tuæ respondemus, quia cũ Apostolus dicat, mulier viro suo mortuo soluta est a lege viri, & in domino nubat, cui vult, per licẽtiam, & auctoritatem Apostoli, eius infamia aboletur.

Lucius iij. vniuersis Christianis in captiuitate Sarracenorum positis. *Cap. 3.* c. 2. e.

DOMINVS, ac redemptor noster &c. Sane super matrimonijs, quę quidam ex vobis nondũ habita obeuntis coniugis certitudine contraxerunt, id vobis auctoritate Apostolica respondemus; vt nullus ex vobis a modo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei firma certitudine constet, quod ab hac vita migrauerit coniux eius. Si vero aliquis, vel aliqua id hactenus non seruauit, & de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitandum; ei, quæ sibi nupsit, debitũ non deneget postulanti, quod a se tamen nõ uerit nullatenus exigendũ. Quod si post hæc de prioris coniugis vita constiterit, relictis adulterinis, illicitisq; complexib. ad priorem sine dubio coniugem reuertatur.

LIBER QVINTVS.

DE ACCVSATIONIBVS. TIT. I.

Felix Papa iij. *Cap. 1.*

De accu. c. 1. SI legitimi non fuerint accusatores, non fatigetur accusatus.

Gregorius Anthemio subdiacono. *Cap. 2.*

De calū. c. 1. CVM fortius punienda sint crimina, quæ insontibus, & maxime sacratis hominibus inferuntur, quam sitis culpabiles omnes, qui in causa Ioannis diaconi resedistis; attende, vt Hilarium criminatorem ipsius nulla ex diffinitione vestra pœna veniens castigaret. & infra. Quia ergo tantæ nequitiæ malum sine digna non debet vltione transire; fratrem nostrum Paschasium admonere volumus, vt eundem Hilarium prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, priuet officio, atq. verberibus publicè castigatum faciat in exilium deportari.

Paschalis Papa. *Cap. 3.*

De accusat. c. 5. NVLLI Episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos antequam ab eis se inpetendos cognoscerent, a sua communi familiaritate neglexerint separare.

Ex concilio Magon. *Cap. 4.*

c. 6. e. DE ijs criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.

Gregorius Guidascalo Duci Campaniæ. *Cap. 5.*

c. 3. e. ILLA præpositorū &c. & infra. Si vero aliquis est de prædicto monasterio Abbatis, qui possit quid dicere, quod ad culpam, reatumq. eius pertinet, nos cum eis, quorum interest, causam districte volumus perscrutari, vt vel condemnetur, vel absoluatur.

Idem Constantiæ Augustæ. *Cap. 6.*

c. 4. e. OMNIPOTENS Deus, &c. & infra. Valde graue est, vt vir, de quo tanta, & talia nuntiantur, cum ante requiri, & discuti debeat, honoretur.

Stephanus Papa. *Cap. 7.*

REPELLANTVR cohabitantes inimicis, quia infestationem blasphemiæ, affectio amicitiæ incitare solet. c. 7. e.

Felix Papa Episcopis per Galliam constitutis. c. 8.

SI quis Episcopus ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, fuerit accusatus, postquā ipse ab eis caritatiue conuentus fuerit, vt ipsam emendet causam, & eam corrigere noluerit, non olim, sed nunc ad summos Primates causa eius canonice deferatur. c. 1. e.

Ex Brocardo Lib. xix. *Cap. 9.*

ACCVSASTI aliquem, & per tuam accusationem occisus est, nisi pro pace, xl. dies in pane, & aqua, quod carinam vocant, cum septem sequentibus annis pœnitere debes: si autem per tuam delaturam debilitatus est, tres quadragesimas superpœnitere debes. c. 1. e.

Alexander iij. pars c. Licet præter soli. c. 10.

DE cætero laicos in accusationem, vel testimoniū contra clericum in criminali causa non aliquatenus admittendos, censura sacrorum canonum manifestius edocet, nisi forte suam, vel suorum causam prosequantur, nec tunc etiam ad testimonium, sed ad accusationem possint admitti. Si clerici coram sæculari iudice conuicti fuerint, vel confessi de crimine, nō sunt propter hoc ab Episcopo suo aliqua sententia cōdemnandi. sicut enim sententia a iudice non suo lata non tenet, ita etiā confessio, si coram ipso facta videtur, si vero coram Episcopo de criminibus in iure confessi fuerint, seu legitima probatione conuicti, dummodo sint talia crimina, propter quę suspendi debeant, vel deponi, non inmerito sunt a suis ordinibus suspendendi, & etiam ab altaris ministerio perpetuo remouendi. Non ponitur.

Augustinus super genesim de morte Abel. Cap. 11.

EVIDENTIA perpetrati sceleris, nō indiget clamore accusatoris. c. 9. e.

Alexander iij. Galetano electo. *Cap. 12.*

Cum

c 10. & de purg. can. c. 7. CVM P. Manconella, & Bonus Cocci presbyteri, & Ioannes Bonus Cocci laicus in nostra essent præsentia constituti, eundem I. quoniam laicus erat, in iam dictu P. accusatio nem nequaquã admisimus. Cũq. præfatus B. eundẽ P. super crimine Simoniç constantius accusaret, nos eum, quoniam ad testimoniũ illius causç fuit adductus, & quia frater eius I. scilicet iam dictum P. coram te accusauerat, repulimus ab accusatione; prçtertim cum frater P. Bonum Cocci antea de causa consimili accusaret. Vnde quoniam vnus post alterum prædictum instanti vicissitudine accusabat, neutrum ad eius accusationem admisimus, sed vtrisq. de obiectis criminib. purgationem duximus inducendam. Inde siquidem est, quod d.t. per A.s.p.m. qua. vtrumq. illorum se cum tribus sacerdotibus facias infra xxx. dies post harum susceptionem litterarum purgare. Purgatores vero illius honestatis, & opinionis esse volumus, quod verisimile sit eos nolle amore, vel odio, seu obtentu pecuniæ deierare. Vt autem idonei appareant, necesse est, vt eius, quã purgare debẽt, vitam, & conuersationem agnoscant. quod si vterq. illorũ vel alter in purgatione defecerint, tu deficientẽ omni officio & beneficio ecclesiastico priues, tibi modis omnib. prçcauẽs quod si qui memorato P. in sua voluerint purgatione assistere, nullam eis maliuolentiã, vel indignationem ostendas, nec eos aliquo modo impedias, vel ab alijs, quantum in te est, impediri permittas.

Idem Wigor. Episcopo. *Cap. 13.*

c. 11. e. EX parte tua nobis huiusmodi quæstio fuit proposita; vtrum monachi in accusatione Abbatum suorum sint aliquatenus audiendi. super quo vtiq. prudentiæ tuç respõdemus, quod nisi alia rationabilis causa præpediat, eo quod monachi de obediẽtia, & subiectione Abbatis esse noscuntur; ab eius accusatione non sunt vllatenus repellẽdi, licet alios accusare nõ possint, quibus si quidem, cum proprium non habeant, de rebus monasterij expensæ debẽt necessariç, donec causa debitum finem accipiat, ministrari.

DE SIMONIA, ET NE ALIQVID pro spirituali exigatur. Tit. ij.

Gregorius generali synodo residens. *Cap. 1.*

De sim. c. 1. N ordinando Episcopo Pontifex manum imponit, euãgelicam vero lectionem minister legit, cõfirmationis autem eius epistolam notarius scribit. Sicut autẽ nõ decet Episcopum manum, quam imponit, vendere; ita minister, vel notarius non debet in ordinatione eius vocem suam, vel calamũ venundare. pro ordinatione igitur, vel vsu pallij, seu chartis, atq. patellis † eum, qui ordinatur, aliquid omnino dare prohibemus. † al. baculis, al. pastellis.

Ex concilio Magoc. *Cap. 2.*

c. 2. e. QVI aliũ presbyterũ in ecclesia legitime ordinatum, per pecuniam expulerit, eamq. sibi taliter vindicauerit: omnimodis deponatur.

Deodatus Papa. *Cap. 3.*

c. 3. e. SI dominus, & magister omniũ, qui sine peccato fuit, accusandi licẽtiam vni dederit; quanto magis vnius assertione cõuincendus est, qui simoniæ labe dignoscitur esse pollutus. non igitur & in tali negotio quilibet catholicus est respuẽdus, sed vt veritatem asserat, ad pellendam simoniacam rabiem magnis precibus est exorandus.

Idem. *Cap. 4.*

c. 4. e. ACCVSATVM simoniacum necesse habuim' summopere per scripta nostra prohibere; ne missarum sollemnia celebrare debuisset, donec, quid esset verius, potuissemus addiscere. † † al. ad didicisse.

Idem. *Cap. 5.*

c. 5. e. QVOTIENS contra ecclesiasticam disciplinam quid gestum dicitur, ne nos ante Deum culpa ex dissimulatione redarguat: irrequæsitum hoc relinquere non audemus. Peruenit itaq. ad nos, quod per simoniacam hæresim ordinatus fueris, sed & talia de te multa hic dicta sunt, de quibus vnum, quod maximum fuit, propter quod necesse habuimus te per scripta nostra prohibere; ne missarum sollemnia celebrare debuisses, donec quid esset verius, disceremus.

Lucius Papa. *Cap. 6.*

c. 6. e. SICVT enim simoniaca pestis, sui magnitudine alios morbos vincit, ita sine dilatione mox vt eius signa per aliquam personam claruerint, de ecclesia Dei debet eliminari, atq. propelli. (Petrus enim primus pastor ecclesiæ non alicuius hominis attestatione, sed sancti spirit' inspiratione Simonis * interiora recognoscens, sine aliqua audientia, terribili eum, & repentina * morte * multauit. † † omisse recte Greg.

Alexander iij. in concilio Turoñ. *Cap. 7.*

c. 8. e. NON satis inutiliter a populo redarguimur, si ab ijs, qui in clero videntur cõstituti, & præcipue qui nomen religiosorum profitentur, regula modis omnib. nõ seruatur. Prohibemus igitur, ne ab ipsis, qui ad religionem transire volunt, aliqua pecunia requiratur, nec prioratus, vel capellaniæ quælibet,

monachorum, aut clericorum annua distractione venundentur, nec ab eo, cui regimen ipsarum committitur, pro earum commissione vllum pretium exigatur. hoc autem simoniacum esse sanctorum patrum auctoritas manifeste declarat. Vnde quisquis cōtra hoc decretum attemptare prçsumpserit, tam ille, qui dedit, quam qui recepit, & qui consentit, partem se cum Simone ne dubitet, habiturū. Pro sepultura quoque, & chrismatis, & olei perceptione nulla cuiusq. pretij exactio intendatur, nec sub obtentu cuiusquam consuetudinis reatum suum quis tueatur, quia diuturnitas temporis nō minuit peccata, sed auget.

Ex concilio Lateran. *Cap. 8.*

c.9.e. CVM in ecclesię corpore omnia debeāt ex caritate tractari, & quod gratis receptum est, gratis impendi; horribile nimis est, quod in quibusdam ecclesijs locum venalitas perhibetur habere, ita vt pro Episcopis, vel Abbatibus, seu quibuscumque personis ecclesiasticis ponendis in sede, siue introducendis presbyteris in ecclesiam, nec non pro sepulturis, & exequijs mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu alijs sacramentis aliquid requiratur, & non possit ille, qui indiget, ista percipere, nisi manum implere curauerit largitoris; putant autem plures ex hoc sibi licere quia legem mortis de longa inualuisse consuetudine arbitrantur; non satis, quia cupiditate cęcati sunt, attendentes, quia tanto grauiora sunt crimina, quāto diutius infelicem animam retinuerint alligatam. Ne igitur hoc de cetero fiat, vel pro personis ecclesiasticis deducendis ad sedem Apostolicam, vel sacerdotibus instituēdis, aut sepeliendis mortuis, seu benedicendis nubentibus, seu alijs sacramētis aliquid exigatur, districtius inhibemus. si quis autem contra hoc venire prçsumpserit, portionem cum Giezi se nouerit habiturum; cuius factum exactione turpis muneris imitatur.

Alexander iij. Vigileñ. Episcopo. *Cap. 9.*

c.10.e. CVM sit Romana ecclesia, cui licet immeriti prçsidemus, mater ecclesiarū omniū, & magistra; cogimur ex debito suscepti regiminis, prout nobis dominus ministrauerit, respondere consultationibus singulorum, vt dubiæ quæstiones Apostolicæ sedis prouidentia penitus enodentur. Quæsiuisti autem frater Episcope, tuę fraternitati rescribi, vtrū pro ecclesiarum consecratione quidquam prçterprocurationem habere debeas. Et nos consul. tuæ taliter respondemus; quod nihil pro ecclesiarum consecratione potes, vel debes præter procurationem exigere, sed procurationem moderatam, cum Apostolus dicat, nemo cogitur suis stipendijs militare, ab eadem ecclesia exigere potes.

Idem Toletano Archiepiscopo. *Cap. 10.*

DE hoc autem, quod Rex, & Principes sui a Bernardo Exoñ. Episcopo pecuniam recepisse dicūtur, vt eius electioni prçstarent assensum; & quod idem Episcopus Archidiacono Exoneñ. beneficium certi redditus, & cuidam clerico ante electionem suam priora tum dicitur promisisse, vt vterque illorum Archidiaconus videlicet, & clericus ei consentirent. Hoc tuæ prudentiæ duximus respondendum. quod si manifestum est, eundem Archidiaconum, & clericum ob causam illam tam iniquam, & detestabilem promissam rem recepisse; & si exinde confessi fuerint in iure, vel legitime conuinci poterint, ab altaris ministerio perpetuo sunt deponendi. Si vero id manifestum est, nec tamen conuicti, vel confessi fuerint, & tamen publica laborant infamia, eis canonica purgatio debet indici, in qua si defecerint, tamquam actores tanti sceleris sunt puniendi. Regem autem, & principes suos sollicite monere debes, & diligenter inducere, vt si qua receperint a præfato Episcopo, vt eius electioni præstarent assensum, ecclesiæ sine deminutione restituant; cum ea sine graui suę salutis periculo retinere non possunt. c.11.e.

Alexander iij. Eborac. Archiepiscopo. *Cap. 11.*

CVM essent in præsentia nostra constituti R. clericus de Pontefracto, & nobilis vir W. quia moram diutius facere non poterat, in recessu suo dil. filium nostrum Milonem nuntium tuum pro se in causa illa sufficientem responsalem constituit. Cumque causæ cognitionem d. f. nostris M. presbytero t. s. Luciæ, & Vi. s. Nicolai in carcere Tulliano diaconis Cardinalib. commisissemus, ipsi vtramq. partem ante suam præsentiam conuocauerunt, & ab ore præfati R. intellexerunt, quod memoratus miles promiserat ei prçscriptam ecclesiam, si quoddam negotium eiusdem militis posset in nostra curia promouere. Vnde cum id nobis per eosdem c.12.e.

eosdē Cardinales innotuisset, nos intelligentes promissionem ipsam simoniacam prauitatem continere, eidem R. super eadem ecclesia silentium imposuimus. Ideoq. fraternitati tuæ p A. s. p̄. m. qua. memoratum militem occasione prædictæ controuersiæ a prænominato R. vel alijs super præscripta ecclesia grauari nulla ratione permittas.

Idem Cestren. Episcopo. Cap. 12.

c. 13. e. INSINVATVM est aurib. nostris, quod dum Episcopatus tibi commissus vacaret, in ecclesijs eius plurimi sunt clerici cōstituti, qui per simoniam dicuntur habere ingressum, & inde infamia respergi. Vnde quoniam indignū est, vt in tali crimine, vel tam turpi suspicione remaneāt; f. t. p A. s. p̄. m. qua. si qui fuerint in prædictis clericis, † quos publicum sit, & notoriū simoniace intrasse, eos ab ecclesijs taliter acquisitis ap. ces. amoueas. Illis autem, quorum crimen non est publicū, & notorium, si publica infamia laborant, cū quinta manu, vel sexta sui ordinis infra. xl. dies post harum susceptionem litterarū purgationem indicas, in qua si defecerint, beneficijs ecclesiarum sibi commissarum perpetuo priues, prouisurus attentius, vt tales personas ad eorū purgationem recipias, de quibus verisimile sit, quod non debeāt aliquius optentu deierare.

† eccle sijs Greg. 9

Idem. Cap. 13.

c. 14. e. NEMO presbyterorum xenium vel emolumentum quodlibet temporale, immo detrimentum spirituale a quocunq. publice peccante, vel incestuoso accipiat, vt Episcopo, vel ministris eius peccatū illius celet, nec pro respectu cuiusq. personæ, aut consanguinitatis, vel familiaritatis, alienis communicās peccatis, hoc Episcopo innotescere detractet, nec a quoquam pænitente, aut gratia, aut fauore, vel minus digne pænitentem ad recōciliationem adducat, & ei testimonium recōciliationis ferat, vel quocumque liuore digne pænitentem a reconciliatione remoueat, quia vtrumq. simoniacum est.

Idem venerabili fratri nostro Vigoren. Episcopo, & dilecto filio de Patria r Pirri. Cap. 14.

c. 15. e. QVERELAM monachorū de Acra nobis trāsmissam accepimus, quod cum ipsi quoddam manerium, † quod dicitur Vella cum pertinentijs suis, & ecclesiam de Ganomam a monachis de Cadonio sub annuo censu xv. librarū fuissent adempti, & inde chartam ab ipsis monachis habuissent: quidam Prior eorum capitulo inconsulto præscriptū manerū (Daeccha, † & chartā de Cadonio accepta pecunia resignauit. Vnde quia præfati monachi de Acra se conqueruntur multe grauatos, & nobis imminet corrigendum, si quid minus irrationabiliter attentatur, causam ipsam experientiæ vestræ committimus, præsentium vobis auctoritate m. qua. partib. ante vestram præsentiā conuocatis, quæ hinc inde proposita fuerint, diligentius audiatis, & præscriptam causam sublato ap. re. concordia, vel iudicio terminetis, prouisuri, quod sicut emi non potuerit, ita etiam nec redimi. Si vero monachi de Cadonio legitime citati ad præsentiam vestram accedere, & iudicio vestro stare contempserint, & vos prædictos monachos de Acra in possessionem eorum, de quibus controuersia vertitur, contradictione & ap. ces. inducere minime differatis; nec ipsos exinde permittatis absq. ordine iudiciario molestari. Si vero vterque vestrum his exequendis interesse non poterit, alter ea nihilominus exequatur.

† manerium Greg. 9

Idem. Cap. 15.

EA, quæ de auaritiæ, & cupiditatis radice procedunt, & in speciem simoniacæ prauitatis erunpunt, penitus extirpāda sunt, & quæ de tribulis, & spinis procedunt, falce Apostolici moderaminis sunt resecanda. Audiuimus autem, quod nummos pro chrismate ab ecclesijs ausu temerario extorquetis, quos diuersis nominib. nunc cathedraticū, aliquādo paschalem præstationem, interdum Episcopalem consuetudinem appellatis. Quia vero simoniacum esse cognoscitur, & periculum generat animarum, p A. s. m. & m. p̄. qua. ab ecclesijs sub prætextu alicuius consuetudinis, vel prælationis præscriptos denarios vlterius nullatenus exigatis; pro certo scituri, quod si hoc ausu temerario præsumpseritis, periculum ordinis, & dignitatis vestræ poteritis non inmerito formidare. nihilominus etiam vobis præsentium auctoritate iniungimus, vt cum ecclesias ipsas visitaueritis, secundum quod canones præcipiunt, visitationis officium exerceatis, nec ecclesias visitatione vestra grauetis; vt eas magis intuitu informationis, & correctionis, quam affectu comesationis videamini visitare. Cum autem beati Petri denariorū collectionem per Archidiaconatus vestros feceritis, in collectione facienda

c. 16. eo & c. 12. de cens.

facienda prædictas ecclesias, vel parochias grauare nullatenus præsumatis. aliter, siue magis, quam prædecessores nostri sanctæ recordationis Innocentius, Eugenius Romani Pontifices fecisse noscuntur. quod si temeritate qualibet id præsumpseritis attemptare, id quod videmini habere, auferetur a vobis.

Deus dedit. *Cap. 16.*

c.6.e. TANTA est labes huius criminis, quod etiā serui aduersus dominos, & quilibet criminosi admittuntur ad accusationem. Item omnis peccator missam cātare potest præter simoniacum, quem etiam quilibet, vt ab ordine male accepto remoueatur, accusare potest, vel etiam meretrix.

Alexander iii. Cantuariensi Archiepiscopo, & eius suffraganeis. *Cap. 17.*

Non ponitur. CVM clerici vestræ iurisdictionis, sicut accepimus, decedentibus ecclesiarū personis paciscuntur, ipsis ecclesijs maiores solitis soluere pensiones, vt facilius easdem ecclesias possint adipisci; nos quidem ad tam detestabile vitium extirpādum, attentam volumus curam, & sollicitudinem adhibere. Inde est, quod f.t.p A.s.p̄.m. qua. clericis omnibus vestris, ne id attemptare præsumāt, publice sub districta pęnitentia prohibeatis, & si quidem contra prohibitionem vestrā (ve.p̄ a. pos. ✝ eos ecclesijs taliter adeptis, quam citius spolietis, & alias pro tantæ pręsumptionis excessu seueritate ecclesiastica puniatis. Ad hoc quia sunt clerici quidam, qui cum religiosis viris collusione facta citra auctoritatem dicti Episcopi ecclesias, quas tenent, eis cōstituunt censuales, vt post decessum eorum eędem ecclesiæ per repræsentationem eorūdem religiosorum virorum ad filios, vel nepotes clericorum ipsorum possunt transferri; pręsentium auctoritate vobis præcipimus, vt si qui clericorum vestrorum inuēti fuerint facere talia, eos a præscriptis ecclesijs sub.ap.re. non differatis, auctoritate Apostolica remouere, ne de fraude, vel dolo videātur cōmodū reportare.

✝ uenire præsumpserint, appellatione postposita ferte.

Lucius iij. Spaletā. Archiepiscopo. *pars e. super eo quod.* *Cap. 18.*

c.11.e. DE simoniace vero ordinatis iuxta postulationem tuam certum tibi nō possumus dare respōsum, nisi plenius nosceremus, qualiter fuerunt ordinati. cum quidam, licet secundum quandam speciem, vtpote ignorantibus ordinatis, simoniace ordinentur; in suis tamen possunt ordinibus remanere, quia simoniaci non sunt.

*Alexander iij. Breare * Ricardo.* *Cap. 19.*

c.17.e. EX diligenti tua relatione nobis innotuit, quod G. Cant. Archidiaconus te multis promissionibus illexit, & quorundam magistrorum virorum cōmonitione, ac sollicitudine induxit, vt ei hominium faceres, & fidelitatē præstares, ita quidem quod ipse tibi beneficium ecclesiasticum annis singulis exhibere deberet. Vnde quoniam huiusmodi obligatio illicita satis, & contra salutis tuæ, nec non & suæ profectum existit, sicut tua discretio nequaquā ignorat, a nobis super hoc absolui instantius, & suppliciter postulasti, adiciens, quod ab eo deinceps nil omnino beneficio constituto acciperes. Quo circa nos tuam in hac parte petitionem honestam, & fauorabilem attendentes, te a præfati Archiepiscopi hominio, & fidelitate, præsertim cum hęc taliter pręstita diuinis, & humanis legibus contraire noscantur: ex beati Petri, & nostra etiā auctoritate absoluimus, ita quod ab aliquo Episcopo, siue sacerdote discreto pænitentiā inde condignam recipias, & Deo secundum eius consilium studeas reconciliari. Verum ne aliqua propter hęc nota, vel infamia possis respergi, absolutionis nostræ litteras tibi duximus indulgendas, quibus contra latrantium morsus tutus, & pręmunitus existas, & quasi in testimonium indulgentiæ nostræ valeas demonstrare.

Idem Strigoñ. Episcopo. *Cap. 20.*

c.ul.e. ETSI quęstiones tuas de feruore religionis exurgere, & ex intimæ deuotionis affectu, quē circa nos, & ecclesiam habes, ad nostram cognitionem perferre nullatenus ignoremus; non tamen est tibi in his vltra, quam oporteat, dubitandum: cum leges humanæ dicant; quod quidam tenui religione sacramenta etiam necessaria, & legitima exhibere contemnunt, tenuem enim vocant religionem, qui in talibus hæsitāt, vbi nō est aliqua tenus hæsitādum. Vnde psalmista dicit: Trepidauerunt, vbi non erat timor. In hoc autē, quod dilectus f. noster P. tituli s. Laurentij in Damaso presbyter Cardinalis, tunc vero Sancti Eustachij diaconus, & Apostolicę sedis Legat' pro electione tua, & vt palliū tibi deferret, ad partes illas accessit, dilectus filius nr̄ Alanus frater tu', eius pręsciēs necessitatē eidem

eidem Cardinali equum vnũ te penitus ignorante transmisit, quoniam per mare veniens, nullas, aut paucas secum adduxerat equitaturas; te nullo modo timere oportet, cum in accipiendis, vel dandis muneribus tria sunt maxime attendenda, personæ scilicet dantis, & recipientis, & muneris quantitas, qualitas personarum, & donationis tempus; vt a quo, & cui, videlicet an a paupere diuiti, vel e contrario, siue a diuite locupleti datum fuerit, sollicite consideremus. æstimationem muneris, & donationis tempus attẽdimus, magni, vel minoris pretij res data existat, & an instante necessitate, seu alio tempore conferatur, diligentius inspiciamus, quibus siquidem studio sius inquisitis, in præscripta quæstione tua, nil reprehensione dignum inuenimus, quod sollicitudini tuæ in sequentibus manifestius apparebit. Si enim prędictor. Cardinalis, & fratris tui personarum qualitatem certa consideratione pensamus, non fuit magnum ab eodem fratre tuo Cardinali equum vnũ trãsmitti, quem etiam ioculatori non petenti vir tantus, & tam habũdans donaret. Verum, si temporis necessitatem perpendimus, nõ alia intentione hoc constat factum fuisse, quam vt Cardinali, in tali articulo subueniretur. Quare super hoc in conscientia tua nullius vnquam debet scrupulus dubitationis emergere. cum res data modici pretij, quantum ad personam dantis, vel accipientis extiterit, nec alteruter eorum aliquid in mente habuerit, quod tibi possit, vel debeat, quamlibet vel in modico læsionem inferre. & si ante electionis examinationem, & pallij receptionẽ, & te nolente, & penitus ignorante sit factũ; equus necessitate instante transmissus fuerit, & collatus; nec etiam res tanti pretij reputetur, quæ accipientis animum multum mouere debeat, aut ab honestatis proposito ad aliud declinare. Quod autem scriptum est; Beatus, qui excutit manus suas ab omni munere: de illis donis dictum est, quæ accipiẽtis animum allicere, vel interuenire solent. quoniam si ipsa etiam persona electi ordinatori, vel consecratori suo electuarium, medicinas, aut de optimo vino, siue de alijs huiusmodi, quæ modici pretij fuerint, & quę voluntatẽ recipientis inclinare vel mouere non debeãt, offerat, non tamen ecclesia Romana accipientem, vel dantem in his delinquere, interpretari consueuit. *Lucius iij. c. 21.*

c. 15. q. MATTHAEVS Cardinalis secreta nobis insinuatione monstrauit, quod cũ fuisses ad ecclesiæ tuæ regimen, de voluntate maioris partis fratrum electus, quia paucis contradicentibus non valebas debita pace gaudere, quidam amicus tuus de conscientia tua, & voluntate perturbata, ei, qui magister discordię videbatur, certę quantitatis munus exsoluit; & sic, quam prius sustinebas, contradictio cõquieuit. nunc autẽ dubitas, quod non sis a labe simonię prorsus immunis, donec in administratione volueris remanere. Quia igitur per iam dictum Cardinalem Apostolicæ sedis consilium quæsiuisti; tibi significatione præsentium mandamus, quod multum tibi consulis, si administrationem prædictam celeriter, ac sponte dimittis, illius verbi euangelici memor existens: Nihil prodest homini, si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.

DE PRAELATIS, NE VICES suas, vel ecclesias alijs sub annuo pretio concedant. Tit. iij.

Alex. iij. in conc. Lat. pars c. cũ in officijs. c. 1.

PRAETEREA, quoniam quidam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecunię quantitate Episcopalem iurisdictionem exercent: præsenti decreto statuimus, vt qui id de cetero præsumpserit, officio suo priuetur, & Episcopus conferendi hoc officium potestatem amittat. Ne prel. c. 1.

Idem in concilio Turon. *Cap. 2.*

QVONIAM in quibusdam partibus Decani quidã, vel Archipresbyteri ad agendas vices Episcoporũ, seu Archidiaconorũ, & terminandas causas ecclesiasticas sub annuo pretio statuuntur, quod ad sacerdotum grauamen, & ad subuersionem iudiciorum non est dubium redundare; id vlterius fieri prohibemus. quod si quis de cetero fecerit, nostra auctoritate remoueatur a clero, Episcopus autẽ, qui in sua diœcesi hoc sustinuerit, & ecclesiastica iudicia sua patitur dissimulatione peruerti, canonica districtione percellatur. *Idẽ in Turoñ. conc. residens ait. c. 3.* c. 1. q.

QVONIAM enormis quædam consuetudo in quibusdam locis contra sanctorũ patrum institutiones inualuit, vt sub annuo pretio sacerdotes ad ecclesiarũ regimen statuãtur; ne id fiat, modis omnib. prohibemus; quia dũ sacerdotiũ sub huiusmodi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis prẽmium consideratio non habetur. c. 3. q.

Idem Exoñ. Episcopo. *Cap. 4.*

Querelam

c.4.d. QVERELAM magistri W. recepimus, quod cum ecclesia de Fereleia a G. persona eiusdem ecclesiæ ad annuum censum per septennium tenendam suscepisset, ipse sibi, ante quam eam per spatium vnius anni tenuisset, auferre præsumpsit, quãquam idẽ G. præstita fide firmauerit, quod vsq. ad cõstitutum terminum nullam exinde molestiã, vel grauamen ei inferret. ideo tibi per A.s.p. m.qua. si tibi cõstiterit ita esse, ap.re. districte conpellas, vt præfatam ecclesiam præfato V. restituat, & vsq. ad terminum constitutum inter eos, secũdum quod inter se cõuenerũt, eandem permittat pacifice possidere.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIquid exigatur pro licentia docendi. T. iiij.

Ex concilio Lateran̄. *Cap.1.*

de mag. c. 1. VONIAM in ecclesia Dei, & in ijs, quę spectant ad subsidiũ corporis, & in ijs, quæ ad profectum proueniunt animarum, indigentibus sicut pia mater prouidere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus iuuari non possunt, legendi, & proficiẽdi oportunitas subtrahatur; per vnãquãq. cathedralem ecclesiam magistro, qui clericos eiusdem ecclesiæ, & scholares pauperes gratis doceat, conpetens aliquod beneficiũ præbeatur, quo docentis necessitas subleuetur, & discentibus via pateat ad doctrinam. In alijs quoq. restituatur ecclesijs, seu monasterijs, si retro actis temporibus aliquid in eis ex hoc fuerit deputatum. pro licentia vero docendi, nullus omnino prætium exigat, vel sub optentu alicuius consuetudinis, ab eis, qui docent, aliquid quęrat, nec docere quemquam, qui sit idoneus, expetita licentia interdicat. qui vero contra hoc venire præsumpserit, ab ecclesiastico fiat beneficio alienus. dignũ quippe esse videtur, vt in ecclesia Dei fructũ sui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, ecclesiasticũ profectum nititur inpedire.

Alexander iij. Winton̄. Episcopo pars c. Nuntios. *Cap. 2.*

c.1.c. PROHIBEAS attentius de cetero, ne in parochia tua pro licentia docendi ab aliquo aliquid exigatur, aut etiam promittatur. Si quid vero post prohibitionem tuam fuerit solutum, vel promissum, promissum remitti, solutũ facias ap.ces. restitui, sciens quod scriptũ est, gratis accepistis, gratis date. Sane si aliquis occasione hui' prohibitionis distulerit magistros in locis cõgruis instituere, liceat tibi de cõcessione nr̃a omni cõtradictione, & ap. postposita, ibidem viros prouidos, & discretos aliorum instructioni pręficere.

Idem. *Cap. 3.*

QVANTO Gallicana ecclesia maiorum personarum scientia, & honestate pręfulget, & eo cautius nititur curare, quæ cõfundere videantur ecclesiasticam honestatẽ, tanto vehementiori dignos animaduersione eos censemus, qui nomen magistri scholarũ, & dignitatem assumunt in ecclesijs vestris, & sine certo pretio ecclesiasticis viris docendi alios licentiam nõ impediunt. Cũ autem hęc praua, & enormis consuetudo, a cupiditatis radice processit, & decorem admodum ecclesiasticæ vnitatis confundat; prouidendum vobis est, & summopere satagendum, vt consuetudo ipsa de ecclesijs vestris extirpetur, cum vobis pręcipue, & specialiter adscribatur, si quid in ecclesijs eisdem laude dignum inueniatur, vel reprehensione notãdum. sub anathematis ergo interminatione curetis, ne qui dignitatem, si dignitas dici potest, fingentes pro pręstanda licentia docendi alios, ab aliquo amodo exigere aliquid pręsumant; sed eis districte præcipiatis; vt quicumq. viri idonei, & litterati volunt regere studia litterarum, eos sine molestia, & exactione qualicumq. scholas regere patiantur: si vero nostræ prohibitionis, vel præcepti extiterint transgressores, eos nostra auctoritate, & vestra officijs, & dignitatibus spolietis. Porro si iuxta mandatum nostrorum corrigere neglexeritis, negligentiam vestram grauem habebimus, & molestam; & ad eam corrigendam manum extendere conpellemur; ita quod si velint, in huiusmodi rapacitatis proposito persistere, non valebunt. c.3.b.

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS, & eorum seruis. Tit. v.

Ex concilio Maticen. *Cap. 1.*

PRAESENTI cõcilio Deo auctore sanctimus; vt nullum Christianum mancipium Iudęo deinceps seruiat, sed datis proquolibet bono mancipio xij. solidis, ipsum mancipiũ quicumque Christianorum, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiam habeat redimendi, & si Christianus fieri desiderat, & non permittitur, similiter faciat, quia nefas est, quẽ Christus dominus redemit, blasphemum Christi in vinculis tenere. De Iud. c. 1.

Ex gestis Romanor. Pontificum. *Cap. 2.*

TEMPORE Zachariæ natione Gręci contigit Non ponitur.

contigit plures Venetorũ,hanc Romam in vrbem aduenisse negotiatores, & mercimonij nundinas propagantes,multitudinẽ mãcipiorũ virilis.s.& feminei generis emere visi sunt, quos in Africam ad paganam gentem nitebantur deducere;quo cognito idem sanctissimus pater fieri prohibuit, hoc iudicans, quod iustum non esset,vt Christi abluti baptismo,paganis gentibus deseruirent,datoq. eisdem Venetis pretio, quod in eorum emptionibus dedisse probati sunt,cunctos a iugo seruitutis redemit,atq.more liberorum degendos absoluit.

Gregorius Venantio Episcopo Lunensi. Cap.3.

c.2.e. MVLTORVM ad nos &c. & intra. Nulli Iudęo liceat Christianum mancipium in suo retinere dominio; sed si qui apud eos inueniuntur,libertas eis seruetur. ij vero qui in possessionib. eorum sunt, licet ipsi legum districtione sint liberi, quia colendis terris eorũ diutius adhæserunt, vt pote condicione loci debẽtes ad colenda remaneãt rura, quas † prędi consueuerant pensiones (prędictis iuris † pręBu vi- beant;cuncta,quæ de colonis,vel originarijs tis. iura pręcipiunt, peragant,nihil eis extra hoc Greg.9 oneris indicetur. quod si quisquam de his, vel ad alium migrare locum,vel in obsequiũ suum retinere voluerit, ipse sibi reputet, qui ius colonariũ temeritate sua amisit, ius vero dominij sibi iuris seueritate damnauit.

Idem Iannario Episcopo. Cap.4.

c.3.e. IVDAEI de ciuitate &c. & infra. Per hoc,quod vos ijs, quæ praue in vestra etiam ciuitate acta sunt, non miscuistis, displicere vobis,quod factum est demonstratis.&infra. Sicut legalis diffinitio Iudęos nouas non patitur erigere synagogas,ita eos sine inquietudine veteres habere permittit.

Ex concilio Lateranẽ. Cap.5.

c.5.e. & le 1e tib. 6.11. IVDAEI siue Sarraceni neq.sub alendorum suorum puerorum obtentu,neq.pro seruitio, vel alia qualibet causa Christiana mancipia in domib.suis permittãtur habere. excommunicetur autem,qui cũ eis præsumpserit habitare.testimonium quoq.Christianorum aduersus Iudæos in cõmunib. causis cum illi aduersus Christianos testib.suis vtantur,recipiendũ esse censemus,& anathemate decernimus feriendos,quicũq.Iudæos Christianis voluerint in hac parte pręferre, cum eos Christianis subiacere oporteat, & ab eis pro sola humanitate foueri. Si qui pręterea Deo inspirante ad fidem se cõuerterint Christianam, a possessionibus suis nullatenus excludantur,cũ melioris condicionis conuersos ad fidem esse oporteat, quam ante quã fidẽ susciperẽt,habebãtur. Si autẽ secus fuerit factum,principib.seu potestatib.eorundem locorum, sub pœna excõmunicationis iniungimus, vt portionem hereditatis, & bonorũ suorum ex integro eis faciant exhiberi.

Ex eodem. Cap.6.

ITA quorundã animos occupauit sæua cupiditas,vt qui gloriatur nomine Christiano,Sarracenis arma,ferrum,& lignamina deferant galearum,& pares,aut etiam superiores in malitia fiant illis, dum ad impugnãdos Christianos arma eis, & necessaria subministrant.sunt etiã,qui pro sua cupiditate in galeis,& piratis Sarracenorum nauib.regimen, & curã gubernationis exerceant. tales igitur ab ecclesię cõmunione pręcisos,& excõmunicationi pro sua iniquitate subiectos,&rerũ suarũ per principes catholicos,& cõsules ciuitatũ priuatione mulctari, & capientiũ seruos,si capti fuerint,fore cẽsemus:pręcipimus autẽ, vt per ecclesias maritimarũ vrbiũ crebra,& sollẽnis in eis excõmunicatio proferatur. c.6.e.

Alexander iij. Cap.7.

QVIA super ijs,vnde nos in litteris tuis de Iudęis scripsisti,certũ canonem nõ habemus;f.t.significatione pręsentiũ intimamus, quod clero tuo in vnũ pariter conuocato, generaliter tã nostra, quã tua auctoritate indicas,vt Iudęi ostia, vel fenestras in die parasceues apertas nõ habeãt, sed eas per totũ diem claudãt.Mancipia quoq.Christiana nulla cũ eis habitare permittas, sed generaliter cũctis edicas, ne aliquis Christianorũ in eorũ seruitio audeat cõmorari,ne forte ex ipsorũ cõuersatione ad Iudaismi perfidiam cõuertantur. c.4.el

DE HAERETICIS. Tit.vj.

Stephanus omnibus Episcopis. Cap.1.

DVBIVS in fide infidelis est,nec eis omnino credendũ est,qui fidẽ veritatis ignorant. De hæret. c.1.

Leo Papa Episcopo Toribio Arusticensi. † Cap.2. † Asturicen. forte.

QVI alios ab errore non reuocat,se ipsum errare demõstrat. *Augustinus de fide.c.3.* c.2.e.

FIRMISSIME tene,& nullatenus dubites omnẽ hęreticũ,vel schismaticũ, quamuis multas eleemosynas faciat, vel etiã pro Christo sanguinẽ fundat,cũ diabolo,& angelis eius ęterni ignis incẽdio participãdũ, nisi ante finẽ huius vitę catholicę fuit incorporatus,& redintegratus ecclesię. & post pauca. Omni enim homini,qui ecclesię catholicę nõ tenet vnitatẽ,nec baptismus,neq. eleemosyna quãtumlibet copiosa,neq.mors pro nomine suscepta Christi proficere poterit ad salutem. c.3.e.

Gregorius Anastasio Antiocheno. Cap.4.

N Frater-

c.4.c. FRATERNITATI tuæ &c. & intra. Illa enim synodus, quæ sub imagine primæ Ephesinę facta est, quædã in se allata capitula dicit approbata, quę sunt Cęlestini, atq. Pelagij prædicamenta. & cum Cælestinus, & Pelagius in ea synodo sint damnati, quomodo poterát illa capitula recipi, quorũ damnabantur auctores?

Alexander iij. Remẽn. Archiepisc. Cap. 5.

c.7.c. CVM Christus perfectus Deus, perfectus sit homo: mirum est, qua temeritate quisquam audeat dicere, quod Christus non sit aliquid, secũdum quod homo; ne autem tanta possit in ecclesia Dei suboriri abusio, & error induci: mandamus p A.s.qua. conuocatis magistris scholarium Parisius, & Remis, nec non & aliarum ciuitatum circumpositarum, auctoritate nostra sub anathemate interdicatis; ne quis de cetero audeat dicere, Christum non esse aliquid, secundum quod homo: quia sicut Christus est verus Deus, ita verus homo ex anima rationali, & h. car. † subsistens.

† huma na car ne

Ex concilio Lateranẽ. Cap. 6.

Greg. 9 c. 8.c. SICVT ait beatus Leo: licet ecclesiastica disciplina sacerdotali contenta iudicio cruentas effugiat vltiones, catholicorum tamen Principum cõstitutionibus adiuuatur, vt sæpe quęrãt homines salutare remedium, dum corporale super se metuunt supplicium euenire. Ea propter, quia in Vasconia, Albesesio, & partib. Tolosanis, & alijs locis hęreticorũ, quos alij catharos, alij publicanos, alij Paterinos, alij alijs nominib. vocãt, inualuit dãnanda peruersitas, ita vt iã nõ in occulto, sicut alibi, nequitiã suã exerceant, sed errorẽ suũ publice manifestant, & ad cõsensum suũ simplices attrahant, & infirmos. Eos, & defensores, & receptores eorum anathemati decernimus subiacere, & sub anathemate prohibemus, ne quis in domo, vel terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationem cũ eis exercere præsumat. Si autem in hoc peccato decesserint, neq. sub priuilegiorum nostrorum quibuscumq. indultorũ obtẽtu, neq. sub alia quacumq. occasione oblatio pro eis fiat, aut inter Christianos accipiant sepulturam.

Idem. Cap. 7.

Non ponitur. DE Brabanzonibus etiam, & Aragonensibus, Nauarris, Vasculis, & Cotarellis, qui tantã in Christianos exercent inmanitatem, vt non ecclesijs, non monasterijs deferant, non viduis, & pupillis, non pueris, aut senib. nec cuilibet parcant ætati, aut sexui, sed more † paganorum omnia perdunt, & vastant. † more suo. Similiter constituimus, vt ipsi, qui eos tenuerint, vel conduxerint, vel fouerint per regiones, in quibus taliter debachantur, in dominicis, & alijs diebus sollemnibus per ecclesias excõmunicati publice nuntientur, & eadem omnino sententia, & pœna cum prędictis hęreticis habeantur astricti, nec ad communionem recipiantur ecclesiæ, nisi societate illa pestifera, & hæresi abiuratis. Relaxatos autẽ se nouerint a debito fidelitatis, & hominij, ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanserint, quicumq. illis aliquo pacto tenentur adnexi. Principibus autem, cunctisq. fidelibus in remissionem iniungimus peccatorum, quod tantis cladibus viriliter se opponant, & contra eos armis tueantur populum Christianum. Cõfiscentur quoq. bona eorũ, & liberum sit principibus huiusmodi pestilentes homines subicere seruituti. Qui autem in vera pænitentia ibi decesserint, & peccatorum indulgentiam, & fructum mercedis æternę non dubitent se habituros. nos etiam de misericordia Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, fidelibus Christianis, qui contra eos arma susceperint, & ad Episcoporum, siue aliorum prçlatorum consilium, ad eos certauerint expugnandos, biennium de iniuncta pænitentia relaxamus, aut si longiorem moram ibi habuerint, Episcoporum discretioni, quib. huius rei cura fuerit iniuncta, committimus, vt ad eorum arbitrium secundum modum laboris, maior eis indulgentia tribuatur. Illos autem, qui admonitioni Episcoporum in huiusmodi parere cõtempserint, a perceptione corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi fieri alienos. Interim autem eos, qui ardore fidei ad expugnandum eos laborem istum assumpserint, sicut eos, qui sepulchrũ domini visitant, sub ecclesiæ defensione recipimus, & ab vniuersis inquietationib. tam in rebus, quam in personis statuimus manere securos. Si vero quisquam interim eos molestare præsumpserit, per Episcopum loci excõmunicationis sententia feriatur, & tamdiu sententia ab omnib. seruetur, donec & ablata reddantur, & de illatis dãnis congrue satis fiant. Episcopi vero, siue presbyteri, qui talib. forte non restiterint, officij sui priuatione multentur, donec misericordiam sedis Apostolicæ optineant.

Ex concilio Africano. Cap. 8.

c.5.c. SI quis Episcopus heredes extraneos a cõ sanguinitate

ſanguinitate ſua, vel hęreticos, & conſanguineos, aut paganos pertulerit, ſaltem poſt mortem anathema ei dicatur, atq. eius nomen inter Dei ſacerdotes nullo modo recitetur.

Ex eodem. *Cap. 9.*

c. 6. c. IN eos, qui catholici Chriſtiani non ſunt, etiam ſi conſanguinei ſunt, per donationem rerum ſuarum Epiſcopi, vel clerici nihil conferant. Denique hoc, quod de presbyteris, & Epiſcopis diſputatum eſt, de reliquis quoque clericis exaudiendum eſt.

Alexander iij. *Cap. 10.*

Non ponitur. IN partibus Toloſæ damnoſa hęreſis dudum emerſit, quæ more cancri paulatim ſe ad vicina loca transfundens, per Guaſconiã, & alias prouincias, quamplurimos iam infecit, quæ dum in modum ſerpentis infra ſuas reuolutiones abſcõditur, quanto ſerpit occultius, tanto grauius dominicã vineam in ſimplicibus demolitur. Vnde contra eam Epiſcopos, & omnes domini ſacerdotes vigilare pręcipimus, & ſub interminatione anathematis prohibere, ne vbi cogniti fuerint illius hæreſis ſectatores, receptaculum eis quiſquã in ſua terra prębere, aut præſidium impertiri pręſumat, ſed nec in uẽditione, aut emptione aliqua cum eis communio habeatur, vt ſolatio ſaltem humanitatis amiſſo ab errore viæ ſuæ reſipiſcere conpellantur. Quiſquis autẽ contra hæc venire temptauerit, tamquam particeps iniquitatis eorum anathemate feriatur. Illi vero ſi deprehẽſi fuerint, per catholicos principes cuſtodiæ mancipati omnium bonorum amiſsione multentur. & quoniam de diuerſis partibus in vnum latibulum crebro conueniunt, & præter conſenſum erroris nullam cohabitandi cauſam habentes, in vno domicilio conmorantur: talia conuenticula, & inueſtigentur attentius, & ſi inuenta fuerint, canonica ſeueritate vetentur.

Lucius iij. *Cap. 11.*

c. 9. c. AD abolendam diuerſarũ hæreſum prauitatem, quę in pleriſq. mundi partibus modernis cœpit temporibus pullulare, vigor debet eccleſiaſticus excitari, cui nimirum imperialis fortitudinis ſuffragante potentia, & hęreticorum proteruitas in ipſis falſitatis ſuæ conatibus elidatur, & catholica ſimplicitas veritatis in eccleſia ſancta reſplendens, eam vbique demonſtret ab omni execratione falſorum dogmatũ expiatam. Ideoq. nos kariſſimi filij noſtri Federici illuſtris Romanorũ Imperatoris ſemper Auguſti præſentia pariter, & vigore ſuſſulti, de cõmuni conſilio fratrum noſtrorum, nec non aliorum Patriarcharum, Archiepiſcoporum, multorumque principum, qui de diuerſis partibus imperij conuenerunt, contra ipſos hæreticos, quibus diuerſa capitula diuerſarum indidit profeſsio falſitatum, præſentis decreti generali ſanctione cõſurgimus, & omnem hęreſim quocũq. nomine cenſeatur, per huius conſtitutionis ſeriem, auctoritate Apoſtolica condẽnamus. Inprimis Catharos, & Paterinos, & eos, qui ſe humiliatos, vel pauperes de Lugduno falſo nomine mentiuntur, Paſſaginos, & Ioſepinos, Arnaldiſtas perpetuo decernimus anathemati ſubiacere. Et quoniam nonnulli ſub ſpecie pietatis, virtutem eius, iuxta quod vt ait Apoſtolus, denegantes, auctoritatem ſibi vindicant prędicandi, cum idem Apoſtolus dicat, quomodo pręedicabunt, niſi mittãtur; omnes, qui vel prohibiti, vel non miſsi pręter auctoritatem ab Apoſtolica ſede, vel ab Epiſcopo loci ſuſceptã publice, vel priuate pręedicare pręſumpſerint, & vniuerſos, qui de ſacramento corporis, & ſanguinis domini noſtri Ieſu Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu peccatorum remiſsione, aut de matrimonio, vel reliquis eccleſiaſticis ſacramentis aliter ſentire, aut docere non metuunt, quam ſacroſancta Romana eccleſia pręedicat, & obſeruat, & generaliter quoſcumque eadem Romana eccleſia, vel ſinguli Epiſcopi per diœceſes ſuas cũ conſilio clericorũ, vel clerici Epiſcopi ſede vacante cũ conſilio, ſi oportuerit, viciniorũ Epiſcoporũ, hęreticos iudicauerint, pari vinculo perpetui anathematis innodamus. Receptores, & defenſores eorum, cũctoſq. pariter, qui prædictis hęreticis ad fouẽdam in eis hęreſis prauitatem patrociniũ præſtiterint aliquod, vel fauorem, ſiue conſolati, ſiue credẽtes, ſiue perfecti, ſeu quibuſcũq. ſuperſtitioſis nominib. nuncupentur, ſimili decernimus ſubiacere ſententię. Quia vero peccatis exigentib. quandoq. contingit, vt eccleſiaſticæ ſeueritas diſciplinæ ab ijs, qui virtutem eius non intelligunt, cõdẽnatur, præſenti nihilominus ordinatione ſanctim⁹, vt qui manifeſte fuerint in ſupradictis errorib. deprehẽſi, ſi cleric⁹ eſt, vel cuiuſlibet religionis obũbratione fucat⁹, & totius eccleſiaſtici ordinis pręrogatiua nudetur, & ſic omni pariter officio, & beneficio eccleſiaſtico ſpoliatus, ſæcularis relinquatur arbitrio poteſtatis, animaduerſione debita puniendus, niſi cõtinuo poſt deprehenſionẽ erroris ad fidei catholicę vnitatẽ ſpõte recurrere, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi

regionis publice consenserit abiurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem, quem aliqua prędictarum pestium notoria, vel priuata culpa resperserit, nisi prout dictum est, abiurata hæresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerit orthodoxã, sæcularis iudicis arbitrio relinquatur, debitã recepturus pro qualitate facinoris vltionẽ. Qui vero inuẽti fuerint sola ecclesię suspicione notabiles, nisi ad arbitrium Episcopi iuxta considerationem suspicionis qualitatemq. personæ, propriam innocẽtiam cõgrua purgatione mõstrauerint, simili sententiæ subiacebunt. Illos autem, qui post abiurationem erroris, vel postquã se, vt diximus, proprij antistitis examinatione purgauerint, deprehensi fuerint in abiuratam hæresim recidisse, sæculari iudicio sine vlla penitus audientia decernimus relinquẽdos, bonis damnatorum clericorum ecclesijs, quibus deseruiebant, secundum sanctiones legitimas applicandis. Sane prædictam excommunicationis sententiam, cui omnes pręcipimus hęreticos subiacere, ab omnib. Patriarchis, Archiepiscopis, in pręcipuis festiuitatibus, & quotiens sollemnitates habuerint, vel quamlibet occasionem ad gloriam Dei, & reprehensionem hæreticæ prauitatis decernimus innouari, auctoritate Apostolica statuentes, vt si quis de ordine Episcoporum negligẽs in his fuerit, vel desidiosus inuentus, per triennale spatium ab Episcopali habeatur dignitate, & administratione suspensus. Ad hæc de Episcopali consilio, & suggestione culminis imperialis, & Principum eius adiecimus; vt quilibet Archiepiscopus, Episcopus per se, vel Archidiaconũ suum, aut per alias honestas, idoneasq. personas, bis, vel semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat, & ibi tres, vel plures boni testimonij viros, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam iurare conpellat. quod si quis ibidem hęreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu a communi cõuersatione fidelium vita, & moribus dissidentes, eos Episcopo, vel Archidiacono studeat indicare. Episcopus autem, seu Archidiaconus ad præsentiam suam conuocet accusatos, qui nisi se ad eorum arbitrium iuxta patrię cõsuetudinem ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, Episcoporum iudicio puniantur. Si qui vero ex eis iurationem superstitioni damnabili respuentes, iurare forte noluerint; ex hoc ipso hæretici iudicentur, & pœnis, quæ prænominatæ sunt, percellantur. statuimus insuper, vt Comites, Barones, rectores, cõsules ciuitatum, & aliorum locorum, iuxta conmonitionem Archiepiscoporum, & Episcoporũ pręstito corporaliter iuramẽto promittãt, quod in omnibus prædictis, fortiter, & efficaciter, cum ab eis fuerint exinde requisiti, ecclesiam contra hæreticos, & eorum complices adiuuabunt, & studebũt bona fide iuxta officiũ, & posse suum ecclesiastica simil. † & imperalia statuta, circa ea, quæ diximus, executioni mandare. Si vero id obseruare noluerint, honore, quem optinent, spolientur, & ad alios nullatenus assumãtur. nihilominus excõmunicatione ligãdi, & terrę ipsorũ interdicti sententię supponantur. Ciuitas autẽ quæ his decretalibus institutis duxerit resistendum, vel contra conmonitionem Episcopi punire neglexerit resistentes, aliarum careat cõmertio ciuitatum, & Episcopali se nouerit dignitate priuandam. Omnes etiam fautores hæreticorum tamquam perpetua infamia condemnatos ab aduocatione, & testimonio, & alijs publicis officijs decernimus repellendos. si qui vero fuerint, qui a lege diœcesanę iurisdictionis exempti, soli subiaceant sedis Apostolicę potestati, nihilominus in ijs, quæ superius sunt contra hæreticos instituta, Archiepõrũ, vel Epõrũ iudiciũ subeãt, & eis in hac parte, tamquam a sede Apostolica delegatis, nõ obstantib. libertatis suæ priuilegijs obsequãtur.

† *simul forte. vel similiter.*

DE SCHISMATICIS, ET ORDINATIS AB EIS, & alienationib. factis. Tit. vij.

Ex gestis Rom. Pontificum. *Cap. 1.*

Non ponitur.

TEMPORE Stephani Papæ natione Siculi, dux Nepesinus fratrem suum Constantinum in Lateranis eligi fecit, cui omnes pæne iurauerunt, deinde a Gregorio Pręnestino, & Eustasio Albanensi, & Itonato † Portuensi consecratur. hic Sergium Rauennæ Archiepiscopum, & Stephanũ Neapol. Episcopũ ex laicis cõsecrauit; sed postea captus, & Romam ductus exoculatur, & in synodum sub Stephano collectã adducitur. Canonib. ergo prolatis sentẽtia promitur, Episcopos, presbyteros, diacones a Cõstantino cõsecratos in primos suos gradus reuerti, & inde decreto electionis facto a Stephano cõsecrati, nũquã maiori gradu prouehẽdi, sed in eis, quib. fuerant a Cõstantino ordinati maneant. Laicos autem, quos ad ordines prouexit, monachos fieri, & sic manere, omnia ab eo facta retractari, pręter baptisma, & chrisma.

† *forte a donato*

Ex conc.

Ex concilio Lateran. Cap. 2.

De schism. c. 1. QVOD a prædecessore nostro felicis memoriæ Papa Innocentio factum est, innouantes, ordinationes ab Octauiano Guidone hæresiarchis, nec non & Ioanne Strumensi, qui eos secutus est, factas, & ab ordinatis ab eis, irritas esse censemus, adiciẽs etiam, vt qui dignitates ecclesiasticas, seu beneficia per prędictos schismaticos acceperint, careant inpetratis. Alienatiões quoq. siue inuasiones, quę per eosdem schismaticos, siue quæ per laicos factę sunt de rebus ecclesiasticis, omni careãt firmitate, & ad ecclesiã sine omni onere eius reuertantur. Si quis autem contraire pręsumpserit, excommunicationi se nouerit subiacere. Illos autẽ, qui sponte iuramentum de tenẽdo schismate prestiterunt, a sacris ordinib. & dignitatib. decernimus manere suspensos.

DE APOSTATIS, ET REITErantibus baptisma. Tit. viij.

Ex concilio Triburiensi. Cap. 1.

Non ponitur. CLERICVS si tonsura dimissa vxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, neque ad monasterium aliquod a parentibus traditus, vxorem habere permittatur, & iterũ tondeatur, nec in vita sua tonsuram dimittere audeat.

Alexander iij. parte c. presbyterum. Cap. 2.

De apostat. c. 1. PRAETEREA clerici, qui relicto ordine, & habitu suo in apostasia tamquã laici conuersantur, si in criminibus conprehensi teneantur, per ecclesiasticam liberari iustitiã, non præcipimus: tales enim inter apostatas numerandos, sanctorum patrum statuta declarant.

Idem Abbati Sanctæ Geneuefæ. Cap. 3.

c. 2. EX litterarum tuarum tenore perpendimus, quod quidam ægritudine longa confectus accepit consilium a sortilegis mulierib. quod si sanari vellet, permitteret se iterũ baptizari. qui insano credens consilio, vt sanaretur, iniuriam fecit per reiterationem sacramento. Astitit autem huic sacrilegio adulescens quidam bonæ, vt videtur, indolis acolytus frater carnalis illius, in quo baptismus asseritur iteratus, qui ministerium in respondendo exhibuit presbytero baptizanti, & cooperator extitit rei nefandæ. Quia igitur nos tua duxit prudentia consulendos, qualiter puniri debeat, vel purgari acolytus, quẽ etiam minor ętas, & intentio fraternę salutis corporeę excusare videtur aliquantulum; discretioni tuæ pręsentibus litteris respondemus, quod quamuis multum non videatur pœna plectendus, ad superiores promoueri, si publicum est, quod proponitur, non valebit, nisi ad religionem transire voluerit, vt fauore ipsius religionis circa eum debeat dispẽsari. Si vero occultum est, promoueri poterit, & excessum suum dignis pęnitentię fructib. expiare.

DE IIS, QVI FILIOS OCCIderũt. Tit. ix.

Alexander iij. Tornacen. Episcopo. Cap. 1.

De ijs, qui fil. occ. c. 1. VENIENS ad nos M. mulier latrix præsentiũ lacrimabili nobis confessione mõstrauit, quod cum de quodã filium genuisset, & ille sibi sæpe turgido vultu inproperasset, quod filius eius non esset, ipsa iracundiæ calore, & furore animi ducta eũdem filium interfecit. Quo conperto comes Flandrẽ. eam totam terram vsq. ad septennium abiurare coëgit, nisi de nostra licentia remaneret. Cumq. se nostro conspectui pręsentasset, & quod crucem suscepisset Hierosolymã profectura, nobis assertione sua proposuisset nos eam, quia in partibus illis pręsentia sua non posset esse vtilis, sed damnosa, ab Hierosolymitano itinere reuocantes, ipsam fraternitati tuæ duximus remittendam; præsentiũ tibi auctoritate mandantes, quatenus prędictam mulierẽ labores inducere, vt ad aliquod monasterium tui Episcopatus trãseat, & ibi peccata sua perpetua pęnitentia deploret. Si autem repugnante carnis fragilitate ad hoc induci noluerit, ei licentiam nubendi in domino tribuas, quia tutius nobis videtur, vt in dño nubat, & vni soli, quam multis adhęreat.

Lucius iij. Parisieñ. Episcopo. Cap. 2.

INTELLEXIMVS ex litteris tuis, quod cũ M. mulier latrix pręsentium filiam paruam haberet, diabolico furore accensa tãdem ipsam suggerente eo, qui de fideliũ perditione lætatur, letali vulnere iugulauit, propter quod dominus terræ maritum eius, & ipsam conpulit abiurare. Quia vero illam habere filios intimasti, vnde circa eius exiliũ debeat dispensari: nos de discretione tua plenã fiduciã optinẽtes, eã tuæ duximus prudẽtię remittendã, p A. s. mãdãtes, qua. ita super hoc prouideas, quod sui sceleris pœnã luat, & saluti eius, & filiorum ipsius per tuã prouidentiam in domino consulatur, nec obstãte iuramento prædicto, quod ab ipsa dictus dominꝰ proponitur extorsisse; eã sicut expedire videris, viro, & reb. suis restituas, ita quod filios suos libere posit, & pacifice gubernare. c. 2.

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, vel casuali. Tit. x.

In exodo. Cap. 1.

De hom. c. 1. SI quis per industriam occiderit proximum suũ, & per insidias; ab altari meo euelles eum, vt moriatur.

In eodem. Cap. 2.

Non ponitur. SI rixati fuerint viri, & percusserit quis mulierem prægnantem, & abortiuum fecerit, si ipsa vixerit, subiacebit damno, quantũ expetierit maritus mulieris, & arbitri iudicauerint. Si autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima.

Ex concilio Aurelian. Cap. 3.

Non ponitur. QVI sine odij meditatione se, suaq. liberando, diaboli membra, idest fures, vel latrones interficiant, & capi non poterant; pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus, nisi ipsi voluerint aliquid, quod humanitatis est, facere: si presbyter est, non deponatur, cũctis autem diebus vitæ suæ pœnitentiá agat.

Ex pœnitentiali Romano. Cap. 4.

c. 2. e. INTERFECISTI furem, vel latronem, vbi conprehendi poterat, absq. occasione, & tamẽ interfecisti, quia ad imaginem Dei creatus est; & in nomine eius baptizat⁹, & sanguine eius redemptus est xl. dies non intres in ecclesiam, lanea veste indutus, & ab escis, & potibus, qui interdicti sunt, & a toro, & a gladio, & ab equitatu illos supradictos dies te abstineas, in tertia autẽ, & quinta feria, & in sabbato aliquo genere leguminũ, vel oleribus, & pomis; & paruis pisciculis, cũ mediocri ceruisia vtere, & temperata. si autẽ sine odij meditatione te, tuaq. liberando, diaboli membra interfecisti, secundum indulgẽtiam dico, propter imaginem Dei, si aliquid ieiunare volueris, bonum est tibi, & eleemosynã fac largiter, si presbyter eadem fecerit, non deponatur, quamdiu viuit pœnitentiam agat.

Augustinus super Exodum. Cap. 5.

c. 3. e. SI PERFODIENS inuentus fuerit fur, & percussus mortuus fuerit, non est illi homicidium. si autem orietur sol super eum, reus erit. Intelligitur ergo nõ pertinere ad homicidium, si fur nocturnus occiditur. si autem diurnus, pertinere. hoc est enim quod ait: Si orietur sol super eum &c. quia poterat discernere, quod ad furandum, non ad occidendum venisset, & ideo non debet occidi. hoc & in antiquis legibus sæcularibus, quib. tamen ista est antiquior, inuenitur, impune. occidi nocturnũ furem, quomodo, † diurnũ autem, si se telo defendent, iam enim plus, est, quam fur. † quoquo forte

Hieronymus. Cap. 6.

CVM iuramento pollicitus est Herodes saltatrici dare, quodcumq. postularet ab eo: si ob iusiurandum se fecisse dicit, si patris, matrisue interitum postulasset, facturus esset, annon? quod ergo in suis repudiaturus fuit, contemnere debuit in propheta. c. 4. e.

Alexander iij. Bartholomeo Exoñ. Epõ. Cap. 7.

SICVT dignum, & omni rationi consentaneum est, graues, & difficiles quæstiones ad examen Apostolicæ sedis deferri, ita etiam nobis ex ministerio susceptæ sollicitudinis imminet, easdem quæstiones, pro vt nobis dominus dederit, soluere, & singulis a nobis consilium postulantibus respondere, vt prouidentia Romanæ ecclesiæ, quæ vbique terrarum optinet, disponente domino, principatum, quæstiones soluantur, & remoueatur in his ambiguitas singulorum de cordib. licet autem super quæstionib. quas nobis discretio tua soluendas direxit, te non dubitamus prouidum, & circũspectum existere: cogimur tamen ex suscepto seruitutis ministerio iuxta discretionem, & prouidentiam nostram tibi exinde respõdere. Sane cum vir litteratus sis, & sapiens, & discretus in his, ac plurimum exercitatus, plenius nosti, quia in excessibus singulorum non solum qualitas delicti, & quantitas, sed ætas, & scientia, & sexus, atq. condicio sunt attendenda. quia non solum, secundum qualitatem, & quãtitatem facinoris, sed secundum ea, quæ prædiximus, & secundum locum, & tempus, quo delictũ committitur, vnicuiq. debeat pœnitentia iudici. cum, sicut tu ipse non ignoras, idem excessus magis in vno, quam in alio sit puniendus. Illi autem qui animo occidendi illum sanctum, & reuerendum virum Cantuariensem quondam Archiepiscopum, aut feriẽdi, aut capiendi; si de illa captione mors eius subsecuta fuisset, & citra manuũ iniectionẽ se fatentur venisse: pari pœna, vel fere pari puniẽdi sunt, & illi etiã, qui nõ vt ferirẽt, sed vt percussoribus opem ferrent, si forte violentiam, quam quidam moliri debebant, impedirentur; paulo minori pœna mulctari, quia cum scriptum sit, qui potuit hominem liberare a morte, & non liberauit eum occidit; constat ab homicidij reatu immunes non esse, qui occisoribus opem contra alios præstare venerunt, nec caret scrupulo societatis occultæ

occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. illi vero, qui se asserunt animum Regis instãmasse ad odium, vnde forte homicidiũ fuerit subsecutum, dure, & aspere, sed non ita seuere sunt puniẽdi, nisi forte Regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus prouocassent. Illi quoq. non fuerunt a culpa liberi, nec a poena debent esse immunes, qui licet fuerint illi⁹ iniquę machinationis ignari, tamen sicarios esse sciebant, qui in sarcinis custodiendis ministerium præbuerunt. Eos vero, qui dicunt illius sancti viri, & suorum post mortem eius occupasse spolia, si nihil aliud in tanto facinore commiserunt, a poena mortis eius arbitramur esse immunes. Sed quæ occupauerant, eis, quorum fuerunt, tenentur in integrum restituere, si habent in facultatibus, vnde ea possint reddere. Ipsis ex hoc pęnitentia, moderata tamen est indicenda. quia licet quidam ex his ea, quæ occupauerunt, fatentur se pauperibus erogasse; non tamen alienas res, cum ipsas potuissent eis, quorum fuerunt, restituere, debuerũt pauperibus erogare. Illi vero, qui sola excommunicatorum participatione, se reos esse cognoscunt, considerata temporis mora, in quo in eadem nequitia perdurant, & inquisito etiã, si eis timore, vel affectione cõmunicauerint scienter, vel ignoranter, secundũ hoc pœnitẽtia est indicenda. Clericos autẽ, quos cõstat armatos interfuisse tãto facinori, & illos etiã clericos, qui consilium illud dederunt, vt sanctus vir caperetur, perpetuo non solum ab altaris ministerio deponendos esse censemus, sed ita etiam, quod in ecclesijs nullo vnquam tempore lectiones legant, vel responsoria in choro cãtent; sed in psalmis apud Deum de commisso satagant veniam implorare. Insuper autem clerici ipsi in districto claustro monachorum, vel canonicorum regularium, si fieri põtest, sunt recludendi, itaquidem, quod vsq. ad septennium, vel quinquennium debeant ab introitu ecclesiarum coerceri.

Idem. *Cap.* 8.

c.7.6. PRESBYTERVM autem, qui quẽdam puerum intuitu disciplinæ percussit in capite, cum post paucos dies, sicut asseris, expirasset: ab omni altaris ministerio debes perpetuo remouere; eumque ab officio sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interijt, vel aliam infirmitatem incurrerit.

Idem Cosentino Archiepiscopo. *Cap.* 9.

c.8.e. CONTINEBATVR in litteris, quas nobis tua deuotio destinauit, quod diaconus præsentium lator iste, & quidam clerici, qui rogati ad vineas ecclesiæ putãdas perrexerant, circa vesperas opere consumato, cũ redirent, leuiandi laboris gratia, quendam ludum imitati sunt viatorum, proicientes baculos suos in longũ. studebant enim in directũ iacere, & alter alterius fustẽ ferire. huius autem ludi, sicut asserunt, solet esse condicio, vt qui alterius baculum percuteret, quasi victor, eo, cuius baculus procussus est, vteretur pro equo; sed præfati clerici equitandi licentia non vtentes, sola iactatione erant contẽti, vt dum alacrius ab baculos suos concurrerent, laborem itineris nõ sentirent. Quidam autem laicus, sicut prædictus diaconus asserit, dum baculũ eiusdem diaconi percusisset, incautus in eum equitaturus insiluit, & sic a falce ipsius diaconi, qua erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expirauit. Inde est, quod commonemus f.t. atq. mandamus, quatenus eũdem diaconem sine licentia Romani Pontificis ad superiorem gradum suscipere, vel in diaconatus officio, nullo vnquam tempore ministrare permittas; sed eum dispensatiue ministrare in subdiaconatus officio permittas.

Idem B. Exon. Episcopo, & Abbati. *Cap.* 10. c.9.8.

LATOR præsentium nobis viua voce proposuit, quod quadam die, casu cum quodam clerico luderet, contigit, quod ille proiecit istum ad terram, & cultellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito vulneratus occubuit; eundem itaq. ad vos duximus remittendum, d. u. p A. s. m. qua. rei veritate conperta, & si ita res se habuerit, & alia iusta causa non impedit, prædictum D. libere permittatis ad sacros ordines promoueri.

Idem Abbati S. Benedicti de Nebia. *Cap.* 11.

SVSCEPIMVS litteras tuas, & cognouimus ex earum tenore, quod dum lator præsentium in custodia cuiusdam domus cũ altero fratre maneret, ingredientes de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipsos in personis affligere, & denudare vestimentis proprijs præsumpserunt. In quos isti resumptis viribus insurgentes ligauerunt illos, & detinere vsq. ad notitiam capituli voluerunt. Cũ autem ille rem ad tuam audientiam perlaturus ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se soluere niterentur, frater illos, ne ipse ab eis interimeretur, occidit. Vnde quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere iacturã, c 10.e.

quam pro conseruandis vilib. rebus,& transitorijs,tā acriter in aliquos exardescere; abstineat iste humiliter ab altaris obsequio, & peccatum suum, quibus modis ad arbitrium tuum potuerit,vterq. studeat expiare.cōstat equidem eos contra rationem,& mansuetudinem,& ecclesiasticā disciplinam,ex vtriusque opere interemptos.

Idem Luceñ. Epo. pars c. consuluit. c. 12.

c. 11. e. DE cetero noueris,quod diaconus,quem litterarum honestate præditum asseris, qui homicidio causam dedisse videtur,sicut ex tenore tuarum litterarum perpendimus, non videtur ad sacerdotium promouendus.

Ex concilio Guarmatiensi. *Cap. 13.*

e. 5. e. SI aliquis causa explendæ libidinis, vel odij meditatione,vt non ex eo soboles nasca tur,homini,aut mulieri aliquid fecerit,vel ad potandum dederit, vt non posset generare, aut concipere,vt homicida teneatur.

DE TORNEAMENTIS. Tit. xj.

Ex concilio Lateraň. *Cap. 1.*

De torn e. 1. FELICIS memoriæ Papæ Innocentij,& Eugenij,prędecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, detestabiles illas nūdinas, vel ferias,quas vulgo torneamenta vocant,in quibus milites ex condicto conuenire solent,& ad ostentationem viriū suarum,& audaciç temere congrediūtur. Vnde mortes hominum,& animarū pericula sæpe proueniunt, fieri prohibemus. quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pænitentia nō negetur,ecclesiastica tamen careat sepultura.

Eugenius iij. in concilio Remensi. *Cap. 2.*

Non ponitur. TEMERARIAM similiter audaciā quorundam,qui ad detestabiles nūdinas,vel ferias ex condicto solent ad concertationem virium suarum conuenire, vnde hominum sæpe pericula proueniunt;omnino fieri interdicimus. quod si quis ibidem mortu' fuerit, viaticum non negetur,ecclesiastica tamen careat sepultura.

DE CLERICIS PVGNANTIBVS in duello. Tit. xij.

Alexander iij. pars c. licet prater. *Cap. 1.*

De cler. pug. c. 1. PORRO si clericus alicui sponte duellum optulerit, vel si oblatum susceperit, & subierit, siue victor, siue victus fuerit, de rigore iuris merito est deponendus. sed quantumcumq. eius in hac parte grauis sit,& enormis excessus,euadere potest depositionis sententiam, si cū ipso suus Episcopus duxerit misericorditer dispensandū, dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum deminutio non sit subsecuta.

Idem. *Cap. 2.*

DE presbytero autem Campaniæ, qui duellum spōte optulit, & oblatum suscepit, & in eo digiti partem amisit,sicut olim,ita & nunc,tuæ prudentiæ respondemus,quod,cū ipse,sicut etiā nos videm', nō perdiderit tātū de digito, quin ipse sine scandalo possit sollemnia celebrare, satis potes post peractam pęnitentiam,cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare, licet eius excessus grauis admodū extitisset. De corp vit. c. 1. & supra e. c. 1. in hac

DE ADVLTERIIS, ET STVpro. Tit. xiij.

In Exodo. *Cap. 1.*

I seduxerit quis virginem nec dū desponsatam,dormieritq. cum ea; dotabit eam, & habebit vxorem, si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis,quam virgines accipere consueuerunt. De adul. c. 1.

Augustinus Felici Sipontino Episcopo. *Cap. 2.*

PERVENIT ad nos, quod Felix nepos tuus Euglerij diaconi tui filiam stupro decepit; quod si verum est, quamuis esset de lege pœna plectendus, nos aliquatenus legis duritiam mollientes huiusmodi disponendo i. vt aut quam stuprauit, vxorem habeat,aut certe si renuendū putauerit,districtius,& corporaliter castigatus,excōmunicatusq. in monasterio,in quo pęnitētiam agat,retrudatur, de quo nulla sit ei egrediendi sine præceptione licentia. c. 1. e.

Ex concilio Aurelianensi. *Cap. 3.*

SI vir sciuerit vxorem deliquisse, & non egerit pęnitentiam mulier, sed permanet in fornicatione sua,& viuit cū illa, vir reus erit, & eius peccati particeps. Quod si mulier dimissa egerit pęnitentiam, & voluerit ad virū reuerti,debet recipere peccatricem, quæ pænitentiam egit,sed non sæpe. c. 3. e

Ex synodo Ioannis Papa. *Cap. 4.*

PERNICIOSA &c. & infra. Habeant igitur Episcopi singularum vrbium in sua diœcesi liberam potestatem adulteria, & scelera inquirere, vlcisci, & iudicare, secundum quod canones cēsent,absq. inpedimēto alicuius,& cum opus fuerit,populum cōuocent,non ad prędiudicādum,sed potius ad ea, quæ Deo placita sunt, prosequendum. Non ponitur

Alexander iij. Parisieñ. Episcopo. *Cap. 5.*

Maritus

c.4.e. MARITIS etiam ex sola suspicione vxores accusare permissum est, & ipsi plus ceteris de adulterio accusare possunt, & defendere.

Alexander iij. *Cap. 6.*

c.5.e. SIGNIFICASTI nobis quendam presbyterum cum alterius coniuge instinctu diabolico infra ecclesiam frequenter, sicut asseris, dormisse, quæ vtrique † se, & illum cuidam sacerdoti huiusmodi delictum cõfessos fuisse, tibi publice detexit, & hoc ipsum idẽ sacerdos nomen adulteri cælans, dicitur proposuisse in pręsentia tua. super quibus quid fieri debeat, cum negante adultero mulier in confessione persistat, ab Apostolica sede consilium requisisti. Nos igitur iuxta sanctorũ patrum decreta volumus, vt dignam pœnitẽtiam præfatæ adulteræ inponens, ecclesiam prælibatam, per aspersionem aquæ sanctificando reconcilies, pręmdicto autem sacerdoti, ne contra Apostolum infirmorũ corda mala fama ipsius percutiantur, & non vituperetur ministerium nostrum, neq. securiores presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur, vicinis presbyteris, quos se nolle periurare cognoueris, iuxta arbitrium tuũ purgationem indicas, qui si purgare se potuerit, in officio suo ministrare permittas. Si vero non potuerit, ab officio suo ipsum suspẽdere nulla ratione postponas.

† *vtriq. fere.*

DE RAPTORIBVS, PRAEDONIB. incendiarijs, & violatorib. ecclesiarũ. tit. xiiij.

Ex concilio Meldensi. *Cap. 1.*

De rapt c.1. DE illis autem, qui infra parochiã, beneficiũ, aut hereditatẽ habent, & alterius Episcopi parochiani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, & rapinas, & deprędationes peragunt; placuit, vt excõmunicentur, nec ante ex parochia exeant, quam quæ perpetrarũt, digne emendẽt, quorum excommunicatio seniori eorum, & proprio Episcopo significãda est, ne eos recipiant, ante quam illuc redeant, vbi rapinam fecerunt, & omnia pleniter emendent.

Ex concilio Lateranẽ. *pars c. ita quorundam.* *Cap. 2.*

c.3.e. EXCOMMVNICATIONI quoque subdantur, qui Romanos, aut alios Christianos pro negotiatione, vel alijs honestis causis nauigio vectos, aut capere, aut rebus suis spoliare præsumunt. Illi etiam, qui Christianos naufragium patientes, quibus secũdum regulam fidei, auxilio esse tenentur, damnanda cupiditate rebus suis spoliare pręsumunt, nisi ablata reddiderint, excõmunicationi se nouerint subiacere.

Alexander iij. Panormitano Archiepisc. *c. 3.*

IN Archiepiscopatu tuo dicitur contingere quãdoq. quod Sarraceni mulieres Christianas, & pueros rapiunt, & eis abuti præsumunt, & quosdam etiam interdum occidũt. Cum autem excessus huiusmodi karissimus in Christo filius noster Illustris Rex Siciliæ W. tibi, & alijs personis ecclesiasticis, quę põtificali sunt præditæ dignitate, cõmiserit puniendos, quid de Sarracenis agendum sit, qui fuerint in tã nefario scelere intercepti; tua nos duxit prudentia cõsulendos. super quo cõsultationi tuæ taliter respõdemus, quod si tales in iurisdictione tua sunt, vel in posterũ fuerint intercepti, eos pecuniaria poteris pœna mulctare, & etiam flagellis afficere, ea moderatione adhibita, quod flagella in vindictã sanguinis trãsire minime videãtur. Si vero ita fuerit super hoc grauis Sarracenorũ excessus, quod mortem, vel detruncationem mẽbrorum debeant sustinere, vindictã ipsam exercendam reserues Regiæ potestati. c.4.e.

*Lucius iij. Nonbebergensi * Episcopo.* *Cap. 4.*

CVM causam, quæ inter E. militem latorem præsentium, & vxorem eius vertitur, tuæ cõmisissemus experientiæ terminandã: E. miles repetens mulierem legitime sibi nupsisse, per probationes canonicas se constanter asserit probaturum. femina quoq. proposuit, quod dominorum, & parentum suorum suggestione alteri viro tradita, ab illo militis amore diuertit, qui a parentibus prius rapuit eam, illa tamen volente, vt dicitur, & postmodum, prius quam eam cognosceret, desponsauit; demum inclusa est in monasterium monialium, vbi etiam detinetur. Vnde, quoniã super his prudentia tua sedem duxit Apostolicam consulendam, significatione tibi præsentium respondemus, quod cum ibi raptus dicitur admitti, vbi nihil ante de nuptijs agitur; iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eã desponsauerit, quã cognouerit, licet parẽtes forsitã reclamarent. Præterea cum post matrimoniũ carnis cõmixtione perfectum, teste Apostolo vxor sui corporis potestatem non habeat, sed maritus, & e conuerso, si pręcesisse matrimoniũ, vel ex probationibus viri canonicis, vel ex mulieris confessione declarauerit, † postmodũ sine assensu viri non potuit femina monasterium ingredi, aut aliter continentiã profiteri. Nec c.6.e.

† *clarauerit* *Greg.9*

Nec ergo pro eo quod post matrimoniũ consumatũ rapta per vim de monasterio fuerit, ejus poterit consortiũ declinare, dum modo probari nequeat virũ, vt mulier profitetur † continentiam assensisse.

† profiteretur Greg.9 c.2.e.

Eugenius iij. Cap.5.

SVPER eo, quod de raptoribus, & ecclesiarum violatoribus, atq. presbyteris, qui pęnitentiam eis iniungere, vel eorum oblationes contra statutum nostrum suscipere attemptauerint, a nobis cõmuni deliberatione statutum in concilio cum fratrib. nostris. statuimus in cõnstitutione ipsa sanctorũ patrũ vestigia subsequentes, auctoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli pariter confirmamus statuentes, vt quicumq. ex ijs raptoribus, qui in vrbe suggerente diabolo violenter subtraxerint, in rapina, siue in ecclesiarum violatione manifeste deprehensus est, vel amodo fuerit, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel emendandi firmam, & plenam securitatem fecerit, pęnitentiæ beneficium ei penitus denegetur. Si vero vsq. ad obitum, quod absit, in sua contumacia durauerit, & in extremis positus remedium pęnitentiæ humiliter postulauerit, si emendationem, vel emendandi securitatem pręstiterit, ac fideiussores, qui oblata restituere debent, idoneos dederit, ei pęnitentia, & sepultura ecclesiastica concedatur. Qui autem in sanitate obstinata mente non pęnituerit, vel emendauerit, & in morte securitatẽ, ac fideiussores, sicut diximus, præstare nequiuerit, pęnitentiam quidem parum prodesse videtur, sicut credimus, sed viaticum non negetur. Ita tamen vt nullus clericorum sepulturę illius intersit, nec eius eleemosynam præsumat accipere. quod si qui presbyterorum, vel clericorum contra statuta nostra in vita, vel in morte pęnitentiam dare, aut sepulturæ illorũ interesse, vel eorum eleemosynas accipere attemptauerit, si huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint, ordinis sui damnum inrecuparabiliter patiantur, & ecclesiastico beneficio careant.

Alexander iij. Claremontino Episcopo. Cap.6.

c.5.e.

IN litteris tuis, quas I. lator pręsentium detulit, continebatur quod cũ pater eius multis fuisset criminibus irretitus, quæ per appositionem ignis ecclesiarum excidiũ, diabolo instigante cõmiserat, tandem in vltima ægritudine constitutus confessus est, se peccatorem, & accepta pænitentia de commissis, per manum capellani sui fuit a sententia absolutus anathematis, sed moriens sepulturam ecclesiasticam habere nequiuit. Qua propter, si ita res se habet, f.t.p A.s.p. m. qua. corpus eiusdem patris I. supradicti ap. ces. facias in cœmeterio sepeliri, & heredes ei⁹ moneas, & conpellas; vt ijs, quibus per incendiũ, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerit, iuxta facultates suas condigne satisfaciant, vt sic a peccato valeat liberari.

Idem Luceñ. pars c. Consuluit. Cap.7.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 50 c 52.

DE secunda vero quæstione hoc tuã volumus discretionem tenere, quod propinqui eius, quem pro manifestis excessib. videlicet homicidio, incendio, violenta iniectione manuum in clericos, violatione multorũ ecclesiarum, & incestu, vinculo excõmunicationis astringis, monendi sunt, vt pro eo (ex eo † satisfactionem exhibeant. Quod si fecerint, quia laborans in extremis, pręstito iuramẽto per presbyterũ tenuerit † ab excõmunicationis sentẽtia relaxatus, † in cœmeterio poterit sepeliri. Si autem propinqui tuis acquiescere monitis contradixerint, quia iam nõ est purgatum peccatum, defuncto neganda est ecclesiastica sepultura.

† in cõe deest. † al. fuerit. † relaxari conc.

DE VSVRIS. Tit. xv.

Alexander iij. in concilio Turoneñ. Cap.1.

De vsur. c.1.

PLVRES clericorum, & quod mę rentes dicimus, eorũ quoq. qui præsens sæculum, professione vocis, & habitu reliquerunt, a canonib. vsuras quasi manifestius damnatas exercentes, commodata pecunia indigentibus, possessiones eorum in pignus accipiunt, & prouenientes fructus percipiunt vltra sortem. Id circo generalis cõcilij decernit auctoritas, vt nullus amodo cõstitutus in clero, vel hoc, vel aliud genus vsuræ exercere præsumat, & si aliquis alicuius possessionem data pecunia sub hac specie pignus accepit, si sortem suam deductis expensis, de fructibus iam perceperit, absolute possessionem restituat debitori. Si autẽ aliquid minus habet, eo recepto possessio libere ad dominũ reuertatur. Quod si post huiusmodi constituta in clero quisquam extiterit, qui de testandis vsurarum lucris insistat, ecclesiastici officij periculum patiatur, nisi forte beneficium ecclesiæ fuerit, quod redimendũ ei hoc modo de manu laici videatur.

Ex concilio Lateraň. Cap.2.

QVIA in omnibus fere locis, ita crimen vsurarũ inualuit, vt multis alijs negotijs prętermissis, quasi licite vsuras exerceãt, & qualiter vtriusq. testamenti pagina condẽnetur, non c.3.e.

non attendant. Ideo cōstituimus, vt vsurarij manifesti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Christianam, si in hoc peccato decesserint, accipiant sepulturam, sed nec oblationes eorum quispiam accipiat. qui autē acceperit, aut Christianę tradiderit sepulturę, & ea, quæ accepit, reddere compellatur, & donec ad arbitrium sui Episcopi satisfaciat, ab officij sui maneat executione suspensus.

Alexander iij. Panormitano Archiepis. c. 3.

c. 4. e. SVPER eo vero, quod a nobis tua deuotio postulauit, vtrum posit in recipienda pecunia ad vsuram fieri dispensatio; vt pauperes, qui in Sarracenorū captiuitate tenentur, per eandem posint pecuniam liberari. præsentibus tibi litteris duximus responden dum; quod cum vsurarum crimen vtriusq. testamenti pagina detestetur, super hoc dispē sationem aliquam non videmus adhibendā, quia cum scriptura sacra prohibeat, vel pro alterius vita mentiri, multo magis est prohibendus quis, ne pro redimenda vita captiui, vsurarum crimine inuoluatur.

Idem Cantuar. Archiepisc. & eius suffrag. c. 4.

c. 2. e. QVONIAM non solum viris ecclesiasticis, sed etiam quibuslibet alijs periculosum est vsurarum lucris intendere, auctoritate tibi pręsentium duximus iniungēdum, vt liceat tibi clericos tuos, qui de possessioni bus, vel arborib. quas tenere in pignore noscuntur, sortem suam deductis expensis inde iam receperunt, ad eadem pignora restituēda sine exactione, ecclesiastica districtione compellere.

Idem Salernitano Archiepiscopo. Cap. 5.

c. 5. e. CVM tu, sicut asseris, manifestos vsurarios .s. qui in illo peccato decesserint, cōmunione altaris, & ecclesiastica iuxta decretum nostrum, quod nuper in concilio promulgatum est, præceperis sepultura priuandos, donec reddatur, quod tam praue receperant. Quidam eorum dicunt, ad soluendas perceptas vsuras proprias non sufficere facultates; alij vero promittunt partem vsurarum, quas habent præ manibus, reddituros; sed vsuras alias, quas extorserant, cum de his possessiones conparatæ sunt, & eorum filijs, vel paren tibus traditæ, se non posse reddere confitentur. alij vero ad excusandas excusationes in peccatis, inprudenter affirmant, illas dumtaxat vsuras restituendas, quæ sunt post interdictum nostrum receptæ, nec aliquos ad soluendas vsuras, quas ante interdictum nostrū receperant, debere conpelli. super his duximus t. d. respondendum; quod siue ante, siue post interdictum nostrum vsuras extorserint, cogendi sunt per pœnam, quam statuimus in concilio, eas his, a quibus extorserint, vel eorum heredibus restituere, vel his non superstitibus, pauperibus erogare. dūmodo in facultatibus habeant, vnde ipsas restituere posint, cum iuxta verbum beati Augustini, Nō remittitur peccatū, nisi restituatur ablatum. Illi autem, qui nō habent de facultatib. de quibus vsuras valeant restituere, non debent illa pœna mulctari, cum eos nota paupertas euidenter excuset. Possessiones vero, quæ de vsuris sunt conparatę, debent vendi, & ipsarum pretia his, a quibus vsuræ extortæ sunt, restitui, vt sic nō solum a pœna illa, sed etiam a peccatis possent, quę per vsurarū extorsionem incurrerant, liberari.

Idem Wimoñ. Episcopo. Cap. 6.

NIHILOMINVS tibi præcipimus præsentium auctoritate, vt si qui sunt in parochia tua, qui sortem suam de frugibus pignorum, vel aliunde deductis expensis perceperint, eos moneas, & per excommunicationem conpellas, sine ap. re. vt debitoribus suis pignora ipsa sine dilatione & difficultate restituant. Non ponitur. Post cō. Lat par. 16. c. I.

Idem Londoñ. Episcopo. Cap. 7.

EX transmissa conquæstione T. Stalers, & matris eius nobis innotuit, quod pater eius ex hac luce subtractus terram suam de Dulecham monachis de Warsinæ, pro quadam pecuniæ summa pignori obligauit, qui licet exinde sortem suam receperūt, & vltra, eam tamem sibi reddere contradicunt. quia vero crimē vsurarum Deo, & hominib. abominandū existit; & tanto grauius in ecclesiasticis, & religiosis personis est reprehēdendū, quanto magis se, & alios a peccatorū laqueis tenentur eruere: f. t. p A. s. m. atq. p̄. qua. rei veritate diligentius inquisita, & cognita, si tibi cōstiterit, quod prędicti monachi de pręfata terra sortem suam deductis expensis receperint, eos attentius moneas, vel si necesse fuerit, ap. re. ecclesiastica districtione conpellas, vt memorato T. & matri eius prędictā terram absq. difficultate restituant pacifice possidendam. Non pōnitur. d parte 16. c. 10.

Idem Ianuen. Archiepiscopo. pars c. fraternitas tua. Cap. 8.

IN ciuitate tua dicis sæpe contingere, quod quidam piper, seu cinamomum, aut alias merces conparant, quę tunc vltra quinque libras non valebant, & permittunt per publicum c. 6. e.

publicũ instrumẽtũ se eis, a quibus illas merces accipiunt, sex libras statuto termino soluturos, licet a te contractus huiusmodi ex forma non posit censeri nomine vsurarum; nihilominus tamen venditores peccatũ incurrunt, nisi dubium sit merces illas plus minus ve tempore, quo pretium debent recipere, valituras, & ideo ciues tui saluti suę bene cõsulunt, si a tali contractu cessarent, cum cogitationes hominũ omnipotenti Deo nequeát occultari.

Idem. pars c. Licet vniuersis. Cap. 9.

c. 7. e. PRAETEREA parochianis vestris vsurã accipere omnimodis interdicatis, quia vsurarum crimen vtriusq. t. † pagina detestatur. Quod si monitis vestris parere cõtempserint, si clerici sunt, eos ab officio, & beneficio suspensos, cum litteris rei veritatem cõtinentibus ad præsentiam nostram mittere non differatis: si laici fuerint, vsq. ad dignam satisfactionem, ipsos excõmunicationis vinculo constringatis.

† testamenti forte

Idem Abbati, & fratribus S. Laurentij. Cap. 10.

e. 3. e. CONQVESTVS est nobis G. clericus præsentium lator, quod licet de quadã terra, quã pater suus vobis obligauit, sortem vestram deductis expensis receperitis, terram tamen ipsam non sine derogatione vestræ salutis, honestatis, & famæ nihilominus detinetis. Inde est, quod discretioni vestræ p A, s. p. m. qua. si terram ipsam titulo pignoris detinetis, & de fructibus eius sortem vestram recepistis, prędictam terram memorato clerico dilatione, & ap. ces. reddatis, & in pace, & quiete dimittatis, nisi forte terra ipsa de feudo sit monasterij vestri.

Alexander iij. Episcopo Placentino. Cap. 11.

e. 9. e. TVA nos duxit fraternitas consulendos, quid sit de vsurariorum filijs obseruandum, qui eis in crimine vsurarum defunctis succedunt, aut extraneis, ad quos bona vsurarum asseris deuoluta. Tuę igitur quæstioni litteris præsentibus respondemus, quod filij ad restituendas vsuras, ea sunt districtione cogendi, qua parentes, si viuerent, cogerentur, id ipsum etiam contra heredes extraneos credimus exercendum.

Vrbanus iij. Brixien presbytero. Cap. 12.

e. 10. e. CONSVLVIT nos deuotio tua, in quo sacerdotalis officij sollicitudinem commendamus; an ille in iudicio animarũ, quasi vsurarius debeat iudicari, qui nõ alias mutuo traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, vt licet omni cõuentione cessante, plus tamen sorte recipiat; & vtrum eodem reatu criminis inuoluatur, qui vt vulgo dicitur, nõ alias parabolam iuramenti concedit, donec, quamuis sine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat. Item & an negotiator pœna non absimili debeat condemnari, qui merces suas longe maiori pretio distrahit, si ad solutionem faciendam, prolixi temporis dilatio prorogetur, quam si ei in continenti pretium persoluatur. Verũ, quia quid in his casibus tenendum sit, ex euangelio Lucæ manifeste cognoscitur; in quo dicitur, Date mutuum, nihil inde sperantes; huiusmodi homines pro intentione lucri, quam habent, cũ omnis vsura, & superhabundantia prohibeatur in lege, iudicandi sunt male agere, & ad ea, quæ taliter accepta sunt, restituenda, in animarum iudicio efficaciter inducendi.

DE CRIMINE FALSI. Tit. xvj.

Ex concilio Eliberitano. Cap. 1.

FALSVS testis, prout crimen est, punietur; si tamen non fuerit mortis, quod obiecit, & probauerit, quod diu tacuit, biennij tempore pęnitebit. Si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abstinere. Non ponitur.

Augustinus. Cap. 2.

FALSIDICVS † testis tribus personis est obnoxius, primum Deo, cuius præsentiam contemnit, deinde iudici, quem mentiendo fallit; postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. Vterq. reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit, quia & ille prodesse non vult, & ille nocere desiderat.

† al. falsus

De crim fal. c. 1.

Alexander iij. pars c. personis ecclesiarũ. c. 3.

A D hæc de sacerdote illo, qui litteras nostras, quas nobis misisti, falsauit, discretioni tuæ præsentium auctoritate præcipimus, vt si inueniri posit, omni officio sacerdotali, & beneficio ecclesiastico perpetuo priuatum, in aliquod monasterium districtæ religionis detrudas: vt ibi tanti facinoris pœnas luens, se talia cõmisisse defleat, & alij per hoc a similibus valeant deterreri. Quod si aliquos de consimilibus deprehendere poteris, ipsos artisimæ custodiæ, sublato ap. remedio tradas, donec Apostolicum susceperis inde mandatum. Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 26. c. 3.

DE SORTILEGIS. Tit. xvij.

Ex pœnitentiali Theodori. Cap. 1.

IN

De sor ti leg. c.1.

IN tabulis, vel in codicibus sorte futura non sunt requirenda, aut nullus in psalterio, vel in euangelio, vel in alijs rebus sortiri præsumat, nec diuinationes aliquas in aliquibus rebus obseruare. Quod si fecerit, xl. dies pœniteat.

† Burchardo forte Nos ponatur.

Ex Bur. lib. xix. Cap. 2.

REQVISISTI fortes in codicibus, vel tabulis, vt plures solent, qui in psalterijs, & in euangelijs, vel in alijs huiusmodi rebus sortiri præsumunt; si fecisti, xl. dies pœniteas.

Alexander iij. Gradeñ. Patriarchæ. Cap. 3.

c.1. e.

EX tuarum tenore litterarum accepimus, quod V. presbyter lator præsentium iuuenili leuitate vsus cum quodam infami ad priuatum locum inmundum spiritum inuocaturus accessit. vnde tu eum, quia propter hoc infamia laborat, & facinus publicum, & notorium erat, ab officio, & beneficio ecclesiastico suspendisti. Ipse autem corã nobis viua voce proposuit, quod nõ ea intentione, quod inuocaret dæmonium ierat, sed vt inspectione astrolabij furtum cuiusdam ecclesiæ posset recuperare. Vnde licet hoc ex bono zelo, & ex simplicitate se fecisse proponat, id tamẽ grauissimum fuit, & nõ modicam maculam peccati inde contraxisset, quoniam tutius est, in dexteram, quam in sinistram, & in misericordiam, quam in seueritatem declinare: ipsum f. t. duximus remittendum, monentes, atq; mandantes, vt sibi infra septem dies, post harum susceptionem litterarũ, ecclesiam cũ vniuersis ablatis restituas, & talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam inponas, quod per annũ, & amplius, si tibi visum fuerit, ita tamen, quod biennium non excedat, eum ab altaris ministratione præcipias abstinere, & extunc liberum sit ei sacerdotale officium exercere.

DE COLLVSIONE. Tit. xviij.

Gregorius vniuersis Episcopis de Corintho. c. 1.

De collus. det. c. 1.

SCRIPTA fraternitatis vestræ, relegẽtes agnouimus, quod ij, qui contra Adrianũ fratrem, & coëpiscopum nostrum aliqua dixerãt, modo cum eodem Episcopo in amicitiã conuenissent, & magna nobis ad præsens facta est de eorum vnitate lętitia, sed quoniam ea quę dicta sunt, indiscussa manere non patitur, sedis nostræ * ad inuestigãda ea dirigimus *. . . . nos facinoris qualitas vehemẽter impellit, vt ea, quę audiuim⁹, dissimulare nullatenus debeamus, præsertim cum accusatores, & accusatum inter se fecisse gratiam indicastis; hoc nobis necesse est, subtilius perscrutari, ne forte aliorum comparata concordiã, quod absit non ex caritate, sed ex præmio facta constiterit.

* diaconum Greg. 9

Idem. Cap. 2.

CRIMINA semel audita indiscussa Gregorius nullo modo prætermittebatur, † & si accusatus cũ accusatore rediisset in gratiam.

c. 2. e.

† prætermittebat Greg. 9

Alexander iij. Nor Wiceñ. Episcopo. Cap. 3.

c. 3. e.

AVDIVIMVS in Episcopatu tuo, & in alijs Episcopatib. Angliæ vsque adeo clericorum malitiam excreuisse, vt interdũ inter se collusione facta super beneficijs, quę possident, se sustinent ab alijs molestari, & postea, vt quæstioni cedatur, & idem clerici beneficia quiete possidẽãt, quasi nomine trãsactionis soluunt alijs de ipsis beneficijs annuam pensionem, vt post mortem eorum in beneficijs illis, super quibus est inter eosdem clericos collusio facta, ius sibi valeant vindicare. Vnde quid tibi exinde faciendũ sit, nos consulere voluisti: f. t. p. A. s. p. m. q. si quos clericorum tuæ iurisdictionis per collusionẽ huiusmodi fraudem legitime tibi constiterit cõmisisse, eos beneficijs, super quibus collusum fuerit, non differas ap. re. perpetuo spoliare; quia satis esset indignum, & absonum; si fraus, & dolus, quem in pręiudicium tui iuris, & aliorum nituntur cõmittere, in eorum non redundaret incommodum, & iacturam.

DE SAGITTARIIS. Tit. xix.

Innocentius ij. Cap. vn.

De sagit. c. vn.

ARTEM illam mortiferam, & odibilem balistariorum, & sagittariorum aduersus Christianos, & catholicos exerceri de cetero, sub anathemate prohibemus.

DE DELICTO PVERORVM. T. xx.

Augustinus. Cap. 1.

De del. puer. c. 1

PVERIS grãdiusculis peccatum no ũt attribuerę quidam, nisi ab annis xiiij. cum pubescere cœperunt, quod merito crederemus, si nulla essent peccata, nisi quæ membris genitalib. admittuntur. quis vero audeat affirmare furta, mendacia, periuria nõ esse peccata? at his plena est, puerilis ętas, quamuis non in eis ita, vt in maioribus punienda videantur.

Alexander iij. Hermonieñ Episcopo. Cap. 2.

De cler. c. 1. e.

DEFERENTE nobis Aide præsentium latore ad audientiam Apostolicæ sedis peruenit, quod cũ filius eius, qui decẽnis erat, cũ alijs pueris sagittaret, quidã nepos eiusdẽ

Aide sagitta percussus interijt, quod idem filius eius cū inter alios luderet, fortuito casu dicitur peregisse, licet id habeatur incertum. Quia vero dilectus filius noster Abbas S. Remigij a præfato Aide secundū consuetudinē illius terrę .c. solidos mūtatius requirebat, ad nostrā audientiā appellauit. Vnde quoniam in pueris relinqui solet multum, quod vniuersis prouectioris ætatis humanæ leges dicunt seuerius corrigendū: f.t. per A.s.p̄.m. qua. rē ipsam diligentius inquiras, & si tibi constiterit, filiū prædicti Aide infra .xiij. ętatis suę annum existere, cū eūdem excessum, vt dicitur, cōmisisset, cōmemoratū Abbatem moneas, & auctoritate nostra ap. re. compellas, vt ab eodē Aide prędictos .c. solidos propter vllā consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pœna requirat. Quod si prænominatus Abbas eum super hoc post cōmonitionem tuā duxerit impetendum, tu Aide, & filium suū ab eius impetitione sub. ap. re. auctoritate nostra fretus absoluas.

DE CLERICO PERCVSSORE. t. xxj.

Ex concilio Agath. Cap. 1.

De cler. perc. c. 1 SI quis in aliquo ecclesiastico gradu sacratus percussor extiterit, corripiatur a crimine, si nō emendauerit, deponatur.

Gregorius Andreæ Tarentino. Cap. 2.

c. 2. e. PRAETEREA, quoniā mulierem de matriculis contra ordinem sacerdotij cædi crudeliter fuslib. deputasti, quā licet octo menses exinde minime arbitror fuisse defunctam: tamē quod ordinis tui noluisti habere respectum, propterea de duobus mensib. ab administratione statuimus abstinere.

Alexander iij. Lucensi Episcopo. Cap. 3.

c. 3. e. PRAESENTIVM lator in quodā conflictu asserit se fuisse, pro parte tamen illorum, qui violentiam repellebant, in quo lapides ipse proiecit, sed aliquem nō percusit, quem nos, quia per alios illic aliqui dicuntur occisi, a celebratione missarum præcipimus abstinere. Mandamus itaq. vobis, vt si res ita se habuerit, & alia tamen nō impedierint, decurso huiusmodi temporis spatio ad sui eum executionem officij admittatis.

DE CLERICO VENATORE. t. xxij.

Ex concilio Aurelian. Cap. 1.

De cler. ven. c. 1. EPISCOPVM, presbyterū, aut diaconem, canes ad venandū, aut accipitres, aut huiusmodi res habere non licet. quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detectus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus à cōmunione suspendatur, si presbyter, duob. diaconus vero ab omni officio suspendatur.

Idem. Cap. 2.

c. 2. e. OMNIBVS seruis Dei, vt venationes, & siluaticas vagationes cum canibus, aut accipitres, aut falcones non habeant, interdicimus.

DE CLERICO EXCOMMVNICATO, vel deposito ministrante. Tit. xxiij.

Ex canone Apostolorum. Cap. 1.

De cler. exc. c. 1. SI quis Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, depositus iusto super certis criminib. ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum; hic ab ecclesia abscidatur.

Ex concilio Antiochen. Cap. 2.

c. 2. e. SI quis presbyter ab Episcopo suo fuerit degradatus, aut officio pro certis criminibus suspensus, & ipse per contemptum, & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto agere præsumpserit, & postea ab Episcopo correptus inceptā perdurauerit præsumptione; hic omnimodis excōmunicetur, & ab ecclesia expellatur, & quicūq. cum eo cōmunicauerit, similiter se sciat excōmunicatum. similiter de clericis, laicis, vel feminis excōmunicatis obseruandum est. Quod si aliquis ista omnia cōtempserit, & Episcopus emendare non potuerit, Regis iudicio exilio dānetur.

Alexander in Turonēn. Episcopo parte. *Relatum.* Cap. 3.

c. 3. e. CLERICI autem, si qui a suis, aut etiā de mandato Romani Pontificis ab alienis Episcopis interdicti, vel excōmunicati, ante absolutionem diuina officia celebrauerint, nisi ad admonitionem vestrā sine dilatione redierint, perpetuæ depositionis sententiam pro ausu tantæ temeritatis incurrant.

Idem Toletano Archiepiscopo. Cap. 4.

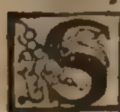
c. 4. e. LATORES præsentium cum tuis literis ad nostram accedentes præsentiam suum nobis excessum plenius intimarunt, s. quod tam ipsi, quā alij multi, postquam interdicti, & excōmunicati fuerint, diuina præsumpserint officia celebrare. Quoniam vero cum eis magnam multitudinem in hoc peccasse dicebant, nec nobis quis eorum magis, vel minus deliquerint, innotescere potuit; negotium discretionis tuę arbitrio duximus remittendū; f.t.p A.s.m. qua rei veritate diligentius inquisita, si xl. solummodo, vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuum ab officio

officio sacerdotali deponas, si vero multitudinem magnam in hoc peccasse cognoueris; eos, quos magis causam delicti esse cõstiterit, perpetua depositione cõdemnes, & alios, qui non tantum deliquerunt, ab officio ad tempus suspendas, & omnibus pænitentiam, secundum discretionem tibi a Deo datam, iniungas.

DE NON ORDINATO MINIstrante. Tit. xxiiij.

Hormisda Papa. Cap. 1.

De cler. non ord min. c. 1.

SI quis baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit nõ ordinatus, propter temeritatem abiciatur ab ecclesia, & nũquam ordinetur.

Vrbanus iij. Legionen. Episcopo. Cap. 2.

c. 1. e. EX litteris tuæ fraternitatis nobis innotuit, quod I. diaconus pręsentium lator volens ante tempus in presbyterũ ordinari, asseruit se propter ordinationem tuam gradũ sacerdotalem adeptum, & cum non inposuisses ei manum, missarum celebrationem vsurpauit, post modum vero domino inspirante redijt ad se ipsum, & proprium recognoscẽs excessum, in tanto sibi periculo cõsilium humiliter postulauit. Quia igitur super hoc tua nos duxit fraternitas cõsulendos, litteris pręsentibus respondemus, quod ad sacerdotis officium non poterit promoueri. a diaconatu quoq. biennio, aut triennio pro tua maneat prouisione suspensus. De beneficio autẽ misericorditer agatur, ne sustentatione priuatus ad sæculi negotium reuertatur. vt autem securius ei possis hanc misericordiã facere, de agenda inposita pęnitentia, diligenter circa eum curam non desinas exhibere. salubrius autem sibi absq. dubio prouidebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum.

DE EO, QVI FVRTIVE ORDInem recepit. Tit. xxv.

Alexander iij. Linconeñ. Episcopo. Cap. vn.

†Veniens lator De eo, qui ord. f. c. 1.

LATOR † præsentium nobis exposuit, quia antiqui hostis versutia circunuentus furtiue diaconatus ordinẽ suscepit. Vnde ita duximus respondendum, quod si forte non fuerit a te, vel ab aliquo Archidiaconorum, vel pręlatorum tuorũ sub anathematis interminatione prohibitus; tu ipse in promotione ipsius ad sacerdotale officiũ cum condigna satisfactione, nisi aliqua impediant, inposita, pro tuo arbitrio dispenses. Si vero interminatio anathematis super hoc facta est, conmoneas eum, sicut & nos fecimus, vt in aliquo monasterio, seu canonica habitũ suscipiat regularem. Qui iuxta admonitionem, ex quo in habitu illo aliquanto tẽpore fuerit laudabiliter conuersatus, poteris ei misericorditer prouidere. alioquin nulla ratione cõcedimus, eum ad sacerdotale officium promouendum.

DE FVRTIS. Tit. xxvj.

In Exodo. Cap. 1.

QVI furatur hominem, & vendiderit eum, conuictus noxę morte moriatur. De fur. c. 1.

In Exodo. Cap. 2.

SI quis furatus fuerit bouem, aut ouem, & occiderit, vel vendiderit: quinq. boues pro vno boue restauret, & quattuor oues pro vna oue. Non ponitur.

Salomon in ecclesiastem. Cap. 3.

NON grandis est culpa, cum quis furatus fuerit, furatur enim, vt esuriẽtem inpleat animam, deprehensusq. reddet septuplum, & omnem substantiam domus suę tradet, & liberabit se. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. Non ponitur.

Ex concilio Triburien. Cap. 4.

FVRES, & latrones, si in furando, & deprędando occiduntur, visum est pro eis nõ orandum; si comprehensi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus. c. 1. e.

Ex pænitentiali Theodori. Cap. 5.

SI quis pro necessitate furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus, per famẽ, aut per nuditatem; pæniteat hebdomadas tres, si reddiderit, non cogatur ieiunare. c. 3. e.

Hieronymus super parabolas. Cap. 6.

QVI cum fure partitur, odit animam suam, non fur solum, sed ille reus tenetur, qui furti conscius, quærente possessore non indicat. c. 4. e.

Alexander iij. Gremonen. Episcopo. Cap. 7.

EX litteris tuis, si bene meminimus, auribus nostris innotuit, & dilecti filij I. subdiaconi nostri diligens relatio patefecit, quod B. lator pręsentium calicem quendam in ecclesia minus caute dimissum inuenit, quem licet auaritiæ cupiditate rapuerit, & insipienter longo tempore detinuerit, postea tamẽ pænitentia ductus presbytero in confessione excessum suum humiliter, & reuerenter aperuit, & ecclesiæ iuxta eundem presbyteri consilium, prout dignum fuit, exinde satisfecit. Vnde quoniam propter hoc ipsum tuæ fraterni- c. 5. e.

fraternitatis discretio dubitat ordinare. Prudentiæ tuæ per A s.p̄.m.qua. si prædictus B. spontanea voluntate sui animi confessus fuerit huiusmodi præsumptionis excessum, & exinde ecclesiæ, cuius calix fuerit, satisfecit, nec est super hoc nota, vel infamia manifesta respersus, post peractam pœnitentiam, aut cōgruam partem pœnitentiæ, dummodo alias ipsum idoneum esse cognoscas, ad sacros ordines non dubites promouere.

DE EXCESSIBVS PRAELAtorum in subditos, vel contra. Tit. xxvij.

Idem. Cap. I.

de exces prę.c. 1. PERVENIT ad audientiam nostram, vnde, si verum est, miramur plurimum, & aduersum vos de iure mouemur, quod in presbyteros, qui sunt in vestra iurisdictione constituti, singulis annis, quasi in seruos mercenarios, talliam facias, quibus nisi ad voluntatem vestrā pecuniam soluerint, diuinū officium interdicitis, & eos viliter, & inhoneste tractatis in tātum, quod ipsos laicis despicabiles reddidistis. Ideo vero hęc, si vera sunt, graui debent vltione puniri, cum eosdem presbyteros, quasi filios, & fratres benigne, ac fraterna caritate fouere debeatis. d. igitur v. per A.s.p̄.m.qua. in prædictos presbyteros huiusmodi tallias, & indebitas exactiones exercere nullatenus pręsumatis, nec eos de cetero irrationabiliter grauetis, vel inhoneste tractetis, aut sine iudicio capituli sui suspendere præsumatis, vel eorum ecclesias interdicto subiciatis, neq. duas eos matrices ecclesias, quarū vnam sufficere videbitis, tenere permittatis, nec aliquem sine ordine iudiciario excōmunicare pręsumatis, sciturі pro certo, quod si huiusmodi rumores de vobis ad aures nostras peruenerint, vos pro tantis excessibus auctore domino taliter puniemus, quod timore pœnæ vestræ, ceteri a similibus abstinebunt.

Idem Cant. Archiepiscopo. Cap. 2.

c.2.8. AD hæc quoniam prędictus Episcopus, sicut accepimus, plures ecclesias, & pręcipue ecclesiam de Nortun a consuetudine, & obsequio Archidiaconorum liberas constituerit, & immunes, & in hac parte redditus eorū deminuit, & attenuauit, nihilominus tibi significatione pręsentium iniungimus, vt si res ita se habet, factum Episcopi super hoc ap. re. corrigas, & emēdes, & ita prouideas, quod prędicto Archidiacono consuetudines, quas presbyteri in ecclesijs sui Archidiaconatus debent, plenarie conseruentur, & illis gratā † reuerentiam exhibeant, & honorem. †.sp. de buam

Idem Exonī. Episcopo. Cap. 3.

AD aures nostras peruenit, quod quidam Archidiaconi tui se in ecclesias, quæ in suis Archidiaconatibus vacant, auctoritate propria non verentur intrudere, & sic ipsas ecclesias detinere non erubescunt, attendentes itaq. absonum, & omni rationi contrarium tantæ pręsumptionis excessum, nec volentes incorrectum relinquere: f.t.p A.s.p̄.m. qua. si qui Archidiaconi sunt in Episcopatu tuo, qui tali modo ecclesias occupant, vel occupatas detinent, ipsos ad eas dimittēdas omni oc. & ap. ces. ecclesiastica censura conpellas, & easdem ecclesias personis idoneis, & honestis ordines, & præfatos Archidiaconos pro tanta pręsumptione, debita cures animaduersione punire. c. 3. c.

Idem Burdegaleñ. Archiepiscopo. Cap. 4.

PRAETEREA de Archid. G. qui in tua, & Tolosona ecclesia Archidiaconus sit constitutus, in vtraq. ecclesia regulariter professus, collectis illis, quæ in Archidiaconatu ecclesiæ tuæ colligere potest, prçter conscientiam tuam, Tolosam regreditur, & ibi per annum, vel eo amplius moratur: prudentiæ tuæ significamus, vt eundem G. si res ita se habet, altero, quē maluerit Archidiaconatu oc. & ap. cēs. facias esse contentum. De prębēs c.14.

DE PRIVILEGIIS, ET EGRESSIbus † priuilegiatorum. Tit. xxviij. † exces sibus Greg. 9

Leo Papa. Cap. 1.

EPISCOPALIA gubernacula, non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatib. oportet præsidere, ne honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat. De prius c.1.

Gregorius Petro subdiacono. Cap. 2.

SIC † in iudicijs laicorum priuilegia turbare nolumus, ita eis pręiudicantibus modo rata volumus auctoritate resistere. Violētos itaq. coërcere, nō contra legem est agere, sed legi facere subsidium. c. 1. e. † sicut Greg. 9

Alexander iij. in concilio Lateraī. Cap. 3.

CVM & plantare sacram religionem, & plantatam fouere modis omnib. debeamus, numquam hoc melius exequimur, quam si nutrire ea, quæ recta sunt, & corrigere, quæ profectum virtutis impediunt, commissa nobis a Deo auctoritate curemus. Fratrum autem, & coëpiscoporum nostrorum vehemēti conquestione cōperimus, quod fratres tēpli, & c. 3. e.

& hospitalis, & alij quoq. religiosæ professionis, indulta sibi ab Apostolica sede priuilegia excedentes cōtra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt, quę & scandalum faciunt in populo Dei, & graue pariunt periculum animarum. Proposuerunt enim, quod ecclesias recipiunt de manu laicorum; excommunicatos, & interdictos ad ecclesiastica sacramenta, & sepulturam admittunt: in cunctis ecclesijs suis, pręter conscientiam eorum instituant, & amoueant sacerdotes: & fratribus eorum ad eleemosynas quęrendas euntibus, cum indultum sit eis, vt in eorum aduentum semel in anno aperiantur ecclesiæ, atque in eis diuina celebrentur officia; plures ex eis de vna, siue diuersis domibus ad interdictum locum sæpius accedentes, indulgentia priuilegiorum nostrorum in celebrandis officijs, & sepeliendis mortuis abutuntur; & tunc mortuos apud interdictas ecclesias sepelire pręsumunt. Occasione quoque fraternitatū, quas in pluribus locis faciunt, robur auctoritatis Episcopalis eneruant, dum contra eorum sententiam sub aliquorum priuilegiorum obtentu, munire cunctos intendūt, qui ad eorum fraternitatem voluerint se conferre. In his autem, quia non tam de maiorum conscientia, vel consilio, quam de minorum indiscretione exceditur, & remouenda ea, in quibus excedunt, & quæ dubitationē faciunt, decernimus declaranda. Ecclesiā sane, & decimas de manu laicorum sine consensu Episcoporum, tam illos, quam etiam quoscū que alios religiosos recipere prohibemus, dimissis etiam quascumq. cōtra tenorem istum moderno tempore receperunt. Excommunicatos, & nominatim interdictos, tam ab illis, quam ab alijs hominibus iuxta Episcoporum sententiam statuimus euitandos. In ecclesijs suis, quæ ad eos iure pleno non pertinent, instituendos presbyteros Episcopis repræsentent, vt eis quidem de plebis cura respondeant, ipsis vero pro rebus temporalib. rationem exhibeant conpetentem. Institutos vero inconsultis Episcopis non audeant remouere. Si vero templarij, seu hospitalarij ad ecclesiam venerint interdictam, non nisi semel in anno ad ecclesiasticum officium admittantur, nec tunc ibi corpora sepeliant defunctorum. De fraternitatib. autem hoc statuimus, vt si non se prædictis fratribus omnino reddiderint, sed in proprietatibus suis omnino duxerint remanēdum; propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos exerceant, cum pro suis fuerint excessibus corrigendi. Quod autem de prædictis fratribus dictum est, ab alijs quoque religiosis, qui pręsumptione sua Episcoporum præcipitant iura, & contra canonicas eorum sententias, & tenores priuilegiorum nostrorum venire præsumunt, pręcipimus obseruari. Si autem contra institutum hoc venerint, & ecclesiæ, in quibus ista præsumpserint, subiaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur, & vacuum.

Item † venerabilib. fratribus Archiepiscopis, ad quos littera ista peruenerint. Cap. 4. † Id. Greg. 9 c. 4. e.

DILECTI filij nostri fratres hospitalis Hierosolymitani transmissa nobis conquestione monstrarunt, quod vos eisdem de malefactoribus suis iustitiam facere non vultis, priuilegia ipsorum inspicere cōtemnitis, nec ipsos eleemosynas quærere in vestris parochijs, aut fratres ipsorū sepelire aliquatenus permittitis. Quoniā igitur idem fratres multis sunt libertatibus, & priuilegijs a Romanis Pontificibus præmuniti, quæ vt nostris temporibus infringantur, nolumus sustinere: f. u. per A. s. m. p̄. qua. iam dictis fratribus, in ijs, quæ sibi a Romana ecclesia noscuntur indulta fuisse, nullam prorsus molestiam faciatis, nec ea sibi contradicere, vel negare aliquatenus attemptetis. Si enim de vobis in veritate talia de cetero poterimus conperire, pro certo sciatis, quod nos concessa vobis priuilegia decurtabimus, cum nostris, & ecclesiæ Romanæ scriptis authenticis obuiare minime timeatis.

Idem. Cap. 5.

SIMILI modo sancimus, vt quicumq. in vestra fraternitate fuerit receptus, si forte ecclesia, ad quam pertinet, ea diuinis officijs fuerit prohibita, eumque mori contingerit, eidem ecclesiastica sepultura non denegetur, nisi nominatim interdicti, aut anathematis vinculo fuerit innodatus. Non ponitur. Post c. Lat. par. 44. c. I.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. Cap. 6. † c. 5. e.

AD hoc in beatorum Apostolorū Principis cathedra, domino disponēte, quamquā immeriti sumus constituti, vt plantare debeamus, quæ ad diuinum spectent decorem, & euellere, & eradicare curemus, quæ obuia

 sunt

sunt rationi,& profectum impediunt salutis. Intelleximus sane, quod hospitalarij nominatim excõmunicatos contra prohibitiones Episcoporum ecclesiasticæ præsumunt tradere sepulturæ,non cogitantes,quam graue sit eis in morte communicare,quos,dum viuerent,ecclesia a suo sinu pro eorum excessibus segregauit. Verum quoniam huiusmodi pręsumptionem,& temeritatem nolumus nec debemus aliquatenus tolerare:f.t.per A.s.p̃.m.qua,pręDictos fratres moneas, ac horteris, & eis ex parte nostra præcipias, vt si quos in excõmunicatione defunctos in cœmeterijs ecclesiarũ sepelierint,eos extra cœmeteria ipsa penitus eiciant. Quod si facere noluerint,in hoc ipsum de his,quos in excõmunicatione defunctos esse tibi constiterit, auctoritate nostra re.ap.ob.exequaris.

Idem fratrib. Hierosolymitani hospitalis. Cap. 7.

Non ponitur. d. par. 44. c.9. PERVENIT ad nos ex transmissa nobis insinuatione venerabilis f. nostri Herfordeñ. Episcopi,quod vos occasione priuilegij ab Apostolica sede vobis indulti, non semel tantum in anno, sed frequenter Episcopatum suum visitatis,& interdictas ecclesias aperitis,vbi diuina officia celebratis. Addit ad hoc,quod vos corpora defunctorum, si qua inhumata iacuerint,dum excommunicati non decesserint, ecclesiasticę dicimini tradere sepulturæ. Quoniam igitur non decet vos aliquatenus vsurpare, quod non est vobis indultum, cum priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate:d.v.p A.s.p̃.m.qua.sic tenorem priuilegij cõseruetis,quod eius metas in his,vel in alijs transgredi minime videamini; nec nisi semel in anno in ecclesijs interdictis diuina præsumatis officia celebrare. scituri pro certo, quod si secus nõ quod arbitramur feceritis, vos a pręsumptione vestra artius auctore domino conpescemus.

Idem Episcopis, Archidiaconis, & alijs ecclesiarũ prælatis per Galliam constitutis. Cap. 8.

Non ponitur. Post cõ. Lat par. 44. c. SANE quoniam a prędecessoribus nostris,& a nobis statutum est,vt ipsos excommunicare,vel oratoria sua interdicere nemini liceat:vobis pręsentium auctoritate iniungimus,atq. pręcipimus, vt prędictos hospitalarios Hierosolymitanos, aut ecclesias suas interdicere, vel excommunicare nullatenus pręsumatis.

Idem Abbati,& monachis S. Andreæ. Cap.9.

SI de terra, quam habetis in parochia d.v. iam per xxx.annos decimas canonicis de Plautio persoluistis;eas sibi de cetero integre oc.& ap.post. persoluatis.licet enim priuilegiorum Romanæ ecclesiæ beneficio fratrib. de Cister. indultum sit, quod de laboribus suis nulli decimas, vel primitias persoluere debeant; ex priuilegio tamen vobis indulto tanto tempore detrahere voluistis. Cum liberum sit vnicuiq.iuri suo abrenũtiare, eoq. modo non potestis vos in hac parte tueri. c. 6. e.

Idem Ambiañ. Episcopo. *pars c. quod fidem.* Cap. 10.

PORRO quoniam templarij, & hospitalarij multa sunt libertatis pręrogatiua donati † non dubitamus,qui maiam libertatem habeant in locis,in quibus ante quam ad eos peruenissent, fuerant habitatores; quod totum ex inspectione priuilegiorum suorũ plenius aduertere poteris,& secũdum quod inueneris,ita obserues. c. 7. e. † al. dotati

DE PVRGATIONE CANONICA. Tit. xxix.

Ex concilio Agatheñ. Cap. 1.

SI quis presbyter vitæ suæ negligens, prauis exemplis mala de se suspicari permisit, & populus ab ipso iuramento, seu banno Christianitatis constrictus infamiam eius patefecerit, & certi accusatores criminis eiusdẽ defuerint, admoneatur primo seorsum ab Episcopo, deinde sub duobus, vel tribus testibus,si non emendauerit,Episcopus eũ publica increpatione admoneat. Si vero non sic se correxerit,ab officio suspendatur vsq. ad dignam satisfactionem,ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. De purg. can. c. 1.

Ex concilio Meldeñ. Cap. 2.

MONIALES si libidinibus inseruire accusantur,& manifeste detegi nõ valuerint, erga regulam, suæ opinionis malam famam canonice purgare cogantur. c. 3. e

Ex concilio Meldeñ. Cap. 3.

SI quis de gradu ecclesiastico raptoribus alienarum sponsarum, se consensorem, vel interuentorem manifeste prodiderit; a proprio gradu repellatur, & si verisimilibus exinde suspicionibus fuerit propulsatus, canonice se purget. c. 4. e.

Innocentius Papa Aquilegiensi Patriarchæ, & Episcopo. Mant. Cap. 4.

QVOTIENS frater noster A. Tridentinus c. 5. e.

dentinus Episcopus in nostra,& vestra de simonia inpetitus sit præsentia, prudentiam vestram latere non credimus, cuius causam in præsentia nostra ventilauimus. producti sunt apud eum accusatores,& vna voce scriptum afferentes,nec testes secundum formã canonum producere potuerunt,quod ecclesiam beati Petri de Pasorũ presbytero Paulo dederit pro quattuor modijs de frumento, quos ab eiusdem ecclesiæ laicis acceperit. Vnde quia nec accusatores,nec testes secundum formam canonum,& statuta sanctorum patrum in causam ipsam procedere potuerũt; communi fratrum nostrorum consilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis, & quattuor Abbatum,& religiosorum sacerdotum de supra dicta simonia in vestra præsentia se debeat expurgare. Porro expurgationis tenor erit huiusmodi. Idem Episcopus super sancta euãgelia primum iurabit pro ecclesia sancti Petri de Pa. presbytero Paulo danda, nec ipse per se, nec per submissam personã, nec aliquis pro eo se sciente pretium recepe rit:deinde expurgatores super sancta euangelia iurabunt similiter, quod ipsi credunt, quod verum iurauit.

Lucius iij. *Cap. 5.*

c. 1. e. EX tuarum intelleximus continentia litterarum;quod cum H.presbyterum latorem præsentium,quia infamabatur de homicidio, communicato fratrum consilio in Episcopatu tuo a sacerdotali officio suspendisses; bonæ memoriæ prædecessoris tui litteras tulit in medium,quibus apparuit eum iudicio aquæ frigidæ suam innocentiã purgauisse,& Episcopum eum suis litteris absoluisse, scholaris, * & qui homicidiũ instigante diabolo perpetrauerat, inmunem se ipsum a crimine, tactis sacrosanctis euãgelijs affirmauit. Quia vero cum peregrina iudicia sacris canonib. sint inhibenda; purgationem, quam præstitit,sufficere nõ putamus:f.t.per A.s.m. quatenus si accusatores minime idonei inuẽti fuerint, qui eum homicidio conuincere possint, vt cum vij. aut v. manu sui ordinis, sicut expedire cognoueris, per purgationem canonicã innocentiam suam ostẽdat, iniungas. quam cum præstiterit, suspensionem sine mora, & difficultate relaxes. & eum testimonij boni adnuntians, ab infamia homicidij nullius cont. vel ap. ob. auctoritate nostra fretus absoluas. Is autem,qui infamatur,se se inmunẽ a crimine homicidij præstito iuramento firmabit,& purgatores,quod eum credant verum iurasse,iurare debebunt.

Idem Wintoñ. Episcopo. *Cap. 6.*

CONSTITVTVS in præsentia nostra P. diaconus de Botha. sua nobis assertione monstrauit &c.& infra. Præterea illud nobis non modicam admirationem induxit, quod purgationem oblatam recipere noluisti, nisi prius cõmendasses nomina singulorum, qui iam dictum P. purgare volebant,& de nationibus,& de ceteris supradictis prius inquireris diligenter, tamquam esses ordinationem facturus. vtinam sic discuteres ordinandos. sane in purgationibus faciendis cum satis sit illi,qui purgando exhibet iuramẽtum, si secundum propriam conscientiam,& opinionem iurat,quod purgandus a crimine sit inmunis, & bonum exhibuit iuramentum, si purgatores ab ecclesia tolerentur,& sunt bonæ famæ in suis ordinibus ministrantes, nec in iudicio pro crimine condemnati, proculdubio sunt absq. vllius indagine admittendi. c. 1. e.

Alexander Eurieñ. Episcopo. *Cap. 7.*

IDEO † inter alios præminemus supremæ licet inmeriti dignitate; vt debeamus,quæ dubia sunt,declarare,& singulorum consultationibus quantum nobis dominus ministrauerit,sollicite respondere; vt quæstiones sub examine Rom. ecclesiæ terminentur,quæ inter alias ecclesias disponente domino optinet principatum. Vnde quia nos tua fraternitas consulere voluit, vtrum Episcopus parochianum suum, publica fama eum accusante ad purgationem cogere possit: consul. t. taliter respondemus; quod si de aliquo crimine publica laborat infamia;accusatore, & testibus deficientib. ad purgationem est per diœcesanum Episcopum conpellendus, nisi forte super ipsa causa ad superiorẽ iudicem duxerit appellandum. Sane si appellauerit, eius parebit iudicio, ad cuius examẽ causam voluit per appellationem transferre. c. 6. e. & supra de off. ord c. 4. in hac collectione † Nos ideo

Vrbanus iij. Archiepõ Turoneñ. Andegaueñ. c. &.

AD audientiam nostram &c.& infra. Si vero publica,& manifesta denũtiatione facta infra. xl. dies accusator nõ apparuerit, vel eius in probatione defecerit, prædicto Archidiacono secundũ quantitatem infamiæ, qua laborat, purgationem canonũ imponatis, & ea præstita,& recepta, ipsum a nota infamiæ absolutum publice nuntietis, vt ex hoc eius nõ possit aliqua promotio impediri. Non ponitur.

* DE PVRGATIONE VVLgari. Tit. xxx. *

Ex concilio Triburieñ. *Cap. 9.*

 Nobilis

c. 1. e. NOBILIS homo, vel ingenuus, si in synodo accusatur, & negauerit, si fidelem esse eum sciuerit, cũ xij. ingenuis se expurget. Si antea deprehensus fuerit in furto, aut periurio, aut falso testimonio, ad iuramentum non admittatur, sed sicut, qui ingenuus non est, (feruenti aqua, aut candenti ferro † se expurget.

† hec re ctè omi sit Greg. 9

Ex concilio Magoc. *Cap. 10.*

De pęn. & re. c. 2 QVI presbyterum occiderit, xij. annorũ pœnitentia secundũ canones inponatur, (aut si negauerit, si liber est, cum lxxij. iuret, si autem seruus, super duodecim vomeres feruentes se expurget †; conuictus noxa vsq. ad vltimum tempus vitę, militiæ cingulo careat, & absq. spe coniugij maneat.

† hec omittit Greg. 9

DE DAMNO DATO. Tit. xxxj.

In Exodo. *Cap. 1.*

De iniur. c. 1. SI rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum lapide, vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lecto; si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit, qui percusserit; ita tamen, vt opera eius, & inpensas in medicos restituat.

Item. *Cap. 2.*

Non ponitur. SI bos cornu petierit virũ, aut mulierem, & mortui fuerint: lapidibus obruentur, nec comedentur carnes eius, dominusq. bouis innocens erit. quod si bos cornupeta fuerit ab heri, & nudiustertius; & contestati sunt dominũ eius, nec recluserat † eum, occidit itaq. virum aut mulierem; & bos lapidibus obruetur, & dominum illius occident; qui si pretiũ ei fuerit inpositum, dabit pro anima quidquid fuerit postulatus; filium quoq. & filiam si cornu percusserit, simili sententiæ subiacebit, si seruum, ancillamq. inualerit, xxx. siclos argenti dabit domino, bos vero lapidib. obruetur.

† recluserit forte

Item. *Cap. 3.*

c. 2. e. SI quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritq. bos, vel asinus in ea, dominus cisternæ reddet pretium iumentorum. Quod autem mortuum est, ipsius erit.

Item. *Cap. 4.*

c. 3. e. SI bos alienus bouem alterius vulnerauerit, & ille mortuus fuerit, vendent bouem viuum, & diuident pretium, cadauer autem mortuum inter se dispertient. Si autem sciebat, quod bos cornupeta esset ab heri, & nudiustertius, & non custodiuit eum dominus suus, reddet bouem pro boue, & cadauer integrum accipiet.

Item. *Cap. 5.*

SI lęserit quispiam agrum, vel vineam, & dimiserit iumẽtum suum, vt pascatur aliena, quidquid optimum habuerit in agro suo, vel vinea, pro damni æstimatione restituet. c. 4. e.

Item. *Cap. 6.*

SI egressus ignis inuenerit spicas, & præhendit aceruos frugum, siue stantes segetes in agris, reddet damnũ, qui ignem succendit. c. 5. e.

Ex pœnitentiali Romano. *Cap. 7.*

SI quis domum, vel aream cuiuscumque incenderit voluntarie, sublata, vel incensa omnia restituat, & tres annos pœniteat. c. 6. e.

DE POENIS. Tit. xxxij.

Ex concilio Toletano. *Cap. 1.*

EA, quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. De pœn. c. 1.

Ex concilio Triburień. *Cap. 2.*

PRESBYTERI interfecti conpositio Episcopo, ad cuius parochiã pertinet, soluatur, ita videlicet, vt medietatem Verrigeldi, Episcopus eius vtilitatibus ecclesiæ, cui præfuit, tribuat, & alteram medietatem in eius eleemosyna iuste dispertiat, quia nullus nobis eius heres proximior videtur, quam ille, qui ipsum domino sociauit. c. 1. e.

Alexander iij. Cant. Archiepiscopo. *Cap. 3.*

LICET iuxta Apostolum arguere, obsecrare, & increpare debeamus, sic tamen debemus excessus corrigere singulorũ, vt probemur, non quæ nostra sunt, sed quæ Iesu Christi quærere, & in correctione facienda videamur modestiam, & maturitatem seruare. Accepimus autem; quod Archidiaconi Conuentreń. Episcopatus pro excessibus, & criminibus puniendis a clericis, & laicis pœnam pecuniariam exigunt in examinatione ignis, & aquæ xxx. denarios a viro, & muliere quærere præsumunt, & pro annua exactione pecuniæ personas quandoq. suspendunt, ecclesias interdicunt. a vicarijs quoque xij. denarios, vt eos in ecclesijs cantare permittant, exigere non formidant, & alia agũt, quæ canonum obuiant institutis, & de radice cupiditatis, & auaritiæ videntur prodire. Quia igitur sollicitudini nostrę incumbit pastorali prouidere diligẽtia, ne ab ecclesiasticis personis tuæ prouincię aliquid agatur, quod c. 3. e.

reprehensioni

reprehensioni subiaceat, vel ecclesiasticā honestatem denigret: f.t.p A.s.p.m.qua. Archidiaconis prædicti Episcopatus ex parte nostra, & tua districte inhibeas, ne pro excessib. corrigendis, aut criminibus puniendis a clericis, vel laicis pœnam pecuniariam, nec pro examine ignis, vel aquę denarios amplius exigere audeant, vel alia, quæ dicta sunt, quomodolibet exercere. Si autem contra prohibitionem nostram ausu temerario venire prę sumpserint, eos omni cont.& ap.cess. ecclesiastica censura percellas, & sententiam ipsam vsq.ad dignam satisfactionem facias inuiolabiliter obseruari.

Idem Epō Conuentreñ.& Abbati Cistreñ. c.4.

De off. archid. c 6. MANDAMVS, vt ex nostra, & vestra parte prohibeatur Archidiaconus R. Cistreñ. clericos, siue laicos, qui pro suis excessibus puniendi sunt, pecuniaria pœna multare, seu in examine ignis, vel aquæ a quolibet viro, vel muliere aliqua extorquere pręsumat, aut pro annua, & indebita exactione pecuniæ personas suspendere, vel ecclesias interdicere, nec ad ecclesias sui Archidiaconatus visitandas, nisi semel in anno accedat, nisi forte talis causa emerserit, propter quam ipsum oporteat præfatas ecclesias sæpius visitare, & tunc eum ea moderantia hominum, & equitaturarum, quod qui in eis morantur, exinde non debeant merito querelari. Si autem contra inhibitionem vestrā venire pręsumpserit, ecclesiastica seueritate eum percellatis, omni oc.& ap. cess. & sententiam ipsam vsq.ad dignam satisfactionem faciatis inuiolabiliter obseruari, ita quod in vos, & illos hoc non cogamur durius vindicare.

Idem. Cap. 5.

c. 4. de pœnis. CALVMNIAM, & audaciam temere litigantium condemnādo in expensis, & alio multiplici remedio Imperialis sanctio compescit. Quoniam igitur sacris institutis cōsonare dignoscitur; pręcipimus, vt de cetero in causis pecuniarijs victus victori in expēsis cōdemnetur, nisi forte, sicut cautum est, pro absente sententia feratur.

DE PAENITENTIIS, ET REMISsionibus. Tit. xxxiij.

Calixtus Papa. Cap.1.

De pæn. c.1. MANIFESTA peccata non sunt occulta correptione purganda.

Alexander iij. Mediolaneñ. Archiepiscopo. Cap. 2.

c.3.e. SIGNIFICAVIT nobis vir P. quod F. dicto Imperatori, cum olim rediret ab vrbe, castrū Verrucæ negauit. &c. Vnde contigit, quod quattuor castris destructis plusquam duo millia domorū destructa fuerint, & multi homines interfecti; alia etiam mala ibidem commissa dicuntur, quæ per singula esset lōgum enarrare. Quoniam igitur præfatus P. Deo exinde reconciliari desiderat, & pænitentiam dignā suscipere: f.u.per A.s. m. qua. eidem super hoc consilium detis, & ipsi pænitentiam, secundum quod visum fuerit, misericorditer imponatis, attendentes, quod pro libertate sua, & pro ecclesiæ deuotione fecit. quia in his talem debeatis † discretionem adhibere, vt alij, & ipse idem pro austeritate pænitentiæ a seruitio ecclesiæ nullatenus retardentur, nec aliquod salutis periculū merito debeat formidare. † debētis Greg.9

Idem Cant. Archiepisc. pars c. in eminēti. c.3

QVOD autem cōsuluisti, vtrum remissiones, quę fiunt in dedicationib. ecclesiarū, aut conferentibus ad ædificationem pontiū alijs prosint, quam ijs, qui remittentib. subsunt: hoc volumus tuā fraternitatem tenere: quod cum a non suo iudice ligari nullus valeat, vel absolui, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus vt prodesset, proprij iudices specialiter indulserunt, & in hoc eam intelligas quæstionem solutam, in qua quæritur, vtrum is, qui excōmunicato communicat, a suo Episcopo, vel excōmunicati, absolutionis gratiam debeat implorare. c. 4. et

DE SENTENTIIS, ET EXCOMmunicatis, & absolutis. Tit. xxxiiij.

Gregorius G. Spoletano Episcopo. Cap. 1.

CVM sit proprium &c.& infra. Si forte iniuste se excōmunicatū quis queritur, subtili indagatione cognosce, & ita cognita veritate dispone, vt nec disciplinæ vigor frangi valeat, nec dissolui, & infra. Suprascriptus presbyter conquestus est diaconum quendam duo mancipia manumisisse sub hac condicione, vt monachi debeant fieri, & in eo monasterio, vbi ipse fuerat, permanere; adiciens, vt si quis contra faceret, iterum seruituti subderetur, atq. vnū ex his hanc condicionem despexisse, & monasterium deseruisse, & se inter clericos sociasse. Tu ergo si ita esse repereris, sic te exhibe, vt nec illi deserendi monasteriū sit facultas, & manumittentis voluntas conseruata nihilominus pręteriri non valeat. Non pœnitus.

Alexander iij. Exoneñ. Episcopo pars c. sicut dignum. Cap. 2

SVPER

De sent. exc. c. 1. SVPER eo vero, quod a nobis consilium postulasti, vtrũ scholares, si se inuicem percusserint, in plena, vel in minori ætate clerici, aut religiosi viri in claustro secundũ canonem illum, quo statutum est, vt illi, qui in clericos violentas manus iniciunt, mittantur ad Apostolicam sedem absoluendi; debeant ad eandem sedẽ pro sua absolutione venire. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod si clerici infra puberes annos, se se adinuicẽ, aut vnus alterũ percusserit, nõ sunt ad Apostolicam sedem mittendi, quia ætas eos excusat, nec etiam clerici, si sunt plenæ ætatis, & non de odio, vel de inuidia, vel indignatione, sed leuitate iocosa se adinuicem percutere cõtingat; nec magistrum, si scholarem clericum intuitu disciplinæ, vel correptionis, quia non potest in ipsis iniectio manuum violenta notari. Ceterum si ex odio idem scholares, vel sęculares clerici, se se percusserint: pro sua absolutione, debent ad Apostolicam sedem venire. *Item.* Cap. 3.

c. 2. & MONACHI vero, & canonici regulares quocumq. modo se in claustro percusserint, non sunt ad eandem sedem mittendi, sed secundum prouidẽtiam, & discretionem sui Abbatis disciplinæ subdantur, & si discretio Abbatis non sufficit, ad eorum correctionem est diœcesani Episcopi prouidentia adhibenda. *Item.* Cap. 4.

c. 3. & SI vero aliquis alicuius potestatis ostiarius sub prętextu officij sui malignatus clericum læserit, ab Episcopo suo potest absolui, nisi forte eundem clericum vulnerauit grauiter. Officialis pro iniectione manuum in clericũ potest sine mandato Romani Pontificis absolutionis beneficium promereri; quia nulli laico super clericum tanta datur auctoritas, nisi forte turbam arcendo irruentem, non ex deliberatione, sed fortuitu casu clericum lædat. Si vero clericum vim sibi inferentem vi repellat, vel lædat: non debet propter hoc ad Apostolicam sedem transmitti, si in cõtinenti vim vi repellat, cum vim vi repellere omnes leges, omniaque iura permittãt. Nec ille conpellendus est ad Apostolicam sedem venire, qui in clericum cũ vxore, matre, sorore, vel filia sua propria turpiter inuentũ manus iniecerit violentas. Ceterum si in stupro, vel adulterio, quando ea, cum qua stuprum, vel adulterium committitur, ipsum ita proxima consanguinitatis linea non cõtingit, ceperit; aut in eũ violentas manus iniecit, non a sententia illius excõmunicationis erit inmunis.

Item. Cap. 5.

SI vero aliquis in clericum nutrientem comã, ignorans, quod clericus fuerit, manus iniecerit violentas, propter hoc non debet Apostolico conspectui præsentari, nec etiam excõmunicatione notari; dummodo ipsum esse clericum ignorauit, vel si hoc dubiũ fuerit, propria manu dumtaxat præstare voluerit iuramentum; quod eum clericum ignorabat. ab illo autem, si præstare noluerit iuramentum, quia violentas manus constat eum in clericum iniecisse, sicut ab excõmunicato, donec de mandato summi Pontificis absoluatur, conuenit abstineri. c. 4. &

Idem Abbatib. priorib. & alijs ecclesiasticis viris per Eboraceñ. Episcopatum constitutis. Cap. 6.

NON dubium est vobis, sicut credimus, vel incertum, quin ij, qui violentas manus in clericos, canonicos, aut cuiuslibet religionis conuersos iniciunt, ex institutione cõcilij sententiam excõmunicationis incurrunt, nec nisi in articulo mortis sine Romano Pontifice absolutionis possũt beneficiũ inpetrare. c. 5. &

Idem B. Exoñ. Episcopo. Cap. 7.

MVLIERES vel etiã aliæ personæ, quę sui iuris nõ sunt, ab Episcopo diœcesano absolui possunt, si manus in clericum iniecerint violentas. De his vero, qui magnæ sunt potentiæ, & ita delicati, quod tantum laborem nequeant sustinere, si manus violentas iniecerint in clericos; tale damus petitioni tuæ responsum; quod status personę prius, & veritas negotij est intimanda Romano Põtifici, & secundum consilium eius tales erunt de cõmisso scelere corrigendi. Illi vero, qui non iniciunt, sed (alij) eorum † auctoritate, & mandato violenter iniciunt manus in clericos, ad sedem Apostolicã sunt omni ex.ces. mittẽdi; cum is vere cõmittat, cuius auctoritate delictum committi probatur. c. 6. & † al. aliorũ

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. Cap. 8.

CONSVLVIT nos tuę discretionis prudentia, quid tibi faciendũ sit de ijs, qui de sęculo fugientes in monasterio tuo religionis habitũ susceperũt; & inter cetera postmodũ confitentur se tale cõmisisse delictum, quod ipso actu excõmunicationis sententiã incurrerunt. hos autẽ sine licentia Romani Pont. nec potes, nec debẽs absoluere, sed pręsumptionẽ delinquentiũ debita animaduersione punire. *Idem.* Cap. 9. Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 14. c. 1.

PORRO si aliqui violentas manus in fratres tuos iniciunt, & pænitentia ducti nõ cõuicti, sed priuatum, sicut asseris, a te veniam postulant, c. 7. &

postulant, eos monere debes propensius, & inducere, vt his, quos læserunt, congrue satisfaciant, & Apostolico conspectui se repræsentent. cũ a te, vel ab alio quolibet sine speciali mandato Romani Pontificis absolui nõ possint. *Idem. pars c. significasti. c. 10.*

c. 1. e. NVLLI autem monachi templarij se possunt priuilegio Apostolicæ sedis tueri, quominus excõmunicatos vitare debeant, & pro violenta manuum iniectione in clericos, sicut excommunicati, vitari.

Idem Abbati de Nem. *Cap. 11.*

Non ponitur. SI forte post conuersionem suam in aliquem de fratribus suis aliquis violenter manus iniecerit, licitum sit tibi, eos ab excõmunicationis sententia absoluere.

Idem Cant. Archiepisc. & eius suffraganeis c. 12.

Non ponitur. d. par. 14. c. 5. NON sine dolore, & cordis amaritudine audiuimus, quod cũ viri ecclesiastici per vos, aut per alias personas ecclesiasticas in ecclesijs secundum statuta canonum ordinantur; laici, qui forte aliquando ecclesiarum ordinationes, ex vsurpatione consueuerant in suæ periculum salutis habere, in tantã vesaniam, & furorem prorumpunt, quod ecclesiasticos viros canonice in ipsis ecclesijs ordinandos iniurijs multis afficiunt, aliquando affligunt eos verberibus, interdum etiam, quod est auditu terribile, occidere non verentur. Quoniã igitur præsumptio quanta sit, & impietas eorum, qui talia, & tam atrocia facinora, & nefaria committunt, nemo potest, qui recte sapit, ignorare. Ad eos puniendos, & castigandos, qui hoc instinctu diabolicę fraudis committunt, & spirituale gladium debetis exercere, & nos ita volumus in ipsos exercere rigorẽ ecclesiasticę disciplinæ, vt nil videamus obstrictere, quod aduersus hos ex iuris districtu ne fieri possit. Inde est, quod f. v. per A. s. p. m. quã, si qui se in tantam vesaniam, & præsumptionem erexerint, quod hac, vel occasione alia clericos occidãt, vel occidi faciãt, vt alij in eos violentas manus iniciant, tã malefactores ipsos, quam illos, de quorum mandato id fuerit perpetratum, publice accensis candelis, & pulsatis canpanis ap. re. excõmunicatos denuntietis, & faciatis, sicut excõmunicatos, vitari, donec Deo, & sanctæ ecclesiæ satisfaciant, & cum litteris vestris rei veritatẽ continentib. ad Apostolicam sedem accedãt.

Idem. *Cap. 13.*

Non ponitur d. par. 14. c. 4. GRAVITER oculos diuinæ maiestatis offendunt, qui religiosos viros fatigant molestijs, & otium suæ perturbant quietis. Sane a sanctæ memoriæ prędecessore nostro Papa K. in Lateranen concilio constitutum est, vt qui violentas manus in clericos, vel monachos, hospitalarios, vel templarios, seu in viros alterius religionis immittunt, excõmunicationi subiaceant; nos autem statutũ prædecessoris nostri ratum, & firmum tenere volentes, f. u. m. atq. p. qua. si qui parochianorũ vestrorum in fratres hospitalis Hierosolymitani manus violentas iniecerit; eos ap. re. publice excõmunicatos denuntietis, & ab omnibus faciatis cautius euitari, donec prędictis fratribus de illata iniuria congrue satisfaciãt, & cum litteris Episcoporum suorum rei veritatem continentibus Apostolico conspectui se repræsentent.

Idem Archiepiscopis, Episcopis, & alijs prelatis per Galliam constitutis. *Cap. 14.*

PAROCHIANOS autem vestros, si qui in monachos, vel conuersos præfati ordinis violentas manus iniecerint, sub. ap. re. secundum tenorem generalis decreti excommunicatos denuntietis, ipsosq. faciatis sicut excõmunicatos euitari, donec eis, quos læserint, congrue satisfaciant, & cum litteris vestris Apostolico se conspectui repręsentent. c. 9. e.

Idem Lameñ. Episcopo. *Cap. 15.*

EX tenore litterarum tuarum nobis innotuit, quod B. canonicus S. Mariæ de Vineis, in quendã subdiaconũ manus iniecit violentas, &c. & infra. Mandamus itaq. f. tuæ, qua. recepto ab eo canonico iuramẽto, quod tuo debeat mandato parere, ipsum vice nostra, a sententia, quã tenetur, absoluas; sibiq. in virtute iuramenti pręcipias, quia de cetero in clericũ, monachũ, hospitalariũ, vel alicuius religionis conuersum, manus non iniciat violentas; nisi se defendendo, aut de mãdato fecerit suorũ prelatorũ, vel nisi super eũ prelationis ministeriũ, aut magisterium habeat, aut cum ipso socius fuerit in eadem ecclesia. c. 10. e.

Idem Cenomanensi Epo pars c. Tua nos. c. 16.

DE cetero noueris, quod si laicus pro violenta manuũ iniectione in clericũ, vinculo excõmunicationis astrictus; si habens capitales inimicitias, vel alias iustas excusationes, quib. ab itinere rationabiliter excusetur, ita quod sine periculo Apostolico se nequeat conspectui pręsentare, licet dioecesano Epo recepto iuramento, secundũ morem ecclesię, absolutionis gratiã impertiri, sed est illi sub iuramẽti debito iniungendũ, vt quam citius habuerit oportunitatem, Romanũ Pontificẽ adeundi adeat mandatum Apostolicum suscepturus. c. 11. e.

DE

DE PRESBYTERO NONDVM baptizato. Tit. xxxv.

Ex concilio apud Compendium. Cap. 1.

De pres. non bap. c. 1.

SI quis presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.

Innocentius iij. Cremonen. Epo. c. 2.

c. 2. e. APOSTOLICAM sedem venerabilis frater noster, vt debuisti, consulere decreuisti. & infra. Vnde inquisitioni tuæ breuiter, & placide respondemus, presbyterum, quem sine vnda baptismatis extremũ diem clausisse, litteris tuis significasti, quia in sanctæ matris ecclesiæ fide, & Christi nominis confessione perseuerauerit, ab originali peccato solutum, & cœlestis patriæ gaudium esse adeptum, & sanctorum patrum auctoritate Augustini, atq. Ambrosij incunctanter asserimus. lege frater viij. Augustini librum de ciuitate Dei, inter cetera legitur. Baptismus inuisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed terminus necessitatis excludit. librum beati Ambrosij de obitu Valentiniani idem asserentis reuolue. sopitis igitur quæstionib. doctorum patrum sententias teneas, & ecclesiæ tuæ iuges preces, hostiasq. pro eo offerre iubeas.

DE VERBORVM SIGNIFICAtione. Tit. xxxvj.

Hieronymus super Danielem. Cap. 1.

De verb. sign. c. 1.

NAM Rex Nabuchodonosor pater tuus: idest proauus, more scripturæ, quę auos, & deinceps, patres appellat.

Idem in parabolis. Cap. 2.

c. 1. e. NAM, & ego vnigenitus fui coram matre mea. Quia † vnigenitum se coram matre nominat, quem fratrem vterinum præcessisse, scriptura testatur, nisi quia ille mox natus sine nomine, quasi nũquã esset, de vita decessit.

†Quare forte

Idem super Matthæum. Cap. 3.

c. 4. e. QVOD dicitur ante quam conuenirẽt, non sequitur, vt postea conuenirent; sed scriptura, quod factum non sit, ostendit.

Idem in eodem. Cap. 4.

c. 5. e. IOSEPH non cognouit, donec peperit filium suum primogenitũ. ex hoc quidã loco peruersissime suspicantur, & alios filios habuisse Mariam, dicẽtes primogenitum, cũ primogenitus nõ debeat dici, nisi qui habeat fratres. Cum hic mos diuinarum sit scripturarum, vt primogenitum non eum vocent, quẽ fratres sequantur, sed eum qui primo natus sit.

Hilarius. Cap. 5.

INTELLIGENTIA dictorum ex causis est assumẽda dicendi: quia nõ sermoni res, sed rei est sermo subiectus. c. 6. e.

Augustinus super Matthæum. Cap. 6.

NIHIL obstat narrandi diuersitas, vt eadem dicantur; maxime cum quisq. euangelistarũ eo ordine credit se debere ire, quo Deus voluit. c. 7. e.

Gregorius. Cap. 7.

PROPTEREA si prolixam epistolã meam ad interpretandum accipere fortasse contigerit, rogo non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferre; quia plerumque dum proprietas verborum attẽditur, sensus veritatis amittitur. c. 8. e.

Idem † Isidorus de præpositis. Cap. 8. † Item forte

QVAMVIS omnes, qui pręsint prępositi rite vocantur, vsus tamẽ obtinuit, eos vocari prępositos, qui quandã prioratus curã super alios gerant. c. 9. e.

Alexander iij. Cap. 9.

QVAESIVIT a nobis tua fraternitas, vtrum sacerdos vno clerico tantum pręsente infirmum debeat vngere, & quando festum beati Mathiæ in anno bissextili debeat obseruari. præsertim cum quidam inter vigiliã, & festum velint diem interponere. Nos itaq. tibi duximus respondendum, sacerdos vno præsente clerico, & etiã solus infirmum vngere potest. festum beati Mathiæ iuxta consuetudinẽ ecclesiasticam vigilia eatenus præcedat, vt nec pro bissexto, nec quolibet alio modo inter se, & sollemnitatem aliam diem admittat. In qua vtiq. nisi vigilia venerit in dominica die, ieiunium celebretur. Ipsum autẽ festum, siue fiat in pręsenti die, vel in sequẽti, qui duo quasi pro vno reputantur, nullus error, sed ecclesiæ consuetudo teneatur. c. 14. e.

Isidorus in libro etymologiarum. Cap. 10.

FORVS est exercendarum litium locus, a fando dictus, siue a Phoronęo Rege, qui primus Græcis legem dedit. hæc loca, & prorostra vocantur, ab eo, qui ex bello Punico, captis nauib. Carthaginiẽsiũ rostra ablata sunt, & in foro Romano pręfixa, vt essent in signo huius victorię. Cõstat autẽ forus causa, lege, & iudicio; causa vocata a casu, quo venit; est enim materia, & origo negotij, nec dum discussionis examine patefacta; quæ dum proponitur, causa est; dum discutitur, iudicium; dum finitur, iustitia. Vocatur autem iudiciũ, quasi iurisdictio, & iustitia, quasi iuris status. iudiciũ autẽ prius inquisitio vocabatur, vnde & auctores iudiciorum, & prępositos quæstores, vel quęsitores vocam?. negotiũ multa significat, c. 10. e.

significat, modo actum rei alicuius, cui contrariũ est otium, modo actionẽ causæ, quod est iurgium litis, & dictum negotiũ, quasi nec otium .i. sine otio. Negotium autem in causis, negotiatio in commercijs dicitur, vbi aliquid datur, vt maiora lucrentur. Iurgium dicitur quasi iuris garrium, eo quod ij, qui causam dicunt, iure disceptant. Lis a cõtentione limitis prius nomẽ sumpsit; de qua Vergilius: limes erat positus, litẽ vt discerneret agri. Causa autẽ, aut argumẽto, aut probatione cõstat, argumẽtum nũquam testib. nũquam tabulis dat probationem, sed sola inuestigatione inuenit veritatem. Vnde dictum est argumentum .i. argutũ inuentũ. probatio autẽ testib. & fide tabularũ constat. In omni autẽ negotio sex personę quęruntur, iudex, accusator, reus, & tres testes. Iudex dictus est, quasi ius dicens populo, siue quod iure disceptet. Iure autẽ disceptare est iuste iudicare, nõ est autẽ iudex, si nõ est in eo iustitia. Accusator vocatus quasi adcausator: quia ad causam vocat eũ, quẽ appellat. Reus a re, quę petitur, nuncupatus, quia quãuis conscius sceleris nõ sit: reus dicitur tamen, quãdiu iudiciũ pro re aliqua petitur. testes antiquitus superstites dicebãtur, eo quod super statũ causę proferebãtur; nunc parte ablata nominis, testes vocantur. Testes autem considerantur cõdicione, natura, & vita. cõdicione, si liber, non seruus; nam sæpe seruus metu dominantis, testimonium supprimit veritatis. Natura, si vir, non femina; nam variũ, & mutabile semper femina. Vita, si innocens, & integer actu. nam si vita bona defuerit, fide non creditur. non .n. potest iustitia cũ scelerato habere cõmerciũ. Duo sunt genera testiũ, aut dicendo id, quod viderant, aut proferendo id, quod audierũt. Duobus autem modis testes delinquunt, cũ aut falsa promunt, aut vera silentio obtegũt.

Idem in eodem. Cap. 11.

c. 11. e. PACTVM dicitur inter partes ex pace cõueniens scriptura, legib. ac morib. probata. dictum pactum, quasi ex pace factum.

Idem in eodem. Cap. 12.

c. 12. e. IVS dictũ est a iuste possidẽdo, hoc .n. iure possidetur, quod iuste; hoc iuste, ꝙ bene: quod autẽ male possidetur, alienũ est; male autem possidet, quod † vel suis male vtitur, vel aliena pręsumit. (+ *qui forte*)

Paschasius Papa ij. canonicis S. Martini. c. 13.

c. 13. e. CAVSA Carpen. plebis &c. & infra. Ceterũ primitiæ, decimæ, oblationes in solis ecclesiarũ bonis pręcipue numerantur. oblationes vero dicimus quæcũq. de proprijs, & licitis rebus ecclesiæ a fidelib. offeruntur. Quicunq. igitur eas per manũ, vel potestatẽ opprimet secularem, procuidubio cõtra dñi, & cõtra sanctorũ patrũ nititur institutiones, quin immo, & qui accipit, & qui tradit, raptor, & sacrilegus iudicatur.

Hieronymus super Osee. Cap. 14.

INNOVATE nouale. noual est ager nunc primum præcisus. c. 1. e.

DE REGVLIS IVRIS. Tit. xxxvij.

Cap. 1.

MNIS res per qualcũq. causas nascitur, per easdẽ dissoluitur. De reg. iur. c. 1.

Cap. 2.

OMNIS vero qui pulsat⁹ fuerit, si iudicẽ suspectũ habuerit, liceat appellare. Non põnitur.

Augustinus in epistola ad Romanos. Cap. 3.

QVI autem infirmus est, olus mãducet, infirmũ, qui cibum discernit, suo relinquẽdũ iudicio dicit, ne cũ scrupulo edat. de manifestis autẽ iudicandus est, sed ea, quę dubiũ est, quo animo fiant, in meliorem partẽ interpretemur, vt de cibis. & infra. Stabit autẽ hic. innuit, quod ambigua debemus in meliorẽ partem vertere. Non ponitur.

Gregorius vij. Cap. 4.

QVOD latenter per vim, & illicite introductũ est, nulla debet stabilitate subsistere. c. 5. e.

Idem Parmensi. Cap. 5.

CVM in contẽplatione &c. & infra. In ipso initio non est a quæstionib. inchoandũ. c. 6. e.

Idem Clerico, & or. Mediolanẽs. Cap. 6.

QVOTIENS res aliqua agenda plurib. cõmittitur, dum quisq. dissentit ab altero, dispẽdijs potius, quã vtilitatib. aditus referatur. Non ponitur.

Beda in homilia. Cap. 7.

ESTOTE misericordes &c. Hoc loco nobis nihil aliud præcipi existimo, nisi vt ea facta, quę dubiũ est, quo animo fiant, in meliorẽ partẽ interpretemur. quod .n. scriptũ est; ex fructib. eorũ cognoscetis eos; de manifestis dictũ est, quæ non possunt bono animo fieri, vt struprũ, blasphemiæ, furta, ebrietas, & similia, de quibus nobis permittitur iudicare. c. 2. e.

Idem. Cap. 8.

QVAE multotiens vsurpantur, necesse est, vt multotiens prohibeantur; nam quidquid in sacratis Deo reb. & Episcopis iniuste agitur, pro sacrilegio reputatur; quia sacra sunt, & violari nõ debent. c. 7. e.

Idem. c. 9.

QVI scandalizatur &c. vtilius scandalũ nasci permittatur, quam veritas relinquatur. c. 3. e.

Augustinus. Cap. 10.

QVI ex timore facit pręceptum; aliter, c. 8. e.

quam debeat, facit, & ideo iam non facit.

Idem in libro de pœnitentia. Cap. 11.

DEFLEAT peccator, quia offendẽs in vno prę cepto, factus est omniũ reus. *Beda sup Marcũ. c. 12*

QVOD nõ est licitũ in lege, necessitas licitũ facit; nã & sabbatũ custodiri pręceptũ est, Machabęi tamẽ sine culpa in sabbato pugnãt. sic & hodie si quis ieiuniũ fregerit ęgrotus, non tenetur.

Cap. 13.

INDIGNVM est, & a Romanæ ecclesię consuetudine alienum, vt pro spiritualib. facere quis homagiũ cõpellatur. *Gregorius in registro. c. 14.*

QVAMVIS causę &c. & infra. Quid esse deterius potest, quã vt agãtur talię erga seruos Dei, & ipse nesciat, qui preest? non. n. potest esse pastoris excusatio, si lup⁹ oues comedit, & pastor nescit.

COLLECTIONIS SECVNDAE LIBER PRIMVS.

DE CONSTITVTIONIB. TIT. I.

Clemẽs iij. Auxemitano Archiepis. † pars c. sig. c. un.

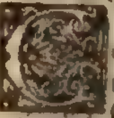

PRAETEREA de lege illa, vel errore, quã † ciues tuos asseris statuisse; videlicet, vt si quis teneret per xxx. annos possessiones alicuius ecclesiæ, nec reddidisset canonem constitutũ, nõ ideo caderet a detentione possessionis illius: nihil certi tibi † possumus respondere; donec constitutionem illam ab ipsis factam, nobis verbo ad verbum expositam studeas destinare.

† al. Aetmitano Epõ Non ponitur. † al. quem † al. certum

DE RESCRIPTIS. Tit. ij.

Alex. iij. (Abbati Cistercieñ. & fratrib. Cumañ. † c. 1.

CVM † ordinẽ Cisterciensiũ † professi, eo priuilegio, quo fratres alij gaudeatis, inter vos, & aliquos clericos sæculares super decimis quęstione suborta, tacito quod sitis Cistreñ. ordinis, contra vos, velut in monachos alterius ordinis litteras a sede Apostolica impetrantes; deinde iuramentis, litigijs, sicut vobis significãtib. accepimus, & expẽsis difficilib. vos inquietant. Volentes ergo vobis sollicite prouidere, ne contra tenorem priuilegiorũ vestrorũ possitis quorũlibet temeritate vexari, auctoritate vobis Apostolica mãdamus, vt si cõtra vos super decimis, vel alijs, quæ ordini vestro specialiter Apostolica sedes indulsit, nõ facta mentione Cistreñ. ordinis litterę fuerint a sede Apostolica impetratæ; eis minime teneamini respondere.

† al. Epõ & Cistreñ. De rescr. c. 6. † al. Quoniam † Cistrẽ

Alexander iij. Tarraconeñ. Archiepiscopo. Cap. 2.

ACCEPTA cõquestione canonicorũ Pãpiloñ. quod dilectus filius noster Dux † Nauarrorũ, eos bonis suis spoliasset, causã ipsam tuę fraternitati ad eorũ petitionẽ duximus cõmittendã, & fine canonico terminãdam. Verũ quoniã nobis tacuerit, quod ab audiẽtia tua fuit ad sedẽ Apostolicã appellatũ; nec nos, si hoc nobis constitisset, ipsam causam tuo cõmisissemus examini; cũ nõ debeat ad eos causa remitti, a quibus noscitur appellatũ, nisi partes in hoc cõsentirẽt: f. t. p A. s. mãdamus, † & arti⁹ inhibem⁹, ne in executione ipsius negotij occasione litterar. nřarũ aliqua ratione procedas.

De app. c. 35. † Rex forte † al. pręc

Alexander iij. Tornaceñ. Episcopo. Cap. 3.

EAM te † &c. & infra. Dudũ si quidẽ ante tuã promotionẽ, si bene meminimus, litteræ a nobis emanarũt, quib. Decano, & ecclesię tibi * cõmissę, te adhuc in eodẽ capitulo existẽte mãdatũ ** dedimus, & pręceptũ, vt d. f. n. M. p̃. latorẽ, qui de gente Iudęorũ originẽ duxit, & interueniente diuina gratia fidẽ Christi humiliter, & deuote suscepit, optentu suę cõuersationis, optentuq. litterarũ, in quib. ita proficit, quod ecclesiastico beneficio dignus nõ immerito reputatur; receptis litteris nřis in canonicũ reciperent, & prębẽdã, si qua vacaret, vel quãprimo † vacare cõtingeret, libera liter cõferre deberẽt. Ipsi vero sicut eodẽ M. referẽte recepimus, litteris nřis post cõsecrationẽ tuã receptis, quia donatio prębẽdarũ ad te spectabat, pręceptũ nostrũ, sicut asserebãt, debitę executioni nõ potuerunt mãdare. Cũ itaq. pręscriptus M. sicut asserit, te super hoc ex parte nostra instãter requireret; tu ei respõdisti, quod nullũ inde a nobis mãdatũ receperas, & sic eũ a te infecto negotio remisisti, quod nullatenus fecisse deberes, si datã litterarũ nostrarũ diligenter attẽdisses, cũ tẽpore, quo litterę ipsę datę sũt, de capitulo esses, sicut qui eras Archidiaconus, & canonicus eiusdẽ ecclesię, licet nec esses adhuc in Episcopũ cõsecrat⁹. & infra. Pro eo vero, quod Iudęus extitit, ipsum nõ deberes aliquatenus † dedignari. & infra. fraternitati tuę mandamus, qua. eũ in canonicũ ecclesiæ tuę recipias, & ei stallũ in choro, & locũ in capitulo assignes.

Dereſcr. c. 7. † al. Iã te, vel Iã a te * al. add. nunc ** al. add. nostrum † primum † al. ad quantulum

Lucius iij. Cap. 4.

AD hoc sumus in sede iustitię disponẽte dño cõstituti; vt, quę cõtra iustitiã attẽptãtur, nřa sollicitudine ad rectitudinis tramitẽ reuocentur. & c. & infra. Prouide significatũ est nobis, quosdã in prouinciæ tuæ partib. tales de Cãcellaria nostra litteras recepisse, per quas omnia eorũ negotia vnius iudicis, vel pluriũ, quos sibi elegerint, arbitrio cõmittuntur; sicq. fit, vt si aliquem † pulsare voluerint, examen ordinarij iudicis non requirant, sed ad iudicem vnum, vel plures delegatos sibi propitios, & exinde parti aduersę suspectos, super examinanda quęstione decurrãt. quod quam sit cõtrariũ Deo, & sacris canonibus inimicum, nemo

c. n. e. † al. aliquãdo

c. 11. e. c. 10. e.

† al. ad modicū nemo ambigit, qui vel modicam † notitiam canonicæ institutionis apprehēdit. tales itaq; litteras a nostra Cancellaria non credimus prodisse, vel si forte prodierint, cōscientiam nostram, quæ diuersis occupationibus impedita, singulis examinandis non sufficit, effugerunt. Vnde nos huic morbo celeri volētes obuiare remedio: fr.tuæ per Apostolica scripta præcipimus, mandantes, quatenus, si litteras tales in subiecta tuę ordinationi prouincia, vel impetratas, vel deinceps impetrādas inueneris, † al. inuenias † eas carere viribus nostra auctoritate decernas, & ne ab aliquo in iudicium admittantur super quacumque quęstione, prohibeas.

Lucius iij. Cap. 5.

c. 11. c. AD audientiam nostram te significante peruenit, quod H. de S. Stephano super absolutione sua, litteras tibi, vt prima facie videbantur, Apostolicas præsentauit, quas quoniā habuisti suspectas, nec de Cancellaria ecclesiæ Romanæ emanasse putasti, ad nos remittere curauisti, consulens apostolatū nostrum, vnde deuotionem tuā, in domino cōmendamus; vtrum occasione ipsarum litterarum præfatum virum habere debeas absolutū: Nos igitur litteris ipsis diligenter inspectis, taliter tibi duximus respondendū; quod cum eas non credamus de prædecessoris nostri conscientia emanasse, nullam eis fidem te volumus adhibere, cum etiam manifestū contineant in constructione peccatum.

Lucius iij. Cap. 6.

Non ponitur. ROTBERTVS de Columbellis super ecclesia cuiusdam villæ de Columbellis cōtra aduersarium suum duplices litteras ad Rotomageñ. Archidiaconū, & Turoneñ. iudices impetrauit: vt si corā Rotomageñ. obtinere non valeat Archidiaconatū, † al. Archidiaconatus † corā Turoneñ. iudice nocere aduersario suo non desistat. Quoniam igitur nō est huiusmodi malitijs indulgēdū, pręcipimus, quatenus vtręq; litterę viribus careant, & si quid per eas factū fuerit, irritum habeatur, & vacuum.

Gregorius viij. omnib. Prælatis ecclesiarum. c. 7.

Non ponitur. Post cō. Lat par. 49. c. 2. QVONIAM ad Episcoporum maxime spectat officiū, afflictis, & laborantib. subuenire, summūq; illorū, licet deficientib. meritis, Deus voluit nos esse, prospicere omnib. tenemur, & volumus, ne quis ex fortuitis casibus per Romanæ Ecclesiæ visitationem † al. instantiam † laboris sui, quem ad eam veniendo sustinuit, debito frustaretur effectu. Inde si quidem fuit, quod nos multorum expensis prospicere volētes, & alleuare labores, de cōsueta modera. † al. misericordia † Ap. se. duximus statuendum; vt litterę prædecessoris nostri dñi Vrbani a trib. mensibus ante obitum ipsius destinatæ pro faciēda iustitia, & litigijs dirimendis, quæ tamen alicuius pręiudicium non contineant manifestum, aut calumniam iniquitatis; eundem habeant tempore administrationis nostrę effectū, quem habere, si adhuc ille viueret, debuissent. Cessante igitur exceptione de mandatoris morte perficite, quod mandauit agendum; & nemo ad nos pro huiusmodi excusatione, accepta per illū cōmissione, de sua iustitia obtinēdis, cogatur in vacuum laborare.

Clemens iij. Abbatibus de Osēñ. † & de Hebor. & priori Sanctæ Frida. Cap. 8.

† ap. Ocen. c. 12. c. EX parte S. presbyteri, personæ ecclesiæ de Tarente nobis innotuit, quod cū capella de Vpetone † al. Pe... † ad prędictam ecclesiam de iure pertineat, ab ea multis temporibus iniuste est subtracta, & O. diaconus, qui iam dictam capellam detinet, capellanū ipsius ecclesiæ G. nomine ipsi⁹ in ea ministrātē post ap. ab ipso factā amouit, quā quidem app. cū esset prosecutus S. & ad Bathoñ. Episcopū, & Decanum, & Archidiaconū Vallis † al. W. ell. † litteras impetrasset, ipse O. ap. suam, nec per se, nec per aliū est prosecutus. Cumq; auctoritate prędictorū iudicum in ius esset vocatus, dixit, se litteras priores habere, de quib. nulla mentio in posteriorib. habebatur, quas vsq; ad tertiā citationem suppresit, eisq; dolo, vel negligentia vti postposuit, † al. suppressis † quod ex diuturnitate tēporis videbatur, in quib. nulla etiā mentio de appellatione ab ipso facta fiebat; cū biēnium a tēpore appellationis iā fuisset elapsū. Ideoq; f. u. per A. s. mādamus, quatenus, si ita esse cōstiterit, reuocatis in statum debitum omnib. quę post appellationē inueneritis attēptata; præscriptā capellā matrici ecclesię ap. re. restituatis, prędictumO. si eū appellationē suā nō fuisse prosecutū constiterit, memorato S. in expensis necessarijs condemnantes.

Celestinus † iij. Cap. 9. † al. Clemens c. 13. c.

SCISCITATVS est a nobis R. penitorio destinato, de qua inpotentia illud intelligatur, quod in litteris sępe consueuit apponi, videlicet, vt si duo, vel tres, vel etiā plures, quib. litteræ diriguntur, ipsis exequendis interesse simul nequiuerint; vnus, aut plures eorum, quib. scribitur, nihilominus exequātur. Nos vero in hoc ita sentimus, quod tam de iure, quam de facto illa impotentia censeatur. De iure si aliquem eorum, † al. illorum † quibus

 litteræ

litteræ diriguntur, seruũ, vel infamẽ, vel alio legitimo impedimento detentum esse constiterit; de facto, si constiterit casu mortis occumbere, aut ineuitabili necessitatis articulo impediri, quominus valeat interesse, dummodo, qui pro necessitate præsens esse non potest, collegis suis litteratoriẽ excusationẽ suam curet, si poterit, destinare; vt alij coniudices, vel executores nihilominus ad consummationem iniuncti mandati procedant; nec enim ille, qui tantũmodo non vult interesse, hac impossibilitatis interpretatione valet aliquatenus excusari, nisi forte sic in rescripto habeatur expressum, si non omnes inter fuerint, vel forsan nequiuerint, aut noluerint interesse.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POtestate. Tit. iiij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

SVFFRAGANEIS autem alicuius metropolitani ad mandatum ipsius post confirmationem electionis suæ, etiam si palliũ nõ receperit, licitum est electum aliquem consecrare, qui ad eius iurisdictionem pertineat, & metropolitano ægritudine laborante, vel alias impedito; post susceptionem pallij, & etiam ante, si eius est electio confirmata: suffraganei sui ad mandatum ipsius possunt electo consecrationis munus conferre. — De elect. c. 11.

Alexander iij. decano, & capitulo. *Cap. 2.*

QVIA requisistis a nobis, vtrum ad electionem faciendam procedere debeatis, proponentes, quod eam sine assensu Regio facere non audetis; si aliter fieri non possit, ad H. dilectum F. n. in Christo Regem Angliæ accedentes, studiosius insinuetis B. quondam Episcopum vestrum perpetuo esse depositũ, & eiusdem Regis impetrato assensu in personam honestam, litteratã, & idoneam vnanimiter conueniatis, & eam in pastorem, & Episcopum eligatis, vt eius prouidentia, & gubernatione ecclesiæ, tam in spiritualibus, quam in temporalibus grata valeant in ecclesia incrementa meritò prouenire. — Non po[illegible]

Clemens iij. *Cap. 3.*

SVPER eo vero, quod quærere voluisti, si alicuius electio cassata fuerit, & idem electus ad regimẽ alterius ecclesię fuerit electus, an eiusdem electio debeat confirmari: Hoc tuam discretionem volumus tenere; quod si prior electio, nõ vitio personæ, sed modo electionis cassatur; nisi forte simoniacę prauitatis aliquid intercessisse constiterit; promotionem eius in eadem ecclesia non debeat impedire. — c. 12. e.

Clemens iij. Claremontañ. † Episcopo. *Cap. 4.* — † al. Claren. Non ponitur.

CVM, te audiuimus † ante consecrationem tuam iuramentum adeo in damnum Episcopalis iuris, & dignitatis canonicis Claremontañ. ecclesię pręstitisse, quod ex eo robur Episcopale videatur nimiũ eneruari; tu super hoc sicut vir prouidus, & discretus; nos cõsulere voluisti, & huic incõmoditati remediũ Apostolicum suppliciter postulasti. Nos igitur iacturę tuę, pro nostri officij debito prouidere volentes, tuę sollicitudini respõdemus, quod illicita iuramẽta in damnũ Episcopatus Claremõtañ. capitulo pręstita a te nullũ tibi impedimẽtum afferre debeant; & vt super hoc contra detrahentium obiectiones tutus, & præmunitus existas, nostræ absolutionis litteras in testimoniũ tibi duximus indulgẽdas. — † al. ad diremum

Calestinus iij. *Cap. 5.* — c. 13. e.

CVM monasteriũ de Pellicia in tuo sitũ Episcopatu ad eam dissolutionẽ deuenerit, sicut tuarum litterarũ insinuatio patefecit; quod fratres eiusdem domus obseruantiã religionis, & ordinem abiecerũt, & bonis eius dilapidatis, atq. consumptis ad eligẽdum sibi Abbatem, de ipsius ecclesię gremio non potuerunt hactenus cõuenire. ad tuę tamen admonitionis, & exhortationis instantiã, in vnũ cõuenientes in quendam, qui cum fratribus suis in eremo est laudabiliter cõuersatus, boni testimonij virũ vnanimiter consenserunt, & eũ in Abbatem totis desiderijs postulãtes, eius subici disciplinis, & habitui postulabãt. Tu vero postulationi eorum, de prudentũ, & discretorũ virorũ consilio præbuisti assensum; & humiliter supplicasti † eandem ordinationem a sede Apostolica confirmari. Nos autem petitioni tuę fauorem nostrũ, & assensum liberaliter impertientes, ordinationem ipsam, sicut canonice facta est, confirmamus, & præsentis scripti patrociniõ cõmunimus. — † postulasti

Calestinus iij. *Cap. 6.* — c. 14. e.

CVM terra, quæ funiculus hereditatis domini censebatur. & infra. Sicut autẽ ex quarundã litterarũ tenore, & pluriũm relatione, percepimus, quod quidã olim in electionib. faciendis prauæ consuetudinis morbus incepit, vt videl. cum alicuius prælati debet electio confirmari, † conuentus, ad quem pertinere dinoscitur, duas persõnas nominet, a tribus latenter Patriarchæ, vel principis exprimendas, vt sic illarum, vel alterius eligẽdę, vel totius electionis penitus irritandæ, idem Patriarcha, — † al. celebrari

[illegible]

† vel Greg. 9 Patriarcha, & † princeps plenariam habeant facultatem. Quia hoc igitur diabolicę noscitur versutiæ, aut fraudis instinctu inuentum, in perniciē totius ecclesiasticę libertatis, prę scriptam consuetudinis prauitatem penitus abolendā, præsentium auctoritate sancimus, statuentes, vt, cū de summi creatoris clementia in manus fidelium terra illa deuenerit; vt forma electionis canonicæ in omnibus conuentualibus ecclesijs obseruetur, videlicet, vt cū debeat ecclesiæ consuli pastoris regimine destitutæ, electores in locū, in quo fuerit electio celebranda, conueniant, & inuocata spiritus sancti gratia personam sollemniter canonice nominent, in qua omnes, vel maior pars sanioris consilij potuerint conuenire; & ea sine vllius contradictione, dum modo persona idonea fuerit, & electio sine simoniaca prauitate celebrata, ad illius ecclesię regimen admittatur. Quod si in persona fuerit, vel in electionis modo peccatum, tamdiu electores in electione diligentiam inquisitionis apponant; donec secundum prę scriptam formam, vacanti ecclesiæ de persona congrua valeat prouideri. Quo facto nō prohibemus, quin Regis, qui pro tempore fuerit, seu Patriarchę requiratur assensus: sed propter ipsum, prædictā electionis formam nolumus impediri.

Clemens iij. † *Heliensi Episcopo.* Cap. 7.

† al. Celestin. iij. c. 15. e. TRANSMISSAM iam dudū, sicut insinuare curasti, ad nostram audientiā quæstionem, tua nunc deuotio † replicauit, quid s. tibi faciēdum sit super eo, quod clerici tuæ diœcesis, cum pro suis excessib. suspensionis, vel interdicti sententia percelluntur; paruipendentes eam, † dimittunt ecclesias, & conferunt se ad mercimonia laicorū. Nonnulli quoq. ipsorum habitu clericali postpósito vestes induunt laicales, & sicut laici mercatores se turpibus quæstubus implicant, consimilium sibi laicorum manus associant, & correctionem ecclesiasticam per contemptum eludunt; dicentes, quod potestatem non habeas corrigendi eos, nisi tibi specialiter fuerit ab Apostolica sede indultum. Nos autē in hoc volentes tibi certum dare responsum, tuæ deuotioni respondemus; quod si quando tales repereris, si commoniti noluerint a tam turpibus actibus reuocari; & de contemptu satisfaciētes plenarie ad clericale schema redire: tu eos auctoritate nostra suffultus excōmunicationi ap. ces. subicias, faciasq. eos ab omnibus artius euitari, donec reatum suum cōgrua satisfactione diluerint, prę sertim si qui

† dilectio

† eas

eorum in sacris ordinibus cōstituti sunt: hoc etiā sine speciali mādato exequi posses, cum ex quo electionis tuæ confirmationē accepisti, de talib. & cōsimilib. prę ter ea, quæ & maioris inquisitionis discussionem exigāt, † & ministerium cōsecrationis desiderant, quod iustū est, & ecclesiasticæ cōuenit vtilitati, statuendi habeas facultatem. († al. exigūt)

DE VSV PALLII. Tit. iiij.

Clemens iij. Cap. 1.

CVM super aliqua re &c. & infra. Quæsiuisti etiam quo modo intelligatur, quod in forma traditionis pallij cōtinetur, videlicet, tradimus tibi pallium, vt vtaris eo infra ecclesiam tuam. quod ita intelligitur infra ecclesiam tuam. i. quamlibet ecclesiam prouinciæ tuæ. Si vero te sacris indutum vestibus ecclesiam processionaliter, vel aliomodo exire contigerit, tunc pallio vti minime debes. † (De auct. & vsu pal. c. 1.) († al. debitas. debeas c. 2. e.)

Calestinus iij. Cap. 2.

AD hæc, quia quæsitum est a nobis ex parte tua, vtrum liceat tibi pallium tuum alij metropolitano cōmodare, si contigerit ipsum sine pallio suo ad ecclesiā tibi cōmissam in aliqua prę cipua sollemnitate venire, & in eadem ecclesia nullarū sollemnia celebrare, licet exinde nos non recolamus ex pressum canonē inuenisse. Super hoc tamen inquisitioni tuæ taliter respondemus. quod non videtur esse conueniens, vt pallium tuū alij cōmodes, cum pallium personā non transeat; sed quisq. cum eo debeat, sicut nouit discretio tua, sepeliri.

DE RENVNTIATIONE. Tit. v.

Alexander iij. Lingoñ. electo. Cap. 1.

DE multa liberalitate credimus prouenisse, quod dilect. f. noster S. Archid. de Morant † prębendæ, † quā habebat in ecclesia tibi cōmissa, libere cessit, † vt eam dilecto f. C. nepoti nostro conferres. & infra. Quoniā igitur nulla ratione possumus sustinere, vt memoratus Archidiaconus dispēdiū patiatur, vnde tuā, & nostrā gratiā meruit obtinere; cū prębendæ suæ cessit † ideo, vt nostrā perficere † voluntatem posset: f. t. p A. s. m. & c. & infra. Cū rationi, & ecclesiasticæ institutioni cōtrarium sit, vt Archidiaconus præbēda careat in ecclesia tua, cui noscitur in Archidiaconatus officio deseruire; nec honestū sit tibi promissionem tuam tam honestam reuocare. (Non ponitur. Post ſ. Lat. par. 50. c. 7.) († al. de Oreaten.) († al. prabendam.) († al. cōcessit) († al. cesserit) († al. pferres, et deest posset.)

Clemens iij. Cap. 2.

De simo c 20. EX insinuatione tua nobis innotuit, quod pater tuus interueniente pecunia olim tibi præbendæ beneficium adquisiuit: cumq. ad annos discretionis postmodũ peruenisti, dominicę crucis signum accipiens, super excessu pænitentia ductus dictam pręebendam in manu pręepositi, & fratrum libere resignasti. Sed idem pręepositus, & fratres tibi compatientes denuo † te in suum canonicũ elegerũt, ita videlicet, quod secũdum electionem istã, postremum locum in choro, & in alijs locis optineres. Ceterum quia a nobis humiliter requisiuisti, vtrum iuxta priorem tuã receptionem tuum locum recuperare valeas; tibi duximus respondendũ, vt indulgẽtię, quam fratres tui misericorditer tibi fecisse noscuntur, contentus existens; ratione primæ receptionis nihil audeas in ipsa ecclesia vindicare

† al. de nouo

Clemens iij. Cap. 3.

De renũ c. 5. SVPER hoc, quod sciscitaris, vtrum ecclesiastica beneficia reposcentib. obiecta spontaneę abiurationis exceptio, sine causæ cognitione sit admittẽda; & an actoris, quod † spõte non renuntiauit, an rei de spontanea renũtiatione testes sint, & probationes admittendæ. Sic experientiæ tuę respondemus, quod hoc nulla ratio verisimile reddit, vt beneficio quisquam etiam multis forte laborib. & expensis adquisito, & quo † sustẽtari debet, sine magna causa temere sua sponte renuntiare elegerit: ideoq. superuacuum esse non credimus, causam renuntiationis, vel resignationis diligenter inquirere; quam si forte probabilem, idest non vi, non metu, non oppresione, non interuentu pecuniæ, non promissione extortam iudex ordinarius, seu delegatus inuenerit, & maxime si iuramentum, quod vix fieri de voluntate spontanea † credimus: quia † iuramẽtum semper fere a malo est, admittere, nisi replicatio canonica fuerit apposita, nõ postponat. Porro licet negantis factũ per rerum naturã nulla sit probatio, eius tamen, qui spontaneam renũtiationem negat, cum implicite, & quodammodo replicando infitietur, super assertione sua, probationes credimus admittendas. habita nihilominus ad dignitatem opinione, & relatione.

† al. qui

† al. a quo

† propria

† al. quod

Celestinus iij. † Cap. 4.

† Clemens. iij. al. c. 6. c.

IN pręsentia nostra &c. & infra. Licet igitur iudex nõ semper ad vnã speciẽ probationis applicet mentem suã, sed ex cõfessionib. depositionib. allegationib. & alijs, quę in eius pręsentia proponuntur, firmet † animi sui motum; & tanta sit iudicialis auctoritas, vt semper pręsumi pro ipso debeat, donec cõtra ipsum aliquid legitime conprobetur. Quare si tu contra pręedictum R. corã pręedicto Dulmeñ. & eius coniudice nihil penitus probauisses, standum tamen sententiæ fuerat, nisi dictus R. eam ostenderet irritandam. Quia tamen præter ista constitit de ipsius renuntiatione spontanea per quasdam Episcoporũ litteras, & cõfessionẽ ipsius; nos de consilio f. n. ei super eadem Abbatia silentium duximus imponendum.

† al. firmet

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA prelatorum. Tit. vj.

Alexander iij. *pars c. quia nos.* *Cap. 1.* De supp. neglig. c. 1.

STATVIMVS pręterea, vt si Episcopus tertio cum humilitate, & deuotione fuerit* sicut cõuenit, requisitus substitutos Abbates benedicere forte renuerit, eisdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quę ad illud officium pertinent, exercere; donec ipsi Episcopi duritiam suã recogitent, & Abbates benedicere non recusent.

† al. quod

* al. de est fuerit.

Clemens iij. *pars c. cum in dandis.* *c. 2.* c. 1. &

SICVT nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam, & canonici † regulares ecclesias, quæ ad eorum pręsentationem pertinent, in tuo Episcopatu habentes proprijs vsibus deputare nituntur, nec ibi volunt ad eas, cũ vacauerint, personas vocare. quin potius occasione concessionis quorundam Episcoporum vicarios in eis pro sua instituunt, & destituunt voluntate; & admissos ita pensionib. onerantes, quod in † ecclesijs competenter (vix possunt † in paupertate nimia deseruire; nec Episcopo in Episcopalibus respondere, nec hospitalitatem, sicut conuenit, transeuntib. impertiri. Nolentes autẽ, vt status ecclesiæ debitus, & antiquus per alicuius violentiam † subuertatur: mandamus, qua, nisi a iurisdictione tua exemptæ sint ecclesiæ supradictę, prædictos excessus studeas rationabiliter emendare, & nisi præfatæ personæ infra tempus in Lateraũ. concilio constitutum ad vacantes ecclesias tibi personas idoneas præsentauerint, ex tunc liceat tibi ap. re. in eisdem ordinare rectores, qui eis, & pręesse nouerint † & prodesse; ita tamẽ, quod ex hoc nullum patronis in posterum pręiudicium generetur.

† cl. vel ci

† nec

† possint.

† al. in solẽnã

† voluerint.

DE TEMPORIBVS ORDINAtionum. Tit. vij.

Celestinus iij. Hydrontiñ. Archiepisc. † *Cap. 1.* † al. 2. Epo.

CVM

De tem ord. c. 9.

CVM secundũ ecclesiasticas regulas, & sanctorum instituta Pontificũ, sacri sunt ordines in certis temporib. conferendi, quidam Græci Episcopi ritus sui, & consuetudinis obseruantiam in Latinos clericos exercentes, eos ad sacros ordines passim prouehũt, qui nõ sunt præterquam in quatuor temporibus conferendi. † Sane sicut latoris præsentium Io. relatione cognouimus, quod cum ipse a quodam domino, cui seruierat, & vt in capella sua diuina officia celebraret, cuidam Græco Episcopo foret præsentatus; idẽ Episcopus Cathamarseñ. † eum in sacerdotem promouit; quem postmodũ diœcesanus Episcopus ab executione officij, vel † suscepti ordinis credidit suspendendum. Quæ vtiq. consuetudo consuetudini ecclesiasticę inimica, & detestabilis est, & penitus improbanda; & nisi multitudo, & antiqua consuetudo esset in causa, sic ordinati non deberent permitti in susceptis ordinibus ministrare. † Nã apud nos sic ordinati deponerentur, & ordinantes auctoritate ordinandi de censura canonum priuarentur. Verum quia nos plenam de Græcorum obseruantia notitiam habere non possumus, nec est nobis certum, vtrum consuetudo sic se habeat, quod in partibus Calabriæ, vt Latini a Græcis, & Græci a Latinis secundum alterutrius institutionis † obseruãtiam ordinentur, & an sit antiquitus obseruatum: f. tuę, qui † discernere melius ista poterit, eiusdem Iohannis iudicium duximus cõmittendum: per Apostolica s.m. & potestatem tibi, auctoritate p̃. indulgentes, vt cognita diligẽtius veritate, & obseruantia consuetudinis, si qua super his a Latinis clericis recepta est, & hactenus approbata; vel si tibi apparuerit aliter discernere de ipso Iohanne, quod cum salute animę suę poteris ces. ap. diffugio statuere, non moreris, studiosius attendens, vtrum reordinandus sit, an sine periculo animæ suæ in sic recepto ordine debeat celebrare, addito si quid noueris in supplemento ordinis adiũgendum. Nolumus autem de cetero cõmixtiones rituũ, & consuetudines ordinũ obseruari, nec sumi ab alijs in exemplum, si cum isto duxeris misericorditer dispensandum.

† al. ordinãdi; † Catbanarsen. al. Cathamã.; † & eatuer; † al. celebrare; † al. morem. et consuetudinis; † al. qua

Clemens iij. pars c. cum in dandis. c. 2. †

TVA quidem † significatione nostris est aurib. indicatum †, quod Episcopus Clarieñ. † suffraganeus tuus in vigilia assumptionis beatæ Mariæ virum † quendam clericũ in presbyterum ordinauit: insuper excõmunicatos a te scienter in communione pro sua voluntate recepit, & Iohannem presbyterũ de Villemor, † quem excõmunicationis vinculo subiecisti; scienter in sua diœcesi celebrare permisit. quid autem in his agendum sit, sedem Apostolicam consulere voluisti. Nos igitur tuæ industriæ * respondendo mandamus, quatenus tuis suffraganeis conuocatis † si de præscripta ordinatione, in tua, & ipsorũ præsentia constiterit ita esse, ipsum auctoritate nostra suffultus, ab Episcopali administratione ces. ap. suspendas, & suspensum manere facias, donec cũ tuarũ, & ipsorũ Episcoporũ testimonio litterarũ ad ecclesiã Romanã accedat, vt ea vexatione, quã meruit, intelligere valeat, & doceri, quam graue sit in sacris ordinib. conferendis, & alijs supradictis sanctorum canonum statutis obuiare.

† al. c. 1; † si quidem; Non ponitur.; † al. insimatũ; † al. Darieñ.; † al. virginis; † al. Vilamor; * tamquã al. add.; † conuocatis

DE AETATE, ET QVALITATE præficiendorum. Tit. viij.

Alexander iij. Brigeñ. † *Episcopo.* Cap. 1.

QVAERIS a nobis, quid agendum sit de clericis tuę iurisdictioni commissis, qui cum beneficijs ecclesiasticis multis habundent, a te commoniti nolunt ad maiores ordines promoueri, se tale quid secreto cõmisisse dicentes, quod eos salua conscientia ordinari non sinit. Licet igitur super tali † casu videantur sacri canones discordare, † cum quidam dicant, † eos minime compellendos, alij vero contrarium asseuerent †: omnis huius contrarietatis vinculum præsenti pagina enodamus, statuentes; vt si prędicti clerici in perceptione maiorum ordinum propter occulta sua peccata, se indignos esse fatentur; inferiores in eadem ecclesia, quorũ sit vita probabilis, secundum institutionem canonicam præferantur eisdem, & nisi forte illi, qui ordinari pro iam dicta causa recusant, * in alijs ecclesiæ seruitijs valde vtiles fuerint, eis beneficia ecclesiastica auferãtur, & alijs canonice conferantur. Quod si pro sola voluntate renuerint ordinari, & suaserit vtilitas ecclesiæ, aut necessitas prorsus exegerit; ipsos, dũ modo (idonei sint, † ad maiores ordines suscipiendos, † per amissionem locorũ, vel ordinũ, quos habent, & beneficiorum subtractionẽ, * vel ordinum * ap. ces. cogere valebis.

Clemens iij. R. Colonieñ. canoñ. Cap. 2.

AD aures nostras te significante peruenit, quod cũ in arte physica eruditus existas, pluribus iuxta ipsius artis traditiones, medicinas cum diligentia tribuisti; licet plures in contra-

† al. Bragañ; De ęta. & qual. c. 6.; † hoc; † al. dissentire; † al. dicunt; † al. asseuerãt; * al. aut add.; † al. fuerint idonei; † recipiendos; * al. desunt c. 7. &.

contrarium successerit, & quibus putabas adhibere medelam, medicinis perceptis mortis periculum incurrerunt. verũ, quia sicut alleris, ad sacros ordines desideras promoueri, & super eo nos consulere voluisti, breuiter tibi respondemus, quod si super præmissis conscientia tua te videtur quomodolibet remordere, ad maiores ordines de nostro consilio non ascendas. † (*† al. accedas*)

Clemens iij. *Cap. 3.*

(Non ponitur.) EX tuæ fraternitatis cõsulto percepimus, te velle (a se. A. † certitudine edoceri, vtrum sacerdotes, vel alij, in quibuslibet sacris ordinibus constituti, qui per lapsum carnis, reatũ adulterij incurrerũt, vel periurij, vel alij † falsi testimonij, vel crimine homicidij irretiti bonum rectæ consciẽtię perdiderunt; si peracta condigna pænitentia de commisso, in prioribus tollerari, vel suffragantibus meritis proeuehi valeant ad maiora. Super quo fraternitati tuæ respondemus, quatenus † si notoria sunt crimina, quæ prædiximus, vel ordine iudiciario conprobata, tales † reos censura sacrorum canonum, etiam post peractam pænitentiam, non tantum ad altiora † progredi non permittit, verum etiam iubet gradũ pristinum non tenere. Porro si proposita † crimina contra aliquem notoria nõ fuerint, vel ordine iudiciario conprobata, monendi sunt tales, qui eisdem tenentur obnoxij, & sub interminatione diuini iudicij obtestandi, vt in testimonium damnationis suę in suscepto ordine non ministrent.

(*† al. A. se.* — *† al. deest* — *† quod* — *† al. deest* — *† al. vlteriora* — *† al. apposita*)

Clemens iij. *Cap. 4.*

(Non ponitur.) CVM sacrosãncta Romana ecclesia &c. & infra. Alios autem, qui propter impedimẽtum ætatis presbyterij honorem adipisci nõ possunt, si id solum obstare cognoueris, licet forsan ad talia officia in ea ætate non debuerint assumi; æquo animo debes vsq. ad illud tẽpus sine rancore aliquo tolerare; quod eos ad suscipiendum onus sacerdotij de constitutione canonum idoneos, si aliud non obstiterit, cõprobabis, † quos vtiq. pręfatæ animaduersionis sententia curabis auctoritate nostra perstringere, si tunc a te cõmoniti cõtempserint in presbyteros ordinari,

(*† al. cõprobaberis*)

Calestinus iij. *Cap. 5.* (*c. 8. e.*)

CVM bo. me. Clemens Papa p̃. n. I. Buccar. Melearum † (manum raofacam, † & quosdam alios Barenses † clericos vocauisset, vt Bernardo Archidiacono suo, quem grauiter lęserant † satisfacerent, & ad ipsius accederent præsentiam responsuri, quia venire iuxta mandatum Apostolicum contempserunt; in eos fecit per Vigiliensem Episcopum suspensionis sententiã promulgari, in qua, sicut dicitur, triennio permanentes quidam ex ipsis suspensis aliud beneficium ecclesiasticum sunt adepti. & quia vtrum beneficia possint rationabiliter retinere, nos cõsulere voluisti: significatione tibi præsentium respondemus, quod nõ licet eis, nec illa, quæ habuerant, beneficia, nec ea, quę postmodũ sunt adepti, aliquatenus retinere. Vnde venerabili fratri nostro Bareñ. † Episcopo dedimus in mandatis, vt eos pro tanta pertinacia, & contemptu Apostolico † beneficijs, quæ habent, nõ differat spoliare, ea tãdiu in suis manibus detenturus, donec quid super his facere debeat, litteras nostras accipiat, & mandatum.

(*† Mechar.* — *† Maviẽn. Emopharũ* — *† al. Barnensis* — *† al. lesserunt* — *† al. Barnensi* — *† al. sedis Ap.*)

Calestinus iij. c. 6.

(Non ponitur.) INTIMATVM est nobis ex parte tua, frater Episcope. quod cũ quidam miles parochianus tuus ex nobili muliere, quam vnicam in propria domo, non tamen vxorẽ diu tenuerat, & ex ea † quendam filium P. nomine sustulisset, illum tempore procedẽte communi tibi ecclesiæ obtulit, ibiq. in canonicum est receptus, & † quia vtrum eundem canonicum ad sacros ordines valeas promouere, a nobis humiliter requisisti; nos, qui tenemur ex officio singulorum cõsultationib. respondere, tibi auctoritate pręsentium intimamus, vt idem canonicus, si alias ipsius merita suffragantur, nõ impediatur, quo minus ad sacros ordines libere debeat promoueri.

(*† existendo* — *† al. sed*)

DE FILIIS PRESBYTERORVM. t. ix.

Alexander iij. Cant. Archiepiscopo. *Cap. 1.* (De fil. presb. c. u.)

AD extirpandas successiones a sanctis ecclesijs, studio totius sollicitudinis debemus intendere, & etiam decet nos ad hoc vigilem curam exhibere, ne circa ministeriũ suscepti regiminis videamur minus diligentes existere, si id vitium in ecclesijs, vel in ecclesiasticis negotijs, & viris permittimus pullulare. Hinc est, quod f. t. per A. scripta pr. m. quatenus, si qui filij presbyterorũ prouinciæ tuæ teneãt ecclesias, in quibus patres eorum tamquam personæ, vel vicarij nulla persona media ministrarunt; eos, siue geniti sint in sacerdotio, siue non, ab ecclesijs ipsis contra. app. cess. non differas amouere. Si vero aliqui sint filij clericorum; qui ecclesias, quas patres eorum tenuerũt, † personis alijs medijs sunt adepti; eos dummodo idonei ipsi † sint, poteris sustinere, ita quod si vnus plures ecclesias, quas pater

(*† tenuerant* — *† al. in ipsis. al. deest in ipsis*)

pater suus tenuerit, possidet, quarũ vna possit sufficere; vna, quam maluerit, facias esse cõtentum, dummodo tales non sint, aquarum vna reliqua pendere noscatur.

Lucius iij. Cantuar. Archiepiscopo. *Cap. 2.*

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 49. c. 14

QVONIAM ex plenitudine potestatis &c. & infra. Quærendum siquidem decreuisti, de quib. intelligendum sit personis, vnam alteri in ecclesiasticis beneficijs succedere non debere: vtrum .s. de sacerdotib. & eorũ filijs dumtaxat, aut etiam de alijs quibuscunq. personis noueritis, † quod quo ad beneficia ecclesiastica nullum admittẽdum credimus, nisi ex electione canonica vocatũ; sacerdotum vero filios, & maxime in sacerdotio genitos his temporibus non sinit succedere parentibus, quarumdam regionũ cõsuetudo, & in bonis etiam quibuslibet temporalibus succedere prohibet, & canones in ecclesiasticis multo fortius inhibent, & execrantur. personarum vero filios citra sacros ordines constitutarum, si tamen eorum merita plurimũ suffragantur, parentib. suis succedere conniuentibus oculis toleramus. exemplo pamq. perniciosum est, & graue, talia in ecclesia Dei pullulare, per quæ in † laicis scandalum generetur.

† al. noueritis etiam

† al. quã in eccle.

Clemens iij. Cassian. Archiepiscopo. *Cap. 3.*

AD hæc ex tua parte auribus nostris est intimatum † &c. & infra. Quod a nobis tua fraternitas requisiuit, an a Pontificib. generati valeant ad sacros ordines promoueri, si scientia fuerint, & morum honestate probabiles, sciat fit. quod si ex legitimo matrimonio sunt procreati, nec aliud canonicum obuiat, licite possunt in sacris ordinibus ordinari, † & in eisdem ecclesijs, in quib. præsunt, vel etiã præfuerunt † genitores eorum, beneficium obtinere.

† prelatũ

† al. promoueri

† præfuerint c. q. e.

Clemens iij. *Cap. 4.*

MICHAEL presbyter de Sancto Germano transmissa nobis conquestione monstrauit, quod cum ecclesiam S. I. de Corona tuæ diœcesis canonice sit adeptus, N. filius Antonij, qui proximo ante ipsum ecclesiæ habuit personatum, ad se vicariam ipsius asserit pertinere. Quia igitur in ecclesia successiones in prælaturis, & dignitatibus ecclesiasticis canonicis statutis damnantur: f. t. per Apostolica .s. m. quatenus veritate diligenter inquisita, si tibi cõstiterit N. ipsum filiũ fuisse Antonij, qui eiusdem ecclesiæ, sicut præmisimus, habuit proximo personatũ, omni contra. † & app. ces. super eandem vicariã silentium perpetuum imponere non postponas.

† al. ap.

Clemens iij. *Cap. 5.*

LITTERAS vestræ dilectionis accepimus, votum latoris præsentium, & eius originem continentes. Intelleximus siquidem, quod in sacerdotio genitus de vxore legitima natus, & conceptus voto laudabili affectauit a pueritia seruire, & ministrare Dño in officio clericali. Verum quia in filijs paterna incontinentia modis omnibus propellenda dignoscitur, & propter cautelã presbyterorũ filij a sacris ordinibus iuxta sanctionem canonicam remouentur; non expedit, vt super huiusmodi ita supplicantium precibus annuamus; quod videamur alijs impetrandi similia spem aliquam facilius impertiri, sed vt suæ postulationis affectu, cum ad se. Ap. humiliter accesserit, ex toto defraudari se non doleat; præsenti scripto † vobis significamus, quod si aliter † dignus inuentus fuerit, permittimus ipsum in clericũ ordinari, & in ecclesiasticum beneficium, vnde commode sustentari † valeat, promoueri.

c. 14. e.

† al. per præsentia scripta.

† al. ali

† sufficienter cõmode

DE CORPORE VITIATIS. Tit. x.

Clemens iij. Varinen. Episcopo. *Cap. vn.*

De corp. vit. c. 1.

EX parte Bartholomei monachi, & diaconi petitoriũ fuit nostro Apostolatui præsentatum, quod cum ipse in cunabulis sectus fuerit, postmodũ sub regula, & Abbate deuote Deo militans in diaconatus ordinem est promotus. vnde suppliciter petit facultatem sibi a se. A. indulgeri, vt sit ei licitum in presbyterum ordinari. Nos vero attendentes, quod secundum statuta Nicæni concilij illi ad diaconatus † ordinẽ accedere prohibeantur, † &, si etiam in clero fuerint, cessare debent, qui se ipsos sani absciderunt † vel affectauerint, vt ab alijs abscidantur: nõ credimus ei aliquod impedimentum afferre, quo minus promoueri possit, qui in cunabulis se ctus fuerit, quia non videtur hoc eo tempore affectasse, quo iudicium animi nõ habebat. præsertim cum canonibus Apostolorum sit manifeste sancitum, quod si eunuchus sit per insidias hominum factus, vel ita natus sit, aut etiam in persecutione sint amputata ei virilia, & dignus sit, vt fieri Episcopus possit. cognoscenti itaq. tibi de substantia veritatis, si precib. eius noueris veritatem inesse, & alias dignus inueniatur, maxime cum diu in ordine perseuerauerit monachali, ipsum in presbiterum promouendi licentiam auctoritate præsentium indulgemus.

† al. clericatus

† prohibeantur

† al. absciderint

DE BIGAMIS. Tit. xj.

Cælestinus

Celestinus iij. Cap. 1.

Non ponitur. † al. G.

EX litteris tuę f. accepimus, quod cũ pręsentium lator V. † diaconus a prędecessore tuo in ecclesia Controm. fuerit beneficium assecutus, nunc in pręsentia tua ei bigamiæ crimen obicitur, vt sic ipso beneficio spolietur, eo quod diaconus cum puellã quandam non a parentibus, neq. a cognatis traditam, sed voluntate propria domum eius intrantem, licet reclamaret, & cõtradiceret, expellere a se non potuit propter nobilitatem, & potentiam cognatorum; sed oportuit eum per sex † annos ei cohabitare inuitum, qua mortua, virginem quandam † a parentibus, & cognatis more ipsorum † quę sitam duxit in vxorem, vnde dicebat se bigamũ nõ fuisse, quia prima vxor non fuit, & beneficio non esse priuandus, quia antecessor tuus Episcopus Græco † ei beneficium contulit, donec vixit per xv. † annorum spatium quiete, & pacifice tenuit, & tempore tuo idem triennio in pace possedit. Vnde f. t. mandamus, quatenus si ita verũ est, sicut litterar. tuarũ tenor Apostolatum nostrum edocuit, beneficium supradictũ dimittas eum pacifice possidere.

† septẽ † al. vnam † al. terrã † al. gratis; al. Guido † al. xx

Clemens † iij. parte c. quod de his. Cap. 1.

† Celestinus De big. c. 1.

DE bigamis presbyteris, & viduarũ maritis idem omnino sentimus, vt nec viuentib. vxoribus, nec defunctis ad diuinorũ debeãt celebrationem admitti, maxime cũ doctrinę sit Apostoli, & institutionib. ecclesiæ alienũ.

DE OFFICIO, ET POTESTATE iudicis delegati. Tit. xij.

Alexander iij. Cap. 1.

De off. & pot. iud. del. c. 18. † al. vnq. al. vnum vni

CVM te consulente &c. & infra. Item super causa, quæ tibi ex nostra delegatione committitur, si a personis ecclesiasticis vni, † vel pluribus, quibus, vt parcas laboribus partium, & expensis, cognitionem ipsius causæ, & testium examinationẽ, sententia tibi reseruata, committas, † appellatio fuerit interposita; huiusmodi ap. intuitu causam ipsam indefinitam relinquere non teneris.

† al. cõmittis

Lucius iij. Neuañ. Episcopo. Cap. 2.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 49. c. 1.

QVAESITVM est a nobis ex parte tua, si iudex delegatus iudici ordinario mandauerit, vt partes citet, vel exequatur sententiam, an delegato iudici teneatur obedire. Cũ autem non sua, sed delegantis vice fungatur, & cum iudici delegato iurisdictio delegatur, intelliguntur omnia delegari, quę ad iurisdictionem facere videantur; merito poterit delegatus tam ordinarium, quã alium, cui mãdauerit, cogere ad faciendum ea, quæ præcepit, & ei, qui obedire contempserit, pœnam infligere conpetentem.

Celestinus iij. Cap. 3.

c. 11. e.

PRVDENTIAM tuã &c. & infra. Quinto loco insuper supplicas informari, vtrum cum tribus, vel cum plurib. causa cõmittitur, ita quod, si omnes interesse nequiuerint, duo nihilominus exequantur, si a duobus tantũ reus fuerit conuocatus, venire necessario teneatur; & si citatus fuerit a duobus tantum, seu a pluribus, & coram duobus apparuerit, tertio, aut vlteriori, nec veniente per se, nec † per litteras, vt solet fieri, excusante, an duo præsentes in causa possint procedere, & eam diffinire, & sententiæ calculo terminare. nostra autẽ in hoc casu † talis extitit † responsio. Quod cum aliquis delegatorum iudicum per certum nuntium, vel excusatorem † litteratorie destinatum, † quibus constiterit † se interesse non posse, vel alias de eodem canonice constare nõ poterit; residui procedere ad causæ cognitionem non debẽt. quod † si processerint, nihil egisse reputabuntur. illa quippe fuit antiqua Ap. sedis prouisio, vt huiusmodi causæ † cognitiones, duobus, quam vni; tribus, quam duobus libentius delegaret, cum sicut sancti canones attestãtur, integrum sit iudicium, quod plurimorũ sententijs confirmatur; mandati siquidem fines excedere probaretur, si quis contra † formã rescripti accepti præsumeret iudicare. Adicimus etiam, quod, vbi fuerit in commissione appositum, vt si omnes interesse nequiuerint, duo ea nihilominus exequantur, & si † aliquis ex ipsis, cum possit, noluerit intereẽ, duo nihilominus procedant in causa. licet ille tertius grauissime sit arguendus, pro eo quod mandatum Apostolicum † exequi subterfugiat, aut contẽnat. Idem quoq. per omnia dicimus obseruandum, vbi causa cõmittitur duob. eo apposito, vt si ambo interesse nequiuerint, alter nihilominus exequatur. Sexta † nobis proposita ex parte tua continebat quæstio, quod cum aliquibus iudicib. causa committitur, etiam quandoq. contingit, quod reus actori obicit, quod stare nõ potest in iudicio, vt pote vinculo excõmunicationis astrictus, si reus non velit statim eũ probare excõmunicatũ, siue non possit, an actor nihilominus debeat audiri, donec super eo, quod obicitur, rei veritas (patefacta fuerit, & enodata † hanc igitur dubitationẽ taliter amouemus:

† vel † al. in hac causa. † al. a i sis † al. excusatorem † al. destinaid † al. cõsiderit † al. qui † al. causar. † al. citra † si † al. Ap. se. † Sexto † al. patefacta fu. eu.

amouemus: quod si ille, qui tale quid obicit, statim, vt † intra terminum cõpetentem nõ probauerit legitime, quod intendit, actor permitti debeat, † vt sine offendiculo quolibet audiatur. Ceterum, si vel ex confessione actoris, vel alio quolibet modo legitime † constiterit, actorem esse vinculo excõmunicationis astrictum; a iudicibus delegatis legitime secundum formam ecclesię valet absolui. Ita vt si propter aliam iustam causam, & euidentem ab ordinario iudice, vel a delegato fuerit excõmunicatus, ad excõmunicatorem mitti debeat † absoluendus; qui si malitiam adhibuerit; delegati iudices id ritu ecclesiastico libere prosequantur; dum modo non sit tale genus excõmunicationis illius criminis, cuius dumtaxat absolutio sedi Apostolicę reseruatur: explorati quidem iuris existit, vt delegatis iudicibus, quibus principale, & accessoriũ committatur. Si vero ab illis † iudicibus fuerit absolutus, pręstito .s. iuramẽto, quod stabit mandato ecclesiæ: rursus interrogas edoceri, an coram illis delegatis iudicib. vel corã ordinario, a quo est excõmunicatus, teneatur super eadẽ causa, pro qua fuerit † excõmunicationis vinculo innodatus, respondere, & quorum debeat stare iudicio, vel mãdato. In quo si quidẽ casu taliter respõdemus: quod corã ipsis excõmunicatorib. super illa causa, pro qua excõmunicatus fuerit, † stare debeat, & eorum seruare mandatum; nisi specialiter fuerit illud negotium a se. Ap. alijs delegatum. Quod si excõmunicatores malitiose distulerint, tũc delegati eandem iurisdictionẽ, quã in principali, & in accessorio exercebũt.

† al. vbi · *† al. debet* · *† legitime* · *† al. debet* · *† al. alijs* · *† al. fuit* · *† fuit*

DE OFFICIO LEGATI. Tit. xiij.

Celestinus iij. magistro Columbo. *Cap. vn.*

STVDVISTI a nobis quærere, vtrum de causa, quam alicui delegamus, alius, qui sit generalis in prouincia legatus, vel ante cognitionem, vel postea valeat cognoscere, & cõmissionis nostræ processum, quem iudici delegato transmittimus, valeat taliter impedire. Hanc itaq. dubitationem de animo tuo amputare volentes respondemus: quod cum mandatum speciale deroget generali, legatus cõmissionem alij, vel alijs factam specialiter non debet, nec potest impedire. vbi etiam si secundum formam expressam nostri mãdati sententia fuerit promulgata: nõ poterit ipse legatus, nisi super hoc mandatum speciale receperit, eam quolibet modo irritare: ipsam tamen, si rationabiliter lata fuerit, confirmare valeat, & executioni mandare.

De off. leg c. 1.

DE OFFICIO IVDICIS ORdinarij. Tit. xiiij.

Lucius iij. Cant. Archiepiscopo. *Cap. 1.*

CVM te cõsulente postulas edoceri, vtrum ad te pertineat sentẽtia in causis, quas iudices in tua prouincia delegati a nobis protulerint, cõfirmare, licet de causis nihil in tua præsentia sit tractatum. Consultationi tuæ taliter respondemus, quod sententiam ipsam, nisi velis, non teneris cõfirmare, sed id tibi ex officij debito noueris imminere, vt si ad mandatum eorumdem iudicũ, sentẽtia non possit executioni mãdari, eis præstes auxiliũ, & fauorem; & ipsam etiã si noueris rationabiliter latam, poteris confirmare.

Non punitur.

Celestinus iij. *Cap. 2.*

SIGNIFICAVIT nobis tua f. quod quidã de parochianis tuis, cũ pro illicita cõsanguinitatis, vel affinitatis copula excõmunicatione notãtur, ad iudices remotiores ab Apostolica sede litteras impetrarunt † cõmissionis, per quas cum ab excõmunicatione fuerint absoluti, quia dictũ delegati ad locũ, vbi testes cõsanguinitatis, vel affinitatis produci valeant, non accedunt, † aut aliquos pro eorum receptione transmittunt, † in prænominata nefarię cõiunctionis copula remanent, & causa debitum non sortiatur † effectum. Vnde postulasti a nobis, quid tibi sit in tali articulo faciendum. cum itaq. dolus suus alicui patrocinari non debeat, nec etiam (pro malitia, vel desidia † iudicis delegati debeat, qui ad remanendum in copula coniunctionis iniquæ suffragium inuenire: t. f. tale damus in hac consultatione responsum: quod quotiens ea, quę prędiximus, in tua diœcesi euenire contingat † licite potes, taliter absolutos in pristinã excõmunicationis sentẽtiã reuocare; ipsosq. tãdiu eadẽ sentẽtia tenere ligatos, donec causa in receptione testium, & in alijs legitimũ incipiat habere progressum, vel aliud exinde suscipias ab Apostolica sede mandatum.

De off. ind. ord · *† impetrarãt* · *† accedant* · *† transmittãt* · *† sortitur* · *† al. permalitiã vel desidiã* · *† al. cõtinget*

DE MAIORITATE, ET OBEdientia. Tit. xv.

Celestinus iij. *pars c. si mandatis. c. vn.*

SANE dilecto filio nostro Iordano tituli S. Prudentianę presbytero Cardinali tũc Ap. se. legato viua voce meminimus, ac litteris iniunxisse, vt dilectũ f. n. Hug. Lem. subdiac. qui ecclesiæ vestrę a primo pueritiæ flore seruiuit, contradict. & ap. re. canonicum in Pictauieñ. ecclesia instituere procuraret; qui mandatis nostris optemperãs, vt decuit, in

De reg. c. 7.

in hac parte, vsq. adeo in negotio ipso processit, quod eundem Hug. auctoritate nostra, & sua in canonicũ ecclesiæ eiusdem instituit † sub pœna officij, & beneficij vobis iniũgẽs, vt ipsum plenarie in canonicũ vestrum admitteretis, & fratrẽ. Vos autẽ nec nobis, nec ipsi Cardinali reuerentiã exhibentes; quod in litteris suis de iã dicto Hug. idem Cardinalis vobis iniunxit, adimplere minime curauistis, nec etiam ipsius suspensionem in aliquo obseruare: sed post modum idem Hug. quorundam vestrum ductus consilio litteras suas vobis reddẽs vestræ misericordiæ se subiecit, qui cum crederet apud vos misericordiã impetrare, vobis satisfaciens in hac parte, inde damnum cogitur sustinere, vnde gratiã, & præmium debuit reportare. Nolentes igitur, quod de sæpedicto Hug. tam a prędecessorib. nostris, quam a nobis inchoatum est, aliquatenus relinquere inperfectum: vniuersitati vestræ p A. s. in virtute obedientiæ districte præcipiendo mãdamus, quatenus eundem. H. non obstante eo, quod cum litteris suis vestræ misericordię se subiecit, infra xx. dies post susceptionem præsentiũ dilatione, cont. & ap. re. iuxta ecclesiæ consuetudinem in fratrem, & canonicum integre, ac plenarie admittatis, & eidem in choro stallum, & in capitulo locum asignãtes, ipsum curetis de cetero fraterna caritate tractare. Alioquin noueritis nos ve. fratri nr̃o Archiepiscopo, & dilectis filijs canonico † Brudegant. & Sancto neñ. decano districtius mandauisse, vt auctoritate nostra freti, dilatione, & cõtrad. & ap. seposita id plenarie exequantur, contradictores districtione ecclesiastica percellẽtes, & ad sedem Ap. ab officio, & beneficio suspensos, de inobedientia responsuros, & de suspensione prædicta nullatenus obseruata transmittere nõ postponant, vt ibi pœna docente addiscant, quam periculosum, & indignũ sit mandatis Apostolicis obuiare, nullis litteris obstantib. harum tenore tacito a sede Apostolica impetratis.

† al. in vestri... nit...

DE TRANSACTIONIBVS. Tit. xvj.

Alexander iij. Cap. 1.

SVPER eo, quod quæsiuisti, vtrum de ecclesiastico beneficio in litigium deducto possit fieri transactio, tale damus, sicut iam pridem, si bene meminimus, alij non absimile dedimus respõsum. quoniam secundum formam a canonibus in alijs transactionibus adscriptam, super re sacra, vel religiosa † transigi minime p...est. etenim res sacræ vt possideantur, aliquo dato, vel retento, vel promisso, speciem habere credimus simoniæ, alias autem gratis, & amicabiliter inter se litigantes componere sacris canonibus nequaquam dicimus obuiare.

De tr. li. c. 7.

† al. litigiosa.

Alexander iij. Cap. 2.

VENIENS ad præsentiam nostrã G. clericus de Nobil. lator præsentium sua nobis conquestione monstrauit, quod cum ecclesiam de Frag. † quam canonice adeptus fuerat, aliquãdiu pacifice possedisset, ea postmodum per Philippum militem de Columbis absq. ordine iudiciario violenter est spoliatus, quam monachi de sancto Frimundo minus licite detinent occupatam. super qua re cum prędictus G. a præfatis monachis coram Herefordeñ. Episcopo, & priore Riualeñ. de mãdato Apostolico traheretur in causam, prædictus G. dolose circumuentus prædictam ecclesiam pecuniæ interuentu abiurauit. quoniam igitur huiusmodi transactiones illicitæ speciem obtinent simoniæ: dis. v. per A. s. m. qua inquisita diligentius veritate, si vobis ita esse constiterit, prędictum G. ab illi...uo † iuramento absoluentes, memoratã ecclesiam cum fructibus inde perceptis, amoto quolibet illicito detentore contra. & ap. cess. sibi restitui faciatis.

Non ponitur.

† al. Frang.

† al. a praedicto

Alexander iij. Abbati de Stanfort, & priori de Esibil. † Cap. 3.

VENIENS ad Apostolicæ sedis clemẽtiã dilectus f. noster magister W. de Flauilla, sua nobis insinuatione monstrauit, ꝙ monachi maioris monasterij terras in parochia sanctę Mariæ de Martinoñ. † excolãt, & ab eadem ecclesia coloni eorũ omnia ecclesiastica tam necessaria, quam voluntaria suscipiunt sacramenta, & tamen eidem ecclesiæ suas a canonibus sacris constitutas decimas contradicũt soluere. Sed de frugibus tertiam partem soluunt ei, & duas sibi retinere præsumunt; de reliquis autem minutis decimis, vt pote nutrimentis animalium, & fructib. ortorum nil penitus prę stare non erubescunt, arbitrãtur autem ob hoc se se tueri, cuiusdam trãsactionis pactione inter pręfatos monachos, & quẽdam sacerdotem memorati W. prędecessorem facta, ita videlicet, quod de duabus carrucatis terræ, quas in dominio suo monachi tenent, tertiam dumtaxat partem decimarũ exsoluere debeant; reliquas sibi retinendo. quo fit, vt inde occasionem sumentes maligñandi, prædia ex agricolar. defectu ad eos deuoluta,

† al. Esibi. c. s. e.

† al. Martoreñ.

†cōuer sunt — devoluta, monachi in suū magis astute, quā provide dominiū convertant†; & quattuor, vel forte plures carruatas duabus aggregāt, non tamen aliter decimas prętantes de illis, quam prius de duabus præstitissent, cum secūdum compositionis tenorem, integras de illis decimationes soluere tenerentur. Quoniam igitur nos cōuenit ecclesijs prouidere, ne sua debeant iura cuilibet † deperire : f. v. †alicui per A. s. mandamus, quatenus, cum exinde fueritis requisiti, vtraq. parte ante præsentiā vestram conuocata, rei veritatem diligētius inquiratis, & nisi priuilegium Apostolicę sedis sibi super hoc indultum corā vobis præfati monachi palā produxerint, vel nisi trāsactionem præscriptam Apostolica auctoritate confirmatam esse docuerint, cum alioquin inter personas potius, quam inter ecclesias facta videatur, ne pacta inter alios acta alijs obesse patiamur, omni dilatione, & ap. re. præfatos monachos, & agricolas decimationes, ex quibuslibet rebus deuenientes ex integro absq. deminutione ecclesię S. Mariæ de Martureñ. iugi præstatione singulis annis præstare, & eorum, quæ † illicite detinuerint, iustam æstimationem restituere cū omni districtione compellatis. Quod si discretione vestræ, secundum ea, quæ proponuntur nobis, † in iudicio visum fuerit, pręfatos monachos, non nisi ad tertiæ partis decimationum prętationem, secundum iustitiam vrgeri posse; tunc omnium eorum, quę canones decimanda decreuerint, ap. re. sæpe dictos monachos tertiam partem ecclesiæ iā dictæ auctoritate Ap. decimas præstare cogatis.

†al. ea rūquas — †vobis

Lucius iij. Oriñ. † *Epō. pars c. Tua nos. c. 4.* (†al. Orien. c. 9. e.)

PRAETEREA quando inter laicos, & viros religiosos de præsentatione alicuius ecclesię quæstione suborta transigitur inter eos; ita quod præsentationē laicus obtineat, religiosi vero nonam, vel maiorē percipiāt † portionem, in qua prius nullam, vel minorē habere consueuerant †; an huiusmodi transactio teneat, quæsiuisti. Cū igitur ipsa pactio simoniaca merito videatur, de iure nō tenet, nec ex ea religiosi vllum commodum debēt inuenire.

†recipiant †al. solebant

Cælestinus iij. pars c. bona memoria. c. 5. (c. 10. e.)

PRAETEREA quarto loco talis quęstio accessit: quod † quędam cęllula † eximi voluit a subiectione, qua matrici domui tenebatur. Cumq. causa debito marte percurreret, fratres illius cællulæ se confitentes illi domui quondam fuisse subiectos, referebāt, quæstionem olim de hac subiectione fuisse motam; & transactione sopitam, videlicet eatenus, vt quiddam determinatū annuatim ecclesiæ matrici reddendo, fratres memoratæ cęllulę † penitus essent a subiectione principalis domus exempti. Ceterum ex aduerso prior maioris domus duo pariter allegabat, vnum s. quod ex quo confessi fuerant sedudum illi domui subiectos fuisse, & non ante transactionem illam † exemptos constabat, illos † fuisse rebelles, eo ipso, quod ante trāsactionem, & exemptionem se contendebāt ab eadem † iurisdictione fuisse † subtractos, nec transactio subsequens eos poterat a tāto crimine inobediētiæ relaxare. Alterū quoq. prior consequenter pro maiori ecclesia proponebat, quod de spirituali subiectione contra votum professionis transigere non licebat. nostra vero in his huiusmodi reddit sollicitudo responsum; quod ex prædicta fratrū de cælla confessione cōtra eos sententia procedere † debeat, præsertim cū illa transactio, licet nobis de illo, quod cælla determinate prędictæ domui reddere † tenebatur; clare constare nequiuerit, iniquitatem continuisse putetur.

†al. de est †cella — †cella — †al. illos †al. eos †al. eiusdem †esse — †proferri sentētia †al. solvere

DE OFFICIO ADVOCATORUM. Tit. xvij.

Cælestinus iij. vniuersis iudicib. Beneuētanis. c. vn. (Non ponitur.)

VT in ciuitate vestra deminui posit, & attenuari materia iurgiorum, & iudiciorū integritas reseruetur, ad cōmune commodum ipsius ciuitatis, id duximus statuendum. sancimus igitur, & præsenti pagina prohibemus, ne quis vestrum aduocatus esse præsumat, nisi in propria causa, vel fortasse si alicui ecclesiæ, vel pro alicuius munificentiæ debito ad inpendendum patrocinium fuerit obligatus.

DE PROCVRATORIBVS. Tit. xviij.

Alexander iij. Cap. 1. (De proc. c. 1.)

QVERELLAM A. clerici accepimus, quod cum veñ. f. n. Wigor. Episcopus causam, quæ inter ipsum, & Salesbirieñ. † Episcopū super ecclesia de Bribec † de mandato nostro suscepisset fine debito terminandam; tandem quia idem clericus termino constituto suam ei † præsentiā exhibere non potuit; pro eo quod erat infirmitate detentus; sicut per quendam presbyterum, & diaconū, quos ad præsentiā ipsius

†al. Salebiliē. †al. Bibet †al. de est ei

Q Episcopi

Episcopi miserat, paratus erat probare eundem A. in restitutione expensarum, quas R. Lexion. † Archidiaconus pro causa ipsa ad diem ipsum tūc veniendo † fecerat, condemnauit. Man. itaq. dis. v. atq. pręcipimus, quatenus, si præfatus Episcopus eundē A. iuxta mandatum nostrum † a præscripta sententia nō absoluerit; vos rei veritate diligentius inquisita, si constiterit vobis, quod prędictus Episcopus præfatum A. in restitutionē ipsarum expensarum, pro alia nulla rationabili causa condemnauerit, nisi pro eo tantū, quod termino constituto ad eius præsentiā non accessit infirmitate detentus; cum non possit quis cogi, nisi velit, in grauibus causis procuratorē constituere, & cum ipse ad probandum infirmitatem suam presbyterum, & diaconē destinauerit, † auctoritate nostra sub. ap. re. ab eadem sententia absoluere eū minime differatis.

†Lexō. †cōuemendo †al. vestrū †destinauit

Clemens iij. *Cap.* 2.

SI matrimonij causa possit per procuratorem expediri, nos tua duxit prudentia cōsulendos. Hic autē decernimus † distinguendum, quod si in ipsa † causa matrimoniali criminaliter quæstio ventilatur, † & ob eandē ab aduersa parte criminaliter sit agendum, non per interpositam personam, sed per ipsam personam principalem, causam matrimonij terminari oportet; cum sicut iura testantur, præsens præsentē accusare debet, † & se talionis vinculo obligare. secus autem in causa matrimoniali, in qua non criminaliter agitur, credimus procedendum; securius tamen ageretur, si cum haberi possit principalium pręsentia personarum, ipsis præsentibus in vtroq. ad diffinitionis calculum procedatur.

Non potuit. †decreuimus †deest ipsū al. †al. vertebatur †al. debeat.

Clemens iij. *Cap.* 3.

EX insinuatione dilecti filij I. † Archidiaconi Sang. † accepimus, quod cum inter ipsum, & magistrum W. de Sang super quadam præbenda Lexon. ecclesiæ, quæ de Pomeria dicitur, controuersia mota fuisset, eidem magistro propter hoc ad sedem Ap. accedenti G. de Tortona procuratorem ipsius Archidiaconi se gerens ad illam causam constitutum cum quibusdam litteris de rati habitione, prout dicebat, se opposuit. cū autem aliquantulum in causæ cognitione processum fuisset, licet prædicto G. ab eodē Archidiacono duobus clericis præsentibus, & assistentibus expresse fuisset inhibitum, ne causæ cognitionem susciperet, & ne ad iudicium suscipiendum in iure suis litteris vteretur; ipse nihilominus in ipsa causa procedens sententiam, sicut dicitur, contrariam reportauit. Ceterū quia alter de prædictis clericis dicitur obijsse. Nos autem † attēdentes, quod idem G. contra ipsius Archidiaconi prohibitionem in suscipiendo iudicio ipsius causæ procedere non debuerit: dis. v. per A. s. mādamus, quaten⁹, si sicut ratio dictat, per ipsius Archid. & superstitis illius clerici iuramentum constiterit eundem Archidiaconū expresse prohibuisse, ne dictus procurator illius controuersiæ diffinitionem susciperet, & ne in iure ad suscipiendum iudicium suis litteris de rati habitione aliquatenus vteretur, sententia contra eum lata nequaquam obstante, iam dictæ præbendę possessionem cum fructib. inde perceptis, a quocumq. detineatur, eidem Archidiacono sub. contr. & ap. ob. si eius restitutioni aliud canonicū nō obsistit, auctoritate nostra restitui faciatis, restitutione vero facta si Archidiaconus ipse suam institutionem canonicam probare potuerit, ipsam ratam, & inuiolabilem permanere, sicut iustum fuerit, ap. post. decernatis.

c. 3. e. †al. R. † al. Angū. †al. tamen

DE HIS, QVAE METVS CAVSA fiunt. † Tit. xix.

Clemens iij. *Cap.* IIII.

AD aures nostras te significante peruenit, quod electus quidā in plebanum ecclesiæ cuiusdā, quæ ad tuam dispositionem pertinet, ad terrorem laicorū renuntiauit electioni, quæ fuerat a clericis, vno excepto, vnanimiter celebrata. Is autem, † qui dissensit, ante electionem ad sedem Ap. appellationis vocem emisit. Ideoq. consulere voluisti, si renuntiatio facta ad terrorem laicorum impediat, quo minus ad regimen prędictæ ecclesiæ, is, qui prius fuerat electus, assumi debeat, & si eius appellatio valeat, qui se non electurum iurauit, & ne alij eligerent, appellauit. Tuę igitur discretioni litteris prę sentibus innotescat, quod renuntiatio facta in manu laicorū ad ipsorum terrorem, nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata, non impedit, quo minus is, qui renuntiauit † ecclesiæ, ad cuius regimen prius electus fuerat, præficiatur; pro contradictione autē, vel appelltione eius, qui se nō electurū publice cōfessus est iurasse, non est electio ab alijs celebrata canonice irritanda.

†al. Quod vi, metus ve causa factum est. De ijs. q vi. c. 7. † al. vero †renuntiaueris.

DE ARBITRIS. Tit. xx.

Alexander iij. Ebracen. Archiepo. *Cap.* 1.

De arb. c. 2.

NON sine multa necessitate, & discrimine corporis sui A. presbyter præsentium lator ad se. Ap. fatigatus multiplici nobis querela proposuit, quod cum in ecclesia sancti Alfidi de N. † per manum R. Archidiaconi, & canonici de Suelle personæ ipsius ecclesiæ capellanus institutus fuisset, & eodem R. mortuo M. nepos eius, qui sibi in iam dicta ecclesia successit, eundē presbyterum ad maiorem securitatē capellanū iterum ordinauit, quorum temporibus xxx. annis; & vltra capellaniam eius ecclesiæ pacifice se asserit tenuisse. tandem vero idem M. volens ab eadem ecclesia ipsum presbyterum remouere, in eum cœpit exactiones indebitas exercere, & quidam homo eius circa domum suam egressus, violentas manus in eum iniecit, & ipse idem M. visus est eum circumuenire, vt pro v. marchis argenti, quas idem M. ei promittebat, se annuatim nomine pensionis soluturum præscriptæ capellaniæ † cedere nō differret, præfato vero presbytero nolente eius exequi voluntatem, prędictus M. tantū dicitur fecisse, quod post multas iniurias, & grauamina sibi illata, occupatis omnibus alijs rebus, ab officio, & beneficio est spoliatus. cum autem idem presbyter per te adhuc extra prouinciam tuam exulans de suo beneficio non posset iustitiā obtinere, tandemq. † sicut asserit, multis necessitatibus artabatur, nec suam inopiam potuit vlterius sustinere; per dolum, & fraudem ipsius M. ab eo sacramentum est extortum, vt arbitrium clericorum tuorum exinde susciperet, & seruaret. Idem vero clerici voluntatem eius assecuti, & iam dicto M. fauentes, eidem presbytero præceperunt, vt v. marchas ab eodem tantum susciperet, & toti cederet quæstioni. Quoniam igitur te non decet aliquatenus sustinere, vt quod perperam arbitrati sunt, debeat incorrectum relinqui: Et p A. s. m. quatenus præfatos clericos moneas studiosius, & inducas, vt si cognouerint, se in hac parte tam nequiter arbitratos fuisse, iam dictum presbyterum ab obseruantia iuramenti auctoritate nostra prorsus absoluas; aut si arbitrium ipsum iniustitia noueris, & veritate obnoxium, † vtramq. partem ap. re. stare arbitrio compellas.

Marginal notes: † al. Asfrido de N. — † ecclesiæ — † al. quia — † al. sub nixum

Alexander iij. Exoñ. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 1. e.

PERVENIT ad nos, quod cū. W. † clericus de Calestin in minori esset ætate cōstitutus, G. † de Cal. sororem eiusdem W. † duxit in vxorem; & fidei interpositione firmauit: quod v. sol. sterlingorum ei annuatim donaret. Vnde cum postea super eisdem v. sol. inter ipsum clericum, & iam dictum G. controuersia mota fuisset, in quattuor personis compromiserunt, quæ vtiq. inter se taliter arbitratæ sunt, quod præfatus G. decimas proprias, & rusticorum suorum, quas † in parochia de Cal. habere dignoscitur, pro v. solidis prætaxatis singulis annis perciperet. Vnde quoniam huiusmodi arbitrium ecclesiæ iam dicti loci posset in posterum perniciosum existere; nec memoratus W. † aut personæ illę, in quibus cōpromissum fuerat, id vllatenus in ecclesiæ damnum facere debuissent: fit, per Ap. s. m. qua. rei veritatē diligenter inquiras, & si ita esse inueneris, prænominatum G. diligenter admoneas, & ecclesiastica districtione compellas; vt ecclesię, cuius est parochianus, prælibatas decimas omni occasione, & ap. re. liberas prorsus dimittat: nec sibi aliquid vlterius vindicare pręsumat. Clericum vero supradictum moneas, vt cum eodem G. amicabiliter, pacificeque studeat conuenire.

Marginal notes: † al. G. — † al. W — † al. G. — † al. quos — † al. G.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS. TIT. I.

Clemens iij. clero Constantinopolitano. *Cap. 1.*

AVCTORITATE Apostolicę sedis, debitoq. officij nostri compellimur, viros ecclesiasticos oculo benigniori prospicere, eisq. ne grauentur molestijs, pastorali sollicitudine prouidere. hac itaq. ratione inducti auctoritate Ap. prohibemus, ne aliquis vestrum a quocumq. in ciuili, vel criminali negotio impetatur, nec per sæcularem personã careeri, aut vinculis, nisi ab Archiepiscopo suo electus fuerit ex † ordine clericali, aliquatenus mancipetur, nec absq. rationabili, & manifesta causa in officio suo, vel iure suo grauamen ab aliquo patiatur. Prohibemus etiã, ne vicarius Regis, seu quæcumq. persona vicem sæcularis potestatis gerens vobis in domibus, aut alijs rebus vestris iniuriam præsumat inferre; sed tam in his, quam in alijs priuilegia vobis a Regib. vel Archiepiscopis, pia consideratione concessa, inuiolata volumus conseruari. statuimus insuper, vt nullus in ecclesijs vestris vltra, quã facultates earũ ecclesiarũ sustineant, vobis instituatur inuitus.

De iudic. c. 4.

† al. ab

Alexander iij. Abbati de Euesham. † *Cap. 2.*

CAVSAM, quę vertitur inter fratres Dulmon. monasterij, & monachos sancti Albani super ecclesia de N. audiatis, & ap. re. terminetis. Illud inter cetera specialiter prouisuri, vt fratres Dulmon. ecclesiæ cum auctoritate, & assensu Episcopi causam aggrediantur, ne si fratres sancti Albani obtineãt, Episcopus Dulmon. se Abbatem ecclesię proponens, litem sopitam valeat suscitare.

† al. Euesham. De iudic. c. 9.

Calestinus iij. *Cap. 3.*

CVM non ab homine & infra. A nobis itaq. fuit ex parte tua quæsitum, vtrũ liceat Regi, vel alicui sæculari personę iudicare clericos cuiuscumq. ordinis, siue in furto, siue in homicidio, vel periurio, seu quibuscumq. fuerint criminibus deprehensi. in prima ergo cõsultatione taliter respondemus; quod si clericus in quocumq. ordine constitutus in furto, vel homicidio, vel periurio, seu alio mortali crimine legitime fuerit deprehensus, atq. conuictus, ab ecclesiastico iudice deponendus est. qui si depositus incorrigibilis fuerit, excõmunicari debet; deinde cõtumacia crescente, anathematis mucrone percuti; † postmodũ vero si in profundum malorum veniens cõtempserit: cũ ecclesia non habeat vltra, quid faciat, & ne possit vltra esse perditio plurimorum, per sæcularem comprimendus est potestatem: ita quod ei deputetur exiliũ, vel alia poena legitima inferatur.

c. 10. e.

† al. fuerit.

Calestinus iij. Wen. Episc. & Abbati S. Albani. c. 4.

QVIA W. † qui violenter dicebatur ecclesiam ingressus esse, defunctus est, vt accepimus, & R. eam est ingressus; precipimus, vt secundum formam litterarũ inter ipsum R. & P. mediante ratione causa terminetur, sicut inter eundem P. & præfatum W. † si viueret, iudicaretur.

c. n. el. † al. V. † al. V.

DE FORO COMPETENTI. Tit. ij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

LICET vniuersis &c. Perlatũ est ad audientiam nostrã, quod Iudęi in ciuitate vestra morãtes † ad tantam deuenerunt superbiã, & elationem; quod si quando inter eos, & quemlibet clericum, seu inter vos, & ipsos causa emerserit, vos ad sæcularem iudicem trahunt, & corã quocumq. iudice vobiscũ litigant, & per simplicem chartã absq. testib. vel per vnũ qualemcũq. † Christianũ, vel † Iudæum, contra omnem iustitiam, & rationẽ, causam probare contendunt, & aduersum se etiã magnorũ, & probatorũ virorum non recipiunt testimonium. Quia vero non est licitũ alicui Christiano, multo minus crucis Christi inimico, vt s. ecclesiasticos viros ad sæcularem curiam trahant, & causæ suæ vnius tantum quamuis † legitimo testimonio, finem imponant. Discretioni v. m. qua. si inter vos, & quoscumq. Christianos, siue Iudęos causa emerserit, pro nullius vocatione

De ce. Iudic. c. 15. † al. i morantes

† quãlibet. † al. Iud.

† al. quasi

catione ad sæcularem curiam, vt ibi de negotio tractetis, ad iudicem vllum accedere præsumatis. sed sicut exigit iustitia, & æquitatis ratio postulat, in qualibet causa Christiani, & maxime clerici ad minus nisi testimoniū duorum, vel trium virorū, qui sint probatæ vitę, & fidei, vel conuersationis, non admittatis iuxta illud dominicum: in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum. Quia licet quædam sint causæ, quæ plures, quam duos exigant testes, nulla est tamen, quę vnius testimonio tantum, quamuis legitimo terminetur.

Alexander iij. *Cap. 2.*

De foro cōp. c. 6. † al. V. EX transmissa nobis insinuatione G. B. W. † militū ecclesiæ intelleximus, quod cū R. de Casiuil. eos super quadam possessione anteveñ. f. n. Treceñ. Episcopū traxit in causam, nobilis vir de Capis eorū dñs sub debito fidelitatis eis inhibuit, ne in iudicio ecclesiastico de sæculari feudo respōderent. Itaq. pręfatus Episcopus in eos velut in contumaces excōmunicationis sententiam promulgauit, &c. & infra. Deinde † per dominū feudi causam iubeas terminari; & si ipse aliquid malitiose distulerit, tu ei sub. ap. ob. debitum finem impōnas. † al. De mum

Alexander iij. *Cap. 3.*

c. 7. e. VERVM quoniam de quibusdam feudis aduersus eundem Pręposit um quęstionē mouerunt, statuimus, vt ex quo Episcopus fuerit in eadem ecclesia consecratus, qui plenam auctoritatem habeat, & potestatem, de feudis ipsis si ad ecclesiasticam cognitionem pertineant, suo sub iudicio cognoscantur. alioquin ipsa quæstio ab imperiali beneplacito, sicut iustum fuerit, terminetur.

Lucius iij. *Cap. 4.*

c. 8. e. † al. q. CVM sit generale, vt † actor forum rei sequatur; conueniens est, vt prius raptores apud iudices sæculares conueniantur. sed si iustitiam exhibere cōtempserint, aut iudices ex quacumq. causa fuerint negligentes; quia sacrilegi iudicandi sunt ab ecclesia, de crimine illo censuram in eos poteris ecclesiasticam exercere. Verum quoniam iudices sæculares in exhibenda iustitia personis ecclesiasticis sæpe in iudicio sunt remissi, iam per consuetudinem ecclesiæ est fauore introductum, vt malefactores suos venerabilium locorum rectores possint, sub quo maluerint, iudicio cōuenire.

Celestinus iij. *Cap. 5.*

c. 9. e. QVOD clericis &c. & infra. Nullus Episcoporum, vel clericorum ad iudicia sæcularia est trahēdus. habent enim illi iudices suos, nec quidquam est eis publicis cōmune cum legibus. Bonifacius vero Papa, & Gelasius, & alij plures antecessorum nostrorū antiquioribus concilijs cōsonantes, sicut bene patet viris vtriusq. iuris peritis, id ipsum in sacris constitutionibus ediderunt. Hac igitur ratione inducti per Ap. s. mandamus, quatenus, si quas causas sæculares clerici Parisius commorantes habuerint contra aliquos, vel aliqui contra eos, ap. re. iure canonico decidatis, nec permittatis iuri scripto consuetudinē præualere.

DE MVTVIS PETITIONIBVS. t. iij.

Celestinus iij. Rothom. Decano. *Cap. vn.*

PRVDENTIAM tuam debitam &c. Sane consuluisti nos, vtrum cum causa ap. re. committitur, & reus sub eodem iudice actorem reconuenerit, vel eisdē, quod quadam ex constitutione tā canonici, quam forensis iuris licite fieri potest; & actor super reconuentione appellationem interponit, an appellationi huiusmodi sit deferendū. Nos vero ita sentimus, † quod cum in hoc casu actoris, & rei eadem sit condicio, vel causa, & † vno, eodemq. iure circa appellationis remedium vti debeat vterq. Vnde nec appellationi taliter interpositæ deferendum esse iudicamus. etenim ipso Christo, qui est veritas, attestante didicimus, quod omnia, quæcumq. voluerint aliqui, vt faciant eis homines, eadem & ipsi facere debeant; nec ciuilis iuris peritus ab hac sententia discrepat, quia præter authenticum, quod incipit, Et consequenter, in quo id de facienda recōuentione expresse habetur, etiā † alibi statuitur, quod eodē iure quis vtatur, quod duxerit statuendum in alium: ideoque sicut desiderat, vt sibi iuxta rescriptum mandatoris iustitia fiat, ap. re. ita debet, & eadem ratione, se reconuenienti in sua iustitia respondere. Demus. per. c. a. † al. sen tentia mus † al. de est et. † al. et.

DE DILATIONIBVS. Tit. iiij.

Celestinus iij. *pars c. plerumq.* *Cap. vn.*

PRAETEREA in tuo petitorio adiecisti, quod cum causæ tibi a se. Ap. delegantur, & in litteris citatorijs rescriptum Apostolicū inseris, vt eo viso deliberare valeas, qui ab altero conuenitur. cumq. nō ad primam, & secundā citationē canonicā, sed ad tertiā tātūmodo perēptoriā veniat, actore ad oēs citationes veniente, De dila. c. a.

& ipse intentionem suam in iure proponat, reus vexationi eius intendens, tunc primo deliberatorias requirit † inducias, cũ actor eidẽ authenticum offerat, vt conferat cum rescripto, quod inprima citatione recepit, asserens, quod tam longo citationis spatio, si voluerit, † plene tempus deliberationis potuit habere. quia igitur, quid agendum sit tibi in hoc casu, desideras edoceri, taliter respondemus, quod prædicto modo reo ad iudicium vocato, † si ex rescripto sibi transmisso plene potuit instrui super eo, de quo côueniebatur, indutiæ deliberatoriæ sibi non sunt vlterius indulgendæ, sed potius procedendum est ad examinationem causæ, & finem ei debitum imponendum.

† al. quaeris

† al. voluit

† al. cõuocato

DE FERIIS. Tit. v.

Alexander iij. Cap. 1.

Non ponitur.

SIGNIFICANTIBVS nobis viris religiosis fratrib. Cistrensis ordinis accepimus, quod cum eorum famuli, & mercenarij in quibusdam diebus, quos alij sollemnes habent, laborant: Archid. Decani, presbyteri de quorũ parochijs sunt, eis † sententiã excommunicationis propter hoc intentare præsumunt. Quoniam igitur super hoc non debent tanta pœna multari, f.t. per A.s. m. qua. omnib. Archidiaconis, Decanis, presbyteris vestrę iurisdictionis artius prohibere curetis, ne in famulos, vel mercenarios prędictorum fratrũ, pro eo quod ipsi, & idem fratres diebus illis laborant, quos alij sollemnes habent, vel excommunicationis, vel interdicti sententiam ferre pręsumant. Si vero contra prohibitionem vestrã venerint, & sententiã eorum ap. re. denuntietis irritam, & inanem, & ipsos pro transgressione non differatis ecclesiastica seueritate punire.

† in eos

Alexander iij. Terdoñ. Archiepo. Cap. 2.

Deferijs c. 2.

QVONIAM in parte &c. & infra. Vestrã volumus prudentiã certa cognitione tenere, quoniã licet scriptũ sit: de vespere ad vesperam sabbata vestra celebrabitis: festorũ tamen principium, & finis iuxta eorum qualitatem, & iuxta diuersarum regionum consuetudinem considerari † debet, & sicut magnitudo dierum exigit celebrari; sic prius incipere, & tardius terminari, vera ratione videntur. & infra. Diebus autem dominicis, & alijs prę cipuis festiuitatib. siue inter pascha, & Pẽtecostẽ genuũ flexio nequaquã debet fieri, nisi aliquis id secreto ex deuotione facere velit. In consecrationibus autẽ Episcoporũ, & ordinationib. clericorũ, consecrans, & consecrandus tantum flectere genua possunt, secũdum quod côsecrationis modus requirit. Prętereа festiuitas sanctæ Trinitatis secundũ diuersarũ côsuetudines † regionũ a quibusdã in octauis Pẽtecostes, ab alijs in dñica prima ante aduẽtũ dñi celebrari côsueuit. Ecclesia si quidẽ Rom. in vsu nõ habet, vt in aliquo tẽpore huiusmodi celebret specialiter festiuitatẽ; cũ singulis dieb. gła patri, & filio, & sp. s. & cetera côsimilia dicãtur ad laudẽ perhennis Trinitatis. Quare tibi frater Archiepiscope de vsu pallij, eo die, quo sanctæ Trinitatis festiuitas celebratur, certũ nequaquã potuimus dare responsum.

† al. cõseruari

† cõsuetudinẽ

Alexander iij. Triburieñ. Archiepiscopo, & eius suffraganeis. Cap. 3.

e. 4. e. & c. 6. de pœnit.

LICET tam veteris, quam noui testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit; & tam eum, quã alios dies maiestati altissimi deputatos, nec nõ natalicia † sanctorũ martyrũ ecclesia decernit obseruanda, & in his ab omni opere seruili cessandum; nos tamẽ, quib. ab omniũ promissore ecclesiæ regimen est cômissum; superijs, quæ necessitas exigit, Christi fidelib. tenemur cômode prouidere, vt si quãdo eos non seruili operi. i. actioni peccati, sed necessaria victui, & vestitui quærendo forte intendere contingerit; volumus, vt eis Ap. se. prouidẽtia, misericordia côsueta subueniat. Inde si quidẽ est, quod (cũ regio vestra † nõ multum frugib. abundet, † & mare, in quo populus maiorem habere consueuit sustẽtationẽ, sterilius solito effectum fuisse, multorum relationib. cognoscentes, auctoritate beati Petri, & nostra indulgemus; vt liceat parochianis vestris diebus dominicis, & alijs festis, pręter quam in maiorib. anni sollemnitatibus, si allecia terræ se inclinauerint, eorũ captioni congruenter intendere, ita tamen, quod post factam capturam ecclesijs circumpositis, & Christi pauperib. congruã faciant portionẽ. Si autẽ illi, qui aliquos dies in pane, & aqua ex iniuncta sibi pęnitentia tenẽtur peragere, panem, quo vescantur, non habent; leguminib. aut piscib. aut † alijs cibarijs si necessitas exegerit, † reficiantur, moderata tamen discretione habita, quod his nõ ad delicias, sed ad necessariam solummodo sustentationem vtantur.

† al. natalia

† al. regionem vestrã quod

† al. abũdare

† vel

† al. fuerit

Clemens iij. Cap. 4.

c. 4. de

CAPELLANVS tuus frater Episcope coram nobis ex parte tua proposuit, quod cum canonica statuta declarẽt, nuptias

tribus

tribus hebdomadib. ante festum natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ minime celebrari debere; quidam hebdomadas illas absq. interpollatione cõtinuandas intelligunt: alij vero inter festum, & ipsas facere interuallum volentes, illud dicunt ob reuerentiam festiuitatis Pentecostes, fuisse statutum, quæ in septimanis ipsis solet interuenire quandoq. & sic inchoantes a tribus diebus rogationum ante ascensionem dñi vsq. ad octauum diem post Pentecostem illis hebdomadib. computatis, illo tantũ temporis spatio celebrari nuptias non permittunt, earum celebrationem ab inde nullatenus inhibentes. Quia igitur cõsulti fuimus, vtra istarum opinionum potior videatur; nobis, & fratribus nostris apparuit; quod cum ea † sit Romanę ecclesiæ consuetudo a longis retro temporib. obseruata; vt quocumq. matrimoniũ cõtrahatur † tẽpore, consensu interueniẽte de præsenti legitimo; tamen a septuagesima vsq. ad septẽ dies post Pentecostem celebrari nuptiæ non sinũtur, & postea etiam tribus, vel pluribus septimanis ante festiuitatem sancti Ioannis sine differentia celebrentur; posterior sententia meliori, & subtiliori ratione fouetur. & siue secundũ canones a septuagesima vsq. post octauas paschæ, siue iuxta consuetudinem ecclesiæ Romanę vsq. post septimum diem † festi pentecostes, qui † caret octauis, nuptiæ suspendantur, in dominica, quæ sequitur, & deinceps indistinctè valeant celebrari.

† al. eadem

† al. cõtrahi-tur

† al. vij. dies

† al. quod

DE CAVSA PROPRIETATIS, ET possessionis. Tit. vj.

Cælestinus iij. pars c. bonæ memoriæ. Cap. vn.

AD vltimum interrogati fuimus, si iudices deputati, vt de possessione, & proprietate agnoscant; grauib. partium sumptib. parcere cupientes, de vtraq. commixtim audire possunt, † allegationes pariter, & testes admittant, deinde prius audiãt attestationes de possessione, & pronuntient secundum tenorẽ illarũ, vtrum licite hoc agatur. Nos autẽ cũ hoc sit in iure ciuili expressum, quod licite posit fieri, respondemus.

De cau. pos. c. 2.

† al. possint

DE RESTITVTIONE SPOLIAtorum. Tit. vij.

Alexander iij. Cantuarien. Archiepiscopo. c. 1.

CONQVERENTE nobis R. clerico latore præsentium accepimus, quod cum vacaret ecclesia sti cis disciplinis, ipsum ecclesia de Durefort † sine iudicio spoliasti. Quia vero iam non decet honestatem tuam clericos tuę iurisdictionis, sine manifesta causa, & rationabili suis beneficijs spoliare, quibus teneris paterna prouisione consulere: f. tuæ per A. s. præ. m. qua. si ita est, prædicto clerico præfatam ecclesiam cum redditibus inde perceptis restituas, & in pace eã possidere permittas. Restitutione autẽ facta, si quid aduersus eum super pręscripta ecclesia proponere voluisti, coram venerabili f. n. Exonieñ. Epo per te, vel per sufficientem responsalem tuũ cum eodem R. ordine iudiciario experiaris, & quod exinde statuerit, suscipias firmiter, & obserues; nos enim eidem Episcopo causam commisimus terminandam.

De rest. sp. c. 7.

† al. Dũfort

Alexander iij. Parisieñ. Episcopo, & Abbati S. Remigij, & Decano Meldensi. Cap. 2.

CONQVESTVS est nobis R. quod cũ ecclesia de Alde † canonice adeptus fuisset, & aliquamdiu pacifice possedisset, & eã postea per oppresionẽ H. de Cliueãt iniuste amisit. Vnde dis. v. per A. s. m. quatenus, si vobis constiterit prædictum R. in prælibata ecclesia fuisse canonice institutum, & iniuste spoliatũ, nisi eam postea spontanee abiurasse altera pars legitime probauerit, eam cum fructibus inde perceptis restitui faciatis.

Non ponitur.

† al. Alteñ.

Alexander iij. Abieñ. & Beluaceñ. Epis. c. 3.

EX transmissa nobis &c. & infra. Quia nobis de rei veritate liquere non potuit, causam experientiæ vestræ duximus cõmittendam. f. v. per A. s. m. qua. si vobis constiterit, quod pręfata mulier prædicto militi legitime desposata fuisset, & ab eo cognita, ipsam ei restitui faciatis, recepta sufficiẽti cautione, quod illi non debeat malum inferre. Si autẽ capitali odio, ita mulierem vir prosequitur, quod merito de ipso diffidat, & eum habeat suspectum; alicui probę, & honestæ mulieri, vsque ad causæ cognitionem, seu decisionẽ committatur, studiosius custodienda in loco, vbi vir, vel parẽtes eius, aut mulieris nullam possint violentiam † exercere.

c. 2. e.

† al. molestiam

Alexander iij. Exoneñ. Episcopo, & Abbati de Restrdeñ. † Cap. 4.

CVM venisset ad nos dil. f. n. S. † canonicus sanctę Trinitatis de Barleñ. a suo Priore, & capitulo destinatus, in audientia nostra proposuit, quod cũ veñ. frater noster Eboraceñ. Archiepiscopus ecclesiam d. N. eis concessisset, ita quod post decessum G. de Pontino clerici, qui præfatã ecclesiã tunc tẽporis

† Herefort.

c. 9. e.

† al. G.

 tenebat

tenebat, vsibus eorum omnibus modis proficeret, & interim de auctoritate ipsius Archiepiscopi, idem G. ipsis canonicis annuã solueret pensionem. Nos postmodum eandem concessionem scripto ipsius Archiepiscopi inspecto diligenter, auctoritate Apostolica duximus confirmandã. Mortuo autem præfato clerico iam dicti canonici, licet per ipsum Archiepiscopum non fuissent in prædictæ ecclesiæ possessionem inducti, tamen de concessione, & confirmatione nostra plurimũ confidentes, ecclesiam ipsam, ne a quodam clerico turbaretur, qui eos super eadem ecclesia nitebatur fatigare, ingressi sunt, & tã contra ipsum Archiepiscopum, a quo grauari timebant, quam contra præfatum clericũ ad nostram audientiam appellarunt; ipsis vero per duos de fratribus suis, appellationem factam prosequentibus, sæpe dictus Archiepiscopus bladum, & omnia bona ecclesiæ, quę pręfatus G. clericus suus moriẽs ibidẽ reliquit, fecit, quod vix credere possumus, inuitis prædictis canonicis asportari. & infra. Magister vero M. & A. clerici, & nuntij eiusdem Archiepiscopi, qui præsentes aderant, ipsum super his constanter excusauerunt, & adiecerunt coram † iam dicto Archiepiscopo per præfatos canonicos grauem iniuriam irrogatam, quia etsi ab ipso litteras concessionis habuissent, ipsius postmodum auctoritate contempta, per seipsos in possessionem ingredi non deberent. Nos itaq. attendentes, quod si præfati canonici, pro iam dicta ecclesia de auctoritate ipsius Archiepiscopi, viuente clerico perceperunt, annuam pensionem, eo mortuo, quamuis auctoritate eiusdẽ Archiepiscopi non quæsierunt, † vitiose tamen in possessionem non sunt ingressi, cum sicut in sæcularium legibus principum cautum est, is possideat, cuius nomine possidetur; causam ipsam vobis, de quorum prudentia & honestate confidimus, committimus f. t. per A. s. p̃. m. qua. ante præsentiam vestrã partibus conuocatis, si de ipsorum assertione constiterit, bladum, & omnia bona ecclesiæ post appellationem de mandato ipsius Archiepiscopi asportata ante ingressum principalis causæ, auctoritate nostra sub. ap. ob. restitui faciatis: deinde Archiepiscopum attentius moneatis, vt concessionem suam ratam habeat, & præfatos canonicos amodo desinat super præfata ecclesia fatigare. Si vero commonitioni vestræ acquiescere noluerit, super ecclesia causam diligentius audiatis, & sine personarum acceptione sub. ap. diffugio terminetis.

† al. de eis corã

† al. quæsierint

Celestinus iij. Cap. 5.

GRAVIS nos querela &c. & infra. Ideo f. v. p A. s. m. firmiterq. pręcipimus, quatenus partib. conuocatis, si vobis constiterit de pręmissis, prædictum Archiepiscopum ablata pręnominati monasterij fratribus cum integritate restituere, & damna plenarie resarcire, & de illatis iniurijs satisfacere competenter, omni gratia, timore, & amore postpositis; dilatione, & contradictione, & ap. cessante per diffinitionem † ecclesiasticã, nostra freti auctoritate cogatis, prouisuri attẽtius, vt nõ tantum fructus, quos noui, & violenti possessores interim perceperunt, sed quos si eis possidere fuisset licitum, possessores veteres percepissent, eis reddi per supradictam sentẽtiã sub. cuiuslibet appellationis obstaculo compellatis. pręterea si qui, quominus secundum mandatum nostrum memoratis fratribus restituantur ablata, se duxerint opponendos, vos auctoritate nostra suffulti eos † non obstante appellatione anathematis sententia percellatis. Si præfatus vero Archiepiscopus ad citationem † commonitionis vestrę, forte non venerit, vel mandato vestro parere noluerit, vos Doleneñ. † monasterij testibus receptis secundum formam prædictam in toto negotio procedentes, secundum quod diximus, ap. cessante exequi procuretis, omnimoda sollicitudine prouidẽtes, ne libertates præfato monasterio vestro a prędecessoribus nostris, nobisq. cõcessas, a quoquam sustineatis minui, vel infringi.

e. ti. el.

† al. districtionem

† al. bis

† al. cõcitationem

† Al. Dolen.

DE EO, QVI MITTITVR IN POSsessionem causa rei seruandæ. Tit. viij.

Alexander iij. Alben. † *Episcopo.* Cap. 1.

† al. Alben.

PRIOR & monachi Siluæ maioris suam ad nos querimoniã transmiserunt de O. qui paludes, & stagna, quæ prędecessores eius contulerant, ab eisdem fratrib. per violentiam abstulit, quæ cum ab eo repeterent, idem O. ad proximum purificationis festũ pręteritũ appellauit. Ideoq. f. t. mandamus, qua. causam audias, & ap. re. debito fine decidas. Si verę idem O. vel vxor eius, aut heredes eius, si quos habet, si idem O. profectus est Hierosolymam, ad præsentiam tuam accedere, vel iudicio tuo parere contem-

Non ponitur.

contempserint, prædictos fratres in eorũ possessionem, de quibus quæstio vertitur, ap. re. inducas. Si autẽ nuntius prædictorũ fratrum diẽ præuenit appellationis, nolumus per istas litteras alteri parti præiudicari, vel nullum† optinere vigorem.

Clemens iij. Episcopo, & Archidiacono Abrinc. & Priori de Luc. Cap. x.

CVM, sicut accepimus, inter dil. fil. P. subdiaconũ † Baionen. & dilectas in Chro filias Abbatissam, & conuentũ sanctæ Trinitatis, de Cadomo super ecclesia de Capith † corã dilectis filijs Tauricen. † & Corchen. † Abbatibus, & H. Chiechucen. † Archid. ex delegatione se. Ap. quæstio verteretur, prædictus subdecanus, die partib. assignata in persona propria, ad præsentiam iudicum non valens accedere, responsalem ad eos cũ proprijs litteris destinauit. Verum ideo dicitur eius procuratio reprobata, quod nomen subdecanij, quem diximus, sigilli descriptum inpressio non habebat. Vnde iudices occasionem ex suo sensu satis inualidam assumentes, moniales rei seruandæ causa in possessionem rei petitæ miserunt, quod in personas contumaciũ iuris videtur constitutio decreuisse. Vnde cũ hoc ad subdecani notitiã peruenisset, ad Archid. supradictũ accessit, & offerens ei sistẽdi iudicio cautionẽ, quoniã Abbas de Corinth. profectus in Angliam, & Abbas Taur. † viã fuerit vniuersæ carnis ingressus, possessionẽ infra annum sibi de iuris ordine resignari cũ instantia postulauit, sed nõ potuit optinere. Processu vero temporis moniales, quas diximus, ad ven. f. n. W. Rothomagen. Archiepiscopũ, & dilectos filios Abbates sanctę Catharinæ, & I. de Ven. ponte Archid. Rothomag. litteras alias impetrarũt, quorũ iudiciũ ideo subdecanus, sicut asserunt, † subire recusat, quod prædictũ Archiepiscopũ habet certa ratione suspectum, & metuit, ne comu dices ad partem quamlibet, eius auctoritate de facili trahantur. Quia vero nemo inuitus suspectorũ iudicum compellatur † iudicio subiacere; dis. v. per A. s. m. quatenus, si certã suspicionis causam contra Archiepiscopum ostendit † subdecanus, audiatis negotium, & ap. re. mediante iustitia terminetis. In primis tamen ab eodem sistendi iudicio cautione recepta, si præmissa narratio veritate nitatur, ei possessionem restitui faciatis. Nec obstare volumus, quod annus elapsus esse proponitur, si per eum non steterit, quo minus infra illũ, & possessionem receperit, & dederit cautionem. si quid autem per prædictas litteras, ex quo suspectos iudices recusauit, aduersus eum super hoc noueritis contra iustitiam innouatum, in statum debitũ reducatis, in his omnibus sine appellationis obstaculo processuri.

VT LITE PENDENTE NIL INnouetur. Tit. ix.

Alexander iij. Eboracẽ. Archiep. Cap. j.

A MEMORIA nostra non excedit, qualiter in primo anno nostræ promotionis transcriptũ litterarũ felicis memoriæ prædecessoris nostri Honorij nobis feceris præsentari, in quo cõtinebatur antecessorib. tuis Ap. benignitate † esse indultum, vt tam eis † quam successoribus suis † liberum esset per totam Angliam ante se crucem deferre. Nos vero antecessoris nostri vestigijs inhærentes tibi subscripti nostri munimine cõfirmamus, quod antecessorib. tuis fuerat a prędecessore nostro clementer indultum. Postmodum vero sanctę, & venerandę memorię T. quondam Cãtuar. Archiepiscopus existimans hoc in præiudicium suum, & suæ dignitatis redundare; exinde cœpit quæstionẽ mouere. Vnde propter hoc ad sedem Apostolicam appellauit, affirmans, si bene meminimus, quod tibi, & prædecessoribus tuis id nullatenus licuisset; sicq. factũ est, quod per nos tibi scripta prohibuimus, ne in prouincia Cant. ecclesiæ, donec de ipsa causa cognosceretur, ante te crucẽ deferre aliqua ratione auderes. Quia ergo per dil. f. nostros L. & A. clericos tuos grauem coram nobis querimoniam deposuisti, asserens, quod de possessione huius rei, quã tu, & antecessores tui habuistis, ante cognitionem iudicij spoliassemus. Nos volentes tibi, tamquam venerabili fratri nostro deferre, & iura tua integra, & illibata seruare; præsentibus litteris statuimus, quod litteræ prohibitionis nostræ nullũ tibi præiudicium faciant, quo minus tibi, & successoribus tuis liberum sit, quemadmodum vobis est beneficio priuilegiorũ Ap. sedis indultum, & tu, & prædecessores tui id facere consueuistis, † ante vos per totam Angliã deferre crucẽ, quousq. diffinitiua sententia decernatur, an ecclesia tua debeat de iure hoc habere.

Cælestinus iij. Cap. ij.

LAVDABILEM &c. & infra. Quęsitum est, † quando † matrimoniũ accusari contingit, an statim sit carnale cõmercium suspendendũ, aut quamdiu dissimulari possit, vel

---

†*nullum* *sortis*

De eo, q̃ mi. c. i. tal. sub decanũ

† *al. Capith.*

† *Taurinen.*

† *al. Cherocen.*

† *al. chiecuen.*

† *Taurin.*

tal. asserit

† *cõpellatur*

† *ostenderis*

Vt lite pen. c. ij

† *al. antecessoribus*

† *al. sibi*

† *al. suis*

† *al. cõsueuistis*

c. 1. c.

† *iterũ*

† *al. cõ*

vel potius sustineri. Ad quod breuiter respondemus; quod cum Alexander iij. aperte prohibeat, ne ad inuicem, donec causæ iustæ fiat examinatio, separentur, & Symmachi Papę contineat institutum; vt prælatus aliquis accusatus, ante, quam ea, quæ obijciuntur, luce † clarescant, relinqui non debeat a subiectis; in præsenti articulo coniugum alteruter accusatus, ante probatam accusationem, iure quod habet in altero, priuari non potest. †

† al. in luce

† al. possis

DE PROBATIONIBVS. Tit. x.

Alexander iij. Cap. 1.

De prob. c. 1.

SICVT consuetudo laudabilis nulla debet nouitate duelli, † sic quod noscitur contra ius morib. introductum, obuia † ratione debet dissolui. Sane apud vos consuetum esse didicimus; vt cum aliquis intentionem suam fundauerit instrumentis, aut testibus introductis, ei sacramentum nihilominus deferatur. quod si subire noluerit, fides probationibus exhibitis non habetur. Quod cum nulla sit ratione subnixum, sed manifeste legibus aduersetur, quæ tunc demum ad huiusmodi suffragium decurrendum esse decreuerunt, cum alia legitime non suppetant; talem consuetudinem reprobamus, nec vllam habere firmitatem deinceps sancimus.

† al. duelli

† al. obuiare

*Gregorius viij. Præposito Sancti Cataldi, † & Archiepiscopo * Cusæ maioris.* Cap. 2.

† al. Cataldi. c. 4. c.

PROPOSVISTI nobis dilecte fili Prępofite, quod causa matrimonij, quę inter dil. fi. n. O. de Casanoua, & S. filiam O. † de Pisco † nobilis mulieris vertitur, vobis fuerit de mandato Apostolico delegata. Cumque partes essent in vestra præsentia constitutæ, mulier proposuit, se nec a viro cognitam, nec potuisse cognosci; quod tam iuramento, quã testimonio septem mulierum probauit, quæ per experientiã asseuerant, mulierem adhuc virginem esse, viro autem per iuramentum suum contrarium asserente, vos in negotio procedere minime voluistis, donec de hoc nostrum cõsilium haberetis. Videtur igitur nobis, quod iuramento puellæ, & testimonijs illarum vij. mulierum, quæ ipsam per experientiam virginem asseuerant, est fides potius adhibenda.

† al. C.

† Pisco

Clemens iij. pars c. bona memoria. Cap. 3.

TERTIO quippe a nobis loco fuit ita quæsitum. Ecce quod quidam regularis sigillum capituli commune suscipiens, † quoddã instrumentum cuidam amico suo signauit, quo alienatio rerum ecclesiæ immobilium, tamquam ex facto continebatur., super qua dum lis contestaretur, procurator vniuersitatis illud instrumentũ asserebat de assensu cõuentus non fuisse collatum, & sic vel adulterinum, vel furtiuum esse dicebat. † Cumq. volens falsitatem ciuiliter reuelare, fratres regulares ad perhibendum testimonium produxisset, iurati dicebant, quod eo tempore, quo aduersarius allegabat idem instrumẽtũ sibi fuisse collatum; quotiens de re ipsa † inter fratres aliquã mentio erat, consiliũ totius conuentus, & vox fuit vnanimis, quod nolebant alienationem rerum illarum, sed res domus suæ fore integras, & cõseruari volebãt. sed quoniam aduersarius testes aliquos minime producebat; ea est forma consultationis, quid iudex hic statuere debeat, an .s. instrumẽto, an testib. fides sit potius adhibẽda. Respõdemus autem secundum assertionem testium dumtaxat censendum esse.

† al. suscipiens

† al. dicebatur

† al. ipsa

Clemens iij. Aquilmari † Episcopo. Cap. 4.

† al. Aquilonari c. 6. e.

IVRAVIT quidam, vt asseris, se quãdam in vxorem legitimam accepturum, & cum vellet eam traducere, quidam iuramentis secundum morem exhibitis, legitime probauerunt illos in v. gradu sibi inuicem attinere. Quia vero requisisti a nobis, quid agendum sit, cũ quidam alius sit, qui velit eos probare contra prædictam probationem iuramentis canonicis factam, nullo se consanguinitatis gradu contingere: f. t. in præsenti articulo respondemus, quod standum est primę probationi, nec de vnius testimonio tantum curandum est. Illud etiam, vt matrimonium remaneat, nõ suadet, quod sponsus, & spõsa cõstanti assertione proponunt, se carnaliter cognouisse, cum cõmercium carnale inter nõ legitimas personas matrimonium de iure facere non possit.

DE EXCEPTIONIBVS. Tit. xi.

Calestinus iij. pars c. laudabilem. Cap. vn.

De excep. c. 2.

DENIQVE quod in dicta, & personas testium, quib. ante iuramentũ, vel depositiones nihil obiectum fuit, post attestationes publicatas possit opponi, hoc in Romana ecclesia de longa cõsuetudine obtinuisse cognoscas: vt ante iuramentũ, vel depositiones, & post in dicta, & † personas testiũ legitima exceptio possit opponi; & si crimina testib. obijciuntur, de quib. nõ fuerant hactenus accusati, sed tantũ ad solã exceptionẽ a quolibet opponuntur; probatio vtiq. illorũ

† al. vel

criminũ

criminum exhibenda est, ante quam causa per sententiam terminetur, cum sicut canonica statuta † declarant, testes absq. vlla infamia, vel suspicione, vel manifesta macula in ferendo testimonio requirãtur. Quod si sola crimina, de quibus alio tẽpore conuicti, vel confessi fuerint, † testibus obiciuntur, a testimonio repelli possunt. Quia sicut Stephanus Papa, & alij Pontifices multi Romani testãtur, non est credendum contra alios eorum confessioni, nisi prius se probauerint innocentes. Ceterum si de criminib. ad solam exceptionem obiectis testes conuicti fuerint, siue confessi; pœna ordinaria multari nõ debent; cum accusatio in ipsos secundum iuris ordinem non procedat. Sufficit ergo, si a perhibendo testimonio repellantur. Præsertim vbi crimen, quod eis obicitur, causam, de qua agitur, contingere non videtur.

† al. cõstituta

† al. fuerunt

DE TESTIBVS. Tit. xij.

Ex concilio Maticen. Cap. 1.

De testibus, & at test. c. 1.

PLACVIT sancto conuentui, vt testes ad testimonium pretio non conducãtur, & vt quicumq. optimi, & fideliores ad † testimonium assumãntur, vt is, contra quem testimonium ferre debẽt, nullam eis possit inferre calumniam; & vt nullus testimonium dicat, nisi ieiunus.

† al. in

Alexander iij. Marco Cardinali. Cap. 2.

c. 22. e.

SVPER eo, quod a nobis tua deuotio postulauit, vtrum viro negante, se mulierem affidasse, ipsius mater mulieris, & altera mulier possint ad testimonium recipi. Consultationi tuæ taliter respondemus; quod quia mater filiæ videtur incrementum diligere, & honorem; vbi vir superior est diuitijs, potentia, vel honore, aut nobilitate; testimoniũ eius omnino suspectum videtur, ideo nõ est aliquatenus admittendũ. super illa vero quæstione, quam fecisti; an filia coniungenda nõ sit viro, eo quod sola mater alterutrius † eos esse consanguineos confitetur. Dis. t. ta. respõdemus: quod si matrimonium inter eos nõ est consumatum, † matre asseuerante ipsos esse consanguineos, nõ debent cõiungi. quia præsumptio est non modica, quod se linea cõsanguinitatis attingant, cum mater id † cõfitetur; si vero matrimonium ratum † est, & confirmatum, sine iuramento plurium non debet dissolui. † *Clemens iij. c. 3.*

† al. alterius

† al. cõfirmatum

† al. identitatis

† al. absolui c. 26. e.

SERIES tui rescripti nobis aperuit, quod cum nuper inter filios, & filias quorũdam nobilium tuæ ciuitatis coniugalis quæstio tractaretur, quia distrahebaris ad alia vrgentiora negotia, vices tuas in ventilatione illius quæstionis quibusdam viris prudentibus cõmisisti, ante quos pars illa, quæ matrimoniũ accusabat, testes produxit legitimos, qui consanguinitatẽ inter prædictos esse firmiter asserebãt in quinto gradu. Exaduerso † quoq. pars altera non sic esse constanter aiebat. Nam cum ipsi testes in primo gradu posuissent duas personas B. videl. & I. dicentes illos esse fratrem, atq. sororem, pars opposita falsum esse dicebat, B. scilicet esse sororẽ I. & ad corroborandam etiam assertionem suam, tam testes volebant, quam publicum instrumentũ proferre. Vnde quia pars accusantium illos testes non recipiendos esse clamabat; & tu nõ esse consuetudinem ecclesiæ tuæ affirmas, vt post receptos testes, qui consanguinitatem secundum formam canonũ cõputant, alij ex opposito admittãtur. super quo, tam in præsenti negotio, quam in similibus postulas edoceri, præsenti pagina respõdemus: quod si non est aliud canonicũ, quod obsistat, non obstante illa cõsuetudine, vtpote iuri contraria, testes ap. cess. recipere non omittas. *Cælestinus iij. pars c. laudabilis. c. 4.*

† al. diuerso

c. 27. e.

PRAETEREA, cũ quis accusatur aliquã cognouisse, an sint testes interrogãdi de visu, aut sola viciniæ fama sufficiat, vel si iuratis testib. sit credendum, qui se illius copulæ conscios esse fatentur, sed de visu nihil affirmant, † : nos interea consulere voluisti. Ad hoc itaq. respondemus: quod si testimoniũ conueniens de visu reddatur, vel auditu, & præsumptionem violentam fama consentiens subministret, & adminicula legitima ad hoc impertiantur, eidem standum est testimonio iuratorũ. Etenim circunspectus iudex, atq. discretus iuxta illud, quod in iure ciuili cautum existit, motũ animi sui ex argumentis, & testimonijs, quæ rei aptiora esse cõperit, † confirmabit.

† affirmatur

† al. cõperit

Alexander iij. Firmano Episcopo. Cap. 5.

c. 24. e.

IN litteris &c. & infra. Quidã nobilis tui Episcopatus quandã sibi legitime copulans, cũ eã in domo sua fere per septenniũ tenuisset, consobrinã patris eius, antequã eã † duceret, se asserit cognouisse. ad quod probãdũ testes de familia sua tres produxit. Respõdemus igitur, vt si res ita se habet, pro illorũ testimonio ipsum ab vxore nulla ratione patiaris diuidi, nec cõtra ipsos aliquos audias, nisi probatæ essent vitæ, & opinionis, de quibus verisimile non esset, quod deberent pro aliquo deierare.

† al. ipsam

DE

DE TESTIBVS COGENDIS. T. xiij.

† al. Segocieñ. De testi. cog c. 5. † al. quod

Clemens iij. Segoñ.† Episcopo. Cap. 1.

PERVENIT ad nos, quod in Episcopatu tuo cōtingit, vt† a laico enormis, & intolerabilis iniuria clerico multis astantibus, & videntibus inferatur; & ob hoc iniuriātes in causam tracti negant se tantum facinus cōmisisse, & cū læsus illatam sibi iniuriam eorum testimonio, qui præsentes extiterant, & viderant, probare desiderat; ipsi tamen licet veritatem cognouerint, contemnunt veritati testimonium perhibere. sicq. fit, quod ecclesiastica iustitia deperit, & ordo clericalis vilescit. & infra. Quia super his nos duxit tua fraternitas consulendos, consultationi tuæ taliter respondemus: quod ij, qui de rebus ecclesiasticis nolunt testimonium perhibere, si aliter veritas nequiuerit elici, & ad illud sunt per censuram ecclesiasticam compellendi, & si forte clerici passi iniuriam veritatem aliquorū testimonio probare nequiuerint, † licet iuxta rigorem canonum, vnius testimonio non sit stādū; iuxta consuetudinē tamen Romanę ecclesiæ propter reuerentiam ordinis clericalis, ipsorum iuramento fidem volumus adhiberi.

† al. nequeunt

Clemens iij. pars c. significauit. Cap. 2.

c. 6. e.

CETERVM, quod super consanguinitate cogendus sit testis testimoniū perperhibere veritati, non dubitatur a nobis; cū id tam ius scriptum approbet, quam consuetudo actibus vtentiū approbata, vt si ipsum constiterit, odio, vel gratia, seu timore, veritatem supprimere, cogendus sit, vt quod verū est, penitus fateatur.

Caelestinus iij. pars c. significauit. Cap. 3.

c. 7. e.

PRAETEREA, si testes publici, quos tua ciuitas nūcupat † synodales, super causa matrimonij coram te, vel tuo capitulo semel testimonium reddiderint, non debent iterato compelli, vt in præsentia alicuius delegati iudicis super eadem causa præbeant iuramentum, dūmodo aliter fides fiat iudici delegato, nisi forte articulus nouæ quæstionis emergat. huiusmodi vero testes publici iure possunt propter infamiam a perhibēdo testimonio remoueri, si eam, postquam in cōmuni recepti fuerint, contigerit publice contraxisse; quorum testimonium, si quandoq. non tamen studiose, sed in ipso proferendo errauerint, & se incontinenti correxerint, reprobari non debet, secus autem erit, si correctioni suæ interposuerint interuallum.

† al. nominat

DE FIDE INSTRVMENTOrum. Tit. xiiij.

Alexander iij. Cap. 1.

De fide instr. c. 5

EX litteris, quas nobis vestra fraternitas destinauit, euidenter accepimus, quod in † causa, quę inter magistrum Alanū de Cardeia, † & R. de Alta Ripa, super capella de Ambitoria vertitur, de mandato nostro suscepistis † terminandam, & cum nostras litteras in cōmuni audientia perlegi fecissetis, præfatus R. earum sibi copiam fieri postulauit. qui si quidē litteris illis inspectis, cum eas argueret falsitatis, ea causa, quod in narratione facti abrasæ sunt, vbi scriptū est iura parochialia &c. & infra. Nos autem inspicientes litteras nostras †, dicimus, quod propter abrasionem illam non possunt iudicari falsæ, nec etiam suspęctæ haberi, præsertim cum & priuilegia in possessionib. abradantur, & litteræ in narratione de facto, si erratum est, possunt abradi incunctanter.

† al. quod cum † al. Ardeia † al. suscepissetis † al. vestras

Alexander iij. Eboraceñ. Archiepisc. Cap. 2.

c. 4. e.

ACCEPIMVS litteras, quas dilectus filius noster R. Abbas Sancti Augustini contra v. f. n. Ca. Archiepiscopum Ap. se. Le. misit &c. & infra. Nos igitur attendentes tempus ad prosequendam ap. pręscriptā nullatenus expectandū, cum priuilegia non inspecta nō valeant argui falsitatis; & difficile sit, & periculosum, ea apud Apostolicam se. exhiberi: præcipimus, vt vel exhibeātur priuilegia, quæ Archiepiscopus dixerit † arguenda, in claustro prædictorum fratrū, vel in alio loco ipsis † securo, & illi congruo ad arbitrium vestrum, vsq. ad proximam natiuitatem beati Ioannis Baptistę; si vero nec venerit, nec sufficientem responsalem miserit; ei suisq. successoribus perpetuum silentium in ponatis, ipsa vlterius arguendi. Interim autē nolumus priuilegia illa vacillare, sed præcipimus, sententiam, quæ super statu monasterij lata est, inuiolabiliter obseruari. & infra. Iubemus etiam, vt Archiepiscopum in susceptione † priuilegiorum xij. hominum numerum excedere non sinatis; sed cum xij. inter clericos, & monachos faciatis esse contentū. sententiam quoq. si quam in clericos, & ecclesias monasterij post appellationem interpositam pronuntiatam esse inueneritis, nullius appellatione obstante denuntietis publice non tenere.

† al. duxerit † al. eis † al. inspectione.

Caelestinus iij. Abbati Sancti Facundi. Cap. 3.

Contingit †

c. 5. e. † al. cõtigit. CONTINGIT † interdum, vt dicitis, quod quandoq. litem cũ aliquo in caussis habetis, & priuilegium vestrum aduersæ parti cogimini plenius exhibere, vnde accidit, quod forte occasione vnius capituli, super quo conuenimini, plurium † litigia suscitantur; & sic æmuli multarum cauillationum argumenta recipiunt, quib. pacem, & tranquillitatem vestrã impugnant. Quia igitur nostra interest iurgijs obuiare suscitandis, & suscitata decidere; consultationi vestræ, quam super hoc proposuistis, taliter respondemus, & volumus; quod † quãdocumq. fueritis requisiti, priuilegium vestrũ, seu quamcũq. indulgentiam exhibere, vel quodcũq. instrumẽtum vestrũ; aut pręsente iudice, aut aliquibus prudentibus viris deputatis ab ipso iudice, audiente parte contraria tantummodo recitetur, ita quod priuilegium ad transcribendum, nullo modo tradatur. Verum si super vno tantum priuilegij capitulo quæstio fuerit, duntaxat illud capitulũ rescribatur; & aduersæ parti eius copia fiat.

†al plurimum

† vt

DE PRAESVMPTIONIB. Tit. xv.

Alexander iij. *Cap. 1.*

De testibus cog. c. 4.

PERVENIT ad audiẽtiam nostrã, quod cum I. Prior sancti Laurentij coram te fuisset de simonię, & adulterij crimine accusatus, quendam, qui cõtra eum erat ducendus in testimonium, induxit, & iuramento astrinxit, vt cõtra ipsum testimonium nequaquã perhiberet. Ideoq. dubitas, qualiter aduersus reum sit procedendum, vel si testis supradictus est cogendus ad veritatis assertionem. Nos igitur attendentes, quod nemo debet † aduersario instrumẽta, quorum appellatione testes cõtinentur, subtrahere; & quod tam ille, qui surripit instrumenta, quam qui aduersario parem aduocationis, seu defensionis copiã subtrahit, iniquam ostendit a se litem fouere, & experiri debeat in se iudicis auctoritatem delusam. præsentiũ auctoritate tibi taliter respondemus, quatenus si res ita se habet, aduersus prædictum reum ita procedas, quemadmodum eras † processurus, si testis pręfatus fuisset in causa productus, & ad detegendum quoq. tantæ fraudis, & calliditatis cõmercium, ipsum testem ad perhibendam rei veritatem omni ap. re. nostra fretus auctoritate compellas. his quoque cessantibus siue de adulterij crimine, siue † simonia accusatum reum esse euidenti ratione constiterit, districtionem in eum canonicam exerceas omni ap. remota.

† al. debeas.

†fueras

†al. sim

Alexander iij. *Cap. 2.*

De pręsum. c. 2.

LITTERIS tuæ fraternitatis receptis, ex tenore illarũ nobis innotuit, quod cum Petrus parochianus tuus ab A. muliere, quam in vxorem acceperat, tuo vellet iudicio separari; accusatores matrimonij produxerunt testes firmiter asserentes, quod postquam prædicta mulier cum prædicto viro contraxerat matrimonium, consanguineum viri, solum cum sola, nudum cum nuda in eodem lecto iacentem, ea, vt credebant, intentione, vt eam cognosceret carnaliter, viderunt; sed & in multis secretis, & latebris ad hoc cõmodis & electis, tam horis, quam locis se præsentibus eis contigisse dixerunt, & publica fama consentit; quod post contractum matrimonium se miscuerunt adinuicem; quod in præsentia tua publice, vt asseris, sunt confessi; quamuis id se ante † contractum matrimonium fecisse negarant. † Dicitur quoq. de muliere prædicta, quod de marito se se simulans cõcepisse, alienum partum iam baptizatum, vt fertur, † se mentita est peperisse, & rebaptizari faciens, virum suum decepit. Procedente vero tẽpore, cum fama alieni empti partus fraudem detegeret, parẽtibus autẽ † a quibus eum emerat, occulte restituit; post ea veneficum poculũ, & alias vitæ insidias viro parasse eadẽ mulier perhibetur. Quia ergo nos tua duxit fraternitas cõsulendos, si ad soluendum matrimonium, iam dictæ probationes sufficiant: præsentium significatione † tibi iniungimus, quod tum ex confessione, tum ex violenta, & certa suspicione fornicationis, præsertim, si quod de partu, & machinatione mortis, vt dictũ est, probari valet; non immerito potest sententia diuortij promulgari; ita quidem, vt vir licentiam habeat mortua illa ducendi aliam, mulier vero sine spe cõiugij maneat.

† al. post

† negarent

†al. ferunt

†al. de est autẽ

†al. auctoritate

Alexander iij. F. Decano, & magistro R. canonico Remensibus. *Cap. 3.*

Non ponitur.

CVM causam, quę vertitur inter P. ciuẽ Remensem &c. & infra. Si vobis constiterit, quod litteræ, quas prædictus P. nobis portauit, & nos sub sigillo nostro vobis trãsmissimus, de cõscientia Ambiañ. Episcopi non fuissent compositæ, quæ omnino videntur suspectæ, pro eo quod in eisdem vitium grammaticæ artis continetur; in ex-

pensis, quas idem presbyter ad nos veniẽdo fecit, sæpe dictum P. condemnetis.

DE IVRE IVRANDO. Tit. xvj.

Alexander iij. Nouicen. Episcopo. parte. consuluit, *Cap. 1.*

De excess. prę. c. 6. ILLVD etiam de vicarijs, qui personis fide, & sacramẽto obligati sunt, duximus statuendũ, quod si fidei, & sacramenti religione contempta personatum sibi falso assumentes, contra personas se erexerint, & super hoc in iure vel confessi, vel conuicti fuerint, de cetero in eodem Episcopatu ad officij sui executionem non admittantur.

Lucius iij. Noruicen. Episcopo. *Cap. 2.*

De iure. c. 11. † al. Tua † solito QVIA tua † nos duxit fraternitas cõsulendos, cui standum sit iuramento, cum clericos quosdam religiosi viri iurisiurandi religione constringunt ad maiorem solita† pensionem soluendam, vel præstandum aliquid beneficij præter solitam pensionem: cum autem instituuntur ab Episcopis, iurant, quod antiquam pensionem, & solitam non augebunt. Tuæ igitur consultationi breuiter respondemus; quod, cum posterius iuramentum ratione, & Lateranen. cõcilij auctoritate iuuetur, primo præiudicat, quod de cupiditate processit. Iustum est autẽ, vt clerici pro periurio, (quod vitare† † qui iurare non possunt, ab ecclesijs perpetuo excludantur.

Vrbanus iij. *Cap. 3.*

c. 13. e. t. SICVT ex litteris tuæ discretionis cognouimus, R. Prior monasterij tui lator præsentium, iracundię calore succensus prę cipitato mentis instinctu, temerario iuramẽto firmauerit, quod in claustro eiusdem monasterij, quo se vinculo professionis astrinxit, non esset vlterius cum Guidone monacho moraturus. Quærenti ergo tibi, quid super hoc circa eundem monachum sit agendum, respondemus, quod cum beatus Benedictus in regula sua, quam fere omnes monachi profitẽtur, iurare omnino prohibeat, non licuit † monacho supradicto temerarium iuramentum facere, maxime cum fidem professionis frangeret, & stabilitatis suę propositũ vacuaret. † Ideoq. circa eum tua sollicitudo prouideat, quod (†al. licebat; †al. euacuaret)

talis ei pænitentia iniũgatur; per quã omnipotenti Deo de suscepto in vacuum eius nomine satisfaciat, vt † alius quilibet exemplo eius deterritus † simile aliquid pertimescat; ipse vero in claustro, quod licite ab iurare non potuit; † cum stabilitate perpetua suam pænitentiã exequatur; ita tamen, ne ex eo, quod ad præsentiam nostram accessit, solita regularis beneficij portione priuetur. († & ; † al. perterritus; † al. poterat)

Gregorius (iij. vniuersis † Christianis. Cap. 4. († al. viij omnib.)

c. 1. e. EX administrationis &c. Quoniam igitur creditores ad vsuras sibi soluendas in manifestum periculum animarum iuramento debitores astringunt; nos eorum saluti volentes iuxta debitum officij nostri prospicere, & iniquum grauamen a debitoribus remouere, & illis præcipue; qui se, vel auxilium dederint ad succursum terræ Hierosolymitanæ prælliandum. vni. v. mãdamus, qua. creditores ipsos ad iuramenta super vsuris soluendis præstita relaxanda, sublato contradictionis, & ap. ob. districtionis ecclesiasticæ seueritate cogatis.

Clemens iij. W. Regi Siciliæ. *Cap. 5.*

VERITATIS amica simplicitas c. 14. e. nullis verborum fallacijs, nullis appetit ambiguitatum inuolucris obfuscari &c. Ea propter, Karissime in domino fili, audito, quod in magnitudinis tuæ præsentia quæstio mota fuerit, vtrum ex tenore nostri rescripti colligeretur, quod singuli heredum tuorum singulis nostris successoribus fidelitatis præstare debent, † & hominij iuramentum: intellecta igitur etiam expositione dilectorum filiorum nostrorum A. tt. sanctę crucis in Hierusalem, † & P. tt. sancti Laurentij in Damaso presbyterorum Car. se. Ap. Legatorum, quę ad nos fuit sub sigillorum suorum testificatione trãsmissa, a sano intellectu eorum nolentes † aliquatenus dissentire, serenitati Regiæ duximus intimandum, quod cum intentio nostra sit nil intolerabile tibi, tuisq. heredibus inponere, taliter in hoc articulo tibi duximus respondendum; vt heredes tui, qui nobis, vel alicui successorum nostrorum iurauerint, alij iurare minime compellantur. catholicis tamen successoribus nostris, qui pro tempore fuerint, & hominij, & fidelitatis puritatem nihilominus, ac si iurassent, omni († al. debeant; † al. Bethleẽ; † al. nolumus)

omni tempore teneantur absq. tergiuersatione aliqua fideliter obseruare; nisi fortè alicui eorum, sicut personæ tuæ fuerit hominium de benignitate sedis Ap. relaxatum. quæ tamen non credat propterea a fidelitatis suę obseruatione se immunem esse.

† Clemens † Brundiseñ. Archiepiso. c. 15. e

Celestinus † iij. Brundusieñ. Episcopo † pars c. cum non ab homine. *Cap. 6.*

VERUM in ea quęstione, quę propter hoc quinto loco proponitur, an .f. sacramēti vinculo absoluātur, qui illud inuiti pro vita, & rebus seruandis fecerūt, secundū morē nostrę ecclesiæ prosequentes, nihil aliud arbitramur, quam quod antecessores nostri Romani Pontifices Zacharias, Gelasius, Gregorius vij. & Vrbanus ij. atq. alij arbitrati fuisse noscuntur; qui tales a iuramenti nexibus absoluerunt. Ceterum, vt agatur consultius, & ab eis auferatur materia peierandi, non eis ita expresse dicatur, vt iuramenta non seruent, sed si non attenderint ea, non ob hoc sunt, tanquam pro mortali crimine puniendi.

Celestinus iij. pars c. significauit. *Cap. 7.*

Non ponitur.

ITEM si quis iurauerit, vt acciperet aliquam in vxorem, & ipsum postea pænituerit iurasse; per censuram ecclesiasticam compellendus est, vt si aliud canonicum non obstat, † ipsam accipiat, quam iurauerit, nisi forte postea legitime cum alia per verba de præsenti contraxerit. tunc enim de fide mentita, & iuramēto violato pęnitentiam agat, & cum secunda manebit.

† al obsistat

† al Lincolneñ. † al. † ani. † al. Labrueñ. Non ponitur.

Celestinus iij. Linconieñ. † Episcopo, & de Thamo, † & de Labrsre † Abbatibus. Cap. 8.

CONSTITVTVS in præsentia nostra &c. & infra. Quo circa dis. v. p A. s. m. pr. qua. inquiratis super his diligentius veritatem; & si vobis constiterit de præmissis, a supra dicto presbytero, prout iuramento tenetur, faciatis memoratam ecclesiam resignari, facta vero resignatione pręfatum G. Boch: † per ecclesiasticā districtionem ap. post p. cōpellatis, vt ecclesiam eandem † sibi ipsi restituat, cum congrua recompensatione fructuum perceptorum, ipsum pro tantæ præsumptionis audacia taliter punientes, quod pœna docente suum recognoscat excessum, & alij, qui audierint, perpetrare † similia pertimescant.

† al. Bocl. † al. ipsam

† al. attemptare

DE PRAESCRIPTIONIBVS. tit. xvij.

Alexander iij. pars cap. cum sint homines. *Cap. 1.*

De præscr. c. 8.

ILLVD autem te scire volumus, & firmiter tenere, quod aduersus ecclesias minorem præscriptionem, quā xl. annorum Romana ecclesia non admittit, licet quidā canones comprobent tricennalem, & ecclesia se potest aduersus alteram quadragenaria temporis præscriptione tueri. De re illa, quā inconcusse xl. annis noscitur possedisse. Verum si de præscriptione, & interruptione inter partes fuerit quæstio mota, de vtraq. parte testes recipi debent, & si probata fuerit interruptio, præscriptio non tenebit.

Alexander iij. Syracusano Episcopo. *Cap. 2.*

QVIA indicante † Abbate Cæsarieñ. monasterij sancti Petri comperimus inter eum, & Vrbanum Abbatem monasterij sanctæ Luciæ grauem esse exortam de finibus quæstionem, & ne ipsa inter eos valeat contentio prolongari, certamina eorum agrimensoris diffinitione perspeximus finienda. hortamur igitur, vt cum eo ad loca, de quibus est contentio, debeatis accedere, & loca, quæ in lite sunt, in vestra faciatis pręsentia terminari quadraginta tantum annorum præscriptione vtriq. parti seruata.

c. 9. e. † al indicāte

Lucius iij. *Cap. 3.*

Non ponitur. † al Cotosmor.

SIGNIFICAVIT nobis W. clericus de Cothosinori, † quod, cum ecclesiam ipsam canonice sit adeptus, & per xxx. annos, & amplius in pace possederit, S. clericus, qui pluribus beneficijs ecclesiasticis dicitur habundare, ipsum obtentu quarundam litterarum, quas a sanctæ recordationis Alex. Papa prædecessore nostro dicitur impetrasse, cum ea occasione, quod filius sit illius, qui proxime in eadem ecclesia ministrauit, trahens in causam multipliciter inquietare pręsumit. Quia igitur iniustum est, & absonum rationi, vt idem W. eadem ecclesia, ex quo in ea per tot tempora dicitur fuisse, debeat tali occasione priuari: dis. v. per A. s. m. qua. si quæ præmisimus, veritate noueritis subnixa,

 ipsum

ipsum a memorato clerico, talis occasionis obtentu non dimittatis super ecclesia ipsa aliquatenus molestari, sed faciatis eum sicut iustum (videritis, eam † pacifice possidere.

† al. fuerit, eam

DE SENTENTIIS, ET RE IVDICATA. Tit. xviij.

† al. Laicestra

Alexander iij. Abbati Leycestriæ. † *Cap.* I.

Non ponitur.

DILECTI filij nostri Abbas, & fratres monasterij sancti Ebrulfi† transmissa nobis insinuatione mõstrauerunt, quod cum A. clericus super ecclesia de Aleton. † quæ ad prædictū monasterium dicitur. pertinere eis quæstionem mouisset, tacita veritate, non contra eos, sed contra quendam vicariū, quem in eadem ecclesia constituerunt, ad ve. f. n. Episcopum Wigor. litteras impetrauit; cum autem idem Episcopus prædictum vicariū vna cum eodem A. ante suam præsentiam conuocasset, vicarius ipse, ac Prior prędicti monasterij, qui casu ad partes illas accesserat, memorato Episcopo dixerunt, quod idem vicarius super prædicta ecclesia conueniendus non erat; cum eam non suo, sed Abbatis nomine possideret. quia † ipse exinde absente Abbate, & ignorante respondere nullatenus tenebatur. Vnde ad nostram appellauit prędsentiam; sed prædictus Episcopus, quod vix credere possumus, appellationi nõ deferens, Abbate absente, & ignorante, & ad respondendum non citato, ecclesiam ipsam prædicto V. † adiudicauit, in quo facto prædictus Abbas, & fratres asserunt se grauatos esse. † Quia verò sollicitudini nostræ incumbit viris ecclesiasticis, & pręcipuę religioni deditis, & honestati, sua iura integra seruare, † & id, quod inter alios fit, alijs non pręiudicare, nec obesse debet: † dis. v. per A. s. m. quaten. partib. ante præsentiam vestram conuocatis, si vobis cõstiterit ita esse, prædicto Abbati, & fratrib. prædictam ecclesiam cũ fructibus iam † perceptis, amoto eo, qui in eadem ecclesia intrusus est, nostra freti auctoritate, & oc. & ap. cessante restitui faciatis, restitutione autem facta, si de proprietate forte agere voluerint, causam audiatis, & cā sub. ap. re. terminetis.

† al. Eufrulas. † al. Allet. Post cõ. Lat. par. 42. c. 2. † quare forte. † al. A. † al. deest esse. † al. id. seruare. † al. debeat. † al. inde.

Alexander iij. Eborac. Archiepõ, & Exonien. Abbati de Herfort. *Cap.* 2.

Non ponitur. † al. Prigilen.

QVONIAM quidam pridem canonicus de Prigileden. † in nostra pręsentia cõstitutus aduersus Priorem suum incontinentię vitium, & quod eius electio canonica non fuerit, in audientia nostra proponeret, † nos causam v. f. n. Episcopo de P. & dil. f. Abbati de Fontibus cognoscendam commisimus, & terminandam &c. & infra. Horum omnium experientiæ vestrę cognitionem cõmittimus, & per A. s. m. vobis præcipientes, quatenus post harum susceptionem litterarum, vtranq. partem ante præsentiā vestram conuocetis, aut ad locum illum pariter accedentes, qualiter supradicti iudices in eadem causa processerunt, † & veritatem inquirere studeatis; & si vobis constiterit eos a prædictis fratribus iuramentũ, quod prædiximus, suscepisse, † & antequam eos audirent, supra dictum † Priorem absoluisse, vos supradicto W. o expensas, quas ad nos veniendo, & a nobis redeundo fecisse dignoscitur, integre de supradicta ecclesia restitui faciatis, nihilominus causam ipsam super his omnib. quæ supradiximus, audientes per fratres iuratos, veritate plenius cognita, quod iustum vobis visum fuerit, exinde contradict. & ap. ces. iudicetis. Verum si prædictos iudices inueneritis iuramentum præscriptum a præfatis fratribus recepisse, & post eorundem iuratorum depositiones præfatū Priorem absoluisse, nolumus hoc suscitari, sed absolutionem eius ratam, & firmam habentes, prędictum W. vel aliquem eorum, qui tunc stabant cõtra Priorem, super illis, vel alijs capitulis nullatenus audiatis. Si vero in aliquem eorundem fratrũ, postquam eos prædictus W. protectioni Rom. ecc. ac nostræ supposuit, & ad nostrā audientiam appellauit, aliquam sententiam eund. Priorem constiterit protulisse, eam decernatis auctoritate Ap. non tenere, nisi idem Prior, sicut pręfati iudices significauerunt, ab eis absolutus quemquam ipsorum alicui sententiæ pro correctione subiecerit.

† al proposuit. † al. processerit. † al. recepisse. † al prædictum.

Alexander iij. Conuenten. Episcopo, & Priori de Theuilla. *Cap.* 3.

Non ponitur.

CAVSAM, quæ vertitur inter P. † clericum, & R. presbyterum super ecclesia sanctæ Mildeburgæ † de Millesañ. & Abbati de Vesañ. † & tibi fili Prior de Chimille † commisimus audiendam, & fine debito terminandam eo tenore, sicut meminimus, vt si vobis constiterit prædictum clericum a prædicta ecclesia per manum laicam † fuisse violenter electum, & presbyterum prænominatum

† al. B. † al. Burg. † al. Eurasañ. † al. Chil. † al. laicalem

minatum in eadem fuisse intrusum, amoto intruso eidem clerico ecclesia ipsa cũ fructib. inde perceptis restitueretur. Cum autẽ vtraq. partium ante præsentiam vestram constituta fuisset, prædictus clericus, sicut ex litteris vestris percepimus, institutionem suam canonicam, & violentam per manum laicam † eiectionem, & partis aduersę intrusionem multorum tam laicorum, quam clericorum iuramento pręstito probauit †: ecõtra prędictus presbyter dicebat se in eadem ecclesia fuisse institutum canonice, adiciens, quod iam dictus clericus filius esset sacerdotis, eius, † qui in eadem ecclesia proximo ministrauit, vnde eam sibi adiudicauimus existimantes eũ proxime patri suo successisse; cum indignum sit, & sacris canonib. obuium, vt filius patri succedat in ecclesiastico beneficio, in quo pater proximo noscitur ministrasse. Post latã vero sententiam eodem clerico instantius nobis supplicante, quamuis sententia contra eum tacita veritate lata fuisset: nos tamen de solita sedis Ap. clementia misericorditer agentes; dis. v. per A. s. m. qua. rei veritatem diligẽtius inquiratis, & si vobis constiterit aliquam personam medio tempore memoratã ecclesiam, vt prælibatum est, tenuisse, & † eundem clericum suam possessionem, & violentam per manum laicam † eiectionem, & partis aduersæ intrusionem probasse, sibi omni oc. & ap. ces. ecclesiam ipsam cum fructibus inde perceptis eidem restituatis.

† al. laicalem

† al. comprobauit

† al. illius

† al. de est &

† al. laicalem

Lucius iii. Vig. Episcopo. pars cap. ex litteris. *Cap. 4.*

De crimin. falsi. c. 2.

SVPER eo autem, quod sententiam auctoritate falsarũ litterarum latam noluisti executioni mandare; tuam plurimum prudentiam commendamus, mandantes, vt quotiens aliqua scripta, sub nostro nomine impetrata † redarguenda videris falsitatis, nullam eis adhibeas fidem, & quod per ipsas mandatum fuerit, non obserues, sed eum, qui pręsentauerit, retineri facias diligenter.

† destinata

Clemens iij. *Cap. 5.*

De sent. & re iu. c. 10.

TENOR litterarum tuarũ nobis transmissus ostendit, quod cum in Archipresbiteratu sancti Germani inter R. & M. mulierem quæstio matrimonij verteretur, ipsa testes pro matrimonio produc & vir ad sedem Ap. appellauit, cumq. Ve. f. n. Thelosino † Episcopo causa commissa fuisset, quia terra illa tunc pro Regis morte turbata fuerat, mulier sibi euidenti periculo viarum præcauens non poterat se iudici, a quo iam tertio citata fuerat, præsentare, licet autem ad eum nuntium cum excusatione transmiserit; Episcopus tamen eundem R. postmodum muliere absente ab impetitione ipsius absoluit. Ceterum eadem mulier ad nostram præsentiam veniens, a nobis litteras ad te impetrauit, vt de causa cognosceres, & ęam fine debito terminares. quoniam quidem coram memorato Episcopo pro cõmotione terræ non poterat diffiniri. dictus vero R. a te conuocatus ad causam, infirmitate prætenta non adfuit, sed quia nocte sequente aliam sibi copulare pręsumpsit, in eum excommunicationis sententiam promulgasti, a qua postmodum absolutus, cum ante te in propria persona veniens, ostendit litteras Episcopi memorati, quibus eum ab inquietatione ipsius, † ob hoc absolutum fuisse patebat, quod mulier ad pręsentiam Episcopi non accessit. Quia igitur sicut proponis, mulier eadem cotidie cum lacrimis clamat post te suos testes offerens ad probandum; quod idem R. eam desponsationis anulo publice subarrasset; tu quid super his agere debeas, humiliter postulas edoceri. Igitur † inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod nõ obstante tali illicita absolutione, quam Episcopus fec t. in causa sub. app. impedimento procedas, & eam debito fine decidas, eidem R. sub pœna excommunicationis artius interdicens, ne ad eam, quam superinduxit, accedat, priusquam fuerit causa decisa. testes autem nõ respuas, quos de parentela sua, vel alios, dummodo idonei sint, prænominata M. duxerit producendos, cum consanguinei suæ carnis, † tum testibus, tam ex recitationibus † maiorum, vel argumentis alijs melius, quam extranei suam consueuerunt cognoscere parentelam.

† Theatino Greg. 9 forte Telesino

† al. sua

† al. de est igitur

† al. tũ charitis

† al. renuntiationib.

Clemens iij. *Cap. 6.*

e. ti. c.

CONSANGVINEI E. latricis pręsentium, sicut nobis tuis litteris intimasti, productis rite † sub examine tuo testib. com paternitatem inter ipsam, & virum suum legitime probauerunt. ita quod inter eos sententiam diuortij protulisti. prædicta vero E. cum sit tibi postmodum confessa, quod eius

† al. de iure

conmater in veritate ante sententiam non fuisset, post separationem compaternitatem cum eo contraxit, cum tandem ad secundas nuptias conuolauit. Quia igitur reatũ suum, nunc cognoscens, consilium nostrum † super hoc expectat; tu etiam a nobis in hoc postulasti responsum. f. t. praesentium pagina respondemus, quod propter solam confessionem mulieris non est recedendum a sententia per iudicium ecclesiae rationabiliter promulgata, nisi forte in cõtrarium legitime probaretur. Ad vltimum vero eidem mulieri delictum suum tibi confessę pęnitentiam illã iniungas, quam iuxta qualitatem personę, & quantitatẽ excessus ei videris imponendam.

† al. tuũ

DE APPELLATIONIBVS. Tit. xix.

Alexander iij. *Cap. 1.*

De app. c. 29. & intra de Iudae. c. 2. hac collectione

CONSVLVIT nos tua f. vtrum sit appellationibus deferendum a Karissimo in Christo filio nostro L. Rege Francorum pro Iudęis interpositis, vt mancipia detineant Christiana; & vtrum sustinere debeas, quod de nouo cõstruant synagogas, vbi eas nullatenus habuerunt &c. & infra. Vnde non conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere.

Alexander iij. Ianuen. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 30. e. † Ad hoc

AD haec, † sicut asseris, quandoq. super causa, quae iudici ap. re. committitur, altera pars appellat, asserens se pro eadem causa nũtium suum ad se. Ap. destinasse. ad quod taliter respondemus, quod iudex, si constiterit ei ipsum appellantem, antequam partes citatę essent, vel delegatio causę peruenisset ad ipsum, qui appellationis interponit obstaculum, nuntium destinasse, factae debet appellationi deferre. sed si post citationem fuerit destinatus, satis potest exequi, quod mandatur.

Alexander iij. *Cap. 3.*

c. 31. e.

DE Priore, qui non deferens protectioni nostrae, & appellationi ad se. Ap. factae, quendam canonicum suum vestibus fecit omnib. vsq. ad camisiam spoliari, & eũ accusationi, & appellationi renũtiare coëgit; quia de suis, & quorundam fratrum enormitatibus murmurauit: id tuae sollicitudini duximus insinuandum; vt rei veritate diligẽter inquisita, si inueneris, quod pro euitanda disciplina prędictus canonicus appellauit, eidem Priori propterea † nullam poenam infligere debes, quoniam sacrosancta Romana ecclesia huiusmodi appellationem admittere non consueuit, ne monachis, vel canonicis regularib. praeberetur audacia delinquendi. Ceterum si praefatus canonicus Priorem propter suam† enormitatem manifestam, † quae ipsum notabilem reddunt, † ad se. Ap. appellauit; si ipse tali appellationi deferre contempserit, eũ cum litteris tuis veritatem continentibus de tanto excessu satisfacturum, ad se. Ap. venire compellas. suis autem in hac malitia complicibus talem pęnitentiam † infligas, quod ceteri audientes, similia non audeant perpetrare.

† al. propterhoc
† suas
† enormitates manifestas
† reddit
† al. poenam

Alexander iij. *Cap. 4.*

SVPER eo, quod a nobis tua frater. requisiuit, vtrum appellationi, quam quis metu litterarum, quas ab aduersario suo a sede nostra audierit impetratas, interposuit, omnino sit deferendum; & an nullae partes sint iudicis, ad quem per aduersarium eius, qui appellauit, tales litterae fuerunt † a nobis impetratae. Tuae respondemus discretioni, tali nullatenus fore deferendum appellationi, eam nã que frustatorię dilationis causa, verisimile est interpositam fuisse.

Non poenitur.
† al. fuerint

Alexander iij. Vniuersis † Abbatibus. *Cap. 5.*

† al. omnibus
e. 32. e.

QVIA nos elegit dominus in hereditatem sibi, & a longe de alto prospexit: paci, & tranquillitati vestrae, quantum diuina gratia concedit, prospicere cupientes, Ap. vobis auctoritate concedimus, & indulgemus, vt Abbates vestri ordinis, qui de aliqua publica infamia respersi, aut conuicti publice sunt, ab Abbatibus, & deinde in communi capitulo commoniti sponte suae praelationi cedere noluerint, ad se. Ap. appellandi facultatem non habeant, suum reatum per appellationem † defendendo.

† al. ap. diffugium.

Alexander iij. *Cap. 6.*

c. 33. e. † &

AD aures nostras te significante peruenit; quod, cum interdum tibi, vel † alijs causas sub. ap. re. delegamus, altera partium, vt

examē valeat declinare iudicis delegati, quęstiones incidentes opponit, & cum in principali causa appellatio sit remota; in appellationis tamen vocem prorumpit, appellationi suæ terminum non præfigens; sicq. partem aliam sine prosecutione appellationis facit manere suspēsam. Postulas igitur tibi, & alijs iudicibus indulgeri, vbi causæ sine appellationis remedio committuntur, posse vos incidentes quæstiones sine debito post. app. terminare liceat.† Ceterum cum incidentes sæpius pręiudiciales non immerito iudicentur; petitioni tuæ in hac parte non duximus annuendum; sed ne qua pars frustratorijs diutius inducijs affligatur, appellanti ad prosecutionem appellationis, terminus congruus præfigatur, ita quod si appellationē non fuerit prosecutus, ex tunc, tam super incidentib. quæstionibus, quam super causa principali stare iudicio delegati iudicis ap. post. compellatur; & ita nec vni cōmune remedium subtrahetur, nec erit alter frustatorijs dilationibus fatigatus.†

† al. de est liceat

† al. im pedimentum

Alexander iij. Abulen. Episcopo. *Cap. 7.*

c. 34. c. † al. W

AD audientiam nostram peruenisse noueris, quod cum Zamorensis Episcopus G.† presbyterum ecclesiæ sancti Iacobi Zamor. quæ est propria Cōpostellanæ ecclesię, multipliciter molestaret, tādem idem presbyter, pro eius † grauaminibus euitandis, se, & ecclesiam, ac parochianos suos nostræ, ac Romanæ ecclesiæ protectioni subiecit. Sed pręfatus Episcopus pro eo forte, quod expressim non appellauit; in eum post inuocatum sedis Ap. patrocinium, contra etiam priuilegium Compostellanæ ecclesiæ indultum, excommunicationis sententiam promulgauit. Licet autem præfatus presbyter ex simplicitate forte appellationis verbum non expressit, quia tamen postquam se, & sua nostræ protectioni subiecerat, non debuit, sine causę cognitione aliqua sententia condemnari. f. t. per A. s. m. qua. super hoc inquiras diligentius veritatem; & si ita tibi constiterit, sententiam, quam præfatus Episcopus in eundem presbyterum tulit, contrad. & ap. ces. denunties non tenere. Post modum vero, si præfatus Episcopus aduersus presbyterum forte

† al. huiusmodi

agere voluerit, causam audias, & sine debito decidas. Eundem quoq. Episcopum studiosius moneas, & inducas, vt a molestijs, & grauaminibus Compostellanę ecclesiæ omnino desistat, & sic iure suo sit cōtentus; vt ea, quę ad prędictam ecclesiam spectant, sibi nequaquam præsumat † vsurpare.

† al. per mittat

Lucius iij. Barch. † Episcopo, & Abbati de Abandeñ. † & Priori Sancta Frida. *Cap. 8.*

† al. Barcha. † al. Abendeñ.

EX conquestione B. clerici & infra. Quoniam igitur ea, quæ sunt contra ecclesiæ disciplinam, ratio postulat emendari: dis. v. per A. s. m. qua. si quod asseritur, noueritis ratione subniti, præfaum R. a pȩrædicta ecclesia sub. ap. ob. faciatis amoueri; & eandem B. præfato,† si idoneus fuerit, assignari; non obstantib. litteris nostris pendente ap. a sede Ap. impetratis. Si autem R. rationabile impedimentum nō ostenderit, quia non sit appellationem interpositam prosecutus, eum in expensas necessarias ap. re. alteri parti condemnetis.

Non ponitur.

† prædicto B.

Clemens iij. *Cap. 9.*

SIGNIFICAVIT nobis tua frater. quod quidam in prouincia tua vocati aliquando ad iudicium venire contemnunt, & pro contumacia sua per te, vel per aliquem suffraganeorum tuorum vinculo anathematis innodantur. tandem vero ad se redeuntes, offerunt se ad iustitiam; & quod iuri pareant, iuris iurandi volunt religione firmare. Sed ne ante decisionem causæ a sententia possint excommunicationis absolui; pars aduersa appellationis ob. interponit. sunt in super † alij, qui excommunicati se iuramento præstito iustitiæ stare promittunt, sed post absolutionem suam diffugiunt, & appellant. Super his igitur f. t. duximus respondendū, quod absolutio prædictorum, qui pro eo, quod cum venire noluerint ad causam, excōmunicationis sententiam receperunt, prohibitione, seu appellatione aduersæ partis impediri non potest, dum modo parendi iuri sufficientem pręstent, & idoneam cautionem. Illi vero qui iure iurando promittunt

Non ponitur.

† al. enim

ſe iuſtitiæ parituros; & per appellationis obſtaculum ſubterfugiunt, niſi intra conuenientem terminum appellationem fuerint proſecuti, a te cogi poſſunt, & debent, vt ſicut iurauerint, ap. re. iuris pareant æquitati.

Clemens iij. *Cap.* 10.

Non ponitur.

TENOR litterarum tuarum Apoſtolatum noſtrum edocuit, (quod cum † nobilis quidam C. de tuo Epiſcopatu recepto a prędeceſſore tuo primario lapide, oratorium in ſtadio ſuo † conſtruxit, & cum ad inſtantiam eius paratus eſſes cōſecrationis munere illud inſignire; ab alio nobili fuit, ne procederes, in eius, vt credis, † odium appellatum. Tu autem volens appellationi pro vt fraternitatem tuam decuit, cum humilitate deferre, & a conſecratione abſtinuiſti, & terminum ei, infra quem debeat proſequi appellationem, præfixiſti. cumq. appellationem ſit ille nullatenus proſecutus, & annus ſit a die appellationis elapſus: fundator prædictus † conſecrationem dicti oratorij a te cum inſtantia petere nō omittit. Quia vero præſumendum videtur, eum vere † propter grauamen, vel oppreſsionem aliquam in ſui iuris diſpendiū appellaſſe, cum voluntatem non habuerit infra præfixum ſibi terminum ſuper appellationis cauſa procędere, pręſertim cum de iure communi anni ſpatium appellantibus ſit indultum, intra quod ſecundum ſe, communiterue litem exerceant: f. t. per A. ſ. m. qua. ſi ita proceſſum cognoueris, ſicut ipſarum habuit continentia litterarum, cum exinde fueris requiſitus, pręſcriptum oratorium ap. ceſ. reddas munere conſecrationis inſigne.

† ve. † al. pro prio † al. credit † al. ſupradictus † al. nō

Clemens iij. *Cap.* 11.

CVM in eccleſia &c. & infra. Accepimus a ven. f. n. Lincon. † Epiſcopo tranſmiſſa nobis inſinuatione † querelam, quod quidam clerici de Valando non † grauaminis neceſsitate compulſi, & nullius oppreſsionis mole grauati, ſed ſolo pretextu excutiendi a ſe iugum eccleſiaſticæ diſciplinæ, vt poſsint liberius in ſui erroris, & iniqui propoſiti libertate bacchari, ab audiētia ſua vocē appellationis emittunt; & occaſione iudicij tui, quod velle obſeruare ſe iactant, eiuſdem iudicis ordinarij ſine cauſa rationabili cognitionem euitant. Vnde diſ. t. per A. ſ. m. qua.

† al. Lingon † al. cōqueſtione † Gallandenan.

ſi quando contigerit aliquem de prædictis clericis a præfato Epiſcopo ad tuam audientiam appellare, non ante audientiam ſibi prębeas, nec eius appellationem admittas, quam tibi cōſtiterit appellationem ipſius, vel a grauamine, vel iniuſta cōdemnatione porrectā. alioquin ipſum ad præfati Epi auditorium † re. ap. remittas, in ſuę diſcuſsionis examine iuſto eius iudicio pariturum. Sic etenim contumacia refrenabitur improborum, & honor coepiſcopis debitus per fraternæ † viciſsitudinis obſeruantiam in ſua libertate conſiſtet.

† al. audientiā † ſuperna.

Clemens iij. *Cap.* 12.

Non ponitur.

LICET appellationis remedium ad leuamen inuentum fuerit oppreſſorum: non nulli tamen clerici tuæ fraternitati ſubiecti, ſicut accepimus, ad appellationis diffugium malitioſe recurrunt, & dum examen tui iudicij temere ſubterfugiunt, contingit ſæpius, vt non ſolum ipſi ſed etiā alij, qui ab huiuſmodi culpa ſint penitus inmunes, ad ſęculare iudicium protrahuntur, † vnde fit, vt pro calumnioſis a laicis innocentes prolixius moleſtentur. Nos igitur tantæ incommoditati clericorum volentes paſtorali ſollicitudine prouidere, & laicis ipſis auferre materiam ſuggillandi clericos, vel eos ſub eorū † iudicio coercendi, tibi nos ſuper hoc conſulere curanti, taliter duximus reſpondendum. vt ſi cuiuſlibet clerici tibi ſubiecti quæſtio fuerit ad tuā fraternitatem delata, & quod in quæſtione vertitur, xl. ſolidorum valentiam non attingat, clerico, qui ex hoc ad ſe. duxerit Apoſtolicam appellandum, neceſsitatem tibi non imponimus deferendi: quo minus ſi malueris, cauſam ipſam ſine ap. ob. valeas terminare, niſi manifeſta contra te ſuſpicionis cauſa fuerit oſtenſa. †

† pertrahuntur † al. eodem † al. obiecta fuerit, et oſtēſa

Clemens iij. *Cap.* 13.

c. 39. e.

DIRECTAE nobis tuæ litteræ declararunt, † quod cum in præſentia tua cauſa cuiuſdam matrimonij tractaretur, in qua pars viri conſanguinitatis vinculum opponebat, & pars mulieris ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, nec appellationem ſuam pręfixo termino ad proſecutionē ipſius, & † ad recipiendos Apoſtolos fuiſſet adueniente termino proſecuta; poſtmodum accedēte parte mulieris eiuſdē, & renuntiante appellationi, quam

† al. intimarūt al. deſtinarunt † al. nec al. vel

quā fecerat in causæ cognitione procedens, de parentela testes, & dicta testium recipisti. Verum quia mulieris pars iterū appellauit, & a nobis postulas edoceri, vtrum ad calculum sententiæ procedere valeas, præsenti pagina respondemus, quod licet iuxta decretū Lateraneñ. con. postquam in termino prosequendæ appellationi statuto appellans suam appellationē prosecutus non fuerit, auctoritate tua libere vti possis, † tamen quia iterum appellauit, cum secundum iura ei licuerit in eadem causa appellare secundo, a iurisdictione tua se fecit exemptam, præsertim, cum hic ad separationem matrimonij, quod est res fauorabilis, intentio viri procedat, nihilq. agendū sit, nisi quod suspicione careat, quod † & irreprehensibile censeatur. Alius vero iudex poterit eandem causam iuxta dicta testium, qui post renuntiationem primæ appellationis rite adimissi fuerint, & alia, si qua adhuc poterunt in eadem causa produci, secundum deum, & sancita canonum terminare.

† al. poteris

† al. de est quod

Celestinus iij. pars c. a nobis fuit. *Cap.* 14.

c. 40. e.

PRAETEREA requisiti fuimus, si quis iudex ita protulerit sentētiam, nisi Semproniano infra x. † dies satisfeceris, te excōmunicatum, vel suspensum, aut interdictum esse cognoscas. & ille, in quem fertur sententia, medio tempore appellans, ad diem statutam † minime satisfecerit: † vtrum ille tali sententia ligetur, † an † interpositione appellationis tutus existat. Videtur autem nobis, quod huiusmodi sententiam, obstaculū appellationis debeat impedire.

† al. xx

† al. statutum

† al. satisfecit

† al. alligetur

† al. aut

Celestinus iij. *Cap.* 15.

QVIA requisisti a nobis fili Præposite, quid agendum sit, quando præbendam in ecclesia vacare contigerit, cum plures ex ijs, qui nominati sunt ibi, in vocem appellationis erumpant, interdicentes † expresse, † ne ad electionem cuiuslibet procedatur: consultationi tuæ taliter respondemus; quod si appellationem, quā interponunt infra xl. dies prosecuti non fuerint, procedendū est post modum appellatione nullius obstante ad canonicam electionem personæ ministerio ecclesiæ competentis.

Non ponitur.

† al. cōtrad.

† al. expresse

† Celestin.

Clemens † iij. pars c. Prudentiam. *Cap.* 16.

SECVNDO requiris, cum pluribus articulis in vna commissione positis, in vno tantum contingit appellationem expresse vetari, vtrum appellatio teneat, si super alijs fuerit appellatum; in hoc † taliter respondemus; quod cum secundum beatum Gregorium, verba intentioni deseruiunt, † & hæc sit nostra † intentio, vt de omnibus articulis, qui † in commissione nostra ponuntur, iustitia nō obstante ap. suum consequatur effectum; in omnibus appellatio intelligitur interdicta, nihil enim interest, vtrum primo, an secundo, medio, an in fine appellatio inhibeatur. cum sicut nos docent vtriusq. iuris argumenta expressa, & † ea, quæ in principio rescriptorū ponuntur, ad medium, & ad finem: illa vero, quæ in medio ad finem, atq. principium sæpe referri contingat. Tertio postulas edoceri, cū, aliquis iudicem tamquā suspectum recusat, an causam suspicionis debeat allegare, & causam, nisi manifesta sit, coram eodem iudice probare teneatur, vtrum etiam iudex possit in ipso iudicio, & negotio procedere, si ille, qui suspicionem obiicit, causam eius non velit, aut † non possit in iure probare. in hoc, nimirum duximus dandum tale consultationi tuæ responsum: quod cum aliquis iudicem suspectum se habere proponit; suspicionis causam coram eodem iudice allegare tenetur, ne possit alius † quilibet pro suæ voluntatis arbitrio quodlibet iudicium frustratorie declinare, sed partes, vt in aliquem iudicem, vel aliquos non valde remotos conueniant, per eundem tamen iudicem, qui nominatur suspectus, debent cogi: coram quo, vel quibus, si causa suspicionis infra terminū competentem probata non fuerit, tunc demum auctoritate sua vtetur. Quod si coram ipsis, in quos conuenitur, eiusdem fuerit causa suspicionis probata, iudex recusatus a causæ cognitione super sedere tenebitur. Ipsa namq. † ratio dictat, & plurimis probatur † exemplis, quia † suspecti, & inimici iudices esse non debent, cum in decretis sit constitutum, nil gratius, vel amabilius dare quis magis valet inimico, quem si ad inpetendum commiserit, quam lædere, & damnificare, intendit. Illam vero præterea quæstionem, quarto loco proponis, vtrum iudex possit de officio suo cognoscere, an frustratorie, sit, an causa rationabili, sit appellatum, & si appellans rationabilē appellationis causam nō opposuerit, aut nō probauerit, quā opponit, an iudex

c. 41. e.

† al. quo

† al. deseruiāt

† al. nostræ mētis

† al. quæ

† al. de est &

† vel

† aliā

† al. vtiq.

† al. compr.

† al. quod

iudex huius appellationis obtentu teneatur a causæ cognitione cessare. hic autem non placet aliter diffinire, quam ab antecessorib. nostris, & vtriusq. iuris peritis fuit diffinitū. Cautū est enim in lege, quod ap. interposita, siue ea recepta sit, siue non, tempore medio nihil innouari oportet; & canonica nihilominus tenent instituta, vt qui vult, † vel, quibus necesse fuerit, ad Romanam ecclesiam, quasi ad caput suum confugere; possint, † & sine impedimento quolibet appellare; ad quā nimirum sine vlla calumnia, vel custodia, vel excōmunicatione, vel excusatione, vel damnatione, vel spoliatione ire libere cōcedatur, quæ secundum sanctorum canonū sanctiones passim appellare permittit. Ideo iudex cū ante se causam tractauerit, quam sic per appellationem suspensam esse cognouerit, a cognitione causæ, quamcitius abstineat.

† al. volunt

† possint.

Celestinus iij. *Cap. 17.*

c. 41. e.

AN sit deferendum appellationi illius, quem aduersarius de exspoliatione post ap. legitime interpositam sibi facta paratus est conuincere in continenti. Nos duxisti per nūtios tuos consulendos; respondemus itaq. quod cū in eo puniendus sit, in quo deliquit, se beneficio reddidit appellationis indignū, qui appellationi deferre neglexit; vnde nec ei appellanti esse deferendum censemus.

Celestinus iij. H. Cant. Archiepo. *Cap. 18.*

Non ponitur.

APPELLATIONIS inhibitio, secundum quod existimas, irrita esse videtur, si cum incidens quæstio quælibet a cōuento in iure per exceptionem opponatur, † ei nihilominus liceat appellare. Nos vero ita sentimus; quod si talis fuerit † quęstio incidens, sine qua principale negotium terminari non possit, † nisi forte in ea remedium appellationis expresse vetetur, supersedendum est a cognitione principalis negotij, nec in causa principali sub. ap. ob. vsq. quaq. vacuum esse dignoscitur; cum si non accesserit incidens quęstio, suum absq. inpedimento causa prosequatur effectum.

† al. opponitur

† fuit

† al. poteris

Celestinus iij. Senegallen. Episcopo. *Cap. 19.*

Non ponitur.

LICET sit appellantibus deferēdum, vt sanctorum canonum approbāt instituta; non tamen vsq. adeo est appellantibus effrenata licentia relinquēda, metus † iudicis euadendi, quod ea, quæ correctione indigent, in aliorum non † appellantium detrimenta, incorrecta remaneant, vel alterius ius esse oporteat diutius in suspēso, vel ei debeat aliquod præiudicium generari. Quo circa veñ. in Christo fr. Episcope, felicis recordationis C. PP. prædecessoris nostri vestigijs inhærentes, caritati tuæ † præsentibus litteris auctoritate Ap. duximus indulgendum; vt cum a tuis subditis ad se. Ap. fuerit appellatum, licitum tibi sit ecclesiastica censura cogere appellantem, vt infra. xx. dies post appellationem interpositam iter arripiat ad se. Ap. veniendi. quod si forte facere noluerit, extunc in ipso negotio procedendi appellatione non obstante, nisi appellans impedimento canonico fuerit impeditus, liberam habeas facultatem.

† al metum

† al. &

† vestra

DE PEREGRINANTIBVS. tit. xx.

Celestinus iij. Abren. Episcopo. *Cap. vn.*

De cler. peregr. c. vn.

CONQVERENTE I. presbytero intelleximus, quod, postquam iter arripuit ad nos veniendi, quidam res eius diripere præsumpserūt; licet autem idem presbyter res suas, & ecclesiæ, & se in † protectione nostra nō posuerit, cum ad nos accessit; quia tamen propter hoc non debuit rebus suis spoliari, cum ij, qui accedunt ad præsentiam nostram, & res eorum sub Apostolica debeant protectione esse securi; f. t. m. qua. quidquid eidem presbytero post iter arreptū ad nos veniendi subtractum est, vel ablatum sibi omni ap. re. restitui faciatis † incunctanter.

† al sub

† al. faciat

DE CONFIRMATIONE VTILI, vel inutili. tit. xxj.

Celestinus iij. *Cap. vn.*

De conf. vt. c. j.

BONAE memorię Alanus quōdam canonicus vester, qui apud sedem Ap. diem conclusit extremum, super quibusdam nos consulere studuit, quæ secūdum tenorem vestrę † responsionis vobis necessario duximus intimanda. proposuit autem sentētiam per falsa instrumenta a delegatis iudicibus fuisse prolatam, quę nimirum vera esse credebantur. Intra decimum quoq. diem ille, contra quem sententiatum erat, † falsitatem instrumentorum aduertens, ab illa sententia in vocem appellationis prorupit. Iudices tamen nihilominus, executioni sententiam mādauerunt. Ceterum appellans, itinere statim ad Ap. se. arrepto, litteras de retractanda sententia impetrauit. aduersarius autem ipsum caute præueniens confirmationis promulgatę sententiæ rescriptū iam fuerat assecutus; tamen in quo nulla (factę appellationis) mentio habebatur. Ad hoc † itaq. requisitu, quæ quibus litteris præ-

† al. nostra

† fuerat

† ap de facta ap.

† al. Adhec

prçiudiciũ faciant. Respõdemus, quod posteriores debent prçiudicare priorib. ab hac siquidẽ prima cõsultatione, quçstio quasi † suborta exhibita est in auditorio nr̃o secũda, quç ita se habet. Si in eisdẽ videlicet posteriorib. litteris hçc clausula poneretur, nõ obstantibus aliquib. litteris cõfirmationis latæ sententiæ audiatur causa, & ea fine debito terminetur, vtrum sic primç reuocari deberent. ad hoc dicimus, quod per vltimas primæ forent penitus reuocandç. Verum si dicatur, † sicut frequentius in litteris Ap. consueuerunt † apponi, nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus, vel sub alia forma verborum, dum modo non diceretur de litteris cõfirmationis expresse. Dicimus, quod primç tamdiu vigorem suũ habere debent, † donec de iniqua, & falsa sententia, cognitio plenior haberetur.

† al. dequa est quasi al. de est quastio. † al. diceretur † al. cõsueuit † al. habens

LIBER TERTIVS

DE VITA, ET HONESTATE Clericorum, & cohabitatione mulierum. † Tit. 1.

† al. De cohabitatione clericorũ & mulierum.

Lucius iij. Ex conc. Maguntino. *Cap. 1.*

De co. hab. cle. c. 7.

ESTRA duxit deuotio inquirendum, vt consulamus fratribus vestris parochiales ecclesias adeuntibus, quarum clerici cõcubinas habere credũtur. † De hoc enim diuersæ videntur sacrorum canonum sententiæ emanasse. Alicubi enim dicitur: nullus audiat missam † sacerdotis, quẽ scit cõcubinam habere indubitanter. Alibi vero legitur: non potest aliquis, quantumcumq. pollutus, diuina sacra polluere, quæ purgatoria primitiarũ cunctarum cõtagionum † existũt. qualiscumq. enim sacerdos sit, quç sancta sunt, coinquinari nõ possunt. sumite ergo ab omni sacerdote intrepide Christi mysteria, quia omnia in Christi fide purgãtur. Ceterum aliud est crimen notorium, aliud occultum; notorium diffinitur, de quo presbyter canonice condemnatur: aliud est occultum, quod ab ecclesia adhuc toleratur. Ceterum aliud est, quando crimen notorium nõ diffitetur presbyter, vel de ipso est canonice condemnatus; aliud est pæne occultum, vel † ab ecclesia toleratum. † Itẽ aliud est a talium officijs abstinere, vt peccandi licentia ceteris auferatur, & huiusmodi ad pçnitentiæ fructum trahantur; atq. aliud, si tamquã iacentium in fornicatione mysteria respuãtur. Sine dubitatione itaq. teneatis, quod a clericis, & presbyteris tam quam † fornicarijs, quamdiu ab ecclesia tolerantur, nec habeant operis euidentiam, licite audiantur diuina officia, & alia recipiantur ecclesiastica sacramenta.

† al. dicuntur † al. missas † al. contagionum † al. quod † al. toleratur † al. quamquam

DE CLERICIS CONIVGATIS. t. ij.

Alexander iij. pars c. causam. *Cap. 1.*

De cler. coni. c. 4.

ANE sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, quæ non nuptiæ, sed contubernia sunt potius nuncupanda, post longam pçnitentiam, & vitam laudabilem continentes officio suo restitui poterunt, & eius executionem ex indulgentia sui Episcopi habere.

Celestinus iij. *Cap. 2.*

EA

Non ponitur.

EA est sedis Apostolicæ præminentia, vt ad ipsam ab ecclesiarum prælatis, & etiā alijs ministris ecclesiarum in dubijs recurratur, & id super his inuiolabiliter obseruetur, quod eius fuerit arbitrio diffinitū. Ex tua quidem nobis est parte propositum, quod cum B. clericus puellam quandam per verba de præsenti legitime desponsasset, ante quam eam cognouisset carnaliter, contra statutum Romanæ ecclesiæ legatorum de non recipiendis vxoratis (ecclesiæ tuæ † canonicis est promulgatum a bonæ memoriç prędecessore † tuo, ignorantem † illum coniugali vinculo copulatum in ecclesiæ tuæ canonicū est promotus, qui pręBendam ipsius ecclesię detinere contendens; mulierem ipsam traducere prætermittit; qua de causa puella illa cum instantia magna requirit, vt vel ei vir suus reddatur, vel ei nubendi alij sine alicuius cōtradictione † licentia tribuatur. Super quo f. t. duximus respondendum; vt, si res ita se habet, memoratum clericum, qui fraudulenter ecclesiæ tuæ prębendæ beneficium adeptus est, eodem beneficio priues, & ad vxorem suam, a qua taliter separari non potuit, redire cōpellas. Super alio etiam articulo responderi tibi a sedis † Ap. oraculo postulasti, quod † videlicet, cum ab ecclesiæ Rom. legatis fuerit institutum, vt vxorati non deberent de cetero ad sacros ordines promoueri, quidā clerici post promulgationem cōstitutionis illius sacros recipere ordines præsumpserunt, & vxores suas detinere contendunt, de quibus tuç f. consulimus, & mandamus; vt eis executionem ordinum interdicas, & beneficia etiam ecclesiastica subtrahere nō omittas. Debent enim pro meritis pœnam reportare, quia scienter contra statuta legatorum Ap. se. ausu temerario venire pręsumunt.

† al. in ecclesia tua † al. antecessore † ignorante † al. cōtradictionis ob. † al. sede † al. de est quod

DE CLERICIS NON RESIdentibus in ecclesia p̄. † Tit. iij.

Alexander iij. Eboraceñ. Archiepō. *Cap. 1.*

FRATERNITATI tuæ duximus indulgēdum, vt si clerici, qui in ecclesijs tuæ iurisdictionis beneficium sunt adepti, ad aliquam † diœcesim absq. licentia, & assensu tuo morandi causa transierunt; † liceat, eos tibi beneficijs, quæ a te habent, spoliare; nisi forte scholasticis disciplinis inuigilauerint, aut rationabilem causam tibi ostenderint, quare reuerti non debeant. Præterea clericum alterius diœcesis absq. commendaticijs litteris sui Episcopi, nisi pro eo preces, aut mandatum sedis Ap. receperis, non debes recipere.

† al. p̄bendaria ecclesia De cler. non res. c. 5. † al. aliam † al. trāsierint

Alexander iij. Lingoñ. Episcopo. *Cap. 2.*

CONQVERENTE nobis R. presbytero accepimus, quod G. ab eo pro ecclesia sua, de qua, sicut dicitur, vitæ necessaria vix percipere potest, annuatim viginti sol. extorquere conatur, asserens beneficiū illud in eadem ecclesia sibi fuisse collatum, quamquā eidem ecclesiæ, sicut accepimus, non deseruiat, & alia beneficia sibi sufficientia habeat, & possideat. Quoniam igitur indecens est, & nō consentaneū rationi, vt idem, cū alia ecclesiastica beneficia sibi sufficiētia habeat, & possideat, ab ecclesia, cui nō deseruit, † beneficiū quęrat: f. t. per A. s. m. quā. si tibi cōstiterit, quod vel G. habeat ecclesiastica beneficia sibi sufficientia; vel quod eidē ecclesię nō deseruiat; sibi super pręscripto beneficio silētiū imponas ap. re.

c. 1. e. † al. deseruiat

Cælestinus iij. *Cap. 3.*

EX parte vestra nostro Apostolatui fuit reseratum, quod licet dilectus filius N. Cenomañ. Archidiaconus sit ecclesiæ vestræ Decanus, tamen quod in partibus Gallicanis sibi potius habitationem elegit, iam per annorum decem spatium; vestra ecclesia ipsius præsentiā habere nequiuit. Quia igitur nolumus, vt eadem ecclesia Decani officio defraudetur; vniuersitati vestræ per A. s. m. qua. Archidiacono memorato scribatis, vt ecclesiam vestram visitare dignetur, & suum ibidem, vt Decanus, officium debeat exercere. † Quod si forte vocatus venire noluerit; eligendi Decanum, qui pręesse vestræ ecclesiæ valeat, & prodesse, extunc vobis concedimus liberam facultatē.

† al. officiū exerceat

DE PRAEBENDIS. Tit. iiij.

Alexander iij. Ianueñ. Episcopo. *Cap. 1.*

CVM non ignores, quod vna ecclesia vnius debet † esse sacerdotis, mirabile gerimus, & indignum; si vni personæ locum in pluribus ecclesijs velis concedere, & in Episcopatu tuo inducere consuetudinem Gallicanæ ecclesiæ; quę cū vnum ad plura recipiat beneficia, contra sacrorū canonum instituta, nō cōprobatur a nobis, licet non possit pręmultitudine delinquētium emendari. Cum † igitur nuntius illius presbyteri, qui in duabus ecclesijs locum habere conatur, & quidam clerici ecclesiæ sancti

De preb. c. 15. † al. debeat † al. Quoniā

sancti G. de Raballo, in qua locum se habere dicebant, ad præsentiam nostram accesserũt; nos attendentes non esse conueniens, vel honestum, vt idem presbyter locum in duabus ecclesijs habeat; volumus, & m. qua. illo beneficio, quod habet, faciatis † eum manere contentũ. quod † si forte Archipresbyter, & clerici alterius ecclesiæ in eum consenserint, eis nunc dissidentibus, cum ipsorum scandalo non debet locum in ipsa ecclesia, vel quęrere, vel habere.

†al. sufficiat
†al. quia

Alexander iij. Eboñ. Episcopo. pars capituli Veniens. Cap. 2.

Non ponitur.

CETERVM si memoratus P. clericus in alijs ecclesijs vicarias habet, & etiã ecclesiasticos redditus, de quibus possit † commode sustentari, eum a vicaria præscriptæ ecclesiæ de tali loco, confirmationis nostrę litteris non obstantibus ap. cessante remoueas, & eandem ecclesiam eidem P. restituere non postponas: dummodo velit, & debeat in presbyterum ordinari, & per semetipsum in eadem ecclesia seruire domino. †

†possit
†al. domino deseruiat

Cælestinus iij. Cap. 3.

Non ponitur.

AD audientiam nostram peruenisse cognóscas, quod cũ in tua prouinciã, & in alijs etiam Teutonicæ terræ consuetudo nimium praua † conualuit, quod videl. præpositis, & alij, quibus secundum morem terræ, noscitur attributa potestas, in loco decedentium personarum personis aliquibus assignandi præbendas quandoq. proprios filios, quos in sacris ordinibus constituti genuerunt, subsistunt decedentibus. per quod sæpe contingit, vno, eodemq. tempore patrem, & filium in eadem ecclesia ministrare, & prouentus accipere præbendarum. Præterea commutationes præbendarum, & dignitatum, quidam clerici contra Turonensis statuta concilij, temeritate propria non verentur facere. Nolentes igitur hæc incorrecta relinqui, mandamus quatenus per totam prouinciã tibi subiectã auctoritate nostra, & tua prohibeas, ne talia vlterius attemptentur. Quod si post inhibitionem tuam fuerit attemptatum, † corrigendi liberam habeas facultatem. Studeas etiã, quæ præsumpta sunt suprascripta, iuxta formam canonicam, prout melius poteris, ẽmendare.

†al. peruersa
†fuerint attemptata

DE CLERICO AEGROTANTE. t. v.

Clemens iij. Raueñ. Archiepiscopo. Cap. 1.

SIGNIFICAVIT nobis R. Archipresbyter sancti Stephani de Longatico, † quod R. presbyter credens se obsequium pręstare Deo, sibi fecit virilia amputari; sed cum idem Archipresbyter sit senectute grauatus, nec relinquere valeat presbyterum memoratum: nobis humiliter supplicauit, vt ei concedere debeamus, ea, quæ præter missam ad sacerdotem pertinent, ministrare. Quo circa mandamus, qua. inquiras diligenter † veritatem, & si iam dictũ presbyterum alias dignũ inueneris, ei sacerdotale ministerium absque bmm altaris ministerio auctoritate nostra fretus, & tua, prout videris expedire, concedas.

De corp. vit. c. 4.
†al. Lõgaz.
†al. diligẽtius

Clemens iij. Cap. 2.

De cler. ægr. c. 4

TVA nos duxit fraternitas consulendos &c. & infra. De sacerdote vero, qui diuino iudicio lepræ morbo respersus in parochiali ecclesia prælationis officio fungitur, tibi duximus intimandũ, quod pro scãdalo, vel abominatione populi debet ab administrationis officio remoueri; ita quidem, quod iuxta facultates ecclesię, sibi necessaria, quamdiu vixerit, ministrentur.

DE INSTITVTIONIBVS. Tit. vj.

Ex concilio Arelatensi. Cap. 1.

NON amplius suscipiãtur in monasterio monachorum, aut † clericorum, seu etiam puellarum, quam † quot se regere de bonis ecclesiæ absque penuria ecclesiæ possint.

De inst. c. 1.
†al. fin.
†al. nisi.

Aug. iij. † Cap. 2.

†al. Eugenius 1.

IN congregandis clericis modus discretionis teneatur, videl. ne plures admittantur, quam facultas ecclesiæ eis canonice attributa sufferre † possit.

Non ponitur.
†al. sufficere

Aug. † Cap. 3.

†al. Eug. 1. c. 3. &

IN ecclesia vestra certum numerum canonicorum, sicut nobis innotuit, communiter instituere curauistis, & institutionem vestram religione firmare iuramenti. Vnde quia numero illo successu temporum deminuto, in dubitationem deducitis, vtrum ipsum numerum de institutione canonicorum supplere possitis, cum laicis computatis, qui in ecclesia vestra canonicorum titulo nominantur, & statutus numerus sit impletus, sedem Apostolicam consulere voluistis. Vt autẽ hæc ambiguitas a vsu cordib. auferatur: nobis videtur, quod laici nõ debeãt in canonicorũ numero

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 47. c. 10. † al. cõcess.

AD aures nostras E. clerico insinuante peruenit, quod G. presbyter in ecclesia beatæ Mariæ ante portam de Glodestria monachorum perpetuam vicariam optinuit, qui cum cessisset † in fata, Abbas, & monachi illius loci diuino intuitu præscriptam ei ecclesiam concesserunt. Cum autem per prælatũ Abbatem, & capitulũ ad eam vicariam præfatus E. diœcesano Episcopo fuisset repræsentatus; quidam Constantius nomine institutionem eius quarũdam litterarum intuitu continentiũ, quod idem Abbas ei ecclesiam, quæ primo vacaret, concesserat, impedivit. Inde est, quod dis. v. per A. s. m. quã. si præfatus I. † a vobis super hoc requisitus, aliam causam rationabilem non prætenderit, † nisi cõcessionem ecclesiæ, quę primo ita vacaret, pro eius contradictione, vel appellatione nullatenus omittatis, quin auctoritate nostra diœcesano Episcopo mandetis, vt ad repræsentationem prædicti Abbatis, & monachorũ, suprascriptum E. ad vicariam præscriptam recipiat, & ei curam animarum cõmittat, sicut moris, & iuris est, si aliud nõ est, quod eius institutionem debeat impedire.

† al. C. † al. prætendat

Clemens iij. *Cap. 3.*

Non ponitur.

EA noscitur &c. & infra. Ex tua si quidẽ nobis est parte propositum, quod dubiũ tibi existat, vtrum illorum sit appellationibus deferendum, qui occasione promissionis sibi factæ super ecclesijs non vacantibus, cum eis prætermissis vacantes postmodum ecclesias, intelligunt alijs conferendas, in vocem appellationis erũpũt. Super quo. f. t. duximus respondendum; quod cum promissiones huiusmodi in concilio Lateranẽ. sint prohibitæ, nisi se. Ap. auctoritas interuenerit, vel aliud quid rationabile obuiauerit, pro huiusmodi appellationibus non debet vacantium ecclesiarum institutio prorogari, vel aliquatenus impediri.

Clemens iij. Remensi Archiepiscopo. *Cap. 4.*

Non ponitur.

INSINVAVIT nobis dilectus filius noster C. nepos, & acolytus noster, quod cũ I. olim Abbas sancti Vedasti Atrebatẽ. cõcessisset ei in præsentia pluriũ ecclesiam primo vacantem, voluntate postmodum commutata cuidã alij ecclesiam de Louegenes, † quæ primo vacauit, cuidam alij, ipso C. ignorante contulit, & concessit. verum cum post obitum ipsius Abbatis hoc ad eiusdem C. notitiam peruenisset, & suam deposuisset in pręsentia tua querellam; tu successori eiusdem Abbatis scribere curauisti, vt ita cum prædicto C. de ecclesia illa, & beneficio, ei a prędecessore suo collato componeret; quod nos exinde sibi placabiles redderet potius, quam offensos: dilectus quoq. filius noster M. tituli sanctorum Ioannis & Pauli presbyter Card. quondam Ap. se. Le. super hoc ipso ven. f. n. Siluanẽ. Episcopo sua scripta direxit, iniungẽs eidẽ Abbati, vt ita supradicto C. satisfaceret in prædictis, & respondere curaret; quod ob hanc causam querella non deberet ad se. Ap. iterum destinari. Abbas vero non solum memoratum Cardinalem audire contempsit, verum etiam litteras nostras, hac de causa sibi transmissas, nedum exaudire, sed etiam nec voluit recipere. Vnde quoniam idem C. super tanto contemptu, & detentione quorundam denariorum, quos ei debebat, Abbatem ipsum ad nostram audientiam appellauit, & ipse non curauit prosequi appellationẽ, nec pro se dirigere responsalem, f. t. per A. s. m. & firmiter præcipimus, qua. prænominatũ Abbatem, & capitulum attente moneas, & inducas, vt in redditibus ęquiualentibus ecclesiæ cum eiusdem personatu, quæ ipsi C. promissa, & postmodum fuit alij assignata, omni occasione, & appellatione re. satagat prouidere; alioquin tu auctoritate nostra suffultus, præceptum nostrum sine † dilatione, & ap. post posita exequaris, illos ecclesiastica censura percellens, quicumq. his duxerint temere renitendum.

† al. Lo negenes

† al. do est fine

DE IIS, QVAE FIVNT A PRAElatis sine consensu capituli. Tit. viij.

Calestinus iij. *Cap. vn.*

EA noscitur &c. & infra. Ex tua siquidem nobis est parte propositum, quod cum † in prouincia tua sæpe contingit, vt ad ecclesias, in quibus collegiatus repręsentandi noscuntur habere, eorum Abbates, aut per se, aut per litteras suas, personas idoneas diœcesanis Episcopis repræsentent; quibus repręsentatis postmodum, & receptis, aliquando ante institutionẽ, aliquãdo postea cõtradicũt monachi, seu alterius ordinis collegia, & reclamãt. Super quib. aperto quęris certificari respõso, vtrũ institutio iã facta, vel adhuc

De iis, quæ fiũt a prel. c. 6. † al. vnde est cum

locationes in sua contigerit stabilitate persistere; inde grauis eidem ecclesiæ posſit incõmoditas peruenire.

DE EMPTIONE, ET VENDITIONE. Tit. xj.

Alexander iij. *Cap. 1.*

Non ponitur. † al. O. CONSTITVTVS in præsentia nostra G.† clericus multimoda nobis conquestione monstrauit; quod cum dimidias vnius anni decimas, & oblationes ecclesiæ de Blesebia † de † persona ipsius emisset (marg.: † al. Blesebeia; † al. a) W. † Truseboth patronus iã dictæ ecclesiæ, ei prædictas decimas, & oblationes abstulit, (marg.: † al. V.) & ipsam ecclesiam G. fratri suo subtraxit, & cuidam G. eidem † capellano Regis concessit, (marg.: † al. Tud. al. quondã) qui eam in manibus canonicorũ de Tornetoñ. † commisit. (marg.: † al. Cortenen.) Vnde licet non videatur honestũ, decimas, & oblationes vendere; quia tamen non prohibitum est, nec illicitum redditus decimarum, & oblationum, quæ vno anno proueniunt, emere: per A. s. m. qua. si res ita se habet, detentores ipsarum decimarum, & oblationum commoneatis, & auctoritate nostra contradictione, & ap. ces. ecclesiastica districtione cogatis, vt G. clerico decimas ipsas, & oblationes postposita occasione restituant, & de illatis iniurijs condignam satisfactionem exhibeant.

Cælestinus iij. *Cap. 2.*

De emp. & vend. c. 4. PERVENIT ad nos ex insinuatione tua, quod olim Petrus miles A. vxoris suæ quandam domum in donatione propter nuptias asſignatã muliere ipsa expreſsim dante consensum B. mulieri pro certa vendidit pecuniæ quantitate, quam ex eadem venditione B. matrimonio supradicto constante xxx. annis libere, pacificeq. possedit; sed prænominato milite iter vniuersæ carnis ingresso relicta † eius contra venditionem de suo consensu sollemniter celebratam venire præsumit, (marg.: † al. vxor) allegans dictam domum titulo donationis propter nuptias sibi concessam alienari non posse, licet eius consensus noscatur ipsi contractui accesſisse. prçfata vero B. mulier ex eo nititur se tueri, quod bona fide, tituloq. iusto possedit; & quia in communes vsus viri, & vxoris illius pretium est conuersum; & quia etiam factæ venditionis tempore, vnde sibi vtiliter consulere potuisset, in viri facultatib. consistebat. Vnde quia super his nos consulere curasti tuæ sollicitudini † respondemus; (marg.: † al. cõsulationi) prædictam emptricem, si vera sunt, quæ prçmisimus, de iure ipsam debere pacifice possidere, nec enim credimus, illam præscriptis occasionibus super ipsa domo posse vlterius fatigari.

DE LOCATIONE ET CONDVCTIONE. Tit. xij.

Clemens iij. *Cap. vn.*

De loc. & cond. c. 1. EX rescripto litterarum piæ recordationis P. quondam Tusculan. Episcopi nobis innotuit, quod cum ciuitatem † Boñ. tempore suç legationis intrasset, inuenit fuisse ibi abo. me. W. † quondam Portueñ. Episcopo constitutum, (marg.: † al. in ciuitate; † al. V.) & sub excommunicatione prohibitum, ne aliqui scholares hospitia maioris mercedis promisſione cõducerent; vt ea sibi, vel maioris gloriæ studio quasi potentiores in expensis apparere volentes, vel priuatæ vtilitatis commodo vindicarent. Vnde ipse sollicita prouisione considerans, quod huiuſmodi conductionis improbitas, & diſcordiæ fomitem, & impedimenta non modica pareret studiorum: prçdictam constitutionem legatione, qua fungebatur sedis Ap. confirmauit perpetuis temporibus, sub pœna decernens anathematis obseruandam. * vt nullus (marg.: * al. aad videlicet) magistrorum, siue scholarium super conducendis aliorum hospitijs in læsionem, vel prç iudicium habitantium, audeat hospitem cõuenire, nisi prius constiterit tempus conductionis elapsum, vel inquilini in hoc suum præstiterint fauorem, & consensum. Quo circa nos, qui detestabiles versutias bonæ fidei contractibus inimicas, non solum in clericis, sed etiam in quibuslibet mercatorib. cõdemnamus, prædictam cõstitutionem a prçfato Portueñ. Episcopo factam, & demum a iam dicto Episcopo Tusculano confirmatã, ratã esse decreuimus, & eam auctoritate Ap. confirmamus, statuentes, vt a te frater Episcope, & tuo quolibet successore singulis annis in cõmuni audiẽtia magistrorũ, atq. scholarium præsens pagina recitetur, & prçtaxata prauæ conductionis improbitas, innouata excõmunicationis sentẽtia reprimatur. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam nostræ confirmationis infringere. &c.

DE RER. PERMVTATIONE. t. xiij.

Vrbanus iij. *Cap. 1.*

De rer. perm. c. 5. VAESITVM est ex parte tua: si cõmutationes fieri valeãt præbendarũ, cũ cõmutatio dignitatũ in Turoneñ. fuerit cõcilio interdicta. Sunt. n. quidã, qui prçbẽdç suæ cedunt, & iuri renuntiant, vt maiorem

prębendã optineant, vel ex hoc certam summam pecuniæ consequantur: quod quidem est honestati cõtrarium, & simoniacam proculdubio continet prauitatem. Generaliter itaq. teneas, quod commutationes præbendarum de iure fieri non possunt; præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel annexa spiritualibus labem semper continet simoniæ. Si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licite poterit de vno loco ad † alium transferre personas, vt quæ (in vno † loco minus vtiles sunt, alibi se valeant vtilius exercere.

† al. in
† al. vnis

Clemens iij. *Cap. 2.*

c.s.e. AD quæstiones soluendas &c. & infra. Intelleximus itaq. ex litteris tuis, quod duæ conuentuales ecclesiæ sunt in tua diœcesi cõstitutæ, quarũ vtraq. parochialem ecclesiam habet, cum possessionibus magis alteri, quam sibi vicinam; illis autem eas desiderantibus permutare, cum illarum altera respectu meliorum prouentuum plus in possessionib. habundet: suæ ecclesiæ sibi postulat adici certã summam pecuniæ numeratæ; vt sic ad æqualitatem permutationis valeant † peruenire, vtrum possit id licite fieri, cœpit ab aliquib. dubitari. Quam ob causam sedem Ap. consuluisti. Licet itaq. tuæ discretionis industriã ignorare minime putemus, quid super eodẽ articulo sit agendum; nihilominus tuæ diligentiæ † respondemus, quod cum de iam dictis parochialibus ecclesijs per se queat † cõmutatio celebrari, & in permutatione † possessionum, per se nõ sit inhibitum, si † altera possessionum alteri præponderet, pecuniam posse refundi; de ipsarũ quoq. possessionib. adinuicẽ, prout visum fuerit expedire, refusa certæ pecunię quantitate, poterit contractus permutationis miri, sic tamen, quod contractus nequaquam sibi inuicem misceantur. †

† valeas
† al. indulgentiæ. al. indiligentiæ
† al. nequeat
† al. permutationib.
† al. vt
al. vbi
† al. admisc.

DE TESTAMENTIS. Tit. xiiij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

AD audientiam Apostolatus nostri peruenit, quod cum † V. de Cedoñ. A. R. G. clericis fructus redditũ suorum de primo anno post obitum eius, quos in ecclesia de Laced. habuit, sicut institutio, & consuetudo tam illius, quam aliarum parochialiũ † ecclesiarum Anglicarum continet; vt scilicet post obitum canonici † proximi sequentis anni redditus decedens possit attribuere, † in testamẽto reliquit. Quia quidẽ hæc, & alia, quæ in testamento ipsius cõtinebantur, diœcesanus Episcopus ante obitũ ipsius, & post rata habuit: f.t. per A. s. m. qua. si res ita se habeat, detentorem reddituum constanter admoneas, & ap. ces. districtione ecclesiastica cõpellas; vt prędictis clericis fructus † reddituũ secundum dispositionem defuncti non differat assignare.

Non ponitur.
† al. de est cũ
† al. plurib.
† al. canonicus
† al. distribuere
† al. fru ctuum

Alexander iij. electo, & capitulo Cassañ. Cap. 2.

De testamen. c.n.

RELATVM est auribus nostris, quod quia statuimus in concilio Laterañ. vt bona per ecclesiam acquisita ad eam in clericorũ obitu deuoluãtur; dubitatis, an hoc sit de immobilibus tantum, vel de mobilibus sentiendũ. responso quoq. nostro quæritis edoceri, si præscripta bona in vsus Episcopi, vel eius, qui clerico decedenti successerit, de iure transeant, vel communi ecclesiæ vtilitati debeant applicari. His itaq. breuiter respondemus: quod generaliter bona quælibet per ecclesiã acquisita ei debeãt post acquirentis obitum remanere. Nomine autem ecclesiæ nõ solũ † Episcopus intelligitur, vel successor clerici morientis, vbi est collegium clericorum, sed communis congregatio, quæ rerum illarum debet † canonicam distributionem, aut curã habere. Vbi autem in loco decedẽtis tantum vnus est ordinandus, is ea bona, sicut & alia ipsius ecclesiæ in timore domini dispenset. Licet autem mobilia per ecclesiam acquisita vt diximus, de iure in alios prodecedentis arbitrio transferri non possint, † cõsuetudinis est tamen non improbandę, vt de his pauperibus, religiosis locis, & illis, qui viuenti seruierunt, † siue consanguinei fuerint, siue alij, iuxta seruitij meritum conferatur. Ceterum quæ hereditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, pro decedentis arbitrio diuidantur. Quia vero nonnulli in diuersis ecclesijs beneficia possident, ita distinguimus, vt quæ habuerint, per æstimationem cõgruam diuidantur.

† al. deest solũ
† al. deberet
† al. possunt
† al. seruierãt

DE SEPVLTVRIS. Tit. xv.

Alexander iij. *Cap. 1.*

De sepul. c. s.

EX parte canonicorum Eburgensis ecclesiæ nobis est intimatum, quod Prior de Insula quendam parochianum eorum post appellationem ad nos factam in ecclesia sua sepeliuit. Vnde quoniam hoc ecclesiasticæ disciplinę † contrarium esse dinoscitur, & a rationis tramite penitus alienum, vt quis falcem mittat in alienam messem: f.t. per A. s. m. vt † præfatum Priorem moneas, & districto compellas, quatenus memoratis canonicis

† institutioni
† al. quatenus

nicis prædicti parochiani sui corpus restituat,& exinde pacifice, & amicabiliter cū illis conueniat,aut in præsentia nostra se non differat exhibere.

Alexander iij. F. Decano; & magistro M. Remen. *Cap. 2.*

c. 6. a. CVM liberum sit de vniuersis constitutionibus sanctorum patrum apud religiosa loca in vltima voluntate sibi sepulturam eligere, canonicæ proculdubio obuiat rationi, qui deuotioni extremæ voluntatis decedentium in hac parte contradicere præsumit. Peruenit ad audientiam nostrā ex conquestione Abbatis,& fratrū sancti Martini Londeñ. † quod cum presbyter quidam corpus cuiusdam mulieris, prout in vltima voluntate sua disposuit; ad ecclesiam sancti Martini sepeliendum deferret; monachi Sancti Vincentij Lugdoneñ. † corpus ipsius violenter repere, & ad ecclesiam suam sepelire minime dubitarunt. & hoc idem de filio Randulfi Canis præsumpserunt. super quo vtiq. vehementi sumus admiratione commoti; cum idem monachi, & sanctorum patrum institutionibus cōtraiirent,& priuilegia prædecessorū nostrorū,& nostra, quę prędicti fratres de libera se habere sepultura proponūt, satagūt † violare. inde est, quod f.t. † p A.s.m. qua. vtraq. parte apud † vos cōuocata rei veritatem super hoc inquiratis, † & si ita inuenietis † esse, præfatos monachos monere curetis,& auctoritate nostra districte compellere; vt omnia præfatę mulieris,& filij prædicti R.& beneficia, quæ occasione sepulturę ipsorum recepisse noscūtur; memoratis fratribus cum integritate restituant; & de cetero facere similia non præsumant.

(margin: † al. Londen. † al. Lōdon. al. Lundon. † al. satagerint al. satagerint † al. vestra † al. aute † al. inquiras † inuenerstis)

Clemens. iij. *Cap. 3.*

c. 9. c. CERTIFICARI voluisti a nobis, quo modo illa clausula, quæ in priuilegijs nostris apponi de salua iustitia solet illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur, intelligi debeat, † & exponi. Cum autem super hoc articulo diuersa antecessorum nostrorum manauerint instituta, Leone iustitiam illam aliquando tertiam partem, quandoq. vero mediam partem, & Vrbano iij. quartam fore † censente; nos tale præbemus in hac varietate responsum, vt sicut Hieronymus inquit vnaquæq. prouincia in suo sensu habundet, secundum rationabilem consuetudinem regionis, illa iustitia circa medietatem, vel tertiam, aut quartam partem pro

(margin: † al. debet † al. forte)

locorum diuersitatibus attendatur.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS parochianis. Tit. xvj.

Clemens iij. † *Cap. vn.*

SIGNIFICAVIT nobis venerabilis frater noster Anconitañ. Episcopus, quod cum post recuperationem ciuitatis Ancoñ. ad habitandum in ea se quamplurimi contulissent, quia ante generalem occupationem terræ sanctæ, & in alijs ciuitatibus Regni Hierosolymitani elegerant mansionem, & in ea residentiam fecerint aliquantam, & adhuc etiam residebant † in eadem; prælati prædictarum ciuitatum, eos ad soluenda sibi ecclesiastica iura compellant. † Quia vero transgredi non debemus terminos a patribus constitutos, aut falcem in messem mittere alienam: f. v. m. qua. prædictorum locorum prælatos, vt sibi nullam in prędictos Anconeñ. † habitatores iurisdictionem vsurpent; nec ab eis temporalia exigant, quibus spiritualia nō ministrant; districtione, qua conuenit, compellatis, ita tamen, quod si de agris in eorum parochia † cōstitutis fructus perceperint, † & in vltra marinis partibus ratione prædiorum decimæ persoluuntur, deinceps eis ipsas decimas cum integritate persoluant: dicto vero Ancon. tamquam diœcesano suo de ceteris respondere cogantur.

(margin: † al. Cælest. iij. De paroch. c. vlt. † al. residens al. resideant † al. cōpellunt † al. Aceñ. † al. parochijs † al. percipiūt)

DE DECIMIS. Tit. xvij.

Hieronymus super Ezechielem. *Cap. 1.*

DECIMAM partem omnium frugum Leuiticę tribui populus ex lege debebat, rursus ex ipsis decimis Leuitæ, hoc est inferiorū ministrorum gradus decimas dabant sacerdotibus. Erant quoq. & aliæ decimæ, quas vnus quisq. de populo Israel in suis horreis separabat, vt comederet eas, cum iret in templum in vrbem Hierusalem, & in vestibulo templi sacerdotes, & Leuitas inuitarēt ad conuiuium. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recōdebant. † At vero primitiua, quę de frugibus afferebant, † non erant speciali nomine diffinita, sed offerentium † arbitrio derelicta, traditionemq. † accepimus Hebræorum, non lege præceptam, sed arbitrio magistrorum inolitam, quod qui plurimum, quadragesimam partem dabant sacerdotibus; qui minimum, sexagesimam; & intra quadragesimam, & sexagesimam licebat offerri, quodcūq. voluissent. Quod igitur

(margin: De dec. c. 1. † al. reddebant † al. offerebāt al. auferebant † al. afferen. † quoq.)

in Pentateucho dubium derelictum est, hic specialiter diffinitur propter sacerdotum auaritiam; ne amplius a populo exigant in primitijs offerendis. s. vt sexagesima pars offeratur eorum, quæ gignuntur a terra. siquidem chorus, qui Hebraice appellatur † Gomor, & a septuaginta dicitur Gomor, xxx. habet modios tam in aridis specieb. quã etiã in liquẽtibus. Copli † quoque, & batus decima pars est chori. præcipitur quoq. vt sexta pars tam chori, quam copli, quã bati detur sacerdotib. in primitijs offerendis, quæ de tribus modijs dimidium facit modium, perspicue supputatur, quam sexagesimam partem primitiarum sacerdotes accipere deberent. † hæc interim iuxta litteram, & Hebraicam veritatem, & sensisse sufficiat, & audisse.

† al. vocatur

† al. Cophun

† al. debent

Alexander iij. Cap. 2.

c. 17. e.

QVAMVIS graue sit nimis, & diuini dignum animaduersione iudicij habeatur, quod laici quidam, quod sacerdotum est, in ecclesiasticis rebus vsurpãt; maiorem tamen incurrunt † formidinem, & dolorem, quod fomitem sui erroris dicuntur in ipso clero aliquotiens inuenire. dum quidam coepiscorũ nostrorum, aliorumq. prælatorum ecclesiæ, decimas, & ecclesias ipsas disponere eis indulgent, & eos in deuia mortis impellunt; qui prædicatione eorum ad vitæ viam fuerant reuocandi. de quibus dicit dominus per prophetam: Populi mei peccata comedunt, & ad iniquitatem prouocant. Vnde statuimus; vt si quis alicui laico in sęculo remanenti ecclesiam, decimam, oblationem † ve concesserit, a statu suo, sicut arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidatur, & donec emendet, dolore ruinæ suæ iaceat prostratus.

† al. incurrit

† al. de est, oblationem

Alexander iij. Massilien. Episcopo. Cap. 3.

c. 18. e.

CVM sint homines in parochia vnius ecclesiæ, sicut alteris, qui terras in alia parochia alterius excolunt; tua discretio nos consuluit, cui ecclesiæ de terris illis decimas soluere debeant; an ei, in cuius parochia sunt cõstituti, an illi, in qua diuina audiunt, & ecclesiastica alia percipiunt † sacramenta. Sane cũ huiusmodi quæstio temporibus prędecessorum nostrorum sæpius mota fuerit, nec ab aliquo terminata, alijs intuitu territorij, alijs personarum obtentu asserentib. debere persolui; non est nobis facile certum super hoc dare respõsum; cum auctoritates sanctorum patrum etiam sint diuersæ; & ideo in huiusmodi dubitatione ad consuetudinem duximus † recurrendum, & attendẽdum; etiam si illæ ecclesiæ in vno sint, vel in diuersis Episcopatib. constitutæ. quia difficile nimis videtur, vt vna ecclesia in Episcopatu alterius recipiat decimas, cum ex hoc Episcopatuũ fines confundi non immerito viderentur. †

† al. percipiant

† al. credimus

† videtur

Calestinus iij. Cap. 4.

c. 22. e.

NON est in potestate hominum, cum plantant arbores, vel aliqua terrę semina mãdant, quid eis satio sit, vel plãtatio reddditura; cum iuxta verbum Apostoli ad litteram exponendum, neq. qui plantat, aliquid plene faciat, neq. qui rigat, sed Deus, qui tribuit incrementum. Audiuimus autem, quod quidam vestrum de vineis, oliuetis, cannamellis, & frugibus non nisi primo deductis expensis seminum, & laboris, vel agriculturæ, decimas curant ecclesijs exhibere. Reuera sicut sancti patres in suis tradiderunt scripturis, de vino, grano, fructibus arborum, pecoribus, hortis, & negotio, † & de ipsa etiam militia, & de venatione, & de omnibus bonis, decimæ sunt † ministris ecclesiæ tribuendæ, ita etiam, vt qui his soluere neglexerint, ecclesiastica debeant districtione percelli. Præterea, si quis decimas Deo non dederit, quę sunt tributa egentium animarum, & ex debito requiruntur; ad decimã partem, vt docet Augustinus, reuocari meretur. Volumus igitur, & districte præcipimus; quatenus † antequam deducatis de cunctis vestris bonis collectus expensas, saluis priuilegijs Romanæ ecclesiæ, decimas ecclesijs, ad quas pertinent, cum integritate debita persoluatis.

† al. negotiatione

† sint

† al. quod

Calestinus iij. Cap. 5.

c. 21. e.

EX parte dilectorum filiorum nostrorũ canonicorum ecclesię tuę nobis est querella proposita; quod quidam agricultores, cum simul vel diuersis anni temporibus in eodem agro, vel horto diuersa semina sparserint, † non nisi de vnius illorum seminum fructib. decimas illis † persoluunt; qui etiam decimas de agrorum prouentibus non curant exsoluere, nisi quibusdam deductis expensis, quas faciunt pro illis ad horreum, vel ad aream deportandis. Quia igitur per hoc canonicis ipsis, & ecclesiæ Dei non modica irrogatur iniuria, cum Leuitis absq. expensis decimas sit iniunctum inpendi: m. qua. inquisita diligentius veritate, si rem taliter noueris se habere; agricultores illos, vt de omnibus prædiorũ † fructibus, nullis subtractis expensis, sed integras potius decimas, & absq. deminutione persoluant, per censuram ecclesiasticam omni oc. † & ap. cess. cõpellas, & auctoritate nostra distri-

† al. sparserunt

† al. illi

† al. ss. dictorũ

† cont.

districte inhibeas, ne talia de cetero aliqua cupiditate, seu præsumptione attemptent.

Celestinus iij. *Cap. 6.*

Non ponitur.

PERVENIT ad audientiam nostrã ex conquestione B. Dolensis Archidiaconi rectoris ecclesiæ de N. quod cũ ecclesia ipsa de frugibus quarundam terrarum, quæ infra fines parochiæ suæ positæ asseruntur, decimas (persoluere consueuerint, † nunc ad pratorum opus remanentibus eisdem incultis decimæ de feno, quod ab eis colligitur, eidem ecclesiæ contra iustitiam subtrahuntur. Volentes igitur indemnitati eiusdem ecclesiæ, circumspectione, qua cõuenit, prouidere: d. v. p A. s. m. qua. ecclesiæ, de qua præmisimus, feni decimas, quod de terra prouenit, a memoratis earum † dominis, per ecclesiasticam districtionem exsolui sub. ap. ob. conpellatis.

† al. percipere cõsueuerit.
† eorũ

Celestinus iij. *Cap. 7.*

EX transmissa querella B. de Leũ. † Archidiaconi rectoris ecclesiæ de N. intelleximus; quod cum miles quidam molendinum quoddam ad ventum in terra quadam infra fines parochiæ suæ, de cuius terræ prouentibus decimas solebat ecclesia percipere memorata, construxit, de ipsius molendini obuentionibus decimas ei exsoluere contradicens, & in salutis suæ periculum detinere nõ ueretur. Quia igitur fidelis homo de omnib. quæ licite potest acquirere sine deminutione decimas erogare tenetur: dis. v. p A. s. m. qua. prędictum militem ad solutionem decimarũ de obuentionibus, quæ de prędicto molendino sibi proueniunt, sine deminutione aliqua per censuram ecclesiasticam sub. ap. obs. conpellatis.

c. 13. e.
† al. Dolen. al. Delon.

Clemens iij. *Cap. 8.*

Non ponitur.

AD audientiam nostram te significante peruenit; quod cum † Iudæi cupiditate maxima, & damnabili parochiam sancti Laudi pro parte magna occupauerunt, & adhuc residuum de die in diem occupare contendunt. Quia vero prescripta sancti Laudi ecclesia propter hoc magnam suorum bonorum iacturam incurrerit † dis. v. per A. s. p̃. m. quatenus nisi Iudæi, qui in ciuitate Rotomagensi morantur, ad monitionem † vestram, & decimas, & omnes prouentus alios, quos de parochianis fidelibus, si ibi habitarent, cõsequerentur, prędictę sancti Laudi ecclesię, & alijs, quarum parochias detinent occupatas, annis singulis sufficienter, ac congrue recompensare curauerunt; omnes Christi † charactere insignitos, siue virilis, siue feminei sexus extiterint, qui Iudæis obsequium exhibere, aut mutuo aliquid ab eis accipere, aut restituere iam acceptum, venditiones, aut locationes cum eis contrahere, seu quemlibet alium contractũ iure, vel eis, aue dicere, seu habere colloquium, nisi de sua correctione, vel inexperta cõuersione allicere † vlla præsumptione temptauerint, omni gratia, & timore postpositis, contradictione, & ap. ces. anathematis vinculo astringatis, cui etiam volumus sententiæ subiacere, quicumq. illis ad vestri elusionem mandati, consilium suum, siue auxilium impenderit, aut fauorem.

† al. deest cum
† incurrit
† al. cõmonitionem.
† al. xp̃no.
† al. deest allicere.

DE REGVLARIBVS, ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM. Tit. xviij.

Ex registro Gregori. *Cap. 1.*

De regul. c. 6.

QVIA in insulis dura est congregatio monachorum, pueros in eisdem monasterijs ante xviij. annorũ tempora suscipi prohibemus; vel si qui sunt, eos experientia vestra † auferat, & in vrbem Romanam trãsmittat: hoc in Palmaria, & in alijs insulis te per omnia volumus custodire.

† al. tua

Alexander iij. Eboracẽñ. Archiepiscopo. Cap. 2.

Non ponitur.

AD audientiam Apostolatus nostri peruenit, quod quidam diaconus G. nomine volens in presbyterum ordinari, Archidiaconũ suum adijt, & tunica nepoti Archidiaconi collata, vt eius negotium promoueret, sic est in presbyterum, vt creditur, eius interuentu, & auxilio ordinatus. tempore vero procedente, cum eum cõscientia sua super huiusmodi ordinatione accusaret, communicato virorũ prudentum consilio ad religionem fratrum hospitalis Hierosoly. † transijt, in qua quidẽ religione, sicut asseris, decennio permansit, & nunc artioris religionis obtentu ab eorũ cõsortio separari, & in loco desiderat solitario per dignos pęnitentiæ fructus delictorum veniam obtinere, secrete sacerdotale officium exequendi licẽtia misericorditer obseruata. † Ceterum cum in priuilegijs hospitalis manifestius prohibetur, post factam in eadem domo professionem discedere, etiam artioris religionis obtentu; illius voto assensum nequiuimus impertiri. faciat igitur apud prædictos hospitalarios, sine executione sacerdotalis officij dignos pænitentiæ fructus sciens, quod quælibet occulta loca sine gratia animas saluare non possunt. Quid enim paradiso iocũdius? quid cælo securius? & tamen ex paradiso homo, & angelus de cælo cecidisse peccando

† al. Hiers.
† al. obmata

cando minime dubitatur.

Clemens iij. *Cap. 3.*

c. 12 e.

CVM virum te prudentem in caussis fore nouerimus, & discretum; si in quibus dubitas, a nobis consilium sollicitudine pastorali requiris, & tibi de iure canonico, † quod possumus, respondemus, & prudentiam tuã dignis in domino laudibus commendamus. Curasti siquidem tua nobis insinuatione proponere; vtrũ ea, quæ infra discretionis annos a parentibus monasterio tradita est, & habitũ religionis induens benedictionem accepit, & exiens postmodum † cuidam se militi copulauit; ex quo etiam prolem suscepit, ad monasterium redire cogatur; cum illa asserat, postquam ætatem consentiendi habuit, † dissensisse, & benedictionis munus inuitam suscepisse commemorat. Super hoc consultationi tuæ duximus respondendum; quod cũ iuxta concilij Toletani censuram, monachum aut paterna deuotio, aut propria professio † faciat; quidquid horum fuerit allegatum, † tenebit, reuertendi ad sęculum aditu † penitus interdicto. non enim videtur illa monasticæ professionis a se posse iugum excutere, cum eam non constet euidenter contradixisse, cũ benedictionem accepit, quam vtiq. non nisi in ætate discretionis recipiunt, quę velantur, præsertim si † rati habitione sequenti, etsi eam quandoq. contradixisse cõstiterit, quod ante gestum est, roboratur. Nec obloquitur, quod de sancti viri prædecessoris nostri Leonis papæ constitutione per contrarium sensum assumitur; vt puellæ, quæ coactæ parentum imperio virginitatis † habitum susceperũt, † ipsum possunt sine prçuaricatione deserere: cum de ea possit intelligi, quæ in ætate nubili noscitur constituta; tunc enim quia liberum arbitrium habet in electione propositi, parentum sequi non cogitur volũtatem.

† al. cõmuni † al. postea † al. habuerit † al. cõfessio † al. allegatum † abitu † al. cũ † al. religionis † susceperint

Idem. *Cap. 4.*

c. 13. e.

PORRECTVM nobis ex parte tua petitorium continebat, quod I. canonicus Acherontinus infirmitate grauatus, votum, vt fieret monachus, se asseruit emisisse. Vnde metuens, ne voto decederet non completo, iunctis manibus tibi se reddidit in monachũ, & fratrem. Alij quoq. in absentia tua in sacerdotum manibus monachos se fieri deuouẽtes, † sani facti ad vomitum redierunt, & cũ familiares monasterij tui antea extitissent, quia nõ fuerunt † ad familiaritatem antiquã admissi, aduersarij facti sunt pro amicis. Vtrũ ergo talium facta dissimulare valeas, ne fiant deteriores, an compellendi sint † ad complenda † promissa, per nos postulas edoceri. Nos ergo inquisitioni tuæ taliter respondemus: quod cum monachum faciat non habitus, sed professio regularis, ex quo a † conuertendo emittitur, & recipitur ab Abbate, talis vt fiat monachus, & reddat domino, quæ promisit; erit vtiq. non immerito (vt fiat monachus † compellendus.

† al. volentes † al. fuerans † al. sit † al. firmanda † al. de est a † al. de sunt

Cælestinus iij. *Cap. 5.*

c. 14 e.

CVM simus † &c. & infra. Sane nuper auribus nostris est relatum, quod cum C. miles lepræ morbo domino permittente est respersus, se cũ filio suo discretionis annos nullatenus agente ad quoddam monasteriũ cũ bonis etiam suis, quæ a monasterio ipso tenuerat, contulisset, dictum filium suum habitum fecit suscipere monachalem. cumq. ipsi puero disciplina monastica propter asperitatem regulæ displiceret; infra x. hebdomadarum spatium a monasterio, & habitu taliter suscepto resiliens, † bona patris ab Abbatia illa cœpit cum instantia postulare. & cum super hoc ad diœcesanum Episcopum quęstio delata fuisset, & coram eo aliquandiu disputatum, † quia pleriq. sentire de rigore canonũ videbantur, si consanguinei dicti pueri possent testibus comprobare, illum, quando fuit oblatus, infra annos discretionis existere, ipsum tali voto nullatenus obligari: dictus Abbas ad Maguntinæ sedis audientiam appellauit, & quidam de † consanguineis eiusdem pueri ad Romanã ecclesiam appellationem, sicut ex litteris Augustini Episcopi comperimus, transtulerunt. Ideoq. discretioni v. significatione præsentium intimamus, quod si dictus puer ad annos discretionis peruenit, † & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc ipsum induci nequiuerit; non est cõpellendus. quia tunc liberum erit sibi eum dimittere, & bona paterna, quæ ipsi recte successione proueniunt † postulare.

† al., sicut † al. resiliuit † al. disputasset † al. ex † al. peruenerit † perueniunt

Cælestinus iij. oblatis vniuersis monasterij sancti Petri de Ferium † *Cap. 6.*

QVI relictis mundanis illecebris religiosis domibus, in quibus digne valeãt pænitere de commissis; assidue impendere obsequium creatori debeant, se pia deuotione offerunt, & committunt, viuere non debeant pro suæ voluntatis arbitrio, sed etiam † prælati sui magisterio in omnib. obedire. Inde est, quod vniuer. vestræ mandamus, & firmiter præcipimus; quatenus vestro Abbati debitam reuerentiam, & obedientiam exhibentes, ad man-

† al. Ferum Non ponitur. † al. ad desp

mandatum ipsius monachalem habitum recipere non tardetis; & ipsius salubria in omnibus mandata obseruare. Alioquin, noueritis nos sententias, quas idem Abbas in contumaces protulerit, & rebelles, ratas habituros, & firmas.

DE CONVERSIONE CONIVGATORUM. Tit. xix.

Vrbanus iij. Priori sanctæ crucis. *Cap. 1.*

De conuer. coniu. c. 9.

EX parte dilecti filij Abbatis sancti Petri de Romandin ad audientiam nostram peruenit, quod cum D. de Ter. † in infirmitate positus cōsentiente vxore ipsius, votum vouens castitatis monachalem habitum suscepisset, postmodum ab infirmitatis ipsius liberatus angustia; & prædictam vxorem suam retinuit, & aliam, ea defuncta sibi temere copulauit. Quia vero licet prædictus D. vxore sua remanente in sæculo, de iure ad religionem nequiuerit † proficisci, ea tamen sublata de medio votum quidem factum sine salutis suæ periculo nequaquam potuit violare. m. qua. si verum est, quod asseritur, prædictum D. per excommunicationem compellas; vt eam mulierem sine dilatione dimittat, & ad suum monasterium reuertatur, de cetero sub regulari habitu domino seruiturus.

† al. de Deret.

† nequiuit

Cælestinus iij. *Cap. 2.*

CONSVLVIT nos G. sacerdos de sancta Columba, vtrum vir mercator, negotiationi, & vxori propter Deum renuntians, ad religionis habitum transiens, & in eo per annum, & amplius moram faciens, vxore sua, postquam ad domum transierat regularem, de præsenti vita sublata sæcularem habitū resumere valeat, quem dimisit, & aliam ducere † in vxorem; vel si ductam ei liceat retinere. Cui consultationi taliter duximus respondendum; quod prædictus vir, nec habitum potest abicere, quem assumpsit, nec aliquam sibi matrimonio copulare. quod si contraxerit, matrimonium ipsum decreuimus † dirimendum.

† al. traducere

† al. decernimus

c. n. c.

Cælestinus iij. *Cap. 3.*

KARISSIMVS in Christo filius noster R. Rex Illustris Sueuorum Apostolatui nostro litteris, & nuntio humiliter nuntiauit, † quod cum esset adulescens, & dilecta vxor eius iuuencula; mutua fide voto contrahendi legitimi matrimonij se astringentes, inuicem consensum suum accedente voluntate parentum, arrarum donatione roborauerunt. postmodum vero claræ memoriæ N. patre suo ab inimicis occiso, cum (per bellorum aduersitatem † vndiq. premeretur, & habito cum hostibus suis congressu victus, fugatusq. fuisset, quia timebat, ne ipsa sponsa ab inimicis suis per violentiam raperetur, & alia similis ei non inueniretur in regno, quam sibi posset matrimonialiter copulare; de suorum, & eiusdem sponsæ parentum consilio factum est, quod in cōuentu habitum sanctimonialium monasticum sine proposito perpetualiter retinendi suscepit; & ibidem per aliquot † annos moram fecit, ne quid ab inimicis iniuriæ pateretur. quam cum pace reddita, & obtento de inimicis triumpho sollemniter duxisset, cum grandi exultatione vxorem, & ex ea filios suscepisset; vnum eorum de communi consensu, & electione principū Sueuiæ in regnum sibi instituit successorem: procedente vero tempore, prędicta vxor grauī infirmitate correpta, cum se de hac vita crederet recessuram, † timore mortis inducta cōtinentiam vouit. Cumq. Rex ipse nollet eam contristare, † concessit ad tempus; nunc autem se continere proponit nō posse, & quod licite posse fieri arbitratur, ad thorum vxoris suę redire cupit, † & ad reprimendas æmulorum suorum detractiones, & obloquia, petijt a nobis dari sibi in mandatis; vt vxorem, suam auctoritate nostra maritali affectione pertractet; non obstante voto continentiæ incaute ab ipsa emisso; & ab eodem Rege ad tempus approbato. Verum quia super his nos ad plenū non potuimus elicere veritatē, f. t. cognitionem horum, & decisionem canonicam duximus committendam, p A. s. m. vt super his inquiratis diligentius veritatem; & si vobis constiterit, quod prædicta mulier (primo fuit † inter moniales recepta timore violentiæ & rapinæ; & propositum profitebatur se habuisse nūbendi, cum inter eas moram faceret, præsertim cum postmodum in facie ecclesiæ publice Regi nupserit, & vsq. ad hæc tempora cohabitando † filios ex (ea susceperit, † eam denuntietis præfato monasterio non teneri: non enim factum illud contractum matrimonij potest dirimere, & si forte posset matrimonium contrahendum impedire. De alio vero ita † sollicite discretio fraternitatis vestræ discutiat, quod si inueneritis eandem graui infirmitate depressam continentiam vouisse, & virum eius ad tempus

† al. inuinauit

† bellorū aduersitate

† aliquos

† decessuram

† al. cōtristari

† al. cupiens

† al. fuerit

† al. cohabitās

† al. eo susceperit

† al. de est ita

præ-

præbuisse consensum, maxime si non idem vir perçq. continentiam vouerit perpetuam, eandem viro cohabitare faciatis, & inuicem vtrumq. maritali affectione tractare.

Celestinus iij. *Cap. 4.*

c. 12. e. PLACET nobis, & tuam prudentiam commendamus, quod in causis dubijs sedis Apostolicæ cōsilium requiris, licet enim pręditus sis scientia litterarum, ad matrem tuam Rom. ecclesiam idcirco deuote recurris, vt habita, super quo dubitas, responsione condigna, quam in similibus seruare formam debeas, euidenter agnoscas. per dil. autem filiū W. † Decanum Cathalaueñ. † Apostolatum nostrum sollicitudo tua consuluit; vtrum mulier, quæ credens mortuum maritum, habitum religionis assumpserit; & eo reuerso de monasterio educta fuerit; post obitum viri sit ad obseruantiam regulæ compellenda. Super quo dis.t. sic respondemus, quod licet votum eius non tenuerit vsque quaq. eatenus tamen fuit obligatorium, quatenus se poterat obligare. promisit enim intrando monasterium, se non exacturam carnis debitum, quod erat in potestate ipsius, redire vero ad sæculum, in eius potestate non erat; sed in potestate mariti; & ideo, quantū ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desijt, cum ad eum casum redierit, a quo poterat efficax habere principium. Consultius itaq. dicimus, & ei congruentius ad salutem, prædecessoris n. felicis memoriæ Alexandri Papæ vestigia imitantes, vt varietatib. sæculi derelictis ad monasterium redeat, vbi bona ducta intentione professionem fecit, & habitū religionis accepit. Si vero ad hoc induci non poterit, inuitam ipsam credimus non cogendam.

† al. G. † al. Catalani.

DE CONVERSIONE INFIDELIUM. Tit. XX.

Clemens iij. *Cap. 1.*

Non permitur.

INTERROGATVM est ex parte vestra; vtrum Iudæi vel Sarraceni ad fidem Christianam cōuersi suis vxoribus cohabitare valeant, quas in secūdo, tertio, & quarto gradu sibi, dum fuissent in infidelitate positi, matrimonialiter copularunt; & an ipsis conuersis liceat relictis coniugibus ad alias nuptias conuolare. Auctoritate tibi præsentium respondemus: quod taliter ad fidem Christi cōuersi, quamdiu voluerint vxores eorum remanere cum ipsis; eas siue conuersæ sint, siue non, licentiam habeant, si voluerint, retinēdi, non tamen sunt cogendi ad hoc. Ceterum ipsis viuentibus, & volentibus remanere, cum alijs contrahere non debent, † quod si in odiū Christianę fidei recesserint, cum teste Gregorio, cōtumelia creatoris circa eū, qui relinquitur, ius matrimonij soluat, alias in matrimonium ducere non prohibētur, nec refert, vtrū in secundo, vel tertio gradu, dum fuissent a fide alieni contraxerint, † cum fuisset in veteri * tantum * lege prohibitum, ne sororum suarum turpitudinem reuelarent.

† al. debeant

† al. cōtraxerunt

Celestinus iij. *Cap. 2.*

De conuer. infid. c. 16.

LAVDABILEM &c. & infra. Ceterū quod interrogasti de Sarracenis, qui dū in captiuitate essent, quarundam Christianarum viros eorū † insidijs, & machinationib. occiderunt; vtrum quia postea per ipsas ad fidem Christianam conuersi sunt; easdem de iure accipere possunt in vxores; vel si duxerint, ipsum cōiugium teneat. Hic Triburieñ. cōcilij regula cōtenti sumus asserentis; quod si in mortem ipsorū virorū malitiose fuerint machinatę, licet earū studio ad ecclesiasticam fidem accesserint: tamen nec eis adhęrere debent, nec sunt, si adhęserint, tolerādi. nō enim huc dispensatio sine periculo posset admitti, cum tantum † damnum tali lucro ecclesia cōpensare non velit. Ad hęc † Sarraceni quidā, qui in bello sunt Christianos interfecisse notati, & Christiani similiter Sarracenos, postea vero Sarraceni ad catholicam fidem a gentilitatis errore conuersi; vxores eorum, quos certamine bellico neci tradiderant; † sibi matrimonialiter copularunt; id ipsum & Christiani de Sarracenis mulieribus conuersis ad fidem fecisse noscuntur, quę tamen postquā de priorum virorum morte compererunt † veritatem, diuortium instanter exposcunt. respōdemus quoque in his, quod cum nec Sarraceni, nec Christiani mortem alterutrorum procurasse noscantur, matrimonium huiusmodi inter prędictas personas licite contrahi potest, & taliter copulati cuiuscumq. sexus existant, diuortium post mortem coniugum postulare non possunt. Idem si quidem iuris erit in sequenti casu, quem proponere studuisti; cum S. Christiano viro propter odiū vxoris Christum negante, & sibi copulante paganam, & ex ea filios procreante Christiana in obprobrium Iesu Christi relicta est, † tamen † assensu Archidiaconi sui ad secūdas nuptias conuolauit, & filios suscepit ex † ipsis, non enim videtur nobis; quod si prior maritus redeat ad vnitatem ecclesiasticam, eadem a secundo

† earū

† al. sale

† al. Ad hec

† al. interfecerant

† al. cōperiunt al. comperuerint

† al. de ost est † al. cū † al. ab

cundo

cundo debeat recedere,& resignari priori,maxime cum ab eo visa fuerit ecclesiæ iudicio discessisse,& teste Gregorio contumelia creatoris soluat ius matrimonij circa eum,qui relinquitur † odio fidei Christianæ. Quod autem mulier possit primo viro, qui ad fidem reuersus est, nolente † ad vitam monasticam remeare, † vel vtrum ille reuersus ad eam, quam ritu gentili sibi coniunxit, & quę propter eum ad fidem nostram cum liberis suis est conuersa, mortua prima † possit habere vxorem;& an filij ante conuersionem geniti obtentu nuptiarum,quæ post conuersionem ritu ecclesiastico celebratę fuerunt,† & similiter si filij illius,quæ cum licentia Archidiaconi sui marito priore viuente, sed facto infideli nupsit viro catholico, legitimi sint † habendi,tá regula, quā doctrinę Apostoli,qua dicitur.si infidelis discedit, discedat.nō enim frater,aut soror subiectus est in huiusmodi seruituti,† quam illud decretū memoratum Gregorij,non est peccatum dimisso propter Deum, si alij † se copulauerit; infidelis enim discedens, & in Deū peccat, & in matrim.& nihilominus,quod prędecessor n. bo. mem. Alex. iij. ita dixerit. tāta est vis matrimonij, vt qui antea sunt geniti,post contractum matrimonium legitimi habeantur.Nos in huiusmodi dubitare non sinit, quin in his & liber aditus pateat ad religionem migrare volenti, & ille,qui ad fidem reuertitur,eam,quæ conuersa est ad fidē,defuncta prima sibi licite possit copulare; filij etiam in supradicto vtroq. casu legitimi censeantur.

† al. derel.
† al. volente
† al. cōmeare
† al. priori
† al. fuerint
† sunt
† al. seruituti
† al. alteri

DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE. Tit. xxj.

Alexander iij. magistro M. Abbati de Vad. Fordeñ. *Cap. 1.*

De voto c. 3.

LITTERATVRAM tuā, & prudentiam,iam dudum referente fama cognouimus,& saluti tuæ tanto attentius consulere debemus, & volumus,quanto personam tuam consideratione tuæ honestæ cōuersationis,& vitæ,feruentioris caritatis brachijs amplectimur. Relatum est autem aurib.nostris ex parte tua, quod cū ex quadā minutione (brachij tui minuisses,† pauore mortis perterritus hęc verba tecū protulisti,nō diu hic morabor; proponens in animo, quod religionis habitum esses aliquādo suscepturus, sed propter frequentes infirmitates(in superficie † corporis,quæ plurimum vitę religiosę districtionem impe iunt, & quia transeuntibus hospitalitatem exhibes, & plura salutaria impendis;quod cōcepisti olim in animo, opere nondum impleuisti,ac per hoc dubitas, ne profracta fide voti indistricto debeas examine conueniri. licet autem prudentiam tuā latere non credamus,quid canones in huiusmodi statuant; tibi tamen consulenti respondemus breuiter,quod sentimus; præsentium significatione mandantes, quod si plus non est progressum in voto, quam prædiximus; transgressor iudicari non poteris, & si non impleas,quod dixisti. Monemus autem prudentiam tuam attentius,& hortamur;quatenus id facias,quod tuæ saluti amplius cognoueris prouenire; & conditionis tuæ memor existens memoriter teneas, quod Loth dum montis timeret ascensum, Segor ciuitatem paruulam petijt,& accepit.

† al. brachium minuisses
† al. desunt

Alexander iij. vniuersis Abbatibus, Cistrcñ. † ordinis per Angliam constitutis. *Cap. 2.*

† a 3 sic cit. c. 4 e.

SCRIPTVRAE sacræ testimonio declaratur,quod spiritualis homo propositū nō mutat,cum pro salute animæ suæ aliquid vtilius meditatur. Inde est, quod vestris iustis postulationibus inclinati, vobis indulsimus, quatenus si quis sepulchrum dominicum,vel alia limina sanctorum proposuerit visitare;& infirmitate, vel alia rationabili causa occurrente apud vos religionis habitum assumere, atq. Deo seruire voluerit; libere eos recipere valeatis; nec rei voti fracti † habeantur aliquatenus, qui temporale obsequium in perpetuam † noscuntur religionis obseruantiam commutare.

† al. facti
† al. perpetuā

Alexander iij. Remensi Archiepiscopo. *Cap. 3.*

Non ponitur.

AD audientiam nostram noueris peruenisse,quod cum nobilis vir Comes Clarimontis crucem sumpsisset Hierosolymam † profecturus,eam pro sua voluntate deposuit,nō attendens, quantū in violatione ipsius voti propriæ saluti detrahat,& honori. Verū quoniam tanto magis quisque fraudati voti auget iniquitatem, quantò minorem habuit vouendi necessitatem:f.t.per A.s.m.qua. si verum est, quod asseritur,præfatum Comitem ad votum suum implendum,vel ad commutandum in melius, si rationabilis causa non impedit,per excommunicationis sententiam ap. re. compellas. Quanto enim maioris nominis est idem Comes,tanto plures exemplo suo corrumperet, si a voto recedere sineretur.

† al. Hlm

Clemens iij. *Cap. 4.*

T PER-

Non ponitur. *† al. quia* *† al. licite*

PERPENDIMVS &c. Ceterum de voto, quod ipsum comitem fecisse proponis, vt scilicet singulis sextis ferijs in pane, & aqua ieiunaret, non videtur, quod redemptio illa sufficiat de altari construendo; cũ † quãuis voluntarium sit vouere, ex necessitate tamen vota facta illicita† sunt soluenda. Ad vltimum quod de subueniendo terræ Hierosolymitanę promisit, ipsum ad eundum illuc in propria persona, si fieri potest, diligentius exhorteris; vel in voti supplementum competentia subsidia euntibus Hierosolymam subministret.

DE STATV REGVLARIVM. tit. xxij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

Non ponitur.

SI cum aliquo vestrum pecunia fuerit inuenta, & in vita sua non patefecerit, nec ad ecclesiam, nec ad hospitale sepeliatur, sed extra ciuitatem in campis ponatur.

Alexander iij. vniuersis Abbatibus, & conuersis Cistrensis ordinis. *Cap. 2.*

De statu mon. c. 3

RECOLENTES qualiter hæc plãtatio sancta, hæc vitis fructifera, hæc deniq. vinea domini Sabaoth sub primis ordinis patribus pullulauit; & palmites longe, lateque producens ad mortifera circumquaq. venena pellenda protulit flores, & odores effudit; peruigili custodia custodiatis eorum in omnibus inhærere vestigijs, per quos co operante domino in deserto huius mũdi flos huiuscemodi plantatus est honestatis. hi enim monasticæ frugalitatis† contentissimi, optimũ ponentes in paupertate principium, totius sufficientiæ assecuti sunt complementum, ecclesiæ cari, Episcopis, & prælatis accepti, atq. in conspectu Regum, ac principum fama, & merito gloriosi. nunc autem, quod dolentes dicimus, & † si non ab omnibus, neq. in omnib. a plerisq. tamen, & in pluribus ab illa sancta institutione dicitur declinatum, in tãtum, vt† aliqui ex vobis primæ institutionis obliti penitus, vel ignorantes contra ordinis vestri regulam villas, molendina, ecclesias, & altaria possident, fidelitates, & hominia † suscipiũt, iustitiarios, † & tributarios † tenent, & omne studium adhibent, vt termini eorum dilatentur in terris, quorum conuersatio debet esse in cælis. Læditur hinc † ordo penitus, & vitiatur, (nec est † mutatio dexteræ excelsi, quin immo potius de dextera trãseunt in sinistrã; qui cum relicto sæculo sub paupertatis habitu Deo militare decreuerunt, in † negotijs denuo sæcularibus implicãtur. Inde est, quod vobis ab ijs, qui foris sunt, contentiones, & litigia suscitantur, & Abbatibus in causis forensibus occupatis, plurimum in commissis domibus & tepor ordinis, & dissolutio nascitur caritatis. maxime quia caritas in paupertate plus proficit, & cupiditatis dedignata cõsortiũ, nisi illa restringatur, hæc tepescit. Ideo sanctum, ac venerabile collegium vestrũ precibus, & monitis, quibus possumus, exhortamur; quatenus domus illæ, quæ a prima sui origine in ordine ipso sunt fundatæ, constitutis, & ordinatis terminis sint contentæ; nec velint inordinate ad ea manus extendere, quæ sine laboribus, & periculis multis, & † demum sine criminibus, & magna confusione non poterunt retinere. Si enim relictis originalibus ordinis institutis, ad communia voluentis aliorum monasteriorum iura diuertere; oportebit, & vos communi iure censeri; quia dignum est, vt si qui similem cum alijs suscipiunt vitam, similem sentiant in legibus disciplinam. Ceterum domus illę, quæ ab † alijs institutionibus ad vestrum ordinem se transtulerint, † vestris omnino se satagant † vsibus conformare. & relictis possessionibus, vel mutatis, quas institutio vestra non recipit, sic se in omnibus religioni vestræ coaptent, vt quemadmodum se gaudẽt † in societatem ordinis, identitatemq. habitus, & obseruantię regularis assumptas, † sic etiam in paucitate sæcularium rerum se lętentur vestris institutionibus conformatas, † quatenus inde & superno cõditori magis amabiles, & nobis, atq. vniuersę ecclesię merito debeant fieri cariores. Sane si super possessionib. ipsis in aliquo de monasterijs vestris Apostolicę sedis auctoritas dispensauit, a nullo vestrum sumẽdum est inde exemplum; quia temerarium est, & indignum aliquem sibi sua auctoritate præsumere, quod Romana ecclesia alicui monasterio, certa ratione inspecta, singularibus voluit indulgere beneficijs.

† al. fragilitatis *† al. quod* *† al. quod* *† al. dominia* *† al. iustitiarias* *† al. tributarias* *† al. hic* *† al. si est hæc* *† al. deest in* *† al. deest &* *† al. de* *† al. transtulerũt* *† al. satagunt* *† al. gaudeant* *† al. assumptos* *† conformatos*

Alexander iij. omnibus Episcopis. *Cap. 3.*

Non ponitur. *† al. Cisterciẽ.* *† al. eos*

DILECTOS filios nostros, & fratres; qui sunt in ordine Cistreñ. † attentioni vestrę propensius commendantes, vobis per A. s. m. qua. eos contra antiquam consuetudinem, & libertatem ordinis fratribus a Romana ecclesia indultã, ad synodum, & ad concilium non cogatis venire, sed ipsos † iuxta cõsuetudinẽ sui ordinis, permittatis in arce contemplationis libere domino famulari, ita quod caritas, & affectio vestra debeat exinde in domino merito commendari.

Alex-

Alexander iij. Cap. 4.

Non ponitur. QVANTO nos fidem, & deuotionem vestri ordinis Cistren. † in multis sumus† expertij; tanto amplius ea, quæ a prædecessorib. nostris sibi amore virtutis indulta sunt, obseruare tenemur. Auctoritate igitur Ap. vobis inhibemus artius, ne pro obseruatione eorum, quæ ipsis Apostolica sedes consueta benignitate indulsit, in mercenarios suos interdictu, vel excõmunicationis sententiam præsumatus promulgare: pro certo sciturі, quod si hoc egeritis, † graue esset nobis modis omnibus, & molestum, & indignationẽ Dei, & iram, & pœnam possetis incurrere.

† al. Cistercien. † al. firmiter † al veritatis † al. cogeretis

Alexander iij. Cap. 5.

Non ponitur. SI qua libera, vel absoluta persona pro redemptione animę suæ vestro monasterio se conferre voluerit; suscipiendi eam liberã habeatis facultatem; addẽtes etiam Apostolica auctoritate interdicimus, ne quis vestros fratres clericos, siue laicos post factam in monasterio vestro professionem absq. vestra licentia suscipere audeat, vel tenere. Pręsenti quoque decreto sancimus, vt Episcopus, in cuius diœcesi ecclesia vestra consistit, nec electionẽ Abbatis vestri vnquam impediat, nec de remouendo eo, aut deponendo, qui pro tẽpore secundum statuta Cistren. ordinis remouendus, aut deponendus fuerit; se vllatenus intromittat. Sancimus † autem, ne quis Archiepiscopus, vel alterius ordinis clericus vestrum locum diuinis interdicat officijs: sed liceat vobis omni tẽpore clausis ianuis, & exclusis excommunicatis diuina officia celebrare. Paci quoq. & tranquillitati vestrę prouidentes auctoritate Apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum, vel grangiarum vestrarum nullus violentiam, vel rapinam, seu furtum facere, aut ignem apponere, vel homines capere, seu interficere audeat. si quis temerario ausu hoc præsumpserit, tamquam sacrilegus iudicetur, & excommunicationis vltione plectetur.

† al. statuimus

Clemens iij. Cap. 6.

e. 4. e. SVPER quodam canonico regulari, qui in articulo mortis agens, licet a Priore suo cõmonitus, proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare; & sic diem clausit extremum, quid s. de illo agendũ sit, cum nihilominus fuerit inter alios fratres traditus sepulturæ, nos duxisti necessario requirendos. Quia vero te ignorare non credimus, quid de talibus in regula beati Augustini habeatur statutum; & quod id ipsum in synodo Lateranen. constet inhibitum manifeste: inquisitioni tuæ præsentibus litteris respondemus; quod ille canonicus nõ tantũ fuit Christiana sepultura priuandus, verum etiam si sine maximo scandalo potuerit fieri, de ipsa proici dignus est ecclesia; & extra cœmeteriũ ecclesiæ sepeliri. Cum sicut in ipsa synodo habeatur † expressum, nec oblatio pro eo facienda sit, nec inter fratres debeat sepulturam habere. Hoc autem cum forte contigerit, in similibus est agendum.

† habetur

DE CAPELLIS MONACHORUM. Tit. xxiij.

Lucius iij. de Massandane, † & de Dorcestre Abbatib & magistro A. de W. de Ferdit.† c. 1.

† al. Massidanen. † Fors De præscr. c. 10.

EX transmissa nobis cõquestione Abbatis, & monachorũ de Abãdoe † accepimus, quod cum ecclesia de Camenore † ad ius eorum pertineat, & homines de N. & de Winthan † parochiani sint ipsius ecclesiæ; clerici, qui prædictas ecclesias de N. & N. habuerũt, minuatim omne ius parochiale, pręter ius funerãdi matrici ecclesię subtraxerũt. Si bi enim decimas, & obuẽtiones alias retinẽtes, tantum mortuorum cadauera ad prædictam ecclesiam deferri sinebant; quorum successores prædicta parochialia iura, vt dicitur, contendunt auferre. (propter hoc d. † v. per A. s. m. qua. si quod asseritur, noueritis veritate esse subnixum, prædictas decimas, & oblationes cum alijs obuẽtionib. matrici ecclesiæ memoratæ ap. re. præscriptione hostilitatis tempore non currente, restitui faciatis; & præfatos clericos de cetero ab eorum perceptione ecclesiastica cen. compescatis.

† al. Abendon. † al. Cumenore. † al. Wstam † al. discretioni igitur

Clemens iij. Cap. 2.

Non ponitur. DE minori possemus sollicitudine argui mento, si ad conseruanda iura vestri monasterij, quę ad prouisionem vestram † specialiter respiciunt, animum nõ accomodaremus. quapropter vobis, & iustitijs † vestris Pontificali volentes diligentia prouidere, auctoritate Ap. prohibemus, ne in ecclesijs ad pręsentationem vestram spectantibus vlli, nisi a vobis præsentati fuerint, ordinentur; sed si quos vobis non pręsentantibus ordinari † cõtigerit, ab ecclesijs eis per vosmetipsos auctoritate Ap. amoueantur, † & eorum ordinatio penitus irrita habeatur, nisi forte, quod absit, pręsentationem clericorum vos consbterit malitiose differre.

† al. nostram † al. iusticiis † al. ordinare † al. remoueantur

DE IVRE PATRONATVS. tit. xxiiij.

Alexander iij. Cap. 1.

Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 47. c. 2.

DILECTVS frater nr̃.S.transmissa nobis insinuatione monstrauit, quod cũ Illustris Rex Scotiæ patrimoniũ suum detinuisset, & occuparet, quib. voluit, & prout voluit, ecclesias, quarum gerebat patronatum, eo inconsulto cõcessit. Quoniam igitur ex iniuncti officij debito tenemur vnicuique iura sua integra seruare, nolentes, quod præfatus S. sub tali occasione ius patronatus amittat: f. v. per A.s.m. qua. si diligenter inquisita veritate tibi ita esse constiterit, institutos vniuersos amoueas; & si idoneæ personæ ab eo, qui habet ius patronatus, & præsentandi personas ipsas ad præfatas ecclesias fuerint præsentatę, personas ipsas de cõsilio, & assensu † prælatorum tuorum † quorum inte est, pręscriptis ecclesijs nullius ap. ob. inuestias, neq. ipsas citra formam iuris exinde a quoquam grauari permittas.

† al. cons. † al. de est tuorum

Alexander iij. Cap. 2.

De iure patr. c. 25.

NOBIS fuit &c. Præterea quæsiuisti a nobis, si aliquis efficiatur sola ecclesiæ constructione patronus, vel si ad electionem plebani sit cum clericis admittendus, seu ab ipsa repellendus omnino, tamen & si † de longa consuetudine allegauerit † se electioni interesse debere: in huiusmodi siquidem tale damus responsum. Quod si quis ecclesiam cum assensu diœcesani Episcopi construxerit, ex eo ius patronatus acquirit. Ceterum in conuentuali ecclesia non electioni plebani faciendæ, sed iam factæ honestius patroni postulatur assensus, nisi patronus aliter † de sua iurisdictione optineat; vt partes suas debeat interponere electioni tractãdæ. secus tamen est in capella, in qua vnus presbyter instituendus a patrono quandoq. eligitur, & pro institutione habenda loci Episcopo præsentatur. pro fundatione quoq. ipsi honor processionis fundatori seruatur, & si ad inopiam vergit, † ab ecclesia illi modeste succurritur, sicut in sacris canonibus est constitutum.

† al. tã & si fir te † al. al legauit † al. alias † al. vergas

DE CENSIBVS, ET EXACTIONIbus, & procurationibus. Tit. xxv.

Lucius iij. Cap. 1.

De cens. c. 11. † al. Fulig. † al. Clanstig.

SIGNIFICAVIT T. nobis rector ecclesiæ de Sulug. † quod cum a dil. fi. Abbate, & monachis de Clanstig. † ad regimen ecclesiæ ipsius electus fuisset, de soluẽdo annuo censu trium marcharum, quem prædecessor eius soluerat, præstitit corporaliter sacramentum. postmodum ven. f. nr̃. N. Bathaneñ. Episcopus, in cuius diœcesi ecclesia ipsa cõsistit, ne ipsum cẽsum monachis solueret, nisi prius cõstaret, quod Episcopali auctoritate fuisset impositus, in periculum ordinis, & sub interminatione anathematis interdixit. vnde prędictus rector hinc † periurij reatum metuit, & † inde timet, inobedientiæ periculum imminere. Quo circa f.t. per A.s.m. qua. partib. ante præsentiam vestram † conuocatis, si tibi prælatum canonem de auctoritate præsulis, & non de nouo inpositum fuisse constiterit, Episcopo auctoritate nostra pręcipias, vt pro hibitionem sine dilatione relaxet. Si vero census sit de nouo impositus, siue auctoritate Episcopi hoc factum fuerit, siue non, Abbates, & monachos, vt clericum a iuramento absoluant, ap. re. ecclesiastica districtione compellas. pati enim nec debemus, nec volumus, vt ecclesiæ census noui exactione vexentur.

† al. inde † al. de est & † tuam

Lucius iij. Rauennati Archiepiscopo. Cap. 2.

c. 14 e.

SOPITAE iudicio sedis Ap. quæstiones scripto ad memoriam perpetuam cõmendantur, ne per obliuionem processu temporis valeant suscitari; vt autẽ habeat maiorem sententia fortitudinem, † Apostolici scripti munimine roboratur. sane cum inter te, & monasteria Bonon. tam monachorum, quam monialium super procurationibus, quas ab eis exegeras, cõtrouersia verteretur, & † causam ven. f. n. H. Atinieñ. † Episcopo cõmisimus audiendam. postmodum vero dil. filius N. † Abbas sancti Proculi aliorum omnium procurator, sicut ex litteris, quas portauit, apparuit, & ipse in manu Episcopi ı̃ãdicti data fide firmauit, coram nobis, & fratrib. nostris pro omnib. alijs monachis † sancti Damiani, & sancti Bartholomęi exceptis, qui † super hoc quæstionem minime referebant, diutius litigauit. Verum nulla pro parte sua priuilegia Romanę ecclesię, vel Rauẽnatis exhibuit, nec ostendit longa consuetudine se munitũ; sed tu firmiter, ipsas in alijs monasterijs tuæ prouincię asserẽs sine cõtradictione pręstari, eas prædecessorib. tuis in monasterijs Bononien. exhibitas per testes idoneos probauisti. inde vtiq. fuit, quod deliberatione cũ fratrib. habita vidimus intentionem tuam iure communi, & pręde cessorũ tuorũ cõsuetud'ine adiuuari. ea propter tuis iustis petitionib. annuentes, monasteria supradicta de cõmuni consensu fratrũ cõdẽnauimus ad procura'tionẽ † secũdũ facultates eorũ tibi, tuisq. successorib. & † adiudicantes eas vobis in iam dictis ecclesijs monasterijs vniuersis, sententiam, quam pro-

† al. fortitudinem † al. de est & † al. Abanen. † F. † al. monasterijs † al. quæ † al. procurationes † al. de est &

protulimus, nostra duximus, & fratrum nostrorum subscriptionibus roborandam.

Urbanus iij. Cãtori, & magistro scholarũ Re. c. 3.

Non ponitur. † al. de Boren. QVERELLAM P. presbyteri sancti Petri accepimus, quod cũ canonicis Deboret† certam summam pecuniç pro pensione ecclesiæ suæ aliquot persoluerit annis, idem canonici ab eo summam illam ex integro de Parisiensi moneta exigũt sibi solui; licet ea melior sit illa, quam pro pensione prædicta soluere consueuit. Quia igitur in hoc idem presbyter contra iustitiam grauatur;† dis. v. per A. s. m. qua. si verum est, quod asseritur, canonicos illos antiqua pensione cogatis ap. ces. manere contentos. † al. aggrauatur

Clemens iij. *Cap. 4.*

c. 15. e. GRAVIS admodum, & correctione dignissima nuper querella in audientia est nostra proposita, quod salua conscientia sub dissimulatione transire non possumus. Cum enim ecclesiasticæ personç ecclesias quãplures Sinon.† diœcesi habeant; cum eas vacare contigerit, non aliter quemquam ad ipsarum regimen volunt vocare, nisi aut nouum censum in ecclesijs illis imponant, aut veterem contra cõstitutionem concilij Lateraneñ. augmentent, ad ipsius solutionem instituendum presbyterum, iuratoria quãdoq. vel fideiussoria cautione cogentes, quandam etiam partem suis vsibus redditum applicare contendunt. vnde sæpe contingit, vt diœcesano Episcopo exceslus huiusmodi ignorante, vel eo minime requisito in ecclesijs illis † inducant pro suç † volũtatis arbitrio sacerdotes. Quoniam igitur prædictas † constitutiones concilij pati nolumus, neq. debemus aliquorum iniuria violari. dis. v. per A. s. m. qua. cum super hoc fueritis requisiti, partibus ad vestram præsentiam conuocatis, quæcumq. noueritis contra constitutionem prædictam, super ecclesijs illis, vel earum censu ab aliquib. a tempore constitutionis attemptata, contradictione, & ap. ces. in irritum reuocantes, ab augmẽtatione censuum ecclesias pęnitus absoluatis, & ad (statum debitum reducatis. † presbyteros, quos super his iuramenta illicita pręstitisse noueritis, congrua satisfactione imposita facientes absolui eos etiã, quos de cetero contra formã canonum super his venire noueritis, sine cuiuscumq. † personç acceptione, sub. ap. ob. censura canonica puniatis. † al. in Morinen. † al. ipsis † al. suo † al. prædicti † al. statutum terminum reducẽtes † al. cuiuquã

DE ECCLESIIS AEDIFIcandis. Tit. xxvj.

Alexander iij. pars c. ad petitionem. Cap. 1.

SI hospitale in aliquo loco absq. † oratorio feceritis, liberum erit vobis absq. conscientia Episcopi, in cuius parochia fuerit, ipsam domum construere. quod si oratorium ibidem facere volueritis, id absq. licentia Episcopi nõ faciatis, iustitia in omnib. seruata. Non ponitur. † al. sine

Clemens iij. Exosoneñ.† Episcopo. *Cap. 2.*

LITTERAS tuæ fraternitatis, & infra. Memoratis fratribus dedimus in mandatis, vt iura tua tibi quiete dimittant, & tenorem priuilegiorum, quæ Romana ecclesia eis indulsit, nõ excedãt. Sane eisdem fratrib. qui multa religione, & honestate præfulgent, & circa obsequia pauperum Christi sunt diligẽter intenti, Romana ecclesia suo priuilegio hanc libertatem indulsit, vt liceat ecclesias interdicto suppositas semel in anno aperire, & exclusis excommunicatis diuina in eis officia celebrare. Indultum est etiam eis a Romana ecclesia, vt in desertis locis possint villas construere, & ibi ecclesias ædificare, quæ nulli sint subiectæ, nisi Rom. Pont. & in alijs locis tantum pro se, & familia sua oratoria † ędificare, in quib. parochianos aliorum ad cotidiana officia nõ recipiant, nec ad sepulturã: sed numquã eis, vel aliquib. a nobis, vel a prędecessorib. nostris fuit indultum, vt corpora eorum, qui excõmunicati decedunt, in cœmeterijs debeant sepeliri. † al. Alex. iij. Hyresin. Non ponitur. † al. oratorium

Lucius iij. Paduano Episcopo. *Cap. 3.*

Denouiop. nun. c. 1. INTELLEXIMVS ex litteris tuis, quod cũ causa quç inter dilectos filios nostros. Priorẽ sancti Cypriani Deueñ. & clericos de Rodigo, super capellã, quæ in pręiudiciũ ecclesię baptismalis de Costa ab eisdẽ clericis cõstructa fuit, sicut nobis eiusdem Prioris relatio demõstrauit: f. t. a se. Ap. fuisset delegata, fine canonico terminanda, tibi partib. ad tuam pręsentiam conuocatis, per testes sufficiẽter innotuit, quod pręfata ecclesia de Rodigo eandem capellã post appellationẽ ad nos factã, & denuntiationem noui operis ędificare cœperat, & ob hoc pręfatus Prior in iudicio postulabat, quidquid in sæpe dicta capella post ap. ad nos factã, & post denũtiationẽ noui operis factum primitus † fuerat, demoliri. Super quo discretioni tuæ dubium videbatur, vtrũ ad hoc canonico procedi posset iudicio, & cũ nihil denũtiatione noui operis sit in canonib. diffinitum, sedem duxisti Ap. consulendam. quia vero sicut humanç leges nõ dedignãtur sacros canones imitari; ita, & sacrorũ statuta canonum, priorum principũ constitutionib. † al. ponitur

adiuuantur: f. t. præsentibus respondemus, quod diligenter considerans; † quod post denuntiationem noui operis, siue iure, siue iniuria aliquid constituatur † de legalibus debet constitutionibus demoliri: & quia nulla ecclesia in præiudicium alterius debet cõstrui: ascitis tibi viris prudẽtibus, negotium ipsum secundum canonum, & legum statuta, appellatione non differas terminare. Nam cum te credamus † in vtroq. iure peritum, securius duximus causam per tuam sollicitudinem terminari, qui † per dicta partium; & terminos, & fines locorum plenius poteris cognoscere veritatem, quam aliquid a nobis ignorantibus qualitatem negotij diffiniri.

Vrbanus iij. Trundensi.† Archiepiscopo, & G. . delegato. *Cap. 4.*

AD audientiam nostram iampridem peruenit, quod tu † in ecclesia de Cologia, de qua in Episcopum vocatus, & electus fuisti, regulares canonicos ordinare, & eorum institutioni † de bonis tibi collatis congrue velis prouidere. inde siquidem est, quod tuũ nos desiderium, atq. propositum, multimodis laudibus commendantes, deuotioni tuæ, auctoritate Ap. indulgemus, vt iuxta votum tuum, canonicos regulares in ecclesia præscripta, si tibi in hoc Episcopus diœcesanus consentit, ad honorem Dei, & ecclesiæ tuę, secũdum beati Augustini regulam, valeas ordinare, & eos ibidem nullius † contradictione, & ap. instituere. Vnde † si clerici sæculares in ea fuerint, qui adhuc superesse noscantur, † volumus, vt eis, dum vixerint, ibi, vel alibi necessaria secundum consuetudines prouideantur. licet autem † vicini tui nobis instantius supplicarent, quatenus in ecclesiæ pręscriptę iure confirmationis priuilegium faceremus de canonicis, tuæ in hac parte deuotioni de iure non possumus deferre, cum nulli canonici adhuc ibidem existant, quibus priuilegium indulgeatur; eis vtiq. cũm fuerint instituti, tam in his, quam in alijs precum tuarum obtentu, in quibus cum Deo poterimus, libentius deferemus.

Celestinus iij. *Cap. 5.*

TVA nobis † duxit &c. & infra. Præterea quia occasione iuramenti, quod de rebus ecclesiæ non alienandis, te asseris præstitisse, in locis tui Episcopatus, in quibus populi habitantes oratorijs plurimum videtur indigere, ne † prætextu nouarũ ecclesiarũ cõmissa tibi ecclesia destitui videatur, ecclesias formides erigere, fraternitati tuę pręsentiũ significatione mandamus, quã illius iuramenti occasione, nullatenus prætermittas, quin populo indigenti super basilicarum instructione studeas salubriter prouidere. †

DE INMVNITATE ECCLESIAE, & cœmeterij. Tit. xxvij.

Turo. conc. sub Alexandro iij. celebratũ. *Cap. 1.*

QVONIAM superuenientib. nouis morbis nouas expedit medicinas inuenire; ecclesiasticæ libertati consulere, & subditorum vtilitati prouidere curantes; statuimus, vt capellani castrorum, & qui eorum iura ministrant, huiusmodi sacramẽto astringantur; quod ex quo fuerit cognitum eis aliquid ecclesiæ, vel cœmeterij, vel ecclesiasticæ possessionis in castrum venisse, vel † violentia castrensium ablatum fuisse: conueniant dominum castri, siue illum, qui prius ab illo dominatum tenet, cuius potestate, & consilio res dirigi possit: & si eorum commonitione prædicta non reddiderint, si affuerint, vel nõ affuerunt, de integra restitutione, infra (octauam diem † securitatem † non fecerint, extunc ab omni ecclesiastico cessabunt officio, excepto baptismo, & confessione, & timore mortis communione, quod in omnibus eorũ terris proprijs præcipimus obseruari, nec nõ & in illis, quibus integram exercent dominationem. Permittimus tamen semel in hebdomada in proxima villa causa conficiendi corpus domini, vt missa celebretur, clausis ostijs, exclusis omnibus, præter ministros altaris. Quod si prædicti castrenses post sententiam in eos datam incorrigibiles per xl. dies extiterint, capellani ab eorum officio recedant; non amplius cum eis moraturi, quamdiu sub anathematis vinculo teneantur, & sub hac lege scriptores claudimus. Quod si capellani, vel quilibet officiales clerici ex suis possessionib. sunt, ipsis aduocati † seruitij debitores, vltra tres menses cum eis cõmorandi licentiã non adhibemus. Quod si gratia commorationis † eius conceditur, conuescendi tamen, & cohabitandi interdicimus participationem. Quod si † vltra præfatum terminum cum eis commorari pręsumpserint; ordine suo, & beneficio ecclesiastico careãt: & ne forte pręda committatur in dolum, vel clericos castrorũ excuset ignorantia, egredi debent obuiã pręde, audituri, & sollicite requisituri, † si quę res ibi fuerint ecclesiasticæ, vel earum reclamatores. si quis autem clericus ob huiusmodi recessum propter iustitiam a domino suo rerũ suarum

Marginal notes (left): al. co siderantes; † al. cõstruatur; † al. ore . . . dum; † abs. quod; † al. Trudẽsi; De eccl. ed. c. 5.; † al. cũ; † al. instructio; † al. nulla; † al. Verum; † al. noscuntur; † al. enim; c. alt. e.; † al. nos; † al. cũ

Marginal notes (right): † al. subuenire; Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 3. c. 6.; † & . .; † octo diem; † al. securum; † al. aduocatis; † al. cõmonitionis; † al. Qui vero; † al. inquisituri

suarum damnum pertulerit; ipse dominus, non nisi per integram omniũ restitutionẽ merebit absolui. Si quælibet villa duos, aut plures habeat aduocatos, in quorum aliquẽ sententia sit lata, non carebunt officio, nisi qui eorũ subsunt† dominio. quód si ecclesia vnius aduocationis fuerit, suis eadem, & sibi interdicta licentia, licet alterius aduocationis corpora sepelire, missa tamen non celebretur. De mutandis autem castrorum vicarijs, vel clericis statuimus; vt Archid. significetur, ne aliquis† loco illius substituatur, † donec eodẽ astringatur † sacramento. Mercatoribus autem, & ceteris hominibus ciuitatum, & burgorum prohibemus, ne aliquãdo hominem† excommunicatum suscipiant pro hospite; † nec in venditione, vel emptione, siue aliqua sibi participent accommodatione. Qui vero transgressores extiterint, a sacerdote parochiano per tres dies vocentur ante tribus diebus, postea expectentur ad correptionem. † vij. die si incorrigibiles apparuerint, anathematis sententiam subituri; † nec ab ipso, † nec ab Archidiacono se nouerint absoluendos. Si vero a domino, aliquoue † potente ad hospitandum excõmunicatum vim hospiti illatam cognitum fuerit, hospes reus non habeatur; sed eius, qui violentiam intulit, terra suspendatur. Cuius suspẽsionis restitutio Põtificis erit arbitrio reseruanda. In villis vero, vel vrbib. vel castellis, quę sub dominio sunt, in quibus constabularij ad tempus constituuntur, si ipsum constabularium contigerit anathematis sententiam subijsse, ipso in villa stante, loco illo diuina vacent, quo recedẽte, eodem die reuersuro, alij officium diuinum non admittant, † suis domesticis omnibus a Christianitate suspensis. De cœmeterijs, siue quibuslibet ecclesiasticis possessionibus censuarias dari prohibemus, ne † pro ecclesiæ, vel cœmeterij defensione, si dei suę clerici spõsionem interponant, qui si fecerint, ordinis sui, & beneficij periculum incurrent: qui vero ecclesiam, vel cœmeterium cõbusserit, vel ordinatis manus violentas imposuerit, sententia anathematis feriatur, nec ab alio, quam a domino Papa absolutionem consequatur; nisi mortis interueniẽte articulo, dispensatio merito subueniat, data tamen pro se satisfaciendi securitate, si conualuerit, pro absolutione Papam aditurus. Si quis vero excommunicatum nomine, susceperit hospitio, vel ei pecuniam scienter accommodauerit; quia nostri sunt contemptores mandati, prohibemus, ne Christianus vel Christiana ei seruiat, donec inde satisfecerit. pręcipimus etiã, quod Decani rurales fide astringantur, quatenus eis, si cognitum fuerit, aliquẽ de ecclesiasticis viris hęc decreta non seruare, Episcopo si affuerit, vel Archidiacono ipsi renuntient. Prohibemus etiam, ne Abbates, vel monachi, vel Priores, vel Abbatissæ, vel Priorissæ de possessionibus ecclesiasticis censarias donent. clericis autem, & laicis prohibemus, ne quis † scienter prędia ecclesiæ emat, † vel prędiũ cœmeterij, siue cuiuslibet ecclesiasticæ † possessionis; quod qui præsumpserit, anathematis sententia feriatur.

† al. subiecti sũt
† al. aliqui
† al. substituantur
† al. astringãtur
† al. nomine
† al. hospitem
† al. correctionem
† al. sensuri
† al. Epõ
† al. vel
† al. amutãt
† al. nec
† al. qui
† al. emant
† al. ecclesie

Lucius iij. *Cap. 2.*

CVM ecclesia Dei secundum euangelicam veritatem domus orationis esse debet, nõ spelunca latronum, aut sanguinis forum: ne sæculares iudices causas, vbi de sanguinis effusione, & corporali poena agitur, in ecclesia, vel cœmeterijs agitare pręsumant sub anathematis interminatione prohibemus: absurdum enim est, & crudele, ibi iudicium sanguinis exerceri, vbi constituta est tutela refugij.

De immu. eccl. c. 5.

LIBER QVARTVS

DE SPONSALIBVS, ET matrimonijs. TIT. I.

Ex concilio Triburiensi. *Cap. 1.*

De spõs. c. 1.

E Francia nobilis quidam homo nobilem de Saxonia lege Saxonica † duxit in vxorem, tenuitq. eam multis annis, & ex ea † filios procreauit; verum quia non ijsdem † vtuntur legib. Sauxones, & Francig. causatus est, quod † eam nõ sua, † id est non Francorum lege desponsauerat, vel acceperat, vel dotauerat; dimissaq. illa duxit aliam. diffiniuit super hoc sancta synodus, vt ille transgressor euangelicæ legis subiciatur pęnitentię, & a secunda coniuge separetur, & priorem recipere † cogatur.

† al. Sauxonia † al. illa † al. eisdem † al. quia † al. suã † al. accipere

Alexander iij. *Cap. 2.*

De im. c. 15. e.

VENIENS ad nos W. lator præsentiũ supplici nobis relatione mõstrauit; quod in domo sua mulierem quandam recepit, de qua filium, & filiam habuit, cui fidem coram pluribus pręstitit, quod eam duceret in vxorem. Interim autem, cum de quadam ciuitate ad propria remearet, apud domum vicini sui pernoctauit, cuius filia nocte illa secum concubuit, & cum pater eius in lecto eos † simul inuenisset, summo mane inuitum ipsum eam desponsare coëgit, qui nuper in pręsentia nostra constitutus nos consuluit, cui potius adhærere deberet. quia vero nequaquam innotuit nobis, vtrum post fidem præstitam primam cognouerit: mandamus, quatenus rei veritatem diligenter inquiras, & si inueneris, quod primam post fidem præstitam cognouerit; ipsum cum ea facias remanere. quod si post datam fidem eam non cognouerit, secũdæ, nisi metu coactus, qui posset in virum cõstantem cadere, eam despõsauerit; tanquam vxori facias adhærere.

† al. deest eos

Clemẽs iij. Cæsaraugustano Epõ lib. 1. registri. *c. 3.*

IN præsentia nostra positus a nobis duxisti necessario requirendum, quid agendũ tibi sit de quibusdam mulieribus in tua diœcesi constitutis, quæ cum viros in captiuitatem, vel aliam peregrinationem abductos, iam vltra septennium fuerint præstolatę, nec certificari possunt de vita, aut de † morte, licet sollicitudinem super hoc adhibuerint diligentem; quia tamen pro iuuenili ætate, seu alia fragilitatẽ carnis humanæ continere nõ possunt, alijs expetunt in matrimonio copulari. Cum autem dicat † Apostolus, mulier tamdiu alligata est viro, quamdiu vir eius viuit: tuę consultationi taliter respondemus; quod quantocumq. annorum spatio ita remaneãt viuentibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonice conuolare; nec tu eas contrahere (in ecclesiæ facie † permittas, donec certum nuntium recipiant † de morte virorum.

c. 19. e. † al. deest de † al. dicit † al. authoritate ecclesiæ. † al. percipiant c. 16. e.

Alexander iij. Exonien. Episcopo. *Cap. 4.*

COMMISSVM &c. & infra. Significauit nobis f. tua, quod quidam litteratus, & nobilis, cum ad eum paterna hereditas deuolueretur, cuidam mulieri nobili fidem dedit quibusdam pręsentibus de contrahendo matrimonio, & se cum ea infra biennium per verba de præsenti contracturum, præstito sacramento super sacrosancta euangelia confirmauit. nunc autem priuata lege ductus ad frugem melioris vitæ suspirat † conuolare, tuamq. super hoc consulens prudentiã, antẽ matrimonium contractum ad monasticæ religionis habitum licite posse transire suspicatur, quia si contraxisset ea inuita infra duos menses, iuxta veterum canonum statuta, nostra constitutione innouata ad laxioris † vitę religionem posset transire. Quia igitur super hoc tua nos d. f. con. ita con. r. respondemus; quod tutius est ei prius religione iuramenti seruata contrahere, & postea, si elegerit, ad districtionẽ religionis migrare; si tamen post

† al. desiderat † al. artioris al. altioris

post primam desponsationem carnalis copula † dinoscitur non interuenisse.

Clemens iij. † *Cap.* 5.

INTER opera caritatis, quæ imitãda nobis auctoritate sacræ paginę proponuntur, sicut euangelica testatur auctoritas, nõ minimum est, errantes † ab erroris sui semita reuocare, ac pręsertim mulieres voluptuose viuentes, & admittentes indifferenter quoslibet ad cõmercium carnis, vt caste viuant, ad legitimũ thori consortium inuitare. (hæc igitur † Ap. auctoritate attentendes, statuimus, vt omnib. qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum.

Clemens iij. *Cap.* 6.

NOBIS ex tuarum innotuit continentia litterarum, quod quidam miles parochianus tuus olim quandam nobilem iurauit filio suo tradere in vxorem, circa annos nubiles existenti, quam idem filij nomine traduxit; postmodum etiam quattuor annis, & amplius eandem nurũ in propria domo enutriuit, processu vero tẽporis vxor pręfati militis diem clausit extremum; & ipse cum traducta filij instinctu diabolico dormiuit, & cum id postremo † publicum extitisset, eam sibi matrimonialiter copulauit; cui firmiter vetuisti, vt cum ea amplius † non dormiret, si saluti propriæ vellet prouidere. Verum quia quid super hoc fieri debeat, sedem duxisti Ap. consulendam; nos tuam diligentiam approbãtes per A. s. m. qua. militi prænominato sub excommunicatione prohibeas, ne ad eam carnaliter de cetero pręsumat accedere, vel ei se audeat vlterius admiscere. †

Clemens iij. *Cap.* 7.

AD id, quod per litteras tuas intimasti de quadam parochiana tua, quam suus vitricus cuidam Teutonico matrimonialiter copulauit; taliter respondemus, quod quamuis xj. annos adhuc habens ab initio ei inuita fuisset tradita, & renitẽs, tamen quia per annum postmodum, & dimidium ei cohabitans consensisse videtur, ad ipsum est cogenda redire. nec de cetero recipiendi sunt testes; si quos memorata mulier ad probandum, quod non consenserit in eum, nominauerit producendos. cum mora tanti tẽporis, huiusmodi probationes † excludat. Volumus igitur, & mandamus, vt propter hoc non omittas, quominus ap. re. per censurã ecclesiasticam vtrumq. compellas ad alterum maritali affectione tractandum; nisi forte velint † ad religionem pariter conuolare, pęnitentia eis inflicta, pro eo quod ad alienos, & illicitos concubitus vterq. transiuit.

Clemens iij. pars c. a Martinus Bertam. Cap. 8.

TERTIO loco quæstionis huiusmodi nodulm tua frater. petijt enodari, † an iuuenis sponsam, in quam per verba de præsenti cõsensit, in vxorem debeat habere; ad quorum matrimonium impediendum neptis ipsius sponsæ prosiliens, se a iuuene præcognitam carnaliter proponebat; & cum de hoc † testes produceret, dixerunt illi sic se pro certo credere; quod illa prædicti iuuenis concubina extiterit, & ei carnali cõmixtione adiuncta: † adicientes quod eos insimul viderant, & per plana, & nemora, vias, & inuia pluries côuagantes, & testimonium viciniæ, se super hoc recepisse dicebãt. ad maiorem autem certitudinem, quia minus sufficienter credidisti probatũ esse, quod eadem mulier asserebat, tam ipsam quam iuuenem iuramentis astrictos cõuenisti, & seorsum confessi sunt, quod se inuicem carnaliter pręcognouerant, licet iuuenis nollet ab ea, quam desponsauerat, separari. Nos autem hæc, † quæ dicta sunt, intelligentes; & attendentes viciniæ famam, & dictæ mulieris, ac iuuenis consuetas confabulationes, & per solitudines vagos incessus, per testes esse probatos, & de carnali cognitione, † eos per iuramentum separatim fuisse confessos; pręsertim cũ hoc nõ dicatur occultũ; sed quasi a pluribus manifeste prædicatur; prædecessorum nostrorum vestigijs inhęrentes, & præsertim felicis memoriæ Alex. uj. statuta sectantes, consultius, & securius esse credimus; vt matrimonialiter non coniungantur, sed abinuicem, solutis sponsalib. separentur.

DE DESPONSATIONE INPVBERUM. Tit. ij.

Clemens iij. *Cap. vn.*

DVO pueri W. † & Wlla † in tua diocecsi, quemadmodum accepimus, matrimonialiter sunt coniũcti: puer autem sextum annum agens, septimumq. puella postquã fuerant coniuncti, simul per tres annos manserunt, tunc vero pater puellæ subtrahens eã sponso suo W. † alteri Mestaco † nomine copulauit, cũ quo per septem annos quiete permansit; ipse vero tunc eam reliquit, quia credebat eam alium virum habere, illum s. cui prius fuerat desponsata. cũ autem W. † prior spõ-

† al. cõmixtio
† al. Alex. iij. c. 10. e.
† al. errãtem
† al. hoc ergo
Non ponitur.
† al. postremũ
† al. vlterius
† al. immiscere e. ue.
† al. probationẽ
† al. vellent
De præsum. c. 13
† al. explicãdũ
† al. his
† al. cõiuncta
† al. de est hac
† al. cõmixtione
De desp. imp. c. 11
† al. Wlls
† al. W.
† al. Wllo.
† al. Mesdaco
† al. Wlls.

sponsus ad annos discretionis postea peruenisset, a P. antecessore tuo cum alia cōtrahendi licentiam impetrauit, qui quandā nomine Stephanam consobrinam prioris in vxorem accepit, & cum ea per aliquod tēpus existens, nō tamen eā cognouit carnaliter, vt ipse fatetur, licet Stephana se ab eo cognitam asseueret. Cum autem pater memoratæ W. † suam vidisset a secūdo viro Mestaco † filiam derelictam, vi compulit eundem V. † prænominatum, cui prius eandem desponsauerat; vt Stephanam neptem suam omnino dimitteret, & ad Wlam suam desponsatam rediret. qui postmodum cohabitauerunt simul † per biennium, prout † fertur. quoniam † igitur in his quid tibi tibi agendum † sit, postulas edoceri, breuiter respondemus. quod impediente primo puerili ætate matrimonium inter (W. & W. † non fuerit: & licet W. † ipse postquā Wlla alij nupsit, aliā potuit accipere in vxorem: tamen quia Stephanam duxit ipsam cō sobrinam prioris, siue cognouerit eam, siue non; propter causam publicæ honestatis, cum Stephana remanere non debet, nec ad W. † regressum habere, quia alteri fuit legitime copulata. Cum ergo vir caput sit mulieris, & W. dicat se non cognouisse prius Stephanam supradictam; aliam, si voluerit, poterit ducere in vxorem, & Stephana viro legitimo despō sari: post separationē vero † pro vitando populi scandalo pænitentia vtriq. ad tempus iniuncta. Si vero legitime constaret ipsam Stephanam ab eo siue post, siue antea cognitam extitisse, neutro † viuente alteri † dabitur licentia contrahendi. remanebit ergo Wlla cū Mestaco † imposita tamen ei † Mestaco †. ad tempus pænitentia cōpetenti, qui pro sola opinione sua Wlam pernitiose dimiserat, iudicio ecclesiæ non requisito.

† al. Wlla † al. Mesdaco † al. Wi † al. sibi † al. vt † al. quia † al. faciendū † al. Wll. et Wllā † al. Wlls † al. Whā † al. tamen † al. neutri † al. altero † al. Mesdario † al. ipsi al. Mesda.

DE CLANDESTINA DESPONSAtione. Tit. iij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

CONSVLVIT nos tua f. quid faciendum sit de ijs, qui cum aliqua de causa in Episcopatu suo non possunt nuptialem benedictionem accipere, ad alios Episcopatus furtiue se trāsferunt, coniugia ibidem † clandestina contrahentes. Ad quod taliter respondemus, quod si talis fuerit culpa; quæ non permutat eos simul manere, sunt adinuicem diuidendi. Si vero aliqua fuerit, quę cō tractum matrimoniū non dissoluat, pro trāsgressione tali pænitentia potest eis indici; cōiugium vero ex tali causa non debet dissolui.

Non ponitur. † al. ibi

Alexander iij. *Cap. 2.*

NVLLVS fidelis cuiuscunq. conditionis occulte faciat nuptias; sed benedictione accepta nubat in domino. Si ergo sacerdos tales nuptias benedixisse inuentus fuerit occulte, triennio officio suo suspendatur.

Non ponitur. Post eā. Lat. par. 49. c. 10.

Clemens iij. *Cap. 3.*

EX litteris tuis accepimus, quod lator pręsentium W. † nomine olim de tua diœcesi quandam duxit videlicet Luciam in vxorem, qui maligno spiritu instigante paucis temporibus fuerunt concordes. proponebat etiā idem W. † quod illam per violentiam sibi illatam etiam metu mediāte duxisset. Tu vero vna cum capitulo tuo cum tam minis, quam admonitionibus inter eos sępe pacem reformare studeres, & eos temere segregatos pariter reconciliare coegisses, tandem vir vxorem suam super crimine fornicationis in iure conuenit. post longas vero inducias, & admonitiones diligenter factas, vt ab huiusmodi litigatione cessarent; cum ad hoc † vlterius flecti non posset; vir etiam eam de crimine iterū fornicationis expressius appellaret, ipsa nescimus quo ducta spiritu cœpit publice confiteri; quod cum vir ei negaret in debitis, & necessarijs prouidere, crimen compulsa est incurrere memoratū. Cumq. diligētius a te fuisset admonita, ne ad suggestionē alicuius, vel iniquum consilium illud tam turpe contra se proponeret, ipsa eadē manifestius asserebat. Sane cōuocato capitulo tuo, & alijs viris discretis, cum ex eorum consilio vtriq. priuatam continentiam firmiter iniunxeris obseruandam; ita quod caste viuerent inuicem segregati, & ex relatione quorundam perceperis, quod aliam memoratus W. † intenderet ducere in vxorem, licet ipsum ne hoc facere aliquatenus attemptaret, monueris diligenter, ipse nihilominus extra ciuitatem furtim cū alia sponsalia, & nuptias temere celebrauit. verum cum factum inquirere laborares, vt secundum illud procederes; supradictus W. rei seriem, prout factum fuerat, explicans, & exponens, ad audientiam nostram dicitur appellasse. Vnde f. t. per A. s. m. qua. si res ita processit, prętaxatum virum ap. re. ad legitimam vxorem per excommunicationis sententiam redire compellas, & iniuncta ei pęnitentia de commisso adulterio, cum secunda maritali affectione ab ipso facias pertractari.

De diuor. c. 4. † al. Wlls. † al. Wll. † al. hac † al. Wlls

QVI CLERICI, VEL VOVENTES matrimoniū contrahere nō possunt. Tit. iiij.

Cale-

Celestinus iij. *Cap. 1.*

Non ponitur. FRATERNITATIS tuæ litteris receptis, ex earum tenore percepimus, quod W. nomine postquam fuit ad ordinem subdiaconatus assumptus, quandam mulierem duxisset † in vxorem, quia eam vero ad crebram redargutionem, & ad monitionem ecclesiæ a suo consortio dimittere cõtemnebat; bonæ me. L. & G. prędecessores tui excõmunicationis vinculo eum innodarunt, & tua etiam in hoc fraternitas eos imitata, postquam cognouit excessum huiusmodi, & cõtumaciam simili eum sententiæ, quamcito subiecit, sed idem in sua pertinacia induratus neglecta excommunicationis sententia, mulierem ipsam relinquere non curauit, qui etiã litteras quasdam, quasi ex parte nostra transmissas ostendit, quarum auctoritate pro temporis longitudine, qua eam tenuisse dinoscitur, nitebatur, † se in cœpta † iniquitate tueri. quoniam igitur illius excessum lõgitudo temporis non excusat, nec numerositas filiorum, quos ex ipsa suscepisse proponitur; f. t. consulimus, & m. qua. ad instar prędecessorum tuorum non obstantibus litteris illis eũ vinculo excommunicationis sine ap. ob. astringas, & omnino suspendas ab † ecclesiastico beneficio, & tamdiu tamquam excommunicatum facias ab omnibus euitari, donec mulierem ipsam a consortio suo dimittat.

al. duxit *al. nitatur* *al. nititur* *al. in incepta* *al. de eo ab*

Celestinus iij. pars c. Laudabilem. *Cap. 2.*

Qui der c. 6. RVRSVM † quidam, vt dicit, votum castitatis emittens, iurauit se quandam ductum postea in vxorem; vnde a fraternitate tua requisiti, consultis viris prudentibus arbitramur; quod cũ simplex votũ apud dominum † non minus obliget, quam sollemne; pro eo quod temere iurauit, pænitentiam agat, & votum, quod Deo fecit, studeat obseruare. quod si (postea quam † huiusmodi pręstitit iuramentum, ad nuptias iam motu proprio conuolasset; cum votum simplex cõtrahendum matrimonium impediat, nõ tamen dirimat iam contractum, nihil ambiguitatis tua quæstio contineret.

al. Rursus *al. Deum* *al. per se quidẽ*

DE EO, QVI DVXIT IN MATRIMONIUM, quam polluit per adulteriũ. Tit. v.

Clemens iij. *Cap. 1.*

De eo, qui dux. c. 4. EX litterarum tuarum insinuatione percepimus, quod Theophilus lator præsentium parochianus tuus olim vxorem suam in adulterio deprehensam antecessoris tui consensu abiecit, sed licet illa postmodum habitum susceperit monachalem, prædictus tamen vir, antequam illa decederet, † aliam superduxit, & cum ea xij. annis vixit, & ex ipsa plures filios suscepit. Ceterũ quia prędicta mulier decessit, † & quid super prędicta copula fieri debeat, sedẽ duxisti Ap. cõsulendam; f. t. de fratrum nostrorum consilio respondemus, quod debes eos sine dilatione ab inuicẽ separare, & de adulterio eidem viro pęnitentiam (iniungere cõpetentem, peracta vero pænitentia † postmodum aliam libere poterit in Christo ducere in vxorem.

al. discederet *al. discessit* *al. iniuncta*

Celestinus iij. *Cap. 2.*

CVM haberet vxorem legitimam nomine Alitiam Ioannes lator pręsentium, cum ancilla † crimen adulterij perpetrauit, quod ipse tibi publica confessione detexit; sicut nobis tuæ destinatæ litterę demõstrarunt. Cũq. super hoc fuisset vocatus in ius, ipsam in iure adulteram abiurauit. postmodum vero post habito iuramento, & contempto, cum eadem matrimonium qualecumq. contrahere, & viuente legitima ipsi mœchæ diutius cohabitare pręsumpsit. deniq. prędicta Alitia de pręsenti luce subtracta, nihilominus memoratus Ioannes cum præfata adultera per decenniũ est moratus, a qua etiam † decem procreauit filios: quia igitur cõsulis, an prędicta mulier, & vir simul manere possint; vel si debeant separari, vtrum liceat eis ad alias nuptias conuolare; tale damus consultationi tuæ responsum; vt separentur omnino, & eis competenti pænitentia iniuncta, perpetua continentia indicatur, præsertim cum in dies suos ambo processerint, & tamdiu publice in adulterio, & periurio ex certa scientia † perdurantes, ecclesiam in graui scandalo perturbarũt. Nosti enim quod Leo Papa statuit; vt nullus ducat in matrim. vxorem, quam adulterio polluit, & quod hic plus processum fuerit, quam si fides dumtaxat præstita fuisset adulteræ, vt defuncta legitima, adulteram eam duceret in vxorem, cũ eadem etiam viuente, quasi matrimonialiter mœchæ mœchus adhęrere pręsumpserit, † & sacramentum suum temere violare. quod vtiq. conubiũ, vbi etiam nulla intercessit religio iuramenti, tam Gregorius Papa, quã Triburiensis synodus detestatur; & vtrumq. hoc modo coniunctum pręcipit † publicę pęnitentiæ † subici, ac perpetuo sine vlla spe coniugij permanere. nec certe aliquod idem. I. & M. adminiculum offerunt, vt simul maneant; quod decennio cohabitauerint

c. 5. & *al. Maxilla* *al. de est etiã* *al. cõscien.* *al. præsumpsit* *al. pręcepit* *al. sententia*

uerint inuicem, ac decem susceperint filios; cum multiplicitas prolis ita susceptæ magis eorum crimen exaggeret; & diuturnitas temporis non peccatum minuat, sed augmentet: sollicitudinis tuæ tamen intererit, vt vterque prouideat suis liberis procreatis, & secundũ quod eisdem suppetunt † facultates, sustentationi eorum necessaria subministret. († al. suppetant)

DE COGNATIONE SPIRITUALI. Tit. vj.

Clemens iij. *Cap. 1.*

(De cog. spir. c. 4.) MARTINUS Bertam duxit in vxorem, Tebergam sibi Lotharius copulauit, & Lotharius Bertę, & Martini filium de sacro fonte suscepit, Lothario vero, & Berta sublatis de medio, Martinus cum Teberga † contraxit; quærit a nobis tua f. vtrum tales sint ab inuicem separandi. Nos autem tuæ f. † consultationi duximus respondendum: quod cũ secũdum verbum domini, vir & mulier vna per conubium caro efficiantur; liquidum est Tebergam, † non posse Martino matrimonialiter copulari, qui compater eius fuerat, cũ quo ipsa Teberga † vna caro noscitur extitisse. († al. Toberga † al. deest f. † al. Tobergã † al. Toberga al. Taberga e t e.)

Clemens iij. *Cap. 2.*

CONTRACTO matrimonio inter P. de Regali, † & A. vxorem suam, sicut eiusdem P. nobis conquestio † patefecit, cum per biennium insimul cohabitassent, † & ex ea filium memoratus P. suscepisset, quidam consanguinei eiusdem A. volentes eam separari a viro, contra matrim. obiecerunt asserentes, quod eadem A. in primo sacrati salis pabulo filium concubinæ quondam ipsius P. tenuit, cum fuerit † primo in ecclesiam inductus, & propter hoc tuam adeuntes præsentiam, dicebant ipsam a viro per tuum iudicium debere separari: tua vero fraternitas, sicut accepimus, causa non cognita carnale eis cõmercium interdixit, prohibens ipsi P. ne debitũ ab vxore requireret. (Verum, quoniam † si constaret ecclesiæ vera esse, quæ diximus; nõ ideo tamen contractum matrim. solueretur, quæ res vtiq. vix contrahendo matrimonio impedimentũ afferret: dis. t. per A. s. m. qua † præfato P. firmiter iniungas auctoritate nostra, quod memoratam A. sicut vxorem propriam affectione maritali pertractet; & carnale debitum ab ea licenter exigat, & persoluat; siue, quod supradictum est, ipsam A. ante matrim. cõtractum cum P. siue postea id † egisse constiterit, dum tamen si in fraudem causa separandi matrimonij hoc fecit, pænitentiam pro pręsumptione accipiat, matrimonio in sua firmitate durante. († al. Rigale † l quæstio † al. habis. † al. fuerat † al. Vnde † al. vt † al. deest id)

Cælestinus iij. *Cap. 3.*

LAUDABILEM Pontificalis officij prosequens actionem, cum † in ijs, quib. dubitas, matrem tuam Romanam ecclesiam consulis, & ab ea postulas edoceri, asseris quidem in primis, quod quidam quandam mulierem in vxorem accepit, cuius pater ipsum, dum esset puer, de sacro fonte ante † leuauerat, qui ambo cõiuges xxx. annis pariter sine quæstione manserunt, & filios procrearunt; licet a xv. anno eorum conscientia læsa fuisset. postmodum vero contra huiusmodi coniunctionem accusatione in iure proposita, facta est fides ecclesiæ per testes omni exceptione maiores, ipsum virum mulieris a patre eius, cum qua contraxerat, de baptismatis vnda fuisse sublatum. ad hoc autem cũ Zacharias, & Deusdedit Romani Pontifices, talem copulam decreuerunt separandam, vt pote, vbi cognatio spiritualis minime esse dubitatur, maxime inter eos, per quos compaternitas contrahitur, per quam in lege diuina germani esse dicuntur. licet tanto tempore sibi inuicẽ cohabitauerint; quia tamen diuturnitas temporis non minuit peccata, sed auget, & specialiter lite mota super hoc Marte proprio decurrente, ecclesia contractum illum esse cognouit, illicitum dicimus matrim. illud fore, secundum instituta canonica dirimendum, monendus est tamen vterq. vt in necessarijs prouideat alteri iuxta vires, prolem autẽ susceptã ante separationem huiusmodi, si aliud non obsistat. † legitimam esse censemus. (Non ponitur. † al. qui † al. deest ante † al. obsistat)

DE EO, QVI COGNOVIT CONSANGUINEAM suæ vxoris. Tit. vij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

(Non ponitur. Post cõ. Lat. par. 12. c. 7.) SVPER eo, quod celsitudo tua a nobis requirit, an ille, qui prius cognouit matrẽ, siue sororẽ illius, quam postea duxit in vxorem, teneatur eidem carnale debitum reddere; & an exigere possit ab ea. quod etiã consilium dandum sit ei, qui (hoc facinus † profitetur, quę † probare non possit, nec ille velit vllatenus cõtinere. Tuæ prudentiæ duximus respondendum, vt vxorem cum viro labores inducere, vt continentiam insimul † obseruent; si autẽ ad hoc induci non possunt, † & vir debitum soluat, & de cõmisso pænitẽtiam agat: in hoc vero casu cũ quis post contractum matrim. vxoris suę matrem, vel sororem cognoscit, id ipsum, quod in priori obseruetur. († al. cõtra im matrimonij † al. cũ † al. simul † al. potest)

Alex.

Alex. iij. Cap. 2.

De eo, qui cog. cõs. c. 3. DE illo autem, qui vxorem fratris sui, antequam ei matrimonio iungeretur, proponit se † agnouisse: † hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod nisi publicum, & notorium fuerit, aut idoneis testibus comprobatum, ipsum prius præfatam mulierem cognouisse carnaliter, prędictum matrimonium occasione illa impetere† nõ permittas. Super eo vero, quod asseris Sarracenũ quendam de muliere Christiana, quam per xiiij. annos retinuerat, filios suscepisse: dis.t. duximus respondendũ, quod tam Sarracenus, quam mulier pro tanto excessu graui sunt animaduersione plectendi. † al. de est se † al. cognouisse † al. impeti

Calestinus iij. Cap. 3.

c. 4. e. TRANSMISSAE nobis litterę tuę demonstrarunt, quod G. lator præsentium vxore sua defuncta filiam eius priuignam videlicet propriã carnali copula cognouit, post modum vero aliam legitimam accipiens in vxorem, non iam occulte cum priuigna prædicta, sed publice tãquam canis ad vomitum rediens, illicitam rem committere non expauit. Quia vero super his, quid vobis agendum sit, a nobis consilium requisisti: de consilio f. nostrorum præsenti pagina respondemus; quod suæ legitimæ vxori cohabitans, & necessaria subministrans, ne cognoscat eã, quãdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & tũc ad ipsam, non sine graui cordis sui dolore accedat, qui etiam pro incestu, & adulterio, donec cum eadem permanserint, iuxta moderamen tui arbitrij pœnitentiam agens, postmodum si superuixerit ei, perpetuo sine spe coniugij permanebit.

Calestinus iij. *pars c. Martinus Bertam. c. 4.*

e. 5. e. SVPER eo vero, de quo rescriptum Apostolicæ sedis postulasti; vtrum coniugatus, qui ante contractum matrim. vxoris suæ consanguineam, vel propinquam carnali cõmixtione cognouit, cum id vterq. fateatur, & aliqua pars viciniæ id acclamare dicatur, sit ab vxore sua iudicio ecclesiæ separandus, tali responso tuæ f. rescribimus; quod si aliter veritas ordinario iudicio venire non potuerit in lucem, propter eorum confessionem tantum modo, vel rumorem viciniæ separari non debent. † cum & quandoq. nonnulli, cum † inter se contra matrimonium colludere velint, ad confessionem incestus facile prosilirent, si suo iudicio crederent iudicium ecclesiæ concurrendum. Rumor autem viciniæ non est momenti vsq. adeo validi iudicandus; quod nisi rationabiles, & fide dignæ probationes accedant, posit bene constitutum † matrimonium irritari. † al. debet † al. de est cum † al. cõtractũ

DE CONSANGVINITATE, ET AFFINITATE. Tit. viij.

Vrbanus iij. Burdegalēñ.† Archiepiscopo. *pars c. Consu.* Cap. 1. † al. Burdegalē. De cõs. c. 1.

SVPER eo quod iuuenem quẽdam asseris puellam quandam nõdum nubilem fide interposita iurasse, quæ iam facta nubilis virũ repetit, & ipse † excipit dicens se non debere eam ducere, pro eo quod post quam puellam affidauit, carnaliter propinquam eius cognouit. Inquisitioni tuæ taliter respondemus; quod si manifestum fuerit † eundem iuuenẽ cognouisse propinquam iam dictæ puellæ, aut si manifestum nõ est, et eam † id fama loci non habet, † cum sponsa sua esset tantum de futuro, idem iuuenis ab impetitione puellæ debet absolui. † al. ille † al. fuit † al. & al. ad al. & ad † al. habeat

Calestinus iij. Cap. 2.

QVOD dilectio tua, &c. Quæsiuisti a nobis, vtrum is, qui a † stipite per lineam descendentem, sexto, vel septimo gradu distat, possit ei, qui ex altera parte per lineam descẽdentem ab eodem stipite, secundo, vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari, propter indulgentiam fe. me. Adriani Papę tunc Albaneñ. Episcopi in Noruagiam † legati, qua permissum est; omnibus † illius terræ in sexto gradu coniungi; quod tibi videtur cõuenienter fieri posse, secundum regulam a quibusdam doctoribus approbatam, qua dicitur, quoto quis gradu distat a stipite, toto distat a quolibet descendentium: cum tamen de consuetudine Noruagiæ, si quando † talis casus emerserit, incolæ terræ propter proximiorem gradum coniunctos separant, copulari autẽ volentes nõ permittunt insimul copulari, sicut litterarũ tuarũ series demõstrauit. Nos vero sic consultationi tuæ duximus respondendũ; quod indulgentia sic est intelligenda, vt vterq. cõiungendorũ a stipite sexto gradu distet, cognatione secundũ canones cõputata. si vero alter sexto, vel septimo gradu distet † a stipite, alter vero secundo, vel tertio gradu coniungi non debẽt. vnde in hac parte cõsultius duximus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendũ, quã aliud in dissensionem, & scandalum populi nouitate quadam adhibita statuendum. c. 3. es. † al. ab eodem † al. in Origelam al. in origenã † al. hominib. † al. quandoq. † al. distat

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIATIS. Tit. ix.

Alexander iij. Cap. 1.

V EX

De Frigid. c. 3. tal. xvj

EX litteris tuis accepimus, quod quidam xv. † annorũ, vel eo amplius quandam xiiij. annorũ duxit in uxorem, verum cum debitum reddere deberet, & non posset, mulier tam grauem contraxit infirmitatem, vt omnino viro sit facta inutilis, & instrumentum eius ita sit impeditũ, quod viro non valeat cõmisceri: sed quia nobis dubium est, an pro † culpa viri infirmitas peruenerit; super hoc plenum, vel certũ dare responsum non valemus. Quod si tibi constiterit, quod illud vitium a natura contraxerit, nec ope † medicorum poterit iuuari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem; si vero ex culpa viri hoc prouenit, licet non sit tutum indulgeri † ei, vt aliam accipiat, tamen sub dissimulatione poteris sustinere. quia tutius est vnam, tamquam vxorem habere, quam cum multis peccare.

tal. de est pro · † al. ope re. · † al. indulgere

Lucius iij. *Cap. 2.*

e. 4. e. CONSVLTATIONI tuæ, qua nos consuluisti, vtrum feminæ clausæ impotentes commisceri maribus matrim. possint contrahere; & si contraxerint, vtrum debeat rescindi. taliter respondemus, quod licet incredibile videatur, quod aliquis cum talibus matrim. contrahat, & quamuis de huiusmodi expressum canonẽ non habemus, sacrosancta tamen Romana ecclesia consueuit in consimilibus iudicare; vt quę nõ possunt haberi tamquam vxores, habeantur tamquam sorores. Veruntamen talibus artificio aliquã de † cõsueuit succurri, vt valeãt apte reddere debitum, & accipere.

† al. aliquo

Celestinus iij. *Cap. 3.*

e. 5. e. LAVDABILEM &c. & infra. Sollicite quoq. ad vltimum requisisti; quantum tempus indulgendum sit naturaliter frigidis ad experientiã copulæ nuptialis, in qua si defecerint, separentur. † Nos vero quamuis in antiquis tam canonibus, quam legibus super hoc diuersa tempora concedantur; id tamen in præsenti consultatione sentimus; vt si naturaliter frigidus non potest illa, quã duxit, vti pro coniuge, a tempore celebrati contractus, si frigiditas prius probari nõ possit, vsq. ad triennium, secundum authenticum legale cohabitent. quo elapso si nec tũc cohabitare † voluerint, & iuxta decretum Gregorij mulier si per iustum iudicium de viro probare potuerit, quod cum ea coire non possit, accipiat alium. si autem ille aliam acceperit, separentur. quod si ambo consentiunt simul esse; vir eam etsi non vt vxorem, sed saltem vt sororem habeat. At vero, si quod numquam se inuicem cognouerint, ambo fatentur, septima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ: si propinqui defuerint, tactis sacrosanctis euangelijs vterq. iure iurãdo dicat, † quod numquam per carnis copulam vna caro effecti fuissent; & tunc videtur, quod valeat ad secundas nuptias cõuolare. Verũ si ille aliam duxerit, tunc ij, qui iurauerant, rei periurij teneantur, & peracta pænitentia cogantur ad priora conubia redire.

† al. separantur · † al. habitare · † al. dicit

DE MATRIMONIO CONTRA interdictum ecclesiæ contracto. Tit. x.

Clemens iij. *Cap. vn.*

Non ponitur.

CVM sis præditus scientia litterarum, & ad ea sufficiens, quæ a nobis requirere voluisti, quia tamen ad maiorem certitudinem iudicium nostrum sollicitudine pastorali requiris, & prudentiam tuã exinde commendamus; & responsum nostrum pro suscepto † officij nostri debito destinamus. Cõsuluit nos sane tua discretio, vtrum ij, qui contra inhibitionem annuatim in sua synodo cum excommunicatione in genere factæ clãdestina coniugia contraxerunt, separandi sint, † an tolerari debeant sic contracta matrimonia; vel taliter contrahentes excommunicandi sunt, † donec satisfaciant ecclesiæ, quã læserunt. Super quo vtiq. f. t. duximus respõdendum: quod licet sic contracta * matrimonia * coniugia esse negentur, † sacri tamen canones ideo prędicta prohibere noscuntur, ne si alter contrahentium mutata voluntate in aliud votum se publice transferret, pro coniugio, quod incertum est, iudicis † sententia promulgari non possit. Verum si contrahentiũ volũtas propria suffragauerit, & legitima vota succurerint, † licet ab initio tale matrim. non tenuerit, ex post facto tamen subsequẽte voto vtriusq. legitimo roboratur, & tolerãdi sunt taliter contrahentes, nisi matrim. fuerit accusatũ. Sed quoniam contra interdictũ ecclesiæ, & excõmunicationem generaliter factam agere præsumpserunt, † nominatim excommunicati denuntiandi sunt pro contemptu, donec ecclesiæ satisfecerint, & postmodum eis inspecta personarum, & tẽporis qualitate, pænitentia est indicenda.

† al. suscepti · † al. sint · † al. sint · † al. videãtur · † al. est iudicis · † al. succurrũt · † al. præsumpserint

QVI SVNT † FILII LEGITIMI. Tit. xj.

† al. sint

Celestinus iij. Eboracen. Archiepiscopo. Cap. i.

DE-

Qui fil. sint leg. c. 10. † al. Referente

DEFERENTE † nobis &c. Tibi taliter respondemus; quod publicæ honestatis iustitia prohibente, matrim. inter eos contrahi nō potuit, & contractum debuit separari. ac per hoc cū filij nec per ecclesię permissionem, † nec per paternā ignorantiam excusentur, ad successionem paternorum bonorū non videntur aliquatenus admittendi.

† al. remissionem † al. Lincon.

Celestinus iij. Lincolień.† Epō, & Abbati T. c. 2.

PERVENIT sane ad nos ex insinuatione Luciæ viduæ, quod cū inter G. patrem suum, & A. matrem illius matrimonium fuisset legitime celebratum, & quamdiu vixerāt quiete obseruatum, post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam, a paterna hereditate tamquam illegitimam amouere conantur. m. itaq. dis. v. per A. s. m. † quæ si vera sunt, quæ pręmisimus, dictam viduam auctoritate nostra legitimam nuntietis.

† al. de eis m.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE, vel testificari possunt. Tit. xij.

Clemens iij. *Cap. 1.*

EX litteris tuæ fraternitatis accepimus, quod cum B. miles L. mulierē xxv. annis tenuerit in vxorem, nunc dictus miles ab ea, separari desiderans, matrimonium ipsum accusauit asserens, se adinuicem in septimo cōsanguinitatis gradu attingere, idemque † coram te sufficienter se probaturū idoneis testibus proponebat, adiciens insuper, quod ob hanc causam a G. pręcedessore tuo in primo nuptiarum anno, vinculo fuit excōmunicationis astrictus: ex aduerso vero præfata mulier dixit, accusationem suam nullatenus audiendam, eo quod sicut se manifeste probare dicebat, per xxv. annos idem vir tāquam legitimā vxorem eam tenuisset. Vnde quia super hoc nos consulere voluisti; consultationi tuæ taliter respondemus, quod si tibi constiterit prædictum virum mulierem illam xxv. annis tamquam vxorem legitimā tenuisse, ipsum ad eam in † vxorem de cetero detinendam, & maritali affectione tractandā ap. re. compellas, perpetuum ipsi viro super eadem quæstione silentium auctoritate Ap. imponens.

† al. ideoq. et idē. quoq.

† al. vt

Clemens iij. *Cap. 2.*

Non ponitur.

DILECTVS filius noster Archipresbyter tuus per suas nobis litteras intimauit, quod cum duo viri duas accepissent sorores; altera sine liberis ex hac vita subtracta, vir eius accepit aliam in vxorem, ex qua filium generauit. cū filia sororis alterius fuit tēpore procedente (in matrim. † copulata; cūm qua iam permanens filios ex ipsa, ac filias, qui adhuc superstites sunt, accepit. quia vero ex matrimonio illo sinistra opinio est exorta, per memoratas litteras idē Archipresbyter Apostolicum duxit super hoc consilium requirēdum. Vnde licet publicæ honestatis iustitia huiusmodi prohibeat matrimonia contrahi, quia tamdiu insimul permanserunt, vt accusatores (si qui † fuerint, debeant suspecti haberi, qui cum præsentes extiterint per tam longa temporis spatia tacuisse noscūtur, hoc tibi super hoc duximus consulendum; vt cōtra matrimonium illud accusatio nullatenus deinceps admittatur; sed potius sub dissimulatione personæ illæ permittantur insimul permanere.

† al. matrimonio

† al. qui

Celestinus iij. *pars c. Laudabilis.†* *Cap. 3.*

† Laudabile. Qui matr. acc. pos. c. 4.

INSVPER adiecisti, quod aliquis cōtraxit cum quadam puella innubili, quæ tandem ætatis metas attingens, & ab illo cognita, plures post quatuor, aut quinq. annos a præfata ætate decursos, contra matrimonium allegauit, asseuerans se ab initio dissensisse semper ab illo; & quod dicit per testes probat fama, & conuersatione præclaros. In hoc itaq. casu, sentimus, quod aduersus matrim. audiri non debet, quæ ante cognitionem sui legitimum annum attingens, cum potuit, † minime reclamauit. sicut enim ante cōsensum legitimum, qui in anno xij. speratur, secundum ius canonicum potuit dissentire: sic postquam legitimo tempore accedente, semel etiam carnali copulæ consensit, ex ratihabitatione sibi super hoc silentium non ambigitur induxisse.

† al. potuerit

Clemens iij. *Cap. 4.*

c. 1. c.

A nobis est ex parte ecclesiæ vestræ † requisitum; vtrum aliqui super accusatione matrimonij nil voce propria depromentes, debeant per solam chartulæ cōscriptionem admitti. Ad hoc respondemus, quod in talibus nisi quantū ad præsumptionem nullius momenti est conscriptio, quo ad sententiæ calculum proferendum, nisi alia legitime † suffragentur. Præterea quia & hoc consultationi fuit additū, proinde respondemus; quod qui sponsalib. interfuerunt, & tacuere quęsiti, nō sunt postea recipiendi, si velint contra matrimonium aliqua cōfiteri, nisi de his aliqua velint dicere, quę in veritate postea didicerunt; de quibus tamen † constet eos nil sciuisse interrogationis tempore cognouisse.

† tuæ

Non ponitur.

† al. legitima

† al. cō. ... mare

 Qua-

Qualiter vero ab ijs, qui accusant matrim. vel aliquod protestantur, accipiendũ † sit sacramentũ, & post quot annos sint aliqui in accusatione matrimonij audiẽdi, pręsentib. litteris nõ duximus adnectendũ: quia forma huius sacramenti pæne in omnibus patet canonib. diligenter expressa, & quia per varietatem casuum, & diuersitates personarum certa de annorum spatio his non posit meta præfigi.

† al. excip.

Clemens iij. *Cap. 5.*

SICVT ex litteris tuis, & petitionis tenore nobis oblatę cognouimus, cũ olim inter H. † & R. mulierem matrimonium esset iuramento firmatum, quod quidam asserebat eos adinuicem consanguinitatis se gradu attingere, tunc vocato plebano, de cuius parochia vir, & mulier fuerant oriundi, ei districtius iniunxisti, vt super negotio illo veritatem inquireret diligentius, & accusatorib. ipsius matrimonij ex tua parte pręciperet, vt infra terminum, quẽ plebanus ille † illis statueret, ad accusationem conuenirent. quod si in illo termino non accederent, vlterius minime audirentur. Vnde quia idẽ accusatores in statuto eis termino minime accesserunt, matrimoniũ illud fuit vtriusq. copula confirmatum. quia vero postmodum patruus prædictę puellę ad illius, vt dicitur, hereditatẽ anhelans; accusaturus matrimoniũ illud ad præsentiã tuã accessit, duos secũ testes adducens, quos præfatus vir, & mulier parati erant infames esse incontinenti probare, & quia verbis eorũ minime adquiescere videbaris, idẽ vir ad nostrã audientiã appellauit. quia vero contracta matrimonia sine magna deliberatione separari nõ debent, nec contra ea recipi quęstiones; f. t. m. quasi vera sunt, quę prędiximus, testes, & accusatores ipsius matrimonij, tãquã suspectos abijcias, nec tu ipse admittas, nec sinas, quantum in te fuerit, a quoquam admitti.

Non ponitur.
† M.
† al. ipsi

DE DIVORTIIS. Tit. xiij.

Alexander iij. *Cap. 1.*

AD aures &c. & infra. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si coram ecclesię tuę canonicis probatum est, quod consobrinus latoris præsentium eiusdem vxorem, & ante, & post contractum matrimonium carnaliter cognouit, cum illud fuerit nullum matrim. † accipiendi aliam liberam tribuas facultatem, nisi cum prædicta muliere post factũ cognitũ incestum probetur cõmisisse. *Clemens iij.* *Cap. 2.*

Non ponitur.
† inde
Non ponitur.

COMES (Wilł. de Rumareñ. † vir nobilis parochianus tuus, prout nobis per tuas litteras retulisti, tibi fuit secreto confessus, quod cum ipse cum quadam muliere nobili matrimoniũ contraxisset, ipsa instinctu quorundam admonita, cõsanguinitatem inter se, & eum esse proposuit, & per Ricardum olim Cantuarieñ. Archiepiscopũ postulauit diuortium celebrari. licet autem prædictus Comes illam crederet ad se nulla consanguinitatis linea pertinere; ferens tamen indigne, quod vxor sua eum contempserat, cum contradicere potuisset, obticuit, nec aliquatenus ad sedem Apostolicã appellauit, † sed post cõsanguinitatem probatam, & diuortio iudicio ecclesiæ consecuto, muliere iamdicta ad matrimonium cuiusdam nobilis transeunte, idem Wil. † aliam sibi matrimonialiter copulauit. quia vero ipsum propria conscientia remordet, vt asseris, de eo, quod sciens inter se, & primam vxorem nullam esse cõsanguinitatem, ab ea sustinuit separari, cũ ab ipso cõmonitus quid sibi agendũ sit, diligenter inquiras. Præsenti pagina respondemus, quod quamuis in conscientia scrupulum gerat de prima coniuge derelicta, non debet tamen a secunda recedere, & cõiugale debitũ denegare; expedit tamen, † vt pænitentiam ei competentem iniungas; pro eo quod cõtra conscientiã suam separari consensit, & insuper eam pęnitentiã sibi experiatur inflictam; vt ad secũdæ coitũ cum dolore, si fuerit requisitus, etiam teneatur accedere; tamen arbitretur se ius reposcẽdi ab ea carnale debitum amisisse.

† al. W de Rimare
† al. vo luit appellare
† al. W.
† al. autem ei

DE DOTE POST DIVORTIVM restituenda. Tit. xiiij.

Clemens iij. *Cap. 1.*

DE prudentia vestra valde miramur, quod cum vobis causam matrimonialẽ, quę vertebatur inter B. Pisanum ciuem, & M. mulierẽ commisissemus canonice terminandam; & vos consanguinitatem inter eosin † vj. & vij. gradu † inuenientes, sententiam diuortij tulissetis; de dote, quam a viro mulier repetebat, quidquam statuere distulistis. quia igitur secundum iura vos quidem † de matrimonio principaliter cognouistis, & de dote, quæ est causa incidens, accessorie cognoscere valuistis, & sentẽtialiter diffinire; discretioni vestræ per Ap. scripta mandamus, quatenus prędictũ B. moneatis attẽtius, & app. cessante cogatis, vt prædictæ mulieri totã dotem suã, sicut canonicũ fuerit, restituere nõ moretur.

De don. int. vir. c. 3.
† al. 5.
† al. gradu
† al. qui

Celestinus iij. *Cap. 2.*

PLE-

c. 4. a. PLERVMQVE accidit, vt proponis, quod in tua parochia mulieres a viris suis fornicationis causa recedunt; & sic vsque ad mortem ipsorum permanere noscũtur, ipsis autem † defunctis, cum a consanguineis, ad quos hereditates eorum deueniunt, dotem suam cum dotalicio suo repetunt, eis audientiam denegãt, & eis † nolunt restituere, quod reposcunt ob hanc causam; quia eo ipso se indignas fecisse † noscuntur, quod a viris suis causa fornicationis duxerint recedendum. In hoc casu itaq. dicimus, quod si aliqua † mulier ob causam suæ fornicationis iudicio † ecclesiæ, aut propria volũtate a viro suo recedit, † nec postea reconciliata est eidem, inde † defuncto ipso dotem, vel dotalicium suum repetere non potest.

† al. vero † al. deest eis † al. fuisse † al. hec † al. per iudiciũ † al. recessit al. recedat † al. deest inde

DE SECVNDIS NVPTIIS. T. xv.

Alexander iij. *Cap. vn.*

CAPELLANVM nihilominus, quem benedictionem cũ secunda tibi cõstiterit celebrasse; ab officio, beneficioq. suspẽsum, cum litterarũ tuarũ testimonio, appellatione cessante, ad sedẽ Apostolicam nullatenus destinare postponas.

De sec. nup. c. 1.

LIBER QVINTVS

DE ACCVSATIONIBUS. TIT. I.

Cælestinus iij. † *Cap. 1.*

SI constiterit, quod sępedicto D. præscripta ecclesia non fuerit perpetuo concessa, sed ad tempus commendata &c. & infra. De violentia, & quod in taberna pernoctauerit, ita quod altera die nulla præmissa dormitione missam cantasset † &c. & infra. Sed etiam si de hoc rationabiliter fuerit cõuictus in iudicio ante † Episcopum, vel Archiepiscopum suum accusatus, vel ad rationem positus, sine coactione coram pluribus fuerit confessus, ei nullius ap. ob. super eadem ecclesia perpetuum silentium imponatis, & ipsum ab impetitione G. desistere compellatis. Ceterum si eidem D. fuit ecclesia ipsa canonice concessa, † & tradita, & postea de crimine aliquo non fuit † conuictus, propter quod debuit † de iure spoliari, vel post appellationem, sicut aliquando allegauit; ecclesia illa fuerit spoliatus, ipsam facias † ei restitui, & in pace dimitti.

† al. Clemens al. Alex. iij. De accusat. c. 11. † al. cãtauerit † al. apud. † al. cõmissa † al. fuerit † al. debeat † al. faciatis c. 11. e. † al. cõfirmauimus † al. vestram

Alexander iij. *Cap. 2.*

MEMINIMVS iam pridem tibi pręcipiendo mandasse; vt dilectæ filiæ n. Casiotæ Abbatissæ monasterij sancti Zachariæ, cuius electionem confirmauimus, † munus benedictionis impenderes; sed quia Henricus pro altera parte ad nostram † præsentiam accesſit, & te † exinde ad nostram audientiam appellauit, proponens, quod eam accusaret de simonia; & ideo mandatum nostrum distulisti effectui mancipare. quia vero non decet te in hac parte appellationi eiusdem H. deferre, cum non liceat laicis contra clericos, & monachos testimonium ferre; & cũ idem H. fuerit memoratæ Casiotæ manifestus † inimicus, & cõtra eam testimonium tulerit; nos si bene meminimus, eandem Abbatissam benedici mandauimus; & adhuc ap. ces. mandamus; quatenus, cum inde fueris requisitus, prælatæ Abbatissæ contradictione, & appellatione cessante, munus benedictionis nõ differas impertiri.

† al. a te † al. manifestissimus

DE SIMONIA. Tit. ij.

Alex. iij. *Cap. 1.*

VENIENS ad nos F. presbyter nobis supplici † relatione proposuit; quod Abbas, & fratres sancti R. noluerunt eum in monachũ recipere, quousq. illis pro monachatu triginta libras dare conuenit; cõuentione autem facta, statim eum sequenti die monasticum habitum induerunt. Idem vero † monachi triginta sol. Abbas vero xl. & familiæ xij. pro pastu, asserentes hoc esse de consuetudine monasterij postulauerũt. Quoniam ergo rei veritas nobis non constat; & factum huiusmodi perniciosum videtur: f. v. † per A. s. m. p. † qua. rei veritatẽ diligẽter in-

De simo. c. 19. † simplici † al. deest vero † al. f. † al. deest pr.

† al. no uerit · † al. acceptã
inquiras, & si ita inueneris † esse; Abbatem, & monachos ad restituendam pecuniam prę fato F. tam indigne receptam, † instanter admoneas; & cum omni districtione compellas; & Abbatem, & maiores personas monasterij pro tantæ prauitatis excessu, ab officio sacerdotali suspendas. Prædicto autem F. in alio monasterio præcipias, vt in habitu monastico domino † studeat deseruire.

† al. Deo

Alexander iij. *Cap. 2.*

c.20.c.
EX tuæ fraternitatis litteris, & confessione sacerdotis præsentium latoris accepimus, quod cum ad sacerdotis ordinem non aliter voluisset eum eius Archidiaconus præsentare: v. sol. eidem Archidiacono soluit, & sic postea ordinem ipsum per eum præsentatus accepit. Vnde super eo, de quo nostrum consilium postulasti, tibi sic duximus respondendum; vt si hoc non est publicum, sed secretũ; eundem sacerdotem secreto conuenias, monens, sine vlla tamen coactione eum propensius, & inducens, vt ordinem alicuius religionis assumat, & perpetuo ab officio, quod illicite adquisiuit, abstineat. Si vero ad religionis ordinem obseruandum † inducere eum forte non poteris; studeas ei ad sustentationẽ suam aliquod beneficium ecclesiasticũ constituere: ad hoc, vt a sacerdotio debeat in perpetuum abstinere. Alioquin non erit tutum, cum sit secretus excessus, ipsum inuitum ab eodem officio coërcere; sed tamen secretam pęnitentiam, secundum quod tibi visum fuerit, iniungere non postponas.

† al. assumẽdũ

Alexãder iij. Heresfirdẽ Archidiacono. † c.3.

† al. Epo. & Archidi. Heresfird. c. 21 c.

AD nostram noueris † audientiam peruenisse, vnde, si verum est, plurimum admiramur, & aduersus vos, † iure mouemur; quod in ecclesijs in vestra iurisdictione constitutis vicarios, nisi ab eis extorta pecunia nulla ratione ministrare permittis, † & personas ecclesiarum, quasi seruos, & censuarios singulis annis indebitis exactionibus grauare pręsumitis, † extorquendo ab eis pecuniam, & pro curationes eas † diuersis nominibus, aliquando auxilium Episcopi, interdum eiusdem † Episcopi. & vestras consuetudines nuncupãtes; quas si vobis forte reddere contendunt; vos easdem personas, & ecclesiarum vicarios ab officio suspenditis, & in eorum ecclesijs diuina prohibetis officia celebrari, & inter cetera denarium † chrismatis pro † voluntate vestra ab eis in vestræ salutis periculum extorquere pręsumitis huiusmodi exactionem; vt eam † liberius videamini exigere, quãdoq. consuetudinem Episcopalem, quandoq. synodalia, quandoq. paschales denarios appellantes. & infra. Quia vero non decere † vos clericos ita viliter, & inhoneste tractare: dis. v. per A. s. m. qua. ab eis pro ministerio ecclesiastico exercendo, siue pro vicarijs assignandis, seu pro chrismate nullatenus exigatis pecuniam, & eos indebitis exactionibus, aut procurationib. de cetero grauare, vel personas eorum, aut ecclesias sine manifesta ratione, & rationabili causa nullatenus interdicto subponere præsumatis &c. Alioquin, si ad nos exinde iterata querella peruenerit, &c.

† al. monueritis · † al. te · † al. permittitis · † al. præsumis · † al. easdem · † al. ipsime · † al. denarios · † al. ex · † al. tã. · † al. deest · † al. decet

Lucius iij. *Cap. 4.*

c.24. ei · † al. Seneuilla

AD aures nostras peruenisse agnoueris, quod cum G. de Seneuilla † propter pecuniã, quam debebat, vinculo fuisset excõmunicationis astrictus, creditoribus satisfecit; sed excommunicatoribus x. libras pro absolutione quærentibus absolutionis gratiam nõ valuit obtinere. Quoniam igitur indignum est, & rationi ecclesiasticæ contrarium, vt absolutionis beneficium redimatur: d. v. † per A. s. m. qua. si præfatus G. debitum soluit, pro quo fuerat † per sententiam nominatus, ipsum nullius ap. ob. gratis faciatis † auct. Ap. absolui, etsi † excommunicatores requisiti id ei noluerint exhibere.

† al. s. · † al. fuit al. fuerit · † al. faciatis

Clemens iij. *Cap. 5.*

SVPER eo vero; quod quærere voluisti, si alicuius electio cassata fuerit, & idem ad regimen eiusd. † ecclesiæ iterum concorditer nominatus, an † secunda electio debeat confirmari. hoc tuam tenere volumus discretionem, quod si prior electio non vitio personæ, sed modo electionis cassatur, nisi forte simoniacę prauitatis aliquid (intercesisse constiterit, † promotionem † eius in eadem ecclesia non debeat impedire. †

† al. deest & Nos panitur. · † al. eius · † al. deest an, al. verũ · † al. intercesisse rit · † al. promotis · † al. impedire Non panitur.

Clemens iij. *Cap. 6.*

QVAMVIS ad abolendam simoniacam prauitatem a prædecessoribus nostris varia emanauerint instituta; vsq. adeo tamen in quosdam Satanæ filios ille morbus irrepsit, vt adhuc peccatis exigentibus, nec leui potuerit † medicamine, nec igne curari, quin in eo potius iniquitatis semina pullularent; † quo amplius sollicitudo messorum est visa suffocare. quia vero interdum ex defectu testimonij non potest in plerisq. huiusmodi peruersitas canonica poena feriri, & † tu sedem Apostolicam duxisti consulendam; vtrum mediatores, & † interlocutores, per quos scelus illud plurimum † cõmittitur, ad testimonium pos-

† al. potuerint · † al. pullularit · † al. deest & · † al. vel · † al. plerumq.

posſint cõtra ſceleris auctores admitti. quod in odiũ criminis admitti debeant, reſpondemus, quia cum tanta ſit labes huiuſmodi † criminis, ſicut in canone continetur; quod ad ferendum in ea teſtimonium quilibet admittatur. †

Clemens iij. *Cap. 7.*

DE regularibus canonicis, ſeu monachis nos voluiſti conſulere, qui per ſimoniam ingreſſum ipſis ſcientibus, & machinantib. habuerunt; vnde cũ ſuper hoc auctoritates multæ inueniuntur † expreſſæ; non aliud, quam ſtatutum eſt, reſpondemus. vt locum, quem taliter adepti ſunt, omnino dimittant, & ſolitudinem, ſeu alia monaſteria diſtrictiora adeant, in quib. tam execrabilem exceſſum ſine intermiſsione deplorent. Si autem † ignorantibus ipſis pecunia data fuerit, cogas eos ad renuntiandum loco eidem, & poſtmodum in ipſum reducere, ſi ibi abſq. ſcãdalo remanere potuerint, aut † eos in aliquo, quod † ſit de ordine ipſo, ad ſeruiendum Deo poteris collocare.

Clemens iij. *Cap. 8.*

VENERVNT ad clementiam Ap. ſedis dil. filij noſtri P. & I. † & Iu. † eccleſię v. ę canonici, & tam ex veſtris litteris, quas gerebant, quam ex propria relatione nobis humiliter intimarunt, quomodo alter eorum ſcilicet P. in eccleſia veſtra quondam ea conditione ſocius fieri meruit, vt ad opus eius quendã librũ ſcribere teneretur; alius vero videl. I. canonicam non habuit † in eadem, niſi prius libros quoſdam, quos ſecum habebat, ipſi eccleſię curaret offerre. Poſt huiuſmodi vero ingreſſum, cum ſuas conſcientias ſuper hoc ſæpe requirerent, & ſe in eis culpabiles inuenirent, tamquam viri prouidi, & honeſti; † ac ſuarum animarum lucra quęrentes, ad te frater Epiſcope diuerſis temporib. acceſſerunt, & ſuis conſcientijs reſeratis, idem P. ſocietatem illius eccleſię, & Archidiaconatum, quo fungebatur, in tuis manibus reſignauit. Ad vltimum quidem ambo licentia veſtra communiter impetrata, de mandato veſtro Rom. eccleſiam adeuntes, cum maxima deuotione, ac humilitate, quod fuerant, vt dictum eſt, cõdicionibus iniquis adepti, in noſtris manibus coram fratrum noſtrorum præſentia refutarunt. † Nos igitur conſiderantes deuotiones eorum, † & quod vltro eis renuntiauerant, † nihilominus attendentes eos de benignitate ſedis Apoſtolicæ accedente fratrum conuenientia † ſupradictæ † ſocietati, & canonicis eccleſiæ veſtræ duximus reſtaurandos; & ab omni infamia, ſi quam ſuper hoc contraxerant, abſoluendos. Verum † veſtræ v. † m. qua. eos de cetero, tamquã canonicos veſtros habentes, in illis beneficijs, & honorib. quos habebant, ſeruetis indemnes; & ſicut fratres veſtros, & ſocios, vt condecet, honoretis; nec ob hoc impediantur, vel aliquatenus perturbentur, quominus, vt perſonæ legitimę honores, & gradus eccleſiaſticos valeant optinere. Volumus tamen, & præcipimus † Ap. auctoritatẽ. vt quia memoratus P. Archidiaconalẽ dignitatẽ, quã prius habebat, ſpontaneus reſignauit, & tu eam frater Epiſcope alij cõceſsiſti; ſi nũc facultates apparẽt, † vel quã citius apparebunt, † & eum interim in veſtrũ canonicum admittatis; & tu Epiſcope pro reſignatione Archidiaconatus recompenſationem facias cum eo in dignitate conſimili, vel alia competenti.

Cæleſtinus iij. *Cap. 9.*

NOBIS fuit ex parte tua cum magna diligentia propoſitum, † quod cum quattuor eſſent a capitulo cõſtituti, qui debebant quẽdam in plebanum eligere; amici eius de electione, cuius ſpes habebatur, vni eligentium, vel omnibus promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos, eo tamen ignorante, qui huiuſmodi interueniente promiſsione poſtmodum eſt electus. Quia igitur ſuper hoc nos conſulere voluiſti, ſollicitudini tuæ breuiter † reſpondemus; quod niſi forte conſtaret illos, qui promiſſum tale fecerunt, per fraudem in diſpendium ipſius, qui eligendus erat, id malitioſe feciſſe; quamuis ipſe promiſsionis conſcius non fuerit, tamen electio huiuſmodi tãquam ſimoniaca, per † prauitatem huiuſmodi acquiſita, eſt penitus reprobanda: &c. Ad vltimum ſuper hoc, quod in fine tuę conſultationis inuenimus, hæc duximus reſpõdendum, quod aliquis in plebanum, ſeu in quemlibet eccleſiæ prælatum electus, & vt dictũ eſt, per prauitatem ſimoniacam reprobatus, ab Epiſcopo ſuo diſpenſationem aliquam optinere de iure non poteſt.

Cæleſtinus iij. Liuoneñ. Epiſcopo, & Priori de Fracto ponte, & Archidiacono de Marin. † *Cap. 10.*

DILECTVS filius noſter R. præpoſitus nobis patefecit, quod cũ ve. f. n. G. Eboraceñ. Archiepiſcopus eum multis grauaminibus, & varijs iniurijs afficere non ceſſaret, promiſsit ei certam quantitatem pecuniæ ſe daturum; vt ab ipſius deſiſteret læſione. verum Archiepiſcopus poſt receptionẽ pecunię

Marginal notes (left): † al. de eſt modi — † al. admittitur — c. 15. e. — † al. reperiuntur — † al. vero — † al. vel al. vt — † al. qui al. alio loco, qui Non potuit. — † al. Petrus Iohãnis al. P. Iohannes al. P. Iohãnis — † al. Iulianus al. Vdelanus al. Iulianus — † al. habuerit — † al. diſcrete — † al. reſignarunt — † al. ipſorum — † al. renũtiauerunt — † al. cõniuentia — † al. ſupradictos

Marginal notes (right): † al. Vn de † vniuerſitati — † al. præſentiũ — † al. facultas appareret — † al. apparebit — c. 27. e. — † al intimatũ — † al. t. — † al. per ſimoniacã — † al. Marien. — c. 28. e.

eum, sicut promisit, in pace non dimisit, nec super dignitatibus, & beneficijs suis ab eius molestatione quieuit. Ideoq. dis. v. per A. s. m. qua. si res ita se habet, Archiepiscopum restituere, quod accepit, si eum contra promissionem suam venisse constiterit, auctoritate nostra ap. re. compellatis; & prohibeatis etiã ipsum Archiepiscopum ex parte nostra districtius, ne pendẽte lite Prępositum ipsum, vel suos molestare præsumat, & si forte fecerit, per vestram sollicitudinem corrigatur.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIquid exigatur ab eis. Tit. iij.

Alexander iij. Remensi Archiepiscopo. Cap. vn.

PERVENIT ad nos, quod cum in ecclesia Lameñ. † & ecclesia Tornaceñ. ad sustentationem eius, qui scholas regit, beneficiũ olim deputatum † fuisset, sicut per omnes fere alias ecclesias maiores Gallicanas, & fuisse quondã, & in quibusdam adhuc esse dinoscitur, ab aliquantis retro temporibus clerici ecclesiarum ipsarum auaritia deprauati idem beneficiũ in cõmunem vsum redigere pręsumpserunt, qua de re statim doctrina cessauit, dum doctoribus stipendium est subtractum. nos autem in concilio Lateraũ. nuper auctoritate domini celebrato, ac tota ecclesia, quæ conuenerat, approbante statuimus; vt per omnes ecclesias cathedrales ad subsidium magistri, qui scholas regat, prębenda vna debeat deputari. quo circa, † ne in vacuum decreta, quæ recta sunt, fieri † videantur, si per nostram, † & Episcoporum instantiam non fuerint obseruata: tuę fraternitati m. qua. ad ecclesias supradictas accedẽs, † & ad opus magistri, qui scholas regat, aliquod restituas beneficium, quod ad illud opus deputatum fuit antiquitus, aut aliud facias de nouo ap. re. deputari, vt competentibus stipẽdijs doctori prouisis, pauperes, qui parentum opibus non iuuantur, per misericordiam ecclesiæ doctrinam sibi lætentur adesse, & diuites, qui ecclesiasticis possunt vtilitatibus deseruire, ab ecclesia pro studio litterarum lõge fieri non cogantur.

Non ponitur. † al. Landanen. al Laũ. † al cõstitutũ al. debitum

† al. cura † al. instituti † al vestram † al. accedas

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS, & eorum seruis. Tit. iiij.

De Iudę c. 7. & in hac collectione c. 1. de app.

Alexander iij. Cap. 1.

CONSVLVIT &c. Iudęos etiã de nouo construere synagogas, vbi eas non habuerunt, † pati non debes, verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, vt reędificent, poteris † æquanimiter tolerari, † non autem, vt eas exaltent, aut ampliores, aut pretiosiores faciant, quam antea fuisse noscuntur, qui vtique pro magno debent habere, quod in veteribus synagogis, & suis obseruantijs tolerantur.

† al. habuerint † al. potest al. potes † al. tolerare

Alexander iij. pars c. Licet. Cap. 2.

AD hoc † præsentium auctoritate mandamus, atq. præcipimus, qua. omnibus Christianis, qui sunt in iurisdictione vestra, penitus interdicatis, & si necesse fuerit, eos † ecclesiastica districtione compellatis, ne ipsi Iudæorum seruitio assidue pro aliqua mercede se exponant. quod etiam obstetricibus, & nutricibus eorum prohibere curetis, nẽ infantes Iudæorum in domibus eorum nutrire præsumant, quoniam † Iudæorum mores, & nostri in nullo concordant, & ipsi de facili ob continuam conuersationem, & assiduam familiaritatem instigante humani generis inimico, ad suam superstitionem, & perfidiam simplicium animos inclinarent. †

c. 8. e. † al. hec † al. de est eos † al. quia † al. inclinant

Clemens iij. Cap. 3.

SICVT Iudæi non debent sine licentia in synagogis, vltra quã lege † permissum est, pręsumere; ita in ijs, quę eis concessa sunt, nullum debent præiudicium sustinere: statuimus enim, vt nullus Christianus inuitos, vel nolentes ad baptisma eos venire compellat. Si quis autem ad Christianos causa fidei confugerit, postquam voluntas eius fuerit patefacta, Christianus absq. calumnia efficiatur. quippe Christiani fidem habere nõ creditur, qui ad Christianorum baptisma non spontaneus, sed inuitus cognoscitur peruenire. † nullus etiam Christianus eorum quemlibet sine iudicio terrenę potestatis, vel vulnerare, † vel occidere, vel suas illis pecunias auferre præsumat, aut bonas, quas hactenus habuerunt consuetudines, immutare, præsertim in festiuitatum suarum celebratione, quisquam fustibus, vel lapidibus, eos nullatenus perturbet; neq. aliquis ab eis coacta seruitia exigat, nisi quæ ipsi præterito tẽpore facere consueuerunt. Ad hæc malorum hominum prauitati; & auaritiæ obuiantes, decernimus, † vt nemo cœmeterium Iudæorum mutilare, aut inuadere audeat, siue † obtentu pecunię corpora humata effodere. si quis autem huiusmodi tenore decreti cognito, quod absit, contraire præsumpserit; honoris, & officij sui periculum patiatur, aut excommunicationis vltione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

c. 9. e. † al. de est lege † al. cingere peruenisse † al. verberare † al. de circumimus † al. vel

Clemens iij. Cap. 4.

QVAM

[e. 10. e.] QVAM sit laudabile &c. & infra. Tuis frater Episcope petitionibus annuentes, tibi tuisq. socijs, cum ad prædicandam † Christi fidem paganis exibitis, Ap. auctoritate concedimus, vt vobis his cibis, cum modestia, & gratiarum actione, seruata temporum qualitate, iuxta canonicas sanctiones, vti liceat, quæ † vobis ab ipsis infidelibus apponũtur. insuper indulgemus, vt quicumq. viri, seu monachi, siue † clerici idonei ad adnuntiandã † gentibus euangelicam veritatem, requisita, & habita prælatorum suorum licentia, tibi † voluerint adhærere, id absq. contradictione qualibet exequẽdi liberam habeant Apostolica auctoritate facultatem.

[† al. prædicandũ] [† al. qui] [† al. seu] [† al. adnuntiãdum] [† al. vbi]

Idem. *Cap. 5.*

[e. ui. e.] SIGNIFICAVIT nobis tua fraternitas, quomodo aliqui ciuium tuorũ in Alexandriam valeant proficisci pro recuperandis concíuibus suis, † qui illic in captiuitate tenentur; hæc arbitramur posse licite fieri, dũ modo nihil in mercibus, vel alio modo secũ illic † deferant; vnde possit Sarracenis, excepto redemptionis articulo, aliquod commodum, vel subsidium prouenire, † quod etiam corã te prius iuramẽto firmabũt. Illi quoq. † qui post treugam in transmarinis partibus factam, cum cõmercio Alexandriã adiuerunt, † si detulerunt † merces prohibitas causa lucrandi, excõmunicationis vinculum non euadunt, † similiter & † illi, qui in personis proprijs non euntes, merces eo per alios destinarunt. Ad vltimum illos, qui iurauerunt se amplius in terram Sarracenorum cum mercibus non ituros, nisi pax esset inter Christianos, & ipsos, & post treugam factam venerunt illuc, illa cõditione de pace, vel de treuga habenda ab excõmunicationis vinculo non absoluit.

[† al. tenẽtur] [† al. illuc] [† al. peruenire] [† al. vero] [† al. adierint] [† al. detulerint] [† al. euadens] [† al. si euenerit] [al. desit nec]

Clemens iij. † *Cap. 6.*

[† al. Alex. iij. e. 12. e.] QVOD olim præceptum fuit &c. & infra. Sane licet hoc fuerit in Lateran. concilio districte inhibitum; nos tamen de consilio fratrum nostrorum omnes illos excõmunicationi supponimus, qui iam amplius cũ Sarracenis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios nauibus, seu quocumq. alio ingenio eis aliqua rerum subsidia, seu † consilia impenderint, quamdiu inter vos, † & illos guerra durauerit. vestræ igitur dis. man. atq. districte præcipimus, qua. nec per vos, nec † per vestras naues, nec alio quocumq. modo, aut ingenio eis mercimonia, consilia, seu † alia subsidia transmittatis: ne † si forte aliqui in sua malitia indurati, secus agere præsumpserint, non solum ipso iure incidant in excommunicationem illam, verũ etiam illi iram Dei viuentis incurrant.

[† al. vel] [† al. nos] [† al. vel] [† al. vel] [† al. &]

DE HIS, QVI FILIOS OCCIDERUNT. † Tit. v.

[† al. De homicidio voluntario, vel casu.]

Alexander iij. *Cap. vn.*

DE infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre, & matre, & non apparet, vtrum a patre, vel a matre oppressus sit ipse, vel suffocatus, vel propria morte defunctus; nõ debent inde securi esse parentes, nec sine pœna: † sed tamen consideratio debet esse pietatis, vbi non voluntas, sed euentus mortis causa fuit, † si autem eos non latet ipsos interfectores esse, scire debent se grauiter deliquisse, quod Ancyritano concilio probatur. † Quidam autem pænitentiam trium annorum indicant † esse debere, quorum vnum peragant in pane, & aqua.

[De iis, qui fil. c. vlt.] [† al. pænitentia] [† al. fueris] [† al. probatur] [† indicant]

DE HOMICIDIO VOLVNTARIO, seu † casuali. † Tit. vj.

[† al. vel] [† al. desunt verba tituli De homic. c. 13.]

Clemens iij. *Cap. 1.*

AD audientiam Apostolatus nostri peruenit, quod cum quidam presbyter volens corrigere quendã de familia sua eo cingulo, quo cingi solebat, illum verberare temptauit; contigit, quod † cultellus de vagina, qui † cingulo adhærebat, elapsus eum in dorso suo aliquãtulum vulnerauit; postmodum vero cũ ille vulneratus aliquamdiu vixisset, & cõualuisset a vulnere, grauiore, vt dicitur, infirmitate percussus sanamento, ac deuotione debita viam est vniuersæ carnis ingressus. Quia vero vtrum occasione vulneris decessisset, dubium habebatur; † eodem presbytero ab omni officio, beneficioq. † suspenso, quid super hoc vobis esset agendum, Ap. sedem consuluistis. nunc itaq. (vestræ discretionis industriæ duximus respondendũ, † quod eum in dubijs semitam debeamus eligere tutiorem,) vos † conuenit iniungere presbytero memorato, vt † de cetero in sacris ordinibus ministrare non præsumat † iniuncta tamen ei pænitentia congruenti poteris † ei concedere, vt sic contentus in minoribus ordinibus ministrare. Si vero vobis legitime constiterit, quod ex alia infirmitate obierit, † de nostra † licentia poterit, sicut erat solitus, diuina officia celebrare.

[† al. vt] [† al. qua] [† habetur] [† al. & filio] [† al. dis. v. respõdemus] [† al. nos] [† al. ne] [† al. accedas] [forte audeat] [al. deest non] [† al. poteritis] [† al. obijs] [† al. vsa]

Clemens iij. *Cap. 2.*

[De conf. sel. c. 1.] CVM monasterium &c. & infra. Super eo vero, quod tuis litteris adnectere studuisti, quid

quid tibi faciendum sit, de quodam eiusdem monasterij sacerdote, qui diabolo instigante quendã ex fratribus, sicut eũ publice proposuisti confessum, occidit; hoc fraternitati tuæ rescribimus, & per A.s.m. quatenus eum sollemniter ab omni officio diuino non differas degradare: & in monasteriũ aliquod Cistercien. † ordinis reducere, in quo iniunctam sibi tanti facinoris pœnitentiã agens ibi, dũ vixerit, digne lugeat, quæ commisit. eos autem, de quorum suggestione scelus prædictum perpetrasse proponit, nisi tibi alijs modis, & iustis rationibus verum esse cõstiterit, nulli censemus pœnæ subdendos; quia secundũ vtriusq. iuris statuta, de se confessi super aliorum conscientijs † interrogari non debent, & † crimine maiestatis excepto, de reatu proprio cõfitentis periculosa confessio non est aduersus quemlibet admittenda; si tamẽ infamia hos † huiusmodi laborare cognoueris, singulis eis adiunctis tribus socijs sui ordinis purgationẽ iniungas.

† al. Cistren. — *† al. cõsortijs* — *† al. de est &* — *† al. eos* — *al. oẽs* — *al. huiusmodi reos.*

Clemens iij. *Cap. 3.*

Non ponitur.

SCRIPSISTI nobis fili Decane, & capitulum, quod cum B. sacerdos præsentium lator ad petitionem communitatis inductus, ecclesię ædificationi diligenter intenderet, & eum † compagem cuiusdam laquearis vetustate attriti dissoluere voluisset; quidam famulus sibi laboranti in auxilium deputatus, licet pręmonitus esset, vt ab ipso laqueari secederet; neglexit tamen, & id aure surda prætereiens, cum laqueari ruit in terram, & hac occasione postea, duobus mensibus, & † tribus diebus † ęgrotans, rebus est humanis exemptus. cumq. super hoc valde tristatus, Authelegij † tunc Episcopi vestri mandatum, & consilium requisisset; & ipse † eum ad tẽpus ex habundanti suspendens cautela, deinde habito prudentium consilio virorum duxit restaurandum. Tu vero frater Episcope, qui nunc Ildenensi ecclesiæ præsides, ipsum voluisti manere suspensum, donec super hoc recepturus consilium, præsentiam nostram adiret. nos quoq. considerantes, quod idem B. cũ daret operam rei licitæ, secundum quod in iure cautum est, omne studium adhibuit, dicens, caue frater, vt damnum quodlibet euitaret; attendentes etiam, quod suspensus ad maiorem cautelam aliquamdiu fuit, & nunc propter hoc specialiter ad se. Ap. veniendo in persona, & sumptibus proprijs laborauit. cõsultationi tuæ taliter respondemus p̃. auctoritate Ap. mandantes, vt prædictus B. ob hãc causam non impediatur, quo minus integre suo restituatur officio, & cum omni pace permittatur ap. re. cum integritate † eiusdẽ ministrare. † Præterea volumus, vt quia prędictus † B. proprietatem non habens, pro expensis itineris coactus est pecuniam mutuari, facias ei recompensationem congruam expensarum.

† al. de est — *al. cum* — *† al. vel* — *† al. de est dieb.* — *† al. ad Helegij* — *† al. ad Elegij* — *† al. de est &* — *al. & ipse de est* — *† al. manere* — *† al. dictus*

Clemens iij. *Cap. 4.*

Non ponitur.

SVGGESTVM est auribus nostris, quod cum D. subdiaconus præsentium lator aliqua die per quendam pontem transitum faceret, & casu in eo moram faciens, iuuenes † quendam puerum comprehendentes, vt immergerent eum † in flumine violenter, timẽs bono zelo ductus, ne ab eis suffocaretur in aqua, ipsos leniter arguere, vt puerum relaxarent, cœpit. illi vero puero dimisso subdiaconem eundem conati sunt per pedes ad † flumen pertrahere, verum cum ad murum, qui proximus erat, ne pro eorum violentię tractu in præceps rueret, & se, vt poterat, tenuisset; lapis inde euulsus † eundem puerum, quem prius liberare voluerat, interfecit. Quo circa f. t. p A. s. m. quatenus si res ita se habet, eodẽ subdiacono per aliquod tẽpus, prout visum tibi fuerit, ab ordinis suscepti executione suspẽso ipsum in eodem † postea ministrare permittas. Ad maiores autem ordines, ne scandalũ in populum Dei generetur, licet quoad hoc in culpa non videatur fuisse, nequaquam ascendat, † nisi forte transierit ad monasteriũ, seu ad canonicam regularem, vt circa ipsum de suscipiendis ordinibus fiat dispensatio, si † maiori suo visum fuerit faciendum.

† al. inuenis — *al. cum inuenisset* — *† al. de est cum* — *† al. in* — *† al. auulsus* — *† al. eisdem* — *† al. ascendat* — *† al. & id.*

Clemens iij. *Cap. 5.*

Non ponitur.

INSPECTIS litteris, quas bonæ memorię Vrbano prędecessori nostro misisti, plene † cognouimus, quod pręsentiũ lator C. subd. dum olim in minori ætate positus cum quodam puero ludum exercens iactu lapidis vteretur, ipsum puerum non studiose, sed casualiter vulnerauit. de quo vulnere vix fuit cura medicorum agente, in breui temporis spatio, sicut credebatur, plene curatus; tamen elapso anno vulnus fecit postmodum aperturã: sed quia medicus, qui fuit adhibitus ad curandũ, circa ipsum negligentia, seu ignorantia, vel etiam alia culpa, minus necessariam sollicitudinem creditur habuisse: puer occasione ipsius † vulneris expirauit. respondentes igitur ad hoc f. t. m. quatenus, cum res ita processerit, eundem in minoribus ordinibus ministrare permittas, actutus circa eundem † de be-

† al. planę — *† al. illius* — *† al. eũ*

beneficio, quod per te illi postulas conferendum, sicut eius merita postulant, & tuæ melius insederit voluntati, ad altaris vero officiũ non accedat, qui occasionem mortis eiusdem pueri dedisse videtur.

DE TORNEAMENTIS. Tit. vij.

Alexander iij. Abaricñ.† Episcopo. *Cap. vn.*

AD audientiam nostram noueris peruenisse, quod cum accessisset quidam ad locum deputatum torneamentis causa requirẽdi debita sua a quibusdã militib. quos eo† venturos putabat, accidit, quod violenter, & incõsiderate ab equo, in quo sedebat, super eũ cadente compressus, & mortuus est, sed prius dominicum corpus suscepit; & sacri olei vnctione perunctus est. Vnde pro eo quod in torneamento mortem accepit, ei † sepultura fidelium prohibetur. nos vero attendentes, quod his tantũ, sicut credimus, ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamentum animo id faciendi tantum accedentes, ibidem decedunt: fraternitati t.m. quã si tibi† constiterit, quod præfatus I. ad prædictũ torneamentum non animo ludendi, sed animo recipiendi credita peruenisset; licet ibi fortuito casu obierit, corpus eius dispensatiue facias ecclesiasticę † tradi sepulturæ; maxime si dominicum corpus susceperit, & sacri olei fuerit vnctione perunctus.

† al. Abbarinen. al. Ambianen. De torne. c. 1. † al. ibi † al. a † al. vobis † al. ecclesia

DE CLERICIS PVGNANTIBVS IN duello.† Tit. viij.

Cælestinus iij. *Cap. 1.*

HENRICVS† presbyter lator præsentium ad nos cum litteris tuis humiliter accedẽs intimauit, quod cum laicum quendam super furto in sæculari placito† cõuenisset, sed ipse quia testes sui defecerunt, pugilem secundum prauam terræ consuetudinem indixit,† o ui reum vsq. adeo ictibus gladij vulnerauit, quod coactus est nocte proxima expirare. quia ergo † super hoc nos consulere voluisti, ambiguitatem tuam responsione huiusmodi remouemus; quod tales pugiles homicidæ veri existunt, nec prædictus sacerdos, licet non ipse, sed aliquis pro eo† (in duello pugnauerat,† debet in sacris ordinib. ministrare, sicut etiam tradunt sacrorum canonum instituta, homicidium † tam facto, quam præcepto, siue consilio, aut defensione non est dubium perpetrari: poteris tamen cũ eo circa habendum beneficium misericorditer dispensare.

† al. bello De cler. pug. c. vl † al. Vgo † al. palatio † al. induxit al. conduxit † al. igitur † al. ipso † al. ante duellum inuenerat al. in duello pugnauerit † al. homicidia

Cælestinus iij. *Cap. 2.*

QVIA suscepti regiminis cura nos inducit, vt fratrum nostrorum debeamus consultationibus respondere, & ab eis, quantum humana fragilitas permittit, dubitationis scrupulum amputare. Inde est, quod cum tua duxit f. sedem Ap. consulendam, vtrum super ecclesiarum pręsentationib. duella debeant sustineri: tuæ duximus sollicitudini respondendum; quod in eo casu, nec etiam in alijs debes aliquatenus tolerare.

De purg. vulg. c. 1. & eod. tit. in hac collect. c. vn.

DE FALSARIIS. † Tit. ix.

Lucius iij. † *Cap. 1.*

IMPROBA pestis falsitatis, quã falsarij quidam in terra karissimi in Christo filij nostri Illustris H. Regis Anglorum morantes ad confingendas † litteras publicas inuenerunt, in communem noscitur excreuisse perniciẽ, ita vt litterarum nostrarum auctoritas in aliquibus locis in quadam dubitatione iam fluctuaret, nisi tantæ præsumptionis excessum censura ecclesiæ † quærat pariter, & emendet. Vnde nos de tua pręsentium industria cõfidentes, executionem rei huiusmodi tibi duximus committendam, per A. s. p. mandantes, quatenus falsarios ipsos† qualicumq. casu reperire, Deo volẽte, poteris, si clerici sunt, ab ordine, & beneficio, si quod habẽt, absq. vlla dilatione, & appellatione priuatos, districta† facias sub custodia detineri, donec quid de ipsis agendum sit, plenius tibi ex nostra respõsione mandetur. si quos vero laicos deprehenderis inter eos, † Karissimo in Christo filio nostro Illustri R. Anglorum Regi tradas illos † pro meritis iudicandos, vt in † iudicio videlicet, tam ecclesiastico, quam mundano, pestis illa, quæ communiter omnibus perniciosa dinoscitur, cum suis auctoribus † condemnetur.

† al. Cælest. al. Idem. Non ponitur. † al. cõsignandas al. confringẽdas, al. contingendas † al. ecclesiæ † al. illos † al. districte † al. alios † al. de est illos † al. de est in † al. auctoribus

Vrbanus iij. *Cap. 2.*

AD audientiam nostram te significante peruenit, quod cum† quosdam peruersos clericos, qui falsauerant sigillum karissimi † in Christo filij nostri Phi. Regis Illustris. Francorum carcerali custodiæ mancipaueris, quid vero faciendum tibi sit de ipsis, ab Apostolica se. † duxisti consilium inquirendum. † vnde f. t. de fratrum nostrorum consilio respon-

De cri. fal. c. 3. † al. de est cum † al. dilecti † al. a sede ap. † al. requirendum

spondemus; vt eis nec membrum auferri, nec pœnam infligi facias corporalem; per quam periculum possint mortis incurrere; sed eis prius a suis proprijs ordinibus degradatis, in signum maleficij, characterem aliquem imprimi facias, quo inter alios agnoscantur, & prouinciam ipsam eos abiurare compellas, & abire permittas.

Calestinus iij. *Cap. 3.*

PER falsarios, qui nuper sunt in vrbe reperti, quædam sunt litteræ destinatæ, quas timemus ab aliquibus tanquam veras admittendas, ideoq. † f. v. † per A. s. m. qua. si quos tales valueritis † inuenire, quos cognoscere poteritis † ex comparatione † bullæ, & qualitate stili faciatis † eos omni dilatione postposita capi, & tamdiu sub arcta custodia detineri, donec id nobis fuerit intimatum, vt exinde quid fieri debeat, vobis † significare possimus, quidquid enim occasione litterarum illarum actum † fuerit, vacuum, & in irritum volumus reuocari.

DE CLERICO PERCVSSORE. Tit. xj.

Calestinus † iij. *Cap. 1.*

CONTINENTIA litterarum vestrarum inspecta, qua significastis nobis, quod cum P. acolytus præsentium lator cum quibusdam hominibus ad resistendum prædonibus arma præsumpsisset, † in conflictu illo tres fuerunt † ab alijs vulnerati ad mortem; ita tamen quod illa homicidia, neq. facto eius, neq. consilio perpetrata fuerunt. † quia vero super hoc nostrum requisistis † consilium; vobis taliter respondemus; quod cum prædictum acolytum ad frugem melioris vitæ transisse dicatis, & in monachali religione fere per annos viij. laudabiliter huc vsq. vixisse, meritis eius alijs † non repugnantibus, ad subdiaconatus ordinem valeat promoueri, & merito altaris ministerium † exercere.

DE CLERICO MALEDICO. Tit. xj.

Clemens iij. *Cap. vn.*

INNOTVIT nobis &c. & infra. Ad vltimum f. t. mãdamus, atq. præcipimus quatenus, quia nobis per litteras tuas retulisti, S. † quod Ioannes † clericus sanctæ Trinitatis multis coram astantibus, verba quædam in depressionem, & contumeliam Romanæ ecclesiæ protulit, † ipsum a temeritate sua per suspensionem officij, & beneficij sub. ap. ob. compescas; vt pœna illius alijs terrorem incutiat, nec † de cetero contra Rom. ec. in talia verba prorumpant. †

DE EO, QVI FVRTIVE ORDINES suscepit. Tit. xij.

Clemens iij. *Cap. 1.*

CVM H. lator præsentium, sicut nobis (sua quæstione † monstrauit, ad tuam præsentiam ordinationis causa accessisset: f. t. † iuxta consuetudinem patriæ illi quattuor ordines minores contulit, quibus nullatenus cõtentus, subdiaconatum ausu temerario recepit. quia vero idem clericus in facto isto multum excessit, mandamus quatenus eum in minoribus ordinibus permittas ministrare, si vero domum religionis intrauerit, & vita eius, & mores exegerint, Abbas eius † in alijs poterit etiam ordinibus dispensare.

Idem. *Cap. 2.*

INNOTVIT nobis ex tenore tuarũ litterarum, quod G. clericus lator p. & alij duo de tua diœcesi ad G. quondam Sagũtin. Episcopum accedentes, licet ab eodem Episcopo sub excommunicationis sententia fuisset districte prohibitum, ne quis se ad duos ordines suscipiẽdos ingereret, prędicti clerici non minus diaconatus, & subdiaconatus ordinem † clanculo † susceperunt. Quia igitur quid tibi faciendum sit pro his, tua nos duxit fraternitas consulendos, tibi auctoritate Ap. respondemus, quod ordinati de rigore iuris in susceptis ordinibus ministrare non debẽt, veruntamen, si se ad religionem aliquam voluerint transferre, & peracta pœnitẽtia eis pro tuo arbitrio iniuncta, ibidem laudabiliter fuerint conuersati, processu temporis cum eis poteris de nostra licentia dispensare, vt postmodum susceptorum ordinum executione lętentur. præterea pro prædicto * autem * G. cum † in persona propria laborauerit † f. tuã rogamus attentius, & monemus, vt eum facias in canonicum † regularem Sancti Petri de Seia; † vel in alium religiosum locum, vbi deploret excessum † tamquam fratrem assumi, vt † si ei ibidem viuenti regulariter sua merita videris suffragari, ministrandi, prout diximus, tribuas facultatem.

DE EXCESSIBVS PRAELATORVM in subditos. † Tit. xiij.

Alexander iij. Vniuersis Abbatibus. † *Cap. 1.*

SANE si Episcopi aliqui † ab Abbatibus aliquid præter debitam obedientiam contra libertatem ordinis

dinis a prædecessorib. nostris, & a nobis indultam exigunt, † liberum sit eisdem Abbatib. Ap. auctoritate denegare, quod petitur, ne occasione ista, ordo iste, qui hactenus liber extitit, perpetuæ seruitutis laqueo vinciatur. † al. exigans

Lucius iij. Eboracen. Archiepiscopo, & Lendon.† Decano & Abbati de Filien.† Cap. 2. † al. Lũdon. al. Lund. † al. Dis.

RETVLIT nobis dil. fi. noster I. Archidiaconus Cistren.† quod Episcopus eius, pro eo quod decanatum tãquam quem sibi de iure credit competere, vindicare laborat. ipsi prorsus infestus, iura ipsius minuere, & quæ ad Archidiaconatum de consuetudine, & de iure spectare noscũtur, turbare, & subtrahere post ap. ad sedẽ Ap. factã nõ desistit. præterea homagium, & fidelitatem nouam ab eo pro sua requirit volũtate. Volẽtes itaq. patientiæ, & iustitiæ ipsius Archidiaconi paterna dilectione prouidere, d. v. per A. s. m. qua. inquisita diligentius veritate, si eum prædecessori Episcopo, & successorib. eius fidelitatem iurasse constiterit; iam dictum Episcopum ex parte nostra moneatis, & ecclesiastica censura nullius ap. ob. auctoritate nostra cogatis, vt iura Archidiaconatus integre possidere sine cõtradictione, & ap. ces. permittat, & ab exactione homagij, & fidelitatis omnino desistat. Indignũ siquidem est, & a Rom. ecclesiæ consuetudine alienum, vt pro spiritualibus facere homagium quisquam compellatur &c. c. vlt. de reg. iur. † al. Cestre.

Clemens iij. Cap. 3.

CVM ad quorumdam malitiam coërcẽdam in concilio fuerit Lateranen. multa deliberatione statutum, vt Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri etiam, & Decani certum euectionis numerũ, & personarum in ecclesiarum visitationibus non excedant; quia sicut audiuimus, quidam ex prædictis personis id in ecclesijs vestris nequaquam obseruant, super hoc commoditati vestræ duximus salubriter, & attentius prouidendum: ideoq. dil. v. præsentium auctoritate concedimus; vt si prænominatæ personæ numerum euectionis, & personarum in concilio constitutum, cum ecclesias visitant, excedere forte præsumpserint, & pro illis procurationem exegerint, liberum sit vobis auctoritate Apostolica denegare, & si propter hoc in ecclesias vestras, † vel clericos vestros aliquam sententiam promulgauerint, ipsam auctoritate Apostolica decernimus† nõ tenere. De ex- ces. prel. c. 7. † al. ecclesijs vestris † al. decernimus

Calestinus iij. Fauentin. Episcopo. Cap. 4.

SICVT vnire Episcopatus, atq. potestati subiicere alienę, ad supremum Pont. pertinere dinoscitur; ita Episcoporũ est suę dioecesis ecclesiarum vnio, & subiectio earũdem; cũ ita,† sicut nobis innotuit, Prior Grãden. monasterium suum, quod est in tua dioecesi, & de tuo debet ordinari consensu, monasterio de Cerat.† tuo assensu minime requisito, subiecerit, siue vnierit: f. t. per A. s. m. & indulgemus, vt quod fecit super hoc te in consulto, tibi liceat auctoritate nostra, sicut iustũ fuerit, infirmare; non obstante assensu, vel cõfirmatione, quam metropolitanus interposuisse proponitur, cum in dioecesi sui suffraganei, absq. sui Episcopi consensu, non debeat aliquid huiusmodi contra constitutiones canonicas attemptare. Nos quoq. id † decreuimus, prout dictum est, irritandum, statuentes &c. c. 1. e. † al. itaq. † al. de Tarrato † al. idẽ

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIB.† priuilegiatorum. Tit. xiiij. † al. excessu

Alexander iij. I. A. S. Legato. Cap. 1.

RECEPIMVS litteras, quas de ecclesijs censualib. Episcopatus ven. f. n. Nouacen.† Episcopi direxisti, & ex eis † perpẽdimus, qualiter ad iura nostra seruãda † vigil existas. Ceterum diligentiam tuam volumus non latere, quod sicut nõ omnes, † quę specialiter beati Petri iuris existunt, annuatim Ap. sedi censum exsoluunt, † ita nec † omnes nostri censuales ab Episcoporum subiectione habentur immunes. Inspiciẽda sunt ergo priuilegia ipsarum ecclesiarum, & ipsorum tenor diligentius est attendendus, vt si fuerit deprehensum, quod ecclesia, quæ censum soluit, specialiter beati Petri iuris existat, & ad iudicium perceptæ libertatis census annuus conferatur, nõ immerito poterit speciali prærogatiua gaudere. si vero ad indiciũ perceptæ protectionis census persoluitur, nõ ex hoc iuri † dioecesani Episcopi subtractum aliquid videtur. Cum igitur constet presbyterum sancti Petri prælato Episcopo obedientiam promisisse in ordinatione sua, sicut in iure confessus asseruit, nolumus, quod eum, vel aliquos tuearis; quia sicut iustitias nostras a fratrib. nostris, & coëpiscopis nostris volumus reseruari, ita eorum iura nos conuenit illibata custodire. De priuil. c. 8. † al. Nouarien. † al. earum tenore † al. tenenda † al. cẽs ecclesia † al. exsoluerũt † al. nõ † al. iuris † al. Albin.

Calestinus iij. Ambulen.† Episcopo. Cap. 2.

X PA-

PATENTIBVS litteris nostris certificari desideras, vtrum templarijs, hospitalarijs, & alijs oratoria habentibus in domib. suis, liceat campanas in eisdem ponere, publiceq. pulsare. Respondemus autem consultationi tuæ, quam facis, & dicimus, quod non licet eis hoc facere: †quin potius per te ap. re. coërcẽdi sunt censura ecclesiastica, vt ita sint suo iure contenti; quod iustitiam non impediant aliorum.

† al. agere

DE PVRGATIONE CANONICA. Tit. xv.

Clemens iij. H. Abbati de Risibi, & Abbati de Crismeb.† *Cap. vn.*

† al. Ri lis. & Grimesdi

VENIENS ad nos R. canonicus regularis de Grimeldi.† lacrimabili nobis conquestione monstrauit, quod cum instigante canonico suo R. de cil.† nomine, qui se minare solebat discordias, de crimine iuisset coram fratribus impetitus, non tamen † cõuictus, nec confessus ex habundanti coram priore, & canonicis suis de innocẽtia sua, n. anu propria purgationem obtulit, sed quorundam instinctu purgatio tertiæ manus fuit ei malitiose indicta; cum non deberet purgationem huiusmodi pro vnius tantum † S. R. de scolt † voce † subire, ipse tamen in conspectu sui capituli promisit, quod amotis illis c. quos de ratione suspectos habebat, prioris sui, & sanioris partis capituli † iudicio sisteret.

Non ponitur. † Grimesb. † al. solis † al. nec † al. testimonio † al. clo † al. de estvore † al. c.

DE PVRGATIONE VVLGARI. Tit. xvj.

Cælestinus iij. *Cap. vn.*

De purg. vulg. c. 1 & c. 2. de cler. pug hac collectione

CVRA suscepti regiminis nos inducit, vt fratrum nostrorum debeamus respondere consultationibus, & ab eis, quantum humana fragilitas permittit, dubitationis scrupulum amputare. Inde est, quod cum tua fraternitas duxerit se. Ap. consulendam, vtrum super ecclesiarum præsentationibus duella debeant sustineri: tuæ duximus sollicitudini respondendum, quod in eo casu, vel in alijs etiam hoc non debes † aliquatenus tolerare.

† al. habes

DE PAENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS. Tit. xvij.

Alexander iij. Belnacẽ. Episcopo. *Cap. 1.*

De pænit. c. 5. † al. de est Quod

QVOD† quidam, sicut asseris, ad confessionem de criminibus conueniũt, & quamuis confiteri velint; se tamen asserunt non posse abstinere: consultationi tuæ taliter respõdemus; quod eorum confessionem accipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere, & licet non sit vera pænitentia, admittenda est confessio, & crebris, & salutaribus† monitis pænitẽtia est indicenda.

† al. salubrib.

Alexander iij.† *Cap. 2.*

† al. Clemẽs iij. c. 7. e. l.

QVAESITVM est a nobis, vtrum sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet vti, pænitẽtia publica sit imponenda, si eam sibi postulent pro filijs oppressis iniungi. huic igitur consultationi taliter respondemus, quod si ipsis procurantibus, vel studiose negligentibus filij in lectis reperiuntur oppressi, ab officio altaris debeant perpetuo abstinere, & eis grauior, quam laicis, non tamen publica, nisi id in publicum veniat, pænitentia debet inponi; qui tamen nõ solum a sacrorum ordinum † executione cessabunt, verum etiam si sint † infra ipsos, ad eos minime assumantur. verum etiam si extra incuriam † mortui inueniantur in cunis, & illud fuerit occultum, pænitentia eis pro arbitrio pænitentiarij inponatur, & in terrorem aliorum ad tempus abstineant a celebratione missarum.

† sacri ordinis † sunt † ex incuria

Alexander iij.† *Cap. 3.*

† al. Idẽ

DE muliere, quæ, vt nobis significasti, cupiens viri sui ampliorem amorem sibi acquirere; suscepto corpore Christi, & in ore retento, cum viro osculum porrexerat, & ipsum traicere, † cum voluit, non potuit; sed postea versum est in carnem, cum tangeret iuxta dentes molares, † & caro succreuit, & adhuc est in ore. Fraternitati tuæ non possumus sanius dare consilium, nisi quod eam inducas, †& cõpellas, vt tanta per condignam† pænitentiam, & bona opera satagat expiare delicta. Nempe credimus, quod si vere contrita † fuerit, & pænitentiam egerit condignam, & tu pro ipsa ad Deum oraueris, corpus Domini traicere † poterit diuina gratia suffragante.

Non ponitur. Post c. Lat. par. 50. c. 50. † al. trahere † al. maiores † al. moneas † dignã † cõfessa † al. trahere

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS, & absolutionis. Tit. xviij.

Clemens iij. *Cap. 1.*

EA

De sent. exc. c. ij. † al. igitur † de his

A noscitur &c. Quod vtiq. † fraternitas tua diligenter attendens certificari humiliter postulauit, de eis, † qui violentas manus in clericos aliqua temeritate iniciũt, nec eis suppetunt facultates, vt ad sedem Ap. valeant laborare: quomodo his .s. possit salubriter prouideri. super quo taliter tibi duximus respondendum; vt mulieres, quas sexus fragilitas nõ permittit ad sedem venire Apostolicam, senes, & valitudinarij, seu alij membrorũ destitutionibus impediti, licet ad Ap. se. non venerint, ab Episcopis valeant salutis remedium accipere, † & ex eorum officio fidelium communioni restitui satisfacto iuxta facultates ijs, quibus per eos constiterit iniurias irrogatas. alios autem siue pauperes, siue diuites sedi Ap. vel eius legato, vt beneficium absolutionis obtineant, necesse est præsentari. Si vero huiusmodi infirmitatis tempore, timore mortis beneficium fuerit absolutionis indultum, per † iuramentum eis iniungatur, vt postquã fuerint sanitati restituti, ad Rom. ecclesiam, vel eius legatum accedant, mandatum super talibus recepturi.

† recipere

† al. de est per

Clemens iij. *Cap. 2.*

Non ponitur. † al. direxistis † al. Abiañ. † al. Cistarieñ.

INSPECTIS litteris, quas ad sedem Apostolicam direxisti, † ex earum tenore perpendimus, quod cum G. Petri miles, dum ludendo se lancea propria perforauit, coram filio nostro Abiañ. † Abbate fuisset cum humilitate confessus, quod ven. fratrem nostrũ Cystren. † Episcopum cum quibusdam alijs carcerali custodiæ mancipasset, & W. Bricet presbyterum ecclesiæ vestræ, cum in hac temeritate fautoribus temerario ausu cepisset, varijsq. tormentis afflictum compulisset ad redemptionem non modicam; & asseruisset cũ suspirijs, & dolore præter alia crimina, hæc eadem de alijs clericis se fecisse. Quia se promisit hæc omnia correcturum, & heredibus suis districte mandauit, vt ad vestrum, & memorati Abbatis arbitrium de his omnibus satisfacerent cõpetenter nobilib. viris de G. geñe. † & R. Bernardi de monte Petroso super his fideiussorib. constitutis, & prætereа matre ipsius R. de Armaniciste † se satisfacturos de illis excessibus per interpositum iusiurandũ firmiter promittentibus, prędictus Abbas audita confessione illius, & promissionibus aliorum, ad pænitentiã ipsum admisit, & ei dato habitu monachali * eum * sacramentis ecclesiasticis apud idem cœnobium post decessum eius Christianę eum † tradidit sepulturę. Verum cum per easdem litteras a nobis duxisti sollicite requirendum, quid sit faciendum de Abbate, qui eum apud monasterium suum sepulturæ tradidit, iuramento recepto super satisfactionibus pro ipso præstandis; & vtrũ pro eodem milite, & alijs, qui in canonem latæ sententię inciderunt, † & morte præuenti, licet pænitentiam, vt miles præscriptus, acceperunt, † & de satisfactione mandauerunt, † absolutione tamen a se. Ap. nullatenus impetrata, oblationes sint, & eleemosynæ admittendæ, & sollemniter pro ipsis, sicut pro alijs Christi fidelibus sit orandum. præsenti itaq. pagina vobis respondemus, quod cum tam præscriptus Abbas, quam fideiussores, & heredes mortui, & alij etiam, qui de satisfaciendo † pro ipso se, vt diximus, obligarunt, vt de rebus ablatis ab illo, & iniurijs, & damnis illatis satisfaciant competenter, sunt districte cogendi. & volumus, & mãdamus, vt vos eos auctoritate nostra per cen ec. † sine appellationis ob. compellatis. cuius vtiq. oblationes, & eleemosynæ, ex quo ad Deũ est corde cõtrito, & humiliato reuersus, & recognito ex vera confessione reatũ pænitentiam iniũctã accepit: licite a clero, & populo iuxta morem ecclesiasticum possunt admitti. &c. Hæc eadẽ de alijs in consimili casu deprehensis sentimus, quamuis enim pro eo, quod cum potuerunt, pro † absolutione sedem neglexerint Apostolicam visitare, grauius multum excesserũt, † si tamẽ mortis articulus interuenerit, pœnitentia non est eis deneganda, vel alia sacramenta ecclesiastica, dummodo fuerint veraci contritione confessi, & passis iniuriam iuxta propriam satisfecerint † voluntatem, vel præstiterint cautionem de his, super quib. dum ageretur in rebus humanis, impediente mortis occasu, eos satisfacere non contigerit: hęc tamen in confessione talium maturitas est conseruanda, † vt eis sollicite iniungatur, quod si eis sospitas, vel corporis † valitudo fuerit restituta, sedem Apostolicã visitabunt.

† al. Gergene

† Armatriciste

† al. ipsum

† al. incurrerunt † acceperint † mãdauerint

† al. satisfactione

† al. canonicã

† al. ab

† excesserint

† al. satisfecerit

† seruãda † corporalis

Clemens iij. *Cap. 3.*

CVM non ab homine. & infra. A nobis itaque fuit ex parte tua quęsitum; an † tenearis a communione illius abstinere, qui pro temeraria manuum iniectione in sententiam incidit; ante quam excommunicatus publice nuntietur; & an incidant

c. 14. e. † al. itẽ

in canone latæ sententiæ interfectores clericorum, aut presbyterorum illorum, qui abiecto suscepti ordinis ministerio, in publicis bellis, vel etiam præter bella se homicidijs polluere non verentur; cum in comessationib. & ebrietatibus, atq. rapinis, & alijs enormitatibus æque sunt, vt laici, vel deterius debacchantes. In secunda igitur consultatione taliter respondemus; quod a communione eius, qui pro sacrilega manuum iniectione in clericum intedictum excommunicationis incidit; licet denuntiatus non sit, ab hoc debeas abstinere, nisi forte id tibi soli pateret, in quo casu ipsum priuate † tantummodo euitabis, quamdiu ab ecclesia toleratur; vt saltem verecundiç rubore suffusus, pro latenti excessu taliter satisfacere cõpellatur. In articulo vero quæstionis tertiæ tale præbemus responsum, vt occisores clericocum, vel † presbyterorũ, qui vt dictum est, contempto clericali habitu tyrannidi, & enormitati, se inuerecunde cõmiscent, in odium clericalis excessus, & in terrorem, atq. correctionem † similium canonice† latæ sententiæ laici minime coërceãtur, † iniũgatur tamen eis pænitentia cõpetens aliquantulum asperior, quam si omnino in laicos talia cõmisissent. præterea, quia nemo desperanduş est, dum fuerit in mortali corpore constitutus, cum id, quod differtur, aliquando consilio postmodum maturiore perficiatur. Ad vltimum quoq. quod † consuluisti nos, si de iure communi tibi liceat, ac † suffraganeis tuis, illos, qui pro temeraria manuum iniectione excõmunicationis sentẽtia percelluntur, absoluere. huic † manifestius respondemus; quod obseruata exceptione quorundam, quæ in decretalibus Alexandri iij. continetur, hoc nemini liceat, nisi Ap. se: gaudeat priuilegio speciali. verumtamen volentes illis, qui in tam remotis partibus tuæ prouinciæ commorantur, dispensatione prouidere paterna: f. t. p̃. litteris indulgemus, vt illos, qui taliter excõmunicati sunt ipso iure, si corporum impotentia, aut paupertas eos impediat, aut aliqua ineuitabilis, & † manifesta necessitas, dummodo satisfaciant ijs, quos offenderint, & aliquam agant pænitentiam, ad correctionem sui, ceterorumq. terrorem a sententia excõmunicationis, auctoritate Ap. fretus absoluas. si tamen ex persecutione † huiusmodi læsio corporalis enormis, aut mors non fuerit subsecuta; nimirum in his omnibus, si quis sanctorum patrum statuta diligenter perscrutetur, nihil nouum nos respondisse reperiet, sed quod antiquum est, quasi quadã manu sollicitudinis innouasse.

† al. priuatim
† al. aut
† al. correptionem
† al. canone
† al. coërceantur
al. coerceantur
† al. de est quod
† al. aut
† al. huic quæstioni
† al. aut
† al. percussione

Clemens iij. *Cap. 4.*

CVM desideres, quid tua fraternitas obseruare debeat super ijs, quæ dubietatem continent, Apostolicæ sedis rescripto plenius edoceri; nos qui licet inmeriti ex † accepto administrationis officio consultationibus respondere cogimur singulorum. &c. & infra. Fuit autem primæ quæstionis tenor huiusmodi, vtrum alicui excommunicato, qui mãdato ecclesiæ stare iurauit, & ante absolutionem Episcopus ei communionem reddidit, sit communicandum ab alijs; & an Episcopus id facere debeat. cui siquidem † quęstioni taliter, duximus respondendum. quod cũ cautio iuratoria, quam hodie, qui excommunicati sunt, præstant, potius ad cautelam ex † consuetudine ecclesiæ, quam ex rigore canonum sit inducta, neq. † momenti tam validi reputetur, vt nisi absolutionis beneficiũ subsequatur ille, qui excommunicatur, debeat communioni aliorum restitui, præsertim cũ ex eo iuramento absolutionem consecutus non sit, & constat † eum excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse; non potest Episcopus, nec debet ei communionẽ dare; neq. alij eidem communicare, nisi fuerit secundum formam ecclesiasticam post iuramentum præstitum absolutus; quia secundũ Apostolorum canones, & Fabiani statuta Pontificis, qui cum excommunicato scienter communicauerit, est cõmunione priuandus, immo iuxta Isidori statuta cum eo excommunicationis contrahit pœnam. Secundæ quæstioni statuta canonum, & præcipue piæ memoriæ Alexandri iij. prædecessoris nostri sequentes, hũc finem duximus imponendum, quod si publica fama est, aliquem verberasse clericum, neq. Episcopus, neq. alij ei communicare debent, nisi ad arbitrium Episcopi de hoc se purgauerit, vel ad maiorem cautelam beneficium absolutionis acceperit. Tertio loco tua discretio requisiuit, si clericus verberatus ab aliquo, querimoniã apud suum Episcopum deposuerit, † & testes producere paratus fuerit, sed † Episcopo mediante, & communicante ei, qui clericum verberauit, amicabiliter cum eo composuerit, † & reconciliatus ei fuerit, an

c. 15 a.
† pro
† al. scilicet
† al. de
† al. ni
† al. constet
† al. deposuis
† al. de est sed
† al. composuit

an ei cômunicandum sit ab alijs. Super quo taliter respondemus, quod licet ille, qui violentas manus iniecerit †ei, quem † læsit, satisfecisse videatur; ecclesiæ tamen, quam offendit ex hoc, non satisfecisse dinoscitur, nisi forma ecclesiastica, quę pro absolutione talium, vt supradictũ est, introducta est, obseruetur, non est ei communicandum. Vltimæ prætereà quæstionis omnes perplexiones resoluimus, quod non † in pari stilo criminis côquadratur, qui clericum captiuum retinet, licet violentas manus in ipsum non iniecerit, vt is, qui violentas manus iniecerit, est euitandus, † neq. est communioni fraternæ reducendus, nisi iuxta formam ecclesiæ fuerit, vt supradictum est, absolutus.

tal. iniecit · tal. qui al. cui · tal. quæ non · tal. vitandus

Clemens iij. *Cap. 5.*

c. 16. e. VENIENS ad Ap. se. L. † lator præsentium, sua nobis assertione proposita môstrauit, quod cum matutina officia celebraret, quædam monialis ecclesiam ipsam ingrediens, cum alio clerico ludendo impedimentum præstabat, quominus posset Deo diuinũ officium † exhibere. vnde memoratus sacerdos commotus, vt liberius posset circa diuinorũ celebrationem vacare, manibus in eã appositis, vt extra ecclesiam apponeret, † cũ nollet exire, vi † trahendo ipsam coëgit tandem † intra ecclesiam residere; sed tu † illũ propter hoc tamquã excômunicatũ vitasti, & facis † ab alijs euitari. ideoq. tibi per Ap. s. m. quatenus si res ita se habet, eum de cetero non euites, cum ex hoc ipsum excommunicatum nullatenus iudicamus † detineri.

† al. L. · † al. absequium · † poneret · † al. in · tal. eãdem · † al. cũ · † al. fecisti · tal. videam⁹

Clemens iij. *Cap. 6.*

c. 17. e. PERVENIT ad nos &c. Illos autem qui ægritudine † præpediti pro absolutionis beneficio ad se. Ap. nequeunt laborare, recepto ab eis, sicut moris est, iuramento, potes absoluere; ita quod sanitati pristinæ restituti, Apostolico se conspectui repręsentent; sexui vero femineo, ac pueris, & senibus satis super hoc te credimus posse libere dispensare. de ijs etiam, qui clericis non enormem, sed modicã, vel leuem iniuriam irrogarunt, tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.

† al. valitudine

Clemens iij. *Cap. 7.*

c. 18. e. SIGNIFICAVIT nobis &c. & infra. Verũ clericos, qui scienter, & sponte participauerunt excômunicatis a nobis, & ipsos in officijs receperunt; eadem sententia cũ ipsis non dubitamus inuolui, quos etiam pro beneficio suæ absolutionis habendo, ad nos volumus cum insinuatione litterarum tuarũ transmitti.

Clemens iij. *Cap. 8.*

TVA nos duxit fraternitas consulendos, an ij soli sint ad se. Ap. destinandi, qui in latæ sententiæ canonem incidentes, manus in clericos iniciunt violentas; & vtrum possint ab eadem sententia, nisi per Rom. Pontificẽ liberari. Vnde fraternitati tuæ breuiter respõdemus, quod non solum ij, qui in clericos temerarias manus iniciunt, sed etiã incendiarij, ex quo sunt per ecclesiasticam sentẽtiam publicati, pro absolutionis beneficio, ad se. sunt Ap. destinandi, & non nisi per Romanũ Pontificem absoluendi. Illi vero, qui ecclesiastica beneficia de manib⁹. accipere præsumunt laicorum, non consueuerunt pro tali excessu ad sedem Apostolicam laborare. c. 19. e.

Clemens iij. *Cap. 9.*

AD eminentiam sedis Apostolicæ, est recurrẽdum, quotiens articulus dubitationis emergit, vt tanto quis promptiori conscientia recipiat, & obseruet, quod super re dubia sibi fuerit a se. Apostolica responsum; quãto prærogatiua dignitatis illius certiori noscitur ipsius sententia veritatis roborata; † quæ in beato Petro Apostolorum principe præ omnibus alijs amplitudinem prælationis accepit. sicut autem ex parte fraternitatis tuæ nostris est auribus intimatum, dubium tibi existit, † vtrum ij sint pro (absolutionis habẽdi beneficio, † qui, cum pro iniectione manuũ in clericos, vel alias religiosas personas excômunicationem incurrerint: † a legatis Cardinalibus, qui a latere Rom. Pont. destinantur pro tempore, fuerint absoluti, cum idem legati mandatum sibi super hoc nõ ostendant expressum. super quo, id a te, ac tuis suffraganeis volumus obseruari; vt eos habeatis absq. omni hæsitationis scrupulo absolutos, quos constiterit a talibus beneficium fuisse absolutionis adeptos. c. 20. e.

† al. cõprobata · † al. extat · † al. absolutis habẽdi · † al. incurrerunt

Clemens iii. *Cap. 10.*

A nobis fuit ex parte tua quæsitum, vtrũ si quis ita pronuntiauerit; quisquis furtũ fecerit, excômunicatus sit, hęc generalis † clausula c. 21. e.

† al. generaliter

 ad

ad ipsius excommunicatoris subditos referatur; an generaliter extendatur ad omnes, qui nō sunt de iurisdictione illius; ad quod vtiq. dicimus, quod hac sententia non nisi subditi obligantur, nisi forte postea contulerit maior, & largior auctoritas delegantis.

Celestinus iij. † *Cap.* 11.

† al. Clemens iij. e. 22. e. † al. W † al. Caualca † al. In liaco

CONQVESTI sunt nobis dil. fi. Regin. canonici, quod I. de Malafrena, & L. † filius Caualca, † & eorum sequaces, ecclesiam de Miliaton. † & alias quasdam ecclesias Regin. Episcopatus violenter fregerunt, easque spoliare minime dubitauerunt, & quosdam homines Regineñ. ecclesiæ deprædari nullatenus dubitauerunt. Quoniā igitur hæc grauia sunt, nec clausis debent oculis pertrāsiri; mandamus, qua. si ita est, memoratos sacrilegos publice accensis candelis ap. ces. excommunicatos denuntietis, & faciatis, sicut excōmunicatos, artius euitari, donec passis iniuriis congrue satisfaciant, & illata damna data resarciant, & cum litteris vestris rei veritatem continentibus, se sedis Apostolicæ cōspectui repræsentent.

Celestinus iij. *Cap.* 12.

e. 23. e. PERPENDIMVS ex litteris tuis, quod quidam sacerdos tuæ diœcesis, pro eo quod se filium Regis nominare præsumpsit, & armis acceptis seditionē fecit, & guerram; a dilecto filio H. comite per vicos iussus est fustigari, qui postea eius mādato traditus patibulo expirauit. Quia igitur † tam ipsum comitem, quā alios huius facti participes velle super hoc satisfacere intimasti; præsenti pagina duximus respondendum, quod si memoratus sacerdos tali modo excessit, & arma ferens, non propulsando iniuriam, sed eam inferendo fuit occisus, nō videtur nobis, quod interfectores eiusdem propter hoc ad optinendam absolutionem Ap. se. adire cogātur; tu vero, qui merita personarum bene nosti, eis pænitentiam competentem iniungas. († al. ergo)

Calestinus iij. *Cap.* 13.

e. 24. e. VNIVERSITATIS vestræ consultationem accepimus, qua a nobis requiritis, † vtrum ille laicus inciderit in excōmunicationis † edictū, qui ad iussionem Abbatis, in cuius seruitio cōmoratur, in clericum, aut monachum, aut conuersum manus temerarias præsumit inicere; maxime vbi causa non subest, propter quam debent verberari. nobis autem videtur, quod nisi causa regularis disciplinæ hoc faciat Abbas in propria persona, vel vbi eum † necessitas vrget, per clericum, aut † monachum fieri iubeat; tam qui tales verberare præcipit, quam illi, qui verberant, etiā si causa subesset, excōmunicationis † sententiam, donec ad se. Ap. veniant, nequaquam euadant. († al. requisistis; † al. excōis; † al. si; † al. vel; † al. excōis)

Celestinus iij. *Cap.* 14.

e. 25. e. IN audientia nostra talis fuit ex parte tua consultatio proposita, vtrum clerici, qui arma militaria, etiam relicto habitu clericali gestare nullatenus erubescunt; si ei † fuerit iniuria corporalis illata, vel se a captione redemerint, illa clericorum debeāt † immunitate gaudere, qua pro temeraria manuum iniectione facta in clericū excōmunicatus quis ipso iure notatur. Ad hoc tibi breuiter respondemus; quod cum frustra ecclesię inuocat † auxilium, qui cōmittit in ipsam, & lex sæcularium principum huic responso satis efficax offerat argumentum, qua † manifeste cautū habetur; matronam, cuius pudicitia attemptata fuerit, non posse iniuriarum agere, si fuerit in veste meretricali deprehensa; huiusmodi clerici si * fuerint * a prælatis suis tertio commoniti, noluerint arma militaria deponere, de priuilegio aliorum † clericorum subsidium aliquod habere non debent. († al. eis; † al. de bens; † al. implorat; † al. qua; † al. illorum)

Celestinus iij. *Cap.* 15.

e. 26. e. QVOD de his etiam, de quibus nō dubitas, & quid de his ipsis seruari debeat, plurimum agnouisti, Ap. se. responsa requiris: tanto fraternitatem tuam magis in domino commendamus; quanto in ijs, quę sacrorum canonum institutionibus sunt expressa, nostra auctoritate procedere desideras, & disponis. Sane requisiuit a nobis tua fraternitas; vtrum, qui se confitetur in latæ sententiæ canonem incidisse, nec ad hoc potest induci, vt ad se. Ap. veniat absoluendus, ab Episcopo, vel etiam simplici presbytero absolutionis possit, vel debeat beneficium promereri; & vtrum presbyteris bigamis, & viduarum maritis eorum vxoribus viam vniuersæ carnis ingressis, missarū liceat sollemnia celebrare. Verum licet, quid de his obseruari debeat, sacris canonibus sit diffinitum, hoc tamen tuæ fraternitati ad præsens duximus respondendum: quod is, qui se asserit in canonem latæ sententiæ incidisse, non nisi per se. Ap. absolutionis potest beneficium promereri, nisi forte in mortis sit articulo constitutus, vel paupertate, vel infirmitate, vel senectute tanta grauetur, quod ad ecclesiam Rom. laborem subire non valeat veniendi, vel ab hoc † alio impedimento canonico retrahatur. Cœterum ab († al. ab hoc ab)

ab his in forma sacramenti exigi consueuit, vt resumptis viribus, & oportunitate cōcessa Rom. ecclesiam in persona propria debeant visitare.

DE BAPTISMO PVEROR.† tit.xix.

al.De puero baptizato De bap. c.1.

Alexander iij. *Cap. 1.*

SI quis sane puerum in aqua ter immerserit, in nomine pa. &. f. & spiritus s. amen, † & non dicit, † ego baptizo te in nomine pa. & f. & s. s. amen. † non est puer baptizatus.

† al. de est, amē † al. diceris † al. de est amē c.1.e.

Alexander iij. *Cap. 2.*

DE quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis, non te rebaptizo, sed si nondum baptizatus es, ego baptizo te &c.

DE CONSECRATIONE. ECCLEsiæ, vel altaris. Tit.xx.

† al. differis De cōse. eccl. c.1.

Alexander iij. pars c. desinunt.† *Cap.vn.*

AD hęc si altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo suppositus, qui sigillum continet, contractus, aut enormiter deminutus extiterit, debet denuo consecrari; ecclesia vero propter hoc nequaquam suam consueuit † consecrationem reiterare; licet id quidam canones innuere videantur, non tamen id facere prohibetur.

† debet

DE VENERATIONE SANctorum. Tit.xxj.

Alexander iij. *Cap vn.*

De re. & ven. san. c.1. † al. sint

AVDIVIMVS, quod quidā inter vos sint, † qui diabolica fraude decepti, hominem quendam in potatione, & ebrietate occisum, quasi sanctū more infidelium venerantur; cum vix pro talibus in ebrietatibus peremptis orare permittat † ecclesia; dicit n. Apostolus, quod ebriosi homines regnū Dei non possidebunt. hominem ergo illum de cetero colere non præsumatis, cum etiam si per eum miracula plurima fierent, non liceret vobis pro sancto absq. auctoritate Rom. ec. eum publice venerari.

† permittit

DE SVFFRAGANEIS.† Tit.xxij.

† De suffragijs forte De cele. miss. c.1.

Ex concilio Agathensi. *Cap. 1.*

PRESBYTER mane matutinali officio expleto pensum seruitutis suę canendo, primam, tertiam, sextam, nonam, vesperamq. persoluat, ita tamen, vt horis competentibus, & signatis, iuxta possibilitatem aut a se, aut a scholaribus publiceconpleantur. deinde peractis horis, infirmis visitatis, si voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus, vt iterū necessitatibus peregrinorum, & hospitum, siue diuersorum commeantium, infirmorum quoq. atq. defunctorū succurrere possit, vsq. ad statutam horam pro qualitate temporis, & oportunitate. Ex dictis beati Benedicti. Propheta dicente, septies in die laudem dixi tibi, qui septenarius numerus, a nobis sic impletur, si matutini, primæ, tertiæ, sextæ, nonæ vesperæ, completorij tempore, nostræ seruitutis officia persoluamus. quia sicut propheta ait, † septies in die &c. nam de nocturnis vigilijs idem ipse propheta ait, media autem† nocte surgebam ad confitendū tibi &c. ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ.

† al. dixit † al. de est amē

Alexander iij. Ex concilio Triburień.† Cap. 2.

† al. Triburum c.2.e.

QVIDAM etiam laicorum habent in consuetudine, vt per singulos dies audiant euangelium In principio erat verbum, & missas peculiares, hoc est de sancta Trinitate, & de sancto Michaële, & ideo sancitum est in eodem concilio, vt hæc † vlterius non faciāt, nisi suo tempore, & nisi aliquis velit audire propter reuerentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia deuotione. sed si voluerint, vt sibi missæ cātentur de eodem die, audiant missas pro salute viuorum, vel defunctorum.

† al. hoc

DE VERBORVM SIGNIFICAtione. Tit. xxiij.

Cælestinus iij. *Cap.vn.*

De verb. sign. c.vn. † matricem

IN ijs, quæ in se ambiguitatem cōtinent, ad se. Ap. ex debito recursus habetur, ad quam reuera, tamquam matrem, † & caput omniū ecclesiarum maiores, & difficiliores quæstiones ab antiquis patribus constitutum est, & moribus vtentium recte approbatum, vsq. quaque cōferri, † debere. Innotuit siquidem Apostolatui nostro, quod cum de controuersia, quæ inter magistrum Math. † & conuersos hospitalis sancti Simpliciani super eodem hospitali haberetur, in præsentia v. fratris nostri. O. Archiepiscopi Mediolaneń. cōcertatio verteretur, ipse Archiepiscopus post cognitionem causæ in prolatione sententiæ his verbis non fuit vsus, vt secundum ius ciuile diceret talem partem cōdemno, & talem absoluo; sed pronuntiauit ita, statuo, & præcipio, ne decetero, & reliqua, & infra, vt expressim continetur in instrumento. Quoniā igitur † sicut ex relatione dilectorum filiorū nostrorum Cinthij tit. sancti Laurentij in Lucina, & Ioānis sanctæ Priscæ presbyteror.

† al. referri † al. Mech. † al. ergo

Cardinalium didicimus, quos ad hoc concessimus auditores, super hoc † fuit in † prolatione sententiæ dubitatum. Nos † attendentes, quod hoc verbum statuo, secundum legem rem perfectam significat; & cum effectu, nō verbotenus accipitur. Item secundum Gregorium, quod præcipitur, imperatur, & quod imperatur, necesse est fieri, & aliquando si nō fiat, pœnā habet; considerantes nihilominus, quod iuxta eundem Gregorium, non debet aliquis verba considerare, sed voluntatem, & intentionem. quia intentio non debet verbis deseruire, sed verba intētioni. Interpretamur in præsenti articulo, & de fratrum nostrorū consilio, procuratoribus vtriusq. partis præsentibus definimus, quod præfati Archiepiscopi verba, tali forma prolata perpetuo valiturae sententię obtineant firmitatē. Nos itaq. sententiā ipsam, licet appellationis obstaculo huc vsq. fuerit impedita, præsenti pagina se. Ap. confirmamus, & huius scripti patrocinio communimus, statuentes, & auctoritate Ap. pręcipiētes, vt ipsius hospitalis præfati fratres Abbati, eiusq. successorib. obediant in perpetuū, tamquā prælatis illis, † & dominis, sicut ipse Archiepiscopus præcepit.

† al. hac
† al. de
est in
† al. quod
† al. fiat

TERTIA COLLECTIO DECRETALIVM

LIBER PRIMVS

INNOCENTIVS EPISCOPVS seruus seruorum Dei, vniuersis magistris, & scholaribus Bononiæ commorantibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

DEVOTIONI vestræ insinuatione præsentium innotescat, Decretales epistolas a dilecto filio magistro P. sub diacono, & notario nostro compilatas fideliter, & sub competentibus titulis collocatas, in nostris vsq. ad xij. annum contineri registris, quas ad cautelam vobis sub bulla nostra duximus transmittendas; vt eisdem absq. quolibet dubitationis scrupulo vti possitis, cum opus fuerit, tam in iudicijs, quam in scholis.

Non ponitur.

DE CONSTITVTIONIBVS. Tit. j.

Idem Senon. Archiepiscopo, & Episcopo Trecensi. Cap. 1.

CVM omnes vnum corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra, non debent maiores minoribus, aut seniores iunioribus inuidere. sed omnes, qui in vna ecclesia vni domino famulantur, pari gaudeant libertate; cum pondus, & pondus, mensura & mēsura vtrūq. abominabile sit apud Deū; & euangelicus paterfamilias pari mercede primos vineę suæ operarios remunerauerit, & extremos. Verū ad audientiā Apostolatus nostri peruenit, quod dilecti filij Treceñ. canonici proprijs inhiantes commodis, & aliorum profectibus inuidentes, nouum fecerunt in Treceñ. ecclesia constitutum; vt eis tam in præsentiā sua, quam absentia redditus suos ex integro percepturis, qui in eadem ecclesia post illam constitutionem fuerunt, vel decetero fuerint instituti, redditus ex ea in absentia non percipiant, sed tunc solum cum in ea fuerint residentes: cum secundum Treceñ. ecclesię consuetudinem, omnes in hoc consueuerunt esse pares. statuerunt etiam, vt cum singulis præbendis adnexæ sint vineæ, ipsis suas, dum vixerint, possidentibus, vineæ decedentium ad successores non transeant, sed prouentus eorum inter singulos diuidantur. cum igitur, quod quisq. iuris in alterum statuit, ipse debeat vti eodem, & sapientis dicat auctoritas: patere legem, quam tu ipse tuleris: f. v. per A. s. m. qua. antiquos canonicos iuniorib. & iuniores in perceptione fructuum tam prębendarum, quam vinearum coæquetis antiquis, secundum priorem consuetudinem vsq. ad tempus prędictę institutionis seruatam; vel secundum rationabilem institutionem deinceps obseruandā, illos per districtionē ecclesiasticā percellentes, si qui duxerint renitendū.

De consti. c. 6.

Idem

† Ceneten. in reg. c. 2. 8.

Idem Episcopo Ceten. † Cap. 2.

QVAE in ecclesiarum,& ecclesiasticorũ virorum præiudicium attemptantur,firmitatem sortiri non debent, sed ad ecclesiarum indemnitatem debent potius infirmari. sane peruenit ad audientiam nostram, quod Terusionen.† & Conneglanen.constituendi legem sibi,& vtinam sibi tantum,iurisdictionẽ temere vsurpantes, impietatem palliant sub nomine pietatis; & dum quibusdam ex alieno gratiam exhibere volentes, ecclesijs sunt, & viris ecclesiasticis onerosi. Constituerunt siquidem,sicut accepimus,quod si quis se ad inopiam vergere probabiliter allegauerit, alienandi feudum, quod ab ecclesia, vel alijs tenent,per officiales ad hoc a Teruisinen. ciuibus,& Conglan.deputatos liberam habeât facultatem; nec emptor priori teneatur domino respondere, nisi tantummodo in sexta parte pretij, quam ipse,si recipere voluerint, exhibebit; ex quo ecclesiastica nõ modicum iura læduntur. Volentes igitur ecclesiarum indemnitati consulere,& huiusmodi grauaminibus prouidere,constitutionem huiusmodi, & venditiones feudorum ecclesiasticorũ factas sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu, occasione constitutionis, immo verius destitutionis, vel destructionis istius præsentium auctoritate cassamus,& vires decernimus non habere.

† Teruisinen. in reg.

Idem Amieliensi Episcopo. Cap. 3.

De iureiu. c. 27. † Tudertina Greg. 9 † Tudertinus malo

SICVT nostris est auribus intimatũ, dudum ecclesia Tundentina † vacante ipsius canonici & ven. quoq. frater noster Episcopus Tundentinus † cum eis, dum in minori esset officio constitutus,iuramenta quædam in damnum Episcopalis iuris fecerunt,priusquam de Pont.electione tractatus aliquis haberetur,quæ vtrum seruari debeant, cum ex eis præsertim contingeret Episcopales redditus minorari; tamquam vir prouidus,& discretus,olim nos duxit idem Episcopus consulendos. Nos igitur saluti eius paterna volentes sollicitudine prouidere,ipsi pro iuratione incauta imponi * ei * fecimus pœnitentiam congruentem, & nihilominus attendentes, quod iuramentum non, vt esset iniquitatis vinculum fuerit institutum;& quod non iuramenta,sed periuria potius sunt dicẽda,quę contra vtilitatem ecclesiasticam attemptantur:f.t.per A. s. m. quatenus personaliter ad ecclesiam Tudentinam † accedens,ab ipsis canonicis inquiras super pręmissis diligẽtius veritatem;& si ea,quæ dicta sunt superius,inuene-

† Tudertinam scribo.

neris esse vera;quod in damnum Episcopalis iuris repereris taliter attemptatum:nostra suffultus auctoritate in statum debitum ap. re. reducas:faciens,quod decreueris,per censurã ecclesiasticam firmiter obseruari.

Idem. Cap. 4.

CVM accessissent ad Apostolicã sedem dil. S.Archid.Tull.& G.Tull. capituli procurator venerabilem fratrem n.Hostien.Episcopum eisdem concessimus auditorem;in cuius præsentia Archidiaconus proposuit memoratus,quod cũ olim dil.fil.magi.Glę.subd. M. H.& F.Tullen.canonici nostris aurib.intimassent,quod primitiatus in Tullen.ecclesia tanto tempore vacauisset, vt ad manus nostras illius personatus esset donatio deuoluta: dilectus filijs Altę Siluæ,& Belliparti Abbatibus,& Columbę monasterij Decano dedimus in mãdatis, vt super hoc inquirerent veritatem, & si personatus ille tanto tempore vacasse constaret,quod iuxta Lateranen.statutum concil.ad nos ipsius esset deuoluta donatio; ipsi personam idoneam de Tullen. ecclesia,vel aliunde in ipso primiceriatu instituerent vice nostra, & eundem facerent ab illa pacifice possideri. & ita fuit insuper ex parte capituli allegatum;quod rescriptum ad prædictos iudices impetratũ, extiterit per falsam suggestionem optentum. cum enim cõmuni consensu, & vnanimi voluntate canonicorũ Tull.fuerit constitutum,ne primiceriatus dignitas esset vlterius in ecclesia memorata, inter canonicos ipsos primiceriatus prouentib. & possessionibus distributis, & eadem institutio a bonæ me.Alexandro Papa pręnominato fuerit postmodum confirmata; euidenter apparet,quod primiceriatus ipse multo tẽpore non vacauerit, sicut nobis fuerit falsa insinuatione suggestum.& infra.Quo circa d.u. per A.s.m.qua.inquisita diligentius veritate, si vobis constiterit Tullenses canonicos, ne vlterius in Tullen.ecclesia primiceriatus esset officium, communiter statuisse, ac statutum ipsum auctoritate se.Ap.fuisse postmodũ cõfirmatum;vos illud faciatis in suo robore permanere;nisi postea dicti canonici cõtrauenerint,aliquẽ videlicet in Primicerium eligendo.

De constit. c. 8.

Idem Hugien. Episcopo. Cap. 5.

CVM M. Ferrarien. canonicus F. W. B.& G. canonicorum, & magister G.Ferrarien.capituli procuratores ad sedem Ap. accessissent super quæstione, quam & de præbendis,& redditib.habebant adinuicem; dil. filiũ nostrũ sanctæ M. in Cosmidin diaconũ Car-

c. 9. e.

Cardinalem eis concessimus auditorem. coram quo dictus M. pro se, ac quattuor socijs proposuit; quod Ferrarieñ. canonici, vt eo amplius suos redditus augmentarent, quo prouentus ecclesiæ, qui diuidi consueuerant inter plures, in vsus cederent pauciorum, quattuordecim præbendis tantū præter id, quod mensæ communiter, deputarunt in eadem ecclesia contra antiquam consuetudinem statuerunt. postmodum vero contra constitutionem ipsam volūtarie venientes, dictos quinque in canonicos receperunt, nullis præbendis assignatis eisdem. & licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluerint ex supercrescentibus redditibus prouidere. Verum dictus magister ex aduerso proposuit, quod olim de communi tam canonicorum, quam Ferrarieñ. Episcopi voluntate quattuordecim prębendarum numerus in Ferrarieñ. ecclesia prouida fuerat deliberatione statutus, & Ap. protectionis præsidio roboratus. tandem cum vna in eadē ecclesia præbenda vacasset, ad quorundam instantiam duos ad eam, & postmodum ad preces reh. f. n. Ferrarieñ. Episcopi dictum M. & quendā alium sine pręiudicio dictæ cōstitutionis in canonicos receperunt, ita quod ipsi de canonica nihil perciperent, donec primi duo præbendas essent integre assecuti. cumq. per canonicorū industriam fuerit procuratum, vt ex possessionibus, quas ecclesia tempore longo possedit, plures eis redditus soluerentur superexcrescentes redditus cōmuni mensæ, quę minus sufficiens fuerat, cōmuniter deputarunt, quos dicti quinque sibi postmodum petierunt contra capituli constitutionem in beneficium assignari. Quia vero super his plena nobis, sicut idem asserit, exhiberi non poterat certitudo, causam ipsam tuo duximus examini committendam, mādantes, qua. cum in constitutione prędicta, & confirmatione sedis Ap. vel fuerit, vel esse debuerit, sicut consueuit, expressum, nisi tantū excreuerint ecclesiæ facultates, quod plurib. possint sufficere competenter, & cum idem canonici in derogatione suę constitutionis ad vacaturas præbendas quattuor receperunt vltra numerum constitutum ab antiquis canonicis præbendas cum integritate percipientibus consuetas, superexcrescentes redditus prædictus canonicis ap. re. facias assignari. ita tamen, quod si ex eis pares cum alijs potuerint sortiri præbendas, quod superfuerit, in communes canonicorum vsus, siue vt prius statuerant, siue aliter, prout melius videbitur, conuertatur. reuocatis in irritū omnibus, quæcumq. ab alterutra partium in pręiudicium alterius post motam quęstionē coram Episcopo Ferrarieñ. circa præbēdas, vel possessiones fuerint innouata.

DE RESCRIPTIS, ET EORVM INterpretationibus. Tit. ij.

Idem Abbati Imoleñ. Cap. 1.

De est. vnl. vel inn. c. 6.

PORRECTA ex parte tua petitio continebat, quod plures ex monachis tuis, qui Prioratib. præsunt, a nobis super ipsis Prioratibus, quo ad vixerint, possidendis confirmationis litteras se asserunt impetrasse, quarum occasione bona ipsorum Prioratuum distrahunt, & consumunt, asserentes se tibi, quo ad Prioratus illos, nulla ratione subesse. Cum igitur a Cancellaria nostra non credimus huiusmodi emanasse: d. t. per s. m. qua. illos, qui tales litteras exhibuerint, in quibus Prioratus, tamquam monachis confirmātur, eosdem punias, tamquam falsitatis auctores. Si vero in eis non sit mētio Prioratus, vel monachatus, illas tamquam tacita veritate subrectas, † denunties non valere.

† subreptas Greg. 9

Idem vniuersis Christi fidelibus per Lombardiā constitutis. Cap. 2.

De sent. exc. c. 41

SI aliquando forte cōtingat, quod ab eis, qui auctoritate Apostolica sunt excommunicationi subiecti, nostræ litteræ cum salutationis alloquio obtineantur, non propter hoc excommunicationis credatur sententia relaxata; cum per ignorantiam, vel negligentiā, aut occupationem nimiam, vel etiā per subreptionem contingat huiusmodi litteras impetrare. sicut in Placentiñ. nuper dicitur contigisse, qui cū sint propter iniquitatem, quam in Deum, & eius ecclesiam commiserunt, excommunicationis vinculo innodati, se quasi absolutos per huiusmodi litteras, quas eis pro templarijs misisse dicimur, gloriantur; quam uis non simus memores talium litterarum. cum etsi eis iam excommunicatis exhibitæ fuerint, forsan tamen prius fuerāt impetratę. Quo circa vniuersitati v. per A. s. m. qua. eos sicut excommunicatos artius euitetis, donec a suo resipiscant errore. in similib. si quando forte contigerit, simile iudicium obseruate.

Idem Episcopo Helieñ. Cap. 3.

De test. c. 4.

PASTORALIS officij & infra. Prę terea quæsiuisti, quando de reuocatione ambigitur litterarum, vtrum iudicum priores, aut posteriores cognoscere debeant; vtrum per

per secundas sint primæ litterę reuocatę. Ad quod taliter respōdemus, quod nisi posteriores prioribus, vel e conuerso duxerint deferendum, simul vtriq. cognoscant, & si forte nequiuerint in vnam sententiam concordare, quãuis plures sint ex vna parte, quam ex altera, per arbitros cōmuniter electos a partib. huiusmodi cōcertatio sopiatur. Quoniã autē sub huiusmodi forma, videlicet causam, quã talis aduersus talem, & quosdam alios super hoc, & quibusdam alijs se proponit habere, tibi duximus committendam; a nobis multotiens litteræ impetrentur, sollicite quæsiuisti; an iudex ex delegatione huiusmodi ante personarum, vel rerum expresionem super personis, vel rebus exprimendis habeat potestatem, adiciens, vtrum si antequam personę, vel res expressæ fuerint nominatim, super nō expressis in commissione priori, sed generaliter comprehensis speciales litteræ, quæ de prima commissione nullam faciant mentionem, ad alios iudices a sede Ap. emanauerint, eandem vigorem debeant obtinere. Nos igitur ad hæc duo, taliter respondemus; quod cum generali per speciale proculdubio derogetur, iurisdictio per generales litteras attributa, per speciales, quantum ad ea, quæ specialiter exprimuntur, penitus eneruatur; licet de prioribus non faciant mentionem. Vnde superflua relinquitur prima quæstio; etsi merito dici posit, quod donec iurisdictio reuocetur, eam super rerum, vel personarum articulis exprimēdis optinet delegatus; sed antequam exprimantur personæ, vel res, delegatus nequit iurisdictionem huiusmodi exercere.

Idem Senonen. Archiepiscopo. *Cap. 4.*

a.15.c. SEDES Apostolica consueuit exhibere se petentibus liberalem, sed quidam eius gratia nequiter abutuntur; dum quod ipsa de benignitate concedit, ipsi ad malignitatem retorquent. Quidam enim malignari volentes in commissionibus nostris minores, & viliores personas proprijs nominib. exprimũt, maiores autem, & digniores specialibus vocabulis non designant; sed ea sub quodam generalitatis inuolucro comprehendunt; vt cō missiones ipsas a nobis facilius inpetrent sub hac forma. Conqueritur talis de isto, vel de illo; & alijs quibusdam proprijs nominibus exprimendis; qui eis super tali negotio, & rebus alijs iniuriosi nimis, & graues existunt. Nos igitur eorum volentes malitijs obuiare, decernimus, vt cum in commissionibus vestris minores, & viliores personę solummodo designantur; maiores, & digniores sub generali clausula non intelligantur includi; sed nec liceat occasione generalitatis huiusmodi multitudinem effrenatam in iudicium euocare; nec super maioribus, & grauiorib. negotijs audiantur, qui de leuioribus, & minoribus tã tum faciunt mentionem. Si qui vero maiores personas expresserint, non vt velint cum eis in iudicio experiri, sed vt descendere valeant ad minores, quia fraus, & dolus eis patrocinari non debent, tanquam mendax precator careat penitus impetratis.

Idem R. Cantori, & R. Priori de Monte Leprosorũ, & I. de Sagio Canonico Rothomagen. c. 5.

EX tenore litterarum, quas nobis per dil. f. Ph. latorem præsentium destinastis, intelleximus euidenter R. sacerdotem de Colleuill. ad dilectos f. de Prato, de Monte Leprosorũ, & sancti Laudi Priores Rothomagen. super quæstione, quæ inter ipsum, & dilectũ f. Abbatem, & conuentum de Beato super manerio de Colle vill. & rebus alijs vertitur, litteras Ap. impetrasse, qui cũ partem citauissent aduersarij, dictus presbyter coram eis voluit† litigare. postmodum vero idem presbyter super eodem negotio vobis litteras nostras pręsentauit, in quibus de prioribus mentio non fiebat. Cumq. vos in causæ cognitione velletis procedere, partib. ad vestram præsentiam conuocatis, memoratus Abbas coram vobis proposuit, quod non tenebatur per illas litteras sæpedicto presbytero respondere; cum per alias fuisset citatus, quæ auctoritate illarum non fuerant reuocatæ. Vnde quia super hoc dubitastis, sedem duxistis Ap. consulendam. Nos igitur attendentes fraudem presbyteri memorati, duas commissiones super eodem negotio inpetrantis, quarũ altera non faciebat mentionem de reliqua; quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent, decernimus, vt ipse commodo careat vtriusq.

Idem Patriarchæ Graden. *Cap. 6.*

OLIM tibi scripsisse recolimus; vt si dil. f. Archipresbyter, & canonici Paduani, quib. super hoc scripta nostra direximus; dil. f. ma. G. canonico Paduano, præbendam, quę tantum residentib. de communi confertur, sicut vni ex alijs, de cōmunib. prouentib. & manualia beneficia omni dilatione postposita non conferrent, tu eos ad id ap. cessante compelleres. Verum, quia, sicut nostro Apostolatui reseratum est, quidam mandatum nostrum in-

[Right margin notes: c.16.a. (beside "EX tenore"); †noluit Greg. 9 (beside "voluit†"); De verb. sig. c. 16. (beside "OLIM")]

interpretari aliter, quam deceat, moliuntur; cum beneficia principalia sint interpretanda largissime, volentes a mandato nostro dubietatem auferre, non quæstionis scrupulum reseruare; vt quæ mandamus, diligentius, & liberius exequaris; nostrum tibi in eo aperiendum duximus intellectum. videlicet, quod præbendam, quæ tantum residentib. in victu, & vestitu de communi confertur; ipsi mag. G. plene, sicut vni ex alijs residentibus, inmunximus conferendam. Quo circa f. t. per A. s. m. qua. in negotio ipso malitiosam interpretationem aliquam non attendens, sic quod de præfato magistro tibi præcipimus, sub. cuius. con. ap. ob. exequi studeas diligenter.

Idem Mediolanen. Archiepiscopo. *Cap. 7.*

De rest. c. 4. CVM adeo scripta se. Ap. moderemur, vt ex certa sciētia nihil in eis faciamus apponi; quod de iure debeat reprehendi: miramur nō modicum, & mouemur; quod, quotiens ad te, vel ad aliquos tibi subiectos nostras litteras destinamus; te super eis mirari rescribis; ac si mandaremus aliquid inhonestum. Scripsisti etenim nobis, quod cū P. clericus in ecclesia Mediocen. † sufficientem sibi sit præbendā adeptus; mirabaris, quod pro receptione ipsius in ecclesia de Grontosola Præposito, & fratribus eiusdem ecclesiæ litteras Apostolicas miseramus. Cum si litterarum nostrarum diligenter seriem attendisses, nihil penitus inuenires in eis; quod tuum debuisset animū offendisse. cum enim in litteris ipsis, nec de præbenda ipsius P. mentio haberetur, nec Mediocen. canonicus, immo nec clericus diceretur in eis, & in litteris ipsis hęc esset adiecta cōdicio, si dignus existeret ad ecclesiasticum beneficium obtinendum, & si eadem ecclesia ex dono parentum ipsius quādam capellam cum dote fuisset adepta, & a consanguineis eius oblationes, & mortuaria pro tempore, & decimas perciperet annuatim: intelligere potuisses, qualiter ipsę fuerāt impetratæ, in quibus de beneficio ipsius, pro quo scribebatur, mentio non fiebat. Ideoq. f. t. per A. s. m. qua. cum ad te, vel ad tuos litteræ Apostolicæ diriguntur, earum tenorem diligenter attēdas, & quod mandatur in eis, dum tamen nec per suppressionem veritatis, aut expressionem falsitatis obtentæ fuerint, facias effectui mancipari.

† Me-dacien.

Idem Abbati de Alcobiatia, F. & P. monachis Alcobatia. *Cap. 8.*

c. 18. e. CAVSAM, quæ inter Præmonstraten. & Prumacen. ecclesias super possessionibus de Anapja vertitur, d. v. commisisse meminimus fine canonico terminandā, sed quia in litteris illis animaduertimus fuisse insertū, quod si alterutra partium legitime citata pręsentiam vestram adire, vel iudicio parere cōtemneret, vos nihilominus præsentis partis probationes recipere, & quantū de iure possetis, in causæ cognitione, ac decisione procedere minime tardaretis. Nos volentes, vt clausula illa, quantum de iure poteritis, quæ antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inserenda, clausulam illam de probationum receptione præcedat: d. v. p A. s. m. qua. ipsam intelligentes ibidem, in eadem causa iuxta tenorem litterarum illarum procedere non tardetis; attente prouisuri, vt si litterarum auctoritate priorum in eodem negotio legitime est processum; firmum, & stabile perseueret, alioquin si occasione clausulæ memoratæ aliud constiterit in alterutrius partis pręiudicium attemptatū, id virib. decernimus cariturū; volentes, & mandantes, vt in decisione ipsius negotij, sicut præmissū est, tam super principali, quam super incidentibus quæstionib. ap. re. canonice procedatis.

Idem Archiepiscopo Senonen. & P. Sanctæ Mariæ in via lata Diaco. Cardin. A. S. L. *Cap. 9.*

CONSTITVTVS in præsentia dil. f. nostri G. sancti Angeli Diaconi Cardinalis P. clericus, quem ei concesseramus, & parti alteri auditorem; proposuit coram ipso, quod cum bonæ memoriæ G. Papa p̄. noster dilecto f. Decano, & capitulo Bituricen. dederit in mandatis, vt ipsum reciperent in canonicum, & in fratrem, & præbendam ei cōferrent, si qua tunc in eorum vacaret ecclesia, vel proximo vacaturam; vēn. f. nostro Bituric. Archiepiscopo ei monitore concesso; etsi ipsi mandatum eius admittere nō curassent, eis præcipiendo mandauit, vt quod eis mandauerat, adimplerent; dicto Archiepiscopo, & ven. f. n. Claromōten. Episcopo super hoc executorib. deputatis. & infra. Verum dil. f. P. ex aduerso respondit, quod cum in Bituricen. ecclesia certus esset numerus canonicorum institutus firmatus iureiurando, & per multos Rom. Pont. cōfirmatus, & de hoc memoratus P. non fecisset in suis litteris mentionem, intelligendum erat circumuenisse p̄. n. & dictas litteras veritate tacita impetrasse. licet enim cum in aliqua ecclesia certus statuitur numerus, hæc apponatur condicio, vel intelligatur apponi, salua sedis Ap. auctoritate; non tamen erat credendum, quod eum ex certa c. 14.

certa scientia contra iuramenta eorum recipi mandauisset; cum de hoc in suis litteris nihil fuisset expressum. Nos igitur de prędictis per Card. instructi, d. v. per A. s. m. qua. si legitime vobis constiterit numerum canonicorũ, qui nunc in ecclesia per Decanum, & capitulum eiusdem ecclesiæ iuramento firmatum, antequam prædictus clericus a p̃. n. litteras executorias impetrasset; quidquid factum est occasione litterarum, quas idem clericus a se. Ap. impetrasse dignoscitur, cassum, & irritum decernatis haberi; alioquin ei faciatis in eadem ecclesia præbendam, si qua vacat sub. cuius. ap. ob. assignari.

Idẽ Aymon sancti Hilarij canonico Pictauieñ. c. 10.

c. 10. SVPER litteris, quæ ab aliquib. ex malitia, & a nonnullis ex ignorantia, tacita veritate, vel suggesta falsitate impetrantur a nobis; diuersos intellexinius diuersa sentire: alijs asserentibus eos debere prorsus carere omni commodo litterarum, cum mendax precator carere debeat impetratis; alijs vero dicentib. quod etsi forma carere debeant in litteris nostris expressa, nihilominus tamen iuxta rigorem iuris sit a delegato iudice in negotio procedendum. Nos igitur inter eos, qui per fraudem, vel malitiam, & illos, qui per simplicitudinem, vel ignorantiam litteras a nobis impetrant huiusmodi, credimus discretionem habendam; vt hi, qui priori modo falsitatem exprimunt, vel supprimunt veritatem, in suæ peruersitatis pœnam nullum ex litteris commodum consequantur; ita videlicet, quod delegatus, postquam sibi super hoc facta fuerit fides, nullatenus de causa cognoscat. Inter alios autem, qui posteriori modo litteras impetrant, dicimus distinguendũ, quę falsitas suggesta fuerit, vel quæ veritas sit suppressa. Nã si talis expressa sit falsitas, vel veritas occulta ta, quæ quamuis fuisset tacita, vel expressa, nos nihilominus saltem in forma communi litteras dedissemus, delegatus nõ sequens formam in litteris ipsis appositam, secundum ordinem iuris in causa procedat. Si vero per huius falsitatis expressionem, vel suppressionẽ etiam veritatis litteræ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expressa, nos nullas prorsus litteras dedissemus; a delegato nõ est aliquatenus procedendum, nisi forsan eatenus, vt partib. ad suam præsentiam vocatis de precum qualitate cognoscat, vt sic in vtroq. casu eadem ratio, quę delegantem moueret: moueret etiã delegatum, & vbi delegans suas litteras denegaret, delegatus etiam suæ cognitionis officium nullatenus interponat.

Idem Abbati, & conuentus Præmonstrateñ. c. 11.

EDOCERI a nobis per vestras litteras postulastis, vtrũ per litteras aduersus Abbates vestri ordinis nulla mentione habita de suis conuentibus impetratas teneantur Abbates ipsi super causis, quæ ad conuentus pertinent, & eisdem de ipsis querelantibus respõdere, ac licet appellatio sit inhibita per appellationis obiectum possint, ne respondeant, se tueri. super quo vobis duximus respondendum, quod idem Abbates, nisi alia causa rationabilis suffragetur, per appellationem se tueri non possunt, quominus debeant auctoritate litterarum huiusmodi legitime respondere, cum ex officio suo teneantur Abbates congregationum suarum negotia procurare, nisi forte Abbatis, & conuentus negotia essent omnino discreta. c. 11. e.

Idem Archiepiscopo, & magistro V. Canonicę Magdeburgen. Cap. 12.

CVM dilecta in Christo filia R. custos Heresien. ecclesiæ, ac V. clericus procurator G. monialis olim ad sedem Ap. accessissent super electionibus celebratis de custode, ac moniali prædictis, litigauerunt aliquamdiu coram nobis. & infra. Nos igitur hæc, & alia, quæ tam custos prædicta, quam I. clericus, qui pro eodem negotio venerat cõtra ipsam, nuper apud se. Ap. constituti, proponere voluerunt, & acta iudicij ab eisdem nobis exhibita diligentius attendentes, deprehendimus manifeste prædictas litteras ad memoratum Abbatẽ de Remeshusem, & suos coniudices impetratas per subreptionem optentas; cum in eis illius articuli videlicet de subtractorum resignatione fuerit præter conscientiam nostram cognitio demandata; qui prioribus litteris ad scholasticum Hildesemen. custodem, ac scholasticum Midesẽ. obtentis insertus fuerit, de quibus in secundis litteris mentio aliqua non fiebat. & ideo quod ipsarum litterarum occasione dignoscitur attemptatum, duximus penitus irritandum; dictum insuper scholasticum Hildesemen. & coniudices suos inuenimus minus prouide processisse, quia cũ in nostris litteris eisdem principaliter mãdaretur, vt ad prædictam ecclesiam personaliter accedentes, personæ idoneæ administrationem committerent Abbatiæ, cui ad opus eiusdem Abbatiæ fieret hinc inde resignatio subtractorũ; ipsi formam mãdati Apostolici c. 12. e.

Y tran-

transponentes, illo capitulo prætermisso, de alijs articulis inordinate plurimum cogitauerunt; propter quod processum ipsorum contra nostri formam rescripti, ac iuris ordinem attemptatum irritum decernimus, & inane præsentium vobis auctoritate dis.p. mandantes, qua.conuenientes in loco competenti, & tuto G. A. & quibusdam alijs eiusdem ecclesiæ sororibus, sicut iustum fuerit, restitutis, & forma mandati nostri exacta diligentia obseruata, in negotio ipso iuxta tenorem præcedentium litterarum ap.re.ratione præuia procedatis, ita quod per vestram sollicitudinem circumspectam, saltem hac vice negotio tamdiu prorogato finis debitus imponatur.

Idem. *Cap.* 13.

c.13.e. PLERVMQVE contingit, quod aliqui contra quosdam super aliquibus rebus nostris litteris impetratis, illis vti multo tempore proponentes, tunc demum eas exhibere procurant, cum aliarum litterarum auctoritate ab eisdem, contra quos ipsi primitus litteras impetrarunt, cœperint conueniri dicentes, posteriores litteras non valere, vt pote nō facientes de priorib. mentionem. Cum igitur non sit malitijs hominum indulgendum, pręsentium auctoritate statuimus, qua.si quis nostras litteras impetrans infra annum, postquā copiam iudicum habuerit, ex malitia, vel negligentia postposuerit vti, eis auctoritate posteriorum valeat conueniri, licet in illis nulla de prioribus mentio habeatur.

DE CONSVETVDINE. Tit. iij.

Idem Archiepiscopo, & Capitulo Lundiniensi. *Cap.* 1.

Dec.bsu. c.1. EX litteris, quas tu frater Archiepiscope destinasti; intelleximus manifeste, quod regnum Daciæ, quantum ad ea, quę ius fori contingunt, consuetudinibus suis, & institutionibus Regum suorum omnino regatur. vnde nullum vsum testamentorum illius prouinciæ habere contingit, qui alibi in vltimis decendentium voluntatibus secundum legalem obseruantiam custoditur. Si vero aliquis possessiones aliquas claustris, vel alijs religiosis locis in bona valitudine, vel voluntate vltima constitutus vult pro suorū remedio peccatorum conferre: hanc ecclesiæ conferendi formam esse proponis, quod in huiusmodi donationibus modicum terræ cō sueuit accipere, aut in extremitate pallij, quod manu Episcopi, vel cuiuslibet alterius pręlati ecclesiæ sustinetur, aut super ipsum altare aliquo inuolutum panniculo cum debita humilitate ponendum sub testimonio videntiū, & audientiū, forma donationis huiuscemodi subsequente, quæ scotatio vulgariter appellatur. Verum, quoniam huiusmodi donatio malitiose a quibusdam cauillatoribus, sicut asseris, impeditur, a nobis humiliter postulasti, ne loca religiosa, & ecclesiæ, quibus multę possessiones sub scotatione huiusmodi sunt collatæ, ab aliquibus possint, vel debeant temere perturbari; plurima debeamus sollicitudine prouidere. Nolentes igitur, vt tales constitutiones, quas diuturnitas temporis, vt asseris, obseruauit, & vsus consuetudinis hactenus approbatæ retinuit, temeritate qualibet infirmetur; d.v.per A. s. m. qua. donationes eorum, quæ sub optentu consuetudinis claustris, ecclesijs, vel quibuslibet locis religiosis pie, ac prouide conferuntur, vel etiam fuerit collatæ, faciatis irreuocabiles obseruari, cum huiusmodi signum, quod scotatio dicitur, nō tam factæ donationis, quam traditæ possessionis sit euidens argumentum, si quos contradictores inueneritis, aut rebelles, auctoritate freti Apostolica per cen. ec. monitione præmissa sub.ap.ob.compescentes.

Idem Episcopo Titemiēn.† *Cap.* 2. †al.Pa tamiē.

A D nostram audientiam noueris peruenisse, quod in tua diœcesi etiam in causis ecclesiasticis consuetudo minus rationabilis habeatur; quod cum aliqua causa tractatur ibidem, allegationibus, & querelis vtriusq. partis auditis, a præsentibus litteratis, & illitteratis, sapientibus & insipientibus quid iuris sit quæritur, & quod illi dictauerint, vel aliquis eorum præsentium, consilio requisito pro sententia teneatur. Nos igitur attendentes, quod consuetudo, quæ canonicis obuiat institutis, nullius debeat esse momenti; cum sententia a non suo iudice lata nullam optineat firmitatem, vt in causis ecclesiasticis subiectorum tuorum postquam tibi de meritis earum constiterit, sententiam proferre valeas, sicut ordo postulat rationis, auctoritate tibi præsentium, præmissa consuetudine non obstante, concedimus facultatem. c.3.e.

Idem Luci Vicario nostro apud Constantinopolim constituto. *Cap.* 3.

QVANTO de benignitate se. Ap. locum optines celsiorem, tāto tibi est sollicitius procurandū, vt te talem exhibeas in agendis, nō declinās ad dexterā, vel sinistrā, quod nō minus re, quā nomine vices Ap. gerere videaris. Peruenit sane ad audientiam nostram, quod qui- c.4.e.

quidam simplices sacerdotes apud Constantinopolim ea sacramenta præsumunt fidelib. exhibere, quę ab Apostolorum tempore rite fuerunt solis Pontificib. obseruata, vt est sacramentum confirmationis, quod chrismãdo renatos soli debent Episcopi per manus impositionem conferre. ad excusandas excusationes in peccatis, & sui erroris fomentum, solam consuetudinem prætendentes; cũ diuturnitas temporis peccata non minuat, sed augmentet, quæ tanto grauiora existunt, quãto infelicem animam diutius detinent obligatam. Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos diuinæ maiestatis offendunt, de agro dominico extirpari, d.t.per A. s. m. qua. omnibus Latinis presbyteris apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas; ne talia decetero sua temeritate præsumant. quæ licet non sint a fidelibus contemnenda, tutius tamen est ea sine periculo ex necessitate, quæ legem non habet, omittere, quam vt ab ijs, quibus ea conferre non licet, ex temeritate, quæ lege damnatur, non sine graui periculo inaniter conferantur, cum vmbra quædam ostendatur in opere, veritas autem non subeat in effectu. *Idem Decano, & capitulo Camerin. c. 4.*

C V M inter vos ex vna parte, & canonicos sancti P. de Curia ex altera, super eo quod dicti canonici sancti P. generale interdictum a ve. fratre nostro Episcopo vestro, vel vobis in ciuitate Cenomañ. positum nõ seruabant, quæstio verteretur: vtraq. pars, vt eadem causa posset fine debito terminari, suum nuntiũ ad sedem Ap. destinauit. partib. igitur in nostra præsentia constitutis per procuratores idoneos audientiam præbuimus liberam, & benignam, & quidam ecclesiæ vestræ proposuit procurator, quod cum Cenomañ. ecclesia suo loco, & tempore pro excessib. sæcularis potestatis interdicto voluit supponere ciuitatem, ecclesia beati P. de Curia tanquam menbrum suo capiti non adhærens, campanis pulsatis, apertis ianuis diuina officia celebrare, alijs cessantibus non omisit. Cum autẽ ve. f. noster B. Hostieñ Episcopus tunc in partib. illis legationis officio fungeretur, idem ad eius præsentiam accedẽtes suam ei super hoc querimoniam exponere curauerunt. Qui partib. conuocatis, & rationib. vtriusq; diligenter auditis, & cognitis, cum pars ecclesię sancti B. per priuilegia se. Ap. non possẽt ostendere se munitam, immo ei firmiter constaret, quod ex superbia potius, quam ex causa rationabili ducerentur, sententialiter diffiniuit, quod cum in ciuitate Cenomaneñ. positum fuerit interdictum, eadem ecclesia obseruaret. vinculo quoq. excõmunicationis, ac pœnæ ordinis, ac beneficij eos supponens, qui sui ducerent sententiæ resistẽdum. postmodum vero, cum propter quosdam excessus sæcularis potestatis tota Cenomaneñ. ciuitas supponeretur ecclesiastico interdicto, & ipsis canonicis sancti P. denuntiatum fuisset, vt a diuinorũ celebratione cessarent, & obseruarent; sicut aliæ ecclesiæ illius ciuitatis interdictum, ipsi maiorem temeritatem suæ audaciæ adiũgentes, cum maiori sollemnitate suum sunt officium executi, venire contra Legati sentẽtiam non verentes. Procurator vero ipsorum proposuit ex aduerso, quod ipsa ecclesia sancti P. ab ipsa sui fundatione libera extitit, & exempta, & de bonis progenitorum Karissimi in Christo filij n. I. Anglorum Regis Illu. fundata fuerat, & dotata, firmiter asseuerans, & ex hoc suam credens intentionem fundare, quod Decanatum, & præbendas illius ecclesiæ idem Rex, & progenitores sui conferebãt diœcesano Episcopo inconsulto. proposuit etiam, quod ex consuetudine tali hactenus eadem ecclesia gauisa fuerat libertate, & hoc idem multotiens vester Episcopus recognouit, quod vos parochialẽ potestis interdicere capellanum, qui extra chorum celebrat ecclesiæ antedictę, allegans de consuetudine ante dicta, quod in generali etiam interdicto licitũ erat eis pulsatis campanis, alta voce, interdictis tamen & excõmunicatis exclusis diuina officia celebrare. Nos igitur auditis hinc inde propositis, quod ex tali consuetudine, si qua foret, disrumperetur neruus ecclesiasticę disciplinę; ipsam decõsilio f. nostror. penitus duximus irritandam: cum non consuetudo, sed corruptela potius sit censenda.

Idem Helieñ. Episcopo. *Cap. 5.*

C V M olim ve. f. n. Londonieñ. Episcopus nostris aurib. intimasset, quod in sua ecclesia proposuerat statuere Pręcentorem, certum redditũ assignaturus eidem sine lęsione cuiusquam: nos eius precib. inclinati, licentiã ei concessimus Pręcentorẽ huiusmodi ordinandi: dũmodo, in conferendis sibi redditib. nulli pręiudiciũ inferretur. nihilominus statuentes, vt Pręcentor taliter institutus in sessionib. processionib. & alijs illã haberet in Lõdonieñ. ecclesia dignitatẽ, quã habẽt alij Prę centores in alijs ecclesijs Anglicanis. Postmodũ autẽ nostris fuit aurib. intimatũ, quod licet idẽ Episcopus dil. f. B. in eadẽ instituisset

 ec-

ecclesia Præcentorem, quod tamen a nobis fuerat de prælibata dignitate statutum, biennio iam elapso exequi non curarat. Qua propter tibi dedimus in mandatis, vt illud sub. cuius.contrad.& ap.ob. exequi non postponeres, contradictores per cen. ecclesiasticam conpescendo. Nouiter vero dil.f. Decanus, & quidam alij personatus habentes in ecclesia memorata suam nobis trasmisere querelam; quod cum per Anglicanas ecclesias consuetudines sint diuersæ, ac quidam Cantorum minorem, quidam vero maiorem habeant dignitatem, nec possunt dignitates eorum, cũ sint, vel variæ, vel repugnantes, conuenire simul in vnam: is, qui nouiter est institutus in ecclesia Londonieñ. Præcentor, non contentus eo, quod habere potest sine præiudicio aliorum, occasione litterarum nostrarum quasdam ipsius Decani, & aliarum personarum eiusdem ecclesiæ dignitates sibi nititur in eorum præiudicium arrogare. Quo circa f.t.per A.s.m. qua.si secundum diuersas locorum consuetudines, diuersas noueris habere Præcentores in Anglicanis ecclesijs dignitates, iam dictũ Præcentorem illam habere facias in Londonieñ. ecclesia dignitatem, eaq. ap.re. permanere cõtentum, quam rationabilib.& approbatis cõsuetudinibus eius saluis, sine alieno præiudicio poterit obtinere.

Idem Conuentui Corbieñ. monasterij. *Cap. 6.*

c.7.e. CVM v.f.n. Episcopus Hostieñ, & dilectus filius L. tituli sanctæ Crucis presbyter Cardinalis olim in partibus Alamaniæ legationis officio fungeretur, inuenerunt dilectũ f. Abbatem de monasterio HerWordeleñ. quod ad Romanam ecclesiam nullo mediante noscitur pertinere, ad monasteriũ Corbieñ. quod est etiã Romanæ ecclesiæ speciale, propria temeritate migrasse, licentia illud deserendi, vel confirmatione a nobis, vel ab ipsis etiam, qui vices nostras in illis partibus tunc gerebant, nec habita, nec petita.& infra. Postmodum autem, cum suos ad sedem Ap. nuntios destinasset; idem volentes eum multipliciter excusare, ad defensionem generalem illius terræ consuetudinem allegarunt. Cũ igitur hæc non tam consuetudo, quã corruptela merito sit censenda, quę profecto sacris est canonibus inimica, ipsam mandauimus decetero non seruari.

Idem Decano Salesbieñ. A. Archidiacono. & magistro P. Peuerel Canonico Parisieñ. Cap. 7.

CVM dilectus filius W. Andreñ. ecclesię monachus, qui pro electo eiusdem ecclesię se gerebat, & G. Daubitis monachus, ac procurator monasterij Karoseñ. super iure eligẽdi Abbatem Mandreñ.† monasterio, & de electione eiusdem W. inuicem in nostra præsentia litigarent: idem W. electionem suam a fratribus Andreñ. cõcorditer celebratam auctoritate petijt Apostolica confirmari: asserens tam de iure communi, quam priuilegio speciali eis a fe. re. Alexandro Papa prædecessore nostro concesso, & a nobis postmodũ cõfirmato, liberam eligendi auctoritatem ad eosdem fratres tantummodo pertinere. Nam de iure communi omnis congregatio monachorum eligere sibi debet Abbatem, & in eiusdem Alexandri priuilegio continetur, vt obeunte monasterij Andreñ. Abbate, in illis † ibi, qualibet & subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres, vel eorum pars consilij sanioris, secundum Deũ, & beati Benedicti regulam, duxerint eligendum. A nobis quoq. prædictis fratribus dinoscitur esse concessum; vt licitum sit eisdẽ, cum ecclesiam Abbate vacare contigerit, personam idoneam de gremio eiusdem ecclesię, vel aliunde per regularem electionẽ sibi præficere in pastorem Karoseñ. monasterio præsentandam; vt ab ipso confirmationem accipiat, & reuerentiam ei, quam debet, impendat. Dictus vero G. procurator proposuit ex aduerso, quod cum olim ad petitionem Comitis Balduini vxoris, & filiorũ eius Aldreñ. ecclesiæ patronorum a bonæ memoriæ G. Moriñ. Episcopo fuerit constitutum, quod si præfatus locus, quod diuino munere adeo pullularet, vt Prior, aut Abbas cõstitueretur ibidem, electio eius penes fratres eiusdem loci, & capitulum Karoseñ. penderet, & huius obtentu statuti sic fuerit longe retroactis temporibus obseruatum; vt monasterio Andreñ. vacante, Andreñ. fratres in Karoseñ. capitulo aliquem de gremio monasterij Karosensis sibi eligerent in Abbatem; electio prædicti W. tam contra statuti tenorem, quam etiam cõtra consuetudinem approbatam, quę optima est legum interpres, minus canonice attemptata merito cassari debeat, & mandari fratribus antedictis, vt iuxta quod est hactenus obtentum, procederent ad electionem Abbatis.& infra. His igitur, & alijs, quæ corã nobis vtrinq. fuere proposita, perspicaciter intellectis; quia nobis constitit electionẽ ipsam a suspẽsis, & de suspẽso etiã celebratã; ipsã de cõ. ff.

c.8.e.

† Andreñ. forte

† al. nullus

fr. nostrorũ iustitia cassauimus exigente. Ceterum cum supradictum statutum, videlicet quod penes fratres eiusdem loci, & capitulũ karosen. pendeat Abbatis electio; ita sane posset intelligi, quod per illud nec iuri cõmuni, nec priuilegio derogetur; vt videlicet ad sæpe dictos fratres electio spectet Abbatis, ad Karosen. capitulum confirmatio, deuotioni vestræ pr. auctoritate. m. qua. auditis hinc inde propositis, si ex parte Karosen. cœnobij talis fuerit consuetudo probata, quod iuri cõmuni præiudicet in hac parte, vos secundum illã consuetudinem decernatis electionem Andreñ. Abbatis decetero faciendam. Quod si talis consuetudo probata non fuerit, per quã in hoc casu præiudicetur iuri communi, vos Andreñ. monachis ius eligendi Abbatẽ sub. ap. ob. adiudicare curetis; vt sic decetero liberam habeãt facultatem, vt de gremio ecclesiæ suæ, vel aliunde per electionem canonicam eligendi personam idoneam in Abbatem pręsentandum Karosen. capitulo, vt ab eo si fuerit canonica, confirmetur.

DE POSTVLATIONE. Tit. iiij.

Idem in Decano, & capitulo Senon. *Cap. 1.*

De post. prælat. c. 1.

AD hæc in beato P. & infra. Sane cum ecclesia Senoñ. semper fuerit ecclesiæ Rom. deuota, non immerito ipsius ecclesiæ passioni compatimur, & doloribus condolemus, cũ eo sit viduata pastore, qui etsi nobilis esset genere, nobilior tamẽ fuit, sicut credimus, sanctitate. & infra. Dolemus insuper, quod dolori nimio, quem de tanti patris obitu conceperat ecclesia Senoñ. dolor alius superuenit, cum ea vix surgente ab officio funeris tam funesti vix digne celebratis exequijs tanti patris, Rex ipse iniuste commotus possessiones ipsius, tam ad mensam Archiepiscopi, quam canonicorum etiam pertinentes, non vt decuit, vel debuit, sed vt voluit, & valuit, occupauit, & personas etiam, quę de mandato nostro suspenderant organa sua, compulit exulare. & infra. Cumq. propter persecutionem instantem, & diffidentiam animorum, quam in talibus, & zelus mouet interdum, & vsus excusat; de facili non possetis in vnum locũ, & propositum conuenire; si ad nos fuisset ab aliquibus appellatum, tandem non sine difficultate conuenientes in vnum, Altisiodoreñ. Episcopum in Archiepiscopum vnanimiter postulastis; postulationem vestram per magistrum R. Pręcentorem vestrum virum in vtroq. iure peritum, honestum, prouidum, & discretum, qui apud nos super assumpti promotione negotij fideliter institit, & de cõtingentibus nihil omisit, & per Abbatem sancti P. & per vestras etiam litteras exponentes, ac petentes humiliter, vt faciendæ trãslationi fauorem Apostolicum, & pium præberemus assensum, considerata præsertim persecutione, quæ communiter instat ecclesiæ Gallicanæ, ac necessitate, quæ incumbit specialiter ecclesiæ Senoñ. Verum quoniam antequam idem magister ad sedem Apostolicam accessisset; audieramus a multis, immo etiã nobis quasi pro certo constabat, quoniam idem Episcopus interdicti sententiam non seruasset, quod & idem magister non negauit, a nobis in nostra, & fratrum nostrorum pręsentia requisitus, in ipsius Episcopi excusationem allegans, quod sententiam illam seruare nullatenus tenebatur, quæ ad eius notitiam nec per nostras litteras, nec per dil. filium P. sanctæ M. in via Lata diaconum Cardinalem tunc Ap. se. Legatum, qui eandem sententiã promulgauerat, nec per deputati ad hęc executoris mandatum, vel litteras peruenisset, & quod in Altisiod. diœcesi Rex ipsam terram propriam non haberet, & quod eadem Altissiod. diœcesis ex alia causa fuerat interdicta & infra. Nec sufficit, immo nec profuit ad excusationem prædicti Altisiod. Episcopi, & aliorum similium, quod mãdatum nostrum, & Card. eiusdem, vel executoris etiam ad se per speciales litteras ad ipsos directas, vel speciale mandatum non peruenisse proponunt. Cum Card. idem sententiam interdicti præsentibus multis Archiepiscopis, & Episcopis sollemniter, ac publice promulgauit, & eadẽ interdicti sententia in regno Francorum iam a multis publice cœperit obseruari; nec sit necessarium, cum cõstitutio sollemniter editur, aut publice promulgatur, ipsius notitiam singulorum aurib. per speciale mandatum, vel litteras inculcare; sed id solum sufficit, vt ad eius obseruãtiam teneatur, quod nouerit eam sollemniter editam, aut publice promulgatã; cum etiam contra quosdam, qui Sardicen. cõcilium non seruabant, tamquam illud nõ habuerint, aut receperint, canonica tradat auctoritas, quod eis nõ facile facultas credendi tribuitur, cũ idem penes illos in suis regionib. actum fuerit, & receptum. nec valet, quod in Altisiod. diœcesi dictus Rex propriam terram dicitur non habere; cum nos totam

terram Regis ipsius subici mandauerimus interdicto, & Cardinalis interpretatus mandatum in terram illam sententiam promulgauit, quę Regi tunc temporis adhęrebat, quod si Episcopatus eius ex alia causa fuerat interdictus, interdicti sententiam, & tenebatur fortius, & poterat facilius obseruare. sed inde liquido constat sæpedictum Episcopum sufficienter excusari non posse, quod suam metropol. ecclesiam generalis interdicti sententiam, & recepisse nouerat, & seruare. Ideoq. vnus eorum extiterat, qui deliberantes super eadem sententia, communi consilio decreuerunt, sed errauerunt; vt ipsam sententiam nõ seruarent. cum si verbum Apostoli P. de Clemente dicentis diligentius attendissent, commonitionem super hoc non debuerint expectare, sed obsecundare prudenter, & humiliter obedire. Nos igitur, qui secundum Apostolum prompti sumus inobedientiam omnem vlcisci, eiusdem Altisiod. inobediẽtiam attendentes; ne nihil obedientia prodesse videretur humilibus, si contemptus contumacibus non obesset; cum iuxta canonicas sanctiones quædam sint culpæ, in quib. culpa est relaxare vindictam: habito cum fratribus super hoc diligenti tractatu, quantumcumque vobis tamquam obedientiæ filijs deferre vellemus; postulationem tamen huiusmodi non propter postulantem ecclesiam, sed propter postulatam personam repulimus, vt indignã; licet autem ex eo, quod hominem, qui vestro non conueniebat proposito, postulastis, cum vos interdicti sententiam seruaretis, ipse tamen eam contemneret obseruare, permissa vobis abusi fueritis potestate, ac ideo vos eam non immerito priuare possemus, cum iuxta diuinæ legis edictum, non liceat vestem induere de lana, linoq. contextam; ne tamen vestræ videamur deuotionis ingrati, de solita Ap. sedis benignitate concedimus; vt vobis, & eidem ecclesiæ vel per postulationem idoneam, vel per electionem canonicam de persona congrua consulatis.

Idem Hostieñ. Episcopo Ap. se. Legato. *Cap. 2.*

c. 2. e. GRATVM gerimus, & acceptum, & fraternitatem tuam plurimum commendamus, quod ad promotionem venerabilis f. nostri P. quondam Camaraceñ. Episcopi, nunc autem Senoneñ. Archiepiscopi prudenter, & efficaciter intendisti. Accepimus etiam ex litteris tuis, quod canonici Senoneñ. vt cum postulatio, quam fecerunt, nostra fuisset auctoritate cassata, licet cassationis litteras suppressissent in fraudem, vt cõcorditer, & canonice ad electionem procederent, mandauisti, addens etiam, quod nisi forsitan in talem personam concorditer sua vota transferrent, pro qua merito tuũ optinere deberent assensum; de prouisione ipsius ecclesiæ postmodum faceres, quod crederes expedire. Cumq. plures eorum postulationem cassatam a nobis innouare denuo niterentur, quidam vero prædictum Cameraceñ. in Archiepiscopum postularunt, tu intelligens eos, qui cassationem nostram quodammodo reuocare volebant, eligendi priuilegium amisisse; quia concessa sibi ex Apostolicę sedis benignitate abuterentur temere potestate; ac ideo ad alios, licet pauciores numero, quantum tamen ad hæc pertinet cõsilio saniores eligendi, vel postulandi deuolutam esse licentiam; prædictum Camaraceñ. ad eorum instantiam in pastorem auctoritate s. Apostolica prouidisti, & deputasti ad regimen ecclesiæ Senoneñ. Nos igitur tanto id magis gratum, & ratũ habentes, quãto in eius promotione de mandato nostro, & beneplacito potius processisti, a sollicitudine Camaraceñ. ecclesiæ ipsum reddimus absolutũ, vt liberius gerat curã metropolis Senoñ, quod a te factum est, auctoritate Apostolica confirmantes.

Idem Clericis Rauen. ecclesiæ. *Cap. 3.*

BONAE me. W. Archiepiscopo vestro viam vniuersę carnis ingresso, eius nobis obitum per vestras litteras intimastis. Nos autem vobis dedimus in mandatis, vt personam idoneam, quæ in nostra deuotione persisteret, vobis eligeretis canonice in pastorem. Cumq. vos postmodum receptis litteris super electione substituendi Põtificis tractaretis, vota vestra fuerunt in diuersa diuisa. Nam quidã vestrum di. fi. n. S. tt. sanctę Praxedis presbyterum Cardinalem, quidam vero ven. f. nostrũ Imoleñ. Episcopum postulauerunt. Cumq. partes postulationes suas per suos nuntios præsentassent, proponebatur ab ijs, qui Cardinalem postulauerant memoratum, quod plures, quam duæ partes vestrum, conuenerant in eundem. Verum pars altera proponebat, quod digniores personę postularant Episcopum Imoleñ. & quod in postulatione ipsius, & forma canonica, & tenor cõpromissionis fuerat obseruatus: cum tamquam suffraganeus Rauennatis ecclesię postulatus de ipsius gremio extitisset. fuerat enim cõpromissum, vt de corpore Rauẽnat. ecclesiæ, vel Archiepiscopatũ personã eligerent congruentẽ; c. 3. e.

quod

quod pars altera friuolum asserebat, cum etsi talis condicio fuisset adiecta, poterat tamen de Romanæ sedis collegio propter ipsius priuilegium præfata postulari persona: cum mẽbra capitis a membris corporis censeri non debeant aliena. Nos igitur auditis, quæ de facto fuerunt hinc inde proposita, & de iure insuper allegata, deliberauimus cum fratrib. nostris, & plenius etiam pro vtralibet partiũ curauimus allegare. Cõsiderauimus vero quod eiusdem Cardinalis præsentia vtilior sit, non solum Romanæ, sed etiam ecclesiæ generali apud Ap. sedem, quam apud Rauennatẽ ecclesiam; & quod maioris meriti sit, in huiusmodi necessitatis articulo pręire in sanctę terrę subsidium exercitu Iesu Christi, quam suscipere pondus officij pastoralis. Vnde nõ immerito præferentes speciali vtilitati cõmunẽ, & minori maiorem; prædictum Cardinalem postulationi vestræ non duximus concedendum. attẽdentes autem ex altera parte, quod prędictus Episcopus Imoleñ. a minori, quam tertia parte fuerit postulatus, & quod Ap. se. postulationes huiusmodi non consueuerit in tanta diuisione, ac contradictione recipere, cũ quando etiam aliquis ab alijs vnanimiter postulatur, admittendam postulationem eorũ, non tam ex iustitia, quam gratia moueatur; postulationem ipsius nõ duximus admittendam. monemus igitur di. v. & exhort. at. & per A. s. m. qua. infra mensen post susceptionem præsentium, cum ijs, qui vocem in electione habere noscuntur, per electionem, postulationem, seu nominationem canonicã in personam idoneam, quæ in ecclesiæ Romanę deuotione persistat, concorditer cõuenire curetis, & electionem, postulationẽ, seu nominationem vestrã per idoneos nuntios sedi Ap. præsentetis. Venient autem ijdem nuntij parati; vt si forte, quod absit, factũ vestrũ fuerit exigente iustitia reprobandum; illũ recipiãt, quem nos vobis prouidebimus in pastorem. Alioquin cũ eidem ecclesiæ cupiamus sollicitius prouidere, nullatenus omittemus, quin ei auctoritate Ap. pastorem idoneum assignare curemus. *Idẽ Præposito, & C. Strigonieñ. c. 4.*

c. 4. e. BONAE me. W. Archiepiscopo vestro viam vniuersæ carnis ingresso, cũ in ve. f. nostrũ Coloceñ. Archiepiscopũ postulãdum a nobis contulissetis vnanimiter vota vestra, & regiũ super hoc obtinuissetis assensum, suffraganei Strigonieñ. ecclesię. Quinq. ecclesiẽ. videlicet, Watieñ. Wesprũeñ. & Nitrieñ. Episcopi postulationi vrę se opponere curauerũt, asserentes, quod eis contemptis, qui ius habebant eligendi vobiscum, postulatio eadẽ fuerat attẽptata; licet nuntij vestri proponerent ex aduerso, quod super pręficiẽdo vobis Põt. de gratia multotiens suffraganeorũ fuerat requisitus assensus; sed Episcopi vobis consiliũ denegauerũt. nuntijs igitur in nostra pręsentia cõstitutis, & proponentib. aduersarijs quædam alia cõtra postulationis vestrę processũ; quæ in priorib. litteris meminimus nos plenius expressisse, quia nobis de propositis nõ constabat, ita duximus prouidendũ, vt si suffraganeis persistentib. in contradictione sua, vos postulationi vestræ volentes instare, vsq. ad septuagesimam tunc primo vẽturam, per procuratores idoneos ad omnia sufficiẽter instructos ad sedem Ap. veniretis, vt statueremus vtraq. parte præsente, quod iustitia suaderet. si autem illi a contradictione cessarent, & vos proposito vestro instaretis, mitteretis ad præsentiam nostram personas idoneas infra terminum supradictũ, qui super ijs, quæ oportuna forẽt, nos redderet certiores. Quod si contradicentib. Episcopis memoratis vos contingeret de iure vestro diffidere, ne laborem, & dolorem subiretis incassum, aliã personam idoneam prouideretis vobis canonice in pastorem. Ceterum cũ inclitæ recordationis Rex Vngariæ viam fuisset vniuersæ carnis ingressus; quidam vestrũ a postulatione, quam nobis præsentaueratis cõmuniter, temere recedentes, alijs persistentib. in eadem, & ad se. Ap. appellantib. prędictũ Quinq. ecclesieñ. Episcopũ in Archiepiscopũ postulauerunt, quorũ votis nullus suffraganeorũ assensit, excepto dũtaxat Episcopo Nitrieñ. & licet Karissimus in Christo filius nr. A. Vngarię Rex Illus. tunc Dux regni Vngarię L. nepotis sui Regis nomine, cuius tutelam, & regni curam ipsi frater eius cõmiserat gubernator, †precũ suarum primitias ad nos prædicti Coloceñ. postulationẽ transmiserit, postmodum tamẽ pro Quinq. ecclesieñ. Episcopo ad Strigonieñ. metropolim transferendo nobis per litteras suas humiliter supplicauit. Nos igitur super postulatione ipsa, cũ fratrib. nostris habito diligenti tractatu; quoniã inuenimus eam post appellationes interpositas in multa discordia non solum suffraganeorum, verum etiam canonicorũ Strigonieñ. ecclesię contra formam mandati nostri, regulari ordine prętermisso, temere celebratã, illam exigente iustitia nõ duximus admittẽdam; sed vobis dedimus in mandatis; vt ad prouidẽdum vobis

† *forte gubernandã.*

Digitized by Google

pastorem idoneum, per electionem canonicam, vel postulationem cōcordem requisito suffraganeorum assensu, si esset de antiqua, & approbata consuetudine requirendum, intra mensem post susceptionem litterarum nostrarum procedere curaretis. alioquin extūc, ne gregi dominico deesset diutius cura pastoralis, nos ipsi prouideremus ecclesiæ viduatæ, secundum officij nostri debitum, ex plenitudine Apostolicę potestatis. Verum antequam ad vos nostræ litteræ peruenirent, innitentes mandato priori, suffraganeos, qui erant in regno præsentes, præter prædictum Quinq. ecclesieñ. Episcopum ad concordiam reuocastis. ita quod Watieñ. & Wesprumeñ. & Iacieñ. Episcopi pro translatione Coloceñ. Archiepiscopi saluo suo iure in posterum, cui propter afflictionem, & necessitatem Strigonieñ. ecclesiæ supersedebant ad præsens; nos humiliter rogauerunt prædicto Nitrieñ. scribente, quod si non placeret vobis, electionem factam de Quinq. ecclesieñ. admittere postulationem alterius sine pręiudicio iuris sui, suppliciter exorabant. Post hęc autem mandato nostro suscepto ij, qui conuenerant in Archiepiscopum Coloceñ. ab eius postulatione, sicut fuit propositum coram nobis, recedere noluerunt, sed innouantes eandem, quibusdā canonicorum, qui in partem alteram declinauerant, reuersis ad eos, cum prædicti Regis, & suffraganeorū litteris, di. f. A. magistrū scholarum, M. Thesaurarium, A. Archidiaconū, & A. & N. canonicos Strigonieñ. ecclesiæ ad sedem Ap. destinauerunt, super postulatione dispensationis gratiam petituros, ceteri vero, qui Quinq. ecclesieñ. Episcopū postulauerāt, sicut ex eorum parte fuit propositū coram nobis, conuenientes in vnum, ceteros canonicos ad capitulum conuocarunt ad postulationem concordem, vel electionem canonicam, iuxta mandatum Apostolicum, infra terminum præfixum procedere cupientes; sed illis nolentib. conuenire, intelligentes penes se tātum remansisse facultatem liberam eligendi; quia reliqui ius suum prosequi negligebant; prædictum Quinq. ecclesieñ. Episcopū, licet ne id fieret, fuisset ab alijs appellatum, denuo postularunt. Cum ergo vtriusq. partis nuntij ad sedem Ap. peruenissent, ij, qui pro Quinq. ecclesieñ. Episcopo venerant, proponebant partem suam, iuxta mandatum Apostolicū processisse, nec obstante discordia, vel contradictione eorum, qui iuxta formam mandati nostri procedere contemnentes, illo recepto nec elegerant quemquam canonice, nec concorditer postularant. Vnde concors debebat eorum postulatio reputari, cum ceteri tamquam iussionis Apostolicæ contemptores, eligendi, & postulādi se iure priuassent, dum nec postulare, nec eligere voluerunt, immo etiam nec ad capitulum conuenire. Ad hoc autem poterat responderi, quod illi, qui Coloceñ. Archiepiscopum postulauerant, formam secuti fuerant per nostras litteras sibi datam: quoniam innitentes postulationi priori iuxta tenorem litterarum priorum nostrarum, concordem fecerant, quæ fuerat prius discors, dū suffraganeos ad concordiam reuocauerunt; nec nocebat eorum discordia, qui alium postulauerunt, cum prius in postulatione Archiepiscopi supradicti conuenissetis pariter vniuersi, & consensum vestrum annotatum litteris, & subscriptionib. proprijs roboratum petissetis a nobis per communes nuntios cōfirmari. nosq. vestram recepissemus postulationem diiudicandam, suffraganei forsitan in contradictione persisterent, vel si consentirent, aut concederent approbādam. Si enim postquam postulatio subscriptionib. postulātiū roboratur, & pręsentatur Romano Pont. approbanda, possent ab ea recedere postulātes, nobis frequenter illuderent, & iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur. Poterat quoq. addi, quod pars altera mādatum Ap. non seruarat, vt pote, quæ nec postulationem concordem, nec electionem canonicam celebrarat, cum in maiori contradictione, quam prius non solum canonicorum, sed suffraganeorum etiam ipso Rege aduersę parti fauente, prædictum Quinq. ecclesieñ. Episcopum postulasset. Auditis igitur his, & alijs, quæ fuerunt hinc inde proposita, & habito super his cum fratribus nostris diligenti tractatu, intelleximus, quod etsi neutra esset postulatio approbāda, iuxta tenorem tamen posterioris rescripti ad nos decetero Strigonieñ. ecclesiæ prouisio pertineret. Quia vero non plenam de personis illius regni notitiam habebamus: ideoq. non poteramus, salua conscientia nostra, eidem ecclesię in alia persona, quæ de regno Vngarię originem duceret, cōgrue prouidere; nec vellemus ei pręficere alienum, quamuis & honestius videretur, si suffraganeus ad metropolim suā accederet, quā Archiepiscopus ad metropolim trāsferretur; partem tamen elegimus potiorē, vt & eūdem Archiepiscopum, in quem omnes, quorum cōsensus in electione, vel postulatione pastoris

ris requiritur, licet temporibus diuersis conuenerat; a vinculo, quo tenebatur Coloceñ. ecclesiæ, absoluentes, ad metropolim Strigonieñ. transferimus, & ei licentiam tribuimus transeundi; pallium ei ad nomen, & vsum eiusdem ecclesiæ transmissuri.

Idem Capitulo Strigonieñ. *Cap. 5.*

c. 5. POSTVLATIONEM, quam celebratis. & infra. Licet ergo per postulatõnē huiusmodi nullum ius sit alicui acquisitum, ideoq. sine prȩiudicio alicuius postulationem potuissemus repellere memoratam; vt tamen vobis, quantum cum Deo possumus, de speciali gratia consulamus; ita duximus prouidē dum; quod si præfati Pontifices in contradictione persisterent, & vos ad postulationem eorum institeritis optinendam, quia nobis non constitit de præmissis, vsq. ad septuagesimam proximo venturam per procuratores idoneos ad omnia sufficienter instructos, nostro vos conspectui præsentetis, qua. vtraque parte præsente, quod iustum fuerit, decernamus.

DE TRANSLATIONE EPISCOPI, & electi. Tit. v.

Idem Antiocheno Patriarchæ. *Cap. 1.*

Decr. de trãsl. Epi c. 1.

VM ex illo generali priuilegio, quod beato Petro, & per eum ecclesiæ Romanæ dominus noster indulsit, canonica postmodum manauerint instituta continentia, maiores ecclesiæ casus esse ad sedem Ap. perferendas, ac per hoc translationes Episcoporum, sicut depositiones eorum, & sedium mutationes ad summum Ap. sedis Antistitem de iure pertineant; nec super his aliqua præter eius assensum debeant inmutari; miramur non modicum, & mouemur, quod prȩdecessoris tui exempla secutus, qui motu propriæ voluntatis Manustañ. in Tarseñ. dicitur transtulisse, la. quondam Apamieñ. electum in Tripolitanã ecclesiam transtulisti, nec tibi sufficit dictam prædecessoris tui præsumptionem solummodo imitari, immo etiam iniuriam nostram ipsius transgressus excessum, nouo quodam mutationis genere paruificasti maiorem, & magnum quodammodo minorasti, Episcopare Archiepiscopum, immo potius dearchiepiscopare præsumens, cum dictus prædecessor tuus dictum Archiepiscopum de Tarseñ. ecclesia in ecclesiam transtulit similis dignitatis. Licet enim dictus L. nondum fuisset in Archiepiscopum consecratus, confirmationis tamen munus receperat, & Archiepiscopalia, quantum ei licuerat, ministrarat, sicut ipsius relatione nobis innotuit, qui Senatumeñ. Episcopum, cum in nostra esset præsentia constitutus, asseruit confirmasse. Ne igitur perpetrandi similia ceteris audacia tribuatur, si tantus excessus relictus fuerit impunitus, te a cõfirmatione Episcoporum duximus suspendendum, quo vsque super hoc aliud statuamus.

Idem Decano, & Capitulo Andegaueñ. *c. 2.*

INTER corporalia, & spiritualia eam cognouimus existere differentiam; quod corporalia facilius destruuntur, quam construantur; spiritualia vero facilius cõstruuntur, quã destruantur. Vnde iuxta canonicas sanctiones, Episcopus solus honorem dare potest, solus autē auferre nō potest. Episcopi quoq. a metropolitanis suis munus consecrationis accipiunt, qui tamen non possunt, nisi per Romani Pont. sententiam damnari. Cũ ergo fortius sit spirituale vinculum, quam carnale, dubitari non debet, quin omnipotens Deus spirituale coniugium, quod est inter Episcopum, & ecclesiam suo iudicio reseruauerit dissoluendum; qui dissolutionem carnalis coniugij, quod est inter virum, & feminam, suo tantum iudicio reseruauit, præcipiēs, vt quos Deus coniunxit, homo non separet. nō enim humana, sed etiam diuina potestate coniugiũ spirituale dissoluitur, cum per translationem, vel depositionem, aut etiam cessionem, auctoritate Romani Pontificis, quem constat esse vicarium Iesu Christi, Episcopus ab ecclesia remouetur. & ideo tria hæc, quæ prȩmisimus, non tam constitutione canonica, quam institutione diuina soli sunt Romano Pont. reseruata. sicut autem Episcopus consecratus sine licentia Romani Pont. suam non debet ecclesiam derelinquere, sic & electus, & confirmatus præter eius assensum, suam nequit deserere ecclesiam, cui est matrimonialiter alligatus. cũ nō debeat in dubium reuocari, quin post electionem, & confirmationem canonicam inter personas eligentium, & electi coniugium sit spirituale contractum. cui profecto Episcopalis dignitas nil addit, cum quis Episcopali præditus dignitate, nullius tamē ecclesiæ possit Episcopus esse, quemadmodũ de illo contingit, qui oneri pontificali renuntiat, nō honori. Vnde, cum non maius sit vinculum Episcopi ad ecclesiam, quam electi; ma-

maxime cum fuerit cōfirmatus, immo idem penitus, & non aliud idem iuris optinet in vtroq. Sicut enim Episcoporū translatio, vel etiam depositio, sic & electorum cessio post confirmationem spiritualis ratione coniugij, soli est Rom. Pontifici reseruata, vsq. licet ad tempora ista, quod cautum fuerat de Episcopis, expressum non fuerat de electis, propter expressam tamen similitudinem, vel indemnitatem † potius nemini poterat videri dubiū subtiliter intuenti: cum idem iudicium de similib. sit habendum. sed neq. illud, quod in canone legitur de electo, si vltra sex menses per suam negligentiam ecclesiam retinuerit viduatam, nec ibi, nec alibi donum consecrationis accipiat; immo metropolitani sui cedat iudicio, aliter intelligentibus poterat suffragari, cum non intelligatur ecclesia viduata, quasi sponsum nō habeat; sed quia, cum spōsus eius nondum sit consecratus; adhuc, quo ad quædam, quasi viri maneat solatio destituta, sicut iuxta communem modum loquēdi, illa dicitur ecclesia viduata, quæ licet Episcopum habeat, inutilem tamen perhibetur habere. nec quod de cessione subsequitur, & statutum fuit ad pœnam, trahi debet ad gratiā, vt sicut metropolitani iudicio electus deicitur, ita etiam ad aliam ecclesiam possit transferri, præsertim cum nec sine auctoritate Romani Pontificis fiat cessio, vel deiectio memorata, qui vt hæc possent ex canone illo, metropolitan. indulsit. Vnde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse; & quod nō est sanctorum patrum decreto sancitum, superstitiosis non est adinuentionibus præsumendum; præsertim cum numquam intelligatur prohibitum, quod non inuenitur expressum. Sane nos, qui sacra docente scriptura monemur, ne nostrum alij demus honorem, quoniam Apostolatui nostro multis referentibus innotuerat, quod ve. f. nr̄ Turoñ. Archiepiscopus magistrum W. qui electus fuerat in Episcopum Abriceñ. & per metropolitanum suum postea confirmatus, qui aliquamdiu tam in spiritualibus, quam in temporalibus ministrauerat in ecclesia vestra, præter Ap. se. auctoritatem transferre præsumpsit, & Episcopum consecrare, quem etiam ve. f. n. Rothomageñ. Archiepiscopus prçter Ap. se. mandatū absoluit, & ei præbuit licentiam transeundi, ve. f. n. Bituriceñ. Archiepiscopo, de quo plenam fiduciā optinemus, dedimus in mandatis; vt inquisita plenius veritate, si rem gestam taliter inueniret, tam memoratū Turon. quam ipsum Rothomageñ. Archiepiscopos, qui saltē Ap. se. super hoc, quod nouū emerserat, præsertim cū iuxta canonicas sanctiones maiores ecclesiasticę causę ad se. Ap. sint referendæ, consulere debuerunt, a confirmatione pariter, & consecratione Pontificū, memoratum vero W. ab executione Pontificalis officij, nostra fretus auctoritate suspenderet. qui mandati nostri diligens executor, super quo deuotionem eius digna gratiarum prosequimur actione, cum per confessionem spontaneam eidem Bituriceñ. Archiepiscopo de veritate negotij constitisset, dictos Archiepiscopos, & Episcopū, iuxta tenorem mandati nostri, suspendit, & quamuis ijdem Archiepiscopi Turoñ. & Rothomageñ. tāquam maiores plus excesserint in præmissis, præfatus vero Episcopus minus, vt pote illorum tamquam maiorum errorem secutus; nos tamen intellecta per litteras, & per nuntios eorundem Archiepiscoporum confessione spōtanea, & supp. deuota veniā errori dedimus, quia non ex malignitate, sed ex simplicitate peccauerāt. & quoniam præfatus Episcopus & minus peccauerat, sicut ex prçmissis apparet, seuerius fuerat castigatus, ad Ap. se. licet spontanea voluntate, non tamen sine multis laborib. & expensis accessit, reatum suum recognoscens humiliter, & deuote misericordiā postulans, & iudicium non requirens. Nos super facto eius cum fratrib. nostris cōmunem tractatum habentes, & subtiliter indagantes, quod licet sibi munus consecrationis impensum, nec prioris ecclesiæ ipsum Pontificem fecerit, nec secundæ, cum ad primam non fuerit consecratus, & ad secūdam priori vinculo perdurante non potuit canonice consecrari, adhuc autem coniugaliter alteri alligatus; illud tamen prouide attendentes, quod & vrgens necessitas, & euidens vtilitas ecclesiæ vestræ; quoniam non poterat in aliam personam idoneam conuenire, dispensationis gratiam requirebant; eo de plenitudine potestatis, tam a vinculo prioris ecclesiæ, quam a pœna suspensionis penitus absoluto, de benignitate sibi se. Ap. duximus concedendum, vt priore cōsensu hactenus perdurante, sicut per litteras personarum ecclesiæ vestræ nobis intimatum est, Andegaueñ. ecclesiam, tāquam proprius Pontifex ad gloriam, & laudem nominis Dei, ad honorem, & exaltationem ipsius, & ad salutem, & vtilitatem suam, & tam cleri, quam populi sibi commissi studeat guber-

† *identitaté forte*

bernare; vt præueniente diuina gratia, & sequente, plus prodesse velit, & valeat, quam præesse.

Idem Bambergen. Episcopo, & P. scholastico Magunt. Cap. 3.

c.3.c. QVANTO personam ve. f. nostri Hildesem. quondam Episcopi sinceriori diligebamus affectu, tăto securius sperabamus, quod nihil aduersus matrem suam Romanam ecclesiam in præiudicium sui ordinis, & ecclesiasticæ disciplinæ dispendium attemptaret. sane sicut certa multorum assertione comperimus, & suarum didicimus nihilominus testimonio litterarum, quibus ad nos directis, Herbipolensem se Pontificem nominabat, ipse relicta Hildesem. ecclesia, cui fuerat spirituali gratia coniugio copulatus, ad Herbipolen. sine auctoritate Romani Põt. auctoritate propria transiuit, non attendens, quod veritas in euangelio protestatur: quos Deus coniunxit, homo non separet. Potestatem transferendi Pontifices, ita sibi retinuit dominus, & magister, quod soli beato Petro vicario suo, & per ipsum successorib. suis, & nobis ipsis, qui locum eius, licet indigni, tenemus in terris, speciali priuilegio præbuit, & concessit, sicut testatur antiquitas, cui decreta patrum sanxerunt reuerentiam exhibendam, & euidenter asserunt sacrorum canonum sanctiones. non enim homo, sed Deus separat, quos Romanus Pontifex, qui non puri hominis, sed veri Dei vicem gerit in terris, ecclesiarum necessitate, vel vtilitate pensata, nõ humana, sed diuina potius auctoritate dissoluit. Nolentes autem tantæ præsumptionis audaciam relinquere inpunitam: cum secundum Apostolum, omnem inobedientiam prompti sumus vlcisci, ne facti peruersitas transeat præsumptorib. in exemplum. quod quidem si verum est, nõ potest non esse notorium; auctoritate omnipotentis Dei, & beatorum P. & P. Apostolorum, & nostra, de communi fratrum n. consilio, in virtute sancti S. districte tibi† præcipimus, vt visis litteris nostris, omni contradictione, & ap. ces. administrationem ipsius Herbipolen. ecclesiæ, tam in spiritualib. quã temporalib. penitus derelinquat. si vero, quod non credimus, hanc suspensionem nostram nõ curauerit humiliter obseruare, & inhibita sibi vsurpare præsumpserit, excõmunicationis vinculo ipsum decernimus innodatum. omnib. etiam tam clericis, quam laicis Herbipolen. diœcesis sub anathematis interminatione præcipimus, vt non obstante iuramento fidelitatis, omnem ipsi obedientiam subtrahant, quam ipse sibi contra sacros canones vsurpauit; non attendens, quod dicit Apostolus. Nemo sibi assumat honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron. Ceterum, quoniam Herbipolen. canonici vota sua in ipsum prorsus illicite contulerunt, volentes, sicut dignũ est, vt in eo puniantur, in quo peccauerunt, eligendi eos hac vice potestate suspendimus, etsi contra sedis Apostolicæ interdictum ad cuiusquam nominationem processerint, quod ab eis factum fuerit, irritum decernimus, & inane. Quia vero iam dictam Hildesemen. ecclesiam, cui fuerat alligatus, vnde secundum Apostolum, solutionem quærere non debebat, nimis improbe dereliquit, ne ad ipsam redeat vlterius, in virtute S. S. ei districtius inhibemus. cum secũdum canonicas traditiones, qui ad maiorem se plebem transtulerit, a cathedra debet pelli aliena, & carere propria; vt nec illis præsideat, quos per superbiam spreuit, nec illis præsideat, quos per auaritiam cõcupiuit.

† sibi Greg. 9

Idem Bened. Burgen. Episcopo, & P. scholastico Maguntanen. Cap. 4.

LICET in tantum & infra. Quędam vero sibi Ap. se. quodam modo specialiter, & singulariter reseruauit, vt pręter specialẽ auctoritatem ipsius nec iure agi debeant, nec attemptari valeant cum effectu. In his autem specialiter translationes Episcoporũ adeo non tam constitutio canonica, quam diuina eius tãtũ potestati cõmisit; vt sicut legitimũ matrimoniale vinculum, quod est inter virum, & vxorem, homo dissoluere nequit domino dicente in euangelio: quos Deus coniunxit, homo non separet: sic & spirituale fœdus coniugij, quod est inter Episcopũ, & ecclesiam, quod in electione initiatur, ratũ in confirmatione, & in consecratione intelligitur cõsummatũ; sine illius auctoritate solui nõ potest, qui successor est Petri, & vicarius Iesu Christi, hæc autem S. quondam Hildesem. Episcopus nõ attẽdens, licentiam nostram, nec postulatam, nec habitam, contra canonicas sanctiones, & iniuriam Ap. se. cuius super hoc fuerat, & requirendus, & optinendus assensus, ad Herbipolen. ecclesiam ab Hildesem. non auctoritate nostra, sed propria temeritate transiuit, & administrationi eius se ingerens, Herbipolen. se fecit Episcopũ nominari. & infra. Nec illa fe. re. Cælestini Papæ prædecessoris n. indulgentia, quã impetrasse refertur, in hoc pręsumptionem excusat ipsius, sed ambitionem c. 4. c.

ac-

accusat, vt pote, quæ ipsum reddidit de ambitione notabilem; non autem cōtulit ad aliam Episcopalem ecclesiam trāseundi licentiam; cum sit in ea expressum, quod si ad maiorem vocaretur forsitan dignitatem, eā liceret sibi assumere; dum tamen nihil ei de statutis canonicis obuiaret. Vnde licet forsitan aliquibus videatur indulgentiæ occasione ipsius, vt ad dignitatem posset trāsire maiorem, ad parem tamen ipsi transire non licuit; cum in maiori dignitate propter maiorē vtilitatem, facilius soleat dispensari. Propterea cum postulatio, sicut & electio, examinari soleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ non solum videatur postulationis examinationē, sed personę etiā reseruasse, subiungens, dummodo nihil appareat, quod tibi de canonicis obuiet institutis, antequā per eū postulatio examinata fuisset, cui fuerat facienda, nulla debuerat ratione transire.

DE ELECTIONE, ET ELECTI potestate. Tit. vj.

Idem de Cella sancti P. & Nutrieñ. Abbatibus, & Præposito Vercelleñ. *Cap. 1.*

De elec. c. 10.

CVM inter dilectū fi. R. seniorem, & R. iuniorem super Abbatia Scafuseñ. quæstio verteretur; eis in nr̃a præsentia constitutis, dilectos fi. G. sanctor. Cosmæ & Dam. & sanctæ M. in Acquiro dia. Card. dedimus auditores: in quo eum præsentia fuit propositū; quod cū cōtrouersia ipsa fuerit diuersis iudicib. cōmissa, deinde ambę partes ad se. Ap. accesserunt. quib. a bo. me. Cæl. Papa prædecessore nostro nos ipsi cū in minori eramus officio constituti, & di. fi. n. tt. S. Stephani presbyteri Car. dati fuimus auditores, & cū vtrinq. corā nobis esset diutius allegatū, & eidem prędecessori nostro per nos esset processus negotij declaratus; ipse prędictū R. sententiā cū instantia postulātem ad conponendū coegit inuitū. & sic Abbatiæ renuntians, de manu eius custodiam, & etiā Prioratū recepit ab eo, dum viueret, sine quæstione qualibet possidendos. Huic autem ordinationi licet inuitus consentiret, domum tamen reuersus aduersarijs cōpositionem ipsam in nullo volentib. obseruare, non potuit, quæ concessa sunt, optinere; quin potius in eum, quod deterius est, manus iniecerunt postea monachi violentas, sed adiutus ab illius loci hominib. & monachorū manus euadens, ad app. subsidiū conuolauit. Interim vero dil. fi. n. P. sanctæ M. in via Lata Diaconus Car. Ap. Se. Legatus ad partes illas accedens pro iā dictis, & alijs multis excessib. & sui pędit monachos, & monasteriū interdixit, ipsi vero cōtempta sententia Car. diuina promptius, quā antea celebrarūt, & post ap. ab eodē R. seniore ad nos interpositā, dictū R. iuniorē pariter eligentes, ipsum benedicendū diœcesano Episcopo prętentarūt. qui post ap. interpositā benedixit eū, & in ecclesia interdicta. & infra. Cū autē, quę præmissa sunt, & alia quędā prętati Car. nobis, & fratrib. nostris prudenter, & fideliter retulissent; nos attendentes, quod ex consensu cōpositionis receptę, quam p̃. n. cōfirmauerat, ius, quod sibi cōpetierat, R. senior amisisset; ac per hoc ne monachi procederent ad electionem, appellare de iure minime potuisse; cū nisi quorū interest, audiri non soleant appellantes: de cōsilio f. n. appellationem dicimus legitimam nō fuisse, vnde per eam electio non potuit inpediri. & infra. Sane quāuis dilectus f. P. Prępositus, & capitulū Cōstantien. de interdicto prænūsso a Car. quod posuerat, illud in suis litteris inseruerit; quia tamē per id, quod R. iuniori diœces. Episcopus munus benedictionis inpēdit, ei videtur, quod præmisimus, obuiare. Vnde vel scriptura facto, vel factū scripturæ præiudicat; nec probatū fuit, licet obiectum, quod ab interdictis electio fuit celebrata, ipsam nō potuimus irritare, præsertim cū contra personā electi nihil fuerat intemptatū. Ideoq. causam ipsam sub eadē forma vobis duximus de cōmuni cōsensu partiū cōmittendam; vt si cōstiterit, quod electio facta fuerit a suspensis; ea omnino cassata ipsi monasterio post satisfactionē condignā suspensionis, interdicti sentētia relaxata, de persona idonea cōsulatur. alioquin, ne vtilitas mo. retardetur, pręmissam electionē per vos ap. re. volumus cōfirmari, & R. iuniorem Abbatiæ pacifica possessione gaudere.

Idem Capitulo Peñ. *Cap. 2.*

QVALITER, post obitū bonę me. Peñ. Episcopi ecclesia vestra vacante, receptis prius super electione facienda litteris nostris Primicerium vestrum vobis eligeritis in pastorem; vos tamquam auctores electionis ipsius plenius cognouistis. Verum quoniam electus ante confirmationem optentam, administrationi Episcopatus se irreuerenter immiscuit, & tam a clericis, quam laicis iuramenta recepit, non attendens, quod secundū Apostolum; nemo debet sibi honorem assumere, sed qui vocatur a Deo tāquam Aaron; nec donū scientiæ pōtificis fuerat assecutus, c. 17.

cum

cum iuxta verbum dominicum; qui fecerit, & docuerit, magnus vocetur in regno cęlorū. postquam nobis eundem pręsentastis electū, sufficienti examinatione pręmissa, cōmunicato f. n. consilio, electionem de ipso factam, exigente iustitia duximus irritandam, quidquid ex ea, vel ob eam factum est, denuntiantes penitus non tenere.

Idem Capitulo Capuano. *Cap.* 3.

c. ult. CVM inter vniuersas metropoles Capuañ. sit Ap. se. vicinior, ad prouisionem ipsius spiritualius aspiramus, talem ipsi personam præfigi cupientes, quæ sicut alios metropolitanos loci vicinitate, sic & deuotionis affectu pręcellat, per quam & ipsa metropol. tam in spiritualibus, quam in temporalibus suscipiat incrementum. Intelleximus autem per dil. f. L. & F. canonicos vestros, & litteras, quas ad sedem Ap. detulerunt, quod ad Decanū, & ad alios canonicos vestros Panormi manentes, cum ex eorum parte fuisset per litteras intimatum, vt ecclesiæ Capuanæ damna pensantes, sic tractaretis super electione substituendi pastoris, quod nullum deberetis in eorum absentia nominare; quendam socium vestrum cum litteris destinastis, xij. terminū dierum assignātes, infra quem post receptionem litterarum vestrarum iter arriperent redeundi, quamuis ecclesiastica consuetudo nō exigat, vt ad electionem pastoris canonici tā remoti vocentur; & illi præcipue, qui longe antequam vos metropolitani vestri obitum pręsentialiter cognouerint, quorū aliqui post eius decessum ad Capuanam ecclesiam sunt reuersi. Quia vero mora lōgior in electionib. est valde suspecta, immo sæpe damnosa, di. v. per A. s. m. qua. inuocata spiritus S. gratia, personam idoneam per electionem canonicam cōcorditer assumatis ad regimen ecclesię Capuanæ: cōsequenter ad nostram audientiam nuntios idoneos transmissuri, per quos a nobis vice Regia postuletis assensum, & Ap. cōfirmationis gratiam requiratis, attentius prouisuri, vt in eo discretionis, & karitatis studio procedatis, quod nec in electione vitium, nec in electo defectus valeat inueniri. Alioquin & factum electionis reuocaremus in irritum, & personas eligentium puniremus.

Idem Archidiacono, & Capitulo Capuano. c. 4.

c. 19. e. CVM nobis olim de obitu. & infra. Cum autem ex vtriusq. partis assertione constaret interpositam fuisse ap. canonicā, ne fieret electio, nisi canonica secundū mandati nostri tenorem, ad nostrā fuit audientiam appellatū, videri poterat, quod post eam medio tēpore nihil debuit innouari. Vnde talis electio iudicanda erat irrita, & inanis, vtpote post ap. canonice interpositam attemptata. sed cōtra cum appellatū fuisset, non vt nulla fieret electio, sed vt fieret canonica; si factū electionis fuit canonice subsecutū, nō vtiq. cōtra formā appellationis huiusmodi, sed magis secūdum eam videbatur esse processum: & ideo licet post app. non tamen contra eam fuit eadem electio celebrata; propter quod non erat aliquatenus irritanda. Nam cum duæ partes, & amplius electioni consenserint, & consentiant: licet cautū reperiatur in canone, vt tunc alter de altera eligatur ecclesia, cum nullus in propria fuerit repertus idoneus, quia tamen hoc in fauorem introductum est clericorū, & cuiq. licet renuntiare iuri, quod pro se noscitur introductum; vos qui duæ partes eratis, & amplius; cū hoc, quod duę partes capituli faciūt, totum facere videatur, in hac parte iuri, quod pro vobis facere videbatur, renuntiare potuistis, & electionem de persona alterius ecclesiæ celebrare, præsertim cū illud decretū locum videatur habere, quādo clericis renitentib. & inuitis per alicuius violentiam potestatis extraneus ingeritur ex aduerso, propter quod sequitur in decreto, vt sit facultas clericis renitendi, si se viderint pręgrauari; etsi quos ingeri sibi viderint ex aduerso, nō timeant refutare. Prætereа, cum se. Ap. caput omnium ecclesiarum existat, & Romanus Pont. iudex sit ordinarius singulorū, quando de ipsa quis assumitur in pręlatum alterius, ei posse obici non videtur, propter capitis priuilegiū, quod optinet plenitudinē potestatis; quod de aliena ecclesia eligatur; cum a capite membra reputari non debeant aliena. Item cū post app. emissam non vt fieret electio, quia talis appellatio nulla foret, sed vt fieret canonica; dictus Archidiaconus Theatinus cū suis fautorib. chorum exisset, & vos illos, vt interessent electioni faciendæ vobiscū curassetis sollicite reuocare, quoniam ad electionem faciendā accedere noluerunt, alienos se fecisse videntur, propter quod electioni a vobis concorditer celebratæ non posse de iure contradicere videbantur. Præsertim cum idem Archidiaconus postea requisitus respōderit, quod in pręsentia nostra ei vellet suum præbere consensum; & ideo, cum secundum statutum Lateraneñ. concilij appellatione re. semper id debeat præualere, quod a pluribus, & sanioribus fuerit ordinatum; nisi forte a paucioribus

& inferioribus aliquid rationabile obiectum fuerit, & ostensum: a vobis celebrata electio, tamquam a maiori, & saniori parte, non obstante contradictione, vel ap. paucorum, debeat, & poterat rationabiliter confirmari; cum id, quod obiectum fuerat, & ostensum, rationibus præmissis appareat rationabile non fuisse. His igitur allegatis quamquam contra personam illius, quem eligistis, nihil vmquam dictum fuerat, vel obiectum, quia tamen verbum Apostoli dicentis: nemini cito manum inponas: debemus attendere diligenter ad ea, quæ circa personam inquirenda fuerant, duximus ex officio nostro, sicut decuit, procedendum. & quidem, cum tria sint† in persona electi præcipue inquirenda, videlicet ætas legitima, morum honestas, & litteratura sufficiens: licet de honestate morum, tamquam ei, qui nobiscum est aliquamdiu laudabiliter conuersatus, possimus † ipsi laudabile testimonium perhibere; illius quoque litteraturæ, licet non eminentis, tamen conuenientis exiliat, vt pro defectu scientiæ, sicut plenius intelleximus ab ijs, qui eũ melius cognouerunt, ab electione nõ deberet excludi; de legituma tamen ætate plene scire non potuimus veritatem, de qua nec vos, vt accepimus, cogitastis; cum a multis, cuius ætatis existeret, curauimus indagare, a nemine vmquam audiuimus, quod ætatis annum tricesimum attigisset. Cum autem secundum præ dicti statuta concilij, nullus debeat in Episcopum eligi, qui tricesimum ætatis annum non egerit, licet senectus venerabilis sit, non diuturna, nec annorũm numero computata: sed cani hominis sint sensus eius, & ætas senectutis vita inmaculata; quia tamen post illa tria, quę Salomon asserit difficilia, quartum quasi reputat impossibile, viam videlicet viri in adolescentia sua tamquam inuestigari non possit, nos ecclesiæ pariter & personæ prouidere volentes, & tam rationes, quam canones obseruare, habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, quia propositum vestrum prouidum intelleximus, & ideo propter vrgentem necessitatem, & euidentem vtilitatem ecclesiæ Capuañ. quam in hac parte potius approbamus, volumus ipsum firmiter perdurare; præfatum subdiaconum nostrum de communi f. n. con. vobis in procuratorem concedimus, liberam administrationem ei tam in spiritualibus, quam in temporalibus committentes.

†al. sũt

†al. possimus

Idem Cantuarieñ. Archiepiscopo. Cap. 5.

INNOTVIT nobis olim tam per tuas litteras, quam quorundam suffraganeorum tuorum, & dilectorum filiorum Prioris, & conuentus Wigornieñ. ecclesiæ, quod eadem ecclesia destituta pastore, dicti Prior, & & conuentus dil. fi. magistrum M. Eboraceñ. Archid. in pastorem animarum suarum vnanimiter elegerunt, & cum eius tibi fuisset electio præsentata, confirmationem vsq. in aduentum ipsius, qui absens eligebatur, & inscius, distulisti; qui tandem, quod fuerat factum, audito ad præsentiam tuam deuotus accessit, & præter opinionem omnium, qui nihil obstare credebant; quin statim concors, & canonica deberet electio confirmari, spontanea tibi, & secreta confessione monstrauit, quod conscientia eius aliquantisper ex natalibus esset læsa, & quod ad tantæ dignitatis apicem, præter indulgentiam Apostolic. sedis nollet aliquatenus promoueri, proposuit: etiam si promouentem benignum, & facilem inueniret. Tu autem sicut vir prouidus, & discretus intellecta conscientia eius, noluisti protinus ad confirmationem procedere, sed nobis rei seriem per tuas insinuans litteras, & per eas ipsius magistri merita, & conscientiam commendasti. Capitulum autem eiusdem ecclesiæ; quare per te fuisset electionis confirmatio protelata, se ignorare per litteras suas nobis transmissas exposuit, & eam petijt per sedem Apostolicam confirmari, pręsentato nobis decreto electionis subscriptionibus eligentium roborato, quidam tamen suffraganeorum tuorum, quod per tuas litteras videbaris obscure aliquantulum innuisse, per suas litteras in aliquibus expresserunt, asserentes eum filium fuisse cuiusdam militis, & ab eo ex quadam ingenua, & non coniugata susceptum. Interim vero idem magister ex insperato ad præsentiam nostram accessit, & quod nobis de natiuitate ipsius per litteras aliquorum suffraganeorum tuorum fuerit intimatum, exposuit, & adiecit, quod nũquam pater eius habuerat vxorem, sed matri eius virginitatis florem subripuerat, quasi furtim, & ipsam infra quadriennium a natiuitate ipsius matrimonium contraxit. Nos ergo cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu relectis canonib. quosdam inuenimus, qui nõ legitime genitos promoueri vetant ad officiũ pastorale. Causã for-

c. 10. e.

forte trahentes ex lege diuina, per quam spurij, & manzares vsque in decimam generationem in ecclesiam Dei prohibentur intrare. Inuenimus etiam alios, qui vndecumque genitos non prohibent ad sacros ordines promoueri; dummodo sibi merita suffragentur; asserentes, quod culpa parentum non est filijs inputāda. Et ad hoc probandū inducūt, quod dominus noster Iesus Christus non tantum ex alienigenis, sed etiam adulterinis voluit commixtionibus nasci, qui est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Hi etiam diuinæ scripturę videntur inniti, qua dicitur: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non p. ini. fi. per quam antiquum videtur prouerbiū remoueri, quod inter filios Israel dici solebat. patres com. † vuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Quidam vero ad concordiam discordantia reuocantes, repugnantiam canonum prædictorum quodam modo sopire videbantur, dicentes, quod illegitime geniti, si religiosi fuerint, aut in cœnobijs, aut in canonicis conuersati, a sacris ministerijs minime reuocentur, & inter illegitime genitos quidā asserunt eos solos a sacris officijs prohibendos, qui paternam incontinentiā imitantur, & ij quoq. videntur auctoritate diuinæ legis inniti, qua dicitur, Ego sum Deus zelotes visitans peccata patrum in filios vsq. in tertiam, & quartam progeniem in ijs, qui oderunt me gratis; quasi dicat, in ijs, qui circa me paternū odiū imitantur. Verum canon concilij Lateraneñ. a bo. me. Alexandro Papa p̄. nostro editus in synodo generali, primis concordans canonibus, nō solum tales vetat in Episcopum † promoueri, verum etiam eligentibus talem personam, pœnam infligit, immo ipso facto candem pœnam asserit incurrisse; vt secundum hoc canon latæ sententiæ esse videatur, cuius tenor talis est. Ne videlicet, quod de quibusdam pro necessitatibus temporis factum est, in exemplum trahatur a posteris: nullus in Episcopum eligatur, nisi qui de legitimo matrimonio sit natus. circa finem subiungens. clerici sane, si contra formam istam quemquam elegerint, & eligendi tunc potestate priuatos, & ab ecclesiasticis beneficijs triennio se nouerint esse suspensos. Sane prædictus canon, qui non per eum, qui canones non nosset antiquos, sed per illum, qui plene nouerat canonicas sanctiones, in concilio multorum iuris peritorum est editus, & ipsius approbatione concilij roboratus; natis de non legitimo matrimonio, omnem videtur in Episcopos promouendi aditum præclusisse. Cum id etiam ad consequentiā trahi prohibeat; quod pro necessitate innuit prioribus temporibus esse factum; licet nihil amplius, quam necessitas dispensantē ad dispensationem inducat. Præterea electionem talium innuit nullam esse, dum in pœnam statuit electorum, vt tūc eligendi potestate se nouerint priuatos; quod nihil esset, si tunc non occurreret electio facienda, quod fieri nō posset priori electione, seu etiam nominatione durante. Ex quo patet electionem huiusmodi per ipsum canonē irritatam. quamuis autē, etsi canon iste nō legitime genitos fortius prosequatur, nobis tamen per eum adepta non fuerit dispensandi facultas, cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eū, immo eadem potestate functurum; cum non habeat potestatem par in parem, sed ea tantum fuerit mens ipsius, vt quia ex eo quod aliquando ex dispensatione pro necessitate temporis factum fuerat, quidam gratiam in licentiam extendentes, & inde sumentes exemplum, se licite credebant eligere tales, & indifferenter huiusmodi eligebant, cum talia fieri prohiberet, vnde grauem electoribus pœnam inflixit. Deliberauimus tamen cum fratribus nostris, vtrum in tali casu, & cum tali persona deberemus misericorditer dispēsare, vel iuris potius seruare rigorem. Inuenimus enim a bonę memorię Vrbano Papa p̄. n. in casu multo difficiliori cum Cenomañ. dispensatum electo, qui fuerat filius sacerdotis, & Legioñ. Episcopo, qui post consecrationem suam humiliter fuerat, & sponte confessus, quod fuisset ex matre non legitima † procreatus, quam pater viuente vxore propria cognouisset. sed idem Vrbanus prohibuit, ne id quasi pro regula in posterum ad consequentiam traheretur. Videbatur enim quod cum illegitime natus fuisset, aliquandiu dispensatum, & ex certa causa forsitan in posterum dispensandum, in hoc casu deberet celerius dispēsatio indulgeri illi personæ videlicet, quę minus inperfectionis, plus perfectionis habebat. Multa enim in hoc casu dispensationē inducere videbantur: litterarū scientia, morū honestas, vitę virtus, † & fama personę, multipliciter a quibusdam etiam ex fratribus meis, qui eum in scholis cognouerant ap-

† al. comederunt

† Episcopos

† forte legitime

† ap. virtus

approbatæ. faciebant etiam ad id non modicum concors capituli Wigornien. electio, petitio populi, assensus Principis, votum tuum, suffraganeorū suffragia, & humilis deuotio confitentis, quod sponte, & humiliter suum maluit confiteri defectum, quam læsa cōscientia thronum ascēdere pastoralem. Habito ergo super hoc cum fratrib. nostris diligenti tractatu intelligentes Wigornien. capitulum eundem magistrum nō humiliter postulasse, sed inprouide potius elegisse, cū ad optinendum dispensationis beneficium procedendū fuisset, non per electionem inhibitam, sed per postulationem pręmissam, electionem ipsam prædicti canonis auctoritate cassatam denuntiauimus irritam, & inanem, parcentes non modicum Wigornien. capitulo, quod eis nec pœnam infligimus expressam in canone supradicto, nec probare cogimus ignorantiam, quam allegant, quamuis post cassationem huiusmodi a nobis a multis fuerit humiliter supplicatum; vt propter causas prædictas dignaremur cum eo misericorditer dispensare; cū ad dispensandum in talib. nullus se casus habilior posset afferre. quia tamen prædicto capitulo liberam facultatem eligendi, vel postulandi volumus reseruare, supplicationē huiusmodi, quæ nomine capituli non fiebat, cum non ad postulandam dispensationem, sed petendam confirmationem ipsius capituli, nuntij fuerint destinati: ad præsens non duximus admittendum, decernentes irritum, & inane, si quid super ordinatione ipsius Episcopatus ante susceptionem litterarum nostrarum fuerit attemptatum. Volumus igitur, & mandamus, qua. per Cantuarien. prouinciā ex parte nostra facias districtius inhiberi: ne quod de multis in eadem prouincia, quod sine pudore non dicimus, inordinate noscitur esse factum, de cetero contra formam pręscriptam nullatenus attemptetur. sed si Wigornien. capitulum eundem magistrum propter prærogatiuam meritorum ipsius, duxerit postulandum, postulationē ipsius apud sedem Apostolicam præsentare procuret.

† Ianuen. *Idem Ianuen. † Archiepiscopo, Placentino, & Bobien. Episcopis.* *Cap. 6.*

etiā CVM inter dil. fi. canonicos Saonen. super electione Pont. quæstio verteretur, eligentium votis in diuersa diuisis, ad se. Ap. di. fi. G. subd. Saonen. & I. procurator capituli accesserunt, quibus ven. f. n. I. Albañ. Episcopum, & di. fi. n. A. tituli sancti Martini presbyterum Cardinalem dedimus auditores. In quorum præsentia subd. proposuit memoratus, quod cum vij. essent canonici Saonen. se in capitulo receperunt de futura electione Pontificis tractaturi, vbi diuersi a diuersis nominati fuere, sed Archid. Archipresbytero, Præposito Asten. Præpositum nominantib. fuit a præfato S. fortiter obuiatum, asserente ipsum electū morbo epileptico laborare, pro quo alia vice fuerat tamquam inhabilis recusatus, nec ad ecclesiam aliam debere fieri trāsitum, donec reperiretur idoneus in ecclesia Saoñ. & infra. Sed Præpositus Saon. spretis appellationib. interpositis Præpositū Asteñ. elegit, obiciente parte aduersa, quod huiusmodi electio propter appellationes interpositas, & alia etiam obstacula non teneret. & infra. Sed & ciuitatem idem Prępositus, & alij omnes egressi, exceptis presbytero, & subdiacono sæpedictis, secum sigillum eis ignorantib. detulerunt, & ad Mediolaneñ. Archiepiscopum accedentes, petierunt electionem, quam fecerant confirmari, licet a solo Pręposito, & post ap. facta fuisset. Sed quoniam indebitus electionis processus Archiepiscopo antea innotuerat, petitioni eorum nō annuens, quendam de fratribus suis ad inuestigandum electionis processum Saonam direxit: sed cum testes producerentur coram eo, & postularetur, vt nuntium ipsum pariter procurarent; pars aduersa iam dictum Archiepiscopum: altera vero sedem Ap. inuocauit. sed cum ad mādatum nuntij partes Mediolañ. iuissent Apostolos petituræ, ab Archiepiscopo, vt ad pacem redirent, fuere monitæ diligenter, cuius arbitrio Prępositus se stare velle constanter asseruit, si hoc & ipsum faceret pars aduersa; quod deliberato cōsilio præfatus subdiaconus repromisit. post hæc reuersi ad propria, & demum ab Archiepiscopo euocati, Archipresbyter pro parte altera de rato, vt dicebat, litteris pręmunitus, ipse vero, & pro parte sua Mediolanum accessit, & iterum ab eo † in Archiepiscopum compromisso, ipse † alias habito fratrum nostrorum † consilio magistrum B. Medioceñ. canonicum eis dedit in † sine forte Episcopum, & etiam confirmauit, quem in Saonen. ecclesia præsente clero, & populo ciuitatis adhibitis sollemnitatibus consuetis electum publice nuntiarunt, cui Archiepiscopus Præposito sedem Apostolicam prouocante consecrationis munus distulit inperturi. & infra. postquam igitur coram præfatis au-

auditorib. fuit super his, & similibus disputatum, qui nobis ea sufficienter, ac fideliter retulerunt, quoniam de ipsis nobis non potuit fieri plena fides, causam ipsam vestro duximus examini committendam; di. vestræ per A. s. m. qua. cum constet electionem de Præposito memorato a maiori, & saniori parte capituli celebratam, fuisse publicatam etiam, & subsciptam, si dictus Præpositus eidem electioni cōsenserit, vt per mutuum consensum eligentium, & electi, quasi coniugale vinculū spiritualiter sit contractum, nisi sufficienter sit ostensum eundem Prępositum morbo epileptico laborare; super quo contra ipsum dicit appellatum; vos non obstante appellationis obiectu, si qua forsan ex alijs causis superius memoratis proponitur interposita; cum ex ijs, quæ coram nobis allegata fuerunt, eas appellationes certa ratione friuolas reputemus: electionem ipsius nostra freti auctoritate, sub. cuius. contradi. & ap. ob. confirmetis; non obstante, quod post talem electionem a præfato Archiepiscopo proponitur esse factum, etiam si a partibus in eum fuerit cōpromissum, cum electores a tali electione sic nequiuerint resilire. Quod si electores illius non compromiserint in Archiepiscopum memoratum, etsi dictus Præpositus nondum electioni factæ consenserit, eo tamen consentire volente, dummodo a morbo sit immunis obiecto, vos electionem ipsius nihilominus cōfirmetis.

Idem Praneslino Episcopo. Cap. 7.

Ex: 2 DVDVM ad audientiam nostram quęstione prolata, quod vacante pręspositura Colon. ecclesiæ in duo se vota eligentium diuisis etiam causam super his dil. f. N. de lacu, & I. de Claustro, & G. de Valle sancti P. in Hesterbarh. Abbatibus sub eo tenore duximus cōmittendam; vt auditis, quæ proponerentur hinc inde, si de partium procederet volūtate; diffinitiuam sententiam promulgarent; alioquin causam sufficienter instructam ad nostram remitterent audientiam, statuentes partibus terminum conpetentem, quo per se, vel per respōsales idoneos ad Ap. se. accederent sententiam recepturæ. ipsi vero mandatum Apostolicum fideliter exequi cupientes, partes ad suam pręsentiam conuocarunt, receperunt testes hinc inde productos, examinarūt, eligentium conscientias, audierunt allegationes vtrinq. & quoniā Pręspositus sancti Georgij eorum sententiæ se tandem asseruit nolle stare, depositiones testiū hinc inde receptas, & allegationes partis alterius sub sigillis suis ad se. Ap. destinarunt, partibus festum beati Michaelis tunc primo venturum, vemēdi ad sedem Ap. terminū pręfigentes. & infra. Cūq. nuntij Præpositi sanctorum Apostolorū ad nostram præsentiam accessissent. Præpositus sancti Georgij nec venit, nec misit idoneum responsalem. & infra. Visis ergo attestationibus, & gestis iudicū diligenter inspectis inuenimus, quod pro Præposito sanctorū Apostolorum auctoritas, pro Præposito vero sancti Georgij numerus eligētium faciebat, cum primus a xiiij. tum personis, tum canonicis, qui alios dignitate, & ætate, & tempore præcedebant: secundus vero a xxiiij. fuisset electus. Obiciebatur autē Pręposito sancti Georgij minor scientia, defectus ætatis, & quod in minorib. ordinib. erat cōstitutus. Vnde cū pręposituræ illi esset Archidiaconatus annexus, nōdū erat ei dignitas cōferenda, ratione cuius cogebatur, infra præfixum a canonibus spatium, in diaconum promoueri. Proponebatur autem pro altero, quod e[illegible] vir ætate scientia, & moribus commendandus. Vnde meliori ducti zelo propter hoc electores ipsius in eum se confessi fuerant conuenisse, non solum sui, sed etiam quidam alterius electores eum prudentiorem esse, præsertim in spiritualib. asserebant; quamuis alium magis vtilem maxime circa temporalia propter potētiam fuerint protestati. Cum autem allegationes pro eodem Pręposito S. Georgij coram iudicib. ipsis propositæ nobis non fuerint pręsentatę, propter quod nō potuimus scire per nos, quod obiecerint, vel quod respōderint ad obiecta, sicq. causa remissa nō fuerit ad nos sufficienter instructa, ad diffinitiuam sententiam non duximus procedendū, sed decisionē ipsius causæ dil. fi. sancti Gedeonis, & S. Seuerini Præpositis, & Decano Bruen. sub ea forma potius cōmittendā, vt vel si notoriū esset, vel per ea, quę iam dicta erant, cōstaret; quod Pręspositus S. Georgij in electionis tēpore pateretur, vel in ordinib. vel in sciētia, vel ætate defectū; qui eū iuxta sanctiones canonū impedirent ad huiusmodi officium promoueri, ei sub. ap. ob. nō obstante ipsius absentia corporali, silentium inponentes, Præposito sanctorum Apostolorum præposituram iudicarent eandem, & eum in possessionem corporalem mittentes, eum pacifica facerent possessione gaudere. Alioquin cum in eum non solum plures, sed duæ pæne partes

conuenirent, & impedimentis cessantib. apparet, quod eum bono zelo elegerunt, Præpositi sanctorum Apostolorū electione cassata ap. cessante auctoritate nostra suffulti, electionem confirmarent ipsius, & ei facerent Præposituram assignari prædictam, & de cetero tamquam Præposito responderi.

Idem Canonicis Maguntin. Cap. 8.

c. 23. e. BONAE me. C. Maguntiñ. Archiepiscopo Sabiñ. viam vniuersæ carnis ingresso, cum vota vestra se in varia diuisissent, quibusdam petentibus Warciẽ. † Episcopum, quibusdam vero ve. f. n. nunc Archiepiscopum vestrum, tunc Præpositum sancti P. Maguntiñ. sibi eligentib. in pastorem: di. fi. magister P. scholasticus Maguntiñ. cum quibusdam alijs pro illis, qui Warmaciẽ. Episcopum postularunt; procurator ad Ap. se. accessit, pro alijs vero di. fi. E. & R. clerici venerunt, quorum alter institutus fuit procurator: partibus igitur in nostra præsentia constitutis, & eis in consistorio nostro diligenter, & sufficienter auditis; de consensu fratrum nostrorum ve. f. n. Prænestino Episcopo Ap. se. Le. dedimus in mandatis, vt si eundem Episcopum, quoad temporalia, siue spiritualia recepisse cōstaret, ecclesiam Maguntiñ. vel ministrasse in temporalibus, aut in spiritualib. in eadem, prout obiectum fuerat ex aduerso: postulationem factam de ipso, sub. cuius ap. ob. irritam nuntiaret; de gratia nostra concedens eidem, vt Warmaciẽ. sibi ecclesiam retineret. Nam de iure communi, quia præter auctoritatem nostram transire præsumpsit, vtraq. erat spoliandus; vt & ea careat, quam cōcupiuit auare, ac ea, quam superbe despexit. quod si parere contemneret, vtraq. ipsum denuntiaret ecclesia auctoritate nostra priuatum. Deinde inquireret de electione ipsius Archiepiscopi diligentius veritatem, & si ei de vi, quam ipse, & sui metuebant, constaret: eo non obstante, quod post appellationē ad nos interpositam in ipsius fuerat electione processum, cum alij, qui appellationi ad nos interpositæ non duxerant deferendum, vti cōtra ipsum hac exceptione non possent; quoniam frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem. Vnde nec ab eis posse obici videbatur, quod idem esset a paucioribus secundū eorum assertionem electus, cum ipsi appellationem ad nos legitime interpositam contemnentes, & præter licentiam nostram recipientes Episcopum memoratum, reddiderunt se indignos, electionem Archiepiscopi, dummodo nihil obstaret de canonicis institutis, sub. ap. ob. cōfirmaret. quod si nec recepisse prædictam ecclesiam, quo ad temporalia, vel spiritualia, nec in spiritualibus, vel in temporalib. ministrasse Episcopum me. cōstaret, idem Legatus audiret, quæ super postulatione ipsius, & electione Archiepiscopi proponerentur: huiusmodi testes vtrumq. reciperet, & eorum depositionibus publicatis vsq. ad calculum diffinitiuæ sententiæ procedens, gesta omnia sub sigillo suo ad nostram præsentiam destinaret; statuens partibus terminum competentem, quo Apostolico se conspectui repræsentaret sententiam recepturæ. Licet autem essent notoria, quæ fuerant cōtra dictum Warmaciẽ. Episcopum, & eius fautores obiecta, prædictus Legatus ad maiorem cautelam multos, & magnos testes recepit, ex ipsius Archiepiscopi parte productos, qui super prædictis deposuere iurati. Vnde ipse iuxta mandati nostri tenorem procedens, postulationem factā de Warmaciẽ. cassauit, & electionem Archiepiscopi memorati curauit auctoritate Ap. confirmare, ipsumq. ordinauit in presbyterū, & tandem in Episcopum consecrauit. ipse autem humiliter ad nostram præsentiam accedens suppliciter postulauit, vt pallium sibi videlicet insigne pōtificalis officij, de consueta se. Ap. beniuolentia conferremus. Verū quidam nuntius ab aduersarijs eius ad se. Ap. destinatus ex eorum parte apertas nobis litteras cū pendente sigillo præsentauit, per quas idem significabant canonici, quod prædictus Legatus corruptus pecunia iniquam sententiam protulisset, & addebant etiā, quod Maguntiñ. ciues pariter iurauerunt, quod eum numquam haberent in Episcopum, & quod vniuersi clerici, paucis exemptis, suo fauebant electo. Cum autem super his cœpissemus deliberare cum fratribus n. electioni eiusdem Archiepiscopi duo videbantur obstare, videlicet, quod a paucissimis, & post interpositam app. a se ipso dicebatur electus: nam cum postulatio Warmaciẽ. Episcopi fuerit præcedentis ap. ratione cassata, Archiepiscopi electio debebat, etiam ex eadem causa cassari: sed econtra, sicut superius est expressum, qui in appellatione deliquerant, appellationem contra eundem Archiepiscopum non poterant allegare. poterat quoq. dici, quod etsi post appellationem, non tamen contra formam appellationis fuisset electus Archiepiscopus sæpedictus, cum appellauerit in hac forma, ne canonici Maguntinæ residentes, sine

† Warmaciẽ. forte

sine ipso, & socijs ipsius haberent in electione processum. nec nocet, quod posset ex parte altera replicari, quia nec ipse, nec socij sui debuerant procedere sine ipsis, quia ipsi ap. ad nos interpositam contemnendo, reddiderant se indignos; & abusi fuerant iure suo. Vnde cum in Lateran. concilio de ijs, qui quasdam personas inhibitas eligunt, sit statutum, vt eligendi tunc potestate priuatos, & ab ecclesiasticis beneficijs triennio nouerint se suspensos; illis pro longe maiori delicto, tamquam indignis ab electionis potestate cadentibus, penes eundem, ac socios suos tantum ius remanserat eligendi. quia si multo pauciores in ipsum cõuenissent, intelligendum est tamen, quod omnes, qui tunc eligere poterant, elegerunt eundẽ; contra Legati vero processum hoc facere videbatur; quod dicebatur in loco suspecto, & non citatis Warmacien. Episcopo, & eius fautorib. processisse. Porro iuxta canonicas sanctiones excessus notorius examinatione non indiget, & pro ijs, quæ a iudice sunt acta, præsumitur, quod omnia rite fuerint celebrata; quamuis, & quod citati nõ fuerint, non possent de facili cõprobare; quia negantis factum secundum rer. naturam nulla est probatio. cum etsi quilibet de se posset asserere, quod ad eum citatio minime peruenisset; singuli tamen vestrum essent in suo testimonio singulares; ad ipsum quoq. Legatũ, si voluissent, secure potuissent procuratorem idoneum destinare, sicut nũtium destinarũt; quemadmodum ex ipsorum ad nos directis litteris comprobatur, qui secure ad eundem Legatum accessit, & ad propria remeauit, cũ & ipse Legatus paratus fuerit securitatẽ omnimodam prouidere. nec obest, quod idem nuntius dicitur appellasse, cum appellationi renuntiauerit, & in commissione nostra, quã pars reportauit vtraque, obstaculum fuisset appellationis amotũ. sed nec apparebat etiã, quod contra factum Legati quidquam posset obijcere, ac probare, cum non procurator sufficiens, sed simpliciter ad nos contra prædictum Archiepiscopum fuisset nuntius destinatus. & infra. Nos igitur, etsi propter auctoritatem iudiciariam præsumamus pro ijs, quæ acta sunt a Legato, illi tamen plus innitimur rationi, quam quod aduersarij Archiepiscopi ex tribus causis prædictis sese adeo reddiderint indignos, quod contra eum non debebant audiri. Vnde quod de ipso factum fuerat, nõ poterat per eos impediri, quin etiã si electores eiusdem pariter deliquissent, vt se reddidissent indignos, ad nos deuoluta fuisset hac vice ordinatio Magũtin. ecclesiæ, quia dictum Archiepiscopũ sine iuris iniuria potuissemus eidem ecclesiæ præficere in pastorem, præsertim cum per Legatum Ap. se. fuisset in Maguntiñ. Archiepiscopum consecratus. super his ergo cum fratribus nostris habito diligenti tractatu, de ipsorum consilio cassationem postulationis factæ de Warmacieñ. Episcopo ratam habemus, & electionẽ Archiepiscopi memorati auctoritate Apostolica duximus confirmandam.

Idem clericis sanctæ Agathes. *Cap. 9.*

QVERELAM dil. fi. G. tt. sancti Vitalis nunc presbyteri, tunc sanctæ M. in Acquiro diaconi Cardinalis per œconomum ecclesiæ vestræ, cuius idem Cardinalis est gubernator, contra P. nunc presbyterum, tunc vero diaconum, super ecclesia sancti Saluatoris, quæ dicitur de Cornutis, coram bo. m. p. n. proposuit, ipse nobis in minori officio cõstitutis audiendam, & examinandam commisit. petebat igitur idem œconomus, vt præfatus Petrus ab ecclesia sancti Saluatoris, quã in præiudicium ecclesiæ vestræ, ac iniuriam Cardinalis prędicti præsumpserat occupare, remoueretur; cum ipsa ecclesia sancti Saluatoris plebano iure pertineat ad ecclesiam sanctę Agathes, petens etiam pensionem xvj. denari. Papieñ. mo. debitam ecclesiæ sanctæ Agathes pro ecclesia sancti Saluatoris, & Thetmis sibi restitui de nouo subtractam. Prędictus vero P. clericus respondebat, quod ipse nullam iniuriam irrogauerat Card. nec in præiudicium ecclesiæ sanctæ Agathes acceperat ecclesiam sancti Saluatoris; cum hoc ad illam nullo iure pertineat, nec aliquam sibi debebat reddere pensionem; sed ipse per electionem populi, quæ de antiqua consuetudine ei pertinet, ad eundem A. Card. sanctæ Susannæ præsentatus, cui eadem ecclesia sancti Saluatoris tamquam capella suo titulo in spiritualib. est subiecta, canonice fuerat institutus. cumq. ad suam assertionem probandã vtraq. pars testes multotiens produxisset; nos illos recepimus, & examinauimus diligenter, quorum depositionibus publicatis, disputationem audiuimus super illis; sed antequam huiusmodi controuersia finem accipere potuisset, præfatus prædecessor n. debitum carnis exsoluit. deinum vero a nobis vtraq. pars cum instantia postulauit, vt causam ipsam decidere dignaremur. Nos igitur attestationib. ac instrumẽtis vtriusq. partis diligenter audi-

 tis,

tis, & plenius intellectis, habito fratrum nostrorum consilio prędictum presbyterum ab impetitione œconomi vestri super electione, ac institutione de se facta in ecclesia sancti Saluatoris absoluimus, & super his præfato œconomo silentium duximus inponendum. Cumq. per testes idoneos nobis cōstiterit euidenter, quod populus, quasi in possessione præsentandi clericū ad illam existebat, quādo prædictum clericum ad illam elegit, & eadem ecclesia spectat ad titulum sanctę Susannę in spiritualibus pleno iure, salua quæstione super iure patronatus inter ecclesiam vestram, & populum sancti Saluatoris; quia per testes omni exceptione maiores fuit liquido comprobatum, quod pensio xvj. d. Papień. mo. fuit clericis ecclesiæ vestræ pro ecclesia sancti Saluatoris, ac Thermis annuatim per multa tempora persoluta, sed de nouo subtracta; nos in eundem statum percipiendi huiusmodi de ecclesia sancti Saluatoris, & Thermis; ecclesiam vestram decreuimus reducendam, & ad solutionem pensionis subtractæ condemnauimus presbyterum antedictum, salua quæstione proprietatis inter ecclesias memoratas.

Idem. *Cap.* 10.

c.15.e. CVM Wintoń. ecclesia pastore vacaret, Archidiaconus cū fautoribus suis Salesbrień. Decanum, Prior autem, & complices eius Pręcentorem Lincolń. in Episcopum elegerūt. & infra. Licet igitur omnes in communi de facienda electione tractauerint, quia tamen nequiuerunt esse concordes, infecto negotio ad nos habuere recursum; & ij quidem, qui Præcentorem elegerant, asserebant, quod illi erant eligendi potestate priuati, pro illa maxime causa, quod hominem non legitime natum scienter eligere præsumpserunt. Vnde secundum Lateran. cōcilium; & eligendi hac vice perdiderant potestatem, & per trienniū ecclesiasticis beneficijs carere debebant: suppliciter postulantes, vt super hoc interloqui dignaremur. illi vero taliter respondebant, quod licet is, quem elegerant, fuisset minus legitime natus, per gratiam tamen Ap. se. legitimari promeruit, & hoc asserebant se legitime probaturos. Nos ergo attendentes, quod isti post primā electionem admiserāt illos ad celebrandā secundā, & quod decretū concilij memorati decernit huiusmodi præsumptores, vna vice dumtaxat eligendi potestate priuatos, quoniam electio, quam coram nobis celebrare volebant, non iam secunda, sed tertia cōcurrebat, ad eligendum illos censuimus admittendos.

Idem Abbati Casterniēń. & R. & P. monachis Montis Frig. (Ap. se. Le. *Cap.* 11.

PER inquisitionem, quam de mandato nostro fecistis, super statu facto Episcopatus, & Episcopi Tolosani perspicaciter intelleximus, quod Mascaron Cancellarius iuratus asseruit se sciuisse pro certo, Raimundum olim Tolosanum Episcopū, & amicos ipsius ante suam electionem habuisse colloquium cum quibusdam canonicis nominatim expressis, eosq. sollicitasse precibus, vt ipsum eligerent in Episcopum; seq. vidisse pariter, & audisse, quando prędictus Episcopus existens in domo sancti Petri de Coquinis, recognouit in quorumdam canonicorum præsentia, se canonicis illis, qui aduersati fuerant suæ primæ electioni, iuramentum in domo Actonis de Montib. pręstitisse, credens pro certo, quod iuramentum illud illicite fuerit factum, vt idē Raimundus eligeretur ex pacto; & quod ipse M. post ipsius electionem cassatam domum Episcopalem eius nomine detinebat, recipiēs quosdam redditus, & prouentus, quos de ipsius conscientia, & consensu in eiusdem negotijs expendebat. Cum igitur talem scienter in Episcopū eligendo, sicut ipse suo iuramēto firmauit, ecclesiasticis beneficijs reddiderit se indignum, graue gerimus, & molestum, quod dil. f. Tolosano Præposito in Episcopum cōmuniter electo idem Mascaron in Prępositū dicitur constitutus. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. eundem Mascaronem ab officio Pręposituræ penitus amouentes, faciatis virum idoneum ad officium illud assumi.

Idem A. Priori S. Fridiani, G. & G. canonicis Lucań. *Cap.* 12.

CVM causam, quæ inter presbyterum Bonum, & Brunum Canonicum ecclesię sancti P. Lucań. vertitur, super eo quod dictus presbyter Bonus a maiori parte canonicorū eiusdem ecclesiæ prædicto Bru. & quodam alio contradicentib. in Priorem, sicut dicitur, est electus, olim vobis duximus committendam, vos, sicut ex litteris vestris accepimus, partes citare curastis, vt iuxta mandatum nostrum causam ipsam fine possetis canonico terminare. Cumq. essent in vestra præsentia constitutæ, dictus presbyter Bonus cum instantia postulabat, vt electionem de se factam auctoritate curaretis Apostolica confirmare, sed præfatus Brunus e contrario respondebat, illum non esse dignū regimine Prioratus,

cri-

crimen obiciens ei simoniæ, quodq. ipsius electio non erat canonice celebrata, & quia professus non erat, ipsum asserebat merito repellendum. Verum cum de simonia nil fuisset probatum, nec aliquid contra modum electionis ostensum, mouit vos vehementer ipsius ecclesiæ priuilegium, in quo continebatur expressum, vt nullus qualibet subreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres cõmuni consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundum Dei timorem, & beati Augustini regulam prouiderint eligendũ. Vnde quamuis multi Priores continue vnus post alium in ipsa ecclesia per multa, & longa tempora fuerint non professi, quod tamen præfatus presbyter Bonus non est professus obseruantiam regularem; dubitatis, & merito nobis inconsultis procedere contra priuilegium se. Ap. concessum ecclesiæ me. Quia vero debemus attendere non solum, quod modo factum sit, sed quid sit potius faciendum; cõsultationi vestræ taliter respõdemus, quod cum secundum legem diuinam non sit in boue arandum, & asino, nec quisquã debeat vestem induere de lana, linoq. contextam; electionem prędictam sub. cuius. ap. ob. irritetis, & compellatis pręfatum presbyterum, aliosq. clericos non professos, vt vel beati Augustini regulam in eandem ecclesiam constitutam profiteantur, & seruent, aut ipsam ecclesiam omnino dimittant.

Idem I. ti. sancti Ste. in Cælio monte presbytero Car. Ap. se. Legato. Cap. 13.

QVOD sicut ex litteris tuis & infra. Nos igitur litterarum tuarum tenore diligenter inspecto, sex in eis prospeximus cõtineri, quorum tria contra prædictum Armacañ. electum, & alia tria contra eius electionem facere videbantur. Primum nominatio facta de tribus, quam ex litteris tuis aliquotiens electionem appellas; contra quam, si electio vere fuit, antequam cassaretur, non debuerat aliquid attemptari. secundum ap. interpositam, quæ si legitima fuit, sequentẽ electionem penitus impediuit. Tertium quoniam Mideñ. Episcopus, & Abbas Mellifontis, qui interesse debuerant, ad electionem minime conuenerunt. Vnde si cõtempti fuerunt, vel ambo, vel alter plus eorum contemptus, quam multorum contradictio electionem prædictam debuit impedire. Quartũ quia præfatus Abbas sic electus ante confirmationem obtentã administrare præsumpsit. Quintum quia in die consecrationis suæ ordines celebrauit, cũ non dum pallium optineret. sextum dilapidatio, quia tabulam argẽteam alienare minime formidauit. Verum cum ad primam electionem, quæ facta de tribus dicenda videtur potius nominatio, nõ nisi quattuor de omnib. ad quos electio pertinebat, videlicet duo suffraganei ecclesiæ Armacanæ, & prædictus Abbas Mellifontis, & Archidiaconus Armacanus conuenerant, ex illa tali nominatione nihil iuris acquisitum fuerit nominatis, licite procedi potuit ad electionem regulariter celebrandam, præsertim in ecclesia Armacana, cum iuxta canonicas institutiones, si fieri potest, in cathedrali ecclesia electio debeat celebrari. Nec talis appellatio interposita electionem illam potuit impedire, cum in ea nihil attemptatum fuerit in præiudicium Regiæ dignitatis, qood non simpliciter nominatio, sed sollemnis electio debet Principi præsentari, vt postulato præstet assensum, & si secus aliquando per vsurpationem aliqui faciant abusiue. Si autem præfati Mideñ. Episcopus, & Abbas Mellifontis non contẽpti fuerant, sed ad electionem vocati, si tamen sine periculo potuerunt conuocari, siue nequiuerint, siue noluerint ad electionem celebrãdam accedere, ipsorum absentia electionem non potuit impedire. Quoniam si ad locum illum inter Hibernenses secure non poterant proficisci, nec ceteri ad alium locum inter Anglicos tute poterãt cõuenire propter hoc; quod tibi super hoc credimus veritatem diligentius inquirendam, & si eos vocatos fuisse constiterit, si vocari absq. periculo potuerint, & illos noluisse, vel non potuisse ad electionem celebrandam venire propter eorum absentiam, si canonicum aliud non obsistat, electio ipsa non debet aliquatenus irritari. Quod si eos vocatos fuisse nõ constiterit, sed cõtemptos, infirmãda penitus erit electio taliter celebrata, nisi postea propter bonum pacis diligẽter admoniti curauerint consentire. Ceterum, cũ antequam tu ad partes Hibernicas peruenisses, illa fuit electio celebrata, & electus ipse statim cœperit ministrare; tu satis id potes sub dissimulatione transire, cum id, sicut nosti, de metropolitanis Angliæ, & Franciæ, & Alemaniæ, & aliarum partium remotarũ, qui concorditer sunt electi, Romana ecclesia patiatur ecclesiarum vtilitate pensata. quia si tanto tempore, quousq. posset electus confirmationem cum pallio a se. Ap. optinere, regalia non reciperet ecclesia, quæ interim administratione careret, non modicum incurreret

reret detrimentum. ¶ Super eo autem, quod in die consecrationis suæ, antequam missar. sollemnia finirentur, acolytum ordinauit; pro tali excessu eum corripias, & castiges, nisi forte hoc esse de antiqua consuetudine cognoueris ecclesiæ Armacanæ, de qua si tibi constiterit, quod nunc factũ est, propter simplicitatem, & ruditatem gentis illius, poteris misericorditer sustinere; districte ei ex parte nostra prohibeas, ne decetero aliquid simile attemptetur, cum solus Romanus Pontifex, qui sicut nosti ante hymnum Angelicum cõsecratur, & postmodum ipse missar. sollemnia incipit, & perficit consecratus, in die consecrationis suæ valeat ordines celebrare. Ceteri vero, qui inter epistolam, & euangelium consecrantur, quia consecratori concelebrãt principaliter celebranti, ne diuidatur mysterium vnitatis, non debent tunc ordines celebrare. Præterea cum non liceat Archiepiscopo sine pallio conuocare concilium, cõficere chrisma, dedicare basilicas, ordinare clericos, & Episcopos consecrare, multum profecto presumit, qui antequam inpetret pallium, clericos ordinare festinat, cum idem non tamquam simplex Episcopus, sed tamquam Archiepiscopus facere videatur. Quod autem tabulam argenteam dicitur vendidisse, dummodo ecclesiam Armacanam, sicut promisit, reddat indemnem, æquanimiter poteris preterire, cum id de cleri, vel populi processent voluntate. Sane secundum ea, quæ nobis tuis litteris intimasti, tibi præscripto modo duximus rescribendum; sed cum de circunstantijs eiusdem negotij habere valeas notitiam pleniorem, & nos de discretione tua plurimum confidamus, in isto negotio, & in alijs te sic credimus auctore domino processurũ, quod tuæ sollicitudinis prudentia poterit merito commendari, & tua legatio ad honorem, & cõmodum se. Ap. multipliciter redundabit.

Idem Dolñ. Episcopo, & Samgneo. & de Ardeñ. Abbatibus. *Cap. 14.*

a.19.c. AVDITIS, & intellectis meritis causæ de duabus electionibus celebratis in ecclesia Baioceñ. vnam de R. Archid. & alteram de magistro R. inuenimus vtramq. contra formam canonicam attemptatam, cum inquisitis voluntatibus singulorum Decanus cum paucioribus in Rob. & Cantor cum plurib. in W. Archid. conuenissent, solo Cantore magistrum R. de Ablegijs nominante, ad nostrã fuit audientiam appellatum; ne Decanus, qui primam in electione vocem habebat, ad electionem procederet sine consensu totius capituli, vel maioris, & sanioris partis ipsius; vt discordiæ ianua, quæ iam videbatur aperta, per ap. ob. clauderetur; ipse vero Decanus nõ habito consensu maioris partis capituli; sed longe minoris, subito in electione prorupit appellans, nequis contra ipsam electionẽ aliquid attemptaret; quamuis assereret, quod electioni factæ plures alij consenserunt; cum tamen ex post facto nequiuerit conualescere, quod ab initio non valebat. quoniam electio, quæ fuerat irrita ipso iure, per subsequentem consensum ap. pendente nõ poterat esse rata. eis ergo ad propria recedentibus Cantor, & alij, qui remanserant in capitulo, post illam electionem nondum cassatam, & ap. ad nos interpositam a nominatione W. Archid. recedentes, de nouo magistrum R. absq. Rom. Pont. vel metropolitani proprij conscientia, cum subd. esset, processerunt non solum eligere, verum etiam pulsatis campanis cũ processione sollemni cantando hymnum in ecclesia deportare. Nos igitur his, & alijs, quæ coram nobis fuere proposita, diligenter auditis, de communi fratrum nostrorum consilio electionem vtramq. duximus irritandam.

Idem Episcopo, & Grandi silue, & Balleportica Abbatibus. *Cap. 15.*

IN causis, quæ ad Ap. se. & intra. Nimirũ cum in ecclesia Tolosana vacante duo per dissensionem capituli sui, videlicet ve. f. n. Episcopus Cõuenarum, & dil. fi. R. Archid. Ageneñ. † nominati fuissent, & R. canonicus sancti Licerij, R. Archid. & R. canonicus sancti Stephani Tolosani pro parte dicti Episcopi, pro parte vero altera dilectus filius magister P. de Rama, & G. socius eius ad nostram præsentiam accesserunt. quib. ve. f. n. Albañ. Episcopum, & dil. filium H. tt. sancti Martini presbyterum Cardinalem deputauimus auditores. coram quibus proposuerunt nuntij prædicti, quod, cum capitulum Tolosan. ecclesiæ ad tractãdum de electione Episcopi conuenissent, duos s. R. de Ponte, & M. cellerarium elegerunt, vt quinq. de eodem capitulo eligerent electores; qui præstito iuramento de substituendi Pont. electione tractarent, & a singulis de capitulo statutum est, & concessum; vt illum, quem illi quinq. cõcorditer, vel tres ex illis eligerent; si persona esset idonea, pro Episcopo, sine contradictione qualibet, haberetur. & etiam statutũ fuit expresse, quod si quinq. electores in vnam personam conuenire non possent, tribus ex eis concordan-

c. 30. ã

† Agenneñ. infra.

dantibus, reliqui duo illorum sequi tenerentur assensum, & electionem eorum ratam habere. Postmodum vero cũ a prædictis duob. electi quinq. electores fuissent, & ad tractandum de electione secessissent in partem, & non possent omnes pariter in vnam personam concordare, tres ex eis conuenerunt in prædictum Conuenar. Episcopum, qui erat Archidiaconus ecclesiæ Tolosanæ, & antequam pronuntiarent nominationem ipsius, eam sub protectione Apostolica posuerunt, & demum † electionem, quam de postulãdo eodem Episcopo fecerant, capitulo publicarunt; ac reliqui duo subsequenter, tertia die cum paucis de capitulo, reliquis absentibus, elegerunt prædictum Archidiaconum Agenneñ. † adiecerunt insuper prædicti R. & alij nuntij me. quod a dilecto filio I. tt. sanctæ Priscæ presbytero Cardinale Ap. se. Legato fuit ex parte illa specialis nuntius destinatus, & quoniam Episcopus ipse postulandus erat a nobis, & Legatus nullam concedendi, vel transferendi eum potestatem habebat: cum huiusmodi dispensatio sedi dumtaxat Apostolicæ reseruetur, ne quid contra fieret, nostram audientiam appellauit. Nuntij vero prædicti Archidiaconi coram prædictis auditoribus e contrario responderunt; quod cũ prædicti quinq. electores, in quos totum capitulum eligendi trãstulerat potestatem, seorsum de electione tractantes; inter se dissiderent, ita quod contentiosæ voces eorum a fratribus, qui remanserant in capitulo, auditæ fuerunt, capitulum ipsos propter huiusmodi cõtentiones suspectos habentes, ad eos duos de canonicis destinarunt, per quos inhibuerunt eis ex parte n. & prædicti Legati, ne vlterius in facto procederent, & ita potestatem eligendi, quam eis commiserant, reuocarunt, mandantes eis, vt redirent ad capitulũ, & pariter cum alijs fratribus de electione tractarent; & huiusmodi reuocationi duo ex ipsis electoribus adhibentes consensum, reliquis tribus non contradicentibus, cum nuntijs capituli ad ipsum capitulum sunt reuersi; sed alij tres vsque ad fores capituli subsecuti, ab eis postmodum discesserunt. capitulum vero illorum absentiam admirantes, cum tota die illa ipsorum præsentiam expectassent, subsequenti die campanam pulsari fecerunt, & sicut moris est, ad capitulum congregandum prædictis tribus cum paucis complicib. suis se se contumaciter absentantibus, Prior, sacrista, & maior cellerarius ecclesiæ sancti Stephani, quia † speciale super hoc Præpositi absentis mandatum habebant, cum maiori, & saniori parte conuocatis Abbatibus, Priorib. ac monachis, & alijs viris religiosis, supradictum R. in Episcopum elegerunt, exhibuerunt etiam eiusdem Archidiaconi nuntij litteras prædicti Legati, quas nobis super hoc destinauit. & infra. Cũ autẽ prædicti auditores præmissa nobis, & fratribus nostris fideliter retulissent, nos memoratum Legatũ piam intentionem in hoc facto adhibuisse pro certo credentes, ex ipso tamen tenore litterarum suarum intelleximus, eum circumuentũ fuisse, & per subreptionem tacita veritate perpendimus elicitum, & extortum, quidquid ab eo fuit obtentum, cum in ipsis litteris non expresserit formam postulationis de Episcopo Conuenarum, quæ præcesserat, & facta erat per eos, in quos totũ capitulum eligendi transtulerat potestatem; propter quod vnanimiter, de consensu totius capituli intelligitur esse factum. quam potestatem, cum res nõ esset integra, quia iam in tractatu processerant electores; & tres duobus dissidentib. cõuenerant in vnam personam: capitulum minime potuit reuocare, præsertim ex illa causa, quia illi quinq. erant discordes, cum in trãslatione potestatis illius manifeste fuisset expressum, quod si illos quinq. contingeret dissidere, electionem trium ratam haberent, & firmam. Præterea liquet eundem Lagatũ fuisse deceptum, quoniam in commissione sua prætermisso de electione Episcopi, qui erat a nobis solummodo postulandus, inquisitionem de sola electione Archid. sub forma superius expressa commisit, super quibus nequaquã taliter processissent, si omnia ex ordine, prout fuit in veritate processum, sibi enarrata fuissent, vnde communicato fratrum n. consilio, electionem ipsius Archid. non ex vitio, vel culpa personæ ipsius, sed quia processum eius minus canonicum esse cognouimus, & ipsum Legatum multipliciter circũuentum, decreuimus penitus irritandũ. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. omni gratia, & timore postpositis, circa personam Episcopi Conuenarũ perscrutari studeatis indagatione sollicita veritatem, si sit vtilis, & necessaria ad regimen ecclesiæ Tolosanæ, & idonea, tam scientia litterarum, quam suæ conuersationis exemplo ad hæreticorum perfidiam de Tolosana diœcesi extirpandam, quæ ibi per negligentiam Præsulis miserabiliter, & damnabiliter hactenus pullulauit; & si vobis ita constiterit, trãseundi

Marginal notes: † al. deinde; † al. Agenuen. supra; † quia quod

cundi ad ecclesiam Tolosanam propter vrgentem necessitatem, & eorūdem vtilitatem auctoritate nostra, sub. cuius. cōtradict. & ap. ob. ei licentiam tribuatis; alioquin ipsius postulatione repulsa, capitulo eiusdem ecclesię, auctoritate Ap. iniūgatis, vt personam ad hoc idoneam eligant in pastorem.

Idem Florentino Episcopo. Cap. 16.

c. 31. e. CVM ecclesia Vulterana debito canonicorum obsequio longo fuisset tempore destituta, ven. f. n. Wulteranus Episcopus volēs ministrorum defectum in eadem ecclesia restaurare, canonicos quosdam elegit, & instituit in eadem, quos residentes canonici recipere noluerunt, asserentes; quod talis electio fuerat in eorū præiudicium attemptata. cūq. super hoc suam ad nos idem Episcopus querimoniam destinasset, causam ipsam tibi cōmisimus fine canonico terminandam. &c. & infra. Nos vero vtriusq. partis attestationib. & rationib. diligenter inspectis, de com. f. n. con. p. tibi auct. m. qua. super primo articulo petitionis Episcopi, in quo postulauit a te, vt prænominatos canonicos ab iniuria, quę ei super electione canonicorum Vulteranæ ecclesiæ infertur, prohiberes: ab impetitione ipsius Episcopi sæpedictos canonicos ap. post. absoluere non postponas. quia, sicut iuris regula dicit; non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure suo. cum per testes longe melius sit probatū, quod canonici supradicti hoc iure vsi fuerint, quā Episcopus memoratus. In secūdo quoq. prçscriptæ petitionis articulo, quo idem petebat Episcopus, vt dicti canonici ipsum iure electionis vti libere paterentur, absoluere illudeas canonicos sæpedictos, maxime si sit notorium, quod in Tuscia generalis consuetudo seruetur, vt in cathedralib. ecclesijs solum capitulum inrequisito Episcopo, eligendi canonicos habeat facultatem.

Idem Abbati sancti Victoris, Decano Parisien. & mag. R. de Coizon Canonico Nouiomen. c. 17.

c. 32. e. CVM dil. fi. H. Archidiaconus Morin. & magister H. Atrebateñ. canonicus Morin. electi procuratores, & B. Morin. canonicus ad se. Ap. accessissent, procuratores ipsi proponere in nostra præsentia curauerunt; quod ecclesia Morin. Episcopi solatio destituta, canonici eiusdem ecclesiæ de pastoris substitutione tractantes in dil. fi. A. presbyterū, G. diac. T. subdiac. canonicos Morin. potestatem eligendi Episcopum vnanimiter contulerunt, iuramento interposito promittentes, vt illum reciperent in pastorem, quem de gremio ipsius ecclesiæ ducerent in Episcopū eligendum, qui postmodum examinatis voluntatib. singulorū Ioānem Archid. eiusdem ecclesiæ virum litteratum, prouidū, & discretum in Episcopum elegerunt, & eadem electione a capitulo cōmuniter approbata, a metropol. suo pariter petierūt, vt electionem cōfirmaret eandem, qui tam electionem, ac electi personam diligenter examinās, quam etiā super ipsius ætate, de cuius defectu fuerat ab aliquib. dubitatum, inquirens sollicite veritatem, per sententiam declarando electū ipsum minime sustinere in ætate defectum; electionem de ipso factam, vt pote canonice celebratam sollemniter confirmauit. qui postea regalibus receptis a Rege, ad petitionem eiusdem capituli a v. f. n. Atrebateñ. Episcopo, de mandato metropolitani prædicti fuit in presbyterum ordinatus, & aliquandiu, nullo contra dicente, liberam, & pacificam, tam in spiritualib. quam in temporalib. administrationem optinuit in ecclesia Morinen. Vnde procuratores ipsi a nobis humiliter petierunt, vt ijs, qui post hæc omnia inuidiæ stimulis agitati contra factum proprium temere veniendo aduersus electum ipsum materiam discordiæ suscitare præsumunt, silentium imponentes, & memoratam electionem tam concorditer celebratam, & confirmatam sollemniter approbantes, eidem faceremus electo munus cōsecrationis impendi; multor. super hoc non solum Abbatum, & capellanorum ciuitatis, & diœcesis Morin. sed etiam alior. presbyterorū nobis litteris præsentatis, qui super præmissis omnibus testimonium perhibentes, electum ipsum de litteratura, discretione, ac honestate reddiderunt apud nos multipliciter commendatum. quinimmo & elector. ipsorū super hoc nobis litteras optulerunt, quibus erat litterarum illarum de verbo ad verbum, sicut ijdem asserunt electores, tenor insertus, quæ de potestate ipsis tradita iuxta præmissam formam confictæ in capitulo fuerant, & sigillo capituli sigillatę. Verum supradictus B. qui contra electum venerat memoratum, proposuit ex aduerso, quod in supradictos tres sub hac forma iuramento prestito fuerit eligendi concessa potestas; vt capitulum eum recipere teneretur, quem illi tres ab omnib. vel maiori, & saniori parte de gremio ipsius ecclesiæ nominatum eligerent in pastorem. Electores ipsi terminos potestatis sibi traditę non seruantes, prædictum Archidiaconū eligere præsumpserunt; quem pauci de capitulo no-

nominarant. Vnde canonici Morin. postmodum admirantes, qualiter Archidiaconus electus fuerat memoratus, cum plures essent in eadē ecclesia digniores, super electionis processu inuicem colloquendo, cœperunt fere omnes publice profiteri, quod nullatenus Archid. nominauerant supradictum, & reputantes se illusos in hac parte, quod super hoc factum fuerat, per eundem B. cui suas litteras testimoniales assignarunt, nostro curauerunt Apostolatui reserare. Qui coram nobis sollicite postulauit, vt eadem electione cassata faceremus ipsi ecclesię de persona idonea canonice prouideri. Cũ omnes fere canonici Morin. sicut asseruit, sint parati pręstito iuramẽto firmare, quod præfatum Archid. nũquam in Episcopum nominarant, & legitime posset ostendi, quod iuxta præmissam formam supradictis tribus collata fuerit auctoritas eligendi; vt videlicet de gremio ecclesię illius eligerent, in quam omnes, vel maior, & sanior pars capituli consentirent; asserens idem B. se nihilominus probaturum, quod sæpe dictus electus pateretur in ætate defectũ. Nos vero his, & alijs, quæ fuerunt hinc inde proposita coram nobis, diligenter auditis, quod res perniciosa esset exemplo, si per surreptionis astutiam quis ascenderet ad apicem dignitatis, de con. f. n. ita duximus prouidendũ, vt præstito a contradictoribus iuramento, quod ipsi contra præfatum electum malitiose nō moueant huiusmodi quæstionem; prædicti tres electores iuramenti vinculo astringantur dicere veritatem; quot ex canonicis, examinationis tẽpore in præfatum Archid. conuenerunt; etsi tres simul, aut duo saltem ex ipsis iurati dixerint, maiorem canonicorum partem in ipsum Archidiaconum conuenisse; vos contradictoribus silentium imponatis, cum contra hoc eorũ esset probatio insufficiens; eo quod singuli essent in suis testimonijs singulares. Si vero per eorum depositiones constiterit sępe dictum Archid. extitisse a paucioribus nominatum: tunc demum sollicite audiatis, quod vtraq. pars proposuerit, ad probandum formam, secundum quam eligendi potestas præfatus tribus electoribus asseritur fuisse concessa: etsi fuerit sufficienter ostensum, quod illum de gremio ecclesiæ, secũdum formam sibi datam, debebant eligere; in quem omnes, vel maior, & sanior pars capituli cõuenirent: vos electionem ipsius Archid. omnino cassetis, & faciatis ecclesiæ Morinen. per electionẽ canonicam de persona idonea in Pontificem prouideri; alioquin, quod de ipsa factum est, ratum habentes, contradictores ab eius impetitione per cen. ecc. ap. re. compescatis; præfatum B. præbenda Morin. ecclesiæ spoliantes, qui se ad hanc pœnam, si forsan in probatione defecerit, obligauit; non obstante, quod super ætatis defectu obiectum est contra illum, cũ idem canonicus huic obiectioni nō multum institerit, & super hoc a metropol. fuerit iudicatum; cuius sententia in rem transijt iudicata, cum infra decendium non fuerit legitima prouocatione suspensa.

Idem Episcopo Baiocen. *Cap.* 18.

CVM in iure peritus existas, & copiam habeas peritorum, non possumus non mirari, quod super quibusdã iuris articulis nos cõsulere voluisti, qui nihil, aut modicũ dubitationis cõtinere noscũtur. Primus siquidẽ tuæ cõsultationis articulus cõtinebat; quod cuiusdã ecclesię Decano defũcto, eiusdẽ loci capitulũ sub hac forma in septẽ ex ipsis canonicis cõpromisit, vt illum, quem ex se, vel ex alijs de gremio ipsius ecclesiæ omnes pariter, vel maior eorum pars eligerent, idem capitulum reciperet in Decanum. Verum cũ vnus ex illis vij. a tribus ipsorum, & alius, qui non erat de numero eorundem, a tribus alijs in Decanũ fuerint nominati; a nobis tua fraternitas requisiuit, vter eorum assumi debeat a capitulo in Decanum. super quo taliter respondemus, quod is, qui de numero vij. a tribus eorum dinoscitur nominatus, iuxta compromissi tenorem debet in Decanum assumi, dũmodo electioni de se factæ consentiat, & aliquod canonicum non obsistat. c. 33. 2.

Idem Duci Laringiæ. *Cap.* 19.

VEN. f. n. Salesburgen. Archiepiscopũ, & di. fi. Abbatem de Sal. & nobilem virum Marchionem Orientalem quorundam Principum nuntios ad sedem Apostolicam destinatos benigne recepimus, & eis beniuolã duximus audientiam indulgendã. Litteras quoque, quas per eos quidam nobis Principes destinarunt, diligenter perlegi fecimus, & quæ continebantur in eis, notauimus vniuersa. Inter cetera vero quæ dicti Principes per easdẽ nobis litteras intimarunt, hac præcipue obiectione sunt vsi dicentes, quod ve. f. n. Prænestinus Episcopus Ap. se. Le. aut electoris gessit, aut cognitoris personã; si electoris, in alienam messem miserat falcem suam, & electioni se ingerens Principum derogauerat dignitati; si cognitoris, absente altera partium videtur perperam processisse, cũ citata nō fuerit, c. 34. e.

 &

& ideo non debuerit contumax iudicari. Verum nos, qui secundum Apostolicæ seruitutis officium, sumus singulis in iustitia debitores, sicut iustitiam nostram ab alijs nolumus vsurpari, sic ius Principum nobis nolumus vindicare. Vnde illis Principib. ius, & potestatem eligendi Regem in Imp. postmodum promouendum, cognoscimus, vt debemus, ad quos de iure, ac antiqua consuetudine noscitur pertinere: præsertim cum ad eos ius, & postestas huiusmodi ab Ap. se. peruenerit, quæ Rom. imperium in persona mag. Karoli a Græcis transtulit in Germanos. sed Principes recognoscere debent, & vtique recognoscunt, sicut idem in nostra recognouerunt presentia, quod ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendum ad imperium, ad nos spectat: qui eam inungimus, consecramus, & coronamus. Est enim regulariter ac generaliter obseruatum, vt ad eum examinatio personæ pertineat, ad quem impositio manus spectat. Numquid n. si Principes nō solum in discordia, sed etiam in concordia sacrilegum quemcumq. vel excommunicatum in Regem, tyrannum, vel fatuum, hereticum elegerint, aut paganum; nos inungere, consecrare, aut coronare hominem huiusmodi debemus? absit omnino. Obiectio ni ergo Principum respondentes asserimus, quod Legatus noster Episcopus Prænestinus approbando karissimum in Christo fi. n. Regem Othonem, & reprobando Philippum Ducem Suauiæ, nec electoris gessit personam, iuxta quod nobis per litteras suas qui dā Principū opponebant; vtpote qui nec fecit aliquem eligi, nec elegit, & sic electioni se nequaquam ingessit; nec cognitoris personā exhibuit, cum neutrius electionem quo ad factum eligentium cōfirmandam duxit, aut etiam infirmandam; & sic ius sibi Principum nullatenus vsurpauit, aut venit contra illud. exercuit autem denuntiatoris officium, quia personam Ducis eiusdem denuntiauit non idoneam quo ad imperium optinendum, nō tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum, quamuis plures ex illis, qui eligendi Regem in Imp. promouendū de iure, ac cōsuetudine optinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum Regem O. & ex eo quod fautores Ph. absentib. alijs, & contemptis ipsum eligere presumpserunt, pateat eos perperam processisse; cum explorati sit iuris, quod electioni plus contemptus vnius, quam cōtradictio multorum obsistat; vnde priuilegium meruerunt amittere, qui permissa sibi abusi sunt potestate; videri nō immerito potest, quod iniuria huiusmodi non obstante ceteri vti poterant iure suo. & quoniam Dux prædictus nec vbi debuit, nec a quo debuit, coronam, & vnctionem accepit, memoratus vero Rex, & vbi debuit, videlicet Aquisgrani, & a quo debuit, s. a ve. f. n. Colonien. Archiepiscopo recepit vtrūque. Nos vtique non Ph. sed O. reputamus, & nominamus Regem, iustitia exigente. In reprobatione vero præfati Ph. Ducis Suauiæ propter manifesta impedimenta personæ non accusatione, sed condemnatione indigent manifesta. Quod autem cum in electione vota Principum diuiduntur, post admonitionem, & expectationem alteri partium fauere possimus, maxime postquam a nobis vnctio, consecratio, & coronatio postulantur; sicut vtraque pars a nobis multotiens postulauit, ex iure patet pariter, & exemplo. nūquam † enim si Principes admoniti, & expectati, vel non potuerint, vel noluerint conuenire, Ap. se. aduocato, & defensore carebit, eorumque culpa ipsi redundabit in pœnam. sicut autem Principes, & tua nobilitas non ignorat, quod cum Lotharius, & Corradus in discordia fuissent electi, Rom. Pont. Loth. coronauit, & imperium optinuit coronatus, eodem Corrado tunc demum ad eius gratiam redeunte. Nos ergo per nūtios Principum me. eos duximus commonendos, vt sicut nos a iuris ipsorū cessamus iniuria, sic ipsi contra ius nostrum sene quaquam iniuriosos ostendant, sed a præfato Duce iusto quidem a nobis iudicio reprobato recedant, & prefato Regi O. non abnuant adherere, nisi tunc demum contra personam, vel factum legitimum aliquid ab eis obiectū fuerit, & ostensum. sunt enim notoria impedimenta Ducis Suauiæ: s. excōmunicatio publica, periuriū manifestū, & persecutio diuulgata, quam progenitores eius, & ipse præsum pserunt in Ap. se. & alias ecclesias exercere. Fuit enim a bonæ me. G. † Papa predecessore nostro propter inuasionem, & deuastationem patrimonij beati P. conmonitione sæpe præmissa publice, ac sollemniter excommunionis vinculo innodatus, cum in Tuscia moraretur; quod ipse postmodum recognouit, dum per nuntium suum ab ipso p̄. n. absolutionis beneficium postulauit: & postmodum A. tunc Sutrino Episcopo, quem cum Ab-

† Num quid Greg. 9

† C. forte

Abbate sancti Anastasij pro liberatione ve. f.n. Salisniter. Archiepiscopi nos in Theutoniam miseramus, contra formam mandati nostri de facto solummodo, quia de iure nō potuit, post suam electionem apud Warmatiā occulte se fecit absolui. Vnde patet, quod fuit excōmunicatus electus, & videtur non immerito, quod adhuc sit ex eadem causa ex communionis sententia innodatus, cū prædictus Episcopus eū auctoritate sua nō posset absoluere; auctoritate vero nostræ delegationis, nec plus, nec aliter liceret hoc ipsi, quā quod ei fuerit ab Ap. se. cōcessum. ex eo etiā excommunionis sententiæ subiacere creditur manifeste, quod cum perfidus Marcoaldus Dei, & ecclesiæ inimicus cum vniuersis fautorib. tam Theutonicis, quā Latinis excōmunionis vulgatę vinculis, suę iniquitatis meritis sit astrictus, sicut iā vobis per litteras nostras directas per P. iudicē Placeñ. ipsius Phi. nuntiū intimasse meminimus, quas ad ipsius Phi. audientiam credimus peruenisse; nihilominus, quamuis id non tantum ex relatione ipsius iudicis, sed etiam per publicam famam ad notitiam eius deuenerit, eidem excōmunicato non solum cōmunicat, sed eum in malitia sua fouet, & per nūtios, & litteras suas exacuit furorem ipsius, vt Karissimū in Christo fi. n. F. Siciliæ Regem Illu. nepotem eius, quē iam hereditate paterna priuauit, adhuc priuet possessione materna. Idem etiam contra proprium iuramentum, super quo nec consilium a se. Ap. requisiuit, ambitionis vitio regnum sibi vsurpare præsumpsit, non alium causa necessitatis in Regē eligere, quod vtrūque † tolerabilius videretur, cū super illo iuramento se. Ap. prius consuli debuisset, sicut & eam quidam consuluere prudenter, apud quam ex institutione diuina plenitudo residet potestatis. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si iuramentum illud dicatur illicitum, cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset; quam contra ipsum propria temeritate venire, illo præsenti † exēplo, quod cum Gabaonitæ a filijs Israël per fraudem surripuerint iuramentum, ipsi tamen cognita fraude noluerunt cōtra illud sua temeritate venire. Vtrum vero dictum iuramentū licitum sit, an illicitum, & ideo seruandum, aut non seruandum extiterit, nemo sanę mētis ignorat, ad nostrum iudicium pertinere. Quod autem Ph. de genere persecutorū existat: Principes non credimus dubitare; cum Henricus, qui primus imperium hoc de genere accepit, Pasch. PP. pręde c. n. cum Episcopis, & Car. multis Romanorum præsumpserit captiuare. Fredericus vero pater ipsius Ph. contra fel. re. PP. A. præ. n. longo tempore schisma fouit. Henricus frater ipsius Ph. qualiter sē habuit circa interfectores sanctę Ma. † A. Leodieñ. Episcopi, quem ipse prius coēgerat exulare, ac Corradum, qui Hostieñ. Episcopū ceperat, satis nostis, qui, & qualiter ve. f. n. Auximanum Episcopum alapis cędi fecerit, & pilos de barba eius auelli, & tractari eū in plurib. inhoneste; qualiter quoq. quosdam familiares ecclesiæ Rom. naso fecerit mutilari; qualiter prædictum Salernitanum Archiepiscopum captiuauerat, & quosdam viros ecclesiasticos flāmis torreri fecerit; quosdam vero viros in mare submergi: ad tuam, & aliorum Principum credimus audientiam peruenisse. Insuper si prædictus Dux, quod absit, imperium obtineret, libertas principū in electione periret: imperij obtinendi decetero ceteris fiducia tolleretur. Nam si prout olim Fredericus Corrado, vel Henricus post modum Frederico, sic nunc vel Fredericus Ph. vel Phi. Henrico succederet; videretur imperium non ex electione, sed ex successione deberi. Præterea cum multi Pincipum ex imperio æque sint nobiles, & potentes, in eorū pręiudicium redundaret, si non nisi de domo Ducum Sueuię videretur aliquis ad imperiū assumendus. Cū ergo nos flecti a nostro proposito, nulla penitus occasione possumus; sed in eo potius firmissime persistamus; & tu nobis sępe per litteras tuas duxeris suggerendū, vt eidem Duci nullatenus faueremus: nob. tuam admo. & exhor. in domino, & per A. s. m. qua. sicut de gratia nostra confidis, & nos de tua deuotione speramus; decetero a præfato Duce Ph. recedas omnino, non obstante iuramento, si quod ei ratione regni fecisti, cū eo quantum ad optinendum imperium reprobato, iuramentum huiusmodi non debeat obseruari: prædicto vero Regi O. quem nos cōcedente domino ad coronam imperij disponimus euocare patenter adhæreas, & potenter; vt cum ei ad cōmonitionem nostram adhæseris, inter primos gratiam, & beniuolentiā eius optinere præcipue merearis, ad quod pro tuæ nobilitatis honore dabimus operam efficacem.

† al. vtriq.

† præsertim Greg. 9

† al. mem.

DE AVCTORITATE, ET VSV pallij. Tit. vij.

Idem C. tt. sancti Laurentij in Lucina presbytero Card. Ap. se. Legato. *Cap. 1.*

Decret. & vs. pal. c.3. NISI specialis illa dilectio.& infra.Sane si postulatio ve.f. Troianeñ. Episcopi regni Siciliæ Cancellarij ad Panormitañ. ecclesiam fuisset per nos etiam approbata,non tamen deberet se Archiepiscopum appellare, priusquam a nobis palliũ suscepisset,in quo Pôtificalis officij plenitudo, cum Archiepiscopalis nominis appellatione cõfertur.tu ergo sicut vir prouidus,& discretus,quod factum est,sic studeas palliare,vt id in confessionem tuam,&Ap.se.obproprium non redundet. quoniam si oporteat, vt vel nos in hoc facto confusionis obproprium incurramus, vel tu ex hoc negotio cõfundaris: eligemus te potius confundi,quam lædamus se.Ap.dignitatem.

Idem. *Cap.2.*

c.4.e. AD honorem Dei. & infra. Sane solus Rom.Pont.in nullarũ sollemnijs pallio semper vtitur,& vbiq. quando assumptus est in plenitudinem ecclesiasticæ potestatis, quod per pallium figuratur,alij autem eo nec semper,nec vbiq.sed in ecclesia sua, in qua iurisdictionem ecclesiasticam acceperunt, certis debent vti diebus,quoniam vocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.

Idem Compestell. Archiepiscopo. *Cap.3.*

c.5.e. EX litterarum tuarum tenore accepimus, quod,cum fuerit in concessione pallij tibi dictum,vt ipso infra tuam ecclesiam vtereris,& tibi tam de mandato regio, quam etiam pro ecclesiæ tuæ negotijs procurandis frequenter extra tuam prouinciam conmoranti verecundum sit absq.pallio ministrare; cum cõsuetudo sit talis,sicut asseris, in Hispania generalis, quod Archiepiscopi extra suas prouincias pallio indifferenter vtantur, vt extra tuam prouinciam vti pallio valeas, indulgeri tibi a se.Ap. postulasti. licet autem vsus huiusmodi sit abusus,& consuetudo talis dicenda sit potius corruptela, & ij grauiter offendere dinoscantur, qui vtuntur pallijs extra suas prouincias absq.licentia se. Ap. specialis nos tamen in hac parte volentes fraternitati tuæ gratiam facere specialem; auctoritate tibi præsentium indulgemus,vt si quando necessitate aliqua prçpeditus,ad ecclesiam tibi subiectam accedere forte nequiueris,pro consecrandis suffraganeis tuis, vel clericis ordinandis,& ad ecclesiam alienam propter hoc te cõtigerit declinare,dummodo is,ad quem ecclesia pertinet,id permittat, vtêdi pallio in iam dictis casibus liberam habeas facultatem.

DE RENVNTIATIONE. Tit.viij.

Idem Nidronieñ. Archiepiscopo. *Cap.1.*

QVOD in dubijs.& infra.Ij prçterea, qui beneficium ecclesiasticum sibi collatum sponte in manum laicam resignantes,illud denuo a laico susceperunt, eodem sunt beneficio spoliandi,licet resignatio taliũ laico facta nullam optineat firmitatem. Decret. c.1.

Idem Eboraceñ. Archiepiscopo. *Cap.2.*

AD supplicationem instantem ve.f.n. Archiepiscopi Ragusinen.eum a cura, & sollicitudine, qua tenebatur, ecclesiæ Ragusineñ. duximus absoluendum,eo videlicet,quod ibi non poterat secure morari,etsi accessum haberet ad illam, mortis sibi periculum inminebat.& infra. Ne vero idem Archiepiscopus in vituperium ministerij nostri defectum in rebus temporalibus patiatur: f. t. mo. attentius,ac per A.s.m.qua.de munificentia,& liberalitate karissimi in Christo fi. n. I. Regis Anglorum Illu.ac concessione tua in Episcopatu Karleoli, & ecclesia de Malebor. est illi collatum,ad sustentationem conserues ipsius. Nos etenim de sedis Ap. benignitate concessimus, vt in Episcopatu absq. vsu pallij officium Episcopale valeat exercere;tibi tamquã metropolitano reuerentiam,& obedientiam inpensurus. c.9.e.

Idem Conuentui,& Abbati sancti Saluatoris de Telesio. *Cap.3.*

CAVSAM, quæ inter P. quondam Abbatem vestrum ex vna parte, & vos ex altera vertebatur; ve.f.n.Beneuentano Archiepiscopo,& Episcopo Telesino,& di.fi.Priori sancti Andreæ recolimus cõmisisse; sed Episcopo ipso propter ægritudinem excusato, dicto Archiepiscopo vices suas propter emergentia negotia di.fi. Beneuẽtano Primicerio cõmittente,cum præfatus Prior, & Primicerius controuersiam vellent seruato iuris ordine pertractare:tandem, sicut accepimus, factum est de consensu partium, quod Abbas sponte renũtiauit Abbatiæ,etsi placeret nobis,in vno casali sibi monachi prouiderent. Nos igitur attendentes,quod cuilibet licet ab renuntiare ijs,quæ pro se introducta sunt,ratam resignationem eius habentes,eligendi pastorem facultatem liberam tribuimus. Non põitur.

Idem Archiepiscopo Calaritañ. *Cap.4.*

Nisi

NISI cum pridem in officio pastorali ad diuinum seruitium accessisti, pręparasse te ad temptationes animum crederemus, ac pręuidisse prudenter, nequaquam in humana fragilitate consentire varios angustiarum langores, quos in ipso sciebas officio perpessurum non posse absq. magno Dei adiutorio sustinere; formidaremus vtiq. ne paruulos tuos postmodum ad petram allidere neglexisses, eosq. tantum in te permiseris inualescere, vt ipsorum suggerentium tibi suscepti ministerij cessionem instantiæ vix iam valeas repugnare. Verum, quoniam, sicut credimus, cum te scires contra spirituales nequitias pugnaturū, armaturam Dei, qua posses stare contra insidias temptatoris, ab Apostolo monitus induisti, & inexpertus non ignorasti sollicitudinis angustias pastoralis, quas forsitan expertus abhorres: nescimus, cur tam instanter susceptum velis regimen inutiliter derelinquere; quod susceptū vtiliter non deberes vsque quaq. irritare. si enim in huiusmodi cessione frugem tibi melioris vitæ promittis, scire te debes non esse sanctificato in vtero sanctiorem, & ideo non oportet te prædicationis deserere ministerium; cum ille, cuius fieri baiulus recusabat, tandem prædicando receperit verbum Dei. Quod si forsan humilitatis causa de culmine quæris Pontificali descendere, ac cōtra superni nutus arbitrium datum tibi per illud in terris te deserere præsulatum; eo ipso videris humilitatis erigere male verticē, quo te nimis in resignandi proposito exhibes pertinacem, quia tunc in te veram humilitatem custodies, cum & per eam locum sublimem fugies, & per obedientiam nō dimittes. Intueri te itaq. v. f. n. in Chro volumus, quod hæc sunt illa, per quæ cedendi Episcopus officio pastorali licentiam postulare potest: conscięcia criminum, debilitas corporis, defectus scięcię, malitia plebis, irregularitasq. personæ. sed in his omnib. est adhibenda discretio, & obseruanda cautela. Propter conscientiam n. criminis cedēdi pastorali officio potest licentia postulari, & forsitan nō cuiuslibet, sed dūtaxat illius, propter quod ipsius officij executio post peractam etiam pænitentiam impeditur. Cum enim quacumq. hora pec. conuer. fu. omnium iniquitatum suarum non recordari se dominus fateatur: & neminē esse sine peccato, sacra scriptura testatur: apparet, quod non pro cuiuslibet criminis conscientia quēquam cedere oporteat officio pastorali. Cum, si omnes, quos arguit conscientia cuiuslibet culpæ, cederent; pauci, vel nulli forsitā in illo ministerio remanerent. In multis enim offendimus omnes; & si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est; quia misericordia illum excusat, qui miserabiliter se excusat. Debilitas vero corporis causa est, propter quam petere potest aliquis ab honore sollicitudinis pastoralis absolui, quę videlicet, vel ex infirmitate, vel ex senectute procedit; nec tamen omnes, sed illa solummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium pastorale. Nā si pro qualibet corporali debilitate susceptæ seruitutis officium posset deseri, frustra se fateretur Apostolus in suis infirmitatibus gloriari, & senectute grauatus a cura se nō debet quispiam omnino pastoralis regiminis excusare; cum interdum non plus hortetur senilis debilitas eum cedere, quē moralis maturitas, quæ in senibus esse solet, ipsum in suo suadet officio permanere. pro talibus n. de se dicit Apostolus; cum infirmor, tunc fortior sum: quia nonnumquam infirmitas corporis fortitudinē cordis augmētat. Pro defectu quoq. scientiæ plerumq. potest quis pastoralis officij petere cessionem; quia cum ipsa circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria; & circa curam temporalium oportuna: Præsul, qui commissam sibi debet ecclesiam regere, in vtrisq. salubrius eius regimini abrenuntiat; si scientiam, in qua ipsam regat, ignorat. quoniam, cum subiectos docere habeat, quid facere debeant, quid cauere, nec bene docebit eos, quod nescierit ipse fugere, nec illud, quod ignorauerit, exercere. Tu enim inquit dominus, scientiam repulisti; & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi. quamquam, & si desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen sit competens toleranda; quia secundū Apostolum scientia inflat, caritas autem ædificat. & ideo inperfectum scientiæ supplere potest perfectio caritatis. Propter malitiam quoq. plebis cogitur interdum prælatus ab ipsius regimine declinare, & quando plebs adeo duræ ceruicis existit, & in rebellione sua ita pertinax inuenitur; vt proficere nequeat apud ipsam, sed propter eius duritiam; quo magis satagit, eo magis iusto iudicio deficere permittitur, dicente domino per prophetam; linguam tuam adhærere faciam palato tuo, quia domus exasperans est: & Apostoli dixisse leguntur Iudæis; ecce conuertimur ad gentes, quia vos fecistis indignos. non tamen pro qualibet culpa pastor

debet deserere gregem suum, ne forte mercenario comparetur, qui videt lupum venientem, & fugit; sed de superioris licentia tunc demum potest non tam timide fugere, quam prouide declinare: cum oues conuertuntur in lupos, & qui debuerant humiliter obedire, iã irreuocabiliter contradicunt. cum etsi tales sint grauiter pro crimine puniendi; sunt tamen pro tempore vtiliter tolerandi, quia sanguinem elicit, qui nimis emungit. Et pro graui quoq. scandalo euitando, cum aliter sedari non potest; licet Episcopo petere cessionem; ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare salutẽ; memor illius, quod dicit Apostolus. Si esca scandalizauit fratrem tuum, non manducabo carnem in æternum; ne fratrem tuum scandalizem. sed inter scandalum, & scandalum est subtiliter distinguendũ, sicut dominus ipse distinguit. cui cum dixissent Apostoli; scis, quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizantur: respondit; sinite, cęci sunt, duces cęcorum. alibi vero dicit, qui scandalizauerit vnũ de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum. nam si necesse fuerit, vt scãdala veniant, vę tamen homini illi, per quem scandalum venit. Personæ vero irregularitas, vt si forte sit bigamus, viduæq. maritus, est causa, propter quam licentiam petere potest aliquis resignandi Pontificis dignitatem Apostolo attestante; qui dicit: oportet Episcopum esse vnius vxoris virum; non tamen propter quãlibet irregularitatem personæ debet ei, qui regulariter ministrauit, cedendi licentia indulgeri, vt pote si de legitimo matrimonio non sit natus. quia licet irregularitatem huiusmodi non poterit subticere, si tamen & culpa latet, & causa; cum eo, qui laudabiliter suum impleuit officium, iniuncta sibi pœnitentia competenti potest non minus vtiliter, quam misericorditer dispensari. Ego sum, inquit, Deus zelotes visitans peccata patrum in filios vsq. in tertiam, & quartam generationem, in ijs, qui oderunt me. i. in illis, qui contra me paternum odium imitantur. Vnde patet, quod illi, qui paterna vitia non sequuntur, propriæ possunt in talibus suffragari virtutes, illo discretionis adhibito moderamine, vt inter nothos, mãzeres, naturales, & spurios distinguatur. Cum autem vitia plerumque se virtutes esse mentiantur; subtiliter aduertere te oportet, vtrum resignandi propositum, quod tam feruenter gestas in pectore, dignum sit Dei odio, vel amore. si enim propter causam aliquam præmissarum cedere postulares, tam super causa, quam super eius affectu pariter doleremus. sed ne prouidæ pietatis amictu ad resignandum detestabilius impietas te impellat: considerare te volumus, & alias esse causas, per quas male quis petit, & peius appetit officium huiusmodi resignare. si enim ex pusillanimitate fortassis, vt laborem deponat, vel persecutionem effugiat; aut ex vanitate, quod absit, vt plenius vacet otijs, seu liberius indulgeat voluptatibus; curam vult aliquis deserere pastoralem; ab ea non meretur absolui; quamuis per huiusmodi vanitatem, tãquam qui mortaliter peccat, ea se reddat indignum: sed satagere debet, vt vanitate deposita satisfaciat de peccato. Aliam vero cedendi causam omnino credimus detestandam; si quis aut a Pontificali velit descendere dignitate, vt gloriam captet humanam, tamquam eligat abiectus esse in domo domini magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum; vel vt mundanum non amittat fauorem, quẽ per hypocrisim acquisiuit, siue quod eius simulatio reuelari iam incipit; siue quod feruor ipsius ex qualibet causa tepescit, nec vult videri, quod malus fuerit, aut quod fiat; & ideo sub religionis prætextu suam vult contegere prauitatem, vt quasi deserens Martham, amplexetur Mariam, & Liæ fastidiens lippitudinem, Rachelis pulchritudinem concupiscit. Quid autem, si propterea velit cedere, quod tempore prosperitatis, arridente fortuna, visus est laudabiliter ministrare; quoniam omnia sibi prospere succedebant; sed aduersitatis tempore imminente veretur, ne si quolibet casu sinistra contingant, illius negligentiæ imputentur. Plane si propter hoc petit cedere, nautæ se poterat inprouido comparare, qui cum mari sub tranquillitate iacente, cũ multo labore nauis exercuerit gubernaculum, ipsam tempore necessitatis deserit; & deuenire patitur in profundum. Illam quoq; cedendi causam penitus detestamur, si forte cedere velit Episcopus, vt alter sibi succedat, vel obtentu pretij, vel affectu carnali, vel vt cum peior sibi successerit, ipse velut optimus extollatur. Illud autem quasi nefas respuimus, & damnamus, quod Episcopus propter occupationes mundanas, & sollicitudines sęculares non valeat sine crimine pontificale officium exercere; cum multos sanctos ecclesiæ

venerentur, qui spiritualia simul, & temporalia ministrarunt. Verumtamen læua debet esse sub capite, & dextera in amplexu. Sed illud te volumus aduertere diligenter, ne forte hoc tuæ dispositionis propositum effici velis ex illis, de quibus dicitur per prophetam: filij Effrem inten.ar.& mit.sag. suas. cõuersi sunt in die belli cum potius pro domo Israël murum te debeas opponere ascendentib. ex aduerso; quia iuxta sententiam veritatis, non qui inceperit, sed qui per.sierit: cauens attente, ne maculam in gloria tua ponas, non solũ apud homines, sed etiam apud Deum, quoniã sub hoc pallio te non poteris occultare, nedum apud Deum, qui renes rimatur, & corda; sed nec etiam apud homines, qui ex verisimilibus coniecturis talia suspicantur. illudq. prudenter attendas, quod iuxta sententiam sapientis, spiritus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus, quæ sine intellectu consistunt. Si vero pro tuenda ecclesiæ libertate difficultatis onus incurrere pertimescis; non ideo deserere debes prçsulatus honorem considerans diligenter, ne forte iusto iudicio tempteris ab illo, qui malorum est intemptator, vt probetur, vtrum satisfacere velis in eo, in quo deliquisti: qui vero contemnit, aut negligit satisfacere pro delicto; thesaurizat sibi iram in die iræ, cum reuelabit dominus abscondita tenebrarum. Ecce quidem admonuimus te, vt te ipsum contempleris, in ipso tuam conscientiam percunctanter agnoscas, ex qua causa cedendi licentiam postulares inportune. Nos enim nouit altissimus, ignoramus, quare in cedendi proposito perseueres; quoniam nec infirmitas corporis, nec longæuitas temporis, nec defectus scientiæ, nec malitia plebis, nec personæ irregularitas te reddit ineptum; neque conscientiã sæui criminis te fateris habere. Verum si propter alias causas cessionem affectes, non est in hoc postulanti fauendum, cum huiusmodi postulatio videatur non esse discreta. quoniam vt id tamquam notissimum omittamus, quod otiositas, & voluptas, arma sunt hostis antiqui, ad miseras animas captiuandas; propter laboris angustias, aut persecutionis incursus non debes deserere sponsam tuam, cui te fidemedia copulasti; sciens quod beati sunt illi, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam cum probati fuerint, accipient coronam vi. quam re. Deus di. se. sed dices, quod spiritus, vbi vult, spirat, & nescis, vnde veniat, aut quo vadat; & ideo non est, qui possit vias illius spiritus perscrutari; qui vero spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, quoniam vbi spiritus Dei, ibi libertas. quare si cedendi tibi licentia ab homine data non fuerit, nihilominus tamen cedes; quia data est tibi cedendi potestas a Deo. Certe desipis, si sic sapis, nam quomodo spiritu Dei aguntur, qui contra spiritum Dei agunt. si enim vera sunt, quæ præmisimus, immo quia indubitanter sunt vera; proculdubio contra spiritum Dei agit, qui aliquid horum contra veritatem attemptat; quoniam ipse est spiritus veritatis. Porro si dicas, quod forsan est alia latens causa, propter quam cedendi voluntas tibi cçlitus inspiratur; & nos siquidem respõdemus, Tu quomodo scis, quod talis inspiratio sit cçlestis? nonne recolis, quod ille gloriosus Pontifex dixerit, cum cœpisset viribus corporis repente destitui? Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, fiat voluntas tua? illius exemplum secutus, qui dixerat: Cupio dissolui, & esse cum Christo; manere autem in carne necessarium est propter vos. Quia igitur diuersas tibi causas sub hac causa distinximus, & propter quã earum cedere desideres, ignoramus; te ipsum tibi duximus cõmittendũ, vt de propriæ mentis tribunali te iudicans, videas, si sic possis resignandi desiderio satisfacere: vt gregis tibi cõmissi curam sine culpa valeas declinare. si in cedendo proficere appetis, tibi soli profectui tuo sine dubio tantum subtrahis, quantum quod impendere poteras alijs, non impendis. quia tunc maiora animæ tuæ lucra cõquireres, cum sine tua salute, salutem plurium procurares. potioris est enim meriti se cum Deo quemquam lucri facere, quam salutem propriam quærere sine illis, quorum salus ad eius curam noscitur pertinere. Quippe si quantũcumq. virtutum flore refulgeas, & in te non habeas caritatem, nihil comproberis habere, sub quo virtutis prætextu deponere quæris onus sollicitudinis pastoralis; quod vix potest absq. iactura deleri caritatis. nulla siquidem maior poterit esse caritas, quam vt animam ponat quis amicis pro suis. Cum autem propter hanc te deceat animam tuam pro subditis tuis ponere, nulla occasione, dummodo proficere ipsis possis, etsi nõ omnibus, tamen multis ab eorum regimine te cõuenit excusare. quoniã si laboris causam

prætendis, exemplum te Apostoli sublevabit, qui suadet tibi laborem huiusmodi non refugere, dum se asserit pro communi salute plus ceteris laborasse. quia licet non sequatur semper laborem effectus, nihilominus tamen ipse labor meritorius est apud Deum, iuxta quod legitur. Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. Sed esto, quod multum hactenus laboraueris, & bonum certamen certaueris, cum eodem Apostolo posis dicere tamen, vt corona tibi iustitiæ de reliquo reponatur, cursum te decet perfecti operis consumare. quantum libet enim in angustiar. laboribus, qui comitantur officium pastorale, noctes tibi laboriosas enumeras, & tãquam fatigatus ceruus vmbram quietis affectes; quantumlibet inter viæ calores, angustiarum, patriæ dilectione traharis, & velut emeritus mercenarius operis tui finẽ anxius præstoleris: expedit tibi tamen virtutem in infirmitate perficere, ac pugnam tuam perseuerãtia coronare. sciensq. quod apud extraneum defixeris manum tuam, cum animas tibi cõmissi gregis in tuam animam susceperis; non sic debes tibi portum quietis appetere; vt nauigãtes hactenus tecum filios sine remigis adiutorio patiaris in hoc mari magno, & spatioso cũ timore naufragij fluctuare. nec putes, quod ideo Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima satagebat, quia Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Quoniam illa magis licet sit secura, illa tamen magis est fructuosa; & licet illa magis sit suauis, illa tamen magis est vtilis; cum in fecũditate sobolis lippitudo Liæ, Rathelis pulchritudini sit prælata; quamuis simul in vnũ, & contemplatiuus esse valeas, & actiuus, legislatoris exemplo, qui nunc ascendebat in montem, vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate; nunc vero descendebat in castra, vt cum vtilitate necessitatibus populi prouideret. Quapropter facilius indulgetur, vt monachus ad præsulatum ascendat, quam præsul ad monachatum descẽdat. Monemus ergo f.t. & exhortamur attentius per A. s. m. quat. illam vocem Dauidicæ inprecationis abhorrens, tibiq. formidans eam per effectũ operis adaptari, quæ dies impij paucas fieri, vt Episcopatum eius alter accipiat, inprecatur; laborem pastoralis regiminis non recuses, iactans in domino tuum cogitatum, nihil cõtra voluntatem altissimi statuas de te ipso, qui cũ te viderit esse populo suo necessarium, forte graue ferret, cum ipsum a te contingeret esse neglectum, ac fortassis ad pedes suos cũ Maria sperueret te recipere, qui sibi apud te diuertendi sperauisses cum Martha sollicita ministrare. Illud quoq. te debet fortius in ministrãdi proposito stabilire: quia cum hactenus in ecclesia tibi commissa laudabiliter ministrares, si quod absit, alius te cedente minus vtilis assumeretur, ad ipsam quietem profecto non parum ab illa quiete, quam appetis, turbareris, cũ vbi bene tuum exercueras ministerium, non absq. dolore cerneres inutilis ministri defectum, fieretq. in tantum, vt in cõtemplationis arce tibi deperisse cognosceres, quantum ecclesiæ, cui præsides, non sine tua cõfusione per te subtractũ esse videres. Quia vero tam per te, quam per nuntios, & litteras tuas, iam nimis in postulando cedendi licentiam institisti, ecce te tibi duximus relinquendum, vt distinctis tibi causis, propter quas cedere oporteat, vel non cedere; si propter aliquam causam vtilem, & honestam in huiusmodi proposito perseueres, de licentia nostra cedas, quod tamen graue nobis plurimũ esse noueris, & molestum: alioquin cedendi licentiam auctoritate Ap. tibi scias esse penitus interdictam. quoniam etsi pennas habeas, quibus satagas in solitudinem auolare; ita tamẽ astrictæ sunt nexib. præceptorum, vt liberum nõ habeas absq. nostra permissione volatũ. quod si deniq. tua voluntas te impulerit ad volandum; volumus, & mandamus, vt nostras litteras in audientia tui capituli facias recitari.

Idem H. Episcopo in Archiepiscopum Rauennat. electo. *Cap. 5.*

POST translationem tuam ad ecclesiam Rauennat. cum dil. fi. Præpositus, Canonici, Abbates, & Primicerij Fauentin. totusq. ciuitatis clerus, sicut per litteras eorundem accepimus, in dilectum fi. L. presbyterum Canonicum Fauent. liberam eligendi auctoritatem vnanimiter contulissent, ipse sancti S. gratia inuocata; dil. fi. L. sancti Fridiani Lucañ. Canonicum olim Episcopum Sanxoñ. in Faueñ. Episcopum postulandum elegit: per cuius sollicitudinem circunspectam, qui primo canonicus, & postea Præpositus in Fauent. ecclesia fuit laudabiliter conuersatus, multiplicia sperantur eidem ecclesiæ commoda profutura. Porro a dilect. fil. Sancti Fridiani Priore super hoc requisito, & optento consensu Præpositus, & alij supradicti postulationem eandem approbari a nobis humi-

militer petierunt. Verum postulationi huiusmodi videbatur concilij Constantinopol. capitulum prima facie obuiare. In quo statutũ esse dinoscitur; vt quicũq. de Põt. dignitate ad monachor. vitã, & pęnitentię locum descendebat, nequaquam vlterius ad Pontificatum resurgat. Vnde contra dictum concilium, cũ sit vnũ ex quattuor principalibus, quæ sicut quattuor euangelia catholica ecclesia veneratur, nullatenus videbatur eadem postulatio admittenda. Ceterum speciales quidam casus inueniuntur, in quibus prædicto concilio non obstante is, qui vitam monachalem elegit, licite rursum potest ad Episcopatum assumi. si enim quisquam persecutoris rabie sæuiente, vel præpediente in valitudine corporis, cum proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat, persecutionis, vel ægritudinis impedimento cessante ad Episcopalem resurgere poterit dignitatem. Item si quis propter litteraturæ defectum, ne tamquam cæcus cæco ducatum præbeat, locum regiminis auctoritate Ap. deserendo, ad otium se cõtulerit monachale, ac per exercitium lectionis, scientiæ repererit margaritam: proculdubio poterit denuo vocatus ad cathedram reascendere pastoralem. Rursus si quis cupiditate parentum, eo tamen penitus ignorãte, fuerit Episcopatum adeptus, & hoc comperto Episcopatum ipsum de licentia superioris dimittens, obseruantiam elegerit regularem, etsi ad Episcopatum eundem redire postmodũ nequeat iuxta canonicas sanctiones; ad alium tamen licite poterit reassumi. Quamquã autem in his, & consimilibus casibus is, qui Episcopatu dimisso monasticam vitam elegit, resurgere valeat ad officium pastorale; nihil tamen in his casibus contra pręscriptum intelligitur concilium attemptari; quod in eo loquitur casu, cum propter aliquod crimen Episcopatum quis deserens ad vitam monasticã pęnitentię causa descendit. Vnde quidam in eo casu loqui dixerunt capitulum supradictum, cum quis pro crimine, de quo cõuictus fuerat, vel confessus, ab Episcopali dignitate depositus in monasterio extitit ad pęnitentiã agendam inclusus; vel cum aliquis propter graue crimen, pro quo Episcopatum retinens pęnitentiam digne agere non valebat, cedendi optenta licẽtia vitam monachalem elegit, alijs asserentibus sic intelligendum esse præscriptum capitulum, vt per se resurgere nequeat, idest repetere quasi debitum, quod tali modo dimisit, quamquam eligi possit, præsertim si locum tantum, & non ordinem resignauit. Cum ergo nobis plene constare nequiuerit, ob quam causam prædictus I. olim Episcopatui cesserit, cum in vestris litteris super hoc transmissis eidem hoc solummodo exprimatur, quod nos litteris super sua resignatione receptis eius propositũ in domino commendantes, quod temporali honori salutem animæ proponebat, eundem absoluimus ab onere sollicitudinis pastoralis, quamquam per quendam S. Fridiani canonicum nobis nuperrime sit suggestum; quod id circo dictus I. cedendi licentiam postulabat, quod ad notitiam eius peruenerat, quod quidã parentes ipsius, vt eligeretur in Episcopum, quædam dederant, licet pauca: f. t. p̃. auct. m. qua. super his diligentissime veritate inquisita, si tibi constiterit, quod propter aliquam ex pręmissis causis, seu consimilib. idem I. Episcopatui cesserit memorato, tu auctoritate nostra sub. cuius. con. & ap. ob. dũmodo necessitas, vel vtilitas id exposcat, licentiam ei tribuas accedendi ad regimen ecclesiæ Fauent. maxime si veritate subnititur; quod tam præfati Præpositus, & canonici Fauẽ. quam Prior, & capitulum sancti Fridiani nobis suis litteris expresserunt, quod videlicet dictus I. loco tantũmodo cessent, & non ordini, vel etiã dignitati. Tunc enim esset vehementissime pręsumendum, quod nõ propter crimen ab ipso cõmissum causa pęnitentiæ peragẽdę ad vitã migrauerit regularem, præsertim cum Ap. se. post cessionem multo minus, quam ante permisisset, eidem tali crimine irretito in Pont. ordine ministrare. Alioquin cum durum nimis existeret, contra tam sollemne cõcilium, huiusmodi postulationem admittere, Præposito, & canonicis memoratis iniungas, vt aliã personam idoneam sibi eligant in pastorem.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONUM, & qualitate ordinandorum, & ordine præficiendor. Tit. ix.

Idem. *Cap. 1.*

EX parte tua fuit propositũ corã nobis, quod quidam presbyteri Gręci pariter, ac Latini a Græcis Episcopis absq. vnctione manuũ se faciunt ordinari; & simul accipiunt omnes ordines extra quattuor tẽpora contra canonicas sanctiones. Cũ igitur huiusmodi præsumptio sit sagaciter extirpãda; di. tuæ per A. s. m. qua. huiusmodi presbyteros tuæ diocęsis ab executione ordinis sic susceptí ap. re. nostra fretus auctoritate suspendas, nisi

Non põnitur.

nisi forsitan eorum aliqui, de tua, vel prædecessoris tui licentia fuerint ab Episcopis Gręcis taliter ordinati, circa quod suppleas, quod ab illis fuerat prætermissum; & prouideas tamen attente, ne clericos tuæ diœcesis ab Episcopis Græcis vlterius ordinari permittas; etsi qui præter tuam voluntatem ab eis se fecerint ordinari, tu eos suspendas perpetuo ab executione ordinum taliter susceptorum.

Idem Abbati, & Conuentui Cariloci. *Cap. 2.*

De temp. ordin. c.10.

EX parte vestra nostro fuit Apostolatui reseratum, quod quidam monachus vester se ad nigros monachos transferens, & habitũ nigrum ibidem assumens, ad sacerdotij ordinem in ipso habitu est promotus. Vnde, quia in hoc articulo dubitastis, vtrum in assumpto taliter ordine debeat ministrare: nos huiusmodi dubietatis scrupulum enodantes, vni. v. per A. s. m. qua. nisi ei aliud canonicum videritis obuiare, ipsum monachum officium sacerdotis exequi libere permittatis.

Idem C. tt. sancti Laurentij in Lucina presbytero Car. Ap. se. Legato. *Cap. 3.*

c.ii.e.j

QVOD translationem Pont. & infra. Super eo vero, quod nos consulere voluisti, quod multi Gręcorum clerici consistentes in diœcesib. Latinor. ab Episcopis Græcis non in quattuor temporib. interdum omnes ordines simul, non numquam partem recipiũt, qui postmodum prohibentur a Latinis Episcopis celebrare: con. t. taliter duximus respõdendum, quod cũ clericus Græcus Episcopo Latino subiectus a Græco Pont. ordinatur, nisi de mãdato, vel licentia sui Episcopi fiat; interdicenda est ei ordinis executio sic suscepti; tamquam ab alieno Pont. sine mandato, vel licentia sui Episcopi ordinato. Si vero de mandato, vel licentia sui præsulis a Græco Pont. secundum morem Græcor. fuerit ordinatus; licet culpand. sit Episcopus Latinus, qui clericos suos a Græco facit antistite ordinari; quamdiu tamen talis mos ab ecclesia tolleratur; impediri non debet ab executione ordinum taliter susceptorum. Nos tamen super hoc articulo disposuimus tempore oportuno de consilio f. n. quod honestum visum fuerit, ordinare.

Idem Mutin. Episcopo, & magistro Vberto. *c.4.*

c.12.e.

CVM in distribuendis. & infra. Meminimus enim id a nobis fuisse simpliciter postulatum, & clementer indultum; vt quia pręfatus A. ecclesiæ Rom. subd. erat, mãdaremus, ipsum per Bonoñ. Episcopum promoueri.

Idem Mutiñ. Episcopo, & magistro H. Theologo subd. nostro Modocieñ. Canonico. *Cap. 5.*

LITTERAS vestras recepimus responsiuas super inordinata ordinatione Imoleñ. electi, quem Bononieñ. Episcopus præcedenti sabbato in diaconum, & sequenti dominica continuato ieiunio in presbyterũ ordinauit, in quo quantum vterq. deliquerit, euidenter intelligit, qui prudenter attendit. si enim vtrumq. ordinem eodem die illi cõferri non licuit, pari non licuit ratione vnum ordinem vno die, & alium altero continuato ieiunio conferri. Cum propter continuationẽ ieiunij fictione canonica, siue mane diei dominicæ trahatur ad sabbatum, siue vespera sabbati ad diem dominicam referatur; profecto mane cum vespera, seu vespera cũ mane ad eundem diem pertinere dicetur. Nam si quantum ad hunc necessitatis articulum pertinet, mane ad eundem diem, & vespera referatur ad alium, cur esset continuatio ieiunij necessaria, cũ & sabbato ante cenam, & dominica ante prandium intelligantur esse ieiunia? Ne autem si factum huiusmodi sub silentio transiremus, id alij licitum reputantes similia facere attemptarent, & sic facti peruersitas a posteris traheretur in exemplum; præfatum Episcopũ Bonoñ. vt puniatur, in quo deliquit, a collatione ordinis diaconij s. & presbyterij, alterũ vero ab executione officij sacerdotalis volumus manere suspensos, donec de illis aliter disponamus. vt igitur mandatũ Apostolicum debitum consequatur effectũ; per A. u. s. m. qua. quæ præmissa sunt, faciatis tam ab ipsis Episcopis, quam per Bonoñ. & Imoleñ. diœc. publicari. *Idem.* *c.6.* c.ij.e.

De æta. & quali. c.9.

A multis multotiens an subd. in Episcopum eligi valeat hęsitatur. siquidem Vrbanus primus Papa decreuit, vt nullus in Episcopũ, nisi in sacris ordinib. & religiose viuẽs inuẽtus fuerit, eligatur. sacros, inquit, ordines dicimus, diaconatũ, & presbyteratũ, hos siquidem solos primitiua ecclesia legitur habuisse: subdiaconos vero quia & ipsi ministrant altaribus, oportunitate exigente concedimus; si tamen spectatæ scientiæ, ac religionis existant, quod ipsum non sine Romani Pont. vel metropolitani licentia fieri permittimus. in quib. verbis innuitur, quod Vrbanus ad statum primitiuæ ecclesiæ se referens, in quo subdiaconatus ordo sacer minime dicebatur, instituit, vt de subdiacono, nisi vtilitatis causa, & tũc etiã de permissione metropolitani, vel Rom. Põt. non posset electio celebrari: verum cũ hodie sub-

subdiaconatus inter sacros ordines computetur; sicut Vrbanus Papa ij. sub his verbis expressit. Erubescant impij, & intelligant iudicio sancti spiritus eos, qui in sacris ordinib. presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. & iterũ. Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatæ castitatis, & qui vsq. ad subdiaconatum vnicam, & virginẽ vxorem habuit, & ad similitudinem diaconi, & presbyteri subdiaconus continentiam debet obseruare, sicut est in sexta synodo constitutum. vt si quis eorum, qui ad clerum accedunt, in nuptiali iure mulieri voluerit copulari; hoc ante subdiaconatus ordinem faciat. & beatus Gregorius statuisse legatur, vt nullum facere subd. præsumāt Episcopi, nisi qui se caste victurum promiserit. nos volẽtes sub hoc articulo disceptationis materiam amputare; statuimus, vt subdiaconus libere valeat in Episcopũ eligi, sicut diaconus, vel sacerdos.

Idem Lat. sancta Crucis presbytero Cardi. Cap. 7.

c. 10. de ętate TVAM in domino diligentiam cõmendamus, quã super monasterio sancti Quirici reformando dignosceris adhibere. Deuotioni tuæ p. auctoritate m. qua. si non potes eidem monasterio de persona idonea melius prouidere, tu monachum illũ, quem in litteris tuis de honestate, ac industria commendasti, per quem status eiusdem loci creditur reformandus, nullum prorsus habens respectum ad petitionem illicitam, quam quidam laici faciebant, sed ex tuo dumtaxat prouisionis officio instituas in Abbatem: ita videlicet quod ad sacros ordines non ascendet, cum instante necessitatis articulo possit in Abbatẽ assumi, etiam in minorib. ordinib. constitutus; & laici memorati non sint consanguinitate, vel affinitate coniuncti monacho memorato, vt ex ipsorum petitione debeat contra eum aliqua sinistra suspicio suboriri.

DE SCRVTINIO FACIENDO. Tit. x.

Idem. Cap. vn.

De scru. in ord. c. vn. EX parte tua fuit propositum. & infra. Quæsiuisti præterea per se. Ap. edoceri, vt, cum Episcopi ad consecrationes Episcoporum ab Archiepiscopo suo, vel alio euocentur, & ipsi metropolitano electũ offerant cõsecrandũ, dicẽtes: Reuerẽde pater postulat sancta mater ecclesia hunc electum in Episcopum consecrari; & interrogante Archiepiscopo, si sciant illum esse dignum, respondeant, quod illum sciunt, & credunt pariter esse dignum; & te in responsione huiusmodi ne offenderes hominem, Deum extimes offendisse, quandoq. præter, quandoq. contra conscientiam respondendo, cum electi conuersatio, aut nunus tibi bene cognita, aut penitus sit ignota; qualiter in huiusmodi interrogationibus salua conscientia valeas respondere. Ad quod f. t. respondemus, quod cum nos aliquem in diaconum, vel presbyterum promouemus, prior diaconor. qui nobis assistit, dicit. pos. sancta mater ecclesia catholica hunc subdiaconum, vel diaconum ad onus presbyteratus, vel diaconatus assumi; & nobis interrogantibus, si eum cognouit esse dignum, idem respondet, quod quantum humana fragilitas nosse sinit, & scit, & testificatur, illum ad huiusmodi onus officij esse dignum. Vnde in tali responsione aliquem peccare non credimus, dum hoc modo contra conscientiam non loquatur; quia non simpliciter illum asserit esse dignum; sed in quantũ humana fragilitas nosse sinit: cum illũ, quem indignum esse non nouit, dignum debeat extimare. huiusmodi ergo respõsione secure poteris vti, nisi forte de indignitate tibi constiterit consecrandi. si autem illum indignum esse cognoscis; metropolitano prius, quam ad huiusmodi scrutinium veniatur, studeas nuntiare. quãuis, vt diximus, nos interrogationi huiusmodi non in consecratione Pont. sed in ordinatione diaconi, vel presbyteri faciamus.

DE SACRA VNCTIONE. Tit. xj.

Idem. Cap. vn.

CVM venisset ad Ap. se. ve. f. n. Brandiciberẽ. Episcopus, clara nobis insinuatione monstrauit, quod in cõsecratione sua sacram nõ acceperat vnctionem: quoniã apud vos non consueuere Pontifices, cum cõsecrantur, inungi. Nos ergo, quod illi defuerat, mãdauimus in ipso suppleri, facientes caput eius, & manus per v. e. f. n. S. Episcopũ Albañ. assistentib. ei duob. Episcopis secundum morem ecclesiasticũ sacro chrismate deliniri. hoc enim catholica tenet ecclesia, non solum ex precepto diuino, verum etiam Apostolor. exemplo. In exodo quoq. legitur præcepisse dominum Moysi, vt Aaron, & filios eius inungeret, qua. ei sacerdotio fungerentur; & Anacletus origine Grecus, qui a beato Petro fuit in presbyterũ ordinatus, & postea in Apostolatus officio Clemẽti successit, tradidit in ordinatione sua vngẽdos Episcopus more De sacra vnct. c. vni.

Apo-

Apostolorum,& Moysi.quia omnis sanctificatio in spiritu sancto consistit,cuius inuisibilis virtus facto est chrismati permixta. Vnde scire te volumus duas esse species vnctionis: exteriorem,quæ materialis est,& visibilis; & interiorem, quæ spiritualis est, & inuisibilis. exteriore visibiliter inungitur corpus:interiore inuisibiliter vngitur cor. De prima Iacob. Apostol. ait, infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesię,& orent super eũ, vngentes eum oleo in nomine domini;& oratio fidei saluabit infirmum. De secunda Iacobus Apostolus ait,vos vnctionem, quam accepistis ad ea,maneat in vobis,& non necesse habetis,vt aliquis doceat vos,sed sicut vnctio eius vos docet de omnibus. Vnctio visibilis, & exterior signum est interioris,& inuisibilis vnctionis; vnctio vero inuisibilis, & interior non solum modo est signum,sed etiam sacramentũ.quia si digne sumitur,vel agit,vel auget absq.dubio , quod designat. ad exhibendum autem exteriorem,& visibilem vnctionem,benedicitur oleũ,quod dicitur catechumenorum,vel infirmor. & conficitur chrisma, quod ex oleo fit,& balsamo mystica ratione. Per oleum enim nitor conscientiæ designatur,iuxta quod legitur:prudentes virgines acceperũt o.in v. suis c.lam. Per balsamũ enim exprimitur odor famæ ; propter quod dicitur,sicut balsamũ aromatizans od. dedi. hoc igitur chrismate vngi debet Episcopus, non tam in corpore,quam in corde; vt & interius habeat nitorem conscientiæ,quantũ ad oleũ, & exterius habeat odorẽ famæ, quo ad proximum. De nitore conscientiæ dicit Apostolus,gloria mea hæc est,testimonium conscientiæ meę. Nam omnis gloria filiæ Regis ab intus:de odore famæ idẽ Apostolus ait, Christi bonus odor sumus in omni loco, & alijs sumus odor vitæ in vitam, & alijs odor mortis in mortem. debet enim Episcopus bonũ habere testimonium,& ab ijs,qui intus sunt, & ab ijs,qui foris sunt,vt cortina cortinam trahat.& qui audit, dicat veni.hoc vnguento caput,& manus Episcopi consecrantur.per caput enim mens intelligitur,iuxta illud, vnge caput tuum,& faciem tuam laua; per manus opera designãtur,iuxta illud:manus meæ distillauerunt. Manus igitur vngũtur oleo pietatis, vt Episcopus operetur bonum ad omnes,maxime autem ad do.fi. caput autem vngitur balsamo caritatis; vt Episcopus diligat Deum ex toto corde,& ex tota mente, & ex tota anima,& proximũ suum,sicut se ipsum. Caput inungitur propter auctoritatem, & dignitatem. Manus propter ministerium, & officium. Caput inungitur, vt ostendatur illius repræsentare personam,de qua dicit Propheta,sicut vnguentum in capite eius &c. Caput enim viri Christus, caput Christi Deus. qui de se dicit , spiritus domini super me, eo quod vngit † me,euangelizare me misit pauperibus. Manus vnguntur Episcopo,vt ostendatur accipere potestatem benedicendi , & consecrandi. vnde cum eas consecrator inungit; consecrare inquit,& sanctificare digneris domine manus istas per istam vnctionem, & nostrã benedictionẽ:vt quęcũq.cõsecrauerint,cõsecretur,& quoscũq.benedixerint,benedicãtur in nomine domini. Vnde in veteri t.non solũ vngebatur sacerdos, sed etiã Rex, & Propheta, sicut in libro Regum dominus præcepit Heliæ. Vade, & reuertere in domũ tuam,per desertum in Damascum. Cumque perueneris illuc, vnges Azaël in Regẽ super Syriam, & Ieu filium Nausi vnges Regem super Israël. Helisæum autem filium Saphar, qui est de Abel,vnges Prophetam pro te. sed vbi Iesus Nazarenus,quẽ vnxit Deus de spiritu sancto,sicut in actibus Apostolorum legitur; vnctus est oleo præ consor. s. qui secundum Apostolum est caput ecclesiæ, quę est corpus ipsius Principis. Vnctio a capite ad brachium est translata , vt Princeps extunc non vngatur in capite,sed in brachio,siue humero,vel in armo,in quibus principatus congrue designatur,iuxta quod legitur:factus est Principatus eius s. h. e. &c. Ad quod etiam significandum Samuel fecit poni armũ ante Saul,cui dederat locum in capite ante eos,qui fuerant inuitati. In capite vero Pont.sacramẽtalis est diuinitio conseruata, quia personam capitis in Pontificali officio repręsentat. Refert ergo inter Pontificis,& Principis vnctionẽ,quia caput Põt.chrismate cõsecratur,brachiũ vero Principis oleo dilinitur, vt ostẽdatur quãta sit differẽtia inter auctoritatẽ Põt. & Principis auct. Quia vero Christus fecit nos in sanguine suo Deo nostro regnum,& sacerdotes , propter quod Petrus Apostolus ait. Vos estis genus electum,regale sacerdotium. Idcirco in nouo testamento,non solum sacerdotes, & Reges vnguntur, sed omnes Christiani bis ante baptismum , sed oleo benedicto primũ in pectore, deinde inter scapulas, & bis post baptismum, sed chrismate sacro primũ in vertice,demum in fronte. in pectore namq. baptizandus inungitur, vt per sancti spi-

† al. vnxit

spiritus donū abiciat errorem,& ignorantiā, & suscipiat fidem rectam:quia iustus ex fide viuit. Inter scapulas autē baptizandus inungitur,vt per spiritus s. gratiam excutiat negligentiam,& torporē, & bonam operationem exerceat;quia fides sine operib.mortua est,vt per fidei sacramentū fit munditia cogitationum.In pectore;vt per operis exercitium sit fortitudo laborum.Inscapulis quatenus fides per dilectionem secundum Apostolum operetur.In vertice vero baptizatus inūgitur, vt sit paratus omni petenti de fide reddere rationem,quia per caput mens intelligitur; iuxta quod legitur:oculi sapientis in capite eius, cuius superior pars est ratio, & inferior est sensualitas. Vnde bene per verticē,quæ superior est pars capitis,intelligitur ratio,quę superior pars est mentis.In fronte vngitur baptizatus, vt libere cōfiteatur,quod credit. quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutē.memor eius,quod dominus ait: qui me conf.f.c.ho.conf.& ego, &c. ante baptismum ergo quod vngitur oleo benedicto, & post baptismū chrismate sacro,quia chrisma soli competit Christiano;Christus n. a chrismate dicitur,vel potius a Chro dicitur chrisma,non secundum nominis formam,sed secundum fidei rationem,a Christo vero Christiani dicuntur, tamquam vncti deriuentur ab vncto, vt omnes concurrant in odorē vnguenti illius,cuius nomē oleum est effusum. Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio:quia per eam spiritus sancti ad augmētum datur,& robur. Vnde,cū ceteras vnctiones simplex sacerdos. i. presbyter valeat exhibere;hanc nō,nisi summus sacerdos. i. Episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur;quorum vicarij sunt Episcopi, qui per manus impositionem spiritum s.dabant, quemadmodum actuum Apostolorū lectio manifestat.Cum audissent,inquit, Apostoli, qui erant Hierosolymis,quia recepisset Samaria verbum Dei,miserunt ad eos Petrū,& Ioānem;qui cū venissent,orauerunt pro ipsis, vt acciperent spiritū sanctū,nondum n.in quemquam illorū venerat,sed baptizati tantū erāt in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos,& accipiebant spiritū s.cuius aduentus per vnctionis mysterium designatur,quia colūba,in qua spi. s. super Christum in baptismo descendit,ad vesperā in cataclysmo reuertens,ramum retulit virentis† oliuę.cuius vtiq.sacramētū Dauid Propheta pręnoscens exhilarandam faciem in oleo prędicauit. Vngitur preterea secundū ecc.morē, cū cōsecratur altare,cū dedicatur templū,cū benedicitur calix,non solū ex mandato legis diuinæ;verū etiā exemplo beati Siluestri,qui cū consecrabat altare, illud chrismate perungebat.præcepit n.dominus Moysi,vt faceret oleum vnctionis,de quo vngeret tabernaculū testimonij, & arcā testamenti, mensamq. cū vasis,de quib.etiam si forsitan dubitaueris,cū a te fuerimus requisiti,f.t.plenius instruemus. Verūtamen vnctionis sacramentū aliud quidem efficit,& figurat, tam in nouo, quam in veteri testamēto. Vnde nō iudaizat ecclesia, cū vnctionis celebrat sacramentū;sicut aliqui mentiuntur,qui neq.scripturas,neq.Dei nouere virtutē. Monemus igitur, f.t.& ex.at. ac per A.s.m.qua.ad mādatū dil.fil.n.tt. sanctæ crucis presbyteri Card. Ap. se.Leg.tu quoq. sacram accipias vnctionem:ne quid tibi desit ad virtut ēsacramēti,cū & † sacro fueris chrismate delinitus,Archiepiscopos,& Episcopos tuos similiter vngas,& per eos facias manus sacerdotum inungi oleo benedicto. Illū de cetero in ordinandis presbyteris,& consecrādis Episcopis morē seruans,& faciens obseruari, quē Ap.se.obseruat;quæ disponēte domino cunctorū fideliū mater est,& magistra. Mittimus autem tibi per Car.prędictū Pontificalia ornamenta,caligas,& sandalia,amictū, & albam,cingulum,& succinctorium,orariū,& manipulum,tunicam,& dalmaticam, chirothecas,anulū, planetā,& mitram.palliū vero per di.fi.I.capellanū nostrū antea miseramus, & licet Rom.Pont.non vtatur baculo pastorali,tum propter historiam,tum etiā propter mysticam rationem, tu tamē ad similitudinē aliorū Pōt.poteris eo vti,quorū omniū rationem idem Card. sicut a nobis accepit, te poterit edocere.

Marginal notes: † al. viridātis — † et est sacro

DE SACRAMENTIS NON ITErandis. Tit. xij.

Idem Episcopo Helien. *Cap. vn.*

PASTORALIS officij diligētia. & infra. Præterea nos consulere voluisti, an permitti debeat ministrare, siquis sine impositione manuū fuerit ad ordinem diaconatus assumptus;etsi confirmationis sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate,sed oleo delinitus. ad quæ f.t.breuiter duximus respondendum,quod in talibus non est aliquid iterandum,sed caute supplendū, quod incaute fuerat prætermissum.

Marginal note: De sacr. non ite. c. 1.

DE CORPORE VITIATIS. Tit. xiij.

Idem Parien. Episcopo. *Cap. 1.*

De corp. vit. c. 5. EX parte dilecti fi. M. presbyteri fuit in audientia nostra propositũ; quod cũ sibi sentiret lepræ periculum imminere; de consilio medici virilia sibi fecit abscindi, vt posset a tam grauis infirmitatis vitio liberari; & vt prouideremus ei, super executione sui officij a nobis humiliter postulauit. quoniã igitur canones sanctor. patrũ huiusmodi a sacri altaris administratione nõ prohibent; fr. t. p A.s.m. qua. si ita se rei veritas habet, & me. M. est alias idoneus, vt sui officij ministeriũ exequatur, nullius cõtradictionis, vel ap. ob. auctoritate fretus Ap. liberã ei tribuas facultatẽ.

Idem Militeñ. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 6. EXPOSVISTI nobis in nostra præsentia cõstitutus, quod I. quondã prædecessor tuus P. in Abbatem promouit nesciens, quod ipse manu altera esset mutilatus, quia vero Abbas ipse noscitur sinistra carere; quid super hoc agendum sit, nostra voluisti responsione doceri. Nos igitur f.t.t. respõdemus: quod, cũ pro tam enormi defectu ad sacros non possit ordines promoueri, & ipse in promotione sua id tacuerit fradulenter, ab Abbatiæ officio est non immerito amouendus.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS. Tit. xiiij. *Idẽ Vesulameñ. Epõ. c. 1.*

De biga. c. 4. NVPER a nobis t.f. & infra. Tertius, & vltimus inquisitionis articulus videbatur habere nõ modicum quæstionis; quoniã, cũ in matrimonijs contrahendis, nõ iuris affectus, sed animi destinatio attẽdatur, vnde illum comitatur infamia, qui duas simul habet vxores; quod partim ad factum cõuenit retorqueri, sicut & quod in canone legitur de presbytero, qui nõ legalib. nuptijs detinetur; eadem censura tales videntur inter bigamos reputãdi. licet optineat† ex aduerso, quod opinioni sit veritas præferẽda; & quod iuxta præmissa, qui nullã vxorẽ habuit, foret bigamus reputandus; quod cõtingeret, si quis de facto cõtraheret cũ diuersis, quib. de iure nõ posset matrimonialiter copulari. Nos autem in hac quæstione taliter respondemus, quod cũ clericis huiusmodi, qui quantum in ipsis fuit, secundas sibi mulieres coniunxerunt, tamquã cũ bigamo nõ licet dispensari, licet in veritate bigami non existant, non propter sacramẽti defectũ, sed propter affectum intentionis cũ opere subsecuto. *Idẽ Meteñ. Epõ. c. 2.*

† obtineat fuit

c. 5. 6. DEBITVM pastoralis officij. & infra. Secundus autem tuæ dubitationis articulus cõtinebat, an is, qui mulierem ab alio viro traductam, sed non cognitam sibi matrimonialiter copulauit, valeat ad sacerdotiũ promoueri. licet autẽ is, qui ab alio viro relictã duxit in cõiugem, siue cognita fuerit ab illo, siue incognita manserit, videatur duxisse viduam in vxorẽ, vt pote cuius vir erat mortuus, cũ duxit eandem; sicut & ille bigamus esse videtur, qui cũ duab. legitime cõtraxit vxorib. siue alteram, siue neutrã coguouerit, quia vir extitit duarũ vxorũ. Nos tamen f.t. ita duximus respõdendũ, quod cũ duo sint in cõiugio, videlicet consensus animor. & cõmixtio corporũ, quorũ alterũ significat caritatẽ, quæ cõsistit in spiritu inter Deũ, & iustã animã, ad quod pertinet illud, quod dicit Apostolus: qui adhæret Deo, vnus spiritus est cũ eo; reliquũ vero designat cõformitatẽ, quæ consistit in carne inter Christũ, & sanctã ecclesiam; ad quod pertinet illud, quod euãgelista testatur, verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. profecto cõiugiũ illud, quod nõ est cõmixtione corporis cõsumatũ: nõ pertinet ad illud cõiugiũ designãdũ quod inter Christũ, & ecclesiã per incarnationis mysteriũ est cõtractũ, iuxta quod Paulus exponens illud, quod dixerat protoplastus: Hoc nunc os ex ossib. meis, & caro de carne mea, & propter hoc relinquet homo patrẽ, & matrẽ; & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna, statim subiũgit: hoc autẽ dico magnũ sacramẽtum in Chr̃o, & ecclesia. cũ ergo propter sacramẽti defectũ inlubitũ sit, ne bigamus, aut maritus viduæ præsumat ad sacros ordines promoueri, quoniã nec illa est vnica vnici, nec iste vnus vnius: profecto, vbi deficit inter huiusmodi cõiuges cõmixtio corporũ, nõ deest istiusmodi signaculũ sacramẽti. Vnde is, qui mulierẽ ab alio ductam, sed minime cognitã duxit in cõiugẽ, quia nec illa, nec ipse carnẽ suã diuisit in plures, propter hoc impediri nõ debet, quin possit ad sacerdotiũ promoueri.

DE SERVIS ORDINANDIS. Tit. xv. *Idem Vacieñ. Episcopo. c. vi.*

EO libentius. & infra. Adiecisti aliam quæstionem, an illorum filij, qui ecclesiæ seruili cõdicione tenentur, traditi a parentib. militiæ clericali, cũ suor. cõniuẽti a dominor. vt Deo in ea, cuius sunt, ecclesia debeãt deseruire, assequẽtes propterea libertatẽ, post tẽpus eadem relicta possint ad aliã se trãsferre. in quo capitulo credimus distinguendũ, vtrum eo tenore fuerint manu missi, & oblati ordini clericali, quod manumittenti ecclesiæ, dũ vixerint, debent impendere famulatũ in obsequijs diuinorũ, & tunc trãsferendi se ad aliam est eis licentia deneganda, vel manumissi extiterint absolute; sicq. libertatem habeant ad aliam transeundi. De seru. nõ ord. c. 6.

DE

DE CLERICIS PEREGRINIS. tit. xvj.

Idem Constantinopol. Patriarchæ. *Cap.* 1.

De cler. per. c. 2. INTER quattuor animalia. & infra. Consuluit nos insuper tua fraternitas, vtrum clericos ad te sine suor. ordinatorum litteris venientes, & offerentes præstare corporaliter iuramentum, quod sint in quouis ecc. ordinū cōstituti, debeas ad superiores ordines promouere. Nos igitur inquisitioni tuę taliter respōdemus, quod nisi de ipsorū ordinatione canonica, per idonea tibi cōstiterit argumēta, eos nec in illis suscipere, nec ad maiores debes ordines promouere, præsertim antequam eorū conuersatio fuerit approbata. *Iuē. c.* 2.

c. 3. & TVAE f. discretio postulauit per sedem Ap. edoceri, vtrum clericos illos, qui ad partes Hierosolymitanas sine cōmendatitijs litteris veniunt, permittere debeas celebrare diuina; cum plerique eorum, de quor. canonica ordinatione non constat, statim vt veniunt, prę sumunt non expetita licentia celebrare. & infra. Nos autem tuam in domino sollicitudinē commendantes, super primo articulo f. t. respondemus; quod nisi legitime tibi constiterit, siue per litteras, siue per testes de illorum ordinatione canonica, qui penitus sunt ignoti, nō debes ipsos permittere tuis plebibus celebrare. sed si forsā eor. aliqui secreto ex deuotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

DE OFFICIO VICARII. Tit. xvij.

Idem Abbati sancti Eugenij, & plebano sancti Petri in Pixide, & B. Canonico plebis de Martuberisen. & Floren. dioec. *Cap.* vn.

De off. vic. c. 3. TVA nobis ven. f. n. & infra. Nos igitur vicarij litteras æstimantes per subreptionem obtētas, quoniam iurisdictio vicarij, quem Rom. Pont. in vrbe relinquit, non extenditur extra vrbem, nisi specialiter sit ei concessum, præsertim, cum ipse moratur in sua prouincia speciali, videlicet inter Capuanā prouinciā, & Pisanam: dis. v. p Ap. s. m. qua. quidquid occasione litterarū illarū actum est, in irritum reuocantes, pręfatam excōmunicationis sententiā, sicut rationabiliter lata est, faciatis re. ap. ob. firmiter obseruari.

DE OFF. IVDICIS DELEGATI. t. xviij.

Idem Regin. Archiepo, & Epo Cephaluden. c. 1.

De off & pot. iud. de. c. 11. † Parnormitano. forte CVM causa, quæ vertitur inter f. n. Montisregalis, & Rosanen. Archiepiscopos, super quibusdam decimis, ve. f. n. Parnomino, † & Capuano Archiepiscopis, & tibi frater Regin. cōmissa fuisset a nobis sine debito terminanda, prędictus Archiepiscopus Montisregalis, sicut ex litteris tuis accepimus, ad primā præ dictorū Panormitan. & Capuan. Archiepiscopor. citationem accessit, in quorū præsentia cōstitutus excipiēdo proposuit, quod pro duab. causis eorū non deberet stare iudicio, tum videlicet, quia causa ipsa trib. fuerat delegata, & ab illis duob. tātū, te frater Regin. prę sente inconsulto, ac inscio, nec vices tuas eis super hoc cōmittente, fuerat ad iudiciū euocatus, tum etiā quia ante ipsor. citationē pro eadem causa nuntiū ad se. Ap. trāsmiserat, in quo decretalem felicis me. Alex. PP. iij. p̄ .n. sibi affirmabat apertius suffragari. At vero ijdem Archiepiscopi exceptiones ipsius nolentes admittere, cōtra eū, vt respōderet, interlocutoriā sententiā protulerūt, propter quod idē Archieps se sentiens prægrauari, se. Ap. appellauit. Nos igitur prędictor. inquisitionē, & decisionē canonicā vestrę decisionis examini cōmittētes, f. u. p A. s. m. qua. vocatis ad prę sentiā vestrā, qui fuerint euocādi, & inquisita super his diligentius veritate, si vobis cōstiterit, prædictos Archiepiscopos exceptiones prędictas nullatenus admisisse, nō obstāte eo, quod per ipsos factū est, decimas ipsas, quib. prædictus Montisregalis Archiepiscopus se, postquā nuntij sui propter hoc ad se. Ap. accesserūt, asserit spoliatū, pręcipue cū easdē tā sibi, quā ecclesiæ suæ a se. Ap. asserit fuisse cōfirmatas, siue per laicalē potētiā, siue etiā per eosdē iudices sit factū, cū fructib. inde perceptis, sub. cuius. contr. & ap. ob. restitui faciatis, audientes postmodū, quantū de iure poteritis quidquid fuerit quæstionis, & ap. re. fine debito decidētes. *Idē Conuentui de Conchis. c.* 2.

CVM super Abbatia monasterij vri inter vos, & S. quondā Abbatē fuisset quęstio diutius agitata, demū super causa ipsa ad Lexouion. Episcopū, & Abbatē nostrę fuerūt litterę deportatę. & infra. Quāuis solus Abbas, ante quā appellaretur ab eo, iuxta formā litterar. nostra. procedere potuisset, quia tamen ex eo, quod cū ipso Episcopo interlocutus est, app. nō tenuisse de iure sine ipso, dū posset, & nollet negotio interesse; per cōsequētiā cōfessus est se nō posse mādatū Ap. adimplere; nec suæ intētionis extitit, vt sine cōiudice suo aliquid diffiniret; & cū eo, qui iā iudex esse desierat, aliquid super pręmisso negotio rite disponere nō valebat, volūtate, ac potestate sibi mutuo aduersantib. cū noluerit, quod potuerit; & quod voluerit, adimplere nequiuerit: quod a duob. factū fuit, effectū de iure nō potuit optinere. c. 13. & *Idē Episcopo Torlecan.* † *c.* 3. † Torcel la forte.

c.24.c. CONSVLVIT nos tuæ f. prudentia; vtrum, cum ad recipiendos testes, de positiones publicandas eorũ, vel sententiam proferendam, peremptorio citasses partes, & eorum altera se cõtumaciter absentat die data; an circa vltimam saltem partem diei sit in negotio procedendum, vel in diem expectandum potius subsequentem; & si expectaueris, vtrum contumax iterum sit citandus, cũ non fuerit die partibus assignata processum. Nos autem credimus distinguendum, vtrum iurisdictio duret post terminum peremptorium, an expiret in illo; si durat, in diem alterã æquitate suadente poteris expectare, nec erit pars contumax peremptorio elapso citanda, nisi gratiam ei fecerit benignitas iudicantis; si autem expiret, nisi partes, maxime cũ id nouerint, se tibi præsentauerint ea hora, qua cõgrue possis procedere ad exequẽdum id, propter quod eis legitime terminum peremptorium assignasti; extunc exequi poteris, quod intendis, ne frustra iudicialis instantia euanescat. Nec ecclesiasticũ vero iudicium exerceatur in tenebris, quia iuxta testimonium veritatis; qui male agit, odit lucem: licet etiam secundum consuetudinem, & cõstitutiones legitimas more Romano dies a medietate noctis incipiat, & in media nocte desinat subsequentis; vnde, quod in duabus dimidiatis noctibus agitur, perinde sanxit habendum legalis auctoritas, ac si qualibet parte lucis agatur. Nos tamen eam procedendi horam congruã intelligimus, ex qua possis ante noctis tenebras perficere, quod incumbit. Porro discretus iudex in assignatione peremptorij non debet iurisdictionem suam, nisi adeo necessitas exigat, coartare.

Idẽ Abbati de Bordelia & Priori S. sepulchri c.4.

c.25.c. INSINVANTE dil. fi. R. rectore sancti Albati, ad audientiam nostri Apostolatus peruenit, quod cũ olim causa super iure parochiali inter ipsum, & Thomã rectorem capellæ sancti L. de Glouernia Wigornieñ. diœc. vertebatur, ve. f. n. Wigornieñ. Episcopo, & coniudicibus eius a nobis obtinuit delegari. postmodum licet fuerit in eadem quæstione processum, tractu temporis, antequam ad diffinitiuæ sententiæ calculum veniretur, idem Episcopus ipsum R. in suũ familiarem admisit, sine quo secundi duo iudices, secundum quod in nostris litteris mandabatur, in causa procedere non valebant, & alter ipsorũ officialis est Episcopi supradicti, propter quod aduersæ parti poterat suspectus haberi. Vnde cũ ex causa huiusmodi tã Episcopus, quam officialis prædictus, vt pote quos idem R. iudices postularat, & ipse familiaris eorum postmodũ est effectus, ab aduersa parte possent merito recusari, decisionem ipsius causæ vestræ petijt dis. cõmitti. Quo circa f. t. per A. s. m. qua. si est ita, nisi postquam eius familiaris est effectus, litigare consenserit coram illo, in causa ipsa secundum priorum continentiam litterarũ, ratione præuia, re. ap. ob. procedere non tardetis. Alioquin partes ad priorum iudicum reuertantur examen.

Idem Priori sancti Fridiani. Cap.5.

QVAERENTI, quid per cen. ecclesiasticã. & infra. Si vero delegatus a nobis excõmunicet illum, qui rei iudicatæ parere cõtemnit, licet aliquibus videatur, quod suo sit functus officio, vt vlteriorem non habeat ex delegata sibi iurisdictione processum; alij autem dicãt, quod iurisdictio eius duret, donec sententiæ pareatur, vt interim absoluere possit parere volentem: nos tamen per æquitatis semitam incedentes, p̃. auct. statuimus; vt delegatus a nobis, non solum vsq. ad quadrimestre tempus, quod ad soluendum debitum a lege reo conceditur, sed vsq. ad integrũ annũ iurisdictionem sibi cõmissam ad exequendũ sententiam valeat exercere, sicut obseruatur in illo, qui ante litis contestationẽ contumax inuenitur. c.26.c.

Idẽ Cãtuarieñ. Archiepõ. c.6.

SVPER quæstionũ articulis, de quib. nos cõsulere voluisti, f. t. taliter respõdemus, quod per cõstitutionem nostrã consultationi bo. me. Alex. Papæ ij. p̃. n. nullatenus derogatur; sed illa per istam exponitur, immo in ista verius, quæ in illa fuerant prætermissa, supplentur. ipse namq. respondit, quod si super causa, quæ alicui ex Ap. delegatione committitur, a personis ecc. vni, vel plurib. quib. delegatus, vt parcat laborib. & expensis, causæ cognitionẽ ipsius, & testiũ examinationem sententia sibi reseruata cõmittit, app. fuerit interposita, huiusmodi app. intuitu causam indefinitam relinquere non tenetur. Nos autem statuimus, quod licet is, cui causa cõmittitur, ap. re. non possit eam alijs sine prouocationis obstaculo delegare: si tamen delegatus a nobis, vt iudex quicũq. nõ tam cognitorem, quã executorem ad aliquẽ certũ articulũ quempiam deputauerit ab eo, nisi modũ excedat, nõ liceat appellari, dũmodo de partiũ deputetur, vel recipiatur assensu. Quod si delegatus a nobis, vel litis exordiũ, vel causæ finẽ ne dũ totũ negotiũ ei duxerit cõmittendũ, ab ipso tãquam a iudice c.27.c.

dice licite prouocetur, cũ & lis ante iudicem debeat contestari, & causa per iudicem diffiniri. Intentionis igitur nostræ fuit, sicut ex tenore constitutionis præmissæ potest liquido deprehẽdi; quod &, vt iudicialis auct. liberius valeat exerceri, delegatus a nobis licitę possit, & principium, & finem, & medium causę sibi cõmissæ non solum coniunctim, sed & diuisim alij delegare, non obstante quod dicitur, quod iudex debet cognoscere per se ipsum in principio, in medio, & in fine; cũ antequam ferat sententiam, vniuersa, quæ acta sunt in iudicio, inuestigare debeat diligenter. Verum cum totam causam cõmittit alicui, vel principium, aut finem ipsius, ab eo tamquam a iudice potest licite prouocari. Cum autem alicui media tãtum cõmittit, ab ipso tamquam ab auditore prouocari potest, nisi mandati fines excedat, vel merito sit suspectus. Vnde ne valeat recusari, prouide statuimus, vt de partiũ detur, vel recipiatur assensu. Porro cũ delegatus a nobis iurisdictionem suã in aliũ transfert totam, si fuerit appellandum, non ad eum; sed ad nos appellari debet. cũ autem aliquid sibi de iurisdictione reseruat, si causa ei ap. re. sit commissa, non ad nos, sed ad eum de iure poterit appellari. Vnde si forsitan appelletur ab eo, cui media quæq. cõmittit, siue cognitor, aut executor dicatur, vel quod melius est, auditor; pro eo quod vel mandati fines excedat, vel merito sit suspectus, nihilominus tamen delegatus a nobis, iuxta consultationem præmissam, causam poterit diffinire, vt parcat laboribus partium, & expẽsis. Eum vero quem delegatus a nobis deputauerat auditorem, neutra partium poterit recusare, nisi corã eo iustam recusationis causam ostẽdat. Si vero duo sunt a Principe delegati, & vnus committit vices suas alteri, ille nec potest ap. re. procedere, nec causam alij delegare; quamuis in cõmissione facta duobus contineatur expressum, vt ap. re. procedere alter possit sine reliquo, si non possunt ambo pariter interesse. quia quod potest ex sola iurisdictione sibi a Principe delegata, non potest cũ iurisdictione sibi a condelegato commissa. Vnde, si ab eo fuerit appellatum, licet aliquibus fuerit visum, quod ad delegatum etiam valeat appellari; nobis tamen videtur, quod ad primum dumtaxat appellandum est delegantem, propter rationem superius assignatam. Eius ergo appellatio, de quo fraternitas tua nobis scripsit, si nostræ consultationis occasione ad nostram audientiam appellauit, pro eo quod delegatus a nobis reseruata sibi diffinitiua sententia audientiam causæ commisit quibusdam, qui de ipsius assensu nec dati sunt, nec recepti, nisi contra eos iustam recusationis causam ostenderit, vel paratus fuerit ostendere coram iudice delegato, non debuit impedire, quo minus procederent auditores, qui etiam si tãquam suspecti fuissent merito recusati; delegatus tamen a nobis nihilominus potuisset sub. ap. dif. causam ipsam iudicialiter expedire. Quod si iustam recusationis causam noluit admittere delegatus, sed coram suspectis eum audiri cogebat, a tali grauamine licite potuit ad nostram audientiam appellare: quodq. post ap. huiusmodi est præsumptũ, iudicari debet irritum, & inane.

Idem Episcopo Heben. *Cap. 7.*

PASTORALIS officij diligentia, & sollicitudo, quã geris circa executionem mãdatorum nostrorum, & zelus rectitudinis tuę nos inuitant, vt quamuis simus multiplicib. negotiorum occupationib. præpediti, eis tamen ad horam subtrahimus nos metipsos, vt quæ tuis intendamus consultationib. respondere. consuluit ęterum nos tuæ f. dis. vtrum si delegatus a Principe causam sibi cõmissam alij voluerit delegare, nolentẽ delegationem suscipere, ad ipsam suscipiendam valeat coartare. Ad quod tibi de f. n. consilio taliter duximus respondendũ; quod cũ delegato a Principe iurisdictio dandi iudicem sit a lege concessa, dummodo ipse exonerare se ipsum malitiose non quærat, potest compellere renuentem; eo quod iurisdictio illa nullius videretur esse momenti, si coertionem aliquam nõ haberet. debet tamen delegatus prædictus sollicite prouidere; vt si personis superiob. exigente necessitate negotium duxerit delegandum, in coartationib. † inferendis dignitati deferat, & personæ. Subsequenter etiam quæ siuisti; vtrum, cui voluerit delegatus, si viderit expedire, possit iniũgere, vt ad suã pręsentiã citet partes, & eis si obedire contẽpserint, pœnam infligere pro contẽptu. Ad quod f. t. breuiter respondemus; quod cũ totũ negotiũ alij possit cõmittere, sicut superius est expressum, citationis officium potest cuilibet, discretione præuia, demandare, ac punire merito contẽptorem. & infra. Pręterea postulasti per se. Ap. edoceri; si cũ a sentẽtia lata litterar. auctoritate nostrar. in quib. app. est inhibita, fuerit appellatũ; & litteræ post appellationẽ ad iudices alios emanauerint, ad mãdatũ posteriorũ iudicũ executio sẽtẽtiæ a priorib. delegata de-

Bb 3

debeat retardari, vt priores iudices ipsam, nec per se, nec per alios exequantur. Nos autem inquisitioni tuæ sic duximus respondendũ; quod, cum nos appellationis cautam ex certa scientia iudicibus committimus alijs cognoscendam; appellationem videmur recipere, ac iurisdictionem priorũ iudicum reuocare, vt interim executio sententiæ suspendatur, donec app. merita plenius sint discussa. & infra. Quia vero sępe contingit, quod executio sententiæ ordinario demandatur, se. duxisti Ap. consulendam, vtrum si ordinarius ipsam iniustam esse cognouerit, debeat eam executioni demandare; an sit ei potius subsistendũ. Attendentes itaq. quod non cognitio, sed executio tantum † demandatur eidem, inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum; quod, cum ordinarius teneatur obsequi, &, si sciat illam sententiam iniustam, exequi nihilominus tenetur eandem, nisi apud iudicem possit efficere, vt ab hoc onere ipsum absoluat. & infra. Cum autem sæpe contingat, ad diem, quam iudex delegatus a nobis partibus assignauit, eorum altera procurante, vt negotium prorogetur; iudicem ipsum, a Rege, vel Archiepiscopo euocari: nos peruersorum volentes malignitatib. obuiare, decernimus; vt si delegato constiterit hoc fuisse alicuius partis malitia procuratũ, ipsam puniat animaduersione condigna; & ne aliquod lucrũ ex huiusmodi fraude reportet, personæ neutri parti suspectę, quantum ad diem illum committat ipsum negotium audiendum: quæ in ipso ap. re. procedat, nisi forte partes ipsę contenterint negotium prorogari.

† al. demandatur, & iniuste est tãtũ

Idem Abbati sancti Hilarij, Plebano sancti Pauli Castell. diœces. & magistro G. Tercacinrũ. Cap. 8.

c.17.e. EX litteris ve. f. n. Patriarchæ Graden. recepimus; quod cum dilectus fi. Graden. Primicerius, & Plebanus sanctæ Sophiæ de Venetijs, quibus causa, quæ inter clericos sanctę Iustinæ, & presbyterum A. super eo, quod idem presbyter clericum se ipsius ecclesię asserebat, agitari dignoscitur, a nobis fuerat delegata, mandassent eidem; vt memoratos clericos, qui per Archipresbyterum Paduanũ, ad quem fuerat super eodem negotio quoddam a nobis rescriptum obtentum; in quo, sicut asseritur, de priorib. litteris mentio non fiebat; denuntiati fuerant excommunionis sententiæ subiacere, nisi dictum presbyterũ in socium reciperent, & in fratrem; idem Patriarcha denuntiaret anathematis vinculo nõ ligatos. ipse volens eisdem iudicibus in hac parte parere, qui nostra fungebantur auctoritate, maxime cum ve. f. n. Castell. Episcopus ipsis super hoc parendum non duxerit requisitus, clericis sanctæ M. Formolæ mãdatum supradictorum iudicum per suas litteras nũtiauit, quas dil. filius Archidiaconus Castell. plebanus eiusdem ecclesiæ legi publice corã populo non permisit, & infra. Vnde considerans Patriarcha Archidiaconum ipsum per tantarum iniuriarum excessum non se tantũmodo, sed etiam Graden. ecclesiam, immò nos ipsos grauiter offendisse, tam ipsum Archidiaconum, quam prędictam ecclesiam ecclesiastico supposuit interdicto. & infra. Cum igitur super pręmissis, & alijs vtriusq. partis per procuratores fuisset coram dil. fi. sanctorum Cosmæ, & Damiani diac. Car. quem auditorem eisdem dedimus, litigatum, & ipse nobis, quæ audierat, fideliter retulisset; quia nobis constare nõ potuit, an per litteras, quæ ad Paduañ. Archipresbyterum inpetratæ dicuntur, cum nobis ostensę non fuerint, reuocatæ fuerint litteræ ad prędictos Primiceriũ, & Plebanum obtentę. Causam ipsam vestro duximus examini committendam, per A. s. m. qua inquisita super præmissis plenius veritate, nisi vobis constiterit; quod litteræ, quę secundo loco ad prędictũ Archipresbyterũ impetratæ dicũtur, de priorib. litteris ad sępe dictos Primicerium, & Plebanum obtentis expressam fecerint mentionem; vt per secundas pœnæ appareant litterę reuocatæ, cum primos iudices auctoritate litterarum nostrarum iurisdictionem nõ sit dubium habuisse; quam potuerunt postmodum Patriarchæ, quo ad executionem suę sententię demandare, ex qua coërtionem etiam idem Patriarcha recepit; cum huiusmodi demandata iurisdictio delusoria videretur; si subdelegatus huiusmodi coërtionem aliquam non haberet; interdicti sententiam ab eodem Patriarcha in supradictum Archidiaconum promulgatam; pro eo quod ipse Patriarcha prædicti executionem impediens, eius litteras legi in publicũ non permisit; tam diu faciatis sub. ap. ob. inuiolabiliter obseruari; donec eidem Patriarchæ de iniurijs irrogatis sufficienter fuerit satisfactum. Si vero constiterit primas litteras per secundas legitime reuocatas, cum appareat primos iudices iurisdictionem nullam penitus habuisse, & ita constet per consequentia Patriarcham ipsum non recepisse iurisdictionem, vel coërtionem aliquam ab eisdem; prædictam interdicti sententiam ab eodem Pa-

Patriarcha prolatam denuntietis irritam, & inanem.

Idem Episcopo Pictauien. *Cap. 9.*

LICET vndiq. confluentium negotiorum multiplicitas copiosa nostrum animum ad curas varias impellere nō desistat: f. tamen tua, quam sincera complectimur in domino caritate, sollicitudinem ad tempus deponere compulerit, quam in exequendis alijs ex debito pastoralis officij gerebamus, atq. tuā dubitationem Apostolico certificare responso. Cum igitur a nobis duxeris requirendum, si causam aliquam tribus iudicibus delegamus, in nostris apponi litteris illam clausulam facientes, quod si non omnes his exequendis poteritis interesse, duo vestrū eam nihilominus exequantur; & vnus, postquam cōmiserit cuidam ex alijs vices suas, de medio sit sublatus, tertius vt suspectus merito recusetur, an collega superstes suo nomine, ac defuncti possit negotium diffinire. Inquisitioni tuæ t. respondemus, quod si iurisdictione a suo sibi collega delegata, eo viuēte vti non inceperit, quia mandatum huiusmodi re integra morte mandatoris expirauit, non habet solus officium iudicandi. si vero ante mortem illius, iurisdictione vti cœperit taliter demandata, vices suas, & illius poterit adimplere.

Idem Episcopo Baiocen. *Cap. 10.*

CVM in iure peritus. & infra. Prpterea quç sivisti, cū sibi ab aliquo sub hac forma mādatur; auctoritate, qua fungor, iniungo, vt talem denunties excommunionis sententię subiacere; ac tibi super mandato Apostolico hæsitanti ab aliquo non sit fides, an mandatum huiusmodi exequi tenearis: super quo huiusmodi tibi damus respōsum, quod nisi de mādato se. Ap. certus extiteris, exequi non cogeris, quod mandatur.

Idem Parisien. & Trecen. Episcopis, & Abbati sanctæ Genouephæ. *Cap. 11.*

CVM olim dil. fi. Abbas, & conuentus Wiresaliacen. sua nobis conquestione monstrasset, quod nobilis vir P. Comes Altisiodor. quoddam stagnum, molendinum, & domum in terra eorum construere nitebatur, in ipsorum prçiudicium, & grauamen. ve. f. n. Episcopo, & dilecto f. Thesaurario Niuernen. commisimus causam ipsam, in quor. prçsentia partibus constitutis, sicut per litteras eorūdem accepimus, lite super petitionib. ecclesiæ contestata, receptis vtrinq. testib. & attestationib. publicatis, cum super dictis testiū inter partes fuisset postmodum disputatum; tādem pars Comitis proposuit corā eis, quod de damnis in nemorib. & rebus alijs datis, super quibus testes deponere videbantur, cognoscere non debebant; cum in rescripto nostro nulla de damnis mentio haberetur. Ad quod inter alia fuit ex aduerso responsum, quod cum super omnibus articulis, de quib. testes deposuerant, lis fuisset sollemniter contestata, de ipsis cognoscere, ac pronunciare iudices tenebantur. Ad hoc pars Comitis replicauit, quod etsi super damnis a procuratore suo lis fuerit contestata, ei tamen ex hoc non poterat præiudicium generari: cū ad hoc procurator datus non fuerit, sed ad illam dumtaxat causam, quæ fuerat in litteris commissionis expressa, super castro videlicet, stagno, & molendino. Ad hoc parte altera respōdente, quod procuratoris factum Comes vlterius impugnare non poterat; quo vsq. post publicationem testium minime duxerat reuocandū. Iudices autem super hinc inde propositis, habito consilio discretorum interlocuti sunt, quod super damnis datis a Comite, ad eos cognitio pertinebat. Quo audito Comes ad appellationis beneficium conuolauit. Vnde ipsum iudices euocarūt, & nec per se, nec per responsalem idoneum compenentem † excōmunionis vinculo astrinxerunt. & infra. Quia vero super damnis datis, antequam lis fuerit contestata, nequaquam ad dictos iudices cognitio pertinebat, cum in rescripto nostro nulla de ipsis mentio haberetur, nec ad ipsos potuerit iurisdictio prorogari. Cū procurator ad illa intelligatur solummodo constitutus, quæ in commissionis litteris inueniuntur expressa, & postquam Comes publicatis attestationib. intellexit super illis depositum fuisse, protinus cōtradixit. Nos eosdem iudices pronuntiauimus minus iuste interlocutos fuisse, ac sæpedictum Comitem, qui ob hoc ad ap. beneficium conuolauit, excōmunionis sententia non fuisse ligatum.

† comparētē Greg 9

DE OFFICIO LEGATI. Tit. xix.

Idem C. tt. sancti Laurentij in Lucina presbytero Car. Ap. se. Legato. *Cap. 1.*

De off. leg. c. 3.

NISI specialis illa dilectio, quam ad personam tuam habuimus, & habemus; iustum, immo iustissimum motum nostri animi temperaret, pœna docente cognosceres, quantum in personam tuam excesseris, quantū in Romanā ecc. deliqueris matrē tuā, quæ cum te nutriuerit, & exaltauerit, tu eam penitus spreuisse videris. Tu autē spretis canonicis

nonicis sanctionib. & consuetudine generali motu proprio præsumpsisti, quod nec factũ fuit, nec auditum; ve. f. n. Troiañ. Episcopum regni Siciliæ Cancellarium præter speciale mandatum nostrum de Troiana ecclesia ad Panormit. de facto, quia de iure non potuisti, transferre.

Idem eidem. *Cap. 2.*

c. 4. e. QVOD translationẽ Pontificis de Troiano Episcopatu ad Panormitañ. metropolim a te factam ratam nolumus habere, zelus vtiq. rectitudinis, non amaritudinis nos induxit. quia licet in regno Siciliæ generalis sit tibi cõmissa legatio, ad ea tamen sine speciali mandato non debuisti manus extẽdere, quæ in signum singularis priuilegij sunt summo Pont. reseruata; tamen, etsi quædam ex ijs, quę de speciali concessione sæpe fuere Legatis indulta, vt illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manuum iniectiones in clericos, inciderũt in canonem sententię promulgatæ, videantur & ex ipso Legationis officio iã licere Legatis: an existimas, quia vices nostras tamquam Legato tibi commisimus, exequẽdas; quia Panormi. ecclesiã posses subicere Messañ. vt illã isti præficeres, concesso sibi priuilegio primatiæ? an putas ex eadem causa tibi licere duos Episcopatus vnire, vel vnum diuidere sine licentia speciali? Nõ ergo in eius odiũ, vel ad iniuriam tui reputes esse factum, sed vt priuilegium Petri maneat inconcussum, cum et fe. me. Alex. Papa. p̃. n. quasi simile fecerit, obuiando præsumptioni Legati, quem in Hispaniã destinarat, volenti simile attemptare.

Idem Barẽtiñ. Episcopo, & Marsicañ. Capellano, & subdiacono nostro. *Cap. 3.*

c. 5. e. LICET Tran. canonici ab initio dissensissent, tandem tamen omnes vnanimiter cõsenserunt, dil. f. G. fratrem Casin. Abbatis in Archiepiscopum eligentes, cuius electionem ve. f. n. P. Portueñ. Episcopus tunc Ap. se. Legatus examinari præcepit, & examinationem redactam in scriptis fecit sigillis dilecti filij Archidiaconi, & magistri Petrach. muniri, cum suo quoq. sigillo ad sedem Ap trãsmittendam. litteras quoq. suas nobis pro fratre dicti Casin. Abbatis deprecatorias destinauit; quas cum decreto electionis omnium canonicorum subscriptionibus roborato, nec non & litteris suffraganeorum, & populi; tres de canonicis Traneñ. ecclesiæ ab vniuerso capitulo destinati nobis humiliter præsentarunt, petentes electionem canonicam de persona idonea celebratam auctoritate Ap. cõfirmari. Nos autem ad maiorem cautelam a præfatis canonicis iuramentum recepimus, non a nobis exactum, sed ab illis oblatum; & factũ electionis, sicut est & moris, & iuris, examinauimus diligenter. Interim vero nuntius præfati Casin. Abbatis suas nobis litteras prę sentauit, grauem contra iam dictum Legatũ querimoniam continentes, quod postquam electionem examinauerat, & eam ad nostræ deliberationis examen trãstulerat, nuntijs iã directis, eandem electionem malitiose nimis examinare præsumpsit. Vnde petebat per viros idoneos suspicione carẽtes de ipso facto inquiri. Cumq. præfatus superuenisset Episcopus, & ea, quæ gesta sunt, intelleximus ab ipso, de consilio fratrum n. examinationem secundam, tamquam a nõ suo iudice factam, postquam nogotium ad nostrum fuerat translatũ examen, censuimus irritam, & manem.

Idem sancti Apri, & sancti Leonis Abbatib. & magistro R. Archidiacono Tulleñ. *Cap. 4.*

DILECTVS f. R. Meteñ. canonicus nobis humiliter intimauit, quod, cum ve. f. n. Prenestinus Episcopus Ap. se. Le. ecclesiam sancti Trudonis eidem ad resignationem pro prij pastoris in manibus eius factam liberaliter cõtulisset, dil. f. R. Meteñ. Archidiac. ad quem illius ecclesiæ præsentatio pertinebat; asserens, quod eodem inconsulto conferri non potuit a Legato, donationi eius minus rationabiliter se opponẽs, canonicum ipsum super eadem ecclesia indebite molestare præsumpsit: cum igitur plus iuris habeat in concessione prælatus, quam in præsentatione patronus; ne præiudicetur prælato, si quando per Ap. s. Legatum, eo incõsulto, ecclesia cõcedatur: dis. v. per A. s. m. qua. dictũ Archid. vt ab eius super hoc indebita molestatione desistat, mo. p̃. per cen. ecclesiasticam ap. re. cogatis.

Idem Illu. Regi Francorum. *Cap. 5.*

NOVIT ille, qui nihil ignorat; quod Regiæ sublimitati. & infra. Nuper autem primo dil. f. M. & Walt. milites, & postmodum dil. f. magistrum F. Decanum Aurel. cũ litteris tuis benigne recepimus, & curauimus multipliciter honorare, sicut per ipsos poterit plenius tuæ serenitati patere; ipsi autẽ in nostra, & f. n. præsentia cõstituti contra eund. Card. ex parte tua querimoniam intenderunt, vide licet quod cum tibi esset certa ratione suspectus, post ap. ad nos interpositam extra fines regni Francorum in terram tuam interdicti sen-

sententiam promulgauit; qui etiam in animã tuã promiserunt, & obtulerunt iurare, quod tu corã legatis, & delegatis nostris super hoc negotio stabis iuri, & quod propter huiusmo di negotium nec per nos, nec per alium fueris ex parte nostra citatus, vt iuri pareres, prædictam petens sententiam, recepta huiusmodi cautione iuratoria, relaxari. Ceterũ ad ea, quę contra Card. obiecerant, & eis respondimus, & tuæ magnificentiæ respõdemus, quod etsi fines regni Francorũ exierat, nondum tamen fuerat terminos suæ legationis egressus, cum nõ solum in regno Francorum, sed in Vien. Lugdun. & Bisunctun. † prouincijs iniunctã sibi a nobis legationis sollicitudinem suscepisset.

† Bisun scribe.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINArij. Tit. xx.

Idem Ausitañ. Archiepiscopo. Cap. 1.

De off. iud ord. c. 7.

QVANTO deuotio religiosorum virorum studiosius mandatis diuinis inhęret, & creatori suo placere per opera sanctæ conuersationis intendit, tanto humani generis inimicus ad seductionem eorum, suæ fraudis malignitate laborat, & varijs modis eis pręstat materiam excedendi, & animas eorum inextricabili laqueo nititur irretire: ad audientiam siquidem nostram noueris peruenisse; quod monachi canonici regulares, & alj in tua prouincia constituti, cum deberent potius in claustro, iuxta regularia constituta, diuinis obsequijs vigilare; de obedientijs, & redditibus, quorum curam gesserunt, pecunia cõgregata, claustrũ abhorrentes, per curias principum, & potentum discurrere non verentur; & muneribus suis illor. sibi gratiam, & fauorem acquirunt, ac de ipsor. familiaritate confisi, in conuentu suo graues dissensiones commouent; & ceterorum humilitatem in spiritu arrogantiæ contemnentes, mandatis prçlatorum suorum inobedientes, contumaces existunt, & contra illorum prohibitionem sęcularium negotiorum sollicitudinibus se immergunt. Quoniam igitur propter hoc ordo religionis non modicum eneruatur; f.t. per A. s. m. qua. quoscumq. tales inueneris, nisi ad cõmonitionem tuam resipuerint, vt proprium suum in manib. prçlatorum suorum sine difficultate resignent, conuertendum in vtilitatem domus, secundum Abbatis consilium, & regularem vitam obseruent; si prçlati eorum post tuam cõmonitionem id exequi negligẽter omiserint, per suspensionem officij, & beneficij ap. re. compellas.

Idem Rothomageñ. Archiepiscopo. Cap. 2.

AD reprimendam malitiam peruersorũ pœnæ certæ sunt in canonib. cõstitutæ; quas sicut latas a vobis interdũ in subditos vultis inuiolabiles obseruari; ita latas ab alijs debetis inuiolabiles obseruare. Inde est, quod vni. v. per A. s. m. qua. sententias, quas ve. f. n. Lexoneñ. Episcopus duxerit in subditos suos canonice promulgãdas, & vos ipsi seruetis, & a vris subditis faciatis inuiolabiliter obseruari. Tu vero frater, cũ excõmunionis sententia per appellationis non suspendatur obiectũ: si quis excommunicatus ab ipso, de iniusta tibi fuerit excõmunicatione cõquestus, ad ipsum et quasi coëpiscopo deferens, absoluendum secundum ecclesiæ formam remittas. Quod si forte noluerit illum absoluere, tu recepta iuratoria cautione absolutionis ei munus poteris exhibere; ita tamen, quod nisi tibi legitime constiterit eum contra iustitiam excõmunicatum fuisse, ex debito sibi iuramento prçcipias; vt super eo, de quo fuerit excõmunicatione notatus, eidem Episcopo satisfaciat competenter. Quod si facere forte contempserit, eum in excõmunicationis sententiam ap. re. reducere non omittas. c. 8 a.

Idem Tyreñ. Archiepiscopo. Cap. 3. c. 3. a.

DVO simul consultationem scilicet, & querimoniam vnica tuæ fraternitatis petitio continebat, per quam a ve. f. n. Hierosol. Patriarcha querebaris, clericos tuos tecum iniuste grauari, qui eos spreto iudicio tuo, corã quo parati sunt de se querimoniam deponentib. iustitiã exhibere; licet ad eũ per appellationẽ causa minime deferatur; coram se respondere cõpellit; & vtrũ ad id possint de iure cõpelli, per nostras postulabas litteras edoceri. Volentes igitur tibi super grauaminib. prędictis prouidere, & consul. t. quod canones sentiũt, respondere; cum sit in canonib. diffinitum, Primates Patriarchas nihil iuris prę ceteris habere, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca illis consuetudo cõtulit ab antiquo; ita vt secundum Nicęnas regulas sua priuilegia seruentur ecclesijs; præter quam, si Ap. se. aliquam ecclesiam, vel rectorem ipsius quolibet speciali priuilegio decreuerit honorare: de con. f. n. con. respondemus, quod quãdiu clerici tui coram te voluerint stare iuri, compelli non debent, iudicium eiusdem Patriarchę subire; nisi causa forsitan per ap. ad eius audientiã perferatur, aut, quod nõ credimus, ali-

aliquid sit ei a se. Ap. indultum.

Idem Turon. Archiepiscopo. *Cap. 4.*

c. 10. c. QVOD se. Ap. consulis super ijs, quæ dubia tibi existunt, gratum gerimus, & acceptũ, & tua exinde fraternitas videtur merito cõmendanda; cum lex diuinæ constitutionis eãdem sedem totius posuit orbis terrarum magistram: vt quidquid dubitatur ab aliquo, ab ea tandem eius ratio requiratur. Nos siquidẽ decreuisti prouide consulendos; vtrũ si forte aliqua infirmitate, vel alia iusta de causa detentus aliquem suffraganeorum tuorum consecrare non posses, alicui coëpiscoporum tuorum, vices tuas licitum committere tibi esset; & vtrum electus, qui pro consecratione instaret ab eo, cui vices tuas taliter cõmisisses, deberet licite consecrari. In quo tale damus cõsul. t. responsum; quod in tali articulo constituto, & tuas vices, vt dictum est, tibi committere licet; & cõsecrandus munus debet ab eo consecrationis accipere, cui eas duxeris committendas; dummodo catholicus habeatur, & impedimentũ ex subtractione gratiæ se. Ap. non obsistat.

Idem Episcopo Helien. *Cap. 5.*

c. 11. c. PASTORALIS officij. & infra. Ex parte tua fuit insuper requisitum, vtrũ si aliqua causa fuerit ad Archiepiscopum per ap. delata, possit eandem, iure ordinariç potestatis suffraganei sui subdito delegare, vel animaduertere in eundem, si causam renuerit suscipere delegatam. Ad quod vtiq. respondemus, quod Archiepiscopus ipsum ad suscipiendam delegationẽ huiusmodi cõpellere nequit inuitum, cum in eum, exceptis quibusdã certis articulis nullam habet potestatem, licet Episcopus suus eidem sit metropolitica lege subiectus. & infra. Edoceri præterea postulasti; an alicui liceat sine speciali mandato Ap. se. delegato, qui reũ propter cõtumaciam manifestam excõmunionis vinculo innodauit, vel petitorem causa rei seruandæ, in possessionem petitorum induxit, rebus humanis exempto, eidem volenti iuri parere, absolutionis beneficium impertiri, vel possessionẽm restituere infra annum sufficienti recepta primitus cautione. Ad quod vtiq. dicimus, quod cum delegatus quantum ad illud sit maior ordinario, sine mandato summi Pont. excõmunicatus ab huiusmodi delegato nõ potest per alium, præter quam in mortis articulo, absolutionis gratiam obtinere, nisi forsan delegatus talis extiterit, cui alius succedat in onere, ac honore; nec per alium, quam per summum Pont. recupare poterit possessionẽ amissam. Veruntamen ne alius post annum verus efficiatur possessor, coram ordinario, vel si eius copiam habere nequiuerit, coram publicis, & honestis personis, vt quasi præscriptionẽ interrumpant annalem, offerre, ac præstare, quod iuri parebit, poterit cautionem; vt sic post annum recupare possessionem per sedẽ Ap. mereatur.

Idem Archiepiscopo Senon. *Cap. 6.*

LICET in corrigendis excessib. iuxta canonicas sanctiones ap. sit diffugium interclusum, & ideo ve. f. noster Parien. † Episcopus a nobis recepit in mandatis; vt tam circa monachos, & alios viros religiosos, quam etiam clericos sæculares suæ iurisdictioni subiectos, qui multa grauia committere proponuntur, quæ cedunt non solum in animarum dispendium, sed etiam scandalum plurimorum, inquirat, & corrigat ap. re. quæ viderit corrigenda, statuens ad reformationem eorum, quod regulare fuerit, & honestum; quia tamen intentionis nostræ nec fuit, neç esse debuit iurisdictioni tuæ per mandatum huiusmodi derogare, auctoritate præsentium duximus declarandum. Quod si forsitan inquisitionibus ab eodem Episcopo nõ tamquam delegato, sed tamquam ordinario faciendis, aliquis casus emerserit, in quo licitum sit ad sedem metropolicam appellare; prædicti occasione mandati, auctoritati tuæ, quominus ad te, tamquã ad Metropol. appellare valeat, nolumus aliquatenus derogare. Tu tamen nec impedias per te ipsum, nec per alios facias impediri, quominus idem Episcopus in corrigendis excesib. subditor. officij sui debitum exequatur, etsi forsan in casu concesso ad te fuerit appellatum, in appellationis causa prudenter, & iuste procedas. c. 11. c. † Parisien. Greg. 9

DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA. Tit. xxj.

Idem Capitulo Herbipolen. *Cap. 1.*

ILLVD dominus in beato Petro. & infra. Ve. f. n. quondã Hildesin. Episcopus Imp. aulæ Cancellarius non attendens, quia multa sunt, quæ præter specialem auctoritatẽ Ap. se. de iure non possent, nec deberent impune abaliquib. attẽptari; vtpote cessiones, & translationes Episcoporum, & alia, quę nota sunt vobis non solum non obtenta licentia nostra, sed nec etiã postulata, ecclesia Hildemen. † relicta, Herbipolen. ecclesiam occupauit De maio. & ob. c. 5. † al. Hildesemẽ.

pauit. & infra. Munitiones autem, & oppida Herbipolen. ecclesię in vtilitate illius se asseruit tenuisse, ne si ad alienas manus forsitan deuenissent, non esset, qui eam postmodum liberasset. sed cum spiritualia sint temporalib. digniora, & obedientia melior sit, quam victimę, & auscultare magis, quam adipem arietū offerre, nō debuerat idem Episcopus pro tēporali cōmodo Herbipolen. ecclesiæ, notam incurrere inobedientiæ, & Apostolicis iussionibus contraire.

Idem Illu. Constantinopol. Imp. *Cap. 2.*

SOLITAE benignitatis affectu recepimus litteras, quas per dilectum f. Archid. Durachij virum prouidum, & fidelem Imp. nobis excellentia destinauit; per quas intelleximus, quod litteræ, quas per dilectum filiū capellanum n. tunc Ap. se. Legatū tibi transmisimus, Imperio tuo præsentatæ fuerant, & perlectæ. Mirata est autem Imp. sublimitas, sicut per easdē nobis litteras destinasti; quod te visi fuimus increpare, licet non increpandi animo, sed affectu potius cōmonendi, quod scripsimus, meminerimus nos scripisse. huic autem tuæ admirationi non causam, sed occasionem præbuit, sicut ex eisdem coniecimus litteris, quod legisti beatum Petrum Principem Apostolorū sic scripsisse. subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi tamquam præcellenti, siue ducib. tamquam ab eo missis, ad vindictam malefactor. laudem vero bonor. Volens enim de quo nos rationabilius admiramur, Inperatoria celsitudo per hoc, & alia, quæ induxit, imperium sacerdotio dignitate, & potestate præferre, ex auctoritate præmissa voluit triplex trahere argumentum. primum ex eo, quod legitur, subditi estote; secūdum ex eo, quod sequitur, Regi tamquam pręcellenti, tertiū ex eo, quod est adiectum subsequenter, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Per primum subesse sacerdotium, per secundū Imperium præminere, per tertium Imp. tam in sacerdotes, quā laicos iurisdictionem, immo etiam gladij potestatem accepisse. Cum enim & boni quidam sacerdotes, & quidam eorū malefactores existant; is, qui secundum Apostolum gladium portat, ad vindictam malefactor. laudem vero bonorum, in malefacientes presbyteros, & eorum excessus præsumptos vltore potest gladio vindicare. Cū inter presbyteros, & alios Apostolus nō distinguat. Verum, etsi personam loquentis, & eorū, ad quos loquebatur, ac vim locutionis diligentius attendisses; scribentis non expressisses taliter intellectum. scribebat enim Apostolus subditus suis, & eos ad humilitatis meritum prouocabat. si enim per hoc, quod dixit, subditi estote, sacerdotio voluit imponere iugum subiectionis, & eis prælationis auctoritatem auferre, quib. eos subiectos esse monebat; sequeretur ex hoc, quod etiam seruus quilibet in sacerdotes imperium accepisset, cum dicatur omni humanę creaturæ. quod autem sequebatur Regi, tamquam præcellenti, nō negamus, quin præcellat † Imp. in temporalib. *†al. præcedat* illis dumtaxat, qui ab eo recipiunt temporalia, sed Pont. in spiritualibus antecellet, quæ tanto sunt temporalib. digniora, quanto anima præfertur corpori, licet non simpliciter dictum fuerit subditi estote, sed additum fuerit propter Deum, nec pure scriptum sit Regi præcellenti, sed interpositū forsitan non sine causa sit, tamquam. quod autem sequitur, ad vindictam ma. laudem vero bonorum: intelligendum nō est, quod Rex, vel Imp. super omnes bonos, & malos gladij acceperit potestatem; sed in eos solummodo, qui vtentes gladio eius sunt iurisdictioni commissi. iuxta quod veritas ait, Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt. Non enim potest, & debet quisquam seruum alterius iudicare; cū seruus domino suo, secundum Apostolū, stet, aut cadat. Ad id etiam induxisti, quod licet Moyses, & Aaron secundum carnem fratres extiterint. Moyses tamen princeps populi, Aaron sacerdotij potestate præerat, & Iesus successor ipsius Imperium in sacerdotes accepit. Dauid quoq. Rex Abiathar Pontifici præminebat. Ceterum, licet Moyses Dux populi fuerit, fuit etiam sacerdos: quia Aaron in sacerdotem inunxit, & cui Propheta sacerdotium recognoscens, Moyses inquit, & Aaron in sacerdotib. eius. Quod vero de Iesu Beniamin ad cōmendandam prælationem eius scripsisti, magis secundum spiritum, quam secundum litteram debet intelligi, quia secundum Apostolum, littera occidit, spiritus autē viuificat, pro eo quod ipse veri Iesu figuram expressit, qui populum suum in terram promissionis induxit. Dauid etiam quamuis diadema Regum obtineret, Abiathar sacerdoti, nō tam ex dignitate Regia, quā auctoritate prophetica imperabat. Verū quidquid olim fuit in veteri testamento, nunc aliud est in nouo, ex quo Christus factus est sacerdos in æternū secundum ordinem Melchisedech; qui se, nō vt Rex, sed vt sacerdos in ara crucis hostiam ob-

obtulit Deo patri, per quam genus redemit humanū, circa illum præcipue, qui successor est Petri, & vicarius Iesu Christi. Potuisses autem prærogatiuā sacerdotij ex eo intelligere potius, quod est dictum non a quolibet, sed a Deo, nō Regi, sed sacerdoti; nec de Regia stirpe, sed de sacerdotali prosapia descēdenti; de sacerdotib. videlicet, qui erant in Anathot. Ecce cōstitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipes, ædifices, & plantes. dictum est etiam in lege diuina, dijs nō detrahes, & Principem populi tui non maledices, quę sacerdotes regib. anteponens, istos deos, & alios Principes appellauit. Præterea nosse debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cæli, luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt pręesset nocti, vtrūque magnum, sed alterum maius, quia nomine cæli designatur ecclesia, iuxta quod veritas ait, simile est regnum cælorum homini p. f qui ex. su. ma. condu. op. invi. suam. per diem vero spiritualis accipitur, per noctem carnalis, secūdum propheticum testimonium, dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam. ad firmamētū igitur cæli, hoc est vniuersalis ecclesiæ: fecit Deus duo magna luminaria, id est Deus instituit dignitates, quę sunt Pōtificalis auctoritas, & Regalis potestas. sed illa quæ præest dieb. id est spiritualib. maior est; quæ vero carnalib. minor; vt quanta est inter lunam, & solem, tanta inter Pontifices, & Reges differētia cognoscatur. Hoc autem si prudēter attenderet Imperatoria celsitudo, non faceret, aut permitteret ven. f. n. Constantinopolitanum Patriarcham, magnū quidē, & honorabile membrum ecclesiæ, iuxta scabellum pedum suor. in sinistra parte sedere: cum alij Reges, & Principes Archiepiscopis, & Episcopis suis, sicut debent, reuerenter assurgant, & eis iuxta se venerabilē sedem assignent. Nam & pijssimus Constantinus quātum honoris exhibuit sacerdotibus, tua sicut credimus, discretio non ignorat. Nos autem, etsi nō increpādo scripserimus, potuissemus tamen rationabiliter increpare, cum beatus Paulus Apostolus Episcopum instruens ad Timotheum scripsisse legatur. Prædica verbum, insta oportune, importune; argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. nō enim os nostrum debet esse ligatum, sed patere debet ad omnes, ne secundum Prophetā simus canes muti non valentes latrare. Vnde correctio nostra tibi non debuit esse molesta, sed magis accepta; quia pater, quem diligit, filium corripit, & Deus, quos amat, arguit, & castigat. Debitū igitur officij pastoralis exequimur, cum obsecramus, arguimus, increpamus, & non solum alios, sed Imp. & Reges oportune ad ea studemus inducere, quę diuinę placita sunt voluntati. Nobis enim in beato Petro sunt oues Christi commissæ, dicente domino, pasce oues meas, non distinguens inter has oues, & alias, vt alienum a suo demōstraret ouili, qui Petrum, & successores illius magistros non recognosceret, & pastores. vt illud tamquam notissimū omittamus; quod dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad successores ipsius. Quodcumq. ligaueris super terram, erit l. &c. nihil excipiens, qui dixit quodcumq. Verū his diutius insistere nolumus; ne vel concedere† videamur, vel in huiusmodi delectari, vel si gloriari expediat, non in honore, sed onere, nō in magnitudine, sed in sollicitudine sit potius gloriandum; cū & Apostolus in infirmitatib. glorietur. nouimus esse scriptum: Omnis, qui se humiliat, exaltabitur, & qui se exalt. &c. & iterū. quanto maior es, humilia te in omnib. & alibi. Superbis Deus resistit, humilibus autem d. g. propter quod exaltationem nostram in humilitate ponamus; & humilitatem exaltationem maximam reputemus. Vnde & seruos, non solum Dei, sed etiam seruor. Dei, nos esse scribimus, & fatemur, & tam sapientib. quam insipientib. secundum Apostolum debitores, vtrum autem Imperatoriam excellentiam ad bonum, & vtile per litteras nostras duxerimus imitandam; †vtrum iusta tibi suggesserimus, & honesta: tua celsitudo discernat; cum non nisi ad vtilitatem ecclesiæ, & terræ Hierosolymitanæ subsidium nos te meminerimus inuitasse.

† *al. cōcedere*

† *inuitādam Greg. 9*

Idem Episcopo Florenti. *Cap. 3.*

PER tuas litteras intimasti, quod, cū aliqui Romanæ ecclesiæ subdiaconi prælationes in tua diœc. assecuntur, pro quibus tibi tenentur obedientiam exhibere, si quando exigente iustitia te cōtigeret exercere in ipsis ecclesiasticam disciplinam; illi subdiaconatus priuilegium allegantes, ea se asserunt non teneri, ac si per huiusmodi subdiaconatus officium ab obedientia, qua tibi tenetur ratione obtenti beneficij, sint exempti. super quo postulasti per Ap. se. oraculum edoceri; vtrum per ordinem subd. officij a Romano Pōt. perceptum, hi tales a debita tibi reuerētia subtrahantur. Ad quod tibi breuiter respondemus, quod etsi decens sit, vt illis, quantū conuenit, a te

c. 7. e.

a te inter alios tibi subditos deferatur, quos benignitas Apostolica collatione ipsius ordinis honorauit, per eam tamen ab obedientia, quã alias tibi debent, minime absoluũtur.

Idem Constantinopol. Patriarchae. Cap. 4.

INTER quattuor. & infra. Subsequẽte vero petitione, qua ecclesias illas tibi subici postulabas, quae priusquam Cõstantinopol. ciuitas caperetur, Cõstantinopol. Patriarchae minime respondebant; duplici ratione non duximus admittendam. Iuris namq. ratio postulauit, vt in eorum praeiudicium, quib. eędẽ ecclesiae sunt subiectae, nihil ordinaremus de ipsis, cum nec citati sunt, nec cõuicti, nec per contumaciam se absentent. & infra. Super obedientia vero, quã vt tibi faceremus impendi ab Archiepiscopo, & Episcopis regni Cypri, similiter postulasti, fere idem, quod in praecedenti petitione tibi duximus respondendũ, cum & ipsi ante tuam extiterint promotionẽ exempti; quando videlicet Constantinopol. ecclesia erat inobediens, & rebellis, & in eorũ absentia circa statum ipsorum non debuerimus aliquid inmutare, iustitiam tamen non negabimus tibi, cũ eam duxeris postulãdam.

Idem Parisieñ. Episcopo. Cap. 5.

De prae-sc. c. 16. & infra. eo. ti. c. 5 in hac colle-ctione.

CVM ex officij sui debito Senoñ. prouinciã visitaret ve. f. n. Archiepiscopus Senoñ. per Parisieñ dioec. transitum faciens ad Abbatis sancti Maglori, Prioris de Castres, et quorundam aliorum ecclesias necesse habuerit declinare, a quib. cum procurationem sibi debitam postularet, ipsi eam exactam inhumaniter negauerunt, illam soluere penitus contemnentes, ad suae negationis defensionem, hoc solummodo allegantes, quod non meminerint se procurationem huiusmodi praedecessoribus eiusdem Archiepiscopi exsoluisse, nec ab eis fuisse petitam. idem vero Archiepiscopus propter procurationem sibi minus rationabiliter denegatam, illos auctoritate rescripti, quod super hoc a se. Ap. impetrarat, ab officiorum executione suspendit; eosdem postmodum, quoniam suspensionis sententiam non seruabant, vinculo excõmunicationis astringens. & infra. Tu quoq. obedientiã, & reuerentiam sibi debitam impendere non detractes; quia qui se scit alijs esse praepositum, moleste ferre non debet alium sibi esse praelatum. Vnde mirari cogimur, & moueri, quod cum idem Archiepiscopus tibi mandasset, vt praefatam sententiam per dioec. tuã faceres obseruari, diceris respondisse, te non teneri ad executionem sententiae, de qua dubitares, an fuerit iuste prolata; quod quã sermo sũ sit, & absurdũ, nemo iurisperitus ignorat.

DE PROCVRATORIBVS. Tit. xxij.

Idem. Cap. 1.

De proc. c. 4.

IN nostra praesentia constitutus ve. f. n. Episcopus Tulleñ. lacrimabiliter est conquestus, quod cum olim ad procurandã causam, quae inter ipsum, & bo. me. Decanum Tulleñ. super dilapidatione, excommunicatione, periurio, ac quibusdam alijs vertebatur, W. & T. presbyteros procuratores instituens, ipsos ad se. Ap. duxerit destinandos, cum de ipsorum fide postmodum titubasset, mãdatum, quod eisdem dederat, infra modicum temporis spatium reuocauit; sed ipsi, licet mandati reuocatorias litteras recepissent, nihilominus in negotio processerunt, & pro procuratorib. se gerẽtes, cũ aduersario Gaufredo s. Archid. Tulleñ. iudiciũ sunt ingressi cũ eodẽ. demũ ad dil. f. G. Parisieñ. Archid. & magistrũ R. de Cozzon, & R. S. Victoris pęnitentiarium in eiusdem praeiudicium nostras litteras impetrantes: quorum citatio, licet eidem Episcopo minime fuerit praesentata; cũ tamen ad eius notitiam deuenisset, quod eisdem erat causa cõmissa, quae inter ipsos, & dictos Decanum, & Archid. vertebatur, ad eorũ pręsentiam properauit. Cumq. pręd ictus Episcopus per multam instantiã nostri rescripti copiam habuisset, & eiusdem tenorem cum iurisprudentib. inspiceret diligẽter, admirans plurimũ, quod supradicti presbyteri tãquam procuratores huiusmodi litteras impetrarunt ad probãdũ, quod falsi procuratores fuerant, ab ipsis iudicibus inducias postulauit, qui exceptionẽ oppositam inutilem, & superuacuam reputantes, ad probationem ipsius dilationem concedere noluerunt. propter quod idem Episcopus ad appellationis beneficium conuolauit, & ab ipsorum iudicum praesentia recessit appellans. Ipsi vero appellationi minime deferẽtes, in negotio ipso procedere, ac lite non contestata, & iuris ordine pętermisso, testes cõtra ipsum Episcopũ recipere praesumpserũt, ipsum a Tulleñ. ecclesia per sententiã remouendo. Nos vero licet vix fidem adhibere potuerimus, quod saepedicti iudices, vt pote viri litterati, prouidi, & honesti taliter, vt dictum est, processissent, & maxime cum in sua relatione, quam ad nostrã pręsentiã transmiserẽ, de eius exceptione proposita nullam fecerint mentionẽ, quia tamen Episcopus sępedictus per viros religiosos pariter, & honestos, de qui-

 bus

bus nō est verisimile, quod suę salutis obliti, ac iuramenti religione contempta, falsum testimonium tulerunt, nobis fecit super ijs, quæ sunt proposita, plenam fidem; attendentes, quod falsi procuratoris exceptio nō solū ante sententiā, verū & post sententiā potest obici, iuxta canonicas, & legitimas sanctiones, vt pote qua prolata iudiciū nullū, & nullius momēti cōtrouersiæ reputāt. de cō. f. n. processum supradictor. iudicum sententialiter duximus irritandum. *Idem Brituen. Episcopo.* c. 2.

TVAE f. & infra. Consuluit etenim tua f. vtrū vir per procuratorem valeat super adulterio cōiugem accusare, cum videantur illud tam leges, quam canones inhibere: ad quod f. t. taliter respōdemus, quod, si vir accuset vxorem de crimine adulterij coram iudice sæculari ad pœnam legitimam infligendam; quia tunc inscriptionis vinculū debet arripere, seq. ad pœnam talionis astringere: nō per procuratorē, sed per seipsum præsentē oportet præsentialiter accusare. Si vero vir accusare velit vxorem de adulterio corā ecclesiastico iudice, vt ab eius cohabitatione discedat; quia tunc etsi forsan oporteat ipsum inscribere, vt desi gnet in scriptis nomen locum, & tēpus, & omnia, quæ cōprehenduntur in lege ciuili, ad talionem tamen non debet se aliquatenus obligare, ne forte cū in probatione defecerit, intētionis suæ consequatur effectum. sustineri potest, si necessitas id postulauerit, vt per procuratorem accuset, quoniam huiusmodi accusatio, etsi de crimine fiat, non tamen est criminalis; sed quasi mixta inter ciuilem, & criminalem: quamquam in præsentia principaliū personarum securius procedatur.

DE IIS, QVAE VI, METVS VE CAVSA fiunt. Tit. xxij.

Idem Decano & subdecano Lincoñ. Cap. 1.

AD audientiam nostram dil. fi. magistro H. de Cheuell. significante peruenit, quod cū ecclesiā de Cheuell. auct. se. Ap. canonice fuisset adeptus, & aliquandiu pacifice possedisset, grauissimo tandem Regis metu, quod eam resignaret iurare coactus, eam in eorū, ad quos pertinebat, manib. resignauit. quia vero quę vi, metusue causa fiunt, carere debent robore firmitatis; dis. v. per A. s. m. quatenus si eundem magistrum ad resignationem faciendam vobis constiterit per talem metū fuisse coactum, qui potuerit, & debuerit cadere in virum constantem, non obstante præ dicto iuramento, quod non ad repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur,

præfatam ecclesiam ei per cen. eccl. sub. cuius. ap. ob. restitui faciatis.

Idem Nidrosien. Archiepiscopo. Cap. 2.

SACRIS canonib. & infra. Distinguimus autem, vtrum is qui communicat excōmunicatis inuitus, sit per coactionē attractus, an per metum inductus. in primo siquidem casu talem non credimus excōmunicatione teneri, cum magis pati, quam agere cognoscatur. In secundo vero licet metus culpam attenuet, quia tamen non eam prorsus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, talem excommunionis labe credimus inquinari.

Idem * *& Agathen. Episcopis.* Cap. 3.

CVM dil. f. & infra. Nos igitur rationib. & allegationib. canonicor. insular. & Abbatis de Floreia Cisterciens. ordinis per iam dictū Episcopū Portuen. eisdem auditorem concessum a nobis, qui eas in scriptis nobis exhibuit, quibus plenius intellectis, quia constitit nobis de voto emisso, & præstito iuramento a canonicis insular. ūm, quod regulam Cistien. obseruarent, vel quod ordinationē huiusmodi nullatenus impedirent; cum vtrumq. seruatū nō vergat in dispendiū salutis æternæ, nolentes viam periurijs aperiri, nō obstante violentia, quæ præponebatur illata, cū neq. metū mortis, nec cruciatum corporis contineret, & ideo nō debuerat cadere in cōstantes, nec obstāte dolo, quo se proponebant fuisse seductos; cū talis dolus, non tam ad circūuentionem Abbatis, quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri, super restitutione petita silentiū eisdem de fratrū nostror. consilio duximus sententialiter imponendum.

DE RESTITVTIONE IN INTEGRUM. Tit. xxiij.

Idem sancti Sergij & S. Georgij Abbatibus. c. 1.

CVM venissent ad Ap. se. dil. fi. eius ... ctus, & monachi Rothoñ. pro se, ac monasterio suo dil. f. magister A. pro ve. f. nro Episcopo Veneren. eis dil. f. n. G. sancti Georgij ad velum aureum diac. Card. dedimus auditorem; coram quo idem magister pro Episcopi parte proposuit, quod, cum monasteriū Rothonen. sit situ in dioec. Venet. & ecclesię Venet. subiectū, prędictus Episcopus possessionem subiectionis vsus est hactenus incōcusse, sed cū occasione cuiusdam electionis, quæ ibidem facta fuerat, partes de cōmuni assensu ad ve. f. n. Naiecten. Episcopū, & dil. fi. de Mallen. & de Granges Abbates super his, & multis alijs cōmissionis litteras impetrassent, duo eorum assignatis in ducijs

duçijs ad instantiam monachor. tandē admonasterium accesserunt, quorū aduentum intrusus præsentiens renuntiauit electioni huiusmodi, & se a monasterio absentauit; sed iudices auct. Ap. monachis iniunxerūt, vt syndicū, vel procuratorem eligerēt, qui in causis monasterij, & cōsulte ageret, & vtiliter respōderet; districtius inhibentes eisdem, ne aliquē eligerent in Abbatem, donec plenius cognosceretur de iure, quod Episcopus se habere in electione dicebat; monachi vero etsi procuratorem ad mandatum iudicū elegissent, Abbatē tamen in monasterio interdicto excōmunicati nihilominus contra inhibitionē eorū eligere præsumpserunt; cuius electionē Episcopus petijt infirmari, & se ad possessionem restitui, qua eū monachi spoliarant; demū vero iudices auditis, quæcūq. partes proponere voluerunt, & plenius intellectis, post dilationes multiplices tam ad testes, quam ad instrumenta partib. producenda cōcessas, receptis testib. & attestationib. publicatis, pro eodem Episcopo super pręmissis articulis diffinitiuam sententiam protulerūt; electionem prædictā Ap. freti auctoritate cassantes. propter quod idem magister eandem sententiam a nobis cū instantia petijt confirmari. Ad hęc fuit inter alia ex aduerso respōsum, quod dictus Episcopus, & Abbas de Malegio absente Abbate de Gnanter, qui in iudicem fuerat ab ipsis electus, cū nec absentiæ suæ causas, vel quod alij in causa sine eo procederēt, mādauisset; licet per procuratorem ex parte monachorū fuisset propositū, quod monasteriū ipsum ad Rom. ecc. nullo medio pertineret, & esset se. Ap. censuale, contra eos procedere nimis animose cœperunt. & infra. Nos igitur auditis per Card. eundem, quæ fuerant hinc inde proposita coram eo, & inspectis priuilegijs prędec. n. Leon. GG. & Clement. quę monasteriū illud ad ius, & proprietatem indicāt se. Ap. pertinere, intelligentes, quod monasterij procurator, etsi eadem priuilegia corā prędictis iudicib. exhibere omisit negligēter, ius tamen nō tam suū, quod † nostrū fuerit protestatus, videli. quod monasterium ipsum ad Rom. ecc. nullo medio pertineret, ne ipsius negligentia in damnū tam nostri, quā monasterij redundaret, ad audientiam monachos restituimus Rotoneñ. & infra. Electionē a monachis, sicut dicitur, concorditer factam pendente controuersia, ex qua pendet, nec confirmandam duximus, nec etiam infirmandam.

† *quam Greg. 9*

Idem Helieñ. & Rofin. Episcopis. *Cap. 2.*

c. 3. 8. AVDITIS, & intellectis attestationib. instrumētis, & allegationib. in causa, quæ vertitur inter v. f. n. Wigornieñ. Episcopū, & dil. fi. Euelehā † Abbatē super ecclesijs in valle de Euesham. cōstitutis, quas Episcopus asseruit ad se diœc. lege spectare. Abbas autē eas esse ab eius iurisdictione prorsus exēptas; cognouimus euidenter ecclesias illas per priuilegia Rom. Pōt. non esse ab Episcopali iurisdictione subtractas, nisi forte vall. de Euesham. sit ille locus, qui fuit a duob. Regib. Konrado videl. & Offa. libertate donatus, & quē bo. me. G. Papa libertate donauit, sicut in ipsius priuilegijs continetur. Verum tanto tempore probātur per testes ab Abbatib. Euesham. pleno iure possessę, vt videātur in eis ius Episcopale legitime pręscripsisse; nisi forte per tantū tēporis Wigornieñ. ecclesia interim vacauisset, vt tēpore vacationis subducto pręscriptio minime sit cōpleta. & infra. licet autem vtrumq. sit in causa cōclusum, quia tamen vtraq. pars necessariā, vt asserit, probationem omisit: nos attendētes, quod vtraq. ecclesia fungitur iure minoris, æquitate pensata vtrāq. restituimus contra reliquā ad probandam rationem omissam, ne alterutra propter huiusmodi negligētiam graui iactura lædatur.

† *Euesham forte*

Idem Priori sanctæ Mariæ ad carceres, & L. canonico sanctæ Mariæ de mandria. *Cap. 3.*

EX litteris dil. fi. Abbatis de Calaueñ. didicimus, quod cum dil. fi. de Ramusañ. & Grimol. Archipresbyteri inter L. virum & L. mulierem ex delegatione nostra sententiā diuortij protulissent; & propter hoc fuisset ad nostrā audientiā appellatum, ac nos sententię cognitionē ipsi, & dil. fi. Archidiacono Paduano, sub cuius. ap. ob. duxerimus cōmittēdam, Archipresbyter ipse, qui non poterat his exequendis interesse, cōmisit suo coiudici vices suas: cumq. Abbas partib. peremptoriū terminū assignasset, qua pars mulieris ad peremptoriū terminū non accessit, Abbas ipse allegationib. viri diligenter inspectis, latam a prædictis iudicib. sententiam cōfirmauit. sed post octo dies pater puellę accedens ad ipsum, intellecto, quod sententiā protulisset, firmauit proprio iuramento, quod quidam ad eum, & filiam eius accedens, fraudulenter sub ipsius Abbatis nomine falsas ei litteras pręsentauit, quib. mādabatur eidem, vt quia iudex ad diē, quā assignauerat, venire nō poterat, post octo dies a termino cōstituto ipsius se conspectui pręsētaret, & postmodū appellauit ad se. Ap. & etiā supplicauit. Licet autē de fraude taliter inpetrata per huiusmodi iuramentū non cōstet ad plenū, in fauorē tamen matrimonij

c. 4. c.

de benignitate canonica contra fraudem propositã, supplicationẽ mulieris admisimus, & ad audientiã restituimus eã pro matrimonio postulãtẽ. Ideoq. dis. v. p A. s. m. qua. de causa prioris app. ordine iudiciario cognoscentes, cõfirmetis, vel infirmetis, sicut iustum fuerit, ap. re. sententiam a primis iudicib. latam, facientes, quod decreueritis. &c.

Idem Episcopo, & Capitulo Oscen̄. *Cap. 4.*

TVM ex litteris bo. m. C. Papæ p̄. n. tum ex his, quæ ipsius tẽporib. in pręsentia vestra frater Episcope, & ve. f. n. Ilerden̄. Episcopi apud se. Ap. gesta fuerunt, grauem Ilerden̄. ecclesiæ intelleximus quęstionem per sententiã fe. re. Eugenij PP. p̄. no. super ecclesijs de Barbastro, de Belsa, de Gestau, & de Alear † cũ pertinentijs earũ prolatã, se lęsam enormiter, & olim, & nunc cõquerentis. vnde, cũ idẽ C. p. n. tẽpore pię re. Anastasij Papę. p̄. n. proximi successoris eiusdem Eugenij in minori adhuc officio cõstitutus, in partib. Hispaniar. legationis officio fungeretur, ex delegatione ipsius cognoscere cœpit de cõtrouersia memorata. Cui etiã Alexãder successor ipsius officio legationis denuo in partib. eisdem fungenti, causam cõmisit eandẽ, quã etiam fine debito terminasset, nisi ab eo fuisset ex parte Oscen̄. ecclesiæ prouocatũ; quę quidẽ omnia in suis litteris ipse, & viua voce coram nobis, & fratrib. nostris est sæpius protestatus. Idem quoq. ad apicem summi Pont. promotus, di. fi. n. S. Angeli diac. Card. tunc Ap. se. Leg. dictam cõtrouersiam sub eo tenore cõmisit, vt inspectis diligẽter Ilerden̄. ecclesię priuilegijs, auditis etiã rationib. & allegationib. partiũ; nõ obstante sententia memorata, vel quibuscũq. rescriptis, tam occasione illius sententię, quã alio modo in pręiudiciũ iuris Ilerden̄. ecclesiæ quondã a se. Ap. vel a quocumq. impetratis, omni cõtradictione, & ap. cessantib. tã super principali, quã super incidenti quæstione remotis, diffinitiuam sententiã proferret, eãq. sine difficultate qualibet executioni mãdando faceret per cen. ec. firmiter obseruari. Verũ quoniã per ipsum Legatũ, aut etiã per Tyrason̄. Osamen̄. & Calugurritan̄. Episcopos, quib. sub eodem tenore causa eadem cõmissa extitit; licet testes producti ex parte Ilerden̄. Episcopi suscepti fuerint, mandatũ tamẽ Ap. in hac parte nõ extitit adimpletũ; dil. fi. magister A. Canonicus Ilerden̄. ad pręsentiam nostrã accedens, præmissam querelã nomine Ilerden̄. replicauit, obnixe deposcẽs per officiũ nostrũ iã dictã sententiã in melius reformari, & contra eã restitui ecclesiã Ilerd. Nos igitur cũ fratrib. nostris, alijsq. viris prudentib. & in vtroq. iure peritis, canonico videl. & ciuili, super ipsa supp. deliberauimus diligenter; nõnullis firmiter asserentib. quod cũ iamdictus C. p. n. cõtra dictã ecclesiã visus fuerit Ilerden̄. ecclesię beneficiũ restitutionis indulsisse, cũ ea nõ obstãte duxerit negotiũ cõmittendũ, & nos supp. eiusdẽ ecclesiæ admittere debebamus, pręsertim cũ in hoc canonica, & ciuilia iura pariter concordarent. Nã & per statuta canonica sententia Ro. sed. nõ negatur posse in melius cõmutari. cũ autẽ subreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro cõsideratione ætatum, & tẽporum, seu grauiũ necessitatũ dispẽsatiue quiddam ordinare decreuit; & secundũ iura ciuilia Principes etiã contra res bis iudicatas in auditorio suo examinari restitutionẽ in integrũ permiserunt. Perspeximus etiam ex data sententiæ in registro iã dicti Eugenij PP. p̄. n. repertæ; quod sentẽtia illa primo mense sui Põt. fuerit promulgata, quãdo nõ plene de meritis ipsius causę fuisse videbatur instructus, illa niteris pręcipue ratione, quod priuilegium Vrbani secundi ab altera parte productũ, subiectũ fuerit falsitati; cuius tenorem nos in registro ipsius subtiliter intuendo integrũ inuenimus, & penitus incorruptũ. Ceterũ licet iura Ilerden̄. ecc. illæsa seruare velimus; quia tamẽ & ecclesiã vestrã in sua volumus iustitia cõfouere: in hoc tãdẽ deliberatio n̄ra resedit, vt, an data sit restitutio, an dãda cõtra pręmissam sentẽtiã partib. pręsẽtib. decernatur; quar. assertione merita causarũ pandãtur iuxta legitimas sanctiones. vt cũ nihil de contingentib. onuserimus, neutra partiũ habeat, quod nobis merito valeat imputare. Quocirca di. v. per A. s. m. quatenus vsq. ad festũ beatę Lucię proximo vẽturum, vel in personis proprijs, vel per sufficientem, & idoneũ responsalẽ nostro vos conspectui pręsentetis, quod antedicta sententia retractari non debeat, si poteritis, ostensuri; vel si forsitã exigente iustitia fuerit retractanda; per vos, vel per responsalem eundem appareatis sufficienter instructi, vt in principali negotio canonice procedatur, pro certo scituri, quod cũ finẽ litib. imponere cupiamus, & in quęstione pręmissa propter multã locorum distantiã nõ possit ad nos sine magnis laborib. & expẽsis sæpius haberi recursus; si ad præmissum terminũ, quẽ vobis peremptoriũ assignamus, iniuncta contẽpseritis adimplere; nos nihilominus in ipso negotio, quãtũ de iure poterimus, procedemus. Miramur autẽ nõ modicum, & mouemur, quod cõfirmationẽ eiusdẽ sententię,

tiæ,& reuocationem omniū,quæ sæpedictus pr. n. C. egit pro ecclesia Ilerdeñ. tanquam subrepta fuerint, tu frater Episcope, diceris impetrasse; cū vix de ipso possimus suspicari, vt contra scripturas,& assertiones suas, quas frequēter coram nobis,& alijs fratrib. nostris viua voce proposuit, subito venerit, nisi fuerit circūuentus.

DE ARBITRIS. t. xxv.

Idem Cancell. & mag. Lothario cano. Parisieñ. c. 1.

De arbi. c. 4.

DILECTI f. Abbas,& conuentus de Escad. Cisterciēñ. ordinis sua nobis querela mōstrarūt,quod cū inter eos ex vna parte, ac dilectos filios hospitalarios de Cereseis Senoñ. dioec. super vsuario cuiusdam nemoris inochiā, quod dicitur fagetum, & territorio vall. mortu quæstio verteretur, in Karissimā in Christo filiam A. Reginā Francor. Illu. fuit compromissum vtrinq. quę auditis hinc inde propositis,& causę meritis plenius intellectis, de plurimor. prudentū virorū consilio, arbitrium duxit per diffinitiuā sententiā promulgandū,& redactum in scripto proprio,& Episcoporū, qui interfuerūt, fecit firmari sigillis, contra huiusmodi sententiam hospitalarij temere venire non timent. Quāmuis autem secundum regulam iuris ciuilis, feminę ab huiusmodi publicis officijs sint remotæ; alibiq. dicatur, quod licet summæ opinionis,& optimæ constitutæ arbitriū in se susceperint, vel si patronæ inter libertos suos interposuerint audientiam, ab omni iudiciali examine sunt separandæ, vt ex ear. electione. nulla pœna aduersus iustos earum contemptores, nullaq. pacti exceptio habeatur; quia tamē iuxta cōsuetudinē approbatā, quæ pro lege seruatur in partib. Gallicanis, huiusmodi feminæ præcellentes in subiectos suos ordinariā iurisdictionē habere noscuntur: fr. t. per A. s. m. quatenus præfatos hospitalarios, vt arbitriū ratum, pręsertim cū Episcopor. fuerit pręsentia,& consilio roboratum, sicut sine prauitate prouide latum est,& ab vtraq. parte spōte receptum, obseruēt, monere, ac inducere procuretis eos ad hoc, si necesse fuerit per pœnam in cōpromissione statutam ap. postposita cōpellentes.

Idem Abbati,& conuentui de Pigamia. Cap. 2.

c. 5. e. CVM tempore bo. me. G. PP. p̄. n. tu fili Abbas, ad Rom. ecclesiam accessisses,& priuilegium,& alia scripta a se. Ap. merueris obtinere: Magdeburgeñ. Episcopus, sicut asseris propter hoc cōtra te grauiter est cōmotus: tu vero timens tibi,& monasterio tuo periculū imminere super controuersijs, quę inter te,& Episcopum,& quosdam tuos monachos vertebatur, arbitrium Magdeburgeñ. Archiepiscopi a te promisisti† fidem manib. eius hinc inde posita seruaturū, sicq. factum est, vt idē Archiepiscopus adiunctis sibi tā clericis, quā laicis, sub certa forma, arbitriū promulgauit,& infra. Tibi igitur,& procuratorib. Episcopi supradicti ve. f. n. Hostieñ. Episcopū,& de fi. P. tt. S. Cæciliæ presbyterū Card. dedimus auditores, qui cum ea, quæ fuerant hinc inde proposita,& ostensa nobis,& fratrib. nostris fideliter retulissent; & quia tam per confessiones, quā attestationes legitime constitit, quia fide hinc inde data cōpromissum est in arbitrium Episcopi memorati,& quorundā etiā aliorum: nos de cōsilio f. n. ipsum arbitrium decernimus obseruādum, illis dūtaxat exceptis capitulis, quæ cōtra libertatē ipsius monasterij,& duar. capellar. eiusdem in arbitrio sunt expressa; cū etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Rom. Pont. renuntiare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quę monasterium illud indicant, ad ius,& proprietatē Rom. ecclesiæ pertinere. præsertim cum in vltimæ confessionis litteris contineatur expressum, quod præ. nr̄ super renuntiatione a te, super priuilegio, vel alijs scriptis facta nullum tibi, vel successorib. tuis, aut etiā monasterio,& duab. capellis de Pigamia prę iud c um voluerit generari.

† al. promisisti

Idē Priori S. Andreæ, Abbati de Beroth, T. Priori, R. Archid. & magistro A. officiali S. Andreæ. c. 3.

CVM dil. f.& infra. Vnde, vtrum corā arbitris reconuentioni sit locus, postulatis per se. Ap. explicari. Nos igitur dis. v. super primo articulo taliter respondemus; quod licet in iudicio cōuenientem reconuenire valeat is, qui coram iudice conuenitur; corā arbitris tamē recōuenire non potest, cū arbitri iudicare nō valeant, nisi de ijs tantum, super quib. in eos extiterit compromissum. c. 6. e.

Idem Rectori,& fratrib. hospitalis sancti Bartholomei in Ilice. Lucani. Cap. 4.

CVM olim super eligendis in hospitali vestro rectore,& fratrib. inter vos,& di. fi. Priorem ecclesiæ S. Bartholomæi Lucañ. coram Priore S. Fridiani,& Primicerio S. Martini† Lucañ. a se. Ap. & iudicib. delegatis quæstio verteretur; & vtraq. pars in eodem iudicio cōpromittens ipsorum arbitrium se promiserit seruaturā; ac ipsius iudices certum duxerint arbitrium proferendū: super prolato arbitrio vtrinq. dubitatio est exorta, quam petijstis p se. Ap. declarari. Nos igitur publico instrumēto arbitrium continente diligenter inspecto cognouimus; quod secundum formā arbitrij c. 7. e.

† al. Maximi

Prior sancti Bartholomæi in Lucañ. tenetur habere cōsilium cū familia hospitalis eiusdē, & tractare cum ea de inueniendo rectore; sed siue concordet, siue discordet familia cū ipso Priore, idē Prior eligere debet in vtroq. casu rectorem. propter quod dicimus, quod nisi Prior super inueniēdo rectore tractauerit cū familia hospitalis, & ipsius consilium requisierit, nō habet potestatem eligēdi rectorem, etsi alio modo rectorem elegerit; eius electio haberi debet irrita, & inanis. Vnde habito cū familia consilio, & tractatu de inueniendo rectore, ipse Prior libere potest rectorem eligere dumtaxat idoneum, siue concordet, siue discordet familia cum ipso super inuentione rectoris.

DE IVRAMENTO CALVMniæ. Tit. xxvj.

Idem Episcopo Placentino. *Cap. vn.*

CVM causam, quæ inter ve. f. n. Rauennat. Archiepiscopum, & cōmune Fauent. super villa Luci, & quibusdam alijs vertitur, delegatis iudicib. duximus cōmittendā, & iidem in negotio minime processissent: nos partib. dedimus in mandatis, vt pro ipsa causa nostro se cōspectui præsentarent. quor. procuratoribus cum instrumentis de rato in nostra præsentia constitutis, cum aliquamdiu super lit. cont. receptione quorundam testiū, & multis exceptionibus fuisset in nostra præsentia disputatum: nos tandem petitionem ipsius Archiepiscopi per procuratorem eius fecimus exhiberi: & ad eam partem alteram &c. respondere, ac interrogationib. & responsionibus redactis in scriptis, & lite coram nobis plenissime contestata, iuramētum calumniæ fecimus vtrimq. præstari. De iurā. cal. c. 6.

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS. TIT. I.

Idem Vercelleñ. Episcopo. *Cap. 1.*

De decimis c. 25 & 4 col. ... c. 4. TVA nobis &c. & infra. Porro cū laicis nulla sit de spiritualibus reb. concedendi, vel disponendi attributa facultas, Imperialis concessio, quātūcūq. generaliter fiat, neminem potest a solutione decimarum eximere, quæ diuina constitutione debentur.

Idem sancti Sergij, & sancti Georgij Abbatib. & Cantori Andegaueñ. *Cap. 2.*

De iud. c. 12. CVM venissent. & infra. Cū enim super priuilegijs se. Ap. causa vertitur, nolumus de ipsis per alios iudicari.

Idem Archiepiscopis, & Episcopis per Franciam constitutis. *Cap. 3.*

c. 13. c. NOVIT ille, qui nihil ignorat, qui scrutator est cordium, ac cōscius secretorum, quod Karissimum in Christo filium n. Phi. Regem Francorum Illu. de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta diligimus, & ad honorem, & profectum, & incrementum ipsius efficaciter aspiramus, exaltationē regni Francor. sublimationem Ap. se. reputantes. Cūm hoc regnū benedictū a Deo, semper in ipsius deuotione permanserit, & ab eius deuotione nullo vmquam, sicut credimus, sit tempore discessurū, quia licet interdū hinc inde fiant immissiones per angelos malos: nos tamen, qui Sathanæ non ignoramus astutias, circūuentiones ipsius studebimus euitare; credentes, quod idem Rex illius seduci se fallacijs nō permittet. Non ergo putet aliquis, quod iurisdictionem, aut potestatē ipsius minuere, aut perturbare velimus; cum ipse iurisdictionem nostrā, & potestatē, non debeat, aut velit etiā coartare. Cūq. iurisdictionē propriā nō sufficiamus explere, cur alienā vsurpare velimus. sed, cū dominus dicat in euāgelio: si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eū inter te, & ipsum solū; si te audierit, lucratus eris fratrem tuū; si te nō audierit, adhibe tecū adhuc vnū, vel duos, vt in ore duor. vel trium testiū stet omne verbū, quod si non audierit eos, dic ecclesiæ, si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. & Rex Angliæ, sicut asserit, sit paratus sufficienter ostēdere, quod Rex Francorum peccat in eum, & ipse circa eum in correctione processit secundum regulam euangelicā; & tandē, quia nullo modo profecit, dixit ecclesiæ. quomodo nos, qui sumus ad regimē vniuersalis ecclesiæ superna dispositione vocati, & mādatū diuinū possumus exaudire, vt procedamus secūdū formā ipsius, nisi forsan ipse corā nobis, vel delegato nostro sufficientē in contrariū rationē ostendat? Non n. intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipsum spectat iudiciū, nisi forte iuri communi

mum per speciale priuilegiū, vel cōtrariā cōsuetudinē aliquid sit detractū; sed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quolibet exercere possumus, & debemus. nō igitur iniuriosum sibi debet Regia dignitas reputare, si super hoc Apostolico iudicio se cōmittat: cū Valentinianus inclitus Imp. Mediolañ. suffraganeis ecclesiæ dixisse legatur, talem in Pont. sede cōstituere procurate, cui & nos, qui gubernamus imperiū, sincere nostrā capita submittamus, & eius monita, dū tanquā homines deliquerimus, suscipiamus necessario, velut medicamenta curantis. Vt illud humiliter omittamus, quod Theodosius statuit, & Carolus innouauit, de cuius genere Rex ipse noscitur descendisse. Quicunq. videlicet litem habens, siue petitor fuerit, vel initio litis, vel decursis tēporum curriculis, siue cū negotium peroratur, siue cū iam cœperit premi, † sententia, si iudiciū elegerit sacrosanctæ sedis Antistitis, illico sine aliqua dubitatione, & si pars aliqua refragauerit, ad Episcoporū iudiciū cū sermone litigantiū dirigatur. Cū nō humanę cōstitutioni, sed diuinę legi potius innitamur; quia potestas nostra nō est ex homine, sed ex Deo. Nullus n. qui sit sanę mētis ignorat, quin ad officiū nostrū spectet de quocūq. mortali peccato corripere quēlibet Christianum, et si correptionē contēpserit, ipsum per districtionem ecclesiasticā coërcere. quod enim debeamus corripere, & possimus, ex vtriusq. patet pagina testamēti, cū clamet dominus per Prophetā. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuā; & an. populo m. s. c. & subiungat ibidem; nisi annūtiaueris impio impietatem suā, ipse in iniquitate, quā operatus est, morietur; sanguinē autē eius de manu tua requirā. Apostolus quo q. nos monet corripere inquietos, & alibi dicit idē; argue, obsecra, increpa in omni patiētia, & doctrina. Quod autē possimus, & debeamus coërcere, patet ex eo, quod inquit dñs ad Prophetā; qui fuit de sacerdotib. Anathot; ecce cōstitui te super gētes, & regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, ædifices, & plātes. Cōstat vero quod euellendū, destruēdū, & disperdendū est mortale peccatū. Præterea, cū dominus claues regni cælorū beato Petro tradidit, dixit ei. Quodcūq. ligaueris super terrā, erit ligatū & in cælis, & quodcūq. s. super t. e. s. & in cęlis. Verū nullus dubitat, quin omnis mortaliter peccās, apud dominū sit ligatus. Vt ergo Petrus diuinū iudiciū imitetur, ligare debet & interris, quos ligatos esse cōstat in cęlis. sed forsan dicetur, quod aliter cū Regib. & aliter cū alijs est agēdū. Ceterū scriptū nouimus in lege diuina, ita

i promissoria

magnū iudicabis, vt paruū, nec erit apud te acceptio psonar. quā beatus Iacobus interuenire testatur, si dixeris ei, qui indutus est veste pręclara, tu sede hic bene, pauperi autē dicas, tu sta illic, aut sede sub scabello pedū meor. & licet hoc modo procedere valeamus super quolibet criminali peccato; vt peccatorē reuocemus ab errore ad veritatem, & a vitio ad virtutē, pręcipue tamē, cū cōtra pacē peccauit, quod est vinculū caritatis. & infra. Nūquid apud nos debet esse pōdus, & pondus; mēsura, & mensura. quor. vtrumq. est abominabile apud Deū. Postremo, cū inter Reges ipsos formata fuerint pacis fœdera, & vtrimq. pręstito iuramēto firmata; quæ tamē seruata vsq. ad præfixū terminū nō fuerūt; nūquid nō poterimus de iuramēti religione cognoscere, quod ad iudiciū ecclesię nō est dubiū pertinere, vt rupta pacis fœdera reformētur? Ne igitur tantā discordiā videamur sub dissimulatione fouere, dissimulare religiosor. locor. excidiū, & stragē negligere populi Christiani; dil. fi. Abbati Casemarij dedimus in pręceptis, vt nisi Rex ipse, vel solidā pacē cum prędicto Rege reformet, vel treugas ineat cōpetentes, vel saltem humiliter patiatur, vt idē Abbas, & ve. f. n. Archiepiscopus Bituriceñ. de plano cognoscāt, vtrū iusta sit querimonia, quā cōtra eum proponit corā ecclesia Rex Anglor. vel eius exceptio sit legitima, quā contra eū per suas nobis duxit litteras exprimēdā; iuxta formā sibi datā a nobis, procedere nō omittat. Ideoq. vniuersitati ve. per A. s. m. & in virtute obedientię districte pręcipimus, qua. postquā idē Abbas super hoc mādatū fuerit Apostolicū executus, sententiā eius, immo nostrā verius recipiatis humiliter, & vos ipsi seruetis, & faciatis ab alijs obseruari; scituri, quod si secus egeritis, inobedientiā vram grauiter puniemus.

DE FORO COMPETENTI. Tit. ij.

Idem Vercelleñ. Episcopo. Cap. 1.

LICET ex suscepto seruitutis officio simus omnib. in iustitia debitores; sic tamē in iure suo nos conuenit quibusdā prouidere, ne alijs iniuriā facere videamur; &, quod absit, inde sumatur materia scādali, vnde prouida debet cōsideratione sedari. Ex insinuatione sane di. f. Cōsulū, & cōmunis Vercelleñ. nos nouerit accepisse, quod cū de singulis quęstionib. quę motę fuerint cōtra eos corā Cōsulib. iustitię, iuxta cōsuetudinē approbatā, velint cuilibet cōquerēti iustitię plenitudinē exhibere: quidā laici, vt eorū iurisdictionē euacuēt, & fatigent eos laborib. & expēsis super reb. quę iudiciū ecc. nō cōtingūt, litteras Ap. impetrāt, & sic pręter iurisdict. Consulū, quā

De foro cōp c. 10

 exer-

enervant, eos cogunt multipliciter laborare. Volentes igitur sic eorum utilitati cōsulere, ne patiamur eorum iustitiam deperire, f.t. per A.s.m.qua. si quādo a laicis tales litteras super reb. præcipue, quæ forū sæculare requirunt, a se. Ap. cōtigerit impetrari, sub. cuius. ap. ob. decernas auct. nostra inutiles, & inanes, dummodo dicti cōsules, & cōmune de se conquerentib. in iudicio sæculari exhibeant iustitiæ cōplementū. liceat tamē ipsis, qui cū eis taliter duxerint contendere, si se in aliquo senserint prægrauari, ad tuā, sicut hactenus seruatum est, vel ad nostrā, si maluerint, audientiā appellare, hoc præsertim tempore, quo vacante imperio ad iudicem sæcularem recurrere nequeunt, qui a superiorib. in sua iustitia opprimuntur. si vero consules iustitiæ tamquā merito suspecti fuerint recusati, coram arbitris cōmuniter electis de causa suspicionis agatur, quæ si probata fuerit esse iusta, ad te, vel ad nos pro iustitia recurratur, sicut superius est expressum.

Idem Archiepiscopo, & B. cancellario Turoñ. c. 2.

c. 11. e. EX tenore litterar. nobiles viri G. Britanniæ Comitis nostris est aurib. intimatū, quod cum causam, quæ inter mulierem nobilē F. & nobilem virum I. de Meduano super hereditate sua noscitur agitari, vobis, & bo. ir. e. G. magistro scholarum beati Martini cōmiserimus fine debito terminandā, ipse Comes eidē mulieri, cum tam ipsa, quā pręfatus I. essent de foro ipsius, mandauit, vt causam ipsam deferret ad ipsum, promittens eidē, quod in curia sua faceret ei iustitiæ plenitudinem exhiberi. nobis nihilominus intimare procurans, quod in curiā sua debeat huiusmodi negotiū terminari. at vos, & mulier supradicta ei nequaquam obtemperare volentes, satagitis in causa procedere, & sibi suam minus rationabiliter iurisdictionē auferre. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt causam ipsam ad eum, ad quē specialiter pertinet, mittere dignaremur. Nos igitur attendentes, quod sic sumus viduis in iustitia debitores, quod alijs iniuriā facere non debemus: di. v. per A.s.m.qua. nisi sit talis causa, quę ad ecclesiasticū iudicē pertinere noscatur, ei supersedere curetis, dummodo per iudicem sęcularem suā posit iustitiam optinere, alioquin non obstante contradictione ipsius, causam ipsam ratione præuia terminetis. *Idem iudici Turritano. Cap. 3.*

Non ponitur. A D nostrā noueris audientiā peruenisse; iurasse te olim ad instantiā Pisanor. vt si quādo eorum aliquis super debito quolibet bullatas litteras, vel pu. exhibuerit instrumentū, ex tunc infra xx. dies satisfieri facias, iuxta quod instrumentū cōtinet, quod inducit. Tu vero timens, ne contra huiusmodi venias iuramentū, nō solum laicos, sed etiā clericos, & ecclesias, & ve. f. & coepiscopos nostros in Turritana prouincia constitutos, iuris ordine prætermisso, cōpellis Pisanis soluere, quæcūq. ab eis duxerint postulanda; dū tamen super hoc vel litteras sigillatas, vel publicum exhibeat instrumentū. sicq. cōtingit, vt & multa indebita, & quędā credita, bis, vel ter cū vsuris grauissimis exsoluātur. Cū igitur per huiusmodi iuramenta tibi nihil accreuerit potestatis, nec Pisani potuerint clericos, aut ecclesias tuę subicere iurisdictioni, vt coram te debeant cōtra ius canonicū conueniri; nobilitatem t. mo. & exhor. attētius, & p A. s. m. qua. occasione huiusmodi v. nos ecc. de cetero non molestes, ne dum vis placere Pisanis, Deū offendas, & incurras Ap. se. offensam, quæ hoc non possit æquanimiter tolerare.

Idem Pisano Archiepiscopo. Cap. 4.

c. 11. e. SI diligenti meditatione: & infra. Super eo autē miramur multū, & mouemur, quod cū te reputemus virū prouidū, & discretū, & iuxta debitū Pont. officij sanctor. patrū statuta ignota tibi esse nō debeant; & iuris peritorū copiā habere noscaris. asseruisti te vsq. ad hęc tēpora tenuisse, & habere pro certo, quod licitum sit cuilibet clerico renuntiare saltē in tēporalibus iuri suo, & sibi laicū iudicē cōstituere præsertim vbi aduersarij volūtas accesit, ac per hoc tacite te minus rationabiliter redargutum; pro eo quod huiusmodi pacto tenere iuramentū interpositū respōdisti, immemor cōstitutionis illius, qua cauetur pacto priuato iuri publico minime derogari. Cū hoc ergo ius in Mileuitañ. & Carthagiñ. cōcilio sit specialiter promulgatū, ne clerici clericos relicto suo Pōt. ad iudicia publica ptrahāt: alioquin causam perdant, & a cōmunione habeantur extranei, & tā Episcopi, quā diaconi, seu quilibet clerici in criminali, seu ciuili negotio si derelicto ecc. iudicio publicis iudicijs se purgari voluerint, etiā si pro eis lata sit sententia, locū suū amittāt, & hoc in criminali actione, in ciuili vero perdāt, quę euicerūt, si locū suū optinere maluerint. Manifeste patet, quod non solū inuiti, sed & volūtarij pacisci nō possūt, vt sęcularia iudicia subeāt, cū non sit hoc beneficium personale, cui renuntiari valeat; sed potius toti collegio ecc. publice sit indultum; cui priuator. pacto derogari nō potest. nec iuramētū licite seruari potuit; quod cōtra canonica statuta illicitis pactionib. informatur.

Idem

Idem & Abbati, & conuentui sancti Siluestri. c. 5.

Vt lite pen. c. 3. de cõstit. c. 19. ECCLESIA sanctæ M. in via Lata cõtra I. de Ateia, qui quasdã possessiones ipsius dicebatur contra iustitiã detinere, mouit tempore B. Carosomi dicti senatoris sub L. iudice quæstionẽ. in ipso autem iudicio præfato I. de Ateia, syndicus mo. vestri astitit, & ab eo testes producti quidam de monachis extiterũt. Iudex vero auditis rationib. partiũ pro eodẽ I. absolutionis sententiã promulgauit, a cuius sentẽtia pars altera vocem app. emisit. Super hoc postea quęstione suborta, proponẽte parte victrice, quod non potuerit appellari, cum dictus L. nõ vt iudex, sed tãquã arbiter fuisset electus, victa e contrario asserente, quoniã cũ arbitrio fuerit contradictũ, quod partes, non nisi metu pœnę constringit, quę in præmisso arbitrio nõ fuerat cõprehensa, merito potuit appellari, & fortius, quã si iudiciũ extitisset. De hoc igitur ad iam dictũ B. Carosomũ quęstione perlata, causam app. Su. primicerio iudicum delegauit; in cuius pręsentia partib. cõstitutis, dictus I. de Ateia proposuit se conueniendũ nõ esse, cum non possideret id, quod pars altera requirebat, sed monasteriũ vestrũ rem possideret petitam. dictus autem B. Carosonus, quoniam quoddam statutum emerserat a populo Romano approbatũ pariter, & acceptum, quod si quis post litem cõ. rem a se petitam transferret in alium, daretur possessio petitori, & alter fieret de possessore petitor; & idem I. post litem cont. rem ipsam in monasterium trãsferre præsumpsit, possessionem rei petitæ assignauit ecclesię memoratę. Verũ quoniam dictus I. de possessionib. ipsis monasterio vestro annuam reddiderat possessionem, † adiecit; vt hoc ipsum ab ecclesia S. M. fieret, donec de proprietate fundi cognosceretur; sed solutio, quæ fieret ecclesię S. M. in via Lata in jure suo penitus nõ noceret &c. & infra. Et quia sæpesatũ monasteriũ vestrũ se querebatur a præmisso B. Carosimi contra iustitiã spoliatũ, & ipsum per officiũ nostrũ restitui humiliter postulabat. quod statutum eius nullius valoris extiterit, multipliciter asseuerans, & infra: his ergo, & similib. in nostra, & frat. n. p̃. prudenter a partib. allegatis; nos attendentes, quod laicis etiã religiosis super ecclesijs, & personis ecc. nulla sit attributa facultas, quos obsequendi manet necessitas, nõ auctoritas inperandi; a quib. si quid motu proprio statutum fuerit, quod ecclesiarum respiciat etiam cõmodum, & fauorem, nullius firmitatis existit, nisi ab ecclesia fuerit approbatũ. Vnde statutum Basilij de non alienãdis prædijs rusticis, vel vrbanis ministerijs, & ornamentis ecclesiarum, illa reprobata fuit potissimum ratione, quod auctoritate non fuit Rom. Põt. roboratũ, ne in exemplũ transeat similia præsumendi; quod a supradicto B. factum fuerit in præiudiciũ monasterij non cõuenti, nec confessi etiã, vel cõuicti, prorsus in irritum reuocantes, easdem restituendas sibi sententialiter diffinimus, nec ipsas, quæ in locum, & ius illar. quas ab I. de Ateia ecclesia S. Ma. petierat, successerunt, interim alienare valeat, prohibentes, vt si ecclesia S. Ma. vel de vitio litigiosi contractus, vel de proprietate forsitan voluerit in iudicio experiri; ne si optinuerit in iudicio, in vanũ laboret, monasterio minime possidente; sit, quod euincere valeat, & habere.

† pęssionem fortè

VT LITE NON CONTESTATA, non procedatur ad testium receptionem, vel diffinitiuam sententiam. Tit. iij.

Idem Abbati S. Proculi, & Lanfranco Canonico Bononieñ. *Cap. 1.*

Vt lite nõcont. c. 1. AD hoc Deus in Ap. se. cõstituit totius ecc. magistratũ. &c, & infra. Ad Apostolatus nostri notitiã litterar. vestrar. insinuatione peruenit; quod, cũ causa, quæ inter R. & B. vxorẽ eius vertitur, a ve. f. n. tũc Ap. se. Leg. vobis comissa fuisset; tãdẽ procurator eiusdẽ R. libello vxoris, quo virũ ad separationem thori, aut dotẽ reciperet, de adulterio accusabat; noluit respondere, donec aduocatus eius veniret inducias postulãdo. sed cũ idẽ procurator huiusmodi inducias sæpe petẽdo, vobis illudere videretur; vos testes mulieris habito cõsilio recepistis, quo facto procurator ad pręsentiã vrãm accedẽs, dixit se respõdere paratum: qui die statuto, cũ crederetur libello, de quo pręmisimus, respõsurus, restitutionẽ vxoris ex parte viri primo fieri postulauit, ne secus fieret, appellãdo. Verũ, quia mulier dicebat se virũ habere suspectũ, tũ quia in domo eius coacta fuerat se adulteratã cũ plurib. cõfiteri; tum quia meretricẽ publice retinebat; & idẽ procurator nec de mulieris inpunitate cauere, nec vr̃o se curasset postmodũ cõspectui pręsentare; vos testes mulieris iterũ recepistis, & attestationib. publicatis diligẽter auditis, quę fuerũt ipsius nomine allegata. Quia vero cũ de ferenda sentẽtia cũ viris prudẽtib. tractastis, vniuersor. inuenistis diuersa cõsilia, quibusdã dicentib. ap. simpliciter deferendũ, alijs autẽ app. deferendũ nõ esse; nõnullis etiã asserentib. app. nullatenus tenuisse, cũ mulier non sit viro restituenda suspecto, nisi de inpunitate

nitate sufficienti præstita cautione; vos in tāta varietate nos consulere voluistis, qualiter esset in hoc negotio procedendū. Nos ergo consult.v.de consilio f.n.taliter respōdemus, quod licet ordo iudiciarius in alijs cōtrouersijs sit obseruandus, in matrimonialib. causis nō vsq.quaq.seruatur; quia tamē in præsenti negotio non est actū de fœdere matrimonij, sed de crimine adulterij, per quod ad separationem coniugū, nō ad coniunctionem intenditur; cum lite non contestata testes fuerint recepti, & attestationes etiam publicatæ; siue deferendū, siue non deferendum app. fuisset, non est ad diffinitiuam sententiam procedendum. potuit tamen præfatus R. propter contumaciam excōmunionis sententia innodari.

Idem Hierosolymit. Patriarchæ, & Archiepiscopo Cæsarien. *Cap. 2.*

c.1.0. ACCEDENS ad præsentiam nostrā ve. f.n. Paphen. Episcopus ve. fratr. nsor. Accon. Tiberiad. & Beryten. Episcopor. nobis litteras præsentauit, sententiā continentes, quā super causa, quę inter ve.f.n. Turren. † Archiepiscopū ex vna parte, & plebanū S. Marci ex altera vertebatur; ijdem Episcopi promulgarūt. asserebant tamē Episcopi memorati per suas litteras; quod cū causam ipsam de mandato nostro susceperint terminandā, partes ad suā præsentiā cōuocarunt. sed plebanus nec eorū litteras, in quib. mandati nostri tenor erat expressus, recipere voluit, nec eorū se cōspectui præsentauit, & secundo citatus, licet, nec eorū litteras recipere voluisset, coram eis apparuit, prioris absentiæ suę causas allegans, & inspecto tenore litterar. nostrarū petitis etiā inducijs, & receptis ab eis, licētiatus abscessit, se stato die ad eos redire promittens. Cūq. postmodum vtraq. partiū in eorū fuisset pręsentia cōstituta, & Archieps restitutionis beneficiū postularet, pleban⁹ nihil ad obiecta respōdit, sed ad nostrā audientiam appellauit, & licet sępe per ipsos fuisset admonitus, vt iuri pareret, quia eius appellatio non tenebat, cū in litteris nostris app. esset obstaculū partib. interclusum, & per ipsorū nuntios ad iudiciū fuerit reuocatus, noluit tamen respondere amplius, vel corā eis etiā cōparere. Ipsi vero iudices accedētes ad ciuitatē Tyren. cū plebanus ipse in sua cōtumacia perduraret, testes recepērūt ab altera parte prodúctos, & depositionib. testiū redactis in scriptis, eidem plebano mādauerunt; vt ad eos accederet, in personas, vel dicta testiū obiecturus; sed cū ipse ad eor. pręsentiā noluisset accedere; in plebanū, & cōplices eius excommunionis sententiam pro-

† Tyrē. forte

tulerunt, possessionem iuris parochialis adiudicantes Archiepiscopo memorato; & eum, quantū in eis erat, restituentes in integrū, auctoritate se. Ap. districtius vetuerunt, ne quis possessionem Tyren. ecclesię restitutā perturbare pręsumeret, vel institutioni Ap. cōtraire: & ne plebanus S. Marci, vel quilibet alius parochiale ius exerceret in Tyro. Cū igitur nobis ex inspectione sententiæ cōstitisset, quod lis corā eisdem iudicib. nō fuerat cōtestata, & ex transcripto litterarū, quas ijdem prędecessores nostri concesserant Venetis, manifeste pateret, litteras ipsas per veri suppresionem obtentas; cū nō veniret in dubiū, sed esset potius manifestū, dictos Accon. & Beryten. Episcopos eidem Archiepiscopo, tāquā suffraganeos suo metropolitano subesse, ac ex eis plebanū ipsum legitime appellasse constaret, in quē etiā si minus legitime appellasset, iudices ipsi, licet per cōtumaciam excōmunicationis forte potuerint proferre sententiā, tamen nō debuerint super principali negotio diffinitiuam lite nō cōtestata sententiā promulgare; prædictas sententias ab ipsis iudicib. latas de con.f.n. cassauimus, immo cassas denūtiauimus, & inanes, & per eas nullū pręiudiciū ecclesiæ S. Marci, vel eius fautorib. volumus irrogari. Vnde Tyren. Archiepiscopo dedimus in mādatis, vt ipsi ecclesię S. Marci instrumēta restituat, & etiā vniuersa, quæ huiusmodi occasione sententiæ per se, vel per alios occupauit; nec inpediat, quominus, sicut ante latā sententiā Venetū ecclesia parochialis iuris, & aliar. dignitatum suarū possessione lætetur.

Idem Episcopo Brixien. *Cap. 3.*

TVAE fraternitatis deuotio. & infra. Cōsuluisti præterea, vtrū si aliquis citatus legitimis perēptorijs cōparere noluerit, iudex lite nō cōtestata cōtra ipsum debeat sentētiā promulgare; vt idē affectus tędio appellatus saltē se iudicis conspectui repręsentet: ad quod f.t. taliter duximus respōdendū; quod si cōtumaciter reus se curauerit absentare, talisq. sit causa, quod actor posit in possessionem rerū petitar. induci; est in eadē causa custodiæ inducendus, quod si causa talis existat, quod idem in possessionē nequeat intromitti, vt iuri pareat is, qui cōtumatiter se absentauit, est per cen. ecc. cōpellendus. c.3.0.

Idē de Curia Dei, & de eleemosyna Abbatib. Aurel. & Carnoten. diœ. c. 4.

ACCEDENS ad Ap. se. dil. f. nobilis vir W. Vicecomes Cenaici. & infra. grauem coram nobis contra dictos iudices exposuit quęstionē; quod cū dictus Corisopiten. Eps no. virū Guidonem de Coratio comitem Britanniæ c.4.0.

pro-

proxima linea consanguinitatis attingat, & Archidiaconus eius sit clericus commensalis, qui eidem vicecomiti est aduersarius principalis, vt pote qui vxorem suam, & terrã publice detinere præsumit, & magister P. de Burren. de terra vxoris suæ oriundus existat, nimis fauens eidẽ, & omnes sub districtu, & potestate ipsius G. existant, nec nisi per districtũ ipsius ei pateret accessus ad eos; ipsi, quibus causa inter ipsum, & vxorẽ suam commissa fuerat, nunquã ei voluerunt, nisi in terra inimicorũ suorũ locũ, & terminũ assignare, vbi sine mortis periculo accedere nõ audebat; & licet litteras nõ habuit de conductu, si tamen missæ fuissent, non debebat se credere suis capitalib. inimicis; qui lite non con. testes super consanguinitate recipere præsumpserunt. & infra. Cũ igitur in matrimonialib. causis ad coniungendũ, quam ad disiungendum debeamus existere proniores; ne forte, quos Deus coniunxit, homo separare præsumat: d. v. per A. s. m. quatenus cũ, sicut idem asserit vicecomes, propinquiores sitis terræ nobilis iamdictæ, quam suæ, ac causa ipsa per vos commodius valeat terminari, cũ ad vos securius pateat accessus vtrinq. partes ad vestrã præsentiã conuocetis, & inquisita super præmissis diligentius veritate, si vobis constiterit, quod ante litẽ legitime contestatam, vel post app. rationabiliter interpositam, testes super consanguinitate contra matrimonium absq. culpa maxime contumaciæ recepti fuissent, vos attestationes huiusmodi decernatis irritas, & inanes, ap. ces. compellentes per cen. ecc. prædictã nobilem, vt reuertatur ad virum suum, quem incõsulte dimisit, mandatũ Apostolicũ sub, cuius. contradi. & ap. obaudire; ita quod postquam ipse vir plenariam restitutionem habuerit, tam vxores, quam terræ causam super matrimonio audiatis, eamq. fine canonico terminetis.

Idem. *Cap. 5.*

c. 5. n. 3 QVONIAM frequenter in dubiũ reuocatur a multis, an lite nõ cont. testes recipi valeant; auctoritate præsentium duximus declarandum: regulariter verum esse, quod lite non contest. non est ad receptionem testium procedendũ, nisi forte de morte testiũ timeatur, vel absentia diuturna; in quib. casib. cum ciuiliter est agẽdum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casib. subtrahatur; senex, & valetudinarij, & alij testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, etiam lite non contestata sunt proculdubio admittendi, siue pars inuenta sit contumax, siue sit absens absq. malicia, vt conueniri non possit. sed si actor non conuenerit aduersariũ infra annum, ex quo cõuenire potuerit, vel saltem receptionem huiusmodi testium non denunciauerit illi; attestationes receptæ non valeant; ne forte hoc procurat ad fraudem, vt † processu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum testes, vel aliæ locũ habere non possint. † al. de est vt Porro speciales causæ possunt occurrere, in quib. specialiter est aliud obseruandum, vt ecce verbi gratia si super alicuius electione, vel coniugio matrimoniali quæstio moueatur; tunc etenim, ne propter longam moram in spiritualib. vel temporalib. patiatur ecclesia læsionem, vel viro, seu mulieri fornicationis occasio præbeatur; maxime si propinquitatis gradus opponatur lege diuina prohibitus, in huiusmodi casib. testes sunt merito admittendi; si videlicet contumax apparuerit is, in quẽ fuerit accusatio dirigenda; siue quia peremptoria citatione recepta venire contẽnit, siue quia malitiose seipsũ occultat, siue quod impedit, ne possit ad eũ citatio peruenire. Si vero alter absens fuerit, & agatur de spirituali coniugio inter prælatũ, & ecclesiam iã contracto, electione maxime confirmata, illud in hoc articulo volumus obseruari, quod super expectatione talium personarum in sacris est canonib. diffinitũ; quod si forsan agatur de spirituali coniugio contrahẽdo, is, qui est in prælatũ electus per spatiũ sex mẽsium expectetur, nisi pensatis negotij circũstantijs per superioris prudentiã magis, vel minus fuerit expectandũ. Si autẽ de carnali coniugio sit agendũ, tãdiu alter coniugũ expectetur; donec de ipsius obitu verisimiliter præsumatur. quia cũ sine culpa sit absens, vt si captiuitate, vel ægritudine, aut alio iusto impedimẽto forsitan teneatur; aut etiã propria, sed nõ malitiosa volũtate in remotis partib. morã faciat, vt de facili, vel in breui citari nõ possit; ei quidem præiudicari nõ debet, cũ habeat forsan exceptiones legitimas ad intentionẽ contrariã elidẽdã, eo nequaquã obstãte, quod de lapsu carnis posset opponi, quoniã in coniugio multi casus occurrũt, in quib. coniuges sine culpa, sed nõ sine causa cõtinere coguntur. sunt alij casus similiter speciales, quos alibi nos meminimus distinxisse, in quib. absq. litis cõt. legitime possũt testes produci, vt quãdo excessuũ inquisitio, vel testiũ publicatio iniungitur faciẽda. In alijs vero casib. prudẽter est attendẽdũ, vtrũ cõtumax accusatione reali, vel personali condemnatur; si reali, mittendus est vtique actor in rei petitæ possessionem, vt tædio affectus, reus veniat responsurus. quod si venerit infra annum, iudicio sisti præstita cau-

cautione, ac exhibita satisfactione cõgrua ex pensarũ, possessionem recuperet. quod si cautionem offerre neglexerit infra annũ, actor post annum verus constituatur possessor, super proprietate dũtaxat aduersæ parti defensione legitima reseruata. Quod si super reb. inmobilibus quisquam conuenitur, qui eas nomine possidet alieno; debet statim in iudicio dominum nominare, certo dierum spatio a iudice finiendo, eoq. ad eius notitiam perducendo; vt vel ipse veniens, vel idoneum diligens responsalem, actoris intentionem excipiat. si vero post tempus indultum, quod dispositum est, noluerit adimplere, tamquam lite, quæ ingeritur ex eo die, quo possessor ad iudicium vocatus est, ad interrũpendam præscriptionem longi temporis contestata, dominum possessionis iudex edictis legitimis euocabit, & tunc ipso in eadem voluntate manente, negotiũ summatim examinans, in possessionem ipsarũ rerum actorem mittere nõ tardabit, omni allegatione absenti super principali quæstione seruata. si autem super personali actione conueniatur; vel mittendus est actor in possessionẽ mobiliũ bonorũ ipsius, vel inmobilium, si forte mobilia non habeat; pro modo debiti declarati, vel in cõtumacem est ecclesiastica sententia proferenda; ita videlicet, quod alterutra pœna, quæ magis timeri debeat, iudex a principio sit contentus, ad alteram nihilominus processurus, si hoc meruerit proteruitas contumacis, qui veniens infra annum, vel post annum etiam audietur, iuxta distinctionem in alio casu superius annotatam.

DE ORDINE CONDICIONVM † t. iv.

† cognitionum Greg. 9 De ord. cog. c. 2.

Idem Marincñ. Episcopo. Cap. vii.

CVM dil. f. Abbas de Ferentino ad nostrã præsentiam accessisset, conquerens de nobilib. viris O. & A. fratre ipsius, & filijs R. domini de Arion, partib. in nostra præsentia constitutis, dil. f. n. G. tt. sanctę Mariæ trans Tiberim, & I. tt. sanctę Prudẽtianę presbyteros Card. deputauimus auditores, in quorum præsentia suam Abbas deposuit quæstionem; quod præfati nobiles nulla requisitione prẽmissa manu armata, & cũ exercitu, ad castra monasterij Ferentini, & Gab. venientes in prædis animalium, segetum cõbustionib. captionibus hominum, homicidijs perpetratis, & damnis alijs vsq. ad L. libras Lucen. præter stragem hominum, & iniurias irrogatas, damnificare cœnobium dictũ præ-

sumpserunt; de quib. & alijs paratẽs, quæ obijcet proponere contra ipsos, iustitiam sibi fieri postulabat, cui citra lit. contest. sub forma exceptionis fuit ex aduerso responsum, quod cũ Abbas ipse nobilib. viris O. & R. promiserat præstito iuramento, quod eos contra omnes homines, exceptis Rom. Pont. & Imp. ac Legatis ipsor. ad retinendum, quod tunc habebant in castris, villis, & bonis alijs; & recuperandum sine fraude, & malo ingenio, si eorũ aliquid amitterent, adiuuaret; per ipsius dolum, & violentiam castrum Sanneti † amiserant fraudulenter; quod & progenitores eorum tenuerant, & ipsi possederant in quiete; & sibi petentes prius restitui, quã ipsius petitionib. responderent, præsertim cum testes haberent præsentes, per quos intentionem suam ad restitutionem probare volebant, & quod restitutio ante causę ingressum deberet fieri spoliato, vtriusq. iuris auctorib. ostendere conabantur. Verum ex parte Abbatis fuit taliter replicatum; quod libello suo secundum regulam iuris, qua dicitur, vt qui prior appellat, prior agat; debebat primitus responderi; nec ab eo restitutio peti poterat, qui non fuerat spoliator, † præsertim cum castra Sarrati † ad ius, & proprietatem sui monasterij pertineret, quod etiã pars aduersa nullatenus denegabat. Vnde, vt verus dominus, ad quem ab alio res sua possessa reuertitur, etiam post tẽpora longiora retentionis debebat commodum optinere, & iudicium restitutorium contra spoliatorẽ tantũ cõpetere dinoscatur. pro damnis quoque illatis restitutio postulari nõ poterat, sed ad ea debebat actio cõpetens intentari; aliõquin cum & pars Abbatis damna grauissima sibi quereretur illata, prius restituendã fore rant; si pro huiusmodi esset restitutio facienda secundum tenorem regulæ memoratæ: capitula quoq. de restitutione facienda loquentia locũ habere in criminalib. asserebant, & quando quis ab aduersario spoliatur, & super re ipsa, qua spoliatus fuerat, cõueniatur. Ceterũ ex parte Abbatis regulã introductã aduersa pars in mutuis petitionib. locũ habere dicebat, cũ causę vicissim tractatę, vna postea sententia terminatur. Cũq. vero pars aliqua post restitutionem, vel alio modo aliquid sibi deberi proponit, & altera in modum exceptionis se asserit spoliatam, & ante restitutionem suam nullatenus responsurã, de incidenti asserebat antea cognoscendũ. Cũ autem ea, quæ prẽmisimus, & alia quædã prædicti Card. nobis, & fratrib. nostris fideliter retulissent, nos

† al. Sanneti

† al. spoliatus

† castrũ Sanneti forte

distinc-

distinguendum esse credentes, vtrum spoliationis quæstio ab eisdem nobilib. sit obiecta in modū actionis ad restitutionem petendā, an in forma exceptionis ad intentionem aduersarij repellendam; cum ea in modū actionis proposita intelligātur diuersæ petitiones sese minime cōtingentes; ac per hoc iuxta regulam iuris præmissam, quæ prius esset proposita, prius foret tractanda, quāquā in idem iudicium ambæ deductæ, vicissimq. tractatæ simul essent eadem sentētia terminandæ. sed quoniā illa quæstio fuit ab eisdem nobilib. tantum in modum exceptionis obiecta, de cōmuni f.n. con. interloquēdo pronuntiauimus, vt probationes eorū super ipsa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitime respondere nō cogerētur Abbati super petitionib. memoratis; donec restituerentur ab ipso: cū spoliatus spoliatori ante restitutionem nō cogatur vllatenus respōdere. spoliatione tamen in modū tantū exceptionis probata, nō est per hoc restitutio faciēda; queādmodū cū in modū exceptionis aliquod testi crimē obijcitur, vt sic a testimonio repellatur, etsi crimē cōtra eū ciuiliter probatū fuerit, nō ideo pœna sibi infligitur ordinaria; sed eius duntaxat testimonio nō credetur. quod ea ratione contingit, quoniā in ipsum accusatio nō procedit. testes etiā, quorū testimonium reprobatur, infames, quasi ex falso testimonio, nō habētur.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET proprietatis. Tit. v.

Idem Episcopo, & Canonicis Sutrieñ. *Cap. I.*

De cau. pos. c. 3. CVM ecclesia Sutrina pastore vacaret, vos cōuenientes in vnū, &, sicut moris est, spiritus sancti gratia inuocata, pastorem vnanimiter elegistis, petentes ipsum a se. Ap. confirmari. Verū dil. fi. clerici cōuentualium ecclesiar. ciuitatis eiusdem apud nos de vobis cōsequēter suā deposuere querelā; quod cū in Episcopor. electionib. faciendis, ipsi, ac prædecessores eorū consueuerint interesse, vos eis inuitis, renitentib. & exclusis ad faciendā electionē procedere præsumpsistis, quā ob hoc nō cōfirmandam, sed infirmandam pòtius asserebant. partibus ergo pro quæstione huiusmodi apud sedem Ap. cōstitutis, dil. f. n. B. tt. S. Petri ad vincula, & I. tt. S. Priscæ presbyteros, & H. S. Mariæ in Cosmedin diac. Card. dedimus auditores, in quorum præsentia testes vtrimq. producti fuerūt, & eor. depositionib. publicatis pars canonicorū per testes a se productos intentionē suā, quod ad eos tantū spectaret electio, sufficienter dicebat esse probatā; parte clericor. nihilominus asserente, quod per dicta testium, quos produxerāt, & ipsi suā assertionē, quod electioni Pōtificū interesse deberēt, plenɂ probauissent; per quæ constare dicebant eos electionib. trium Episcopor. qui ecclesię Sutrinę vltimo, & inmediate præfuerāt, cū canonicis cathedralis ecclesiæ adfuisse, vocēq. habuisse cū alijs eligendi. Nos ergo auditis allegationib. & rationib. partiū, & depositionib. ipsis diligenter inspectis, quoniā liquido deprehēdimus testes vestros in perhibēdis testimonijs varios extitisse, atq. aduersus fidē attestationis suæ corā dictis Card. vacillasse, sicut ipsi nobis postea retulerūt; & quod negationē quodāmodo astruere satagebāt, probare volētes ius electionis itaquidē ad se spectare, quod ad aduersarios minime pertineret; per testes vero partis aduersæ fuit sufficiēter ostēsum, quod in triū Episcopor. electionib. de quib. præmissum est, clerici præsentes adfuerint, & vocem habuerint eligēdi, præmissam electionē factā eis cōtradicentib. & exclusis de f. n. cō. decernimus irritandā, clericos sæpefatos in eā quasi possessionē, quā ante cōtrouersiam motā habuerant, reducentes. Verū, quoniā in quæstione prędicta quidquid iuris vtraq. pars in electione habebat, deductū in iudiciū videbatur; cū iure ciuili sit cautū id venire in iudiciū, nō de quo actū est, vt veniret; sed id non venire, de quo nominatim actū est, ne veniret; & secūdū statuta canonica, electiones Episcopor. ad cathedralium ecclesiar. clericos regulariter pertinere noscuntur, nisi forte alibi secus obtineat de cōsuetudine speciali; nec ex eo, quod clerici ante dicti, se inter eligentes Sutrinen. Episcopos probauerūt tertio extitisse, ius eligendi propter breuitatē tēporis vsq. ad præscriptionē legitimā nō producti, sibi acquirere nō potuerūt; & actore nō probāte, qui cōuenitur, etsi nihil pręstiterit obtinebit; ab eor. inpetitione super electionib. faciēdis, vos duximus absoluēdos, sæpedictis ecclesiarum clericis super hoc silētium perpetuū inponētes.

Idem Canonicis Bethleemitañ. *Cap. 2.*

CVM super electione Bethleemitañ, inter R. subd. & P. canonicū sepulchri dominici nuper in nr̃a pręsētia quęstio verteretur, vtroq. se pro electo gerēte, cū primus etiā a v. f. n. Patriarcha Hierosolymitano fuerit cōfirmatus, alter vero fauorē Regū obtineret, eis dil. f. P. Basilicę xij. Apost. I. tt. S. Stephani in Cœlio mōte presbyteros, & G. S. Ma. in porticu diac. Card. dedimus auditores; in quorū præsentia receptis vtrimq. testibus, & eorum depositionibus publicatis, quæ hinc inde allegata c. 4. e.

 fue-

fuerunt, nobis, & fratrib. nostris retulerunt fideliter, & prudenter. nos vero tam per relationes ipsorũ Card. quã per gesta de causæ meritis sufficienter instructi, cõmunicato fr. no. consilio iamdictũ subd. R. qui se probauerat per sæcularẽ potentiam spoliatũ, restituendũ decreuimus iustitia mediante. Verũ, quoniã tam possessoriũ; quem etiã petitoriũ deductũ fuerat in iudicium, & tam restitutionis, quam electionis quæstio plenius agitata, & cõstitit nobis electionem vtriusq. minus canonicam extitisse; cũ iudex, de qua re cognouerit, etiã pronuntiare debeat, iuxta canonicas sanctiones; vtrãq. duximus sententialiter irritãdam.

Idem Episcopo Nouioñ. *Cap.3.*

c.5.e. PASTORALIS officij debitum sollicita mente prosequeris, cũ iustitiæ zelo succensus super iuris articulis per Ap. se. oraculũ, a quo tuæ pendet iurisdictionis auctoritas, respõsa humiliter appetis, & deuotus exspectas; ne forte noua opinionũ varietas, aut iuris exceptio varia nouitate distincta non iuris effectũ pariat, sed iustitiæ potius defectum inducat. Sane sicut nobis per tuas litteras intimasti, cõtingit aliquãdo; vt, cum is, qui se asserit spoliatum, suũ trahit spoliatorẽ in causa, inter ipsa iuris auspicia requisitus, quo malit experiri iudicio, litem proprietatis ingreditur, de illata sibi violẽtia, nullam faciens mentionẽ. Cum autẽ adeo fuerit in causa processum, vt testes sint hinc inde producti, nouũ iudiciũ super possessorio nititur inchoare, dicens, quod non videtur possessorio renuntiare iudicio, qui rẽ cœperit vindicare. Cui ex aduerso resistitur; quia dum querelã proprietatis sponte proposuit, prçiudiciũ sibi fecit in quæstione possessionis, quã secundũ iuris ordinem prius proponi licuit, & debuit terminari. Quid igitur in his statuendũ sit, tua f. requisiuit: nos autẽ consul. tuç taliter respondemus; quod possessorio quidem iudicio, quod de recuperanda, seu adipiscenda possessione proponitur, antequã renuntiatũ sit, aut cõclusum in proprietatis iudicio primitus instituto, agi potest ab eo, qui rẽ cœperit vindicare; cũ legali sit prouisione statutũ; eũ, qui fundũ vindicauit ab eo, cũ quo interdicto vnde vi potuit experiri, pẽdente iudicio interdictũ posse nihilominus intentari. Alijs possessorijs iudicijs suo robore duraturis, quç vindicationem dominij sui natura prçcedunt. Si vero renuntiatũ fuerit, seu cõclusum, vt iam possit proprietatis causa diffinitiuæ sententiæ calculo terminari; ne lites litib. inculcẽtur, & via possit fraudib. aperiri; causa non decisa possessorio nõ erit vtendũ, nisi iudex, qui de causa cognoscit, hoc ipsum ex iusta causa viderit expedire; puta cum ex perspicuis indicijs facile arguitur iniquitas inuasoris, & spoliato casus, seu malitia probãdi dominiũ subtraxerit facultatem. his igitur, & alijs causis inspectis, quæ continent çquitatẽ, aut iuste mouerint animum iudicantis, postquam etiam conclusum fuerit posse agi possessorio iudicio, non negamus.

Idem Episcopo S. Andreæ, Abbati de Berech. T. Priori, R. Archidiacono, & magistro L. officiali Sancti Andreæ. *Cap. 4.*

CVM dil. f. Abbas, & canonici. & infra. Ad quartum autem breuiter respondemus; quod cum super possessorio, & petitorio simul est actũ: vtrũq. vna debet sentẽtia terminari; sed licet in pronũtiatione sit possessio prçmittẽda in executione tamẽ debet proprietas prçualere. c.6.e.

DE RESTITVTIONE SPOLIAtorũ. t. vj. *Idẽ Abbati, & cõuẽtui s. Siluestri. c.1.*

ECCLESIA S. Mariæ. & infra. Cõsequenter vero post decessum præfati prçd. nostri partib. in nr̃a prçsentia cõstitutis ecclesia beatç Mariç possessionẽ, qua fuerit prçtermisso iuris ordine spoliata, sibi restitui postulabat; & quoniã alij senatorũ sententiã pro monasterio, alij latã pro ecclesia processu tẽporis cõfirmarant; nos quidquid ab eis factũ fuit, postquã dictus prçdecessor nr̃ ad curam suã idẽ negotiũ reuocauit, de cõsilio fr. no. irritũ decernimus, & inane. Cũ ergo nobis cõstiterit, & ex ipsa cõfessione partiũ tenuerimus, quod vnus cõsiliarior. cõtra sententiã de volũtate eor. executioni mãdatã, de facto, quia de iure nõ poterat, veniẽs, ecclesiã ipsam possessione sua spoliauerat violẽter, & nihilominus attẽdẽtes, quod etiã iniusto possessori violenter eiecto restitutionis sit beneficio succurrendũ, spoliatã ecclesiã in eum statũ decreuimus reponendã, in quo fuerat tẽpore violentiæ perpetratæ. Verũ quoniã prçfatã possessionẽ post restitutionem factã ab I. de Ateia monasteriũ alij locationis titulo assignarat; ne quod restituere poterat ecclesiæ spoliatæ, loco ipsius tantundẽ possessionum æquiualentiũ, secũdũ arbitriũ dil. f. I. Tiniosi capellani, & P. hostiarij nostrorũ eiusdẽ ecc. fecimus assignari, quç quoniã alij fuerãt iure pignoris obligatç a creditorib. eas liberari fecimus, qui nobis instrumẽtũ pignoris postea resignarũt. Vt lite pẽd. c.4.

Idem Episcopo, & capitulo Terdoneñ. *Cap.2.*

OLIM causa, quæ inter vos nomine Terdoneñ. ecclesiæ, & dil. f. B. magistrum, & fratres templi militiæ in Lõbardia, super domo De rest. sp. c.11.

Cal-

Caluentiæ vertebatur, dil. fi. de Lacedio, & de Colũba Abbatib. sub certa forma memininus cõmisisse. Ipsi autem Abbates partib. conuocatis, & lite in eorũ præsentia cõtestata testes receperũt ex vtraq. parte productos; & cũ renũtiatũ fuisset vtrinq. depositiones cor. sollẽniter publicarũt, & eas per manũ publicã redigentes in scriptis, causam plene instructã ad nostrã præsentiã remiserũt. Nos ergo dil. fi. C. canonico, & procuratori ecclesię Terdo neñ. & prædicto magistro dil. f. n. I. tt. S. Stephani in Cœlio mõte presbyterũ, & H. S. Eustachij diac. Card. cõcessimus auditores. corã quib. fuit ex parte vestra propositũ, quod cũ olim humiliati quidam a bo. m. V. Episcopo Terdoneñ. licentiã postulassent, hospitale, & oratoriũ in loco Caluentię construendi idem Episcopus possessiones quasdam a quibusdã militib. qui eas tenebant in feudũ ab ecclesia Terdoñ. redemit, & illas humiliatis petentib. sub ea condicione concessit, quod ad honorẽ Dei, & beatæ virginis, nomine Terdoñ. Episcopi oratoriũ ibidẽ, & hospitale cõstruerẽt, & tres solidos cẽsuales Terdoneñ. Episcopo annis singulis exhiberẽt, a quo etiã persona, quæ loco præficeretur eidem, mutilitatẽ perciperet, & per se, & alijs fratrib. ei, & successorib. tuis obedientiã faceret manualẽ, Episcopo sibi loci dominiũ nihilominus retinẽte. Cũq. id fuisset diutius obseruatũ, sępedictus magister ad eandem domũ aspirans, & volens eam copulare domui de Casellis, præfatos humiliatos adeo circũuenit, quod præter conscientia vestrã, se, & sua in eius manib. tradiderũt, ea tamen condicione apposita, si vobis, quod facerent, cõplaceret, sine quorũ assensu se nihil posse facere asserebant. magister vero condicionem acceptauit appositã, & quod aliter eos non reciperet, affirmauit. & inf. a. Tunc vero magister accedens Caluentiam exinde paramenta ecclesiæ, instrumẽta domus, & libros accepit, & nonaginta oues fecit abduci; ac postmodum reuerso ad vos, cum [illegible] quod petierat, denegatum; quia paratus [illegible] vobis facere rationẽ, si forsan vo[illegible] adiecit; vos autẽ intentionẽ ei[illegible] attendentes, & ne se de domo [illegible] memorata, districtius inhibẽtes, ad te. A[illegible] pellastis; & cũ tu frater Episcope, quæ gesta fuerant, audiuisses, omnes pariter ad domum accessistis eandem, & eos, quos inuenistis ibidem, ad domus custodiam a[illegible] relictos eiecistis ex ea; vim vi, secũ[illegible] quod omnia iura permittunt, repell[illegible] Vnde [illegible] possessio prædictæ domus [illegible] condicione tra-

dita fuerit eidem magistro, non extante condicione, traditio non tenebat. præterea cum idem magister clam domum illam intrauerit, nullũ vobis est præiudiciũ generatũ, quominus eum possetis repellere, cũ id ad vestrã audientiã perueniret; pręsertim, cũ verus dominus cõtrouersiam ipsi moueret, vel suspicatus fuerit, vel debuerit suspicari. Cũ autẽ Card. prædicti, quæ coram eis tam ex vestra parte, quã ex alia proposita fuerant, nobis fideliter retulissent, intelligentes prædictam domum eidem magistro traditam fuisse sub condicione, atq. nullum iuri vestro præiudiciũ fuerat irrogatũ ex eo, quod idem magister iustitiæ vestræ nõ inscijs vobis ignorantib. possessionem accepit, præsertim cũ statim, ex quo id vobis innotuit, vim vi duxeritis repellẽdam, attendentes etiã, quod idem magister sua temeritate possessionem nouerat pertinere, & quos quæstionẽ sibi moturos suspicari debuerat, est ingressus; dictũ procuratorẽ vestrũ vice [illegible] ab impetitione ipsius magistri nomi[illegible] domus militiæ tẽpli, quo ad faciendã restitutionem, de cõ. f. n. reddimus absolutũ, salua quæstione proprietatis, de qua in hoc iudicio nihil e[illegible] actum, sicut prædictus Abbas de [illegible]cedio nobis exposuit. [illegible] vos decernentes nihilominus vos magistro ipsi satisfactionem debitam exhibere, si defendendo ius vestrum ostensam ipsius, vel domus militiæ templi modum forsitan excessistis.

Idem Bituricen. Archidiacono. *Cap. 3.*

LITTERAS tuas nuper recepimus contenentes, quod cũ quædã matrimonialis causa, vos [illegible] Bituricen. Archiepiscopo in remotis agente [illegible] in tua præsentia [illegible] mulier separari [illegible] cohabitabat, causam [illegible] gradu contra proponebat [illegible] esse coniunctos [illegible] accusatores, & testes exhibẽtes, [illegible] [illegible] [illegible] vnã com [illegible] tempore a [illegible] in [illegible] [illegible]

[illegible] sua [illegible] quãdiu in [illegible] Cum [illegible] vxoris, [illegible] futurã [illegible] probis [illegible] propter sine diffugio, quod intendebatur, poterat demonstrare, restitutionẽ penitus denegandã. Ad hęc notã esse [illegible] proponebat, cui erat [illegible] & crudelitas [illegible] facultatẽ haberet vxoris, eius [illegible] mortis, ex hoc sibi periculũ imminere, vel cor

 poris

poris cruciatū, & sic ab accusatione desisterent, eam qualitercumq. viuere, quā interire malentes, adicientes nihilominus, ipsam licentiatam a viro recessisse cū lacrimis, & inuitā; ipse vero miles nihilominus sibi vxorē petebat libere, ac pacifice restitui, & ne secus fieret, se. Ap. appellauit. Cū igitur in causis matrimonialib. exceptiones huiusmodi sæpius proponātur, quid sit agēdū in talib. rescripto petebas Apostolico edoceri. ex pręmissis velut quodā themate multas eliciens quæstiones, primo quidem, vtrum quādo aliquis cōsanguinitatis gradus obicitur, in quo se. Ap. dispensare non potest, nec consueuit, & probationes prōptæ sint & paratę, an indulgēda sit restitutio, an neganda. Secundo quærebas, an idem iuris existat, si aliquis gradus dispensabilis, vel aliud impedimentū dispēsabile allegetur, & probationes similiter sint præsentes; vtrū restitutio concedi debeat, an negari. Tertio loco quærebas, si mariti crudelitas, & sæuitia nota sint iudici, vt propter motam co- trouersiam indignatus vxorē tortius † sit iniurijs affecturus, & sic accusatores de mo feminę metuētes accusare desistant; vtrū h in primo, vel secundo casu restitutioni p beat adminiculū denegandę. postremo qu bas, si denegāda sit restitutio in aliquo ca pręmissorū, ad se. Ap. appellaretur, vtrū app. sit huiusmodi deferendū. Sane circa solutionem propositæ quęstionis diuersę sunt sentē tiæ diuersorū, alijs asserentib. restitutionē in pręmissis casib. faciendā, alijs sentiētib. in cōtrariū, nonnullis viā mediā eligentib. ac dicētib. eam faciendā interdū, quandoq. vero pe- andā; primi per decretalem epi- ne. Lu. PP. prę. n. iuuari videntur, uosdam iudices delegatos, qui re- viri, qui sine iudicio ecclesiæ vxo at, & ei cōsanguinitatem postmo ebat spoliare, † ac petenti cōiu bant, & mandau is restitui & postea den aonialicam ō incestus vi ar penc oppugnare. sed ipsi timor- estus inan esse respōdent, cum etiā be- ficio restit onis opfento, qui cōsanguinitatis habet n tiam, nec exigere debitū, nec cōtra conscientiam soluere teneatur; quonia si secus egerit, ædificat ad gehennam, sicut nec coniu consanguinitatis conscius, super cuius coniugio quęstio non mouetur. secunda vero assertio per oraculū fe. re. Clemētis PP. prę. n. fulcitur, a quo cū fuisset quæsitum, vtrū mulierē quadam quemdam in virū petente, qui vt eam repelleret, exceptionem cōsanguinitatis obiecit, prius esset de impedimēto cōsanguinitatis agendū, quā super matrimonio sententia proferretur; hic inquisitioni factę respōdit, quod cū exceptione probata principalis quę stio perimatur; prius est cognoscēdū de ipsa, quam ad diffinitionis articulū procedatur; cū & in multis casib. restitutio differatur secūdū canonicas sanctiones. Opinioni autē vltimæ videtur nō incongrue adaptari; vt in gradib. cōsanguinitatis diuina lege prohibitis restitutioni aditus pręcludatur, sed cōstitutione interdictis humana restitutio locū habeat cū effectu; cū in illis dispēsari nō possit, sed in istis valeat dispensari, sicut beatus Gregorius, & multi alij dispensauerint. Vnde non peccat, qui in hoc articulo ad mādatū ecclesiæ reddit debitū cōiugale. Nos autē ad præsens nullam de prædictis sententijs reprobamus, nec cuiquā earum aliquod præiudiciū ex nostra responsione volumus generari; quamuis pręscriptum Lucij PP. mandatū ad possessoriū, responsum vero patris, & prædecessoris nostri Clementis ad petitoriū referatur. porro cum mulier illa, quę consanguinitatis habet notitiā, pręsertim in gradib. quos lex diuina prohibuit, nō possit huiusmodi viro sine mortali peccato carnaliter cōmisceri: quoniā omne, quod nō est ex fide, peccatū est, & quidquid fit contra conscientiā, ædificat ad gehennam; frustra in tali casu adiudicaretur restitutio spoliato, cū illa contra Deū nō debeat in hoc iudici obedire, sed potius excōmunicationem humiliter sustinere, sicq. difficultas occurreret quasi perplexa; quia propter sententiam oporteret eam reddere debitū, & propter cōscientiam debitū reddere non deberet, vnde cōtingeret grauiter impediri, & vtriq. laqueus pararetur, cū inter se carnaliter coniungi non possent, nec alteri matrimonialiter copulari. propterea melius nobis videtur, quod, cū opponitur cōsanguinitas, pręsertim in gradibus diuina lege prohibitis, & probationes offerūtur incontinenti paratę; in ceteris quidem ad iudicanda ut restitutio; sed ad maiorem cautelam iuramēto recepto, quod talis obiectio malitiose non fiat, sola quo ad commixtionem carnalem, maxime si fama consentit, est restitutio differenda, donec auditis probationibus, & discussis, causa sine diffugio termine tur: cū vtrinq. sit melius taliter expediri, quā manere aliter impeditos. Quod si non habeat probationes incontinenti paratas, sed dilationes expetat maiores, quia pręsumitur cōtra eam, quæ iudicio ecclesiæ, sua tātum te-

† tortius fere

† al. ex parte

temeritate recesit a viro, ad restitutionẽ plenariam, ecclesiastica debet censura compelli, quam tamen ipsa thori negando consortium debet humiliter tolerare, donec probationes offerat præparatas, & tũc absolutione petita secundum formam ecclesiæ absoluetur; sed antequam fiat illi mandatum, sub debito iuramenti receptis probationibus procedetur, quemadmodum est præmissum. si vero tanta sit viri sæuitia, vt mulieri trepidanti nõ possit sufficiens securitas prouideri, non solũ nõ debet illi restitui, sed ab eo potius amoueri; alioquin sufficienti, si fieri potest, securitate prouisa, profecto videtur coniux ante causæ cognitionem restituenda marito.

Idem Wlterano Episcopo. Cap. 4.

c.14. EX parte M. mulieris fuit propositum corã nobis, quod cũ eã adhuc infra pubertatis tempora constitutam quidam patruus suus filio Seneñ. ciuis nondum septem annor. voluerit in matrimonio copulare, ac eadem traducta fuerit in domum ciuis eiusdem, ipsa ex quo ad nubiles annos peruenit, ratũ nolens habere, quod a dicto patruo suo circa hoc fuerat procuratum; a ve. f. n. Seneñ. Episcopo nubendi alij licentiam postulauit. Cumq. partes idem Episcopus citasset, & præfata M. per procuratorem idoneum in iudicio cõpareret, quærens possessiones, & res alias sibi restitui dotis nomine pro se datas, & pars altera restitutionem peteret mulieris eiusdem, asserens, eam non posse per alium causam agere; sed debere ipsius tractatui personaliter interesse, præfatus Episcopus dubitans, quid super his statuere posset de iure, pro vt nobis suis litteris intimauit, processui negotij supersedit. Quia igitur non credimus ambigendũ, quin ipsa mulier, quamuis minor esse dicatur, & causam possit matrimonij per procuratorem tractare, ac pars alia restitui nequaquam debeat, quæ nullo iuris, seu possessionis est cõmodo destituta; cum per solam traductionem prædictam, quam non præcesserunt sponsalia, vel consensus legitimus, nec fuerit etiam subsecutus, nullum inter eos obligatoriũ vinculum sit contractum; vt finis litibus imponatur, f. t. per A. s. m. qua. si est ita, non obstantib. exceptionib. supradictis, partib. cõuocatis audias, quę hinc inde duxerint proponenda; & quod canonicum fuerit, ap. remo. decernas.

Idem Archiepiscopo Mediolañ. & Preposito canonicæ Petron. PP. Cap. 5.

c. 15. CVM ad sedem Ap. accessissent olim A. ve. f. n. Cum. Episcopi, & frater G. dil. fi. fratrũ hospital. Hierosolymit. procuratores, & instrumenta nobis, & acta causæ, quę super ecclesia, & hospital. de monte Cinato inter eos agitabatur, prout gesta fuerant in præsentia ve. f. n. Papieñ. Episcopi, qui ex delegatione nostra de causa cognouerat, præsentassent, nos diligenter inspectis, quæ coram eodem Episcopo acta fuerant, haberi ea decreuimus pro infectis, cum constiterit nobis eũ in causa ipsa iudicem non fuisse; sicut ipsemet ad vltimum recognouit; eandem causam dil. f. Abbati de Arron. de assensu partium taliter cõmittentes; vt audiret omnia, tam ad possessorium, quam ad petitorium iudicium pertinẽtia, quæ vtraq. pars duceret proponenda; & causam ipsam fine debito terminaret. coram quo post procurator hospitalis Hierosol. ecclesiam, & hospitale prędicta cũ possessionib. & pertinentijs suis, quę dictus Cumanus Episcopus iniuste tenebat, sibi restitui postulabat, asserens supradicta omnia de iure ad hospit. Hierosol. spectare; ac ea diutius possedisse. Ad hoc respondit procurator Episcopi se nescire, nec credere supradicta vnquã ab hospitali Hierosol. possessa, vel ad illud aliquatenus pertinere, quæ Cumanus Episcopus, vt pote in sua diœc. cõstituta rationabiliter detinebat. Cũ ergo ad fundandã intentionẽ suã testes pars vtraq. produxerit; dictus Abbas deinde vtriusq. partis attestationib. rationib. & instrumẽtis inspectis procuratorẽ Epi condẽnauit ad restitutionẽ omniũ prędictorũ. & infra. Nuper autẽ vtriusq. partis procuratorib. propter hoc comparentib. corã nobis, prioris actis iudicij nobis fideliter pręsẽtatis, causam ipsam interdũ per nos, quãdoq. p dil. f. n. P. tt. S. Marcelli, & R. tt. S. Anastasiæ presbyteros Card. examinauimus diligenter; & quidẽ per testes videbatur esse probatũ, quod Crat⁹ Cũ. Episcopi nũtius cruces hospitalarijs olim abstulit, inhibẽdo ipsis, ne ad supradictã ecclesiã, vel hospitale redirent; & quod Episcopus supradicta omnia possidebat, vnde procurator hospitalariorũ petijt supradictã restitutionis sententiã auct. Ap. cõfirmari. Ex aduerso vero proponebatur, quod etsi per testes esset forsan sufficienter ostẽsum, quod per nuntiũ Episcopi fuerint hospital. spoliati, cũ tamẽ nõ cõstiterit, quod de mandato eius hoc fecerit, vel quod Episcopus ratũ habuerit factũ ipsius restitutio sibi locũ nõ potuit vindicare; quãquam constaret Episcopum prędicta tenere, qui vtique ipsa de iure possidet, vt pote ad se spectantia, & in sua diœcel. constituta. sed ad hoc pars altera replicauit, quod quamuis prædicta testium, euidenter mandatum

Episcopi, vel ratihabitio non probetur; quia tamen iudex motū animi potuit ex alijs causis informare; pro sententia erat merito præsumendum. His igitur, & alijs intellectis, quę vtriusq. partis procuratores proponere procurauerunt; nos prioris acta iudicij, quæ nobis fuerant, sicut prænussum est, plene, ac fideliter præsentata, diligentius recensentes; quia nec per dicta testium, vel cōfessionem partiū, cum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint, vel etiam instrumēta, quæ nullatenus de spoliatione tractabant, nec etiam per euidentiam facti nobis constare potuit; quod Cumanus Episcopus supradictos hospitalarios spoliauerit, vel mandauerit spoliari; vel spoliationē saltem ratam habuerit: de consilio f.n. pronūtiauimus in quæstione prædicta, interdictū. Vnde vi locum nullatenus habuisse, restitutionis sententiam a prædicto Abbate latam iustitia exigente cassantes.

DE DOLO, ET CONTVMACIA. t. vij.

Idem. *Cap. 1.*

De dolo & cont. c. 5.

FINEM litibus cupientes imponi; ne partes vltra modum grauētur laborib. & expēsis, præsertim cum de beneficijs, vel officijs ecclesiasticis litigatur, quæ sine dispendio diu vacare non possunt, pręsenti decreto statuimus, vt postquā intentionem suam altera pars fundauerit, si reliqua forte voluerit legitimam exceptionem opponere, quam nolit, aut nequeat in continenti probare; quia frequenter ad impediendum, vel differendū processum exceptiones huiusmodi per excogitatam malitiam opponuntur; ad soluendas alteri moderatas expensas extunc in iudicio faciendas, cum acceptis inducijs, si forsan in probatione defecerit, condemnetur. etsi soluendo nō fuerit, alias (satisfactum, † secundū arbitrium discreti iudicis puniatur; vt hoc saltem timore perterritus, non facile quis in grauamen alterius falsas exceptiones opponat.

† Greg. 9. hoc verbū omisit

Idem Prænestino Episcopo Ap. s. Legato. & Decano Bunneñ. *Cap. 2.*

c. 6. e.

CVM dil. f. magister S. Leodieñ. & H. Ludunen. canonici nuntij dil. fi. H. dicti Leodieñ. electi, pro eo quondam ad se. A p. accessissent, dil. f. L. Archidiaconus, & H. canonicus Leodieñ. nomine suo, & quorundam canonicor. suorū L. Archid. H. cantoris, L. Prępositi sancti Petri, & quorundam aliorū, quorum litteras de rato super eodem negotio exhibuerant, ad nostram postmodum præsentiam venientes, contra eundem H. quędam crimina proponebant, per quæ nitebantur eum ab electione Leodieñ. ecclesiæ repellere, vt indignum. & infra. Quamuis autem ex eo, quod prædictus H. a grauamine prædictorū Archid. & Henr. & sociorum ipsorum canonicorum Leodieñ. sicut dicebatur, ad se. Ap. appellarat, & appellationem non fuerat interpositam per sufficientes procuratores, cū posset illis prosequentib. prosecutus; non tamen exorta esset suspicio contra eum, volentes tamen in omnib. iuris ordinem obseruare; ipsi districte præcipiendo mandauimus, vt vsque ad dominicam, qua cantatur, ego sum pastor bonus, transactam; per se, vel per sufficientē procuratorem sufficienter instructū, ne post modum per dilationes, vel occasiones quaslibet subterfugere videretur examen, ad præsentiam nostrā accederet, super prædictis omnibus responsurus, alioquin, cum assignaremus ei peremptorie terminum supradictum; sciret, quod, quantum de iure possemus, procederemus extunc in negotio memorato. Expectantib. igitur aduersarijs eius apud Ap. se. ipsum diu. etiam vltra terminū duximus expectandum; sed ipse nec venit, nec sufficientem procuratorem direxit; sed simplicem solummodo nuntium excusationis eius litteras deferentem. scribebat enim, quod prędictum magistrum S. nuntium suum cui nos, cum a nobis recederet, iniunximus viua voce, vt citaret eundem, sero receperat; vnde non poterat tum propter termini breuitatem, tum propter viar. discrimina, nostro se conspectui præsentare. sed contra hoc pars proponebat aduersa, quod sicut excusatorem ad nos direxerat, sic dirigere potuerat responsalem; cum ei non fuisset iniunctum, vt ad causam duntaxat in propria persona veniret; sed vel ipse accederet, vel procuratorem idoneum destinaret. Præterea, cum mandatur alicui, vt ad certum terminum se iudici repræsentet, duo sub hac forma mandantur; vt ad iudicem veniat, & ad diem sibi pręfixam accedat. Vnde, si venire non possit ad diem assignatum, tenetur se nihilominus iudici præsentare, sicut ratio suggerit, & legitima sanctio manifestat. si enim mandatur alicui, vt alij ad certum diem rem certam exoluat, non ideo erit a mandato solutus, si soluere nequiuerit die data, immo ad solutionem elapso etiam die solutioni pręfixo tenetur. Quā propter quia prędictus H. nec venerat, nec sufficientem miserat responsalem, ad diem sibi statutum, vel post etiam diutius expectatus, nec de vicino eius aduētus

spes

spes erat, vt pote qui per litteras vtrumq. excusauerat moram suam, & calores æstiuos, & insidias sibi positas formidabat, eum de consilio fratrum nostrorum reputauimus contumacem, & ad legitimas, & moderatas expensas, quas aduersarij eius fecerant, a tempore citationis emissæ, quam † extunc expectare inceperant, ipsum curauimus cõdemnare; quod de H. Præposito sancti Dionisij dicebatur interim ab aliquibus attemptatum, friuolũ reputantes.

tal. quã

Idem Armacan. & Casellen. Archiepiscopis, & Episcopo Lauen. Cap. 3.

C V M olim dil. D. clericus ad se. Ap. de Hiberniæ partibus accessisset, bo. me. C. PP. præ. n. diuersas diuersor. prælator. Hiberniæ litteras præsentauit, quib. se asserebat in Episcopum fuisse Roscen. electum; cumq. nullus appareret, qui aliquid proponeret contra eũ, dictus predecessor n. ei p bo. me. A. Albanen. Episcopum munus fecit consecrationis impendi, & ad suam eum remisit ecclesiam cõsequatũ. Postmodum vero dil. fi. F. & G. monachi ad eiusd. prædecessoris nostri præsentiam accesserunt, quorum vterq. se asseruit a canonicis ecclesiæ Roscen. electum, sed idem F. quod prędictus D. ad eandẽ ecclesiam fuisset apud se. Ap. quam per falsas litteras circũuenerat, consecratus exposuit: propter quod idem prædecessor noster causam eorum vobis fratres Cassellen. & Laaren. † Episcopi sub eã forma cõmisit, vt de forma, & processu electionis memorati D. sollicite quæreretis; et si eum electum canonice fuisse cõstaret, ipsum faceretis pacifica possessione gaudere; alioquin inter prædictos F. & G. audiretis causam, & cuius electionem canonicam, & magis rationabiliter factam inueniretis, ratione pręuia curaretis alterius electioni præferre, ac tu frater Cassellen. alterum eorum, quem rationabiliter duceres confirmandum, in Episcopum consecrares. Verum, sicut ex litteris vestris accepimus, cum dictæ cõmissionis vobis fuissent litteræ pręsentatæ; iuxta tenorem earum, primo de electione prędicti D. inquirere voluistis, sed cũ a vobis tertio citatus vestro se nollet conspectui præsentare; procedentes in causa, tam ex testimonio cleri, & populi Roscen. ecclesiæ, quam assertione Illu. Regis Corcaiæ, & prælatorum ipsius prouinciæ, de prædicto F. electionem fuisse celebratam canonice didicistis, & eam postmodum auctoritate curastis Ap. confirmare. pręsertim cum Decanus, Archid. Cantor, Thesaurarius, & totus clerus, & populus Roscen. ecclesiæ dictum. D. se nõ elegisse constanter assererent, nec de prædicti G. monachi electione aliquatenus cogitasse. Interim autẽ memoratus D. ad Ap. se. accedens nullam penitus de commissione prædicta, vel etiam de prædictorũ electionib. faciens mentionẽ, super quibusdã alijs grauaminib. & iniurijs contra prędictos Regem, & Decanum Roscen. ad Episcopum Corcaien. & F. monachum quasdam litteras impetrauit. Ceterum eodem D. a nobis cum huiusmodi litteris recedente fere post trium mensium spatium dictus F. monachus ad se. Ap. accessit, & ex parte vestra nobis litteras præsentauit; quæ, qualiter a vobis in cõmissione prędicta processum fuerat, continebãt. Cum fratribus igitur nostris habito super his diligenti tractatu, timentes, ne sicut prædecessor noster per litteras, quas idem D. ei præsentauerat, dicitur circunuentus: nos etiam circunueniri contingeret per litteras vestras nobis ab eodem monacho præsentatas, volentes adhuc misericorditer agere cũ absente; vt eius malitia conuincatur; dictum F. monachum ad vos communiter duximus remittendum; f. v. per A. s. disi p. mandantes, qua, eo nõ obstante, quod eius electio fuit confirmata, sæpedictũ D. si in Hibernia poterit inueniri, legitime citetis ad causam, & facultate sibi defensionis indulta, Deum solum habentes præ oculis, in causa ipsa canonice procedatis. Quod si forsan in Hibernia inuentus nõ fuerit, indulto sibi vnius anni spatio, ex quo ad nos, etsi non verbo, facto tamen intelligitur prouocasse arrepto itinere ad se. Ap. veniẽdi; dicto F. administrationem Roscen. ecclesiæ, tam in spiritualib. quam in temporalib. auctoritate freti Ap. cõmittatis. Quo elapso eum non differatis in Episcopum, sicut canonicũ fuerit, consecrare. si vero prædictus D. inuentus in Hibernia, & citatus legitime, infra tres menses vestro se conspectui denuo contempserit præsentari, ad consecrationẽ prædicti F. sicut dictum est, omni contradictione post posita procedatis.

† Lamen. fr...

Deco. ... c. 3.

DE EO, QVI MITTITVR IN POSsessionem causa rei seruandæ. Tit. viij.

Idem Episcopo Eduen. & Priori sancti Symphoriani Eduen. diœc. & magistro R. de Enceuus Canonico Diuon. Lingon. diœc. Cap. 1.

EX litteras dil. fi. & infra. Quocirca dis. v. per A. s. m. qua prædictã sententiam, sicut est iusta, faciatis inuiolabiliter obseruari; & inquisita

Non penitus.

sita super præmissis diligẽtius veritate, si prædictos Diuion. inueneritis adeo contumaces, vt etiam infra annum nullam obtulerint cautionem, Clareuallen. constituatis auctoritate Ap. possessores, aduersarijs super iure proprietatis defensione legitima reseruata.

Idem Vrbinati, & Senogallieñ. Episcopis. Cap. 2.

De eo, qui mit. c. 3.

CVM venissent ad Ap. se. dil. fi. Abbas sancti Angeli pro monasterio suo, & nobilis vir P. Gal. miles pro se, patre, & vxore suis, idẽ miles proposuit coram nobis, quod cum prædictus Abbas eum super quadam possessione coram dilecto f. n. I. tt. sanctæ Priscæ presbytero Cardinali tũc Ap. se. Legato in Marchia traxisset in causam, quod ei secundum bonã terræ consuetudinem responderet, coram eodem asseruit Cardinali: verũ Card. ipse causam ipsor. ve. f. n. Esino Episcopo, & dil. f. Abbati sanctæ Elenę commisit secundum ius, & bonam terræ illius consuetudinem terminandam, sed cum iudices secundum ius tantum, & non huiusmodi consuetudinem vellent in causa procedere, ipse ab eis, tamquam qui formam mandati volebãt excedere, ad nostram audientiam appellauit, sed iudices nihilominus partem aduersam in possessionem rerũ petitarum inducendam causa custodię decreuerunt, sic videlicet vt si miles ipse vsq. ad annum, & diem pręstaret sistendi iudicio cautionem parti alteri triginta libras restitueret pro expensis, & reciperet possessionem eorum, de quib. quæstio vertebatur. Cumq. postmodũ dil. f. n. G. tt. sanctæ Mariæ trãs Tiberim presbyter Card. Ap. se. Le. infra annum Marchiã fuisset ingressus; ipse cautionẽ standi iuri optulit corã eo, & possessionem sibi restitui postulauit. sed idem Legatus prædictum Abbatem citauit ad causam, cui postmodũ voluit idem miles expensas restituere factas in lite, quæ sex librar. summam, sicut asserit, non excedunt. sed Abbas triginta librar. sibi restitui petijt quantitatem. & infra. Nos igitur cũ sæpedictus miles possessionem sibi restitui peteret, Abbas vero ex secundo decreto verũ possessorem se constitui postularet, intelligẽtes Abbatem ipsum se esse cõfessum in iure, quod sæpe dictus miles infra legitimum tempus Card. interpellasset eundem, immo etiam infra annum coram eodem Card. cautionem optulit standi iuri, & Card. ad eum infra annum suas litteras destinauit, licet ad longiorẽ terminum citaretur, militem ipsum cautione præstita in possessionem credimus reducendum; hoc etiam decernentes, vt si consuetudinem illam, quam miles allegabat, laudabilem esse constiterit; quia ex hoc sequitur eum rationabiliter appellasse, ad restituendũ expensas nullatenus compellatur. Quod si consuetudinem illam inueneritis reprobandam; cũ ex hoc appareat eũ frustratorie proclamasse, ad restitutionem cogatur expensarum illarũ, quas Abbatem constiterit propter hoc necessarias fecisse.

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONUM, & fructuum. Tit. IX.

Idem Mediolañ. Archiepiscopo. Cap. vn.

De seq. pos. c. 1.

AD hoc vnxit nos Deus, & infra. Veniens siquidem ad Ap. se. Abbas de Strogula nobis exposuit, quod cum M. prędecessor tuus, in [illegible] per causa, quæ inter ipsum, & monasterium sancti Donati de Strogula diutius fuerat agitata, post multas commissiones tandem optinuisset Vercelleñ. Episcopo litteras destinari, & ipse super iudicio possessorio partim pro monasterio, partim pro Archiepiscopo sententiam protulisset, procuratore ipso monasterij quæstionem de proprietate postmodum intentare volente, Archiepiscopus iurisdictionem Episcopi opposuit expirasse, asserens causam possessionis tantum, & non proprietatis fuisse commissam; & quia super possessione pronuntiauerat, semel functus officio suo, super quæstione proprietatis de inceps cognoscere non valebat. Ad hæc pars monasterij inter alia respondebat, quod causa, quæ inter Archiepiscopum, & monasteriũ vertebatur, fuerat memorato Episcopo absolute, & indistinctè cõmissa, & sic continentiã causæ diuidi nõ debere, dicebat. & infra. Hãc nimirum, & alias rationes cum iudex plenius aduertisset, & actorem in possessionem, quæ fuerat per ipsum Archiepiscopo adiudicata, mitti decreuit, a qua tamen Archiepiscopus monasterium violẽter eiecit. Cumq. processu temporis, vtriusq. partis nũtij propter hoc ad se. Ap. accessissent, bonæ me. C. PP. pr. n. prædictus omnibus per sanctæ Martini presbyterum, & sanctæ Mariæ in Acquiro diac. Card. quos eis auditores concesserat, plenius intellectis, per A. tunc Albaneñ. Episcopum sic suum interpretatus fuit rescriptum, quod tam causa possessionis, quã proprietatis fuerat iudici delegato cõmissa. Volens igitur idẽ p. n. Archiepiscopo, & Abbati sine iustitię lęsione deferre, prędictam possessionem apud ve. f. n. Vercelleñ. & bo. me. Nouarieñ. Episcopos pro suæ voluntatis arbitrio, sequestrari præ-

præcepit, Regineñ. & Mutineñ. Episcopis p A.s. præcipiens, vt tam de causa proprietatis, quam possessionis infra duos menses plenius cognoscentes, eam debito fine deciderent, & possessionem ei parti postmodum resignarent, quæ optineret de proprietate triũphũ. & infra. Nos autem Abbati supradicto mãdauimus, vt litteris illis, quas ad Bobieñ. & Ferrarieñ. Episcopos super restituenda sibi possessione cũ fructib. per mendacium impetrarat, omnino careret, & infra. In eum statũ continentiã causæ reducimus, in quo fuerat, cũ prædictus prę.n. causam proprietatis Mutineñ. & Regineñ. commisit, mandato seque strationis penitus reuocato. & infra. Ne autẽ monasterio in suo videamur iure deesse, moderatas expensas, ex quo Veroneñ. ipsum in possessionem induci decreuit, vsq. ad tempus satisfactionis oblatæ propter hoc factas ipsi restituendas esse censemus, & a te sufficientẽ præberi standi iudicio cautionem.

DE CONFESSIS. Tit. x.

Idem Canonicis Bethleemitañ. *Cap. vn.*

De confes. c.1. CVM super electione Bethleemitaneñ. inter R. subd. v. & F. canonicum sepulchri dominici nuper in nostra præsentia quæstio verteretur, vtroq. se pro electo gerente, cum primus etiã a ve. f. n. Patriarcha Hierosolymit. fuerit confirmatus, alter vero fauorem Regũ optineret, eis dil. fi. P. basilicæ xij. Apostolor. Ltt. sancti Stephani in Cęlio monte presbyteros, & G. sanctę Ma. in porticu Diac. Card. dedimus auditores. & infra. Ceterum, quoniam W. Canonicus Bethleemit. fuit in iure confessus, quod pro præstando alterius electioni consensu quingentor. Sarracenor. obligationem acceperat, & promissum, & mediator extitit simoniacæ prauitatis, nos intelligentes contractum huiusmodi continere simoniacam prauitatem, quam persequi volumus, vt debemus, ipsum ab omni ordine clericali per diffinitiuam sentẽtiam duximus ab omni officio, & beneficio ecclesiastico deponendum.

DE PROBATIONIBVS. Tit. xj.

Idẽ Episcopo Parisieñ. & magistro R. de Curcon. Canonico Nouiomeñ. Parisius cõmoranti. *Cap. 1.*

De prob. c.7. POST cessionem dil. f. & infra. Cum igitur super hoc coram nobis disceptatum fuisset, quia per litteras iudicis ordinarij, quibus standum est, donec probetur cõtrarium, nobis constitit, quod sæpedictus V. tunc excommunicatus erat, cum officiũ procuratoris assumpsit, ipsum tamquam procuratorem non duximus admittendum.

Idem Abbati, & conuentui Cassemarij. *Cap. 2.* c.8.

IN præsentia nostra dil. f. n. G. sancti Hadriani diac. Card. G. subdiac. & B. muuer soror eius Verulaneñ. ciues cum vestro syndico constituti coram Episcopo fecere proponi, quod cum Amatus quõdam frater ipsorum conderet testamentum, Milonem filium suũ sibi heredem instituit, & præcepit; vt si absq. liberis forte decederet, ad eosdem G. & B. bona deuoluerentur ipsius. Vnde illa, quæ de bonis ipsius vestrum monasterium detinebat, sibi restitui postulabant, & petebant syndicum vestrum a sua molestatione compesci. Verum syndicus ipse proposuit ex aduerso, quod prędictus Milo monasterio Cassemarij optulit se, & sua, vnde vniuersa, quæ habuerat, erant ad monasterium deuoluta; quare vniuersa, quæ dicti G. & B. de bonis eius inuaserant, restitui monasterio vestro petebat, & super ceteris silentium illis imponi. Ad hoc autem pars altera replicauit, quod prædictus M. oblationis suæ tempore fuerat minor annis, sicut per testes legitime probauit, & quod facti pęnitens, id quod feruore infirmitatis fecerat, post conualescentiam curauit penitus reuocare. Vnde tum ex eo, quod Milo infra ætatem legitimã monasterio Casemarij optulit se, & sua; tum quia, quod incõsulte fecerat, postmodum reuocauit, eius oblatio non tenebat. Vnde, cum sine liberis decessisset, ex testamento patris illius ad ipsos eius erat hereditas deuoluta. Verum ad hæc syndicus respondere curauit; quod licet dictus M. de monasterio ipso de tua licentia fili Abbas fuisset egressus, postmodum cum auo suo, qui eius erat procurator, ad præsentiam tuam, cũ Verulas iuisses accedẽs, se monasterio humiliter optulit, & deuotus; & vniuersa bona sua tibi monasterij nomine tradidit inter viuos; & quod, nec contra oblationem, & donationem suam veniret vlterius, iuramento firmauit, sicut publicum continet instrumentum. Vnde cum constet ex his, quod idem M. bis monasterio vestro contulit se, & sua; nec ex aduerso probatur, quod vtriusq. oblationis tempore M. fuerit minor annis, secundæ tamen maior potuit extitisse. præterea, cũ verbum illud minor annis, duob. modis poterit intelligi, vt videlicet, qui minor xiiij. annis, & qui xxv. minor fuerit, dici soleat minor annis: intentioni vestræ verbum dubium non no-

nocebat, cum infra xxv. annum teneret donatio, præsertim iuramento firmata; sed etsi teneret, quod factum fuerat ab Amato, quia intelligendus non erat sine herede decedere, qui monasteriũ sibi instituerat in heredem; hoc monasterio non nocebat. Cumq. Card. prædictus ea, quæ coram ipso proposita fuerant, in nostra, & fratrum nostrorum audientia retulisset, nos ad consilium dil. fi. H. sancti Eustachij diac. Card. duximus deputãdũ. idem igitur sancti Eustachij Card. causæ meritis plenius intellectis, attendens, quod syndicus vester intẽtionem suã plene fundasset, & quod nihil sufficienter fuisset ex aduerso probatũ; cum et si ostensum esset per testes, quod M. suæ oblationis tempore fuerit minor annis, vtrũ tamẽ primæ, vel secundæ oblationis minor fuerit, & quot annis minor non fuisset expressum, de mandato nostro sententiam protulit, & prædictis G. & B. silentium imposuit super ijs, quæ a monasterio postulabant, & eos ad restitutionem illorum, quæ de bonis prædicti Milonis propria temeritate inuaserant, condemnauit. Nos igitur sententiam ipsam auctoritate Ap. confirmamus.

Idem Priori de Esibi, & magistro H. de Gilewill. Canonico Lincolineñ. & magistro A. de Willa rectori ecclesiæ de Bares Vrch Lincolineñ. diœc. c. 3.

Non ponitur.

LITTERAS vestras accepimus continentes, quod cũ A. mulier in vestra fecisset præsentia recitari, quod pater, & nouerca ipsius Lincolineñ. diœc. vt eam sua hereditate fraudarent, renitentem penitus, & inuitam in monasterio de A Werholm. detruserunt, & fecerunt ibidem in vinculis diutius detineri. vnde, quamdiu fuit a vinculis expedita, recessit. Nos vobis super hoc causam duximus committendam, coram quibus cum ipsa testibus fide dignis, & omni exceptione maioribus prædicta omnia in iure probasset, canonici, & moniales de Sempigham, in quorum monasterio dicebatur fuisse detrusa, firmiter asserebant eam religionis habitum deuote suscepisse, suam tamen assertionem simplicem sacramẽto semper affirmare negantes, quare merito dubitans, vtrum eorum esset simplici assertioni credendum; & vtrum veritas esset ab actricis aduersarijs elicienda; de quorum iuria suam semper deposuerat quæstionẽ. Nos igitur attendentes, quod contra depositiones testium iuratorum, eorum simplici non est assertioni credendum: dis. v. per A. s. m. quatin eodem negotio, si res ita se habet, secundũ attestationes receptas, ratione præuia ap. post. procedatis.

Idem Ariminẽ. Episcopo. Cap. 4.

LICET causam, quæ inter ecclesiam Rauennatem, & commune Fauentiæ super iurisdictione, honore, atq. districtu in villa Luci sancti Potiti, & castro Arioli, quę ad se de iure spectare dicta ecclesia proponebat. & infra. Verum, quia vtriq. parti erat plurimũ onerosum, testes producere coram nobis, Placentino Episcopo dedimus in præceptis, vt infra tres menses testes ap. re. reciperet, quos vtraq. pars, tam super principali negotio, quam in personas testium duceret producendos, ita videlicet, vt refrenata multitudine, hinc inde quadragenarium numerum excedere nullatenus pateretur. & infra. sicq. postmodũ vtriusq. partis procuratores cum attestationibus sollemniter publicatis syndicus Fauentinor. proposuit se velle in personas testiũ ex parte altera productorum quædam obicere, & probare oeconomo ecclesiæ asserente id fieri nõ debere; super quo cum fuisset hinc inde aliquamdiu altercatum, tandem interloquẽdo decreuimus ipsum super hoc nullatenus audiendum: cum & intra trium mensium spatium in nostris litteris comprehensum, testes huiusmodi producere non curauit, infra quẽ terminum pars vtraq. testes inducere potuit, tam in personas testiũ, quam super negotio principali. Post hæc idem syndicus obiecit in testes prędictos, quod corrupti falsa dixissẽt, & ad querelam falsi probandam concedi sibi petijt facultatem. Vnde quia talis exceptio, non solum ante, sed etiam post sententiam potest opponi secũdum legitimas sanctiones, licet nonnulli crederent Fauentinorũ partẽ exceptionem huiusmodi per excogitatã malitiam ad impediendum processum negotij obiecisse. quia vero nolumus a iuris tramite declinare, dil. fi. magistris C. & G. Bononiæ cõmorantib. per scripta nostra præcipimus, vt partibus conuocatis testes, quos super hac exceptione procurator Fauẽtinor. duceret producendos, infra mensem recipere, ac examinare curarent, de singulis circunstantijs subtiliter inquirentes, & depositiones eorum fideliter redigentes in scriptis indulto ex tunc altero mẽse procuratori ecclesiæ supradictę, infra quem si vellet, ad reprobationem illorũ testium testes produceret coram eis, & eorum dicta fideliter conscribentes xx. dierum terminũ vtriq. parti præfixerit, † infra quem cũ attestationibus ipsis se vestro conspectui præsentarent, sententiam recepturæ: partib. itaq. com- † properent maio.

o 9 e.

comparentib. iterum coram nobis, & huiusmodi attestationibus publicatis audiuimus, quæcumq. proponere voluerūt. quamquam autem pars Fauentinor. testes multos produxit super negotio principali ad probandum, quod homines prædictor. locorum a longis retro temporib. eis exhibuerunt seruitia in bandis, & placidis, fossatis, & collectis, & canalcatis, & quibusdam alijs pertinentibus ad districtum, vix tamen ex illis sex tantūmodo remanserunt, cum alij multi sibimet in serie sui testimonij cōtradicant, & quidam alij fuerint in dicto sui testimonij singulares. Ad reprobandum vero quosdam testium Rauen. etsi ex parte Fauentinor. quidam sint testes inducti, plures illor. potius reprobantur, quia sibi inuicem euidentissime contradicunt, quidam vero alij pauci numero, quamuis non reprobentur expresse, vsq. adeo cum † malę famæ sint, & leuis opinionis, sicut per attestationes exhibitas est probatum, quod eorum dictis nulla, vel modica fides est adhibenda. Idem quoq. testes Faueñ. generaliter repellūtur, quia non probant illud, ad quod syndicus eorundem se astrinxit, videlicet quod corrupti falsa dixissent. Quoniam etsi de corruptione videantur aliquid dicere, de falsitate tamen penitus nihil dicunt, per multos autem testes ecclesiæ Raueñ. omni exceptione maiores probatum esset manifeste, ecclesiæ Raueñ. villam Lucij sancti Ponti, & Castr. Ario rili a longissimo tempore possedisse cū omni honore, districtu, & iurisdictione nominatim expressis vniuersis articulis exprimentib. iurisdictionem, honorem, atq. districtum. exprę missis igitur satis euidenter apparet, quod ecclesia Raueñ. per testes (non plures, † quibus potius lux veritatis assistit, qui etiam aptiora negotia, & vero proximiora in suis testimonijs expresserunt, sufficienter ostendit, quod a xl. annis, & citra cum omni iurisdictione, honore, atq. districtu loca supradicta possedit, per quod patet, etsi commune Faueñ. a L. annis, & citra, sicut eorum videntur testes deponere, aliqua seruitia in locis perceperint supra dictis, illa proculdubio sine iusto titulo percipere inceperunt; cum duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidū possidere non possint, maxime cū idem Faueñ. iustū possessionis titulum nō ostendant, & ex priuilegijs Imperatorum, & Romanor. Pontificum ecclesiæ Raueñ. concessis euidentissime colligatur possessionem ipsius ecclesiæ in prædictis locis iustam fuisse. Cum ergo constet Faueñ.

† tamē Greg. 9

† forte complures

ab eo tempore, quo se possedisse probare contendunt, minus iuste, ac sine titulo aliqua in prædictis locis temeritate propria occupasse, ac processu tēporis per violentiam extorsisse, sicut per multos testes ecclesiæ Raueñ. manifeste probatur, & œconomus eiusdem ecclesiæ petierit coram nobis a vi turbatiua, seu inquietatiua super pręmissis commune Faueñ. prohiberi. Nos cognoscentes in hoc casu nō sic esse locū interdicto, vt dicere debeamus, vti possidetis, ita possideatis; cum probationes ecclesiæ longe sint potiores; & ideo sit interdicto superior; de fratrum n. consilio commune Faueñ. condemnamus eidem super iurisdictione, honore, atque districtu, & alijs ad hęc generaliter pertinentib. in locis prędictis, quoad possessorium iudicium, quo tantummodo actum est; perpetuum silentium imponentes, & prohibentes eidem, vt neq. per se, neq. per alios super his præsumat Raueñ. ecclesiam, aut habitatores prędictorum locorū aliquatenus molestare.

DE TESTIBVS, ET ATTESTATIONIBUS. Tit. xij.

Idem. Consulibus & populo Beneuentano. Cap. 1.

CVM a nobis petitur. & infra. Et canonica, & ciuilia iura sequētes, districtius inhibemus, ne vnius iudicis quantęcumq. fuerit auctoritatis, verbo credatur in causis, siue super testimonijs, siue super quibuslibet alijs contractibus agitantur; nec scriptum eorum, nisi testium adminiculo fulciatur, eam optineat firmitatem, quin ei possint, & debeant duorū, vel trium testimonia bonor. viror. pręualere, salua in omnib. sc. Ap. auctoritate. De test. & attest. c. 28.

Idem Ciren. Episcopo. Cap. 2.

DE testibus, qui ad exceptionem probandam a partibus inducūtur, tua nos duxit fraternitas consulendos, vtrum cogendi sunt, etiam super principali negotio ferre testimonium veritati; & an illi sint, sicut ceteri testes, examinandi districte, qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur. super hoc igitur f. t. plurimum commendantes, quæ in dubijs Ap. se. vult certificari rescripto, taliter ad proposita respondemus; quod si testes iam inducti sint ad exceptionem solummodo probandam, cū super ea tantū iurauerint veritatem dicere, super principali nec debēt audiri, nec cogi testimoniū perhibere, vt pote super quo deponerent nō iurati. si vero cū ad probādā exceptionem peremptoriā, ab alterutra partiū inducūtur, reliqua pars super principali etiam c. 19 e.

etiam eos deponere forte petierit; vt cogantur super toto negotio dicere veritatem, sacramento eos postulauerit obligari, ad id sunt sine dubitatione cogēdi, nisi forsan sufficiens productio testium super principali facta iam fuerit, vel renunciatum testibus, vel depositiones testium fuerint publicatæ.

Idem Helieñ. & Castreñ. Episcopis, & Archid. de Norbantoñ. *Cap. 3.*

c.30.e. CONSTITVTVS in præsentia nostra dil. f. magister Robertus procurator mag. stri Rogerij de sancto Cadmundo proposuit, quod cum dil. f. Decanus, & capitulum Eboracenum eidem Rogerio, tum auctoritate Lateraň. concilij, tum priuilegij proprij ratione Archidiaconatum Rochemundæ canonice contulissent eidem, tam stallum in choro, quā locum in capitulo assignantes, & ipse possessionem Archidiaconatus per eosdē adeptus, obedientiam, & iuramentum solitum ab eiusdem Archidiaconatus clericis recepisset, dil. f. magister Honorius de Rent. qui Archidiaconus Richmundiæ nominatur, ipsum eo præter iuris ordinem, & post ap. ad nos interpositam spoliauit. cumq. prædictus Rogerius ad dil. fi. Abbatem de sancto Eadmundo, & coniudices suos super restitutione litteras cōmissionis impetrasset, memoratus magister Hoñ. ad se. Ap. appellauit, & ad prędec. n. accedens, litteras reuocatorias impetrarat, quas idem procurator per falsi suggestionem asseruit impetratas. & infra. Et inter alia postulabat, vt faceremus depositiones quorundam testium aperiri; sed procurator prædictus eas aperiendas non esse dicebat, cum non in hac causa fuissent inducti, sed in ea potius, quæ inter ve. f. n. Eboraceñ. Archiepiscopum, & eūdem Rogerium vertebatur. & infra. Licet autem Archidiaconus, sicut superius est præmissum, ad faciendam nobis fidem super omnibus pleniorem, attestationes quasdam peteret aperiri, aduersarius autem in alia causa assereret eas fuisse receptas, eas aperire noluimus, sed causam eorundem ipsorum assensu, vestro duximus examini cōmittendā. Ideoq. d. v. per A. s. m. qua. partibus conuocatis inquiratis super pręmissis omnibus diligentius veritatem, & quod canonicū fuerit, ap. post. discernatis, † facientes, quod decreueritis, per cen. ec. firmiter obseruari. Ita tamen, quod si vobis constiterit Archid. testes pro se coram bo. m. Episcopo, & di. fi. Decano Lincolneñ. & te fi. Archid. ac dilecto nostro tt. S. Marcelli presbytero Card. tunc Ap. se. Le. delegatis iudicibus produxisse, attestationib. apud eum depositis in contentus; alioquin eo non obstante, quod testes illi coram ipsis iudicib. & te fili Archid. fuere producti, pro Archid. si producti fuerint, ad testimonium admittantur.

† decernatis malo

Idem ... *Cap. 4.*

c.31.e. PRAESENTIVM auctoritate statuimus, vt si quis post depositiones testium publicatas obiicere voluerit in personas eorum tunc tandem id liceat, cum iuramento firmarit, quod ad hæc ex malitia nō procedat; nisi forsan ante publicationem id fuerit protestatus, vel ostendere poterit, quod post publicationem didicerit, quod obiecerit in personas. Ceterum cum quis personas testium se velle post publicationes depositionum repellere fuerit protestatus, si qui pro ipso dixerint, de facili non credatur.

Idem Ludoñ. & Helieñ. Episcopis. *Cap. 5.*

c.32.e. IN nostra præsentia constitutis dil. f. magistro W. nomine dil. f. Archid. Cantuarieñ. a quo procurator fuerat destinatus, possessionem ecclesię de Multoñ. quam dil. f. Abbas, & monachi sancti Augustini Cantu. illicite occuparant, cum fructibus medio tempore perceptis sibi restitui postulauit. & infra. Cū igitur hinc plures, inde vero sint testes numero pauciores producti, quos non solum diuersa, sed aduersa penitus in quibusdam constat testimonia reddidisse; quia etiam ad multitudinem tam† respici nō oportet, sed ad testiū qualitatem, & ad ipsorum deposita, quibus potius lux veritatis assistit, ex quib. motum animi sui conuenit iudicem informare: d. v. per A. s. m. qua. si testes vtrimq. producti eiusdem honestatis, & existimationis extiterint, cum constet testes monachorum testib. Archid. numero pauciores, sub. cuius. con. & ap. ob. pro ipso Archidiacono sententiam proferatis: si vero testes ex parte monachorū producti, tantæ pręminentiæ fuerint, quod eorū auctoritas, aliorū sit merito multitudini pręferenda, contra. & ap. pariter non obstante, ab impetitione Archidiaconi eosdem Abbatem, & monachos absoluatis.

† tanti Greg. 9

Idem Priori sancti Fridis Lucañ. & magistro G. Canonico Pisano. *Cap. 6.*

c.33.e. TAM litteris vestris, quam depositionibus testium diligenter inspectis intelleximus euidenter, nihil esse contra dil. fi. Lucañ. electū sufficienter ostensum, nisi de auditu tantum, & fama. Cum super alijs, si qua forte videantur esse probata, testes sint, vel soli, vel tales,

tales, qui non potuerint ea legitime comprobare. quia vero super matrimonio, quod idē electus dicitur contraxisse cum vidua, testes non fuere recepti propter ap. ob. ne videl. laici, vel feminę in tali reciperentur articulo cōtra ipsum, sicut vestris nobis litteris intimastis; licet nuntij eiusdem electi coram nobis aliter probare niterentur: nos, vt tantę irregularitatis obiectio non remaneat indiscussa; d. v. per A. s. m. atq. præcipimus, qua. testes siue laicos, siue feminas dumtaxat idoneos, qui ad hoc fuerint probandū infra mēsem inducti, recipiatis legaliter, & examinetis prudenter, excōmunicantes sollemniter, si quis eos impedire præsumpserit; quominus testimonium perhibeant veritati; demum † attestationib. publicatis, si forte contigerit irregularitatem huiusmodi non esse probatam, indicatis eidē electo purgationem canonicam super ijs, quę in cōmisione vobis facta comprehensa fuerint, & in attestationib. quas vobis sub bulla nra remittimus, sunt expressa, per septē canonicos maioris ecclesiæ, vel priores ecclesiarū sæcularium ciuitatis Lucañ. presbyteros, seu diaconos bonæ famæ præstandam; qua recepta præfigatis ei terminum cōpetentem, quo consecrandus nostro se conspectui repręsentet. si vero vel irregularitatis fuerit impedimētum probatum, vel infra mensem non præstiterit purgationem indictam; vos eum auctoritate nostra suffulti, re. cuius. contrad. & ap. ob. a prælatione Lucañ. ecclesiæ penitus amouentes, mandetis ex parte nostra capitulo, vt electionem de alio non differant canonice celebrare. Archipresbyterum autem Lucañ. & G. sacristā, qui contra prædictū electū litteras nobis sub nomine maioris partis capituli destinarunt; cum constet per attestationes prædictas longe maiorem partem capituli non fuisse conscios huiusmodi litterarum; ab officio, & beneficio denūtietis esse suspensos, donec nostrā mereantur indulgentiā optinere.

† al. deinde

Idem Dunelmeñ. Episcopo, & Decano, & Priori S. Trinitatis Ebracen. Cap. 7.

c. 34. e. CVM olim dil. f. Archid. Meneueñ. aduersus ve. f. n. Cantuarieñ. Archiepiscopum super statu Meneueñ. ecclesiæ proposuisset, in nostra, & f. n. præsentia quęstionem, Archiepiscopo ipsi per litteras nostras dedimus in mandatis; vt per se, vel per procuratorem idoneum ad præsentiam nostram super hoc accederet responsurus. Vnde, cum ipse nec venisset, nec misisset propter hoc idoneum responsalem, volentes Meueneñ. ecclesię paterna sollicitudine prouidere, causam super hoc ve. f. n. Episcopo Helieñ. & dil. f. Lundonieñ. Decano, & Archidiacono de Bochiusgā sub certa forma duximus cōmittendam, a quibus nō fuit hactenus, iuxta mandatum nostrum in negotio ipso processū. ne igitur causa ipsa remaneat indecisa; d. v. per A. s. m. qua. nisi pars aduersa prędictum Archid. per exceptionem legitimam repellere valeat ab agendo, partib. si poterit fieri, vel procuratorib. eorū ad locum idoneum, vel securum per nuntios vestros, & litteras conuocatis, & lite legitime contestata, testes, quos Archiepiscopus duxerit producendos in Anglia, & quos Archidiaconus producere voluerit contra eum in Wallia, recipere procuretis. Verum si Archiepiscopus citatus legitime corā vobis per se, vel per procuratorem idoneum comparere noluerit, aut litem etiam contestari, vos nihilominus senes, & valitudinarios, quos Archidia. per se, vel per procuratorem idoneū duxerit producendos, sub. cuius. cōtra. & ap. ob. admittatis, & depositiones eorum cōscriptas, & vestris sigillis inclusas ad se. cure. Ap. destinare, statuentes partibus terminum peremptorium competentem, quo per se, vel per responsales idoneos nostro se conspectui repręsentent, sententiam recepturæ.

Idem Priori de Bulent. & I. rectori ecclesiæ de ... *Borell.* Cap. 8.

EX tenore vestrarum rececepimus litterarum, quod, cum vobis, & dil. f. Abbati de Sutreio causam, quæ vertitur inter R. filium W. de Eltañ. militem, & M. mulierē sororem W. de Archis commiserimus fine debito terminandam; prædicto Abbate se rationabiliter excusante, quod cognitioni eiusdē causæ interesse non posset, partes ad vestram præsentiam citauistis, quibus in vestra præsentiā constitutis, pars mulieris proposuit, quod dictus miles corporale præstitit iuramentum, quod ipsam duceret in vxorem, & postmodum carnaliter cognitam transduxit in domū, & prolem suscepit ex ea. Miles vero prædictus hoc infitiabatur omnino, adiciēs, quod etsi vera essent, quæ proponebantur ab ipsa, eam tamē de iure habere nō potuit, eo quod aliam tūc viuentem prius duxerat in vxorē. testib. itaq. ab vtraq. parte receptis, & attestationib. publicatis cū per testes militis sæpedictū videretur esse probatū, quod ipse ante festū purificationis beatæ virginis Mariæ B. mulierem sollēniter acceperit in vxorē, & testes M. mulieris de Archis dicerēt, quod in septimana c. 35. e.

paschali consequenti festum prædictum de ea ducenda præstiterit iuramentũ, dictus miles ab impetitione ipsius absolui cum instantia postulabat. Verũ ex parte supradictæ mulieris extitit replicatũ; quod eo tempore, nec non & ante, quo testes dicti militis dixerunt, eum cum alia matrimonium contraxisse, fuerat semper in Eborac. prouincia cõmoratus. Cum testes ipsi dicerent hoc longe extra dictam prouinciam extitisse, ac tum esse, determinantes tempus, & locum, quod per testes idoneos erat probare parata. sed e contra fuit ex aduerso responsum, quod cum attestationes iam essent hinc inde sollemniter publicatæ, productioni testium iam locus non erat. Quia igitur dubitatis, vtrum post publicationem attestationum super articulo illo deberent testes admitti: nos inquisitioni vestræ insinuatione præsentium respondemus, quod ad probandum illum articulum testes mulieris sunt admittendi.

Idem Priori sancti Victoris. *Cap. 9.*

c. 36 a. SIGNIFICAVERVNT nobis per literas suas ve. f. n. Siluaneñ. Episcopus, & di. f. I. Abbas sancti Victoris Parisieñ. & F. Aurelianeñ. Decanus; quod, cum causa, quæ vertitur inter Abbatẽ, & monachos sancti Dionysij ex vna parte, ac Abbatissa, & moniales de Fectel ex altera, tã super proprietate, quã possessione prioratus de Argentolio sibi a nobis commissa fuisset, & moniales super causa proprietatis prius litem ingressæ testes produxerint in illa; postmodum possessionis iudicium suspenso petitorio intentarunt, quod eis de iure licere ipsi de prudentum consilio per interlocutoriam sententiam declararũt. Vnde in causa possessionis, quam moniales petebant, ea videl. ratione, quod illæ, quibus ipsæ successerant, inde fuerant violenter eiectæ, testes fuissent ab vtraq. parte producti, & eo vsq. erat processum, vt publicatio fieri iam deberet. petebant moniales prædictæ, depositiones testium in causa possessionis tantummodo publicari, sed cõtradicebant monachi allegantes, quod, sicut causa proprietatis fuerat prius cœpta, ita debebat arripere prius finem, vel saltim tam super petitorio, quam super possessorio testes simul publicari debebant. Ipsi vero auditis hinc inde propositis, cum super hoc vellent interloqui, habito super hoc consilio sapientum, monachi adiecerunt, quod super causa proprietatis productioni testiũ renuntiauerant moniales. Quod cum pars aduersa negaret, & inter partes quasi dubiũ verteretur, interlocuti fuerant, quod attestationes publicarentur, & super renuntiatione monialium probationes monachorum audirent; sed ab hac interlocutoria monachi ad nostram audientiam appellarunt, ipsi autẽ diem alteram præfigentes, vt deliberarent, an deberent huiusmodi app. deferre: conuocatis prudentib. de ipsorum cõsilio sententiam suã minime reprobantes, parti monachorum audientiam indulserũt, si forte rationem aliquã allegarent ad retractandam prædictã sententiam inefficacem, qui tandem post app. suas, appellationi prius factæ fortiter insistebant. & infra. Nos igitur his, & alijs diligenter auditis, quæ fuerant hinc inde proposita, de cõ. f. n. con. dis. v. per A. s. m. qua. Parisius conuenientes in vnum, si per legitimas vobis probationes constiterit, Abbatem, & monachos quartam productionem testium cũ iuris sollemnitate super possessorio petiuisse, seq. propter hoc infra x. dies post interlocutoriã sententiam appellasse, nisi forte iudices quartam productionẽ negauerint, pro eo quod voluerint effrænatam multitudinem testium refrænare, vos præfatos Abbatẽ, & monachos ad quartam productionem testium admittatis, adhibita sollemnitate legali eos, si in probatione defecerint, in expensas legitimas condẽnantes, & nisi adeo sit in petitorio iam processum, vt plene possit de proprietate liquere, causam vos possessionis, ad quam de iuris beneficio Abbatissa, & moniales habere † re- † habere Greg. 9
cursum primitus terminetis, in causa proprietatis postmodũ legitime processuri, alioquin quæstionem terminetis simul vtramque.

Idem Episcopo Placentino. *Cap. 10.*

CVM causam, quæ inter ve. f. n. Archiepiscopum Rauennat. ac di. f. commune Fauent. super villa Luci, & sancti Põti, & castro Aurialeñ. & super eorum districtu, honore, ac iurisdictione noscitur agitari; diuersis iudicibus duximus committendam, nec potuisset per eorum aliquos terminari. & infra. Procuratoribus deinde vtriusq. partis comparentibus coram nobis, iuramentum de calumnia fecimus vtrimq. præstari. Quia vero vtrique parti minus † existeret onerosum, vt testes producerent coram nobis, f. t. de qua plenam fiduciam optinemus, per A. s. præ. m. qua. infra tres menses post susceptionem præsentiũ, recipias ap. re. testes, quos vtraq. pars tam super principali negotio, quam in personas testium duxerint producendos, ac eos diligenter examinare procures, & de singulis circũstãtijs c. 37 e. † nimis Greg. 9

stantijs prudenter inquirens, de causis videlicet, de personis, loco, & tempore, auditu, & visu, scientia, & credulitate, fama, & certitudine cuncta plene, ac curiose conscribas; & ea nobis fideliter sub tuo sigillo transmittas, iniungens partibus, vt ad præsentiam nostram veniant sic instructæ, quatenus attestationib. publicatis, & instrumentis exhibitis, postquã sufficienter fuerit allegatum; iustam a nobis sententiam, domino auctore reportent. testes autẽ &c. Quod si forte Fauentini, vel alij eos, quos dictus Archiepiscopus ad perhibendũ testimonium veritati duxerit producendos, præsumpserint impedire, tu ipsos ab huiusmodi præsumptione cessare mo. p̃. per cen. ec. ap. re. compellas. Volentes autem effrænatam multitudinem testium refrænare p. man. qua. hinc inde quadragenarium numerũ testium excedere non permittas, ita videlicet, vt si Fauentini testium depositiones ratas habere voluerint, quæ a ve. f. n. Ferrarieñ. Episcopo, & Abbate Pomposianen. receptæ fuerint, testes ipsi computentur numero præhibato, alioquin cũ attestationes ipsæ sint clausæ, ijdem testes iterato, si necesse fuerit, producantur.

Idem de Nouo Fontiñ. & Casa Dei Abbatibus in Claromonteñ. dioc. constitutis. *Cap.* 11.

VENIENS ad Apostolicam sedem dil. f. G. de Gros Archidia. Claromonteñ. nobis humiliter supplicauit, vt sententiam per ve. f. n. Leouiceñ. Episcopum super decanatu Claromonteñ. ecclesiæ pro eo rationabiliter latam, quę iam in parte fuerat executioni mãdata, faceremus in totũ executioni mandari. Cum autem dil. f. Abbas, & O. Dalamas Claromonteñ. procuratores dil. f. capituli Claromonteñ. in nostra essent præsentia cõstituti; nobis proponere curauerunt, quod sententia illa contra iustitiam, & post appellationem ad nos legitime interpositam fuerat promulgata. & infra. Cumq. idem Archidiaconus ipsos tãquã procuratores nollet admittere, vel dictis eorum aliquatenus respondere, di. f. Parentius subd. noster basilicæ Principis Apostolorum canonicus se ipsum opposuit ex aduerso, asserens canonice se fuisse in Decanum ecclesiæ Claremonteñ. electum. propter quod prędictus Archidiaconus in sua petitione non erat aliquatenus audiendus, quia decanatus ipse non ad illum, sed ad se potius pertinebat. & infra. Cum igitur super his aliquamdiu disceptassent, interlocuti fuimus, vt dictus P. si posset, in cõtinenti suam intentionem fundaret, qui demum ad suam intentionem fundandã testes, & instrumenta produxit. super quib. cũ vtrimq. fuisset aliquamdiu disputatum, nos interloquendo pronuntiauimus, quoniam per ea, quæ fuerant ostensa, constabat, quod sua intererat, vt idem P. se posset opponere Archid. memorato. Lite igitur inter eosdem tam super electione, quã super sententia legitime cõtestata, quæsitum fuit ab ipso Archidiacono coram nobis, vtrũ attestationes prius exhibitas in articulo supradicto, hoc iudicio vellet admittere, qui pręhabita deliberatione respondit; quod vellet, dummodo posset, obiicere tam in personas testium, quam in dicta. Quo audito pars aduersa respondit, quod attestationib. illis in hoc iudicio vti nolebat, cum non super principali negotio, sed super incidenti articulo fuissent lite non contestata receptæ. Vnde super toto negotio, vel illos, vel alios volebat producere testes. Pars autem respõdit aduersa, quod cũ testes illi, tam super sententia, quam super electione dixissent, & eorum attestationes fuissent in iudicio publicatæ, non licebat eidem, postquam testificata didicerat, super eisdem articulis alios producere testes, præsertim, cũ in hoc iudicio pars eadem attestationib. illis vsa fuisset. Nos igitur auditis, quę fuerũt hinc inde proposita, iustitia pronuntiauimus exigente; quod testes essent recipiẽdi super toto negotio, quos vtraq. pars duceret producendos. Quo circa d. v. per A. s. m. qua. receptis testibus, instrumentis inspectis, & confessionibus, & allegationibus diligenter auditis, causam ipsam tam super principali, quam super incidenti sub. cuius. contra. & ap. ob. fine canonico terminetis, facientes &c. & infra. Qua vero quæ in capitulo aguntur, non facile ppsunt, nisi per canonicos ipsos probare, volumus, & m. qua. ad cautelam absoluatis eosdẽ, vt vocati ad testimonium libere valeant pro vtraq. parte testari.

Idem Bisuntino Archiepiscopo. *Cap.* 12.

TVIS quæstionibus respondemus. & infra. Monachi vero de suis fratribus, ac conuersis testes in causis proprijs producere absque iuramenti exhibitione non possint, nisi forte a parte remittatur aduersa.

Idem Atrebateñ. Episcopo, & de Duñ. † & Visi Campi Abbatibus. *Cap.* 13.

† Di-ver. forte

Ee 2 Di-

c. 40. e. DILECTO filio Atrebaten. Præposito nobis innotuit exponente, quod cũ causam, quæ inter ipsum, & nobilem mulierem Flandreñ. Comitissam super donatione sex præbendarum sacerdotalium agitatur, vobis frater Episcope, ac fili Abbas de Diuersis, nec non & dil. f. Atrebaten. Decano duximus cõmittendam, idem Præpositus citra litis contestationem proposuit coram nobis, quod testimoniũ ipsius Decani necessarium sibi erat in causa prædicta, cum de iure suo, non nisi per ipsum, & alium vnicum testem tantũ facere fidem posset. Vnde postulauit instanter, vt vel duo in causa illo procederetis excluso, vel supersederetis negotio, quoad vsque nos in loco eius alium substitui mandaremus. Vos autem petitionem eius in hoc admittere recusastis, quin immo post appellationem, quã ad nos ipse propter hæc, & alia interposuit, a præbendar. ipsar. donatione suspendistis eundem. Ne igitur ob huius testis defectum Præpositi memorati iustitia valeat deperire, te fili Abbas Vrsi Campi loco prænominati Decani duximus subrogandum, per A. v. s. m. qua. si pręmissis veritas suffragatur, prælibata suspensione Præpositi relaxata, in causa ipsa iuxta prioris mandati tenorẽ ratione prævia procedatis.

Idem Iudici Sabine. *Cap. 14.*

& 41. e. SIGNIFICAVIT nobis dil. f. presbyter Sancti Nicolai Diac. Sabiñ. quod fundatores eiusdem ecclesiæ liberã eam esse volentes, fundationis tempore se in ea nihil iuris penitus retinere dixerunt. Vnde timens, ne processu temporis probationis copia valeat deperire, prouideri sibi super hoc idẽ presbyter postulauit. Quo circa p. tibi auctoritate mandamus, quatenus testes idoneos, quos dictus presbyter super hoc tibi duxerit præsentandos, examines diligenter, & eorũ dicta in publica reduci facias munimenta; denuntiando fundatorib. antedictis, vel eorum heredibus, vt receptioni testium, si voluerint, intersint, & super denũtiatione sic facta confici facias publicum instrumentum.

DE FIDE INSTRVMENTORVM, & decretalium. Tit. xiij.

Idem Mediol. Archiepiscopo. *Cap. 1.*

De fide inst. c. 6. INTER dil. f. n. G. Abbatem S. Donati de Scozula ex vna parte, nomine monasterij W. Balbũ. Mediolañ. canonicum procuratorem tuum nomine Mediolañ. Archiepiscopatus ex altera, super subiectis articulis diu fuerit in nostro auditorio litigatum; petebat siquidẽ dictus Abbas nomine monasterij S. Donati de Sexto, a præfato procuratore tuo nomine Mediolañ. ecclesię restitui monasterio memorato portum Scozulę, siue Sexti cũ honore, districtu, & iurisdictione præfati loci, & Castellaniæ, dicens ad monasterium hæc omnia pertinere, hoc ipsum dicens de omnibus, qui habitant in Curtebuceñ. & tenent res monasterij memorati s. in Gralia Capitrieñ. Vestri planeñ. Cordeplaneñ. Baueñ. super manso de Curte, de quib. monasteriũ obtinuerat in iudicio possessorio per sententiã Episcopi Veroneñ. & infra. Hęc omnia petebat cũ omnib. fructib. inde perceptis, saluo in omnib. iure addendi, vel minuendi, satagens multipliciter cõprobare omnia, quæ præmissa sunt, ad suũ monasteriũ pertinere. Primo per priuilegium Lucardi† Comitis, quondam Episcopi Ticini, qui monasteriũ ipsum fundauerat, & ea, quæ præmissa sunt, donauerat vniuersa. secundo per instrumentum sententiæ Asperti quondam Mediolañ. Archiepiscopi, quam ex delegatione Lodouici Imperatoris tulit de his pro monasterio sæpedicto contra A. præfati Lucardi nepotem, qui super his monasteriũ molestabat. Tertio per priuilegium Rom. Imperatorum, & præsertim Henrici, qui præmissa omnia monasterio confirmabant, vel etiam conferebant. Quarto per instrumenta locationum, quas fecerãt diuersis personis Abbates monasterij memorati. Testes quoq. produxerat, per quos nitebatur probare, quod monasteriũ a xl. annis, & infra, & a L. annis, & S. † tenuerat, & possederat omnia supradicta, & quod fama publica erat ea omnia pręfato monasterio a iã dicto Lucardo fuisse donata. Sed contra priuilegiũ donatoris a præfato procuratore tuo multa fuerũt obiecta, primo quia ibi maxime apparebat consumptum, vbi potuisset falsitas facilius deprehendi, videlicet in annotatione indictionis. secundo, quia cũ charta vetustissima videretur, recentior apparebat scriptura, tãquam non illo tẽpore facta fuisset. Tertio, quia falsum sigillum vitiose videbatur appositũ, eo quod a media parte sigilli apparebat quędã imago, non cũ mitra in capite, sed cũ pileo, nec induta põtificalibus, sed regalib. tenẽs in manu nõ baculũ pastoralẽ, sed quasi sceptrũ regale, cuius facies nõ apparebat integra, sed dimidia, tãquã in alia medietate reciperet aliã, quę tamẽ tota vacua remanebat, sed quædã imago videbatur ex ea fuisse deleta quia cera in ea parte, nec in colore,

† Lombardi Greg. 9

† supra forte

re, nec in planicie parti reliquæ similis apparebat. Vnde non Episcopi, sed Imp. videbatur fuisse sigillum, quod in vna medietate Cęsaris imaginem exprimebat, & in altera pręsumebatur filij, vel cõiugis imaginē habuisse. nam in ipso sigillo nullæ aliæ litteræ apparebant, nisi quę nomen proprium cum hac adiectione Dei gratia designabant, sed cum proprium nomē ipsius Episcopi fuit Luitardus, in nomine proprio, quod exprimebat sigillū, deletæ fuerant duæ litteræ, secunda, quę fuerat inter L. & T. & sexta, quæ fuerat inter R. & V. ita quod, si secunda fuisset O. & sexta fuisset I., proculdubio non Luitardus, sed Lotarius legeretur, quod etiam inde conici poterat, quod secundum dispositionem aliarū litterarum, inter L. & T. non erat spatium, nisi quod potuisset vnam litteram continere, cum secundum integritatem huius nominis Luitardus, inter L. & T. duæ litteræ sint diuersæ: præterea inter R. & V. tam modicum erat spatium, vt in eo non hæc littera D. quæ maius occupat spatium, sed hæc littera I. quę minimum occupat, videretur formata fuisse. Rursum, cum cera sigilli ab interiore parte vetustissima esset, cera, quæ posita erat ab exteriori parte, quasi ad conseruationem sigilli, recens erat, & mollis. quod cū diligenter fuisset inuestigatum; certo certius est compertum, quod sub vetusto sigillo carta fuerat perforata, & per glutinum nouæ ceræ, quæ posita fuerat exterius, quasi ad conseruationem sigilli, vitiose fuit ipsi cartæ subiunctum. Eandem falsitatis speciem, per vitiosam videlicet appositionem sigilli cetera fere priuilegia Romanor. Imperator. præter priuilegium Henrici, vel falsa reperta sunt, vel falsata, sed & ipsum Henrici priuilegium ad fidem adstruendam non videbatur sufficere: quia nec erat publica manu confectum, nec sigillum habebat authenticum; eo quod erat ex media parte fere cõsumptum, nec plus de nomine proprio, nisi vltima medietas, videlicet, cus, nec de ceteris litteris, nisi hæc adiectio Dei gratia cõparebat; ita quod ex litteris ipsis non magis poterat comprobari fuisse sigillum Henrici, quā Lodoici. Instrumentum quoq. sententię multis modis inueniebatur suspectū: tum quia quædam in ipso apparebant liturę; tum quia subscriptio notarij videbatur alterius manus fuisse, quam subscriptio instrumēti, cū tamen notarius in subscriptione profiteretur, se instrumentum propria manu conscripsisse. Littera quoq. recentior videbatur, quam charta; & aqua videbatur encaustum infectū, vt antiquius appareret. In omnibus etiam Imperialib. priuilegijs, quæ posteriora fuerant, nulla prorsus habita mentio fuit de illa sententia, quamuis in eorum aliquib. mentio facta fuerat Luitardi, qui dicebatur donationē fecisse. Porro si legitimum esset, & verū instrumētū sententiæ, tamen per illam sententiam nūllū Mediol. Archiepiscopatui præiudicium poterat generari, cū ipsa sententia lata fuerat inter alios, & res inter alios acta nõ alij præiudicet; nec attestationes, quæ cõtinebantur in instrumento sententiæ, per quas legitima donatio Luitardi videbatur esse probata, poterát eidē Archiepiscopatui nocumentū aliquod irrogare; cum inter alias personas, & in alio iudicio receptæ fuissent. Ceterum per memoratū Henrici priuilegium, quod non solum cõfirmationis, sed etiā donationis videbatur fuisse, rerum dominium donatarū intelligi forte poterat monasterio acquisitū, & traditū; quāuis ex forma petitionis, quę in ipso priuilegio declaratur, & quibusdā alijs verbis, quæ proponūtur in ipso, cõfirmatoriū tātū videretur fuisse; tantum vt intelligatur eo modo, quo magis posset valere. distinguendum vtiq. videbatur, vt idem Henricus alia donauerit, & alia confirmauerit; cū eadē legitime requisissent, & confirmari pariter, & donari; confirmari tamquam prius habita, & possessa; donari, tāquam tunc tradita, & concessa; donauerit inquam illa, quæ ipse circa trium miliarū spatium monasterio concedebat, confirmauerit autem, quæ prius ipsi monasterio cõcessa fuerant, & donata. inter quæ illa continebātur, quæ deducta sunt in iudicium, ac per hoc nõ poterant illa intelligi per priuilegiū illud donata, sed confirmata, cum iuxta sanctiones legitimas, quod meum est, ex alia causa meum fieri nõ possit, nisi desierit esse meum. pręsertim cum pars monasterij visa fuerit comprobare, tum per priuilegium concessionis, tum per instrumentum sententiæ, quod † illa legitime fuerant a Luitardo donata, quod illi donationi per totū iudiciū est innixa. Vnde post donationem huiusmodi eadem eidē non poterant redonari. Cum ergo confirmatoriū tantum extiterit saltem quoad illa, quæ inducta sunt in iudicium, si principale non tenuit, nec accessorium, quod ex eo, vel ob id dignoscitur esse secutum, pari modo cetera priuilegia Romanor. Imperatorum, & sententia si fuisset sine suspicione reperta, ad probationem tamen inualida probarentur. per instru-

† al. & al. qua forte quodq.

menta vero locationis nec est vtcumq. probata proprietas, nec etiam plene possessio, cum iuxta canonicas sanctiones ad probationem rei propriæ, siue defensionem, non sufficiet facta locatio.& infra. Cum autem super ijs, quæ præmisimus, in nostra, & fratrum nostrorum præsentia fuisset diutius litigatum, quæ legitime probata non fuerant, ea quæ petebant ad monasteriũ pertinere, de com. f. n. consilio ab impetione ipsius præfatum procuratorem tuum nomine tuo, & Mediol. sententialiter duximus absoluendum; quoniam cum obscura iura sunt partium, consueuit cõtra eum, qui petitor est, iudicari.

Idem Cantuarien̄. Archiepiscopo. *Cap. 2.*

c.7.c. QVOD super his se. Ap.& infra. Quæsisti præterea, quid agere debeas circa illos, qui dicentes se ab Ap. se. redire super absolutione sua ignota Cardinalium sigilla reportant, cum eis super impedimentis expositis nõ fuisset de leui credendũ. Ad quod tuæ duximus fraternitati respondendum, quod, cum nos, si quando talibus litteras Apostolicas indulgemus, vel qui personas, & facultates eorum plenius nouerint, hoc modo scribamus, vt super impedimentis expositis inquisita diligentius veritate statuant circa illos, quod animar. saluti, & succursui terræ sanctæ magis nouerint expedire, attentius prouidentes, sicut superius continetur; nequid in fraude voti fallaciter constringatur; si tales per suppressionem veritatis, aut expressionẽ falsitatis litteras non solum Cardinalium, sed & nostras, nõ solum dubias, sed & certas constiterit impetrasse; carere volumus impetratis, & eis in nullo prorsus obstantibus, ad executionem, vel redemptionem voti cõpelli præcipimus ap. re. sicut superius est expressum.

Idem Helienen̄. Episcopo. *Cap. 3.*

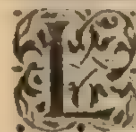
c.8.c. PASTORALIS officij diligentia & infra. Quæsiuisti etiam, quib. indicijs fides adhibenda sit decretalibus, de quarum auctoritate iudex potest non inmerito dubitare; cũ plures inueniantur in cõpilatione scholariũ, & allegentur in causis, de quibus per bullam non cõstitit, nec ipse per metropoles insinuatæ fuerint. Quia igitur sæpe contingit, quod etiam coram nobis huiusmodi decretales proponuntur, quas esse authenticas dubitamus; f. t. benignius respondentes auctoritate præsentium duximus statuendum; vt, cũ aliqua decretalis, de qua iudex merito dubitet, allegatur; si eadem iuri communi sit consona, secundum eam non metuat iudicare, cum non tam ipsius, quam iuris communis auctoritate procedere videatur. Verum si iuri communi dissona videatur, secundum ipsam non iudicet, sed superiorem consulat super ipsam.

Idem Episcopo sancti Andreæ, Abbati de Berwik, T. Priori, R. Archidiacono, & magistro B. officiali sancti Andreæ. *Cap. 4.*

CVM dilectus filius. & infra. Ad secundam autem quæstionem taliter duximus respondendũ; quod vtralibet pars instrumenta potest etiam post publicationem attestationum vsq. ad diffinitiuæ sententiæ calculum exhibere, antequam fuerit in ea conclusum. Super tertio vero articulo taliter respõdemus, quod inquiratis diligentius veritatem; & si consuetudo illius patriæ obtinet approbata, vt instrumentis illius Regis fides adhibeatur in talib. secure poteritis admittere instrumentum, præsertim cum supradictus Rex tantæ fuerit honestatis, quod ipsius instrumẽta maximẽ auctoritatis sint in partib. Scoticanis. c.9.c.

DE PRAESVMPTIONIBVS. Tit. xiv.

Idẽ Autissiodoren̄. Episcopo, & Archid. Bituricen̄. c. 1. De præsũ c. 14.

LITTERAS vestras recepimus continentes, quod cũ causa, quæ vertebatur inter ve. f. Altisiodor. Episcopum, & quosdam burgen̄. de Caritate, quos idem Episcopus de hæresi impetabat, vobis, & dil. f. Abbati Calloni a se. Ap. delegata fuisset: vtraq. pars tandem, vt negotij prolixitas posset facilius expediri, vos duos sub certa pœna sibi arbitros statuerunt, delegata vobis potestate nihilominus reseruata, W. autem lator præsentium vnus ex illis, quos præfatus Episcopus impetebat, hęresim suam apud Karitatẽ fuerat publica voce confessus, & de quodam fratre suo similiter recognouerat, qui eodem secum laborabat errore. Qui cum de fide sua coram ve. f. n. Bituricen̄. cõueniretur Archiepiscopo, eique purgatio facienda per eundem W. qui vere credens, & catholicus credebatur, esset indicta; ipse W. fratrem suũ, quem publice asseruerat hęreticum, pręstito iuramento firmauit, & sic a pręfato Episcopo contraria proponebatur dixisse. Vnde ab ipso, & periurus, & hęreticus cẽsebatur. E cõtrario vero idem W. proposuit, quod licet de se publice cõfessus fuisset, nihil tamẽ de fratre fuerat cõfessus; vnde bene poterat illũ purgare, maxime cũ a duob. capellanis de Albriaco, qui conscientiam illius nouerant, audiuisset, quod tanquam catholicum poterat illũ secure purgare: quor. litteras postea vobis ostendit.

sed

sed Episcopus super eo, quod de fratre negauerat, protinus eum per se ipsum, & vnum presbyterum, & alium diaconũ coram vobis cõuicit. Vnde ipsum relapsum in hæresim appellabat; vos igitur has in prædicto W. contrarietates notabiles attendentes, ipsum cum litteris vestris ad nostrã præsentiam trasmisistis, bonis etiã interim annotatis, donec de personæ eius, & bonis, quid statuendũ foret, statuere curaremus; adicientes, quod cũ idem W. apud vos cũ quibusdã instaret, vt purgationem reciperetis ipsius, sicut aliorũ quorũdam, vos iuramentũ eius, quia sibi contrarius videbatur, admittere noluistis, purgatione tamen pro eo per viij. manuum bonor. viror. admissa. Quia vero vulpeculæ, quæ moliuntur vineã domini demoliri, sagaci sunt studio capiendæ: nam vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; nos ex ijs, quæ scripta sunt, prędictum W. suspectum de hæresi vehemẽter habemus, tũ, quia, quod ante dixerat, postea se dixisse negauit, sicut conuictus est corã vobis: tũ, quia vel mendaciũ prius dixit in fratrẽ asserẽdo illũ hęreticũ, vel periuriũ postea cõmisit in Deũ, purgando illũ de hæresi; quorum vtrumq. reddit illum valde suspectum. Quamquam verisimilius videatur, quod eo tempore, quo tãquam pœnitens vere ab hæresi vertebatur ad fidem, tam graue mendacium non dixisset præsertim in fratrem, quẽ vtiq. tamquam Karissimũ non asseruisset hęreticum, nisi fuisset accensus zelo orthodoxę fidei. Vnde præsumitur, quod, cũ postea purgauit illum, turpiter peierauit. Quo circa d. v. per A. s. m. qua. cum propter solam suspicionem, quamuis vtiq. vehementem nolimus illum de tam graui crimine cõdemnari: talem, & tantã securitatem recipientes ab ipso, pręter iuratoriam cautionẽ, quod timore pœnæ temporalis debeat coerceri: discretam ei pænitentiam iniungatis, ex qua valeat apparere, vtrum in tenebris ambulet, an in luce; vtrum vesit vere pęnitens, an ficte conuersus, etsi eũ hoc modo verum catholicum cognoueritis, nõ sinatis ipsum indebite molestari. alioquin eum tamquam hæreticum codemnetis.

Idem Cenadien. Episcopo, & Abbati de Ciqueder. *Cap. 2.*

C V M in iuuentute sua ve. f. n. C. Quinqueecclesien. Episcopus adeo se maturum, honestum, & prouidum exhibuerit, vt propter suauem suæ probitatis odorem, ab ecclesia Rom. meruerit ornamento pallij decorari, non est de leui credendum, quod postquã ad senilem peruenit ætatem, turpiter abiecerit iugum domini, fetores, & fœditates libidinis amplexando; cum labes huiusmodi, quæ nonnumquam in iuuentute cõtrahitur, in senectute frequentius expietur. Quis præterea de facili crederet, quod vir præditus scientia litterar. propriæ salutis oblitus ad eam passionis ignominiam se cõuerteret: vt cum propria nepte abominabilem perpetraret incestum, cum etiam secundum sententias ethnicor. naturale fœdus inter tales personas nihil cõmittat sæui criminis suspicari. Licet igitur ille Rex Henricus eundem Episcopum nobis interdum per nuntios, & litteras de tali crimine detulisset, suppliciter postulans, & instanter, vt malum huiusmodi perniciosum exemplo de Vngarica ecclesia tolleremus. Quia tamen eius suggestio, nõ de caritatis radice, sed ex odij fomite procedere videbatur, cũ ipsum tamquam inimicum persequi non cessaret, sicut est in tota prouincia manifestum, noluimus aures nostras, quasi malignis delationib. inclinare, sed vt probaremus spiritus, si esset ex Deo, bo. me. Gerien. Episcopo dedimus nostris litteris in mandatis, vt prudenter, & caute a coëpiscopis indagaret, vtrum præfatũ Episcopum crederet tali labe respersum, qui nobis postmodum rescripserunt, quod eum virum honestæ conuersationis esse credebãt, personam illius multipliciter cõmendantes;

DE IVREIVRANDO. Tit. xv.

Idem nobilib. viris H. L. M. Mauricen. † *ciuibus Venetñ.* *Cap. 1.* † *Mauricen. postea De iure iur. c. 16.*

VENIENS ad pręsentiam nostrã di. f. A. lator pręsentiũ humili nobis relatione proposuit, quod cũ olim fuisset in pręsentia di. f. nobilis viri Ducis Venet. cũ pluribus alijs constitutus pro multar. discussione causar. accidit, vt cũ M. Mauricen. alternatim cõuicia inferendo certaret; propter quod, cũ graues inimicitias incurrisset, & vos, ac alij parẽtes vestri propter hoc fuissetis vehemẽtius excitati, quidã qui partis vtriusq. amatores extiterant, se in mediũ ingerentes, turbationẽ illã ad pacem studuerũt, & cõcordiam reuocare, suggerentes, & cõsulentes pręd:cto H. vt in satisfactione iniuriarũ, vestro iuraret obedire mãdato. Cũq. idem nõ credens se tale quid cõmisisse, propter quod ei graue aliquod imponi deberet, iuramentũ illud sub tali cõfidẽtia pręstitisset, ipsi statim sub iuramẽti debito pręcepistis, quod a festo beati Michaęlis proximo pręterito in antea nũquã curiã pręd:cti Ducis intraret, nisi tũc, cũ oẽs per edictũ ipsius generaliter ad curiã vocarẽtur, aut nisi per nobilẽ

virum R. Comitem, & M. Mauriceñ. qui absentes esse dicuntur, ipsum contingeret relaxari. Verum quia idem A. qui sicut asserit, dicti Ducis consiliarius iuramēto, & in iure suo multis ecclesijs, quarum est aduocatus, promisso tenetur adesse, nequaquam taliter iurauisset, si mandatum illud sibi contrarium præsciuisset, præsertim cū animæ suæ timeat obuiare saluti; per A. s. m. qua. mādatū ipsum pro vestrarum remedio animarum penitus reuocetis. Quod si mandatum ipsum, aut nolueritis, aut nequiueritis reuocare, noueritis nos ve. f. n. Patriarchæ Gradeñ. mandasse, vt si mandatum priori iuramento licite facto repugnat, ipsum auctoritate nostra denūtiet non seruandum.

Idem magistro Apollinari. *Cap. 2.*

a. 17. c. BREVI a sede Ap. sciscitatus es quęstione, vtrū ille, qui iura alicuius ecclesiæ seruare, ac proposse defendere iuramento tenetur, si necessitate imminente sub debito iuramenti ad hoc fuerit requisitus, & nolens hoc facere ad se. Ap. duxerit appellandum, periurij reatum incurrat. Nos autem quæstioni t. respondemus, quod in hoc articulo appellantem a periurio talis appellatio non excusat, immo nisi aliqua difficultas obsistat, propter quam non possit requisitus ecclesiæ subuenire, culpa periurij potius irritetur.

Idem Illustri Regi Nauarra. *Cap. 3.*

Non ponitur. AD audientiam nostram noueris peruenisse; quod, cum Castell. & Aragonum Reges anno præterito regnum tuum cum suis exercitibus introissent, de illo capiendo, & diuidendo adinuicem tractauerunt. Cumq. ibidem duob. castris per violentiam occupatis, tam ecclesias, quam priuatorum terras multipliciter afflixissent, quod deteriora in posterū facerent minabantur; si suum possent propositum adimplere. Vnde totus populus metuens vehementer, quo se verteret, nesciebat; vel qualiter imminentem posset effugere tempestatem. Interim autē dictus Rex Aragonū suos ad te nuntios destinauit de cōponendis treugis tecum pariter tractaturos, secreto per eosdem requirens, vt sororē tuam sibi traderes in vxorem. Tu vero attendens, quod vel sic saltem eorum posses instantiam euitare: tam de treugis, quam de contrahendo matrimonio respondisti, quod suam perficeres voluntatem; prius tamen, quam de regno tuo exirent, nihil horum duceres ad effectū. Post hæc autem ad Reges ipsos dicti nuntij redeuntes, responsum, quod eis dederas, retulerūt; præfatus autē Rex Castellæ metuens, ne si a regno exirent, ab ijs, quæ præmiseras, † resilires, respondit se a terra tua nullatenus egressuros, nisi prius iurares, quod nūtijs pro miseras, te firmiter seruaturū. Cumq. hoc per eosdem nuntios tibi intimassent; tu considerans, quod in necem, & exheredationem tuā, si fieri posset, præfati Reges intendere satagebant; iurasti coactus pariter, & inuitus; quod a te fuerat de treugis, & matrimonio postulatum. quamuis soror tua præfato Regi Aragonum consanguinitatis gradu tertio coniūgatur. Nos igitur attendentes, quod iuramentum non vt esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum, & quod in malis promissis fides sit potius rescindenda: serenitati tuæ districtius inhibemus, ne si vera sunt, quæ præmisimus, occasione iuramenti prędicti, quod periurium est verius nominandum, procedas ad incestuosam coniunctionem cōplendam. †*promiseras forte*

Idem Illustri Regi Aragonia. *Cap. 4.*

QVANTO personam tuā inter alios Principes Christianos sinceriori caritate diligimus, tanto serenitati Regiæ diligentiori sollicitudine volumus præcauere, nequid ei quod absit, immineat, quod vel in periculum animæ, aut detrimentum terræ valeat redundare. Ex tenore siquidem litterar. tuar. & plurium prælatorum, nec non & aliorū multorum in tuo regno consistentium nobis innotuit; quod cum aduersus inimicos Christianitatis, qui prę magnitudine suæ potētiæ terrā Hispaniæ tunc temporis occupabant, in auxilium Karissimi in Christo filij nostri Regis Castellę Regis Illustris cum armatorum multitudine festinares; quidam cōsiliarij tui, quin immo potius deceptores tuum animum induxerunt, vt iurares irrequisito assensu populi vsq. ad certum tempus patris tui conseruare monetam, quæ tamen circa mortem eius fuerat legitimo pondere defraudata. Quoniam autem eadem moneta est adeo deminuta, & minoris valoris effecta, quod graue propter hoc in populo scādalum generatur: tu, quod egeras indiscrete, cupiens reuocare, ac necessitati populi satisfacere, ab obseruatione iuramenti prædicti, ex quo tibi, & regno tuo metuis graue periculum imminere, (supplicasti humiliter † a nobis absolui. super quo dili- c. 18. c. †*al. postulasti supplicaret*

diligens indagator veritate comperta potuisset facile intueri, quod non tam erat absolutio necessaria, quã interpretatio requirenda. quoniam, cum iuramẽtum fecisti, monetam aut falsam, aut legitimam esse credebas; si falsam, quod de Regia serenitate non credimus, iuramentũ fuisset illicitum, & nullatenus obseruandum, & pro eo esset tibi pœnitentia iniungenda; cum iuramentum, vt esset iniquitatis vinculũ, non fuerit institutũ; si vero ipsam legitimã esse credebas, iuramentũ licitũ fuit, & vsq. quaq. seruandum; & vt irreprehensibiliter obseruetur, consulimus, & mandamus, vt reprobata moneta, quę a legitimo põdere fuerat deminuta, alia sub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimum põdus reducas, secundum statum, quem tempore patris tui habuerit meliorem; ita quod & antiqua moneta, quę ab illo statu falsata nõ fuerat, cum ea pariter expendatur, per quod & dispendium vitari poterit, & iuramẽtũ seruari. Verumtamẽ si forte monetam ipsam in præstatione iuramẽti credebas a legitimo põdere deminutam, & tua super hoc conscientia te remorderet, ve. f. n. Cæsaraugustañ. Episcopo, cui super hoc scribimus, tuum humiliter confitere reatum, & satisfactionem, quã indixerit, tibi pro illicito iuramẽto deuote suscipias, & studeas adimplere.

Idem consulibus, & populo Tudertiñ. Cap. 5.

Greg. 9 VENIENTES nuper ad Ap. se. dil. f. Consules vestros benigne recepimus, & super ijs, quæ ad nos de vobis sæpius referuntur, & commonere paterne curauimus, & aliquantulũ aspere conuenire. Cum enim app. interpositis ad Ap. se. teneamini humiliter, & deuote deferre, cum & leges etiam sæculares post sentẽtiam beneficium appellationis nõ denegent aggrauatis; vos id minus, quam vos deceat, attendentes, sententias appellatione suspensas executioni mandatis, & grauatis in contemptum se. Ap. appellantes. Verũ ijdem Consules nobis ad excusationem vestram exponere curauerunt, quod cum aliqui vestrum vocantur ad officiũ consulatus, firmant proprio iuramento, quod super mutuis, & plerarijs,† secundum vestræ consuetudinem ciuitatis, iudicabunt, infra xxviij. dies, quod iudicauerint exequantur; vnde saluo huiusmodi iuramento vos non posse super his appellationibus deferre dicebant. Quia vero nõ minus iudices secundum leges, quã Cõsules vestri, secundum consuetudinem ciuitatis vestræ iudicare iurarunt, & ideo sicut iudices contra leges, sic & Cõsules vestri contra consuetudinem possent subditos aggrauare; ne in his etiam videamur deesse grauatis: vniuersi. v. per Apostolica scripta m. atq. præcipimus, qua. cum approbatas consuetudines vestras seruari velimus; appellationibus ad nos interpositis deferatis humiliter, & deuote; cũ prędictũ iuramentũ vos excusare non possit, in quo debet intelligi ius superioris exceptũ. Cum ergo sicut accepimus, postquam di. f. S. lator præsentium ad se. Ap. a sententia Gaudicis appellauit; sententiam ipsam duxeritis executioni mandandam, in possessione rerũ de quibus quæstio vertebatur, appellantis aduersarium inducentes, volumus, & mandamus, vt possessionem eidem S. post interpositam ad nos appellationẽ ablatam, ei sine difficultate qualibet restituere procuretis, alioquin noueritis nos ve. f. n. Miteñ. † Episcopo per A. s. mandasse, vt vos ad id mo. pre. p. cen. ecc. ap. re. conpellat.

† plegiarijs Greg. 9

† Nucerino Greg. 9

Idem Pisano Archiepiscopo. Cap. 6.

AD nostram noueris audientiã peruenisse, quod cũ I. Pellarũ, & G. filius eius Petro Sacañ. vsuras nõ modicas persoluissẽt, præstito iuramento firmarunt, quod nec per se, nec per aliũ prędictas vsuras repeterent, vel apud ecclesiasticum iudicem, seu etiam sæcularem super eis deponerent quęstionem. Cumq. cęterũ dictus ipse in mortis articulo constitutus condiderit testamentum, suis pręcepit heredibus, vt omnibus, qui rationibus possent probare, se dedisse vsuras eidem, ipsas eisdem restituere procurarent; & prædicti I. & G. vsuras repetere non attemptent, propter huiusmodi iuramentum; heredes prædicti P. eis negligũt satisfacere de vsuris. Ideoq. f. t. per A. s. m. qua. sub pœna excommunicationis publice in ecclesia proponere facias, vel proponas, vt qui super hoc nouerunt veritatem, prodeãt ad testimonium proferendum, et si per dicta testium, vel alia documenta tibi legitime constiterit de præmissis, heredes eiusdem P. vt vsuras; quas a prædictis I. & G. pater eorum accepit, restituant vniuersas, mo. pręm. pen. cen. ecc. ap. re. compellas.

Idem Neapolitano Archiepiscopo. Cap. 7.

AD

c. 21. e. AD nostram audientiam noueris peruenisse, quod dudum a te, quasi per extorsionẽ tale fuit præstitum iuramentum; quod in omni causa deberes ordinem iudicarium obseruare. Verum, quoniam secundum traditiones canonicas, manifesta accusatione non indigent, nec in eis est ordo iudicarius obseruãdus, qui debet in alijs obseruari; neq. tu, quando sub præmisso tenore iurasti, habebas in mente, vt propterea venires contra canonicas sanctiones; alioquin non iuramentum, sed periurium potius extitisset; nec aliqua ratione obseruandum, nos iuramentum tuum benignius interpretari volentes, ita quod consonet canonicis institutis, f. t. auctoritate præsentium mandamus, quod in manifestis, & notorijs ratione iuramenti præmissi, non credimus te teneri seruare sollemnitatem ordinis iudiciarij, quam in his non seruari per omnia, ipsa quoq. iuris ratio postulat, & requirit. vnde vix debitur nec immerito subtiliter intuenti de ordine iudiciorum procedere, vt in præmissis non per omnia ordo iudiciarius obseruetur; quamquam & secundum approbatum intellectum scripturæ diuinæ, recte possit intelligi, quod iurasti; vt in omnibus causis ordinem iudiciarium obseruares, in illis videlicet, in quibus est ordo iudiciarius obseruandus. Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem seruabis, & instituta canonica non omittes.

Idem Iudic. Calaritan. *Cap. 8.*

EA te credimus discretione vigere, vt intelligas per te ipsum, quod onus non remittitur, sed augetur, cum cuiquam in fraude soluitur, quod alij ex debito est præstandum. Sane ve. f. n. Archiepiscopus Turritanus per suas nobis litteras intimauit, quod, cum a te non nostro nomine iuramentum fidelitatis sicut a nobis in mandatis acceperat, exegisset, illud exhibere in eius manibus distulisti, asserens, quod ve. f. n. Pisano Archiepiscopo, saluo Apostolicæ sedis honore, huiusmodi præstiteras iuramẽtum. Cum igitur nobis, & ecclesiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, sicut tua etiam prudentia recognoscit, si præstitum iuramentum ei, quod a te nobis tamquam debitum est præstandum, contrarium reputes, illud illicitum iudicabis, & illicito non obstante, quod licite, immo ex debito petitur, exhibebis; vel si præstitum pręstãdo contrarium non existit, illud sine difficultate præstabis. Monemus igitur nobilitatem tuam, & exhortamur attentius, & per A. s. m. atq. p. qua. omni excu. & occasione cess. in manibus eiusdem Archiepiscopi fidelitatis nobis, & ecclesiæ Rom. exhibeas iuramentum.

Idem Alatrino Episcopo. *Cap. 9.*

QVINTAVALLIS vicarius nostris auribus intimauit, quod cum olim filiæ suæ cũ Giburga, & Venetia filiabus Ioannis Bertij ad verba, & etiam ad verbera deuenissent, idẽ Quintauallis pro offensa, quam filiæ illius alijs irrogauerant, satisfacere cupiens, de consilio conuicinorum mulieribus illis, & cõsanguineis suis præstitit iuramentum, vt pro ipsa offensa earum mandato pareret; quæ ab ipso iuramento recepto tale illi sub debito iuramenti dedere mandatum, quod si quando filij, vel filiæ, aut vxor illius aliquod factũ, vel verbum contumeliosum mulieribus illis obijcerent; idem Quintauallis, & filios suos exheredaret, & filias, & a se propriam remoueret vxorem. Quo circa f. t. per A. s. m. qua. inquiras de præmissis diligentius veritatem, & si rem noueris ita esse, cum licitum fuerit iuramentum, sed mandatum illicitum, prædictis filiabus Ioannis Bertij, vt reuocent mandatũ illius iniungas, alioquin prædictum Quintauallis ad mandati obseruationem illius, auctoritate nostra suffultus, denunties non teneri. c. 13. e.

Idem Archiepiscopo Tarraconeñ. *Cap. 10.*

TVA nos duxit fraternitas consulendos, quid tibi sit super hoc articulo faciendũ videl. quod B. de Belloloco, & Agnes vxor eius olim adinuicem iurauerunt, se nũquam mutuo petituros. idem vero nunc reperit † illam instanter, illa in contrarium affirmante, quod prius se faceret Sarracenam, & perderet animam suam, quam rediret ad eum; sed adulterum, cui adhæsit, postquam recessit ab eo, libenter dimitteret, & castitatem promitteret, & iuraret. Nos igitur f. t. super hoc respondentes, tibi per A. s. m. qua. vtrumq. ad continentiam seruandam moneas attentius, & inducas; quam si promittere voluerint, & seruare, vtrumq. dimittas sine alio cõmorari. alioquin, si vir noluerit continere, prędictam vxorem ipsius, vt reuertatur ad ipsum, & tãquam vxor cum viro moretur, per excommunionis sententiam ap. re. compellas; cum & temerarium fuerit huiusmodi iuramentũ, & adulterium sit vtrimq. commissum. c. 14. e. † repetit ins

Idem Lameñ. Archiepiscopo. *Cap. 11.*

QVEMADMODVM, si vir mulieri iurasset, quando contraxit cum illa, quod eã semper pro legitima teneret vxore, ipse c. 15. e.

ipse quidem pro fornicatione, quam mulier antea commisisset, nō posset illam dimittere, sed pro fornicatione, quam postea perpetraret, eam dimittere posset non obstante huiusmodi iuramento. Quoniā in eo talis erat sub intelligenda conditio, si videlicet illa in lege coniugij non peccaret, ita si quis iurauit seducturum aliquam in vxorem, ipse profecto non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem ei potest opponere, vt illam non ducat in coniugem; quoniā in illo iuramento talis debet condicio subintelligi; si videlicet illa contra regulam desponsationis nō venerit: alioquin, si post huiusmodi iuramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in vxorem; quod est prorsus absurdum. Nam si post contractum coniugiū vir propter fornicationem licite potest vxorem a sua cohabitatione dimittere, longe fortius ante coniugium celebratum propter eandem causam sponsus licite potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, quia turpius eicitur, quam non admittitur hospes; non obstante in alterutro casu vinculo iuramenti, quod quidem propter subintelligendam condicionem est tale, vt is, qui iurauit, ad vtrumq. sine transgressione se possit habere. quod si post huiusmodi iuramentum mulier fieret nō solum leprosa, sed etiam paralytica, vel oculos, aut nasum amitteret, seu quicquā ei turpius eueniret, numquid vir teneretur eā ducere in vxorem? profecto ductam nō posset dimittere. sed nunquid non ductam admittere teneretur? quamuis interdum contractum non dirimat, quod impedit contrahendum. Illud autem iuramentum est proculdubio temerarium, si vir iuret vxori, quod eam super nullo crimine accusabit; quia si mulier fieret infidelis, & nollet cohabitare viro absque contumelia creatoris, vel, vt illum protraheret ad infidelitatis errorem, vir ire nec tam[?] deberet illam impetere apud iudicem suum; vt eam nisi penitus resipisceret, omnino dimitteret, secundum canonicas sanctiones. Quod si expresse iurasset, quod eam super adulterio non impeteret, esset ne seruandum huiusmodi iuramentum? cum scriptura testetur, quod patronus est turpitudinis, qui celat crimen vxoris, secundum regulam euangelij, si primo, & secundo correcta resipiscere nollet, dicendum esset ecclesiæ; vt tamquam ethnica, & publicana deinde vitaretur, ne per hoc preberetur ei libera peccandi facultas propter impunitatem peccati. sed numquid vir non potest dimittere ipsi peccanti non solum septies, sed vsq. septuagies septies secundum euangelicam veritatem? Tutius igitur in hoc casu videtur, vt propter iuriurandi religionem vir accusare desistat vxorem ad diuortium celebrandum; quamquam eam denuntiare possit ad penitentiam peragendā. Pensato itaq. huiusmodi responsionis tenore procedas in causa, super qua nos consulere decreuisti.

Idem vniuersis doctoribus Parisius commorantibus. *Cap. 12.*

EX litteris vestræ deuotionis accepimus, quod cum quidam moderni doctores liberalium artium a maiorum suorum vestigijs in tribus præsertim articulis deuiarent, habitu videlicet inhonesto, in lectionum, disputationum ordine non seruato, & pio vsu in celebrandis exequijs decedentium clericorum iam quasi penitus neglegēter omisso. Vos cupientes vestræ consulere honestati, octo ex vobis iuratos ad hoc vnanimiter elegistis, vt super dictis articulis, de prudentium virorum consilio bona fide statuerent, quod foret expediens, & honestum, ad illud in posterum obseruandum, vos iuramento interposito communiter astringendo, excepto duntaxat magistro G. qui iurare renuens, & formidans fideiussoriam pro se tamen optulit cautionem. fuit insuper ad cautelam a vobis fide præstita protinus constitutum, vt si quisquam magistrorum commonitus infra triduum vniuersitati parere cōtemneret magistrorum, extunc beneficio societatis eorū in magistralibus priuaretur, & quidem hoc, vltimum quidam ex vobis simpliciter, quidam vero nisi satisfaceret, & nonnulli, nisi per nos se admitti, vel ab alijs obtineret, se intellexisse fatentur. cum autem supradictus magister G. infra triduum vniuersitati non paruerit requisitus, iuxta condictum vestrum, extunc a vobis habitus est exclusus, qui cum satisfactioni condignæ se postmodum optulisset, in quattuor vestrum iuramento interposito compromisit, illorum dictum pro bono pacis se gratum, & ratum pariter habiturum, Illi vero vsi consilio sapientum dictum suum communiter promulgarūt, memorato magistro in virtute iuramēti prohibentes, ne deinceps in licitis vniuersitati resisteret magistrorum, & iniungentes eidem, vt tamdiu in eo statu persisteret, quo

De consu. c. in.

quo tunc erat, donec per se, vel per procuratorem suũ se posse ab alijs magistris admitti per sedem Ap. optineret, salua in omnibus honestate. Vnde nobis humiliter supplicastis, vt eundem magistrum, virum vtiq; prouidũ, & honestum, qui tamquam obedientię filius, quid sibi prædicti quattuor iniunxerint, suscepit humiliter, & patienter obseruat, ex benignitate Ap. faceremus cõmunioni restitui magistrorum. Nos igitur ex pręmissis intelligentes eidem magistro fuisse mandatum, vt tamdiu in eo statu persisteret, quo tunc erat, donec magistrorum communioni de manda to sedis Ap. redderetur, & paratus sit super præmissis satisfactionem congruã exhibere, licet fuerit constitutum, vt si quis magistrorũ aduersus alios duceret resistẽdum, & primo, & secundo commonitus intra triduum vniuersitati parere contemneret, extunc magistralibus priuaretur; & ob hoc ipse fuit eorũ communione priuatus. Quia tamen constitutum non fuit, vt in perpetuum huiusmodi priuatio perduraret, & tam iuris canonici, quam nostri moris existat; vt is, qui propter contumaciam cõmunione priuatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat: v. v. præ. auct. m. qua. supradictum magistrum statutis vestris humiliter parere curantem, ad cõmunionis vestræ consortium in magistralib. admittatis.

Idem Abbati, & capitulo Castellionis. Cap. 13.

De iure iu. c. 26. ETSI Christus præceperit secundũ euãgelicam veritatem, sit sermo vester; est, est, nõ, non; vt affirmatio, vel negatio; sicut procedit ex ore, ita procedat ex corde. Quia tamen hominum excrescente malitia, simplici assertioni, vel negationi vix creditur; idcirco pruden ter adiunxit, quod amplius est, a malo est. a malo quidem, non tam culpæ, quam pœnæ, nec exhibẽtium, sed exigentium iuramentũ. nam incredulitas huiusmodi magis est pœna, quam culpa. vnde non dixit malũ, sed dixit a malo. Licet enim iuramentum prohibuisse dñs videatur, nusquã tamẽ per creatorẽ, sed per creaturã iurare prohibuit, ne per huiusmodi iuramentũ trãsferretur ad creaturã honorificentia creatoris. Quare, cum in euangelio præmisisset, dico vobis non iurare omnino, statum subiunxit, neq. per cęlũ, quia thronus Dei est, neq. per terram, quia scabellum est pedum ipsius, neq. per Hierosolymam, quia ciuitas est Regis magni, neque per caput tuũ, quia non potes vnum capillum albũ facere, vel nigrum. & quamuis non sit per creaturã iurandum, si tamen iuretur per creaturam, seruandum est quidem, dummodo sit licitum, quod iuratur; quia teste veritate, qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo, qui sedet super eum. Iacobus quoq; nõ simpliciter prohibet iuramentum, sed voluntatem iurandi, cum ait. Ante omnia fratres mei nolite iurare, quoniam ad iurandum non debet quemquam spontanea voluntas inducere, sed necessitas inportuna, & tunc potest sine culpa iurare, dummodo illos tres comites habeat iuramentum, de quibus propheta sic ait. Et iurabũt, viuit dominus in veritate, & iudicio, & iustitia; & benedicent eum omnes, ipsum quoq. laudabunt. Quod autem Iacobus subdit, neq; per cælum, neq. per terram, neq. per quodcumq. aliud iuramentum, iurare vetat, per quamlibet creaturã, quodcumq. sit illud. alioquin nõ dixisset Apostolus, homines per maiores sui iurant, & omnis cõtrouersiæ eorum ad confirmationem finis est iuramentum. in quo patenter ostendit, per quem sit iurandũ, cum ait, homines per maiores sui iurant, idest per Deum, & cur sit iurandum, vt videlicet omnis controuersiæ finis sit iuramentũ. Angelus quoq. quem vidit in Apocalypsi Ioannes stantem supra mare, & super terram, leuauit manum suam ad cælum, & iurauit per viuentem in sæcula sæculorum. Christus etiam plus legitur dixisse in euangelio, quam est est, non non; cum sæpissime dixerit, amen dico vobis, quod ipse secundum Lucam exponẽs, cum pręmisisset, amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria sua, cõsequẽter adiunxit in veritate dico vobis, quia multæ viduę erant in diebus Helię in Israel. Apostolus quoq. iurabat, cum diceret, testis est mihi Deus, & iterum. cotidie morior per gloriã vestram fratres, quam Gręca exemplaria manifestissimam esse iurationem ostẽdunt. si n. per se malum esset iurare, profecto non iurasset dominus, cum tam in veteri testamento legatur, Quia iurauit dominus, & non pænitebit eum. Rursum. iurauit dominus veritatem. immo, & præcepit in veteri testamento. Redde domino iuramenta. Quędam etenim prohibentur, quia per se mala sunt, vt furtũ, adulterium, & huiusmodi, quæ non sunt aliquatenus facienda. Quædam vero prohibentur ex causa, non quia per se mala sunt, sed quia si fiant frequenter, & multum; ex his mala sequuntur, vt vinum per se malum nõ est, & tamen prohibet Apostolus dicens: nolite inebriari vino, in quo est luxuria, quoniã

ex frequenti, & inmoderata potatione vini luxuria generatur. sic & iuramentum per se quidem malum non est, cum sit confirmatio veritatis, sed tamen prohibetur ex causa, quoniam ex frequenti, & incauta iuratione periurium sæpe contingit; sicut in ecclesiastico legitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate, & nō discedet a domo eius plaga. Quemadmodum ergo Paulus per necessitatem indulget discipulo suo Timotheo, vt vtatur modico vino propter stomachum, & frequentes infirmitates, sic profecto cum necessitas exigit, pro re vera, licita, & honesta potest secure iurari. quia cessante causa, cessat effectus. Licet ergo debeatis esse protecti, † vt quantum possetis, iuramenti vinculum euitetis; volentes tamen indemnitati monasterij vestri paterna sollicitudine prouidere, ne propter defectum testium sui iuris sustineat læsionem, eius auc. qui dicit in euangelio. Si peccauerit inte frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solū, etsi non audierit te, adhibe tecum duos, vel tres testes, vt in ore duor. vel trium testiū stet omne verbum; præsenti vobis pagina indulgemus, quia vos, & monasterij vestri conuersi, possitis in causis eiusdem, deficientibus alijs testibus pro ipso perhibere testimonium veritati.

† per- filii Greg. 9

DE EXCEPTIONIBVS. Tit. xvi.

Idem Archidiacono Ruhemundia. Cap. 1.

Decret. c. 1.

A Nobis fuit ex parte tua quæsitū, vtrum is, qui excōmunicato in locutione, vel oratione scienter cōmunicat, excōmunicatum ipsum a sua possit accusatione repellere: cum ille communionem huiusmodi replicet contra eum. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respōdemus, quod, ipse ab accusatione sua poterit remoueri, cum primus a communione fidelium sit exclusus, secundus vero tantum a sacramentorum participatione remotus.

Idem Laudun. Episcopo. Cap. 2.

c. 3. e. CVM ecclesiasticæ prouisionis officium. & infra. Pro quæstione siquidem quæ inter dilectos f. Nouarien. capitulum, & Iacobum, clericum super præbenda Nouarien. ecclesiæ vertebatur, tam nuntij capituli, quam idem Iacobus ad se. Ap. accesserunt, & dum in nostra, & fratrum n. præsentia foret vtraq. partium constituta, pro ipso Iacobo fuit taliter in nostro auditorio allegatum, quod cum placuisset bo. me. C. præ. n. Iacobo præbendam, Nouarien. ecclesiæ, quæ fuerat magistri B. de Sun. † ad preces quo... m Card. cōferre & ipsum de illa manu p... pria inuestire, qo. Ap. se mandato fuit post, eodum in corporalem ipsius possessionem inductus, quam non permittebant eum canonici possidere, & infra. E contrario vero Nouarien. canonici respondentes, exceptiones quam plurimas allegabant, quib. ipsum Iacobum a perceptione præbendæ repellere omnino intendebant. & infra. mandamus qua. ceteris exceptionibus non obstantibus, ipsum I. tacitus præbendæ illius, de qua per prælatū prædecessorem nostrum noscitur inuestitus, pacifica possessione gaudere, præsertim cū exceptionem illam, quod prælatus I. in alia ecclesia beneficium possidet, ei non possent opponere, qui varia beneficia in diuersis ecclesijs obtinebant.

† al. Sun.

Idem Episcopo Helien. Cap. 3.

PASTORALIS officij diligentia. & infra. Quoniam autē per dilatorias exceptiones malitiose nonnunquam causarum terminatio prorogatur, inquisitioni t. respōdendo decernimus, vt intra certum tempus a iudice assignandum, omnes dilatoriæ proponātur; ita quod si partes extunc aliquas voluerint opponere, quas non fuerint protestatæ, nullatenus audiantur, nisi forte aliqua de nouo sibi cōpetens exorta fuerit, vel is, qui eam voluerit opponere, fidem faciat, iuramento se postmodum ad illius notitiam peruenisse. statuimus præterea, vt principales personæ, nō per aduocatos, sed per seipsos factum proponant, nisi forte adeo fuerint indiscretæ, vt earum defectus de iudicis licentia per alios suppleatur.

c. 4. e. & de iudicijs c. 14.

DE PRAESCRIPTIONIBVS. Tit. xvij.

Idem Abbati de Cerreto. Cap. 1.

ACCEDENTES ad præsentiam nostram dil. f. Præpositus sancti Nazarij, & A. canonicus sancti Stephani syndici, & procuratores, dil. f. Primicerij, & cleri Mediolan. de ordinarijs maioris ecclesiæ nobis grauiter sunt conquesti, quod cum ipsi legatos, & nuntios Apostolicæ se. deuote recipiant, & procurent, dicti ordinarij procurare ipsos renuunt, & procurantibus ad expensas subsidium impertiri. Vnde clerici Mediol. grauiter querebantur sibi præiudicium generari. Cū n. per ciuitatem ipsam sæpe cōtingat trāsitū facere n. nos nuntios, & legatos, quanto in

De præs. c. 1.

eorum

etiã propter prædicta beneficia vassallus exi stus, sine difficultate persoluant, quod constat a nobis de communi f.n. con. iudicatum.

Idem de Hel, Quartesien. & de Hel. Wertesmon. Abbatibus. *Cap. 4.*

c. 4. e. CVM vobis alijs litteris dederimus in mã datis, vt in causa, quæ inter ecclesiam Hildesemeñ. ex vna parte, & ecclesiam de Gandeseneñ. & ecclesiam Rom. ex altera dinoscitur agitari, testes ad probandam præscriptionem recipere debeatis; insinuatione præsentiũ vobis duximus declarandum, quod postquam pręscriptio contra monasterium ĩępeditũ, & libertatẽ ipsius dicitur inchoata, scissura triũ schismatum aduersus Rom. ecclesiam interuenit. licet igitur tam legali, quã canonica sit diffinitione statutum, vt cõtra sacrosanctam Ro. ecclesiam, quæ gaudet priuilegio speciali, non nisi C. annorum præscriptio locum sibi valeat vindicare: tẽpora tamen intercedentiũ schismatum, quæ secundũ iuris ordinem cursum præscriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari; sed diligenti cõsideratione adhibita, de ipsa supputatione deduci.

Idem Helienseñ. & Roffeñ. Episcopis. *Cap. 5.*

c. 15. e. AVDITIS, & intellectis attestationib. instrumẽtis, & allegationib. in causa, quæ vertitur inter ve. f. n. Wigorneñ. Episcopũ, & dilectum filiũ Euashamereñ. Abbatem super ecclesijs in valle de Vasham constitutis, quas Episcopus asserit ad se diœcesana lege spectare, Abbas autẽ eas esse ab eius iurisdictione prorsus exemptas; cognouimus euidẽter ecclesias ipsas per priuileg. Rom. Põt. nõ esse ab Episcopali iurisdictione subtractas, nisi forte vallis de Euashã sit ille locus, quẽ a duob. Regibus Kenredo videlicet, & Offa. libertati donatum bo. me. Constantinus PP. libertati donauit, sicut in ipsius priuilegijs continetur. Verum tanto tempore probantur per testes ab Abbatib. Euashãmeñ. pleno iure possessę, vt videantur in eis ius Episcopale legitime præscripsisse, nisi forte per tantum temporis Wigornieñ. ecclesia interim vacauisset, vt tẽpore vacationis subducto pręscriptio minime sit completa. & infra. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. inspectis priuilegijs prædictorũ Regum, quæ Abbas super prædicta libertate asserit se habere, si per illa constiterit, quod vallis de Euesham. sit ille locus, quem præ. libertati donauit, absoluatis Eueshameñ. Abbatem ab impetitione Wigorneñ. Episcopi super ecclesijs me. & adiudicantes illas Abbati pleno iure subiectas, Episcopo super illis silentium imponatis. Quod si Abbas in hac probatione defecerit, audiatis probationes super tempore, quo infra xl. annos sedes Episcopalis vacauit, etsi per tantum temporis vacasse constiterit, vt illo subducto non sit quadragenaria completa præscriptio: vos in illis ecclesijs ius episcopale adiudicetis Episcopo, & super illo perpetuum silentium imponatis Abbati: si autem exceptionem huiusmodi Episcopus non probauerit, quia tamen interruptionem probauit circa processionem pentecostalem in villa, & in ecclesia de Mortuna, & receptionem, ac procurationem Archidiaconi, nec non solutionem denarior. sancti Petri in valle de Euesham. circa cognitionem quoq. causarum matrimonialium, & capellã, suspensionem in prædicta villa de Mortuñ. & interdictum capellanum, in præfata villa de Euestan. vos super his ius episcopale adiudicetis eidem, si tamen circa suspensionem, & interdictum huiusmodi infra xl. annos interruptio facta fuit, in ceteris ei silentium imponentes, quæ Abbas pręscripsisse probatur.

Idem Parisieñ. Episcopo. *Cap. 6.*

CVM ex officij sui debito Senoneñ. prouinciam visitaret ve. f. n. Archiepiscopus Senoñ. per Parisieñ. diœc. transitum faciens ad Abbatis sancti Maglorij prioris de Castres, & quorundam aliorum ecclesias necesse habuit declinare, a quibus cum procurationem sibi debitam postularet, ipsi eam exactam in humaniter negauerunt, illam soluere penitus contemnentes; ad suæ negationis defensionem hoc solum allegantes, quod non meminerint se procurationem huiusmodi, prædecessoribus eiusdem Archiepiscopi exsoluisse, sed nec ab eis aliquando fuisse petitam. Idem vero Archiepiscopus propter procurationem sibi minus rationabiliter denegatam; illos auctoritate rescripti; quod super hoc a se. Ap. impetrauit, ab officiorum executione suspendit; eosdem postmodum, quoniam suspensionis sententiam nõ seruabant, vinculo excommunicationis astringens, quod totum in ipsius Archiepiscopi litteris perspeximus contineri, qui eandem sententiam petebat auctoritate Apostolica confirmari. Nos igitur præmissam allegationem eorum nullam penitus reputantes, cum contra procurationem, quæ ratione visitationis debetur, pręscribi nequiuent, quemadmodũ nec con-

[right margin beside Cap. 6: e. 16 e. & supra de maio ri. & ob. e. 5. hac collectione]

cõtra visitationem ipsam potest aliquo modo prescribi, & si alius contra eum prescribere posset vtramq.f.t. per A.s.in.qua. sentẽtiam, quam incontemptores prædictos, tam nostri auctoritate rescripti, quam antiqua metropolis consuetudine tulit Archiepiscopus memoratus, vsq. ad satisfactionem condignam, per tuã diœc. facias inuiolabiliter obseruari. Quia secundum legem diuinam, non est os boui trituranti claudendum, & secundum Apostolum, qui spiritualia seminat, non est magnum, si metat carnalia; cum nemo cogatur suis stipẽdijs militare. Si quid enim aliud, quam superius fuerit allegatum, contra intentionem Archiepiscopi sæpefati obicere voluerint, & probare, nos eis faciemus iustitiæ plenitudinem exhiberi.

Idem Archiepiscopo Pisano. *Cap. 7.*

c.17.e. SI diligenti. & infra. Licet igitur ex his, quæ præmisimus, cõtemptis monitis nostris, & mandatis, quibus fraternitatem tuam frequenter nisi fuimus inducere; vt dil.f.G.Marchionem Massæ iudicem Calaritañ. a iuramento fidelitatis absolueres, quod exhiberi tibi, & ecclesiæ Pisanæ fecisti; vt eo non obstante nobis, & ecclesiæ Rom. iuraret, non solum asperitate verborum, sed executione fortitã in te potuissemus procedere ecclesiasticę disciplinæ, cũ iudicatus Calaritanus ad ius, & proprietatem beati Petri pertineat, sicut tota Sardinia nullo pertinet mediante, nec ex parte tua sit quicquam rationabiliter allegatum, quare tibi licuerit pro te, vel ecclesia tua a prędicto Marchione fidelitatis exigere iuramentum. & infra. Super alio vero articulo taliter respondisti, quod ab eo tempore, quo fuisti assumptus ad præsulatus officium, iuramentum fidelitatis per se. Ap. ab ipsis iudicib. recepisti, sciens Archiepiscopum Villanum p̃.tuum virum magnæ auctoritatis, & honestatis, qui longo tẽpore in curia Romana extitit Card. ipse plenius nouit consuetudines, & statuta, & omnes p̃.tui, qui fuerũt viri magnæ auctoritatis, sic de antiqua cõsuetudine tenuisse pariter, & fecisse, cum nihil tibi, vel ipsis hactenus ab Ap.se. fuisset obiectũ. Nos igitur his, & alijs, quę di.f. magister Bondinus nuntius tuus proponere voluit, plenius circũspectis, non intelleximus te, vel ecclesiam tuã aliquo iure subnixam, quo valeas a mandati nostri executione rationabiliter excusari, cũ auctoritatẽ se. Ap. non ostẽdas, per quã a prędictis iudicib. tu, & antecessores tui fidelitatis exegeris iuramenta, nec pręscriptione aliqua muniaris, cum secundum confessionem tuã, non ecclesia Pisana, vel tu fueris in quasi possessione iuris exigẽdi huiusmodi iuramentũ, quod pro se. Ap. ab ipsis iudicib. receptũ fuisse fateris, per quod constat ecclesiam Ro. seu per quasi in possessione fuisse, cum pro ea ministerio tuo, & antecessorũ tuorum exactum fuerit, & præstitum iuramentum, & is etiam possidere dicatur, cuius nomine possidetur. si vero dicatur, quod nomine tuo, & antecessor. tuor. & non nomine nostro, & ecclesię Rom. sępe nominatum fuerit iuramentum exactũ, posset inferri, quod iuramentum pręstitũ de conseruãdo iure, & honore Ap. se. fuerit violatum. Vnde licite retineri non posset, quod contra iuramentũ huiusmodi fuerit scienter obiectum; cum etiam secundũ hoc locũ præscriptio habere nõ posset, cum in pręscriptione rerum ecclesiasticarum, bona fides, & iustus titulus exigatur; cum si etiam locum potuisset habere pręscriptio, non credimus centenariam pręscriptionem, quæ sola currit aduersus Rom. ec. posse probari.

Idem Lucañ. Episcopo. *Cap. 8.*

CVM olim frater Episcope cũ dil.f. Ab- c.18.e. bate, & monachis sancti Saluatoris de Fiche co super plebe de Salamazañ. & adiacentib. capellis ipsius in nostra præsentia litigando, institutionem in eis, & alia ad ius Episcopale spectantia vindicares, ad fundandam intentionem tuam, ius cõmune principaliter allegabas, cuius auct. dicebas, vniuersa spiritualia in prædictis locis, quæ sunt in tua diœc. cõstituta, ad te tamquã ad diœcesanũ Episcopum pertinere; arbitrium præterea super hoc promulgatũ a bo. me. Pistorieñ. Episcopo, & Archipresbytero, ac Primicerio Lucano a partibus electis allegãs, quod ab vtraq. parte fuerat cõmuniter approbatum. & infra. Ad elidendam autẽ intentionem tuã Abbas prędictus felicis re. Greg. vij. Papæ. p̃.n. priuilegium exhibuit, quod prædictũ arbitrium multo videbatur tẽpore processisse, per quod tam Fithenthę monasteriũ, quã plebs, & capellæ prædictę videbãtur libertate donatę. & infra. Ahorũ quoq. Rom. Pont. Vrbani. s. Paschalis, Calixti, Eugenij, Anastasij, Hadriani, Alexãdri, & Lucij dictus Abbas priuilegijs vtebatur, post arbitriũ promulgatũ optentis, quæ libertatis sibi priuilegia concedere videbantur. & infra. Nos igitur his, & alijs, quæ corã nobis vtrimq. fuere proposita, perspicaciter intellectis, quia prædictus Abbas sufficienter ostendit, monasterium suum super institutionib. de-

destitutionibus, & ordinationibus Plebani, & clericorum, baptismo, & pænitentia in levioribus culpis, sepultura, decimarum perceptione, a diuinis officijs celebrandis tam in plebe, quam in capellis etiam supradictis, in excommunicando, atq. interdicendo, & etiã absoluendo, legitima præscriptione munitũ, Abbatem ipsum ab impetitione tua super iamdictis articulis, de consilio f. n. duximus absoluendum, super illis tibi perpetuũ silentium imponendo: super alijs omnibus, quæ ad ius Episcopale spectare noscuntur, iuxta tenorem arbitrij eundem Abbatem, quoad plebem, & capellas prædictas sententialiter condemnantes.

DE SENTENTIIS, ET RE IVdicata. Tit. xviij.

Idem Atrebateñ. Tornaceñ. Morinen. Episcopis, & electo Cameraceñ. Cap. I.

Non potinuit.

VM illius. & infra. Sane licet tẽpore fe. re. C. PP. prę. n. quęstio inter dilectam in Christo filiam nobilem vxorem quõdam Philippi Comitis Flandriæ, & capitulũ Siclinieñ. ecclesiæ super electione Prępositi fuerit diutius agitata, & super causa ipsa rescripta a se. Ap. emanassent, nouissime tamẽ vtriusq. partis nuntij ad se. Ap. accedentes post eiusdem. p̃. n. obitum suas proposuerunt in nostro auditorio quæstiones. Et primo quidẽ dil. f. magister C. præfatę Comitissę procurator, & nuntius pro ea taliter allegauit, quod cũ obeũte G. quondã Siclimeñ. Prępposito Siclimeñ. prępositura vacaret, ipsa, ad quã terra illa iure dotalicij ex dono p̃dicti Comitis fuerat deuoluta, sicut idẽ Comes a lõgis retro tẽporib. cũ Siclimeñ. præpositura vacauerit, in eadẽ ecclesia Prępositũ dinoscitur elegisse, vti iure suo cupiens, virum idoneum, litteratum & honestum, qui non habebat alium personatum, magistrum C. in Præpositum Siclimeñ. elegit, & ad Siclimeñ. † ecclesiam destinauit. Rogans, & postulans a canonicis ecclesiæ me. vt e ius suum conseruantes illę ium, illum, quem ad eos destinauerat, recipere in Præpositum non differrent. Quem cum in ecclesia canonici residentes admittere penitus recusassent, ipsa Comitissa ius suum, & electionem, quã fecerat, sub Apostolica protectione constituit, & ad Rom. ecclesiam appellauit. Postea vero de communi assensu capituli ecclesiæ me. fuerit interposita appellatione prohibitum, ne quis ab eis nominaretur in Præpositum, nisi communi deliberato cõsilio, sicut in litteris quorumdam canonicorũ eiusdem ecclesiæ manifeste conspicitur contineri, quinq. tamen canonicorum dil. f. Io. de Bitunia, qui septem alias habere dignoscitur prælaturas, aliorũ assensu minime requisito, qui erant absentes, & qui residentes in eadem ecclesia erant apud Siclinium, nõ vocatis, nullumq. assensum ipsi electioni prębentibus in Præpositum elegerunt, & installauerunt eundem, cõtra cuius installationem ex parte Comitissæ iterato fuit ad se. Ap. appellatũ. Verũ cum causa eadem tibi frater Atrebateñ. Episcope, & tuis coniudicibus fuisset ab Ap. se. commissa, & ab examine vestro neutra partium appellasset, prædictus Ioannes de Betunia ignorante parte altera nuntium suum latenter ad se. Ap. destinauit, & se simplicem clericũ Ioannem s. de Betunia dolose faciens appellari, & falso significans violentiam per Comitissam Siclimeñ. Canonicis irrogatam, & de interpositis appellationibus ab eadem Comitissa mentione nõ habita se asserens electum canonice in Præpositum a pręfato p̃. n. ad. ve. f. n. Episcopum, & dil. f. Decanũ, & Prępositum Suesioñ. litteras impetrauit, quibus datum est in mãdatis, vt eandem Comitissam denuntiarent excommunionis vinculo detineri, & tamdiu ab omnib. euitandam; donec canonicis Siclimeñ. ecclesiæ passis iniuriã de ablatis omnib. & irrogatis iniurijs satisfaceret competenter, & de speciali esset mandato se. Ap. absoluta. Qui etiam sollicite prouiderẽt, vt si electionẽ Præpositi ad dictos canonicos ex legitimis eorum assertionib. cognoscerent pertinere, sæpe nominatæ nobili, & cuilibet laicæ personæ perpetuum silentium imponerent, & facerent Prępositũ ipsum collatę sibi canonicæ dignitatis ap. re. pacifica possessione gaudere. Nos igitur, quib. ex susceptæ incumbit administrationis officio diligere iustitiam, & odire iniquitatem, cũ fratrib. nostris vtriusq. partis allegationib. & † rescripta diligẽtius intuẽtes, cognouimus euidenter, cõmissionẽ ad Suesioñ. iudices per precũ mẽdacia impetratã, cũ ipsius Ioannis suppressum fuit nomẽ cuiuslibet dignitatis, & interpositę app. a Comitissa, vel ab alio, nulla in eis mẽtio haberetur, & mendax precator carere debeat impetratis. Pręterea nõ est aliqua ratione credendum, quod idem prædecessor noster sine causæ cognitione pręfatam Commissam voluit excommunicatione notari, vel ei super iure suo perpetuum silentium imponi;

† Siclimieñ.

† allegationes male

cum merita causarũ partium assertione pandantur. Item ipsi iudices Suessionen. videtur in rescriptis, quæ perspeximus, discordare, cum in litteris, quas posterioribus iudicibus direxerint, se asserant vtriusq. partis receptis testibus ad sententiam processisse, & in rescripto prolatæ sententiæ se non vtrinq. sed ex parte canonicorum recepisse testimonia fateantur. ex præmissis itaq. & alijs rationib. tam priorum, quam posteriorum iudicum inordinatas sententias cognoscentes, quidquid super causa ipsa occasione prædictarum cõmissionum ordinatũ dinoscitur, vel statutũ, de f.n. cõsilio decernimus non tenere: ad illũ statum illud negotium reducẽtes, quem ante cõmissionem primam dinoscitur habuisse.

Idem Archid. & sacristæ Magalon. Cap. 2.

De sent. & re iu. c. 12. CVM olim bo. me. Magalon. Episcopus P. de Castro nouo ad vacantem Archidiaconatum eiusdem ecclesiæ nominasset, Præposito, vt nullus ibi, nisi prius duplici sibi voce concessa institueretur, per app. interpositam inhibente. & infra. Episcopus dictum P. de Archid. per suum anulum inuestiuit in locũ Archid. corporaliter illũ inducens. Vnde Præpositus alium ad eundem Archidiaconatum nominare præsumpsit, cuius facti occasione, tam Præpositus, quam idem P. Apostolico se conspectui præsentauit. & infra. Tandem dictus præ. noster, quod ab vtraq. parte factum fuerat pro sua voluntate cassauit; sententian do pronũtians, quod aliquibus de prouincia scriberet, vt tam Episcopum, quam personas ad ordinandum concorditer Archidiaconatũ monerent, & eorum forte monitis non admissis, hoc ipsi auctoritate Ap. exequi non differrent. post hæc vero G. qui nondum ad diaconatus erat promotus officium, præter conscientiam præfati P. procuratoris Episcopi apud Ap. sedem tunc morantis ipsum Archidiaconatum contra propriam pronuntiationem contulit, sicut credimus, circumuentus. Nos igitur inhærentes vestigijs præ. n. dicentium sententiam Ro. se. posse in melius commutari: cum aliquid fuerit subreptum, quod in prędicto G. factum est, non obstante donatione, quã a te frater Episcope in elusionem donationis Ap. nuper dicitur recepisse, de cõmuni f.n. con. in irritum reuocamus, & ei licet absenti, cum de subreptione liquido constet, super supradicto Archidiaconatu perpetuũ silentium imponentes vobis præsentium auctoritate mandamus, quatenus nullius contrad. vel ap. ob. infra vnius mensis spatiũ post harum susceptionem litterarum sępedictum Archidiaconatum de persona, cui nihil de canonicis obuiet institutis, plena omnium vestrum, qui præsentes fuerint in ecclesia, inter uenente concordia ordinare curetis.

Idem Abbati & conuentui sancti Zenonis Veronen. Cap. 3.

CVM inter vos pro ecclesia vestra, & [illegible] Musen. Archipresbyterum, & clericos sancti Proculi nomine ecclesiæ suæ super subiectione ecclesiæ sancti Proculi, & alijs multis articulis quæstio verteretur coram Cõpostell. Archiepiscopo, & R. subd. & capellano nostro, quos vobis dedimus auditores: ex parte tua fili Abbas fuit propositum, quod dicta ecclesia monasterio sancti Zenonis pleno iure debet esse subiecta, vid. institutione, destitutione, vel inuestitura Archipresbyteri, & eiusdem fidelitate, ipsius, & fratrum obedientia, correctione, repręsentatione ad ordines, tonsuratione, susceptione chrismatis, litanijs, & alijs similibus, per quę plena subiectio declaratur. Ad quod probandum instrumentũ publicum concessionis bo. me. Brunoñ. quondam Veroneñ. Episcopi pars tua in medium producebat: quam concessionem successor eius Theobaldus ratam habuit, & etiam confirmauit, super his quoq. tam Romanorũ Põtificum, quam Patriarchar. Aquilegieñ. priuilegia, & confirmationes induxit, quorũ vnus s. Godefridus de subiectione plenaria in priuilegio suo euidenter expressit, quod sub testimonio R. quõdam Veroneñ. Episcopi, qui eiusdem ecclesiæ Archipresbyter extitit, factum fuerat, & cõpletum, & in ea a priore monasterij sancti Zenonis mãdauit vice sua subscribi, sicut in instrumento publico continetur, adiecit etiam pars tua, quod inter dil. f.n. quondam Abbatem eiusdem monasterij, & Sicherũ Archipresbyterũ, & fratres ipsius procedente tempore de fidelitate, & obedientia manuali controuersia fuit exorta. Ad quę duo dictus Archipresbyter cum fratrib. suis dumtaxat teneri negabat, & super his testes producti fuerunt. Tandem præfatus R. Veroñ. Episcopus, rationibus vtriusq. partis auditis, & cognitis, quendã Card. sequens, a quo fuerat iudicatum, quod vel Archipresbyter ecclesiam dimitteret, aut Abbati obediẽtiam repromitteret, credẽs etiam, quod testes vera deposuerint coram eo, qui de fidelitate manifestum protulerant testimoniũ, idem & ipse sententialiter diffiniuit, sicut in instrumento publico perspeximus cõtineri, cuius sentẽtia cũ

cum nulla fuerit app. suspensa in rem transijt iudicatam, quam asserebant nullo posse iuris remedio attemptari, a cuius prolatione, vsq. ad hæc tempora quinquaginta annorum spatium est transactum, per quod monasterium sancti Zenonis præfatam ecclesiã pleno iure possederit, & quod prædictus Archipresbyter, & fratres eius præteriti, & præsentes obedientiam Abbatibus sancti Zenonis fecerint. & infra. Cum itaq. hæc, quæ præmisimus, & similia multa præfati auditores nobis, & fratrib. nostris prudenter, & fideliter retulissent; nos cõmunicato f. n. con. quamuis forte dicto instrumento donationis non sit plurimũ innitendum, nec cõfirmationib. vel priuilegijs, quę de ipso causam, & originem acceperunt; attendentes, quod quantũ ad litigantes ipsos ius ex sentẽtia factum fuit, postquam in rem transijt iudicatam, etiamsi contra ius litigatoris lata fuisset, cum contra ius constitutionis expresse lata non fuerit, veritate gestorũ sermonib. præualente, quæ præsumuntur rite per omnia celebrata, statuimus, & per sententiã diffinimus, vt Archipresbyter sancti Proculi, qui pro tẽpore fuerit, fidelitatem, & obedientiam præstet Abbati sancti Zenonis.

Idem Canonicis Nouariẽ. Cap. 4.

c. 14. e. CAVSAM, quæ inter vos, & dil. f. A. Siccum clericum super prębenda Nouariẽ. ecclesiæ vertebatur, quę quondam fuerat ve. fratris n. Nouariẽ. Episcopi, de qua se dicebat idem A. per bo. me. C. PP. pręd. nostrum fuisse per anulum inuestitum, coram nobis diutius ventilatã, ven. tandem fratri n. Laudeñ. Episcopo, de consensu partium ap. re. cõmisimus terminandam, qui sicut ex litteris ipsius accepimus, vtriusq. rationibus plenius intellectis pro vobis contradictum A. diffinitiuam sententiam promulgauit, a qua fuit ad nostram audientiam appellatum. dicto igitur A. & magistro I. & V. procuratoribus ecclesiæ vestrę in nostra propter hoc pręsentia cõstitutis, idem A. probare multipliciter nitebatur, sententiam ipsam inique latam fuisse, ac propter hoc debere nõ immerito retractari, dictis procuratoribus vestris defendentib. sententiam, & eam petentibus confirmationis nostræ præsidio communiri. Nos igitur auditis, quæ fuerant hinc inde proposita, & diligentius intellectis, habito super hoc cum fratribus nostris diligẽti tractatu, licet ex parte ipsius A. fuisset propositum, quod contra formã mandati nostri dictus Episcopus sententiam promulgauerat, sicut per attestationes nitebatur probare, quia tamẽ iudicis animus non semper ad vnam probationis speciem inclinatur, & ipsa sententia nil continebat iniquũ, & eidem iudici, de cõmuni assensu partium, causa fuerat ap. re. cõmissa, qui vt sententiam ferret, post examinationẽ causæ ab vtraq. partium fuerat requisitus, sententiam ipsam, de fratrum nostrorum con. auctoritate curauimus Apostolica confirmare, ac eam per ve. f. n. Portueñ. Episcopum diffinimus obseruandam.

Idem Constantieñ. Episcopo. Cap. 5.

QVOD ad consultationem. & infra. Si autem, quod a nobis similiter postulasti, vtrũ app. sit clerici deferendum, qui purgationem indictam sibi per sententiam, & ad ipsius receptionem terminum competentem, puta xx. dies, vel amplius sine contradictione recipiẽs, & ad diem veniens cõsequenter appellat, causam non exprimens appellandi, nec sit locus illi suscipiendę purgationi, & executioni sententiæ, a cuius latione, ac purgatione iniũcta vltra decennium dicitur effluxisse. taliter credimus respondendum, quod cum post x. dierum spatium, sententia in auctoritatem rei transeat iudicatæ, qui ad prouocationis subsidium infra idem tempus non recurrit, appellandi sibi aditum denegauit, cum per hoc videatur interpretationem iuris latæ sententię patuisse, præsertim vbi causa nõ redditur appellandi, sed nec executionem ipsius sententiæ ideo conuenit retardari: licet ad hoc agendum quadrimestre tempus regulariter sit statutum; quia id artari potest nonnumquam a sedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio sponte recepit terminũ breuiorem, imputare sibi potest, & debet, cum ex hoc videatur amplioris beneficium contempsisse. Vnde talis non audietur appellans, nisi forte aduersus eum modus executionis canonicus excedatur. c. 15. e.

Idem Decano, Cancellario, & C. Canonico Laudunẽñ. Cap. 6.

SICVT nobis vestris litteris intimastis, cum causa, quæ inter H. subd. & Huardum presbyterum sancti Clementis super quinq. frumenti modijs vertebatur, qui dicebantur ipsi Henrico per annos singulos exsoluendi, ex delegatione nostra vobis cõmissa fuisset, & partib. in vestra pręsentia constitutis, idem Henricus restitutionem sibi fieri postularet, aduersarius se ad hoc non teneri respondit, cum alia vice super hoc coram iudice cõuentus fuerat, & sententialiter absolutus; quod c. 16. e.

 osten-

ostendere voluit, duorum testimonio sacerdotum, ex quorum depositione vobis constitit, quod magister A. ex parte ve. f. n. Episcopi Laudun. Huardum presbyterum per iudiciũ absoluit ab impetitione subdiaconi me. Verũ quia testimonium ipsorum quasi nude prolatum fuerat, cum de allegationibus, testibus, & rationibus, quæ iudicem mouere solent ad sententiam proferendam, nil se scire dixissent, variatum fuit inter iuris peritos, a quibus consilium postulastis, alijs asserentib. tale iuramentum, quod valeret. Vnde in hac ambiguitate, quid tenendum sit, sedem duxistis Ap. consulendam. Cum autem in plerisq. locis, in quibus copia prudentum habetur, id moris existat, quod omnia, quę iudicem mouerant, non exprimantur in sententijs proferendis, vobis taliter respondemus, quod cum ex depositionibus testium prędictorũ constiterit vobis sententiam a iudice fuisse prolatam, propter auctoritatem iudiciariam præsumi debeat omnia legitime processisse.

Idem Asturicen. Episcopo. sancti Isidori Legionen. & de Cantazeto Abbatibus. *Cap. 7.*

a.17.c. CVM super controuersia, quæ inter ve. f. n. Aurien. Episcopum ex vna parte, & monasterium Cellæ nouæ super statu ipsius ex altera vertebatur, pro ipso Episcopo diuersæ sententiæ latæ fuissent, O. Archidiaconus, & nuntius ve. f. n. Ouetensis Episcopi ad Ap. se. accedens per eos Oueten. ecclesiam lęsam grauiter conquerebatur; ad quam illud proponebat monasteriũ pertinere. & infra. Postquam igitur hæc, & similia nobis, & fratrib. nostris pręfati Card. fideliter retulerunt, quia constitit nobis per legatorum litteras, a duob. cum tertius interesse nequiuerit, sicut ex ipsius etiam assertione tenuimus, apud se. Ap. constituti, fuisse processum, & contra ipsorũ sententiam ex parte monasterij nihil rationabile fuit propositum, & ostensum, quare debuerit irritari, eam communicato fratrum n. cõ. quãtum ad monasterium ipsum duximus confirmandam, sibi imponentes silentiũ perpetuum in hac parte. Ceterum, quia super appellatione ecclesiæ Oueten. non potuimus elicere veritatem, causam ipsam vestro duximus examini cõmittendam, per A. s. m. qua. si constiterit appellationem pro ecclesia Oueten. rationabiliter interpositã, & ad eam prosequendam nuntium ecclesiæ Oueten. infra tempus legitimum destinatum fuisse, executio sentẽtiæ differatur; ne circa possessionem eandem Oueten. ecclesia detrimentum incurrat, alioquin ea, sicut ius expostulat, executioni absq; ecclesiæ Oueten. pręiudicio demandetur, quib. quæ præmissa sunt, non pręiudicant, quominus valeant consequi rationem, cum res inter alios acta, non noceat regulariter alijs, iuxta canonicas constitutiones, & ciuiles.

Idem. *Cap. 8.*

CVM Beltodus † miles curiam suã, siue fundum in Westusen. quondam peregrino militi pignori obligasset, eodem B. sublato de medio Artongus nepos eius, qui successit eidem, Argentinen. diœc. vacante ecclesia eiusdem loci in Westusen. asserens, quod ius patronatus cum vniuersitate transisset in eum, Brunum clericum eiusdem dioecesis ad preces bo. me. C. Argentin. Episcopi eiusdem loci Archidiacono ad supradictam ecclesiam præsentauit, qui de consensu, & volũtate Episcopi ipsum instituit in eandem, in possessionem induci eum faciens corporalem. Prædictus vero Ber. dominus fundi asserẽs, quod sibi retinuerat ius patronatus expresse, cum fundum obligauerat creditori, T. sacerdotem memorato Episcopo pręsentauit, sed Episcopus ipsum admittere renuit pro suæ arbitrio voluntatis. Cum autem præfatus Episcopus viam fuisset vniuersæ carnis ingressus, dictus T. aduersus memoratum B. super prędicta ecclesia coram substituto electo deposuit quęstionem; & cuius examine fuit postmodũ ad venerabilem f. n. Remen. Archiepiscopũ sanctæ Rom. ecclesiæ Card. tunc Episcopũ Prænestinum A p. se. Le. appellatum: qui dil. f. Abbati noui Castri, & Decano sancti Thomæ Argentin. mandauit, vt audirent hinc inde proposita, & receptis testibus, & redactis in scriptis depositionibus eorundem, eam sub sigillis suis miserunt ad Archiepiscopum mei partibus termino peremptorio assignato: ad quem cum sæpedictus B. cum suis attestationibus accessisset, nec per se, nec per responsalem idoneum dictus T. coram eo comparere curasset, ipse attestationibus eiusdem B. sicut in ipsius litteris perspeximus contineri, diligenter inspectis, ipsum ab impetitione sæpedicti T. sententiando reddidit absolutum, eidem T. imponens silentium super ecclesia memorata. Post autem sępedictus T. ad eiusdem Archiepiscopi præsentiam cũ attestationib. suis infra breue tempus accedens, iustam causam absentiæ allegauit; Archiepiscopus vero prædicto Argentino electo, & di. f. Altęsiluę. & Turcelbucen. Abbatibus per suas dedit lit-

c. 18 a. † Bertoldus alij

litteras in mandatis, si præfatus T. iustam ab- sentiæ causam ostenderet coram eis, demum† prædictam sententiam nullius decernerent esse valoris, vtriusq. partis attestationibus diligenter inspectis, causam ipsam fine debito terminarent, alioquin sententiam, quam ipse tulerat, facerent firmiter obseruari. Verū cū dictus electus alijs negotijs impeditus interesse non posset, vices suas R. canonico Argentin. commisit, præfatis Abbatibus sententias cōmittētibus maiori Præposito, & Scholastico Argentiñ. qui in negotio procedētes, testes super prædicto articulo receperunt, vel eorum redactis depositionibus in scriptis, prędictus B. asserens se grauari ab eis, vocem ad nos appellationis emisit. Cū igitur vtraq. pars cum attestationib. signatis sigillis prędictorum iudicum ad nostram præsentiam accesissent, licet dictus T. iustā causam absentiæ minus sufficienter probasset, nec tamen præiudicaret opinio veritati; volentes in veritate procedere, cum Christus sit veritas: dil. f. R. Idem pnica diaconū Card. eis concessimus auditorem, qui cum ea, quæ coram ipso proposita fuerant, nobis plene, ac fideliter retulisset, nos vtriusq. partis attestationib. ac sententia præfati Episcopi diligenter inspectis, quia eundem Archiepiscopū ex tenore ipsius sententiæ inuenimus circūuentum, tum quia continebatur in illa, quod per attestationes ipsius B. fuerat sufficienter probatum, quod præfatus Arthongus in possessione iuris patronatus extiterat, cum eundem B. ad prędictam ecclesiam præsentauit; cum tamen per attestationes illas nil aliud super hoc fuerit ostensum, nisi quod pro quodam iure, quod de illa ecclesia consueuit exhiberi patronis, prædicti Peregrinus, & Arthongus annuatim decem sol. acceperunt; quos tamen plebanus eiusdē loci semper cōtradicebat prębere, tū quia in eadē sentētia dicitur, quod dictus T. penitus in probatione defecit, cum per attestationes suas appareat manifeste, ipsum suā intētionem sufficienter probasse: tum quia etiam causam non receperit sufficienter instructam; cum vnius tantum partis attestationes receperit, quæ parum faciebāt ad causam. His, & alijs intellectis sententiam duximus irritandam, memorato T. adiudicantes ecclesiam supradictam, cum per attestationes nobis cōstiterit euidenter, ipsum a vero patrono fuisse ad sæpefatam ecclesiam præsentatum, aduersario super ea perpetuum silentium imponētes. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua auct. nostra suffulti sententiam nostram faciatis inuiolabiliter obseruari, præfatum. T. in corporalem possessionem eiusdem ecclesiæ inducentes, & tuentes inductum.

†*eisdē fere*

Idem Prænestino Episcopo Ap. se. Legato, & de Capenberb. & de Cold. Abbatib. in Coloniēn. & Monasterieñ. diœc. constitutis. Cap. 9.

IN causis, quæ summi Pont. iudicio decidūtur, & ordo iuris, & vigor æquitatis est subtiliter obseruand. cum in similibus casib. ceteri teneantur similiter iudicare, nisi forte, cū aliquid causa necessitatis, & vtilitatis inspecta, dispensatiue duxerint statuendum. c. 19 e.

Idem conuentui monasterij sancti Leufredi de cruce. Cap. 10.

INTER monasterium sancti Audeoni Rothomagen. & vestrum super modo eligēdi Abbatem in dicto monasterio vestro iam dudum fuit quæstio agitata, & infra. His igitur, & similibus, quæ iam dicti Episcopi, & Card. nobis, & fratribus nostris prudenter, & fideliter retulerunt, plenius intellectis, cum constiterit nobis primam cōmisionem nō fuisse per vltimam reuocatam, tum quia causæ suspicionis in iure propositæ friuolæ videbantur, quas etiam tamquam dilatorias ante litis ingressum opponere debuissent, quibus corā delegatis eisdem subeundo iudicium renuntiasse videtur. Tum etiam, quia de priuilegio Ap. se. & processu negotij vsq. ad publicationes testium coram primis iudicibus, nihil in secundis litteris dicebatur, quod si fuisset expressum, obtineri minime potuissent, non obstante sententia, quæ pro monasterio sancti Audeoni dicebatur fuisse prolata, quæ tamē nobis ostensa non fuit; cum si prędictis iudicibus fuerit ostensa, ea post habita contrariū statuissent. alioquin est, quod eam obicientibus imputetur, cum sub prætextu nouor. instrumentor. lites nō debeant instaurari; com. f. n. con. factum priorum iudicum ratum, firmum habemus, & eorum sententiam approbantes, ipsam auctoritate Ap. confirmamus, & electo a vobis postmodū nos ipsi munus benedictionis, saluo iure diœc. Episcopi curauimus exhibere. e. 1. ee.

Idem Episcopo, Decano, & Cancell. Parisieñ. c. 11.

SVBORTA dudum inter ve. f. n. Meldeñ. Episcopum, & monasterium Resbaceñ. super ipsius monasterij subiectione, materia quæstionis, procuratores partiū propter hoc ad se. Ap. accesserunt, quibus aliquamdiu litigantibus coram nobis, quia per cōfessionē partis aduersę constiterit eundem Episcopū e. 11. e.

quasi

quasi possessionem obedientię in eodem monasterio habuisse, ipsum restituendum decreuimus ad eandem. Verum quia priuil. felicis me. Innocentij PP. prę. n. ex monasterij parte nobis exhibitum libertatem plenariam exprimebat, Decano Succesion. Remeñ. Cantori, & Succentori Siluanecteñ. dedimus in mandatis, vt Episcopo in possessionem obedientię restituto, nisi prius restitutionem suam infra sex menses contra priuilegij libertatem rationabile aliquid obiceret, & probaret, super subiectione monasterij supradicti perpetuum eidem silētium ap. re. imponere procurarent. & infra. Iudicibus autem nolentibus dirimire quæstionem, causam ipsam instructam cum procuratoribus partium ad nostrā præsentiā remiserunt. & infra. Nos vero vtriusq. partis rationib. diligenter inspectis, quia cognouimus efficatiores Episcopi rationes, subiectionem eidem adiudicauimus monasterij me. vt ibidem illam habeat tamquam diœcesanus Episcopus potestatem; ita tamē, vt per hoc nullum Ap. sedi præiudicium generetur, quo minus legitimo tempore, si voluerit, suā iustitiam prosequatur, nimirum si præfato † Innocent. priuilegium Alex. fuit in iudicio præsentatum, & ille tulit sententiā cōtra illud, vel ipsum intelligitur reprobasse; si vero non fuit exhibitum corā eo pretextu priuilegij de nouo reperti prædicta nō debet sententia retractari.

† præfati Greg. 9

Idem Sanctæ Mariæ in Cagia, & Vallis secretæ Abbatibus. *Cap. 12.*

c. 12. CVM I. & A. canonici sancti Dionysij, & M. canonicus Remeñ. ad nostram dudum pręsentiam accesissent, ex parte quorundam canonicorum eiusdem ecclesiæ, nostro Apostolatui reserarunt, quod Abbas eorum super dilapidatione, periurio, simonia, & quibusdā alijs erat multipliciter infamatus, & cum super his, & alijs cum procuratore ipsius Abbatis apud se. Ap. aliquamdiu litigassent. Nos postmodum ve. f. n. Cathalaneñ. Episcopo, & dil. f. Decano sancti Quintini Nouiomeñ. diœc. & magistro Simoni de Vallibus canonico Lauduñ. dedimus in mandatis, vt ad ecclesiam ipsam pariter accedentes, tam in capite, quam in membris ap. postposita corrigerent corrigenda, & statuerent, quę statuenda viderent. & infra. Iudices autem Abbatis, & canonicorum iuramenta recipientes, habito virorum prudentum consilio, memoratum Abbatem ab administratione ipsius ecclesiæ per sententiam remouerunt, correctione mēbrorum dilata, quā tunc non poterant expedire, a qua sententia tamquam iniqua procurator prædictus ad nostram audientiam appellauit. & infra. Vnde procurator canonicorum ipsorum inter alia post modū in nostra proposuit præsentia constitutus, dictam sententiam merito reprobandam; tum quia iudices lite non contesta in ipso negotio processerant, tum etiam, quia iuramenta conspiratorum contra ipsum recipientes, depositionibus coram partibus minime publicatis, nec ostensis eidem, ad sententiam procedere præsumpserunt. & infra. Quia vero de conspirationis articulo nobis non potuerit fieri plena fides; mandamus, qua. inquisita plenius veritate, si vobis constiterit, quod illi conspiratores fuerint, quorum constat a iudicibus iuramēta recepta, & quod hoc ipsum Abbas probare voluit coram eis; & quod eorum dicta iudices secuti tantummodo cum per alios eadem probata non essent, sententiam protulerunt, vos ap. re. irritantes processum eorum, in negotio ipso iuxta pręscriptam formam in prioribus comprehensam litteris procedatis. Si vero eos conspiratores fuisse nequiuerit cōprobari, vel licet de hoc constaret, appareat tamē illos nihil super his deposuisse, pro quibus idem fuit Abbas a motus, vel etiam si ali qua deposuerint super his, ea tamen per aliorum dicta fuerant sufficienter ostensa; processum ipsorum iudicum, sublato ap. ob. confirmetis. quia licet aduersus Abbatem non debuerant conspiratores admitti, iuramenta tamen ipsorum de veritate dicenda super statu ipsius domus recipi potuerunt, vt per ipsorū dicta super alijs fides posit haberi, quæ Abbatem minime contingebāt, præsertim cum probatum non esset eos conspiratores fuisse.

Idem Episcopo Tuscaneñ. *Cap. 13.*

RANVTIVS de Clara duas habens filias, Alteroccam videlicet, & Adiectam, matrem insuper Cleram, & vxorē nomine Adelasiam; † in extremis positus condidit testamentum, Alteroccę filię puberi vltra dotem, quam ei dederat, domum, & quendam hortū in eodē testamento relinquens; Adiectę vero impuberi reliquit cetera bona sua; adiciēs, vt Alterocca, & soboles, quā gestebat in vtero, cum eo tempore prægnans esset, eidem Adiectę † succederent, si absq. liberis moreretur. Tutoribus insuper, quos Adiectæ † impuberi filiæ dederat, idem testator iniunxit, vt eandē cum omnibus bonis suis matrimonio copularent. Mortuo testatore tutores ipsi Adiectā

De test. c. 16.

† Adelasiā

† Abiecta

† Abiecta

cum

cum omnibus bonis suis eidem relictis a patre iure Lombardo cuidam Petro nomine tradiderunt, quæ cum per quadriennium cohabitasset eidem, & ex eo filium suscepisset, tandem sine liberis est defuncta; cuius bona idem P. maritus eius superstes aliquanto tempore possedit in pace. qui cum alia muliere matrimonium cōtrahens, & filios suscipiens ex eadem, diem clausit extremum. Posthmodum vero inter Alteroccam, & filium eius Montanellum ex vna parte, ac filios eiusdē Petri, & Rainerium tutorem eorū ex altera, super bonis prædictis eiusdem Adiectæ suscitata materia quæstionis, cœperunt coram Guezo iudice Tuscañ. admuicem litigare; coram quo Alterocca, & M. filius eius bona quondā Ranutij patris eiusdem Alteroccæ tamquam ex causa fidei commissi, vel substitutionis sibi debita petierūt, Rainerio tutore filiorum prædicti Petri ex aduerso dicente, quod obstabat illis annalis præscriptio, vsucapio pro dote, à longis retro temporib. silentium diuturnum. Insuper allegabant idem tutores, quod de bonis illis, tam tertia Cleræ prædicti R. testatoris matris, & tertia Adelasiæ vxoris eiusdem, quam etiam quarta per Trebellianum nomine ipsius Adiectæ, erant ante omnia deducendæ. Dictus vero iudex vtriusq partis allegationibus, & rationib. diligenter inspectis, supradictū R. nomine pupillorum in restitutione bonorum quondam Rainutij condemnauit, tertia Cleræ primo deducta, quam Adiectæ, ac viro suo donauerat, de qua in institutione, quam fecit Rainutius non videtur aliquatenus cogitasse, deducta quoq. tertia Adelasiæ, quam ipsi Rainerio vendiderat supradicto. præcepit etiam idem iudex de his rebus illas tertias deducendas, de quibus deduci poterant secundū Tuscañ. consuetudinem ciuitatis, deduci quoq. quartam per Trebellianum idem iudex muniuit; cū etiam quilibet extraneus restitutione grauatus eam deducere potuisset. Sed vtraq. pars ab illa sententia prouocauit. & infra. Cū autem propter hoc partes ad nostram audientiam accessissent, dil. f. G. sanctæ M. in porticu Diaco. Card. illis cōcesimus auditorem; corā quo cum fuisset diutius litigatum, ipse habito consilio peritorum, de mandato nostro sentētiam supradicti Guezij iudicis in eo, quod dixit tertiam Claræ, ac tertiam Adelasiæ integraliter deducendas, idem Card. pronuntiauit iniustam, & ab ipsa legitime prouocatū definiens, sic illas tertias deducendas; vt legitima portio iure naturę debita Alteroccę illi salua sit in vtraq. ad cuius restitutionem dictū deinde R. condemnauit. In eo vero, quod quartam partem per Trebellianū idem Guezius censuit retinendam, sententiam confirmauit eiusdem, ita videlicet, quod fructus de bonis ipsius a tempore litis contestatę percepti computentur in ea, qui si sufficerint ad quartam, & fructus eius, eo nomine alia deductio nulla fiat, alioquin iuxta quantitatē fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia vero pater Adiectę ipsam in legitima non potuit aggrauare, legitimam ipsam eius videlicet patris, quæ tamdictæ Adiectæ debebatur, ab intestato deducendam censuit, & etiam retinendam; ita videlicet, quod deductio fiat tantummodo de his rebus, de quibus secundum Tuscañ. consuetudinem ciuitatis, fieri consueuit. In eo vero, quod idem Guezius condemnauit Rainerium nomine pupillorum suor. ad restitutionem residui Alteroccæ, ac eius filio faciendam, ipsius sententiam confirmauit. Nos igitur eiusdem Card. sententiam, exigente iustitia promulgatam, ratam habētes, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus.

DE APPELLATIONIBVS. Tit. xix.

Idem illustri Regi Francorum. Cap. 1.

NOVIT ille, qui nihil ignorat. & infra. Præterea dictam interdicti sententiam ipse Card. nō edidit, sed potius publicauit, nec fuit dictator ipsius, sed verus † executor. Vnde, cum secundum ius canonicum, & legale ab executorib. appellari nō possit, nisi forsan modum excederent exequendo; & nos litteris super hoc directis ad ipsum appellationis curauerimus obstaculum inhibere: appellationi huiusmodi nō fuerat deferendū. de suspicionis autem obiectu, licet eum tibi merito suspectum non fuisse credamus, nō tamen & si fuisset, propter ap. interpositā ab eo desistere debuisset, ad quod non proprio motu, sed nostro potius præcepto processit. De app. c. 43. † verius Greg. 9 forte merus

Idem. Cap. 2.

SAEPE cōtingit, quod, cum ad nostrā audientiam appellatur, propter defectum partis alterius, neq. per se, neq. per responsalem idoneum appellationem interpositam prosequentis, vel forsitan ex malitia respōsalis mādatum procuratorium occultantis, lites, quæ de facili poterant terminari, remaneant indecisæ, cum frequenter iuris quęstio moueatur, c. 44.

cuius

cuius apud nos probationes necessariæ non existunt, & interdum etiam facti quæstio de leui posset partib. præsentibus comprobari, Vnde licet in Lateranen. concilio fuerit cōstitutum; vt si in quocumq. negotio aliquis appellaret, & eo, qui appellatus fuerat, veniēte, qui appellauerit, venire neglexerit; competentem illi reconpensationem faciat expensarū; vt hoc saltem timore deterretus, in grauamen alterius non facile quis appellet; quia tamen propter hoc quæstiones nihilominus prorogantur, volentes, vt finis litibus imponatur; &, ne fraus, & dolus alicui suffragētur de con. f. n. præsenti decreto statuimus, vt si huiusmodi appellatio a iudice recepta, vel a parte fuerit approbata, post terminum appellationi præfixum, edicti peremptorij vices obtineat, ita videl. vt ex tunc in absentem perinde procedatur, ac si peremptorie vocatus ad iudicium extitisset. Quod si forsan interposita prouocatio malitiose recepta, vel approbata non fuerit, cum constiterit legitime prouocatum, nihilominus eam vigorem volumus obtinere. saluis constitutionib. de prouocantib. post sententiam promulgatis, quibus appellationes suas prosequi nō curantib. post terminum appellationi prosequend. præfixum, rata manet sententia, quę fuerat appellatione suspensa. Quidquid autem contra citationē peremptoriam posset ab absēntē proponi, aduersus appellationem huiusmodi valeat allegari. Si quis autem terminum appellationis præueniens, tacita veritate litteras reportarit, & careat impetratis, & pœnam contumaciæ non euadet. hæc autem in litibus, siue iudicijs exercendis volumus obseruari.

Idem Lemouicen. & Canturiacen. Episcopis. c. 3.

c. 45. CONSTITVTVS in præsentia nostra dil. f. G. Archid. Claromonten. ecclesiæ nobis exposuit, quod olim Claromonten. Decanatu vacante, Abbas, Cantor, & quidam Claromonten. canonici in ve. fratrem Claromonten. Episcopum transtulerunt vota sua, & Episcopus cum quibusdam alijs expresse consentientib. in Archid. eidem contulit Decanatum, vndecim tantū canonicis, prius appellantibus, nequis assumeretur, præter assensum omnium in Decanum, cum in electionē eius xxv. tum pro † se, tum Episcopo medio cōsentirent. Cumq. dil. f. P. tt. sancti Marcelli presbyter Card. tunc Ap. se. Legatus per partes illas transitum faceret, nō vt appellationi ad nos interpositæ derogaret, sed vt instructā trāsmitteret ad nos causam, dil. f. sancti Illidij, & sancti Andreæ Abbatib. examinationem delegauit ipsius, & mandauit eisdem; vt partem contradicentem electioni Decani citarēt ad ipsum contradictionis suæ causam in eius præsentiā ostēsurā. & infra. Intellecto igitur per assertionē Card. prędicti, quod sub ea forma fuerat app. ne i. prœter assensum omniū procederetur in electione Decani; atq. appellantes appellationem infra annum nō fuerāt prosecuti, nec erat, propter quod eis esset breuium indulgendum, cum sicut his infra tempus legitimum simplicem nūtium ad se. Ap. destinarunt, sic potuissent saltem semel procuratorem idoneum destinasse, ne tamen per emptorias exceptiones, ex eorum parte propositas videamur sub silentio preterire; f. v. per A. s. m. qua. inquiratis diligentius veritatē de his, etsi vobis constiterit Archid. facto Episcopi, † ex quo nititur sponte renuntiasse, vel prædictum Episcopum ad electionem ipsius prætermissis prædictis, sine quibus illa translatione voluntatum, ex qua Archid. nititur, actum proponitur; ne procederet, processisse, ei super decanatu ipso silentium imponatis; alioquin nominationem, seu electionem taliter factam de alio, & quidquid fuerit secutū ex ipsa, sub. appellationis obstaculo denuntietis auctoritate nostra irritum, & inane.

Idem Cancell. Meten. *Cap. 4.*

c. 46. d. CONSTITVTIS in presentia nostra di. f. I. Decano ecclesię sancti Saluatoris Meten. & D. scholastico eiusdem ecclesiæ tuæ procuratoribus, benignam curauimus audientiam indulgere. Fuit autem ex tua nobis parte propositum, sicut etiam ve. f. n. Meten. Episcopus per suas etiam nobis litteras intimauit; quod sancti Saluatoris prępositura vacante, die electioni præfixo, intelligens prędictus D. Episcopus, in duas partes fratrum vota diuisa, & infra. Per patrem, & filium, & spiritum sanctum in virtute obedientiæ, ac sub animę periculo canonicos adiurauit, vt secūdum Deū iuxta conscientiam suam tantum vnum eligerent de duobus, in quos iam partes videbantur oculos extendisse, quem ecclesiæ magis idoneum, & vtilem reputarent. Decanus vero cum duob. diaconibus, & subdiaconib. tribus E. Cantorem maioris ecclesię cognatū suum in Præpositum nominauit. Cantor autem, qui presbyterali officio fungitur, & Custos cum Scholastico, & magistro Bernardo sacerdotibus, leuitis duobus, & subdiaconib. quinq. te concorditer elegerunt, cuius electionem factam, tāquam a maiori, & saniori parte ca-

Margin notes: † per Greg. 9 — † al. Epo

capituli, cum de personæ tuæ idoneitate cõstaret, prædictus Episcopus confirmauit, & cum tibi vellet domum, & inuestituram porrigere, vt est moris, Decanus se. Ap. appellauit contra te, inpotentiam dumtaxat allegãs. licet autem Episcopus appellationi huiusmodi non crederet deferendum, cum felicis recordationis Alex. PP. præ. n. in concilio Later. statuerit, vt nisi a paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile obiectum fuerit, & ostensum; ap. re. semper pręualeat, & suum consequatur effectum, quod a maiori, & saniori parte capituli fuerit institutum; nobis tamen humiliter deferens, & deuote, ab inuestitura cessauit. Fuit autem propositum ex aduerso; quod Decanus, qui maiorem locum optinet in ecclesia memorata, cum duobus antiquioribus diaconibus, & tribus subdiaconibus de antiquis ecclesię intelligens, quod Prępositus administrationem temporalium debeat exercere: ideoq. ille ad hoc vtilior, qui potentior reputetur, bono zelo prædictũ E. in Præpositum nominauit, scientem ecclesiæ prouidere, ac potentem iura, & possessiones ipsius, si esset necesse, in forti manu, & brachio extenso tueri. Vnde, cũ pars altera, licet maior numero, auctoritate tamen inferior te in Præpositum nominasset, in partib. illis, quasi penitus inpotentem, in quibus pręposituræ possessiones existunt, tum propter hoc, tum quia Episcopum habebat de iure suspectũ, ad se. Ap. appellauit addens, quod alia tibi obiceret in præsentia nostra, quę tũc in pręsentia iudicis suspecti noluit explicare; sed Episcopus appellationi non deferens nominationem de te factam nihilominus confirmauit. Nos igitur auditis his, & alijs, quæ fuerant hinc inde proposita, quia constitit euidenter illam appellationis causam rationabilem non fuisse, quæ fuit exposita, & expressa, aliam autem tunc non opposuit, vel expressit, etsi dixerit idem Decanus, quod alia vellet obicere coram nobis; de consilio f. n. decernimus tuæ confirmationis effectum nõ debere propter ea, quę sunt proposita, inpediri; siquid tamen contra te, non in modum exceptionis, ad impediendum electionis, & confirmationis effectum, sed in modum denuntiationis, vel accusationis duxerit proponendum, postquam pacificam ipsius præposituræ possessionem fueris assecutus, proponendi licentiam non negamus.

Idem Wigornień. Episcopo. *Cap. 5.*

c. 47. e. EX parte tua fuit propositum coram nobis, quod cum inter Anglicos, & Walleń. sint inimicitiæ manifestæ, & ad partes illas Anglicis periculosus sit transitus, prouiarum periculis, & guerra, quæ inter gentes illas frequens esse dignoscitur, vel continua; multi de causæ suæ meritis diffidentes, te aliquando, vel tuos auctoritate litterarum nostrarum trahere satagunt ad iudices in Vallia constitutos, vt sic indefensas causas etiam iustissimas relinquatis, vel compositionem subeatis iniustam pariter, & damnosam. Cum igitur causas, quas committimus, sic velimus fine debito terminari, quod neutra partium cõtra iustitiam aggrauetur; præsenti pagina respõdemus, quod cum talis excusatio sit honesta, cum ad præsentiam delegatorum iudicum non potest secure venire citatus: tu, vel tui, quotiens ad illos iudices vos euocari contigerit; ad quorum præsentiam vobis periculum est ire, libere poteritis sedem Ap. appellare, etiam si in litteris commissionis nostræ appellationis remedium fuerit interclusum, nisi iudices ipsi vobis assignent locum idoneum, & securum.

Idem P. Episcopo, & Decano, & Præcentori Herfordensibus. *Cap. 6.*

SIGNIFICAVIT nobis dil. fi. I. magister hospitalis Eboraceń. quod cum P. quondam rector hospitalis ipsius diem clausisset extremũ, ve. f. n. Eboraceń. Episcopus, ad quem, & prędecessores suos hospitalis eiusdem ordinatio pertinuit ab antiquo, nolens ipsum ex defectu rectoris dispendium sustinere, dictum I. presbyterum eiusdem domus a suis fratribus vnanimiter in rectorem electum præfecit ibidem, sperans, quod domus ipsa per eum tam in temporalibus, quam in spiritualibus susciperet incrementum. procedente vero tempore Decanus, & capitulum Eboraceń. ecclesiæ, tamquam ad ipsos hospitalis eiusdem ordinatio pertineret, magistrũ ipsum a suæ administrationis officio remouere volentes, litteras Apostolicas super hoc ad Decanum Lincolneń. & suos conuidites impetrarunt, quarum auctoritate in ius vocari fecerunt, tam Archiepiscopum, quam rectorem. partibus igitur die sibi peremptorie assignata, coram ipsis iudicib. constitutis, iudices vices suas alijs cõmiserunt, sola sibi diffinitiua sentẽtia reseruata. Præterea capitulum Eboraceń. auct. quarundã litterarũ, in quarũ sigillo continebatur sigillum capituli, ad citationes tantum, cum aliud sigillum capitulum illud noscatur habere; per ipsum quendam c. 41. a.

cõstituebat actorem, sed licet pars allegasset aduersa, quod idem occasione litterarum illarum actor non debebat admitti, & insuper adiunxisset, quod auctoritate litterarum quarundam a nobis super hoc ad ve. f. n. Elien. Episcopum, & suos coniudices obtentarum prius erat conuenta, quare non debuit per litteras posteriores, in quibus nulla fiebat mentio de prioribus, conueniri: iudices tamen exceptiones huiusmodi admittere noluerunt; quapropter pars eadem vocem ad nos appellationis emisit. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua: inquiratis super præmissis diligentius veritatem; etsi vobis constiterit ob dictas causas, vel ob earum aliquam ad vestram fuisse audientiam appellatum; in irritum reuocato quidquid post ap. ad nos legitime interpositam noueritis attemptatum, partes ad vestrã præsentiam conuocetis, & audiatis diligenter. ap. re. quę hinc inde duxerint proponẽda.

Idem magistro G. Archidiacono, & Willo Normãdo, & G. de Creibus Canonicis Suessionẽsib. c. 7.

c. 49. c. SIGNIFICANTIBVS T. & R. fratrib. nostro fuit Apostolatui declaratum, quod cum inter ipsos ex vna parte, & W. Turpem de Athochi, & sorores eius dioecesis Suessioñ. ex altera super quibusdã vineis, terris arabilib. & pratis coram dilecto f. Abbate, & Priore sancti Bartholomęi Nouieñ. iudicibus a se. Ap. delegatis quæstio verteretur, ipsi T. & R. cum plures terras haberent, vt terra illa, super qua quæstio vertebatur, eis ostenderetur, a iudicibus postularunt. quod cum ipsi facere denegarent, nec vtrum hoc deberet eis concedi, vellent per sententiam diffinire; idem fratres a manifesto grauamine ad nostram audientiam prouocarunt. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. si verum est, quod asseritur, vos reuocato in statum debitum, si quid post ap. ad nos legitime interpositam noueritis attemptatum, audiatis causam, & ap. re. fine debito terminetis.

Idẽ Albriceñ. Episcopo, & de Baioc. & de Mõte Morell. Abbatib. Abriceñ. dioc. *Cap. 8.*

c. 50. c. EX insinuatione dil. f. Prioris, & canonicorum sanctæ Barbarę nobis innotuisse noscatis, quod cum inter ipsos ex vna parte, & W. Camerarium de Tankaruill. Rothomageñ. dioec. ex altera, super manerio de Monuill. coram iudice ordinario non ex delegatione nostra quæstio verteretur, & idem Camerar. ad nostram audientiam appellauerit ab eodem, suę appellationi terminum aliquẽ non præfigens, idem ordinarius qui causam eiusdem Camerarij fouere videbatur latenter, eo quod quidam clericus cõmensalis suus iamdicti Camerarij in eadem causa fuerat aduocatus; deceptorie, & cõtra consuetudinem hunc terminum appellationi pręfixit, vt ad festum purificationis sanctæ Ma. vtraq. pars esset ab appellationis prosecutione reuersa; licet nobis non potuerit legem imponere, vt cum teneremur infra dictum terminum expedire; tũ & secundũ legitimas sanctiones lis, quæ in consistoriũ Principis speratur inferri, absq. damno moræ intacta permaneat, donec ipse faciat introduci, & a proceribus dirimi iuxta morem. Interim autem nuntius Camerarij supradicti præueniens nuntium eorundem, nec ab ipso vsq. ad legitimum terminũ expectato, impetrauit litteras, & recessit. Quia vero fraus, & dolus alicui patrocinari non debent; d. v. per A. s. m. qua. si ita est, partibus conuocatis, & auditis hinc inde propositis, causam super his ap. re. me. iustitia terminetis.

Idem Rofeñ. & Londoñ. Episcopis. *Cap. 9.*

BO. me. O. de Camera persona ecclesię de Fauersham. viã vniuersæ carnis ingresso, dil. f. Abbas sancti Augustini custodiam eiusdem ecclesię, quam ad se asserit pertinere, primo per quosdam monachos, secundo per se ipsum possessionem ingressus, ad nos pluries vocem appellationis emisit, ne quis eum super possessione ipsius ecclesiæ præsumeret indebite molestare. Cumq. aliquamdiu prædictam ecclesiam pacifice possedisset; quidam laici Cantuar. dioec. in ipsum Abbatem, & monachos infra eandem ecclesiam, vsq. ad effusionem sanguinis, manib. iniectis temere violentis, eos de possessione ipsius per violentiam eiecerunt. & infra. His igitur, & alijs pluribus ex parte Abbatis, & monachorum propositis, procurator Archidiaconi memorati proposuit ex aduerso, quod nec possessionis, nec dominij ratione Abbas, & monachi hãc restitutionem poterant postulare, cumq. non possederint ecclesiam antedictam, ratione iuris custodiæ, quæ defuncta persona ecclesiæ tantum datur, immo Archid. Cant. qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi, quã de generali cõsuetudine Cantuar. prouinciæ, tam in illa ecclesia, quã in alijs vniuersis eiusdem dioec. hoc iure fuerant semper vsi, sicut fuerat sufficienter probatum; talis restitutio nequaquam monachis competebat, nec vtendo iure suo, eis iniuriam facere videbatur. Pręterea, cum præfatus O. de Camera nomine Ar-

Archidiaconi possideret, vt pote, qui vnam ei procurationem, & quinq. solidos nomine ipsius ecclesiæ annis singulis exsoluebat, eodem O. sublato de medio apud Archid. possessio animi dinoscitur remansisse, quæ non perditur, nisi Archid. se putaret repelli, vel nisi veniens non fuisset admissus. sic ergo monachorum possessio potius detentio clandestina deberet dici, quam Archid. qui ipsam possessionem non perdidit, & sic eam monachi non potuerunt habere, cum duo in solidū quidquam possidere nō possint. Cum igitur Archidiaconus potuerit iure suo possessionē intrare, ac tenentes de facto eiicere, fortius potuit nullo ibi † existente, nec vllatenus resistente, sibi ius proprium reseruare; cum iuris executio nullā habere iniuriam dinoscatur. ad hæc monachi possessionem Archid. non possunt aliquatenus auocare, etsi eos ipsam habuisse constaret, qui cum eos de possessione nequaquam eiecerit, nec hoc probatum fuerit, nec in iure confessum, non haberetur, quid obiciant extraneo detentori; præsertim, cum & ipsi sua auctoritate possessionem intrauerunt, & iniuriam alijs facientes, ius aliquod acquirere nequiuerūt, appellatio quoq. quam monachi se interposuisse proponunt, penitus nulla fuit, cum non, nisi a grauamine præsenti, præterito, vel futuro debeat appellari. Archidiaconus vero nec prius eos grauauerat, nec ipsos post app. grauauit, cum rem vacuam, cuius custodiendi ius habet, immo quam ex officio custodire tenetur, custodiendam suscepisse noscatur. Deniq. appellationi monachorum non fuit vllatenus deferendum, quoniam, etsi ad eos eadem ecclesia pertineret, non debuerunt auctoritate propria ipsius possessionem intrare, præsertim cum scuerint, vel scire potius debuerint, quod custodia ecclesiarum vacantium ad Archid. pertinebat, etsi tunc idem Archidiaconus præsens esset, eam denegasset eisdē, & sibi, prout ad eius spectabat officium, tenuisset. Cum autem clandestina fuisset eorum possessio, non potuerunt vere possessores haberi; cum super possessione nequeat iniuria fieri clandestino possessori. Cū igitur hęc, & alia multa vtrinq. proposita fuerint coram nobis, visis instrumentis, & attestationibus partium, & allegationib. diligentius intellectis, de communi f. n. con. Abbatem, & monachos in eundē statum, in quo tempore appellationis ex verisimilibus, & probabilibus causis ad nos legitime interpositę fuisse noscuntur, proprietatis vtriuslibet saluo iure, decernimus reducēdos, ac fructus medij temporis censuimus pariter assignandos eisdem. Quocirca dis. v. per A. s. m. qua. sub. cuius. contrad. & ap. ob. in eum statum, in quo tempore appellationis fuisse noscuntur, præfatos Abbatem, & monachos reducatis, & faciatis eisdem pariter resignari fructus medij temporis vniuersos; contradictores, si qui apparuerint, vel rebelles, mo. p. per cen. ecc. ap. postposita compescentes.

Idem sanctis Augustini, & sancti Gregorij Priorib. Cantuar. *Cap. 10.*

DIL. f. I. & A. Prior, & monachi ecclesię Cantuarieñ. nobis humiliter retulerūt; quod cum pro causa, quæ inter dictos Priorem, & monachos, & ven. f. Cant. Archiepiscopum super capella de Lamerhe vertebatur, ab ipsis, Priore, & monachis mitterētur, sicut eis propositum fuit; idem Archiepiscopus post iter arreptum in eos excommunionis sententiam promulgauit; cum autem plus sit ad sedem Ap. facto prouocare, quam verbo; & ipsis propter prædictam causam ad Rom. ecclesiam venientibus intelligatur ad se. Ap. prouocatum; dis. v. per A. s. m. qua. si verum est, quod asseritur, dictos I. & H. † ap. postposita denūtietis excommunionis vinculo non teneri. c. 52. eo. † A. forte

Idem Episcopo Helieñ. *Cap. 11.*

PASTORALIS officij diligentia, & infra. Quæsiuisti etiam diligenter, vtrū, quando inhibetur appellatio in rescripto, frustratoria tantum appellatio inhibita videatur; vt ab omni grauamine liceat appellare; an omnis appellatio videatur exclusa, nisi tantum in casibus expressis a iure. Nos igitur attendentes, quod per appellationem frustratoriā, & si non fuisset inhibita, negotium non debeat † impediri, diligentiæ tuę breuiter respōdemus; quod quęlibet prouocatio intelligitur remoueri, quę a iure nō indulgetur expresse, sed si appellans fuerit grauatus iniuste, grauamen huiusmodi per superiorem poterit emēdari. Verum, quia multotiens quis ad tempus per appellationem legitimā a iudicis sui, quo ad aliquem certum articulum eximitur potestate; tuæ fraternitatis nos duxit discretio consulendos, vtrum si clericus excommunicationis sententia innodatus, ante denuntiationem ipsius ab ea, tamquam minus rationabiliter promulgata, in eo casu, in quo ante sententiā appellatio vires optinuisse videtur, curauerit prouocare; eo quod per appellationem interpositā excōmunicantis videtur iurisdictio dormitasse; ipse denūtiare possit eūdem c. 53. e. † at debuerat

dem, & ad tempus ecclesiasticis beneficicijs spoliare, cũ per prouocationem taliter factam suo effectu excõmunicatio nõ priuetur. Nos itaque inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum, quod cum executionem excommunicatio secum trahat, & excõmunicatus per denuntiationem amplius non ligetur, ipsum excommunicatum denuntiare non immerito potest, vt ab alijs euitetur, & illi nimirũ prouentus ecclesiastici merito subtrahuntur, cui ecclesiæ communio denegatur.

Idem Episcopo Parisieñ. *Cap. 12.*

SOLLICITVDINEM pastoralis officij prudenter exequeris, cum super dubitationibus iuris responso se. Apostolicæ postulas edoceri. Sane, sicut ex tua insinuatione recepimus, duobus coram suo Episcopo litigantibus, cum alter eorum ad se. A p. appellasset, Episcopus interpositæ appellationi non deferens, sed appellantem reputans contumacem, ipsum excõmunicationis vinculo innodauit; qui coram metropolitano suo de Episcopo sibi petijt super hoc iustitiam exhiberi, asserens, quod post appellationem ad nos legitime interpositam, ipsum excõmunicauerat, & excõmunicatum fecerat publice nuntiari, & petens se ad eum statum, quo fuerat appellationis tempore a metropol. reduci, denuntiari videl. absolutũ; adiciens etiam, quod appellationi nõ renuntiabat obiectę, sed prosequi volebat eandem. Vnde tua fraternitas requisiuit a nobis, vtrum metropolitanus de huiusmodi conquestione cognoscere valeat, etsi reperit illũ legitime prouocasse, an eum denuntiare debeat absolutum; & an, si Episcopus coram Archiepiscopo appellauerit; ne is, qui excõmunicatus fuerat, absoluatur, appellationi sit huiusmodi deferendum. Nos igitur inquisitioni t. taliter respondemus; quod, sicut metropol. de appellatione ad nos interposita cognoscere omnino non valet, sic nec de his, quæ post appellationem ipsam fuerint innouata; dummodo de illis cognosci non possit, nisi de appellatione pariter cognoscatur, vel de ijs, quæ ad appellationis causam cõtingere dignoscãtur. In quo casu, si metropolitanus ad cognoscendum suas partes interponere forte præsumeret, Episcopus vtiq. posset ad appellationis beneficium conuolare; nam ad officium eius, qui de appellatione cogniturus est, pertinet prudenter corrigere, quæ contra ipsam inuenerit attemptata. Si vero notoriũ forsan existeret, quod mandatum Episcopi indiscretum fuerat, vel iniustum, cui nõ tenebatur subditus obedire, ac per consequentiam ei liqueret euidenter, subditum legitime prouocasse: potest Archiepiscopus auctoritate metropolitica declarare subditum irrationabiliter extitisse anathematis mucrone percussum. Cum autem excõmunicatus, qui appellauerat, iuxta præscriptam formam coram Archiepiscopo deponit contra Episcopum quæstionem, vt videlicet de iniuria sibi ab Episcopo irrogata cognoscat, metropol. ipse ad cognoscendum de causa potest interponere partes suas, cum ille appellationis prosecutioni renuntiare tacite videatur; sed si verbo, vel facto, appellationem se velle prosequi protestatur sicut in proposito casu superius est expressum, non est tanquam aduersa petens, & sibi cõtrarius audiendus.

Idem Episcopo Cant. & M. Archid. Treceñ. *Cap. 13.*

DILECTO f. Decano Altisiodoreñ. ecclesiæ, ac magistro B. ve. f. n. Altisiodoreñ. Episcopi procuratore in nostra præsentia cõstitutis, idem magister proposuit coram nobis, quod cum dictus Episcopus R. presbyterum domus Dei, in qua prouisionem, & dispositionem plenariam obtinere dinoscitur, detineri faceret vinculis mancipatũ, pro eo, quod bona quædã eiusdem, quæ furtiue subtraxerat, restituere detrectabat, propter quod etiam ab eodem Episcopo fuerat excõmunicationis vinculo innodatus; & supradictus Decanus Episcopum monuisset, vt eidem restitueret, vel saltem recrederet presbyterum memoratum, quem ad iurisdictionem suam spectare firmiter asserebat: Episcopus metuens, ne Decanus aliquid in suum præiudiciũ attemptaret; se, ac suos, statum ecclesiæ, ac ciuitatis suæ protectioni metropolitani supponens, ad metropolitanę sedis audientiam appellauit, festum sanctæ Ma. Magdalenę proximo præteritum terminũ appellationi pręfigens. Verum Decanus postmodicum canonicis Altisiodoreñ. conuocatis, interdictum huiusmodi eis contradicentibus promulgauit, vt Episcopo in ciuitate præsente a diuinis in Altisiodoreñ. ecclesia cessaretur. Postmodum vero cum die appellationi pręfixo comparuissent partes coram officiali curiæ Senoñ. Decanus allegans, quod appellationi ab Episcopo interpositæ ideo non duxerat deferendum, quoniam presbyter supradictus adhuc in vinculis tenebatur, vocem ad nos appellationis emisit; officialis autẽ irritũ iu-

iudicauit interdictũ a Decano post appellationẽ Episcopi ad sedẽ metropol. interpositã promulgatũ.& infra. His igitur,& alijs, quæ vtrimq. fuere proposita coram nobis,intelleximus euidenter quod & si Episcopus prudẽter,& vtiliter prouidisset,vt recredidisset Decano presbyterum sæpedictum ad omnem prorsus scandali materiam anputãdam; quia tamen idem Episcopus,sicut præmissum est, diuersos modos expresit,secundũ quos Decano paratus fuit super captione presbyteri iustitiæ plenitudinem exhibere,ad metropolitanam sedem appellans, Decanus post hoc nõ potuit ferre sententiam interdicti,& ideo de communi f. n. consilio sententiam ipsam ab eo post ap.legitime promulgatam irritam decernimus, & inanem;illo nequaquam obstante,quod Decanus ad excusationem suam quasi variando proposuit coram nobis,quod priusquã Episcopus appellasset, ipse sententiam tulerat, cuius tamen effectum ad tẽpus duxerat suspẽdendum,cum interim appellatione interposita procedere non debuerit ad sententiam exequendã. Officialis tamen pro cessum,qui post ap.ad se.Ap.interpositã,huiusmodi sentẽtiam interdicti decreuit irritã, & inanem,& mandauit penitus non seruari, temerarium iudicantes,cum ap.ad nos interposita nihil debuit innouari. Præterea licet excõmunionis sententia per Episcopum promulgata, rite lata prima facie videretur,quoniam cum per iam dictum officialem mandatum esset,ne seruaretur in ecclesia interdictũ, & idem Decanus,ne celebraretur in ecclesia, prohibendo diuinum videretur officium perturbare;quia tamẽ per ap. ad nos interpositã ex parte Decani,cui etiam officialis duxerat deferendum,apostolos concedendo,non solum principale.negotium, sed accessoria etiã ad nostrum referebantur examen, sentẽtiam vt pote post ap.ad nos legitime interpositam decernimus viribus caruisse, ac ipsum Decanum ea non fuisse ligatum. Verum licet Archiepiscopus quorundam consilio circunuentus post ap. ad nos emissam, de qua sibi per officialis sui litteras innotuerat, Decanũ denuntiauerat euitandũ;Senoñ.canonicos, qui saniori ducti consilio cõmunicarunt eidem, vt appellationi ad nos interpositæ,magis quã denuntiationi ab Archiepiscopo factæ deferrent,inculpabiles iudicamus.

DE CONFIRMATIONE VTILI, vel inutili. Tit.xx.

Idem Decano Padeburgeñ. *Cap.1.*

CVM di.in Chro fil. Abbatissa,& sorores ecclesię de Gandelen. sua cuperent priuilegia renouari,nobis humiliter supplicarunt, quatenus aliquib. personis scriberemus, vt priuilegia ipsius ecclesiæ, quæ propter viarũ discrimina ad nostram pręsentiam tute destinari non poterant, inspicerent diligenter,tenorem ipsorum fideliter cõscribentes, sigillis eorum signatum,nostro conspectui pręsentãdum. Verũ nos eorum postulationib. concurrentes,quattuor Episcopis,& Abbatib. totidem hoc iniunximus exequendum,qui Apostolico mandato parentes priuilegia felicis recorda. Agapeti, & Ioannis præ.nostrorũ sibi pręsentata subtiliter conspexerunt, tenorem eorũ,sub sigillis suis nobis fideliter transmittentes.ve.f.n.G.Remeñ.Archiepiscopus,tũc Episcopus Prænestinus in partib.illis officiũ legationis exercens,tenorẽ priuilegior.ipsorũ sub sigillo proprio,nostro fecit cõspectui pręsentari. Nos autem tam Legato, quam inquisitorib.ipsis fidem debitam adhibentes, licet non videremus,quare non deberent eadẽ priuilegia innouari,quia tamen C.maioris ecclesiæ, & I.sanctæ Crucis canonici proposuerũt Hildesemeñ. ecclesiam in possessione subiectionis ipsius monasterij per C.annos,& amplius extitisse,priuilegia ipsa tunc non duximus innouanda. Verum, vt tam monasterio, quam ipsi ecclesiæ suã iustitiam seruaremus; dil.f. Pigaueñ. Corbieñ. & de Lapide sancti Michaelis Abbatib.dedimus in mandatis,vt ad locum idoneum pariter accedentes;citatis, qui fuerant euocandi, inquirerent super omnibus diligentius veritatem; & vsq. ad diffinitiuam sententiam procedẽtes, gesta omnia sub suarum testimonio litterarum cõscripta, fideliter ad se. Ap. destinarent, præfigentes partib. terminum competentem, quo nostro se conspectui præsentarent,sententiam recepturæ.ipsi vero mandatum Apostolicũ exequi cupientes,partes ad suam præsentiam citauerunt; & cum vellent in causa procedere, occasione cuiusdam interlocutoriæ,quam tulerunt,pars Hildesemeñ. ecclesiæ ad se. Ap. appellauit;propter quod iudices ipsi in causa procedere nequiuerunt.nuper autem partib. in nostra præsentia constitutis, pṛædicta petijt Abbatissa,quatenus deberemus priuilegia suæ ecclesiæ innouare, præsertim, cum in præsentia delegatorum iudicum pars Hildesemeñ.ecclesiæ nihil ostendere studuerit, vel probare, quod monasterio, vel priuilegijs cui-

Decõfir. c.4.

eiusdẽ in aliquo derogaret. Ex aduerso vero fuit sollicite postulatum, vt causam ipsam discretis viris cõmittere dignaremur, qui testes reciperent, quos contra priuilegia monasterij, & probãdum præscriptionem legitimam inducere proponebant. Nos siquidem diligentius attendentes, quod iure ciuili prouida sit deliberatione statutum; vt quando periculũ testium formidatur, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis casibus subtraharur, & lite non contestata testes valetudinarij, & alij, de quibus ex alia rationabili causa timetur, ad testimonium admittantur eiusdẽm æquitatis similitudine prouocata, prædicta priuilegia, quasi iam nimia vetustate consumpta fuerint, non in pergameno, sed in papiro conscripta, duximus innouanda. Nolentes, quod in nouatione huiusmodi nouũ ius monasterio acquiratur, sed vt antiquum ius, si quod habet, per innouatum priuilegium conseruetur. Quia vero præfatum monasterium ad ius, & proprietatem Apostolicæ sedis per priuilegia prę.n. pertinere monstratur, ne ius ecclesiæ Romanæ remaneat indefensum, eandem Abbatissam procuratricem ipsius duximus statuendam; vt cũ aduersus ecclesiam Rom. possessiones, & iura non, nisi centenaria currat præscriptio; ipsa super hoc, & alijs vice nostra procuret, quæ corã nobis fuerant in iudicio procuranda. Nolentes igitur, quod de statu eiusdem monasterij diutius dubitetur, per quod causa ipsa remaneat vlterius indecisa; d.v. per A. s. m. qua. locum tutum, & cõmodum eligentes, infra sex mensium spatium post susceptionem litterarum nostrarũ præsentium, recipiatis testes, quos ad prescriptionem probandam Hildesemeñ. ecclesia, vel ad interruptionẽ ostendendã Guandeñ.† cœnobium dixerit producendos, etsi legitimam prę́scriptionem probauerit, vt intẽdit; nisi probata fuerit interruptio ex aduerso, subiectionem ipsius monesterij adiudicetis eidem; cum constet ipsum in sua diœc. constitutum; priuilegium, quod ipsi monasterio innouari fecimus, corrumpentes. Alioquin eidẽ super hoc perpetuum silentium imponentes, monasteriũ ipsum pronuntietis perpetua libertate gaudere, nostro sibi priuilegio resignato.

† *Gandesen̄. supra.*

Idem Episcopo, & Preposito Viticeñ. *Cap. 2.*

A D audientiam nostram di.f. Præposito Nemausieneñ. † significante peruenit, quod quidam canonici Nemauseñ. ecclesiæ super dilapidatione, vel alijs criminibus infamati, a nobis litteras confirmationis super administrationib. suis optinere laborant, religionis, ac professionis suæ condicione suppressa. Cũ igitur regularibus personis non consueuerit Apostolica sedes aliqua personaliter confirmare; dis. v. per A. s. m. qua. confirmationes ipsas, quas ab ipsis canonicis, cum regulares existunt, noueritis taliter impetratas, auctoritate nostra suffulti denuntietis irritas, & inanes.

c. 5. a. † *Nemausien̄ scribe*

Idem nobili viro Mattheo de Romana. *Cap. 3.*

EXAMINATA causa, quæ vertitur inter te, ac milites Campanicos super ecclesia sancti Angeli de Romana Casaparata, actis confessionibus, & attestationibus intellectis, inspectis instrumentis, & allegationib. indagatis, perpendimus euidenter arbitrium, quod T. vicedominus Sabineñ. dicebatur super eodem negotio promulgasse, contra formam iuris, & compromissi, fuisse dictatũ. Vnde non obstante confirmatione felicis me. C. p̄. nostri, qui confirmauerat illud, sicut prouide latum fuerat, & ab vtraq. parte receptum; decernimus ipsum irritum, & inane. Actionem autem, quam super iure patronatus eiusdem ecclesiæ contra præfatos milites intendebas, incongruentem cognouimus, & ineptam. Quia cum testes induxeris ad probandum, quod quando præfatus vicedominus ecclesiam eandem, tamquam sequester accepit, tu ipsam ecclesiam possidebas, profecto nec rei vindicationẽ intendere, nec ipsius restitutionem poteras postulare. Vnde intentionem tuam in hac parte pronuntiamus nõ tenere, absoluentes eosdem milites ab eadem, ita tamen, quod si congruentem, & aptã intendere volueris actionem, respondere tibi nihilominus teneantur.

c. 7. a. & de iudicijs. c. 15.

LIBER

LIBER TERTIVS.

DE VITA, ET HONEstate Clericorum. TIT. I.

Idem prælatis, & clericis Lombardiæ. *Cap. 1.*

De vita & hon. cler. c. 5.

VM ab omni specie mala præcipiat Apostolus abstinere; nos, qui licet indigni constituti sumus a Deo super gẽtes, & regna, vt iuxta verbũ propheticũ euellamus & destruamus, & ędificemus etiã, & plantemus; sũmopere debemus satagere, quatenus euellamus vitia, plãtemus virtutes, destruamus iniqua, & ædificemus honesta; sicq. nr̃a sollicitudine mediãte praua trãseant in directa, & aspera conuertantur in plana. Licet autem huius nostrę sollicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus, & insipientibus debitores: specialiter tamen ad clericos, qui dormire debẽt a vitijs, vt sint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid appareat in illis, quod obfuscet candorem ecclesiasticę puritatis. Sane ad audientiam Apostolatus nostri multorũ assertione peruenit, quod cum ex delegatione nostra causas suscipitis per tractandas more sæcularium, super decima litis, vel parte alia, pro diuersa terrarum consuetudine, præter expensas victualium, cum litigantibus receptis pignoribus pro salario conuenitis, quod postmodũ vsq. ad solutionem pecuniæ, nolentib. etiam partibus, contenditis detinere; non attendentes, quod ad hoc vobis, & alijs clericis sunt ecclesiastici redditus deputati, vt ex ipsis honeste viuere debeatis, ne vos oporteat ad turpia lucra manus extendere, vel ad iniqua munera oculos inclinare. Cum igitur opera vestra lucere debeant laicis in exemplum, nec vos deceat ad instar sæcularium ad turpe compendium iuris occasionem arripere, vni. v. per A. s. m. atq. præcipimus, qua. ab huiusmodi exactionibus decetero abstinentes, vigorem iudiciarium gratis studeatis litigantibus impertiri, non obstante, quod in fraudem a quibusdam proponitur, quod idẽ exigatur nomine assessorum, cum nec iustum iudicium iudici vendere liceat, & venales sententiæ ipsis etiã sæcularibus legibus reprobantur.

Idẽ Liuon. Epo, & eis qui cũ ipso sunt, fratrib. c. 2. c. 6.

DEVS, qui ecclesiam suã noua semper prole fecundat, volens moderna tẽpora conformare priorib. & fidem catholicam propagare, prędecessorib. vestris, & vobis post eos piũ inspirauit affectũ; vt Liuon. ingressi prouinciã, paganis euãgelizaretis nomen domini Iesu Christi, eorũ sequentes exemplũ, quibus in euãgelio legimus esse dictũ. Euntes docete omnes gẽtes bap. eos. in. no. pa. & fi. & S. S. de quib. euãgelicus sermo subiungit. Illi autẽ p. p. vbiq. Do. co. & sermonẽ cõ. se. sig. Attẽdens etenim euangelicus ille pater familias, quod messis est multa, operarij autem pauci, adhuc mittit operarios in messem suã, & in hac quasi vndecima hora vineæ suæ nouos deputat vinitores, quor. laborem pariter cũ primis denario recõpenset. Vnde, cũ euãgelizandi officiũ, eo assũpseritis inspirãte, qui facit vtraq. vnũ; oportet vos in vnitatis & caritatis spiritu ambulare, illorũ sequentes exemplũ, de quib. legitur. Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ, & anima vna. Ne igitur, si dispar in vobis obseruãtia fuerit, & dissimiliter habitus apud eos, quib. vnũ euangeliũ prædicatis, scandalũ suscitetur, priusq. diuidatur populus ille nouus, in partes, quã in vnã ecclesiã cõgregetur, cũ paratus sit adhuc inimicus homo messi dominicæ superseminare zizania: dis. v. mo. & exhor. in dño, p A. vobis s. mãdantes, qua. eo nõ obstãte, quod inter vos monachi sunt, & canonici regulares, vel alij etiã regularẽ vitam sub alia distinctione professi, pariter in vnũ regulare propositũ, & honestum habitũ, quantũ ad hoc spectat officiũ cõformetis; ne noua ecclesia Liuoñ. plantatio pię m. p. tui, frater Episcope, sanguine rubricata, vel leue in vobis scandalũ patiatur, per quos radicãda est in fide catholica, & fouenda.

Idem Lundoñ. Archiepiscopo. *Cap. 3.*

De pœnis. c. 6.

TVAE discretionis prudẽtiã. & infra. Ad illud preterea, quod a nobis tertio requisisti, qualiter clerici in latrocinijs, vel alijs magnis scelerib. deprehẽsi puniri debeãt: resp. quod a suis ordinib. degradati, detrudi debeãt in artis monasterijs ad pęnitentiam peragendam.

Idem. *Cap. 4.*

De vita & hon. c. 7. & de fil. pres. c. 15 & de cler. cõiu. c. 8. CVM decorem domus Domini. & infra. Interdum ludi fiunt in eisdem ecclesijs theatrales, & non solum ludibriorum spectacula, introducuntur in eas monstra laruarũ: verum etiam in tribus anni festiuitatib. quæ cõtinue natalem Christi sequuntur, diaconi, presbyteri, ac subdiaconi vicissim insaniç suç ludibria exercentes, per gesticulationum suarum debacchationes obscenas incõspectu populi, decus faciunt clericale vilescere, quem potius illo tempore deberent prædicatione mulcere. Quia igitur ex officio nobis iniuncto domus Dei nos zelus comedit, & opprobria exprobantium ei super nos cadere dinoscantur; f.v. per A.s.m. qua. ne per huiusmodi turpitudinem ecclesiæ inquinetur honestas; eos, qui sunt publice vxorati, non admittatis decetero ad ecclesiasticas dignitates, dimissis ab eis, quas non possunt sine prauo exemplo, & graui scandalo retinere. Filijs quoq. canonicorum præbendas in eisdem ecclesijs conferri non sinatis, quarum sunt canonici patres eorum, cum indecorum sit, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret, in quo vnigenitus filius æterno patri pro salute humani generis victimatur. Prç libatam vero ludibriorum consuetudinem, vel potius corruptelam curetis ab ecclesijs vestris taliter extirpare, quod vos diuini cultus, & sacri comprobetis ordinis zelatores.

DE COHABITATIONE CLERICOrum, & mulierum. Tit. ij.

Idem Exomeñ. Episcopo. *Cap. 1.*

De cohab. cle. c. 8. TVA nos duxit fraternitas consulendos, si de clericis publice concubinam habentibus, qui, quando conueniuntur a te, se esse concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accusator, credendum sit testimonio bonor. virorum, inter quos viuere dinoscuntur. Nos igitur consul. t. t. respondemus, quod si crimen eorum ita publicum est, vt merito debeat appellari notorium, in eo casu nec testes, nec accusator est necessarius, cum huiusmodi crimen nulla possit tergiuersatione celari. Si vero publicũ est; non ex euidenti causa, sed ex fama, in eo casu ad condemnationem eorum sola testimonia non sufficiunt; cum non sit testimonijs, sed testib. iudicandum; sed si de clericis illis talis habeatur suspicio, vt ex ea scandalũ generetur in populo; licet contra ipsos nõ apparuerit accusator, tu tamen eis canonicam potes indicere purgationem; quam si prçstare noluerint, vel defecerint in præstando, eos canonica poteris animaduersione punire.

Idem Pistorieñ. Episcopo. *Cap. 2.*

A nobis tua fraternitas requisiuit. & infra. Cum clericis quoq. non permittas habitare mulierculas, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittat sæui criminis existimari. † c. 9. † *tal su spicari.*

DE CLERICIS CONIVGATIS. tit. iij.

Idem Archiepiscopo Nor Wiceñ. *Cap. 1.*

De cle. côiu. c. 5 DIVERSIS fallacijs homines circumuenti, Deo, & mammonæ famulari conantur, cum tamen secundum euangelicam veritatem, nemo potest duobus dominis seruire, quoniam si vnum dilexerit, alium habebit exosum, aut vno contempto, alium sustinebit. accepimus etiam, quod quidam clerici tuæ diœc. qui sollemniter in conspectu ecclesiç matrimonium contraxerunt, ecclesiastica beneficia detinere contendunt, in quor. conuersatione cithara cum psalterio male cõcordat. Cũ igitur vir cogitet, quomodo placere possit vxori, & ideo minus, quæ Dei sunt, valeat cogitare; cum quasi diuisus in duo plenã sui non habeat potestatem, vt ei, a quo stipendium recepit, plenius famuletur. f. t. præ. auctoritate in. qua. huiusmodi clericos beneficijs ecclesiasticis, quç in tua diœc. sunt adepti, auctoritate nostra suffultus valeas ap. re. priuare, præsertim cum rerum ecclesiasticarum substantia soleat deperire per tales, nisi forte talibus scienter contuleris ecclesiastica beneficia, quibus eos non per te, sed per superiorẽ decernimus spoliandos.

Idem Acheruntino Archiepiscopo. *Cap. 2.*

CVM olim ad nostram audientiam peruenisset, quod canonici Angloueñ. dil. f. Cantorem Tricariceñ. sibi elegerãt in pastorem; tibi dedimus in mandatis, vt examinata electione diligentius, & personã; si electionem canonicam, & personam idoneam inuenires, electionem ipsam auctoritate Apostolica confirmares, sicut metropolitanus in ceteris processurus. Licet autem tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ c. 6.

personæ in alijs constitisset, mouit te tamen, & ad nos consulendos induxit, quod cum pater eiusdem Cantoris Græcus fuerit, & iuxta ritum Græcorum vxorem duxerit in minoribus ordinibus constitutus, Cantorem ipsum ex vxore legitima in sacerdotio suscepisset. Nos igitur attendentes, quod orientalis ecclesia votum continentiæ non admisit, quin orientales in minoribus ordinibus contrahāt, & in superioribus vtantur matrimonio iam cōtracto: f. t. per A. s. m. qua. nisi pro eo, quod inter Latinos Græci huiusmodi conuersantur, regionis cōsuetudo repugnet; si aliud nō obsistat, ad confirmationem, & consecrationem eiusdem Cantoris sine dubitatione procedas.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS præbendatis in ecclesia. Tit. iiij.

Idem capitulo Ragusin. *Cap. 1.*

De cler. nō resid. c. 1. QVALITER Archiepiscopus vester temeritate propria recessit ab ecclesia Ragusin. nec iam vltra quadriennium expectatus redierit, & per litteras nostras etiā reuocatus, vestra vniuersitas plene nouit, cū sæpius apud nos deposuerit super hoc querelam, & vobis concedi postulauerit licentiam eligēdi. Nos autem expectantes diutius duximus expectandum, si forte reuerteretur ad cor, & ad ecclesiam suam, quam taliter reliquerat, remearet. Nolentes igitur, quod diutius ecclesia ipsa pastoris maneat solatio destituta; dis. v. per A. s. m. atq. præcipimus, quatenus si forsitan iam redierit, vos post mensem a receptione præsentium personam vobis idoneam in Archiepiscopum eligatis, & electionem vestram nobis curetis quantocius præsentare.

Idem Constantinopolit. Patriarchæ. *Cap. 2.*

c. ic. INTER quattuor animalia. & infra. De clericis autem, qui ecclesias, vel præbendas sibi concessas sine iusta, & necessaria causa, tuo præsertim non accedente consensu, in hac deserunt nouitate, hoc tibi duximus respondendum; quod postquam congruo tempore fuerint expectati, nisi redierint ad illas, possunt eis iuste priuari, dummodo non sunt iusto impedimento detenti.

Idem Archiepiscopo Patracen. *Cap. 3.*

c. ex tu. EX tuæ deuotionis insinuatione recepimus. & infra. In ecclesijs autem eorum, qui se fraudulenter absentant, nec ad ipsos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari, & si non sic curauerint obedire, si vltra sex menses suas deseruerint ecclesias, vt iuxta canonicas sanctiones eis debeāt merito spoliari; contra eos quoq. sicut supradictum est, etiam procedatur, s. vt ipsos post suspensionis, & excommunicationis sententias ad tuam obedientiam venire cōpellas. quod si nec sic illorum malitia poterit emolliri, eos dil. f. B. tt. S. Susannæ presbyter Card. Ap. le. L. ab spiritualium administratione remoueat, & quib. possit ecclesijs, de personis idoneis faciat prouideri, & in eos degradationis sententiam non promulget, vt cum eis misericorditer, si expediat, facilius agi possit.

Idem Altisiodoren. Episcopo. *Cap. 4.*

TVAE fraternitatis discretio postulauit. & infra. Quæsiuisti præterea, vt cum interdum canonicis, quibus studiorum gratia est indultum, vt in absentia sui fructus percipiāt præbendarum suarum, accepta licentia, se ad villas transferant, vel castella, in quibus nullum est, vel minus competens exercitium studiorum; vtrum præbendarū suarum fructus sint talibus conferendi. Ad quod breuiter respōdemus; eis qui huiusmodi fraudem committunt, cum fraus, & dolus nemini debeat (patrocinari impertiri, † præfatam indulgentiam competere non debere. c. n. &

† patrocinium imperiri.

DE PRAEBENDIS, ET DIGNITATIBUS clericorum. Tit. v.

Greg. 9

Idem Lameren. Episcopo. *Cap. 1.*

CVM secūdum Apostolum, qui altario seruit; de altari viuere debeat, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede; patet a simili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur, vt ipsa nominis ratio persuadet. cum igitur a cleros, quod est sors, vel hereditas, clerici appellentur; quia in sui ordinatione, vel assumuntur in hereditatē domini, vel assequuntur hereditatem in ipso; vt vere possint psallere cum Propheta: Dominus, pars hereditatis meæ; dignum est, vt ecclesiæ stipendijs sustententur; in qua, & per quam diuinis obsequijs ascribuntur. Licet autem prędec. nostri ordinationes eorū, qui sine certo titulo promouentur, in iniuriam ordinantiū irritas esse voluerint, & inanes: nos tamen benignius agere cupiētes, tādiu per ordinatores, vel successores eorū prouideri volumus ordinatis, donec per eos eccle. beneficia cōsequātur, Depreb. c. 16.

ne forte clamores clericorum pauperũ, quos in aures domini Sabaoth credimus introire, indurata facie negligere videamur. Inde est, quod, cum dil.f.G.lator præsentium a G.bo. me.præ.tuo, sicut asserit, in officio fuerit subdiaconatus, nullo præsentante promotus, f. t.m: qua.si eum dil.f.quibus examinationem ipsius duximus committendam, te citato legitime, vt per te ipsum, vel idoneum responsalem interfis, & tam super idoneitate personæ, quam etiam super quantitate, ac qualitate beneficij proponere tibi liceat, quidquid rationabiliter duxeris proponendum, idoneum esse repererint, & ecclesiastico beneficio non indignum, tamdiu ei vitæ necessaria congrue subministres, donec per te in Zamoreñ.ecclesia, vel alia fuerit beneficium ecclesiasticum assecutus; sciturus pro certo, quod si per examinationem illorũ fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mãdatum nostrorum neglexeris prouidere, cum hoc nobis per literas eorum innotuerit, ad id exequendum te per districtionem ecclesiasticam compellemus; quia, sicut nolumus multa præcipere; sic volumus, cum iusta præcipimus, efficaciter exaudiri.

Idem Archiepiscopo, Præposito sancti Andreæ, & scholastico sancti Petri Colonieñ. *Cap. 2.*

De rer. perm. c. 8. CVM vniuersorum fidelium ab ipso domino Iesu Christo pastoralis nobis sit cura commissa, sollicitudini nostræ dinoscitur expedire; vt sic debeamus quoslibet in suis rationib.cõfouere, quod aliquorũ iura incõspectu ecclesię dispendium non sustineant. sed firma, & illibata debeant permanere. Intelleximus siquidem dil.f.G.canonico sancti Ioãnis in Leodio referente, quod cum ipse, & L. clericus ducti quadam leuitate animi de permutatione præbendarum suarum inter se tractare cœpissent, quia vtilitatem vtriusq. imminere credebant: tandem idem L. clericus occasione dictæ permutationis, præbenda eiusdem G. quam in ecclesia sanctæ Mariæ Namureñ. habebat, cuidam consanguineo assignata, præbendam sancti Bartholomęi, quam sæpedicto G. repromiserat, nequaquã voluit resignare; & sic idem G. vt asserit, sua spe remãsit omnino frustratus. Cumq. super hoc in præsentia ve.f.n.Leodoñ. † Episcopi fuisset diutius litigatum, tandem idem L. se. Ap.appellauit, & cum dictus G.non sine magno labore, & periculo accessisset; idem L.nec venit, nec per se curauit mittere respõsalem.

† *Leodeñ. forte*

Cum igitur deceptis, & non decipientibus iura subueniant, fraus etiam, & dolus nemini debeat patrocinium impertiri; licet ipsi per se de iure nõ possent ecclesiastica beneficia permutare; vt tamen simplicitati venia tribuatur; dis. v. per A.s.m. qua. si vobis constiterit prætaxatum G. taliter fuisse deceptum, ab ipsa Namurceñ. prębenda, quam diu dicitur possedisse, amoto consanguineo ipsius L. vel quolibet alio illicito detentore, eandem submoto ap.ob.G.faciatis restitui memorato, & eundem ipsius pacifica possessione gaudere.

Idem Archiepiscopo Seneñ. *Cap. 3.*

INTER cetera. & infra. Tibi siquidem satis credimus esse notum, qualiter facta resignatione a W. quondam canonico Lauduñ. de præbenda eiusdem ecclesiæ, quæ per commutationem præbendarũ H.tunc Siclinieñ. canonico a bo. me. Decañ. Rem. auctoritate Apostolica assignari debeat, magister P. de Constanent. per Lauduñ. Episcopum de pręben da fuerit inuestitus eadem, & tã in choro, quam capitulo per Decañ. & canonicos Lauduñ. adhibitis sollemnitatibus debitis iuxta Lauduñ. ecclesiæ consuetudinem inuestitus, super quo cum inter magistrum ipsum, & dictum H. cõtrouersia suborta fuisset. & infra. Per bo.me.C.Papam prę.n.omnia retractata fuerint, sicq. magistro ipso spe sua omnino frustrato. & infra. Supradicto Episcopo districte dedimus in præceptis, vt donec idem magister in eadem ecclesia fuerit prębendale beneficium assecutus, nulli alij præbendam modo quolibet assignare præsumat. quod si forte præsumpserit, id irritum decernimus, & inane. Decet enim vt, quia præbendam ei, quam de iure nõ potuit, assignauit; eam, quã de iure potest, assignet, ne præbẽdam illi fraudulenter visus sit assignare. De præ. c. 17.

Idem Episcopo, Archidiacono, & Cantori Tornaceñ. *Cap. 4.*

CVM iam dudum. & infra. Verum, quoniam a iamdicto R. Ornioceñ. canonico præfato I. quædam obiecta fuere, quæ non decuit sub silentio præteriri, multitudo videlicet tam dignitatum, quam etiam præbendarum, ambitionis, & auaritiæ vitium, cui non dum finem imponens contra diffinitionis nostræ tenorem, & Lateraneñ. statuta concilij ad obtinendum præposituram Siclinieñ. se ingerit, & ingessit, & quod die intrusionis suæ ante confirmationem suam præ- c. 18. et

suam præsumpserit ministrare, sicut & post confirmationem cassatam, quam a Suecionen. iudicibus impetrauit, per A. v. s. m. qua. si inueneritis prædictum I. habentem plures alias dignitates, atq. præbendas, aut aliquod aliud præmissorum inueneritis esse verum, quod ad cassationem eius sufficiat, ei super iamdicta præpositura sub. ap. ob. silentium imponatis ab impetitione ipsius Sicluncn. ecclesias absoluentes; cum multa per patientiã tolerentur; quæ, si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia non debeant tolerari.

Idem Archiepiscopo, & Archidiacono Senon. *Cap. 5.*

c. 34. DILECTVS filius T. Lingon. canonicus in nostra proposuit præsentia constitutus, quod, cum de mandato bo. me. G. Pap. præ. n. G. quondam Lingon. Episcopus quandam præbendam assignaret eidem in ecclesia Lingon. & eadem sibi per prædictum præ. n. fuerit confirmata, quia capitulum Lingon. ipsum ad eandem præbendam recipere contemnebat, di. fi. Clareuall. & Lõguiuadi Abbates auctoritate præ. n. cum nollet aliquatenus a cõtradictione cessare, ipsum supposuerint ecclesiastico interdicto. Postmodum autem ad præsentiam nostram accedens, ad dil. fi. Meduleneñ. & Guinciañ. Abbates optinuit scripta nostra, sed cum per eos iustitiam suam non posset optinere: nos ve. Remeñ. Archiepiscopo sanctę Rom. ecclesię Card. tunc Episcopo Prænestino Ap. se. Legato, sicut asserit, dedimus in mandatis, vt prædictam interdicti sententiam, sicut fuerat rationabiliter promulgata, faceret appellatione postposita firmiter obseruari. Vnde, cum idem Archiepiscopus negotium prorogaret, & idem post labores multiplices fere de promouendo ipso negotio desperasset, deficiens in expensis ad instantiam Archiepiscopi memorati, & auctoritate ipsius talis inter eundem T. ex vna parte, & ve. f. n. R. Episcopum, & dil. f. Canonicos Lingoñ. ex altera, compositio intercessit, quod ipso ab eodem capitulo per manus prædicti Archiepiscopi recepto in canonicum, & in fratrem, & concesso sibi stallo in choro, & participatione qualibet diuinorum, idem fructus præbendæ alicuius eiusdem ecclesiæ percipere non deberet, nisi loco proximo vacaturæ. licet autem præfatũ Archiepiscopum sincera diligamus in domino caritate, ipsiusq. velimus honori deferre, quia tamen in his quæ contra canonicas sanctiones attemptari noscuntur, ei deferre nec volumus, nec debemus, quod ab eo illicite factum est in hac parte, duximus irritandum, quod licite factum est, approbantes. Cum ergo dictum T. in canonicum recipi, & fratrem canonicis non obuiet institutis, & vacaturam expectare præbendam, Lateraneñ. concilio non sit dubium obuiare: nos illicito reprobato, quod est licitum, approbantes, quia videtur indignum, vt is, qui receptus est in canonicum, præbendæ beneficio defraudetur: di. v. per A. s. m. qua. dictos Episcopum, & canonicos Lingoñ. si verum est, quod asseritur, vt eidem præbendam, cum se facultas optulerit, non differant assignare, vos eos mo. præmissa per cen. ec. sub. cuius. contrad. & ap. ob. conpellentes, faciatis eidem portiones cotidianas, quæ fuerint in ecclesia memorata, sine deminutione qualibet assignare, contradictores per cen. eandem appel. postposita conpescendo.

Idem Episcopo Brixien. *Cap. 6.*

TVAE fraternitatis deuotio. & infra. Prętera consuluisti, cum sæpe contingat, quod ad vnam præbendam duo clerici propter nimiam inportunitatem petentium eliguntur, vtrum cõfirmanda sit talis electio, vel potius irritanda. Nos igitur attẽdentes, quod si duo clerici vnam prębendam tenerent, illud esset contra concilium Turoñ. quod præbendarũ inhibet sectionem, & si vnus illor. ipsam optineret præbendam, sub expectatione alius, cõtra Lateran. statuta concilij remaneret. Inquisitioni t. t. respõdemus, quod talis electio de rigore iuris penitus est cassanda. c. 10. t.

Idem. *Cap. 7.*

NISI essent viri prouidi, & honesti tam ij, qui ordinationem fecerunt, quam illi; circa quos est facta ordinatio in ecclesia vestra, super prioratus negotio, ordinationem illam valde suspectam propter exempli perniciem haberemus. quod ergo post concertationem diutinam ordinatum est circa vnũ de duob. electis, vt ipse habeat prioratum, hoc ex iurisdictione delegata, secundum iustitiam, videtur † esse statutum. Quod autem ordinatum est circa reliquum, vt ipse xx. lib. de redditibus capituli, & xl. libras de prouentibus Prioratus percipiat annuatim; hoc secundum prouidentiam intelligitur esse præceptum, ex arbitraria potestate; cũ in delegatis fuerit cõpromissũ: qui auctoritatẽ sibi retinẽdo cõmissam, se pro bono pacis, & vtilitatis, c. 11. †al. videatur

hoc †

tat. hac hoc † ordinasse fatentur. Quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta, possintq. licite Prior, & capitulum de prouentibus suis propter causas prędictas, non quidem ex pactione partium, sed ex iussione iudicum prouisionem huiusmodi exhibere; nos eam hoc habito moderamine toleramus; vt ad pręstationem xl. librarum non dignitas prioratus, sed persona Prioris maneat onerata, ne forte vel circa prouentus aliqua videatur facta sectio prioratus; ita quod ipso Priore defuncto successor ipsius ad prętationem xl. librarum minime teneatur.

† Xãtõ forte *Idem Xandeñ. † Episcopo, & Abbati Baciañ.* *Cap. 8.*

c. 22. c. PRO illorum prouisione. & infra. Pro dil. f. Magistro P. Audoeñ. qui apud sedem Apostolicam moram fecisse dignoscitur longiorem, nec adhuc erat competens beneficiũ ecclesiasticum assecutus, licet ad ipsum esset idoneus optinendum, ve. f. n. Burdegal. Archiepiscopo litteris nostris pręcipiendo mandauimus; vt ei in aliqua ecclesiarum suarum, vbi ei expedire cognosceret, omni dilatione, & excusatione postpositis, sub. cuius. contr. & ap. ob. competens ei faceret beneficium assignari, præsumptionem eorum ecclesiastica dis. compescens, qui se ei duceret super hoc temere opponendos, ipse autem Archiepiscopus, sicut suis nobis litteris intimauit, attendens præfati magistri scientiam, & probitatem, illum cognoscens idoneum ad tale beneficium optinendum, & post susceptionem mandati nostri, Decano, & capitulo Xantoñ. auctoritate nostra mandauit, vt ipsum pro reuerentia se. Ap. in fratrem admitterent, & canonicum, & fraterna caritate tractarent. Cũque precibus eius, & mandatis nostris reluctarentur canonici, ac indulgentiam de quadragesimo canonicorum numero obtineretur, quam a se. Apostolica iactitant se habere, quia idem Archiepiscopus manifeste cognouit illos in elusionem mandati nostri, & sua indulgentia concessa eis inreuerenter abuti, & non tantum xl. tunc esse canonicos in eadem ecclesia, sed plures constiterit illi euidenter: magistrum prædictum de præbenda, & canonica Xantoñ. cum consensu, & voluntate tua frater Episcope, & prudentium virorum consilio inuestiuit, contradictores vinculo excommunionis astringens. & infra. Quia vero, quod per prædictum Archiepiscopum de memorato magistro auctoritate nostra prouide factum est, firmitatem debitam volumus obtinere; dis. v. per A. s. m. & dis. præ. qua. si vobis constiterit prędictos canonicos indulgentiam prædictam, quam habent, de certo canonicorum numero, non seruasse, & aliquem vltra constitutum numerum in canonicum auctoritate propria recepisse; cum nobis legem imponere non debeant, quam ipsi negligunt obseruare, latam in ipsos excommunicationis sententiam a prædicto Archiepiscopo tamdiu nuntietis auctoritate nostra sub. cuius contradict. & ap. ob. obseruandam; donec sæpedictum recipiant in canonicum, & in fratrem; & ea, quæ ad canonicum pertinent, cum stallo chori, & loco capituli ei studeant assignare.

Idem Bisuntino Archiepiscopo. *Cap. 9.*

TVIS quæstionibus respõdemus, quod clericos in maioribus ordinibus constitutos de patrimonialibus bonis habentes, vnde possint congrue sustentari, & si nondum fuerint ecclesiasticum beneficium assecuti, aliud † canonicum non obsistat, ad superiores poteris ordines promouere. c. 23. c. † si aliud forte

DE CLERICO AEGROTANTE, ET debilitato. Tit. vj.

Idem Arelateñ. Archiepiscopo. *Cap. vn.*

EX parte tua fuit propositum coram nobis, quod cum ve. f. n. Arausiceñ. Episcopus graui, & incurabili morbo fere iam per quadriennium laboraret, ita quod pastorale officium non potuit, nec potest vllatenus exercere: nobilis de Bautio Princeps terræ illius Consules, ac ciues ciuitatis eiusdem a te postularũt incessanter, vt tam ipsis, quam Arausiceñ. ecclesiæ, cum sis metropolitanus eorum, studeas prouidere. Verumtamen, cum prædictum Episcopum ad cessionem compellere nec possis, nec debeas vllomodo, nec afflicto afflictio sit addenda, immo potius sit ipsius miseriæ miserandum; eo quod ipse vir bonus extiterit, & honestus; & ecclesiam sibi commissam salubriter gubernarit: quid super his agere debeas, sed. Apostolicã duxisti consulendam. Nos igitur volentes tam præfato Episcopo, quam ecclesiæ suæ salubriter prouideri: f. t. t. respon. & per A. s. mandamus, qua. illi coadiutorem allo- De cler. ægr. c. 5.

cies

cies virum prouidum, & honestũ, per quem tam Episcopo, quam populo sibi commisso salubriter consulatur.

DE INSTITVTIONIBVS. Tit. vij.

Idem P. tt. sancti Marcelli, & B. tt. sanctæ Susannæ presbyteris Cardinalibus Apostol. se.
Leg. Cap. 1.

Deinstitut. c. 5.

AD decorem, & commodum tam ecclesiæ sanctę Sophiæ, quam aliarum ecclesiarũ, quæ sunt in vrbe Constantinopolit. constructæ, noscitur pertinere; vt litterati viri, & morum honestate conspicui, de quibuslibet mundi partibus venientes institui debeant in eisdem. verum, sicut nostris auribus est suggestum, ve. f. n. Constantinopol. Patriarcha immemor eorum, quæ sibi suggessimus viua voce, ac postmodum per A. s. m. si tamen ad ipsum nostræ litteræ peruenerint; aliarum nationum clericos spernẽs, Venetos tantum in ipsis ecclesijs, & pręcipue in ecclesia sanctę Sophiæ satagit collocare. non attẽdens, quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo; nec sanctuarium Dei iure conuenit hereditario possideri. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. eundem Patriarcham monere, ac inducere studeatis, vt viros religiosos, honestos, & litteratos vndecumq. originem duxerint, in prædictis ecclesijs instituere non post ponat, & maxime in maiori; proponentes eidem, quod si monitis nostris acquiescere forte non curauerit; indignum se reddet, vt vos aliarum nationum clericos ad eius obedientiam compellatis; præsertim cum ipsi propter hoc ad nostram duxerint audientiam appellandum. neq. dissimulare potestis, quin hoc auribus nostris intimetis, vt ex hoc ipso, an verum sit, quod Venetis dicitur promisisse, conicere valeamus. Si qui vero clerici per vos, vel per alterum vestrum sunt in prædictis ecclesijs instituti; ap. postposita faciatis eos pacifica possessione gaudere, amotos, sicut iustum fuerit, per cen. ec. ap. re. facientes restitui ad eandem.

Idem Archidiacono Exoñ. Cap. 2.

Non ponitur.

TVA nuper deuotio requisiuit, vtrum fundatoribus ecclesiarum tibi clericos præsentantib. qui duas, tres, quattuor, aut etiam plures habent parochias, qui etiam in conuentualibus ecclesijs dignitates, vel canonicas sunt sortiti, annuere debeas: cum conscientiam lædas huiusmodi concedendo: cum sponsa Christi cuius vni vna sufficeret; quartam, quintam, aut etiam sextam indigne nimis, atq. impudenter auarus vsurpet. & infra. Sane circa quęstiones præmissas ambiguitatis vestigium non relinquitur; si & statuta canonica, tam noua, quam vetera, diligentius attẽdantur. In Lateraň. namq. cõcilio sic inter alia nouimus institutũ; quod nõnulli modum auaritiæ nõ ponẽtes, & diuersas ecclesiasticas dignitates, & plures ecclesias parochiales cõtra sacrorum canonum instituta nituntur ad quirere; vt cum vnum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorum; ne id de cetero fiat, districtius inhibemus; cum ergo vel ecclesia, vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit, talis ad hoc persona quæratur, quæ residere in loco, & curam eius per se ipsam valeat exercere. quod si aliter factum fuerit, & qui receperit, quod contra sacros canones accepit, amittat; & qui dederit, largiendi potestate priuetur. Volentes igitur se. re. Alexand. Pap. prę. n. vestigijs inhærere, super quæstione præmissa nihil aliud, quam ipse statuerit, tibi duximus respondendum. De cler. nõ resid. c. 3.

Idem Heleñ. Episcopo, & Archid. Norantoma, & magistro H de Gerst. Cap. 3.

CVM venissent ad Apostolicam se. dilect. fil. magister Honorius Archidiaconus Richemundiæ, & magister Columbus subdiaconus noster, I. de Eboraco, & R. Auelnel procuratores ven. f. no. Eboraceñ. Archiepiscopi, eos in consistorio nostro duximus audiendos. fuit autem ex parte Archiepiscopi memorati propositum; quod institutio personarum, & custodia ecclesiarum vacantium ad eum in diœcesi sua spectat, tam de iure communi, quam consuetudine generali. Verum quidam prædeces. ipsius quibusdam Archidiacon. Richemundiæ tam institutionem, quam custodiam Deinstit. c. 6.

personaliter commiserunt, eas sibi aliorum tempore retinentes,& libere,sicut spectabat ad eos,vtentes eisdem,ita quod Archiepiscopus,qui Eboraceñ.ecclesiæ modo præest, W. de Chimili quondam Archidiac.Richemundiæ, illas ad preces inclitæ recordationis R. Regis Anglorum, de gratia speciali cōcessit, & eo in Episcopum post electo, sibi retinuit tamquam suas.& infra.Ad hęc Archidiaconus ipse respondit, quod cum inclitæ recordationis primus H. Rex Angliæ apud Karleolum sedem Episcopalem vellet de nouo creari,quia ex hoc Archid.Richemundiæ lędebatur,Rex ipse a bo.me.T.Archiepiscopo Eboraceñ. humiliter postulauit, vt in reconpensatione cuiusdam partis,quę subtrahebatur Archidiaconatui me. ei prædictas concederet dignitates, Archiepiscopus autem annuit precibus postulantis, & tam institutiones,quam custodias non personaliter Archidiac.qui tunc erat,sed perpetuo,de consensu Eboraceñ.capituli, Archidiaconatui reali,& liberali concessione donauit.Cum autem Archidiaconatus ipse in continua possessione tam istarum, quam aliarum etiā libertatum multorum Archiepiscoporum, Regum, & Archidiaconorum temporibus extitisset, & sæpedictus Archiepiscopus sine contradictione qualibet concessisset ipsum eidem post concessionem asseruit,quod ipsum cum omnibus libertatibus suis illi concesserat, institutionibus, & custodijs vacantium ecclesiarum exceptis.Ipse vero timens, ne si negaret expresse, cum nondum Archidiac.esset possessionem adeptus, vel impediretur penitus factum eius,vel diutius differretur; respondit,quod non solum de illo, sed de omnibus redditibus suis faceret, quod Archiepiscopo complaceret. & infra. Super hoc pars replicauit aduersa,quod si renuntiatio, vel abiuratio Archidiaconatui non noceret, super hoc tamen esset Archid.repetendi facultas adempta. Sed Archidiac. libertates illas se non repetere respōdebat,cum eis libere, sicut prius, quando iter arripuit veniendi ad sedem Ap. vteretur,& earum possessione gauderet. Sed contra hoc iterum replicabant, quod idem Archidiaconus in quadam ecclesia sui Archidiaconatus non per Archiepiscopum postulasset institui, si talis institutio pertinebat ad ipsum, & ipse tunc ipsarum libertatum possessione gauderet. Ad quod Archidiaconus ipse respondit, quod per Archiepiscopū non institui, sed confirmari potius postulauit;licet quod se ipsum instituerer,incongruū videretur. Nos igitur auditis,quę fuerint hinc inde proposita,& plenius intellectis, interlocuti sumus, Archid. esse in plena libertatum eius Archidiaconatus possessione tuend. donec probatum legitime fuerit ex aduerso, libertates ipsas Archidiac. ab Archiepiscopis personaliter fuisse concessas,cum in hoc casu tam ante,quam post,& in ipsa etiam concessione Archiepiscopus eas retinere sic potuerit licite, tamquam suas; vel donec legitime probatum fuerit, easdem libertates Archid. abiurasse,sed in hoc casu,si concesio fuit illa realis, Archiepiscopo nihil iuris, vel vtilitatis accedat.quia nos,vel ad petitionem Eboraceñ.ecclesiæ,vel per nos ipsos super hoc Archidiaconatui consulemus. Si ergo alterutrū ipsorum fuerit legitime comprobatum, Archid.super libertatibus ipsis,si neutrum, Archiepiscopo silentium imponatur.

Idem Episcopo Treceñ. & Archidiacono Perasuñ. Cap. 4.

CVM ad nostram.& infra. Illud autem vos nolumus ignorare,quod postquam idem M. Abbas fuit effectus, prædictam custodiā de iure non potuit optinere.quia, cum ratione Abbatię ad ipsum pertineat donatio tam custodię,quam aliarum dignitatum,ac etiam præbendarum, in ecclesia Peroneñ. custodiam ipsam nequaquam recipere potuit a se ipso; cum inter dantem, & accipientem debeat esse distinctio personalis:sed nec ab alio, cum ius conferendi alius non haberet. c.7.e.

DE CONCESSIONE PRAEbendæ, & dignitatis,vel † ecclesiæ non vacantis. Tit. viij.

† *al.&*

Idem Præposito, & Decano, & capitulo Cameraceñ. Cap. 1.

ROPOSVIT nobis dilect. f. T. presbyter,quod, cum bonæ memo. C. PP. p̄. n. pōst preces, quas vobis pro receptione ipsius in fratrē,& asignatione prębēdæ ad

Deco. cel.pre. c.4.

ad donationem vestram spectantis in ecclesia vestra proximo vacaturę eidem facienda, porrexerat, mandatum vobis Apostolicum destinasset, & bo.me. Decanum Remeñ. executorem concessisset eidem; Decanus ipse vos in executione mandati Apostolici contumaces inueniens, & rebelles, ipsum de præbenda primo vacatura in ecclesia vestra, quæ ad donationem capituli pertinent, auctoritate Apostolica inuestiuit. & infra. Sed cum ipse Decanus morte præuentus in negotio ipso vlterius nō potuisset procedere, & præbenda, quæ ad donationem vestram spectabat, in ecclesia Cameraceñ. vacasset, eā alij assignastis. & infra. Cum autem propter hoc idem presbyter ad eiusdē prædec. n. præsentiam accessisset, sicut ex litteris eius nobis innotuit; ipse, quod ab eodem Decano factū fuerat, ratum nolens haberi, collationem prębendæ factam a vobis penitus irritauit, & eundem de ipsa per anulum inuestiuit. licet autem intentionis nostræ non sit inuestituras de vacaturis factas cōtra canonum instituta, ratas habere, qui secundum plenitudinem potestatis de iure possumus super his dispensare; attendentes tamen, quod idem presbyter non de vacatura, sed de vacante per prædec. n. fuerat inuestitus, vt pote quæ post cassationem concessionis a vobis factæ intelligitur vacare; dis. v. per A. s. m. atq. præ. quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eā ipsi T. omni dilatione, & excusatione, & appellatione postpositis conferatis, & permittatis ab eo pacifice possideri, ei stallum in choro, & locum in capitulo cum plenitudine honoris canonici assignantes.

Idem P. tt. sanctæ M. in via Lata diacono Cardinali Ap. se. Legato. *Cap. 21.*

QVIA diuersitatem corporum diuersitas sæpe sequitur animorum: ne plenitudo ecclesiasticæ iurisdictionis in plures dispensata vilesceret, sed in vno potius collocata vigeret; Ap. se. dominus in beato Petro vniuersarum ecclesiarum, & cunctorum Christi fidelium magisterium contulit, & primatum; quæ retenta sibi plenitudine potestatis, ad implendum laudabilius officiū pastorale, quod omnibus constituit eam debitricem, multos in partem sollicitudinis euocauit. sic, vt suum dispensans onus, & honorem in alios, vt nihil sibi iuri subtraheret, nec iurisdictio sua in aliquo minoraretur. Cum autem ex susceptæ auctoritatis officio, singulis tamquam singulorum mater, iusta petentibus iustitiam nec possit, nec debeat denegare, ut in iustitia, & iudicium sit præparatio sedis suæ, nos, qui ad eius regimen sumus, licet insufficiētes assumpti, fratribus, & coëpiscopis nostris ad nos clamantibus, non possumus in iustitia non adesse, aut quod iuste postulauerint, nō audire; ne si forte circa exhibendam eis iustitiam fuerimus inuenti remissi, ipsi quoque negligentes inueniantur in reddendis iuribus subditorū, & commissam nostræ sollicitudinis partem minus laudabiliter exequātur; si quod absit, nos viderint declinare a iure, vel non audire iustitiam postulantes. Hac autem ratione diligenter inducti, venientem ad Apostolicā sed. ve. f. n. Eboraceñ. Archiepiscopum benigne recepimus, & multiplices eius curauimus querelas audire. Conquerebatur inter cetera, quod cum ad eum in Eboraceñ. ecclesia, & in alijs ecclesijs suis collatio pertineat præbendarum, tempore suspensionis ipsius, & postmodum etiam quidam præter eius auctoritatem se in ipsas intruserant, & in hoc, & in alijs iuri eius non modicum derogant. Quidam etiam in quasdam Abbatias dioec. Eboraceñ. post interpositam ad nos appellationem irrepserant, qui ab eo nec confirmationis munus, nec benedictionis gratiam postularunt. Volentes igitur eidem Archiepiscopo per tuæ sollicitudinis industriam prouideri, de f. n. consilio, dis. t. per A. s. m. qua. eos, qui præbendas, vel dignitates Eboraceñ. ecclesiæ, vel aliarum ecclesiarum ad donationem eius spectantes, præter auctoritatem acceperint ipsius, ad eas resignandas diligentius moneas, & inducas, cum eas non possint sana conscientia detinere. Quod si monitis tuis acquiescere forte noluerint, eos ad id per excommunionis sententiam, & subtractionem aliorum beneficiorum suorum, non obstante confirmatione a se. Apostolica obtenta, sub forma communi, quæ confirmat beneficia, & præbendas, sicut iuste, & pacifice possidentur, appel. rem. compellas, nisi forsan aliqui prębendas ipsas, vel ex speciali mandato sedis Apostolicæ, vel auctoritate Lateraneñ. concilij ab Eboraceñ. capitulo sunt adepti. Sic tamen, vt tempus suspensionis in sex mensibus nullatenus cōputetur,

cum in Lateraneñ. concilio constitutio cõtra negligentes tantum, & desides fuerit promulgata, & tunc, si noluerit, non tamen valuerit Archiepiscopus ipse in conferendis praebendis vti potestate propria; a qua etsi fuerit sua culpa suspensus, non tamen ad ipsum capitulum ex illa culpa praebendarum erat donatio deuoluta; sed ad illum tempore suspensionis ipsius praebendarum donatio pertinebat, qui propter eius desidiam, & negligentiam poterat praebendas donare, tempus etiam, quo ad Apostolicã sed. accessit, apud illam permansit, vel recessit ab illa, infra sex menses nullatenus computetur. semestre quoq. tempus non a tempore vacationis praebendarum, sed notitiae potius ipsius Archiepiscopi, & commonitionis ad praesentiam eius a capitulo forte, cum in priuilegio, quod a praedecessore nostro idem capitulum dicitur impetrasse, fiat mentio de commonitione canonica praemittenda, volumus computari. illud autem omnino friuolum reputamus; si qui forte se dicant ex donatione regia quasdam ex illis obtinuisse prębendas, quasi regalis sublimitas tempore suspensionis Archiepiscopi praebendas ipsas sua potuit auctoritate conferre. Abbates autem praedictos, si post appellationem legitimam interpositam confirmationis, & benedictionis beneficium susceperunt, canonice punias, ne alij exemplo eorum contra praelatos suos supercilium elationis assumant.

Idem Basilieñ. & Belliceñ. Episcopis, & Abbati sanctae Mariae. *Cap. 3.*

e. 6. a. CVM nostris olim fuit auribus intimatum, quod praepositura ecclesiae Lauseñ. tem pore tanto vacasset, vt secundum statuta Lateraneñ. concilij ad nos esset eius donatio deuoluta: nos volentes, ve. f. n. Episcopo, & dil. fi. canonicis Lausaneñ. specialem gratiam exhibere, atque de nostro eis meritum comparere, ipsis per scripta mandauimus, vt pręposituram ipsam dilect. f. B. sub. nostro Thesaurario Lausañ. conferre sine qualibet difficultate curarent, & cum in Praepositum assumptus esset ab eis, Thesaurariam ipsius ecclesiae, cuius ad eosdem Episcopum, & canonicos assignatio proponebatur de iure spectare, personae idoneae assignarent. Ne autem beneficium Apostolicae prouisionis remaneret aliquatenus inperfectum, dilect. fi. Altaeripae, & fontis Andreae Abbatibus, & Priori Vallis transuersae dedimus in mandatis; vt si praefati Episcopus, & canonici mandatum nostrum negligerent adimplere; ipsi submoto cuius. contradict. & ap. ob. si interentur veritate praemissa, illud exequi non tardarent, eos appel. re. per dis. ec. cohibentes, qui se mandato nostro temere ducerent opponendos. Verum pręfati Episcopus, & canonici litteris nostris receptis praedictam praeposituram, non vacare dixerunt. quia licet ille, qui Praepositus fuerat, in Episcopum fuisset assumptus, ad ipsam tamen praeposituram post consecrationem denuo fuerat ab ipsis electus, & eam, sicut antea, possidebat, quod iamdicti Abbates, & Prior dixerunt contrarium esse iuri, nisi hoc eis specialiter ab Apostolica sed. fuisset indultum, quia ipsam praeposituram de iure vacantem auctoritate Apostolica, qua videbantur esse fulti; pręfato subdiacono nostro assignarunt corporaliter posidendam, ipsis canonicis, nisi infra octo dies eidem, sicut suo Pręposito humiliter obedirent, ecclesiae interdicentes ingressum. & infra. In cuius pręsentia cum prędicta, & alia fuissent per nuntium dicti subdiaconi nostri relata, nuntius partis aduersae proposuit, quod, postquam dominus suus Sessueñ. † Episcopus, qui Praepositus fuerat Lausaneñ. fuit in Episcopum consecratus, Lausañ. capitulum ei praeposituram illam iterato contulit, & concessit habendam. In hoc vtilitatem ecclesiae suae, necessitatem, nec non & antiquam consuetudinem attendentes: Episcopus Lausañ. videns eum plurimum vtilem, & necessarium ecclesiae suae, quod a canonicis suis super hoc factum fuerat, approbauit; cui tamquam Pręposito, a canonicis, & etiam ab ipso Thesaurario est honor inpensus. Memoratus vero Thesaurarius postmodũ ad ecclesiam Rom. accedens, & supprimens omnia, quae fuerant tam ab Episcopo, quam a canonicis dicta acta, nobis praeposituram illam vacare suggesit. Quare super assignanda sibi pręposi tura litteras impetrauit a nobis, quas multis ex causis proponebat esse per veri suppressionem, & falsi suggestionem obtentas, pro parte domini sui Seduñ. vtilitatem, consuetudinem, & necessitatem allegans, quę Thesaurarius suppresserat memoratus. & infra. Econtra

† Seduñ. postea

Econtra L. partis aduersæ nuntius proponebat, & rationibus multis præposituram illam vacare monstrabat, & vacantem Thesaurario Lausañ. auctoritate superioris, ad quem fuerat, secundum statuta Laterañ. concilij, donatio deuoluta, concessam, ratione etiam insuper monstrare multipliciter conabatur; quod dictus Seduñ. Episcopus ad præposituram Lausañ. a qua fuerat ad regimen Episcopatus assumptus, post consecrationem suam eligi minime potuisset, cum ei super hoc sacrorum canonum instituta repugnēt. Dicebat etenim præposituram illam alia ratione vacare, eo quod illi, quorum erat donatio, assumpto eo in Episcopum, concedere præsumpserunt, cum secundum statuta concilij prædicti; qui receperit, debeat, quod contra sacros canones accepit, amittere; & qui dedit, largiendi potestate priuari debeat; ostendebat etiam assertionibus multis, quod pro ipso Seduñ. Episcopo vtilitas, consuetudo, & necessitas, quas nuntius eius in causæ suæ subsidium allegarat, minime faciebant. cum hæc potius mendicata suffragia, quam suæ causæ vera subsidia viderentur. vnde nuntius ipse petebat, vt quod a supradictis iudicibus factum fuerat, dignaremur auctoritate Apostolica confirmare, & ab ipsa Prępositura Seduñ. Episcopum amouere. Cum igitur hæc, & multa alia ab vtraque parte in eiusdem Cardinalis essent præsentia recitata, idem Cardinalis allegationibus auditis vtrimque, & munimentis eorum diligenter inspectis, & eis nobis intimatis fideliter, post modum per sententiam de mandato nostro decreuit; vt quod a memoratis iudicibus factum fuerat obtentu litterarum nostrarum, eo videlicet, quod per falsi suggestionem, & veri suppresionem fuerant impetratæ, cum præpositura illa non vacaret de facto, quia talis possessio plus habet facti, quam iuris, haberetur irritum, & inane. Nos vero sententiam Cardinalis eiusdem ratam habentes, per A. s. v. m. qua. nisi prædictus Seduñ. Episcopus sufficienter ostenderit, quod vel ex indulgentia sed. Apostolicæ spirituali, vel ex alia iusta causa, & necessaria ei post consecrationem suam præpositura concessa fuerit memorata, ipsum ad resignationē ipsius, si sponte noluerit, per cen. ec. ap. re. compellatis, & deinde Lausañ. capitulum ad conferendā eam Thesaurario supradicto, ex parte nostra monere diligentius, & inducere procuretis.

Idem magistro Henrico Archidiacono Richemundia. *Cap. 4.*

POST electionem, & confirmationem ve. f. n. Episcopi Elieñ. vacante Archid. Richemundiæ, quem tenuerat, cum id ad ve. f. n. Eboraceñ. Archiepiscopi notitiam peruenisset, agentis tunc in partibus cisinarinis, eum tibi propria libertate † concessit, dans capitulo suis litteris in mandatis, vt te in Archid. sicut mos est, recipere procurarent. cuius noluerunt mandato parere, propter huiusmodi rationes, quia videlicet bo. me. C. PP. præ. n. inter alia, quæ Decano, & Capitulo Eboraceñ. suo priuilegio noscitur indulsisse, ordinationem quoque canonicorum, seu personarum, sicut ab ipsa fundatione loci erat hactenus obseruatum, liberam esse decreuit, vt videlicet idonea, & honesta persona, cui Archiepiscopus vacantem in ecclesia Eboraceñ. præbendam, vel dignitatem, duceret conferendam, secundum antiquam ipsius ecclesiæ consuetudinem, præsentaretur capitulo, & Decano. & infra. Et si quis contra consuetudinem ipsam antiquam, & approbatam, in ecclesia ipsa esset per aliquem introductus, nec pro persona, nec pro canonico haberetur. Quod si Episcopus vacantem in ecclesia ipsa prębendam, vel personatum infra terminum Lateraneñ. concilij, secundum formam canonicam pręscriptam, canonica admonitione præmissa, personæ idoneæ non conferret, liceret Decano, & Capitulo auctoritate Apostolica nullius contradictionis, vel appellationis ob. illud iuxta eiusdem concilij statuta conferre. Cum igitur in litteris Archiepiscopi directis capitulo, Decani mentio nullatenus haberetur, per cuius manum debebas in capitulo inuestiri; eius mandato fuit merito contradictum, & infra. Ipsius igitur institutione propter præmissas rationes, & alia a capitulo reprobata, ipsi, ne iuris sui dispendium sustinerent, intelligentes etiam Archidiaconatus ipsius donationem ad eos, tam auctoritate Lateraneñ. concilij, quam indulti sibi priuilegij deuolutam, habito prudenter consilio, illum dil. fi. R. de sancto Eadmundo vnanimiter contulerunt, inuestientes eundem de ipso, prout mos est, & solemniter installantes. Processu vero temporis

c. 7. a.

† libera litate sirta

temporis præfatus Archiepiscopus ab Ap. se.rediens in Normandiam post resignationem, & abiurationem a te factam,& receptā ab ipso, eidem R. Archid.contulit antedictū. Petebat igitur ab impetitione penitus absolui, & Archidiaconatum ipsum, tam ratione primæ, quam secundæ concessionis sibi rationabiliter assignatum, per se. Ap. confirmari. Ad cuius obiectiones ex ordine taliter respōdebas, quod licet Decani mētio in litteris Archiepiscopi directis capitulo expresse facta non fuerit, non tamen ob hoc exclusus videri poterat, vel debebat, sicut pars proponebat aduersa, immo cōtinebatur in capitulo, sicut pars cōtinetur in toto, cuius Decanus pars est honorabilis. Archiepiscopus vero caput extitit, nec † in vno contingat corpore, sine monstruoso prodigio, duo capita inueniri.& infra. Adiecisti præterea, quod si etiam ea fecisses, per aduersarium tamen tuum tibi non poterat obici cū effectu, cui potius super ipso Archidiaconatu esset silentium imponendum, & approbata institutione tua tibi restitutio facienda, ex confessione partis aduersæ in iudicio facta,& sæpius repetita, ostendere nitebaris. Ipse namq. Rogerius a nobis interrogatus in iure, ex quo tempore Archidiaconatus Richemundię sibi per capitulum fuit assignatus, respondit, quod circa festum Ascensionis proximum triennium compleretur. Cum igitur ex data litterar. nostrarum cōstaret, tempore illo Archiepiscopum apud se. Ap. constitutum,& in eis per nos antiquum fuerit ius declaratū, vt tempus, quo ad Ap. se. accessit, & apud illam permansit, vel recessit ab ipsa, non esset infra tempus sex mensium computandum, liquido constare dicebat, tēpus illud Archiepiscopo minime cōcurrisse. sed si etiā quadrienniū effluxisset, sicut prioris responsi penitēs, vltimo proposuit pars aduersa, quod ex parte tua de iure nō posse fieri dicebatur, cum & tunc arripuisset iter ad sedem Ap. veniendi, licet illud non sit cōtinue prosecutus, impedimentis multiplicibus retardatus, interpretatio rescripti nostri ad tempus etiam huiusmodi pertinebat, cui præterea præscriptio nocere non poterat in exilio constituto. factum autem capituli eundem R. non poterat excusare, qui cum institutio facta per Archiepiscopum præcessisset, & quod superior ordinauerat, capitulum tamquam inferius non poterat reprobare. cum etsi contra statutum priuilegij fuisset admissus; ipsi tamen, quia non fuerant executores priuilegij constituti, nec poterant simul esse iudices,& actores; cōtra te præsertim absentem,& non contumacem procedere nō valebant. Si quid ergo per ipsos erat contra factum Archiepiscopi proponendum, huiusmodi quæstio ad tribunal erat superius deferenda, vt auctoritate finiretur ipsius, pendente perinde institutione tua, facta per illum, ad quem tam iure communi, quā auctoritate priuilegij antedicti, propter quod collatio personatuum, & præbendarū Archiepiscopo reseruatur, idem R. nō debuit locum viuētis arripere. Nos igitur auditis his, & alijs, quæ partes in pręsentia nostra proponēre voluerunt,& plenius intellectis, quoniā constitit nobis Archidiaconatum pręd ictum tibi per Eboraceñ. Archiepiscopū primitus fuisse concessum, & quod institutione facta per ipsum, secundum iuris ordinem minime reprobata, Archidiaconatus non vacans nec potuit, nec debuit in alium rite trāsferri. Memorato R. quod contra iustitiæ regulā in Archidiaconatum alterius prouehi se consensit, super eo duximus silentium inponēdum, sententialiter decernentes, vt institutio facta per Eboraceñ. Archiepiscopū de te sortiatur effectum. exinde vero si super renuntiatione, vel abiuratione, vel aliquo præmissorū, quis quidem velit, vel valeat, aduersus te duxerit proponēdum, ordine poterit iudiciario experiri.

Idem Claremonti Canonico Terdeñ. *Cap. 5.*

CVM pro quæstione Terdoneñ. pręben dæ, quæ vertebatur inter te ex vna parte, & ve. f. n. Episcopum,& di. filios canonicos Terdoñ. ex alia, tu & procuratores partis alterius in nostra essetis pręsentia constituti, vobis di. f. Hug. tt. sancti Martini presbyterum Card. cōcessimus auditorem, coram quo pro te fuit taliter allegatum, quod cum bo. me. O. Terdoñ. Episcopus patruus tuus ab Ap. se. reuersus Terdoñ. canonicos attentius rogauisset, vt te reciperet in fratrem,& canonicum, ipsi eius precibus minime annuentes, te hilariter receperunt, nulla primæ, vel secundæ habita mentione, qui ab illo tempore vsq. nunc locum in choro, & in capitulo, sicut alij canonici habuisti, lectiones legisti in ecclesia,& responsoria cantasti, ac per prædictum Episcopum tibi fuerant domus in ipsa canonica assignatæ, quas tu possedisti, ac possides in quiete. & cum in eadem ecclesia Terdoñ. ex illis canonicis, qui præbendam in ea non possident, tu primo institutus fueris, & receptus, & nunc vacet beneficium in eadem, humiliter postulabas a nobis, vt Terdoñ. canonicis dare

Marginalia: † firme; c. 1, e.

dare dignaremur districtius in mãdatis, quod vacans beneficium tibi, omni dilatione postposita, assignarent & facerent pacifica possessione gaudere. procuratores vero partis alterius econtrario respondebant; quod cum in Terdoñ. ecclesia certus sit numerus canonicorum institutus, & scriptis Romanor. Pontificum confirmatus, ac canonicam constitutionem ipsam obseruare teneantur præstito iuramento, nos eis nostris litteris dedimus in mandatis, vt dil. f. B. subdi. & capellanum nostrum in canonicum reciperent, & in fratrem, ac ei præbendam, sicut vni ex alijs canonicis assignarent. Verum, quia statutus numerus canonicorum tunc in eadem ecclesia erat
† plen⁹ plenius, † mandatum nostrum non poterant
Greg. 9 executioni mandare. post nõ modicum vero temporis prædictus O. quondam Episcopus minis, ac terroribus instituit apud canonicos Terdoñ. vt te reciperent in canonicũ ad prębendam proximo vacaturam, eis constanter promittens, quod eos tam a petitione ciuium Terdoñ. quam executione mandati Appstolici, quod ipsi pro eiusdem subd. nostri receptione receperant, liberaret; ac sic eos circumueniens fraudulenter, te recipi fecit ad prębẽdam proximo vacaturam. Nos igitur ex ijs, quę fuerunt hinc inde proposita, certiores effecti per Card. prędictum, concessionem prę fato subdiacono nostro a prædictis canonicis factam de præbenda prędicta, de fratrum nostrorum consilio, ratam habentes, eam ei auctoritate Ap. duximus confirmandam. Verũ, cum tam assertione tua, quam confessione cõstet partis alterius, te in fratrem, & canonicũ Terdoñ. ecclesiæ fuisse receptum, licet receptionem tuam factam contra Lateraneñ. concilium pars aduersa proponat, quia probatũ
† al. parte altera non extitit (perte alterius † pęnitus hoc negante, nec ipsi canonici videbantur tibi opponere posse de iure, qui se fatentur contra statuta præfati concilij recepisse; sententiãdo decernimus, vt tibi quãcito se facultas optulerit, præbendale beneficium in Terdoñ. ecclesia conferatur. Cum ex quo receptus es in canonicum, non debeas carere præbenda.

Idem Episcopo, & magistro H. canonico Hildesemeñ. *Cap. 6.*

c. 3. c. LITTERAS vestras accepimus, per quas nobis significare curastis, quod cum pro dil. f. Daniele clerico vobis scriberemus, vt eũ de prębenda sancti Willealdi Bremeñ. quam dicebat ad donationẽ nostram fuisse iuxta Lateraň. statuta cõcilij deuolutam, curaretis auctoritate Ap. inuestire, si canonici, quibus super hoc scribebamus, id exequi non curarent, Herberto Præposito, & quibusdam canonicis eiusdem ecclesiæ cum ipso Daniele, & magistro B. Canonico ipsius ecclesię in vestra propter hoc præsentia constitutis, sic fuit de facto propositum coram vobis, quod idẽ Herbertus Prępositus quondam eiusdem ecclesiæ simplex canonicus, de ipsa ecclesia in maioris ecclesiæ Præpositum canonice electus, & post modum vnius anni, vel anni & dimidij spatio euoluto, in ipsa ecclesia sancti Willebaldi in Præpositũ est assumptus, priorem præbendam nihilominus detinens, quã in ipsa ecclesia tunc habebat, & super hoc partes cõsentiebant adinuicem, hoc ita fuisse dicentes; fuit etiam ab vna parte propositum, quod ipse Prępositus præter præbendam illã aliam præbendam habebat præpositurææ annexam, quam idem Præpositus, & fautores ipsius infitiati sunt esse præbẽdam. Præterea fuit allegatũ de iure, quod ex quo idem Præpositus de minori ecclesia vocatus fuerat ad maiorem, prima præbenda inceperat de iure vacare, iuxta canon. instituta. Deinde fuit ex parte clerici allegatum, primam fuisse ordinationem eiusdem ecclesiæ, vt in ea essent xiij. personæ; Præpositus scum xij. fratribus, quę nullatenus seruaretur, nisi diceretur illa præbenda vacare. sed Præpositus allegabat ecõtra, quod erat fere ex consuetudine generali, quod vnus in eadem ecclesia plures prębendas haberet. adiectum est prębendam illam ratione alia non vacare: quia, cum Archiepiscopus Bremeñ. Prępositum ipsum de pręposituram in plena synodo inuestiret, tam pręposituram, quam prębendam eidem de canonicorum cõfirmauit assensu; eos, qui super hoc inquietarent eundem, vinculo excõmunionis astringens. Vnde obiciebatur clerico memorato, quod propter hoc excommunionis sententiam incurrisset, sed ipse talem confirmationem interuenisse negabat, quę si etiam interuenit, asserebat eam non tenere de iure, quoniam nemini res illa rationabiliter poterat confirmari, quæ de iure optineri non potest: dicebat enim se propter hoc excõmunionis sententia non fuisse ligatum: cum super his experiretur auctoritate maioris. Vnde cum vobis dubium videretur, vtrum cum aliquis de vna prębenda eligatur ad aliam, statim prior vacare incipiebat, aut per sententiam debeat iudicari eidem, an propter cõfirmationem huiusmodi, quæ superius est

expressa, præbenda illa dici debeat non vacare: nos consulere voluisti, prius quam velletis super hoc aliquid diffinire. Cum igitur si est ita, pręb enda illa, etsi non de facto, de iure tamen vacare noscatur, dis. v. per A. s. m. qua. iamdictum Præpositum, vt præbendam illã sine difficultate resignet, mo. prę. per. cen. ec. ap. re. cogatis, quam cum de facto vacauerit, clerico me. auctoritate nostra suffulti sub. ap. ob. conferre curetis, eum in corporalem possessionem inducentes ipsius, & defendentes inductum; eos autem, qui se temere duxerint opponendos, per distric. ap. re. ec. cõpescatis.

Idem Episcopo, & Archipresbytero Papień. *c. 7.*

c. 10. e. EX parte Asteń. ecclesię nostris est auribus intimatum; quod, cum quædam præbendæ in ipsa per quattuor annos, & amplius vacauissent, ve. f. n. Asteń. Episcopus canonicos ipsos monuit diligenter, vt ecclesiam ordinarent. Quibus non admittentib. monitionem ipsius, Episcopus quosdam in ecclesia instituit, credens hoc sibi ex concilio Lateraň. licere. instituti autem sentientes nõ esse firmã institutionem huiusmodi, ad ve. f. n. Mediol. Archiepiscopum recurrerunt; qui eosdem in canonicos Asteń. ecclesię ordinauit, & in corporalem præbendarum possessionem induxit, capitulo eiusdem ecclesiæ prębente assensum, tribus tantum exceptis, quibus contra institutionem illam proponere in præsentia nostra volentibus, & ecclesiam ipsam defensare paratis, dil. fi. n. G. sancti Vitalis presbyterum Card. dedimus auditorẽ. In cuius præsentia tres illi dicebant electionẽ debere cassari, quia nec Episcopus, nec Archiepiscopus supradictus de concessione Lateraneń. concilij tunc in ordinatione illa potuerant præfatam ecclesiam ordinare. Cum vterq. circa tẽpus eis indultũ a canone, in ordinatione illa negligens fuerit, & remissus. Pars vero altera dicebat econtra, quod licet institutio Episcopi non valeret, Archiepiscopi tamen ordinatio de iure valebat, quia tempus indultum a canone, nisi a tempore, quo illi declaratum fuerat, non currebat; ad quod probandum, multas induxit rationes. his autem vtrimq. propositis, tandem vtraq. pars concorditer est confessa, quod in prædicta ecclesia nõ erãt distinctæ præbendæ, nec canonicorum numerus erat certus. Nos igitur his, & alijs, quę fuerant vtrimq. proposita, diligenter auditis, intelleximus euidenter, statuta Lateraň. concilij de beneficijs vltra sex menses vacantib. locum in hoc articulo nullatenus habuisse; cum & forsan Asteń. ecclesia canonicorum pateretur defectum, nullæ tamen in ea præbendæ vacabant; cum in illa nec sint distinctæ præbendæ, nec canonicorum numerus diffinitus. vnde institutio per Episcopum, vel per Archiepiscopum facta occasione concilij memorati, carere debet robore firmitatis; qua vero totum capitulum, tribus tamẽ exceptis, prædictorum receptionem approbat, & affectat; nec ab illis tribus aliquid rationabile cõtra ipsos obiectum est, & ostensum: dis. v. per A. s. m. qua. inquisita diligentius veritate, si Asteń. ecclesiæ suppetunt facultates, secundum consuetudinem hactenus obseruatam, prædictos clericos sub. cuius. contrad. & ap. obsta. pro canonicis faciatis haberi.

Idem Episcopo, & Capitulo Laudeń. *Cap. 8.*

CONSTITVTVS in præsentia nostra dilectus filius H. subdiac. noster, ecclesiæ vestræ canonicus nobis humiliter intimauit, c. 11. e. quod tu frater Episcope potestatem ipsi dedisti sacerdotalem conferendi præbendam, quæ primo esset in vestra ecclesia vacatura, & bo. me. W. Archiepiscopus Remeń. tunc Ap. se. Le. vobis fili capitulum, auctoritate nostra districte pręcepit, sicut per litteras suas ad nos directas apparet, quę coram nobis lectæ fuerunt; vt, cum sacerdotalis præbenda in ecclesia vestra vacaret, personam illam, cui pręfatus subdiaconus vellet eam conferre, reciperetis ad eam sine interpositione alterius personæ, & eandem personam curaretis de illa sine difficultate qualibet inuestire. asseruit etiam idem subdiaconus, quod cũ esset ad sedem Ap. accessurus, ipse præcautus appellauit, ne tu frater Episcope, si forte interim aliquem sacerdotalem contigerit vacare prębendam, eam vlli conferres, nec vos filii capitulum, reciperetis aliquem præsentatũ ad illam, nisi quem duxerit pręfatus subd. pręsentandum. Quo circa dis. v. per A. s. m. qua. personam illam, cui me. subd. sacerdotalem prębendam, cum contigerit illam vacare, duxerit conferendam, canonice sine contradictione qualibet admittatis, tibi frater Episcope firmiter inhibentes, ne interim aliquam sacerdotalem prębẽdam alicui contra formam concessionis tuę conferre pręsumas, alioquin noueritis nos dil. fi. Cancellario, & He'un. & A. canonicis Parisień. in mandatis dedisse, vt vos ad hoc per cen. ec. ap. re. compellant, in irritum reducentes, si quid post ap. a pręfato subdiacono ad nos legitime interpositam cõtra concessionem sibi factam de sacerdotali prę-

præbenda nouerint attemptatum. Quia vero concesſiones huiuſmodi, ſi trahantur ad conſequentiam, fieri poſſent in fraudem canonicæ ſanctionis, per quam prohibentur eccleſiaſtica beneficia cōcedi, ſiue promitti, antequā vacent, nolumus, quod huius occaſione mandati, quod gratiam cōtinet perſonalem, fraudem adhibere volentibus licentia cōcedatur.

Idem Gerantiñ. capitulo. Cap. 9.

c. 11. e. DILECTVS fi. magiſter W. canonicus veſter olim Apoſtolatui noſtro ſuggeſsit, quod bo. me. Epiſcopo veſtro viam vniuerſæ carnis ingreſſo, maior, & ſanior pars veſtri cōueniſſerat in eundem, & ipſum eligere in Epiſcopum proponebat, ſed impediente viro nobili Comite Cutronæ non fuit electio celebrata; poſtmodū autem idem Comes de ipſo Epiſcopatu Madrum capellanum ſuum inueſtiens, vobis iniunxit, vt vel a terra recederetis ipſius, vel eligeretis eundem M. in paſtorem, quod cum ve. f. n. Archiepiſcopus ſanctæ Seuerinæ tunc electus audiſſet, prædictū W. ad ſuam præſentiam accerſiuit, & aſſerens, quod propter negligētiam veſtram ad ipſum erat eligendi auctoritas deuoluta, ipſum induxit, vt electioni de ſe faciendæ præberet aſſenſum; qui ſuis monitis acquieſcēs electus extitit ab eodem, ſuffraganeorum interueniente cōniuentia, & conſenſu, & infra. Nos igitur attendentes, quod canon Lateraneñ. concilij contra negligentes editus, ad Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus non ſolet extendi, ſed ad perſonatus alios, & maiora eccleſiaſtica beneficia coartari, electionem eiuſdem W. qui ab Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius fuit, ad quos electio non ſpectabat, electus, iuſtitia caſſauimus exigente.

Idem Priori Oſeñ. & ſubpriori ſanctæ Fredeſiunda. Cap. 10.

c. 13. e. EX tenore veſtrarum litterarum intelleximus euidenter; quod, cum cauſa, quæ inter I. clericum ex parte vna, & Abbatem, & conuentum de Bello ex altera ſuper reditu x. marcharum, vel xv. quas idem exigebat ab ipſis, eo videlicet, qui eidem, quam cito ſe facultas offerret, interim ſe promiſerant prouiſuros, nec promiſsionem ſuam curauerant adimplere, noſcitur agitari, vobis duximus cōmittendam, dictus clericus poſt litem conteſtatam chartam quandam monachorū ipſorum continentem expreſſe, quod ei primam eccleſiam ad donationem ſuam ſpectantem, valentem x. marchas, vel xv. aſsignare promiſerant, exhibuit corā nobis, nihilominus per idoneos teſtes probauit, ipſos poſt promiſsionem huiuſmodi, licet potuerint, nolle ſibi, quamquam ſuper hoc admoniti fuerunt, prouidiſſe. quare dictū Abbatem, & monachos ad aſsignandum ſibi redditum x. marcharum ad minus cogi cum inſtantia poſtulabat. Ad hæc autem fuit ex aduerſo reſponſum, quod ratione promiſsionis, vtpote factæ contra Lateraneñ. ſtatuta cōcilij, quæ probari per chartam exhibitā videbatur, eos nō poterat cōuenire; præſertim cū nō de aliqua eccleſia, ſed de promiſsione tantū in litteris veſtris mentio haberetur. Cum igitur alijs ipſos poſſe conueniri aſſerentibus, alijs vero in contrarium ſentientibus, ſuper hoc fuiſſet hinc inde corā vobis diutius diſputatum, vos, quid iuris ſit in hoc articulo dubitantes, in negotio ipſo vlterius procedere noluiſtis; donec ſuper hoc reciperetis noſtræ beneplacitum voluntatis; nobis humiliter ſupplicantes, vt quid ſit in hac parte agendum, vos dignaremur per noſtras litteras reddere certiores. Nos igitur attendentes, quod promiſsio prædicta non tenet, vtpote contra ſtatuta præfati concilij attēptata, dis. v. per A. ſ. m. qua. memorato clerico ſuper hoc ſilentium inponentes, ab impetitione ipſius dictos Abbatem, & monachos abſoluatis.

NE VACANTE SEDE ALIQVID innouetur. Tit. ix.

Idem Priori, & conuentui Caſtomeñ.† Cap. vn. †*Glaſtomen.* *Ne ſede vac. c. 1*

NOVIT ille, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorū, quod licet bo. me. C. Papa prædeceſſor noſter eccleſiam veſtrā erexerit cathedralē, ipſam Bartholomeñ. eccleſiæ vniendo, vt idem eſſet Epiſcopus vtriuſq. ſuam conſtitutionem, & non ſolum per priuilegium, verum etiam per alia ſcripta multa curauerit confirmare; quia tamen hæc vnio a vobis aſſerebatur eſſe conſuſio, conquerentibus eam in graue præiudicium Glaſtomeñ. † eccleſiæ redundare, cum †*Caſtomen.* per ipſam diſſolueretur religio, eleemoſyna fraudaretur, & hoſpitalitas; nos veſtris ſupplicationibus inclinati, ad releuandum eccleſiæ veſtræ ſtatum, intendere cœpimus, quantum decuit diligenter. & quoniam abſonum videbatur, vt ſubito prædeceſſoris noſtri euacuaremus in hac parte ſtatutum; cum ei, quantū cum Deo poſſumus, deferre velimus, ſicut & volumus; quod quantum cum Deo potuerint, noſtri nobis deferant ſucceſſores; vnione manente, ſic de ceteris diſpoſuimus, quantū cūq.

cũq. bo. m. Sauerico Bartholomeñ. Episcopo displiceret, frequenter ob hoc ad se. Ap. laboranti, quod status ecclesiæ vestræ videbatur in melius releuatus. Vnde post diuersos tractatus, & deliberationes multiplices, quod per viros prouidos, & honestos, auctoritate mandati nostri super hoc extitit ordinatum, ad petitionem eiusdem Episcopi, postquam aliud a nobis non potuit optinere, Apostolico tandem curauimus munimine roborare. Vos autem post obitum præfati Bartholomeñ. Episcopi, ad nostram præsentiam recurrentes, humiliter postulastis, quia tempus aduenerat, quo sine scandalo, ecclesiæ vestrę ruina poterat in statum pristinum releuari; cum & Bartholomeñ. ecclesia, & Welleñ. ipsum pariter postularet; Rex quoq. cum regni magnatib. & quidam Episcopi cum multis Abbatibus deposcerent illud idem; vnione penitus dissoluta, monasterium vestrum reduceremus in statum antiquum sub Abbatis regimine gubernandum. Nos vero diligentius attendentes, quod Episcopali sede vacante non decet super hoc aliquid innouari; cum nõ sit, qui ius Episcopale tueatur; præsertim, ne plus caussæ personæ, quam ecclesiæ videremur, si quod eo viuente concesimus, post obitũ eius subito mutaremus; petitionem vestram ex toto absq. damno cõscientię, ac periculo famæ nequiuimus exaudire. Vt autem soluto more, quem & vobis vtilem, & nobis honorabilem estis experti, gradatim ab imo procedatur ad summum, auct. vobis præsentium indulgemus; vt cum Batonieñ. ecclesia de pręsule fuerit ordinata, si ostendere volueritis, quod ecclesiæ vestrę nondum sit ad detrimentum, vel præiudicium euitandũ plene prouisum; ius vestrũ apud se. Ap. prosequẽdi liberam facultatem habeatis. Interim autem sub cura Prioris idem monasterium gubernetur.

VT ECCLESIASTICA BENEFICIA sine deminutione conferantur. Tit. x.

Idem Mediolaneñ. Archiepiscopo. *Cap. vn.*

Vt eccl. bẽ. c. vn. & de ap. c. 56.

T nostrũ prodeat de Dei vultu iudicium, & oculi nostri videant æquitatem, via regia debemus incedere, nec ad sinistram omnino, neq. ad dexteram declinare, ita magnum iudicantes, vt paruum, quia nõ est personarum acceptio apud Deum. & infra. Quia post interdictum nostrum eis præsumpsisti tradere bullam, cũ traditionem saltem debuisses differre, donec nostrum consulet et beneplacitum; dil. f. I. Archid. & O. Lento canonico Mediolañ. dedimus in mandatis; vt si etiam post secundum mandatum, per quod totius cognitionem negotij ad nostrum iudicium reuocauimus, id † ipsum cognoscerẽt attemptatum; traditionem sigilli decernerent irritam, & inanem, inhibentes H. ne quom odolibet eo vti præsumeret; cum plus sit Romanum Põtificem ad se aliquod euocare negotium; quam quemquam ad eum super aliquo negotio prouocare, & infra. Pręterea proponebat, quod, cum nullus debeat sine accusatione damnari, ne aliquid circa negotium illud actum sit in forma iudicij, depositiones testium non poterant sibi præiudicium generare. Quia vero per hanc vltimam allegationem, personam nostram tangere videbatur; dignum duximus causam commissę inquisitionis, & ordinem plenius explicare; ne quis quomodolibet suspicetur; quod nos in hoc negotio perperam processerimus, pręsertim, cũ ratio assignanda debeat esse posteris profutura. Cum enim iuris sit exploratũ, quod actore non probante is, qui conuenitur, etsi nihil præstiterit, debet absolui; videri poterat, quod nos tibi, qui a nobis cõueniebaris, maliciose vel indiscrete on⁹ probationis super trib. pręmissis articulis imposuimus; videlicet, vt ostenderes, quod prędictam cancellariam personæ idoneę modo canonico, & tempore tibi conpetente, donasses. Porro, cũ donatio fuisset occulta, & ideo suspicione non careret, & elapso iam anno, nullus omnino Cancellarius appareret, non immerito credebamus, quod secundum Laterañ. statuta concilij, ad nos esset ipsius cãcellariæ donatio deuoluta, & ideo sine culpa potuissemus ipsam cõferre, quoniam etsi locum Dei tenemus in terris, non tamen de occultis possumus diuinare. Quod ergo contra illud prima facie iuste pręsumebatur pro nobis, præsertim cum respondens prima vice, quod cancellariam alicui nõ contuleras, facultatem tibi pro te probandi concessimus; non fuit grauamen, sed gratia, nec ex malitia, sed ex benignitate processit; quia etiam de modo canonico fidem nobis fieri mãdauimus; tu causã † præstiti mãdati, (quod sępe nobis per litteras intimasti, & tandẽ probasti per testes; quod retentis tibi prouentib. officium concesseras memoratum; ex quo non inmerito contra talem cõcessionem fuimus suspicati; cũ & proponeretur a parte altera, quod illud ei personæ commiseras, cui secun-

† ad

† præsti titi mã dato Greg. 9

secundum consuetudinem Mediol. ecclesiæ non debuerat aliquo modo committi: quia, cum nos non tam ex plenitudine potestatis, quam ex officij debito, quod † possumus, & debemus, de subditorum excessibus ad correctionem inquirere veritatem, te maxime causam, & occasionem præstante, inquisitionem commisimus faciendam. Omnibus ergo diligenter auditis, quæcumq. fuerint in nostro auditorio proponenda, deliberauimus cum fratribus nostris, & ipsa deliberatione te in tribus præcipue comperimus fuisse culpabilem; circa contrarietatem responsi, quia non solū nobis, qui licet immeriti locū Iesu Christi tenemus, sed nec cuiquam debuisses ex certa conscientia contraria respondere; circa carnalitatem animi, quia non affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti ecclesiasticum officium & beneficium in persona magis idonea dispensare; & circa inhonestatem facti, quia non licuit ex pactione, vel ex conuentione quacūq. sub modo, vel tenore præscripto concedere nudum officium & tibi retinere prouentus. cum & in Lateraneñ. concilio sit prohibitum, ne quis conferendo ecclesiasticum beneficium partem prouentuum suis vsibus retinere præsumat; & alibi cautū reperiatur in canone; quod ecclesiastica beneficia debent sine deminutione conferri. vnde credimus distinguendum, vtrum, qui dat spirituale beneficium, prouentus ipsius ante donationem percipiat, nam si prouentus ante donationem nō percepit ipse, sed alius, & ex donatione cōsequitur; vt ipse prouentus percipiat; non est dubium intercedere simoniacam prauitatem. Si vero ante donationem perceperit ipse prouentus; credimus etiam distinguendum, vtrum, ante donationem cōstituat, vt ipsi prouentus retineantur ad tempus pro causa iusta, & necessaria; an conueniat cum eo, qui accepit beneficium, seu cum mediatore quocumq. vt officio illo concesso retineat ipse sibi prouentus, primum enim membrum credimus esse licitum, secundum autem dicimus nō licere, ne viam aperiamus ijs, qui prauitatem suam satagunt palliare.

† al. qua

DE HIS, QVAE CONCEDVNTVR ab Episcopo sine consensu capituli. Tit. xj.

Idem Archipresbytero, Magistro scholarum, & P. de Vico sancti Aue. Regis A li Bituric. Cap. I.

De ijs, quæ fiūt a præl. c. 7.

CVM Apostolica sedes, cui licet inmeriti præsidemus, vniuersis per orbem ecclesijs non humana, sed diuina sit institutione prælata; iustum est, & conueniens, vt ad eam, tamquam ad magistram, & matrem super diuersis iuris articulis referantur dubiæ quæstiones, quatenus quæ iura constituit, eadem quoq. iura distinguat; neque diuersa cernuntur, videantur aduersa. Sane, sicut ex litteris vestris accepimus, cum ex vna parte capitulum sancti Stephani, & capitulum de Sal. & ex altera monachi de Pratea super decima quadam, quam a monachis ipsis petebant, in vestrum compromisissent arbitriū; & vos partibus conuocatis cognosceretis de causa, monachi proponebant donationem ipsius decimæ, sibi a quodam milite factam, & a ve. f. n. Bituriceñ. Archiepiscopo diœcesani eius accedente consensu confirmatam fuisse, seq. auctoritate Hieronymi munitos existere, qui scribens ad Damasum ait. Si aliquando fuerint a laicis male detenta, quæ diuini iuris esse noscuntur, & in vsum transierint monachorum, Episcopo tamen loci illius præbente consensum, constabunt eis omnia perpetua firmitate subnixa. Econtrario pars allegabat aduersa cōsensum Episcopi sine consensu cleri non sufficere, auctoritate Leonis Papæ dicentis, ne quis Episcopus de rebus ecclesiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquod horum faciat, vt vel meliora prospiciat, & cum totius cleri consensu, atq. tractatu id eligat, quod non sit dubiū ecclesiæ profuturum. Quia vero super his auctoritatibus dubitantes sedem Ap. consulere voluistis, humiliter inquirentes; vtrum, quando decima possidetur a laico, si conferatur ecclesiæ, ad confirmandam donationem consensus Episcopi sine cleri consensu sufficiat. Nos deuotioni vestræ taliter respondemus, quod monendus est laicus, qui decimam detinet, vt eā restituat ecclesiæ, ad quam spectat. Quod si forte induci nequiuerit, & eam diœcesani cō sensu alteri ecclesiæ assignauerit, præsertim religioso conuentui, constabit ipsa donatio perpetua firmitate subnixa. auctoritates præmissæ, licet diuersæ, non sint tamen aduersę, cum aliud sit alienare, quod ab ecclesia possidetur, & aliud, quod detinetur a laico, ad vsum ecclesiasticum reuocare. In alienatione vero iuxta Leonis Papæ decretū, consensus Episcopi sine clericor. cōsensu nō sufficit, in reuocatione autē iuxta rescriptū Hieronymi, sufficit cōsensus Episcopi, cum per vtrumq. vtilitati ecclesiæ consulatur. Nam in Later. con. est inhibitum, ne quęlibet religiosa persona,

sona, ecclesias, & decimas de manibus laicor. sine consensu Episcoporũ recipiat, per quod directe datur intelligi, quod sufficit consensus Episcopi, vt licitum sit ecclesiæ decimam de manu recipere laicorum. hęc autem de ijs decimis intelligimus, quę perpetuo sunt in feudum concessæ.

Idem Meteñ. Archidiacono. Cap. 2.

e. 2. t. TVA nuper a nobis. & infra. Adiecisti etiam, vtrum Episcopo, vel electo cum solo Archid. præter assensum maioris ecclesiæ, cũ & ab ipsa eligatur Episcopus, & Archid. assumatur de ipsis cœnobijs, vel ecclesijs conuentualibus, ad quas pertinet patronatus, liceat conferre perpetuo vacantes ecclesias baptismales. & infra. Etiam alterius quæstionis solutio ad exemplar Leonis PP. colligitur euidenter, in qua legitur constitutũ, ne quis Episcopus de reb. ecclesię quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, nisi forte aliquod horum faciat, vt meliora prospiciat, & totius cleri tractatu, atq. consensu id eligat; quod non sit dubium ecclesiæ profuturum. Irrita enim Episcoporum venditio, & commutatio rei ecclesiasticę erit, absq. conniuentia, & subscriptione clericorum. per hoc enim noueris solutam secundo loco propositam quæstionem, cum concessiones ecclesiarum perpetuas ad alienationem non sit dubium pertinere.

Idem Episcopo Helieñ. Cap. 3.

e. 9. e. PASTORALIS officij diligẽtia. & infra. Sollicite præterea quæsiuisti, cum auctoritate Dionysij fuerint parochiæ limitatæ, quatenus singularum parochiarum prouentus in vsus ecclesiæ cederent necessarios, & stipẽdia ministrorum, si Episcopo liceat sine auctoritate summi Pont. vel saltem absq. capituli sui voluntate, viris religiosis conferre obuentiones alicuius parochialis ecclesiæ, sustentatione vicarij reseruata. Et cum Lateranensis concilij statuta prohibeant ecclesijs nouam imponi, vel augeri veterem pensionem; postulas edoceri, an Episcopus valeat locis religiosis consentiente patrono totam ecclesiam, vel de nouo conferre aliquam portionem. Ad quod breuiter respondemus, quod salua constitutione canonica de concedenda pijs locis quinquagesima portione, neq. primum, neq. secundum facere potest Episcopus, nisi de licentia Rom. Pont. præter sui capituli voluntatem.

DE HIS, QVAE A MAIORI PARte capituli. Tit. xij.

Idem Augusteñ. Præposito Cap. vn.

De ijs, quæ hic a ma. par. ca. c. 3. EX ore sedentis. & infra. Inde siquidem fuit, quod accedentibus ad præsentiam nostram te, ac dil. f. nostro B. Augusteñ. canonico pro quæstione, quæ inter vos super præpositura Augusteñ. ecclesię vertebatur: nos ve. f. nostrum Otheñ. Episcopum, & dil. f. G. sanctorũ Cosmæ, & Damiani diac. Cardinalem vobis concesimus auditores; in quorum præsentia fuit ex prædicti B. parte propositum, quod cum dil. fi. E. Augusteñ. Prępositus fuisset in Episcopum Brixieñ. electus, rogauit capitulũ Augusteñ. ne aliquem sibi prius eligerent in Prępositum, antequam eius esset electio confirmata, cumq. ipsi eius precibus annuissent, & idem electus electionis suæ confirmatione per suum metropolitanum optenta veniens Tibur, fuisset de regalibus inuestitus, B. miles pater ipsius B. ad Ap. se. accedens, a bo. me. C. PP. præin. ad dilect. fil. Decanum, & capitulum Augusteñ. litteras optinuit destinari; vt dictum B. filiũ eius infra spatium mensis vnius, sub. ap. ob. eligerent, & assumerent in Præpositum Augusteñ. in signum inuestituræ anulo ei aureo destinato, ve. f. nostris Fringeñ. & Cisteñ. Episcopis, & di. f. maiori Spireneñ. Pręposito mandati Apostolici executoribus cõstitutis. Decanus autem, & capitulum memoratum, cum audissent, quod dictus electus fuisset in Episcopum confirmatus, licet dictas litteras suscepissent, in contemptum tamen earum assignato prius termino, infra quem ipsi deberent super mandato Ap. respondere; tunc Augusteñ. Decanum in Præpositum elegerunt. & infra. Cum ergo Episcopus, & Card. prædicti hæc, & alia, quæ fuerant hinc inde proposita, nobis, & fratribus nostris fideliter retulissent; attestationibus, allegationibus, & rationibus vtriusq. partis plenius auditis, & cognitis, quia nobis legitime constitit, quod præfatus B. de præpositura ipsa non fuit aliquatenus inuestitus, etsi mandatum fuit, vt de ea inuestiretur, de qua etiam si inuestitus fuisset, inuestitura eius per prædecessorem nostrum semel, & secundo certa fuerit ratione cassata; quæ si nec etiam cassata fuisset, per hoc, quod sæpedicto H. reuerẽtiam exhibuit, quæ debetur Præposito, iuri suo renuntiasse videtur; nos attendentes, sibi non potuisse de iure competere, vt per appellationem ob id interpositam, communem ecclesiæ ordinem impediret, intelligẽtes etiam te a maiori parte tam

tam dignitate, quam numero eorum, quos eligendi potestatem constabat habere, electum fuisse canonice in Præpositum, de communi f.n.con.electionem ipsam auctoritate Ap. cõfirmamus, præfato B. super ipsa Præpositura silentium imponentes.

DE REBVS ECCLESIAE ALIEnandis, vel non. Tit. xiij.

Idem Archiepiscopo Montisregalis. *Cap.* I.

De reb. ecc.c.10.

POSSESSIONES ad mensam tuam, vel capituli pertinẽtes alienare non debes, aut ecclesias, in quibus cõsueuerunt monachi ministrare, clericis, & laicis assignare personis.

Idem Episcopo Maurieñ. Præposito Vltieñ. & Decano Hectorieñ. Turonen. & Maurien. diœc. c. 2.

e.n.e. AD nostram noueritis audientiam peruenisse, quod, cum Tusieñ. monasterium depressum esset onere maximo debitorum, dil. f. Abbas, & conuentus eiusdem, villam, quæ Ianueñ. appellatur vulgariter, necessitate coacti Boneuardo laico concesserunt in feudum, tali condicione apposita, quod idem laicus octoginta libras persolueret, pro quibus eadẽ villa extiterat obligata; quod idem non distulit effectui mancipare. Verum quia præfatũ monasterium est, sicut dicunt, enormiter in hoc læsum, eo quod de redditibus villæ præfatæ conuentus singulis diebus vnum ferculum, & in festis xij. † lectionũ pisces, vel aliud æquipollens percipere consueuit; nobis humiliter supplicauerint, vt feudum prædictum faceremus ad vtilitatem monasterij reuocare; præsertim cum idem laicus primo anno de ipsius prouentibus vltra summam perceperit prætaxatam, & per multos postmodum annos suppresit eius fructus. Nos ergo sic nolentes grauaminibus præfati monasterij prouidere, quod alij videamur iniuriam irrogare, dis. v. per A. s. m. qua. inquisita plenius veritate, si prædictum monasterium propter hoc inueneritis enorme dispendium incurrisse; sæpedictum laicum, vt pecunia, quam pro exoneratione prædicti feudi, seu etiã pro vtilitate ipsius monasterij noscitur expendisse; ab eodem Abbate, & conuentu recepta, cum sibi fructus percepti hactenus sufficere debeant pro labore, præfatum feudum eidem monasterio dimittat liberũ, & quietũ, mo. † per cen. ec. ap. re. compellatis.

† ix. forte

† mo. pr. forte

DE EMPTORE. Tit. xiiij.

Idem Episcopo Pollien. *Cap.* I.

AD nostram noueris audientiam peruenisse; quod, cum R. laicus ab M. mutuũ recipere voluisset, creditor Ternen. † diœc. ne per canonem contra vsurarios editum posset in posterum conueniri, domos, & oliuas ipsius recepit ab eodem titulo emptionis; cũ reuera contractus vsurarius ageretur; quod patet ex eo, quod creditor, sicut publicum cõtinet instrumentum, debitori promisit, quod quandocumq. a septennio † vsq. ad nouennium † daret sexaginta vncias tarenorũ, qui vix dimidiam iusti pretij contingebant, domos ei restitueret, & oliuas. Quia igitur fraus, & dolus cuiquam patrocinari non debent; f. t. per A. s. m. qua. si res ita se habet, instrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra vsurarios non obstante; prædictum M. ad restituendas domos, & oliuas prædictas ei, ad quem debent hereditario iure deuolui, cum debitor viam sit vniuersæ carnis ingressus, per pœnam in Lat. con. contra vsurarios promulgatam, ap. re. conpellas.

De Ept. & vend. c. 5. † al. Tranen.

† Septẽbrio forte

† Nouẽbrem forte

Idem Episcopo, & Archidiacono Vrbiueter. c. 2.

e. 6. e. & c. 41. de testi.

CVM causa, quæ inter œconomum monasterij sancti M. de mõte Viterbien. ex parte vna, ac F. & R. ciues Viterbieñ. ex altera super accasamentis quõdam Tornampartis, & terris Densiare, ac salicis, & molendino, vbi facta est Galcheria, vertebatur coram nobis, fuisset aliquamdiu ventilata: nos intellectis rationibus vtriusq. partis, attestationibus diligenter inspectis, cum constitisset nobis monasterium ipsum in prędictarum rerum venditione vltra dimidiam iusti pretij fuisse deceptum, sententiando decreuimus; vt præfati ciues, aut recepto pretio restituerent possessiones memoratas, aut supplerent, quantum constaret legitime venditionis tempore iusto pretio defuisse. Cum igitur Abbas, & fratres eiusdem loci probare per testes intendant, quanti pretij venditionis tempore possessiones fuere prædictæ, pręsentium vobis auctoritate m. qua. infra trium mensium spatium recipientes ap. re. testes, quos alterutra partiũ duxerit producẽdos, audiatis causam, & eandem remittentes ad nos sufficienter instructam, præfigatis partibus terminum competentem, in quo nostro se conspectui repręsentent sententiam recepturæ. Si vero pars monasterij ad hunc probandum articulum, eosdem testes produxerit, quos ad alium probandum produxit; vos nihilominus, eos recipere procuretis; quoniam aliud est probasse deceptionis

ptionis excessum, & aliud probare quantitatem valoris.

DE RERVM PERMVTAtione. Tit. xv.

Idem Senon. Archiepiscopo. Cap. vn.

De rer. perm. c. 7. & de off. del. c. 33.

CVM olim ad nostram audientiam peruenisset, quod dilectus f. magister S. & B. Archidiaconatum, & præposituram adinuicem permutassent, magistri eiusdem obtētu causam super hoc bon. me. Mascen. Episcopo duximus delegādam. Cumq. idem B. ad nostram postmodum præsentiam accessisset, vt negotium sine suspicione procederet, obtentu ipsius, di. f. Abbatem Cluniacen. eidem Episcopo duximus adiungendū. Verum, cum propter Abbatis absentiam non fuisset a delegatis ipsis pariter in causa processum, vtraq. partiū nostro se conspectui præsentauit, & audientiam obtinuit corā nobis. quod licet prædictus magister ab initio spōte fuit de permutatione confessus, idem tamen B. eam infitiabatur omnino, assertiue proponens, quod & ipse præposituram sine contradictione qualibet resignarat, & post liberam resignationem prædicti magistri Archidiac. fuerat assecutus, licet magister ipse proponeret ex aduerso, ipsum secum diutius de permutatione tractasse, & cōpleuisse eandem † in manibus ve. f. n. Eduen. Episcopi, quod tractarant. Verum sæpedictus B. delegatis nostris non deferens, immo verius deleganti, sigilla violauit illorum, & scripta, quæ nobis fuerant præsentanda, non erubuit aperire. (†al. deest)

Ceterum constitutus in præsentia nostra, aduersario suo præsente, in excusationem proprium proposuit coram nobis, quod iudices perperam processerant contra ipsum, cū acta in scriptis minus fideliter redegissent. vnde timens, ne litteras portaret Vriæ, scripta illorū aperuit, & quod suspicatus fuerat; adinuenit. Sane si quid expediret, melius notasset, vel non recepisset scripta suscepta, vel recepta nobis fideliter præsentasset, & ostendisset causam suspicionis propositæ coram nobis. Præterea cum non cōquereretur de iudice, quem ei proprio motu concessimus, sed de illo potius, quem ipse duxerat eligendum, & iudices sui nobis per eum litteras destinassent, de ipso conquerentes, verbis ipsius fidem non duximus adhibendam. sed, vt in eo saltem puniretur, in quo peccarat, contra acta iudicum, quæ temere violauerat, ipsum sicut nec debuimus, sic noluimus exaudire, ne videretur dolus suus ei patrocinium attulisse. Cū ergo nobis tum per publicam famam, tum per validam præsumptionem, & probationem etiā manifestam constaret, quod suum præstiterit permutationi consensum, prædictus autem magister suum publice fateretur errorem, & hunc præpositura, & illum Archidiaconatu curauimus spoliare; super hoc diffinitiuam contra eos sententiam proferentes.

DE FEVDIS. Tit. xvi.

Idem Maurien. Episcopo. Cap. 1.

INSINVATIONE præsentium declaramus, quod Gageria, quam tu apud Argentinam a Nātelino dinosceris reperisse, Gaudefredi fratris eius accedente consensu, a te potest libere retineri, fructibus non computatis in sortem, ita videlicet, vt quamdiu fructus illos perceperis, in sorte minime cōputandos, idem Nantelinus a seruitio, in quo tibi, & ecclesiæ tuæ pro feudo ipso tenetur, interim sit immunis. (De feud. c. 1.)

Idem Archiepiscopo Mediol. sanctæ Rom. ecclesiæ Cardinali. Cap. 2.

EX parte tua nostro est Apostolatui reseratum, quod sæpius dubitasti; vtrum, cum contingit vassallum tuum decedere, & ad te feudum ipsius redire, feudum eius alij liceat tibi dare; quamuis iuramento tenearis astrictus, non infeudare de nouo Rom. Pont. inconsulto. Adhuc si vassallum tuum feudum alienare contingat; an ipsius filium, vel cōsanguineum consortem eiusdem feudi de ipso valeas inuestire. Alia quoq. tua dubitatio cōtinebat, vt cum feudum alienatum reperetis, quod per te facile recuperare non potes; vtrū possis alicui laico in feudum illud cōcedere, quod & illud recuperet, & in feudum ecclesiam recognoscat. Nos igitur super his de mē te tua scrupulum volentes dubitationis auferre, præ. tibi m. qua. si quando præfati casus emerserint, in primo feudum decedentis libere, si videris expedire, concedas, ac in secundo filium, vel consanguineum alienantis inuestiens, in tertio feudum alienatum ei poteris licenter concedere, per quem ipsum ecclesia valeat rehabere. (c. 2. e.)

DE PIGNORIBVS. Tit. xvii.

Idem Gallando subdiacono nostro, & B. Vitali canonicis Pisanis. Cap. 1.

ILLO

De pig. c. 4.

LLO vos credimus scientię dono vigere, quod super eo, de quo nos consulere voluistis, quid iuris sit, liquido cognoscatis. Quia tamen nostro postulastis edoceri responso, ne sub ipsius expectatione responsi, decisio negotij prorogetur, præsentibus vobis litteris duximus respondendum. sane per vestras nobis litteras intimastis, quod, cum causa, quæ vertitur inter H. & dil. f. Guido. de Cosa, G. filiam Teberti, & heredes ipsius super quibusdam vineis præfatis personis pro xxvj. libris pignori obligatis; vobis duximus committendas, dantes vobis per nostras litteras in mandatis, vt ipsam G. & heredes ipsius ad restituendas vineas, & quidquid vltra sortem per ceperant, eisdem restituerent conquerentib. per pœnam in Lateranen. cócilio contra vsurarios promulgatam, cogere curaretis. vos, vt iuxta mandatum nostrũ procederetis in negotio me. partes citare curastis; cumq. in vestra essent præsentia cõstitutæ, ex parte prædictæ G. & heredum ipsius fuit propositum coram vobis, terras, vineas, quas idem H. & B. repetebant ab eis non esse pignori obligatas, sed pure venditas, sicut in instrumento confecto exinde plenius continetur; præfatus vero H. pro se, ac fratre suo firmiter asserebat, terras non esse pure venditas; sed pignori obligatas, cum venditionis prædictæ talis fuit adiecta condicio, vt si a tempore contractus vsq. ad duos proximos annos præfato T. emptio displiceret, G. pater H. ab inde vsq. ad annum xxvj. libras, perceptis fructibus computatis in ipsis, dare deberet, sicut in eodem instrumento asserebat firmiter contineri. Verum, quia sicut in eisdem litteris continetur, ambigitis, vtrum pura sit, & absoluta venditio, an præfatus contractus, pignus debeat iudicari, per nostras postulastis litteras edoceri. Nos autem consultationi v. f. respondemus; quod qualiscumq. fuerit intentio contrahentium, ex forma contractus, venditio non apparet condicionalis, sed pura; quamuis possit per cõdicionem resolui. ex duobus tamen, quæ in pacto fuerunt expressa, videlicet quod fructus percepti debent in soluenda pecunia numerari, & quod vltra summam receptam xl. solidi debent persolui, contra ipsum emptorem præsumitur vehementer, pręsertim cum vsuras consueuerit exercere.

Idem Episcopo Aquinati. Cap. 2.

c. 5. e. EX litteris tuæ fraternitatis accepimus, quod, cum causa, quæ vertitur inter R. sancti Georgij, & R. mulierem sancti Germani, tibi duximus committendam, cum fere per biennium studuisses, vt eadem causa concordia finiretur, partibus non acquiescentibus, ascitus viris prudentibus, prædictæ causæ meritis diligentius examinatis, idem negotium, de prudentum consilio, ad nostram duxisti præsentiam remittendum, ea maxime ratione, qua videbatur hoc ad regium iudicium specialiter pertinere. si quidem probatũ est euidenter, quod facinore, a marito prædictę mulieris commisso, eo fugam petente, tam frater mariti, præfatus videlicet R. quã ipsa mulier, licet minus iuste ab R. Comite Casertoñ. tũc regio iudiciario † capti fuerint, & de ipsius mandato omnium bonor. delinquentis facta distractio, & soluta pecunia mercatori, qui a marito dictæ mulieris vulneratus fuerat, & rebus proprijs spoliatus. per prædictum autẽ R. illorum bonorũm venditio facta fuit, de mãdato iustitiarij antedictĩ, sed quædam possessiones penes eundem R. mulieris sororiũ remanserunt, quas idem R. de mandato curię retinuit, soluta pro eis pecunia mercatori. quia emptor alius, sicut dicit, propter possessionum minutias non extabat. Pars vero mulieris firmiter allegabat, quod cum dos omnibus creditorib. pręferatur, & omnia bona mariti eidem mulieri propter dotem fuerint obligata, cum mulier in hoc non fuisset culpabilis, dotem suam amittere non debebat: propter quod æstimationem eius instantius petebat sibi confirmari, vel in possessiones, quæ mariti fuerant, ex officio delegationis induci, asserens culpam viri sui nequaquã ei de iure debere nocere. Pars autem viri econtrario respondebat se nõ debere super his aliquo modo respondere; quia nihil voluntate, vel auctoritate sua distractum fuerat de bonis mariti mulieris ipsius: sed fiscus ea capi fecerat, & mandauerat distrahenda, quod & testium assertione probauit. Sane cum pars mulieris diceret de possessionibus viri sui aliqua remãsisse, quæ distracta non fuerant, & ex eis sibi satisfieri postulabat: ab ea studiosius inquisisti, quanta fuisset pecunia, quæ soluta fuerat mercatori, & ex confessione tibi cõstitit veritas, quod de immobilibus vsq. ad xxiiij. vncias auri alienatum extiterat, sed pręscriptus R. se xviij. vel xxiiij. dicebat addidisse, & quadraginta duarum vnciarum auri cõplesse numerum mercatori. Allegabat quoq. prædictus R. quod cum quinq. filij essent vnius patris, & omnes in bonis paternis succederent;

† al. iustitiario

facta æstimatione totius hereditatis, nō perueniebat ad maritum mulieris ipsius de hereditate paterna, quod vltra xxiiij. vncias valeret. Quia vero ad nos eadem causa remissa, non fuit sufficienter instructa; nec nobis cōstitit, vtrum x. libras tarenorum, quas petebat mulier, dedisset in dotem, aut quod R. aliquid possidebat de bonis pertinētibus ad fratrem suum virum mulieris prædictæ, nec potuissemus examinationi causæ insistere, tum quia in præsentia tua renuntiatum fuerit allegationibus, & probationibus, sicut dicis; tum quia idonei, & sufficientes ad nostram præsentiam non venerant responsales: eandem causam tuo duximus examini remittendam, per A. s. præ. mandantes, quia si tibi constiterit ex ijs, quæ in præsentia tua fuere proposita, & probata; quod mulier dicit viro dedisse in dotem; & prædictum R. de bonis fratris aliqua possideres: cum mulieribus fauor multus in recuperandis dotibus debeatur; & cautum sit etiam in iure, quod propter maleficium viri mulier remanere nō debeat indotata; cū. & bona viri mulieri pro dote tacite obligata cum suo onere transierunt ad quemlibet possidentem, prædictum R. eidem mulieri ad restitutionem dotis eatenus ap. re. condemnes, quatenus de bonis fratris sui præfati noscitur possidere.

Idem L. de monte Fortino. *Cap. 3.*

c. 6. a. CVM contra nobilem virū G. Decenten ciuem Anagninum super quibusdam possessionibus, quas quondam pater suus Laudum. de Salis pro certa pecuniæ quantitate obligarat, & creditoris heredes prædicto G. pignorarant, mouisses in nostra præsentia quæstionem; tibi, & ei dn̄. f. P. de Saxon. subd. & capellanum nostrum concessimus auditorem. constitutus igitur in nostra præsentia legitime probauisti, quod possessiones ipsæ pignoris titulo fuerunt obligatæ, ac ex earum prouentibus tantum fuerat tunc ab eodem G. & ab alijs, qui eas tenuerant, a tempore, quo fuerant obligatæ, perceptum; quod fructus sorti poterant adæquari. Nos igitur attendentes, quod in talibus perceptio fructuum in solutione sortis accedat; cum secundum canonicas sanctiones fructus restitui, & in sortem debeant computari, considerantes etiam, quod possessiones ipsæ iam extenuassent penitus tuum onus, & debitum annullassent de con. f. n. ipsas tibi restituendas esse decernimus; & per nuntium nostrum in possessionem induci fecimus corporalem.

Idem Archiepiscopo Glamonen. & Episcopo Migacn. & Abbati Kenan. *Cap. 1.*

DILECTI filij canonici sanctę M. de Lino grauem propoluerūt in nostro auditorio quæstionem; quod cū terram Bullimedogfortan. ex donatione quondam Olsenar. Regis de Heriel adepti fuissent, & eam tam ante, quam postquam Anglici venerunt in partes illas, longo tēpore possiderent in pace, H. de Sai miles Armacan. dioc. eandem terram ex donatione H. de Lacij contra iustitiā occupauit; & licet dil. f. n. I. tt. sancti Stephani in Cœlio monte presbyter Card. se. Ap. Le. eidem H. ne terram illam reciperet, vel teneret, sub interminatione anathematis inhibuerit, eam nihilominus detinet, & reddere contradicit, allegans legem ab Anglicis introductam; quod videlicet donatio per quemquam Hibernicum religiosæ domui facta non valeat, postquam rem, quæ donatur, alicui Anglico Rex Anglorum concedit; etiamsi tempore, quo per Hibernicum donatio ipsa domui religiosæ confertur; & is, qui facit donationem, in plenarei donatę possessione fuisse noscatur, & eam possideret ab antiquo. Cū igitur talis lex, nec naturalis, nec scripti iuris contineat ęquitatem, di. v. per A. s. m. qua. inquisita super his diligentius veritate, non obstante prædicta lege, ap. re. quod iustum fuerit, statuatis. — Non ponitur.

Idem Episcopo Florentino. *Cap. 2.*

PER tuas nobis litteras proponere curasti, quod cum Floren. nobiles, & potentes prompti ad seruitiū, & deuoti tempore schismatis bo. me. I. Florent. Episcopum domo sua tenuerint contra Imperatorem, suorumque fautorum insultus, idem Episcopus sedata schismatis tempestate, de mandato fe. re. Alexandri PP. præ. n. quattuor modios terræ in feudum concessit eisdem; & eo postmodum viam vniuersæ carnis ingresso, bo. me. B. successor ipsius, prout moris est, de recto feudo præfatos nobiles inuestiuit. Verū, cum ipsi assignatam terram sibi assignari fecissent; non nisi duos modios inuenerūt; vnde ab antecessore tuo, vt ipsis feudum integraret cum instantia postularūt; qui licet hoc aliquando se facturum promiserit; effectui tamen minime mancipauit. Ipsi autem, vt tu præfatum feudum ipsis adimpleas, assidue po- — De donat. c. 32

postulant,& instanter; at tu aliquantulũ dubitas, eo quod nõ sunt in possessione ipsius, ne de nouo illud videaris conferre, licet tibi fidelitatem curauerint exhibere, & de quattuor modijs fuerint inuestiti; antequam eorũ petitioni duceres annuendum, se.duxisti Ap. consulendam. Nos igitur attendentes, quod ecclesiam in actibus suis fraudem, vel dolum non decet aliquem adhibere: f.t.t. respondemus, quod feudũ ipsum secure potes eisdem nobilibus integrare; cum terra illa quattuor modiorum ipsis fuerat assignata, & iam dictus Episcopus quattuor promiserit se daturum.

Idem R. Cedeburgeñ. & G. Briburgeñ. Abbatibus, & magistro L. rectori ecclesia de Bilchale. *Cap.* 5.

c.6.e. CVM dilect. fil. Abbas, & monachi de Melros proposuerũt coram nobis, quod vir Alanus quasdam terras ab W. quondam patre ipsius eorum ecclesiæ de Machelim in eleemosynam assignatas, violenter redigere cupiens in forestã, eos super his indebite molestaret; vobis dedisse recolimus in mandatis, vt ipsum ab ipsorum super illis terris indebita molestatione desistere per cen. ec. ap. post. cogeretis. Verum cum super ipsa causa mandatum Apostolicum impleretis, diligentius procedentes in causa, partibus in præsentia vestra constitutis, testes recepistis hinc inde, & super attestationem illorum, & instrumentis diu disputantibus, ac disceptationibus habitis in causa ipsa, vsq. ad sententiæ calculum processistis, causam ipsam sufficienter instructam ad nostram audientiam remittentes. vt autẽ per diligentiam vestram finis causæ imponatur eidem, instrumentorum tenorem, depositiones testium, allegationes etiam, prout ea receperamus, sigillorum vestrorum munimine consignata, vobis sub sigillo nostro remittimus interclusa, per A.v.f. m. præ. qua. auctoritate nostra suffulti, ad sententiam pro ipso monasterio proferendam, non obstante contrad. vel ap. cuiuslibet, procedatis, contradictores per cen. ec. cogẽtes, & facientes, quod iudicaueritis, auctoritate nostra firmiter obseruari; cum ex tenore instrumenti euidenter appareat, quod hæc fuit mens, & intentio donatoris, vt clausulam de foresta, quæ in fine ponitur instrumenti, non ad superiorem donationem, quæ tam libera, & pura fuit, vt immunis esset a vexatione, & consuetudine sæculari, sed hoc ad inferiorem concessionem, quæ pensionem, & determinationem habet insertam, iuxta sanum referri debeat intellectum, quia in contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficijs quoque plenissima est interpretatio adhibenda.

Idem Episcopo Helieñ. *Cap.* 4.

PASTORALIS officij diligentia. & infra. Tua nos insuper duxit discretio consulendos, si Episcopus consentiente patrono viris religiosis aliquam ecclesiam concedendo, hac vtatur simplicitate verborum; concedimus vobis illam ecclesiam, vtrum eo ipso videatur ecclesia illa in eorum vsus fuisse cõcessa, vel ius tantummodo patronatus. Nos autem inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum; quod si Episcopus ecclesiam illis conferat de consensu patroni, profecto patronus, quod suum est, conferre videtur, ius videl. patronatus, & Episcopus confert illud, quod ipse optinet temporaliter in eadẽ, vt si fructuum eiusdem ecclesię aliquam percipiat portionem, in eorum vsus illa portio conuertatur. Quod si ex ipsius prouentibus nullam debet Episcopus portionem habere, omnes prouentus, præter cathedraticum, in eorum vsus credimus conuertendos, sed vt Episcopi donatio sit legitima, consensus est sui capituli requirendus. c.7.e.

Idem Floreñ. & Fesulañ. Episcopis, & Archipresbytero Pistorieñ. *Cap.* 5.

INTER di.f. hospitalarios sancti Sepulchri de Pisis hospitalis Hierosolymitani ex vna parte, ac fratres hospitalis sancti Allucij Lucanæ dioc. ex altera super eodem hospitali sancti Allucij quæstione suborta, cũ idem hospitalarij super possessorio, quod semel, & iterum ex causis tamen dissimilibus intentarunt, contrariam reportassent sententiam, deinde ad petitorium recurrentes, per procuratorem suum, coram dil. f. H. subd. & capellano nostro, quem sibi, & procuratori partis alterius auditorem concessimus, proponere curauerunt, quod cum B. quondam rector, & fratres, ac patroni eiusdem hospital. sancti Allucij habito communi tractatu deliberassent hospitale ipsum hospitalarijs supponere supradictis, compromiserunt in hoc trib. procuratoribus vices suas communiter statuentes; vt quod per ipsos super hoc fieret, acceptarẽt. c.8.e.

ptarent. qui postmodum ad prędictos hospitalarios accedentes, cum eidem taliter statuerunt, vt ad ipsum hospitale aliqui mitterentur, qui eorum nomine reciperent assignationem ipsius. cum autem fratres M. & B illuc propter hoc transmisissent, in camera prædicti rectoris donationem, & assignationem hospitalis prædicti, tam a præfato magistro, quam supradictis procuratoribus, & alijs eiusdem domus fratribus receperunt. & infra. Procurator autem partis alterius ex aduerso respondit, quod prædicta donatio debeat non immerito retractari, quoniam multis ex fratribus inconsultis, a prædicto rectore, ac paucioribus fratribus excommunicatis, nihilominus, ac periuris de re litigiosa, & in fraudem Plebani de Piscia, qui super eodē hospitali mouerat quæstionem, fuerat celebrata; & hæc omnia proponebat sufficienter esse probata per depositiones testiū productorum. Ad hæc vero parte altera multipliciter respondente, hinc inde fuit aliquamdiu disputatum. Nos igitur his, & alijs intellectis, quæ coram capellano prædicto partes proponere curauerunt, & ipsarum attestationibus diligenter inspectis, attendentes, quod fratres, & patroni sancti Allucij pro se, immo potius contra se suam turpitudinem allegabant; videlicet periurium, excommunicationem, & fraudem, non vtiq. contra ipsos, sed ab ipsis commissam; & intelligentes donationem ab eis præfatis hospitalarijs factam, puram, ac simplicem extitisse, quia non deceptoribus, sed deceptis iura subueniūt. Vnde per ea, quæ superius sunt proposita, se contra factum proprium legitime defendere non valebant; cum & quædam ex ipsis non fuerunt conprobata, de con. f. n. hospitale prędictum sancti Allucij cum pertinentijs suis hospitalarijs sancti Sepulcri adiudicare curauimus, ita quod per hanc nostræ diffinitionis sententiam dioecesano Episcopo, & Plebano de Piscia nullum præiudicium generetur; cum res inter alios acta, non debeat alijs pręiudicium generare.

Idem Episcopo sancti Andreæ. Cap. 6.

c. 9. e. APOSTOLICAE sedis oraculo. & infra. Cum plerumq. contingat, quod Episcopi successiue locis religiosis de redditibus, qui pertinent ad eosdem, vltra quinquagesimam conferant portionem; ita quod interdū vsq. ad tertiam partem, vel quartam; interdū vero plus, minutue huiusmodi redditus minuuntur. tua fraternitas nos cōsuluit, vtrū successoribus eorundem ea, quæ taliter fuerint vltra quinquagesimam portionem concessa, liceat aliquatenus reuocare. Nos igitur inquisitioni t. t. respondemus; quod licet sit in canone diffinitum, vt si quis Episcoporum in parochia sua monasterium forte construere voluerit, & hoc de rebus ecclesiæ, cui præsidet, ipse ditare, non amplius ibidem, quam quinquagesimam, ecclesiæ vero quam monasticis regulis informare, vel pro suis magnificare voluerit sepulturis, non amplius, quam centēsimam partem census ecclesiæ, cui pręest, debeat elargiri. Quia tamen in eodem canone consequenter adiungitur; vt hæc temperamenti æquitas obseruetur; quod, cui tribuit, competens subsidium conferat; & cui tollit, grauia damna non infligat; ea quidem cautela seruata, vt vnam tantummodo quæ placuerit ex his duabus remunerationem assumat, hoc semper est obseruandum; quod vnus Episcopus, vel alius non solum debet amplius, sed nec tantū, nec minus cum graui ecclesiæ suæ detrimento conferre, siue simul, & semel id facere velit, siue pluries successiue eidem, vel diuersis ecclesijs cōferendo. Vnde cum graue detrimentum, siue de possessionibus, siue de prouentibus, vel ad Episcopalem mensam, vel cathedralem ecclesiam pertinentibus, in quantalibet portione constiterit esse collatum; poterit legitime reuocari, nisi præscriptione, vel alia exceptione legitima huiusmodi actio excludatur. Nam etsi prima facie præsumatur, quod collatio quinquagesimæ, vel centesimæ partis graue non inferat detrimentum; quia tamen, si non solum sæpe, sed etiam semel id fiat, ex varijs circūstantijs deprehendi potest interdum esse valde damnosum; quod quidem magis potest ex ostensione ipsius facti, quam expressione alicuius statuti cognosci. nec quinquagesima, vel centesima semel, ac successiue debet cū graui damno conferri: si vero in tantum (hoc videt † Episcopus, vt sine damno ecclesiæ suæ possit amplius, quā in quinquagesimam, vel centesimam partem, necessitati alterius ecclesiæ subuenire, quamuis per se non debeat summam excedere a canone præfinitam, per quā incaute largiri volentib. est occursum, de superioris tamen auctoritate potest etiam in maiori summa inopiæ alterius prouideri. † alias dec Greg. 9

DE

DE TESTAMENTIS. Tit. xix.

Idem Altisiodoren. Episcopo. Cap. 1.

De testa. c.13.

VM tibi de benignitate. & infra. In secūda vero dicimus, quod qui extremam voluntatem in alterius dispensatione committit, non videtur decedere intestatus.

Idem C. tt. sancti Laurentij in Lucina presbytero Card. Ap. se. Legato. Cap. 2.

c.14.e. OFFICIVM & infra. Secundo quæsisti, cum quis in testamento relinquit Episcopo propriam portionem, & alia multa monasterijs, vel ecclesijs, alijsq. dimittit; vtrum Episcopus ex illis legitimā petere possit portionem, adiciens autem, cum quis ex testamēto in fraudem modicum constituerit mortuarium; & alia dimiserit pro anima sua plura; nihilominus posit Episcopus exigere portionem de alijs a canone constitutam. Nos autē super his consul. t. t. respōdemus, quod si portionem illam cum condicione legauit Episcopo, vt esset ea sola contentus, & eam Episcopus acceptauit; quia per hoc alijs renuntiasse videtur, de ceteris non poterit exigere portionem. quod si eam ipsi absolute relinquit, portionem sibi debitam poterit nihilominus de ceteris vindicare. Si vero constiterit, quod in fraudem modicum constituit mortuarium, vt in ceteris Episcopus portione debita fraudaretur; quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent, Episcopus portionem ex illis poterit exigere a canone constitutam, saluis indulgentijs Pontificū Rom. quæ quibusdam regularibus sunt concessæ.

Idem. Cap. 3.

c.15.e. REQVISISTI de ijs, quæ testator pro anima sua legat in vltima voluntate, qualiter sint inter Episcopum, & ecclesias diuidenda; & quidem regulariter verū est, quod Episcopus debet de his secundum diuersas consuetudines tertiam, vel quartam portionem habere. sed considerandum est diligenter, vtrum testatus leget hoc modo, relinquo (inquit) istud Episcopo, aut relinquo istud ecclesiæ, vel relinquo istud Episcopo, & ecclesiæ, aut relinquo istud Episcopo, & relinquo istud ecclesiæ. In primo casu distinguendum est, vtrum relinquatur illud Episcopo ab extraneo, an a propinquo; si ab extraneo, generaliter verum est, quod præsumitur esse relictum intuitu ecclesiæ, non personæ. vnde cathedral. ecclesia canonicam de illo potest petere portionem, quemadmodū Episcopo competit sua portio, si aliquid ipsi ecclesiæ relinquatur; & hoc vtrumq. verum est, nisi testator exprimat, quod velit illud esse tantum Episcopi, non ecclesiæ. in quo casu seruanda dispositio testatoris. secus autem, si exprimat, quod velit illud esse tantum ecclesiæ, non Episcopi: quia priuata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis immutare: nec est contrarium, quod in 3. none legitur, videl. quod Pontifices, quibus ab extraneis aliquid, aut cum ecclesia, aut sequestratū dimittitur, aut donatur; quia hoc ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commodō sacerdotis probatur offerre, non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ, inter facultates ecclesiæ computabit, quoniam hoc est verum, cum testator ita sequestratum legat illud Episcopo, quod non exprimit, vtrum velit ad Episcopum tantum, & non ad ecclesiam pertinere. Si vero relinquatur illud Episcopo a propinquo, præsumitur esse relictum, non intuitu ecclesiæ, sed personæ; nisi forte contrariū probaretur, & de illo nihil potest ecclesia petere in vita eius. Quod si relinquitur Episcopo, & ecclesiæ; de illo canonica inter ipsos est diuisio facienda. Si vero illud Episcopo, & illud ecclesiæ relinquatur, siue æqualia, siue inæqualia sint relicta; reducenda sunt ad diuisionem canonicam faciendam inter Episcopum, & ecclesiam cathedralem, nisi ambo velint esse testatoris dispositione contenti; quam propter vltimæ voluntatis fauorem, satis decens est obseruare, vbi neque fraus interuenit, neque dolus, nec quisquam nimium defraudatur debita portione. Secus est autem, si aliquid legetur Episcopo, & aliquid capel. vel monasterijs, aut alijs pijs locis: nam in hoc casu, quod legatur Episcopo, eius est præcipuum, cum ecclesia cathedrali; quemadmodum si cuilibet alij legaretur. & de (illis, quę his † legantur, portionem canonicam nihilominus optinēbit; quo- † al. ijs, quæ
niam non est tanta cōmunio inter Episcopū, & capellas, vel monasteria, seu alia pia loca,

quanta est inter ip ̄um, & ecclesiam cathedralem, cui est spirituali coniugio copulatus. Vnde, quæ acquirit Episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem est generaliter obseruandum circa eum, qui potest propriam possidere prælationem, vel administrationem ecclesiæ non habentem, quod si ei aliquid specialiter relinquatur, non solum a propinquo, verum etiam ab extraneo; intelligitur esse relictum non intuitu ecclesiæ, sed personæ; nisi probatio in contrarium apparẽret. & idcirco de illo non Episcopus, nec ecclesia potest in vita eius sibi aliquid vindicare, & hoc intelligitur esse verum, cum fraus minime procuratur, quę si detecta fuerit, patrocinari non debet.

DE SVCCESSIONIBVS AB INtestatis. Tit. xx.

Idem Niuern. Episcopo. Cap. 1.

De succes. ab int. c. 3.

CVM dil. f. Abbas de Bruxeria ad nostram præsentiam accessisset, & pro causa, quam aduersus ve. f. n. Episcopũ Eduñ. habebat, ibidem diutius expectasset, tandem nuntius eiusdem Episcopi superuenit, quibus volentibus ad inuicem litigare, ve. f. n. I. Viterbieñ. Episcopum sancti Clementis Card. concessimus auditorem. Ipsis igitur in eius præsentia constitutis, Abbas proposuit antedictus, quod cum Archipresbyter de Alerio se, & sua ad participationem orationum, monasterio de Bruxeria pietatis intuitu optulisset, quibusdam rebus suis vsui suo simplici reseruatis; de manu cuiusdam fratris eiusdem cœnobij augmentationem coronæ in signum oblationis illius accepit; & quod hanc concessionem hoc modo fecisset, & nõ suo nomine, sed monasterij possideret, & monasterio quidquid acquirebat, acquireret, sępe fuit in commune capitulo protestatus. In hoc etiam publice per xx. annos fere idem Archipresbyter nullo contradicente, vel reclamente permansit, ita quod per publicam famam id omnibus notum erat. nam Abbas de Bruxeria, qui pro tempore fuerat, & ipsi monachi rebus illius non secus, quã alijs reb. proprij monasterij sciente Episcopo Eduñ. qui pro tempore erat, & in nullo penitus reclamante publice vtebatur. id autem, quod mente compoti dictus Archipresbyter fecerat inter viuos, in vltima voluntate mente sanus, licet ęger corpore confirmauit. Cumque idem Abbas, & monachi res sic legitime datas, & alias quas ipsi Archipresbytero concesserat ad vtendum, ad suum monasterium reducere vellent, prędictus Episcopus eis violentiam inferens, non solum res Archipresbyteri, sed etiam res ipsius monasterij occupauit; quas cum in bona pace repeterẽt, ipse, vt rebus illis ei posset grassandi materia plenius indulgeri, sed. Apostolic. appellauit, in octauis beati Martini proximo præteriti suę terminum appellationi præfigens. Econtra prædictus nuntius Episcopi allegauit, quod ante, quam donatio illa facta fuit, Archipresbyter erat positus extra mentem; ita quod, cũ interrogatus fuisset a monachis, vis tu habitum suscipere monachalem? & respondisset volo; statim interrogatus ab alio: vis tu esse asinus? respondit similiter volo; sicque prædicti monachi eum ad suum monasteriũ deportarunt; quod idem nuntius se obtulit probaturum. & infra. Quibus auditis, & cognitis sufficienter intelleximus esse probatum; quod dictus Archipresbyter agens in extremis, velut vltimam exprimens voluntatem asseruit, se, & sua monasterio de Bruxeria contulisse. Vnde, cum requisitus esset, vt conderet testamentum, respondit se non posse testari; quia se, & sua contulerat monasterio sæpedicto. & licet vnus solus testis dixerit, se audisse quando præfatus Archipresbyter, se, & sua optulit monasterio; quia tamen alij testes dixerint se audisse ipsum Archipresbyterum in Abbatis præsentia confitentem, & quod prædictum est, attestantem; non tamquam sufficienter probantes, sed tamquam vehementer adminiculantes assertionem Abbatis plurimum adiuuabãt. Quia vero pars Episcopi asserebat se velle probare, quod dictus Archipresbyter in extremis laborans, tamquam phreneticus, alienatus erat a mente, vnde non valuit, quod expressit; nos tamen super his, & alijs, quæ fuerũt hinc inde proposita, cum fratribus nostris habita diligenti deliberatione, causam ipsam vobis sub hac forma duximus committendam; quod nisi præfatus Episcopus legitime probauerit, sæpedictum Archipresbyterum suæ mentis compotem non fuisse, cũ vltimã voluntatẽ expressit; super impetitione monasterij perpetuũ silentiũ imponatur, & cõpellatur restituere monasterio, quæcumque de bonis

bonis ipsius Archipresbyteri: vel etiam monasterij occupauit. Si vero legitime comprobauerint prædictum Archipresbyterum, quæ super vltima voluntate præmissa sunt, alienata mente dixisse; ad faciendam ei nomine parochialis ecclesiæ, cuius administrationem gesserat, dum vixisset, restitutionem bonorũ, quæ ipsius Archipresbyteri fuerant, monasterium condemnetur; cum idem Archipresbyter ab intestato decesserit, ipsiq. monasterio super impetitione Episcopi silentium imponatur.

DE SEPVLTVRIS. Tit. xxj.

Idem Episcopo Claremont. & Abbati Maurien. Cap. 1.

De sepul c. 10.

IN nostra præsentia cõstitutis dil. fi. Priore ecclesię montis Ferrãdi, B. procuratore hospitalariorum Claremõt. dioec. ve. f. n. Sabinen. Episcopum concessimus auditorem, coram quo idem Prior proposuit, quod prædicti hospitalarij parochianos suos admittunt ad ecclesiastica sacramenta, & tam excommunicatos, quam interdictos, & quosdam alios, videl. W. de Macerijs, & filium I. de Ventador. infra annos legitimos constitutos receperunt ad ecclesiasticam sepulturam, propterea ecclesia eadem damnum sustinuit, plusquam v. millium solidorum. quare idem Prior humiliter supplicauit, vt ipsis hospitalarijs interdiceremus, ne de cetero talia in eius prędiciũ attemptarent, & ad resarcienda damna, quæ exinde sustinuit, eos compellere dignaremur. E contra prædictus proposuit procurator, quod tam ex priuilegio, quam ex indulgentia speciali, licet hospitalarijs omnes passim, præter excõmunicatos, & interdictos ad ecclesiasticam recipere sepulturã, qui apud illos elegerint sepeliri, fidei quoq. commissa vltima voluntate relicta possunt licenter accipere. Soluta tantummodo quarta parochiali ecclesiæ, de cuius parochia mortuorum corpora assumuntur, præter quam de equis, & armis, quæ indulta sunt ipsis in subsidium terrę sanctæ, de quibus quartam deducere non tenentur. Cum igitur hæc, & alia, quæ coram ipso fuere proposita, idẽ nobis fideliter retulisset; auditis, & intellectis attestationibus, & allegationib. vniuersis, de cõsilio fratrũ nostrorũ talem duximus sententiam proferendam; quod prædicti hospitalarij decetero non recipiant parochianos ecclesiæ supradictæ ad ecclesiasticam sepulturam, nisi apud eos elegerint sepeliri; & tunc parochialis ecclesia de oblationibus, lectis, & alijs, quæ defunctus pro anima sua in vltima dispositione reliquit, præter quam de equis, & armis recipiat quartam partem, hospitalarij residuum habeant; nisi dolo, vel fraude eorum defunctus inductus fuerit ad dispositionem huiusmodi faciendam; nihilominus ipsis hospitalarijs iniungentes, vt de quarta parte quinq. millium solidorum Priori satisfaciant memorato, cum constet a parochianis Prioris illos solidos recepisse, nec sit sufficienter ostensum, quod eorum oblati, vel cõmissi fuissent eisdem. Præterea duximus iniungendum, quod nisi probauerint, quod W. Gaustafall. qui fuit interfectus in campis, apud ipsos elegerit sepulturam; vniuersa, quæ ipsius intuitu receperunt, Priori restituant. alioquin quartam partem solummodo restituere teneantur, pro filio W. de Macerijs, & filio W. de Ventador, quos constat infra annos legitimos decessisse, eisdem iniunximus, vt quæ sepulturę eorum gratia receperunt, restituant vniuersa.

Idem Archiepiscopo Turon. Cap. 2.

EX parte parentum Nuethæ quondam iuuenculæ nostris est auribus intimatum, c.u.e. quod cum in crepusculo noctis nobilis vir, N. dominus de insula Bucardi Turon. dioec. eidem iuuenculæ posuisset insidias, volens eã opprimere, quam sollicitauerat sæpe de stupro, & ipsa Garsionibus, qui eam rapere nitebantur, super quendam pontem occurreret, tãdem ipsa fugiens manus illorum, in amnem de ponte cecidit, & fuit casu submersa. Ipsa vero extracta de amne, dubitauerunt capellani eiusdem loci corpus tradere sepulturæ; & tu etiam requisitus dixisti super hoc responsum Apostolicum requirendum. Quocirca fraternitati tuæ per A. s. m. qua. cum illa iuuencula non sponte præcipitauerit se de ponte, sed fugiens manus illorum, qui eam, sicut superius est expressum, rapere nitebantur, casu cecidit, corpus eius tradi facias ecclesiasticæ sepulturæ, præsertim cum ex honesta causa fugisse noscatur, & cui communicabatur viuenti, communicandum sit iam defunctæ.

Idem Indrosien. Archiepiscopo. Cap. 3.

c. 12. 8. SACRIS est canonibus institutum, & vtentium consuetudine approbatū, vt quib. non communicauimus viuis, non cōmunicemus defunctis; & vt careāt ecclesiastica sepultura, qui prius ab ecclesiastica vnitate præcisi, nec articulo mortis ecclesię recōciliati fuerint. Vnde si contingat interdum, quod vel excōmunicatorum corpora, vel per violentiam aliquor. vel alio casu in cœmeterio ecclesiastico tumulētur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab ecclesiastica sepultura iactari. Quod si discerni non poterunt, expedire non credimus, vt cū excommunicatorum ossib. corpora extumulentur fidelium; cum licet non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis, non prosit tamen impijs speciosa, vel celebris.

DE PAROCHIIS, ET ALIIS PArochianis. Tit. xxij.

Idem Alberto Capellano sanctæ Mariæ de porta Rauennate Bonon. Cap. vn.

De off. & post. iud. d. c. 34. ORAM di. f. n. M. sancti Theodori diac. Card. quem tibi, & dil. f. Hug. nuntio, & clerico S. Agathæ aduersario tuo, qui cū instrumentis eiusdem ecclesię, sed absq. litteris de ratihabitione ad Ap. se. accesserat, sed de rato cauerat fideiussoria cautione, auditorem concesimus, in cuius præsentia constitutus proponere curauisti, quod cum olim quidam in parochia sanctæ Mariæ post ap. interpositam ad Ap. se. in honore beatę Agathæ domū, & ecclesiam construxisset, bo. me. Alexander Papa prædec. noster causam super hoc T. Abbati S. Stephani, & T. Priori S. Victoris commisit fine debito terminādam. qui auditis, quę fuerint hinc inde proposita, & rationibus partiū diligenter inspectis, pro ecclesia sanctæ Mariæ diffinitiuam sententiā protulerunt, quæ per fe. re. Luciū, Gregoriū, & Clementē prędecessores nostros fuit postmodum confirmata. Verum capellanus S. Agathes, sentētiæ parere contemnens, & parochianos S. Marię ad ecclesiastica sacramenta recepit, & suspensus diuina præsumpsit officia celebrare. Cumq. super eadem causa coram ve. f. n. H. Ferrañ. Episcopo fere per annum fuisset a partibus disceptatū, productis testibus coram eo, pars ecclesiæ sanctæ Agathes horum veritate suppressa, dil. f. magistrū Lanfrancum Bononieñ. canonicū optinuit eidem Episcopo in causæ decisione adiungi. sed cum idem magister causæ interesse non posset, prædictus Episcopus, cui per sequentes litteras impetratas tertio mandabatur, vt si ambo interesse non possent mandatis Ap. exequendis, ea ipse nihilominus adimpleret; attestationib. publicatis, & rationib. plenius intellectis, prædictam sententiam confirmauit, capellano sanctæ Agathæ sub pœna excommunicationis iniungens; vt nullum parochianorum tuorum infra certos terminos cō morātium, ad officia diuina, vel ecclesiastica reciperet sacramenta. Ad hoc dictus Hugolinus ex aduerso respondit, quod cū olim Archipresbyter de Pastino a prædicto Alexād. præ. n. indulgentiā impetrauit, vt in vico Castellionis, in quo superexcreuerat populi multitudo, ecclesiā de nouo fundaret. Vnde tunc Bononieñ. Episcopus de mandato eiusdem prædecessoris nostri, & locum signauit, & primarium lapidem benedixit, & in fundamēto, secundum consuetudinem collocauit, & sic capellam in eodem loco constructam cum tota parochia, quam vsq. hodie habet ecclesia de Pastino, per xx. annos iuste possedit, quam fe. re. C. PP. præ. n. eis suis litteris confirmauit, & nos sub nostra protectione recepimus, constitutam nobis ab eodem Archipresbytero censualem. Vnde olim quidā canonicus regularis ab Archipresbytero de Pastino, vt diuina in eadem celebraret officia, deputatus, præter auctoritatē Archipresbyteri, & capituli de Pastino, coram prædicto Abbate sancti Stephani, & Priore sancti Victoris, ab illis citatus apparuit, sed coram eis iudicium non subiuit, immo ab ipsis tamquā de ratione suspectis, quia prædictā sibi volue rant parochiam vindicare, ad nostram duxit audientiam appellandū. Idem autem iudices non dubitantes, mandati fines excedere, tam super nouo, quam veteri populo sententiam protulerunt, cū secundum tenorem litterarū directar. ad eos, non potuissent, nisi de veteri iudicare. Postmodum vero memoratus canonicus cōtra voluntatē, immo prohibitionem Archipresbyteri sui, corā Ferrarieñ. cōparēs, sub eo aliquantulū litigauit. Sed tandem cōperto, quod vniuersi familiares eius ei essent aduersi, prædictū magistrū ei fecit adiūgi; qui cū vices suas alij delegasset, Episcopus admittere noluit delegatum, sed post ap. ad nos legitime interpositam, solus in causæ cognitione processit. Vnde cōtra primam sententiā allegabat, quod de cōmissione ad primos iudices impetrata ad Archipresbyteri notitiā nil peruenit, quod iudices post ap. legitime interpositā processerunt; & quia fines mādati fuerint

in

in processu transgressi: cōtra secundam vero similiter proponebant, quod canonicus regularis, qui coram Ferrarieñ. Episcopo litigauit, nō solum fuerat procurator datus ad causam, sed etiam contra prohibitionem Archipresbyteri liti se præsumpserat immiscere, & quod Ferrarieñ. solus processerat, cum non ei soli causa fuerat delegata; & collega eius, etsi causæ nequiuerat interesse, alij tamen commiserit vices suas; & quod post ap. etiam ad nos interpositam, idem Ferrarieñ. pro ecclesia Sanctæ Mariæ sententiam promulgauit. Ad hæc autem pars altera replicabat, quod prædicta stare non poterant; cum credi non debeat, quod a iudicibus illis pars appellauerit aduersa; ad quos nec sciuerat, nec audiuerat commissionis litteras emanasse. Præterea cum in litteris commissionis appellationis fuisset obstaculum partibus interclusum, appellationi postmodum interpositæ non fuerat deferendum. Insuper, cum, sicut aduersarius fuit in iure confessus, & si pars eius, quasi vt prosequeretur appellationem, litteras impetraret, nec tamē illis fuerat vsa, pro eodem haberi debebat, ac si non fuerit prosecuta. Vnde sententia iam transierat in rei iudicatę auctoritatem, etiam si cōtra ius litigantis prolata fuisset. cum autem nec litteræ commissionis ad iudices primos obtentæ præsententur in iure, nec aliter legitime demonstretur formam mandati iudices excessisse; pro sententia est potius pręsumendum. quod dicitur ex aduerso, quod canonicus ille non fuit procurator, non nocet, cum ipse litem coram Ferrarieñ. Episcopo contestandō, factus fuerat dominus litis; qui generalis ab ipsius fundatione ecclesiæ procurator fuerat, & sic agebat, & contrahebat, ac si vere capellæ dominus extitisset, præsertim, cum in causam non tam ecclesiæ nomine, quam proprio traheretur; vt pote qui parochianos adiudicatos ecclesię sanctæ Mariæ ad diuina recipiebat officia, & exhibebat eis ecclesiastica sacramenta. Præterea cum ad Archipresbyteri notitiam peruenisset, causam ipsam fuisse Ferrarieñ. Episcopo delegatam, si per canonicum illum nolebat subire iudiciū, ad agendam causam debuerat alium destinare. quod cum non fecerit, eius est negligentiæ imputandum, immo malitiæ potius, qui sic commissionem nostrā nisus fuerit eneruare. Itē Ferrarieñ. solus procedere potuit, cum primo coram eo lis fuerit contestata, & testes ad causam producti; & in vltimæ commissionis litteris fuisset insertū, quod si non ambo interesse possent exequendis mandatis Apostolicis, prædictus Episcopus ea nihilominus exequi procuraret: quod non intelligitur, vt si per se, vel per alios interesse non posset; quia id raro, vel numquam contingeret, sed si non posset personaliter interesse. Appellationi ergo interpositę ob causas prædictas, cū causæ sufficientes nō erant, aliquatenus non erat deferendum. Idem igitur Card. auditis his, & alijs, quę fuerant hinc inde proposita, latam ab eod. Ferrarieñ. Episcopo sententiam, de mandato Ap. confirmauit, & aduersæ parti super hoc perpetuū duxit silentiū imponēdum. Nos ergo quod ab eo factū est, auct. Ap. confirmamus, & pręsentis scripti patrocinio communimus.

DE DECIMIS. Tit. xxiij.

Idem Pistorien. Episcopo. Cap. 1.

A Nobis tua fraternitas requisiuit, vtrum ab illis decimas exigere debeas, qui possessiones dant, vel recipiunt ad affictum, cū alij se conentur per alios excusare, quominus cogantur ad decimas persoluendas. Cum igitur quilibet decimas soluere teneatur, nisi a præstatione ipsarū specialiter sit exemptus, f.t. duximus respondendum, quod a dantib. possessiones, & recipientibus ad affictum de fructibus, quos percipiunt, decimæ sunt soluendæ, nisi ab eis aliquid ostendatur, quare ab huiusmodi sunt immunes. De deci. c. 24.

Idem Vercellen. Episcopo. Cap. 2.

TVA nobis f. intimauit, quod quidam laici tuæ dioec. & alij plures Episcopatuum adiacentium, decimas ecclesijs, & clericis tuis peruersis machinationibus, subtrahere moliuntur, & conceptæ peruersitatis audaciam non curant, satisfactione debita emendare. Quidam enim ex eis semen, & sumptus, qui fiunt in agricultura, dicunt primitus deducendos, & de residuo impendendam esse decimam asseuerant. Alij vero de portione fructuum, quam a colonis recipiunt, partem decimæ separantes, eam capellis suis, aut alijs clericis, aut etiam pauperibus conferunt, vel in vsus alios pro sua voluntate conuertunt. nonnulli clericorum vitam, tamquam abominabilem detestantes, decimas eis ob hoc subtrahere nō verentur; quidam insuper asserentes, se possessiones, & omnia iura sua cū omni onere, & districtu per imperialem concessionem adeptos, decimas sub huiusmodi generalitate detinere præsumunt. Occasione præterea veteris decimationis, quam c.26. asse-

asserunt sibi concessam, aliqui decimas noualium sibi non metuunt vsurpare. Verum si ad eum, a quo bona cuncta pocedunt, assertores huiusmodi debitum respectum haberent, ius ecclesiasticum deminuere non côtenderent, nec decimas, quæ tributa sunt egentium animarum, præsumerent detinere. Cũ enim Deus, cuius est terra, & ple. eius. o. t. & v. q. h. in ea. deterioris condicionis esse non debeat, quam dominus temporalis, cuius statutũ debitum de terris, quas exhibet, alijs excolendis, non quidem deductis sumptib. aut semine separato, necessariũ esse dignoscitur, cum integritate persolui; minus profecto videtur iniquum, si decimę, quas Deus in signũ vniuersalis dominij sibi reddi præcepit, suas esse decimas, & primitias asseuerans, occasione præmissa, vel excogitata magis fraude deminui forte valeant. Cumq. Deo debita sit solutio decimarum, in tantum, vt ad eas decimas exhibendas clericis, quibus eas ipse pro suo cultu côcessit, laici si moniti forte noluerint, ecclesiastica sunt districtione cogendi, prætextu nequitię clericorum nequeunt eas, nisi quibus ex mãdato diuino debentur, pro suæ voluntatis arbitrio erogare; cum nulli sit licitum aliena cuicumq. côcedere, pręter domini voluntatem, quamquam per sollicitudinem pastoralis officij sint a sua nequitia coërcẽdi; & cum de cunctis omnino prouentibus decimæ sint reddendæ; sicut colonis de parte fructuum, quæ sibi remanet de ratione culturæ, sic etiam dominus de portione, quam percipit ratione terrę, decimam reddere sine deminutione tenetur. & infra. Quoniã igitur pati nolumus, nec debemus, vt ecclesiarum, & clericorum iura præsumptione qualibet minuãtur; f. t. auctoritate p̃. indulgemus, qua. omnes qui ratione personarum, aut etiam prædiorũ decimas ecclesijs, & clericis tuæ dioec. exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas sub. ap. ob. auctoritate Ap. per excômunionis, aut interdicti sententiam côpellẽdi, liberam habeas facultatem. Præterea, vt clericos tuę dioec. de quib. fuerit in auditorio tuo querala proposita, de decimis ante dictis, & fructib. perceptis ex eis, ad plenam sub tuo examine iustitiam faciendam, compellere valeas, nõ obstante appellationis obiectu interpositæ, in elusionem ecclesiasticæ disciplinæ, deuotioni tuę pręsentis scripti pagina duximus indulgendum.

Idem Abbati Sanctæ Columbanæ Senon. *Cap.* 3.

c. 27. e. EX partte tua fuit propositum coram nobis; quod, cum tibi de laboribus terræ parochiar. tuar. sicut asseris, sit indultum, decimas cũ integritate percipere, tibi dignaremur misericorditer indulgere; vt de terris, quæ infra parochias tuas rediguntur; nouiter adcultu-ram, de indulgentia nostra exigendi decimas facultatem haberes. cum igitur tibi, quod maius est, sit concessum, vt videlicet decimas de laboribus terræ parochiarum tuarum percipias, de noualibus eas exigere satis potes, quia vbi maius tibi conceditur, minus etiam in hoc casu concessum esse videtur.

Idem Helien. Episcopo. *Cap.* 4.

PASTORALIS officij diligentia. & infra. Explicari præterea postulasti; vtrũ quis possit de molendinis, & piscarijs necessarias expensas deducere, priusquam soluat decimas ex eisdem, sicut est in negotiatione côcessum; ad quod sine præiudicio melioris sententiæ respondemus, quod licet circa res acquisitas, vel factas de pecunia decimata, cum ipsę venduntur, credamus deducendas expẽsas; & de residuo, quasi de lucro, decimas persoluendas, vt si vendatur domus, ager, vinea, clibanus, molendinum, grex, aut quælibet merces; expensas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipiendis ex illis, de quibus fructus prouenuint, non credimus deducendas, etiã si fuerint decimatæ; quoniam salua decima efficiuntur eorum fructus, qui faciunt ipsas expensas. fructus autem ipsos alienari posse nõ credimus, nisi cum onere decimarum, nec pro restaurãdo detrimento quarũlibet rerũ, ex quibus decimę persoluuntur, credimus deducendas expensas de prouentibus decimandis; quia penes dominum res permanent restauratæ, vt si pars aliqua moriatur armenti, deterioretur vinea, portio mercis depereat, vel totus clibanus destruatur. c. 18. e.

DE REGVLARIBVS, TRANSEVNTIBUS AD RELIGIONEM. Tit. xxiv.

Idem Episcopo, & Capitulo Targulen. *Cap.* 1.

SICVT tenor litterarum vestrarum nobis aperuit, cum P. lator præsentium in sacerdotali officio constitutus, tanta rerum temporalium indigentia laboraret, quod nec sibi, nec suis progenitoribus proprijs posset aliquatenus prouidere proprij corporis laboribus, & maris periculis multis, se non dubitauit exponere; vt de suo labore, & acquisitione honesta, suam, & suorum posset indigentiam releuare. Contigit autem post hæc, quod ipse longe a ciuitate consistens, tam graui cœpit ægri- De regular. c. 4.

ęgritudine laborare, quod extra se positus desperaret de vita præsenti, & dum in tali esset articulo constitutus, a quodam simplici monacho indutus fuit habitu monachali, & in monasteriū deportatus. Deinde paucis dieb. elapsis, cum iam esset in principio suæ conualescentiæ, deposuit habitū, & de licentia eiusdem loci Abbatis, monasterium dereliquit, & cupiens progenitorum suorum indigentijs prouidere, a vobis suppliciter postulauit, vt posset, sicut prius, in sacerdotali officio ministrare, & vobiscum pariter conuersari. Quid autem super his vobis fuerit faciēdum, sacro Ap. se. oraculo petis humiliter edoceri. Nos igitur vestræ consultationi taliter duximus respondendum; quod licet illa duo inter se repugnantia videātur; vt quisquam s. sit extra se positus, & de præsenti vita desperet, si tamen eo tempore, quo positus extra mentem asseritur, indutus fuit habitu monachali, cum alienatus non consentiat, ac per hoc non valeat consentire; præfatum presbyterum denuntietis ab obseruatione monasterij ordinis absolutum, nisi postquam mentis suæ factus est compos, voluntate spontanea professionē fecerit monachalem.

Idem Pisano Archiepiscopo. *Cap. 2.*

c. 16. e. 2. c. 19. de conu. coniu. AD Ap. se. quę disponente domino cūctorum fidelium mater est, & magistra, super diuersis articulis quæstiones dubiæ referuntur, vt quod ab ea fuerit super earū solutione respōsum, indubitanter ab omnib. teneatur. Ex parte siquidē tua tales nuper suscepimus quęstiones, quod cū monachū fieri ante vni⁹ anni probatione regularis institutio interdicat, monachi, & moniales in tua diœc. cōstituti, tam clericos, quā laicos vtriusq. sexus sanos pariter, & infirmos religionis habitū volētes assumere, nutu etiā aliquo profitētes, interdū, absq. omni professione recipiūt, quādoq. professionē illico faciēt eos. Vnde multa mala noscūtur sępius prouenire, cū infirmi ad monasteriū iā translati, & emissa professione, postquā de infirmitatib. cōualuerint, habitū religionis abiciāt, & ad propria reuertantur. Cōtingit etiā tales in proprijs domib. remanere, cū monachi per eos, dū viuunt, nolūt sua monasteria pręgrauare, sani etiā sic absq. probatione recepti, retro aspicientes matrimonia cōtrahunt reiecto habitu regulari, de quib. si habitū religionis assumunt, ante vnius anni probationē, vel tēporis cōpetētis, verū facta professione a talib. vel omissa, monachi debeāt reputari; & si cōiugatus cōuerti desiderās sit recipiendus in monachū, nisi vxor perpetuam cōtinentiam repromittat, certificari a se. Ap. postulasti. Nos igitur quęstionib. tuis taliter ex ordine respōdemus; quod licet tēpus professionis a sanctis patrib. sit indultū; non solū in fauorem cōuerti, sed etiā monasterij, vt & ille asperitates illius, & illud mores illius valeat experiri; quod vtrūq. diligenter est obseruandū, pręsertim cū ab vtroq. de reliquo certa notitia nō habetur; quia tamen ante tempus probationis regulariter præfinitū is, qui conuerti desiderat, habitū recipiat, & professionē emittit Abbate per se, vel per aliū professionem recipiente monasticā, & monachalē habitū cōcedente, vterq. renuntiare videtur ei, quod pro se noscitur introductū, ideoq. obligatur quidē per professionē emissam, pariter & acceptā, ad obseruantiā regularem, & vere monachus est cēsendus; quia multa fieri prohibentur, quę si facta fuerint, obtinent firmitatem. prohibendum est autem Abbatib. ne passim ante tēpus probationis quoslibet ad professionem recipiant, etsi contra formā pręscriptā quoslibet indiscrete receperint, animaduersione sunt debita corrigendi. cum in subsidiū fragilitatis humanę spatiū probationis sit regulariter institutum. cū autem vir, & vxor vna caro sint per copulam cōiugalem effectu, nec vna pars conuerti possit ad dominū, & altera in sæculo remanere, profecto nō est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem, nisi reliquus perpetuam cōtinentiam repromittat, neq. vitā quoq. debet mutare, nisi forte sit eius ætatis, vt sine suspicione incontinentiæ valeat remanere.

Idem Canoñ. Episcopo. *Cap. 3.*

SICVT nobis ex parte tua fuit propositum, quod quidam clericus cum ęgritudine nimia laboraret, quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans, habitum canonicorū regularium petijt, & accepit, & ea in susceptione habitus exprimens, & promittens, quæ solent in huiusmodi repromitti. sed nec ad ecclesiā trāsijt, vt pote infirmitate grauatus, nec bonis suis vti cessauit. Postmodū vero sospitate suscepta post xx. annos, & vltra videntibus, & scientibus ve. f. n. Archiepiscopo, & dil. f. Priore, & canonicis ecclesiæ Nazareñ. a quibus habitum susceperat regularem, tu, licet eo tempore, quo habitum susceperat in ecclesia Nazaræa, Prioris sollicitudinem exerceres, inmemor eorum, quæ facta fuerant, circa ipsum, Magoneñ. † eum canonicum suscepisti. Quia vero c. 17. e. † al. in Aceroñ.

vero quid super hoc facere debeas, per nras postulas litteras edoceri: f. tuæ duximus respondendum, quod si regularem habitum se postulante suscepit, & ad obseruationem religionis canoni. æ sua se professione ligauit, ad resumendum habitum, ecclesiastica est districtione cogendus; cumq. tanto tempore extra canonicam manstit, nõ in excusationem eius, sed in maioris transgressionis augmentum, merito valeat allegari.

Idem Priori, & conuentui Diuiolmenen. Cap. 4.

c. 18. e. LICET quibusdam monachis, & canonicis, nec non & hospitalarijs, & templarijs a se. Ap. sit indultum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit ipsis inuitis, artioris etiam† religionis obtẽtu, trãsire; vt vnusquisq. secundum Apostolũ in ea vocatione permaneat, in qua dignoscitur esse vocatus. Quia tamen, vbi spiritus Dei est, ibi libertas, & qui spiritu Dei agũtur, nõ sunt sub lege; quia lex non est posita iusto: ea ratione videtur hoc illis fuisse cõcessum, ne quis ex temeritate, vel leuitate in iacturã, & ruinã sui ordinis, sub prætextu maioris religionis, ad aliam transuolaret, sicut frequenter a multis constat esse presumptũ; non quidem, vt ei transeundi licentia denegetur, qui eam cũ humilitate, ac puritate duxerit postulandam, qua non ficte, sed vere, ad fugẽ melioris vitæ valeat transmigrare. Talis ergo postquam a prælato suo transeundi licentiam postulauerit, ex lege priuata, quæ publicæ legi preiudicat, absolutus, libere potest sanctioris vitę propositũ adimplere, nõ obstante proterua indiscreti cõtradictione prelati; quia priuilegiũ meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate; cũ & Rom. Pont. qui supremam optinet in ecclesia potestatẽ, Archiepiscopis, & Episcopis cedendi licentiam ex iusta causa petentib. sine difficultate cõcedat. Quo circa nouerint vniuersi, quib. huiusmodi priuilegiũ est concessum, se ad concedendũ transeundi licentiam taliter postulantib. de iure teneri; quia, sicut subditus a prelato cũ humilitate, & puritate debet transeundi licentiã postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: sic profecto prelatus subdito sine difficultate, & prauitate qualibet debet transeundi licentiam indulgere: ne videatur propositũ impedire diuinitus inspiratũ. Si vero probabiliter dubitetur, vtrũ quis velit ad ordinem artiorẽ, an laxiorem ex caritate, an temeritate trãsire, superioris iudiciũ est requirendũ; ne forte angelus Sathanæ in lucis angelũ se trãsformet; illa semper regula inuiolabiliter obseruata; vt nullus absq. licentia Rom. Pont. presumat occasione quacũq. deserere prelatũ. quoniam sicut maius bonum minori bono præponitur, ita cõmunis vtilitas speciali vtilitati præfertur, & in hoc casu recte præponitur doctrina silentio, sollicitudo contẽplationi, & labor quieti; ad quod vtiq. designãdum vnigenitus Dei filius Iesus Christus non de Rachele secundum carnem natus est, sed de Lia, nec legitur eum in domum suam Mariã excepisse, sed Martham; vnde quãdo potest Episcopus preesse pariter & prodesse, nõ debet cedendi postulare licentiam, aut etiam optinere. Cum ergo di. f. R. monachus vellet ad fratres Cistercien. ordinis transmigrare, non vt ordini vestro aliquatenus derogaret, sed vt apud eos vitã duceret artiorẽ; dis. v. per A. s. m. qua. super eo, quod de corde bono, & cõscientia pura, & fide nõ ficta fecisse dinoscitur, eum nullatenus molestetis, quia caritas est fons proprius, cui non communicat alienus.

† ar. deest

Iaẽ Preposito, & Conuentui Sereni montis. Cap. 5.

EXPOSVISTI nobis fili Præposite, in nra præsentia constitutus, quod cũ ecclesia vestra sit in excelsi montis cacumine cõstituta, & distet nõ modicũ a locis illis, in quib. pisciũ cõsueuit habũdãtia inueniri, nõ potest vobis cõgrue in esu pisciũ prouideri, propter quod humiliter postulas a nobis, vt vobis intra septa ecclesię vrę vescendi carnib. licentiã prebere-mus; cum & necessitas postulet, & vtilitas hoc requirat; quia sufficientiã pisciũ absq. magnis expensis habere nequitis; & abstinere tã a piscib. quã a carnib. grauissimũ reputetis. Nos ergo ex hoc deuotionẽ vestrã in domino cõmendãtes, quod sine speciali licẽtia nostra cõsuetudinẽ ecclesię vestrę infringere noluistis, presenti vobis pagina taliter respõd. quod cũ regula beati Augustini, quã estis professi, vobis esum carniũ nõ inhibeat, sed cõcedat, secundũ tenorẽ regulæ; nisi voto vos astrinxeritis speciali, ab esu carniũ penitus abstinere; carnes certis, & statutis dieb. dũmodo sine scãdalo fiat, de nostra licẽtia cõmedatis. sic autẽ id fieri moderate cõcedimus, quod & regularis ordo seruetur illesus, & vos hoc videamini, nõ ad saturitatem, sed necessitatem potius postulasse. Non ponitur.

Idem Præposito, & Decano, et scholastico de Mren. Colocen dioec. Cap. 6.

c. 9. e. VENIENS ad Ap. se. G. mulier latrix præsentium simplici nobis insinuatione mõstrauit, quod cum matrimonium cum E. de Herd. Colonien. dioec. in facie ecclesiæ cõtraxisset,

duxisset, & diutius cohabitasset eidem, orta est dissensio inter ipsos, & sic suadente humani generis inimico, quod deinceps alter non requireret reliquum, vterq. corporaliter præstitit iuramentum. hanc tamen vir ipse causam diuortij assignabat, quod quandã ipsius mulieris amitam cognouisset, antequam eam duceret in vxorem; sed licet hoc assererent quã plurimi, non tamen fuit super hoc ecclesiæ facta fides. cum autem postmodum ad secunda vota conuolasset vterq. secundo viro viã vniuersæ carnis ingresso, adhuc priore superstite viro, dicta mulier se fecit in arto loco ad pœnitentiã agendam includi. Vbi sex annis in deuotione peractis, audiens a quibusdã discretis, & religiosis personis, quod sic saluari non posset, ad Ap. se. accessit, humiliter postulans, & deuote, vt ei dignaremur impendere consilium salutare. Nos igitur attendentes, quod illud fuit illicitum iuramentum, dis. v. per A. s. m. qua. præfatum virum monere attentius, & inducere procuretis, eum si necesse fuerit, per cen. ec. ap. re. cogentes; vt ea, quam super duxit exclusa, præfatam recipiat mulierem, audituri postmodũ si quid fuerit quæstionis, & illud debito fine ap. re. decisuri. Si vero contra matrimoniũ nihil fuerit obiectum, & vir sęculo derelicto maluerit ad regularem vitã migrare, vos ei super hoc licentiam tribuatis, vt & illa sic possit in suo, sicut desiderat, proposito remanere.

Idem Abbati de Affligerin, & magistro R. a persona ecclesiæ Ceteren. & G. Canonico Timacen. c. 7.

C. 10. 0. CONSVLTI sumus frequẽter a multis, vtrum is, qui monasterium est ingressus, habitum sumendo nouicij, si ante professionem emissam infra tẽpus probationis voluerit exire, licite possit absq. apostasiæ nota, vel noxa; præsertim cũ debita morũ correctione, ad sæculum remeare. Licet autem super hoc senserint diuersi diuersa; nos tamen credimus distinguendum; vtrum is proposuerit absolute vitã mutare, vt sub habitu regulari omnipotenti Deo de cetero famuletur; an cõditionaliter experiri obseruantiam regularem; vt ita demum, si sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinam; aut si forsitan non placuerit, moribus emendatus ad statum pristinum reuertatur. In primo casu debet, vt regulariter viuat, ad laxiorẽ saltem regulam pertrãsire: in secundo potest ad sęculum; non tamẽ, vt viuat sæculariter, remeare; vt qu.æ sit eius intentio, plenius agnoscatur, propositum suũ in principio protestetur. Hac ergo distinctione diligenti meditatione pensata, circa dil. f. Traiecten. Decanum inquiratis sollicite, quæ videritis requirẽda, & statuatis canonice, quę videritis statuenda.

DE CONVERSIONE CONIVGATORUM. Tit. xv.

Idem Lugdunen. Archiepiscopo. Cap. 1.

EX parte tua nostris est aurib. intimatũ; quod, cũ quædam mulier diœcesana tua velũ viduitatis corã duob. Abbatib. assumpsisset benedictione sollemni, cũ celebratione missæ, ac litania, sicut debuit, accedẽte, postmodum quidam nobilis, qui sex mensib. ante proponebat, se, mulierem ipsam mediantibus internuntijs per verba de pręsenti, arra etiã interposita, desponsasse; audito quod mulier ipsa velum assumpserit, misit ad eam, vt desponsationem factã carnalis copula sequeretur. Tu vero postquam fuit ad tuã audientiam res perlata, inhibere curasti, ne ante discussionem negotij se carnaliter cõmiscerent; postmodum muliere ipsa in tua præsentia cõstituta, quęsisti; vtrum cõsensisset in illum, & quare ab illo quæreret separari; at illa se nullum consensisse cõfessa; dixit, quod audierat eũ esse lepra percussum, & ob hoc eius fuerat abominata cõplexus. Cũ autẽ postmodũ per testes idoneos tibi fuerat plenior facta fides, quod ante susceptionem veli mutuus interuenerat inter ipsos per verba de præsenti consensus, se. duxisti Ap. consulendam, vtrũ veli susceptio impediat matrimoniũ inter ipsos. Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod, etsi possit non inconsulte videri, quod ex quo matrimoniũ inter personas legitimas per verba de præsenti cõtrahitur, illis viuentib. in nullo possit casu dissolui, vt viuente reliquo, ad secunda vota transmigret, etiã si vnus fidelium, inter quos est natum cõiugiũ, fieret hæreticus, & nollet permanere cũ altero, sine cõtumelia creatoris, nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina, quę superat omnem legem, sicut a quibusdam sanctis legitur esse factũ. Nos autem a prædec. nostror. vestigijs in hoc articulo subito declinare nolẽtes, qui respõdere consulti; quod ante, quam matrimoniũ sit per carnalem copulã cõsumatũ, licet alteri coniugũ, reliquo etiã inconsulto, ad religionẽ transire, ita quod reliquus extũc legitime poterit alteri copulari; hoc ipsum tibi cõsulimus obseruãdũ in articulo prænotato, quãuis falsa sit causa, propter quã ad susceptionem veli prædicta mulier est induc

De conuer. co. in. c. 1.

sine qualibet tali causa, idipsum religionis obtētu facere potuisset. Porro licet prædicta mulier videatur in veli susceptione religionis habitum assumpsisse; si tamen velit in domo propria permanere, quasi propositum castitatis in sæculo seruatura, nihilominus consumandum est matrimonium iam cōtractum, nisi se voto astrinxerit ad obseruantiam regularem; in quo casu compelli potest, vt relicto sæculo religionis propositum exequatur.

Idem Nicolinen. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 5. C. CONSTITVTVS in præsentia nostra Hug. Vitalis lator præsentium humili nobis confessione monstrauit; quod, cum esset in acolythatus ordine constitutus, quādam puellam R. nomine in facie ecclesiæ duxit in vxorē. Cūq; aliquādiu cohabitassent insimul, & ipse eā carnaliter cognouisset, orta discordia inter eum, & amicos puellæ coram te, habito diligenti tractatu, prædicta puella fuit cuidam alij Vitali nomine copulata; & tu memoratum H. vsq. ad gradum sacerdotij ordinasti, & eidem ecclesiam cōcessisti. Cum autē eum sua conscientia remorderet, & de consilio quorumdam religiosorum, habitum Cisterciēn. ordinis assumpsisset, tādem Abbati suo omnia reuelauit; qui eum commonuit diligenter, vt super hoc saluti suæ animæ prouideret. Ideoq. f. t. per A. s. m. qua. si res ita se habet, prædictam R. vt recedat a prælato Vitali, cui per adulterium est coniuncta, nec prædictum monachū impetat, quominus regulare votum valeat adimplere, per cen. ec. sub. ap. ob. cogere non omittas.

Idem Episcopo Patauien. & Abbati de Borun Barderbergēn. Patauien. diœc. *Cap. 3.*

c. 6. c. VENIENS ad præsentiam nostrā dil. f. L. lator præsentium nobis humiliter intimauit, quod cum olim intrandi monasteriū propositum concepisset, pluribus sacerdotib. militib. & alijs viris præsentibus, apud vxorem suam precibus institit, vt super hoc suum impertiretur assensum, eisdem presbyteris primitus exoratis, ne prefatæ mulieri exponeretur, quod & ipsam oporteret derelinquere sæculum, si viro suo daret licentiam ad monasterium conuolandi. Cumq. ipsum mulier, ne ab ea discederet, vice mutua precaretur, ipse asserens, quod nisi ab ea posset super hoc optinere licentiam, non solum ei se inutilem redderet, sed etiam toti mundo. Ipsa demum [illegible] ipsius, quam multorum astantium precibusq. deuicta, caput eius altari supmanu sua, qui ea præsente tonsuratus ibidem monasterium adijt, & finito probationis tempore professionem fecit sollemniter monachalem. Illa vero in sæculo remanens inhonestos amatores admisit. vnde idem L. metuens, ne suæ continentiæ illius incontinentia imputetur; an in monasterio perseuerare debeat, a nobis consiliū postulauit. Quocirca mandamus, qua. si est ita, prædictum L. in monasterio, quod intrauit, absq. inquietatione cuiusquam perseuerare libere permittatis. Licet enim in hoc videatur nō modicū deliquisse, quod caute † asseruit, quia nisi sibi eadem mulier cōsentiret; tam sibi, quam toti mundo se inutilem redderet; & cum presbyteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent, quod eandem relinquere sæculū oporteret, si forte licentiam daret viro; ex quo tamen eadem mulier caput viri altari spōte supposuit, & postmodum, sicut asseritur, vixerit cōtinenter, super reuocatione ipsius nō esset aliquatenus audienda, cum ipsius intentio, si eundem forte repeteret, exceptione posset cōmissæ fornicationis elidi, maximè cum antequam fuerit fornicata, ipsum non duxerit repetendum. † al. cautiose

DE VOTO, ET VOTI REDEMptione. Tit. xxvj.

Idem Strigonien. Archiepiscopo. *Cap. 1.*

NON est voti dicendus transgressor, qui, quod vouit, de auctoritate se. Ap. distulit adimplere. Sane significauit nobis Karissimus in Christo filius noster H. Vngariæ Rex illu. quod cum in regni turbatione consilium, & auxilium tuum sibi senserit hactenus profuisse, vtilitati eius non modicum derogaret: si Hierosolymam, sicut ex voto teneris, regno pergeres impacato. Cū igitur nobis immineat, de honore ipsius Regis, & statu regni Vngariæ sollicite cogitare: f. t. per A. s. m. qua. non prius iter arripias Hierosolymam adeundi, quam regnum ipsum fuerit tranquillitati pristinæ, faciente domino restitutum, vel super hoc receperis ab Ap. se. mandatum. De voto c. 5.

Idē Andreæ Duci. *Cap. 2.*

LICET vniuersis liberum sit arbitrium in vouendo, nec necessitas in votis locum habeat, sed volūtas; vsq. adeo tamen solutio necessaria est post votū, vt sine propriæ salutis dispendio, alicui resilire nō liceat ab his, quæ spōte, ac sollemniter repromisit. Accepimus siquidem, quod, cum inclitæ recordationis B. quondam Rex Vngariæ pater tuus ageret in extremis, & de sua penitus conualescentia de- c. 5. c.

desperaret; votum, quod vouerat domino, Hierosolymitanam prouinciam in forti manu, & brachio extento, corde tamen humili, & humiliato spiritu visitare, sub interminatione maledictionis paternæ commisit tuę fidei exequendum; & tu intellecta pia voluntate paternis, assumpto crucis signaculo, te adimpleturum sine dilatione qualibet promisisti. Verum eodem patre tuo sublato de medio, cum Hierosolymitanum iter te arripere simulasses, assumptę peregrinationis oblitus, quam contra inimicos crucis dirigere debueras, in fratrem tuum, & Regnum Vngarię cõuertisti aciem bellatorum, & multa contra serenitatem Regiam malignorum vsus consilio commisisti. Nos autem, quos diebus istis ad Pontificatus officium, licet immeritos dominus euocauit, tã paci regni Vngarię, quam tuæ volentes saluti consulere, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in domino, ac per A. tibi s.m.qua. postpositis ceteris sollicitudinibus, vsq. ad festum exaltationis sanctæ crucis proximo venturum, debitum acceptæ crucis exoluens, propositum iter arripias, & humiliter prosequaris, ne si onus tibi a patre iniunctum, & a te sponte susceptum, occasione qualibet detractans, paterna te redas successione indignum; & hereditatis emolumento priueris, cuius recusaueris onera supportare. Sciturus extunc anathematis te vinculo subiacere, & iure, quod tibi, si dictus Rex sine prole decederet, in regno Vngariæ competebat ordine genituræ, priuandum, & regnum ipsum ad minorem fratrem tuum ap. postposita deuoluendum.

Idem Trecen. Episcopo. *Cap.* 3. b

c. 7. MAGNAE deuotionis. & infra. Cum enim Trecen. ecclesia, sicut ex tua relatione didicimus, contra ecclesiasticam libertatem indebitis grauaretur angustijs, & pressuris, nec per alium, quam per H. quondam Campaniæ Comitem, tunc in vltra marinis partibus constitutum afflictionibus eiusdem ecclesiæ posse crederes de facili subueniri; confisus de liberalitate ipsius, quem si ad eum accederes, tibi super necessitatibus ecclesiæ tuæ credebas humiliter prouisurum, præter consilium carorum tuorum ad ipsum proposuisti accedere, ac in signum peregrinationis, & deuotionẽ terræ orientalis, crucem dominicã assumpsisti. & infra. Quamuis autem audita morte ipsius Comitis, inmensam tristitiam concepisses, & præcipuam intentionem tuã esse cõspiciens iam frustratam; noluisti tamẽ sine consilio A p. se. quæ disponente domino cunctorum fidelium mater est, & magistra, ad propria remeare. Ingressus igitur postmodum vrbem, & cũ nostra præsentia constitutus, intentionis tuæ propositum, ac statum Trecen. ecclesiæ nobis humiliter expressisti, nostrum, & fratrũ nostrorum consilium cum deuotione requirens; ve. f. n. Senon. Archiepiscopus metropolitanus tuus statum Trecen. ecclesię, ac dispendium, quod ex absentia tua incurrere poterat, semel, & iterum nobis per suas litteras intimauit, propter quod disposuimus deliberarę cũ fratribus nostris, an cũ eadem Trecen. ecclesia misericordiam faceremus, te ad agendã ipsius sollicitudinem remittentes, an sicut tenebaris ex voto, te iter arreptum perficere pateremur; & vtrũ horũ, tam saluti tuæ, quam terræ orientali potius expediret. Et quidẽ tria pręcipue duximus in hoc negotio attẽdẽda: quid liceat, quid deceat, quid expediat. quid liceat, secundũ æquitatẽ; quid deceat, secundũ honestatẽ; quid expediat, secundũ vtilitatem. Sane non videbatur cõtra votum, & tam laudabile propositũ licitum, vt venires; cum vox clamet prophetica; Vouete, & reddite domino Deo vestro. vt primum ad consiliũ, secundum vero ad imperium referatur; & in euangelio, Reddite, quæ sunt Dei, Deo. Votũ enim istud non est dubium esse Dei, cui te obligaueras in vouendo. Sed nec decere quomodolibet videbatur, cum sit scriptum in euangelio. Nemo mittens manum ad aratrũ; & respiciens retro, aptus est regno Dei: & in Genesi vxor Loth, quæ retro respexit, in salis statuam legatur fuisse conuersa; & in actibus Apostolorũ Anania, & Saphira, qui abierũt retrorsum, sancto spiritui mentientes, a cõspectu Apostolor. Principis mortui feribantur successiue delati. Pręterea non videbatur aliquatenus expedire, cũ ex solutione tua, si fieri posset, scãdalũ laicor. mentib. generari dicentium. Vbi est Deus clericorũ? & hoc exemplo credentiũ, se ad voti obseruantiam non teneri, quod viderent per ecclesiarum rectores A p. se. auct. deponi, per quod graue dispendium terrę orientali contingeret prouenire. quod enim agitur a pręlatis, facile trahitur a subditis in exemplum; iuxta quod dominus inquit ad Moysem in Leuitico: si sacerdos, qui est vnctus, peccauerit, faciet delinquere populum. Verum ætatis iam in te senescentis defectus, atq. canities, quæ vix labores, & dolores suos tolerare poterit, etiam inquirere in contrarium

allegabatur, & ecclesiæ Treceñ. suspiria, cui vinculo pastoralis sollicitudinis es alligatus, sine ipsius assensu votum peregrinationis emittere forsitan non debueras, & dictu metropolitani tui, qui nos, vt Treceñ. ecclesiæ misereremur, sollicite inuitabat, instantia nos in partem contrariam non modicam inducebant; ipsum etiam votum, quod ex sui forma sanctum, & honestum erat, ex persona vouentis minus licitum videbatur; quod licet pennas habeat, quibus satagat auolare, ita tamen astrictæ sunt nexibus præsidentis, vt liberum non habeant absq. ipsius permissione volatum. Cum enim iuxta sacrorum canonũ instituta, clericus absq. sui Episcopi licentia peregrinari non debeat, & Episcopus nõ minus, immo potius se. Ap. sit astrictus, videri poterat, quod absq. eius generali, vel speciali licentia votum peregrinationis, qua te tam diu absentares, emittere non deberes; minus etiam votum ipsum terræ orientali videbatur expediens, quæ plus pugnatorum subsidium, quam clericorum, quos & officium, & dissuetudo reddit imbelles, ministerium instãtis articuli necessitate requirit. quamuis cum orationibus tuis, & aliorum terra illa vehementer indigeat, quia tamen iam impletum est verbum Dei dicentis; Venit hora, & nũc est, quando nec in monte hoc, neq. in Hierosolymis adorabitis patrem. & infra. Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. Videri poterat, quod nõ minus in ecclesia tua, quam in terra oriẽtali proficeres pijs orationib. apud Deũ, in ijs, quę liberatione ipsius iuste, ac humiliter postulans, & vtinam cum Moyse posses montem ascendere, vt te manib. extentis orante, Iosue pugnans Amalechitas in ore gladij superaret. credebatur etiam, quod terræ orientali magis accederet, si quod in tuis, & tuorũ clericorum procurationibus fueras impensurus, secundum alicuius religiosi arbitrium, trãsferretur in subsidium bellatorum. Cum igitur in lege veteri, in qua non minus pręceptum domini obligabat, quam votum hodie obliget in ecclesia, primogenita, quæ domino mandabantur offerri, quædam domino redderentur, vt primogenita Leuitarum, quædã redimerentur, vt aliarum tribuum, quædam commutarentur in aliud, sicut primogenitũ asini, qui oue commutabatur; ex hoc attendentes, quod votum etiam commutari possit in opus aliud pietatis, præsertim cum bo. me. Alexand. PP. præ. n. votum peregrinationis etiam redimi posse, vel in aliud commutari respond. requisitus, non curantes, quod os loquentium iniqua loquatur, dum tamen non recedamus a tramite veritatis; cum secũdum Apostolum; Gloria nostra sit testimonium conscientiæ nostræ; & scandalum non curantes, præsertim quia non in tenebris, sed in luce procedimus; de illius auctoritate securi, qui cum audisset a discipulis, nonne scis, quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt, respondit; sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum, & iuxta Apostolum, si hominibus placerem, Christi seruus non essem: tibi pro te, & famulis tuis, de communi fratrum nostrorum tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, & aliorum prudentum consilio, quos per Dei misericordiam multos nobis cum habuimus præsentes, licentiam concedimus, votum peregrinationis taliter commutare, vt omnes expensas, quas fueras in eũdo, morando, & redeundo facturus, alicui religioso cõmittas, in necessarios vsus terrę illius, sine deminutione qualibet transferendas. sic enim & orientali prouinciæ, quæ plus tuis, quam te in articulo necessitatis instantis indiget, tua subuentione proficies, & Treceñ. ecclesiæ tua præsentia, & regimine vtilius prouidebis, ac per hoc animæ tuæ salubrius consuletur; laborem etiam laboribus recõpenses, sollicitius instando vigilijs, deuotius vacans orationibus, & ieiunijs fortius te exerceas, ac super grege tuo vigilans sollicitudine pastorali. Ad hanc autem indulgentiam tibi de benignitate se. Ap. faciendam, id etiam specialiter nos induxit; quod iter tuum iam non videbatur vltra marinę prouincię fructuosum; a qua fere omnes Gallici remearant, & cum pro salute animæ tuę, ac libertate Treceñ. ecclesiæ per dictũ Comitem assequendam, præcipue votum peregrinationis emiseris, eo sublato de medio, quia cessauere causæ, facilius cessare potuit & effectus.

Idem Cantuarieñ. Archiepiscopo. *Cap. 4.*

QVOD super his se. Ap. consulere decreuisti, quorum executio spectat ad officium pastorale, f t. in domino commendamus, sperantes, quod per responsionem nostram instructus, diligentius exequaris. Quæsisti sane de his, qui in succursum terræ sanctæ signo crucis assumpto propter infirmitatẽ, vel paupertatẽ, vel aliã iustã causam votũ peregrinationis nõ possunt vtiliter adimplere; quid tibi sit faciendum; cũ per A. s. sine distinctione receperis in mandatis; vt eos, qui signum crucis assum- c. 8. a.

assumptum abiecerunt, ad resumptionem ipsius, & executionem voti per. cen.ec.ap.re. compelleres, non obstante aliqua indulgentia, si qua forte per surreptionem a praedec. nostro fuerat impetrata. Nos autem inquisitioni tuę r. respōdemus; quod debiles, & inopes magis illuc in defectum, quam ad profectum accedunt. Cū isti pugnare non possunt, & illi mendicare cogantur; nisi forte sint nobiles, & magnates, qui suis secum expensis bellatores adducunt, vel artifices, & agricolę, qui de laboribus suis sibi possunt adquirere necessaria, & terrae subsidia ministrare. quamuis nō multu talium propter breuitatem possessionum, & paucitatem inhabitātium sint oportuni. Verum credimus distinguendum inter illos, qui temporalem, & eos, qui perpetuam impedimenti causam credūtur habere; quod primis est indulgenda dilatio, secundis autem est redemptio iniungenda; ac rerum facultate pensata, ad quas possunt, aut quas facturi essent, expensas, personarum pręterea reconpensato labore, in subsidium terrę sanctae transmittant exequentes per alios, quod per se nequeūt adimplere. Rursus inter illos, qui pro defensione terrę sanctę votum peregrinationis emittunt; & eos, quibus pro satisfactione suorum criminum iter peregrinationis iniungitur, credimus distinguendum: quod circa primos plus terrae sanctae succursus, & circa secundos plus labor itineris, secundum intentionem vouentis, vel pęnitentis debet attendi. Vnde si quis hoc modo vouentium est inutilis ad pugnādum, quamuis habilis ad eundum, melius est redimere votū, quam expensas consumere; quod & de pęnitente, qui propter debilitatem nō potest iter iniunctae peregrinationis implere, sane valet intelligi; non autem de illo, qui, quamuis sit impotens ad bellandum, potens tamen est ad eundum. Super his autem diligens discretio est adhibenda; ne quid prece, vel pretio, amore, vel odio, siue occasione quacumq. cōtra salutem animae, vel vtilitatem terrae, quomodolibet attemptetur. Vnde per viros religiosos, & prouidos dispensationē huiusmodi volumus prouidere. De mulieribus autē hoc credimus obseruādum, vt quę remanere noluerint, viros suos sequantur euntes. Ceterae forte, nisi sint diuites, quae secum in suis expensis possint ducere bellatores; votum rediment, quod vouerunt, alijs ad terrae sanctae subsidium singulis secundum proprias facultates diligenter inductis.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. *Cap. 5.*

EX multa tuae sollicitudinis prouidentia credimus prouenire; quod cum ad consultationes tuas multiplices, & frequentes responderimus, quod sentimus, ex responsione nostra nouas elicias quaestiones. Ex consultatione siquidem, quam ad inquisitionem tuā super negotio signatorū cruce olim edidimus, viam inuenisti ad alias quaestiones; & vtrum, quod in ea dicitur, ius constituat generale, vt passim praelatis quibuslibet illos secundum formam expressam absoluere liceat, qui eorū sunt iurisdictioni commissi, sollicite requisisti. Ad hoc igitur inquisitioni tuę breuiter respondemus, quod in cōsultatione nostra ius cōmune editur, & licet ad quales, & ad quos tamen specialiter eius spectet executio, nullatenus explicatur: illis autem solummodo ius hoc exequendum incumbit, qui super hoc mandatum nostrum receperint a se. Ap. speciale. sic ergo illi est inquisitioni respōsum. qua consequenter tua f. requisiuit, de quibus religiosis intelligendum esset, quod continebatur circa consultationis nostrae medium; in haec verba: per viros religiosos, & prouidos dispensationem huiusmodi volumus prouideri; vtrum s. ibi religiosi vocentur ij tantum, qui religionis habitum susceperunt, quorum plures idiotae sunt, & iuris ignari, cum tamen in consultatione vestra dicatur per religiosos, & prouidos; an Episcopi, qui sicut dignitate pręcellunt, sic religione debent alijs praeminere, nam ad neutros illius executio iuris spectat, nisi per sedem eis Ap. specialiter delegetur. Secundo quaesisti, quod dicitur, si quis vouētium est inutilis ad pugnandum, quamuis sit habilis ad eundum, melius est, vt redimat votum, quā consumat expensas; generaliter accipi debeat, vt nobiles etiam, & magnates, qui sunt consilio strenui, & multos secū possunt trahere bellatores, an minores tantummodo verbum cōprehendat huiusmodi generale. Verum si ad superiora oculum tuae considerationis paulisper extendas, quaestionem istā inuenies in serie consultationis nostrae solutam, vbi dicitur, quod debiles, & inopes magis in defectum terrae sanctae, quam ad eius profectum accedunt: cū hi pugnare nequeūt, & illi necesse habeant mendicare, nisi forte sint nobiles, & magnates, qui suis secum expensis bellatores adducunt, & cetera, quae sequuntur. Qui enim debiles hic dicuntur, appellantur inferius inutiles ad pugnandum. Vnde par exceptio debet intelligi vtrobiq.

quamuis possit aliter responderi, quod non sunt inutiles ad pugnandum, qui etsi pugnare non possunt, maturitate tamen consilij ad esse valent pugnantibus, & personæ defectū per alios releuare. Tertio quoq. loco tua fraternit. requisiuit, qualiter intelligi debeat, quod de mulieribus subinfertur, vt quæ remanere noluerint, viros suos sequantur euntes: ceteræ vero nisi sint diuites, quę secum in suis expensis possint ducere bellatores, votū redimant, quod vouerūt. hoc enim, quod vltimo dicitur, videtur tantum de vouentib. esse dictum, sed quod superius ponitur, quę remanere noluerint, de illis intelligendum esse videtur, quæ se ad peregrinationis propositum nullius voti vinculo astrinxerunt; quod sic esse, dubium non extitit. Ex eodem quoq. verbo dicis videri quibusdam, quod viris liceat in hoc articulo sine vxorum suarum assensu vouere posse, ac persicere, quod vouerunt. Ad quod dicimus, quod in tanta necessitate populi Christiani, ne terræ sanctæ subsidium impediatur penitus, vel diutius differatur; viri pręter vxorum assensum, vt militent Regi Regum, huiusmodi peregrinationis propositū vouere libere valeant, & quod vouerunt, libere adimplere: vt autem consentiant, sunt attentius commonendæ. De clericis vero inquisitioni tuæ taliter duximus respondendum; quod cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, nisi vel consilio strenui, vel officio prædicationis instructi, aut magnatum sint obsequio deputati, aut vsq. adeo diuites fuerint, & potentes, vt in expensis suis aliquos secum ducere valeant bellatores, magis ab eis redemptionem accipere, quam ad votum illos cogere prosequendum, si necessitas exigit, vel vtilitas persuadet. hoc autem de vouentibus dicimus, nō de his, quibus labor peregrinationis in pænitentia est iniunctus.

DE STATV MONACHORVM, & canonicorum regulariū. Tit. xxvij.

Idem Vbaldo Plebano Sancti Gauini. *Cap. 1.*

Destatu mo. c 5.

QVOD Dei timorem præ oculis habeas, ex fructib. tuis colligitur euidenter, cum opera, quæ facis, testimonium perhibeant veritati. vnde tuum in domino propositum commendamus. Sane, sicut iam dudum auribus nostris insonuit, quōdam ad frugem melioris vitæ transire desiderans, officiū Plebani resignasti, coram fratribus sancti Victoris Bononien. promissionem de tua conuersione fecisti; neq. professionem sollemnem emittens, neq. habitum religionis assumens. sed nobilis vir Comes Albertus, & parochiani plebis eiusdem attendentes, te laudabiliter præfuisse, ac de recessu tuo eidem loco iacturam non modicam imminere, desiderium tuū hactenus retardarunt, a ve. f. n. Florentino Episcopo impetrantes, vt ministrares ibidem. Hoc etiam di. f. nr̄ P. Basilicę duodecim Apostolorum presbyter Card. tunc Ap. se. Legatus pēsata vtilitate plebis proponitur annuisse; quod iam dicti Comes, & populus a nobis ratum haberi suppliciter postularunt, præsertim cū de licentia Prioris sancti Victoris Bononien. dinoscaris hactenus id fecisse. Licet autem in Lateranen. concilio de monachis caueatur, ne singuli per villas, & oppida, seu per quascumq. parochiales ponātur ecclesias, sed in maiori conuentu, aut cum aliquibus fratribus maneant, ne soli inter sæculares homines spiritualium hostium conflictum expectent: Salomone dicente, væ soli, quia, si ceciderit, non est, qui subleuet eum. Quia tamen istud de canonicis regularibus specialiter non cauetur; qui, etsi a sanctorum monachorum consortio non putentur seiuncti, regulæ tamen inseruiunt laxiori, & per antiquos canones monachi possunt ad ecclesiarum parochialiū regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod priuilegiatum est, exercere; sic annuendum duximus postulatis, vt exercens Plebani officium, si commode fieri poterit, vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cuius in his, quæ Dei sunt, & regularis obseruantiæ, tam consortio, quam solatio perfruaris.

Idem Abbati, & conuentui Sublacen. *Cap. 2.*

CVM ad monasterium Sublaceū. personaliter venissemus. & infra. Firmiter inhibuimus, ne quis de cetero monachorū lineis camisijs vteretur. ad effectum autem hospitalitatis supplendum, mixturam vnius molēdini concessit, ampliora pro tempore concessurus; ita tamen, quod ad necessitatem pauperum subleuandam, eleemosyna de cęllario conferatur. Nos autem præfatas ecclesias, quæ clericis sæcularibus in beneficium fuerant assignatæ, ad vsum reuocauimus infirmorum, concessionem hospitalis, quæ facta fuerat Episcopo Anagnino, irritam decernentes; & statuentes, ne cuiquam vlterius in beneficiū concedantur; sed infirmarius disponat de illis ecclesijs, prout ad necessitates infirmitorij magis nouerit expedire. Prohibemus ergo di-

districte in virtute obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij, ne quis de cetero monachorum propriũ aliquo modo possideat; sed si quis aliquid habet proprij, totum in continenti resignet. Si vero post hęc proprietatem aliquam fuerit deprehensus habere, regulari admonitione præmissa, de monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius, nisi pœniteat secundum monasticam disciplinã. Quod si proprietas apud quemquã inuenta fuerit in morte ipsa, cum eo in signum perditionis extra monasterium in sterquilinio subterretur, secundũ quod beatus Gregorius narrat in dialogo se fecisse. Abbas tamen, & Prior frequẽter inquirant, & diligenter explorent, ne quis fratrum proprietatem possit habere, vnde si quicquam alicui fuerit specialiter destinatũ, non præsumat illud accipere, sed Abbati, vel priori, aut cellario assignetur. In oratorio vero, refectorio, & dormitorio continuum semper silentium obseruetur: in claustro quoq. certis horis, & locis, secundum antiquam consuetudinem monasterij laudabiliter obseruatam, sed amodo laudabilius obseruandam. In refectorio vero nullus omnino carne vescatur, nec in quibusdam sollemnitatibus, sicut aliquando fieri consueuit, cõuentus exeat cũ Abbate, paucis ibi relictis, vt extra refectoriũ edant carnes; cum in illis diebus præcipue regularis disciplina sit studiosius obseruanda; sed nec extra refectorium, nisi in infirmitorio esum carniũ credant sibi licere, quamquam ex indulgentia possit Abbas interdũ aliquos fratrum nunc hos, nunc illos, prout necessitas postulauerit, aduocare, ipsosq. secum in camera sua mitius, & plenius exhibere. Porro debiles, & infirmi, qui munitione indigent, vel aliqua medicina, non seorsum in cameris, sed omnes in infirmitorio, quæ necessaria fuerint, sibi tam in carnibus, quam in alijs recipiant competenter. quod si quisq. eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, vt non possit communibus cibis esse contentus, sic ei prouideatur sine scandalo aliorum, vt si Abbas, vel prior voluerit in refectorio misericordiam facere specialem, cibum aliquem competentem, non ante illum, sed ante se faciat apportari, de quo ipse faciat illi pitantiã pro sustentatione naturæ. Tales autem ad agenda officia monasterij deputentur, qui fideles sint, & discreti, nec alicui cõmittatur aliqua obedientia perpetuo possidenda, tamquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri, sine cõtradictione qualibet reuocetur. Prior autem præ ceteris post Abbatẽ potens sit in opere, & sermone; vt exemplo vitæ, verboq. doctrinæ fratres suos, & instruere possit in bono, & a malo reuocare, zelum religionis habens secundum scientiam, vt delinquentes corripiat, & castiget; obedientes vero foueat, & cõfortet. Abbas vero, cui omnes in omnibus reuerenter obediant, quanto frequentius poterit, sit cũ fratrib. in cõuentu vigilem curam, & diligentem sollicitudinem gerens de omnibus, vt de officio sibi cõmisso dignam Deo possit reddere rationem. Quod si præuaricator ordinis fuerit, aut contemptor, seu negligens, aut remissus: pro certo se nouerit nõ solum ab officio deponendum, sed etiam alio modo secundum regulam castigãdum. cum offensa non solum propria, verum etiam aliena de suis manibus requiratur, nec extimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ monachali; vt cõtra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS, VT Episcopis sint subiectæ. Tit. xxviij.

Idem Constantinopolitano Patriarchæ. *Cap. 1.*

INTER quattuor. & infra. De monasterijs quoq. Græcorum in sæculares canonicos conuertendis, s. t. respondemus; quod, quamdiu per regulares viros, siue Græcos, siue Latinos remanere potuerint ordinata, nõ sunt ad sæculares clericos transferenda, sed si regulares defuerint, propter eorum defectum in eis sæculares clerici poterunt ordinari. De rel. dom. c. 5.

Idem Abbati, & fratribus cripta ferratæ. Cap. 2.

CONSTITVTVS in præsentia nostra ve. f. n. Episcopus Albanẽ. in ecclesia castri, quod Pauli dicitur, in qua ius patronatus monasterio vestro recognoscebat, & a vobis ius Episcopale duplici ratione petebat. Primo quoniam sita erat in diœc. Albanẽ. & ideo iure communi ei tenebatur in Episcopalibus respondere. Secundo quoniam in multis priuilegijs Rom. Pont. distinguentib. fines diœc. Albañ. inter alias ecclesias, in quibus iurisdictionem exercet, hæc Albañ. ecclesia, auctoritate Ap. confirmatur. Verum œconomus vester proposuit ex aduerso, quod etsi ecclesia sita esset in diœc. Albañ. & in priuil. ipsius Episcopi nõ sine subreptionis vitio eius esset nomen inscriptum, ei tamen non tenebatur c. 6. c. 8. de ; uer. c. 7.

in

in aliquo respōdere; cum Albericus quondā fundator de assensu felicis re. B. PP. præd. n. monasterio criptæ ferratæ ſæpedictam ecclesiam contulisset. Præterea bo. me. dñs † Lauicañ. Episcopus, de quo non erat contentio inter partes, quin idē fuit Episcopus Albañ. vniuersas ecclesias ad vestrum monasterium pertinētes in diœc. eadem sitas, & quidquid iuris tam in monasterio vestro criptę ferratę, quam in eis habebat, in emphyteusim, sub annua octo denariorum vsualiū pensione, quos quot annis dantes in capite publicum *miat* instrumentū monasterio vestro concessit, ita videlicet, vt liceret Abbati, & fratribus eiusdem monasterij a quocumq. vellēt Episcopo, tam ordinationem clericorum, quam consecrationem altarium in ipso monasterio prædictis ecclesijs optinere, in quibus vobis tertiam mortuariorū indulsit. Item fe. re. Be. PP. præ. n. quod ab eo factum fuerat, suo priuilegio confirmauit, & ex certa scientia statuit in perpetuum obseruandum. Verum etsi ecclesia ipsa fuisset aliquanto ecclesię Albañ. subiecta, monasterium tamen vestrum nihilominus legitima se poterat præscriptione tueri, cum per xl. annos ipsam pacifice possedisset, quod per testes idem nisus est œconomus cōprobare. Ceterum œconomus Episcopi memorati ad obiecta respondit, quod concessio fundatoris Albañ. ecclesię non nocebat, cum fundator solum ius patronatus monasterio concessit memorato, & ipse super iure patronatus vobis controuersiam non moueret. Cōcessionem autem Episcopi Lauicañ. non tenere dicebat, vt pote continentem simoniacā prauitatem. Cum enim tertiam mortuariorū monasterio concessisset eidem, & tam in ordinationibus clericorum, quam altarium consecrationibus indulsisset ei plenariam libertatem, sic videlicet, vt ea possent a quocumq. mallent Episcopo, sine cōtradictione cuiuslibet obtinere; non est dubium, quin, cum spiritualia hæc existant, quoniam eo ipso, quod super his reconpensationem certæ pensionis accepit, commisit vitium simoniæ. Vnde cōtractus huiusmodi, velut simoniacus nullam obtinet firmitatem. Confirmatio autem Ap. se. fuerat super hoc per subreptionem optenta, cum in eadem de pensione nulla mentio habeatur. & infra. Præterea, nec insolitū est, nec nouum, vt cū Episcopi ecclesias aliquas tam in spiritualibus, quam in temporalibus concesserint pijs locis, aliquid sibi seruetur in eis nomine pensionis. Nos quoq. cum, vel libertatis priuilegium, vel protectionis præsidium aliquib. ecclesijs indulgemus gratis, accipimus censum gratis oblatum, & in litteris nostris ad successorum nostrorū memoriam census exprimimus, & etiam quantitatem. & infra. Nos igitur auditis his, & alijs hinc inde propositis, œconomum monasterij vestri œconomo eiusdē Episcopi ecclesiæ Lauicañ. nomine in solutionem pensionis prædictæ, iuxta ratam, quæ contingit prædictam ecclesiam, & restitutionem subtractæ a xl. annis, secundum ratam eandem, per diffinitiuam sententiam condemnamus, & eandem œconomum vestrum ab impetitione œconomi eiusdem Episcopi super alijs reddimus absolutum, perpetuum illi silentium imponentes. Licet autem in instrumento concessionis prędicti Episcopi Lauicañ. expressa fuerit certa pœna, quam pars contractū non seruans solueret obseruātι: cum tamen vtraq. pars peruenisse contra illum ex confessione propria cōuincatur, cum & pars vestra sub Episcopo traxerit pensionem, & Episcopus procurationem exegerit ab eadem ecclesia, sicut œconomus proposuit memoratus, vtramq. partem ab ea reddimus absolutam.

† *Dominicus Greg. 9*

DE CAPELLIS CLERICORVM, & monachorum. Tit. xxix.

Idē Archipresbytero, & clericis S. Cæciliæ. c. vn.

DILECTVS filius M. syndicus ecclesiæ vestræ in nostra præsentia constitutus, ab œconomo sancti Laurentij de Piscinula in scrutinijs, baptismate, processionibus, capitulis, & similibus subiectionem postulans, possessorium, & petitorium imtemptabat. Cum enim ecclesia sancti Laurentij sit in parochia vestra sita, debet de iure communi, sicut idem syndicus proponebat, ecclesiæ vestræ in prædictis omnib. subiacere, nisi se posset, vel speciali priuilegio, vel legitima pręscriptione tueri. Verum nec priuilegium exceptionis habet, nec pręscriptionem prosepoterat allegare; cū ecclesiæ S. Cæciliæ illam præscripsisset, sicut per testes dicebat legitime conprobatum. Prętere cum olim coram bonæ me. C. Papa prædecessore n. super prędictis, inter vestram, & prædictam ecclesiam quæstio verteretur, Martinus eiusdem ecclesiæ presbyter fuit sponte confessus, quod ecclesiæ sanctæ Cæciliæ scrutiniū, & baptisma debeat, sicq. ad proprietatem vestrā iussitiam reco-

De cap. mō. c. 1.

recognouit. Cumq. pars vestra testes sufficientes, & idoneos, qui se illum diuersis temporibus ad capitulum vocasse, ipsumq. venisse firmiter asserebant, in medium produxisset, eis iurare paratis, prędictus presbyter vocatū iuisse ad capitulum est confessus. Vnde prædictus prædec. n. ecclesiam vestram capitulo, quo se conquesta fuerat spoliatam, saluo iure proprietatis ecclesiæ sancti Laurētij reuestire curauit, sicut in eius litteris continetur. Per hoc ergo & proprietatem, quo ad scrutinium, & baptisma; & possessionem, quo ad capitulum vester voluit syndicus comprobare. Ad hoc autē œconomus sancti Laurentij ex aduerso respondit, quod ecclesia ipsa nullo medio ad Romanam ecclesiam pertinebat. Cū enim monasteriū monialium fuerit, sicut ex multis scriptis authenticis edocetur, & generaliter seruetur in vrbe, vt nullum monasterium tit. sit subiectum, incōgruum videatur, vt regulares sæcularib. supponantur: patet ecclesiam ipsam liberā extitisse. Præterea vsq. hodie nos in ea institutionē, & destitutionem liberam exercemus; cum & bo. me. C. PP. p̄. n. di. fi. M. scriptorem nostrum Archipresbyterum in ea sine cōtradictione cuiuslibet statuisset. Sic ergo ecclesiam ipsam liberam, & in possessionem libertatis existere, dictus voluerit œconomus comprobare. Cum ergo pro eo habeat ius commune; in eo videlicet, quod vniuersa monasteria vrbis ad Romanā ecclesiam nullo pertinent mediante: affirmāti contrarium fides non est aliquatenus adhibenda, nisi super hoc priuilegium induxerit speciale. quod autem dicitur in parochia vestra sita, idem œconomus penitus denegauit, sed etsi verum hoc esset, sufficienter tamē se poterat prædicta ratione tueri. Confessio autem M. presbyteri super scrutinio, & baptismo, eidem ecclesiæ præiudicare non poterat, cū super his lis cō. in eiusd. prædecess. nostri præsentia non fuisset, sicut ex forma petitionis, & conclusionis apparet; hac etiam sententia non fuerat hactenus ecclesia vestra vsa; sed eam duxerit vsq. ad hęc tempora supprimendam. & infra. Nos igitur auditis his, & alijs, quæ fuerant hinc inde proposita, rationib. & allegationib. instrumentis & attestationib. plenius intellectis, & cum fratrib. nostris deliberato consilio, œconomum eiusdem ecclesię sancti Laurentij syndico vestro in baptismo, scrutinio, & processionibus condemnamus, ita tamen, vt per hoc ecclesiæ Romanæ nullū pręiudicium generetur, si quādo forte ius suum duxerit prosequendum; in institutione, aut destitutione, & capitulo, œconomum ipsum ab impetitione syndici vestri prorsus absoluimus, syndico vestro super hoc silentium perpetuum imponentes.

DE IVRE PATRONATVS. Tit. xxx.

Idem Rothomagen. Archiepiscopo. Cap. 1.

PER vestras postulastis litteras edoceri, vtrum clericus aliquis ad vacātem ecclesiā, in qua ius optinet patronatus, se ipsum, si idoneus est valeat præsentare. Cum igitur nullus se ingerere debeat ecclesiasticę pręlationis officijs: inquisitioni tuæ t. respondemus; quod nullus se potest ad personatum alicuius ecclesiæ præsentare, quantumcumq. idoneus sit, & quibuscumq. studijs, & meritis adiuuetur. Deiure. 1 c. c. 16

Idem Conuentren. Episcopo. Cap. 2.

CVM propter discordias laicorum non debeat ecclesijs præiudicium generari, graue gerimus, & indignum, quod sicut nostro est Apostolatui reseratum, occasione dissensionis, quę de iure patronatus vertitur inter eos, ecclesiæ plus debito remanent rectoribus viduatæ; quod in ipsarum graue dispendium noscitur redundare. Verum, quoniam secundum Apostolum instantia nostra cotidiana est omnium ecclesiarum sollicitudo cōtinua; volentes his, quæ pręmisimus, ex debito Pōtificalis officij obuiare; f. t. per A. s. m. qua. si de iure patronatus quęstio emerserit inter aliquos, & cui competit, infra quattuor menses non fuerit diffinitū, ex tunc ecclesiam ipsam ap. re. de persona nō differas idonea ordinare. Ita quod alli ex hoc non debeat in posterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus. c. 17.

Idem Archid. Cancell. & Decano Altisiodoren. Parisien. Cap. 3.

CVM dilectus f. magister W. de Picerei pro se ipso, & magister H. de Fernemaco pro Decano de Ameli pro ecclesia de Bardeuill. inuicem litigarent, illis dil. G. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Card. concessimus auditorem, in cuius præsentia idē magister proponendo monstrauit, quod cum olim ve. f. n. Ostien. Episcopus legationis officio fungeretur in partibus Gallicanis, & W. de Montib. insignisset charactere clericali, dil. f. Archid. Carnoten. mandauit, vt ecclesiam, quam in Archidiaconatu suo primo vacare contingeret, donationi suæ reseruare curaret; inhibēs, ne c. 18.

ne alicui conferret eandem, in qua disposuerat eidem W. non habenti beneficium prouidere. processu demq. temporis, cũ in morte O. quondam Decani Alneoli ecclesia de Borouilla vacasset, idem Archidiaconus contra mandatum eiusdem Legati, tam ipsam, quã ipsum Decanatum G.f.n. concessit, qui aliam ecclesiam in eadem diœcesi noscitur habere. Quod cum ad prædicti Legati notitiam peruenisset, eos ad suam præsentiam cõuocauit, & de prudenti consilio Archidiaconi facto cassato, antedictam ecclesiam sic vacantem præfato W. concessit. & infra. Vacante vero quadam præbenda in ecclesia sancti Marci Carnoteñ. quæ ipsum magistrum G. contingebat de iure patronatus, Episcopus pia prouidentia, seu prouida pietate, cõsiderãs, quod præbenda ipsa, cui cura non erat animarum annexa, magis sæpedicto W. congrueret, quã eadem ecclesia de Brachauilla, quæ pastore assiduo indigebat, ecclesiam ipsam vacãtem, eidem magistro † ad præsentationẽ dicti Archidiaconi nullo contradicente concessit; & præbendam illam præfato † clerico assignauit. Vnde ipse magister supplicabat, eandem sibi ecclesiam confirmari; vt pote quam canonice, ac etiam ad præsentationem veri patroni, se dicebat adeptum. E contra procurator Decani respondit, quod etsi dictus Legatus donationi suæ reseruari mandauerit, primo in Archidiaconatu Carnoteñ. ecclesiam vacaturam; circa tamen prędictam ecclesiam hoc facere de iure non potuit; quia talis potestas sibi minime competebat. Cum præsentatio clerici ad illam ecclesiam non tamquam clerico, sed quasi laico ratione patronatus, non iure Archid. pertineret. Vnde cũ inhibitionem ipsius hoc idẽ Archidiaconus custodire minime teneretur, alium ad eandem ecclesiam de iure potuit præsentare; ac prę sentatio eius debet, ex quo idonea facta est, firma censeri. Nos igitur his, & alijs, quæ coram eodem auditore fuere proposita, nobisq. relata fideliter per eundem, diligentius intellectis; attendẽtes, quod etsi præfatus Archidiaconus memoratum Decanũ, tamquam laicus ad illam præsentasset, quia tamen ipse Decanus per diœcesanum Episcopum admissus non fuit, sed alius ab eodẽ Archidiacono præsentatus a diœcesano fuit Episcopo institutus, iuxta statutum bo. me. Alex. PP. prædecessoris n. non primus, sed secundus ius est in eadem ecclesia assecutus, etsi memoratus Archidiaconus prę fatum prę sentauit Decanum; quoniam in eo, qui tamquam clericus faciebat, idem erat iurisdictionis Legati. Vnde postquã idem Legatus donationem ipsius ecclesię sibi decreuerit reseruandam, ad eam tamquam clericus non potuit quempiam præsentare, præsentationem minus canonice factam fuisse decreuimus, & ea penitus non obstante, concessionem eiusdẽ ecclesiæ factam magistro Waltero pronuntiauimus canonicam extitisse, cassantes nihilominus, quod per delegatos a supradicto Archiepiscopo Senoñ. post ap. ad nos legitime interpositam extitit attemptatum, & adiudicantes eidem magistro præfatã ecclesiam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, plene, ac pacifice possidendam; prædicto Decano super hoc perpetuum silentium imponendo.

† Walterio gl.

† Wilhelmo de Mõtib. gl.

Idem Helieñ. Episcopo. *Cap.4.*

PASTORALIS officij. & infra. Cũ autem sæpe contingat patronos ecclesiarum laicos nunc vnum, nunc alium ad vacantes ecclesias præsentare, sollicite postulasti per sed. Ap. edoceri, an clericus ad aliquam ecclesiam a patrono laico præsentatus, si diœcesanus Episcopus ipsum non duxerit admittendũ, ex huiusmodi pręsentatione aliquid iuris assequatur in illa, etsi forte idem ad se. Ap. appellauerit; & post ap. ab ipso interpositam, idem patronus alium curauerit præsentare, ac Episcopus secundo instituerit pręsentatũ, idem ab ipso merito debeat amoueri. Nos igitur bo. m. Alex. PP. prędec. n. pro sua reuerentia vestigijs inhærentes, qui inter pręsentatos a laico cõdicionem possidentis censuit meliorem; dicimus, quod institutio præsentati secundo loco a laico patrono robur optinet firmitatis. Verumtamen constituimus, vt Episcopus, qui præsentatum idoneũ malitiose recusauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur, qua. puniatur in eo, in quo ipsum non est dubium deliquisse. c.29.6.

Idem Aurieñ. Episcopo. *Cap.5.*

POSTVLASTI per se. Ap. edoceri, vt cum rectores parochialium ecclesiarum quandoq. quosdam pręsentent ad suarum ecclesiarum titulos ordinandos, vtrum electio talium ad ipsos rectores pertineat, vel etiam ad patronos; etsi in his patronorum non est requirendus assensus, vtrum ius illis saluum remaneat eligendi, vt cum ipsas ecclesias vacare contigerit, titulari huiusmodi non sunt alijs præferendi, ad quod f.t.b. respondemus, c.30.6.

quod

quod per intitulationem huiusmodi nullum patronis præiudicium generetur, quin possint alios ad ipsas ecclesias, cum vacauerint, præsentare, nisi de patroni processisset assensu.

DE DEDICATIONE ECCLESIArum, vel altarium. Tit. xxxj.

Idem Tornacen. Cap. 1.

De consec. eccl. c. 2. VA frater requisiuit a nobis, vtrum tibi dedicationes ecclesiarum, tam diebus dominicis, quam priuatis liceat celebrare, super quo tibi duximus breuiter respondendum, quod in diœc. tua, tam dominicis diebus, quam priuatis tibi ecclesijs dedicationes impendere licet.

Idem Nidrosien. Episcopo. Cap. 2.

c. 3. 6. QVOD in dubijs. & infra. Altare vero, in quo tabula, cui consecrationis benedictio pontificali ministerio adhibetur, si mota fuerit, vel enormiter fracta, debet non immerito consecrari; nec negamus, quin oleum non cõsecratum consecrato possit oleo commisceri.

Idem Compostellano Archiepiscopo. Cap. 3.

c. 4. 6. PROPOSVISTI nobis in nostra præsentia constitutus, quod venientibus ad ecclesiam beati Iacobi ex diuersis regionib. peregrinis, & volentibus alijs ab alteris per contentiones, & rixas altaris de nocte custodiam vindicare, homicidia contingunt interdum, & aliquando vulnera inferuntur; propter quod humiliter postulasti, vt alio modo, quam per reconsecrationis beneficium dignaremur ipsi ecclesiæ prouidere. manente igitur ecclesia, & altari f. t. insinuatione præsentium innotescat, quod ipsa recõciliari poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.

DE IMMVNITATE ECCLEsiarum. Tit. xxxij.

Idem Illu. Regi Conatia. † Cap. vn.

† forte Croatia

De immun. ecc. c. 7. NTER alia, quæ nobis regalis prudentia, suis litteris intimauit, quid de illis fieri debeat, qui malefica perpetrantes, confugiunt ad ecclesias, vt pro reuerentia sacri loci, debitas pœnas valeat euitare, sollicite requisiuit. Nos igitur tuis quæstionib. respondentes, iuxta sacrorum canonum instituta, & traditiones legum ciuilium ita duximus in huiusmodi distinguendum; quod confugiens ad ecclesiam vel liber, vel seruus existit; si liber, quantumcumq. grauia malefica perpetrarit, nõ est violenter ab ecclesia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam; sed rectores ecclesiarum sibi optinere debent, & membra, & vitam. super eo tamen, quod inique fecit, est legitime puniendus. & hoc verũ est, nisi publicus latro fuerit, vel nocturnus populator agrorum, qui dum itinera frequẽtat, vel publicas stratas obsidet, ob transgressionis insidias, ab ecclesia extrahi potest, impunitate non præstita, secundum canonicas sanctiones. Si vero seruus fuerit, qui confugerit ad ecclesiam, postquam de impunitate sua dominus eius clericis iuramentum præstiterit, ad seruitium domini sui redire compellatur, & inuitus, alioquin a domino poterit occupari. Tu ergo fili Karissime, cum in regno tuo aliquid horum contigerit, iuxta præmissam distinctionem sic procedere studeas, quod ecclesiarũ honor, & immunitas seruetur illæsa, & malignandi facultas prauæ voluntatis hominibus auferatur.

DE CELEBRATIONE MISSAE, ET sacramento Eucharistiæ, & aqua, que exiuit de latere Christi. Tit. xxxiij.

Idem Wigornien. Episcopo. Cap. 1.

ONSVLVISTI nos, vtrũ presbyter duas missas in eadẽ die valeat celebrare; super quo tibi duximus respondendũ, quod excepto die natiuitatis dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam missam solummodo celebrare. De celeb. mis. c. 3.

Idem Archiepiscopo Bracharen. Cap. 2.

CONSILIVM nostrum. & infra. Insuper requisisti, vtrum in diebus profestis, in quibus ad honorem sancti Spiritus, beatæ virginis, & sanctæ Crucis celebrare contingit, hymnus angelicus, symbolum, ac præfatio propria debeant decantari; præsertim cum in partibus tuis in honore beatæ virginis in sabbatorum diebus missa sollemniter celebretur. Ad quod vtiq. respondemus, quod apud nos in diebus profestis, cum missarum sollemnia celebrantur, in honore beatæ virginis, neq. hymnus angelicus, neq. symbolũ decantatur; licet in missa propria præfatio decantetur, vt inter commemorationem, & sollemnitatem differentia ostendatur. c. 4. eod.

Idem Maurien. Episcopo. Cap. 3.

EX parte tua. & infra. Postulasti præterea edoceri, quib. verbis Pontifex Rom. vtatur in eo loco canonis missæ, in quo sacerdos inferior dicit, vna cum Papa nostro, & antistite nostro, cum idem pro se videatur orare; ac super se antistitem non habere. Ad quod deuotioni t. taliter respond. quod nos ibi dicimus, Non ponimus.

vna mecum indigno famulo, vbi verbis prędictis vtuntur alij sacerdotes.

Idem clericis S. Petri in Magdalon. *Cap. 4.*

c.5.e. EX parte vestra. & infra. Insuper postulastis, quomodo sacerdos in missa perfundere debeat, per litteras Ap. edoceri. ad quod taliter respōdemus, quod semper sacerdos vino perfundere debet, postquam totum perceperit eucharistię sacramentum, nisi cum eodem die aliam missam debuerit celebrare, ne si forte vinū perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

Idem I. quondam Archiepiscopo Lugdun. Cap. 5.

c.6.e. CVM Marthę circa plurima satagentis officio, in cura regiminis pastoralis pro maiori parte renuntians, in domo domini quasi abiectus elegeris habitare cum illis, qui partem optimam elegerūt, sedentes ad pedes domini cum Maria, vt in eius lege iugiter meditētur lippitudini Lię Rachelis pulchritudinem prę ferentes; eam in te vigere credimus intelligentiam scripturarum, vt non solū paruulis frangere possis panem, sed prouectis etiam cibū solidum ministrare, ac nodos soluere difficilium quæstionum. Verum, quoniam in primatu Apostolorum principis Ap. se. magisterium recognoscens ad eam credis maiores causas ecclesiæ referendas, consultationibus tuis, quas non ob cōmodum vtilitatis terrenæ, cū non ciuilem contineant quæstionem, sed animarum profectum; vt videlicet in lucem prodeant obscura scripturæ, nouimus te mouisse libenter, quod nobis inspirat dominus, respōdemus. Quæsisti siquidem, quis formam verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus, & sanguinem suum panem transsubstantiauit, & vinum: illud in canone missæ, quo ecclesia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus euāgelistarum legitur expressisse. Cū enim in euangelio sic legatur, accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis dicens, bibite ex hoc omnes, hic est n. sanguis meus noui testamenti, qui pro vobis, & multis alijs fundetur in remissionem peccatorum. In canone missæ sermo iste, videlicet, mysterium fidei verbis ipsius interpositus inuenitur. Vnde, cum euāgelista Christū hoc dixisse testetur, moueris non modicum, & miraris, quod aliquis asseuerare temptauerit, eum aliquid plus dixisse, quam euangelistarum aliquis asseueret. Verum, si formam ipsius canonis inspicias diligēter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisiuit, alia duo, videlicet eleuatis oculis in cælos, & æterni testamenti poteris in ipso canone reperire, quæ in textu euangelico nō leguntur. Sane multa tam de verbis, quam factis dominicis inuenimus ab euāgelistis omissa, quæ Apostoli expressisse legūtur, suppleuisse verbo, vel facto Paulus enim in actib. Apostolorum sic ait: meminisse nos oportet verbi domini Iesu, quoniā ipse dixit, beatius est magis dare, quam accipere; hoc nullus euāgelistarum quattuor de[illegible] Paulus de Christo ad Corinthios scribēs ait: visus est plusquam quingentis fratrib. simul, deinde visus est Iacobo, nouissime autem tanquam abortiuo visus est & mihi. Ipsi etiam euangelistæ inter se mutuo suppleuisse legūtur, quę ab eorum aliquo, vel ab aliquibus sunt omissa. Vnde, cum tres euangelistę posuerint: hoc est corpus meū: solus Lucas adiecit: quod pro vobis tradetur. & Matthęus, & Marcus dicant: pro multis: Lucas dicit: pro vobis: Matthęus autem in remissionem peccatorū inmisit. Ceterū ea, quę adduntur in canone missæ, possunt ex alijs locis euangelij comprobari. Ioannes enim suscitationem Lazari describens, Iesum sursum oculos leuasse asserit, & dixisse: pater gratias ago, quoniam audisti me: alibi etiam idem dixit: hæc locutus est Iesus, & subleuatis oculis in cælum dixit, pater clarifica filium tuū. Si tunc igitur oculos in cælum leuauit ad patrem, cum ad corpus exanime anima Lazari reuocabatur; probabilius esse videtur, quod tunc oculos leuauerit ad patrem in cælis, † cum panem, & vinum in corpus, & sanguinē proprium commutauit. Ceterū, sicut superius est expressum, cum in textu euangelico noui testamenti ponatur, hic interponitur, & æterni. nam vetus testamentū, quod hircorum, & vitulorū fuit sanguine dedicatū, temporalia promittebat, nouum autem, quod est Christi sanguine cōsecratum, promittit æterna. & ideo testamentum illud fuit vetus, & transitorium, hoc autem nouum est, & æternum; vel, vt vtamur alia ratione, vnde nouum .i. vltimum esse describitur, inde æternum, id est perpetuum cōprobatur. nouissimum etenim hominis testamentum immobile perseuerat, quia testatoris obitu cōfirmatur. iuxta quod Apostolus, testamentum in morte asserit confirmatum: alioquin non valeret, dum viuit, qui testatur. Præterea non solum scriptura, sed & promissio dicitur testamentum, iuxta quod Apostolus ipse scribit, ideo noui testamenti mediator est, vt remissionē accipiant, qui vocati sunt

sunt hereditatis æternę. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus noui testamenti, & æterni; nouæ, ac æternæ promissionis, s. confirmator, sicut dominus repromittit. Qui manducat, inquiens, carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam ęternam. Ex eo autem verbo, de quo mouit tua f. quæstionem, videl. ministerium † fidei, munimentum erroris quidam trahere putauerũt, dicentes, in sacramento altaris non esse corpus Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem tantum, & speciem, & figuram; pro eo, quod scriptura interdum commemorat, id, quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysterium, & exemplum. sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt, quod nec auctoritatẽ scripturæ cõuenienter intelligunt, nec sacramentũ suscipiunt reuerenter; scripturas, & virtutem Dei pariter nescientes. si enim ideo, quia figura est sacramẽtum altaris, veritas esse negatur, ergo nec mors, nec resurrectio Christi, cum figura sit, veritas est credenda; siquidem mortem, & resurrectionem Christi, similitudinem, & imaginem esse Apostolus manifestat. Christus inquiens mortuus pro delictis est, & resurrexit propter iustificationem nostram. Apostolor. etiã princeps Petrus, sic in epistola sua scribit, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Sic ergo tam mors Christi, quam eius resurrectio est exemplum, vt nos peccato mortui, iustitiæ viuamus. quare, si non fuerit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec vere mortuus fuerit Christus, nec vere a mortuis resurrexit. sed absit a fidelium cordibus error ipse, † cũ ipse Propheta de Christo testetur: quod vere languores ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: dicitur tamen mysterium fidei, quoniam & aliud cernitur, quam credatur. cernitur enim species panis, & vini, & creditur veritas carnis, & sanguinis; ac virtus vnitatis, & caritatis. Quoniam autem mysterium fidei dicitur in hoc loco, alibi secundum Ioannem spiritus & vita narratur. Nã spiritus est mysterium, iuxta illud: littera occidit, spiritus autem viuificat; fides autem est vita, secundum quod legitur, iustus *meus* ex fide viuit; propter quod dominus ipse dicit. Verba, quę locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt. Distinguendum est tamen subtiliter inter tria, quæ sunt in hoc sacramento discreta, videlicet formam visibilem, veritatem corporis, & virtutem spiritualem. forma est panis, & vini; veritas carnis, & sanguinis; virtus vnitatis, & caritatis. primum est sacramentum, & non res; secundum est sacramẽtum, & res; tertium est res, & non sacramentum. sed primum est sacramentum geminæ rei; secundum viuus; tertium est geminum sacramenti, & alterius res existit. Credimus ergo, quod formam verborum, sicut in canone reperitur, & a Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperint successores. nam, sicut superius est expressum, multa de verbis, & factis dominicis ab euangelistis omissa, & sermonibus suppleuerũt Apostoli, & operibus expresserunt. Quæsisti etiã, vtrũ aqua cum vino in sanguinem conuertatur. super hoc autem opiniones apud scholasticos variantur, aliquibus enim videtur; quod, cum de latere Christi præcipue duo fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua; in alia duo vinum, & aqua, quæ commiscentur in calice, diuina virtute mutantur, vt in hoc sacramento plene sint veritas, & figura. alij vero tenent, quod aqua cum vino transsubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino, licet physici contrarium asseuerent, qui aquam a vino per artificium posse asserunt separari. Præterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentib. circumfusa. ita quod vini saporem assumit; quod inde conuincitur, quia si post calicis cõsecrationem, aliud vinũ mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini conmiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum corpori, quod sub eis latet, vndiq. circumfunditur, nõ madidans circunfusum, ipsa tamen accidentia vinum appositum videntur afficere; quia si aqua supra fuerit apposita, vini saporem assumit. Contingit igitur accidentia permutare subiectum, sicut, & subiectum contingit accidentia permutare. cedit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur, sed nec incõueniens creditur, aut absurdum, si aqua in corpore Christi esse credatur; cum legatur de ipsius latere processisse. Illud autem est nefarium opinari, quod quidam dicere prę sumpserunt, aquam videlicet in flegma conuerti. nam & a latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse. nõ attendentes, quod de latere Christi duo sacramenta fluxerunt; & quod non baptizantur in flegmate, sed in aqua, iuxta quod dominus protestatur: nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei.

† mysterium fidei

† iste Greg. 9

verum inter opiniones prædictas, illa probabilior iudicatur, quæ asserit, aquam cu vino in sanguinem transmutari, vt expressius luceat proprietas sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, iuxta quod alibi legitur; beati, qui seminant super aquas; ideo vino aqua vnitur, vt Christo populus adunetur. per hoc enim quod & suscepit ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu coniungimur, vt quod est vnum cum patre per ineffabilem vnitatem, fiat vnum nobiscum per admirabilem vnionem; ac per hoc ipso communiter mediante cum patre vnu efficimur. Pater, inquit, sancte serua eos, quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos. non pro his autem rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me; vt etiam ipsi in nobis vnum sint, & mundus credat, quia tu me misisti. Tertio vero loco tua fraternitas requisiuit, quis mutauerit, vel quando fuit mutatum, aut quare, quod in secreto beati Leonis, secundum quod antiquiores codices continent; videl. Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc prosit oblatio. cum in moderniorib. sacramentorijs habeatur. Annue nobis domine quæsumus, vt intercessione beati Leonis hæc nobis prosit oblatio. super quo tibi taliter respondemus; quod quis illud mutauerit, aut quando mutatum fuerit, ignoramus; scimus tamé, qua fuerit occasione mutatum. quia cum sacræ scripturæ dicat auctoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre: idem est ratione consimili de sanctis alijs sciendum: quia orationibus nostris nō indigent: pro eo quod, cum sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt; sed nos potius eorum oratio nib. indigemus, quos, cū miseri simus, vndiq. mala nostra perturbāt: vnde, quod in plerisq. orationib. cōtinetur, prosit vid. vel proficiat huic sancto, vel illi talis oblatio, ad gloriā, vel honorē, ita sane debet intelligi, vt ad hoc prosit, quod magis, ac magis a fidelib. glorificetur in terris, aut etiā honoretur, licet plerique reputent nō indignū sanctor. gloriam vsq. ad iudiciūm augmentari; & ideo ecclesiam interim sane posse augmētum glorificationis eorum optare. Vtrum tamen in hoc articulo locum habeat illa distinctio, qua docetur, quod defunctor. alij sunt valde boni, alij valde mali, alij mediocriter boni, alij mediocriter mali, vnde suffragia, quæ fiunt a fidelib. in ecclesia pro valde bonis, actiones sunt gratiarum, pro valde malis consolationes viuorum, expiationes vero pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio intelliget. de cetero tuis orationibus adiuuari petimus apud Deum.

Idem rectoribus Rom. fraternitatis. *Cap. 6.*

DE homine. & infra. Quæsiuisti a nobis, quid de incauto presbytero videatur, qui se sciens in mortali crimine constitutum, missarū sollemnia, quæ nō potest propter necessitatem quamlibet interuittere, pro sui facinoris cōsciētia dubitat celebrare, artatusq. grauiter e duobus, dum diuinum exequi mysterium metuit, ne populum illum expectatem offendat, & corpus Christi perficere, per hoc refugit; ne sumens ipsum indigne, iudiciū sibi manducet, & bibat; peractis ceteris circūstantijs missam celebrare se fingit, & suppressis verbis, quibus conficitur corpus Christi, panem, & vinum tantummodo purum sumit; ita credens per id, quod prętendit, populo satisfacere; vt per id, quod intendit, Deum non debeat prouocare. Cum ergo falsa sint abiicienda remedia, quæ sunt veris periculis grauiora; licet is, qui pro sui criminis cōsciētia, reputat se indignum, ab huiusmodi sacramēto reuerenter debeat abstinere, ac ideo peccet grauiter, si se ingerit irreuerenter ad illud; tamen grauius proculdubio videtur offendere, qui sic fraudulenter illud pręsumpserit simulare; cum ille culpam vitando, dum facit in solius misericordis domini manū incidat, iste vero culpam faciendo, dum vitat, non solum Deo, cui non veretur illudere, sed in populo, quem decepit, se astringat.

Idem Ferrarien. Episcopo. *Cap. 7.*

IN quadam nostra epistola decretali asseris, te legisse, illud esse nefarium opinari, quod quidam dicere præsumpserunt, in sacramento videl. Eucharistiæ aquam in flegma conuerti. Nam & de latere Christi, non aquā, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse. licet autem hęc magnos, & authenticos viros sensisse recenseas, quorum opinionem dictis, & scriptis hactenus es secutus; ex quo tamen in contrarium nos sentimus, nostræ compelleris sententiæ consentire. sed verbum Ioannis Apostoli te multū mouere fateris, dicētis: tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres vnum sunt; quamuis hic vltimum in plerisq. codicib. minime habeatur, quod dicis sic exponi ab omnibus illos vid. esse vnum, idest de vna, & eadē re s. de humanitate Christi testari. porro si vera fuit aqua, quæ fluxit de latere Christi, & non hu-

humani corporis humor, qualiter per illã probetur, quod Christus sit homo verus, non vides. Glossa namq. super illũ locũ sic se habet: spiritus .i. humana anima, quã emisit in passione; aqua, & sanguis, quæ fluxerũt de latere Christi, quod fieri non posset, si non haberet verã carnis naturã, sic ergo tam ex textu, quã ex glossa proponis per illã aquam probari, quod Christus sit verus homo, & ideo si dicatur, quod illa non extitit vera aqua, sed aquaticus humani corporis humor, tam expositoris, quã Apostoli verba intelligibilia tibi esse videntur; sed dicto, quod fuerit vera aqua, sicut nos credimus, & fatemur, nec ista, nec illa sufficienter intelligis. Vnde nobis humiliter supplicasti, qua. ad generalem vtilitatẽ legentium, & nebulã de tuo corde tollendam, sufficienter, & euidenter exponere dignaremur. Nos igitur ad tuę supp. instãtiã respõd. quod quidã dixerũt, sed errauerunt, *quoniã* Christum nõ fuisse verũ Deũ, sed adoptiuũ, vt miseri Adriani.† Alij Christũ nõ fuisse verũ hominem, sed phantasticũ, vt impij Manichæi; aduersus has hæreses, Ioannes Apostolus in epistola sua loquitur dicens; tres sunt, qui testimoniũ dant in cælo: pater, verbũ, & spiritus, & hi tres vnũ sunt. per hoc intẽdens ostẽdere, quod Christus sit verus Deus, vel tres, qui testimoniũ dant in terra; spiritus, aqua, & sanguis. per hoc intẽdens ostẽdere, quod Christus sit verus homo. nam ad esse hominis duo principaliter exigũtur, videl. corpus, & anima: ex quorũ coniunctione verus homo subsistit. Per hoc autem, quod in articulo mortis, Christus inclinato capite tradidit spiritũ, de quo voce magna clamauerat. Pater in manus tuas cõmendo spiritum meũ. manifeste probatur, quod ipse spiritum habebat, non solũ vitalem flatũ, sed animã quoq. rationalẽ, de qua prędixerat; tristis est anima mea vsq. ad mortẽ, & potestatem habeo ponendi animã meã, & iterũ sumẽdi eam. per hoc autẽ, quod vnus militũ lancea latus eius aperuit, & cõtinuo exiuit sanguis, & aqua, probatur aperte, quod Christus verũ corpus habebat. nam de phãtastico corpore, nec sanguis, nec aqua potuisset exire; vnde ille, qui vidit, testimonium quidẽ perhibuit, & testimoniũ eius est verũ. Quod tres sunt, qui testimoniũ dant in terra; spiritus, aqua, & sanguis; quod videlicet Christus sit verus homo ex anima rationali subsistens, quod probatur ex eo, quod spiritũ vitalem emisit ex vero corpore. quod inde probatur, quoniam ex eo sanguis exiuit, & aqua. rationalis quippe anima non posset viuificare, nisi corpus humanũ, ex quib. verus homo cõsistit. Ceterũ, sicut verus fuit spiritus, & verus sanguis, ita proculdubio vera aqua; cũ Christus sit veritas, & a veritate omnis fallacia sit penitus aliena. nã si nõ fuisset aqua, sed flegma, quod de latere saluatoris exiuit, ille, qui vidit, & testimoniũ perhibuit veritati, profecto non aquã, sed flegma dixisset, nec in hoc verũ regenerationis sacramentũ fuisset ostensum; cũ per sacramentum baptismi non regeneremur in flegmate, sed in aqua; neq. per hoc posset probari argumento, quod in sacramento Eucharistię admiscenda sit aqua vino, si de latere Christi non aqua, sed flegma cum sanguine profluxisset; sed nec vera fuisset figura, quę super hac re processit in veteri testamẽto; quãdo videlicet Moyses virga percussit silicẽ, & ex ea quidẽ nõ flegma, sed aqua manauit. Restat igitur, vt qualiscũq. fuerit illa aqua, siue naturalis, siue miraculosa, siue de nouo diuina virtute creata, siue de cõponẽtib. ex parte aliqua resoluta: proculdubio vera fuit; cũ naturaliter possit, & cõpositũ in cõponentia, & elemẽtatũ in elemẽta resolui. quẽadmodũ verus extitit sudor ipsius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. sed ante compositionem humani corporis quattuor elemẽta concurrant, videl. terra, aqua, aër, & ignis; & ad vegetationem eiusdem corporis quattuor humores consimiles illis cõueniant, videlicet, sanguis, & cholera, flegma, & melancholia, vt veritatem humani corporis expressius demõstraret. vũ.† ex illis, & vnum ex istis Ioannes expressit, illaq. potius ex illis, & istis, quę magis ministerio cõgruebant, ex elemẽtis aquã, & ex humorib. sanguinẽ: in quib. duob. duo maxime sacramenta redemptionis videl. & regenerationis elucerent.

† *Ariani* *Greg. 9*

† *vnũ* *Greg. 9*

DE BAPTISMO, ET EIVS effectu. Tit. xxxiiij.

Idem. *Cap. I.*

MAIORES ecclesiæ causas, pręsertim articulos fidei cõtingentes, ad Petri sedem referendas, intelligit, qui eũ quærenti domino, quẽ discipuli dicerẽt ipsum esse, respõdisse notauit. Tu es filius Dei viui; & pro eo dominum exorasse ne deficiat fides eius, hæc igitur te notasse sollicite, coniecimus euidenter; qui, vt hæreticos ecclesiam inpugnantes, melius nostra munitus auctoritate repellas, quibusdam quæstionib. quas contra catholicos mouerant, nos postulas respondere. Asserunt

De bap. c. 3.

runt enim paruulis inutiliter baptisma conferri; quod nituntur tam ratione, quam auctoritate probare; illud primo, & præcipue inducentes, quod est secundũ verbũ Iacobi Apostoli dicẽtis in epistola sua; caritas operit multitudinem peccatorum; & iuxta testimoniũ veritatis in euãgelio de peccatrice, quæ ipsius pedes lauerat, perhibentis: dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum; nõ nisi per caritatem, & in caritate crimina dimittantur; paruulis, qui nec sentiunt, nec consentiunt, & caritatem non habent, quæ sentientibus, & consentientibus tantũ infunditur, peccatum non dimittitur in baptismo, & sic eis baptisma non confertur, quia nõ est talib. cõferendum. In euangelio quoq. legitur, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit; qui autem non crediderit, con. Vnde paruuli, siue fuerint, siue non fuerint baptizati, condemnabuntur, vt pote non credentes. Ad id autem taliter respondemus, quod baptisma circumcisioni successit. absit enim vt in illam damnatam hæresim incidamus, quæ perperã affirmabat, legem cum euangelio, circumcisionem cum baptismo seruandam, quoniam secundum Apostolum dicentem ad Galatas. si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. cũ ergo circumcisio tam adultis, quã paruulis ex præcepto domini conferretur, ne baptismus, qui successit in loco ipsius, & generalior tamen existit, non tam viri, quam feminę baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis est, quam paruulis conferendus. Nam sicut olim sine distinctione qualibet, Mosaica lex clamabat: anima cuius præputij caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo; ita nunc indistincte vox intonat euangelica; nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei: ab hac generalitate, nec sexum, nec ætatẽ excludens. Vnde; sicut anima circumcisi de populo suo non peribat; sic, qui ex aqua fuerit, & spiritu sancto renatus, regni cęlorum introitum obtinebit; Caute tamen adnotandum, quãtum plus baptismus hodie cõferat Christianis, quã quondam Iudęis circumcisio contulisset, dictum est in hunc prędictæ auctoritatis inducta de veteri lege: peribit de populo suo; in euangelica vero veritate subiunctum est; nõ introibit in regnum Dei. quamuis enim originalis culpa remittebatur per circumcisionis mysterium, & damnationis periculũ vitabatur; non tamen perueniebatur ad regnum cęlorũ, quod vsq. ad morte Christi fuit omnib. obseratũ, sed per sacramentũ baptismi Christi sanguine rubricatum culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum cœlorũ etiã peruenitur, cuius ianuam Christi sanguis fidelib. suis misericorditer reserauit. Absit enim, vt vniuersi paruuli pereant, quorum cotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus, qui neminẽ vult perire, aliquod remediũ procurauerit ad salutem. Cęterũ ex vtriusque tenore satis patet, prędictas auctoritates intelligendas esse tantũmodo de adultis, qui habẽt multitudinem peccatorum: cũ de paruulis nõ possent intelligi, qui pro solo tantũ originali tenentur. similiter etiam illa alia auctoritas soluenda est, qui crediderit, & baptizatus f. &c. cũ nõ possint credere paruuli, sed adulti, & ob hoc tota auctoritas hęc intelligẽda est tantũmodo de adultis, nec ad alios prima, & ad alios secũda clausula referatur. quamuis nõ nulli concedant, quod paruuli credunt, non per vsum, sed per habitum fidei, quam suscipiunt in baptismo; sicut & alia multa verba, secundum cõmunem vsum loquendi, nõ ad actũ, sed ad aptitudinẽ referuntur. Illud ergo quod opponentes inducũt, fidem, aut caritatem, aliasq. virtutes paruulis, vt pote nõ cõsentientib. non infundi, a plerisq. non conceditur absolute; cũ propter hoc inter doctores theologos quęstio referatur, alijs asserentib. per virtutẽ baptismi paruulis quidem culpã remitti, sed gratiam non conferri. nonnullis vero dicentib. & dimitti peccatũ, & virtutes infundi, habẽtib. illas, quoad habitũ, nõ quoad vsum, donec perueniant ad adultam ętatem. Verũ quidã ex hac solutione inuenisse se credunt viã ad alias quęstiones, argumentantes ex eo, quod dicimus paruulis in baptismate peccatu originale dimitti, quod in adultis dormientib. vel amentib. peccatum, si baptizantur, ratione simili dimittatur. cum enim neutri sentiant tunc, vel consentiant, dicunt idem in similib. iudicandum. Hic vero dicimus distinguendum, quod peccatum est duplex, originale s. & actuale: originale, quod absq. consensu contrahitur, & actuale, quod committitur cum cõsensu. Originale igitur, quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti, actuale vero quod cũ consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur. sed adhuc quęritur, quare non sit relaxatum originale peccatum amentib. & dormientibus in baptismo, sicut paruulis, dimittitur. Ad hoc est taliter respondendum, quod dominus, qui totum hominem sanum fecit in sab-

Sabbato; opus imperfectionis non nouit; & ob hoc peccata non ex parte sed ex toto dimittit. Preterea poena originalis peccati, est carentia visionis diuinæ: actualis vero poena peccati est gehennæ perpetuæ cruciatus. Vnde si primum dimitteretur alicui, altero nõ dimisso, talis non careret visione Dei, propter originale dimissum, & cruciaretur in gehenna perpetuo propter reatum criminis actualis. sed hæc tanquam impossibilia se se inuicem patiuntur, immo sibi mutuo aduersantur. Interim vero quæritur, vtrum huiusmodi dormientibus, & amentibus sacramenti saltem characterem baptismate imprimatur; vt excitati a somno, vel ab ægritudine liberati, non sint denuo baptizandi. Sunt autem nõnulli, qui dicunt, quod sacramenta, quæ per se sortiuntur effectum, vt baptismus, & ordo, cæteraquæ similia non solum dormientibus, & amentibus, sed inuitis etiam, & contradicentibus, etsi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem conferuntur. Cum non solũ paruuli, qui nõ consentiunt, sed ficti, qui quamuis non ore, corde tamen dissentiunt, recipiũt sacramentum. sed opponitur talibus, quod quum inuiti, & reluctantes vniuersi, talis sacramenti susceptione ad iurisdictionem ecclesiasticam pertinerent. Vnde ad seruãdam regulam fidei Christianæ forent rationabiliter compellendi. Verum id est religioni Christianæ contrarium, vt semper inuitus, & penitus cõtradicens, ad recipiendũ, & seruandum Christianitatem aliquis compellatur. propter quod inter inuitũ, & inuitũ, coactũ, & coactũ alij non absurde distinguunt; quod is, qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, vt ne detrimentum incurrat, baptismi suscipiat sacramentum; talis quidem, sicut & is, qui ficte ad baptismum accedit, characterem suscipit Christianitatis impressum, & ipse tanquã conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est tamen ad obseruationem fidei Christianæ. In quo casu debet intelligi decretum illud concilij Toletani, vbi dicitur, quod, qui iampridem ad Christianitatẽ coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti, quia iam cõstat eos sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis domini extitisse participes, oportet, vt fidem etiam, quam necessitate susceperũt, tenere cogantur: ne nomen domini blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur. ... vero, qui nũquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit sacramenti, quia plus est expresse contradicere, quam minime consentire; sicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui contradicens penitus, & reclamãs thurificare idolis cogitur violenter. dormientes autem, & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent, quia eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, et si fuerint sic immersi, characterem nec suscipiunt sacramenti. secus autem, si prius catechumini extitissent, & habuissent propositum baptizãdi. vnde tales in necessitatis articulo consueuit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterẽ sacramentalis imprimit operatio, cũ obicem non inuenit obsistentem.

Idem Meten. Episcopo. *Cap. 3.*

DEBITVM officij pastoralis exsoluis, cum dubijs iuris articulis responso sedis Apostolicæ postulas edoceri. Sane per tuas nobis literas intimasti, quod quidam Iudæus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudæos tantum existeret, in aquam se ipsum immersit dicendo, Ego baptizo me in nomine pa. & fi. & spi. san. nunc autem quæris, vtrũ ille Iudæus in deuotione Christianæ fidei perseuerans debeat baptizari. Nos autem fraternitati tuæ taliter respondemus, quod cum inter baptizantem, & baptizatũ debeat esse discretio, sicut ex verbis domini colligitur dicentis Apostolis, baptizate omnes gentes in nomine pa. & fi. & spi. san. memoratus Iudæus est ab alio baptizandus; vt ostendatur, quod alius est, qui baptizatur, & alius, qui baptizat. ad quod etiam designandum ipse Christus, nõ a se ipso, sed a Ioanne baptizari voluit; quamuis si talis continuo decessisset, ad patriam protinus euolasset, per sacramenti fidem; quippe, & si non propter fidei sacramentum in baptismo, illa quippe spiritualis generatio celebratur, de qua veritas ait, oportet vos nasci denuo; quia nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spi. s. non introibit in regnum cælorum. sicut in carnali generatione, qua proles ex viro, & femina nascitur, alius est, qui carnaliter gignit, & alius, qui carnaliter gignitur, sic & in sacramentali generatione, ... liber ... qua

quæ soboles ex aqua, & sp. sancto renascitur: alius debet esse, qui spiritualiter generet, & alius, qui spiritualiter generetur. Sane cũ corpus exterius, siue cor interius baptizatur, oportet, vt vtrobiq. paternitas, & filiatio valeant inueniri, quib. baptizatus, & baptizans adinuicem referantur.

Idem Nidrosien. Archiepiscopo. *Cap. 3.*

c. 50. NON vt apponeres tibi scientiam, sicut credimus, sed vt per oraculum verbi nostri tuorum ignorantiam subditorũ melius erudires, Apostolicum tibi respõsum fieri postulasti; vtrum paruuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis cõstitutos pro pter aquæ penuriam, & absentiã sacerdotis, aliquorum simplicitas in caput, ac pectus, ac inter scapulas pro baptismo saliuæ conspersione liniuit. Cum igitur in baptismo duo semper, videlicet verbum, & elementum, necessario requirantur, iuxta quod veritas de verbo ait. euntes in mundum vniuersum, baptizate omnes gentes in nomine pat. & f. & sp. s. eademq. dicat de elemento, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto nõ introibit in regnum cælorum; dubitare non debes, illos verum non habere baptismum, in quib. non solum vtrumq. prędictorum, sed eorum alterum est omissum.

DE OBSERVANTIA IEIVNIORUM. Tit. xxxv.

Idem clericis sancti Petri, & Magdalon. Cap. 1.

De obs. ieiu. c. 1. EX parte vestra fuit quæsitum a nobis, vtrum si natiuitatem domini, vel assumptionem beatæ Mariæ, vel festiuitatem alicuius Apostolorum in secunda feria cõtigerit euenire, die sabbati præcedenti vigilia debeat ieiunari, & vtrum beati Mathiæ Apostoli vigilia sit ieiuniũ iniungendũ. Ad quod breuiter duximus respondendum; quod die sabbati festiuitates prælibatas secundæ ferię præcedenti, & beatę Mathię Apostoli debet vigilia ieiunari.

Idem Braccharen. Episcopo. *Cap. 2.*

c. 2. o. CONSILIVM nostrum super quibusdam articulis requisisti, vtrum in omnib. sit Apostolorum vigilijs ieiunandum, cũ quidam asserant non esse ieiunandum in omnib. sed sex tantũ. vtrum etiã ieiunandũ sit in aduentu domini, cum tamen sentiant diuersi diuersa, quibusdam dicentibus, sed paucioribus ieiunandum esse tunc temporis, plurib. vero se asserentib. ad hæc non teneri: vtrum insuper si festum illorum, quorum vigilias ieiunamus, secunda contingat feria celebrari, in prę cedenti sabbato sint vigiliæ ieiunandæ. Nos autem super hoc taliter respondemus, quod apud nos omnium Apostolorum vigiliæ in obseruatione ieiunij celebrantur, præter vigilias Apostolorũ Philippi, & Iacobi, & beati Ioannis euangelistæ. quoniam illorum festiuitas infra sollemnitatem paschalem, istius autem infra natalem domini celebratur. Ieiunium etiam apud nos in aduentu domini agitur, & sanctorum vigilias, quorum festiuitates oportet secũda feria celebrari, ieiunamus in sabbato præcedenti. de festiuitate vero beati Bartholomæi Apostoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quosdam, tibi petenti consilium respondemus; quod in hoc tuæ regionis consuetudinem serues. & infra. Cum autem, quæ sit illis pænitentia iniungenda quæsieris, qui diebus quadragesimalibus, tempore illo, quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere sunt coacti; tibi breuiter respõdemus; quod in articulo tali illos nõ credimus puniendos, quos tam vrgens necessitas excusauit. preces tamen domino pro illis, & cum illis, ne ipsis aliquatenus imputetur; quia bonarum mentium est, ibi timere culpam, vbi culpa minime reperitur; effundas. Itẽ de illis, qui in sabbato iuxta terrarum consuetudinem aliarũ, propter debilitatem, quam in se sentiunt, carnes sumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri consueuit; cum hoc ab alijs moleste feratur, & oriatur in illis occasio detrahendi; tale tibi damus responsum, quod super hoc tuæ consuetudinem regionis facias obseruari. sic tamen, quod debilibus, & infirmis propter hoc periculum non emergat. Prętereа postulasti responsum habere de illis, qui in quadragesima, vel in alijs ieiunijs sollemnibus infirmantur, & petunt sibi esum carnium indulgeri, quorũ quidam promittunt propter hoc eleemosynam se facturos, quidam vero propter necessitatem infirmitatis vrgentis hoc a te sibi, quasi ex debito cõcedendi requirunt: super quo tibi duximus respondendũ, quod cum non subiaceat legi necessitas, desideriũ infirmorum, cũ vrgens necessitas exigit, supportare potes, & debes; vt maius in eis periculum euitetur.

DE PVRIFICATIONE POST partum. Tit. xxxvj.

Idem

Idem Armacanen. Episcopo. *Cap. vn.*

De mulieribus post partum ingredientibus ecclesiam. (Decreti. post partu ecclesia.)

VOLENS paternitas tua per responsionem Ap. edoceri, humiliter a nobis expetijt, vtrum mulieres post partũ statim debeant ecclesias ingredi, vel ab earũ ingressu per dies aliquot abstinere. Licet autem secundum legem Mosaicam, certi dies determinati fuissent, quibus mulieres post partum a templi cessarent ingressu; quia tamen lex per Moysen data est; gratia, & veritas per Iesum Christum facta est: nos sanctorumq; patrũ vestigijs inhærentes, taliter duximus respõdendum, quod postquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas euangelij, si mulieres post prolem enixam acturæ gratias, ecclesiam intrare voluerint; nulla proinde peccati mole grauãtur, nec ecclesiarum aditus est eis aliquatenus denegandus. ne pœnam illis in culpam conuertere videamur; si tamen ex veneratione voluerint aliquamdiu abstinere, deuotionem earum non credimus improbandam.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procurationibus. Tit. xxxvij.

Idem Abbati, & conuentui Bellevillæ. *Cap. I.*

Decret. 83. c. 16.

QVANTO creatori nostro sub religionis habitu astricti estis deuotius famulari, tanto sollicitius vos conuenit prouidere, ne per immoderationis grauitatem aliquatenus possit in vobis monastici profectus ordinis impediri. Accepimus autem vobis significantibus, quod ab ipso domus fundationis vestræ primordio, de fundatoris voluntate processit, vt fratribus sancti Irenæi procurationem vnam annis singulis liberaliter exhiberet, cum terras, vel redditus non teneatis, ab eis. propter quod huiusmodi procuratio ipsis debeat exhiberi. Verum tunc temporis propter fratrum, & seruientium paucitatem, domũ vestram exhibita procuratio non grauabat, cum fines leuium non excederet expensarum; sed nunc, cum ibi excreuit numerus seruitorum, & fratrum; quod ad faciendã procurationem, vix modo quatuor marchæ sufficerent; quæ pro vna sufficienter fieri cõsueuit. Vt igitur per Apostolicæ sollicitudinis curam vestris possit in parte ista grauaminibus prouideri, auctoritate præsentium vobis indulgemus, ne vltra primam mensuram in procuratione ipsa sitis vlterius prædictis fratribus obligati, sed expensis illis, quæ sufficere cõsueuerant, sint contenti, nisi forte facultates ecclesię in tantum excreuerint, quod sine grauamine, ampliato fratrum numero, ad soluendum debitum procurandi, extendi possit quantitas expensarum.

Idem Primicerio, & Clero Mediol. *Cap. 2.*

CVM instantia nostra cotidiana sit, secũdum debitum Apostolicæ seruitutis, omniũ ecclesiarum sollicitudo continua; quotiens ipsarum negotijs promouendis nõ possumus personaliter imminere, per fratres nostros eas expedire compellimur; quos a nostro latere destinamus, illius exemplum in hac parte secuti, qui discipulis suis in mundũ vniuersum transmissis, ipse in medio terræ salutem personaliter operatus est. Hinc est, quod cum nuper di. f. B. tt. sancti Petri ad vincula Card. Ap. se. Le. pro negotijs ecclesiæ in Lombardiam duximus destinandum, & is vestram ciuitatẽ ingressus procurationes exigeret, quæ consueuerant Ap. se. legatis, & nuntijs exhiberi; vos non attendentes, quod dicitur ab Apostolo; si vobis spiritualia seminauimus, non est magnum, si carnalia vestra metamus, ne vos ad onus procurationis artaret, nisi a canonicis maioris ecclesiæ, se faceret antea procurari, se. Ap. appellastis, & sicut idẽ Card. per suas nobis litteras intimauit, in alijs etiã non modicum iniuriosi fuistis, propter quod dil. fi. Præpositus S. Nazarij. & A. canonicus S. Stephani syndici, & procuratores vestri, cũ Abbate S. Vincentij ad se. Ap. venientes, vt super his statueremus ordinem, & mensuram ex parte vestra suppliciter postulabant. Licet autem pro eo, quod prędicto Card. vel potius nobis in ipso contumaciter resistentes, iuxta verbũ dominicũ, qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit, necessaria denegastis, nõ pro nobis, sed cõtra nos potius meruerint exaudiri; quia tamen paternã affectionẽ, qua nobis est perpetuũ de Rom. se. clementia misereri semper, & parcere offensis, etiã deponere non valemus: de con. f. n. tam huiusmodi duximus respondendũ; quod cũ omnes ecclesiæ legatis, & nũtijs Ap. se. teneantur impendere procurationes; ab earũ præstatione, nullũ prorsus habere volum' excusatũ, nisi forte per speciale priuilegiũ se. Ap. quod nõ credimus, sit exẽptus; etsi lõgissimo tẽpore procurationis obsequiũ nõ impẽderit; cũ in talib, prescriptio sibi locũ nequeat vindicare, cũ nos a prouisione pastoralis sollicitudinis circa oẽs ecclesias nũquam omnino cesseimus. Sane in his exigendis eũ modũ, & ordinem volumus obseruari, vt nulla ecclesia, vel prelatus, se indebitẽ pregrauari rationabiliter, conqueratur.

c. 17. a.

Si

Si vero de communi collecta legatorum, & nuntiorum nostrorum expensas duxeritis faciendas;quod vobis non duximus inhiben dum;ex hoc nobis, & nostris nullum præiudicium volumus generari;quominus possint a quocumq. maluerint procurationes sibi debitas postulare ; ita quod si exactus vltra suā grauatus fuerit facultatem,sibi ab alijs restauretur,nuntijs tamen nostris in necessarijs exhibendis pareat,quicumq.fuerit humiliter requisitus,& honeste;ita tamen, quod in fraudem nihil penitus, nec per communes ministros procurationis obsequium, si noluerint recipere,compellantur. Qui vero contumaciter eis duxerit resistendum,prorsus ap.re.per districtionem ecclesiasticam compellantur.

† Zamoren. scribo. c.18.e.

Idem Zamorinen.† & Salamantin. Episcopis. c.3.

EX parte ve.f. n. Compostell. Archiepiscopi fuit propositum coram nobis, quod cū ij,qui vota beati Iacobi cōtinue persoluerūt, ad communem terræ suæ mensuram,cū qua videlicet emunt,& vendunt,ipsa persoluerunt hactenus,& persoluant;quidam,qui a longis retro temporibus ab eorum solutione cessarunt,nunc per vos Ap.se.auctoritate ad solutionem eorundem coacti,quandam mensurā paruissimam,& ignotam,nec etiam communibus vsibus deputatam exhibent, & ad eandem vota prædicta soluere moliuntur.Vnde postulastis a nobis, vt super hoc vos certos reddere dignaremur;vtrum ij, qui mēsuram ignotam exhibent, ad soluendum vota prædicta sint ad communem suæ terræ mensuram, secundum quod illi, qui ea persoluerūt continue,sint cogendi. Cum ergo non constet,ad quam mensuram antecessores eorum prædicta vota soluerunt, credimus distinguendum, vtrū habitatores regionis ipsius, qui ea continue persoluerunt,ad vnā,& eandem mensuram huiusmodi vota persoluant, an ad varias,& diuersas.Si enim communiter omnes vna, & eadem mensura in solutione votorum vtuntur, ad eandem, & illi soluere sunt cogendi.quod si solutio per mensuras distinguitur varias,& diuersas, & illi volunt soluere ad minorem , non sunt vtiq. compellendi,vt ad maiorem persoluant, quoniam cum huiusmodi vota gratuita fuerint ab initio,benignius sunt a viris ecclesiasticis exigenda,ne tamquam exactores nimium videātur lucris temporalibus inhiare.

Idem Cæsaraugustin. Episcopo. *Cap. 4.*

CVM olim ad aures nostras tuam querimoniam destinasses; quod te dil. fi. Abbas sancti Ioannis Praiacen: † quartis decimarū, quas in ecclesijs de Luna ; † & de Taust debes percipere , multipliciter defraudaret. & infra. His,& alijs,quę coram prædictis iudicibus, & coram nobis fuere proposita, plenius intellectis cum nobis plena fides facta fuerit, quod ecclesiæ sæpedictæ in tua sint diœcesi constitutæ,non solum per alia, verum etiam per hoc ipsum,quod instrumentis compositionum continetur expresse, vt Abbas tibi tam de quarta decimarum , quam de ceteris Episcopalib. rationibus debeat respondere, de con.f.n. Abbatem Prematen.† ad integrā solutionem,quam te omnium decimarum in illis factis deductionibus,& ad pręstationem procurationum,& aliorum Episcopalium iurium in prædictis ecclesijs condemnamus. Licet enim ex forma secundæ compositionis deductiones essent aliquæ faciendæ; quia tamen compositionem idem Abbas nullatenus approbauit, sed studuit multipliciter impugnare;ex ea non debuit beneficium consequi,cui renuntiasse tacite videbatur. Absonū erat præterea , vt negaret illam ecclesiam in tua diœcesi cōstitutam, super qua instrumenta prædecessoris tui ostendebat in iure,monasterio fuisse concessa, per quæ ius Episcopale petebat expresse.

c.19.e. † Pinnaten. forte † al. Luna † Pinnaten. forte.

Idem Spoletano Episcopo. *Cap. 5.*

OLIM causam, quam aduersus clericos plebis Rupinę super synodatico proponebas ve.f.n.Tudertino Episcopo,& dil.f. Abbati S. Petri montis Martan. cōmisimus terminā dam,coram quib.fuit ex parte tua propositū, quod cum idem clerici olim præd.tuis tres in festo natiuitatis,& tres in festo resurrectionis dominicæ pro synodatico soluerint denarios Papien: nunc tantum tres Luc. pro singulis denarijs Papien.persoluebāt;cū duo Papien. valeant sex Lucen. vnde petebas eos ad Papiensium solutionem nostra pro eovid.auctoritate compelli;cū etsi tu Lucen. ipsos primo anno receperis , semper tamen postmodum ius tuum fueris protestatus. Verum pars clericorum proposuit ex aduerso;quod etsi aliquando prędecessoribus tuis denarij Papien. pro synodatico fuerint persoluti , tam a xlv. annis,& infra. Nos igitur Iacobo tuo,& Ioanni presbytero aduersæ partis procuratoribus dilect. fi. n. P. basilicæ xij. Apostolorum presbyterum Cardinal. concesimus auditorem, quibus coram eo nd volentibus, aut

c.20.e.

aut valentib. de nouo proponere; quoniam fuerat restitutionum vtrumq. cum ipse gesta omnium nostris, & fratrum nostrorum præsentia retulisset, intelleximus per testes tuos fuisse probatum, quod tempore bo. m. c. Lotarij prædecessoris tui, & etiā post decessum ipsius denarij Papien. fuerāt pro synodatico persoluti. & exinde tres Lucen. quorum duo valebant vn. de ijs, qui hoc tēpore sunt in vsu, aliquamdiu fuissent exhibiti, & quia a tempore Lotarij xxxiij. vel xxxiiij. aut xxxv. annorum spatium est elapsum; dicta etiam testium partis aduersæ inspeximus, per quos voluit comprobare, quod a xl. annis, & intra tres Luc. vel tres medaliæ in synodaticum solutæ fuerint pro singulis Papien. cum Papien. fuissent antea persoluti. Confessus quoq; fuerat aduocatus ipsius partis in iure, ac eius confessio in scriptis redacta, nec correcta, vel reuocata per clericos supradictos; quod idem clerici Henrici, & Lotarij præd. tuorum temporibus, tres Papien. pro synodatico soluerent bis in anno, & exinde pro singulis Papien. tres Luc. Cum igitur constet nobis ad plenum per testes vtriusq. partis, quod Papien. olim pro synodatico soluebantur; quod ex eo etiam sequeretur, quod Luc. soluti sunt post modum pro eisdem: cum ex dictis testium tuorum, & confessione aduocati alterius partis non reuocata, postmodum appareat euidenter, quod tēpore Lotarij pro synodatico Papien. fuit moneta soluta; cum ex vtriusq. partis attestationib. habeatur, quod a tempore Lotarij, non nisi xxxvj. annorum ad plus tēpus effluxerit, & per testes tuos sit legitime comprobatum, quod tres Lucen. qui pro vno Papien. post mortem Lotarij soluebantur, v. vel sex valebāt ex illis, qui hodie sunt in vsu. Intelligentes ex hoc, quod per monetæ declinationem accidenit, vt vsq. ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro synodatico, sicut erāt in vsu, de consilio fratrum nostrorum procuratorem aduersæ partis nomine clericorum plebis prædictæ, tibi ad solutionem denariorum Papien. vel æstimationis eorundem pro synodatico per diffinitiuam sententiam condemnamus.

Idem Priori sancti Stephani. *Cap. 6.*

c. 21. c.

CVM ve. f. n. Phanen. Episcopus, & tu in nostra essetis præsentia constituti, & de quæstione, quæ inter vos super ecclesia sancti Stephani Phanen. vertebatur, vellētis ad inuicem litigare, dil. fil. tt. sanctæ Priscæ presbyterum Card. & I. sanctę Mariæ in Cosmedin. diaconum Card. vobis concessimus auditores. coram quibus allegando opponere curauistis, quod cum prædicta ecclesia sancti Stephani quarundam monialium, quæ in ea videbantur sub religionis habitu conuersari, malitia faciente, fuerit fere ad desolationem redacta, illas bo. m. Cato Phanen. Episcopus auctoritate fe. re. Eugenij Papæ prædicti ab ecclesia memorata remouit, & canonicos in ipsa instituit regulares, statuens, vt ordo canonicus perpetuis in ea temporibus debeat obseruari; & eam ab omni exactione tam sua, quā successorum suorum, & Phanen. ecclesiæ prorsus absoluit, retento sibi, & ecclesiæ suæ censu cereo trium librarum ab ea annis singulis exsoluendo. Et infra. Nos autem, cū dicti Card. ea, quæ audierant, nobis fideliter retulissent; dicto instrumento diligenter inspecto, re vera cognouimus, quod præfatus Episcopus spallas, quas ab eadem ecclesia tam ipse, quā prędecessores sui recipere consueuerant, ecclesię præfatæ remisit; & statuit, quod aliud seruitium ei non imponeret sibi, & ecclesiæ suæ annuatim, trium librarum cerei pensionis nomine reseruato. Quia vero visitationi annexa est procuratio; cum nemo suis stipendijs debeat militare, nec os boui alligandum sit trituranti, & Episcopus ratione spiritualis iurisdictionis, quam habet in ea, teneatur causa correctionis præfatam ecclesiam visitare, nec intelligatur quasi nouum imponi, quod ab ipsa fundatione de communi fuerat iure impositum, de co. f. n. decernimus; quod idem Episcopus, cum ad ipsam ecclesiam causa correctionis accesserit, moderatam ab eo procurationem accipiat bis in anno, sed nihil aliud, præter visitationem, & procurationes præscriptas idem Episcopus ab eadem ecclesia exigere, vel extorquere præsumat.

Idem. *Cap. 7.*

c. 22. c.

SVPER eo, quod f. t. nos consulere voluit, vt quia tota fere prouincia Compostell. de nouo est ad iurisdictionem ecclesiæ tuæ conuersa, qualiter tibi prouinciam, vel partem prouinciæ visitanti obsequi debeat, & seruire; nec non & in procurationib. prouidere, te instruere dignaremur; f. t. duximus respondendum; quod illud obseruare tenetur, quod in vicinis prouincijs obseruatur.

NE

NE CLERICI, VEL MONACHI sæcularib.negotijs se immisceant. T.xxxvij.

Idem magistro, & fratribus militiæ templi in Italia constitutis. *Cap.1.*

De iudi. c.16.

VM deputati sitis obsequio Iesu Christi, qui cum iustus sit, iustitiam diligit, & æquitatem conspicit vultus eius; indemnitatib. vestris paterna tenemur sollicitudine prouidere; ne pro eo, quod operib. pietatis intenditis, læsionem in vestra iustitia subeatis. Accepimus siquidem, quod quidam tam sæculares, quam ecclesiastici iudices in Italia illos, quos habetis in vestris domib. præceptores, in causis ad prosequendam suam iustitiam non admittant, tamquam lici tum non sit eis super litigiosis negotijs curam gerere, qui pacificis decreuerunt studijs inhærere. illud allegātes in repulsionem ipsorum, quod eorum ipsis generatio nō est nota, qui vndecumq. locorum venerint, gratia diuina vocati, dum laudabiliter exequuntur officiū sui ordinis, ex superhabundanti requiritur suæ notio nationis. Ea propter dil. f. in Christo, vestris postulationib. annuentes, ne quis in prosecutione causarum præceptores eosdē ab agendo, & respondendo super huiusmodi occasione repellat, auctoritate præsentium inhibemus.

Idem Spoletan. Episcopo. *Cap.2.*

De pæ-nis.c.9. SVAM ad nos G. & A. Rectores clericorum plebanatus sancti Fortunati querimoniam transmiserūt; quod cū tibi essent in xl. libris per quoddā arbitriū condēnati, essetq. ipsis pœna xxx. librarum, apposita, nisi prætaxatas libras xl. tibi soluerent in termino constituto; tandem xxxiij. in ipso termino persolutis, occasione septem residuarū librarum a nobis quasdam litteras veritate tacita inpetrasti, quibus optinuisti eos in præfatis xxx. lib. tibi per dil. f. Paulum subd. nostrum delegatum iudicem condemnari. quia igitur te non decet in tantum pontificalis modestiæ obliuisci; vt inhonestis quæstib. anhelando, desideres cum aliena iactura ditari: f. t. per A. s. m. quatenus prædictarum librarum solutione contentus, super pœna xxx. lib. memoratos rectores decetero non præsumas molestare. sicut per di. f. n. G. sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconum Card. fuit sententialiter diffinitum.

Idem Compostel. Archiepiscopo. *Cap.3.*

EX parte tua fuit propositum coram nobis, quod quidā canonici regulares, vt se forte in iure peritos valeant demonstrare, ac extra claustrum materiam habeant euagandi, non solum in ecclesiasticis verum etiam in forensibus causis præsumunt aduocati officiū exercere; cumq. obijciatur eisdem; quod iuxta canonicas sanctiones non debent esse forensis, vel ecclesiastici negotij susceptores, vel executores etiam, nisi forte id monasterij exposcat vtilitas, Abbate nihilominus imperante; ipsi ad suam proponunt insolentiam excusandam; quod capitulum illud, per quod prædicta prohiberi videntur, de monachis, nō de canonicis regularib. loquitur manifeste. Vnde nos consulere voluisti, vtrum tales sint ad patrocinium admittendi. Ad quod dis. t. t. respondemus; quod idem iudicium de canonicis regularibus, quod de monachis, quantū ad supradicta credimus obseruandum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum. De postulādo. c.1.

LIBER

LIBER QVARTVS

DE SPONSALIBVS, ET MATRIMONIIS. TIT. I.

Idem Ferent. Epo. Cap. 1.

De spõ- sal. c. 22.

SICVT ex litteris tuę fraternitatis accepimus, cum L. parochianus tuus P. mulierem se in coniugẽ ducturũ, in manus patris eiusdẽ P. iurantis quod eam ipsi traderet in vxorẽ, proprio iuramento firmarit, nec per virum steterit, sed per mulierem potius, quominus inter eos matrimonialis sollemnitas sit secuta, iiij. postmodum, vel quinq. annis elapsis, idem L. E. per verba de præsenti, vt eius consanguinei asserũt, despõsauit. propter quod frater prædictæ P. suam deposuit in tua præsentia quæstionem. Quia vero quid super his agendum sit, nostro responso postulas edoceri; fraternitati tuæ respondemus, quod si tibi constiterit, quod idem L. P. mulierem per verba de futuro, E. vero per verba desponsauerat de præsenti, imposita ei pænitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit, nisi forsan in iuramento suo certũ terminũ, infra quẽ dictam P. duceret in vxorem, præfixit; nec per eum steterit, quin ad statutum terminũ matrimoniũ cõsumauerit; secundum contractum legitimum iudices, & ad illud seruandũ eũ, si opus fuerit, per cen. ecc. ecclesiastica districtione cõpellas, nisi forsan aliud quid obstiterit, quod ipsum debeat impedire. Quod si forte per verba de futuro sponsalia cum vtraq. contraxit, iuramentũ primum, sicut licite factum est, ipsum seruare compellas, & de secundo ei pænitentia iniungatur. Quod si de his tibi non constet ad plenum, tamdiu adhuc cognoscas de causa, donec super his sufficiẽtius instruaris. Quod enim in attestationibus, quas ad se. A p. destinasti, de cõpaternitate habetur, non facit ad causam; cũ neutra contrahentium sit illa persona, qua mediante inter parentes eorum compaternitas est contracta.

Idem Marsicano Episcopo. Cap. 2.

Non ponitur.

SIGNIFICASTI nobis per litteras tuas, quod, cum B. vir O. mulierem prius carnaliter cognitã desponsasset, & eam postmodum nõ cognouit, immo ipsa ad partes alias transeunte, sibi aliam copulauit, ex qua filios, & filias iã suscepit. Vnde, quia eadẽ O. ad te reuersa, vel virũ ipsum sibi restitui postulat, vel alij dari licentiã cõtrahendi; & tu quid super his fieri debeat, nsis quæris litteris edoceri, fraternitati tuę taliter respõdemus; quod si dictus vir eã per verba de præsenti desponsauit, ad eã cogendus est de iure redire. Quod si forsan in desponsatione ipsius verbis vsus est de futuro; imposita vtiq. pænitẽtia de fide mentita, mulieri eisdẽ nubendi, cui voluerit in dño, tribuas liberã facultatem.

Idem Arelaten. Archiepo. Cap. 3.

c. 23. e. t.

CVM apud sedẽ Ap. cui licet immeriti præsidemus, totius ecclesiasticæ disciplinæ resideat magistratus; dignum, & consonũ est rationi; vt quotiens circa negotia varia & diuersa, quidquid dubitationis emerserit, ad ipsius iudiciũ recurratur; quæ disponente dño inter oẽs ecclesias optinere meruit principatũ. sane cõsuluisti per nuntios, & litteras tuas, vtrũ mutus, & surdus alicui possit matrimonialiter copulari. Ad quod sitiæ t. respondemus; quod cũ prohibitoriũ sit edictũ de matrimonio contrahendo; vt quicumq. non prohibetur per consequentiã admittatur, & sufficiat ad matrimonium solus consensus eorum, de quor. quarumcumq.† coniunctionib. agitur, videtur, quod si talis velit contrahere, sibi nõ possit, vel debeat denegari: quod cum verbis non potest, signis valeat declarare.

†quarumq. forte.

Idem Epo. Vercellen. Cap. 4.

c. 24. eo.

DILECTVS fi. R. miles Alexãdrinus proposuit corã nobis, quod Opizoni Lancanuẽ da Rufinã filiã suã matrimonialiter copulauit, ignorãs, quod Opizo esset furiosus. Vnde humiliter postulauit a nobis, vt tã eidẽ, quam

ipsius filiæ consulere dignaremur; cũ eadem mulier cum ipso viro, qui continuo furore laborat, morari non posit, & propter alienationem furoris legitimus nõ potuit interuenire consensus. Quo circa f.t.per A. s. m. qua. inquisita plenius veritate, si rẽ noueris ita esse, præfatas personas cures sub. ap. diffugio ab inuicem separare.

Idem Episcopo Briciẽñ. *Cap. 5.*

c. 25. e. TVAE fraternitatis. & infra. Postulasti insuper edoceri, vtrum ex solis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur; cum ab aliquib. dubitetur spirituale cõtrahi solis verbis. Nos igitur inquisitioni tuæ t. respondemus; quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris consensum, sed necessaria sunt, quantum ad ecclesiam verba consensum exprimentia de præsenti. Nam & muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuũ sine verbis, & pueri, & ante annos legitimos per verba sola non contrahunt, cum intelligantur minime consentire.

DE DESPONSATIONE IMPVberum. Tit. ij.

Idem Corrado, & Petro quondam filijs Malebranca. *Cap. 1.*

De desp. imp. c. 15.

AD dissoluendum, quod factum fuerat inter L. filium nobilis viri L. & S. filiam quondam M. super matrimonio contrahendo in nostra, & f.n. præsentia fuit ex parte vestra propositum; quod cum dicta puella nondum ad septennium peruenisset, cum ipsa nec matrimonium contrahi, nec sponsalia potuerunt; defuit etiam consanguineorũ assensus, qui præcipue sunt in talibus requirendi. quod si & ætas sufficiens extitisset, & consanguineorum extitisset assensus, personę tamen non sunt legitimæ ad matrimonium contrahendum, linea consanguinitatis obstante. accusatione vero super consanguinitate proposita, & tam ex parte iuuenis, quam ex parte puellæ consanguinitatis gradibus computatis, cum eam vellet idoneis testibus comprobare, præfatus L. multas exceptiones proposuit, per quas nitebatur vos ab accusatione multipliciter remouere. Cumq. super exceptionibus ipsis fuisset vtrimq. diutius disputatum; auditis, & intellectis quæcumq. fuerint hinc inde proposita, de con. fratrum n. interloquendo pronuntiauimus inter dictos iuuenem, & puellam, nec matrimonium, nec sponsalia fuisse contracta, cũ constet puellam nõdum ad septennium peruenisse. Quo circa nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod legitime posset accusari. denuntiari tamen poterat consanguinitas, vt interdiceretur matrimonium contrahendum. ad denuntiationem ergo legitime probandam festum omnium sanctorum proximo venturũ pro termino assignamus, saluis exceptionib. non solum propositis, sed etiam proponendis. Ne vero quidquam interim in puellam attemptetur, auctoritate Ap. interdicimus firmiter, vt in ipso negotio de nouo non procedatur vlterius; donec, vel a denuntiatione cessetur, vel denuntiatione probata, ordine iudiciario procedatur; quod si contra interdictum nostrum in præiudicium ipsius aliquid fuerit attemptatum, illud irritum esse decernimus, & inane, & viribus omnino carere.

Idem Episcopo Albertadeñ. *Cap. 2.*

TVAE nobis exhibitæ litteræ continebant, quod quidam vir nobilis suam filiam circiter xij. annos habentem cuidam viro nobili desponsauit, qui subarrauit eandem consensu mutuo accedente; sed nuptijs aliquantulum prorogatis, pater puellæ viam vniuersę carnis est ingressus. eo autem rebus humanis exempto, puellæ auunculus supradictæ, ipsam alteri matrimonio copulauit; & ille, qui prius desponsauerat eandem, cum ipsius matre contraxit. Tuus autem prędecessor attendens, quod cum ea non poterat permanere, cuius filiam legitime desponsarat, inter eos sententiá diuortij promulgauit. Post modum vero mortuo viro secundo, qui supradictam puellam duxerat in vxorem, ipsa se tertio copulauit illo viuente, qui prius despõsauerat eandem. Ceterum tam ipsa, quam vir idem te duxerunt humiliter consulendum, vtrum licite valeant commorari. Tu vero deliberatione habita respondisti, quod sponso primo viuente alteri non potuit legitime copulari. sed quia tua ecclesia postulauit, vt super hoc Ap. se. consilio, †procedere distulisti, nobis humiliter supplicans, vt super hoc tibi rescribere dignaremur. Quia vero super ea, quæ superius sunt expressa, nobis nõ potuit pro certo cõstare, cuius ętatis esset puella, cũ pri-

primo viro extitit desponsata; cum dicatur, quod circiter xij. annos habebat, vtrum ne prudentia tunc in illa suppleret ætatem. f. t. t. respondemus, quod si puella tunc nubilis erat ætatis, & inter eam, & primum virum legitimus interuenit de præsenti consensus, absq. dubio inter eos erat legitimum matrimonium cōtractum; etsi carnalis commixtio non fuerit subsecuta. Si vero puella nubilis non erat ætatis, cum sæpefatus vir desponsauit eandem, & ętatem in ea prudentia nō supplebat, proculdubio inter eos non coniugiū, sed sponsalia cōtracta sunt, quamuis ab ipso viro eadem puella fuerit subarrata. Quo circa, si iuxta primum modum matrimonium cum illo contraxit, eo viuente non potuit rite cum alio fœdus contrahere coniugale. Quod si iuxta modum secundum sponsalia solummodo contracta fuerunt; coniugium, quod inter illam, & alium extitit celebratū, debet reputari legitimum, dummodo aliud canonicum non obsistat.

DE SPONSA DVORVM. Tit. iij.

Idem Mutiñ. Episcopo. *Cap. vn.*

De spō. duor. c. vlt.

TVAS dudum. &c. De consuetudine, quæ diu in Mutiñ. optinuit ciuitate, vt si quis iuraret aliquam, & citra carnis copulam desponsasset, si consequenter desponsasset aliam, & etiam cognouisset, primo cognita adiudicaretur viro, non quæ prius extitit despōsata, & infra. Ne vero turpis sit pars, quæ suo non congruit vniuerso, & ecclesia Mutiñ. teneat humiliter, & obseruet, quod beati Petri sedem, & suam metropolim sequi viderit, & docere. in matrimonijs de cetero contrahendis, illud te volumus obseruare, vt postquam inter legitimas personas consensus legitimus interuenit de pręsenti, qui sufficit in talibus iuxta canonicas sanctiones, etsi solus defuerit, cetera etiam cū ipso coitu celebrata frustrantur, etsi personæ iunctæ legitime cum alijs postea de facto cōtrahant, quod prius de iure factum fuerit, nō poterit irritari.

DE CONDICIONIBVS APPOSITIS in desponsationibus. Tit. iiij.

Idem Marsicano Episcopo. *Cap. vn.*

De cōd. appo. c. 6.

PER tuas nobis litteras intimasti; quod cum in presentia tua quædā mulier Pacifica nomine quendā nomine Nicolaū postularet in virū, asserens inter se mutuū de pręsenti cōsensum, & carnalē copulam accessisse; vir ipse, quamuis contracta sponsalia, & carnis copulam non negaret, asserebat se tamen illam in vxorem ducere nō teneri; quia sponsalia inter ipsos sub hac fuerant condicione contracta, si videl. pater eius, & patruus sponsalib. consenurent, sed ipsi quam cito nouerint, & sponso contradixerint, & sponsæ; quod idem vir idoneis nitebatur testibus cōprobare. Verum mulier replicabat, quod licet fides præstita fuerit ab vtroq. sub condicione præscripta, non tamen sibi fuerat a patre viri, vel patruo aliquando contradictum, & ante tempus contradictionis e[illegible] testib. & post illud dicebat inter[illegible] copulam accessisse. addebat præterea, quod licet a principio cōdicionaliter cōtraxissent, temporis tamen processu sine condicionis adiectione pure in matrimonium consenserunt; & hoc asserebat se testib. probaturam. Receptis itaq. testibus partis vtriusq. cum attestationes mulieris coram te, præsentibus duob. examinatorib. faceres publicari; testes ipsi dixerunt, quod dicta, quę legebantur, nō dixerant, & quæ deposuerant, scripta non erant, sed ab vno examinator. tunc cōtra eos fuit fortiter obuiatum, & ob hoc mulier postulabat, vt ijdem testes, vel alij super eisdem capitulis iterum audirentur. Tu autem hac nouitate commotus sequentem diem partib. præfixisti, quib. in tua præsentia constitutis, omnes examinatores conuocari iussisti, sub interminatione anathematis illos obtestans, vt dicerent, si essent illæ veræ attestationes, quib. obuiauerant testes. qui continuo alias attestationes in medium produxerunt, quib. cum per aduocatum viri fuisset obiectum, sicut prioribus fuerat attestationibus obuiatum; post allegationes multiplices, secundæ attestationes a partib. admissæ fuerunt; & cum attestationibus viri postea publicatæ. porro mulier illi pręcipue articulo insistebat, quod ante renuntiationem sponsalium, & post idem vir carnaliter eam cognouerat, & ex ea filiam procrearat; quod proprio nitebatur ostendere iuramento. Quia vero super his opiniones non solum varias, sed contrarias accepisti, ad magistratum se-

 dis

sedis Apostolicæ recurrens humiliter postulasti, quid sentiendum sit in talibus edoceri. Nos autem inspectis attestationibus admissis a partibus, quas nobis tuis misisti litteris intro clusas, consultationi tuæ taliter respõdemus, quod cum liquido constet per confessionem tam viri, quam mulieris, quod post contracta sponsalia carnalis est inter eos copula subsecuta; pro matrimonio, quod præsumendum est vehementer, quia videtur a condicione interposita recessisse. Nam etsi probatum sit vtrimq. per testes, quod postquam pater, & patruus viri contradixere sponsalibus, idem mulierem illam carnali commixtione cognouit, non est tamen aliquo modo probatum, quod antequam ipse cognouisset eandem, pater eius, & patruus contradicere curauissent.

... VOVENTES MATRIMOnium contrahere possunt. Tit. v.

Idem Vlixbulēn. & Colimbrien. Epis. Cap. vn.

INSINVANTE I. nobili muliere nostro est Apostolatui reseratum, quod dudum puella in annis teneris constituta, M. Sancij accepit in virum, qui ab inimicis crucis Christi fuit paulo post tempore interfectus; post cuius obitum a quibusdam curialib. fuit Regi Legion. pro relictę copula supplicatū. Quod cum ad consanguineorum eius notitiam peruenisset, vt maritum acciperet, ei sub attestatione Regia suggesserunt. Ipsa vero quod tunc nollet nubere protestante, cõsilium accepit ab eis, quod votum emitteret castitatis: hoc autem in manibus cuiusdam de fratrib. sancti Augustini eo fecit adiecto tenore; vt in domo propria, cum omni sua substantia remaneret. Sane in eiusdem ordinis habitum biennio post remansit, licet id se inuitam fecisse asserat, & coactam, tam metu Regio, quã parentū. post hæc eidem Regi, quod fecerat, indicauit, quod approbans vetuit, ne quis ea nolente domum intraret ipsius, vel exinde aliquid asportaret. Interim vero tempore modico elabente, P. curialis Regias litteras secum portans, & F. Fernandi dictæ mulieris domum intrantes, vt ipse P. vi saltem eam duceret in vxorem, acceperunt ab ipsa; quod si eam idem P. duceret in vxorem, ipsius manibus interiret. Post hęc vero dimissis domo, & omnibus, quę habebat in domo cuiusdam Iudæi per tres, in ecclesia vero sanctæ Marię de Vuciga per sex latuit septimanas, ita quod exinde propter necessitates humanas etiam egredi nõ auderet. tandem se coactam videns, & omnibus destitutam, & attendens nihilominus, quod inuita votum emisit; eo dimisso, de parentum consilio P. Michaëlis publice fuerit matrimonialiter copulata; de qua quattuor sustulit filios tempore procedente. Verum quia salutem animæ desiderat omnibus ante terre; ac metuens, quod huiusmodi coniunctio licita non existat, quid super his teneri debeat, edoceri responso nostro suppliciter postulauit. Nos ergo attendentes, quod in emissione voti, quæ pręcessit, nulla, vel modica coactio adfuisset, quam patientia, & perseuerantia sequentis temporis penitus prosugauit; & quod sequens coniunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta: f. v. per A. s. m. qua. inquisita diligentius veritate, si præmissis veritas suffragatur, præfatam feminam ad male dimissum religionis habitum resumendum, & reseruandum, quod vouit, monere, ac inducere procuretis; etsi opus fuerit, per cen. ec. coercere.

DE EO, QVI DVXIT IN MAtrimonium eam, quam prius polluit per adulterium. Tit. vj.

Idem Capitulo Spoletano. Cap. I.

SIGNIFICASTIS nobis per litteras vestras, quod cum P. ciuis Spolatenus quandam mulierem duxisset legitime in vxorem; ea relicta cuidam meretrici adhæsit; & cum ab eius contubernio ad torum non posset legitimum reuocari, vos in eum excommunionis sententiam protulistis. Verum, cũ medio tempore vxor ipsius esset viam vniuersæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsauit; propter quod a nobis requiritis, quid sit vobis in hoc articulo faciendum. Nos igitur inquisitioni vestræ secundum formam canonicam respõdentes, dis. v. per A. s. m. qua. nisi alter eorũ in mortem defunctæ vxoris fuerit machinatus, vel ea viuente sibi fidem dederint de matrimonio contrahendo; matrimonium illud legitimum iudices, excommunicato munus absolutionis, si petierit, iuxta formam ecclesiæ impensurus.

Idem

Idem Messan. capitulo. *Cap. 2.*

c. 7. a. VENIENS ad præsentiam nostram G. laicus lator præsentium humili nobis insinuatione monstrauit; quod cum olim in ciuitate Lemouicen. quandam sibi matrimonialiter copulasset, & per biennium cohabitasset eidem, ab ea demum animi leuitate recessit; cumq. per sæculum euagando, Messanam aduenerit, ibidem M. mulierem inscIam penitus, quod idem G. aliam haberet vxorem, sibi sollemniter copulauit, ex qua duos filios dinoscitur suscepisse. Verum, cum eidem in pœnitentia fuisset iniunctum, vt ad legitimam rediret vxorem, & ipse propter hoc in suam patriam redijsset, vxorem suam inueniens carnis debita persoluisse, ad Messanam rediit ciuitatem, & supradictæ M. tamquam legitimæ cohabitauit vxori. nunc autem impositam sibi pro priori excessu pœnitentiam agens, humiliter, & deuote cohabitandi eidem M. a nobis licentiam postulauit. Licet autem præfatus G. viuente legitima coniuge prædictam M. sibi copulare nequiuerit in vxorem, quia tamen vxore defuncta, vtpote a lege ipsius solutus, in eandem M. de nouo potuit matrimonialiter consentire; dum modo non præstiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem vxoris: mandamus qua. si præmissis veritas suffragatur, eundem G. vt supradictæ M. affectu adhæreat coniugali, sub. cuius. contradict. & ap. obedientiam concedatis, non permittentes eundem super hoc ab aliquibus indebite molestari.

DE CONIVGIO SERVORVM, ET impari condicione. Tit. vij.

Idem Rateburgen. Episcopo. *Cap. vn.*

De con. serc. vl. AD nostram noueris audientiam peruenisse, quod dil. fil. n. G. tt. sanctæ Mariæ trans Tiberim presbyter Card. Ap. sed. Legatus dil. filium nobilem virum R. militem a muliere quadam propter condicionis separauit errorem. Ideoq. fr. t. per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquiras super his diligentius veritatem, et si tibi constiterit, quod miles ipse ignoranter contraxerit cum ancilla, ita quod postquam intellexerit condicionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem, propter quod a Card. eodem ab eius fuerit consortio separatus, contrahendi cum alia liberam concedas auctoritate [illegible]

Ap. facultatem.

DE COGNATIONE SPIRITUALI. Tit. viij.

Idem Episcopo Linconien. & Decano de Huntedune. *Cap. 1.*

VENIENS ad Ap. se. E. Anglicus natione, nobis exposuit, quod cum olim in adolescentia constitutus mulieri cuidam adhæsisset, quam quidam alius ante cognouerat, de consilio matris suæ factum est, vt eadem mulier filium, quem de alia soluta ipse susceperat, de sacro fonte leuaret, ad suspicionem, & infamiam vtriusq. delendam. Deinde vero cum in eius amorem vehementius exarderet, absq. consilio amicorum eam clanculo desponsauit. Cumq. prolem ex ea procreare non posset, & increpationes a patre suo grauissimas sustineret, quod eam desponsando deliquerat, reuoluens in animo, ipsa dimissa causa orationis Hierosolymam est profectus. Verum cum idem rediens de partibus transmarinis prolem eam suscepisse de alio inuenisset, ei noluit adhærere, sed propter adulterium, quod commisisse taliter videbatur, ea omnino dimissa, ad longinquam se transferens regionem, & ad Egubin. tandem veniens ciuitatem, quandam ibidem cum terra competenti, & dote decenti sibi matrimonialiter copulauit, de qua prolem se confessus est suscepisse. Ea propter f. v. per A. s. m. qua. super his diligentius inquiratis veritatem, et si primam mulierem prædicti viri filium de sacro fonte leuasse constiterit, ante quam eam desponsasset in vxorem, inter eos diuortium ap. postposita celebrantes, rei processum nobis per litteras vestras fideliter exponatis; vt an cum secunda legitime valeat commorari, veritate cognita decernere valeamus. — De cog. spir. c. 6.

Idem magistro S. de Melun canonico Herefronden.† *Cap. 2.* — † Herforden. forte

c. 7. a. TVA nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem filiam compatris sui, vel commatris, procedente tempore sibi possit matrimonialiter copulare. et si cum ea contraxerit, & pluribus annis simul permanserint, an postea debeant separari. quæsiuisti etiam, an consecj calis matrimonij tenzantus [illegible]

tat. illũ illud † in publico accusare. super quo dis. t. duximus respondendum, quod huiusmodi personæ matrimonium non possunt cōtrahere; etsi contraxerunt, de iuris rigore possunt ad inuicem separari, & qui contractū sciuerunt, debent illud ecclesiæ nuntiare.

DE EO, QVI COGNOVIT CONsanguineam vxoris suæ, vel sponsę. T. ix.

Idem Præposito S. Mariæ Madeburgeñ. Cap. 1.

De eo, qui cog. c. 6. DISCRETIONEM tua in domino commendamus, quod in ijs, quæ dubia reputas, vel obscura, sc. consulis Ap. vt in eis procedas auctoritate ipsius decetero. Sane in audientia nostra fuit ex parte tua propositum, quod quidam cum muliere quadam legitime per verba de pręsenti contraxit, quā postmodum a se incognitam cuidam consanguineo suo tradidit in quantum potuit renitentem. Ille vero cum ipsa licet multa matrimonia sollennia celebrarit; sed mulier quam citius fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & se priori viro restitui cum instantia postulauit. Nos igitur inquisitioni tuæ t. respondemus, quod & viro pro tam turpi facinore, quamuis grauis est pœnitentia iniungenda, & mulier ipsa propter publicam honestatem est commonenda sollicite; vt nec primum repetat, cuius cōsanguineus eam licet inuitam cognouit, nec redeat ad secundū, cui non potest propter reatum adulterij commisceri; sed in continentia maneat, donec prior fuerit viā vniuersæ carnis ingressus. Quod si forsan ad id induci nequiuerit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare; cū adulterium ei non possit obicere, qui eam adulterādam tradidit, præsertim inuitam. Nā etsi secundum euangelicam veritatem nunquam, nisi propter fornicationis causam, aut vir vxorem, aut vxor possit dimittere virum; non tamen semper propter causam eandem, vel vxor virum, vel vir dimittere potest vxorem; cum possit exceptione, vel replicatione legitima impediri. sed nec affinitas, quæ post contractum legitime matrimonium inter virum, & vxorem inique contrahitur, ei debet obici; quæ huius iniquitatis particeps nō existit; cum suo iure non debeat sine culpa sua priuari. quanquam a quodam prædecessore nostro dicatur in simili casu fuisse distinctū; vtrum videlicet adulterium, vel incestus, manifestum fuerit, an occultum, alijs asserentib. inter gradum proximum, vel remotum esse potius distinguendum.

Idem Bisuntino Archiepiscopo. Cap. 2.

FRATERNITATI tuę super illis c. 7. e. capitulis sedem Ap. consulenti, ad cuius consilium est in rebus dubijs a cunctis fidelibus recurrendum, scriptis pręsentibus respondemus; in primo diuortij sententiam approbantes, quam in eum canonice promulgasti, qui illam sibi postea copulare præsumpsit, cuius antea sororem adhuc septennem contractis sponsalibus extraordinaria libidine noscitur polluisse.

Idem Episcopo Gradeñ. Cap. 3.

EX litteris tuæ fraternitatis accepimus, & c. 8. e. G. lator earundem nobis aperta confessione monstrauit, quod matrem cuiusdam puellæ, quam infra nubiles annos desponsauerat in vxorem, carnaliter cognouit, & postmodum carnali commixtione puellam tractauit adulteram. Vnde ipsius viri animę prouidentes, humiliter postulabas, vtrum eidem ad secundas nuptias ipso viuente liceat conuolare, cum hoc factum publicum, & notoriū habeatur. Nos autem eidem viro pœnitentiam iniungi fecimus pro peccato, consultationi tuæ taliter respondentes; quod si ita res se habet, eis ad inuicem separatis, mulier alteri viro non nubat, si postquam nouit viri, & matris delictum ei non erubuit commisceri, vir etiam, & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias conuolare, sed semper continentiam seruare tenentur, & enorme deflere delictum, quod ex tam nefanda libidine contraxerunt; præsertim, si circa personas huiusmodi de lapsu carnis minime timeatur.

Idem Episcopo Galburgeñ. Cap. 4.

VENIENS ad Ap. se C. laicus lator c. 9. e. præsentium humili nobis confessione monstrauit, quod cū olim tempore infantię suę, de consilio amicorum, quandam puellam se ducturum iurauerit in vxorem, quam cito ad legitimam peruenisset ætatem, pater puellæ consideratione huiusmodi fidemissorum obligatione hinc inde firmata, eū in propria domo recepit, eum simul nutriens cum puella. Deinde vero ex conuersatione diutina, totius domus familiaritatem adeptus, sorori puellę, cui se iurauerat fore maritum, instinctu generis seductoris humani, carnaliter se coniunxit. adueniente autem ætate, quia, quod iurauerat poterat adimplere, amici sui eius excessus ignari, pro adimplendo matrimonio institerunt; qui conscius eorū, quæ fecerat, quibusdam ex ipsis, quod cum sorore puellę cōmiserat, enarrauit, sed illis nequaquam credentib.

dentib. verbis eius, & grauiter increpantibus eum, ille illor. victus cõsilio, quam iurauerat, in vxorem accepit, & nuptijs celebratis, quã do te illi oportunitas ingerebat, cognoscebat vtramq. Verum, licet ipse in pręsentia tua, su per hoc fuerit accusatus, conuinci tamen nõ potuit, nec voluit suum confiteri delictum; nunc autem reuersus ad cor, pœnitens de cõmissis, salutis suæ consilium requirit impendi, ne tanquam equus, & mulus, quib. non est intellectus, errare in animæ suę periculum videatur. Cum igitur non tantum a malo, sed etiam ab omni specie mali pręcipiat Apostolus abstinere, F. t. per A. S. m. quã. prędicto C. pro multiplici modo deformitatis excessus, iniuncta ei pœnitentia competenti, consulas ei, monens illum salubriter, & inducens, vt de cetero abstineat ab vtraque.

DE CONSANGVINITATE, ET affinitate, & publicę honestatis iustitia. T. x.

Tyren fue De cõs. & aff. c. 4. Idem Archiepiscopo, & Capitulo Tituren. Cap. 1.

D E infidelib. ad fidem conuersis nos consulere voluisti, vtrũ stante conuersionem suam, secundum legis veteris institutũ, vel traditiones suas circa gradus consanguinitatis a canone denotatos coniuncti fuerint, separari debeant post baptismum. super hoc igitur deuotioni vestrę duximus respondendum; quod matrimonium sic ante conuersionem contractum, non est post baptismi lauacrum separandum; cum a Iudæis dominus requisitus, si licet vxorem ex qualicumq. causa dimittere, ipsis respondit, quos Deus coniunxit, homo non separet. per hoc innuens matrimonium esse inter eos.

Idem Rosanen. Archiepiscopo. Cap. 2.

c. f. e. QVOD super ijs articulis, qui tibi aliquam dubitationem inducunt, nostrum duces consilium requirendum, & ad ea exequenda, quæ officium postulant pastorale, Ap. se. procuras auxilium inuocare, sollicitudinem tuam dignis in domino laudib. commendamus, & postulationibus tuis grato animo respondemus. significasti siquidem nobis, quod in diœcesi tua pater, & filius matrem, & filiã, duo cognati duas cognatas; auunculus, & nepos duas sorores ducunt in coniugem; maritus, & vxor simul baptizant puerum alienũ. Quidam pręterea tuæ diœc. infra tertium, & septimum gradum consanguinitatis se contingentes adinuicem, matrimonium contrahunt; hoc sibi licere de antiqua cõsuetudine asserentes. Super eo igitur, quod pater, & filius cum matre, & filia; duo cognati cũ duab. cognatis; auunculus, & nepos cum duab. sororib. contrahunt matrimonia: taliter duximus respondendum; quod licet omnes consanguinei viri sint affines vxoris, & omnes cõsanguinei vxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen viri, & cõsanguineos vxoris, ex eorundem s. viri, & vxoris coniugio, nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. & infra. Item cum in sacris canonib. gradus sint consanguinitatis distincti, & per eosdem inhibitum, vt nullus infra septimũ gradum se consanguinitatis linea contingentem sibi audeat matrimonium copulare; ne infra gradus eosdem contrahant, debes publice inhibere, & præsumptores ecclesiastica districtione punire, non obstante cõsuetudine, quę dicenda est potius corruptela.

Idem Episcopo Brien. Cap. 3.

TVAE fraternitatis deuotio postulauit De eo q̃ cog. c. 10. per se. Ap. edoceri, vtrum is, qui cum sorore legitimæ coniugis fornicatur, cum vxore possit postmodum commorari; & exigere debitum, ac soluere requisitus, vel propter hoc debeat matrimonium separari. Nos igitur inquisitioni tuæ breuiter duximus respondendũ, quod, vt a commixtione viri abstineat propter publicam honestatem, & in continentia maneat, donec vir viam vniuersæ carnis ingressus fuerit, vxor diligentius est commonenda. Quod si forte cõmonitioni parere recusans, talis fuerit, vt delapsu timeatur ipsius; vir eius poterit, & debebit, tamen cum Dei timore, debitum ei soluere coniugale; cum affinitas post matrimonium inique contracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non existit. Vnde iure suo nõ debet sine culpa priuari.

Idem Lundonen. Archiepiscopo. Cap. 4.

TVAE discretionis prudentiam. & in- Non ponitur. fra. Ceterum in quarta, quam nobis consultationem fecisti, quid tibi faciendum existat, de ijs, qui matrimonio iam cõtracto, sobolesq. suscepta in vj. cõsanguinitatis gradu inuenti fuerint se adinuicem attinere; taliter respõndemus; quod cum Iudæis expedire, & dissimulare poteris taliter copulatos, maxime qui diu pacifice conmanserunt.

DE INPOTENTIA COEVNDI. t. xj.

Idem Episcopo Altisiodoren. Cap. vn.

FRATERNITATIS tuæ De frig. c. 6. litteras recepimus continentes, quod Odeardis mulier cuidam

viro matrimonialiter nupsit, cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipso cognosci; licet autē per Archipresbyterū tuū super hoc fuisses edoctus, volens tamen super hoc habere certitudinem pleniorem, quasdam matronas suæ parochiæ prouidas, & honestas ad tuam præsentiam euocasti, districte illis iniungens sub periculo animarum, vt mulierem ipsam prudenter inspicerent, & perquirerent diligenter, vtrum idonea esset aduiriles amplexus, quæ tandem in fide sua tibi asseruere constanter, quod eadē mulier numquam poterat esse mater, aut cōiux, tamquam cui naturale deerat instrumentum. Vnde inter ipsam, & virum illum diuortium celebrasti, mulierem ipsam inducens, vt ad aliquam religionem se transferret perpetuam continentiam seruatura, viro autem licentiam tribuisti, vt vxorem duceret in nomine domini, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem postea, quod mulier eadē inuenit, qui seras huiusmodi reserauit, abiciens continentiam, quam promisit, & quæ alium virū habuerat, W. latori præsentiū supernupsit, pro quibus humiliter supplicasti, vt cum eis misericorditer ageremus. Quamuis igitur seminplene nobis expresseris, quomodo dicta mulier se promiserit continentiam seruaturā, vtrum vid. simplici verbo, an voto sollenni, vtrumue ad religionem transierit, vt promisit, an contra promissionem in domo remanserit; & qualiter seras illas fecerit reserari, vtrum videl. artificio medici, an cōcubitu viri, seu alio quolibet modo. Nos vero perspicaciter attendentes, quod impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinum miraculum per opus humanum absq. corporali periculo potuit remoueri; sententiam diuortij per errorem, licet probabilē nouimus esse prolatam, cū pateat ex post facto, quod ipsa cognoscibilis erat illi, cuius simili commiscetur; & ideo inter primam mulierem, & primum virum dicimus matrimonium extitisse; quare inter ipsam, & præfatum W. matrimonium non esse censemus, eosq. præcipimus abinuicem separari; & si prædicta mulier ad religionem trāsiuit, sicut asseritur promisisse; primus vir, qui non cognouit eandē, cum ea remaneat, cum qua postmodum ecclesiæ auctori. contraxit. alioquin idem vir, dimissa ea, quam posteasuperduxit, debet ad illam redire, cum qua primo contraxit, nisi se voto mulier illa constrinxerit ad continentiam obseruandam; vt intelligantur per hoc cū præfato W. fornicata fuisse, vel nisi se fornicario modo alij viro immiscuerit, vt primus idem vir prætextu fornicationis, quam commiserat, eius consortium declinaret. Nam si tantum simplici verbo promisit se continentiam seruaturam, & postea in conspectu ecclesiæ nupsit memorato W. quamdiu articulus iste dubitabilis erat, præsumi non debet, quod fornicaretur cum illo, sed amodo non debet cū illo aliquatenus remanere. Per hoc autem, quæstionem illam nouerjs esse solutam, qua quæritur, vtrum ea, quæ adeo arta est, vt nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo leuis, sed forte tā grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi. similiter illa, quæ viro, cui nupserat, adeo arta est, vt numquam ab eo valeat deflorari, si ab eo per iudicium ecclesię separata nubat alteri, cui arta non sit, & per frequentem vsum secundi reddatur etiam apta primo, vtrum debeat ad eum redire, cum quo prius fœdus inierat cōiugale. de talibus autem non est facile iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro. Tu ergo secundū quod superius est distinctum, facias, quod decreuimus, per cen. ecc. ap. re. firmiter obseruari.

QVI FILII SVNT LEGITIMI. T. xiij.

Idem Hydruntinen. Archiepiscopo. *Cap. 1.*

PER tuas nobis litteras intimasti, quod R. ex muliere quadam, quam secundum opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, prole suscepta, quādam post etiam aliam ea defuncta duxit in vxorē; & ea, de qua prolem susceperat, virum sibi alium copulauit; processu vero tēporis idem R. in præsentia multorum firmauit proprio iuramento, quod eam, quam habere visus fuerat cōcubinam, prius affidauerat in vxorem, quam ex ea filium genuisset, & P. cum post iuramentum illud per vj. annos, & vltra vixisset, dum ageret in extremis, eum quem ex ea susceperat, filium legitimum appellauit, & heredem instituit in testamento. Cum autem tuæ fuisset inquisitioni, & decisioni commissum, an filius sic susceptus, legitimus esset, heres ipsius R. & ad eius patrimonium admittendus, tu propter id, quod ex quadam decretali bo. m. Alex. PP. prędec. nostri statutū esse

Qui fil. sint leg. c. ii.

esse super hoc verbo viri, & mulieris, credebas, testes a filio eiusdem R. productos prouide suscepisti, quib. legitime comprobauit prædictum R. matrem suam in capella sancti Sergij affidasse. propter quod eum ipsius R. heredem esse legitimum iudicasti. Nos igitur attendentes, quod plus est, quod agitur in veritate, quam quod simulate concipitur, licet dictus R. cum ea dimissa, quam vt concubinam habuerat, ad alia vota transiuit, videatur ex ipso facto, quod matrimoniū inter eos celebratū fuerit, denegasse, quia tamen desponsatio per testes legitimos approbata, eos matrimonialiter fuisse coniunctos ostendit; siue desponsatio ipsa fuit de præsenti, vt per consensum legitimum, & verbis de præsenti expressum copula matrimonij inter eos fuit celebrata, non tam decretali prædecess. nostri, quæ in casu dissimili loquitur, quam inductis probationibus innitentes, te processisse legitime respondemus, & sententiam tuam auctoritate ap. confirmamus, & præsentis conscripti patrocinio communimus, auctoritate tibi præsentium iniungentes, vt sententiam ipsam facias mo. præmissa per cen. ecc. inuiolabiliter obseruari.

Idem nobili viro W. domini Pesulani. *Cap. 2.*

§. 13. 2. PER venerabilem fratrem nostrum Arelaten. Archiepiscopum ad se. Ap. accedētem nobis tua humilitas supplicauit, vt filios tuos titulo legitimationis decorare dignaremur, quatenus eis, quominus tibi succederent, natalium obiectio non noceret. Quod autem super hoc Ap. se. plenam habeat potestatem, ex illo videtur, quod cum diuersis causis inspectis, cum quibusdam minus legitime genitis, non naturalib. tantum, sed adulterinis etiam dispensauit, sic ad actus spirituales illos legitimans, vt possint in Episcopos promoueri; similius creditur, & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valeat sæculares; præsertim, si præter Rom. Pont. inter homines superiorem alium nō cognoscant, qui legitimādi habeat potestatē, quia cū maior in spiritualibus tam prouidentia, quam auctoritas, & idoneitas requiratur, quod in maiori conceditur, licitum esse videtur etiam in minori: per simile quoq. id videtur posse probari, cum eo ipso, quod aliquis ad apicem Episcopalis dignitatis attollitur, eximitur a paterna potestate. præterea si etiā simplex Episcopus scienter seruum alterius in Episcopū ordinaret, licet ordinator satisfacere domino, iuxta formam canonicam teneretur; ordinatus tamen, quum euaderet seruitutis. videtur siquidem monstruosum, vt qui legitimus ad spirituales fieret actiones, circa seculares actus illegitimus remaneret. Vnde cum quo in spiritualibus dispensatur, consequenter intelligitur in temporalib. dispensatum; id autē in patrimonio beati Petri libere potest Ap. se. in quo & summi Principis exequitur potestatem. Cum ergo videatur ex his legitimādi auctoritas non tantum in temporalibus, sed in spiritualibus, & penes Rom. ecclesiam residere, vt super hoc filijs tuis gratiam facere mus ob tua, & progenitorum tuorū merita, qui semper in protectione se. Ap. perstitisti; humiliter ex parte tua idem Archiepiscopus requirebat. videbatur autem ex eo trahere maiorem audaciā postulandi; quod nō longe petere cogebatur exemplū. Sed in fauorem petitionis huiusmodi quod nos ipsos in causa simili fecisse dicebat, poterat allegare. Cum enim Karissimus in Christo filius noster Ph. Rex Francorū Illustris Karissimam in Christo filiam nostram I. Francorum Reginam Illustrem dimiserit, & ex alia postmodum superducta puerum suscepit, & puellam; & tu similiter exclusa legitima superduxeris aliā, ex qua filios suscepisti, sicut cum filijs Regis eiusdem, sic cum tuis credebatur de benignitate se. Ap. dispensandum. præsertim, cum maior id necessitas suaderet, & tu nobis specialius sis subiectus. siquidem Rex Francorū, ex inclitæ recordationis Regina Francorum olim legitimum suscepit heredem, qui ei optatur, & creditur in Regni solio successurus; tu vero ex legitima coniuge masculum non habens heredem, qui tibi in deuotione nostra, & propria hereditate succedat. Insuper cū Rex ipse in spiritualibus nobis subiaceat, tu nobis & in spiritualib. & temporalib. es subiectus; cum partem terræ tuæ ab ecclesia Magaloñ. possideas, quam ipsa per se. Ap. temporaliter recognoscit, quia Magdaloñ. † ecclesia mediante nobis idem Archiepiscopus asserebat te temporaliter subiacere. Verum, si veritas diligenter inspicitur; non similis res, sed valde dissimilis inuenitur. Nam Rex ipse, a prædicta Regina per bo. me. Remeñ. Archiepiscopum Ap. se. Le. fuit per sententiam separatus: tu vero vxorem tuam a te, sicut dicitur, temeritate propria separasti: ipse quoq. prius, quam ad eum prohibitio de non contrahendo cum altera peruenisset, aliam superduxit, ex qua prolem geminam noscitur suscepisse, sed tu in contemptum ecclesiæ aliam super in-

† *Magalon. supra*

inducere attemptasti: propter quod ipsa inter gladium exercuit ecclesiasticæ ultionis. Præterea Rex ipse prædictæ Reginæ contra matrimonium impedimentum affinitatis obiecit, & coram præfato Archiepiscopo testes induxit; cuius sententia, quia cassata fuit, solummodo propter iudiciarium ordinem non seruatum; nos ei post restitutionem Reginæ super hoc ve. f. n. Hostien. Episcopum, & dil. filium h. tt. sanctæ Priscæ presbyterum Card. cognitores duximus deputandos. Tu vero vxori tuæ nihil, quod diuortium induceret, sicut asseritur, obiecisti; cum etsi fides tori sit vnum de tribus bonis coniugij, non tamen ipsius violatio coniugale vinculum violasset. De filijs ergo Regis eiusdem, vtrum legitimi, vel illegitimi fuerint, quamdiu pendet quæstio affinitatis obiectæ, potest non inmerito dubitari. Nam si affinitas fuerit comprobata, prædictam Reginam non esse Regis coniugem apparebit; & per consequens alia videtur sibi legitime copulata, & filios ei legitimos peperisse. De tuis vero quod sint legitimi nati, nec tu ipse proponis, nec vlla præsumitur ratione. Insuper cum Rex ipse superiorem in temporalib. minime recognoscat, sine iuris alterius læsione in eo se iurisdictioni nostræ subijcere potuit, & subiecit. In quo forsitan videretur aliquibus, quod per seipsum, non tamquam pater cū filijs, sed tamquam Princeps cum subditis potuit dispensare. Tu autē alijs nosceris subiacere, vnde sine ipsorū forsan iniuria, nisi præstarent assensum, nobis in hoc subdere te non posses, nec eius auctoritatis existis, vt dispensandi super his liberā habeas facultatē. Rationib. his inducti Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex veteri, quam ex nouo testamento trahentes; quod nō solum in ecclesiæ patrimonio, super quo plenam in temporalibus gerimus potestatē, verum etiam in alijs regionib. certis causis inspectis, temporalem iurisdictionem carnaliter exercemus. non quod alieno iuri præiudicare velimus, vel potestatem nobis indebitam vsurpare; cum non ignoremus Christum in euangelio respondisse; reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo; propter quod postulatus, vt hereditatem diuideret inter duos, quis, inquit, cōstituit me super vos iudicem? sed quia sic in deuteronomio cōtinetur; si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris, inter sanguinem, & sanguinem; causam, & causam; lepram, & nō lepram; & iudicium inter portas tuas videris variari; surge, & ascende ad locum, quem elegerit dominus Deus tuus, veniensq. ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuit illo tempore, quærensq. ab eis, qui indicabūt tibi iudicij veritatem, & facies quæcumq. dixerint, qui præsunt loco, quem elegerint; & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq. eorū sententiam, nec declinabis ad dexteram, vel sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur, & auferes malum de Israël. Sane cum Deuteronomium lex secūda interpretetur, ex vi vocabuli, comprobatur, in hoc, quod ibi decernitur, vt in nouo testamento debeat obseruari. locus enim, quē elegit dominus, Ap. se. esse cognoscitur sic; quod eam dominus in se ipso lapide angulari fundauit. Cum enim Petrus vrbem fugiens exisset, volens eū dominus ad locum, quem elegerat, reuocare: interrogatus ab eo, domine quo vadis? respondit, venio Romam iterum crucifigi; quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus. Sunt autem sacerdotes leuitici generis, fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is vero super eos sacerdos, siue iudex existit, cui dominus inquit in Petro: quod cumq. ligaueris super terram, e. li. & in cæl. & quodcumq. sol. super t. e. so. & in cæl. eius vicarius, qui est sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech constitutus a Deo iudex viuorum, & mortuorū. Tria quippe distingunt iudicia, primum inter sanguinem, & sanguinem, per quod criminale intelligitur, & ciuile. Vltimum inter lepram & leprā: per quod ecclesiasticū & criminale notatur. Medium inter causam, & causam: quod ad vtrumq. refertur, tam ecclesiasticum quam ciuile; in quib. cum aliquid fuerit difficile, vel ambiguum; ad iudicium est se. Ap. recurrendū, cuius sententiam, qui superbiens contempserit obseruare, mori præcipitur, & auferri malum de Israel. per excommunionis sententiam, velut mortuus a cōmunione fidelium separari. Paulus etiam, vt plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens ait. Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia. Porro sæcularis officium potestatis interdum, & in quibusdam per se, nonnumquam autem, & in nonnullis per alios exequi consueuit; licet igitur cum filijs sæpedicti Regis Francorum, de quib. an fuerint legitimi, ab initio dubitatur, duximus di-

dispensandum, quia tamẽ tam lex Mosaica, quam canonica sobolem susceptã ex adulterio detestatur: testante dño, Mancer, & spurius usq. in decimã generationem in ecclesia nõ intrabunt; canone vero vetante tales ad sacros ordines promoueri, sæcularib. quoq. legibus non solum repellentib. eos a successione paterna, sed negantibus ipsis etiã alimẽta, supersedendũ adhuc duximus petitioni prędictę, nec ad pręsens super hoc tuis precibus annuendũ, donec si fieri poterit, & culpa leuior, & iurisdictio liberior ostendatur; licet personã tuã specialis dilectionis brachio amplexemur; & in quibus cum Deo, & honestate possumus, specialem tibi velimus gratiam exhiberi.

Idẽ Hẽrico, & Vitali Canonico Beneuẽt. *Cap.* 3.

c.14.e.t. EX tenore litterarum vestrarũ nobis innotuisse noscatis, quod cũ G. vidua hereditatẽ Roberti quondam mariti sui a Landulfo de Granino, & nepotibus suis cum fructibus inde perceptis in præsentia vestra, qui ex delegatione nostra de causa cognoscebatis, eadẽ sibi, & pupillo suo filio restitui postularet, pars aduersa petitionẽ eius nitebatur excludere, pro eo quod R. maritũ ipsius viduæ de adulterio genitũ asserebat, proponens, quod dictũ R. pater viuente vxore legitima quandam aliam Mauriciam nomine superduxit, ex qua præfatum R. maritũ ipsius viduæ generauit. Econtra vero pars viduæ respondebat, quod cum præfata M. nesciens, quod dictũ R. pater aliam haberet vxorem, cum eo in ecclesiæ facie cõtraxisset, & filius, quẽ ex ea suscepit, legitimus debeat haberi, cum nõ debeant illegitimi reputari, qui de adultera conscientia non nascuntur. Cumq. diutius super hoc fuisset in nostra præsentia litigatũ, & illorũ prudẽtũ sentẽtiæ, quorũ cõsiliũ requisiistis, in hoc inuicẽ discordarẽt, duxistis se. Ap. cõsulẽdã. Nos igitur intellectis his, & alijsquę per vestras nobis litteras intimastis, habito cũ fratribus nostris diligenti tractatu, intelligentes, quod pater prædictũ R. in facie ecclesiæ sæpedictã M. ignaram penitus, quod ipse aliam sibi matrimonialiter copulasset, duxerit in vxorem; & dũ ipsa coniunx ipsius legitima putaretur, dictũ R. susceperat ex eadẽ; in fauorẽ potius prolis declinamus, memoratũ R. quoad hoc legitimum reputantes. Ideoq. discretioni vestræ per A. s. m. qua. vos eum legitimum reputetis. In ceteris iuxta tenorẽ litterarũ vestrarũ ratione præuia processuri.

Idem Episcopo Tibiaden.† *Cap.* 4.

† Tiberiad. forte. c. vlt. e. GAVDEMVS &c. & infra. Ceterũ prolẽ de illorum coniunctionibus natam, qui secũdo, tertio, vel vlteriori gradu in infidelitate vixerint, quæ secũdum opinionem illorum, matrimoniali cõtrahuntur affectu, post fidẽ receptam, vtilitate publica suadẽte, legitimã volumus reputari.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE possunt, vel contrario testificari. Tit. xiij.

Idem Episcopo Vrbinetan. *Cap.* 1. Non ponitur.

PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum causa, quæ inter Iacobũ militem de Castro plebis, & M. mulierem super matrimonio vertebatur, ad nos per ap. delatam tibi cõmisimus terminandã; miles ipse, qui matrimoniũ accusabat, quod eãdem mulierẽ cõtingeret in quarto, & quinto consanguinitatis gradu probauit; mulier vero per testes sufficiẽter ostendit, quod matrimonialiter per x. & viij. annos, & vltra cohabitarat militi memorato, & adminus tres filios susceperat ex eadem. Vnde secundum decretalem bo. me Alex. Papæ prædecessoris nostri† se dicebat ab eo non debere occasione huiusmodi separari. licet autem vtraq. partium instãter sententiã postularet, noluisti tamen annuere postulatis, sed nos duxisti super hoc humiliter consulendos; cum decretalis illa cõtradicere antiquis canonibus videretur. Nos igitur eã corã nobis perlegi faciẽtes, ex eius tenore coniecimus, quod in eo casu intelligitur illa decretalis, in quo nondum est lis coram iudice contestata; cum dicatur ibidem, quod si aliquis duxerit aliquam in facie ecclesiæ, & longo tempore cohabitãdo eidem, non debet ad accusationem admitti, nisi aliæ idoneæ personæ suspicione carentes appareant, quæ velint, & valeãt legitime matrimonium accusare; sed nec eædem debent admitti; si vir, & mulier per xv. vel xviij. annos insimul sine quæstione manserunt. ecce hic dicitur, quod ad accusationẽ non sunt personæ huiusmodi simpliciter admittẽdæ. Vnde sicut præmisimus, tunc habet locum huiusmodi decretalis, cum nondum accusatio contra matrim. est admissa. Tunc enim ecclesia propter temporis diuturnitatẽ, quodãmodo dispensando dissimulat, & dissimulando dispensat. Vnde, nisi pars, cui cõpetit, vti neglexerit illius beneficio decretalis; si post legitimam litis cõtest. partes produxerint testes suos, & depositionibus publicatis fuerit renuntiatũ vtrimq. quia nec iã restat, nisi sententia proferẽda, non videmus, quod iudex causam propositã in sua pręsentia, & discussam, secundum veteres canones nõ debeat terminare,

† §. e. t. consuluis. lib. 1.

nare, maxime cum vtraq. vel altera pars institerit, vt sententia proferatur.

Idem Archiep̃o. Preposito, & Priori sancta Maria de Albano Ianueñ. Cap. 2.

Qui matrim. accus. poss. c. 5. SIGNIFICANTE M. de Camilla, ciue Ianueñ. nostro est Apostolatui declaratũ quod cum ipse M. mulierẽ duxisset legitime in vxorẽ, S. mater mulieris ipsius nisa est matrimonium accusare, vt ab eo pecuniam extorqueret; & licet intellectui suo prauá non possint opera respondere; nihilominus tamẽ vult habere pecuniã; vt a matrimonij eius accusatione desistat. Cũ igitur nõ sit malitijs hominũ indulgẽdum, dis. u. per A. s. m. quat. si verum est, quod proponitur, præfatam mulierẽ ab accusatione ipsius matrimonij repellentes, eidem super hoc perpetuum silentiũ imponatis.

DE DIVORTIIS. Tit. xiiij

Idem Ferrarieñ. Ep̃o. Cap. 1.

De diuor. c. 7. QVANTO te magis nouimus in canonico iure peritũ, tanto f. t. amplius in dño cõmendamus, quod in dubijs quæstionũ articulis ad Ap. se. recurris, quæ disponente dño cunctorũ fideliũ mater est, & magistra; vt opinio, quam in eis quondã habueras, dũ alios canonici iurisperitiam edoceres, vel corrigatur per se. Ap. vel probetur. sane tua nobis fraternitas suis litteris intimauit, quod altero coniugũ ad hæresim transeunte, qui relinquitur, ad secunda vota trãsire desiderat, & filios procreare, quod vtrũ possit fieri de iure, per easdẽ litteras nos duxisti cõsulẽdos. Nos igitur consultationi tuæ, de fratrũ n. consilio respondentes distinguimus; licet quidã prædecessores nři sensisse aliter videãtur, an ex duobus infidelibus alter ad fidẽ catholicã conuertatur, vel ex duob. fidelib. alter labatur in hæresim, vel decidat in gẽtilitatis errorẽ. si enim alter infideliũ cõiugum ad fidẽ catholicã conuertatur, altero, vel nullo modo, vel saltẽ sine blasphemia diuini nominis, vel vt eũ pertrahat ad mortale peccatũ, ei cohabitare volente; qui relinquitur, ad secũda si voluerit, vota transibit, & in hoc casu intelligimus, quod ait Apost. si infidelis discedit, discedat: frater n. vel soror nõ est seruituti subiectus in huiusmodi, & canonem etiam, in quo dicitur, quod cõtumelia creatoris soluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur. si vero alter fideliũ coniugũ, vel labatur in hæresim, vel transeat ad gentilitatis errorem; nõ credimus, quod in hoc casu, is, qui relinquitur, viuente altero possit ad secũdas nuptias conuolare: et licet in hoc casu maior appareat contumelia creatoris. nam etsi matrimoniũ verũ, quod inter infideles existat, nõ est tamẽ ratum: inter fideles autẽ verum quidẽ, & ratum existit: Quia sacramentũ fidei; quod semel admissum nũquam amittitur, ratũ efficit cõiugij sacramentum; vt ipsum in coniugibus illo durante perduret. nec obstat, quod a quibusdã forsan obicitur, quod fidelis relictus non debeat iure suo sine culpa priuari; cum in multis casibus hoc contingat, vt si alter coniugum incidatur. Per hanc responsionẽ quorũdam malitiæ obuiatur, qui in odiũ coniugum, vel quando sibi inuicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularent hæresim, vt ab ipsa nubentibus cõiugibus resilirent. per hanc ipsam responsionẽ illa soluitur quæstio, qua quæritur; vtrum ad eum, qui ab hęresi, vel infidelitate reuertitur; is, qui permansit in fide, redire cogatur.

Idem Tiberiadeñ. Ep̃o. Cap. 2.

GAVDEMVS in domino, & in potẽtia virtutis ipsius, & patri luminum, a quo est omne datum optimũ, & omne donũ perfectum, vberes gratiarũ exsoluimus actiones: quod sicut nobis tuis litteris intimasti, diebus illis nouissimis, qui nõ vult mortẽ peccatoris, sed vt cõuertatur, & viuat; qui ad Christianam fidẽ venirent, multorũ paganorũ cordibus inspirauit; & quoniã vxores acceperant in secundo, vel tertio, vel vlteriori gradu sibi cõiunctas, vtrũ sic coniuncti debeant post cõuersionẽ suã insimul remanere, vel abinuicẽ separari; edoceri per scriptũ Apostolicũ postulasti. super quo fraternitati t. t. respondemus, quod cũ sacramẽtũ cõiugij apud fideles & infideles existat; quẽadmodũ ostẽdit Apostolus dicẽs. si quis frater infidelẽ habet vxorẽ, & hæc cõsentit habitare cũ eo, non illã dimittat. et in præmissis gradib. a paganis, quo ad eos licite sit contractũ, qui cõstitutionib. canonicis non artãtur. quid. n. ad nos, secundũ eundẽ Apostolũ, de ijs, qui foris sunt, iudicare? in fauorẽ præsertim Christianæ religionis, & fidei, a cuius perceptione per vxorẽ se deseri timentes, viri possent facile reuocari fideles huiusmodi matrimonialiter copulati libete possunt, & licite remanere cõiuncti; cũ per sacramentũ baptismi nõ soluantur cõiugia, sed crimina dimittantur. Et quoniã pagani circa plures feminas insimul affectũ diuidunt cõiugalẽ, vtrũ post cõuersionẽ oẽs, vel quã ex omnibus retinere valeant, nõ immerito dubitatur. Quia vero tã Patriarchæ, quam alij viri iusti ante legẽ pariter, & post legem mul-

multas vxores insimul habuisse legũtur, nec contrariũ apparet in euangelio, vel lege præceptũ, neq. pagani subiciuntur canonicis institutis post inuentis, quemadmodũ est præmissum, videtur quod & nunc iuxta ritum suũ licite cõtrahant cũ diuersis, quorũ cõiunctiones legitimas vnda sacri baptismatis nõ dissoluit, & ita Patriarcharũ exẽplo ad fidẽ Christi pagani cõuersi coniugiorũ pluralitate gaudebunt. Verũ absonũ hoc videtur, & inimicũ fidei Christianæ, cũ ab initio vna costa in vnã feminam sit cõuersa, & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquet homo patrẽ, & matrẽ, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna. nõ dixit tres, vel plures, sed duo, nec dixit adhærebit vxoribus, sed vxori. Vnde Lamech, qui plures legitur habuisse vxores, reprehenditur in scripturis, eo quod primus reprobandã bigamiæ speciem introduxit. Licet autẽ de his nõ quæsieris, volentes tamen, tã te, quã alios super his etiã reddere certiores, & quod veritas præualeat falsitati; sine dubitatione qualibet protestamur, quod nulli vmquã licuerit insimul plures vxores habere, nisi cui fuit diuina reuelatione cõcessum, quæ mos quandoq. interdũ etiã fas censetur; per quã sicut Iacob a mendacio, Israelitę a furto, Sanson ab homicidio, sic & illi ab adulterio excusantur. Sane hæc iuridica sententia probatur etiã testimonio veritatis in euãgelio testãtis, quicumq. dimiserit vxorẽ suã, nisi ob causam fornicationis, & aliã duxerit, mœchatur. sic ergo vxore dimissa, duci & alia de iure nõ potest, fortius enim † ipsa retẽta per quod euidenter apparet, pluralitatẽ in vtroq. sexu, cũ non ad imparia iudicentur, circa matrimonium reprobandũ. Qui vero secundũ ritum suum legitimã repudiauit vxorem, cũ tale repudium veritas in euangelio reprobauerit; nũquã ea viuente licite poterit aliam, etiam ad fidem Christi conuersus habere, nisi post cõuersionẽ ipsius illa renuat habitare cũ ipso, aut etiã si consentiat, non tamen absq. contumelia creatoris, vel vt eũ pertrahat ad mortale peccatũ. in quo casu, restitutionẽ petenti, quã uis de iusta spoliatione cõstaret, restitutio negaretur; quia secundũ Apostolũ, frater, aut soror, nõ est in huiusmodi subiectus seruituti. quod si cõuersum ad fidem & illa cõuersa sequatur, ante quã propter causas prædictas legitimã ille ducat vxorẽ, eã recipere cõpellitur; & quamuis secundum euangelicam veritatẽ, qui duxerit dimissam, mœchatur, nõ tamẽ dimissor poterit obicere fornicationẽ dimissæ, pro eo quod nupserit alij post repudium, nisi alias fuerit fornicata.

† A. Greg. 9

Idem Liuoñ. Epõ, & eis, qui cum ipso sunt fratribus. *Cap. 3.*

IS, † qui ecclesiã suã, & c. & infra. Quia vero in matrimonijs cõtrahendis dispar est ritus Liuoñ. de nouo ad fidẽ catholicã conuersorũ a nostro; cũ in cõsanguinitate, vel affinitate distinctionẽ canonicã nõ attendant, & relictas fratrũ indistincte sibi cõsueuerint copulare; ne propter hoc a bono proposito retrahãtur. Cũ nec quidã eorũ voluerint credere, nisi relictas fratrũ eos pateremini retinere; nec vos eos, nisi tales dimitterent recipere volueritis ad baptisma; propter nouitatẽ, vel infirmitatẽ gentis eiusdem, cõcedimus, vt matrimonijs contractis cũ relictis fratrũ vtantur. si tamen fratrib. decedẽtib. sine prole, vt semẽ defuncti iuxta legẽ Mosaicã suscitarent, cũ talib. contraxerũt, ne tales sibi de cetero, postquã ad fidẽ venerint, copulentur, prohibentes, sanctæ mem. beati Gregorij papæ p.n. vestigijs adhęrentes; ne populus Liuoñ. a bono, quod cœpit, austeriora metuendo recedat; vt in quarta, & vlterius generatione matrimonium contrahant; donec in fide plenius solidentur, cũ eis auctoritate Ap. dispensamus; non ea intẽtione concedentes hoc ipsis, vt postquam firma radice in fide fuerint solidati, talibus coniungantur. nam secundum Apostoli verbum dicentis: lac dedi vobis potum, non escam, illis modo, non posteris temporibus tenenda concessimus, ne quod absit, exuratur bonum, quod adhuc infirma est radice plantatum, sed firmetur potius, & vsque ad perfectionem fideliter conseruetur. Cum autem sacramentum coniugij apud fideles, & infideles existat, quemadmodum Apostolus protestatur. Siquis, inquiẽs, frater infidelẽ habuit vxorẽ, & hæc consentit habitare cũ eo, nõ illã dimittat, & a paganis, qui cõstitutionib. canonicis non artantur, quid enim ad nos secundum eundẽ Apostolũ, de ijs, qui foris sunt, iudicare? in secundo, & tertio gradu, quoad eos licite contrahatur, in fauorẽ Christianæ religionis, & fidei, a cuius perceptione per vxores se deseri timentes, viri possunt facile reuocari; fideles in hoc gradu in infidelitate sibi matrimonialiter copulati libere possunt, & facile remanere cõiuncti, cũ per sacramẽtũ baptismi, non dissoluantur coniugia, sed crimina dimittantur.

e. vlt. eo. † Deus Greg. 9

DE DOTE AMITTENDA, vel † post diuortium restituenda. Tit. xv.

† al. de est.

Idem Compostellanõ Archiepõ, & vniuersis Episcopis in regno Legioñ. consistentibus. *Cap. 1.*

De don. int. vir. c. 5. ETSI necesse sit. & infra. Quia vero castra quædã Rex Legioñ. dictæ filiæ Regis Castell. in dotẽ tradidisse proponitur, ita vt si eã aliqua occasione relinqueret, ipsa concederent in ius eius, impedimentũ præstare videretur huius copulæ dissoluendæ; cum castra ipsa non tã ob turpẽ, quã ob nullã potius causam sint data, vtpote cũ inter eos matrimoniũ nõ existat; & ideo nec dos, nec donatio propter dotẽ, nec ad cõmodũ ei cõcedat, quod debet in pœnã eius potius retorqueri, castra ipsa restitui volumus, & ad id puellam ipsam per excõmunionis sententiã coartari, auctoritate Ap. decernentes; vt si ex tã incestuosa, & dãnata copula proles est, vel quãdo cumq. fuerit suscepta, spuria, & illegitima penitus habeatur, quæ secundũ statuta legitima in bonis paternis nulla occasione succedit. Quod si nec prædictus Rex Legioñ. & filia Regis Castell. a se inuicẽ iuxta mandatũ Apostolicũ discedere nõ maturent, in eos districtionẽ curabimus grauissimã exercere, quam ad cautelã, præsentib. nõ duximus litteris explicandam.

Idem Archid. sancti Andreæ de Scotia. Cap. 2.

c. 6 eo t. NVPER a nobis tua discretio requisiuit, si aliqua data fuerit terra alicui nõ in hereditatẽ, vel feudũ; sed tantum sibi, quoad vixerit, possidẽda, & ipse postmodũ tertiã partẽ vxori suæ in dotẽ concesserit, vtrũ defuncto viro vxor præfatã dotẽ dũ vixerit, habere debeat, & tenere; cũ ecclesia dotes teneatur protegere viduarũ. Postulasti præterea nostris litteris edoceri, si qua terra data fuerit alicui, & heredi; quẽ de vxore legitima procreauit, in hereditatẽ, vel feudũ, at ipse vxori suæ quandam partẽ ipsius terræ in dotẽ concessit, & decesserit postmodũ sine prole; an ipsa mulier dotẽ eandem de iure petere possit; vtrũ etiã ecclesia pro ipsa stare debeat in hoc casu, an viro defuncto terra illa sine onere in bona redire debeat concedentis. Nos autẽ consul. t. taliter duximus respondendũ, quod cũ regulariter nullus plus iuris in aliũ trãsferre debeat, quã eũ constet habere: vir, cui terra prædicto modo conceditur, non potest vxori relinquere, †quam quod † nõ licuerit, nisi quoad vixerit possidere, nec licet vxori suæ partẽ illius terræ in donationẽ propter nuptias ex viri cõcessione tenere, nisi forte donationi illius ille, ad quẽ spectabat, dominiũ illius terrę voluerit cõsentire. Quod autẽ de prima consul. dicimus, hoc respõdemus etiã de secũda. Nã dicet ecclesia in causis viduarũ, se fauorabiliorẽ debeat exhibere, cõtra iustitiã tamẽ nõ est eis fauor ecclesiasticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare, quod vxor dare dicitur viro dotẽ, vir autẽ vxori donationẽ facere propter nuptias secundum legitimas sanctiones.

Idem Archiepõ, & O. Archid. Ianueñ. Cap. 3.

PER vestras nobis litteras intimastis, quod cũ magistrũ R. super quadã summa pecuniæ Ianueñ. monetæ pro Hug. paupere latore prę sentiũ auctoritate nostra curaueritis cõuenire, quã idẽ Hug. pro dote vxoris requirebat ab eo, idem R. exceptionem apposuit contra ipsum, quod videl. vxorẽ suã a se repulerat, & quod tacita veritate super hoc nostras litteras impetrarat; quia cũ super eadẽ dote, iã alia vice corã vestræ ciuitatis cõsulibus quæstio mota esset, ipsi iuxta cõsuetudinẽ terræ pronũtiarunt, vt quoniã idẽ Hug. ad inopiã uergere videbatur, dos illa nõ assignetur eidẽ, nisi cautionẽ idoneã de ipsa nõ peritura præstaret. Vnde vos cõmunicato prudentũ virorũ cõsilio, præcepistis, vt idẽ Hug. vxorẽ suã reciperet, & iuxta terræ consuetudinem de saluãda dote caueret, & donec id posset facere, dos illa deponeretur, si vellet, in secretario ecclesiæ Ianueñ. quod cũ inplere nõ posset, ad instantiã eius, nobis hæc rescribere curauistis. Cũ ergo satis ei possit modicũ credi dotis, cui creditũ est corpus vxoris: dis. ve. per A. s. m. qua. dotẽ assignari faciatis eidẽ, sub ea, quam potest cautione præstare, vel saltẽ alicui mercatori committi, vt de parte honesti lucri dictus vir onera possit matrimonij sustentare: ne occasione dotis detẽtæ, vxor a viro dimissa, seu vir, qui dimisit vxorẽ, adulterij reatum incurrat. c. 7. eo

DE SECVNDIS NVptijs. Tit. xvj.

Idem P. nobili mulieri. Cap. vn.

CVM secundum Apostolum, mulier mortuo viro ab eius sit lege soluta, & nubẽdi cui vult, tantum in domino, liberam habeat facultatem, non debet legalis infamiæ sustinere iacturam, quæ licet post viri obitũ infra tempus luctus. s. vnius anni spatium nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo vtitur potestate; cum in his præsertim sæculares leges non dedignentur sacros canones imitari. Cum igitur ad secunda disponas vota transire, sciens quod nubere melius est, quam vri, tuum in domino propositum cõmendamus; & ne id tibi, vel ei, qui te duxerit, in iacturã, vel infamiam ab aliquo inputetur, auctoritate præsentium expressius inhibemus, cum cõcessam tibi ab Apostolo nubendi tantum in domino liberam habeas facultatem. De se. cun. nup. c. vlt.

LIBER QVINTVS

DE ACCVSATIONIBVS, & denuntiationibus, & inquisitionibus. TIT. I.

Idem Bisuntino Archiepiscopo. Cap. 1.

De accus. c. 14

ICET in beato Petro Apostolorū principe ligandi, atque soluēdi, nobis a domino sit attributa facultas, quā in subiectos, iuxta suorū exigentiam meritorū exercere libere debeamus; exēplo tamen illius, qui omnes saluat, & neminem vult perire, libentius intendimus ad soluendū, quā ligādum; & si nōnullæ sunt culpæ, in quib. est culpa relaxare vindictā. Sane cū olim ex litteris B. Decani sancti Stephani, & G. Cātoris (Lt. † I. O. & N. canonicorū ecclesiæ Bisuntinæ, ad Ap. sedis audientiā peruenisset, te varia crimina cōmisisse, ac ab eis fuisses per easdē litteras, super periurio, crimine simoniæ, & incestu delatus, fe. re. Cę. pp. prędec. n. seruata iudiciaria grauitate, tibi certū terminū assignauit; quo respōsurus obiectis, Apostolico te conspectui prętentares. Cū autē tu iuxta tenorē factæ tibi citationis ad se. Apostolicā accesisses; te & dil. fi. I. & O. Archid. apud se Apostolicā cōstitutis, expectauimus aliquādiu, si qui forsan cōtra te procederent, & quæ de tę litteris intimarant, proponerent inscribendo. Ceterū, cū nec vnus appareret, qui te impeteret de prædictis, ne aliquid de contingentib. prętermittere videremur, a prędictis I. & O. Archid. in nostra, & fratrū nostrorū pręsentia cōstitutis, quæsiuimus diligenter, siquid super pręmissis aduersus te pro se, vel alijs proponere vellent, & quod scripserant, legitime demonstrare. Ipsi autē, quod nō proposito accusandi hæc scripserant, respōderunt; sed quia tu super quibusdā incorrigibilis videbaris, quędā de te se. Ap. duxerant intimanda; sed nūtius, qui pro litteris impetrādis accessit, mādati formā præsumpsit excedere. Nos igitur famæ tuæ cōsulere cupiētes, dictis canonicis contra te super prædictis silentiū duximus imponendū, ne te de cetero his super ipsis accusare liceat, vel infamare; illius sequētes exēplū, qui cū mulieri dixisset, quis te condēnauit mulier? & illa, nemo domine; nec ego inquit te condēnabo; vade, iā amplius noli peccare. Quia vero prædicti canonici citra vinculū inscriptionis desistere voluerunt, eis de iuris permissione, id non duximus imputandū. ne autē in absolutione tua nimis † procedere videamur, quāuis potius in odore bonæ opinionis nostrorū coepiscoporū, quā eorū infamia delectemur, ve. f. n. Cabiloñ. Epo, & dil. fi. Abbati de Firmitate inquisitionem famę tuæ duximus committendam.

† & fratris

† minus canonice Rom.

Idem Salebargeñ. Archiepiscopo. Cap. 2.

VENIENS ad Apostolicam se. dil. fi. A. Prageñ. canonicus contra venerabilem f. n. Prageñ. Episcopum inter alia proposuit coram nobis, quod cum esset filius sacerdotis, in ecclesiam Prageñ. fuerat intrusus, & contra eiusdem ecclesię priuilegium, imperiali ei libertate concessum, & per se. Ap. confirmatum, homagium dil. f. n. Duci Boemiæ pręstitisset, ac regalia recepisset ab eo, sic subiciens Prageñ. ecclesiam seruituti. & infra. Vnde nos prædictum Episcopum ad festum resurrectionis dominicę proximo pręteritum peremptorio meminimus citauisse. Idem vero Episcopus per nuntios, & litteras ad suam excusationem viarum discrimina, consecrationem chrismatis imminentem, † & quod filius nobilis viri Boemię Principis esset per ipsum baptizandus, tunc temporis allegauit. Licet autem excusationes huiusmodi, sicut erant, friuolas extimantes, ipsum reputauerimus contumacem: nec procuratores eius in causa possemus recipere criminali: eis tamen dil. fil. n. G. sancti Angeli, & H. sancti Eustachij Diac. Card. concessimus auditores; vt si possent illū aliquatenus excusarent. Cūque prę-

c. 15. e. tit.

† imminentem Greg. 9

dictus A. corã eis repetisset obiecta; ei fuit ex aduerso responsum, quod cum olim super hoc ad ve. f. n. Mardeburgeñ. Archiepiscopũ litteræ fuerint impetratæ; idẽ A. qui contra Epm solus agebat in obiectorũ se videns probationẽ deficere, depositis vestibus, & pedib. nudis, ad pedes eius humiliter se prosternẽs, veniã postulauit, quod aduersus eũ calũniose processerat, est cõfessus. Ceterũ, cũ super hoc mandato stare eiusdẽ Archiepiscopi iurauisset, ipse præcepit eidẽ sub debito præstiti iuramenti, vt cõtra eũdem Episcopũ de cetero talia proponere nõ auderet. Nos igitur intellectis per Card. eosdẽ, quæ fuerũt hinc inde proposita, cũ nobis expresius ipsius A. confessione cõstaret, ipsum iuramentũ præstitisse, ac tale recepisse mandatũ, super inpetitione dicti Episcopi silentiũ ei duximus imponendũ; propter cõtumaciã tamẽ Epo citationẽ, & purgationẽ propter infamiã indicẽtes.

Idem sancti Fridiani Priori, & magistro B. Canonico Pisañ. *Cap. 3.*

c. 16. eo. et c. 8. de testibus cog. & c. 8. de pœn. SVPER ijs, de quib. nos cõsulere voluistis, inquisitionis v. breuiter respõdemus; quod tribus modis valet crimen opponi, denuntiãdo, excipiendo, & accusando. quãdo crimen in modũ denuntiationis opponitur, ad denũtiationẽ nõ est inscriptio necessaria, sed cum in modũ accusationis obicitur, oportet inscribi; quoniã ad depositionẽ instituitur accusatio, sed ad correctionẽ est denuntiatio facienda. cũ autẽ excipiendo fuerit crimẽ obiectũ, distinguendũ est, quare opponatur, & quando. si autẽ obicitur, vt ab accusatione, vel testificatione aliquis repellatur, nõ est inscribi necesse, sed cũ opponitur; vt quis a promotione officij, vel beneficij excludatur: si ante cõfirmationẽ obicitur, nõ cogitur quisquã inscribere, quia crimẽ hoc modo probatũ impedit promouẽdũ, sed nõ deicit iã promotũ. post confirmationẽ vero, cũ s. promouendus fuerit aliquis, aut cõsecrandus, quia & ab obtinendo repellit, & deicit ab obtento, ad extraordinariã quidẽ pœnã, secundũ arbitrium discreti iudicis, citra vinculũ tamẽ inscriptionis est excipiens astringendus. quod si defecerit in probando, pro eo quod crimine sic probato perdit, quod per electionẽ, & cõfirmationẽ ei fuerat adquisitũ, sed ob hoc prius habitũ nõ amittit. licet. n. agatur de crimine, nõ est tamẽ huiusmodi quæstio criminalis: vnde per procuratorẽ potest rite tractari. clericus autẽ, qui pro eo quod variauerat, & vacillauerat corã nobis, de mandato nostro captus est, & detentus, infamiã nõ incurrit. Ceterum volumus, & p. vobis auctoritate mãdamus, vt super inquisitionis articulis tã de fama electi, quã litteris cõtra eũ sub nomine lõge maioris, & sanioris partis capituli destinatis, cogatis testes, qui nominati fuerint, perhibere testimonium veritati.

Idem Vercellẽ. Episcopo, & Abbati de Ciliertio. *Cap. 4.*

QVALITER, & quando debeat prælatus procedere ad inquirendũ, & puniendum subditorum excessus, ex auctoritate noui, & veteris testamenti colligitur euidẽter; ex quibus postea super hoc processerunt canonicæ sanctiones. legitur. n. in euãgelio, quod ille villicus, qui diffamatus erat apud dominũ suũ, quasi dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo; quid est hoc, quod audio de te? redde rationẽ villicationis tuæ, iã nõ poteris villicare. & in Genesi dñs ait; descendã, & videbo, vtrum clamorẽ, qui venit ad me, opere cõpleuerint; ex quib. auctoritatibus manifeste probatur, quod nõ solũ, cum subditus, verũetiã, cũ prælatus excedit, si per clamorẽ, & famã, eius excessus ad aures superioris peruenerit, nõ quidẽ a maleuolis, & maledicis, sed a prouidis, & honestis, nec semel tantũ, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet corã ecclesiæ seniorib. veritatẽ diligẽtius perscrutari; vt si rei poposcerit qualitas; canonica districtio culpã feriat delinquẽtis; nõ tãquam sit auctor, & iudex, sed quasi deferente fama, vel nuntiante clamore, officij sui debitũ exequatur. Licet autẽ hoc sit obseruandũ in subditis, diligentius tamen est obseruandum in prælatis, qui quasi signũ sunt positi ad sagittã, & quia nõ possunt omnibus cõplacere, cũ ex officio teneantur, nõ solũ arguere, sed etiã increpare, qui etiã interdũ suspendere, nõ nũquã vero ligare, frequẽter odiũ multorum incurrunt, & insidias patiuntur; & ideo sancti patres prouide statuerũt, vt accusatio prælatorũ non facile admitteretur, ne concussis colũnis corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quã non solum falsæ, sed & malignæ criminationis ianua præcludatur. Verum ita voluerunt prouidere prælatis, ne criminarentur iniuste, vt tamen cauerent, ne delinquerẽt insolenter, contra vtrũq. morbũ inuenientes cõgruam medicinã, vt videlicet accusatio criminalis, quæ ad deminutionem capitis. i. ad degradationẽ intẽditur, nisi legitima præcedat inquisitio, nullatenus admittatur, sed cũ super excessib. suis quisquã fuerit infamatus, vt interim † iã clamor ascẽ

c. 17. eo. & de in. di. c. 17.

† al. in manus

tanū. ascenderit, quod diutius sine scādalo dissimulari non possit, nec sine periculo tolerari, absq. dubitationis scrupulo ad inquirendū, & puniēdū eius excessus, nō ex odij fomite, sed ex caritatis procedatur affectu; quo † si grauis fuerit excessus, etsi nō degradetur ab ordine, ab administratione tamē amoueatur omnino; quod & secundū euangelicā veritatē, a villicatione villicum amoueri oportet, qui nō potest villicationis suæ dignā reddere rationē. hunc igitur ordinē, quē si circa ve. f. n. Nouarieñ. Epm obseruastis, intētionē, & discretionē vestrā in dño cōmēdamus; si vero qualibet causa prętermisistis eūdē, ne per leue cōpendiū, ad graue dispēdiū veniatur, adhuc ipsum ordinē tēpore cōgruo volumus obseruari, ne inde nascātur iniuriæ, vnde iura nascūtur; & ideo dis. vestrā rogamus attentius, & monemus, obsecrātes in Christo Iesu, qui vēturus est iudicare viuos, & mortuos, quatenus ad cōsciētiæ vestræ iudiciū recurrētes, si forte cōtra præscriptū ordinē, tāquam homines excessistis; nō pudeat vos errorē vestrum corrigere, qui positi estis, vt aliorū corrigatis errores. quoniā si apud districtissimū iudicē in qua mensura mēsi fueritis, remetietur vobis; ita videlicet, vt inueniatis occasionē aliquā cōgruentē; per quā, ne vestra vilescat auctoritas, quanto cautius, vel prudētius poteritis, supersedeatis ad præsens; quoniā ex ijs, quæ inordinate sunt acta, nō potest ordinabiliter agi. si vero præscriptū ordinē custodistis, volumus, & mandamus, quatenus omni gratia, & timore postpositis, Deū solū habentes præ oculis, via Regia incedētes, sine personarū acceptione, in hoc negotio procedatis, iuxta formā, quā vobis in alijs litteris duximus exprimēdā, nec timeatis aliquē hominē cōtra Deū, sed Deū potius cōtra omnē hominē metuatis. formā vero iuramēti, quā a clericis Nouarieñ. super inquisitione facienda in hoc negotio recepistis, in similibus volumus obseruari; vt videlicet iurent clerici, quod super ijs, quæ sciunt, vel credunt in sua ecclesia reformāda, tā in capite, quā in mēbris, exceptis occultis criminibus, merā, & plenā dicerent veritatē inquisitionis. & infra. Cōstitutiones vero, quas ad correctionē excessuū, & reformationē morū, vos non tā fecisse, quam innouasse cognouimus, approbamus, volentes, vt eas faciatis a clericis laudabiliter exerceri; præcipientes ex parte n. prælatis, vt laicis cōquerentib. plenā faciant iustitiā exhiberi, non ob. ap. frustratorijs, quas in eorū grauamē clerici frequēter opponūt; ne pro defectu iustitiæ clerici trahātur a laicis ad iudiciū sæculare; quod omnino fieri prohibemus; & vos ne fiat, prohibere omnib. modis satagatis. Ceterū aduersus hæreticor. fallacias sollicitudinē vestrā vigilare oportet, monetes, & obsecrātes in domino, quat. ad extirpādū de agro dominico solū hęreticæ prauitatis prudenter, & efficaciter intendatis.

† quatenus.

Idem Arelateñ. Archiepo, & vallis magnæ Abbati. *Cap. 5.*

CVM dil. fi. Cisterciēn. Abbas, & P. & R. fontis Frigidi a se. Ap. L. ad Agatheñ. ecclesiā accessissent, vt in ea legationis officiū exercerēt; quia de ve. f. Agatheñ. Episcopo per frequentē clamorē multa sibi fuerāt insinuata sinistra, voluerunt descēdere, ac videre, si clamorē opere compleuisset. Ideoque tam Episcopum, quam canonicos iuramenti vinculo astrinxerunt; vt super statu ecclesiæ sibi dicerent veritatem. & infra. Quia vero nō cōstitit, sub qua forma corā prædictis legatis præstitit iuramētū, vtrū videlicet, ita iurauerit, vt super statu ecclesiæ plenā, & merā diceret veritatē; an ita, vt ad inquisita veraciter respōderet; dil. v. per. A. s. m. qua citiùs legatis, ex parte nostra, in virtute obedientiæ districte mādetis, vt sub qua forma iuramētū pręstiterit, studeāt fideliter intimare, etsi secūdū respōsionē eorū, sub secūda forma iurauerit; an ipse corā nobis sufficiēter probauerit, se sub illa forma iurasse, per depositiones testiū, quos produxerit, apud sedē Ap. cōstitutus, quas vobis sub bulla nostra mittimus interclusas, aut etiā aliorū, cū nōdum depositiones illæ fuerint publicatę, nec ipse productioni testiū renūtiare curauerit; quoniā secundū eādē nō tenetur ex debito iuramēti; nisi ad inquisita solūmodo respōdere; vos excusationes illas, quas vobis sub bulla nostra mittimus interclusas, diligēter audire curetis, & si eas probauerit diligēter; cū excusationes huiusmodi cōfessiones illas nō exprimant, quæ tales sunt, vt ad bonū, & malum valeāt retorqueri; et ideo iudicari debēt ex causa; cū sub. ap. ob. penitus absoluatis. cū etsi repertus fuerit culpabilis in quibusdā, ex labore tamē, & pudore punitus, quos propter hāc causam incurrit, huiusmodi leuis culpa leniter ei valeat indulgeri; quod si excusationes illas super dilapidatione, naufragio, & simonia probare nequiuerit, aut si sub prima forma iurauit, quod secundū eādē veritatē tacere, nec admiscere debuit falsitatē: vos nō obstātib. excusationib. illis, quas denuo proposuit corā nobis, cū in cōfessionib. suis, nullā omnino de illis faceret mētionē; quāuis firmiter asseruerit, ꝙ exceptiones plures ex illis prędictis legatis

De accus. c. 18.

 tis

tis exposuit, quas ipsi scribere nō curauerūt; cum hoc per se probare non posset, tāquam qui solus examinabatur ab illis, eum sub. cuius. contrad. & ap. ob. ab administratione Agatheñ. ecclesiæ remoueatis.

Idem Archiepiscopo Tarraconeñ. & Abbati sanctæ Mariæ de Populeto, & Archidiacono Barchinoneñ. *Cap. 6.*

c. 9. eo. CVM oporteat Episcopum & infra. Sane venientib. ad Ap. se. dil. fi. G. Grossi, & G. de monte regali multa grauia, & enormia cōtra ve. f. n. Viceñ. Epm proponentib. coram nobis, quia illa non debebamus sub dissimulatione trāsire, vobis frater Archiepiscope, ac fili Archid. inquisitionē eorū duximus committendā, illius imitantes vestigia, qui cū haberet villicū, & ille diffamatus fuisset apud eūdem, quia dissipasset bona ipsius, cū eo posuit rationē. Verū dictus Eps ante quam ad ipsum nostra citatio peruenisset, ad præsentiā nostrā accedēs proposuit coram nobis, quod illi, qui enormia illa de ipso nobis suggesserant, typo malitiæ potius, quā iustitiæ zelo ducti, nobis huiusmodi nuntiauerint, cū ipsi eius sint mainfestissime inimici, & cū eius hostibus conuersentur, consanguineosq. suos, ac cōplices intendant ad testificandum producere contra ipsum, qui ad denuntiandū, seu ad testificandum admitti nō debent aliqua ratione; vtpote iuramenti præstiti transgressores, & alijs criminibus irretiti. ne vero per leue cōpendium ad graue dispendiū veniatur, dis. v. per A. s. m. qua. nisi super ijs, quæ nobis sunt proposita contra ipsum, famā ipsius læsam esse noueritis: vos ad inquisitionē illorum non subito procedatis. quod etsi fuerit ad inquisitionē procedendū; prædictos, vel alios, quos ipsius esse constiterit inimicos, nec ad prosequendū inquisitionē, nec ad perhibēdum testimonium cōtra ipsum Epm admittatis, sed per viros idoneos super ijs, quæ suggesta sunt, inquiratis sollicite veritatē: et si nihil graue probatum fuerit cōtra ipsum, vos ei purgationem canonicam indicatis.

† & Abuleñ. forte.

Idem Zamoreñ. Secorbiceñ. Iapuleñ. † Episcopis. *Cap. 7.*

De calu. c. 1. CVM dil. fil. I. magister schol. Palentinus ad se. Ap. accesisset, & nobis de ve. f. n. Palētino Episcopo excessus varios nuntiasset, ve. f. n. quondā Episcopo Legioñ. nunc Archiepiscopo Cōpostellano, & dil. fi. de Valle bona, & de Matiplana Abbatibus Placentin. dioec. examinationē cōmisimus excessuum obiectorū, & infra. Cū autē processum negotij, & dicta testiū examinauerimus diligēter, nec intelligere potuerimus probatū esse sufficienter aliquid de prædictis; eundē E pm de consilio fratrum n. absoluendū decreuimus ab obiectis. per A. s. m. qua. memoratū magistrū schol. donec canonice suā purgauerit innocentiā. s. quod nō calumniādi animo ad huiusmodi crimina proponēda processit; ab officio, & beneficio suspēdatis; vt ceteri simili pœna perterriti, ad infamiam suorum facile non prosiliant prælatorum.

DE SIMONIA Tit. ij.

Idē Abbati de iugo Dei, & Priori de silla. *Cap. 1.* De simo. c. 23.

QVAM nobis dil. fi. parochiani de Villa franca querimoniam desssmarūt, quod D. capellanus eorū pro exequijs mortuorū, & benedictione nubentiū minus licite pecuniā ab eis exigit, & extorquet. Quod si forte cupiditati eius nō fuerit satisfactū, ne possint mortuorū corpora sepeliri, vel nubentiū benedictio celebrari, fictitia eis impedimenta opponit fraudulenter. Quia igitur huiusmodi exactiones sacrorum canonum obuiant institutis: dis. u. per. A. s. m. qua. dictum capellanū, vt a tanta præsumptione desistat, & etiā pro excessu satisfaciat cōpetenter, moneatis attētius, & efficaciter inducatis. Quod si forte vestris monitionib. noluerit obedire, ipsi ap. re. pœnam canonicam infligatis.

Idem Cantuarieñ. Archiepo. *Cap. 2.*

DILECTVS fi. magister A. nuntius tuus, pro parte tua fecit in audientia nostra proponi, quod cū Cant. dioecesim, secundum prædecessorum tuor. cōsuetudinē, visitas; vt quæ corrigēda sunt, corrigas, & statuas, secūdum Deum, quæ videris statuenda; in monasterijs, & canonicis regularibus, & religiosis locis pullulasse repereris simoniacā prauitatem; ita vt in eis multi pretio sunt recepti, qui potius gratis recipi debuissent, immo etiā ad religionis obseruantiā inuitari. dubitas igitur vtrū, quia multitudo reperitur in causa, seueritati sit aliquid detrahendum, an in tales debeas erigere rigorē canonicæ disciplinæ. Nos igitur inquisitioni t. t. respondemus; quod si aduersus eos, qui labe fuerint huiusmodi maculati, accusatio corā te fuerit canonice instituta: postquam crimen ordine fuerit iudiciario comprobatū, tam in dantes, quam recipiētes, canonicæ seueritatis exerceas vltionem. Quod si de hoc tibi per solā inquisitionē cōstiterit, eos, qui per simoniacā prauitatē in locis talib. sunt recepti, ab illis amotos ad agēdā pænitentiā ad monasteria dirigas artiora. Abbatibus autē, Abbatissis, Priorib. Prælatus c. 3. eo. t.

tis quibuslibet,& officialib.eorūdem iniungas pænitentiā cōpetentē;& donec illā peregerint,eos a sacrorū ordinū executione suspēdas. studeas autē omnib.per Cant.dioec. sub interminatione anathematis,auctoritate etiā tā nostra,quā tua districtius inhibere,ne talia præsumant vlterius attemptare;sed illud dūtaxat gratāter accipiāt, quod sine taxatione fuerit gratis oblatū;iniūgens Episcopis tuis, vt hanc ipsam formam per suas diœceses studeant obseruare.

Idem Priori sancti Victoris,& magistris I. Bonon.& L. Modocen. Canonicis. Cap. 3.

e.ti. co. LICET Heli summus sacerdos in seipso bonus existeret;quia tamen filiorū excessus efficaciter nō corripuit;& in se pariter, & in ipsis,animaduersionis diuinæ vindictā accepit,dū filijs eius in bello perēptis,ipse de sella corruens fractis ceruicib. expirauit. Ad corrigendos igitur subditorū excessus,tanto diligētius debet Prælatus assurgere;quāto dānabilius eorū offensas desereret incorrectas. cōtra quos,vt de notorijs excessibus taceatur, etsi tribus modis procedi possit, per accusationē videlicet,denuntiationē,& inquisitionē ipsorū;vt tamē in omnibus diligens adhibeatur cautela,sicut accusationē legitimā debet præcedere inscriptio, sic & denūciationē caritatiua correctio, & inquisitionē clamosa debet insinuatio præuenire. Descēdā,inquit dominus,& videbo vtrū clamorē, qui venit ad me,opere cōpleuerint. tunc enim clamor peruenit ad prælatū, cum per publicā famā, aut insinuationē frequentē subditorū sibi referuntur excessus, & tunc debet descendere i.videre,& inquirere,vtrū clamorē veritas comitetur. Nam iuxta canonicas sanctiones; si quid de quocūq. clerico ad aures prælati peruenerit,quod eū iuste possit offendere; nō facile credere debet,nec ad vindictā eū res accēdere debet incognita,sed corā ecclesiæ semorib.diligēter est veritas perscrutanda;vt si rei poposcerit qualitas,canonica districtio feriat culpā delinquentis,nō tāquā ipse sit idē accusator,& iudex,sed quasi fama deferēte,vel denuntiante clamore,sui officij debitū exequatur;eo semper adhibito moderamine,vt iuxta formā iudicij,sententiæ quoq.forma dictetur. Cū igitur de Abbate Pōposianeñ.ea nobis frequenter insinuata fuissent,quæ ab honestate regulari nimiū dissonabant; inquisitionē eor.iuris discretis cōmisimus faciendā, qui cū minime processissent ad iteratū sæpe clamorē,de communi f.n.con. citauimus ad præsentiā nostram Abbatē,& monachos,vt per nos ipsos causa morbi plenius inquisita, plagam ipsam melius curaremus. Cū igitur ad præsentiam nostram accedentib.quidā ex monachis nobis ipsum Abbatē de simonia, periurio,dilapidatione,ac insufficientia detulerunt,cōtra quos idē Abbas excepit, quod denūtiationē huiusmodi fraterna correctio, secundū euangelicā regulā non præcesserat, idē constanter asserentes,quod correctionem huiusmodi præmisissent, licet ad id probandū monachorum iuramēta fuissent prohibita.quia tamē super hoc ipso nōdum cōtendere desistebant;nos,vt prædiximus,frequētib. clamorib.excitati,ex officio nostro volumus inquirere de præmissis,omnes omnino monachos,qui,vel cū ipso,vel cōtra ipsum Abbatē accesserant,iuramenti vinculo astringētes,vt de propositis plene,quā scirent,exprimerēt veritatē.quorum depositiones in scriptis redactæ,cū publicatæ fuissent,super illis cœperunt multipliciter disputare.Quia vero tū ex assertione monachor.tum ex Abbatis cōfessione cognouimus,quod idē Abbas nō modicam summā pecuniæ relictā a prædec. suo totā expenderat,& in alia summa maiori monasteriū obligauerat;nos eū,iuxta legitimas,& canonicas sanctiones, propter has, & alias præsumptiones, quasi de dilapidatione suspectum, ab administratione Abbatiæ duximus suspendendū. & quia per testes simonia multis modis probata videbatur esse cōtra ipsum Abbatem,ipse cōtra testes multas exceptiones opposuit,super quib. vtrimq. fuit multipliciter disputatū, alijs asserentib. in crimine simoniæ,sicut in crimine læsæ maiestatis,omnes indifferenter,tā infames, quā criminosos,nō solū ad accusandum,sed ad testificandum etiā admittendos;cum ad instar publici criminis,& læsæ maiestatis procedit accusatio simoniæ,multis super hoc,& legib. & canonib.allegatis.alijs e cōtrario respondētibus,quod licet hæc duo crimina, quantum ad accusationē quasi paria iudicentur, differunt autē in multis,cū & alia pœna pro vno, & alia pro altero inferatur,& inter personas accusatorū,& testiū sit vtriq.distinguendū;cū nō per accusatores,vel testes crimina cōprobentur,multis nihilominus super hoc, & rationib.& argumētis inductis. Ne vero vel innocentiæ puritas cōfusa succūberet,vel simoniæ prauitas effugeret inpunita;nos æquitate pēsata,nec omnes exceptiones cōtra testes oppositas duximus admittēdas,nec repellendas duximus vniuersas;sed illas dūtaxat probandas admisimus,quæ forte probatæ nō de

Nn 4 zelo

ze'o iustitiæ,sed de malignitatis fomite procedere videretur, cōspirationes s. & inimicitias capitales;ceteras autē obiectiones oppositas, vt furti,adulterij,propter inmanitatē hæresis simoniacę,ad cuius cōparationē omnia crimina,quasi pro nihilo reputātur,duximus repellēdas;quoniā,etsi fidē testiū debilitarēt in aliquo,nō tamē euacuarēt extoto,pręsertim,cū alia cōtigerit adminicula suffragari.

Idem. *Cap.4.*

c.32.eo. PER tuas nobis litteras intimasti,te plurimū dubitaresuper quadā epistola decretali, quā nos asseris edidisse,de testib. admittēdis cōtra simoniacā prauitatē.Noueris igitur incunctāter,ꝙ nos illā epistolā,quæ sic incipit. Quāuis ad abolēdā, nequaquā edidimus, † sed aliā,quæ sic incipit, Licet Heli, nos edidisse fatemur.ad cuius intelligētiā credimus distinguendū;vtrū is, cōtra quē agitur de simoniaca prauitate,denuntietur ciuiliter, an criminaliter accusetur; & vtrū agatur secundū iuris rigorē,an secundum tēperantiā æquitatis.Itē vtrū ipse sit regularis,qui iā renuntiauit mūdo, an sęcularis, qui adhuc in mundo existit;& vtrū inferioris sit gradus;an excellentioris sit dignitatis;ad hęc,vtrū ante fuisset claræ opinionis,& bonæ famæ,an grauiter infamatus,& valde suspectus, & vtrū de facili posśit puniri, an sine scandalo nequeat condemnari.Prætereа,vtrū testes sint honesti,an criminosi, & vtrū iā sint emendati de crimine;an adhuc in crimine perseuerent.rursus vtrū crimina sint eadē,vel minora;an paria.vel maiora:vtrumue testes ex zelo iustitiæ,an ex malignitatis fomite deposuisse credantur;denīq.vtrū ad simoniacā prauitatem detegendā sola dicta testiū inducantur,an alia etiā adminicula suffragentur.Hæc omnia sunt ad intelligentiā illius epistolæ distinguēda,sicut ex serie ipsius epistolæ potest perpēdere diligens indagator. Ille quidē Pōposianus Abbas,qui iāpridē renuntiauit mundo, erat de simonia,periurio,dilapidatione,ac insufficiētia graueter infamatus.cumq.per monachos,qui iurauerant testimoniū perhibere veritati,simonia multis modis videretur esse probata;ipse cōtra testes multas exceptiones opposuit,conspirationes videlicet,& inimicitias capitales,furtū,& adulteriū,vt eos a testimonio remoueret. Nos vero,ne innocentię puritas cōfusa succūberet,vel simoniæ prauitas effugeret inpunita;illas dūtaxat exceptiones probandas admisimus,quib.forte probatis.testes nō zelo iustitiæ,sed de malignitatis fomite processisse cōstaret,vt cōspirationes, & inimicitias capitales,ceteras autē exceptiones,vt furti,adulterij, propter inmanitatem hæresis simoniacæ,ad cuius cōparationē cetera crimina,quasi pro nihilo reputantur,duximus repellendas.quoniā etsi probationes fidē testiū debilitarent in aliquo,nō tamē euacuarent ex toto;alijs adminiculis suffragantibus,præsertim cū testes de crimine fuerint emendati. Tales igitur cōtra tales taliter duximus admittendos,sed nō secundū rigorem iuris,sed secundū tēperantiā æquitatis;cū ageretur non criminaliter, vt deponeretur ab ordine,sed ciuiliter, vt ab administratione amoueretur,tāquam inmeritus,& dānosus;& vtiq.tales prælati ex leuiorib. causis possent ab administratione amoueri, maxime per summū Pontificē,qui potestatē habet nō solūmodo iudicandi,verum etiā disponendi.sicut quorūdā religiosorū approbata cōsuetudo deposcit.vnde prædictus Abbas nō expectata sententia,quasi male cōscius sibi cessit.

†*Clem. ed. in § e.h.c. gl.*

Idem Abbati Gerablaceñ. *Cap.5.*

SICVT nobis tuis litteris intimasti, cū in Gerablaceñ.ecclesia fueris a tenera nutritus ætate,monachus factus ibidē,in ætate matura promotus cōsequenter fuisti ad regimē ecclesiæ Floriñ. Verū Abbate Gerablaceñ. de medio post sublato,Gerablaceñ. ecclesia, quæ prius te,tāquam filiū habuerat,inferium, & absentē in patrē, & pastorē per electionē canonicā te reuocauit.et quoniā pastore carebat Leodieñ.ecclesia cathedralis, postquam per dies aliquot morā feceras in ecclesia Gerablaceñ.ad Coloñ.ecclesiā,quæ tua est metropolis,proficiscēs,ipsius auctoritate in Gerablaceñ.ecclesia interim ministrasti. Ceterū postquam in Leodieñ.ecclesia fuit Episcopus institutus,is a te requisitus electionē de te factā noluit cōfirmare,aliud nō prætendens,nisi quod de minori loco translatus fueras ad maiorē.Verum,cum hæc tibi fieri pro extorquenda pecunia cōperisses,sub interminatione anathematis vetuisti;ne pro facto huiusmodi aliqua pecunia offerretur; & cum quidam de fratribus timorem Dei præ oculis non habentes,interuētu munerum,ad ipsius Abbatiæ regimen aspirarent seniores in ecclesia,quod malum imminens, non nisi malo posset deprimi,præuidentes,te inconsulto,et penitus ignorante,contra excommunionis a te factæ sententiam venientes promiserunt, & pecuniam etiam persoluerunt, sicut tibi postmodum est relatum, & sic ab Episcopo inuitatus institutionem ab eo accepisti libere,quemadmodum postulabas. super his ergo c.33.eo.

go nos tua duxit discretio consulēdos; si propter promissionē incognitā, & prohibitā, quēadmodū est promissum, † tibi peccati macula infligatur, vel si de promissione nunc tibi cognita, tu cū fratribus, qui fecerūt eā, debeas pænitere; cum inhærere nolueris simoniacæ prauitati; paratus pro grege domini subire laborē, vel quāuis te cōscientia nō accuset, a suscepto regimine, si decreuerimus, abstinere. Quāuis autē secundū sacror. canonū instituta, etiā paruuli, qui cupiditate parentū ecclesias per pecuniā sunt adepti, eas dimittere teneantur; quia tamē lōge diuersum est nō præbere cōsensum, & expressim aliquid prohibere: taliter duximus respōdendū, quoniam ex eo, quod cōtra prohibitionē, & voluntatē tuā, a qua postmodū minime recessisti, aliquis te penitus ignorante promisit pecuniā, & exsoluit, præsertim cū aliquis ex his nulla sit tibi cōsanguinitate cōiunctus, nihil tibi debet, quoad pœnā, & culpā, sicut credimus, inputari, nisi postea forte cōsenseris, pecuniā soluēdo promissam, aut etiā reddendo solutā. alioquin cōtingeret, quod alicuius factū insidias inimico parantis, ei dānosum existeret, cui penitus displiceret; & sic aliquis de fraude sua cōmodū reportaret. Illos autē, qui dederunt pecuniā, vel etiā receperunt, in tantū constat esse culpabiles; quod si excessus eorū esset ecclesiæ manifestus, quæ nō iudicat de occultis, poena essent canonica feriendi.

† promissum fuit.

Idem Decano Beluacen̄. Cap. 6.

c. 34. eo TVA nos duxit discretio consulendos, si aliquis alicui ecclesiæ de bonis suis quædā obtulerit, petēs, vt in vita sua sibi liceat eadē bona in ipsa ecclesia pro præbēda tenere, an bona recipi debeant sic oblata, & idē clericus assumi valeat in canonicū eiusdē ecclesiæ absque vitio simoniæ. Nos igitur deuotioni tuæ taliter respōdemus, quod si quis clericus cū cōdicione, vel pacto largiatur, vel offerat bona sua, vt illa postmodū pro præbenda retineat, & vt in canonicū admittatur, huiusmodi oblatio, vel receptio fieri nō poterit sine vitio simoniæ, cū in talib. omnis pactio, aut cōuentio cessare debeant iuxta canonicas sanctiones. si vero pure, ac sine pacto, & cōdicione qualibet offerat bona sua, rogans humiliter, vt in canonicū admittatur, & bona ipsa retinere sibi liceat pro præbēda, & clerici eiusdē ecclesiæ pure consentiant, huiusmodi receptio proculdubio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ prauitatis. licet autē taliter duximus respondendum, quia nobis datum est de manifestis tantummodo iudicare; si tamen is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt propter temporalia bona, quæ offert, spiritualia valeat adipisci; & clerici, qui eum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent, admissuri; sine dubio, tam illi, quam ille apud districtum iudicem, qui scrutator est cordiū, & cognitor secretorum, culpabiles iudicantur.

Idem Priori Cartusien̄. Cap. 7.

PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum G. in quadam domo Cartusien̄. ordinis suscepisset habitū monachalem, termino suę probationis completo, a diœcesano Episcopo fuit in subdiaconū ordinatus, se postmodum didicit ex relatione quorūdam, quod licet idem Episcopus alias vir esset honestus, multotiens tamen cōmiserat vitium simoniæ; propter quod monachus vehementi dolore turbatus in suscepto formidat ordine ministrare, nolens ab eodem Episcopo ad superiores ordines promoueri. Vnde cum eidem eremum exire non liceat, nec præfatus Episcopus ipsum, vel quemquam alium suę diœcesis ab Episcopo alio ordinari permittat, postulasti per se. Ap. edoceri, quid cum præfato monacho in ordine iam suscepto, & suscipiendis superiorib. sit agendum. Nos itaq. respōdemus, quod idē monachus in ordine sic suscepto secure ministret, sed cōtra conscientiā ad superiores ordines nō ascendat, ne forsan ædificet ad gehennam, licet ex eo, quod conscientiam nimis habuit scrupulosam, in difficultatem huiusmodi sit collapsus, quam vtiq. non euadet, nisi deponat errorem. c. 35. eo.

DE IVDAEIS. Tit. iij.

Idem Archiepiscopo Senon̄. & Episcopo Parisien. Cap. vn.

ETSI Iudęos, quos propria culpa submisit perpetuę seruituti, cum dominum crucifixerunt, quem sui prophetæ ad redemptionem Israel prædixerunt in carne venturum, pietas christiana receptet, & sustineat cohabitationem illorum, quos etiam propter illorū perfidiam, Sarraceni, qui fidem catholicam persequuntur, nec credunt in crucifixum ab illis, sustinere non possunt, sed potius a suis finibus expulerunt, in nos vehementius proclamantes, eo quod sustineantur a nobis, qui ab ipso crucis patibulo condemnant redemptorem nostrum; ingrati tamen nobis esse non debent, vt redderent Christianis pro gratia contumeliam, et de familiaritate contemptum, qui tamquam miseri-

De Iudæ. cap.

bus,ac etiam credentibus cōfundantur, & cū se viderint ab omnibus euitari,reconciliari desiderent omnium vnitati. De cōmuni ergo f. n.con.& assensu quoq. Archiepiscoporum,& Episcoporum apud se.Ap. existentiū, districtius inhibemus,ne quis hæreticos receptare,quomodolibet defensare, aut ipsis fauere, vel credere,quoquomodo præsumat;præsenti decreto similiter statuentes,vt siquis eorum aliquid facere præsumpserit,vbi primo,secundoue cōmonitus a sua superhoc curauerit prę sumptione cessare;ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, vel cōsimilia ciuitatū, nec ad eligēdos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimoniū admittatur,sit etiā intestabilis,nec ad hereditatis successionē accedat,nullus prę terea ipsi cogatur,super quocūq. negotio respōdere.Quod si forte iudex extiterit,eius sententia nullā optineat firmitatē,nec causæ aliquæ ad eius audientiā perferātur,si fuerit aduocatus,eius patrociniū nullatenus admittatur;si tabellio,instrumēta cōfecta per ipsū nullius penitus sint momenti,sed cū auctore dānato dānētur. in similibus idē pręcipimus obseruari.si vero clericus fuerit,ab omni officio, & beneficio deponatur, vt in quo maior est culpa,grauior exerceatur vindicta.siquis autē tales,postquā fuerint ab ecclesia denotati, cō tēpserit euitare,anathematis nouerit sentētiā incurrisse.In terris vero tēporali nostræ iurisdictioni subiectis bona eorū statuimus publicari,& in alijs idē præcipimus fieri per potestates,& principes sęculares;& qui ad id exequendū,si forte neglīgētes extiterint, per cen. ecc.ap.post.compelli volumus,& mādamus; nec ad eos bona eor.vlterius reuertantur; nisi eis ad cor reuertētib.& abnegātib.hęreticorū cōsortiū misereri aliquis voluerit,vt tēporalis saltē pęna corripiat, quē spiritualis nō corrigit disciplina.Cū enim secundū legitimas sanctiones,reis lęsæ maiestatis punitis capite,bona cōfiscentur ipsorū,eorū filijs vita tantūmodo ex misericordia cōseruata; quanto magis, qui aberrātes in fide domini Dei filiū Iesum Christū offendunt, a capite nostro, quod est Christus,ecclesiastica debent districtione præcidi,& bonis tēporalib. spoliari; cū longe sit grauius æternā, quā tēporalem lædere maiestatē;nec huiusmodi seueritatis censurā orthodoxorū exheredatio filior.quasi cuiusdā miserationis prætextu debet vllatenus impedire, cū in multis casibus etiā secundū diuinū iudiciū filij pro patribus tēporaliter puniātur, & iuxta canonicas sanctiones quandoq. feratur vltio non solum in auctores scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum.

Idem Illustri Regi Aragoniæ. *Cap.2.*

SI aduersus nos terra cōsurgeret.& infra. c.1.e.t
Licet autē a nobis,& prædec.nostris cōtra hęreticos multa sint cōstituta,nec habeatis excusationē aliquā in peccatis,quasi antiquorū obliti fueritis mandatorū, & quia plus timeri solet,quod specialiter iniūgitur, quam quod generaliter imperatur;aduocatis, & scriniarijs firmiter inhibemus,ne præfatis hæreticis, dū fuerint in sua cōtumacia,& errore Paterinis,vel credentib.fautoribus,& defensoribus eorumdem ullo tempore in aliquo pręstetis auxilium, consilium, vel fauorem,nec eis in aliquibus causis, vel factis, vel aliquibus litigantibus sub eorum examine,vestrum patrociniū prębeatis,& pro ipsis publica instrumēta condere,vel aliqua scripta facere præsumpseritis:ab officio vestro suspensos, perpetuo vos decernimus infamiæ subiacere.Ceterum, ne iudices,& scriniarij,qui consenserunt præfatis hæreticis, in huiusmodi præsumptione temeraria sociati, de sua nequitia glorientur, cum priuilegium mereatur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate, eos ab officio suo,iudicamus esse suspensos;decernentes irritum,& inane quidquid per ipsos hæreticos prædictos factum fuerit,vel statutum.

Idem vniuersis Christi fidelibus, tam in vrbe Meteñ.quam diœcesi constitutis. *Cap.3.*

CVM ex iniuncto nobis Apostolatus officio facti sumus secundum Apostolum sapientibus, & insipientibus debitores, pro vniuersorum salute nos oporteat esse sollicitos,vt & malos retrahamus a vitijs, & bonos in virtutibus foueamus; tunc autem opus est discretione maiori, cum vitia sub specie virtutum occulte subintrant,& angelus Sathanæ se in angelum lucis simulate transformat. c.u.eo
Sane significauit nobis ve.f.n.Meteñ.Episcopus per litteras suas,quod tam in diœc.quam in vrbe Meteñ.laicorum, & mulierum multitudo tractatu non modico quodammodo desiderio scripturarum, euangelia, epistolas Pauli,psalterium,moralia Iob,& plures alios libros fecit in Gallico sermone transferri, translationi huiusmodi adeo libenter, vtinā autē & prudenter,intendens;vt secretis quæstionibus talia inter se laici, & mulieres eructare præsumant, & sibi inuicem pręedicare, quin eorum aspernantur consortium, qui se similibus non immiscent, & a se reputant alienos, qui aures, & animos talibus non apponunt.

& Leuitis, qui missi fuerant ad interrogandum, quis esset, & quare baptizandi officiũ assumpsisset. Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam domino, sicut ait Isaias propheta. Non ergo credendum est ei, qui se dicit missum a Deo, cũ nõ sit missus ab homine, nisi de se speciale proferat testimoniũ de scripturis, vel euidens miraculum operetur. nam etsi de ijs, qui missi leguntur a Deo, euangelista testatur, quod ipsi prædicauerunt vbiq. domino cooperante, & sermonem confirmante, sequẽtib. signis. licet autem scientia valde sit necessaria sacerdotibus ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum, Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore eius; non est tamen simplicibus sacerdotibus, etiam a scholasticis detrahendum; cum in eis sacerdotale officiũ debeat honorari; propter quod dominus in lege præcepit, dijs non detrahes; sacerdotes intelligens, qui propter excellentiam ordinis, & officij dignitatem, deorum nomine nuncupantur; iuxta quod alibi dicit, de seruo volente apud dominum remanere; vt dominus offeras eum dijs. cum. n. iuxta verbum Apost. seruus suo domino stet, aut cadat, profecto sacerdos ab Episcopo, cuius est correctioni subiectus, debet in mansuetudinis spiritu castigari, nõ autem a populo, cuius est correctioni præpositus, in spiritu superbiæ reprehendatur, cum iuxta præceptum dominicum, pater, & mater non debeant maledici, sed potius honorari, quod de spirituali patre multo fortius debet intelligi, quam carnali. nec quisquam suæ præsumptionis audaciam illo defendat exemplo; quod asina legitur reprehendisse prophetam; vel quod dominus ait, quis ex vobis arguet me de peccato, & si male locutus sum, testimonium perhibe de malo; cum aliud sit fratrem in se peccãtem occulte corripere, quod vtiq. quisq. tenetur efficere, secundum regulam euangelicam, in quo casu sane potest intelligi, quod Balaam fuit correctus ab asina, & aliud est patrem suum delinquentem etiam reprehẽdere manifeste, præcipue fatuum pro simplici appellare, quod vtiq. nulli licet secundum euangelicam veritatem, nam qui etiam dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis, rursus aliud est, quod prælatus sponte confisus de sua innocentia, subditorum accusationi se supponit; in quo casu præmissum domini verbum debet intelligi; & aliud est, cum subditus non tam animo reprehendendi, quam detrahendi exurgit temerarius in prælatum; cum ei potius incumbat necessitas obsequendi. Quod si forte necessitas postularit, vt sacerdos, tamquam inutilis aut indignus, a cura gregis debeat remoueri; agendũ est ordinate apud Episcopum, ad cuius officium, tam institutio, quam destitutio sacerdotũ noscitur pertinere. Illud autẽ tã quam de supercilio Pharisæorum procedens, debet ab omnibus aspernari, quod tamquam ipsi soli sint iusti, ceteros aspernantur. Cum & hactenus ab initio nascentis ecclesiæ multi fuerint uiri sancti, qui nec tales fuisse leguntur, nec talibus adhæsisse; cum de nouo taliter surrexisse leguntur, qui nec contenti sunt doceri potius, quam docere: ad alios forsitan pertinebunt, quib. dominus ait: Nolite fieri plures magistri. Nos igitur filij, quia vos paterno affectu diligimus, ne sub prætextu veritatis in foueam decidatis erroris, & sub specie virtutum in laqueum vitiorum, vniuersitatẽ vestram rogamus attentius, monemus, & hortamur in domino, in remissionem vobis peccatorum iniungentes, qua. ab ijs, quæ superius reprehensibilia denotauimus, & linguam, & animum reuocetis, & fidem catholicam, & regulam eccl. obseruantes; ne vos verbis fallacibus circumueniri, vel etiam circumuenire contingat. Quia si correctionem nostram, & admonitionem paternam non receperitis humiliter, & deuote; nos post oleum infundemus & uinum, seueritatem eccle. apponentes, vt qui noluerint obedire spõtanei, addiscant acquiescere vel inuiti.

DE SCHISMATICIS, ET ordinatis ab eis.

Tit. v.

Idem Bisuntin. Archiepiscopo.
Cap. vn.

FRATERNITATI tuæ. et infra. Priorem quoque, quem a schismatico asseris ordinatum, ab officio repellere poteris incunctanter, nisi legitime probauerit secum fuisse misericorditer dispensatum, & ab ea persona, quæ super hoc potestatem habet dispensandi. De schisma. c. vl.

DE APOSTATIS Tit. vj.

Idem. Cap. vn.

De apo-stat.c.3.

VAE fraternitatis.& infra. Super secūdo vero articulo inquisitioni tuæ duximus respōdendū,quod clerici,qui sunt de apostatiæ crimine infamati,qui videl.habitū abiecerunt clericalē,nō sunt in sæculari habitu tolerandi,sed per districtionē ecclesiasticā coërcendi,donec deficiente probatione ad infamiā abolendā purgationem canonicam curauerint exhibere.

DE HOMICIDIO. Tit. vij.

Idem Episcopo Lingoñ. Cap.1.

De homic.c.13

ILECTVS fi. A. capellanus in nostra præsentia cōstitutus,sua nobis cōfessione mōstrauit,quod cū quadā corporis molestia grauaretur;ita quod cibi,& somni desiderium raptū videretur ab eo,vt comedendi apetitū aliquantulū excitaret;equum,quē nutriuerat,ascendit,qui cū plene nō pareret habenis,sed præter sessoris arbitriū suis saltibus lasciuiret,ipse,vt eius refrenaret impetum,& fræno vim intulit,equumq. calcarib. stimulauit.Cumq.fracto fræno equus,quasi proprio arbitrio relictus,curreret festinanter, quædā mulier veniens ex obliquo,& infantulū baiulans obuiauit,in quā equus irruēs procul abiecto sessore,puerū prædictū oppressit,& capellanus ipse,ex repētino casu,vix mortis periculū euitauit,sed ad vltimū cōualescens, diuina postmodū celebrare nō præsumpsit. Quia vero nobis nō cōstitit de prēmissis,f.t.per A.s.m. qua super his inquiras diligētius veritatē,& si rē inueneris taliter processisse,cū idē capellanus,nec voluntate,nec actu homicidiū perpetrauerit,nec dedit operā illicitæ rei, nō impedias,quominus diuina possit officia celebrare.

Idem Meteñ.Episcopo. Cap. 2.

c.14.e.t. EX litteris tuę fraternitatis accepimus,quod cū lator præsentiū A.presbyter vellet fenum de curru deponere, perticā superius alligatā, cū neminē circa currū videret,proiecit in terrā,& cum feno insisteret deponendo, quidā prope ipsum accedens, puerū quendā iuxta currū reperit semiuiuum,in quo præter modicū liuoris in fronte nil inuenire potuit læsionis.Nos autē ab eodē quæsiuimus sacerdote, si priusquā deiceret perticā,circūspexit sollicite,an esset aliquis circa currū,qui quod diligēter circūspexit,asseruit;sed quod vidisset aliquē denegauit.Ad te igitur remittentes eundem,f.t.per A.s.m.qua.si res ita se habet, nisi contra eundē presbyterum graue scandalum sit exortum,vel tāta laboraret infamia, quod deficiente accusatore oporteat ei purgationē canonicam indici, ipsum libere permittas exequi officium sacerdotis.

Idem. Cap. 3.

EX litteris tuę fraternitatis accepimus,quod c.15.e. quidā monachus puer tuæ diœc.ad deponēdū de cāpanili cāpanam subseruiēs, quia forte lignū corruit,ipso momento,in ecclesia sub cāpanili, quendā oppressit puerū, & occidit. vnde a nobis humiliter postulabas, quid tibi super hoc esset faciendū,petens,vt cū ipso misericorditer dispēsetur.Quocirca fraternitati tuæ per A.s.m.qua.si monachus ipse rē necessariā agebat,& vtilē,& in loco,per quē aliquē trāsire nō crederet,vel ibidē existere, vel etiā illuc de cōsuetudine venire,quādo lignū mouisse dinoscitur,satis poterit,præsertim in monasterio ad altiores ordines promoueri.

Idem Episcopo Paduano. Cap. 4.

SIGNIFICASTI nobis per litteras tuas, c.16.e. quod cū F.clericus cū Archipresby.sancti Fiducij equitaret,equus,cui insidebat,tā se,quā ipsum proiecit in aquam.inde clericus ipsum grauiter calcaribus stimulauit,equus vero, vt litterarū tuar.tenor innotuit,cū existeret bucca durus, præter voluntatē sessoris raptus in cursum,& male parens habenis,quandā mulierē,quā obuiā habuit,ex inprouiso pedibus interfecit.Cumq.nos ab eodē clerico fecissemus inquiri,vtrū equi vitiū prius sciuisset, illud se asseruit ignorasse.Ideoq.f.t.per A.s.m. qua. inquiras super his diligētius veritatē,etsi rē inueneris taliter processisse;ad maiorē cautelā iniungas eidē clerico pęnitentiā cōpetentē; qua peracta nequaquā impedias, quominus, & in susceptis ministret ordinibus,et ad maiores valeat promoueri.

Idem Epo Zamoreñ. Cap. 5.

EX parte tua nostris est aurib.intimatum, Non ponitur. quod cū quidā puer quedā canē percuteret, alter puer,cuius erat canis,illū in facie manu percussit,qui percusserat eiusdē canē, sed cū ille fustem arriperet,vt repercuteret illum, a quo fuerat ipse repercussus,& ambo fustē tenerēt hinc inde,pater illius,qui canē percusserat,superuenit,vt filiū suū castigaret. Pueri vero in fugā cōuersi fustē,quē tenebant adinuicē,dimiserunt,& cū per aliquantulū spatium essent ab eodē loco remoti, iā dictus pater vnus in fustē illū taliter incidit,quod per vnū oculum casu inopinato fustis intrauit,ex quo cerebro statim emisso,de medio est sublatus.

Post

Postmodū autem puer, qui canem percusserat, habitum religionis assumpsit, & cum ad ordines recipiendos accederet, per eius, & aliorū multor. confessionē quæstio incidit huius facti, quæ tibi tantum dubitationis induxit, quod nos cōsulere voluisti, vtrū hoc facto nō impediēte, ad sacros ordines valeat promoueri. Nos igitur f.t.t. respōdemus; quod ex præmissis puerū illū nō credimus ita esse culpabilē, vt eius ordinatio de iure valeat impediri.

DE ADVLTERIIS. Tit. viij.

Idem Turon. Archiepiscopo. Cap. 1.

De adul. c.6. INTELLEXIMVS per litteras tam ve.f.n. Pictauieñ. Episcopi, quā per ea, quę corā dil. fi. A. subdiacono, & capellano nostro super hoc auditore cōcesso, proposita pro partibus extiterūt, quod cū S. laicus Elisabeth vxorē suā a maritali consortio sine causa rationabili depulisset, & idē Eps diœcesanus eorū audiens mulierē eandē cū quodā adultero fornicari; eā, & illum vinculo excōmunionis astrinxit. Quæ tandem eū, qui dicebatur eius adulter, abiurans, absolutione recepta coram Epo memorato prædictū virū sibi restitui postulauit. at ille huiusmodi ei obiciens adulteriū, de quo prolem genuisse dicebat eandē; & quod ab eo nō expulsa, sed spōtanea recessisset, restitutionē sui proposuit ei e se minime faciēdā; quod mulier memorata prorsus infitiens replicabat id ipsum, quod fuerat fornicatus, & de fornicatione sobolem procrearet, propter quod tali exceptione vti non poterat contra ipsam. Cū autem vtriq. parti probandi hoc facultate cōcessa, præfata mulier per quosdā testes eiusdē viri adulteriū probauisset; quos vir ipse dicebat, tāquam minus idoneos reprobādos, ab eo tandē fuit ad nostrā audientiā appellatū. Quocirca f.t. per A.s.m. qua. nisi constiterit, vel per euidentiā rei, vel confessionē legitimā mulieris, quod taliter adulterata fuisset; adulterij etiā, quod vir dicitur cōmisisse, probatione cessante, ipsum recipere cōpellas eandem. quod si prædicto modo de mulieris fornicatione cōstiterit, nisi testes, per quos viri adulteriū est probatū, fuerint reprobati, cū matrimonij ius in vtroq. cōsistat, & paria delicta mutua cōpensatione tollantur, nihilominus eū cogas, vt eam recipiat, & maritali affectione pertractet; alioquin mulieri prædictę silentiū imponere non postponas.

Idem Episcopo Ambiañ. Cap. 2.

c.7. eo. TVA fraternitas requisiuit a nobis, vtrum aliquo denegante vxori suæ in adulterio deprehensæ debitū cōiugale, si postmodū ipse cū alia perpetraret adulteriū manifeste, & vxore agente pœnitentiā de cōmisso, & veniā humiliter postulante, vir cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet. super quo tibi taliter respōdemus, quod cū paria crimina cōpensatione mutua deleātur, vir huiusmodi fornicationis obtentu, suæ vxoris cōsortiū nequit declinare.

DE RAPTORIBVS. Tit. ix.

Idem Episcopo Glacons. ñ. † *Cap. vn.*

† Cra conc. n. fi. re. De rapt. c. vlt. & de præb. c. 24. ACCEDENS ad Ap. se. dilectus filius B. Hierosolymit. hospital. a nobis ex parte tua quæsiuit, vtrū clericus absens gratia studiorū de ecclesiastico beneficio possit inuestiri, & vtrū si rapta puella, & in alienam delata diœcesim in ecclesiæ facie cōsenserit in raptorē, matrimoniū huiusmodi legitimū sit habendū. Nos igitur inquisitioni tuæ t. respōdemus; quod & clericus absens per alium, vel alius magis per ipsum pro eo potest de beneficio inuestiri, & rapta puella legitime contrahet cū raptore, si prior dissensio transeat postmodū in consensum, et quod ante displicuerit, tandē incipiat cōplacere, dūmodo ad contrahendum sint legitimæ personæ.

DE VSVRIS. Tit. x.

Idem Epis & alijs ecclesiarum prelatis in regno Franciæ constitutis. Cap. 1.

De vsur. c. 1. QVAM perniciosum sit vitium vsurarū discretionē vestrā nō credimus ignorare, cū præter cōstitutiones canonicas, quæ in earū odiū emanarunt, per prophetā detur intelligi eos, qui suā dant pecuniā ad vsurā, a tabernaculo domini repellēdos, & tā in nouo, quā in veteri testamēto prohibitæ sunt vsuræ; cū veritas ipsa præcipiat: mutuum date. nil inde sperantes, & per prophetam dicatur; vsuram, & omnem superabundantiam non accipies. inde est, quod vniuersitati vestræ per A.s.m. qua. manifestos vsurarios, eos maxime, quos vsuris renuntiasse publice constiterit, cum aliquis eos conuenit de vsuris, nullius permittatis subterfugio se tueri.

Idem Narboneñ. Archiepiscopo, & suffraganeis eius; Comitibus & Baronib. & vniuerso populo in Narboneñ prouincia constituto. Cap. 2.

c. 12. e. t. PER miserabilem. & intra. Iudæos ad remittēdas Christianis vsuras per vos, & Principes, & potestates cōpelli præcipimus sæculares, & donec eis remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus, tam etiam in mercimonijs, quam in alijs per excommunionis sententiam eis iubemus cōmunionem omnimodā denegari.

Idem Mutin̄. Episcopo. *Cap.3.*

c.13.eo. TVAS dudum ex parte tua recepimus quæstiones, quod quidā vsurarij tuæ diœces. eos, quib. dant pecuniam ad vsuram, præstare faciunt iuramentum, quod vsuras nō repetāt, & super ijs, quas soluerint, nullā moueāt questionē. Nos igitur inquisitioni tuę taliter respōdemus; vt vsurarios ipsos mo. præ. per cen. ec. ap. re. cōpellas, ante vsurarum solutionem, ab earum exactione desistere, vel restituere ipsas, postquam fuerint persolutæ; ne de dolo, & fraude sua contingat eos commodum reportare, qui ad hoc præstari faciunt iuramētū, quod super vsuras non valeant molestari.

Idem. *Cap.4.*

c.14.eo. QVIA frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem; statuimus, vt siquis vsurarius a nobis litteras impetrauerit, super restituēdis vsuris, vel fructibus computandis in sortē, nisi prius ipse restituerit vsuras, quas ab alijs noscitur recepisse, auctoritate litterarum ipsarum, nullatenus audiatur.

Idem Altisiodoren̄. Episcopo. *Cap.5.*

c.15.eo. CVM in diœcesi tua sint quamplurimi vsurarij, de quibus minime dubitatur, quin sint vsurarij manifesti; contra quos propter timorem Principum, & potestatum, qui tuentur eosdem, nullus appareat accusator, nec idem sunt per sententiam condemnati; qualiter procedere valeas contra ipsos; oraculum duxisti se. Ap. requirendum. Nos autem f. t. t. respondemus, quod licet contra eos non appareat accusator, si tamen alijs argumentis, illos constiterit esse vsurarios manifestos, in eos pœnam in Lateranen̄. cōtra vsurarios editam concilio, libere poteris exercere.

DE FALSARIIS. Tit. xi.

Idem. *Cap.1.*

De crimin fal. c.4. DVRA sæpe mandata. & infra. Nos autē honori ecclesiæ Rom. & vtilitati omniū, paterna volentes sollicitudine prouidere; de cōmuni. f. n. con. statuimus, et sub excōmunionis pœna, & suspēsionis ordinis, & beneficij districtius inhibemus; nequis apud se. Ap. de cetero litteras nostras, nisi a nobis, vel de manu illor. recipiat, qui de mādato nostro ad illud sunt officium deputati. si vero tātę auctoritatis aliquis extiterit; vt ipsum per nuntium deceat litteras nostras recipere; nuntium ipsum ad cancellariam nostram, vel ad nos ipsos mittat idoneum, per quem litteras Ap. iuxta formā pręscriptā recipiat. Si quis autē in hac parte māndati nostri transgressor extiterit; si laicus fuerit, excōmunioni subiaceat: si clericus fuerit, officij, & beneficij sui suspēsione dānetur. & infra. Ad hoc adijcientes statuimus, vt generalē excōmunionis sententiā promulgetis, quam per singulas parochias faciatis frequentius innouari. Quod si quis falsas litteras habere se cognoscit, infra xv. dies litteras illas, aut destruat, aut resignet, si pœnā excōmunionis voluerit euadere, quā nisi forsan in mortis articulo, sine speciali mādato nostro a quocūq. nolumus relaxari; nec etiā si præsumpta fuerit cōtra hæc absolutio, quidquā habeat firmitatis, ne forte post tēpora nostra falsitas in tantum occulta cuiquam valeat præiudicium generare.

Idem Archiepiscopo, & Archipresbytero, & canonicis Mediolan̄. *Cap.2.*

LICET ad regimē sedis Ap. quæ dante domino vniuersarum ecclesiatū mater est, & magistra, insufficiētes nos vita, & sciētia reputemus; quantū tamē nobis dominus in sua miseratione cōcesserit, ab his proposuimus abstinere, per quæ nobis possit merito derogari; quāquā ex infirmitatis humanæ defectu, nō sic formā perfectionis semper, & in omnibus imitari possimus, quin aliquid aliquando in nostris subrepat operib. quod minus circūspectæ prouidētiæ valeat cōputari. Quod tamē nō ex industria, vel scientia certa, sed ignorātia, vel nimia occupatione cōtingit. Ceterum, cum easdē litteras, sicut viri prouidi, & discreti ad nostram remiseritis præsentiā, vt ex earū inspectione plenius nosceremus, vtrum ex nostra conscientia processissent; plus in eis inuenimus, quam in eis vestra discretio suspicata fuisset. nā licet in stilo dictaminis, & forma scripturæ aliquātulū cœperimus dubitare; bullā tamen verā inuenimus, quæ primum nos in vehementē admirationē induxit, cum litteras ipsas de nostra sciremus nullatenus consciētia emanasse. Bullā igitur hinc inde diligentius inspectantes in superiori parte, quæ filo adhæret, eā aliquātulū tumētem reperimus, & cū filū ex parte tumente sine violētia qualibet aliquantulū attrahi fecissemus, bulla in filo altero remanente, filū ex parte illa fuit ab ipsa sine difficultate qualibet auulsum, in cuius summitate adhuc etiā incisionis indiciū apparebat; per quod liquido apparuit, bullā ipsam ex alijs litteris extractam fuisse, ac illis per vitiū falsitatis insertā, sicut ex litteris ipsis plenius agnoscetis, quas ad maiorē certitudinem duximus remittendas. & infra. Vt autem varietates huiusmodi falsitatis, quas hactenus reprehendimus, vos ipsi de cetero deprehendere valeatis, vobis præsentibus litteris

litteris duximus exprimendas. prima species falsitatis hęc est, vt falsa bulla litteris apponatur. secunda, vt filū de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliū filū inmissum falsis litteris inseratur. tertia, vt filū ab ea parte, in qua charta plicatur, incisum cū vera bulla falsis litteris inmittatur, & sub eadē plicatura, cū filo similis canapis restauratur. Quarta, quæ a superiore parte bullæ altera pars fili sub plūbo rescinditur, vt per idē filū litteris falsis inserta reducitur infra plūbum. Quinta, cū litteris bullatis, & redditis in eis aliquid per rasurā tenuem inmittatur. Eos etiā a crimine falsitatis non reputamus inmunes, qui cōtra cōstitutionē præmissam scienter litteras, nisi de nostra, vel bullatoris nostri manu recipiunt. eos quoq. qui accedētes ad bullas, falsas litteras caute proiciunt, vt de vera bulla cū alijs sigillētur. Sed hę duæ species falsitatis nō possunt facile deprehendi, nisi, vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ, vel qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In ceteris autem diligens indagator falsitatem poterit diligentius intueri, vel in adiūctione filor. vel in collatione bullę, vel motione, vel optusione, pręsertim si bulla nō sit æqualis, sed alicubi magis sit tumida, & alibi magis depressa.

Idem Antibareñ. Episcopo. *Cap. 3.*

c. 6. eo. QVAM graui pœnæ subiaceat. & infra. Ad audientiā siquidē nostram ex litteris in Christo karissimi filij nostri W. Icañ. Dioclæ Regis Illustris, necnō & tenore litterar. tuar. quas dil. fi. L. capellano nostro apud Durachiū direxisti, noueris peruenisse, quod Dominicus quōdā Suaceñ. Episcopus, qui corā eodē capellano, & dil. fi. S. subdi. nostro tunc in partibus illis gerētibus legationis officiū, fuerat de homicidio accusatus, & in concilio apud Antibareñ. Pontificalē resignauerat dignitatē, ad nostrā olim pręsentiā accesisset, a nobis rediens quasdā tibi litteras præsentauit, quib. asserebat, sibi a nobis Pōtificale officiū restitutū. & infra. Tu vero litteris illis fidē adhibens, ve. f. n. G. quē in Suaceñ. Epm electū canonice diceris cōsecrasse, ab eadē ecclesia remouisti, præfato Dominico occasione litterar. falsarum in ipsa ecclesia restituto. Præfatus vero R. sicut suis nobis litteris intimauit, nō credens litteras illas de nostra conscientia emanasse, tā ipsum Dominicū, quam præfatū Episcopū nostro præcepit cōspectui præsentari, humiliter petens rescripto Apostolico edoceri, quidquid duceremus de ipso negotio statuēdū. Nos vero scriptū litterarū falsarū diligentius intuentes, in eis, tā in continentia, quā in dictamine manifeste deprehēdimus falsitatē; ac in hoc summus nō modicū admirati; quia tu tales litteras a nobis credideras emanasse; cum præsertim scire debeas Ap. se. consuetudinē in suis litteris hanc tenere, vt vniuersos Patriarchas, Archiepos, & Episcopos, fratres, ceteros autē siue Reges sint, siue Principes, vel alios homines cuiuscūq. ordinis sint, filios, in nostris litteris appellemus; & cū vni tantū personæ nostræ litteræ dirigūtur, nūquā ei loquimur in plurali, siue vos, siue vester, vel his similia in ipsis litteris apponatur. In falsis autē tibi litteris præsentatis in salutatione, dil. in Christo filius vocabaris, cū in omnib. litteris, quas aliquādo tibi trāsmiserimus, te videre potueris a nobis fratrē venerabilē appellatū. Propter quod, sic te esse volumus in cōsimilibus circūspectum, vt per falsas litteras denuo nequeas circūueniri, vel falli, sed sic litteras Apostolicas studeas diligētius intueri, tā in bulla, filo, & charta, quam stilo, quod veras pro falsis, vel falsas pro veris aliquo modo non admittas.

Idem. *Cap. 4.*

AD falsariorū cōfutandā malitiā iā alia vice recolimus litteras Apostolicas destinasse, in quib. falsitatis modos ne quis se possit per ignorantiā excusare, meminimus plenius di- c. 7. eo. xisse. quia vero nonnūquā euenit, vt falsas litteras exhibentes, postquā super his fuerint redarguti, ad excusationē suā, se dicūt litteras huiusmodi per alios impetrasse, de communi f. n. consilio duximus statuendū; vt qui litteris nostris vti voluerint, eas prius examinent, quoniā si falsis litteris se vsos dixerint ignoranter, eorū sera pœnitentia euitare nequit pœnas inferius annotatas. Nos enim omnes falsarios, qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus, & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos, statuentes, vt clerici, qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus officijs, & beneficijs ecclesiasticis perpetuo sint priuati. Ita quod, qui per se falsitatis vitiū exercuerint, postquam per ecclesiasticum iudicē fuerint degradati, sęculari potestati tradantur, secundum constitutiones legitimas puniendi, per quam & laici, qui fuerint de falsitate cōuicti, legitime puniātur. si clerici fuerint, officijs, & beneficijs ecclesiasticis spolientur; si laici, tādiu maneant excōmunicationi subiecti, donec satisfaciāt cōpetenter; ita tamē, vt in istis, & in alijs malitia grauius, quā neglīgētia puniatur. Quod & de ijs, qui falsas litteras impetrant, statuimus obseruandum.

& adhuc eum non verentur diuina officia celebrare, quamuis propter hoc sint excommunionis vinculo innodati. Ad hoc breuiter respondemus, quod clerici, qui talia præsumpserunt, sunt ecclesiasticis beneficijs spoliandi. Monachi vero vel moniales in artioribus monasterijs ad peragendã sunt pænitentiam recludendi.

DE CLERICO PER SALtum promoto. Tit. xiij.

Idem Olomiceñ. Episcopo. Cap. uni.

De cler. per sal. promo.

QVAE nobis litteræ præsentatæ continebant; quod sicut ex relatione quorundã bonor. virorum receperas, P. presbyter lator præsentiũ, diaconatus ordine prætermisso, se fecit ad sacerdotij ordinem promoueri. Cumq. super hoc ab ipso quæsisses diligentius veritatẽ, ipse tibi secreto humiliter est confessus, se pro certo nescire, si res taliter se haberet; sed ex quo hoc boni viri asserebant, inter quos fuerat cõuersatus; credebat assertioni eorum, eo quod ipso tẽpore, quo ordines inferiores susceperat, infra annos discretionis fuerat constitutus. Tu vero ipsum ad Ap. se. transmittens, a nobis humiliter supplicasti, vt cum eo misericorditer agere dignaremur. Nos igitur eius miseriæ condolentes, f. t. per A. s. m. qua. condignã pænitentiã pro huiusmodi negligẽtia iniungas eidẽ, & ea peracta, quia non intelligitur iteratũ, quod factũ esse nescitur, ipsum in diaconum ordinare procures, & sic de misericordia eundẽ misiliare permittas in ordine sacerdotis.

DE EXCESSIBVS PRAELAtorum in subditis †. Tit. xiiij.

† subditis male.

Idem Cantuar. Archiepiscopo. Cap. I.

De simonia c. 36

IN tantum peccatis exigentib. corda quorundã simoniaca prauitas deprauauit; vt in exterminiũ canonicæ sanctionis, & in elusionem quodãmodo diuini iudicij, lucris tẽporalib. inhiãtes, ac dicẽtes in corde suo, nõ est Deus, simoniã sub honesto nomine pallient, quasi mutato nomine culpa transferatur, & pœna. Verũ nec Deus secundum Apostolũ irridetur; nec tales Simonis sectatores, etsi tẽporalẽ in præsenti forsan pœnã euadant, in futuro tamen pœnã nõ effugient sempiternam; cum nec honestas nominis criminis malitiam palliabit, nec vox poterit abolere reatũ. Sane peruenit ad audientiã nostrã, quod cum olim quidã suffraganei tui, pro chrismate ecclesiæ contra canonicas sanctiones certã accipere cõsueuerunt pecuniæ quantitatẽ, metuentes pœnã canonicã, & correctionẽ tuã eludere cupientes; tempus faciendæ solutionis anticipent, recipientes in media quadragesima, quod recipere consueuere post pascha; & vt causam accipiendi dissimulent, nomen denariorũ variant, denarios, quos prius chrismales, secundo paschales dicebant, consuetudinem mediæ quadragesimæ nuncupantes. Quidam vero nec tempus solutionis, nec soluendorum nomen etiam in aliquo variarunt, veterem per omnia consuetudinem imitantes. quia vero expressius exprimit venditionis speciem, qui prius recipit pretium, quã rẽ conferat pretiosam, quãquã tẽpus recipiendæ mercedis dissimulando distulerit, & dissimulauerit differẽdo: licet vtrumq. in talibus periculosum sit, vel existat, cum gratis gratia conferenda sit, ne ipsam cõtingat, & rẽ, & nomen gratiæ demereri: f. t. per. A. s. m. atq. dil. præcipiẽ. qua. auctoritate nostra fretus, & tua, taliter excessus corrigas supradictos, suffraganeos tuos, & officiales eor. m. an. præ. per. cen. ecc. & sub. ap. ob. a tã illicita exactione cõpellens; quod ad nos de cetero super hoc querimonia deferri non possit, nec aliorum culpa tibi ob tuæ negligẽtiæ ineritũ imputetur ad pœnã. Eadẽq. auctoritate suffultus, prauã illã consuetudinẽ de tua prouincia studeas abolere, per quã pro ecclesiarũ inuestitura, Archidiaconi marchã argenti, minores vero Decani vaccã albã sibi dari postulant, vel certã solui pecuniæ quantitatem.

Idem Archipresbytero sancti Andreæ de Polhañ. Cap. 2.

QVAM sit graue crimen in clericis gloriari, cum malefecerint, & in rebus pessimis exultare, nullus sanæ mentis ignorat. accepimus sane, quod non sine dolore referimus, quod cũ R. de Settone R. filiã suã cuidã I. nomine tradiderit in vxorẽ, P. diaconus ecclesiæ sancti Petri, filius autẽ sacerdotis nõ erubuit publice profiteri, se prædictã feminam carnaliter cognouisse. Vnde factũ est, quod prædictus vir ad propria eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Quapropter tibi per Ap. s. m. qua. si tibi constiterit de præmissis, sine omni contradictione, ap. cess. præfatum clericum ab officio, & beneficio suspendere non postponas, compellens virũ, vt vxorem suã recipiat, eiq. sicut iustum est, officium † exhibeat maritale.

De excess. prael. c. 9.

† al. affectum.

Idem Episcopo Iponen † & Abbati de Tisco visitatoribus Lombardiæ. Cap 3.

† al. Hipponeñ.

EX litteris vestris accepimus, quod cũ ad Ambigabeñ. ecclesiã vna cũ ve. f. n. Pisano

c. 1c. e 1

Archiepiscopo tūc Episcopo Vercelleñ. accesissetis visitationis officium impleturi, Ambigaueñ. Episcopus inter cetera, quę proposita fuerant contra ipsum, hoc nobis ore proprio est confessus; quod, cum quidam in villa quadam ad eius iurisdictionem spectantē infamaretur de furto, & idem illud infitiaretur omnino, offerens, quod candentis ferri iudicio excusaret se, vel purgaret, adiciendo, vt suspēdio puniretur, si deficeret in eodem, dictus Episcopus requisiuit a iudice, quid super hoc videretur eidem; & cū iudex respōdisset, vt fieret, sicut fur ipsemet dixerat; ferrum candens in ipsius præsentia Episcopi est allatum, quod cum accepisset, fur ille cōbustus est. Vnde iudex expauefactus, quid sibi super hoc videretur, consuluit Episcopū memoratum, qui sibi respondit, quod si fur idē sic euaderet, malum esset, quāuis per litteras, quas idē Episcopus nobis modo direxit, affirmet se verbis talibus vsum fuisse; auditis, quantus est clamor populi, omnes dicūt malum est, si sic euaserit inpunitus; & sic Episcopus & iudex, villam ipsam cum multitudine funt ægressi, in quorum præsentia fur prædictus auctoritate ipsius Episcopi est suspēsus, propter quod ipsum cum litteris vestris ad se. Ap. destinastis. sed idem in præsentia nostra constitutus nihil super his proposuit coram nobis, nec litteras vestras vidimus, licet ipse nobis se illas asserat pręsentasse, quinimmo statim, cum dictus Archiepiscopus ad se. Ap. accessit, qui nobis huius rei seriem plenarie indicauit, idem Episcopus a nostra discessit præsentia, & perquisitus non potuit inueniri. Nos autem super his cum fratribus nostris deliberauimus diligenter, & cum idē Episcopus non solum in iudicio candentis ferri, verumetiam in furis suspendio grauiter noscitur deliquisse, cum his † non tantū auctoritatem præstiterit, verumetiam præsentiam exhibuerit corporalem, ipsum indignū altaris ministerio reputamus. [† ap. is] Cum igitur Pōtificale officium sine altaris etiam ministerio non valeat adimpleri, dis. ve. per A. s. m. qua. vt Episcopatui cedat, moneatis eūdem; alioquin ipsum auctoritate Ap. ab Abugeñ. † ecclesia sub. ap. ob. amouentes, faciatis eidem per electionem canonicam de persona idonea prouideri. [† Ambigaueñ. supra.]

Idem Archiepiscopo, & maioris monasterij & sancti Iuliani Abbatibus Turoñ. · *Cap. 4.*

[e.u. co.] INTER dil. fi. B. & P. Choet canonicos Pictaueñ. super succentoria Pictaueñ. ecclesiæ, quæstione suborta, eorumvterq. corā nobis firmiter asserebat, succentoriam ipsam, se per Pictaueñ. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonice assecutū. & infra. Nos igitur vtriusque partis attestationibus diligenter inspectis inuenimus, euidenter esse probatum eūdem P. publicum aleatorē esse, vel vsurarium manifestū; vtpote qui xj. denarios pro xij. publice mutuarat in ludo. Vnde licet ad palliandum tantæ præsumptionis excessum proposuerat idem P. quod hoc fecerat iuxta Gallicorum consuetudinem clericorum, qua clerici fere vniuersi mutuant sic frequenter, & ludunt. Nos tamen, qui ex officij nostri debito pestes huiusmodi extirpare proponimus, atq. ludos voluptuosos, occasione quorum sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis etiam materiam deuenitur, penitus inprobamus, excusationem prædictam, quæ per prauā consuetudinē, quæ dicenda est corruptela potius, palliatur, friuolam reputantes; cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis, delinquendi auctoritas vsurpatur: quod circa eundem P. de succentoria prædicta factum esse dinoscitur, propter indignitatem, & inutilitatem ipsius duximus irritandum, cum personis vilibus, & indignis portæ dignitatis patere non debeāt, iuxta legitimas sanctiones. Præterea contra præfatū B. manifeste fuit probatum, quod de consciētia iudicū prædictorū Bituriceñ. vltima clausula inserta nō fuerat in litteris eorūdē, sicut in ipsorū depositionib. exprimitur euidēter, Robertus vero diaconus ad hoc probandum testis inductus illud idē deposuit, & adiecit. quod cum deberet easdem litteras sigillare, diligenter inspexit, nec eandem clausulā appositam tunc inuenit; vnde pars altera proponebat, quod cum prædictus B. scienter vsus fuerit litteris sic falsatis, debeat merito tā quam falsarius omnino repelli. Verum nos attendentes, quod etsi constaret euidentissime, quod dicta clausula litteris illis fuisset apposita præter conscientiam iudicum prædictorum; quia tamen fides nobis facta nō fuit, quod dictus B. illam clausulam apposuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur, vel etiam, quod scienter vsus fuerit litteris sic falsatis, ab huiusmodi falsitatis obiectu, eūdem duximus absoluendum, maxime, cum postquam hoc sibi obiectum fuerit, prætermisit penitus vti eis. & infra. Cum igitur per depositiones saltem duorum testium, qui nullatenus reprobati fuerant, nobis constitit euidenter, quod concessio Petro facta præcesserit,

quāquam

quamquam propter indignitatem eiusdē P. meruerit reprobari, concessionē postmodū Boccando factam, irritam decernimus, & inanem. Quia vero actor, ad quē ipsius succētoriæ donatio spectare proponitur, vt de ipsius periurio taceamus, adeo tamen inconstanter se habuit in hoc facto, vt sicut præmissum est, prima donatione nō reprobata secundā facere attemptaret; & dignū sit, vt in eo quis puniatur, in quo visus est deliquisse; in hoc eius duximus varietatis inconstantiam puniēdam; vt concedendi succentoriam ipsam hac vice nullam habeat facultatem; præsentium vobis auctoritate mandantes, qua. eandem, auctoritate nostra suffulti, sub. ap. ob. personæ idoneæ assignetis.

DE NOVI OPERIS NVNtiatione. Tit. xv.

Idem Cantuarieñ. Archiepiscopo. Cap. vn.

De noui op. nun. c. 1.

CVM ex iniuncto. & infra. Districta tibi iussione mandauimus, vt in negotio capellæ de Lamhe, iuxta formam litteris Ap. cōprehensam, ab oppressione monachorū Cantuarieñ. omnino cessares. & infra. Cum autem, quæ præmisimus, in nostra, fratrumq. nostrorū præsentia prudenter essent allegata a nuntijs: nos tamē† accepimus iustitiam iudicandi, cupientes ipsius vestigijs inhærere, apud quem non est acceptio personarum, cuius locum tenemus in terris, licet indigni; & ita via Regia prudenter incedere, vt non declinemus ad dexteram vel sinistram, prædecessores quoq. nostros Vrbanum, Clementem, & etiam Cælestinum, credentes amplius imitandos in illis maxime, quæ delibe- ratione præuia statuerunt, de communi f. n. con. f. t. per A. s. m. & in uir. obe. dis. præ. qua. omni contradictione, excusatione, & ap. ces. infra xxx. dies post receptionem præsentiū, quidquid ædificatum est in ecclesia memorata, expēsis tuis facias penitus demoliri, eo nō obstante, etiam si absens extiteris. cum autē sit etiam legitima sanctione sancitum, vt si is, cui opus nouum fuerat nuntiatum, ante remissionem ædificauerit, deinde agere cœperit ius sibi ædificatum debere, † sibi debeat actio denegari; reducens prorsus in irritum, quidquid de instituendis ibidem canonicis, & alijs ad ipsam ecclesiam pertinentib. a te, vel a prædecessore tuo cognoscitur ordinatū, eorum redditib. ad statum pristinum reuocatis, quos ab obligatione præstiti iuramēti, pro eo quod ibidem instituti fuerunt, auctoritate nostra per te denuntiari præcipimus absolutos. Cum enim amodo non teneat principale, quidquid ab eo, vel ob id secutum est, sub præmissa districtione decreuimus irritandū, sicut sancitum est traditione canonica, & ciuili. & infra. Super eo quoq. nō sufficimus admirari, quod, cum dicta ecclesia iādudū, quasi lapis offensionis fuerit, & petra scandali, pro qua nos, & prædecessores nostri aduersus te, tuosque prædecessores ita grauiter sumus moti; & viri religiosi pariter, & prudentes monachi Cantuarieñ. qui omnia dimiserunt pro Christo, tot laborib. & dolorib. tot timoribus & periculis personas, & res nō dubitauerunt frequenter exponere, quod procuIdubio tam illi, quam isti, vt dictum est, nō fecissent, nisi cognoscerent præmissa respicere in graue Cantuarieñ. ecclesiæ detrimentū, vt de alijs omittamus, tu saltem pro vitando tam graui scandalo proximorum, ab huiusmodi etiā prohibitis non cessasti; cum sacræ scripturæ debueris testamento † didicisse, quod licet opera illa, quæ sine peccato mortali dimitti non possunt, non sint pro vitando scandalo dimittenda, nec ea debeant pro scādalo vitando cōmitti, quæ sine peccato mortali committi non possunt; ab ijs tamen, quę sine peccato mortali committi possunt, pariter, & dimitti, sit pro scādalo tollendo cessandum, & eis etiā pro vitando scandalo insistēdum. Vnde Apostolus. si scandalizatur frater, nō comedam carnem in æternum: & dominus in euangelio, contra eos, qui scandali pręstant materiam. Vę inquit homini illi, per quē scandalū venit; melius est enim, vt suspēdatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. & licet maiorū scandalum sit vitandum, vitandum etiam est & scandalum pusillorum, iuxta testimonium veritatis. Qui scandalizauerit, inquit, vnum de pusillis istis minimis, qui in me credunt, &c. finis ergo ijs, quæ præmissa sunt, de cetero taliter imponatur, quod præteritæ cōtradictionis rebellio per virtutē sequentis obedientiæ valeat non immerito expiari.

† qui ipsi

† habere forte

† testamento

DE PRIVILEGIIS, ET INdulgentijs. Tit. xvj.

Idem Archiepiscopo Lindoñ. Cap. I.

De priuilegiis c. 11.

TVARVM nos tenor edocuit litterarū, quod fratres hospitalis sancti Ioannis laici, & illiterati ad partes illas mittuntur pro eleemosynis colligendis, quas populus ex deuotione pro sustentatione pauperum prædicto loco mittere consueuit. Quia vero per se non sufficiunt loca omnia circuire, sibi clericos, sacerdotes,

dotes laicos,& rudes,nō religiosos,sed in nequaquā exercitatos assumunt, eorum pectoribus crucis characterem imponentes. Cum gulæ,& ebrietati deseruiant,se valde inhonestos in alijs ostendentes,clerum, & populum grauiter scandalizant;cum ipsi laici prioratuū fungantur officijs,& tam clericis,quam sacerdotibus præponantur,& non solum Episcopis inobedientes existunt, verum etiam quasdam immunitates,tamquam sibi ab Ap.fedē indultas præsumunt sibi temere vindicare.Cum enim in quadam ecclesia baptismali eis a tuo prędecessore collata,quidā nuper percutiens vicarium sacerdotem, ipsam ecclesiam desedasset sanguinis effusione,vsq.ad reconciliationem diuina ibidem interdixisti officia celebrari; sed nihilominus ipsi in ea diuina celebrarunt,sacerdotes insuper vndecumq.venientes ad eos,de quorum conuersatione,ac ordinatione,nulla certitudo prorsus habetur,ad diuinum sibi officium celebrandum recipiūt, Episcopi assensu minime requisito. Alios vero presbyteros ab officio suspensos per Episcopos suos pro suorum exigētia meritorum: idem cum sint laici, ad officia restituunt exequenda.quidam præterea cum vxoribus suis in domibus proprijs commorantur:illos quidem,eo quod eis de suis aliquid conferunt annuatim,ita emancipare cōtendunt,vt alijs secundum leges terræ de sibi subiectis respondere minime teneantur. Verum quia priuilegium meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate:f.t.per.A.f.m.qua.si quos clericos,seu sacerdotes,aut laicos a prędictis fratribus pro colligendis eleemosynis cruce falsa signatos inueneris,ijs,a quibus ipsos missos esse constiterit,per totam prouinciam tuam, nostra fretus auctoritate exhortationis huiusmodi officium interdicas, laici si fuerint, etiā missos excommunicationis mucrone percellas.si clerici,vel presbyteri fuerint,ab officio, beneficioq.suspēdas, nullo prorsus priuilegij beneficio, vel ap. remedio præualente. Eos vero quos in prædicta ecclesia lege tibi dioecesana subiectos post interdictum tuum,diuina celebrasse cognoueris,eiusdem pœna suspensionis inuoluens,in ea donec reconciliata fuerit,quemadmodum sacra pręcipiunt instituta,officia non permittas diuina celebrare,presbyteros etiam suspensos ab Episcopis suis,& per dictos fratres ad officia sua temere restitutos,in eandem suspensionis sentētiam, nostra fretus auctoritate reducas ; alios vero quos ad respondēdum alijs secundum legem terræ,præmissa causa asseris non teneri, nolumus excusari,quin eos ad respondendum, sub.ap.impedimento compellas.

Idem R. Abbati, & conuentui S. Petri Eugubin. Cap. 2.

CVM olim essemus apud Perusinum constituti, tu fili Abbas ad nostram pręsentiam accessisti;priuilegium bo.me. Lucij pp. prę. n. nobis humiliter repręsentans,& postulans illud suppliciter innouari, quod propter contradictionem ve.f.n.Marci Eugubini Episcopi,qui tunc temporis superuenit,asserens hoc in suum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum.et infra. Te igitur cū testibus tuis,& pręfati Episcopi Eugubini procuratoribus in nostra presentia constitutis dil.f. nostrum P.basilicæ xij.Ap.presbyterū Cardinalem dedimus in mandatis,vt super amissione,ac tenore priuilegiorum , testes reciperet diligenter,quos duceres producendos. et infra. Mandati nostri diligens executor præsentib.pręfatis procuratoribus fideliter redegit in scriptis depositiones x. testium iuratorum,quorum depositionibus publicatis, iam dicti procuratores ad producendos testes Episcopi,per quos inductos a parte aduersa,repellerent,inducias postularunt, quas pręfixo termino peremptorio sub eo tepore illis duximus concedendas:vt apud Ap.se.probarent, quæ vellent,nisi onus probationis pars altera subijsset. Ceterum , quoniam infra datum terminum,& receptum in producendis testibus defecerunt,nos tamen tam per depositiones testium,quam assertiones quorundam f. n.liquido cognoscentes,talem dicti priuilegij fuisse tenorem,quod videlicet ipsum cœnobium nullo mediante ad Rom.ecclesiam pertineret,& quod non liceret alicui Episcopo eidem monasterio,& eius ecclesijs excommunicationē indicere , vt fratres illic domino seruientes ab omnium potestate liberi Rom . ecclesiæ libertatis gratia potirentur,& quod nulla in eis mentio diœcesani Episcopi habebatur. illud etiam nihilominus attendentes, quoniā sicut ex dictis quorundam testium intelleximus euidenter,plurimiq de nostris fratrib.tēpore illo pręsentib.recolebant,cum tu fili Abbas,tēpore bo.me.C.pp.præ.n.ad ipsius pręsentiam accessisses;ipse inspectus ecclesiæ tuæ priuilegijs,te licet excommunicatus ab Eugubino Episcopo diceteris,tamquam non ligatum admisit ad osculum,quod præsumitur non fecisse,nisi monasterium vestrum cognouisset ad Rom . ecclesiam specialiter pertinere : de cōmuni f.n.con. pronuntiādum decreuimus,priuilegiū illud bo.me.Lucij.pp.quod sine

sine reprehensione bullæ, chartæ, vel litteræ apparebat, quando fuit nobis ostensum, illius fuisse tenoris, cuius per depositiones testiū, & assertiones f.n. præmisimus extitisse.

Idem Cantuariensi electo, & Abbati trium fontium. Cap. 3.

c.13.e.t. EX parte Abbatissæ, ac sororum Vtreñ. ecclesiæ nostris fuit auribus intimatum, quod ve.f.n. Meldeñ. Episcopus commissionis occasione cuiusdam, ad ve.f.n. Parisieñ. Episcopū, & dil. fi. Abb. de Lantuñ. a nobis obtētæ in qua nulla mentio habebatur de ipsar. priuileg. quæ illas, & earum ecclesiam, clerum, & populum Iotreñ. ad Ap. se. nullo mediante spectare declararent, quorum ipse non erat ignarus, eas inceperit grauiter molestare, obedientiam ab ipsis, ac clero, & populo villæ Iotreñ. qui secundum priuilegia sedis Aposto. gaudent consimili libertate, subiectionē omnimodam impendendam, sibi requirens, & infra. Verum, cum iudices, & assertores eorū ipsas valde grauarent, ad ap. beneficium conuolarunt. et infra. sed iudices ipsi appellationi minime deferentes, nec fragilitati sexus compatientes earum, in Abbatissam excommunicationis vinculum, & populum villæ Iotreñ. interdicti sententias pertulerunt. Sane cum nuntij Iotreñ. ecclesiæ prædicta, & alia multa in nostra pręsentia retulissent, quibus eas, & suos contra libertatem eis concessam, grauatos dicebant, priuilegium nobis Apostolicum ostēderunt, per quod ecclesiam Iotreñ. constabat ad Rom. eccl. specialiter pertinere. Nos autem eos diutius detinentes propter ap. predictam, quia tamen tandem nullus apparuit idoneus responsalis, qui partem defensaret aduersam, licet postmodum quidam simplex nuntius super hoc prędictorū Parisieñ. Episcopi, & Lamanc. Abbatis litteras pręsentasset, priuilegium Ap. se. ecc. Iotreñ. concessum duximus innouandum; ita tamen, vt per innouationem ipsius eidem ecclesiæ nihil iuris plus accrescat, quam per priuilegia pręde. nostrorum optinuerit, cum per hoc nouum ei non concedere, sed antiquum ius conseruare velimus.

Idem Colubrieñ. Episcopo. Cap. 4.

c.14.eo. CVM olim ad Ap. se. accessisses, & propter quæstiones, quas aduersus dil. fi. Priorem, & canonicos S. crucis habebas, pro quibus fuerat ad nostram audientiam appellatum, moram feceris longiorem, quia pro parte altera nullus comparuit responsalis, eidem Priori, & fratrib. in virtute obedientiæ districte pręcepimus, vt vsq. ad festum omnium S. proximo tunc futurum per se, vel per sufficientes responsales, & idoneos, ad nostram pręsentiā accederent, super priuilegijs omnibus, & libertatibus, quæ a Romanis Pontificibus, vel a bo. me. quōdam Colubrieñ. Episcopo se habere dicebāt, & super alijs quęstionib. aduersus eos a Colubrieñ. ecclesia intentatis diffinitiuam sententiam recepturi. vt autem veritas facilius appareret, authentica, & originalia cū bullis suis, nobis vsq. ad eundem terminum sub eadem districtione pręcepimus exhiberi, interim autē vtriq. parti liceret corā dil. fi. de Alcobatia, et de Seiza Abbatib. et F. Meueñ. monacho Alcobatiæ, quib. sub certa forma causa prius fuerat delegata, & testes vtrimq. producti proponere, ac probare, si quid aliud proponendū ducerent ad probandū, & infra. Iudices autē sufficienter actum esse de causa credentes, attestationibus, & rationibus vtriusq. partis diligenter inspectis, monasteriū S. crucis in expensis, quas per quadriennium occasione huiusmodi negotij iurauerat te fecisse, quę quinquaginta marcharum auri summam attingerent, tibi de prudentum consilio damnauerunt, infirmantes sua sententia libertatem, quam M. Columbrieñ. Episcopus in enorme detrimentum Colubrieñ. ecclesiæ contulerat monasterio sanctæ crucis canonicorum assensu per pręconem Episcopi, & portarium Regis extorto. Præterea quia idē M. etiam fuerat canonicus regularis, & duo milia marabotinorum, quæ acquisierat, in Episcopum iam promotus monasterio dederat memorato ipsum ad restitutionem eorum iudices condemnarunt. Insuper tam decimas, quā omnes ecclesias, quas de manu Regis, vel aliorum laicorum, siue clericorum, monasterium pręter Colubrieñ. Episcopi assensum receperat, & quas in Lateraň. vel in alijs locis in attestationibus comprehensis propria auctoritate fundauit; quia pars sanctæ crucis nec pręscriptione, nec defensione alia probationibus contra se factis obstiterat, iudicarunt in ius Colubrieñ. ecclesiæ cum fructibus medij temporis reuocari, et infra. Tādem vero cum tu, & pars altera propter hoc ad se. Apostolicam venissetis, procurator monasterij S. crucis proposuit sententiam non tenere. quod si alias, etiam sententia memorata teneat, quia tamen monasterium fuit indefensum, sicut ipsi iudices per suas litteras protestantur, nec exhibita fuerant coram eis priuilegia libertatis, ne debitum personę in dānū ecclesiæ redūdaret, debebat ad exhibitionē priuilegiorum suorum admitti; quod sibi concedi de solita benigni

benignitate sc. Ap. postulauit. Nos igitur attē dētes, quod eadē priuilegia nō solūmodo pro libertate monasterij faciebāt, sed exprimebāt ius nostrum, & ecclesiæ Romanæ iustitiam tuebantur: ne ni nos monasterij læsio redūdaret, ad priuilegia exhibēda partē eius, de gratia duximus admittendā. vt autē plenius de processu iudicum possemus intelligere veritatem; gesta omnia, sicut acta fuerāt corā nobis vtrinq. iussimus exhiberi. Nos igitur his, & alijs auditis, & intellectis, quæ fuerant hinc inde proposita, distinguentes inter libertatē per prędictum Episcopū ecclesię ipsi concessam, & libertatē, quā ei lōge ante tēpus ipsius Epi Ap. sedes indulsit, sicut patet ex priuilegijs ante dictis, quia nobis cōstitit euidenter extortū fuisse in Episcopi concessione canonicorū assensum, et cōcessionis paginā in aliquot lineis habuisse rasuras, & subscriptiones singulas fuisse singulis subscribentiū manib. annotatas. scriptū autē, quod nobis exhibitū fuerat, nec rasurā prætendere, nec varijs subscriptionis manibus variatū, sed a primo ad vltimum eadē potius manu conscriptū, libertatē ab ipso Episcopo cōcessam, irritā decernimus, et inanē, super hoc sententiā delegatorū iudicū cōfirmantes. Quia vero euidenter agnouimus, priuilegijs ante dictis prædec. nostros eccl. sanctæ Crucis libertatis priuilegiū indulsisse, ac quod ea in possessione tādiu fuerat libertatis, quod alijs etiā cessantib. præscripsisset, libertatē ei a prædecessoribus nostris indultā, auctoritate Ap. cōfirmamus, tibi super hoc silētiū imponentes. per hoc autē in nullo sententiæ delegatorū iudicū derogamus, cū ipsi de hac nō cognouerint libertate. & infra. Cū autē libertatē a prædec. nostro confirmemus indultā monasterio ad ius processionis, quod est cōtrarium libertati, monasterium decernimus non teneri. nō derogantes iudicibus delegatis, quibus libertatis priuilegia nō fuerant præsentata. Ceterū super eo, quod ijdē iudices decreuerunt, vt pro domibus portę nouę, in quibus parochiale ius ecclesia Colubrieñ. habuerat, monasteriū tandē recōpensaret eidē in loco alio cōpetenti, quantū amiserat in domibus memoratis; omnino corrigimus sententiā, quā tulerunt, ad id censentes monasteriū non teneri. In ceteris autē latā a prædictis sententiam tā pro Colubrieñ. ecclesia, quam monasterio sanctæ Crucis auctoritate Ap. cōfirmamus.

Idem Episcopo, & magistro G. Lemouic. Cap. 5.

c. 15. eo. ACCEDENTIBVS ad præsentiam nostrā dil. fi. magistro Zacharię, & Abbatis, & cōuentus Maugraceñ. ex vna parte, & fratre Petro tēplariorum de Torreñ. procuratorib. ex altera, dil. fi. L. subd. & capellanū nostrum dedimus auditorē, coram quo procurator Abbatis, & monachorū proposuit, quod cum decimas terrarum de Sarcole diu possederint in quiete, ante quam ad tēplariorum potestatē, & dominium peruenissent, & postquam tēplarij terras adquisiere prædictas, decimas earūdem per quadraginta annos, & amplius pacifice possedissent, nunc eis ipsas decimas subtrahere non verentur, in alijs eisdē graues iniurias irrogantes. & infra. His igitur, & alijs, quæ corā prædicto capellano fuere proposita, plenius intellectis, quia de ipsis non potuit fieri plena fides, dis. v. per. A. s. in. qua. inquisita plenius veritate si Abbas, & monachi sufficiēter ostēderint, quod a tēplarijs decimas de terris prædictis per xl. annos cōmuniter perceperint sine lite, vos ad præstationem decimarū ipsarū tēplarios auctoritate Apostolica cōpellatis. Cū enim tāto tēpore cōtra indulta priuilegia decimas soluerunt, eis renuntiasse tacite præsumuntur. Quod etsi forte in probatione defecerint, ab ipsorū petitione tēplarios absoluatis, ipsis super hoc ap. postp. perpetuū silentiū imponentes, super alijs vero auditis, quæ hincinde duxerint proponenda, & quod iustū fuerit, ap. post. statuatis, facientes quod decreueritis. &c.

Idem *Cap. 6.*

CVM capella nobilis viri Ducis Bohemię gaudere dicatur huiusmodi priuilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Eps in personas canonicorū eiusd. ecclesię, siue capellæ suspēsionis, vel excōmunionis, aut etiā sententiā interdicti audeat promulgare: Decanus Christianitatis, & quidā alij capellæ supradictæ canonici, qui parochiales ecclesiæ a te tenēt, occasione priuilegij prælibati, in ijs etiā, quarū iurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exēptos, quod quantūcūq. grauiter interdū excedāt, tuæ correctioni recusant, & sentētiæ subiacere. Vnde a nobis humiliter postulasti, qualiter sit tibi erga rebelles huiusmodi procedendū. Quocirca f. t. per A. s. m. qua. in quātū exēpti sunt, eiusdē ratione capellæ, Apostolicis priuilegijs deferas reuerenter, sed in quātū ratione parochialiū ecclesiar. vel alia iurisdictionē tuā respicere dinoscuntur, officij tui debitum in eodem libere prosequaris. c. 16. eo.

Idē Abbati, & fratrib. Euasineñ. cœnobij. Cap. 7.

EX ore sedentis in throno procedit gladius bis acutus, quoniā ex ore Romani Pontificis, qui pręsidet Ap. sedi, rectissima debet exire sētētia, qua cōtra iustitiā nulli parcat, sed reddat vnicuiq. quod suū est. Cū igitur inter nos, & ve- c. 17. eo.

ve.f.n. Wigornień. Epm, super monasterij ve stri subiectione, ac libertate cõtrouersia verteretur, & nos eãdẽ terminãdã cõmiserimus iudicib. delegatis, causam eãdẽ sufficiẽter instructã ad nostrã præsentiã remiserũt, certũ partib. terminũ pręfigẽtes, quo, cũ instrumẽtis, et attestationib. nostro se cõspectui pręsentarẽt sentẽtiã recepturæ; partib. igitur in nostra pręsentia cõstitutis, per procuratores idoneos audiẽtiã præbuimus liberã, & benignã; & quidã monasterij vestri proposuit procurator, quod idẽ monasteriũ ab ipsa sui fundatione liberũ extitit, & exẽptũ, ad hoc probãdũ priuilegia prædec.n. inducẽs, duo videlicet Constant. † vnũ Innocẽtij, & alterũ Alexãdri, necnõ indulgẽtiã Clementis, & Cęlestini, quorũ vsum cõtinuũ lõgis retro tẽporib. per depositiones testium ostẽdere nitebãtur. & infra. Porro in priuilegio Constant. quiddã cõtineri perspicitur, per quod idẽ cœnobiũ videtur ad iurisdictionẽ Epi pertinere, videlicet quod Abbas eiusd. monasterij primũ locũ post Vigornień. præsulẽ semper obtinebat. Vnde cũ locũ ipsum obtinere nõ possit in generali cõcilio, neque in prouinciali, quoniam absonũ esset, vt Abbas primũ post illũ super alios Epos resideret. relinquitur ergo, quod locũ illũ in Episcopali synodo intelligatur habere, quasi teneatur ad synodũ Episcopalem accedere, ac per hoc ipsius statuta recipere, ac seruare. In priuilegio vero Alexãdri Papę quiddã aliud cõtinetur, propter quod diœcesanus Episcop. in eodẽ cœnobio iurisdictionẽ, & si nõ in omnibus, in quibusdã tamẽ retinuisse videtur, cũ in illo dicatur, vt Wigornień. Epi a fratrib. eiusdẽ loci aliquid iniuste nõ exigãt, sed ius tãtũ cõtenti permaneãt, quæ prædecessores eorũ antecessorib. suis cõstat rationabiliter impẽdisse. Vnde cõstat, quod Abbates Epis aliqua de suis exhibere tenẽtur. Nos igitur his, & alijs diligẽter auditis, & perspicaciter intellectis, cũ a neutra parte per testes præscriptio sit probata, de cõmuni f.n. diffiniuimus sentẽtialiter, quod Euashamen. cœnobiũ liberũ est in capite, tãquam ab Episcopali iurisdictione prorsus exẽptũ, & soli Rom. Põtifici, & ecclesiæ Romanæ subiectũ, tutela tamẽ ipsius Cãtuarień. Archiepo reseruata. In mẽbris autẽ, videlicet in illis, quę nõ probãtur exẽpta, diœcesano Epo ipsum decernimus subiacere, propter quæ Abbas ad synodũ eius debet accedere, primunq. locũ post Wigornień. Episcopũ obtinere: pro ipsis quoq. mẽbris, vt diximus, nõ exemptis idẽ Abbas tenetur Wigornień. Epo exhibere reuerentiã, obsequiũ, & honorẽ, quib. Wigornień. Episcopus sibi cõpetenter exhibitis, debet manere contentus.

† Constãtini Greg. 9.

Idem Amen. Episcopo. *Cap. 8.*

EX parte tua fuit quæsitũ a nobis, vtrũ clerici, & laici, qui litteras protectionis ostẽdũt, in quib. personæ suæ ex nomine, cũ omnib. rebus suis sub Apostolica protectione cõsistere declarantur, a iurisdictione diœcesani Epi sunt exẽpti. Nos autẽ inquisitioni tuę t. respõdemus, quod per litteras huiusmodi, quas quãdoq. aliquib. personaliter indulgemus, ab Episcoporũ suor. potestate minime subtrahũtur. c. 18. eo.

Idem Helień. Episcopo. *Cap. 9.*

FASTORALIS officij. & infra. Interrogasti præterea, vtrum viri religiosi, quib. a se. Ap. est indultũ, ut ecclesias suas in proprios usus conuertere possent, decedentibus personis earum liceat autoritate propria possessiones earũdẽ ecclesiarũ intrare, uel per diœcesanũ in ipsa sint potius inducendi. ad quod utiq. respondemus, quod nisi forte in indulgentia summi Pontificis id contineatur expressum, suo Episcopo incõsulto in possessionẽ ipsarũ, eis nõ est licitũ introire. quia per indulgẽtiã huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari. c. 19. eo.

DE PVRGATIONE CANONICA. Tit. xvij.

Idem Senoñ Archiepiscopo. *Cap. 1.*

INTER sollicitudines nostras illa debet esse pcipua, vt capiamus vulpeculas, quę demoliũtur vineã domini Sabaoth, species quidẽ habẽtes diuersas, sed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate cõueniũt in idipsum, hi sunt nãq. caupones qui aquã vino cõmiscẽt, qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant, qui iuxta verbũ propheticũ, arcũ rem amarã intendunt, vt sagittent innoxios in occultis, quorũ error serpit, vt cancer, ita quod nisi botrus in flore lædatur, fructũ non solũ amarũ, sed etiã pestiferũ germinabit. Hos amplius prædicator egregius in epistola sua prophetico sermone describit, & docet omnibus modis euitandos, cõtra quos sacerdotes, tubis argenteis clãgere debent, vt, cũ clamãte † populo, arca fœderis præcedẽte muri corruant Iericho, quæ iã fuerat perpetuo anathemate condẽnata; ita quod, siquis ex ea, vel regulam aureã furari præsumpserit, cũ Achor filio Carim lapidib. obruetur. & infra. Nos igitur litterarũ scientiã, & honestatẽ morũ, vitæ pariter attẽdentes, licet ecclesiastica cõstitutio tãtum tales ab officio vsq. ad purgationẽ canonicã doceat suspendendos, quos etiã tamen, cum a

De purg. can. c. 1.

† con clamãte forte

beneficio propter inmanitatē criminis, vt credimus, suspēdisti, nolumus improbare: nec illud etiā propter causam improbamus eandē; quod licet cōtra eū nullus accusator legitimus appareat, ad tegendam tamē huiusmodi mortiferæ pestis, immo pestiferi morbi radicē; ex officio tuo fama publica deferente voluisti plenius inquirere veritatē; attendētes à te vulgatā infamiā, graue scandalum, & vehementē suspicionē, ex testiū dictis obortā, quę contra eundē Decanū facere videbātur, cum propter cor. quælibet, ei esset purgatio indicēda: & seruantes, & molientes rigorē, de cōsilio fratrum nostror. Archiepiscoporū, & Episcoporū etiā apud se. A p. existentiū, purgationē quartæ decimæ manus sui ordinis ei duximus indicendā. ipsum igitur ad te cū litteris Apostolicis remittentes, vt ibi purgetur, vbi noscitur infamatus, f. t. per A. s. m. qua. ascitis tecū dicto Mureneñ. & ve. f. n. Parisieñ. Episcopis indictā ei à nobis purgationē accipias, ita tamen, vt qui ad eius purgationē processerint cōprobādā, sint fide catholici, & vita probati; qui cōuersationē, & vitā ipsius nō tā moderno tēpore nouerint, quā transacto: purgatione vero recepta beneficium ei restituere non postponas, ne cogatur in cleri opprobriū mēdicare. in pœnā autē familiaritatis illius, quā hæreticis scienter habuisse dinoscitur, cum ab officio volumus manere suspēsum, donec scādalū sopiatur, ita tamē ut publice familiaritatē hæreticorū abiuret. pręcipias insuper ipsi districte, ut in prædicta, et alijs villis circumpositis profiteatur, et pręducet fidem catholicam, ac confundat, et detestetur hæreticam prauitatē, sic deinceps uitā suam bonis adornans operib. vt infamia cōuertatur in famam, et omne scādalum, et suspicio de catholicorū mentibus deleatur. Quod si forsan in purgatione defecerit, eum ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas, et ab officio, et beneficio depositū, ad agendā pęnitentiā in artum monasteriū retrudere nō omittas.

Idem Abbati Sancti Dionysij, & Priori Sancti Martini de Campis, et J. magistro scholarum Aurelian. *Cap.* 2.

CVM dil. et infra. Illud autē nos † attēdere volumus, et mādamus, vt tales personæ ad purgationem huiusmodi admittantur, quæ vicinæ sunt, et honestæ.

c. 11. eo. † vos Greg. 9.

Idem. *Cap.* 3.

CVM in iuuentute sua. et infra. Quia vero pater filiū, quem diligit, corripit: nos eūdem Episcopū per litteras nostras corripimus, etiā iniungētes eidem ad maiorē cautelā, vt ab illius familiaritate cessando, apud Deū, & homines taliter se haberet; quod sinistra de ipso suspicio nō posset haberi, sed inimicus homo rescriptum litterarum illarum subripiens, apud prædictum Regem, & magnates regni, ipsum nequiter publicauit, sicut idem Episcopus deberet amplius infamari, cum videretur esse nobis incredibilis, & suspectus. Vnde nos tantum † ęmulorum nequitiā attendentes, licet pulsati fuerimus multotiens contra eum, nūquam tamen aduersus ipsum potuimus cōmoueri, scientes, quod dictum facile sequitur multitudo. Vbi vero idem Episcopus ad Antigonieñ. metropolim extitit postulatus, quidam, qui super ipsa postulatione aduersabantur eidem, vt promotionem ipsius facilius impedirent, illius criminationis carbones reaccēdere sunt moliti. Vnde quidam procurator ipsius in nostra præsentia constitutus, de consilio quorūdam amicorum suorum, qui super hoc quidem bonum zelum habebāt, sed non secundum scientiam, cœpit a nobis in præsentia fratrum n. cum instantia postulare, quatenus eidem Episcopo purgationem canonicā faceremus indici, vt suam innocentiam demōstraret. Nos autem postulationem ipsius minus prouidam, immo nimis inprouidam reputantes, procuratorem ipsum ab ea sæpe voluimus reuocare. Cumq. sæpefatus Episcopus non videbatur apud bonos, & graues de illo crimine infamatus, cum coëpiscopi super hoc ex mandato Apostolico requisiti, laudabile testimoniū de ipso nobis curauerint exhibere; tamē, quia talis infamatio videbatur ab inimicis, & ęmulis processisse, sicut superius est expressum, vnde cum anteacta eius vita cōmendabilis extitisset, & huiusmodi facinus incredibile extitisse crederetur, non credebamus ei purgationem aliquā indicendā. Cęterū, quia procurator instabat, cōpulsi fuimus nō iuris necessitate, sed importunitate petentis, vt ei per vos purgationē canonicā cū duobus Abbatib. mandaremus indici, quāuis eidē procuratori fuerimus protestati, quod ex alia quoq. causa talis petitio minus prouide tunc fiebat, quia videlicet Strigonieñ. ecclesię suffraganei, vix eo tēpore purgarent eundē, quia in facto postulationis cōtradicebant eidē, & suffraganei Coloceñ. ecclesiæ ipsum minime tunc purgarent; quia inter eum, & Coloceñ. Archiepiscopū de Strigonieñ. metropoli contentio vertebatur. Vnde, cum nō sint alij Pōtifices in Vngaria, merito videbatur, quod per Episcopos regni sui non posset in illo articulo se purgare.

† famā Greg. 9

c. 12. eo.

Idem

Idem Tyren. Archiepiscopo. *Cap. 4.*

c.13.eo. De testibus. et infra. Illi vero, qui ad purgãdam huiusmodi infamiã inducuntur, id solũ tenentur iuramento firmare, quod veritatẽ eum credant dicere, qui purgatur.

Idem Florentin. Episcopo. *Cap. 5.*

c.14.eo. ACCEDENS ad præsentiã n. dil. fi. T. diaconus parochianus tuus humili insinuatione mõstrauit, quod cum a suis æmulis diceretur, quod esset filius sacerdotis, tu ipsum nec promouere voluisti, nec permisisti ab alio promoueri. Quocirca f. t. per A. s. m. qua. si diaconus ipse publice fuerit huiusmodi nota respersus, & de ipsa tibi legitime cõstare nõ poterit, purgatione ab ipso recepta, dũmodo aliud canonicũ non obsistat, ipsum nõ differas propter hoc ad sacerdotis officiũ promouere; quia etsi nõ sit nota delicti; est tamẽ nota defectus impedientis ad sacros ordines promouendum.

† Tusculen. *Idem Abbati Argentin. & magistro G Scholastico Cucien.* † *& de Valle.* *Cap. 6.*

c.15.eod. EVM dil. f. H. presbytero, & G. procuratore O. clericis cõstitutus in præsentia nostra, dil. fi. T. subd. et capellanũ nostrũ cõcessimus auditorẽ: idẽ procurator proposuit corã eo; quod cũ dictus presbyter super incestus crimine fuisset publice infamatus, bo. me. Cõstantien. Episcopus ordinarius iudex eidẽ purgationẽ indixit, qui cũ se purgare nequisset, ab eodẽ Episcopo fuit in plena synodo suis ecclesijs sententialiter destitutus, quas ipse nihilominus detinuit aliquãdiu per violentiã occupatas. Cũque postmodũ idẽ presbyter cuiusdã consanguinei sui vxorẽ adductã in domo publice detineret, ad petitionẽ H. plebani de Henisō, & quorũdã alior. clericor. Cõstantien. dioec. dil. fi. de Scẽnis, & de Vestronen. Decan. nostras dicimur litteras sub hac forma destinasse; vt si dictus presbyter super crimine adulterij, et incestus corã ipsis se purgare nõ posset, ipsum poena debita castigarẽt. qui iuxta mãdati nostri tenorẽ in negotiũ procedẽtes, cũ cõstitisset eisdẽ, quod idẽ presbyter, pro eo, quod in purgatione defecerat, ab Episcopo me. fuerat in synodo cõdẽnatus, ipsum vtpote contumacẽ prędictis ecclesijs per sentẽtiã priuauerũt, maxime cũ de incestu, et adulterij crimine, tam quam de notorio manifeste liqueret eisdem, dile. fi. Abbati S. Galli, ad quẽ illarũ ecclesiarũ donatio pertinebat, potestatẽ liberam concedentes, ecclesias ipsas personis alijs conferendi, qui eas postea supradicto O. clerico assignauit. et infra. Dictus uero presbyter inter cetera ex aduerso respõdit, quod processus iudicum prædictorũ debeat merito retractari: cum lite non contestata, & post ap. ad nos interpositã procedere præsumpserint cõtra eũ. adiciens insuper, quod licet idẽ presbyter ad abolendã omnẽ infamiã, purgationem indictã ab eodẽ electo, nõ tãquam delegato, sed ordinario curauerit exhibere: sępedicti tamen æmuli eũ non desinunt infamare. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt ab illorũ petitionibus absolutũ faceremus ipsum prædictarũ ecclesiarũ pacifica possessione gaudere. & infra. His igitur, & alijs, quæ fuerũt corã prædicto capellano proposita, plenius intellectis, licet litteræ illæ, quæ ad prædictos iudices impetratæ dicũtur, vel ipsarũ transcriptũ ostensum non fuerit corã nobis; quia tamẽ ex tenore relationis ipsarũ, quam dictus procurator exhibuit; si etiã litteræ ipsæ ostensæ fuissent, nobis cõstitit euidenter, iudices ipsos prętermisso iuris ordine processisse; tã processum eorũ, quã concessionẽ ecclesiarum prædicto Abbati, de mãdato ipsor. factam, auctoritate Ap. retractamus, præsertim, cũ relationis ipsius series repugnantia contineat, et aduersa. dicitur etenim, quod crimẽ eiusdẽ presbyteri vsq. adeo publicum fuerit, et notoriũ, quod nullus infitiationis locus penitus existebat, vtpote cuius vniuersus viciniæ populus testis erat; & tamen illud prętermittitur, quod eidẽ presbytero terminũ perẽptoriũ præfixerunt, in quo si posset, super infamia prædictorũ criminum canonice se purgaret. Cũ nimium si crimen notoriũ existebat, nõ erat vtiq. illi indicenda purgatio, sed in eũ condẽnationis sententia promulgãda. & infra. Si vero nullus apparuerit legitimus accusator, & ipsum inueneritis apud bonos, & graues super prędictis criminibus, vel ipsorũ altero infamatũ; purgationẽ ei canonicã indicatis, non obstante, quod corã prædicto electo dicitur se purgasse; cũ iudicio pẽdẽte corã iudicib. delegatis nõ debuerit ordinarius purgationẽ indicere infamato.

DE PVRGATIONE VVLgari. Tit. xviij.

Idem Priori sancti Sergij Spoletan. *Cap. vn.*

SIGNIFICANTIBVS W. laico, & fratrib. eius ad nostrã noueris audiẽtiã peruenisse, quod cũ quidã eos super furti crimine accusaret, cũ eo præter terræ cõsuetudinẽ, coacti sunt inire duellũ, in quo alijs peccatis suis præpedientib. ceciderũt; propter quod post ap. ad nos interpositã, per Cõsules Spoletanos bonis fuerũt proprijs spoliati; nũc vero furtũ apud alios est inuẽtũ, & quod ipsi fuerint innocentes, est sanctẽ domino reuelatũ. Vnde Consulib. ipsis dedimus in mãdatis; vt ablata restituãt vniuersa. Ideoq. dil. t. per A. s. m. qua. si ipsi mandatum nostrum neglexerint adimplere, tu partib. cõuocatis, & auditis hinc inde propositis, quod iustũ fuerit, apre- De purg. vulg. c. 6

decernas, faciens, quod decreueris, per cen. ec. firmiter obseruari.

DE POENIS. Tit. xix.

Idem Nidrosien. Archiepiscopo. Cap. vn.

De poen. c. 3. QVOD in dubijs. & infra. Quia vero tã sacerdotes, qui gubernãt naues ad pugnã, quã qui personaliter exercet pugnæ conflictũ, & ij, qui alios incitãt ad pugnã; omnes quidẽ enormiter peccãt, de rigore canonico eos credimus deponendos.

DE PAENITENTIIS. Tit. xx.

Idem Liuon. Ep̃o, & ele, qui cum ipso sunt, fratribus. Cap. 1.

De pænit. c. 8. DEVS, qui ecclesiã suã. & infra. Ceterũ, cũ pœnitẽtia nõ tãsecũdũ quãtitatẽ excessus, quã pœnitẽtis cõtritionẽ, & discretionẽ sacerdotis, sit arbitrio moderãda, pẽsata qualitate personę super fornicatione, adulterio, homicidio, & alijs criminib. cõsideratis circũstãtijs omnib. & præsertim nouitate Liuonien. ecclesiæ, cõpetentẽ pænitẽtiã delinquẽtib. imponatis, prout saluti eor. videritis expedire. Apostoli autẽ vestigijs inhærẽtes, dicẽtis, vt prædiximus, lac dedi vobis potum, nõ escã: paulatim eos instruatis in fide, cõfeßionis formã, orationẽ dominicã, & symbolũ, ipsos sollicitius edocẽtes. Interim tamẽ corporis, & sanguinis dñi sacramentũ, renatis fonte baptismatis, cõsuetis festiuitatib. & in mortis articulo tribuatis.

Idem Est. sancti Laurentij in Lucina presbytero Card. Ap. se. Legato. Cap. 2.

c. 9 eo. OFFICII. & infra. Significasti nobis præterea, quãdã mulierẽ in pœnitẽtia fuisse cõfessam; quod timẽs, ne viri possessio deuolueretur ad alios, inducta cuiusdã cõsilio veneficæ mulieris, quarũdã herbarũ cotidie succũ potabat, & sic eius vẽter intumuit, & inde grauidã se ostẽdens, tãdẽ sibi partũ supposuit alienũ; timẽtq. maritũ, nõ vult illud facinus ipsi detegere, qui prolẽ credit sine dubitatione qualibet esse suã. Quoniã igitur per nostras postulas literas edoceri, vtrũ ei hac fraude durãte sit pœnitẽtia iniũgẽda: inquisitioni tuæ taliter respõdemus; quod sicut mulieri, quę ignorãte marito de adulterio prolẽ suscepit, quãuis id viro suo timeat cõfiteri, nõ est pœnitẽtia denegãda; ita nec illi debet pœnitẽtia denegari, maxime si per alios, intelligas alienos, ad quos timeat possessionẽ viri deuolui: sed cõpetẽs satisfactio per discretũ sacerdotẽ ei debet iniũgi.

DE SENTENTIA, ET EXCOMmunicatione. Tit. xxi.

Idẽ Archiep̃o, Decano, et Præcẽtori Lundon. Cap. 1.

De sent. exc. c. 27 CVM pro causa, quę inter dil. fi. G. et F. Cabilon. ecclesiæ Archid. vertebatur, procuratores vtriusque partis ad nostram præsentiam accessissent; nos eis dil. fi. G. sancti Adriani Diaconum Card. concessimus auditorẽ; corã quo procurator G. Archid. inter alia allegauit, quod cũ F. Archid. in succẽtorẽ Cabilon. ecclesię, diaconatus fungentẽ officio in cõmuni dormitorio manus iniecisset temere violẽtas, & eũ traxisset verberãdo per claustrũ, tu frater Archiepiscope eũ ob violẽtã manuũ iniectionẽ, & violentiã, vel violationẽ immunitatis ecclesiæ fecisti excommunicatũ publice nũtiari. Ipse vero ad Ap. se. accedẽs, cõfessus est, quod in clericũ manus iniecerat violẽtas, supprimẽs tamẽ, quod immunitatẽ violasset ecclesię, super absolutione sua litteras impetrauit. et infra. Nos igitur causam ipsam vestro examini cõmittẽtes, dis. v. per A. s. m. qua. si vobis cõstiterit dictũ F. Archid. ob duplicẽ causam excõmunicatũ fuisse, expressisse tãtũ in litteris alterã, quas super absolutione sua a se. Ap. impetrauit, ipsum tãquã excõmunicatũ satisfacere ecclesiæ suæ ex altera, mo. præmissa per cen. ec. ap. re. cogatis.

Idem Abbati sancti Andreæ. Cap. 2.

A nobis est sæpe quæsitũ, vtrũ si aliquis excõmunicatus, in quo indicia fuerint pœnitẽtię manifesta, nec per eũ steterit, quominus recõciliaretur ecclesiasticæ disciplinæ vnitati; non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab ecclesia sit habẽdus; & vtrũ pro tali sit recipienda eleemosyna, & a fidelib. sit orãdũ. Vt autẽ quod intẽdimus per suppositionẽ exẽpli apertius exprimamus; quidam presbyter, & canonicus regularis, sicut per tuas nobis litteras intimasti, cũ publica laboraret infamia, quod ad quãdã cõiugatã accederet, maritus eiusdẽ mulieris, & cõsanguinei eius in eũ manus iniecerũt temere violẽtas; propter quod per Ep̃m denũtiati sunt excõmunicationis sententiæ subiacere. Vnde ipsi postmodũ ad eũdẽ Ep̃m accedẽtes, præstito in manib. eius, quod parerẽt iudicio ecclesiæ corporaliter iuramẽto, in mãdatis receperũt ab ipso quod propter hoc Apostolico se conspectui prę̃sẽtarẽt. Cũq. vnus eor. se ad iter accingeret veniẽdi, a quibusdã suis æmulis est perẽptus, & extra cœmeteriũ ecclesię tumulatus; & licet cõtra interfectores amici, & cõsanguinei interfecti grauiter sint cõmoti, eis tamẽ omnẽ rãcorẽ remitterẽt, et offensã, dũmodo interfecti cadauer traderetur ecclesiasticę sepulturæ. Videretur igitur in hoc casu forsan quibusdã, quod cũ sacramẽtũ, nõ necessitatis articulus, sed cõtẽptus religionis excludat, & iudiciũ ecclesiæ diuinũ possit, & debeat imitari iudiciũ, cũ in interfecto prędicto manifesta pœnitẽtię signa præcesserãt, propter hoc absolutus, etiã ab ecclesia sit habẽdus: sed e cõtrario, tũ ex sola

sola culpa ligetur quis quoad Deum, apud triumphantem ecclesiam; ex sola vero sententia ligetur quoad hominem, apud ecclesiã militantem; quãdo vinculum culpę remittitur, absoluitur apud Deũ, sed apud homines non absoluitur, nisi quando vinculũ sententię relaxatur, alioquin ecclesiæ absolutio nullatenus necessaria videretur, si in sola cordis contritione prętor sacerdotale officiũ rigor relaxetur disciplinæ eccle. Nos ergo cõsult. tuæ, de consilio f. n. breuiter respondemus, quod iudicium Dei veritati, quæ nec fallit, nec falli tur semper innititur, iudiciũ autẽ ecclesiæ nõ nunquã opinionẽ sequitur, quam & fallere semper † cõtingit, & falli. propter quod cõtingit interdũ, vt qui ligatus est apud Deũ, apud ecclesiã sit solutus; & qui liber est apud Deũ, ecclesiastica sit sentẽtia innodatus. Vinculũ ergo, quo peccator ligatus est apud Deũ, in culpæ remissionẽ dissoluitur, illud autẽ, quo ligatus est apud ecclesiã, cũ sentẽtia remittitur, relaxatur; quod in suscitatione Lazari sermo euãgelicus manifestat, quẽ dñs prius suscitauit, & Apłis pręcepit posthmodũ soluere suscitatũ. Vnde quãtũcũq. se dictus vir iuramẽto pręstito quod ecclesiæ mãdato pareret, humiliare curauerit, quãtũcũq. pęnitentię signa pręcesserint, quia tamẽ morte pręuẽtus absolutionis nõ potuit beneficiũ obtinere, quãuis absolutus apud Deũ fuisse credatur, nõdum tamẽ habẽdus est apud ecclesiã absolutus; potest tamẽ, & debet ei beneficio ecclesiæ subueniri, sic vt cũ de ipsius viuẽtis pęnitẽtia per euidẽtia signa cõstiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impẽdatur. Nec obstat, quod ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi, atq. soluẽdi homines super terrã, tãquã nõ possit soluere, & ligare sub terra sepultos; & quod legitur; nõ communicetur mortuo, cui nõ est communicatũ & uiuo: cum etsi excommunicato nõ fuerit cõmunicandũ, tamẽ illi fuisset, quẽ nõ contẽptus religionis, sed necessitatis articulus impediuit, & in certis casibus a canonibus denotatis ligasse legitur ecclesia mortuos, & soluisse. Vt autẽ in vno pariter, & in eodẽ negotio seruemus rigorẽ, & mãsuetudinẽ ostẽdamus, statuimus, vt illius mortui absolutio a sede Ap. requiratur, qui cum viueret ab Ap. se. fuerat absoluendus, aliorũ autẽ absolutionẽ ex pręmissa cã ceteris indulgemus, a quibus cũ uiuerent, fuerant absoluendi. Absolutionis autẽ forma seruetur, vt fiat cũ pænitẽtiali psalmo, & tã oratione dominica, quã alia consueta. Heredes tantũ ipsius ad satisfactionn pro ipso, si cõmonitione præmissa noluerint, per dis. ecc. compellantur.

† sepe Greg. 9

Idem Wineglanien. Episcopo. Cap. 3.

NVPER a nobis tua discretio requisiuit; quid sit de illis laicis faciendũ, qui clericos sine lęsione tamẽ, in custodia detinẽt publica vel priuata, uel etiã detrudũt in vincula; vtrũ in canonẽ latæ sententiæ incidãt, vt ipso facto sint excommunicationis vinculo innodati, sicut illi, qui manus iniciũt in clericos temere violentas; & vtrum, qui nominatim excõmunicatis scienter cõmunicant, absolui ab excõmunicatione possint per cõfessionẽ a simplici sacerdote, vel Episcopi, vel Archiepisc. sit ab eis absolutio expetenda; etsi post peractã pęnitentiã cũ illis valeat dispẽsari, qui etsi bigami de iure nõ sint, de facto tamẽ bigami nũcupãtur; eo quod in sacris ordinibus cõstituti, more nuptiali secundas in contuberniũ sibi mulierculas adiũxerũt. Nos igitur inquisitioni tuæ t. duximus ex ordine respõdendũ; quod in primo cõsultationis articulo nõ credimus laicos pęnã excõmunica. euadere, quãuis eorũ factũ corporalis læsio nõ fuerit subsecuta, citra quã violẽtia sępius contra clericos nequiter perpetratur. In secũda vero quæstione credimus distinguẽdũ, an is, qui nominatim excõmunicato sciẽter cõmunicat, in crimine cõmunicet criminoso, ei cõsiliũ impẽdẽdo, auxilium, vel fauorem; aut alias in oratione, aut osculo, aut orando secum, aut etiam in edendo. In primo quidẽ articulo cũ talis communicet crimini, & participet criminoso, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnauit; ab eo, vel eius superiore merito delicti, tunc erit absolutio requirenda; cum iuxta canonicas sanctiones facientes, & consentientes par pœna constringat. In secundo vero casu a suo Episcopo, vel proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere. Quamuis. n. & tunc, non iudicis, sed iuris sententia excommunicato sit communicans ligatus: quia tamen conditor canonum eius solutionem, qui specialiter nõ retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatẽ alijs relaxandi. Is autem, qui iuxta primum modum excommunicato communicat, cum iuramento debet absolui, qui vero iuxta secundum modum illi participat, reconciliari poterit sine iuratoria cautione. Verum, si difficile sit ex aliqua iusta causa, quod ad ipsum excommunicatorem absoluendum accedat, concedimus indulgendo; vt pręstita iuxta formam ecclesiæ cautione, quod excommunicatoris mandato parebit, a suo absoluatur Episcopo, vel proprio sacerdote. c. 29. eo.

Idem doctoribus decretorum Bononiæ. Cap. 4.

c.31.e.t. INTER alia, quæ ve.F. n. Mendiosień. Archiepiscopus dudum Apostolatui nostro proponi fecit humiliter consuluendo, etiam si bene meminimus, requisiuit; vtrum excommunicato communicare quis, & qui etiam teneantur; cui super illo recolimus articulo respondisse, quod nullus omnino nominatum excommunicato scienter communicare tenetur, nisi quædam personæ, quæ per illud Gregorij Papæ capitulum, quoniam multos†, specialiter excusantur. Verum ex hac nostra responsione, magna quidem, sicut accepimus, orta est occasio disputandi, alijs concedentibus, quod excommunicato communicare teneātur personæ in prędicto capitulo nominatæ, pręsertim quæ prius ex debito ad communicationem eorum tenebantur, alijs asserentibus, eos excommunicatis communicare licite posse, si velint, non tamen ad hoc ex necessitate teneri. Vt igitur vnde ius prodijt, interpretatio quoq. procedat; ambiguitatem huiusmodi taliter duximus absoluendam; quod cum quædam personæ in pręmisso capitulo prius denotatę, vel in quos lata fuerit excommunicationis sententia, subsequenter ante prolationem ipsius obsequio tenerentur familiariter adhęrere; neq. postmodum ad necessaria teneantur; cum adhuc ipsum debitum duret beneficio canonis id agente, a priori non sint obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium. & ita per consequentiam ad communicationem quoq. tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere; id autem non ad omnes personas capitulum credimus referendum, vt videlicet obnoxietati huiusmodi sint subiectę, cum uiatores, peregrini, & mercatores a communione talium personarum, nisi articulus necessitatis immineat, debeant abstinere, vt in fine colligitur manifeste, sed ad illas dumtaxat, quæ talibus artiori tenentur obnoxietate constrictę, quibus tamen in ijs, pro quibus sunt excommunicatione notatę, vt in criminibus, communicare non debent, sed ab eis penitus abstinere. Vnde prudenter in præmissa cōsultatione respōdemus, nō omnes personas, sed quasdam, quæ per illud Gregorij Papæ capitulū specialiter excusantur, ad communionem huiusmodi pręmisso modo teneri. Vtrum autē & illæ personæ propter atrocitatem facinoris seuerius puniendi, a communione talium per excommunicationis sententiam debeant aliquando prohiberi, quia quæsitum non extitit, responsum non fuit.

†11.q.3.gl.

Idem. Cap. 5.

CVM illorum absolutio, qui pro violenta manuum iniectione in clericos, labem excommunicationis incurrunt, præterquam in quibusdā casibus a prędecessorib. nostris exceptis, sedi duntaxat Apostolicæ reseruetur, nonnulli ecc. sententiam negligētes in excommunicatione positi ecc. ordines accipere non formidant: quid autem fieri debeat de his, Ap. sæpius oraculum imploratur, circa quos credimus, sicut reperitur in subditis, distinguēdum; quod tales, vel sciunt excommunicationis se vinculis irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ sententiæ canonem inciderunt; vel factum quidem scientes, iuris ignari nesciunt exinde se teneri. primos si fuerint sæculares, a subreptus† ordinibus censemus in perpetuum deponendos, in reliquis casibus tam Archiepiscopi, quā Episcopi absq. mandato se. A. speciali dispensandi facultatē se nouerint non habere; quibus est etiam absolutio talium interdicta, & maiora intelligātur illis prohibita, quibus vetita sunt minora. poterunt tamen huiusmodi Romani Pontificis auribus intimari, vt ab eo secundum rigorem, vel ęquitatem responsum prodeat, prout eius discretio viderit faciēdum. Qui si claustrales huiusmodi fuerint; licet a bo. me. Papa prędecef. nostro Alexandro fuerit constitutum, quod monachi, & canonici regulares, quocumq. modo se in claustro percuserint, non sunt ad Ap. se. mittendi, sed secundum discretionem, & prouidentiam Abbatis sui disciplinæ subdantur; et si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficit, prouidentia diœcesani Episcopi est adhibenda: et alibi dicat, quod de sæculo fugientes, qui religionis habitum in monasterium receperant, & inter cetera postmodum confiteantur se tale commisisse delictum, per quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrerunt, sine licentia Romani Ponti. Abbas non potest eos, nec debet absoluere, quamuis præsumptionem delinquētium, debita possit animaduersione punire. Nos tamē in religionis fauorem, vt euagandi materia subtrahatur, maiorem eis grātiam exhibere volentes, quòd in talibus absolutionis beneficium valeant impetrari, eorum Abbatibus indulgemus, nisi excessus ipsorum extiterit adeo difficilis, & enormis, vt pote si ad mutilationem membri, vel effusionem sanguinis est processum, aut in Episcopum, aut in Abbatem violenter sit manus iniecta, cum excessus tales, & similes nequeant sine scandalo pręteriri: si vero claustralis

c.31.co.

†subreptis forte

lis aliquis in religiosum alterius claustri manus iniecerit violentas, per Abbatem propriũ & eius, qui passus est iniuriam, absoluatur. Quod si clericum percusserit sæcularem, non nisi per Apostolicã se. vt scãdalũ euitetur, absolutionis gratiã poterit promereri. Si autẽ & hos ad ordinẽ promoueri contingat, iuxta præmissam distinctionem, qui scienter in contemptum ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione suscepti ordinis, & officij decernimus manere suspensos. circa reliquos vero, facti memoriam, vel iuris peritiam non habentes, monasterij vtilitate pensata, post iniunctam, & peractam pęnitentiam Abbates ipsorum poterunt dispensare, nisi graue fuerit, & notabile factum, aut is, qui fecit, adultus fuerit, & discretus; vt violenter, & valide contra obliuionem, vel ignorantiam præsumatur. Præcipimus autem Abbatib. vt formam istam diligenter obseruent, ne priuilegium mereatur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.

Idem Episcopo Pistorien̄. Cap. 6.

c. 33. eo. D E monialibus tua a nobis f. requisiuit, per quẽ eis sit absolutionis beneficiũ impẽdẽdũ, si vel in se inuicẽ, vel cõuersos, vel cõuersas suas, aut clericos etiam in suis monasterijs seruientes manus iniecerunt temere violentas. super hæc igitur tuæ consult. t. respondemus; vt auctoritate nostra per Episcopum, in cuius diœcesi monasteria fuerint, absoluantur.

Idem vniuersis cruce signatis. Cap. 7.

c. 34. eo. SI vere vos pœnitet de commisso, & plene proponitis satisfacere de peccato, Deum vobis credimus, immo nouimus iam pacatũ. si ergo Veneti ad satisfactionem inducti absolutionis beneficium meruerint obtinere; secure cum eis nauigare poteritis, & prælium domini pręliari. Quod si nec satisfacere forte voluerint, nec absolui; vt pote qui non dolere, sed gaudere dicuntur de commisso; permittimus vobis, vt cum ipsis vsque in terram Sarracenor. vel Israëlitarum prouinciam, iuxta quod inter vos conuenit, & ipsos, vel honeste conuenerit, nauigio transeatis, quanto minus poteritis, cum dolore tamen, & amaritudine cordis, & sub spe ueniæ communicãtes eisdẽ. Cum. n. iam a vobis maiorem nauli receperint quantitatem, nec ad eam possunt restituendam induci, aut etiam coartari; si aliter fieret, videremini vos damnum ex pęnitentia incurrisse, ipsi autem premium ex contumacia reportare, cum ad hoc debitum exsoluendum, ipsi vobis maneant obligati, & ab excõmunicatis exigi posset, & recipi, quod debetur. Est autem cautum in iure, quod si quisquam per terram hæreticorum, aut quorumlibet excommunicatorum transierit, necessaria emere, ac recipere poterit ab eisdem. Præterea si paterfamilias domus excommunicationis sententia fuerit innodatus, a participatione ipsius familia excusatur. Licet ergo Dux Venetorũ dominus nauium, tamquam pater familias domus, in excommunicatione persistat; vos tamen tamquam ipsius familia, dum in nauibus eius fueritis, ipsius excommunicatio non contingit, & excusabiles eritis apud Deum, si in excommunicator. nauibus existentes, cum dolore cordis sub spe pęnitentiæ communicaueritis ipsis, in quib. eorum cõmunionem non potueritis euitare.

Idem Lundon̄. Episcopo.
Cap. 8.

VT famæ tuæ consulas, & saluti, & sic malorum audaciam comprimas, vt ab eis bonorum innocentiam tuearis; super his nos humiliter cõsulis, quæ officium pastorale cõtingunt, vt de nostra responsione securus inuicem sibi sollicitudinis debitũ laudabilius exequaris. Sane nos tua duxit f. cõsulendos, vtrũ clerici grauiter excedentes, qui tute non possent monasterijs ad agendam pęnitentiam deputari, quoniam cum non pęniteant de commissis, oportunitate fugiendi captata, carcerẽ fugerent claustri, & prioribus se sceleribus celerius inmiscerent; a te, vel alijs prçlatis suis artę possint custodiæ mancipari, & vtrum laici, si clericos in magnis sceleribus deprehendant, in canonem decidant sententiæ promulgatæ; cum nec comprehendere, nec ad iudices trahere ipsos possint, nisi in eos manus iniecerint violentas. Ad primum igitur respondemus, quod, cum prçlati excessus corrigere debeant subditorum, & publicæ vtilitatis interfit, ne crimina maneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui fuerant nequam nequiores, non solum possunt, sed debent etiam superiores clericos, postquam fuerint de crimine canonice condemnati, sub arta custodia detinere, qui cum sint incorrigibiles, nec in monasterijs valeant custodiri, ad similia, vel peiora de facili laberentur. Laici vero citra excommunicationis sententiam capere clericos, & ad iudiciũ trahere possunt, si opor- c. 34. eo

si oporteat etiam uiolenter: dum tamen id de mandato faciant prelatorum, quorum illi sunt iurisdictioni subiecti, & quorum est corrigere criminosos; cũ hoc nõ ipsi, sed illi, quorũ auctoritate id faciunt, facere uideãtur; dum tamẽ non amplius eorum uiolentia se extendat, quã defensio, vel rebellio exigit clericor.

Idem Strigonien. Archiepiscopo. Cap. 9.

c.30.e.t. QVOD in dubijs nostro postulas certificari rescripto, vt iuxta illud tuæ discretionis arbitrium modereris, f.t. dignis in domino laudibus commendamus. Sane cõsuluit nos tua f. an sit communicandum excommunicato, qui quod staret mandato ecclesiæ, iuratoriã prestitit cautionem, sed nondum absolutionis beneficium est adeptus; etsi excommunicato communicare aliqui, & qui etiam teneãtur; quæsiuit etiam, quæ pœna ijs fuerit iniũgenda, qui excommunicatis nolentes communicant, vel inuiti; & quid de presbyteris sit agendum, qui gubernant naues ad pugnam, & pugnant, & ijs, qui alios incitant, sed non pugnant. Ad hæc autem f.t. t. respondemus, quod nec excõmunicato, licet, quod stet mãdato ecclesiæ, iuramento firmarit, communicari debet; donec per ecclesiam fuerit absolutus: alioquin post iuramentum non esset absolutio necessaria. vtrum autem si absolutionis beneficium non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excluserit; tali, vel taliter in morte communicare sit licitum; quia minime per tuas litteras requisisti, ad presens non duximus respondendum; nullus autem scienter omnino nominatim excommunicato communicare tenetur, nisi quædam personæ, quæ per illud Gregorij Pape capitulum, quoniam multos, specialiter excusantur. Illi autem, qui nominatim excommunicatis presumptuose participant, preter personas dicto canone annotatas, nisi ab eorum participatione commoniti forte destiterint, excommunicationis sunt vinculo innodandi; secus autem si ei scienter communicant, qui cum participibus suis vinculo sunt excommunicationis sententialiter innodati, tunc n. & ipsi sententiam excommunicationis incurrunt.

Idem Bracharen Archiepiscopo. Cap. 10.

c.36.eo. CONTINGIT interdum in partib. tuis, & de consuetudine regionis habetur, sicut tua nobis f. intimauit, quod clerici si quẽ offendant, & satisfacere velint offenso, secundum morem patriæ, quem inter se laici iam obseruant, corpora sua spõte supponũt xxx. vel xl. seu pluribus, aut paucioribus percussionib. fustiũ, quas frequenter non coacti suscipiunt, sed volentes, non solum de alior. clericor. manib. sed etiã laicor. unde nos humiliter cõsulebas, vtrũ huiusmodi percussores in canonẽ incidãt sententie promulgate. Nos autẽ f. t. super hæc t. duximus respondendũ, quod huiusmodi manus iniectio, etsi non violenta, tamen iniuriosa videtur, cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati, quam in fauorem ordinis clericalis fuerit promulgatus: & ideo volumus, & mandamus, vt id de cetero prohibeas attemptari per prouinciam Bracharen. si quis autem clericus, post prohibitionem huiusmodi sponte subierit, excommunicetur vterq. prouiso, quod clericus iniuriam passo sine iniuria clericali satisfaciat competẽter, quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari.

Idem Londonen. Episcopo. Cap. 11.

RELATVM est nobis, quod, cum aliqui serui tuæ prouinciæ propter iniectionẽ manuum in clericum violẽtam, in canonẽ incidunt sententiæ promulgatæ, allegantibus dominis eorũdem, quod carere mancipijs suis nolunt, venire ad se. Ap. absoluendi non curant, per occasionem huiusmodi eludentes ecclesiasticam disciplinam. Quo circa dis. u. per. Ap. s. m. quatenus eos venire compellas ad se. Ap. absoluẽdos, cum plus sit Deo, quam homini deferendum, nisi fecerint hoc in fraudem, vt subtrahãt se ab obsequio dominorum, aut ipsis propter hoc sine culpa sua incurrerẽt graue damnum, & in vtroq. casu poteris eos ex indulgentia nostræ permissionis absoluere, cum minus sint ab Ap. se. remoti, sed in recompensatione laboris, quem in itinere sustinerent, aliã eis satisfactionem iniungas; dummodo nõ sit tam grauis, & enormis excessus, vt propter vitandum scandalum, & tollendum exemplũ huiusmodi serui ad seruum seruorum venire debeant absoluendi. c.37.eo.

Idem Androsien † Archiepiscopo. Cap. 12. † Nidrosien

SACRIS est canonib. institutum, & infra. Licet autem is, qui volũtarius excommunicatis communicauerat, qui cum omnibus fautoribus suis, & participibus excommunicationis sententia sint astricti, ad cor postmodum rediens, de mandato ecclesiæ, illos, quos fouerat, expugnaret; non tamen prius, quam absolutionis gratiam percepit, habendus est absolutus; nec si occũbat in bello, oblationes sunt recipiendæ pro eo, vel orationes domino porrigendæ, nisi cum de ipsius viuentis penitentia per euidentia signa constiterit, iuxta cuiusdã constitutionis nostræ † tenorem, defuncto etiã absolutionis beneficiũ impẽdatur. c.38.eo. † quæ est supra e. t. a nobis. gl.

Idem

Idem Asininati† Episcopo. Cap. 13.

†Assaf finaté. forte. c.39.co. SICVT nobis tuis litteris intimasti, cum aliquos tuæ diœces. clericos, vel laicos culpis suis exigentibus excommunicationi supponis, ipsi postmodum ad te nulla satisfactione præmissa sine testimonialibus litteris redeuntes, dicunt se absolutionis beneficium recepisse; quibus si credi debeat in hac parte, per nos instrui suppliciter postulasti, cum propter causam huiusmodi, sicut dicis, tuæ sententiæ a subditis contemnantur. Nolentes igitur hominum malitijs indulgere, f.t.t. respondemus, quod, nisi excommunicati a te super absolutione sua litteras, vel illius, cui vices nostras in hac parte commisimus, reportarint, aut alio modo legitime de illorum absolutione tibi cōstiterit, tu de eorum absolutione fide non habita, ipsos pro excommunicatis, vt prius habeas, & facias euitari.

Idem Senonen. Archiepiscopo. Cap. 14.

c.40.co. PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum ve. f. n. Altisiodoren. Episcopus in Altisiodoren. Archipresbyterum excommunicationis sententiam promulgasset, Archipresbyter se tuo conspectui præsentauit, & quod ita ret mandato ecclesiæ sufficiētem obtulit cautionem, petens humiliter, vt ei absolutionis beneficiū exhiberes, tu vero volēs Epo mem. deferre, ipsum sæpius monuisti, vt absolueret Archipresbyterū memoratum, sed quia monitis non parebat, excommunicatum absolue re curauisti, quem Episcopus pro absoluto nō habet, vt pote qui proponit, quod ad te illius absolutio non spectabat. Vnde quæris, quid in similibus sit agendum; videtur. n. aliquib. quod cum ad metropolitanum per ap. quæstio non defertur, excōmunicatus autem vocem non habeat appellandi, vt pote ab ecclesia separatus, siue appellauerit, siue non, metropolitanus ei non debet absolutionis beneficiū exhibere. Verum ex verbis cuiusdā epi stolæ, quam dicunt scholastici decretalem, & a bo. me. Alex. Pap. præ. n. emanasse proponunt†, habetur, quod si ante ap. in aliquem excommunicationis sententia fuerit promul gata, metropolitanus ante litis ingressum ab eo iuramento recepto, secundum ecclesiæ con suetudinem, debet ipsum absoluere, nisi uoluerit Episcopo diœces. deferre, ipsumq. ad eū remittere absoluendum; vbi etiam consequēter infertur, quia excommunicati audiendi non sunt prius, quā fuerint absoluti, nec sunt ad illos, a quib. appellauerant, remittendi. In Sardicensi autem concilio reperitur, vt is, qui ab Episcopo est abiectus, finitimos Episcopos interpellet, & causa eius audiatur, &

†t. de offi. ord. quesitū l.1.gl.

diligentius pertractetur, Episcopus autē, qui iuste, vel iniuste abiecit eundem, patienter ac cipiat, vt discutiatur negotiū, quo vel probetur eius a pluribus sententia, vel etiam emendetur. prius tamē, quā omnia diligēter, ac fide liter examinata fuerint; nullus ante cognitio nē cōmunioni eū sociare præsumat, qui fuerat communione priuatus. Nos igitur credimus distinguendum; vtrum proponat, se post ap. legitime interpositam excommunica tione notatum, vel in forma excommunicationis intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, in quibus casibus ad probationē eorum, etiam si absolutionem non petat, debet admitti, sed donec de ipsis constiterit, in alijs euitari, quamquam Ap. se. etiam tales cō sueuerit absoluere ad cautelam. Verum in alijs nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam ecclesiasticam cō temnere videatur, & propter hoc amplius in suo contemptu ligetur. Quod si beneficium absolutionis humiliter postulauerit; metropolitanus eum debet absoluere, nisi suo duxe rit suffraganeo deferendum. Cui tamen si suffraganeus absolutionis beneficium iuxta formam ecclesiæ noluerit exhibere, ipse nihilominus ipsum absoluat, cautione recepta, quod suo debeat parere mandato, ac deinde causam audiat, & quod canonicum fuerit, iustitia mediante decernat. Quod si forsitā Episcopus subditum suum propter manifestum excommunicasset excessum, metropolitanus non debet ipsum absoluere, nisi suffraganeus requisitus malitiose sibi absolutionis beneficium denegaret.

Idem C. S. Laurentij in Lucina presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato. Cap. 15.

OFFICII et infra. Postremo quæsisti, vtrū is, qui propter plures excessus a pluribus prælatis ius in ipsum habentibus excōmunica tionis est vinculo innodatus, & uni prælatorū de vno tantum satisfacere vult excessu, ab eo sit absoluendus, de quo satis facere vult eidē, & cū de alio non satisfecerit, alij absolutus ua leat nūtiari. quia vero super hoc inter schola sticos diuersæ sunt sententiæ diuersorū, nos ad presens nulli preiudicare volētes, id solū modo tibi super hoc articulo respondemus, quod supprimenti veritatem absolutio subrepta non prodest, & veritatem intelligens absolutionem huiusmodi exhibere nō debet. c.42.co.

Idem Ferrarien. Episcopo. Cap. 16.

RESPONSO nostro postulas edoce ri, cum Ferrarien. ciues excommunicationis interdicti sententijs sunt ligati, an liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, uel in c.43.co.

mense apud aliquam ecclesiam conuocare, quibus prędices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. super quo f. tuæ t. respondemus; quod sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cum videris expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis diuinum officium celebretur. Præterea quæsiuisti, cum Ferrarieñ. ciuitas interdicto sit, & excommunicationi supposita, & ideo sint ibidem pręter baptisma paruulorum, & pęnitentiam morientium, vniuersa sacramenta ecclesiastica interdicta; an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus consignare. super quo tibi t. duximus respondendũ, quod sicut baptizari pueri possunt, sic & baptizati ad confirmationem in frõtibus a te possunt sacro chrismate deliniri.

Idem *Cap.* 17.

c. 44. eo INQVISITIONI t. breuiter, respõdeo. credimus distinguẽdũ, vtrum alter coniugum pro certo sciat impedimentum cõiugum, propter quod sine mortali peccato non possunt carnale commercium exercere; quamuis illud apud ecclesiam probare non possit, an impedimentum huiusmodi nõ sciat pro certo, sed credat in quo vtiq. casu debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commertiũ peccatum operari mortale. In secundo vero casu distinguimus; vtrum habeat conscientiã huiuscemodi ex credulitate leui, & temeraria an probabili, & discreta, si quidem ad sui pastoris consilium conscientia leuis, & temerariæ credulitatis explosa, licite potest non solum reddere, sed exigere debitum coniugale. Verum, cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili, & discreta; quamuis nõ euidenti, & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet; ne in alterutro, vel contra legem coniugij, vel contra iudicium conscientiæ committat offensam. Tu ergo iuxta respõsionẽ pręscriptã super illo procedas articulo, de quo nos consulere voluisti.

DE PRESBYTERO NON BAptizato. Tit. xxij.

Idem Ferrarieñ. Episcopo. *Cap. vn.*

De presb. non bapt. c. vlt. VENIENS ad Apostolicam se. dilect. filius lator pręsentium lacrymabili nobis insinuatione monstrauit; quod, cum per singulos ordines vsq. ad gradum sacerdotij ascendisset, comperijt tandem pro certo, quod non fuerit secundum formam euangelij baptizatus. Vnde nos eum per. ue. f. n. Tuscul. Episcopum rite fecimus baptizari, & cum super ordinibus coram nobis fuisset diutius disputatũ, quidam in eam declinauerunt sentẽtiã, vt cum baptismus sit fundamentum sacramẽtorum, ante susceptionem baptismi non suscipiatur aliud sacramentum. quoniam, vbi fundamentum non est, superaedificari non potest. Porro, cum quis non solum per sacramentum fidei, sed per fidem etiam sacramenti, efficiatur procul dubio membrum Christi, & qui Christum habet per fidem, etsi baptismũ non habeat, habet vtiq. fundamentum, pręter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus, superædificari posse videtur, sicut salutifera opera, sic et quælibet ecclesiastica sacramenta, cum illud non sit generaliter verum, neq. de nouis, neq. de veterib. sacramentis, quod baptismus sit fundamentum illorũ; quoniam & sacramentum coniugij, & sacramẽtũ etiã eucharistię a nõ baptizatis recipi potest. Pręterea sacramẽtũ ordinis, nõ solũ Põtifical., sed sacerdotalis etiã & leuitici ex institutione sua pręcessit baptismũ. propter quod apparet, quod ante baptismum huiusmodi ordines possunt rite cõferri, maxime ijs, qui baptizati creduntur. Quid. n. si forsitã is, qui baptizatus esse creditur, & non est, in Episcopum saltem de facto fuerit consecratus? erunt ne reordinandi omnes, qui ab eo fuerint ordinati? & cum de pluribus Episcopis nesciatur, an renati fuerint aqua baptismatis, cum nec ipsi reminiscantur, nec alij: dubitatur igitur an tales veraciter in Episcopos sint consecrati, cũ ex hoc tot, & tanta sequuntur non solum absona, sed absurda, silendum est potius, quam dicendum. Quia vero in concilio apud Compendium legitur constitutum; quod si quis in presbyterum ordinatus, deprehenderit se nõ esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur: nos circa latorem pręsentium in hoc dubitabili casu, quod tutius est, sequentes, f. t. per. A. s. m. qua. ipsum per singulos ordines vsque ad sacerdotium promouere procures, & permittas eum in sacerdotio ministrare; quia non intelligitur iteratum; quod ambigitur esse factum, nec male de sacramento sentitur, cum illud non religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit; & certe de illo, qui natus de Christianis parentibus inter Christianos est fideliter cõuersatus,

tam

tam violenter presumitur, quod fuerit baptizatus, vt hæc presumptio pro certitudine habeatur, donec euidentissimis forsitan argumẽtis contrarium probaretur.

DE VERBORVM SIGNIFIcatione. Tit.xxiij.

Idem Colibrieñ. & alijs Episcopis in Regno Portugalliæ constitutis. Cap. 1.

De ver. sign. ca.17. CVM in partibus. vestris, peccatis exigentibus, sæpe contingat diuersa loca interdicto supponi, quãdo generale, vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari; cum illi, qui ab ecclesia Romana decorari priuilegio meruerint, videlicet, vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis clausis ianuis, non pulsatis campanis, exclusis excommunicatis, & interdictis, suppressa voce diuina officia celebrare, interdicto particulari se asserãt nõ artari, asserẽtes illud interdictũ generale dũtaxat, quando regnũ vel saltẽ prouincia tota subicitur interdicto, propter quod, & iustitia sæpius deperit, & prælatorum sentẽtiæ cõtemnuntur; cum in alijs prouincijs interdictis diuina celebrent, & suspensis organis aliorum, ipsi pulsatis campanis, & apertis ianuis, quoslibet passim recipiant ad diuina. ne autem diuersa interpretatio discordiæ causam inter vos vlterius, & odij formitẽ valeat administrare, vel quod interdictum dici debeat generale, amodo in dubium reuocetur: significatione vobis presentium intimamus, quod cum in priuilegiũ de regno, vel prouincia nihil expresse dicatur nomine terræ non solum regnum, vel prouinciam intelligi volumus; verum etiam villam & castrum, vt & in his locum habeat, quod & de generali dicitur interdicto, videlicet vt cum villa vel castrum generali subicitur interdicto, præscripta priuilegij forma debeat obseruari.

Idem Altisiodoreñ. Episcopo. Cap. 2.

c.18. eo. & de testam. c.13. CVM tibi de benignitate se. Ap. sit in dultum, quod ordinatio rerum clericorum ab intestato decedentium libere in tua potestate, ac dispositione permaneat; volens omnem materiam scandali remouere, quod aliquando inter te, & tuos est subortum, super duobus nos consulere voluisti, primo an appellatio vocabuli clericorum, tam ad canonicos, quam ad non canonicos extendatur; secundo an illi, qui in voluntate, & dispositione alterius suam committunt vltimam voluntatem, nihil per se penitus ordinantes, vel determinantes quid cui loco, vel personæ conferri debeat; dicantur decedere intestati. primæ igitur con.t. duximus respondendum; quod appellatio clericorum non solum alios, sed & canonicos comprehendat. In secunda vero dicimus, quod qui extremam voluntatem in alterius dispositione committit, nõ videtur decedere intestatus.

Idem capitulo & preposito Placentino. Cap. 3. c.19. eo.

CVM clerici Placentini iuramentum præstant sub hac forma verborum. Ego talis ab hac hora in antea fidelis ero, & obediens sanctæ Placentinæ ecclesiæ, & domino meo Placentino Episcopo, per vestras nos literas cõsulere voluistis, vtrũ intelligi debeat clerus totius dioec. an capitulũ tantũ ecclesiæ cathedralis. Nos igitur dis.u. respondemus, quia per ecclesiæ Placeñ. vocabulum in forma iuramẽti præscripti non debet intelligi totus dioece. clerus, etsi capitulum intelligatur ecclesiæ cathedralis, is tamen, qui præstat huiusmodi iuramentum, Episcopo tamquam capiti principaliter obligatur.

Idem Priori sancti Fridiani Lucañ. Cap. 4.

c.20. eo. QVAERENTI, quid per cen. ec. intelligi debeat, cum huiusmodi clausulam in nostris litteris apponimus; respondemus, quod per eam non solummodo interdicti, sed suspensionis, & excommunicationis sententia valet intelligi, vt iudex discretus rerum, & personarum circumstantijs indagatis ferat; quam magis viderit expedire.

Idem Cæsaraugustañ. Episcopo. Cap. 5.

c.21. eo. QVID per noualis vocabulum intelligi debeat, a nobis tua. f. requisiuit. Licet autem quidam dixerit, quod nouale sit terra præcisa, quæ anno cessat, alijs asserentibus, quod ex silua, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, fieri nouale dicatur; quarum vtraq. interpretatio ex ciuilibus legibus colligitur. Nos tamen inquisitioni tuæ t. respõdemus; quod eam credimus predecess. nostrorum intentionem fuisse, cum pijs locis indulgentiam de nouaibus concesserunt, vt noualem intellexerint agrum de nouo ad cultum redactum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset, sed nec de quolibet tali nouali credimus eis indulgentiam fore concessam, nisi de illo dumtaxat, cuius decimas religiosus potest conuentus absq. graui detrimento parochialis ecclesiæ detinere, cum talis sit sæpe locus incultus, de quo parochialis ecclesia magnos percipit decimarum ratione prouentus.

Idẽ Abbati de Alcobotia, & F. & P. monachis Alco

Alcobatia. Cap. 6.

c.11.eo. VENERABILI fratre nostro Colubrieñ. Episcopo didicimus conquerête, quod cum fratres Sanctæ Crucis monasterium de Anarganil sub protectione sua nuper accepe rint, quod suis prædeces. Episcopalia iura cõsueuerat ab antiquis retro temporibus exhibere, numero † quodam de canonicis suis sine consensu suo ibi facto Priore, occasione cuiusdam priuilegij a bo. me. C. Papa prędeces. nostro veritate tacita impetrati, eidem Episcopo debitam obedientiam denegat exhibere, inde sumpta occasione, quod per matricẽ ecclesiam, non cathedralem intelligunt, sed Romanã. Vnde quia non est nostræ intentionis, vt iura fratrũ nostrorũ nostris tẽporibus minuantur, causam ipsam vobis duximus cõmittendam, per A. s. m. qua si aliud vobis non occurrent, propter quod dictus Prior non debeat diœcesano Episcopo respondere, cum ad præstandam dicto Episcopo debitam reuerẽtiam, sicut prędecessores sui prędecessoribus Episcopi pręstiterunt, ap. re. per cen. ec. compellatis. Nos. n. per matricem ecclesiam cathedralem intelligere volumus, non Romanam, non obstante priuilegio in pręiudicium Colubrieñ. ecclesiæ per surreptionem obtento.

† mune Greg. 9

Idem Abbati sanctæ Genouefæ, Decano, & Cancellario Parisieñ. Cap. 7.

c.13.eo. EX parte in Christo dilectæ filiæ nobilis mulieris Comitissæ Blesenen. nuntij ad nostram pręsentiam destinati, sibi postulauerũt audiẽtiã exhiberi, vt audiremus iniurias, quas ei, & suis infert ecclesia Carnoteñ. quibus, & dilecto f. S. Beco canonico Carnoteñ. qui pro ipsa stabat ecclesia, dil. f. R. ti. S. Anastasię pres byterum Cardi. dedimus auditorem, in cuius pręsentia proposuerũt nuntij Comitissę; quod cum ipsius Comitissæ præpositus de firmitate de villa Voba quendã latronẽ cepit, qui furtum commiserat, & iustitia fuerit inde facta, latro fuit a Comitissæ balliuis per capitulum Carnoteñ. post factam iustitiam requisitus, quia capitulum eũ in terra sua captum fuisse dicebat, asserentibus balliuis e contra, ipsum fuisse captum in terra, in qua ius capiendi latrones, & alios malefactores habet eadem Comitissa; quoniã vir eiusdem, antequam signaculum crucis assumeret, erat in possesione iuris illius, vt in illo loco, in quo captus ab ipso capitulo dicebatur huiusmodi iurisdictionem haberet, quod erãt probare parati. Verum cum super hoc parendi iuri sufficientem cautionem offerrent, canonici Carnoteñ. nihilominus terram eiusdẽ Comitissæ fecerunt per Diuieñ. Archidia. interdicto supponi; qui postmodum requisiti, vt ab eis sufficienti cautione recepta iuri parẽdi, terram absoluerent, eam recipere noluerũt nisi prius solueretur emenda. Consequenter ve. f. n. Carnoteñ. Episcopus super hoc requisitus, & per litteras metropolita. sui monitus diligenter, vt terram Comitissæ taliter absolueret, sicut de iure poterat, & debebat, idem a capitulo iam dicto prohibitus, hoc facere recusauit. dicebat. n. capitulum, hoc in Carnoteñ. ecclesiæ priuilegio contineri, quod nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis pro canonicis Carnoteñ. absq. cõgrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere. Videntes autem nuntij Comitissæ, quod data cautione absolui non poterant, vt deberent, tam super hoc, quam alijs causis inter Comitissã, & capitulum agitatis, metropolitani audientiam appellarunt tam ipsam Comitissam, quam terram, & balliuos eius sub eius protectione ponentes, et infra. Metropolitanus autem cum partes essent in die pręfixa pręsentes, priuilegio diligenter inspecto, testes hinc inde recepit, quib. ab officiali examinatis ipsius, & die partib. iterum assignato procurator Comitissæ cum instantia postulabat publicari attestationes receptas, ex habũdanti de iuri parendo sufficiẽtem offerẽs cautionem, vt relaxaretur sententia interdicti; sed procurator capituli e contrario allegabat; quod iam dicti priuilegij ratione, ab ipso terra non poterat, nec debebat absolui, nisi prius capitulo facta fuisset emenda, interpretando verbum illud, quod in priuilegio continetur, videlicet satisfactione congrua pro emenda. Litigato igitur diutius super huiusmodi clausula, interlocutus est metropolitanus iam dictus, se velle huiusmodi expositionem Ap. examini reseruare; & super hoc diem partib. assignauit. et infra. Ad intelligendam autem clausulam priuilegij memorati credimus distinguendum, vtrum in aliquem interdicti, & excommunicationis sententia sit prolata, ex contumacia tantum, quia s. citatus stare noluit iuri, vel etiam pro offensa, quia videlicet iussus noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congrue satisfieri, vt huiusmodi sententia relaxetur, si sufficiens standi iuri cautio tribuatur. In secundo vero casu, si offẽsa est manifesta, non credimus congrue satisfieri, vt huiusmodi relaxetur sententia, nisi sufficiens prius pręstetur emenda. si vero dubia est offensa, sufficere credimus ad relaxandam eandem; si parendi mandato con spetens

petens satisfactio prębeatur.

Idem Comitissę Blesen. *Cap.* 8.

CVM olim pro canonicis Carnoteñ. quoddam capitulum contra te fuerat allegatum, quod dicebat in ecclesiæ suæ priuilegijs cõtineri, ut videlicet nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis pro canonicis Carnoteñ. absq. congrua satisfactione absolutionis beneficiũ indulgere. et infra. Quia vero dum ansam soluimus, nodum dicimur ligauisse, propter hoc, quod eisdem canonicis, velut asseris, proponentibus, illam esse ostensam manifestam, non quæ iudici, non quæ alij, sed quæ sibi tantummodo manifesta videtur; maior ex illa dictione videlic. manifesta, scrupulus quæstionis emersit. Tuis igitur humilibus precibus inclinati, offensam illã nos rescribimus intelligere manifestã, quæ vel per confessionem, vel probationem legitimam nota fuit, aut euidentia rei, quæ nulla possit tergiuersatione cęlari.

Idem Archidiacono, & Preposito de Secam, subd. nostro, Canonico Mediolaneñ. Cap. 9.

DVDVM bo. m. Archidia. Mediolaneñ. dedimus in mandatis, vt dile. fi. C. scholarem a presbytero S. Victoris xl. martyrum, qui solus in ipsa ecclesia ministrabat, in qua, sicut scholaris idem asseruit, quondam ministrauerunt clericus, & sacerdos, in clericum, & fratrem eiusd. ecclesiæ recipi faceret, cuius facultates idem scholaris propoponit nullatenus imminutas, sed presbyter memoratus ipsius Archid. examen malitiose declinans s. clericum ad nostram pręsentiam destinauit, cui & pręfato C. ve. f. n. Traneñ. Archiepiscopum Ap. se. Le. tunc subd. & capellanum nostrum dedimus auditorem. coram quo dictus I. asseruit, quod nequaquã sufficiebant duob. clericis facultates ecclesiæ memoratæ, adiciẽs, quod prędictus C. non erat idoneus ad illius ecclesię beneficium optinẽdum. et infra. Causam vobis duximus committere, ita vt ex illa clausula s. si persona fuerit idonea, quæ nostro rescripto reperitur inserta, eidem scholari probãdi se idoneum, nulla necessitas imponatur, cum prima facie pręsumatur idoneus, nisi aliud in contrarium ostendatur.

Idem Epõ, et. Cantori Atrebaten. Cap. 10.

ABBATE sancti Siluani† Altiaceñ. olim viã vniuersę carnis ingresso, cũ eiusdẽ loci monachi elegissent quendã de ipsius gremio in Abbatẽ & eiusd. confirmationẽ electionis a bo. me. Morineñ. Episco. nequissent aliquatenus optinere; per procuratorẽ suũ cõfirmationẽ ipsius a se. Ap. petierũt. Ceterũ procurator monasterij S. Bertini proposuit ex aduerso; quod cũ secundũ approbatã cõsuetudinem, & priuilegia Rom. Pont. Abbates Altiaceñ. debeant de mona. S. Bertini semper assumi, huiusmodi electio erat non immerito reprobãda, vt pote cõtra cõsuetudinẽ diuturnã, & priuilegia se. Ap. attẽptata, & Altiaceñ. monachi debeat de iure cõpelli, vt de monasterio beati Bertini personã idoneã sibi eligãt in Abbatem. et infra. Nos igitur depositionibus testium coram delegatis a nobis iudicibus productorum diligenter inspectis, inuenimus sufficienter esse probatum, quod a xl. annis, et infra, monachi Alticiaceñ.† Abbatem sibi de S. Bertini monasterio elegerunt, ita quod infra pręscripti tẽporis spatium de pręlato cœnobio vij. fuerunt in Alticieñ.† Abbates assumpti. et infra. Et cũ quadã vice Garniunt† Alticianeñ.† monachum elegissent, eius electio robur habere non potuit, donec apud monasteriũ S. Bertini professione facta, post aliquã tulũ temporis, quãdo s. eiusd. loci Abbati, et cõuentui placuit, in Alticeñ.† extitit Abbatẽ assumptus. ex priuilegijs quoq. Ro. Pont. monasterio S. Bertini concessis, argui poterit euidẽter Altiaceñ. Abbatẽ fore de S. Bertini collegio eligendũ. Nimirum priuilegio fe. re. Paschalis Pap. prę. n. huiusmodi capitulũ apparet insertũ, subrogationẽ Abbatis penes monasterium S. Siluini apud Alticianeñ.† iuxta pręteriti tẽporis morẽ, in vestra semper cõcedimus dispositione persistere. Cuius verbis bo. me. Innocẽtius Pa. præ. n. prorsus inhęsit. in priuilegio quoq. Calixti secũdi Papę huiusmodi capitulum inuenitur. Porro iuxta domini prę. n. sanctæ me, Paschalis Pa. decretũ, Abbatis subrogationẽ penes Altiaceñ. nõ aliũde, quã de vestro monasterio fieri Ap. auctoritate decernimus. Ad hęc autẽ pars aduersa respõdit, quod si euidẽter per depositiones testium probaretur, quod infra pręcdicti tẽporis spatiũ de monasterio S. Bertini semper fuerit Altiaceñ. assumptus; ex hoc tamẽ nullũ Altiaceñ. monachis pręiudiciũ parabatur, cũ hoc nõ ex necessitate aliqua factum fuerit, sed ex libera volũtate. et infra. sed nec dici poterat, quod ex eo cõsuetudo aliqua, quasi cõtradicto iudicio fuerit introducta, si de pręcdicto mon. extitit in memorati Garini electione processum, cũ illud pro bono pacis factũ extra iudiciũ dinoscatur. et infra. Pręterea cũ Paschalis Pap. subrogationẽ Abbatis sancti Siluini monasterio S. Bertini iuxta morẽ præteriti tẽporis duxerit concedendã, nec de pręteriti temporis more, seu consuetudine fiat fides, per eius priuilegium, & similia, super hoc nullum Altiaceñ. monasterio poterat præiudiciũ generari.

Contra

c. 14. &c.

De præsum. c. ult.

De verb. signif. c. 25.

† al. Siluini

† al. Altiacen supra

† Altiacen. supra

† al. Garinum

† Altiacen. supra

† Altiacen.

† Altiacen.

Contra quod fuit ex aduerso respōsum, quod hæc determinatio secundum præteriti temporis morem, & causalis, & condicionalis potest intelligi, & tam ad personale, quam impersonale verbū referri. si enim impersonale verbum determinet, condicionalis intelligitur, & talis est sensus; concedimus, subrogationem Abbatis sancti Siluini apud Altiac. in vestra semper dispositione consistere, secundum præteriti temporis morem. i. si mos præteriti temporis talis fuit. si vero verbū determinet personale, causaliter debet intelligi, vt sit sensus; concedimus secūdum præteriti temporis morem, idest quia mos præteriti temporis, sic obtinuit, subrogationem videl. Abbatis s. Siluini apud Altiac. in vestra semper dispositione consistere. Hic autem sensus rectior esse videtur; quia cum priuilegium sit lex priuata, & lex non debet esse obscura, vel captiosa, sed certa, & manifesta: non esset priuata, nisi aliquid specialiter indulgeret. profectò sic intelligenda sunt illa verba, vt res, de qua agitur, valere possit potius, quam perire, maxime cū supradictus Calixtus Papa, qui eidem Paschali e vicino successit, verbis æquioribus vsus determinationem illam prorsus amouerit, vt ambiguitas tolleretur, & quod dicebatur in concessione Paschalis, videlicet subrogatio Abbatis Siluini apud Altiacen. in dispositione Abbatis, & fratrum sancti Bertini semper existere; ipse mutauerit, decernens subrogationem illius Abbatis non aliunde, quam de sancti Bertini monasterio faciendam, vt electio ad ius commune posset ex vna quidem parte reduci. Eadem quoque verba sic esse interpretanda: (subsequens consuetudo declarat, quæ perhibetur esse legum interpres. His igitur, & alijs ad eandem causam spectantib. diligenter auditis, & perspicaciter intellectis, de con. f. n. monasterio sancti Bertini adiudicauimus huiusmodi dignitatem, vt quotiescumq. in Altiacen. monasterio Abbatis electio imminet facienda, Altiacen. monachi de cœnobio sancti Bertini, personam idoneam sibi eligant in Abbatem. ita videl. vt tamdiu monasterium ipsum hac honoris debeat prærogatiua gaudere, donec ibidem viguerit obseruantia regularis, vt idoneæ personæ inueniantur in illo, quæ possint in Abbates assumi.

Explicit Collectio tertia Decretalium.

EGo frater Gaspar a Saona, Prior monasterij S. Mariæ Gratiarum, lector ecclesiæ cathedralis Ilerdensis, & primam cathedram doctoralem sacræ Theologiæ in vniuersitate Ilerdeñ. regens, hunc librum, qui inscribitur Antiquæ collectiones Decretalium, cum notis Reuerendiss. Domini Ant. Augustini Episcopi Ilerdensis, mandato eius, siue eius Vicarij generalis legi, & nihil in eo inueni, quod sit religioni Christianæ contrarium, aut moribus corrumpendis aptum: quin potius omnia fere sunt ex constitutionibus Romanorum Pontificum, & antiquorum patrum Decretis sumpta, & ad eorum cognitionem maxime pertinentia. Ideoq. arbitror debere permitti, vt imprimantur, & vendantur. in cuius rei testimonium hæc scripsimus in supradicto monasterio prope muros. Ilerdæ die XX. Februarij, anno. M.D.LXXV.

F. Gaspar de Saona.

EGo Petrus Salas Sacrae paginæ Doctor, & cathedram diuinarum litterarum, siue Theologiæ a bonæ memoriæ Iacobo Conchillos quondam Episcopo Ilerden. institutam in vniuersitate Ilerdensi regens, hunc librum inscriptum Antiquæ collectiones Decretalium, cum notis Reuerendiss. Domini mei D. Antonij Augustini Episcopi Ilerden. ex iussione eius, siue Vicarij generalis legi, & nihil in eo inueni contrarium iuri diuino, aut pietati Christianæ, aut quod damnum afferre possit morib. legentium: immo vero omnia mihi videntur constitutionibus Apostolicis, et iuri canonico, ex quo fere cuncta sumuntur, & eius cognitioni esse maxime vtilia. Quocirca arbitror licentiam imprimendi, atq. vendendi dandam esse. in cuius rei fidem hæc scripsi. Ilerdæ die XX. Februarij Anno. M.D.LXXV.

Petrus Salas.

EGo Honofrius Moliner Canonicus sedis Ilerden. & Vicarius generalis Reuerendiss. D. Antonij Augustini Episcopi Ilerdensis, visa relatione suprascripta Reuerendor. fratr. Gasparis de Saona, & Petri Salas sacræ paginæ Doctorum licentiam præstamus imprimendi, atq. vendendi in vrbe, & dioecesi Ilerden. hunc librum, cuius titulus est Antiquæ collectiones Decretalium, cum notis eiusdem Reuerendiss. D. mei suprascripti. in cuius rei fidem has litteras fieri iussimus. Dat. Ilerdæ die XX. Februarij. Anno. M.D.LXXV.

Vidit Moliner Vicarius Generalis.

ANT. AVGVSTINI EPISCOPI ILERDENSIS NOTAE.

PRIMA COLLECTIONE IN Proemio.

Breuiarium Extra.) Incipit Breuiarium Extr. Barcinonensis liber. Extrauagantiũ, Romanus. Incipit Breuiarium, Tarraconensis, alia voce omissa. Appellari Extrauagantes suspicor, quod extra corpus canonum uagarentur, siue extra Decretorum libros.

Bernardi Praepositi Papiensis) sic se postea idem appellat: et hoc in Barcin. et Romano libro est. Episcopi in Tarrac. et ut suspicor, in Ant. Contij libro, qui hũc Papien. Epm uocat. Fuit autem postea nõ Papiensis, sed Fauentinus Episcopus, vt Ioan. Andr. scribit.

IVSTE *iudicate filij hominum*) Si vere vtique iustitiam loquimini, recte iudicate filij hominum. Dauid psal. 58. aut Graecis 57. εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθεῖα κρίνετε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. LXX. apud Iustinian. Nebiensem. recta pro recte Hierony. et Compluten. et εὐθείας pro εὐθέα. uero pro uere est apud Hieron. iuxta LXX. Si utique in ueritate siletis iusti, in tempore litis decet vos iuste loqui, et recte iudicare filios hominum. Chald. apud Nebien. Iuste iudicate, est in breuiario Rom. in antiphona quadam feriae quartae. Inde Bern. sumere potuit.

nolite iudicare secundum faciem) μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν. Ioan. c. 7. faciem interpretatur superficiẽ Laurentius uetus huius libri interpres.

sed iustum iudiciũ iudicate) ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε.

diligere iustitiam, &c.) Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sapien. c. 1. ἀγαπήσατε τὴν δικαιοσύνην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Compluten.

qui reddet unicuiq. secundum opera sua) καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. Matth. c. 16. et tunc reddet unicuiq. secundum opera eius. Compluten.

qua enim mensura &c.) καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν. Matth. c. 7. et Marci c. 4. et in qua mensura mẽsi fueritis, remetietur nobis. τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. Lucae c. 6. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. αὐτῷ τῷ μέτρῳ, Hesiodi verba sunt.

nobis remetietur.) sic Barcin. et Tarrac. eadem uobis remetietur, Roman. non male.

cum et de talento credito &c.) Matth. c. 25.

teneamur) sic Barcin. et Tarr. teneamini, Rom. quod aeque placet.

Sit itaq. iurisperitus &c.) A iudice ad iurisperitũ conuertitur oratio: cum tamen neq. apud veteres, neq. hoc tempore omnes iudices sint iuris periti.

nobis uberior) sic Barcin. sed vobis, neq. in Tarr. est, neq. in Romano libro.

ac studentium) ad pro ac, Rom.

ego B.) sic in omnib. est. malo, ego Bernardus.

exempla) sic fortasse in Barcin. extra. in Rom. et Tarr. uno, extrauag. in altero antiquiori, quod placet.

de ueteri, nouoq. iure) Operae pretium est Vincẽtij Hispani veteris interpretis verba referre. Quia non omnia poterant comprehendi in Decretorum corpore, ut dist. xix. si Romanorum. ideo magister B. Papiensis Praepositus hoc opus cõpilauit; cuius intentio est, diuersa extrauagantia Romanorum Pontificum, et auctoritates noui, & veteris testamenti compilare sub titulis. materia sunt ipsae constitutiones, seu Decretales, &c.

LIBER I. TIT. I. DE constitutionibus.

CAP. I. *ex concilio Meldensi*) Numeros titulorum, et capitum nos addidimus, nulli enim sunt in exemplaribus: item ea, quae in margine edidimus, paucis exceptis, quae ad varietatem pertinent. Meldensi cap. xj. Burchard. lib. 1. cap. 61. et Iuo parte 5. c. 171. decreti. Sed cap. 34. in concilijs.

Canonum statuta ab omnibus custodiantur) sic etiã Raimundus, et Contius. Vt canonum statuta, sine praeiudicio ab omnib. custodiantur, cõcil. Vt omittit Burch. et Iuo, cetera, vt in concil. rite custodiantur, Iuo solus. Canonum vero statuta ab omnib. intemerata seruentur, Cabilonen. concil. cap. 2.

in accusationibus) sic Barcin. & Cont. in marg. in actionibus, concil. et Roman. et Burch. et Iuo, et Raim. vocem actionib. habuit Tancredus, qui addidit, ciuilibus; et Ostien. ait, actionib. uel accusationib.

uel iudicijs) sic in concil. & in Barcin. & Tarrac. & in Gregorianis. vel in iudicijs, Roman. & Burch. & Iuo.

Post verba huius capitis additur in concilijs. In exponendis etiam, vel prædicandis diuinis scripturis sanctorum, catholicorum, & probatissimorum patrum sensum quisque sequatur, in quorum scriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas nō vacillet. Hucusq. Burch. & Iuo. excepta voce vacillet, pro qua est vacillat apud Iuo. & voce scriptis, pro qua est scripturis apud Burch. editum. nam in veteri scriptis est. Post verba supra scripta in concilijs additur. Sed & qui in monasterijs religiose residere debēt, & vocū nouitates, ut innotescāt, studio proferre satagūt, acerrime ut præsumptores arguātur, & cōprimantur. Locus Hieron. est in epist. ad Lætā de instit. filiæ, vt in marg. Iuonis adscriptū est.

Cap. 2. Gregorius in registro) recte Ant. Contius addidit ex lib. 7. epist. 35. ad Fortunatum Epm Neapolitanum.

Cognoscentes, &c. & infra) Integra clausula ex registro B. Gregorij hæc est, quam Contius omisit. COGNOSCENTES qualis fraternitatē vestrām zelus pro Christianis mancipijs, quæ Iudæi de Galliarum finibus emunt, accenderit: adeo nobis sollicitudinē vestrā placuisse signanus; vt inhibendos eos ab huiusmodi negotiatione, nostra etiā deliberatio iudicaret. Et post alia: Si autem quædam ex eisdem mancipijs talem ægritudinem fortasse incurrerint, vt intra statutos dies vendi non valeant; adhibenda sollicitudo est, vt dum saluti fuerint pristinæ restituta, similiter modis omnibus distrahātur: quia rem &c. In superiorib. verbis pro signamus significamus malim scribere, pro nostra etiam, quod in veteri libro legi, vestra etiā, est in editis.

Rem quæ) rem, quæ, regist. aptius, & Raim.

in damnum) ad damnum, regist. in Raim.

Quotiens uero nouum) sic etiam Raim. vox vero in Rom. non est. Quoniam vero quotiens nouum, regist.

et multa dispendijs præterita) sic in veteri reg. libro. multis, pro multa editi libri. ea vox a Raim. omissa est.

non commodet) non cōmodent, Raim. & regist. editi libri. veteres non cōmendent. non cōmendet. vnus ex veterib. Raim. libris.

et ita) malo, & infra. vt est in Rom. & in veteri Tarrac. Sequuntur enim in registro hæc verba a Raim. & Contio prętermissa. Si qua apud eos mancipia de emptione anni præteriti remanserūt, uel a vobis nuper ablata sunt, dū apud vos sunt posita, ea habēt alienādi licentiā. Sic vetus liber, in alijs oblata, pro ablata & vox ea desideratur.

vetitos) vetitos magis placet, quod est in Rom. & in registro, & in Raimundi libris.

Post huius capitis verba sunt alia ad eandem rē pertinentia; ne fraus fieret, cū Basilius Iudæus cogitaret mancipia Christiana liberis suis donare, vt sub ea specie posset mancipia retinere iure patriæ potestatis.

Cap. 3. Idem.) Addi posset Romanis ciuibus, ex lib. 11. cap. 3. eiusd. registri.

Peruenit ad me &c. & infra) Integra clausula extat apud Grat. de cōsecr. d. 3. c. 12. & apud Iuon. lib. 2. tit. 13. c. 1. Pannormię, et p. 4. c. 6. decreti, & in registro. in omnib. est ad me, in Rom. ad nos.

Hoc enim, quod per prophetā, & in lege &c.) & non est in Rom. enim, in Barcin. plurib. verbis in registro. Hoc enim, quod per prophetam dicitur: ne inferatis onera per portas vestras die sabbati: tādiu &c. verba Hieremiæ cap. 17. hæc sunt. Nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas Hierusalem; & nolite eicere onera de domib. vestris in die sabbati. μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ μὴ εἰσφέρετε διὰ τῶν πυλῶν Ἱερουσαλήμ. καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ οἰκιῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. LXX. βαστάγματα pondera, & onera Latinus interpres vocauit. portas Hierusalē in portas vestras mutauit Gregorius, aut memoria lapsus, aut ita existimans prophetam intellexisse.

Christi gratia superueniens) sic Barcin. venit Christi gratia, Rom. & duo Tarrac. gratia omnipotētis Dei domini nostri Iesu Christi apparuit, regist.

quæ iuxta litterā dicta sunt,) quæ per figurā dicta sūt, iuxta litterā seruari nō possūt, regist. aptius.

esse seruandum) sic etiā vetus registri liber. in editis esse non est.

dicat necesse esse, ut carnalia) sic Barcin. dicat, necesse est, carnalia, vetus Tarrac. dicat, necesse est, etiam carnalia, regist. & Rom.

dicat præceptum) quoque additur in registro.

adhuc esse tenendum) sic Barcin. esse adhuc tenendum, Rom. corporis hucusq. retinendū, regist.

Adduntur alia a beato Gregorio, quæ partim ad circuncisionem, partim ad sabbatum pertinent, docta, & pia; & ad extremum de lotione die dominica non prohibēda, quæ apud Grat. & Iuonem leguntur. Huius capitis Raimundus rationem non habuit; tum quia pars eius apud Grat. exstaret, tum etiam quia capite proximo de eadem re breuius ageretur.

Cap. 4. Aug. super illud epistolæ ad Hebræos) sic etiā Raim. & Cont. addi potest, cap. 7. quanquam hæc Augustini esse verba incertus sum, eadem

tamē exstāt in glossis, quæ dicūtur ordinariæ. *Translato enim sacerdotio, necesse est, vt legis translatio fiat*) enim vnus Tarr. et Raim. omittunt, est in sacris libris, in quibus est, vt et legis, pro vt legis. μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. Paulus. *Quia enim simul*) sic etiam Raim. et glo. ord. et Barci. et vnus Tarr. Quia cum simul, vetus Tarrac. et Roma. vox enim in vno ex veter. Raim. libris non est.

data sunt) alias, dicta sunt, Cont.

vt de altero) sic etiā Raim. vox vt nō est in gl. or.

Cap. 5. Idē in epistola ad Galatas) adde cap 5. sumpta autem hæc sunt ex verbis Pauli, et interpretis, qui minuta scholia inseruit, eam glossam interlinearem vocant.

Testificor autem omni homini rursum &c.) Testificor autem rursus omni homini circumcidenti se. Complut. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ. Paul.

quoniam debitor est vniuersa legis faciendæ) ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Paulus in Complut. ποιῆσαι alij.

idest ex debito omnia legalia debet adimplere) sic Barcin. et Tarr. tenetur pro debet, Rom. vt editum est, glo. interl. et addit, quod exigit circumcisio. Vt enim baptismus suam, sic circumcisio suam exigit iustificationem. Hæc vt deterreat, Paulus scripsit, non ut faciant, vt ex alio Ambrosij scholio, siue cuius alterius, apparet.

A Raimundo hoc etiam caput omissum est non sine iusta causa.

Cap. 6. Hieronymus in parabolis) adde cap. 3. sunt, qui negent Hieronymi esse eum librum, eadē verba sunt in glossa, vt vocant, ordinaria.

Ne innitaris prudentiæ tuæ) Habe fiduciā in domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudētiæ tuæ. In omnib. vijs tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum, time dominū, et recede a malo. Salomon Hier. interprete. ἴσθι πεποιθὼς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐπὶ θεῷ. ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαίρου. ἐν πάσαις ὁδοῖς σου γνώριζε αὐτὴν. ἵνα ὀρθοτομῇ τὰς ὁδούς σου. μὴ ἴσθι φρόνιμος παρὰ σεαυτῷ. φοβοῦ δὲ τὸν θεὸν, καὶ ἔκκλινε ἀπὸ παντὸς κακοῦ. LXX. In Grecis verbis est σοφία, hoc est sapientia, pro prudentia. et pro cogita illum, est cognosce illam, et pro sapiente est prudens.

Prudentia sua innititur &c.) Ne sis sapiēs apud temetipsum. Videtur forte alicui, hoc idem esse mandatum, quod præmissum erat: et ne innitaris prudentiæ tuæ: sed multum distat. Innititur enim suę prudentię etc. Hieron. Videtur idem dixisse: ne in. pru. tuæ. Sed prudētiæ suæ innititur etc. gl. ord. Prudentiæ innititur suæ, vetus Tarrac. vt editum est, Raim.

vel dicenda) hæc in Bar. sunt omissa. habēt alij.

esse videntur) sic Barcin. esse omittunt duo Tarrac. et Rom. et Raim. et Hiero. et gl. ord.

Post verbum præponit, addit Hieron. Sapiens vero est apud semetipsum, et is, qui in illis, quæ ex patrū magisterio potuit recte cognoscere, se se præ ceteris quasi doctior extollit. sic gl. ord. sed sapiēs est apud semet ipsum, qui in illis etc.

Cap. 7. Aug. super epist. ad Romanos) adde cap. 7. an Augustini verba sint, incertus sum. legūtur in ea, quæ dicitur, glossa ordinaria.

Nam concupiscentiam nesciebā &c.) Sed peccatū nō cognoui, nisi per legē. nam cōcupiscētiam nesciebā, nisi lex diceret: Nō concupisces. Hieron. siue quis alius. ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων, εἰ μὴ διὰ νόμου. τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις. Paulus. In Græcis verbis et additur, Nam et cupiditatem, inquit, ignorassem.

Hæc elegit) Hoc enim elegit, Raim. solus.

vnde omnia mala oriuntur) vnde omnia, gl. ord. alijs omissis. vnde oriuntur omnia mala, vetus Tarr. vt editum est, Raim.

Bona est ergo lex) sic etiā Raim. Bona lex, gl. ord.

dum hoc) sic Raim. et gl. ord. hoc, in Barcin. desideratur.

omnia mala prohibet) omnia prohibet, gl. ord. sed Raim. et alij, vt edidimus. Additur in glossis, quem librum esse ex varijs scriptorib. sumptū credimus. cōcupiscētiam aliqui generalem intelligunt, aliqui illā, de qua in decalogo. Nō concupisces rem proximi tui, vel vxorē. generalem, quia ex ea omne malum.

TIT. II. DE RESCRIPTIS,

et eorum interpretationib.) De rescriptis, Raim. et vnus Tarr. alijs omissis. vox eorum in Rom. desideratur. vetus Tarr. et Barcin. vt edidimus. sic etiā est in tertia collect. Hoc idem Ant. Cont. testatur se in veterib. collectionib. inuenisse.

CAP. 1. *Senonensi Archiepo*) Epo, vnus Tarr. nō recte. Cōfirmātur edita tum Gregorianis libris, tū ea collectione, quæ posita est post cōciliū Laterā. Alexādri tertij, quā Alani, aut Gileberti esse suspicamur. nam parte 10. cap. 11. hoc idem caput inuenies.

Sicut Romana ecclesia &c.) Recte Cont. addidit a Raim. prætermissa. eadē sunt in cōcil. et in hac collectione

collectione cap.12. de appell.

et magistra) hæc in concil. nō sunt. habēt ceteri libri.

ita et nos) sic Barcin. et Tarrac. vnus, et Cont. ita etiā nos, d.c.12. et Rom. et vetus Tarr. et cōcil.

eidem ecclesiæ) vox ecclesiæ, in vet. Tarr. aliquando desiderabatur. d.c.12.

supernæ) diuinæ, Cont. solus.

prout dominus nobis ministrauit) sic Barcin. ministrauerit, Cont. et concil. prout nobis dominus ministrauerit, Rom. et duo Tarr. et d.c.12. prout nobis Deus ministrauerit, vetus Tarr. d.c.12. prout dominus ministrauerit nobis, alter Tarr. ibid. et, additur in concil. ante prout.

consultationib. respondere cogimur singularum) sic d. c. item Cont. ordo verbor. mutatur in concil. et Rom. et vet. Tarr. quod, referre nō est necesse. aptè hoc loco a veteri interprete refertur similis locus cap.15. de officio, et pot. iud. deleg. in hac collectione.

et quæ videntur etc.) hæc clausula in Rom. desideratur, est in alijs.

quæsitum est) est, in Barcin. solo desideratur.

utrum si alicuius causa rei) sic Barcin. vox rei neq. in Gregor. est, neq. in Rom. vtrū si aliqua causa, Tarr. vnus, et concil. vox vtrum a Raim. est omissa. vtrum si aliquando causa, d.c.12.

inter aliquos) hæc omisit Raim. sunt in concil. et d.c.12.

absq. remedio appellationis) sic etiā d.c.12. appellatione remota, concil. sublato remedio appellationis, Raim. submoto pro sublato vnus ex vet. Greg.

committitur) committatur, vetus Tarr. d.c.12. et vnus Gregor.

litteris Apostolicæ protectionis est munita) litteris Apostolicis protectionis munita, d.c.12. sed in duob. Tarr. ibid. Apostolicæ scriptum est. vox est, in Barcin. et in vno Tarr. omittitur, et in concil. litteris Apostolicis altera pars munita, Raim. et Cont. sit munita, vnus Gregor.

sibi suscepit) si, omisit Raim. habent ceteri.

vtrū eius in eadem causa appellationi sit deferendū) eius eadē causa sit deferēdū, d.c.12. alijs omissis. eius sit in eadē causa appellationi deferēdū, concil. omissa voce vtrum. an eius in eadē causa debeat appellationi deferri. Raim. vox vtrū, in Tarr. vno desideratur. vox an in vno Gregor.

Huic igitur) Hoc igitur, d.c.12. Huic ergo, Rom. Huic Tarr. vnus, altera voce omissa. Hoc ergo, concil. omittuntur hæc a Raim.

inquisitioni tuæ præsentib. litteris) præ. litteris tuæ inquisitioni, d.c.12. inquisitioni tuæ taliter præsentib. litteris, Tarr. vnus ibid. præsentib. litteris inquisitioni tuæ, concil. Inquisitioni tuæ taliter, Raim. alijs omissis.

quia eius in hac parte appellationi) sic Barcin. quod pro quia, Tarr. duo, et concil. quod eius appellationi in hac parte, Rom. appellatio pro appellationi, Raim. quod ei in hac parte nō est deferendum aliquatenus appellationi, vetus Tarr. d.c.12. ei in hac parte non est aliquatenus deferendū, alter Tarr. alijs omissis.

non est deferendum aliquatenus) sic Barcin. non est aliquatenus deferendum, cōcil. et Rom. et duo Tarr. appellatio non debet admitti, Raim.

sine appellatione) appellatione remota, concil. et Raim. et d.c.12. Est etiā in alior. verborū ordine maior varietas, quā contēpsimus.

Ad extremū addā aptius hoc caput sub titulo de appellationib. in cōcilijs, et in hac collectione scribi, quā sub tit. de rescriptis: nō recte a Bernardo bis totidē verbis eadē esse cōscripta: sed feramus, multis in rebus ab eodem adiuti.

Cap. 2. Idē Cantuariensi Archiepo) sic etiā Raim. et Cont. Idē R. Cant. Archiepo. in cōcil. plenius parte 7. cap.18. titulo de potestate iudicū delegatorū, et de varijs litteris diuersis tēporib. impetratis.

venerabilis fratris nostri) hæc omisit Raim. addidit Cont. sunt etiam in concil.

Couentrensis) sic etiā Raim. Couētren. cōcil. Cōuēsis vetus Tarr. nō sine mēdo. alij, vt editū est. quod repetitum semper censeatur.

F. clericum) sic Barcin. et vetus Tarr. F. clericos, Rom. et vnus Tarr. et Raim. F. significare Philippū, dicitur in duob. Tarr. in calce huius rescripti. sic legi, opus Fidiæ, in veteri monumento pro Phidiæ, itē in denarijs Pilipus pro Philippus.

præbenda de Norhal.) præbēdā de Norhal. Barcin. præbēdā de Nalis, vetus Tarr. præbēda de Noralis, Rom. et alter Tarr. præbēda de Norbale, concil. præbēda de Noualis, Raim.

diligenter cognouisset, et eidem) sic etiam in cōcil. cognoscens legitime eidē, Raim. et Cont.

G. secūdū) sic in cōcil. et in Gregor. G. possessione secūdū, Tarr. vnus, nō sine mēdo. F. secūdū, est in vno Gregoriano.

in quibus continebatur) sic etiā cōcil. cōtinēbatur Raim. breuius.

et perpetuo illi præbendæ renuntiasse) sic etiā cōcil. et Raim. et quod perpetuo illi præbendæ abrenuntiasset, Roma.

ab eadem præbenda ap. ces. amoueretur) appellatione cessante pro ap. ces. concil. amoueretur ab ea, Raim. (appellatione cessante) addidit Cont. ante uerbū amoueretur.

eo cognito) sic etiā Raim. eoq. cognito, concil.

eum prælibatam præbendam eidem G. adiudicasset)

vox

vox eidē, in cōcil. nō est. vox præbēdā in Rom. desideratur. præbēdā adiudicasset eādē, Cont. alij etiā veteres abiudicasset, nō recte. est enim adiudicata G. abiudicata F.
prædictus F.) sic in cōcil. ipse, Raim. F. addit Cōt. cū notis. est sine vlla nota in vno ex vet. Gre.
et ad nos veniens ad te etc.) pro his verbis vsq. ad illa, quod eidē, Raim. scripsit, et ad te. in cōcil. vt edidimus, exceptis illis, ad te.
apportauit) reportauit concil. et Raim. post alia verba.
quod eidē præbēdā) sic Barcin. ei pro eidē Rom. et duo Tarr. et Raim. quod ei, concil. alia voce omissa.
et Epm, qui etc.) et ipsum, qui etc. cōcil. nō recte. litteras nostras reportauit, et infra, Raim, et Epm, qui etc. Cont. addidit. vox nostras in vno ex vet. Greg. non est.
eū præbenda spoliauit) sic prior cōcil. editio. eam pro eum est in posteriore. eum prębenda spoliauerat, Cont.
auctoritate Apostolica) sic etiā Cont. vox Apostolica in concil. et in vno Tarrac. desideratur.
conferendi) sic Barcin. et Cont. auferendi cōcil. et Rom. et duo Tarr. licet auferendum in altero sit mendosè. mihi auferendi vox nō displicet. neq. enim Eps conferendo peccauit, sed auferendo a Philippo beneficiū post appellationem: eaq. leuior poena est.
potestate) hæc vox in cōcil. et in duob. Tarr. desideratur.
vel per nuntiū suum, aut) sic Barcin. vox suum in concil. et in vno Tarr. et apud Cont. nō est. aut per nūtiū, vel, Ro. aut per nūtiū, aut, Tarr. vetus.
de tanto excessu) hæc in concil. non sunt. habet Contius, et ceteri.
prænotatū) sic solus Barcin. pręnominatū, cōcil. aptius, et Cont. licet eius operæ prænominatā. derint.
in iam) uper iam, concil. in iam Cont. IN aliquando vetus Tarr. caruit.
dignam satisfactionem astringeres) adstringeres, cōcil. cōdignā satisfactionē cōstringeres, Cont.
Vnde quoniam) Vnde quia, concil. Verum quoniam, vetus Tarr. et Raim.
nos ita) sic Barcin. et cōcil. nos omittitur a Raim. et Rom. et duob. Tarr.
et si taliter etc.) hæc omisit Raim. vsq. ad illa, et in huiusmodi, addidit Contius alieno loco. sunt in concil. suo loco posita.
et si non) sic Barcin. etiā si non, concil. et Raim. et duo Tarrac. et Roma.
f. s. per A. s. pre. m.) prę. in vno Tarr. non est. fraternitati tuę taliter etc. cōcil. mād mu, Raim. alijs omissis.
inspecto tenore litterarum) sic in concil. litterar. tenore, Tarr. duo. inspectis litteris, Raim.
et in litteris nostris appellatio fuerit inhibita) hæc omittunt concil. et Raim. et Cont. sit pro fuerit Rom. fuit Tarr. duo. fuerit Barcin.
quas tibi præfatus F.) vox tibi neq. in concil. est, neq. in Greg. F. in Barcin. desideratur, quas prędictus F. tibi, Rom. et vnus Tarr.
non fuit) sic in concil. et in veteri Gregor. nō fuerit, Rom. et Cont. et alij.
omni oc. et ap. ces.) hæc omittūt Raim. et Cont. omni cōtradictione, et appellatione cessante, cōcil. omni occasione, et ap. re. Rom. et duo Tarr.
et sæpedictū F.) sic Barcin. et Rom. et Raim. Philippum, duo Tarr. et prædictum F. concil.
nostram venire) sic Raim. et concil. nostram (tāque falsarium) venire, Cont. mēdose pro tāquā falsarium. sed ea quoq. verba ex scholio aliquo sumpta sunt, et exstat Alani veteris interpretis scholium in eam sentētiam. Hoc ideo, inquit, mandat; quia falsæ præsumuntur litteræ istæ, et quia tantam cōtinent iniquitatem. arg. Cod. de precib. Imp. offeren. quotiens. vniuersa. et falsarius litterarum Papæ ad Papam mitti debet, ut 19. dist. in memoriam. vel ipsius voluntas est inquirenda. vt infra de crim. falsi. c. vlt. Ala. Hæc etiam Bernardus refert mendose in vulgarib. glossis nulla Alani mentione habita.
Cap. 5. Alex. iij. Wintoniēsi Epo) Idē Vintō. Epo, Roma. et Raim. aptius. Witan. vnus Tarrac.
pars e quāntū sumus) hæc omittūt Raim. et Cont. Integra clausula exstat cap. 7. de officio, et potest. iud. delegati, in hac collectione, et post concil. Later. d. parte 7. cap. 8. cuius inscriptio est, Idem Vuinton. Epo. mox sequitur cap. 9. Idē eidem. in eadem Ceterum etc.
Ceterum si aliquis) sic etiam Raim. Ceterum si qui, concil.
ad certos iudices super aliqua causa) vox certos nō est in concil. neq. in Barcin. super aliqua causa, ad certos iudices, vetus Tarr. et Rom. excepta voce certos. ad iudices super aliquam causam, Tarr. alter. ad iudices super aliqua causa, Contius. in alijs Greg. omittuntur duæ illæ voces ad iudices.
cōmissorias litteras impetrauerit) impetrauit, Tarrac. vnus. litteras commissorias impetrent, concil. impetrauerit (commissorias) litteras, Cont. vox commissorias a Raim. est omissa.
et aduersarius eius etc.) sic Raim. eiusdem, vetus Tarr. multa in concilijs desiderantur.
post impetratas litteras ipsis alijs iudicib. impetrauerit forte committi) sic Barcin. impetrauerit alijs iudicib. Tarr. duo. post impetret alijs iudicib. forte committi, Rom. alijs omissis. impetrent alijs iudicib. forte committi, concil. post modū obtinuerit committi alijs, Raim. et Cont.
nisi de commissione prioris iudicib. facta) delegata pro facta, Rom. vox iudicib. in concil. nō est. de commissione priore nō habita mētione, Raim. et Cont.

in litteris commissionis &c.) hæc vsq. ad illa mentio fiat, omisit Rom. et Raim. sunt in concil. excepta voce iudicib. tum in vet. Tarr. est, cōmissorijs pro commissionis.
nihilominus) sic in concil. omittitur in Gregor.
in cognitione, ac decisione causæ) ac causæ decisione, concil. causæ, ac decisione, Rom. ad decisionem causæ, vnus Tarr. cetera in his omnib. vt edita sunt. ad decisionē causæ, Raim & Cont. alijs omissis.
procedere debent.) sic etiam in concil. possunt procedere, Raim.
super eadem causa taliter impetrata) hæc omittūt Raim. & Cont. sunt in concil. eādem causam, Tarr. duo.
de iure) hæc neq. in cōcil. sunt, neq. in Gregor. neq. in Rom.
possunt obtinere alicuius roboris firmitatem) obtinet pro possunt obtinere, Raim. et Cont. alicuius roboris firmitatem habere possunt. cōcil. alicuius roboris obtinere firmitatem. Rom.
litteris haberetur) vox litteris, neq. in Rom. est, neq. in vet. Gregor. habetur, idem Ro. et duo Tarrac. litteris habeatur, concil. et Cont. et alij.
prioribus iudicib. facta) sic etiā in concil. vox iudicibus in Rom. est omissa. pro his omnib. (priori) Raim. scripsit.
est excepta) sic etiam cōcil. et Raim. excepta est, vetus Tarrac.
eadem littera) sic etiam Raim. vox litteræ in concil. desideratur.
Vnde si præsentib. partibus, de ipsarum assensu, cuilibet) Verum pro Vnde concil. et Rom. et vnus Tarr. consensu pro assensu, concil. Verum si de assensu partium, Raim. et Cont.
alterutra partium) sic in cōcil. et in uno ex veter. Gregor. alterutra pars, Cont. et alij.
veritate tacita de priore cōmissione) tacita veritate de priore commissione facta, cōcil. tacito de cōmissione priori, Raim. tacita veritate, Tarrac. vnus.
alij impetraret committi) sic Barcin. inpetraret alteri committi, vetus Tarr. committi alijs inpetraret, alter Tarr. iudicib. impetrarit alijs, Rom. impetrauit cōmitti, concil. alij iudici obtinuerit delegari, Contius, et alij. vox iudici, in ueteri non est.
et fraude aduersariū suum coēgit laborare) coēgerit, Tarr. unus. cogit, in concil. voce suum omissa. vel fraude aduersarium suum laborare coēgit, Raim. et Cont.
condemnari debet) eidem, additur in uno Gregor.
Cap. 4. id fuit propositum) sic etiam in concil. parte 41. cap. 1. titulo de interpretatione uerborum, et rescriptorū. fuit propositū corā nobis, Cont. et alij editi libri, sed in uno ex veterib. corā nobis, non sunt.
quid teneri debeat) sic etiam Greg. 9. quid teneri debeat, concil.
mandamur) mandentur, Barcin.
est verum) verum est, Raim. erit verum, concil. verbum est in veteri Tarrac. desideratur.
vt puta si proponatur) sic etiā Cont. puta si ponatur, cōcil. puta vt si proponatur, Roma. et duo Tarr. puta si proponatur, unus ex vet. Gregor.
si talis sit) sic etiam in Gregor. talis fuerit concil. si omisso. talis sit, Barcin. et Rom. si etiā omisso.
et sit in) sic Barcin. et in, concil. et Raim. et unus Tarr. vel in, Rom. in, vet. Tarr. alijs omissis. in uno ex vet. Gre. vox et aliquādo desiderabatur.
genitum, qui) sic etiam Raim. genitus ab eo, qui concil. aptius.
proxime in tali) sic etiā Raim. vox tali in Rom. non est. proximus in eadem, concil. aptius.
ministrauit) sic etiā cōcil. et Raim. ministrauerit, unus Tarr. presbyter eius ministrauerit, Rom. plenius.
occupauit) sic etiam in concil. occupauerit, Rom. occupauit eandem, Roma.
cui quæstioni) sic etiam in cōcil. Huic ergo quæstioni, Raim. et Cont.
quod conuenus iudici) sic concil. et Barcin. iudici, Tar. duo, et Cont. alijs omissis iudicē, alijs itidē, omissis, Rom. quod si iudici, unus ex vet. Greg.
quodcumq. istorū cōstiterit) cōstitit, Barcin. vox istorū in Ro. desideratur, ut editū est, conc. et Raim.
prælibatā illi ecclesiam) sic etiā Raim. et prædictā ecclesiam, concil. causam pro ecclesiam, Rom.
debere abiudicare) abiudicari debere, Raim. et Cont. qui hoc ait scriptum esse etiam in hac prima compilatione. debere abiudicare, Rom. abiudicare, concil. altero verbo prætermisso.
et idē in simil. b.) decernere, in cōcil. additur. obseruandū est. Greg. 9. omnia omissa sunt in Rom. obseruandum, vnus ex vet. Greg. habet verbo est omisso.
Cap. 5. Idem G.) Idē Raim. et Cont. Item Rom.
scripta dirigimus) vox scripta, neq. in Barcin. est, neq. in duob. Tarrac. neq. in Greg. est in Rom.
videntur exasperare) exasperare videntur, Raim. uideantur exasperare, Rom.
neq. moueri &c.) nec pro neque Rom. hæc, quæ Raim. omisit, recte addidit Contius noster.
sicut carum) sic Barcin. sicut karissimum, Cont. Km, Rom. et unus Tarr. Kēm, vetus Tarrac.
modis omnib.) hęc in Rom. nō sunt, habet Cont.
Nam et si) sic etiam Cont. Nā si, Rom. et vetus Tarr.
nobis suggeruntur) suggeruntur vobis, Rom. alias verbis. utrumq. defendi potest.

scribamus

scribamus) scribimus, Rom. scripsimus, Cont.
et iuxta) vox iuxta a Contio est omissa.
prudentiã tuã) sic etiã Cõt. tuã prouidẽtiã, Ro.
et hortamur attentius) vox attentius in vet. Tarr. nõ est. et exhortamur attentius, Rom. et Cont.
scripserimus) scripsimus, Cont.
sed sicut vir prouidus, et prudẽs) sed in Rom. desideratur. sed sicut vir prouidus, Cont. et Barcin. et vnus Tarr. alijs omissis. sed sicut vir prudens, vetus Tarr.
et attendens) hæc omittunt Raim. et Cont.
aut mãdatũ) sic Raim. aut in Rom. desideratur. vt pro aut habet vnus ex veter. Gregor.
ipsum) nostrum, duo Tarr. et Rom. et Greg. 9.
deuote, et reuerenter suscipiens adimpleas) sic Barcin. reuerenter adimpleas, Raim. et Cont. alijs omissis. vox suscipiens in duob. Tarr. nõ est. deuote adimpleas, et reuerẽter, Rom. alia voce omissa.
sufficientem, et rationabilem) rationabilem, Raim. alijs omissis.
quia nos) nos omittit Raim. et Cont.
effeceris) feceris, Raim.
Cap. 6. Waltero Lincoln.) sic Barcin. Lincol. Epo. d. parte 41. cap. 8. Lingonẽ. Epo, vnus ex veter. Gregor. Linconẽsi Epo, Cont. et alij, in cuius libris hæc videntur esse sumpta ex 2. collect. Vintõ. Epo, Rom. Waltero Lingonẽ. Archid. vet. Tarrac.
se significãte) hæc omittũt Raim. et Cont. sunt in concil.
quod plerumq. Decani) sic Raim. quod plurimi, concil. Decani voce omissa.
vel alij ecclesiasticis prediti dignitatibus) sic etiam Raim. vel ecclesiastici prædita dignitatib. cõcil. quod nõ placet. vel alij ecclesiasticis dignitatib. præditi, vetus Tarr. non male. dignitatib. præditi, Roma. cetera, vt edita sunt.
per interpositas personas) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
sua nomen supprimũt dignitatis) vocẽ suæ, omittũt Barci. et vet Tarr. et vnus ex Gre. at Cont. et alij eam post vocem dignitatis scribũt, cõcilia post vocem nomen.
aliquem personatum) sic etiã Gregor. 9. aliquẽ in ecclesia ista personatum, cõcil. plenius.
Ideoq. rescripto etc.) Itaq. rescripto etc. cõcil. hæc clausula a Raim. est omissa, addidit eam Cont.
eis debeat) et præcis concil. illis, Cont.
Tuæ igitur cõsultationi breuiter) Tuæ ergo cõsultationi taliter, cõcil. Tuæ (igitur) cõsultationi taliter, Cont. breuiter, in marg. alij voce igitur carent, Con. t. t. vnus ex vet. Greg.
vexent) sic etiã in cõcil. inquietent, Raim. quod non æque placet.
actor sua) sic etiã Cont. et editi Gregor. et olim vetus Tarr. auctor suæ, idẽ & cõcil. et Barcin. et Roma. et vnus ex veter. Gregor.
aliquas obtinere) vox aliquas in Rom, et in Gregorianis editis non est, in cõcilijs est, et in vno vet. Gregor.
Cap. 7. Idem Norwicensi Epo) Lotuicẽ. Epo. Roma. Idẽ Norwicẽsi Epo. Raim. et Cont. At in cõcil. d. parte 41. c. 9. Idẽ Eboracen. Archiepo.
pars c. Quæsitum) hæc omittunt Raim. et Cont. et concil. eadẽ verba sunt cap. 46. de appellat. in hac collect. eadem quoq. in scriptio, sed integrã clausulam adhuc quærimus. Fortasse est cap. 2. de officio, et pot. iudicis deleg. collect. 2.
in iudicium) sic etiam Raim. ad iudicium, concil.
hisce nas se priores habere) sic etiã Greg. 9. vox litteras in concil. non est. se priores habere litteras, vetus Tarrac.
in posteriorib.) hæc in cõcil. nõ sunt, habet Raim.
non haberetur) sic Barcin. non habetur, concil. et Raim. et Rom. et vetus Tarrac.
fosis) sic etiã concil. et Raim. si fuis, vetus Tarr.
post posuerit) sic Greg. 9. propo suerit, Barcin. nõ optime. postposuit, vetus Tarrac. et Rom. proposuit concil. non recte.
si autem quia) vox quia in concil. non est, habẽt eam Gregoriani.
litteras non potuit) sic etiam concil. et Raim. non potuit litteras, vetus Tarrac.
Cap. 8. Conomãn. Epo) Canom. Epo, vetus Tarr. mẽdose. Cenomanensi Epo. prior concil. editio parte 50. cap. 61. Senonensi Archiepo, posterior editio, vt Raim. & Cont. qui in marg. scribit Conomãnẽ mẽdose. Ego scribendum censeo, M. Cenomanensi Epo, ut parte 6. c. 21. post concil. Lateran. ex his, quæ sequuntur.
Pars c. Cum in Apostolica) Hæc omisit Raim. ut alia pleraq. item collector ille in concilijs relatus d. c. 61. P. c. Quæsitum. Contius. quæ verba ex capite sexto sumpta sunt. Integra clausula exstat d. c. 21. et in hac collect. cap. 20. de sponsal. et apud Contium cap. 18. de sponsal. in Greg.
Ad hæc autem) vox autẽ neq. in concil. est, neq. in Greg. neq. in Rom. neq. in vet. Tarra. est in Barcin.
cum inter parochianos tuos) sic Raim. & Cont. cũ nonnũquã inter aliquos parochianos tuos, cõcil.
vel inter eos, et alios etc.) multa Raim. omisit, quę restituit Cont. sunt etiam in concil. uel inter alios, et eos, Rom. quod non itidem probo.
sæpius a iudicib. ipsis) sic etiã Barcin. et Cont. vox ipsis in Rom. non est. sæpe pro sæpius concil. sæpius ab ipsis iudicib. vetus Tarrac.
Apostolica auctoritate tibi) auct. Ap. Contius voce tibi omissa, quæ etiam in Barcin. non est. auct. Ap. tibi, Rom. ut editum est, concil.

iudicio parere contemnentem) parere iudicio cōtēnentem, Cont. contemnentem parere iudicio, cōcil. in iudicio, Rom. pro iudicio, et vetus Tarrac. sed in hoc libro vox IN addita est, quā tollendam censemus.
impetrauerunt) sic Barcin. impetrant, cōcil. et vetus Tarr. et Cont. impetrantes, Rom.
auctoritate tibi Apostolica) auct. Apost. tibi, cōcil. et Cont. auctoritate nostra tibi, Rom.
diuersitate huiusmodi) sic etiam cōcil. et Cont. huiusmodi diuersitate. vetus Tarr. hac diuersitate, Rom.
breuiter sic in Barcin. pariter, vetus Tarrac. et Rom. et Cont. vtrumq. omittitur in concil.
absentes non fuerint) fuerunt Cont. nō fuerint cōcil. alia voce omissa.
sententia delegatorū) sic concil. et Raim. vox sententiæ in Rom. non est.
consueuerit) sic etiam concil. consueuit, Raim.
commissionis expresso) sic etiam duo veteres Gregor. et prior concil. editio. commissorijs expresso, vetus Tarr. commissionis expresse cōtineatur, posterior editio concil. commissionis contineatur expresse. Cont. et alij.
quod iudicio) qui iudicio, prior cōcil. editio, non optime.
debent obedire) sic Barcin. debeant obedire, concil. vetus Tarr. Rom. et Gregoriani.

TIT. III. DE CONSVETVdine.

CAP. 1. *Gregorius in registro*) lib. 1. epist. 64. ad Felicem Ēpm Messanēlem, vt recte Ant. Contius notat.
noscuntur inducere) sic in reg. inducere dignoscūtur, Raim. et Cont.
nos decet) sic regi. et Raim. nos deceat, olim vetus Tarrac.
Post verba huius capitis additur in registro. Ne illic aliqua cogantur inferre, vnde sibi inferenda debent potius expectare. Clericis siquidem, vel aliorum consuetudinem te oportet illibatam seruare; eisq. annis singulis, quæ sunt consueta, transmittere: nobis autem de cetero nequid trāsmittere debeas, inhibemus. Sic in veteri libro. debeant potius, est in editis pro debent potius. et Clerici siquidem aliorū, pro Clericis siquidē vel aliorū, pro nobis autē, quod in editis est, Nobis quoq. est in veteri, quod nō æque placet. ne illuc pro ne illic est in alio edito, et Clericorū quidē aliorū, pro Clericis siquidē vel aliorum, non inepte.
Cap. 2. Alex. iij.) Addi potest, Wigorniēsi Ēpo vt sub titulo de donationib. cap. 3. in tribus Tarrac. et in Barcin. et in Gregor. In cōcilijs tamē parte 29. cap. 3. tit. de alienatione, et de earū dē recuperatione, Idē tātū est, et in vno Tarr. d. c. 3. et in omnib. libris tā hoc tit. quā sub tit. de condicion. appositis cap. 3. nihil additur suprascriptis verbis.
pars c. Meminimus.) hæc verba omisit Raim. addidit Cont. non sunt in cōcil. neq. sub tit. de donat. in vno Tarr. sunt in alijs trib. Tarr. et in Barcin. et in omnib. libris tam hic, quā d. c. 3. de cōdic. appo. Integra clausula vidēda sub tit. qui clerici, vel uouen. cap. 6. in hac collect. et in cōcil. parte 6. c. 9. et parte 21. c. 3.
Ceterum si Abbatē tuæ diœcesis alijs) vox alijs neq. in cōcil. est, neq. in Rom. neq. in vet. Tarr. neq. d. c. 3. de donat. neq. in Gregor. tuæ diœcesis, addidit Cont. vt omissa a Raim.
et quibusdam) vel pro et vetus Tarr. d. c. 3. tantū.
conuētu suo) vox suo a Raim. est omissa. est in cōcil. et d. c. 3.
vel solum Abbatē) hęc in cōcil. tātū omissa sunt.
nō manifeste obuiet) sic dicto c. 3. manifeste nō obuiet, concil. nō obuiet, Rom. et Raim. alia voce omissa. non manifeste obuiēt, vetus Tarr. olim habuit.
donum est ratum, vel rectum) sic in Barcin. est donū ratū, vel irritū, cōcil. et Raim. et vetus Tarr. et Rom. hic, et Barcin. et duo Tarr. d. c. 3. sed in alijs duob. verbum est desiderabatur.
Verū si &c.) quæ sequūtur, neq. in Barcin. sunt, neq. in Rom. sunt in cōcil. et in veteri Tarrac. hic, et in omnib. libris sub tit. de donat. et sub tit. de cond. appos. in hac collectione. Raimundus hæc etiam sub eod. tit. de cōd. appo. c. 4. collocauit. Vnde pro Verum aliquādo scriptum esse, apparet ex veterum scholijs. sed nihil muto. Verum cum, cōcil. et Raim. et in hac colle. c. 3. de cond. appo.
possessio qualibet cōditione) qualibet pro quęlibet, vnus ex veter. Gregor. solus.
donetur) sic etiam d. c. 3. de dona. et d. c. 3. de cond. donatur, concil. et Greg. 9.
donatio postea) donum pro donatio, concil. et Raim. et omnes libri d. c. 3. de cond. et Barci. c. 3. de donat. in alijs vtraq. vox desideratur.
donata vt ea) collata, quod ea, concil. et dictis duob. cap. 3. collatum, quod ea, Raim. et Cont.
possessio reuocari debeat) sic in concil. debeat reuocari, Raim. et Cont. alia voce omissa.

TIT. IIII. DE ELECTIOne, et electi potestate, et iuramento

ne, et electi potestate, et iuramento) sic in veteri Tarrac. sed in Gregor. et in Romano, et Barcin. illa verba, et iuramento, non sunt. confirmantur edita capite 20. et 21.

Cap. 2.

CAP. 1. *Lucius Papa*) Pius Papa, vet. Tarr. et vnus ex veterib. Greg. Lucius Cont. et alij. neutrũ Rom. In libris concil. hæc nõdum verba in uenimus.

ubi duo) in qua duo, unus ex vet. Gregor.

fratres) hæc vox additur a Contio, a Raim. prætermissa.

eorum electione) canonica addit Raim.

et conuocatis eisdem, etiam parochianis) et pro etiã vetus Tarr. aptius. et eisdẽ conuocatis etiã parochianis, Barc. & Cont. qui hæc addidit a Raim. omissa. et eisd. cõuocatis, et parochianis, Rom.

atq. in unum consentientib.) sic etiam Cont. et pro atq. Rom.

Si uero aliter quis ecclesiã) sic etiã Raim. et Cont. vox ecclesiam in Rom. desideratur. Si vero aliquis ecclesiam, vetus Tarr. Si vero aliter ecclesiam quis, Barcin.

cupiditatẽ illam) eã pro illã, vnus ex veter. Greg.

Cap. 2. Ex concilio Sardicensi) sic etiam Raim. cap. 2. addit Burchar. recte lib. 1. cap. 19. decretor. et Iuo, parte 5. cap. 73. decr. et Contius.

Osius Episcopus dixit) Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν. Tilius. Hosius ex Græcis verbis scribendum: ve editum est, Burch. Iuo, & Raim. In vno veteri libro Græco hæc uerba sunt omissa. et in altera editione concilior. hoc caput priori coniungitur. vtrumq. defendi potest.

Etiam si talis aliquis extiterit temerarius) sic Burch. et Iuo, et corpus canonum Moguntiæ editum, et concil. et liber Veron. εἰ δέ τις τοι-οῦτος εὑρίσκοιτο μανιώδης ἢ τολμηρός. Tilius. Etiam si talis quis extiterit furiosus, vel temerarius, Roman. canonum liber. Si autem quis repertus fuerit vesanus, uel temerarius, Veron. altera editio; quæ mihi magis probatur, si ante uocẽ vesanus adderetur ITA. Si quis ita temerarius extiterit, Raim. et Cont. qui in marg. addit μανιώδης ἢ τολμηρὸς, τὸν εἰς τοσοῦτον τόλμης καὶ μανίας ἐλθόντα. Alexius Aristenus: Qui in tantam inquit, audaciam, et insaniam venit. εἰ δὲ τοσοῦτον ἐστί φησι μανιώδης τις ἢ τολμηρός. Ioan. Zonaras. Si uero ita quis, inquit, insanus est, & audax.

vt fortasse talem excusationem afferens asseueret, quod litteras populi accepit) sic Barcin. ut fortasis talẽ excusationem afferens asseueret, quod litteras populi acceperit, Rom. & vetus Tarr. & prior editio cõcil. & corpus cano. & Veron. & Burc. quia pro quod, Iuo, cetera, ut Burch. ut talem excusationem afferens adseueret, quod litteras populi accepit, Raim. vox talẽ in Suriana editione cõcilior. desideratur. ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινὰ φέρειν παραίτησιν διαβεβαιούμενον, ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν κεκομίσθαι γράμμα-τα. Tilius. Vt pro his rebus, inquit, aliquam ferre videatur excusationẽ, affirmando se a multitudine litteras accepisse. Vt forsitan excusationẽ afferat, quod populi litteras acceperit. Altera editio concilior. quã Dionysij Exigui quidã dicunt, sed fortasse id nomẽ priori editioni addendũ est. Et fortasse talẽ excusationẽ attulerit asseuerans, quod populi litteras acceperit, Rom. Qui pro talibus adferat exusationẽ perseuerans ab eius populo litteras adportando, Veron. altera editio. ὡς παρρησιασθῆναι καὶ αὐτὸν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μετατεθῆναι, ὡς ἀξιοῦντα τοῦ πλήθους, καὶ ἐκεῖθεν δεξάμενον γράμματα ἀξιοῦντα ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον. Aristen. ut ausus sit etiã petere inquit, ut in aliam vrbem transferatur, ut pote cum populo gratus sit, unde litteras acceperit, quibus petant hunc Episcopum designari. ἐάν τε καὶ μετὰ τὸν κανόνα τολμήσαι μεταπηδᾶν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, καὶ περὶ τούτου δοκῶν φέρειν παραίτησιν, ἤγουν ἀπολογεῖσθαι καὶ ἀποτρέπεσθαι τὴν μέμψιν, ἀντὶ τοῦ ἀποσκευάζεσθαι διαβεβαιούμενος ἀντὶ ἰσχυριζόμενος, κεκομίσθαι αὐτὸν γράμματα ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς πόλεως, μετακαλούμενα αὐτὸν εἰς τὴν ἐπισκοπήν. Zonar. ut etiam post canonem audeat ex urbe sua in aliã abire, et vt de ea re videatur excusationem adferre, hoc est respondere, & se a crimine excusare, ita machinatur, vt constanter affirmet, attulisse litteras se a magna ciuitatis parte, qui vocauerint eum, vt in ea sede collocaretur. καὶ οὗτος ὁ κανὼν τοῦ πρώτου ἔξεχεται. τινῶν γὰρ ἐπισκόπων αἰτιωμένων διὰ τὴν ἐκ πόλεως εἰς πόλιν τούτων μετάστασιν. καὶ ἐπιχειρούντων παραιτεῖσθαι, ἤγουν ἀποσκευάζειν ἐξ ἑαυτῶν τὴν αἰτίασιν, ἐκ τοῦ λέγειν διὰ γραμμάτων τοῦ πλήθους τῆς πόλεως μεταπεσεῖν ἐκ τῆς λαχούσης αὐτούς. Theodorus Balsamon. Persequitur hic canon prioris, inquit, sententiã. Cum enim quidam Epi accusati essent ob mutationẽ vrbiũ, et conarentur se excusare, siue repellere a se eam accusationem, adserebant habuisse a populo se litteras, ideoq. se a propria urbe in aliam venisse. Primum caput eiusdem concilij tam a Bern. Papien. quã a Raim. positum est sub titulo de clericis non residentibus.

cum manifestũ sit potuisse plures premio, et mercede corrumpi eorũ, qui sincerã fidem nõ habent) sic Barcin. et Burch. eos pro eorũ, corpus cano. et prior editio cõcil. et Rom. 1. collect. pretio pro præmio Rom. sacram pro sincerã vetus Tarr. potius potuisse, Iuo pro potuisse, cetera, ut edita sunt. paucos pro plures, Suriana concil. editio.

Cũ sit manifestũ potuisse plures eorũ, qui sinceră fidem non habent, præmio, et mercede corrumpi, Raim. & Cont. Cum manifestũ sit præmio, et mercede paucos, qui fidẽ sinceră nõ habẽt, potuisse corrumpi. Altera conc. I. editio. δῆλόν ἐστιν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι μισθῷ καὶ τιμήματι διαφθαρέντας. Tilius. Manifestum est autem illũ præmio paucos, ac mercede corrumpi eorum etc. Veronen. unus. Certum est potuisse paucos quosdam mercede, & pretio corruptos in ecclesijs seditiones mouisse, non habentes fidem sinceram. Alter Veron. aptius. Manifestum est autem potuisse paucos præmio, & mercede corrumpi eos, qui sinceram fidem non habent. Roman. ὅπερ δῆλον ἐστὶν ἐκ μηχανῆς καὶ τέχνης αὐτοῦ γίνεσθαι ὀλίγους τινὰς ἰσχύσαντος μισθῷ καὶ τιμήματι διαφθεῖραι. Aristen. quod constat, inquit, dedita opera, & artificiose ab eo fieri, ut paucos aliquot mercede, & pretio corrumpere potuerit. δῆλον ὅτι ὀλίγους τινὰς ἠδυνήθη πείσας στασιάζειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιοῦντας ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον. καὶ ἱκανοὺς δὲ ἐμισθώσατο, καὶ ἠγόρασε τὸ ζητῆσαι αὐτὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα, ἅ τινα καὶ μισθὸν καὶ τίμημα ὀνόμασεν ὁ κανών. Zonar. Certum est, inquit, potuisse paucos quosdã subornari, vt in ecclesia tumultuarentur, dum peterent illum Epm, atq. eos conduceret, atq. emeret ad petendum pecunia eis data, quam et mercedẽ, & pretium canon vocat. ἄριστα οἱ πατέρες μηδὲ τοῦτο εἰς ἀπολογίαν ἀρκεῖν. ὅτι τῶν ἀκότων ἐστὶ, ῥᾳδιουργηθῆναι τοιαῦτα, διά τινων ὀλίγων ἐποίκων τῆς πόλεως διαφθαρέντων νομίσμασι. καὶ οἷον μισθωθέντων. Balsam. Decreuerũt, inquit, patres ne hoc quidẽ in defensionẽ prodesse. nã verisimile est, hæc facile machinari per paucos vrbis incolas pecunia corruptos, ac veluti mercede conductos. Illa verba, qui sinceram fidẽ non habẽt, in Latinis libris sunt, nõ in Græcis.

ut clamarent in ecclesia, et ipsum petere viderentur Epm) sic vtraq. editio concil. et Roman. et alter Veron. et corpus can. et Burch. et Iuo. vox Episcopũ a Raim. est omissa, addit eã Cõtius, atq. sic in veteri cõpilatione, et in Græcis, et Latinis cõcilijs esse. Epm viderentur petere, est in vet. Tarr. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν ἀξιοῦντας τὸν αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον. Tilius. in ecclesijs seditiones mouisse, nõ habentes fidẽ sinceram, tãquam rogantes eundem habere Episcopum. Veron. alter. καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταστάσαντας στασιάζειν. ὡς δῆθεν αὐτῶν ἔχειν αὐτὸν ἐπίσκοπον τὸν τοιοῦτον. Aristen. atq. in ecclesia cõsistentes seditionem moueant, vt petere eundẽ Episcopum videantur.

omnino has fraudes damnandas esse arbitror, ita ut nec laicam in fine communionem talis accipiat) sic utraq. concilior. editio, verborũ ordine in Dionysij editione mutato. Laicam communionẽ in fine accipiat talis. pro ita ut, est in Suriana editione hoc modo. ut, in priore editione. vox talis in Rom. desideratur. est apud Burch. et in Roma. cano. et in corp. can. et in Veron. altero. ne laicam pro nec laicam, Iuo. cetera, ut edidimus. omnino fraudes has damnandas esse arbitror, ita ut nec laicam in fine cõmunionẽ, nisi de hoc pœnituerit, talis accipiat, Raim. solus. pro fraudes Cont. in márg. ῥᾳδιουργίας καὶ τέχνας. et pro nec laicam in fine, scribit, ne in fine quidem. καθάπαξ οὖν τὰς ῥᾳδιουργίας τὰς τοιαύτας καὶ τέχνας κολασέας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Tilius. Pariter igitur versutias, & artes huiusmodi amputandas puto; et tales ne in fine quidem merere communionem, Veron. alter. ὡς ἄγαν τολμηρίαν καὶ ἀπονενοημένον μεγάλως κατεδίκασεν. ἀπεφήνατο γὰρ μηδὲ ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου κοινωνίας ἀξιοῦσθαι. Aristen. ut valde audax, inquit, facinus, et detestandũ grauiter damnatur. decreuit enim, ne in exitu quidem vitæ communionem habiturum. Id notãdum esse addit, quod raro, vel numquam eam pœnam canones indixerint. ὅστις ἐκ πόλεως εἰς πόλιν μεταβὰς καταστασιάζει τῷ πλήθει ἀρεσκόμενος, καὶ ὁ συμμαχήσας, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τέλει ἀκοινώνητος. Idem in epitome. Siquis in aliam, inquit, vrbẽ migrans seditione mota quasi multitudini gratus, non repugnauerit, etiam in ipsa morte non cõmunicet. τὰς τοιαύτας ῥᾳδιουργίας ἤτοι δολιότητας καὶ τέχνας παρὰ ἐπισκόπων γίνεσθαι, κολάσεως ἐστὶν ἄξιον. ἡ δὲ κόλασις, τὸ μηδένα τοιαῦτα ποιοῦντα, μηδὲ θνήσκοντα ὡς λαϊκὸν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. τοῦτο δὲ δηλοῦσιν, ὅτι οὐδὲ τοῖς πιστοῖς αὐτὸν συναριθμεῖ ὁ κανών, ἐπεὶ οὐδὲ ἐν τῷ θανάτῳ παραχωρεῖ μεταλαβεῖν αὐτόν. Zonaras. Has uersutias inquit, siue fraudes, atq. artes ab Epis fieri, pœna dignum est. pœna erit, ut nemo id agens, ne moriens quidem, ut laicus communione fruatur. Eo significatur non eũ in fidelib. canonem connumerare, cum ne in morte quidem permittat participẽ communionis fieri. ὅθεν καὶ ἐκόλασαν τοὺς ταῦτα τεχναζομένους ἐπισκόπους δὴ παντελῶς ἀποκηρύξεως. ὥστε μηδὲ θνήσκοντας αὐτοὺς ὡς λαϊκοὺς ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Theo-

Theodorus. Quamobrem eos Epos, qui hæc fuerint machinati, grauiter punit synodus: vt ne morientes quidem, vt laici digni sint communione. Addit postea, si sine fraude fuerint vocati, an sine pœna consentire possint; aut in eandem incidant pœnam. & putat hos deponẽdos esse, quod illis consenserint, quos ecclesia non recipit.

Si vero omnibus placet, statuite. Synodus respondit, Placet.) sic prior editio concil. & corpus canq. & Raim. Si vobis, pro Si vero, Burch. & Iuo, & Rom. & Veron. alter, & Suriana editio conciliorum. Quod si vobis omnibus placet, statuite. Vniuersi dixerũt, Placet. Dionys. *ἀπόντων ἁγίο καὶ ἡ γνώμη αὕτη ἀποκρίνασθαι ἀπεκρίναντο. τὰ λεχθέντα ἀρέσκει*. Tilius, Si igitur placet hæc sententia, respondete. Et dixerunt. Recte dicta placent. Veron. alter.

Nõ omittam in veterib. libris hoc non Sardicẽse, sed Serdicẽse cõciliũ appellari. et Serdicam dici recte posse veterũ monumẽta cõfirmãt. eã vrbẽ in Illyrico esse ait Theodoretus in histo. eccles. Antonino Serdica inter Viminaciũ, & Philippopolim collocatur. a Ptolemæo intra Mysiam, & ad Aemum montem. Quis vsus sit hoc tẽpore huius constitutionis, nõ facile dixerim.

Cap. 3. *Vrbanus Papa I.*) Huius capitis uerba nõ alibi inuenimus.

discesserint clerici) discesserit pro discesserint Rom. altera voce omissa, quæ etiam in veteri Tarra. non est. ego nihil muto.

dicente Propheta, ve soli &c.) etc. neq. in Rom. est, neq. in veteri Tarrac. est in Barcin. prophetam appellat Ecclesiasten, cuius cap. 4. hæc verba sunt. Melius est ergo duos esse simul, quam vnum. habent enim emolumentũ societatis suę. Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, nõ habet subleuantem se. *ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα. οἷς ἐστιν αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθὸς ἐν μόχθῳ αὐτῶν. ὅτι ἐὰν πέσωσιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ τὸν μέτοχον αὐτοῦ. καὶ οὐαὶ αὐτῷ τῷ ἑνί. ὅταν πέσῃ, καὶ μὴ ᾖ δεύτερος τοῦ ἐγεῖραι αὐτόν.* LXX. apud Complut. pro emolumentũ societatis, est in Gręcis verbis, proba merces in eorũ labore. & pro fulcietur, est erigetur, & pro si vnus ceciderit, est si ceciderint. Vtitur eadem sentẽtia Toletanum concilium xi. cap. xiiij. quod refert Grat. 7. q. 1. c. 15. Illud diuini. & de consecr. dist. 1. c. 57. Vt illud. ex decretis Soteris Papæ, mendose, & apud Burch. lib. 3. c. 73. & Iuonem parte 2. cap. 126. decreti. Vt Salomonis dictũ refertur ab Alexan. 3. in concilio Lateran. c. 10. vt sub tit. de statu monachorũ cap. 2. dicemus.

Cap. 4. ex concilio Arelatensi) adde secundo cap. ex concilijs. vox secundo non est apud Burch. lib. 1. cap. 27. est apud Iuo. parte 5. c. 98. decreti. ex concilio Aurelianen. c. 3. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 8. Panormiæ. vt editum est, Raim. cap. 6. addit Cõtius in marg. & idem refert cap. 4. Nicæni concilij idem statui. eius verba sunt apud Grat. dist. 64. c. 1. & 7. & 8. 5

Nec Episcopus) Nullus Eps, concil. Burch. & Iuo. Nec Episcopi, Raim. & Cont.

nec Eps Metropolitanus) sic cõcil. & Burch. & Iuo in Panor. vox Eps omittitur ab Iuone in decreto, & a Raim. & Contio, & a Barcin.

sine tribus) vel duobus, addit Raim. solus.

Epi conprouinciales epistolis admoneantur) admoneantur epistolis Raim. vox Episcopi neq. apud Burchar. neq. in cõcil., neq. in veteri Tarrac. est. prouinciales Epi admoneantur, Roma. omissa voce epistoli. comprouinciales Epi admoneantur, Iuo vtrubique, eadem voce omissa.

vt se suo) vox se in vet. Tarr. solo desideratur.

fuerit dubitatio) sic Burch. & Iuo vtrubiq. nata fuerit dubitatio, concil. dubitatio fuerit, Raim.

maiori numero) sic omnes pręter Burch. editũ, in quo vox numero desideratur, in veteri ea vox est.

in electione) hæc omisit Raim. addidit Cont. sunt in ceteris, præter Rom.

Cap. 5. *Lucius iij. &c.*) Hoc caput, & tria alia, quę postea sequuntur, in solo Barcinonensi libro exstabant: in veteri Tarraconensi, & in Romano non erant. Hoc tamen caput repetitũ est in 2. collect. c. 2. eod. titulo hac inscriptione. Alexãder iij. Decano, & Capitulo. *.

Voccsicem.) mendosam esse hanc vocem existimo: sed quid substituam, non habeo. forte Rocestren. scribendum: sic enim Rofensis ecclesia in Britannia appellatur.

B. quõdã) sic d. c. 2. sed in vno Tarr. H. pro B. est.

& eam) sic d. c. 2. & eum, vnus Tarr.

concorditer) hæc vox desideratur d. c. 2.

incrementa prouenire) in ecclesia incrementa merito prouenire. d. c. 2. merita pro incrementa, merito vnus Tarr.

Cap. 6. ex decretis Theodori) ex dictis Theodori Archiepi, apud Burch. lib. 1. cap. 225. & Iuon. lib. 3. tit. 2. c. 12. Panor. Theodoti, ait idẽ Iuo parte 5. c. 338. decreti, nõ sine mẽdo. Fuit autẽ hic Theodorus, vt accepi, Cantuariensis Archieps, eiusq. citatur sæpe Pænitentiale. Burchardus vero, & Iuo tantum referunt postremam clausulam huius capitis.

In ordinatione autem) vox autem a Burch. & Iuone est omissa.

Cap.

Cap. 7. Item ex concilio Arelatensi) ex concilio Arausico cap.20.ex Burch.lib.1.c. 30. & Iuone lib.3.tit.2.cap.13.Panor. cap. 21. idem Iuo parte 5.c.141. decreti, & concil. Aurasico c.20. Grat.siue Palea dist.64.c.3.

Placuit, ut sicubi) Ante hęc verba est in concilijs. Duo si præsumpserint ordinare Epm in vestris prouincijs;(alias nostris) placuit de præsumptoribus,vt sicubi. Apud alios ita est. De abiectione eius,quem duo præsumpserint ordinare Epi,in nostris prouincijs,placuit de præsumptorib.vt sicubi,Burch. & Iuo in decreto. De abiectione,& ambitione eius &c.in vestris &c. Panor.& Palea.cetera,vt Burch.& ambitione, non sunt in vno ex veter.Grat.libris. vox Epi in eodem non est. in editis male præsumptionib. pro præsumptorib.scribitur.

contingeris) scribe contigerit.

consecrare tertium &c.) tertium consecrare &c. Burch.& Iuo vtrubiq.tertium ordinare &c.Palea.inuitum Epm facere;auctoribus damnatis, vnius eorum ecclesiæ ipse, qui vim passus est, substituatur,si tamen vita respondet,& alter in alterius deiecti loco nihilominus ordinetur. Si voluntarium duo fecerint,& ipse damnabitur &c. concil.

ipse et auctores damnentur) damnabūtur, Burch. & Iuo.& Epi,& auctores damnabūtur, Palea. actores pro auctores est in duob. veterib.Grat. libris.

quæ sunt) sic Burch.& Iuo,& Palea.quæ fuerūt, concil. vetus editio.quæ sunt,recens.

Cap. 8. ex concilio Gabilonensi) capite sexto. addit Grat.siue Palea dist.18.c.1.ex concil. Cabilon. c.7.Burch.lib.1.c.55.c.6.Iuo lib.4. tit. 2.c.8. Panor.& parte.5.c.165.decreti.In duob.Cabilonēsib.concilijs,quæ exstant,hoc caput non legi. In vno veteri Grat.libro hoc est cap.8.dist.17. non male.

Placuit, ut seruato) conseruato,Palea. Item placuit,vt cōseruato,Burch.& Iuo in decr. Itē placuit,vt ceteri metropolitani cōseruato,Panor.

primatu Metropolitano) Metropolitani primatu,Palea. Metropolitani Epi primatu,Burch. & Iuo in decr.primatu Metropolitani, Panor. Metropolitani primatu Epi, tres ex veter. Grat.libris.metropolis primatu,vnus.

ceteri Episcoporum) sic etiam Burch. & Iuo in decr.ceteri Episcopi,Palea.vt ceteri Metropolitani conseruato primatu Metropolitani Episcopi,Panor.non recte.ceteri Eporum,tres ex veter.Grat.libris.

sedendi locum deferat) sedēti deferat locū,Burch. & tres ex veter.Grat.libris.deferat locum,Panor.alia voce omissa.deferat locum,Palea,sedēdi etiam voce omissa.Sedendi deferat locum, Iuo in decr.& in marg.sedenti.

Post huius capitis verba addit Iuo in decreto. Qui posterius ordinati sunt , prioribus se non audeant anteferre. Hæc in alijs libris non sunt. Sed sunt ex epitome proximi capitis sumpta, quod est ex cōcilio Africano cap.53.apud Burc. lib.1.cap.56.& apud Iuo.cap.166.d.partis 5.

Cap. 9. Lucius Papa) Anicius Papa ecclesijs per Galliam constitutis,Burch.lib.1. cap. 28. Anicius Rom. ecclesiæ Eps vniuersis Epis, Ansel. Lucen.li.6.c.34. Anicius Eps omnib. Epis, Iuo lib.3.ti.2.c.3.Panor. Anicetus Iuo parte 5.c.139. decreti,cetera,vt Burch.id ipsum confirmatur ex ipsa Aniceti epistula. Lucius iij. Raim. & Cont.mendose.Hoc est cap.5.in vet. Tarr.,& in Rom.

Si Archieps obierit &c.) Ante hęc verba addi posset.Pars cap.Bonorum. Hoc enim est epistulæ initium . Bonorum operum , & spiritalium studiorum Deum auctorem esse non dubium est,qui bonorum hominum incitat mentes,& adiuuat actiones.Et post alia.De ordinationibus vero Eporum,super quib.nos consulere voluistis; olim in sancti prædecessoris nostri Anacleti ordinationib.quædam iam decreta reperimus.sunt autem ea in Anacleti epist. 2.ex qua quædam apud Grat.relata sunt, dist. 66.c.2.In quibus est,vt fuerit ab Apostolis traditum,non a minori numero,quā a trib.Epis ordinari Epm debere.Tum hæc addūtur. Sed crescente numero Eporum,nisi necessitas interuenerit,debent etiam plures augeri:idest si Archieps diem obierit &c.Apud Burch. & Iuon. in decreto initium huius capitis est ab illis verbis,De ordinationib.&c.apud Panor.& Ansel.ab his ipsis Si Archieps.Grat.pauca quædā refert dist.64.c.4.& dist.66.c.1.vox id est ex cōcilijs relata neq.in Burchardi,neq. in Iuonis decreto est.sed in eisdem est, Si autem Archieps obierit.Si Archieps diem obierit,Ansel.vt editum est,Panor.& Raim.

et alius ordinandus Archieps fuerit) sic Barcin.alter pro alius,vetus Tarrac.& Burch.& Iuo in decreto.& alter Archieps ordinandus fuerit, Rom. & alter ordinandus Archieps electus fuerit, cōcil.& Ansel.fuerit electus,Panor.cetera,vt Ansel.& alter fuerit ordinandus,Raim.& Cont.

omnes eiusdē prouinciæ Episcopi ad sedem metropolitanam veniant) conueniant Rom.& Burch.veniant Iuo in decreto.metropolitani conueniāt, Ansel.& Panor.ad sedem metropoleos conueniant,concil.omnes Epi eiusd.prouinciæ ad sedem metropolitanam conueniant, Raim. & Cont.Archieps ab omnib.suæ prouinciæ Epis ordi-

ordinetur, solus Grat.

vt ab omnib. ipse eligatur, et ordinetur) sic etiam Burch. ipsis pro ipse, Rom. Epis Iuo in decr. vt ab omnib. ipse ordinetur, concil. Panor. et Ansel. vt ab omnibus ordinetur, Raim. et Cont.

oportet autẽ etc.) hãc clausulã omittũt Raim. et Cont. et Ro. habẽt Burch. Iuo, Ansel. et cõcil. enim pro autem aliquãdo fuit in veteri Burch. libro.

sit ipse) hæc in Panor. omissa sunt. ceteri habent.

ab omnibus illis) vox illis, in vet. Tarrac. desideratur. vt ab omnib. illis, Panor. ab illis omnib. Iuo in decr. vt editum est, concil. Burch. et Ansel.

comprouinciales) prouinciales Rom. solus.

a tribus iussu Archiepi consecrari possint Episcopi) Episcopi pro Episcopis vetus Tarrac. possunt Epis, Rom. Iuo in decreto, et vetus Burch. lib. et duę postremę cõcil. editiones. possunt Epi, prima editio cõcil. Burch. editus, Panor. et Ansel. a trib. iussu Archiepi poterunt ordinari, Raim. et Cont. a tribus Epis iussu Archiepi cõsecrari possunt, Grat. d. 64. c. 4.

si ipse) vt ipse, Rom. solus aptius.

cũ pariter eũ cõsecrauerint Põtifice) vox eũ non est in veteri Tarr. neq. in Burch. neq. in decreto Iuonis in quo in marg. est Põtifices, et eũ pariter cõsecrauerint Põtificẽ. Panor. cũcti pariter sacrauerint Põtificẽ, concil. et Ansel. cuncti pariter Pontificem consecrauerint, Raim. et Cont.

et infra. Illud autem etc.) vox autem in Rom. desideratur. Et licet istud necessitate cogente concessum sit, illud tamen etc. concil. et Iuo in decreto. autem pro tamen Burch. et Panor. et Ansel. cetera, vt concil. Hoc, autem, Grat. alijs omissis. Raimun. recte omnia prætermisit.

consecratione, ordinatione) sic, Barc. consecratione, vel electione, vetus Tarrac. ordinatione Rom. et Grat. editus alia voce omissa. consecratione, concil. Burch. Iuo, et Ansel. altera voce omissa, et veteres Grat. libri quinque.

etc. vt in tractatu ordinandorum) ordinatorum, vetus Tarrac. quod non æque placet. Ex hos apparet Bern. Papien. habuisse rationem collectionis Gratiani, et noluisse repetere, quæ ille conscripsisset. Namq. tractatus ordinandorum appellari solet a Gratiano, a distin. 23. vsq. ad quæstionem primam siue causam conscripta. Interpretes quoque veteres: Alanus, Vincentius, Tancredus, Laurentius, et ceteri, cum capita collectionis illius referunt, semper supra addunt, perinde ac si post Gratiani volumen hoc adscriptum esset. Si quis hanc clausulam integram desideret, videat capit. distin. 66. vel potius epist. Aniceti Papæ.

Cap. 10. Gregorius in registro) Petro subdiacono Campaniæ; lib. 2. indict. 11. epist. 35. cap. 74.

petije, vt) petit, vt, vetus Tarrac. expetijt, vt, regist.

quam petitionem necessario dignum duximus adimplere) vox dignum, in Rom. desideratur. Quod quia rationabile esse perspeximus, eius petitionem necessario duximus adimplendam, regist.

proinde clerum metropolitanum) Neapolitanum, Rom. ecclesiæ Neapolitanæ, vetus Tarrac. Proinde experientia tua clerum ecclesiæ Neapolitanæ conueniat, regist.

faciat duos) quatenus duos, regist.

de suis) sic etiam regist. ex suis, vetus Tarrac.

mittere) transmittere non omittant, regist.

Sed sua) Sed et sua, regist.

funguntur) fungantur, regist.

illi valeat Eps ordinari) illi Deo auctore suus Antistes valeat ordinari. Nam amplius eam sine proprio non patimur esse rectore. Qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo differre temptauerint, ecclesiasticum in eos vigorem exerce. Nam prauitatis in se dabit indicium, quisquis in hoc non sponte consenserit, regist. cetera omittenda esse duximus.

Cap. 11. Idem) Gregorius iij. Raim. et Cont. Greg. ix. vetus liber, nõ recte. Idem Anthemio subdiacono Campaniæ, scribendum ex lib. 8. epist. 18. registri B. Gregorij. vox Campaniæ in editis non est, sed in veterib.

Postquam is, qui etc.) his pro is, vetus Tarr. non recte Postquam, et infra, Raim. et Cont. Integra clausula hæc est. POSTQVAM is, qui ad Episcopatum Surrentinæ ciuitatis electus fuerat, aptus nobis visus non est; Amandum presbyterum oratorij sancti Seuerini, quod in castro Lucullano situm est, elegerunt. Ea propter experientiæ tuæ præcipimus, vt eundem presbyterum excusatione postposita, sub omni ad nos studeat festinatione transmittere, quatenus petentium etc.

Petentium desideria) sic etiam regist. Confirmationem petentium desideria, Raim. et Cont.

si nihil) sic etiam Raim. cum Christi auxilio, si nihil, regist. plenius.

quod electum) sic etiam Raim. quod eum, regist.

possunt illic) sic etiam in regist. possent illic, vetus Tarr. possunt Raim. altera voce omissa.

vbi est) sic etiam Raim. vbi diu est, regist.

cognosci) agnosci, regist. & vetus Tarr. & Rom. cognosci Barcin. et Raim. editi libri, agnosci, vnus ex veterib.

ibidem inquirantur) inquirantur ibidem, Raim.

curæ tuæ sit cum fratre, et coĕpo nŏstro Fortunato de eo diligenter inquirere. Et, si nulla sunt, quæ ad sacrum ordinem obsistere valeant; ad nos debet omni postposita tarditate transmitti, regist. Quæ postea scribuntur, omitti potuerunt.

Cap.12. Cyprianus) adde lib.1. epist.4. quæ in synodo scripta est ad Felicem presbyterum, et plebes Legionen. et Asturicen. et ad Aelium diaconum, et plebem Emeritensem.

Plebs obsequens etc.) Ante hæc verba initium epistulæ adscribi potuit, quod est huiusmodi.
„ Cum in vnum conuenissemus, legimus litte-
„ ras vestras, fratres dilectissimi, quas ad nos per
„ Felicem, et Sabinum coĕpiscopos nostros pro
„ fidei vestræ integritate, et pro Dei timore feci-
„ stis, significantes Basilidem, et Martialem libel
„ lis idololatriæ cõmaculatos, et nefandorũ faci-
„ norũ conscientia uinctos Episcopatũ gerere,
„ et sacerdotium Dei administrare non oporte-
„ re. Et post alia. Nec sibi plebs blandiatur, quã
„ si immunis esse a contagio delicti possit, cum
„ sacerdote peccatore communicans, et ad iniu-
„ stum, atq. illicitum præpositi sui Episcopa-
„ tum consensum suum commodans; quando
„ per Osee prophetam comminetur, et dicat cẽ-
„ sura diuina: sacrificia eorum tamquam panis
„ luctus; omnes, qui manducant ea, contamina-
„ buntur. Et postea. Propter quod plebs obse-
quens etc. In supra scriptis verbis pro vinctos scribendum censeo victos, et pro quando per Osee, quum per Oseam, vt in veteri, et in quibusdam editis est.

a peccatore præposito) a presbytero præposito, Rom. et Deum metuens, additur ante hæc verba in Cypriani libris.

si sit præcisus ab ecclesia) sic vetus Tarr. hæc non sunt in Barcin. et Rom. neq. in Cypr.

separare se debet) sic Cypr. separari debet, Rom.

nec se ad sacrilegi sacerdotis) sic etiam Cypr. vox sacerdotis, in Rom. desideratur.

officia miscere) immiscere, Rom. sacrificia miscere. Cypr.

quoniam ipsa plebs) quando ipsa, Cypr. Romæ editus. quum ipsa, vetus liber, et alij. vox plebs in omnib. est omissa.

habet potestatem) habeat pro habet Cypr.

dignos sacerdotes) sic etiam Cypr. vox sacerdotes in Barcin. non est.

Post huius capitis verba addũtur alia, quæ sententiã Cypriani magis aperiant; nequis putet Cyprianũ uoluisse, plebi soli datã esse electio
„ nẽ. Quod et ipsum videmus de diuina auctori
„ tate descẽdere, vt sacerdos plebe præsente, sub
„ omnium oculis deligatur, et dignus, atq. ido-
neus publico iudicio, ac testimonio comprobetur. etc. In veteri tamen libro est, a plebe præsente, quod non placet.

Leo Papa iij.) deleo iij. exstat enim in epist.82. siue 84. cap.6. Leonis I.

Thessalon. Episcopo, vel Primati) sic Rom. Thessalon. Primati, Barcin. et vetus Tarrac. Episcopo Thessalonicensi, concil. et corpus canon. c.51. Leonis, et Iuo par.5. c.348.

Sicut iustas etc.) Ante hæc verba addi poterat pars cap. De persona: quod est initium cap.6. in concil. et in corp. can. c.36. et integra clausula exstat apud Grat. dist.65. c.4. et apud Iuon. et Deusdedit Cardin. parte prima contra inuasores, et schismaticos. Sicut enim iustas, concil. corpus can. et Iuo.

Ante huius capitis verba sunt etiã alia posita apud Grat. dist.63. c.19. et Iuon. et Deusd. ibid. et Ansel. li.6. c.16.

Cap.14. Alex. iij. I. etc.) Petro etc. Raim. et Cont. I. basilicæ xii. Apostolorum presbytero Cardinali, concil. parte 40. cap.2. tit. de electionib. et electorum potestate. sic in priore edit. concil. A post. sedis Legato, additum est in posteriore. vide caput 17. huius titu.

Quod diligentia) alias Quod dilectio, Rom. Quia diligentia, Raim. vt editum est, concil.

per dilectum filium nostrum S. a nobis sollicite) H. i. pro S. concil. St. Rom. per filium dilectum etc. vetus Tarrac. omnia verba omiserunt Raim. et Cont. vox sollicite in concil. non est.

an electionem electi) sic etiam Raim. an electio eius, Rom. an electio electi, concil.

qui nuper abiurato) sic etiam concil. iurato Barcin. vox nuper in Gregor. non est.

et deuotionem nostram) et nostram deuotionem, concil. hæc omittunt Raim. et Cont.

confirmare debeas) debeas confirmare, Raim. confirmari debeat, Roma. et concil.

id tibi) hæc solum addit Cont. a Raim. omissa. sunt etiam in concil.

nullum ordinem susceperit) sic etiam Raim. suscepit concil. et Roma. in quo vllum pro nullum est, quod non placet.

vnanimiter, et concorditer) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

fuerit secundum normam canonum facta) canonicã pro canonum Rom. secundum ordinem canonum facta fuerit; concil. secundum normam canonum fuerit celebrata, vnus ex veter. Gregor. formam Cont. et alij pro normam.

dum modo alia etc.) pro his verbis vsq. ad vocẽ mãdantes est in Gregor. eum, dum modo alia non impediant, dispensatiue permittimus cõfirmari. at in concil. dum modo alia ratio non impediat,

impediat, confirmationem tuam ratam habemus. eam pro eum, est in vno ex veter. Gregor.
ut eum faciatis) faciatis, vnus ex veter. Gregor.
Aquileien.) Aquilegien. Raim. & Cont. Aquilien. Barcin. Rom. et Tarrac. Aquilensis prior concil. editio, Aquileiensis, posterior.
salua tamen) vox tamen in Gregor. editis nō est, est in uno veteri, et in concil.
eiusdem ecclesiæ) sic Raim. & posterior concil. editio. vox eiusdem non est in priore.
tunc cum catholica fuerit) vox tūc in priore edit. concil. non est. cum ad catholicam redierit unitatem, Raim. et posterior editio concil.
cum nec canones &c.) hęc neq. in cōcil. sunt, neq. in Gregor. et omnino aliena sunt ex alio capite adiecta. in trib. tamen libris ita scripta sunt. vide cap. 45. de appellat. in hac collect.
Romana) hæc vox in Rom. desideratur.
habeant) habeat Rom. et vetus Tarrac.
valeat, recusare) recusare valeat, vetus Tarrac.
nisi eis fuerit appellationis) sic Barcin. nisi fuerit eis appellationis, Rom. nisi eis appellationis fuerit, vetus Tarrac.
Cap. 15. Idem in concilio Lateran.) scribe Lateranēsi cap. 1. ex concil. Idem Raim. alijs omissis, quæ addidit Cont. excepto cap. 1.
Licet de uitanda) euitāda cōcil. et vnus Tarrac. et alter Gregor. uitanda Cont. et alij, et Gul. Neubrigen. in hist. Angl.
summi Romani Pontificis) sic vetus Tarrac. vox summi non est in Rom. neq. in Barc. neq. apud Gul. neq. in vno Tarr. neq. in Gregor. vox Romani, non est in concil.
constituta) sic etiam Raim. et concil. instituta Gul. non recte.
quia tamen) sic etiam Raim. tamen quia, concil. quod tamē, Rom. quia Gul. vocē altera omissa.
post illa per) post per illam, Gul. solus, quod nō dum probaui.
nos etiam) et nos etiam, unus ex veter. Gregor.
decreuimus) decernimus Gul. et unus ex veteri b. Gregor. non male.
Statuimus ergo) igitur concil. ergo Gul. et Raim.
zizania) sic etiā Gul. zizaniam cōcil. et Raim. et vnus Tarr. non recte. sumuntur hæc ex cap. 13. Matthæi.
substituendo Pont.) Pōtifice, Rom. et vetus Tarr. et concil. substituendo summo Pōtifice, Raim. et Barcin.
non poterit) non poterit concil. et Gregor. 9.
aut sibi) sic etiam concil. et Raim. aut si, Rom.
nominare) sic etiā Raim. et Gul. ordinare cōcil.
absq. dubio. & sine ulla exceptione) sic Rom. absq. ulla exceptione, Raim. et Barcin. et duo Tarr. in concil. hæc non sunt, neq. apud Gul.

Rom. Pontifex ab uniuersa Romana ecclesia habeatur Eps) vox Eps, non est in Rom. neq. in Barcin. vox Romana non est in eod. Barcin. neq. duob. Tarr. ab uniuersa ecclesia accipiatur Eps Gul. Romanus Pontifex habeatur, concil. alijs omissis. ab vniuersali ecclesia Romanus Pontifex habeatur, Raim. et Cont.
ut receptus) et subreptus, Rom. tātum mendose. susceptus forte scribere cogitauit librarius.
Si quis autem) vox autē in veteri Tarrac. aliquādo desiderabatur. habent ceteri.
de tertia) de contrariæ, Rom. solus.
quia de ratione esse non potest) sic etiā Raim. quia rem non potest, concil. et Gul. et Rom. forte ratione pro rem, aliquando in concilijs fuit.
nomen sibi Epi) sibi nomen Epi, concil. et Raim. nomē Epi sibi, Gul. nomē sui Epi, vetus Tarr.
quam qui eum receperint) sic etiam cōcil. et Gul. et unus ex veter. Gregor. quam ipsi, qui eum susceperint, Rom. quam hi, qui eum receperint, Cont. et alij.
ita ut) sic in concil. et in Gregor. et olim in vet. Tarrac. mox ita tamen, ut, scriptum est.
nisi tantū) vox tātū in vno veteri Gregor. nō est.
et nisi) sic etiam in cōcil. et si nō, Raim. et Cont. quod non æque placet.
absorbuit) obsorbuit, unus Tarr. solus.
accipiant) recipiant, vnus ex vet. Gregor.
fidem vel officium) sic Rom. officium Barcin. et duo Tarr. et concil. et Gul. et Raim. alijs omissis.
maior concordia) maior assensus, & concordia. Gul. solus.
intercesserit) intercessit, Rom.
nullatenus assumatur) hæc in Rom. desiderātur.
et prædicta) et dictæ, Gul. solus
subiaceat, si humiliter noluerit) sic etiam concil. Gul. et Raim. subiaceant, si humiliter noluerint, duo Tarrac.
institutionib.) cōstitutionib. cōcil. Gul. et Raim.
aliis ecclesijs) ecclesiasticis concil. non recte.
et sanioris) et senioris, postrema conci. editio, nō optime.
debet præualere sentētia) debeat pro debet, vetus Tarr. debet sentētia pręualere, concil. et Raim.
in eis indubium) scribe in dubium, vt in Gregor. in eis dubium, concil. et Gul.
superioris) superiori, vnus ex vet. Gregor.
In Roma. vero ecclesia) sic etiā cōcil. et Raim. vox ecclesiæ olim in vet. Tarr. non erat. In Romana vero curia, et ecclesia, Gul. quod non placet.
aliud specialiter) aliquid speciale, concil. speciale aliquid, Barcin. et Raim. et Gul. et vetus Tarrac. aliter speciale, alter Tarr. non recte.
non poterit) sic etiā Cont. nō potest, cōcil. et Gul.

fieri, vel haberi) haberi concil. & Gul. & Raim. alijs omissis.

Cap. 16. Idem) in concil. Lateranensi, additur in Gregor. ex quo videtur ab eadem inscriptione excludi cap. 15. scriberent, Idem in eodem capite tertio. ut in concil. est. Idem ex codē, est in Barcin. Item pro idem illic scribi debuit.

cum in cunctis) sic etiam Raim. & Gul. vox cūctis in concil. desideratur.

et in) vox in non est in concil. neq. apud Gul. neq. in Gregor. neq. in vno Tarrac. est in altero Tarrac. antiquiore.

et aetatis maturitas & grauitas morum, & litterarū scientia sint inquirenda) & aetatis maturitas, & morum grauitas, & sciētia litterarum sit inquirenda, concil. & aetatis maturitas, & grauitas morum, et litterarum scientia sit attendenda, et quaerenda. Gull. sint aetatis maturitas, grauitas morum, et litterarū scientia inquirenda, Raim.

in Epō haec) sic Raim. haec Gul. hoc in Epō, côcil.

aliorum positus in se ipso) sic etiam Greg. 9. aliorū praepositus, in se ipsum, vetus. Tarrac. positus aliorum, in se ipso, concil. vox positus a Gul. est omissa.

in domo domini oporteat) sic etiam concil. et vnus ex veterib. Gregor. Dei pro domini, Cont. et alij. oportet in domo domini, Gul.

ne quod de quibusdam pro) sic etiā Raim. vox pro in vet. Tarrac. olim nō erat. ne quod à quibusdā. ex. côcil. de quibusdā, Gul. voce pro omissa. ne videlicet, quod de quibusdam pro, Inno. 3. cap. 5. huius tituli in 3. collect. et Cont. c. 20. in Gregor.

necessitate) necessitatib. d. c. 5. sed in Barcin. & in Contiano necessitate.

a posteris) sic Raim. et Gul. apostasis, concil. mēdose in vtraq. editione. ut editum est, d. c. 5. et Cont.

praesenti decreto statuimus, vt) haec d. c. 5. omittuntur, etiam apud Cont.

annum aetatis egerit) aetatis annum egerit, concil. annum aetatis impleuerit, Gul. annum aetatis exegerit, alias egerit. Conti. et alij. omittuntur haec d. c. 5.

qui etiam) quin etiam, vnus Tarra. solus.

Cum autem) sic in côcil. Cum vero, Raim. Cum autem quis, Gul.

confirmationē electionis) vox electionis non est in concil. habent Gul. et Raim.

bonorum) beneficior. vetus Tarr. non recte. honorum, concil. et Gul.

quae habuerat) sic etiam concil. et unus Gregor. quę habebat, Cont. et alij. omnia omittit unus Tarr. et Barcin.

Decanatum, Archidiaconatū) Decanatus, Archidiaconatus, côcil. et Gul. Archidiaconatum, Decanatum, vetus Tarrac.

sed nec parochialis ecclesiae) sic etiam Raim. et nec parochiarum ecclesiarum, vetus Tarr. sed nec parochialium ecclesiarum, concil. et Gulliel.

annum aetatis) sic etiam Gul. et Raim. aetatis annum, concil. vox aetatis in vet. Tarr. non est.

et qui scientia) sic etiā côcil. et Gul. et sciētia, Raim.

commendandus existat) sic etiā Raim. et Gull. existat commendandus, concil. commendatus existat, vetus Tarrac. olim.

Cum autem) sic etiam côcil. et Raim. Cū vero quis, Gul.

in diaconem, et Decanus) diaconum pro diaconē Raim. in diaconem, et Decani, concil. Decanus Gul. in sacerdotem, additur in Barcin.

et ab illo) sic etiā côcil. et unus Gregor. isto pro illo, Cont. et alij.

alijs conferantur) alijs conferatur, vetus Tarr. et Raim. alij conferatur, côcil. alius côferat, Gull. non recte. ut editum est, unus Gregor.

et velint, et possint) sic etiam Raim. et uelit, et possit, côcil. et Gul. et prius nō est in uno Gregor.

eo appellationis remedium) refugium, Raim. illius appellationis diffugium, côcil. et appellatione, Gul. mendose.

in constitutionis istius transgressionem) sic etiam Raim. transgressione, vetus Tarrac. in transgressione côstitutionis istius, Gul. in transgressionem constitutionis istius instituti, vel institutionis, concil. mendose.

voluerint) sic etiā Raim. et côcil. voluerit, Gulliel.

Hoc sane) sic etiam côcil. et Raim. Haec sane, vetus Tarr. et Gull.

promouendis) sic etiā concil. et Raim. et Gul. prouehendis, vet. Tarr.

sed etiam de illis) his Raim. sed de his etiam, concil. et Gul.

obseruari) sic etiam Raim. obseruandum, concil. et Gul. quod non aeque placet.

Clerici sane) sic etiā Raim. et côcil. et Gul. et d. c. 5. etiā Côt. d. c. 20. vero pro sane in marg. concil.

si contra formam istam) hanc formam, Barcin.

et eligendi) ante haec verba olim fuerat in uno Gregor. eos, quod non improbo

priuatos) sic in concil. et apud Gul. et Raim. priuandos, vet. Tarr. olim. priuatos d. c. 5. et Cont. d. c. 20.

nouerint se) sic etiam Raim. et d. c. 20. Cont. se nouerint, concil. nouerint se esse, Gul. se nouerint esse, d. c. 5.

Dei timor) sic Raim. timor Dei, concil. Domini timor, Gul.

saltem coërceat) sic Gul. et Raim. tamē coërceat, concil.

Eps autem) Eps etiam, Gul. solus.
si fecerit contra hoc) hæc pro hoc, Barcin. si cōtra hoc fecerit, unus Gregor. hæc pro hoc, Cont. et alij. si aut fecerit cōtra hoc, Gul. si cui fecerit, aut fieri cōsenserit cōtra hoc, concil. non recte.
aut cōsenserit fieri) sic etiam Raim. aut senserit fie ri Raim.
prædictis officijs uox officijs non est in concil. habet Gul. et Raim. qui addit, et beneficijs, si credimus editis libris, sed in veteri ea non sunt.
potestatem) suam, additur in concil. ea nō est in Gregor.
etiam) vox etiā non est in cōcil. neq. in Gregor. neq. in uno Tarrac. habet Gul.
nequiuerit, ordinentur) sic etiam concil. et duo Tarr. et vnus Gregor. in quorum altero fuerat olim ordinentur, mox ordinetur, quod est in Greg. editis. voluerunt Gul. pro his duab. vocib. nō sine mendo. nequiuerit, ordinetur, Barcin.
(*cap. 17. moniales*) sanctimoniales, Barcin.
super discordia, et dissensione etc.) Recte Cont. addit a Raim. omissa. super discordiam, et dissensiones, d. parte 40. c. 5. post concil. Later.
quam fecerunt) sic etiā Cont. quā fecerant, cōcil.
in tantum protrahitur) quia hęc verba bis posita sunt, in concil. verba media omissa sunt errato librarij. habet ea Cont. interim pro in tantum, vnus Tarr.
quod causa) eo quod causa. Cont.
f. t. per A. s. m.) sic Cont. fraternitati tuę etc. cōci.
xl. dies, vel duos menses ad plus) aut plus, Cont. nō recte. xl. dies, vel, in concil. omissa sunt. cetera, vt edidimus. xx. vel. xl. etc. Barcin.
nostrarum litterarum) sic etiam Cont. litterarum nostrarum, vetus Tarrac. vox nostrarum in cōcil. non est. sed post hæc verba adduntur alia, quæ ne Cont. quidem habet: litterarum, quas tibi misimus.
in eadem) sic etiam Cont. vox eadem in concil. non est.
si sorores ipsæ electionem in Epm contulerint) sic etiam concil. contulerunt, unus Tarrac. Si sorores in ipsum electionem cōtulerint, Raim. post, ipsum addit Epm Cont. ego suspicor esse erratum scriptorum, ut ipm pro Epm, scripserint, et sic in vno veteri est.
quod illam) quod ipsam, Barcin.
quam Eps eis prouideret) sic etiam concil. quam eis Eps prouideret, vetus Tarrac. quam eis prouideret, Raim. et Cont. alia voce omissa.
quam Eps eis prouiderit) prouidit, vnus Tarr. quam Eps prouiderit eis, concil. quam Eps prouiderit, vnus Greg. quam prouiderit, Cont. et alij.
ap. re.) appellatione remota, vetus Tarrac. appellatione cessante, cōcil. omnia Raim. et Cont. omittunt.
existat) sic etiam Raim. exstit, concil.
si autem in causa etc.) Hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
dilectis filijs) nostris, addunt concil. dilecto filio, vnus Tarr.
I. basilica etc.) F. pro I. est in concil. sed supra cap. 14. I.
presbytero Card. Ap. sedis legato) hæc in concil. desiderātur. sunt d. c. 14.
et eam debito fine decidant) causam pro eam, vetus Tarrac. et sine debito decidant, concil.
Cap. 18. Idem Wigor. Epo) Vigorien. Epo, vnus Gregor. Vig. Epo, Cont. et alij. Exonien. Epo, d. parte 40. cap. 1.
Nosti sicut uir prudens, et sapiens) sic addidit etiā Cont. et eadem sunt in concil.
dilectus filius noster G.) dictus, additur in concil. omnia Raim. et Cont. omiserunt. frater pro filius, vnus Tarr. non recte.
Linco.) Lingon. vnus ex veter. Greg. Lincopen. Cont. et alij. Lincolniēsis, cōcil. plenius.
concedendi) sic etiam Raim. committendi, cōcil.
prebendas, aut alias) præbēdā, et alias, concil. alijs pro alias est in duobus Tarr. sed in antiquiore olim alias. ego nihil muto.
cum sua nondum electio confirmata) sic etiam Raim. nondum pro non, concil. cum nō sit confirmata electio, vetus Tarrac.
non habeas) sic etiā Raim. nullam habeat, cōcil.
Inde est etc.) hæc recte Cont. addidit a Raim. omissa, sunt in cōcil.
f. t. per A. s. pr. m. ut dicto electo) F. t. per Ap. s. pr. vt prædicto electo, Cont. frater. tuæ etc. quatenus eidem dicto electo, concil. non recte.
ne Archidiaconatum) sic etiam concil. et Cont. vt pro ne, vetus Tarrac.
de Noratione etc.) de Noratune, uetus Tarr. de Norhenter, Cont. hæc vsq. ad illa, alicui conferre, non sunt in concilijs.
tenueris) tenuit, vetus Tarr. et Cont.
et si eundem etc.) pro his vsq. ad verbum concessit, est in concil. vel si iam concessit, vt editū est. Cont. excepto verbo concessit, pro quo habet concesserit.
ei auctoritate etc.) Ante hæc verba est in Gregor. Mandamus igitur, quatenus.
suam quam citius &c.) pro his verbis est apud Raim. et Cont. si quā fecit de prædictis, studeat reuocare. quā citius in concil. non sunt. fecerit pro fecit unus Gregor. poterit, est post uocem citius in Barcin.
omni co. & ap. ces.) omni cōtradictione, & appellatione cessante, concil. et vetus Tarrac.

si uideat reuocare) Post hæc verba est in concil. Quod si distulerit, tu eandem concessionem appellationis remoto remedio auctoritate nostra non differas reuocare.

Cap.19. Idem) Herefordẽsi Epo, adde ex Barci.

Dignum est, et omni &c.) Hoc initio est in Barcin. cap. 9. tit. 9. lib. 1. huius collect. vox omni illic, et in veteri Tarr. nõ est. Dignum est, et a rationis tramite non discordat. sub tit. de comm. seruor. in hac collect. et apud Cont. sed mẽdose in alijs Signum pro Dignum. Huius capitis licet a Raimundo reiecti formula diu obseruata est, hodieq. post concil. Trident. paucis additis, et mutatis frequens est. Quod in marg. scriptũ est: Non ponitur; idq. sæpius multis locis repetitur, in uno Tarrac. adscriptum inuentũ est, significat id caput omissum esse a Raimundo, et non poni in Gregoriana collectione. Eius libri initium fuit caput 15. huius tituli. Hæc causa est, cur ante hoc caput eadem verba non sint adscripta.

suis diligenter) fideliter suis vetus Tarrac.

pr. m.) pr. non est in uno Tarrac.

fidelitatis suæ) tuę vet. Tar. quod nõ ęque placet.

tuam dioecesim) tuam ecclesiam, unus Tarrac.

cum primo) quam pro cum, unus Tarrac. non recte. quamprimum forte scribendum est.

deuotior existere) existere deuotior, vetus Tarr.

Cap. 20. Gregorius Petro subdiacono) Idem, vetus Tarrac. ut editum est, Raim. et Cont. Gregorius vij. in concilio Romano, ex lib. 6. registri eiusd. Pontificis.

Ego Eps N.) H. pro N. vetus Raim. liber recte. Ego Eps Eur. Roman. Ego N. Eps, Cont. et alij. Iurauit item eodem tempore Archieps Aquilegiensis Henricus in hæc verba. regist. N. in veteri Tarrac. desideratur. ut editũ est, alter ex vet. Raim. libris. Ego Gregorius Eps, Barcin.

fidelis ero) sic etiã Raim. et obediens, addit regis.

sancto Petro) sic Raim. beato Petro, regist.

sanctæq. Apostolicæ Rom. ecclesiæ) vox Apostolicæ omittitur in veteri Tarr. et a Raim. omnia omissa sunt in reg.

dominoq. meo Papæ N.) C. pro N. Raim. et Cont. scribo G. et Papæ Gregorio, regist. apertius. N. omittit vetus Tarr. et Barcin.

canonice intrantibus) Sic etiã Raim. qui per meliores Cardinales intrauerint, registr.

nõ ero in consilio) sic regist. et veteres Raim. libri. non ero neq. in cõsilio, Cont. et alij. et non ero etc. Barcin.

neq. in facto) vel pro neq. unus ex vet. Raim. libris.

ut uitam perdat, aut membrum) sic etiam Raim. ut uitam, aut membra, aut Papatũ perdat, regist.

vel capiatur) aut capiatur, vetus Tarr. aut capti sint, regist. aut capiatur vi, unus ex vet. Raim. libris. ut editum est, Cont. et alij.

consilium, quod mihi &c.) sic etiam Raim. consilium uero, quod mihi &c. regist. sed ante hanc clausulã sunt aliæ huic posteriores in hac collectione Ad synodum etc. Papatum etc.

per se) aut per se, Raim. crediderint per se, regist.

aut per litteras, aut per nũtium manifestabit) sic etiã Raim. aut per nũtios suos siue per litteras, regist.

ad eorum dãnum nulli pandam) sic veteres Raim. libri. nulli pandam, me sciente, ad eorum damnum; regist. eius pro eorum, Cont. & alij.

Papatum Rom. ecclesiæ) sic etiam vetus Raim. liber. Papatum sanctæ Romanæ ecclesiæ, Cont. & alij. Papatum Romanum, regist.

et regulas sanctorum patrum) sic etiam Raim. regulam, vetus Tarr. et regalia sancti Petri, regist. quod ualde placet. erratum esse videtur ex litterarum compendio. In alia formula sacramenti Roberti Ducis Apuliæ, Calabriæ, et Siciliæ est, sanctæ Ro. ecclesiæ, tibiq. adiutor ero ad tenendũ, adquirendum, et defendẽdum regalia sancti Petri, eiusq. possessiones pro meo posse contra omnes homines.

ad defendendum, et retinendum) sic etiam Raim. et retinendum, in uno Tarrac. desiderantur. ad retinendum, et defendendum, regist.

contra omnes homines) hæc in registro non sunt, habet Raim.

Vocatus ad synodum &c.) sic etiam Raim. Ad synodũ, ad quam me uocabunt, vel per se, uel per suos nũtios, uel per suas litteras, veniã. et canonice obediã, aut si nõ potero, legatos meos mittam, regist.

Legatum Apostolicæ sedis) sic etiam Raim. Legatum Romanum, regist.

quem certum legatum esse cognouero) vox legatum a Raim. est omissa. vox esse non est in uno Tarrac. nouero pro cognouero, olim vet. alter Tarr. omnia in registro non sunt.

in eundo) sic etiam Raim. eundo regist. aptius.

in suis) vox suis nõ est in registro. habet Raim.

Apostolorum limina &c.) pro his sunt alia in registro. His, quos nominatim excommunicauerint, scienter non communicabo. Romanam ecclesiam per sæcularem militiam fideliter adiuuabo, cum inuitatus fuero. Hæc omnia obseruabo, nisi quantum sua certa licẽtia remiserit. Apostolorum limina etc. vetus Raim. liber. Limina Apostolorum etc. Cont. et alij.

nuntium meum) vox meum a Raim. est omissa.

sic me adiuuet Deus) sic Deus me adiuuet, veteres Raim. libri. Sic me Deus adiuuet, Cont. et alij, et formula sacramenti Imp. relata a Clem. in concil. Viennen. sub tit. de iureiurando.

Cap.

Cap. 31. Paschalis Palarm. Archiepo) Panormitano Archiepo, Raim. et Cont. qui in marg. scribit, Paschalis Papa Toletano Archiepo. scribendum Paschalis ij. Poloniensi Archiepo, ex Romano quodam libro, Poleuiesi pro Palarm. est in veteri Tarrac. Paschasius Papa Coloniensi Archiepo, in Barcin.

Significasti frater Karissime Regem) Significasti (nobis frater carissime) Reges Cont. Significasti Regẽ, alijs omissis, vnus ex veterib. Gregor.

inuares) exhuberes, Raim. et Cont.

In pallio frater. etc.) Recte Cont. addit a Raim. prætermissa. quippe pro frater vetus Tarrac. utraq. uox a Contio est omissa. Addi hæc clausula debuit a Raim. sub tit. de auct. et usu pallij.

quia iuxta) quod iuxta, Barcin.

Mirantur) sic etiam Raim. et Cont. et duo Tarrac. in altero tamen vetustiore olim Mirentur, mox Imitentur, Cont. in marg. Imitantur. ego nihil muto.

dominum Iesum) sic etiam unus Gregor. dominum nostrum Iesum, Cont. et alij plenius.

cum enim dominus Iesus, et dominum ouium) qui cũ ouium Raim. ut dominus, in uno Tarrac. non sunt, quæ omitti potuerunt.

Simoni Petro cõmitteret) uox Simoni non est in Grego. cõmitteret Simoni Petro, unus Tarrac.

condicionem posuit) sic etiam Raim. condicionẽ suam posuit, vetus Tarrac.

Si diligis me Simon Petre, pasce oues meas) Ego hæc uerba neq. in Græcis, neq. in Latinis sacris libris inueni. sentẽtia ipsa exstat cap. ult. euág. Ioannis. illic Simon Ioannis apellatur a Christo domino, et uox, Si, no additur, sed in scholijs additur, Si me diligis, pasce agnos meos, glossa ordin. Si diligis me, præsiste fratribus. Chrysosto. in cathena B. Thomæ. Si amas me, pasce oues meas. Idem lib. 2. de sacerdotio, et in orát. de B. Philogonio. Simõ Petre, a Raim. et Cont. sunt omissa.

et cognitor) secretorum, addũt Raim. editi libri, unus ex veterib. aliquando ea voce caruit.

sed et secundo) sic etiam Raim. sed etiam et secũdo, vetus Tarrac.

ad tristitionem) ad contristationem, Raim.

qua promissione) hæc omittunt Raim. et Cont.

tantam Christi ouium curam) hæc etiam ab eisd. sunt omissa.

non videmus) sic etiam Raim. non uidimus, vetus olim Tarrac.

illis maximè etc.) hæc addit Cont. a Raim. omissa.

a domino Deo) uox Deo addita etiã est a Cõtio.

nec in concilis post) uox post delenda est. neq. in Gregor. est, neq. in Barcin. neq. in duob. Tarrac. et in altero eorũ hæc omnia desiderantur.

quod idem dominus subsecutus) quod dominus subsequenter, Raim.

quod amplius est, a malo est) Matth. c. 5. ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ οὔ οὔ. τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

hoc enim) est additur in vet. Tarr. non recte. nihil additur a Raim.

a sedis) et a sedis, Raim. editi libri. sed in veteri et olim non fuerat.

Nouum malum est contra) et cõtra, Raim. et Cont. alijs omissis.

quod quam multi etiam) uox quam in Gregor. non est. quod multi, Barcin. et unus Tarr. alijs omissis. est, quod quã multi hoc etiã, vetus alter Tarrac. olim non recte, mox est quod, delecta sunt. quod multi hoc etiam, unus ex vet. Greg.

post sacramẽtum) præstitum, addit Raim. omittit in Barcin. desiderantur.

præsumpserint) præsumpserunt, Raim. et vetus Tarrac. et Barcin.

Non ne prædecessor etc.) hæc recte Contius addit omissa a Raim.

damnauit Epm) Epos, Barcin.

quibus concilijs) quib. hoc concilijs, Cont.

quid super Eporum) eorum pro Eporum, unus Tarrac. Quod super Eporum, Cont. non recte. quæ pro quid Barcin.

loquar) loquuntur. Barcin. & vetus Tarr. loquuntur decreta, Cont.

auctoritate Apo.) scribe Apostolica, ut in duob. Tarrac. et apud Cont.

euitanda) deuitanda, Cont.

iuramentum dominus prohibuit) dominus iuramẽtum prohibuerit, vetus Tarrac. dominus iuramentum prohibuit, Cont.

ut non sub iudicium incidatis) sic etiam Cont. ut non sub iudicio decidatis. Iacob. c. 5. ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. ne in hypocrisin cadatis, siue simulationem.

nec quisquam, sicut beatus Augu. exponit etc.) Augustinus exposuit, Cont. ne pro nec, vet. Tarr. Augustinus exponit, alter Tarrac. in scholijs, siue glosis d. c. 5. hæc sunt. Ideo a iurationis culpa cõpesco, ne frequenter iurando vera, aliquãdo etiã in periurium incidatis. Sed ipsa verba exstant lib. 1. de sermone domini in mõte cap. 30. Ita ergo intelligitur præcepisse dominum, ne iuretur; ne quisquam sicut bonum appetat iusiurandum, et assiduitate iurandi ad periuriũ per consuetudinem delabatur. Eadem refert Grat. 22. q. 1. cap. 5. excepto ne iuraretur, pro ne iuretur

ad periurij cõsuetudinem dilabatur) sic etiã Cont. ad periurium per consuetudinem dilabatur, Aug. et Grat.

Quapropter iuratione non vtatur, nisi necessitate) hæc

hæc etiam sunt ex Aurelio Augustino sumpta; quibusdam omissis. Quapropter qui intelligit non in bonis, sed in necessarijs iurationem habendam, refrenet se quantū potest; vt nō ea vtatur, nisi necessitate. nisi necessitas cogat, Grat.

cum pigros videt esse homines ad credendum.) vox esse non est in vno Tarrac. cū videt pigros homines esse ad credendum, alter vetus Tarr. & Cont. cum videt pigros esse homines ad credēdum, Aug. & Grat. qui addit solus vocem videlicet ante cum videt. Barcin. vt Aug.

quod eis vtile &c.) hæc etiā Aug. Grat. & Cont.

malo hac necessitate) ac pro hac vetus Tarrac. & Raim. & Cont. pro malo, ac necess. vnus Greg.

pro vnitate) sic etiam Raim. pro veritate, vetus Tarrac. pro vnitate ecclesiæ, vnus ex vet. Greg. sed vox ecclesiæ alia manu scripta.

porro pro auditorum &c.) hæc recte addit Cont. a Raim. prætermissa.

Apostolum P. iurasse) Paulū pro P. Cont. aptius. hoc idem Aur. Augustin. d. c. 30. et Innoc. 3. sub tit. de iureiur. c. 13. collect. 3.

Aiunt Reges tui) Aiunt, Raim. & Cont. alijs omissis, & unus Tarrac.

concilia vlla) legem concilis nulla, vetus Tarr. legem concilia vlla, Barcin. & Raim. & Cont. aptius.

Rom. patenter) sic vnus Gregor. Romana patenter, vnus Tarrac. Romani Pontificis patenter, Cont. & alij non male.

et infra. Possunt Apostolicam &c.) Hæc omisit Raim. exceptis illis, & infra. Et ita possunt Apost. &c. Cont. non sine mendo.

eleuare? datum) eleuare, & datum, Cont. qui etiā tollit interrogandi notas in alijs omnib.

vel auferre? non possunt, quā Petro) malo tollere interrogationis notam. vel auferre non possunt, quod Petro, Cont.

Tu es Petrus, & s. h. p. etc.) quasi notum carmen primis litteris hæc notātur. aliquanto apertius Contius. Matthæi cap. 16. hæc sunt. Et ego di-
„ co tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram
„ ædificabo ecclesiam meam. et portæ inferi nō
„ præualebunt aduersus eam. & tibi dabo cla-
„ ues regni cælorum. & quodcumq. ligaueris su-
„ per terram, erit ligatū & in cælis; & quodcūq.
„ solueris super terram, erit solutum & in cælis.

κἀγὼ δέ σοι λέγω. ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

vido sancitum) sic etiam Cont. est, additur in vno Tarrac.

exigitis) exigatis, vnus Gregor.

quæ a b. Petri tantum corpore assumuntur) beati pro b. Raim. & vetus Tarr. assumuntur corpore, idē vetus. In formula traditionis pallij posita a Vincētio Hispano in tertia collect. sub tit. de auct. et vsu pallij. c. 2. hæc sunt. Tradimus tibi palliū de corpore beati Petri sumptū, plenitudinem Pōtificalis dignitatis etc. eadē refert Bernar. in Gregor. sed pro plenitudinē habet in plenitudine, ego malo, in plenitudinē, vt in vno veteri est, aut plenitudinem scribere in omisso. Audio hodie palliū ad altare, quod supra corpus beati Petri est, afferri, indeq. tradi antiquitatis, et religionis caussa.

sedis Ap.) sedis Apostolicæ, vetus Tarr. sedi Apō. Raim. & Cont.

declarant) declarent, Barcin. & Raim. & Cont. declaret, vnus Tarrac. non recte.

in quib. a prædecess. &c.) quæ sequuntur, omittunt Raim. & Cont.

sub Ap.) scribe sub Apostolorū, ut est in duob. Tarrac.

legatos suos) vox suos, in vet. Tarrac. non est.

Cap. 22. Considerauimus) sic etiam Raim. Considerāmus, vetus Tarrac.

Frontini) sic Raim. Frontuni, vnus Tarr. Frontonis forte, vt Frontonis platani, conuulsaq. marmora clamant.

ad nos factam contra) ad nos interpositam, et contra; Raim.

fuerat celebrata) fuerit celebrata, Raim.

et illatis violentia &c.) hæc recte Contius omissa a Raim. addidit.

de consensu) de assensu, vetus Tarr. & Cont.

nunquam) nūmquam, vetus Tarr. & Cont. quod nō placet. sed ita sępe illis tēporib. loquebātur.

quapropter nos electionem vtriusq.) Quapropter vtriusq. electionem, Raim.

de communi fratrum nostrorum consilio) hæc omittunt Raim. & Contius.

cassauimus) cassamus, vetus Tarr. & Cont.

facultatem) potestatem, vnus Gregor.

ita tamen, quod) ita quod, Raim.

propter hoc integre) integre Raim. & Cont. alijs omissis.

si Deus dederit) sic etiam vnus Gregor. dominus pro Deus, vnus Tarr. si Deus gratiam dederit, Raim.

ad dignitatem) hæc omittunt Raim. & Cont.

in alterutrum eorum) in eorum alterum, Greg.

si voluntas fuerit, iterum conuenire) conuenire Raim. & Cont. alijs omissis.

et nū vobis etc.) hæc etiā omittūt, Raim. & Cont.

TIT.

TIT. V. DE RENVNtiatione.

CAP. 1. *Non ponitur*) Hoc ideo omissum esse videtur, quod in eo scriptum sit; non ponentes legem in posterum, sed similia fieri prohibentes.
ad fraternitatis) additur ET ante vocem ad in vno ex Tarracon.
pariter &) sic duo libri Tarra. partim, &, Barcin.
commissa sibi forte) vox forte non male in altero Tarrac. & in Barcin. omittitur.
primitus approbetur) approbaretur, alter Tarrac. vt editum est, Barci.
nec ab administratione) vox ab in altero Tarrac. omissa est. nec a ministratione, Barcin. sed nihil muto.
si vellemus) si vellemus, Barcin.
et sanctorum) & sacrorum, alter Tarrac.
te possumus dare) vox dure in altero Tarrac. omittitur. possemus pro possumus Barcin. & idem Tarrac. non male.
Ceterum quoniam) Ceterũ quia, alter Tarrac.
tibi omne factum) tibi quæstionem factam, Barcin.
Ideo non) vox Ideo neq. in Barcin. est, neq. in altero Tarrac.
de cetero ex) de cetero & ex, Barc.
respectu dilectionis) deuotionis, Barcin. & alter Tarrac.
probitatis tuæ) & probitatis suæ, Barcin.
præscriptam) ad præscriptam, Barcin.
consecuturum) consecuturã, in eius curam, & gubernationem, Barcin.
et demum) & deinde. Barcin.
Cap. 2. *London. Archiepiscopo*) Lundun. alter Tarrac. London. Episcopo, veteres Gregor. Baton. Epo, alij. Lugdun. Archiepiscopo, Cont. in marg. Lõdonium siue Ludonium siue Lundoniam pro Londino appellarunt barbari, iam inde a tempore B. Gregorii, vrbem nobile in Britannia insula.
Litteras tuas nuper etc.) Recte Contius addidit a Raim. omissa.
nobis insinuante) insinuarunt Cont.
gerere te) vox te in altero Tarrac. omittitur, te gerere, Cont.
te tanquam emeritum) hoc rectius est, quam tamquam immeritum, vt in vulgarib. Gregor. & confirmatur ea scriptura veterum librorum auctoritate. sumitur translatio a veteranorum emeritis stipendijs. sic postea, soluere militiæ cingulum. & insta sicut bonus miles Christi.
et pro certo tenere) hæc omittunt Raim. et Contius.
incognitaq.) sic etiam Raim. ignotæq. alter Tarrac. liber.
in tanto discrimine gubernanda committeretur) gubernanda in tanto discrimine committatur, Raim. & Cont.
sed vrgente) sed vrguente, malo. sed vergente, alter Tarrac. & Greg. 9. & cap. 1. de hæreticis collect. 3.
ne igitur etc.) Hęc etiã clausula omissa a Raim. recte a Contio additur.
te potius duximus) te duximus, alter Tarrac. te potius dignum duximus, Cont.
cedas victorib.) victori, Raim. & Cont.
Insta igitur. &c.) Omnia hæc Raim. & Contius omittunt. Sunt autem sumpta ex epist. 2. cap. 2. Pauli ad Timoth. licet pro verbo Labora sit hic Insta. Græce κακοπάθησον, quasi dicas, bono animo mala quæcumq. ferto.
ita, vt nolli, & sacrorum) vox ita in altero Tarrac. desideratur, in quo ex pro & scriptũ est.
ne frater te) ne super te, Barci. & alter Tarrac.
qui melius) quia pro qui Barcin.
hoc tandem tibi) vox tibi in Tarr. altero omissa est.
vt si suscepta) vt suscepta, Barcin. & Tarr. alter, aptius.
aliosq. regni) alios regni, Barcin.
rectitudinis, & honestatis) honestate vetus Tarra. veritatis pro rectitudinis Barcin.
deliberare conuenit) deliberare te conuenit, Barcin. & Tarr. alter, non male.
assertione competenti) comparata, Barcin.
Cap. 3. *Abbati Dalonen.*) Dolen. Raim. Dulonen. Cont. in marg.
de Artigia) sic etiam Cont. de Argicia, vetus Tarrac.
S. Luciani) sancti Iuliani, Barcin. & vetus Tarrac. quod malo; sancti I. Raim. & Cont.
in curia nostra) in præsentia nostra, Barcin. & Tarra. vetus. omittunt omnia Raim. & Cont.
quæstio fuisset) sic etiã Raim. quæstio sit, Barcin.
quia tamen altera etc.) Addit recte hæc Cont. a Raim. prætermissa.
Ideoq. causam etc.) Multa omittũt Raim. & Cont.
partes etc. conuocatis) partib. etc. conuocatis, Barcin.
et sanioris) hæc etiam omittunt Raim. & Cont. sunt tamẽ in calce huius capitis iterũ repetita.
ap. re.) hæc Raim. omiserat, addidit Cont.
etiam iuramentum) vox etiam omittitur in Barcin. & in altero Tarrac. & in Gregorianis.
et sanioris) olim & senioris, in veteri Tarrac.
intercessit) sic Raim. & Cont. intercesserit, Barcin. & Tarr. alter.

Cap.4. Verulan.) Verulano, vetus Gregor. & Cont. qui in marg. scribit Versellensi mendose. Vetulen. vetus Tarrac. Verulen. Barcin. mihi Verulano placet.

Ex transmissa) nobis, additur in Barcin. recte.

S. Nicolai de Ceperano) sancti Nic. etc. Greg.9. & Cont. obscurius. est autem Ceperanum oppidum non longe a Verulis.

quod P. Rubeus dum olim) quod cum P. Rubeus olim, Barcin. non male. quod P. Rubeus clericus dum, Raim. & Cont.

de Telesia) hæc omittunt Raim. & Cont. est autem Telesia, vel fuit potius, vrbs in Samnio prope Allifas nostras.

moram aliquamdiu) moram aliquantulam, alter Tarrac. & Gregoriani.

per te, & per amicos tuos) per se, & per amicos suos, vetus Tarrac. omnia Raim. & Cont. omittunt.

vt in eadem ecclesia restituatur) vt in eandem ecclesiam restituatur. Barcin. vt restituatur in ecclesia supradicta, Raim. & Cont.

Verum quoniam) Vnde pro Verum, varietas est Tarrac. libri, & Contiani.

ad voluntatem, & petitionem) ad petitionẽ, Raim. & Cont. alijs omissis.

f. t. mo. atq. man.) f. t. per A. s. m. Barcin. mandamus, Raim. & Cont.

nec a Ceperano) sic etiam vetus Gregor. domino loci, additur, vt scholium in veteri Tarrac. nec ab alio, Barcin. nec a populo Ceperano, Cont. nec ab aliquo. idem in marg. nec ab alio, nec a te, alij. nec a Ceperano Abbate, alij. Mihi placet, nec ab aliquo.

eos, & monere) & monere eos, vetus Tarr. eos & commonere, Barcin. eos, Raim. & Cont. alijs prætermisis.

si tanti tibi fuerit) sic cap. 4. de off. deleg. in hac collect. si res tanti est. hæc etiam omittũt Raim. & Cont.

debetre intrare, recipiant) per te recipiant, Barcin. pro verbo recipiant. recipiant in socium, & in fratrem. Raim. & Cont. alijs omissis.

TIT. VI. DE TEMPORIB.

ordinatorijs) ordinationis, Tarr. vetus. ordinationum, Barcin. & Greg. 9. Varietatis ratio habenda est.

CAP. 1. *Bathon. Episcopo*) Bathoniẽsi Episcopo, post concil. Lateran. parte 26. cap. 23. Batonien. Episcopo, vetus Tarrac. Baton. Episcopo, vetus Gregor. Londonensi Episcopo, alij. Batonẽ. Episcopo, al. Arth. Cont. in marg.

Subdiaconos autem nulli) sic etiam Greg. 9. vero pro autem Barcin. Subdiaconos autem nullis siue Subdiaconus alijs nullis, concil.

liceat in diebus) sic etiam vetus Gregor. licere diebus, Cont. & alij: licet in diebus, concil.

ordinare) consecrare vetus Tarrac. solus.

quamuis Deo dicatas virgines consecrandi) ordine verborum mutasse videtur Raim. vt effugeret verba similiter cadentia. quamuis consecrandi Deo dicatas virgines.

his diebus habeant licentiam celebrandi) sic etiam Raim. & Cont. licentiam habeant conferendi, concil. duob. primis verbis omissis. his dieb. habeant Epi licentiam celebrandi. Barcin. non male. his dieb. alij Epi habeant licentiam celebrandi, vetus Tarrac. plenius.

non licet) sic etiam in concil. non liceat, Raim. & Cont.

Cap. 2. Herforden.) Herefordensi in concil. d. parte 26. c. 24. Hereford, vetus Gregor. Herfordiensi Cont. & alij. Est Herefordia vrbs in Britannia insula.

Sane super etc.) scribi potuit, Intelleximus &c. et infra. siue Pars capi. Intelleximus nã d. c. 24. refertur partẽ esse capitis 13. partis 7. cuius verba sunt in hac collectione. lib. 1. tit. 21. c. 11.

ecclesijs quibusdam Scotiæ, & Gualgæ) Valiæ pro Gualgæ vetus Gregor. rectius. quibusdã ecclesijs Scotiæ, & Vallie. vetus Tarracon. quibusdam Epis ecclesiæ Scotiæ, & Waliæ, Barcin. Galliæ pro Waliæ concil. in ecclesijs quibusdam Scotiæ (Angliæ) & Valliæ, Cont. Galliæ in marg. ex veteri libro. ego vocem Waliæ adgnosco. est autem id prouinciæ nomen in Britannia: eius mentio fit cap. 5. de appell. in hac collectione.

in dedicationib.) in dedicatione, vetus Tarrac. tantum.

pru. t.) prudentiæ tuæ, concil. Tarrac. vetus, & Barcin. hæc omittunt Raim. & Cont.

consuetudo illa) tua pro illa solus Tarrac. vetus liber.

et desestabilis est, & penitus) sic etiam in concil. est penitus, Raim. & Cont. alijs omissis.

terra esset) esset terræ, Tarrac. vetus. terræ esset in causa, concil.

permisti) pro merito, concil, mendose.

Cap. 3. Herforden.) adde Epo, ex Barcin. & Tarrac. veteri. eidem est in Gregorianis aptius. & ex d. parte 26. c. 25. videtur esse ex eadem epist. pars cap. Intelleximus.

De eo autem) sic etiam Raim. De hoc autem, concil.

quod quæsisti) quæsiuisti, concil. & Raim. requisiuisti. vetus Tarr.

acolythos) vel acolythos, Barcin. & concil. & Raim. non male.

pro

promouere, aut etiam diaconos facere) sic etiam in concil. diacones pro diaconos alter Tarrac. aut in subdiaconos promoueri, vetus Gregor. aut etiam subdiaconos promouere, Cont. & alij.

prouidentia tua taliter respondemus) prudentiæ pro voce prouidentiæ in concil. aptius tibi respondemus, vetus Gregor. a lijs omissis. taliter respondemus, Cont. & alij.

dominicis) dieb. additur in concil. tantum.

aut vnum) vox aut omittitur in concil. & in Gregor.

in minores) ad pro in, concil.

sed ad) sed in, Barcin.

aut in sabbato) sic etiam in côcil. & in veteri Gregor. aut sabbato, Cont. & alij.

et in sabbato) aut pro et Barcin. vel sabbato, Raim. & Cont.

de passione) domini, addit Barcin. solus.

præterquam Rom.) Romano, vetus Tarr. Pontifici additur in concilijs, & in Gregorianis.

Cap. 4. Lucius iij. Turonensi Archiepo) sic etiam est in veteri Gregoriano, & d. parte 26. c. 22. Turon. Archidiacono, Contius, et alij. Additur in Barcin. littera B. nominis initium eius Archiepi. fingo Bonum, aut Benedictum, aut Bernardum, aut Barptol. dictum fuisse.

significante) sic etiam in concil. omittunt hæc Raim. & Cont.

zelum Dei habentes) sic etiam in concil. zelum habentes Dei, Tarrac. vetus. omittunt omnia Raim. & Cont.

putantes maius &c.) hæc etiam ab eisdem sunt omissa vsq. ad illa, sed prælati sunt in concil.

fuerint assecuti) executi, non recte in concil.

ideoq. tua &c.) hæc itidem sunt in concil. omittuntur a Raim. & Contio, vsque ad illa, Tua igitur.

inquirendum) requirendum, Tarrac. vetus, & Barcin. & concil.

debeant abstinere) debent olim, pro debeant, fuerat in solo Tarraco. veteri.

respondemus) taliter respondemus, Raim. solus.

est subiectis) est subiectos, concil.

quam cum præpositorum scandalo gradum appetere digniatem) quam in præpositorum scandalum gradum appetere digniorem, concil. non male.

subiectorum desiderium) subiectorum eorum desiderium, vetus Greg. solus.

quod prælati) vt pro quod, in concil.

secreta eorum commissa) vox commissa in veteri Tarr. aliquando desiderabatur.

Cap. 5. Alex. iij. W. Alban. Episcopo) In dicta collectione post concil. Later. parte 50. cap. 3. Alex. iij. in eodem libro secundo W. Albanensi Epo Vicario nostro. librum secundum inter pretos registri epist. Alex. iij. Non male autem a Raim. ordo mutatus est horum rescriptorũ, quippe cum Lucius iij. Alexandro successerit. Inscriptionem ab eod. Raim. omissam recte Contius addidit.

Ex tuarum litterarum tenore accepimus) Horum verborum ordo multis modis est immutatus, sic in Gregorianis initium est, Ex tenore &c. Ex tuarum tenore &c. in concil.

quod si delictum eius) sic etiam in concil. peccatum pro delictum Raim. quod eius delictum si, Tarrac. vetus.

quem suscepit) quem accepit, vetus Tarrac. tantum.

verum quoniam) Vnde pro verum idem Tarrac. solus.

occultum, & priuatum fore) esse pro fore idem Tarr. occultum est, & priuatum fore, concil. fore occultum, Raim. & Cont. alijs omissis.

f. s. per A. f.) hæc etiam omittunt Raim. & Cont.

et ei suadeas) vox ei non est in concil. neq. in Gregor. at in veteri Tarr. addita est.

vt parte pœnitentia) sic etiam Raim. vt ex parte pœnitentia, Barcin. non male. vt per te pœnitentia, concil. non recte. vt pœnitentiæ parte, Vetus Tarrac.

et eo contentus) quo contentus Raim. & Cont.

existens) hæc vox olim in veteri Gregor. solo desiderabatur.

ordines amplius) vox ordines in Gregor. non est, vox amplius in veteri Tarrac. addita est.

non ascendat) non accedat, concil.

si promoueri voluerit) desiderat pro voluerit concil.

si non potes, nec debes) vox ei aliquando in Tarr. desiderabatur. cum non debes, Raim. & Cont. In fine adde ex libro Barcin. Data Beneuenti iiij. Kal. Maij.

TIT. VII. DE ORDINA-

tis ab Epo, qui resignauerat Episcopatum) Episcopatui, Barcin. qui resignauit Episcopatui, vetus Gregor. qui renuntiauit Episcopatui vetus Tarrac. & Cont. & alij Gregoriani.

CAP. vn. *Alex. iij.*) Idem, Barcin.

Tolosano Archiepiscopo) sic etiam Raim. & Cont. Tolosano Epo, siue Andren. Epo ex d. parte 26. cap. 18. aut Turonẽ. Archiepo, ut cap. 19. eiusd. partis. est enim adscriptum d. cap. 18.

Pars cap. consuluit, quod initium est capitis 19. quod inuenies sub titulo de seruis non ordinā dis in hac collectione, & in Gregoriana.

vtrum clerici) vox clerici desideratur in veteri tā tum Gregor.

renuntiationem) resignationem quidam ex Gregor.

ordines susceperunt) receperunt, Raim. & Cont.

aut ad inaseres &c.) hæc Raim. omisit, addit Cō tius. sunt etiam in concil. excepta voce aut pro qua est an, & pro quia nobis non plenarie de veritate constat, est illic, quia de veritate nobis non constat.

Nam distinguitur, vtrum) sic etiam in concil. sed in veteri Gregoriano, Respondemus igitur distinguendum. Contius distinguendo.

vtrum renuntias loco simul & dignitati) vtrum renuntiat tantum loco, aut loco simul & dignitati. in Barcin. rectius. vtrum renuntiauit loco tantum, an loco simul & dignitati. Raim. vtrum renuntians loco simul & dignitati renuntiet, in concil.

nam vbi tantum loco renuntiat) si pro vbi Barcin. nam vbi loco tantum renūtiat. in veteri Tarr. & concil. nam in primo casu. Raim. & Cont.

nisi a summo Pont. vel eius legato prohibitus fuerit) hæc omisit Raim. & Contius. sunt in conc. nisi vel a summo &c. Barcin.

ab Episcopo aliquo) ab alio Episcopo, concil.

Cum autem loco pontificali cedit & ordini) simul cedit, & ordini. concil. & ordinis. Barcin. cetera vt edita sunt. pro his in Gregorianis est. In secundo vero casu distinguendum.

quis acceperit) quis ceperit, vetus Tarrac. quis receperit, concil. quis accepit, vetus Greg. aliquis acceperit, Cont. & alij.

quia et) vox et desideratur in Barcin.

promoueri) ordinari, concil.

facta renuntiatione) hæc omisit Raim. & Cont. in concil. sunt.

scienter quis receperit) quis receperit scienter, vetus Tarrac. vox scienter omittitur in veteri Gregor.

vbi non scienter, poterit) vbi autem non scienter, ibi poterit. concil. vbi autem non scienter, poterit. Raim.

et supina) hæc in Barcin. non sunt.

TIT. VIII. DE AETA te, & qualitate

CAP. I. *& Decani*) vox et in veteri Greg. non est.

aut prælationes amittant.) recte notat Contius post Ostien. hæc fuisse in hac collectione, omissa esse a Raim.

diacones fiant) omisit fiant Raim.

qui archipresbyteratus, presbyteri) hæc in veteri Gregor. olim non erant. sed postea adscripta sunt in hunc modum, qui vero archipresbyteratus, presbyteri. his verbis addit Cōtius ex hac collectione verbum fiant, quod in nostris libris non est.

aut honores amittant) aut amittant honorem. Raim. & Cont.

non potuerint) sic Contius, sed vetus Gregor. nō poterunt. quod etiam est in veteri Tarrac.

In fine. prælationes amittant) dimittant quidam Gregor.

Cap. 2.) hoc caput desideratur in Barcin. & aliena manu additum est in veteri Tarrac. fortasse propterea quod repetatur lib. 3. tit. 8. cap. 1. Sed illic Gelasio adscribitur ad Romanos, vt in Gregoriana collectione, hic Pelagio.

locum sacerdotum) sacerdotum loco Raim. & Cont. non recte. loco Tarrac. vetus, altera voce omissa.

sunt secundum canones) Raim. & Cont. secūdum canones omiserunt. secundum canones sunt. d. cap. 1. canonem pro canones, vetus Tarrac.

repellendi) pellendi. d. c. 1. & Raim.

quo se) quod se, vetus Tarrac.

passi sunt) addunt verbum successores Raim. & d. c. 1.

Cap. 3. Et ratione) Ex ratione, vetus Tarrac. & Barcin. & post concil. Later. parte 25. cap. 1. & Greg. ix. recte autem Contius addidit multa, quæ Raimundus superuacanea esse credidit.

et consideratione) et, omittit Barcin.

tua legationis) omissa in concil.

sin contra iustitiam fuerint) fiunt pro fuerint. concil. facta fuerint. Cont. & contra iustitiam fiāt, vetus Tarrac.

coram patresfam.) in patrisfam. præsentia, concil.

plenam valeas rationem reddere) rationem reddere valeas. concil. omissa voce plenam. Contius, plenam reddere rationem, omissa voce valeas non sine mendo. plenam valeas reddere rationem, vetus Tarr.

tua merces) in concil. vox tua non est: habet Contius.

Accepimus autem) vox autem in vet. Gregor. non est.

Conuentrensis) Eboracen. Cont. in marg. Conuentren. concil.

statuta decernant) sic in concil. instituta decreuerunt. Cont. statuta declarant, Tarrac. vetus.

nec

nec modestiam Pontificalem conseruans) pastoralem conseruas Cont. vt editum est, in concil. moderantiam pro modestiam habet vetus Tarrac.

in Archidiaconatu d.f.nostri R. *Archidiaconi Cestrensis*) in Archidiaconatu R. Archidiaconi Cistren. Raim. & Cont. Conuentren. pro Cestren. in concil. cetera, vt edita sunt. verbum nostri cur additum sit, quærent scriptores Pontificiarum litterar. nam hi putant esse magni honoris hanc appellationem.

Verum quoniam hoc ecclesiastica vtilitati est inimicum, & rationi contrarium, & ideo non debet) Vnde quoniam hoc etc. & non debet. in cōcil. Verum hoc ecclesiasticæ &c. & ideo non debet, Barcin. Vnde quoniam hoc non debet, vetus Gregor. alij mutato ordine, non debet hoc, vt Cont. Vnde pro Verum. in vet. Tarr. cetera vt edita sunt. aliquando tamen (quoniam hoc) desiderabantur.

aliquatenus) eatenus, concil.

f.s.per A.f.) fraternitati tuæ &c. in concil. mendose. scribi debuit, quod editum est; aut, fraternitati tuæ per Apostolica scripta; quæ etiā verba omittunt Raim. & Cont.

si ita res se habet) hæc etiam omittunt Raim. & Cont. si res ita se habet. in concil. si ita se res habet, vetus Tarrac.

viua increpatione corripias, & castiges) dura increpatione corrigas, & castiges. in concil. pro his omnib. Raim. contentus fuit voce corripias. & Cont.

& clericis) additur in concil. seu ministris.

Administrationes) Administrationem, concil. nō male.

perueniant) veniant, Raim. & Cont.

omni occa. & app. cef.) omni occasione, & appellatione cessante. in concil. hæc omisit Raim. & Cont.

& eidem Episcopo artius prohibeas) sic etiam in cōcil. eidem Episcopo prohibens. Raim. & Cont.

qui si secus egerit) quod si secus fecerit, in concil. quod si secus egerit. Barcin. & Raim.

pœnam infligas) pœnitentiam infligas. Barcin. & concil. poenam infligens, Raim. & Cont.

& institutionem) vox et a Raim. & Contio est omissa.

et concessionem) hæc desiderantur in veteri Gregor. habent alij, & concil.

omnino virib) omnib. viribus, Barcin.

Cap. 4. admodum, & absurdum) hæc omittunt Raim. & Cont. sunt in concil. parte 25. cap. 2.

qui se ipsos gubernare non nouerunt) qui semetipsos regere non nouerunt. in concil. aptius. qui nō nouerunt gubernare se ipsos. Raim. qui non nouerint se ipsos gubernare. Tarrac. vetus.

præmineant) olim præminent in veteri Tarrac.

ad preces &c.) hæc vsq. ad verbum paruulis omisit Raim. item Cont. sunt in concil.

vel instantiam) vel instantias, Barcin. vel ad instātiam, vetus Tarrac. & concil.

regimen committatur) adde ecclesiarum, vt in Barcin. est, & in concil. sed in veteri Gregor. vt editum est. alij vt Cont. ecclesiæ regimen cōmittatur. regimen ecclesiæ committatur, est in veteri Tarrac. sed vox ecclesiæ aliquando desiderata est.

f.n.per A.f.) hęc etiam omisit Raim. non recte in concil. fraternitati vestræ &c. quatenus.

cuiuslibet ecclesia) alicuius ecclesiæ, concil.

aliquorum gratia, vel optentu) omissa a Raim. & Contio, sunt in concil.

praecepto nostro in hac parte) hæc etiam ab eisdē omittuntur. sunt autem in concil.

auctoritate nostra penitus) Dei pro nostra est in concil. quod non æque placet. Raim. hæc etiam omisit, & Cont.

Cap. 5. Idem) additur in Barcin. de eadem quæstione, quæ verba nondum probaui.

Eam te decet in ordinandis &c.) omissa a Raim. addidit Contius cap. 4. huius tituli: sed sub tit. de iure patr. omisit.

ad virtutes inuitent) ad virtutes alios inuitent. Cont. non male.

Inde est, quod præsentib.) Vnde præsentib. Barcin. Contius, vt editum est.

fuerint ordinandæ) ordinatæ vetus Tarr. fuerunt ordinandæ, quidam ex Gregor.

in ipsis) vox in aliquando in Tarr. fuerat omissum.

vel aliqua occasione, vel etiam) seu etiam Barcin. nec aliqua occasione, vel etiam. Raim. & Cont.

sed etiam) sed &, vetus Gregor.

conuenienter habere) sic etiam vetus Gregor. alij vt Cont. alere pro habere. habere non possint conuenienter, vetus Tarrac.

Illas autem ecclesias &c.) hæc omisit Cont. Raimundus vero sub tit. de iure patron. collocauit cap. 22.

non fuerit questio terminata) non fuerint terminata, vetus Gregor. non recte. Sed si fuerit pro

fuerint scribatur, vnius litteræ iactura, recte erit. Contius, & alij, non fuerit controuersia terminata.

sublato ap. ob.) hæc omittunt Raim. & Cont. sublato ob. ap. Tarr. vetus.

Cap. 6. Exo. Epo) Exonen Epo, Tarrac. vetus. Lexonien. Epo. concil. d. parte 25. c. 5. Exomensi, Cont. in marg. omisit Raim.

licet ad presbyteratum) licet aliquis ad personatum, in concil. licet ad regimen, Raim. & Cont.

subdiaconus sit) vox sit in concil. non est.

ad minus recipi) ad minus, admitti, vel recipi. cócil. ad minus, admitti. Raim. & Cont.

consueuerunt admitti) adsumi pro admitti Raim. in concil. vt editum est.

dum tamen tales) modo pro tamen in concil. dú tales tamen, vetus Tarr.

quod infra) sic etiam vetus Greg. quod intra, Cont. aptius, qui infra, concil. non male.

subdiaconatum. diaconatum & presbyteratum possint recipere) subdiaconatum, vel diaconatum recipere possint. concil. non recte. possint in presbyteros ordinari. Raim. & Cont.

Quod initio huius capitis dicitur. Pars c. In litteris. videndum est, num sit pars cap. 9. de off. deleg. vel cap. 5. de rest. spol. Sed in vtroq. est Brixien. Epo, hic Exo. Epo. forte est pars cap. 6. de rest. spol. est enim in hac collectione scriptum. pars c. in litteris. & Exonien. Epo. In veteri Tarrac. hæc verba, de quib. agitur, non sunt.

Cap 7. Dulmen. Epo) hæc verba in concil. non sunt. d. parte 25. c. 4. Molmen. Epo, vetus Tarrac. additur in libro Barcin. pars c. in litteris. sed suspicor, aut ea verba repetita esse ex superiore capite, aut quod illic scribendum erat, hic esse adscriptum. in concil. neutro loco sunt. A Raimundo huius capitis ratio non habetur, quod videtur ad eas tantum pertinere personas, quæ tempore concilij Lateran. beneficia optinerent minores annis xxv.

ante xxv annum) ante xv. annum. in concil. sed suspicor mendosum esse ex cap. 3. eiusd. concilij Lateran. ex quo est cap. 7. de electione.

Lateranis) Laterani cócil. & vetus Tarrac. Lateran. Barc.

concessum fuerit) fuit, concil.

optinuerat) olim tenuerat, vetus Tarrac.

a diœcesano) ab ipso diœcesano, concil.

super quo cósulto) tibi, additur in Tarr. veteri. in concil. pro consulto est consultationi tuæ, & in Barcin. quod placet.

nisi alia causa rationabilis) pro alia, est in Barcin. alias, pro rationabilis, est in concil. rationabiliter.

occasione minoris ætatis) vox minoris in Tarr. non est.

TIT. IX. DE FILIIS

presbyterorum ordinandis, vel non) sic etiam Greg. 9. vel non in Barc. omittuntur.

nec in paternis ecclesijs tolerandis) hæc Raim. omisit, & Contius. pro tolerandis Barcin. habet, dimittendis. in concil. parte 19. est. De ordinatione filiorum sacerdotum, & eisd. in ecclesijs paternis non tolerandis.

CAP. 1. Vt filij) Et pro Vt, vetus Gregor. solus.

ad sacros gradus) sic etiam in veteri Gregor. alij ad sacros ordines. ad sacros ordinis gradus. Cont. ex veteri libro.

non promoueantur) post hæc verba est in Barcin. secundum quod decreuit concilium. quib. verbis abstinuit Raim. non immerito.

nisi aut monachi fiant, aut) aut prius in Tarr. veteri non est, vel pro aut posteriore, est in Gregorianis.

regulariter viuentes) viuant, in marg. Cont. pro viuentes aptius. sed nihil muto.

sed neq. serui &c.) hæc pertinent ad titulú de seruis non ordinandis.

prælationem) prælationes, Cont.

nullatenus) nullam, Tarrac. vetus.

libertate donentur) libertati donentur. Cont. ceteri vt editum est. liberati donentur, vetus Gregor. non male.

Cap. 2. G. Lincon. electo) additur in concil. parte 19. cap. 3. pars cap. Ex insinuatione. fortasse eius, quod est sub tit. de iure patron. pro electo est in vet. Tarr. Archiepo non recte.

R. presbyter) ℞. pro R. est in veteri Tarrac. forte Remigium significat, non Raim. neq. Rog.

tacita veritate) tacito Raim. minus recte, & Cont.

per fraudem a nobis impetrauit) litteras impetrauit, Barcin. & concil. Raim. autem omissis duob. verbis, impetrauit a nobis. Contius nihil ex Gregoriana mutauit in hoc capite.

de Bilesbi) de Bilesbi, concil. de Blisebi. Barcin. de Lesbi, vetus Tarr. Raim. hæc omisit.

in qua

in qua pater eius ministrauit) in qua R. pater eius ministrauerat. concil.

quia vero fraus, siue dolus &c.) hæc sunt in concil. verborum ordine mutato. Raim. neglegisse visus est. vel pro siue, est etiam in concil.

nulli debet) nullis debet, concil.

d. s. per A. s. m. qua.) discretioni tuæ &c. quatenus, concil. nō recte. Ideoq. t. m. qua. vetus Gregor. Ideoq. mandamus, quatenus, Contius, & alij.

infra xl. dies &c.) hæc etiam omittunt Raim. & Cont. vsq. ad illa verba, si tibi constiterit. pro xl. in Barc. est lx.

pater eius in eadem ministrauerit) adde verbum ecclesia post eadem, ex Barcin. & Tarr. veteri, & concil. pater eius ministrauit in ecclesia eadem. vetus Gregor. pater in eadem ecclesia ministrauit. Cont. & alij. ministrauit autem pro ministrauerit, est etiam in vet. Tarr.

non obstantib. litteris nostris) prædictus addit Barcin. & Tarr. vetus. ante verbum litteris. in concil. vt editum est. nostris caret vetus Gregor. Contius vt Barcin. & alij.

ipsum exinde &c.) sic in concil. ipsum amoueas ab eadem, Raim. & Cont.

Cap. 3. Idem) addi posset, Wigorn. Epo. ex concil. d. parte 19. c. 4.

Pars cap. Inter cetera) vox Inter, in Tarr. veteri olim desiderabatur. alias Interea, Cont. Integra clausula exstat cap. 4. de cleric. coniug. in hac collect. vt illic Alanus notat.

etiam auctoritate tibi) etiam in concil. non est, etiam tibi, Raim. omisit, & Cont.

qualibet occasione) sic etiā Cont. et alij Grego. sed in concil. & in veteri Gregoriano, aliqua occasione.

patiaris) permittas, concil.

sed ipsos) & ipsos, concil. set ipsos, vetus Gregor.

ministrasse) ministrare, vetus Tarrac. & concil.

cessante appellationis obstaculo) cessante omni appellationis obstaculo, in concil. Raim. hæc omisit, & Cont.

Cap. 4. Wigor. Episcopo) in veteri Gregor. W. Wigorn. Epo. in concil. parte 19. cap. 1. Vuigorn. Epo. in Barcin. vt editum est, & hoc amplius. Pars cap. Meminimus, cuius initij ad eundem Epm exstat cap. 3. qui clerici vel vou. a Contio plenius, quam a Raimundo editum, ad de cap. 9. de appel.

Conquerente nobis Milone clerico &c.) M. deleuit Raim. & Contius, qui postea omissa ab eodem Raim. addidit Cont. nō sine laude. in cōcil. sunt exceptis illis verbis, aurib. nostris innotuit.

de Vic.) in concil. de Vuicun. Cōtius, de Vnig. de Wic. Tarrac. vetus.

post mortem eiusdem M. a Ricardo Pacifordei) pro M. Barcinon. habet R. & pro Paciforde possessore. post mortem eius idem Milo a Ricardo Paciford. in concil. post mortem eiusdē idem M. Ricard. possessore & domino. Cont. eius idem pro eiusdem vetus Tarrac. cetera vt edita sunt.

fundi fuisset) fundi tibi fuisset, concil.

filius eius) filius illius, Barcin. & concil.

ipsius clerici missus) ecclesiæ pro clerici, Tarrac. vetus. visus pro missus, concil. & Barcin.

et alij) vox et a Contio est omissa.

vt filij debeant) vt filij sacerdotum debeāt, Cont. alij vt editum est.

intendere) attendere. vetus Tarrac.

f. s. per A. s. pra. m. qua.) sic in Barcin. quod nō est nouum, licet hodie insolens sit. fraternitati tuæ &c. quatenus in concil. non recte, vt alibi. f. t. m. qua. Raim. & Cont.

patrem prædicti R.) patrem R. clerici, Raim. & Cont.

in præscripta ecclesia presbyteratum) in prædicta ecclesia personatum, Barcin. & Tarr. vetus. in præscripta ecclesia personatum, concil. & vetus Gregor. & alij, & Cont. vt Barcin.

filium eiusdem ibidem ministrare) ecclesiæ ministrasse, Barcin. filium eius ibidem ministrare, cō cil. & Raim. & Tarr. vetus.

presbyteratum habere) personatum habere, omnes præter Tarracnunus veterem.

sed si forte iam) et si iam, Raim. & Cont. sed si forte aliqua causa. concil. alias pro aliqua alia. sed forte si iam, vetus Tarr.

sublato ap. remedio, auctoritate nostra) appellatione remota, auctoritate nostra, cōcil. hæc Raim. & Cont. omiserunt. appellationis pro ap. est in vet. Tarr. apertius.

non differas) inde non differas, Raim. & Cont.

et memoratum M. si tibi &c.) hanc extremam partem itidem omittunt Raim. & Cont. pro M. in concil. est Milonem apertius, & pro si tibi, est sicut.

repræsentatio) præsentatio, concil. & Barcin. apertius.

prædictā quiete possidere ecclesiam) malo, vt in cōcil. est, prædictam ecclesiam quiete possidere.

Cap. 5. Dulmen. Epo) Dunelmen. Epo, concil. Denolm. Epo, Barcin. Denuo, Tarr. mendose,

Quod super his &c.) Omisisse videtur Raim. propterea quod eadem sentētia decisa esset ex concil. Pictauien. relato cap. 1. vtile est hoc initium, vt dubitationem tollamus, cum dicitur. pars cap. Quod super his. siue Quod super, & infra.
desideras) postulas, concil.
diligentiam tuam) vox tuam tollendam censeo, ex concil. & Tarr. ueter.
in hoc) in eo, concil.
quod super eo) hæc in conc. non sunt.
tua deuotio) tua dilectio, Tarr. vetus.
possint promoueri) promoueri possunt vet. Tarr.
vel canonica regulari) in congregatione canonica, est in dicto cōcil. Pictauiensi. sæpe autem omittitur verbum congregatio, vt dominica dicitur ædes sacra, pro æde dominica.
vel ad sacerdotium) vox ad neq. in concil. est, neque in veteri Tarrac.
Cap. 6. Ludon. Epo.) Lugdonen. vetus Tarrac. Luden. in aliquib. concil. libris, & in veteri Gregor. alij London. Epo, aptius. Lugdun. Cont. in margine.
presbyter lator præsentium supplici nobis insinuatione proposuit) in concil. assertione pro insinuatione, & ante uerbum presbyter Vu. siue W. dicta parte 19. cap. 5. V. presbyter, Barcin. cetera vt edita sunt. R. clericus nobis proposuit. Contius. vetus Gregor. & alij, N. clericus nobis proposuit.
Cum ipsum ad capellam ecclesiæ S. Laurētij de Nouo Burgo) sic etiam in concil. excepto quod ad ecclesiam pro ad capellam ecclesiæ scriptū est, cum illum ad capellam Sancti L. Raim. & Contius, qui in marg. recte pro L. Laurentij edidit.
et assignasti, attitulasses) Raim. & Contius hæc omittunt. in concilijs vero mendose articulasses pro attitulasses.
et in eadem in presbyterum ordinasses) ad eandem pro in eadem Barcin. & vetus Tarrac. & concil. nō male. vtrumq. Raim. omisit, & Cont.
ipsum postea a prædicta ecclesia spoliasti) præscripta Barcin. & vetus Tarr. pro prædicta, vt in cōcilijs, in quib. etiam A tollitur, quod probo. ipsum ea postea spoliasti. Raim. & Cont.
pater eius in prædicta ecclesia) præscripta pro prędicta concil. & Raim. in ecclesia præscipta pater eius, Tarr. vetus.
quia vero ad nostrum &c.) hæc clausula omissa est a Raim. & Contio.
f. s. m. p. qua.) fraternitati tuæ &c. quatenus. cōcil. in alijs similib. mutabamus. fr. t. per A. s. m. quatenus. Ideoq. fr. t. m. quatenus. Raim. & Cont.
quod pater eius presbyter in præscripta ecclesia ministrauit) ministrauerit, Tarr. vetus. quod pater eiusdem presbyteri in præscripta ecclesia ministrauerit, concil. quod pater eius presbyter in prædicta ecclesia ministrasset. vetus Gregor. alij habent, in dicta, vt Cont.
quando eam sibi assignasti) dedisti Raim. & Cont. qui eadem verba ante ea, quod pater &c. collocarunt non inepte.
ipsam ei) ipsam eidem, concil.
dilatione, et app. cess.) hæc omisit Raim. & Cont.
restituas, &) hæc in conc. non sunt.
in eadem instituisti) in eadem ecclesia instituisti. Barcin. instituisti solum est in concil. instituisti forsitan in eadem. Raim. & Cont.
Verum si te ignorante, quod pater suus &c.) eius pro suus in concil. rectius. Verum si hoc ignorans fecisti. Raim. & Cont.
in eadem ministrauerit) in eadem ecclesia ministrauerat. concil.
ipsam sibi) ipsam ei, concil. rectius.
tum in presbyterum) ipsum presbyterum. Barcin. ceteri vt editum est.
eam sibi) vox eam in concil. desideratur.
& donec) donec concil. & Raim. et omisso.
in alia) in aliqua, vetus Gregor. solus.
ei prouideas) eidem pro ei Barcin. & vetus Tarrac. sibi Raim. & Cont. parum eleganter, vt sibi restituas, quod omnes retinent.
eidem nullum &c.) hæc omittūt Raim. & Cont. et sibi nullam super præscripta ecclesia molestiam, vel grauamen inferas. concil.
Cap. 7. Idem R. Exon. Epo.) S pro R. Barcin. Idem B. in concil. d. parte 19. cap. 6. Idem Epo Exon. vetus Gregor. Oxon. Contius, & alij. Idem Exeo. Epo, vetus Tarr. mendose.
nobis R.) *N.* vetus Tarrac.
cum ipse) ipse omittunt Raim. & Cont.
de Salabera a domino) sic etiam in veteri Gregor. A tantum postremo omisso. de Sabel a domino. Cont. & alij. de Salebi a domino. concil.
fuerit præsentatus) fuisset, concil.
tu curam animarum) ita scribendum est in concil. in quibus est causam pro curam ex compendio, quod est etiam in veteri Gregor.
vel huic rei assensum tuum præstare) hæc sint licet in concil. omittunt Raim. & Cont.
quod esset) quod erat, concil.
super quo vtique &c.) hæc clausula vsque ad verbum

verbum ceterum omissa est a Raimund. & Contio. est tamen in concil. sed pro vtiq. est il lic itaq. Ante hæc verba est in Barcinon. qui proxime in eadem ecclesia ante eum administrauit.

& in domino prouidentiam) in domino, nō habent Tarrac. vetus, Barcin. & concil. credo in Tarracon. recenti esse repetita ex superiorib. vt fit.

admodum, &) & admodum, vetus Tarr. accommodam, et, concil.

necessitatib. eius in laboribus &c.) & pro in concil. quod malo. Raim. & Cont. omittunt hæc vsq. ad verbum indignū. vox eius in Tarrac. veteri olim desiderabatur.

interna) mendose, in concil. in tanta.

indignum est, vt) sic etiam Raim. & indignum est autem, vt, concil.

vt asserit) hæc Raim. & Cont. omittunt nec sunt in concil.

omnino debeat) in concil. omni debeat, nō male. omnimodo debeat, vetus Tarrac.

carere perceptione) susceptione carere. cōcil. pro unitione carere. Raim. & Cont.

discretionem per A. s. mo.) apertius in concil. discretionem tuā per A. s. monemus. hæc Raim. omisit, item Cont. monemus quoq. est in vet. Tarr.

atq. mandamus) hæc in concil. nō sunt. neq. vox atq. in Gregor.

qua.) quatenus, Raim. & Cont. vt, concil.

eiusdem clerici) presbyteri, concil.

infra xl. dies &c.) hæc usq. ad verbum inuenire omittunt Raim. & Cont.

qui eidem ecclesia deseruiat) sic etiam in concil. non video, cur Raim. mutauerit, qui ecclesiæ seruiat supradictæ. Contius conniuentib. oculis eum est secutus.

ita quod) ita quidem quod, concil.

modicitatem omnium beneficiorum prædicta) offendor his verbis, quib. tamen omnes libri vtuntur. maluissem fructuū, aut stipendiorum, quā beneficiorum. est tamen aliqua huius vocis notio, qua defendi potest. præscriptæ pro prædictæ concil. & vetus Tarrac.

eidem in suo) vox eidem in concil. non est.

diuino intuitu &c.) hæc omittunt Raim. & Cont. usq. ad verbum pacifice. sunt autem in concil.

non enim solus &c.) Hæc ratio confirmari potest verbis Toletani concilij xi. cap. xiiij. vnde Grat. sumpsit 7. q. 1. cap. 15. & de consecr. dist. 1. cap. 57. quod falso ex decretis Soteris Papæ inscribitur. video. Burch. li. 3. c. 73. & Iuo parte 2. cap. 126. decreti. sed hac ratione etiam non filij sacerdotū ministros alere debent. In Barcin. libro ante verbum celebrare est hæc vox competenter, quam non reicio. vox etiam diuina in concil. non est.

Cap. 8. idem venerabilibus fratrib. &c.) verbū fratrib. desideratur in Barcin. Idem Cant. Archiepō, & Vuigorn. Epō d. parte 19. cap. 8. Idem Archiepō Cant. Raim. & Cont. Hoc est cap. 9. in veteri Tarrac. Est autem cap. 8. Ad extirpandas. positum in secunda collect. 1. eo. tit.

et R. Wigorn.) & W. Witom vetus Tarrac.

nobis conquestione) vox nobis omittitur a Raim. & Cont.

W. clerici percepimus) sic etiam in veteri Gregor. Vu. clerici accepimus. concil. G. clerici percepimus. Cont. & alij. Walterius autem hic clericus postea appellatur, & diserte hoc loco in Tarr. veteri est, Walteri clerici percepimus.

ac dilecti filij nostri Abbatis de Castini) ad dilecti fratris nostri Abbatis de Castin. concil. ad Abbatis de Cast. vetus Gregor. de Castris, Cont. & alij; mihi de Castin. placet. fratris nostri non placet, neq. enim Abbates fratres appellari solent, sed filij a Rom. Pontifice. de nostri quoq. adiuncto contentio esset, nisi alijs exemplis defenderetur.

in quoddam ecclesiæ beneficiū de Vuertou.) de Wiuert. Barcin. in quoddam beneficium ecclesiæ de Vuinton. concil. in quodam beneficio ecclesiæ de N. vetus Gregor. de H. Contius, & alij. Sed in marg. Contius habet Wintonien. ergo scripturam concilior. probo in ceteris, de vltimo verbo dubito. est enim Winton. in Britānia Pontifice decorata ecclesia, hic agi videtur de minori. Raimundum suspicor scripsisse de N. sic autem scribi solet, dum nomen certum aut ignoratur, aut omittitur. N postea in H mutatum est ab alijs scriptorib. vt sæpe alibi. in quoddam beneficium ecclesiæ Dignitoris, vetus Tarrac.

ab eo sibi canonice concessum) hæc Raim. & Cont. omittunt. ab eo, in concil. non est.

eum in præsenti) vox eum in concil. non est.

quidam E. qui pater eius dicebatur) E. in Barcin. & in vet. Tarr. & in conc. non est. Raimundus tantum, pater eius, & Contius.

Præterea ex parte ipsius &c.) multa ex his omisit, alia mutauit Raim. quem Contius est secutus. pro ipsius sua est in Barcin. eius in concil. pro nobis est insinuatum, nobis insinuatur. concil. est insinuatum nobis; vetus Tarrac. habet.

Inde est, quod f. s. per A. s. m. atq. pr. qua.) pro atq. pr. est in Barcin. mendose, atq. mandādo percepimus.

pimus, sed præcipimus scribi debuit. atq. man. præcipimus, vetus Tarr. Inde est, quod fraterni tati vestræ &c. quatenus. in concil. quod si inscriptionem ad duos Antistites scriptam respiciamus, rectius est: si verba quædam singularia, vt distulisti, & non differas, f. t. magis placet. Raim. inscriptionem habet vnius personæ, & verba ad vnam directa, & hoc loco, Ideoq. man. quat.

si prædicta constiterint) sic etiam in concil. si ita est. Raim. & Cont. apertius, sed quid interest, non video.

prænominatum Walterium &c) in concil. prænominatum W. Gu. Cont. pro W. & alij. in veteri tamen est, eum, omisso verbo prænominatum. prænominatum p. Walt. vetus Tarrac. p. autē presbyterum interpretor.

in possessionem ei) vox ei aliquando in Tarrac. veteri desiderabatur.

inducere non differatis) mittere nō differas. concil. in contextu. inducere, in marg. ad præfatū beneficium admittere non postponas. Cont. & alij. Sed in veteri. ad præfatum beneficium est collatum admittere non postponas. mendosa forte pro est ei scribēdum. differas olim pro differatis, vetus Tarr.

omni oc. et ap. cet.) hæc omisit Raim. & Cont. sunt in concil.

non ideo) nec ideo, concil.

obseruato Apostolici rescripti decreto). obseruare rescripta Apostolica decet. cōncil. vtrumq. mihi subobscurum videtur. Raim. vt editum est. Apostolici scripti obseruato decreto, vetus Tarrac.

quod hic hereditariā in ecclesia Dei destruit successionem) quia hæc in ecclesia Dei hereditariam detestantur successionem. concil. quod successionem in ecclesia Dei hereditariā detestatur. Raim. forte ex his verbis Raimundi IN tolli debuit, & in prima collectione pro hic scribi SIC potuit. sequitur enim, vt canonicam &c. Ferri tamen vtrumq. potest, vt editum est.

vt canonicam approbet possessionem) Hæc Raim. & Cont. omittunt. & olim vetus Tarracon. omiserat. pro approbet approbent in posterū, in concilijs est. in posterū approbet, in Barc. Post hæc verba additur in concilijs. Porro

7 si is ex. a inter. non possint, alter nihilominus

7 exequatur. scribendum est, si his. pro si is. & significatur clausula vulgaris. Porro si his exequēdis ambo interesse non possunt, siue non potetitis, vt est in Barcin. in fine capitis. 9. & in concil. c. 9. Porro his exsequendis si ambo non potueritis interesse, alter vestrum nihilominus ea exequatur. vetus Tarrac.

Cap. 9. Wigor. Episcopo, & priori de) Vuigorn. Episcopo, & Priori de Luciuuredein in concil. c. 9. d. partis 19. Priori Decmer. in Barcin. W. Episcopo, & Priori Deci. vetus Tarrac. Vigoren. Episcopo, Contius, & alij præter veterem Gregor. in quo est, Cant. Archiepiscopo; sed ex cap. 8. sumptum esse suspicor. Est autem hoc cap. 10. in Barcin. nam 9. caput incipit, Dignum est. quod in fine huius voluminis extra ordinem ponetur. in veteri quoq. Tarrac. hoc est 10. caput.

præsentium lator) hæc Raim. omisit, & Cont.

supplici nobis insinuatione) sic in vlt. editione concil. sed in alia fuerat, simplici nobis assertione. vox nobis desideratur in veteri Gregor. Cont. & alij, vt editum est.

de Stertona) de Stratona. Barcin. de Streiton. cōcil. de Torteria. vetus Gregor. de Stortō. Cont. & alij. de Strona, vetus Tarr.

possedisset) tenuisset, concil.

moles ipsum) vox ipsum in vet. Tarr. olim desiderabatur.

præscripta ecclesia) ea Raim. & Cont. sed in cōcil. vt editum est. præscripta capella. vetus Tarr.

et iustitia) hæc etiā sunt in concil. omisit Raim. & Cont.

spoliauerit) sic duo Tarr. libri, ceteri spoliauerit.

(nunq. spem.) vox que in Barc. non est.

apud te frater coëpiscope) pro his verbis est in concil. Episcopo, tantum. apud te Raim. ceteris omissis, & Cont.

querellam deposuisset) exposuisset, vetus Tarr.

fuerit ei) fuit ei, concil. & Raim. & Tarrac. vetus. sed vox ei aliquando in eodem Tarrac. desiderabatur.

pater suus) pater eius, concil.

in præfata ecclesia ministrauerit) in præfata capella ministrauit. Barcin. in eadem ecclesia ministrauit, cōcil. & in veteri Greg. licet pro ecclesia capella ab eodem scriptore mutatum sit. in capella ministrauit eadem. Cont. & alij.

& præfatam capellam &c.) quæ omisit Raim. additis verbis, & infra, restituit Contius. sed pro & scripsit, Ideoq. sed in concilijs est, & præscriptam capellam.

nondum potuit) non potuit, uetus Tarrac.

d. liper A. s. pr. m. qua.) discretioni vestræ &c. quatenus. concil. f. t. m. quat. Raim. dis. vestræ &c. vetus Tarr.

rei veritate diligenter inquisita, & cognita) hæc omittunt Raim. & Cont. inquisita diligenter, vetus Tarr. cetera, vt edita sunt.

si vobis constiterit) si constiterit. vetus Gregor. si tibi constiterit. Cont. & alij.

a prædicta capella &c.) a præscripta ecclesia per manum

manum laicalem fuerit eiectus.concil.sed in veteri Gregor.vt editum est.Contius mutat verborum ordinem,vt alij.a præscripta capella,vetus Tarrac.

& quod pater)& quod P.pater.solus Barcin.

nomine eius G.)malo eiusdem,quã eius,vt Raim. ipsius concil.

ministraueris)ministrauit,concil.

ipsam cum redditib.)sic vetus Gregor.ipsam sibi cum redditib.Barcin.concil.& Cont. quod etiam in multis Gregorianis est.suis additur in Tarr.veteri.

inde perceptis)inde omittunt Raim.& Cont.

amoto alio, siquis &c.)pro his omnibus, quæ sequuntur,Raim.maluit,restituere non omittas. itidem Contius nihil aliud addidit.

eam detinet)eam detinuit, concil.

di.oc.& ap.cess.)dilatione,& appellatione,& occasione cessante concil.dilatione.Barc. cetera, vt edita sunt.

si qua sint)sunt concil.

sicut canonice adeptus fuit)fuerit.Barcin.& vetus Tarr.sicut eam etc.concil.

In fine post verbum possidere hæc in Barcin.
7 sunt.Porro si his exequẽdis ambo interesse nõ
7 poteritis;alter sibi adhibitis discretis viris,& ho
7 nestis,ea nihilominus exequatur.In concil.notatum est locum esse obscurum, aut mutilum: sed omnia aperta sunt his editis.

Cap.10.Eboracen.Archiep.)sic Raim.& Cont. sed in concilijs desideratur hæc inscriptio parte 19.cap.10.Hoc est cap.11.in *Tarrac.*veteri,& in Barcin.

litteras recepisses)suscepisses, concil.& vetus Tarrac.

vt eas possis)sic etiam in concil.sed malo posses pro possis,vt Raim.& Cont.

fratres eorum)ipsorum,vetus Tarr.

possederant)possidebant,Tarrac.vetus.

probata vita,& sana)sanctæ pro sanæ Barcin. bonæ vitę,in cõcil.sed in marg.probatę.Raim. vt editum est.

quas longo tempore)quos eas,in concil.quod longo tempore illas.vetus Gregor.sed in marg.alias quos.id Contius,& ceteri habent.

qui proximo)sic etiam vetus Greg.qui proxime, concil.qui in proximo.Cont.& alij.

ecclesias tenuerunt)retinuerunt,vetus Greg.

imponant eis) sic vetus Gregor.& concil. sed Cont.& alij,imponatur eis: quod est in veteri Tarrac.

ecclesias illas ipsis assignẽt)ipsis illis pro illas ipsis, vetus Tarrac. in Barcin.illas nõ est. ecclesias istas eis assignẽt.cõcil.in veteri Grego. vt editũ est. istas ipsis, Cont.& alij.suas eis,in alia editione concil.

in eis se)in concil.in eis,desiderabantur.

per Episcopos)per Episcopum,concil.

si autem per priores &c.)videtur aliquid desiderari.Est autem in concil. recent.Super quo tibi respondemus,quod si per priores &c.& Raim. tibi taliter pro tibi,cetera vt in concil.Sed adhuc desidero finem consultationis,quamobrem &c.& infra.scribo.In priore editione concilior. Si autẽ per priores,& in marg.alias propter.ceteris omissis.

litteras nostras)vox nostras omittitur a Raim.& Cont.

dispensasti)dispensastis concil.

nostrarum intuitu)vox intuitu aliquando in vet. Tarrac.desiderabatur.vox nostrarum in Gregorianis non est.

sed eam seruari precipimus illibatam)sic etiam in concil.mutato verborum ordine.Raim.omisit, & Cont.obseruari pro seruari vetus Gregor.

Alios vero clericos &c.)hæc aliena sunt ab hoc titulo.scribi debuerunt sub titulo de institutionibus.

laica dominationis) laicę donationis. concil.& Raim.quod rectius videtur.Sed prius editum fuerat non recte in concil.tuę donationis. & in Tarracon.recenti;alias donationis, recte.

parochiali iuri subiectis)hæc in Barcin. desiderantur;& Raim.omisit,atq. Cont. ipsis parochiali iure subiectus.concil.pro ipsis forte Episcopis, scribendum.

sine auctoritate Pontificum)nisi pro sine Barcin. Pontificis in concil.pro Pontificum. sine auctoritate Pontificis sui. Raim. & Cont. apertius.

remanere in eis)in eis remanere,concil.& vetus Tarrac.additur in Barcin. ecclesijs, quod non probo.Raim.in eis,omisit,& Cont.

Cap.11.Cantuar.Archiepiscopo)& eius suffraganeis,additur in veteri Tarrac.& in Barcin.& in Gregorianis.quod addendum censeo. est autẽ hoc cap.12.in Barcin.& in Tarr.veteri.

ne qui hereditario &c.) recte Contius addidit, quę Raim.omiserat.quis pro qui vetus Tarrac. quod recipi posset, si scriberetur præsumat pro præsumant.

qui in sacerdotio sunt geniti) fuerint pro sunt Barcin.qui sunt in sacerdotio geniti,vetus Tarrac.

vel regularium canonicorum)vox regularium aliquando in vet.Tarr.omissa fuerat.

patres eorum ecclesia personatus gessisse)patres in ecclesijs personatum gessisse.vetus Gregor. personatus Cont.& alij.vox eorum in veteri Tarrac.non est.

ab eisdem ecclesijs si eas iam adepti sunt)ab eisdem,

si etiam

si etiã eas adepti sunt, Raim. & Cont. si eas adepti sunt iam, vetus Tarrac.

ep. eo.) omittunt Raim. & Cont.

nec ad eorum) sic in vtroq. Tarrac. earum Barcin. & ceteri, quod probo.

Nolumus enim etc.) & hęc clausula, & alia pleraq. verba similia sunt in d. parte 19. cap. 7. & pro enim illic est tamen, quod malo.

vt: propterea) verbũ propterea omittunt Raim. & Cont. est in concil. licet in priore editione propter*ea* scriptum sit. vt pro ea, est in vet. Tarr.

deducatur) deducantur, vetus Tarrac.

vel testes admittantur) vel testes super hoc producantur. concil. & testes etiam admittantur, vetus Greg. & Cont. excepto vel pro et.

cum hoc manifestum existit) existat Barcin. & vetus *Tarr.* dummodo factum ipsum manifestum sit. cõcil. si hoc manifestũ existat. Raim. & Cõt.

TIT. X. DE SERVIS non ordinandis.

CAP. 1. *ex concilio Toletano*) sic etiam præter Raim. Burchar. lib. 2. cap. 28. et 29. & Iuo Carnoten. parte 6. cap. 129. & 130. decreti. sed ego falsam esse inscriptionem suspicor.

Instruendi sunt laici. praeterea etc.) Recte Contius addiderat a Raim. prætermissa: sed non recte librarij notas eius omiserunt. præterea, laici, Tarr. vetus.

sciant quod) quia pro quod Cont.

aggregare decreuerunt) sic etiam Iuo. aggregari decreuerunt, Burch. congregare consueuerũt, Cõt. aggregare decreuerint, vetus Tarrac.

in sacro sancta ecclesia ordine praenotato) supranotato: Burch. & Iuo. in sacra ecclesia ordine prænotato. Cont.

Quomodo enim) ergo pro enim vetus Tarrac.

extra ecclesiam) extra sanctam ecclesiam, Iuo.

consequi) assequi, Cont.

ad saecularem iudicium) ad sæcularem iudicem, Barcin. ceteri, vt editum est.

quomodo) quando, vetus Tarrac.

fortasse dicet aliquis) sed addunt omnes præter Tarracon. recentẽ, & Raim. Forte dicit aliquis. vetus Gregor. Contius. & alij dicet pro dicit. Burch. & Iuo, sed fortasse dicit aliquis.

ante susceptum clericatus officium) sic Burch. & Iuo. ante clericatum Raim. & Cont.

non solum autem etc.) Hæc alterius capitis verba sunt ex eodem concilio apud Burch. li. 2. c. 29. & Iuon. parte 6. c. 130. omissa sunt a Raim. addidit ea Contius.

ad clericatus ordinem) clericatus ordine, vetus Burch. liber. alij, & Iuo, & Cont. vt editum est

in ecclesia) Iuo caret his verbis.

emancipari) emancipare, Barcin. sic etiam aliquando fuerat in vet. Tarrac.

sic scriptum est in pacto Francorum) scriptũ quippe est &c. solus editus Burch. liber, vetus & Iuo, & Cont. vt edidimus. vox sic in veteri Tarrac. nõ est. Post hęc verba apud Burch. & Iuon. additur formula libertatis in ecclesia datæ, quę fortasse sumpta est ex pactis Francorum, siue ex capitularib. ex quo libro suspicamur hæc etiam esse, vt mox dicemus.

Cap. 2. ex eodem) Magna varietas est in huius capitis inscriptione. nã Burch. li. 2. cap. 31. & Iuo parte 6. cap. 132. decreti, & Grat. siue Palea dist. 54. cap. 6. ex eodem Toletano cap. 82. sed post concil. Later. parte 50. cap. 56. ex concilio Maticensi. Apud Iuon. li. 3. tit. 14. cap. 1. Panormiæ, ex capitulis, siue ex capitulari lib. 1. ca. 82. Raim. vt editum est. Mihi quidem Panormiæ scriptura magis probatur, post eam, quæ Maticen. potius, quam Toletanum notat. In Iuonis decreto cap. 32. pro 82. scriptum est. hodie inueniri accepi lib. 1. cap. 88. capitul. Caroli.

qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscrete etc.) hæc Raim. omisit, Contius addidit. ad ecclesiasticos ordines indiscrete, vetus Tarrac. pro ecclesiasticos indiscrete, sut in priori editione cõcil. ecclesiæ.

cum sacris) cũ sacrosanctis, prior editio concil.

concordare statutum) concordare debere, & statutum. Burch. & Iuo. concordare. & statutũ, concil. & Grat. vt editum est, Contius.

aliquos ad sacros ordines) tales pro aliquos, Barcin. eos ceteri libri, excepto Tarracon. recenti, & priori editione concil. in qua est, seruos forte, in marg. vox aliquos in vet. Tarr. non est.

a dominis propriis libertatem consecuti fuerint) sic Burch. & Grat. in vno tamen veteri libro Gratiani est sint pro fuerint. a dominis suis consecuti fuerint libertatem. Iuo, a dominis suis libertatem sint consecuti. concil. a dominis libertatẽ fuerint cõsecuti. Raim. & Cont. a dominis suis prorsus libert. sint cons. prior editio concilior, fuerint consecuti, vetus Tarrac. cetera, vt edidimus.

si quilibet seruus etc.) Hoc est initium d. cap. 1. Panor. Iuonis.

dominum suum) vox suum desideratur in Panor. Iuonis. & apud Grat.

aut latitans etc.) hæc verba usq. ad illa, qualibet calliditate, omittunt Raim. & Cont. habent ceteri, excepto Grat. qui habet, aut per litteras, pro aut latitans. in veteri tamen est aut litteris, in alio aut litteras, quod licet mendosum sit, a

voce

voce latitans non longe abest.
munere conductus) pretio conductis, Panor.
peruenerit) aut promotus fuerit, additur in vet. Tarrac.
dominus eius eũ recipiat) vox eius nõ erat in priore edit. concil. accipiat pro recipiat, Panor.
Si vero auus, vel pater ab alia patria &c.) hęc verba vsq. ad caput 3. omisit Raim. & Cont. scribunt ceteri. Si vero pater ab vna prouincia, Barcin. sed in concil. vt editum est, & Iuo in Panor. aut pater, pro vel pater, Burch. & Iuo in decreto, & Grat. ab illa pro ab alia, prior editio concil.
filium genuerit) filium procreauerit, vetus liber Burch. filium generauit, prior edit. concil. ceteri, vt editum est.
educatus, & ad gradus) sic Burch. & Iuo in Panor, & duo veteres libri Grat. alij educatus est, & ad gradus. in cõcil. & in decreto Iuonis, educatus, ad gradus.
ignoratum sit) sic duo Tarr. ignotũ sit, Barcin. & omnes præter Panor. quæ habet, ignorauerit.
& postea) vox et nõ est in Tarr. veteri.
dominum illius) eius Panor.
si dominus eius libertatem dare voluerit) eius libertatem ei, Barcin. eius illi, Burch. & Grat. illius libertatem illi, concil. ei pro eius, Iuo in decreto, & eius in marg. cetera, vt edita sunt. mendose in Panor. eius in libertatẽ.
cum cathena) sic olim in vet. Tarr. sed postea vox eum deleta est. eum cum cathena, Panor.
a castris dominicis) a dominicis castris, vetus Tarr. & a castris dominicis, prior editio concil.
voluerit) noluerit, vetus Tarr.
quia iuxta sacros canones) in veteri libro Burch. ordines pro canones. et in veteri Gratiani libro in marg. alias ordines. sed nihil muto. in Panor. hæc clausula desideratur. contra pro iuxta est in Tarr. veteri.
vilis persona permanens) sic etiam vnus ex veteribus libris Gratiani, alij, & Burch. & Iuo, & concil. manens. mendose in priori editione concilior. vel pro vilis. manens pro permanens, fuerat olim in vet. Tarr.
fungi non potest) frui non potest, concil. ceteri libri, vt editum est.
Cap. 3. apud Altheum) apud Alth. est in veteri Gregor. in alijs apud Alichi. cui scripturæ addit Alteũ Cont. & in marg. Aluern. apud Aletum, est in veteri Tarrac. sed Burch. lib. 2. cap. 234. ex concilio apud Alth. cui interfuit Conradus Rex. cap. 38. solet autem eum locũ appellare Burch. Altheim, vt li. 1. c. 162. & 227. & alibi. sic Iuo Carnot. parte 6. c. 302. decreti, ex concilio apud Altheim habito cap. 38. & in marg. Alteum. eadẽ verba sunt in ueteri Burch. lib. excepto verbo Alteum. est autẽ illic cap. 230.
Nullus clericus ad gradum etc.) Recte Cõtius addidit verba initio. sed Raim. omisit. quamuis vt verum fatear, totum hoc caput moribus nostri temporis alienum videtur.
nisi vt scriptum in canonib. habetur) sic Burch. & Iuo. nisi ordine canonico, vt scriptũ &c. Cont.
Si enim propter dilectionẽ Dei quis) Si quis, Raim. Cõtius non recte. Si enim propter Dei dilectionem. Si quis. Burch. & Iuo, vt editum est.
elegerit, & didicerit litteras, &) hæc omittunt Raim. & Cont. habent ceteri.
libertatem donauerit) libertati donauerit, vetus Tarr. libertati condonauerit, Burch. & Iuo, sed in veteri Burch. libertati olim, postea libertate scriptum non male. donauerit libertati, Raim. & Cont.
et per intercessionem erga Episcopum presbyterum fecerit) effecerit, Burch. & Iuo. apud pro erga est in vet. Tarr. & ipsum in presbyterum fecerit ordinari, Raim. & Cont. Post hæc verba est apud Burch. & secundum Apostolos, victum, & vestitũ ei donauerit. Sed in veteri libro hæc non sunt.
ille autem) adde postea, ex vet. Taarac. & Barcin. & Burch. & Iuo. & Raim.
missam dominis, & canonicas horas obseruare, & psallere renuerit) dominis suis, vetus Tarr. Barcin. Burch. & Iuo. qui cetera, vt edita sunt, scribunt. solus Iuo seruare pro obseruare. domino suo canonicas horas psallere noluerit, Raim. & Cont.
eis iuste obedire &c.) multa omittunt Raim. & Cont. ab his verbis ad illa, accusetur apud Episcopum.
hoc sancta) sic vetus Burch. liber, hoc pro hæc recens.
etiam hac contempserit) & hæc, Iuo & vetus Tarrac. & hoc, Burch.
accusetur apud Episcopum) sic Burch. & Iuo. accusatus apud Epm, Raim. & Cont. in quodam tamen nõ recenti Gregoriano ante pro apud est. ad Epm, vetus Tarr.
ordinauit) ordinauerit, Raim.
& degradetur) vox et omittitur in Gregor. Ita.
& fiat seruus &c) hæc omnia ad cap. 4. omittunt Raim. & Cont. habent alij.
idest domini sui sicut natus fuerit) fuerat Burch. & Iuo. est autem scribendum idest, non idẽ apud Burch. ex veteri lib. sic postea negatio desideratur ante verbum proiecerit. est autẽ in ueteri libro, desideratur apud Iuonem. sicut ante fuerat, Tarrac. vetus.
post quam) postea quam, Burch. & Iuo nõ male,

rem illius predictam audierit) rem prædictam audierit esse illius, vetus Tarrac.
siue Episcopus siue Comes) in libro legum Gothicarum inuenio Comites in singulis vrbibus Episcopis additos, vt ius dicerent: Duces verò rei militari præesse. vide cap. 36. concilij Turonen. sub Carolo, & cap. 9. et c. 35. concilij Triburien. sub Arnulpho, vox Comes in vet. Tarr. desiderabatur, & vox miles scripta est. forte Comes, siue miles scribendum.
societate innodatus) nodatus Barcin. & Burch. & Iuo. & vetus Tarr.
poenam excommunicationis ducet) luet Burch. luat Iuo. quæ magis placet. incurret, vetus Tarrac.
Cap. 4. ex concilio Toletano) addi potest, quarto capite 73. licet Raim. & Cont. id omiserint.
De familijs ecclesie) sic in concil. De famulis ecclesiæ, Raim. & Cont. quod est in veteri Tarrac.
et diacones) diacones concil.
eos tamen &c.) ante hæc verba est præclare in concil. quos tamen vitæ rectitudo, & probitas morum commendat. ea tamen ratione, vt antea, &c. Raim. & Cont. vt editum est.
libertatis statum accipiāt) statum accipiant libertatis, vetus Gregor. Cont. & alij recipiant. libertatem status sui percipiant, concil. Post hæc verba adde ex concilijs. & denuo ad ecclesiasticos honores succedant. Est enim irreligiosum obligatos existere seruituti, qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem. Hæc omissa in prima collectione, & in Gregoriana prætermissa sunt. Iuuat igitur fontes inuestigare, vnde cetera manant.
aut per libertatem concessam, aut per successionem) aut successione, concil. omnia hæc Raim. & Contius omittunt.
extiterit debitum, aut quolibet modo collatum) extiterit datum, aut a quolibet quoquo modò collatum, concil. in marg. tamen est pro datum debitum. Raim. & Cont. vt editum est.
quippiam) quippiam inde, concil. vtrumq. omittunt Raim. & Cont. qui aliorū verborum ordinem mutant.
ad ius ecclesie) sic etiam Raim. sed in concil. ad ius eius ecclesiæ.
ad quam manumissi sunt) sic etiam vetus Gregor. sed in vet. Tarr. & in conci. est, a qua, quod Contius, & alij habent, & aptius videtur.
pertinere) pertineant, concil. debeant pertinere, Raim. & Cont.
his quoq. sicut ceteris ecclesie libertis) sicut & cōcil. vox ecclesiæ in Barci. desideratur. quibus, sicut ceteris ecclesiæ libertis, Raim. & Cont.
aditus intercluditur) sic etiam in concil. aditus præcludatur, Raim. & Cont.

quod si aspirauerint) ad quod, Barcin. & in concil. sed in marg. est, quod si id spreuerint. Raim. & Cont. vt Barcin.
sed etiam honoris gradu) sic etiam in concil. vox honoris in Barc. non est. et pro etiam habet vetus Gregor. Contius, & alij, vt editum est.
sed tēporis necessitate promeruerint) promeruerūt, vetus Tarrac. sed necessitate temporis meruerunt, vetus Gregor. promeruerunt, Cont. & alij. in concilijs olim, sed temporis necessitate promeruerunt, in postrema editione, sed tempore necessitatis promeruerunt.
Cap. 5. Consuluit nos &c.) verba a Raim. omissa, sunt etiam post cōcil. Lateran. parte 26. cap. 19. Contius fortasse in mendosum librum incidit.
ad ordines promouere) ordinare, concil.
Super quo vtique consultationi tue, taliter respondemus) super quo tibi taliter respondemus, concil. Cont. & t. resp. Raim.
ad ordines promouere præsumas) sic etiam in concil. & apud Contium, & alios Gregorianos. Sed in quodam non recenti est, ad sacros ordines promouere procures.
memor es) esses pro es, concil. ego quidem certe immemor sum huius admonitionis, quæ fortasse in veterib. libris Pontificiarum cærimoniarū exstabat: hodie non exstat.
dictum est) fuit pro est Raim.

TIT. XI. DE OBLIGATIS ad ratiocinia &c.

CAP. *vn. ex concilio Carthag.*) scribi potest Carthaginensi primo capite octauo: licet caput 9. appelletur a Burch. lib. 2. cap. 36. & ab Iuone parte 6. cap. 137. decreti. maiori errato Grattianus, siue Palea dist. 54. cap. 3. ex concilio Maguntinensi cap. 8. & in aliquib. veterib. libris vidi Magocien. siue Magotien. Raim. vt editū est, & Contius ad Raim. namq. idem ad Grat. recte, post Ant. Democharem, quasi digito fontem ostendit.
Magnus Episcopus Augustensis dixit) Augustinus ait, Barcin. quod non placet: sunt enim hæc Aurelio Augustino antiquiora Constantij tempore post Sardicēse cōcil. Asmagētis, siue Assyagensis, Burch. & Iuo, & concil. Augustodunensis Grat. editus, siue Augustensis, vt alij veteres habent. Aug. Raim. & Contius. quidam dius pro dixit, alij Augustus pro Aug. ego a concilijs non discesserim.
Quid dilectioni vestræ videtur?) his caret Raim. addidit Cont. ceteri habent, præter Barcin. qui tuę pro vestræ maluit: forte quod non synodum

Magnus alloquatur, sed Primatem Gratū Carthaginien. Epm. sed nihil muto. turpius Grat. editus, quid dilectionis vestræ procuratores etc.

procuratores, & actores, & executores, seu curatores pupillorū) Magna varietas est, altera in nominibus, altera in coniunctionib. In cōcilijs duplex varietas notatur. in vtraq. est tutores, quod verbum magis placet, quam executores, & si liceret arbitratu meo hæc conscribere: pro et executores, scriberem, & tutores, siue ordine mutato, & curatores, seu tutores pupillorum. Varietas conciliorum est. Procuratores, & actores, etiam per se tutores pupillorū. Altera scriptura. Procuratores, actores, tutores etiam, & executores, seu curatores pupillorum. Burchardi scriptura, Procuratores, & actores etiam, seu curatores pupillorum. Iuonis. Procuratores, & actores, etiam executores pupillorum. Gratiani scriptura nostræ editioni similis est, prima coniunctione excepta, Procuratores, actores &c. sed in veterib. libris vidi, & actores scriptum. Raimundus cōiunctiones abstulit, SEV reliquit. Procuratores, actores, executores, seu curatores pupillorum. in quodam etiam libro non recenti est, executores, actores, seu curatores. & in eodem olim fuerat auctores pro actores, quod nondum probaui. Venit etiā mihi in mentem exactores pro executores mutare: sed manum abstinebo, quoad cōfirmatum videro aut libri, aut scriptoris auctoritate. In veteri Tarrac. duplex scriptura adgnoscitur. Procuratores, & auctores, & curatores pupillorū. Altera est, Procuratores, & actores, & executores ciuilium causarum, seu curatores pupillorum.

si debeant ordinari?) sic omnes. sed mihi an pro si magis placeret. Sed Græcorum est: vt si introibunt in requiem meam?

si post deposita omnia) vniuersa pro omnia, concil. Burch. Iuo, & Grat. solus Raim. onera & eum Contius secutus. solus Iuo disposita pro deposita. quæ varietates defendi possunt.

et reddita) et in Barcin. desideratur.

actus vitæ ipsorum) et actus vita, vetus Tarra. omissa voce ipsorum.

comprobati) comprobatæ, vetus Tarr.

in omnibus) solus Barcin. nihilominus, ordinari, vetus Tarr.

debent et cum laude clerici) debent ordinari, Barcin. cleri, in concil. & in vet. Tarr. cetera, vt edita sunt. item Burch. clericatus, Iuo. cetera eodem modo, debere eos cum laude cleri, Grat. editus. addunt ex veterib. quidam, et post eos, alij pro eos; item pro cleri alij clerici, alij clericorum retinent. debent cum laude Dei, Raim. & Cont.

si postulati fuerint, honore munerari) numerari Barcin. & vnus ex veterib. libris Grat. sed mē dosum videtur. Sic in cantico Ambrosij eadē varietas est; alicubi Sisebuti Regis nomen adscriptū est ei cantico. si postulatus fuerit, Burch. & vnus ex veterib. Gratiani libris. quod etiam improbo.

si enim) vox enim neq. in Barcin. est, neq. in vno veteri Grat. libro.

vel officiorum) hæc in libris Grat. omissa sunt, ceteri habent.

ab aliquo sine consideratione) hæc omittit Raim. & Cont.

ecclesia infamatur) ab ecclesia infirmentur; Grat. siue infirmantur, vt in vno veteri est; in alio, ecclesia infirmatur, ceteri omnes, vt edidimus, concil. Burch. Iuo, Raim.

recte quoq. statuit sanctitas tua) vestra pro tua, Tarrac. vetus, sed Barcin. vestra omnia. pro quoq. habent omnia concil. Burch. & Iuo. recte omnia statuit sanctitas vestra, Grat. recte statuit sanctitas vestra, Raim. & Cont. Mihi concilior. scriptura magis probatur.

ita est nostra sententia) ista pro ita, multi Gregoriani libri. aliqui ita. Contius edidit non recte, ista est vestra sententia, & in marg. iusta. ita nostra quoq. est ista sententia, Grat. vnus tamen habet mea pro nostra. ita nostra est quoq. sententia, Burch. & Iuo. ita est & nostra ista quoq. sententia, concil. ita est sententia nostra, vetus Tarrac.

TIT. XII. DE CORPORE vitiatis

CAP. 1. *Alexander iij.*) addi potest, Salernitano Archiepo, ex ea collectione, quæ est post concil. Lateran. parte 26. cap. 4. 5. et 6.

pars cap. licet pr.) licet præter solitum, Barcin. et vetus Tarrac. licet præter, concil. Præter solitum, Contius, cum Barcinonensi conuenit apud Raim. caput 3. de sponsa duor. ex eadem epist. est caput 4. de iudicijs, & cap. 7. de homicidio, & cap. 1. de clericis pugnantib. in duello, vt in dicta parte 26. scriptum est.

De presbytero autem) vox autem neq. in vet. Tarr. est, neq. in Gegor.

sicut illi, ita et nunc pro s. respondemus) olim pro illi, aptius Barcin. & Tarr. vetus, et concil. & Tarracon-

racon.recens.cap.2.infra de cleric.pugn.omiserunt hæc omnia verba vltimo excepto, Raim. & Cont.
sicut etiam nos videmus) et pro etiam, concil. & vidimus pro videmus. ommittunt etiam hæc Raim. & Cont.
non perdiderit) non perdidit, concil. non amiserit, vetus Gregor. Contius, & alij, vt editũ est.
de digito) ex pro de, concil.
ipse ligno) vox ipse omittitur a Raim. & Contio.
sollemnia celebrare) sollemniter celebrare, Raim. & Cont. sed vt editum est, in concil.
post peractam pænitentiam cum eo) peracta pænitentia cum eo, Barcin. cum ipso post peractam pænitentiam, concil. sed Raim. vt editum est.
grauis admodum extitisset) sic etiam Raim. & Cont. grauis sit, concil.
Cap.2. Cistren. electo) Cicestrensi Epõ, in concil. parte 40. cap.3. quod nõ placet. in antiquo Gregoriano olim vt editum est, mox Cisterciensi electo, quam varietatem Contius etiam notat. illud addam sæpe in hac collectione ordinẽ Cisterciensium monachorũ ordinem Cistrẽsem, siue Cistrensium appellari, & suspicari possumus hunc non Epm electum, sed Cistrensem Abbatem fuisse.
et aliorum) hæc sunt etiam in concil. & ea Raim. omisit, addidit Contius, vt alia recte. Sed non recte coniunxit his verbis illa: quæstio mota fuisset: sunt enim alia media, quæ is postea conscripsit.
et singulis vestris quadam obicerentur) scribe vestrum pro vestris, vt in concil. est. hæc omnia Raim. & Contius omittunt.
maculam habebas) habeas, concil. & Raim. quod placet.
fueris canonici filius) canonici filius sis, concil. aptius. Raim. & Cont. vt editum est.
attendentes itaq. &c.) hæc Raim. & Cont. omittunt. itaq. in concil. desideratur.
nostra gratia) nomine gratiæ, concil.
venerabilis f. n. R. Cant.) fratri tuo, Barcin. mendose, R. omissum est in concil. Vnde Cantuarien. Raim. & Cont. forte pro u. f. n. vnde scriptum est; cuius nota esse solet vñ. ℞. pro R. est in vet. Tarrac.
A.S.L.) Apostolicæ sedis legato, concil. omittunt hæc Raim. & Cont. omnes autem Cantuarienses, & Eboracenses Archiepi Apost. sedis legati appellabantur.
filius diceris) fuisse, additur in concil. sed Raim. vt editum est.
procedere non postponas) sic etiam in concil. procedat, Raim. & Cont.
quam in oculo habere diceris hoc) hæc sunt in concil. omisit ea Raim. & Cont.
mandamus, vt consilio) mandamus, vt cum consilio, Barcin. mãdauimus, vt cum cõsilio, Raim. & Cont. mandauimus, vt in quo, in concil. non recte, & in marg. forte secundum quod, quod iisdem displicet.
et præsertim &c.) hæc vsq. ad verbum Epõrũ, Raim. & Contius omiserunt.
fratrum nostrorum) nostrorum fratrum, concil. fratrum suorum, Barcin.
Exonien. et Wigor.) Exonien. & Vuigorn. concil.
qui exinde sibi, quod visum fuerit, exequentur) quod exinde eis visum fuerit, exequentur, Barcin. non male. examini visum fuerit, sic exequatur, concil. quod exinde sibi visum fuerit, exequatur, vetus Grego. sed Cont. et alij sibi nõ habẽt.
tu itaque eundem &c.) hæc Raim. & Cont. neglexerunt. tu vero eundem &c. concil.
frater requirere super his) inquirere pro requirere vetus Tarrac. super his inquirere, concil.
quia nos tibi) sic etiam in concil. in quo nos ubi, Raim. & Cont. nõ video, cur mutauerit Raim. & quod pace tãtorum patrum dictum sit, hac constitutione carere sine vlla noxa potuimus; cuius pars ad titulum de filijs presbyterorum pertinet, & soluitur legibus canonici filius; de macula, quod huius tituli erat, nihil statuitur.
ex maxima) sic etiam Raim. ex magna, concil.
in hac parte) hæc omittunt Raim. & Cont.
curauimus prouidere) sic etiam Raim. & Cont. sed Barcin. curauimus sollicite prouidere. item concil.
vt pote qui personam &c.) hæc ad finem omittunt Raim. & Cont. vt personam &c. concil.

TIT. XIII. DE BIGAMIS non ordinandis.

CAP. 1. *ex concil. Aurelian.*) scribe, Aurelianensi tertio cap.9. licet Burch. lib. 2. cap. 19. & Iuo parte 6. cap.39. decreti, ex concil. Aurelian. cap.10. & Iuo in marg. alias Arelaten.
filios habens) in veteri libro Burch. filios procreauerint. Sed in concil. & in alijs libris, vt editum est.
post habuerunt) sic Burch. post habuerint Iuo, & duæ ex editionib. concil. in vltima post desideratur,

ratur, habuerunt scriptum est.
et defunctis vxoribus) suis, Barcin. addit, pro & aut est in concil. sed Burch. & Iuo, vt editum est.
publice sociant) publice sociauerint, Barcin. publice crediderint sociandas, concil. sed Burch. & Iuo, vt edidimus.
id obseruandum) adde esse, ex concilijs, & vet. Tarrac.
non remoueamus) scribe non remouemus, vt concil. Burch. & Iuo habent, item Tarrac. vetus.
ordinentur) tales, additum in vet. Tarr. est.
Cap. 2. ex eodem) adde cap. 6. licet varie inscribatur etiam in Gregorianis. nam in veteri legi, ex Arelaten. concilio; Contius tamē, & alij, ex Aurelian. Burch. lib. 2. cap. 33. ex conc. Auralaten. cap. 3. vel potius vt in veteri est, ex concil. Arelaten. c. 3. Iuo parte 6. cap. 134. decreti, ex concil. Arelat. 3. cap. 3. & lib. 3. tit. 5. cap. 18. Panor. ex eod. Arelat. 3. cap. 8. Videndus Grat. dist. 55. cap. 2. ex eodem cap. 3. eiusd. Arelaten. concilij. plane in concilijs eadem sententia est, sed alijs verbis conscripta.
Vt bigami, vel pœnitentes) vel, omittunt Raim. & Cont. digami pro bigami, rectius Burch. & Cont. sed Iuo, vt editum est, & alij, ne aut duarum vxorum vir, aut repuptæ maritus, aut pœnitentiam professus &c. promoueatur, in concil. Aurelian. 3. c. 6. Nullus pœnitentem, nullus digamum, nullus viduarum maritum &c. audeat ordinare. Grat. & concil. Arelat. 3. cap. 3.
non promoueantur) non ascendant, Raim. sed Burch. & Iuo, vt editum est.
Cap. 3. Spoletano Archiepiscopo) sic etiam vetus quidam Gregor. sed Contius, & alij, Spaleni Archiepō, quod magis placet. rectius tamen Hispalen. Archiepō diceretur, siue Spoletano Epō.
a nobis) hæc Raim. & Cont. omittunt.
quid faciendum sit) hæc etiam ab eisdem omittuntur.
inquisitioni tuæ taliter) his etiam carent Raim. & Cont.
eis debent ordinibus ideo priuari) eis ideo sunt priuandi, Raim. & Cont.
quia in bigamis) quia cum biganis, Barcin. & vetus ille Gregor. Cont. & alij, vt editum est.
dispensari) dispensare, Raim. & Cont. post vet. Tarrac.
in eisdem) in eis, Raim.
possint aliquatenus) omissa a Raim. & Contio.

TIT. XIIII. DE CLERICIS

peregrinis, et eis sine literis nō recipiendis.) Raim. cōtentus fuit illis verbis, De clericis peregrinis. pro eis sine, est in vet. Tarr. eorundem.

CAP. vn. Alex. iij.) sic etiam vetus Gregor. & concil. Alex. iiij. mendose Cont. & alij.
litteras eorum ostēdunt, a quibus sibi proponant manus impositas) sic Raim. sed parte 26. cap. 20. post concil. Lateran. est, litteras eorum proponūt, a quibus sit manus impolita. proponunt sibi, vetus Tarr. cetera, vt edidimus.
& incertum est, vtrum eorum sigilla sint, quæ repræsentant) Episcoporum, Barcin. & vetus Tarrac. pro eorum. cum incertum est, vtrum eorum sint sigilla, quæ præsentāt, concil. & vtrum Epōrū sigilla sint, quæ præsentāt; incertum existit, vetus Gregorian. repræsentāt, Cont. & alij.
Tuæ igitur consultationi significatione præsentium in dulgemus) inquisitioni pro consultationi, Barcin. ergo pro igitur, concil. Tuæ igitur consult. respondemus, Raim. & Cont.
tutius esse) tutum esse, concil.
patrum veterum) vox veterum, in Tarr. omittitur.
nouum aliquid) nouum quid, concil. vox nouum in vet. Gregor. non est.
est autem) est enim, concil.
testimonio) testimonijs, vnus ex veterib. Gregor.
qui similiter) sic etiam in concil. rectius, quam si pro qui, vt Raim. & Cont. sed & in vno ex veterib. Gregor. est qui pro si.
ita tamen, vt) quod pro vt, vetus Tarrac. vox tamen in vet. Greg. non est.
aliquo tempore) aliquanto tempore, vetus Tarrac. Barcin. & Raim. & Cont. sed in concil. aliquo, alias annuo tempore.
videntes) hoc verbum Raim. & Cont. omiserunt; est tamen in vno ex veterib. Gregor.
de ipsorum) de Epōrum, Barcin.
instruantur) instituantur, concil. sed Raim. vt editum est.
sed de inferioribus &c.) hæc pertinent ad titulū de clerico per saltum promoto. Raim. scribit, Sed & de &c. aptius; quod est etiam in vet. Tarrac.
oportuit inquiri) sic etiam concil. oportet inquiri, Tarr. vetus, & duo veteres Gregor. Cont. & alij, inquiri oportet.

TIT. XV. DE OFFICIO Archidiaconi.

CAP. 1. *Gregorius Honorato Archiepiscopo Salon.*) Salernitano Archiepo, vetus Tarrac. scribendum est Archidiacono Salonitano ex epist. 10. lib. 1. registri B. Gregorij, nam in veterib. libris est diacono Salonitano, in alijs Episcopo. sic etiam in veterib. Raimundi libris est, Gregor. H. Archid. Salonitano. Contius, et alij habent. Gregor. 3. Archid. Salonit. agitur. autem de hac eadem controuersia inter Natalem Episcopum, et eundem Honoratum lib. 2. epist. 16. registri, ex qua est apud Grat. dist. 74. cap. 8. cuius initium est, Honoratus Archidiaconus Salonitanæ ecclesiæ etc. et lib. 1. epist. 19. ex qua est dist. 74. cap. 2.

Ea que nos contra vos &c.) nobis scribendum est pro nos, vt est in veterib. libris registri Gregorij. in alijs est, Ea, quæ cõtra nos, mẽdose, quod etiam est in quodam veteri Raimundi libro. in alio antiquiori, Ea, quæ contra. et infra. recte, vt in multis. Contius tamen in marg. Ea, quæ cõtinet. mendose. Omisit autem multa Raim. et Contius, nihil addidit. vox nos in veteri Tarrac. non est.

direxistis scripta) contraria direxistis scripta, Tarr. vetus, Barcin. et Gregor. recte. vox scripta aliquando in illo Tarr. desiderabatur.

quod nihil inter vos caritas) eo quod inter vos nihil caritas. Greg. quod nihil caritas inter vos, vetus Tarrac.

in officio ordinis tui te) te in officio nominis tui, Barcin. te in officio ordinis tui, Greg.

administrare precipimus) sic etiam vetus reg. liber, alij præcepimus. administrante pro administrare, olim vetus Tarr. habuit.

illic potest) sic olim vetus Tarr. mox potest.

si vero ita) sic veteres libri reg. vox ita in edito desideratur.

in timore scãdali) ferri potuit hæc scriptura, sed in registro est timore pro tumore, quod malo.

occurre) ocurrere Gregor.

sub tali) sub tali, Barcin.

que visa fuerint partibus, audire debeamus) contingere pro audire, Barcin. sed neutrum placet. constituere, quæ visa fuerint partibus, debeamus, Greg. aptius. vox audire olim in Tarr. non erat, scripta mox est post verbum debeamus.

qua vel propria ecclesia) quia vel propriæ ecclesiæ. vetus liber registri. si non ea, quæ vel propriæ ecclesiæ, vulgaris liber. quia quæ vel propriæ, vetus liber Raimundi. quia vel propriæ ecclesiæ, Cont. et alij. cur ea, quæ de propria ecclesia, Tarrac. vetus, aptius.

vel ea, que diuersis ecclesijs) post quæ, addo de, vt in veteri libro registri est, cetera vt edita sunt. vel de diuersis ecclesijs, in editis. in veteri Raim. vt editum est. Cont. et alij, vt in libro veteri registri. vel quæ de diuersis ecclesijs, vetus Tarrac.

cimilia sunt collecta) sunt collata, vetus Raim. verbũ cimilia varie mutatũ est, similia, cimitulia, cimmilia, et quod præstat, cimelia. sed credo vsum Gregoriũ eo verbo, vt Latino. quo significatur ecclesiæ thesaurus, siue maioris pretij dona, aut supellex. vasa sacra appellãtur lib. ij. ca. xvi. registri. vide etiam cap. 15. octauæ synodi, ex quo est 12. q. 2. cap. 13. non ex sexta synodo, vt editum est.

non sub omni sollicitudine, & fide seruantur) pro non, scribi potest nunc; pro seruantur seruentur. sub omni nunc sollicitudine, et fide seruentur, Greg. in registro. vetus liber, seruantur habet. Raim. et Contius, vt editum est. sic etiam est in Tarr. veteri, cuius scripturam supra probauimus: cur ea, quæ etc.

ex eis) ex his, Tarr. vetus.

vel cuiuscunque fraude deperijt) deperit Greg. et vnus ex veterib. libris Raim. cuiusdam Raim. liber antiquior.

tu in hoc reatu astringeris, qui) tu tanto magis in hoc reatu constringeris, quanto, Barcin. constringeris Greg. et vetus Tarr. cetera, vt edita sunt. tu hoc reatu astringeris, qui. Raim. et Cont.

artius deputaris) artius implicaris, Gregor. sed Raim. et Cont. vt editum est. Posset addi. Data mense Nouembri Indictione nona anno primo, ex registro.

Cap. 2. ex lib. Rom. ordinis. Vt Archidiaconus &c.) In libro Romani ordinis nuper edito hæc verba sunt: obseruandum est septem esse regiones vrbis Romæ, singulas regiones singulos diaconos regionarios habere, et vniuscuiusq. regionis acolythos per manum subdiaconi regionarij diacono regionis suæ officij causa subditos esse. Hos omnes Archidiacono, qui vicarius est Pontificis, obedire, seruato vnicuiq. per eum proprij gradus ministeriali ordine.

sine honore, & restauratione) pro honore, quidam onere, et pro restauratione instauratione. vetus Greg. vtrumq. habet. Contius alias onere, cetera, vt edita sunt.

ecclesiasticorum virorum) ecclesiarum Barcin. mendose. ecclesiasticar. vetus Greg. virorum omittunt Barcin. et Tarrac. vetus, et Raim. et Cont.

Cont.

vniuersam) vniuersaliter, vnus ex veterib. Gregor.

corrigat) addit Raim. et emendet. in vno tamen veteri est mutatum, vel emendet.

Cap. 3. ex concilio Toletano) hoc nondũ inueni. suspicor esse Isidori.

Officium vero) vox vero in Tarrac. veteri non est.

missam canit) cantat Barcin.

vestimentis sacris) indumentis sacris, Barcin. sed Raim. et Cont. vt editum est.

qualiter) sic etiam Raim. et Cont. sed in Barcin. est æqualiter, quod nondum probaui.

cum Pontifice) cum Epo, vetus Tarrac.

omnem querimoniã &c.) hæc Raim. omisit. Contius addidit, qui omnemq. pro omnem scribit.

debet deliberare, ordinare, & facere) debeat deliberare ordinare, Contius omissis duob. verbis, et facere. liberare pro deliberare, vetus Tarrac.

episcopij totius) totius episcopatus, Cont. hæc olim in Tarr. veteri non erant.

aut responsoria) et pro aut alias Cont.

in matrice) in maiori, uetus Tarrac.

Et interim, vt) et in tantum, vt. rectius vetus Tarr. et vetus Gregor. et omittunt Cont. et alij.

aut responsorium) aut omittunt vetus Tarr. et Raim. et Contius, qui responsoria scribit, veteres Gregor. responsoriũm.

vel cantet) sic etiam duo veteres Gregor. et cantet, Cont.

donec ante ipsum legat, vel cantet, & auscultetur) donec ante ipsum auscultetur, Barcin. donec auscultetur ab ipso, Raim. et Cont.

deferre) deferre debeat, Barcin. vtrumq. deest in veteri Gregor. deferre Cont. et alij.

absque officia) alia officia, Barcin. et vnus ex veterib. Greg. vt editum est, Cont. et alij.

Cap. 4. & a sanctorum &c.) omissa a Raim. addidit Contius non sine mendis. eadem verba sunt infra de institutionib. c. 3. et parte 24. cap. 2. post concil. Lateran. Alex. 3. est autẽ eius partis hic titulus. De excessib. Eporum cõtra suos Archidiaconos, & Archidiaconor. contra suos Epos, et sanctor. est in tit. de instit. sed in vet. Tarr. A additum est, post veterem scripturã, et sacrorũ, olim in veteri Tarr. et a sacrorũ hodie.

vt Archidiaconus auctoritate propria debeat) sic etiam in concil. et Barcin. tit. de instit. ut Archidiaconi auct. propria debeant. tit. de instit. debent, Cont. non recte. vt Archid. etc. debeat, vetus Tarr. d. c. 3. de instit.

cuilibet ecclesiarum curam committere) sic etiam tit. de instit. et Cont. recte. cuilibet causam animarum committere, concil. mendose. forte curam animarum scribendũ, vt mox diserte scriptũ est. cuilibet ecclesiam committere, Barcin. tit. de instit.

egre minus ferimus) sic recte in concil. et d. tit. de instit. aegre minus ferimus, Cont. mendose.

personis curam) vox personis a Contio omissa est. in concil. vt editum est, et in hac collect. tit. de inst.

contra sanctorum patrum institutiones) venire additur in Tarr. veteri. sanctorum patrum institutiones transgredi, d. tit. de inst. et concil. vt editum est, duo veteres Greg. sed Cont. et alij cõstitutiones, pro institutiones, et addunt venire, vt Tarr. vetus.

tibi vindicare) tibi omittũt cõcil. Raim. et Cont. et d. tit. de instit.

ideo mandamus, vt nemini de cetero) sic etiam tit. de inst. et in concil. sed Raim. et Cont. omittunt ideo, et de cetero. in duob. veterib. Greg. est, mand. quat. vt.

Episcopi) sui addunt Barcin. et concil. et d. tit. de instit.

Cap. 5. Alexander iij. Wigor. Episcopo) Idem, Barcin. rectius. Vigorien. alias Vintoniẽ. Epo, Cont. non recte. Idem Wigor. Epo. uetus Gregor. Idem R. Vuigorniensi Epo, scribendum ex parte 36. cap. 3. et 4. post concil. Later.

pars cap. causam, quæ vertitur.) p. c. causa quæ, Cont. non recte. Si quis integram clausulam desiderat, ex dicto cap. 5. partis 36. describere poterit. Causam, quæ uertitur inter fratres Dunelmensis monasterij, et monachos S. Albani super ecclesia de Tenemuda (siue Tinemuthe) audiatis, et appellatione cessante terminetis. etc.

et consensus) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

accesseris) intercesserit, vnus ex veteribus Gregor.

in aliquos) in alios concil. quod nondum probaui. Raim. vt editum est.

TIT. XVI. DE OFFICIO Archipresbyteri.

CAP. 1. *ex concilio Toletano*) ex epist. Isidori Hispalẽsis Epi ad Leudefredũ Epm Cordubẽsem. ex Iuone parte 6. cap. 20. decreti, qui Ludefredũ scribit, et Gratiano d. 25. cap. 1. qui Ludifredũ in vulgarib. libris, in veterib. Ludefridum

fridũ, siue Ludefridum, quamuis apud Burch. lib. 3. cap. 50. hæc verba omissa sint, et Lantfridus in veteri libro is Eps appelletur. omittitur etiã in Panor. Iuonis li. 3. tit. 4. c. 1. in qua Isidorus Hispanensis, Ludofridus Carbunensis Eps inepte appellantur. nos sequimur subscriptiones concilior. Toletanor. quamuis nihil videamus, cur non recte is vel Ludifridus vel Lantfridus Germanis nominib. appellari potuerit.

Vt Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono) se subdere, et subesse, vetus Tarrac. se subdi, et subesse. Barcin. et Cont. se subdere, vetus Gregor. Archipresbyter se esse sub Archidiacono; etc. sciat. Iuo. Archipresbyter vero se etc. vt Iuo, Grat. vt editum est, vnus ex veterib. Raim. et multi vulgares, et Cont. Et pro Vt aliquando fuit in eod. Tarrac. veteri.

et eius preceptis omnib. vel preceptionib. sicut Epi sui obedire debet) eiusq. præceptis, sicut Episcopi sui obedire sciat, Iuo, et veteres Gratiani libri. sciat se obedire, recentes libri. et eius præceptis, sicut sui Epi, obedire. Raim. et Cont. mihi illa delẽda videntur, vel præceptionib. ex proximis uerbis confecta. neq. ea sunt in Tarr. veteri, in quo est, eiusq. pro et eius, cetera vt edidimus.

et quod specialiter ad eius) atq. ad eius specialiter. duo veteres Gratiani libri, aptius.

in ordine positus curam agere) sic duo veteres Gregorij et Grat. et Iuo, excepto vltimo verbo, pro quo habet gerere. Iuo., et vnus ex veterib. Grat. libris, in ordine presbyterali positos curam agere animarum, Cont. et alij non recte. ordinem pro ordine olim fuerat in Tarr. veteri.

et quando Episcopi sui absentia esse contigerit) esse apud Iuonem desideratur. et in Epi sui absentia, Raim. at Grat. vt Iuo. tantum in vno veteri est quamdiu pro quando. absentiam pro absentia vetus Tarr. recte.

ipse ad vicem eius) ipse Raim. et Cont. omittunt. ipse vice eius, Iuo, & Grat.

et collectam dicat, aut) sic etiam Raim. et Cont. et collectas dicat, vel. Iuo, et Grat.

Cap. 3. Leo Papa) Leo IX. appellatur a quibusd. ex veterib. libris.

in eo) ideo, vetus Tarr.

mysterium sacerdotum Cardinalium) ministerium pro mysterium, vetus Tarrac. Raim. et Cont. aptius. defendi tamen possunt edita, cum agatur de sacrosancto sacrificio, quod iure mysterium dicitur. sacerdotes Cardinales hoc loco, non vrbis tãtum Romæ, sed quarumcumque aliarum interpretamur, primos sacerdotes, quibus tituli, hoc est parochiæ committebantur. sed hæc olim fuerunt, omittique a Raimundo potuerunt paucis exceptis.

qui per sollemnissimum) vox per, in Tarr. veteri non est. qui sollemne, Raim. & Cont.

ita vt vicissim eos sibimet succurrere faciat) hæc omittunt Raim. & Cont. notatur in libro Romani ordinis nuper edito, singulis dieb. singularũ regionũ clericos ministrare Epo. erant autẽ regiones septem, diaconi septem, hypodiaconi septẽ. feria sexta regio prima, sabbato secunda, die dominico tertia, feria secunda quarta regio &c.

quatenus a sacrosancto die dominico) quapropter, Barcin. pro quatenus. vtrumq. omittunt Raim. & Cont. quatenus a sacrosancta die dominica, vetus Tarrac.

Verum sententiam &c.) Hæc omisit Raim. addidit Cont. non suo loco.

sapientissimi) viri addit Cont. sunt autem verba Ieremiæ cap. 48.

Maledictus homo qui negligenter facit opera Dei) agit pro facit, Cont. Maledictus, qui facit opus domini fraudulenter, nostra editio. ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς. sic vides Leonem Pontificem Græca magis, quam Latina verba fuisse secutum.

sui obtemperando Epi) sui Epi obtemperando, vetus Tarrac. aptius.

ne aliquando) nec pro ne, vetus Tarrac.

et reminiscantur &c.) sed pro et, vetus Tarr. et Barcin. & Cont. omissa autem est hæc clausula a Raim. sed cur hæc verba, & superiora omiserit, nescio. sunt enim præclara verba, & apte collocata. Contius tamen librarij, vt suspicor, errato præpostere vtrumq. locum attulit.

labia sacerdotum custodiant scientiam) custodiunt, pro custodiant, vetus Tarr. custodiunt iustitiã, vel scientiam, Barcin. custodiunt scientiam, & iustitiam, Cont. Sed Malachias cap. 2. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam. ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν.

et legem requirunt ex ore eius, q. a. d. ex. e.) ex ora eius, q. a. d. e. e. Contius mendose. Malachias. & legẽ requirent ex ore eius; quia angelus domini exercituũ est. καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ· διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορός ἐστιν.

in Græ-

in Græcis verbis pro domini exercituum, domini omnipotentis est.
qui in sacerdotum) sic etiam Raim. quæ ab eis in sacerdotum, Barcin.
infirmos) infirmū, Barcin. et vetus Tarr. et Raim. & Cont.
quæ ad purgationem animarum pertinent) omittunt hæc Raim. et Cont. non sine negligentia.
in præcipuis) et pro in olim fuerat in Tarr. veteri; mox et in præcipuis.
adimpleat, aut ad oris sui) impleat, aut ad sui, Raim. et Cont. per pro ad, Barcin. cetera, vt edita sunt.
cui committitur) cui comitetur, vetus Tarr. mendose. scribo, cui committetur.
veneranter peragant) scribe peragat, vt Barcin. et vetus Tarr. et Raim. licet Contius, peragat venerantur, mendose ob librarij flagitium.
Cap. 3. quando ibi) sic veteres Gregor. sed Cont. et alij. quando sibi, mendose.
missam cātat) canat olim, mox canit, vetus Tarr. canit, Raim.
vestibus sacris, qualiter ad missam) pro qualiter, & æqualiter, Barcin. quod non placet. et qualiter, veteres Gregor. cetera, vt edita sunt. Contius, & alij, vestimentis sacris, et qualiter ad missam. sacris vestib. vetus Tarr. cetera, vt edita sunt.
Christi propter) vox Christi, in vet. Tarrac. non est.
confessiones vero) vox vero in editis Gregor. desideratur, est in veterib.
veniunt) venerint, vnus ex vet. Gregor.
per iussionem Pontificis) per prouisionem Pōtificis. Raim. et Cont. prouisione Epi, vetus Tarr.
per iussionem illius) ad prouisionem illius, vnus ex veter. Gregor.
Cap. 4. Itē ex synodo Rauenna etc.) Ante hoc caput in Barcin. est caput ex concilio Triburiensi, quod nos in finem voluminis reiecimus. post ea hoc ex eodem concilio sumi dicitur. Idem ex synodo Rauen. habita, veteres Greg. et Cōtius in contextu. sed in marg. alias Romæ a Io. PP. xii. et a Lamberto Imp. quæ si vera sunt, Item scribendum est, non Idem, cum Leo anti quior aliquot sęculis fuerit Io. xii. sed magis arbitror Ioannē nonum siue decimum scribendum. is enim synodum Rauennæ coēgit, et tum vixit Lambertus Widonis Fil. qui pater, et filius, et Reges Italiæ, et Imperatores dicti sunt. Pro xii. et, IN est in vet. Tarrac.
Vt singulæ plebes Archipresbyterum habeant) Hanc suspicamur esse summam, siue titulum totius capitis: sed Raimundo aliud visum est. Et pro Vt, vetus Gregor.
singulis plebib. Archipresbyteros esse volumus) pręesse, scribēdum est, nō esse. ex Barcin. et Tarr. veteri. hæc omnia Raim. et Cont. omiserunt.
sollicitudinem gerant) ferant, Barcin. gerat, duo veteres Gregor. gerant, Cont. et alij
eorum presbyterorum, qui per minores titulos) eorum, omittunt Raim. et Cont. viculos, vetus Greg. titulos, Cont. et alij. vtrumq. defendi potest; sed titulos magis placet, quod est in vet. Tarr.
custodiant) custodiat, vetus Gregor. custodiunt, Cont. et alij. custodiant, vnus ex veteribus Gregor.
renuntient, nec obtendat) renuntiet, nec cōtēdat, Barcin. sic etiam vetus Gregor. olim tamen obtendat. Cont. et alij, vt Barcin.
quasi ipse) quia si ipse, vetus Gregor.
quia etsi valde) et valde, vetus Tarr. alijs omissis. etiā si pro et si, vnus ex veter. Gregor.
matrici præest) sic etiam vetus Gregor. sed Cont. et alij, matrici ecclesię præest.

TIT. XVII. DE OFFICIO Primicerij.

CAP. *un. Item ex concilio Romani ordinis*) scribe libro pro concilio ex Barcin. sic etiā est in Gregoriana collectione, in qua non recte Idem pro Item scribitur. Gregorius ex libro Romani ordinis, vetus Tarrac.
si esse sub) se subesse, vet. Tarrac.
ad eius curam) Raim. et ad eius curam, quod placet. et ad eum curam, vetus Tarrac.
diaconib. donet lectiones, quæ ad nocturna officia dicuntur) in Tarracon. recenti vox (dicuntur) recenti manu addita est. forte etiam (quæ) vox tolli debet. nam in veterib. Gregorianis vtraq. omittitur. diaconis donet lectiones, quæ ad nocturna officia clericorū pertinēt, Cont. alij diaconib. scribunt, cetera, vt Cōtius. de hoc officio Primicerij ex epist. Isidori viden. Iuo parte 6. cap. 20. Grat. dist. 25. cap. 1. pertinēt, pro dicuntur est etiam in Tarr. veteri, in quo pro donet olim fuerat doceat.
quacumq. re) hora pro re, vetus Tarr.
habuerint, absq. vlla vacet negligētia) malo vacēt, vt in Barcin. habuerit, absq. vlla vacet negligentia, Raim. & Cont. & vetus Tarr.
instruendi sunt) instruantur, Raim. & Cont. instituantur, vnus ex veterib. Gregor.

TIT. XVIII. DE OFFICIO Sacristæ.

CAP.

CAP. 1. *ex concilio*) Item ex concilio, vetus Tarr.
Vt sciat se sacrista subiectum) Vt sciat sacrista subiectum se esse, vnus ex veterib. Gregor. non male.
totius thesauri ecclesiæ) ecclesiastici, vetus Tarr. & Barcin. & Raim. & Cont. Isidorus de officio thesaurarij viden. apud Grat. dist. 25. c. 1. in fine. & Iuo. parte 6. c. 20. decreti.
siue in cera) siue in oleo, siue in cera, veteres libri Gregoriani aptius. in antiquiori recenti manu addita sunt ea verba, siue in oleo. Cont. & alij, siue in cera, siue oleo. in Barcin. siue incerto, mēdose. forte, siue incertā. aut siue incenso, vt. cap. 2. tit. 19. siue ad ceram pertinent, Tarr. vet.

TIT. XVIIII. DE OFFICIO custodis.

CAP. 1. *Ex cōcilio Romani ordinis*) scribe. Ex libro Romani ordinis, vt Raim. Item ex libro Rom. ordinis, vetus Tarr.
cui ea) vox ea, aliquando in vetus Tarrac. non fuit.
In canonibus horis) scribendum, In canonicis horis, vt est in Barcin. & in Gregorianis, & in vet. Tarrac.
Pallia vero, vel linteamina. altaria) altaris Barcin. & vetus Tarrac. & Raim. qui (vero) omisit.
seu in extinguendo) vox in, omittitur in Gregor.
ut ne supra) sic veteres Gregor. ne aut supra Cont. & alij. forte nec prone. scribendum est. vox vt in vet. Tarr. non est, quod placet.
sed omnia) hæc pro sed, vetus Tarr.
qua noscitur &c.) quæ omnium virtutum mater esse cognoscitur, vetus Tarrac.
cui ecclesia custodienda traditur) hæc non sunt in Gregorianis. omissa a Raim. & Cōtio. traditur custodienda, vetus Tarr.
ad hoc peragendum) ad hæc peragēda, vet. Tarr.
coërceatur) cōpellatur, vnus ex veter. Gregor.
Episcopo nuntiando) sic veteres Gregor. de nuntiando, Cont. & alij.
in laudem, et nomen domini fiant) in laudem Dei fiant, et curetur, vetus Tarrac. in laudem domini fiant, veteres Gregor. Dei Cont. & alij, pro domini. pro verbo nomen fortasse honorem scribendum.
qualiter possit Deus &c.) hæc clausula desideratur in Gregor. etiam apud Contium.
placari &c.) honorari, &c. Barcin. laudari a seruientibus, vetus Tarrac.
Cap. 2. ex concil. Toletano) in vno v[e]teri [G]regor. est Tolleranēsi, mendose. Ante hoc caput est in Barcin. aliud caput, cuius initium Studeant. vide in fine huius voluminis. Item ex conc. Toletano, vetus Tarrac.
Custos vero) vox vero a Raim. omittitur.
de omni) vox omni in vet. Tarr. non est.
et luminarijs) luminarib. malo, vt Isidorus d. c. 1. dist. 25.
debet etiam per singulas) et per singulas, Raim. & Cont. omissa verbo debet.
ut oblationes, vel decimas, vel eleemosynas; seu decimas) aut seu decimas, aut vel decimas delenda sunt. vt omnes oblationes, seu eleemosynas, seu decimas, Barcin. & vetus Tarr. et pro vt, Raim. & Cont. cetera, vt Barcin.
cum eiusdem consensu) cum eiusd. tamen consensu, Raim. et Cont. in vno tamen veteri Gregor. vt editum est.
diuidat) diuidet Barcin.
plus meliores, & sanctiores esse) esse in Barc. et in vet. Tarr. desideratur. plus recte Raim. omisit.
esse videatur) esse Raim. & Cont. omittunt, ne Tulliani existimētur. videatur esse, vetus Tarr.
hi tres) et hi tres, vetus Tarr.
custos) et custos, vetus Tarr. et vnus ex veter. Gregor.
prouidi simul) vox prouidi ab eisd. omissa est.
iuncti) coniuncti, olim in Tarr. veteri.
uno animo peragant) sic etiam vetus Gregor. vno animo prouide peragant, Cont. & alij.
nec zelus) vel zelus, Barcin. neque zelus, vetus Tarr. et Raim. et Cont.
inter illos) inter eos, vetus Tarrac.

TIT. XX. DE OFFICIO Vicarij, et eius beneficio.

) eiusq. pro & eius, vetus Tarr.

CAP. 1. *Maximo Syracusano*) Maximo Epo Syracusano. Barcin. et vetus Tarr. sed scribendum est, Maximiano Epo Syracusano, vt lib. 2. epist. 4. registri. sic etiā scribendū est lib. 2. tit. 16. de præsumptionib. cap. 7. huius collectionis. vbi in Barcin. est Maximiano Epo. Raim. et Cont. Maximo Epo, et duo Tarr. Maximæ, tertius.
Mādata cælestia) sic etiam in registro, et apud Raim. sed in Barc. tā hoc loco, quā in titulo de præsum. Mādata ecclesiastica. vtriusq. scripturæ vestigia exstāt in veteri Tarr. hic, sed d. c. 7. in trib. Tarr. vt editū est.
onera partiamur) bona pro onera, vetus Tarr. et Barcin. d. tit. de præsum. sed in registro, et apud Raim. vt edidimus. quamuis in vulgaribus libris registri partimur, in veteribus partiamu

partiamur. bona patimur, olim in Tarrac. veteri, mox partiamur.
proinde super) sic in registro, & apud Raim. sed tit. de præsum. in duob. Tarracon. deinde super, in Barcino. immo super, non recte, forte Inde super. vt editum est, vnus Tarr. d. c. 7.
cunctas) omnes, vetus Tarr.
te fratrem, et coëpiscopum nostrum) meum, d. tit. de præsum. reuerentissimum te virum Maximianū, fratrē, & coëpiscopum nostrū, in registro. Raim. & Cont. TE solum ediderunt.
vicem sedis Apostolicæ ministrare decernimus) sic in veteri registro. in alijs vices pro vicem. vices Apostolicas ministrare decreuimus. vetus Raimundi liber. vices Apostolicæ sedis ministrare decernimus, Cont. & alij. vices pro vicē in vno ex veterib. cetera, vt edita sunt.
quas s. vices &c.) Ante hæc verba multa sunt in registro, quæ ad titulum de officio Vicarij quadrare poterant. Vt quisquis illic religionis habitu censetur, fraternitati tuæ ex nostra auctoritate subiaceat, quatenus eis nō sit post hæc necessarium, pro paruulis ad nos causis, tanta maris spatia transmeando peruenire. Sed si quæ fortasse difficilia existūt, quæ fraternitatis tuæ iudicio nequaquam dirimi possint; hæc solum modo nostrum iudicium flagitent; vt subleuati de minimis, in causis maiorib. efficacius occupemur. Quas videlicet vices &c. Raim. & Cont. pro his omnib. QVAS ediderunt; in Barcin. S. desideratur sub tit. de præsum.
quia in te ex transacta vita) scribe, quia ex transacta in te vita, vt ceteri habent. in te, in vet. Tarrac. non sunt.
quid de subsequenti) sic etiam Raim. & Cont. in registro tamen est, quid etiam de subsequenti. quod pro quid est in uno Tarr. d. c. 7. In fine addi posset, Dat. mense Septem. Indictione decima, Pontificatus anno ij.
Cap. 2. et G. Archidiacono) pro G. est in vet. Tarr. Wal. & in Barcin. Waltero. in veteri Gregor. Gul. in alio Saulo, in alijs, & apud Cont. vt editum est. omnia hæc nō sunt in concil. parte 30. cap. 5. post concil. Lateran.
quod Vg.) quod H. Barcin. & concil. quod Pugil. vetus Tarrac. quod W. vetus Greg. quod G. alter. quod V. alij. quod Hug. V. Cont. scribo, quod Hug.
de Ramesia) de Rameseia, concil. quod malo; de Ramesea Barcin. de Ramesia, Raim. alias Dumesia, Cont. de Remensia vnus ex veteribus Gregor.
et Thomam clericum suum) hæc Raim. & Cont. omittunt. & clericum super, Barcin. non recte; idem

& clericum suum T. concil.
petendo vicariam suam ecclesiæ de Burnelia) vox sua neque Barcin. neque vetus Tarrac. neque concil. neque Raim. habent. pro Burnelia Barcin. Burnelie, cōcilia Buruuelle, Raim. Burnel. Tarr. vetus Bunde habent. pro petendo est tenendo in vet. Tarr.
xx. annis) sic Raim. & Cont. xxix. annis. cōcil.
multipliciter vexare, ac) hæc omittunt Raim. & Cont.
vicarius fiat in alienis) ex pro in vetus Tarr. fiat vicarius &c. concil. vicarius in alienis existat, Raim. & Cont. expeditior ratio erat, adeptione alterius beneficij, prius simile amisisse, & hæc ad tit. de renuntiatione aptare, siue de restitutione spoliatorum.
d. u. per A. s. pr. m. qua.) discretioni tuæ &c. quatenus, cōcil. nō recte. man. quat. Raim. & Cont. dis. u. pr. m. qua, vetus Tarr.
rei veritate plenius inquisita) hæc omittūt Raim. & Cont. diligenter pro plenius in concil.
si ita esse noueritis) noueris, concil. si est ita, Raim. & Cont.
supradictæ) prædictæ, Tarrac. vetus.
ap. & oc. re. districtius) hæc etiā Raim. & Cont. omittunt. ap. cess. districtius, Barcin. appellatione, & occasione remota, districtius, concil. apertius, remota pro re. vetus Tarr. cetera vt edita sunt.
non obstantib. &c.) hæc omnia Raim. & Cont. omiserunt.
per nuntium) aliquem, additur in concil. omnia sunt omissa in vet. Tarrac.
impetrauit) impetrauerit, vetus Tarr.
contraria sunt rationi, vel sanctioni) pro vel in Barcin. est S. forte pro siue scriptum, sunt contraria sanctioni, est tantum in concil.
Cap. 3. pars cap. conuenient) Venientes, vetus Tarrac. malo Veniens, ex parte 39. cap. 5. et 6. post concil. Later. eius partis titulus est, de vicarijs monachorum, & aliorū. licet in eodem cap. 5. additum sit in marg. Pars cap. secūdum. supra ne clericus, vel monachus. est autem id caput 3. partis 27. & in Gregoriana collectione cap. 6. tit. ne clerici, vel monachi &c. sub aliena inscriptione ad Epm Lōdon. cū hoc caput sit apud Raim. & in concilijs ad Epm Eliensem, Apud Contium P. C. additur, post ea verba, Eliensi Epo, quibus significatur Pars capituli, sed initium desideratur siue operarum errato, siue scriptor. neglegentia. Si quis primam clausulam huius rescripti habere desiderat, ex libro conciliorum repetere potest. sed vt curiosis satis fiat: hoc eius capitis principium fuit.

Veniens

7 Veniens ad nos P. rector ecclesiæ de Ge-
7 stan. sua nobis insinuatione proposuit, quod
7 ipse Ioanni de Fascain, (siue Hocham,) qui
7 multos habet ecclesiasticos redditus, & vica-
7 rias in ecclesijs plurib. vicariam de Gestun.†
7 sub annua trium marcarum pensione conces-
7 sit; cum redditus illius vicariæ quattuor mar-
7 cas valeant annuatim, &c.

† Gestan supra

Provideas attentius) sic etiam Raim. Prouideas autem attentius. in concil. cap. 5. d. partis 39. *patiaris aliquem*) patiaris quemlibet, concil. *ecclesijs, et personis*) ecclesijs, & proprijs personis, cõcil. personis, & ecclesijs, Raim. & Cont. neutrum placet. *alienum est*) vox est in Tarr. vet. omittitur. *ab ordine vicarij*) ab ordine iuris, cõcil. & Raim. fortasse rectius. ab officio, vel a nomine vicarij, magis placeret. notũ est carmen poetæ nescio cuius nõ inelegans. Esse sat est seruum, iam nolo vicarius esse. & illud Christi, Nemo potest duob. dominis seruire. petis, alias iuris, vetus Tarr. pro vicarij. *vt vicariam*) ne pro ut, Tarr. vetus. quod nondum placuit. *Cap. 4. Winton.*) Victori, Tarr. vetus. Wand. vetus Gregor. Vintonien. concil. & Cont. & alij. Wigorniensi, alter minus uetus Gregor. *part. c. quamuis simus.*) hæc omittunt Raim. & Cont. integrã clausulã videbis tit. prox. cap. 7. *Ad hæc si persona*) cap. 2. dictæ partis 39. Si persona, morem esse Anglorũ ferunt personas appellare, quos alij parochos, siue titulares dicunt, veteres Cardinales. sic ordinarios seruos a vicarijs Romani distinxerunt. *instituit*) sic Raim. & Cont. constituit, concil. *certam assignauerit portionem*) assignauit portionem, concil. omissa voce certam. *illius substituitur ecclesia*) vox ecclesiæ a Raim. & Contio omittitur. illius ecclesiæ successit. concil. *eundem vicarium remouere*) eundem, in conc. nõ est. vicarium omittunt Raim. & Cont. *committat*) committeret, concil. *sit condemnandus*) esset pro sit concil. *Cap. 5. Nor Wicen.*) Noruig. vetus Tarrac. *part. c. significasti.*) hoc etiam omittunt Raim. & Cont. neq. etiam in concil. est d. parte 39. cap. 3. nondum autem initium huius epistulæ inuenimus ad Nor Wicensem Episcopum. Fortasse scribendum est significasti pro significauit, est enim hoc initio caput 9. tituli proximi ad eundem Episcopum. *Clericos*) Clericos autem vel; concil. sed Raim. & Cont. vt editum est. *vel in alijs inferiorib.*) minoribus, concil. in omittit vetus Greg. sed Contius, & alij, vt editum est. *constitutos*) positos, vetus Tarrac. *in vicarijs ecclesiarum*) sic etiam Raim. & Cont. vox ecclesiarum, in concil. non est. *substituere*) alios substituere, Barcin. & vetus Tarr. & concil. alios sibi, substituere. Raim. & Cont. *& rationi contrarium*) & contrarium rationi, Cõtius addidit vt a Raim. omissa. & omni rationi contrarium, concil.

TIT. XXI. DE OFFICIO, et potestate iudicis delegati.

CAP. 1. *London. Epo*) Lug. Epo, vetus Tarr. Londoniensi Epo, parte 7. cap. 1. post concil. Later. est autem eius partis hic titulus. De potestate iudicum delegatorum, & de varijs litteris diuersis tẽporib. impetratis. A Londino in Britannia Londinensem Epm dicendũ esse suspicor. sed qui Londoniũ, siue Lundoniam dicebant, Londoniensem, siue Lundoniẽsem Epm dicere poterant. extat Lundoniensis vox apud Gregor. lib. 12. epist. siue cap. 15. registri. ex quo est cap. 1. de maiorit. & obed. *vt causas*) sic etiam in concil. vt omnes causas, Barcin. *causa per te fuerit commissa*) causa fuit per te commissa, concil. quod non æque placet. fuerit causa per te commissa, vetus Tarr. *eadem causa*) ea causa, vetus Tarr. *commissa a p. re.*) appellatione cessante commissa, concil. *alter.*) etiam aliorum, vetus Tarr. *audiendam*) terminandam, Tarr. vetus. *interponas.*) addo &c. & infra. nam nondum quæstio conscripta est. Vide caput 7. de appell. in Gregor. collectione. verbum interponat, in Tarr. veteri desideratur. *Consult. t. t. respondemus*) Consultationi tuæ respondemus, Barcin. & cõcil. Super quo consultationi t. t. respon. vetus Tarr. *Cap. 2. Idem*) Bathoniensi Epo, d. parte 7. cap. 2. London. Epo. Raim. & Cont. *a nobis ex parte tua*) hæc Raim. & Cont. omittũt, sunt in cõcil. nobis pro a nobis, vetus Tarr. *de his, quos diligunt, aut tueri volunt*) hæc itidem sunt in concil. & omittuntur ab eisdem. *minis, aut terrorib. suis*) et pro aut, cõcil. aut veteres Greg. Cont. & alij, ic. suis omittunt Raim. et Cont. *et sic mandatum nostrũ eluditur*) eliditur, alias eluditur, vetus Gregor. sed Cont. & alij, vt editum est. & mandatum nostrum eludunt, concil.

Id tibi

sed tibi) sic etiam in cōcil. sic tibi, Raim. et Cont. *trahuntur in causa*) in causam, rectius concil. et Raim. *censura ecclesiastica*) sic etiā in cōcil. districtione ecclesiastica, Raim. et Cont. *Cap. 3. Eboracen. Epo*) scribo Archiepo, vt in concil. d. parte 7. c. 3. et parte 36. c. 5. et parte 41. c. 7. Eboren. Archiepo, Barcin. Bonon. Epo, Raim. et Cont. non recte. sed cap. 9. de senten. et re iudicata, Eboracen. Archiepo. *pars c. Inter ceteras.*) sic etiam, Cont. est autem, vt suspicor cap. 4. de rescriptis in hac, et in Gregor. quod est cap. 1. d. partis 41. confirmātur hæc verbis capitis 9. de sent. et re iud. in Gregor. et 17. tit. de appell. huius collectionis. *si nobis*) si a nobis, vetus Tarr. *super aliqua causa*) hæc non sunt parte. 7. c. 3. in concil. sed parte. 41. c. 7. sunt, et habent Raim. et Cont. *littera prius impetrentur*) sic vtrubiq. in concil. literæ impetrentur, vetus Gregor. litteræ impetrantur, Cont. et alij. *littera opponuntur*) litteræ obiciantur, Barcin. litteræ impetrentur. d. parte 7. litteræ obtinētur, d. parte 41. et in veteri Gregor. sed Cont. et alij, vt editum est. *innotuerint*) innotuit. d. parte. 7. innotuerit. d. parte 41. et Raim. et Cont. quod malo. *cognoscant veritatem*) voluntatem scribendū est, vt habent omnes, Barcin. concilia, et Raim. et Cont. recognoscant voluntatem. d. parte. 7. nō recte. *executioni litterarum debēt penitus supersedere*) executione, in concil. pro executioni. cetera, vt edita sunt. executioni supersedeāt vtrarūq. Raim. et Cont. *ne pro varietate*) sic Raim. et concil. parte 7. sed parte 41. alias ne præ varietate. *Item cum aliqua causa etc.*) Hæc Raim. cap. 9. de sent. et re iud. nō sunt in cōcilijs parte 41. sed pro his parte 7. cap. 3. alia quedam adscribit ex iure ciuili. quorū initiū est. Et hoc iubemus obseruari ab omni administratore etc. mox cap. 4. Idem. Cum aliqua causa etc. et parte 36. cap. 5. Idem Eboracensi Archiepo. Cum aliqua etc. vt editum est cap. 17. de app. in hac coll. *ap. re.*) sic in cōcilijs vtrubiq. et Raim. et Cont. sed in vno Tarracon. cap. 17. de appell. ap. cess. at in Barcin. vtrubiq. vt editū est. in alijs duob. Tarr. vtrubiq. ap. re. alterum significat appellatione remota, alterum appellatione cessante. *dam euacuari*) eam vacuare. cōcil. p. 7. sed p. 36. vt editum est. *debe stari*) state, vetus Tarr. *continere infinitatem*) sic parte. 7. c. 4. et in duob. Tarracon. vtrubiq. sed in Barcin. d. c. 17. et parte 36. c. 5. in cōcil. et in vno Tarr. et apud Raim. et Cont. contineat, est tamē in vno ex veterib. Gregor. continet. *cap. 4. Idē London. Epo*) London. Epo, in cōcil. Lond. in veteri Gregor. Londonen. in alio. Lōdenn. al. Lunen. Cont. Londensi in alijs. Item Londen. vetus Tarr. *Si pro debilitate, vel pro aliqua*) tua additur in concil. post verbū debilitate. vel aliqua, omisso pro, Barci. Si pro debilitate, vel qualibet alia, Raim. vetus liber. vel pro qualibet alia, Cont. et alij, vel aliqua alia, vnus ex veterib. Greg. Si pro infirmitate, vel pro aliqua, Tarr. vetus. *graui necessitate*) sic etiam in concil. necessitate graui, vetus Gregor. graui causa, vel necessitate, Cont. et alij. grauiinfirmitate, alius ex veterib. Gregor. *interesse non poteris*) sic etiā Raim. et Cont. adesse non poteris. concil. *personis discretis, et idoneis*) alijs personis idoneis, et discretis, concil. sed Raim. et Cont. vt edidimus. *ita quod*) sic in concil. et in veterib. Gregor. ita tamen quod, Cont. et alij. *commode terminari*) omnino terminari, cōcil. sed alij, vt editum est. Cap. 5. *Willelmo Can. electo*) Car. pro Can. erat in Tarracon. recenti, et Barcin. sed Can. ego Cantuariensi interpretabar. in concil. parte 7. cap. 6. Vu. Carnotēsi electo. et Cont. et alij V. Carnotē. electo. at vnus ex veterib. W. Card. clerico. alter Guilermo Cardinali electo. Ving. Cant. electo, vetus Tarr. *in certum*) infra certum, vetus Tarr. Barcin. et vetus Greg. intra certum, concil. et Cont. et alij aptius. *ab Apostolica*) sic etiam in concil. et in quibusdam Gregor. ab Apost. sede, Contius addidit, cum Raim. hæc omisisset. Apostolicus autem Pont. Rom. dicebatur. vt in litanijs. Vt dōnum Apostolicum conseruare digneris. *consensu partium*) vtrac partium in concil. nō est. *cognitionem*) sic omnes, præter vnum ex veterib. Gregor. in quo est discretionem. *Illis etiam*) Alterius capitis initium est cum hac inscriptione IDEM, in Barcin. Illi etiam, cōcil. sed Raim. et Cont. vt editum est. *neglexerint*) cōtēpserint, in vno ex veterib. Gregor. et in alijs editus est in marg. *fuerit negotium*) negotium fuerat, vetus Tarr. sit negotium, vnus ex veterib. Gregor. *canonibus*) sic veteres Greg. in canonib. Cont. et alij. *eam insinuas*) sic etiam in concil. eandē insinuans

Raim. et Cont.

punias) puniri procures, Raim. et Cont. sed in concil. vt editum est.

Cap. 6. Archiēpo Sen.) Senon. Barcin. recte, et in vet. Greg. Senonensi in cōcil. d. part. 7. cap. 7. et Cont. et alij. addit Cont. alias Cenomanensi, quod mendosum est pro Cenomanensi.

Sicut Romana. et infra) Hæc omisit Raim. et vet. Tarr. P. c. Sicut Romana, Barcin. et Cont. existimo autem esse partē eius capitis, cuius initium collocatum est sub titulo de rescriptis. c. 1.

sine litteris commissorijs) citatorijs, concil. nō recte. omnia omissa sunt a Raim. et Contio, hæc litteræ commissionis postea appellantur. sine cōmissorijs litteris, vetus Tarr.

exigere cōtumacem) cogere cōtumacem, scribēdū, vt in Barcin. et cōcil. et Raim. et in vet. Tarr.

si non venerit) ueniat veteres Gregor. sed in concil. et Cont. et alij, vt editum est. si non venit, vetus Tarr.

quod postquā ei causa) sic etiā Raim. et Cont. ei delderatur in Barcin. quod quāuis ei causa, cōcil.

delegetur) sic in cōcil. delegatur Raim. et Cont. in vno tamen veteri delegetur.

et etiam) vox etiam non est in concil. neq. in veterib. Greg. et Tarr. quod probo. scio tamē illius tēporis esse erratū frequens, in vno veteri est, compellere contumaces, et seueritate.

aut partes) aut etiam partes, Barcin.

mandatum non habeant) sic in cōcil. et in veterib. Greg. mādatū nostrū nō habeāt, Cont. et alij.

super his omnib.) sic etiam in cōcil. his omittūt Raim. et Cont.

spectare noscitur) pertinere noscūtur, cōcil. sed vt editum est, Raim. et Cont.

recipit potestatis) accipit pro recipit, vnus ex vet. Gregor.

Cap. 7. Winton.) alias Wig. Cont. W. vet. Tarr.

Quamuis simus multiplicitate etc.) Multa omissa a Raim. addidit Cont. sunt etiā in concilijs parte 7. cap. 8. inepte in quibusdā Gregor. Quamuis si unus.

praeter commune debitum) sic etiam cōcil. propter Cont. non recte pro præter.

tua fraterna caritas) tua fraternitas, concil. et Cont.

quae nobis enodanda) sic etiam cōcil. quæ a nobis enodanda, Cont. non male.

tua valuit discretio) dilectio concil. sed discretio Cont.

Innotescat autem) Innotescat itaque, Barcin. concil. et Cont.

possit alijs delegare) sic etiā Cont. potest alijs, vel pluribus delegare, concil.

et terminandam) hæc in Barcin. nōn sunt.

aut etiam, vt allegationes audiant, et rationes) aut etiam, vt audiant rationes, et allegationes, cōcil. aut etiam allegationes audiāt, Barcin. aut vt audiant allegationes, et rationes, Cont. audiāt allegationes, vetus Tarr. cetera, vt edidimus.

sententias sibi seruens) sententiam sibi serue, vt, cōcil. sententiam sibi vt reseruent, Cont.

vel vt horum) vel horum, Cont.

tantummodo faciant) faciant tantum, concil.

voluntatem, et) hæc omissa sunt in vet. Tarr.

et si sibi sit) licet sibi, et hæc oratio, rectior est, quā ea, quę in cōcilijs, et apud Contiū legitur, et si tibi sit.

alij ap.) alijs ap. Cont.

Cap. 8. Idem eidem) adde in eadē, ex d. parte 7, c. 10. nam ex eodē rescripto ad Vuitoniē. Epm sunt tam hæc duo capita, quam id, quod inter hæc collocatūr in cōcilijs caput 9. in Gregoriana vero est cap. 3. de rescriptis. Vidimus etiā supra tit. 20. cap. 4. quod est caput 3. de officio Vicarij in Gregor. ex eodem rescripto sumptum. vox eidem in vet. Tarr. non est.

habeat facultatem) habet facultatē, concil. Hoc caput Raimū. omisit, quia capite proximo idē constituitur.

Cap. 9. Nor. Wic.) Nor. Wicen. vetus Tarr.

Significasti nobis per litteras tuas etc.) Recte Cont. a Raim. omissa addidit. sunt etiā d. parte 7. cap. 11. ordo verbor. mutatur in vet. Tarr. vox enim nobis est post vocem tuas.

ad mandatum ipsum) sic etiam in cōcil. illius pro ipsius, Cont. quod non placet.

vel alijs) vt pro vel Cont. vel, aliquando in vet. Tarr. desiderabatur.

mancipari non possit) mancipare non possit, concil. non male. mancipare non posse, Barcin. et Cont. quod nondum probaui. mancipari non posse, duo Tarr. libri.

Super hoc autem consultationi taliter respōdemus) autem Cont. omittit. in cōcil. vt editum est, consultationi tuæ resp. Raim. tuæ pro t. vnus ex Tarr. cetera, vt edita sunt.

effectui mancipare) sic in cōcil. et in veterib. Gregor. suo effectui mancipare, Cont. et alij.

iudex causam auctoritate sibi commissa) sic etiā in concil. et in veterib. Greg. eam pro causam Barcin. aptius, error ex compēdio verbi causam ortus est. iudex eam auctoritate nostra sibi commissam, Cont. et alij non recte.

et si qui sibi restiterint eos) et si quis sibi restiterit, eum. concil. vt editum est, Raim. et Cont.

ecclesiastica sententia coërcere) canonica sententia coërcere, Barcin. ecclesiastica censura coërcere, concil. aptius. Raim. et Cont. vt editum est, in vno tamē veteri est censura, vt in concil.

Raim.

Cap. 10.

Cap.10. Idem) sic etiam Raim. et Cont. sed scribendum, Idem eidem in ead. epist. ex cap. 12. dictæ partis 7. aut tota inscriptio erat omittenda.

Si quando clerici) Si quãdo vero clerici, concil. et duo libri Tarr. sed Raim. et Cont. ut editũ est.

coram eodem iudice) coram iudice delegato, unus ex ueterib. Gregor.

obtinuerint) obtinuerunt, duo Tarr.

certum sit) certum est, unus ex veterib. Gregor.

nullatenus habuisse) non habuisse, unus ex veter. Gregor.

instare debet) vox debet neq. in concilijs posterioribæst, neq. in Gregor. collectione, in priore editione concil. ut editum est, et in uno ex veterib. Gregor.

ut differat illas) sic etiam in concil. eos, Raim. et Cont.

in possessionem mittere) corporalem additur in uno ex veterib. Gregor.

vel veritas) hæc olim in concil. desiderabantur.

Cap.11. certiam firmam) certam causam, concil. non recte.

ad te, & alios) ad te, et ad alios, concil. & unus ex veter. Tarrac.

f. t. taliter duximus respondendum) discretioni tuę tale damus responsum, concil. varietas ex compendijs orta. fraternitati tuæ, pro f. t. vnus ex veter. Tarrac.

cognoueris eas) sic in concil. sed vox eas in Barcin. non est.

aut per suppressionem) et pro aut, in concil. quod non æque placet.

Cap.12. Idem) sic etiam in concil. cap. 14. sed in Barcin. additur, pars c. meminimus. vide cap. 5. qui clerici, vel uouentes, et cap. 13. de accus. in Gregor. et vide supra tit. 9. c. 4. Omissum videtur a Raimun. quod de hac re dictum sit cap. 5.

ultra præfixum diem) terminum pro diem in concil.

Cap.13. Idem G. London. et R. Wigor. Epis) Idem London. et Vuigorensi Epis, concil. et Wigor. Epo, Barcin. mihi videtur scribi potuisse, Idem G. Londoniensi, et R. Wigorniensi Epis. G. Longo, & R. W. vetus Tarr. G. Lodon. & R. Wig. Epis, minus vetus.

Peruenit ad nos) Peruenerat ad nos, concil.

cum Episcopus olim ad vos) cum ad vos olim, concil. cum ipse olim ad uos, Barcin. rectius. Cum ipse ad vos olim, duo Tarrac.

de Giledesia) le Gileglegia, Barcin. de Giteberegia, concil. de Lidenligui, vetus Tarr. de Gidilegia, minus vetus.

pridem iuramento) iam pridẽ iuramento, concil. ei restitueretis. prædictus T. alias litteras posterius impetratas) ei restitueres. prædictus vero T. alias litteras a nobis posterius impetratas, concil. nõ recte, cum rectius sit, restitueretis. at in Barcin. est, ei restitueretis, non obstantib. litteris, quas prædictus P. T. a nobis posterius impetratas. In duob. Tarr. restitueretis ei. prędictus T. alias litteras a nobis posterius impetratas.

f. u. atq. pr. qua) fraternitati uestræ, atq. prudentiæ, quatenus, concil. quod non placet. sed pro prudentiæ scribendum est præcipimus, fraternitati uestræ; atq. præcipimus. duo Tarrac. tuæ pro vestræ antiquior Tarrac.

literis) nostris additur in vno ex veter. Tarr.

contineatur expressim) sic etiam in concil. sed in marg. aliàs expressim, quod malo.

subtraximus) subtraxerimus, concil. et vet. Tarr.

apud vos conuocetis) cõuocetis ante vos, duo Tarr.

iuxta aliarum litterarum nostrarum tenorem) nostrarum in Barcin. desideratur. iuxta tenorem alterarum litterarum nostrarum, concil.

Cap.14. Brixien. Epo) sic etiam Raim. et Cont. sed in concil. Lexonien. Epo. vide cap. 5. & 6. de restit. spol. in Gregor. Bricsiesi Epo, vet. Tar.

In litteris, quas tua &c.) Recte Cõtius addidit a Raim. omissa, quæ etiam sunt in concil. d. parte 7. cap. 16.

postulasti exhiberi) sic etiam Cont. sed in concil. postulas exhiberi.

iudicatæ rei) rei iudicatæ, vetus Tarr. et concil. et Cont.

super quo consultationi t. taliter respondemus) super quo utiq. paternitati tuæ taliter respondemus, in concil. sed fraternitati malo, quã paternitati, siue prudẽtiæ. Apud Cont. super hoc itaq. prudentiæ tuæ t. respondemus. At Raim. Con. t. t. resp. super quo utiq. prudentiæ tuæ taliter respondemus, duo Tarr.

si potuerit) si potuit, concil. et unus ex vet. Tarr. si non potuerit, Barcin. quod defendi potest. omnia Raim. et Cont. omiserunt

sententiam executioni mandauit) sic etiam Raim. et Cont. executioni mandauerit, concil. omisso uerbo sententiam, non recte.

vel precepit mandari) vel pro se petierit mandari, concil. uel mandari præcepit, Raim. et Cont.

suo officio est functus) functus est officio suo, cõcil. est officio suo functus, Raim. et vnus ex veter. Tarr.

Cap.15. Abbati sancti Albani) sic etiam in concil. parte 7. c. 17. et in veterib. Gregor. Albini, Cõt. et alij, et vetus Tarr.

Consultationibus singulorum &c.) Hæc Raim. omiserat, Contius addidit. sunt etiam in concil. ex his possunt alia capita eiusd. initij restitui. Con

 sul

sultationi, vnus ex veter. Tarrac.
suscepta seruitutis cogimur) suscepti regiminis cogimur, Barcin. sed in concil. ut editum est. seruitutis susceptæ cogimur singulis, Cont. non recte.
si quid dubietatis) sic etiam concil. et Cont. dubitationis, Barcin.
in mente) in mentem, Tarr. vetus, cōcil. et Cont. quod nondum contoxi.
a nobis siquidem) si quidem a vobis, concil. hæc omissa sunt a Raim. et Cont.
vtrum si aliquis) sic etiam Raim. et Cont. vt siquis, concil. vtrum siquis, unus ex veter. Tarrac.
possessione qualibet, se asseuerans) asserens, Barcin. aliqua pro qualibet, concil. ut editum est, Raim. et Cont.
et a nobis ad iudicem litteras optinet) postulat, vetus Tarr. et a nobis ad iudices litteras obtinuerit, concil. et veteres Greg. et, non habet Cont. et alij, cetera vt in concil. sed mox omnes habēt iudici non iudicib.
eum esse spoliatum, qualiter possessio) eum esse taliter spoliatū, possessio, duo Tarr. cōcil. et Raim. et Cont. sed in Barcin. nec taliter est, nec qualiter. singula defendi possunt.
ei debeat) debet ei, duo Tarr.
qui teneat) qui tenet, Barcin. concil. et Raim. et duo Tarr.
vel possessionem, quam) sic scribendum in concil. in quib. monstri instar est, vel post quam.
de litteris ipsis) ipsis, desideratur in concil. ipsius, vetus Greg. sed Cont. et alij, vt edidimus. et vnus ex veterib. Greg.
vel peregrinationis) vel, omittunt omnes Gregoriani, et concil. et vnus Tarr. ego vel pignore cōtendam scribendum esse.
nec infra prafixum tempus) num pro nec, in concil. mendose. uetus Gregor. vt editum est. nec, intra tempus præfixū, alias præmissum, Cont.
vtique consultationi t. taliter) hæc omittunt Raim. et Cont. pro his est in concil. itaq. inquisitioni tuæ taliter. utique inquisitioni tuæ taliter, vetus Tarr.
nec potest) non potest, vetus Gregor.
testimonium habere) testimonium habere, in concil. magno scriptoris flagitio.
se per contumaciam absentasset) per contumaciam se absentasset, vetus Tarrac. Hæc habēt Raim. et Cont. desiderantur in concilijs, vt cetera vsq. ad illa, terminū prorogauerit. fefellit enim scriptorem, quod bis scriptum esset, (qui possidet) et priorib. verbis scriptis, credidit se posteriora, scripsisse itaq. addidit medijs omissis, quæ sequebantur. idem erratū est in vet. Tarr. sed alia manu ea addita sunt.
si etiam iudex est.) ab his verbis ad finē omittit Raim. et Cont. si autem iudex etc. vnus ex Tarr. et Barcin. non recte. forte etiam si iudex, scribendum est.
redditum eius) in præsenti causa, vnus ex veter. Tarr. non sine mendo.
sine consensu vtriusq.) partis additur in concil. vide caput quintum huius tituli, quod in Greg. 4. est.
Cap. 16. Carnoten. Epo) sic in concil. et in multis Gregor. Archiepo, in Barcin. mendose. Cantuar. Archiepo, Cōt. in marg. Cremonen. Epo, vnus ex veterib. Gregor. Cano. Epo, vetus Tarr. Cat. Archiepo, alter minus vetus mendose.
Sane quia nos in primis &c.) Videtur esse pars capituli, non initium. ideo ante hæc verba esset scribendum, Pars cap. * - - - Recte autem Contius addidit, quæ Raim. omiserat, eadem sunt in concil. d. parte 7. c. 20.
iudex delegatus Epus) sic in concil. et apud Cōt. vox delegatus in Barcin. desideratur.
faciendum) uel faciendum, duo Tarr.
et laicum, vel clericum) et clericum, et laicum, Cont. quod non placet. in concil. vt editum est. et clericum, vel laicus, vnus ex Tarr.
de mandato nostro suscepit) additur terminādam, in Barcin. et in veteri Tarrac. suscipit pro suscepit, alter Tarrac. a mandato nostro suscipit terminandam, concil. susceperit, Cont. cetera, vt in concil. a pro de non placet, cetera defendi possunt.
duximus respondendum) sic etiam Raim. et Cōt. sed in concil. damus responsum, quod non placet, et videtur ex compendio erratum ortum (d. resp.).
suscipit terminandam) sic in concil. suscepit pro suscipit, veteres Gregor. susceperit, Cont. et alij. suscipit olim fuerat in Tarrac. veteri, hodie suscepit.
ideo si) ideoq. si, Raim. et Cōt. sed in concil. ideoq. si.
in causa) illa, addit vetus Tarr.
quam ei delegauimus) sic Raim. et Cont. illi pro ei, concil. et duo Tarr. delegauimus, vnus liber.
ac contumax) sic veteres Gregor. aut, concil. et Cont. et alij. et pro ac, vnus ex Tarr.
vel quantitatem) hæc omittunt Raim. et Cont. et vnus ex Tarr. sunt in concil.
vel interdicti vel suspensionis sententia) sic in concil. et apud Cont. et alios. vel per interd. vel suspen. sententiam, vetus Gregor.
itaq. iudex) ita quod iudex, cōcil. Raim. et Cont.
negotij) iudicij unus ex Tarr.
ingressum ecclesiarū) sic etiā in concil. ingressum ecclesiæ,

ecclesiæ, vetus Tarr. et Raim. et Cont. nō male.
aut etiam terrā illius) vel etiam terrā ipsius, vnus ex veterib. Gregor.
suam pertinet, specialiter) in vno Tarr. et in concil. aptius, suam specialiter pertinet. scribi potest, suam pertinet specialiter, interpunctione mutata. eius pro suā, est in Barcin. et in vno ex veterib. Gregor. elegantius. sed contemnunt hæc nostri Pontifices tēporib. seruientes. vox suam in vno Tarr. non est, in quo speciali pro specialiter scriptum vidimus.
In fine huius capitis in cōcilijs adduntur verba capitis 5. de testib. cogendis, et capitis 31. de appellat. huius primæ collectionis.
Cap. 17. et Epō Conuentren.) sic Raim. et Cont. et Couentren. Epo, d. parte 7. c. 21. omnia hæc omissa sunt in Barcin. et in vno Tarr. quod aliqua ratione defendi potuit ex calce huius rescripti.
Ex parte N. capellani nobis) sic etiam in concil. vox capellani omissa est a Raim. et Cont. vox nobis aliquando in uno Tarr. omissa fuerat.
frater Conuentren.) sic vetus Greg. Episcope, addit Contius, et alij. frater Couentren. Episcope, in concil. posterioris editionis, nam in priori editione vox Episcope non erat. super controuersijs, Barcin. non sine mendo.
impetrauit) sic vetus Gregor. impetrasset Barcin. et vnus Tarr. et concil. impetrauerit, Cont. et alij.
in ecclesia) sic etiam in concil. tua, addidit Raim. non male; quæ vox in duob. Tarr. exstat.
uacare contigerit) sic in concil. vacare contingeret, vnus Tarr. et Raim. et Cont. aptius.
R. aduersarius eius ad te) R. aduersarius eius alias ad te, concil. non male. apud Cont. et alios, a te pro ad te mendose, cetera ut in concilijs. R. alias ad te, vetus Gregor. in priore editione concil. alias ad te, desiderabatur. *R.* pro R. vetus Tarr.
litteras, sicut dicitur, impetrauit) sic etiam in cōcil. litteras impetrauit, Cont. et alij. sed in veteri Gregor. impetrauit ceteris omissis.
auunculus suus) auunculus eius, concil. aptius. ut editum est, Raim. et Cont.
in ea ecclesia) in eadem ecclesia, Barcin. et Raim. in iam dicta ecclesia, concil. in ecclesia Conuen. vnus ex Tarrac.
ei faceres assignari) assignare, prior concil. editio. faceres ei assignare, olim in vet. Tarr. mox assignari.
nos præfato N.) sic etiam in concil. sed Raim. mutauit, nos pro prædicto N. aptius. scribo nos pro præfato N. vt est in vet. Tarr. in altero vox nos scripta est ante Si, et pro scripta pro nos.
nostras sicut prædiximus) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt tamen in concil. diximus, est in vno Tarr. omissa syllaba præ.
nullatenus scripsissemus) non scripsissemus, Raim. et Cont. eius nullatenus scripsissemus, concil.
nolentes litteras nostras &c.) hæc usq. ad illa manquat. omittunt Raim. et Cont.
occasione hac) occasione aliqua, concil.
f. s. per A. s. pr. m. qua.) mendose in cōcil. ut sæpe, fraternitati tuæ etc. quatenus. in Barcin. quoq. non sine mēdo. f. t. per. A. pr. com. qua. quamuis si post A. addamus s. defendi poterit. ut significetur, per Apostolica scripta præsentia committimus, quatenus. forte quod est, significat; per Apostolica præcepta committimus, quatenus. mandamus. quod, vetus Greg. mand. quatenus, Cont. et alij. Mirum autem est, cur cum altero loquatur, nec repetat (frater Eboracen.) aut cur non addatur clausula ad Epm directa. Iure igitur Raim. finē huius capitis immutauit.
præscriptum Conuentrensem commoneas, ut) vox Conuentren. in Barcin. desideratur. præscriptum Epm admoneas, ut, concil. hæc omnia Raim. et Con. omiserunt. prædictum Epm pro præscriptum, est in vno Tarrac. hoc amplius in altero vox Conuentren. desideratur.
ecclesiæ suæ) ipsius ecclesiæ, Raim. et Cont. suæ in Barcin. desideratur. vt editum est in concil.
si vacat iuxta premissum suum assignet) si uacet, in concil. si uacat, non obstantib. posteriorib. litteris assignetis, Raim. et Cont.
quæ ab aduersario &c.) hæc etiam omittūt Raim. et Cont. sunt vero in concil.
post modum) primo, vetus Tarr. quod nondum placet.
fuerint) fuerunt, vnus ex Tarr.
Cap. 18. Idem Eboracen. Archiepo) sic Raim. et Cont. sed in concilijs parte 42. quæ de exceptionib. inscribitur, cū eadem inscriptio sit, vox Idem non ad Alex. 3. sed ad Lucium 3. refertur.
Ex parte tua quæsitum est a nobis &c.) Recte Contius addidit, quæ Raim. omiserat. eadem sunt in concil. sed pro tua habent, fraternitatis tuæ. et mox, fuit a nobis requisitum. est nobis, pro est a nobis, fuerat olim in vno Tarr.
formam sibi commissam debeant sequi, quod) ita formam sibi commissam sequi debeant, quod, in concil. pro quod, ita quod, Barcin. cetera, ut edita sunt. itaque pro ita quod mendose Cont. cetera, ut Barcin. ita debeant sequi, quod, vetus Tarrac.
non admittant) non dimittant, vnus Tarr.

Super quo taliter respondemus) Super quo itaq. tuæ prudentiæ taliter respondemus, concil. Super quo quæstioni tuæ taliter respōdemus, Cont. Quæstioni t. r. resp. Raim.
quod et si aliquando iudici) ET in Barcin. desideratur. quod si quandoq. iudici, cōcil. his verbis addit delegato vetus Gregor. quod si quando iudici delegato, Cont. et alij.
expediat formam sibi statutam) xpediat formam institutam, concil. sed ut editum est, Raim. et Cont. expediat, sibi formam statutam, vetus Tarr.
debet tamen) etiam pro tamē, vetus Tarr. tamē debet, alter Tarr.
iuxta iuris) sic etiam Raimun. secundum iuris cōcil.
exprimatur in litteris nostris) uetus Gregor. caret hac voce nostris, et duo Tarr. ceteri Gregor. habent minime quidem certe necessariā. in ipsis litteris exprimatur, vetus Tarr. IN tamen aliquando desiderabatur.
nec antecessores nostros nunquā credimus expressisse.) umquā in veterib. Gregor. desideratur. nec aliquem predecessorum nostrorum credimus expressisse, concil.
Cap. 19. maioris monasterij) sic Raim. et Cont. sed in concil. est parte 46. quæ inscribitur de potestate iudicum, cap. 4. maioris ecclesiæ Monasterij, et H. eorum clerico.
Quoniam Abbas Leicestriæ) Ante hæc verba addi potuit. Pars cap. Iam pridem. hoc enim fuit principium huius epistulæ, ut ex concilijs apparet. Recte autem fecit Bern. Papien. qui ex lōga epist. breuem sententiam retulit. Est autem in concilijs mendose scripta hoc initio.
„Iāpridē, sicut bene meminimus, recepta querel„la vestra * a Cestriæ * capellam de Herdeleia, „quam ad ecclesiam uestram de Ellun asseue„rastis iure parochiali spectare. * contra iustitiā „detinebāt: causam ipsam Abbatib. Leicestriæ, „et Lilleshulliæ commisimus terminandam: ita „quidem, quod si uterq. interesse nō posset, alter „nihilominus adscitis sibi discretis, et honestis „hominib. in negotij executione procederet. „Accidit autem inopinato rerū euentu, sicut ex „litteris tuis, et fratrum vestrorū, fili Abbas, in„telleximus; quod antequā partes in iudicio ap„paruissent, Abbas unius loci Lilleshull. scilicet, „de presenti uita migrauit, cui vir alter in breui „prudens, et religiosus successit. Deinde Abbas Leicestriæ etc. Desiderātur autem nomē aduersariorum, qui eam capellam, de qua agebatur, possidebant. tantum ex alijs verbis in alia parte litterarum scriptis constat eā capellam fuisse in dioecesi Vigornien. is enim Eps sententiā est executus. Pro Leicestriæ, quod in veterib. Gregor. recte est, Cōt. Leicest. alias Luicestriæ. Licestriæ, vnus Tarr. habet.
qui prius suscepto mandato) prius Raim. omisit, Cont. addidit. mandato desideratur in Barcin. suscepto in concil. vox mandato olim in altero Tarrac. desiderata est.
prehabito consilio prudentum) habitoq. consilio uirorum prudentium, et iurisperitorum, cōcil. hæc omnia Raim. et Cont. omittūt. habito pro præhabito unus Tarr.
Abbatem Leicestriæ) mendosum est hoc nomē. pro eo in concil. est Lileshull. in veterib. Greg. Wincestriæ. Cont. et alij Vincestriæ. Celestriæ unus Tarr.
iudici premortuo) hæc in concil. non sunt. habēt tamen Raim. et Cont.
litterarum a nobis) hæc Raim. et Cont. omittunt.
in causa cognitionē adiunxit) cognitione, Barcin. et duo Tarr. et Raim. sed in concil. ceteris omissis adduxit, pro adiunxit, quod non æque placet.
ideo nos sententiam eorum) vox eorū in vet. Tarrac. nō est. Multa omisit Papiē. quæ in cōcilijs legi poterunt. in quib. illud est. prædictā capel„lam de Herdeleia ecclesiæ de Ellun prudentiū „uirorum consilio adiudicauerunt. Nos sententiā „illorum, vnus Tarr. et Raim. et Cont. eorū in uno ex ueterib. Greg.
sicut rationabiliter lata est) sicut est iusta, Raim. et Cont.
ratā, et firmā habemus) sic etiā Raim, et Cōt. sed in concil. post alia multa hæc sunt. Quia igitur „lites, siue cōtrouersiæ, quæ cōcordia, vel iudicio „finiuntur, in recidiuæ contentionis scrupulum „non debent iterum aliquatenus redigi; præsen„tis scripti patrocinio eam vobis confirmamus. „etc.
Cap. 20. Idem) addendum est Cenomanen. Epo ex concil. parte 47. de iure patronatus cap. 3. sed vt editum est, Raim. et Cont. Piacentino Epo, cap. 11. de vsuris.
pars c. sua nos.) tua, Cont. tua nos duxit, tit. de ordinatis. in concil. credo esse cap. 20. partis 26. de depositione clericorum. est autem in hac collectione cap. vn. tit. 14. de clericis peregrinis. sed in veteri Tarrac. scriptum est. tua nos. infra de usuris. quod est cap 11. tit. 15. lib. 5. huius collectionis, ex quo integra clausula repeti potest. Id tamen caput in Barcin. incipit, Quia tua nos.
Super eo uero) vox uero in concil. non est.
contigerit) contingit, unus ex veter. Gregor.

sub

sub hac forma) in hāc formam, prior concil. editio, et unus Tarr.
ius, de quo) illud, de quo, prior concil. editio.
alterutram partem) partium concil.
eius de persona) ciusdē de persona, cōcil. et Raim. et Cont. eiusdem personā idoneā, unus Tarr. eiusdem persona idonea, alter liber.
ordinet ecclesiā) ordinet ad ecclesiā, unus Tarr.
inscio dioecesano) diocesiano, cōcil. et duo Tarr. et Barcin. et veteres Gregor. mēdose. inscio dioecesis Cont. et alij, siue diocesis.
ecclesiæ mittere) uox ecclesiæ desideratur in veteri Gregor. est in concil. et apud Cont. et alios.
præsertim si ignotus fuerit præsentatus, aut minus idoneus) hæc omittūt Raim. et Cont. sunt in cōcil.
aut si Archipresbyter) vox si, in duob. Tarr. nō est, et an si Archipresbyter, Raim. et Cont. sed ut editū est, in concil. in priori editione concil. mendose. aut Archiepi.
appellauerit: utrum eorum) sic etiam in concil. appellauerint, eorū, veteres Greg. appellauerit, eorum, Cont. et alij.
ap. re. committimus) committamus, concil. et Raim. non male.
dioecesano Epo, Archidiacono, uel Archipresbytero) sic etiam vetus Gregor. post verbum Epo, additur in concil. uel. Contius, et alij scribunt, dioecesis Epo, vel Archipresbytero, uel Archidiacono. at Barcin. dioces. Archipresbytero, Archidiacono, uel Epo. et in quodam veteri Gregor. diocesano Epo, vel Archid. aut Archipr.
est illi) illis olim, mox ille, in vet. Tarr.
tenebit eorum appellatio) sic in concil. et in veterib. Gregor. sed Cont. et alij appellationem, non sine mēdo. vox eorum desideratur in priore editione concil.
quia non est illis) est omittunt vetus Tarr. et Barcin. et concil. et Raim. vel potius in fine collocant post verbum remedium. pro illis in veteri Gregor. et in alijs quibusdam est illi, quod nō placet.
ap. remedium interclusum) appellationis remediū, sublatum, Barcin. appellationis remedium est sublatum, vetus Tarr. concil. Raim. et Cont.
Cap. 21. Idem.) sic etiam Raim. et Cont. sed ex parte 50. cap. 26. addi potest: Arelaten. Archiepo, et sanctæ Mariæ Inuiolatę diacono Cardinali, ex lib. 12. registri Alex. 3. nos pro Inuiolatæ scribimus in uia Lata.
inter Bemegardam mulierem, et Blasium) inter Ermegardam mulierem, et Blancatium, vetus Tarrac. inter Emergardā mulierem, et Blascatium Barcin. inter Ermengard. mulierem, et Blatiū, concil. inter I. mulierem, et Blancan. vetus Gregor. inter I. mulierem, et Blācarium, alter vetus Greg. Blanchacium, Cont. et alij. forte Hermengardā scribendum, et Blascatium, siue Blancatium.
venerabilib. fratrib. nostris) hæc sunt a Raim. et Contio omissā. sunt in concil.
Formolen. et Vapicen.) Foro. et Vapi. vetus Tarr. Foroiulien. et Vapincen. concil. Foroiulien. et Vapien. uetus Gregor. Formusien. et Vapicen. minus vetus. Furolien. et Vapicen. Cont. et alij. Formosolensis ecclesiæ mētio fit cap. 8. de præscript. in hac collectione.
nos meminimus) vox nos, in concil. non est.
usq in unum conuenientib.) hæc a Raim. et Cont. omittuntur, in concil. sunt.
et eandem mulierem sicut accepimus) eandemq. in concil. eam Raim. ceteris omissis. Contius iam edidit.
uir mulierem, sicut accepimus) sic in Tarrac. recenti tantum, mendose, ut suspicor, repetitis illis verbis, sicut accepimus. quæ nō sunt in alijs libris. Barcin. veteri Tarr. concil. Raim. et Cont.
ad o affecit) ita affecit, quidam ex Gregor.
et uirum parentellam esse confessa est) esse parentelam, concil. cetera ut edita sunt. et uirum, suum confessa est parentelam, Raim. mendose Cont. Et omisit. est esse, unus ex veter. Gre. cetera ut Raim. uox parentellam in vet. Tarr. est post cōfessa est.
vnius eorum ipsam dimisit) vnius illorum mulierem ipsam dimisit, concil. unius eorum dimisit eandem, Raim. et Cont.
quæ quinq. filios etc.) hæc usq. ad illa, d. u. omittit Raim. addit Cont. sunt in cōcil. his immutatis, quæ filios suos quinque.
sine aliqua quæstione secū) sine quęstione aliqua, secum, concil. aliqua Contius omisit. vox secū in vet. Tarr. est ante vocem sine.
adeo magnum sacramentum comprobatur) probatur esse, cōcil. a Deo probatur esse magnum sacramentum, Cont. non sine mendo.
sit institutū) sic etiā in cōcil. fuerit pro sit, Cont.
d. u. per A. s.) d. t. Barcin. pro d. u. non recte. nam cum duob. sermo est. in concil. ut editum est. d. u. Raim. et Cont. ceteris omissis. d. u. pr. vetus Tarrac. alijs omissis.
huius rei ueritatem inquiratis. et) hæc Raim. et Cont. omittunt. sed et alia verba addēda sunt ex Barcin. et Tarr. veteri. et concil. ante verbum inquiratis, (diligenter, et subtiliter.)
prædictam mulierem) sic etiam in cōcil. dictam I. Raim. et Cont.

alterius prædictorum Episcoporum)vox Eporum omittitur a Raim.et Cont.vnius præd.Epor. concil.

à se separauerit)a se separasset, Barcin.concil.et Raim.quod nō æque placet.a separasset, et, vetus Tarrac.

instanter commonicatis,et districte cōpellatis)ipsum constanter pro instanter,concil. cetera vt edita sunt. ipsum,Raimun. et Cont.cetera omittunt.

vt eādem mulierem) sic Raim.et Cont.vt muliérem,concil.

ap.re.)appellatione remota,cōcil.hæc omittūt Raim.et Contius.

affectione)affectu,concil.

Quod si facere etc.)pro his,quæ etiam in concilijs sunt,Raim.et Cont.scribunt, monitione præmissa cogatis.in vno ex veterib.ante verbum cogatis olim fuit, per censuram ecclesiasticam.

ces.ap.ob.)appellatione cessante,cōcil.ob.in vet. Tarrac.non est.

astringatis)perstringatis, concil. constringatis, vetus Tarr.

si qui tamen &c.)hæc in veteri Greg.desiderātur.

matrimonium ipsorum)eorū, concil.ipsor.Raim. et Cont.

partib. ante vos conuocatis)hæc omittunt Raim. et Cont.sunt in concil.

et eam re.ap.re.sine canonico terminetis) et eam ap.re.Barcin.hoc est,et eam appellatione remota,in cōcil. est, et eam sine canonico,appellatione remota,terminetis.at in uno ex veterib.Gregor.et sine debito terminetis.sed Cont.et alij, et sine canonico terminetis.remoto ap.re.vet. Tarrac.cetera,vt edita sunt.

illa maturitate etc.) hæc omittunt Raim: et Cont.

que in tanto)quam pro quæ vetus Tarr.et Barcin.et concil.non male.

adhiberi)exhiberi,vetus Tarr.

Post verbum adhiberi, adde ex Barcin.et con-
7 cil.Quod si ambo etc.intellegitur autem clausula vulgaris sæpe in rescriptis ad duos iudices
7 scribi solita.Quod si ambo interesse non pote-
7 ritis,alter solus exequatur.vt in cap.21.huius tit.in Gregor.In Tarr. veteri est, Si autē ambo etc.Dat.Verulis.

Cap.22.Relatum est etc.et infra.)vox est in vet. Tarrac.desideratur ,etc. non habent Raim.et Cont.pars cap.Relatum est,Barcin. Verba Lucij addi possunt ex concilijs parte 7.cap.22. Re-
7 latum est ex parte vestra;quod licet in commissionib.a sanctæ recordationis Alexandro Papa tertio prædecessore nostro factis; fuerit appellationis remedium amotum, altera tamē partium,siue lis fuerit contestata,siue non, expirasse mandatum morte mandatoris allegat:ideoq. negotijs omnib.postpositis,in suspenso mandatum Apostolicum expectatis. In Barcin.hoc cap.est 23.et ante id,est aliud, Lucij caput,cuius initium est,Postremo.quod inuenies tit. de appellat.c.45. In Tarr. veteri hoc etiam est cap.23.et 22.est Vrbani caput, non sine mendo.

Nos itaq.consultationi vestræ respōdemus)Nos igitur consultationib.vestris præsentium auctoritate respondemus,concil.sed Raim.et Cont. vt editum est.tuæ t.pro vestræ, Tarr.vetus,cetera,vt edita sunt.

mandatum morte)sic Cont.et alij aptius.mandatum in morte, Tarrac.duo, Barcin. concil. et vetus Greg.

ante litis contestationem decesserit)decessit,Raim. et Cont.ante litem contestatā decessit,concil. decesserint,vnus ex vet.Greg.

in eo casu)hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.

iudicibus,quos delegaueris)delegauerat,vetus Tarrac.et concil. et vetus Greg.a iudicibus, quos delegauerat,Cont.et alij.

procedendum)adde ex concil.etiam si ab eis minime fuerit appellatum.quibus etiam verbis carent Raim.et Cont.

poteris ergo &c.)hæc ad finem omittunt Raim. et Cont.

per narrationem,et responsionem)per conquestionem,et responsionem partium,concil.

litis contestationem) non recte in concilijs est, lite contestata. mendum ex compendio natum.lit.cont.

penitus subsistat) penitus subsistatur, concil.

Cap.23.de Vellebec,et de Olsesten Abbatib.) de Velebet,et Se.Abb.vetus Tarrac.de Wellebech,et de Olebech Abbatib.Barcin. Abbatib.de Vuellebec,et de Suluestun.cōcil.

Nomina sunt ipso pæne timenda sono. ideo Raim.et Cont.fortasse omiserunt.Postea inueni horum Abbatum,et huius epist. fieri mētionem cap.25.de testibus, et attest.et appellantur Abbates de Vellebec,et Oselueston.

Gratum gerimus,& acceptum &c.)omissa initio a Raim. addidit Cont. sunt etiam in concil.parte 48.cap.3.hoc est cap.24.in Barcin.et 22.in Tarr.veteri.

in negotijs

in negotijs vestra discretioni commissis) in negotijs cōmissis uestræ iurisdictioni, concil. non sine mendo. Cont. ut editum est, IN tantum omisso. quod etiam omittitur in Tarrac. veteri, in quo pro discretioni est, d. quod interpretari dilectioni potest.
quæ dubitationem) quæ ad dubitationem, Barcin. & Cont. quod nondum probaui. in concil. ut editum est.
postulatis) mendose Cont. postulasti.
deuotio vestra) sic Raim. et Cont. vestra discretio, concil.
excōmunicationis edicto) excōmunicationis edicto, prior concil. editio.
post mortem contestata) sic Raim. et Cont. additur in concil. vox delegantis ante vocem contestata. in Tarr. veteri est, contestata post mortem delegantis.
delegatus iudex) sic etiam in concil. vox iudex omittitur a Raim. et Contio.
qui ea) quia, vetus Tarr. & prior concil. editio.
et demum) et deinde, concil.
petis sollemniter) sollenniter petijt, vetus Tarr.
publicare) celebrari, et prouocari, prior editio concil.
sicut hoc totum &c.) hæc omissa sunt a Raim. et Contio, usq. ad ea verba, Nos autem. in concil. autem sunt.
Lucij Papæ) vox Papæ in cōcil. desideratur. fuit autem is Lucius Tertius, cuius fuerat caput proximum de hac ipsa quæstione. et de eadē re extat Gregorij octaui æquissima cōstitutio sub titulo de rescriptis cap. 7. in 2. collectione, quæ a Raimundo omissa est. Ex eis elicimus Alexandro Tertio Lucium iij. successisse, Lucio Gregorium octauum.
iudices delegauerat) iudices delegauit, concil.
inquisitioni vestræ) sic etiam in concil. inq. tuæ, Raim. et Cont. non recte, cum duob. hæc scribantur.
in causa procedi) procedere, vetus Tarr.
iudiciali tramite.) hæc Raim. et Cont. omittunt.
vero casu) vox vero in concil. non est.
casu vtrum) scribendum casu videtur, vt in margi est. sic etiam in Barcin. et in vet. Tarrac. et in concil. et apud Raim. et Contium. Hæc autem secunda quæstio ad tit. de appellationib. pertinebat. Vide etiam cap. 25. de testib. et attestat.
appellaueris) appellauerat, concil. et vetus Tarr. In fine est in cod. Tarrac. Dat. Veronæ VI. kal. Iulij.

TIT. XXII. DE OFFICIO LEGATI EPISCOPI

cio Legati Episcopi) vox Episcopi est in solo Tarracon. recēti, non in veteri, neq. in Barcin. neq. in Gregoriana collectione.

CAP. xiii. *venerabilem fratrem nostrum*) sic in concil. parte 44. cap. 3. sed parte 50. cap. 66. B. ven. fr. n. at Raimu. omnia hæc omisit, et Contius tantum addidit fr. n. vox nostrum in vet. Tarr. non est.
metropolitani) metropolitico, in concil. metropol. siue metropolit. Raim. et Cont. metropolitico in vno ex veter. Gregor.
mirabile satis etc.) hæc vsq. ad illa, sane licet, a Raim. omissa addidit Cont. sunt etiam in concil.
sicut audiuimus) vt pro sicut, vetus Tarr.
asseuerare præsumunt) sic etiam d. cap. 66. in concil. præsumpserunt. d. c. 3. partis 44. præsumunt, Cont. non recte. asserere præsumunt, vetus Tarr.
siue legationis) siue delegationis, vetus Tarrac. quod nondum placuit.
nisi per appellationem perferatur ad ipsum) hæc etiam Contius omisit. nisi per app. ad ipsum deferatur, in concil. par. 44. nisi per app. factam ad ipsum. parte 50. omisso verbo perferatur. referatur pro perferatur vetus Tarr. cetera, ut edidimus.
sane licet metropolico) metropolitico, concil. aptius. sane licet forte metropolitico. d. c. 66. sane licet idē Archieps metropolico, Raim. et Cont. metropolico vnus ex veterib. Gregor. metropolico in vet. Tarrac. olim, mox metropolitico. et verborum ordo alius est. licet audire metropolico iure. uerbum audire olim desiderabatur, vel potius scriptum postea fuerat, post uerbum referatur.
non debeat causam) causas, Raim. et Cont. sed in concil. vtrubiq. vt editum est.
per ap. deferatur) deferantur, Barcin. et Raim. et Cont. referatur, audire, uetus Tarr.
ecclesiasticas causas de ipsis Episcopatib.) hæc omnia Raim. et Cont. omittunt, vocem ecclesiasticas Barcin. non habet, cetera habet. causas quæ de ipsis Episcopatibus. d. parte 44. omisso verbo ecclesiast. at, parte 50. vt in Barcinon.
quæ per ap. vel querimoniam aliquorum proueniunt) perueniunt, vetus Tarr. et d. c. 66. quæ de ipsis Episcopat. per appellationem, vel per aliquam querimoniam perueniunt. d. parte 44. quæ per app. vel querimoniam peruenniunt, Raim. et Cont. quæ appellatione, vel querimonia aliquorum proueniunt, Barcin.

gerere

gerere comprobatur) sic d. parte 50. sed par. 44. gerere probatur. at ut editum est, Raim. et Cont. agere cõprobatur, vetus Tarr.

mandamus itaq. & præcipimus, ut etc.) Hæc ad finem usq. omittunt Raim. et Cont. Mandamus itaq. vobis, atq. præcipimus quatenus d.c. 66. pro vobis est venerabilitati vestræ d. parte 44. sed malo, vniuersitati uestrę. oritur varietas, ex u. vel u. u. mandamus itaq. vobis, atq. præcipimus, ut, vetus Tarr.

perferuntur) referuntur, vetus Tarr.

nec quemlibet) et non pro nec, Tarr. vetus.

deterrere) sic d. parte 44. de cetero deterrere, d. par. 50. detinere, Barcin. terrere, vetus Tarr.

quominus causam) causas suas, concil. utrubiq.

si voluerit, possit transferre) si voluerint, possint trãsferre. d.c. 66. sed parte 44. ut editũ est, mutato ordine duor. postremorum uerborũ. transferre possit.

TIT. XXIII. DE OFFI-

cio, et potestate praelati, et iudicis ordinarij) prælati, et, desideratur in Barcin. neq. Raim. et Cont. habent.

CAP. 1. *Perniciosa & c. et infra.*) hæc nõ sunt in Barcin. etc. omittunt Raim. et Cont. Perniciosam, duo veteres Gregor. et alij recentes. Perniciosa, Cont. vt editum est, infra cap. 4. de adulterijs in hac collectione. Cetera verba non dum reperi.

sua in diocesi) in sua diocesi. d.c. 4. et vetus Tarr. in suis diocesi. Raim.

adulterina scelera) adulteria, et scelera. d. c. 4. et vetus Tarrac. et Raim. et Cont. sed nihil muto.

publicum conuocent) auxilium addunt Raim. et Cont. populum conuocent. d.c. 4. quod malo, publice pro publicum. vetus Tarr.

ea quæ Deo placita sunt, ad custodiendũ) ad ea, quę Deo placita sunt, prosequẽdũ. d.c. 4. et Raim. et Cont. et Tarr. vetus, excepta voce prosequẽdũm, pro qua est, persequendum.

Cap. 2. et ad audientiam) et ob hoc ad audiẽtiam, Barcin. quod placet.

in eos sit) fuerit pro sit, vetus Tarr.

causam audire & c. poteris) causam audire debes etc. vetus Tarr. omisso verbo poteris.

ante absolutionem suam) vox suam in Barcin, non est.

Cap. 3. Idem Flor. Epõ) Florent. Epõ, Raim. et Cõt. Idem, Barcin. et in cõcil. parte 31. cap. 7. cui proximum caput Gelasij esse dicitur. ego suspicor duob. uel plurib. scriptum esse ex his, quę infra scripta sunt. Florentino Epõ, vnus ex veterib. Gregor.

inuiolabiliter obseruari) sic etiam Raim. et Cont. inuiolabiliter obseruetur, concil.

d. u. per A. s.) hæc omittunt Raim. et Cont. discretioni tuæ etc. in concil. dis. vestræ per A. s. p. vetus Tarr.

si quando) si quandoq. unus ex veter. Gregor.

dilectus filius noster Lan.) Lan. in Barcin. non est. iam dilectus filius noster, concil. forte Lam. pro iam scribendum. hæc omnia Raim. et Cont. omiserunt.

plebanus sancti Pancratij de Lucar.) de Ludana, Barcin. pro de Lucar. neutra in concil. sunt, neq. ea habent Raim. et Cont. qui P. pro Pancratij scribunt. sed in vno ex veterib. aperte Pancratij est. de Lucar. in veter. Tarrac. non sunt.

vel laicos) sic etiam Raim. et Cont. vel in laicos. concil. vel Lysos, vet. Tarr. mendose.

suos interdictos) suos interdum interdicti, concil. vt editum est, Raim. et Cont. vox interdum ex verbo interd. proximo sumptum videtur.

ipsam faciatis inuiolabiliter obseruari) facias pro faciatis, Raim. et Cont. præcipias obseruari, concil. ceteris omissis. ipsas pro ipsam, vnus ex vet. Greg.

et eam) nec eam, concil. et eam, Raim. et Cont.

nullatenus relaxetis) non relaxes, Raim. et Cont. aliqua rati one relaxes, concil.

Cap. 4. Idem Gen. Epõ) Alex. Eurien. Epõ. c. 7. de purgat. canonica in hac collectione, utrũq. mendosum exstimamus. Alexander iij. Raim. et Cont. Idem Genuensi Archiepõ, vetus Tarrac.

Nos inter alios præminentius & c.) omissa sunt multa a Raim. et Contio. Ideo pro Nos. d.c. 7. alias, Nos ideo. hoc postremum magis placet. pro alios in Barcin. Apostolos scriptum est, quod nõ dum probaui.

superna) alias suprema, Tarrac. recens. supprema, Barcin, suprema d.c. 7. et vetus Tarr.

tua duxit fraternitas consulendos) tua fraternitas consulere voluit. d.c. 7. et Barcin. et vetus Tarr. et Raim. et Cont.

publica fama eum accusante) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in d. c. 7.

cogere possit) eum cogere posit, vetus Tarr.

de hoc crimine) aliquo pro hoc, Barcin. & vet. Tarr. et d.c. 7. et Raim. et Cont.

per diœcesanũ Episcopũ est) est per dioeces. Epm. d.c. 7. est per ipsum Episcopum, Raim. et Cont. in uno ex veterib. Greg. non est Epm. per Epm diocesianum est, vetus Tarr.

super

super ipso, sic Raim. et Cont. super ipsa causa, d. cap. 7. aptius.
causam voluerit) causam voluit. d. c. 7. ut editum est, Raim et Cont.
Cap. 5. et eius suffraganeis) hæc in concil. desiderã tur, parte 15. cap. 21. sub titulo de iure patronatus, et clericorum institutionib. nõ male. Raim. & Cont. ut editum est.
Cum vos) nos pro vos in concil. mendose. Cum plerumq. vos, vetus Tarrac.
oporteat ordinationem ecclesiarum differre) oporteat ordinationes differre ecclesiarum, Barcin. ordinationes clericorum oporteat differre, cõcil. ut editum est, Raim. et Cont. in uno tamen veteri Gregor. est ordinationes, pro ordinationem.
nobis minus) sic Raim. et Cont. vel minus, Barcin. minus concil. omisso vobis, eadem vox in Tarr. veteri aliquando aberat.
præsentantur) repræsentantur, vetus Tarr.
aut interdum inter vos) nos concil. aut dum inter vos, Barcin. aut inter vos, Raim. & Cont. et vetus Tarr.
præsentatores personarum) vox personarum omittitur a Raim. et Cont. est in concil.
alia de causa) aliqua pro alia, unus ex veterib. Gregor. ut editum est, cõcil. et Raim. et Cont.
dissensio emerserit) alias radix dissensionis pro dissensio, Tarrac. recens. radix dissensionis emergit, Barcin. radix dissen. emerserit, concil. et Raim. et Cont. emergat unus ex veterib. Gregor. radix dissensionis interdum aliqua emergit, vetus Tarrac.
prouidendum est nobis &c.) Hæc omissa a Raim. addidit Contius, qui edidit. prouidendum nobis est; ut est in Tarr. veteri. sed in concil. nec vobis, nec nobis est.
ne occasione) sic in concil. et apud Cont. ne sub occasione, Barcin.
huius dissensionis, et scandali) sic etiam Cont. huius scandali, concil.
interim fructus illarum ecclesiarum) sic etiã Cont. aut fructus ecclesijs, concil. sed in priore editione ecclesiæ, in posteriore ecclesijs.
aut eis) aut eius parochianis, Cont. ut editum est in concil.
f. v. per A. S. pr. m.) fraternitati tuæ &c. concil. fraternitati vestræ mandamus, Raim. et Cont.
in illis) vox illis omissa est a Raim. et Cont. est in concil.
præsentationem) repræsentationem, Barcin.
nobis præsentãtur) uobis omittunt Raim. et Cõt. mendose præsentatur pro præsentãtur, Cont.

ut editum est, in concil.
non poteritis) non poteris, concil. et vetus Tarr. non potueritis in eis, Raim. et Cont. non poteris instituere, in eis, unus ex veterib. Gregor.
in ecclesijs ap. ces. ponatis oeconomos) in ecclesijs ipsis contradictione, et appllatione cessante ponatis oeconomos, concil. appellatione remota ponatis oeconomos, Raim. et Cont. in eis app. cessante ponatis oeconomos, unus ex veterib. Gregor.
qui debeant ecclesiarum fructus) qui debent redditus ecclesiarum, concil. qui debeant fructus, Raim. et Cont.
aut in personarum utilitatem) ecclesiarum rectius pro personarum, concil. et Raim. ipsarum, unus Tarrac. in quo vox aut desideratur.
eos fideliter reseruare) eos omittunt Raim. et Cont. idem quoq. omissum est in concil. et in duob. Tarr. et pro reseruare obseruare habent concil. utiliter, et fideliter reseruare, vetus Tarr.
Cap. 6. Eugenius Papa) sic etiã Raim. et Cont. qui in margine scripsit Augustinus, quod nomen est in Barcin. et in uno Tarr. at in concil. par. 50. c. 55. Idem (Alex. iij.) Noruuicẽsi Epo. Vtrum uerius sit, incertum est.
vel si confessus) si omittit vetus Tarr. et cõfessus, unus ex veter. Gregor.
probare possit) posset vetus Greg. poterit, alter.
arguere) redarguere, concil. et Tarr. vetus, arguere Raim. et Cont.
sed indeterminate) sed interminari, editio prior concil.
sicut vnus) sicut dominus, cũ dixit. Vnus, Tarr. unus liber. sicut dixit Christus. Vnus, concil. et Raim. et Cont. est autẽ id Mat. c. 26. Marci 14. in priore editione concil. ut editum est.
traditurus est) παραδώσων, hoc est proditurus est me.
sed si ille) sic etiam Raim. et Cont. Si vero ille, concil.
auctorem damni) actorem damni, vnus Tarr. et ueteres Gregor. auctorem damni, cõcil. et Cont. et alij.
sed tamen) sed non est in uno ex veter. Gregor.
non nominatim potest eum) non eum nominatim potest, vetus Tarr. non nominatim, nec potest eum, olim unus ex veter. Gregor.
eum esse reum) esse in Barcin. desideratur. ut editum est, concil. et Raim. et Cont.
remouere a communione) in priori editione concilior. additur, uel actione. in posteriore, ut editum est, sic etiam Raimund. et Contius.

a com-

a communione ecclesiæ priuate,unus ex vete-
rib.Gregor.
quia nec Christus etc.)hæc in priore concilior.edi
tione desiderabãtur,et pro eis erant hęc verba,
quæ in alijs libris non sunt,actioni,vel commu
nioni.
Iudam remouit)remouit Iudã, vetus Tarr. amo
uit Iudam,alter.
Cap.7.Cant.Archiepo) sic etiam Raim.et Cont.
Exonien.Epo, parte 31.tit. de excõmunicatis,
cap. 1. in concil.
Ex parte tua nobis &c.)Recte Contius a Raim.
omissã addidit.sunt eadem in concil.nobis est,
duo Tar.
propositum est) in duob. Tarr.omittitur est.
de absolutione litteras &c.) hæc usq.ad vocem au
ditis in concil.desiderantur. de absolutione sua
litteras,Barcin.et duo Tarr.et Cont.
virum illa absolutio)illorũ pro illa,Raim.et Cõt.
ut editum est,in concil.illa non est in Barcin.
si occultatis)sic etiam in cõcil.qui pro si,Raim.et
Cont,qui occultatis scelerib.uel excessib.unus
ex veter.Greg.
excommunicati fuerant)fuerunt,concil.
absolutionis beneficium meruerunt) ante hæc verba
addit ET Barcin. et duo Tarr.absolutionis me
ruerũt priuilegium,alias beneficium,concil.ab
solutionis beneficium per sedem Apostolicam
meruerunt,Raim.et Cont.
siue excommunicationis) sic etiam in concil.suæ
pro siue,Raim.et Cont.aptius.
Consultationi tuæ)hæc omittunt Raim.et Cont.
sunt in concil.
taliter tibi,vnus ex vet.Gregor.
ita tibi constiterit)ita esse tibi constiterit, vnus ex
vet.Greg.non male,vox tibi in concil.nõ est.
eos cogere debes ecclesiastica censura) censura eccle
siastica,concil. cetera,ut edita sunt.debes eos ec
cles. censura compellere, Raim.et Cont.
cum litteris tuis)vox tuis in Barcin.desideratur.
rei veritatẽ)vox rei in vno ex vet.Greg.nõ est.
id tibi non constiterit vox tibi in Barcin.non est.
veritatẽ confessi)rei veritatem cõfessi,Barcin.alij,
vt editum est.
quod exinde coram te)exinde coram te,quod,cõ
cil.et duo Tarr.et Raim.et Cont.non male.
rei veritatem)si veritatem,Raim.et Cõt.veritatẽ,concil.et unus ex veter.Gregor.et duo Tarr.
Cap.8.Exon.Epo) Exonien.Epo, parte 7. cap.
19.
In litteras,et infra)hęc neq.in duob.Tarr.neq.in
concil.sunt.Pars c.In litteris,Barcin. Scribo In
litteris.et infra.et suspicor partẽ esse eius epist.
ex qua est cap.14. tit. 21. de officio et potest.
iudicis delegati,quod in concil.est d.parte 7.
cap. 16.Lexoniẽsi Epo.forte scribẽdũ, L.Exo
nien. Epo.illinc igitur initiũ curiosus sumpse
rit.vide cap.5.et 6.de restit.spoliat.in Gregor.
Ad hæc)Ad hoc,vetus Tarr.
præfixeris) præfixit, Barcin.et duo Tarr.præfi
git,concil.
stalitis appellationis)malo,statuto,appellationem,
ut est in Barcin.et in cõcil.et in duob. Tarrac.
canonicum executionem)executionem in totũ
mendose.
iudex ap.vel.) appellatione pro ap. vetus Tar.
malo,iudex appellantẽ,ex concilijs,in quib. v-
trũq.est,iudex appellantẽ appellatione cessan
te,quod nõ æque placet.vide cap.33.de appell.
in Gregor.
appellationem prosequi)posse app. prosequi,vetus
Tarr.quod nondum probaui.
Cap.9.Idem)addit Ambianensi Epo,ex lib.12.
registri Alex.3.ut d.parte 50.cap.28.et 29. ex
eis etiam quid sequatur post illa verba, Quod
sedem,inuenies: est autem eo initio sumptum
cap.2.de frigidis in Gregor. mox cap. 10. de re
gular.et 3.de diuor. post quod cap.hoc scriptũ
est,et hoc sequitur cap, vlt. de decimis in eadẽ
Gregoriana.
Quod fertur)Quia,unus Tarr.non recte.sed re
cte in eodem adscribitur.infra de diuor.porro.
namq.illic sunt verba huius capitis repetita.
Non ponitur)immo ponitur,de diuor.c.3.
de Vgone de Calcrio)sic etiã sub tit. de diuor. c.
3.in hac collectione.de Vgone de Calorie, con
cil.de H.Raim.et Cont.de Hugone de Calce-
donio,vetus Tarr.olim.
filiam Alelmi)Alelini,Barcin.Alelmi concil.et
unus Tarr.Ale.alter.Petri,Barcin.d.c.3.Hæc o-
mittunt Raim.et Cont.
duxit uxorem)sic etiam d.c.3.duxit in vxorem,
vetus Tarr.et vetus Gregor.et concil. vt edita
est,Cont.et alij.
et hoc publicum &c.)hæc usq.ad verbum respon
demus,omittunt Raim.et Cont. habent ceteri.
nec appareat)sic etiam d.c.3.nec appareat, unus
ex Tarrac.et Barcin.d.c.3.
matrimonium ipsum) vox ipsum neq. in concil.
est,neq.dicto cap.3.
velit impetere)uoluerit pro uelit Tarr.vet.tantũ.
tibi respondemus)et respondemus,vetus Gregor.
respondemus,Cont.& alij.
et publica)seu pro et,Gregoriana.seu fama publi
ca,unus ex veter. Gregor.
nisi essent consobrini) vox consobrini a Raim. et
Contio est omissa,ubi pro nisi concil.ut si,ma
lim.sed feramus.
in primo, vel secundo gradu)uel in, pro vel,unus
Tarr. et. d. c. 3. in primo gradu, vel secundo,
Raim.

Raim.
ecclesiasticae auctoritatis interest matrimonia) tui officij interest matrimonia, Raim. et Cont. ecclesiae auctoritate interdictum est matrimonium, concil. mendose.
quae illicite noscuntur contracta) sic etiam d.c.3. et in Gregor. quod illicite noscitur contractum, concil.

TIT. XXIIII. DE TREVga, et pace)

ex legib. Longobardorum sumptum est hoc nomen barbarum treuga. quo etiam Raimundus est usus.

CAP. 1. *Alex. iij. in concil. Later.*) adde cap. 21. non cap. 16. ut ait Cont. sumpsit autem Alexander ex concilio Romano sub Innocen. ij. cap. ix. exstat in calce Panormiae Iuonis Carnoten. quod fatetur Alexander cap. 20. Innocentij se, et Eugenij vestigijs inhaerere. vide cap. 1. de torne. in Gregor.
Treugas a quarta etc.) Treugam autem ab occasu solis in quarta feria, vsq. ad ortum solis in secunda feria, Innoc. ij.
in ortu solis) haec in concil. Lateran. non sunt. habent Raim. et Contius, qui in marg. post ortum solis. in veteri, in ortum solis secundae feriae, et vetus Tarrac. omissis priorib. verbis, ad secundam feriam.
ab aduentu) sic Raim. et Cont. et, addunt Barcin. et cōcil. et Iuo, et Veron. et vetus Tarrac.
ad octauam Epiphaniae) octauas, concil. et liber Veronen. et Raim. et Cont. octauam Iuo. in octauas, duo Tarr.
et a LXX.) sic omnes praeter Veronen. in quo est, et a quinquagesima.
ad octauam Paschae) octauas, duo Tarr. et concil, et Raim. et Cont. et Veronen. ad octauam pentecostes, Iuo.
obseruari praecipimus) Iuo solus, seruari pro obseruari.
Si quis autē treugas etc.) Ante haec verba ex Innoc. ij. Iuo refert aliā sentētiā, quae nobis videtur aliunde sumpta. treugam pro treugas fere omnes. duo ueteres Gregor. treugas.
frāgere tēptauerit) praesumpserit, Raim. et Cont. ut editum est, concil. Iuo, et Veron. temptauerit frāgere, vetus Tarr.
commonitionem) sic concil. et Iuo, et Veron. admonitionem, Raim. et Cont.
excommunicationis sententiam dictet) sent. excom. dictet, concil. in eum, addunt Raim. et Cont. et Iuo, et Tarr. vnus. in eum excom. sent. dictet. Veron. excōmunionis, vnus Tarr.

vicinis Epis repraesentet) adnuntiet pro repraesentet, Barcin. et Tarr. vnus, et Raim. et Cont. et Veron. vicinis suis adnuntiet, concil. uicinis Epis nuntiet, Iuo. vicinis denuntiet, vetus Tarrac. olim, mox uox Epis inserta est.
Episcoporum autem nullus) sic etiam Iuo, et Veron. Eps autem nullus, concil. quorum nullus, Raim. et Cont.
suscipiat in communione) communionem, vetus Tarr. in communione suscipiat, Veron. in communionem suscipiat, concil. in communione recipiat, Raim. et Cont. in communicationem suscipiat, Iuo.
immo scriptam sententiam) sic Raim. immo scriptā susceptam sententiam, concil. immo scripta susceptā sententiam, Iuo. immo scripto suscepta, sententiam. Cont. in marg. ex vet. libro, mendose, vt alij. immo scripto susceptam sententiam, Veron. aptius. immo sententiam scriptam, vetus Tarr.
quisque confirmet) sic omnes praeter Iuonem, qui omissa voce quisque, confirment scripsit. In vet. Tarr. confirmet, altera voce omissa.
hoc uiolare) hoc etiam omisit solus Iuo.
praesumpserit) temptauerit, vetus Tarr.
periculo subiacebit) sic Iuo, et Veron. periculo subiaceat, Barcin. et unus Tarr. et concil. et Raim. et Cont.
funiculus triplex, difficile rumpitur) σπαρτίον τὸ ἔντριτον οὐ ταχέως ἀπορραγήσεται. apud Ecclesiasten cap. 4. pro difficile, est non cito in Graecis verbis. sunt qui intelligāt σπαρτίον ἔντριτον cohortem militum triplici ordine constantem, ex Chaldęo interprete. in concil. pro difficile, est non facile, apertius. ceteri libri, vt editū est.
praecipimus, ut Epi &c.) Hęc ut Innoc. ij. verba refert Grat. dist. 90. c. 11. et additur enim post verbū praecipimus, sed in multis veterib. non est.
ad solum Deum, et ad salutem populi) sic Raim. et Cont. posterius ad, Grat. omisit. item Iuo, qui mendose domini pro Deum habet. ad solum Deum, et salutem propriam, Veron. non recte. ad solum Dei, et salutis populi, concil. in quodam ueteri Gratiani libro, ut editum est.
omni tepiditate) sic in concil. et Grat. et Iuo. omni trepiditate, Veron. omni trepidatione, Raim. et Cont. est in quibusd. veterib. Gratiani libris trepiditate, et cupiditate in vno tantum.
seposita) deposita, Iuo et Tarr. vetus, semota in quibusd. veterib. libris Grat.
auxilium praebeant) sic Raim. et Cont. et Iuo, et Veron. auxilium praestent, concil. auxilium impendant, Grat. in antiquiorib. vt editum est.

neque hoc alicuius amore) neque alicuius amicitia, Iuo solus. ceteri, vt editum est. pro amore vnus Gregor. aliâs timore.

Quod si quis in hoc opere tepidus) sic vetus Greg. trepidus, Cont. et alij. Quod si quis in hoc Dei opere tepidus, Grat. et Veron. Quod si quis in opere Dei tepidus, concil. Vel si quis in hoc Dei opere tepidus, Iuo. Quisquis in hoc opere tepidus, Barcin. trepidus, vnus Tarr. cetera, vt Barcin.

propria dignitatis) sic omnes. dignitatis suæ, concil.

Cap. 2. Idem) addi potest in eodem concil. cap. 22. non cap. 15. vt Cont. edidit.

Innouamus autem, vt presbyteri, monachi) Innouamus, vt presbyteri, monachi, clerici, concil. Innouamus, vt presbyteri, monachi, Raim. clerici addit Cont. post verbum presbyteri. Apud Iuonem, et in Veronen. hoc est initium capitis noni Romanæ synodi sub Innoc. ij. et vsq. ad illa verba, nec quisquam etc. quæ pertinent ad exactiones, et census, collocantur ante verba capitis superioris. et quia ab Alexãdro idem statuitur, quod ab Innocentio fuerat constitutum, vsus est verbo Innouamus. at Innocẽtius, Præcipimus etiã, inquit, vt presbyteri, clerici, monachi. sic in fine Panor. Iuonis, et in libro Veron.

conuersi, peregrini) sic concil. Raim. et Cont. vox cõuersi omittitur apud Iuo. et in Veron. vox peregrini, in vno Tar. non erat.

mercatores, rustici, euntes, et redeuntes, et) sic cõcil. et vet. Greg. mercatores, et rustici etc. vt edita sunt, Iuo. excepto vltimo et. et mercatores, rustici, etc. vt edita sunt, Veronen. non recte. mercatores, rustici, euntes, vel redeuntes, vel, Cont. et alij.

existentes) sic cõcil. et alij, præter Veron, in quo est, persistentes.

quibus arant, et) hæc omissa sunt in concil. habent Raim. et Cont. cum quibus arant, et, Veron. cum quibus aratur, et oues, Iuo.

quæ semina portant ad agrum) sic in concil. quæ, omittunt Raim. et Cont. cetera, vt edita sunt. oues, Iuo, et Veron. addunt. et miror, cur oues omissæ sint ab Alexãdro. semen apportant pro semina portant, vnus Tarr. cetera, vt edidimus.

congrua securitate lætentur) sic in concil. et Raim. et Cont. omni tempore securi sint, Innoc. ij. apud Iuo. et in Veron. sed securæ est apud Iuo.

nec quisquam alicubi &c.) hæc verba Raim. sub titulo de censib. posuit, non quasi ex concilio Lateran. immo post alios canones eius concilij adiecit capita duo ex epistulis Alex. iij. et postea hoc addidit caput 10. Idem. Innouamus et infra. Ne quisquam alicubi. sic in veteri Gregor. est. in alio veteri, vt editum est. Nec quisquam alicui, Contius, et alij mendose. hoc recte Contius fecit, quod addidit esse ex concilio Lateran. et verba illa Innouamus, et infra, quærenda esse sub tit. de treuga et pace. male autem numerum canonis concilij Later. scripsit esse xvi. cum sit xxii. non recte etiam editum est in concil. Nec quisqam alicui pro alicubi.

sine consensu, et auctoritate Regum, et Principum) sine auct. et consensu etc. Raim. et Cont. sine auctoritate Regum, et Principum consensu, concil. sine assensu, et auct. etc. vnus ex veterib. Greg. vidẽda constitutio hac de re, quæ in Cœna Domini datur.

statuere aliquo modo præsumat) sic etiam Raim. et Cont. sed in concil. plura verba sunt. statuere, aut statutas de nouo tenere, aut veteres augmẽtare aliquo modo temere præsumat.

contra hoc fecerit) sic etiam Raim. et Cont. contra hoc venire præsumpserit, concil.

commonitus) monitus, vetus Tarrac.

donec satisfaciat) satisfecerit, Tarr. vetus.

TIT. XXV. DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA.

CAP. I. *Cum certum &c. et infra*) Recte admonuit Contius ex epist. 15. lib. 12. registri B. Gregorij petendam esse pleniorem horum verborũ sententiam. eadem refertur latius in cõcil. cap. 1. partis 44. sub hoc titulo. De præminentia Lund. et Eborac. et de priuilegijs generaliter, vel specialiter indultis, et de eorũ abusu, et confirmationib. Initiũ rescripti hoc est. GREGORIVS Augustino Episcopo Anglorũ. CVM certum sit pro omnipotente Deo laborantib. ineffabilia æterni regni præmia reseruari: nobis tamen eis necesse est honorum beneficia tribuere, vt in spiritualis operis studio ex remuneratione valeant multiplicius insudare. Et quia noua Anglorum ecclesia ad omnipotẽtis Dei gratiam, eodẽ domino largiente, & te laborante, perducta est: usum tibi pallij ad sola missarum sollemnia agenda concedimus; ita ut per loca singula duodecim Episcopos ordines, quæ tuæ ditioni subiaceant. quatenus Lundoniensis Eps ciuitatis semper in posterum a synodo propria debeat consecrari, atque honoris pallium ab hac sancta, et Apostolica, cui auctore Deo deseruio, sede percipiat.

Post

Post hæc verba alia sequuntur ad Eboracensem ecclesiam pertinentia, quam etiã metropolitanam constituit, et alteros xii. Epos ei subicit: eamque negat Lundoniensi Epos subici oportere post Augustini mortem. De ceteris postea dicemus. nunc uarietatem superiorum verborum notemus. bonorum beneficia tribuere, in registro est, honorum pro bonorum, in concil. aptius. quæ tuæ ditioni, in registro; qui pro quæ, in concil. non male. pro ualeant mult. insudare, velint, fuit in priore editione concil. scriptum. post verbum pallij, in ead. editione fuit (in ea) non male, et pro agenda (peragenda.)

Sit honoris ista distinctio) sic etiã Raim. Sit vero inter Lundoniæ, et Eboracæ ciuitatis Episcopos in posterum honoris ista distinctio. in registro, et in concil. in priore tamen editione vox ciuitatis desiderabatur. sed apud Cont. (vero) desideratur. quod de Epo Lundoniæ dicitur, quã Londinum esse credimus, de Cantuariensi dictum esse refert Alexander. 3. cap. 2. dictę partis 44. his verbis. neque quod a B. Gregorio prohibitum est, ullo modo Cantuariensis Eboracensis iurisdictioni subiaceat: sed iuxta patris eiusd. constitutionem, illa honoris distinctio in perpetuum conseruetur etc. ut ipse prior, et maior habeatur, qui prius fuerit ordinatus etc. et maior, neq. in registro, neq. in concil. est. ut qui prior ordinatur, prior habeatur. Alex. 3. at vetus Gregor. habet omnia, ut edita sunt; sed post illa, qui prius, addit, communitatis cõsilio, et concordi actione fuerit ordinatus. et in marg. pro cõmunitatis, alias cũ vnitatis. in alio veteri. qui prius cum communitatis consilio etc. vt in priori vetere. prior Angliæ, olim in vet. Tarr. fuerat pro prior, cetera, vt edita sunt. In fine et auctoritate, est pro et concordi actione. sed Cont. qui prius fuerit ordinatus communitatis cõsilio (et concorde) et cõcordi actione. Registri verba sunt. qui
„ prius fuerit ordinatus. Communi autem consi
„ lio, et concordi actione, quæque erũt pro Chri
„ sti zelo agenda, disponant: vnanimiter rectè
„ sentiant; et ea, quę senserint, non sibimet discrẽ
„ pãdo perficiant. sic etiam est d. parte 44. cap. 1. in priore tamẽ editione quæcumq. pro quæq. scribebatur non male. et pro senserint, persuaserint, quod nondum probaui. Adduntur alia, quę referre non est necesse. In fine addi posset: Data mense Octob. indict. vij. Pontificatus an. xiv.

Cap. 2. Leo Papa) Addi potest, Anastasio Epo Thessalonicensi. Est autem in cõcil. epist. 82. in alijs editionib. registri B. Leonis, siue operum, epist. 84. in alia collectione primę editionis epist. 54. Addi etiam potuit, Pars cap. Quanta fraternitati tuæ. Nam eius epistulæ hoc principium fuit. QVANTA fraternitati tuæ a
„ beatissimi Petri Apostoli auctoritate sint
„ commissa, et qualia etiam nostro tibi fauore
„ sint credita, si uera ratione perspiceres, et iusto
„ examine ponderares; multum possemus de in-
„ iunctæ tibi sollicitudinis deuotione gaudere.
„ Quoniam sicut præcessores mei præcessorib.
„ tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum
„ secutus exemplum, vices mei moderaminis
„ delegaui. vt curã, quam uniuersis ecclesijs prin-
„ cipaliter ex diuina institutione debemus, imi
„ tator nostræ mansuetudinis effectus adiuuares,
„ et longinquis ab Apostolica sede prouincijs
„ præsentiam quodammodo nostræ visitatio-
„ nis impenderes. Et post alia. Venit namq. ad
„ nos cum Epis prouinciæ suæ frater noster At-
„ ticus ueteris Epiri Nicopolitanus Antistes, et
„ de indignissima adstrictione, quam pertulit, la-
„ crymabili actione cõquestus est; coram adstan
„ tib. diaconib. tuis; qui querellis flebilib. nihil
„ contra referendo, ea quæ nobis ingerebantur,
„ fide non carere mõstrabant. Legebatur quoq.
„ in litteris tuis etc. In his verbis hæc varietas
„ est. Pro Petri Apostoli auctoritate sint commis
sa, in ultima concilior. editione est (Petri Apostoli sede commissa) et pro, de iniunctæ tibi sollicitudinis deuotione; in prima registri editione est, de iniuncta tibi etc. item pro (effectus adiuuares) ibidem est, adiuuares, altera voce omissa, quod ferri potuit, pro Nicopolitanus, in eadem editione est Metropolitanus; quod verbum est in margine tam in concil. quam in alijs libris. mox pro adstrictione, quod verbũ omnes habent, vidi, qui mutaret afflictione, quod non placet. pro diaconib. in postrema editione concil. est diaconis. Vox (quoque) a Raim. omissa est, vt a Bernardo Papiensi, qui etiam non recte ordine temporum neglecto Gregorij caput Leonis verbis, qui antiquior fuit, præferunt.

tuis, quod frater Atticus) sic etiam Raimun. et Cont. sed multa omittunt. tuis, quas ijdem
„ diaconi detulere, quod frater Atticus Thes-
„ salonicam venisset; quodque consensum suum
„ etiam scripturæ professione signasset; ut de
„ illo non aliud a nobis intelligi posset, quam
„ proprij arbitrij, et spõtaneæ deuotionis fuis-

d a se,

se, quod venerat, quodque chartulam etc. sic omnes libri registri, et concilior. tantum in postrema editione est, detulerunt pro detulere. et in alia desideratur vox arbitrij, Autius pro Atticus, est in Tarr. veteri non recte.

scripserat, in cuius chartula mentione) conscripserat, in qua, Raim. et Contius ceteris omissis, conscripserat, in cuius tamen chartulæ mentione. sic in concil. et in registris Leonis conscripserit, vetus Tarrac. conscripserat, alter minus vetus. cetera, vt edita sunt.

prodebatur) probatur, vetus Tarr.

fuerat) fuit, vnus ex Gregor. veterib.

probat officio) probabat officio, concil. et regist. officio comprobatur, alias comprobat, vetus Gregor. officio comprobabat, Cont. et alij. Post hæc verba apertius de ui illata dicebatur. Vnde deplorationib. supradictis hæc verba epistolæ tuæ testimoniū præbuere; et per hoc, quod non est tacitum, nudatū est illud, quod silentio fuerat adopertum: adhibitam scilicet Illyrici Præfecturam, et sublimissimam inter mundanos apices potestatem in exhibitionem insontis Antistitis incitatam; vt nulla executione terribili, quæ omnia sibi officia publica ad effectum præceptionis adiungeret, a sacris ecclesiæ adytis, nullo vel falso insimulatus crimine, extraheretur sacerdos; cui non ob molestiā ægritudinis, non ob sæuitiam hiemis darentur induciæ, sed iter asperum, et periculis plenum per inuias niues agere cogeretur, quod tanti laboris, tantiq. discriminis fuit; vt ex his, qui Episcopo famulati sunt, quidam defecisse dicantur. Multum stupeo etc. Sequūtur verba a Gratiano relata 3. q. 6. cap. 8. Quod si quis tam quæ retulimus, quam quæ apud Grat. sunt, vel potius ipsam in registro epistolam legerit; Leonis verba rectius interpretabitur; quam ceteri fecerint, quorum scripta vidimus. quam quam libere dicam, quod sentio; hoc facile capite carere sine vlla noxa potuimus. Varietas in relatis verbis hæc est. pro (deplorationib. supradictis) in quibusd. libris est supradicti. S omisso. pro voce adhibitam, alij in marg. additam scribunt, vltima editio concil. aditam. pro ecclesiæ adytis, in prima editione registri fuit, ecclesiæ abditis, in eadem pro (non ob sæuitiam hiemis) est, obstantis hiemis. et pro per inuias niues, ibidem est, per inuias cautes.

Cap. 3. Gregorius) sic etiam Raim. et Cont. ex concilio Toletano, Barcin. verum verus sit, nondum statuere possum.

contra decretum) contrà præceptum, vetus Tarrac.

Cap. 4. ex concilio Toletano) hoc esse tertij capitis partem videmus apud Raim. et Contium. item in Barcin. sed apud Burch. lib. 15. cap. 23. separatum caput est ex d. concil. Tolet. et apud Iuon. parte 16. cap. 24. decreti. et sane de laico principe hæc verba esse videntur, de pontifice caput 3. et cum multa in concilijs Toletanis 4. 5. et 6. pro Regib. statuta sint, hæc verba non inuenimus. sed aduersus eos, qui maledixerint Regi, exstat cap. 5. concilij Toleta. 5.

In libro Regum legitur) sic Burch. Iuo, Raim. et Cont. sed ego Deuteron. cap. 17. inuenio hæc verba. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo; ex decreto iudicis morietur homo ille. et Exodi cap. 22. Dijs non detrahes, et principi populi tui non maledices. quæ verba de Rege intelligunt patres d. concil. Toletan. 5. de summo Pontifice Paulus Act. c. 23.

In concilio autem Agathensi præcipitur, vt anathematizetur) et in concilio Agathensi, quod anathematizetur, Raim. et Cont. sed vt editum est Burch. et Iuo. Sed ne hoc quidem inueni in Agathensi concilio. plura tamen licet videre pro Regib. constituta in concilijs Toletanis 4. 5. et 6. quorum aliquot capita referunt Burch. et Iuo.

Cap. 5. Clemens Papa) sic etiam duo veteres Gregor. sed Contius, et alij Clemens Papa iij. mendose. addi autem potest, epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini. eam habemus a Rufino conuersam, quem non satis fuisse fidum interpretem multis signis deprehenditur. Addi etiam potuit initium epistulæ hoc. NOTVM tibi facio domine, quia Simon Petrus, qui veræ fidei merito, et integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est, etc. Hic inquam, pro pietate pati volens præsentem vitam finiuit. In ipsis autem diebus, quib. uitæ finem sibi imminere præsensit, in conuentu fratrum positus, apprehensa manu mea, repente consurgens, in aurib. totius Ecclesiæ hæc protulit verba. Et post alia, quorū partē refert Grat.

suo

siue Palea 8. q. 1. c. 2. et Ansel. lib. 1. cap. 3. et seqq. De Episcopis sic ait. Sanctam quoq. ecclesiam immaculatam omnes seruare debere euangelizabat; cuius claues Epos esse dicebat. Ipsi enim habent potestatem claudere cælum, et aperire portas eius, quia claues cæli facti sunt. Amouere autem eos neminem debere docebat, quia oculi domini sunt, et qui eos tangit, tangit pupillam oculi eius. Et quāta poena dignus sit is, qui eos scādalizat, ipsum dominū docuisse dicebat. Qui scandalizauerit unum etc. Hæc etiā refert Burch. lib. 1. cap. 125. et Iuo parte 5. c. 125. decreti. Illa quoq. post alia sunt ab eisdē relata. Ad glorificandum se, et diuina mandata seminanda, et euangelizanda, eos Dominus elegit, et non vt prohibeantur, aut perturbentur, suggerebat, quoniam qui eos lædit, eum lædit, cuius legatione funguntur. Prædicare eos assidue, et mandata Domini sine intermissione annuntiare rogabat. Opera eorum bona corā hominib. mōstrare, et cōscientiam bonam coram Deo habere insinuabat. Omnes Principes etc. Non recte apud Burch. et Iuon. hæc verba, Omnes Principes etc. sumi dicuntur ex decretis Clemētis Papæ cap. 15. illa autem, Sanctam quoque ecclesiam, ex eodem cap. 37. et illa, Ad glorificandum, ex eod. 29. neque enim fieri potest, vt posteriora ceteris verba sint. tot capitib. priora, neq. ceterorum numerus, aut ordo verus est. In Barcin. hoc caput pars etiam est capitis 3. quod etiam mendosum videtur. In suprascriptis verbis varietas hæc est. pro seruare debere euangelizabat, quod in omnib. libris est, in veteri Burch. libro (seruare docebat) pro Epos esse dicebat, est in Recognition. Epos nominabat. et pro Amouere autē eos neminem debere docebat, quod Burch. et liber recogn. Clementis habent, in concil. Admonere autē etc. quod non æque placet. Admonebat autem eos neminem nocere debere, Iuo solus pro illis (tangit pupillam) solus Iuo habet (qua si qui tangit pupillam). Pro eos Dominus elegit, Burch. et Iuo, Epos Dñs elegit. Pro (perturbentur, suggerebat) quod in concil. est; (perturbentur, aiebat) Burch. et Iuo. perturbentur, liber recogn. omissa uoce suggerebant. Pro coram hominib. mōstrare, solus Iuo habet (coram hominib. demōstrare) Deniq. pro Omnes principes, in Recognit. est, Omnesq. Principes.

et cunctos homines) sic in concil. et Recogn. et Burch. et Iuo. et ceteros homines, Raim. et Cont.

Episcopis obedire beatus Petrus præcipiebat) sic Raim. et Cont. eis obedire, et capita sua submittere, eorumq. adiutores existere præcipiebat. concil. illis pro eis Recog. cetera, vt in concil. Episcopis pro eis, et auditores pro adiutores, Burch. cetera, vt in concil. Episcopis obedire etc. adiutores existere Petrus præcipiebat, Iuo Carnot. In veteri Burch. libro adiutores est, nō auditores. Addunt alia Burch. et Iuo ex ead. epist. pro quib. nos afferemus similem sententiam eiusd. Clementis epist. 3. ex qua est 11. q. 3. ca. 1. et refertur in concilio Triburien. cap. 8. Ad de eundem Clementem lib. 2. constitut. Apostolicar. cap. 23. et 30. et 37. et 38. Ad extremum addendum censeo, ordinem temporum non seruari, neq. a Papien. Bern. neq. a Raimundo nostro. Clemens enim ante Leonem, Leo ante Gregorium, Gregorius ante concil. Toletanū erat referendus.

TIT. XXVI. DE PACTIS.

CAP. 1. *ex concilio Africano*) sic Raim. sed recte Contius in margine scripsit, ex concilio Carthagin. 1. cap. 12.

Antigonus Eps Maturen. dixit &c.) Quæ Raim. omiserat, addidit Contius. pro Maturen. in cōcil. est, Maduren. Matirensis Cont. vt in vno Tarrac. Marciensis, siue Marcicensis, in veteri.

et contumeliam meam computare) contumeliam meam, et computare, concil. iniuriam meam, et computare, Cont.

Optantius cum se) Optantius Eps cum se, Cont. Optantius (alias Optatianus) cum se, concil. forte Optatus scribendum. Opticius, vetus Tarrac. non recte.

pactum mecum habuit) hoc pactum habuit, olim Tarr. vetus, mox vox illa mecum addita, siue inserta est.

sed diuisum est, ut in se &c.) mendum est in his verbis, vt in verbis Contij, et diuisum est, quod ad se. In concilijs hæc sunt minus mendosa. et diuisimus plebes. manuscriptiones nostræ tenentur, epittacia (scribo, et pittacia) contra hoc pactum circuit plebes mihi attributas, et vsurpat populos; vt illum patrem, me vitricum nominent. Gratus Eps dixit. Factum hoc dolosum est, vt in se illiciat etc.

populorum imperitorum animos) animas, concil. Imperatorum animos, Cont. non recte. populorum imperitos animos, unus Tarr.
et contra) et delendum est ex concil. et Cont. et duob. Tarra.
nam si hoc sibi) nam si sibi id, concil. nam si sibi, Cont. sententia obscurior est, sed ita in Africa loquebantur. fingamus ita locutos, nam si hęc sibi contraria arbitraretur.
aliquid deliquisset) aliquis deliquisset, concil. et Cont. quod nondum probaui.
inita pacta suam) sic conc. et Raim. et Cont. sua pro sua, Barcin. sui in marg. Cont. quod in uno Tarr. est. in altero vox suam aliquando desiderabatur.
obtineant) teneant, olim in vet. Tarr.
si si nō exhibuerit) sic omnes praeter Barcin. in quo libro NON desideratur. quae scriptura defendi potest. in quodam veteri Gregor. olim negatio etiam desiderabatur.
pax seruetur) sic omnes. addit Cont. firmiter.
pacta custodiantur) sic conc. et Raim. et Cont. et additur in quibusd. Gregor.
Cap. 2. Gregorius) Adde, Praeiecto Illustri, ex lib. 7. epist. 60. registri B. Gregorij. sic in veteri libro est, in alio Praeiectae Illustri, in uulgatis: Praerecti Illustri. ut editum est, Raim. et Cont.
Quotiens in quibusdam) sic in regist. sed Raim. et Cont. omittunt vocem quibusdam.
ratias eas pro securitate partium debet habita solidare) apertius Raim. et Cont. ratihabitio eas debet pro securitate partium solidare. in registro mendose, ratio ea (siue eas) pro securitate partium debet habita solidare. Post haec verba cur hac sententia epistulam inchoauerit, docet: conuenisse inter hunc illustrem uirum, et Fantinum Defensorem, ac rectorem patrimonij Panormitani in Sicilia de portionib. cuiusdā massae, et prędijs, ac domo, quam idem uir ecclesiae donauerat: eam igitur conuentionem ratam Pontifex habet, atq. confirmat his verbis.
Nostrum in his accommodamus assensum, atq. omnia sicuti inter uos gesta sunt, per huius ratihabitionis paginam confirmamus. sic autem est in veteri libro, nō per huius rationis, ut in editis.
Cap. 3. Idem P. E. Ioanni a partib. Sar.) scribe, Idē Ioanni Epo Caralitano, ex lib. 8. epist. 38. registri. ut in libro veteri est. Ianuario pro Ioanni in editis, et apud Cont.
Qualiter in Sar. etc.) recte Contius addidit omissa a Bern. et a Raim. sunt autem haec. QVALITER in Sardinia minores, uel pauperes ab eis, qui illic maiores sunt, opprimantur, reuerentissimi fratris nostri Carthaginensis Epi, atq. eminentissimi filij nostri Innocentij Praefecti epistolae testantur; a quibus, ut quae nobis scripta sunt, noueritis; ipsarum uobis epistolarum exemplaria praeuidimus trāsmittenda. Et ideo quia ea, quae petenda sunt, offeruntur, studiose etc. In his verbis hęc varietas est. pro qui illic, quod in veteri registro est, qui illis, est in uulg. et apud Cont. pro exemplaria praeuidimus, Cont. explaria prouidimus, mēdose. pro (quia ea, quae petenda) Contius edidit, (quia ea, quae nobis petenda) quod etiam est in uno ex editis libris B. Gregorij. ego scriberem: quia ea nobis, quae petenda.
Post uerbum compleantur, agitur in epistula de his, qui ad ecclesias confugiunt, quo pacto ex conuentione exire debeant, et actus sui rationem reddere, et nullam uim pati, quod sacramento praestito eis promittendum est, et Defensor eius ecclesiae curet; ut ea, quae illis promissa fuerint, seruentur.
Cap. 4. Alex. iij. Exon. et Wigor. Epis) Exoniensi, et Vuigorn. Epis, in cōcil. parte 28. titulo de pactionib. licitis, et illicitis in reb. ecclesiasticis, cap. 2. Apud Cont. et alios deest iij. quod est in veterib. Gregor.
Cum pridem Simon clericus) Cum iam pridem Simon clericus, concil. Cum pridem S. clericus, Raim. sed Cont. in mar. Simon.
de Acra) de Agra, vetus Tarr.
et Petrus clericus pro causa) lite pro causa, Barcin. et P. clericus pro causa, cōcil. et Raim. et Cont.
inter eos monachos) inter eosdē monachos, cōcil. inter eos, Raim. et Cōt. omissa voce monachos. inter eos clericos, vetus Tarrac.
et praedictum P.) et P. vetus Tarr.
pro cuius parte uicem se) se vicem, concil. cetera, ut edita sunt. Cuius vicem gereret se, Raim. et Cōt.
ecclesia de S. et capella de L.) S. significatur Sintonia, L. Lintonia, ut infra declaratur. in concilijs. pro S. Ha. et pro L. I. est, ecclesia, et capella de L. Raim. et Cōt. pro L. in vno ex veter. Gregor, est Loco. capella de K. vetus Tarr.
pariter accessissent) vox pariter neq. in concil, est neq. in Gregor. neq. in vet. Tarr. est in duob. alijs Tarrac.
sibi interim inter se) ita inter se, cōcil. et duo Tarr. inter se, Raim. et Cont. ceteris neglectis.
praedictus procurator prioris et monachorum) haec omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
quas fecerat) quas fecerant, Barcin.
tres marchas argenti persolueret) tres marchae argēti soluerentur, Raim. et Cont. quattuor marcas argenti (ei) persolueret. concil. vox ei omnino reicienda est.
infestatione penitus) penitus infestatione, concil. et vnus Tarr. penitus omissum est a Raim. et Cont.

Cont.

compositionem ipsam) istam Raim. et Cont. sed in concil. vt editum est, et in vno ex veter. Gregor.

ad nostram peruenissent audientiã, eamq.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt tamen in concil.

confirmari auctoritate Ap. supplicarunt) sic etiam in côcil. auctoritate Apost. peterent cõfirmari, Raim. et Cont.

non duximus) duximus nõ, vetus Tarr. minime duximus, concil.

Monuimus autem etc.) hæc clausula nõ placuit Raim. sed Contius eam addidit, et est in concil.

abrenuntiaret) sic etiam Cont. renũtiaret, concil.

Ille igitur monitis nostris acquieuit) acquiescent Raim. et Cont. nostris in Barcin. desideratur. Ille ergo monitis acquieuit, alias monitus, côcil. autẽ pro igitur, vetus Tarr. cetera, vt edita sunt.

et fratre) ac fratre, Raim. et pro fratre, Barcin. et concil. et duo Tarrac.

suo penitus abrenuntiauit) abrenuntians, côcil. et Barcin. et duo Tarr. cetera, vt edita sunt. suo renuntiatis, Raim. et Cont.

authentica etiam) etiam carent, Barcin. et Tarr. vnus, et concil. et Raim. et Cont.

super eadem ecclesia) additur in Barcin. et in cõcil. et in duob. Tarr. et capella. super hoc, Raim. et Cont.

et nos ea) eum, concil. quæ nos, Raim. et Cont.

prædictis S. destinauimus) S. nõ est in Barcin. prædictis destinamus, concil. non recte. destinâtes, Raim. et Cont. ceteris omissis. ego alterum S. tollendũ censeo, prædicti Simonis destinauimus. sed malo S. tollere, vt in Barcin.

monentes itaq. et mandantes) monentes, atq. mandantes; vetus Tarr. et Barcin. et côcil. mandaumus, Raim. et Cont. ceteris neglectis.

ex quo prædictus etc.) hæc vsq. ad illa, eidem P. omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

benignius nostris) benignis nostris, concil. vox benignius in vet. Tarr. non est.

eidem P.) P. in vet. Tarr. non est.

ac fratri eius aliquod studerent beneficium prouidere) et pro ac in concil. cetera, vt edita sunt. ac fratri eius in aliquo studerent beneficio prouidere, veteres Gregor. et pro ac Cont. et alij, et vetus Tarr.

lucrum valeant) sic etiam Raim. et Cont. lucrum valerent, concil. lucrum valeat, vnus Tarrac.

eis deberit) sic in côcil. sed Raim. et Cont. eis deberet.

quia sæpedicti) sic in concil. (quia) tantum

Raim. et Cont.

sicut accepimus, nec monitis, nec mandatis nostris) hæc etiã omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. non monitis, nec etiam, vnus Tarr. cetera, ut edita sunt.

acquiescere noluerunt) uolunt, concil. noluerunt, Raim. et Cont.

nos eorundem etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. usq. ad illa (m. quia) sunt in concil.

per A. s. pr. m.) per auctoritatem præsentiũ præcipimus, concil. quod non placet. mandamus, Raim. et Cont.

priorem, et monachos moneatis) moneatis eosdem, Raim. & Cont. sed in concil. ut editum est.

et fratri eius decens, et competens) sic etiã in côcil. ac pro et unus Tarr. ac fratri eius cõpetens, vetus Gregor. et pro ac, Cont. et alij.

Qui si forte etc.) hæc Raim. et Cont. omittũt usq. ad illa, si uobis. et scribunt (alioquin) at Quod pro Qui, Barcin. et concil. et vetus Tarr. Hæc autem, si forte, alter minus vetus.

exinde requisiti fueritis) fueritis requisiti, duo Tarrac. inde pro exinde olim vetus Tarr.

sæpedictos clericos) sic etiam in côcil. dictos clericos, Raim. et Cont.

a prænominata) a prædicta, vetus Tar.

prout ipsi asseuerant) sic etiã in concil. hæc omittunt Raim. et Cont.

ecclesia de Sitonia, et capella de Litonia) Litona, unus Tarr. ecclesia de B. & capella de L. côcil. ecclesia, & capella, Raim. & Cont.

iniuste, et) hæc etiam omittunt Raim. & Cont. sunt in concil.

et laicali uiolentia eiectos fuisse) laicorum pro laica li, concil. uiolenter eiectos, Raim. & Cont.

ipsas eisdem) eidem olim in duob. Tarr.

nostra confirmationis) nostris pro nostræ, Barcin. ceteri, ut editum est.

prædicti prior) prædictus prior, unus Tarrac.

Ad extremum fatebor me offensum esse longitudine rescripti, cuius quidem æquitatem laudo; maluissem tamen, vt in breuem aliquã sententiam transferretur.

Cap. 5. Eboracen. Archiepis) sic Raim. et Cont. sed in concil. d. parte 28. cap. 4. Dunelm Epo. et in priori editione est, alias Dul. hoc est Dulmen. vt cap. 3. tit. 17.

quod post) vt post, vnus ex veter. Gregor.

Verum quoniam) sic etiam Raim. et Cont. Vnde quoniam, concil.

f. t. per A. s. p. m.) in concil. est, fraternitati tuæ etc. vt alibi sæpe. mandamus, Raim. et Cont. ceteris omissis. f. tuæ etc. vetus Tarr.

contra. et ap. ces fieri) contradictione, et appellatione cessante fieri, concil. contra. et ap. re. Barcin.

cin.et vnus Tarr.ap.cef.Raim.et Cont.cetetis omissis.

prohibeas,et omnino) valu, prohibeas omnino,et frivolas,vt est in vno ex veter.Gregor.

et vanas) sic in concil.et in veteri Gregor.et ita nos,Cont. et alij.

Hoc caput non ad tit. de pactis, sed ad tit.de institutionib. pertinet.

cap.6.(ant.eArchiepo) scribe Cantuariensi Archiepo,et eius suffraganeis, vt d.parte c.8.cap. 6.in Barcin.et in vet. Tarr.et apud Raim.et Cont.tam sub hoc titulo,quam sub tit.de cen sib.et in hac collect.infra de simonia c.17.

pacifcuntur) paciscuntur.d.c.17.

pro ipsis) ex ipsis,Barcin.et Raim.et Cont. pro, in concil.desideratur,et d.c.17.de ipsis,Tar.duo.

maiores solitis) solito,ceteri libri præter Tarrac. vet,et d.c.17.

Nos quidem) sic in concil.et d.c.17.sed Nos,tantum Raim.Nos intendētes,in marg.Cont.et alij.

vitemam volumus etc.) hæc vsq.ad illa f.u.omittunt Raim.et Cont.sunt autem in concil.et d. c.17.

et sollicitudinem) hæc in vet. Tarr.non sunt.

f.u.per A.f.pr.m.qua.) fraternitati vestræ etc. quatenus,concil.f.u. m.qua.Raim.vt editum est,d.c.17.fra.t.per A.f.m.qua.vetus Tarr.

clericis vestris) hæc etiā omittūt Raim.et Cont. omnib.clericis uestris,concil.clericis omnib.vestris.Barcin.et d.c.17.et duo Tarr.

publice sub districta poena prohibeatis) sic etiam in concil. districtius prohibentes,Raim.et Cont. pœnitentia pro poena d.c.17. sed non placet.

et si quidem contra) et si qui contra,concil.si contra Raim.et Cont.vt editum est,d.c.17.

ap.rem.) sic Raim.et Cont.ap. postposita,Barcin.et d.c.17.appellatione remota.cōcil.appellatione postposita, Tarr.duo.

quam citius) sic etiam d.c. 17.quantocyus,concil.vtrumq.omittunt Raim.et Cont.

et alias) et aliter,cōcil.et alios,Barcin.alias,omisso et, Raim.et Cont.et alias,d.c.17.

seueritate ecclesiastica puniatis) sic etiam in cōcil. et d.c.17.seueritate ecclesiastica punientes eosdem,Raim.et Cont.

Ad hec quia sunt clerici quidam) Ad hoc,d.c.17. Hāc posteriorem huius capitis partem Raim. sub titulo de censib.collocauit.additis initio verbis his. Cum clerici.et infra.Contius omisit admonere lectorem ad cap.6.de pactis esse veniendū.sunt,a Raim.omittitur.Ad hoc,Cont. et alij scribunt,sed Ad hæc est in veteri Greg. vt editum est,in concil.

qui cum religiosis viris) sic etiam in concil.et d.c. 17.cum religiosis,Raim.et Cont.ceteris neglectis.

sine auctoritate di.Epi) contra auctoritatem dioc.Epi,vetus Greg.sine auctoritate dioecesani Epi, concil.dioec.pro di.Cont.et alij,cetera,vt edita sunt,dicti Epi,d.c.17.sed Barcin. habet dioecesani Epi,et Tarr.vetus.

eorum ecclesiae) omnes libri habent,eorum eaſdē ecclesiæ,præter Tarracon.recentem.

per repræsentationem) sic etiam d.c.17.et Raim. et Cont.per præsentationem,concil.et vetus Tarr.

religiosorum virorum) vox virorum iterum a Raim.et Contio omittitur.in concil.est,et d.c. 17.

vel nepotes) vel ad nepotes, vetus Tarr.

præsentium auctoritate vobis) hæc etiam omittunt ijdem, sint licet in concil.et d.c.17. Ante hæc verba est in Barcin.d.c.17.Inde est, quod.

clericorum vestrorum) clericorum ipsorum,concil.omnia omissa sunt a Raim.et Contio.vt editum est,d.c.17.vox vestrorum in veteri Tarr. non est.

eos a præscriptis) sic,etiā d.c.17.et Raim.et Cont. vox eos in concil.non est.a præscriptis eos,vetus Tarr.

sub.ap.re.non differatis auctoritate Apostolica remouere) sic d.c.17.appellatione remota nō diff. etc.vt edita sunt,in concil.non differatis appellatione postposita remouere, Raim.et Cont.cetera omittuntur.(ap.re.)hoc est appellatione remota,vetus Tarr.sublato ap.re .etc. remoueri,alter Tarrac.

ne de sua etc.) hæc sunt in concil.omittuntur a Raim.et Cont.vox sua d.c.17.omittitur in vno Tarrac.est in Barcin.

fructum videantur reportare) videantur commodum reportare.d.c.17. fructum reportare videantur, duo Tarrac.

TIT.XXVII.DE TRANS actionib.

CAP.1.*Gregorius Ant. Subdeoni Abbati*) sub. et Don.Abb. vetus Tarr. mendosa hæc sunt.scribi debuit.Antonio subdiacono,et Dominico Abbati,quæ nomina in Gregoriana collectione scripta fuisse suspicor.hodię falso Greg.iij.nec recte Anthemio pro Antonio Cōtius in marg.exstat lib.7.epist.27.registri B. Gregorij.in quo post verbum Abbati additur, atq.presbytero,a patribus.et in ueterib.libris pro Dominico Demetrio scriptum est,in alio edito est Domitio.

Sicut

Sicut graue &c.) sic etiam Raim. et Cont. sed ex registro scribendum est. Sicut graue, et plenum vituperationis est, inter personas omnipotenti Deo militātes, de secularib. negotijs, ortam diu cōtrouersiam permanere: ita laudabile, et studio est religioso cōueniēs, terrenis gratam Deo pacē præferre cōpendijs, et ex rebus trāsitorijs mansura semper caritatis lucra mercari. Post hæc verba narrat ortam fuisse de quibusd. possessionib. contentionem inter Præpositos cuiusdam monasterij, et administratorem xenodochij Valerij, cui Antonius postea præpositus fuit: et eā discordiā sopitā fuisse pactis initis inter eundem Antonium, et illum Demetrium, siue Dominicū Abbatē eiusd. monasterij. mox additur. Necesse est, ne omnis discordiæ possit occasio præueniri, ea, quæ gesta sunt, interueniente auctoritate firmari. Proinde per huius præcepti seriem hoc decernendum esse perspeximus; vt omnia etc.

Proinde post salubrem decisionem de controuersia ... decernimus ut omnia) vox proinde omittitur a Raim. cætera verba non Gregorij sunt, sed Papiensis sententiam Gregorij explanātis. verba Gregorij sunt hæc. Nunc inter te Antonium subdiaconem nostrū memorati xenodochij præpositum, et ediuerso dilectissimum filiū nostrū Dominicum (alias Demetrium) Abbatē, atq. presbyterū dicti monasterij pactis interuenientibus, salubris processit Deo auctore decisio. Necesse est etc. ut supra. pro decernimus decernimus est in vet. Tarrac.

quod partibus quoquomodo) sic etiam Raim. et Cont. multis omissis. quod partib. quod absit, adinuicem contra se venire cupientib. quoquo modo, registr.

ferre poterat) sic etiam Raim. et Cont. poterat ministrare, registr. ferre poterit, unus Tarr.

sicut nos petiuis) petitis, Barcin. sicut et nos poscitis, registr. et duo Tarr. omnia hæc à Raim. sunt omissa, et a Contio.

et omni) omniq. vetus Tarr.

mira plenissima rationis &c. suscipiat) rationis, vetus Gregor. notionis, duo Tarr. et Cont. et alij. munitionis, et soliditatis, registr. vetus soliditatis) tantum. ego munitionis, aut ratihabitionis. vidimus enim alibi rationem pro ratihabitione scribi. c. 1. de pactis.

Plurib. postea verbis hæc confirmantur, quæ in eodem registro legi possunt.

Cap. 2. assensu Epi, vel Archidiaconi) vel Archiepi, vetus Tarr. et Raim. et Cont. et d. parte 28. cap. 3. sed nihil edita magis placent. de assensu etc. Cont. et alij.

sui) hæc vox in vet. Tarr. non est.

perpetuis temporib.) sic in concil. omissa sunt a Raim. et Contio.

et inconcussa) sic concil. sed in vno ex veter. Gregor. et illibata.

Cap. 3. Dulmen. Epo) Dulmensi Epo, vetus Tarr. Cont. et alij. Dulmen. Epo, vetus Gregor. Dunel. Epo. d. parte 28. cap. 5. Almensinensi Epo, vnus ex veter. Greg.

Contigit) Contingit, concil. et duo Tarrac. et Raim. et Cont. non male.

quod Abbas) quod licet Abbas, Barcin. et vnus Tarr. et concil. et Raim. et Cont.

controuersia vertitur) vertebatur controuersia, vetus Tarr.

... capituli sui de ratihabitione monstraret) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

ipsum tamen capitulum) sic in concil. capitulum tamen, Raim. et Cont.

super hoc consulere) super hoc nos consulere, cōcil. et unus Tarr. aptius. nos consulere, Raim. et Cont. ceteris omissis.

consultationi t. taliter) cōsultationi tuæ taliter, cōcil. et duo Tarr. tibi, Raim. et Cont. taliter tibi, vnus ex veter. Gre.

si Abbas) quod si Abbas, concil. et vnus Tarr. et Raim. et Cont. non male.

a capitulo suo) sic omnes, præter vnum ex veter. Greg. in quo est, capituli sui. de pro a in concil.

si fuerit) præsertim si fuerit, concil. sed Raim. et Cōt. ut editum est.

ac si non consenserit, eam non poteris reuocare) ac si non consenserit in eam, nō poterit aliquatenus reuocare, concil. ac si (non) consenserit in eam, non poterit reuocare, vetus Greg. in quo nō aliquando desiderabatur. in altero minus veteri negatio non est. Contius, et alij NON habent. hanc varietatem Othensis notat. et si non etc. Barcin. varietas negationis est in trib. Tarrac. vox eā in veteri desideratur. in eā, est in altero. In fine omissa est pars eiusd. rescripti, quæ videtur ad titulū de institutionib. pertinere. Super eo vero, quod clerici, et religiosæ personæ, sicut asseris, litterarū intuitu, quas habēt a laicis, sibi ius in ecclesijs vindicāt: hoc tibi volumus innotescere; quod vbi Episcopalis auctoritas non accesserit, per illos ecclesias suas non possunt obtinere.

Cap. 4. Abbati de Stradeford, et Priori de Esebi) Abbati de Staforde, et Priori de Helesbi. d. parte 28. c. 6. Abbati de Stra. et Priori sancti Eusebij, Cont. et alij. pro Stra. Strat. est in veteri Gregor. in alio Tran. vide infra collect. 2. c. 3. eiusd. tit. similem inscriptionem. Stafor. et Esebei, vetus Tarr. Straforc, et Esebi, alter Tarr.

et Alanum) et A. cōcil. et vetus Tarr. et Cont. et alij.

alij.sed H.est in veteri Greg.
super capella de Stradeford) de Mostraton.Barcin.de Stancona,cōcil.de Strat.vetus Greg.de Stant.alter vetus.de Stratis,Cont.et alij.de Stastro,vetus Tarr. de Statori, alter minus vetus.
et licet transactio ipsa)et licet,Raim.et Cont.ceteris omissis.vt editum est,in concil.
confirmata fuisset)firmata fuisset,concil.et vnus Tarr.et Raim.et Cont.
eam præfatus Alanus)eā tamē præfatus A.concil.et duo Tarr.et Raim.et Cont.
firmare contradicit)sic etiam in concil.seruare recusat,Raim.et Cont.firmare contradicit,vetus Tarrac.
Quia igitur)Quia ergo,cōcil.sed vt editū est,Cōt.et alij.Quia,vetus Greg.altera voce omissa.
continens simonia)obtinēt simoniæ,cōcil.aptius.vt editum est,Raim.et Cont.
et non solum a malo etc.)pulcherrima verba omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
sed etiā a specie mali) mala,Barcin.et vnus Tarr.et pro etiam,cōcil.cetera,vt edita sunt.sed etiā ab omni specie mali,vet. Tarr.Paulus in epist. priore ad Thessalonic.cap.5.ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.ab omni specie mala abstinete.si τοῦ πονηροῦ scriberetur,recte specie mali verti posset.nō dissimile est,quod Cęsarē ferūt dixisse,cū vxorem suspectā dimisisset, Cæsaris vxorem etiam suspicione criminis carere oportere.sumptū videtur ex oratione Aeschinis aduersus Timarchum,ὥστε μὴ ἐπιδείξασθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.
d.v.per A.s.pr.m.)discretioni vestrę etc.concil.mandamus,Raim.et Cont.
cum propter hoc etc.)hæc etiam omittunt Raim.et Cont.vsq.ad illa verba,reuocata trāsactione.sunt autem in concil.
causam diligētius audiatis,et fine canonico terminetis) causam audiatis,etc.Raim.et Cont.ceteris omissis.diligenter pro diligētius,in cōcil.cetera, vt edita sunt.in vno ex veterib.post etc.additū est,idest,fine canonico terminetis.non male,debito pro canonico, vetus Tarr.
Cap.5.Idē Carnoten.Epō)Ante hoc caput in Barcin.est cap.1.de transactionib.collect.2.
pars c.Nos in eminenti) sic etiam in cōcil.d. parte 28.c.10.sed hæc omittunt Raim.et Cont.et duo Tarr.videtur simile initiū esse cap.13.partis 49.ad Eboracen.Archiepm,cuius pars est c.5.de senten.et re iudicata in Gregor.licet aliud initiū sit in Barcin.et apud Contiū.sed ipsum caput exstat in hac collectione sub tit.de appellation.c.40.et d.parte 49.c.12.et 13.tātū primū verbū desideratur.In eminenti,inquit,specula ecclesiæ,licet immeriti,disponēte domino constituti,intēdere debemus cōsultationib.singulorū.Est alia epist.Hadriani Papæ cap.10.parte 13.cuius initium est.Nobis in eminenti specula,disponente domino costitutis etc.vt cap.15.de decimis in hac collectione.At capite 9.de cēsib.in hac collect.scriptū est.pars c.In eminēti.est autē totidē fere verbis,quot hoc scriptum.
sic componit)sic Raim.et Cont.suo forte cōponit,concil.non male.vt editum est,d.c.9.
ius aliquod)ante hæc verba est in duob. Tarr. d.c.9.non est,quæ voces in altero deletæ sunt.
si compositio)sed si pro si,duo Tarr.d.c.9.
non est iuri)est, vetus Tarr.voce non omissa.
a loci Epō)ab Epō loci,vetus Tarr.
aliquatenus reprobanda)approbāda,vetus Tarr.altera voce omissa. reuocanda; Barcin. reprobanda,Raim.et Cont.altera etiam voce præter missa.hæc aliquatenus reprobanda; concil.aliquatenus inprobanda, duo Tarr.d.c.9.
sed sensus)mēdose in Cōtij libro,sed sensus,operarū culpa.idē scriptū in vno ex veter. Greg.
Episcopali)speciali,duo Tarr.d.c.9.
et cui præest ecclesia) et ecclesiæ,cui præest, cōcil.et cui ecclesiæ præest.vetus Greg.cui præest ecclesiæ,Cont.et alij.ecclesiæ,cui præest,alter vetus Greg.et ecclesię,duo Tarr.alijs postea additis.et ecclesiæ,sub hoc,cui præest,d.c.9.vox et in vno Tarr.deletum est d.c.9.
super hoc,sub hoc)sub hoc,cōcil.et Raim.et Cōt.et duo Tarr.alijs omissis.
prætextu solutus)sic etiam Barcin.et tres Tarr.d.c.9. prætextu non est inponendus, et si fuerit solutus,quartus Tarr.
non excedit)non excedat,vnus Tarr.d.c.9.
Cap.6.Idem venerabilib.fratrib.R.Eboracen.etc.) Idē Eborac.Archiepō,et Wigorn.Epō,vetus Greg.Eboracēsi Archiepō,et Vigoren.Epō, Cont.et alij.in alio veteri est,Vigornien.Epō. Idē Ebor.Arc. et A.S.L.et R. iu. Ep. vetus Tarrac.mendose.
Ex litteris vestra f.)fraternitatis,duo Tarr. Ex litteris vestris,Raim.et Cont.
inter R.)R.vetus Tarr.
de Ministra) de Ministr.vetus Greg.de Vult. Cont.et alij.de Ministerio, in alio veteri Greg. de Ministro,vetus Tar.de Ministri,alter Tarr.
et capella de Torbec.ad eandem ecclesiā pertinēte) hæc omittūt Raim.et Cont.pro Torbec est in Barcin. Torstolhec. Costollis, in uet. Tarra Corstolis,in altero.
iā pridē facta)facta Raim.et Cōt.ceteris omissis.
post transactionem)postmodum,Raim.et Cont.
veniens ad præsentiam nostram,et f.) SE tantum Raim.et Cont.ceteris neglectis.

mentiens clericum) esse, additur in vet. Tarr.
ad Duellinum Ep̄m, et Decanum Eboracen. si bene meminimus) Hæc etiam ijdem omiserunt. Diuellinum pro Duellinum, Barcin. Vellinum, vetus Tarr. Mulinensem, alter.
super eandem ecclesiam et capellam) super eadem ecclesia, et capella, Barcin. et duo Tarr. et capella, omittunt Raim. et Cont. cetera, vt Barcin.
tacita veritate) tacito, Raim. et Cont.
ipsi G.) ipsa, Barcin. et duo Tarr. omnia omittũt Raim. et Cont.
litteras nostras) litteras a nobis, vetus Tarr.
Cum autem idem G. etc.) Quę sequũtur, usq. ad illa, G. nō infitiabatur, omittunt Raim. et Cont. qui ita scribunt. Cum autem idem G. non infitiaretur.
prædicti R.) R̸. vetus Tarr.
deinde) demum, duo Tarr.
quemodo) quod, vetus Tarr.
litteras ipsas) sic etiam veteres Gregor. istas, pro ipsas, Cont. et alij.
præscripta ecclesia) prædicta ecclesia vnus Tarr. et Raim. et Cont. eadem ecclesia, vnus ex veterib. Gregor.
et capella, auctoritate Apost.) hæc omittũt Raim. et Cont.
silentium imponimus) silentium perpetuũ imponimus, Barcin. silentium duximus imponēdũ, Raim. et Cont. silentium perpetuum imposuimus, vetus Tarr. silentiũ in perpetuum inponimus, alter Tarr. IN tamen postea deletum est.
et memoratũ R. etc.) hæc omittunt Raim. et Cõt.

TIT. XXVIII. DE POstulando.

CAP. un. ex concilio Lateranen.) Adde cap. 12. ex libro concilior. est autem hoc sub Alexand. 3. habitum, vt recte admonet Contius.
in minorib. quoq. ordinib.) et in pro in, concil. et Cont. in ordinib. quoque minorib. Raim. addit Cont. (constituti) quasi ea vox omissa fuerit a Raim.
sustentantur) sic in concil. sustententur, Raim. sustentur mendose Cont. in vno ex veterib. sustentantur.
in negotijs sæcularib.) vox sæcularib. desideratur in concil.
ecclesiæ suæ) vox suæ, in vno Tarr. non est.
non possunt) Post hæc verba sequitur in concil. sed nec procurationes villarũ etc. vt cap. 4. ne clerici, vel monachi etc. in Gregor. quo loco debuit Contius adscribere illud esse partē capitis 12. eiusd. cōcilij Lateran. sed adscripsit, p. c. clerici. nō male. idē post hæc verba (nō possunt) addit primam clausulam d. c. 4. vsque ad illa verba, siquis aduersus etc. neq. admonet lectorem, vbi cetera inueniantur.

TIT. XXVIIII. DE PROcuratoribus.

CAP. un. Gregorius Maximo Salonis. Episcopo) scribendum est, Salonitano Epo, vt lib. xi. epist. xj. siue xiij. cap. xiij. registri B. Gregorij. non Salonensi, vt Cont. et alij.
Alia quidem etc.) sic etiam Raim. et Cont. Aliqua alia etc. Barcin. nō recte. Hæc enim Gregorij verba sunt. ALIA quidē scripta ad fraternitatem tuā antea feceramus: sed tēpore, quo homines tuos, quos ad nos misisti, relaxare voluimus, scripsisse te etc.
quibusdam nostris) sic in veteri registro, nostrum pro nostris in vulgari libro. vtrumq. omittunt Raim. et Cont. quibusdã, retinēt. temporib. additur in vno Tarrac. mendose.
quod prædictos viros) sic etiã Raim. et Cont. quod Veteranum presbyterum, atq. Optatũ Defensorem, regist.
tunc in causa non immiseris) tunc ad causam non miseris, Raim. addit Cont. pro tunc alias nunc, vt alij, non sine mendo. tunc minime in causa transmiseris, regist. tunc in causam non miseris, vetus Tarr.
et ideo ea, quæ cum ipsis facta sunt) sic etiam in veteri registro, excepto (facta) pro quo est acta, quod malo. pro ipsis in editis est eis. EA, Raim. et Cont. omittũt, cetera, vt edidimus, ediderũt. acta pro facta duo etiam Tarr. habent.
sed et Thomas) sic etiã Raim. et Cont. additur in registro, ecclesiæ tuæ Defensor. vox et in vet. Tarr. non est.
hoc idem verbum sibi) sibi verbo, regist. sibi l. oc. Raim. et Cont.
nec præsentium portitorib. iam) iã, omittũt Raim. et Cont. iã nec præs. port. vnus Tarr. et vetus regist. nec, in vulg. desideratur.
quoque post hoc) hæc pro hoc, regist. malo hac. Omnia omittunt Raim. et Cont.
similiter diceretur) firmiter pro similiter est in quibusd. Gregor. mendose. simile alias, in vet. Tarrac.
hac res nos cautos esse debere) hæc nos res valde fecit ambigere, et cautos esse debere, regist. hoc nos cautiores esse, Raim. et Cont. nos hoc cautos esse debere, vetus Tarr.
si causam multis dicere) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt autem in registro. discere, vetus Tarrac. pro dicere, ducere alter. ego dicere malo.
instructam personam) sic etiam Raim. et Cont. instructam

instructam de cetero per sonam, regist.
facto, suo) malo tua, ut in Barcin. aut tuis, ut in registro. facto, Raim. et Cont. altera voce omissa.
et testium) sic vetus regist. in testimoniũ, recens. testiumq. Raim. et Cont.
indito trasmittite) sic vetus regist. indito trãsmittatur, recens. indicto transmitte, Raim. et Cont. indicto transmittite, vetus Tarr.
cum ea actum) sic vetus regist. et Raim. et Cont. eo pro ea uulgares libri.
possis cum ea iure subsistere) possit iure subsistere, regist. et duo Tarr. iure subsistat, Raim. et Cont.
Post hæc verba in registro est. Nam nos non solum tibi, sed etiam omnib. quod iustum, legitimumq. fuerit, parati sumus Deo iuuante per omnia custodire. postea in ueteri libro est. Tantũ est, ut et tu, quod lege præcipitur, facere nõ omittas. in alio edito uox EST desideratur, cetera sunt.

DE SYNDICO)

Tollantur stellulæ, et addatur Tit. xxx.

CAP. iiii. *Gregorius Petro sub. Siciliæ*) subdi. vetus Tarr. pro sub. scribe subdiacono ex lib. 1. epist. 67. registri. Greg. P. subd. et defensori Siciliæ, vetus Raim. liber. Contius, et alij, P. omittũt. sed. in marg. Contius Petro scripsit, et recte numerum epist. addidit.
esse condecet) sic etiã in registro. esse debet, Raim. et Cont. verbum esset aliquando in vet. Tarr. non fuit.
a litigijs foralibus) forensib. Raim. et Cont. ut editum est, in regist.
ita necesse) sic etiam Raim. et Cont. sed plura verba sunt in registro, ut diuinis ministerijs pie, ac sollerter inuigilent, ita necesse. sic in veteri registri libro, in recenti. monasterijs pro ministerijs.
Pro qua re tibi precipimus) vox tibi in uno Tar. nõ est, hoc Bern. Papien. mutauit, aut is, a quo hæc sumpsit. Raim. et Cont. nihil aliud scribũt. sed in registro est, ne distracta mens, per uarias causarum curas effluat, et ad celebrãdum opus cõsuetum eneruata torpescat. Praesentium itaq. lator Abbas Ioãnes plurima se monasterij sui asseruit habere negotia pro qua re experientiã tuam per præsentis præcepti paginam admonemus. In vet. registro, pro (ne distracta) est, utinã distracta. in alio edito pro effluat est defluat.
quod cum Fausto loqui debeas) sic etiam Raim. et Cont. sed in registro est, quatenus cum Fausto, qui Romani uiri memorandi ex tempore cancellarius fuerat, loqui debeat. in veteri registro est, qui Romanæ memorandæ Ex prætore cancellarius fuerat, loqui debeas. forte solum (ex tempore) mendosum est, pro quo Ex prætore scribo. in alio libro edito est pro uiri memorãdi ex tempore (uiri magnifici Ex prętore) aptius.
quẽ si hoc uelle perspexeris &c.) cui, si uoluerit, cõstituto salario, monasterij generaliter debeas negotia commendare, Raim. et Cont. Cuius si pronã ad hanc rem compereris voluntatem, ei monasterij ipsius generaliter debeas, constituto salario, commendare negotia. regist. Hic Raim. discessit a Bernardi verbis, Bernardus a Gregorianis. prospexeris pro perspexeris habet unus Tarrac.
paruo incommodo) sic regist. et vetus Raim. liber. cum paruo incommodo, Barcin. pro paruo incommodo, Cont. et alij.
seruos Dei quietos existere) sic etiam in regist. seruos Domini esse quietos, vetus Raim. liber. Dei pro Domini, Cont. et alij. cetera ut vetus. quiete pro quietos Barcin. cetera, ut edita sunt.
Post hæc verba additur in registro. ve et utilitates cęllæ per negligentiam nõ pereant; et seruorum Dei mentes ad opus dominicum liberiores existant.

DE IIS, QVAE VI, ETC.

Tit. xxx.) scribe xxxj.

CAP. 1. *Alex. iij. Oscen. Epo, et Priori sancta Maria Cæsaraug.*) Margaritę pro Marię Barcin. quod non placet. Ostẽn. Epo, et Priori sanctæ M. Castraug. vet. Gregor. mẽdose. Ossen. Epo, et Priori S. Mariæ Cæs. in alio veteri, minus mẽdose. Oscæ, pro Oscen. vetus Tarr. Cæsaraugustan. alter Tarr. Exon. Epo, et Priori S. Mariæ Cæsarraug. Contius, et alij, nõ recte. in concil. parte 50. cap. 13. tota inscriptio desideratur.
Relatum est ad audientiam nostram) Relatum est aurib. nostris, concil. Perlatum pro Relatum Barcin. et unus Tarr. et Raim. et Cont. aptius. cetera ut edita sunt.
vir nobilis, prudens, & potens) prudens non est in Barcin. neq in vet. Tarr. uir nobilis, cõcil. cetera nulla sunt. nobilis, et potens, Raim. et Cont. ceteris omissis. et prudens, vnus Tarr. omissis illis, et potens, non recte.
A. nomine) Atorelia nomine, vet. Tarr. aptius. Atornellan, siue Atorella, alter Tarr. Ateorelia nomine, cõcil. Atornella nomine, Barcin. Raim. et Cont. omnia omittunt.
M. mulierem) Marjam, vnus ex veterib. Greg.
mulierem de Oreia quondam) hæc etiam omittũt Raim. et Cont. Orrea pro Oreia, Barcin. quod placet. in concil. ut editum est. Rocia, vetus Tarr. Orreia alter Tarrac. aptius.

uxo-

uxorem suam) suam in Barcin. desideratur.
fratri, et militibus &c.) milites sui eius præcepto, Raim. et Cont. sed in conc. ut editum est.
qui cum ipsi) ipsam, concil. et duo Tarr. rectius. eam Raim. et Cont. ceteris omissis.
duxissent) sic etiã in conc. ducẽtes Raim. et Cont.
et euaginato gladio eam) eam in concil. non est, neq. in duob. Tarr. euaginato gladio, Raim. et Cont. alijs omissis.
occidere vellent) sic etiam in cõcil. occidere voluerunt, Raim. et Cont.
eadem ad pedes &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
cognatus vero misericordia, et pietate ductus) motus pro ductus, Barcin. Coggatus vero et pietate, et misericordia motus, concil. sed tandem pietate ducti, Raim. et Cont. Cognatus vero misericordia motus, et pietate, vetus Tarr. omissa voce ductus. Cognatus vero pietate ductus, et misericordia, alter Tarr.
et sub tali cõdicione pepercit) tali in cõcil. nõ est. sub tali cõdicione pepercerũt eidẽ, Raim. et Cont.
de Colobres) de Tolabres, concil. de Tollebres, vetus Tarr. de Tolobres, alter. de Colobris. Raim. de Calobris, Cont. Colubriensi, unus ex veterib. Gregor. credo Talabres scribendum.
habitum monasticum deberet suscipere) sic etiam in concil. habitum susciperet monachalem, Raim. et Cont.
Quo audito maritus &c.) hæc usq. ad illa, Epĩ vero, omisit Raim. addidit Cont. sunt etiã in cõcil.
reseruata erat) esset Barcin. erat concil. et Cont. seruata esset, vetus Tarr.
grauiter plurimum tulit) sic etiam concil. et Cont. grauiter tulit, Barcin.
Cæsaraugustan. et Tirasonen.) Tyrasonẽ. Barcin. ut postea, rectius. Cæsaraug. et Terasonen. Cõt. mendose. Cæsaraugustanen. et Tirasonen. concil. non recte. ex nummis Turiasonen. scribendum esset. a Cæsaraugusta Cæsaraugustanus aptius deducitur, quã Cæsaraugustanẽsis. Tirac. vetus Tarrac. Tiron. alter mendose.
et ei velum) et illi velum, concil. et duo Tarr. et Cont. ut ei velum, Raim. et Cont. postea.
adduxit) adduxerunt, vetus Tarr.
Episcopi vero rem ignorantes, et quia iuuenis) sic in concil. ipsi pro Episcopi. Barcin. cetera, ut edita sunt. Episcopi vero missi a viro, ut ei velum imponerent, quia iuuenis. Raim. Epĩ vero (rem ignorante.) missi etc. ut Raim. Contius.
filium habebat paruulum) sic etiã Raim. et Cont. filium haberet paruulum, concil. filium paruulum habebat, vetus Tarrac.
eã seorsum conuenerunt) seorsum cõuenerunt eandem, Raim. et Cont. sed in concil. ut editũ est.
quæ utique ipsis rem per ordinem) quæ rem, Raim. et Cont. ceteris omissis. ipsis in concil. non est, cetera ut edita sunt. quę utiq. rem per ordinẽ Episcopis, duo Tarr.
et non bono animo) sic etiam in cõcil. omittuntur etiã hæc a Raim. et Contio.
intrabat, proposuit) proposuerit, Barc. sed Raim. et Cont. ut editum est. intraret concil. tantum. intraret, proposuit, vetus Tarr.
et quodquandocumq. posset inde exiret) quæ quod, Barcin. pro et quod. forte quodque aptius esset. quod, in concil. non est, neq. in uno Tarr. cetera, ut edita sunt. et quod inde, quandocũq. posset, exiret, Con. et alij. quod in veteri Gregor. non est, cetera ut Cont. ut pro et quod, in alio veteri, cetera ut edita sunt.
nihilominus adiecit. Tunc Episcopis etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
de morte ipsius) eius, concil.
ab ea) hæc in vet. Tarr. non sunt.
alter eorum, Tyrasõn. s.) Tyrasonen. scilicet, cõcil. sed alter ipsorum, alias Eporum, vetus Gregor. sed alter Eporum, alij. sed aliter Eporũ, Cont. mẽdose. cetera omittunt omnes, præter concil.
ut viri illius) sic etiam in concil. illius, non habẽt Raim. et Cont.
mulieri velum imponere) velum imponere ei, vetus Tarr.
Tandem autem viro, et fratre de medio sublatis) sic etiam in concil. Tandem uiro de medio sublato, Raim. et Cont.
exiuit, et cuidam nobili &c.) Raim. multa omisit, et alia mutauit, Contius quædam addidit, alia reliquit. in cõcilijs, ut edidimus paucis exceptis. exiens alium maritum accepit, Raim. et Cont.
P. uidelicet de Camberijs nupsit) Petro Semeni de Cãbero nupsit, Barcin. P. nomine de Cambern. nupsit, cõcil. Cabijs pro Camberijs, vetus Tarr. P. de Cansebrij nupsit, alter Tarrac.
Cum reclamarent) Cum reclamassent, Barcin. et cõcil. et vet. Tarr. Cũ reclamauissẽt, alter Tarr.
et Eps) qui cũ, vetus Tarr.
ad instantiam sororum eam, et virũ quẽ acceperat, excommunicauit) sic etiam concil. Quos Calogortanus Eps ad instantiã sororum uinculo excõmunionis astrinxit, vetus Gregor. Calogoritanus, alter vetus. Gallagoritanẽsis, Cõt. et alij. et excõmunicationis. cetera ut vetus. scribe Calaguritanus. virum suum, vetus Tarra.
et totam terram eius interdixit) hæc omittunt Raim. et Cont. sint licet in cõcil. illius pro eius, duo Tarr. habent.
ignorans, quo modo &c.) hæc addidit Cont. omissa a Raim. ignorãs penitus, quo modo, Barcin. et duo Tarr. et concil. et Cont.

quam

quam utique) quoniam utique Cont. mendose.
Tarraconen.) Terragonen. Cont. inepte.
postmodum) postea, Cont.
sine canonico) sine debito, Barcin. et duo Tarr. et cócil. et Cont.
Ideoq. dis. u. per A. s. pr. m. qua.) pr. in concil. nō est. Ideoq. mand. quat. Raim. et Cont.
recepto iuramento) recepto sacramento, Raim. et Cont. sed ut editum est, in concil.
quod uestro) sic etiā Raim. et Cont. quod nostro, concil.
ab excommunicationis vinculo) sic etiam Raim. et Cont. ab excommunicatione, concil. ab excommunionis vinculo, vetus Gregor.
quam Priorissam) sic omnes, præter unum ex veter. Greg. in quo est, quam Abbatissam.
præscriptis) prædicti, vet. Tarr.
ante vestram præsentiam cōuocantes) conuocetis, Barcin. ad præsentiam tuam conuocantes, concil. ut editum est. Raim. et Cont.
causam diligentissime &c.) hæc usq. ad illa, si legitime, omittunt Raim. et Cont. causam diligentius, concil.
prædictam M.) mulierem pro M. cōcil. et Raim. et Cont.
ratum postea) postea ratum, cōcil. et vetus Tarr. postmodum ratum, Raim. et Contius.
et habitum) habitumq. vetus Tarrac.
resumere) sic concil. et veteres Gregor. readsumere Cont. et alij.
censura ecclesiastica) per cēsuram ecclesiasticā, unus ex veter. Gregor. ceteri, ut editū est.
In fine additur in duob. Tarr. Dat. Beneuent.
Postremo dicendum est, pro longa epist. breuem sententiam conscribi potuisse.
Cap. 2. Wigor. Epo) sic vetus Gregor. Vuigorn. Epo, concil. parte 22. cap. 7. Epo Vigornien. Cont. et alij.
Eadmundi) sic concil. Raim. et Cont. sancti Sau. vetus Tarr. Sandmūdi, alter. Framundi, Barcin. Cadmundi in quibusd. editis Gregor. Ademunde, unus ex veter. Gregor.
a quo R.) Robertus pro R. unus ex veter. Gregor. et postea bis.
teneri dignoscitur) tenere dinoscitur, Barcin. et duo Tarr. et concil. et Raim. et Cont. utrumq. parum gratū est. teneri conqueritur, malo. sed ut parentes cū balbis infantib. balbutiendū est.
milites suos) sic in concil. suos omisit Raim. addit Cont.
prædicti R. sicut accepimus, misit) sicut accepimus, in concil. nō sunt. eius, sicut accepimus, destinauit, Raim. et Cont. ipsius pro eius, unus ex veter. Greg.
et ab uniuersa sua possessione) vox sua in uno Tarr. non est. possessione sua, concil. cetera ut edita sunt. et uniuersa possessione, Raim. et Cont. alijs omissis.
ecclesiam suam) ecclesiæ suæ, vetus Tarr.
abiuraret) abrenuntiaret, vetus Tarr.
coactus fecisset) in priori editione concil. coactus fuisset. et in vet. Tarr.
præscriptam ecclesiam alij concessit) prædictam pro præscriptam, cōcil. et vetus Tarr. cetera, ut edidimus. alij concessit ecclesiā suppradictam, veteres Gregor. supradictam ecclesiam, Cont. et alij, cetera ut vetus.
et vi fiunt) sic etiam Raim. et Cont. et vi facta fuerunt, concil. et unus ex veter. Greg.
de ratione iuris et ordine, in irritum debēt reuocari) sic etiam in concil. debent de iure in irritum reuocari, vetus Gregor. de iure debent etc. Cont. et alij, cetera, ut vetus. de ratione, et ordine iuris, vetus Tarr.
f. t. per A. s. m. qua.) fraternitati tuæ etc. quatenus, concil. mand. quat. Raim. et Cont. ceteris omissis. pr. m. qua. vetus Tarr.
prædicto R.) sic etiā Raim. et Cont. additur in cōcil. si ita constiterit. Roberto pro R. unus ex veter. Gregor.
omnia cū integritate restituas) sic etiā in concil. cū integritate restituas uniuersa, Raim. et Cont. Hoc caput sub titulo de restitutione spoliatorum poni potuisset, ut in cōcilijs sub titulo de spoliatis restituendis, uel non.

DE IN INTEGRVM RE-

stitutione ecclesiæ, vel minorum Tit. xxxj.) scribe xxxij. De integra restitutione ecclesiæ, Barcin. De integra restitutione, vetus Gregor. De in integrū restitutione, Cont. et alij. De restitutione minorū in integrū, vetus Tarr.

CAP. un. Idem Alphano Epo) Alex. iij. Alfa. E. vetus Tarr. Alfan. Epo, vetus Gregor. Alphanen. Epo, Cont. et alij. Allisano Epo. scribo. Hæc verba desiderantur cap. 8. de reb. ecclesiæ alienandis, et in concil. parte 29. c. 7.
Requisiuit a nobis f. tua, quid agendum sit) hæc etiam omissa sunt d. c. 8. et in concil. a nobis, Raim. et Cont. omittunt, qui scribunt, t. f. pro fr. tua. tua fraternitas, duo Tarr.
de possessionibus) autem additur d. c. 8. et in concil.
noueris itaq. f. tua) tua fraternitas, duo Tarr. noueris tua fraternitas, d. c. 8. et in cōcil. noueris itaq. Raim. et Cont.
si ecclesia læsa) sic etiam Raim. si læsa ecclesia, concil. si ecclesia tua læsa, d. c. 8.
manifeste appareat) sic etiam Raim. manifeste appareat, d. c. 8. manifestum appareat, concil.
ipsius, cum Epo facere deteriorem condicionem ipsius non liceat) ipsius, cum Epo eius condicionem facere deteriorē non liceat, Raim. et Cont. ipsius, cum eius condicionem deteriorem facere non licuerit, concil. cum Epo deteriorē ipsius ecclesiæ

fiæ condicionem facere non licuerit, d.c.8. vox ecclesiæ in Barcin. nõ est ibidē. ipsius, cũ Epo illius nõ licuit facere deteriorē, vetus Tarr. cõ dicionē deteriorē ipsius nõ licuerit, alter Tarr. cetera, ut edita sunt.

iure minoris) sic etiam Raim. iure minorum, concil. et d.c.8.

seruari) conseruari, concil. seruari, d.c.8. et Raim. *ipsius data constiterint*) constiterit malo, ut d.c.8. eius data constiterit, Raim. et Cont. ut editum est, Barcin. d.c.8. ipsius constiterit, cõcil.

ad proprietatē conuenit redire ipsius) ad ipsius cõ uenit proprietatem redire, duo Tarr. ad ipsius conuenit ius, et proprietatem redire, Raim. et Cont. ad ius ipsius conuenit, proprietatemq. redire, d.c.8. et in concil. excepto uerborum ordine, quor. extrema sunt, conuenit redire.

coloni) colonus, d.c.8. et concil. coloni, Raim.

fecerint meliores expensis, ac labore suo) credo esse mutandum ordinem verborum, ut in Gregoriana collectione, et in Barcin. et in duob. Tarr. expēsis, ac labore suo reddiderint meliores. reddiderũt, unus Tarr. sumptib. pro expēsis, Barcin. expēsis, ac labore suo reddident meliores, d.c.8. fecerit pro reddiderit, concil. cetera eodē modo.

bono animo fecerunt) bona fide fecerint, Raim. et Cont. bono animo fecit, d. c.8. fecerit pro fecit, concil.

debeant) debeat, d.c.8. et cõcil. debēt, unus Tarr.

DE ALIENATIONE IV-

dicij mittendi causa facta Tit. xxxij.) scribe mutandi, ut in Barcin. et in vet. Tarr. et Raim. et lib. 4. Digest. item scribendum est, Tit. xxxiij. additur in Barcin. post verbum facta, et ex dolo. euitandi pro mutandi, unus Tarr.

CAP. *un. Alex. iij. Dulm. Epo*) Dulmensi, cap. 14. de appellat. in hac collectione, ubi non recte adscriptum est, Non ponitur. Lund. Epo, Barcin. neutrum Raim. et Cont. sed simpliciter Alex. iij. at in concil. parte 49. cap. 5. Archiepo Rothomagensi. et Abbati Geomar. Decultensi Epo, vetus Tarr. Dul. Epo, alter d.c.14.

certa relatione) sic in cõcil. sed certa nõ est d.c.14. neq. in veteri Tar. neq. apud Raim. addidit Cõt.

uiri ecclesiastici de prouincia uestra de prosequenda sua iustitia) hæc a Raim. omissa sunt. uiri ecclesiastici de prouincia uestra pro iustitia sua prosequenda, vnus Tarr. et Barcin. et d.c.14. et concil. quod placet. vox prosequenda omissa est a Contio, cetera, ut Barcin.

litteras commissionis) sic etiam d. c.14. et Raim. et Cont. litteras commissorias, concil.

a nobis impetrent) sic d.cap.14. impetrarunt vetus Tarrac. impetrant, concil. et Raim. et Cont. impetrarent, unus ex veter. Gregor.

aduersarij eorum) sic d.c.14. et concil. eorum, omittunt Raim. et Cont.

littera nostra ad iudices perueniant) litteræ illæ ad iudicem perueniant, cõcil. iudicem pro iudices, d.c.14. cetera ut edita sunt. nostræ omittitur in veterib. Greg. cetera, ut edidimus. litterę ad iudicem perueniant, Cont. et alij. litteræ nostræ ad iudicium peruenerint, Barcin. d. c.14.

uel litteris a iudicibus receptis) uel litteris nostris etc. ut edita sunt, concil. pro receptis in duob. Tarracon. d.c.14. est perceptis, quod non æque placet. in tertio receptis. vel etiam postea, Raim. et Cont. ceteris omissis.

illi a iudicibus citentur) illi ab eis citētur, d.c.14. et Barcin. et duo Tarr. illi, in cõcil. nõ est, cetera, ut Barcin. citētur ab eis, Raim. et Cont. omissa voce illi. ab eis, alias a iudicib. unus ex editis Greg.

uocem ap.) uocem appellationis, duo Tarr.

aut cõmutationem facientes &c.) hæc omisit Raim. addidit Cont. qui vel pro aut edidit. aut cõuentionem facientes, concil. ut editum est, d.c.14.

controuersia uertuntur) sic etiam d'. c.14. et concil. controuersia vertitur, Cont. vertantur, vetus Tarr. d. c.14.

quoniam huiusmodi &c.) hæc etiā omittit Raim. et Cont. nõ addidit. Quoniam igitur huiusmodi, concil. et Barcin. d.c.14. sed in Tarracõ. recēti utrubiq. ut editum est. sed quoniā huiusmodi, vetus Tarr. Quoniā vero huiusmodi, alter.

fraudatoribus) auctorib. cõcil. ut editũ est, d.c.14.

et nos contra prædictam calliditatem et versutiam) Nos igitur contra etc. Raim. et Cont. cetera, ut edita sunt. et nos contra prædictas calliditates, et versutias, concil. et d.c.14. vox et in Tarr. veteri non est.

pastorali volumus sollicitudine prouidere) sic etiā d. c.14. et in concil. prouidere uolentes, Raim. et Cont. ceteris omissis.

d.u.per a. A.s.pr.m.qua.) dis. t. pro d. u. vetus Tarr. pr. desideratur. d.c.14. est in vet. Tarr. mā. quat. Raim. et Cont. ceteris omissis, discretioni vestræ etc. quatenus, concil. Ante hæc verba est in uno Tarr. Inde est, quod, d.c.14.

aduersarij eius) sic etiam d.c.14. eius non est in cõcil. eorũ pro eius, Raim. et Cont.

inter quos, et ipsum super ecclesiæ causa controuersia est actitata) excitata pro actitata, Barcin. agitata, d.c.14. et duo Tarr. et concil. ecclesia pro ecclesiæ causa, d.c.14. et concil. ante verbum (est) additur in cõcil. diutius. sed pręstat omnia referre. inter quos, et ipsum super ecclesia controuersia diutius est agitata. Hæc omnia Raim. et Contius omiserunt. eadem causa pro ecclesiæ causa, unus Tarr. est diutius agitata, vetus Tarr. d.c.14.

supradicto modo) sic etiam d. c.14. et in concil. taliter, Raim. et Cont.

aut de possessione qualibet) sic in concil. et d.c.14. quamlibet, duo Tarr. hic. et d.c. 14. sed Raim.

pro qualibet scribit, de qua controuersia vertitur, aptius. Ante hæc verba additum est hoc in vet. Tarr. d.c.14. et eos, qui se in possessionem prædictæ ecclesiæ ingesserint.

commutationem fecerint) fecerunt, vetus Gregor. ut editum est, d.c.14. et Cont. et alij. commutationem (alias conuentionem) fecerint, concil.

uel malitiose se absentauerint) sic etiam in concil. et d.c.14. vel se malitiose duxerint absentandos, Raim. et Cont. aut pro uel, Tarr. vetus.

eos, qui in prædictā possessionem se ingesserint) eos, qui in possessione prædictæ ecclesiæ se ingesserint, cōcil. eos, qui in possessione se ingesserunt, Raim. et Cont. et eos, qui se in prædictæ ecclesiæ possessione ingressi fuerint, Tarrac. duo, et Barcin, d.c.14. nō recte. nos SE ibi dedita opera omisimus. eos, qui in possessiones se iniecerūt, unus ex veter. Gregor. possessionem pro possessione, unus Tarr. d.c.14.

iuris æquitati) pari pro iuris, prior editio concil. quod nondum probaui.

DE ARBITRIS TIT. xxxiij.) scribe xxxiiij.

CAP. 1. *Gregorius Theo. Duci Sardiniæ*) Theodoro, scribendum ex lib. 1, epist. 46. registri B. Gregorij.

Iustitiam, quam mente &c. et infra) totam sententiam scribere debuit Papiensis, est enim digna, quæ ubique legatur. Iustitiam, quam mente geritis, oportet coram hominibus luce operum demonstretis.

insinuanit) ante hoc verbum est in registro. quod Vitulana quondam recordandæ memoriæ cōstruxerat.

possessionem prædicti) possessionem iuris prædicti, regist.

se angi) cingi se, Barcin. et duo Tarr. et registri vetus liber. erigi se, recens.

contempsit) contempsit, vetus Tarr.

officialem) P. addit unus Tarr.

quidquid de tali) quidquid eorum de tali, regist. Post uerbum inancipetur, est in registro. ut id, quod se admittere, siue retinere prospexerit; nō hoc virtutis opere fieri, sed legis iustitiæ debeat reputari. In his verbis pro admittere in veteri libro est amittere; in alio recenti pro iustitiæ, iustitia est. posterior deinde pars ad Pōpeianæ cuiusdam religiosæ negotium pertinet, de qua mox cap. 2. agendum est ex epist. 61. eiusd. libri.

Cap 2. Idem Ianuario Epō) addi potest, Caralitano Sardiniæ, ex lib. 1. epist. 61. eiusd. registri.

Licet fraternitas &c et infra) Integra clausula hęc est. Licet fraternitas vestra zelo iustitię se in diuersorum tuitionē congruenter impendat; pro morem tamen eam credimus prorsus existere in eorū solamina, quos ei nostra cōmēdat epistola. Pompeiana igitur religiosa femina per hominē suum suggessit nobis multa se quorundā hominū sustinere assidue irrationabiliter grauamina: et ob hoc nobis supplicasse dinoscitur, ut nostris eam uobis commendaremus apicibus:

Proinde f. t. prædictā feminā in nullo) Propterea salutās fraternitatē vestrā debito caritatis affectu prædictā vobis feminā necessario duximus cōmēdādā; ut comitāte iustitia nulla causa fraternitas tua etc. regist. pro vestrā in veteri registro est tuā. pro nulla scribi posset, in nulla, apertius. In nullo eā fr. tua. in edito quōdam libro est. pro f. t. est in duob. Tarrac. fraternitas tua.

pati dispendia) patiatur pro pati, vetus Tarr.

si quas causas habuerit) si quas eam habere causas contigerit, regist. quas causas habuit, olim vetus Tarrac.

altercando) altercando, regist. non male.

tranquille ad effectum perducantur) ita tranquille ad effectum uobis sollicitandi perducantur, regist. mendose. solatiantib. uetus liber; quod nō probo. idem verbum est in edito alio libro. forte sollicitantibus scribēdum. Omissa autē sunt alia verba superiorib. coniuncta. ubet vobis pro tali opere merces inhæreat, et nostris apicibus commendata gaudeat se inuenisse iustitiam.

DE IVRAMENTO CAlumniæ Tit. xxxiv.) scribe xxxv.

CAP. 1. *Constitutio noua D. Henrici*) Diui pro D. est in Tarracon. trib. et in Barcin. nos nō libenter eo uerbo utimur. sumptum enim videtur a paganis, qui referebāt in diuos Imperatores suos. sed cap. 2. Honorius ij. utitur ea appellatione, diuum Marcum, siue Marcianū, et diuum Iustinianum appellans. Est autē hæc constitutio in legib. Longobardorum lib. 2. tit. 47. de aduocatis, et uicedominis cap. 10. et appellatur Henricus secūdus, Contio uero est Hen. v. non recte.

Dat. IIII. die mensis April.) III. in Barcin. et in uno Tarr. aptius, nam cap. 2. est tertio nonas Apriles. at Cont. III. kal. April.

ciuitate Arimino) in ciuitate Armeniæ, Barcin. quod nōdum probaui. Artimino in uno Tarr. non recte. in veteri hæc verba non erant.

Quoniam legibus &c.) Ante hæc verba est in Lōgob. Henricus diuina pietate secundus Romanorum Imperator Augustus. Quoniā in legib. etc. (in) etiam omisit Honor. cap. 2.

nemo clericus) nemo clericorū, Longob. nullus clericus, Honor.

in primo) uox, in, olim in vet. Tarr. non erat.

litis exordio subeant) mendose in Lōgob. legis exordio subeat.

nonnullis legum peritis) legis pro legum, Long. et Hon. et duo Tarr.

alij

alij personæ) aliæ olim in vet. Tarr.
liceat delegare) debeant delegare, vel liceat, Barcin. ut editum est, Long. et Hon.
quia illud) Quia enim illud, Lõgob. et cõcil. parte 23. c. 1.
a Marco Aug. Constantino pr. pr.) a Marco Aug. constitutum est propterea, quia, Longob. mendose. a Marco Augusto Constantino Præfecto Prætorio, in concil. a Marco Augusto Constantinop. Præsi. vetus Tarr. Extat hæc Marciani Imperatoris cõstitutio ad Constantinũ Præfectum Pretorio lib. 1. tit. III. const. xxv. Codicis Iustiniani. pro Marco igitur Marcianus his duob. capitib. scribatur: quãquã fortasse Henrici, et Honorij archetypæ constitutiones in hoc nomine errauerunt.
de Constãtinopolitanis etc.) ipsa cõstitutio de his loquitur, sed ratio aperte expressa omnes cõprehendit his verbis. quia ecclesiasticis regulis, et canone a beatissimis Epis antiquitus instituto, clerici iurare prohibentur.
ista dubietas ab omnibus) hæc dubietas omnib. Longob. ut editum est, Honor.
penitus auferatur) penitus excludatur, Barcin. ceteri, ut editum est.
nos illam diui Marci) nos in Long. non est. Marciani autem scribendum est, pro Marci.
decernimus) decernimus, Longob. et Honor.
generaliter) hæc vox olim in uno Tarr. non erat.
diuus Iustinianus iure decreuit) diuinus Iustinianus iure decreuerit, Longob. ut editum est, Honor. decreuerit, vetus Tarr. cetera, ut edita sunt.
ut canones patrum vim legum habere oporteat) Nouella 131. in prin. καὶ τοὺς κανόνας ἀντὶ νόμων φυλάττεσθαι. et Iulian. Quattuor sanctorũ cõcilior. canones pro legib. habeantur. hæc non de omnib. dicta sunt, sed de illis quattuor concilior. regulis. sed qui pari auctoritate canones conscripti sunt, cur non itidem recipiantur?
canonibus reperiatur) reperitur, Lõgob. reperiatur, Hon.
non audeant) sic etiã Lõgob. et Hon. nõ debeãt, Barcin.
totus clericalis ordo) totus catholicus ordo, Longob. sed Hon. ut editum est.
iureiurando) iuramento, Barcin. et concil. et Honor.
decernimus) additur in Long. et apud Hon. et imperiali auctoritate irrefragabiliter diffinimus. alias irretractabiliter, est in cõcil. quod verbũ scribi debet in Lõgob. pro et retractabiliter. est etiã in duob. Tarr. cap. 2.
non Episcopus, non Abbas, nõ presbyter) illa verba (nõ Abbas) scribi debent ante illa (nõ aliquis monachus) ut apud Honor. c. 2. at in Longob. locus mendosus est. nec Episcopo, nec presbyteri, nec cuiuscũq. ordinis clericus, non Abbas, non aliquis monachus. Abbates autẽ esse ostiarijs inferiores in Siluestri cõcilio statuitur, ut apud Grat. refertur dist. 93. c. 5. sed eius concilij verba varie relata sunt ab alijs.
cuiuscumq.) cuiusq. vetus Tarr.
in quacumq. controuersia) sic etiã Longob. in quacumq. causa, uel controuersia, Honor.
sed suis idoneis aduocatis) sed aduocatus suis proprijs idoneis, Longob. mendose. scribendum enim est aduocatis. sed alijs defensoribus idoneis, si expedire suæ ecclesiæ nouerint, Hon.

hoc officiũ liceat delegare) debeat delegare, Long. et vet. Tarr. huiusmodi officium liceat delegare, Honor.
Cap. 2. Honorius Eps urbis Romæ omnib. Epis occidentalib.) Honorius, 2. omnib. Epis orientalib. d. parte 23. c. 1. titulo de iuramento calumniæ. occidentalib. malo, quam orientalib. Honorius tertius, Raim. Honor. 2. Cõt. quẽ postea mendose Eugenium appellat, Innocẽtius. 3. vnus ex ueter. Gregor. ut editum est, in duob. veterib. Gratiani libris in fine causæ 22. Honorius 2. urbis Romæ Eps etc. unus Tarrac.
Adhærentes) Inhærentes, Barcin. et cõcil. et Raim. et Cont. et Grat. siue Palea, et duo Tarrac.
grauiores quæstiones per summum Pontificem terminari) sic etiã Raim. et Cõt. grauiores per summũ Põt. terminari debere quæstiones, concil. esse terminãdas, pro terminari, Grat. cetera, ut edita sunt.
nostrorum fratrum &c.) hæc usq. ad uocem Legib. omisit Raim. addidit Cont. sunt in concil. Ea propter nostrorum fratrum, Grat.
consilio diligenter) vox diligenter in vet. Tarr. non est diligẽter consilio, alter Tarr. habet.
unius causa) sic etiã cõcil. et Grat. huiusmodi causæ, Cõt.
Deo opitulante) hæc Grat. omisit.
decidimus) terminantes decidimus, cõcil. et Grat. ut editum est, Cont.
Legibus itaq.) sic etiam in concil. Quoniã legib. ita, Cõt. qui notat varietatem. Legibus itaque, quod Raimũdi libri habẽt. Quoniã legib. Henricus cap. 1. Quoniã in legib. Longob. ut editũ est, Grat. Legib. ita, duo Tarr.
ut nullus clericus) ut nemo clericorum, Grat.
reperitur rescriptum) scriptum, cõcil. et Raim. et Cont. et Henr. et Grat. et duo Tarr.
principales personæ) uox personę, in altero ex veter. Grat. libris non est.
subeant iusiurandum calumniæ) iusiurandum de calũnia subeant, concil. subeant iuramentum calumniæ, Raim. et Cont. et Henr. ut edium est, Grat.
nonnullis legis peritis sed et alijs quã plurib. sapientib. venit) propter quod plerique venit, Raim. et Cont. quam plurimis, duo Tarr. nõnullis legis peritis, et alijs sapiẽtib. uenit, cõcil. nõnullis legũ peritis res venit, Henr. legis, Long. nõnullis legis peritis, et alijs quã plurimis sapientib. res in dubiũ uenit, Grat. vnde nonnullis legis peritis, sed etiã alijs quã plurimis sap. venit, vet. Tar.
utrum clericus &c. debeat) utrũ clerici etc. debeãt, Grat.
iusiurandum præstare) iurare, vetus Tarr.
aut alij personæ) an pro aut, concil. et unus Tarr. personæ omittunt Raim. et Cont. ut editum est, Henr. et Grat.
liceat hoc officium) sic etiã in cõcil. liceat omittũt Raim. et Cont. hoc, Grat. omittit. hoc officium liceat, vetus Tarr.
Quia ergo illud) Quia. n. illud, cõcil. et Grat. et unus Tar. alias Quum pro Quia. Quia illud, Raim. et Cont. et Hẽr. Quia enim illud, Long. Quia uero illud, vet. Tar.
ubi clerici iurare prohibentur) ut iurare clerici prohibeantur, cõcil. ut editũ est, Raim. & Cõt. quo, pro vbi Grat. prohibeantur, duo Tar. in altero tamen A deletũ est.
a Marco Augusto) sic etiam concil. & tres Tarr. et Raim.

et Henr, et Long. et Grat. a Marciano Aug. recte Contius mutat.

Constantinopolitano Praefecto Praetorio) mēdosum est. Constantino scribendū, vt in cōcil. et in vet. Tarr. et in Barcin. & Henr. et in const. Marciani, de qua supra cap. 1. hæc omisit Raim. addidit Cont. Constantino P. P. omittit hæc omnia Grat.

de Constantinop.) vox de a Grat. omissa est.

promulgatum fuisse videtur) constitutum promulgatum fuisset, concil. vt editum est, Raim. et Cont. & Henr. et vetus Grat. liber, diuulgatum alter minus vetus.

ad alios) clericos addit Barcin. et Henr. et Grat.

ab omnibus penitus) sic concil. et Grat. et Henr. hæc omittūt Raim. et Cont. vox penitus in vet. Tarr. nō est.

quondam Henrici) H. quondā, concil. et Raim. et Cont. videtur autē his verbis significare mortuū fuisse iam Henricū, quod facit, ut dubitē hunc esse Hen. V. quod Cont. affirmat. nā mihi nos historici fefellerunt, hic Hēricus superstes fuit Honorio secūdo. in priori editione concil. fuit. decisionē quondā clerici filij nostri H. Imperatoris. mendose. pro clerici carissimi scribi potuit, aut fortasse ex Henrici vox ea mutata est. decisionem dilecti quondā filij nostri Henrici Imperatoris, Grat.

ut accepimus &c.) hæc vsq. ad illa, cuius hęc uerba, omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. magna cū varietate. (anno sui imperij, ut accepimus, factam tertio.)

Arimino factam) Armeniæ factam, Barcin. sic etiam idem liber cap. 1. Arenam. factam, vetus Grat. liber, Atentum in alter. Ariminæ, vetus Tarr.

tertio Nonas) tertio mensis, unus ex veter. Grat. libr.

die, cuius) de cuius, Grat. mendose. de die, cuius, vetus Tarr.

cuius hæc uerba sunt) cuius sūt verba hęc. et infra. Raim. et Cont. non recte. in vno ex veterib. Gregor. et infra, non est, cuius, Grat. alijs omissis. cuius et hæc verba sunt, vnus Tarr.

Nos itaq. eius) nos eius inquam, concil. Eius itaq. Raim. et Cont. hæc in Grat. libris nō sunt. Nos ita eius, unus Tarr.

diui Marci) scribendum Marciani, ut supra. ut editum est, Grat. et alij.

ita interpretatur) vox ita in vno Grat. libro desideratur.

pertinere videatur) iudicetur, pro videatur, Barcin. concil. Raim. et Cont. et Henr. d. c. 1. et Grat. et duo Tarr.

sum diuus Iustinianus iure decreuit) decreuerit, vetus Tarrac. cum Imperator Iustinianus decreuerit, concil. et Raim. et Cont. ut editum est, Henr. et Grat. cum Iustinianus iure discernit, prior editio concil. mendose. decreuerit, alter ex Grat. libris.

canones patrum) pariter, pro patrum, Grat.

patrum canonibus) patrum constitutionib. Barcin. ut editum est, Raim. et Cont. vox patrum in concil. desideratur. vidēda Cornelij epist. 2. ex qua sunt tria capita apud Grat. 2. q. 5. et cap. 21. concilij Triburiensis, ex quo est cap. 4. e. q. sed Marcianus alia decreta significat, quæ nos quærimus. tractatur eadē quæstio a Græcis Photio Constant. et Balsamone Antiocheno tit. 9. cap. 27. nomocanonis. pariter pro patrum, Grat. vetus liber. legib. pariter cum canonib. alter.

reperiatur) recipiatur, unus ex ueter. Grat. libris inuenitur, uetus Tarr.

omnino non) vox omnino a Grat. est omissa.

a præstando iuramento) sic etiam concil. addidit Raim. calumniæ. a præstando iureiurando, Grat.

immunis esse procul dubio censeatur) sic etiam concil. Grat. et Henr. sit immunis, Raim. et Cont.

Præterea) Propter ea, vetus Grat. liber, personæ alter.

status principis) sic etiam concil. Grat. Raim. et Cont. sed in concil. est, alias principalis utriusq. statuti principis, Barcin. non sine mendo. præfati addit Grat.

penes nos) penes nos, concil. et Grat. et unus Tarr. omnia Raim. et Cont. omittunt.

Nos itaq. utriusq. etc.) hęc sunt Henrici uerba, de quib. supra c. 1. Quapropter nos utriusq. videlicet, etc. Nos ergo vtriusq. Grat. Nos utriusq. vet. Tar. uox utriusq. a Raim. et Contio omissa est. ut editum est, in concil.

diuinæ et humanæ legis) sic etiam Raim. et Henr. legis diuinæ etc. ut edita sunt, in concil. diuinæ scilicet, et humanæ legis, Grat. et Barcin. uidelicet pro scilicet vnus ex ueter. Grat. libris.

decreuimus) malo decernimus, ut d. c. 1. et cōcil. et Raim. et Cont. et Grat. et unus Tarr.

irrefragabiliter) irretractabiliter, duo Tarr. et Raim. et Cont. et Grat. utrumq. verbum est in varijs lectionib. conciliorum, ut diximus c. 1. irreuocabiliter, unus ex ueter. Gregor.

non Eps non presbyter, non) in priori editione concil. nec Eps, nec presbyter, nec. ut editū est, Grat. præter Eps. pro quo est Epi, et in vno ex veter. non pbri.

cuiuscumq ordinis) sic etiā Henr. Grat. et Raim. et Cōt. cuiuslibet ordinis, concil. non Abbas, nō cuiuscumq; ordinis, vetus Tarr. vide cap. 1.

non Abbas) vel pro non, in priori edit. concil. nō recte.

non aliquis monachus) sic etiam Henr. Grat. et Raim. et Cont. non monachus, concil. et vetus Tarr.

vel sanctimonialis) sic omnes præter cōcil. in quib. est, nō pro uel.

in qualicumq. causa, vel cōtrouersia) seu pro uel, unus Tarr. in quacumq. pro in qualicumq. concil. cetera, ut edidimus. in causa quacumq. siue cōtrouersia, Raim. et Cōt. in quacumq. controuersia, Henric. d. c. 1. et in Longob. et Grat. in quacumq. causa, seu controuersia, vnus ex ueter. Gregor. in quacumq. causa fuerit controuersia, vetus Tarr.

sed alijs etc.) hæc usq. ad uocem Verum, Grat. omisit.

defensoribus) aduocatis, Henr.

si expedire suæ ecclesiæ nouerint) sic etiam Raim. et Cont. nouerit, Barcin. nouerint, concil. omnia desiderantur, cap. 1. et in Long. unde licet suspicari hanc non Henrici fuisse, sed Honorij prudētē additionē. si expedierit suæ ecclesiæ, vetus Tarr.

huiusmodi officium) hoc officium, in priori edit. concil. et in uet. Tarr.

ut Episcopo) ut Eps, cōcil. et Raim. et Cont. et duo Tarr. In duob. Grat. libris ita scriptū est. Romano videlicet Pontifice inconsulto. Vt siquis etc.

uel quiuis) uel quilibet, cōcil. uel quisque, Raim. et Cōt.

minime iurare audeat) iurare non audeat, duo Tarr.

a cunctis

a cunctis generaliter sacerdotibus, aut uniuersis) ac generaliter cunctis sacerdotib. ac uniuerso, concil. et uniuerso, Raim. et Cont. ceteris omissis. ac pro a, scribo, cetera retineo, ut edita sunt. ac cunctis generaliter etc. vetus Tarr. et generaliter sacerdotib. cunctis, alter Tarr.
in illa commiserit) in illam pro in illa, Raim. et Cont. diminicule. cōmiserit in illā, vetus Tarr. olim. in hāc constitutionem commiserit, concil. ut editum est, unus ex veter. Greg. in hæc statuta commiserit, Grat.
non sumentes exemplum, seu etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. siue pro seu, Grat. alter liber, et vetus Tarr. et cōcil. cetera, ut edita sunt.
quod in causa) quod aliter in causa, cōcil. aptius, et Grat. qui pro quod, alter ex Grat. libris, et unus Tarr.
nostrorum fratrum et coepiscoporum) Episcoporū, Barcin. et vnus Tarr. fratrum, et coepiscoporum nostrorum, concil. ut editum est, Grat.
Aretinæ, et Senen.) Areatinæ, olim vetus Tarr. forte ex Reatinæ. Aretanæ, alter Tarr. mendose. Arcanæ, et Senonensis, concil. forte Arianæ. Arretinæ autem malo. Aretinæ ecclesiæ, et Senen. Grat.
quando eorum) quoniam eorū, Barcin. et cōcil. et Grat. et duo Tarr. quod non placet.
Cap. 3. Item Eugenius Papa iij.) sic etiam in concil. d. parte 23. cap. 2. Itē Eugenius iij. sed Raim. et Cōt. Idē, hoc est Honorius. Idem pro Item est etiam in vno Tarr.
Arditioni Romanæ ecclesiæ subdiacono) Cardioni pro Arditioni, concil. Aromine, Barcin. Ordinatori, in multis Gregorianis, in quib. vox Romanæ desideratur, est tamen in vno ex veterib.
magistro Omnibono) Magno pro magistro, in varijs lectio. concil.
Literas benignitatis uestra &c.) Recte Contius addidit a Raim. omissa. tuæ pro uestræ, concil. et Cont.
benigne suscepimus) recepimus, Barcin. et duo Tarr. et Cont. accepimus, concil.
in causa, quæ) sic etiam in cōcil. in causa illa, quæ, Barcin. in ea causa, quæ, Cont.
quæ inter) quæ uertitur inter, cōcil. ceteri, ut editum est.
fratrem nostrum) vox nostrum in vet. Tarr. non est.
Bonon. Epm) Bonomē. Epm, Barcin. et cōcil. Bonomensem Epm. vetus Tarr.
f. nostrū Aldrea Paduanū) fil. A. Paduanū, Cont. filiū nostrū Paduanū, concil. filiū nostrū A. Paduanum, vetus Tarr. f. nostrum Aldecum Panduanum, alter Tarr.
agitatur iuramentum calumniæ) sic etiam Cont. iusiurandū de calumnia, concil. omisso verbo agitatur.
præstari conueniat) sic etiam in concil. præstari, vel recipere conueniat, Cont.
requisistis) sic etiam Cont. requisisti, concil.
in his causis, in quibus) casib. pro causis, vetus Tarr. et Raim. et Cont. in quibus causis, concil.
de decimis ecclesiæ) ecclesiarum, cōcil. ecclesijs, unus Tarr. de ecclesijs, decimis, Cont. quod non æque placet.
nunc dare, uel recipere consueuit) mendose. non dare, Barcin. ceteris omissis. nec dare, nec recipere, cōcil. et Raim. et Cont. non dare, vnus Tarr. nō consueuit, alter Tarr. antiquior.

eo quod huiusmodi causa) Et quidem pro eo quod, cōcil. eo quod tales causæ, Raim. et Cont.
districtione) distinctione, vetus Tarr.
sed ex) vox ex in concil. non est.
sortiuntur) sortiantur, vetus Tarr.
nulli prorsus) ante hæc verba addunt Raim. et Cont. in huiusmodi causis, quæ non sunt in concil.
inducunt) olim inducunt vetus Tarr. quod etiā Cont. scribit.
de iuramento) calumniæ addunt concil. et Raim. et Cōt.
dimissa) sic etiam in concil. omissa, Raim. et Cont. sed in vno ex ueter. Gregor. dimissa.
ad ulteriora) ad anteriora, duo Tarr. non optime.
discretio vestra) fraternitas tua, cōcil. ut editū est, Raim. et Cont.
Cap. 4. Augus. Seruus Dei) Idem scribendum est, ut d. parte 23. cap. 3. Eugenius Barcin. et duo Tarr. et Raim. et Cont. uidetur autem pars esse alicuius epist. cuius initium, Seruus Dei, esset.
sacramentum de calumnia) iuramentum de calumnia, cōcil. sacramentum calumniæ, Raim. et Cont.
cum fieri facimus) finimus, concil. aptius. Omnia verba Raim. et Contius omittunt.
et causa) sic in cōcil. et, omittit unus Tarr. et Barcin. sed pro et Raim. et Cont. et causa, vetus Tarr.
inspecta diligenter) diligenter inspecta, concil. diligenter omittunt Raim. et Cont.
per principales) per ipsas principales, Raim. et Cōt. ut editum est. concil.
personas, quandoq.) personas, et quandoq. unus ex veter. Greg. et olim vetus Tarr.
sibi indultos) sic etiā in cōcil. hæc omittūt Raim. et Cont.
non nesciant) sic etiā Raim. et Cont. nō nesciunt, concil.
in anima iurantis) in animam iurantis illud, Raim. et Cont. in anima principalium personarum, concil.
præstari mandamus) præstari iubemus, concil. præcipimus præstari, Raim. et Cont.
Vt igitur causa &c.) Hæc ad finem omittunt Raim. et Cōt. et in concil. nulla sunt. Vt causa igitur, vetus Tar.
Abbatissam) Abbatem, vetus Tarr.
Ripulensem) Ripullensem, vetus Tarr. Ripullēsem, alter.
Adicimus) Addimus, vetus Tarr.
Abbatissa) Abbate, unus Tarr.
si aliter et iustitiam) si alias et iustitia, Barcin. aptius, et duo Tarr.
Cap. 5. Idem R. Megal. Eumacen. Epis) pro Eumacē. recte in Barcin. est, et A. Nemausen. Epis. nō recte in cōcil. d. parte 23. c. 4. Idē R. Maraben. et A nemēsi Epis. at in veteri Gregor. Idē Magalonensi, et Nemacēsi Epis. Cōt. Idem Magal. et R. Neumasen. Epis, alij Idē Magal. et Neumacen. Epis. Mihi placet R. Magalonē. et A. Nemausen. Epis. Idē R. Mag. et Mane. Epis, vetus Tarr. nō recte. Idē R. Magalon. et A. Nema. Epis, alter aptius.
Imperatorū secularium etc.) Recte Cont. addidit a Raim. omissa, quæ sunt etiam in cōcil.
et sanctorū patrū ecclesiastica cōstitutiones) et ecclesiasticæ patrū constitutiones, cōcil. et sanctorū patrū institutiones ecclesiasticæ, Cont. canonicæ pro ecclesiasticæ ve-

tus Tarrac. cetera ut edita sunt.
uel turbationẽ) sic etiã in cõcil. uel perturbationẽ, Cont. aptius.
contradicat) contradicit, vetus Tarr.
accepimus autem) sic etiã in cõcil. autẽ, omissum a Raim. Cont. addidit.
quidã causidici etc.) hęc omittũt Raim. et Cont. usq. ad illa uerba, ab Abbate.
solent exigere) solẽt emergere, cõcil. et duo Tarr. et Barc. rectius.
et fratrib.) additur in Barcin. et in duob. Tarr. Frãcæ ual lis, in concil. Franciæ uallis, Cont. in marg. Frameuallis, Raim. Claræ uallis. quod ut notius non improbamus.
iuramẽtum de calũnia, sicut ab alijs hominib. exigebãt) sic etiã cõcil. sicut ab alijs exigitur calumniæ iuramẽtũ, Raim. et Cont.
quod quidem etc.) hæc etiã omittunt Raim. et Cont. usq. ad illa uerba, ad id faciẽdũ. sunt in concil.
huius ordinis) eius pro huius Barcin. eiusdẽ, vnus Tarr. et concil. huius, alias eius, vetus Tarr.
ad id faciendum) sic etiam in cõcil. ad quod faciendum, Raim. et Cont.
eos cogere) inepte in cõcil. nos pro eos. sed in priore editione concil. eos.
non possumus) recte hæc omisit Raim. sunt tamẽ in cõcil.
nec debemus) nõ pro nec Raim. et Cont. ut edita sunt, in concil.
ne aliena iura) sic etiã Raim. et Cont. additur in concil. alieni.
huiusmodi occasione) sic etiã Raim. et Cõt. hac occasione, concil.
illicite detinere) sic etiam Raim. et Cont. detinere illicite, concil. illicite detineri, Barcin.
si ex parte) a pro ex, Barcin. ceteri, ut editum est.
expostulauerit) postulauerit, cõcil. et duo Tarr. et Raim. et Cont.
eis præcipimus) sic etiã cõcil. eisdẽ pro eis, Raim. et Cont.
sicut imperiales leges consentiunt) pro leges constitutiones, in concil. omiserunt omnia hæc Raim. et Cont. constituunt pro consentiunt, vetus Tarr.
oeconomum) oeconomos, unus Tarr.
atq. iuramentum de calumnia) iuramentũ calumnię, unus ex veter. Greg. et iuramentum calumnię, vetus Tarr.
ualeat exhibere) valeãt exigere, uet. Tarr.
Ideoq. per præsentia scripta etc.) Hanc clausulã ũsq. ad illã, Tu uero etc. omittunt Raim. et cõcil. addidit Cont. sed ita scribit. Ideoq. per a. s. hoc est per Apostolica scripta.
propter hoc non possint) per hoc non possunt, Cont. non sine mendis.
in talib. causis) casib. unus Tarr.
Tu uero frater Nemausensis) hanc etiam clausulam omittunt concilia, retinuit Raim. Neumasensis, Cont. Neumacen. alij mendose ediderũt. in uno ex veterib. Greg. Nemausen. Nesimanẽsis, vetus Tarr. vox vero in vno Tarr. non est.
personã idoneã etc.) oeconomũ idoneũ statuas, qui in tali officio cõueniẽs ipsi monasterio uideatur, Rai. et Cõt. *oeconomũ statuas*) cõstituas, vet. Tarr. altera voce omissa.
Cap. 6. Lucius iij. Epo. et Archidiacono Nor Wicen.) Elinẽ. Episcopo, Barcin. Elisẽsi Episcopo, vetus Tarr. Nor Wicen. alter Tarr. Heliẽ. Episcopo, et Archidiacono Nor Wicẽ. infra cap. 4. de fideiussorib. G. Helien. Episcopo, Barcin. d. c. 4. Elien. Episcopo, et S. Archidiacono Nor uuicẽ. d. parte 23. c. 5. Elien. Episcopo, et Archid. Monnen. uet. Greg. c. 2. de fideius. Eliẽ. Episcopo, et Archid. Noruicen. Cont. et alij tit. de iuram. calum. Archiepisco po pro Archid. tit. de fideiuss. Helien. Episcopo, et Archid. Nomen. in alio veteri Greg. tit. de fideius. Ex tãta uarietate hoc scribẽdum censeo. Lucius iij. G. Helien. Episcopo, et S. Archidiacono Nor Wicensi.
pars c. peruenit) sic etiã Cont. peruenit ad nos, Barcin. tota clausula repeti potest ex titulo de fideiussor. et ex cõcil. peruenit. infra de fideiussorib. unus Tarr.
noua conuenit) conueniet, olim vetus Tarr. d. c. 4.
uolumus, et mandamus) sic etiã in cõcil. mãdamus, Raim. et Cont. ceteris omissis.
ut in causa fideiussionis etc.) hęc Papien. mutauit, est enim sub tit. de fideiusso. c. 4. huius collectionis, et in concil. ut ad ueritatem eliciendam etc. cetera verba sumpta sunt ex initio litterarum. uocẽ fideiussionis omiserat Raim. addidit Cont.
inter R. clericũ de sancto Albano, et Heliã, et Phy. clericos Lũdõ.) pro Phy. scribẽdũ est Phi. ut in uno Tarr. est enim integrũ nomẽ Philippus. inter R. clericũ de S. Albano, et I. et F. canonicos Lõdõ. Raim. hoc tit. sed Cont. in marg. Hel. et Phil. clericos. R. clerici pro E. et F. clericis, vet. Greg. c. 2. de fideius. E. et S. alter liber nõ ęque vet. R. clerici pro C. et F. clericis, Cõt. et alij. R. clerici de sancto Albano pro Ph. et pro Helia clericis de Lũd. cõcil. R. clerici de S. Albano pro Helia et Philip. clericis Lũdõ. d. c. 4. de fideius. in hac coll. Elpi pro Phy. vet. Tarr.
ap. re.) appellatione remota, concil. cessãnte, Raim. et Cont. ut editum est, infra d. c. 4.
ab utraq.) ex pro ab, vetus Tarr.
calumnia iuramentum) post hæc verba addidit Raim. cõsuetudine, quæ legi cõtraria est nõ obstãte. quæ verba sumpta sunt ex c. prox. et ex 5. cap. de fideius. in quo laudandus est, non uituperandus.
Cap. 7. pars c. constitutus) tota clausula exstat c. 5. de fideius. in hac coll. et in cõcil. parte 23. c. 6. cõstitutis pro cõstitutus, vetus Tarr. non recte.
Quia uero diuersa) sic etiã d. c. 5. Quia uero cõtra diuersa, concil. Quia ergo diuersa, unus Tarr. vox uero in uno Tarr. d. c. 5. non erat.
nos compellunt remedia) sic etiam d. c. 5. nos conuenit medicamina, cõcil. compellunt nos remedia, unus Tarrac.
significatione iniungimus) sic etiam d. c. 5. tibi significatione iniungimus, concil. significatione tibi iniungimus, Barcin. d. c. 5. Præsentium quoque auctoritate iniungimus, Raim. et Cont. sub tit. de fideius.
ut si præfatus P. debitũ, uel accessiones forte negauerit) sic d. c. 5. assertiones denegauerit pro accessiones forte negauerit, cõcil. cetera ut edita sunt. ut si debitum, vel accessiones ille negauerit, Raim. et Cont. accessorium, pro accessiones, vetus Tarr.

iura-

iuramentum) sacramentum, cõcil. iuramentum, Raim. et Cont. Post uerba huius capitis alia sequuntur d. c. 5. illic uidenda.

LIB. SECVNDVS.

TIT. I. DE IVDICIIS.

CAP. 1. *ex concilio Magotiensi*) Africano, Barcin. & duo Tarr. & Raim. & Cont. exstat in cõcilio Meliuetano cap. 3. habito Arcadio et Honorio Augustis Cõsulib. relato in cõcilio Africano cap. 54. In Græcis libris magna uarietas est, a quibusd. cap. 87. aut 88. a Balsamone c. 91. appellatur Carthagin. cõcilij. apud Burch. lib. 1. cap. 181. & Iuo. parte 5. cap. 297. decreti appellatur cap. 54. Africani concilij.

DE *Quoduultdeo Episcopo Centuriẽsi*) περὶ Κουοδβυλτδέου ἔτι μὲν τοῦ Κεντυριάτου. Tilius. μὲν in ueteri libro nõ est. hoc est, De Quoduuitdeus adhuc quidẽ Cẽturiato, siue Centuriatensi. quidẽ, omittunt ueteres libri, & tã Græci, quã Latini De Quoduultdeo habẽt, nõ quod mihi magis probatur, De Quoduultdeus, ut Deus dedit & Gloria patri, per omnes casus. Quod uu.teo apud Burch. est, siue ut in ueteri legi, Quoduuldeo. Quouultdeo, uetus Tarrac. pro Episcopo in cõcil. est, etiã, & apud Burch. & Iuo. quod Græcus interpres cõuertit ἔτι siue ἔτι μὲν. De Quoduultdeo Cẽturiẽsi Episcopo, Raim. et Cõt. In subscriptionib. cuiusdã Carthaginiẽsis cõcilij. subscribit Quoduultdeus Verẽsis Eps, alij scribũt Viren. siue Vien. uide c. 100. eiusd. Africani cõcilij, quę subscriptiones apud Tiliũ sunt cap. 134. alijs 133. Κουοδβυλτδέος Βερίσης. hoc est Quoduultdeus Berises, siue Berisensis, siue Verisensis. Cẽturienen. vnus ex ueterib. Gregor. vox Epo non est in duob. Tarr.

quem aduersarius ipsius, cum se petisset introduci ad concilium nostrum) ἐπειδὴ ἡ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ εἰσενεχθῆναι συνόδῳ hoc est, quoniã aduersario eius petente ad nostrã synodum introduci. quoniã pro quẽ cõcil. et Burch. et Iuo. cetera ut edita sunt, prçter Iuonem, qui illius, pro ipsius habet, ut vnus Tarr. quẽ cũ aduersarius ipsius cũ petijsset ad cõciliũ introduci, Raim. Sed ut ueteri est, petisset, pro petijsset. Contius has uarietates notat: quoniã pro quem, se pro eum: et post uerbũ concilium addit nostrũ, minorib. litteris. Apud Alexium Aristenũ ita scriptum est. Ἐπειδὴ ὁ Κουοδβυλτδέος τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ συνόδῳ εἰσενεχθῆναι. hoc est, Quoniam Quoduultdeus aduersario eius petẽte apud nostram synodum introduci.

interrogatus, utrum cum eo uellet apud Episcopos experiri) sic concil. Burch. & Iuo. ἐρωτηθεὶς εἰ ἄρα βούλεται μετ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις ἀποπειραθῆναι. interrogatus, an cũ eo uellet experiri, Raim. uellet (apud Episcopos) experiri, Cõt.

primo promiserat, et alia die respõdit) cõcil. Burch. et Iuo. πρῶτον μὲν ὑπέσχετο, τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τοῦτο μὴ ἀρέσκειν αὐτῷ ἀπεκρίνατο. hoc est, primo quidẽ promisit, alia uero die, id sibi nõ placere, respõdit. primo id promiserat, & altera die respondit, Raim. & Cont. πρῶτα μὲν συνελθεῖν κατέθετο, ὕστερον δὲ ἀπαρέσκεσθαι αὐτῷ ἀπηχώρησεν. hoc est, primo quidẽ cõuenire statuerat, postea uero displicere dicens discessit.

hoc sibi non placere, atq. discessit) sic omnes Latini. Gręci verborũ ordinẽ mutant, ut supra scriptũ est. & in fine addũt καὶ ἀπεχώρησεν. et discessit, siue recessit, atque se ab eis separauit. fieri enim potest, ut nõ a concilio, sed ab ea parte tẽpli, siue ædiũ, in qua cõciliũ habebatur, recessit, et domũ abierit. Aristenus præter verba alibi relata, his quoq. vtitur. κἂν γὰρ ὁ Κουοδβυλτδέος ὢν ἐπίσκοπος παρὰ τῇ συνόδῳ ταύτῃ κριθῆναι κατέθετο, τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ τοῦτο αἰτήσαντος, ἀλλ' ὑπεχώρησεν, ὡς ἀπαρεσθεὶς παρ' αὐτῇ τῇ συνόδῳ κριθῆναι. Quamuis enim, inquit Quoduultdeus Episcopus apud hanc synodũ iudicari cõstituerat, eius aduesario id petente, mox discessit, ut pote cũ ei ab eadẽ synodo iudicari displicuisset. Ioãnes Zonaras ita scribit, κατηγόρησέ τις τοῦ ῥηθέντος ἐπισκόπου, καὶ ἠρωτήθη ὁ κατηγορηθεὶς, εἰ βούλεται παρὰ τῇ συνόδῳ μετὰ τοῦ κατηγορήσαντος ἐξετασθῆναι. ὁ δὲ ὑπεσχόμενος, μετὰ μικρὸν παρῃτήσατο, καὶ ἀπεχώρησεν. Accusauit quis Episcopũ quẽdã, & accusatus rogatus est, an uellet apud synodũ cũ accusatore disceptare, is cũ promisisset, paulo post recusauit, atque discessit. Eisdem verbis vtitur Theodorus Balsamõ, exceptis illis μετὰ τοῦ κατηγορήσαντος ἐξετασθῆναι, pro quib. habet μετὰ τοῦ κατηγόρου δικάσασθαι.

placuit omnibus Episcopis, ut nullus eidem Quoduultdeo communicet) sic etiã cõcil. Burch. et Iuo. ἤρεσε πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς τῷ αὐτῷ Κουοδβυλτδέῳ κοινωνήσῃ. Tilius. Placuit, vt nullus eidem communicet. Raim. et Cont. qui in marg. pro eidẽ scribit Quoduuitdeo. ei, pro eidẽ unus ex vete. Greg. habet. καὶ ἡ σύνοδος ἐψηφίσατο, μηδένα αὐτῷ κοινωνῆσαι. Zonaras, et Balsamõ. hoc est. et synodus decreuit, neminẽ ei communicare. ἔστω ἀκοινώνητος. Alexius in epitome, siue ἀκοινώνητος μὲν ἔσται. sine communio-

munione sit, siue erit.
donec causa eius, qualem potuerit, terminū sumat) sic etiam cōcil. Burch. et Iuo. poterit pro potuerit, vetus Tarr. ἕως ὅ τὸ κατ' αὐτ͂ πρᾶγμα πέρας τύχῃ. hoc est, quoad eius causa finē accipiat. ἕως τὸ πρᾶγμα περατωθῇ. Alexius in epitome. hoc est, quoad causa finiatur. siue ἕως αὐ κριθῇ, καὶ τὰ κατ' αὐτ͂ πέρας δέξηται. quoad iudicetur, et contra eum dicta finem assequantur. breuius Zonaras. ἕως ὅ δικασθῇ. quoad iudicetur. et Balsamon. donec satisfactione præmissa fuerit absolutus, Raim. et Contius, qui in marg. scribit edita verba.
nā adimi Ep̄. eiū ante, quā causæ exitus appareret, nulli Christiano iure uideri potuisset) τὴν γὰρ ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτ͂ ἀφαιρεθῆναι πρὸ τῆς ἐκβάσεως τῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, ὀδενὶ χριστιανῷ δύναται δοκεῖν. Tilius. Episcopatum enim, inquit, ab eo auferri ante exitum causæ cōtra eum actæ, nemini Christiano placere potest. Nā adimi ei Episcopatum ante, quam causæ eius exitus appareret, nulli Christiano uideri iure potuisset, cōcil. et Burch. vetus liber. in vulgari est potuerit, pro potuisset, et apud Iuonē (potuit) cetera, ut in concil. Hæc eadem verba sunt Felicis Papæ epist. 2. ad Epos Galliæ. Adimi nāq. Ep̄o Episcopatum ante, quā causæ eius exitus appareat, nulli Christiano uideri iure potest. quia talis præsumptio sacrilegium est, et auctor talium sacrilegus. Fuit autem Felix Aureliani Imp. temporib. longeq. antiquior hoc cōcilio. Nam adimi sibi Episcopatum ante causæ eius exitum, nulli potest iure videri. sic veteres Gregor. sed Cont. et alij, nulli potest de iure uideri. et post vocē nulli addit minorib. litteris Cont. (Christiano). in quibusdā Gregorianis pro exitum ingressum scriptum est non sine mendo. τὴν δὲ ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτ͂ μὴ ἀφαιρεθῆναι. Zonaras, et Balsamō. hoc est. Episcopatū vero ab eo non esse auferendum. καθαιρεθῆναι γὰρ πρὸ δίκης ὀ δίκαιον. Alexius. hoc est. deponi enim ante iudicium iustum non est. et mox. τὴν δὲ ἐπισκοπὴν αὐτ͂ ὀκ ἀφαιρεθήσεται, ἀλλὰ καθέξει ταύτην. ὅτι μὴ δὲ δίκαιον πρὸ καταδίκης καθαιρεθῆναι τινά. Episcopatū vero eius non auferendum esse, sed retinendum ab eo. neq. enim iustum est ante condemnationē quemquam deponi. Felicis verba paucis exceptis refert Hadrianus Papa in epist. ad Ingilrānū cap. 5. them. 3. causæ eius exitus, est in duob. Tarr. et videri iure potuisset.
Cap. 2. Ex synodo Eug. Papæ ap. Rem.) apud Remensem ciuitatem, Barcin. ex synodo Eugenij Papæ, Raim. scribo, Eugenij Papæ secundi apud Remos cap. 4. ex concilijs. Ex synodo Eugenij Papæ cap. 5. Cont. Eugenij Papæ ap. Remis. est in vet. Tarr.
Decernimus, ut laici etiam) Decreuimus, ut laici, cōcil. etiā Raim. et Cōt. omittūt, cetera ut edita sunt. Decernimus etiā, ut laici, duo Tarr.
terminare negotia) negotia terminare, cōcil. negotia tractare, vet. Gre. tractare negotia, Cōt. et alij. mihi terminare magis placet, quam tractare.
et Epi, Abbates, Archidiaconi etc.) hæc in cōcil. non sunt. et Ep̄i, Abbates, et Archiep̄i, vetus Greg. sed Ep̄i, Abbates, Archiep̄i. Cont. et alij. in marg. et pro sed scribit Cont. uox Archidiaconi mihi aptior videtur, aut ordo uerborum mutandus est. in alio veteri Greg. est, et Ep̄i, et Abbates, Archiep̄i.
uel de illis) uel de alijs, Barcin. et duo Tarr. maxime de illis, Raim. et Cont.
exercere dimittant iustitiam) dimittāt iustitiam exercere, duo Tarr. et Raim. et Cōt. aptius, aut exercere iustitiam dimittāt. sed hæc contēnere solent Pontificij iuris scriptores.
Cap. 3. Alexāder iij.) addi potest, Cantuar. Archiep̄o, ut cap. 36. de appell. huius collectionis. siue Ianuen. Ep̄o, ut parte 10. cap. 27. post concil. Later.
Nos in eminēti, et infra.) Pars c. Nos in eminēti, Barcin. Pars c. nos inter, vetus Tarr. cetera uerba vide d. c. 36. Cū inter alios pręminemus etc. in concil.
Quia uero inimicitia etc. quia nos etc.) vox quia inepte repetita est, et videtur desiderari (an) ante vocem inimicitia. Quatenus vero, concil.
a iudicio) a, in concil. desideratur.
vol usis) uoluistis, Barcin.
d. s. duximus) d. t. in concil. non est.
sed et) sed etiam, concil. et duo Tarr.
In fine huius cap. est in Barcin. Dat. Fer. hoc est Datū Ferrarię. quod apertius est in vet. Tarr.
Cap. 4. Idem consulib. Papię) Parinensibus, Barcin. forte Parisiensibus, aut Papiensib. Papien. est in duob. Tarr.
et negotijs) vestris additū fuerat, mox deletū in vet. Tarr.
uestra detrimēto) vestro prius fuerat in vet. Tarr.
et creatorē uestrū offenditis) offenditis creatorē vestrū, Tarr. vetus, et, omisso. nostrum pro vestrū alter Tarr. cetera, ut edita sunt.
non sustineremus) non sustinemus, Barcin. et vnus Tarr.
decimis, vel de) vox de in uno Tar. omittitur. in quo admonetur lector, ut videat c. 25. de decim.
Cap. 5. Regi Anglor.) sic post concil. Later. parte 47. tit. de iure patronatus cap. 4. Regi Angliæ, Raim. sed ut editum est, Contius.
Quanto te diuina gratia, etc. et infra.) te, omittunt Raim. et Cont. in uno tamen ex veterib. Greg. est de pro te. sed ex cōcil. integra clausula hæc est. Quanto te diuina gratia, summaq. prouidē tia maioris gratiæ priuilegio decorauit; tāto uiros

7 ros religiosos maiori debes caritate diligere, et 7 in iustitijs suis manutenere propẽsius, et fouere.
causa uero patronorum ecclesiar.) causæ patrônatus ecclesiarum, concil. causa uero iuris patronatus, Raim. et Cont.
ita iũcta est, et connexa) cõiũncta pro iũcta, Barc. et Raim. et Cont. iniũcta, unus Tarr. adnexa, pro connexa, vetus Tarr. cetera, ut edita sunt. ita iunctæ sunt, et connexæ, concil.
ecclesiasticis causis) sic etiam cõcil. spiritualib. causis, Raim. et Cont.
nisi ecclesiastico iudicio) nisi ab ecclesiastico iudice, vetus Tarrac.
ualeat diffiniri) ualent diffiniri, concil. ut editum est, Raim. et Cont.
et apud ecclesiasticum etc.) hęc Raim. et Cont. omittunt, sunt vero in concil.
Cap. 6. Idem Salernitano Archiepõ) Salonitano Archiepõ, Barcin. Salerentan. Archiepõ, vetus Gregor. utrumq. mendosum est. ceteri, vt editũ est. quod cõfirmatur cap. 4. partis 26. tit. de depositione clericorũ. et cap. 8. partis 6. tit. de spõsalib. ubi nõ sine mẽdo est, Salernitano Epõ, nam parte 26. est Archiepõ.
pars cap. Licet prater) sic in concil. solitum, addũt Barcin. et vetus Tarr. et Cont. integra clausula est parte 6. ca. 8. ex quo est cap. 3. de spõsa duor. in Greg. et in hac collect. lib. 4. tit. 4. c. 3.
At si clerici) sic concil. et Raim. sed Cont. Et pro At. quæ varietas est in vet. Tarr. utrumq. omissum est cap. 10. de accusat. ex quo apparet coniungi hoc caput cum verbis capitis 14. de testib. huius collectionis.
ab Epõ suo aliqua sententia) sic in cõcil. a suo Epõ aliquatenus, Raim. et Cont. ut editũ est, d. c. 10.
a non suo iudice) a iudice nõ suo, d. c. 10. nõ a suo iudice, vetus Tarr.
lata) dicta, vetus Tarr.
ita etiam confessio coram ipso facta) nec pro etiam concil. quod placet. ita et facta confessio corã ipso, Raim. et Cont. ita etiam confessio, si corã ipso facta videtur. d. c. 10. coram nõ suo iudice, pro coram ipso, vetus Tarr.
coram Epõ) coram ipso, vetus Gregor.
de criminib. in iure confessi sunt) sic etiam Raim. et Cont. de crimine in iure sunt confessi, concil. fuerint pro sunt, d. c. 10. cetera, vt edidimus. criminalib. pro criminib. vetus Tarr.
sint talia) sint alia, vet. Tar. olim. sunt talia, cõcil.
suspendendi, aut) et pro aut, Barcin. vel, Raim. et Cont. deponendi, et, concil. et duo Tarr. suspẽdendi, et etiam, d. c. 10.
De adulterijs etc.) Hoc est alterius capitis initiũ in Barcin. et in vet. Tarr. cum hac inscriptione, IDEM. sed ceteri libri, ut editum est. uero addit Raim. hæc pars d. c. 10. omissa est.
cum clericis) sic etiam Raim. et Cont. cum suis clericis, concil. et duo Tarr.
ut in ordinib. suis deseruiant) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
quemlibet) hæc vox in vet. Tarr. non est.
iudici tradere seculari, quia suo functus est officio, nec debet duplici contritione conterere) functus officio non debet eum etc. concil. cetera, ut edita sunt. cum suo sit functus officio, nec duplici debeat ipsum contritione cõterere, iudici tradere sæculari, Raim. et Cont. sęculari tradere, vnus Tarr. in quo etiam est, duplici eos contritione conterere.
Cap. 7. Idẽ) in Barcin. additur E. forte pro eidẽ, hoc est Salernitano Archiepõ.
pars c. Eum te.) sic etiam Cont. cetera verba suspicor esse posita cap. 5. de ætate, et qualitate, in hac collectione.
quandoq; sicut accepimus) hæc omittunt Raim. et Cont.
qui a te terras, vel poss. etc.) quos ab ecclesia tua constat possessiones tenere in feudum, Raim. et Cont. vox vel in uno Tarr. non est.
alias tenent) vox alias in vet. Tarr. non est.
licet super feudis etc.) hęc omittũt Raim. et Cont.
sine iudicio, & causa rationabili, excommunicationis) occasione ipsarũ excõmunicationis, Raim. et Cont. tamen sine iudicio etc. vetus Tarr.
sententia feratur) sententia promulgatur, Raim. et Cont. sententiam feras, uetus Tarr.
uolentes in posterum &c. præsenti scripto districtius prohibemus) nos id districtius prohibemus, veteres Gregor. inhibemus, Cont. et alij.
ne de cetero id permittas &c.) quãdiu parati fuerint super his in tua præsentia iustitiã exhibere, Raim. et Cont.
et in eis) et de eis, vet. Tarr. aptius.
sublato ap. remedio) ab. ap. Barcin. hoc est ablata appellatione.
Nulli ergo hominum fas sit hanc paginam nostræ cõcessionis etc.) addi solent homina earũ rerũ, quæ præcipua sunt in litteris, ut prohibitionis, inter dicti, reuocationis, declarationis, etc. et omnib. enumeratis additur (infringere uel ei ausu temerario contraire. siquis autem hoc attemptare præsumpserit; indignationẽ omnipotẽtis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Dat. etc. At ex uerbis relatis hoc capite, tantum prohibitionis verbũ, et fortasse licentiæ scribi potuissent, ob illa verba prohibemus, et liceat. Rectius autẽ omnia omissa sunt a Raim. ut superuacanea. Nulli ergo fas sit homini, unus Tarr.
Cap. 8. pars c. Ad Apostolicæ sedis) P. c. Ad Apost. Cõt. integra clausula exstat c. 29. de decimis in hac collectione, et post cõcil. Lateran. parte 50. c. 39. Hoc est in veteri Tarr. c. 9. et c. 8. est, quod sequitur. quem ordinem Raim. etiã est secutus.

Clerici

Clerici uero, maxime in criminalib. etc.) Recte Côt. addidit a Raim. omissa. idē scribit (in criminalib. causis) non male. in criminibus, vetus Tarr.
ab alio, quam ecclesiastico iudice) ab aliquo, quam ab ecclesiastico iudice, Cont. malo, ab alio, quā ab ecclesiastico iudice. ab alio, quam a iudice ecclesiastico, vetus Tarr.
et si consuetudo) etiā si pro et si, duo Tar. et Côt.
cum Imperator dicat, quod etiam leges eorum non dedignantur sacros canones imitari) non dedignentur, vnus Tarr. et Barcin. quod leges eorum nō dedignentur, Tarr. vetus. quod leges non dedignantur, Raim. et Côt. cetera, vt edita sunt. uerba Iustiniani sunt Nou. 83. οὐδὲ γὰρ βουλόμεθα τοιαύτας ὑποθέσεις ὅλως οὐδὲ γινώσκεσθαι τοῖς πολιτικοῖς ἄρχουσι, δέον τὰ τοιαῦτα καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐξετάζεσθαι, καὶ ἐπανορθοῦσθαι ψυχὰς τῶν ἁμαρτανόντων διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμίων, κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας, οἷς καὶ οἱ ἡμέτεροι κατακολουθεῖν οὐκ ἀπαξιοῦσι νόμοι. Neq. enim volumus, inquit, has causas omnino cognosci a magistratib. ciuilibus, decet etenim hæc ecclesiastica inquiri, et multari, atq. animas delinquentium lucrari ecclesiasticis multis, siue pænitentijs, iuxta sacros, diuinosq. canones, quos etiam nostræ non dedignantur leges sequi. Verba barbari interpretis, quæ Lucius uidere potuit, exstant in auth. ut clerici apud proprios Epos conueniantur. p. si vero ecclesiasticum secundum sacras, et diuinas regulas, quas etiam nostræ sequi non dedignantur leges. Ipsa autem Iustiniani constitutio tantum crimina ecclesiastica Episcopis relinquit, uide ex Iuliani interpretatione xi. q. 1. cap. xlvi. siquis cum clerico, et Iuon. parte 6. cap. 427. et parte 16. cap. 150. decreti.
nec debeat) non debet, Raim. et Cont.
Cap. 9. Idem Paduano Epo) pro. Idem, Alex. iij. est in Barcin. sic etiam vetus Tarr. et Raim. et Cont. non Lucio, sed Alexandro adscribunt, Idem autem retinent ordine mutato horum capitum. hoc enim est Raim. caput 7. quod vero nobis caput 8 illi quoq. caput 8. est. et in Tarr. hoc est caput 8. illud nonum.
Intelleximus ex litteris tuis &c.) Recte Contius addidit a Raim. omissa.
Vicen. Epo) Wilielmi Epi, Barcin. Vincentini Episcopi. Cont. Vicentini Epi, placet ut est in duob. Tarrac. aut W. Vicentini Epi.
utrum præfatus uir &c.) utrum excōmunicatus in iudicio stare possit, Raim. et Cont.
uel ad præsentiam &c.) multa omittunt Raim. et Cont.
f. t. duximus respondendum, uideri nobis) Respondemus, Raim. et Cont. ceteris omissis. f. t. duximus reip. videtur nobis, duo Tarr.
quod possit, et debeat conueniri, et per alium in præsenti iudicio respondere) quod conueniri potest, et debet per alium in iudicio respondere, veteres Gregor. respondere in iudicio, Cont. et alij. et personaliter, vel per alium, vet. Tarr. olim, pro et per alium.
de prædicta) de sua, Raim. et Cont. de præfata, vetus Tarr.
commodum) commoda, Barcin. ut editum est, Raim. et Cont.
si ex ea &c.) hæc etiam omittūt Raim. et Cont.

TIT. II. DE FORO competenti.

CAP. 1. *ex concilio Chalcedonen.*) adde cap. 9. ex concil. et Cont.
Si quis clericus aduersus clericum habet negotium) hic prior editio concil. quæ Dionysij Exigui interpretatio existimatur. negotiū habeat, Raim. εἴτις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχοι. Tilij editio. Burch. lib. 2. cap. 183. et Iuo parte 6. cap. 228. decreti, ut editum est. Si clericus aduersus clericum habeat negotium, altera editio cōcil. et Iuo parte 6. cap. 360. et Grat. 11. q. 1. cap. 47. et post recognit. Clemētis. habuerit negotium, in duob. veterib. Grat. libris. Si clericus cum clerico causam habuerit, Romanus liber Matæi. Si quis clericus cum clerico causam habeat, Veronensis liber. Græcus liber concilij Chalced. actione 7. ut Tilius. conueniunt autē ea Græca verba cū verbis Raim. τοὺς κληρικοὺς πράγματα πρὸς ἀλλήλους ἔχοντας. δίκας δηλονότι καὶ ὑποθέσεις. βούλεται ὁ κανὼν παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ταύτας γυμνάζειν. Ioannes Zonaras. Clericos, inquit, qui negotia inter se habent, dicas videlicet, et causas, canon hic vult, apud proprium Episcopum tractare.
non deserat Episcopum proprium) sic etiam Dionys. Burch. et Raim. suū pro propriū, Iuo cap. 228. desinat pro deserat, Barcin. nō sine mēdo. μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον. Tilius. μὴ καταλιμπανέτω, actione 7. non relinquat suum Episcopum, posterior editio concil. et Iuo cap. 360. et Grat. et Veronen. et post recogn. Clemen. Placuit, ut Epm suū non deserāt, Romanus solus. Græca uerba cū ceteris cōueniunt. κληρικοὶ δικαζόμενοι μὴ ἀφέντες τὸν ἐπίσκοπον. Alexius Aristenus in epitome. Si clerici litigātes Episcopū relinquāt. οὐ δεῖ κληρικὸν ἔχοντα κατὰ κληρικοῦ, παρὰ κοσμικῷ δικα-
στηρίῳ

κριτηρίῳ δικάζεσθαι. ἀλλὰ παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ. εἰ δὲ τὸν οἰκεῖον οὗτος ἀφεὶς ἐπίσκοπον κοσμικῷ προσέλθοι δικαστηρίῳ. Idem in scholio. Clericum, inquit, qui aduersus clericũ quid habeat, non oportet apud sæculare iudicium iudicari, sed coram proprio Epõ. Si vero hic proprium deserens Epm, ad sæculare iudicium accedat. μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας κληρικὸν παρὰ πολιτικῷ δικαστηρίῳ ἐνάγειν κατὰ κληρικοῦ. ἀλλὰ παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ. Theodorus Balsamon. Non licet, inquit, clerico in ciuili iudicio cõuenire clericũ, sed apud proprium Epm.

et ad sæcularia percurrat iudicia) præcurrat, pro percurrat, vet. Tar. hęc omnia omiserat Raim. addidit Cõt. habẽt ea Dionys. Burch. et Iuo c. 228. καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρεχέτω. Tilius. & d. act. 7. et ad sęcularia iudicia nõ cõcurrat. posterior editio concil. et Grat. in veteri tamen Grat. libro est, non occurrat. in alio, minus cõcurrat. (non) omittit Iuo c. 360. et post recogn. Clem. aptius. & ad iudicia sęcularia currant. liber Rom. et ad sæcularia iudicia currat, Veronen. κοσμικοῖς κριτηρίοις προσέλθωσι. Aristenus in epitome. hoc est. ad sæcularia iudicia accedant. καὶ μὴ ἀπιέναι εἰς κοσμικὰ δικαστήρια. τοῦτο γὰρ εἰς περιφρόνησιν καὶ ὕβριν τοῦ ἐπισκόπου ἐστίν. Zonaras. et nõ abeant, inquit, ad sæcularia iudicia. fit enim id in contemptum, et iniuriam Episcopi.

sed prius accusatio uentiletur apud Episcopum proprium) propriũ Epm, unus Tarr. nisi prius actio, Barcin. credo scribendũ esse actio, pro accusatio, ut habẽt Dionys. Burch. et Iuo d. c. 228. & vnus Tarr. causa, alter Tarr. ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέσθω παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ. Tilius, et act. 7. non recte Cont. τὴν ὑπόθεσιν γυμνάζεσθαι. Sed prius apud ipsum actio uẽtiletur, Raim. eum, pro ipsum, in vno ex veterib. Gregor. est, sed prius negotiũ agitetur apud propriũ Episcopũ. editio posterior cõcil. et Iuo d. c. 360. & Grat. & post recogn. Clem. sed in vno veteri Grat. libro est agitet, pro agitetur. sed prius negotium exerceat apud suum Epm. Veronen. sed prius, ut dictũ est, apud Epm suũ examinent causam. Roman. hæc a Græcis verbis lõgius discedunt, Veronensis editio magis placet. ἀλλὰ παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ. Balsamon.

uel certe consilio eiusdem Epĩ apud quos utraq. partes uoluerint, iudicium continebit) cõtinebunt, Barcin. & Burch. et Iuo cap. 228. et duo Tarr. obtinebunt, Diony. aptius. in ueteri tamen est, continebũt. utraq. pars, pro utræq. partes, vet. Tar. cõcilio mendose pro cõsilio Diony. et Burch. editus, sed antiquus, et Iuo cõsilio. ἢ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου παρ' οἷς ἂν τὰ ἀμφότερα μέρη βούλωνται, τὰ τῆς δίκης συγκροτείσθω. Tilius. pro βούλωνται est act. 7. βούλεται, & pro συγκροτείσθω, συγκροτείσθω, non male. in alio veteri libro αὐτοῦ vox desideratur. uel certe si fuerit iudiciũ ipsius Episcopi, apud arbitros ex vtraq. parte electos audiatur negotium. posterior editio cõcil. et Iuo cap. 360. et post recogn. Clem. et Grat. qui solus negotium pro iudicium scribit. in uno quoq. veteri Grat. libro est, vel forte pro vel certe. aut certe cũ uoluntate ipsius causa dicatur, apud quos partes utræq. uoluerint, Roman. uel etiã cũ uoluntate eiusd. Epi, apud quos utræq. partes uoluerint, negotiũ peragatur, Veronen. non male, si pro utræq. partes voluerint, utraq. pars uoluerit, scriptũ esset. vel cõsilio eiusdẽ apud alios, quos utraq. pars voluerit, iudiciũ obtinebũt, Raim. vel (certe) consilio eiusdẽ apud alios, quos utręq. partes voluerint, iudiciũ continebunt. Cont. in varijs lectionib. ἢ πάλιν γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου ἤτοι αὐτοῦ ἐπιτρέποντος παρ' οἷς τὰ ἀντίθετα μέρη ἀρέσκονται ζητεῖσθαι τὰς ὑποθέσεις. Zonaras. aut deniq. inquit, ex sententia Epi, siue eo permittẽte apud eos, qui cõtrouersiã agitantib. placuerint, causę examinẽtur. ἢ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου παρ' οἷς ἂν τὰ μέρη θέλωσιν. hoc est. aut ex sentẽtia Epi, apud eos, qui partib. placuerint. Balsamon.

Siquis autẽ præter hæc fecerit, canonicis iudicijs subiacebit) hęc addidit Cõt. omissa a Raim. sed pro iudicijs scripsit correptionib. ut Diony. et Burch. et Iuo c. 228. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσοι, κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποκείσθω. Tilius. ποιήσοι, κανονικοῖς ὑποκείσθω ἐπιτιμίοις. act. 7. Siquis uero cõtra hæc fecerit, canonũ subiaceat correptionib. Posterior editio cõcil. et post recogn. Cle. canonũ subiacebit correctionib. Iuo c. 360. Siquis vero cõtra hoc fecerit, canonũ correctionib, subiaceat. Grat. in vno tamẽ veteri est subiacebit pro subiaceat. Si vero quis præter hæc fecerit, canonicis pœnis subiaceat. Veron. Si quis autẽ cõtra hęc venire tẽptauerit, canonicis interdictis subiacebit. Roman. κανονικῶς ἐκδικείσθωσαν. Aristen. in epito. hoc est. canonice plectãtur. κανονικῶς ἐπιτιμηθήσονται. Idem in scholijs. canonicis pœnis multabitur. τοὺς δὲ μὴ φυλάσσοντας τὴν τοῦ κανόνος διάταξιν ἐπιτιμᾶσθαι κανονικῶς παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν. Zonaras. Qui vero non obseruauerint canonis cõstitutionẽ, canonice ab eorũ Epis plectẽtur.

τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσαντα, κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλει ὁ κανών. Balsamon. Qui uero aduersus ea fecerit, canonicis pœnis a canone subicitur.

Post huius capitis verba, alia sequuntur verba in eodem concilio relata, quæ Iuo quoq. et Grat. referunt, atq. etiam Nicolaus Papa in epist. ad Michaelem Imp. adfert. Ea Græce ita edita fuerunt, ut apud Tilium leguntur. εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχοι πρὸς τὸν ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω. modica varietas est actione 7. ἔχοι πρᾶγμα πρὸς τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον ἢ πρὸς ἕτερον. in alio quoq. veteri libro cōueniunt omnia cum Tilio præter ἢ πρὸς, quod illic est pro ἢ καὶ πρός. Quod si clericus habet causam aduersus Epm proprium, vel aduersus alterum, apud synodum prouinciæ iudicetur. sic Dionys. Et si clericus aduersus suum, vel alium Epm habeat causam, apud audientiam synodi prouinciæ eius conquiratur. Posterior editio concil. & Iuo cap. 360. præter seu alium, pro vel alium, et conqueratur, pro cōquiratur. et Grat. præter vltima verba, cuius hęc sunt. Synodi prouinciæ conqueratur. et post recogn. Clemen. in vno tamen ex veterib. Grat. libris, est habet, pro habeat. Si uero et clericus habeat causam cū suo, vel cū altero Epo, apud synodum prouinciæ causam dicat. Veronen. Si uero clericus quis habeat causam cum extraneo Epo, vel cum suo; apud synodum prouinciæ iudicetur. Roman. Si clericus habet causam aduersus Episcopum proprium, uel aduersus alterum; apud synodum prouinciæ iudicetur. Nicol. qui Dionysij interpretationi adhæsit excepta voce QVOD. Si clericus, vel laicus habuerit causam aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum; aut Eps aduersus quemquam: apud synodum prouinciæ iudicetur. Hadrianus Papa in epist. ad Epm Mediomatricis. cap. 26. καὶ κληρικὸς ἐπισκόπῳ διαφερόμενος, μενέτω τὴν σύνοδον. Aristen. in epito. hoc est. et clericus qui cum Epo contendit, exspectet synodū. ὥσπερ δὴ καὶ κατὰ ἐπισκόπου ἔχων ὁ κληρικὸς, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας ὀφείλει δικάζεσθαι. Idem in scholijs. Vt uero, inquit, etiam clericus, qui aduersus Epm litigat, apud synodum prouinciæ iudicari oportet. εἰ δὲ κληρικοὶ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ἐγκαλοῦσιν, ἢ ἑτέρῳ, καὶ δίκην ἐνιστῶσι κατ' αὐτοῦ, τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐκείνους ἐπισκόπους καθίζει δικαστὰς ὁ κανών. συνιόντες γὰρ ἀκροάσονται τῶν ὑποθέσεων καὶ ψηφίσονται. Zonaras. Clericis vero, qui proprium Epm, aut alienum in ius vocant, eius prouinciæ Epos iudices constituit canon. conuenientes enim in causas audiunt, et diiudicant. εἰ δὲ κληρικὸς ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ καθ' ἑτέρου ἐπισκόπου, τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐξετασθήσονται παρὰ τῷ προσφόρῳ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας. Balsamon. Si vero inquit clericus actionem aduersus suum, aut alium Epm habet, causa discutiatur apud Metropolitanum competentem eius prouinciæ. εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω. Tilius, et act. 7. in veteri libro pro ἢ τὸν τῆς, est tantum τὸν τῆς. Quod si aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum Episcopus, uel clericus habet querellam, petat aut Primatem diœceseos, aut sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ, et apud ipsam iudicetur. Dionys. in veteri libro est Episcopum, pro Eps, et petat Primatem omissa voce aut, et apud ipsum, pro apud ipsam. habuerit querellam; petat Primatem diœceseos, et apud ipsum iudicetur, aut apud sedem Apostolicam. Hadrian. d. c. 26. cetera, ut Dionys. Si vero contra ipsius prouinciæ Metropolitanum Epm Eps, siue clericus habeat controuersiam, pergat ad ipsius diœcesis Primatem, aut certe ad Constantinopolitanæ Regiæ ciuitatis sedem; ut eorum ibi proprium negotium exquiratur. Posterior editio concil. et Iuo, et post recogn. Clem. et Gratian. qui habet, pergant ad ipsius diœcesis Primates. et in fine, ut eorum ibi negotium terminetur. est tamen in multis veterib. libris Grat. pergat, pro, pergant, & in vno Primatē, pro Primates. Si vero cum eiusdem prouinciæ Metropolitano Epo, Eps, vel clericus obicit; perueniant ad Principem diœceseos, vel ad Regiæ Constantinopoleos sedem; & apud ipsum causam dicat. Veronen. Si autem Eps, aut clericus disceptationem habeat cum Metropolitano Epo; ad primam sedem recurrant, aut ad sedem Constantinopolitanam, et ibi causam definiant. Roman. In Nicolai epistula verba Dionysij referuntur exceptis ultimis verbis, & apud ipsam iudicetur: et pro petat aut Primatem, est petat Primatem, quod de Romano Pontifice dictum interpretatur Nicolaus, cum quo facere videtur Romani libri interpretatio. At Græcis aliud visum est.

καὶ

καὶ μητροπολίτου ἐπίσκοπος (διαφερόμενος) τὸν κωνσταντινουπόλεως ἐξαιτείτω. Aristenus in epitome. et Eps a Metropolitano discrepans Constantinopolitanum petat. Latius idem in scholijs. ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἐὰν κατὰ μητροπολίτου ἔχῃ τινὰ ὑπόθεσιν ἢ παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἤτοι τῷ πατριάρχῃ, ὑφ᾽ ὃν τελοῦσιν οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων μητροπολῖται δικαζέσθω, ἢ παρὰ τῷ πατριάρχῃ κωνσταντινουπόλεως. Sed et Eps, inquit, aut clericus si aduersus Metropolitanum habet aliquam causam, aut apud Primatem dioeceseos, siue Patriarcham, sub quib. censentur earũ prouinciarum Metropolitani, iudicetur: aut apud Patriarcham Constãtinopolitanum. His verbis postea addit, hoc priuilegio a concilijs solum esse CP. decoratũ, ut non solum Metropolitanos, sed etiam Patriarchas coërceat. in quo vehementer decipitur, vt in epitomes uerbis, & in appellando Patriarcham CP. qui tunc non erat Patriarcha. ἀλλ᾽ πρὸς τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας ἔχοι πρᾶγμα ἀμφιβολίαν τινὰ καὶ δίκην ἐπίσκοπος ἢ κληρικός, τὸν τῆς διοικήσεως ἐκείνης παρ᾽ ᾗ καὶ οἱ ἀμφισβητοῦντες εἰσὶν, ἔξαρχον. βούλεται ὁ κανὼν δικαστὴν τῆς ὑποθέσεως γίνεσθαι ἢ τὸν τῆς κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπίσκοπον. Zonaras. Si vero, inquit, cũ Metropolitano prouinciæ negotiũ, dubitationẽ aliquã, & litẽ Eps, uel clericus habet eius dioeceseos, in qua cõtendentes sunt, Primatẽ, canon censet, causæ eius iudicẽ arbitrumue fieri, aut Archiepm Cõstantinopolitanũ. His postea addit. Primates quosdam Patriarchas interpretari, alios metropolitanos, & de eadẽ re latius dici cap. 17. eiusd. concilij. ἐὰν κατὰ τοῦ μητροπολίτου ἔχῃ ἀγωγὴν ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς τοῦ μητροπολίτου, διορίζεται ὁ κανὼν, δικάζειν τὴν ὑπόθεσιν ἤτοι ἔξαρχον τῆς διοικήσεως ἢ τὸν πατριάρχην κωνσταντινουπόλεως. Balsamon. Si aduersus, inquit, Metropolitanũ habet actionẽ Eps, vel clericus; huius Metropolitani inquit canon, iudicabit causam, aut dioeceseos Primas, aut Patriarcha Constantinopoleos. Primates quoq. ait fuisse olim quosdam Metropolitanos præcipuos, quor. priuilegiũ abolitũ iam sit. Caput 17. eiusd. synodi Chalcedon. his uerbis utitur. εἰ δέ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἢ τῷ κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθὰ προείρηται. sic Tilius, εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου ἀδικοῖτο μητροπολίτου. act. 7. rectius. Quod si quisquam a Metropolitano læditur, apud Primatem dioeceseos, aut apud sanctam Constantinopolitanam sedem iudicetur, sicut superius dictum est. Dionys. in veteri libro est, si quis, pro si quisquam, & vox sanctam, omissa est. Si quis vero putauerit se a proprio Metropolitano grauari, apud Primatem dioeceseos, aut apud Constantinopolitanæ ciuitatis sedem agat iudicium, sicut dictum est. posterior editio cõcil. & post recognit. Clemen. et Iuo parte 3. c. 106. decreti, qui latius eũ canonem refert, quã Grat. 16. q. 3. c. 1. et Burch. li. 3. c. 148. et idem Iuo lib. 2. tit. 5. c. 1. Panorm. et Ansel. li. 5. cap. 26. Est tamen hæc varietas apud Iuonem. Si quis vero se putat a proprio etc. vel apud etc. Hæc etiam verba refert Hadrianus Papa in epist. ad Epm Mediomatricis cap. 6. ut in posteriori concilior. editione, hac sola varietate. Si quis autẽ putauerit etc. et in fine omittuntur illa uerba, sicut dictũ est. Si quis autem a Metropolitano suo Epo male tractatur, apud primam sedem prouinciæ suæ, vel apud Constantinopolitanam, causam dicat, sicut superius comprehensum est. Roman. Si uero alicui nocetur a suo Metropolita, apud Principem dioecesis, vel apud Constantinopolitanam sedem causam dicere, sicut prædictum est. Veronen. εἰ δ᾽ ὁ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοπος τὸν ἴδιον μητροπολίτην αἰτιᾶται, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως δικάζεται αὐτὸς ἢ τῷ κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ. Zonaras. Si uero quis ex finitimis Episcopus suum Metropolitanum accusabit, apud Primatem dioeceseos iudicetur, aut apud Constantinopoleos Epm. His addit quosdam ἐξάρχους, quos Primates diximus, Patriarchas interpretari ex cap. 39. Carthagin. synodi, quo prohibetur primæ sedis Eps Exarchus sacerdotum, aut summus sacerdos appellari, aut alio simili nomine, sed solum Eps primæ sedis. Alij Metropolitanos interpretantur ex canone VI. Sardicensis concilij, quo diserte Primas prouinciæ Metropolitanus appellatur: et sic interpretantur Epos ab Exarcho suo, idest Metropolitano iudicandos, Metropolitanum a Patriarcha CP. sed non omnium Metropolitanorum iudex est hic Patriarcha, cum alij subditi sint Alexandrino, alij Antiocheno, alij Hierosolymitano. Primates autem, siue ἔξαρχοι dicuntur Eps Cæsareæ Cappadociæ, & Episcopus Ephesi, & Corinthi, et Thessalonicensis, quibus etiam plures cruces anteferuntur in ecclesijs. Hæc Zonaras. ἐὰν δὲ μητροπολίτης ἀδικῇ ἐπίσκοπον αὐτοῦ, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἢ παρὰ τῷ πατριάρχῃ ταύτης ἐπαρχίας κριθήσεται.

Balsamon. Sin autem inquit, Metropolitanus Epi in suum iniuste tractauerit, apud Primatē dioeceseos, aut apud Patriarchā eius regionis iudicetur. Cap 39. Carthagin. synodi exstat apud Latinos Carthag. 3. cap. 23. Burch. lib. 1. cap. 3. Iuo parte 5. cap. 57. decreti, Grat. dist. 99. c. 3. Initium cap. 6. Sardicen. exstat apud Grat. dist. 65. c. ult. et Burch. lib. 1. cap. 26. et Iuo. parte 5. cap. 137. decreti, sed plura verba sunt in libris conciliorum, in quib. ea sunt, quæ Zonaras refert.

Cap. 2. ex concilio Matisc.) Matic. vnus Tarr. Matinec. Barcin. Mariscen. c. 8. Burch. lib. 16. c. 21. Matiscen. in veteri libro. Matinen. c. 9. Grat. siue Palea, 11. q. 1. c. 6. Maticen. in duob. veterib: est, c. 8. in vno. scribo Matisconen. c. 8. ex cōciliis. exstare etiam dicitur lib. 6. c. 154. et lib. 7. c. 139. capitular.

Nullus clericus alium clericum accusare ad iudicem sæcularem &c.) Vt nullus clericus ad iudicem sęcularem, quemcumq. alium fratrem de clericis accusare, concil. Vt nullus clericus ad iudicem sæcularem aliū clericum accusare, Burch. ut editū est, Grat. siue Palea, excepto ordine verbor. posteriorum, ad iudicem sæcularem accusare.

quocumq. modo) sic Burch. et Palea. loco pro modo, concil.

aut presbyterorum) sic etiā Burch. et Palea. aut in presbyteri, concil.

cum Archidiacono) et pro cū est in cōcil. in, Cōt. d. c. 6. ut editum est, Burch. et Palea.

Quod si quicumq.) sic in cōcil. quiscumq. Burch. et apus Tarr. Quod si quis, Palea. ut editū est, in uno veteri libro.

hoc implere) sic cōcil. et Burch. hoc adimplere, vetus Tarr. et Palea, sed in veterib. ut editum est.

si iunior) sic concil. et Burch. si minor, Palea.

uno minus de xl. ictib. accipiat) ictus pro ictibus, Barcin. non male. sic etiam concil. et Burch. sed ut editum est, Palea. una, pro uno, Burch. et prima editio concil. in veteri tamen Burch. ex una vno effectum est.

si uero honoratior) fuerit, addit Barcin. certe pro uero, concil. ut editum est, Burch. et Palea.

xxx. dierum conclusione multetur) conculcatione, Barcin. quod nondum probaui. inclusione, concil. ut editū est, Burch. et Palea. spatio, vet. Tarr.

Cap. 3. ex cōcilio Parisiensi) cap. 10. ut notat Cōt. 11. q. 1. c. 2. ex veteri libro. ego in duob. legi, cap. 1. sed cap. 10. Burch. lib. 16. c. 22. Pariensi, mēdose Cont. Parisiense appellatur a Bonif. 8. tit. de clericis coniug. lib. 6. decretal.

Nullus iudicum) vt, addit Burch. ut editum est, Palea, et Raim.

neque diaconum) diaconem, unus Tarr. et quidā Grat. libri decanum, unus ex Gregor. aut diaconum, unus ex Grat. veterib. libris.

clericum ullum) aliun pro ullū, unus ex veterib. Gregor. solus.

aut iuniores ecclesiæ) sic Burch. aut ecclesiæ iuniores, Palea. aut minores ecclesiæ, Raim. sed in uno ex veterib. est iuniores pro minores. aut minores ecclesiæ cultores, unus ex veterib. Grat. libris. aut iuniores ecclesię cultores, alter. aut minores ecclesiæ, tertius, et quartus.

sine scientia Pont.) Pōtificis, Burch. et duo Tarr. sine licentia Pontificis, Palea, et unus Tarr. sine permissu Pōtificis, Raim. licentia pro permissu, Cont. in marg. sine conscientia Pontificis, tres veteres Grat. libri. sine sentētia Pōtificis, vnus. sine conscientia, vnus Tarr.

per se distringat) sic etiam Burch. et Palea. per se distringere, Raim. et Cont.

Qui si fecerit) Quod pro Qui, Barcin. Burch. Palea, et Raim. et duo Tarr.

ab ecclesia) Dei, addit Raim. ceteri, ut editum est. in uno tamen veteri Grat. libro est vox Dei.

cui iniuriam irrogare) cui reatum, et iniuriam irrogare, vetus Tarr.

cognoscat et emendet) sic etiam Cont. agnoscat, Burch. et Palea. sed ut editum est, duo veteres libri. cognoscens emendet, Raim. recognoscens emēdet, unus ex vet. Greg agnoscat, et emēdet, unus Tarr.

Cap. 4. Ex concilio Africano) adde cap. 88. ex concil. est quoq. Meliuetani cōcilii c. 24. et apud Gręcos Cartha. c. 121. Aristeno, et Zonara teste, 125. Balsamoni, 123. Tilio. At Burch. li. 1. c. 68. ex concilio Afric. c. 76. sed Iuo parte 5. c. 176. decreti cap. 75. Mendose Grat. 16. q. 3. c. 15. ex IX. Africano concilio, initium eiusd. cap. 88. refert.

Sane si Episcopi, inter quos causa versatur, diuersarum sunt prouinciarum) uertitur pro versatur. vetus Tarr. Ante hæc uerba addi potuit, Pars cap. Itē placuit, ut quicumq. ex concil. Burch. Iuone, et Grat. pro inter quos, Burch. editus, intra quos, non recte. ut editum est, uetus Burch. concil. et Iuo. sint diuersarum prouinciarū, Raim. τῶν δὲ κρινόντων ἐπισκόπων ἐκ διαφόρων ὄντων ἐπαρχιῶν. Tilius. si iudicantes, inquit, Epi. ex diuersis prouinciis sint.

ille Primas det iudices, in cuius prouincia est locus, de quo cōtenditur) sic etiā concil. et Raim. ille primus diiudicet, Iuo. ille Primas diiudicet, Barcin. nō recte ambo. mēdose quoq. Burch. editus, pro in cuius, uicinus, sed in veteri libro recte est. ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστὰς διδῷ, οὗτινος ἐν τῇ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται. Tilius. hoc est. ille Primas iudices dabit, in cuius regione is locus est, de quo cōtēditur.

tur. τοὺς δὲ περὶ τούτου μέλλοντας διαγνωμονᾶν ἐπισκόπους, ὁ πρωτεύων τῆς ἐπαρχίας δώσει, ἐν ᾗ ὁ ἐνικώμενος διακείται τόπος. Zonaras. Dabit autē, inquit, Primas eius prouinciæ, in quā locus, qui in cōtrouersia est, exiſtit, Episcopos, qui de ea re sunt cognituri. ὥρισαν οἱ πατέρες ἐκδότους δίδοσθαι δικαστὰς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πρωτεύοντος τῆς ἐπαρχίας, ἤτοι τοῦ μητροπολίτου, οὓς ἂν αὐτὸς ὁρίσῃ, ἂν ὁ τε καὶ τοῦ τόπου ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τοῦτο διακειμένου. Balsamon. Eos patres decreuerūt, inquit, iudices Epos dari a Primate prouinciæ, siue Metropolitano, quos ipse decreuerit: si modo locus in eadē prouincia eius exiſtit.

Si autem ex communi placito vicinos iudices elegerint) sic etiam concil. Burch. Iuo. elegerint iudices, vetus Tarr. Raim. sub titulo de arbitris, ita scripsit. Sane, et infra. Si autem ex cōmuni placito Episcoporum, inter quos causa versatur, arbitros elegerint. in veteri tamen est ipsorum pro Eporum. Quid sub illis verbis, Sane et infra, comprehendatur, ex fontib. a me indicatis perspicuum est. ἐὰν δὲ ἐξ κοινῆς συναινέσεως γείτονας ἐπιλέξωνται κριτάς. Tilius. Sin autē communi consensu, inquit, uicinos elegerint iudices. ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῶν τόπων δικαζόμενοι αὐτοὶ ἐπιλέξωνται δικαστάς. Zonaras. hoc est. Si uero qui de locis contendūt, ipsi iudices elegerint. ἐὰν δὲ οἱ περὶ τῆς ἐνορίας δικαζόμενοι ἐπιλέξωνται δικαστὰς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπους. Balsam. Si uero, qui de loco subiecto litigant, iudices elegerint vicinos Epos.

aut unus eligatur aut tres: ut si tres elegerint, aut omniū sententiā sequātur, aut duorū) in Barc. prima uox aut desideratur, et in vet. Greg. aut duo, est in vet. Tarr. pro aut unus eligatur, non recte. ἢ εἷς ἐπιλεγῇ ἢ τρεῖς. καὶ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται καὶ ἀρεσθῶσι, ἢ τῇ τῶν ὅλων ψήφῳ ἐξακολουθήσωσιν, ἢ τῇ τῶν δύο. Tilius. Græca verba Latinis paria sunt illis exceptis καὶ ἀρεσθῶσι, quæ et placuerint, significant, ponendaq; essent post verbum elegerint; sed mihi superuacanea uidētur. ut editū est, dicto c. 88, prętez Quod si, prout si, quod tamē in marg. est. at in Mileuit. aut duo eligātur, aut tres. Quod si tres etc. et in marg. aut unus, aut tres eligantur, aut duo. item quod editum est. Burch. ut editum est, præter pro ut si, aut si, in edito, sed in veteri, at si. Iuo et si, quod Græce est, καὶ ἐάν. cetera, ut edita sunt. Raim. ut editū est, præter omnium sequātur sententiam, quæ verba ab editis ordine solum discrepant. ἢ εἷς ἐπιλεγέσθω φησὶν ὁ κανών, ἢ τρεῖς. etc. aut unus, inquit canon, eligatur, aut tres. Quod si unus eligatur, eius sententiæ stabunt; ab electo enim iudice non appellatur. Si tres fuerint; aut eiusdē sententiæ erunt, et necesse est, ut eorum sentētia optineat; aut si varię sint eorum sententiæ, ut si duo idem sentiant, tertius alterius opinionis sit; et plurium sententia optinebit. Hæc Zonaras. μὴ πολλοὺς ἐπιλεγέσθωσαν, ἀλλὰ ἢ ἕνα ἢ τρεῖς. etc. Balsamon. nō plures eligant, sed aut unum aut tres. mox addit eadem, quæ Zonaras.

Cap. 5. Gregorius Bonifacio) male in Gregoriana collectione Bonon. ut apparet ex lib. 9. epist. 74. registri B. Gregorij. in uno ex veter. Raim. libris est Bonifacio recte, sed male Greg. ix.

Si quis contra clericorum aliquem) malo, aliquē clericorum, ut in Barcin. Si quis contra clericum, regist. et Raim. clericos aliquam, vetus Tarr. nō male. Potuit ante hæc verba addi, Pars cap. Experientia tua. Est autem hæc integra clausula. Experientia tua non sine culpa est, quod Aleriam, atq. Adiacium ciuitates Corsicæ diu sine Epis esse cognoscens, clerum, et populum earū ad eligendum sibi sacerdotem distulerit commonere. Et post alia. Præterea peruenit ad nos, quod quidam clericorū, te illic posito, a laicis teneantur. quod si ita est, tuæ hoc culpæ nouerıs reputari; quia hoc fieri, si homo esses, non debuit. Et ideo decetero sollicitudinem te habere necesse est, ut hoc fieri nō permittas. sed si quis contra clericū etc. Pro Aleriam, atq. Adiaciū, quæ in veterib. libris sunt, in editis est, alterum, atq. Aiacium. pro nō debuit, in vulgarib. est, nō habuit.

causam habuerit) aliquā causam habeat, Barcin. ut editū est, regist. et Raim. causam habuit, unus ex veterib. Raim. libris.

qui si forte suspectus fuerit) sic etiam in registro. qui si ut suspectus fuerit recusatus, Raim. et Cont. quod pro qui, duo Tarr. cetera, ut edidimus.

executor ab ipso deputetur) eo pro ipso, Raim. cetera, ut edita sunt. executor uel ab ipso, regist. ut editū est, unus ex veterib. Raim. libris. exsecutor ab Epo deputetur, vetus Tarr.

aut si et hoc actor) auctor, regist. pro actor, quod non placet, et Raim. omittit, et duo Tarr.

a te est deputandus) a tua est experientia deputādus, regist. ab eodem Epo est deputādus, Raim. (a te. est cogendus, uel) ab eodem Epo est deputandus, Cont.

Episcopi sollicitudine) ipsius pro Episcopi, Raim, et Cōt. ita uel tua, uel Epi sollicitudine, registr. In fine hæc uerba omittūt Papien. et Raim. et Cont. ut nō sit, unde se possint litigijs fatigare.

Cap. 6. Alex. iij in concil. Lateran.) adde cap. 14. ex concil. sed ex historia Anglica Gul. Neubrigen. hoc est cap. 7. d. concilij.

Pars cap. Praeterea.) Pręterita, pro Pręterea, vet. Tarr. nõ rectè. integra clausula exstat cap. 4. de iure patron. in Gregor. quod est cap. 6. in d. historia. sed in cõcilijs ex capite 14. Raimũdus tria capita inde sumpsit, eaque ita collocauit. sub tit. de praeben. c. 5. initium d. c. 14. quod in Anglica historia est pars c. 12. mox caput 4. est de iure patron. et annexum fuerat hoc caput nescio quomodo a Raimũdo neglectum. postremo cap. 19. est de decimis. si sequimur cõciliorum editionem, dicendum fuit, Pars cap. Quia in tantum: si Anglicã historiã, omnia haec superuacanea sunt.

et etiam ipsos Epos) et ipsos etiam Epos, concil. aptius. Epos ipsos, vetus Tarr.

praesumpserint) praesumpserunt, vetus Tarr.

decernimus decreuimus, Tarr. vetus.

Cap. 7. Idem pars c. Ideo inter alios) sic etiã in Romano libro. pars c. Nos inter. Cont. de officio, et potestate pręlati c. 4. supra li. 1. tit. 23. Idẽ Gẽ. Epo. Nos inter alios praeminemus etc. infra de purgatione canonica cap. 7. Alex. Euric. Epo. Ideo inter alios pręminemus etc. siue Nos ideo inter alios etc. At Raim. c. 6. de purgat. can. Nos inter alios. et infra. Et in cõcil. post Lateran. concil. parte 8. c. 7. Idem Bononiẽ. Episcopo. Super eo, quod certificari desideras etc. quę verba fortasse sunt non ex initio rescripti, ut superiora, sed ex media epistula sumpta. sed et cap. 4. de testib. cogendis in hac collectione, vbi eadẽ uerba sunt, quę in d. c. 7. haec leguntur. Idẽ Genuẽ. Epo. Pars c. nos inter alios. Super eo uero etc.

Si uero presbyter, vel clericus alius aliquem laicum) sic etiã in cõcil. Si clericus laicũ, Raim. et Cont.

non esse ecclesiae, uel presbyteri, aut clerici) sic etiam cõcil. nõ ecclesiae esse, aut clerici, Raim. et Cont.

qui eum exinde impetit) haec omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

adfuerat) adfueret, vnus ex veterib. Greg. adfuerat, vetus Tarr. olim.

laicus ipse) haec etiã omittunt ijdẽ. sunt in cõcil.

de rigore iuris) vox iuris aliquãdo in veteri Tarrac. nõn erat, mox de iuris rigore, scriptũ est.

super hoc ad forense iudicium) sic etiam concil. ad forensem iudicem, Raim. et Barcin. sed Raim. omittit illa, super hoc, Barcin. ea habet. ad forẽsem iudicem super hoc, duo Tarr.

semper rei forum debeat sequi) forum rei sequi debeat, Raim. et Cont. omissa voce semper; quae tamen in vno ex veterib. Gregor. est. at in cõcil. semper forum rei sequatur. quod etiam est in epist. 2. Felicis, cuius verba refert Grat. 3. q. 6. c. 16. ut ex synodo Romana, sed ut Felicis Iuo parte 5. cap. 248. et parte 6. c. 331. decreti. uide etiam Hadriani epist. ad Epm Mediomatricis cap. 5. them. 8. et cõst. 4. lib. 2. tit. 1. Cod. Theod. et Nouellam Valentiniani, et Marciani, cuius initium est, Neminem exhiberi.

in plerisq.) sic etiam Raim. in plurib. concil.

de consuetudine fiat) sic etiam cõcil. habeatur pro fiat, Raim.

TIT. III. DE LIBELLI OBLATIONE.

CAP. un. *ex concilio apud sanctum Medard.*) scribe Medardum, ut est in vet. Tarr. est autem id nomẽ monasterij in urbe Suessionensi, et ea synodus habita est tempore Caroli Ludouici Imp. filij an. Christianę salutis 853. ex tertio volumine conciliorum. Apud Burch. li. 2. c. 197. additur cap. 9. sed in ueteri libro cap. 8. ut etiam apud Iuo. parte 6. cap. 269. decreti, sed in cõcilijs editis est post ca. 9. Medardum habito, Cont. addidit, Raim. ut edidimus. Viden. Iuo parte 4. cap. 136. et 137.

Higmarus Eps dixit Ignarus, Barcin. et Raim. Ismarus in marg. Cõt. Hincmarus cõcil. et Burch. et Iuo. fuit autẽ Rhemen. Archieps. Plura uerba Burch. et Iuo cũscripserãt: quorũ initiũ fuit. Hincmarus Archieps Rhemorũ suis accusatoribus dixit. Quae est petitio vestra fratres? Alijs uerbis ea in cõcil. sunt, quae lõgũ esset referre.

aut postulationis) sic etiã concil. et Burch. ac pro aut Iuo. vel pro aut, Raim. et Cont.

sicut ecclesiastica se habet traditio) sic etiam concil. Burch. et Iuo. haec omiserat Raim. addidit Cõt. Sẽ, omittit vetus Tarr.

Illi responderunt) sic etiã Raim. et Cont. Illi autẽ responderunt, concil. Burch. et Iuo.

Higmarus Eps dixit) Ignarus, Barcin. et Raim. Hincmarus, concil. Burch. et Iuo. Ignatius, vetus Tarr.

Legũ ecclesiasticarũ etc. et infra.) hęc omisit Raim. addidit Cont. sed totidẽ verbis. Addere debuit, unde plura verba peti possent. nam non solũ ex cõcil. Burch. et Iuone, sed etiam ex Grat. siue Palea, ut in veterib. libris est, addẽtur. 2. q. 1. cap. 9. ubi haec verba sunt. Item ex concilio apud sanctum Medardũ viii. cap. Himarus Remorum Archieps dixit. Legum ecclesiasticarũ auctoritas talis est, ut in causis gestorũ semper scriptura requiratur. etc. at in concil. est. Legũ ecclesiasticarum consuetudo, et auctoritas etc. scripturam requirant, Burch. ut Grat. sed in fine, scripturam requirat. et Iuo. et duo veteres Gratiani libri, in quib. pro Himarus est Ismarus, licet in alijs alio modo.

Quapropter oportet uos) Quapropter, omiserat Raim. addidit Cont. vos oportet, unus Tarr. Quapropter, fratres, et filij, oportet uos, cõcil. Burch.

Burch. et Iuo.
libellis seris allegare) sic etiā concil. Burch. et Iuo. declarare pro allegare Raim. allegare, in marg. Cont.
eamq. uestris manib. roboratam) sic etiam Burch. Iuo. et Raim. eumq. uestris manub. roboratum, concil.
synodo porrigere) sic etiā Raim. et Cont. synodo sacræ porrigere, concil. Burch. et Iuo.
ut tunc conuenienter, et canonice nobis) tunc, omittitur in concil. et in libris Burch. et Iuo, ut tunc uobis canonice, Raim. ut tunc uobis (conueniēter, et) canonice, Cont. ut tunc canonice uobis, uetus Gregor.
Higmaro porrexerunt) Ignaro porrexerunt, vetus Tarr. et Barcin. (Isinaro) porrexerūt. Cont. porrexerunt Raim. eiq. sua nomina subscribētes, porrexerūt Hincmaro Archiepō, qui tūc vna cū Vuenilone Archiepō, et Amalrico Archiepō sub pręsentia gloriosi Regis domini Caroli synodo pręsidebat. cōcil. Vuenilone Sēnensi Archiepō, et cum Amalrico Turonensi æque Archiepō etc. Regis Caroli, qui synodo præsidebat. Burch. cetera, ut cōcil. præter Hincmaro Epō, quod etiā Iuo habet; et Regis Caroli synodo præsidebat. cetera, ut Burch. præter uocē CVM ante uocem Amalrico. et Senonen. pro Sennēsi. et in marg. Mucione Senēsi pro Vuenilone Senonensi, et Almarico pro Amalrico. In veteri libro Burch. Caroli synodo est. Videndus Iuo parte 4. cap. 136. et 137. decreti.

TIT. IIII. DE MVTVIS

petitionib. coram eodem iudice) factis, addit Barcin. recte.

CAP. 1. *Gregorius Paulino Epō Taur.*) Paulo vetus Tarr. Sabino subdiacono, scribo ex lib. 7. epist. 46. registri B. Gregorij. in veteri tamen libro post eam epist. 46. exstat totidē fere verbis inscripta, Paulino, Proculo, et alijs. In edita fit eorundem Paulini, et Proculi, et aliorū mētio; ut mox ostendemus. In alio veteri libro epist. 44. est hac inscriptione. Gregorius Paulino Epō Taurensi, Proculo Epō Nicotera, Palumbo Epō Consent. Venerio Epō Vibonien. Martino siue Marciano Epō Locris.
Clerus ecclesiæ Regitanæ etc. et infra) integra clausula ita perficietur ex codē registro. multa contra reuerentissimum fratrem nostrum Bonifacium Epm suum, data nobis petitione conquestus est. etc. Clericus pro Clerus est in vet. Tarr. non recte.
fraternitas uestra) experientia tua una cum Paulino, Proculo, Palumbo, uel Venerio, atq. Marciano reuerentissimis fratribus, coepiscopisq; nostris, regist. fraternitas uestra una cum Sabino subdiacono nostro resideat, et sicut est officio sacerdotali conueniens, uterq. uetus liber registri.
in causa prædicti clerici, et Episcopi) hęc in registro non sunt. scribo autē cleri pro clerici, ut est in uno Tarr.
tam clericorum) sic etiam regist. tam singulorum clericorum, Barcin. tam clerici, vetus Tarr. forte cleri.
quam habent contra suum Epm) quam aduersus suum, sicut diximus, habent Epm. regist. habet pro habent, vetus Tarr.
quam siquam) uel siquam, registr.
Epīs contra clericum habuerit) habuit, Barcin. ille contra eos habuerit, cum omni æquitate, ac sollicitudine perscrutetur, registr. clerū ego uerū pro clericum scribendum censeo, quod etiam est in uno Tarr. libro.
perscrutetur) et perscrutetur, unus Tarr.
nobis significet) nobis, una cum prædictis fratrib. nostris, subtiliter, diligēterq. significet; ut renūtiatione uestra redditi certiores, quid fieri debeat, decernamus, registr. nobis significetur, vetus Tarr.
Cap. 2 Volterano Archipresbytero, et Abbati de Spongia) parte xi. post concil. Lateran. titulo ut actor respondeat ei, quem conuenit, cap. 1 Idē Vuolterano Archiepō, non sine mendo. Epō, et Abbati de Spōg. Raim. (Vulterano Archipresbytero) Epō, et Abbati de Spongia, Cont. Wlteranensi Epō, et Abbati de Spongia, unus ex veterib. Gregor. Epō pro Archipresbytero est in duob. Tarr. edita confirmantur verbis capitis proximi, et uerbis cap. 19. de testib. in hac collectione. at in concilijs d. parte xi. cap. ij. Archidiacono Vuolterano, et Abbati de Spōgia, et parte 8. cap. 15. Volterano Archiepō, et Abbati de Spongia.
Ex litteris uestris accepimus &c.) Recte Cont. addidit, quæ Raim. omisit. sunt etiā in cōcil.
nostri filij) filij nostri, cōcil. et duo Tarr. et Cont. aptius, quamuis more Romano huius temporis, nostri, esset delendum.
Maturensis mon.) ecclesię, Barcin. Maturiensis monasterij, concil. et Cont. Marturensis monasterij, duo Tarr. Sāčti Michaëlis de Martura id monasterium appellatur d. c. 19.
clerici Maturensis) Maturien. concil. et Cont. Marturenses, vetus Tarr. Martyrenses, alter.
parati sunt) sic etiam Cont. parati fuerint, Barc. et concil. fuerunt parati, duo Tarr.
subire examen) sic etiam Cont. grauamē subire, concil. non recte.

de suis deberent quaestionib.) debeant pro deberēt, Barcin. debeant de suis quaestionib. Cont. de suis quaestionib. debēt, alias uellent, concil. deberent de suis quaest. vetus Tarr.
Vnde quoniam) quia, vnus Tarr.
indignum penitus et absurdum uidetur) sic etiā cōcil. rationis ordo exigit, Raim. et Cont. sunt autem haec uerba ex cap. 2. sumpta; sed ad aliam sententiam pertinent.
ut memorati plebanus) sic etiam concil. ut plebanus, Raim. et Cont.
et clerici) Maturen. addunt Raim. et Cont. ut editum est, concil.
et fratrib.) sic etiam cōcil. Maturen. monasterij, addunt Raim. et Cont.
proponunt) proponuntur, unus Tarr.
respondere non debeant) haec etiam in concil. sunt. at Raim. debeāt in vestra praesentia respōdere.
ex ipsis) sic etiam Raim. et Cont. exinde, concil. Post haec uerba Raim. addidit corā uobis a sede Apost. delegatis. ex hi ipsis, unus Tarr. nō recte. hi ex ipsis, scribo.
postulant exhiberi) sic omnes. sed in uno ex veterib. Gregor. postulent pro postulant.
d.n. p. A. s. pra. m. quatenus) discretioni tuae, etc. quatenus. concil. non recte. Mandamus, quatenus, Raim. et Cont.
eos moneatis et auctoritate nostra et uestra districtius compellatis) eos moneatis auctoritate nostra, et districtius compellatis. cōcil. aptius. monitione praemissa cōpellatis eosdem, Raim. et Cont. uide cap. 2. in fine.
memoratis) memorato, unus Tarr.
et fratrib.) sic etiam concil. addit Raim. post haec uerba, incontinenti. quod sumitur ex cap. 2.
et uos uicissim) sic etiam concil. et uicissim, Raim. et Cont.
et allegationes) haec omittūt Raim. et Cont. sunt tamen in concil.
utriusq. partis) sic etiam cōcil. partium, Raim. et Cont.
diligentius audiatis, et) audientes, Raim. et Cont. ut editum est, concil.
terminetis) sic etiam concil. utriusq. negotiū terminetis, Raim. et Cont. utriusq. partis, unus ex veterib. Gregor.
Cap. 3. Idem Plebano et clericis Mart.) Marturiensib. vetus Tarr. Idē Decano, et clericis Maturien. in concil. parte 11. c. 2. Idē Decimo Plebano, et clericis Mararum, Barcin. mēdose. scribo Maturen. pro Mart. ut c. 1. siue Marturē. ut c. 19. de testib. Idem Decimo Plebano etc. vnus Tarr. Decano. vetus olim.
dilect. filios nostros) vox, nostros, in Barcin. omissa est. dilectos fratres, concil. dilectos, unus Tarr. pro dilect.

Maturensis mon.) Maturiensis monasterij, cōcil. Marturiensis monasterij, vetus Tarr. Marturēsis, alter.
filijs nostris) sic etiam in concil. uox nostris omissa est in Barcin.
Archipresbytero Volterano) Archidiacono Volterano, concil. Epo Volterano, unus Tarr.
eorum subire) illorum subire, concil.
nos sicut) uos vero, sicut, vetus Tarr.
Verum quoniā) Vnde quia, cōcil. Vnde quoniā, duo Tarr.
ordo exigit) ordo hoc exigit, concil. ut editū est, Raim. c. 1.
ut qui) ut siquis, concil.
ab alio) ab aliquo, concil.
non debeat) non debet, concil.
f. u. per A. s. pr. m. qua. actione) fraternitatē uestrā, etc. quatenus accusatione ipsa, concil. mendose.
eisdem Abbati) eidem pro eisdem, concil.
nostra compellant) nostra districte compellant, Barcin. et concil. et duo Tarr.

TIT. V. DE ORDINE

iudiciorum) cognitionum, Barcin. et Raim. et duo Tarr.

CAP. un. *Aletrino Epo*) Aletano Epo, Barcin. Alatrino Epo, Raim. et Cont.
ex litteris tuis) haec omittunt Raim. et Cont. vestris pro tuis, uetus Tarr.
futurum sibi) vox sibi in uno ex ueterib. Gregor. non est.
prorsus elidi) uox prorsus omissa est a Raim. et Contio, et in uet. Tarr.
Quia uero nos etc.) haec usq. ad uerbum Inquisitioni, omisit Raim. addidit Cont.
causa matrimonij) uox matrimonij in Barcin. nō est. causa principali, Cont.
tua duximus) tuae taliter duximus, uetus Tarr. et Raim. et Barcin. t. t. respōdemus, unus ex veterib. Gregor.
prout poscit) prout exposcit, Barcin. et Tarr. vet. et Raim. et Cont.

TIT. VI. DE PLVS petitionib.

CAP. un. *Leo Papa in sermone de natali Dni*) de natiuitate Dni, Barcin. et unus Tarr. addendum sermone 2. cuius initiū est, Exultemus in Domino, dilectissimi, etc.
Soluitur letifera) Operaepretium est altius Diui Leonis verba referre. Persistit ergo improbus & praedo, et auarus exactor in eū, qui nihil ipsius & habebat, insurgere: et dum uitiatae originis prę & iudicium generale persequitur; chirographū, & quo

4 quo nitebatur, excedit, ab illo iniquitatis exi-
7 gens poenam, in quo nullam reperit culpam.
7 Soluitur itaque letiferæ etc. pro nitebatur, in uno edito libro est utebatur, pro excedit in duob. est excidit, forte ita excidit dictum, ut ca dere à causa.

male suasa) male suada, Leo.

uacuatur) euacuatur, vetus Tarr.

TIT. VII. DE FERIIS.

CAP. un. ex concilio apud Compendium) c. 2. ut refert Burch. lib. 2. cap. 81. et Iuo lib. 2. tit. 13. cap. 2. Panormiæ. sed idem Iuo parte 4. c. 16. decreti, ex concilio Magunt. c. 37. quod in cõcilijs exstat. sed et apud Burch. lib. 2. c. 85. ex cõcilio apud S. Medardum cap. 8. At ut editũ est, Raim. et Cont. exstare etiam dicitur li. 5. c. 88. capitular.

Omnes dies dominicos) dominicas, Burch. solus d. c. 85.

a uespera in uesperã) uesperã, Burch. et duo Tarr. et ceteri. Burch. d. c. 85. omnia hęc uerba omisit, et concil.

obseruate decernimus) decreuimus obseruari, concil. obseruare decreuimus, Burch. utrubiq. decernimus obseruari, Raim. et Cont. et obseruatione, decreuimus obseruare, Iuo in decreto. sed in Panor. omissa est vox obseruare. mihi obseruari magis placet, quam obseruare.

et ab omni illicito opere) omni, omittunt Burch. et Iuo utrubiq. et a seruili opere, cõcil. ut editum est, Raim. et Cont.

ut mercatum in eis minime fiat) et ut mercatus in eis minime fit, concil. et Burch. et Iuo aptius. fit tamen pro sit, est in Panor. ut in eis mercatum minime fiat, Raim. et Cont.

ubi aliquis) sic cõcil. Burch. et Iuo. neque aliquis, Raim. et Cont. nisi pro ubi, uetus Tarr.

vel ad poenam) ad, omisit Iuo in decreto.

nec sacramenta etc.) hæc in cõcil. omissa sunt. ut editum est, Burch. d. c. 81. et Iuo d. c. 16. nisi ad pacem, Burch. d. c. 85. nec sacramentũ iuretur in eis, nisi pro pace facienda, Panor. nec sacramenta, nisi pro pace, uel alia necessitate, pręstẽtur, Raim. et Cont. nec sacramentum juretur, uetus Tarr.

TIT. VIII. DE CAVSA

possessionis, et proprietatis in eodem iudicio mota) quattuor postrema verba omisit Raim. neq. addidit ea Contius.

CAP. 1. Gregorius Felici* Siciliæ) Gregor. Duci Siciliæ, Raim. Felici in Sicilia, lib. 7. epist. 98. siue 100. registri. Felici pro Duci Cont. in marg. qui etiã indicat sumi ex lib. 7. ind. 2. epist. 100. Greg. ix. Regi Felici Cæciliæ, unus ex ueteribus Gregor. mendose.

Susceptis etc. et infra) Susceptis, et infra. Raim. Susceptis Magnitudinis uestræ epistolis, contristati sumus etc. Cont. ex registro. quod ab actoribus ecclesiæ Syracusanæ quasdam possessiones, quas uos tenuisse dicitis, occupatas irrationabiliter indicastis etc. ex eodem registro addẽdũ cẽseo verbis a Contio relatis. auctorib. pro actorib. editus liber, quod nondũ probaui. vetus liber, et alter editus, ut scripsimus. eosdem actionarios appellat epist. 99. siue 101.

tam momenti) sic etiam in registro. et Raim. sed Cont. in marg. alias tam momẽtaneæ possessionis. quod improbat.

in uno, eodemq. iudicio) sic etiam in reg. sub uno, eodemq. iudice, Raim. et Cont.

contra inauditam partem) sic etiã Raim. et Cont. et vetus registri liber, at in editis vox partem desideratur.

Post uocem diffinite, est in registro; Prædicto fratri nostro scripsimus, ut actores ecclesiæ suæ deputare debeat, qui uobiscum sine mora electorum possint subire iudicium etc. fecerat autem mentionem Ioannis Syracusani Epi. ad quem ea res pertinebat. De eadem re ex epist. proxima caput posterius sumitur. pro uobiscũ, quod in ueteri est, nobiscum est in editis.

Cap. 2. Felix &c. et infra) Integra clausula ex epist. 99. siue 101. d. libri 7. Gregorij hæc est. Felix uir memorãdus suis nobis epistolis questus est, fraternitatis uestrę actionarios, possessiones, quas tenuerat, illicite, et contra iuris ordinem peruasisse, petens ablata sibi restitui, et secũ eis, si tamen causam voluerint dicere, paratum esse in iudicio sine aliqua dilatione consistere. Quod si ita est, quia quid legalis ratio habeat, non nescitis, etc. In uno ex editis uox uir omissa est.

oportet ut actores) oportet, ut omni mora post posita, actores, regist.

rei quæstionem) rei quæstiones, regist.

aliqua occasione) qualibet occasione, regist. aliqua dilatione, vetus Tarr.

nam nos &c.) ante hæc uerba omissum est. Ita ergo agite, ut sub omni celeritate iudicium eligatur. nam nos etc. regist.

sic causas) sic ut pro sic, unus Tarr.

ecclesiæ finire uolumus) ecclesiæ vestræ fieri voluimus, regist. finiri pro finire, unus Tarr.

Post uerbũ sustineat, hæc ex registro addantur. nec ad vestrã possit aliquid inuidiam sustinere. Ego malim pertinere, quam sustinere. sustineant pro sustineat est in vet. Tarr.

TIT.

TIT. IX. DE RESTITVtione spoliatorum.

CAP. 1. *Vigor. Epo*) Wigoren. Epo, Barcin. Wigo. vetus Tarr. Vuigorn. Epo, in concil. parte 22. tit. de spoliatis restituendis, uel non. c. 1. Vigoren. Epo, Raimun. et Cont. Vigorniensi Epo, unus ex veterib. Gregor. non male.

et diligenter) sic etiam concil. perquirere, Raim. et Cont. mihi placeret ad verbum editis addere.

H. renuntiauit) renuntiauerit, unus ex veterib. Gregor.

si tibi) sic etiam Raim. si vobis, cõcil. et duo Tarr. tibi in vno ex veterib. Gregor. non est.

eum esse spoliatum) cum spoliatum, Raim. ipsum spoliatum esse, concil.

quando eidem) cum eidem, concil. et duo Tarr. et Raim.

ecclesiæ renuntiauit) renuntiauerit, unus ex veterib. Gregor.

si hæc tibi tantum &c.) hæc usq. ad uocem cõtra omittunt Raim. et Cont. et vetus Tarr. sunt in concil. sed quattuor verba supra scripta non sunt in Barcin. una pro hac est in uno Tarr. libro.

cum si) ante hæc verba est in concil. renuntiauit, et uox si desideratur.

et renuntiatione) sic etiam Raim. et Cont. et de renuntiatione, concil.

spontanea facta nullatenus admittas) sic etiam concil. sponte facta, antequam restitutus fuerit, nõ admittas. Raim. et Cont.

quia non est) nec pro nõ, unus ex veterib. Greg.

sic renuntiauerit) renuntiauit, unus ex veterib. Greg. suo in uno Tarr. olim non fuit.

qui tamen spoliatus renuntiat) qui renuntiat spoliatus. Raim. et Cont. qui spoliatus renuntiauit, cõcil. tam in duob. Tarr. non est.

sed testes H.) sic etiam concil. sed testes eiusdẽ H. Raim. et Cont. testes autem eiusdem H. unus ex veterib. Gregor. sed testes, quib. H. vetus Tarr.

quib. intendit se probare) sic etiam Raim. et Cont. qui pro se intendunt, concil.

fuerit spoliatus) sic etiam Raim. et Cont. fuit pro fuerit, concil. sit, uetus Tarr.

idonei sint) sic etiam Raim. sunt pro sint, concil. sunt olim, mox sint, unus Tarr.

recipere minime differas) minime differas accipere, cõcil. recipere nõ postponas, Raim. et Cont.

Cap. 2. Idem) Decano Lincol. et Abbati de Riuallis, adde ex concil. d. parte 22. cap. 2. Decano Lincoln. et Abbati de Riuallis, parte 42. cap. 3. ut editum est, Raim. et Cont.

Accepta conquestione) sic etiam concil. Accepta quæstione, Raim. et Cont. et vetus Tarr.

ecclesia de Procebrãs fuisset spoliatus) de Procebbis, Barcin. de Sprotebtur, d. c. 2. cõcil. fuerat ecclesia spoliatus, Raim. et Cont. alijs omissis, ecclesia fuerit spoliatus, unus ex veterib. Gregor. ut editum est, in concil. d. c. 3.

d. u. per A. s. si bene meminimus) discretioni tuæ, si bene meminimus, d. c. 2. concil. discretioni vestræ per A. s. præ. si bene meminimus. d. c. 3. pro his omnib. Raim. uobis scripsit. dis. t. pr. m. vetus Tarr. alijs omissis.

ut si per officiales &c.) pro his verbis usq. ad illa, tibi eam, Raim. et Cont. habent, ut si hoc cõstaret. in concil. ut editum est.

fratris nostri) patris nostri, d. c. 2. concil. quod non placet. sed in priore editione est, fratris nostri. et d. c. 3.

introductus fuisset) sic etiam d. c. 2. sed c. 3. fuisset institutus.

per violentiã eiectus) pro eiectus est exire coactus, in concil. c. 2. sed c. 3. ut editum est.

auctoritate nostra) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

restitui faceretis) sic etiam Raim. et Cont. restitui faciatis, vetus Tarr. et concil. d. c. 2. sed c. 3. ut editum est,

quib. cognitis) sic etiã concil. quo cognito, Raim. et Cont.

sicut nobis dicitur) hæc etiã sunt in cõcil. a Raim. et Contio omissa. post hæc verba cetera omissa sunt d. c. 3. partis 42. uox nobis in vet. Tarr. non est.

ista omnia) sic etiam concil. id Raim. et Cont.

in præsentia præfati Archiepi) sic etiam concil. coram Eboracẽ. Archiepo, Ap. sed. Leg. Raim. et Cont. prædicti pro præfati vetus Tarr.

quia vero &c.) hæc recte Cont. addidit a Raim. omissa. sunt autem in concil.

et nostrum est) sic etiam Cont. (et) in Barcin. desideratur. et nitimur, concil.

quod ratio) quid ratio, concil. et Cont.

discretioni nostræ præsentiũ auctoritate iniungimus) ordo trium verbor. mutatur in concil. iniungimus pr. auct. et apud Cont. sic est. præsentium auctoritate dis. n. mandamus. sed pro n. u. scribẽdum est. Raim. ceteris omissis habet mãdamus. dis. u. Tarr. vetus, cetera, ut edita sunt.

ut rei ueritatem &c.) hæc usq. ad illã si vobis, omittunt Raim. et Cont. pro quibus habent, quatenus, si vobis. ut editum est, concil.

sed spontanea) sed spontanea voluntate, unus ex veterib. Greg.

abiurauerit) taliter abiurauerit, Raim. et Cont. abiurauit, concil.

omni oc.et ap.re.) hæc etiam omittunt Raim.et Cont.omni contradictione, et appellatione remota,concil.aptius.omni contra.et ap.re. vet. Tarr.
imponatis silentium)silentium imponatis,concil. et vetus Tarr.et Raim.aptius.
Cap.3.Idem Parisien.Ep̃o,&c.)Idẽ.concil.ceteris omissis. sunt autem tres ijdem positi in inscriptione capitis 2.de restitutione spoliatorũ collect. 2.
Fratres Aremarenses)Arcemarenes,concil.Aremasenses,vetus Tarr.
ad nos)sic etiam concil.apud nos,Barcin.
ipsius monasterij bona)bona illius monasterij,concil.
ab administratione)ab, olim in veteri Tarr. non erat.
Ideoq.d.u.per A.s.pr.m.qua.)Ideo dilectioni uestræ.etc. quatenus,concil.dis.u.vetus Tarr.
hinc inde)hinc,et inde,concil.
constiterit legitime) vox legitime desideratur in concil.
illum auctoritate)vox illũ aliquando in vet. Tar. non erat.
si prælibati) si prædicti,concil.
conuicerint)conuicerunt, siue cõuincũt, cõcil.
proferatis) afferatis concil.non recte.
Cap.4.Idẽ Wigor.Ep̃o,et R.Elien.Archidiacono) Idẽ Vuigorn. Ep̃o, et Helien.Archid.cõcil.d. parte 22.cap.4.Idẽ Vigoren.Ep̃o,et Elien. Archid.Raim.et Cont.Idẽ Vigorniẽ.Ep̃o,et Helien.Archid.unus ex veterib.Gregor.
dilecti filij nostri) hæc sunt in concil. omittunt Raim.et Cont.
Karissimi in Christo &c.) hæc etiam omittunt Raim.& Cõt.usq.ad illa,quod H.sunt in concil.
filij nostri illustris) hæc etiam in concil. non sunt.
de Sandeia) de Sandeta,cõcil.de Sander,Raim, et Cont.de Sande, unus ex veterib. Gregor.de San. unus Tarr.
ipsum super)ipsum in; vnus ex veterib Gregor.
de Positione)postea de Pommone,et alibi de Piton.et in Barci.bis de Puson. semel de Pusotõ. at in concil.de Porten.sua de Pelen. Raim.et Cont.sua de Pelete,unus ex veterib.Gregor.de Pomione,vetus Tarr.
molestare præsumat)molestauit, cõcil.molestaret, Raim.et Cont.vox præsumit in Barcin.nõ est.
quam liberam &c.)hæc omittunt Raim,et Cõt. usq.ad illa, London.Ep̃o,sunt autem in cõcil.
ad repræsentationem) RE in concil.non est.
sponte iurasse) sic etiam concil. sponte abiurasse, Barcin.
super ecclesia)super eadem ecclesia,concil.
de Pomone)de Posione,vetus Tarr.
Lundon..Episcopo)London.Ep̃o,concil.Londonen.Ep̃o,Raim.et Cõt.ut editum est, unus ex veterib. Gregor. Lunden. Ep̃o, prior editio concil.
ueritate rei plenius inquisita)rei veritate diligẽter inquisita,concil.omnia hæc omittunt Raim.et Cont.rei veritate etc.vetus Tarr.
si vobis constiterit)constaret,concil. et Raim.
quod prædictus)quod præfatus,vetus Tarr.
eadem causa)eadem ecclesia, concil.et Raim.ut editum est,unus ex veter.Greg.
ei exinde ap.re.perpetuum imponatis silentium,et) hæc omittunt Raim.et Cont.ei exinde perpetuum silentiũ,appellatione remota,imponatis, et,concil.vox ei aliquando in veteri Tarr. non erat.
ab eius inpetitione &c.)sic etiam cõcil.ab eius molestia super hoc compesceretis eundem, Raim. et Cont. compescatis pro compesceretis est in vno ex veterib.Greg.
Post modum vero &c.)Recte Cõtius multa addidit, quæ Raim.omiserat. eadem sunt in concil.
constanti nobis)tibi pro nobis vetus Tarr.
monstrauit,quod)proposuit, quod, vetus Tarr. et concil.et Cont.aptius.
fuerit spoliatus)sic etiam concil. fuerat pro fuerit, Barcin. spoliatus fuerit,Contius.
cum eidem)sic etiam in concil.cum idem,Cont. cum necdum,Barcin.sed nihil muto.
renuntiauit)renuntiauerit,vetus Tarr.
et renuntiatione)sic etiam Cont.et de renuntiatione,concil.
ipsius H.) sic etiam concil. ipsius, non habet Cont.
intendebat posse) intendebat se posse, Tarr. vetus.
prædicta ecclesia)præfata ecclesia,concil.ut editũ est,Cont.
essent idonei)sic etiam in concil. sint pro essent Cont.
non differatis)sic etiam Cont.non differetis,concil.aptius.
depositiones)sic etiam cõcil.vel demonstrationes, addit Cont.
et rationes)vox et in Tarr. vet.non est.
hinc inde productas) sic etiã concil.et Cont.hinc inde propositas,Barcin.
re.ap.ob.) app. re.Cont. remoto appellationis obstaculo, concil.
quod iustum esset,iudicaretis) sic etiam in concil. quod iustum est, iudicetis.Cont. quod iustum esse videritis, iudicaretis. vetus Tarr. in quo vox videritis aliquando non fuit.

litteris)

litteris) sic etiam concil. nostris addunt Barcin. et Cont. et uetus Tarr.
ab alterutra) sic etiam Cont. ab alia, concil.
impetrata essent) sic etiam concil. fuissent pro essent Cont.
aut firma) sic etiam Cont. tacita forma, concil. non male.
Addidimus) Addimus, Cont. non recte. ut editum est, concil.
quod si in causa) sic etiam concil. quod super causa, Cont. quod non placet.
esset aliquid mutatum) inmutatū, Barcin. aliquid esset mutatum, concil. et Cont.
prædicti H.) præfati Henrici, concil. ut editum est, Cont. ex hoc loco discimus Henricum semper H. interpretari in hoc capite.
tunc iter) sic etiam Cont. tunc, in concil. non est.
ap. ces.) ap. re. vetus Tarr.
fuisse dignoscitur) esse dinoscitur, concil. in priore editione. ut editum est, in posteriore, et Cont.
ipsius H.) sic etiam in concil. prædicti H. Cont.
interim cum) vox interim desideratur in concil. est apud Cont.
ipsius Episcopi) prædicti pro ipsius Barcin. et vetus Tarr. et concil. et Cont.
et cum post &c.) hęc Cont. omisit, usq. ad illa uobis plenius, una excepta uoce (cum) et altera addita (vero) in hunc modū. Cum vero vobis plenius etc. ut editum est, in concil.
de iam prædicti) de iam dicti, concil. aptius, et unus Tarr.
constitisset) constiterit, unus ex veter. Gregor.
idonearum personarum testimonio cognoscentes sæpe) hæc etiam Raim. et Cont. omittunt: sunt autem in concil. idonearum testimonio personarum agnoscentes. vetus Tarr.
alterius ecclesiæ) sic etiam concil. non solū ecclesiæ alterius, Raim. et Cont.
et spontanea) sed etiam spōtanea, Raim. et Cont. ut editum est, concil.
de Piton) de Copitone, siue Pitone, vet. Tar. de Partona, alter.
in faciem ecclesiæ) hæc Raim. et Cont. omittunt. facie pro faciem Barcin. et cōcil. et unus Tarr.
et super eadem &c.) pro his verbis usq. ad illa, Licet autem etc. Raim. et Cont. habent, prohibui stis eidem, ne dictum T. super hoc de cetero molestaret. at in concil. ut editum est.
alias litteras, sicut diximus impetrauit) sic etiam in concil. posteriores litteras impetrauerit. Raim. et Cōt. impetrauerit, duo Tarr. pro impetrauit.
quod reuocari deberet) debet pro deberet. duo Tarr. et quod etc. concil. quod nō obstantib. litteris a parte altera impetratis, reuocari deberet, Raim. et Cont.
iter arripuerit ad nos) iter arripuit ad nos, concil. iter ad nos arripuerit, Raim. et Cōt. sed arripuit, est in vno ex ueter. Gregor.
debuit, ut) quod pro ut Barcin. volunus, ut, concil. ut editum est, Cont.
reuocaretur in irritū si quid per iudices delegatos factum est) esset, duo Tarr. reuocaretur, quod per uos factum esset, Raim. et Cont. si quid per iudices delegatos factū esset, reuocaretur in irritum, concil.
vel violentia) et pro vel unus Tarr.
immutatū est) esset pro est Raim. et Cont. aptius, est etc. concil. fuisset immutatum, vnus ex veter. Greg.
d.u. per A.s. pr. m. qua.) discretioni uestræ etc. quatenus, concil. mādamus, quatenus, Raim. et Cont. ceteris omissis.
si ante receptionē &c.) pro his usq. ad illa, reuocare temptetis, Raim. et Cont. scribunt, sententiā, quam protulistis ante posteriorum litterarum receptionem, occasione ipsarum nullatenus. at in concil. ut editum est. quā tulistis, unus ex veter. Greg.
litterarum ipsarum) nostrarum pro ipsarum, concil. et vnus Tarr. illarum, vetus Tarr. secūdarū addidit interpres vetus.
præfati H.) prædicti H. vetus Tarr.
impetrauit) impetrauerit, vetus Tarr.
eam contrad.) eandem contradictione, concil.
remota) cessante concil. et vetus Tarr.
Ita quidem. quod si iam) sic etiam in concil. excepta voce iam, quæ illic desideratur. etsi, Raim. et Cont. etiam pro iam est in duob. Tarr.
sententiā ipsam) vox ipsam in duob. Tarr. nō est.
id sublato ap. re. reuocetis) sic etiā in concil. studeatis id sublato ap. obstaculo reuocare, Raim. et Cont.
et præfatū H. &c.) hæc usq. ad illa, Si vero, omittunt Raim. et Cont. sunt autem in concil.
post susceptionem) sic, etiam concil. post receptionem, Raim. et Cont.
lata fuerit) lata fuit, unus ex veter. Gregor.
eadem sententia non obstante in causa) sic etiam in concil. ea sententia nō obstante, Raim. et Cont. alijs omissis.
litterarum ipsarum) sic etiam cōcil. vox litterarū omissa est a Raim. et Contio. secundarum additur ab interprete in vet. Tarr.
dūmodo præfatus &c.) hæc, quæ sequūtur, Raim. et Cont. omittunt, sunt autem in concil.
per uiolentiam spoliatus fuerit, et spoliatus) spoliatus fuerit, eadem sententia non obstante, et per violentiam spoliatus, concil. non recte.
præstiterit iuramentum) sacramentum concil. et vetus Tarr. præstitit iuramentum, alter.
Ad extremū laudādus est Rai. quod breuiorē effecerit rescripti formulam, sed maiori nos labo-

bore liberasset, si nullã eius habuisset rationē.
Cap. 5. Idem Brixien. Epo) Idem Lexonien. Epo, parte 22. c. 5. et parte 7. c. 16. sed ut editum est, c. 14. de officio, et potest. iudicis delegati in hac collectione, et Raim. et Cont. forte Lexouien. aut Exonien. sed in uno ex ueterib. Gregor. est Hucien. siue Bricien. non sine mendo.
In litteris, et infra.) Hęc omittit Barc. et duo Tarrac. Pars c. In litteris, supra de potestate iudicis concil. In litteris tuis, et infra. Raim. et Cont. sed uox tuis tollenda est. namq. integra clausula sine ea uoce exstat d. c. 14. & d. c. 16. & apud Cont. tit. de officio iudicis delegati c. 9. in Gregor.
uidelicet cũ) uox uidelicet in uno ex ueterib. Gregor. non est.
eiectum esse) uox esse omissa est a Raim. & Cont. & olim in uet. Tarr. nõ erat, esse eiectum, cõcil.
huiusmodi tibi damus responsum) sic etiam concil. pro his verbis Raim. et Cont. habent, responde mus. damus tibi, unus Tarr.
agi debere) sic etiã Raim. et Cõt. agi debet, Barc. & concil. & unus Tarr. agere debet, uet. Tarr.
etiam est) vox etiam olim in vet. Tarr. nõ erat.
Cap. 6. Idem Exonien. Epo) Idẽ Lexonien. Epo, Barcin. Exonen. Epo, Raim. et Cõt. qui in margine scripsit, alias Leonensi. Idẽ eidẽ in eadẽ, posterior cõcil. editio. hoc amplius est in priore, Brixien. Epo. Lexonen. Epo, est in uet. Tarr.
Pars c. In litteris) hoc etiam notat Cont. & eicitur ex concil. parte 22. c. 5. & 6. nam si prius caput erat pars cap. In litteris. hoc etiam erit, cum dicatur esse portio eiusdem.
Item cum quis) sic etiam Raim. & Cont. aliquis pro quis, concil. & uetus Tarr.
eiectum) sic etiam concil. violenter eiectum, Raim. et Cont.
crimen obicit) obiecit, unus ex veter. Gregor. alij ut editum est. obiciat, concil.
rationẽ criminis) hæc Raim. & Cõt. omittũt. sunt in concil.
non occurrit quidem) uox quidem neq. in concil. est, neq. apud Raim. et Cont. est in trib. Tarr. nec pro nõn in uet.
eum agere) sic etiam concil. eum ante restitutionem agere, Raim. & Cont.
cum ipsum &c.) cum præsumatur eius existere inimicus, Raim. & Cont. ut editum est, concil. mutatio Raimundi placet.
Cap. 7. Gregorius Constantino Epo) Greg. ix. Epo Constantinop. Raim. & Cont. qui in marg. scribit Greg. vii. Greg. 9. Constantino Epo, unus ex veter. Greg. sed ex lib. 7. epist. 126. siue 130. quæ postrema est eius libri, registri B. Gregorij, scribendum est, Gregorius Constantio Epo Mediolanensi.

Licet multum &c. & infra) iniustum pro multũ Barcin. mendose. ut editum est, Raim. & Contam sub hoc titulo, quam sub tit. de censib. Integra clausula ex registro hæc est. Licet multum fraternitatem vestram ad seruandam sibi iustitiam, Philagrij portitoris præsentium, flagellum cæcitatis inuitet: verumtamen quia ad restituenda, quæ sibi præiudicialiter asserit detineri, per nos uos uoluit fieri promptiores, præsentia ad uos scripta præuidimus dirigẽda. Hęc sic in ueteri libro sunt. in edito, ad restauranda, pro ad restituenda.
Questus est autem Philagrius cæcus campum) Questus autem est campum, regist. Conquestus est nobis Philatius cæcus eius campum, Raim. & Cont. qui in marg. Philagrius scripsit.
cum uinea sua) hæc omittũt Raim. & Cõt. sunt in registro.
ab ecclesiæ uestra) vox uestrę a Raim. & Cont. omittitur. est in reg. non est in vet. Tarr.
ante iudicium) sic etiam in reg. ante omnem contentionem, Raim. & Cont.
quia Euentius) sic etiã Raim. & Cont. quia P. Euentus, Barcin. quia peruenit communis filius Euentius, regist. non sine mẽdi suspicione. quia peruenit Euentus, uetus Tarr. præuenit pro peruenit, alter Tarr. aptius.
diaconus noster) sic etiã regist. noster pro vester, Barcin. diaconus ipsius ecclesiæ, Raim. & Cõt.
prædicto cæco) præfato latore, reg. illo, Raim. & Contius.
per quinque testes etc.) pro his usq. ad uocẽ eiusd. Raim. & Cont. habent. se legitime probaturũ dictum campum. ut editum est, regist.
illum esse) sic etiam reg. uox illum a Raim. & Cont. omissa est.
ideoque ueritatem inquire) breuitati et Papien. & Raim. operam dabãt, cum in registro sint hæc. Ideoq, fraternitas uestra prædictum Philagriũ cõtra iustitiã laborare nõ faciat: sed modis, quib. potuerit, ueritatẽ diligẽter inquirat. Pro his Raim. & Cont. habent, inquire veritatem.
et si manifeste &c.) pro his usq. ad illa huic dicẽdũ, Raim. & Cont. scribunt, & si hoc probatũ fuerit. ut editum est, regist.
hic asserit) in registro non sine mendo est, hic stetit, et in veteri, hic fecit. in alio edito, hic constituit, non male. hic confitetur, unus Tarr.
probari potuerit) probare potuerit, uetus Tarr.
iuris esse) iuris illum esse, uetus Tarr.
huic dicendũ est) sic etiã Raim. & Cont. huic propter Doñ citius satisfaciendum est, regist.
discedat) sic etiam Raim. & Cõt. sine labore discedat, regist.
ante omnem contentionem) hæc Raim. & Cont. o-

mittunt. sunt autem in registro.

res ei culta reddatur) ablata pro culta Barcin. et Raim. res eius tuta uestra prouisione reddatur. regist. et in ueteri libro pro eius tuta, legitur, ei tuita; quod fortasse Gregor. pro ei ablata usurpauit. nam et lib. xi. epist. xlviii. cap. hin fine. eadẽ vox est. licet apud Grat. 16. q. 6. c. s sit ablata. sed apud Ansel. lib. 3. c. 90. est tulta.

et infra) ut sua cuiq. parti integra post hoc maneat de proprietate cognitio. Quia uero pro eo, quod uobis nesciẽtib. inde discessit, vestros se æstimat animos offendisse &c. regist. Sunt alia in hanc sentẽtiam ad excusationem Philagrij pertinentia.

Dixit etiam prædictus certus) quoque pro etiam Raim. et Cont. c. 4. de cẽns. Indicauit præterea prędictus portitor. regist. supradictus pro prædictus est in veteri reg. vox etiam in vet. Tarr. non est.

ad collata) ad collectas, Raim. et Cont. quod collecta, reg. quod collata, vetus liber reg. et sic olim fuerat in vet. Tarr. quod collectam, alter.

mutatis &c.) hæc usq. ad uocẽ pariter omittũt Raim. et Cont.

Gemensis) sic etiam vetus registri liber, alij Ianuẽsis scribunt. ut vetus Tarr.

et ipse) ipse dare, reg. et ipse dare, vetus liber reg. et unus Tarr. facta sit ipse, vetus Tarr. olim, mox facta, et ipse.

pariter compellatur) cõpellitur pariter, unus ex veter. Gregor.

quod si ita est &c.) Ante hæc verba est in regist. 7 Et miramur, ut qui magis misericordia dignus 7 est, uobis præsentib. prægrauetur. At Raim. et Cont. et hęc, et illa omittunt.

denuo ab eo) denuo moneo, regist. in alio, ut editum est.

exigi non permittat) quod fieri non permittas, Raim. et Cont. exigi vestra Sanctitas nõ permittat. regist.

inhumanũ nimis est) inhumanitatis est, vet. Tar.

in collatione) sic etiam reg. in collectione, Raim. et Cont.

cui si esset necessitas &c.) cui si esset magna necessitas, &c. reg. cui debuerat ex collectis, si esset necessitas, misereri, Raim. et Cont.

Post huius capitis verba agitur de seruis eiusdẽ Philagrij ab ecclesia Dertonensi occupatis. Laudãdus autẽ est Raim. qui ordinẽ horum capitũ mutauit, tẽporũ rationem secutus, in quo sæpe eius diligentia desideratur.

Cap. 8. *Lucius iij. G. Archidiacono, I. Archipresbytero*) iuj. pro iij. est in uno Tar. sed iij. est in Barcin. et duob. Tarr. et apud Raim. et Cont. pro I. in Barcin. est et, malo, et I. non habẽt Raim. et Cõt. cetera ita scribunt. Lucius iij. Archidiacono, et I. presbytero Turõ. sed in uno ex veterib. est G. Archid. et I. Archipresb. Turon.

et Alcapicerio canonico) Canonan. Barcin. forte canon. Nannetẽn. omnia Raim. et Cõt. omiserunt. et A. Capicerio Cauilone, unus Tarrac.

Ex conquestione Burg.) Rug. Barcin. B. Raim. et Cont. V. olim vetus Tarr.

ad nostram noueritis audientiã) ad nos noueritis, Raim. et Cont.

cum Ebbo) cum Elbo, Barcin. et unus Tarr. cum C. Raim. et Cont. Ebbonis Archiepiscopi mẽtio fit in concilio apud S. Medardum.

maritali) et maritali, Raim. et Cont. et duo Tarr.

ex ea filiam) ex ipsa filiam, Raim. filiam ex ea, unus Tarr.

eam postmodum &c.) sine iudicio ecclesiæ a se remouit eandem, Raim. et Cont. vox ecclesiæ in duob. Tarr. omittitur.

et ad Decanũ &c.) pro his Raim. et Cõt. scribũt, et ad iudices. licet alijs verbis insertis.

et Abbatem) et ad Abb. vetus Tarr.

sancti Eutropij) sancti Enurcij, Barcin. neutrũ placet. S. Euturcij duo Tarr. quod etiam ignoro.

a delegatis iudicib.) uox delegatis a Raim. et Contio omittitur.

ipsa ad nos) ipsa omittitur ab eisdem.

dejusmassset) misisset, vetus Tarr.

postmodum) demum Raim.

causa ingressum) sic etiam Raim. et Cõt. litis pro causæ, Barcin. et duo Tarr.

postulabat) postulauit, vetus Tarr.

penitus denegata) uox penitus omissa est a Raim. et Cõt. sibi additur ante hæc verba in uno Tar.

quod minime fieri debuit) quod fieri non debuit, Raim. et Cont.

in principali) causa, addit vetus Tarr.

a tali grauamine necessarium duxit) hæc omittunt Raim. et Cont.

appellare) appellauit, Raim.

Quia ergo &c.) hæc usq. ad uerbum mãdamus, Raim. omisit, addidit Contius. sed librarij errato ego pro ergo edidit. Quia vero, vnus Tarr.

pr. m.) pr. omisit Contius, et unus Tarr.

si præmissa ueritate subnixa noueritis) si ita est, Raim. breuius.

memorata mulieri) mulieri Raim. tantũ, et Cont.

omni contradictione, et ap. cess.) hæc etiam Raim. et Cont. omittunt. omni oc. &c. duo Tarr.

uirum suum) vox suum ab eisd. omissa est.

et omnib.) hæc etiam omiserunt.

ad nos interpositum irrationabiliter) pro his Raim. suã scripsit. factã pro interpositã, vetus Tarr.

facta sunt) acta sunt, Raim. et Cõt. et duo Tarr.

reuocatis) reuocetis, Barcin. reuocantes postmodũ, Raim. et Cont. reuocatis, olim in vet Tarr. mox reuocetis.

audiatis

audiatis) sic etiam Raim.et Cont.attentius, Barcin.addit, et duo Tarr.

In fine in uno Tar.et in Barcin.est. Dat. Veron. xii.kal. Nouẽbris. Refertur huius cap. sententia ab Innoc.iij. cap.xiij.de rest.spol.in Gregor.

TIT. X. DE DOLO, ET

cõtumacia alterius partis punienda) tria postrema verba omittũt Barcin.et Raim.et Cont.at post concil.Lateran. parte 3. De dolo, et contumacia, et calumnia alterius partium punienda. In ueteri Tarr.minuenda pro puniẽda, mox additur alia manu, et de aduocato nõ expectãdo, uo c. prout. est autem cap. 4. huius tit.

CAP.1. *Hesirden. Ep̃o*) Herforden. Barcin. et Raim. Hereforden.d. parte 3.cap.1. Herfunden. uetus Gregor. Herepoden. alter. Hereforden. unus Tarr.

alterius partis) sic etiam in concil. partis aduersæ, Raim.et Cont.

per dolum) per eius dolum, concil.et Raim. sed in priore editione concil. propter dolum.

per potentiam alter) sic in concil. sed potentiam, Raim. tantum, et Cont.

reus offerat cautionem, ut possessionem recipiat) reus ne possessionem amittat, idoneam offerat cautionem, concil.et Raim. et Cont. sed in priore concil. editione, reus offert cautionem, ut possessio recipiatur.

poena sit reus) vox reus in concil. non est. sit poena, Raim.et Cont. omissa uoce reus, ut editum est, in priore conc. editione.

qui iussioni) quia responsioni, concil.et in marg. iussioni. quia iussioni, Raim.et Cont. quia resolutioni, in priori edit. conc. in marg.

non paret) sic etiã cõcil. nõ paruit, Raim et Cõt.

postulauit) sic etiã cõcil. requisiuit, Raim. et Cõt.

nec exerceatur) hæc Raim.et Cont. omittunt. sunt in concil.

non periclitatur) sic etiam cõcil. et veteres Greg. non periclitetur, Barcin. Cont. et libri editi Gregor. vox nõ in veteri Tarr. omittitur in hũc modum. cum iustitia periclitatur propter hoc.

admitti debet, et patienter tolerari) sic etiam in cõcil. patienter admitti debet, Raim.et Cont.

cum reus se &c.) cum reus per cautionem standi iudicio se adstringit, concil.et Raim. et Cõtius, cum cautione se reus adstringat standi iudicio, prior editio concil. cum se reus cautione astrinxit standi iudicio, vetus Tarr. in quo strinxit olim fuit pro astrinxit.

Cap.2. Abbati de Ramesen.) Ramesai in cõcil. parte 41. cap.6. Ramese, Raim.et Cont. Rames. unus Tarr.

Helien.) Helisei, vetus Tarr.

Ex litteris uestris) sic etiam Raim.et Cõt. tuis pro uestris concil.et vetus Tarr. non recte.

ad nos directis) hæc Raim.et Cont. omittunt, sũt in conc.

dilectos filios nostros) hæc etiam omiserunt, quæ in concil. quoq. sunt.

de Troil) de Croil, Barcin.et unus Tarr. de Cois, concil.et in marg. Crois. de Croll. vetus Gregor. de Herolis, alter minus vetus. de Etollen. Cont. et alij. de Cotill. vetus Tarr.

Lincon.) sic etiã veteres Gregor. Linconẽ, Cõt. et alij. Lincol. in concil. Bucolon. Barcin. Bu. vetus Tarr. Hucolen. alter minus vetus.

nec non etiam Geruasium clericum) hæc omittunt Raim.et Cõt. sunt in cõcil. vox etiã in vet. Tarr. desiderabatur olim, mox et pro ea scripta est.

de V. et M.) sic etiam Raim.et Cont. Ginprec, et Arestan, cõcil. in marg. Guiprec. scribi agitur debuit, de G. et A. de Ver. et Em. vetus Tarr. de V. et T. alter.

agitari dignoscitur etc.) pro his verbis usq. ad illa, et cõmonita, Raim.et Cont. scribunt, vertitur, duxerimus cõmittendã. ut editũ est, in concil.

litterarum nostrarum auctoritate citati) sic etiã in concil. citati legitime, Raim.et Cont. pro his om. nib. vox nostrarũ in vno Tarr. non est. vox citati aliquando in antiquiori desiderabatur.

aliquando etc.) pro his usq. ad illa, licet monachi, Raim. et Cont. habent, se contumaciter absentauerint, uos. pro absentauerint absentarunt, uetus Greg. absentarent alter minus vetus. edita sunt in concil.

se scilicet) vox scilicet in concil. non est.

in possessionem) sic etiam in concil. rerum petitarum, addidit Raim.

intuitu tamen religionis suæ &c.) vox suæ omittitur a Raim.et Cõtio. hæc omnia usq. ad verbũ sequestrari desiderantur in concil.

tandem uero partibus &c.) sic etiã cõcil. tãdẽ monachis, Raim.et Cont. cetera omittunt.

spirasse) exspirasse, duo Tarr. aptius.

eo quod a nobis) sic etiã in cõcil. a nobis, Raim.et Cont. omittunt.

impetrauerint) impetrauerũt, cõcil, et vnus Tarr. impetrarunt, Raim.et Cont. impetrarant, unus ex veterib. Gregor. impetrauerant, vetus Tarr.

unde quoniam) sic etiam concil. Verum pro unde Raim. et Cont. aptius.

in posterioribus litteris) sic Raim. et Cont. in litteris nostris posterioribus concil.

nõ fuit) nõ fuerat, vet. Tarr. nõ fuerit, alter Tarr.

nec nomina) sic etiam concil.et veteres Gregor. nec in eis nomina, Cont. et alij.

indiffinite dicebatur) sic etiam Raim.et Cont. in

 definite

definite dicebantur, concil.

attendentes malitiam) attendentes tantam malitiam, vetus Tarr.

et volentes &c.) hæc usq. ad uerbum mandamus. omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

d. u. per Ap. scr. m. qua.) discretioni uestræ &c. quatenus, cōcil. mādamus, quatenus, Raim. et Cōt.

cum exinde &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. usq. ad illa, præscriptam causam. sunt autem in concil.

in uestrā) ante vestrā, Barcin. et cōcil. et duo Tarr.

præscriptam) sic etiā concil. et veteres Greg. prædictam Cont. et alij.

omni cōtrad. et ap. &c.) pro his verbis usq. ad illa, expensam, quam. Raim. et Cont. habent, non obstantib. posteriorib. terminetis. pro contrad. est in concil. occasione, et in Barcin. et in vet. Tarr. omni ap. et occ. alter Tarr.

qui ausi) quoniā ausi, Barci. et cōcil. et duo Tarr.

fuerunt) sunt, unus Tarr.

recognouit) recognoscit, vetus Tarr.

et poenam) et ad poenam, vetus Tarr.

expensam, quam nunc) expensas, quas nunc, duo Tarr. Barcin. et concil. aptius. expensas, quas propter hoc, Raim. et Cont. ut editum est, in altero Tarr. mutatum fuit.

dū mittendo fecerunt) sic etiam in concil. sed in marg. veniendo pro mittendo. fecisse noscuntur, Raim. et Cont.

eis reuocato &c.) sic etiā in concil. eis a canonicis restitui facientes, Raim. et Cont.

Cap. 5. Idem Cant. Archiep. et Wi. Epo) Wigor. Epo, unus Tarr. Cantua. et Vigori. Epis, Raim. et Cont. Cant. et Vil. Epo, Barcin. Abbati Riuallis, et Priori de Bridi, in concil. parte 3. cap. 5. Vigorinen. unus ex veter. Gregor.

Dilecti filij nostri Abbas, et monachi sancti H.) vox, sancti in Barc. desideratur. Abbas, et fratres de Neuhus, concil. Dilecti filij Abbas, et monachi de H. Raim. et Cont. de tali loco, unus ex veter. Greg. de H. vetus Tarr.

nobis monstrauerunt) nobis insinuare curarunt, Raim. et Cōt. transmissa nobis insinuatione litterarum monstrauerunt, concil.

cum causam) sic etiā Raim. et Cont. cum causa, in concil. mendose.

et monialis de Lesen.) Leden. Raim. et Cōt. et Abbatissam, et moniales de Elnestou Vestæ, concil. de Lesione, unus ex veter. Greg. Lesen sine puncto, unus Tarr.

de Altin.) de Alten. Raim. et Cōt. S. Petri de Altū. concil. de Alter, unus ex veterib. Gregor. et duo Tarr.

„Post hæc verba est in concil. quam prædicti
„fratres diu canonice, et incōcusse, sicut asserūt,
„possederunt, et adhuc possident, dilectis filijs.

Decano Lincon. et Archi.) Decano, et Archidiacono Lincon. Raim. et Cont. Decano Linc. et Archidiacono de Bedeford ad suggestionem nūtij monialium prædictarum. concil. plenius. Linconen. unus ex veterib. Greg. Lia. vetus Tarr. de Licon. alter Tarr.

cōmiserimus terminandam) sic etiam vnus Tarr. et Raim. et Cont. commisimus terminandam; Barcin. et duo Tarr. commisissemus fine debito terminandam, concil.

prædicti Abbas, et fratres timentes se a prædictis iudicib. aggrauari) grauari, duo Tarr. ipsi timentes se a iudicib. aggrauari, Raim. et Cont. prædicti fratres timentes a iudicib. grauari, concil. etiam prædicti &c. vetus Tarr. olim, non recte. et prædicti, non reicio.

diem peremptorium sibi statuerunt) diem statuerūt peremptorium, concil. terminum sibi nimis breuem, et peremptorium statuerūt, Raim. et Cōt. sibi, omissum est in uno ex veter. Gregor.

appellauerunt) appellarūt, concil. et vetus Tarr. duxerunt appellādum, Raim. et Cont. sed appellarunt, unus ex veter. Gregor.

sed ipsi &c.) hæc verba ad illa, Quia vero, Raim. omitit. Contius pauca pro eis addidit. in concilijs cum magna varietate leguntur. sed, in Barcin. desideratur, et in duob. Tarr.

prædictam ecclesiam præfatis monialib. adiudicauerunt) præfatis monachis abiudicauerūt, Barcin. et unus Tarr. ecclesiā interdicto supposuerūt, cōci. quod mihi mirum visum est, et necdum fortè huius tamen interdicti postea fit mentio. monachis adiudicauerunt, vetus Tarr. monialib. abiudicauerunt, alter minus vetus.

et infra) et ita, et infra. Barcin. non sine mendo. hæc in concil. non sunt. suspicor ex his notis (et interd. suppos.) orta esse.

Quia vero non spectat) sic etiam concil. et Raim. (Nos igitur attendentes,) quia nō spectat. Cōt.

et maxime) et, neq. in cōcil. est, neq. in libris Greg.

agitur) sic etiam concil. et Raim. agetur, Barcin.

nisi forte necessitate ingruente) urgente, Raim. et Cont. nisi maxima ingruente necessitate; cōcil. ingruente, unus ex veter. Greg.

ita maturare) sic etiam in concil. taliter pro ita Raim. et Cont.

nec etiam inter eos &c.) hæc usq. ad illa, mād. quat. Raim. et Cont. omittūt. neq. inter eos &c. cōcil.

promulgare) conueniat, additur in veteri Tarr.

nisi ut) nisi quod, in cōcil. ut, in vet. Tarr. nō est.

iudicio stare) iustitiæ stare, concil.

f. u. per A. s. pr. m. qua.) F. T. &c. quatenus. cōcil. non fine mendo. mādamus, quatenus, Raim. et. Cont. ex his notis F. V. apparet cum Epis actū esse, non cum Abbate, et Priore, ut in concil. f. t. vetus Tarr. pr. in altero desideratur.

partes

partes conuocetis etc.)pro his verbis Raim.et Cont.habent,si est ita.sed in concil.est. partes ante præsentiam vestram conuocetis,et rei veritatem diligenter inquiratis. partes ante uos cõuocetis, unus Tarr.

et si constiterit)et si vobis cõnstiterit,concil.

quod ita sententia lata fuit etc.) quod memorati fratres præfatam ecclesiam canonice fuerint adepti;eosdem fratres ipsam ecclesiam ab interdicto solutam,sub.ap.re. pacifice possidere faciatis,et aduersæ parti silentium imponatis, cõcil.reuocato in irritum,si quid inueneritis post appellationem huiusmodi attentatum,in causa iuxta priorum tenorem litterarum procedatis,Raim.et Cont.pro tenorem in uno ex veter.Greg.est continentiam.Mira est horum differentia,et nihil habent cum Papiensi,nostro communie.lata fuerit pro lata fuit,duo Tarrac. scribunt.

ei restituatis)eis pro ei Barc.aptius,et vnus Tar.

Cap.4.Vrbanus iij.de Nouoloco,et de Viger. Priorib.)et de Nigerunt.Abbatib.uetus liber Greg. Cõtius et alij,ut editum est.sed in marg.Cont. fratrib. de Gisleber. Idem tantum Barcin. de Vigere Priorib.unus Tarr. uide infra de parochijs.c.ult.in hac collectione.

Prout uestris nobis litteris adnotastis.etc. et infra.) innotuisti pro adnotastis Barcin.Prout nobis, et infra,Raim.Prout nobis litteris uestris annotatis,etc.)et infra,Cont.Prout nobis ex litteris uestris adnotastis,vetus Tarr.vox ex m al tero non erat.

a præsentia uestra recessit)decessit,Barcin.recesserat, Raim.et Cont.ante præsentiam vestram, vetus Tarr.omissa uoce recessit.

iudicio ecclesiastico per omnia)corã uobis,Raim. et Cont.

actore instante,prædictus reus)hæc Raim.et Cõt. omittunt.

prætextu)sub prætextu,Barcin.

excepto quod etc.)pro his verbis usq.ad illa,sicq. uarijs,Raim.et Cõnt.habent. Tandem actore instante respondit, quod XL.annis decimas,de quib.erat contentio,percepisset.

de quibus)in quib.Barcin.

respondit xl.)decẽ pro XL.Barcin.LX.vet.Tar.

sicq uarijs) uarijsq.post modum,Raim.et Cõt.

nobis mandamus pr qua.)mandamus, quatenus, Raim.ceteris omissis.uobis mandando præcipimus,vetus Tarr.vobis man.qua.alter Tarr.

audiatis quæ fuerint proponenda ,et ap.cess.) sunt pro fuerint Barcin.omnia Raim.et Cont.omittunt.

quod si uocatus)Raim.et Cont.uerbum uocatus omittunt.

nos nihilominus)hæc etiam ab eisdẽ omissa sunt.

diffinitiua sententia)unus ex veterib.Gregor.per diffinitiuam sententiam.

TIT.XI.DE EO,QVI mittitur in possess.&c.

CAP.1.*fratrib.de Gisib.*)de Gilebis, Barcin. de Gisleber,unus Tarr.et vetus Gregor.de Gisep,alter minus vet.de Guiseburch.Cont.et alij.canonicis de Gisleburn.in concil.parte 3. c.4.sed et c.2.huius tituli canonicor. de Gisebur mentio fit,et in concil.appellantur de Gi sleburn.

dilecto filio nostro)hęc Raim.et Cont.omittunt, sunt in concil.

canonico uestro)sic etiam Raim.et Cont.uox vestro desideratur in concil.

dilectis filij nostri G.)hæc omittunt Raim.et Cõt. sunt autem in concil.

præpositũ ecclesiæ Belacensis)Benelacensis,Barcin. Beuellacen.in concil.præpositũ de Bel.veteres Gregor.de Beril.Cont.et alij,scribo,Præpositi ecclesiæ Beluacensis,ut est in vet.Tarr.sed Benlacen.est in altero Tarr.

de Latim)de Lamento,Raim.et Cont.de Leuintri,in concil.sed Leuinter in marg.quod nomen etiam est cap. proximo.de Triuinuerctũ, Barcin.de Belamento,unus ex veter.Gregor. de Later.uetus Tarr.de Leucintun.alter Tar.

in qua)sic etiam in concil.in quam, Raim.et Cont. aptius,et unus Tarr.

de mandato &c.)hæc usq.ad illa,causa seruãdæ, Raim.et Cont.omittunt,sunt in concil.

uidelicet)scilicet,vetus Tarr.

Exon.)Exonien.concil.

de Chinel W.) de Archimel W. Barcin.de Kineleunede,concil. de Clinel W i, vet. Tarr, de Chemel Wirclit, alter Tarr.

inducti)sic etiã Raim.et Cont.introducti,cõcil.

fuit coram nobis aliquamdiu)sic etiam Raim.et Cont.coram te aliquantulum,concil.mendose, coram nobis fuit aliquamdiu,vetus Tarr.

Tandem vero post rationes &c.)Et tantundẽ post rationes etc.concil.sed scribendum,tandẽ pro tantundem. vox vero in veteri Tarr.non est. Raim.et Cont.pro his uerbis usque ad illa,ex utriusq.habent tantum eam vocem tandem.

utrimque)utriusq.unus Tarr.aliquando.

fueratis inducti)fuissetis inducti,concil. inducti fueritis,Raim.et Cont.

infra annum)sic etiam concil.et veteres Gregor. intra pro infra Cont.et alij aptius.

non præstitit cautionem super eadem causa vobiscũ iudicio standi) ecclesia pro causa in concil.non male. cetera ut edita sunt.standi iuri non præstitit cautionẽ,Raim.et Cõt.qui alia omittũt.

habuerit)habuit,duo Tarr.

ipsam cautionem) hæc Raim. et Cont. omittunt. sunt in concil.
Inde est utique etc.) pro his verbis usq. ad uerbũ decernimus, Raim. et Cont. habent. Ideoque. sunt autem in cõcil. itaque pro utique, Barcin.
ut nos amodo) sic etiam in concil. uos, omittunt Raim. et Cont.
in petenda ecclesia) sic etiam concil. et Raim. et Cont. in eadem ecclesia, uetus Gregor. in petenda dicta ecclesia, alter minus vetus.
libere, et) hęc omittũt Raim. et Cõt. sunt in cõcil.
qualibet) aliqua, Barcin. ceteri, ut editum est.
nec prefatus etc.) hæc usq. ad illa, Vt autẽ, Raim. et Cont. omittunt. sunt in concil.
super eadem) vox eadem in concil. non est.
decetero) vox hæc in vet. Tarr. non est.
uexationib. fatigare) fatigationib. vexare, Barcin. fatigare, cõcil. altero verbo omisso. vexationib. conturbare, uetus Tarr.
Vt autem nostra etc.) Hæc ad finem omissa sunt in concil. hæc pro nostræ Barcin. ut editum est. Raim. et Cont.
futuris tẽporibus) hęc a Raim. et Cõt. sunt omissa.
inuiolabiliter obseruetur) obseruaretur, vnus Tarrac. obseruetur inuiolabiliter, alter antiquior Tarr.
statuimus, ut nulli, etc.) hæc ad finem usq. ab eisdem omittuntur.
et Apostolorum) et beatorum Apostolorum, Barcin. eadem verba supra retulimus.
Cap. 2. canonicos de Gisebur) de Giselebur. cõcil. omissa voce canonicos. uide cap. 1. de Giseber, duo Tarr. et in altero antiquiore vox canonicos omissa quoq. est.
Thorin) hæc vox in concil. desideratur, sed ex aliis verbis eiusd. rescripti addi potest. Thorim, vetus Tarr.
de Leuinter) de Leuentri, in cõcil. de Beuer. Barcin. uide cap. 1. de Later. vetus Tarr. de Leuerint, alter Tarr.
de Iar.) de Chorun. concil. de Iare, uetus Tarr. de Iaũn, alter.
et super) et iure decimarum, super, concil.
facta fuisse dicitur) facta dignoscitur, vetus Tarr.
de Thorin) de Chorun. concil. de Thorim, vetus Tarr. de Thorum, alter.
Verum) Vnde, vetus Tarr.
de Gisb.) de Giselebuc. concil. de Gisebur, initio huius capitis. de Giseber, duo Tarr.
legatorum) hæc vox in concil. desideratur, et in ueteri Tarr.
de Gisebi) de Giseleburc, concil. magna inconstãtia. de Giseber, duo Tarr. iterum.
præscripta capella) ecclesiæ, Barcin. et cõcil. prædictæ capellæ, unus Tarr.

Vnde quia) Verum quia, concil.
iudicium pertulisse) protulisse, concil. aptius, et unus Tarr. iudicium iudicasse, vel pertulisse; alter antiquior.
d. u. per. A. s. pr. m. qua.) D. V. etc. quatenus, cõcil.
de Thorin) de Thorum, concil. de Thorim, vet. Tarr.
causam possessionis) scribendum causa pro causam, vt in concil. est.
non intrauerunt) non intrauerint, concil.
de Giseb) de Giseleborn. concil. magna uarietate. de Giseber, duo Tarr. tertio.
sibi a) uox sibi in concil. non est.
pacificeq.) et pacifice, concil.
de Thorin) de Torun, concil. non sine reprehendenda varietate. de Thor. vetus Tarr.
Ita quidem) Ita quoque, in concil. mendose.
de Thorin) de Thorun, concil. de Tor. uetus Tarr. non recte.
re. ap. ob) remota appellatione, concil. re. ob. ap. unus Tarr.

TIT. XII. DE PROBAtionib.

CAP. 1. *Gregorius Racaredo Regi Wisigot.*) Ricardo Regi Wig. Barcin. Tantando Regi Wien. vetus Gregor. Tancredo Regi Wisen. alter minus uetus. Tancredo Regi Vincestriæ, Cont. et alij, et in marg. Taucredo Greg. forte vii.. Recaredo Regi Wisogot. unus Tarr. sed scribendum est, Recaredo Regi Wisigothorũ. ex lib. 7. epist. 122. siue 126. egistri B. Gregorij.
Ex epistula verbis etc. et infra) sic etiam Raim. et Cont. Explere, olim vetus Tarr. recte, mendose ceteri omnes. Integra clausula hæc est. Explere verbis Excelentissime fili non ualeo; quantum tuo opere, tua uita delector. Audita quippe noui dieb. nostris uirtute miraculi, quòd per Excellentiam tuam cuncta Gothorum gens ab errore Arrianæ hæreseos in fidei rectæ soliditate translata est. exclamare cum propheta libet; Hæc est immutatio dexteræ excelsi. etc. Videnda synodus Toletana tertia.
Vestra excellentia mihi mandare curauerat) nobis pro mihi Barcin. Tua excellentia postulauit, Raim. et Cont. Item in anagnostico. Ante longum tempus dulcissima mihi uestra Excellentia Neapolitano quodam iuuene ueniente mãdare curauerat. regist. Hæc verba miniata legũtur in ueteri libro. suspicor fuisse siue anagnosta, siue librario, ab ipso beatiss. Pontifice scripta. itaq. muto pro in anagnostico, siue anagnosta, nisi aliud doctiorib. videatur.
ut Imperatori scriberem) sic etiam Raim. et Cõt. scriberemus

scriberemus, Barcin. ut pijssimo Imperatori scriberem. regist.

in chartophylacio) sic in regist. sed veteres Greg. gazophylacio mendose. sic etiam uetus Tarr.

piæ memoriæ) hæc a Raim. et Cont. omissa sunt. at in registro sunt.

& iura regni uestri) sic etiã regist. et prædecessores tuos, Raim. et Cont. apertius. et iura vestri regni, unus Tarr.

fuerunt emissa) fuerant emissa, regist. et vet. Gregor. Cont. et alij, ut editum est.

quid nobis seruare debuisset) sic etiam regist. quid tibi seruare deberet, Raim. et Cont.

hoc mihi vehementer obstitit) hoc mihi, Raim. et Cont. omittunt. plura Papien. omisit. nam in registro hæc sunt. duæ res mihi uehementer obstiterunt. una, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Iustiniani Principis tempore, ita subripiente subito flamma incensum est; ut omnino ex eius temporib. pæne nulla charta remaneret. alia autem &c. sic in veteri libro est. at in alijs remearet pro remaneret.

atq. hæc in medium proferre) in mediumq. proferre, Raim. et Cont. atq. hæc pro me in medium proferre, regist.

In fine hæc omissa sunt. Ex qua re hortor, ut uestra Excellentia suis morib. congrua dispo-nat, et quæq. ad pacem pertinent, studiose peragat; ut regni uestri tempora per longa sint annorum curricula in magna laude memoranda. &c. pro longa in ueteri libro est multa.

Cap. 2. Lucius iij. Elien Epo) Lucius Epo Cistren. Epo, Barcin. Lucius iij. Raim. addit Cont. Cistren Epo. Alex. iij. Cistren. Decano. parte 38. cap. 2. post concil. Later. Scribendum censeo. Lucius iij. Cistren. Decano. Lucius iij. Cistr. unus Tarr.

Ex litteris uestræ discretionis) Ex litteris tuæ dubitationis, concil. mendose. Ex litteris tuis, Raim. et Cont. aptius. Ex litteris uestræ dilectionis, vetus Tarr.

cõtrouersiam verti) sic etiam in cõcil. agitari pro verti, Raim. et Cont.

antiquos fines) terminos pro fines Barcin. ceteri, ut editum est.

partem tui fundi) partemq. tui fundi, Raim. et Cont. partem fundi tui, concil.

Ille contra asserit) econtra pro contra concil. illo in contrarium asserente, Raim. et Cont.

xl. *annis inconcusse possedisse*) possidere, uetus Tarr. possedisse inconcusse, concil. possedisse xl. annorum spatio inconcusse, Raim. et Cont. cur ea mutauerit Raim. non video.

ad tuam quietem per idem tempus præbendam pertinuisse affirmas) scribendum est quiete non quietem. ut in uno Tarr. ad tuam præbendam quiete per idem tempus perstitisse affirmas, cõcil. quod per idem tempus quiete illam possederis asseueras, Raim. et Cont.

qua in re quæris etc.) sic in concil. quare utrum incumbat petitori vel possessori probatio, quæsiuisti, Raim. et Cont.

utrum incumbat) cui incumbit, concil.

Ad quod scire) Ad quod sane scire, cõcil. ut editum est, Raim. et Cont.

utraq. persona uices duorum) sic etiã Raim. et Cõt. pars pro persona concil. non male. duarũ quoq. malim, quam duorum, ut in duob. Tarr.

agentis scilicet &c.) sic etiam concil. videlicet actoris, et rei, Raim. et Cont.

testes recte) rite testes, concil. testes Raim. altera voce omissa.

quos præcellere) sic etiam Raim. et Cõt. quos præcedere, concil. non recte.

admittet) sic etiam in concil. admittat, Raim. et Cont.

Quod si forte) vox forte est in concil. omissa est a Raim. et Cont.

æque idonei sint) sunt cõcil. et duo Tarr. sint æque idonei, veteres Gregor. sunt Cont. et alij.

possessoris recipientur) sic etiam cõcil. sed in priori editione concil. reciperentur possessoris præferentur, vetus Gregor. possessoris testes præferentur, Cont. et alij.

promptiora) proniora, unus Tarr.

sint iura) sic etiam Raim. et Cont. sunt pro sint concil.

ad absoluendum) sic cõcil. et veteres Greg. ad soluendum, Cont. et nonnulli alij mendose.

extra quam in) excepta, concil. præterquam in, Raim. et Cont.

testes forte) testes forsan, concil. testes Raim. altera voce omissa.

tamen semper pronuntiabitur) sic etiam in concil. sententia proferetur, Raim. et Cont. sententia semper proferetur, unus ex veter. Gregor.

nam possessori) namq. pro nã vnus ex vet. Greg.

aliquando dari) additur in Barcin. uel incumbere, quæ ceteri non habent.

cum sacris canonib. ita cautum sit) cum in sacris canonib. cautum sit ita, concil. cum iure cautum sit, Raim. et Cont.

quod qui obiecerit) sic etiam Raim. et Cont. quod, in Barcin. et in uno Tarr. desideratur. Siquis obiecerit. concil.

longissimi temporis) sic etiam Raim. et Cont. lõgi temporis, concil.

et eam probauerit &c.) quam nemo recte obicit, nisi qui possidet; et eam probauerit, in causa debeat optinere. Raim. et Cont. ut editum est, in con-

concil. et quam probauerit post, vetus Tarr.

quam nemo) quoniam pro quam in concil. non recte.

recte obicis) sic etiã in cõcil. recte obicere potest, Barcin.

TIT. XIII. DE TEstibus, et attestationibus) et de testationib. unus Tarr.

CAP. 1. *ex concilio Triburiensi*) Ego uerba huius capitis inueni in epilogo synodi Romanae sub Siluestro, et apud Hadrianũ in epist. ad Epm Mediomatricis cap. 68. Ex conc. Mesi. uetus Tarr.

Testimonium laici aduersus clericum) sic in concil. utrubiq. sed cap. 14. eiusd. synodi Romanae sub Siluestro scriptum est. Testimonium clerici aduersus laicum, in trib. editionib. non sine mendo. itidem erratum est apud Damasum in uita eiusd. Siluestri, et in constit. Ludouici Imp. 12. tit. 51. de testib. libro 2. legum Lõgob. et apud Grat. 11. q. 1. cap. 9. et Ansel. Lucen. lib. 3. cap. 23. et 88. et Iuo. Carnoten. lib. 4. tit. 8. cap. 6. Panormitae.

nemo suscipiat) sic Hadr. Iuo, et Ansel. ceteri scribunt, nemo recipiat. unus ex veter Grat. libris, nemo accipiat. Vide cap. 8. infra hoc tit.

Cap. 2. Hieronymus super Mattheũ) adde cap. xi. *Iustificata est sapientia ab operibus suis*) a filijs suis, tam Graeci, quam Latini libri apud Matthaeũ, καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. Hieronymi autem verba plenius referemus. Ergo quia vos noluistis utramq. recipere disciplinam, iustificata est sapiẽtia a filijs suis; idest Dei dispensatio, atq. doctrina. Et ego, qui sum Dei uirtus, et sapientia Dei, iuste fecisse ab Apostolis meis filijs comprobatus sum: quib. reuelauit pater, quae a sapientib. absconderat, et prudentib. apud semetipsos. In quibusdam euangelijs legitur. Iustificata est sapientia ab operibus suis.

non uocis &c.) non quaerit vocis testimoniũ, sed operum. Hieron. i. nõ tantũ uocis, schol. Tarr.

Cap. 3. Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniã) sic etiam veteres Raim. libri. Cõtius, et alij Gregorius ix. mendose, ut apparet ex lib. xi. registri B. Gregorij. defensori in Hispania, unus Tarr.

In nomine domini &c. et infra) hoc initium est cuiusdam formulae datae Ioanni praedicto, sententiae aduersus eos, qui Ianuarium Malacitanum Epm deposuerant. Integrum initium eius formulae hoc est. In nomine domini. Imperatore illo, die illa, indictione illa. Cui officium cognitoris iniungitur, ita se pura, atq. intemerata cõscientia debet in omnib. exhibere; ut ex his, quae in alijs iudicat, ipse ultionẽ aeterni examinis nõ incurrat. Dum igitur ex deputatione beatissimi domini mei Papae Gregorij ego Ioannes Defensor inter Ianuariũ Epm ciuitatis Malacitanae, atq. inter illũ, et illũ Epos cognitor resedissem etc. sic in veteri libro registri ep. 51. siue 53. cap. 53. est. in alijs pro Imp. illo, est ipse ill. mendose, et pro deputatione, dispositione, siue deputatione, et iussione, et pro beatissimi est in vno, beatissimi atq. Apostolici, et in eod. vox Papae omittitur; et pro Ianuarium non recte est in editis Ioannem. vt editum hic est, Raim. et Cont. Sed huius formulae mentio nihil habet cõmune cũ verbis a Bern. Papien. et a Raim. relatis. Sumũtur enim ea verba ex epist. 52. siue 54. cap. 54. cuius initium est, De persona presbyteri hoc attẽdendum est. ut apud Grat. 11. q. 1. cap. 39. sic etiam est in ueteri registro, sed in alijs De causa, in alijs De persona editum est. aut fortasse eius initium fuit. In primis requirendũ est de persona presbyteri dilectissimi fratris, et coëpiscopi nostri Ianuarij, ut epist. 48. siue 50. c. 50. et apud Grat. 2. q. 1. cap. 7. et apud Ansel. lib. 3. cap. 89. et 90. cuius haec verba sunt. Greg. Cõmonitorium Ioanni Defensori eunti in Hispaniam. In primis requirendum etc. et apud eundem post finem 48. epistulae sequitur initiũ 52. De persona presbyteri hoc aduertendum est, quia siquã causam habuit etc. Sed et in veteri registro est. Mense Aug. indict. vi. Capitulare obseruandũ a Ioanne Defensore. Cap. xlvii. Gregorius Ioãni etc. In nomine domini. In primis requirẽdũ etc. Ex his uerbis coniecturam capio hęc verba In nomine domini etc. non esse ex formula sententiae, de qua supra, sed ex hoc capite, cuius initium est in alijs libris In primis etc. pars cap. In primis. 11. q. 1. est in uno Tarr. in scholijs.

Quod autem dicit idem Eps) isdem pro idem regist. et uetus Grat. quae scriptura frequens est in eo registro. ut editũ est, Ansel. et Grat. vox idẽ a Raim. omissa est. intelligitur autem de Stephano, non de Ianuario. isdem pro idẽ vetus Tarr. idem Eps dicit, alter Tarr.

quia si) uox quia in registro desiderabatur, est in veterib. libris, et apud Ansel. Grat. et Raim.

aliqui vilissimi) sic regist. Ans. et Grat. etiam vilissimi Raim. et Cont.

sunt testes) sic regist. et Ansel. sint testes, Grat. et vetus Greg. sunt Cõt. et alij. eadem varietas est in veterib. libris Grat.

exhibiti) adhibiti, vnus ex veterib. Grat.

nullius etiam esse momenti) hoc si uerum est, nullius esse momenti, regist. est pro esse Ansel. et Grat. cetera, ut regist. nullius momẽti, Raim. et Cont. ceteris omissis. nullius esse momẽti; vnus

ex veter. Raim. libris, et unus Tarr. uox esse in altero desideratur.
lege noscendum est) sic etiam regist. et Raim. omittunt Ansel. et Grat. legis, Barcin.
constitutione nouella) nouellę unus Tar. et Barc. et unus ex ueter. Raim. libris. nouellis, alter antiquior. mendose utrumque. constitutionis nouellæ, Cont. et alij. constitutio nouella, regist.
c. xvi.) sic in regist. in hęc verba; Raim. et Côt. qui in marg. scribit, collatione xvi. sed uere id caput nô est in collat. xvi. sed in collat. vii. neq. est nobis cap. xvi. sed viii. apud Iulianum, ix. in alijs libris. Nouell. xc. Iustiniani. forte xc. cap. vi. scribendum.
et ne postea obiciatur eis, &c.) Ante hæc verba alia sunt in registro ex eadem Nouella. Hoc
" quoque sæpius agnouimus, quoniam qui-
" dam aut apud locorum defensores, aut apud
" clarissimos prouinciarum iudices, aut etiam
" ut assolet, hic apud clarissimum Magistrum
" census ingredientes, et querentes tamquam ab
" alio passi aliquid contra leges, aut aliter iniu-
" stitiam sustinentes, aut dâmificati testes volût producere. Græca Iustinani uerba sunt hæc. καὶ τοῦτο δὲ πολλάκις πεπείραμεν ἴσμεν, ὥς τινες ἢ παρὰ τοῖς τῶν τόπων ἐκδίκοις, ἢ παρὰ τοῖς λαμπροτάτοις τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχουσιν, ἢ καὶ ὡς ἔθος ἐνταῦθα παρὰ τῷ λαμπροτάτῳ μαγίστρῳ τῶν κήνσων ἀσιόντες καὶ μεμφόμενοι, ὡς παρά του δή τι πεπονθότες τι παράνομον, ἢ ἄλλως ἀδικούμενοι ἢ ζημιούμενοι μάρτυρας βούλονται παρασχέσθαι. quos prouinciarû iudices Greg. alij prędides appellât, ego magistratus scriberê. τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχουσιν. Iulianus iudices dixit. Testium inquit productio apud iudicem, uel defensorem, uel Magistrum census non aliter ualeat, etc. Apud Raim. Ne postea obiciatur eis. Contius, addit, et ante Ne. cetera, quæ ex registro descripsimus, omittunt. καὶ ἵνα μὴ ὕστερον ἀντιτιθέη αὐτοῖς. Iustin.
quia per unam partem gesta confecta sunt) sic regist. quod pro quia Raim. vox confecta in ueteribus Raim. libris non est. gesta, et confecta sunt. Cont. et alij mendose. ὡς ἐπὶ μίαν μοῖραν τὰ πεπραγμένα συνέστη. Hæc postea uerbo proprio μαρτυρίας μονομερεῖς appellat. quæ pro quia unus ex ueteribus Raim. libris, et vetus Tarrac.
Oportet, ut ille in ipsa ciuitate constituto testimonia dentur) oportet et illum in ipsa ciuitate constitutum, ubi testimonia dantur. regist. uetus, in alijs et desideratur. oportet, ut testimonia dentur, Raim. et Cont. ceteris omissis. δεῖ κἀκεῖνον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθεστῶτα, ἔνθα αἱ μαρτυρίαι δίδονται. Nou.
admonitus a iudice, aut defensore uenire, et audire testes,) aut a defensore, Barcin. admonitum ad iudicem, aut defensorem aduenire, et audire testes, regist. vetus. in editis multa mendosa sunt. illo admonito, Raim. et Cont. pro admonitus, cetera, ut edita sunt. ὑπομνησθέντα παρὰ τοῦ ἄρχοντος, ἢ τῷ ἐκδίκου παραγενέσθαι καὶ ἀκοῦσαι τῶν μαρτυριῶν. Nou. ut ueniat, et audiat testimonia, malim.
Si uero noluerit uenire) aduenire, regist. uenire, Raim. et Cont. εἰ δὲ μὴ βουληθείη παραγίνεσθαι. Nou.
et non ineuitabili quadam necessitate venire non possit) nisi pro non unus ex ueter. Raim. libris ex ineuitabili, regist. et uetus Tarr. et Barcin. et Raim. et Cont. sed in regist. et in Nou. hæc verba non hoc loco scripta sunt, sed post verba postrema (fuissent facta) et alia a Gregorio relata. Huius loci hæc sunt, sed contempserit, & ut ex una parte testimonia, aduersus eum inutilia sint. ἀλλὰ διαπτύσειεν, ὥστε ἐκ τοῦ κατὰ μίαν μοῖραν δίδοσθαι τὰς μαρτυρίας, κατ' αὐτὸ τοῦτο ἀχρήστους εἶναι. obscurius videntur hęc dicta, nisi post V T addideris quasi, et illa verba, ex una parte, significant absente altera parte. apertius igitur diceretur: ut quasi altera parte absente testimonia audita aduersus eum, inutilia sint.
sancimus huiusmodi testimonia valere) scribe, ita ualere, ut in Barcin. et in duobus Tarrac. et in registro, et apud Raim. et Cont. θεσπίζομεν τὰς τοιαύτας μαρτυρίας οὕτω κρατεῖν. Nou.
tamquam si non ex una parte consisterent) sic etiam regist. et Raim. ὡς ἂν εἰ μὴ μονομερεῖς ἐτύγχανον οὖσαι. Nou. conficeretur, pro consisterent, uetus Tarrac. sed scribendum, conficerentur.
sed etiam ipso præsente fuissent facta) sic etiâ registr. sed tunc ipso præsente facta fuissent. vetus Raim. liber. seu pro sed in altero, cetera, ut edita sunt. Cont. et alij, ut editum est, præter (facta fuissent.) ἀλλ' ὡς καὶ αὐτοῦ παρόντος γεγόνασιν. Nou. in quibusdam libris ἀλλὰ pro ἀλλ' ὡς mendose.

Post

Post hæc verba in registro ita scriptum est. Si enim repudiauerit, et venire noluerit, et audire, quæ deponuntur, cum utique in publico sit; et non ex ineuitabili quadam necessitate uenire non possit: æqualiter erunt, tamquam si aduenissent; et nulla utilitas ex contemptu suo ei adhibeatur; sed videbuntur quidem ex utriusq. præsentia facta. sic in veteri libro excepto verbo adhibeatur, pro quo est adhibuerint mēdose, in alio adhibebatur. et in editis est pro repudiauerit, repudiauit, et pro noluerit noluit, et æqualiter enim, et venissent pro aduenissent. εἰ γὰρ παραιτήσοιντο, καὶ ἐλθεῖν μὴ βουληθεῖεν, καὶ ἀκοῦσαι τῶν κατατιθεμένων, καὶ δημοσιευόντων*, καὶ οὐκ ἐξ ἀπαραιτήτου τινὸς ἀνάγκης ἀφικέσθαι μὴ δυνάμενος· ἐν ἴσῳ τοῖς παραγινομένοις ἔσται, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἐκ τῆς αὐτοῦ περιττείας αὐτῷ γενήσεται, ἀλλὰ δοκείτωσαν μὲν συνεδρίων γεγενέναι. Non. alij pro καὶ δημοσιευόντων) scribunt καίτοι δημοσιευόντων aptius, & pro γεγενέναι scribunt γεγονέναι non male.

Præter hæc sunt alia in Græca constitutione a B. Gregorio omissa non minus necessaria, quā superiora. ὅσα δὲ ἂν ἁρμόσειεν αὐτῷ παραγγέλλεσθαι περὶ αὐτῶν, ἐξεῖναι τούτοις χρῆσθαι, μόνου τοῦ δοκεῖν αὐτὰς εἶναι μονομερεῖς. διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν ὅτι ἀδικῶν αὐτὸς ἔδοξεν μὴ παραγινομένου, ταῖς μαρτυρίαις ἀντιτίθεσθαι μὴ δυνάμενος. Quæcumq. uero inquit, exceptiones in ea cōpetere possent, uti ei liceat, sed ea exceptione sola in testimonia uti nequeant, quod μονομερῶς testes deposuerint. hoc est altera parte absente. quippe cum propter eius calliditatem, et contumaciam præsens non fuerit. At Iulianus. Testium productio etc. non aliter ualeat, nisi præsente quoque aduersaria parte, vel contumaciter non veniente; scilicet ut & hic salua præscriptio ei competat, quam opponēdam existimauerit. Contumaciter autem non videtur abesse, qui ex necessitate afuit, forte enim intra septa sanctorum fuerat.

Addam ad extremum, mirari me, cur B. Gregorius utatur aduersus Hispanos Græca Iustiniani constitutione, in quos nullum eius imperium fuerat.

Ecce admonēdus etc.) Greg. hęc verba sunt. Ecce autē monēdus, vet. Raim. liber, sed regist, ōCt. et alij, ut editū est, Ecce monēdus, vnus Tarr.

ut ad audiendos testes adueniat) sic etiā in registro. ueniat pro adueniat veteres Raim. libri. ut audiendos testes uemat, Cont. et quidam alij. ad, in vet. Tarr. non est.

quia quod hic) scribe, quod quia hic, ut in regist. et apud Raim. et Cont. et in uno Tarr.

est quod) est, ut quod, regist. et Raim. apertius. ut quia pro quod unus ex ueter. Raim. libris.

contra legem) sic etiam Raim. et Cont. contra leges, regist. aptius.

actum est) vox est desideratur in veteri Raim. libro. habent alij, et regist.

In fine huius capitis addi debuit, quod est in registro. Quales autem testes, uel cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt; plurimæ leges ostendunt, quæ pæne nulli habentur incognitæ; quæ etiam sanciunt, ut uilissimus testib. sine corporali discussione credi non debeat. sic in ueteri registro. sed in uno edito est operationis pro opinionis. sed opinionis habent Ansel. et Grat. qui post illa, quæ etiam, addunt, illud sanciunt. Apud solum Grat. Testes autem quales, scriptum est pro, Quales autem testes. sed in ueterib. libris, ut in regist. præter admittendi sunt. in quibusd. enim est sunt, et in fine nō debet pro nō debeat in uno tantū legi.

Cap. 4. Idē Sabino d. fer. ori Sardiniæ) Anthemio subdiacono, et Ianuario Epo, ex registro lib. 2. epist. 36. Indict. 11. cap. 75. de pro et vetus liber aptius, et unus ex editis addit, et de Epiphanio presbytero. de Epiphanio accusato per calumniam exstat lib. 3. epist. 24. ex qua est apud Grat. 5. q. 6. c. 4. ut editum est, Raim. & Cont. Salomoni pro Sabino, unus. Tarr.

Quendā aliquæ etc.) Ante hęc verba scribi potuit Pars cap. Quędam ad aures. ex registro. Præterea quorundam aliqua, regist. ut editū est, Raim.

nuntiata sunt) facinora nuntiata sunt, Barcin. et Raim. et regist. et unus Tarr.

peregisse) perisse, regist. non recte.

de causa eadem) uox eadem a Raim. et Contio est omissa. est in registro.

hue pariter) itidem pariter ab eisdē omittitur. est in registro.

ecclesiastica discretioni) districtioni, uetus Raim. liber, & vnus Tarr. aptius et regist. ecclesiastica districtione, Cont. et alij.

liquido possint aperiri) sic etiā editus registri liber. apparere pro aperiri uetus liber.

Post hæc verba sequitur, quæ uera sunt. Hæc uero omnia &c. ut in registro.

Cap. 5. principalis persona) principalis causæ persona, Barcin. quod nondum probaui.

rei sibi nota) de re sibi nota, Raim. et Cōt. aptius, et unus Tarr.

Cū quidem) malo Cui pro Cum, ut apud Raim. est. sed vox quidem ab eod. et Contio est omissa. Cui quidem, duo Tarr. habent.

pateter) pariter, vetus Tarr.

Si

Si peccauerit in te f.s.etc.) Omnia dilucide scribi debuerunt. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum. ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξύ σου καὶ αὐτοῦ μόνου. Matth. 18. uno autē uerbo ὕπαγε, quod vade significat, Græca pleniora sunt. Breuius apud Lucam c.17. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ. corrige pro corripe, unus ex ueter. Gregor.

quod si te non audieris, adhibe unum, uel duos) adhibe tecum unū, uel duos testes, Raim. & Cōt. Ante omnia uerba, alia omittuntur. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. Matth. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο. Si uero non audierit, accipe tecum adhuc unum vel duos. Addit his Barcin. uel tres, quod reicio.

ut in ore d. &c.) ut in ore duorum, vel triū testiū stet omne uerbum. ueteres Greg. sit pro stet unus Tarr. uox testium apud Cont. & alios desideratur. ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα.

& alibi affirmat dicens. non unus &c.) hæc omittūt Barcin. et Raim. & Cont. sunt autem uerba Deuteron. c.19.

non unus stet contra alium) Nō stabit testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati, & facinoris fuerit. Deut. οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα, καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἂν ἁμάρτῃ. Lxx. hoc est. nō unus testis aduersus aliquem existet, quodcumq. iniustum, siue crimen, siue delictum commiserit.

sed in o.d. &c.) sed in ore duorū, aut triū testium stabit omne uerbum. Deut. stet omne verbū, unus Tarr. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. Lxx. Paulus quoq. in posteriore ad Corinthios c.13. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

Item alibi. Ego sum etc.) Itē alibi affirmat dicens. Ego sum &c. veteres Gregor. Idē pro Itē Cont. & alij. & alibi, uetus Tarr.

Ego sum, qui testimonium perhibeo de me ipso, et testimonium perhibet de me pater) totidē verbis Rai. & Cont. ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. Ioan. c. 8. Ego enim sum, etc. qui misit me pater, unus Tarr. uox enim non est in Græcis relatis, cetera sunt.

Et in lege vestra scriptū est, quia duorū hominū testimonium verum est) vox uestra in Barc. nō est, ut editū est, veteres Greg. sed Cont. et alij quod pro quia. In sacris libris hæc sententia prior est illis verbis Ego sum &c. in hunc modū. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγώ εἰμι &c. Locus autē ex ueteri lege sumptus his uerbis exstat Deutor. c.17. In ore duorum, aut triū testiū peribit, qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimoniū. ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσι ἀποθανεῖται ὁ ἀποθνήσκων· οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι. LXX.

Cap. 6. Cum A. de Plano) de Cumplano, Barcin. & unus Tarr. [illegible]

de B etolio) de Edolio, Barc. de Bedolio, duo Tarr.

&c. & infra) quid postea sequeretur, inuenire nequiuimus.

dilectus f.) filius, vetus Tarr.

si attest ationes ipsæ) si primæ attestationes, vetus Tarr.

non sunt publicatæ) fuerint pro sunt Barcin.

litterarum) in duob. Tarr. desideratur.

Cap. 7. de Beluac. Epo) Beluacen. Epo, uet. Greg. Belua. Epo, Cont. et alij. Beluanc. uetus Tarr.

Sicut nobis est ex parte tua significatū) Sicut nobis est intimatum, Raim. Sicut uobis est intimatū, Cont. mendose. Sicut nobis &c. significatū est, unus Tarr.

parochianis tui) hæc omittunt Raim. & Cont.

exhibent iuramenta) sic etiā Raim. et Cont, exhibuerunt iuramenta, Barcin. aptius.

corruptos muneribus dicunt, &) corruptos dicunt, Raim. & Cont. ceteris omissis.

falsitatis) falsitatis, uetus Tarr.

uota transissent) transisset, unus Tarr. uota transmigrassent, Barcin. uota trāsirunt, Raim. & Cōt. transiuerit, unus ex veter. Gregor.

nullū aliud remedium superesse, uideretur, nisi ut) hæc a Raim. & Contio sunt omissa. uidetur pro uideretur duo Tarr.

& adulterio) sic etiam Raim. et Cōt. & de adulterio, Barcin.

causam dederunt) dederint, vetus Gregor. dederant Cont. & alij.

non migrauerint) non emigrauerint, Barcin.

intercessisti) intercesserit, unus Tarr.

debet sententia reuocari) est sententia reuocanda, Raim. et Cont.

nō enim testium) testimonium, duo Tarr. et Barcin. & Raim. & Cont. uerius.

aliquatenus in hoc est admittendum) est in hoc aliquatenus admittendū, ueteres Greg. est in hoc casu aliq. adm. Cont. & alij. aliquatenus est admittendum, unus Tarrac.

Cap. 8. Idem Papiensi electo) Idem L. Papien. electo, intra lib. 4. tit. 19. c. ult.

pars

partes a p. ad audientiam) forte est cap. 1. de sponsal. huius collectionis.
aliorum qui) eorum qui, unus Tarr.
qui nouit) qui nouerit, duo Tarr.
inquirendum) requirēdū. d. tit. 19. et unus Tarr.
merito repellentur) merito repellantur. Barcin. d. tit. 19.
Cap. 9. Idem Attinensi Archiepo) Cantuarien. Archiepo, in concil. post concil. Later. Alex. 3. parte 50. cap. 47. Atthen. Archiepo, vetus Gregor. Idem (Attinensi Epo) Cont. Idem, solum alij. forte Athenien. Archiepo scribendum. Ianuar. Archiepo, alias Ianuen. prior editio concil.
cum literis tuis) hæc Raim. et Cōt. omittunt, quæ sunt in concil.
tuus supplici nobis) sic etiam concil. quus omissum est in Barcin. tua, Raim. et Cont. ceteris omissis.
et hec idem littere continebant) hæc etiam ab eisdē omissa sunt. tuæ litteræ, concil. cetera, ut edita sunt.
quod cum in ecclesia de Quen. institutus fuisset, ei fuit obiectum) sic etiam in concil. de Cuen. pro de Quen. Barcin. quod ei obiectum fuit, quod in ecclesia de Onon. vetus Gregor. de Oud. Cont. et alij.
quod in ecclesiam ipsam non canonicum habuisset ingressum) in ecclesia ipsa, Barcin. cetera, ut edita sunt. quod in ecclesia ipsa nō canonice habuisset ingressum, cōcil. non habuisset canonicū ingressum, vetus Gregor. canonicum non habuisset ingressum, Cont. et alij. quod ingressum in ecclesiam &c. unus Tarr.
videlicet quod prius) sic etiā in concil. quia Raim. et Cont. ceteris omissis.
quod unicuiq. parochianorū barilles uini remitteret) barillos noue pro barilles vini Barcin. unicuiq. parochianorū barile uini remittere, concil. barrillos pro barile vetus Gregor. cetera, ut concil. quinque barillos, Cont. et alij.
qui sacerdoti) sic etiam Raim. et Cont. quod pro qui concil.
eiusdem ecclesie, qui pro tempore ibi seruiret) sic etiā in concil. ibi pro tēpore seruiētī, Raim. et Cōt. qui in marg. scribit, alias moranti.
consueuerant) sic etiam Raim. et Cont. consueuerat, concil. consueuerunt, vetus Tarr.
quia duo) cum duo, concil. et Raim.
predictum presbyterum) sic etiam Raim. et Cont. vox prædictum in concil. non est.
indecenter factum fuisse) dicerent factum fuisse, cōcil. factum fuisse, Raim. et Cont. alio verbo omisso. indecenter fuisset factum, unus Tarr.
in de presbytero) malo pro, quàm de. estq. pro in concil. et in veteri Gregor. de, Cont. et alij.

prout decuit, et ordo) ut decuit, et rationis exigit ordo, cōcil. prout ordo rationis exigit, Rai. et Cōt.
et nos) sic etiā concil. et veteres Greg. Nos Cōt. et alij.
pro ut dignum est) hæc Raim. et Cont. omittunt. sunt in concil.
non posset inde contra eum testificari) non posset cōtra alium testificari, concil. inde contra eum testificari non posset, Raim. vox inde in veter. Tarr. non est.
et nulli) nulliq. Raim. et Cont. cum etiam nulli, concil.
et unius testimonium non sufficiat ad condēnationē) nec unius testimonium ad cōdemnationem sufficiat alicuius. Raim. et Cont. et unus testis non sufficiat ad cuiuslibet rei probationem. concil. Post huius capitis verba alia multa in concil. sequuntur, quæ ad titulos de simonia, et de purgatione canonica pertinent.
Cap. 10. Idē Caprario Epo &c.*) Capitulario Epo, Barcin. et vetus Tarr. Capuano Epo, in cōcil. parte 9. cap. 2. sub titulo de testib. cogendis uel non. forte Capuano Archiepo scriben. hæc omittunt Raim. et Cont. Capellano Epo, unus Tarr. non recte.
et Abbati sancte Lucie, et Priori sancte Crucis) sic etiā in concil. Idem Abbati S. L. et Priori S. C. Raim. et Cont. obscure.
Causam, que inter N. et O. &c.) G. pro N. Barcin. ut editum est, in concil. Causam, quæ et infra. Raim. Causam, quæ (V. et E.) Cont. mendose.
in monasterio diutius est) sic etiam in cōcil. in monasterio Debere est diutius, Cont. forte de Ber.
ideo d. u. per A. s. pr. m. qua.) ideoq. dilectioni vestræ &c. quatenus, concil. (Ideoq.) dis. u. mādamus, quatenus. Cont. alij libri omnia præter Ideoq. ut Cont. ideo dis. u. &c. vetus Tarr.
partes ante uestram cōuocetis presentiam, et) partes ante præsentiā vestram conuocetis, et. concil. hæc omittunt Raim. et Cont.
testes alios &c.) hæc etiam ijdem omittunt, usq. ad illa, causam ipsam. sunt in concil.
producti sunt) vox producti in concil. desideratur.
sub ap. re.) sublato appellationis remedio, cōcil. hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa. sublato ap. re. duo Tarr.
Cap. 11. Idem R. Cant. Archiepo, et R. Wi. Epo) Wigoren. Epo. concil. d. parte 8. c. 3. cetera, ut edita sunt. Idē Cant. Archiepo, et Wigorn. Epo, vetus Gregor. Vigorniensi Epo, alter minus vetus. Vigo. Epo, Contius, et alij. Wigorniensi Epo, magis placet. Et. pro R. bis vetus Tarr.

Cũ nuntius canonicorũ de Plutino, et nuntius Nicel. militis &c. et infra. Praeterea) Plotern. pro Plutino, et Ioëlis pro Nicel. Barcin. Plintem pro Plutino, et Ioëlis pro Nicel. cõcil. Cum nũtius, et infra. Raim. addit Cont. canonicorũ de Plut. et nuntius M. militis, etc. et infra. praeterea Plut. et nũtius Vcell. unus Tarr. Quid post uocem militis sequeretur, nondum inueni.
quod praedicti canonici) sic etiam in concil. quod clerici, Raim. et Cont. sed mihi vox canonici magis placet.
super proprio) vox proprio ab eisdem omissa est. exstat in concil.
Cap. 12. Idẽ Terracon. Archiepõ) Tarracõ. d. parte 8. cap. 4. aptius. Cantuar. Archiepõ, Raim. et Cont. Terancensi, vetus Tarr. Cacen. alter Tarrac.
Pars c. Significasti) sic etiã Cont. Significasti, unus Tarr. haec omittuntur in concil. et apud Raim. Integram clausulam nondum inueni.
Super eo uero, quod quaesisti) uero in veteri Greg. non est, cetera sunt. Super eo, quod quaesiuisti, Cont. et alij. item in concil.
a nobis) haec sunt in concil. omittunt Raim et. Cont.
testes illi) sic etiam in concil. vox illi omissa est a Raim. et Contio.
sint reprobandi) fuerint pro sint vetus Tarr.
tua prudentia) haec etiam ab eisdem sunt omissa.
etiam ante non sint) sunt, Raim. et Cont. sed in veteri Grg. etiam non sint, omissa voce ante. etiam aut non sunt, concil. ut editũ est, alter ex veter. Gregor.
vel confessi de crimin. b.) sic etiam Raim. et Cont. aut confessi de criminalibus, concil. mendose.
inde communicantur) uox inde in uno Tarr. nõ est, sed est, communicantur ante.
ad testimonium) in pro ad Raim. et Cõt. haec omnia in concil. non sunt.
Cap. 13. Idem Winton. Epõ) scribe Wintoniensi Epõ, ex concil. d. parte 8. cap. 6. Wito. unus Tarr. non recte.
Quamuis simus, et infra) pars c. Quamuis simus. Barcin. in c. suggestũ. concil. non sine mendo. Credo esse initiũ integrum cap. 7. de officio, et postate iudicis delegati in hac collectione. etc. et infra est in uno Tarr.
Porro si aliquis) si quis, concil.
contra ipsum) sic etiam concil. contra eum, Barcin.
cũ in ciuilib causis) quibuslibet pro ciuilib. unus Tarr. in ciuilib. causis ipsum, alter Tarr. olim.
eo modo possit a ferendo testimonio remouere) repellere, in concil. cetera sunt mendosa.
quod sibi obiicit) haec in concil. non sunt.
Quemlibet autem &c.) haec eadem verba sunt sub titulo 14. de testib. cogendis cap. 1. in hac collectione.
testimonium ueritati) sic etiam d. c. 1. et in concil. in posteriori editione, sed in priori est ueritatis non ineptissime.
cogere) praecise, addebatur olim in veteri Tarr. ex scholio, ut opinor.
Cap. 14. Idem Salernitano Archiepõ) sic etiam in cõcil. parte 8. cap. 8. et Raim. Solont. Archiepõ, Barcin. mendose.
Pars c. licet praeter sõ.) Licet pater, in concil. P. c. licet. Cont. Pars c. licet praeter soli. c. 10. de accusationib. in hac collectione. Integra clausula exstat, ut opinor, in concil. parte 6. cap. 8. ex qua est cap. 5. de spõsa duor. in hac collect. et in Gregoriana. scribendum igitur solũ pro so. quod est apertius in duob. Tarr.
in accusatione, vel testimonio) in accusationem, uel testimonium, Barcin. et d. c. 10. et cõcil. et Raim. et duo Tarr.
in criminali) maxime in criminali, Barcin. ceteri, ut editum est.
non esse) vox esse d. c. 10. desideratur. ceteri eam habent.
iniuriam persequerentur) iniuriam persequentur, concil. iniuriam prosequantur, Raim. et Cont. causam prosequãtur. d. c. 10. iniuriam persequãtur, vetus Tarr. prosequeretur, alter Tarr.
Post huius capitis verba, sequũtur verba cap. 6. de iudicijs. ubi etiam dicitur, pars cap. Licet praeter. in hac collectione.
Cap. 15. Idem eidem in eadem) epistola, additur in Barcin. et in concil. parte 8. cap. 9. Idẽ eidẽ, Raim. et Cont. Idem eidemmet Epõ. vetus Tarr.
uel ciuilib.) uel cuiuslibet, olim vetus Tarr. mendose. uel quibuslibet, c. 13.
Cap. 16. Idẽ Praeposito, et canonicis Brunden. ecclesiae) Ebrũdensis ecclesiae, Barcin. et vetus Tarr. Embrud. ecclesiae, vetus Greg. Embrudin. ecclesiae, Cont. alij Embruden. quod etiã est in uno ex veterib. Gregor. Ebirdinen. ecclesiae, concil. d. parte 8. c. 10.
Cum tu fili Praeposite) sic etiam concil. et Raim. canonice pro Praeposite Barcin.
et uenerabilis frater Archieps noster) et uenerabilis frater noster Archieps. Barc. et frater noster

h venera-

venerabilis Archiepiscopus, concil. et Archiepš vester, Raim. et Cont. f.n. pro frater, unus Tarr.
pro causa, quae inter vos, et ipsum vertebatur) hæc a Raim. et Contio sunt omissa, sint licet in concil.
Archiepo asserente &c.) Recte Cōtius addidit hęc a Raim. omissa, quæ sunt etiam in concil.
et postulante) sic etiā in concil. et postulans, Cōt. non recte.
econtra proposuisti) proposuistis, unus Tarr. et Cont. aptius, ut editum est, in concil.
dixisti eam) dixissetis eam, Cont. duxisti, concil. omissa voce eam, non sine mendo. dixistis eam, unus Tarr. aptius.
fuisse) sic etiam concil. esse, Cont.
obiecisti etiam) adiecistis etiam, Cont. adiecisti etiam, concil. aptius.
Nos vero) sic etiam Cont. Nos autem, concil.
et allegationib.) hæc in vet. Tarr. desiderantur.
cum constet) sic etiam Raim. et Cont. cum constaret, concil.
sententiam tulerit) excommunionis sententiam tulerit, veteres Greg. excōmunicationis, Cont. et alij. in uos lata fuit sententia, Barcin. sententia in uos lata fuisset, concil. sententiam tulit, vetus Tarr.
et Archiepi testes similiter iurasse) vox testes in veteri Gregor. desideratur. ut editum est, Cont. et alij. et alios testes iurasse, Barcin. et testes Archiepi iuramento con firmassent, concil.
quod ante appellationem) sic etiam Raim. et Cōt. additur in concil. sententiam in uos tulerit. et in Barcin. uox sententiam exstat mendose.
dicta) sic etiam in concil. nos dicta, Raim. et Cont.
benigne interpretari) interpretati, uetus Tarr. altera voce omissa.
ac providere) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. ac proinde, duo Tarr.
ut de periurij) sic etiam in concil. de, omittitur ab eisdem Raim. et Contio.
utrumq. esse) sic etiam Raim. et Cont. utrūq. verum esse, concil.
et quod) et non est in concil. habent ceteri.
sententiam tulerit) hæc neq. in cōcilijs sunt, neq. in duob. Tarr. neq. habent ea Raim. et Cont. sunt quidem certe superuacanea.
de communi consilio fratrum) hæc etiam Raim. et Cont. omittunt. sunt in concil.
denuntiamus, et) hæc quoq. sunt in concil. non sunt in Gregorianis.
Post verbū tenere est in cōcil. Vt autē hic nostræ definitionis &c. quę verba in multis Apostolicæ sedis rescriptis addi solēt. finge desiderari (tenor omnib. innotescat: hanc paginā cōscribi, et ad uos mitti iussimus.) sed quia hæc verba ut cap. 17. initiū edita sunt, nō recte; et hæc pro hic scribatur, nō tenor, sed sentētia addi debuit. Vt autem huius nostrę diffi. &c. unus Tarr.
Cap. 17. Vt autē hec nostra definitionis &c. et infra) Hæc verba erant scribenda in fine capitis 16. ut in concil. cap. 10. et cap. 12. d. partis 8. et in uno Tarr. sed in duob. erant hoc loco.
nos consuluisti) sic in concil. d. c. 12. nos consuluistis, Barcin. nos cōsulere voluisti, Raim. et Cōt.
utrum noui testes &c.) sic etiā in cōcil. utrum recipiendi sint noui testes, Raim.
renuntiatum fore ex utraq. parte cōstat) sic etiam in concil. ab pro ex Barcin. renuntiatum constat utrunq. vetus Greg. constet Cont. & alij, et unus Tarr. qui cetera, ut edita sunt, habet.
et utrum) sic etiam in concil. et an, Raim.
propter causam) sic etiam Raim. et Cont. præter cautam, concil. quod non displicet.
Licet igitur &c.) hæc Raim. omisit, addidit Contius. sunt in concil.
innotuit) sic etiam Contius. innotuerit, concil.
desiderentur) desiderantur, concil. ut editum est, Cont.
Cum prudentium iuris copiā habeas) sic etiā Cont. iuris prudentium copiam habebāt, concil. quod nondum probaui. iuris pro iuris Barcin. mendose. scribo, cum iuris prudentium copiam habeas.
tibi duximus) sic etiam vetus Gregor. duximus tibi, Cont. et alij. nos tibi duximus, concil.
in praedicta causa si noua) in appellationis causa si noua, Raim. et Cont. si in prædicta causa, concil.
aliqua partium) aliqua etiam partium, unus Tarr.
aliquid comprobare) probare, vetus Gregor. Cōt. et alij. ut editum est, et concil.
super nouis dūtaxat capitulis fraternitatē tuam posse recipere) sic etiam in concil. posse recipi super nouis dumtaxat capitulis, Raim. et Cont.
Cap. 18. Idem Exonen. Epo) Exon. Epo, duo Tar. Raim. et Cont. Exonien. Episcopo, d. parte 8. cap. 13. aptius.
et Abbati sancti Albani) Albini, in concil. omnia Raim. omisit, et Contius. edita sunt in uno ex veterib. Gregor.

Intimauit

Intimauit nobis R.) N. pro R. Barcin. vox nobis o- missa est in Raim. et Contio. Innotuit nobis R. concil. non sine mendo.
quod Wul.) quod W B. duo Tarracon. quod Vulcotkil. quod W. vetus Gregor. quod V. Cont. et alij. A Germanis, ut audio, barbara hęc scriptura orta est. illis enim, nisi geminetur V consonans, F sonum efficit.
in animo astrinxit) adstrinxit, concil. constrinxit, Raim. et Cont.
quod nec testimonium &c.) sic etiã in concil. quod testimonium, consilium, vel auxilium contra ipsum non præberent eidẽ, veteres Gregor. et pro vel Cont. et alij.
ideo præsentium auctoritate vobis iniungimus) publica pro præsentium concil. mendose. cetera, ut edita sunt. ideoq. iniungimus, Raim. et Cõt. alijs omissis.
testimonium illorum) sic etiam concil. et veteres Gregor. eorum pro illorum Cont. et alij.
et non est) sic etiam in concil. nec est, Raim. et Cont. melius. et si non est, Barcin. non male.
quos ipse in testimonium perduxerit) produxerit cõcil. apertius. cetera, ut edita sunt. pro his omnib. in testimonium Raim. et Contius elliderunt.
non postponatis) sic etiam in concil. non postponas, Raim. et Cont.
Cap. 19. sancti Michaëlis de Martura) monasterij S. Michaëlis de Matura. d. parte 8. cap. 15. de Martura, Raim. et Cont. ceteris omissis. sed parte 11. cap. 1. et 2. Abbas, et fratres Maturiẽsis monasterij, et supra de mutuis petitionib. c. 2. et 3. Maturensis monasterij.
dilectos filios nostros) hæc omittunt Raim. et Cont.
clericos S. Mariæ) sic etiam Raim. et Cont. clericos plebis S. Mariæ, Barcin. et vetus Tarr. et cõcil. non male.
de Martura) de Mart. siue de Martu. Raim. et Cont. de Matura, siue de Martura, cõcil. Maturien. d. parte 11. c. 1. et 2. Maturẽses d. c. 2. de mut. per. Mart. d. c. 3. eo.
iam pridem filijs &c.) pro his usq. ad illa, cumq. utraq. est in veteri Gregor. delegatis iudicib. commisimus terminandam. cõmisimus iudicib. terminandam, Cont. et alij. edita sunt in concil.
Archipresbytero Vulterano) Volterano Archiepo in concil. mẽdose. uide, quæ diximus d. c. 2. et 3. de mut. petit. Vullano, vetus Tarrac. non recte.
propter hoc) sic etiam in concil. hæc omissa sunt a Raim. et Contio.
testes essent) vox essent in vno ex veter. Gregor. desideratur.
et attestationes utriusque partis) sic etiam in concil. attestationes etiam, veteres Gregor. et attestationes etiam, Cont. et alij.
asserentes nos &c.) Recte Cont. addidit hæc a Raim. omissa. sunt autem in concil.
supradicta plebis obscurasse) sic etiam Cont. prædictæ plebis obscurare, concil.
quare causa) sic etiam Cont. quo d causa, cõcil. nõ recte.
non potuit) nõdum potuit, vetus Tarr. et Barcin. & concil. et Cont.
sua conseruare) sic in concil. sua seruare, Barcin. et Cont.
præcipiendo mãdamus) hoc quoq. in cõcil. est. mãdauimus Raim. et Cont. altera voce omissa.
partes ipsas ante suam præsentiam conuocent, et) hæc omittunt Raim. et Cont. uox ipsas in concil. nõ est, cetera sunt.
alia fuerint) sic etiam Raim. et Cont. alia sunt, concil.
rationes hinc inde diligenter audiant, et) hæc etiam Raim. et Cont. omiserunt. sunt in concil.
productæ fuerint) sic etiam Raim. et Cõt. vox productæ in concil. non est.
et nullis) sic etiam Raim. et Cont. et in illis, concil. quod nondum probaui.
per nuntios nostros a nobis) uox nouiter est in vet. Tarr. ante hæc verba, nuper, in concil. nouiter a nobis per vestros nuntios, Raim. et Cont.
quæ continentur in priuilegijs nostris) priuilegio vestro, vetus Tar. et Barcin. quæ continentur in priuilegio uestro, vetus Gregor. sed Cõt. et alij, ut in Barcin. quæ continentur in priuilegio nostro, concil. quæ continẽtur in priuilegio nostro, alter ex veter. Greg.
causam ipsam) vox ipsam in Barcin. desideratur, ceteri habent.
prædicta causa) sic etiam in concil. et in veteri Gregor. plebi pro causę Cont. et alij, qui addũt, in hac causa.
et quia venerabilis frater noster Iulius) I. unus Tarr. Io. pro Iulius Barcin. eas voces conc. non habent. pro his omnib. Raim. et Cont. scribũt, Quia vero.
per suas nobis litteras) hæc etiam ab eisd. omissa sunt. sunt in concil. nobis suis litteris, unus ex veter. Greg. in marg.
priuilegio nostro) sic etiam in concil. eidem priuilegio, Raim. et Cont.
quod monasterio nostro nuper indulsimus) hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa. exstant in concil. totidem verbis.

per præsentia &c.) pro his verbis in Gregoriana hæc sunt, illud ad nostram præsentiam cum vestro nuntio transmittatis.
præcipiendo mandamus) præcipimus mandantes, concil. pr. in qua. vetus Tarr.
beati Petri) sancti Petri, concil.
nobis mittatis) nobis remittatis, concil. et duo Tarr. transmittatis, Raim. et Cont.
Cap. 20. Eugenius iij.) Recte factum est a Raim. cum Eugenij rescripta ante Alexandri iij. collocauit rationem temporum secutus: male in concil. et in hac collectione.
Quotiens aliqui separãtur propter cognationem propinquitatis) sic etiam d. parte 8. cap. 17. Quotiẽs aliqui propter cognationẽ propinquitatis separari petuntur, Raim. et Cont.
vel consanguinitatis) hæc Raim. et Cont. omittũt, exstant in concil.
duob. vel tribus) sic etiam Raim. et Cont. tribus in concil. ceteris omissis.
adhibitis testib.) uox testib. in veteri Tarr. nõ est.
affirmari debet) sic etiam in concil. hæc omittũt Raim. et Cont.
superfint) sic Raim. et Cont. supersunt, concil.
vel a duob. uel a trib. testibus) A posterius in cõcil. omittitur, uel totidẽ, Raim. et Cont. vox testib. non est in vet. Tarr.
probari debet) sic etiam in concil. legitime debet comprobari, vetus Gregor. id debet legitime cõprobari, Cont. et alij.
Testes autem debent iurare si) enim pro autem cõcil. ut iurent se, Raim. et Cont.
neque priuato odio, neque amicitia) uel amicitia, cõcil. neque pro priuato odio, neque pro amicitia, Barcin. non priuato &c. ut edita sunt. Raim. et Cont.
neq. pro aliquo commodo) sic etiam Raim. et Cont. alio pro aliquo vnus ex veter. Gregor. neq. pro auro, neq. pro aliquo cõmercio, concil.
habuerint) sic etiam in concil. habuerunt, vetus Gregor. habuerint, Cont. et alij.
vel habent) sic etiam veteres Gregor. vel quod habent, Cont. et alij. Omnia desiderantur in cõcilijs.
vel habituri sunt) sic etiam vetus Greg. sint pro sunt concil. et Cont. et alij.
hoc ad iurandum) ad hoc iurandum, Barcin. et Raim. et Cont. aptius. ad hoc iuramentum, concil.
esse inductos) vox esse a Raim. et Cõtio est omissa, exstat in concil.
postea debent iurare) hæc etiam ab eisdem sunt omissa. leguntur in concil.
sicut ipsi) sic etiam in concil. et sicut ipsi, Raim. et Cont.
rei veritatem) sic etiam Raim. et Cont. sic se rei veritatem, concil.
et ita esse) sic etiã cõcil. et credere ita esse, Raim. et Cont. fecisse videri et iudices, et testes apud veteres Romanos dicebant.
Cap. 21. sanctæ Trinitatis) Lundon. adde ex uno Tarracon. Lund. Barcin. et alter Tarr. Lunden. in concil. parte 8. c. 18. id verbũ non est in Gregorianis.
etiam auctoritate nostra) hæc Raim. et Cõt. omittunt. sunt autem in concil.
in causis ecclesiæ) additur vestræ in Barcin. et concil. et apud Raim. et Cont.
vel respondendum) sic in concil. et in veterib. Gregor. vel pro et Barcin. et Cont. et alij.
actores, responsales) actores, vel responsales, scribẽdum, ut vetus Tarr. Barcin. concil. et Raim.
non debent admitti) non debet admitti, vetus Tarr. et Raim. et Cont. aptius. debet admitti, cõcil. non sine mendo.
Cap. 22. Exon. Wigor. Epõ) Exõ. et Wigor. Barc. Exoniensi, et Vuigoren. Epis. cõcil. scribo Exonien. et Wigornien. Epis. ut cap. 24. Exon. et Wigor. Epis. vetus Tarr.
Ad hoc quia) quod pro quia Barcin. Ad hoc quod, in concil.
significatione) sic etiam in concil. auctoritate, Barcin.
nominauerint) nominauerunt, concil.
quam super ipsa causa nouerint) et quæ super ipsa causa nouerunt, concil. super ipsam causam, vetus Tarr.
nec eam) non etiam, concil. quod non æque placet.
reticere præsumant) sic etiam in postrema conciliorum editione. recidere præsumant, in alia editione.
Cap. 23. Idẽ R. Berforden. Epõ, Bal. Abbati S. Aid.) Hereforden. in Barcin. pro Berforden. et Abbati de Ford. pro S. Aid. Idẽ Hereforden. Epõ, et Abbati de Forde. d. parte 8. c. 22. Idem R. Herford. Epõ, et Abbati Sard. vetus Greg. Idem R. Hereford. Epõ, et Abbati Fard. alter minus vetus liber. Herforden. Epõ, Bal. Abbati Sard. vetus Tarr. Herforden. Cont. et alij, cetera ut in eod. Gregoriano, mihi scribendum videtur. Idẽ R. Herforden. Epõ, et Bal. Abbati de Ford. similis inscriptio paucis exceptis cap. 9. de iure patronatus, in hac collectione. Illud non omitto, in concilijs hoc esse Lucij tertij, non Eugenij rescriptum.
Ex parte Adæ presbyteri) A. pro Adæ Raim. et Cont. Ex parte A. clerici, in concil.

cum

eum ipsi ecclesiam de Culmide) de Calumprun, cōcil. Culmidonum, vetus Tarr. cum ecclesiā de Clenuod. vetus Gregor. de Clunod. Contius, et alij. de Culmod. alter ex veter. Greg.
et eā) sic etiā in cōcil. vox eā in veteri Greg. non est. Cont. et alij habēt. in altero veteri addita est.
xxx. annis) sic etiam Raim. et Cont. xxv. annis, concil.
pacifice possedisset) vox pacifice in concil. desideratur, est apud Raim. et Cont.
ipsum exinde &c.) hæc vsq. ad illa, tacito quod, Raim. et Cont. omittunt. sint licet in concil.
lacessit) lacessiuit Barcin. et concil. aptius, et vetus Tarr.
laicus esset) sic etiā Raim. et Cont. erat pro esset, concil.
ad B erforden. &c.) pro his usq. ad illa, litteras impetrauit, Raim. et Cont habent, ad iudices. ad quosdam iudices, unus ex veter. Greg. ad Herefordensem, Barcin. et vetus Tarr. ad Tofensem, concil. forte ad Rofensem scribendum. si enim idem esset Eps, additū esset, ad te, siue ad præd. tuum frater Epe. Tofensem ignoro, Rofensem in Britannia insula esse notum est.
de Fauresen.) de Feruershā, cōcil. de Fauereshāh. Barcin. de Feuershā, prior editio cōcil. de Fauesena, unus Tarr. de Faresem, alter Tarr.
impetrauit) sic etiam Raim. et Cōt. apportauit, concil.
prædictus presbyter) prædictus A. cōcil. dictus presbyter, Raim. et Cont.
ministrauit) sic etiam in cōcil. ministrarat, Raim. et Cont.
et iure hereditario eam tenet) teneret, cōcil. aptius. omnia Raim. omisit, et Contius.
vel quod) sic etiam in concil. vox quod ab eis omissa est.
fornicariam) focariam, veteres Gregor. non male. cōcil. et Contius. et alij fornicariam. a fornicib, hoc, illud a foco, cuius prætextum quærunt.
a prædicta ecclesia prorsus amoueretur) sic etiam in concil. ipsum a prædicta ecclesia amouerent, Raim. et Cont.
Tandem vero cum idem) sic in concil. Tandem cum, Raim. et Cont. ceteris omissis.
præfatum A. presbyterum coram prædictis) sic in concil. eum coram præfatis, Raim. et Cont.
produxisse dicitur &c.) pro his verbis usq. ad illa, Licet autem, Raim. et Cont. scribūt. ad testimonium dicitur produxisse. in Barcin. est perduxisse pro voce produxisse. in concil. ut editū est.
memoratus) præfatus, vnus Tarr.
qui proximo) qui in proximo, vetus Tarr.
Licet autem prædictus A. presbyter) etiam pro autē cōcil. Licet autem presbyter, Raim. et Cont.

illos testes) sic in cōcil. vox testes a Raim. et Cōtio est omissa.
raptores manifesti) raptores essent manifesti, Barcin. erant pro essent concil. raptores manifesti essent, Raim. et Cont.
in causa alia fuerant) illa pro alia unus Tarr. in alia causa fuerāt, concil. in causa alia fuissent, vetus Greg. in alia causa fuisset, Cont. et alij. iā in causa alia, alter minus vetus Greg.
constanter diceret hoc) sic etiam in concil. hoc dicebat, vetus Greg. hoc diceret, Raim. et Cont. vox constanter in. Gregorianis non est.
tamen præfati) hæc omittūt Raim. et Cont. sunt in concil.
aduersæ partis) itidem hæc ab eisd. omittuntur, sint licet in concil.
eidē presbytero &c.) pro his verbis usq. ad verbū præscriptā, ita scribūt Raim. et Cōt. eidē absenti post appellationem. ut editum est, in concil.
post ap.) post appellationem, duo Tarr.
et eo absente) re eo absente, concil.
præscripti militis dapiferi) præfati militis dapiferi, concil. militis dapiferi. Raim. et Cont. alia voce omissa. præscripti dapiferi militis S. filius, vetus Tarr. olim.
Quoniam igitur &c.) pro his omnib. usq. ad illa, si uobis constiterit, Raim. et Cont. habent. et infra. Mandamus quatenus, in conc. ut editū est.
præsentium uobis auctoritate præcipiendo) pr. uobis auct. præ. unus Tarr.
mandantes, quā) sic etiam in concil. mandamus quat. Barcin. et Raim. et unus Tarr.
coram vobis) ante vos, concil.
prædictus presbyter) vox prædictus olim desiderabatur.
præscripta ecclesia) sic etiā cōcil. et veteres Greg. prædicta ecclesia, Cont. et alij.
eorumdem sententia iudicis) scribe iudicū, ut est in duob. Tar. et in cōcil. cassata eorū sentētia iudicū, Barcin. eorūdem iudicū cassata sententia, Raim. et Cont. eorundem iudicum sententia cassata, unus Tarr.
super eadē ecclesia) super eādē ecclesiā, unus Tar.
ecclesiā illā) sic etiā in cōcil. et in veterib. Greg. vox illam desideratur in Contiano, et in alijs.
prænominato &c.) presbytero restituatis eidem, Raim. et Cont. ut editum est, in cōcil. vox presbytero in uno ex veter. Greg. non est.
dilatione) hæc vox in concil. non est.
de cetero) sic etiam in concil. omittitur a Raim. et Contio.
a supradicto &c.) hæc usq. ad verbū molestatis, Raim. et Contius omiserunt. sunt in concil.
uel ab eo, qui) uel qui, vetus Tarr. olim.
ipsam) ecclesiam additur in concil.

Siuero res aliter se habet) sic etiam in concil. Si vero aliter res se haberet, vetus Greg. res aliter, Cont. et alij.
nihilominus) hæc Raim. omisit, sunt in concil.
testimonium) testimonio, Bar. ceteri, ut editū est.
et diligenter inducere, diuino intuitu, et amore iustitia) hæc a Raim. et Cont. sunt omissa, in concil. tamen sunt.
nec quidquam, etc.) hæc etiā ab eisd. omissa sunt, et in concil. leguntur.
Cap. 24. Idē Exonen. Epo) Exonen. et Wig. Epis, Barcin. Exon. et Wigorn. Epis, unus Tarr. et vetus Greg. Exonen. et Wigornien. Epis, minus uetus. Exon. et Vigor. Epis, Cont. et alij. scribo Exonien. et Wigornien. Epis, ut capite. Sententia huius capitis similis est d. parte 8. c. 20. cuius inscriptio est. Idem Cant. Arch. et Cistren. Epo. similis inscriptio c. ult. tit. prox. sed Alex. iij. illud est, hoc Eugenij.
et senio) sic etiam d. c. 20. et senes, Raim. et Côt.
paupertate deprehensi) depressi Raim. et Cont. aptius, et duo Tarr.
et non poteris eos idē) ita quod nō possint, Raim. et Cont. ut non possit eos idem, unus Tarr.
ad uestram) ad nostram, vetus Tarr. quod non placet.
ducere) adduci, Raim. et Cont.
personas idoneas, et discretas) sic etiam Raim. et Cont. aliquos prudentes uiros, et honestos, d. c. 20.
Cap. 25. de Rufort, et de Ostren. etc.) Crostend. pro Ostren. Barcin. omnia Raim. et Cont. omiserunt. de Virfort, et de Trostun. uetus Tarr. de Vrforen. et de Consteren, alter Tarr.
prioribus de Torguan.) priori de Torgorumguanum, vetus Tarr. priori de Torguerano, alter Tarr.
dilectus filius noster) hæc etiam Raim. et Cont. omittunt.
magister Martinus) magister M. Raim. et Côt. et unus Tarr. vox magister in Barc. desideratur.
proposita nobis conquestione monstrauit) nobis expo fuit, Raim. et Cont.
felicis me.) memoriæ, unus Tarr. hæc etiam omittunt Raim. et Cont.
dilectum filium nostrum) hæc sunt etiam in prætermis ab eisdem numeranda.
de Crouand.) de Croilandun. Barcin. de Sicolun. Raim. et Cont. de Citolan. unus ex veter. Greg. de Trolaud, vet. Tarr. de Cicorlans, alter Tarr.
et Wi. clericum etc.) pro his verbis usq. ad illa, sine commisit, Raim. et Cont. scribunt. uertebatur, commisit iudicib. V. pro Wi. unus Tarr. W. alter.
de Vellebec, et Oselueston) uide scripta supra de officio, et potestate iudicis delegati cap. ult. de Vellebet, et O. Seluesteon, uetus Tarr. de Vellebet, et Osel. Vestona alter.
d. u. per A. S.) Recte addidit Cont. hæc a Raim. prætermissa.
s. m.) s. pr. m. unus Tarr.
partib. conuocatis) hæc Raim. et Cont. omiserūt.
auctoritate nostra) Apostolica pro nostra Raim. et Cont.
et faciatis executioni mandari) hæc etiam ab eisd. omissa sunt.
illa impediat) sic etiam ueteres Greg. illam pro illa Cont. et alij apertius.
que interposita) sic etiam ijdem veteres Gregor. quæ hic interposita, Cont. et alij.
et egeris) et, omittunt Raim. et Cont. et unus Tarr.
et testes etiam produxeris) et testes duxerit producendos. veteres Greg. testesq. duxerit producendos, Cont. et alij. alia narrantur d. cap. ult. de off. deleg.
questiones quoque illa) illas scribe, ut in Barcin. et in duob. Tarr. alias Raim. et Cont. illas, unus ex veter. Greg.
attestationes fuere producta) testes fuere producti, Raim. et Cont.
quibus publicatis) et publicatæ depositiones eorum, Raim.
abrenuntiatum fuit hinc inde) vel renuntiatū fuerit testib. hinc et inde, veteres Greg. fuit pro fuerit Cont. et alij. in uno ex veter. si post vocem vel additum fuit, quod olim non erat, fuerit pro fuit, uetus Tarr.
parte receptis) parte super eodē receptis, Raim. et Cont.
fine ap. ob.) hæc Raim. et Cont. omittunt.
Si qua uero fuerint) in ueteri libro hoc vltimum thema desideratur. Si quæ vero fuerint quæstiones, Barcin. et Raim. et Cont. Si quæ vero fuerint, unus Tarr.
non fuere) non fuerint, Raim. non fuerunt, unus Tarr.
vel abrenuntiatum attestationib.) vel renuntiatū eisdem, Raim. et Cont.
siqua hinc inde) quasi pro si qua Cont. et quidā alij mēdose. hinc vel inde, duo Tarr. nō optime.
et ap. etc.) hæc Raim. et Cont. omiserunt.
imponatis) imponentes, Raim. et Cont. additur in Barcin. post verbum imponatis. Dat. Veron.

TIT. XIIII. DE TESTIB. cogendis, vel non.

CAP. I. *Alex. iij.*) adde Wintoniensi Epo. ut supra cap. 23. de testib. et atestationib. et d. parte

d.parte 8.cap.6.sub hoc ipso titulo de testib.cogendis, vel non.

Pars cap. Quamuis simus) sumus in Barcin. Vide integram clausulam supra de officio, et potestate iudicis delegati cap.7.

Quemlibet autem etc.) Vide scripta d.cap.13.et infra c.4.

Cap.2.Idem Papa electo**) Papiniẽsi electo, Barcin. scribendum Papiensi electo. ut in Gregorianis. Papiensi Ep̃o, unus ex veterib. Gregor. et alter Tarr.

neptem Em.de Siderio) E.pro Em.Barcin. M.mulierem, Raim.et Cont. forte de Desiderio pro de Siderio scribendum.

R.Canis) R.Carnis, Barcin. quod nõ æque placet. Canes autem quosdam Veronenses appellatos fuisse scimus. Raim.et Cont.R.tantum scripserunt.

ab examine etc.) hæc usq.ad uerbum commisimus Raim.et Cont.omiserunt.

commisimus terminandam) commisimus iudicib. terminandam, Raim.et Cont.

Inde est, quod f.t.per A.f.) Ideoq.Raim.et Cõt. pro his omnib.per A.f.pr.m.unus Tarr.

ab alterutra) ab altera, unus Tarr.

videris, quod) hæc etiam ab eisdem omittuntur.

vel amore, aut timore) vel gratia, vel timore, Raim.et Cont. uel prius omissum est in uno ex ueter.Gregor.

ne ueritas occultetur) hæc non erant omittenda ab eisdem.

coram prædictis Ep̃is) coram præfatis iudicib. Raim.et Cont.

uel nuntio) sic etiam veteres Gregor. uel eorum nuntio, Cont.et alij.

ecclesiastica districtione) censura pro districtione, Barcin. ut editum est, Raim.et Cont.

Cap.3 Idem presbyteris Pontij, et Asilij) Pontiæ pro Pontij, Raim.et Asilij, omisit. Pontij (et Asilij) Cont. Pontiæ, et Assisij. existimo scribendum. Idem Alexander.d.parte 8.cap.1.

uenerabilem fratrem nostrum) hæc Raim.et Cõt. omittunt. mendose in concilijs, uenerabiles fratres nostros.

dilectum filium) nostrum additur in concil. N. in marg. in priori editione. omnia Raim.et Cont. prętermittunt.

Sublacen.) Subiacẽt, Barc. mẽdose. Subl. Raim. desideratur hæc vox in concil. Sublan. in uno ex veter. Gregor. Sublacent. vetus Tarr.

sit testimonium uestrum necessarium) si testium. vestr. necessarium sit, unus Tarr.

ne contrariũ ueritati contingat etc.) hæc a Raim. et Cont. sunt omissa, usq. ad illa, præcipimus, quatenus. et ueritati contingat, concil. non sine mendo.

præcipimus) sic etiam in cõcil. mãdamus, Raim. et Cont.

quarta feria proxime sequentis hebdomadæ) hæc ab eisdem omittuntur. vox sequentis tantum in concil. non est.

ueritati) ueritatis, Barcin. veritati, alij omnes.

omni oc. et ap. ces.) hæc itidem a Raim. et Cont. sunt omissa. omni occasione, et excusatione cessante, concil. h. pro oc. vet. Tarr. nõ sine mẽdo.

Si uero tunc) sic etiam in cõcil. uox tunc in veteri Tarr. et in Gregorianis desideratur.

sciatis ab officio &c.) sciatis uos a beneficio, et ab officio ecclesiastico, unus Tarr.

beneficio ecclesiastico) sic Raim. et Cont. vox ecclesiastico in concil. omittitur.

nec sic) non sic, in concil. nec sic, Raim. et Cont. aptius.

excommunicationis, et depositionis sententiam) excommunionis sententiam, et depositionis, vet. Gregor. excommunicationis sententiam, et depositionis, Cõt. et alij. excommunicationis sententiam, concil. alijs omissis. excommunionis, et depositionis sententiam, alter uetus Gregor. et unus Tarr. in quo additur, nõ immerito.

Cap.4.Idem Genuensi Ep̃o) Ianuensi. Archiep̃o. Raim. et Cont. Ianusi Ep̃o, unus Tarr. Ienuensi, alter. Bononiensi Ep̃o. d. parte 8.cap.9. Genuensi Archiep̃o, est in quibusd. Greg.

Pars cap. Nos inter alios) P.C. Nos inter. Cont. uide, quæ scripsimus supra de foro competenti cap. ult. ali. pro alios, uetus Tarr. omnia in altero desiderantur.

Super eo vero &c.) Recte Cont. addidit a Raim. prætermissa. sunt autem eadẽ in cõcil. eos pro eo est in quibusd. Gregor. mendose. vox uero neq. in concil. est, neq. apud Cont. neq. in vet. Tarr. est in alijs duobus.

an cũ aliquis) sic etiam Cont. an si aliquis, cõcil.

conuenitur) sic etiam Cont. conueniatur, concil.

interfuerunt) interfuerint, concil. et Cont.

cogendi sint) sunt, unus Tarr.

prius uolumus innotescere) sic etiam cõcil. Cont. t.t. respondemus, Raim. et Cont. prudentiæ tuæ etc. unus Tarr.

est manifestum) sic etiam in concil. est notorium, Raim. et Cont.

cum manifesta) sic etiam in cõcil. cũ talia, Raim. et Cont.

sicut tua non ignorat discretio) hæc a Raim. et Cõt. sunt omissa, leui quidem certe iactura.

non requirant) non requirunt, fuerat in priori editione concil. et in duob. Tarr.

Verum si) Vnde si, in concil. ut editũ est, Raim. et Cont.

manifestum non est) sic etiam in concil. nō est no toriuin, Raim. et Cont.

qui interfuerunt) qui interfuerint, vnus ex veter. Greg. solus.

de consuetudine Rom. ecclesia) sic etiam in concil. hęc a Raim. prętermissa sunt, ut caput in quo eiusdē consuetudinis fit mentio.

constaret) cōstiterit, Raim. et Cōt. cōstaret, in cōcil.

asferendo) sic etiā in concil. eos a ferendo, Raim. et Cont.

licet de rigore &c.) licet ad hoc passim possint de iuris humani rigore compelli, Raim. et Cōt. possunt iuris, unus ex veter. Greg. ut editum est, in concil.

passim) non passim, unus olim Tarr.

possint) possunt, uetus Tarr.

Post uerba huius capitis sequitur in cōcilijs. Si uero presbyter etc. ut d. c. ult. de foro cōpetēti.

Cap. 5. Idem Carnotensi Epō) Archiepō, Barcin. nō recte. ut editum est in concil. Cant. Archiepō, unus Tarr.

Sane, et infra.) Pars cap. Sane. Barc. Integra clausula exstat in cōcil. parte 7. c. 20. et supra de officio, et potestate iudicis delegati cap. 16.

De testibus) additur in concil. autem.

repu...tur) reputatur, Barcin. et duo Tarr. deputatur, concil.

Post uerba huius capitis in concil. est. Quæstioni uero, quam facis &c. ut cap. 31. de appellatio nibus in hac collectione.

Cap. 6. Idem Exon. et Wigor. Epīs) Idē Exonien. & Wigoren. Epīs, in concil. scribo Exonien. et Wigornien. ut alibi.

quos Radul.) quos Indul. Barcin. quos R. cōcil. et unus Tarr.

clericus clericos) vox clericus neq. in Barcin. est neq. in concil.

ut laicos) et pro ut, Barcin. vel, concil. apuus, et duo Tarr.

nominaverit) nominauit, vetus Tarr. nominabit, malo.

TIT. XV. DE FIDE INstrumentorum.

CAP. 1. *Gregorius*) adde, Ioanni Abbati, ex lib. 2. epist. 3. cap. 42. registri B. Gregorij, ut editum est, Raim. et Cont.

Si authenticam scripturam &c.) Ante hæc uerba addi potuit, Pars cap. Petijt dilectio tua, est autē integra clausula his uerbis. Petijt dilectio tua, „ ut frater Bonifacius in monasterio tuo a te de- „ beat ordinari Prępositus: quod ego ualde mira- „ tus sum, quia ante factum non est. &c. Et in ex- „ trema epistula. De sex uero uncijs domus, si au- „ thēticam chartulam &c. Si scripturam authenticam, Raim. et Cont.

ad exemplaria) aut pro ad, editus registri liber. ad, uetus, et Raim. et Cont. aut uero non displicet. sed Camerinam mouere religio est.

nihil facere possumus) sic etiam Raim. & Cont. nil possumus facere. regist.

Post hæc uerba est in eod. registro. Sed Florētino Dei famulo præceptum transmisi; ut si ei „ ueritas cōstiterit, easdem sex uncias uobis resti- „ tuat; quibus restitutis reliquas sex uncias aut „ in emphyteusim damus, aut redditus cōmuta- „ mus. In his verbis in ueteri libro hæc uarietas est. de Fano pro Dei famulo. et pro (reliquas sex uncias aut) est illic: reliquas uobis aut sex uncias. Sex autem unciæ domus appellantur pars dimidia domus, quæ communis erat cum B. Gregorio. possidebatur autem a Florentino altera pars, quæ ad monachos pertinebat.

Cap. 2. Alex iij.) Vuigorē. Epō, additur in cōcil. d. parte 8. c. 5. scribo, Wigornien. Epō. Pars c. Si aliquis parochianus. Barc. P. C. Siquis. Cōt. forte est pars c. ult. de diuortijs in hac collectione. quod illic est Vrbani iij. Wigor. Epō. Si aliquis parochianorū tuorū &c. sed adscribitur. Pars c. Meminimus. at in cōcil. parte 12. c. 1. Idē (Alex. iij.) Wigoren. Epō. Siquis parochianorum tuorū. &c. uide etiā c. 6. qui clerici vel uouentes, in hac collectione. ut editum est, Raim. Alex. unus Tarr. alijs omissis.

decesserint) sic etiam concil. et Raim. et Cont. decesserunt Barcin.

nisi forte) sic etiam in concil. vox forte omissa est a Raim. & Contio.

facta fuerint) fuerit, uetus Tarr. sic postea singulari numero alia. suspicor Scriptura pro Scripta habuisse aliquando veteres.

appareat) appareant, Barcin. concil. Raim. Cont. et duo Tarr.

habuerint) habuerit, duo Tarr.

per quæ) per quod, Barcin. & alij omnes.

possint) possit, unus Tarr.

Cap. 3. Idē Wigor. Epō) Vuigorn. Epō. in cōcil.

Sollicite et infra.) Hæc in cōcil. non sunt, neq. in Barcin. Vide integram clausulam supra de restitutione spoliatorū cap. 1. in hac collectione. Soluite pro Sollicite uet. Tarr. nō sine mēdo.

H. aduersarius N. clerici proposuit cū N. clerico) aduersarius H. clerici proposuit N. clerico, Barci. aduocatum H. clericus eum proposuit H. clerico, concil. mendose. forte aduocatus H. clerici proposuit cū N. clerico. edita defendi possunt, quę apertiora forent, si ita scriberētur. Hugo aduersarius Nicolai clerici proposuit, cū Nicolao clerico. cū H. clerico, duo Tar. cetera ut Barcin.

respondere non teneri) nō debere respōdere, cōcil.

erat fractum) fractum esset, concil.
bulla nostra dependebat) nostra bulla pendebat, concil.
Verum licet litterę ipsę) Vt cum litterę illę, concil. mendose.
fuerint impetratę) impetratę fuissent, concil.
tamen) hęc vox in concil. desideratur.
frater & episcope) hęc etiam in concil. non sunt.
qui hoc) quod hac, concil.
cum nō fuerit &c.) hęc ultima clausula in concil. non est.
mirum) ineptum, Barcin.
si prefatus H.) si pars prefati H. Barc. & duo Tar.
predicto N.) H. unus Tarr.
cernebat) cernebatur, unus Tarr.

TIT. XVI. DE PRAEsumptionibus.

CAP. 1. *Salomon in Parabolis*) adde cap. 26. *Sicut noxius est, qui mittit lanceas, et sagittas in mortem*) sic etiā Hieron. sagittas, et lanceas, Cōpluten. sunt qui addant scintillas. ὥσπερ οἱ ἰώμενοι προβάλλουσι λόγους εἰς ἀνθρώπους. Sicut qui curant, proiciunt sermones in homines, sic edidit Compluten. ὥσπερ οἱ πειρώμενοι &c. Sicut qui temptantes &c. alij. forte λόγχας pro λόγους scriptum aliquando fuit. aut ἰώμενοι non qui curant, sed qui iaculantur, interpretēmur. ut editū est, Raim. & Cont. alterius, addit unus ex veter. Gregor.
ita vir, qui fraudulēter nocet amico suo) sic Hieron. & Compl. & Raim. ὁ δὲ ἀπαντήσας τῷ λόγῳ πρῶτος, ὑποσκελισθήσεται· οὕτως πάντες οἱ παρεισιόντες τοὺς ἑαυτῶν φίλους, at qui occurit sermoni primus, supplantabitur: sic omnes, qui insidiantur suis amicis. Complut. alij scribunt ὑποσκελισθήσονται, επαισιεύοντες mendose, pro τῷ λόγῳ scriptum olim fuit τῇ λόγχῃ.
et cum fuerit deprehensus dicet, ludens feci) sic Cōplut. dicit pro dicet Hieron. & Raim. & unus Tarr. ὅταν δὲ φωραθῶσι, λέγουσιν, ὅτι παίζων ἔπραξα. cum autem deprehensi fuerint, dicūt, quod ludens feci. Compluten. ὅταν δὲ ὀραθῶσι &c. cum autem visi fuerint. alij, quod non æque placet, iudi, qui insanos se esse simulantes, interpretarentur. deprehensus fuerit, unus ex ueter. Gregor.
Huius capitis non magnam uideo utilitatem in hoc tractatu de præsumptionibus.
Cap. 2. Idem in iudicio duarum mulierum) Idem, Raim. ceteris omissis, quæ Cont. in marg. scripsit. Sunt autem non ex eodem libro sumpta, sed ex libro iij. cap. iij. Regum. Scriptoris nomen ignoratur.
Afferte mihi gladium) Altius repeti historia potuit, nisi esset notissima. Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem, steteruntq. corā eo. &c. τότε ὤφθησαν δύο γυναῖκες πόρναι, τῷ βασιλεῖ, καὶ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ. Et post alia. Tunc Rex ait. Hæc dicit: filius meus viuit, et filius tuus mortuus est: & illa respondit: nō, sed filius tuus mortuus est, meus autē viuit. Dixit ergo Rex. Afferte &c. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. σὺ λέγεις, οὗτος ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ σὺ λέγεις, οὐχί, ἀλλὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, ὁ δὲ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. λάβετέ μοι μάχαιραν. sic Complut. in alijs post σὺ λέγεις, additur ὅτι bis. et ἀλλ᾽ ἀ pro ἀλλά. et pro ὁ δὲ υἱὸς &c. καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. In Græcis verbis pro Hæc dicit, est, Tu dicis, & pro filius, hic filius, & pro filius tuus, filius illius, & pro & illa respondit, & tu dicis. & pro sed filius tuus &c. ordine mutato. sed filius meus viuit, filius vero istius mortuus est. pro ergo est ET, at pro Afferte, est Tollite siue Accipite. sed aptius est, Afferte.
Cumq. attulissent, ait.) sic etiam Raim. & Cont. que, in uno ex veter. Gregor. desideratur. gladium est in Barcin. ante ait. Cumq. attulissent gladium coram Rege, Diuidite inquit &c. Cōpluten. καὶ προσήνεγκαν τὴν μάχαιραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. & attulerunt gladium coram Rege: et ait Rex.
Diuidite infantem viuum, et date dimidiā partem uni, & dimidiam alteri) sic unus ex ueter. Greg. Diuidite inquit &c. unus Tarr. dimidiam partem alteri, Barcin. & uetus Tarr. & Raim. & Cont. Diuidite inquit infantē uiuum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri. Compluten. διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν εἰς δύο, καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ. hoc est. Diuidite infantem viuum in duos, & date dimidium eius huic, & dimidium eius huic. In alijs est pro τὸ παιδίον τὸ ζῶν, τὸ παιδάριον τὸ ζῶν, τὸ θηλάζον.
Dixit autem mulier, cuius filius uiuus erat, ad Regem) sic etiam vetus Gregor. erat uiuus, duo Tarr. & Cont. & alij, & Complut. καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἧς ἦν υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα. & respondit mulier, cuius erat filius viuus, & dixit ad Regem. ἦν in alijs non est.
Commota sunt quippe omnia viscera eius super filio suo)

sine) vox omnino in Barcin. non est, neq. in duob. Tarr. neq. apud Raim. & Cont. neq. in Compluten. ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς. quoniam turbata est matrix ipsius ob filium suum. vox quippe in uno Tarr. aliquando desiderabatur.

Obsecro d. date illi infantem uiuum, et nolite interficere eum) & non decembitur Raim. & Cont. ut editum est, Complut. excepto d. pro quo est do. mine, ut in duob. Tarr. & in alijs. καὶ εἶπεν, ἐν ἐμοὶ κύριε. δότε αὐτῇ τὸ παιδίον, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό. Atq. ait. in me domine (hæc scilicet eueniant) date illi infantem, & morte ne afficiatis eum.

e contrario illa dicebat) sic etiam ueteres Gregor. & Complut. alia pro illa Barcin. & Cont. & alij. καὶ ἡ ἑτέρα εἶπεν. & altera ait. in alijs est αὕτη pro ἡ ἑτέρα.

nec mihi, nec tibi sit sed diuidatur) sic etiam Complut. & uetus Gregor. nec tibi, nec mihi sit, alter uetus. sit vox non est in Barcin. neque in uet. Tarrac. neq. apud Cont. & alios. μήτε ἐμοὶ μήτε αὐτῇ ἔστω, διέλετε αὐτό. neq. mihi, neq. illi sit, diuidite enim. ταύτῃ pro αὐτῇ alij non male, αὐτό ij idem omittunt.

Respondit Rex, et ait. Date huic infantem uiuum, et nō occidatur. hæc est enim mater eius) sic Compluten. et pro huic vet. Gregor. sed Cont. & alij, ut editum est. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε· δότε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τῇ γυναικὶ τῇ εἰπούσῃ· δότε αὐτῇ αὐτό, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό· ὅτι αὕτη ἡ μήτηρ αὐτοῦ. hoc est. & respondit Rex, & ait. Date infantem uiuum mulieri, quæ dixit, date ei illi. & morte ne afficiatis eum: quoniam hæc est mater eius. in alijs est δότε αὐτῇ αὐτό. & omittunt ὅτι. Sic apparet Græca uerba fuisse Latinis aperitiora.

Cap. 3. Bonifacius Papa) ex decretis Bonifacij Papæ, Burch. lib. 1. cap. 131. Iuo Carn. parte 5. cap. 231. decreto. Epi pro Papæ in ueteri Burch.

Dilectione sola &c.) Apte hoc caput superiori connectitur. Apud Burch. & Iuonem plura verba sunt, & in fragm. in concilijs positis post Bonifacij rescripta. Sicut omnis, qui diligit fratrem suum, ex Deo est; ita omnis, qui odit proximũ, ex diabolo est. Dilectione enim sola &c. sic Burch. odit proximum suum, Iuo. ex Deo natus est, concil. cetera, ut Burch. vox natus etiam est in ueteri Burch. libro.

discernitur) sic Burch. & Iuo. discernimur, concil. & uetus Burch.

ex quo genitus) ex quo sit genitus, unus Tarr.

In hoc manifesti sunt filij Dei, et filij diaboli) ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. Ioan. epist. 1. cap. 3.

Plura verba addunt alij ex ead. epist. Omnis, qui non facit iustitiam, ex Deo non est, & non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annuntiatio, quam ab initio audistis, ut diligatis alterutrum. &c. sic Burch. sed Iuo pro illis verbis, ex Deo non est &c. ita scribit, & non diligit fratrem suum, non est ex Deo. In concil. & qui nō diligit fratrē suum, nō est ex Deo. & pro diligatis, scriptũ est, diligamus. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ· καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. Græca uerba pro Burch. stant. excepto ex Deo non est, & non diligit &c. nam significant, non est ex Deo, & qui non diligit &c. quæ uerba sunt in ueteri Burch. libro.

Non possum tacere, quod apud B. Hieronym. in epist. ad Galatas refertur, ipsum Ioannem, cum admodum senuisset, hæc eadē uerba identidem dicere solitum, diligite uos filij. & cũ rogaretur, cur eadē sæpius diceret: respōdit, quod ita accepisset a domino, ut si id solum fiat, satis sit.

Cap. 4. Hieronymus super Parabolas) sic etiam ueteres Gregor. Salomon in Parabolis, Contius, & alij non recte. quod editũ est, in marg. Contius. adde cap. 20. non 26. ut Cont. in marg. Sunt autem, qui negent Hieronymi hæc esse scripta, sed Bedæ, aut alterius posterioris.

Ex studijs suis intelligitur puer) hæc sunt Salomonis verba. additur q. in sacris libris, si munda, & recta sint opera eius. Compluten. & Hieronym. ut editum est, Raim. ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ συμποδισθήσεται νεανίσκος μετὰ ὁσίου, καὶ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. In studijs suis impedietur adulescens cum sancto, & recta uia eius. Complut. ὑποσκελισθήσεται alij pro συμποδισθήσεται. Iuuenis, qui cum iusto est, directa erit via illius. veteres interpretes Hieronymo teste. pro qui, uideretur scribi debuisse SI. Hæc uidentur esse aperiora superioribus. sunt, qui pro intelligitur, occultatur interpretētur; quod uia iuuenis in adulescentia sit ignota, ut cap. 30. dicitur, si Latinos, & Græcos interpretes sequamur. Alij de adulteræ uia interpretantur.

Quemcumque enim virtutib. studere) sic etiam Hieron. & ueteres Gregor. Quicumq. enim uirtutib. studet, Barcin. et Cont. & alij.

cum modestia) sic etiam Raim. & Cont. modestiæ

stiæ, Hieron.
obseruantia) sic etiam Raim. et Cont. et obseruantiæ, Hieron.
et maxime simplicitati, et humilitati) & prius omittunt unus Tarr. et Raim. et Cont. maximeq. humilitati, ac simplicitati, Hieron.
videris) sic omnes, præter Cont. in marg. in diuinis.
huius mundi) sic etiam Raim. et Cōt. esse, addit Hieron. sunt autem hæc uerba Salomonis.
Si autem his contraria &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. pro his Hieron. habet. Quē uero his contrarium iter tenere deprehendis, hunc velut immundi, ac distorti cordis hominem, aut corrigere, et castigare, aut si hoc non uales, uitare, ac declinare, ne ab eo ipse corrumparis, curato.
aut si hoc) sic etiam Hieron. si autē hoc, Barcin.
Cap. 5. Bonifacius Papa Epis Galliæ) sic etiā Raim. et Cont. et Burch. lib. 1. c. 161. et Iuo lib. 4. tit. 10. cap. 1. Panor. epist. 2. additur ab eodem Iuone parte 5. cap. 171. decreti, et in concil. Integra epistula cum eorum Episcopor. nominib. exstat apud eosd. Burch. et Iuo. et in concil.
Nullus dubitat &c.) Addi posset, Pars cap. Valētinæ nos clerici ciuitatis adierunt etc. ex cōcil. et Burch. et Iuo. Obiciebātur plurima crimina aduersus Maximū quendam a Valentinis clericis; ille sæpius uocatus tergiuersabatur, & omnes synodos, et iudices iniquos putabat. Cōuetus inquit etiam dicitur euitasse, & adesse minime voluisse. & nullus dubitat &c. eadem verba leguntur in epist. Iulij Papę ad orientales, referūtur ab Iuone d. tit. 10. c. ult. In decretis Iulij Papæ c. ij. Iulius Romanæ ecclesię Pręsul Epis omnib. Nullus dubitat etc. sed in concilijs integra Iulij epistula exstat ad Oriētales Epos. cuius initium est. Decuerat vos aduersus sanctā ecclesiam etc. et post alia. Decuerat ergo, ut ad regularem ueniretis conuocationem, qualiter de his, et alijs vestris præsumptionib. ueram redderetis rationē: quoniā occurreret veritas, si falsitas displiceret, et nullus dubitat &c. pro euitasse, quod etiam Iuo in decreto retinet, uitasse habent Burch. et Iuo in Panor.
ut absoluatur, qui est innocens quærit) sic etiam concil. Burch. Iuo. et Raim. qui est innocens, ut absoluatur, requirit. Iulius in concil. illud innocens, ut absoluatur, requirit, Panor.
sed astuta &c.) hæc Raimundus et Contius, omittunt, usq. ad uerbum confitetur. habent alij præter Iulium.
nomen accipiet) sic etiam concil. et Burch. & Iuo in decr. nomen accipit, Panor.
quiquis sit) vox se in Panor. non est, ceteri habent.
dilationis putat) scribe dilationib. putat, ut in Barc. et in uno Tarr. et in cōcil. et apud Burch. et Iuo. in decr. et Raim. et Cont. dilationibus putatur, Iuo in Panor.
Hoc caput sub titulo de dilationib. aut de dolo, et cōtumacia collocari aptius posset, et plura sumi ex integra epistula, cuius partem postremam mendose refert Grat. 3. q. 9. cap. 10.
Cap. 6. Gregorius in homilia) sic etiam Raim. et Cont. ego addo numerum 18.
Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?) Ioan. c. 8. nos omittunt vetus Tarr. & Raim. et Cont. nos, quod, unus ex veter. Raim. libris. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ut editū est, Gregorius.
Respondit Iesus. ego dæmonium non habeo) sic etiam Raim. et Cont. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς. ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω. Ante hæc verba B. Gregorius addit. Accepta autem tanta contumelia, quid dominus respondeat, audiamus. Ego dæmonium non habeo: sed honorifico patrem meū, et uos inhonorastis me. ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.
Duo quippe ei illata fuerant) Duo ei quippe illata fuerunt, uetus Raim. liber. quippe ei, Cont. et alij, cetera, ut vetus. ut editum est, alter uetus liber. fuerunt pro fuerant, unus Tarr. Ante hæc verba multis B. Gregorius est usus. Quia enim Samaritanus interpretatur custos, et ipse veraciter custos est, de quo psalmista ait: Nisi dominus custodierit ciuitatē, in uano uigilant, qui custodiunt eam. et cui per Esaiam dicitur: custos quid de nocte? custos quid de nocte? respondere noluit dominus; Samaritanus non sum: sed ego dæmonium non habeo. duo enim ei illata fuerunt etc.
& alterum) et omittunt unus Tarr. et Raim. et Cont. aliud, Gregor. et omisso.
Postea addit idem Gregor. Custos namq. humani generis venerat, et si Samaritanum se non esse diceret, esse se custodem negaret. sed tacuit, quod recognouit; et patienter repellit, quod dictum fallaciter audiuit. etc. Mihi alia ratio tacendi aptior addi posse uidetur; quod res erat aperta, cum non esse Samaritanum, sed Iudæum.
concessit) consensit, unus Tarr.

Cap.7.) totidem verbis supra lib.1.tit. 20. de officio vicarij cap. 1. ubi uide a nobis addita.

Cap.8. Idem Italicæ Patriciæ & d.Ven.) et Dec. Vn.unus Tarracon. et de causa Venit. alter. et Con. Ve. tertius Tarr. et Dono V. Venantii. Barcin. Idem, Raim. et Cont. alijs omissis. Gregorius Italicæ Patriciæ. et domino Venantio, vetus liber registri B.Greg. lib.7. epist. 123. siue 127. Italiæ Patriciæ, et Venantio, liber editus. Italiæ pro Italicæ uetus Tarr.

Quosdam etc. et infra.) Quosdam et infra. Raim. et Cont. Integra clausula ex registro hæc est.
» QVOSDAM de Sicilia venientes, affectu,
» quo debui, de sospitate uestræ Excellentiæ re-
» quirere curaui, sed de assiduitate ægritudinum
» mihi tristia responderunt. &c. Narrat post hæc
» suas quoque ægritudines, et clerum, et populi ur
» bis. Mox addit. De uicinis autem urbibus stra
» ges nobis cotidie mortalitatis nuntiantur. Africa etc.

Africa uero) sic etiã Raim. et Cont. autem pro uero registr.

mortalibus langoribus) mortalitate, et languoribus, registr. et Raimund. et Contius, et duo Tarr.

estis, credo) estis, tanto credo, regist. ut editum est Raim. et Cont.

subtilius) facilius, unus ex ueter. Raim. libris non male.

Post huius capitis verba additur in registro.
» De oriente uero, qui veniunt, grauiores desolationes nuntiant. etc. Ad extremum addit consolationis pia uerba.

Cap.9 Idem Victori Epo) sic etiam Raim. et Contius, et in registr. lib. 10. epist. 34. sed ex epist. 35. apparet hunc fuisse Numidiæ Primatem.

Quanto etc. & infra) Quanto, et infra. Raim. et Cont. Integra clausula, et quæ hic desiderantur, hæc sunt. QVANTO lætitiæ nobis est,
» fratres nostros cognoscere erga filios suos pa-
» terna caritate decenter esse sollicitos; tanto tri
» stitiæ deputamus, quando eos ab illicitis, nec
» aliorum fratrum reuerentia, nec sacerdotij
» præualet consideratio, temperare. Quam igi-
» tur grauis, et aspera aduersus fratrem nostrum
» Paulinum Thegesis ciuitatis Epm, clericorum
» eius, uel eorum, qui in sacro sunt ordine positi,
» querella sit, fraternitati tuæ liquere non dubium est, quia latere etc. sic in veteri libro, in edito vox decenter non est, et pro Thegesis est Tegesis, ut etiam epist. 35.

in uicinio) sic etiam in edito registro. in uicino, Raim. et Cont. et in ueteri registro, et in uno Tarr.

Adduntur post verba huius capitis alia ad iudicium de Paulino peragendum pertinentia.

Cap.10. Hieronymus super Osee.) adde cap.8. illic enim sunt verba prophetæ relata. ut editũ est, Raim. et Cont. super Osee, in duobus Tarr. desiderantur.

Scribam eis multiplices leges meas) sic etiã Raim. et Cont. meas in uno Tarr. et in Barcin. non est. Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ sunt. Compluten. reputatæ sunt. Hieron. cetera, ut Complut. sed in commentario. Scribam inquit eis rursus leges, quas prius dederam per Moysen. γράψω αὐτῷ πλῆθος, τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα. Complut. Scribam eius multitudinem, legitima eius in aliena reputata sunt altaria dilecta. Ibid. Scribam eis multitudinem, legitima eius in aliena reputata sunt altaria. Lxx. apud Hieron. καταγράψω αὐτῷ πλῆθος, καὶ τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν θυσιαστήρια. sic alij ediderunt. sunt, qui cum interrogatione, vel ironia hæc legant.

Ex prius datis neglectis apparet, quod has negligent) datis, et neglectis, Barcin. duo Tarr. Raim. et Cont. sed quid prodest ultra alias scribere, cum contẽpserit eas, quas ante susceperit Hieron. In his, quas iam dedi, idest ex prius datis, et neglectis apparet, quod et has negligerent. Incert. quam glossam inter lineas positam appellant. quod et has negligent, aptius videtur. negligerent tamen est in vno ex veter. Gregor.

Cap.11. Alex. iij. Decano Cassi.) sic etiam vetus Gregor. Cassien. Cont. et alij. Cicestren. parte 8. cap. 14. post concil. Later. Cant. Contius in marg. Gasilen. alter uetus Greg. C. unus Tarrac.

Quia uerisimilitudinem non habet) Ante hæc verba addi debet. Pars cap. Litteras. nam in concilia est. Litteras Exonien. Epi suscepimus «
continentes, quod cum Vu. clericus ad præsen «
tiam Vuillelmi nobilis uiri accessisset, orans, et «
supplicans, ut eum in personam eiusdem eccle «
siæ admitteret: quidam clericus E. nomine in «
eadem inuẽtus est ministrare, dicens se a bonæ «
memoriæ R. prædecessore suo legitime institu «
tum. Vu. uero obiciebat, etiam si facta fuit in- «
stitutio, prędictũ E. nõ posse inniti; quia capel- «
lano domini personatum renũtiauit, et sub an- «
nua pensione ab illo, tamquam a persona, uica «
riam recepit: et sic post obitum illius ecclesiam «
uacare asseuerauit. Sed quia verisimilitudinem «
non habet. Quia uerisimile non est, Raim. et Cont.

quod

quod prædictum E.) sic etiam concil. W. pro E. Barcin. nõ recte. quod H. veteres Gregor. quod H. presbyter, Cont. et alij. vox quod in vet. Tarr. aliquando desiderabatur.

prælibatæ ecclesiæ) ecclesiæ prælibatæ, concil. vox prælibatæ a Raim. et Contio est omissa.

capellano prænominatis R. cesseris) sic etiam in concil. R. capellano concesserit, Raim. et Cont. R. autem non est capellani nomen, sed Epi.

ipsius ecclesiæ) sic etiam concil. eiusdem ecclesiæ, Raim. et Cont.

vicariam acciperet) acceperit, Barcin. et concil. aptius. acceperit vicariam, vetus Greg. et alij. acceperis Cont. mendose.

prouideas attentius, ne) ut pro ne cõcil. prouideas, ne Raim. et Cont.

memorati V.) Vu. cõcil. desideratur V, in Barc. utraq. uox a Raim. et Contio est omissa.

probationibus recipias) accipias, Barcin. solus.

nisi hoc communis fama habeat loci) loci habeat, cõcil. nisi communis loci fama id habeat, Raim. et Contius.

non sit) non in concil. desideratur.

corrupti pretio) sic etiam in concil. vox pretio a Raim. et Contio omittitur.

facile inducantur) sic etiam ver. Greg. facile corrupti inducantur, Cont. et alij. facile inueniatur, concil. corrupti de facili inducuntur, unus ex veter. Gregor.

TIT. XVII. DE IVREIVrando.

CAP. 1. *Vrbanus Papa*) sic Raim. et Cont. secundus addit Grat. siue Palea. 22. q. 5. cap. ult. vide cap. ult. de regulis iuris in Gregor.

Cap. 2. Alex. iij. Vigilensi Epo) sic etiam in concil. parte 16. cap. 4. sub titulo de usuris. Vigilien. Epo, vetus Gregor. ut editum est, Cont. et alij. Vrgelienen. Epo, alter vetus Greg. Wigilen. unus Tarr. Vigelem. alter.

Debitores autem) sic etiam in concil. uox autem a Raim. et Contio est omissa. ostendit vero ea vox partem esse alterius capitis hæc verba.

in quibus) sic etiam in concil. in, omittitur in veteri Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

nisi eus iuramẽto soluere teneantur) hæc a Raim. et Contio fuerunt omissa. leguntur in concil.

iuramentum fecerint) sic etiam in concil. iurauerint, Raim. et Cont.

ut creditorib. soluantur) hæc Raim. omisit. ut a creditorib. absoluantur, concil. ut creditorib. usuræ a debitorib. soluantur, Cont.

reddere iuramentum) iuramenta, vnus ex veter. Gregor.

et cũ usura) et, omissum est in uno ex veter. Gregor.

restituendas) sic etiam in concil. soluendas, vetus Gregor. Cont. et alij restituendas.

cogendi sunt &c.) ecclesiastica, si necesse fuerit, cogẽdi sunt seueritate, cõcil. sunt ecclesiastica seueritate, si necesse fuerit, compellendi, Raim. et Cont.

Cap. 3. Idem Rotomagen. &c.) sic etiam Raim. et Cont. Idem Caut. Archiepo. d. parte 16. cap. 7.

et eius suffraganeis) hæc in concil. desiderãtur, habent Raim. et Cont. suffrag. duo Tarr.

Ad nostram noueritis) sic etiam Raim. et Cont. noueris, concil.

Petrus de Neasdem) de Vrsiton, concil. Petrus Meceneas, Barcin. P. (Senescula) Cõt. P. Raim. et alij. Petrus Ceneasdem, vetus Tarr. Petrus Ceneasdam, alter.

tempore guerræ &c.) hæc usq. ad illa, quibusd. hominib. omisit Raim. addidit Cont. sunt etiam in concil.

nostrum H.) sic etiam Cont. nostrum Hericum, concil. apertius. nostrum Hen. unus Tarr.

quibusdam hominib. pro tuitione &c.) sic etiã in cõcil. quibusdam hominib. Raim. cetera omisit, quæ Cont. ante hæc duo verba addidit.

certam summam pecuniæ mutuasset) sic etiã Raim. et Cont. pecuniã certæ summæ præmutuasset, concil.

cepit in pignus) pignore, unus Tarr. non recte. recepit in pignus, concil. recepit in pignore, Raim. et Cont. parum apte.

ipsos etiam sub iuramenti religione sibi adstrinxit) ipsos etiã sibi iuramenti religione adstrinxit, cõcil. ipsos iuramenti religione astringens, Raim. et Cont. uox sub in duob. Tarr. desiderabatur, in altero addita est: uox sibi in altero non est.

quod ei super possessionib. et redditib. illũ) sic etiã in concil. quod super illis, Raim. et Cont. eis pro ei unus Tarr.

donec soluerent sibi pecuniam mutuatam) vox mutuatam a Raim. et Contio est omissa. donec sibi mutuatam soluerent pecuniam, cõcil. soluerint pro soluerent unus Tarr. quod vix ferendum est.

nullam molestiam, vel grauamen) sic etiam in concil. nullum ei grauamen, Raim. et Cont.

præfatis) præfatus Petrus, concil. omnia Raim. et Cont. omiserunt.

nondum plenè sortem suam) vox plene in cõcil. nõ est. nondum sortem, Raim. et Cont. ceteris prætermissis. P. pro plene duo Tarr. non male.

sicut asseris) hæc Raim. et Cont. omittunt, sunt in concil.
receperis) recepit, duo Tarr.
quia tamen tu) sic etiam in cōcil. tu tamē, Raim. et Cont. voce quia omissa.
exinde vobis litteras &c.) Recte Cont. omissa a Raim. addidit, quæ sunt etiam in concil. est autem aliqua varietas ordinis verborum, quam referre non est necesse.
cum ipsi) sic etiam in concil. cum ille, Cont.
sorte velit) sorte sua velit, Cōt. ut editū est, cōcil, felix ille erit, qui sorte sua uelit esse contentus, quam uocationem Paulus appellat. Qui fit Mecenas, ut nemo quā sibi sortem, vel fors vel ratio dederit, etc. nota sunt carmina.
Inde est, quod f. u. per A. (pr. m.)) Inde est, quod fraternitati tuæ consulenti etc. cōcil. Ideoq. mādamus, Raim. et Cont. f. t. pro f. u. vetus Tarr.
recepta) sic etiā Raim. et Cont. percepta concil.
quod exinde sic etiā concil. vox exinde a Raim. et Contio est omissa.
ipsum cōtradict. &c.) pro his verbis habēt Raim. et Cont. absoluatis eundē. ut editū est, in cōcil.
qua tenetur) sic etiam in concil. qua tenebatur, Barcin.
absoluatis) absoluas, concil. et vetus Tarr.
et deinde debitores eius) uox eius neq. in Barcin. neq. in concil. est. vox et a Raim. et Contio est omissa, cetera habent.
qui sibi) sic etiam in concil. vox sibi a Raim. et Contio omittitur.
iuramentum suum) sic etiam concil. uox suum neq. in Barcin. est, neq. apud Raim. et Cont.
ecclesiastica censura cogatis) sic etiam vetus Greg. per cens. ecclesiasticam, alter vetus Greg. eos addunt Cont. et alij ante hęc verba. pro cogatis in concil. est compellas, cetera, ut edidimus.
ut possessiones ipsas &c.) ut hæc restituāt, Raim. et Cont. illas pro ipsas concil. ut hoc sibi restituāt, unus ex veter. Gregor.
eidem P.) eidem Petro dicto, concil.
dilatione, et ap. ces.) appellatione cessante, concil. alijs omissis.
de cetero contra iuramentum suum) hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa. leguntur in concil. excepta voce suum.
molestias inferant) uel grauamē, addit unus Tarr.
pecunia soluatur) sic etiam in concil. pecunia persoluatur, Raim. et Cont.
quia non est &c.) hæc non debuerunt a Raim. et Contio prætermitti. sunt autem in concil. posteriorib. recte, in priorib. mendose.
prædicto P.) sic etiā in concil. ei, Raim. et Cont.
periuriam suam) vox suam in concil. est, apud Raim. et Cont. desideratur.

sicut iurauerint) sicut iurauerunt, concil. et vetus Tarr. et Raim. et Cont.
uobis cum) scribe eum, ut in duob. Tarr. et in cōcil. est. in Barc. ea vox desideratur, uobis quoq. et eum non est in Gregorianis, post eum est nouis in concil. tantum.
studiose monere, et diligenter) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. studiose monere curetis, et diligenter, concil.
inducere studeatis) vox studeatis in concil. nō est, est apud Raim. et Cont.
id non feceris) sic etiam in concil. id omittitur a Raim. et Contio.
ipsum re. ap. ob.) hæc omittuntur ab eisdem. sunt in concil. remoto pro re. unus Tarr.
excommunicationis, excōmunionis, unus Tarr.
reducatis) reducatis eundem, Raim. et Cōt. reducas, duo Tarracon. et concil.
Quia sicut &c.) hæc etiam a Raim. et Cōtio sunt omissa, sint licet in concil.
detinere quod) retinere, quod, concil.
receperint) receperunt, concil.
detestabile, et horrēdum plurimum) detestabile plurimum, et horrendum, concil.
et utriusq. testamenti &c.) sic cap. 4. de usuris in Gregor. quod est 3. in hac collectione.
Cap. 4. Pars cap. sicut Roma.) scribe Romana, ut apud Cont. Integra clausula exstat cap. 1. de rescriptis, et cap. 12. de appellationib. in hac collectione, et apud Cont. cap. 1. de rescriptis in Gregor. et in concil. parte 10. cap. 11. at parte 17. cap. 1. tit. de iuramentis seruandis, verba huius capitis sunt hoc solo verbo inscripta I D E M. vox sicut in uno Tarr. desideratur.
ipsum quoque sibi retineat) retinuerit, concil, et duo Tarr. ipsumq. sibi retinuerit, Barcin. et Raim. et Cont.
an alter eorum, vel neuter) alter, an neuter, concil. ut editum est, Raim. et Cont. eorum, additur in vet. Tarr. non recte.
habere debeat) debeant, unus Tarr.
hoc tibi duximus) sic etiam in concil. hoc Raim. omisit. cetera sunt in veterib. Greg. Duximus tibi, Cont. et alij.
quemlibet) cuilibet, unus ex veter. Greg.
nisi sit tale) iuramentum, additur in Barcin. nisi tale fuerit iuramentū, concil. nisi tale sit, Raim. et Cont. nisi tale sit iuramentum, duo Tarr.
quod conseruatum) quod seruatū, concil. et Raim. et Cont.
cuilibet ex responsione nostra) sic etiam in concil. alicui, Raim. et Cont. alijs præteritis.
contra suum iuramentum) contra iuramentum suum, concil. contra proprium iuramentum, vetus Greg. contra iuram. propriū, Cōt. et alij.

ueniendi

ueniendi) sic etiã Raim. venire concil. non recte.
ne auctores) sic concil. ne actores, vetus Gregor. et vetus Tarr. mẽdose, Cont. et alij, ut editũ est.
esse videamur) sic etiam in concil. Raimundus abstulit Tullianam clausulam esse voce ablata.
verum aliquando) sic etiam Raim. et Cont. Vnde pro Verum in concil. non recte.
etiam prædecessoribus nostris) et a, pro etiam, in cõcil. neutrum Raim. et Cont. quod placet. prædecessorib. in Barcin. ceteris omissis. vox etiã in uno Tarr. nõ est. uox nostris in altero antiquiore.
factum esse) verbum esse aliquando in vet. Tarr. desiderabatur.
abiurauerint) abiurauerunt, concil. abiurarunt Raim. et Cont. abiurauerunt, unus ex veter. Gregor.
iniquitatem) sic etiam Raim. et Cõt. improbitatẽ concil. non male.
illud iuramentum compulerant) impulerant, concil. illud compulerant. Raim. et Cont.
Cap. 5. Idem Decano Hersorden. etc.) Ante hoc caput est in Barcin. aliud caput, cuius initium est. Præterea de his etc. quod sub titulo de appellationib. est in hac eadem collectione cap. 30. Idẽ Cant. Archiepo, d. parte 17. cap. 2. quæ inscriptio est d. cap. 30. Idem Decano Heretord. et Archidia. de Bede, Barcin. Ciceforen. pro Ceforden. vetus Tarr. Forẽ. alter. et Bedet pro Bedeo, vetus, Bedi alter.
de ill.) de Hill. Barcin. de N. concil. de illis, duo Tarr.
de Lamestanter) de Lãstanet, concil. de Lanstauerit, Barcin. de Lastramenter, vetus Tarr. de Lanste, alter.
quod ipsi) quia ipsi, concil.
tenerent a prædicto W.) tenere a præfato V. cõcil.
exinde) exinde ei, concil.
quia eadem) vox eadem in concil. non est.
ecclesiæ fuit) huic fuit, concil. non recte.
& præfatam) et prælibatam, concil.
Cap. 6. Idem Sarcon et Sardon. Episc.) Idem Sardõ. et Cabilon. Epis, Barcin. Idem Santonẽ. et Bilonien. Epis, d. parte 17. cap. 3. Idem Sardin. Epis, ueteres Gregor. Idem Sardinen. Epo, Cont. et alij. alias Sarcon. in marg. Cont. scribo, Idẽ Sanctonen. et Cabilonen. Epis.
Ex rescripto quodam) uox quodã a Raim. et Cõtio est omissa. De pro Ex est in concil. cetera, ut edita sunt.
manifeste nobis) sic etiã in concil. sed hæc ab eisdẽ sunt omissa Raim. et Contio.
R. quondam) hæc etiam ab eisdem omittuntur: sunt in concil. T. pro R. unus Tarr.
Tremensem.) Tremen. Raim. et Cõt. Remensem, Barcin. Treuorensem. concil. forte Treuerensem. Tremensem duo Tarr.
cum W.) cum Vu. concil. cum P. vetus Gregor. cum Petro, Cont. et alij.
vij. millium) octo mill. Raim. et Cõt. Lxx. Barcin. septem millium, concil. viij. unus Tarr.
&c. et infra. Super hoc quod) quidẽ pro quod Barcin. et concil. et ita, super hoc, vetus Gregor. et infra. Super hęc, Cõt. et alij. et infra. Super hoc: alter minus vetus Greg.
quosdã ex monachis obsides) de monachis obsides quosdam, concil. ut editum est, Raim. et Cont.
iuramentum præstiterunt) iurarunt, veteres Greg. iurauerunt, Cont. et alij. iuramentum dederũt, concil. præstiterint, uetus Tarr. non optime.
ut si ipsi deficerent) sic etiam Raim. et Cont. isti pro ipsi Barcin. ut si ipsi decessérint, concil.
loco eorum) loco illorum, unus ex veter. Greg.
in obstagio reuerterentur) hostagio pro obstagio concil. in obstagio ponerentur, Raim. et Cont. obsides fierent, mallem.
eidem W. et uxori eius) eidẽ Vu. I. et eius uxorẽ, concil. non male. eidem W. et eius uxorem, vetus Gregor. V. pro W. Cont. et alij. G. alter minus vetus Greg. et eius uxori, duo Tarr.
si ita est) sic etiam in concil. Ideoq. mandamus, quatenus, Raim. et Cõt. ego si liceret, et Raimũdi verba, et postea hæc, si ita est, scriberem.
et monachos) sic etiã in concil. quã pro et Raim. et unus Tarr.
qui iurauerint) qui iurauerũt, concil. et duo Tarr. omnia Raim. et Cont. omittunt.
quam W. et uxorem ipsius) illius pro ipsius vetus Greg. eius, alter minus vetus. quam V. et vxorẽ ipsius, Cont. et alij. quam I. et eius vxorem, concil. aptius. V. pro W. unus Tarr.
studiose monere curetis) sic etiam in concil. vox studiose a Contio, et alijs est omissa. omnia in veteri Gregoriano desiderantur.
sicut iurauerint) sicut iurauerunt, concil. et duo Tarr. sicut iurarunt, Raim. et Cont. ut editũ est, vnus ex veter. Greg.
conuentionem) sic etiam Raim. et Cont. cõiurationem, siue iurationem in concil. quod non æque placet.
Si uero ad admonitionem &c.) Si uero cõmonitionem, concil. pro his uerbis usq. ad uocẽ Abbati, Raim. et Cont. habent alioquin tãtum. Si uero ad monitionem, uetus Tarr. ad commonitionem, alter.
in terram præfati W.) terra pro terrã vetus Gregor. aptius. in terra præfati V. Barcin. et unus Tarr. et Cõt. et alij. in terra præfati I. concil. G. pro I. alter ex veter. Greg. in terra præfati Wi. vetus Tarr.

uxoris eius) sic etiam in concil. uxoris eiusdem, Raim. et Cont.

Cap. 7. Idem Lŭdon. et Wigor. Epo) Epis, Barcin. et vetus Tarr. aptius. et Vuigorn. Epis, d. parte 17. cap. 3. Idem London. et Wigorn. Epis, vetus Gregorian. Idem Lindon. et Vigor. Epis, alter minus vetus. Idem Lundon. et Vigorien. Epis, Cont. et alij.

Canonici Lincon. ecclesiae) Linconie. Raim. et Cōt. clerici Lincolnien. ecclesiae, concil. canonici in marg. vox ecclesiae a Raim. et Contio est omissa. canonici Lincouiensis ecclesiae, vetus Tarr. sed Linconiensis malo.

W. Salnagus nomine clericus) sic etiam in concil. W. clericus, uetus Gregor. V. clericus, Cont. et alij. Wi. pro W. vetus Tarr.

ei duos bizantios) Byzantios cōcil. nō male. bisantios Raim. et Cont. et uetus Tarr.

destinauerit) destinatos, Barcin. de Stantun. concil. de Statera, Raim. et Cont. de Stan. unus ex veter. Gregor. destinauit, duo Tarr.

quos annis plurimis persoluisset) vox quos in cōcil. non est. omnia Raim. et Cont. omiserunt.

et se illos annuatim soluturū) persoluturū, Barcin. et concil. se annuatim soluturum, Raim. et Cōt. alijs omissis. soluere pro soluturum, unus Tarr.

interposito sacramento) sic etiam concil. vox interposito in Barcin. desideratur, interposito iuramento, vetus Gregor. ut editum est, Cōt. et alij.

contempta religione iuramenti iam) haec omittunt Raim. et Cont. sacramenti pro iuramenti, cōcil. cetera, ut edita sunt.

ab huius) sic etiā concil. et veteres Greg. ab huiusmodi, Cont. et alij. et unus Tarr.

non merentur) sic etiam Raim. et Cont, non tenētur, concil. non recte.

ecclesias regere) ecclesiam regere, unus Tarr.

f. u. per A. s. pr. m. qua.) fraternitati uestrae, etc. quatenus, concil. mandamus, quatenus, Raim. et Cōt. alijs omissis.

partes ante &c.) haec usq. ad illa, si vobis, Raim. et Cont. omiserunt. sunt in concil.

et si vobis) sic etiā concil. vox et omittitur in Barcin.

memoratum W.) sic etiam vetus Greg. Wi. vetus Tarr. Vu. concil. V. Raim. et Cont.

ab eiusdem pensionis) sic etiam Raim. et Cont. ab pensionis, concil. ab huiusmodi pēsionis, unus ex veter. Greg.

cessasse) sic etiam Raim. cessare, concil. cessasse, unus ex veter. Greg.

a praedicta) a praescripta, concil. et unus Tarr. et Raim. et Cont. ut editū est, unus ex veter. Greg.

auctoritate nostra &c.) pro his verbis usq. ad illa, praefato R. sunt haec, remouentes, eam, apud Raim. et Cont. ut editum est, in concil.

et ecclesiam) ipsam additur in concil.

ipsumq. facatis eam pacifice possidere) et ipsum pro ipsumq. concil. omnia superuacanea Raim. visa sunt.

Cap. 8. Idem Lundon. Epo) London. Epo, concil. posterior editio. Lūden. Epo, prior editio. Lugdē. unus Tarr.

Si Stephanum) Si Stephanus, prior editio concil.

ipsum a praefata) ipsum praefata, concil.

resignet) sic etiam in concil. forte resignet scribēdum est.

Cap. 9. Ex registro Gregorij) Idem addunt Barcin. et concil. d. parte 17. cap. 7. forte Item in marg. non male. in registro B. Gregorij hoc caput nōdum reperi. Raim. ordinē mutauit, existimans, ni fallor, B. Gregorij hęc capita esse. itaq. ea alijs praeposuit a Bern. Papien. praelatis. Gregorius ex registro, vetus Raim. liber. Gregorius, Cont. quod editū est, alij. et alter ex veter. Greg. Gregorius Theodorico Virdunensi Epo. ex lib. 7. epist. 13. registri Greg. 7.

Laodicensem) Laodicen. concil. Laudicen. Raim. et Cont. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ est in nummis. fratris, et coēpiscopi nostri Henrici Leodiensis grauis calamitas, quem ad Apostolorum limina uenientem, regist.

ab Arfulfo comite) ab Arvulfomite, Barcin. ab Artulfo comite, vetus Tarr. ab Ar. comite, alter Tarr. et Raim. et Cont. ab Arnulfo comite concil. rectius. Arnulfus comes, regist.

rebus suis) omnibus, quas secum ferebat, regist. addit.

spoliatum) exspoliatum, duo Tarr. et regist.

et ad nequitia suae augmentum gladijs) haec Raim. et Cont. omittunt. uox suae non est in Barcin. neq. in concil. augmenta pro augmentum concil. ad augmentum nequitiae, post suorum ereptionem compulit gladijs iurare, regist.

quod ablata numquam peteret) repeteret, regist. et concil. et duo Tarr. aptius. quod non repeteret sic ablata, Raim. editi libri. sibi pro sic unus ex ueterib.

et huius &c.) haec Raim. et Cont. omiserunt, sint licet in concil. et quod a nobis super tali, tātoq. facinore veniam impetraret sibi. regist.

impartiri) malo impertiri, ut in duob. Tarr. est.

Cognita itaque) sic etiā in cōcil. Cognita igitur, unus Tarr. et Raim. Quod immane flagitiū ut cognouimus, profecto uehementer doluimus, et infra. regist. et epist. 14. Cognita tuae fraternitatis aduersitate, et cōtumelia tibi, immo beato Petro illata, nimium ualde dolore sumus coacti.

sibi in beato Petro illata) immo pro in, regist. et Barcin. et prior editio concil. in marg. omnia sunt

sunt omissa in posteriore edit, et in Gregor.
asserentes eius fraternitatem) sic etiã in concil. ipsum Epm, Raim. et Cõt. Nolumus etiã prudẽtiã tuã ignorare, nos sæpedictũ Epm, regist. 12
nullis iuramenti vinculis) nullius pro nullis, unus Tarr. et cõcil. et Raim. nõ male, in registro neutrũ est. d. epist. 13. sed in 14. ullis est.
posse constringi) posse adstringi, cõcil. super hoc posse cõstringi, Raim. hæc nõ sunt in registro epist. 13. sed in epist. 14. ad Herricũ Leodic. Epm. De iuramẽti vero inutilissima obligatione, dilectioni tuæ sic respondemus, nõ debere existimari eã ullis iuramẽti vinculis posse teneri, quæ tã nefandissime coacta iurauerit.
tamẽ quia est.) vox tamẽ in postremis cõcil. desideratur, tum pro tamen erat in priore editione. quẽ tamẽ absoluimus, quia nefandissima coactione iurauit, Raim. et Cõt. Vnde et Apostolica te auctoritate absoluimus: ut non tuæ, uel alicuius cõsciẽtiæ ob hoc uidearis innexus, aut debitor esse, regist. d. epist. 14. sed in 13. hæc sunt, nos sæpedictũ Epm ab illius malitiosa coacti iuramẽti cõdicione absolutionis, sanctæq. ecclesiæ cõtumeliã uindicãdi licentiam ipsi dedisse, quẽ ut in omnibus pro posse studeas adiuuare, iterum, iterũq. monemus, atq. rogamus.
iurauerit) iurauit, unus Tarr. iurauerat, cõcil. nõ male.
eum Apost.) sic etiam in priore concil. editione, eum tamẽ Apost. in posteriore.
In calce huius capitis addi posset ex registro. Dat. Romæ III. Kal. Febr. Indict. tertia. Audio autẽ in Romano vet. Gratiani lib. 22. q. 4. exstare huic similẽ epist. ea edito Gratiano fruemur.
Cap. 10. *Idem in registro Regi Francorum*) Idẽ Regi Francorum. Raim. et Cont. Franciæ, unus ex veter. Gregor. hoc etiam caput in registro B. Gregorij nõ inuenimus.
quod cum iampridem &c.) Recte Cõt. addidit a Raim. prætermissa. sed adhuc alia desideramus.
præscriptum) hæc vox a Raim. et Cõt. est omissa.
firmasses) firmares, unus Tarr.
teneris) tenereris, vetus Tarr.
si constet) si cõstat, Raim. et Cont.
Cap. 11. *Vrbanus* III. *in registro Pisano Archiepo*) sic Raim. et Cõt. exceptis illis verbis, in registro. Archid. vetus Tarr. pro Archiepo, nõ recte.
Cũ quidã Epi Sardi &c.) Recte hic Cõt. addidit, quæ Rai. omiserat, nõ recte. ex 2. cõpilat. marg. scripsit, nec recte sub. tit. de tempor. ordin. c. 8. nihil addidit. Sardiniæ pro Sardi, Barcin. et Cõt.
quidam Epi) Episcopi, unus Tarr.
celebrauerint) sic etiã Cont. celebrauit, Barcin. celebrauerint, vetus Tarr.
quidam etiam) et quidam etiam, Cont.
iurauerint aliquãdo) iurauerũt aliquãdo, Cont. iurauerunt Barcin. altera uoce omissa.
uel matri) aut matri, Cont.

Nos itaque) Nos igitur, Cont. ...
denegare nolentes etc.) hæc usq. ad illa, d. t. Cont. omisit.
tuæ præsentibus litteris respõdemus) cõsult. t. t. resp. Raim. et Cont. præsentibus, duo Tarr. pro præsentibus.
illos, qui) vox illos a Raim. et Cõt. prætermissa est.
iudicandum) iudicandum, vetus Tarr.
alij poterunt) sic etiã veteres Greg. alij poterant, Cõt. et alij libri.
Epm autem &c.) hæc Rai. sub tit. de tẽpor. ordin. collocauit. vox autẽ ab eodẽ, et a Cõt. est omissa.
celebrauit) celebrare, celebrauerit, vetus Tarr.
vel successores nostros) hæc Raim. et Cõt. omiserũt.
illi vero, qui &c.) hæc Raim. sub titulo de iure iurando posuit.
vel matri) nec matri, unus Tarr.
vel sorori) hæc in veteri Greg. desiderantur, sorori, Cont. et alij, voce vel omissa.
subsidium exhibere) sic etiã vetus Greg. nõ exhibere, duo Tarr. et Cõt. et alij. utrũq. defendi potest.
et omni) vox omni a Raim. et Cõt. est omissa, ex omnib. et omni, Barcin. non sine mendo.
eis de hoc) vox eis aliquando in uno Tarr. desiderabatur.
quod male iurauerunt) sic etiam vetus Gregor. iurauerant pro iurauerunt Cont. et alij. quod tam male iurauerunt, Barcin.

TIT. XVIII. DE PRAESCRIPTIONIB.

CAP. 1. *Ex concilio Africano*) sic etiã Raim. et Cõt. adde cap. 86. ut in Latinis libris est, in Græcis cõcilij Carthaginiẽ. cap. 119. in veteri lib. et apud Alexiũ Aristenũ, et Ioan. Zonarã, cap. 120. apud Tiliũ, 123. apud Balsamonẽ Theodorũ 121. apud Cõt. Fuit autẽ cõstitutũ Honorio XII. et Theodosio VIII. Augustis Consulib. Kalen. Mai Carthagine in secretario basilicæ Faustiæ, Aurelio Epo in uniuersali eius prouinciæ cõcilio præsidẽte, ut apparet ex his, quæ scripta sunt ante caput 77. eiusd. Africani concilij, item cap. 76. in corpore cano. et in Tiliana editione ante caput 110. ex quib. sũt de cõsecr. dist. 4. cap. 152. et 153. apud Grat.
Placuit, ut etiã si quisquã * *post leges* * *aliquem locũ ad catholicã unitatem conuerterit*) post legẽ, Barc. et redierit pro conuerterit. Itẽ placuit etc. cõcil. cetera, ut edita sunt. Placuit, ut si quisquam aliquem etc. Raim. et Cont. alia, ut edidimus. exceptis asteriscis, omnino tollẽdis. Placuit etiã, ut, duo Tarr. ἀρέσκει ἵνα ἐάν τις μετὰ τοὺς νόμους τόπον τινὰ πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα μεταστρέψῃ. Tilius. Similiter placuit, inquit, ut si quis post leges etc. Alexius ait cap. 119. fieri mẽtionem harum legum, quas Honorij fuisse, suspicatur Zonaras. uide cap. 84. cõcilij Africani. ἐὰν ἐπίσκοπός τις μετὰ τρίτην πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τόπον τινὰ ἤγουν παροικίαν ἔχουσαν ἀς

γετικῶς. Balsamon. Siquis, inquit, Eps côuerterit ad orthodoxam fidem aliquem locum, hoc est paroeciam hæreticos habentem.

si eum per triennii nemine repetente retinuerit, ulterius ab eo non repetatur) retinuit pro retinuerit, côcil. et corp. can. tenuerit, Raim. et Côt. repetetur pro repetatur, vet. Greg. repetatur, Côt. et alij. καὶ τοῦτον ἐπὶ τριετίαν μηδενὸς ἀναζητοῦντος κατέχοι, τὸ λοιπὸν παρ' αὐτῷ μὴ ἀναζητηθῇ. Tilius. ἐπιζητοῦντος pro ἀναζητοῦντος, vetus liber. Et hûc, inquit, per triennium nemine repetete possederit, postea ab eo nô repetetur. ὁ μεταστρέψας εἰς ὀρθοδοξίαν, καὶ κατέχων ἐπὶ τριετίαν τὴν ἐπιστραφεῖσαν χώραν, ἔστω ἀνέγκλητος. Alexius in epitome. Côuertens in catholicâ fidê, et possidens triênio côuersum locû, innoxius sit. μετὰ δὲ τοὺς περὶ τούτων νόμους, ἤρεσεν τῇ συνόδῳ, τὸν μεταστρέψαντα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν χώραν τινὰ, καὶ ἐπὶ τριετίαν κατασχόντα αὐτὴν, μὴ παρά τινος ἐνοχληθέντα καὶ ταύτην ἀναζητήσαντος, μένειν ἀνέγκλητον, καὶ μηκέτι ταύτην ἀναζητεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Idê in cômêtario. Sed post leges de his reb. scriptas, inquit, côcilio placuit, eû, qui locû aliquê ad orthodoxã fidê côuerterit, et eû triênio possederit, sû a nemine fuerit interpellatus, qui eû locû repeteret, postea uexari nô debere, neue ab eo repetendû esse. ὁ μετὰ τοὺς νόμους ἐπιστρέψας τόπον (τινὰ ἤγουν ἐνορίαν ἢ προαστεῖον ἤ τι τῶν τοιούτων) λαὸν, ἐπίσκοπος πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἐνορίαν κατασχὼν ἐν τριετίᾳ, μηδενὸς ἀντιποιουμένου αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ ἐκεῖνον τοῦ λοιποῦ οὐδενὶ ἐξέσται αὐτὴν ἀναζητεῖν. Zonaras. Si post leges, inquit, locû aliquê Eps côuerterit, siue prædiû, siue paroeciâ, siue eius populû, ad unionê ecclesię catholicę, et eû locû triênio obtinuerit, nemine se opponente, ex inde eius locus sit, hoc est nemini liceat eum uindicare, sub eum côle. Kalen.

si tamen per ipsum triennii fuerit Eps, qui posset repetere, et tacuit) sic etiã Raim. et Côt. at quî potuerit, si Eps repetere, unus ex veter. Greg. fuit Eps, duo Tarr. per triennium ipsum, alter eorû. Si tamê per ipsum triennû fuit Eps, qui potuit repetere, et tacuit, præiudiciû patietur, côcil. et corp. can. ἐὰν μέντοι ἐν τῷ τῆς αὐτῆς τριετίας ὑπάρχῃ ἐπίσκοπος ὁ ὀφείλων ἀναζητῆσαι, καὶ ἡσυχάσῃ. Tilius. ἀπὸ γ' ἐντὸς τῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος, ὁ μέλλων ἀναζητῆσαι αὐτὴν, καὶ ἡσύχασεν. Alexius. ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ᾗ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος, ἐν τῇ τριετίᾳ ἐκείνῃ, ἦν ὅστις ἔμελλεν ἐκδικῆσαι αὐτόν. Zonaras. Siquidem, inquit, in Episcopatu, ad quê pertinere dicitur is locus, eo triennio fuit, qui eû locum vindicaret. καὶ κατέχει αὐτὴν ἐπὶ τριετίαν ζῶντος καὶ ταῦτα, τοῦ δικαιουμένου ἐπ' αὐτῇ ἐπισκόπου καὶ ἀσυχάζοντος: μακρὰν περὶ ταύτης τὸ δίκαιον. Balsam. et possidet, inquit, eã paroeciam triênio, viuo Epo, qui illã repetere potuit, et tacente, nequaquã circa eam vexandus est.

Si autem non fuerit, non præiudicetur matrici ecclesiæ) sic etiã Raim. et Côt. fuit pro fuerit, Barcin. et côcil. et corp. can. vox ecclesiæ in côcil. et corp. can. desideratur. εἰ δὲ μὴ, οὐ μὴ προκριματισθῇ ἐν τῇ μητρικῇ. Tilius. ubi erat pro fuerit est, et vox ecclesiæ non est. ἀλλ' ὑχηρεύει ἡ ὑπὸ λόγῳ προειρημένῃ τῆς προκειμένης ἐκκλησίας, οὐ τῇ μητρικῇ, ἀλλ' ἡ τῇ βλαβείσῃ τῶν ἐκ τοῦ κατηγορηθέντος ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἐπὶ τριετίαν ἐκράτει αὐτόν. Zonaras. Sed si viduata ecclesia est pastore, non matrici præiudiciû fiet, hoc est, nô lædetur in conscriptione eorû, quæ ad ecclesiã pertinent, quãuis triênio alius possederit. ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἢ λέγεται διαφέρειν ὁ τόπος οὐκ ἦν ἐπίσκοπος, ὁ παραλαβὼν τὴς ἐπιτιμίας οὐκ ἐμποδίζει τὸν μετὰ ταῦτα ψηφισθέντα ἀναζητεῖσθαι τὴν ἐνορίαν. Theodotus. Si vero in eo Episcopatu, cui dicitur locus pertinere, nô esset Eps, cursus triênij nô impediet eû, qui postea creabitur, ne petat locum sibi subiectum.

sed liceat, cum locus acceperit Epm, qui non habebat, ex ipsa die intra triennium repetere) quê pro qui côcil. et corp. can. receperit pro acceperit, Barc. ut editû est, Raim. et Côt. exceptis illis, qui nô habebat, quæ omissa sunt ab ipso pro ex ipso, vnus ex vet. Gregor. ἀλλ' ὅτε ὁ χηρεύων τόπος λάβῃ ἐπίσκοπον, ἐξὸν ἐκ αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητῆσαι. Tilius. pro χηρεύων est in aliq χερεύων, quod nô placet. Sed cû viduatus, inquit, locus Epm accipiet, licitû erit ei ex ea die intra triennû repetere. ἡ γὰρ χηρεύουσα ἐπισκοπὴ ἡ ἐκκλησία, ἡ δικαιουμένη ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ τῇ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως μεταστραφείσῃ, ἐκ τότε ὁ παρέρχεται τοῦ τριετοῦς χρόνου, ἀφ' οὗ βλάψειν ὅτι ἔλαβε τὸν ἐπίσκοπον. Aristenus. Nã si ecclesia viduata Epo est, cuius dicturus erat in eo loco, qui ab hæresi côuersus est, ex eo têpore triênij lapsus nocebit, ex quo Eps in ea creatus est. ἀλλ' ἐξέσται τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ ζητῆσαι καὶ ἐκδικῆσαι αὐτὸν ἐντὸς τριετίας ψηφιζομένης ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο. Zonaras. Sed liceat electo Epo petere, et vindicare eû locû intra triennû computandum ab ea die, qua factus est Eps.

Idemq. si fuerit Eps ad catholicã fidem ex Donati parte conuersus) Item pro Idemq. Raim. et Côt. Itemq. côcil. et corp. can. et duo Tarr. vox fidê in eisd. concil. et corp. nô est, quod nô improbo. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἐπίσκοπος ἐκ τῆς Δονάτου μερίδος πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ. Tilius. hoc est. Similiter vero, et si Eps ex Donati partib. ad catholicã reuersus sit. καὶ ὁ μετα-

μὴ ἐπεγράφων ἐπίσκοπος ἀπὸ Δονάτου. Aristē. in epitome. et reuersus Eps, inquit, a Donati parte. ἀλλὰ καὶ παροικίαις ἐπισκόπῳ τῶν Δονατιστῶν, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ ἐκκλησίαν. Idē in cōmēt. Sed et si paroecia aliqua Epi Donatistę ad catholicā ecclesiā reuertatur. τοῦτο δὲ κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν, ὥστε ἐὰν ἐπίσκοπος αὐτῶν ἐπιστρέψῃ καὶ ἑνωθῇ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ τόπον ἕνα ἕτερον κατέχων ἐπίσκοπος. Zonaras. Hoc etiā obtineat, inquit, in Donatistis, vt si quis eorū Eps reuersus sit, et conueniat cū catholica ecclesia, eiusq. locus aliquis ab alio Epo possideatur. τὸ αὐτὸ δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρεφόντων. Theodorus. Idē etiā, inquit, et in Donatistis couersis obtinet.

non ei praeiudicet praefinitū tempus, sed ex quo dux conuersus est, habeat per triennium potestatem repetendi loca, quae ad ipsam pertinebant cathedrā) sic etiā cōcil. et corpus canō prætatū pro præfinitū, unus Tarr. an veteri Greg. delideratur, quæ sunt antē verbū habeat, eadē habet Cōtius, et alij. post ex ultimis verbis habēt hęc libri Greg; et unus Tarr. locū, qui ad ipsum cathedrā pertinebat. μὴ προκρίνεσθαι τοῦ ὁρισθέντος χρόνου, ἀλλ' ἐξ οὗ ἂν ἐπιστρέψῃ, ἐχέτω ἐξουσίαν ἀναζητεῖν ἐντὸς τριετίας τοὺς τόπους τῇ αὐτῇ ἀνήκοντας καθέδρᾳ. Tilius pro τῇ αὐτῇ est in alio τῇ αὐτῶν, quod non æque placet. Græca cū editis couenīūt excepto, quod pro ad ipsam, Greci legisse videtur ad ipsius. Sunt autē Græca Latinis posteriora in Africanis cōciliis: ἐντὸς τριετίας ἀφ' οὗ ἐπιστρέψειν ἐνάρξει. Aristē. in epitome. Si intra trienium, a quo tēpore reuersus est, agit, agat. καὶ κατασχεθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον παρὰ τοῦ μεταστρέψαντος αὐτὴν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, εἶτα προσέλθῃ τῇ ἑνότητι τῆς καθολικῆς πίστεως, καὶ ὁ Δονατιστὴς ἐπίσκοπος ἔξεστιν αὐτῷ ἐντὸς τριετίας, ἀφ' οὗ ἐπιστρέψειν, ἀνακαλέσασθαι τὴν ἀνήκουσαν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ παροικίαν. Idē in cōment. et possessa sit multo tēpore ab eo, qui eā ad orthodoxā fidē couertit, postea ipse quoq. Donatista Eps ad unitatē fidei catholicæ peruenit, licet ei intra trienniū, ex quo est couersus, ad se eccleq. paroeciā fuę sedi pertinētē. ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν ἐντὸς τριετίας ψηφιζομένης ἐξ οὗ ἐπέστρεψεν ἀναζητεῖν τοὺς τόπους τοὺς ἀνήκοντας τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ. Zonaras. habet is potestatē intra trienniū cōputādū, ex quo couersus est, ea loca repetere, quæ ad eius ecclesiam pertinēt. Theodorus addit hæc omnia, quæ de triennij prescriptione dicūtur, nō obtinere post editas Iustiniani cōstitutiones, quibus de xxx. et xl. ānorū præscriptionib. sacris ecclesijs, et aduersus eas competentibus sancitur.

Cap. 2. ex concilio Maticēsi) Maticēsi, Barc. Maticū, uet. Tarr. nō recte. hoc caput nondū in cōcil. inuenimus.

Cap. 3. ex registro Gregorij Italicæ Patriciæ) sic etiā vet. Rai. liber. Militiæ pro Italicę Barc. Italię unus Tarr. et Cōtius, et alij. Gregor. Italicæ Patricię, li. 2. c. 96. epist. 57. regist. B. Gregorij. unde supra c. 8. de præsumptionib.

Nihil prodest etc.) Addi debuit, Pars cap. Suscepimus. Hoc est enim eius epist. initiū. Suscepimus plenas dulcedine litteras uestras. et post alia. sed omnipotēs Deus faciat, ut sicut de uobis nos bona scimus, ita mēs uestra nobis bona respōdeat, et dulcedinē, quā verbis impēditis, exhibeatis operib. Nihil enim prodest etc. sic in ueteri regist. alij habēt impeditis pro impēditis, et potest pro prodest. Recte autē addit Cont. a Raim. prætermissa post uerbū prodest.

si uulnus latet) sic etiā Cont. et unus ex editis registri libris, si uulnus animæ latet, alter editus.

in epistolis uestris) nostris, Cont. prædictis, regist. ut pro in, mēdose in editis registris.

studiose cōtēdit) sic etiā regist. cōtendis, Cōt. nō recte.

scriptū esse uobis) sic etiā Cont. scriptū uobis sciat, regist. sciat nos, uetus registri liber.

Hac nos & scripsisse meminimus) sic uetus regist. Hoc pro Hæc editus liber. nobis scripsisse meminimus, Raim. et Cont. uox et in uet. Tarr. non est.

et scimus etc.) hæc usq. ad illa, sed illud, Raim. et Cōt. omiserūt, sunt in regist.

nos adiuuāte domino) nos metipsos iuuāte Domino, regist. nos met, uetus Tarr. nos metipsos, alter. ut editum est, olim idē uetus Tarr.

secundum illum) uox illum in uno Tarr. non est.

rapinā bonorū nostrorū cū gaudio sustinere) uestrorū est in epist. Pauli ad Hebr. c. 10. καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν. et bonorū, inquit, vestror. rapinā cū gaudio accepistis, sciētes habere uos ipsos maiora bona in cælis, eaq. duratura. ut editū est, in regist. recte. et rapinā, habet vet. Tarr. licet olim, et omissū fuisset.

nos scire credimus) scire vos, Raim. et Cont. et in ueteri registro. scire nos volumus, editi libri, nō recte. scire uos uolumus, scribi debuit.

Adducitur post uerba huius capitis alia in registro, ex quib. cognoscimus eā Patriciā in Sicilia fuisse, quo Cyprianus diaconus mittebatur, et hortari eā, ut de reb. in cōtētionē deductis, in ecclesię Romanę utilitatē, transigat.

Cap. 4. Gregorius) sic etiā Raim. et Cōt. sed in cōcil. nulla inscriptio est, sed ponitur parte 38. tit. de prescriptionib. c. 7. post c. 6. quod est Gregorij Syracusano Epo, cuius inscriptio est c. 5. in hac collect. ego scriberem, Gregorius in Synodo. In registro B. Gregorij hoc modū caput inueni, caput 5. inueni.

Sāctorū patrū sanctiones et humanæ leges irrefragabiliter statuētes cōfirmauerūt) Sāctorū patrū auctoritas, et humanę leges irrefragabiliter cōstituētes cōfirmauerūt, cōcil. Sāctorū patrū sanctiones statuētes cōfirmauerūt, Raim. et Cont.

et nos in praesenti cōcilio etc.) et nos Raim. et Cōt. alijs omissis. ut editū est, in cōcil. cur hęc Raim. prętermiserit, rationē nullā uideo. nisi in mēdosum fortasse librum incidit.

Irrefragabiliter) sic etiam Raim. et Cont. inuiolabiliter concil.

 ut de

ut de omnib. possessionib.) ut omnes possessiones, cōcil. Rai. et Cōt. sed in priori editione cōcil. ut de omnib. ad singulas ei prouincias uestror. cō munio fratrum pertinentib. mendose.
pertinentib.) pertinentes, concil. Raim. et Cont. pertinentib. est in priori concil editione.
xxx. annis) per xxx. annos, concil. Raim. et Cō tius. ut editum est, in d. priori edit. conc.
et sincere) et secure, prior editio concil.
detineātur) sic etiā in cōcil. teneātur, Rai. et Cōt.
nullaq. vox etc.) hæc clausula est in concil. omittitur a Raim. et Cont.
si uero aliquis etc.) Hæc neq. in concil. sunt, neq. in Gregoriana editione.
præsumpte) præsumptorū, Barc. nō male. præsū ptiue, uetus Tarr. præsumptuosus, alter Tarr.
sit uinculis) excommunicationis, additur in Barcin. quod placet.
alienus) penitus sit alienus, Barcin.
Cap. 5. Gregorius Syracusano Epo) sic etiā in cōci. addita uoce Itē in principio. scribēdū est. Greg. Ioāni Syracusano Epo, ut li. 6. c. 200. epist. 36. registri, in marg. huius c. addi posset, c. 9. eo. tit. licet adscribatur Alex. iij. ut in collect. 2. c. 2.
Nē religiosorū etc.) hæc in 2. collect. omissa sunt, usq. ad illa Hortamur ergo, item apud Raim. et Cont.
ecclesiasticarum) sic etiam cōcil. et uetus registri liber. sæcularium, liber editus.
ut facillime finem) ut facillimū finē, cōc. et regist.
in altercatione) sic etiam uetus regist. in altercationem, concil. aptius. in alteratione, editus lib. reg. et prior editio concil.
percipere) sic etiā regist. et cōcil. suscipere, Barc.
Hortamur ergo) Ante hæc uerba est in cōc. et in
7 fra. recte. nā in reg. hæc sunt. Quia ergo indicā
7 te Cæsario Abbate monasterij sancti Petri,
7 quod in loco est, qui Baias dicitur, cōstitutū, cō
7 perimus inter eū, et Ioānē Abbatē monasterij
7 sanctæ Luciæ in Syracusana ciuitate cōstituti
7 grauē esse exortā de quibusdā finibus quęstio
7 nē; et ne ipsa inter eos valeat intētio prolōgari,
7 certamina eorū agrimēsoris definitione prosp
7 ximus finiēda. Et ideo scripsimus Fātino Defē
7 sori, ut Ioānē agrimēsorē, qui de Romana urbe
7 Panormū profectus est, illuc ad fraternitatē ue
7 strā debeat destinare. Mutauimus quædā, quæ in edito nō probamus, ut iudicāte pro indicāte, et illic pro illuc, et exhortan, pro exortam, quod recte in ueteri est, et in alio edito, in quo etiā est indicāte, illic tamē retinet. De his uerbis agēdū erit in collect. 2. c. 2. huius tituli.
ut ad) sic etiā in cōcil. et apud Raim. et Cōt. ut cum eo ad, regist. et in 2. collect.
prædicta loca) loca prædicta, cōcil. uox prædicta in registro nō est, neq. in 2. collectione, neq. apud Raim. et Cont.
& cōstituta) et utraq. parte cōstituta cominus, cōcil. et utraq. parte quominus instituta, regist. mēdose. cominus tamē est in ueteri pro quominus aptius. cōstituta quoq, retinēdū pro instituta, ut etiā est in alio edito. et loca, 2. collect. omissa voce constituta.
loca, quæ) sic etiā cōcil. et uetus regist. et 2. collectio. per loca, quæ, editus liber.
præsentia iure terminare faciatis) uestra pro iure scribēdū est. præsenti pro pręsentia Barc. uestra faciatis præsentia terminari, regist. et concil. et Raim. et Cont. in pręsentia. 2. collect. cetera, ut regist. præsēti auct. terminari faciatis, duo Tar.
xl. sāū) xl. tamē, regist. et cōcil. ut editum est, 2. collect. et Raim.
ab utraq. parte) utriq. parti, regist. et 2. collect. et Raim. ut editum est, in concil.
Post uerba huius capitis est in regist. Quęq. ue-
ro definita fuerint, ita seruari fraternitas vestra
sollicite, studioseq. prouideat; ut denuo nec iur-
giū exinde aliquod excitari, nec querella ad
nos ualeat aliqua peruenire. etc. Postremo Cæ-
sarium Abbatem commendat.
Cap. 4. Alex. iij. Salernitano Archiepo) sic etiā d. parte 38. c. 1. et Raim. et Cōt. sed in Barc. Salonitano.
pars c. Licet) sic etiam Cōt. forte integra clausula exstat sub tit. de sponsa duor. c. 3.
De quarta uero) sic etiā in cōcil. uox uero a Raimun. omissa est.
clericus) sic etiā Raim. et Cont. clerici, concil.
quadragenaria) quadraginta, Cont. mendose.
posse tueri) se posse tueri, Barcin. et duo Tarr. et concil. et Raim. et Cont. aptius.
uidetur) sic etiam Raim. et Cont. uidētur, cōcil.
pastoralis sedes) sic etiā Raim. et Cōt. cathedralis sedes, concil.
exigere debuit) sic etiā cōc. exigere debuisset, Raimun. et Cont.
nā Romana) sed pro nam concil. nam Raim. et Cont. aptius.
Cap. 7. Alexander Eps) Alex. iij. duo Tar. et Barcin. Alex. iij. Eps, Romanus lib. Idē Rai. et Cōt. sed in marg. alias Clemens iij. hæc in concil. nō sunt d. parte 38. c. 5.
Clemens gloriosus martyr in L. stemmatum) Item gloriosus Clemēs in li. Stromatū, cōcil. minus inepte. quāquā omnia hæc nobis inepta esse videātur. hæc unus Tarr. et Raim. omisit. Clemēs martyr, est etiā in priori editione concil. in lib. stromatū, Rom. cetera, ut edidimus. martyr. 1. uel stematum, uetus Tarr.
cum summa dimensio etc.) hæc uerba usq. ad illa, ne malæ fidei, Rai. et Cōt. omittūt. quod pro cū est in cōcil. mihi omnia difficilia sunt, ut editū est, Rom. et tres Tarr. dimensio idest considera tio, Alan. qui uocem officij adgnoscit.
cōsueuit) cōsuerit, cōc. cōsueuit, Rom. et tres Tar.
nō appetere) uero pro nō fuit in priori editione concil.

concil.non sine mendo.nõ,Rom.et tres Tarr.
atq.rebus ecclesiasticis) sic Rom.et tres Tarr.hæc Raim. omittit,et Cont.atq.rebus maxime ecclesiasticis,concil.
diuino iure)vox diuino in concil.non est.utraq. carent Gregoriani libri.unus tamẽ ex ueterib. eas habet postea deletas. ut editũ est, Rom.et tres Tarr.
Operæ pretiũ est uerba Aurelij Augustini referre in libro de fide,et operib.ca.7.Sicut in iure prædiorũ, tãdiu quisq.bonæ fidei possessor rectissime dicitur, quãdiu se possidere ignorat alienũ:cũ vero scierit,nec ab aliena possessione recesserit,tũc malę fidei perhibebitur, tũc iure iniustus vocatur.refert hæc Grat.54.q.1.c.5.
imuat aliquẽ) eũ pro aliquẽ in priori edit.cõcil.
cum iure etiam)cum concil.Raim.et Cont.alijs omissis.cum iure Barcin.et duo Tarr.cum iure etiã, prior editio concil.et Rom.et unus Tarr.
non possit)non,in priori editione concil.desiderabatur.
Ephesinum enim legislator Origenis p atruus*) sic etiã Rom.et tres Tarr. Euphegius enim legislator, concil.alijs omissis.et in marg. Ephesimus.sed in priori edit.concil.Euphegius tamẽ legislator Origenis patruus. Ephesinus enim legislator,Raim.et Cont. ceteris prætermissis. omnia mihi suspecta sunt,et a superiorib.dictis aliena. Et enim legislator,siue Etenim, siue Et prius legislator,scribi fortasse potuit. Et Ephesinus enim legislator,unus ex ueter.Greg.Gratus forte Imp.uel iuris peritus, vetus schol.
propter vitandam misetorum segnitiem) sic omnes. mihi tamen hæc etiam displicent. ne rerum dominia in incerto essent;ne domini maturius suis rebus defraudentur;ne cui longa,et indubitata possessio debeat auferri.his rationib. utitur Iustinian.
primus tricennali,vel quadragenali) sic Raim.et Cont.et pro vel concil.et Rom.ego prius pro primus scribo.
possessioni)sic etiam concil.et Rom.et tres Tarr. præscriptioni,Raim.et Cont.
nobis autem) hæc in priori edit.concil. nõ erant, et fortasse addita sunt,et ultima huius capitis verba.
tamen in rebus)sic etiam Rom.et omnes Tarr.et Raim.et Cont.in rebus tam,concil.
quam in rebus latentibus) sic Rom.et Tarraconẽses.quam latentibus,concil. et Raim.et Cont.
Videtur Alexander tollere totam præscriptionem xxx.et xl.annorum:quod minime dicẽdũ est.at si mala fides accedat,tollit:hoc quidẽ obscure significatur.
placuit)constat Rom.
Cap.8.Idem) Alex.iij.Barcin.et duo Tarr.Idem Rhemensi Archiepo,concil.

Martinensem) Marciensem,Barcin. Macularensem,concil.Martuensem,uetus Tarr. monasterium Mart.alter Tarr.
Formosolensem) Formosolon.ecclesias,Barc. Formolensem ecclesias,cõcil. Formolensem ecclesiam,uetus Tarr.Formosol.ecclesiam,alter.
Leuinga)Leuga,Barcin.de Remegan.concil.de Remegra,in marg.Leeuinga,unus Tarr.
mota fuerat) mota fuit,concil.
& quidem) et quidam,Barcin.et concil.
decimationem)decimam omnem,concil.
ipsius villæ)illius villæ,Barcin.et concil.
dationem)donationem,Barcin.et cõcil.aptius, et duo Tarr.
allegabant)asserebant,uetus Tarr.
ecclesia Formosolensis)ecclesiã Formosolõ.Barc. ecclesiæ Formolen.cõcil.Formolosonecclesię, unus Tarr.ecclesiæ Forummolis,alter.
tertiam) se tertiam,unus Tarr.
per xxx.annos)30.annis,concil.
uel legitima)vel legali obseruatione,unus Tarr.
nos uero)sic etiam in concil.nos autem,Barcin.
allegationib.)rationib.et allegationib.concil.plenius.
diligenter)hæc vox in concil.non est.
decreuimus) decernimus, unus Tarr.
de Formos.)Formolensis cõcil.de omittitur.de Formio.unus Tarr.de Forummolis,alter.
per xxx.) uox per aliquãdo in uet.Tar.nõ erat.
possedisse)se possedisse,concil.et duo Tarr.
per idoneas personas)per tres personas idoneas, concil.per tres idon.pers.duo Tarr.
probare poterit)sibi propriare poterit,cõcil.quod non placet.
eam deinceps)ea proeam,concil. non recte.
Cap.9 Idem Mauritano Epo) Maurician. Epo, vetus Gregor.Mauritano,Cont.et alij.Mautã, alter uetus Greg.Maurino,uet. Tarr.Mauric. alter.
te significante)hæc Raim.et Cont.omittunt.
sub examine tuo sæpius)hæc etiã ab eisd.omittuntur.
litigare)litigasse,Raim.et Cont.et uetus Tarr.
una ecclesiarum)una earum,Raim.et Cont.
ac per hoc &c.)Recte addit Cõt.a Raim.omissa.
eius putat actionem extinctam) eius actionem putat esse extinctam,Cont.
Tuæ itaq.)uox itaq.a Raim.et Cont.est omissa.
literis præsentib.)pr. veteres Greg.voce litteris omissa;tenore præsentium, Cont.et alij. præs.unus Tarr.
quod diuino,& humano iure)quod de iure, Raim. diuino, et humano,addit Cõt. quod de diuino etc.duo Tarr.de tamen aliquando in antiquo re non fuerat.
secludit)excludit, Raim.alias secludit. Cont.in marg.

Cap.10.

Cap. 10. Idem B. Parmen. Epo) Alex. iij. Parmen. Epo, Barcin. Idem Parmen. Epo, vetus Greg. Idem Parmen. Epo, Cont. et alij. Alex. iij. PP. electo, uetus Tarr. P. e. alter. forte Papię. electo.
dilectũ f. n. I.) hæc a Raim. et Cõtio sunt omissa. dil. filium n. uetus Tarr.
de Baisio) de Hansio, Barcin. omnia ab eisd. sunt omissa. de Barsio, duo Tarr.
quas idem G. &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. usq. ad vocẽ experientiæ. terrarum, ante vocẽ quas additur in uet. Tarr. et in Barc. vertitur, apud Raim. et Cont.
in curte Foliani) in curce Foliatumante, Barc. non sine mendo. Foliani, duo Tarr.
experientia tua &c.) Recte Cont. hæc addidit a Raim. omissa.
plene) multum Cont.
f. i. per A. f. pr.) sic etiã Cõt. f. desideratur in Barcin. pr. in Tarr. uno.
partes ante &c.) hæc etiam Raim. et Cont. omittunt, usq. ad illa, causam ipsam.
auditis) hinc inde auditis, unus Tarr.
ap. re.) ap. ces. duo Tarr.
uel concessione) sic etiam Raim. et Cont. vel concessionis, Barcin.
quia cum) quod cum, vetus Tarr.

TIT. XIX. DE SENTEN-
tia, et re iudicata.

CAP. I. *Hieronymus super Parabolas*) Salomonis Parabolis, c. 26.
Iudicium determinat causas, & qui imponit stulto silentium mitigat iras) iras mitigat. Hieron. et qui imposuit stulto silentiũ, mitigat iras, Complut. [illegible] Multũ æstuat omnis caro stultorum, cõteritur enim stupor eorũ. Complutẽ. friget pro æstuat alij scribunt ego tẽpestate iactatur interpretor uim verbi [illegible]. Qui Iudæorum litteras nouerunt, aliter interpretantur. Magnus format, vel creat omnia, et mercedem dat stulto, et mercedem transgressori. siue hac ratione. Princeps uulnerat, uel coercet omnes. Tanta est interpretum varietas. terminat pro determinat olim vetus Tarr.
Cap. 2. Gregorius I. Primæ Iustinianæ) I. in Barc. desideratur. Gregorius, Raim. alijs omissis. Gregorius (Io. Arch. Primæ Iustinianæ) Cont. Gregorius Ioãni Epo Primę Iustinianę, lib. 2. epist. 6. c. 45. registr. B. Gregorij. Addi potuit, Pars cap. Post longas. hoc enim principiũ fuit. POST ‹ longas tribulationes suas, quas Hadrianus ‹ Thebanæ ciuitatis Eps a consacerdotibus suis, ‹ uelut ab hostibus pertulit, in Romanam ciuita‹ tem confugit. Et licet aduersus Ioannem Larissæũ Epm eius fuisset prima suggestio, nõ abeo ‹ in causis pecuniarijs seruatis legibus iudicatũ, ta‹ men post hæc magis contra personã fraternita‹ tis tuæ, a qua non iuste se a sacerdotij gradu fla‹ gitabat esse deiectum, grauissime querebatur. ‹ Et post alia. Sed tãtũ fraternitas tua nescioquo ‹ mentis motu, diuino, humanoq. iure cõtẽpto, ‹ abruptã protulit in eius dãnatione sentẽtiã.
Sentẽtia cõtra leges &c.) Eisdẽ fere verbis Raim. et Cont. sed in registro est post vocẽ sentẽtiã in fine alterius clausulę, quã rettulimus. quę licet ‹ nõ esset appellatione suspẽsa, cõtra leges, cano‹ nesq. prolata, ipso nõ poterat iure subsistere.
canonesque) canonesue, Raim. et Cont. et unus Tarr.
ipso tamen &c.) non potest tamẽ subsistere ipso iure. Raim. et Cont.
postquã tamen &c.) hæc omittũt Raim. et Cont. sunt in registro.
& appellationem) vox et in registro non est. neq. in uno Tarr. in altero punctis notatur.
nec hominis) post hæc verba in regist. hæc sunt. ‹ tuos, secũdũ cautionẽ Honorato diacono no‹ stro per responsales tuæ ecclesiæ expositam.
qui tui iuris) qui tui iudicij, regist. aptius.
Post uerba huius capitis, et alia ad eadẽ rẽ pertinẽtia sequitur poena tanti criminis. Cassatis ‹ prius, inquit, atq. ad nihilum redactis prædictæ ‹ sentẽtiæ tuæ decretis, ex beati Petri Apostolo‹ rum principis auctoritate decernimus, triginta ‹ dierũ spatio sacra te communione priuatũ. etc. ‹ De eadem re agitur epist. proxima ad Ioãnem Epm Larissæũ, ex qua est 16. q. 1. c. 52. Frater.
Cap. 3. Idẽ) sic etiã Raim. et Cõt. adde Ioãni Epo Rauẽnati. ex lib. 2. c. 28. eiusd. regist. Est autẽ ordo præposterus in his capitib. ut in alijs plerisq.
& aequitati conuenis et rigori) et uigori, Barcin. et duo Tarr. et uetus Raim. liber, et regist. rigori Cont. et alij. ante verbum conuenit est in registro proculdubio.
Post huius capitis verba sequitur commendatio Vigilandi, siue ut in alijs est, Wilandi, siue Wilandri, qui cum Gabiniano diacono causam habebat.
Cap. 4. Idem Natali Archiepo Salonitano) Salõ. Barcin. aptius. Salonitano, lib. 2. cap. 47. epist. 8. registri. Idem Raim. et Cont. alijs omissis. Salẽtano Epo, uetus Tarr. olim.
Non potest &c.) Addi debuit. Pars cap. Cum cũcta. sic enim facilius integra epist. inueniri potuisset. eius uerba hæc sunt. CVM cuncta nego‹ tia indagandæ sollicitudine veritatis indigeat, ‹ tum quæ ad deiectionem sacerdotaliũ graduũ ‹ pertinent, sunt districtius trutinanda, in quibus ‹ non tam de humanis constitutis, quamdẽ diui‹

"næ quodammodo benedictionis refragatione "tractatur. Quæ res quoq. nos in Florentij Tau "ritanæ ciuitatis Epi persona, ad exhorationē "uestræ fraternitatis admonuit. Nuntiatū si qui "dem nobis est, a quibusdam fuisse eū in causis "criminalib. accusatū; et nullis canonicis proba "tionib. exquisitis, nec sacerdotalis cōcilij proue "niente iudicio, eū honoris officio, non iure, sed "auctoritate depositū. Quia ergo nō potest etc.

sacerdotali gradu) a, Raim. et Cont. addunt. a sacerdotali gradu. in registro tamen est, Episcopatus gradu.

sacerdotum sententia submouere) remouere, uetus Tarr. sententia sacerdotum submouere, alter.

Post uerba huius capitis additur in regist. Hor "tamur fraternitatem uestram, ut præfatū uirū "ex eodem, in quo detrusus est, eici faciatis, exi "lio; causamq. eius Episcopali disceptatione per "quiri. et, si in his, in quib. accusatus est, canonica "fuerit probatione conuictus; canonica procul "dubio est ultione plectēdus. Quod si alias, quā "de eo æstumatū est, synodali fuerit inquisitione "compertum; necesse est, ut et criminatores, iusti "districtionem iuris exhorreant, etc.

Cap. 5. Idē V. Epo Arelat.) W. pro V. Barc. Vergilio Epo Areiaten. lib. 7. epist. 113. siue 115. dicti registri. Vigilio Grat. et Ansel. Trebano Epo uetus Tarr.

Cum piæ, &c. et infra) Integra clausula refertur a Grat. 25. q. 2. c. 9. et ab Ansel. Lucen. lib. 4. c. 7. "rectius. Cum piæ, inquit, desiderium uolunta "tis, et laudandæ deuotionis intentio sacerdota "lib. sit semper studijs adiuuanda. Dum pro Cū Ansel. diffinitionis pro deuotionis Grat. mēdose. Narratur postea, data fuisse priuilegia monasterio cuidam Arelatensi a Childeberto Rege Francorū, quæ fuerūt a Vigilio Romano Pontifice confirmata. Ea ut obseruentur, præcipit ab eodem Epo, utpote Apostolica auctoritate roborata. Nam licet ea, quæ &c.

nihil de hoc habent firmitatis. alias non debent firmitatis robore carere) debent uinculum habere fir "mitatis, Barcin. nil egeant firmitatis: ex habun "danti tamen cuncta, quæ pro huius rei quiete "a prædecessore nostro statuta sunt, nostra ite "rū auctoritate in omnib. roboramus. etc. regist. in alio libro est, ex habundātia tamē nostra cūcta etc. quod non placet. nihil de habent firmitatis, unus Tarr. et Tancr. in scholijs inepte.

Hoc caput, ut alienū a mater ia tituli recte est a Raim. omissum.

Cap. 6. Leo Epis uniuersis per Cæsariensem Mauritaniam) Leo Papa. Raim. et Cont. alijs omissis. scribendum est, Leo Epis uniuersis, &c. aut. ut est in registro B. Leonis epist. 87. quæ alijs est 85. et in antiquiori editione 65. et 66. Leo Epis uniuersis Epis per Cæsarien. Mauritaniā constitutis. Leo Papa uniuersis etc. est in uno Tarr. Leo uniuersis &c. corp. can. c. 49. Addi autem potuit initium epist. his uerbis. "CUM de or "dinationibus sacerdotum quædam apud uos il "licite usurpata, crebrior ad nos commeantium "sermo perferret: ratio pietatis exegit, etc. Et in extrema epistula cap. v. cuius initium est, Illæ autem famulæ Dei et, ut apud Grat. 32. q. 5. c. 14. sunt uerba huius capitis. pro de ordinationib. in concil. est in ordinat. in ult. edit. in alijs est de, et in corp. can.

Ea quæ iuxta &c.) Verba Leonis sunt. Si uero "aliæ emerserint causæ, quæ ad statum ecclesia "rum, et ad concordiam pertineant sacerdotū; "illic sub timore domini uolumus uentilentur, "et de componendis, atq. compositis omnib. ad "nos relatio plena mittatur: ut ea, quæ iuxta etc. In antiquiori editione pro his uerbis alia sunt epist. 65. et hæc ipsa epist. 66. Si quæ uero aliæ, corp. can. et ante uentilentur addit iudicio.

nostra quoq. sententia) sic etiā corp. cano. et Raim. et Cont. mea pro nostra, Leo. Vox sentētia hoc loco non iudicis sententiā significat, sed auctoritatem Pontificis, atq. confirmationē. ita hoc quoq. caput alienū est a re iudicata, qua de re agendum erat.

In fine additur in registro, et in corp. cano. Data quarto Idus Augusti. Recimero, ut arbitror, Consule ex alijs litteris superiorib. Erat autem hoc caput ante Gregorij capita scribendū, cū fuerit Leo multo antiquior Gregorio.

Cap. 7. Alex. iij. Eborac. Epo) scribe Eboracen. Archiepo, ut in concil. parte 49. c. 12. et apud Raim. et Cont. Eboracen. Epo, unus Tarr.

pars c. In em.) In eminenti. de appellationib. concil. pars c. Consuluisti. Barcin. P. C. Consuluit. Contius mēdose. id autē caput, ut in cōcil. refertur, exstat in hac collectione sub tit. de appell. c. 40. in cuius fine uerba huius capitis referuntur. at in concil. præpostere, dicto capiti 12. subicitur caput. 13. cuius initium est, In eminēti. uerbū cōsuluisti utrubiq. legitur post primā clausulam. In eminenti, unus Tarr. additur de appellat. in scholijs.

præcipimus) sic etiam Raim. et Cont. præceperimus, d. c. 40. et in concil.

mandari) sic etiā cōcil. Raim. et Cont. mandandā d. c. 40. mādare est in uno Tarr. nō optime.

de toto negotio executori cognoscendi) executori de toto negotio cognoscendi, d. c. 40. et Raim. et Cont. executori de negotio toto cognoscere, concil. uox executori in uno Tarr. non est.

sed referri quæstionem) sic etiam d. c. 40. deferri pro referri

referri unus Tarr. Raim. et Cont. sed referri quotiens, concil. mendose.

Cap. 8. Idem Nor Wicen. Epo) Nouien. Epo, Tarracon. unus. No Wic. Barcin. Noruicen. Raim. et Cont. Epo Noruuicensi, et Abbati de Euesham. concil. parte 36. tit. de sententijs, et interlocutionib. cap. 2. forte pars est c. 1. eiusd. partis, cuius initium fuit, Scripsimus uobis. Alex. iij. Noruic. Epo; unus Tarr. Idem Nor. E. alter.

pignora dari) sic olim in vet. Tarr. mox pignori dari.

nisi corporali gaudeant possessione) sic etiam in concil. nisi corporali possessione lætentur, Raim. et Cont. utrumq. minus disertum est.

Cap. 9. Idem Nor Wicen. Epo, et T. & Wi. Archid.) Idem Noruuicen. Epo, et ** Archidiaconis, in concil. parte 6. tit. de sponsalib. et matrimonio contrahendo, uel iam contracto, cap. 11. Idem eidem, et W. Archid. uetus Gregor. V. pro W. Cont. et alij. ego Archidiaconis scribo, cetera, ut edidimus. Wicen. uetus Tarr. Noruic. alter: W. pro Wi. duo Tarr.

W. parochianus vester) hæc Raim. et Cont. omiserunt, sunt in concil. Wilmus, unus Tar. pro W.

assignatione) sic etiã Rai. et Cõt. assertione, cõcil.

in facie ecclesiæ) hęc etiam ab eisd. sunt omissa, leguntur in concil.

viduam A. nomine) sic etiam in concil. omittuntur a Raim. et Cont.

et carnaliter esset) sic Raim. et Cont. et carnali, concil. uoce esset omissa.

copula) copulatio, vetus Tarr.

prædictus uir) hæc itidem a Raim. et Cont. sunt omissa, sunt licet in concil.

debitum) sic etiam Raim. et Cont. debitum coniugale, concil.

vero iam dictæ mulieris) uero mulieris, Raim. et Cont. alijs omissis. dictę mulieris, concil. priorib. vocib. prætermissis.

coram uobis) hæc sunt in concil. omittũt alij. nobis pro uobis fuit in priori concil. edit. quod nõdum probaui.

idem uir) vox idem in vet. Tarr. non est.

uir ficus nobis proponitur) hæc etiam sunt in concil. et omiserunt Gregoriani libri.

dissolutam) sic etiam Raim. et Cont. dyscolã, cõcil. quod nõ placet. dicebãtur dyscoli, duri, morosi, ac difficiles, et pæne agrestes viri; at hic tortus magis, dissolutus, ac nepos esse cupiebat. Paullinum tamen verbum est non inelegans Græcis in ea, quam dixi, notione.

deinde) sic etiam Raim. deinde, concil.

at matrimonia etc. dissoluãtur) sic etiã in cõcil. matrimonia etc. dissolui, Raim. et Cõt. ut omisso.

d. n. per A. s. pr.) hæc Raim. et Cont. omittunt discretioni vestræ per A. s. cõcil. pr. in uno Tarrac. nõ est, sed hæc postea sunt, m. atq. præcipimus, quat.

prædictos uirum, et mulierem) pro his verbis est in Gregorianis eos. ut editum est, in concil. uxorem pro mulierem, unus Tarr.

legitime separatos) sic etiã Raim. et Cont. rationabiliter separatos, concil. quod nõ æque placet.

quoq. contr. et ap. re.) ces. pro re. Barc. et in duob. Tarr. contradictione, et appellatione cessante, concil. uox quoq. in eisd. libris desideratur, omnia in Gregorianis.

Cap. 10. Idem Theobaldo ecclesiæ sanctæ Anastasiæ.) mẽdose. Idem Theobaldo, et canonicis sanctæ Anastasiæ Veron. unus ex veterib. Gregor. aptius. Idem, alijs omissis alter antiquior. Idem T. et clericis S. Anastasiæ Veron. Contius, et alij, non male. Alex. iij. pro Idem, duo Tarr.

Gozonem, & Armanum) Gorron. pro Gozone Barcin. G. et A. Raim. et Cont. Gor. et Armannum, unus Tarr.

ab Archipresbytero) ab Archiepo, vetus Gregor. non recte. Cont. et alij, ut editum est.

filij n.) dilecti filij n. Barcin. et duo Tarr. aptius. Raim. et Cont. omnia suppresserunt sine aliqua tamen noxa. nostri pro n. unus Tarr.

Basilica xij. Apostolor. presbyteri Cardinalis tunc) hæc etiam ab eisd. sunt omissa.

Ap. se. Leg.) Apostolicę sedis Legati, duo Tarr. apertius.

post datas indutias &c.) post appellationem ad nos interpositam, et receptas indutias, Raim. et Cont.

quam infra) scribendum, quoniam intra, ut habent Gregoriani, siue quoniam infra, ut est in uno Tarr.

præscriptum) præfixum, Raim. et Cont.

ad nos ueniendi) recte hæc omisit Raim.

sententiam tulerit) tulit, Barcin. et duo Tarr. proferens, Raim. et Cõt. tulit sentẽtiã, uetus Tarr.

& memoratus) vox et in Gregorianis non est.

Veronensis) Nonnensis, uetus Greg. quod nondũ probaui. Veron. Cont. et alij. et postea.

adiudicauit) adiudicare curauit, Raim. et Cont. mutationis causam ignoro.

Deinde vero) Deinde, Raim. et Cõt. et duo Tarr.

eam uenerabili &c.) pro his verbis, usq. ad uerbũ sententiam, Raim. et Cont. habent, Brixien. Eps delegatus a nobis.

secundum Veronen. ciuitatis) secũdũ eandẽ, Raim. et Cont. sed, additur in uno ex veter. Gregor.

& præfatus Cardinalis) præfatus legatus, Raim. omissa uoce et.

cum tandem &c.) hæc etiam in Greg. non sunt, usq. ad uerbum considerantes.

præ-

præsentasset) repræsentasset Barcin.
licet usus, uel consuetudinis &c.) ob hæc uerba apte sub tit. de cõsuetudine caput hoc statui posset. sed in Gregor. collect. caput ult. plenius de eadem re statuit.
de cõmuni fratrũ nostrorum cõsilio) hæc omittunt Raim. et Cont. uox nostror. in Barc. omittitur.
a prælibator. &c.) ab impetitione absoluentes illorum, Raim. et Cont.
sæpedictam domum etc.) domum adiudicauimus sæpedictã, veteres Gregor. supra pro sæpe Cont. et alij. uox sæpe in Barcin. desideratur.
adiudicamus) adiudicauimus, unus Tarr.

TIT. XX. DE APPELLATIO

nib. et recusatiõibus) duo posteriora verba in uno Tarr. desiderantur.

CAP. i. *Alex. iij. Exon. Epo, & Decano Lũdon.)* tria ultima uerba in Barc. po sũt. Exonië. pro Exon. et Lincolnien. pro Lundon. in cõcil. parte 10. tit. de appell. c. 1. Exen. Epo, et Dec. Lund. vet. Greg. tit. de iudicijs, Exon. Epo, et Decan. Lund. tit. de appellat. Exonen. Epo, et capitulo Lõdonen. Cõt. et alij. c. 6. de iud. Exonen. Epo, et Decano Lũdonen. c. 1. de appell. Exon. Epo, et Decano Lugdunen. alter minus vet. Greg. d. c. 6. Exonen. Epo, et Decano Lundon. d. c. 1. Licanũ. Decano, uetus Tarr. Decano Licon. alter.
Dilecti filij nostri) sic etiã in concil. vox nostri a Raim. et Cont. omissa est, et a duob. Tarr.
& canonici) sic etiam concil. et clerici, Raim. et Cont.
de Giseburna) de Gilebuir, cõc. de Gysebercn. uet. Greg. tit. de app. de Gisceburn. c. 6. de iud. de Gisebergiẽ. Cõt. et alij d. c. 1. de app. de Guiseburnẽ. d. c. 6. de Guisebut alter uet. Greg. d. c. 6. de Gesebur d. c. 1. de Gesebet, olim uet. Tar. mox de Gisebet. de Gisebum, alter Tarr.
admodũ, et difficile nobis) hæc Raim. et Cont. omittunt. sunt in concil. vox nobis est in uno ex ueter. Gregor.
uenerabilis frater noster R.) sic etiã in cõcil. sed ea Raim. omisit.
et A. S. L.) Apostolicę sedis legatus, cõcil. et Raim. tit. de appel. nã q. sub tit. de iudicijs mutata sunt verba. cõtra Eboracẽ. Archiepm Ap. sedis legatũ graue querimoniam transmiserunt. et infra.
ad nos factã) sic etiã in cõc. hęc omittũt Raim. et Cõt.
& ecclesias suas) sic in cõc. suas ecclesias Rai. et omisso.
excõmunicatos) sic etiã Rai. tãquã excõmunicatos, cõcil.
Super quibusd. omnibus Super quibus autẽ omnib. concil. Super quibus, Raim. et Cont.
rei ueritatẽ &c. sollicite inquiratis) sic etiã in cõcil. si ueritate etc. sollicite inquisita, Raim. et Cont.
et si ita esse) hęc ab eisd. omittũtur. sunt autẽ in cõcil.
taliter facta) vox taliter in Greg. nõ est, est tamẽ in cõc.
distulerũt) distulerint, cõcil. et Raim. et Cõt. et vet. Tar.
pertinet) sic etiam Raim. et Cont. pertinent, concil.
nullius ap. ob.) hæc etiã Raim. omisit. nullius appellatione obstante, concil.
reuocetis auctoritate nostra in irritũ) auctoritate nostra reuocetis in irritum, concil. in irritũ reuocetis easdẽ, Raim. et Cont.
& priori, & canonicis &c.) Hæc usq. ad uerbũ Prouisori Raim. et Cont. omittunt. sunt autem in concil. et priori, in Barcin. non sunt.
restitui faciatis) restitui faciẽt eos, Barc. et cõcil. et duo Tarr.
& tam) vox et in concil. non est, neq. in duob. Tarr.
eorum canonicorum) eorũdem pro eorũ cõcil. aptius.
pristinũ) præstitũ cõcil. et unus Tarr. quod probo.
Prouisoris) sic etiã in cõcil. Prouideatis, Raim. et Cõt.
actio intendatur) actio intentetur, Raim. et Cont. ut editum est, concil.
et sanctorũ patrũ) statutis in Barc. additur nõ recte. instituta, duo Tarr. et Raim. et Cõt. et statuta sanctorum patrum, concil.
inuestigetis) sic etiã concil. inuestigare curetis, Raim. et Cont. cur mutatum sit, diuinare nequeo.
C. 2. Inter ceteras et infra) Pars c. Inter ceteras, Barcin. cętera pro ceteras unus Tar. et Raim. et Cõt. aptius. omnia desiderantur in ueteri Tarr. et in concil. d. parte 10. c. 2. Integrã clausulã inuenies c. 28. huius tituli, Rauennati Archiepo inscripto, non Remen.
Super eo uero) vox uero ab alijs omittitur, Barcin. duob. Tarr. concil. et Raim. est c. 28. in duob. Tarr. et in Barcin. non est in ueteri Tarr.
in claustro) hæc non sunt d. c. 28.
a te) ad te, unus Tarr. hic, et d. c. 28.
appellationem) sic etiam Raim. et Cont. appellãs, cõcil. non sine mendo. appellationem d. c. 28.
interposuit) imposuit, cõcil. nõ recte. interposuit, Raimũ. et d. c. 28. interposuerit, uetus Tarr.
super omni causa) sic etiam Raim. et Cont. et d. c. 28. super omnem causam, concil.
aliquo tempora) hæc in duob. veterib. Greg. desiderã tur. sunt in concil. et apud Cont. et alios, et d. c. 28.
posset mouere) sic etiam in concil. et in ueterib. Greg. et d. c. 28. possit pro posset Cõt. et alij, quod nõ ęque placet.
huiusmodi ap.) appellationem, duo Tarr. et d. c. 28.
duximus) sic etiã d. c. 28. et Raim. et Cõt. dicimus, cõc. Post uerba huius capitis extant alia d. c. 28. Hoc quidẽ certe caput omitti debuit. cur enim eadẽ bis sub eodem titulo ponuntur?
Cap. 3. Idẽ Abbati sancti Petri) sic etiã in cõci. et Raim. et Cont. vox Abbati in Barcin. non est. P. pro Petri vetus Tarr.
Super dubia) super Diuã, Barc. de Diua, cõcil. d. p. 10. c. 4. omnia sunt omissa a Raim. et Cõt. et a vet. Tar. credo esse cõiungenda hæc verba cum alijs, ut sint pars inscriptionis, non initiũ capituli. Super omnia, siue dũa, alter Tarrac.
Ad nostram etc.) Recte Cõt. addidit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concil.
subditos tuos) vox tuos in Barcin. non est. subitos tuos Cont. non recte. ut editum est, concil.
S. Benedicti) sic etiam in concil. B. pro S. Barcin. et Cont. beati, duo Tarr.
corrigere) corripere, unus Tarr.
ualeant exercere) maleant pro ualeant Cont. nõ sine mendo. exercere ualeant, concil.

confugiunt. Quia utro) prosiliūt. Sed quia, vet. Tar.
remediū appellationis) remediū illud, vet. Tarr.
fuit inuentum) sic etiam in concil. est pro fuit Raim. et Cont.
in sua nequitia) sic etiam Raim. et Cont. permanenti, addit Barcin. cuius uocis vestigia exstāt in uet. Tarr. in sua malitia, concil.
d. t. per A. s. pr. m.) discretioni tuæ taliter etc. cōcil. alijs omissis. Mandamus, Raim. et Cont. ceteris etiam prætermissis. dis. u. pro d. t. duo Tarr.
subditorum) tuorum addunt Raim. et Cont. et concil. non male.
ne ipsum pro suis etc.) hæc omittūt Raim. et Cōtius, sunt in concil.
conuolauerit) confugerit, vetus Tarr.
iuxta secundum, Tarr. uetus.
in prædicta) sic etiam Raim. et Cont. in scripta, concil. an præscripta rectius foret.
& institutione) et institutionem, Barc. et institutione ordinis, ueteres Gregor. et institutionem ordinis, Cont. et alij. et institutionē ordinis tui, concil. sic initio huius capitis.
& castiges) sic etiā Raim. et Cont. nō sunt hæc verba in concil. neq. in Barc. neq. in vet. Tarr. sunt in alijs duobus.
Cap. 4. Idē Nor Wicen. Epō) Vicen. Epō, Barc. ut editū est, in cōcil. d. parte 10. c. 5. Noruicen. Epō, Raim. et Cont. c. 4. de appell. quāuis in marg. Cont. Nicensi. at c. 20. de testib. Noruic. Epo, uetus Gregor. Nouicen. Epō, Cont. et alij.
Personas ecclesiarum in tua &c.) Recte Cont. addidit a Raim. omissa d. c. 4. non recte d. c. 20. nihil scripsit. sunt autem omnia in concil.
aliquam personam ecclesiarum illarū) sic etiā Cont. aliquem illorum, concil.
Quod si aliquis talium) sic etiam in concil. Quod si quis, Cōt. Si aliquis, veteres Greg. Si quis, alij.
frustratoria dilationis causa) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt autem in concil.
diem, infra quem) terminū, infra quē, concil. diē, intra quā, unus Tarr. et ueteres Gregor. diem, intra quē, Cont. et alij.
& si ad illum) et si ad illam, concil. ad quam si, Raim. et Cont.
omni excusatione, & ap. etc. districte) hæc Raim. et Cont. omittunt sunt autem in concil.
nihilominus extunc) sic etiam in concil. extunc in veteri Gregor. non est. est apud Cont. et alios.
de alio diximus) alia pro alio cōcil. de alio diximus. uetus Gregor. diximus. Cont. et alij.
Verum si corā te &c.) Hæc Raim. sub tit. de testib. conscripsit.
huiusmodi) hæc vox est in concil. non est apud Raim. et Cont.
volumus, ut aliqui sic etiam Raim. vox aliqui in concil. desideratur. uolumus, ut aliqui, Cont. mendose.

possint conuinci super his) sine sicilici nota, hoc est sine distinctione, eadem verba sunt in concil. super hoc possint conuinci, Raim. et Cont. possit pro possint, vetus Tarr.
adducti fuerint) sic etiā in cōcil. deducti fuerint, Barcin. testes adducti fuerint, Raim. et Cont. et uetus Tarr.
recipiantur) sic etiā in concil. admittātur, Raim. et Cont. quod æque placet.
Cap. 5. Idem Henrico Remensi Archiepō) H. pro Henrico concil. utrumq. in uno Tarr. desideratur, et in Gregor.
Cum sit Romanā ecclesia caput &c.) Recte Cont. addidit omissa a Raim. quæ sunt in cōcil. d. parte 10. c. 6. sancta additur in uno Tarr. et in Barcin. ante Romana. Vide cap. 9. de simonia, in hac collectione.
merito referantur) sic etiā Cont. merito in cōcil. non est. non immerito referantur, vetus Tarr. merito referuntur, alter Tarr.
quod eam) quia eam, vetus Tarr.
iuris quæstionib. consul.) quæstionib. cōsulis, cōcil. et Cont. omissa voce iuris. consulis, duo Tarr. cetera, ut edita sunt.
gratulamur) congratulamur, unus Tarr.
f. t. per A. s. literis præsentib. dignū duximus respōdendum) f. t. scriptis præsentib. etc. ut edita sunt, Barc. fraternitati tuæ taliter respōdētes præsenti scripto duximus respōdēdū, cōcil. scriptis pręsentib. f. t. duximus respōdēdū, Cōt. F. t. duximus respōdēdū, quod, Raim. ego ex editis vocē dignum amoueo, cetera placēt. fra. tuæ scriptis dignū duximus præsentib. respōdere, vet. Tar. f. t. litteris præsentib. respondendum dignum duximus, alter Tarr.
frustratoriæ dilationis causa uel etiā necessario) hæc Raim. et Cont. omiserunt, sint licet in concil.
appellantib. annus) sic etiā veteres Gregor. appellationib. annus, cōcil. et Cōt. et alij, et unus Tar.
aut si necessaria &c.) sic etiā cōcil. aut ex necessaria, et eadē causa biēniū, Rai. et Cōt. nō male.
et prouinciarū hęc omisit Raim. et Cont. sunt autem in concil.
et qualitatem temporis) sic etiā in cōcil. uel negotij, Barcin. addit. et personarum, et negotij qualitatem, Raim. et Cont. et negotij qualitatem, unus Tarr.
Ita quod) infra quod, veteres Greg. Barcin. unus Tarr. et cōcil. intra quod, Cōt. et alij. quod magis placet. Itaq. pro Ita quod, prior cōcil. editio.
cecidisse) recidisse prior concil. editio, non recte.
super eodem) in eodem, prior editio concil.
& ante) etiam ante, unus ex ueter. Gregor.
passim appellare permittūt) sic etiā in cōcil. Ante hæc uerba Raim. addidit, etiā extra iudicium. Post hæc uerba inseruit quædā quæ in hac collectione, et in concil. posteriora sunt. nec solēt huius

huiusmodi dici appellationes, sed prouocationes ad causam, Cont. et Raim.

Si uero ante) Si autem ante, Raim.

appellauerit) appellauit, côcil. quis appellauerit, Raim. et Cont.

cogitur illum) sic etiam Raim. et Cont. cogetur illius, Barcin. et concil.

ad quem) a quo, unus ex veter. Greg.

Si autē in agro &c.) hæc ab utrisque omissa, leguntur autē in côcil. uero pro autē, uetus Tarr.

prouocationes) sic concil. et Raim. uocationes, Barcin. et prior editio côcil. et olim vetus Tarr. PROVOCO in denario Porcij Lecæ uidimus, propterea quod lege Porcia prouocatio data est plebeio cuilibet ciui Romano, si a magistratu Romano cæderetur indicta causa.

uel alius) sic etiam in concil. vel alius, Barcin. et unus Tarr. uox alias a Raim. est omissa.

is qui) sic in concil. is desideratur apud Raim.

nisi forte manifestius) sic etiam Raim. et Cont. nisi manifestissimus, concil.

& inrequisitum) et non requisitum, côcil. et irrequisitum, Raim. Viden. epist. d. Pauli ad Corinthios cap. 5.

Cap. 6. Idem in eadem) eodem pro eadem, Barc. et uetus Tarr. mendose. Idē eidē, Raim. et Côt. Idem Rhemensi Archiepō. Pars cap. cū sit Romana. in concil. d. parte 10. c. 15.

Ad hæc si in una) sic etiam Raim. et Cont. Si in una, concil.

causa aliquis) sic etiā in concil. causa quis, Raim.

accusatur, uel conuenitur) sic in côcil. aut pro uel Raim. accusatur, uel conuenitur, in priori edit. concil.

de alia) de aliqua, unus Tarr.

re, de qua) re, super qua, Raim. et Cont. et côcil. in posteriori edit. sed in priori, ut editum est.

perferri) proferri, unus Tarr. et duo Gregor.

a qua etiam) sic in concil. vox etiam omittitur a Raim.

in alia negotia) in aliam causam, uetus Tarr.

appellauerit) appellauit, Raim. et Cont. appellauerit, concil. appellauit duo Tarr.

debebit) sic etiam Raim. et Cont. debet, concil.

sine stare iudicio) iudicio stare debet, côcil. ut editū est, Raim. et Cont.

a quo fuerat appellatum) hæc Raim. et Côt. omittunt. in concil. a quo appellatum est, fuerit pro fuerat duo Tarr.

iudex suus) vox suus in uno Tarr. non est.

existat) existet, unus Tarr.

Cap. 7. Idem in eadē) eodē Barcin. et unus Tarr. non recte. Idem, Raim. et Cont. Idem eidē, in eadē epistola, d. parte 10. c. 7. plenius. Cur autē hæc capita diuidantur, ratio nulla est.

coram suo) sic etiam Raim. et Cont. corā nō suo, concil. vox suo in uno Tarr. non est.

super eodem negotio appellans) appellauerit, Barc. et Raim. et concil. in quibus alia omissa sunt, nō in ceteris. appellauerint, vetus Greg. appellauerit, unus Tarr. ante uoc. eum andiens

iudicem appellauit, & ad) et, Barc. et unus Tarr. et Raim. et Côt. omittūt, appellauerit, ad, côcil. priori editione, iudicē appellauit, ad, posteriori.

ad audientiam Romani Pontificis) sed. Ro. Pon. unus Tarr.

appellasset) sic etiam in concil. appellarāt, Raim. et Cont. appellauerit, unus ex ueterib. Greg.

nec uenit, nec aliquem miserit responsalem) non venerit, nec aliquem misit responsalem, côcil. nec venit, nec responsalē misit, Raim. et unus Tarr. nec uenit, responsalem misit, Cont. non recte.

uel etiam) vox etiam in uno ex veter. Greg. nō est, neq. in uno Tarr.

contemnit) contempsit, unus ex uet. Greg. contēpserit, uetus Tarr. contemnat, alter Tarr.

& in eum &c.) hæc usq. ad uerbū tenebit, omittunt Raim. et Cont. sunt autem in concil.

excōmunicationis) excōmunionis, unus Tarr. bis.

pro contumacia) in eum pro côtumacia promulgata, concil. et Raim. et Cont. sed in priori edit. concil. ut editum est.

nisi cognouerit iudex) agnouerit, concil. nisi iudex cognouerit, Raim.

Romani Pontificis) sic etiam Raim. et Cont. nostram, concil.

Denique quod) vox quod in concil. non est, est apud Raim. et Cont. Deinde quod, unus ex veter. Greg.

in fine quæstionum tuarū) hæc ab aliis omissa sunt, leguntur autem in concil.

in iis, qui nostra sunt temporalis) in his, qui sunt nostræ tēporali, Raim. et Cont. in his, qui uestræ sunt Episcopali, concil. quod nondū aptius esse existimaui, sed notanda varietas est.

si de consuetudine) et si pro si concil. et Raim. et Cont. et duo Tarr. ut rumq. non displicet.

secundū tamē) vox tamē neq. in Barc. est, neq. in côcil. neq. apud Rai. et Côt. neq. in duob. Tarr.

Cap. 8. sancti Nazari de Albareto) sancti Nazarii de Albis, ueti Greg. de Albia, Cont. et alij de Arbareto, in marg. Cont. sancti Nazari de Albea, alter uetus Greg. Nazarij, duo Tarr. de Albarūm, unus eorū. in altero omnia desiderātur.

Ex ratione etc. et infra) Integra clausula quærēda.

Verū post appellationē) Verū si appellauonē, Barcin. et Raim. et Cont. aptius.

postquam biennium est elapsum) biennio elapso, Raim. et Cont.

factā) interpositam, Raim. et Cont. non male.

a sententia) ante sententiam, unus Tarr.

qui a fuerat) hæc omisit Raim. et Cont.

de controuersia, quam habuistis in ecclesia Solaria) hęc ab eisd. sunt omissa. cũ ecclesia sęculari. Barc. pro ultimis trib. verbis. cum ecclesia Solana, unus Tarr.

appellationis) hæc etiam uox ab eisd. omittitur.

aliquatenus praeiudicare) præiudicium generare. Raimund. et Cont. quæ mutatio minime necessaria fuit.

Cap. 9. Idem Wigor. Epo, &c.) Idem Vuigorn. Epo, d. parte 10. c. 8. Idem Wirgon. Epo, vetus Gregor. Vigoren. Epo, Cont. et alij. etc. in Barcin. non est, neq. in duob. Tarr. cetera, ut edita sunt. Vigoren. Epo, alter vetus Greg.

Meminimus &c. et infra) sic etiam Raim. præter vocem etc. hæc in concil. nõ sunt. Pars cap. Meminimus. Barcin. Integra clausula exstat sub tit. qui clerici vel uouentes cap. 6. in hac collectione, et in concil. parte 6. cap. 9. et parte 21. cap. 9.

tibi contigerit) contigerit tibi, cõcil. et duo Tarr. contingit tibi, Raim. et Cont. Huius capitis verba exstant lib. 1. registri Innocent. epist. 380. quę est Archiepi Montis Regalis. in ea est, contigerit tibi, ut in concil.

ap. vos) ap. ces. duo Tarr.

commissam fuisse) fuisse commissam, concil. committi, Raim. et Cont. ut editum est, d. ep. 380.

& aduersa) vox et in ueteri Tarr. expuncta est.

post citationem factam) post factam citationem, concil. et d. regist. vox factã omissa est a Raim. et Cont.

iter arripuerit) sic etiã cõcil. et Raim. iter arripuit regist. et unus ex ueter. Gregor. et duo Tarr.

non minus) sic etiam Raim. et Cont. nihilominus, concil. non minima; regist. mendose.

poterit) poterit, unus Tarr.

in cognitione negotij) in negotij cognitione cõcil. et unus Tar. et regist. in negotio, Raim. cur mutauerit, causam ignoro. ad negotij cognitionẽ, uetus Tarr.

quod utique) sic etiam concil. et regist. uox utiq. Raim. displicuit.

citationem factam) sic etiam in concil. vox factã in registro non est, neq. apud Raim. et Cont.

iter inceperit) sic etiam in regist. iter arripuerit Barcin. et concil. iter arripuit; veteres Greg. sed apud Cont. et alios, ut in Barcin. iter arripuit ad sedem Ap. ueniendi, unus Tarr.

non est) non esse, uetus Tarr.

aliquatenus procedendum) sic etiã cõcil. et Raim. utiq. obseruandum, regist.

Huius capitis mentio etiam fit in alijs duab. epistulis 379. 381. eiusd. registri, ex postrema sumitur cap. 22. de officio, et potestate iudicis dele. in Gregoriana, et in tertia collectione cap. 1. eiusd. tit.

Cap. 10. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Idẽ Vuigorn. Epo d. parte 10. c. 9. forte Idem in eadem, scribendum.

Pars c. Meminimus) hæc neq. in Barcin. sunt, neq. in duob. Tarr. neq. in concil. neq. in Greg.

Super eo uero) vox uero, neq. in concil. est, neq. in duob. Tarr. neq. apud Raim.

a nobis) hæc etiam Raim. omisit. sunt in concil.

requisiuit) sic etiam in concil. quæsiuit, Raim. et Cont. requisiuit, unus ex ueter. Gregor.

utrum sententia &c.) hæc usq. ad illa, tuæ prudẽtiæ, Raim. et Cont. omiserunt. sunt in concil. uide infra cap. 34.

per appellationem) pro appellatione, concil. non recte.

sæpe contingit, si fuerit) fieri sæpe contingit, fuerit. Barcin. et duo Tarr. aptius. sic etiam in concil. excepto contigerit pro cõtingit. ego pro si scribo fieri, et idẽ efficio. sæpe cõtingit fieri, fuerit.

suboriatur) sic etiam in concil. oriatur, Raim. et Cont. et unus Tarr.

& si) sic etiam concil. et Raim. si Cont. omisit non recte.

prorumpit) prorupit, Raim. et Cont. prorupperit, concil. et duo Tarr.

super hoc) sic etiam Raim. et Cont. propter hoc, concil.

si litteris commissorijs &c.) hęc a Raim. et Cont. sunt omissa. si in litteris commissionis; concil.

Cap. 11. Idem in eadem) eodem; Barcin. et uetus Tarr. mendose. Idem eidem in eadem, d. parte 10. c. 10. Idem, Raim. et Cont.

De appellationibus uero) vox uero in concil. non est, neq. in Gregorianis.

quæ pro causis minimis fiũt) quę in causis etc. cõcil. pro causis minimis interpositis, Raim. et Cõt.

tuam uolumus cognitionem) sic etiam in concil. uolumus te, Raim. et Cont.

pro qualicũq. et quantacumq.) quantũcumq. Barcin. et vetus Tarr. pro qualicumq. concil. alijs omissis. pro quacumq. Raim. et Cont.

non est minus) non minus est, Raim. non minus in illis, concil. non est minus eis, uetus Tarr.

quam illis, quæ &c.) quam pro maiorib. est deferendum, concil. quam si pro maiorib. fierent, deferendum, Raim. et Cont.

contingit) contigit, vetus Tarr.

Vnde si appellantes etc.) hæc Raim. et Cont. omittunt. Verum pro Vnde concil.

contempserint prosequi) hoc uerbum prosequi in concil. non est, neq. in ueteri Tarr.

ipsos) ipsos. Barc. et concil. et unus Tarr.

Cap. 12. Idẽ Senõ. Archiepõ. Sicut Romana ecc.) Totidẽ uerbis supra c. 4. de rescr. Vide illic addita.

Cap. 13.

Cap.13.Idem) sic etiam Raim.et Cont.Idem in eodem,Barcin.mendose pro eadem, quæ vox est in uet.Tarr.Idem eidem in eadem epistola; d.parte 10.cap.12.scribi potuit,Pars cap.Sicut Romana.aut hęc quinq.capita colligi in duo, ut sunt ex duab.epistulis sumpta, debuerunt.
Super eo uero,quod &c.) vox uero neq.in concil.neq.in Gregorianis est,neq.in Barcin. cetera recte Cont. addidit omissa a Raim. quæ in concil.etiam leguntur.
quod cum sacri) sic etiam in concil. quod sacri, Cont.Sacri,Raim.
& ante) et,non est in concil. neq. in Gregor.
post litem contestatam) sic etiam ueteres Gregor. post litis decisionem,concil. post litis contestationem,Cont.et alij.
post sententiam) sic etiam in concil.vox sententiam a Raim.est omissa.latã,addit vetus Tarr.
non admittunt &c.) pro his verbis usq.ad uocem appellationem Raim.et Cont. scribunt, leges autem sæculares.ut editum est,in concil.
in casu) sic etiam in concil.in casibus,Raim. et Cont.
Vnde in causis) Verum pro Vnde concil.In causis quoq.Raim.et Cont.
utrumq.remedium denegatur;et ideo) et ita,concil. omnia sunt a Raim.et Cont.omissa.
ita recusationi) ita et recusationi,uetus Tarr.
temporis spatium) temporis terminum,Barcin.et duo Tarr.tempus,Raim.et Cont.ut editũ est, in concil.
personis aliquibus) vox personis in concil.nõ est. utraq.omittitur a Raim.et Cont.
committitur lis aliqua decidenda) vox aliqua in concil.non est, neqan vet. Tarr. lis decidenda committitur,Raim. et Cont.
infra quod cõtineatur etc.) hæc usq.ad illa,extunc terminus,omiserunt Raim.et Cont.utraq.contineatur,concil.non sine mendo.alias continetur.forte ita quod,scribendum,quod in duob. Tarr.postea legi.
incipiat) incipit,Barcin.et concil.et ueteres Gregor.incipit currere,Cõt.et alij.incipit,duo quoque habent Tarr.
cum eas &c.) sic etiam in concil.cum iudices contigerit litteras recepisse,Raim.et Cont.
eadem) eas deinde,vetus Tarr.
recepisse) accepisse,concil.
Cap.14.Idem Dulmensi Epõ. Ex quorundam &c.) Totidem uerbis supra de alienatione iudicij mutãdi causa.c.un.uide illic addita,et dele Nõ ponitur,quod in marg.est ex uno Tarracon.libro. Est autem hoc 18.caput in Barcin.et in ueteri Tarr.

Cap.15.Idem) sic etiã Raim.et Cont.Idẽ Cant. Archiepo, d. parte 10.cap.13.Hoc est cap.14.in Barcin.et uet.Tarr.
presbyteri,& alij) hæc Raim.et Cont.omittunt. vel pro et in concil.
clerici) sic etiam Raim.sed in concil.hæc uox desideratur.
uel alias) sic etiã Raim. et Cont.uel aliter,cõcil.
grauiter læsis) esse læsos,Raim. et Cont. ut editum est,in concil.
& ad probandum &c.) hæc usq.ad illa,qui inpetũtur,omissa sunt a Raim.et Cõt.sunt in cõcil.
quod asserunt) quod assumunt,concil.
testes producunt) inducunt,unus Tarr.
ij,qui) hi,qui,concil.ij quidem,qui,Barcin.
Ap.sedem) ad Ap.sedem,unus ex veter.Greg. Apostolicam sedem,uetus Tarr.
sed appellationem &c.) Recte Cont. addidit a Raim. prætermissa.quæ sunt etiam in concil.
prosequi, uel) prosequi uolentes,Barcin.nolentes prosequi,Cont.ut editum est,in concil.
consortia) sic etiam Cont.consortium,concil.
Vnde quia) sic etiam in cõcil.Verum quia,Cõt. vox quia aliquãdo in vet.Tarr. desiderabatur.
quid tibi) vox tibi in concil.non est.est apud Cont.
exinde) hæc etiam vox in concil. desideratur, est apud Cont.
præsentium auctoritate mandamus) etc.cõcil.mãd. Raim.et Cont. alijs omissis.
illos,qui pro tali causa appellant) hæc etiam omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
contrad.et appellatione cessante) hæc itidẽ ab eisd. omissa sunt.leguntur autem in concil.
ecclesiastica censura) sic etiam in concil.eos addit Raim.ante hæc verba,quod in hac collectione fuerat prius scriptum,illos etc.
ipsam appellationem) sic etiam in concil. vox ipsam a Raim.est omissa.
eorum excessus) vox eorum in concil.non est.utraq. uox a Raim. omittitur.
& notorius est) sit,et notorius,concil.est,et notorius,Raim.et Cont.
si quam &c.) hæc clausula est a Raim.et Contio omissa,sit licet in concil.
nullatenus) sic etiam in cõcil.non,Raim.et Cõt. nulla ratione,unus Tarr.
sicut ipsa &c.) sicut ex ipsa,concil.hæc etiã clausula a Raim.et Contio est omissa.
in clericos) in clericum,concil.et unus Tarr.
incurrerunt) sic etiam in concil.incurrunt,Barc.
ipsosque) sic etiam Raim.et Contius. et ipsos,cõcil.
conspectui) aspectui,Barcin. ceteri, ut editum est.

Cap.16.Consuluit nos tua fraternitas utrum &c.) Recte Cont.addidit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concil.d.parte 10.c.14.hoc est cap.15. in Barcin.& in vet. Tarr.
appellationib.quando) sic etiã Cont.sed plenius est in concil.appellationibus,quæ super maui festis criminib.interponuntur,aut eorum appellationibus,qui &c.
appellatur) sic etiam Cont.appellant, concil.
nec appellationem interpositam prosecuntur) vox interpositam in concil.non est.nec interpositam appellationem prosequuntur,Cont.
usque) hæc vox in uet. Tarr.non est.
taliter duximus respondendum) taliter respondemus,concil.vox taliter in ueterib.Gregor. desideratur.est apud Cont.& alios.cetera,ut edita sunt.
si aliquando aliqui) si quando aliqui,concil.si aliqui,Raim.& Cont.
appellauerint) sic etiã Raim.& Cont.appellant, concil.et postea additur, nec appellationem prosequuntur.
cũ multa) quia multa,Barcin.ceteri,ut editũ est.
prouidere debes) sic in concil.& in Gregor.prouidere debes,Cont.quod nondum probaui.
eos autem) illos autem , Barcin.et cõcil.et Raim. & duo Tarr.
cogere debes,infra &c. prosequi) cogere debes,ut infra &c.prosequantur,unus ex ueter.Gregor.
ap.cessante) sic etiam in cõcil.ap.remota, Raim. & Cont. ap.re.uetus Tarr.
Cap.17.Inter ceteras cõsultationes &c.) Vide,quę diximus supra de officio,et potestate iudicis delegati cap.3. Hoc est cap.16 in Barcin.& in ueteri Tarr.in quo tuas additur post vocem consultationes.
Cap.18.Idem Rauennati Archiepõ) hæc in concil.non sunt.sed coniungi potius uidetur cum cap.15.d.partis 10.cuius initium fuit,Cũ sit Romana.& ita scribi oporteret Remensi pro Rauennati.In Barcin.& in uet.Tarr.est hoc c.17. pro Rauen.Arch.est in eod.uet.Tarr.De iuramenti Epõ,inepte.
si taliter duximus respondendum) discretioni tuæ taliter respondemus,concil.
remedium illud) tale remedium,concil.
tamen censura) cum censuræ,concil.
illud remedium) sic etiam in concil.illud pro aliud Barcin.quod non æque placet.
præter remedium appellationis non admittit) præter appellationem non admittant,cõcil.admittunt pro admittit fuerat olim in ueteri Tarr.
commiserimus) commisimus,concil.
nepoti B.) Blandu.pro B.est in Barcin. Baldeuuini,in cõcil.Bal.in uet.Tarr.Blasium,in altero Tarrac.
ut in præsentiarum) ut in præsenti,concil. in præsentiarum,ut,vetus Tarr.
repræsentauit) præsentauit,concil.& duo Tarr. Hoc uidetur caput a Raim.esse omissum propter cap.13.quod eiusdem sententiæ est.
Cap.19.Idem Dulm.Epõ) Dulmensi Epõ,duo Tarr.Idem,tantũ est in Barcin.Idẽ Exonien. Epõ,in concil.additurq.Pars cap. Significasti, supra de potestate iudicium.est autem cap.11. partis 7.eo initio,sed inscriptio alia est.Idem Noruuicen.Epõ. uide cap.9.supra de officio,& potestate iudicis delegati.
Appellationi autem) vox autem in cõcil.nõ est.
sub aliqua causa) super pro sub in concil. et in uno Tarr.super aliquam causam,Barcin.
nisi appelletur) nisi appellaretur,unus Tarr.nisi appellatur,alter olim.
debita deuotione est) est debita deuotione,Barcin. & duo Tarr.cum debita est deuotione, concil.
Cap.20.Idem eidem.) Idẽ Dulmensi Epõ,Barc. & uetus Tarr.Alex.iij. Dunolmensi Epõ,d. parte 10.c.19.in priore editione concil.Dunelmensi,in posteriore.Idẽ Raim. Dulmen. Epõ, addit Cont.
& grauati) sic etiam in concil. hæc omittunt Raim.et Cont.
Ap.se.) Apostolicæ sedis,duo Tarr.
& appellatione) et iam pro et unus Tarr.
aduersarij) et aduersarij Tarrr.unus.
nec pro se) sic etiam in concil.nec Raim.et Cõt. alijs omissis.neq. vetus Tarr.itidem alijs omissis,neq.pro se,alter Tarr.
transmittunt) ad nos transm.uetus Tarr.
persenserint) senserunt,Raim.et Cont.præsenserint,concil.& uetus Tarr.
illos redisse,&) eos redisse,et,concil. illos Raim. & Cont.alijs omissis.
iter ad nos arripiunt) iter ad nos ueniendi arripiunt,cõcil.iter ad nos arripiũt uemẽdi,Raim. ad omittit Cont.non recte.
Verum quoniam &c.) hæc clausula a Raim.et Contio est omissa,sit licet in concilijs. Vnde pro Verum vetus Tarr.
Apostolici moderaminis) sic etiam in concil. Apostolicæ moderationis,Barcin.moderaminis Apostolici,unus Tarr.
continere) obtinere,uetus Tarr.
f.t.nos) et nos,in concil.non recte.uox nos in uno Tarr.desideratur.
taliter respondemus) tibi pro taliter concil.tuæ consultationi taliter respondemus , Raim . et Cont.vox taliter in uet. Tarr.non est.
si quis) quod siquis,concil. ut siquis,unus Tarr, et Raim.quod placet.

hoc

hoc ex fraude) sic etiam in concil. hæc pro hoc vetus Gregor. hoc Cont. et alij.
uel malitia) vel malitiose, unus Tarr.
non deferas) ne deferas, vetus Gregor. non ceteri libri.
sint congruo) hæc Raim. omisit, sunt in concil.
decretalem epistolam) decretalem illam, unus ex veter. Greg. hæc putatur esse, quæ relata est cap. 9.
uidentur muniri) sic etiam in concil. muniti videntur, vetus Gregor. muniri videntur, Cont. et alij.
ad deprimendam cuiusq.) sic etiam Raim. et Cont. ad deprimendum cuiusquam, concil. cuiuscunq. unus ex veter. Gregor.
ad remouendum) sic etiam in côcil. ad, in veterib. Gregor. non est, est in alijs.
iniustum grauamen) vox iniustum a Raim. et Contio est omissa. sit licet in concilijs.
Cap. 21. quod cum sint quidam) quod quidam sint, concil.
uxorib. suis) uox suis in concil. desideratur.
errorem suum) et errorem suum, concil. et vetus Tarr.
officio nostra sollicitudinis) nostræ sollicitudini, Barcin. ut editum est, in concil.
prouidendum) prouidere, unus Tarr.
f. u. per Ap. f. pr. m. qua.) fraternitati vestræ &c. quatenus. concil. pr. in vet. Tarr. desideratur.
sit aliquos) est pro sit in concil.
pro appellatione) propter appellationem, concil. aptius.
si quam) siqui, unus Tarr.
interposuerint) interposuerût, côcil. et duo Tarr.
non prætermittatis) nô prætermittas, unus Tarr.
et ad recipiendas) ad, in concil. non est.
affectione) affectu, concil.
Cap. 22. Idem Eboracen. Epo) Archiepo, Raim. Idem, vetus Gregor. alijs omissis. Idem Eboracē. Archiepo, et R. presbytero, d. parte 10. c. 24. non sine mendo. in posteriori edit. côcil. Epo est in priori editione. Hoc est cap. 23. in uno Tarr. est enim cap. 22. quod nobis est 26. Quæsiuisti &c.
T. et R. presbyteris conuenientib.) R. presbytero veniente, concil. et Raim. et Cont. apertius. venientib. R. prior editio concil. N. pro R. uetus Tarr.
et ipsius) sic omnes. sed ego addo R.
audiendam) sic in concil. terminandam, vetus Gregor. audiendam Cont. et alij.
qui ad obiectionem tuam) sic etiam Raim. et Cont. qui eum, pro qui Barcin. qui ob ex communicationem tuã, concil. in posteriori edit. sed in priori quem pro qui fuit. quæ ab excommunicatione tua, unus Tarr.
licet non esset) sic etiam in concil. licet R. nô esset, vetus Gregor. licet R. presbyter non esset, Côt. et alij.
de facto fecerunt absolui) de facto tamen fecerunt eum absolui, concil. et Raim. et Cont. de facto fecimus absolui, prior editio concil.
Quia uero &c.) hæc clausula ante illa mãd. quatenus, a Raim. et Contio est omissa, neq. satis integra videtur. est tamen in concil.
statuimus) constitutum, est in concil.
f. t. pr. m. quatenus) f. t. per A. s. pr. m. quatenus, Barcin. et unus Tar. plenius. fraternitati vestræ &c. quatenus. concil. Ideoq. mandamus, quatenus, Raim. et Cont. qua. pro quatenus, duo Tarr.
uel alii) hæc neq. in côcil. sunt, neq. apud Raim. neq. apta sunt. sunt tamen in priori edit. concil. et in trib. Tarr. et in Barcin.
pro eo, quia) quod pro quia ceteri libri, præter Tarracon. duos, et Barcin. qui, in priori editione concil.
factam cantauit diuina) factam diuina cãtauit, côcil. et Raim. vox diuina in Barcin. desideratur, cantauit, prior editio concil. alijs omissis.
nullo modo inquietare attemptes) nullo modo attẽptetis inquietare, côcil. nullatenus inquietes, Raim. et Cont.
omnia reducas) reducas omnia, Raim. omn. pro omnia in concil. mẽdose in posteriori editione. omnia reducatis, erat in priori.
cessante ap.) appellatione cessante, concil. omnia sunt a Raim. et Contio prætermissa. ap. ces. vetus Tarr.
ad sedem Ap.) hæc etiam ab eisd. omittuntur. sunt autem in concil.
facta) emissæ, Raim. et Cont. factæ, concil.
Cap. 23. Cum teneamur consultationib. &c.) Recte Contius addidit a Raim. omissa, quæ sunt in côcil. d. parte 10. c. 23. consultationi, unus Tarr. in quo est hoc cap. 24.
quantum dominus) sic etiam in concil. quantum nobis dominus, Cont. plenius.
Quoniam igitur nos) sic etiam in concil. vox igitur a Raim. omissa addita est a Contio.
ad audientiam) sic etiam concil. et Gregoriani libri. ad, in Barcin. desideratur, et in uno Tarr.
tibi liceat, quæ ipsis &c.) quæ ab ipsis, vetus Tarr. reformare debeas eo prætermisso &c. concil. tibi eam sibi liceat reformare, eo, de quo appellatio est interposita, prætermisso. Raim. et Cont. eodem negotio, super quo, pro eo, de quo, unus ex veter. Greg.
si exinde) sic etiã in concil. quod si exinde, Raim. et Cont. non male.
tibi licebit) sic etiam veteres Gregor. terminare, additur in Barcin. experiri, Cont. et alij. tibi corrigere

rigere licebit. concil.

Cap.24. Idem uniuersis suffraganeis Cant. Archiepiscop.) Cant. ecclesię, Barcin. Idem uniuersis ecclesiæ Cant. et eius suffraganeis, concil. nō sine mēdo. uox uniuersis in vet. Tar. non est. uox Archiepiscop. in altero. in quo est hoc 25. caput.

uenerabilis frater noster Cant.) frater noster R. Cant. concil. omissa voce venerabilis, quam retinendam censeo. R. autem etiam placet, sic enim cap. 25. quod de eadem re scriptum est. Idē R. Cant. Archiepo.

ad præsentiam) ad audientiam, concil. non male.

vel Archid. uestri) vel Arch. vestri, prior editio concil. vel Archidiaconi vestri, posterior editio. ego hæc verba scripsissem post illa, siquando uos. sed fingamus ita intelligendum esse.

et Archidiaconatus) vel pro et concil. et unus Tarr.

ponitis) apponitis, unus Tarr.

et appellatis ad annum, et interim) ad annum, et infra, concil. alijs omissis. ex cap. 25. quod 30. est in concil. confirmantur edita. et cū appellatis etc. Barcin.

siue de subiectorum) siue de subditorum, Barcin. nec de subditorum, concil.

ipsum cognoscere) eum pro ipsum concil.

iustitiam ei) eius pro ei concil. et unus Tarr.

et prorsus) et protinus, concil.

prouidendum) nobis prouidendum, concil.

ne appellationis obtentu, aut manifesta delicta &c.) ne mala impunita sub appellationis obtentu remaneant, concil. intuitu pro obtentu, unus Tarr.

f. n. per A. s. pr. m. qua.) fraternitati vestrę etc. quatenus, concil.

si uos Epi uestros) si qui vestrum, cōcil. edita sunt in vet. Tarr. deletis duob. posteriorib. verbis. uox uestros in altero Tarr. non est.

Archidiaconi suos) hæc in concil. non sunt. Archidiaconi uestri suos, duo Tarr. plenius.

et ad audientiam) et audientiam, concil.

memoratum) prędictum, concil.

tempestis) curetis, unus Tarr.

de causa, uel de excessib.) posterius de in Barcin. nō est. neq. in vet. Tarr. de causis, et de excessib. cōcil.

iuxta meritorum) secundum delictorum, unus Tarr.

aut etiam) sic etiam in concil. aut ceteros, Barcin.

siqui) persequi, qui, concil.

exceptis) exemptis, unus Tarr.

Cap.25. Idem R. Cant. Archiepo) sic in concil. d. parte 10. c. 29. et c. 30. R. in Barcin. desideratur, et in uno Tarr. T. pro R. in altero. est autem hoc cap. 26. in dicto Tarr.

si Epi) siquando Epi, concil. et Barcin. aptius, et unus Tarr.

vel Archid.) cui, vel Archidiaconi, cōcil. plenius, et duo Tarr.

et Archidiaconatus) et Archidiaconus, mendose in posteriori editione concil.

protestationem) hæc uox in cōcil. desideratur. sed est cap. 24.

appellant ad annum; interim) in concil. mutatur punctorum ratio. appellant, ad annum interim. salebrosus locus male etiam acceptus cap. 24. ad annum fortasse significat eo anno, siue durante anno, siue quoad annus appellationis effluxerit.

cognoscere) sic etiam in concil. te cognoscere, Barcin. plenius.

euacuant) tibi euacuant, concil.

Volentes igitur) itaque, unus Tarr.

grauia committendi) grauiora pro grauia in cōcil. aptius.

duximus indulgendum) respondendū cōcil. quod non æque placet. indulsimus, vetus Tarr.

vel Archidiaconi appellauerint) et Archidiaconi, quando appellauerint, concil. et pro vel, duo Tarr.

posuerint) posuerunt, unus Tarr.

et excessib. subditorū suorum) et de excessib. etc. cōcil. vox suorum in Barcin. omissa est.

si qui manifesti) sic etiam in concil. si in Barc. non est.

sunt) sint concil. et unus Tarr.

poteris) possis, Barcin. et concil. et duo Tarr.

uideris) cognosceris, vet. Tarr. non recte. cognoueris malo.

Cap.26. Quæsiuisti) Quæsitum est, Barcin. Quæsisti, unus Tarr. in quo est hoc 22. caput.

cum sublato appellationis remedio) scribe, cum sublatio appellationis in medio, ut est in duob. Tarr. si pro cum Barcin. cetera, ut mutauimus.

sicut in istis) hæc in Barcin. non sunt. commissionis, unus Tarr.

quoties) quod quotiens, unus Tarr.

sublatio appellationis ponitur) in medio, additur in Barcin. ante verbum ponitur. sublatio remedię etc. vetus Tarr. non recte. uox tamen remedio olim non erat.

quæ prædicta sunt) quæ sunt supradicta, vetus Tarr. quæ supradicta sunt, alter.

Cap.27. Idem Bon. Epo et Archipresbytero) Bononiensi pro Bon. in concil. parte 50. cap. 54. Idē Epo, et Archid. Bonō. vetus Gregor. et Archidiacono de Bonon. Cont. et alij.

Consuluit nos &c.) Recte. Cōtius addidit a Raim. omissa sunt in cōncil.

uestra deuotio) sic etiā Cont. uestra dilectio, cōcil.

et si

ut si appellatio) sic etiam Cont. utrũ appellatio concil. non male.
aggrauamine) grauamine, Barcin. et cõcil. et Cõt. et duo Tarr. aptius.
prudentiam vestram redderemus certiorem) vestram prudentiam redderemus nostris litteris certiorem, Cont. hæc in concil. non sunt.
et ideo) sic etiã Cont. Super quo utique, concil.
quod si forte generaliter appellationem interponeret) aliquis, additur in cõcil. in fine. quis, in Barcin. post vocẽ forte. quod si generalẽ appellationẽ quis interponeret, vetus Gregor. generaliter Cont. et alij, cetera, ut vetus.
posset) possit, vetus Tarr.
ap. tenere non debet) appellatio, concil. et veteres Gregor. et vetus Tarr. pro ap. sed Contius, et alij nonnulli appellationem mendose.
aliquis sub aliquo) ab pro sub concil. ab aliquo, Raim. et Cont. tertia voce omissa.
in una causa) in causa, olim vetus Tarr.
contingere posset) contingere possit, concil. possit inferri, Raim. et Cont.
appellationis obstaculum interponeret) hæc omittũt Raim. et Cont. sunt in concil.
generalis) generaliter, unus ex veter. Gregor.
huiusmodi) sic in concil. eius, Raim. et Cont.
ab eodem iudice) hæc in concil. non sunt. habent Raim. et Cont.
Super eo vero &c.) hæc ad finem usq. Raim. omisit, et in concil. d. c. 54. non sunt, est tamen additum in marg. in prin. eius capitis, supra de appellat. Super eo. 3. sed suspicabamur esse non 3. sed 2. hoc est cap. 2. partis 10. quod est cap. 2. in hac collectione, et plenius cap. 28.
Cap. 28. Idem Rauennati Archiepo) Archiepo Remensi, d. parte 10. cap. 2. et Raim. et Cont. c. 2. eo. et caput 2. huius tit. in hac coll.
Non ponitur) hæc verba sunt in uno Tarr. sed pro eis scribendum est cap. 2. eo.
Inter cetera, quod nos &c.) quæ pro quod Barcin. aptius. Raim. et Cont. omiserunt, quæ post verbum cetera sunt, usq. ad illa, Super eo vero. in concil. quoque nulla sunt, ut diximus cap. 2.
appellant a te) ad te, unus Tarr.
Super eo vero &c.) vide, quæ diximus d. c. 2.
Verum si aliquis specialiter &c.) hæc neq. in cõcil. sunt, neq. apud Raim. neq. in hac collectione dicto cap. 2. Verumtamẽ si quis etc. Barcin. Verũ tamen si quis aliter, unus Tarr.
eum remittere) eos mittere, unus Tarr.
Cap. 29. Idem Genuensi Epo) Aurel. Epo, Barcin. Anuensi Epo, prior editio concil. d. parte 10. cap. 28. Zamorensi Epo, posterior editio, quæ pleraq. mutat ob Gregorianam collectionẽ. sic Raim. in veterib. libris, Zamorien. Cõt. et alij nõ recte. Ienuensi, vetus Tarr. Ianuensi, alter. pro Genuen. ego Gienen. scriberẽ, siue Aurẽ. pro Aurel. aut pro Anuen. Abulen. Si credimus Raimũdo, nihil aliud opus est quærere, sed Zamoren. retinere; neq. enim id nomen fictũ est, immo de Zamorensi ecclesia magna contentione inter Archiepos certatũ est tempore Innocẽtij Tertij, ut ex eius registro apparet. vide etiã cap. 7. collect. 2.
quas nobis per nũtium tuum porrexisti, benigne) pro his verbis Raim. et Cont. habent tuas, quam vocem in concil. legimus, et edita. tuas, quas nobis etc.
admittere) sic etiam Raim. et Cont. suscipere, cõcil.
et efficaciter exaudire) hæc etiam Raim. et Cont. omiserunt. sunt in concil.
dilectus filius noster &c.) I. diaconus, Raim. et Cont. frater pro filius concil. non recte. Hunc suspicor fuisse postea Cælestinum iij. dictum, qui legatus in Hispania fuit, ut ait Innoc. iij. c. 4. de rest. in integ. 3. collect.
sanctæ Mariæ) scilicet concil. mendose in posteriori editione, s. in prim.
constanti nobis assertione) ante hæc verba est in posteriori edit. concil. olim Apostolicæ sedis Legatus, quæ in Gregorianis libris sunt, edita nõ sunt, sed sunt in concil. at in priori editione omnia, ut edidimus.
te ad synodum suam vocasset, et) hæc in Gregoriana collectione non sunt; sint licet in concil.
post enim excommunicationem) sic etiam in concil. post excommunicationem eius, Contius addens, quæ Raim. omiserat.
qui vice &c.) hæc usq. ad illa, Cũ dilectus, Raim. omisit, Contius addidit, sunt autem in concil.
Cum dilectus filius noster Martinus) Cumq. pro Cum est in duob. Tarr. et in concil. Cumq. N. Raim. et Cont. alijs omissis.
asseuerares) asseuerasset, uetus Tarr.
et ideo non potuisses) vox ideo in concil. non est. posses pro potuisses vetus Gregor. ut editũ est, Cont. et alij.
in Salamantina) sic in cõcil. et in Gregoriana. sed in Salmãticensi scribendum erat, ut veteres usi sunt. sed ferendum est, vitio enim temporum multa sunt immutata.
tibiq. dixisset &c.) hæc recte Cont. addidit a Raim. omissa. sunt etiam in concil. et tibi Cont. legit, tibiq. in concil. est.
quod in alia &c.) sic etiam Cont. quod non in alia ecclesia esses quæsiturus, concil. mendose.
quod quando venerabilis &c.) sic etiã Cont. quod venerabilis N. Archidiaconus Prædanus, in cõcil. non recte.

appel-

appellauerit) appellauit, Barcin. côcil. et Cont. et vetus Tarr.
tuam etiam appellationem interposuisses) sic etiam in concil. tuam appellationem etiam interposuisset, Cont. quod non placet. tu etiam pro tuâ etiam malo, siue tu tuâ etiâ, cetera, ut edidimus.
illa in parte) in parte illa, côcil. in hac parte, Barcin. et Cont. in illa parte, vet. Tarr.
quin ad) quod ad, unus Tarr.
ipsius uocatione) sic etiâ Côt. illius pro ipsius côcil. ipsius inuocationê, Barc. quod nô æque placet.
quemadmodum te) sic etiâ in côcil. quod te, Raim. et Côt.
non decuerit) nô decet, concil. nô decuit, Raim.
ad uocationem Cardinalis venisse) venire concil. ad uocê Card. uenire, Barcin. ad uocationê ueniret Legati, Raim. et Cont.
f. tuam monemus, atq. pr.) fraternitatem tuam monemus, mandantes, atq. præcipientes, côcil. præcipimus, Raim. et Cont. alijs omissis.
te repræsentes) sic etiâ Raim. te præsentes, concil.
et immunitatem) sic etiam in concil. hæc a Raim. et Contio sunt omissa.
Post hoc caput in Barcin. est Cælestini caput, cuius initiû, Præterea requisiti etc. est in 2. collect. cap. 4. eiusd. tituli.
Cap. 30. Idem Cant. Archiepo) Cantuarien. pro Cant. Raim. et Cont. Idem R. Cant. Archiepo, Barcin. et concil. d. parte 10. c. 29. ut editum est, in Barcin. cap. 4. de iureiurando.
Ad hoc, et infra) sic etiam Raim. et Cont. Pars c. Adhæc Barcin. omittuntur hæc in concil. et d. c. 4. in Barcin. alias incip. Preterea. Côt. in marg. Integra clausula fortasse est sub tit. de excessib. prælator. c. 2. in hac collectione, et in côcil. parte 24. c. 4. licet non esse initium id rescripti manifestum sit. quis enim litterarum initium esse credat, vel Adhæc, uel Præterea?
Præterea de ijs) Præterea, vetus Gregor. alijs omissis. ceteri libri, ut editum est.
quod stabunt iudicio ecclesiæ) sic etiam in côcil. mâdato pro iudicio Barcin. d. c. 4. quod ecclesiæ stabunt iudicio, Raim.
præstito sacramento) iuramento, concil. et Barcin. d. c. 4. omnia omittunt Raim. et Cont.
ut eos) non eos, Barcin. d. c. 4. mendose, forte nâ eos, sed nihil muto.
Cap. 31. Idem Carnoten. Epo.) sic omnes, vno veteri Gregor. excepto, in quo est, Cantuarien. Archiepo. Carnoten. vetus Tarr. Canonim. alter.
Quæstioni, quam facis) ante hæc verba est in Barcin. Pars c. Sane quia nos. P. c. Sane, Cont. Integra clausula posita est cap. 16. de officio, et potestate iudicis delegati. est in concil. parte 7. c. 29. et quod in hac collectione est in tria capita diuisum, illic unicû caput est. nam post verba capitis 16. adduntur verba capitis 5. de testib. cogêdis, et post eius capitis verba, hæc sunt. Quæstioni vero, quam facis.
mortis est) sic etiam Raim. mos est, concil.
absolui mereretur) sic etiâ Raim. et Cont. iubetur pro mereretur, concil. non recte.
si ante quâ) sic etiâ in côcil. et pro si, Raim. et Côt.
mandetur, appellasset) mandatum est, appellet, côcil. mandetur Raim. alia voce omissa.
uel si mâdato) sic etiam in concil. vox si a Raim. est omissa.
causa subterfugij appellauerit) sic etiam Raim. et Cont. cauta diffugij appellet, concil.
taliter respondemus, quod post quam iurauit) iurauerit, concil. Respondemus, quod, Raim. et Côt. alijs omissis.
appellationi eius) sic etiam in concil. vox eius omittitur a Raim.
eius debeas derogare) sic etiam Raim. et Cont. derogat, concil. alijs prætermissis.
non est) sic etiam Raim. penitus non est, concil.
in eadem sententia reducendus) in eandem reducêdus sententiam, concil. et Raim. et Côt. aptius. in eandem sententiam reducendus, duo Tarr.
pro posse fuerit prosecutus) sic etiam Raim. et Cont. executus, Barcin. pro posse suo fuerit executus, concil.
Cap. 32. Praeterea qui &c. de clericis appellant) appellant de clericis, concil. parte 50. cap. 53. Præterea de his, qui ad sedem Ap. appellant, Raim. et Cont. aperuit.
et enormia) hæc omittunt Raim. et Côt. sunt in concil.
dû conueniuntur) sic etiâ Raim. cû pro dû côcil.
hoc duximus) sic etiam in côcil. vox hoc a Raim. est omissa.
si post appellationem &c.) hæc Raim. et Côt. omittunt, usq. ad illa, eos appellatio. sunt autem in concil.
alij grauiter) alij concil. omissa voce grauiter.
eos appellatio non debet in tanta nequitia, et iniquitate tueri) eos appellantes in tanta nequitia, et iniquitate non debes tueri, concil. eos appellatio non debet in sua iniquitate tueri, Raim. in sua pro in tanta, unus Tarr.
eorum excessus) sic etiam Raim. et Cont. coram te excessus, concil. quod non æque placet.
puniatur) puniantur, vetus Gregor. et alij. puniatur Cont. et concil.
Porro de ijs &c.) hæc omittût Raim. et Cont. sunt in concil.
excommunicationis) excômunionis, vetus Tarr.
ecclesiastico) ecclesiæ, concil.
appellationem factam) suâ appellationem, côcil.
congruo tempore) hæc in concil. non sunt.

Cap.33.et eius suffraganeis) hæc in duob. Tarr. nō sunt.
Ex querimonijs) Ex crebris querimonijs, concil. Ex frequētib. querellis, cap. 1. de institutionib. in hac collectione. quod caput huic nostro nō dissimile est. quorundam, additur in uno Tarr.
quandoq. filij) filius, uetus Tarr.
et ut ecclesias) vox et non est in duob. Tarr.
et earum bona vel pro et concil.
Quoniam igitur) Quum igitur, concil.
est penitus) sic in priori editione cōcil. sit proest, in posteriore.
f.u. per A.s.pr.m.quatenus) fraternitati tuæ etc. quatenus, concil.
inhiare præsumant) sic etiam in priori edit. cōcil. inhiare præsumūt, in posteriore, et in uno Tarr.
ad eas) ad easdem, concil.
quanto citius) quantocyus, concil. et duo Tarr.
ipsos ita temere) tenere, concil. quod non placet: eos ita temere, Barcin.
optentu) sub obtentu, concil.
si quam) s. pro si vetus Tarr. quod scilicet inter preton
interposuerint) sic etiā in concil, interposuerūt. Barcin. et duo Tarr.
Cap.34.Super eo uero &c.) Ante hæc verba est in Barcin. pars cap. Quamuis. Integram clausulā esse suspicor cap. 7. de officio, et potestate iudicis delegati, in hac collectione.
1.discretio) dis.t. vetus Tarr. di.t. alter.
per incidentem) propter scribe, ut est in concil. et in duob. Tarr. non per.
super quam) sub qua, cōcil. super qua, duo Tarr. non male.
appellatione postposita) remota, concil.
terminanda) determinanda, uetus Tarr.
principalis causa) sic in concil. vox causa in Barcin. desideratur.
non possit) non potest, unus Tarr.
per interpositum) propter in concil. nō per, ut supra. per interpositam, uet. Tarr. per interpositū debet, alter Tarr. deleto postea simili verbo debet.
differri) deferri, in cōcil. nō recte, et in vet. Tarr.
iam dicta) prædicta, concil.
Vide simile rescriptum cap. 10. quod maluit Raim. quam hoc referre.
Cap.35.dilecti filij nostri) dil. fil. noster, unus Tarr.
sancta Frid.) Fridæ, duo Tarr. sanctæ Fridesvuichæ, cōcil. Fridæ postea in trib. Tarr. Fridesvuerichæ, in concil. et Fridesvuichæ. si iudex, additur in vet. Tarr. post Fridæ.
cum super) cū in Barcin. et in concil. desideratur, et in vet. Tarr. cum ipsi super, alter Tarr.
Osenia) Osenia, concil.
de mandato) sic etiam in concil. cum de mādato Barcin.
uenerabilib. fratrib. nostris) uenerabili fratre nostro, prior cōcil. editio nō recte. uenerabil. fratr. nostr. posterior recte.
Exon.) Exonien. concil. Exoniensi, unus Tarr. plenius.
ad audientiam) et ad audientiam, concil.
Osenia) Osenia, concil. postea tamen Oseneia est. Oseneia in trib. Tarr. bis. Onesia, et Onesia, in uno tantum.
Exon. Archid. mādauerūt) Oxeneford. pro Exō. Barcin. quæstione facta a Xenefordē. Archidiacono, mandauerunt, concil. plenius.
dignoscitur) dinoscitur cōcil. quod minus probo.
S.Frida) sanctæ Fridesvuerichæ, concil. sanctæ Fridæ, duo Tarr.
reiecti) deiecti, Barcin. et unus Tarr. eiecti, cōcil.
Deinde autem) vox autem in concil. non est.
ad Lunden. et Wigor.) ad Lunden. et Vuigorn. cōcil. sæpe incidimus in hæc nomina varie scripta. qui recte scribūt, Londinum, et Vigorniam scribunt. alij Lūdoniam, siue Londoniam pro Londino dixerunt iam inde a temporib. Gregorij primi.
quod si a possessione) sic prior concil. editio. si desideratur in posteriore.
et sic cum pars utraq.) et sicut utraq. pars, concil. non recte.
propter hoc) hæc in concil. non sunt.
sancta Frida) sanctæ Fridesvuichæ, concil.
per subreptionem) per subreptiones, olim in uno Tarr.
sed Lunden.) sed Lunden. prior concil. editio. sed London. posterior.
Osenia) Osenia, concil.
eius ecclesie) eiusdem ecclesiæ, Barcin. et concil.
f.t. per A.s. pr.m. quatenus) fraternitati tuæ etc. quatenus, cōcil. f.u. per A.s.m. qua. unus Tarr.
ex litteris) in pro ex cōcil. quod nō æque probo.
Exon. et Cistrensi) Exoniē. et Cicestrensis, prior concil. editio, non recte. Cicestrensi, posterior.
factis) factæ, concil. non ineptissime.
aut etiam) uox etiam in uno Tarr. non est.
tibi legitime) vox tibi in concil. desideratur.
post eius) vox eius non est in concil. neq. in Barcin. neq. in uno Tarr. eiusmodi forte scribi debuit.
ab eis) ab eisdem, concil.
uel mutatum; in eum statum) aut mutatū, in eo statu, concil.
extitisse) fuisse concil.
litteris nostris ad Lunden. et Wigor. Epūs posterius directis) litteris, neq. Lundē. neq. Vuigornien. Epis postea directis, concil. mendose.

volentes possessionem intrare) uolētes intrare, côcil.
reiecti) eiecti, Barcin. reiecti, concil.
nisi incontinenti ui repellere) uim ui in continenti tantum repellere, concil. uim ui etc. uet. Tarr.
ab aliorum) ab eorum, concil.
iura sua tueri) iura tueri, concil.
ante te) ante præsentiam tuam, concil.
conuocata) uocata, unus Tarr.
causam diligentius) causam ipsam diligentius, Barcin. et concil.
studeat terminare) termines, concil.
Cap. 36. nostrorum tenemur consultat.) consultationib. duo Tarr. vox nostrorum altero desideratur.
quod a nobis) a, in veteri Tarr. expunctum est.
arbitrium refertur) refertur, duo Tarr.
Cap. 37. Idem Gradensi &c.) Idem Granden. Patriarchæ, et sancti Vitalis presbytero Card. Raim. et Cont. alijs omissis. Grand. unus Tarr. l. priori, pro et priori, idem.
dilectis filijs nostris A.) hæc omittunt Raim. et Cont.
sancti Felicis) sanctæ pro sancti, unus Tarr. non male.
atq. canonice sancti Marci) hæc etiā ab eisd. sunt omissa.
Toletane) sic tres Tarr. Torcellanæ Barcin. et Raim. et Cont. aptius.
facientes maligni hostis inuidia) hæc itidem Raim. et Cont. omiserunt.
nobis per A. s. pri.) hæc etiam ab eisd. omittitur. uobis in Barcin. desideratur.
b...um pariter &c.) hæc usq. ad illa, si vobis, a Raim. et Contio sunt omissa.
si vobis cōstiterit, quod præfatus Archidiaconus) si Archidiaconus, Raim. et Cont.
ad nos factam) hæc a Raim. et Cont. sunt omissa.
post denūtiationē) et, additur in Barcin. ante hæc verba. et denuntiationem, Raim. et Cont. post nuntiationem, vetus Tarr.
etiam excommunicationis) vox etiam a Raim. omittitur.
ad denominationem) ad nominationem, Raim. et Cont.
prænominatum) nominatum, vet. Tarr.
elegeris) elegerunt, vetus Gregor. elegerint, Côt. et alij, et unus Tarr.
uel prohibitione) hæc omittunt Raim. et Cont.
si ipse) uox ipse in uno Tarr. non est.
præstita ab Archidiacono) præfati Archidiaconi, Barcin. et Raim. et Cont.
de præfato (.) l. scribēdum est, ut in Barcin. est, et in Gregorianis, et in duob. Tarr.
appellatione, et ex. re.) ap. et excusatione re. Barcin. hæc a Raim. et Contio sunt omissa.
et tu frater &c.) Quæ sequuntur, a Raim. et Contio sunt etiam omissa.
Gradensis) Grandensis, unus Tarr.
assistis) assistentib. vetus Tarr.
Cap. 38. respondere penitus renuas, et recuses) respondere recuses, Raim. et Cont. alijs omissis.
consul. s. taliter) sic etiam veteres Gregor. ubi taliter, Cont. et alij.
pro illa appellatione) per illam appellationem, vetus Tarr.
tuam) vox hæc delenda est, quæ neq. in Barcin. est, neq. in Gregorianis, neq. in uno Tarr. est in alijs duob.
appellatum est) appellatū nō est, Barcin. et Raim. apertius, et duo Tarr.
cum in causa procedere non deberes) cum nō debet, Raim. et Cont. apertius. cum in causa procedēte nō debere, Barcin. non sine mendo. forte, cū in causa procedente non deberet ad respondēdum etc. compellere. vox cum in uno Tarr. nō est. debet pro deberet in duob.
ad respondendum) nec ad resp. unus Tarr.
super alijs causis) pro, est in Barcin. nō super. vox causis in Gregorianis desideratur.
quod ipso actu &c.) quo ipso actu merito sit damnandus. Raim. et Cont. quod non æque placet.
Cap. 39. Relatum est aurib. nostris, quod cum quidam &c.) vox cum in Barcin. non est, neq. in concil. parte 47. cap. 7. tit. de iure patronatus. Raim. multa omittit. et Contius, sub tit. de concessione præbendæ cap. 3.
marcharum) argenti, addit vetus Tarr.
vocem appellationis emittunt) appellationē emittunt. concil.
consulis) consuluisti, vetus Tarr.
an a diœcesano) an diœcesiano, concil. non recte.
præsentib. literis respondemus) præsentib. tibi litteris respondemus, duo Tarr. et concil. consult. t. respondemus, Raim. et Cont.
in Lateranensi concilio) cap. 9. sub Alex. iij. nō cap. 5. ut Contius scripsit. ex eo est cap. 2. de conces. præb. in Gregoriana.
sint cassata) sunt pro sint unus Tarr.
qui iam dictis) qui iam prædictis, côcil. qui dictis, Raim. et Cont.
nituntur) innituntur, concil. et Raim.
personis) de personis, concil. et Raim.
Cap. 40. prout nobis dominus) prout Deus nobis, concil.
reuelauerit) sic etiā concil. ministrauerit. Barcin.
propositas denodare) quæstiones propositas denodare, Barcin. propositas enodare, concil. propositas denodare, Tarr. duo. in altero tamen S expunctum est.

ante

ante citationem, uel post) citationem, addunt Barcin. et concil. et unus Tarr.
ante sententiam, uel post) sententiam, addunt ijdem. uel post, in ueteri Tarr. aliquando desiderabantur.
in his articulis) in huiusmodi articulo, Barcin. et duo Tarr. et concil. excepta voce articulo.
si cui causa) si causa, Barc. et cõcil. et duo Tarr.
appellasset) appellet, concil.
quia delegatus) vox delegatus in uno Tar. nõ est.
quae causatur) esse, additur in Barcin. cõtra Cant. est in concil. non sine mendo.
Dubitas autem) etiã pro autẽ in concil. nõ male.
ap. re. commissa) ap. re. in uet. Tarr. olim non erant.
ille solus) vox solus aliquando in uet. Tarr. desiderabatur.
in fine litterarum) vox litterarum in concil. non est.
nequiuerit) nequit, unus Tarr.
Primae igitur quaestioni taliter) Primae ergo quaestioni, concil. omissa voce taliter.
siue postea) siue post, concil.
quaesiuisti) quaesiuisti, concil.
appellauerit) appellauit, unus Tarr.
super falsis) falsa, unus Tarr.
specialiter) speciale, concil.
in commissionis litteris) in litteris commissorijs, concil. in commissorijs litteris, unus Tarr.
De caetero noueris &c.) haec sunt in concil. parte 49. c. 12. superiora c. 13. non recte. in marg. addi debuit hoc loco. cap. 5. de sent. et re iudic. vidimus supra eodem illo tit. cap. 7.
Cap. 41. Idem R. Cantuar. Archiepo) R. non est in concil. parte 31. cap. 2. titulo de excommunicatis, neq. in Gregorianis, excepto Contiano. Rs. pro R. est in duob. Tarr.
super articulis iuris) sic etiam in concil. haec Raimun. omisit. in articulis iuris, Cont.
in ijs, quae tibi nota sunt, & liquido manifesta) liquida, manifeste, concil. haec etiam omnia Raim. omisit, in his, quae tibi nota sunt, Cont. alijs omissis.
ordinem iuris) sic etiam Raim. et Cont. vox iuris in concil. non est.
& euidenter &c.) haec recte addidit Cont. a Raimun. omissa, sunt in concil.
ecclesiastica contraire) sic etiam in concil. sed in marg. ecclesiae, est. ecclesiasticę occurrere, Cõt. quod non aeque placet.
ille gloriosus inclitus) et inclitus, Barc. et duo Tarrac. et concil. et Cont. aptius. gloriosus ille, unus Tarr.
Thomas) sanctus Thomas, unus Tarr.
non in palatio) sic etiam in concil. non etiam in palatio, Raim. et Cont.
non in camera) sed pro non uetus Tarr.
in propria) sic in concil. vox propria a Raim. et Contio est omissa.
et contra Pontificalis officium dignitatis) officij dignitatem, concil. et unus Tarr. cetera, ut edita sunt. et Pontificalis officij dignitatem, Raim. et Cont.
Verum ne petitionib. &c.) Recte addidit Cont. a Raim. praetermissa, quae sunt etiam in concil. mendosa. namq. ita scriptum est. Verum super his, de quib. etc. alia desiderantur.
prout nobis dominus dedit) dederit, unus Tarrac. prout nobis dederit dominus, concil. prout dedit nobis dominus, Cont.
interdicto, uel) haec in concil. non sunt. habent Raim et Cont. interdictione, uel, unus Tarr.
excommunicatione) excommunione, uetus Tarrac.
excepit) suscepit, unus ex ueter. Gregor.
ut non in excommunicatione decedat) ne pro ut non, Raim. ut non in excommunicationem discedat, concil. mendose.
Romanus Pontifex) haec omittunt Raim. et Cõtius. sunt in cõcil.
iuris pareat aequitati) sic etiam Raim. et Cont. sed in concil. ante haec uerba est, uel coram eo, in quo utraq. pars conuenerit.
De ijs etiam &c.) Hoc est in concil. cap. 3. hac inscriptione. Idem eidem in eadem epistola.
uel interdicto) sic etiam Raim. uel interdictioni, concil.
illud idem) vox illud in altero ex ueter. Greg. non est.
& si ij) etiam si hi, concil. et Raim. et Cont.
qui huiusmodi pretulerint) protulerunt, Raim. et Cont. pro quibus tulerint, concil. quod aptius est. forte scribendum, pro quib. huiusmodi protulerint. sed malo, quod in uno ex veter. Greg. est. pertulerint scribere, cetera ut edita sunt.
Super eo vero &c.) hoc thema neq. in concil. est, neq. in Gregoriana. durum credo visum fuisse, corpus post appellationem non tradi sepulturae, quod secundum Anglicanam cõsuetudinẽ fieri, testantur R. et Alanus Angli, ut Tancredus refert.
postulant) poscunt, uet. Tarr.
nisi eis) uox eis in vet. Tarr. desideratur.
Cap. 42. Idẽ in concilio Lateranen.) sic etiã Raim. et Cõt. ex pro in Barc. c. 9. addit in marg. Cõt. nõ recte. scribo cap. 6. ut in concilijs est.
Reprehẽsibilis valde &c.) Recte Cõt. addit a Raimun. omissa, quae sunt etiam in concil. d. c. 6.
ut cum fratres) sic etiã Cont. ut fratres, concil. ut confratres, Barcin. quod non aeque placet.

appellaturos quosdam) quos appellaturos, concil. ut editum est, Cont.
commonitione) admonitione, Cont. et concil.
siue excommunicationis) uel pro siue concil. seu etiam, Cont.
in eos) sic etiam in concil, hæc omisit Cont.
sententiam ferant) ferunt pro ferant Cont. et unus Tarr. ferant sententiam, concil.
dum superioris) cum pro dum, unus Tarr.
et defensionem) et adde fensionem, concil. Barc. duo Tarr. et Cont. aptius.
præsidium) sic etiam Cont. subsidium, concil.
ne prælati) ne uel prælati, cōcil. et Cont. plenius.
grauare subiectos) sic etiam in concil. grauare subditos, Cont.
uel subiecti) uel subditi, concil. Barcin. et Cont. et unus Tarr.
pro sola) sic etiam Cont. pro sua, concil. et Barc.
correctionem) sic etiam in concil. correptionem, Cont. et unus Tarr.
ut nec) ut ne, unus ex ueterib. Gregor.
commonitione præmissa) sic etiā in cōcil. et in uno ex ueter. Gregor. monitione præmissa, Raim. et Cont. ut editum est, scriptum est cap. 48. cōcilij generalis sub Innoc. 3. ex quo est c. 61. de appel. in Gregor. ex 4. collectione.
proferant) sic in concil. et in veterib. Greg. et alijs. ferant, Cont. et vet. Tarr.
sue generi) genere suo, concil. suo genere, Raim. et Cōt. qui in marg. addit nomine, alij iure scribunt.
suspensionis, uel) sic etiam Raim. et Cont. hæc in concil. non sunt.
excommunicationis) excommunionis, unus Tarrac.
ante ingressum causæ) hæc omisit Raim. sunt in cōcil. addidit Cōnt. post vocem appellationis.
prorumpant) sic etiam in concil. erumpant, Barcin. et Raim. et Cont. qui in marg. habet alias prorumpant. quod verbum est in uno ex veter. Gregor.
pro suis) sic etiam Raim. pro sua, concil.
competens ad) competens ei ad, concil. duo Tar. Barcin. et Raim. aptius.
prosequi) persequi, vetus Gregor. et concil. prosequi Cont. et alij.
neglexerit) noluerit, unus Tarr.
qui appellauerit) sic etiam in concil. et qui appellat, uetus Gregor. qui appellat, Cont. et alij.
si quidem proprium) si quid proprium, Barcin. et uetus Tarr. si quod proprium, uetus Gregor. si quid, Cont. et alij. si proprium quid, concil.
habuerit) sic etiā Raim. et Cont. habuit, cōcil. et duo Tarr.
competentem illi) ei pro illi cōcil. et uetus Greg. illi, Cont. et alij. et Inno. 3. c. 44. Gregorianæ.
deterritus) sic etiam ueteres Greg. territus, Cōt. et alij. perterritus, cōcil. deterritus est c. 44. Gregorianæ.
in locis religiosis) sic etiam in concil. in religiosis, Raim. et Cont.
ne monachi, siue quicumq. religiosi uiri) ne religiosi, Raim. alijs omissis. ne (monachi, siue quicūq. alij) religiosi. Cont. vox uiri in concil. non est. cetera, ut edita sunt.
eis fuerit iniūctum) fuerit eisdem iniūctū, Raim. et Cont. utiliter eis fuerit iniūctum, concil.
Cap. 43. Idem) sic etiam Raim. et Cont.
pars. c. Eam te) sic etiam Cont. Integra clausula exstat fortasse c. 4. de ætate, et qualitate ordin. in hac collectione.
Ad hæc præsentib. &c.) Quæ omisit Raim. addidit Cont. Adhoc, unus Tarr.
appellatione cas.) sic etiam uetus Gregor. remota pro ces. Cont. et alij.
suspectum habuerit habuit duo Tarr.
iudicem) iudices, unus ex veter. Greg. et postea ualeant pro ualeat.
Cap. 44. Idem Salaberiensi Epo) Salebiriēsi Epo, Barcin. Salabrien. Epo, Raim. et Cont. Salesbien. vnus Tarr.
cum Rogerium filium Willielmi) cum tu Rog. etc. Barcin. cum W. uetus Greg. cū G. alter vetus codex, cum V. Raim. et alij, ceteris omissis. cū tu. Rog. filium W. unus Tarr. cum Rogerum filium Willi. alter.
ut debitam in eadem ecclesia) ut in ea, Raim. et Cont. uox eadem in uno Tarr. non est.
ad audientiam uestram) hæc omittunt Raim. et Cont.
proruperis) prorupit, Raim. et unus Tarr.
& appellatione &c.) Recte Cōt. addidit a Raim. prætermissa.
beati Lucæ) beatæ Luciæ, Cont. et uet. Tarr. olim.
per eum, uel per aliorum subterfugia) pro eius, et aliorum subterfugio, Cont. horum pro aliorū olim uetus Tarr.
præscriptam) prædictam, Cont.
cum ipse) Cum autem, Raim. Cum ipse (autem) Cont.
uideatur) dictus canonicus, Raim. addidit.
per A. s. pr.) hæc omittunt Raimund. et Contius.
præfatum Rog. diligenter, & studiose commonitas) eum studiose moneas, Raim. et Cont. Rogerium

rium pro Rog. vetus Tarr. plenius.
debitam omni mora postposita) hæc etiam ab eisd. sunt omissa.
infra proximum festum beati Lucæ) infra terminũ, Raim. beatæ Luciæ, vetus Tarr. olim.
appellationẽ suã) ap. eã, ueteres Greg. eam, Cõt. et alij altera voce omissa, non sine mendo.
uices suas) sic etiã Raim. et Cõt. uices suas, Barc.
exequendas) hæc vox a Raim. et Cõt. est omissa.
ap. ces.) hæc itidem ab eisd. omittuntur.
unde possis) ut possit, unus ex veter. Gregor.
prælibatus Rog.) W. pro Rog. veteres Greg. V. Cont. et alij. Rogerius, vetus Tarr.
tu eũ certũ etc.) tu prebẽda sua priues eũdẽ, uet. Greg. tu de prabẽda, etc. Cont. et alij nõ recte.
ap. postp.) ap. ces. Barcin. ap. postposita, vet. Tar.
& eam alicui discreto &c.) et eã alij, donec personæ concedas, Raim. et Cont. alicui pro alij, unus ex ueter. Gregor.
Cap. 45. Lucius eij. Wallincen. Epo) scribo Wal. Lincon. Epo, est enim in Barcin. Val. Lingon. Epo, et alibi Epo Lincol. et in veteri Gregor. Waltio Lincon. Epo, sed pro Waltio scribo Walterio, siue Waltero. Vt. Lincolnien. Epo, d. parte 10. cap. 18. Gualtero Lincon. canonico, tam Cont. quam alij quidã mendose. Valton. Epo, alter ex veter. Gregor. Waltero Incol. unus Tarr. non sine mendo.
pars c. Ad aures) hæc omittunt Raim. et Cont. et unus Tarr. et cõcil. Integra clausula exstat supra de rescriptis cap. 6. Valtero Licoln. inscripto, et in concil. parte 41. c. 8. Lincol. Epo.
Postremo) et infra, additur in uno ex uet. Greg.
intimamus) insinuamus, Barc.
causa aliqua) aliqua causa, concil. et Barcin. uox aliqua omittitur a Raim. et Cont.
impetrauit) impetrauerit, Barcin.
aut ex alia quacunq; iusta causa) vox iusta in concil. non est. uel ex alia iusta causa, Raim. et Cõt. uel alia causa, unus ex veter. Greg. aut ex aliqua etc. duo Tarr. aut alia quacumq; causa iuste, Barcin.
functus) sit, addit Barcin.
non immerito poteris) sic etiã Raim. et Cõt. potest non immerito, concil.
fuerit et) vox et in cõcil. nõ est. est in Gregoria. In duob. libris Romano, et Barc. est hoc caput totidem verbis sub tit. de officio, et potest. iudicis delegati.
Cap. 46. Idem Nor Witen. Epo) Greg. VIII. Norwicensi Epo, Barcin. Idẽ Noruicen. Epo, Raim. et Cont. et unus Tarr.
pars c. quæsitum) hæc omittunt Raim. et Cont. vide c. 7. de rescriptis, in hac collectione. Integra clausula fortasse ex c. 2. de officio iudicis delegati collect. 2. sumi potest.

Ad hæc) Ad hoc, unus Tarr.
& deinde) sic etiam Raim. et Cont. et si deinde, Barcin.
interdictum) illud, Raim.
seruare) obseruare, unus ex ueter. Greg.
nouerit, quod) Noueris igitur, quod, Raim. et Cõt.
post ap.) post appellationem, uetus Tarr.
sic interdictum nequeunt) uox nequeunt in Barc. desideratur. sic nec interdictum nequeunt, uetus Greg. ut editum est, Cont. et alij.
eos constat suppositos) sic etiam Raim. et Cont. eos constat esse suppositos, Barc. et unus ex veter. Gregor. plenius.
Cap. 47. uniuersis Archiepisc.) et Epis, additur in Barcin. et in vet. Tarr. non male. uniuersis fratrib. Epis, et Archidiaconis, ad quos litteræ istę peruenerint, concil. Archiepis. pro Archiepisc. duo Tarr.
Vel ex malitia) Vel ex dolo, uel ex malitia, concil. plenius.
intelligentia prepediti) diligentia impediti, cõcil.
non possumus) non possimus, concil. et unus Tar.
concurrentium clamores, & murmura) contradicẽtium clamores, aut murmura, concil. quod nõ æque placet.
mediocribus) minorib. concil. non male.
quam oporteat) quam oportet, concil.
huic rei) huius rei, unus Tarr.
ne uel multitudinis) ne multimodo, cõcil. ne vel in multitudinis, unus Tarr. olim.
suam iniuriam) sua pro suam, concil. quod non improbo. Est autem præclara sententia totius principij huius capitis, cui est non dissimilis Bernardi Clareuallensis ad Eugenium in aureo illo libello de consideratione.
f. t. per A. f.) uniuersitati pro f. Barcin. et concil. fraternitati vestræ, uetus Tarr. f. t. alter Tarr.
m. quat.) præsentib. mãdamus, quatenus, cõcil.
super reb. modicis) de modicis reb. concil.
subsistunt) consistunt, uetus Tarr.
quæstio uentiletur) quo pro quæstio, prior concil. editio non recte. causa, posterior.
prouocandum) appellandum, concil.
uero uestrorum) vox uero, ut superuacanea recte omittitur in Barcin. et in concil. et in uno Tar.
eligere cõpellatis &c.) eos eligere iudices, qui suspicione careant, compellatis, concil.
ibidem idonei potuerint inueniri) ibi pro ibidẽ unus Tarr. idonei ibi fuerint inuenti, concil.
seu Primatem vocem prouocationis) siue Primatẽ uocem appellationis, concil.
negotium tale fuerit) tale negotium sit, concil.
substantiam) summam, concil. aptius.
aliquatenus teneat) contineat pro teneat, Barcin. contineat aliquatenus, concil.
cognitores eligere) hæc in concil. desiderantur.

tamen de viciniis &c.) cognitores tamen de viciniis Episcopatib. aliquos eligere compellantur, concil.
in maiorib.) sed in maiorib. vetus Tarr.
appellandi sedem Ap.) appellādi ad sedem Ap. concil. Apostolicam pro Ap. vetus Tarr.
copia reseruata) copia reruata, concil.
suos in praesentiam nostram aduersarios) suos in, unus Tarr. et Barcin. uos aduersarios ad praesentiam nostram, concil.
laborare compellant) cōpellunt, Barcin. et cōcil.
cum a nobis &c.) haec usq. ad illa, Ceterum si, in concil. non sunt.
possis litteras) malo, possint litteras, in Barcin. est, possunt litteras. litteras possint, vetus Tarr.
super aliquib. causis) super causis, concil.
cuius iurisdictioni) eius pro cuius, vetus Tarr.
saltem ii) alter, uel is, unus Tarr.
subiacet, non fuerit) non subiacet, non fuerit, concil. quod nondum placet. subiaceat, olim uetus Tarr.
iudices electi supradicto modo non fuerint) iudices clerici supradicto modo nō fuerint electi, concil.
litteras a nobis) et litteras a nobis, concil.
iudicia reuertantur) negotia reuertentur, prior editio concil. negotia reuertantur, posterior.
disceptantium occurrere) occurrere disceptationum, concil. non recte.
viscerauimus) referemus, concil. non male.
Cum tamen) Cum uero, concil.
nostram praesentiam) sic etiam posterior concil. editio. uestram pro nostram, prior editio, quod non placet.
super illis) his pro illis, unus Tarr.
pari contigerit, & primatia) uel Primates fieri contigerit, concil. aptius.
non mutamus) sic etiam in concil. post haec uerba est in Barcin. Datum Bon. hoc est Bonon. non immutamus, unus Tarr. habet.

TIT. XXI. DE CONFIRmatione utili, uel inutili.

matione utili, uel inutili) et inutili, Barc. uel nō utili, uetus Gregor. uel inutili, Cont. et alii.

CAP. 1. Exon. Epō) sic etiam Raim. et Cont. Lexoniensi Epō, in concil. parte 44. c. 10. forte L. Exonien.
Si quis rei &c.) Ante hæc uerba additur in Barcin. Pars cap. In litteris. sic etiam Cont. Integra clausula quærēda est. Multa quidē capita sunt ex eodem rescripto sumpta, ut existimamus. In duob. integra clausula exstat sub tit. de offi. iud. dele. et sub tit. de raptor. in hac collect.
impetrauerit Apostolica sedis) sic etiā ueteres Gregor. a sede Apostolica impetrauerit, concil. impetrauit ab Ap. sede, Cont. et alij.
nō minus) sic omnes: sed ego nihilominus malo.
cum in) cum inde, Barcin. duo Tarr. concil. et Raim. ego deleo in.
optinuit) sic etiam ueteres Gregor. et concil. obtinuent, Cont. et alij.
non est remissum actionis) sic etiam in concil. nō est uestitam, Raim. et Cont. alijs omnibus.
de quaestione subitu) postea, additur in concil. de exstione postea suborta, Barcin. et unus Tar. de quæstione postea exorta, Raim. et Cont.
sine mandato &c.) sic etiam in concil. deceperere, aut eam dissinire absq. Apostolicis mandato, Raim. et Cont. uox eam in Barcin. desideratur, cetera, ut edita sunt.
Cap. 2. Idem Wigor. Epō) sic etiam vetus Greg. Vigorien. Epō, Cōt. et alij. Wigornien. Epō, 2. libro registri, concil. parte 50. c. 16.
pars c. Ex parte tua) P. c. Ex parte. Cont. tunc hæc Raim. omittit. integram clausulam uidem ius in concil. et c. 13. de accusat. in hac collect.
Romanorum Pontificum) Rom. Pon. Raim. et Cont. Ro. Po. unus Tarr. Ro. Pontificū, concil.
tuam voluimus cognitionem tenere) sic in concil. uolumus te tenere, Raim.
quod nullus) quod illas, unus Tarr. non recte. quod contra illas, concil. et Barc. et duo Tarr. et Raim. et Cont. aptius.
procedit) procedat, cōcil. et Barc. et Raim. et Cōt.
ipsa confirmationis) hæc omittunt Raim. et Cōt. sunt in concil.
per falsam) sic in concil. per falsi, Raim. et Cōt.
elicita sint) fuerint, unus ex ueterib. Greg. sint elicita, duo Tarr. sint suggestionē obrēpta, cōcil.
Operæ pretiū est Tancredi scholij facere mentionem, qui multorum veterum opiniones de his ipsis confirmationib. retulit, ut simul cognoscamus, qui fuerint huius collectionis interpretes, Refert initio Alani, et Vincentij umbra, mox Laurentij, quas etiā glossas appellat, mox B. hoc est Bernardi huius libri, ut ait, compilatoris, et Hugonis. Siluestri quoq. uerba audisse Tan. ait, has nō esse decretales etc. Ipse Tan. recte separat cōfirmationes ex certa scientia ab alijs. Viden. Bern. in scholijs Gregor. collectis.

LIB. TERTIVS.

TIT. I. DE VITA, ET HOnestate clericorum.

CAP. 1. Ex concilio Africano) Magontiensi, Barcin. Magoc. uetus Tarr. Argontino, alter. Magūtino, Raim. et Cont. Magūntino. cap. 13. Burchar. lib. 3. cap. 102. et Iuo parte 3. cap. 137. decreti.

creti. sed in concil. est ex concilio Turonensi ij. cap. iiij. Est autem hoc caput in libro Barcin. non primum, sed quinctum.
quando sancta) quando sacra, Raim. et Cont. quo sancta, concil. et Burch. et Iuo. forte quum sancta, scribi posset.
inter clericos, tam ad vigilias, quam ad missas, stare penitus, uel sedere) missam pro missas, Barcin. et Iuo. stare, uel sedere penitus, Burch. et Iuo. cetera, ut edita sunt. uel sedere, in concil. desideratur; cetera, ut edidimus. stare, uel sedere inter clericos, Raim. ceteris omissis. (tam ad vigilias, quam ad missas) addidit Cont.
quae cancellis ab altari) sic etiam Burch. Iuo, Raimũd. et Cont. quę a cãcellis versus altare, cõcil.
tantum psallentib pateat clericis) sic etiam Burch. et ceteri. choris tantum psallentium pateat clericorum, concil.
ad orandum uero) sic in concil. in ult. editione, et in Gregorianis, et in Burch. edito. vox vero in duab. editionib. cõcil. desideratur. sed aptius in ueteri Burch. est, ad adorandum uero, et apud Iuonem. etiam pro uero, uetus Tarr.
Cap. 2. ex concilio Pictauiensi) sic etiam Raim. et Cont. Magotiensi, Barcin. est autem hoc caput primum in eo libro. in ueteri Tarr. omissũ est.
pars c. Decernit) hæc omisit Raim. et Cont. et Barcin. Integra clausula quærenda, ut ipsum Pictauien. concilium. uide cap. 1. de filijs presbyterorum, cuius initium olim fuit Decreuit.
Cap. 3. Gregorius) sic etiam ueteres Raim. libri. et Grat. Greg. 9. Cont. et alij, non recte. Item Gregor. unus Tarr. scribendum Gregorius in synodo Romana. ut apparet ex registro B. Gregorij. lib. 12. in fine. Hoc est cap. 2. in Barcin. sunt, qui putent eam synodum fuisse Gregorij posterioris, siue secundi.
Comã relaxauerit) laxauerit coronã, regist. relaxauerit comam, Grat. 23. dist. §. 23. in quibusd. tamen ueteribus libris Gratiani est, laxauerit comam. comam nutrierit, unus Tarr.
Cap. 4. ex concilio Carthaginensi) sic etiam Raim. et Cont. adde quarto ex concilijs, cap. 44. ex concil. Carthagin. c. 44. Burchar. li. 2. cap. 174. et Iuo parte 6. cap. 265. decreti. Hoc est caput 3. in Barcin. et in uet. Tarr.
Clericus nec comam nutriat, nec barbam) sic concil. et Burch. neq. pro nec, Raim. et Cont. Clericus nec comam, nec barbam nutriat, Iuo non male. nec barbam tondeat, siue nec barbam radat, quidam in marg. concil. non recte. nec barbam radat, antiqua editio concil. Viden. Clemens lib. 1. cap. 4. Apostolicar. constitut. Ante hæc uerba est in ueteri Tarr. Pars. c. Decernit. quod ex cap. 2. videtur sumptum.

Cap. 5. ex concilio Triburiensi) Hoc in libris conciliorum non inuenio. est hoc cap. 4. in Barcin. et in uet. Tarr.
nisi mantello) idest pro nisi, duo Tarr.
Cap. 6. ex eodem) ex concilio Triburiensi, veteres Gregor. Triburicen. Cont. et alij. et in margine Maguntiensi. Cont. in libris conciliorum non inueni. ex concil. Tributi. præsente Arnolpho Rege c. 16. Burch. li. 8. c. 97. et Iuo parte 7. c. 115. decreti. ex concilio Triburiensi, cap. 1. de apostatis, in hac collectione.
qui quidem) uox quidem in uno Tarr. non est.
nec ad monasterium) aliquod, additur in Barcin. et in duob. Tarr. nec monasterio, Raimund. et Cont. uox aliquod est apud Burch. et Iuo. et d. c. 1. de apost.
uxorem habere &c.) sic etiã Raim. et. d. c. 1. si uxorem habere permittitur, iterum tonderi cogatur, Burch. et Iuo.
& iterum) hæc in ueteri Tarr. scripta, et mox deleta sunt.
uxorem dimittere) uxorem suam dimittere, veteres Gregor. tonsuram suam dimittere, Barcin. ut editum est, Cont. et alij tonsuram dimittere, Cont. in marg. ait esse in veteri libro. sic etiam est d. c. 1. de apost. tonsuram negligere, Burch. et Iuo.
Post uerba huius capitis addidit Burch. Quem autem progenitores ad monasterium tradiderunt, et in ecclesia coepit cantare, et legere: nec uxorem ducere, nec monasterium deserere poterit; sed si discesserit, reducatur. Si tonsuram dimiserit, rursum tondeatur; uxorẽ si usurpauerit; dimittere compellãtur. coeperit pro coepit, Iuo, cetera totidem verbis.
Cap. 7. ex concilio Nannetensi) Maticen. Raim. Nanneten. Cont. in marg. cap. 9. Nanneten. ait Burch. lib. 2. cap. 56. et cap. 8. Iuo parte 6. cap. 152. decreti. sed in libris concil. uerba huius capitis non reperi. Pictauien. est in uno ex ueter. Gregor. Manetensi, in uet. Tarr.
cantet epistolam) cantet, et epistolam, Burch. et Iuo, et Raim. et duo Tarr.
scholas possit tenere) schola pro scholas, Burch. et Iuo. possit scholas tenere, ueteres Greg. possit tenere scholas, Cont. et alij.
& admonere) et admoneat, Burch. et Iuo, ut editum est, Raim. et Cont.
castitate) caritate, unus ex uet. Greg. solus.
Cap. 8. Alex. iij. in concil. Lateranen.) adde. c. xi. ex concil.
pars c. Clerici in sacris) hæc omisit Raim. p. c. clericis, Cõt. Integra clausula exstat t. 2. c. ult. huius libri, et in cõcil. pars c. Cũ. unus Tarr. nõ recte.

Monasteria sanctimonialium) sic etiã Raim. et Cont. Monasteria præterea sanctimonialium, concil. et Barcin. et duo Tarr. alias incip. Præterea, Cont. in marg.

& rationabili causa) sic etiam Raim. et Cont. et necessaria causa, concil.

non destiterit) sic etiam concil. et uetus Gregor. non desierit, Cont. et alij. nõ desisterit, alter uetus Gregor.

ab officio) sic Raim. et Cont. a beneficio, concil. et Barcin.

si laici &c.) hæc in concil. hoc loco desiderãtur. sunt tamen ante huius capitis uerba. In Gregorianis bis posita sunt, tam sub hoc tit. quam sub tit. de excessib. prælator.

Cap. 9. clausa deferant indumenta) desuper addit Innocen. 3. in cõcil. gener. cap. 16. qui multa sumpsit ab hac cõstitutione. uide in 4. collect. cap. 4. huius tituli. uestimenta pro indumenta, unus Tarr.

sericum pannum) pallium pro pannũ, duo Tarr. et Barcin. quod nondum probaui.

anulos non portent) nec pro nõ, Barcin. sed nec anulos, Inno. 3.

nisi Eps fuerit, qui habeat hoc ex officio) habet malo, quam habeat, aut ante uocem qui, et addo. nisi quib. competit ex officio dignitatis. Innoc.

& taxillorum) et talorum, Barcin. ad aleas, et taxillos non ludant, Innoc.

hominis studijs) scribe, bonis studijs, ut est in duob. Tarr. et in Barcin. et apud Innoc.

Epus suum) uox suum in uet. Tarr. olim desiderabatur.

& immunitatis) ut pro et Barcin. quod nõ æque placet. uide præter Innoc. constitutionem, non dissimilem Clemen. V. in concil. Viennen.

interim) tantum, olim uetus Tarr.

& mulieres) et in uno Tarr. non est.

habitu honesto) modesto, uetus Tarr.

& a communione) et, in vet. Tarr. expunctum est.

Cap. 10. Idem) Gregorius viij. ueteres Raim. libri. septimus, Cont. et alij. sed in marg. alias octauus uniuersis Epis.

Quoniam ut ait scriptura, Proni sunt &c.) Recte Cont. addidit multa, quæ Raim. omisit. Videntur autem esse sumpta ex concil. Toletano 4. cap. 23. apud Grat. 12. q. 1. cap. 1. et Ansel. Lucẽ. li. 7. c. 8.

Proni sunt sensus hominis ad malum ab adulescẽtia sua) sic etiã Cont. Nequaquã ultra maledicam terræ propter homines. sensus enim, et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adulescentia sua. Genes. cap. 8. οὐ μὴ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ. LXX. nõ addã ultra maledicere terræ propter opera hominũ. quia incũbit cogitatio hominis diligẽter ad mala ex adulescẽtia sua, Cõpluten. peccata pro voce opera habet Chaldæorum interpretatio. quoniam sensus cordis humani malus est ab infantia sua.

caro uergit) sic duo Tarr. uergat, Barcin. urgit, Tarr. unus. urget forte, uel urguet, scribi potest. uergit caro, Cont.

procedente) præcedente, Cont. et unus Tarr. apertius. quæ uox referenda est ad gratiam, nõ ad vigorem spiritus. semper enim præcedit gratia qualescumq. motus animi bonos.

niti debet) uti debet, uetus Tarr. debet niti, alter.

si quidem) hæc in uno Tarr. non sunt.

peruenisse) sic etiam Cont. malo prouenisse.

habeant) habuerant, uetus Tarr.

ex dispositione) vox ex in Barcin. omittitur. eam Cont. habet.

decernimus obuiandum) decreuimus pro decernimus, Cont. et duo Tarr.

Ignis in altari semper ardebit) sic etiã Cont. Ignis autem etc. Leuit. c. 6. καὶ πῦρ ἐπὶ θυσιαστηρίου καυθήσεται ἐπ' αὐτοῦ, οὐ σβεσθήσεται. LXX. et ignis in altari accendetur super eo, non extinguetur. Complut. Ignis autẽ erit incẽsus in eodem altari, numquam extinguetur, Chald.

quem nutriet sacerdos subiciens mane ligna per singulos dies) sic etiam Cont. enutriet pro nutriet, Barcin. ligna mane, Leuit. cetera, ut edita sunt. καὶ καύσει ἐπ' αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωὶ πρωΐ. LXX. et conburet super eo sacerdos ligna mane mane. Complut. et incendet in eo sacerdos ligna mane mane. Chald.

statuimus ut) sic etiam Raim. et Cont. statuimus ergo, ut, Barcin. et duo Tarr.

atq. prouentib.) vox atq. omissa est a Raim. et Cont.

etiam diligenter) ab eisd. est vox etiã omissa. et pro etiam vetus Tarr. olim, mox ea quoq. vox deleta est.

imponere numerum) ponere numerum, Raim. et Cont.

in communione) in commune, Barcin. et duo Tarr. et Raim. non male.

et in una) vox et in Barcin. et in Gregorianis omittitur.

Si uero) Si qui uero, Barcin. et Raimund. et duo Tarr.

Tarr.

pro manus iniectione) sic etiã Raim. et Cont. per manus iniectionem, unus ex veter. Greg. et Barcin. nõ optime. propter forte pro per scribẽdũ.

reconciliandi eum) vox eum a Ram. et Cont. est omissa.

Quod etiam de mulierib. &c.) hæc usq. ad finem omittunt Raim. et Contius.

qui præ senectute) pro est, non præ in Barcin. et in duob. Tarr. quod non placet.

successorib. nostris) uox nostris in uno Tarr. olim non erat.

qui rectius) quæ rectius, Barcin. quod rectius, duo Tarr.

TIT. II. DE COHABITA-

tione clericorum, et mulierum, et et clericis concubinarys) tria ultima verba non sunt in Barcin. neq. in Gregorianis. feminarum pro mulierum, uetus Tarr.

CAP. I. *ex concilio Nannetensi*) adde cap. 3. ex concil. cap. 10. Burch. lib. 2. cap. 116. et Iuo par. 6. c. 192. decreti. ex cõcilio Magũtino, Raim. et Cont. qui in marg. scripsit Nannoten. Natanensi, vetus Tarr. Macicensi, alter Tarr.

Inhibendum est) sic etiam Raim. et Cont. Prohibendum, concil. Inhibendum, Burch. et Iuo. vo ce est omissa, ut in concil. et in uno Tarr.

et modis omnib. interminandum est) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. et apud Burch. et Iuo. uox est omittitur in vet. Tarr.

eas personas feminarum) sic etiam cõcil. Burch. et Iuo. feminas, Raim. et Cont.

sicut in canone insertum continetur) hæc omittunt Raim. et Cõt. sicut et in canone etc. cõc. Burch. et Iuo. canonem interpretari possumus Nicæni concilij cap. 3. relatum a Grat. dist. 32. cap. 16. et a Burch. lib. 2. c. 109. et Iuone li. 3. tit. 8. c. 29. Panor. et parte 6. c. 186. decreti. et Ansel. li. 7. c. 133. et a Martino Brachar. cap. 32. et a Iustiniano Nou. 123. in prin. habetur pro continetur, est in vet. Tarr.

in domo sua) hæc omittunt Raim. et Contius. habent ceteri.

retineat) sic etiam Raim. et Cont. habeat, concil. et Burch. et Iuo. detineat, unus ex veter. Gregor.

matrem amitam sororem) sic etiã Burch. et Iuo. et sororẽ, Raim. et Cont. sed in concilijs edita collocantur post vocem illarum. & ϑεία in concil. Niceno, tam amitam, quã materteram significat.

etiam in illis) sic in concil. et in veteri Gregor. et apud Burch. et Iuo. et pro etiam Cont. et alij.

frequenter) hæc vox a Raim. et Contio est omissa, habent ceteri.

in pedissequas illarum) sic etiam Burch. editus. in pedissequis illarum, vetus Burch. et Iuo, et concil. in pedissequis earundem, Raim. et Cont. Post vocem illarum, est in concil. scilicet matrẽ, amitam, sororem, non recte. in pedissecis illarũ, unus Tarr.

Sed si qua Sed si quis, concil. Burch. et Iuo. ut editũ est, Raim. et Cont. Sed si qui, unus ex veter. Gregor. vox Sed aliquãdo in vet. Tarr. non erat.

habuerit talem necessitatem patientem) sic etiam cõcil. et Burch. et Iuo. patienter pro patientẽ, Barcin. necessitatem habuerit, Raim. et Contius, alijs omissis. fuerit talem necessitatem patiens, unus Tarr.

cui sit necessitas sustentationis) sustentatio, Burch. et Iuo. cui sit necessaria sustentatio, concil. omnia in Gregorianis omissa sunt.

presbyteri, habeat) sic etiam concil. Burch. et Iuo. presbyter habeat, vetus Gregor. presbyteri habeant, Raim. et Cont. et vetus Tarr. olim.

aut in villa) sua additur in solo veteri Greg. vel pro aut, unus Tarr.

a presbyteri cõuersatione) sic etiam cõcil. et Burch. et Iuo. cohabitatione, Barcin. a sua conuersatione. Raim. et Cont.

et ibi ei subministret &c.) eis pro ei concil. et Burch. et Iuo, et vetus Tarr. unde eis, quæ sunt necessaria, subministret, vetus Gregor. et ibi eis, quę sunt necessaria, subministrent, Cont. et alij. quæ sunt, omittuntur in uno Tarr.

sed secundum auctoritatem &c. prohibẽdum est) Sed et hoc secundum etc. prohibendum, cõcil. Sed hoc secundum etc. prohibẽdum, Burch. et Iuo. Prohibendum quoque est, Raim. et Cont. alijs omissis. vox est in duob. Tarr. non fuerat, in altero addita est.

in cancello) infra cancellos, cõcil. et veteres Greg. et Burch. et Iuo. intra pro infra Cont. et alij rectius. vide cap. 1. tit. 1. huius libri tertij.

aut sedere) sic etiam concil. et Burch. et Iuo. siue sedere, Raim. et Cont.

*Cap. 2. Idem * in concilio Pictauien.*) scribo Item pro Idem.

pars c. Decreuit) sic sub tit. de filijs presb. cap. 1. et tit. de præben. c. 1. Integra clausula quærenda est.

Vt nullus) vox Vt in uno Tarr. desideratur.

habeat) habeant, unus Tarr.

secum teneat) habeat, Barcin.

quicumq. sacerdotum, siue) quicumq. huiusmodi sacerdotis, siue, Barcin. quicumq. sacerdotis, vnus Tarr. voce siue omissa.

ordinatorum) ordinandorum, unus Tarr.

Cap.3 ex decreto Eugenij Papæ) ſic etiam Grat. ſiue Palea diſt.81.cap.22. ex decretis etc. Anſel. Lucen.lib.8.cap.9.ut editum eſt, Raim.et Cont. ego addo ſecundi, ex libro Veronenſi. ex concilio Eug. Papæ, unus ex veter. Gregor. dicto pro decreto, unus Tarr. mendoſe.

Si quispiam) ſic etiam Anſel. Grat. et Veron. Si quiſquam, Raim. et Cont.

ſacerdotum, id eſt presbyter) ſic etiam Raim. et Cōt. et Grat. et Anſel. Epiſcoporum, presbyterorū, diaconorum, ſubdiaconorum, Veron.

diaconus, ſubdiaconus) vox ſubdiaconus in Barcin. deſideratur. vel diaconus, vel ſubdiaconus, Anſel. et Grat. ut editum eſt, Raim. et Cont. vel ſubdiaconus, in quibusd. veterib. libris Grat. nō eſt.

ſuſpicatum) ſic etiam Anſel. et Veron. ſuſpectus, Barcin. et Grat. et Raim. et Cont. aptius. in multis tamen veterib. Grat. libris eſt ſuſpicatus. ſuſpectus fuerit, unus ex veter. Gregor. ſuſpicatus, olim, mox ſuſpectus, vetus Tarr.

et ſecundam, et tertiam) ſecūdā, et tertiam, Grat. et Raim. et ſecundam, ac etiam tertiam, Veron. ſecundamq. et tertiam. Anſel. ut editum eſt, in quibuſd. Grat. veterib. libris.

Poſt vocem admonitionem eſt in Vero. Metropolitani, vel eius Epi, cui ſubiacere videtur. monitionē pro admonitionē, unus ex veter. Greg. et vetus Tarr. commonitionem, alter Tarr.

et aliquo) ſic etiam Grat. et Raim. vel aliquo, Anſel. et Veron.

excommunicetur) ſic Anſel. et Grat. excommunicationi ſubdatur, Raim. et Cōt. hæc in Veron. non ſunt.

femina vero) ſic etiā Grat. et Raim. vox uero ab Anſel. eſt omiſſa, et a quibuſd. veterib. Grat. libris. utraq; vox a Veron.

Poſt huius capitis verba hęc in Veron. ſunt.
‟Quapropter unuſquiſq. Eps in tali re ſtudioſe,
‟ac diligenter curam habere * de rebus *; ne ec-
‟cleſia Christi a proprijs poſſit ſordidari mini-
‟ſtris, quia cui propria uxor non conceditur, ma
‟xime ab omni femina eſt abſtinendū. debet pro
de rebus, ſcribendum cēſeo.

(cap.4. pars capituli. Cū tu ſicut) Cum tu ſicut aſſeris, unus Tarr. Cum tu ſicut, Barcin. et uetus Tarr. P.c. Cum tu. Cont. hæc omittunt Raim. et Cont. Integra clauſula exſtat cap.5. de uſuris. Cum tu, ſicut aſſeris, manifeſtos etc, in hac collectione.

Clericos autem) ſic etiam in concil. parte 18. cap.1. tit. de clericis matrimonio copulatis, vel alijs fornicarias habentibus. vox autem a Raim. et Contio eſt omiſſa.

in domib. proprijs) in domib. ſuis proprijs, concil. omnia Raim. et Cont. omiſerunt.

detinent) ſic etiam concil. et veteres Gregor. tenent, Cont. et alij.

abiurandas) abiciendas, vetus Tarr.

volumus) ſic etiam Raim. volumus, concil. mendoſe.

in eadem fornicatione) in eādem fornicationem, duo Tarr. concil. Raim. et Cont. aptius. ſed in priori editione concil. ut editū eſt. et in uno ex veter. Gregor.

redeant) ſic etiam in concil. redeuntes, Raim. et Cont.

et inſuper) hęc omittūt Raim. et Cont. ſunt in cōcil. et, eſt in uno ex veter. Gregor.

Verum ipſos) ſic etiam Raim. et Cont. vnde ipſos, concil.

per ſuſpenſionis) per ſuſpenſionem, unus Tarr.

ut de ipſis) ſic etiam in cōcil. quod de illis, Raim. et Cont. parum apte.

non poſſit haberi) ſic etiam Raim. et Cont. non habeatur, concil.

et ſi qui eorum &c.) quæ ſequūtur in concil. non ſunt.

ad ipſas redire) ad eas, unus ex veter. Greg. omiſſo verbo redire.

vel alteras accipere) vel alias accipere, Raim. et Cont. aptius. vel ad alias accedere, unus ex veter. Greg.

aliquos illorum) aliquos eorum, Barcin et Raim.

perpetuo ſententiam) perpetuā ſententiam, Raim. et Cont. perpetuo ſententia, unus Tarr.

excommunicationis) excommunionis, unus Tarr.

vindicare) proterre, Raim. et Cont. apertius.

eorum exemplo) ſic etiam veteres Gregor. perterriti, addit Cont. et alij.

Cap.5. Sicut ad extirpanda vitia &c.) Recte Contius addidit a Raim. prętermiſſa, quæ ſunt etiā in concil. d. parte 18. cap.2.

nos decet) ſic etiā in concil. vox nos a Cont. eſt omiſſa. decet nos, unus Tarr.

germina) ſic etiam in concil. gramina, Cōt. quod non æque placet.

fidelib.) ſic etiā Cont. Dei fidelib. concil. neutra vox eſt in Barcin.

ſit obtentum) fuit pro ſit, in concil. ſit, Cont.

habeant) ſic etiam Cont. haberent, concil.

nos volentes) vox nos in concil. deſideratur. habet Cont. neq. volentes, in priori edit. concil. ſcribo, noſq. pro neq.

de populo) a populo, concil. de, Cont.

inducere) ducere, unus Tarr. reducere, concil. et Cont. aptius.

f.s. per A.ſ.m. qua.) fraternitati veſtræ etc. quatenus, concil. Frat. v. mand. quat. Raim. et Cōt. pr. m. qua. vet. Tarr.

iurisdictionis) dioc. unus Tarr.
in domib. suis) sic etiam in concil. hæc omittunt Raim. et Cont.
habentium) sic etiam Raim. et Cont. habent, côcil.
monere) admonere, unus ex veter. Gregor.
feminarias di. et ap. ces.) illas occasione, et appellatione cessante, concil. illas, Raim. et Cont. alijs [illegible] pro illa [illegible] concil. [illegible] remoueant illas, unus ex veter. Greg.
[illegible]) uox est in uno Tarr. non est.
non admissuri) sic etiam in côcil. [illegible] Raim. sine ullo lucro.
[illegible]) hæc usq. ad uerbum acquiescere, omittunt Raim. et Côt. offendit forte longū [illegible].
contempserint) noluerint, duo Tarr. sed in altero deleta ea uox est.
[illegible] ap. re.) ex auctoritate Ap. Barcin. [illegible] Apostolica appellatione remota, concil. nō recte. [illegible], Raim. et Cont. alijs [illegible] Apostolica fretus ap. re. unus Tarr.
ad dignam satisfactionem) ad congruam satisfact. Barcin. [illegible] Raim. ad satisfactionē cōgruā, unus Tarr.
Post finem huius capitis, sequitur in cōcilijs. Si qui autem clericorum etc. ut cap. 1. de clericis cōiugatis, quod huius capitis pars esse dicitur in hac collectione.
Cap. 6. *Idem in eadem*) E. idest eidem additur in Tarr. [illegible] eidem in eadem epistola, in côcil. Idem. Pars c. Inter cetera. Barcin. non male. [illegible] Idem Wigorniē. Epo, ut parte 18. cap. 6. et infra tit. prox. cap. 4. in quibus integra clausula est [illegible] huius capitis. [illegible] in concilijs hæc erant coniuncta.
[illegible]) discretioni tuæ, concil. [illegible] duo Tarr.
pr. m.) præcipiendo mandamus, concil.
[illegible]) ut, concil.
admonitionem) sic etiam in concil. ad admonitionem, Barcin. [illegible] ad monitionem scribendū.
contempserint) emēdari, additur in Barcin. facere contempserint, concil.
et in) sed in, concil.
absq. ap. re.) appellatione remota, concil. uox absq. in uno Tarr. non est.
et beneficio) hæc in duob. Tarr. non sunt.
spoliare) amouere, unus Tarr.
Cap. 7. *Idem Lunden. Epo*) sic etiam in veteri Gregor. London. Epo, in côcil. d. parte [illegible] Lugdunē. Epo, Côt. et alij. Lundēsi Epo est in priori concil. editione. Lundeneo, in altero veteri Gregor. Lud. in uno Tarr.
pars c. Ad aures) sic etiam Cont. hæc in concil. non sunt, neq. in Gregorianis. Integra clausula, quærenda forte inuenies eam in a. collect. sub tit. de appellat. vel sub tit. de simonia.

iurisdictionis) dioecesis, unus ex veter. Gregor.
siue in sacris) sic etiam Raim. et Cont. siue sint in sacris, concil.
detineant) detinuerint, unus ex veter. Gregor.
vel tertiam commonitionem) [illegible] pro vel, in concil. vel, Raim. monitionē, unus ex veter. Greg. tuā, additur in concil.
eas [illegible] decetero) sic etiam in concil. easdem decetero non tempturi, vetus Gregor. [illegible] contempturi, Cont. et alij [illegible]
vel eorum) vel earum, concil. et Raim. non male, vel eorum, unus ex veterib. Gregor.
si quas habent) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
et ipsis officia interdicere) diuina officia, concil. officio ipsis [illegible] interdicto, Raim. et Côt. omnino officia, unus Tarr.
Cap. 8. *Idem [illegible] Epo*) Ebroic. Epo, Barcin. Eboracen. Archiepo, concil. d. parte 18. cap. 9. et Raim. et Cont. [illegible], vetus Tarr. Briocensi, alter.
Super eo vero) sic etiam Raim. et Cont. vox vero in concil. non est. Ex his verbis apparet partem esse non initium rescripti.
A. presbyterum) A. in vet. Tarr. desideratur.
detinens fornicariam) fornicariam detinere, côcil. fornicariam detinentem, Raim. et Cont.
etiam ad ordinem etc.) cū pro eū, concil. propter hoc ab officio suo suspensum, Raim. et Cont.
prout taliter respondemus etc.) recte Cont. hæc addidit a Raim. prætermissa. vox taliter in concil. non est. pru. tuæ, vetus Tarr.
appellatum sit) fuerit pro sit concil. et Cont.
si contigerit) sic etiā in concil. si contingat, Côt.
videremus) sic in concil. videbimus, Cont. videremus, vetus Tarr.
pertinaciam) sic etiam Cont. petitionē, concil. non optime.
audaciam) auaritiam, unus Tarr.
[illegible]) hæc vox in concil. non est. habet eam Cont.
continenter) sic etiam in concil. continenterē, Côt. non male.
litteras ipsas) ipsas, concil. illas, Raim. altera voce utrobiq. omissa, ipsas litteras unus Tarr.
Cap. 9. *clerici sint*) sic etiam in côcil. sunt, pro sint, Tarr. [illegible]
in domibus) suis additur in côcil. proprijs in uno Tarr.
habere dicantur) dicuntur pro dicantur, concil.
[illegible]) satis graue est, concil.
[illegible]) [illegible] eorum eos permanere, concil.
permittitis) permittas, côcil. permittitis unus Tarr.
omnimodo) omnino, concil. et unus Tarr.

f 3. per

Digitized by Google

f.1. per A. §. pr. in. qua.) fraternitati tuę etc. quatenus, concil.
habent) habeant, vetus Tarr.
et eas, uel) vox et tollenda est ex auctoritate concil. et duor. Tarr. et Barcin. libri unius.
ab ecclesijs) ab officio ecclesiastico, vel ab ecclesijs, unus Tarr.
Cap. 10. De cetero, quia) De cetero noueris, quia, unus Tarr.
de Uallemon.) De uallentin. concil. de Vallētin. in marg. de Vualeton. uetus Tarr. de Walter. unus Tarr.
in Archidiaconatū) in Archipresbyteratū, Barcinon. Archidiaconatu, cōcil. aptius, et duo Tarr.
Archidiaconi) Archiepi, concil. quod nō placet. Archid. duo Tarr.
et commatrem) et matrem, uetus Tarr.
tātum, et tam grauem) ob tātū, cōcil. alijs omissis.
contradictionis, vel ap. ob.) contradictione, et appellatione obstante, concil. ego lego, contradictionis uel appellationis obstaculo, contradictione, duo Tarr. in altero tamē olim contrad.
Cap. 11. Wigor.) Vuigorn. concil.
de Van.) de Vanh. Barcin. de Vuallebec, concil. de Vante, vet. Tarr. de Watualter.
quod G.) quod B. unus Tarr.
de Estona) de Hostona, Barcin. de Hortan. cōcil. de Estona, unus Tarr.
qui altatio) sic etiam in concil. qui altari, Barcin. aptius.
feminarum complexib. incubantur, aut per tabernas discurrant) feminarum amatores sint, cōcil. alijs omissis.
f.1. per A. §. pr. in. qua.) fraternitati tuę etc. quatenus, concil. f. u. duo Tarr.
qualis describitur) qualis esse describitur, concil.
di. et ap. ces.) occasione, et appellatione cessante, concil.
Cap. 12. Idem in cōcilio Lateranensi) sic etiā Raim. et Cont. adde cap. xi. ex concil.
Clerici in sacris etc.) Clerici, et infra Raim. et Cōt. omittunt vero hæc usq. ad illa, Quicumq. autē, sunt in concil.
qui mulierculas) adde suas, ex concil.
abiciant eas) eis abiciant, unus Tarr.
Quicumq autem) uox autem neq. in concil. est, neq. in Gregorianis.
igne consumpsit) sic etiam in cōcil. igne dominus cōsumpsit, vetus Greg. ut editū est, Cōt. et alij.
laborare) hæc vox in veteri Gregor. nō est. est in concil. et apud Cont. et alios.
si clerici fuerint) hæc etiā in cod. vet. desiderātur.
retrudantur) detrudantur, cōcil. et Raim. et Cōt. et unus Tarr.
Post verba huius capitis est in concil. et in uno Tarr. et in Gregorianis. Si laici, excommunicationi subdantur, et a coetu fidelium fiant prorsus alieni. quæ verba posita sunt in hac collect. cap. 8. de vita, et honestate clericorū, post eam partē eiusd. capitis undecimi Lateranensis concilij, qua de ijs agitur, qui monasteria sacra sanctimonialium frequentant. Raimundus eadem verba bis posuit, tā sub tit. de vita, et honest. clericor. quam sub tit. de excessib. prælatorum. Post verba supra scripta est in concilijs. Monasteria prӕterea sanctimonialium etc. ut dicto capite.

TIT. III. DE CLERICIS coniugatis.

CAP. 1. *Idem*) Alex. iij. Raim. et Cont. Idem Cāt. Archiepō, et eius suffraganeis, in concil. d. parte 18. cap. 2.
pars esse cum uil. desunt.) pro sicut. Cont. et unus Tarr. hæc Raim. omisit, Integra clausula exstat in concil. et cap. 5. de cohabitatione clericor. et mulier. in hac collectione. Sicut ad exstirpāda uitia etc.
Si qui autem) sic etiam in cōcil. vox autem omittitur a Raim. et Contio.
clericorū ipsorum) vox ipsorū alicubi omittitur, est in concil.
acceperint) sic etiā Raim. et Cōt. acceperit, concil.
si qua habent) si quæ habent, concil. hæc omittūt Raim. et Cont.
uxores suas) vox suas Raim. et Cont. omittunt, est in concil.
ecclesiastica districtione) ecclesię est in quibusd. Gregor.
sed si forte) sic etiam in concil. vox forte in Greg. non est.
eos uiolenter) sic etiam Raim. et Cont. eorum prӕ eos, est in concil.
penitentiam agere) septem annorum, additur in vet. Tarr. alia manu. scholium id esse suspicor.
auctoritate nostra) hęc omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.
excommunicationis) excommunionis, unus Tarr.
appellatione postposita cōpellatis) sic etiā in concil. cōpellere procuretis, Raim. et Cōt. alijs omissis.
Cap. 2. Idē Lūdō. Epō) sic etiā in posteriori cōcil. editione; Lūdē. est in priori, quod non placet. Ludun. in uno Tarr.
uigilem curam, et studium) uigilē diligētiā, cōcil. et vigilē, et studiosum animū debemus, unus Tarr. uigilē, et studiosum animum, alter antiquior.
in acolythū) in acolytatus, Barcin. et concil. et unus Tarr.
uxores duxerint) sic etiam in priori edit. concil. uxores duxerint, est in poster.
præsumant) præsumant, cōcil. et unus Tarr. olim

uxorati, cum diuisi sint)et uxorati diuisi sunt,cõcil. uerba Pauli sunt ep.1.cap. 7.ad Corinthios. Qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mũdi,quo modo placeat vxori, et diuisus est. Et mulier innupta,et virgo,cogitat,quæ domini sunt.In Græcis libris pũcta alia ratione collocãtur ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. μεμέρισται ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου. Diuisa sunt, inquit, hæc uxor, et virgo.

et eos)uox et in concil.non est.

cogitare oporteat)oportet,unus Tarr.

obsequijs non solummodo possunt intendere diuinis) obsequijs solummodo diuinis non possunt intendere,concil.minus dure.

f.s.per A.s.pr.m.qua.)fraternitati tuæ etc. quatenus,concil.

si qui eorum aliquod)si qui illorũ aliquando,cõcil.

habuerunt)habuerint,cõcil.meruerunt,uet.Tarr.

excepto magisterio)magistro,concil. non recte,et vetus Tarr.

Cap.3.Idem Herforden.Epo) sic etiã vetus Greg. Hertor. Cont.et alij.Hereforden.Epo,cõcil.d. parte18.c.5.et vetus Tarr.Berforden.alter Tar.

Sane de clericis &c.)Ante hęc verba est in cõcil. Pars cap.Super eo,quod quæsitum est.Integra clausula extat sub tit.de regularib.cap. 9. in hac collectione, et in concil.parte21. cap.2.Recte Cont.addidit,quæ omissa sunt a Raim.sunt autem etiam in concil.d.cap.5.

tuorum habuerunt) nostrorũ habuerũt,Cont.nostrorum habuere,concil.

ut quia)uox ut in uno Tarr.non est.

quia ibi natio,et gens barbara &c.)barbarica gens, concil.hæc usq. ad illa prouisurus attẽtius,Cõt. omisit.prouideas attentius,Raim.et Cont.

clericis coniugatis &c.)clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia,vel sacros ordines,Raim.et Cont.ut editum est,in concil. uel ad sacros,unus ex veter.Greg.

sed illorum aliqui)sed nec(eorum)aliqui, concil. sed et pro sed unus Tarr.

uel ecclesiarum ad ministrationes non admittantur) vel ad ecclesiarum etc.Barcin.et unus Tarr.vel ecclesiarum administrationes admittantur,concil.aut administrationes ecclesiasticas admittatur,Raim.et Cont.

nisi castitatem forte uouerent)vouerint,concil.et unus Tarr.nisi forte castitatem voueret perpetuam,Raim.et Cont.

et perpetuo seruarent)seruent,concil.omnia omittunt Raim.et Cont.

qui unicam)et qui unicam,concil.et Raim.et unus Tarr.licet vox et aliquando omissa fuisset.

habuerint)sic etiam in concil.habuisset,Raim.et Cont.habuerunt in uxorem,unus Tarr.

Cap.4.Idẽ Wigor.Epo)Idẽ Vuigurn.Epo,in cõc.

talesin ecclesijs)tales ecclesijs,Barcin.et concil.et unus Tarr.

praeponas)proponas,concil.

qui et domum domini)qui domui, domini,concil. Dei pro domini,unus Tarr.

Dei praesse possint) domini sciant præesse, concil.vox possint olim in veteri Tarr.non erat.

commorentur)commorantur,concil.

fingentes fingunt,uetus Tarr.olim.

matrimonia contra hunt)matrimonium contrahunt,concil.

Alij autem licet filij sacerdotum &c.) hæc erant ponenda cap.3.de filijs presbyteror. hoc tit.est enim id huius pars,ut notat Alanus, etiam pro autem est in uno Tarr.

instituti,ad sacros ordines etiam minus)cõstituti,minus,concil.alijs omissis.vox etiam in uno Tarr. non est.

et sacrorum canonum)sanctorũ pro sacrorũ, cõcil.

f.s.per A.s.m qua)fraternitati tuæ etc.quatenus concil.pr.m.qua.vet.Tarr.

suis ab vxorib.)a suis uxorib.concil.

matrimonia contraxerunt)matrimonium contraxerunt,concil.

qui assidue in seruitio Dei persistunt)qui in seruitio Dei sunt, et assidue persistunt,vnus Tarr.

vel supra ad matrimonia conuolauerint) et supra ad matrimonium conuolauerunt,concil.aut supra,uetus Tarr.

nec huius modi coniunctio matrimonium) est matrimonium,Barcin.ut editum est,in concil. est autem præclara sententia,nusquam apertius ante Alex.iij.edita.

Cap.5.Verulano Epo) Vercellẽ. Epo,unus ex vet. Gregor.Werulan.unus Tarr.

Quod te cum inimicis tuis &c.) Ante hæc uerba est in concil.parte50.cap.7.in eodẽ libro primo. Ostẽditur esse hoc caput sumptum ex lib. 1.registri Alex.iij.Quod a te,et infra. Raim. et Cont.Integra clausula quærenda.

De cetero,quia fraternitatis tuae quaerit industria,utrũ clerici sic etiã in concil. Quod fraternitatis tuæ quærit industria,utrũ clerici,Cont. alijs omissis, quæ antea rettulimus.vtrũ clerici,Raim.De eo, quod frat.unus Tarr.

infra subdiaconatus)sic etiã Raim.et Cõt.qui,additur in concil. qui infra subd. in pro infra,vetus Tarr.nõ recte, nisi ordine pro ordinem scribas.

qui cum continere)quia cõtinere,concil. qui continere,Raim.

uitio deuicti non valent) valeant,Barcin. et uetus Tarr.uitia coacti non valeant,concil.deuicti vitio non valentes,Raim.et Cont.

beneficij

beneficio canonice debeant spoliari) sic etiam Raim. et Cont. spoliari possint beneficio canonice, cōcil.

Id tuam volumus experientiam indubitata veritate tenere) tenere indubitata veritate, cōcil. Id volumus te tenere, Raim. breuius.

cum simul) sic etiam Raim. et Cont. cum sint, cōcil. non recte.

desiderijs) sic etiam Raim. dediti, additur in concil.

obsequijs uacare &c.) hæc usq. ad vocem sacramentis, in concil. desiderantur. sunt in Gregorianis.

indigni contractandis) indigni tractandis, Raim. et Cont. contrectandis indigni, concil. indigne tractandis, unus Tarr.

et ecclesiasticis proculdubio beneficijs sint priuandi) ecclesiasticis sunt proculdubio beneficijs priuandi, concil. sunt priuandi, Raim. cetera ut in concil.

si ecclesijs) sic etiam cōcil. et Raim. si in ecclesijs, Barcin.

attitulati) intitulati, Barcin. attitulati, concil. et Raim. neutrum Cicero dixit.

bonis suis) sic etiam in concil. bonis antea, Barcin. non male. bonis, vetus Greg. altera voce omissa. ut editum est, Cont. et alij.

et beneficio) beneficioq. uetus Gregor. ut editum est, concil. Cont. et alij.

dominium ac proprietas &c.) debent absq. cōtradictione redire, Raim. et Cont. alijs omissis. dominium, et proprietas illico debet absq. ulla cōtradictione redire, concil. eorumq. dominium, ac proprietatem libere debent absq. ulla contradictione redire, Barcin. non sine mendo. omne dominium, ac proprietatem libere debent, et absq. ulla contradictione redire, vetus Tarr. eorum dominium etc. ut edidimus, alter Tarr.

Cap. 6. Nonnatulan.) Notulanum, vetus Tarr. mēdose. Rouaculan. alter.

pro Pagano) pro Gand. Barcin. ut cap. 7. Pagand. olim vetus Tarr. mox A. sed G. siue Gand. c. 7. est autem eiusd. nomen, ut testatur vetus interpres notans Bernardum Papien. huic consiliū; et auxilium præstitisse, ut has dispensationes obtineret.

litteris Apostolicis) litteras Apostolicas, unus Tarr.

sacri canones) sancti, unus Tarr.

ualeat) debeat, Tarr. unus.

extra fratrum consortia) consortium, Barcin. et duo Tarr.

Cap. 7. Item Clemens iij.) addi posset, eisdem Abbati, et Archipresbytero, si de eadem persona agatur.

Gand.) G. duo Tarrac.

bis scripsimus) unū habemus tantum rescriptum supra c. prox. Tancr.

quod a nobis habebat) habuerat, duo Tarr. quod a vobis habuerat, Barcin.

factam) inped. addit unus Tarr. non recte.

querelam &c. nerare) querela etc. iterari, unus Tarr.

animarum annexam) animarum ante annexam, Barcin.

TIT. IIII. DE CLERICIS

non residentib. in ecclesia præbendata) prębendaria, Barcin. et duo Tarr.

CAP. 1. *Ex concilio Sardicensi*) adde cap. 1. ex cōcil. et Burch. lib. 1. c. 79. et Iuone parte 5. c. 185. decreti.

Non liceat. Epo etc.) Ante hæc verba alia sunt de eadem re conscripta. Osius Eps dixit. Non minus mala consuetudo, quam perniciosa corruptela funditus eradicanda est. sic in concil. tam Dionysio Exiguo, quā altero incerto interprete, et Burch. et Iuo. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν. οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων διαφθορὰ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκριζωτέα. Tplus. Osius Eps dixit. Tam mala consuetudo, quam ipsa rerum perniciosa corruptela, quæ * funditus eradicāda est. Romanus liber, vox quæ tollenda est. Osius Eps dixit. Quanto magis mala consuetudo nocentissima est rerū corruptione, ab ipsis fundamentis eradicanda est. Veronen. liber. Mala autem consuetudo nō minus, quam perniciosa corruptela abicienda, et uitāda est: quæ nisi citius radicitus euellatur, in praudegiorū ius ab impijs assumitur. Nicol. Papa ad Igmarum Rhemen. apud Iuon. parte 4. c. 203. decreti, et lib. 2. tit. 12. c. 28. Panormiæ, et Grat. dist. 8. c. 3. In Græcis verbis dicitur Hosium Cordubēsis urbis Epm dixisse. notat Ioā. Zonaras: Epos in synodo de aliquib. reb. dixisse sententias suas, et si alijs placuissent, eas oportuisse vim canonum, et decretorum. Primus igitur Hosius Cordubæ Antistes de ijs Epis, qui in alias ex alijs urbes migrarent, dixit. nam quā uis id esset Apostolicis regulis, et aliarum synodorum cōtrarium, adhuc fiebat. proœmium huius sententiæ, inquit, fuit. ὅτι πᾶσαν δεῖ φαύλην συνήθειαν ἀνατρέπειν. εἰ δὲ καὶ ἡ πραγμάτων ἂν διαφθορὰ, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων χρὴ αὐτὴν ἐκριζοῦν. δεῖ τῆς ἐκριζώσεως καὶ τῶν θεμελίων τὴν παντελῆ καθαίρεσιν καὶ ἀνατροπὴν

τὴν ἐνδεικνυμένην τοῦ λόγου. Omnem, inquit, oportet prauam consuetudinem immutare. quod si in rerum ipsarum corruptionem uertatur; ex ipsis fundamentis eradicanda est. quibus uerbis ostenditur omnino esse tollendam. Theodorus Balsamon adfert de eadem re Apost. can. 14. et Antiochen. 21. et 22. apud Burch. sunt lib. 1. cap. 71. et 72. et Iuon. parte 5. c. 178. et 179. decreti, apud Grat. 7. q. 1. cap. 25. et 9. q. 2. c. 7. apud Martin. Brach. cap. 6. Mox addit Theodorus, Cordubensem Epm ob miram eius virtutem Hosium, hoc est Sanctum, appellatum ita dicere cœpisse. Ο'φείλει πᾶσαν φαύλην συνήθειαν ἐκριζοῦσθαι, πολλῷ δὲ πλέον τὴν ἀφορῶσαν εἰς πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν διαφοράν. scribendum διαφθοράν. Oportere, inquit, omnem prauam consuetudinem radicitus euelli, multo autem magis eam, quæ adferat ecclesiasticis negotijs corruptionem.

Non liceat Epo de sua ciuitate ad aliam transire) de ciuitate sua transire ad aliam, Raim. et Cont. de ciuitate sua ad aliam transire ciuitatem, Roman. uox sua aliquando in vet. Tarr. non erat. de ciuitate sua, alter Tarr. ἵνα μηδέ τινι τῶν ἐπισκόπων ἐξῇ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι. Tilius. Ne cui liceat Epo de sua ciuitate ad aliam transire ciuitatem, concil. Burch. et Iuo. Vt nulli Epo liceat de ciuitate ad aliam ciuitatem transferri. Veronen. Græca verba a Latinis discrepant. Vt nemini Epprum liceat a parua urbe ad aliam transferri. ὁ παρὼν κανὼν τὰς μεταθέσεις τῶν ἐπισκόπων ὅλως οὐ συγχωρεῖ γίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ εἰ γένοιτο, αὐστηρῶς τοὺς μετατιθεμένους κολάζει. Alexius Aristenus. Hic, inquit, canon mutationes Eporum nullo modo fieri permittit. sed si fiant, aspere migrantes coërcet. ὁ δὲ κανὼν διορίζεται. μηδένα ἐπίσκοπον καταλιμπάνειν τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἐχειροτονήθη, καὶ μεταβαίνειν εἰς ἑτέραν. Zonar. Hic, inquit, canon decernit, nullum Epm derelinquere debere urbem, in qua consecratus est, et in aliam venire. ἐπάγει καὶ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἐπίσκοπον οἱονδήτινα ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεθίστασθαι. Balsam. addidit, inquit, non licere quemquam Epm ex urbe in urbem transferri. Ex suprascriptis vox μικρᾶς in Tilij editione suspecta redditur. sed ex alijs Balsamonis verbis retinenda est.

manifesta est enim causa, pro qua re hoc facere temptat) sic etiam Burch. et Iuo. vox re in Barcin. non est. pro qua facere hoc attemptat, Raim. et Cont. qua hoc facere quis temptet, Rom. qua hoc facere temptant, cōcil. temptant, vetus Tarr. facere hoc, alter Tarr. οὐ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερὰ ἀλλ' ἢ ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται. Tilius. Huius enim causæ occasio manifesta est, per quam tales temptantur. Veron. φανερὰν γὰρ εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς μεταστάσεως, ἣν πλεονεξίαν ὀνομάζει καὶ ἀλαζονείαν. Zonar. esse enim apertam, inquit, mutationis causam, quam auaritiam, et ambitionem appellat. Et siquis diceret, ait Balsamon, ignoscendum esse, cum aliquis id agat bona de causa, ut doceat, et instituat plebem ampliorem; addidit, Epos id ausos non iusta de caussa, sed ob auaritiam, siue ob ambitionem, et ut maiori potestate utantur, atq. plura lucrentur.

Cum nullus in hac re inuentus est Eps, qui de maiori ciuitate ad minorem transiret) sic etiam Iuo. sit pro est, concil. et Burch. et Roman. uox Eps in Barcin. desideratur, cetera, ut edita sunt. Eps inuentus est, unus Tarrac. οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὑρεθῆναι ἐπισκόπων δεδύνηται, ὃς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐπισκοπεῖν μετέστη. Tilius. Cum nullus sit inuentus Eps qui ad minorem de maiori ciuitate transiret, Raim. et Cont. Nūquam enim potest Eps reperiri, qui de maiore ciuitate ad minorem transferri studeat. Veron. ἀνεύρετον ἐστιν, ἐπίσκοπον ἐκ μείζονος πόλεως εἰς μείονα πόλιν μεθιστᾶν. Aristen. in epitome. Inuētū, inquit, non est, Epm ex maiore urbe in minorē trāsferri.

καταλαβόντες γὰρ οἱ πατέρες ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ πόλεως μείζονος εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν σπουδάζει μετατεθῆναι. Aristen. in interpret. Patres enim ex ipsa re cognoscunt, cum Eps nullus sit, qui ex maiore vrbe in minorem transferri studeat. οὐ γάρ τις φησὶν εὑρέθη ποτὲ, ἐκ μείζονος πόλεως εἰς μικροτέραν μεταχωρήσας. Zonaras. non enim, inquit, aliquis inuentus est, qui ex maiore vrbe in minorem migrauerit. οὐδεὶς γάρ φησιν ἐπίσκοπος εὑρέθη ἀπὸ πόλεως μείζονος μεταβὰς εἰς ἐλαχιστοτέραν. Balsam. Nullus enim, inquit, Eps inuentus est, a maiore in minorem transire. Post verba huius capitis alia in concil. sunt.

7 Vnde apparet auaritiæ ardore eos inflammari, et ambitioni seruire, et ut dominationem agant. sic prior editio. exerceant pro agant, posterior, et Rom. et ut dominationes agant, Burch. et Iuo. ut dominationem agant, Surius, ET omisso in priori editione. illos pro eos, Rom. ὅθεν συνίστησιν διαπύρῳ πλεονεξίας τρόπῳ ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιούτους. καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκεῖν μείζονα κεκτῆσθαι. Tilius. Vnde apparet appetitionis fragrante modo peruri huiusmodi, & superbiæ potius seruire, vt videantur maiorem possidere potestatem. Veronen. ὁ τοίνυν ἐκ ταπεινῆς ἐφ' ὑψηλοτέραν μεταπηδῶν, ὡς ἀλαζὼν καὶ πλεονέκτης ὑποβλεπόμενος, διὰ βίου παντὸς ἀκοινώνητος. Aristen. in epitome. migrans itaque ex humiliori, inquit, ad altiorem, ut ambitiosus, et cupidus suspectus est, ideoq. sine communione semper viuat. ἀλλὰ ἀπὸ μικρᾶς πόλεως ἐπὶ ὑψηλοτέραν πόλιν ἐθέλει μεταπηδᾶν, δι' ἀλαζονείαν καὶ πλεονεξίαν, ὥρισαν τὸν τοιοῦτον etc. Aristen, in interpret. sed ex parua urbe in altiorem migrare vult ob ambitionem, et auaritiam, decreuerunt hunc etc. ἀλλ' ἐκ μικρᾶς καὶ ἀφανεστέρας εἰς μείζω καὶ ἐπιφανεστέραν, ὅπερ κατηγορεῖ τῶν τοῦτο ποιούντων ἀλαζονείαν καὶ πλεονεξίαν θελόντων μείζονος δράξασθαι ἐξουσίας. Zonar. Sed ex parua, inquit, et ignobili ad maiorem, et nobiliorem urbem, quod accusat id agentiũ ambitionem, et auaritiam, cum velint maiori potestate fungi. Hoc ipsum paullo ante idem Zonaras latius explicauerat. auaritiam esse, quod plus habere appeterent, ambitionem, quod elationem, et gloriam cuperent ob maiorem vrbem. ὥστε ἐκ τούτου περιαιρεθῆναι τὴν ὑποψίαν τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς φιλοδοξίας. Balsam. ut ex hoc, inquit, suspicio creetur auaritiæ, atq. ambitionis. Si omnibus placet, huiusmodi pernicies sæuius, et austerius uindicetur; ut nec laicam communionem habeat, qui talis est. concil. priori editione. et Burch. pro habeat, in veteri Burch. est, accipiat, alias habeat. Si ergo omnib. placet huiusmodi pernicies austerius uindicetur, nec laicã communionẽ habeat, qui talis est. Dionys. seuerius, et austerius iudicetur. Iuo. cetera, ut prior. Si omnib. hoc placet, ut huiusmodi pernicies sæuissime, et austerius uindicetur, ita ut nec laicam etc. ut prior. Rom. εἰ πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι. οἴομαι γὰρ μηδὲ λαϊκὴν ἔχειν τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίαν. Tilius. Si igitur omnibus hoc placet de talibus euitare, seuerius vindicari; existimo nec laicorum oportere tales habere communionem. Veron. ὥρισαν τὸν τοιοῦτον μηδὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἔχειν. ἀλλὰ σὺν τῷ καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορισμένον εἶναι. Aristen. Decreuerunt, inquit, hunc ne laicam quidem habere communionem. sed una cum depositione extra communionem esse. Postea quam, inquit Zonaras, hanc sententiam in concilio dixerat Hosius, rogauit Episcopos, εἰ πᾶσιν ἀρέσκει αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τὴν τοιαύτην κακίαν. εἶτα καὶ τὸ ἐπιτίμιον ἐπάγει ἀπάν. ὅτι ἐκπίπτειν χρὴ τοῦτον τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως. ὥστε μηδὲ ὡς λαϊκὸν ἔχειν τοῦτον μετὰ τῶν πιστῶν κοινωνίαν. hoc est. An omnibus placet asperius hoc crimen uindicari. mox addidit poenam. ut is a communione fidelium excideret; ita ut ne laica quidem cum ceteris Christianis communione uteretur. τοίνυν καὶ ἠρώτησε τὴν σύνοδον. εἰ πᾶσιν ἀρέσκει αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι τοιαύτην τόλμαν, δηλονότι μὴ μόνον καθαιρεῖσθαι τὸν τοιοῦτό τι ποιήσαντα, ἀλλ' ἐπι-

πίσι ... καὶ τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, καὶ μὴ δ' ὡς λαϊκὸν κοινωνεῖν μετ' αὐτῶν. Balsamon. Denique etiam synodum interrogauit, placeret ne omnibus asperius hanc audaciam vindicari. scilicet, vt non solum deponeretur, qui id egerit, sed ut exscideretur ex fideliũ coetu, et ne vt laicus quidem cum alijs commũnicaret.

Postremo additur in Latinis libris. Responderunt uniuersi. Placet) sic prior editio cõcil. Burch. Iuo. et Rom. Vniuersi dixerunt. Placet. sic Dionys. omnes Epi dixerũt. Placet. Verò. πρὸς ὃ οἱ τῆς συνόδου ἐπεκρίναντο, ὅτι πᾶσιν ἀρέσκει. Zonaras. Cui synodus respõdit, omnibus placere. sic etiam Balsamon. Hæc Græca verba in Tiliana editione desiderantur. et in ueteri libro, supra, nõ ἀπᾶσι, sed sine ἀ, est πᾶσι, quasi ab omnib. illa dicta sint. quod cum Aristeni verbis consentire videtur, alijs repugnare. Ad extremum Balsam. obicit. Nicææ constitutum cap. 15. non esse deponendum, sed restituendum eum Epm. adicit sextæ synodi cap. 20. sed aliud esse ait vagari, aut in aliena dioecesi quid agere, aliud mutare sedem. additq. cap. 13. Antiochenum. quod est apud Grat. 9. q. 2. cap. 6. et Burch. lib. 1. cap. 108. Iuo. parte 5. cap. 210. decreti, Martin. Brachar. cap. 7. est autem d. c. 15. Nicæn. apud Grat. 7. q. 1. c. 19. apud Burch. li. 2. cap. 57. Iuo. parte 6. c. 174. Triburien. synod. c. 28. Postremo addit Bals. non quia vetatur Eps ex parua urbe in magnam migrare, licere ex magnis in minores transferri. eadem enim est de omnib. constitutio.

Cap. 2. ex gestis Romanor. Pontificum. Leo III. natione Romanus) tam in prima hac collectione, quã in Gregoriana, in omnib. libris hæc verba præpostere scripta sunt. neq. Ant. Contius, qui addidit hoc loco a Raimũdo prætermissa, felicius hæc edidit. nos tantum asterisci notã addi permisimus, ut attente hæc legerentur a nobis immutata. pro Leo III. in Gregorianis est Leo IIII. quod malo. neq. verum est, quod Cont. in margi adscripsit, in omnib. veterib. esse III. habeo enim Gregorianũ vetus volumẽ, in quo est, Leo quartus. historici autem hæc cõfirmãt, qui morte Leonis tertij fuisse scripserunt an. Christi DCCCXVI. quo tẽpore neq. Lotharius Imperator esse potuit, neq. Lodouicus, quorũ nomina hic referuntur.

Lodoyci) Ludodici, Cont. aptius: quidam HLodouicum scribunt, contemptis grammaticorũ ferulis.

In hac synodo) In (qua) synodo, Cõt. In synodo, Raim.

Marcelli) Marci, unus ex veter. Gregor. alij, ut editum est.

instituta) statuta, idem vetus Gregor. solus.

Cap. 3. ex cõcilio Lateran.) sic Raim. et Cont. adde cap. 13. ex cõcil. quod est cap. 12. apud Gul. Neubrigen. in historia Anglica. intelligendum autẽ est Lateran. sub Alex. iij. quotiens aliud non dicitur.

et diuersas dignitates) sic etiam Gul. et refertur ab Innocen. 3. cap. 2. de institutionib. in tertia collectione. vox et in Gregorianis desideratur, et in concilio generali sub eod. Innocẽtio cap. 29. est quo est sub tit. de præbend. cap. 28. in Gregor. dignitates, concil. alijs omissis. et dignitates diuersas, unus Tarr.

et plures) sic omnes præter concil. gener. in quo est, vel plures, non male.

sacrorum) sanctorum, Gul. solus.

accipere nituntur) adquirere nituntur, Barcin. nituntur adquirere, concil. et Gul. et coll. 3. nituntur accipere, Raim. et Cont.

et cum unum) sic etiam coll. 3. et Raim. ita ut cũ unum, concil. et Gul.

implere) adimplere, unus Tarr.

Cum igitur vel ecclesia) sic etiã Gul. et vetus Greg. Cum ergo vel ecclesia, collect. 3. Cum igitur ecclesia, concil. et Cont. et alij. vel, in duob. Tarr. non fuit. in altero, vel ecclesia, desiderabatur.

ministerium) beneficium unus Tarr.

committi debuerit) debuerint, vetus Tarr. alicui committi debuerit, alter Tarr.

se ipsum) sic collect. 3. et Gregor. se ipsum, concil. et Gul. et unus ex veter. Gregor. se, cap. 4. huius tit.

actum fuerit) sic etiam Gul. et Raim. fuerit actũ, concil. factum fuerit, coll. 3.

receperit) sic omnes præter Barcin. in quo est, recepit.

acceperit) accepit, ceteri præter Barcin. recepe rit, Gul. et unus ex veter. Gregor.

Cap. 4. Alex. iij. Eboracen. Archiepo) sic etiam Raim. et Cont. R. Eboracen. Archiepo, in concil. parte 15. cap. 1. tit. de iure patronatus, et cleri corum institutionib.

pars c. In emi.) P. c. In eminẽti. Cont. hæc Raim. omisit, et concil. integra clausula quærenda supra de appell. cap. 40. in hac collectione.

ex parte tua) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

Lateranen.) sic etiam Raim. Laterano, concil.

sit constitutum) sit statutum cōcil. et vetus Greg. statutum sit, Cont. et alij.
quae residere) sic etiam in d. cōcil. Later. c. 13. ut di ximus cap. 3. et apud Raim. et Cōt. quae resideat, d. c. 1. partis 15.
nonnulli) sic etiam Raim. nonnulli autem, concil.
se posse residere affirmant) sic etiā cōcil. hoc se posse affirmant, Raim. et Cont.
et curam habere &c.) haec omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.
vel ecclesiastici) et pro vel concil. quod non aeque placet.
id tamen efficere) sic etiam in concil. sed efficere, Raim. et Cont.
Ideo consulere voluisti etc.) et ideo, unus Tarr. Recte Cont. addidit a Raim. praetermissa. Ideo cōsulere nos voluisti, concil. Ideo nos consulere voluisti, Cont.
praesentatos) sic etiam Cont. haec vox in cōcil. desideratur.
vel institutos) et pro vel unus Tarr.
sub. ap. ab.) sine appellatione, concil. appe. sub. Cont.
Tuae igitur) sic etiam Cont. Tuae itaque, concil.
quod cum verba) sic etiam concil. et Cont. Cum igitur verba, Raim.
non admitti) sic etiam vetus Greg. non debēt admitti, Cont. et alij. haec non sunt in concil.
et admissi, si instituti fuerint) et admissi, Raim. et Cont. alijs omissis. at in concil. omnia desiderātur. et si fuerint admissi, et instituti, unus Tarr.
secure poterunt) licite poterunt, concil. et Barcin. poterunt Raim. et Cont. altera voce omissa.
praelatorum suorum) sic etiam Raim. vox suorum in concil. non est.
vel pro alijs honestis causis) uel alijs causis honestis, unus Tarr.
ap. diffu.) appellationis diffugium, duo Tarr.
contra ius, et intentionem decreti) contra decreti, intentionem, concil. contra huiusmodi intētionem decreti, Raim. et Cont. contra intentionē decreti, unus Tarr.
Post verba huius capitis est in concil. Quia autem consulis, si clericus etc. ut infra sub tit. de iure patronatus cap. 7.

TIT. V. DE PRAEBENDIS.

CAP. 1. pars ex Decretis) sic cap. 2. de cohab. cleric. in hac collect. haec omittunt Raim. et Cont. Integra clausula, et ipsum Pictauien. concil. quaesito egent.
siue de populo) de, Raim. omisit. est tamen in uno ex veter. Gregor.
Cap. 2. In corpore canonum p. 11. ex nouellis) sic tres Tarr. In corpore canonum Raim. ex cōstitutionib. nouellis, Cont. in marg. p. 11. pro p. u. est in Romano quodam libro. forte parte v, siue parte secunda. Alibi docuimus haec esse Iuliani antecessoris Constantinop. verba Nouella tertia capite secundo Iustiniani Imp.
Non liceat ulli Epo clericos ordinare) Non liceat Epo ulli quidem clericos destinare, vel creare, Barcin. ordinare clericos, Raim. et Cont. cetera ut edita sunt. Nulli liceat Epo etc. unus Tarr. clericos quidem destinare, vel creare, idest ordinare, alter Tarr. antiquior, in quo duo ultima verba olim nō erant. Nec liceat ulli clericos quidem destinare, vel creare. Iulián. vox ulli in quibusd. Iuliani libris desideratur. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἀνεξόμεθα παντάπασι γενέσθαι τὸ φάσκον, ὡς ἄδεια ἔσται τὸ χειροτονεῖν μέν. Iustiniā. Neq. enim, inquit, illud patimur omnino fieri, quod aiunt, ut liceat quidem ordinare.
et nullas eis alimonias praestare) sic etiā Raim. nullas autem eis etc. Barcin. et unus Tarr. et Iuliā. τὰ μὲν ἐπιδιδόναι τροφάς. Iustin. alimenta vero non praebere. alimonias eis, alter Tarr.
sed horum alterum eligat) duorum pro horum Iulian. Barcin. et duo Tarr. et Raim. vox eligat in Barcin. desideratur. Graeca verba non habemus his paria. a sententia tamen Iulianus non discessit. sed faciat duorum alterum, unus Tarr.
vel non) sic Iulian. ut non, vetus Gregor. vel non, Cont. et alij.
det eis) sic etiam Iulian. det illis, Raim. et Cont.
Cap. 3. Gregorius Anthemio subdiacono) sic etiam Raim. et Cont. et Grat. siue Palea Gratiani discipulus 17. q. 4. c. 2. et in registro B. Gregor. lib. 11. epist. 29. siue 31. cap. 31. indict. 6. sed in veteri registro cap. 33. post ead. verba additur Campaniae, ex quo capite sumitur cap. 2. dist. 84. et in ipsa epistola mentio fit Campaniae Eporum. sic etiam in eodē registro veteri inscribitur epist. 27. siue 29. cap. 29. eiusd. lib. et apud Grat. cap. 1. eiusd. dist. 84. ut editū est, Ansel. Lucen. lib. 5. cap. 38. Addi autē debuit, Pars cap. Peruenit ad nos. Integra clausula haec est. Peruenit ad nos Benenatum quondam Messenatem Epm pro consecrādo illic castro solidos accepisse. et quia pars eorum solidorum apud eum dicitur remansisse, etc. uox Messenatem mihi suspecta est. forte a Miseno Misenatem scribendum.
et proprijs cuiusquam &c.) sic etiā registr. et Ansel. et Grat. cuiusque pro cuiusquā, unus Tarr. ut quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur, proprijs cuiusquā usib. applicetur, Raim. et Cont. mutationis causam nullam video.

Ex su-

Ex supraſcriptis regiſtri verbis apparet nihil Gregorij litteras ad hunc titulum pertinere. ſed quæ decerpta ſunt, potuerũt ſub tit. de regulis iuris collocari. in vno veteri Grat. libro eſt, dinoſcitur, pro agnoſcitur.

Cap. 4. De cetero, quia dignum eſt &c.) De cetero, et infra, Raim. et Contius.

canonicis tuis) uox tuis a Raim. et Contio eſt omiſſa.

conſueuerunt) ſic etiam Raim. et Cont. conſueuerint, Barcin.

Cap. 5 ex cõcil. Lateranen.) Alex. iij. in concil. Lateran. Raim. addit Contius capite quinto, quę ex libris concil. confirmantur.

ordinauit) ordinauerit, concil. et Raim. et unus Tarr.

ei conuenientia) ſibi pro ei unus ex veter. Greg.

militiæ clericalis ſic etiam Raim. et Cont. militiæ clericali, concil. et Barcin.

niſi talis forte, qui ordinatur, extiterit) niſi forte talis, etc. concil. niſi talis ordinatus, Raim. et Cõt. alijs omiſſis.

qui de ſua, vel paterna hereditate) ſic etiam in cõcil. vox qui non eſt in veterib. Gregor. de ſua paterna hereditate, (vel alia honeſtatis cauſa) Cont. non recte. ex ueteri quodam Later. cõcil. de ſua paterna hereditate, alij non ſine mendo, honeſta pro honeſtatis, ſcribi debuit apud Cont.

Cap. 6 ex eodem) Idem in eodem, Raim. cap. 13. addit Cont. ego 14. ex cõcil. pars capitis 12. quod in concilijs eſt 13. Gul. Neubrigen.

Quia in tantum iam quorundam) ſic etiam concil. Et quia etc. Gul. Quia iam ita quorundam, Barcin. Quia in tantum quorundam, Raim. et Cont.

ſed & ij, aut plures eccleſias) ſic etiam in concil. vox eccleſias a Gul. eſt omiſſa. ſed. plures eccleſias, Raim. et Cont. ſed ſex, unus Tarr.

cum nec duab.) ſic etiam Gul. et Raim. et Cont. vox cum in concil. deſideratur, et in uno Tarr.

et per) uox per in uno Tarr. non eſt.

hæc emendari) hoc pro hæc Gul. et Raim. et duo Tarr. cariſſimos emendari, concil.

de multitudine) ſic etiam concil. et Gul. et veteres Gregor. præbendar. addunt Cont. et alij.

uagationis) ſic concil. et Gul. euagationis, Raim. et Cont. uagationis, olim vetus Tarr. mox uagationem.

et certum) ſic etiam concil. et Gul. certumq. Raim.

qui eccleſijs deſeruire ualeant) ſic etiam Raim. et Cõt. qui in eccleſijs etc. Gul. qui eccleſijs digne valeant deſeruire, concil.

indigentiam ſubleuari) ſic etiam Gul. et veteres Gregor. indigentiam volumus ſubleuari, Cont. et alij. uolumus eccleſiaſticis beneficijs indigentiam ſubleuari, concil. non ſine mẽdo. uolumus indigentiam ſubleuari, vetus Tarr. in quo verbum volumus olim non erat. ſubleuari olim, in altero Tarr. mox ſubleuare.

Poſt huius capitis verba eſt in cõcil. Præterea quia in tãtum etc. ut ſub tit. de iure patronatus capi 5. in hac collectione.

Cap. 7. Idem Eboracen. Archiepõ.) Alex. iij. pro Idem in concil. c. 1. parte 30. tit. V in plura beneficia eccleſiaſtica non committenda; nec unum inter plures diuidendum; et de in beneficio ſibi adſignato non reſidentibus.

de Bedeford.) de Bedes, Barcin. de Bedis, cõcil. de Bedefort, uetus Tarr. de Bedeforund, alter.

Beluacenſis) Beuerlacenſis, Barcin. Beuiauenſis, concil. Beuerlamanſis, olim vetus Tarr. poſtea Benlamenſis. Benlacenſis, alter Tarr.

quia tamen) Quia uero, Barcin. et concil. quod tamen, uetus Tarr. quia tamen, olim.

prædictæ eccleſiæ) præſcriptæ eccleſiæ, concil.

requirere) inquirere, concil. non optime. habere Barcin. non male.

f. t. per A. ſ. pr. m. quã.) fraternitati tuæ, etc. quã tenus, concil.

commoneas) ſic etiam in concil. commoneatis, Barcin.

nulla ratione) hæc in Barcin. non ſunt. ſunt in concil.

audeat) ſic etiam in concil. non audeat, Barcin.

per medietatem anni) unius anni, concil.

Cap. 8. Idem) ſic etiam Raim. et Cont. Idem Lõdon. Epõ, d. parte 30. cap. 2. Lundenſi, prior, editio concil.

Cum teneamur ex debito etc.) Recte Contius addit a Raim. omiſſa, quæ ſunt etiam in concil.

eccleſiarum prælatis) ſic etiam Cont. eccleſiaſticis prælatis, concil.

et interdum) ſic etiam in concil. et, in Barcin. et apud Cont. deſideratur.

qui aliud) qui aliquod, in concil. qui, aliud, Cont.

uerum etiam) dum etiam, concil. uerum Cont. altera voce omiſſa.

aliud beneficium) ſic etiam Cont. aliquod pro aliud concil.

ſi preces, et mandatum) ſic etiam concil. Vnde ſi preces, etc. Barcin. Si mandatum, Raim. et Cõt.

pro aliquo recepiſti) recepiſti pro aliquo, concil. ſuper prouiſione receperis, vetus Greg. olim, mox ſuper prouiſione alicuius receperis, pro alicuius prouiſione receperis, Cont. et alij.

uel aliquando recipies) hæc omittunt Raim. et Cont. ſunt in concil.

habeat, de quo valeat) ſic etiam Raim. habet, de quo

quo valet, Cont. et alij. habeăt, de quo valeant, duo Tarr.
de alio beneficio quod habeat) habet, concil. et duo Tarr. de hoc, Raim. et Cont. alijs omissis.
aut si non potest sine scandalo ei prouideri) prouidere, Barcin. et duo Tarr. aut si non potes ei sine scandalo prouidere, veteres Gregor. aut si nunc potes ei sine scandalo prouidere, concil. ut editũ est, Cont. et alij. potes pro potest unus Tarr.
sustinebimus) sic etiam in concil. et in uno ex veter. Gregor. sustinemus, Raim. et Cont. et unus Tarr.
preces, et mandatum) sic etiam concil. mandatũ, Raim. alijs omissis. veteres Pontifices prius precibus utebantur, quam mandatis.
Cap. 9. Referente nobis I. presbytero latore præsentiũ) Deferente I. Nob. presbytero latore præsentiũ, d. parte 30. c. 3. non recte. Referente I. presbytero, Raim. et Cont.
Archidiaconus tuus) sic etiã in concil. suus vetus Gregor. túus, Cont. et alij.
altera illarum spoliauerit) spoliauit concil. et duo Tarr. altera spoliauit, Raim.
et eam) vox eam a Raim. est omissa. est in cõcil.
G. nomine) N. pro G. concil. S. Cont. ut editum est, Raim. Walterus postea appellatur. forte Gualterus scribendum. G. caret nec, Barcin.
assignauit) sic etiam concil. eandem, addit Raim.
grauati) grauatum, vetus Tarr. prægrauari, alter Tarr.
ad fratrem nostrum Karissimum) ad venerabilem fratrem nostrum, concil. ad metropolitanum videlicet, Raim. et Cont. vox Kariss. in Barcin non est.
Rem. Archiepm) sic etiam vetus Greg. Remen. Archiepm, Cont. et alij. Treueren. Archiepm, concil. et in marg. Rhemen.
Cumq. idem I.) sic etiã in concil. Cũ, vetus Greg. alijs omissis. Cumq. Cont. et alij.
eiusdem) ipsius, unus ex veter. Gregor.
in præscripta ecclesia) in scriptam ecclesiam, Barcin. in prædicta ecclesia, Raim. et Cont. in præscriptam ecclesiam, concil. et unus Tarr. aptius.
restitutus) constitutus, unus Tarr.
memoratus G. ad nostram audientiam appellauit) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
postea uero præfatus Archidiaconus) postea vero prædictus Archieps, concil. præfatus Archid. Raim. alijs omissis.
eo quod) sic etiam concil. et veteres Gregor. pro eo quod, Cont. et alij.
ut alteram &c.) hæc usq. ad uerbũ venire omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
nos autem) sic etiã in concil. ipsum, addit Raim. ipsum Io. unus ex veter. Greg.

facientes absolui) sic etiam Raim. et Cõt. facientes eum absolui, concil.
eundem ad te duximus remittendum) eundem duximus tibi remittendum, concil. omnia Raim. et Cont. omiserunt.
Quo circa mandamus) sic etiam in concil. tibi mandamus, Raim. alijs omissis.
partib. ante &c.) hæc usq. ad illa præscripto L. omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
una de præfatis ecclesijs) præscriptis pro præfatis concil. de prædictis ecclesijs una, Raim.
quam voluerit) sic etiam concil. et ueteres Greg. quam maluerit, Cont. et alij.
cum pertinentijs suis) omissa sunt hæc a Raim. et Contio. sunt in concil.
relicta) retenta, Barcin. relicta, concil. et Raim.
W altero) G. concil. et Raim. S. Cõt. in marg. ego Gualtero, et Waltero scribi posse existimo.
nõ habeat) nõ habet, cõcil. et Raim. et unus Tarr.
si uero aliam habet ecclesiam) sic etiam in concil. alioquin, Raim. et Cont. habeat pro habet, unus Tarr.
ipsam alteri) sic etiam Raim. et Cont. vox ipsam in concil. desideratur.
Cap. 10. Idem in cõcilio Turonensi) sic etiã Raim. et Cont. et in concil. in posteriori edit. d. parte 30. c. 4. Taronen. Epo, prior editio mendose. addo ego editis cap. 1. ex veteri Pontificali, sed in historia Anglica Gullielmi Neubrigen. lib. 2. cap. 4. est hoc caput 4. est autem id concilium habitum ab Alex. 3. an. 1163. quarto Kal. Iun. in octauis Pentecostes indict. 10. Pontificatus an. 4.
Maioribus ecclesiæ beneficijs) sic etiam Pontif. et Gul. et Raim. in ecclesia pro ecclesiæ concil.
permanentibus) sic etiam concil. manentibus, Põtif. Gul. et Raim.
nimis videtur) sic omnes præter Gul. nimis esse videtur, Gul. aptius.
si minores clericorum) ut pro si Barcin. ut si, vet. Tarr. olim, mox si, deletum est. ut minorũ clericorum, Pontif. et concil. et Raim. ut iuniorum clericorum, Gul. ut minores clericor. prior concil editio. minorum in marg.
patiantur sectionem) sic etiam cõcil. et Raim. recipiant sectionem, Gul. sectiones Pontif. sectiurã, unus ex veterib. Gregor.
ut sicut) ut, in priore concil. edit. non est.
in maximis) in magnis, Barcin. et duo Tarr. et ceteri omnes.
firmam ecclesia habeat unitatem) sic etiã veteres Gregor. firmatam pro firmam Cont. et alij. firmam habeat ecclesia unitatem, Gul. habeant ecclesiæ, Pontif. ecclesia firmã habet unitatem, concil.
aut dignitatem) ut pro aut cõcil. aut alij omnes ut

ut dignitatis, prior cõcil. editio nõ recte. ac dignitatum, unus ex ueter. Gregor.
Cap. 11. Relatum est aurib. nostris &c.) Recte Cõt. addidit a Raim. omissa.
magister Ia.) I. Cont. pro Ia.
choro, capitulo) choro, et capitulo, Cont.
et alijs) locis addit Cont. aptius, et locis alijs, vetus Tarr. sed olim vox locis in eodem nõ erat.
assignare) assignari, Cont.
uacasse dicantur) dicuntur, unus Tarr.
& omnimodis consentaneum rationi) hæc omittũt Raim. et Cont. et modis omnib. etc. Barcin.
postquam canonicus) postquam magister I. in ecclesia tua canonicus, Raim. et Cont.
habuerit) habuit, Raim. et unus Tarr.
in ecclesia sua) ipsa pro tua Raim. et Cont.
ut debeat) vox ut in duob. Tarr. desideratur.
præsertim &c.) hæc usq. ad illa, in qua, omissa sunt a Raim. et Cont.
& discretus) hæc in Barcin. desiderantur.
idem Ia.) idem I. Raim. et Cont.
est canonicum) sit canonice, vetus Greg. est canonice, Cont. et alij. ut editũ est, alter minus vetus Gregor.
capitulo, & in alijs) sic etiam vetus Gregor. et capitulo, et alijs, Cont. et alij. vox in omittitur in duob. Tarr.
de antiquis in ecclesia ipsa) hæc omittunt Raim. et Cont.
nunc uacat) vox nũc in uno Tarr. non est.
primo) primum, unus Tarr.
omni oc. et contra. cessante) hæc etiam ab eisdem sunt omissa. occasione pro oc. unus Tarr.
ita quod &c.) hæc usq. ad illa, quia non est, ab eisd. omittuntur.
scribere tibi) vox tibi non est in uno Tarr.
Cap. 12. Eboracen. Archiepo) ecclesiæ pro Archiepo, in concil. parte 13. cap. 1. dioecesis, Raim. et Cont. Archiep. unus Tarr. non male.
ij debent radicem &c.) Recte Cont. addidit a Raimun. omissa, quæ sunt etiam in concil. excepta voce ij, et voce studiosius.
elegerint) elegerunt, concil. et Cont.
militare) sic etiam in concil. ministrare, Cont.
Intelleximus autem) vox autẽ omittitur a Raim. et Contio. est in concil.
antiquos) sic etiam Raim. aliquos, in concil.
quos nulli ante tempora &c.) quos nonnulli clerici ecclesiarum ipsarũ olim habuisse noscũtur, Raim. et Cont. vox olim in veteri Greg. aliquãdo desiderabatur. quos in illis ante tẽpora etc. concil aptius. vox nulli mendosa est. nonnulli, scribi potest, aut in illis. Alano placet nonnulli, quod etiam est in uno Tarr. nulli est in alijs duob. et apud Alan.

R. Eboracen.) R. in concil. non est.
A. S. L.) Apostolicæ sedis Legati, concil. apertius. sic autem et Cantuarien. et Eboracen. appellari solent in his libris.
& etiam) vox et in concil. non est, quod malo.
habuerunt) habuerint, vetus Tarr.
Unde quoniam hoc &c.) Hæc etiã Cont. addidit a Raim. prætermissa. exstant etiam in concilijs.
procedit) sic etiam Cont. processit, concil.
euitare) deuitare, concil. euitare, Cont.
uestra f. per A. s. pr. m. qua.) fraternitati uestræ etc. quatenus. cõcil. d. u. p. a. s. præ. (Ideoq.) mãdamus, quatenus. Cõt. Ideoq. mãd. quat. Raim. Ideoq. in uno ex veter. Greg. non est.
indebite sine) indebite, et sine, cõcil. sine, Raim. et Cont. alijs omissis.
uel consilio præfati Archiepĩ) et auxilio prædicti Archiepi, concil. Archiepi uestri, Raim. et Cõt. cetera omittunt.
postquam ipse etc.) minuere, uel parochias diuidere præsumpsistis, Raim. et Cont. ut editum est in concil.
habuerit) habuit, concil. et duo Tarr.
minustris) in ministris, concil. non recte, pro In minuistis, ut suspicor.
uel parochias) uel per parochias, concil.
eas ad) sic etiã in cõc. uox eas a Raim. est omissa.
reuocetis) quæ post hoc uerbũ sunt in hac collectione, et in concil. omiserunt Raim. et Cont.
& rationabiles) et inde rationabiles, Barcin. et cont. et duo Tarr.
qui debent) qui debeant, unus Tarr.
integras eas) eis malo, ut in concil.
& illibatas) illibatasq. unus Tarr.
& in ecclesijs) in desideratur in concil. et in uno Tarr.
portiones) partitiones, in priori edit. concil. non recte.
quos nullo) quos in illis, concil. aptius, ut alibi. sed in trib. Tarr. ut editum est.
habuerant) habuerint, concil. habuerunt, unus Tarr.
aliquatenus) ullatenus, concil.
Cap. 13. et canonicis Insilensis) in Sulcan. parte 50. cap. 9. post cõcil. Lateran. ex lib. 1. registri. et capitulo Insul. Raim. et Cont. forte Insulanis, vel Insulanensib. scribẽdum pro Insilensis. et can. Insul. unus Tarr.
est nobis) vox nobis in ueteri Greg. desideratur. alij habent.
cuidam sacerdoti) ecclesiasticam pro cuidam in concil. non recte. cuidam, Raim. et Cont.
communi uoluntate) sic etiam Raim. et Cõt. communi cõsensu, et voluntate, concil. auctoritate Epi, communi voluntate, Barc. auct. tua, et cõ-

muni voluntate, duo Tar. in altero tamē olim, ut editum est.

itaquidem) sic etiam in concil. vox quidem a Raim. et Contio est omissa.

debeat) sic concil. et Raim. debet, Barcin.

qui ecclesiam) sic etiam concil. et pro qui Raim. et Cont.

tam communi) communi tam, concil. et unus Tarr. et Raim. apertius, tam a communi, Tarr. alter non recte. Attamen olim non erat.

consensu potest dimittere) sic etiam in concil. et in veteri olim Gregor. memorati consensu possit dimittere, postea scriptum est. adsensu possit dimittere, Cont. et alij. consensu possit dimittere, alter minus vetus Greg.

nec cuiquam) sic etiam in concil. uel pro nec Raim. et Cont. nec quicquam, unus Tarr. obscurius.

institutionem) sic etiam Raim. constitutionem, concil.

eum nos confirmamus) sic etiam Raim. et Cont. confirmauimus, concil, confirmamus Barcil. altera uoce omissa.

ecclesia memorata) ecclesiæ, concil. altera voce omissa. utraq. a Raim. et Cont. est posita post verbum impendere.

fuerit impeditus) fuerit in veteri Gregor. desideratur; est in alijs.

obsequium) sic etiam Raim. et Cont. officium, concil.

frequentius) sic etiam Raim. feruentius concil.

nec liceat sibi hoc illi, &c.) nec sibi liceat hoc, illinc se etc. concil. nec liceat sibi hoc, alij vel, se &c. Barcin. nec sibi liceat hoc illi subtrahere, siue causa uoluptatis, siue se ad aliam ecclesiam transferendo, Raim. et Cont.

Cap. 14. Idem Wigor. Epo) sic etiam vetus Greg. Vigorien. Archiepo, Cont. et alij. Vuigorniens. Epo, in concil. parte 39. capit. aptius: Vuigorniensi vetus Tarr.

pars c. Meminimus) sic etiam Cont. pars. c. Super eo, quod a nobis. supra de appell. concil. est autem id cap. 9. partis 10. et in hac etiam collectione cap. 10. de appellationib. cuius initium in cōcilijs est, Super eo. sed in hac additur, pars. c. Meminimus. Integra clausula quærenda sub tit. qui clerici, vel uouentes.

De monachis autem) sic in concil. vox autem a Raim. est omissa.

in tantum grauant) sic etiam in concil. grauant, Raim. et Cont. alijs omissis.

nec honestam sustentationem habere) hæc etiam ab eisd. omittuntur. sunt in concil.

eam curam, & prouidentiam habeas) hác tene cu ram, et prouidentiam, concil. eam prouidentiā habeas, Raim. et Cont.

ad præsentationem) sic etiā Raim. recte. ad præsumptionem, concil. ad præsentiam, Barc. mendose.

de beneficijs ecclesiasticis) ecclesiæ, Barcin. et duo Tarr. et concil. de prouentib. ecclesiæ, Raim. et Cont.

coram te) sic etiam Raim. hæc in cōcil. nō sunt.

possit persoluere) sic etiā Raim. et Cont. soluere, concil. possint persoluere, unus Tarr.

atq. sufficientem) hæc neq. in concil. sunt, neq. in Gregor.

habere) possint habere, uetus Tarr.

Illis autem sacerdotib. &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. Istis pro Illis, in eisd. est.

uel prædecessorib. suis) uel a tuis prædecessorib. concil.

Post uocem assignata est in concil. et in his ita promissum (forte prouisum) quod tibi de tua iustitia possint, sicut conuenit, respondere.

TIT. VI. DE CLERICO

ægrotante, et debilitato) uel pro et Barc. et Raim. aptius. et duo Tarr. debilitato, vel ægrotante, unus Tarr.

CAP. 1. *Gregorius ad Candidum Epm de Vrbe ueteri*) sic etiā lib. 2. epist. 5. registri B. Gregorij. Candido Epo Vrbeuetano, Raim. de Vrbe ueteri, in marg. Cont. qui recte attulit fontē huius capitis ex registro, in Barcin. illa ultima tria uerba, de Vrbe ueteri, desiderantur, ut etiā apud Grat. 7. q. 1. c. 2. itē vox Epm. de Libere vel, vetus Tarr. mendose.

Cū percussio corporalis, etc. et infra, usq. quod absit, offensa respiciat.) Cū percussio corporalis. et infra. Raim. et Cōt. persecutio pro percussio Barcin. non recte. Omnia verba exstāt apud Grat. et in registro. CVM percussio corporalis, utrū pro purgatione, an pro uindicta cōtingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: nō debet a nobis ad di flagellatis afflictio; ne nos culpæ, quod absit, offēsa respiciat. Apud Grat. additur, imminet, post vocē corporalis; et post verbū ignoratur, et ideo. sic etiā est in quinq. veterib. Grat. libris. absoluit pro absit est in trib. et ante vocē culpæ additur id in duob. quæ nō placent.

Et quia cum præsentium) cum, in registro nō est, neq. in Barcin. recte. neq. est in duob. Tarr.

calumniosus) scribēdum Calumniosus. est enim nomē propriū. Im. calūniosis, unus Tar. olim.

percussione) sic etiā in regist. persecutione. Barc.

idcirco fraternitatem tuam præsentib. hortamur epistolis) sic etiam registr. Hortamur, uetus Greg.

alijs omissis. F. t. hortamur, Cont. et alij.
quatenus nihil enim ad percipienda beneficia)vox beneficia neq. in registro est, neq. in duob. Tarr. neq. in Barcin. in quo vox eum itidem desideratur. quatenus latorem præsentium ad percipiẽda, Raim. et Cõt. nisi pro nihil uetus Tarr. percipiendum, alter Tarr.
hec egrundo debeat)sic etiam regist. ab ecclesia tua, ægritudo sua non debeat, Raim. et Cont. non ualeat, unus ex ueter. Gregor.
diuersis in ecclesia &c.)hæc usq. ad illa, si hoc fuerint, omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
sicut nostis)nosti, regist. et duo Tarr.
& si hoc fuerint)sic etiam in registro. si alij eius essent, Raim. et Cont.
de cetero nullus &c.)sic etiam in regist. forte nõ posset, qui militaret ecclesiæ, inuenimus, Raim. et Cont.
loci eius ordinem)vox loci a Raim. et Contio est omissa, est in registro.
quecumq. ei)sic etiam Raim. quæq. ei, regist.
de ipsa)ex ipsa, unus ex ueter. Raim. libris.
que ecclesia)tuæ, addit unus ex Raim. libris.
potest accedere)nõ potest accedere, in uno Gregorij registro, quod nondum probaui.
diuini contemplatione iudicij)hæc Raim. et Cõt. omittunt. et in quibusd. editis registris mẽdosa sunt. diuini olim, mox diuina, uetus Tarr.
ægrotanti prebere non desinat)ne pro non, regist. edit. non uetus. præbeat ægrotanti, Raim. et Cont.
Post uerba huius cap. est in registro. quatenus in huius rei administratione, ad eleemosynam potius uidearis, quæ sunt consueta, exsoluendo conuertere. Addi etiam potest. Data men. Decem. Indict. x. Pont. an. ij.
Cap. 2. Eugenius Papa Iocell. Archiepo.)Eugenius Papa primus Sarensi Epo, in concil. parte 26. cap. 15. Sarnen. forte scribendum. Iocellino Archid. Barc. Iccellens. Archiepo, Cont. in marg. Leo Papa, uetus Gregor. Eugenius, Cõt. et alij. Aug. uetus Tarr. Eug. alter. Torell. S. pro Iocell. unus Tarr.
abscissos esse)sic etiã in concil. esse, in Gregor. desideratur.
nec scriti)non pro nec, concil. nec, Raim.
debilitatem)suam, addit uetus Tarr.
hoc fieri)sic etiam Raim. id pro hoc in cõcil. Verbum fieri olim in ueteri Tarr. non erat.
Cap. 3. Lucius, iij.)sic etiam Raim. et Cont. adde Lincol. Epo, ut parte 37. c. 4.
pars c. Ad aures)p. s. ad aures. Cont. mendose. Integra clausula quære eã sub tit. de rescriptis cap. 6. in hac collectione.
De rectoribus &c.)sic etiam Raim. et Cont. Super eo vero, quod quæsiuisti de rectoribus, cõc.
usq. adeo)sic etiam Raim. adeo, concil.
quod altari nulla possis ratione seruire)altari pro altario Barcin. et unus Tarr. et concil. deseruire, concil. pro seruire. quod altari seruire nõ possunt, Raim. et Cont.
illorum, qui)sic etiam in cõcil. ipsorum, qui, Barcin. eorum, qui, Raim.
hac tuam volumus fraternitatem tenere)hoc pro hæc Barcin. et duo Tarr. et cõcil. hoc uolumus te tenere, Raim. et Cont. sic pro hoc, unus ex ueter. Gregor.
recipiant)recipiat, cõcil. et Raim. percipiat, unus ex veter. Gregor. et in marg. alias percipiant.

TIT. VII. DE INSTITVtionib.

CAP. 1. *personarum satis manifeste*)hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. parte 28. cap. 11. tit. de pactionib. licitis, et illicitis in reb. ecclesiasticis.
admodum et enormẽ &c.)hæc usq. ad illa, a multis, ab eisd. sunt omissa, exstant in concil.
etiam sanctorum,)et pro etiam, concil. et duo Tarr.
quod uidelicet clerici)sic etiam in cõcil. vox videlicet a Raim. et Cont. est omissa.
cæca cupiditate ducti ecclesias &)hæc etiã ab eisd. omittuntur, sunt in concil.
sine assensu)sic etiam concil. et veteres Greg. sine consensu, Cont. et alij.
uel officialium)sic in Anglia dicũtur, ut Alanus Anglus notat, et post eum Tancredus, missus dicitur cap. 1. de frigidis.
possunt facere)facere possunt, concil. vox facere in Gregor. non est.
sollicite)hæc etiam vox a Raim. est omissa, est in concil.
a sanctorum patrum institutionib. est alienum)constitutionib. pro institutionibus, cõcil. sanctorũ patrum est institutionib. alienum, ueteres Gregor. a patrum sanctor. etc. Cont. et alij.
commissa tibi sollicitudinis)tibi commissæ sollicit. concil. tibi commisso sollicit. Barcin. tibi commisso, Raim. et Cont. alia voce omissa.
tam in clericos illos, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia)et pro vel. concil. ecclesiã pro ecclesias unus Tarr. tam in clericos, quam in alios, qui ecclesiam, vel ecclesiastica beneficia, Barcin. tam in illos, qui ecclesiastica beneficia, Rai. et Cõt.
de cetero taliter occupata scienter detinens)taliter detinent, Barcin. alijs omissis. occupata scienter detinent, concil. alijs duob. verbis omissis. uox decetero a Raim. et Cõtio est omissa, cetera, ut edita

edita sunt. detinuerunt pro detinēt, unus Tarr.
quam in ipsos, qui ecclesias &c.) hæc mēdose repetita sunt. scribi debuit. quam in ipsos, qui ecclesias, uel ecclesiastica beneficia taliter decetero occupare præsumpserint. sic in trib. Tarr. uox decetero in concil. non est. uel de cetero occupare præsumpserint, Barcin. alijs omissis. qui in eos, qui decetero occupare præsumpserint, Raim. et Cont.
sicut ex litteris tuis intellexiumus) vox tuis in Barc. non est. omnia sunt a Raim. et Cont. prætermissa. ante hæc uerba est in concil. et, quod nondum placuit.
firmam, et ratam) ratam, et firmam, concil. ratā, Raim. alijs omissis.
eamq.) sic etiam concil. et eā; Raim. omnia si sic mutasset, non laboraremus.
per A.s.) præcipiendo, additur in concil. omnia Raim. et Cont. omiserunt.
singuli vestrum sententiam etc.) hæc usq. ad illa, clericos ipsos, ab eisd. sunt omissa. vestrā pro uestrum, concil. et Barcin. quod non æque placet.
in suis Episcopatib.) uestris pro suis, Barcin. in singulis Epatib. suis, concil.
eam contrad.) vox eam in Barc. desideratur, est in concil.
incurrerunt) incurrant, vel decetero incurrent, concil. incurrerint Barcin. et Raim. ut editum est, unus ex veter. Gregor.
nisi congrue satisfecerint) si congrue non satisfecerint, concil. nisi, Raim.
& a præsumptione sua omnino destiterint) hæc etiā omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
absoluere præsumatis) sic etiam concil. absoluere minime præsumatis. Raim. et Cont. sententia eadem est, quia negatio fuerat ab eisd. prius omissa ante illa, clericos ipsos.
Cap. 2. Lunden. Epo) Lunden. Epo, prior concil. editio. London. posterior. Lundon. Ar. Barcin. quod non placet.
quidam Archidiaconi) tui; additur in concil.
tibi commissa) sibi pro tibi concil.
personas) et vicarios, additur in vno Tarr.
instituūt in ecclesijs) in ecclesijs instituerūt, cōcil.
et sic in ecclesijs) sic etiā in cōcil. et sic in eis, Barcin. aptius. hæc in uno Tarr. desiderantur.
uel earum) uel eorū; cōcil. quod nō æque placet. uel in earum, unus Tarr. plenius.
nunc alias personas) nunc personas alias, vetus Tarr. olim vox alias desiderabatur. et nunc alias personas, alter Tarr.
in irritum deducere) sic etiam in concil. reducere, Barcin.
quod contra) sic etiā in posteriore cōcil. editione. quia contra, prior editio. et in marg. quod. quia contra, unus Tarr.
attemptatur) sic etiā in concil. attemptant, Barcin. et uetus Tarr. attemptantur; alter Tarr.
indulgendum) iniungendum, concil.
instituerunt) instituerint, Barcin. et concil. et uet. Tarr. instituere, alter Tarr.
auctoritate tua) uestra pro tua, in concil. nostra non male scribi potuit. sed nihil muto.
proximo ministrare) ministrasse, cōcil. altera voce omissa. proximo ministrasse, unus Tarr.
cum idem sit) cum id sit, concil. non male.
et taliter instituntes) sic etiam in concil. ante hæc uerba est in Barcin. et tales institutiones, sed ea verba non rotipio.
Cap. 3. Non ponitur) sic in uno Tarr. sed falsum est. scribe, de officio Archidiac. c. 4.
Cum satis sit absurdum &c.) Totidem fere uerbis supra sub tit. de officio Archidiaconi cap. 4. et in concil. d. parte 24. c. 2.

TIT. VIII. DE CONCESsione præbendæ ecclesiæ non vacantis

sione præbendæ ecclesiæ non vacantis) vel ecclesiæ etc. uetus Tarr. et Barcin. et uetus Greg. et pro uel, Cont. et alij. tria posteriora verba in uno Tarr. non sunt.

CAP. 1. *Gelasius Papa ad Romanos*) sic etiam Raim. et Cont. Item Pelagius Papa, supra de ætate, et qualitate etc. cap. 2. ubi uide varietates.
Cap. 2. ex concil. Lateranen.) c. 5. addit Cont. sed est cap. 8. in concil.
ministerio) mysterio, unus Tarr. quod nondum prætuli.
vel ecclesiæ) sic etiam concil. et Raim. vel, in Barcin. desideratur.
seu permittantur) scribendum est, seu promittantur, ut in concil. et in Gregorianis, et in duobus Tarr.
crediderit) sic etiā Raim. et Cōt. credidit, cōcil.
ipsis etiam gentilium legib.) in ipsis etc. Barcin. et uetus Tarr. id etiam in ipsis gentil. legib. cōcil. id enim in ipsis etiā etc. alter Tarr. in ipsis etiā legib. gentilium, Raim. et Cont.
inhibitum) prohibitum, concil. inhibitū, Raim.
turpe est) sic etiam Raim. et Cont. turpe, minus est, concil.
ut iterum) si pro ut cōcil. Barcin. et Raim. et duo Tarr. sed in altero antiquiori, ut editum est, olim fuerat.
quam ipsi etiam gentiles homines condemnare curauerunt) curauerint, unus Tarr. in quo vox etiā omittitur. damnare pro cōdemnare, Barc. quā etiam damnare ipsi gentiles homines curauerunt, concil. quam et ipsi etiam gentiles condēnare

nare curarunt,vetus Gregor.vox et a Cont.et alijs omittitur.cetera,ut uetus. curauerunt,alter vetus Greg.
uel si etiam modo vacans)etiam si pro si etiam,cõcil.omnia Raim.et Cont.omittunt.
in suspensione)in suspenso,concil.et Raim.et uetus Tarr.
infra sex menses)post admonitionem,ut Hugo, et alij multi dixerunt,ut infra eo.quoniam diuersitatem.sed Vincen. Ioan.G.Laur. et multi alij melius a tempore scientiæ. Tancr.pro G. scribendum censeo,Gallen.ut infra c.11.de decim.fuit autem is,qui collegit secundam Decretalium collectionem.
digne ministrare)digne administrare,concil.et Raim.et unus Tarr.
ad eum spectat)sic etiam Raim.et Cont.spectauerit,concil.
ordinetur)ordinentur,vetus Tarr.et alter Gregor.alij ordinetur,et concil.
pertinuerit) sic etiam Raim.electio pertinuerit, concil.
infra præscriptum)sic etiã Raim.prædictũ,cõcil.
& cum relig.)et,neq.in concil.est,neq.in Gregorianis.cum,in uno veteri desideratur.
de ipsis)hæc in uet.Tarr.non sunt.
absq.illorum)ullor.unus ex ueter.Greg. utraq. vox desideratur in duob.Tarr.
disponere)sic unus solus Tar.mẽdose.disponat, Barcin.et concil.et duo Tarr.et Raim.
Quæ sequuntur,sunt aliena,et separanda.
Et quæ honestatis &c.)Ante hæc verba adde,Alex.iij.c.3.ex concil.parte 15.c.11.et ex Barcin. et duob. Tarr.in quib.est, Ea,non Et.
decorem)doctorem,concil.non recte.
resecanda)sunt resecanda, Tarr.uetus.
quia ecclesia)quia(cum)ecclesia,concil.non optime.cum ecclesia,vel quia ecclesia,nõ displicet. quæ pro quia, vetus Tarr.non recte,sed olim quia fuerat in eo scriptum.
conferri)sic olim vetus Tarr.mox conferre.
non debent)non debeat,concil.
ut si quas)si aliquas,uetus Tarr.ut omisso.ut si qua,alter Tarr.mendose.
auctoritate nostra)vestra,concil.quod ratio Latini sermonis non patitur.

TIT.IX.DE IIS,QVAE

concedunter ab Epo sine consensu clericorum)vel fiunt,additur in Barcin.post uerbum conceduntur.De his,quæ fiunt a Prælatis sine consensu capituli,uetus Gregor.a Prælato,Cont.et alij. uel fiunt sine consilio clericorum,uetus Tarr. uel fiunt ab Epo sine consensu canonicorum, alter Tarr.

CAP.1.*ex concilio apud Valentiam*)sic etiam Raim.et Cont.apud Valentias c.50. Burchar.li.3.c.170.apud Valẽtias,Leo Papa.Iuo li. 2.tit.10.c.2.Panormiæ.ex concil.Carthagin.4. c.32.Iuo parte 3.c.231.decreti.idq.confirmatur ex cõcil.editis.Leo Papa Epis Siciliæ, Gratiã. 12.q.2.c.52.Leo Papa,Innoc.3.c.1.et 2.huius tituli in 3.collect.
Irrita erit Eporum donatio &c.)sic omnes præter Grat. qui ita scribit. Irrita enim Eporum uenditio, et commutatio rei ecclesiasticæ erit. totidem verbis Innoc.3. et ante vocem venditio, habet donatio.
uel uenditio)et venditio,uetus Gregor.ceteri,ut editum est.
absq. collaudatione) sic Burch. et Iuo,et Raim. absq.conniuentia,concil.et Innoc.iij.absq.omnium conniuentia,Grat.sed in quinq.veterib. libris vox omnium non est.absq.conueniẽtia, antiquior ceteris habet.absq. conlaudatione, unus Tarr.
Cap.2.NorWicen.) Noruicen.vet.Tarr.Norg. alter.
Continebatur &c.et infra) etc.omisit Rai.et Cõt. Integra clausula extat parte 47.c.5.post cõcil. Lateran.Alex.3.Continebatur in litteris a te nobis transmissis;quod cum super decima de Querche inter magistrum Hubertum,et magistrum N.de mandato nostro coram te*uerteretur;cõstiterit tibi,quod M.Abbatissa S.Mariæ de Vuint,pro communi voto,et unanimi consensu,conuentu assensum præstante, decimam ipsam prædicto H.concessit: Rad. Vuinton.Archidiaconus per clauẽ,et librũ sibi exinde inuestituram fecit.Magister uero N. probauit coram te idoneis testibus,quod præfata Abbatissa præscriptam decimam sibi prius dederat,conuentu non contradicente,quam eã præfato Huberto dedisset;et quod a dioecesano Epo eius fuerit concessio confirmata. Vnde quia nos consulere voluisti,cui cõcessioni innitendum sit:etc. Ante verbum uerteretur,uox quæstio desideratur,ut suspicor.
decima ab Abbatissa)sic etiam Raim.hæc in cõcil.non sunt.
præfata Abbatissa)hæc omittunt Raim.et Cont. sunt in concil.
prius prædicto H.decimam suam)N.pro H.cõcil. aptius.decimã prius H.prędicto,Raim.et Cõt.
multum tempus)sic etiam in concil.multum temporis,Raim.
memorato H.dedit)Huberto pro H.concil.apertius.dedit eidem,Raim.et Cont.nõ optime.B. pro H.unus Tarr.non male.Bernardus Papiẽsis errandi

sis errandi occasionem præbuit Raimundo. totumq.hoc caput in cõcilijs rectius est.In quib. post edita verba hæc sunt,a Bernardo,et Raimun.prætermissa.(sic ut tibi eam datam fuisse constet.)

secunda concessio &c.)hæc sunt in omnib. libris, sed in concil.aptius cum superioribus coniunguntur.

Cap.3.Alex.iij.Vigor.Epo)Idē Wigor.Epo, Barcin.et uetus Gregor. Vigoriē. Epo,Cōt.et alij. Vigorti,alter minus uetus Gregor. Wigor. duo Tarr.

si bene meminimus,tibi &c.)Recte Cont.addidit a Raim.prętcrita,sed uocem tibi omisit.

indulsimus)indulsimus,Cont.

si Io.)si I.Cont.

de Osenia)de Osenia,Cōt.de Osentia,duo Tar.

de Braia)de Belbraia,Barcin.Deben.Cont. de Bebaria,unus Tarr.

sibi renocare)sibi remouere,Cont.quod non placet.

iam dictam dimitteres)prædictā dimittens,Cōt. non optime.

fuerat indultum)fuerat a nobis indultum,Barc. et vetus Tarr.et Cont.plenius.

indulsimus indulsimus,Cont.

prudentiam tuam mo et hor.)prudentiam tamen tuam monemus,et exhortamur,Cōt.apertius, et unus Tarr.uox tamen est etiam in uet. Tarr.

si quoquo modo)si quomodo,Cont.si quo modo, scribere debuit.vox si omissa est in uet. Tarr.

fieri potest)potes.Barcin.et Cōt.voce fieri omissa.si fieri potest,uet.Tarr.

iam dictis vox iam in uno Tarr.non est.

et quiete)hæc omittit Cont.

prouidentiam)prudentiam,Cont.aptius.sed ferri potest,quod edidimus.

scriptum tibi exinde indultum)vox tibi a Contio est omissa,sine ulla noxa.indultum exinde,unus Tarr.

si reclamãte)quã pro si,Raim.et Cont.aptius.

per eundem)vox eundem a Raim.et Contio est omissa.

ipsam constat)vox ipsam ab eisd. omittitur. ipsa constat,uetus Tarr.quod non placet.

factam fuisse)esse factam,unus ex ueter. Greg. facta fuisse,uet.Tarr.

nisi idem capitulum concessionem ipsam)nisi eam, Raim.et Cont.alijs omissis.illam pro ipsam,vetus Tarr.

habuisset habuissent,veteres Gregor. habuisset, Cont.et alij.

Cap.4.Idē Hierosolym.Patriarchæ)Hierosolymitano Patriarchæ.in concil.parte 50.c.18,et in ueterib.Gregor.Hierolym.Cont.mēdose. Hierosolymitan.unus Tarr.

plenius, sicut credimus)hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.

ita quidem) vox quidem omissa est in concil. et apud Raim.et Cont.

& fratres tui) sic etiam in concil.et illi,Raim.et Cont.

probentur)comprobātur,cõcil.probãtur,Raim. comprobentur,duo Tarr.

consilio in ecclesia tua)in curiæ tuæ,prior concil. editio,voce consilio prætermissa non recte.

& honestati)vox et aliquando in vet. Tarr.non fuit.

si quidem)sic etiam Raim.et Cont.autē,concil.

fratrum tuorum Abbates)sic etiam in concil.et apud Raim.fratrum tuorum(canonicorum S. Sepulchri)Abbates,Cont.sed ea uerba alio loco scripta sunt.ego maluissem ea initio rescripti adicere:atq.ita scribere. qualiter tu,et fratres tui(canonici sancti Sepulchri)unum corpus sitis.

& Abbatissas,& alias)Abbatissas,et ceteras,cõcil.Abbatissas,et alias, ueteres Gregor.ut editum est,Cont.et alij.

& destituis,non considerans &c.)ac pro et concil. et destituis,et infra.Raim.sed Contius recte addidit quædam a Raim.omissa.

nec attendens)neque pro nec,Cont.et attendēs, concil.et unus Tarr.

statuta sacrorum canonum)SS.pro sacrorū Cont. obscure.sacros canones,concil.

cum in huiusmodi &c.)hæc omittit Cōt.usq.ad illa,Inde est.sunt autem in concil.

causis clericorum)causis et clericorum,concil.ea sib.clericor.unus Tarr.

consilio inducaris) aptius in concil.et in Barcin. et in uno Tarr.est, consilio uti dicaris.consilio deducaris,uetus Tarr.

Inde est quod discretioni tua) hæ duæ postremę uoces,discretioni tuæ,in concil.non sunt.Ideo que id,Raim.et Cont.alijs omissis.

ne Abbates &c.)hæc etiam omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.

Abbatissas)et Abbatissas,duo Tarr.

& assensu)et auxilio,uetus Tarr.quod nondū probaui.

sancti Sepulchri)hæc in concil.non sunt, Cont. alio loco addidit.

contra prohibitionem)contra præceptum, concil. quod non æque placet.

attemptare)uenire,concil.temptare,duo Tarr.

nos tales) sic etiam in concil.nos enim tales,Raimund.et Cont.

et destitutiones)hæc in Barcin.desiderãtur,et in uno ex ueter,Gregor.

si quas

si quas amodo feceris) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
auctoritate Apostolica cassamus etc.) carere decernimus robore firmitatis, Raim. et Cont. ut editum est, duab. primis uocib. exceptis, in cōcil. decreuimus pro decernimus, unus ex ueter. Gregor.
Cap. 5. Idem eidem) sic etiam Raim. et Cont. vox eidem in Barcin. desideratur. Idem eidem eodē lib. d. parte 50. cap. 19. hoc est ex libro 12. registri Alex. 3. sic enim est d. parte 50. c. 16.
Quanto maiori dignitate &c.) Recte Cont. addidit a Raim. prætermissa, quæ etiā sunt in cōcil.
quæ omnia) quod pro qua, cōcil. Barcin. et unus Tarr. et Cont. non male.
sine mora) sic etiā concil. et Cont. sine mora, Barcin. quod non æque placet.
unde mirati) sic etiā Cont. unde et mirati, cō cil.
sicut mirari merito poteramus) sic etiam Cont. sicut et merito inde mirari possumus, concil.
& confirmationib.) et in confirm. duo Tarr.
omissis canonicis &c.) multa in concil. desiderantur, quæ recte Cōtius edidit, exceptis interpunctionibus in illis uerbis (ecclesiæ ipsius. Interdū etc.) et in illis (confirmationib. Iuxta eorū etc.) neque enim sunt ea verba separanda, sed cōiungenda utrubique.
iuxta eorum consilium) ante hæc uerba in Barcin. scriptum est. omissis ecclesiæ tuæ canonicis. nō recte: fuerant enim hæc antea scripta.
procedis) sic etiam Cont. et concil. nō procedis, in marg. concil. ex alicuius docti uiri diuinatio nescum multa potius illic uerba desiderentur.
& in priuilegijs) vox et in uno Tarr. non est.
etiam, quod) sic etiam Cont. vox etiam in cōcil. non est.
prorsus dedecet) prorsus non decet, Cont. non decet, concil. uoce prorsus omissa, sed in priore cōcil. edit. decet, fuit; quod facilius in dedecet mutari potest.
præsentes fuissent) sic etiam in concil. fuerint pro fuissent, Cont. Hoc ipsum Cæsarem Dictatorē fecisse Cicero in epistul. auctor est.
postponere) proponere, in priori cōcil. editione, mendose.
unum existere) unum corpus existere, concil. et Cont. plenius.
per A. s. pr.) pr. in concil. nō est, omnia a Raim. et Contio sunt omissa.
confirmationibus) sic etiam concil. et uetus Greg. et confirmat. Cont. et alij.
eiusdem ecclesiæ) sic etiam in concil. ecclesiæ tuę, Raim. et Cont.
uel sanioris) uel maioris, unus ex veter. Greg.
negotia eadē) uox negotia in Gregorianis omittitur, est in concil.
& quæ statuēda fuerint, statuas) statuēs, vet. Greg. ut editum est, alter vetus codex. sunt, statuas, Cont. et alij. ut quæ statuenda fuerint, statuas, concil.
et errata) et, in veter. Greg. nō est. ceteri habēt.
dissipes, et euelles) euellas, concil. et Raim. et duo Tar. uidētur autē hęc ex Hieremię c. 1. sumpta. ecce constitui te hodie super gentes, et super regna; ut euellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et ædifices, et plantes. refert eadē Innoc. 3. sub tit. de maioritate, et obedientia, cap. 2. in 3. collect.
Nec absentium fratrū nomina inscribi aliquatenus facias) aliquatenus scribi facias, cōcil. Absentiū quoq. nomina fratrum scribi non facias, ueteres Greg. inscribi pro scribi in altero mutatū est. Absentium quoq. fratrū nomina inscribi non sinas, Cont. et alij.
non inmerito) sic etiam concil. merito, Raim. et Cont.
Nos enim &c.) hæc omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.
describentur) scribentur, concil.
decernimus) decreuimus, olim uetus Tarr.

TIT. X. DE IIS, QVAE fiunt a maiori parte capituli.

CAP. un. ex concilio Lateranen.) cap. 16. ex cōcil. non cap. 11. ut Cont. edidit. ut editū est, Raim.
sanioribus) sic etiam Raim. et Cōt. seniorib. cōcil. et in uno ex veter. Greg. quod elegātius dicitur.
est, et reprehensione dignissimum) sic etiam Raim. et reprehensione est dignum, concil. non male.
per quasdam ecclesias) sic etiam Raim. quarundā ecclesiarum, concil.
ordinationem multorum impediunt, &) hæc Raim. et Cont. omittunt. multotiens pro multorum, concil. cetera, ut edita sunt.
ordinationem ecclesiasticam) sic etiā veteres Gregor. et concil. ad ordinat. eccles. Cont. et alij.
non permittunt) sic etiam in concil. non permittant, vetus Greg. ut editum est, Cont. et alij.
rationabiliter obiectum fuerit, & ostensum) sic etiā Raim. et Cont. rationabile fuerit ostensum, concilia. uel ostensum, unus ex veter. Gregorianis.
consequatur) sortiatur, unus ex ueter. Gregorianis.
a maioris, & sanioris partis consilij) a maioris, uel sanioris parte concilij. in concil. a maiori, et saniori parte capituli, Raim. et Cont. consilij pro capituli, unus Tarr. cetera, ut Raim.

ad seruandam ecclesiæ) ad conseruandam ecclesiæ suæ, concil. et Raim. et uetus Tarr.
dicit esse) dicat, cōcil. et Rai. altera uoce omissa.
non n. dicenda sunt iuramenta, sed potius periuria) sic etiam in concil. non enim iuramenta, sed potius periuria sunt dicenda, vetus Gregor. nec enim etc. ut vetus, Cont. et alij.
ecclesiasticam utilitatem) utilitatem ecclesiasticā, concil. et duo Tarr. et ueteres Gregor. utilitatem ecclesiæ, Cont. et alij.
Instituta ueniunt) ueniunt instituta, duo Tarr. aptius, si illorum tempor. consuetudinem sequamur.
Siquis autem) sic etiam Raim. Si aliquis, concil. Siquis enim, unus ex veter. Greg.
nec ratione iuuantur, nec sacris) sic etiam veteres Greg. non pro nec Cont. et alij priori loco. ratione iuuantur, et sacris, concil. non sine mendi suspicione.
irrare) sic etiam Raim. et Cont. irritare, concil.
donec condignam) donec dignam, Raim. donec congruam, concil.
a perceptione dominici corporis existat alienus) sit alienus veteres Greg. a dominici corporis perceptione fiat alienus. concil. a perceptione sit dominici corporis alienus. Cont. et alij.

TIT. XI. DE REB. EC-

clesiæ alienandis) ecclesiasticis pro ecclesiæ, vetus Tarr. et Barcin. ut editum est, Raim.
uel non alienandis) uel non, Raim. et Cōt. et duo Tarr.

CAP. 1. *ex conc. Lugdun.*) Laudun. vetus Gregor. Lugudun. alter nunus vetus. Lugdun. 4. Cont. et alij. ex concil. Lugdun. c. 5. Burchar. lib. 3. c. 24. et Iuo parte 3. cap. 29. decreti. Ludu. unus Tarr. Lugent. alter mendose.
Non liceat) sic etiam Burch. et Iuo. Non licet, Barcin. et Raim.
nec Abbati) sic etiam Burch. et Iuo. vel pro nec Raim.
terram ecclesiæ) sic etiam Burch. et Iuo. terram, unius ecclesiæ, Raim. et Cont. aptius.
noluerint terras eorū) earū, Burch. et Iuo rectius. uoluerit terras earū, Raim. et Cōt. et unus Tarr.
cum consensu ambarum faciant) faciat, uetus Gregor. et unus Tarr. fiat, Iuo. cum consensu amborum faciant. Burch. editus. sed in ueteri est ambarum. cum consensu ambarum partium faciant, Barc. faciat, Cont. et alij, cetera, ut Barc.
Cap. 2. ex eodem) sic etiam Raim. et Cont. addi potuisset cap. xi. ut refert Burch. lib. 15. cap. 36. et Iuo Carn. parte 16. c. 37. decreti. sed in libris concilior. est cap. 4. concilij Aruernensis.
Qui res) Qui reculā, cōcil. ceteri omnes, Qui res.

rapiunt) capiunt, unus ex ueter. Greg.
auferri) auferre, Barcin. et duo Tarr. et ceteri libri. auferri, olim vetus Tarr.
Cap. 3. ex concilio Toletano) sic etiam Raim. et Cōtius. ex cōcil. Toletano 5. cap. 69. Burch. lib. 3. c. 177. in ueteri tamen libro nu. 5. desideratur. rectius Iuo parte 3. cap. 238. decreti, ex concil. Toletano 4. cap. 68. ut ex lib. concil. constat.
diffiniunt) diffiniuit, uetus Tarr.
ut sacerdotes) sic etiam concil. et Burch. et unus ex ueter. Gregor. sacerdotes, alter uetus Greg. ut omisso. ut sacerdotib. Iuo, et Cont. et alij.
res suas ecclesiæ) sic etiam concil. Burch. et Iuo. ecclesijs, uetus Tarr. ecclesiæ sua, ueteres Gregor. aliquid ecclesiæ suæ, Cont. et alij.
aliqua tamen) sic omnes præter Raim. qui vocē tamen omittit.
ecclesijs suis conquirunt) sic etiam concil. Burch. et Iuo. vox suis in Barcin. desideratur, et olim non erat in ueteri Tarr. ecclesijs suis adquirunt, Raim. et Cont.
liceat illis aliquos) sic etiam Burch. et ueteres Gregor. licebit pro liceat, cōcil. liceat aliquos, Iuo, et Cont. et alij.
de familijs) de familia, Raim. solus. de famulis, unus Tarr.
si ingenui sunt) sic etiam Burch. et Iuo. ingenui, concil. alijs omissis. omnia Raim. et Cont. omittunt: quod recte factum censeo.
sub patrocinio) sic omnes, sed vidi, sub patrimonio, in marg. cuiusd. editi libri, quod improbo.
potuerint) sic cōcil. Burch. et Iuo. sic etiam uetus Gregor. poterunt, Cont. et alij. poterint, vetus Burch. liber. oportuerit, uetus Tarrac. nō male.
Cap. 4. ex concilio apud Siluan.) sic etiā in veteri Gregor. Siluanum, uetus Tarr. Siluanen. Cōt. et alij. apud Siluanectim præsente Ludouico Rege cap. 5. Burch. lib. 3. cap. 164. sed certius est apud Iuon. parte 3. c. 183. decreti, ex nouella 7. Iustiniani cap. 1. sunt autē Iuliani antecessoris uerba. Nou. 7. c. 1. concilij apud Siluanectim, siue apud Cōuicinuū ullā publicā secus ciuitatē Siluanectis, mētio fit in epist. Nicolai, apud Ansel. li. 2. c. 64. et li. 12. c. 34. uid. Grat. dist. 10. c. 1. Hoc etiā cap. exstare dicitur li. 2. c. 29. capitular.
Nulli liceat alienare rem immobilem ecclesiæ) sic etiam Burch. suæ, additur in ueterib. Greg. quę uox nō est in alijs. neq; apud Cōt. Plurib. uerbis Iulian. et Iuo post Iustinian. NVLLI sub
" Romana ditione constitutæ ecclesiæ, uel xeno
" dochio, uel ptochotrophio, uel nosocomio, uel
" orphanotrophio, uel gerōtocomio, uel brepho
" trophio, uel monasterio tam monachor. quam
" sanctimonialium Archimandritā habenti, uel
" Archimādritissam: ergo his omnibus nō liceat
alienare

alienare rem immobilem. Hæc Iulian. pro quibus Iuo alia refert in hanc sentẽtiã. Nullus sub Rom. ditione constitutam ecclesiam, uel xenodochiũ etc. uel monasteriũ etc. Archimãdritã habẽs, uel Archimãdritissã infestare audeat. Ergo his omnib. nõ liceat alienare rẽ immobilẽ. Græca Iustiniani uerba cum Iuliano faciunt. *θεσπίζομεν μήτε τὴν ἁγιωτάτην τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως μεγάλην ἐκκλησίαν μήτε τὰς ὑπ' αὐτὴν ἁπάσας*. et post alia. *μήτε τὰς ἄλλας ἁπάσας ἐκκλησίας*. et postea. *μήτε ἄλλον μηδένα πανταχοῦ μήτε πατριάρχην μήτε ἐπίσκοπον*. et post aliorum præfectorum enumerationem, *ἢ μοναστηρίου ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡγούμενον ἢ ἡγουμένην, ἢ τινὰ ὅλως προεστῶτα τῶν εὐαγῶν συστημάτων, ἄδειαν ἔχειν ἐκποιεῖν πρᾶγμα ἀκίνητον*. Santimus, inquit, neq. sanctissimam huius felicis Vrbis magnã ecclesiã, neq. eidẽ subiectas, neq. alias ecclesias, neq. aliũ quẽuis Patriarchã, Episcopũ, etc. aut monasterij uirorũ, uel mulierũ Præfectũ, aut Præfectã, aut cuiuscumq. alterius pij collegij præpositũ licentiam habere alienandi immobilem rem.

siue agrum siue rusticum mancipiũ siue domũ, siue ortũ) quattuor uerba postrema omittũt Raim. et Cõt. ab alijs ordo immutatur. siue domũ, siue agrũ, siue hortũ, siue rusticum mancipiũ. Iulian. Burch. et Iuo. *ἐν οἰκίαις ἢ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν κήποις ἢ ὅλως ἐν τοῖς τοιούτοις. μήτε γεωργικὸν ἀνδράποδον*. Iustin. in domibus, siue in agris, siue in hortis, aut in alijs quibuscũq. neq. rusticũ mancipiũ. Additur post hæc uerba a Iuliano (vel panes ciuiles) quod Græce est, *μήτε πολιτικὰν σίτησιν*. in Leonis constit. cuius postea fit mentio, hæc uerba sunt. fundos, uel prædia, siue urbana, siue rustica, res postremo immobiles, aut in his prædijs colonos, uel mancipia cõstituta, aut annonas ciuiles, cuiuscumq. supremа, uel superstitis uoluntate ad religiosas ecclesias deuolutas.

nec creditorib. specialis hypothecæ titulo obligare) neque pro nec Burch. et duo Tarr. neque specialis etc. Raim. et Conr. omissa uoce creditorib. neque creditorib. speciales hypotheticæ titulo obligare. Iuo mendose. neq. creditorib. speciali, uel generali hypothecæ titulo obligare, Iulian. sed in alijs libris rectius, ut editum est: nã Græce hæc sunt. *μήτε τῷ ἰδικοῦ πρόφασιν ἐνεχύρου παραδιδόναι τοῖς δανεισταῖς*.

Alienationis autem uerbum contineat condicionem, donationem, permutationem, & emphyteuseos perpetuum contractũ) emphyteoseos pro emphyteuseos, Burch. continet condicionem, donationem, uenditionem, permutationem, et emphyt. perpetuum contractum, uetus Gregor. emphyteuticam pro emphyt. Cõt. et alij. emphyteosis, alter uetus liber. Alienationis autem uerbum cõtinet uenditionem, donationem, permutationem, et emphyteuseos perpetuum contractũ. Iulian. et omittit Iuo, cetera, ut Iulian. Cõdicionẽ mendose scripserunt pro uenditionem Burchardi librarij, mox Papiens. eam retinuit, Raimũdus utramq. uocem edidit, crucem, ut aiũt, interpretibus relinquẽs. Græca uerba hæc sunt. *τὸ δὲ τῆς ἐκποιήσεως ὄνομα γενικώτερον διὰ τοῦτο τεθείκαμεν, ἵνα κωλύσωμεν καὶ πρᾶσιν καὶ δωρεὰν καὶ ἄμειψιν καὶ τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκτεινομένην ἐμφύτευσιν, ἥγε οὐδὲ πόρρω καθέστηκεν ἐκποιήσεως*. hoc est. Alienationis autẽ nomen generale ideo posuimus, ut prohiberemus et uenditionem, et donationem, et permutationem, et in perpetuum porrectã emphyteusin, quæ non longe ab alienatione distat.

sed omnes sacerdotes ab huiusmodi alienatione abstineat) Vnde pro sed, Raim. et Cont. sed omnes omnino, Iulian. et Burch. cetera, ut edita sunt. Sed omnes omnino sacerdotes huiusmodi alienatione abstineãt. Iuo d. parte 3. Omnes omnino sacerdotes a rerũ ecclesiasticarũ alienatione se abstineant. Idẽ parte 17. c. ult. quod ultimũ etiam est eius uoluminis. *ἀλλὰ πάντας πανταχοῦ τοὺς ἱερέας τῆς τοιαύτης ἐκποιήσεως ἀπέχεσθαι*. Iustin.

poenas timẽtes, quas Leonina cõstitutio minatur) sic etiã Iulian. et Iuo par. 3. Leoniana, Burch. et Iuo d. c. ult. et uetus Greg. et duo Tarr. cõminatur, Rai. et Cõt. *ταῖς ποιναῖς ὑποκειμένους αἷς ἡ Λέοντος τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως ἐχρήσατο διάταξις*. Iustin. poenis, inquit, subiectos, quibus Leonis piæ memoriæ utitur constitutio.

Post uerba huius capitis addunt alia Iuo, et Iulianus, quæ longum esset referre.

Cap. 5. ex concilio Toletano) sic etiã Burch. li. 3. c. 189. et Iuo d. par. 3. c. 249. et Raim. et Cõt. Toletano quarto Grat. rectius. 12. q. 2. c. 39. quod in Cõtiana editione est 38. adde c. 66. ex cõcil. erat autem hoc caput ante c. 3. statuendũ, quod ex eodem concilio est, c. 68.

Episcopi, qui nihil &c.) sic etiã Burch. Iuo, et Raimũ. sed ante hęc uerba addi potuit, Pars c. Et si illi. ex Grat. et cõcil. Integra clausula hęc est ibidẽ. ET SI illi, qui nulla ex rebus suis pauperib. Christi distribuũt, æterni iudicis uoce in futuro cõdẽnabũtur: quãto magis hi, qui auferũt pauperib. quę non dederũt? Quapropter etc. sic in cõcil. quod nõ, pro quę nõ, Grat. Surius, qui nõ, edidit mẽdose. illi Epi, est in uno ueteri Grat. li.

et distribuerint pro distribuūt in altero, sed alij quinq. ueteres, ut editi.

proprio suo ecclesiae conferunt) Christi conferunt, pro conferunt, Barcin. et duo Tarr. et Burch. et Iuo. proprio ecclesiae Christi contulerint, Raim. et Cont. proprio suae ecclesiae Christi cōpensauerunt, concil. non sine mendo in Surian. na editione, suo pro suae, in alijs recte est. suo proprio ecclesiae Christi cōpensauerint, Grat.

liberos ex familijs &c.) Ante haec uerba est in cōcil. hanc diuinam sententiam metuant, et libertus ex familijs etc. liberos ex familia, Grat. cetera, ut in concil. ut editum est, Burch. et Iuo. libertos ex famulis, uetus Gregor. liberos ex famulis, unus Tarr. et Cont. et alij. et 4. ueteres Grat. libri.

ecclesiae Christi non cōtulerit) sic etiā cōcil. Burch. Iuo, et Grat. ecclesiae non attulerit, Raimun. et Cont. non contulerint, uetus Grat. liber.

damnum ecclesiae inferat) sic etiam Burch. et Iuo. damnū inferat, Raim. et Cōt. damnū inferat, et ius ecclesiae alienare contendat, concil. et Grat. inferant, et cōtēdant, unus ex vet. Grat. libris.

Tales igitur liberos) sic etiā Grat. et Raim. et Cōt. libertos pro liberos Burch. et Iuo. et unus ex veter. Grat. libris. Tales ergo libertos, concil.

absq. aliqua) absq. ulla, Grat. solus.

oppositione) obstinatione, vetus Burch. liber.

ad ius ecclesiae) ecclesiasticū, unus uetus Greg.

7 Post uerba huius capitis est in concil. quia eos non aequitas, sed improbitas absoluit. sic etiam Grat. quae uerba ceteri omiserunt. sed etiam improbitas, duo ex ueter. Grat. libris, non recte.

Cap. 6 Symmachus Papa) sic etiam Raim. addit autem Contius non male, in synodo Romana tertia cap. 4. 5. 6. 7. et 8. similis sententia exstat in synodo sexta Romana, ex qua sunt verba relata ab Iuone, parte 3. cap. 182. et a Grat. 12. q. 2. cap. 21. incip. indigne.

Siquis presbyterorū, &c.) sic etiā Raim. et Cont. sed in cōcil. alijs uerbis. nā c. 4. agitur de Apostolicae sedis Praesule alienante praediū rusticū, ut apud Grat. 12. q. 2. c. 20. qui multa mutat. id porrigitur ad presbyteros titulorū Romanae urbis c. 6. eiusd. 3. synodi, ut 17. q. 4. cap. 1. apud Grat. paucis immutatis. at c. 7. eiusd. synodi haec uerba sunt. Praeterea qui petierit, aut acceperit, uel qui presbyterorum, aut diaconorū, seu defensorum danti subscripserit etc.

alienanti) alienari, uetus Gregor. non recte.

quo iratus Deus animas percutit) hoc etiā dicitur in synodo 6. et apud Grat. et Iuo. sumptū uidetur ex fulmine Iouis apud poëtas, sed hoc maius fulmen est, quo animae percutiuntur.

seruata &c.) haec usq. ad illa nisi forte Raim. et Cont. omittunt, sunt in cōcil. et multo plenius.d. c. 7. sitq. accipienti, uel subscribenti de personis superius cōprehensis, idest, quas anathemate feriri censemus, instituta poena cōtubernalis seruata. in sexta quoq. synodo alia sunt, quae lectori conferenda relinquimus.

in alienatorem) in alienatore, Tarr. tres, et Barc. et cōcil. quod ferri potuit. in alienatione, uetus Tarr. in quo olim, in alienatore, fuerat.

sibi dum repetit) haec omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.

qui acceperit) acceperat, unus Tarr. quod pro qui, mutatum in ueteri Tarr.

restitutioni) remedio, quidam Gregoriani libri.

prospexit) prospexerit, cōcil. et duo Tarr. et Barcin. sibi prospexerit, uetus Greg. sibi prospexerint, Cont. et alij.

quod si minorem animae sua curam) Melius in concil. et in duob. Tarr. et in Barcin. est, quod si minore animae suae cura. est autem hoc initiū capitis 8. synodi tertiae. qui si minore etc. uetus Gregor. ut in concil. Cont. et alij.

quisquā remediū) sic etiā in cōcil. vox quisquam a Raim. et Contio est omissa.

forte neglexeris) sic etiā in cōcil. neglexerint, Raimundus, et Cont. altera uoce praetermissa.

super ea poenarum genera etc.) supra pro super, in concil. aptius. praeter poenam super hoc adscriptam, Raim. et Cont.

contra fas, si quod praeceptum fuerit, documētum) cōceptum pro praeceptum, cōcil. et duo Tarr. sed in altero ceptū olim fuerat: in altero quod desideratur. ceptū, Barc. cōfectū exinde documentum, Raim. et Cont.

uniuersis uiribus suis) vox suis in cōcil. non est, uiribus. Raim. et Cont. alijs omissis. uox ipsa uirib. in ueteri Greg. desideratur.

nullas uires habuerit) sic etiam vetus Greg. nullas habuerit, cōcil. et duo Tarr. et Cōt. et alij. nullas habuit, alter minus uetus Greg.

efferetur) effectetur, Barc. effoetetur, cōcil. uacuetur, Raim. apertius. effeteretur, unus Tarr. idest euacuetur uiribus, Alan. uel offerretur ad incidendum. ut 12. q. 2. Apostolicos. Tancr.

liceat) sic etiam concil. et ueteres Gregor. licet, Cont. et alij.

uocem) libellum, unus Tarr.

et ecclesiastica auctoritate fulciri ita ut cū fructibus possint alienata reposcere) possit pro possint in cōcil. et ut cum fructib. possint alienata reposcere, ecclesiastica auctoritate fulciri, uetus Greg. ut et pro et ut, Cont. et alij. ijdem quoq. addūt ET ante vocem ecclesiastica. in alio ueteri et utrubiq. desideratur, et fulciti habet pro fulciri. possunt pro possint, olim unus Tarr.

Huius autem etc.) Haec omittūt Raim. et Cont. sunt autē in concil. plenius. nā ante haec uerba

ita scriptũ est.nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat,quia religiosis animab.ad substantiã pauperũ derelicta, cõtra fas sine aliqua pietatis cõsideratione dispergit,cõcil.d.c.8.et in syn.6.et apud Iuo.et Grat.paucis exceptis.

constitutis)constitutionis,concil.

que proposito)secũdũ animarũ considerationẽ, quem proposito,concil.plenius.

Cap.7.Wigor.Epo)Vuigorn.Epo,in cõcil.par.29.c.4.tit.de alienatione rerũ ecclesiæ,et de earundẽ recuperatione . Wig. Epo, uetus Greg. Vigor. uetus Tarr.et Cõt.et alij. Vigorn.alter uetus Greg.

Ad aures , & infra)sic etiã Raim.et Cõt.Pars c.Ad aures.Barcin.hæc in concil.non sunt. Integra clausula est fortasse c.15.parte 6.in cõcil. et in hac collect.c.2.de eo,qui cognouit etc.Ad auras.Cont.mendose.Illas,in marg.

Illas uero terras)vox uero a Raim.est omissa,extat in concil.

eis hereditario iure sub annuo censu) sub annua pẽsione,hereditario iure,unus Tarr.

ipsas suo)ipsas suorũ,cõcil.Iuo Raim.et Cont.altera uoce omissa.

fuisse extirpatas)uox fuisse a Raim.et Cõtio est omissa,extat in concil.

nisi forte alijs)sic etiã in cõcil.alij,Barcin.nisi forte tunc alijs,Raim.et Cont.

possent)possint,concil.et Raim.

onere & labore)honore pro onere,concil.et duo Tarr.labore,et onere,Raim.honere, vetus Gregor.honore,non ita uetus.

Cap.8.Idem)addendum uidetur, Allifano Epo, ut c.un.supra de in integrũ restitutione. Addi etiã potuit,Pars.c.Requisiuit.

Non ponitur)sic in uno Tarr.sed falso.scribẽdũ est.De in integ.restit.c.1.

De possessionib.&c.)Vide d.c.un.adscripta.

TIT.XII.DE PRECARIIS.

CAP.1.*ex concilio apud Beluacum*)apud Beluacen. Raim.et Cont.mendose.ex cõcilio Beluacensi,Grat.siue Palea.10.q.2.c.6.apud Beluacũ,cui Ludouicus Imperator intererat,c.13. Burch.li.3.c.169.ex cõcilio Beluacen.præsente Ludouico c.13.Iuo Carnot.parte 3.c.230.decreti.in ueteri Burch.libro est,apud Beluacum c.16.alijs omissis.vide Melden.c.17.et 21.et 22.

Precaria)sic etiã Grat.et Raim . Vt precariæ, Burch.et Iuo.hoc genus cõtractus ignotũ veterib.Romanis,hodie quoque nõ adgnoscimus. cur igitur vexamur his legẽdis?uide concil.Toletan.6.c.5.

secundũ antiquã cõsuetudinẽ,& auctoritatẽ)sic etiã Burch.et Iuo.et auctoritatẽ,apud Grat.omissa sunt.in uno tamẽ veteri libro exstant.secũdũ auctoritatẽ, et antiquã cõsuetudinẽ, Raim.et Cont.

Cap.2.ex concilio Carthaginensi)sic etiã Grat.siue Palea.10.q.2.c.7.et Raim.et Cont.sed in cõcilijs nondũ inuenimus.exstat cõst.Lotharij totidẽ uerbis li.3.tit.8.c.2.legum Longob.

De precarijs quoq.que a rectorib.ecclesiarũ irrationabiliter fiebant) vox quoque a Grat.siue Palea est omissa.sed est in uet.libro, et in Long. De precarijs irrationabiliter factis a rectorib.ecclesiarum,Raim.et Cont. ratio nabiliter est in tribus ueterib.Grat.libris.

et se)vox et a Raim.est omissa , habet Grat.et Long.

obligabãt)sic etiã Grat.et Lõg.obligãtib.Raim.

nequiuissent absoluere) dissoluere pro absoluere,Gratian.dissoluere nequeant , Raimund.et Cont. nequiuissent sic soluere, vetus Grat.liber.nequissent pro nequiuissent,tres alij ueteres.nequirent dissoluere,Long.

in antecessoris sui pœnam)pœna,duo Tarr.et Barcin. et Grat. antecessoris sui pœna , Raim.et Cont.pœna statuta pro pœnam Long.

prudentia)prouidẽtiæ,Grat.et duo Tarr.et Raimũ.et Long.al.prudẽtiæ,unus ex ueter.Greg.

sit cõcessum)uox sit in Long.desideratur.

distribuerit)distribuit,Grat.et vet. Tarr.et Raimun.distribuerit,Long.

ad ius &c.)eidẽ ecclesiæ ad ius tenẽdũ reuocetur,Long.

eiusdem ecclesie)ecclesiæ eiusdem,Grat.et Cõt. uox ecclesię in ueteri Greg.desideratur.eius ecclesiæ,uetus Tarr.

TIT.XIII.COMMODATI.

ti)De commodatis,Barcin.et duo Tarr.De cõmodato,Raim.et Cont.

CAP.1.*In exodo*)Cap.unicũ est in Barc.et in duob.Tarr.nã c.2.est sub tit.de depositis. qua ratione ordo præpositus duorũ capitũ minus offẽdet lectores.sunt autẽ eorũ uerba c.22. Exodi. Bernardus Papiẽ.hęc in scholijs adscripsit;quæ ad omnia capita ex ueterib.sacris libris sumpta pertinẽt. Debuit autẽ Raim.eadẽ cautione uti,ut minus in similib.laboraremus. Hæc,inquit,et alia,quæ de textu Pentateuchi huic inserui uolumini, ad hoc apposui,ut sciatur,quid de talib.fuit in ueteri lege statutum, nõ quod omnia credam ad litteram esse seruãda,ut dist.vj.par.ult.B.

Siquis cõmodauerit proximo suo bouẽ,asinũ,et ouẽ,& omne iumentũ ad custodiã)cõmẽdauerit pro cõmodauerit Cõplut.pro et ouẽ,est ouẽ,et,omisso.cõmodauerit,olim in vet.Tarr.mox cõmẽ-

dauerit.bouē,uel asinū,est in eod.lib. ἐὰν δὲ τις διῷ τῷ πλησίον ὑποζύγιον ἢ πρόβατον ἢ μόσχον ἢ πᾶν κτῆνος φυλάξαι. Lxx. Siquis dederit,inquit,proximo iumētum,aut ouem, aut vitulū, aut quodcumq. animal ad custodiendum. agnū pro ouem Chald. interpres,quod etiam πρόβατον significat. ὑποζύγιον subiugale, κτῆνος iumētum, Complut. Quod custodiendū datur,ad tit. locati,non commodati pertinet.

& mortuum fuerit,aut debilitatum,uel captum ab hostibus) sic etiam Complut. καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται. Lxx. et mortuus fuerit,aut contractus,aut ductus in prædā. Chald.

nullusq. hoc uiderit; iusiurandum erit in medio) sic etiam Complut. καὶ μηδεὶς γνῷ. ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. Lxx. hoc est. et nemo nouerit. Dei iusiurandum inter utrumq. erit, siue intercedet inter ambos. Compl. nullo uidēte. Chald.

quod non extenderit manum ad rem proximi sui) sic etiam Lat. Compl. ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον. Lxx. profecto non ipsum nequā fuisse in deposito proximi. Compl. Chaldęus cū editis facit.

suscipietq. dominus iuramentum, & ille reddere non cogetur) sic etiā Compl. καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποτίσῃ. Lxx. atq. ita dominus eius suscipiet, siue pro recepto habebit, quod amisit, siue recepto sacramento cōtentus erit, et non ei resarcietur damnū a custode. sed uerborū cōceptio breuis est. et nihil restituet. Chald.

Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino) Et si pro Quod si, Cōplut. ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ᾽ αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. Lxx. si autē subiatum fuerit ab eo, soluet domino eius. Compl. ab eo ambiguum est, num ipse furtum fecerit, an alius eo custodiente, quod magis uidetur significare παρ᾽ αὐτοῦ. ab eo etiā additur in Chald.

si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, et nō restituet) sic etiā Lat. Cōpl. ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. Lxx. Si autē a bestia comestū fuerit, ducet illud ad ostiū, et nō soluet, Compl. Si dilaceratū fuerit; adferat, quod dilaceratum est in testimoniū, et nō restituet. Chald.

qui a proximo suo quicquā postulauerit horum mutuum) quidquid horū mutuo postulauerit. Lat. Cōpl. ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλησίον. Lxx. si autem petierit quis a proximo, Cōpl. Et quādo mutuo acceperit uir a proximo suo. Chald. Hæc magis ad commodati titulum pertinent. postulauit pro postulauerit, duo Tarr. sed in altero VE additum est.

& debilitatum, aut mortuum fuerit, domino nō presente; reddere compelletur) sic etiā Compl. καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ᾽ αὐτοῦ, ἀποτίνων ἀποτίσει. Lxx. et debilitatū fuerit, uel mortuū fuerit, uel captiuū fuerit, et dominus eius non fuerit cum eo; soluēs soluet. Compl. et confractū fuerit, siue mortuum domino non existente cū eo, restituens reddet. Chald.

quod si in presentia fuerit dominus, non restituet) et si in præsentiarū dominus fuerit, non restituet. Cōpl. ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ᾽ αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. Lxx.

maxime si conductum fuerit pro mercede operis sui) uenerat pro fuerit, Compl. Lat. ἐὰν δὲ μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. Lxx. si autē mercenarius fuerit, erit ei pro mercede sua, Compl. si conductum fuerit, computetur pro mercede eius. Chald. fuerat pro fuerit, tres Tarrac. sed in uno fuerit olim. corporis pro operis olim in eodem.

Cap. 2. In exodo) verba huius capitis sunt in sacris libris ante uerba capitis prioris: et poterāt omnia verba coniungi. sed in Barcin. et in duob. Tarr. ante hoc cap. est titulus de depositis. Depositi, est in uet. Tarr. Raimundus utrumq. caput omisit.

Siquis commodauerit amico suo pecuniam, aut vas in custodiam) Siquis commendauerit amico pecuniam, aut vas in custodiam, Complut. commendauerit, duo Tarr. commodauit tertius. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη φυλάξαι. Lxx. Si autem quispiam dederit proximo argentum, uel uasa ad custodiendum. Complut. Quando dederit uir proximo suo argentum, aut uasa in custodiam. Chald. ἀργύριον malim pecuniam, quam argentum reddere. Videndum autem, num hic contractus mutuum sit, an commodatum, an depositum. sed custodia uidetur efficere depositum.

et ab eo, qui susceperat, furto ablata fuerint) sic etiā Lat. Complut. καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου. Lxx. et furatum fuerit de domo hominis, Complut. et furto sublata fuerint de domo viri, Chald. ego τοῦ ἀνθρώπου eius hominis, interpretarer. susceperit olim uetus Tarr. et fuerit pro fuerint.

Si inuenitur fur, duplum reddet) sic etiam Compl. ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέψας, ἀποτίσει διπλοῦν. Lxx. duplicata

plicita reddet, unus Tarr.

si latet, dominus domus applicabitur ad deos) si latet fur, etc. Compl. ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύσεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Lxx. si autem non inuentus fuerit, qui furatus est; accedet dominus domus coram Deo. Cōpl. in conspectum iudicum. Chald.

et iurabit, quod non extenderit manum suam in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, vox suam in Compl. non est. item pro perpetrādam habet perpetrandum. extendit pro extenderit, unus Tarr. καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον ἐπὶ παντὸς ῥητοῦ ἀδικήματος. Lxx. et iurabit profecto non ipsum malignatum fuisse in omni deposito proximi iuxta omne dicibile delictū. Complut. πεπονηρεῦσθαι fraudem fecisse potius, quam malignatum fuisse dicerem. Chaldęi uerba obscura sunt. si non extendit manū suā in illud, quod tradidit illi proximus suus. super omnem rem delicti.

tam in boue, quam in asino, et oue, ac uestimento) sic etiam Complut. περί τε μόσχου καὶ ὑποζυγίου καὶ προβάτου καὶ ἱματίου. Lxx. deque vitulo, et sub iugali, et oue, et veste, Compl. super bouem, super asinum, super agnum, super vestimentum, Chald.

et quidquid damni inferri potest) et quidquid dānū inferre potest, Compl. Lat. καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης. Lxx. et omni amissione accusata. Compl. super omnem rem perditam, qui dixerit, quod hęc est. Chald.

ad deos utrinsq. causa perueniet) sic etiam Compl. ὅ τι οὖν ἂν ᾖ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων. Lxx. quidquid igitur sit, corā Deo ingredietur iudicium amborum. Compl. in cōspectu iudicum veniat causa amborū. Chald. perueniat, unus Tarr.

et si illi iudicauerint, duplum restituet proximo suo) sic etiam Compl. καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ θεοῦ ἀποτίσει διπλοῦν τῷ πλησίον αὐτοῦ. Lxx. et captus per Deum soluet duplum proximo suo. Cōpl. et quicumq. cōdemnatus fuerit a iudicibus, reddet duplum proximo suo. Chald.

TIT. XIIII. DEPOSITI)

sic duo Tarr. De depositis, Barcin. et duo Tarr. ante cap. 2. tituli 13. De deposito. Raim. et Cōt.

CAP. I. *Gregorius Sereno Epo Anconitano)* hoc est cap. 2. in Barcin. et in duob. Tarr. Seuero Epo Anconitanēsi, lib. 7. indict. 2. cap. 13. registri. in alio lib. edito Sereno est. vetus habet, quod editum est. Qui nouerit, unus Tarr. Quę nouerit. alter mendose pro Anconitano.

Passius) scribe, Passiuus, ut est in Barcin. et in registr. et in uno Tarr. fuit autem Firmanus Eps, ut apparet ex epist. ad eum missa lib. 10. ind. 5. epist. 12. Passus, unus Tarr.

Eps indicauit nobis) frater, et coēpiscopus noster ad nos ueniens indicauit, regist.

argentum a decessore ecclesię tuę Fabiano) suæ pro tuæ Barcin. et duo Tarr. argentum ecclesiæ suę a decessore suo Fabio, regist.

diaconum tuum) diaconem tuū, Barcin. et regist. et duo Tarr.

parte restituta) parte aliqua restituta, regist. partem restitutam, duo Tarr. non optime,

partem aliquam) vox aliquam in reg. nō est, vox partem in uno Tarr.

reiacere) sic etiā unus editus reg. liber, iacere alter. remanere, Barcin. aptius. sed reiacere Gregorianum fortasse verbum est.

et restituere) eam, additur in reg.

te hortamur) his fraternitatem tuam hortamur affatibus, regist.

ut eum admoneas) ut eū admonere studeat, regist.

quod accepit) quæ pro quod, regist.

sine cunctatione) sine contentione, regist.

aut si qua excusatione excusare se cōfidit) ratione pro excusatione Barcin. et tres Tarr. aptius. aut si forte ab eius restitutione, aliqua se excusari ratione cōfidit, regist. plenius. se excusare, tres Tar.

inter eum) necesse est, ut inter eum, regist.

et actores) et auctores, regist. quod non placet.

cognoscere debeas) una cū Armenio fratre, et coēpiscopo nostro cognoscere debeatis, regist. certa pro una, est in alio edito non recte.

et finire) et subtiliter veritate discussa, ita huic causæ finem imponere, regist.

ne ipse diaconus) ut nec antedictus diaconus, reg.

nec præfata ecclesia &c.) nec præfata inuste damnum uideatur ecclesia sustinere. regist.

Cap. 2. Lugdun. Epo) Lugdunēsi Archiepo, in cōcil. parte 50. cap. 35. Lōdon. Epo. Raim. et Cōt. Lundun. Epo, unus ex veter. Gregor.

Grauis illa, et odibilis querimonia) sic etiam in cōcil. et odibilis, Raim. et Cont. omittunt. querella, unus ex veter. Gregor.

quæ usque) vox quę a Raim. et Cōtio est omissa. exstat in concil.

duplici nos &c.) Recte Cōt. addidit a Raim. prætermissa, quæ sunt etiam in concil.

præstringis) perstrinxit, cōcil. et tres Tarrac. perstringens, Cont.

prout velles efficaciter) hęc omisit Cont. sunt in concil.

non constet nobis) sic etiam in concil. vox nobis a Raim. et Cont. est omissa.

ille vir Belial) sic etiam Raim. Belialim, Cont. ille uir, ut Belial, concil. postrema editione. ut in Belial, fuerat in alia edit. non recte. Nullle uir Belial, unus Tarr.

impia, et detestabili surreptione) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

in utilitates ecclesię) sic etiam in concil. in ecclesię utilitatẽ, Raim. et Cont. in utilitatem ecclesiæ, unus Tarr.

non debemus de iure) sic etiã in Gregorianis. nec de iure debemus, concil.

nec possumus) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

contra canones) scribendum est, cõtra canonicos, ut in concil. et apud Gregor. 9. et in uno Tarr. prius canones, mox canonicos.

instantiam) sententiam, prior edit. concil.

personæ, ut dicunt) pecuniam personę, concil. et Raim. alijs omissis. ego editis adderem vocem pecuniam. pecuniam, ut dicunt, prior cõcil. editio. dictum est, pro dicunt, duo Tarr.

non ecclesiæ commendatam) nõ nisi ecclesiæ commodatam, prior concil. editio mendose.

discretioni &c.) hæc usq. ad verbum suademus omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

in æterna caritatis diligentia) internæ caritatis intuitu, concil. ego, internę caritatis diligentia, scriberem, ut in duob. Tarr. postea inueni.

in raptorem illum, et furem) sic etiam in concil. in illum furem, Raim. et Cont.

et ea, quæ tibi sũt subrepta, portauit) hęc in cõc. desiderãtur. asportauit, pro portauit, Raim. et Cõt.

Nam et nos ipsi &c.) pro his verbis usq. ad verbũ dedimus, est in Greg. nã et iudicibus. sed in cõcil. pro verbis suprascriptis est, Nos enim.

ut iniquum) ut illum iniquum, concil. et Raim. sed ut editum est, in priori edit. concil.

sub duris quæstionib.) sic etiam in concil. sub quęstionib. Raim. et Cont.

ad rationem) hęc in cõcil. nõ sunt, sunt in Greg.

et etiam) sic etiam in concil. et, omittunt Raim. et Cont. ego etiam omitterem.

macerent) hæc vox in Greg. non est. est in cõcil.

et affligant) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

ut cogatur bene ligatus &c.) ut bene ligatus cogatur etc. concil. ut dictam pecuniam reddere cõpellatur, Raim. et Cont.

quod male) quę male, concil.

ceterũ circa &c.) hæc etiã omittũt Raim. et Cõt. usq. ad illa, si autem cum eis. sunt autẽ in cõcil.

illam affectum) illum pro illam in concil. talem, additur in vet. Tarr. quæ vox olim non fuit.

ut nil ab ea requiras indebitum) nihil pro nil in concil. et indebite pro indebitum. sed in marg. est indebitum.

redditum per ceptione) de redditũ perceptione, Raim. et Cont. pactionem, cõcil. pro his verbis, de, est additum in uno Tarr.

nobis acceptum) nobis esse acceptum, vetus Tarr. sed olim, ut editum est.

TIT. XV. DE EMPTIONE, ET VENDITIONE.

CAP. I. *In Leuitico*) addi potuit cap. 25.

Si attenuatus frater tuus uendiderit possessiunculam suam) sic Lat. Complut. ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ. Lxx. Si autem pauper fuerit frater tuus, qui tecum: et vẽdiderit de possessione sua, Complut. ego post vocem tecum addo est: et pro vendiderit scribo alienauerit. Quãdo pauper factus fuerit frater tuus, et vendiderit de possessione sua, Chal. frater autem hoc loco nõ fratrẽ germanũ significat, sed Iudæum.

et voluerit propinquus eius post redimere, quod ille vẽdiderat) potest pro post Cõplut. et tres Tarr. καὶ ἔλθῃ ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσεται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Lxx. et accedat propinquus, vel proximus, ei, et redimet venditionem fratris sui, Cõplut. ἐγγίζων vicinum intelligo: fratrem quoque eiusdem nationis hominem. veniet redemptor eius, qui propinquus est ei, et redimet, quod frater suus vẽdidit, Chald. paullo apertius.

Si autem non habuerit proximum, et ipse pretium ad redimẽdũ poterit inuenire) potuerit pro poterit Barc. et Cõplut. sin autẽ pro si autẽ, eadẽ Cõpl. ἐὰν δέ τινι μὴ ᾖ ὁ ἀγχιστεύων, καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ, καὶ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱκανὸν λύτρα αὐτοῦ. Lxx. Si autem alicui non fuerit propinquus, et abundauerit manu, et inuentum fuerit ei, quod sufficit redemptio eius. Cõplut. parum hæc diserta sunt. Vir autem, cui nõ fuerit redẽptor, et attigerit manus eius, et inuenerit, quantum sufficit ad redemptionem eius, Chald.

Computabuntur fructus ex eo tempore, quo uendidit) sic etiam Complut. καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως αὐτοῦ. Lxx. et connumerabit annos vẽditionis eius, Cõplut. cõputabit annos venditionis, Chald.

& quod reliquum est, reddet emptori) sic etiã Lat. Cõplut. καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ, ᾧ ἀπέδοτο αὐτό. Lxx. et reddet, quod superest homini, cui vẽditũ fuerit illud. Complut. et reddet, quod ãplius fuerit viro, cui vẽdidit. Chald.

sicq. recipiet possessionem suã) sic etiã Cõplut. καὶ ἐπανελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. LXX. et redibit in possessionem suam. Compl. et reuertetur ad possessionem suam. Chald.

Post

Post verba huius capitis est in sacris libris. Quod si non inuenerit manus eius, ut reddat pretium, habebit emptor, quod emerat, usque ad annum iubileum. In ipso enim omnis uenditio redibit ad dominū, et ad possessorem pristinum. Excipitur postea venditio domus, quæ redimi intra annum potest, post annum ne in iubileo quidem redimi potest, si oppidum, in quo domus est, muris cinctū fuerit. Aedes tamen Leuitarum semper redimi possunt. ἔτος τῆς ἀφέσεως, hoc est annus remissionis, iubilei annus appellatur a LXX.

Cap. 2. apud Aluminas) apud Alum. veteres Gregor. Al. unus Tarr. Valen. Cont. et alij. in libris concil. non inueni. Alumnias, Cont. in marg. Alumpnas, tres Tarr. Aruernas, Burch. li. 2. c. 168. et Iuo parte 6. c. 258.

ut ipsi) ut et ipsi, Raim. et Cont. ut ipsi, unus ex veter. Gregor. et Burch. et Iuo.

et nihil) et non, Raim. et nulli iter facienti mãsionem denegent, et ut omnis occasio rapinæ tollatur, nihil, Burch. et Iuo.

nisi quantum in mercato) quam mercato, Raim. et Cont. quam in mercato, unus ex veter. Greg. nisi quanto in mercato, Burch. ut editum est, Iuo. sed in marg. quanto. in veteri Burch. libro, quātum est. forte quanti scribendum.

uendere possint) possunt, Raim. ut editum est, Burch. et Iuo. possunt, unus Tarr.

quod si carius vendere voluerint) pro his verbis est tantū in Gregor. alioquin, ut editū est, Burch. et Iuo.

ut illius) et pro ut, Burch. et Iuo.

cum humanitate eis vendant) sic etiam Burch. et Iuo. cum humilitate sibi vendant, vetus Greg. cum humanitate sibi uendant, Cont. et alij.

Cap. 3. ex concilio Magonc.) Magoc. tres Tarr. Maguntin. vetus Grego. Moguntī. c. 21. Burch. lib. 19. c. 148. Maguntien. c. 21. Iuo parte 15. c. 158. decreti. Maguntinen. Cont. et alij. in cōcilijs hoc caput nondum inueni, cum tamē cap. 20. eiusd. concilij, ut Burch. et Iuo referunt, sit in synodo Moguntina sub Ludouico Rege, et Rabano Archiepō cap. 2. vol. 3. concil. et totidem verbis in concilio Cabilonen. ij. sub Carolo cap. 37.

Vt mēsur. et pōdera iusta fiant sicut in diuinis, etc.) Recte Cont. addidit a Raim. prætermissa. quæ habent Burch. et Iuo. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. statera iusta, et æqua sint pōdera, iustus modius, æquusq. sextarius. Leuit. 19. de eadem re Prouerb. c. 11. et c. 20. Quod mensuræ, et pondera iusta ubique habenda sint, testis est Salomon, qui dicit. quod statera dolosa abominatio sit apud Deū etc. Turonē. concil. sub Carolo cap. 45.

censitum est) sic Burch. sancitum est, Iuo, et Cōt. apertius.

et in capitulari domini continetur) dominico pro domini Burch. et Iuo. domini Karoli. duo Tar. et Cōt. aptius. est in capitulari Karoli lib. 1. cap. 74. vox domini in ueteri Tarr. olim non erat.

et ille sacer) sic Burch. et Iuo. sicut et ille sacer, Cont. et ille sacerdotum, Barcin. forte vox dōni pro domini antea erat scribenda, quamuis domini conuentus, dici quoq. potest.

statuit sic, omnibus nobis) sicut pro sic vetus Tarrac. statuit, sic omnib. nobis. Burch. statuit, sic omnib. nobis. Iuo. constituit, sicut omnib. Cont.

et si quis) sic etiam vetus Burch. liber, et Iuo. Vt si quis, Burch. editus, si quis, Raim. et Cont.

XX. dies) sic etiā Burch. et Iuo. XXX. dies, Raim. et Cont.

Cap. 4. (unde dilecti filij nostri) vox nostri in Gregor. est omissa.

Beluacen.) Atrebaten. unus ex veter. Gregor.

religiosos viros) hæc omittunt Raim. et Cont.

Caroli loci) Karoli loci vetus Greg. Careoli loci, alter. vetus liber Cari loci, Cont. et alij. sic etiā cap. 2. de tempor. ordinat. in 3. collect.

proponerent) sic etiam veteres Gregor. proponerent querimoniam, Cont. et alij.

X. (libris) sic etiā vet. Greg. pro, addit Cōt. et alij.

post multas commissiones, tandem) hæc etiā Raim. et Cōt. omiserūt. propter pro post vetus Tarr.

uenerabili fratri nostro) hæc quoque ab eisd. sunt omissa.

Moriensi Epo) sic etiam vetus Gregor. Moriniensi Epo, Barcin. Morinen. Epo, Cont. et alij. quod non displicet, idq. est in uno Tarr.

dilecto filio) hęc etiam Raim. et Cont. omittunt.

sub certa forma) hęc itidem sunt ab eisd. omissa.

in litteris) omittuntur etiam hæc ab eisdem.

eiusdem causa) vox eiusd. a Raim. est omissa.

adhibitis sibi viris prudentib. et honestis) hæc etiam omittūt Raim. et Cont.

Cum itaq. Decanus &c.) Recte Cont. addidit a Raim. præterita.

propter hoc) hęc omittit Cont.

vel respondendum) et pro vel Cont.

destinarunt) destinarent, unus Tarr.

appellarunt) appellauerant, Barcin. et Cont. appellassent, unus Tarr.

Decanus in illius) Tandem Decanus in illius, Raim. et Cont.

per testes canonicorum Beluacen.) hæc in veterib. Gregor. non sunt. per testes, Cont. et alij cęteris omissis.

dimidia

dimidia insti) sic etiam & uu. et Cont. dimidij iu sti, Barcin.
venditionem non tenere) sic etiam veteres Gregor. ante hæc verba habet Cont. et alij verbum pro nuntiauit. post hæc verba est verbum decreuit in uno ex veter. Gregor.
siluam ipsam) vox ipsam omittūt Raim. et Cont.
adiudicans ecclesia) ecclesiæ adiudicans, Raim. et Cont.
et canonicos) vox et omissa est a Raim. et Cont. ipsos addunt Tarr. duo.
Nuntius igitur &c.) Recte etiā Cōt. addit a Raim. omissa.
sententia peteretur) vox sentētia a Cōt. est omissa.
quia in arbitrio) Quia vero in arbitrio, Raim. et Cont.
supplere) iustū pretium, addit Raim. et duo Tarr. pretium, tertius liber, in quo ea quoq. vox olim desiderabatur.
Ea propter sententiam) ipsam, Barcin. addit. sententiam ipsam, Raim. et Cont. alio verbo omisso. duo Tarr. ut Barcin.
de communi &c.) pro his verbis usq. ad uocē irritantes. est in Gregor. tamquam iuri cōtrariam.
possessionem) et possessionē, vet. Tarr. nō optime.
adiudicamus) adiudicauimus, unus ex vet. Greg.
salua omni quæstione) salua quæstione canonica, Raim. et Cont. uox omni in uno Tarr. non est.
alia rationabili*) scribe, alia causa rationabili, ut in Barcin. et in Gregorianis, et in duob. Tarr. alia rationabili causa, tertius liber.

TIT. XVI. DE RERVM permutatione.

CAP. I. ex concilio apud Siluan.) sic etiā Raim. et Cont. Siluanectum præsente Ludouico Rege cap. 6. Burch. lib. 3. c. 165. ex Nouella 7. cap. 2. Iuo parte 3. cap. 184. decreti. sunt autem Iuliani Antecessoris verba. hæc fortasse fuerunt in illo cōcilio recitata, ut quæ sub tit. de reb. ecclesiæ alienan. retulimus. in veteri Burch. libro desiderātur illa verba præsente Lud. Rege. hoc etiam caput exstat lib. 2. c. 30. capitularium.
Si princeps voluerit rem immobilem sanctis locis præstare) sic etiam Burch. et veteres Gregor. rē mobilem, vetus Tarr. olim, et Cont. et alij quidam non recte. sacris pro sanctis, Barcin. sancto loco, Iuo, et Iulian. pluribus verbis Iustinianus. ἐφίεμεν τοίνυν τῇ βασιλείᾳ, ἐπειδὴ κοινωφελής ἐστι καὶ πρὸς λυσιτέλειαν τῆς πολιτείας βλέπουσα χρεία, καὶ ἐξεῖναι ἀπαιτοῦσα τοιούτου τινὸς ἀκινήτου πράγματος, ὁποῖον ὑποτιθέμεθα, τοῦτο αὐτῷ παρὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν οἴκων τε καὶ συστημάτων λαμβάνεσθαι. hoc est, Permittimus igitur Imperatori, sicubi est publice utile, ac si qua urgeat publica et aperta causa, quę huiusmodi rei immobilis, de qua loquimur, aliquam possessionē expetat, ut eam accipere possit a sanctiss. ecclesijs, et ab alijs sacris ædib. et corporibus.
et accipere ab eo aliam immobilem rem, et eo modo permutationem contrahere) sic etiam Iulian. et Burch. et Iuo. ab eis pro ab eo, Barcin. et accipere ab eis aliam immobilem, eoq. modo de communi voluntate permutationem contrahere, Raim. et Cont. et accipere aliam mobilem etc. vetus Tarr. olim.
liceat ei hoc facere diuina pragmatica sanctione ab eo promulgata) sic etiam Iulian. et Burch. apud Iuonem. vox ei, et post verbum facere cetera desiderantur. Liceat ei hoc facere, si causa rationabilis id exposcat, et res, quā pręstiterit, maior fuerit, vel æqualis, pragmatica sanctione super hoc promulgata, Raim. et Cont. videtur autem hęc addidisse Raim. ex Irnerij verbis positis sub tit. de sacrosanctis ecclesijs in Codice Iustiniani, et relatis a Grat. 10. q. 2. cap. 3. Sed et permutare principi licet pro re maiori, meliori, vel æquali, si respublica hoc exposcit, et pragmatica forma super hoc præcedente. sed apud Grat. editū est, principes possunt pro re maiori, vel æquali. vox quoque ET post verbū exposcit illic desideratur. sed in duob. veterib. est. principi possunt, et in uno, cū principe possunt, et in omnib. veterib. procedēte pro pręcedēte. τοῦ παντὸς χρόνου ἀζημίου τοῖς ἱεροῖς οἴκοις φυλαττομένου, καὶ ἀντιδιδομένου πράγματος αὐτοῖς παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἴσου ἢ καὶ πλέονος τοῦ διδομένου. Iustinian. omnino autem, inquit, seruentur sacra loca sine damno, et res, quę pro alijs dantur, sint ęquales, aut etiā maiores datis. Et postea de pragmatica sanctione. ὥστε ὅτε τοῦτό τι γένοιτο, καὶ πραγματικὸς προελθεῖν τύπος ὁ ἐπιτρέπων τῇ βασιλείᾳ δοῦναι αἴτιον τῶν τοιούτων πραγμάτων, καὶ αὐτὸ διδοὺς εὐθὺς πρᾶγμα καλλίονί τε καὶ λυσιτελέστερον καὶ ἐπωφελέστερον, ἔσω τὰ τῆς ἀμείψεως βέβαια.
Cap. 2. ex concilio Beluacen.) sic etiā Iuo parte 3. cap. 232. decreti. et Raim. et Cōt. apud Beluacū, Iuo li. 2. tit. 10. c. 3. Panormię. addit Burch. lib. 3. c. 171. apud Beluacum cap. 5. in concilijs non reperio. Tantum in concilio Meldensi cap. 23. referuntur ut verba concilij apud Beluacum.
Vt cōmutationes) sic etiā Raim. et Burch. et Iuo in decreto. Et pro Vt, Panor. et vet. Greg. Vt Mel.
rerum ecclesiasticarum) rerum ecclesiarum, vetus Tarr. olim.
caueantur &c.) multa omisit Raim. et Cont. val de caueantur, Barcin. et Burch. et Iuo. et Meld.
si aliquo modo) si aliquando, Panor.
quæ autē) sic Meld. Burch. et Iuo in decreto. vox autem

nutē in Panor.desideratur, et olim in uet.Tarr. *facta sunt*) sic omnes. sed in veteri Burch. libro fiunt. vox factæ olim in vet.Tarr.non erat.
iuxta decretum canonum) canonicum, Melden. et tres Tarr. et Barcin. et Burch.et Iuo in decreto.iuxta decreta canonum, Panor.hoc Hilarij decretum adhuc quærimus.
quas illicite) quæ pro quas Melden.vox illicite, olim in vet. Tarr.non erat.
admiseris) sic etiam Meld.et Burch. et Panor.amiserit, Iuo in decreto.
commissa sunt) sint, Panor.commissæ sunt commutationes, Barcin.ut editum est, Burch.et Iuo in decreto. quæ ab antecessore inconsulte factę sunt, Raim.et Cont.reuocentur, additur in uno ex veterib.Grego.et in fine capitis, et emendētur.commissa sunt, Meld.
Cap.3. ex concilio apud Sinacum) Siluan. veteres Gregor.Siluanectum, Cont.et alij.Siciac.Cont. in marg.apud Carisiacum cap.2. Burch.li. 3. c. 173.et Iuo parte 3.c.234.decreti. apud Mac. unus Tarr. Sinac.alter.
Mancipia ecclesiastica commutari, nisi ad libertatem, non possunt) Mancipia ecclesiastica, nisi ad libertatem, non conuenit commutari, Raim.et Cont.Neque mancipia ecclesiastica quisquam, nisi ad libertatem commutet, Burch. Ne pro Neq.Iuo, cetera, ut Burch. quisque pro quisquam, vetus Burch.liber.
videlicet ut) sic etiam Burch.et Raim. ut uidelicet, Iuo.
ecclesiasticus homo) vox homo in vet.Tarr. olim non erat.
semel domino) sic etiam Burch.et Iuo.semel Deo, Raim.
iam transferri non potest) totidē verbis Burch.et Iuo.transferri non decet, Raim.et Cont.iam omisso.
Post verba huius capitis addunt Burch.et Iuo. Ait enim lex: si quis mutauerit, et quod mutat, et quod mutatum est, sanctificabitur domino. apud Iuonem tamen hæc verba (et quod mutat) desiderantur.sumuntur ex cap.xxvij.Leuitici. Animal autem, inquit, quod immolari potest domino, si quis uouerit; sanctum erit, et mutari non poterit: idest, nec melius malo, nec peius bono.quod si mutauerit; et ipsum, quod mutatum est, et illud, pro quo mutatum est, consecratum erit domino. Lat. Complut. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ᾽ αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται ἅγιον. οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα ἅγιον. LXX. Si autem ab animalibus oblatis ab ipsis donum domino, qui dederit ab his domino: erit sanctum. non mutabit ipsum bonum malo, neq. malum bono. si autem mutans mutauerit illud animal animali, erit ipsum, et cōmutatio sanctum. Cōplut. duriuscule. Chaldæus aperti us. Animal autem, quod offerri potest in oblatione coram domino, si quis obtulerit illud coram domino, erit sanctum. non immutabit eū, neque permutabit bonum pro malo, aut malum pro bono. et si permutans permutauerit animal pro animali; ipsum, et illud, pro quo mutatū est, erit sanctum.
Cap.4.ex eodem) sic etiam Raim.et Cōt.ex eodē cap.3.Burch.li.3.c.174.et Iuo d.parte 3.c.235.ex concilio apud Tantiatum cap.2. Grat. siue Palea 12.q.2.c.55.quod apud Contium est cap.54. et in marg. addidit, alias Tarsiacum cap.3. sed credo Carisiacum scribendum, ut apud Burch. et Iuo.et in uno veteri Grat.libro.in alio est, Catisiacum cap.3.
et impium) sic Burch. Iuo, et Raim. et ineptum Grat.quod ipsum ineptum est.
viri, seu fœminæ) hæc verba omittunt Raim. et Cont.habent ceteri.uel pro seu, vetus Burch. liber.
pro remedio) sic etiam Burch. et Iuo, et Raim. in remedio, Barcin.pro redemptione, Grat.
et sanctis) cum pro et unus ex ueter. Gratiani libris.
consecrarunt) cōsecrauerint, Grat. siue Palea solus.consecrant, duo veteres Grat. libri, et duo Tarr.libri.
muneris mancipio) sic etiam Iuo, et Raim. et Cōt. muneris pretio, Burch.et Grat.
secularium in seruitutem) seruitute, Barcin. in sæcularium seruitutem, Iuo, et vetus Tarr. in seruitutē sæcularium, vetus Gregor. ut Iuo, Contius, et alij. in sęcularem seruitutem, Burch.et Grat.
rectores ecclesiarum) ecclesiarum rectores, Raim. omnes rectores ecclesiarum, Burch. Iuo, Gratianus.
ut ecclesiastica dignitate seruus discedens) decedēs, Barcin. et Burch. ut ab ecclesiastica dignitate seruus decedens, Grat.et uetus Gregor.ex pro ab, vetus Burch.liber, et Iuo, cetera, ut Grat. discedens pro decedens, Cont.et alij. cetera, ut vetus Gregor. vox ab in duob.veterib.Grat.libris omissa est. discendens, olim unus Tarr. forte descendens retineri potuit.

TIT. XVII. DE PIGNORIBUS.

Cap.1

CAP. 1. *ex concilio Remensi*) sic etiã Raim. et Cõt. addi debet cap. xi. ex Burch. lib. 3. c. 104. et Iuone parte. 2. c. 139. decreti.
Nullus presbyter) sic etiam Raim. et Cõt. Vt nullus presbyter, Burch. et Iuo.
uel patenam) uel patinam, Cont. solus.
uel pallium altaris) hæc omittunt Raim. et Cõt. habẽt Burch. et Iuo. pallam pro pallium, vetus Tarr. non male. sed p allium olim.
in uadium) sic etiam Burch. et Raim. in vadimonio, Iuo. quos fugiã, habeo; quos sequar, non habeo. sed nihil muto.
nisi iustissima) uox nisi in veteri Burch. libro desideratur.
sicut Stephanus &c.) Ante hæc verba Burch. et Iuo alia addunt. in Gregorianis omnia desiderantur. sicut et Zepherynus etc. Cont. quia tanta est sanctitas sacri ministerij, ut salua altioris mysterij intelligentia, etiam per prophetam dominus prohibuerit, ne cum sanctis uestimentis sacerdos procedat ad populum; sed illa intra sancta dimittat a colloquio diuino rediens. Et cui in tabernas ad bibendum a sacris canonib. ingredi prohibetur, sanctificata sacro ministerio, nec ad contingendum immundis: quãto minus in vadium exhibere debet? sicut Stephanus etc. hęc Burch. pro sacro ministerio, habet Iuo, sacro mysterio: et pro uadium uadimoniũ. prophetã intellige Ezechielem cap. 44. Stephani ad Hilarium epistula extat in concil. epist. 1. latius scripta, quam referatur, vel ab Iuone parte 2. cap. 74. vel a Grat. de consecrat. dist. 1. c. 41. appellat autem eum Iuo Stephanum Papam xxij. a Petro, et hoc ait statuisse decimo decreto. verba autẽ ipsa eadem fere a Xysto fuerant scripta epist. 2. ad Epos Hispaniæ, sic enim refertur a Burch. li. 1. c. 143. sed Iuo ait d. parte 2. c. 70. Sixtus a Petro Papa VI. in primo decretorum suor. omnib. in Christo dilectis fratrib. et Grat. Sixtus d. dist. 2. c. 40. at Xystus de vasis tãtũ constituit, Stephanus de vestimentis, quæ differentia cõfirmari poterit verbis Damasi in utriusq. Papę uita. Nemo autem suspicetur Hilarium hũc esse Epm Pictauien. qui fuit post Nicænã synodum.
in suis decretalib.) sic etiam Burch. et Cõt. decretis, Iuo.
Cap. 2. Gregorius Sacratio defensori) Fãtino pro Sacratio, Barcin. recte. Sãction. vet. Greg. Sancto, alter minus vetus liber. Sanctio, duo Tar. Sacrario, tertius Gregor. iij. Exonen. Epo, Cõt. et alij mendose. Gregorius Fantino Defensori, scribẽdum ex epist. 43. li. 3. registri.
Lator præsentium &c et infra) sic etiam Raim. et Cont. Integra clausula in registro hæc est. Lator præsentiũ Cosmas Syrus in negotio, quod agebat, debitum se cõtraxisse perhibuit; quod et multis alijs, et lacrimis eius attestantib. verũ esse credidimus. et quia centum et quinquaginta solidos debebat, uolui, ut creditores illius cũ eo aliquid pacisceretur. pro credidimus in veteri est credimus, et pro volui est voluit.
Quoniam et lex habet) sic etiam in regist. Lex habet, Raim. et Cont.
non teneatur) sic etiam Raim. et Cont. nullatenus teneatur, regist.
si res defuerint) sic etiam in regist. et si res defuerint, Raim. et Cont.
quæ possint) possunt, unus Tarr.
ei de debito) eidẽ debito, Barcin. et unus Tarr. et regist. pro debito, Raim. et Cont. ei debito, duo Tarr.
Post verba huius capitis est in registro. Creditores ergo suos, ut asserit, ad Lxxx. solidos cõsentire possibile est. sed quia multũ est, ut a nil habẽte homine octoginta solidos petãt: sexaginta solidos per notariũ tuũ tibi transmisimus; ut tu cũ eisdem creditorib. subtiliter loquaris; rationem reddas, quia filium eius, quem tenere dicuntur, secundum leges tenere non possunt. etc. In fine ait. Hic tamen sollerter age, ut acceptis solidis ei plenariã munitionem scripto faciant. in veteri libro Hoc pro Hic scriptum est.
Cap. 3. Exon. Epo) sic etiam veteres Gregor. Exonien. Epo, Cont. et alij, et in cõcil. parte 29. cap. 1. tit. de alienatione rerum ecclesię, et de earundem recuperatione. Ex hac inscriptione mẽdũ superioris capitis in multos Gregorianos libros manauit.
Alex. quondam) Alexãder quondam, in concil. et in vet. Tarr. hæc omittunt Raim. et Cont.
de Ofecolon) ecclesiæ de Ofecolon, Barcin. ecclesiæ dictæ Offetolon, concil. ecclesiæ de Off. ver. Greg. Offitona, Cõt. et alij. ecclesię de Confecolon, vetus Tarr. sed olim vox ecclesiæ non erat. de Ofecolem, duo Tarr.
calicem argenteum) sic etiam Raim. et Cont. calicem quendam argenteum, concil. plenius.
Vnde quoniam) sic etiam Raim. Vnde quia, concil.
ut eidem) sic etiam Raim. ut eiusdem, cõcil. quod æque placet. ut eidem, fuerat in uno ex veterib. Gregor. postea, ut eiusdem.
et præsertim) et, omittũt Raim. et Cõt. est in cõcil.
sacris mysterijs) sacris ministerijs, concil. et Raim. quod non æque placet.
f. s. per A. s. pr.) hæc omittunt Raim. et Cont. fraternitati tuæ etc. quatenus, concil.
quod asseris) quod asseritur, concil. et Raim. et duo

duo Tarr.sed in altero,ut editum est,prius fue rat.

Walterium) V.concil.omittunt Raim.et Cont. Walterum,uetus Tarr. Galterum, duo Tarrac.

ipsius patrimonij) patrimonij ipsius,uetus Gregor.eius,ipsius patrimonij,concil.ut editū est, Cont.et alij.

moneas diligenter) uox diligenter a Raimun.et Cont.est omissa.extitat in concil.

ut res ipsas pignoratas recolligat) sic etiam in concil.ut eas recolligat,ueteres Gregor.ea pro eas Cont.et alij.sic etiam mutatum in uno ex ueteribus Gregor.

& eas ecclesiæ restituat) restauret pro restituat cōcil.et restituat ecclesiæ memoratæ, Raimun.et Cont.

quod si fueris &c.) hæc omittunt Raim.et Cont. sunt autem in concilijs.

TIT. XVIII. DE FIDEIVS sorib.

CAP.1. *Hieronymus in parabolis*) prouerb. cap.6.

Fili mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti animā tuam apud extraneum) defixisti apud extraneū manum tuam,Complut.et Hieron.uox pro in uno Tarr.non est. υἱὲ ἐὰν ἐγγυήσῃ σὸν φίλον, παραδώσεις σὴν χεῖρα ἐχθρῷ.LXX.Fili si spoponderis pro tuo amico,trades tuam manum inimico,Cōplut. Sunt,qui ita interpretari posse putent.Fili mi,si fideiusseris pro amico tuo, si stipulatus fueris alieno manū tua: illaqueatus es uerbis oris tui.

illaqueatus es uerbis oris tui.et captus proprijs sermonibus)sic etiam Complut.et Hieron.παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη,καὶ ἁλίσκεται ῥήμασιν ἰδίου στόματος.LXX.Laqueus enim fortis uiro propria labia(sunt):et capitur uerbis proprij oris.Complut.excepto uerbo sunt.uerbum es,in uno Tarr.desideratur.

Littera patet)In promptu est litterę sensus,Hieron.

qui spoponderit) qui spopondit,Hieron.

proximo suo) pro amico, Hieron.pro proximo suo,uetus Tarracon.sed uox pro olim non erat.

ut eum) ut ipsum amicum,Hieron.

ipsum,& se liberet) et se,et ipsum liberet, Hieron.et tres Tarraconen. posterius, et, in ueteri olim non fuerat. Verba Salomonis de hac re fuerunt.Fac ergo, quod dico fili mi, et temet ipsum libera; quia incidisti in manum proximi tui, discurre, festina , suscita amicum tuum . ne dederis somnum oculis tuis , nec dormitent palpebræ tuæ ; eruere quasi damula de manu, et quasi auis de laqueo , sic apud Hieron . et in Complut . exceptis ultimis uerbis , pro quibus est, et quasi auis de manu aucupis . ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος . LXX . tamquam auis ex rete. Complu ten.

Cap.2.Salomon in parabolis) priora uerba sunt ex capite . 20. prouerbior . posteriora ex cap. 22.

Tolle uestimentum eius, qui fideiussor extiterit alieni) sic etiam Complut . et Hieron.extitit, duo Tarr.ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον τοῦ ἐγγυώντος ἀντὶ ἀλλοτρίου.LXX Tolle uestimentum spondentis pro alieno . Complut. similis fere sententia est cap.27.Tolle uestimentum eius, qui spōdit pro alieno,et pro alienis aufer ei pignus. licet LXX.alijs ea uerbis expresserint. Vtrobiq.dici creditur,ut pignori potius,quam fideiussori credamus.

& pro extraneis aufer ab eo pignus) aufer pignus ab eo . Complut.et Hieron. καὶ ἀντὶ ἀλλοτρίας λάβε ἐνέχυρον παρ᾽ αὐτοῦ. LXX. et pro aliena accipe pignus ab eo . Complut.

Noli esse cum eis , qui defigunt manus suas , & qui uades se offerunt pro debitis) his pro eis Complut . et Hieron . μὴ δίδου σεαυτὸν εἰς ἐγγύην αἰσχυνόμενος πρόσωπον. L X X. Ne des te ipsum in sponsorem erubescens uultum, Complut . defigere manus uidetur esse, quod ueteres manus conserere, siue nexum facere dixerunt.

Si enim non habes , unde restituas , quid causæ est, nisi ut tollat operimentum de cubili tuo ?) coperimentum , Barcin . uox nisi in Complut . non est, neque in duobus Tarracon. si enim non habet , unde restituat , quid causę est,ut tollat operimētum de cubili tuo?Hierō.

ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃς πόθεν ἀποτίσαις, λήψονται τὸ στρῶμα τὸ ἐπὶ τὰς πλευράς σου. LXX. Si enim nō habueris, unde soluas; accipiēt lectū, qui sub lateribus tuis (est). Complut. excepta voce est. στρῶμα eurlectus dicatur potius, quam stragula uestis, non uideo.

Cap. 3 ex concilio Carthaginen.) cap. 70. Burch. li. 2. cap. 173. et Iuo parte 6. c. 2 [?]4. decreti, ex concilio Cantuarien. Raim. et Cont. ex canonib. Apostolorum cap. 20. in concil. et in marg. Iuonis. hi canones sumpti sunt ex lib. 8. constitutionum Apostolicarum B. Clemētis, in quo libro est hic canon 16.

Clericus fideiussionib. inseruiens abiciatur) sic etiā concil. bui ch. Iuo, Raim. et Cont. alias ab ecclesia abijciatur, Cont. in marg. deponatur pro abiciatur, uetus liber cōcil. aptius. κληρικὸς ἐγγύας διδοὺς καθαιρείσθω. Tit. et Clemens. hoc est, Clericus fideiubens deponatur. κληρικὸς ἐγγύας ὁ διδοὺς, δεῖ καθαιρεῖσθαι. Aristen. in epitome. Clericus, inquit, non fideiubeat, si fecerit, deponatur. Hæc postea ita interpretatur, ut non fideiubeat lucro aliquo ductus, sed pro paupere misericordia ductus si fideiubeat, laudandus est. et Episcopi pro Episcopis in quarta actione cōcilij Chalcedonensis fideiussores fuerunt. Licebit igitur iudicij sistendi caussa pro clerico clericum fideiubere. Sic etiam Ioā. Zonaras ait distinguendum esse pro se, an pro alio fideiubeat. si pro alio, an lucri caussa, an caritatis zelo. iubemur enim animas nostras pro fratribus nostris ponere; quod etiam Aristenus dixit. sed si nundinationis gratia pro publicano obligemur, uetitum est clericis; ne implicentur litibus, et negotijs sæcularib. sed clericum pro clerico sistendi caussa cauere, licitū esse constat ex generali quarta synodo. leges autem etiam iubent clericos fideiussores præstare, si conueniantur. At Balsamon Theodorus dubitari ait, num fideiussores præbere, an fideiubere prohibeatur clericus. durum tamen esset, ut inops datis fideiussorib. deponeretur. si pro alio commodi sui gratia fideiubeat, iure coërcetur. at qui misericordia ductus est, deponi non debet. idq. cōfirmatur ex gestis in quarta generali synodo, et ex nouella Iustiniani cxxiij. qua prohibentur quibusdam ciuilib. munerib. clerici fungi, et pro eis causis fideiubere. adfert etiam c. 30. Chalced. synodi. quod pars actorum est, et mentio fit fideiussorū quorundam Epōrum.

Cap. 4. Lucius iij. Helien. Epō et Archidiacono Nor Wicen.) Morinen. pro Nor Wicen. uetus Gregor. G. Helien. Epo, et Archid. NoWicen. Barcin. Archiepo Noruicen. Cont. et alij mendose, cetera, ut edita sunt. Lucius iij. Epo Elien. et S. Archidiacono Noruuicen. in concil. parte 23. cap. 5. vide supra de iuramento calumniæ c. 6. in hac collectione.

ex transmissa nobis conquestione) de pro ex concil. ex quæstione, ueteres Gregor. alijs omissis. ex conquestione, Cont. et alij. uox nobis olim in uno Tarr. non erat.

de S. Albano) hæc omittunt Raim. et Contius; sunt in cōcil. et sub tit. de iuram. calum. in Gregor. sancto pro S. in tribus Tarr.

pro Helia & Philippo) pro Ph. et pro Helia, concil. pro E. et F. uetus Gregor. pro C. et F. Contius, et alij. I. et F. canonicos, tit. de iuram. calū. Raimund. pro E. et S. alter minus vetus Greg.

Lundon. ad eorum &c.) hæc usq. ad uocem mercatoribus omittunt Raim. et Cont. sunt in cōcil. sed pro Lundon. est de Lund.

pro altero Helia) pro altero eorum Helia, Barcin. et duo Tarrhonensium pro eorum, concil.

& pro altero) vox et in concil. non est.

in vij. marchis) in viij. alijs marchis, uetus Tarr. in vij. alijs marchis, duo alij Tarr.

mercatoribus Bon. fideiussit) fideiussisset, Barcin. et tres Tarr. fideiusserit, uetus Gregor. fideiussisset mercatoribus Bononiæ, cōcil. Bononien. Cont. et alij, cetera ut uetus.

ei, sicut unus &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. usq. ad uocem præscriptam, tantam pro eis habent illis. et ei unus etc. concil.

& alter) sicut et alter, concil.

iuramento) pro iuramento, duo Tarr. quod non placet. proprio iuramento forte scribendum.

promiserant) promiserat, Barcin. et concil.

creditorib. pro ipsis pecuniā sicut inter eos cōuenerat, exhibere) prędictus creditorib. pro ipsis, sicut inter eos cōuenerat, prædictā pecuniā exhibere; cōcil. satisfacere de eadē, Raim. et Cont. alijs omissis. prædictis creditorib. tres Tarr.

Ne igitur &c.) hæc in concil. non sunt; sunt in Gregorianis.

supradictus R.) hæc omittunt Raim. et Cont.

uener. f. nostro) I. additur in Barcin. et in duob. Tarr. omnia Raim. omisit, et Cont. uener. fratri nostro Ioanni, uetus Tarr.

debitis illis) vox illis non est in duob. Tarr.

eorum rescripta) scripta, Barc. trāscripta, Raim. et Cont. apertius.

nobis mittere) nobis pro vobis, unus Tarr.

atq. pr.) hæc omittunt Raim. et Cōt. atq. præcipimus, uetus Tarr.

quæ si) si, duo Tarr. altera voce omissa.

ex confessione) sic etiam veteres Greg. ex concessione, Cont. et quidam alij non recte.

prædictos clericos moneatis) moneatis eosdē, Raimund. et Cont.

ut procuratori memorato R.) ut memorato R. Raim.

sol.& ap.ces.) hęc omittunt Raimundus, et Cōt.

Si uero ad vestram &c.) pro his usq. ad illa, de eo rū, est in Gregorianis, alioquin pro Si vero, est in Barcin. Si hoc uero.

ap.remota in in.solui) ap.ces.in integrum solui, Barcin.exsolui, Raim.et Cont.alijs omissis.ap. remota, in integrum persolui, uetus Tar.ap.re. in integrum solui, alter Tarr.

et damna) etiam, addit Raim.

idem R.) hæc omittunt Raim.et Cont.

pertuleris) pertulit, Barcin.et Raim. et unus Tarr.

aut procuratori eius prædictos redditus) ac prędictos redditus sibi, ueteres Greg.aut pro ac, Cōtius, et alij.

donec ipsā) donec ei ipsa, unus ex veter. Gregor.

sub.ap.ob.) hæc etiam omisit Raim. ut sæpe alias.

et beneficio) hæc in Barcin.desiderantur.

Ceterū quia &c.) de his uerbis uide supra tit. de iuram.calum.c.6.

Cap.5.in præsentia nostra) sic etiam Raim.et Contius, et in concil.d.parte 23.c.6.apud nos, Barcin.

dilectus filius noster) hæc omittunt Raim.et Cōtius, et concilia.

magister Stephanus) M. Stephanus, concil. magister S.Raim.et Cont.L.pro S.unus ex ueterib.Gregor.

pro magistro P.Blesensi cancellario) Belesensi, Barcin.Ma. P.de Bleis cancellario, cōcil.uoce pro omissā.pro cancellario, Raim.et Cont.alijs omissis, Beluēsi, uet.Tarr.Plesensi, duo alij libri.

Lateranen.) Lateran.Raim.et Cont.Laterani, concil.non recte.

ad preces &c.) pro his uerbis usq.ad uerbum intercessit, est in Gregor.in quadam summa pecuniæ.ut editum est, in concil.

marchas) marcis, uetus Tarr.

intercessit) sic etiam Raim.et Cōt.intercesserit, concil.

quas quoniam &c.) hæc usq.ad illa, Quia uero, in concil.non sunt.quam pro quas, Raimun.et Contius.uox quoniam in altero ueteri Gregor.non est, in altero minus ueteri est, quia pro quoniam Cont.et alij.

iste plurimas asserit) se asserit, Barcin.et tres Tarracon. se asserit plurimas, Raim.et Cont.

a creditorib.) Bonon. addit Raimundus.

& antiquum debitum plurimum augmentari) et debitum augmentatum, Raim.et Cont. et debitum antiquum etc, unus Tarr.

Vnde quia &c.) pro his usq. ad illa, in qua, est in Gregor.Ideoq.uox quia olim in uet.Tarr.non erat.

præfatum P.) prędictum debitorem, Raim.et Cōtius.

a præscripta) a prædicta, Raim.

prorsus absolium) scribendū est, absoluat, ut est in Gregor.et in Barcin.et Tarr.quattuor.

omni gratia &c.) hæc usq. ad uocem ecclesiastica, omisit Raim.

distractione compellas) sic etiam in ueterib.Greg. censura compellas, Cont.et alij.

Quia uero diuersa etc.) De his uerbis scripsimus sub tit.de iuram.calum.c.ult.

testes in Angliam) suos testes, Barcin.et Raimūdus.

a P.) a cancellario ipso, Raim.et Cont.

examinent, & interrogent) et examinent, Raim. alijs omissis.examinetur, uetus Tarr.quod vix ferri potest.

transmittant) transmittentes in Gregor.

& significent) vox et omittitur a Raim.et Cont.

testibus, uel instrumentis possis haberi) adhiberi Barcin.possit instrumentis, et testib.adhiberi, uetus Gregor.uel pro et Cont.et alij.

Ceterum si &c.) hæc omittunt Raim.et Cont.

iudicio stare contempsit) contempserit, duo Tarr. iudicio tuo stare contempserit, Barcin.plenius.

post harum susceptionem) litterarū, additur in Barcin.apertius.et in duobus Tarr.post vocē harum.

beneficio alienum) beneficio ecclesiastico alienū, Barcin.non male, et vetus Tarr.in quo olim, ut editum est.

debitoribus) scribendum, creditorib.ut est in Barcin.et in uet. Tarr.

TIT.XIX.DE SOLVTIONIBUS.

CAP.vn (*apitulo Monen.*) Morian. concil. parte 29.cap.9.Mor.uetus Gregor. Morin.unus Tarr.et Cont.et alij.Morien.alter minus vetus liber, et duo Tarr.

Ad hoc in Apostolica, &c. & infra) sic etiā Raim. et Cont.excepto etc.Integra clausula scribi potest ex concil.in hanc rationem.AD hoc in Apostolicæ sedis specula sumus, licet immeriti, a domino disponente constituti:ut aciē nostræ considerationis ad uniuersas ecclesias extendamus, et earū commodis, et profectibus omnino intendamus.etc.Quæ postea sequuntur, a lectoribus uideantur. mihi enim nō est otiū, ut eadem hoc loco totidem verbis describam.

Sicut filius &c.) Altius uerba referre ex concil. placet. Quod si contigerit eundem Episcopũ ante solutionem debitorum, quæ pro utilitate, et necessitate ecclesiæ sibi commissæ contraxerit, ex hac luce migrare; de redditibus, qui spectant ad mensam eius, donec alius loco eius substituatur, eadem debita soluere studeatis. Quo substituto Episcopum ad eorundem debitorũ solutionẽ omnino adducetis, et sicut filius etc.

certa persoluere tenetur) scribendum est, contracta pro certa, ut in Barcin. et in duob. Tarr. est. forte cepta, uel capta. contracta tenetur persoluere, concil. soluere tenetur, Raim. et Cont. scribunt ante illa, ita prælatus. et cõtracta pro certa, in fine totius capitis.

TIT. XX. DE DONAtionibus.

CAP. 1. *Gregorius Asclepiodoto Patricio Gallorum*) A. pro Asclepiodoto, Raim. Aschelpidato, Cõt. in marg. ex li. 12. indict. 7. epist. 17. registri B. Gregorij. in meo est Ascelpidato, in ueteri Ascelpteudo. Accepidoto, uetus Tarr. Asdepidoto, alter. Asdepoditc, tertius.

Prudentes &c.) Recte Contius addidit quædam a Raimun. prætermissa. Prudentes uiros, sicut estis, Regibus adhærere, multorum solamen est. nam dum præstanti sibi locum ad animæ utilitatem datum intelligunt; certum est, quia mercedis causas, ubi inueniunt, nõ postponunt. Quanto igitur affectu, quantaq. deuotione Gloria se uestra in causis pauperum studio pietatis impenderit; dilectissimo filio nostro Candido presbytero renuntiante comperimus. sic in ueteri registro. præstandi pro præstanti est in editis.

Hanc sibi) sic etiam Raim. et Cõt. Sed cum hãc sibi, regist.

legem ponis) sic etiam uetus Raim. liber, et vetus regist. legem imponit, editi libri, et Cont. et alij. imposuit, alter ex ueter. Raim. libris. legem pręponit, unus Tarr.

æstimet) sic etiam regist. extimet, uetus Raim. liber, et duo Tarr. existimet, Cont. et alij.

beneficijs suis) vox suis in Barcin. non est, habent ceteri.

nil præstitisse putet) nihil pręstitisse se reputet, regist. nihil se præstitisse putet, Raim. et Cont.

& apud nobilium mentes etc.) hæc omittũt Raim. et Cont. sunt in registro, sed post alia verba, quib. presbyterũ, et patrimonium ecclesiæ cõmendat. paterna, inquit, dilectione salutantes, Gloriæ vestræ suprascriptum presbyterum, et patrimoniolum ecclesiæ nostrę fiducialiter cõmendamus: ut ope gratiæ uestræ pręmunitum, molestias, et onera nulla sustineat. et postea. Augete fauoris uestri præsidia: quia nobilium mẽtium semiplenum etc.

Quę post uerbá huius capitis scripta sunt, in registro uideantur. toto aurẽ hoc capite sine ulla iactura carere poteramus.

Cap. 2. Epõ Papiensi) Parisien. Epo, Raim. et Cõtius. Pap. duo Tarr.

alius ecclesiasticus) hæc omittunt Raim. et Cont.

non dominus) sic etiam veteres Gregor. et nõ dominus, Cont. et alij.

bona memoria P.) hæc omittunt Raimund. et Cont.

& onerosas ecclesiæ) hæc etiam ab eisdem omittuntur.

ad quorundam instantiam) hęc sunt itidem ab eisdem omissa.

canonicis suis catholicis) suis canonicis, Raim. alia voce omissa. forte catholicæ, siue cathedralis ecclesiæ.

Vnde quoniam) Vnde cum, unus ex ueter. Gregor.

non tenent) non teneant, idem vetus Gregor.

f. s. auctoritate Ap.) hæc omittunt Raim. et Cõt.

indulgemus, ut donationes &c.) indulgemus, ut tibi liceat donationes huiusmodi tam a clericis, quã a laicis legitime reuocare, ueteres Greg. indulgemus tibi, ut liceat etc. ut ueteres, Cont. et alij.

Cap. 3. Idem) Wigor. Epo. Barcin. et tres Tarr. Wigorn. Epo, uetus Greg. Vigor. Cont. et alij. Idem, in concil. parte 29. c. 3. Alex. 3. supra de consuetudine cap. 2. in hac collectione.

Ceterum si abbatem &c.) Ante hæc uerba est in Barcin. et trib. Tarr. pars c. Meminimus. et in d. c. 2. et apud Cõt. in marg. uide, quæ diximus d. c. 2. quod totidem uerbis scriptum est.

TIT. XXI. DE PECVLIO clericorum.

CAP. 1. *ex concilio Lateran.*) Arelat. Raim. et Cont. ex concilio Remensi cap. 6. Burch. li. 3. c. 118. et Iuo parte 3. c. 94. decreti, et li. 2. tit. 4. cap. 23. Panor. in concilijs editis nondum inueni.

Inuestigandum est, si nil) nihil pro nil, Iuo, et Raimun. Inuestigandum si nihil, Burch.

prouectus est) sic etiam Burch. et Iuo, et ueteres Gregor. promotus est, Cont. et alij.

& postea emerit prædia) vox et omissa est a Burch.

Burch.Iuone,et Raim.postea prædia emit, Panor.postea emit prædia,unus ex veter. Gregor.

iuris fuit) sic etiam Raim.et Burch.sunt,Iuo.

nil habens) nihil habẽs,Raim.et Cõt.de nihil habente,Barcin.Burch.et Iuo.

esse debet)scribe,esse debẽt,ut duo Tarr.et alij omnes habẽt, præter Panor.et unum Tarr.esse debeant,uetus Burch.liber.

Cap.2.ex concilio Arausico Aurasico,Tarr.quattuor,et Contius.in marg.ex eodem Raim.hoc est ex Arelaten.Arausico cap.54. Burch.li.3. c.119.rectius Iuo ex concil.Agathẽsi cap.54. Iuo parte 3.c.95.et d.tit.4.c.24.in concil.Agathen. Grat.12.q.4.c.ult.et recte Demochares addidit c.54.ex concil.Magocen.est in uno veteri Gratiani libro mendose.

Presbyter cum)dum pro cum in concil.ceteri libri cum.

tenet)habet,uetus Grat.liber.

superemerit)sic etiam Raim.et Cont.emerit,cõcil.Burch.Iuo,et Grat.

ad ecclesia)ad ipsius ecclesiæ, Raim. et Cont. vox ipsius in alijs Burch. Iuo. et Grat.libris non est ,neq.etiam in concil.

aut ab eius,quam tenet,ecclesia ordinatione discedat)sic etiam concil.Burch.et Grat.aut ab eius ordinatione discedat, Raim.et Cõt;ut pro aut Iuo,et non discedat pro discedat,quod non æque placet.ut pro aut,unus ex ueter. Grat. libris. ordinationem pro ordinatione,unus Tarrac.

Cap.3.ex epistola Pij Papæ)sic etiam Raim. et Cont.ex concilio Carthagin.c.45. Burch.li.3. cap.121.et Iuo d.tit.4.c.26. Panor. sed rectius idem parte 3.cap.96.decreti ex concil. Carthagin.3.c.48.et videtur esse sumptum ex titulo capitis 49.eiusdẽ cõcilij.verba eiusd.capitis 49. exstant apud eosdem Burch. cap. 120. d. libri 3.et.Iuo n.cap.25.Panor.et d.c.96.decreti,et apud Grat.12.q.3.c.1.

Vt unusquisq.&c.)sic Burch.Iuo,et Raim.sed in concilijs editis est hic titulus capitis 49. Vt ea, quæ quis in ecclesiastico positus gradu adquisiuit, ecclesiæ conferantur. et in ueteri libro Romano cap. 38. concilij Carthaginen. Vt ne quis ecclesiasticas res sibi mãcipet. Apud Cresc.con.cap.248.hæc uerba sunt. Vt siquis clericorum pauper promotus in ordine, aliquid postea habuerit , ecclesiæ potestati subiaceat, concil. Carthag. tit.32.est autem idem titulus cap.32.concilij Carthag.in corpore canonum,excepta uoce Vt ἐάν τις τῶν κληρικῶν πενιχρὸς προαχθεὶς δέ τινα τάξιν κτήσεται πράγματα, ὑποκείσθω τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν. Tilius.cap.32. Carth.pro ecclesiæ potestati est,potestati Episcoporum,in Græcis verbis.

post diem) sic etiam Raim.et Cont.post diem Burch.et Iuo,et unus Tarr.

relinquat)censemus,additur in veteri Tarr.sed olim,ut editum est.

Cap.4.ex dictis Augustini)ex sermone 53.ad fratres in eremo de communi vita clericorum. exstat etiam is sermo relatus totidem verbis in concilio Aquisgranensi sub Ludouico Imp. cap.113. magna etiam pars refertur ab Anselmo Lucensi libr.7. cap.6.aliquot verba refert Grat. 12. q.1.cap.10. cuius initium est , Nolo , ut aliquis etc . quod initium sumptum est ex sermone 52.eiusdem Augustini.

Ego,qui in primis concessi clericis habere proprium, nunc dico) Ego , qui primis concessi clericos etc.uetus Tarraconen . olim . Dixeram enim , et scio me dixisse , ut si nollent suscipere socialem uitam mecum , non illis tollerem clericatum : seorsum manerent , seorsum uiuerent:quomodo nollent, Deo uiuerent. Et tamen ante oculos posui , quantum mali sit a proposito cadere.Malui enim habere cæcos,uel claudos;quam plãgere mortuos. qui enim hypocrita est , mortuus est . Quomodo ergo quicumq.noluisset extra manere, et de suo viuere;non ei tollerem clericatum: ita modo quia placuit illis Deo propitio socialis hęc uita;quisquis cum hypocrisi vixent, concil.pro ut si nollent,est in editis August. libris,quod si nollem,mendose. et ante seorsum manerent,additur sed, non male. Ansel.ut concil. ante vocem socialem est apud Grat.etiam , et ante seorsum est sed, et post uerbum uiuerent desiderantur multa usque ad uerbum Malui,pro placuit illis, est apud eundem placuit eis. In uno veteri Grat. libro est ,Dixeram etenim. et in tribus ueteribus libris est vox etiam ante uerbum suscipere ,in uno est omissa. pro cæcos , et claudos , est in uno languidos , in altero debiles, vel claudos,in tertio claudos tantum,in quarto additur illos ante vocẽ cæcos. pro qui enim, in trib.veterib. est, quicumq. enim.

quisquis clericus inuentus fuerit) uox clericus non est apud Aug. neque apud Ansel. neq. Gratianum . quisquis fuerit,concil.alijs omissis.

et inde facias)inde facere , unus ex veter. Gratiani libris.

diebus suis) sic etiam Aug. Ansel. et Grat. deleo eum, concil. uide c. 2. concilij Agathen. apud Grat. dist. 50. c. 21. et Iuo. parte. 6. c. 366. decreti.

Post uerba huius capitis additur in Aurelij Augustini sermone, et in cōcil. Aquisgran. et apud Ansel. Interpellet contra me mille concilia, nauiget contra me, quo uoluerit; sit certe, ubi potuerit; adiuuabit me dominus; ut ubi ego Eps sum, ille clericus esse non possit. etc. cōsilia pro concilia, et illic pro ille, et Deus pro dominus, in editis Aug. libris. apud Grat. his omissis alia uerba sequūtur ex alia parte eiusd. sermonis. Appellantur autem hi sermones in concil. de uita, et morib. clericorum. ab Anselmo, sermo de communi uita clericorum, item a Gratiano.

Cap. 5. ex concilio Toletano) sic etiā Burchar. li. 3. c. 11. et Iuo. parte 3. c. 96. decreti. sed in concilijs non inueni.

(uerum presbyteri si) presbyter, Barcin. Burch. et Iuo. si presbyteri, uetus Tarr.

ordinationem suam) uox suam omittunt Burch. et Iuo.

acquisierint) acquisierit, Barcin. Burch. et Iuo.

et nihil) et nihil Iuo, nihil Burchar. editus, et omisso. sed in ueteri libro est.

constitutum est) sic etiam Iuo, et Burch. editus, statutum est, uetus Burch. liber.

Cap. 6. ex concilio Remensi) capite x. Burch. li. 3. c. 124. et Iuo d. c. 96. Raim. et Cont. ut editū est.

Inquirendum est si aliquis) sic etiam Iuo, et ueteres Gregor. vox est a Burch. omittitur. siquis pro si aliquis Cont. et alij.

uel notis) sic etiam Burch. et Iuo. uel pro ac, Raimundus.

alieno nomine) sic etiam Raim. et Cont. alio nomine, Burch. et Iuo.

comparauerit) sic etiam Burch. et Iuo, et ueteres Gregor. comparauit, Cont. et alij.

& ibi structuras &c.) hæc usq. ad illa, quia sicut, omittunt Raim. et Contius; habent Burch. et Iuo.

Post uerbum collocauerit, apud Burch. est. et mulierum frequentationem inibi fieri permiserit; uel quod turpius est, tales mulieres ibidem habuerit, quæ lanificium suum exerceāt, et cum eiusdem ram domus agant; et in eadem presbyter frequenter ueniens manserit, et contra decreta canonum hoc malum agat. Totidem verbis Iuo, hoc agant malum, uetus Burch. liber.

sicut non suo &c.) Hæc sunt Leonis Papæ verba epist. 1. c. 4. ex concil. et regist. et corp. can. c. 4. Leonis. refert Grat. dist. 46. c. ult. Ansel. li. 7. c. 4. et Burch. lib. 2. c. 121. varietas non nulla est.

presbyter) aliquis clericorum, Iuo, ubi supra.

suus exercere debet, multo minus) hæc in Gregor. omissa sunt. habent ea Burch. et Iuo.

fraudem) fraudes, unus Tarr. in fraudem, alter.

quoniam hoc) quando hoc, Iuo. debet quoniam hoc, Raim. quō hoc, uetus Burch. liber.

par crimen) sic etiam Burch. pars criminis, Iuo. par criminis, uet. Greg. par crimini, Cont. et alij, et tres Tarr. olim, postea ut editum est.

Iude furis) sic etiam Burch. et Raim. Iudæ fit, Iuo. similis locus ex Clemen. epist. 2. Grat. 17. q. 4. c. 15. si forte. Iuo parte 2. c. 65. et parte 6. c. 88. decreti.

asportabat) asportauit, unus Tarr.

Cap. 7. ex concilio Toletano) sic etiam Raim. et Cont. adde secundo capite quarto, ex concil.

agellos, uel uineolas,) sic etiam Raim. et Cont. agellos, uel uineolas, seu alia ædificia, concil. rectius.

in terra) sic etiam Gregor. ix. in terris, concil. in terram, duo Tarr.

probabitur) probatur, concil. probabitur, Raim. et Cont. probabit, unus Tarr.

uita causa) sic etiam Raim. uitæ suæ causa, concil.

Verum post suum de hac luce decessum) post suum uero de hac luce decessum, concil. Verum post suum decessum, Raim. et Cont. alijs omissis. discessum pro decessum est in mscg. concil.

iuxta priorum canonum institutionem, in suum) constitutiones pro institutiones Barcin. et concil. omittunt omnia Raim. et Cont.

ecclesiæ restituat) sic etiam in Gregor. ecclesiæ sanctę restituat, concil. suæ pro sanctæ, tres Tarr.

nec testamentario, aut) sic etiā Raim. ac pro aut, concil. nec a testamentario, aut, Barcin.

pro heredibus) sic etiam Raim. et Cont. aut pro heredum, concil.

nisi forsitan) sic etiam in concil. nisi forsan, Cōt. nisi forte, unus ex ueter. Gregor.

seruitijs, ac præstatione) scribendū pro seruitijs, ac præstatione, ut in cōcil. est, et in Barcin. et in Gregorian. pro seruitijs, ac de præstatione, uetus Tarr. olim tamen de, et pro fuerant omissa. in altero præstatione. quam uocē Alanus probat. utrāq. interpretatur, idest præ ordinatione, et prætextu, quod non placet.

TIT. XXII. DE TESTAMENTIS, ET ULTIMIS UOLUNTATIB.

CAP. 1. *Gregorius in registro*) Gregorius Petro subdiacono, scribendum ex libro 1. epist. 9. regist.

9. registro
Testamentum Bacadi) Bacadæ est in trib. Tarr. Bancardæ in Barcin. Testamentum autem Bacādæ in registro, uero pro autem est in vet. reg. sic: Bacandæ Epō Formiensi mittitur epist. 8. lib. 2. et de obitu Bacaudæ Antistitis mentio fit lib. 6. epist. 16. c. 180. indict. 15. Bacadæ est in editis, in veteri Bacaudæ. Ante hæc uerba scribi potuit, par. x. cap. Gregorius, unde 16. q. 4. c. 2. ex ead. epist.

nunc vero Foren. Epō) Formiani fortasse, ut d. ep. 8. hæc in reg. non sunt.

firmitate persistere) sic vetus liber registri. in editis, in firmitate persistere, aut firmitate, altera uoce omissa.

Cap. 2. Idem Anthemio subdiacono) Greg. Anthemen. subdiaconi Raim. liber. Aut. subd. alter antiquus vetus. Gregor. 3. Antonio subdiac. Cont. et alij. Greg. in marg. Cont. ex lib. 7. epist. 52 registri recte scribo, Idem Anthemio subdiacono Campaniæ, ex veteri registro & Campano subdiacono, editus liber.

quod Importunus) eo quod Importunus, regist. quod I. Raim. et Cont. qui in marg. scripsit Importunus.

Attellana) Attellanæ, regist. et vetus Gregor. ego Stephanum sequor, et nummos.

dum de hac luce migraret.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in regist.

totius substantia) vox totius ab eisd. omittitur, est in registro.

nurum suam instituit heredem) heredem instituit, duo Tarr. instituerer, Barcin. pro instituit nurū suam heredem instituerit, regist. nurum suā heredem constituit, vetus Raim. liber. nurū heredem instituit, Cont. et alij.

ecclesiam suam) sic etiam Raim. et Cōt. et ecclesiam suam, regist. et unus ex veter. Raim. libris.

hortamur ergo experientiam tuam) sic etiam in registro hortamur ergo, veteres Raim. libri, alij omissis. igitur pro ergo, Cont. et alij.

et sollicita inquisitione) sic etiam in registro. et sollicite hoc, Raim. et Cont.

ecclesia ipsius esse patuerit) sic in regist. ipsum habuisse patuerit, Raim. et Cōt. ecclesiæ ipsius esse suis potuerit, vetus Tarr. olim, mox ecclesiæ tuæ patuerit.

Quidquid uero, vel ante ecclesia) sic in registro. Quidquid vero post, vel ante ecclesiæ, Barcin. uel ante) uel post, in marg. Tarr. in (et. Quidquid vero ecclesiæ ante, Raim. et Cont. et post, additur pro scholio in veteri Tarr.

ipsius esse) sic etiam in registro. ipsius consecrationē fuisse, Raim. et Cōt. vox esse in veteri Tarr. olim non erat.

acquisiuisse) sic etiam Raim. acquisisse, alter ex editis registri libris, et alter ex veterib. Raim. libris.

Post verba huius capitis additur in registro. nec quisquam exinde aliquid usurpare qualibet occasione præsumat. etc. mox adduntur alia, quæ pertinent ad electionem Episcopi.

Cap. 3. Gregorius) Idem, Raim. et Cont. aptius, sed addi potuit, Ianuario Epō Caralitano, ex epist. 7. eiusd. libri 9. registri, et Ansel. Lucen. lib. 9. c. 182. Carolitano mendose Grat. 19. q. 3. c. 7. sed in duob. veterib. est Catalitano.

Quia ingredientibus &c. ut infra) sic etiam Raim. et Cont. excepta voce etc. integra clausula in registro est hæc. QVIA ingredientibus monasterium conuertendi gratia, ulterius nulla sit testandi licētia; sed res eorum eiusdē monasterij iuris fiant aperta legis definitione decretū est. Quod cum pæne omnibus notū sit, in magnam nos Gabinæ Abbatissæ monasterij sanctorum Gabini, atq. Luxurij insinuatio admiratione perduxit: etc. hæc in veteri registro sunt, pro nulla sit, in quibusd. editis vox sit desideratur, pro Gabinæ est Grauinæ, pro Gabini, atq. Luxurij, est Gauini, et Luxorij. Anselmus refert verba suprascripta usq. ad illa decretum est, pro sed res, habet, sed ut res. Gratianus itidē usq. ad illa decretum est, refert, et eodem modo scribit, sed ut res, ut Ansel.: et hoc amplius pro monasterij iuris fiant, habet, monasterij sint, vide Nouel. 5. c. 4. et Nou. 123. cap. 56. Iustiniani. pro res eorum, in vno veteri Grat. libro est, res omnes.

Gabiniana Abbatissa questa est) Sabiniana, Barcin. Gibina, vetus Raim. liber. Gabina Abbatissa conquæsita est, Cont. et alij. Gadimatia, in marg. Cont. pro his omnib. est in registro unica vox quæ, et refertur ad Gabinam. quod pro quæ est in veteri libro non recte.

Syricum) sic etiam in registro. S. quondā, Raim. et Cont. qui in marg. habet Silitam.

quibusdam reliquisse) sic etiā veteres Raim. libri. quibusdam also seruis reliquisse, regist. reliquisse, Cont. et alij, ceteris omissis.

dicens eam) sic etiam Raim. et Cont. multa pro his uerbis sunt in registro. Et dum de sanctitatis uestræ sollicitudine quæreremus, cur res monasterio competentes ab alijs pertulerit detineri: communis filius Epiphanius Archipresbyter uester præsens inuentus respondit, memoratam Abbatissam, sic uetus registri liber, monasterij pro monasterio est in editis.

usque in diem obitus sui) sic etiam Raim. et Cont. usq. ad diem obitus, regist. omissa voce sui, est tamē in veteri libro ad pro in unus ex vet. Raim.

 libris.

libris.

monasticam vestem non induisse) non induisse habitũ monachalem, Greg. 9. indui se monachaca veste noluisse, regist. monachicam, duo Tarr. monachiam, tertius.

presbyteri permansisse) sic etiam Raim. et Cont. presbyteræ pro presbyteri est in registro apertius. sic dicebantur olim presbyterorum uxores, cum quibus, ut sorores uiuebant.

sicut et illa etc.) totidem verbis Raim. et Cont. usq. ad verbum Necessariũ. sed in registro hęc sunt. Ad hęc replicabat prędicta Gabina, hoc pæne ex consuetudine licuisse; adeo, ut Abbatissam, quæ ante suprascriptam Syricam fuerat, talibus usam fuisse uestibus allegaret. Cum ergo de qualitate uestium nec nos mediocriter coepissemus ambigere. pro Gabina, quæ vox est in veteri libro, Grauinia est in editis. pro Cum ergo, est in veteri, Cumq. ergo.

ipsam fuerat) sic olim, mox fuerit, in vet. Tarracon.

hoc pæne) sic etiam in registr. et in ueterib. Raim. libris. hoc plene. Cont. et alij non recte.

Necessarium ergo visum est) uox ergo in registro nõ est. In contrariũ ergo usum est, vetus Raim. liber, non sine mendo. ut editum est, Cont. et alij.

tam cum consiliarijs etc.) hæc usq. ad illa, post quã Abbat. omittunt Raim. et Cont. sunt in registro, una voce addita. ut tam cum consil. etc.

si quid) vox si in registro non est.

tractaret) tractare, Barcin. et tres Tarr. aptius. tractarem, regist. non male.

qui tractantur) qui contractantes, tres Tarr.

dixerunt) responderunt, regist.

postquam Abbatissa ab Episcopo ordinata est) ab Epo, omittunt Raim. et Cont. postquam sollẽni more Abbatissa ab Epo ordinata est, registrum.

et monasterio) et in monasterio, Raim. vox et in uno ex veter. Raim. libris desideratur. et in monasterij regimine. regist.

ad obitum) sic etiam Raim. ad uitæ suæ transitũ, regist.

præfuit) præfuerit, unus ex veterib. Raim. libris.

pertinere) sic etiam Raim. respicere, regist.

esse permisit) esse permiserit, vetus registri liber. permiserit, editi libri altera voce omissa. ut editũ est. Raim. et Cont.

potuisse) debuisse, unus ex veter. Raim. libris.

irrogare) generare, quidam editi Raim. libri, et unus ex veter. libris.

ex eo, quo illic) quod pro quo, Barcin. et unus Tarr. vox eo a Raim. est omissa. ex eo, quo illuc, vetus registri liber. quod pro quo editi libri.

ingressa Abbatissa) sic etiam in registris editis. ingressa, et Abbatissa, vetus liber, et Raim. in uno tamen veteri Raim. libro, et, recenti manu additum est.

de iure) sic etiam Raim. manifesto iure, regist.

et ideo si litigium etc.) hæc omittũt Raim. et Cõt. sunt etiam aliter scripta in registro in hunc modum. Et ideo, quia ex dimissis illicite rebus xenodochiũ possessionem asserit indebite retinere; his uos hortamur affatibus, ut quia et monasterium, et xenodochium ipsum in vestra est ciuitate positum; omni cura, ac studio prouidere debeat; quatenus si possessio ipsa ex nullo præcedenti contractu, sed ex memoratæ Syricæ legato descendit; ante dicto monasterio, postposito strepitu, uel excusatione reddatur. Si uero ex alio forte dicitur obuenisse cõtractu; aut fraternitas vestra inter partes cognita veritate, quod legalis suaserit ordo definiat, aut mutuo sibi consensu arbitros eligant. Et postea. Alia igitur omnia, quæ ex testamento prænominatæ Syricæ detinentur; quippe quod nullum esse legali sanctione perhibetur; necesse est, ut iuri monasterij fraternitatis uestræ sollicitudine, sacerdotali per omnia studio reparentur etc. In fine adduntur verba á Gratiano relata 25. q. 2. c. 13.

Cap. 4. ex concilio Lateran.) sic etiam Raim. et Cõt. qui in marg. addit cap. 27. sed in editis cõcilijs est cap. 15. concilij Lateranensis sub Alex. 3.

primo loco illi) illis scribendum, ut in Barcin. et trib. Tarr. et Gregorianis est, illis primo, concil. omissa voce loco.

cognoscimus recepisse) cognoscimus recepisse, Barcin. et tres Tarr. et Raim. cognoscimus accepisse, concil. dinoscimur recepisse, unus ex veter. Gregor.

ecentra) sic etiam Raim. et Cont. ecclesiastici, in concil. mendose.

multa beneficia) sic etiam Gregor. 9. multa bona, concil.

bona tamen per ecclesiam) bona per eas, Raim. bona per ecclesias, concil. eos pro eas unus ex veter. Gregor.

in alios transferre præsumunt) sic etiam Raim. et Cont. in alios usus præsumunt transferre, concil.

et antiquis) sic etiam in concil. vox et in Gregorianis est omissa.

inhibitum) esse inhibitum, unus ex veter. Gregor.

nos etiam inhibemus. Indemnitati igitur ecclesiarum) nos etiã nihilominus inhibemus. Indemnitati itaq. ecclesiarum, concil. nos indemnitati ecclesiarum, Raim. et Cont. alijs omissis, nos etiam nihilomi-

nihilominus, unus Tarr. et Barcin. cetera, ut edita sunt.
siue alij) sic etiam veteres Gregor. siue alijs, concil. et unus Tarr. et Cont. et alij.
penes ecclesias) sic etiam Raim. et Cont. penes ecclesiam, concil. et unus Tarr.
Post verba huius capitis sunt in cõcil. verba posita sub tit. ne prælati vices suas. cap. 1.
Cap. 5. Alex. iij.) sic etiã Raim. et Cont. Cenomanensi Epõ, additur in concil. parte 29. cap. 8.
pars c. Tua nos) sic etiam Cont. in marg. Tua nos duxit, Barcin. Integra clausulã exstat, ut suspicor, sub tit. de clericis peregrinis c. 1.
in ægritudine constituti) sic etiam Raim. et Cont. in ægritudine etiam constituti, concil. aptius.
Alias varias lectiones scribere noluimus; lectores tã in hoc, quam in alijs capitibus erũt diligẽtiores: nos enim festinamus, varijs occupationib. impediti.
Cap. 6. Vigilensi Epõ) Vigiliensi Epõ, vet. Tarr. et vetus Gregor. Vigilen. Cont. et alij. Panor. Archiepõ, in concil. d. parte 29. c. 5.
Quia nos tua &c.) Tua nos, alias Quia nos, et infra. vetus Gregor. Quia tua nos etc. cõcil. Quia nos, et infra, Cont. et alij. Recte autem Cont. omissa a Raim. rettulit paucis exceptis.
prudentia) sic etiam in concil. fr. Cont.
clericis de mobilib. uel inmobilib.) clerici sæculares de mobilib. uel inmobilib. rebus, Barcin. et unus Tarr. clerici scholares de reb. mobilib. aut immobilib. concil. clerici sęculares de mobilib. reb. Cont. placet Barcin. scriptura. et pro vel est in uno Tarr.
peruenerit) scribe, peruenerint, ut est in Barcin. et in trib. Tarr. et in veteri Greg. perueniunt, concil. peruenerunt, Cont. et alij, et unus Tarr.
ecclesia sua) uox suę in uno Tarr. non est.
perceperunt) sic in concil. et in Gregor. perceperint, Barcin.
Cap. 7. pars c. Tua nos. et infra) hæc omittũt Raim. et Cont. pars cap. supra de clericis matrimonio copulatis. in concil. d. parte 29. cap. 6. ille uero tit. est parte 18. caputq. primum est Alex. 3. Salernitano Epõ, ut hoc ipsum inscriptum. de verbis eius capitis dictum est sub tit. de cohabitatione clericor. etc. cap. 4. Prima eius capitis clausula olim fuisse notatur Cum tu. exstatq. sub tit. de usuris. Hoc fortasse initium mendosum est.
Ad hæc licet consuetudo &c.) Ad hæc licet, et infra, Raim. et Cont. ceteris omissis usq. ad illa, Illud est. sunt autem in concil. Adhoc, unus Tarr.
ad Kal. Nouembris) ad kalendas Septembris, unus Tarr.
quod debet) quem deberet, concil. aptius. quem debet, unus Tarr.
secundum suam uoluntatem) pro sua voluntate, Barcin. pro uoluntate sua, concil.
Episcopatu) Archiepiscopatu, Barcin. et concil. rectius, et duo Tarr.
grauetur onere debitorum) grauetur debitis, concil.
Illud est omnino) Illud uero est omnino, Barcin. Et illud est omnino, cõcil. Illud est omni, Raim. et Cont. omnino, unus ex veter. Gregor.
Archid. et Decanatum optineat) Archid. et Cant. aut Archid. et Decan. obtineat, Barcin. et duo Tarr. excepto vel pro aut in altero eorũ. Archidiaconatũ, et Cantoriam, vel Decanatũ obtineat, cõcil. plures dignitates, vel personatus obtineat, Raim. et Cont. vel personam, unus ex veter. Gregor.
in ecclesijs) sic etiam Raim. et Cont. quæ sunt in ecclesijs, concil.
Cap. 8. Carnoten. Epõ) Tornacen. Epõ, Raim. et Cont. Carnoten. unus ex veter. Gregor.
Admonet nos cura &c.) Admonet et infra. Raim. et Cont. omittunt autem omnia usq. ad illa, uniuersis ecclesiasticis personis. sed et ipsum verbum hoc ecclesiasticis.
f. t.) fraternitati tuæ, vetus Tarr.
de earum bonis) de ecclesiarum, Barcin. et duo Tarr.
accesserint) accesserunt, Barcin.
bona ipsis ecclesijs) bona ipsa ipsis ecclesijs, Barcin. et unus Tarr. bona ecclesijs ipsis, duo Tarr.
quæ ipsis pro) quæ pro ipsis, tres Tarr.
accesserunt) accesserint, unus Tarr.
etiam ex parte) vox etiã deleta est in vet. Tarr. non est in altero.
aut detinere) aut etiam detinere, unus ex veter. Gregor.
prohibitionem tuam) sic etiã veteres Gregor. suã pro tuam Contius, et quidam alij mendose.
auctoritate nostra et tua fretus) hęc omittũt Raim. et Cont. tuaq. pro et tua. duo Tarr.
Cap. 9. Idẽ Vbaldo Osti. nsi Epõ, et Archiep et canonicis Velletra.) Velletren. tres Tarr. et Barcin. et Archipresbytero pro Archiepõ, aptius. Idem Ostiensi Epõ, Raim. et Cont. Idem Huboldo Hostien. Epõ, et Archipresbytero, et canonicis Vuellectur. in concil. parte 50. c. 20. additurq. sumptũ esse ex lib. 13. registri Alex. 3. Hubaldo Hostiẽ. tres Tarr.
Cum esses frater Epẽ) sic etiam in cõcil. Cum esses, Raym. Cum (tu frater Episcope) esses, Contius.
diligenti nobis narratione proposuisti) diligenti nobis assertione innotuisti, concil. proposuisti, Raim. et

Raim. et Cont. alijs omissis, nobis diligēti, unus Tarr.
inoleuisse) sic etiam in concil. obtinere, Raim.
ab ijs, qui potestatē habent super alios) illos pro alios, duo Tarr. ut ab his, concil. hæc omnia Raim. et Cont. omittunt.
rescinduntur) sic etiam veteres Gregor. rescindātur, concil. et Cont. et alij.
decernunt) decreuerunt, unus Tarr.
in ore) sic etiam in concil. et in uno ex veter. Gregor. quod in ore, Cont. et alij. de his verbis alibi diximus.
parochiani vestri) vox vestri à Raim. et Contio est omissa.
et tribus) sic olim in vet. Tarr. mox vel pro et, nō ineptissime,
vel duob.) scribe, vel duab. ut in Barc. et in cōcil. et in Greg. duob. olim in uno Tarr. mox duab. Alias varias lectiones omittimus.
In fine huius capitis est in concil. Præterea cū Principes etc. integram clausulam adhuc quærimus.
Cap. 10. Idem iudicib. Velletr.) Velletren. Tarrac. duo, Velletr. vetus Gregor. alter, ut Tarracon. Vellenen. d. parte 50. cap. 8. et Cōt. et alij. additur in concil. ex libro 1. registri Alex. 3. quod si verum est, ante caput 9. hoc scribi debuit habita temporum ratione.
Relatum est aurib. nostris quod cum ad vestra discussionis examen, aliqua super testamētis relictis ecclesiæ causa deducitur) vox relictis in concil. non est, et in veteri Tarr. olim non fuerat, Relatum est, quod cum ad vestrum examē super relictis ecclesiæ causa deducitur, Raim. et Cont.
nos secundum &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. usq. ad illa, nisi vij. excepta voce vos. sunt in cōcil. omnia.
producti fuerint) sic etiam in cōcil. interuenerint, Raim.
omnino postponitis exinde iudicare) non proponitis pro postponitis, concil. inde postponitis iudicare, Raim. et Cont.
Vnde quia &c.) Recte Cont. addit hoc loco à Raim. prætermissa, quæ sunt etiam in concil.
huiusmodi causa) vox causa in concil. non est: est apud Cōt. causæ pro causa, duo Tarr.
iudicijs ecclesiæ) vox ecclesiæ in Barcin. desideratur, habent alij.
debet tractari) sic etiā Cont. debent pro debet, concil. et duo Tarr.
et his) et in his, Barcin. et concil. et tres Tarr. et in ipsis, Cont.
super testamentis ecclesiæ relictis) sic etiam in cōcilijs, Raim. et Contius.
eam non) scribe, eam nō, ut est in concil. et in Gregorianis, et in duob. Tarr.
secundum decretorum statuta) sic etiam Raim. et Cont. secūdum canones, iuxta decretorum statuta, concil.
et tribus) vox et non est in concil. neq. in Greg.
testibus) requisitis, additur in concil. et in Greg.
Cap. 11. ex concilio Magocen.) Magūtino, Raim. et Cont. Maguncensi cap. 1. in concil. parte 43. c. 5. tit. de sepulturis, et defunctorū uolūtatibus.
et ceteris) et alijs, vnus ex veterib. Gregor. Sunt aliæ variæ lectiones, quas omisimus.
Cap. 12. Gregorius) Idē Raim. et Cont. qui hoc caput collocāt post cap. 2. Gregorij. addi debuit, Ianuario Epō Caralitano. ex lib. 3. epist. 10. registri B. Gregorij.
Nos quidem &c. et infra) sic etiam Raim. et Cōt. excepta voce etc. Eos pro Nos in Barcin. et in duob. Tarr. non recte. Integra clausula in registro est hæc. Nos quidem arbitramur, quod ad imminentiā expletionis piarū rerū ipse te tuus satis ordo compellat. sed ne zelum tuum cuiuslibet interuentus remissionis emolliat; de his etiam te specialiter iudicauimus exhortandum.
Peruenit ad nos Stephanum de hac luce migrantē) Peruenit siquidem ad nos Stephanum uestrum de hac luce migrantem, regist. Peruenit ad nos S. de hac luce migrantem, veteres Raim. libri, migrante Cont. et alij.
eulogio) elogio Barcin. et duo Tarr. et vetus regist. quod malo. eloquio unus ex editis, alter eulogio. item eulogio, vetus Raim. liber, elogio Cont. et alij.
Theodosia religiosa femina ab eius dilatione protrahitur) a T. religiosa femina eius herede protrahitur, Raim. et Cont. apertius. a Theodosiæ honestę feminæ herede eius fertur, quod hactenus dilatione protrahitur, regist. Theodosia honesta femina herede etc. alter editus liber. Theodosia honesta femina relicta eius faciente---eius fertur etc. vetus liber non sine mendo. ad eius dilationem, pro ab eius dilatione, unus Tarr. utrūque displicet.
te hortamur) sic etiam Raim. hortamur fraternitatē tuam, regist.
ut prædictam feminam) ut eam, Raim. et Cont. ut maximum de prædicta causa studiū geras, atq. ante nominatam feminam, regist.
infra annum) sic etiā Raim. intra annale spatiū, regist.
quod iussum) sic etiā Raim. et vetus registri liber. ut iussum, editi libri.
secundū voluntatem) secundū iussum, unus Tarr.
infra prædictum tempus) sic etiā Raim. intra prædicti temporis metam aliqua perficere neglexerit, vel calliditate distulerit, regist. prædictā pro prædicti

prędicti,vetus liber.intus pro infra,unus Tarr. forte intra.
siue in loco)sic etiam Raim.et Cont.ut siue in loco eo,regist.
constitutum fuerat)institutum fuerit,unus ex veter.Raim.libris.
seu certe si ibi)vox si in registro,et in duob.Tarr. desideratur.seu si ibi,Raim.
non potest)sic etiã Raim.et unus ex editis registri libris.non poterit,alter editus.
placet ordinari)ordinare,unus ex veter.Raim. libris.
tecum implere neglexerit) sic etiam Greg. 9. et dilatione interueniente negligitur,regist.
tunc per te ædificetur)eadem Raim,edidit.tũc uolumus,ut fraternitatis tuæ ædificetur studio,regist.
et omnia per te)sic etiam Raim.et Cont.ordinatisq.omnibus rebus,atq.redditus,qui relicti sunt, per te,regist.
venerabili)hæc vox a Raim.et Cont.est omissa, exstat in registro.desideratur in duob.Tarr.
sine minutione aliqua socientur) imminutione pro minutione Barcin. et regist, sine deminutione qualibet adsignentur,Raim.et Cont.
sic enim secundum)sic etiam Raim.et Cont.sic enim et ante tremendum iudicem tuum sententiam remissionis effugies,et secundum,regist.
Episcopali supplere studio decens est)adimpleri pro supplere, Barcin. Episcopali decens est studio adimpleri,Raim.et Cont.Episcopali supplebis studio,regist.
Cap.13.subdiacono Siciliæ)vox Siciliæ omittitur a Raim.et Contio,est in registro lib.12.epist.30.De uniuersis causis,additur in Barc.malo, de diuersis causis. Tota enim ea epistula de diuersis causis agitur.sic etiam est in uno ex editis registri libris.
Indicare &c.et infra)scribendum est, Indicante, ut in duob.Tarr.et in Barcin.et in Gregor.Integra clausula hęc in registro est.INDICANTE
7 Romano defensore cognoui: quia monasteriũ
7 ancillarum Dei,quod est in fundo Monotheo
7 ab ecclesia nostra de Villa noua de fundo iuris
7 sui uiolentiam pertulit,quod eidem monasterio
7 dicitur dimissus.etc.pro Monotheo,quod est in vet.libro,in editis est Monastro,siue Monastheo.
Cognoui autem Romano referente) sic in registro post alia negotia. cognouimus R. referente, Raim.et Cont.
quia moriens uxor redempti)sic etiã in regist.quod pro quia Raim.Redẽpti.Cõt.et alij,et in marg. Recepti. nomen viri esse existimo. Reddendi est in duob.Tarr.
concham argenteam)sic in registro.urnam argenteam,vetus Raim.liber.ut editũ est,Cont.et alij.
iussit nenumdari) sic etiam Raim.dixerit pro iussit.regist.iusserit,tres Tarr.
et libertis suis dari)tradi regist.et suis dari libertis,veteres Raim.libri.dare pro dari,Cont. non recte.
scutellam quoque)sic etiam in regist.et scutellam, Raim.
reliquit)reliquerit, regist.reliquisset,Raim.
in quibus utrisque) uox utrisque est in regist.non est apud Raim.
impleri)sic etiã in regist.adimpleri,Raim.et Cõt. Additur ratio in registro. ne ex rebus minimis 4 peccata maiora capiamus. Postea de alijs rebus agitur.
Cap.14.Idem Dono Epo)T.pro Dono,Raim.et Cont.Dono Epo Messanen.uetus registri liber epist.4.lib.7.Ind.1. Epo Messahno,editi.
Filius noster Faustinus)F.pro Faustinus Raim.et Cont.Faustinus uir eloquentissimus ad nos veniens,regist.
conquestus est nobis)vox nobis a Raim.est omissa. questus nobis est,regist. cõfessus pro cõquestus unus Tarr.
quod Pel.quondam pater suus)quod quondam P. pater suus,Raim.quod pater eius quõ dam Pelrasius,regist. P.pro Pel.unus Tarr.
reliquerit)sic etiam registr.reliquit,Raim.
et quidem leges seculi hoc habent)quædam pro quidem vetus Raim.liber.quidem,Cont.et alij. et quidem quid de hac re sæculi leges habeant,et ipse nouit,et nos audiuimus.vetus registri liber. nostis pro nouit,editi.malo nosti.
ut heres)sic etiam Raim.quia heres,regist.
rogatur)cogitur,regist.cogatur, Raim.et Cont.
aliena legauerit)vel,addunt ante hæc verba regist.et tres Tarr.et Barcin.rem legauerit,alienã, Raim.et Cont.rem alienã legauerit,duo Tarr.
fraternitas vestra)tua pro vestra,vet.Raim,libri. fraternitatem uestram,regist. omnia omittunt Cont.et alij.
lege uiuit seculi)sic etiam vetus Raim.liber olim, sed postea viuis pro uiuit in eo scriptũ est. in altero ex viuis huius mutarunt. lege sęculi nouimus viuere,regist. lege huius sæculi viuimus. Cont.et alij.ut imur in marg.
ut calix &c.) pro his verbis est apud Raim. ut res tibi legatæ,quæ cuiusdam ecclesię esse perhibentur,a te teneantur,qui aliena restituere debuisti,ut editum est,est in registro.
cuiusdam ecclesiæ)cuiusdam alterius ecclesiæ,vet. Tarr.vox alterius olim non erat in eod.
esse perhibetur)esse perhibentur,Barcin.in possessione eius positæ dioeceseos Consentinæ ecclesię esse perhibetur,regist.

ata

a te) a tua fraternitate, regist.
cum n vir) cum enim et vir, regist.
Palumbus Archid. Palumbus nunc Eps, tunc ve ro Archid. regist. Archidiaconus, duo Tarr.
nos eius) uos omnino eius, regist.
et restituere omnia aliena) et aliena restituere, regist. uox omnia in trib. Tarr. desideratur, est in quarto, quem semper sumus secuti in hac edi tione. Quæ post verba huius capitis sequūtur, ad titulum de sepulturis pertinent, ut gratis loca sepulchrorum dentur.

TIT. XXIII. DE SVCCES sionib. ab intestato.

CAP. 1. *ex concilio apud Altheū habito*) sic etiā veteres Gregor. Attenen. prb Altheū, Cōt. et alij. sed in marg. Alteum, Cont. Alpheū, duo Tarr. Altheum cap. 37. cui interfuit Rex Conradus, Burchar. lib. 1. cap. 227. est autem postremū eius cōcilij caput, namq. et subscriptiones Episcoporum addidit Burchardus.
Et hoc ibidem Sed pro Et Raim. et tres Tarr. in duob. tamen Set scribitur. Sed et hoc, Barcin. et et Burch.
si hereditatem a domino Rege &c.) sic etiam editus Burch. liber. hereditas. pro hereditatem, vetus liber apud. si per hereditatem, vel alio modo intuitu personę aliquid acquisierint, Raim. et Cont.
deuenerint acquisierint) deuenerit, uel acquisierūt Burch. editus, uel acquisierint, vetus liber. deuenerit, olim fuit in uno Tarr. acquisierit, in trib. alijs. deuenerit, vel, in duob.
liceat hāc) vox hanc omittitur a Raim. est apud Burch.
dum viuunt) sic olim in vet. Tar. mox dū viuerint, non recte. dum vixerint, scribi potuit, siue dum viuerent.
pro remedio animæ suæ) vox suæ omittitur a Burch. omnia in Gregorianis desiderātur, usq. ad illa, si autem.
quam firmiter perfecerint) sic etiam Burch. quam hoc fecerint, Raim. perfecerint, unus ex veter. Gregor. testamenta additur alia manu ante verbum perfecerint in uno Tarr.
in ius tradantur) sic etiam Burch. in ius eius tradentur, vetus Gregor. alias tradātur. in ius eius tradantur, Cont. et alij.
Post verba huius capitis habet hęc Burch. Similiter de presbyteris statutum est. Hildibertus Moguntinensis Archieps subscripsit etc. Adduntur aliæ subscriptiones.
Cap. 2. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cōt. cui interfuit Arnolphus Rex c. 23. Burch. addit lib. 2. c. 206. et Iuo parte 6. c. 28. In veteri Burch. libro est cap. 209. et inscribitur aliis omissis, ex conc. Triburien. c. 23.
concilio) Sancto concilio, Barcin. et duo Tarr. et Raim. et Burch. et Iuo.
agant contra) agantur contra, duo Tarr. sed in altero mutatum est, agat.
partem sibi vindicent) partes vindicent, Barcin. voce sibi omissa. sibi vindicent partes, vetus Gregor. partes sibi vindicēt, Cont. et alij, et tres Tarr. et Burch. et Iuo. uindicant, vetus Burch. liber.
fruis) suis seruis, unus ex veter. Gregor. suis, tantum unus Tarr.
canonica auctoritate) hæc omittūt Raim. et Cōt. sunt apud Burch. et Iuon.
et agendum) sic etiam vetus Burch. liber, sed in rasura tecto eadem manu est, et ad agendum.
De peculio vero &c.) peculiari pro peculio Burch. et Iuo, et tres Tarr. et Barcin. Peculium vero ipsorum dimidatur, Raim.
altera altari) altera ecclesiæ, Raim. et Cont. alia altari, Burch. et Iuo.
quarta parentib) sic etiam Burch. et Iuo. assignetur, addit Raim.
non sunt idonei) non sint prædicti, unus Tarr.
contra hoc) sic etiam Iuo, et Raim. contra hæc, Burch.
facere præsumpserit) vox facere in Gregor. nō est, habeant Burch. et Iuo.
Cap. 3. Maximiano Epo) sic etiā in registro lib. 3. epist. 36. Indict. 12. Syracusano, additur in alijs epistolis.
Eupolus) Euplus, regist. quod malo, nisi forte Eupolis scribendum sit.
Eusanum) Eusanium, Barcin. et regist. Eusinū, vetus Tarr. Eusonum, duo alij Tarr.
asserit) memorat, regist.
quam quoniam) ante hæc verba est in registro, matrisq. suæ res apud eum plurimas indicat mā sisse.
asserit esse) inquit esse, regist.
ideo iam dicti) ideo ante. dicti, Barcin. et duo Tarr. ideoq. et res maternas sibi petit debere restitui, et ante dicti, regist. ideo ante iam dicti, vet. Tarr. sed uox iam olim illic non erat.
se promisit) se permitti, regist. se promittit, vetus Tarr. debere se promisit, alter Tarr.
proinde de reb.) Ante hæc verba in regist. hæc sunt. Qua de re fraternitati tuæ huius præcepti serie deputamus: quatenus diligenter curet addiscere; et si quid apud prædictam ecclesiam de reb. matris ipsius inueniri potuerit; siquidē nihil est, quod ante dicto Euplo rationabiliter possit obsistere, ei secundum suam faciant portionem

tionem restitui. Proinde et de reb. etc. pro ea voce Proinde est in veteri Perinde, et in alio edito Proinde, sed nihil muto.
noscitur habuisse iamdictus Eps) dignoscitur habuisse, regist. alijs omittis.
in iure) in ius, regist. aptius.
quolibet modo non transfudit) quodammodo trāstulit, regist. editum mendose. quolibet modo transtulit, veteres libri.
sit competens) scit competere, regist. et vet. Tarr. scis competere, alter Tarr.
fraternitati tua) hæc in registro non sunt.
Post verba huius capitis alia sunt ad eandem rem pertinentia, quæ lector in registro B. Gregorij inueniet.
Cap. 4. Quia Pātaleon) sic est in quattuor Tarr. et lib. 7. epist. 45. Indict. 2. regist. Vt pro Quia, vel Quātum malim, sed feramus. sic enim Gregorius sæpe est usus.
ecclesiasticis fit utilitatib.) fit in ecclesiast. utilitatib. regist.
nouisti) Experientia tua nō habet incertum. regist.
proximiore) existente, additur in registro.
possit incurrere) prouideas, addit unus Tarr.
vocat successionem) successionem vocare dignoscitur, regist.
tibi præcipimus ut quascumq) hac tibi præceptione iniungimus; ut reuerentiss. fratrem, et coëpm nostrum Vitalianum, atq. Bonifacium notariū in solatio tuo adhibeas; et quascūq. regist. ut quasq. olim vetus Tarr.
ille qui) eum, qui, regist.
reliquit sub breui) contiterit reliquisse, sub breui annotare, regist. aptius. reliquid, sub breue, tres Tarr. idest inuentario, ut 12. q. 2. c. caritatem. R.
nemat debes facere) edeat, in totum studiose facere debeas, regist. in totum fortasse scribendum, ut infra mox, pro in totum.
et infra etiam &c.) malo, et infra. Etiam. Sequitur enim in registro tum alia, tum hæc verba.
7 Pariter etiam studij tui sit, quoniam quædam
7 apud se sacrata prædictus Ioānes habuisse mi-
7 nisteria perhibetur. et pro etiam unus Tarr.
et ea inquire) et ea diligenter inquirere, et cum omni cautela in tutum facere, regist.
nobisq.) subtiliter, additur in registro.
inuentum) factum, duo Tarr.
indice) indicare, regist.

TIT. XXIIII. DE SEPVLturis

turis) sic etiam Raim. mortuorum, additur in Barcin. De sepulturis, et defunctorum voluntatib. in concil. parte 43. post concil. Later. Alex. 3. De sepulcris, unus Tarr.

CAP. 1. *Gregorius Anglorū Epo*) Augustino Anglor. Epo. concil. in registro B. Gregorij hoc caput non inueni, licet sint multa respōsa Gregorij ad Augustinum Anglor. Epm. suspicor esse alterius Pontificis. Eugenius, vetus Tar. Aug. duo alij Tarr.
Monachi corpora) hominum, additur in concil.
deferre) efferre, uetus Tarr.
nisi assensu) sine consensu, cōcil. aptius.
consulendo firmiter, ac ministrauit) consulendo viaticum suum administrauit, concil.
omni itaq. semota) omni remota, concil.
Si autem) Sin autem, cōcil. et tres Tarr. hoc est, Sin minus. εἰ δὲ μὴ, Græci.
subigi) subici, duo Tarr. aptius.
Cap. 2. Paschalis Papa ij.) iij. unus Tarr. nō rectè.
canonum statuta) canonum sententiam, concil.
illud iudicandi) eligendi sepulturam, cōcil. inde pro illud, vetus Tarr. olim.
voluntas eius) vox eius non est in cōcil. neq. in Barcin.
alijs religiosis locis) alijs locis, concil. alijs locis religiosis, tres Tarr.
Cap. 3 maiorum patrum) sic in concil. parte 43. c. 2. et in Gregor. sed mihi alterutrum verbum solum magis placuisset.
illorum decreta firmando statuimus) sic etiā in cōcil. illorum, quoque decreta confirmando statuimus, Barcin. statuimus, Raim. et Cont. alijs omissis. illorumq. prior concil. editio.
quod sanctissimum est) hæc neq. in cōcil. sunt. neq. in Gregor. quib. sancitum est, prior concil. editio.
videlicet) hæc vox omittitur a Raim. et in posteriori edit. concil. erat in priori.
alienam elegit ut propriam) sibi alienā elegit, non propriam, concil. ut editum est, Raim. et Contius.
qui sine peccato erat) sic etiam in concil. hęc omittunt Raim. et Cont. non sine caussa.
Sed quia dignus est operarius mercede sua) cibo suo, Matth. c. 10. ἄξιος γὰρ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστί. Mercede sua, Lucas c. 10. ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστίν. Et Paul. epist. 1. ad Timoth. c. 5. καὶ ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ut editum est, concil. et Raim.
iure dari) sic etiam in cōcil. vox iure a Raim. est omissa.
a principio sui exordij cotidie refectus cognoscitur) vox cotidie in concil. desideratur. refectus fuit, Raim. et Cont. alijs omissis.
sint socij consolationum, qui fuerunt etiam passionum) ut fuerunt passionum, concil. ut fuerunt et passionum, tres Tarr. in uno ut olim, mox sicut. sic sint etc. ut fuerunt etiam passionum, Barcin.

sunt consolationum loci, ut fuerāt passionum, veteres Gregor. fuerunt, Cont. et alij. ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. Paul. epist. 2. ad Corin. c. 1. vide caput prox.

eundi habeat licentiam) sic etiam prior editio cōcil. habeant pro habeat. Barcin. eligendi pro eūdi, forte scribendum. eligat sepulturā, Raim. et Cont. et posterior editio concil.

D. N. I. Christi) domini nostri, Raim. et posterior editio concil. ut editum est, prior.

ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui) vestri, cōcil. tui. Raim. et Cōt. sic etiā est prouer. c. 22. μὴ μετάιρε ὅρια αἰώνια ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου. Lxx. Ne trāsgrediaris terminos æternos, quos statuerunt patres tui. Complut. posuerint pro posuerunt, olim unus Tarr.

et Apostolorū P. et P.) Petri, et Pauli, prior editio concil. hæc neq. in Gregorianis sunt, neq. in posteriore concil. editione,

omniumq. sanctorum) hæc etiam omittunt Raim. et concil.

prohibemus) hoc verbum etiam ab eisd. est omissum, neq. est in trib. Tarr.

detestamur) sic etiā Raim. et posterior editio concil. adstringimus, prior concil. editio, non recte.

quia nec nostrum &c.) vox quia in concil. desideratur. omnia, quæ sequūtur, omittunt Raim. et Cont.

alicui unquam) undiq. in concil. forte utiq. in marg.

licuit qualicumq. ratione) unquam licuit, concil. et uet. Tarr. olim tamē, qualicūq. licuit. licuit, Barcin. alijs omissis.

ne manifesta) sine magna, concil.

inferre preiudicium) mendose in concil. præferre iudicium, etc.

Post hæc verba adduntur hæc in concil. Ea quidem, quæ mortuo posito ante sepulturam eius facta fuerint, vel exigendo, quod debitum esse dicetur, vel cōfessiones aliquas, aut fideiussores, aut pignora capiendo, penitus amputari præcipimus.

Cap. 4 Leo Papa &c.) sic etiam Raim. et Cont. Decretum Leonis Papę. Iuo parte 7. c. 150. decreti. Leo Eps seruus seruorum Dei omnibus fidelibus in Christo per totam Italiā. Ansel. libr 5. c. 51. Leo IX. Gregor. in Polycarpo lib. 4. c. 34.

esse quosdam &c.) Recte Cont. addit a Raim. prętermissa. eadem habent Iuo, et Ansel.

nituntur) hæc vox apud Iuo. desideratur.

monachos) et monachi, Iuo, et Ansel. et monachos, unus Tarr.

non studio caritatis, sed zelo rapacitatis) sic etiam Iuo, et Ansel. non zelo caritatis, sed studio rapacitatis, Cont. impietatis pro rapacitatis, unus Tarr.

inuigilant atq. seducere conantur) inuigilant, et docent, atq. seducere non cessant, Iuo, et Ansel.

seculares quos) sic etiam Cōt. sæculares homines, quos, Barcin. et Iuo, et tres Tarr. sæculares homines, Ansel.

possunt, ut) sic etiam Iuo. possint, ut, vetus Tarr. et Cont. Apud Ansel. aliquot verba desiderātur.

possessiones) portiones, unus Tarr.

subiecta) scribendum subiecti, ut est in Barcin. et apud Iuo. et Ansel. et Cont. et in trib. Tarr.

eucharistiam, nec non pabulum vitæ) sic etiam Iuo, et Ansel. et Cont. non, in uno Tarr. omittitur. forte nec non tollendum est.

acceperint) acceperunt, Iuo, et Ansel. et Cont. et duo Tarr.

vel accipiunt) hæc Ansel. solus omittit.

relinquunt) suis relinquant, Iuo, et Ansel. relinquunt, Cont.

Hunc denique fomitem) sic etiam Cont. Hāc denique famam, Iuo, et Ans.

animaduertendo) animaduertentes, Iuo solus.

ne amplius fiant) fiat, Barcin. et tres Tarr. et Iuo, et Ansel. et Cont. aptius.

si illi) sic etiam Cont. ut illi, Iuo, et Ansel.

qui olim socij fuerāt passionis) qui fuerūt socij passionis, Cont. qui olim fuerunt socij passionum, Iuo, et Ans. passionum, est etiam in uno Tarr. de his verbis vidimus cap. 3.

sint immunes a societate) fuer. immunes societate, Cont. ut editum est, Iuo, et Ansel.

operarius) mercenarius, Ansel. et Cōt. operarius, Iuo. vide cap 3.

ideo precipimus, atq. mandamus, ut) sic etiam Cōt. Ideoq. præcipimus, atque iubemus, ut, Iuo, et Ansel. qua. pro ut, uet. Tarr.

monasterio) in monasterio. Barcin. et Raim. et Iuo, et Ansel, et duo Tarrac.

omnium rerum, et possessionum) ut omnium rerū, suarum, atque possessionum, Iuo. ut omnium rerum, et possessionum, Ansel.

decreuit) disponere, addunt Barcin. et Raim. disponi decreuerit, Iuo, et Ansel. decernit, duo Tarr.

cui ipse) ad quam, Raim. et Cont. cui ipse, Iuo, et Ansel.

et sic &c.) hęc omittunt Raim. et Cont. et sic demum; Iuo. et sic in monasterio demum, Ansel.

prout libitum) prout sibi libitum, Iuo, et Ans.

adisti

edicti violator) edicti conuulsor, ac temerator, Barcin. nostri decreti contradictor, conuulsor, ac temerator, Iuo, et Ansel.

subiaceat) sic etiã Iuo. addit Ansel. Data Romæ mense Aprili, die xx. Indict. v.

Cap.5. Innocentius secũdus Ianuensi Epo) Innoc. iij. Ianuen. Archiepo, Raimun. ex registro Innocẽtij Papæ ij. Ian. Archiepo, Barcin. et unus ex veter. Gregor. præter vocem Archiepo, pro qua est Epo. immo secundus, Cont. in marg. et pro Ianuen. alias Ariminensi, Archiepo pro Epo, tres Tarr.

sepulturas et coemeteria) cimiteria, Tarr. quattuor et Barcin. sepulchra, et cimiteria, Raim.

contra consuetudinem patrum) sic etiam Raimun. et Cont. sanctorum patrum, Barcin.

per præsentia scripta mandamus, et pr. mandando) scripta tibi, Barc. pro scripta. mandamus, Raim. et Cont. alijs omissis. et mand. pr. tres Tarr.

P. dilectis filijs nostris) hæc omittunt Raimundus, et Cont. Petri pro P. esse existimo in duob. Tarr. obscure.

reddi faciatis) sic etiam vetus Gregor. reddi facias. Barcin. et Cont. et alij.

fratrib.) patrib. Barcin. et Raim. et Cont. fratrib. tamen est in uno ex veter. Gregor.

Cap.6. Alex. iij. Spalen. Epo) sic etiam Raim. et Cont. Spal. tamen est in veteri Gregor. forte Spalatren. Lucius iij. in concil. parte 49. capite. 6.

pars e. Contiuebatur) hæc omittunt concil. et Raim. et Cont. Integra clausula quærenda. uide cap. 5. qui clerici, uel uouentes, in hac collectione.

cum bonis suis) hæc in concil. non sunt, sunt in Gregor.

si transtulerunt) se transtulerint, concil. se transferunt, Raim.

salutis pabula) sic etiam Raim. salutis pabulum, concil.

de ægritudine decedant) in ægritudine ipsa decedunt, concil. de ægritudine illa decedãt, Raim. et Cont.

de bonis ipsis ecclesijs) prędictis ecclesijs, concil. alijs omissis. de bonis suis, ipsis ecclesijs, Raim. et duo Tarr.

de his, quæ locis ipsis conferent) conferũt, vetus Gregor. conferent, Cont. et alij. om. ua hæc in concil. desiderantur.

præscriptis) prædictis, vetus Tarr.

religiosis locis) vox locis in Gregor. non est, est in concil.

quibuslibet) sic etiam Raim. quibuscumq. concil.

Cap.7. Lucius iij. Epo Floren.) Lucius iij. alijs omissis Raim. et Cont. Vrbanus pro Lucius, Barcin. et concil. parte 50. c. 63. cetera, ut editã sunt. Florentino est in ueteri Tarraconensi plenius.

pars c. Litteras) Litteras frater. duo Tarr. hæc omittunt Raim. et Cõt. Integra clausula exstat in concil. et cap. 3. de coniugio lepros. in hac collectione, vbi id esse caput dicitur Vrbani 3. sic etiam habent Raim. et Cont. eo. tit. c. ult. eadẽ inscriptio est cap. 5. de diuor. in hac collect. et in Gregor. c. 6. eo. sunt autem utriusq. capitis verba in concilijs, ante verba huius capitis.

et vir) sic etiam in concil. et, omittunt Raimundus, et Contius, est tamen in uno ex veter. Gregor.

habere debeat) debeat habere, concil. ut editum est, veteres Gregoriani. debet habere, Cõtius, et alij.

sit facienda distinctio) sic etiam Raim. et. Cont. sic differentia, concil.

et in utroq casu isto) sed utriq. in casu isto, unus Tarr. et posterior editio concil. et Raim. et in utroq. in casu isto, prior concil. editio.

Cap.8. canonicis Fauentinis) capitulo Fauentin. Raim. et Cont.

quod religionis fauore etc. Inde si quidẽ est, quod) hæc omittunt Raim. et Cont. integram clausulam nondum inueni.

secundum statuta beati Gregorij) hæc etiã ab eisd. sunt omissa.

quarta vobis in testamentis portio reseruetur) de testamento ipsius quarta uobis portio relinquatur. Raim.

TIT. XXV. DE PAROchijs, et alienis parochianis.

CAP. I *ex concilio Africano*) sic etiã Raim. et Cõt. adde cap. LXXXV. ex concilijs Latinis, et corpore canon. Græcis vero est cap. 119. concilij Carthagin. apud Aristenum, et Zonaram, 119. Tilio, 120. in alia editione 122. Balsamoni. Videtur autem esse concilij Carthagin. habiti Honorio XII. et Theodosio VIII. Augg. Consu lib. capite. 8. in Latinis libris, in Græcis capite 10.

Si Episcopus ex Donatistis ad catholicam unitatem conuersus est) sic etiam Raim. et Cõtius. Ita sane, ut si

ut si Episcopus etc. cōcil. et corpus cano. pendet autem sententia ex proximo capite. sic etiam apud Græcos. οὕτω δηλαδὴ, ἵνα εἴπερ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐπιστρέψαν. Tilius. οὕτω μερίζονται τὰς διοικήσεις ἐπίσκοποι. ἵνα etc. vetus liber. Sed mihi Tiliana magis placet. οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ Δονάτου. Aristen. in epitome. Reuersi, inquit, a Donato. ἐὰν οἱ τῶν Δονατιστῶν ἐπίσκοποι πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψωσιν ἐκκλησίαν. Idem in interpret. Si Donatistæ, inquit, Episcopi ad catholicam ecclesiam reuersi sint.

æqualiter inter se diuidant eas, quæ sic fuerint inuenta) sic etiam concil. et corp. cano. et Raim. fuerant inuentæ, unus ex veter. Grego. ἐξ ἴσου πρὸς ἀλλήλους διέλωσι τὰς οὕτως εὑρισκομένας διοικήσεις. Tilius. διελέσθωσαν τὰς διοικήσεις. Aristen. in epito. diuidant, inquit, dioeceses. καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἢ καὶ ἑτέρων καθολικῶν ἐπισκόπων παροικίαι τινὲς ἦσαν, ἐν αἷς καὶ ἀμφότεροι ἐπισκοπικὰ δίκαια ἔχον. γινέσθω ἡ διαίρεσις τῶν ὄντως ἀνακειμένων ἐνοριῶν ἤγουν παροικιῶν καὶ διοικήσεων μεταξὺ αὐτῶν ἐπίσης. Idē in interpr. ὄντως pro ὄντως scribo. hoc est. et inter eos, aut etiam alios catholicos Epos parochiæ aliquę fuerunt, in quib. ambo Epi iura Pontificia habuerunt: diuisio sic cōstitutarū vicinarum parochiarum, et dioecesium inter eos æqualis fiat.

nisi ambæ partes fuerunt) ubi pro nisi, Barc. et tres Tarr. et corp. can. et concil. et Raim. qui fuerint pro fuerunt habet, et unus Tarr. ἔνθα ἀνῆκε ἀμφότερα τὰ μέρη. Tilius.

idest, ut alia loca ad illum alia ad illum pertineāt) sic etiam concil. et corp. can. ita, ut alia loca ad illum, alia ad alium pertineant, veteres Gregor. ut editum est, Contius, et alij, præter posterius illum, pro quo est alium, et in duob. Tarracon. τουτέστιν ἵνα ἄλλοι τόποι πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι πρὸς ἐκεῖνον ἀνήκωσιν. Tilius. quæ verba cum editis faciunt.

ita, ut ille diuidat qui amplius temporis in Episcopatu habet et minor eligat) sic etiam concil. et corp. can. et Raim. habuit pro habet, unus ex veter. Greg. οὕτως ἵνα ὁ παλαιότερος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ μερίζῃ, καὶ ὁ ἥττων ἐπιλέγηται. Tilius. καὶ ὁ μὲν παλαιότερος ἐπιμερίζοι, ὁ δὲ νέος ἐκλέγοιτο. Aristen. in epitome. πλὴν οὕτως ὥστε τὸν μὲν παλαιότερον ἐπίσκοπον ποιεῖσθαι τὸν μερισμόν, τὸν δὲ ὕστερον μετ' ἐκεῖνον γενόμενον ἔχειν τὴν ἐπιλογήν. Idem in interpret. excepto quod inquit, antiquior Eps partes faciat, qui post eum est, electionem habeat.

Quod si forte unus fuerit locus, ad eum pertineat, quē plures elegerint) quem plebs elegerit, Raim. et Cont. et tres Tarr. cui vicinior inuenitur. Quod si ambabus cathedris æqualiter vicinus est, ad eum pertineat, quē plebs elegerit. concil. et corpus cano. εἰ δὲ τυχὸν εἷς ἔσται τόπος, ἐκείνῳ προσχωρήσῃ, ᾧ τινι μᾶλλον γειτνιάζων εὑρίσκεται· ἐὰν δὲ ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις ἴσως γειτνιάζῃ, ἐκείνῳ παραχωρηθῇ, ὃν τὸ πλῆθος ἐπιλέξηται. Tilius: excepta voce ἐκείνῳ ante προσχωρήσῃ, quam ex veteri libro adiecimus. Conueniunt autem Græca verba cum Latinis concilior. εἰ δὲ εἷς τυχὸν εἴη τόπος, ἐν ᾧ ἦσαν καὶ Δονατισταὶ οἰκοῦντες καὶ ὀρθόδοξοι, εἰ μὲν γειτνιάζει τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέψαντι, ἐκείνῳ κατὰ τὸ ἀκέραιον παραχωρηθῇ. εἰ δὲ μᾶλλον τῷ καθολικῷ ἐπισκόπῳ πλησιάζει, ἐκείνῳ ὡς αὐτοῦ προσχωρήσας ὤν. Aristen. Si uero, inquit, unus locus est, in quo et Donatistę, et orthodoxi habitent; si quidē propinquior sit Episcopo ex Donatistis reuerso, apud eū firmus permaneat; si uero magis catholico Episcopo uicinus sit, eodem modo eidem pertineat.

quod si forte catholici antiqui suū uoluerint, et illi suū, qui ex Donati parte conuersi sunt; plurimorū uoluntas paucioribus præferatur) Quod si forte antiqui catholici suū Epm uoluerint, etc. cōcil. et corp. can. Sed si antiqui catholici suum uoluerint, et illi suum, qui ex Donatistis conuersi sunt; etc. Raim. et Cont. suum Epm habere voluerint, unus ex veter. Gregor. εἰ δὲ τυχὸν οἱ ἀρχαῖοι καθολικοὶ τὸν ἴδιον θελήσωσι, καὶ οἱ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἡ γνώμη προτιμηθῇ τῶν ὀλιγωτέρων. Tilius. εἰ δὲ ὁ τόπος ἐπίσης ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις πλησιάζει, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ὄντες ἀρχαῖοι ὀρθόδο-

ξοι

ροι τὸν ἴδιον θέλουσιν ἔχειν ἐπίσκοπον, οἱ δὲ ἐκ τοῦ Δονάτου μὴ στρέψαντες πάλιν τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἡ ψῆφος κρατείτω. Aristen. mendose, ut opinor, tum in his, quæ omittit, tum in μὴ στρέψαντες pro μεταστρέψαντες. Si vero, inquit, locus æque vicinus est utriq. sedi, et qui illic sunt veteres orthodoxi suum Epm volunt habere, illi vero, qui ex Donatistis reuersi sunt, item suum: plurium sententia rata sit.

Si autem partes æquales sunt, maioris temporis Episcopo deputentur) deputetur, cõcil. et corp. can. et duo Tarr. et Barcin. et Raim. vox sunt in veteri Gregor. desideratur. pro de putentur olim in veteri Tarr. fuit deputatur, mox deputetur. εἰ δὲ τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα, τῷ παλαιοτέρῳ ἐπισκόπῳ καταλογισθέν. Tilius. εἰ δὲ τὰ μέρη ἴσα εἰσί, τῷ ἀρχαιοτέρῳ ἐπισκόπῳ ὁ τόπος ἅπας προσκυρωθήσεται. Aristen. Si uero, inquit, partes sunt æquales, uetustiori Epo omnis locus addictus erit.

Si autem ita plurima loca inueniuntur, in quibus ambæ partes fuerunt, ut non possint æqualiter diuidi, uel ut si impari numero fuerint) sic etiam concil. fuerunt pro fuerint, vetus Gregor. fuerint pro fuerunt Cont. et alij. item in impari pro inpari. sed in duob. veterib. est inpari. et pro ut, est in duob. Tarr. et possunt pro possint. ἐὰν δὲ οὕτως πλεῖστοι οἱ τόποι εὑρεθῶσιν ἐν οἷς ἀμφότερα τὰ μέρη εἰσίν, ὡς μὴ δύνασθαι ἐξ ἴσου μερισθῆναι, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αὐτῶν τόπων ἀνίσου ὑπάρχοντος. Tilius. Hanc partem omittit Aristenus. pauca etiam dicunt Zonaras, et Balsamon huius canonis Græci interpretes; quod huius capitis decretum illius temporis contentionibus editum sit.

distributis eis locis, qui parem habent numerum, quicumq. locus permanserit) remanserit, concilia, et corp. can. et tres Tarr. et Raim. vox eis in Gregor. non est. πρῶτον μερισθῶσιν οἱ ἴσοι ἀριθμοί, καὶ τῷ ἀπομένοντι τόπῳ. Tilius.

hoc in eo seruetur, quod superius dictum est, cum de uno tractaretur loco) sic in concil. et in corp. can. cum de uno loco superius tractaretur, Raim. τοῦτο φυλαχθῇ, ὅπερ ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτε περὶ τοῦ ἑνὸς ἐζητεῖτο τόπου. Tilius.

Cap. 2. ex concilio Nannesen.) cap. 1. ex concil. non c. 419. ut refert Burch. lib. 2. c. 92. neq. cap. 19. ut refert Iuo par. 2. c. 122. decreti. neq. ex concil. Meldensi, ut apud Grat. siue Paleam, 9. q. 2. c. 4. ut editum est, Raim. et Cont. Meten. est in veteri Grat. libro.

In dominicis diebus, vel festis) sic etiam Grat. festiuis, uetus Grat. liber. Vt dominicis, et festis diebus, concil. vel pro et, Barcin. et Burch. et Iuo. Et dominicis, vel festiuis dieb. vetus Gregor. Vt pro Et, Cont. et alij.

missam celebrent) sic etiam Raim. et Cont. et unus ex veter. Grat. libr. missas pro missam, Barcin. concil. Burch. Iuo, et Grat. missam, unus ex veterib. Greg. missa celebretur, unus Tarraconen.

si inuenerit) sic etiam Iuo. si inuenerint, tres Tarr. et omnes alij, aptius. si inuenerit, duo veteres Grat. libri.

eiciant) sic etiam concil. et Burch. et Iuo, et vetus Grat. liber, et unus ex vet. Gregor. abiciant, Grat. et Raim.

Post verba huius cap. additur in concil. et ad suam parochiam venire compellant. redire pro venire, Burch. Iuo, et Grat.

Operę pretium est etiam addere alia verba, quorum neque Bern. neq. Grat. neq. Raim. rationẽ habuerunt. sunt autem in cõcilijs hæc. Similiter, interrogent; si aliqui discordantes sint, qui inter se litem implicabilem habeant: et si inuenti fuerint, statim recõcilientur. quod si renuerint pacem suscipere; ab ecclesia eiciantur, usque quo ad caritatem redeant. Non enim possumus munus, vel oblationẽ ad altare offerre, donec prius fratri reconciliemur. His ita peractis sacerdotes missarum sollemnia rite peragant. noluerint pro renuerint habet Burch. et itaq. pro ita. noluerint, quoq. est apud Iuonem, et (oblatam) pro oblationem: et nisi pro donec. Quod scribitur, Non enim possumus munus etc. sumptũ videtur ex cap. 5. Matthæi. Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuũ ante altare, et vade prius reconciliare fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum. Adde simile esse huic sententię caput 93. concilij Carthagin. 4. relatum a Burch. lib. 5. c. 38. et ab Iuone parte 2. c. 47. decreti, et a Grat. dist. 90. c. 2.

Cap. 3. Hadrianus Papa) sic etiam Raim. et Cõt. ex decretis Hadriani Papæ cap. 15. Burch. li. 2. c. 39. et Iuo parte 6. c. 140. decreti, nobis est cap. 16. ex epist. Hadriani ad Mediomatricis Epm, sumptum ex Nicæno concilio cap. 26. ut testatur Iulius Papa epist. 2. cap. 6. uel potius cap. 5. ut in veteri libro est.

iudicare præsumat, et infra) sic etiã Raim. et Cõt. præsumat retinere, aut ordinare absq. eius uoluntate, vel iudicare. quia sicut irrita erit eius ordinatio, ita et diiudicatio. quoniam censemus nullum alterius iudicis, nisi sui, sententia teneri. Burch. iudicium pro diiudicatio, Iuo. sed ut Burch. Hadr. in concil. post illa absq. eius, additur Episcopi, d. c. 26. in editis, sed in veteri non additur. at post verbum iudicari hæc sunt in utrisq. salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate. nisi sua, pro nisi sui, vetus Burch. liber.

ullatenus potuit) poterit, concil, utrubiq. potest, Barcin. et duo Tarr. et Burch. et Iuo. In Gregorianis omissa uoce ullatenus, potest.

Cap. 4. Archiepis, Epis, et alijs) Archiepis, et alijs ecclesiarum, Barcin.

Licet uniuersa loca &c. usq. seruare) Integram clausulam nondum inueni.

in speciales) in spirituales, unus Tarr. et Barcin. quod reiicio.

et uacuum) post hæc verba in Barcin. hæc sunt. Nos etenim cuius. etc. Datum Beneuenti.

Cap. 5. de Nouo loco, et de Viget Prioribus) hæc omittunt Raim. et Cont. Vigeit pro Viget, Barcin. Turgam, concil. parte 38. cap. ult. titulo de præscriptionib. Viger, sub tit. de dolo et contu. cap. 4. in hac collectione, ubi alias varias lectiones scripsimus. Nigert, vetus Tarr. Vigerit, duo alij Tarr.

pars cap. Prout.) hæc etiam omittunt concil. et Raim. et Cõt. Aliquot verba eius clausulæ sunt 4. de dolo, et contumacia.

n quod de finibus, et ijs. qua finibus cohærent) sic etiã Raim. scilicet, an quod etc. concil. posterior. editio. scilicet, an quid de cohærẽtib. finib. prior cõcil. editio. et de ijs, unus ex veter. Gregor.

in parochialium) in parochiarum, Barcin. et concil. et tres Tarr. et Raim. aptius.

in utroq.) ubiq. prior concil. editio. in utroq. casu, unus ex veter. Gregor.

si prouinciarum fines) si parochiarum fines, cõcil. rectius. si fines, Raim. et Cont.

vel alias) sic etiam concil. et Raim. vel alia, Barcin. vel aliter, unus Tarr.

statutos) sic etiam Raimundus. constitutos, concil.

TIT. XXVI. DE DECImis, et primitijs, et oblationibus.

CAP. 1. *non sine creatoris*) non sine sui creatoris, Barcin. et uetus Tarr. sed uox sui olim desiderabatur.

offendunt grauius) Deum, additur in uno Tarraconen.

f. t.) f. u. duo Tarr. dis. u. tertius.

m. qua.) pr. m. qua. duo Tarr.

ut sub) aut sub, unus Tarr. aptius.

examine tuo) uestro, duo Tarr.

Cap. 2. Peruenit ad nos, quod cum parochiani &c.) Recte Contius addidit a Raim. omissa, quæ sunt etiam in concil. parte 4. cap. 2. titulo de decimis præstandis.

consueuerunt) sic etiam in concil. consueuerint, Cont.

debentur) debent, duo Tarr.

cum integritate) hæc in cõcil. sunt omissa: habet Contius.

nunc tamen) nunc tam, concil. et Cont.

ex ipsis) ex eis, concil. et Cont.

de feno, de) et de feno, et de, concil. et Contius, et tres Tarr.

piscariorum) piscariarum, Barcin. et concil. et Cõt. et duo Tarr. sed in altero olim piscariorũ.

Sed quoniam) Quoniam igitur, concil. et Cont. Vnde quoniam, duo Tarracouen. Quoniam, tertius.

decimas ipsis ecclesijs) ipsas pro ipsis, Cont. utraq. uox in concil. desideratur.

non persoluunt) non persoluerint, tres Tarraconen.

compellere) sic etiam Raim. compellatis, concil.

et piscariorum, et feno, et lana) piscariarum, Barcin. et duo Tarraconen. piscaria, feno, et lana, vetus Gregor. piscariarum, feno, et lana, Cont. et alij. et piscariarum, et de feno, et de lana, concil.

omni contradictione cessante) omni occasione, et app. cessante, concil. omnia in Grgor. desiderantur. omni oc. ces. duo Tarr.

Cap. 3. Winton.) Wintonien. unus Tarrconensis.

Nuntios, et litteras &c.) Recte etiam Cont. addidit a Raimundo prætermissa, quę sunt in concil. dicta parte 4. cap. 3.

quam pura) quam pure, concil. quam pura, Contius.

Cum igitur) sic etiam Contius. Cum ergo, concil.

nostra auctoritate) vox nostra in concil. non est, neq. in duob. Tarr. est apud Cont. auct. nostra, vetus Tarr.

ipsam eorum) sic etiam Contius. ipsa eorum, concil. et tres Tarraconen. sed in uno olim, ut editũ est.

tam comites &c.) sic etiam in concil. pro his verbis usq. ad illa, apibus, et de omni, est in Greg. parochianos tuos de apib.

et ap.

& ap. ces. ecclesiastica districtione compellas) et appellatione cessante, et E. D. con. est in cõcil. nõ recte.
de suis bonis omnibus) de diuitijs suis concil.
communi integritate) scribendum, cum omni integritate, ut est in concil. et in duobus Tarraconen.
parochianis tuis) parochianos uestros, concil. et Barc. aptius, et uetus Tarr. parochianos tuos, duo alij Tarr.
piris, apibus) et piris, et apibus, concil.
& de omni) sic etiam Raim. vox de in concil. nõ est.
soluere) sic etiam concil. persoluere Raimundus.
ap. ces. constringas) appellatione cessante compellas, concilia. compellas, Raim. et Cont. alijs omissis.
Cap. 4. Idem Exonen. & Wigor. Epis) Exon. Epo, Raim. et Cont. Ryomen. et Vuinton. Epis, d. parte 4. cap. 4. Vuigorien. pro Ryomẽ. in marg. concil.
de Ortona) de Hortun. concil. de Hortona, duo Tarrac. et uetus Gregor. de Ortonen. Contius, et alij. de Ortone, alter minus uetus Gregor.
secundum generalem Anglicana ecclesia institutionem) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concilijs.
suis in autumno) hæc etiam in Gregor. non sunt. sunt in concil.
sancti Michaëlis) hæc etiam ab eisdem sunt omissa. mendose autem editum est in concil. et mihi.
antequam ecclesie &c.) antequam eidem ecclesiæ etc. Barcin. et tres Tarr. et cõcil. et antequã id faciant, Raim. et Cont.
inpendunt; tunc demum) impendunt, et tũc deinde, concilia. impendant, tunc demum, Raimun.
Vnde discretioni uestra per A. f. pr.) hæc plenius, et rectius scripta sunt, quam in concil. desiderantur omnia in Gregorianis.
sub anathematis districtione) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
illos cogatis) eos cogatis, Raim. compellatis eos, concil.
ut decimas tam de frugibus &c.) ut decimas statim, ueteres Gregor. alijs multis omissis. ut decimam statim, Cont. et alij. at in concilijs ordo verborum mutatur, cetera, ut edita sunt.
statim collectis frugibus) sic etiam concil. statim fructib. collectis, Raim.
& alijs temporibus, prout debent) et in alijs temporibus, prout debentur, Barcin. et concil. hæc omnia in Gregor. non sunt. debent pro debentur, esset etiam uarietas in concil. et in alijs etc. duo Tarr.
exhibeant) sic etiam in concil. exhibere procurent, Raim. et Cont.
Cap. 5. Cusano Epo) Cusano Episcopo, concilia.
R. de Iu. f.) R. tamdiu f. Barcin. R. de Lantino parochianus tuus tamdiu scilicet, concil. pro Lantino in margine est Lantino. R. diu scilicet, tres Tarr. aptius. idem elicitur ex Vincentij uerbis.
in mutatione) in commutatione, Barcin. et concil. aptius, et duo Tarr.
quarundam dederit villanorum) quarundam dedit villarum, concil.
tibi ipsi) vox ipsi in concil. non est.
quia decima) Ceterum quia decimæ, concil. quia uero decimæ, duo Tarr.
commutande) attendentes, additur in concil.
in commutatione) in commutationem, concil. et unus Tarr. non male.
tibi subtractas) vox tibi in uno Tarraconen. nõ est.
Cap. 6. monachis de Neub.) o supra B est in uno Tarr. forte Neuburgo. de Neubro, uetus Tarr. de Nembrosio, alter. de Conlembrosio, tertius. de Nenolo, vetus Gregor. de Nouella, alter minus uetus. de Neuclen. Cont. et alij. Idem monachis. in concil. parte 13, c. 2. titulo de religiosis viris decimas ex priuilegio non præstantib. et de priuilegio abutentibus.
transmissa nobis quastione demonstrauerunt) conquestione pro quęstione, concil. et tres Tarr. sua conquestione monstrarunt, uetus Gregor. sua nobis etc. Cont. et alij.
unde decimas) sic etiam Raim. de quibus decimas, concil.
sustentationẽ) vitę, additur in uno ex ueter. Gregor.
conduxistis) sic etiam concil. a plerisq. laicis conduxistis, Barcin. et Raim.
Vnde) Verum, unus ex veter. Greg.
immoderate, & enormiter) sic etiam concil. enormiter, Raim. alijs omissis.
intentionis nostra, aut) intentionis, cõcil. alijs omissis. ut editum est, Raim. et Cont. nec pro aut, unus ex ueter. Greg.
quas conducitis) sic etiam concil. et uetus Greg. quas conduxistis, Cont. et alij.
non debeatis persoluere) deberetis pro debeatis, cõcil. non soluatis, Raim. et Cont.
uniuersitati uestra m. pr. ut eis de fructibus) discretioni uestræ per etc. quatenus eisdem fratrib.

cõcil.mandamus, quatenus,Raim.uniuersitati uestræ,in Barcin.non sunt,cetera,ut sunt edita.man. qua. unus Tarr. pro m.pr.
consueuerunt) sic etiam Raim.consueuistis,concil.quod non æque placet.
tam pacifice,& amicabiliter conueniatis &c.) sic etiam in concil.amicabiliter componatis.Raim.et Cont.alijs omissis.
inter uos debeat scandali malitia) materia pro malitia,tres Tarr.aptius,debeant inter vos scandali mala,concil.
& uos uideamini) et uos non uideamini,Barcin.et duo Tarr.et ne uos uideamini,concil.
Cap.7.frugum decimas,vel animalium exigant) frugum,uel animalium decimas exigant, d. parte 13.cap.16.decimas exigant,Raim.et Cont.alijs omissis.
nunquam in lege &c.) hæc usq.ad illa,non enim leuitæ, omittunt Raim. et Cont. Numquam enim hoc in lege etc. concil . uide cap.8.
accepisse,vel extorsisse) extorsisse,cõcil.et in margine,cepisse.accepisse,Raim.et Cont.alijs omissis.de decima decimæ,quæ dabatur a Leuitis sacerdoti,vide Numer.18.et ex Hieron.c.1.hoc tit.in secunda collectione.
Illi profecto clerici &c.) sic etiam Raim.et Cont. Illi profecto soluere laborum suorum decimas debent,qui a clericis spiritualium ministeriorũ labores accipiunt,concil.Hæc uidentur ad laicos pertinere:ut etiam infra c.8.
Cap.8.quod te) quod ut te,concil.
gratissima) sic etiam concil. gratissima, Barcin. non male.
ut aliquando) et pro ut,Barcin.ita et aliquando, concil.
deberemus) debemus,concil.et uetus Tarr.
In eo autem) Super eo,concil.
albis,uel nigris) et pro uel,posterior concil.editio. utrũq .desiderabatur in priore editione.
secularibus uel) hæc in concil.non sunt.
ad firmam a nobis) scribendum,ad firmam,a nobis,ut in concil.est. ad firmam.idest locationis titulo,et est vulgare Anglorũ. Alan. Anglus.
in scriptis) in præscriptis,tres Tarr.sed malo, in rescriptis.
proprijs suis) vox suis in uet.Tarr.non est.
Hadrianus Papa) uide cap.10.et 15.et Tancr. cuius uerba habemus cap.10.hoc tit. in Greg.
quod in ueteri testamento &c.) uide c.7.
In nouo) t.additur in Barcin.et in uno Tarr. hoc est testamento.Immo,concil.pro In nouo.
ut populus ecclesijs illis decimas soluat) ut ecclesijs illi decimas persoluant,concil.soluãt,tres Tarr.
Non est magnum,si temporalia metamus, ubi spiritualia seminamus) seminauimus,Barcin.et cõcil. metimus pro metamus, duo Tarr.si metimus temporalia,concil.εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν,μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν;Paul.epist.1.ad Corinthios cap.9.Si nos, inquit,uobis spiritalia seminauimus,magnũ est, si nos uestra carnalia metamus?
te diligamus) sic etiam in concil.vox te in Barc. non est.
Karis.fratri nostro desfẽtes) charis. fratrem nostrũ defendentes,cõcil. quod non æque placet. Alias uarias lectiones neglexímus.
Cap.9 Idem Abbati,& fratribus de Lorengio) Dolen.uetus Greg.Delen.alter minus vet.Dolon. Cont.et alij.Idem,concil.d.parte 13.c.4.alijs omissis.Abbatib.pro Abbati,duo Tarr.de Loreg.unus Tarr.de La.alter.
parte uestra) tua,uetus Tarr.
de Vrsino) de Vrsin.Raim.et Cont.de Vrsitan. d.parte 13.c.4.de Vrsinensi,unus ex veter.Gregor.
& alia damna &c.) hæc usq.ad illa,di.u.omisit Raim.pro quib.in ueterib.Gregor.est,et infra. Contius ea quoq.omisit.sunt tamen in alijs editis libris.ut editum est,in concil.
di.u.per A.s.m.consulimus,& hortamur, quatenus) discr.uestræ mand.quatenus,Raim. discretioni uestræ per A.s.monendo cõsulimus, et hortamur,quatenus,concil. pr.m.pro m.vetus Tarr.
& alijs &c.) hæc omittunt Raim.et Cõt.usq.ad vocẽ pacifice. sunt autem in concil.
pacifice conueniatis:ne etc.) sic etiam concil.componatis. Raim.alijs omissis usq.ad illa,nã quando;vel ut in altero veteri Greg.est,quia quãdo.
ita erant rara) ante hæc uerba est in concil.domus uestræ.sed in Gregor.est post hæc uerba, Abbatiæ uestri ordinis.
quod exinde) sic etiam concil.et Raim.quod ecclesiæ exinde,Barcin.forte vox ecclesiæ scribi debet post uocem raræ in hunc modum:ita erant raræ ecclesiæ,quod exinde etc.
per gratiam Dei) hæc omittunt Raim.et Contius.
de fratribus uestris) de uobis,Raim.de confratribus uestris,Barcin.et duo Tarr.de confinibus uestris,concil.non male.
querelam) querimoniam,unus ex ueterib.Gregor.
proponunt) sic etiam Raim.deponunt,concil.
Cap.10.Taracon.Epõ) Terracen. Epõ, Tarr. unus.Tarenti.alter. Turon. Archiepõ, duo alij. Trecensi Epõ,d.parte 13.c.5.Terracon. Archiepõ.Raim.et Contius.
quod albi) quod cum albi, uetus Tarr.

indulseris

indulserit) indulsit, concil. et Raim. et duo Tarrac.
decimas laborum) decimas omniū laborū, unus Tarr.
concesserant) concesserunt, Barc. et concil. et unus ex ueter. Gregor. concesserant, Raim. et Cōtius.
Hadrianus) vide cap. 8. et 15.
Cistren. ordinis) sic etiam in concil. Cistercien. ordinis, Raim. et Contius. Cistrensis ordinis, tres Tarr.
decimas laborum suorum indulsit) sic etiam in concil. quos proprijs manibus, uel sumptibus colunt, indulsit, addit Raim. post vocem suorum. ea uerba sunt d. c. 8. in priuilegio aliorum Pontificum. excolunt pro colūt, habet unus ex ueter. Greg.
ceteris autem tantum) ceteris uero, Barcin. et duo Tarraconenses, et concilia, et Raimundus.
& sumptibus) sic etiam concil. vel pro et, Raim. et Cont.
concessit) sic etiam in concil. indulsit, unus ex ueter. Gregor. in alijs utrunq. desideratur.
quia ij quibus ind ulta sunt decimae) quatenus pro quia, concil. aptius quare ij, quibus hoc indultum est, Raim. et Cont.
de noualibus &c.) hæc usque ad illa, hac occasione, Raim. et Contius omittunt. sunt in concilijs.
non debent, nec possunt) sic etiam in concil. nō possunt, Raim.
Cap. 11. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Idem, et fratribus Ramensis ecclesiæ, d. parte 13. c. 6. mēdose. forte Abbati, et fratribus Remen.
de laboribus uestris) sic etiā in concil. uox vestris a Raim. et Cont. est omissa. Tancredi verba sunt: Si intelligis de templarijs, et hospitalarijs, et Cistercien. tunc generaliter est uerum. si de alijs, restringe circa ortos, et nouallia, ut s. e. c. prox. R. huic opinioni consentiunt Ala. et Io. Gal. et Hug. sed Laur. et Vinc. dixerunt cōtra. sed ego consentio primis. T.
cuilibet de terris uestris decimas) illis, addit uetus Tarr. illis pro uestris, Barcin. cuilibet decimas de terris illis, concilia, et duo Tarraconenses. decimas de terris uestris, Raimund. et Cont.
excolendas) sic etiam Raim. ad colendum, concil.
Relatum est siquidem &c.) omnia ea, quæ sequuntur, a Raim. et Cont. sunt omissa, extant in cōcilijs.
Senonen.) Senon. uetus Tarr. Sen. duo alij Tarrac.
rusticis uestris) vox vestris in concil. non est.
& exinde) et pro et, Barcin. et unus Tarr. et ei exinde, concil. et deinde, uetus Tarraconensis.
quanto artius nos, & ordinem uestrum diligimus) quanto artius uinitis, concil.
tanto minus nos, & ordinē uestrum uolumus efficere) et ordinem uestrum, Barcin. et uetus Tarr. non habēt. tanto tardius debetis efficere uos, concil. tanto minus uolumus efficere uos, unus Tarr.
quæ sunt) hæc in uno Tarr. non sunt.
priuilegiorum nostrorum) uestrorum, concil.
uideatur amittere) mereantur amittere, concil. et unus Tarr. Priuilegium dignitatis meretur amittere, Simplicius Papa epist. 2. ut refert Grat. dist. 74. c. 7. Priuilegium meretur amittere, Simpl. et Burch. li. 1. c. 29. et Iuo. parte 5. c. 140. decreti, et Ansel. lib. 6. c. 60. et Innocen. 3. c. 1. de priuileg. collect. 3. Priuilegiū omnino meretur amittere, Ansel. lib. 4. c. 3. et Grat. ex registro Gregorij, 11. q. 3. c. 63. et 25. q. 2. c. 21. in fine. vox dignitatis in trib. ueterib. Grat. libris non est. uox omnino in uno, itaque omnino, est in altero.
qui permissa sibi abutitur potestate) qui concessa sibi abutuntur potestate, concil. ut editum est, Simp. et Burch. et Iuo. et Ansel. et Grat. et Innocent. 3.
cum integritate) cum omni integritate, concil.
Senonē.) Sen. duo Tarr.
prefati) prædicti, unus Tarr.
ad soluendum decimas ei) ad soluendum inde decimas eidem, Barcin. ad soluendas inde decimas eidem, cōcil. ad persoluēdas inde, decimas eidem, duo Tarr.
Cap. 12. Idem) Item ex priuilegio Alexandri Papæ, concil. pro Papæ, est alij ut Barcin. cetera, ut in cōcil. Idem pro Item, duo Tarraconen. cetera, ut Barcin.
Sane laborum) inuehitur hoc loco Tancr. in cōpilatorem, cur hoc, et prox. cap. omiserit mentionem eorum, de quib. loqueretur.
hoc etiam idem &c.) sic etiam in concil. hæc verba magis collectoris esse uidentur, quam Pontificis. mutanda igitur est punctorum ratio.
habetur Pontificū) vox habetur in concil. desideratur.
Cap. 13. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Couentren. Epo, et officialibus eius. d. parte 13. capite 8.
Ad audientiam nostram noueritis peruenisse &c.) Recte Contius addidit a Raimundo prætermissa,

missa, quæ sunt etiam in concilijs.
uestrum dilectis) uestrum a dilectis, Barcin. et Cōtius, et tres Tarrac. uestratium a dilectis, concil.
fratribus Cisterensis) fratrib. Cistercien. Conr. Abbate, et fratrib. de Pipēnella, qui sunt Cistrēsis, concil. sed in marg. Pipenuella, et Cistertien.
illud (priuilegium cap.) Illud autem priuilegij capitulum, Barcin. vox autem non est in concil. neq. in Gregor. neq. in trib. Tarr. cetera, ut in Barcin. priuilegij cap. vetus Tarraconensis.
Apostolicæ sedis) sedis Apost. concil. hæc omittunt Raim. et Cont.
praua interpretatione, ac malitiose) malitiosa, Barcin. malitiose, concil. praua quadam interpretatione, uetus Gregor. alijs omissis. quidam pro quādam, Cont. et alij.
quo eisdem fratribus) sic etiam in concil. quod pro quo, duo Tarr. et Barcin. quod Cistercien. veteres Gregoriani. quo pro quod, Contius, et alij.
aut sumptibus, quos proprijs manibus excolunt) rectius in Gregor. est, quos proprijs manibus, aut sumptib. excolunt. et pro aut, in concil. cetera, ut in Greg.
exigere audeat) sic etiam in concil. exigat, Raim. exigere non audeat, prior editio concil.
asserunt enim) vox enim a Raim. est omissa, exstat in concil.
Vnde quoniam &c.) Recte Cont. addit a Raim. omissa, quæ in concil. etiam sunt. Verum pro Vnde, concil. et Contius, et duo Tarraconenses.
benignitate ecclesiastica) Apostolica, pro ecclesiastica, Barcin. et cōcil, et Contius aptius, et tres Tarraconenses.
fouere uolumus) debemus, pro uolumus, concil. fouere debemus, et uolumus, Contius plenius.
uel ipsis) sic etiam in concilijs, uel eos, Contius.
molestandi quemlibet) curantes, Barc. addit. quamlibet pro quemlibet, Cont. quantumlibet molestandi, concil.
attentius prouidere) sic etiam in concil. uolentes, Cont. addit.
nostra F per A. f. priu.) uræ uenerabilitati etc. cōcil. (f. u.) mādamus, Cont. f. u. etc. duo Tarraconenses.
a prædictis fratribus &c.) præscriptis pro prædictis, cōcil. pro his uerbis usq. ad illa, Nā si, scribunt Raim. et Cont. non permittatis hoc fieri. non permittas, unus ex ueterib. Gregorianis.
a parochialibus) a parochianis, concil.
Nam si de nouulib. tantum intelligeremus) Nam si tantum de nouualib. intellexiinus, concil. Nam si intelligeremus tantummodo de nouualib. Raimun.
ubi ponimus) ubi posuimus, unus ex ueter. Greg. et duo Tarr.
sicut in priuilegijs &c.) hæc clausula a Raimundo, et Contio est omissa, exstat in concilijs.
aliorum quorundam ponimus) quorundam aliorum præsumimus, concil. posuimus, forte scribendum. quorundam aliorum ponimus, unus Tarr.
Cap. 14. Gregorius Papa) Item Gregorius, concil. nondum inueni, cuius Gregorij sit hoc caput. Eug. Papa, unus Tarr.
quia si) quæ si, unus Tarr.
danda sunt) sint, duo Tarr.
& peregrinis) dandæ sunt, concilia addunt.
est, ut ab eis) est enim, ut a clericis, concil.
hereditas eius) hæc in concil. non sunt.
pauperum hereditas) pauperum enim hereditas, vetus Tarr. olim, sed mox omnia deleta sunt. omissa quoque omnia sunt in alijs duob. Tarrac.
pauperib. est eroganda) pauperibus eius eroganda est, concil.
pro timore illius) propter amorem illius, concil. non male. pro amore eius, duo Tarr.
se subdunt) se submittunt, concil.
Cap. 15. Hadrianus) Papa, additur in Barcin. Itē Hadrianus Papa, concil.
secunctarum) sic etiam in concil. sed notatur alia scriptura, si cuncta, quæ non æque placet.
integra non debeant illibata seruari) illibatáq. pro illibata, Barc. et tres Tarr. integre non debeāt et illibata seruari, concil.
uidemur) uidere mur, duo Tarr. aptius.
ecclesia Dei) ecclesiæ Dei, concil. quod non placet.
nobis eam) nobis cum, concil.
recto suo cursu dirigitur) diriguntur, concil. recte pro recto, Barcin. et duo Tarr. sed in altero recto prius fuerat.
quaq. uigili) quam uigili, concil.
ius proprium) sic etiam in marg. concil. ius suū, in contextu scripturæ.
Proregalensis) Partaniolensis, Barcin. Partonolen. cōcil. Parconolē. in margine. Portoriolen. unus Tarr. Portuoriolen. alter.

eamnoi

canonici) hæc uox in concil. desideratur.
demonstrauerunt) monstrauerunt, duo Tarr.
ipsos fratres eisd.) ipsos super eis, Barcin. ut editū est, in concil. super pro fratres, unus Tarr. eius pro eis, alter.
Quod si) quia si, cōcil. prior. edit. qui si, poster. et duo Tarr.
monachalem) monasticum, Barcin. monachicū, concil. et duo Tarr.
quem gestatis) uox quem in concil. desideratur. quem habetis, uetus Tarr.
illicite usurpare) sic etiam in concil. illicite ita usurpare, concil. ita illicite usurpare, uetus Tarr. sed olim uox ita omissa fuerat.
pr. m.) uobis mandamus, concil.
decimationem) decimationes, duo Tarr.
quam eo loco &c.) quæ in illo loco præsertim, qui Macien appellatur, existit, concil. Macien. quoq. est in Barcin. cetera, ut edita sunt. quæ pro quā, duo Tarracon. Matien. unus, Macien. duo.
seu perturbare) seu protrahere, concil.
& si quid) et si quas, concil. et si quod, unus Tarrac.
quascunq. etiam possessiones) quasque etiam, duo Tarr. alia uoce omissa.
eisdem canonicis) eis, concil.
Nos siquidem &c.) hanc fuisse Hadriani interpretationem dicitur supra cap. 8. et. 10. refertur eadem opinio sine nomine auctoris apud Gratianū 25. q. 2. c. ult. in fine. unde etiā cap. 16. hoc tit.
ad Apostolicæ sedis audientiam) ad sedem Apostolicam, concil.
ecclesiastica) ecclesiæ, uetus Tarraconensis.
Cap. 16. de Astino) de Castano, Barcin. de Auxinio, uetus Tarr.
Lauare) Lauaren. unus Tarracon. Leuate, Barcin.
Conquestione) conquestio, Barcin. et duo Tarr. non male.
integrum decimarum) decimationum, duo Tarracon.
m. qua.) or. qua. duo Tarr. pro hortamur, quat. non recte.
querella eius) huiusmodi pro eius, duo Tarraconen.
partem eiusdem) eius, unus Tarr.
quæ sibi debetur) quam debetis, unus Tarr. quam debes, alter.
eidem integre) eidem ecclesiæ integre, duo Tarrac.

constitutionis) sedis, addunt duo Tarr. fine causa.
Cap. 17. Idem Wigor. Epo. & Herfor. Epo) Idem Wigor. et Herefordén. Epis, Barcin. et tres Tarr. Vuigorn. pro Wigor. d. parte 13. cap. 11. cetera, ut Barcin. Hadrianus Vig. et Herford. Epis, uetus Gregor. Vigoren. et Hertor. Cont. et alij. Existimo autem hunc fuisse Hadrian. 4. qui proximus fuit ante Alex. 3.
quæstione Willelmi presbyteri de Cretona accepimus) conquestione, Barcin. et duo Tarr. pro quæstione, aptius. conquestione Vu. presbyteri de Tritona accepimus, concil. conquestione accepimus W. presbyteri, uetus Gregor. conquestione V. presbyteri accepimus, Cont. et alij. G. pro V. alter minus vetus Gregor. cetera ut Cont. Tertona pro Cretona, uetus Tarr. Certona, alter.
quod cum ecclesiam de Cretona &c.) Tertona uet. Tarr. Certona, alter. quod cum in ecclesia de Tritona ett. concil. ecclesiam pro in ecclesia; in marg. hæc omittunt Raim. et Cont. usque ad illa, cum inter Abbatem.
pacifice possedisset) ministrasset, concil. omissa voce pacifice. in marg. possedisset.
de Bruetia) de Betia, concil. de Bueria, in margin.
in hoc quadriennio) in hoc quadriennium, Barcin. infra hoc quadriēnium, concil. et tres Tarr.
penitus subtraxerunt) vox penitus in concil. non est.
de Breueria W. nomine) Brueria pro Breueria, Barcin. et duo Tarr. ut supra. de Bueria Vu. nomine, cōcil. de Brudeta, Raim. alijs omissis; de Brūdaria, unus ex veter. Greg. de Breuanay, uet. Tarr.
xx. *annis, & eo amplius elapsis*) quindecim pro xx. cōcil. omnia a Raim. et Cōtio sunt omissa; xxx. uetus Tarr. sed olim, ut editum est.
intercessisse dicatur) interuenisse dicatur, concil. intercesserit, Cont.
prædicto presbytero, & ecclesiæ suæ) iam dicto, uetus Tarr. iam dictæ ecclesiæ, duo alij Tarraconen.
in integrum) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
leguminibus) decimas, addit unus Tarraconen.
deberent persoluere decimas) uox decimas, neque in cōcil. est, neque in tribus Tarr. neq. in Barcin. decimas persoluerent, Raim.
minuit) quibusdam, addit unus Tarraconen.

ob exaltationem ecclesiæ monachorum) hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concilijs.ab exaltatione etc. Tarr.uetus.
quittas clamauit) sic etiam in concil.et in ueteribus Gregor.quittas clamaunt,Cont.et alij mẽdose.uox clamauit ex plebeio Italorũ usu vsurpata est.uel donauit,additur in uno Tarr.
Cumq.cõuentio &c.) hęc usq.ad illa,Abbas illius loci,omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
Abbas illius loci) sic etiam in concil.idem Abbas,Raim.
ad præsentiam nostram accedens) hæc etiam omittuntur in Gregor.sunt in concil.
priuilegium) sic etiam Raim.scriptũ priuilegiũ, concil.
monasterio suo) uestro pro suo,unus Tarr.
aut sumptibus excolit) et sumptibus excolit,cõcil. aut sumptibus excolũt,Raim.colitis pro excolit,olim unus Tarr.excolitis,duo Tarr.
soluere teneretur) soluere teneatur,concil.soluere teneretur,Raim.et Cõt.teneretur soluere,duo Tarr.tenetur soluere,tertius.
Qui siquidem reuersus &c.) Recte Contius addidit a Raim.omissa,quæ exstant etiam in cõcil.
apud H.) sic etiam Cont.aduersus H.concil.
illius uillæ) sic etiam in concil.ipsius uillæ,Cõt. istius uillæ,uetus Tarr.
ipsius uillæ) illius uillæ,concil.et Cont.
per priuilegium) sic etiam Raim.per prædictum priuilegium,concil.
prædicta) præscriptæ,duo Tarr.
derogare) derogare,concil.et Raim.
mus q; pr.) pr.m.atq. præcipimus, duo Tarr.et pro atq.tertius.
utraq. parte apud nos &c.) hæc usq.ad illa,Abbatem,et monachos,omittunt Raim.et Cont.ante pro apud concil.et duo Tarr.
plenius) diligentius,concil.
facta fuerit) vox facta in concil.non est.
auctoritate nostra moneatis & districtius) districte, concil.omnia in Gregor.omittuntur. commoneatis,duo Tarr.
uel compositionem) et compactionẽ,concil. omittuntur a Raim.et Cõtio,et in uno Tarr.et pro uel,alter Tarr.
quod non credimus) hæc etiam in eisd.Gregor. sunt omissa.exstant in concil.
de transactione ipsa in eodem priuilegio cõtineantur) illa pro ipsa,concil.de ipsa continentur in eo, Raim.et Cont.in eodem priuilegio,unus ex ueter.Gregor.
oc.et ap.ces.) occasione,et appellatione cessante, concil.hæc omittunt Raim.et Cont. quamuis alio loco scribant,appellatione postposita cõpellatis.

pacifice conueniant) sic etiam vetus Gregor.pacifice secum conueniant, concil. secum pacifice conueniant,Cont.et alij.et duo Tarr.
& secundum etc.) hæc in Gregorianis desiderãtur,sunt in concil.
ipsi soluant) ipsi ex integro persoluant, Barcin. ipsius integre persoluant,concil.ipsius soluantur,unus Tarr.ipsius soluãt,alter, in quo olim, ut editum est.
Cap.18.Idem B.Cant.Archiep.) Thomæ pro B. Barcin.et unus Tarr.Thomæ Cantuar.d.parte 13.c.12.et Raim.B.Thomæ,unus ex veter.Gregor.beato Thomæ,unus Tarr. quod placet:ut significetur Beatus Thomas;in Diuos relatus ab Alex.3.
Commissum nobis a Deo &c.) Recte Cõt.addidit a Raim.prætermissa,quæ sunt etiam in concil.Domino tamen pro Deo,est in concil.Commissum nobis,et infra.uetus Gregor. Commissum est nobis,Cont.et alij,nõ recte.vox nobis in uet.Tarr.aliquando desiderabatur.
admonet) admonet nos,Barcin.nos admonet,cõcil.ut editum est,Cont.
& hortatur) sic etiam in concil.et exhortatur, Cont.
uel ecclesijs) hæc in concil.non sunt.et pro uel, Cont.non male.
atque integra illis iura sua) uox illis omittitur in Barcin.et in duob. Tarr.et Contiano.atq.iura sua integra,concil.ut iura sua cuiq.integra,et illibata conseruentur,unus Tarr.
illibata seruare) sic etiam in concil. conseruare pro seruare,Barcin.et Cont.et unus Tarr.
Peruenit ad nos) sic etiam Raim.Peruenit quidẽ ad nos,concil.
de Boxle) ecclesiæ,Barcin.et duo Tarr.et concilia addunt.de Bolle ecclesiæ,uetus Greg.Tolle pro Bolle,alter minus uetus.Bossæ pro Bolle, Cont.et alij.Boxie,unus Tarr.isti sunt Cistrenses, addit Alanus in scholijs.
in parochia cuius) male,in cuius parochia,et in concil.et in Greg.et in uno Tarr.
non persoluunt) sic etiam Raim.non persoluunt, concil.non persoluerunt,duo Tarr.non persoluerint,tertius.
& eas reddere contradicunt) hæc omittũt Raim. et Cont.sunt in concilijs.
Ea propter f.t.&c.) Ea propter fraternitati tuæ etc.quatenus prędictos monachos,ut ipsas decimas,concil. et in marg.post uocem monachos, forte cogas,aut compellas.Ea propter mandi quatenus eos,ut decimas,Raim.et Cont.sic duo Tarr.
ut ipsas) ad soluendas,duo Tarr.
etiam de ipsis cultis) et pro etiam,concil.de terris cultis,

cultis,Raim.culturis pro cultis,duo Tarr.
cũ ea integritate)sic etiam Raim.vox ea in cõcil. desideratur,et in uno ex ueter. Gregor. uox cũ in uno Tarr.non est.
qua prius quam)sic etiã Raim.quoniã pro qua, in concil.
eadem ecclesia) sic etiam concil. eadẽ parochia, Raim.uox eadem in uno Tarr.non est.
persolui)sic etiam cõcil.compellas,addit Raim. *sine ap.ob.nostra auctoritate.cũ omni districtione*) compellas, addunt duo Tarr.si non,appellatione cessante,auctoritate nostra,cum omni districtione,concil.omittunt hęc Raim.et Cont.
sicut olim etiam de pascuis) uox etiam in concil. non est.et sicut etiam de pascuis olim,Raim.et Cont.et duo Tarr.excepta uoce et.
soluebantur decimae)sic etiam cõcil.decimæ soluebantur,ueteres Greg.decimæ persoluebantur, Cont.et alij.
Cap.19.Sancto Lau.)Laurentio,Barcin.et cõcil. et duo Tarr.
de Colligran,) de Colingham, concil. de Collinghan,Barc.de Callebran,uet.Tarr.de Collabran,alter.
antequam fundus)quando fundus,concil.
Vnde)Verum,concil.
praesumatis inferre) inferre præsumatis,concil.irrogare,in marg.
irrogari uelletis)inferri uelletis,concil.
per Ap.s.pr.m.et m pr.)et mandando pr.Barc: apertius,omnia in cõcil.desiderantur.et m.pręcipimus,unus Tarr.
in qua antiquitus)sic etiam in cõcil.vox in nõ est in Barcin.
non differatis)monachis nigris loquitur. Alan.
ibi uos)uox ibi in duob.Tarr.non est.
uen.fr.Wi.)uen.fratris nostri Wi.Barcin.fratris nostri Vuigorniensis,concil.omissa uoce uen. Willelmi pro Wi. Tarr.unus.uenerabilis fratris W.duo alij Tarr.
Cestren.)Cystren.Barcin.Cicestrensis,cõcil. Cistrensis,nec non et Wigor. Epi,unus Tarr.
oc.& ap.remota)occasione,et appellatione cessante,concil.omni ap.re.duo Tarr.
quod ipsi)et quod ipsi,cõc.prioris editionis.vox et desideratur in posteriore.
Cap.20.Idem)Item Gregorius,Barcin.et cõcil. forte Greg.7.vel 8.Idem Greg.duo Tarr.
Cap.21.Ioannes Papa)Item Ioannes Papa,Barc. et concil.et unus Tarr.
praedecessorum)nostrorum,additur in concil. et in uno Tarr.
conuenire)alias non cõuenire.prior editio cõcil. vox nõ omissa est in posteriore cõcil. editione.
& nutritur)et uestitur,Barc.et cõc.et tres Tarr.
Cap.22.Deferẽte) Referẽte,Barcin.et tres Tarr.
magistro N.)H.unus Tarr.
de A.)de HardeWic. Barcin.de Bard. uetus Tarr. de Barde Wic. alij duo Tarr.
praecipiendo m.)f.u.p.m.Barc.nõ male, pro fraternitati uestræ pręsentib.mãdamus,siue pręcipiendo mãdamus.uobis prę.m.duo Tarr.
memorato N.)H.unus Tarr.
de soluendis)de persoluendis,Barc.et tres Tarr.
iuri N.)pręscripto N.Barc.V.pro N.uet.Tarr. iuri eiusdem H.alter Tarr.
ad admonitionem)ad monitionem,unus Tarr.
Cap.23.ex.concilio Lateran.)sic etiam Raim.et Cõt.addẽdũ c.14.ex cõcilijs,sed in historia Anglica Gul.Neubrigen.est pars c.7.
pars c.Praeterea)P.c.Præterea.Cont.qui addit in marg.ex 2.compil.nõ recte.Integra clausula extat c.5.de iure patronatus,in hac collect.et in concil.quamuis apud Gul.illud c.5.sit c.6.eius cõcilij,hoc uero caput sit pars c.7.cuius initium est, Sane quia laici.eius integra clausula extat sub.tit.de foro cõpetenti c.6.in hac collectione.post eius capitis sexti uerba sequũtur hæc,de quibus agimus.
Prohibemus insuper)sic etiam Gul. Prohibemus etiam,concil.Prohibemus, Raim.et Cont.altera uoce omissa.
detinentes)sic etiã Gul.et Raim.retinẽtes,cõcil.
in alios laicos possint) usus pro alios,unus Tarr. possunt pro possint,olim in eodem fuit.
Si quis uero receperit)sic etiã cõcil.et Raim.Si uero receperint, Gul. Si aliquis pro Siquis, unus ex ueter Greg.
non reddiderit)sic etiam Raim.nõ reddiderint, Gul.non tradiderit,concil.
priuetur)sic etiam cõcil.et Raim.priuẽtur,Gul.
Cap.24.suffra.) suffraganeis.Tarr.unus.
quadã manu sollicitudinis aduocare)hęc uidẽtur esse mẽdosa. sunt in quattuor Tarr.et uno Barc.
ex integro)integre,duo Tarr.
Vnde)Verum duo Tarr.
quoniam tanta)tantum,uetus Tarr.olim.
relinquere incorrectum)incorreptum relinquere, duo Tarr.
pr.m.)et m.pr.unus Tarr.addit.
laicos omni)laicos cum omni,unus Tarr.
ut ecclesijs)ut in ecclesijs,Barcin.et duo Tarr.et uaria lectio tertij Tarr.
et baptismum)ac baptismata,duo Tarr.
cõtumaciter institutum uestra) cõstituta nostra cõtumaciter,unus Tarr.instituta pro constituta, alter Tarr.
eos percellatis)eos compellatis,duo Tarr.
et statuta)et constituta,unus Tarr.
ipsis ecclesijs)in proprijs ecclesijs, Barcin.et duo Tarr.in ipsis ecclesijs,tertius.
persolutis)persoluendis,unus Tarr.
pr.man.ut)per A.s.pr.m.qua.unus Tarr. qua. pro ut,alter Tarr.
Cap.25.Brixien.Epo)sic etiam parte 50.c.40.in concil.et in editis Gregorianis. Burisen. Epo,

uetus liber.
requirit) sic etiã vet.Greg.requisiuit,cõcil. Cõt. et alij.requirit,olim uet.Tarr.mox requisiuit.
tibi sit statuendum) sic etiam Raim.et Cont.statuendum fuerit,concil.
t.f.significatione præsentium) fraternitati tuæ præsentib.litteris,concil.omnia Raim.et Cõt.omittunt.tuæ f.duo Tarr.
illa quæ arabiles sunt) fiunt pro sũt,cõcil.vox illę omissa est a Raim.et Contio,et uno Tarr. cętera,ut edita sũt.factæ sũt,unus ex veter.Greg.
alicuius ecclesię) vox ecclesię in cõcil.desideratur, est in Gregorianis,nõ est in duob.Tarr.
ut decimas earum) tu pro ut,duo Tarr.aptius.tu earũ decimas,cõcil.decimas earũ,Raim.et Contius,tertia uoce omissa.
tua parte retẽta) sic etiã Raim.tua ex parte retẽtas,concil.non recte.
Alioquin ipsas) sic etiam cõcil.et Raim.ipsa pro ipsas,Cont.non recte.
a Deo tibi datam) sic etiã Raim.tuã,concil.traditam pro datam,unus ex veter.Gregor.
tuum tenere) sic etiam in concil.tuum poteris retinere,Raim.
ita quidem quod &c.) hæc ad finẽ usq.omittunt Raim.et Cõt.sunt in cõcil.excepta voce quidẽ, quę desideratur.vox quod in uno Tarr.nõ est.
siquis in his) siquis tibi in his,concil.
sententias vero) vox uero in duob.Tarr.non est.
super decimis) sic uet.Tarr.olim, mox decimas, ut in alijs duobus.
a Consulibus) a Comitib.cõcil.in legib.Gothicis Comites iuri dicundo præsunt,ut Epi.
omni contr.) omni oc.Barcin.contradictione,cõcil.altera uoce omissa.
ap postp.) appellatione cessante,concil.ap.postposita,tres Tarr.
reuoces) in irritum reuoces,concil.
a sacerdotib.uel clericis) a clericis,siue conuersis, concil.
eum ab) tu eum ab,concil.
cessare cõpellas) vox cessare in cõcil.desideratur.
exsoluere cõsueuerit) consueuit,cõcil.et tres Tarr.
iure debentur) vox iure in concil.non est.
*Cap.*26.*Idem Remensi Epõ*) Archiepõ,Barcin.et duo Tarr.et Raim.aptius.inscriptio desideratur in cõcil.parte 26.c.21.
pars c. De diacono) P.c.de diaco.Cont.hęc Raimũ.omisit.Integra clausula exstat sub tit.qui clerici,uel vouẽtes c.1.in hac collect.et in Greg. et d.c.21.et parte 18.c.12.
Parochianos vero tuos etc.) recte Cont.addit a Raim.prætermissa,quæ exstant etiam in cõcil. d.c.21.ubi autem pro uero est.
quia cũ) quod cũ,in concil.Cum Raim.et Cont.
ab homine) sic etiã cõc.et Raim.ab hominib.Cõt.
ab ipso domino) sic etiam Raim.et Cõt.Deo pro domino,concil.aptius.
sint instituta) sic etiam concil.et Raim.sunt pro sint,uetus Greg.
*Cap.*27.*Ambianen.Epõ*) Ambian.Epõ. Barc.et uet.Tarr.et uet.Greg.Ambien.minus vet.lib. Abian.duo Tarr.Ambianen.cõcil.parte 50.c. 28.et 29.et Cont.et alij.Dicitur autem in cõcil. hoc caput sumi ex lib.12.registri Alex.3.
Pars c.Quod sedem) P.c.sedẽ,Cõt.nõ recte.Integra clausula exstat d.c.28.et t.de frigidis c.3.in hac collect.ubi Abianen.Epõ,non recte.
Ad hæc donationẽ) sic etiã Raim.et Cõt.Ad hæc quoniam donationẽ,cõcil.Ad hoc,duo Tarr.
Sancti Saluij de Mostracom.) Mostrarõ.siue Mostrarolũ,unus Tarr.Mostarol.Barc.Mostrarolẽ,alter Tarr.vet.Monstarolẽ,duo alij. Mustérol.cõcil.sancti S.de Monstrarijs,uet.Greg.de Monstralis,Cont.et alij.sancti Saluini de Monstralis,alter minus uetus liber.
concessit) cuidã laico cõcessit,veteres Greg.loco pro laico,Cõt. et alij.et prædecessor eius cuidã laico iure hereditario cõcesserũt,cõcil.plenius.
per successionẽ tenenda) tenendã pro tenẽda,duo Tarr.et Barcin.et Raim.aptius.tenendam, in concil.quoq.sed alijs uerbis omissis.
quoniam sanctuarium) sic etiam Raim. cum pro quoniam,concil.
iure hereditario) sic etiam Raim.et Cont.iure cõcil.altera voce omissa.
non debet) non debeat, concil.non debet,Raim.
in irritum penitus reuoces et) hæc omittunt Raim. et Cont.sunt in concilijs.
ecclesia sãcti Saluij) sic etiã cõc.ipsi ecclesię,Raim.
et absolute) hęc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
resignaueris) sic etiam Raim.restituat,concil.
*Cap.*28.*Massilien.Epõ*) Marsilien. Epõ, Raim. et Cont.non recte.
pars c.Quia super his) P.c.In lib. super his. Cõt. Ego suspicor integram clausulam exstare sub tit.de Iudæis c.7.in hac collectione.
De terris vero) vox vero a Raim.omissa est.
duximus respõdẽdũ) respõdemus,Raim.et Cont.
vel ad possessiones) vox ad omittitur ab eisdem.
*Cap.*29.*Strigon Epõ*) Archiepõ,Raim.Strigonẽ. Archiepõ,d.par.50.c.39.malo,Strigonien. Archiepõ.
licet inueniti &c.) quę in concil. et apud Raim. desiderantur,addidit Cont.
nostræ modo) nostræ modulo,Cont.
Intelleximus) Intelligimus,uet. Gregor. tantum.
autem ex litteris tuis) hæc etiam omisit Raim.addidit Cont.excepta voce autem, quæ etiam in concil.omissa est.
plerumq.) plurimumq.Barc.non recte.
moram habuerit) habuit,tres Tarr.habuerint,cõcil.traxerit,Raim.

cuius

cuius parochia relinquitur) cuius parochiam reliquerant, Tarr. tres, et Barcin. et Raim. a cuius parochia recesserunt, concil.
cuius parochiani sint facti) sunt facti, Raimun. in cuius parochia commorantur, concil.
decimationem requirit) sic etiam Raim. eorũ decimas exigit, et eos, nisi ad uoluntatem ipsius soluant, interdicto supponit, concil. plenius.
unde & inuidia, & contentiones oriuntur) unde inuidiæ, et plurimæ contentiones oriuntur, concil. omnia omittunt Raim. et Cont.
si de artificio &c.) hæc usq. ad illa, æquum est, ab eisdem sunt omissa. extant in concil.
negotiatione aliqua, & agricultura) de negotiatione, aut etiam de agricultura, concil. uox aliqua in uno Tarr. non est.
quam infra) quæ infra, unus Tarr.
reddantur) sic etiam in concil. decimæ personales reddantur ab eis, Raim. et Cont.
ille, qui reddit &c.) pro his uerbis usq. ad illa, Super decimis, est in Gregorianis, ecclesiastica percipiunt sacramenta. ut editum est, in concil.
audit diuina &c.) missam audiuit, concil. cetera uerba huius capitis nulla sunt.
Apostolus enim dicit, si nobis seminauimus &c.) de his uerbis, quæ sumpta sunt ex epistula priore Pauli ad Corinthios cap. 9. dictum est capite 8. huius tituli.
Super decimis uero) Decimas uero, uetus Greg. non recte. ut editum est, Cont. et alij.
uel fructib.) uel fructuum, Raim.
uerũ aliquid non duximus respondendum) Hęc omittunt Raim. et Cont.
tu uero) uox uero ab eisdem est omissa.
ex qua uel nullum &c.) quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noueris obseruatum, Raim. et Cont. uide cap. 3. huius tituli in secunda collectione.
Cap. 30. quod cum bestia &c.) simile miraculum, infra de pænitent. c. 3. de muliere. lib. 2. Tancred.
quas in reparatione) reparationẽ, Barcin. et tres Tarr. aptius.
petitioni tuæ) petitioni tamen tuę, duo Tarr. tuę tamen, Barcin.
Alban. & Siluan.) Saluan. unus Tarr. quod nõ placet. suspicor enim hunc fuisse Siluæ candidæ Epm Cardinalem.
in reparatione præscriptæ ecclesiæ) in reparationem, uetus Tarraconensis aptius. ecclesiæ præscriptæ, duo alij Tarr.
debitum finem) uox debitum in uno Tarr. non est.
sub examine Eporum) ipsorum Eporum, Barcin.

TIT. XXVII. DE REGVlaribus transeuntib. ad religionem

laribus transeuntib. ad religionem) et transeuntibus, Barcin. et unus Tarraconensis, et Raimun.

CAP. I. *Alex. iij. Cruciatis*) Idem dilectis filijs G. Priori, et fratribus iuxta disciplinam bonæ memoriæ * uiuentibus. in concil. parte 27. cap. 5. sub titulo, ne clericus, uel monachus sęcularibus se negotijs immisceat, et de regula religiosorum. Electi uiuentibus, scriptum esse video parte 5. cap. 9. quod caput post huius capitis verba olim fuerat. exstat in hac collectione cap. 8. de conuersione coniugator. hac inscriptione. Idem G. Priori, et fratribus sancti Ioannis. Pars capit. Ad petitionem G. fortasse Giraldum significat, quem primum Magistrum, uel Priorem fuisse ferunt.
si absq.) vox se aliquando in ueteri Tarr. non erat. est in concil.
in quantum permiseris) vox in desideratur in concil. et in Barcin. et in duobus Tarraconensibus.
Cui quidem) Cui quoque, concil.
proprio magistro) sicut, additur ante hæc uerba in tribus Tarr. et in concil.
migrauerit artiorem) sic etiam in concil. migrare uoluerit artiorem, duo Tarr.
absq. maioris) vox maioris in concil. non est.
si quid) sed si quid, duo Tarr. ut editum est, in cõcil.
alij nobiscum) alicui nobiscum, concil.
annum integrum) annum vel integrum, concil.
maiori priori) sic etiam concil. priori maiori, uet. Tarr.
Post huius capitis verba est in cõcilijs. Vxoratus, et con. ut supra de coniugatis. et infra. pro, et con. scribo etc. significatur autem titulus d. partis quintæ, qui est, de coniugatis, et sponsis monasterium ingressis, uel ingredi volentibus. uide cap. 8. de clericis coniug. in hac collect. Illa uerba, et infra, significãt, alia desiderari, post quæ adiciuntur multa in concilijs. Nemo uestrum alicui in capite coronam faciat. Si hospitale in aliquo loco etc. ut cap. 2. de ecclesijs ædificandis collect. 2. et cap. 1. de statu regularium, in eadem collectione.

Huius capitis Raim. nullam habuit rationem, quod esset uni religioni hospitalariorũ aptum. *Cap. 2. Idẽ Archiepis, Epis etc.*) Idẽ Epis, Archidiaconis, cõcil, d. parte 27. c. 6. et Barc. uox Epis a Raim. et Cont. est omissa, cetera, ut edita sunt. *prelatis*) sic etiam Raim. præfectis, concil. *aut incertũ etc.*) recte Cõt. addit hęc a Raim. prę terita, sunt eadẽ in concil. uel pro aut excepto. *Cistrensis*) sic etiam concilia. Cistercien. Cont. *permaneant*) sic etiam Cont. præmineant, concil. non male.

ex institutione pa trum, & prædecessorum) sic etiam concil. vox ex in uno Tarr. non est. ex institutione primum prædecessorum, Cont.

ij, qui) hi, qui, concil. his, qui, Cont.

monasterijs recipi) sic etiam Cont. non recipi, cõcil. quod non placet.

institutionem) sic in concil. constitutionem, Cõt. non optime.

sed etiam rationi) sic etiam Cont. et rationi, concil. uoce sed omissa non recte.

per A. ſ. pr.) hæc omittunt concil. Raim. et Cõt. *conscripti ordinis*) præscripti ordinis, unus Tarr. prædicti ordinis, concil. Cistercien. ordinis, Raimun. et Cont.

factam monasterijs) factam in monasterijs, cõcil. et uetus Tarr. in quo prius fuerat, ut editum est, omnia in Greg. desiderantur.

fuerint, qui) hęc omittũt Raim. et Cõt. sũt in cõc. *in quo professionem fecerint*) fecerunt, concil. omnia ab eisdem omittuntur.

ad sua monasteria) hæc etiam ab eisd. sunt omissa. leguntur in concil.

eos tamdiu ap. re. &c.) appellatione remota, concil. cetera, ut edidimus. eos regredi compellatis, Raim. et Cont.

unde exierint) unde exierunt, cõcil. et duo Tarr. *Cap. 3. ex concilio Magoc.*) Magõ. unus Tarr. Magotiẽsi, alter. Magunt. siue Maguntino, Raim. aptiu. sexstat in cõcilio Magũtino, siue Mogũtiaco celebrato anno 813. sub Carolo Imp. c. 23. *Nullus tondeatur &c.*) sic etiam Raim. et Cont. Addi posset. Pars cap. De clericis, ex concil.

„ Integra enim clausula hæc est. DE clericis uero „ hoc statuimus; ut hi, qui hactenus inuenti sunt, „ siue in canonico, siue in monachico ordine ton „ surati sine eorum uolũtate, si liberi sunt, ut ita „ permaneant; et deinceps cauendum, ut nullus „ tondeatur etc.

nisi legitima) sine legitima, concil. ut editum est, uetus Gregor. nisi in legitima, Cont. et alij.

uoluntate) sic etiam Raim. et Cõt. additur in cõcil. uel cum licentia domini sui.

Cap. 4. ex eodem) sic etiam Raim. et Cõt. ex cõcil. Moguntí. cui interfuit Carolus Imp. et Ricolphus Archieps in claustro S. Albani c. 20. Burch. lib. 8. c. 3. Magontino, et Richolfus, et sancti Albani, Iuo parte 7. c. 26. decreti. cetera, ut Burch. ex cõcilio Maguntiensi, cui interfuit Karolus Rex, cap. 20. Iuo li. 3. tit. 16. c. 12. Panormi. In libris editis concilior. hoc ego caput nõ dum inueni.

si parentes ipsi infra annum non se reclamauerint) et si ipsi parentes, etc. Panor. ipsius pro ipsi, Raimun. et uox se ab eo omittitur, cetera, ut edita sunt. et si ipsi parentes infra annum non se reclamauerunt, Burch. clamauerint, Iuo in decreto, cetera ut Burch.

dominicum in ipso) sic etiam Burch. et Iuo in decr. domini pro dominico, Panor. vox ipso in Greg. non est.

per uim clericus) sic etiã Burch. et Iuo, et Raim. per uim scilicet clericus, unus Tarr. per uim, alter Tarr. alia voce omissa. in Panor. hæc et alia multa desiderantur.

& parentes eius &c.) et nec ipse, nec parentes eius, Raim. et infra annũ ad supermemoratas personas, Burch. supra pro super, Iuo rectius, cetera, ut Burch. supermemoratas, est etiam in Barcin.

minime se reclamauerint) reclamauit, Burch. cetera, ut edita sunt. reclamauerit, Iuo, cetera, ut Burch. reclamauerint, Raim. alijs omissis.

in clericatu permaneat ita) ita permaneat, tres Tarr. ita in clericatu permaneat, Burch. vox ita omissa est ab Iuone, et a Raim.

Post uerba huius cap. addũtur alia permulta a Burch. et Iuo. quæ poterunt in eorũ lib. legi. *Cap. 5. ex cõcilio Toletano*) sic etiã in cõcil. parte 21. c. 3. in fine, titulo de monachis, et monialib. sine probatione susceptis, itẽ in probatione positis recedere uolentib. et apud Burch. li. 8. c. 7. et Raim. quarto, addit Iuo parte 7. c. 31. decreti. Illic tamen non eadem verba sunt, sed similis sentẽtia c. 52.

Ut clerici, qui se fingunt habitu, et nomine monachos esse, et non sunt) sic etiam Burch. et concil. trib. postremis verbis exceptis. Et pro Ut Iuo. vox esse a Raim. et Cõt. est omissa. Religiosi propriæ religionis, (sic malo, quam regionis) qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur; si ue hi, qui per diuersa loca vagi feruntur. d. c. 52. Tolet. 4.

omni modis corrigãtur, atq; emendentur) sic etiam Burch. et Iuo. corrigantur, Raim. et Cont. alijs omissis. ab Epis, in quorum cõuẽtu cõmorari noscuntur, licentia eorũ coërceatur, concil.

uel ut ueri monachi sint, vel ueri canonici) ut uel, pro uel ut, Burch. et Iuo, et duo Tarraconenses. ut veri monachi sint, et veri clerici, uetus Gregor. uel pro et, Contius, et alij. ut aut in clero, aut in monasterio deputentur.

præter

prçter eos, qui ab Epõ suo, aut propter ętatem; aut propter languorem fuerint absoluti. *Cap.6.ex concilio Aurelian.*) sic uetus Greg. Arelaten. editi libri, et Contius, Aurel. in marg. et addit, non inueni. ex concilio Maganti. c.6. Burch. lib.8.c.36. Magotiensi, Iuo d. parte 7.c. 55. decreti. et in marg. verius, Tribur. c. 25. ex concilio Martini Papç, Iuo lib.3.tit.17.c.10. Panor. et Grat. 27.q.1.c.8. mendose. scribendũ igitur Triburiensi cap. 25. ex concilijs. Similis tamen sententia refertur ex concilio Aurelian. c. 3. a Burch. c.35. d. libri 8. et Iuo. d. parte 7.c.54. et d. libro 3. tit. 17.c.11. Panor. et Grat. c. 16. d. q.1.

Vidua si sponte uelamen, quamuis non sanctum sibi imposuerit) Vidua si sponte velum conuersionis, quamuis non sacrum sibi imposuerit, uet. Gregor. conuersationis pro conuersionis, Cont. et alij non recte. sacrum pro sanctum, duo Tarr. sacratum, tertius liber. Ante hęc verba addi potuit, Pars cap. Viduas. Integra clausula uidẽda in concil. et apud Burch. et Iuo. et Grat. itẽ apud Ansel. lib.7. cap.200. ex Gelasio cap. 222. non sine mendi suspicione. nam in corpore canonũ, c.13. Gelasij relatũ a concilio Triburien. est 172. sed ille numerus efficietur additis 50. capitib. Clementis. Ex concilijs huius capitis uerba referemus. In hoc sacro conuentu sancimus, et libere iudicamus, quod si spõte velamẽ, quamuis non consecratũ, sibi imposuerit. vox quod apud Burch. non est, neq. apud Iuo. in decreto, neq. in Panor. In hoc sancto concilio sancimus etc. Grat. voce quod etiam omissa.

& in ecclesia inter uelatas oblationem Deo obtulerit) sic concil. et Burch. et Iuo utrubiq. et Grat. et Raim.

uelit. nolit, sanctimonialem habitũ alterius habere debet) sanctimonię pro sanctimonialẽ, unus Tarr. et Barcin. et concil. et Burch. et Iuo, et Grat. debebit pro debet, concil. tantum. debet habere, Raim. et Cont. sanctimonium, unus Tarr.

licet sacramẽto cõfirmare uelit) sic cõcil. et Burch. et Iuo, et Grat. licet iuramento firmare velit, uetus Greg. sacramento firmare, Cont. et alij.

eo tenore, & ratione uelamen sibi imposuisse) sic Burch. et Iuo, et Grat. et ratione, omittũt Raimun. et Cont. imponere pro imposuisse, concil.

ut iterum posset deponere) sic Burch. et Iuo, et Gratian. possit pro posset, concil. ut deponere posset, Raim. uoce iterum omissa.

Cap.7. Gregorius Anthemio subdiacono) Gregor. Anth. subd. uetus Raim. liber. Greg. iij. Anath. subdiac. Cont. et alij mendose. Confirmantur edita ex lib.1. epist.40. registri B. Gregorij.

Ioannes frater &c.) Pauca retrulit Cont. a Raim. prætermissa, hæc sola videlicet a Bernardo cõscripta. nos integram clausulam cõscripsimus. Ioannes frater, et coẽps noster directo per Iustum clericum suum capitulari inter alia plura hoc nobis noscitur intimasse: aliquos monachos monasteriorũ in Surrentina dioecesi positorum de monasterio in monasterium, prout eis libuerit, transmigrare; et a proprij Abbatis regula, desiderio rei sæcularis abscedere. sed et quod non licere notum est, peculiaritati eorũ singulos studere. Si quos autem a clericatu etc. ut apud Grat. 16. q.1.c.32. hoc tamen initio, Si quem a clericatu.

Praterea præsenti iussione tibi mandamus) vox tibi additur a Contio, a Raim. omissa. Propterea Experientiæ tuæ iussione præsenti mãdamus, regist.

ut neque monachum alterius) ut neq. monachos alterius, vetus registri liber. ut neque monacho ulterius, editus liber. vox alterius in ueteri Raimũ. libro nõ est, cetera, ut edita sunt. ut ne quẽ monachum, Cont. et alij. ut neque alteri monachum, unus Tarr.

migrare liceat) emigrare liceat, uetus reg. liber. liceat migrare, editus. temere migrare liceat, Raimun.

habere permittat) sic registri editus liber. habere permittat, uetus, et vetus Tarr. habere permittatur, Barc. non male. habere, altera uoce omissa Raim. et Cont.

sed si hoc) sic etiam Raim. sed si quilibet hoc, registrum.

in quo ab initio) vox in omittitur in ueteri registro, et in veteri Gregor. et in trib. Tarr. et in Barcin. habent editi libri sine ulla noxa.

& sub Abbatis) vox et a Raim. et Cont. est omissa. exstat in registro.

de qua fuerat) fugerat, regist. non male. omnia Raim. et Cont. omiserunt.

competenti coërtione reddatur) sic etiam Raim. coërtioni pro coërtione, unus Tarr. cũ cõpetẽti coërtione reddatur, uet. registri liber. coërtione, liber editus.

Post hæc verba additur in registro. ne si tantã iniquitatem fluxam, inemendatamq. dimittimus, pereuntium animæ a præpositorum animis requirantur. Et quia aliquos etc. ut apud Iuon. parte 7.c.122. decreti, et Grat. 27.q.1.c.39.

Cap.8. Alex.iij. magistro Fidantia) magistro F. Raim. et Cõt. Inscriptio desideratur in concil. d. parte 21. cap.1. Fidatiæ, duo Tarr. Fidaciæ, tertius.

Canonico Ciuit.) scribe, Ciuitatensi ex quattuor Tarr. et ex Gregorianis.

Foliani) Filiano, cõcil. Folliano, duo Tarr. Fol. vetus Gregor. Folio Cont. et alij. Follia in margin. Cont.
intra biennium) infra quartumdecimum annũ, concil. et duo Tarr. aptius. hæc omittunt Raim. et Cont. uel biennium tantum, additur in altero ex suprascriptis Tarr.
in tantum seduxerunt) seduxerint concil. seduxerunt in tantum, Raim. seduxerunt, unus Tarr. alijs omissis.
quidam illorum) vox illorum omittitur a Raim. et Cont. est in concil.
ad ecclesias ipsorum &c.) ad ecclesiam illorũ etc. concil. statim religionis habitũ in ipsorum monasterijs susceperunt, Raim. et Cont.
unus prædictorum puerorum) sic etiam concil. quorum unus, Raim.
T. nomine) sic etiam Raim. et posterior editio cõcil. tuo nomine, prior non recte.
statim pænitens) sic etiam in concil. statim pænituit, Raim.
susceπisset) ipsum suscepisset, cõcil. induisset, Raimun. et Cont.
id quod fecerat &c.) Recte Cont. addit a Raim. prætermissa, quæ sunt etiam in concil.
eum exinde traxerunt) extraxerũt, concil. et Barcin. eum inde traxerunt, Cont.
cum non stetisset) sic etiam Cont. mendose in cõcil. cum stetisset.
noctem ut) noctem prout, concil. noctem tantũmodo, sicut, Cont. plenius.
uxorem accipere, ac) sic etiam in concil. vxorẽ ducere, et, Cont.
d. s. per A. s. pr.) hæc omittunt Raim. et Cont. districtioni tuæ etc. concil. non recte. dis. t. pro d. t. vetus Tarr.
rei ueritate inquisita diligenter, ac cognita) hæc etiam ab eisd. sunt omissa, leguntur in concil. et pro ac excepto.
habitum ipsum sine probatione susceperit, &) hęc omittunt Raim. et tres Tarr. et unus Barcin. habitum ipsum susceptum sine probatione suscepit, prior editio concil. mendose, multis omissis. habitum ipsum susceptum deposuerit, posterior concil. editio, ex Raim. uerbis.
habitũ deposuit) deposuerit, Raim. et unus Tarrac.
triduum deposuit) deposuerit, Raim. et posterior concil. editio. triduum præscriptum habitum deposuit, prior editio.
uel aliorum etc.) pro his usq. ad uocem absolutũ, est in Gregor. denunties absolutum, conniuente etiã Cont. in concil. ut editum est.
oc. & ex ap. ces.) ex. in uno Tarr. deletum exstat. occasione, et excusatione, et appellatione cessante, concil. apertius.
quam iurauit) sic etiam concil. quam, postquam exuit, iurauit, Raim.
traducere in uxorem) traducere, duo Tarr. et Barcin. et concil. et Raim. alijs omissis.
non impedit, denuntia) sic etiam in cõcil. non obsistat. Raim.
Cap. 9. Idem Liern. Ep̃o) Lieren. Barc. Elien. duo Tarr. et uetus Greg. Helien. Ep̃o, Cont. et alij. Hereforden. Ep̃o, concil. d. parte 21. c. 2.
Super eo, quod quæsitum fuit a nobis ex parte tua) erat pro fuit, concil. Super eo uero, quod etc. uetus Tarr. Super eo, quod quæsitum fuit, Raim. et Cont. alijs omissis. si uocem uero recipimus, non est initium epistulæ.
utrum sacerdotes) sic etiam in concil. de clericis, Raim.
ante quam essent uinculo professionis astricti) sic etiam in concil. ante professionem, Raim. et Cõtius, breuius.
permittendi sint &c.) Multa Raim. et Cont. omittunt, quæ sunt in concil.
an alij clerici) vox alij, non est in concil.
si monasticũ habitũ) si monachico habitu, prior concil. editio nõ recte. si monachicum habitũ, posterior editio.
deseruerint) deseruerunt, tres Tarr. deserunt, cõcil.
gubernationem ecclesiarum possint) possunt, unus Tarr. gubernationem animarũ possunt, cõcil.
f. t. taliter) sanctitati tuæ taliter, concil. hæc etiã omittunt Raim. et Cont.
migrasse noscuntur) transisse noscuntur, concil. transmigrasse, in marg. in priori cõcil. editione. migrasse, in posteriori. ingressi noscuntur, uetus Gregor. ut editum est, Cont. et alij.
cogendi sunt pertransire) transire cogendi sunt, concil. sunt cogendi transire, Raim.
uotum suum) uox suum non est in concil. neq. in Gregor.
in animarum suarum periculum) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
comprobentur venire) probentur venire, concil. uenire probentur, Raim.
Verum si ante) Verumtamen si ante, concil. Verum si ante huiusmodi, Raim.
sed uidetur regula uestra præcipere) sed illa uidetur præcipere, concil. quæ uidetur præcipere, Raim. sed regula uidetur præcipere, duo Tarr. sed regula præcipere uidetur, tertius liber. vox uestra est in quarto tantum.
redeant, in qua uenitunt) uenerint, uetus Tarr. uenerũt, cõcil. in qua ueniunt, reuertãtur. Raim.
Cap. 10. Idẽ Abiatino Ep̃o) Ambiensi, Barcin. et cõcil. prioris edit. parte 50. c. 28. et 29. Ambian. vetus

vetus Gregor. et vetus Tarr. Ambianen. Cont. et alij. et concil. poster. edit. Abian. duo Tarr. mendose. ex libro 12. registri Alex. 3. sumpum notatur in concilijs.

Pars c. quod sedem.) hæc omittunt Raim. et Barcin. habet Cõt. vox sedem nõ est in uno Tarr. Idem eidem in eadem epistola. d. c. 29. Integra clausula exstat d. c. 28. et in hac collect. c. 3. de frigidis. inscripto Abianen. Ep̃o, non recte pro Ambianen.

Aromane.) Aroacensi, concil. Aromacen, vetus Gregor. et unus Tarr. Aromatẽ. Cõt. et alij. Aromac. duo Tarr.

id tua f.) fraternitati, concil.

maioris est religionis, quã ecclesia Aromane.) Aroacẽsis, cõcil. Aromacen. duo Tarr. religionis est, unus Tarr. maioris religionis, quã ecclesia Aromacen. existit, vetus Gregor. Aromaten. Cont. et alij, cetera, ut vetus. Aromacum, unus Tarr. Post huius capitis verba sequuntur verba posita sub tit. de diuortijs, c. 3. inscripto Ambian. Ep̃o in hac collect. et mox verba cap. 9. de officio, et potest. prælati. postremo uerba posita sub tit. de decimis cap. 27. in hac collect.

Cap. 11. Belluacen. Ep̃o) Malo Beluacen. ut in trib. Tarr. et in Gregor. et in concil. d. parte 50. c. 10. ex lib. 2. registri Alex. 3.

Significatum est nobis &c.) recte Cont. addit a Raim. omissa, quæ in concilijs etiam leguntur.

quod Gwboldus) Griboldus, concil. Wiboldus, vetus Tarr. quod G. Cont.

apud ecclesiã de Resone suscepit) Resoñ. duo Tarr. Resson, Contius. suscepit in ecclesia de Russinis, concil.

exiuit) sic etiam in concil. recessit, Cont.

fr.) sic etiam Cont. f. u. vetus Tarr. fraternitati tuæ, concil.

per A. f.) sic etiam in concil. per ap. se. Cont. nõ recte. pr. addunt duo Tarr.

rem ipsam diligenter inquiras, et) hæc etiam omisit Raim. item Cont. sunt in concilijs.

quod non fuisset) fuerit, concil. quod G. non fuisset, Raim.

nec inceperit &c.) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. nec inciperet, duo Tarr.

et eum infra annum xiiij. *facti voti pœnituerit, et ab ecclesia ipsa recesserit*) uox facti, et uox ipsa in cõcil. non sunt. vox uoti in uno Tarr. desideratur. et infra xiiij. annum facti uoti pœnitens a religione recesiit, vetus Greg. recesserit, Cont. et alij.

si in seculo &c.) hæc etiã a Raim. et Contio sunt omissa, leguntur in cõcilijs.

eum ab illo voto professionis) eum ab ipso voto, cõcil. alijs omissis. uox eum non est in Gregor. cetera, ut edita sunt.

auctoritate Pontificali absolues) sic etiam in concil. denunties absolutum, Raim. et Cont.

et absolutionẽ eius tam ecclesia de Resone) Resoneñ. unus Tarr. et eum absolutũ tam in ecclesia de Russinis, concil. hæc omittunt Raim. et Cont. ut ea, quę sequuntur ante illa, Si autem etc.

forte fuerit oblatus) fuit forte oblatus, concil. fuerit oblatus, Raim. alia voce omissa.

compleuerit) sic etiam Raim. compleuerat, concil. et vetus Tarr. olim.

ratam habuerit) sic etiam. Raim. habuit, concil. et tres Tarr.

omni cum districtione compellas) cum omni, duo Tarr. trãsire, addit tertius ante edita verba. trãsire, ecclesiastica districtione compellas, concil. transire compellas. Barcin. et Raim. et Cõt. alijs omissis.

TIT. XXVIII. DE CONuersione coniugatorum.

CAP. 1. *Yleren. Ep̃o*) Ylerbergen. Ep̃o, duo Tarr. Vrgen. vet. Gregor. Vrbergen. Cõt. Vrbergen. alij. Hereforden. Ep̃o, in concil. parte 5. cap. 4. tit. de coniugatis, et spõnsis monasterium ingressis, vel ingredi volentibus.

pars c. super eo, quod) uox quod nõ est apud Cõt. omnia in concil. et in Gregor. desiderãtur. Integra clausula est, ut suspicor, initium cap. 9. de regularib. quod itidem est in concil. Hereforden. Ep̃o inscriptum parte 21. c. 2.

Præterea, utrum) sic in cõcil. Propterea, et infra. utrum, vetus Gregor. mendose. et in scholijs, Prætęrea, et infra. Præterea (quæsiuisti), utrũ, Cont. plenius.

uxoris monasterium ingressus) est, additur in duob. Tarr. uxoris suę monasterium est ingressus, cõcil. vxoris suæ monasterium ingressus, Raim. et Cont.

et forte) hæc omittũt Raim. et Cõt. sunt in cõcil.

ab Ep̃o suo possit ad torum uxoris reuocari) sic etiã in concil. uxoris suæ reuocari, vetus Tarr. ab ipso possit ad torum reuocari uxoris, uetus Gregor. reuocari uxoris, Cont. et alij, cetera, ut edita sunt.

an illa) sic etiam concil. et Raim. aut illa, unus Tarr.

ad obseruationem continentiæ pertransire) ad obseruationem perpetuæ continentiæ, concil. continentiam obseruare, Raim. et Cont.

nisi uxor) sic etiam Raim. nisi, ubi subest timor incontinentiæ, uxor, concil. uide cap. 4.

aut castitatem perpetuo) vel pro aut, unus Tarr. vel in conspectu ecclesię continentiam, concil.

aut perpetuo castitatem, Raim.
uir debet &c.) ad eam debet, et potest ab Epo re uocari, concil. uir potest, et debet de monasterio reuocari, uide eadem cap. 4.
qua cum una caro &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
in seculo manere) remanere, concil. et tres Tarracon.
et castitatem transire) transire, concil. alijs omissis.
monenda) commonenda, concil.
Cap. 2. pars c. Licet præter.) sic additur in duob. Tarr. hoc est solitum. P. c. Licet. Cont. omnia o mittūt Raim. et cōcil. d. parte 5. c. 1. Integra clausula exstat c. 3. de sponsa duorū, in hac collect. et in concil. parte 6. c. 8. sed plenius est in hac d. c. 3.
Verum post consensum) sic etiam Raim. et d. c. 3. in uno tamē Tarr. est illic, Vnde pro Verum. illū, additur in concil. non male.
altero ita) etiam pro ita, concil. et duo Tarr. et d. c. 3. et Raim.
sicut quidam etiam sancti) uox etiam non est in cōcil. neq. in Gregor. sicut etiā quidam sancti, d. c. 3. nō male. in duob. tamen Tarr. ut hic editū est.
carnalis) sic etiam Raim. et d. c. 3. carnis, concil.
licitum esse uidetur) sic etiam in concil. licitum est, d. c. 3. et Raim. licitū uidetur, duo Tarr. licitum esse, vetus Tarr. d. c. 3.
ut ad secunda uota possit transire) sic in concil. et d. c. 3. ad secunda vota transire, Raim.
qui cum non fuissent) nondū pro non, vetus Tarr. omnes. quia pro qui, d. c. 3. et Barcin. et concil. et Raim.
simul effecti) vox simul non est in concil. tantū.
satis potest unus ad Deum transire) sic etiā Raim. satis potest unus conuerti ad Deum, d. c. 3. ad Deum conuerti, vetus Tarr. ibid. potest unus ad dominum transire, concil.
in seculo remanere) sic etiam concil. et Raim. manere in sæculo, d. c. 3.
Cap. 3 inuita uxore) sic etiam concil. d. parte 5. c. 2. sua, additur in veteri Gregor. ut editum est, Cont. et alij.
eadem ipsum repetente) ipsum eadem repetente, concil. qua ipsum repetente, Raim. et eadem pro eadem, uetus Tarr.
ad monasterium redire) sic etiam in concil. reuerti pro redire, duo Tarr. reuerti ad monasteriū, Raim.
ducere uxorem) ducere in uxorem, Raim. accipere uxorem, concil.
quæstioni tuæ) sic etiam concil. et vetus Gregor. Consultat. tuæ, Cont. et alij.
respondemus, uotum) sic priori cōcil. edit. quod uotum, Raim. et concil. edit. poster.
non potest uxorem accipere) non poterit accipere uxorem, tres Tarr. non potest accipere uxorē, concil. non poterit uxorem ducere. olim vetus Gregor. mox accipere ut Cont. et alij.
non exigere) debitum, addunt Barcin. et unus Tarr. et concil. et Raim.
et ideo tenuit uotum) sic in concil. et ideo, quo ad hoc, votum tenuit, Raim.
non reddere) autem, addunt concil. et Raim.
uir non habet potestatē sui corporis, sed mulier) vxor, aptius diceretur. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. Paul. epist. 1. ad Corinth. c. 7. vxor sui corporis potestatem nō habet, sed uir. Similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet, sed uxor.
Post uerba huius capitis additum est a Contio, Quia cum uir etc. ut c. 4. non sine mendo.
Cap. 4. Exon. Epo) sic vetus Gregor. Exonien. Cont. et alij. Exonien. Epo, cōcil. d. parte 5. c. 3. aptius.
non potes nec debes) sic etiam in concil. non debes, Raim. et Cont. alijs omissis.
institutioni obuiare) constitutioni esse contrariū, unus Tarr. et Raim. institutioni contrarium, alter Tarr. cōstitutioni contrarium, tertius. constitutione contraditum, concil.
in seculo remanente) hæc omittunt Raim. et Cōt. sunt licet in concil.
aut uxor uiro suo) eius, Raim. aut mulier viro, concil.
debeat ad) sic etiam Raim. non debeat ad, cōcil. mendose.
Quia cum vir et uxor &c.) sic etiā concil. et Cōt. cap. 3 hoc vero loco addit, Ad monasterium cōuerti etc. quæ verba sunt capitis 5. Raim. hęc omisit usq. ad illa, Inde est. Quoniam pro Quia, duo Tarr.
sicut docet Apostolus) sic etiā Cōt. c. 3. ut ait Apostolus cōc. est autē hoc ex c. 5. epist. ad Ephesios. οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. et postea. ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Hoc est ita debent viri amare vxores suas, ut sua corpora. et postea. propter hoc relinquet homo patrem, et matrem, et adhęrebit uxori suæ, et erunt duo in carnem unam.
non potest unus) sic etiam Cont. d. c. 3. alter pro unus, concil. non possunt, unus, Tarr. unus.
prohibemus tibi, ne) tibi prohibemus, ne, concil. vox tibi in Gregor. non est. ut ne pro ne, duo Tarr.

Tarr.
sed si uolueris &c.)hęc omittunt Raim.et Cont. sunt in cōcil.uoluerit pro voluerint,duo Tarra conen.
si vxor ita senex est)sic in concil.et in Gregor.ordo tamen uerbor.in quibusdam mutatur:si ita uxor senex est.posse autem mulieres senes dici defendit M. Varro Pomponij ueteris poëtæ carminibus relatis.
sine suspicione)sine conceptione,prior editio concil.
ut uir ea etc. ad religionē transeat) sic etiam cōcil. ut ea etc. ad religionem transeat uir eiusdem, Raim.
Cap.5.Strigon.et Colon.Archiepis)Strigonien.et Colocen.Archiepis,vetus Gregor.ut editū est, Cont.et alij.Strigonien.et Colonien.d.parte 5. c.6.Saloniensi in marg.pro Colonien. Colinū, vetus Tarr.non recte.
Coniugatus ad monasterium &c.)Pauca hoc loco retulit Contius ex omissis a Raim.plura cap.4. ut suspicor operarum errato.in concil. ut edidimus; excepto in pro ad.
uxor eius)pariter,addit Cōt.c.4.uxor illius similiter,concil.
dum unum utrorumq.)utrimq.concil.cum unum utrorumq.Cont.c.4.
coniugij copulatione)post coniugij copulationem, concil.et Cont.
coetus clericorum etc.)sic tiam Cont.senatus f.clericorum, concil. ordo clericorum,unus Tarr.aptius. hęc recte sunt a Raim.omissa,quę cū monachorum rubore dicebantur.
ut ita)ita ut,concil. et Cont.et Barcin. et unus Tarr.aptius.
nullus coniugatorum &c.)non videntur hęc recte superiorib.cohærere.ita autem sunt in omnib. libris Tarr.quattuor,uno Barcin. et in concil. et apud Cōt.Ita igitur interpretemur, ut a minori ad maius argumentum sumptum esse uideatur.
ut fiat deinceps &c.)hæc omittunt Raimund. et Cont.
Cap.6.Idem eidem)sic in cōcil.d.parte 5.c.7.sed eisdem scribendum,ut apud Greg.9.et in uno Tarr.
etiam uxoris) sic etiam in concil. uox etiam a Raim.et Cont.est omissa.
ut sequestrato &c.)hæc recte addit Cont.a Raim. omissa;sunt in concil.eodem modo.
Quod si in quibuslibet &c.) Leonis uerba sunt epist.85.siue alijs 87.relata a Grat. dist.61.c. 5.et in corp.cano.c.49.et in concil.
ecclesiasticis)ecclesiæ,Leo ubi supra.
sollerteq.)sic etiam Cōt.scienterq.concil.et Leo.

in domo Dei nihil sit inordinatum,nilq.)nihilq. cōcil.et Cont. et duo Tarr.et Leo ubi supra. nil pro nihil Cont. domini pro Dei, duo Tarr. et Leo.
multo magis laborandum est)sic etiam Cont. vox est in concil.desideratur.quanto magis elaborādum est,Leo.
promotione)sic etiam concil.et Cont. electione, Leo.
qui supra)qui super,Cont.solus.
continetur)sic etiam cōcil.et Cont. constituitur, Leo aptius.
f.n.)sic etiam Raim.fraternitati tuæ,concil.non recte.
religiosam vestem assumat) sic etiam vetus Greg. religiosam vestem,vel uitam adsumat,Cont.et alij.religioni cōgruam vestem assumat,concil.sibi assumat,unus Tarr.
uolumus enim &c.)hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.excepta uoce etiam pro enim.
Cap.7.Brixien.Epo)sic etiam Raim. et posterior concil.editio d.parte 5.c.8.Bilisiensi Epo, prior editio,no recte.
Ex publico instrumento)sic etiam Raim.et posterior editio concilior. Exposito instrumento, prior.
quod nobis &c.)hæc omittunt Raim.et Cōt.usq. ad illa, nobis innotuit.sunt in concil.
u.frater noster)hæc etiam ab eisd.sunt omissa.venerabilis pro.u.concil.et duo Tarr.uox noster in vet.Tarr.non est.
de mandato nostro)hæc sunt in concil. omittunt Raim.et Cont.
Agelatem) Agolatem,vetus Tarr.Agolōtem,alter,A.tertius Tarr.et Raim. Agolantē. Barcin. quod placet.Agolechen.concil.
Mathemiam)Matthęam,concil.M.Raim,A.unus Tarr.Machellam,Barcin.
mulierem)sic in concil.et in Gregor.vxorem,unus Tarr.
sine canonico)sine debito, concil.omittūt Raim. et Cont.
auditis utriusq.partis etc.)uox partis nō est in cōcil.hæc etiam omissa sunt a Raim.et Cont. usq. ad illa,iudiciali sententia.
suum rediret,et exhiberet) sic etiam in concil. ei, additur in duob.Tarr.rediens exhiberet ei, vetus Gregor.eidem,Cont. et alij. voce suum omissa tam in veteri,quam in editis.
Verum cum eadem &c.) Vnde pro Verum,duo Tarr.et Barcin.quod cum renuerit,vetus Gregor.renueret,Contius,et alij.ut editum est, concil.
uinculo)uinculis,concil.
sicut asserit)sic etiā Raim.sicut ipsa asserit,cōci.

f.s per

f.s per A.f.pr.)hæc omittunt Raim.et Cont.fraternitati tuæ per A.f.præsentib.côcil.pr.in uno Tarr.non est.id ego præcipiendo interpretor, non præsentib.
sicut ex parte tua &c.)hæc ab eisd. sunt omissa, sint licet in concilijs. excepta uoce sua pro tua.
proponitur)sic etiam in concil. proposuit, unus Tarr.olim,proponit alter Tarr.
côtrad.et ap.ces.)contradictione,et appellatione cessante,concil.hæc etiam omittunt Raim. et Cont.
transire maluerit) sic etiam in concil. transierit, Raim.
si qua alter ab altero habuerit) habuit, concil. et tres Tarr.quod ab eo noscitur recepisse,Raim. et Cont.
et uir ipsi &c.)hęc recte addit Cont.a Raim. pręterita.
non licet uiro uxorem suam nisi ob causam fornicationis dimittere) sic etiam concil. non licere uiro, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere,unus Tarr.et Raim.nô licere viro etc. ut edita sunt,alter Tarr.hoc autê magis placet, ut non licere,scribatur;quam non licet.neque enim verba ipsa referuntur, sed sententia, vide Matthæi cap.5.et 19. et Marci c.10. et Lucæ cap.16..
interpretationes) interpretationem, malo,ut est in concil.et in Gregor.et in duob.Tarr.
consummatum)confirmatum,est in uno Tarr.tâtum.
consummari)sic etiam in côcil.côfirmari, Raim. et unus Tarr.
et ideo &c.)hęc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
non fuit)non fuerit,concil.et duo Tarr. in tertio olim non fuit,mox non fuerit.
est ei)sic in concil.vox ei in duob.Tarr.non erat: in altero addita est.
Cap.8.Idem G.Priori &c.)Ante hoc caput est in Barcin.aliud Vrbani caput,quod positum est collect.1.cap.1.hoc titulo.vox Idem in eo libro ad Vrbanum refertur,in alijs libris refertur ad Alex.3.Idem Priori G.et fratribus iuxta disciplinam bonæ memoriæ Electi uiuentibus. in concil.d.parte 5.c.9.Idem Priorib.et fratrib.sancti Ioannis,vetus Gregor. Priori, Cont.et alij editi.
par.s c.Ad petitionem) sic etiam Cont.Hęc omittunt concil.et Raim.integra clausula exstat c.1.de regularib. in hac collect.et parte 27.c.5.in concil.
Vxoratum autê) Vxoratus,Barcin.et duo Tarr. et concil.et Raim.et d.c.5.partis 27,vox autem omittitur a Raim.tantum.
propria uxoris)sic etiam in concil. vox propriæ non est in Gregor.
recipiatis)recipiatur,unus Tarr.et Barcin.et concil.et Raim.
quæ si integra famæ,et opinionis ita existat)sic etiam in concil.vox si in uno Tarr. non est, in altero prius fuerat,postea expunctum est.quę integrę opinionis ita existat,vetus Gregor. existat ita, Cont.et alij.
nulla marito)sic etiam Raim.nulla merito,côcil.
quæ si pro ut dictum est,talis)quod pro quæ, concil.et unus Tarr.quę si talis,Raim.et Cont. alijs omissis.
familiaq. poterit permanere)remanere,concil. et familia poterit permanere,Raim.
non careat)vox non desideratur in concil. et olim in uno Tarr.est in Gregor.
commoretur)moretur,concil.
Nullus vestrum audeat)audiat,mendose in posteriore concil.editione.omittitur a Raim. et Contio.
uel eam &c.)sic etiam in concil.uel ad habitandum secum præsumat assumere,Raim.
Post uerba huius capitis sequûtur ea,quæ retulimus cap.1.de regularib.
Cap.9.Idem Epô sancta Agatha)Agathes, vetus Tarr.et concil. Agathensi, Barcin.in quo est hoc cap.10.et Vrbani Papæ,ut diximus cap.8. sed ex concil.didicimus esse ex lib.12. registri Alex.3.
pars c.De muliere)Integra clausula exstat cap.3. de pœniten.collect.2.quod Alex.3.inscribitur, et in concil.
quedam uiro)quędâ mulier viro, concil.et Barc. et tres Tarr.
fidem dederit)dedit,Barcin.et côcil.et duo Tarrac.
castam disponit)disposuit,concil.
d.t.)dis.t.vetus Tarr.discretioni tuæ,concil.
si coniuncti)si iuncti,concil.
et in seculo)sic etiam in concil. sed pro et, unus Tarr.
suspectum esset)esse,olim uetus Tarr. esse posset, concil.
et se)vox se non est in concil.
et malum)et ad malum,concil.et duo Tarr.
posset habere)haberi posset,concil.
ipsum matrimonium côsummare)ipsum matrimonium consummari,concil.
Ioannem,et plures alios)côplices pro plures,prior côcil. editio.complures, posterior rectius. vide cap.2.
ipsis etiam)vox etiam in uno Tarr. desideratur, est in concil.

et ideo

at ideo) sic in concil. deletum est, et, in uno Tarr.

Post huius capitis verba additur in concil. Praeterea de muliere etc. ut cap. 16. de sponsalib. in hac collect. quod solum exstat in Gregor.

TIT. XXVIIII. DE VOTO,

et uoti redemptione) De uotis, et votorum redemptione, vetus Gregor. non male. ut editum est, Cont. et alij.

CAP. 1. *Exon. Epo*) sic etiam Raim. Exonien: unus Tarr. Exoniensi Epo, in concil. parte 35. c. 3. tit. de pęnitentia. sed parte 49. c. 19. inscriptio desideratur.

De peregrinationis quoque votis etc.) Ante hæc verba additur in concil. d. c. 3. pars capituli Meminimus. id neq. d. c. 19. neq. in Gregor. est. Integra clausula esse potuit, quæ posita est collect. 2. sub tit. de accusationib. c. 2. Vox quoque nō est d. c. 3. neq. apud Raim. et Cont. De voto peregrinationis, d. c. 19.

redimi possint, uel aliud &c.) possit, vel per alium redimi, d. c. 19. redimi possint, vel per alium pro necessitate adimpleri, d. c. 3. redimi possint, vel pro necessitate in aliud commutari, Raim.

tibi respondemus) sic etiā d. c. 3. uox tibi a Raim. et Contio est omissa, et ab uno Tarr. tibi nihilominus respondemus, d. c. 19.

qui possidet) scribe, qui prędidet, ut in duob. Tarr. et in concil. et in Gregor.

dependet) sic etiam in concil. pendet, Raim.

et attendas) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

causam commutationis) sic d. c. 19. et Raim. commigrationis, d. c. 3. quod non ęque placet.

s. an id ex) scilicet an id ex d. c. 19. an ex, vetus Gregor. scilicet an ex, Cont. et alij. seu id ex, d. c. 3.

contingat, utrum) contingat, et utrum, concil. utrubiq. aut alia causa probabili, vetus Gregor. an pro aut, Cont. et alij.

an recompensatio melior fuerit) aut pro an, vetus Gregor. an, Cont. et alij. an recompensatio utilior sit, d. c. 19. utilior fuerit, d. c. 3.

et Deo) et ideo, unus Tarr.

inde dispensare) idem pro inde, vetus Tarr. exinde, concil. et Raim.

Cap. 2. Nor Wicen. Epo) Noruuicen. cōcil. parte 50. c. 15. Noruicen. vetus Tarr. et Raim. ex libro 8. registri Alex. 3. concil.

Venientis ad nos R. clerici) sic etiam concil. Br. pro R. vetus Tarr. et vetus Gregor. vox clerici non est in eod. veteri, neq. in editis Gregor. cetera, ut edita sunt. Peruenientis, in marg. Contius.

audiuimus) sic etiam concil. accepimus, Raim.

quod cum in puerilitate) puerili ætate, Barcin. et duo Tarr. et concil. aptius. quod in puerili ætate, Raim.

Hierosolymam se disposuit profecturum) se Hieros. etc. concil. Hierosolymam disposuit proficisci, Raim. apertius.

cuidam quoque consocio) uox consocio non est in Gregor. et cuidam consocio suo, concil.

nihilominus) omittit Raim. et Cont. est in concil.

proposuerat) proposuit, Barcin. tantum.

ab eo recepit) ab eo fidem recepit, concil. recepit ab eo, Raim.

quod sibi) mendose Cont. si pro sibi.

socij fideles) uox socij nō est in concil. est in Gregor.

et bonam &c.) recte Cont. addit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concil.

qui utique) sic etiam in concil. quod utique, Barcin. et vetus Tarr. quod uterq. Cont. mendose.

auxilium) sic etiam cōcil. sed in marg. in poster. edit. consilium, quod habet Cont. et Barcin. et unus Tarr.

graui infirmitate &c.) hęc usq. ad illa, ipsum a voto, Raim. et Cont. omiserunt. sunt in concil.

cum non sit licitum clericum infra sacros ordines constitutum arma sumere, vel) cum sit clericis illicitū in sacris ordinib. constitutis arma assumere, aut, concil. aptius.

facilitate potius) sic etiam Raim. facilitate animi potius, concil.

et ad propria remittimus absolutum) hæc neq. in concil. sunt, neq. apud Raim. et Cont.

redimere debeat) sic etiam in concil. redimat Raim.

consilium nostrum) sic etiam in concil. uestrum, duo Tarr. et vetus Gregor. nostrum, Cont. et alij. prælati sui, vel uestrum, Barcin.

tam in uictu, quam in vestitu) hęc omittūt Raim. et Cont. sunt in concil. ante uerbum prouidere.

dum modo ad hoc) sic etiam Raim. dum ad hoc, concil.

debeat prouidere) sic etiam Raim. vox debeat in concil. desideratur.

TIT. XXX. DE STATU

monachorum, et cellis eorum) et clericorum, unus Tarr. et canonicorum regularium, Raim. post vocem eorum, additur in vet. Tarr. et quod nō mutentur, nisi rationabili causa.

CAP. 1. *Greg. F. Epo Neapolis*) Neopolita. unus Tarr. Greg. Archiepo Neapolis, vetus Raim.

Raim.liber. Greg.3. editi libri. immo primus lib.7.Indict.2.epist.15.Cont.recte.In ueteri tamen registro est Indict.7.lib.12.epist.21.scribendum igitur est ex registro.Gregorius Fortunato Epo Neapolis,ut in ueteri, siue Neapolitano,ut in editis.
Theodosius &c. et infra) Theodosius et infra. Raim.recte Cont.addit a Bern.et a Raim. prætermissa.Ego ea non repetam; tantum, quod ille scribit,in domo quondam Martini,me inuenisse aio editum esse Marini pro Martini; et post verba sancti Archangeli,addi in veteri registro,Michaëlis.
In aliquo monasterio) Alicui monasterio, Raim. neutrum Gregor.dixit:sed hæc.ita ut in eodē monasterio,regist.et Cont.
nec tu, nec presbyteri tui)neq.fraternitas tua,neq. presbyteri,regist.ut editum est,Raim. et Cōt.
molestiarum inferant)sic etiā regist. molestiæ inferatis,Raim.et Cont.
aut si quid illis) illic, regist.et duo Tarr. aut aliquid,quod illis, vetus Raim.liber. aut si quid illic, Cont. et alij.
accesserit)sic etiam Raim.et Cont.commoditatis accesserit,regist.
sibi extiment uendicari)sibi æstiment uindicari,vetus regist.uobis uēdicari ęstimetis,vetus Raim. liber.uobis uindicare æstimetis, Cont.et alij.
in eodem loco seruientib.)deseruiētib.regist.et Barcin. et tres Tarr. ibi seruientib. Raim.sibi pro ibi,Cont.non recte.
a fidelib.contigerit) scribe,a fidelib. offerri contigerit,ut est in registro,et in trib.Tarr.offerri cōtigerit,Barc.alijs omissis.a fidelib.taliter offerri contigerit,Raim.
Post huius capitis verba est in Barcin. cap.1. hoc titulo co'lect.2.
Cap.2.ex concilio Lateranen.)sic etiam Raim.adde cap.10.ex concil.et Gul.Neubr.cap.7.Cōt. est autem sub Alex.3.habitum id concilium.
nec peculium)sic etiam Raim.non pro nec,concil.et Barcin.
non singuli per uillas,et oppida)sic etiam in cōcil. nec pro non,Raim.uias pro uillas, vetus Tarr. olim.vox et in uno Tarr.desideratur.uide cap. 3.et 4.de capell.monach.in Gregor.
siue per quascumq.) vox siue non est in duobus Tarr.neq.apud Raim.seu ad quascumq. concil.seu quascumq.Gul.per quasdam,vetus Gregor.per quascumq.Cont.et alij.
nec soli)sic etiam concil.et Raim. ne soli, Gul. non male.
conflictum expectent)sic etiam Raim.exspectent, Gul.et Barcin. conflictionē expectent,concil.
Ve soli quia si ceciderit,nō est,qui subleuet eum)cum pro si, Raim.et Gul.non habet subleuantem, concil.et Gul.se additur Ecclesiast.c. 4.et cum pro si illic est,ut diximus cap.3.de electione.
sua receptione) sic in concil.et in vet. Greg.sua redemptione,Cont.et alij non recte.
Is uero,qui eum receperit) sic etiam vetus Gregor. recipit,Cont.et alij.Is autem,qui acceperit,concil.Is autem,qui eum receperit,Gul.
officij sui suspensione)uox sui non est in Gregor. neq.in uno Tarr.officij sui priuatione, concil. officij priuatione,Gul.
Qui uero peculium habuerit) sic etiam Raim. et Gul.habuit,duo Tarr.Si pro Qui,cōcil.cetera, ut edita sunt.
permissum,a communione)sic etiam Raim.de pro a,concil.commissum,a communione. Gull.
altaris) hæc vox desideratur in veteri Gregor.
et digne non panituerit)sic etiam Raim.hęc in cōcil.non sunt,neq.apud Gull.
accipiat sepulturam)sic etiam Raim.recipiat pro accipiat,concil.
de uniuersis) sic etiam Raim.de diuersis, concil. non sine mendi suspicione.
Abbas autem qui diligenter ista non cauerit)sic etiā vetus Gregor.ista diligenter,Cont. et alij. Abbas etiam,qui ista diligenter non curauerit,concil.Abbas autem,qui ista non curauerit,Gull.
Prioratus quoque,seu obediētia)vero pro quoque, vetus Tarr. siue pro seu, concil. ut editum est, Raim.et Gul.
pretij datione)sic etiā cōc.pretijdonatione,Raim.
nulli tradantur) sic etiam Raim. et Gull. nulla concil.pro nulli.
dantes)et dantes,concil.
Priores autem cum)sic etiam Raim.Priores vero cum,concil. Priores autē, Gul. voce cū omissa.
fuerint constituti)sic etiam in concil,verbum fuerint,omittit Gul. per electionē capitulorū suorum canonice fuerint instituti,Raim.
uidelicet si lapidatores fuerint) scribe si dilapidatores,ut in concil.et in Barcin.et in trib.Tarr. et in Gregor.veteri.ut uidelicet,Cont.et alij.
si incontinenter) sic etiam Raim.et Gul.nec continenter,concil.
tale aliquid) aliquid tale, concil. tale aliud, duo Tarr.et vetus Gregor.ut editū est,Cōt. et alij.
merito uideantur) sic etiam Raim.merito uidebantur,concil.sint merito,Gul.
de consilio)sic etiam concil.et vetus Gregor. de concilio,Cont.et alij.

TIT.XXXI.DE RELIGIO

sis domibus,ut Episcopis sint subiecta) sic etiam uetus Gregor. Epo pro Epis,Cont.et alij, et duo Tarr.et Barc. subditæ pro subiectæ,unus Tarr. et ut

et ut pro ut, Barcin. et uetus Tarr.

CAP. 1. *Greg. Victori Neapolis Epo)* Greg. Wictori Archiepo Neapolis, uet. Greg. Victori, Cõt. et alij. in marg. Golasius, Cõt. euangelia dabimus locum ostendenti, a quo hæc sumpta sint.

Nunc ad hanc basilicam) Nũc autem, pro Nunc, Barcin. Nunc autem ad basilicam, Raim. vox autem ostendit partem esse alterius capitis, id etiam ante hæc verba desideratur.

illud debet) uox illud a Raim. et Cõtio est omissa.

quis, idest cuius ciuitatis) Episcopus, addendum, ut est in duobus Tarr. et in Barcin. cuius ciuitatis Eps, Raim. et Cont. alijs omissis.

basilica, qua nuper fabricata est) fundata est, unus Tarr. omnia Raim. et Cont. omiserunt.

ad cuius) et ad cuius, Raim.

concurrerunt) concurrerint, tres Tarr. et Raim.

aut locis) hæc, aut locis, Raim. plenius.

sed illius facere etc.) Multa omittũt Raim. et Cõt.

semota) summota, Barcin.

hac nos) hoc uos, duo Tarr.

Cap. 2. Ex decretis Eugenij Papæ) Hoc etiã caput nusquam inuenimus, præterquam in hac, et in Gregor. collectione.

Cap. 3. Gregorius Agapeto Epo) Abbati, est in tribus Tarr. et in Barc. et apud Raim. et li. 9. epist. 67. registri B. Gregorij.

Quia monasterium &c.) Ante hæc uerba desideratur initiũ huiusmodi. NE rebus uenerabilib. uel quando cuilibet culturæ desit officium, nostra debet sollicite cura prospicere. Quia igitur monasterium etc. sic uet. liber regist. licet pro cuilibet, editus liber. Hæc omittunt Raim. et Cont. editis verbis exceptis.

prouincia Campaniæ) hæc etiam ab eisd. omissa sunt. extitant in registro.

hostilitate) ita, est in regist. ante hanc vocem. non est apud Raim.

penitus) a congregatione funditus, regist. omnia omittunt Raim. et Cont.

tuo illud) ante hæc uerba alia sunt in regist. ut ne unus exinde monachus, qui aliquam illic sollicitudinem, uel curam debeat adhibere, remãserit: tuo illud etc.

actionib.) sic etiã Raim. actiones, regist. Barcin. et tres Tarr.

utile prospeximus) sic etiã reg. utile perspeximus, duo Tarr. perspeximus, uet. Greg. altera uoce omissa. utile perspeximus, Cont. et alij.

& infra) sic etiam Raim. et Cont. ut res eius tenendi, uel a detinentibus uẽdicandi libera tibi sit, et sine aliqua dubietate licẽtia, in quo etiam studij tui sit monachos deputare, qui illic tempore, quo interuallũ de hoste fuerit, et opus Dei celebrare, et decenter debeant deseruire. nec aliqua illud præsumas excusatione negligere; quod ideo curæ tuæ, ut sollicitudinem illic debeat adhibere, committitur, regist.

sic tua) nos, addit regist. et Barcin. et tres Tarr. et Raim.

tuum est) sic etiam in regist. situm, addunt duo Tarr. et Raim.

sed Micenus) sed Nucerinus, regist. et Raim. et unus Tarr.

Cap. 4. Vrbanus iij. Annun. Epo) Ariminen. scribendum ex trib. Tarr. et Barc. et Gregorianis.

Licet ad ea, et infra) Pars c. Licet. duo Tarr. et Barc. et Cõt. Integra clausula exstat c. 3. de cõiugio seruor. in hac collectione, eidẽ Ariminẽsi Epo inscripto.

Ad hæc super eo &c.) Ad hęc et infra. Raim. alijs omissis, quę recte addidit Cõt. Ad hæc, et infra, super eo etc. duo Tarr.

quæsitũ est) sic etiã Cõt. a nobis, addit unus Tarr.

in sæculare habitaculum) in sæcularem habitum, duo Tarr. et Cont.

duximus respondendum) Inquisitioni tuæ taliter respondemus, Raim. et Cont.

locus ille) vox ille omissa est a Raim. et Contio.

fuerit sicut moris est) fuit pro fuerit, Barcin. et tres Tarr. mos pro moris, unus Tarr. ut editum est, Raim.

Pontificis) sic etiam Raim. et Cont. Pontificali, unus Tarr.

non debet) sic etiam Greg. 9. non debeat, Barcin. et tres Tarr.

obseruare) obseruat, Raim. aptius.

TIT. XXXII. DE CAPELLIS MONACHORUM

lis monachorum, et aliorum religiosor.) sic Raim. uirorum, addit Barcin. et de clericorum repræsentatione, addit uetus Tarr.

CAP. 1. *Vrbanus ij. in cõcilio Claremontensi)* iij. pro ij. uet. Tarr. Vrbanus ij. uetus Greg. alijs omissis. iij. Cõt. et alij. Claremontẽsi, Barc.

Congregato &c.) hæc usq. ad illa, In ecclesijs etc. omittũt Raim. et Cõt. ut existimo, quia visa sũt temporib. quibusdam tantum accommodata.

In ecclesijs, ubi etc.) hoc est caput 2. in Barcin. et in trib. Tarr. et ante hæc uerba scriptũ est, Idẽ, in duobus Tarr. Item, in Barcin. nihil in tertio, et quarto Tarr. In ecclesijs uero, ubi etc. Barc. ut editum est, Raim. et Cont.

instituatur) sic etiam Raim. constituatur, Barcin.

ita tamen, ut) ita ũt, Raim.

tam ordinatio, quam depositio) sic uetus Gregor. eius, addunt Cont. et alij post vocem ordinatio. quam et depositio, Barcin.

Cap 2 ex concilio Lateran.) adde c.9. non 18. ut apud Cont. ut editum est, Raim. hoc est c.3. in Barcin. et tribus Tarr.
parte. Cum & plantar.) Cũ in Apostolica, duo Tarr. non recte. Integra clausula exstat sub titulo de priuilegijs c. 3. et in concil.
In ecclesijs religiosorum) In ecclesijs suis, concil. et d.c.3. In ecclesijs uero suis, Raim. loquitur autẽ de templarijs, et hospitalarijs.
non pertinent) sic etiam d.c. 3. et in concil. et in Greg. non pertineant, unus Tarr. d.c.3.
repraesentent) sic etiã d.c.3. et Raim. praesentẽt, concil.
ut eis quidem) vox quidem omittitur a Raim. et Contio; habent ceteri.
institutos autem) sic etiam concil. et vetus Greg. etiam pro autem, Cont. et alij, uero, d.c.3.
Post uerba huius capitis sequuntur alia uidenda d.c.3. et in concil.
Cap. 3. dilectis filijs) hęc non sunt in cõcil. hoc est c.4. in Barcin. et in tribus Tarr.
uniuersis monachis) regularibus additur in cõcil. et in duobus Tarr.
feruenter) firmiter, concil.
congruere) competere, concil.
per eas f. pr. m.) haec in concil. desiderantur.
ut ecclesijs) ut in ecclesijs, concil. et unus Tarr. aptius, quae, in ecclesijs, uetus Tarr. et Barcin. non male.
repraesentationem) praesentationem, concil.
habetis) sic etiam in concil. habeatis, vetus Tarrac.
nobis autem) uox autem non est in concil.

TIT. XXXIII. DE IVRE

patronatus, & ecclesijs a laicis concessis) et ecclesijs tam clericis, quam laicis commissis, Barc. et clericorum institutionibus, concil. parte 15. post concil. Lateran.

CAP. 1 ex concilio Medicmatricis) sic etiã uetus Gregor. Mediolanensi, Cont. et alij. Mediomatricis c.1. Burch. lib.3. c.42. Mediomatricensi cap. xi. Iuo parte 3. c.46. decreti. Sed in concilijs exstat c.26. Cabilonen.2. sub Carolo Imp.
Relatum est ad sanctam synodum, &c.) Relatum est, et infra, uetus Gregor. Perlatum est (ad S. synodum etc.) Cont. sic in alijs editis Perlatum pro Relatum, et in tribus Tarr. et in Barc. Perlatum ad nos est, concil. at Burch. et Iuo, ut in Barce st.
etiam ecclesia) vox etiam non est in concil. neq. apud Burch. et Iuo. neq. in duob. Tarr. est in ueteri tertio, sed deleta, siue expuncta, non habet Cont.
ut de uno altari tres) quattuor, Burch. et Iuo, et Barc. et duo Tarr. et Cõc. ut unius altaris quattuor, concil.
singula partes) hęc in uno Tarr. desiderantur.
fieri potest) sic omnes, geri potest, cõcil. tantum.
quod huiusmodi ecclesia) quod huiuscemodi ecclesiae, cõcil. Burch. et Iuo. quod ecclesia, Raim. et Contius.
inter heredes) patroni, addit Raim. solus.
non debeant) sic etiam concil. Burch. et Iuo. non debeat, Raim.
& si in contentionem venerint, & simultates) sic etiam concil. Burch. et Iuo. contemptionem pro contentionem, unus Tarr. non recte. euenerint, pro uenerint, tres Tarr. sed in ueteri e deletum est. et si simultates, tres Tarr. si, in ueteri olim non erat, Raim. alijs omissis, et si simultates.
inter eos) vox eos a Contio est tantum omissa.
per quas) sic etiam concil. Burch. et Iuo. propter quas, unus Tarraconensis, et Raim. non male.
praecipiatur ab E po ciuitatis) vox ciuitatis omissa est a Raim. et Contio. hi addunt ante hęc verba; si aliter prouideri non poterit. ut editũ est, concil. Burch. et Iuo.
donec illi) vox illi a Raim. et Cont. est omissa. habent ceteri.
& pari modo, & pari cõsilio ecclesia) uoto pro modo, tres Tarr. et pari uoto, atq. consilio ecclesia, concil. et Iuo, et Barcin. concilio pro consilio, Burch. nõ recte. et ecclesia, Raim. et Cont. alijs omissis.
illa sacerdotem) uox illa omittitur ab eisd. Raim. et Contio.
suum ministeriũ agere possit) peragere possit, Barcin. ibi suum ministerium peragere possit, cõcil. suum ministerium ibi peragere possit. Burch. ibi minist. suum peragere possit. Iuo. suum ministerium valeat exercere, Raim.
Cap. 2. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cont. cui interfuit Rex Arnolphus, cap.32. addit Burch. lib.3. cap.224. Arnulphus, Iuo parte 3. cap. 283. decreti. exstat in concil. d. capite 32.
Quaecumque ecclesia pluribus &c.) a cõpluribus, tres Tarr. et concil. et Burch. et Iuo. a pluribus, Cont. qui multa addit a Raim. omissa, quę sunt in concil. et in Burch. et Iuonis libris.

fit

sit obsessa) sic etiam concil. et Burch. sit possessa, Iuo, et Cont. non male.
concordi unanimitate) sic etiam concil. et Iuo, et Cont. concordia pro concordi, Burch. unitate pro unanimitate, duo Tarr.
undique procuretur) sic etiã concil. et Burch. et Iuo. unicuiq. pro undique Barc. et Cont.
discrepationes) sic etiam Cõt. disceptationes, concil. Burch. et Cont.
Si uero contingat pro ea comparticipes dissidere) sic etiam concil. Burch. et Iuo. Si contingat pro ecclesia dissidere patronos, Raim. et Cont.
& sub uno presbytero nolle eam procurare) sic etiã concil. et Burch. et sub nullo presbytero eam procurare, Iuo. ut eam nolint sub uno presbytero procurari, Raim. alias ordinari, Cont.
& propterea &c.) hæc usq. ad uocẽ Eps, Raim. et Cont. omittunt. sunt in cõcil. et apud Burch. et Iuonem.
inter ipsos) inter eos, Barcin. inter eos ipsos, unus Tarr. inter ipsos, concil. Burch. et Iuo.
frequentari) frequentare, concil. et Burch. et Iuo, et Barcin. et tres Tarr. in uno tamẽ eorum olim frequentare, mox frequentari.
seruos Dei non oportet litigare) δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι. Paul. epist. 2. ad Timoth. c. 2. seruũ uero domini pugnare, siue contendere non oportet. Aptiora sunt Pauli uerba epist. 1. ad Corinthios c. 6. ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ἐν ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν. Iam uero inquit, omnino crimen in uobis est, quod lites inter vos habeatis. Addit rationẽ. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; cur non potius iniuriam patimini? Indigne fero, huiusmodi admonitiones non sæpius in nostris libris inueniri.
Eps tollat inde reliquias) sic etiam concil. Burch. et Iuo. tollet pro tollat, unus Tarr. Eps, si aliter non poterit ipsi cõsulere, tollat inde reliquias, Raim. et Cont. Referuntur hoc loco a Tancredo opiniones antiquorum Melendi, Ioãnis Falensis, et Alani; a Tancredo sumpsit, ut alia pleraq. Bernardus in scholijs Gregorianæ collectionis, Melendi facit mentionem Vincen. c. 1. de coniugio leprosi, in hac collect.
& sub magna &c.) hæc omittunt Raim. et Cõt. habent ceteri.
& sub sigillo signet ea) sic etiam Burch. consignet ea, cõcil, et Iuo. eas pro ea, Barcin. suo pro sub, duo Tarr. non male. omnia a Raim. et Contio sunt omissa.
et ut sacrum ministerium) mysterium, Burch. aptius. et, non est in concil. cetera, ut edita sunt. et sacrũ mysterium, Iuo. ut sacrum mysterium, Raimund.
nullus celebret) nullus celebraret, Barcin. solus.
concordi unanimitate) hæc omittũt Raim. et Cõtius, habẽt alij.
unum omnes) uox omnes ab eisdem tantum est omissa.
qui idoneus sit sacrosanctum) locum, addunt concil. et Burch. et Iuo. qui sacrosancta sit idoneus procurare, Raim. et Cont.
& populo Dei utiliter prodesse) hæc omittunt Raimun. et Cont. habent ceteri. valeat, addit Barcin.
Post hæc uerba est in concilijs tantum. Hanc autem habeant auctoritatem Epi, ut in nullis ecclesijs nec constituantur presbyteri, nec expellantur illis inconsultis, et non consentientibus. In epistola beati Papæ Clementis legitur. Attendẽdũ summopere est etc. ut apud Burch. lib. 2. c. 93. et Iuon. parte 2. c. 123. decreti, et Grat. 16. q. 1. c. 41. cunctis. ex Clementis epist. 3.
Cap. 3. ex concilio apud Confluentiam) ex cõcilio Remensi præsente Ludouico Imp. c. 5. Burch. lib. 3. c. 239. ex concilio Confluentiæ habito, cui interfuit Henricus, et Carolus Reges. cap. 5. Iuo parte 3. c. 281. decreti.
proprias ecclesias) capellas proprias, Burch. et Iuo.
habeatur) sic etiam Iuo. habetur, Burch. et unus Tarr.
canes, aut gynaciarias) canones, aut genitarias, Iuo mendose. canes, aut genitiarias, Burch. geniciarias, Barcin. et duo Tarr. idest obstetrices, addit tertius Tarr. ego nihil muto.
ecclesia eas) ecclesiarum eas, Burch. et Iuo.
inde restaurationem) restaurationem, Burch. et Iuo. in pro inde, duo Tarr. in restaurationem, Barcin. aptius.
ecclesiarum &c.) apud Iuon. multa desiderantur.
Cap. 4. ex cõcilio Lateranen.) adde c. 17. ex cõcil. sed apud Gulliel. Neubrig. in historia Anglica est cap. 8.
Quoniam in quibusdam) sic etiã Raim. Quia pro Quoniam, Gull.
usque huc) huc usque, concil. et Raim.
& cum in Dei ecclesia &c.) hæc ratio, et clausula omittitur a Raim. et Contio. vox et apud Gul. desideratur. et cum in ecclesia Dei, etc. concil.
unius esse debet rectoris) unius debeat esse rectoris, concil. et Raim. unius debeat esse prælati, unus Tarr. debet esse, alter Tarr. cetera, ut edita sunt.

defensione plurimos) sic etiam in concil. dissensione plures, uet. Greg. dissensione plurimos, duo Tarr. et Cõt. et alij, et in marg. alias defensione, dispensatione plures, Gull.

Quocirca) hæc omittunt Raim. et Cont. habẽt ceteri.

plures partes) plures personas, alias in marg. Cõtius, et alij.

dimiserint) sic etiam Gull. et Raim. diffuderint, concil. diem diffindere, siue diffundere, uetus est ex duodecim tabulis sumptum.

& probatur) sic etiã cõcil. et approbatur, Raim.

esse nequiuerit) sic etiam Raim. fieri nequiuerit, concil. esse non poterit, Gull.

sicut melius eam) sic etiam Raim. uox eam omissa est in concil. prout melius eam, Gul.

& ad ipsum etiam) vox et non est in concil. vox etiam non est in ueteri Gregor.

& cui competat) vel cui competit, uetus Gregor. non optime.

infra tres) sic etiã in concil. intra treis, Gul. infra quattuor, Barcin. et tres Tarr. et Raim.

In fine additur in duobus Tarr. ipse diffiniat, quæ uerba neq. in concilijs sunt, neq. in Greg. libris.

Cap. 5. ex eodem) sic etiam Raim. et Cont. Item ex eodem, Barcin. Idem pro Item, unus Tarr. non recte. tu adde editis, cap. 14. ex concil. siue cap. 6. ex Gull. Nã ubi est autem ordo capitum perturbatus, huius enim capitis uerba prius scripta sunt in concilio Lateran. quam uerba capitis quarti.

Praeterea in tantum) Præterea quia in tantum, duo Tarr. et concil. et Raim. Ante hæc uerba addi potuit pars cap. Quia in tantum, ex conci. Integra clausula posita est sub titulo de præbendis, sed apud Gulliel. est initium capitis sexti positum post caput 19. in editis libris concil. cuius initium est. Nõ minus pro peccato, quod est in hac collect. tit. de immunitate ecclesiar. Aptius autem cohærere uidetur huic, quam illi capiti.

& remoueans) sic etiam Raim. etiam, additur in concil.

possessionem) sic etiam Raim. possessiones, cõcil.

atq. ecclesiastica bona) sic etiam uetus Gregor. atque alia pro atq. tres Tarr. et Cont. et alij. atq. alia bona ecclesiastica, concil. et alia ecclesiastica bona, Gull.

uoluntate plerumq.) sic etiam Raim. plurimum uoluntate, concil. plerumq. uoluntate, Gul.

& tam ecclesias &c.) multa Raim. et Cont. omiserunt oppido necessaria.

quam homines eorum) malo earum, ut est in trib. Tarr. licet in uno ex his olim eorum fuerit. earum, habet etiã Gul. quam eorũ homines, cõcil.

eos, qui amodo ista præsumpserint) commiserint, cõcil. ipsos, Raim. alijs omissis.

esse feriendos) uox esse desideratur in concil. et in Gregor.

Presbyter autem, siue clericus) sic etiam in concil. Clericus autem, Raim. et Cont.

sine propria auctoritate Episcopi) sine proprij Epi auctoritate, concil. et Raimund. et tres Tarr. aptius.

receperit) sic etiam Gull. et Raim. tenendam, additur in concil.

persisteris) persiterit, duo Tarr. et concil. et Raimund. persiterint, uetus Tarr.

et ordine) vel pro et, uetus Gregor. solus.

deponatur) deponãtur, uetus Tarr. tantum.

Post huius capitis uerba est in conc. Sane quia laici etc. ut sub tit. de foro competenti c. 6. in hac tantum collectione.

(cap. 6. Præceptori) Præceptori, unus Tarr.

Vellen.) Wellen. unus Tarr. Verselen. Barcin. si de ecclesijs Italicis ageretur, Vercellen. scribi posset, sed agitur de Britannicis.

ipsum in canonicum) vox IN non est in tribus Tarr. et uno Barcin.

xl. sol.) lx. sol. unus Tarr.

percipiendos) recipiendos, unus Tarr.

promoueris) promoueret, Barcin. et tres Tarr. nõ male.

in eadem) in ipsa, tres Tarr.

Tho. fructum præbendæ sibi prioris) Thomas fructus præbendę prioris sibi, tres Tarr.

inordinata fuerint) inordinate fuerint, tres Tarr.

m. qua.) pr. m. qua. uetus Tarr.

si prælibatus) si præfatus, Barcin.

a commemorato) a memorato, duo Tarr.

uoluntate uestra) nostra, uetus Tarr. sed supra in principio est uestra in hoc, et in alijs tribus Tarr.

ecclesia fuerit) fuit, unus Tarr. uoce altera omissa in eodem, et in altero Tarr.

cum præbenda dicitur) cum aliqua pro cum, Barcin. cum alia, tres Tarr.

quia pro non dato &c.) hæc posuit Raim. in fine cap. 5.

de iure donare) dare, duo Tarrac. ut editum est, Raim.

Cap. 7. Idem Eborac. Archiepo) scribe R. Eboracensi Archiepo, ex concil. parte 15. c. 2. tit. de iure patronatus, et clericorum institutionib.

pars c. Relatum est) hæc omittunt Raim. et Cõt. Integra clausula exstat sub tit. de clericis non residentibus.

Quod autem) sic etiam Raim. Quia autem, concil.

an priore clerico) an clerico priore, concil. an primo clerico, unus Tarr. et Raim.

remoueri,

remouetri, uel posterior) hæc in concil. desiderantur.
condicio possidentis) quam petentis, addit Barcin. solus.
Decetero prudentia tua litteris præsentibus intimamus) Decetero tuæ prud. respondemus, Raim. et Cont. præsentibus litteris, concil. cetera, ut edita sunt, nisi quod hinc initium est capitus 2. cum hac inscriptione IDEM.
instrumenta concesserunt) concesserint, concil. et uetus Gregor. confecerint, Cont. et alij. concesserunt, olim unus Tarr. mox concesserint.
firmaui) sic etiam Raimundus. confirmaui, concil.
nihil agi uidetur) sic etiam Raim. nil actum, uel datum uidetur, concil.
a laico enim etc.) pro his, quæ sequuntur, Raim. et Cont. scribunt, quia pro non dato etc. ut capite proximo dictum est. in concil. ut edidimus.
donari non potest) dari pro donari, concil. et duo Tarr.
Patronatum autem de) sic etiam in concil. Patronatus, unus Tarr. vox de in duobus Tarr. omissa est.
assensu) consensu, uetus Tarr. solus.
in eadem) in eosdem, côcil. et Barcin. in eodem, uetus Tarr.
Cap. 8 Idem Exon. Epo) sic etiam uetus Gregor. Exonien. Cont. et alij, non male. Idem Herefordén. Epo, et Abbati de Forde, d. parte 15. c. 4. quæ inscriptio nobis est capitis noni.
uestra iurisdictionis aduocationes) uestræ dioecesis aduocationem, côcil. aduocatias, Raim. et Côt. alijs omissis, non recte. docet Tancrd. hoc nomine appellari ius patronatus, item alijs nominib. enumeratis etiã a Bern. in scholijs Greg. collectionis. Raimundus autẽ et Cont. multa in hoc capite omittunt, quæ lector uidere poterit, ne singulis immoremur.
modo possunt) sic etiam Raim. et concil. possint, duo Tarr.
nos tamen prauam) nos tã prauam, concil. et tres Tarr. aptius. omittunt hęc Raimundus, et Cõtius.
nobis auctoritate m. atq. pr.) auctoritate mandamus, atq. præcipimus, concil. prima uoce omissa. uobis auct. m. qua. uetus Tarr. præcipimus, Raim. et Cont. alijs omissis.
uniuersis ecclesijs) uniuersis clericis, concil. et Barcin. aptius.
ulterius) hæc uox non est in concil. neq. in duobus. Tarr. et Barcin. neque in Gregor.
inhibere curetis) sic etiam concil. procures, Raimund.
ap. re. auctoritate Apostolica spolietis) appellatione cessante, Apostolica auctoritate spolietis, concil. ap. postposita, spoliando, Raimundus, et Cõtius.
Cap. 9. Idem H. Eforden. Epo) Idem Hereforden si Epo, scribendum est, tum ex concil. d. parte 15. c. 4. tum ex Gregor. tum ex scriptura trium Tarr. et Barcin. unius, quamuis in quibusd. litteris varietas sit nonnulla. Nec placet nobis in scriptio cap. 5. in cõcil. d. par. 15. Idem I. basilicæ xij. Apostolorum presbytero Cardinali. sed eã putamus aliunde luxatam illic hæsisse.
Ex litteris I. Salesberien.) Saleberien. uetus Gregor. Salabrien. Cont. et alij. Ex litteris Sarensis, concil.
ecclesie de Lunton.) Lauerton, duo Tarr. Lauion, tertius. Laton. Raim. de Lauerchon. concil. alia uoce omissa.
Winton.) Vinton. Raimundus. Vuilthon. concil.
Willelmum de Leicestre) Vu. de Leicester, concil. W. duo Tarr. et vetus Greg. qui alia omittit. Gu. Cont. et alij.
præsentauit) sic etiam Raim. præsentabat, côci. Post hoc uerbum est in Barcin. qui cognoscens eum legitime natum, et honestis moribus præditum; ipsum in eadem ecclesia instituit.
Post aliquantum temporis) aliquantulum, Barcin. ut editum est, concil. postmodum, Raim.
Willelmum de Norale) Vu. de Norhale, concil. W. duo Tarr. alium, Raim.
Epo autem nolente) uero pro autem, concil. quo nolente, Raim.
Archieps quia &c.) Archieps uero, quia, concil. et duo Tarr. autem pro uero, Cont. qui addit multa a Raim. prætérita.
quod personam illam reciperet) sic etiam Cont. ut pro quod, côcil. recipiat, duo Tarr.
induceret) sic etiam concil. et Cont. inducat, unus Tarr.
decreuerat sibi) sibi decreuerat, Cont. duxerat, concil. altera uoce omissa.
et infra. Restitutione autem facta &c.) hæc etiam omisit Cont. sunt in concil. sed multa etiam desideramus. Raim. non male addidit, Mandamus, quatenus etc.
& militem) sic etiam concil. et Raim. hunc, addit unus Tarr.
præfatus W. de Leicestra) Leicestre, duo Tarr. Leicester

cester, tertius. Willelmus, Barcin. et unus ex suprascriptis Tarr. Vu. de Leicester, concil. in quibus est mendose in priore editione, præfatum pro præfatus. in ueteri Gregor. est, præfatus W. alijs omissis. præfatus Gu. habent Cont. et alij.

ecclesiam ipsam) sic etiam in concil. vox ipsam non est in uno Tarraconensi, neque in Gregor.

Alias editorum librorum uarietates lectoribus considerandas reliqui.

Cap. 10. Idem Winton. Epo.) sic etiam d. parte 15. c. 6. et uetus Gregor. Vintonien. Cont. et alij. Idem eidem, uetus Tarr. non recte.

Quamuis simus. & infra) sic duo Tarr. et Barcin. Pars c. Quamuis simus. duo Tarr. Omnia omissa sunt in concil. et in Gregor. Integra clausula exstat sub titulo de officio, et potestate iudicis delegati.

super quo &c.) hæc omittunt Raim. et Cõt. sunt in concil.

concedit alicui religiosæ) concedat pro concedit, concil. concedit, religiosæ, Raim. non religiosę, duo Tarr. quod non æque placet; et in altero NON expunctum est.

prior concessio &c.) hæc uerba uarie scripta sunt in priore, et posteriore concilior. editione.

patronatus ius conferendi) ius patronatus conferendi, concil. et Raim. patronatus ius ecclesia non vacante conferendi, duo Tarr. non recte. si NON auferamus, minus offendet hæc scriptura.

& aliquis sine) sic etiam Raim. et aliquis postea sine, concil. aptius.

Cap. 11. Idem Winton. Epo) Wincon. uetus Tarr. Vuigorn. concil. d. parte 5. c. 7. Idem eidem, Raimund.

Querimonia Prioris, & fratrum de Lamb.) Querimoniam Prioris, et fratrum de Lauch, concil. Querimoniam pro Querimonia, Barcin. et tres Tarr. Querimoniam, et infra. Raim. et Cont. Lauthe. pro Lauth. unus Tarr. Lauther, alter. Lamth. Barcin.

destinata) destinatam, concil. et tres Tarr.

quondam Herford.) Hereforden. tres Tarr. quondam de Hereford, concil.

de Wic.) de Vuica, concil.

H. delati) H. defuncti, duo Tarr. H. laici, tertius, et Barcin. R. de Laci, concil.

ipsius R. socrii) ipsius Richardi socij, concil.

habere debeant) debebant, concil. et unus Tarrac.

Unde Eps postea iamdictum) Vnde idem Eps postea iam dictum, concil. uox postea, non est in tribus Tarr. in uno deletum exstat.

Demum cum) Deinde cum, concil. Demum uero cum, duo Tarr.

consistit) constituit Barcin. solus non melius.

W. de medio) Vu. pro W. concil. ut semper. Willelmo, duo Tarr.

W. de Meditan.) Meditan. unus Tarr. Mediteran. alter. W. l. de Meduan. Barcin. Vu. scilicet de Meduan, concil.

in ea, qua et W.) uox et, deletum exstat in ueteri Tarr. in altero desideratur. aiter pro et, in cõcil. in eadem, Barcin. alijs omissis.

quod prænominatus Eps I. fecit super ecclesia) quod prænominati Epi institutio, quã super ecclesia ipsa, etc. fecit. concil. quod prænominati Epi inuestitura super ecclesia, unus Tarr.

cum patrimonium uxoris suæ) sic etiam prior editio concil. cum matrimonium, posterior mendose. cum vxoris suæ patrimonium, duo Tarrac.

sibi restitutum) sic etiã in concil. sibi debitum restitutum, duo Tarr.

suam possit) suam posset, concil. et unus Tarr.

Unde quoniam absurdum) Verum pro Vnde, concil. Absurdum, alijs omissis Raim. et Cont. qui breuem hanc sententiam ex longo rescripto referunt.

& ab ecclesia Dei &c.) hæc etiam omittunt Raimund. et Cont. vox Dei non est in concil.

ecclesiarum debeant ordinationes mutari) sic etiam in concil. ecclesiarum, et ordinationes mutentur, uetus Gregor. uocem et, omittit Cont. et alij.

nec quod a supradicto H &c.) hæc etiam omittunt Raimundus, et Cont. usq. ad uocem Vicissitudines. ne pro nec, est in concil. et R pro. H.

licuit reuocare) liceat irritare, concil.

& studiose) et studiosius, uetus Tarr.

est narratum) est dictum, Barcin. narratur, cõcil.

restitui) restitutas, concil. et Barcin.

Vicissitudines etiam huiusmodi) sic etiam in concil. uox huiusmodi non est in duobus Tarr. Et uicissitudines, Cont. et alij quidam mendose. in ueteribus enim ea uerba superioribus coniũcta sunt. ordinationes mutentur, et uicissitudines etc. præsumantur.

quibuslibet in tua &c.) pro his usq. ad finem rescripti Raim. solo uerbo præsumantur contentus fuit; nihilq. addidit Cont.

eorum præsumptionem) earum præsumptores, concil. et duo Tarr.

Cap. 12. Idem Eboracensi Archiepo) sic etiã Raimund. et Cont. Idem eidẽ c. 3. d. partis 15. quod refertur

refertur ad verba cap.1.Idem R.Eboracen.Archiepo.
Inter ceteras,et infra) hęc neq.in concil. sunt, neq.apud Raim.et Cōt.cetera, pro ceteras, est in duob.Tarr.quod non placet.Integram enim clausulam uidimus sub tit.de rescriptis.
aut non consentientib.clericis ecclesias)clericis,ecclesias,concil.ecclesias clericis,Raim. aptius. non, in Barcin.desideratur.
alios ad eas ecclesias)easdem pro eas,Barcin.alio ad ecclesias ipsas, concil. alios ad easdem, Raimund.
repræsentant)præsentant, concil. repræsentent, Barcin.et vetus Gregor.repræsentant,Cont.et alij.
et eorum debet)vox et superuacanea est,non habent eam concil.neq. Gregor.9.
sunt instituti)instituti sunt,duo Tarr. fuerint instituti,concil.auct. sunt Epi instituti,Raimun.
clericos in ecclesijs) absq. Epis, addit vetus Gregor.tantum. in ecclesijs clericos,concil.
Cap.13.Idem Abbatib.Priorib.&c.)sic editi Gregor.vox Priorib.in veteri non est.Idem,hoc est Lucius tertius,concil.d.parte 15.cap.9.
Cura pastorali necessitate &c.) Cum pro Cura, concil.et duo Tarr.Cura pastorali, et infra, vetus Gregor.pastoralis,alij non recte. ut editum est,Cont.qui addit a Raim.omissa.Cura pastorali,et necessitate,unus Tarr.non male.
ecclesiarum uigili studio)cura pro studio,cōcil.ecclesiæ vigili studio,Cont.
ne ultra)ne contra,concil.et Cont. et Barcin. et unus Tarr.ne uel contra,alter Tarr.olim,mox, ne contra.
ualeant ecclesiæ,attentiore)uox ecclesiæ est in uno tantum Tarr. in trib. alijs non est, neq. in Barcin.neq.in Contiano,neq.in concil. ualeat pro ualeant,est in uno Tarr. et apud Cont. qui addit volumus post vocem attentiore . attenta pro attentiore,est in ueteri Tarr.debeant,attentiori,est in concil.
uestra per A.f.m.)pr.addit ante m.unus Tarr.et Cont.qui n.pro u.hoc est vestræ scripsit.uestrę etc.concil.non recte.Mandamus,Raim.alijs omissis.
et consensus adsit) adhæsit, vetus olim Gregor.tātum.interueniat,et consensus adsit,concil.
aliquas ecclesias)sibi ecclesias,concil. aliquas sibi ecclesias,Raim.et Barcin.et duo Tarr. aliquas ecclesias sibi,tertius Tarr.
nisi longa)sic etiā in cōcil.sed in marg. longęua. nisi legitima,Raim.et Cont.longa,in marg. idē Cont.et alij.
Nos enim cum laici)sic etiam in concil. Cū enim laici,Greg.9.
non possunt)non possint,concil.et Raimund.aptius.
uiribus carere decernimus,et)hęc omittūt Raim. et Cont.
Cap.14.Idem Abbatib.&c.)Idem,concil.alijs omissis. refertur autem ad Lucium iij.non ad Alex.iij.ut hoc caput.
ius repræsentandi) ius præsentandi,concil.
ordinis nostri) sic etiam in posteriore concil.editione.nostri ordinis,fuerat in priore edit.
modis omnib.)modis alijs, concil.
et per alios)vel pro et,concil.vel alios,duo Tarr.
non decet nos)nos, concil.quod non æque placet.
institutionib.)canonib.concil.
patrum uestrorum)nostrorum,cōcil.et Barcin. et uetus Tarr.ego nihil muto.
aut ecclesias)aut in ecclesias, concil.hęc omittūt duo Tarr.
desistatis) sic etiam in concili desinatis, unus Tarr.
ut uos in ijs)ut in uobis, concil. poster. edit.ut in uos,prior.edit.non recte.
confouere uelimus,quod)qui pro quod, Barcin. et unus Tarr.fouere uelimus,quia,concil.
Cap.15.Idem Lundon.Epo)Lunden.cōcil. priorē edit.d.parte 15.c.12. vox autē Idē illic refertur ad Lucium.3.ut in superiorib.Lingonen.Epo, Raimundus.ut editum est,in poster.concil.editione.
Si uero aliquando)sic etiam in concil.uox aliquādo a Raim.et Contio est omissa.
disceptantium) sic etiam Raim, discrepantium, concil.
malitiose differtur) ordinationes malitiose differuntur,concil.prorogatur,Raim.
de auctoritate &c.)omittunt quędam Raim. et Cont.quę sunt in concilijs.
euicit)euicerit,concil.et Barcin.et tres Tarrac.et Raim.
Cap.16.*Idem dil filijs Hos.et Templ.*) Hospitalarijs,et Templarijs,tres Tarr.Idem Hospitalarijs,Raim.et Cont.Idē.alijs omissis,cōcil. quod ad Lucium 3.refertur.
Cum saculum reliqueritis)sic etiā Raim. et Cōt. qui alia omissa a Raim. addit. relinquitis, concil.
uel qua) sic etiam Contius . et quæ , concil.aptius.
subiaceant)sic etiam concil.subiacent, Cont. et unus Tarr.
et famam)aut famam,concil.et duo Tarr.uel famam,Cont.
in eis presbyteros &c.) multa omittunt Raim. et Cont.quæ sunt in concil.

per Epi) sic etiam in concil. per Epm, Barcin. et tres Tarr.
excommunicatos &c.) hęc pars omissa est a Raim. et Cōtio, ut aliena ab hoc titulo. de eadē re agitur sub tit. de priuilegijs. sunt in cōcil. ut edita sunt, paucis exceptis.
uel Archidiaconorum suorum) sic etiam in cōcil. uel Archidiaconi, uel sacerdotum suorum, Barcin.
ad diuina) mendose in concil. ad digna.
in capellis) in capitulis, concil. quod nō æqui placet.
Cap. 17. Idem) sic in concil. d. parte 15. c. 14. et in Gregor. sed ad Lucium 3. refertur in concil. in Gregor. et in hac collect. ad Alex. 3.
dilecti filij nostri O.) sic etiam in concil. M. vetus Gregor. alijs omissis. O. Cont. et alij.
in Lincon. et Salesberen. Episcopatib. constitutis) hęc omittunt Raim. et Cont. in Lincolnien. et Saren. Epatib. constitutis, concil. Episcopatu pro Episcopatib. Barcin. et duo Tarrac. Lincoln. pro Lincon. idem Barcin. item Saleberien. pro Salesberen. at in veteri Tarrac. est Salesbrien. in altero Tarrac. Salebrien. in tertio Salesbinen.
easdem ecclesias quidā presbyteri, et alij, etc.) vox et desideratur in cōcil. quidā alij, duo Tarr. olim, omissis alijs medijs. eas quidē, vetus Gregor. et alij. eas quidem, Cont. non sine mendo. multa autem Raim. et Cont. omiserunt.
occupauerunt per uiolentiam) occuparūt, tres Tarr. per violentiam occupauerunt, concil. occuparunt, Raim, alijs omissis.
Quia igitur nostra &c.) recte Cont. addit a Raim. omnia, quæ sunt etiam in concil. excepto nostrum pro nostra.
ea que minus ordinate) uox ea omissa fuerat in duob. Tarr. in quor. altero addita est. non est in Contiano. quæ minus inordinate, concil. voce ea omissa.
ab aliquib. subiectis attentantur) attemptātur, tres Tarr. ab aliquib. super ecclesijs attententur. cōcil. a subiectis attentantur, Cont. ab aliquib. attemptantur subiectis, duo Tarr.
f. u. per A. s. pr. m.) f. t. per a. s. Mand. Cōt. fraternitati tuę in. etc. concil. pr. desideratur in veteri Tarr.
diligenter) sic in concil. diligentius, unus Tarraconen.
si ita sicut dictum est esse inueneritis) cognoueris, pro esse inueneritis, concil. si est ita, Raimū. ut pro sicut, unus Tarr. inueneris esse, tres Tarracon.

ecclesiarum earundem detentatores) detentores, Barcin. earum ecclesiarum detentores, concil. earum pro earundem, duo Tarr. earum detentores, Raimundus, tertia voce omissa.
molestiam ferant) inferant, malo, ut est in cōcil. et in Barcin. et in duob. Tarr.
acquiescere) sic etiam concil. obedire, Barcin.
omni oc. et ap. ces.) dilatione, pro omni oc. Barcin. omni occasione, et appellatione cessante, cōcil. apertius.
auctoritate militum) ecclesiæ, Barcin. addit. militū auctoritate, concil.
nec sic) vox sic desideratur in trib. Tarr. est in concil.
percellas) compellas, concil. monitione pręmissa compellas, Raim. qui his tribus uerbis pro multis versib. ueteris collectionis utitur.
Cap. 18. Idem Andren. Epo) Andron. unus Tarr. Adon. Epo, vetus Gregor. Adonen. Cōt. et alij, et in marg. Ardon. Idem, alijs omissis, concil. d. parte 15. c. 15. quod ad Lucium 3. refertur, ut superiora.
Consuluit nos tua fraternitas &c.) Recte Cont. addit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concilijs.
constructas) sic etiam Cont. a parentib. constitutas, concil. poster. edit. constitutis, edit. priori. ego constructas malo.
filijs, uel nepotib.) sic etiam concil. filijs, vel filiab. nepotib. Cont. non recte.
et indignum sit penitus &c.) Multa Raim. et Cōt. omittunt, quæ sunt in concil. penitus sit, unus Tar. penitus est, alter.
non decet aliquatenus sustinere) sustineri, Raim. nec te pro non, concil. et unus Tarr. nec decet te, alter Tarr. nō debes, tertius, in quo prius fuerat, non decet.
ut in Episcopatu tuo uel clerici) sic etiā in concil. ut clerici Raim. et Cont. alijs omissis.
uel a liquib. alijs ecclesias ipsas concedant) vox ipsas in concil. non est. aut aliquib. alijs concedant easdem, vetus Gregor. uel aliquib. laicis concedant easdem, Cont. et alij.
Cap. 19. Idem) Vuintonien. Epo, additur in concilijs, ubi vox Idem refertur ad Lucium 3.
Robertus) Rotbertus, vetus Tarr. R. alter, et concil.
et W.) et Vu. concil. Willelmus, duo Tarraconenses.
de Crotona) de Hortun. concilia. de Octana, Barcin. de Certon. unus Tarraconen. de Creton. alter.

presen-

præsentatio) sic etiam concil. repræsentatio, unus Tarr.
Stodeleia) Stodleia, concil. Stoldeia, vetus Tarr. et Barcin. Stoleia, alij duo Tarr.
persecutiones) sic etiã concil. et, addit vetus Tarrac.
quoniam cum) uox cum in veteri Tarr. non est. vox quoniam non est in concil. quod placet.
nexum sit) annexum sit, Barcin. et unus Tarr. et concil. adnexum sit, duo Tarr. Hoc Raim. posuit cap. 16. eo. in Greg.
d.t.) dis.t. unus Tarraconẽ. Discretioni tuæ, concil.
super patronatu) sic etiam in concil. super ius patronatus, Barcin. et tres Tarr. quod non æque placet. super iure patronatus, malo.
metu capitis) metu captus, in concil. non recte.
ut fertur) nititur, concil. mendose.
renunciauerit) renuntiauit, concil. abrenuntiauerit, tres Tarr. sed in uno olim, ut editum est.
Cap. 20. Idem) sic etiam Raim. et in concil. d. parte 15. cap. 17. sed parte 47. tit. de iure patronatus cap. 1. additur, Cantuariensi Episcopo. vox uero Idem d. c. 17. refertur ad Lucium 3. sed d. c. 1. ad Hadrianum Papam.
De iure uero patronatus in præscripta capella) ecclesia, d. c. 17. capella, Cont. qui addit quædam a Raim. omissa. vox uero non est in Barcin. De iure patronatus capellæ de Stretton. d. c. 1.
et si prædictus R. ipsum comparauit) quatenus si prædictus R. ius patronatus cõparauit, d. c. 17. ut si R. Brito ipsum comparauit, d. c. 1. et in marg. P. pro R. idem pro ipsum, unus Tarr. idẽ ius, alter Tarr. sed uox ius olim desiderabatur. quat. si R. illud comparauerit, vetus Gregor. cõparauit, Cont. et alij. Videndum est, num sit idem R. de quo capite proximo, eritq. tunc Robertus dicendus, ut illic dicebatur.
cum inconueniens sit) sic etiam d. c. 1. et Raim. cum hoc, pro cum, d. c. 17.
et penitus inhonestum) sic etiã d. c. 17. vox penitus omissa est d. c. 1. omnia a Raim. et Contio.
contractum illũ &c.) ante hæc verba addit Raim. quod est spirituali annexum, quæ verba sumpsit ex cap. 19. quod est ab eod. omissum. ut editum est, in concil.
sublato ap. re.) re. ap. unus Tarr. sublato appellationis remedio, concil. omittit omnia Raim. et Cont.
irritum denuncies manere) et inanem, pro manere, d. c. 1. et unus Tarr. irritũ esse decernas, Raim. hæc omittuntur, d. c. 17.
Cap. 21. Idem) sic etiam in cõcil. d. parte 15. c. 18. et in Gregor. sed vox Idem in concil. ad Luciũ, in alijs ad Alex. refertur.
aut ecclesias) aut ecclesiam, cõcil. et Raim. et tres Tarr.
sine concessione sui Pont.) sic etiam concil. et Greg. 9. summi Pontificis, vetus Tarr.
nec monasterijs) sic etiam concil. vox nec non est in Gregor. nec in monasterijs, tres Tarr. in uno tamen IN expunctum est.
nec canonicis offerat) sic etiam in concil. vel pro nec, vetus Gregor. vel canonicis conferat, Cõt. et alij. canonicas autem hoc loco appellari existimo canonicorum loca, ut monasteria monachorum.
et auaritia) vel pro et, unus Tarr. solus.
cõsentire noluit) noluerit, duo Tarr. voluerit, concil. et Barcin. et vetus Tarr. et olim vetus Gregor. mox noluerit, ut apud Cont. et alios.
tunc licentia eius) cum pro tunc, Barcin. tunc eius licentia, tres Tarr. et vetus Gregor. et alij editi. eis pro eius, Cont. mendose.
Cap. 22. Idem) sic Raim. et Cõt. Idem Noruuicẽ. Epo, d. parte 15. c. 19. sed vox Idem ad Lucium 3. refertur.
Significasti, et infra) sic etiam Raim. et Cont. hæc in concil. desiderãtur. Integra clausula exstat, ut existimo, cap. 9. de officio, et potestate iudicis delegati, in hac collect. Ante et infra, adde etc. ut est in duob. Tar. et ita sæpius est in hac collectione.
Ceterum si Episcopi) sic etiam in concil. vox ceterum a Raim. est omissa: addit eam Cont. qui Epo edidit in marg. mendose. et addit, nec de est aliquid, quod falsum est.
post promotionem suam repræsentationes) præsentationes, concil. post monitionem suam præsentationes, vetus Gregor. non recte. ut in cõcil. Cõtius, et alij.
a patronis ecclesiarum) sic etiam in cõcil. earum, Raim.
adepti fuerint) sint, vetus Greg. solus.
repræsentauerint) præsentauerint, duo Tarr. et cõcil. et Raim.
Cap. 23. Idem Abbati S. Albani) sic etiam d. parte 15. c. 30. sancti Albini, vet. Tarr. sancti Alberi, alter Tarr. sancti Alberti, Raimundus, et Contius.
Consultationibus, et infra) sic etiam Raimundus, et Contius. Pars cap. Inconsultum, concilia, quod mendosum suspicor. Integra clausula exstat, ut existimo, sub titu. de officio, et potestate iudicis delegati, cap. 15. in hac collect. Ante illa, et infra, adde etc. ut est in duobus Tarraconen.

De cetero

Decetero si aliquis) si quis, côci. pro si aliquis. Si aliquis, vetus Gregor. alijs omissis. Si quis, Cont. et alij. De cetero si quis, etc. et nihil notatur deesse. Cont. in marg. non recte.
ad repraesentationem illius) ad praesentationem ipsius, concil. ad presentationem illius, Raimundus.
clericus, qui institutus est, non deberet ab ecclesia ipsa propter hoc remoueri) non debet ab ipsa ecclesia remoueri, côcil. non debet ab ipsa ecclesia, tres Tarr. non debet ab ecclesia ipsa, Barcin. institutus non debet ab ecclesia propter hoc remoueri, vetus Grgor. alijs omissis. ab ipsa pro ab ecclesia, Cont. et alij.
Si vero non possidebat ius patronatus) Si uero tunc etc. concil. tunc ius patronatus, unus Tarr. et Barcin. ius tunc patronatus, alter Tarr. Si uero non possidebat, Raim. et Côt. alijs omissis. Ante haec verba addunt ijdem. cum ex hoc ei, qui de iure debet habere, nullum in posterum praeiudicium generetur. quae neq. in concil. sunt, neq. in hac collectione.
nec possessionem patronatus &c.) sic etiam concil. iuris patronatus, duo Tarr. multa Raim. et Côt. omittunt.
Donationes vero &c.) sic etiam in concil. haec pars posita est a Raim. sub tit. de donationi[illegible] Contius se mutam personam pręstitit.
concessiones ecclesiarum) sic etiam Raim. vocem ecclesiarum in concil. desideramus.
qui ipsas) sic etiam Raim. qui illas, unus Tarr. quae ipsas, concil.
Si religiosis fiant locis) Si fiant religiosis locis, concil. ab Epo, uel eius auctoritate, addidit Raim. verbis editis non male.
sine ipsorum assensu) sine assensu ipsorum, concil. sine ipsorum voluntate, vetus Gregor. assensu, Cont. et alij.
Cap 24. Nouoburgo) Neuburc, côcilia, uide cap. 25.
de Giseburn.) de Giseburne, concil. Giseburna, unus Tarr. Giseburgen. alter Tarr.
de Certon.) de Cradun. concil. de Crotona, vetus Tarr. de Certonen. alter Tarr.
monstrauerunt) sic etiam concil. dixerunt, unus Tarr.
donationes etc. pertinêt) donatio etc. pertinet, Barcin. et concil.
eisdem significauimus) eidem, tres Tarr. eisdê significamus, concil.
donationi laicali) sic etiam in concil. laici pro laicali, vetus Tarr.
qui habent in ecclesia &c.) mutatur ordo verbor. in concilijs. in eclesias, vetus Tarraconen. pro in eclesia.

reseruare noscuntur) seruare, duo Tarracon. et côcil.
Post hoc caput est in. Barcin. Dilectus filius noster S. etc. ut cap. 1. hoc titulo in 2. collectione.
Cap. 25. Idem Eboracen. Archiepo) sic etiam in côcil. d. parte 15. c. 23. et apud Raim. et Cont. et capitulo, addunt tres Tarr. recte. Hoc est cap. 26. in Barcin.
Suggestum est aurib. nostris) sic etiam côcil. et vet. Greg. hae voces, aurib. nostris, non sunt in Contiano, neq. in alijs quibusdam editis libris.
cum ecclesia de Ochona, ac de Borales, Sater, et de Land.) cû ecclesię de Ochera (Ochan, in marg.) et de Malestart, et de Leinder, concil. cum ecclesiae quędam, Raim. et Cont. breuius. Ochan H. pro Ochona ac, duo Tarr. Occham H. tertius Tarr. Ocham R. Barcin. Boroles pro Borales, unus Tarr. Sarter pro Saiter, vet. Tarr. Sarc. duo alij. Fart. Barcin. Lande pro Land. item duo Tarr.
in prabenda) malo, in pręben dam, ut est in concil. et in Gregor.
attenuare, et) hęc omitût Raim. et Côt. sunt in concil.
in donationib. ecclesia) ecclesiarû, duo Tarr. et côcil. et Raim. aptius.
vniuersitatis nostra) sic etiâ in côcil. hęc omittunt Raim. et Cont. apparet autem ex his etiam capitulo scriptum fuisse.
si cum assensu) sic etiâ Raim. si cû côcessu, prior editio concil. et in marg. forte consensu. si cum cosensu, posterior concil. editio.
Cap. 26. Regi Anglorum) Anglorum Regi, côcil. Angliae, Barcin, in quo est hoc cap. 27.
de Bligurd) de Ligurgis, concil. de Blibug. duo Tarr. de Bliburgeri, tertius.
et honeste) et honestate, Barcin. et Tarr. unus, et concil.
exaudire) sic etiam in côcil. uolumus exaudire, unus Tarr.
Verum) Vnde, Barcin. et vet. Tarr. Verû, côcil.
contrarium videtur) sic etiam concil. est contrarium, unus Tarr.
iuris patronatus obtentu) vox iuris non est in concil. neq. in Barc. neq. olim fuerat in veteri Tarr.
illa impartiri) illa impertiri, tres Tarr. ista imparti ri, concil.
si de iure) quod pro si, Barcin. si, concil.
Cap. 27. Idê Archiepis, F pis) et Epis, duo Tarr. et concil. parte 50. cap. 33. et Raim. vox Epis in veteri Tarr. non est. Hoc est cap. 28. in Barcin.
per Angliam constitutis) sic etiam Raim. Galliâ pro Angliam, concil. et duo Tarr.
Relatum est aurib. nostris) Relatum est, vetus Gregor. alijs omissis. ut editum est, Cont. et alij.

No-

alijs omissis, ut editum est, Cont. et alij. Nostris est aurib. intimatum, concil.
occasione laica recognitionis) sic etiã Raim. occasione laici, cõcil. mẽdose. quæ fuerit apud Anglos recognitio, docuit Alanus Anglus, cuius scholium exstat etiam in Gregorianis. Recognitio est confessio in iure, vel coram testibus concessionis, vel donationis prius factæ de re quacumque.
et potentia &c.) Multa Raim. et Cont. omittũt. vel pro et in concil.
patronatus ecclesiarum) sic etiam in concil. ius, addit ur ante hæc uerba in duob. Tarr. omnia omittunt Raim. et Cont.
non intrant per ostium, sed aliunde conscendunt) sic etiam Raim. contendunt, concil. sumuntur hęc ex cap. 10. Ioannis.
vel prerogatiua) sic etiam Raim. ac pro uel, cõcil. alterutra uox desideratur in duob. Tarr.
m. atq. pr.) m. uetus Tarr. alijs omissis. præcipiẽdo mandamus, concil. mandamus, Raim. multis alijs omissis.
qua eos quos patronatus) sic etiam concil. qua. eos, Raim. et Cont. alijs omissis. quat. si constiterit, eos ius patronatus, unus Tarr. quat. eos, quos constiterit ius patronatus, alter Tarr.
et ecclesiastica beneficia) vel ecclesiastica beneficia constiterit, concil. et vetus Tarr. aut ecclesiastica beneficia constiterit, Barcin. vel pro et, duo alij Tarr. cetera, ut edita sunt.
modo adeptos) sic etiam in concil. modo esse adeptos, tres Tarr. recte.
nisi præscriptione) sic etiam concil. recte omisit Raim. vocem præscriptione.
sublato ap. diffugio) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. refugio, duo Tarr. pro diffugio.
ab officio reddatis et beneficijs alienos) officijs pro officio, concil. beneficio pro beneficijs, Barcin. et duo Tarr. et Raim. reddas pro reddatis, prior concil editio non recte.
et si nec sic &c.) sic etiam Cont. addens a Raim. omissa. Si vero nec sic, concil.
vinculo) eos vinculo, concil. vox eos non est in Contiano libro.
ad dignam) sic etiam in concil. ad condignam, Cont.
Ad hæc quoniam &c.) sic etiam vetus Gregor. Ad hoc quoniam, concil. et Cõt. et alij, et unus Tarr. est autẽ initium cap. 34. d. partis 50. et in uno Tarr. capitis 28. Contius etiã addit in marg. alias est nouum caput in vet. compil.
prohibitionis nostræ) sic etiam concil. et Raim. nostræ pro vestrę, unus Tarr.

sicut excommunicatos) sicut excõmunicatum, cõcil. et tres Tarr. multa Raim. et Cont. omittunt, quæ nos singula non collegimus.
attentius) cautius, vetus Tarraconen. artius, concil.
Cap. 28 sibi ius) penitus, addit unus Tarr. quod nõ omnino placet. Hoc est 29. caput in Barcin. et in uno Tarr.
quod ubi Episcopalis auctoritas non accesserit) nisi pro ubi, Barcin. in quo NON omittitur. nisi ubi, olim vetus Tarr. auctoritas Epicopalis, duo Tarr.
Cap. 29. Lucius iij. Pars c. *Ad abslendã*) scribendũ est, Ad abolendam, ut est in uno Tarr. et in Barcin. et apud Contium. Integra clausula exstat cap. 11. de hęreticis in hac collect. si utrumq. caput coniunxeris, integram præclaram hanc constitutionem habebis.
aduocati ecclesiarum) idest patroni. Tancredus.
in tantam nosecuntur &c.) Multa omittũt Raim. et Cont.
ecclesijs ipsis) in, ante hæc verba addit unus Tarrac.
etiam in alios) vox etiam non est in Barcin. neque in duobus Tarraconen. neq. apud Gregor. 9.
presumant) præsumunt, Raim.
fodrum) sic etiam Raim. et Cont. et unus Tarr. et scholium Vincen. frodrium, vetus olim Tarr. mox frodrum. fodium, Barcin. frodum, duo Tarr. et scholium Tancr. Fodrum est collecta, quæ fit semel in anno, et est vulgare Lombardiæ. Vinc. in uno Tarr. Frodum est etc. Tanc. in altero Tarr.
et quod ministris ecclesiarum inconsultis faciũt &c.) Multa etiam Raim. et Cont. omiserũt. et quod ministri ecclesiarum eis inconsultis faciunt, Barcin. et duo Tarr. aptius.
firmamus) confirmamus, Barcin. et unus Tarracon.
seu alio quolibet nomine) modo, vetus Tarr. pro nomine, quod non ęque placet. seu quocumq. alio nomine, Raim.
quos de alienatione aduocationis &c.) et aduocatione, unus Tarr. quod non placet. Raim. et Cõt. multa omittunt.
vel fecerint) fecerunt, duo Tarracon. in quorum altero vel desideratur. quos fecerint, Raimundus.
presenti constitutione cassamus) hæc verba sunt in veteri Gregor. unum aliquam decermimus non habere. Cont. et alij. Credo et hæc, et illa uerba a Raimun. cõscripta, ut in hac prima collect.

ne autem

ne autem &c.)hęc pars in Gregorianis omissa est.
que de hereticis dicta sunt)de heret. ad abolendā, Alan.
coërtionem)coërtione, tres Tarr. et Barcin.
cuilibet)quibuslibet, Barcin. et tres Tarr. aptius.
Cap. 30. Idem NorWic. Epo) Lucius tertius Noruuicensi Epo, d. parte 15. c. 8.
pars c. Tua nos) hæc omittunt concil. et Raim. addit Cont. Integra clausula exstat cap. 2. de iure iurando, in hac collect. et in concil. parte 17. c. 4. et in Gregor. c. 11. de iureiur.
Cum autem aduocatus)sic etiam Raim. vox autē in cōcil. non est. aduocatum appellari patronū supra dictum est.
clericum unum) sic etiam concil. uox unum a Raim. et Barcin. est omissa.
præsentauit)pręsentauerit, concil. et Raim. et Barcin. et tres Tarr. aptius.
eo non refutato)sic etiam Raim. eo non instituto, concil. non male.
in iudicio Epi)vox in non est in Gregor. neq. in Barcin, neq. in trib. Tarr. Epi iudicio, cōcil. IN etiam omisso.
credimus relinquendum) sic in concil. vox credimus in veteri Gregor. non est. habet Contius, et alij.
vel religiosā personā)sic etiam in concil. vel ecclesiastica persona, Raim. non male.

TIT. XXXIIII. DE CENSI

bus, et exactionibus, et procurationibus) scribendum procurationibus, ut est in Barc. et in trib. Tarr. et apud Greg. 9. in veterib. libris. in editis pro et exactionib. est exactionib. et omisso, ut in uno Tarr.

CAP. 1. *ex concilio apud Guarmac.*) Guarmatiam, duo Tarr. Guarmat. Barcin. ex concilio Wormaciensi, Burch. lib. 3. c. 52. ex conc. Wormac. c. 50. Iuo parte 3. c. 55. decreti, ex libro 1. capitularium cap. 85. idē Iuo parte 16. c. 262. hodie ut audio, reperitur lib. 1. cap. 90. Capitularium Caroli, et in concilio Vormaciēsi cap. 50. Ex concilio Guarmaciensi est apud Grat. 23. q. 8. c. 25. ex concilio apud Guarmatiam, Raim. et Cont. qui in marg. ait hoc fuisse caput positum in capitularib. Caroli Magni. In veteri Grat. libro hoc caput desideratur. fortasse a Palea est additum.
unus mansus) Mansus uulgari Italicorum dicitur tanta terræ quantitas, quę sufficiat duobus hominibus per annum, idest xlvij. acraturę. Tancr. vide cap. 2. de eccles. ædifican. in hac collectione.

absq. ullo seruitio tribuatur)sic etiam vetus Greg. et absq. pro absq. Cont. et alij. absq. alio seruitio attribuatur, concil. et Iuo d. parte 16. absq. ullo seruitio attribuatur, Burch. et Iuo d. parte 3. et Grat.
in eis)in ecclesijs, Barcin. tantum.
nec de atrijs)neq. pro nec, tres Tarr. et concil. et Burch. et Iuo, et Grat. neq. de areis, Raim. et Cōt. qui in marg. atrijs lege, ut in uet. uide cap. 4. apud Grat. 12. q. 1. Nicolao adscriptum, sed exstat in concil. Salegunstadrensi c. 12 et in fine Burchardi, et apud Iuo. parte 15. c. 178. decreti.
et siquid amplius habuerint) si aliqui pro si quid, tres Tarr. et Burch. et Iuo parte 16. et Grat. et Raim. habuerint amplius, unus Tarr. et si amplius aliquid habuerint, cōc. ut editum est, Iuo d. parte 3.
senioribus suis) sic concil. et Burch. et Iuo. uox suis a Raim. et Contio est omissa. maioribus suis, Grat. non recte. senioribus, idest dominis: uulgariter loquitur. Alan.
Cap. 2. Augustinus super epistola ad Rom.) Romanos, tres Tarr. epistolam pro epistola Barcin. et Raim. Inuenitur hoc in scholijs veterib. sacrorum librorum, quæ glossę dicuntur ordinariæ, et inter lineas, cap. 13. illius epistulæ Pauli.
Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, &c.)et infra. Raim. quod non æquę placet. Sunt enim hęc tantum Pauli verba. πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω.
Et nos subditi esse debetis)sic etiam Raim. subditi esse debetis; quia etiam ideo, idest propter ostendendam subiectionem, præstatis, quasi redditus, glossa ordin. Et uos debetis esse subditi, unus Tarr.
ideo enim tributa præstatis) hęc Pauli uerba sunt. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε.
quia hæc est probatio subiectionis) sic etiam Raim. hęc est probatio subiectionis, glossa inter lineas.
Cap. 3. Gregorius Lucillo &c.)ex lib. 2. epist. 30. registri B. Gregorij.
ut rebus)ut in rebus, duo Tarr. sed IN non est in registro.
communionem in partem) conuentionem in iurgium, regist.
et ad suā uenit notitiam)peruenit, pro uenit, duo Tarr. et ad fraternitatis tuæ hæc sunt perlata notitiam, regist.
ob quam rem)sic etiam in reg. quam ob rem, duo Tarr.
eos nulla mora) nulla mora, nulla ue excusatione eosdē, regist. eosdē clericos, vetus registri lib.

nam si huius &c.) Ante hæc uerba est in regist. Sed si fidem honestatis contemplatione seruare postponunt; tua districtione compulsi, quę rationi conueniunt, cogantur implere.

recurrerit) sic etiam in regist. recurret, Barcin. et unus Tarraconen. recurreret, olim uetus Tarrac.

habere incipimus) incipiemus, reg. et unus Tarr. aptius. inceperimus, alter Tarr.

& in illo) illos, reg. et uetus Tarr.

uindicamus) uindicabimus, reg. et duo Tarr. aptius.

Alia poterunt in registro inueniri pleniora.

Cap. 4. Idem ad Stephanum Castrinum) Castoriū, tres Tarr. Castarium, Barcin. et quartus Tarr. Gregor. Stephano Cantori, Raim. et Cont. qui in marg. ait, Chartulario, lib. 12. epist. 20. Indict. 7. Ego Chartario legi in ueteri registri libro.

Scientes, &c. et infra) Coeperat Cōt. integrā clausulam scribere, sed a librarijs deceptus est, qui notas eius perturbarunt. Sic igitur est in regist. Scientes magnitudinem caritatis uestræ toto dominū corde diligere, ob hoc ea, quæ in Marsis (forte massis) de iure quondam Patricij uiri piæ recordationis contra præcepta dominica, contraq. canonum regulam commissa esse didicimus; ad eius duximus reformare notitiam: quatenus hæc, quæ perpetrata sunt, corrigi debeant, et alij deinceps tēptare nō præsumant. Insinuatum igitur nobis est, in massa, quæ nuncupatur Marato de Abbate monasterij sancti Georgij, quod in eadem situm est, duos monachos refugisse. etc.

Asseruit etiam) sic uetus registri liber. autem pro etiam editus liber. neutra vox est apud Raimund.

supradicta massa) prædictæ massæ, regist. massæ, Raim. et Cont. altera uoce omissa. massa illis tēporib. dicebatur uicus, siue colonia, siue uilla. ecclesię pro massæ, est in uno Tarr.

monasterio illi) illius, Barcin. et olim uetus Tarr. ipsi pro illi, reg. illi monasterio, unus Tarr. monasterio, Raim. altera uoce omissa.

quæ ex tempore &c.) hæc omiserat Raim. addiderat Cōt. sed nō suo loco a librarijs posita sunt: exstāt in registro. quod pro quę, Barcin. et duo Tarr.

conditi monasterij per tricennale) sic etiam Cont. conditionis monasterij per triennale, registr.

non fuerunt) sic etiam regist. et Cont. nō fuerint, tres Tarr. non fuerint solutæ, Barcin.

quod diligenter agnoscas) Ante hæc uerba est in registro. Si quidem illic munificentię gratia a fidelibus uiris oblatum fuerat, portionē se debere percipere. Quod Magnitudo uestra studeat diligenter agnoscere. regist. si quid enim, pro siquidem, scribendum censeo. fuerit pro fuerat, est in editis non male, in ueteribus fuerat. Hæc omittunt Raim. et Cont. sunt autem maxime necessaria.

& si hoc ab initio non fuit) sic etiam in reg. et hæc ab initio imposita non fuerint, Barcin. et si hoc ab initio impositum non fuerit, duo Tarr. non fuerit, tertius Tarr. cetera ut edita sunt. Mand. quat. si ab initio hoc non fuit, uet. Raim. liber. non fuerit, Cont. et alij.

aliquid nouiter imponi non permittat) non condecet, regist. non permittas imponi, Raim. nihil de nouo imponi permittas. unus Tarr.

Post hæc uerba est non sine mendo in registro. quam maxime cum exiguæ substātiæ, et monasterium pauperum esse didicimus, et Abbatē ipsum hospitalem omnino esse, multorum attestatione didicimus.

Cap. 5. Paschalis ij. Comitissæ Matil le) sic etiam Raim. dilectæ filiæ Comitissæ Matildi, Barc. et duo Tarrac. Paschalis V. unus Tarrac. non recte.

Peruenit ad nos, quod Fraxinorensis etc.) Fraxinorū, Cont. qui recte addit quędam a Raim. omissa. Frasinon. unus Tarr.

uidelicet) scilicet, Cont.

cum nos Archipresbyter) sic etiam Cont. uox nos in ueteri Tarr. deleta est. cum Archipresbyter nos, alter Tarr. elegantius.

quod rationabile) nobis, addit unus Tarr. ut quod rationabile, Cōt. uel quid, pro quod, uet. Tarr. olim, mox vel deletum est.

respondimus) respondemus, Tarr. quattuor, non recte. responderemus, Cont. aptius. Inquisitioni tuæ taliter respondemus, Raim.

Census enim) quod census, Raim.

inuenitur) sic etiam Raim. inuenitur definitus, unus Tarr. definitus inuenitur, alter.

et quomodo) et quando, Raim.

Mādamus ergo dilectioni etc.) hęc pars a Raim. et Cōtio est omissa. dis. pro dilectioni, duo Tarrac.

restitui facias) faciatis, tres Tarr. in uno tamē mutatum est faciatis in facias.

Cap. 6. ex concilio Lateranensi) adde c. 4. ut recte Cont. addit, et ex concilijs id confirmatur. Est autem id concil. sub Alex. 3 habitum.

Cum Apostolus se, ac suos &c.) hæc ex uarijs locis sumpta uidētur, Act. c. 20. Pauli epist. 1. ad Thessalon. cap. 2. et epist. 2. c. 3. et epist. 2. ad Corinth. cap. 11.

exhibendos) sic etiam in cõcil. et in Greg. alẽdos, est in marg. concil. apertius, sed eadẽ notio est alterius uerbi.
locum praedicandi) dicendi, vel detrahẽdi malim; sed ferendũ est; cũ nulla uarietas sit in concil. et in Greg. et in quinq. libris huius collectionis.
& illis) vox illis in Barcin. non est: est in alijs libris.
non existeret onerosus) sic etiam concil. et Raim. onerosum, Barcin. hoc onerosum, duo Tarr. in quibus olim onerosus fuerat.
& emendatione dignum) hæc omittunt Raim. et Cont. sint licet in concilijs, uno uerbo fore ad dito ante dignum.
quidam fratrum, & coëpiscoporum nostrorum) vox et non est in concil. quidam prælatorum, Raimund.
suis subditis existant) existunt, concil. vox suis nõ est in tribus Tarr. existant, Raim. et Cont. alijs omissis.
pro huiusmodi causa ipsa) vox ipsa non est in concil. neq. in Barc. omnia omittunt Raim. et Contius.
longi temporis victum) sic etiam concil. et Raim. quæsitum, additur in duobus Tarr.
pro diuersitate prouinciarum) sic in concil. et Gregor. temporum, addit Barcin. nõ sine mendi su spicione, nisi et addamus.
euectionis numerum. Episcopi autem etc.) euectionum pro euectionis, Raim. euectionis numerũ non excedant: Cardinales vero uiginti quinq. non excedant: Episcopi uiginti, uel triginta nequaquam excedant, conci. poster. editionis. in priori edit. est. Cardinales uero uiginti, uel uiginti quinq. etc.
Cardinales autem XXV. nunquam excedant) numquam pro nusquam, unus Tarr. rectius. Cardinales XXV. nusquam excedant, uetus Greg. nũquam, Cont.
Decani constituti sub ipsis) sic etiam in cõcil. et in vet. Greg. sub Epis, Cont. et alij. Decani uero, etc. unus Tarr.
ut non quæ sua sunt quærant &c.) vox quærãt nõ est in concil. neque in Gregor. Verba Pauli sunt in epist. ad Philippen. c. 2. οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ χριστοῦ Ἰησοῦ. Omnes enim, quæ sua sunt, quærunt; non quæ Iesu Christi. Quæ grauis est in omnes sententia, digna, quæ ubique legatur.
nec sumptuosas epulas quærant &c.) requirant, Barcin. quærentes, uetus Gregor. quærant, Cont. et alij. hæc usque ad illa, Prohibemus etiam, in concil. desiderãtur. Laurentius vetus interpres hoc loco uersus ineptissimos adfert, et scurræ personam induit ineptissime, et frigidissime: Bernardus partem eius verborum retulit, partem omisit.
ac competenter) aut pro ac, uetus Greg. solus.
sustinemus autem) etiam pro autem, idem vetus Gregor. tantum.
non debent filij thesaurizare parentibus, sed parentes filijs) οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. Paul. cap. 12. epist. 2. ad Corinthios. non enim debent liberi parentibus seruare thesauros, sed parentes liberis.
pietate uidetur) est pro uidetur, uetus Gregor. solus.
Archidiaconi uero, siue Decani) sic etiam Raim. autem pro uero, concil. et unus Tarr. siue canonici, siue Decani, Barcin.
seu clericos) uel pro seu, unus Tarr.
ecclesiastica facultatis) sic etiam Raim. ecclesiæ facultates, concil.
tenere mensuram) sic etiam concil. et uetus Gregor. tenere, Cont. et alij.
minores merito non doleant se grauari) debeãt pro doleant, uetus Tarr. et uetus Gregor. ut editũ est, Cont. et alij. minores non debeant grauari, concil.
nec sub tali) sic etiam Raim. ne pro nec, concil. et vetus Tarr. non male.
hactenus uti solebant) uti solebant hactenus, duo Tarr. et cõcil. et Raim. sed male in editis distinctio notatur ante vocem hactenus.
plurimum sibi credant) sic Raim. plurimum credãt sibi, uetus Tarr. plurimum sibi credant, alij duo Tarr. plurimam sibi credant, concil.
Huius decreti mentio fit c. 3. de excessibus prælator. collect. 2. quod exstat lib. 1. epist. 132. registri Innoc. 3.
Cap. 7. Idem) ex eodem, Raim. et Cont. aptius. est enim capitus 7. concilij Lateranen. portio.
pars cap. Cum in ecclesia) hæc omittunt Raimund. et Contius. uox Cum, desideratur in duobus Tarr. Integra clausula legenda sub titulo de simonia capite 8. in hac collectione.
ab Abbatibus, uel Epis, alijsue prælatis) ab Epis, uel Abbatibus, alijsue prælatis, concil. ab Abbatibus Epis aut alijs prælatis, uetus Gregor. uel, pro aut, Cont. et alij. idem omisit vocem, ab, non recte, quod peccatum olim fuerat in duobus Tarr. alijsque pro alijsue, habet vet. Tarr. uel alijs, duo alij Tarr.

libertatem quam)sic etiā Raim.libertates,quas, concil.
conseruare desiderant)sic etiam Raim.desiderant conseruari,concil.aptius.desiderant seruare, uetus Tarr.
Si quis vero aliter fecerit) sic Raim.Si quis autem aliter egerit,concil.
quod egerit)quod fecerit,concil. ut editum est, Raim.
Cap.8.Wigor.Epō)sic etiam uetus Gregor. Vigorien.Cont.et alij. Vuiggormen. Epo , parte 28.c.9.titulo de pactionibus licitis,et illicitis in rebus ecclesiasticis.in concil. prioris editionis, Vuigorn.Epo.in edit.posteriori.
pars c. Meminimus)sic etiam in concil.P.c. In eminenti.Cont.non recte.sunt enim ea verba capitis 9.in hac collect.Integra clausula exstat sub titulo qui clerici, uel uouentes,c.3. in hac collect.1.sunt autem plura capita ex eadem epistula sumpta.
quadam illusione)sic etiam Raim.collusione facta,concil.aptius.
soluerint siue receperint)sic etiam Raim. soluunt, siue recipiūt,Barcin.soluunt, aut recipiūnt eas, concil.soluerunt,siue receperunt,duo Tarr.
eis defunctis,nisi ab ijs &c.)personis defunctis,ubi ab his etc.concil.vbi multa mendose,et obscure sunt edita.eis defunctis,Raim.et Cont.alijs non paucis omissis.
præsertim si Pontificalem)sic etiam in concil. si Pontificis,Raim.uoce præsertim omissa.
quod de iure)scribendum,qui de iure,ut est in concil.et in Gregor.et tribus Tarr.
propria,præsertim)sic etiam Raim.suæ,cōcil.pro utraq.uoce.
Cap.9.Idem Carnoten.Epō.Pars c.In eminēti. De cetero nouoris &c.)Vide cap.5.de transactionibus huius collectionis,et dele in margine Nō ponitur.est enim cap.5.de transact.etiā in Gregoriana.
Cap.10.Idem Carnoten.Epō) sic etiam Raim.et Cont.Cenomanensi Epo,concil.parte 2.c.8.titulo de simonia etc.neue prælati uires suas ad causas terminandas,uel regimen ecclesiarum sub annuo pretio committant; neue subditos tallijs vexent,uel pœna pecuniaria multent. Cenoman.Epo,habet etiam Barcin.quod placet.Carnoten.sumptum videtur ex cap.9.
pars capit. Tua nos) sic etiam Cont. desiderantur in concil. et apud Raim. Integra clausula est,ut opinor,sub titulo de clericis peregrinis c.un.in hac collectione.quod etiam est Cenoman.Epo inscriptum.
Ecclesias autem)sic etiā in concil.autē omittunt Raim.et Cont.enim pro autem,Barc.habet.

Epi de manibus laicorū eripiunt)Eps etc.eripuit concil.ut editum est,Raim.
non uidemus exactionem imponendam)exactionē aliam,concil.plenius.exactionem prohibemus imponi,Raim.
quin nouis &c.)hæc clausula a Raim.et Cont.omissa.qui pro quin,cōcil.quod,duo Tarr. quia,tertius.
prohibemus generaliter) prohibuimus,concil. altera voce omissa,fortasse ad concil.Lateran.refertur.
prægrauare)præ[illegible]uari,cōc,quod magis placet.

TIT.XXXV. DE ECCLE

sijs readificandis,& reparandis).ædificandis,tres Tarr.uel pro et, duo Tarr.reparādis,uel ædificandis,Barcin.De ædificandis, et reparandis ecclesijs, vetus Gregor. De ecclesijs ædificandis, vel reparādis,Cont.et alij.

C*AP.1.ex concilio Lateranen.*) cap.25.addi potest ex concil.aut cap.11.ex historia Angli[illegible] Gull.Neubrigen.non cap.13.ut edidit Cōtius.
Cum dicat Apostolus &c.) Recte Cont. addit a Raim.omissa.quę sunt etiā in concil.et apud Gull.qui addit post uocem Apostolus Paulus.
abundātiorem honorem membris infirmioribus deferendum) ἀλλ᾽ ὁ θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμήν. Paulus epist.1. ad Corinthios cap.12.
econtra quidam)sic etiam Cont. cōtra quidam, Gull.ecclesiastici quidam,concil. ut suspicor, mendose ex compendio uocis econtra.
quę sua sunt &c.)de his uerbis dictum est c.6.de censi.
leprosis,& qui)leprosis,qui,concil.et Cont.leprosos,qui,Gulli.
uel ad ecclesiam &c.)sic etiam Cont.et pro vel, concil.multa omisit Gull.
quod quia procul a Christiana pietate esse) a pietate Christiana,concil.esse a Christiana pietate, unus Tarr.quod quidem procul a Christiana ueritate,Cont.
de benignitate sedis Apostolicæ)uox de in Barc.desideratur.de benignitate Apostolica,concil.et Ant.Cont.
qui ecclesiam cum cœmeterio sibi constituere) qui ecclesiā sibi cū cœmeterio construere, concil. quod ecclesiam cum cœmeterio simul construere,Gulli.quod ecclesiam cum cœmeterio sibi construere,Raim.
ualēt gaudere)ualeāt gaudere,Barc.et duo Tarr. et ueteres Greg.gaudere valeāt,concil.et Cont. et alij.gaudere,Gul.et uetus Tarr.altera voce omissa.

ut iniuriosi) sic etiam concil. et Raim. ne pro ut, Gull. apud quem vox nequaquam desideratur.
quod enim pro pietate) quod namq. eis pro pietate, concil. quod enim pro pietate eis, Gul. quod enim eis pro pietate, Barc. et tres Tarr. plenius. sic scribendum in Gregorianis, in quib. vox pro desideratur.
noluimus) sic etiã Gull. et Raim. noluimus, cõcil.
& de nutrimentis) sic etiam uetus Greg. vox de non est in concil. neq. apud Cont. et alios.
Cap 2. Idẽ Ebor. Archiepõ) Eboracen. vet. Tarr. et Raim.
quę dicitur H.) N. duo Tarr. Nortona, uet. Gregor. Nortorna olim. H. Cont. et alij. Erunten. tertius Tarr.
non possunt) non possint, tres Tarr. et Raim.
eam difficultate) difficultate eam, Barcin. et unus Tarr. difficultate ipsam, Raim.
parochialis ecclesia) ecclesia parochialis, duo Tarr. dicta ecclesia, Cont.
conuenienter ualeat) sic etiam vetus Greg. ualet, Cont. et alij.
i. 1 sic habet) habeat, vetus Greg. solus.
sub. ap. ob.) vox ob. in Barcin. non est. ap. re. uetus Greg. sublato appellationis obstaculo, Cont. et alij.
eius uilla) eiusdem uillæ, unus Tarr. et Raim.
quod quidem) per quod, Barcin. quod si quidem, uetus Gregor. quod quidam, Cont. nõ recte. vt editum est, alij, quod præfero.
xx. acras) agras, uetus Tarr. agros, Barcin. acras, idest iugera, et est vulgare Anglorum. Alan. et iugerum habet octo staria 36. tabularũ ad perticam pedis Luiprandi, quæ habet 12. pedes triũ semissium, et trium digitorum. Tancr. uide c. 5. qui filij sunt legit. in hac collectione.
Cap. 3. Idem Exonen. Epõ) Exonien. Epõ, concil. aptius parte 29. c. 2. titulo de alienatione rerum ecclesiæ, et de earundem recuperatione. Lexõ. duo Tarr. Lexonien. Barcin. Idem Alex. Epõ, uetus Gregor. Lexouien. Cont. et alij.
In litteris. & infra) Hæc omittunt concil. et Raimun. et Cont. et Barcin. pars capituli, Ad aures supra de sponsis, concil. scribo de sponsalibus. est autem cap. 15. partis 6. et in hac collectione cap. 2. de eo, qui cognouit. Wigor. Epõ inscriptum. Illic habebit lector integrã primam clausulam. Si uero quærat quis integram clausulã, cuius initium sit In litteris, uidere poterit sub tit. de officio iudicis delegati cap. 14. Brixiensi Epõ, et c. 6. de raptorib. Claremont. Epõ.
De ijs autem, qui) sane pro autem, Barcin. De his qui, concil. et Raim.

& instructionem) sic etiam vetus Greg. et institutionem, concil. et tres Tarr. et Cont. et alij.
quę sunt illius ecclesię) ipsius pro illius, tres Tarr. et Raim. quæ ipsius sunt, concil. uoce ecclesiæ omissa.
supersunt) sic etiam concil. et vetus Gregor. supersint, Cont. et alij non male.
immitentur) adimittentur, Barcin. solus.
Cap. 4. ex cõcilio Magor.) Mogunt. c. 42. Burch. lib. 13. c. 30. Magontiensi c. 42. Iuo parte 3. c. 35. decreti. ex concilio Maguntin. vetus Greg. Magũtinen. Cont. et alij. Maguntiacum sub Carolo appellatur in concilijs, et est c. 42.
restituenda) sic etiam duo veteres Gregor. restauranda, concil. et Burch. et Iuo, et Cont. et alij.
& nonam, & decimam reddant) hæc omittunt Raim. et Cont. vox et posterius omittitur in uno Tarr. nouenariam pro nonam, Barc. numismã, Iuo, et in marg. nonam. et nouam decimã reddant, concil. quod editum est, in marg. in prioribus editionib. sed in postremã hoc solũ editũ.

TIT. XXXVI. DE IMMVNItate ecclesię

nitate ecclesię) sic etiam vetus Greg. ecclesiarũ, Cont. et alij.
cœmeterij, et rerum ad eam pertinentium) sic etiam in ueteri Gregor. eas pro eam, Cont. et alij. omnia desiderantur in ueteri Tarr.
CAP. 1. ex synodo Ioannis Papę) sic etiam Raimun. concilio pro synodo, unus Tarr.
hospitium uindicent) sic etiam Raim. hospitium sibi uindicent, unus Tarr.
in publicis rebus) locis malo, quam rebus, ut est in duobus Tarr. et in Gregor.
& secundum antiquam consuetudinem hospitentur) et etiam hospitentur, Raim. et Cont. quod non æque placet.
Cap. 2. Gregorius Epũs Agnello, Epõ Terracin.) vox Epũs nõ est in tribus Tarr. neque in veteri Raimun. libro, cetera, ut edita sunt. Gregor. 9. Archiepõ Tricen. Cont. et alij. mendose. Traso. in marg. Cõt. Gregorius Agnello Epõ, li. 7. epist. 20. Indict. 1. registri B. Gregorij. et in marg. Terracinensi.
Peruenit, etc. et infra) Peruenit, et infra, Raim. et Cont. Integra clausula ex registro hęc est. Peruenit ad nos quosdã illic, quod dici nefas est, & arbores colere, et multa alia contra Christianã & fidem illicita perpetrare. Cetera in registro videãtur. Sed quæ ad hoc attinẽt caput, hęc sunt. Quia uero comperimus multos se a murorum & uigilijs excusare: sit fraternitas uestra sollicita, & ut nullum etc.

nullum

nullum neque per nostra) nullum per nostrum, uetus Raim. liber. nullum per nostrę, Cōt. et alij. nullum nec per uestræ, editus registri liber. nullum neque per nostræ, uetus lib. post uocē nostræ additum est in ueteri Tarr. neque per uestræ, sed eadem verba postea expuncta sunt.
uel ecclesia) uel per ecclesię, uet. Raim. lib. solus.
defendi a murorum vigilijs) vox murorum in registro non est. excusari pro defendi, Raim.
uelim) sic etiam Raim. auxiliante domino, additur in concilio.
prouocari) malo, procurari, ut in regist. et apud Raim.
Cap.3. Idem Vitali defensori Sardiniæ) Sar. Raim. et Cont. Sardinum, in quodam ueteri libro nō recte. Sardiniæ, in ueteri registro lib.7. epist.65. Indict.2. ea vox in edito desideratur.
Indicatum est, &c. & infra.) sic etiā Raim. et Cōt. excepta voce etc. Integra clausula in registro
„ hæc est. Indicatum est nobis, quod quidam Ca
„ ralitanæ ecclesiæ clerici disciplinā sui refugien
„ tes Epi, contra eum solatium tuæ defensionis
„ exquirant; atq. per hoc illi, quod dici graue est
„ contumaces existant. quam rem, si ita est, om-
„ nino dure suscepimus. etc.
Dictum est etiam nobis) Indicatum est etiam nobis, uetus Tarr. alijs omissis, quæ media sunt. Dictum etiam est nobis, vetus regist. Dictū est nobis etiam, editus liber. Indicatū est nobis, vetus Raim. liber. Dictum est nobis, Cont. et alij.
rustici eiusdē ecclesiæ) rustici ecclesiæ, Raim. rustici possessionis eiusdē Caralitanæ ecclesiæ, regist.
rura propria) iura pro rura, in registro, et in Barcin. mendose. rura eius, Raim.
culturā laboris exhibeant) adhibeāt, regist. aptius. culturam exhibeant, Raim. et Cont.
in qua re &c.) Ante hæc verba est in regist. Ex
„ qua re agitur, ut possessiones ecclesiæ proprio
„ in alios occupato cultore depereant, atq. ad tri
„ buta sua persoluenda idoneæ nō existant. Hęc etiam a Raim. et Contio sunt omissa. et pro his quę sequūtur, ediderunt. quod experientia tua fieri non permittat. sed in reg. st. est. In qua re
„ Experientiam tuam volumus omnino esse sol
„ licitam; nec tale quidquā fieri post hac, nostra
„ auctoritate data tibi, permittere debeas. scitu-
„ rus, quod si neglexeris, nostros exinde de mi-
„ nori cōtra te sollicitudine animos commoueri.
Est in his uerbis nonnihil mendosum. Postea de monasterijs quibusdā agitur; quę in registris videantur.
Cap.4. ex concilio Lateranen.) cap.19, cōcil. c.20. Cont. c.5. Gull. Neubrigen.
Non minus pro peccato etc.) eorū, additur in concil. et in trib. Tarr. illorū, Cōt. qui alia a Raim. omissa addit. pro illorū peccato, Gull. et Barc.
quod faciunt) homines, addit unus Tarr. qui faciunt, cōcil. et Gul. et Cōt. et Barc. et duo Tarr. sed in altero qui mox mutatum in quod est.
pro illorum) sic etiam concil. et Cont. pro eorū, Gull. pro suorum, unus Tarr.
quod sustinent) malo qui pro quod, ut in cōci. et apud Gul. et Cont. et in Barcin. et in uno Tarr. utraq. uox in altero desideratur.
consules ciuitatis, & rectores) ciuitatum pro ciuitatis, uetus Tarr. et Raim. rectores, et consules ciuitatum, concil.
ita grauibus &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. et ita pro ita, duo Tarr. et concil. ut editum est, Gull.
& crebris) sic etiam Gul. crebrisq. concil.
non habebat) sic etiam concil. et Raim. non habuit, Gul.
ille quidem) et ille quippe, uetus Gregor. solus.
seruientibus subactis) sic uetus Greg. seruituti subiectis, concil. seruituti subactis, Gul. et uetus Tarr. olim, et Cont. et alij.
de publicis) de publico, Barc. aptius, et concil. et Raim. et tres Tarr. in quorum uno ex publico publicis factum.
eas affligūt) sic cōc. et Greg.9. ipsas pro eas, Gul.
Princeps prouinciarū facta est sub tributo) Hierem. thren. c.1. ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον. Lxx.
fossato) Modestin. cap.3. de re militari, qui a fossato recedit, capite puniendus est.
& clericorum, & pauperum) sic Raim. vox et posterior non est in uno Tarr. neq. apud Gull. nō male. clericorum, et pauperum, concil. omisso et priori.
cuncta uolunt fere compleri) compilari, concil. uolunt fere cuncta compleri, Raim. cuncta volūt compleri, Gulli. uoce fere omissa.
iurisdictionem etiam) iuris etiam dictiones, unus Tarr. iurisdictionem etiam, concil. et Gull. et Raim.
Epōrum, et aliorū) hæc omittunt Raim. et Cont.
super quo dolendum &c.) hæc etiā omittūt Raim. et Cont. est, additur in concil. et in uno Tarr. post uocem dolendum.
dolendū etiā est nihilominus pro ipsis) vox est in cōcil. desideratur, uox nihilominus in uno Tarr. dolēdū nihilominus pro ipsis, Gul. et pro ipsis concil.
qui et) vox et nō est in concil. neq. in uno Tarr.
et clerus) sic etiā concil. et Raim. vel pro et, Gul.
uel utilitatem) et pro vel, Gulli. solus.
inspexerint) aspexerint, concil. et Gul. inspexerit, duo Tarr. et vetus Gregor. aspexerint, Cōt. et alij.

absq. ulla occasione) coactione, uetus Gregor. apttus. exactione, Cont. et alij. absq. coactione, concil. et Gulli. absq. ulla coactione, uel excômunicatione, unus Tarr.

utilitates, uel) hæc omittunt concil. et Gulli. habet Raim.

ista commiserint) sic etiam Gul. et Raim. id præsumpserint, concil.

noluerint) uoluerint, mendose in concil. prioris editionis.

nec communioni) sic etiam Raim. fidelium, addit Gulli. nec communicationi fidelium, concil.

donec satisfactionem fecerint competentem) nisi pro donec, concil. et Gulli. qui addit in fine, pænitẽtes. donec satisfecerint competenter, uetus Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

TIT. XXXVII. NE CLE-

rici, uel monachi secularibus negotijs se immisceant) sic etiam Raim. et Cont. misceant pro immisceãt, unus Tarr. et leges, nec physicam audiãt, addit alter Tarr.

CAP. 1. *ex concilio Magocen.)* Magot. duo Tarr. Maguntino, Raim. et Cont. ex concilio Moguntino cap. 22. Burch. lib. 8. c. 90. Magontiensi c. 22. Iuo parte 7. c. 108. et in marg. Magont. 1. c. 14. quod ex concil. confirmatur. extstat etiam in altero Magunt. sub Rabano c. 13.

Multa sunt &c.) sic etiam Raim. et Cont. Ante hæc uerba est in concil. d. c. 14. Ministri autem
7 altaris domini, uel monachi, nobis placuit, ut a
7 negotijs sæcularibus omnino abstineant. Multa sunt ergo etc. sic etiam Burch. sic Iuo. At d. cap. 13. sub Rabano hæc uerba sunt. Prouidendum necessario est unicuiq. Epo, qualiter canonici uiuere debeant, nec non et monachi; ut secundum ordinem regularem uiuere studeant; ut ait Apostolus. Vnusquisq. in qua uocatione uocatus est, in ea permaneat. et ut a negotijs sæcularibus omnino abstineãt. Multa sunt enim etc. Pauli uerba uidenda epist. 1. ad Corinthios cap. 7. et epist. ad Ephesios c. 4.

de his tamen pauca perstringamus) de huiusmodi tamẽ perstringamus pauca, unus Tarr. perstrinximus, concil. utrubiq. cetera, ut edita sunt. de quibus pauca præstringamus, uetus Greg. perstringamus, alter uetus, et Cont. et alij. ut editũ est, Burch. et Iuo.

ad quæ pertinet omnis carnalis concupiscentia) sic etiam Raim. et Cont. ad quæ pertinet omnis libido, non solũ in immunditia carnis, sed etiam in omni concupiscentia carnali, concil. d. c. 14. plenius, immunditia pro in immunditia, d. c. 13. IN omittit Burch. utrubiq. et scribit, omnis carnalis concupiscentia, cetera, ut concil. Iuo, ut Burch.

quidquid enim plus iusto appetis) vox enim nõ est in concil. neq. in Gregor. neq. olim fuerat in ueteri Tarr. in fine in his omnibus additur vox homo, et in duob. alijs Tarr. et apud Burch. et Iuon. qui etiam carent voce illa enim. homo, hoc, additur in ueteri Tarr. sed vox hoc postea expuncta est.

uel lites, uel rixas) sic etiam Raim. et lites, uel rixas, concil. et vet. Tarr. et lites, et rixas, Burch. lites, et rixas, Iuo.

in placitis) in plateis, uetus Gregor. solus. placitum pro iudicio dicebant illis temporib. ut in legibus Longobardor. tit. de his, qui ad placitũ uenire coguntur.

conductores, aut procuratores esse secularium rerũ) sic etiam concil. Burch. Iuo, et duo ueteres Gregor. conductores sæcularium rerum, aut procuratores esse, Cont. et alij.

turpis uerbi, uel facti ioculatorem) esse, additur in cõcil. et in uet. Tarr. et in Barc. et apud Burch. iaculatorem esse, Iuo, et in marg. ioculatorem esse. At in Gregor. esse ioculatorem, et in duob. Tarr. vox uel in uno Tarr. olim desiderabatur.

iocum seculare) sic etiam in concil. d. c. 14. sæcularem, d. c. 13. Burch. Iuo, Raim. Barc. et tres Tarr. locum pro iocum, unus Tarr. iocum interpretor ludũ, ut differat a iocosis uerbis.

ornamentum inconueniens proposito suo) ornamentũ conueniens pro posse suo, Barcin. solus, non recte. conueniens quoq. olim fuerat in uno Tarr. sed omnia errata librariorum persequi non debemus.

uel mensuras) iniustas, addit solus vetus Tarr.

est contradicendum) est interdicendum, d. c. 13. non male.

negotiasse) sic etiam concil. d. c. 14. Burch. et Iuo. negotiatos esse, d. c. 13. Raim. negotia gesisse, male. negotiamini, dum uenio, dicitur Lucæ c. 19. πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι.

prauidere) sic etiam concil. Burch. et Iuo. prouideri, Raim.

negotia monasterij transeant) negotium monasterij transeat, concil. Burch. et Iuo. negotia monasterij procurarentur, uetus Gregor. procurentur, alter, et Cont. et alij.

& omnibus quibuslibet causis) in pro et, concil. d. c. 14. et in omnib. Burch. et Iuo. et omnib. Raimun. in comessationibus, et uinolentijs nimijs incumbere, superfluitatem in quibuslibet reb. nolle fugere, concil. d. c. 13.

superfluum esse) sic etiam concil. d. c. 14. Burch. et Iuo. superfluis interesse, Barc. et Raim. apertius.

ecce talia &c.) ecce qualia etc. uetus Gregor. solus. quę omnia, etc. d.c.13. concil.
altaris domini, nec non) altaris domini nostri, idē vetus Greg. tantum. altaris interdicimus, cōcil. d.c.13.
omnino) hæc vox in duob. Tarr. desiderabatur, in altero addita est. omittitur d.c.13.
de quibus, &c.) hortantes eos seruare illud Apostolicum, concil. d.c.13.
nemo militans Deo implicat se sæcularib. negotijs) sic etiam vetus Gregor. negotijs sæcularib. concil. et Burch. et Iuo, et Cont. et alij. implicet pro implicat, alter vet. Greg. vox Deo in quibusd. Græcis libris non est apud Paulum epist. 2. ad Timotheum cap. 2. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις. Nemo, inquit, militans implicatur uitę negotijs. Superiora tamen verba de milite Christi sunt. σὺ οὖν κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ χριστοῦ. De quib. uerbis dictum est cap. 2. de renuntiatione. et ciuili iure Romanorum prohibita erat militibus negotiatio, usq. eo, ut ne agrum quidem cōparare militi liceret in ea prouincia, in qua militaret, ne a cura sua auocaretur, ut Macer ait cap. 13. de re militari.
Post hæc verba sunt alia in concil. d.c. 13. a pijs lectoribus omnino legenda, et consideranda.
Cap 2. Alexander iij. in concilio Turonensi.) sic etiā Raim. et Cont. et concil. parte 27. c. 2. titulo ne clericus, vel monachus sæcularib. se negotijs immisceat: et de regula religiosorū. Addo cap. 8. ex quodam libro Pontificali nondum edito, et ex historia Anglica Gulliel. Neubrigen.
Non magnopere &c.) Recte Cōt. addit a Raim. omissa, quæ sunt etiā in concil. et in supra scriptis libris.
sed manū mittit ad desiderabiliora) desiderabilia, Pontif. et Barcin. et duo Tarr. et Cont. Hic manum mittit ad desiderabilia, concil. iniecit pro voce mittit, olim in Pontif.
et electos quoque) quosque, unus Tarr. et Pont. et Contius. electos quoq. in concil. omissa voce et.
dicente scriptura. Esca eius electi) sic etiam Cont. electæ pro electi, Pontif. Esca eius electi, cōcil. et in marg. Iob cap. 39. iuxta Lxx. sed Abacuc cap. 1. in Complut. sunt illa uerba, Escę eius electę. Iob uerba parum apta mihi vidētur esse d. c. 39. καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά. Lxx. d. c. 1. Abacuc. et cibus eius electus. Hieron.
casum operari se) casum se operari, concil. casum se, Contius omissa voce operari. causis operari se, Pont. non recte. casum siue casus, Gull.
pretiosus) hæc vox desideratur in concil.
detractum) sic Pontif. et Cont. subtractū, cōcil.
in angelum lucis &c.) Paul. epist. 2. ad Corinthios cap. 11.
lugentium fratrum) languentium fratrum, cōcil. et Raim. et Pont. et tres Tarr. sed in uno eorū mutata est ea vox in lugentium, quę mihi non æque placet.
consulendi) sic etiam concil. et Raim. cosulendū, duo Tarr. in quorum altero consulendi olim fuerat. considerandi, Pontif. quod nondū probaui.
pertractādi) sic omnes pręter vet. Tarr. in quo ex pertractandi pertractandum, scriptum est.
et regulares) vox et ab alijs recte omittitur.
physicales) sic etiam Raim. physicas, cōcil. et Pōt. et Barcin. minus inepte.
sub occasione) sic etiam concil. et Pont. vox sub omittitur a Raim. et Contio. sub hac occasione, Gul.
et in interioribus &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. et apud Gull. vox in omittitur in Pontif. et in uno Tarr. et in altero aliquando desiderabatur.
ex eo ipso) ipsi, Gull. pro ipso.
per præsentis concilij assensum) de præsentis concilij assensu, concil. et Pont. hęc etiā nulla sunt in Gregorianis.
ut nulli) sic etiam uetus Gregor. et Cont. et etiā ut nullus, concil. et Pont. et alter vetus Gregor. et unus Tarr. et Barcin.
post factam) sic etiam concil. Pont. et duo veteres Gregor. et post factam, Contius, et alij, non male.
permittatur exire) sic etiam concil. et Pont. permittantur exire, tres Tarr. et Raim.
Si uero exierint) sic etiam Raim. exierit, concil. et Pontif. sic postea eadem varietas est in alijs verborum numeris.
et ad claustrum) monasterium, duo Tarrac. tantum.
uoluerint, audiantur) sic etiam Raim. voluerit, audiatur, concil. et Gul. temptauerit, audiatur, Pontif.
ultimi fratrum existant) sic etiam Raim. ultimus fratrum existat, concil. ultimus fratrum semper existat, Pontif. plenius.
nisi forte ex misericordia) nisi ex misericordia forsan, Pont. forte Gul. ut editum est, concil. et Raim.
In fine adduntur in concil. tantum hęc. Epī uero, Abbates, Priores tantæ enormitati consentientes, et non corrigentes spolientur proprijs honoribus, et ab ecclesiæ liminibus arceantur. Hęc Raim. dura uisa sunt, et ideo ab eo sunt reiecta.

Cap.3.Ex concilio Lateranen.) Idem in concilio Lateran.Raim.Adde cap.12.ex concilijs.
Pars 9. Clericum) Clerici,Cont.et vetus Tarrac. Clerici in subd.Barcin.plenius.Integra clausula quęrenda est sub titulo de postulãdo.subdi a conatu pro subd.scribendum.
Sed nec procuratores) ne pro nec,Barcin.Sed nec procurationes,concil.et Raim.et tres Tarr. in quorum uno procuratores olim fuerat. et in duob.veterib. Gregor.dubium est, procuratores,an procurationes, scriptum sit.ego concil. scripturam probo.
et saecularib.) sic etiam Raim. uel pro et, concil. neutrum in altero veteri Gregor.
et iustitiarij eorum fiant) sic etiam concil.ut iustitiarius eorum fiat,Raim.
exercere praesumat) assumere praesumat, concil. posterioris editionis. exercere praesumant, vetus Tarr.olim.ut editũ est,Raim.existere praesumat,prior concil.editio.
aduersus hoc uenire temptauerit) sic etiam concil. et duo veteres Greg.hęc pro hoc,Cont.et alij. aduersus hoc tẽptare praesumpserit,unus Tarr.
quia contra doctrinam Apostoli) sic etiam Raim. disciplinam pro doctrinam,duo Tarr. quoniã contra doctrinam Apostoli est,concil.plenius.
Nemo militans Deo &c.) de his verbis dictum cap.1.
implicat se saecularib negotiis) negotijs saecularib. concil.implicet pro implicat, Raim.cetera, ut edidimus.
saeculariter agit) sic uetus Gregor.alter,et Cont. et alij editi.et saeculariter agit,concil.idest saeculariter agit,unus Tarr.quamuis vox idest olim non esset.saeculariter agens,alter uetus Tarr.sęcularibus agens,alter Gregor.vetus,non recte.
ut potentibus) saeculi,additur in concil.ut potestatib.Raim.
se immergit) se iniungit,vetus Gregor.solus.
decernimus) decreuimus,concil. et duo veteres Gregor.decernimus,Cont.et alij.
ausus fuerit) sic etiam Raim.audeat,concil.
Cap.4.per A.s.m.) per Apostolica scripta mandamus,unus Tarr.praecepta.concil.et in marg. pręscripta,non recte.omittuntur autẽ alia quaedam in concil.
uel ecclesias recipere) et ecclesias,cõcil.omisso verbo recipere,non sine mendo.
vel detinere) vel receptas detinere,concil.
a sua praesumptione) a praesumptione sua, concil. ab hac praesumptione,Barcin.
Omissum uidetur hoc caput a Raim. propter caput proximum.
Cap.5 Idem Lundon.Epo) Lunden.concil.d.parte 27.c.3.prior.edit.Londonen.posterior. et Cont.et alij.Londonien.malo.
uel a laicis) sic etiam in cõcil. A in vet.Tarr. nõ est.vel laicis suo nomine,Raim.
neque laici ecclesias ad firmas teneant) sic etiam duo veteres Gregor.firmam pro firmas,Cont. et alij.vel laici ad firmã ecclesias teneant,cõcil.
Cap.6.Idem Cant. Archiepo) Cantuariensi pro Cant.concil.d.parte 27.c.4. et Raim. et Cont. plenius.Sed mihi concilij alicuius verba uidentur,ut aperte sunt ex concilio Agathensi ea, de quib.mox agemus.In uno quoq.ueteri Gregor.est tantum vox Idem, quae referri potest ad concil.Lateran.proximum.
Clericis,qui in sacris ordinib.constituti sunt) sur... stituti,concil.Clericis,et infra. Raim. et Cont. sub tit.de uita,et hon.cler. Clericis in sacris ordinib.constitutis,sub hoc titulo.
ex Toletano concilio) sic etiam unus ex veterib. Gregor.ex concilio Toletano,alter vetus Gregor.et Cont.et alij, et duo Tarr. desiderantur hęc in tertio Tarr.et in concil.sed in marg. scripta sunt.Addi autem potest,Toletano XI.cap. VI.ex cõcil.cuius verba refert Burch.lib. I. cap. 201.ut ex concilio Moguntı.c.6.et Iuo parte 5. c.315.decreti,ex Tolet. concilio c. 6. et Raban. in lib. de paenit.cap.30.et Grat.23.q.8.c.30. ex concil.Tolet. XI. In eo capite pro uerbis supra relatis haec sunt.His, a quib.domini sacramẽtã tractanda sunt,sic in concil.et apud Raban. et Grat.tractantur,habent Burch.et Iuo.
iudicium sanguinis agitare non licet) haec sunt Toletani concilij verba,testib. concil.Rab.Burch. Iuone, Grat.et Raim.et d.partis 27.collectore.
Unde prohibemus) haec aliter in cõcil.Tolet. sunt.
ne aut per se truncationes membrorum faciant) uox membrorum non est in Barcin.est in concil.d. c.4.et in Gregor.aut truncationes quibuslibet personis, aut per se inferant, Tolet.d.c. 6. et Burch.et Iuo. quaslibet pro quibuslibet, Raban.aut per se inferant mẽbrorum truncationes quibuslibet personis,Grat.editus.aut membrorum truncationes quibuslibet personis per se inferant,vetus Grat.liber.
aut indicẽt inferẽdas) sic etiã d.c.4.et apud Raim. aut inferendas praecipiant, Tolet. et Burch. et et Iuo,et Grat.aut alijs iudicent inferendas,vet. Tarr.sed vox alijs olim desiderabatur. aut inferenda praecipiant,Raban.
Quod si quis tale quid fecerit) alijs verbis in Tolet.concil.vox quid non est in uno vet. Greg. est in altero veteri,et in concil.d.c.4.
honore priuetur,et loco) sic etiam d.c.4.et in Gregor.et cõcessi ordinis honore priuetur,et loco. Tolet.et Burch.et Iuo.vox et apud Grat. desideratur.priuatus pro priuetur, est in Suriana tantum

tum edit. concilior. et apud Rab.

Iubemus etiam &c.) hæc non sunt ex Tolet. concilio, in quo aliæ pœnę enumerabantur: ut etiã Rab. Burch. Iuo, et Grat. referunt. ut editũ est, cõcil. d. c. 4. Inhibemus etiam etc. uetus Greg. Iubemus, alter vetus, et Cont. et alij.

Clerici, qui comam &c.) hæc verba sunt Agathẽsis concilij cap. 20. quod antiquius multo est, quam illud Toletanum. refert hęc etiam verba ex eod. Agathensi concilio, Grat. dist. 23. c. 22. Clerici etiam, qui comam, est in concil. d. c. 4. Raim. etiã voce caret sub tit. de vita, et honestate cleric., totam clausulã omisit sub hoc titulo.

nutriant) sic etiam concilia: d. c. 20. et d. c. 4. et Grat. et vetus Gregor. et barbam, addit Cont. et alij edit. vide cap. 4. tit. 1. lib. 3. huius collect.

etiam inuiti ab Archidiaconis suis tondeantur) sic in concil. d. c. 4. a suis Archidiaconis, Raim. ab Archidiacono, etiam si noluerint, inuiti detondeantur. concil. d. c. 20. et Grat.

Vestimentis autem &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. d. c. 4. Vestimenta, uel calciamenta etiam eis, nisi quæ religionem deceãt, uti, aut habere non liceat. Agath. alias et pro uel, in marg. concil. Vestimenta etiá, vel calciamenta eis etc. Grat.

quæ honestatem) sic etiam in concil. d. c. 4. quæ ad honestatem, Barcin. quod nõdum probaui.

Si quis contra &c.) Siquis autem cõtra, concil. d. c. 4. et Raim. et duo Tarr. sed a Raim. solo hæ cõiunguntur illi clausulę, Iubemus etiam etc.

Cap. 7. Idem London. Epo) Lunden. Epo. concil. d. par. 27. c. 7. edit. prioris. Idem eidem, Raim. et Cont. hoc est London. ut supra cap. 5. London. Epo, cõcil. poster. editionis. Idem in eodem, vetus Gregor. non recte.

auribus nostris) sic etiã concil. nobis, vetus Greg. omnia omittũt alter vetus Greg. et Cõt. et alij.

monachi N.) monachi de N. Barcin. et unus Tarr. et uetus Gregor. de H. alter vetus Greg. et Cont. et alij. de Nestun. concil. plenius, de Eu alter Tarr.

exemplo corrumpant) scribe corrũpunt, ut est in quattuor Tarr. et in cõcil. et in uno ueteri Gregor. exemplo eorũ corrumpunt, Barc. et alter vetus Greg. suo pro eorum, Cont. et alij.

Inde est etc.) sic etiã in concil. seuerius hęc a Gregor. 9. scripta sunt. Ideoq. mand. quatenus, eos etc.

ut si tibi) et pro ut, unus Tarr. aut, concil. vel, Raim.

ausu temerario) temerarie, Barcin. solus.

eis eiectis fratres Cistrenciordinis) abiectis pro eiectis, cõcil. poster. edit. mutauit hæc Raim. eis eiectis, inquit, fratres alterius ordinis, si nõ potest prescriptũ monasteriũ in suo ordine reformari.

et illis tam de) tandem, scribendum, ut est in Barcin. et in trib. Tarrac. et in Gregor. et illi inde, concil.

rubore confusi) sic Raim. rubore suffusi, concil. nõ male.

Cap. 8. Eugenius Papa Locell. Archiepõ) Lucellis, tres Tarr. Iocell. Barcin. Luc. Epõ, vetus Gregor. Vic. pro Luc. alter. Luciæ, Cont. et alij. Eugenius Papa primus Saren. Epõ, concil. parte 26. c. 15. titulo de depositione clericor. etc. Addi autem potest ex eadem collectione, pars cap. Presbyterum, cuius duo. Integra clausula extat cap. 2. de clerico ægrotante, cuius etiam inscriptio est in hac collect. Eugenius Papa locell. Archiepõ. Eiusdem rescripti pars est cap. 2. de apostatis, in hac collect.

Sacerdotib. autem, et clericis tuis) sic etiam concil. aut pro et, Barcin. Sacerdotibus tuis, et clericis, vetus Gregor. Sacerdotib. et clericis tuis, alter vetus Gregor. et Cont. et alij.

fieri præsumpserit) fieri pręsumpserint, Barcin. et quattuor Tarr. facere pręsumpserint, Raim. prę sumpserint, concil. altero verbo omisso.

propter pecuniariam causam a laicis capiantur) pro priam cõcil. pro pecuniariam. propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, Raimund.

scandalum generari) sic etiam in concil. præiudicium generari, vetus Gregor. ut editum est, alter vetus, et Cont. et alij.

LIBER QVARTVS.

TIT. I. DE SPONSALI

bus et matrimonio) sic etiam vetus Gregor. et matrimonijs, Barcin. et Contius, et alij. De spõsalib. unus Tarr. alijs omissis.

CAP. 1. Alexander iij.) I. PP. Electo, duo Tarr. addunt non recte. I. Papien. Electo, scribendum censeo. Præl. ecclesiæ, vetus Gregor. non sine mendo. Papien. Epõ, Contius, et alij. L. Papien. electo, c. 4. qui matrim. accus. pos. in hac collectione.

Cum Hugo Alberitius) Albericus, Barcin. cum Hug. Albericus, tres Tarr. cũ H. Raim. et Cont.

cuidã filio Lantacon.) Lantaconon. vetus Tarr. olim, mox Lanconon. cuidam filiorum L. Raimund.

dare vellet uxorem) in vxorem, vetus Tarr. id

tamen

tamen olim illic non fuerat.ut editum est, vetus Gregorian.vellet dare uxorem, Contius,et alij.

cui desponsabatur)hęc omittunt Raim.et Cont. ut alia nonnulla,in quibus et illa sunt, ad ecclesiam accedentes.

prefatus Hugo)H.Raim.Hug.tres Tarr.

eandem feminam dare alteri filio nititur) eandem dare nititur alteri filio, vetus Gregor. eandem dari alteri filio nititur,Cont.et alij.

scriptum est quod sponsam fratris frater habere non potest)de uxore fratris dicitur Leuitici cap.20. Qui duxerit uxorem fratris sui,rē facit illicitā. καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστίν. Lxx. Excipitur alibi, si frater sine liberis moriatur. sed de fratris sponsa nihil diserte inuenio præter ea, quę Grat.adfert 27.q.2.c.10.11.13.et 14.quorum etiam capitum fontes nondum inueni.huc respexisse Alex. existimo.

d.s.per A.s.pr.)hęc omittunt Raim. et Contius.pro d.duo Tarr.pr.in uno Tarr. desideratur.

quod canonicæ rationi obuiat) hæc etiam omittūt Raim.et Cont.ex quib.apparet non fuisse illud legi diuinæ contrarium,sed canonicæ rationi:quæ non erant omittenda,Britanniæ Regis caussa.

*diligenter admoneas,et)*monitione premissa,Raimund.

contra.&c.)vox etc.non est in quattuor Tarr. contra.in veteri Tarr.desideratur,in trib.alijs, et in Barcin. est;non est in Greg. suspicor significari: contradictores per cęsuras ecclesiasticas cōpescendo.

Cap.2. Idem Winton Epo) Vuintoniensi Epo concil.

nisi cohæsirint copula maritali)carnali,vetus Tarr. aptius. nisi carnali copula cohæserint, concil. varietates huius in scholijs veterum interpretū mētio fit.Qui adhæret meretrici,unum corpus efficitur. Paulus epist.1.ad Corinthios cap.6. uide cap.1.de desponsat.impuberum.

Idcirco) sic etiam in concil. et idcirco, vetus Tarr.

libere ducitur)obstat tamen publicę honestatis impedimentum.quamobrem Raim.hæc omisit.

Cap.3.Idem Wigor.Epo).Vuigoren.Epo,in concil. parte 6.c.2.titulo de sponsalibus,et matrimonio contrahendo, uel iam contracto. Wigorniensi scribo.

quid tibi) uox tibi in vet.Tarr.olim desiderabatur:est in concilijs.

de Willelmo)de Vilielmo,vetus Tarr.de Vuilhelmo, concil.

utique)utique,concil.

cuilibet)hęc vox in concil.non est.

fidem dederit)dedit,concil.

a muliere secunda)sua,unus Tarr.ea,concil.

panitentia)poena,vetus Tarr.solus.

inducenda) iniungenda, duo Tarr. indicenda, Barcin.et concil.et unus Tarr.

Hoc etiā caput omissum est a Greg.9. propter dubitationē interpretū, num fides data fuerit uerbis præsentis temporis, an futuri. sed facile fuit addere futuri mentionem.

Cap.4. Idem Panormitano Archiēpo)sic Raim. et ita scribendū in cōcil.d.parte 6.c.12.ubi Pan.est in utraq. editione, et in priori Parno. in marg. sed Pisano inuenio in ueteri Greg. scriptū sub hoc titulo,et sub tit.de condic.appo.neutrum, sed Alex.iij.tantum.

De illis autem &c.)sic etiam in concil. et in Gregor.sub hoc titulo.sed tit.de cond. appos. De illis autem, et infra. quod a Contio prætermitti non debuit, ut lectores scirent, integra clausula quę esset. Vox autem significat partē esse hanc, non initium capitis. Qui integram epist. inueniet,dicere poterit, quod fuerit eius initium.vox autem est in veterib.Gregor. utrubique, non est in editis c.3.de condic.ap.

terram,et se ad partes alias transferunt)alienas pro alias,concil.terras,se ad partes alias transferentes,vetus Gregor.terram,Cont.et alij.

mulieribus ipsis)mulierib.et ipsis,vetus Greg.solus.et,in concil.non est.neq.in editis Gregor.

in facto) in factum,unus Tarr.

ad alia se vota transfirre) sic Raim. vox se olim in vet.Tarr.non erat.ad alia uota trānsire,concil.

recepta tamen) sic in concil. et in vet.Gregor. vox tamen omittitur a Contio,et alijs.

si per eas non steterit &c.)sic in concil.non stetit, unus Tarr.si per eas steterit,quo minus matrimonium fuerit consummatū,vetus Gregor.stetit,Cont.et alij. Alano,et Tancredo placebat sine negatione scriptura,quā secutus Raim.est. Ricardo,siue Rogerio cum negatione.

consummaretur) consummetur,concil.

præstiterit)sic in concil.et in duob.veterib.Gregor.præstitit,Cont.et alij.

in uxorem accipiam)sic etiam Raim. accipio in uxorem,concil.quod uix defendi potest.

quod iuramento)uox iuramento non est in Gregor.est in concilijs.

nisi consensus de præsenti &c.) horum verborū mētio fit ab Vrbano 3.cap.4.de cōdic. appositis in hac collectione,argumento a cōtrario sensu sumpto

sumpto, ut Alanus illic notat.
Cap.5.Idem Eboardo Paduano Epo) sic etiã in cõcil.d.parte.6.c.18. Eborardo, unus Tarr. Ebordardo, alter. Idẽ Paduano Epo, Raim. et Cont. Eberardi Paduani mẽtio fit cap.22.d.partis 6.
pars c. *) Sollicitudini, addunt Barcin. et tres Tarr. P.c. Sollicit. Contius. Integra clausula exstat in concil. et c.4. de sponsa duorum, in hac collect. ubi eadem inscriptio est.
De muliere, quæ est &c.) sic etiam concil.d.parte 6.c.19. et Raim. et Cont. sub hoc titulo de sponsalib. De muliere, et infra. sub tit. de matrim. cõtra interd. In Barcin. additur uox uero post vocem muliere.
et detenta) hæc non sunt in Barcin. neq. in veteri Gregor. sunt in concil. et in editis Gregor.
et utrum postea) sic etiam in concil. et in vet. Gregor. vox et desideratur in editis, et apud Contium.
certum nobis) quia certum nobis, concil. et vetus Gregor. Cum certum nobis, Barcin. ut editum est, Cont. et alij.
nil postea) nihil postea, Raim. nil, cõcil. altera voce omissa.
exquisitioni tuæ nihil &c.) sic in duob. Tarr. olim, mox inquisitioni etc. inquisitioni est etiam in Barcin. inquisitioni tuæ nihil, concil. nil inde tibi possumus respondere, vetus Gregor. nihil certum inde etc. Cont. et alij. Ante vocem inquisitioni est in Barcin. et imo, mendose, sed suspicor, et ideo, scribendum, sic enim scribi solet iõ.
sese receperint) sic etiam in concil. se receperunt, vetus Gregor. se receperint, alter vetus, et Cõt. et alij.
donec tamdiu) sic etiam concil. et Raim. et tam diu, Barcin.
de iure possit, et debeat stare) sic etiam in cõcil. possit, et debeat iure stare, Raim. quod non æque placet.
Cap. 6. Idem Cant. Archiepo) sic etiam in concil. d. parte 6.c.20. et parte 41.c.3. et parte 10.c.3. Idem, vetus Gregor. alijs omissis. Idem Cantuarien. Archiepõ. Cont. et alij. Hoc est cap.7. in Barcin. caput vero sextum est, quod nobis est cap.13. in cõcil. poster. editionis d.c.3. par.41. est Cantuariensi.
Ex litteris, quas &c.) Recte Cont. addit a Raim. prius omissa, quæ sunt etiam in concil.
et Maria filia Gileberti de sancto Leodegario) sic etiam in cõcil.d.c.20. G.de S.Leodegario, c.28. d.par.6. ubi etiam Maria eius filia dicitur. G.de S.Leodeg. M. filiam suã etc. c.3. de matrim. cõtra interd. in hac collectione. Gilberti de sancto Ledeg. uetus Tarr. M. pro Mariæ, Cont. cetera, ut edita sunt.
transmisisti sollicitudo) sic etiam in concil. tua, additur in vet. Tarr. transmissa tua sollicitudo, Barcin. non recte. transmisisti, tua sollicitudo, Cont.
quam in ipsius) quod pro quam, Cont. nõ recte. quam, concil. recte. qui ipsius, vetus Tarr. quod reicio.
plenarie indagare) sic in cõcil. plenius indagare, vetus Tarr. plenarie cognoscere, Cont.
pars mulieris) sic etiam cõcil. parum diserte. pars altera mulieris, Contius, plenius, sed non aptius.
fratrib. nostris) sic etiam in concil. fi.n. Cont. mendose.
Winton. Herforden. et Baton.) Wint. Herford. et Baton. Contius. Vuinton. Herefordẽ. et Bathonien. concil. Witon. et Herford. duo Tarr. Hereforden. tertius Tarr. Bartho. pro Baton. vetus Tarr. Bacon. alter. Ipsæ litteræ, quarum hic mẽtio fit, exstant. d.c.3. de matrim. contra interd. cuius inscriptio est. Idem Winton. Bathõ. Herforden. Epis. et in concil. d. c.28. Idem Vuin. Bat. et Hereford. Epis. Qui eas litteras cum his coniunget, plenius de toto negotio cognoscet.
per A.s.m.) sic etiam Cont. pr.m. duo Tarr. per A.s. pręsentib. mandamus, concil. pręcipiendo, malo; quam præsentib. pr. explanare.
partes adire) sic etiam Cont. partes aditæ, cõcil. prioris editionis, non sine mẽdo. ut editum est, concil. poster. edit.
cont. et ap. ces.) contra. pro cõt. tres Tarr. re. pro ces. vetus Tarr. contradictione, et appellatione cessante, concil. re. pro cessante, Cont.
De hoc autem &c.) sic etiam in concil. De hoc, quod consuluisti, vetus Gregor. De hoc autem, quod consuluisti, Cont. et alij.
consuluisti) sic etiam Raim. cõsuluistis, duo Tarr. sed in altero S expunctum est. tuarum cõsulere voluisti, concil.d.c.3. partis 41.
hoc tuam &c.) omittit quædam Raim. quę sunt in concil. ea neglecta sunt etiam a Contio.
si alter aliter intellexeris, quod alter proposuerit) quam pro quod, concilia. si alter alterum non intellexerit, etc. Barcin. si alter non intellexerit, quod alter proposuit, Raim. alterũ, vetus Tarr. pro aliter, non recte, nisi negatio addatur, ut in Barcin.
in sensu retinere) sic etiam vetus Gregor. in eo sensu recipere, concil. in eo sensu retinere, Barcin. et Cont. et alij.
Quod uero quæsiuisti &c.) Hæc neq. in concil. sunt, d.c.3. neq. in Gregor. sunt autem satis digna, quæ legãtur. Sunt tamen in concil. d. parte 10.c.

10.c.3.titulo de appellationibus.
appel.deferri) appellationi deferri, duo Tarr. et concil.
consuls s.breuiter)taliter,unus Tarr. consultatio ni tuæ breuiter,duo Tarr.taliter,concil.cetera, ut duo Tarr.
esset adulterium,&c.)est crimē,uel adulterium, concil.
si ap.interposita deferretur)appellationi pro ap.cō cil. et duo Tarr. deferetur,vetus Tarr.defera-tur, alter.vox interpositę non est in concil.
nollemus)nolumus, vetus Tarr. nō debet,cōcil.
uel adulterij)vel adulterium, vetus Tarr. vel ali quod adulterium, alter Tarr. utrūq; reicio. ut editum est,concil.
materiam)inepte matrimonia est in concil. in u traq;ęditione.
Cap.7.Idem Vigilensi Epō)sic in concil. d. parte 6.c.3.et 4.et parte 2.c.4.Wigiliensi,unus Tarr. Wiliensi,alter.Vigiliensi tertius,et Raim.Idē,a lijs omissis quartus Tarr.et vet.Greg.et cap.11. de desponsat.impuber.in hac collect. Eberar-do Paduano,concil.c.22.et 23.d.partis 6.sed ea inscriptio esse videtur capitis quinti huius tit.
pars c.cum sit Ro.)hæc omittūt cōcilia,et Raim. et Cont.Integra clausula uidenda est sub titu lo de simonia,tam in hac collect.quam in Cō ziano libro,et in concil.d.parte 2.c.4.scribi etiā potuit,pars cap.*Si puella*.ex d.c.11.
Sponsam autem alterius)vox autē non est in Gre gor.est in concil.c.4.et c.23.d.partis 6.et d.c.11. ubi Sponsa est in edito libro, sed in trib. Tarr. Sponsam.vox alterius illic nō est,additur vox maxime post vocē alterius a Cōtio et alijs.quę nō est in ueteri libro scriptoris manu; sed post centum annos addita est,ut scholium. Bernar-dus tamen eā habuit; Alanus non habuit, sed de suo addidit.
consanguineorum ali quando) sponsi pro aliquan do,d.c.11.
Hoc caput in veteri Tarr.nonū est, vel potius fuit,nā post scripturam deletum est.
Cap.8.Idem Abbatibus s.Eadmundi)sancti Cad mūdi, unus Tarr. et Grgoriani editi. Idē, vetus alijs omissis,Idem Abbati S. Edmundi,concil. d.parte 6.c.25.Abbati pro Abbatib.Barcin. ce tera,ut edita sunt.
et de Mescia)et de Ra. vetus Tarr.et de Rame-sna,Barcin. Rameseia,concil.siue Rameseria.et Demer,Cont. et in marg. Ramesia. Rameseia placet,ut cap.5.de institut.coll.2.vide cap.2. de dolo,et cont.in hac collect.
Ex parte Emina) Eimę.vetus Tarr.Emmæ,cō-cil.E.vetus Gregor.C.Cont.et alij.
intimatum est aurib.nostris)nostris est aurib. inti-matum,concil.nobis intimatum est,Contius,et editi Gregor.annotuit,vetus Raim.liber,alijs o missis.
quod Andreas sibi coram &c.)sic etiam in concil. quod A.iuramentum pręstitit, vetus Gregor. Andreas pro A.Cont.et alij.
pro coniuge teneret)sic etiam concil.et editi Gre-gor.tenet pro teneret,unus Tarr.coniugem te-neret,vetus Raim.liber.
sicut uxori)sic etiam vetus Gregor.suæ,addit ve tus Tar.et Barcin.et concil.et Cont.et alij.
Quo facto in eadem &c.) multa Raim.et Cont. omiserunt,quæ sunt in concil.
iuramentum præstitum)vox hęc præstitum omit titur in vet. Tarr.est in concil.
Eminam) Eimam,vetus Tarraconen.Emmam, concil.
sine manifesta causa fornicationis) sic etiam cōcil. et Raim.rationabili pro manifesta,uetus Tarr. vox fornicationis in altero Tarr.non est.
tunc eam sibi)sic etiam Raim.tunc eam vel sibi, concil.
nec nos &c.)hæc etiam omittunt Raimund. et Cont.
d.u per A.s.pr.in qua.)dis.uestræ,pro d.u.duo Tarr.discretioni uestrę per A.s.præsentib. mā damus,quatenus,concil.præcipiendo pro præ sentib. scribo.mand. quat. Raim.alijs omissis. multa etiam idem post hęc verba omisit, quæ a Contio addita non sunt.
et eam)sic etiam cōcil.et Raim.vox eam in vet. Tarr.non est.
pœnitentia)poena,in concil.non recte.
noluerit contempserit,concil.
omnia oc.et ap.re.) contra.pro oc.vetus Tarr.oc casione,alter.omni occasione, et appellatione cessante,concil.
excommunicationis uinculo innodetis &c.)sic etiam in concil.excommunionis,vetus Tarr.monitio ne pręmissa,eccl.cen.cogatis.duo veteres Gre-gor.per eccl.cens.Cont.et alij.
ab omnibus)hominibus,concil.quod non ęque placet.
Cap.9.Idem Pictauiensi Epō)Pictauēsi,tres Tarr. et cōcil.d.par.6.c.26.Pict.vetus Greg.Pictauiē si,Cont.et alij.Hoc est cap.10.in vet.Tarr.
Ex litteris uen.fratris nostri Saluonon.) uenerabi-lis pro uen.unus Tarr.et concil.Sanxonis,pro Saluonon. cōcil.Saluon.vetus Tarr. Saluonē. duo alij Tarr.Ex litteris Sil. vetus Greg.Silua ni,Cont.et in marg.Sanctonen. nō male.Silua ni,alij.
W.S.de Monstrand.)scilicet pro S. scribēdum ex concil.et quattuor Tarr.et Gregor. Vu.sci-licet de Monda, concilia. Moronda, in marg. Monstrandum,

Monstrandum, duo Tarr. habent. Monstrãda, tertius. Mostrandum, quartus. scilicet V. de Monstr. vetus Greg. Wils. s. de M. alter. Gul. scilicet De montandre, Cont. de Monstrata, alij.

et B. de Mauritania) sic etiam in concil. et in Cõuano libro. et B. Raim. alijs omissis.

et spe pacis inter eos concilianda) reconciliandę, d. c. 26. hæc omittunt Raim. et Cont. et causa, additur in Barcin. quorum verborum nullam habendam rationem censeo. suspicor interpretationem esse illorum, et spe.

conuenerint) conuenerunt, tres Tarr. et Greg. 9. conuenirent, concil.

adinuicem) inuicem, vetus Tarr. rectius.

promiserint) promiserunt, duo Tarr. et cõcil. promisere, Raim.

si quidem G. filiam prædicti B.) quidem G. prioris filius filiam prædicti B. concil. si quidem G. filiam alterius, Raim.

semel et iterum accipere) recipere, concil. et tres Tarr. se (semel et iterum) iurauit ducere, Cont. se iurauit ducere, Raim.

Cumq. ipso uolente ad alia uota migrare) sic etiam in concil. Quo volente etc. Raim. ad aliam migrare, duo Tarr.

sub districtione anathematis) hęc consulto videntur a Raim. omissa. sunt tamen in concil. vide cap. 7. de iure iurando, in 2. collect.

ipse ad audentiam &c.) hęc addidit Cõt. a Raim. omissa, sunt in concil. totidem verbis.

nuntium suum) sic in concil. et in Cõuano. vox suum in duob. Tarr. non est.

prædicto G. periculosum est) sic etiam Cont. et alij editi Gregor. dicto pro prædicto, vetus liber. periculum G. prædicto extitit, concil. prædicto G. periculum existit, Barcin. periculosum existit, vetus Tarr.

f. t. per A. s. pr m.) f. u. tres Tarr. fraternitati uestrę per A. s. pręsentib. mandamus, concil. non recte. pręcipiendo scribo pro præsentib. ut alibi. uestrę autem defendi potest habita illor. temporum ratione. mand. vetus Gregor. fra. t. mandamus, alter vetus et Cont. et alij.

cum exinde &c.) Multa Raim. et Cõt. omittũt, quæ sunt in concil.

et cognitis) et agitatis, concil.

præstito iuramento firmasset) sic etiam in cõcil. iurauerit, vetus Tarr. pro his trib. uerbis.

eum moneas, et auctoritate nostra districte cõpellas) sic etiã cõcil. districtius pro districte, duo Tarr. eum moneas, et si non acquieuerit monitis, eccle. cens. compellas, Raim.

extiteris) sic etiam in concil. obstiterit, Barcin. et Raim. non male.

maritali) matrimoniali, vetus Gregor. solus.

Si vero rationab. l. m. &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sint licet in concil.

omni ap. ces.) vox omni non est in concil.

eum et patrem) suum, additur in cõcil.

patrem, unus Tarr.

baptismata paruulorum) puerorum, vetus Tarr. baptisma paruulorum, concil.

et penitentias) non ab hæretico sacerdote, ut apud Laur. dixit P. de Cor. sic in scholijs veterib. inueni scriptum. et nonnunquam P. quibusd. scholijs adscriptum est. Petrum Corboliensem appellari inuenio a Tancredo cap. 4. de eo, qui cognouit consan. in hac collect. fuit autem Hispanus, ut Melendus, et Vincentius.

Cap. 10. *Innocentius* iij. *Vintonien. Epo*) M. pro iij. aptius est in margine. in concil. prioris edit. neutrum in poster. edit. duę enim uero hę collectiones nihil habere debent ex rescriptis Inno. uj. forte Inno. ij. scribendum. Vuin. Epo, est etiam in concil. Winton. in uno Tarrac. Witon. in altero, Wutocon. in tertio, Vintonen. in quarto Tarr.

patri commendatam) vox patri in veteri Tarr. nõ est, est in concil.

in domum suam) ille, additur in concil. in domo sua, Barcin. quod nondum probaui.

coniunx sit) fuerit, concil. fuit, Barcin. con quattuor Tarr.

quo spontanea concessione) quod, pro q Tarr. quod spontanea voluntate, con cessione, in marg.

esse asseris) esse consenserit, vetus Tarr. et Barc. et concil. asserit, alter Tarracon. altera voce omissa.

postmodum factum est) sic etiam in concil. postea fuerit factum, vetus Tarr. factum postmodum est, alter Tarr. factum est, tertius, alijs omissis.

Constante enim) sic in concil. Constat enim, tres Tarr.

facile erit) et, post hæc verba addebatur olim in uno Tarr. quod non est in concil.

Omissũ hoc esse caput a Raim. videtur, quod nullam haberet difficultatem, si consensus verbis præsentis temporis expressus esset.

Cap. 11. *Idem Exo. Epo*) Exon. tres Tarr. Exonesi, quartus. Exonien. c. 35. d. partis 6. post con Later. Innocen. secundus, Exon. Ep Greg. aptius. tertius Cont. et alij. Alexan. tertius, in concil. parte 50. c. 43. non male.

Praterea ij, qui matrimonio &c.) Ante hęc verba addi debet, Pars cap. Super eo, quod a nobis. ut est in concil. d. c. 43. quibus verbis carent ceteri libri. suspicor integram clausulam exstare, parte 14. c. 7. in concil. et in hac collect. cap. 2.

de senten. et excom. utrubiq. vero dicitur id etiam caput partem esse cap. Sicut dignum. inuenies id initium cap. 7. de homicidio, in hac collectione, quod ita inscribitur. Alex. iij. Bartholo- ...xon. Epo. Nunc de uerbis ipsis uidẽdũ ...m est, concil. d. c. 33. qui de matrimonio, Barcin. et duo Tarr. et Raim. et Cont. qui non recte hoc secundæ collectioni caput adscripsit. Præterea hi, qui iurant de matrimonio contrahendo, usq. Si autem, promiserunt, coniungant. concil. d. c. 43. quæ uerba intellegi nequeunt, nisi cũ hac collectione conferantur. et apte in marg. ut locus obscurus, notatur in priori concil. editione. qui matrimonium contrahẽdo, et pure, vetus Tarr. habet.

condicione) contradictione, duo Tarr. et Barcin. condicione, Raim. quod retineo.

fidẽ dederint, et) fidẽ dederũt, aut, concil. aptius. vox dederũt est itẽ in Barcin. et in trib. Tarr. et in Greg. vox et nutat in duob. Tarr. hoc est olim desiderabatur, hodie est: habent eam Greg.

et iuramentum fecerunt) hęc omittunt Raim. et Cont. leguntur in concil. sunt autem maxime apta. iuramenta, est in Barcin. tantum.

et diligentius exhortandi) diligentius, et exhortandi, concil. hæc etiam omittunt Raim. et Cont. ...*ramentum factum*) hęc itẽ omittunt Raim. ...t. sunt in cõcilijs. ex quib. apparet recte ...il. aut pro et, supra esse scriptum.

promiserint, cõiũgãt) promiserũt, cõcil. d. c. 43. hęc etiã omittunt Raim. et Cõt.

Si autem se adinuicem admittere noluerint) sic etiam Raim. Si autem sibi inuicem id remittere noluerint, concil.

talem scilicet ducat) sic etiam Raim. talem sibi ducat, concil. ...

quam odio habeat) sic etiam vetus Greg. habet, Cont. et alij. quam semper odio habeat, concil. plenius, et aptius.

iuramento, vel) hæc etiam omittunt Raimun. et Cont. sint licet in concil. societatis exemplum dissimile est, cum ea facile dissoluatur ex utriusque contrario consensu, quod in matrimonio dicere nefas est. si de sponsalib. agitur, et de futuri matrimonij spe, exemplum societatis in eundẽ placet.

...*dem* ... t. em, Barcin. tantum.

...*cius iij. Rapulen. Epo*) Rapulensi, duo ...Capulen. vetus Gregor. Rapalen. Cont. ...alij. Capriano, concil. parte 45. c. 6. titulo de sponsalib. secũdo. forte Capuano, in margin. in priore edit. Rapalensi, in posteriori. Lucius iij. in altero veteri Gregor. alijs omissis. Mihi Crapulẽsi placet. Ordo horum capitum valde perturbatus est in hac collectione, Raim. quædam rectius mutauit.

Quæsisti etiam &c.) hanc quęstionem omissam a Raim. recte addidit Cõt. solutionẽ quęstionis addere oblitus est. Vtrumq. in concilijs exstat.

utrum ea, cuius uir) sic etiam Cont. si cuius vir, cõcil. alijs omissis.

Cum mater fieri desideret) sic etiam Cont. cum filios desideret, concil.

Ad quæ tibi breuiter &c.) Ad quod breuiter respondemus, quod mulier etc. concil. Ad quod breuiter respond. quod cum libera etc. Raim. et Cont. in uno tamẽ veteri est, Respõdemus, quod cum libera etc. alijs omissis.

de iure) hæc omittunt concil. et Gregor. 9. et unus Tarr.

maxime cum coactiones) huiusmodi, additur in concil. vox maxime non est in Gregor. cetera, ut edita sunt.

Illa sane &c.) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

nec uiro) sic in concil. nec ipsi uiro, uetus Tarr.

matrimonium) matrimonia, duo Tarr. quod nõ æque probo.

Cap. 13. Alex. iij. Archiepisc. Episc. &c.) scribe Archiepis, Epis, ut est in quattuor Tarr. Archiepis, et alijs pręlatis Anglię, vetus Greg. per Angliam constitutis, editi libri. Contius non recte bis, et alijs pręlatis, scripsit; cum alia recte adderet a Raim. prætermissa.

Cismaritanam) cismarinam, tres Tarr. et Cõt. aptius. Hoc verbo significantur hæ prouinciæ, quas in Gallia rex Anglię obtinebat. De tota autem huius capitis historia, vidẽ. Gulliel. Neubrigen. in historia Anglica.

peccatis exigẽtibus est oborta) orta, Barcin. est orta, vet. Greg. alijs omissis. est suborta, Cõt. et alij.

pro quibus &c.) hæc usq. ad illa, nos itaque, omittunt Raim. et Cont.

et precibus eorum &c.) multa Raim. et Cont. omiserunt.

ut ad cõmonitionem) ut cõmonitione, unus Tarr.

Cõuẽtrẽsis) Ludũ. unus Tarr. Duluemẽ. Barcin.

non potuerint) non potuerunt, unus Tarr.

litterarum nostrarum) uestrarũ, unus Tarr. quod non æque placet.

infra quã detinẽtur) in qua detinẽtur, unus Tarr.

et ad quam trãsferuntur) transferẽtur, unus Tarr.

non restituantur) uox non in duob. Tarr. omittitur, quod ferri potest.

præter baptisma) baptismata, tres Tarr. sic etiam postea.

ipsis recipere) hæc olim desiderabantur in vet. Tarr.

et si iuxta mandatum, et commonitionem) nostrã, addit vetus Tarr. uestram, alij duo Tarrac. et si iuxta

iuxta commonitionem vestram, Raim.

infra terminum constitutum) infra terminum a vobis indultum, vetus Gregor. infra terminum, alter vetus Greg. alijs omissis. intra certum terminum, Cont. et alij.

non restituerit) sic etiam duo veteres Gregor. nõ restitueret, Cont. et alij.

in quacumq. parte) uox parte non est in duob. Tarr. neq. apud Greg. 9.

uel transferuntur) sic uetus Greg. et Cont. et alij. vel transferētur, unus Tarr. et alter vetus Greg.

praeter baptismata) baptisma, duo veteres Greg. baptismum, Cont. et alij.

celebretis, uel permittatis celebrari) aliquatenus celebrari, duo veteres Gregor. nec pro vel, Cont. et alij. uide supra cap. 9. in fine. Ad hæc uerba in Tancredi scholijs inueni mentionem fieri extrau. Alani de pœniten. quod quidam, eam inuenies in 2. collect. fecisse quidem Alanū constat quandam secundam collectionem ex Io. And. verbis alibi a me relatis. cur autem non dixerit libro 2. ut solet hanc Ioannis Gallensis collectionem appellare, mihi incertum est. Crediderim latius fuisse ab Alano, quā a Ioanne relatam eam cōstitutionem.

omni ap. cef. &c.) hæc etiam omiserunt Raim. et Cont.

quod si cōtra) quod siqui cōtra, tres Tarr. nō male.

temptauerit) temptauerint, tres Tarr. aptius.

Cap. 14. Idem Ianuensi Epo) sic etiam in concil. parte 50. c. 41. et 42. Ianuen. Archiepo, duo veteres Gregor. Genuensi Archiepo, Cont. et alij quidam. veteres Genuam dixisse constat, sed Alex. iij. tempore Ianuam dicebant.

Pars c. Tua fraternitas) hęc Raim. et Cont. omittunt. Tua nos fraternitas etc. Initium est in cō cil. d. c. 41. ubi integra clausula uidēda est: et in hac collect. tit. de sponsa duorum. c. 7. cuius initium est, Tua fraternitas nos.

Illud quoq. nihilominus &c.) Ante hęc verba in integra epist. fuerant verba cap. 12. de despon sat. impuber. ut apparet ex concil. in quib. hoc initium totidem verbis refertur. in Gregor. multa omittuntur etiam in Contiano libro.

cum quedam mulier libera) sic etiam vetus Gregor. libera mulier, concil. et tres Tarr. et alter vetus Gregor. cum libera mulier, Cont. et alij omissa voce quędam.

pro eo quod testes &c.) hæc etiā omittunt Raim. et Cont. non contemnenda.

Verum uir uindicat eam) eam vindicat, concil. et tres Tarr. Vnde uir eā vindicās, vet. Greg. Verū pro Vnde, Cōt. et alij editi, et unus uetus.

et ostendit) sic etiā in cōcil. ostēdēs, uetus Greg. ostendit, alter, et Cont. et alij, voce et omissa.

quo sese) in quo sese, vnus Tarr. et Raim. ut editū est, in concil.

coniuges nominans) sic etiam Raim. nouerant, cōcil. non recte. coniugem nominauerit, Barcin.

et per quod) sic etiam Gregor. et propter quod, Barcin. et concil.

compareat) sic etiam veteres Gregor. apparet, cōcil. et Cont. et alij aptius.

illud vitiosum fuisse fatetur) sic etiam in concil. asserens vitiosum, duo veteres Gregor. illud asserēs vitiosum, Cont. et alij.

ut ferme &c.) hęc in cōcil. nō sūt, habuit Raim.

quoniam seruus ille ab amicis mulieris) quod seruus ille ab inimicis mulieris, concil. non sine mendo, quod ille ab amicis eius, Raim.

ille se eam) sibi pro se, Barcin. tantum.

qui viderant eam) sic etiam in concil. et in duob. veter. Gregor. vox eam non est in editis.

mulierem ipsam probauit esse uxorem) propriā, est in concil. pro ipsam. ipsam probauit uxorem, Raim. alijs omissis.

sicut suam uxorem, et non concubinam habuerit) habuit, unus Tarr. aut concubinam, pro et non concubinam, concil. et duo Tarr. in quib. vox suā desideratur. vox nō in tertio Tarr. nō est.

cum matrimonium sit &c.) sic in concil. et in Gregor. et apud Iuonem initio libri sexti Panormiæ, et initio lib. 8. decreti, et apud Grat. 27. q. 2. in prin. et 29. q. 1. in prin. Omnes sumpserunt ex lib. 1. Institut. Iustiniani titulo de patria potestate. Nuptiæ, inquit, siue matrimonium est uiri, et mulieris coniunctio, indiuiduam uitæ consuetudinem continens. ἐκ τε ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, ἀχώριστον τὸν βίον τῶν συναπτομένων ἐπαγγελλομένη ἄγειν παρέχουσα. Theophilus. uiri, mulierisq. est in Panor. et continet tudinem uitæ, item in decreto Iuonis, et apud Grat. cau. 27. Sunt enim nuptiæ etc. uiri, mulierisq. etc. consuetudinem retinens. et cau. 29. Coniugium, siue matrimonium est uiri, et mulieris coniūctio indiuiduam vitæ consuetudinem retinens indiuiduę pro indiuiduam, habent Barcin. et unus ex veterib. Gregor. pro cō tinens, siue retinens, Theophilus legit promittēs, aut prębens. Modestini definitio cap. 1. de ritu nuptiar. est. Nuptię sunt coniūctio maris, et feminæ, et consortium omnis vitæ; diuini, et humani iuris communicatio. Non recte autem Raim. definitionē matrimonij à titulo de spōsalib. et matrimonio abstulit, et in titulum de præsumptionib. reiecit.

ostensum) cognitū, in cōcil. quod nōdū probaui.

Cap. 15. Idem Barñ. Archiepo) Baren. vetus Tarr. Beduen. alij Tarr. Haran. Barcin.

cum ipse) cum ille, unus Tarr.

quod mater) eius, addunt tres Tarr.

præfatis B.) scribe præfatam B. ut est in Barcin. et in duob. Tarr.
redire desiderat) uenire desiderat. duo Tarr.
committimus) remittimus, unus Tarr. commisimus terminandam, Barcin. olim tamen in trib. Tarr. ea vox non erat.
mandamus) mandamus, duo Tarr.
veritate inquisita) diligenter, addit Barcin. ante hæc verba.
aut si) vel si, duo Tarr.
fonte susceperis) fonte leuauerit, Barcin. quod etiam fuit aliquando in uno Tarr.
eam uxorem) eam in uxorem, tres Tarr.
Cap. 16. sanctæ Agathæ) sic etiam Raim. et Cont. Agathes, cõcil. d. parte 50. c. 30. ubi additur sumptum esse hoc rescriptum ex lib. 12. registri Alex. 3.
pari c. de muliere) sic etiã in Cõtiano libro. Integra clausula exstat in cõcil. et cap. 3. de pœnitẽ. collect. 2. post cuius capitis verba addũtur verba cap. ult. de conuer. coniug. in hac collectione.
a viro impetitur) sic Raim. appetitur, concil. et Barcin. et tres Tarr. quorum unus olim ET addidit.
prouidentia tua duximus respondendum) sic etiam in cõcil. Tibi resp. vetus Gregor. T. resp. alter. Taliter resp. Cont. et alij.
ne deterius inde contingat) sic cap. 11. ne forte deterius inde contingat. sumuntur hæc verba ex Ioan. cap. 5.
Cap. 17. Idem procuratori &c.) sic etiam in cõcil. d. parte 50. c. 31. et in Gregor. mihi vox procuratori suspecta est, maluissem Præposito, Primicerio, Prçcentori, aut alio simili nomine dignitatis id mutare. Additur in cõcil. esse hoc caput ex eod. libro registri; ex quo est proximũ.
Veniens ad Apostolicæ sedis clementiam Mariota) sic etiam in concil. breuius Raim. et Cont. Veniens ad Ap. sedem Mariota. Est autẽ Mariota deminutum, ut uocant nomen, a Maria ductũ, ut Plautilla, et Lucilla Romanis a Lucia, et Plautia. sic Carlota, et Ioannota, et alia id genus.
quendam adolescentem) sic etiam Raim. E. nomine, additur in concil.
præstitis iuramentum) sic etiam in concil. et in veterib. Gregor. præstiterit, Cont. et alij.
alij in uxorem tradiderant) tradiderũt, tres Tarr. et cõcil. in quib. ante hæc verba additur cuidã, et in vet. Tarr. et in Barcin. in quo tamen tradiderant est. in uxorem alij tradiderunt, Raimund.
exhorruit) exterruit, olim vetus Gregor. tantum.

si ab eo) illo pro eo, alter vetus Greg.
permisit) permiserit, vetus Greg. solus.
profiteretur) sic etiã cõcil. fateretur, Raim. quod non æque placet.
atq. iurata) uirata in marg. concil. priore edit.
qui tunc erat &c.) multa Raim. et Cõt. omittũt, quæ sunt in concil. pi æerat, est in duob. Tarr. pro erat.
et illa cuidam Ptolemeo) uiro, additur in concil. post uocem cuidam. alij, in Barcin. et in trib. Tarr. in quib est Tholomeo. quod ut suspicor, sic dictum est pro Bartholomęo; quemadmodum in Italia uulgo loquũtur. sic Bertus, et Berta pro Alberto, et Alberta sunt; sic Tofanus, et Cecus Christophorũ, et Franciscum significant. In Gregor. est, et illa cuidam T.
Sane cum) sic etiam cõcil. prioris edit. et duo veteres Gregor. Tandem cum, concil. post. edit. et Cont. et alij.
pater istius Ptolemei) Tholomei, tres Tarr. illius pro istius, unus Tarr. et concil. pater ipsius T. Raim. et Cont. T. tamen in uno veteri Gregor. desideratur.
non potuerit, nec debuerit) de iure, additur in Barcin. et in trib. Tarr. nec potuit, nec debuit de iure, concil. non potuerit de iure, vetus Gregor. alijs omissis. non potuit, Cont. et alij, item alter uetus, alijs omnib. omissis.
in virum habere) habere, vetus Gregor. alijs omissis.
eo quod ab alio, qui nõdũ defunctus est) eo quod ab alio viro, qui nõdũ defunctus est, cõcil. eo quod ab illo, qui defunctus est, vetus Greg. alio pro illo, alter vetus. et Cont. et alij.
Quia vero assertioni) sic etiam concil. Quod pro Quia, vetus Tarr. olim, Quod cum assertioni, Cont. qui recte, quędam addidit a Raimun. omissa.
non debuimus, non adhibuimus) sic etiam Cõt. et concil. et olim vetus Tarr. nec debuimus, postea mutatum est, nec adhibuimus, Barcin.
d. u. per A. s. pr. m.) f. u. pro d. u. tres Tarr. quod non æque placet. v ob. per A. s. mandãtes, Cõt. per A. s. præcipiendo mandantes, concil. alijs omissis. quę etiam omittuntur in Barcin. Mandamus, Raim. alijs prætermissis. in uno tamen veteri est, Ideo mandamus.
huius rei veritate plenius comperta) rei veritate plenius inquisita, et cognita, concil. omittunt hæc Raim. et Cont.
a prædicto viro) a priori viro, concil. et Raim. et tres Tarr. sed in uno ex eis olim prędicto fuerat, et in uno veteri Gregor. est.
cui a parentib. inuita, et renitens copulata est) cui inuita etc. cõcil. omissis illis, a parẽtib. cui a parentib.

tribus copulata fuerit,vetus Gregor.fuit,alter vetus.fuit copulata, Cont.et alij.
decesseris)sic uetus Gregor.decessit, concil.et alter vetus,et Côt.et alij,et Barcin.et uetus Tarr.
*prædictum Ptolemeum &c.)*moneatis,et compellatis,concil.cetera,vt edita sunt.Tholomeũ,tres Tarr.prædictum T.præmissa monitione cõpellas,vetus Gregor.præ .mo.cõp.alter vetus,monitione præmissa compellatis, Cont.et alij.
ut præfatam M.)sic etiam veteres Gregor.Mariotam, Cont.et alij.ut prædictam Mariotam, concil.
postposita occasione)sic etiam concil.et contradictione,addit Barcin.omittunt cuncta Raim.et Cont.
maritali affectu tractare)sic in concil.et in altero Greg.veteri.affectione maritali tractare,habet alter vetus.maritali affectione tractare,Cont.et alij.maritali affectu eam tractare,Barcin.
eum,& superinductam,& patrem etiam ipsius)sic etiam in concil.vox etiã non est in duob. Tarr, in quorum altero vox ET prior olim desiderabatur.post patrem additur,et matrem, in Barcin.et vox ipsius omittitur.vox etiam in veteri Gregor.non est,cetera vt edita sunt.eum, superinductam,et patrem ipsius,alter vetus.eius pro ipsius,Cont.et alij,cetera,ut edidimus.
si huic rei restiteris)sic concil.et Raim.nõ restiterint,olim vetus Tarr.mox restiterint,quod non reicio.
excommunicationis innodetis &c.)excõmunicationi subdatis,Raim.alijs omissis.vinculo excommunicationis innodetis etc.concil.
Cap.18.Eugenius iij.presbytero Aesculapio)Sed.presbytero,cõcil.parte 12.c.8.Epõ pro presbytero, Barcin.Eugenius Papa,Raim.et Cont.Ordinis et temporum ratio habetur in Greg.collectione,si Eugenio tertio caput hoc adscribamus. namq.fuit is Innocentio secũdo posterior,et antiquior Alexandro tertio,post quem Lucius iij. fuit,et post eum Vrbanus iij.et mox Clemens iij.hæc perturbata sunt in hac collect.et in editis Gregorianis.Non recte etiam in Contiano libro secũdæ collect.esse hoc caput significatur.
Iuuenis ille)vox ille non est in Gregor.est in concil.
ætas repugnet)repugnaret,Barcin.et tres Tarr.et concil.et Raim.repugnarit,vetus Tarr.olim.
& humana)scribe ex pro et, vt est in concil.et Gregor.et in Barcin.et duobus Tarr.
forsitan)forsan,Raim.neutrum in concil.neq.in uno Tarr.
complere)adimplere,vetus Gregor.solus.
æstimamus)sic in concil.et in vet.Greg.existimamus,Cont.et alij non male.

coniunx ipsius fuisse dicitur)sic etiam Raim.ipsius coniunx esse dicitur,cõcil.non male.cõiux pro coniunx, quattuor Tarrac.
dubitationem)sic etiam in concil.et in Gregor.dubietatem,Barcin.et vetus Tarr.
mandamus tibi,vt)sic in concil.mandamus,ut,vetus Gregor.olim tamẽ,mand.quat.quod habẽt editi libri,et Contianus.
ab eo dimidas)sic in concil.dimittas,duo Tarr.diuidas ab eodem,Raim.
Cap.19.Alex.iij.Papiensi Epõ)electo pro Epõ, vetus Gregor.solus.
est,ubi)est,ut ubi,tres Tarr.et Raim.aptius.
requiritur)sic etiam Raim.requiratur, olim uetus Tarr.
matrimonium autem assensu solo contrahitur) matrimonium vero solo consensu contrahitur, vetus Gregor.autem,alter vetus,et Cont.et alij.
gaudere)ille,addit vetus Gregor.sed in altero veteri ea vox non est.ille gaudere,Barcin.Cont.et alij.
f.s.per A.f.)hæc omittunt Raim.et Cõt.ex quibus apparet ad Epm non ad electum hæc scripta fuisse.
inter Siderios,& Canes ciues tuos)hæc omittunt Raim.et Cont.inter clericos,et laicos,ciuesq. tuos,Barcin.non sine næuis . Siclios,est in uno Tarr.Cileos,in altero.cilos,in tertio pro Siderios.forte Desiderios scribendum.
sub tuo fuit examine ventilata)fuerit pro fuit,Barcin.et unus Tarr.fuit sub tuo,alter Tarr.uentilatur,Raim.et Cont.
eam posuisti,ita quod nihil)nihil,Raim.et Cont.alijs omissis,nec pro nihil,unus ex vet.Greg.
facias eam honeste tenere)teneri,vetus Tarr.facias honeste teneri,Barcin.et Raim.
donec præscripta causa &c.)donec dicta causa terminata,sententia sine contradictione cuiusquã valeat executioni mandari,vetus Gregor.donec prædicta etc.exsecutioni mãdari, alter vetus.donec prędicta causa terminata fuerit,et sententia etc.Cont.et alij.
Cap.20.Vrbanus iij.)sic etiam Raim.et Cont.Idem Vrbanus M.Cenom.Epõ,concil.parte.6. c.21.prioris edit.vox Epõ in post.edit. omissa est.suspicor M.pro iij.scriptum.sed fortasse illi Epõ Martino,vel Marco nomen fuit.Ex hac eadem epist.est cap.8.de rescriptis in hac collect. cuius hęc inscriptio est.Vrbanus iij.Cenoman. Epõ.Pars cap.cum in Apostolica . Viden.etiam cap.13.de desponsat.impuber.et cap.4.de condicio.appositis.in hac collect.
Cum in Apostolica sede &c.)Recte Cont.addit a Raim.omissa,quæ sunt etiam in concil.vox tamen sede in Contiano libro desideratur.

circa negotia ecclesiastica) sic etiam Cont. ecclesię, Barcin. et vetus Tarr. circa negotium ecclesiæ, concil. et duo Tarr.
emergit, ad ipsius) ipsis, mendose Cont. emerserit, ad ipsius, concil.
de Ernaia) Erneia, uetus Tarr. Eurucia, siue Eurutia, alij duo Tarr. Eruera, Barcin. Herneia, concil. de H. vetus Gregor. de N. alter vetus. de Arueia, Cont. et alij. sed quid nostra?
productis testibus &c.) multa Raim. et Cont. omiserunt, quæ in cōcil. sunt. et productis testibus, est in eisd. concil.
& attestationibus eorum diligenti examine discussis) et eorum examinationibus diligenti examine discussis, concil. non recte. examinatione pro examine, Barcin. et tres Tarr. vox eorum in uete ri Tarr. deleta est.
idem villicus) sic etiam in concil. idem W. duo Tarr. sic fortasse alibi quoque scribendum Willicus. siue Willelmus. in Gregorianis tamen villicus est, altera voce omissa.
promulgatam) sic etiā Raim. esse promulgatam, concil. apertius.
Vnde quia) sic etiam in concil. Verum quia, Raimund. Quoniam, Barcin.
quam superinduxit) sic Raim. quam superinduxerat, concil. refert hoc loco Tancr. varias multorum opiniones, in quib. Ioan. Gallen. magis probat sententiam; ut si prius matrimonium de iure, et de facto tenuit, posterius nullum sit, quamuis prius dissoluatur etc.
lite prioris vxoris) sic etiam concil. et Raim. matrimonij pro vxoris, vetus Tarr.
tua nos duxit &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sint licet in concil.
ad matrimonia) ad matrimonium, concil. et duo Tarr. aptius.
quod interposita ei) scribe, quod imposita ei, ut est in tribus Tarr. et in concil. quod imposita uiro, Raim.
infra pœnitentiæ tempus) infra ipsius pænit. tempus, concil. et tres Tarr. vox ipsius non est in Gregor.
in maritali) et in maritali, unus olim Tarr.
poterit remanere) poterunt remanere, concil. et Raimund. et uetus Tarr.
Post huius capitis verba est in concil. Super eo uero, etc. ut d. c. 4. de condicio. appos.

TIT. II. DE DESPONsatione impuberum.

CAP. 1. *Benedictus Papa Gradensi Patriarchæ*) Grandensi, unus Tarr. Grangrensi, duo alij Tarr. Gaudensi, in concil. d. parte 6. c. 27. omnes mendose. nihil igitur muto. Benedictus seruus seruorum Dei N. salutem etc. Palea 27. q. 2. cap. 17. et in ueteri Gratiani libro adscriptum vidi. Palea, quæ incipit, Lex diuinæ. consueuit etiam apponi extra de desponsat. impub. c. 1. sed hodie remota est cum glossa.
Lex diuinæ dispositionis) constitutionis, concil. Palea, Barcin. et uetus Tarr.
Apostolicam cathedram) sic etiam Pal. sedem Apostolicam, concil. cathedram Apostolicam, duo Tarr.
magisterium) magistram, Palea, et concil. et Barcin. et duo Tarr. magisterium est cap. 20. de spōsalib. in hac collect.
ubique locorum) undique, Barcin. solus.
ab ea ratio) ab ea tandem ratio, concilia tantum.
cathedræ sessorem) sic etiam in concil. possessorem, Palea, siue ut in alijs libris est, assessorem. ego sessores scriberem. ut ad vocem nos referatur.
quidam vestras) sic etiam Palea. uir pro vestras, concil. et Barcin. et duo Tarr. nostras, unus ex editis Grat. libris.
Stephano nomine) sic etiam Palea. nomine Stephano, concil. nomine F. duo Tarraconenses.
fuerat desponsata) sic etiam Palea, fuit pro fuerat, concilia. fuerit, unus ex Gratiani libris.
peruenires) sic etiam Palea. peruenerit, concil. et Barcin. et tres Tarraconen. et unus Gratian. liber.
celebrare) celebrari, Palea, et concil. et Barcin. et unus Tarr.
reddemus hi verbis certissimam) reddimus, Palea, et concil. parum mihi grata sunt hæc verba, ut alia non pauca huius rescripti, cuius scriptor alia locutus lingua videtur, quam ceteri.
Protoplastus) mendose veteres libri habent Prothoplaustus. inuenies hanc vocem in Græcis libris Sapientiæ cap. 10. αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξε.
videns detractam sibi costam in mulierem formatam) apud Grat. vox videns scripta est ante vocem formatam. detracta sibi costa videns mulierem formatam, concil.

propter

propter hoc relinquet homo patrem, et matrem) sic etiam Palea. dimittet pro relinquet, concil. quãobrem relinquet homo patrem suum, et matrem. Gen. c. 2. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα. Lxx. propter hoc relinquet homo patrem suum, et matrem. Complut. propterea relinquet homo lectulum patris sui, et matris suæ. Chald. verba Græca Lxx. referuntur Matthæi cap. 19. excepta voce αὐτοῦ. in quibusd. libris. sed Marci capite 10. ea vox est. ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα. Paulus in epist. ad Ephesios cap. 5. vox dimittet est in Matthæo Complut. et propter hoc non est vox suum. at Marci 10. c. propter hoc relinquet homo patrem suum, et matrem. et Paul. apud quẽ est patrem, et matrem suam.

& adhærebit uxori suæ) καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Lxx. τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. Matth. sed Marcus, ut Lxx. et Paulus.

& erunt duo in carne una) καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Lxx. et erunt in carnem unam. Chald. Matth. ut Lxx. et Marcus, et Paul. d. c. 5. at in epist. 1. ad Corinthios cap. 6. ἔσονται γάρ φησιν οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. erunt enim, inquit, duo in carnem unam.

viri carnali copula) sic Palea, et concil. sic etiam in quibusd. libris cap. 2. de sponsalibus in hac collect. alij maritali pro carnali, scripserunt.

Quia ergo nequaquam mixtus est extraneæ) Qui pro Quia, Palea, et concil. cetera, ut edita sunt. Quod, in marg. concil. pro (extraneæ) alteri, non nulli scribunt, vt notat R. qui interpretatur alteri sorori.

possunt una) sic Palea, et concil. potest una, Tarr. unus.

quia nullam facit) quod pro quia, Palea non male. quod facit nullam, concil.

se si habet) sic etiam Palea. se habet, unus Tarr. et concil. habent pro habet, scribi posset; sed nihil muto.

ut uelit filiam illi nuptijs copulare) sic etiam concil. vt velit secundam filiam nuptijs copulare, Gratian. siue Palea. filiam suam pro filiam illi, vetus Tarr. ut uelit suam filiam nuptui copulare, duo alij Tarr.

decreuerat desponsare) hæc verba arripiũt, qui putant Pont. nõ loqui de sponsalibus contractis, sed de contrahendis: vim tamen facere uidentur verbis.

censura iam Apostolici magisterij) vox iam nõ est apud Grat. neq. in trib. Tarr. censura Apostolica, Barcin. et concil.

si utriusq. partis federit voluntati) his verbis carent concilia, et Barcin. liber. sunt apud Grat. siue Paleam, et in quattuor Tarr.

nam cur prohibeatur, quod prohibendum) sic etiam Palea. prohibitum, Barcin. nam cur prohibeamus, quod prohibitum, concil.

numquam sancta scriptura declarat) sic etiam Palea. sancta scriptura numquam declarat, uetus Tarr. ordine mutato veteris eiusd. libri scripturę. sacra pro sancta, duo alij Tarr. numquam sacra scriptura declarauit, concil. quasi uero non ecclesia multis quoque pie interdixerit, quib. aperte sacra scriptura nusquam interdixerat.

sed nec) sed neq. Palea, concil. et tres Tarraconen.

quæ inter se nuptias contrahunt) non contrahunt, Grat. siue Palea, quod aptius videtur. quib. inter se nuptias contrahere non licet, concil. ut editũ est, unus Grat. liber.

ne ergo) sic etiam Grat. et concil. non ergo, duo Tarr. sed in altero ne olim fuerat.

quod negandum nulla ratione mõstratur) docemus, Barcin. et uetus Tarr. decreuimus, Palea. quod nulla abnegandum ratione monstratis, concil. Ad extremum addã recte a Raim. hoc fuisse caput omissum, quo prima frõte videtur reici publicæ honestatis impedimentum.

(*cap. 2. Hormisda Eusebio Epõ*) sic uetus Gregor. et Grat. siue Palea 31. q. 2. cap. 2. Honor. iij. alter vetus Greg. mendose. Honorius, Cont. et alij, Hormisda in marg. Cont. Hormisda Papa Eusebio Epõ, Barcin. et Palea.

Tua sanctitas &c.) sic etiam Palea. Quia tua sanctitas etc. Barc. Tua fraternitas requisiuit, duo veteres Gregor. Tua nos requisiuit fraternitas, Cont. et alij.

matrimonium ducere uult) contrahere pro ducere, Palea non male. matrimonium uult contrahere, Raim.

fieri non posse) sic etiam Palea, et Raim. vox fieri non est in uno Tarr. non posse fieri, habet alter Tarr.

Posset autem de filio nondum adulto) Potest pro Posset, Palea. Posse, vetus Tarr. De filio autem non dum adulto posse, alter Tarr. Potest autem filium nondum adultum, Raim.

uoluntas enim) cuius noluntas, unus Tarr. solus, quod non placet.

pater cui uult in matrimonio copulare) pater eum, cui uult, in matrimonium tradere. Palea. pater, cui uult. matrimonio tradere, Raim. tradere pro copulare, duo Tarr. in quorum altero additur potest post uerbum vult. pater, cui vult, in matrimonium tradere potest, Barcin.

peruenerit) sic etiam Palea, et Gregor. editi. peruenit, duo veteres.

omnino seruare, & adimplere debet) obseruare pro seruare, Palea. omnino debet hoc adimplere, Raim.

hac omnib. orthodoxæ fidei &c.) Hoc ab omnib. orthodoxæ fidei cultorib. sancitum a nobis, tenendum mandamus, Grat. siue Palea. omnia Raim. et Cont. omiserunt.

Cap. 3. Gregorius Papa) Idem GG. 7. concil. non recte. sed scribo, Item Gregorius septimus.

Manifestum est eum) sic in concil. vox eum non est in Barcin. vox est desideratur in uno Tarr.

non peruenerit) sic etiam in concil. non peruenit, duo Tarr.

Cap. 4 Vbi non est consensus, &c. & infra) sic etiam Raim. et Cont. excepto etc. sensus pro consensus, unus Tarr. non recte. integra enim clausula est hæc. Vbi non est consensus utriusq. non est cõiugium. Sic Grat. 30. q. 2. c. 1. in ueteri libro. ibi non est coniugium, editi libri. sed apud Iuon. lib. 6. tit. 11. c. 3. Panor. vt in veteri.

Huius ergo decreti auctoritate) hęc neq. Grat. habet, neq. Iuo, neq. Raim. et Cont. quæ sequuntur, habent Gregoriani tantum libri.

ne de cetero aliqui) ut pro ne, duo Tarr. ne aliqui, Raim.

& canonib.) uel pro et, Raim.

non peruenerit) non peruenerint, duo Tarr. non peruenit, vetus Gregor. ut editum est, alter vetus, et Cont. et alij.

aliquando) aliqua, duo Tarr. et Raim.

toleretur) sic etiam Raim. alias roboretur, vetus Tarr.

Cap. 5. Alex. iij Herforden. Epo) sic etiam editi Gregor. et unus vetus. Epo Luc. alter vetus. Idem, a lijs omissis concil. parte 12. c. 2. titulo de eo, qui consanguineam uxoris suæ, vel sponsam patris sui, vel consanguineam sponsæ propriæ cognouit. Hereford. duo Tarr.

Litteras tuæ fraternitatis recepimus) sic vetus Greg. accepimus, alter vetus, et editi libri, et unus Tarr. suscepimus, alter Tarr. Fraternitatis tuæ litteras suscepimus, concil.

parochianum tuum A. nomine) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

in uxorem accepit) sic etiam Raim. duxit, cõcil. nõ male.

Vnde quia &c.) hæc recte Contius addidit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concil.

fraternitati tuæ taliter duximus respondendum) vox taliter non est in cõcil. neq. in uno Tarr. T. resp. vetus Gregor. Con. t. t. resp. alter vetus, et Cont. et alij.

si præfatus vir) sic uetus Gregor. et Contius, et alij editi. si dictus vir, alter vetus. si memoratus uir, concil.

antequam puella ipsa &c.) illa, concil. antequã vij. annum puella compleslet, vetus Greg. vox puella non est in editis, neq. in altero veteri.

complesset) impleslet, concil.

sed eundem etc.) hęc omittunt Raim. et Cõt. sunt in concil.

cum huiusmodi despensationes nullæ sunt) cum despõsationes huiusmodi nullæ sint, duo Tarr. et Raimund. cum huiusmodi dispensationes nullæ sint, concil. mendose in poster. editione; despon sationes, est in priori.

quæ in cunabulis fiunt) sic etiam Raim. factæ sunt, pro fiunt, concil.

si præfata puella postquam) si postquam præfata puella, concil. et duo Tarr. si postquam puella, Raim. vox puella in tertio Tarr. non est.

prædictum uir matrem) eius, addunt concil. et tres Tarr. et Gregoriani. in uno tamen veteri est, ipse vir matrem eius.

in uxorem accepit) accepit in uxorem, concil. et duo veteres Raim. libri. voce IN carent Cont. et alij.

sententiam diuortij) diuortium, Barcin. solus.

nec ipsum, seu filiam) vox seu non est in trib. Tarr. neq. in concil. neq. in Gregor. hæc omnia verba, et quę postea sequũtur, in uet. Gre. desiderãtur.

seu matrem vxorem habere permittas) in vxorẽ, pro vxorem, Barcin. et tres Tarr. et concil. in quib. concil. etiam SIVE pro seu, est. seu matrem habere permittas. Raim. alijs omissis.

Cap. 6. Eborac. Archiepo) scribe, Eboracen. ut in concil. parte 6. c. 7. et in veterib. Greg. Epo, Cõt. et alij non recte.

Accessit ad præsentiã nostrã nobilis vir &c.) Multa hic omissa a Raim. addidit Cont. quę sunt in cõcil. duæ illę voces, nobilis uir, in uno Tarr. non sunt.

W. filius G.) Vuilhelmus pro W. concil. W. ita, duo Tarr. sic postea, ne idem sæpe scribamus in hoc eodem capite. VV. Cont. edidit.

dum esset) sic etiam concil. cum esset, Cont. et vnus Tarr.

non præbente) sic etiam in concil. caret non Contianus liber non sine mendi suspicione.

matrem eius W. sibi matrimonio copulauit) Vuilhelmus, concil. vox matrimonio in uno Tarr. non est. matrem eiusdem VV. in matrimonio copulauit, Cont. Wlmus, duo Tarr.

noluerit acquiescere) noluit acquiescere, concil. et Cont. et duo Tarr.

eundem mandato nostro absolutum denuntiasti) sic etiam in concil. denuntiauit, Cont. non recte. eũdem pro eundem, Barcin. et duo Tarr. de mandato nostro

to nostro

Tarr. de mandato nostro eum absolutũ denuntiasti, tertius Tarr. mihi obscurus locus uidetur: neque enim præcesserat mandatum Apostolicum, sed absoluebatur ea condicione, ut mãdato pareret. sic fortasse desideratur hæc uox parendo, ut sit apertior scriptura. eundem parendo mandato nostro, absolutum denũtiasti. nũc etiam tollamus eam uocem parendo; et fingamus id significare, mãdato nostro absolutum, ac si diceretur, ad mãdatum nostrum adimplẽdum, absolutum.

Verum præfatum W.) Vuilhelmus, concil. Vnde pro Verum, Barcin. et vetus Tarr. et Cõt. W. ?, duo Tarr.

puellam ipsam) sic etiam Cont. illam, concil.

infra vij. annum) duodecimum pro vij. concil. septimum, Cont.

ut præfatũ W. in uirum acciperet) VV. Cõt. Vuilhelmum, concil. cetera, ut edita sunt. in prętatũ W. ut eum in uirum acciperet, vetus Tarr. olim tamen, ut edidimus, fuerat.

ad præsentiam tuam accessit) sic etiam concil. ad tuam præsentiam accessisset, Cont.

& per eam cognoscere) cognouisses, Cont. hęc in concil. desiderantur.

quod memoratum W. in uirũ nolebat) Vuilhelmũ pro W. concil. quod præfatum VV. in uirum nolebat, Cont. non recte.

ab huiusmodi) sic etiam Cont. ab huius, concil.

H. Anglorum Rex) sic etiam Cõt. Henricus pro H. concil. apertius.

matrem supradictæ) puellæ, additur in cõcil. et in Barcin. et in uno Tarr. supradictæ puellæ matrem, Cont.

quam idem W.) sic etiã Cont. quam ideo Vuilhelmus, concil.

accepit. & sollemniter desponsauit) sic etiam cõcil. accepit sollemniter, et desponsauit, Cont.

& etiam sine) et sine concil. et tres Tarr. et Cõt. etiam sine, uetus olim Tarr.

Vnde licet) Verum licet. concil. et Cont. quæ mutatio frequentissima est in his collectionibus.

In literis tuis) ipsis pro tuis, concil. et Cõt. et tres Tarr.

quod ipsa puella) quod puell illa, concil. ipsa, Cõt.

quando huiusmodi) sic etiã in cõcil. quãdo ipsius, Cont. quando, unus Tarr. altera uoce omissa.

tamen refert utrum esset) utrum cum esset, concil. tamẽ restat, utrum puella esset, Cont.

proximæ ætati) sic etiam Cont. suit proximã ætati, concil.

aut infra) sic etiam concil. an infra, unus Tarr. et Cont.

ideoq. fr. t. &c.) nõ recte hæc in cõcil. sunt. (ideo) fr. t. mand. Cont. fr. t. non sunt in uno vet. Gregor. sunt in altero, et in editis. vox ideo est in Contiano tantum.

rei ueritate &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. excepta voce rei.

quod præfata) quod puella præfata, concil. quod puella, Cont.

quando prememorato W.) vox W. in concil. nõ est. quando V. ueteres Gregor. quando G. Cõtius, et alij.

non consenseris) non consensit, uetus Gregor. tãtum. vox non in uno Tarr. olim desiderabatur.

idem W.) idem V. duo ueteres Greg. G. Cont. et alij. Vuilhelmus, cõcil. eadem varietas est in illis uerbis, eundem W.

præcipias) præcipimus, uetus Gregor. solus.

prolem denuntiasse legitimam) sic etiam in concil. memini Germanos quosdam Romę sic loqui. prolem denunties esse legitimam, Raim. aptius.

sicut discretio &c.) hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa, sint licet in concil.

matrimonia ante vij. annum) annos, duo Tarr. et Raim. matrimonium ante vij. annum, concil.

præsertim) hac uoce tam concilia, quam Gregõriani carent.

non interuenit) sic in concil. non accedit, Raimundus.

si præfata) si dicta, vetus Gregor. tantum.

vij. annum compleuerit) compleuerat, Barcin. aptius, et tres Tarr. et Raim. et concil. septimum pro vij. uetus Tarr.

illam puella) puellæ ipsius, uetus Tarr. ipsius puellæ, alij duo Tarr. et concil. et Raim.

nolebat) sic etiam concil. noluerit, Raim.

sibi fuerat desponsata) sic etiam concil. et duo veteres Gregor. et pro sibi, unus Tarr. qua uoce idem olim caruit. fuerit pro fuerat, alter Tarr. fuit sibi desponsata, Cont. et alij.

Verum si tibi &c.) hæc displicuerũt Raim. et Cõtio, quia dispensationem, siue dissimulationem significant. sunt autẽ in concilijs paucis exceptis, quorum varietatem lector inspiciat.

Cap. 7. Unde sidera) Vox Vnde non est in tribus Tarr. neq. apud Raim. et Cõt. neq. apte posita est. li. 5. etymol. addit Cont. in margine. ego lib. 11. c. 2. etym. scribo.

sunt uocati) sic etiam Raim. vox sunt non est in duob. Tarr. utraq. uoce caret Isidorus.

idest a pudentia corporis) sic etiã Raim. pudicitia pro pudentia, Barcin. et vnus Tarr. pudenda, alter nõ recte. ego pudendis malo: sequitur enim quia hęc loca primo lanuginem ducunt, et id apud Isidorum est.

quia hæc &c.) quod hęc loca tunc primum, Isid.

quidã autẽ) tamẽ, unus Tarr. et Raim. autẽ, Isid.

existimans) extimant, unus Tarr. et uetus Greg. non male, etsi æstimant aptius sit. existimant, alter uetus, et Isid. et Cont. et alij.
explens) expleuerit, unus Tarr. et Isid. impleuit, duo ueteres Greg. impleuerit, Cont. et alij.
Certum autem est eum) Certissimum autem, Isid. alijs omissis.
qui et ex habitu) sic Isid. vox et non est in Greg. neq. in duob. Tarr. et in tertio aliquãdo desiderabatur. uetus Greg. etiam caret uoce ex, quam alij retinent.
iam possit) sic Isid. iam potest, Raim.
Puerpera autem &c.) Et puerperæ, Raim omissa uoce autẽ. Paulus c. 163. de uerbor. significat. puerperas appellant recentes ex partu. ut editum est, Isid.
qua annis) sic Isid. quæ in annis, Raim. et Cont. in uno tamen ueteri, ut edidimus.
Post uerba huius cap. addit Isidorus. unde et Horatius. Laudantur in primo prole puerpera nato. Et dictæ puerperę, uel quod primo partu grauantur, uel quod primum pueros pariant. Horatij uerba mendosa sunt. scribendum. Laudatur simili prole puerperę, ex lib. 4. carminũ.
Cap. 8. Norwicen. Epo) sic etiam Raim. NorWicen. duo Tarr. et concil. d. parte 6. c. 10.
Continebatur autem) uox autem non est in cõci. neq. in Greg. neq. in duob. Tarr. si retineatur, partem esse alterius addi oportebit.
quod est) vox est in solo ueteri Tarr. deleta est.
tradita fuerat) fuerit, cõcil. et Raim. et duo Tarr.
sibi parentibus &c.) hæc omittunt Raim. et Cõtius. parentib. suis, concil.
asserens in eundem virum) se, additur in concil. et in Greg. post uocem asserens, sed uoce virum carent Raim. et Cont.
predictus uero vir econtra &c.) hæc recte addidit Cont. excepta voce e cõtra, fuerãt a Raim. omissa, extatit totidem uerbis in concil.
proponit) sic etiam cõc. et Cont. proponens, duo Tarr.
tradita fuisset) sic etiam in concil. fuit, Cont.
ætati fuit) fuit ætati, concil. ætati, Cont. altera uoce omissa.
eidem uiro) sic in concil. et in Cõtiano. ab eodẽ uiro, unus Tarr.
& tu nos) sic etiam Cont. et ita nos, concil.
taliter respondemus, quod in decretis) quod cũ pro quod, concil. et Barcin. et tres Tarr. in quorum uno uox cum expuncta est. Cõs. t. t. resp. quod cum in decretis, Raim. decreta hic appellantur canones ex concilio apud Cõpendium c. 20. ut refert Burch. lib. 9. c. 42. et Iuo lib. 6. tit. 10. c. 81 Panormię. et parte 8. c. 180. decreti. extat apud Grãti 31. q. 2. c. 2.
habetur expressum) sic etiam in concil. habeatur pro habetur, duo Tarr. et Raim.
cognouerit) cognouit carnaliter, uet. Greg. solus.
standum est) uerbum est in altero ueteri Greg. tãtum non est.
Vnde presato) uocem Vnde Raim. et Cont. omiserunt, est in concil.
qui se dicit) sic in concil. qui dixit se, uet. Greg. qui dicit se, alter uetus, et alij.
& si fuerit proxima) sic etiam in concil. et si fuerit ætati nubili proxima, Barc. Si autem fuerit ætati proxima, Raim.
In xi.) ut in xi. Raim. duodecimo anno, concil.
& uoluntate parentũ desponsata, et benedicta fuerit) sic etiam in concil. desponsata fuerit, uet. Greg. alijs omissis. uox fuerit nõ est in alijs libris, neque in Contiano, sed tantum uox desponsata. Cur alia Raim. displicuerint, diuinare facile possumus.
nõ debet) sic etiam Raim. nõ debebunt, concil.
ipsam fuisse) eam fuisse, uet. Greg. ipsam, alterã uoce omissa, concil. ut editum est, Cont. et alij.
profitentur) faterẽtur, cõcil. et uetus Tarr. et Barcin. et Raim. fatentur, unus Tarr.
& ætati proxima) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
benedicta atque tradueta) hæc etiam sunt in concil. non sunt in Greg. fuerit, additur in ueteri Tarr. quod olim omissum fuerat. mihi id super uacaneum uidetur.
illius cui) sic etiam concil. et uetus Greg. ipsius, cui, alter uetus, et Cont. et alij.
desponsata fuerit) fuit, uetus Gregor. solus.
eam ducere) sic etiam concil et Raim. eandẽ pro eam Barcin. traducere pro ducere, unus Tarr. quod non placet.
puella sibi desponsata) uox puellæ in uet. Tarr. desideratur. in cõcil. uero ea sola est, alijs omissis sponsæ, Raim. et Cont. alijs quoq. neglectus.
Cap. 9. Idem Baron. Epo) Bathoniensi cõcil. d. parte 6. cap. 29. et unus Tarr. et Raim. et Cõt. Batonien. alter. Bathonensi, Barcin. Barronensi, tertius Tarr. non recte.
De illis qui &c.) Ante hæc uerba fortasse addẽdum est, Pars cap. A nobis. tum quia hoc initiũ rescripti non uidetur; tum quia proximo capite uerba quędã huius capitis referũtur, quæ post id caput sequantur.
infra annos aptos) sic etiã Raimũd. existẽtes, additur in concil.
peruenerint) perueniunt, concil. peruenerit, uetus Gregor. peruenerint, alter uetus, et editi.
reclamet & postulet) reclament, et postulent, cõcil. reclamet, et postulent, Raim. postulant, uet. Greg. solus.
non sunt audiendi) non sunt aliquatenus audiendi, concil. ullatenus pro aliquatenus, Raim.

Si uero

Si uero alteruter istorum ad annos) eorum pro istorum, concil. et duo Tarr. alter pro alteruter, uetus Gregor. et tertius vetus Tarr. alter eorũ, cap.10. ut editũ est, editi Greg. et unus uetus.
annos aptos matrimonijs contrahendis) sic etiam in concil. annos pubertatis, Raim. et Cont.
cum quo eadem) hæc in cõci. non sunt. voce quo Barcin. caret, et tres Tarr. cum, Raim. et Cont. alijs omissis.
in alterum) in alium, uetus Tarr. solus.
debent) poterunt, Tarr. tres, et concil. et Raim. potuerint, Barcin. non recte.
Utrum autem mulier) sic etiam in cõcil. Mulier autem, Raim.
qua postquam annos nubiles attingit) attigerit, uet. Tarr. attigit, Barcin. et alter Tarr. et duo ueteres Greg. attingit, Cont. et alij. multa in concil. desiderantur.
ab eo si quærat discidiũ etc.) dissidiũ cõc. et tres Tarrac. diuortium, Barc. multa omittunt. Raim. et Cont. pro ab eo, est etiam in Barcin. ab eodẽ.
quia cum) quod cum, duo Tarr. et concil.
consenserit) consensit, uetus Greg. solus.
dissentire non poterit aliquatenus) consentire non potest aliquatenus, concil. non recte, non poterit dissentire, Raim. alia uoce omissa.
uel diuertere) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
nisi forte ipse, cui nupserit etc.) nupsit, tres Tarr. nĩsi forte illi nupsit, etc. cõcil. non recte. nisi ipse, cui nupsit, postquam ad legitimam ętatem peruenerit, Raim.
in ea suum omnino negauerit præstare cõsensum) se pro suum, uetus Tarr. vox omnino in altero Tarr. desideratur. et in eum suum etc. cõcil. in eam suum negauerit præstare cõsensum, Raim.
Cap.10. Idem eidem) sic etiam in ueteri Gregor. voce eidem caret Cõt. et alij. forte addi posset, in eadem, ut ex ultimis uerbis colligi potest.
A nobis tua discretio) deuotio, unus Greg. uetus.
utrum ij) scribendũ ijs, ut est in Barc. et in trib. Tarr. et in Greg.
inquisitioni tua taliter) hęc omittũt Raim. et Cõt.
quia pro eo) quod pro eo, unus Tarr. et Raim. aptius.
de sanctorũ patrũ nõ habẽt auctoritate) non habẽt, Raim. et Cont. alijs omissis.
aut cõfirmẽt) aut cõsumment, uetus Greg. aut cõfirmetur, alter uetus, et Cont. et alij.
anticipare) hoc loco refertur in scholijs opinio G. Vasconis veteris interpretis, cuius nomẽ raro ita scriptum inuenies.
Si uero alter eorum &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. de his diximus c.9.
ut supra prox. c.) proximo c. unus Tarr.
Cap.11. Idem) Vigilensi Epo, additur in concil.
Si puella &c.) Si uero puellã infra duodecimũ annum aliquis desponsauerit, concil. Ante hæc uerba addi posset, Pars cap. Cum sit Romana. ex his, quæ dicta sunt cap.7. de sponsalibus. In margine pro illis, Non ponitur, scribi potuit. c.8. de sponsal.
uel sponsus &c.) hæc in concil. desiderantur.
peruenerat matrimonio aptos) peruenerit aptos matrimonio, uet. Tarr. peruenerint aptos matrimonio, alter. peruenerit matrimonio aptos, tertius. matrimonio aptos ãbo peruenerint, cõc.
matrimonio peruenerit) peruenerint, concil. et unus Tarr.
uel recipienda) uel remittenda, concil. nõ male. uel rescindenda, Barcin. quod præfero editis. uel renuenda, unus Tarr. uel retinenda, duo Tarr. non recte.
ad complendũ) ad implendũ, duo Tarr. et cõcil.
Sponsa autem &c.) De his uerbis dictum est d.c.7. de sponsalib.
Cap.12. Ianuen. Epo) sic etiam in conci. parte 50. c. 41. Ianuen. Archiepo, uetus Greg. Genuen. Archiepo, Cont. et alij quidam.
pars c. Tua fraternitas) hæc omittũt Raim. et Cõtius. Integra clausula, uel potius epistula exstat in concil. d. c. 41. et in hac collect. c.7. de sponsa duor. cum eadem inscriptione.
De illis autem &c.) Recte addit Cont. omissa prius a Raim. quæ sunt in concil. excepta uoce autẽ pro qua uero est. Raim. neutrã uoluit.
Has inquisitioni) Hoc pro Hæc, concil. et Cont. et Barcin. et duo Tarr.
taliter præsentibus litteris) t. Cont. pro taliter, alijs omissis. in concilijs ea uox non est, cetera, ut edidimus. est in uno ueteri Gregor. t. resp. mihi in hac collect. ea vox superuacanea videtur.
ætati proxima) sic in concil. et in Greg. ætati nubili proximi, uetus Tarr. sed uerbũ nubili, ut scholiũ, adiectum est. quod, ut scholium, placet. maxime, addit Alanus uetus interpres.
quod potuerint) quod potuerunt, unus Tarr. sol. quod non poterunt, prior cõc. editio, nõ recte.
cum ætatem videatur suppleuisse malitia) sic etiam concil. cum in eis ætatem suppleuisse malitia uideatur, duo ueteres Tarr. uidetur, Cõt. et alij.
Cap.13. Attestationes super) Ante hęc uerba addi potest, pars c. Cũ in Apostolica. Integra clausula exstat c.20. de sponsalibus in hac collect. Attestationes, quæ super, duo Tarr. nõ recte. ut editum est. Raim. et Cont.
a tua nobis fraternitate transmissas) hæc omittunt Raim. et Cõt. ut alia non pauca, quæ cõmemorare singula non est necesse.
cum præfatã acceperat in uxorem) accepit uxorẽ, unus Tarr. uxorem accepit, alter. cum præfatã G. accepit uxorem, Raim.

nisi

nisus fuisset) uisus pro nisus, unus Tarr. quod nõ æque placet. uisus fuerit, uetus Gregor. ut editum est, alter uetus, et editi.
credit se) credidit se, uetus Gregor. olim.
a memorata) a dicta, alter uetus Greg. solus.
sed cum uir x. et vij. &c.) xvij. est in tribus Tarr. xiiij. in Barcin. Non recte hoc loco addidit Cõtius a Raim. omissa. nam debuerat obelo notare, quæ Raim. ex his sumpserat (cũ xvij. annos habeat) habebat tamen in uet. Gregor. olim fuerat, quod non placet.
ipsam recipere) eam recipere, Cont.
super causam ipsam) super ipsam causam, uetus Tarr. super causa ipsa, alter. super ipsa causa, tertius. super ipsa, Cont.
non duxisset) non duxisti, Cont. et tres Tarr.
procedendum) procedere, Cont.
hoc a nobis etc.) Consult. t. t. respõd. Raim. et Cõtius. in uno tamen ueteri est tantum, t. resp.
post xiiij. annũ) an. unus Tarr. annos, uetus Gregor. annum, alter, et Cont. et alij.
prædictus iuuenis) præfatus iuuenis, uetus Greg. tantum.
ætatem peruenit) sic etiã Raim. peruenerit, unus Tarr.
non consensit uxorem) sic etiam duo ueteres Greg. consenserit pro consensit, unus Tarr. non consensit in uxorem, Cont. et alij.
Cap. 14. Ex litteris tuæ fraternitatis) Ex litteris tuis, uetus Gregor. solus.
A. nomine &c.) annorũ xij. uetus Greg. an. xij. alter uetus. anno xij. Cont. et alij.
& desponsata) sic etiam Raim. et suuita, additur in uno Tarr.
qui erat in anno nono, uel x.) decimo, unus Tarr. ix. uel x. annorum, Raim.
& dimidio tempore) et medio tempore, tres Tarrac. et tempore, Raim.
procedente) præcedente, uetus Gregor. quod nõdum probaui.
matris, & fratrum) pro his uerbis Raim. parentum scripsit.
patris prædicti pueri ducta) perducta, uetus Tarr. pueri prædicti, alter. patris pueri ducta, duo ueteres Gregor. adducta, Cont. et alij.
ubi nolens) ubi dolens, Cont. solus.
sicut ab ore etc.) Multa Raim. et Cont. omiserũt.
persuasionib.) suasionibus, unus Tarr.
impulsa) sic etiam Raim. compulsa, uetus Tarr.
habuit, et tandem) fecit pro habuit, Raim. habuerit, duo Tarr. in quor. altero habuit olim fuit. et, unus Tarr. caret.
Commonita uero &c.) hæc recte addit Cõt. a Raimund. præterita.
sicut ass[illegible]) hæc Cont. omisit.
contrad[illegible]) contradixit, Cont.

cum iam dictus) Cũ autem dictus, Raim. et Cõt.
sicut tua &c.) hæc ab eisdem omissa sunt.
ad xiij. annum ætatis suæ peruenerit) peruenerat, unus Tarr. xiij. pro xiij. Barc. et duo Tarr. ad xiiij. annum peruenit, unus Greg. peruenerit, alter uetus, et editi. xij. pro xiij. uet. Tarr. quod non placet.
nec unquam ad eam puellam) eãdem pro eã, duo Tarr. nec ad eandem, Raim. alijs omissis.
carnaliter accessum habuerit) carnalem accessum habuerit, uetus Gregor. carnaliter accessum habuit, Cont. et alij. ut editũ est, alter uetus Raimundi liber.
per te ad hoc studiose) hæc omittũt Raim. et Cõt.
idem puer compleat) ipse pro idem, unus Tarr. cõpleat idem puer, alter Tarr. et Raim.
xiiij. annum suæ ætatis) xiiij. annos, uetus Greg. alijs omissis, annum Cont. et alij.
in maritum auctoritate nostra) hęc etiam omittũt Raim. et Cont.
dare potes libertatem) poteris pro potes, Barcin. liberam tribuas facultatem, Raim.
Dat. Veron.) hæc in Gregor. non sunt, neque in Barc. neque in uno Tarr. Veronæ, est in altero Tarr.

TIT. III. DE CLANDEstina desponsatione.

CAP. 1. *Hieronymus in parabolis*) adde c. 5. eadẽ uerba sunt in scholijs sacror. libror. glossam inter lineas dicunt.
In plateis tuis aquas tuas diuide) Salomonis uerba sunt prouerbior. cap. 5. Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui, deriuẽtur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas diuide. habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. υἱὲ πίνε ὕδατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς. ὑπερεκχείσθω σοι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς, εἰς δὲ σὰς πλατείας διαπορευέσθω τὰ σὰ ὕδατα. ἔστωσοι μόνῳ ὑπάρχοντα, καὶ μηδεὶς ἀλλότριος μετασχέτωσοι. Lxx. Fili bibe aquas de tuis uasis, et de tuis puteis fontis. effundantur tibi aquæ ex tuo fonte, in autem tuas plateas trãseãt tuæ aquæ. sint tibi soli existentia, et nullus alienus particeps sit tui. Cõpluten. duriuscule sunt quędam dicta. ut illud in autẽ tuas, pro in tuas autem. et ὑπάρχοντα, quę bona, siue facultates solemus dicere, hic interpres existentia dixit. Vetus quidã interpres, cuius scholia R. littera notãtur, aquas interpretatur bonas operationes, ut in psal. 1. secus decursus aquarum, vel aquas doctrinæ. Vincentio extorta uidetur Hieronymi interpretatio, ut alibi notatur multos in sacris libris ingenio abuti, dist. 37. relatum. et de pœniten. dist. 3. adhuc instant. Ego a Hieronymi interpre-

terpretatione, siue cuiusuis alterius sit, non alienus sum. Video enim ita illic scriptū esse post 7 relata uerba. Sit uena tua benedicta, et lætare 7 cū muliere adulescentię tuæ. ἡ πηγή σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου. Lxx. Fons tua aquæ sit tibi proprius, et conlætare cū muliere, quæ ab adulescentia tua. Complut. pro muliere vxore malo, cetera quoque dure dicta sunt, pro quæ tecū adolescat. Sic apparet translatione usum sapiētē Regem in superiorib. uerbis. Coeperatq. deterrere filium a meretrice, et ab adultera, postea quid agere debeat, tectis uerbis docuit.

idest filium etc.) Hieron. verba sūt, excepta voce idest, quę etiā omissa est in glossa inter lineas.

ac filiam) sic Hieron. ac filias; glossa.

alijs) deletam hanc vocem inueni in solo ueteri Tarr. non est apud Hieron. est in dictis scholijs.

nuptū trade) sic Hieron. nuptū tradas, scholia.

manifeste cum plurib. socijs) manifeste facito pluribus conscijs. Hieron. manifeste cū plurib. conscijs, scholia.

Cap. 2. ex concilio Agath.) Agathen. duo Tarr. Auril. uet. Greg. pro Aurelian. Arelaten. alter, et Cont. et alij editi. ego in concil. non inueni. Agathen. Cont. in marg.

uel uir) subscribo Tancredo, qui putabat hæc uerba tolli debere. habēt omnes libri, et Raim. et Cont.

uiro tantum) vox tantū a Raim. recte omissa est.

Cap. 3 Beluacen. Epo) sic etiā Raim. et Cont. Beluacen. duo Tarr. tota inscriptio desideratur in concil. parte 50. c. 17. in priori edit. concil. si ex c. 16. sumenda sit, hæc erit. Idem Vuigornien. Epo, in xij. libro reg. ut editū est in poster. edit.

Quod nobis ex parte tua etc.) Recte Cont. addit a Raim. omissa. nō recte idē sub tit. qui filij sint legit. ex 2. cōpil. addidit, et nihil de his, quę sub hoc titulo posita fuerāt, dixit. ex una parte, cōcil. pro ex parte tua. Quod de uobis, et infra uetus Gregor. tit. qui fil. sint leg. mendose.

utrū in clandestinis) de pro in, unus Tarr. ut pro utrum, concil. ut de clandestinis, Cont.

debeamus) deberemus, concil. et Cont.

adhibēda) sic in concil. habēda, unus Tarr. neutrum Cont.

legitimi testes nō appareāt) sic concil. et olim uetus Tarr. mox compareant. legitima probatio non appareat, Raim.

contrahunt) sic in concil. et in Greg. si perseuerare noluerint, additur in Barcin. non male.

compellendi) repellendi. concil. prioris editionis.

tamē ea, quae sic cōtrahūtur) cōtracta sunt, concil. omnia Raim. et Côt. omiserunt. vox sic in uno Tarr. desiderata aliquando est.

et legitima) hęc neq. in concil. sunt, neq. in Greg.

et cōprobāda) sic etiā Raim. ac pro et, concil. et probanda, uetus Tarr.

contraherentur) sic etiam in concil. cōtrahantur, Barcin. contracta, Raim.

et rato habuo) hæc omittūt Raim. et Cont. sunt in concil.

filios, et heredes) heredes, et filios, unus Greg. uet. uox filios olim in uno Tarr. desiderabatur.

TIT. IV. DE SPONSA

duorum, & sponso duarum) et ecōuerso, uet. Tarr. vel e contrario, alter. De sponsa duorum, Barc. et unus Tarr. et Raim. et Cont. alijs omissis.

CAP. 1. *Augustinus de fide pactionis, et cōsensus*) sic etiam Grat. siue Palea 27. q. 2. cap. ult. et Raim. et Cont. Eugenius, Barcin. et uetus Tarr. In B. Augustini libris hæc nondum inueni.

dicitur fides pactionis) sic etiā Raim. et pactionis, Grat.

si aliquis) sic Grat. et Raim. si quis, uet. Tarr. sed olim, si aliquis.

fidem fecerit) si dem dederit, uetus Gregor. solus.

si aliam) et si aliam, uetus Greg. tantum.

debet agere) sic etiā Raim. agat, Grat. siue Palea,

dimittet ipsam, & adhærebit uxori priori) dimittet eam, et adhęrebit primę uxori, Palea. dimittet illam, et adhęrebit priori, uetus Gregor. ipsam pro illam, alter uetus, et Cont. et alij.

ei rem) sic etiā Palea, eum rem, Raim. vox ei in uno Tarr. aliquando desiderabatur.

etiam si non stringat.) et si nō stringit, duo Tarr. et uetus Gregor. etiā si nō stringit, tertius Tarr. et si nō cōstringat, Palea. et si non cōstringit, alter uetus Gregor. non stringit, Cont. et alij.

corde tamen) vox tamen aliquādo in uet. Tarr. desiderabatur.

Cap. 2 ex B. lib. xix.) ex Brocardo lib. xxx. Raimūd. et Cont. qui in marg. scribit, alias xiiij. extat lib. xix. Decretor. Burchardi Epi Vormaciēsis. sumpsit autē is ex pœnitentiali Romano, ut suspicor. Raro inuenies ex alio libro, quam ex eo, in quo de pænitentijs agitur, quidquā in his collectionib. adferri. ex Brocardi lib. xiiij. habet Barcin. Brocardo pro B. duo Tarr.

Accepisti illam tibi uxorem) sic etiā Burch. in uxorem, vetus Gregor. et tres Tarr. Accepisti vxorem illam tibi, alter vetus Gregor. Accepisti illam in uxorem tibi, Cont. et alij.

xl. dies) quadraginta dies. unus Tarr.

quod carinam vocant) sic Burch. in eo libro sępe, ex quo est etiam sub titulo de accusationibus c. 9. carentenam, uetus Greg. et in margine Cōtius. a quadragesima, siue quadragena corrupta vox deducta est, non a carentia hominum, uel ciborum, ut Tancredus putabat. carinam dici

aliquando existimabam; quod pane, et aqua uescanes uescerentur: non ut ceteri homines alijs cibis. sed illud malo, quod aptius est tã pœnitẽtijs, quam indulgentijs.

Cap. 3. Salernitano Archiepõ) Epo, in concil. d. parte 6. cap. 8. Saler. Archiepo, Raim. et Cont. sed cap. 2. de conuer. coniug. ut editum est.

Licet præter solitum, & amplius &c.) Recte Cõt. addit a Raim. omissa. eadem sunt in concil.

more multoßimis) vox more non est in Barc, neque in tribus Tarr. multis simus, concil. et Cõt. et duo Tarr. aptius, uoce more omissa.

& magnis) sic etiam Cont. et uarijs, concil.

& ita) sic Cont. et, non est in concil.

speciali) mendose in concil. spirituali.

aduersus personam) ad personam, concil. et Cont.

dilectio tua) dil. tua, Cont. prudentia tua, cõcil.

quantumcumq. alijs simus intenti) simus alijs, unus Tarr. sumus alijs, concil. caret omnib. his uerbis Contianus liber.

aperire) sic in concil. uolumus aperire, Cont.

iuramento) sic etiam Cont. sacramento, concil.

interuenerit) sic in concil. et in Cont. interueniat, uetus Tarr.

de præsenti) sic etiã in cõc. et pro de, Cõt. nõ recte.

fuerit copula subsecuta) sic etiam Cont. secuta, cõcil. copula subsecuta fuerit, unus Tarr.

sub ea sollemnitate, qua &c.) qua, unus Tarr. et cõcil. multa Raim. et Cont. omittunt non contẽnenda. uox sub in concil. non est.

præsente uidelicet sacerdote, aut notario) præsente scilicet sacerdote, aut etiam eius notario, concilia. uide cap. 6. huius tituli, et quæ nuper in concilio Tridentino edita sunt.

& sicut) etiam, sicut, unus Tarr. sicut etiam, concil. et alter Tarr.

idoneis) corã idoneis, cõcil. et Barc. et tres Tarr.

unus alterum in suum) in suo, tres Tarr. unus alium in suam, concil. prioris edit. unus ad aliũ in suam, poster. editio, utrũq. non recte. si unus alterum in suum, uetus Gregor. vox si non est in altero ueteri, et pro suum suo, quod etiã est in Contiano, et alijs editis.

uerbis consuetis expresso) sic etiã duo ueteres Gregor. expressis, Barcin. expresse, Cont. et alij. uerbis expressis, concil.

utrumq. dicendo) vterq. dicẽdo, uetus Tarr. utrimque dicendo, alter Tarr. et concil. et vetus Gregor. utroq. dicente, tertius Tarr. et alter uetus Gregor. et Cont. et alij.

Ego accipio te in meum) Ego te recipio in meam, cõcil. Accipio te in meã, uet. Greg. Ego te accipio in meã, Cõt. et alij. De his uerbis uide c. 6.

et ego te in meã) meũ, cõcil. et duo ueteres Greg. et ego recipio te in meum, Cont. et alij.

sit iuramentum) sic etiam concil. interpositũ, addit Raim.

& si nupserit) sic in concil. alij, addit Barc. et si nupsit, uetus Gregor. ut editum est, alter uetus, et Cont. et alij.

ab eo) sic concil. et Raim. ab ea, Tarr. tres. quod non æque placet.

ad primum) sic in cõcil. ad primam, Barc. et duo Tarr. et uetus Gregor. ad primum, alter uetus, et Cont. et alij.

compelli) compellere, uetus Gregor. solus.

quamuis quidam alij aliter senserant) vox quidam in concil. non est. omnia præter uocem quamuis omittunt Raim. et Cont. mihi magis hæc verba placent, quam ea, quæ postea sequuntur. loquitur autem de Mutinensibus, et Bononiensibus, qui postea ab errore suo sunt reuocati, ut refert Tancred. de Mutinensibus extat c. un. hoc tit. coll. 3. uide c. 4. et 5. huius tit.

& aliter etiam a quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum) vox et in concil. desideratur. Quamuis aliter a quibusdam etc. Raimund. iudicatum. in illis locis, in quibus obtinebat talis consuetudo. R. non igitur illi Põtifices in lege cõdẽda, uel interpretatione faciẽda generaliter errabant; sed in iudicio priuato. Ponderanda autẽ sunt illa Innocẽtij tertij uerba, in matrimonijs decetero cõtrahẽdis, d. c. un.

Verum post consensum etc.) De his uerbis dictum est c. 2. de conuersione coniugat.

Cap. 4.) Ante hoc caput duo sunt in Barc. alia capita, quæ nos in calce huius libri scripsimus, licet alterum ad titulum de clandestina despõsat. cuius initium est, Solet frequenter, alterum ad titulum de raptorib. cuius initiũ est, De ijs, qui sponsas, pertineat. Ab alio tamen scriptore adscriptum est, Vacant istæ duæ.

Ebardo Paduano Epo) sic etiam in conci. Eborardo, unus Tarr. Ebaldo, Barc. Eberardo, scriptum est parte 6. c. 22. quod malo.

ut si qua dubia) ut si dubia, concil.

ad nostram audientiam perferãtur) aurem pro audientiam, concil. et Barc. et unus Tarr. sed pro ferantur, hic, et alij duo Tarr. perferũtur, Barc. ad nostras aures proferantur, uetus Tarr.

& ea debeamus absoluere) vox et non est in cõcil. neq. in Barc. neq. in trib. Tarr. eadẽ debeamus soluere Barc. debemus pro debeamus, tres Tarrac. soluere pro ab soluere, unus Tarraconensis.

in lucidum) in lucem, concil. aptius.

unde nos) sic in concil. quod nos, unus Tarraconen.

desponsetur, & cognoscatur) desponsatur, et cognoscitur, concil. et unus Tarr.

et ita

& ita mulier) infra pro ita, in concil.: quod non dum placuit.
in suam) sic etiam in concil. recipiat, addit uetus Tarr.
licet postea) ante hæc uerba est in eodem ueteri Tarr. vox et, quæ in concil. non est.
debeat) debet, concil.
Cap. 5. Pars cap. Sicut Romana) hæc in concil. nõ sunt. integra clausula extat cap. 1. de rescriptis, et c. 12. de appellatio. in hac collect. et in concil. parte 10. c. 11. Hoc est c. 7. in Barcin.
Porro si qui) sic etiam in concil. si quis, uet. Tarr.
contraxerunt) contraxerint, concil. aptius.
cognouerit) sic in cõcil. cognouit, unus Tarr.
habere debeat) hanc, concil. non sine mendo.
sine iudicio) vox sine in concil. non est.
aliam tamen &c.) inepte hæc cohærent. cũ alio tamen contrahere nuptias non potest: dicẽdũ fuit: aut, aliam tamen vir interim nõ potest ducere in uxorem.
Cap. 6. Idem) Eberardo Paduano, additur in cõcil. et vox Idem refertur ad Vrbanũ, ut suspicor, tertium. post uocẽ Paduano, addi oportet Epo, ut c. 4. huius tituli, et in concil. d. parte 6. c. 18. Hoc est c. 8. in Barcin.
Pars c. Significasti) Integra clausula quęrẽda est, finge esse eã, quę sub tit. de diuortijs, aut eam, quę sub tit. de adulterijs est in hac collect. supra scripta uerba in concil. non sunt.
Super eo uero) vox uero non est in concil.
Domini utriusq) assensu, additur in concil.
nullo sacerdote præsente etc.) uide c. 3. huius tituli.
Anglicana ecclesia exhibere) adhibere, concil. et unus Tarr. Anglica pro Anglicana, alter Tarr.
Tua prudẽtia) paternitati, cõcil. quod nõ placet.
duximus respondendum) sic etiã in concil. respondemus, unus Tarr.
mulier ipsa) uox ipsa non est in concil. neq. in uno Tarr.
dicendo unus alteri &c.) Multa in concil. desiderantur. dicente uno alteri, Barcin. et duo Tarr.
recipio in meã) vox recipio nõ est in uno Tarr. uide supra cap. 3.
traduxerit, atq. cognouerit) traduxit, atq. cognouit, concil. traduxit, unus Tarr.
iniũcta primo uiro) vox uiro in cõcil. nõ est, quod laudo. mulieri enim non priori uiro iniungitur pænitentia.
violatione iuramenti) sic in concil. sacramenti, unus Tarr.
si dedit exinde fidem) vox exinde nõ est in cõcil. dederit pro dedit, Barcin. et unus Tarr.
præstitit sacramentum) iuramentum, concil. et unus Tarr. præstiterit sacramentum, Barcin.
Appellationi autem &c.) hæc clausula in cõcil. non est.

super illo) ipso, unus Tarr.
nisi appelletur ab eo) nisi appellaretur ab ipso, duo Tarr. nisi appellaretur ab eo, tertius.
Cap. 7. Idem Ianuen. Epõ) sic etiam in concil. parte 50. c. 41. Archiepo, uetus Gregor. Genuen. Archiepo, Cont. et quidam alij editi. Est autẽ hoc caput 9. in Barcin.
Tua fraternitas nos consuluit quid &c.) Recte Contius addit omissa a Raim. Tua nos fraternitas duxit consulendos, quid etc. concil.
de his agere debeas) sic etiam in cõcil. debeamus, Barcin. et Cont. de his agendũ sit, unus Tarr. debeas agere de his, alter Tarr.
uel cognoscant) et pro uel, unus Tarr. solus.
accipiunt alias in uxores) alias in uxores accipiũt, concil. alias accipiant in uxores, Cont.
super quo) sic etiam Cont. super hoc, concil.
recipiunt expresso) expresse, Cont. inuicem receperint expresso, concil.
uota transire) sic etiã Cont. uota se transferre, concil.
Verum si) sic etiam concil. et Cont. Vnde si, uet. Tarr. non optime.
consensus mutuus) voce mutuus caret Cont. est in concil.
uidelicet quod uterq. dixit) sic etiam Cont. dixerit, unus Tarr. scilicet quod uterq. dixerit, concil.
in meam) in meum, uetus Tarr. solus.
ego te recipiam in meum) vox recipiam neq. in concil. est, neq. in Cont. libro, neq. in tub. Tarr. meam pro meũ, est in ueteri Tarr.
si alius mulierem illam) vox illam non est in concil. et alius eam mulierem, Cont.
desponsauerit, & traduxerit) desponsauit, et traduxit, concil. et Cont. et unus Tarr.
etiam si inter) sic etiam Cõt. et si inter, duo Tarrac. et concil.
iuramentum fuerit) fuit, concil. et Cont.
huiusmodi) huius, duo Tarracon. et concil. et Cont.
de uiolatione fidei) sic etiam Cont. iuramenti pro fidei, concil. neutra uox est in uno Tarr.
De alijs uero) sic etiã in concil. De his uero, Raimund. et Cont.
et post ap. quam ante sententiam) sic etiam uetus Gregor. et post appellationem ante sententiã, concil. et pendente appellatione, quam ante sententiam, alter uetus Gregor. et Cõt. et alij.
ap. pendente) et appell. pendente, concil.
in uxorem) sic concil. et uetus Raim. liber. vox in. aptius omittitur in altero ueteri, et in Cõtiano, et alijs.
duxerint) sic etiam Raim. aliqui duxerint, cõcil. plenius.
in ecclesia) in ecclesijs, concil. prior. edit.
publice debes interdicere artius) publice interdicas, concil.

eas,concil.poſter.edit.et Raim.et Cõt.debes pu
blice interdicere artius,unus Tarr.publice in-
terdicere, prior concil.editio,non recte.
aliud contrahat)ſcribe contrahant,ut eſt in con
cil.et in Gregor.aliquod contrahant,Barcin.et
prior editio concil.aliud,in marg.
ita publice)ſic in concil.et in ueterib.Greg.voce
ita caret Cont.et alij.
Poſt uerba huius capitis eſt in conc.De illis ve
ro,qui in minori ætate etc.ut ſub titulo de de-
ſponſat.impuberum,cap.12.

TIT.V.DE CONDICIO

nibus appoſitis in deſponſatione) deſpõſationibus,
unus Tarr.in matrimonio,Barcin.in ſponſali-
bus,et matrimonio,uetus Gregor.ut editũ eſt,
alter uetus,et Cont.et alij.
uel alijs contractibus)et pro uel,Barcin.alijſq. cõ
tractibus,uetus Tarr.ut editum eſt,uetus Gre
gor.omnia in altero ſunt omiſſa.uel in alijs cõ
tractibus,Cont.et alij.
CAP.1.*ex concilio Africano*)ſic in cõcil.d.par
te 6.c.5.et apud Grat.ſiue Paleam 27.q.2.
c.7.et in Gregor.In concilijs ipſis Africanis nõ
dum inueni.
& eam poſtea relinquere voluerit) ſic etiã Palea.
uox poſtea a Raim. et Cõtio eſt omiſſa.et poſt
eam relinquere uoluerit,cõcil.et eam relinque
re poſtea uoluerit,uetus Tarr.
irrefragabiliter)ſic etiã Palea, et Raim.firmiter,
concil.non male.
Cap.2.*Gregorius Griſanto Epo Spoletano*)G.Spole
tano Epo,cap.1.de ſenten.excommunicat.in
hac collectione,ubi non recte adſcriptũ eſt, Nõ
ponitur.vox Griſanto a Raim.et Cõt.eſt omiſ
ſa.Gregorius Cõſtantino Epo Spoletano,lib.
7.epiſt.36.indict.2.regiſtri B. Gregorij. Chry-
ſanthio Epo Spoletino,uet. regiſt.liber, quod
malo.Criſanto,unus Tarr.
Cum ſit proprium &c.& infra)ſic d.c.1.et Raim.
et Cont.excepta voce etc.Integra clauſula ex
" regiſtro hęc eſt.CVM ſit proprium diſciplinę
" ab illicitis prohibere,et exceſſus culpas ſalubri
" ter reſecare:ſtudioſe eius ſeruanda cenſura eſt.
" nam ſi negligitur,cũcta in cõfuſione deueniũt;
" dum alter deſtruit,quidquid ea cuſtodiendo al
" ter ædificat. Valentinus itaque presbyter que
" ſtus eſt nobis,quia ſi monachus monaſterij i-
" pſius exigente culpa,fuerit communione priua
" tus,ad loca ueſtra ſe conferat,et communionẽ
" ſine aliqua reſeruatione percipiat .Quod ſi ita
" ſe res habet,quoniam nõ ſolum regularis ordo
" diſſoluitur,ſed etiam perditionis ex hoc mate
" ria miniſtratur:qui ſub uobis ſunt presbyteris
" diſtricte, ac ſollicitius interdicere uos neceſſe
" eſt,ut hoc facere de cetero non præſumant.In

his verbis pro in confuſione;malo,in confuſio
nem;et pro ea cuſtodiendo, malo eam.
Si forte iniuſte ſe;&c.)ſic etiã d.c.1.hæc etiã omit
tunt Raim.et Cõt.Sed ſi forte iniuſte ſe, etc.re
giſt.ſe iniuſte,unus Tarr.
queratur)queritur,regiſt. et d.c.1.et tres Tarr.
ſubtili indagatione cognoſce)ſic etiam d.c.1.ſub ta
li pro ſubtili, unus Tarr.d.c.1.et hoc cap.Bar-
cin.et alter Tarr. fraternitas ueſtra et ſubtili
indagatione cognoſcat,regiſt.
& ita)ſic etiam d.c.1.cauſam,additur in regiſt.
diſpone)diſponat,regiſt.diſpone,d.c.1.
ut nec diſciplina) ſic d.c.1.ut nec iniuſtitia diu in
inſontis afflictione præualeat,nec diſciplinæ,
uetus regiſtri liber.uox IN omiſſa eſt in editis.
frangi ualeat,nec diſſolui)totidẽ uerbis d.c.1.aut
frangi,aut ex indiſcreta ualeat præſumptione
diſſolui,regiſt.plenius.
& infra.Supraſcriptus presbyter etc.)ſic etiam d.c.
1.H.presbyter,Raim.et Cõt. neutrũ ex fontib.
hauſtum eſt,ſed ex lacunis.Quia pariter ſupra
ſcriptus presbyter,regiſt.uetus liber,Qui pro
Quia, editus. Si presbyter præſcriptus , unus
Tarr.nõ recte.Subſcriptus,alter d.c.1.mẽdoſe.
nomẽ huic presbytero fuit Valentino,ut prius
rettulimus. V.igitur pro H.ſcribendum in Gre
goriana collectione.
conqueſtus eſt)ſic etiã d.c.1.et Raim.nobis que-
ſtus eſt,regiſt.
diaconum quendam duo mancipia &c.)diaconem
pro diaconũ, aliquot ueteres libri,et in ordine
uerborum eſt uarietas alia permoleſta.diaconẽ
quendam duo iuris ſui ſub hac condicione ma
numiſiſſe mancipia,regiſt.
ſub hac)ſic omnes,præter duos Tarr.d.c.1.qui
habent,ſub ea,non male.
debeãt fieri)ſic d.c.1.vox debeãt in regiſt.nõ eſt,
ſed pro ea poſtea eſt,debuiſſent,fierent, Raim.
& in eo) eodem.regiſt.tantum.
fuerat,permanere)ſic d.c.1.et in regiſt.fuerit,unus
Tarr. permanerent,Raim.
adiciẽs ut ſi quis)ſic uet.reg.lib.et Raim.et d.c.1.
adiciẽtẽ,editus reg.liber.ſiquis illorũ uet.Tarr.
cõtra fuerit) cõtra facere prę ſumpſiſſet,regiſt.
ut editum eſt,d.c.1.et Raim.
iterum ſeruituti ſubderetur)ſic d.c.1.ſeruituti ite-
rum ſubderetur,Raim.iugo iterum ſeruitutis
per omnia ſubderetur.regiſt.
ex his) ſic d. c. 1. et Raim. ex eis, regiſt.et duo
Tarr.et d.c.1. Barcin.et tres Tarr.
hanc condicionem deſpexiſſe)ſic d.c.1.hanc omni
no etc.regiſt.hac condicione deſpecta,Raim.
& monaſterium)ſic d.c.1.vox et non eſt apud
Raim.temerario auſu,additur in regiſtro.
& ſe)atq.ſe,regiſt.aptius.
Tu ergo ſi ita eſſe reppereris)ſic d.c.1.et Raim.exce
pto

pro veteri Raim. libro, in quo verbum esse desideratur. Fraternitas vestra et hoc subtili indagatione discutiat, et si ita repererit, regist.
sic te exhibe) sic dicto cap. 1. et Raim. sic sacerdotali se zelo hac in re decenter exhibeat, regist.
conseruata nihilominus) sic d. c. 1. nihilominus cōseruata, reg. seruata pro cōseruata, unus Tarr. omnia Raim. et Cont. omiserunt.
præteriri non ualeat) sic etiam d. c. 1. non valeat præteriri, Raim. aliqua præteriri excusatione non ualeat, regist. uox non in duobus Tarr. d. c. 1. desideratur.
Cap. 3. Alex. iij. &c.) uide cap. 2. de consuetudine, in hac collectione.
Cap. 4. Vrbanus iij.) sic etiam Raim. et Cont. Idē Vrbanus M. Cenom. Epo, in concil. d. parte 6. c. 21. forte iij. pro M. scribendum, et Item pro Idē. uox Epo in Suriana editione desideratur.
pars c. cum in Apostolica) hæc omittunt Raim. et Cont. Integra clausula exstat in concil. et sub titulo de sponsalibus c. ult. in hac collectione.
a nobis similiter) hæc Raim. et Cont. omittunt, sunt in concil.
mulierem consensit) post hæc uerba scribe, si pater eius uidelicet suum præstaret assensum, sit ad consummandum matrimonium compellēdus. sic est in omnibus libris Tarr. si ad consūmandum matrimonium sit compellendus, cōcil. cetera eodem modo. confirmandū pro consummandum, Barcin. cetera, ut Tarr. vox uide licet non est in Gregor. alia, ut Tarr.
nihilominus) non minus, concil. non recte. omittunt Raim. et Cont. in uno tamen ueteri est, t. resp. quod taliter respondemus, interpretor.
quod cum consensus) sic etiam Raim. quia cum assensus, concil.
qui in alieno) voce in carent concilia, non carent libri Gregor.
ac condicionem ipsam canonica non improbent instituta) improbant, unus Tarr. ac cōdicioni ipsam canonica non improbant instituta, cōcil. quod non placet. ut editum est, Raim.
quæ consonet honestati) consonant, concil. omnia Raim. et Cont. omittunt.
nam licet felicis memoriæ Alexander Papa antecessor noster) recordationis pro memoriæ, concil. et prædecessor pro antecessor. nam licet Alex. Papa, Raim. alijs omissis. quæ differentia sit inter hæc nomina, decessor, prædecessor, et antecessor, docet Tanct. mihi nugas agere videtur.
in suis videatur consultationib. respondisse) sic in cōcil. responderit, Raim. et Cont. supra de sponsal. et matr. de illis. arg. sumpto a contrario sensu. Alan.
contracta, condicione ipsa minime obseruata) vox condicione in uet. Tarr. non est. certa pro contracta, concil. non recte. contracta, ipsa non impleta, Raim.
intercedat) intercedit, unus Tarr. solus.
non debent) sic etiam concil. et Raim. nō debeāt, Barcin. et uetus Tarr.
sed firmiter obseruari) hęc in ueteri Greg. tantum non sunt.
cum huiusmodi consensus nequaquam sit de præsenti habendus) sic etiam in cōcil. huius pro huiusmodi, est in tribus Tarr. non pro nequaquam, in omnib. Gregor. cum huiusmodi non sit de pręsenti, uetus Gregor. alijs omissis.
qui in alieno) quod pro qui, concil. qui, Raim.
consistit) sic etiam Greg. 9. consistunt: aliam tamen non potest ducere vxorem, cōcil. quæ verba mihi alicuius scholij esse uidentur, et indigna Pontifice.

TIT. VI. QVI CLERICI,

uel uouentes (res tamen trahere possunt) scribe, matrimonium contrahere possunt, ut est in Barc. et Gregor. et in tribus Tarr. excepto uerbo possunt. pro quo in uno eorum est possint.

CAP. 1. *Alexander iij. Remensi Archiepo*) sic etiam Raim. et Cont. Cenomanensi Epo, in cōcil. parte 25. c. 20. et 21. titulo de depositione clericorum, et de dispensatione circa eosdē facta. sed cap. 12. partis 18. de clericis matrimonio copulatis, uel alijs fornicarias habentibus, Cantuar. Archiepo, quamuis neutra inscriptio in concil. certa sit: et suspicari possimus interijsse inscriptionē. confirmantur edita c. 26. de decim. in hac collect.
De diacono uero &c.) Ante hæc uerba addi posset, Pars cap. Cum in Cantuariensi, ex d. parte 18. c. 10. siue Pars c. Tua nos duxit fraternitas, ut d. parte 26. c. 20. Integra prior clausula exstat c. 9. de cohabita. clericor. posterior c. 1. de clericis peregrinis, in hac collect. nec dubitari potest initium aliquod desiderari. uestro pro uero, est in concil. d. c. 21. omittitur ea vox d. cap. 12. et a Raim. et Cont.
quendam alium diaconum) sic in concil. utrubiq. diaconē, duo Tarr. alium diaconē, duo ueteres Gregor. alia voce omissa. diaconum, Cont. et alij. Hæc uox cum tota Græca sit, et a Græcis sine ulla uarietate ita dicatur, ut semper diaconum, et diaconos proferant; Latinis Christianis placuit diaconē, et diacones dicere, et quod magis barbarum est, diaconib. pro diaconis: recto tamē casu diaco nemo dixit, diaconus omnes. Hac uoce Plato usus est tum alibi, tū lib. 2. de repub. cuius uerba etiam refert Callistrat. c. 2. de nundinis lib. 50. Digest.
& mulierē uxoris nomine accepit) sic d. c. 21. suscepit, d. c. 12. et uxorem accepit, Raim.

hoc tua prudẽtia duximus respondendũ) sic in concil. Resp. uetus Gregor. alijs omissis. hoc tuæ prud. resp. alter uetus, et Cont. et alij.
humiliato animo) sic d. c. 12. humiliato corde, unus Tarr. et Raim. et Cont. corde, et animo, d. capite 21.
ista, quam in uxorem accepit) illa pro ista, concil. illa, quam accepit uxoré, ueteres Greg. in uxorem, Cont. et alij.
cum non possis &c.) hæc omittũt Raim. et Cõt. sunt in concil.
ipsum debes recipere, & absoluere) ipsum recipere potes, et absoluere, d. c. 12. ipsum debes recipere, et, concil. d. c. 21. mendose. et absolutione obtenta, Raim. et Cont. dedita opera uisus est Raim. difficultatem euasisse illius quæstionis, cur hic absoluatur ab Epo, qui diaconum uulnerauit. Citatur hoc loco antiqua collectio, siue decretalis a Bernardo in Gregorianæ collectionis glossis; quod nonnumquam idem facit; et hac nostra editione satisfecimus curiosis, qui illa desiderabant.
noscitur incurrisse) noscitur meruisse, concil. d. c. 12.
& iniuncta) sic in concil. iniunctaq. duo ueteres Gregor. iniuncta, Cont. et alij.
post peractam &c et dispensatiue si perfectæ) post peractam etc. et etiam dispensatiue si perfectę, cõcil. post peractam etc. dispẽsatiue, et si perfectę, duo Tarr. post eam peractam dispensatiue poteris ei diaconatus officium reddere, et si perfectæ, Raim.
Subdiaconi autem siue hominem interfecerint) Subdiaconum autem siue hominem interfecerit, Barcin. aptius, et duo Tarr. Subdiaconum autem siue homines interfecit, concil. d. c. 21. omnia desiderantur dicto c. 12. Subdiaconem, tertius Tarr. et duo ueteres Gregor. cetera, ut Barcin. Hypodiaconum malo, quam Subdiaconũ, uel Subdiaconem, ut digamum potius, quã bigamum; sed feramus duriora monstra passi, ut treugas, et guerras, et feuda, et alia non pauca. Post huius capitis uerba additur in concil. d. c. 21. Parochianos autem tuos etc. ut cap. 26. de decimis, in hac collectione.
Cap. 2. percepimus) sic duo ueteres Gregor. perpendimus, concil. parte 50. cap. 59. accepimus, Cont. et alij.
quod lator) sic etiam Raim. quod F. lator, concil. plenius.
in coniugem) in coniugium, tres Tarr. et concil. et Raim.
Vnde tu &c.) quem eandem abiurare fecisti, uetus Gregor. quam eidem abiurare fecisti, alter uetus. quam eundem abiurare fecisti, Cont. et alij. ut editum est, concil.
ipsam eandem) sic etiam concil. ipsam eandem, Barcin.
super quo facto) sic etiam in conci. tuo, additur in Barcin. vox facto a Raim. est omissa.
prudentiam tuam) fraternitatem tuam, uet. Gregor. solus.
per præsentia tibi scripta mandantes quatenus) per præsentium scripta tibi mand. quat. concil. tibi respondemus, quod, uetus Gregor. mandantes, quatenus, alter. et Cont. et alij ceteris omissis.
si ad canonicum, uel monasticum ordinem) sic etiã in concil. si ad ordinem, ueteres Tarr. alijs omissis. si ad monasticum ordinem, Cont. et alij. canonicam forte pro canonicum, scribendũ: sed nihil muto.
post septennem penitentiam &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. grauia enim fortasse uisa sunt.
idoneum) hæc uox in ueteri Tarr. non est, neque in Gregor. est in concilijs.
se conferre) sic duo ueteres Gregor. se transferre, concil. et unus Tarr. et Cont. et alij. trãsire, Barcin. se omisso, quod placet.
eum in subdiaconatu) scribe, eum neq. in subdiaconatu, ut est in duobus Tarr. et in concil. et in Gregor. subdiaconatum, est in Barcin. et in tertio Tarr. quod reicio: in eisdem tamen neq. est.
In minoribus tamen) autem pro tamen, uetus Gregor. solus.
poterit) possit Barcin. tantum.
Cap 3. Exon. Epo) Exonien. Epo, concil. d. parte 18. c. 13. quem locum in marg. addere obliti sumus.
existentes, uel commorantes) existentes, uet. Tarr. alijs omissis. commorantes, concil. alijs itidem omissis.
præsumpserunt) sic in concil. pręsumpserint, uetus Tarr.
f. i. per A. s. pr. a qua) m. pro a. scribendum, ut est in duobus Tarr. mandamus, in tertio. fraternitati tuæ etc. quatenus, concil.
deseruerint) dimiserint, Barc. aptius, et tres Tarr. et concil. deleuerint, uel delerent, non improbo.
inquiras) sic concil. inquiratis, Barcin. et olim unus Tarr.
dicuntur esse) esse dicuntur, concil. vox esse in uno Tarr. non est, in altero nutat: hoc est, olim desiderabatur.
tu ipsos) tu ipsas, Barcin. solus.
creduntur) credantur, concil.
tu id dissimulare poteris) ob hæc uerba credo Raimund. non habuisse huius capitis rationem; cuius iudicium laudo.
personatum gerunt) gerant, unus Tarr. personas gerunt,

gerunt, concil. quod nondum probaui.
Cap. 4. Lemouicen.) Lemon. uetus Tarr. Lemoicen. duo alij. Lemonicēsibus, quartus. Lincolnien. vel Lemonicen. concil. d. parte 18. c. 14. quod etiam in marg. scribendum erat.
Herbertus præsentium lator) H. vetus Tarr. lator præsentium H. concil.
nimis enormiter, et inordinate se ingesserat) minus pro nimis, concil. non recte, sed in marg. forte nimis. Ex his uerbis, et alijs Hug. vetus interpres, ut Alanus refert, existimat characterē nō fuisse impressum. at P. Hispanus, cuius etiam scholia, ut arbitror, sunt P. littera subscripta, et alibi Pet. Corboliensis dicitur; hic inquam, Alano teste, ait, a fidei certę uiro accepisse, hāc epist. de Pontificis sciētia non emanasse; ipse Alanus existimat Papam dispensasse, quia id facere potuisset.
et nō potuisset) nec potuisset, cōcil. vox et in trib. Tarr. desideratur, sed in uno eorum, et cum, postea scriptum est.
sicut non debuerat) nec pro non, concil. et duo Tarr.
ut possit sibi in matrimoniū aliquam) ut posset sibi in matrimonio aliquam, tres Tarr. sed in uno eorum vox in aliquando desiderabatur. ut posset sibi aliquam in matrimonio, concil.
legitime copulare) vox legitime in concil. desideratur.
quod prædictus) quo modo pro quod, tres Tarr. et concil.
cum nullam sibi dignitatem attulerit, uel honorem) nec characterem, R. vetus interpres.
d. u. per A. s. pr. m. qua.) discretioni uestræ etc. quatenus, concil. dis. u. unus Tarr.
a contractu matrimonij) a cōtracto matrimonio, concilia.
Cap. 5. Idem Spalensi Epō pars cap. Continebatur) similis inscriptio, et initiū cap. 6. de sepulturis, in hac collectione. sed illud caput in concil. Lucio. iij. adscribitur parte 49. c. 6. hoc Alex. iij. Hipponensi, et Salernitano Episcopis d. parte 18. c. 4. ubi etiam est, Pars c. Continebatur. Integram clausulam nondum inuenimus.
Super eo vero) vox vero in duob. Tarr. non est, neque in concil.
matrimonia contraxisse) matrimonium, concil.
in diaconatu) in subdiaconatu, Barcin. et olim unus Tarr. quod non reicio. ut editum est, cōcil.
matrimonia contraxerunt) contraxissent, vetus Tarr. olim. matrimonium contraxerint, concil.
uxores dimittere) sic in concil. relinquere, tres Tarr.
possint in suis) possunt in suis, unus Tarr. olim. ut editum est, concil.
contraxerint matrimonia) cōtraxerūt, duo Tarr. matrimonium, concil.
ante hoc) uox hoc non est in concil.
tales fuerint) sic in concil. fuerunt, unus Tarr.
ne una pro) scribe, ne pro una, ut est in duob. Tarr. et in concil.
dissimulare poteris) sic supra cap. 3. hæc recte a Raim. omissa sunt.
quod tolerandum) quia pro quod, duo Tarrac. et concil.
ut peiora) ut maiora, unus Tarr. solus.
Cap. 6. Idem Wigor. Epō) Wigorien. vetus Gregor. Vigorien. Cōt. et alij. Wigoren. unus Tarrac. et concil. parte 6. c. 9. Exonien. Epo, parte 5. c. 5. titulo de coniugatis, et sponsis monasterium ingressis, vel ingredi volentib. desideratur inscriptio parte 21. c. 3. scribo, Wigorniēsi Epo, ut alibi.
Meminimus nos ex parte tua &c.) Recte Cont. addidit a Raim. omissa, quæ sunt etiam in concil. d. parte 6. et d. parte 21. sed parte 5. initium huius capitis est, Si quisquam, qui se etc.
audiuisse) sic in concil. audisse, tres Tarracon. et Cont.
deuouerint) deuouerunt, d. c. 3. et tres Tarrac. et Cont. deuouerant d. c. 9.
suscipiunt) sic Cont. et d. cap. 3. susceperunt, d. c. 9.
cogendi sint) sunt, concil. et Cont. et tres Tarrac.
ad ecclesiam, cui se contulerunt) sic etiam d. c. 9. cōtulerint, unus Tarr. contulerant, Cont. ad ecclesias, cui se contulerant, d. c. 3. mēdose in priore concilior. edit. ecclesiam, est in poster.
super hoc utiq. duximus respondendum) sic etiam d. c. 9. Super quo utiq. dicimus respondendo, d. c. 3. non recte. et in marg. damus responsum. Respondemus, Raim. et Cont. alijs omissis.
si quisquam, qui se) sic etiā d. c. 5. et d. c. 9. et Raim. vox qui non est in vet. Tarr. si quispiam, qui se, d. c. 3.
et postmodum) vox et non est in concil. neq. in Gregor. neq. in uno Tarr. si postmodum, alter Tarr.
copulauerit) sic d. c. 5. et 9. et Raim. copulauit, d. c. 3. et vetus Tarr.
recedere) discedere, concil. d. c. 5.
et ad eam, cui se contulerit ecclesiam) cōtulit pro cōtulerit, tres Tarr. vox ecclesiam in uno eorum desideratur. et ad ecclesiam, cui se contulerat, d. c. 5. et ad ecclesiam, cui se contulit, d. c. 9. et Raim. omnia desiderantur, d. c. 3.
sine contradictione transire) sic etiam Raim. ante hæc verba est in concil. verbum debet, d. c. 5. et 9. omnib. caret d. c. 3.

Verum si habitum nō susceperit) sic d.c.9.et 3. Quod pro Verum, d.c.5. uoce non omissa. Vnde, vetus Tarr. Verum si nec habitum susceperit, vetus Gregor. suscepit, alter vetus, et Contius, et alij.
nec professionem, sed uotum solummodo fecit) sic d.c. 9. excepto verborum ordine, qui etiam in quibusd. Tarr. mutatur. et non professionē fecit, sed solum votum emisit, d.c.5. nec professionē fecit, sed votū fecit, d.c.3. nec professionem fecit, sed uotum solūmodo fecit, vetus Gregor. nec professionem fecerit, sed uotum solummodo, alter vetus. ut editum est, Cont. et alij.
transiturum) transire, concil. d.c.5. tantum.
contraxerit) sic in concil. et in Gregor. cōtraxit, duo Tarr.
non est ad ecclesiam cogendus transire) sic d. c. 9. mutatur verborū ordo d.c.3. et in duob. Tarr. non est ab ecclesia cogendus ad monasterium transire, d.c.5. non est cogendus ad religionem transire, Raim.
et matrimonij uotum rescindere) sic d.c.9. vota pro votum, d.c.5. et 3. ut editū est, duo veteres Gregor. matrimoniale pro matrimonij, Contius, et alij.
Post huius capitis verba additur d.c.3. Item ex concil. Tol. ut clerici, qui se fingunt habitu, et nomine monachos esse. De quibus uerbis dictum est cap.5. de regularib. pro Tol. scriptū est Toletano in Suriana editione.
Cap.7. Lucensi Epō) sic in concil. parte 45.c.4. et apud Raim. tam sub hoc tit. quā sub tit. de homicidio. Lundon. Epo, est in Barcin. c.12. de homicidio, in hac collect.
Consuluit nos dilectio tua) Sane cōsuluit nos tua discretio, concil. consuluit nos fraternitas tua, Raim. et Cont.
de nobili muliere) sic etiam Raim. vox nobili in concil. non est. apud Villamfrancam hoc accidisse ait Vinc. Hispanus. fortasse in Gallœcia, et Lucensis Eps non a Luca in Etruria, sed a Luco dicitur in Hispania.
post mortem mariti) uiri, unus Tarr. uiri sui, concil. omittunt omnia Raim. et Cont.
manu presbyteri) Prioris, est in marg. cōcil. quod non placet.
nec intrauit claustra) claustrum, concil. nec transiuit ad claustrum, vetus Gregor. ut in concilijs, alter vetus, et Cont. et alij.
alicuius Epi, Abbatis, vel Abbatissæ) Epi, aut Abbatis, aut Abbatissę, concil. voce alicuius omissa. vel Abbatis, vetus Gregor. cetera, ut edidimus. vocem vel omittunt Cont. et alij.
cum multorum &c.) hæc omittunt Raim. et Cōt. sunt in concil.

sollemniter, ac per licentiam ecclesiæ) sollemniter in facie ecclesiæ, concil. carent his etiam Raim. et Cont.
Super hoc itaq. &c.) sic etiam in concil. T. resp. vetus Gregor. Consi. t. t. resp. alter vetus, et Cōt. et alij.
et non dirimit contractum) sic in concil. et in vet. Greg. iam contractum, alter vetus, et Cont. et alij. sed pro et, est in concil.
ita sine professione habitus susceptus) sumptus, unus Tarr. ita sine professione, et propriorum renūtiatione, habitus susceptio, concil. ita habitus sine professione susceptus, Raim.
ne contrahatur) ne matrimonium contrahatur, vetus Greg. solus.
sed consummatum) sic etiam in concil. sed contractum, Raim.
De cetero moneris &c.) hæc in concil. non sunt. Raimundus Barcinonensis recte, atq. ordine sub titulo de homicidio tantum ea collocauit. Contius debuit illic partem esse huius capitis indicare: sed non omnia possumus omnes.
quem litteratum et honestate præditum asseris) vox et in veteri Tarr. desideratur. litterarum honestate, cap.12. de homicid. quod nō æque placet: litterarū scientia, et honestate præditum, unus Tarr. d.c.12. nō male. olim tamen voce scientia carebat. omnia Raim. et Contius omiserunt.
qui homicidij) qui homicidio, d.c.12. et Raimund. quod homicidij, vetus Tarr. ibid. ut editū est, alij duo Tarr.
sicut ex tenore tuarum litterarum perpendimus) sic etiam d.c.12. percepimus, vetus Tarr. omnia in Gregor. desiderātur.
non est ad sacerdotium promouendus) non videtur, pro non est, d.c.12. et duo Tarr. et Raim. mihi utique promouendus non uidetur ad sacerdotium, tertius Tarr. antiquior ceteris.
Cap.8. Marcus eremita) sic etiam in concil. d. parte 5. cap.10. M. eremita, Raim. et Cont.
sua nobis assertione) hæc omittunt Raim. et Cōt. sunt in concil.
quod I. mulier) sic etiam Raim. quod quædam mulier, concil.
et inhumanitate) hęc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
nulla ratione voluit) sic in concil. noluit, Greg. 9.
in manibus suis simpliciter) sic etiā in concil. vox suis potest ad Marcum, potest ad mulierem referri. tuis, est in uno Tarr. sui Epi, in veteri Gregor. suis, in altero veteri, et in Contiano, et alijs. voce simpliciter omnes libri carent. ego nihil muto, et vocem suis ad Marcum refero.
et ex ea prolem suscepit) hæc etiam sunt in omissis a Raim. et Contio, sint licet in concilijs.

notum

uotum simplex oblatum) sic in concil. uotum simpliciter oblatum, Raim. qui prius vocem simpliciter omiserat.
f. t. per A. s. m. quat.) fraternitati tuæ per A. s. mandamus, quatenus, concil. pr. additur post A. s. in duob. Tarrac. mand. quat. Raim. alijs omissis. Apparet ex suprascriptis ad Epm mitti hoc rescriptum.
si plura non processerint) si plus non processerit, concil. et unus Tarr. si plus non processit, alter Tarr. et Raim.
nec vestem &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
predicta mulieri) sibi, Raimund. obscure, et ineleganter.
et uoto violato) sic in concil. et Gregor. mihi hæc non placent. mallem, ut post illa verba (et ei, cui uult) adderetur, uoto prędicto nō obstāte.

TIT. VII. DE EO, QVI DV

xit in matrimonium) sic etiam Raim. in uxorem, Barcin.
quam polluit adulterio) per adulteriū, duo Tarr. et editi Gregor. et unus vetus. polluerat, alter vetus, et tertius Tarr. quam prius polluerat per adulterium, Barcin.

CAP. I. *Idem Abbati Sancti Albani*) Albini pro Albani, vetus Tarr. Alex. iij. pro Idē, Raim. et Cont. Idem S. Abbati sanctu Albani, concil. parte 6. cap. 1. plenius.
O. dum uxorem haberet) C. pro O. concil. O. nomine, duo Tarr. O. uxorem habens, Raim.
huius rei) sic etiam concil. huiusmodi rei, Raim.
de qua plures filios habuit) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
asserens &c.) hęc recte Cont. addidit a Raim. omissa. exstant in concilijs.
uxore sua) uoce sua caret Contius, ea est in concil.
eam non licuerit sibi) licuit pro licuerit, duo Tarrac. et concil. et Cont. eam sibi non licuerit, tertius Tarr.
in canonib habeatur) sic etiam Raim. a pro in, cōcil. expressum, addit unus Tarr. expressim, alter. hos canones habes 31. q. 1. apud Grat.
in matrimonio) vox in non est in concil. neq. in Gregor. neq. in vet. Tarr. sibi pro in, habet alter Tarr. sed utraq. vox olim desiderabatur.
quam prius) sic etiam Raim. quod prius, concil.
adulterio) per adulterium, Barcin. solus.
in mortem) sic in concil. et in Gregor. in morte, Barcin. et duo Tarr. quod non æque placet.
erat inscia) fuit inscia, Barcin. tantum. inscia, altera voce omissa, concil.

ad petitionem) sic concil. et Raim. ad huiusmodi petitionem, Barcin.
ab inuicem) sic in concil. aliquatenus, unus Tarr. et Raim.
cum ex suo &c.) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
Cap. 2. et magistro Uacario) et M. Vacario, cōcil. d. parte 6. cap. 13. Vicario, unus Tarr. Vocario, Barcin. omnia omittunt Raim. et Cont.
parochianus Eboracen. &c.) Multa Cont. addit a Raim. omissa, quę in concil. exstant.
per W. fratrem suum. quod W.) sic etiam concil. per V V. Cont. alijs omissis, non recte. per Gulelm. unus Tarr. cetera, ut edidimus.
de Romare) sic etiam in concil. de Romar. vetus Tarr. et Cont. de Romar. alij duo Tarr. de Romarum, Barcin.
tenuit, donec) tenuerit, donec, vetus Tarr. solus.
quod Ha.) sic in cōcil. quod A. duo Tarr. et Cōt. hic postea sæpius eadem varietas est.
iuramento firmare) sic etiam concil. seruare, Cōt. non recte.
ad illam) ad aliam, unus Tarr. solus.
in uxorem acceperat) firmauerat, acceperat, vetus Tarr. mendose.
O. ad eam) sic in concil. eandem, Contius, et Barcin.
filios habuerat) habuit, concil. et Raim. Tarr.
d. u. per A. s. pr. m. qua.) dis. u. pro d. u. tre pr. in uno eorum, et in Contiano desid. discretioni tuę per A. s. P. M. quatenus, con non recte. mand. quat. Raim.
rei ueritate inquisita diligenter et cognita) diligenter inquisita, concil. diligentius inquisita, ve Tarr. omnib. his caret Raim. et Cont.
si nobis constiterit) sic in concil. si constiterit mund.
ut predictam Ha. &c.) hęc etiam omittūt et Cont. A. pro Ha. unus Tarr. ut editum concil.
non sponte in eam consenserit) primam pro eam Raim. consensit, duo Tarr. sponte in eam non consenserit, concil.
post prestitum iuramentum) sacramentum, vetus Tarr. solus.
cognouerit) sic etiam concil. et Raim. cognouit, duo Tarr.
non dimittatis) sic in concil. nō dimittas, Raim.
quin ad illam) sic etiam in concil. aliam pro illā, unus Tarr. et Raim.
liberam ap. re. tribuatis facultatē) appellatione cessante liberam tribuatis facultatem, concil. liberam tribuas facultatem. Raim. alijs omissis.
Verum si &c.) Multa omittunt Raim. et Cont. quæ

quæ sunt in concil.
in præfatam Ha sponte) vox sponte non est in concil. in præfata A. sponte, duo Tarr.
uel post) et post, concil.
quod ipsam) quod eam, unus Tarr.
eam cognouit, sibi) cognouit, concil. alijs omissis. alioquin sibi, Raim. et Cont.
inhibeatis dantes) sic etiam concil. inhibens des, Raim.
aliam si voluerit ducendi uxorem) sic etiam in concil. ducere pro ducendi, unus Tarr. ducendi alteram in uxorem, vetus Gregor. ducendi aliam uxorem, Cont. et alij.
Animaduertendum est nullam Raim. facere mentionem mortis illius prioris uxoris, nec liberorum posterioris; quę res facit, ut magis dubitemus, cur ita seuerus in hunc Pontifex fuerit; ut maluerit eũ ex alia liberos suscipere, quã ex ea, ex qua habebat liberos. sed odium binarum nuptiarum id effecit.
Cap. 3. Idem Banaren. Epo) Bauã. unus Tarr. Vaccariensi. Barcin. Beruacen. cõcil. d. parte 6. c. 16. Baran. siue Baranen. Raim. et Cont. non minor varietas est inscriptionis cap. 2. de cõiugio leprosi, quod ex ead. epistula sumitur. Idem Iaiorarũ Epo. Batotã. vetus Tarr. Baren. alter. Baioranẽ. ...ẽm. Baroniensi, concil. parte 37. c. 3. prioris e... Baioniensi, poster. edit. B. Epo, vetus Greg. ...iẽs. Cont. et alij. ego Beluacen. siue Barẽ. ...Batonien. siue Baionen. adgnosco, cetera ...
... c. Quoniam ex multis auctorit.) auctoritatib. ... Tarr. ea voce caret Cont. omnib. caret ...im. et concil. Integra clausula exstat d. c. 2 ante collect. nam in Gregoriana desiderantur ...nat verba etiam in Contiana editione.
...vero quod &c.) hoc pro eo vero, concil. ...tem. Super eo, quod quęsiuisti, vetus Gre... alijs omissis. hoc pro eo, Cõt. et alij. Super ...c vero, quod, duo Tarrac. Super eo uero, d. c. 2.
...m ea sibi matrimonium) sibi matrimoniũ cum ea, concil. alicui cum ea contrahere matrimon. Raim. sibi cum ea matrim. tres Tarr.
quam alia) vox alia non est in concil. neq. in Gregor.
tuæ sollicitudini &c.) sic etiam in concil. Respondemus, vetus Gregor. Taliter respond. Cont. et alij.
in mortem alterius) sic in concil. morte pro mortem, Barcin. et unus Tarr. uxoris pro alterius, Raim.
siue iste finem dederit) seu pro siue, concil. vox iste in vet. Greg. non est. siue fidem dedit, siue non, Cont. et alij.

quod eadem) quod ea, concil. et Raim. et uetus Tarr.
perpetuo prohibetur) sic in concil. vox perpetuo in Gregor. non est, quod placet. cetera enim videntur superuacanea, si hanc vocem retineas. breuius vero Raim. potuisset his duob. verbis uti, et ceteris abstinere.
et hæc) vox hæc non est in uno Tarr.
obseruanda) sic concil. et vetus Greg. seruanda, Cont. et alij.

TIT. VIII. DE CONIVgio leprosi.

gio leprosi) leprosorum, Barcin. et Raim.

CAP. 1. Idem Cant. Archiepo) Cantuarien. unus Tarr. et Raim. et Cont. Idem, alijs omissis, concil. parte 37. c. 2. titulo de leprosis.
a communione omnium) sic in concil. et in vet. Gregor. in quo hominum postea scriptum est, quam vocem habent Cont. et alij.
separentur) separantur, uetus Tarr. solus.
et extra &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
transferantur) sic in concil. transferuntur, duo Tarr.
sequantur, sed sine ipsis manere præsumant) sequuntur, Raim. et Cont. alijs neglectis. sequantur, cõcil. et præsumant, cetera, ut edita sunt.
f. 1. &c.) multa Raim. et Cont. omittunt, quorũ aliquã etiam in concilijs desiderantur.
ut uxores uiros &c.) uxores ut uiros, uiri ut uxores suas sequantur, concil. ut uxores uiros, et uiri uxores, qui lepræ morbum incurrunt, sequantur, Raim.
inducere laboretis) laboretis, concil. et tres Tarr. inducere non postponas, Raim. et Cont. Credit Melendus, quod sanus tenetur reddere debitũ leproso. 32. q. 5. horrẽdus. non tamẽ est compellendus. 34. q. 2. si quis necessitate. Vincen. Melẽdi mentionem inuenies etiam apud Tancredum cap. 2. de iure patronatus in hac collect. et in scholijs, siue glossis Bernardi in Gregoriana. et Hispanus appellatur a Tancredo cap. 4. de eo, qui cognouit consang. in hac collect.
eos induci non poteris) induci non poterunt, concil. et Barcin. et unus Tarr. et Raim. voce eos omissa, quę etiam in alio Tarr. desideratur. non potuerint, est in alio Tarr. non possunt, in alio.
iniungas) sic etiam Raim. iniungatis. concilia, et tres Tarr. in uno tamen eorum mutata ea vox est.
feruent) malo seruet, ut est in uno Tarr, et in cõcil. et in Gregor.
et si qui mandatum nostrum seruare contempserint) uestrum pro nostrum, duo Tarr. et si qui cõtra manda

mandatum nostrum venire præsumpserint, cōcil. Quod si mandatū tuum seruare contempserint, Raim.
eos contra, &c.) eos contradictione, et appellatione cessante, concil. hęc omittunt Raim. et Contius.
vinculo anathematis constringas) adstringas, concil. adstringatis, vetus Tarr. eos vinculo excommunicationis astringas, vetus Gregor. vox eos non est in editis.
Quæ post uerba huius capitis inueniuntur in cōcilijs, interpretis verba sunt, non satis integra; ea referre non est necesse.
Cap. 2. Idem Laterarum Epō.) uide, quę scripsimus cap. 3. titul. 7.
Quoniam ex multis auctoritatib. &c.) sic etiam in concil. parte 37. cap. 2. auctorib. duo Tarr. Quoniam nemini licet, Raim. et Cont.
ex euangelica veritate) Matthæi cap. 5. et 19. Marci c. 10. et Lucæ cap. 16.
uxorem suam) vox suam non est in Gregor. est in concilijs.
seu aliqua graui) siue graui aliqua, concil. seu alia graui, Raim. vox graui, ut scholium, additur in veteri Tarr.
a viro) sic etiam Raim. suo, additur in concil.
vel dimittenda) vel etiam dimittēda, Raim. hæc in concil. non sunt.
super eo uero, &c. et infra) hęc neq. in concil. sunt, neq. in Gregor. Integra clausula exstat d. c. 3. tit. 7. huius libri.
Leprosi autem si continere nolunt) noluerint, unus Tarr. et Barcin. in quo est Leprosi pro Leprosis. Leprosis autem si se continere noluerint, cōcil. ut editum est, vetus Gregor, Leprosi, Cont, et alij, et duo Tarr.
inuenerint) sic etiam Raimund. inueniant, concilia.
liberum est matrimonium contrahendi) cōtrahere, unus Tarr. aptius. olim tamē, ut editū est. ante hæc verba additur vox eis, in eod. libro. liberū est cum eis matrimonium contrahere, Barcin. liberum est eis ad matrimonium conuolare, concil. edit. Surianæ, et Raim. liberum est arbitriū cum eis matrimonium contrahendi, prior concil. editio.
sine uxorem) sine vxore, prior editio concil. non recte.
diuino indicio) hæc omittunt Raim. et Cōt. sunt in concil.
contigerit) sic etiam concil. et Raim. contingit, unus Tarr. contingat, alter.
a sano) a sana, prior editio cōcil. quod non æque placet.
generali præcepto Apostoli, ei quod exegeris, est soluendum) vox ei non est in concil. neq. in duobus Tarr. neq. in Gregor. in quib. est exigitur pro exegerit. Pauli verba sūt epist. 1. ad Corinthios cap. 7. Vxori debitum reddat, similiter autem et uxor uiro. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί: pro debitum, benignitatem, siue beneuolentiam debitam, in Grçcis verbis habemus, id ad concubitum referri, cetera ostēdūt. in quibus etiā est μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους. nolite fraudare inuicē: siue, ne uos priuetis.
cus præcep nullam in hoc casu inuenimus exceptionem) cuius precepti nullam in hac causa inuenimus exceptionem, concil. cui. præcepto nulla in hoc casu exceptio inuenitur, Raim. exceptionem posuit idem Apostolus, nisi forte ex consensu ad tempus, ut uacetis ieiunio, et orationi. εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ.
Cap. 3. Epo Florentino) Florentino Epō, concil. d. parte 50. cap. 63. et unus Tarrac. Epo Fer. vetus Gregor. Florentino, Cont. et alij.
Litteras fraternitatis tuæ &c.) Recte Contius addit a Raim. prętermissa sunt in concil. duæ frat. unus Tarr. et Cont.
de sinceritate tua fidei) sic in concil. fidei tuę, Cōt. de sinceritatis tuæ fide, vetus Tarr. quod non ęque probo.
et deuotionis effecti) sic etiam in concil. effectu, uetus Tarr. attectu, alter, et Cont.
quia postulasti) sic etiam Raim. et Cont. quia a nobis postulasti, concil. plenius.
si post quā sponsalia inter aliquas legitimas personas contracta fuerint) inter aliquos legitimos, vetus Tarr. non optime. post quam desponsalia etc. omissa uoce si, concil. non recte. sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta, vetus Gregor. alijs omissis mendose. si post sponsalia etc. Cōt. et alij, non male.
antequam viro) scribe, antequam a viro, ut est in quattuor Tarr. et in Gregor. et antequam a viro, concil.
alias ad) sic etiam Raimundus. alter ad, concil. aptius.
uel si ad secunda uota transferre) uel se possit etc. concil. plenius. omnia Raim. et Contius omittunt.
tua sollicitudini respondemus) sic etiam concil. t. resp. vetus Gregor. respondemus, Cont. et alij ceteris omissis.
ad accipiendam eam) ad accipiendum eū, concil. ad capiendam eam, vetus Tarr. ad eam recipiendam, vetus Greg. accipienda, Cont. et alij.
non debet) non debeat, vetus Tarr. solus.

cum inter eos matrimonium non fuerit consummatum) sic pro fuerit, concil. cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum, Raimund.
Post huius capitis verba est in cōcilijs. De illa uero, quæ viro etc. ut cap. 5. de diuortijs in hac collect. cuius inscriptio est eadem. Eius capitis verba sequitur, De uxore vero, etc. ut cap. 7. de sepulturis, in hac collect. cuius inscriptio est, Lucius iij. Epō Floren. sed in Barcin. illic est etiam Vrbanus iij.

TIT. IX. DE CONIVGIO

seruorum, vel disparis condicionis) et pro vel, unus Tarr. et Barcin. et vetus Gregor. De coniugio seruorum, Cont. et alij, ceteris omissis.

CAP. 1. *Adrianus Papa Salzeburgen. Epō*) Item Adrianus Papa Eburardo Salebur. Archiepō, concil. prioris edit. parte 45. cap. 7. titulo de spōsalib. secundo. Magdebur gen. Archiepō, in Suriana editione. Adrianus Papa, vetus Gregor. alijs omissis. Hadrianus Papa Saltburgen. Archiepō, Cont. et alij non recte. Salzburgensi, vetus Tarr. Salizesburgensi, alter. Salteburgen. Barcin.
Dignū est &c.) Recte Cōt. addit omissa a Raim. quæ sunt etiam in concil. Signum pro Dignū, editi quidam Gregor. mendose.
a rationis tramite) sic etiam Cont. a ratione, concil.
dubietatis in se) sic Cont. inter se dubietatis, concil.
retinere) continere, concil. et Cont. aptius.
et contradicentib.) etiam addit unus Tarr. solus, nec me tualem habet.
Apostolatui nostro) ab Apostolatu nostro, cōcil. et unus Tarr. ut editum est, Cont.
si bene) sicut bene, vetus Tarr. et Cont. si bene, concil.
tibi duximus taliter) vox taliter non est in Cōtiano libro. duximus tibi taliter, unus Tarr. utique duximus, concil.
prout tua discretio cognoscit) sic etiam concil. recognoscit, tres Tarr.
in Christo Iesu neque liber est, neque seruus) nec liber, nec seruus est, concil. quod sicut in Christo Iesu neque liber, neque seruus est, vetus Greg. sicut in Christo etc. Cont. et alij omissa voce quod parum necessaria. In Christo enim Iesu nec Iudęus, nec Gręcus, nec seruus, nec liber distinguitur, Grat. 29. q. 2. ex Pauli verbis sumuntur in epist. ad Galatas cap. 3. et in epist. ad Colossenses cap. 3. in trib. veterib. Grat. libris vox distinguitur omissa est.

qui a sacramētis ecclesiae sit remouendus) ecclesiasticis sit amouendus, concil. quis pro qui, unus Tarr. vox sit in eodem deleta est. a sacramētis ecclesiæ remouendus, Raim. alijs omissis.
Ita quoque nec) uox nec in uno Tarr. omittitur, ita quod, mendose in concil. ita nec, Raimundus.
debent nullatenus) sic etiam Raim. nullatenus, unus Tarr. nullatenus debeant, concil.
ecclesiastico iudicio) iure, concil. hæc omittunt Raim. et Cont.
non propter hoc &c.) non ex hoc minus sunt proprijs dominis exhibenda, concil. non minus debent proprijs dominis exhiberi, Raim.
Cap. 2. *Priori, et Praeposito Mortariensi*) Præposito, et Priori, duo Tarr. et Gregor. editi, omittūtur hæc in veteri libro. Priori Tamen. et Priori Mortarien. tertius Tarr. antiquior ceteris.
mulier latrix praesentium) M. mulier, Raim. alijs omissis.
condicionis obiecit) sic etiā vetus Gregor. adiecit, vetus Tarr. seruilis condicionis obiecit, Cont. et alij.
Cum autem &c.) hæc recte addit Cont. a Raim. omissa.
Asten.) Astensi, duo Tarr. Astiensis, Cont. non recte.
huiusmodi negotium tractaretur) tractaretur negotium, Cont. tertio verbo omisso.
ueniente) uiuente Cont. mendose.
d. u.) sic etiam Cont. dis. u. duo Tarr.
pr. m) mand. Raim. et Contius, et duo Tarr. pr. omisso.
cum propter hoc &c.) hæc omittūt Raim. et Cōt.
diligenter) diligentius, vetus Tarr.
si uobis) vox uobis ab eisdem Raim. et Contio est omissa.
cum praefata muliere) præfatam mulierem, Raimund.
audiuit ancillam) audiuit esse ancillā, unus Tarr. et Raim. plenius.
carnalem habuerit consuetudinem) consuetudinē habuit, duo Tarracon. carnaliter cognouit, Raimund.
ipsum monere &c.) ipsum monitione præmissa cogatis, vetus Gregor. compellas, Contius, et alij.
ut eam sicut uxorem accipiat et maritali cura pertractet) uxorem propiam, unus Tarr. ut eam sicut uxorem maritali affectione pertractet, Raim. alijs omissis.
causam diligentius etc.) hęc etiā omittūt Raim. et Cont.
si sententia diuortij &c.) et sententiam diuortij proferre contigerit, vetus Greg. proferri contingat,

tingat, Cont. & alij.

concessit, sicut iustum fuerit) ei cessit pro concessit, vetus Tarr. concessit, Raim. & Cont. alijs omissis.

Cap. 3. Ariminensi Episcopo) Arminen. duo Tarr. & Barcin. Al. Epo, vetus Gregor. vt editum est, Cont. & alij.

Licet ad ea &c.) Recte addit Contius a Raim. praetermissa.

arbitremur) sic etiam Cont. arbitramur, vnus Tarr.

inquisitiones tuas) vestras, Cont.

nostri debito) nostri fine debito, Cont. quod non æque placet.

Sane super eo) sic etiam Raim. vero, addit vetus Tarr. parum apte.

ex parte tua &c.) fuit propositum, Raim. alijs omissis.

eo praetextu) pro eo, Raim. parum feliciter mutauit.

suæ conditionis) sic etiam Raim. eius pro suæ, malo. sed ferendum est temporum illorum vitio.

condicionem) condiciones, Barcin. solus.

secundum legem prouinciæ) sic etiam vetus Greg. leges pro legem, Cont. & alij. Lombardiæ, addit in scholiis Tancredus.

et iam elapso) et tamen elapso, vetus Greg. tantũ.

TIT. X. DE NATIS

ex libero ventre) In vno Tarr. desideratur, est in Gregor.

CAP. vn. *Gregorius*) Præposito Africæ, additur in veteri Raim. libro. Gregor. ix. Cont. et alij mendose, immo primus, idem Cont. in marg. recte. Gregorius Anthemio subdiacono, Iuo parte 16. cap. 73. decreti, aptius, vt apparet ex lib. 1. epist. 53. registri B. Gregorij.

Non solum, &c. et infra) Consuluit nos, vetus Tarraconen. quod reicimus. P. c. Non solum. Contius. Hæc Raimun. omisit, & Iuo. Integra clausula in registro est hæc. NON solũ frequentib. præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius me monuisse memini; vt illic vice nostra non tantum pro vtilitatibus ecclesiasticis, quantum pro subleuandis pauperum necessitatib. fungereris, & eos magis à cuiuslibet oppressionib. vindicares. Quę postea sequuntur, habet Iuo. Præsentium ergo lator Gaudiosus insinuauit nobis ab auctoribus sanctæ Romanæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesię sibi violentiam irrogari, asserẽs, quod filios suos viri prædictæ ecclesiæ velint vindicare. Oblatis etenim ab eo documentis agnouimus, Siricam vxorem pręsentiũ portitoris ab Aëtia quondam gloriosa Murenæ cuiusdam feminę titulo donationis fuisse largitam, et ab eadẽ Murena per epistolam manumissam. In supra scriptis verbis (actorib.) a nobis scriptũ est ex veteri libro, non auctorib. vt in editis est. et pro ab Aëtia quondã gloriosa, in eod. veteri est, a domino quodam suo gloriosæ. Apud Iuonem vero Gaudentius, est pro Gaudiosus, vox autẽ (vero) omittitur, vox actorib. retinetur. nouimus habet idem pro agnouimus; beatę memorię, pro voce gloriosa; et Morenę cuidam, pro Murenę cuiusdam.

Indecens esse credimus) sic etiam Raim. ante hæc verba additur, et ideo, in registro, et apud Iuon.

ex libera muliere) sic etiam regist. et Iuo. matre pro muliere, vnus Tarr. ex libera, seu liberta, vetus Raim. liber. ex liberta, siue libera, Cont. et alij.

ad seruitium) ecclesię, addit vetus Raim. liber solus.

tibi præcipimus) sic etiam Raim. et Cont. Experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus, regist. et Iuo.

vt his ipsis documentis &c.) multa omittũt Raim. et Cont. quæ leguntur in registro, et apud Iuonem, vt cum his etc. Barcin.

didicimus) fecimus, vnus Tarr. didicimus, exuto a curis animo, regist. et Iuo plenius.

intendas) intendat, regist. et Iuo.

quatenus si documenta nulla sunt) sic etiam regist. et Iuo. aliqua, additur in vno Tarr. post vocem nulla. vt si documenta nulla sint, Raim.

huius hominis) sic etiam regist. et Iuo. huiusmodi, Raim.

ab eius molestia) sic etiam Raim. ab eius se molestia, regist. et Iuo.

suspendat) sic regist. et Iuo. compescas eandem, Raim. quod non implet aures meas. suspendatur, vetus Tarr.

durum est enim, vt) sic Iuo, et Raim. durum enim est, vt, regist. et vetus Tarr. vox vt in altero Tar. non est. uox enim in altero Tarr. deleta est.

si alij) si alijs, vetus Raim. liber solus.

mercede sua) voce sua caret Greg. 9. habẽt ceteri.

tribuunt) tribuant, Barcin. tantum.

a qua tueri debent, reuocentur) sic etiã Raim. qua pro a qua, duo Tarr. in quorũ altero, et in Barcin. additur vox hęc ante verbum reuocentur. debeant pro debent, tertius Tarr. quæ tueri hęc oportuerat, reuocentur. regist. quam pro quæ, Iuo non male, cetera, vt in registro.

Post huius capitis verba additur in registro tantum. Iterum ergo, atq. iterum Experientiam

tuam necessario subn onemus;ut illic si quæ inter pauperes,et Romanam ecclesiam sanctam quæstiones uertuntur,omni mentis integritate discutiat:sicq.patrimoniales utilitates peragat, ut a benignitate iustitiæ non recedat.

TIT.XI.DE COGNATIONE spirituali etc.

& filijs ante &c.)hęc omittunt Raim.et Cont.et vetus Tarr.De coniungēdis filijs ante uel post compaternitatem genitis,concil. parte 32. post concil.Later.

CAP.1.*Alex.iij.Salernitano Archiepo*)Sarun. Epo,concil.c.1.d.partis 32.in priore edit.ut editum est,in Suriana poster.Alex.iij.alijs omissis,vetus Gregor.Saler. Archiepo, Contius,et alij.

parte.Licet preter)hæc omittunt Raim.et Cont. et concil.Papa,siue propter pro præter,Barcin. mēdose.pr.duo Tarr.Integra clausula extat c. 3.de sponsa duorum,in hac collect.et in cōcil. parte 6.cap.8.

et filia)vel filiæ,cōcil.omissa sunt hæc in vet.Gregor.aut filiæ,Cont.et alij.

possint adinuicem)possunt pro possint,duo Tarr. et vetus Gregor.possint,Cont.et alij.possint simul adinuicem,concil.

diuersorū locorū)vox locorum in vet.Tarr.non est.

consuetudinem inueniuntur)sic etiam in concil.cōsuetudinem contrarij inueniuntur,uetus Greg. consuetudines,Cont.et alij.

& licet primus canon exinde editus &c.)reprehendi solet Alex.iij.ab interpretibus,quod primū canonem appellet eum,qui a Paschali secundo editus sit,et alterum posterius editum,eum;qui sit Vrbani secundi:cum tamen Paschalis Vrbano successerit.Altera reprehensio est,quod putauerit ea rescripta esse contraria,cū sint potius diuersa.respondeti solet,ut Alanus hic notat,et Lauren.apud Grat.non esse apud Grat.30.q.3. cap.5.scribendum Paschalem secūdum,sed primum.id est contra ueteres libros tam d.c.5.quā 30.q.4.c.5.et 35.q.2.et 3.c.ult.quæ sunt ex ead. epist.ad Reginum Epm.aut etiam dicamus Alexandrum alijs de rescriptis agere, neq. enim hic sunt ea nomina Vrbani,et Paschalis.

natos post compaternitatem prohibet adinuicem copulari) sic in concil.mutat ordinem verborum Raim.Post susceptum vero de fonte filium, vel filiam spiritualem,qui ex compatre,vel commatre nati fuerint,matrimonio coniungi non possunt.Grat.Interpretes existimant Gratianum, et Alexandrum putasse, prohiberi a Paschali matrimonium filiorum omnium,et filiarum vtriusq.patris,modo hi liberi nati fuerint post baptismum, at ipsi existimant prohiberi tantum matrimonia liberorum postea natorū cum eo, qui susceptus est.res obscura est,et defendi potest utraq.interpretatio,sed hęc posterior aptior videtur.

alter tamen canon posterius editus)ab Vrbano secūdo,ut ferunt,extatq.apud Grat.d.q.3.c.4.in editis tamen libris vox secundi non est,sed in veterib.est,et in omnibus 30.q.4.c.6.quod est ex ead.epistula ad Vitalem Epm Brixiæ,siue ut in ueterib.utrubiq.est,presbyterum Brixiensem.

vt siue ante,siue post &c.)sic etiam concil.et Raimund.spiritualium parentum filij,vel filiæ ante,vel post compaternitatem genitæ possunt legitime coniungi,Grat.

possunt coniungi) coniugio valeant copulari, Barcin.ut editum est,uetus Gregor.possint pro possunt,concil.et Cont.et alij.

excepta illa persona &c.)præter illam personam, perquam compatres sunt effecti, Grat.ut editum est,concil.et Greg.9. qua pro per quam, est in duob.ueteribus Grat.libris.

venitur)sic etiam Raim.peruenitur,concil. veniunt,vetus Tarr.

unde tolerabilius)sic in concil.uerum pro unde, unus Tar.unde,Raim.et Cōt.altera voce omissa.

ante,& post compaternitatem &c.)pro his verbis Raim.et Cont. habent,debeat obseruari.mendosa autem hæc sunt in concil.nam pro his, ante et post,illic est,aut etiam post,in priore edit. notata(aut)uoce,ut caduca:quæ in Suriana editione omissa est.

simul valeant)simul possint,concil.

nisi consuetudo &c.)sic etiam concil.et Raim. Mihi placebat Hugonis opinio,ut sine ulla exceptione consuetudinis ius publicum statueretur, sed hodie ex Tridentini concilij sententia hæc abrogata sunt.

generet)generat,unus Tarr.solus.

aliter se habeat)sic etiam in concil.aliter se habere noscatur,Raim.sine ulla uarietatis necessitate.

Cap.2.Idem eidem)vox eidem non est in veteri Gregor.in eadem epistola,additur in concil.d. parte 32.c.2.ut editum est,Cont.et alij.

Si vir)sic Raim.et concil.poster.edit.Cum vir, prior concil.editio.

susceperint)susceperit,concil.et duo Tarr.et editi Gregor.suscepit,vetus liber.

abinuicem)hæc vox non est apud Raim.et Cōt est

est in concil. adinuicem, vetus Tarr. quod non placet.

& alij copulari, quia nos &c.) hæc omittunt Raimund. et Cont. generaliter, additur in côcil. post vocem nos. pro his omnib. est in uet. Gregor. verbum quęsiuisti.

consul. tua duximus respondendum) consultationi tuæ respondemus, concil. t. respondemus, uetus Gregor. alijs omissis. consul. t. t. resp. Cont. et alij.

institutū) sic etiam Raim. constitutum, concil. statutum, Barcin.

debeant separari) sic Greg. 9. vox separari nō est in concil. neq. olim fuerat in duob. Tarraconen.

& potius sentientes) sic in concil. consentientes, unus Tarr. sentientes, Raim. alijs omissis.

aliter statuerunt) sic etiam Raim. statuunt, côcil. instituerunt, duo Tarr.

& ideo nobis videtur) quod, additur in concil. ideo que nobis uidetur, uetus Greg. ideo nobis uidetur, quod, Cont. et alij.

id fecerint) idē pro id, unus Tarr. id fecerit, alter. ut editum est, concil. et Raim.

possunt induci) sic uetus Gregor. possint induci, côcil. et Cont. et alij.

quia si) quod si, concil. non optime.

ignorantia eos excusare) ex ignorantia excusari, uetus Tarr. eos excusare ignorantia, concil. eos ignorantia excusare, duo Tarraconenses, et Raimund.

eis sua fraus nō debet) sua fraus nō debet sibi, prior editio concil. tantum.

uel dolus) sic in concil. et Gregor. nec dolus, vetus Tarr. non male. et dolus, alij duo. Tarraconenses.

Cap. 3. Idem Wigor. Ep̄o) Wigorn. unus Tarr. Idem, uetus Greg. alijs omissis. Vigiliensi Ep̄o, Cont. et alij. Wigorniensi, malo.

tua fraternitas requisiuit) sic etiam Cont. et alij editi Gregor. sed in meo veteri est tantum, quæsiuisti.

utrum duorum &c.) multa omittunt Raim. et Cont. et pro his est in ueteri libro, de duobus compatrum filijs, duorum pro duobus in editis.

uel si coniuncti) iuncti, duo Tarrac. inuenti, tertius.

eorum sit matrimonium) an eorū matrimonium sit, duo Tarr.

tale damus) huiusmodi damus, tres Tarr.

scripto continente responsum) respondemus, Raim. scriptura pro scripto, unus Tarr. scripturæ, alter. tertius omittit eam vocem, et continentem pro continente, non recte. forte continenter scribendum.

si enim filij tales) tales filij, tres Tarr. quod si tales filij, Raim.

deuenerunt) uenerunt, Raim.

permittas) sustineas, tres Tarraconenses, et Raimund.

& si coniuncti fuerint) et coniunctos, Gregorius 9.

pontificali auctoritate) sic etiam Raim. pōtificalis auctoritas, duo Tarr.

abinuicem ipsos) hæc omittunt Raim. et Cont. eos ipsos, uetus Tarr.

non differas) sic etiam Raim. non differat, duo Tarr. in quib. est, pontificalis auctoritas.

de his te nolumus &c.) vox te non est in tribus Tarr. et in Gregor. hæc quæ de consuetudine dicuntur, omitti a Raim. potuerunt sine ulla iactura.

Ita quidem quod) Ita quod, unus Tarr. & Raimund.

si eisdem) sic etiam Raim. si eadem, duo Tarraconen.

inter eos) sic in Gregor. ratum inter eos, Barcin. inter eos tale, uetus Tarr.

nec factum) vox factū in uno Tarr. desideratur. non pro nec, est in veteri Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

fieri non permittas) sic etiam Raim. fieri prohibeas, uetus Tarr.

taliter iunctos) taliter coniunctos, Raim. tales pro taliter, olim in vet. Tarr.

ipsos separare) separari, vetus Gregor. solus.

haberetur) habetur, unus Tarr. et vetus Gregor. habeatur, Cont. et alij.

sustineantur) sustineant, tres Tarr. omittunt utrūq; Raim. et Cont.

& permittantur) et permittant, duo Tarr. permittantur, Raim.

tu in eadem etc.) id in ecclesia tua dissimulare poteris, uetus Gregor. voce id caret Côtius, et alij.

huiusmodi) non est hæc vox in duob. Tarr. in altero eorum, talia, postea scriptum est.

dissimulare) sic etiam Raim. sustinere, unus Tarrac.

circum adiacentium) sic Raim. circum iacentium, uetus Tarracon. aptius. circadiacentium, Barcin.

si propterea) si per eam, unus Tarr, super eam, uetus Gregor. si propter eam, Cont. et alij, non male.

indulgeas) uidearis præstare, uetus Tarr. indulgens, olim alter Tarr. mox indulges, quod est in Greg. et in Barcin.

cum posset) sic etiam in vet. Greg. cum posset sic, Cont. et alij.

TIT. XII. DE COGNATIONE legali.

CAP. un. *Nicolaus ad consulta Burorum*) Bulgarorum, scribendum, ut est in Barcin. et in uno Tarr. et in ueteri Gregor. in quo additur vox Papa post vocem Nicolaus. Paganorũ, est in uet. Tarr. Vrgarorum, in alio mendose. cap. 2. additur in Romano lib. eadem inscriptio est 30. q. 3. c. 1. apud Grat. c. 3. additur ab Iuone parte 9. c. 34. deest. ea uerba non sunt in Panormia lib. 6. tit. 11. c. 4. Nicolaus ad consul. Bul. Cont. et alij.

Si qua per adoptionem mihi soror esse coeperit) sic etiam Raim. Sed si qua per adoptionem soror tibi esse coeperit, Iustinian. lib. 1. Institution. tit. 10. de nuptijs, εἰ δέ ἄν μοι θέσει ἀδελφή. Theophilus. Si uero, inquit, fuerit mihi adoptiua soror.

quamdiu quidem constat adoptionem esse inter me, et ipsam) quādiu durat adoptio inter me, et ipsam, Raim. et Cont. quamdiu constat adoptio, sane inter me, et ipsam, uetus Tarr. adoptio constat, alter Tarraco. esse uoce omissa, constat adoptio, tertius eodem uerbo omisso. quamdiu quidem constat adoptio, sane inter te, et eam, Iustinia. ἐφ' ὅσον συνίσταται ἡ θέσις. Theoph. quādiu, inquit, consistit adoptio.

nuptiae consistere non possunt) sic etiam Raim. et Iustin. ὁ γάμος ἐμποδίζεται. Theoph. nuptiæ, inquit, impediuntur. A ueteribus Gratiani interpretibus Gandulphus reprehenditur, qui negabat hæc ad ius Pontificium pertinere. ne penderet ex alieno arbitrio, ut quę hodie nuptiæ non consisterent, cras recte fierent adoptione dissoluta.

TIT. XIII. DE EO, QVI cognouit consanguineam etc.

uel sponsam sui consanguinei) hæc in ueteri Gregor. non sunt uxoris suæ, uel sponsæ, Contius, et alij.

CAP. 1. *ex concilio apud Metiam*) sic etiam Raim. alias Med. alias Meldam, Cont. in margine. Medam, Barcin. Meteriam, duo Tarr. in concilijs hæc non inuenimus.

Si quis cum filiastra sua) scienter, addit Raim. vox filiastra pro priuigna positū est. eodem utitur Burch. lib. 19. Fecisti fornicationem cum filiastra tua. Verba huius capitis inueni in ueteri epitome canonum, sine ulla inscriptione, sed titulus aptior proximis capitibus fuerat. de diuersis pænitentijs. vox scienter illic non erat.

nec matrem, nec filiam habere potest) potest habere, epitome. si fecisti, nec matrem, nec filiam poteris habere, Burch. nec a matre debitum petere, nec filiam umquam habere potest uxorem, Raim. et Cont.

nec ille alij se poterit coniungere ullo umquam tempore) scribe, nec illa, nec ille, ut est in quattuor Tarracon. nec illa, nec ille alijs se poterunt coniungere etc. epito. nec tu poteris vxorem accipere, nec illa maritum, sed usq. ad mortem pænitere debetis, Burch. nec filiastra, nec ille ullo vmquam tempore alij se poterit matrimonio copulare, uetus Gregor. alijs se poterunt, Cont. et alij.

At uero uxor eius, etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. Attamen vxor eius, etc. epito. Vxor autē tua etc. Burch.

si ita uoluerit et si se continere non potest) sic etiam epito. si ita esse uoluerit, uetus Tarr. si ita uoluerit permanere. alter Tarr. si ita noluerit, Barcin. si uoluerit, Burch. in calce totius capitis, alijs uerbis omissis.

si postea quam cognouerit, quod cū filia vir eius fuit in adulterio) cognouit pro cognouerit, epitome, et filia sua pro filia. si postquam etc. uetus olim Tarr. si postquam cognouit, quod cum filia tua adulterium perpetratum habuisti, Burch.

carnale commercium cum ea non habuerit) non habuit, epito. et tres Tarr. non habuit cum ea, unus ex tribus non optime. tecum non concubuit, Burch.

eo mortuo potest alij nubere) hæ duæ voces, eo mortuo, non sunt in epitome, neque in Barcin. neque in tribus Tarr. nubat in domino, si voluerit, Burch. post mortem viri, et non ante, ut 32. q. 7. hi qui. Alan.

Cap. 2. Wigor. Epo) Wigorn. unus Tarr. Vigorensi Epo, in cōci. Surianæ edit. Vuigoren. prior concilior. editio. malo, Wigorniensi, ut alibi.

aliam S.) s. tres Tarrac. sibi, quartus. scilicet ei, cōcil.

præsumpsit) sic etiam in cōcil. præsumpserit, duo Tarr.

probatum fuisset) probaretur fuisse, concil. quod defendi potest, sed non æque placet.

quod superior) scribendum est, quod si prior, ut est in trib. Tarr. quod si prima, concil.

si in

si in prima) sic vel prima, concil.
consanguinitatis linea) linea consanguinitatis, uetus Tarr. linea, concil. altera voce omissa.
contingerit) contigerit, scribendum. contingunt, concil. et duo Tarr. aptius.
in tertio gradu solū modo, vel supra) interdicto pro in tertio, mendose in concil. pro supra malo infra, hoc est quarto, uel quinto, aut ulteriore. et fortasse non ut hodie fieri solet, tertium gradū intelligit sobrinorum, idest filiorum duorum consobrinorum. sed eorum, qui sunt in tertio consanguinitatis, vel affinitatis genere, ut apud Innocen. iij. in concil. generali cap. 50. et cap. 3. de consanguinitate, quartæ collect. His verbis addit in scholijs Tancredus. hæc distinctio reprobatur infra eo. tit. discretionem. li. 3. hoc abice, et illud tene. T. hac de causa opinor a Raun. hoc esse caput omissum. uide etiā c. 6. de diuor. in hac collect.
attinere constiterit) attingere pro attinere, concil. non male.
sicut vxorem recipere) sicut uxorem suam recipere, concil. et duo Tarraconen. suam accipere, tertius.
& maritali) decetero, additur in concil. et in duobus Tarr. et maritali affectione decetero, tertius Tarr.
Cap. 3. Veniens ad nos P. præsentium lator) lator præsentium P. concil. parte 12. cap. 4. titulo de eo, qui consanguineam vxoris suæ, uel sponsam patris sui, uel consanguineam sponsæ propriæ cognouit. Veniens ad nos P. lator, et infra. uetus Gregor. præsentium lator, Cont. et alij. addit autem Contius cetera a Raim. prætermissa. lator præsentium, est etiam in ueteri Tarraconensi.
præsentauit) sic etiā Contius. reportauit, concil.
quod quandam duxit in uxorem) quod cum quandam vxorem duxisset, concil. quod quandam in uxorem duxerat, Contius. duxerat pro duxit, duo Tarraconenses. vox in omittitur in eorum altero.
quam quidam) sic etiam Contius. uoce quam cōcil. carent.
dissuaserunt ei) sic in concil. suaserunt, Cont. ei voce omissa.
ex quo eam) vox ex non est in concil. neque in tribus Tarr. neque in Contiano. in pro ex, Barcin.
non cognoscere) sic etiam Cont. carnaliter cognoscere, concil. non male.
Contingit autem) scribo, Contigit autem, ut est in concil. et apud Contium, et in duob. Tarrac. Contigerit, est in tertio.
sicut dixit) sic etiam Cont. sicut dixit, concil.
quod pater sponsæ duxit) sic etiam Cont. quod pater sponsi ad lectum sponsi duxit, Barcinonen. quod nondum probaui. quod pater iussit, concil. non recte. sponsi pro sponsæ, duo Tarracon. olim.
quam in huius lecto iacentem ipse) eius pro huius, Barcin. et Cont. aptius. uox ipse a Contio est omissa. in lecto huius iacere, quam, concil. vox ipse ut arbitror ad P. hoc est Petrum refertur, non ad patrem sponsæ.
Trāsacto uero mense) sic etiam concil. et Cont. autē pro uero, uetus Tarraconen. Cum, additur ante hæc verba in alio Tarraconen. recenti manu.
coēgerunt ipsum, ut cum ea matrimonium consummaret) coegerunt, unus Tarr. vox ipsum neque apud Contium est, neque in concil. vt matrimonium cum sponsa sua consummaret, concil.
Tuis igitur inquisitionibus &c.) Ante hæc uerba est in concil. Tu uero audita eius confessione, ipsum cum litteris tuis ad sedem Apostolicam transmisisti. Tuæ igitur inquisitioni etc. sic etiam est in duobus Tarr. exceptis tribus ultimis uerbis. eiusdem pro eius, est in Barcin. et transmisisti pro transmisisti, non recte. hæc quoque postea sunt. Cōsulens, si illam habere debet pro uxore, cuius matrem cognouerat; et quæ sibi esset pœnitentia iniungēda. T. resp. uetus Gregorianus alijs omissis. Inquis. t. t. resp. Cont. et alij.
quod si occultum esset huiusmodi peccatum &c.) huius delictum, concil. multa omittunt Raim. et Cont. vide cap. 1. hoc titulo collect. 3.
quod publice contraxisset) sic etiam in concil. contractum esset, unus Tarr.
Vnde si) Verum si, concil.
quod matrem sponsæ cognouit) quod matri sponsæ carnaliter adhæsit, cōcil. sed suspicor aliquot verba desiderari. quod si matrem sponsæ suæ cognouerit carnaliter, vetus Greg. cognouit, Cōt. et alij, voce carnaliter omissa.
si sponsa numquā carnaliter adhæsit) et sponsæ nūquam ante carnaliter adhæsit, uetus Greg. voce ante carēt Cōt. et alij. hæc omnia in cōcilijs desiderātur. si spōsam nūquā cognouit, unus Tarr.
imponenda est ei) vox ei nō est in cōcil. est in Gregor. ut caduca notatur in vet. Tarr. olim enim desiderabatur.
pro adulterio) sic Raim. de adulterio, concil.
& exinde peracta pœnitentia uel parte ipsius pœnitētiæ) vox ipsius non est in cōcil. qua peracta, uel parte ipsius, Raim.
& illa alij nubere) sic etiam in concil. alia pro illa, unus Tarr. hæc omittunt Raim. et Cont.
& pater sponsæ &c.) hæc clausula neq. est in concil. neq. in Gregor. sponsi pro sponsæ, duo Tarrac.

cognouerit) sic etiam in concil. cognouit, Raim. *potest accipere*) sic etiam Raim. poterit pro potest, concil.

Cap. 4. *Idem*) Idem eidem in eodem, in concil. parte 50. cap. 4. et cap. 3. Idem in eodem libro ij. (alias xij.) Vu. Albanensi Epo Vicario nostro. Sic etiam cap. 5. de tempor. ordinat. in hac collect. Alex. iij. W. Alban. Epo.

De illo, qui) De adulescēte, qui, concil. Ante hæc verba fortasse addi debuit. Pars cap. Ex tuarū. ex d. c. 3.

filiam eiusdem sibi postea in matrimonio copulauit) postea in, vetus Tarr. omisit. filiam eius postea matrimonio sibi copulauit, concil.

quod si delictum eius etc. occultum existit) sic etiam in concil. referuntur hoc loco a Vincentio Hispano, et Tancredo Bononiēsi veterum opiniones, Melendi siue Menendi Hispani, qui putabat hunc debere reddere debitum, B. et Laur. qui negabant propter conscientiā. Petrus Corboliensis, quem alibi P. Hispanū appellari diximus, distinguebat gradus ab ecclesia, et iure diuino prohibitos. Tancredus opinionem B. et Laur. sequebatur cum distinctione Innoc. iij. de senten. excom. inquisitioni. lib. 3. dicti Petri Hispani mentionem inuenies in scholijs Gratiani. 33. q. 1. c. 3. P. de Corbolio præceptor Innoc. 3. fuit, vt apparet ex libr. 1. registri eiusd. epist. 467. et lib. 2. epist. 49.

nec est ab vxore, qua tanti) nec ab vxore tanti, cōcil. et duo Tarr.

Si autem id publicum, & notorium) Si vero id notorium, concil.

et perpetuo sine spe coniugij permanere) et sine spe coniugij perpetuo permanere, concil. prioris edit. vox perpetuo in Suriana editione desideratur.

Cap. 5. *Idem Verulan. Episcopo*) Verulano Epo, in eodem libro, concil. d. parte 50. c. 5. intelligo aūt sumi hæc ex libro ij. siue xij. registri Alex. iij. Vemulan. pro Verulan. est in vno Tarr. Verualon. in altero. vtrumq. mendosum existimo.

ad nostram præsentiam) audientiam, concil.

f. t.) fraternitati tuæ, cōcil. et duo Tarr. apertius. *ne ex absentia*) abstinentia, concil. et vnus olim Tarr. de pro ex, vetus Tarr. sed duo Tarr. voce eadem ex carent.

deterius forte contingat.) ne deterius tibi aliquid contingat. Ioan. c. 5. ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται.

dissimulare poteris) huiusmodi dissimulationes Raim. recte omisit. sunt etiam aliæ constit. similes in concil. parte 12. a Bern. et Raim. omissæ.

non tamen vt tu) ad hoc, additur in concil. et in tribus Tarr. (et non) pro non, est in veteri Tarrac.

TIT. XIIII. DE CONsanguinitate, & affinitate

sanguinitate, & affinitate) sic etiam Raim. et Cont. vel pro et, vnus Tarr.

CAP. 1. *Lucius iij. Spalatē. Archiepiscopo*) Spalentinsi, vetus Tarr. Spatolen. alter. Spoletan. tertius. Spalatren. malo, aut Spoletano Episcopo.

Pars c. Super eo, quod) Integra clausula exstat c. 3. de bigamis non ordinan. in hac collect. cuius inscriptio est, Lucius iij. Spoletano * Archiepo. sic etiam sub tit. de simonia c. 18. Lucius iij. Spaloton. Archiepo. Pars c. Super eo, quod. sed in duob. Tarr. illic est, R. Spalaton. in tertio est, Spalat. ego R. Spalat. in trib. his capitib. scriberem. Spalen. Archiepo, Raim. et Cont.

et quinto) vel in quinto, vetus Tarr.

contra sacrorum) sanctorum, tres Tarr.

sub silentio, et dissimulatione) hæc est causa, cur a Raim. sit hoc caput omissum, vt alia. vide cap. 5. tit. 13. sic etiam Gregorius cum Britannis dispēsatione vsus est. vide apud Grat. 35. q. 2. et 3. cap. 20. et q. 5. c. 2. p. quædam. Burch. lib. 7. c. 19. et 20. Iuon. parte 9. c. 55. et 56. decreti, et lib. 7. tit. 8. c. 4. them. 1. et lib. 7. tit. 10. c. 4. et 5. Panor. et Ansel. lib. 10. c. 31. et 32. et Greg. lib. 12. epist. 31. et ad interrog. 6. Augustini Cantuarien.

Cap. 2. *Alex. iij Cassinen. Abbati*) Casin. Abbati, vetus Gregor. Calsi. alter vetus. Casin. vnus Tarr. olim Cassain. Cass. alter Tarr. Idem Cassinien. Abbati, concil. parte 6 c. 32. sed vox Idē refertur illic ad Innoc. iij. vel potius ij. Cassien. Abbati, Cont. et alij.

Ex litteris tuis ad nos directis) sic etiam cōcil. vox tuis nō est in vno Tarr. trib. posteriorib. verbis carent Raim. et Cont.

inductam mulierem) mulierem viduam, concil. quandam viduam, Raim.

et cognoscens carnaliter etc.) sic etiam in concil. et carnaliter cognouisset, et infra. Raim. addit autem Cont. alia ab eodem R. omissa. initio tamen non recte scribit, et cohabitasset.

Mundualdus virum mulieris traxit in causam) sic etiam concil. Mundualdum, Cont. non recte. Mundoaldus, tres Tarr. nomen officij est in Apulia, R. siue, vt interpretor, Ricardus natione Anglus. in alio veteri scholio est. idest procurator, secundum qnoddam idioma. Sic postea cum procurator idem dicatur in hoc rescripto, Alanus addidit, improprie procurator

Mun-

Mundualdus dicitur, qui non habebat a muliere mandatum. Ego ordinem verborum muto. Mundualdus mulieris virũ traxit in causam. De Mundualdo vide leges Longobardorum lib.2. tit.10. qualiter mulieri liberæ alienare permissum est, et tit.11. qualiter Mundualdus amittat mundium. non procuratorem interpretor, sed magis tutorem, siue curatorem. vt apud veteres Romanos mulieres erant in perpetua propinquorum tutela.
illam in potestate sua positum) vox sua non ad virum, sed ad Mundualdũ refertur. obscure hoc Laurentius significat his verbis. Aliter accipitur potestas inst. de tutelis. in prin. et sic soluitur illud contrar. Laur.
iuramento firmarunt) sic in concil. quasi iuramẽto firmauerunt, Cont. non optime.
quod ab initio alter) ab anno, pro ab initio, concil. et duo Tarr. ab anno et plus, Barcin. quod ab anno alter, et plus, Cont.
maritalem consenserunt) consenserat, concil. et Barcin. et duo Tarr. sed in altero eorum, consenserant, olim fuerat. quæ vox est in tertio Tarr. consenserat maritalem, Cont.
insimul cohabitarent) simul cohabitarunt, concil. insimul cohabitent, vnus Tarr. habitarent insimul, Cont.
nec iuramento mulieris fidem procurator habuerit) nec iuramento fidem mulieris procurator habuit, concil. et duo Tarrac. habuerit, duo item Tarr. cetera, vt concil. nec iuramẽto, nec fidem mulieris procurator habuit, Cont. non sine mendo.
exegit eam) sic in concil. exigit, tres Tarrac. et Cont.
quod cum vir faceret) publice facere, concil. plenius. (quod) tandem cum vir, Cont. Tandem cum vir, Raim.
in conspectu ecclesiæ) sic in concil. eam in cõspectu ecclesiæ subarrare, Raim.
præfatæ mulieri coniuger) cõiugem, Barcin. et duo Tarr. mulieris pro mulieri, concil. et tres Tarr. multa Raim. et Cont. omittunt.
in quinto gradu) vel sexto, additur in concil.
et primo genere affinitatis) hæc in vno tantũ Tar. addita sunt, in alijs tribus nulla sunt, neq. in concil. neq. in Barcin. scilicet pro et, Tancred. qui notat in quibusdam libris hæc addi, sed glossam esse superiorum verborum: sic enim loquitur. Veterib. autem glossæ sunt obscura verba, quæ interpretatione indigent: hodie ita scholia dicimus improprie, vt Tancr. et ceteri.
quia pater illius) istius, tres Tarr. eius, cõcil. quod iste, Raim. et Cont.
in quarto gradu consanguinitatis attigerit) sic in concil. attingit, Raim. in omisso. mutat autem personas, quod enim Alex. de patre, hæc de filio dicit.
vidisse iurauit) audiuisse malo, quam vidisse, vt est in trib. Tarr. et in concil. et in Gregor. vno veteri excepto, in quo est audisse.
alium autem noluit id iuramento firmare) vox autẽ omissa est a Raim. alius autem id iurare voluit, concil. mendose pro noluit.
et ob hoc etc.) sic in concil. eadem verba sunt in Contiano libro, in quo adduntur a Raim. prętermissa.
præfatam mulierem) sic etiam Cont. viduam pro mulierem, concil.
Processu vero) vox vero non est in vet. Tar. solo.
Mundualdi) sic in concil. Mundoaldi, tres Tar. Medualdi, Cont. non recte.
præfatum publice) præfatus vir publice, concil. et Cont. aptius.
fere cum vxore per annum) cum vxore, in vet. Tar. desiderantur. fere per annum cum vxore, concil. et Cont. et duo Tarr. non male.
et iurarunt duo) et iurauerunt duo, concil. et Raim. viri, additur in duob. Tarr.
coram Archipresbytero plebano) corã Archiepõ plebano, concil. mẽdose. Plamboriæ, vetus Tar. pro plebano. Plambariolis, duo Tarr. in quorũ altero presbytero est pro Archipresbytero. Plubacensi, vetus Gregor. Plumbarolę, alter vetus, et Cont. et alij. forte Palumbariæ, siue Palumbarolę scribendum.
vt dicis) velut dicis; concil. vt dicunt, vnus Tarr. omittunt omnia Raim. et Cont.
in quinto gradu consanguinitatis patri præsentis viri) viri pręsentis, concil. patris pro patri, duo Tarr. superstiti quinto consanguinitatis gradu coniunctus, Raim.
Vnde quia etc.) hęc sunt in concil. omittuntur a Raim. et Contio.
sentiunt) sic in concil. faciunt, vetus Tarr.
nostris litteris quæris) meis quęris litteris, concil. non optime.
d.t. per A.f.pr.) dis. tuæ, pro d.t. duo Tarr. vox pr. in trib. desideratur. omnib. carent Gregor. discretioni tuę per A.f. concil. voce pr. omissa.
ante tuam præsentiam) sic concil. et Raim. ante te, duo Tarr.
et facient) et facias, concil. et Raim.
adhuc inquiras) ad hoc pro adhuc, duo Tarr. ad hæc, tertius, et Cont. et adhuc, concil. recte autem Cont. addit a Raim. omissa.
a quibus) sic in concil. et in quibus, addit Cont. me parum probante.
non est iam dictum) sic etiam in concil. non est ad eorum dicta iam dictum, Cont. plenius.

similiter) hæc vox in uno tantum Tarr. desideratur.

& omni exceptione maiores inueneris) sic in concil. vox et non est in Gregor. inueneris meliores, vetus Tarraconensis, quod nondum probaui.

patrem superstitis) sic in concil. superstitem, Raimund. et Cont. viri, addit vetus Tarraconensis.

in quinto, uel sexto gradu consanguinitatis attigeris) vox in omittitur a ueteri Tarr. uox consanguinitatis a concilijs. quarto gradu consanguinitatis attingit, Raim.

ut a proprijs) ac proprijs, concil. et proprijs, duo ueteres Gregor. ut pro et, Cont. et alij, et unus Tarraconensis. uel proprijs, alter Tarraconensis.

usque ad septimum gradum) sextum, concil. omittunt omnia Raim. et Contius. Ante constitutionem generalis concilij sub Innocen. iij. hæc septimi gradus prohibitio obtinuerat. sed an gradus acceperint, ut iuris consulti sub titulo de gradibus, an ut Alex. ij. cap. 2. apud Grat. 35. q. 5. quærendũ. Huius collectionis tempore certũ est Alexandrinam constitutionem fuisse receptam.

prudentiam tuam nolumus non latere) sic multi Gregor. et Cont. te volumus non latere, uetus Raimun. liber. prud. tuam nolumus latere, concil.

quod persone &c.) hæc sunt in concil. omissa sunt a Raim. et Contio. Hac de re actum est diligenter ab Innocen. iij. cap. 52. cõcilij generalis. et exstat in 4. collect. cap. 6. hoc titulo.

super his nequaquam ignorent) sic etiam in concil. non ignorent, Raimundus, et Cont. alijs omissis.

TIT. XV. DE SOBOLE suscepta ex secundis nuptijs.

CAP. I. *Canonicis Mutin.*) Mi. uetus Tarraconensis.

ex parte vestra requisiuit) quæsiuit, tres Tarraconen.

prioris uiri in præscripto) vox uiri desideratur in duobus Tarr. et in eorũ altero est scripto pro præscripto. ego nihil muto. Cur hac de re nihil Greg. 9. retulerit, apparet ex constit. concilij generalis sub Innoc. 3. cuius initium est, Non debet.

Cap. 2. Verulan. Epo) Murelan. Epo, uetus Tarraconen.

de Tracterio) de Cassio, Barcin.

carnaliter cognouit) vox carnaliter in uno Tarr. non est.

nos mandasse) nos mandare, uetus Tarraconensis.

ut id) ut idem, Barcin.

prohiberes) prohibeas, uetus Tarraconensis.

Sane scire nolumus &c.) hæc ad titulum de testibus, siue ad titulum de consanguinitate pertinent. Prior pars hoc tempore nullam pateretur quæstionem, nec id matrim. omnium impediretur.

sed in parentela, et matrimonio testimonium sufficit ex auditu) alius casus est de confessione solutę pecuniæ, ut 3. q. 9. par. de his. quartus in memoria facti operis. Dig. de probat. si arbiter. de aqua plu. arcen. in summa. p. antep. quintus casus, Cod. de testam. hac cõsultissima. t. resp. Vincen.

TIT. XVI. DE FRIGIdis et maleficijs) maleficiatis, Raim. maleficia. unus Tarr.

et impotentia coëundi) hæc in vno Tarr. et in veteri Gregor. desiderabantur. habent alij veteres, et recentes.

CAP. 1. *In B. lib. xix.*) In Brocardo, tres Tarr. et vetus Greg. in quo cetera desiderantur. In B. xx. alter vetus. ex Brocardico lib. xiiij. Cont. alias x. in marg. xviij. alij editi, et unus Tarrac. In Brocardi lib. xiiij. Barcin. Exstat Burchardi Vormaciensis Epi decretorum liber, in quo libro xix. agitur de pænitentijs. illic uerba huius capitis exstant. Alanus huic capiti quasi sine nomine auctoris fidem abrogat. Sed Burch. ait se ea, quæ dixit, sumpsisse ex veterum libris, his verbis in calce capitis octaui. Hæc omnia de canonibus, et de sanctorum patrum sententijs, et de Hieronymo, Augustino, Gregorio, Theodoro, Beda, et ex pænitentiali Romano, uera collegimus. forte iura, uel uerba pro uoce vera scribendum.

Acce

Accepisti mulierem &c.) In mendosum librum incidit Contius, cum ait, ex 1. comp. tit. de sobole suscepta ex 2. nuptijs. suspicor titulum, siue rubricam de frigidis etc. in eo libro scribi c. 2. magno librarij flagitio.
& per aliquod tempus habuisti) sic etiam Raim. et habuisti eam aliquod tempus, Burch.
per mensem, aut per tres, aut postremo per annum) vox per non est apud Burch. et in libris Tarr. mutat. est enim in aliquibus libris, et in eisdem adiecta nonnumquam veteri scripturæ. uel tres, est in uno Tarr. vox postremo non est in Barcin. neque in Gregor. cetera, ut edita sunt.
nunc primum) et nūc primum, Raim. et tunc primum, Burch.
frigida natura) frigidum natura, vetus olim Gregor. solus non male.
ita ut) ita quod, uetus Greg. tātum. vox ita in veteri Burch. libro non est.
coire cum illa) ea, Burch. et uetus Gregor. cum ea coire, uetus Tarr. ut editum est, alter uetus Gregor. et Cont. et alij.
eadem affirmas) voce eadem caret uetus Gregor. solus.
si probari potest per uerum iudicium) et si probari potest per rectum iudicium, Burchar. et probari per uerum iudicium potest, duo ueteres Gregor. et probari potest etc. Cont. et alij. si potest probare, quod uerum sit, per iustum iudicium, Gregor. apud Grat. 33. q. 1. c. 1. et 27. q. 2. c. 28. et Iuo. lib. 6. tit. 10. c. 4. Panor. et parte 8. c. 178. decreti, et Burch. lib. 9. cap. 4. et Ansel. lib. 10. cap. 24.
ut dicitis, separari potestis) ut dicis, separari potes, Barcin. solus.
reus periurij) qui iurauerint, periurij crimine rei teneantur, Gregor. apud Grat. 33. q. 1. cap. 2. et Iuon. parte 8. c. 182. decreti, et Burch. lib. 9. c. 44. et Ansel. lib. 10. c. 23. iurauerant pro iurauerint, est in ueteri Grat. libro. Greg. 2. dicitur ab Iuone lib. 6. tit. 10. c. 5. Panor.
reparare debetis) sic etiam duo veteres Gregor. debes, uetus Tarr. debebis, Cōt. et alij. renouare debetis, Burch.
aut ad eius missum) sic Burch. vox ad non est in uno Tarr. neque in Gregor. cōmissum pro voce missum, uetus olim Gregor. neutra vox placet, sed vicarium mallem. sed uide cap. 4. de regularibus in hac collect.
si proclamauerit, & dicet) dicit, Burch. et duo Tarrac. reclamauerit dicens, uetus Gregor. proclamauerit dicens, alter vetus, et Cont. et alij.
& negat &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. habet Burchar. et certe superuacanea sunt, ut alia non pauca, sumpta ex imperitorum sermonibus.
tu autem affirmas, quod vxor tua sit) sic etiam Burchar. tu autem in contrarium affirmas, uetus Gregor. vox in non est in altero ueteri, neque in alijs editis. Recte mutauit Raim. dubia Burch. verba.
quod caput es mulieris) sic etiam Raim. mulieris es, Burch. quia vir caput est mulieris, ex concilio apud Compendiū cap. 20. Burch. lib. 9. cap. 42. Iuo parte 8. cap. 180. decreti, et cap. 8. dicti tit. 10. Panor. et Grat. 33. q. 1. cap. 3. sumūtur autē eadem uerba ex epist. 1. Pauli ad Corinthios capite 11. quo etiam capite dicitur vxorem uiri gloriam esse. similis ratio esset, si diceremus ab eodem Apostolo dictum esse, uxores viris subditas esse oportere, ut dicitur in epist. ad Ephesios cap. 5. et ad Colossen. c. 3. et in epistola 1. Petri Apostoli cap. 3. sed hæc negat se uxorem esse, quæ spadoni nupta sit.
si se proclamare uolueris) voluerat, Burch. vox se non est in Gregor. neq. in duobus Tarr. voluit, est in uno veteri Gregor. et in multis editis, et in tribus Tarraconen. uoluerit, in altero ueteri Greg.
cito, et in paruo) sic Burch. cito enim, et paruo, vetus Greg. in paruo, alter uetus, et Contius, et alij.
scire mulier poterit) potuit, tres Tarr. et Burch, scire potuit, Raim.
Si autem statim) vox statim in uno Greg. desideratur. Si autem se statim, Burch.
aut postremum si post duos) voce si caret Burch. se pro si, est in tribus Tarr. sed in uno eorū deletū est. aut duos, Raim. et Cont. alijs omissis. postremo pro postremū, Barcin. post vocē duos addit Burch. se, non recte, cum eadem vox esset prius scripta ante vocem statim.
aut ad eius missum) uel pro aut, Burch. aut eius missum, Raim. editis verbis addit se uetus Tarrac. non recte.
dicens volo esse matrem) scribe mater, ut est in tribus Tarr. et in Barcin. et in Greg. in uno tamen veteri Greg. vox dicens non est. dicens, uolo mater esse, Burch. sumuntur hæc ex verbis Gregorij apud Burch. Iuonem, Ansel. et Grat. d. c. 2. cau. 33. q. 1. Quod si mulier causatur, et dicit, Volo esse mater, et filios procreare.
sed uir, quem accepi) sed quia uir etc. Burch. et Barcin. et unus Tarr. quia pro sed, alter Tarr. sed idem vir, tertius. omnib. caret vetus Greg. ut editum est, alter uetus, et Cont. et alij editi.

Si probari potest etc.) de his verbis supra dictũ est. eadem habent Burch. et Raim.
si uult, nubat in domino) nubat tantum in domino, uetus Greg. solus. nubat in domino, si uult, Burch. cui uult nubat, tantum in domino: verba sunt Pauli Apostoli epist. 1. ad Corinthios cap. 7. refert Grat. 33. q. 2. in prin.
Cap. 2. Alex. iij. Adranensi Epo) Adrenensi, Barcin. Aderen. uetus Tarr. Adæ Remensi, duo alij Tarr. Idem Andren. Epo, concil. refertur autem vox Idem ad Vrbanum, ut opinor, tertiũ.
pars c. Consuluit) hæc in concil. non sunt. Integra clausula exstat sub titulo de iure patronatus cap. 18. in hac collectione Andrensi Epo inscripto. uide etiam in concil. parte 15. c. 15.
qui cum procreare velit) uellet, concil. et unus Tarrac. qui procreare nolit, alter Tarracon. non recte.
diuersa sunt) sic in concil. sint, unus Tarr.
et diuersa sententia) vox et non est in cõcilijs. Cardinalis dixit, et male, quòd nec naturalis frigiditas matrimonium impedit. Lauren. huius Cardinalis opinio in scholijs ueterib. Grat. notatur, in editis mentio fit 33. q. 1. in fine. nomẽ huius Cardinalis adhuc quærimus.
ipsam habeat sicut sororem) sic etiã in concil. ipsam sicut sororem habeat, unus Tarr. Iste uero si nõ potest ea uti pro uxore, habeat eam quasi sororem, Gregor. apud Burch. lib. 9. c. 44. Iuon. parte 8. c. 182. decreti, et li. 6. tit. 10. c. 5. Panor. Ansel. li. 10. c. 23. et Grat. 33. q. 1. c. 2. autem pro uero, habet solus Ansel. uxorem pro sororem, Panor. mendose; voce eam solus Grat. utitur.
Cap. 3. Abianen. Epo) Ambiensi Epo, ex lib. 12. registri, concil. parte 50. c. 28. priori editione. Ambien. uetus Greg. Ambianen. Cont. et alij, quod malo. Sic est in Suriana concil. editione.
Quod sedem Apostolicam &c.) recte Cont. addit a Raim. prætermissa, quæ sunt etiam in concil. Eisdem fere verbis utitur Innocen. 3. cap. 4. de officio iudicis ordinarij in 3. collect. eaq. addidit Cont. cap. 10. eius tit. in Gregoriana. Integra Innocentij epist. exstat lib. 2. registri epist. 73. et iterum epist. 267.
consulis) sic etiam concil. et d. c. 4. et regist. cõsuluisti, Barcin. et Cont. hic. sed d. c. 10. ut editum est.
non parum commendanda uidetur) sic etiam concil. et Cont. uidetur merito commendanda, Inno. d. ep. 73. et 3. collect. merito uidetur commẽdanda, d. epist. 267. et Cont. d. c. 10.
nupsit ignorans) sic etiam in concil. nupserit asserens, Barcin. et Cont.
propter utriusq.) sic in concil. ob utriusq. Contius.
essent abscissa) sic concil. abscissa fuissent, Cont.
nec ab eo) sic in concil. nec dum ab eo, Cont.
reddidit) sic Cont. dedit, concil.
ad domum paternam reuersa sicut inuenis) sic in cõcil. ad domũ patris reuersa, sicut asseris, iuuenis, Cont.
coniugali affectu) foedere, concil. ut editum est, Cont.
Verum licet) sic in concil. Vnde licet, Cont.
non consueuerit) non consueuerat, uetus Tarr. solus.
propter naturalem frigiditatem) sic etiam concil. propter talem infirmitatem, Cont.
nec propter alia) aut pro nec, concil. uel, Contius.
consuetudo generalis) vox generalis non est in cõcil. est apud Cont.
matrimonium dissoluatur) sic etiam Cont. matrimonia dissoluantur, concil.
si secundum illam) sic etiam concil. eandem pro illam, Barcin. et Cont.
sicut enim puer, quia) qui, cõcil. et Cõt. Sicut puer qui, Raim.
sic quoque qui impotentes sunt) sic etiam in concil. sic quoq. impotentes, Barcin. alijs omissis. sic impotentes sunt, vetus Gregor. sic qui impotentes, alter vetus. sic qui impotentes sunt, Cont. et alij.
minime apti) non apti, Barcin. solus.
reputantur) reputandi, uetus Gregor. tantum.
Post verba huius capitis sequitur in concil. Idem eidem in eadem epistola. Sane de canonico etc. ut cap. 7. de regularibus in hac collect. cuius inscriptio mendosa est. Idem Abiatino Episcopo.
Cap. 4. O. Verulano Episcopo) electo pro Epo, Barcin. et tres Tarrac. O. in uno eorum trium desideratur.
Litteras tuas recepimus) accepimus, duo Tarraconen.
in eodem lecto) loco pro lecto, unus Tarr.
maleficio suo) vox suo ambigua est, et ad mulierem aptius refertur, quam ad virum: sed malo eam tollere.
impeditus, quod) impeditus ita, quod, uetus Tarrac.
multa uerba) verbera, malim, presertim si maleficij caussa fuit.
tibi constiterit) cõstiterit, unus Tarr. quod nõ æque placet.
propter quæ) quod pro quæ, duo Tarraconenses.
homicidij reatum) homicidium, unus Tarr.
nos consulere) vox nos in uet. Tarr. non est.

TIT.XVII.DE MATRI

monio contra interdictum ecclesiæ celebrato) contracto, Barcin. et duo Tarr. et vetus Gregor. omittitur in tertio Tarr. vox celebrato. De matrimonio cõtracto contra interdictum ecclesiæ, Cont. et alij non optime.

CAP.1. *Cælestinus Papa Florentina ecclesiæ*) sic etiam Grat. siue Palea 35.q.6.c.2. Cælest. Papa Florent. Epõ, uetus Greg. Cç.l.iij. Flor. Epõ, alter uetus. Clemens iij. Papa Florentino Epõ Cont. et alij. Cælestinus, in marg. Cont. ego Cçlestini secũdi esse hoc caput suspicor. nam neq. in volumine Gratiani, neq. in prima collectione ullum rescriptum exstat Cælestini tertij. Siquis Cælestini primi esse dixerit, pæne contumelia adfecerit sanctissimum virum.

Videtur nobis, quod secunda &c.) Recte Cont. addit, quæ omissa fuerunt a Raim. leguntur eadem apud Grat. siue Paleam.

& si primam) etiam si primam, Palea, et Cont. et tres Tarr.

& ordinem) et ordinationem, vnus ex veteribus Grat. libris tantum.

tamquam inordinatum) hæc Palea omisit, habet Contius.

tam diuinæ, quam humana legis auctoritas proclamat) sic etiam Cont. tam diuinę legis, quam humanæ auctoritas proclamat, uetus Tarr. tam humanæ, quam diuinę legis proclamat auctoritas, Palea editus. sed in trib. ueterib. est, tam diuinæ, quam humanę legis etc.

ea, quam) eam, quam, uetus Tarr. solus.

vxor non est, eam cogendus est recipere) sic etiã Palea. mendose Contius: vxor, non est cogendus eam recipere.

conseruetur) sic etiam Cont. seruetur, Palea.

& educetur) hæc in vet. Tarr. solo non sunt.

occasionem peierandi) sic etiam Cont. peccandi, Palea.

& alios decipiendi) sic etiam Palea. alias pro alios, Cont. non inepte.

Quod autem parentes) sic etiam Palea. Quia parẽtes, vetus Greg. Quod parentes, alter vetus, et Cont. et alij.

in testificatione filij vel filiæ) in testificationem, tres Tarr. ac Palea. et pro uel, Palea. in testificatione suorum, Raim. aptius. desiderari enim aliæ personæ videbantur.

quam legib. approbatur) sic etiam Raim. similiter, additur in Barcin. et in duob. Tarr. ante uerbũ approbatur. sed in altero Tarr. ea vox deleta ẽst. legibus approbata, Palea, voce quam omissa.

et tam diuinis, quam humanis legib. similiter approbatur) confirmatur pro approbatur, est in trib. Tarr. et in duob. ex his vox similiter omittitur. in tertio vtriusq. verbi, similiter approbatur, vestigia exstant. omnia verba in Barcin. et in Gregorianis omissa sunt. quam diuinis, et humanis legib. approbatur, Palea.

In dirimendo enim matrimonio) vox enim nõ est in Barcin. omnia omittunt Raim. et Cont. autẽ pro enim, Palea, cetera, vt edidimus.

ideo maxime parentes recipiuntur) sic etiam Palea. ideo maxime, Barcin. omittit. Ideo enim maxime parentes, Raim.

siue si defuerint) sic Palea. si vero defuerint, Barcin. si destiterint, vetus Greg. et si defuerint, alter vetus, et Cont. et alij.

tum testibus) sic etiam tres veteres Grat. libri, et vetus Gregor. cum pro tum, Palea editus, et vetus Tarr. et alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij editi.

tum etiam exercitatione) scribendum ex recitatione, vt est in Gregor. et in Barcin. et in vno Tarr. in quo olim fuerat, vt editum est. vox etiã in veteri Greg. non erat. cum exercitatione, et recitatione, Palea mẽdose, etiam in Antonianis libris, hoc est Ant. De mocharis, et Ant. Cõnj. sed in trib. veterib. meis est, tum ex recitatione.

scire laborat) scire laboraret, vetus Tarr. solus, et sine riuali.

quia igitur alij melius sciunt &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. vsq. ad illa, qui enim melius, sunt in Gratiani libris. et quia melius, quã alij sciunt ideo, etc. Barcin.

similiter recipiuntur in testificatione) similiter etiam recipiuntur, et in testificationem, Grat. editus, siue Palea. sed in veterib. us est, testificatione.

matrimonij gratia) Palea voce gratia caret.

ita vt si non intersint) sic etiam Palea. et pro vt, vetus Tar. non optime. interfuerint pro intersint, Raim.

in criminalibus) causis, addunt tres Tarr. et Raim. et Palea.

in matrimonio vero contrahendo) voce vero Palea caret. coniungendo pro cõtrahendo, Raim. cetera, vt edita sunt.

ipsius coniugij) sic etiam Palea. et, ante hæc verba addit vnus Tarr. ex, alter aptius, et Raim.

et quia) sic etiam multi Gregor. quia et, Palea editus nuper. quia, editio vetus, et vnus ex veterib. Raim. libris. vt edidimus, tres veteres Grat. libri.

congrue recipiuntur) sic etiam Palea. congrue admittuntur, Raim. et Cont.

Cap.2. Paduano Epõ) sic vetus Gregor. Pad. Epõ, alter vetus. Paduen. Cont. et alij non recte.

quod

quod cum quidam) sic etiam Raim. vox cum in trib. Tarr. non est.
iam nubilem) vox iam in vno Tarr. omittitur.
a viri sui) a proprio viri sui, Barcin. et tres Tarr. et Raim.
se desponsari permisit) promisit, vetus Gregor. solus, non optime. desponsare pro desponsari, tres Tarr. quod non placet.
Cumq. fraternitas tua ei prohibuisset) Cumq. ei prohibuisses, Raim. et Cont.
non formidans) non expauit, Raim. sine vllo magno lucro mutauit.
virumq. ante te conuocasses, et) hæc omittũt Raim. et Cont.
domum matris) sic etiam Raim. patris, vetus Tar. et id olim in altero fuerat Tarr. sed postea sine vlla varietate est in omnib. lib. ad domum matris, et in domo materna, et in Barcin. additur vox suæ post matris vocem.
ipsi ad nostram audientiam appellauerunt) ipsa nostram audientiam appellauit, Raim.
Verum quoniam &c.) Recte Cont. addit omissa prius a Raim. Vnde pro Verum, tres Tarr. quæ varietas frequens est in his collectionib.
enormitates eorum) aliorum, tres Tarr. et Cont.
et firmam) sic etiam Cont. et ad formam, tres Tarrac.
pr. m.) pr. non est in trib. Tar. neq. in Contiano.
vt superius est enarratum) hæc omittunt Raim. et Cont. narratum, vetus Tarr. vox superius in altero desiderata est.
præfatam mulierem) sic etiã vetus Greg. et Cont. et editi Raim. lib. dictam mulierem, alter vetus Gregor.
esse videatur) verbum esse non est in Gregor. ne Ciceronis quidquam habeant.
omni ap. et ex. ces.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. excu. pro ex. duo Tarr. apertius, excusatione, interpretor.
pœnitentia de tanto excessu) de tanto excessu pœnitentia condigna, duo Tarr. et Raim. pœnitẽtia condigna de tanto excessu, Barcin. et tertius Tarrac.
postquam ea) vox ea non est in Gregor. eam pro ea, duo Tarr. et Barcin. non recte.
ad tertium) virum, addit solus Barcin.
et legitime sibi coniungi) hæc omittunt Raim. et Cont.
Cap. 3. Idem Winton. Bathon. Herforden Epis) Idẽ Vuin. Bat. et Hereford. Ep̃is, concil. d. parte 6. c. 28. Idẽ Vigorin. et Beranton. Ep̃is, vetus Gregor. mendose. Vigorien. et Baron. Contius, et alij non recte. Wigorn. vnus Tarr. Wigor. alij duo, Wig. Barcin. pro Winton. item Balth. pro Bathon. vetus Tarr. nõ optime, et Hereforden. siue Hereford. siue Herfor. tres Tarr. Huius rescripti mentio fit cap. 20. d. partis 6. et cap. 6. de sponsalib. huius collect. illic eadem Ep̃orum nomina edidimus, Winton, Herforden. et Baton. et in concilijs d. c. 20. Vuinton. Hereforden. et Bathonien. quæ mihi minus mendosa videtur.
Ex litteris venerabilis fratris nostri Cant. &c.) sic etiam in concil. Ex litteris Cant. Archiep̃i, vetus Gregor. Cantuariẽ. alter pro Cant. aptius, & Cont. et alij. Harum litterarũ mentio fit d. c. 6.
A. S. L.) Apostolicæ sedis legati, cõcil. apertius. Omittunt hæc Raim. et Cont.
ad audientiam Apostolatus nostri peruenit) nostri Apost. concil. ad nos peruenit, Raim. et Cont.
quod cum G. de S. Leodeg.) Gilebertus de sancto Leodegario, scribi potuit, vt d. c. 6. et d. c. 20. sancto pro S. est in quattuor Tarr. et in Gregor. S. pro G. est in vno veteri Raim. libro. G. de S. Leodegario, in concil. Leodeg. est in duob. veterib. Gregor. Leodegario, in Contiano, et aliis.
M. filiam) sic etiam Raim. et Cont. Mariam filiam, concil. plenius. sic postea hoc eodem capite appellatur, et d. c. 6.
post modicum quibusdam &c.) Recte Cont. addit a Raim. omissa, quæ sunt in concil. in quib. est, postmodum quibusdam, et in vet. Tarrac. post modicum tempus quibusdam, Cont. et vnus Tarr. in quo vox tempus olim non fuerat. temporis pro tempus, Barcin.
memoratus R. cum ea præsente) sic in concil. et in Contiano. vox præsente non est in vno Tarra. vox et in altero additur ante vocem memoratus, quod mihi superuacaneum videtur.
per verba) sic in concil. verbis, Cont.
sicut dicitur) sic etiam concil. et Cont. sicut supra dicitur, vnus Tarr. voce tamen supra olim caruerat.
fide hinc inde) fide tamen, Barcin. solus.
nisi sollemnitas) illa, additur in concil. quæ vox non est in Contiano.
Postea vero) vox vero non est in Gregor. Tempore vero procedente, concil.
ad alia desideraret) sic etiam Raim. desiderat, vetus Tarr. desideret, concil.
vota transire) vota migrare, vetus Greg. solus.
sicut ex litteris ipsius accepimus) hæc sunt in concil. neglecta sunt a Raim. et Cont.
de præscripto negotio) sic in concil. et in vet. Greg. et in editis. de negotio, vetus Tarr. alia voce omissa. de scripto negotio, alter Tarr. et alter vetus Gregor. in quo additur vobis, non recte.
sed ipse prædicta) sic etiam vetus Greg. præscripta, concil. et tres Tarrac. et alter vetus Gregor. et Cont. et alij.

filiam

filiã Hug.de Spelteli M.nomine) Posteble, Barcin. pro Spoltels. Pastelt. uet. Tarr. Polstebe, duo alij Tarr. filiam Hugonis de Polstede Matildã nomine, cõcil.plenius. filiã V.duo ueteres Greg. alijs omissis. G.pro V.Cont.et alij mendose.
Post modum vero &c.)hæc a Raim.olim omissa, recte Contius addidit.sunt in concilijs.
se cum Maria)sic in concil.secum M.Cont.mẽ dose.
sicut superius)vox superius non est in concil.habet Contius.
dictum est)sic etiã Cont.publice,additur in cõcil.
postmodum accepisse)sic etiam Cont.suscepisse, unus Tarr.olim.accepisse,cõcil.altera uoce omissa.
constanter)sic etiam Cont.frequenter,concil.
de uoluntate eis)eius malo,ut est in cõcil.et apud Contium,et in trib.Tarr.
adiciens sic in concil.dicens,Cont.
& ideo,quia eã,quã secũdo acceperat, relinquebat) sic etiã in concil. receperat pro acceperat,uetus Tarr. relinquere uolebat pro relinquebat, alij duo Tarr.uox quia in Cõtiano libro est omissa, quod placet.apertius diceretur:et ideo ei eã,&c.
Cum autem præfatum R.)præfatum,concil.et Barcin.et quattuor Tarr.aptius.Cũ autem alia præfat.R.Contius plenius. hæc ad Matildam apte referuntur,ad Mariam,aut ad R.non poterant apte referri.
uirum restitui) sic in cõcil.virum sibi restitui,duo Tarr.et Cont.
& Archieps vellet primo de matrimonio cognoscere) de matrimonio primo,duo Tarr.de primo matrimonio,concil.Cumq.Archieps vellet de matrimonio primo cognoscere,duo veteres Greg. Cum Archieps,Cont.et alij.
ob id maxime &c.)hęc omittunt Raim.et Cont. sunt in concil.
Maria ad Apostolicam appellans sedem, uocem appellationis emisit)vox appellans non est in concil. non male.M.pro Maria,uetus Tarr.olim tamẽ Maria fuerat.uox appellationis in tribus Tarr. desiderabatur.sedem appellans,unus eorum habet. dicta M.app.vocem emisit,Raim.
& festum circumcisionis proxima &c.)hæc etiam omittunt Raim.et Cont.sunt in cõcil.totidẽ verbis.proximæ in pręteritum,uetus Tarr. proxime præteritum,alij duo Tarr.
terminum ap.)appellationi,concil.terminum pręfatæ ap.Barcin.
Appellationi uero)sic etiam concil.cuius appellationi,Raim.
eidem M.sub periculo animæ,et excommunicationis) Mariæ pro M.concil.apertius.eidẽ sub excommunicationis,Raim.et Cont.alijs omissis.

districtius)hæc vox in solo ueteri Greg.non est.
donec causa ipsa)vox ipsa non est in uno Tarr.neque in uno uet.Greg.est in concilijs.
coram nobis &c.)hæc sunt in concil.omissa sunt a Raim.et Contio.
W. nomine nihilominus nupsit)Vu.cõtil. nomine W.uetus Tarr. V.nomine nupsit, duo ueteres Greg.Gu.Cont.et alij.
& super hoc &c.)sic etiam Cont. addens quædã omissa etiam a Raim.et propter hoc &c.concil.
quam obiecerat,apparere)sic etiam Cont. obierat pro obiecerat,concil.ego comparere pro apparere,malim:sed feramus,grauiora passi.
non uidetur)sic etiam Cont.non videretur, cõcil.
plene cõfidimus)sic in concil.multum pro plene, Cont.
præsentium auctoritate mandam...)terminãdum, concil.pro mandamus,non recte. mandamus, Raim.et Cont.alijs omissis.
partib.ante uestram &c.)hæc sunt in concil.non sunt in Greg.Contio itidem conniuente.
præter consensum)sic in concil. de futuro, addidit Raim.quod etiam in ueteri scholio est.nam quę de præsentis temporis consensu dicta sunt;allegabantur, sed non probabantur,ut Tancr.ait.
inter præfatum R.& Mariam) M.duo ueteres Gregor.inter præfatos R.et M.Cont. et alij.ut editum est,concil.
secunda matrimonia inuiolabiliter obseruãda) sic in concil.et in Greg.secundum matrimonium inuiolabiliter obseruandum,duo Tarr.
ap.diffugio) appellationis pro ap.concil. obstaculo pro diffugio,Raim.sine magno lucro.
nequaquam debuerit,conueniens tamen non uidetur, ut) vox tamen neq.in cõcil.est,neq.in trib.Tarr. non debuerit,non est tamen conueniens,ut,Raimund.tamen uidetur,ne,Barcin.
alia tamen pœna eis debebit imponi)sic uetus Greg. pænitentia pro pœna,alter uetus Gregor.et duo Tarr.alia enim pœna debebat eis imponi,cõcil. debetur pro debebit,Barc.debebat,unus Tarr. ei pro eis,alter olim Tarr.aliqua tamen pænitẽtia eis debebit imponi,Cont.et alij.
quia contra)sic etiam Raim.quod contra,concil. qui contra,uetus Tarr.
hoc fecerunt)fecerint,unus Tarr.solus.
In fine additur in concil.Nonis Februarij. ego ante eas duas voces addo,Datum.

TIT.XVIII.QVI FILII

sunt legitimi)sic uetus Gregor.Qui sunt filij legitimi,alter uetus.sint pro sunt,duo Tarr.et cõcil.parte 33.et Cont.et alij.Post hæc uerba additur in concil.et de exactione dotium post diuor

y tium

tium, et ad quē pertinet huius causæ cognitio.

CAP. 1. *Alexander iij.*) sic Raim. et Cont. Idem, Barcin. et concil. d. parte 33. c. 3.
Herbertus lator præsentium) Herebertus, unus Tarrac. Arbertus, alter olim. Albertus, Barcin. H. concil. et Raim. qui solus cetera uerba omisit, neq. ea Cont. addidit.
quod cum) vox cum non est in concil. est in Gregor.
neptem R.) hęc in concil. sunt, non sunt in Greg.
acceperit in uxorem) accepit, concil. vox in nō est in uno Tarr. addita est in altero Tarr. in vxorē acceperit, Raim.
præfatus R.) et, addunt concilia ante hæc verba. R. patruus mulieris, Raim. sine ulla causa, nisi quod uocem neptem omiserat. sic potuit auum dicere, vel auunculum. magis tamen credo uerū esse patruum fuisse, quam auum.
cum postea, prout dicitur) sic in concil. licet postea Raim. et Cont. alijs omissis.
acceperit in uxorem) acceperit vxorē, uetus Tarrac. solus non male.
Inde est, quod f. u. per A. s. m.) f. t. pro f. u. vet. Tarr. fraternitati tuæ etc. concil. Ideoq. mandamus, Raim. et Cont. alijs omissis.
rei ueritate diligenter, et cognita, & inquisita) diligēter inquisita, et cognita, concil. et tres Tarr. si est ita, Raim. et Cont. non male.
nullius ap. obstante) appellatione pro ap. concil. omni ap. re. uetus Tarr. non obstante ap. alter Tarr. mulierem ob, Barcin. mēdose. omnia omittunt Raim. et Cont.
legitimam esse) sic in concil. eam legitimam, Raimund.
iubentes prædicto R. *ex nostra, & uestra parte*) inhibentes pro iubentes, concil. prædicto R. inhibētes, Raim. et Cont. alijs omissis.
ne sæpedicta) sic etiam concil. ne dictæ, Gregor. 9.
et heredibus suis) vel pro et, concil. hæc omnia Raimund. et Cont. omittunt non sine causa.
super hereditatem suam) super hereditate sua, concil. super hereditate paterna, Raim.
contra inhibitionem nostram) sic in concil. prohibitionem, duo Tarr. vestram pro nostrā, itē duo. contra hoc, Raim. et Cont.
sublato ap. re.) appellationis remedio, concil. apertius. omittunt hæc Raim. et Cont.
seueritate ecclesiastica percellatis) ecclesiastica seueritate percellatis, concil. ante edita. addit vetus Gregor. eum. In altero veteri est, eum cen. eccl. percellatis. at Cont. et alij habent, contra eū seueritate ecclesiastica procedatis.
Cap. 2. Cum inter I. ueterem conciuem nostrum) nostrum, cōcil. d. parte 33. c. 5. Io. pro I. uetus Tarr. Cum inter I. usurum, Raim. et Cont. alijs omissis. ueterem est pro uitum, in uet. Greg. scribi autē debet Veterem, ut opinor; sic Augusti tempore fuit Caius Antistius Vetus.
& T.) sic in concil. M. uetus Tarr. C. uetus Gregor. et T. alter vetus, et Cont. et alij.
lata) prolata, concil. et Raim. lata, prior concil. editio.
qui ante sententiam ipsam &c.) hæc omittunt Raimund. et Cōt. sunt in cōcil. excepta voce ipsam.
publice, & sine) sic etiam duo ueteres Greg. uox et non est in concil. neq. apud Cont. et alios. pace, siue condicione, prior concil. editio mendose.
matrimonium inter se contraxerint) sic in concil. cōtraxerunt, tres Tarr. inter se contraxisse noscantur, Raim.
statuimus) mand. uetus Tarr. solus.
quos ipsi) vox ipsi est in concil. non est in Greg.
& qui conceptus ante latam sententiam fuerat) fuerat ante latam sententiam, concil. et uetus Tarr. et duo veteres Greg. et qui concepti ante latam sententiam fuerant, Barcin. et qui concepti fuerant ante latam sententiam, Cont. et alij.
non minus) sic etiam Raim. nihilominus, concil.
& quod) et qui, prior editio concil.
et de bonis parentum suorum) sic in concil. vox suorum non est in uno Tarr. et de parentum facultatib. Raim.
Quo circa uniuersitati &c.) Quæ sequuntur omittunt Raim. et Cont. uenerabilitati, concil. non recte.
uestra per A. s. m.) pro his etc. est in concil. pr. m. tres Tarr. pro m. habent.
I. & prædicta) sic in concil. Io. et M. prædictæ, uetus Tarr.
et exinde) sic etiam in concil. et inde, uetus Tar.
inter parentes eorum) celebrati, additur in concil. non male.
eis ab aliquo molestiam) eis a quoquam molestias, tres Tarr. molestiam, concil. cetera, ut Tarr.
uel grauamina) et pro uel, uetus Tarr. uel, concil.
Cap. 3. Idem Rothomagen. Archiepō) Arch. prior editio concil. parte 8. c. 11. Idem R. Archiepō Rothom. vetus Gregor. ut editū est, alter uetus, et Contius, et alij, et posterior concil. editio.
quod cum Nicolaus Saget ciuis tuus) pro tribus posterioribus uerbis est in concil. Sagantinus. uox cum in ueteri Tarr. desideratur. quod cum H. uetus Greg. alijs omissis. N. alter vetus, et Cōt. et alij. tuus ciuis, est in trib. Tarr. est autē aptius hoc, quam quod cap. 2. dictum est, conciuem uestrum.
uxore sua Matil. non desponsata) nondum matrimonio, pro Matil. non, concil. Matilda nōdum, duo

duo Tarr. M. non, tertius Tarr. uxore sua M. tunc non desponsata, Raim.

cum eo cohabitante) sic in concil. sibi pro cum eo, Raim. mutauit parum apte.

sicut dicitur) sicut creditur, cōcil. utrūq. Raim. et Cont. omittunt.

& de ipsa filios sustulit) sic etiam in concil. et filios sustulit ex eadē, Raim. sine ullo lucro mutauit.

prædictus iuuenis) dictus iuuenis, unus Tar. solus.

contradixit gerens) sic uetus Greg. contradicit gerens, alter uetus, et Cont. et alij. asserens pro gerens, Barcin. dicens, concil.

prædictus uero N. & uxor eius Matil.) Matilda, uetus Tarr. Matildis, cōcil. in quib. est Nicolaus pro N. apertius. De Matilde, siue Matilda vide caput vlt. supra tit. prox. desideratur ea uox in Greg. prædicti pro prędictus, est in uno vet. Gregor. et apud Cont. et alios. prædictus, est in altero veteri.

esse negabāt) sic etiā Raim. omnino pro esse, cōcil.

quod eum pietatis intuitu nutriuissent) sic Raim. ordo verborum mutatur in concil. et in quibusdā Tarr. libris. quia pietatis intuitu illum nutriuissent, uetus Tarr. omittitur vox eū in uno Tarr. in altero additur post verbum nutriuissent, alia tamen manu.

mota esset) sic etiam Raim. mota est, concil. et unus Tarr. facta est, alter.

& prædictus) vox et non est in uno Tarr. tātum.

iuri stare nolebat) iniuste petebat, uet. Tarr. solus.

quid de hoc &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

in tali causa) scribe casu, ut est in omnibus libris.

prædictum iuuenem tibi constiterit esse filium) eorum esse filium, concil. Surianæ editionis. verbum esse in priori editione non est, et pro eo vox eorū est scripta. tibi con stiterit esse filium iuuenē me moratum, Raim. constiterat pro constiterit, vet. Tarr. quod non æque placet.

Cap. 4. *Idem Exon. Winton. Ep̄is & Abbati Forden.*) et Wigor. pro Winton. est in veteri Tarr. Witon. in altero mendose. Exon. et Vington. Ep̄is, et Abbati Herfordensi, uetus Gregor. tit. de off. deleg. Mutin. pro Vington. idem liber sub hoc tit. Exon. et Vinton. Episcopis, et Abbati Herfonden. alter uetus tit. de dolo, et cont. Oxon. et Winton. Ep̄is, et Abbati Herforden. idem tit. de offi. deleg. Exon. et Wunton. Ep̄is, et Abbati de Herefor. idē sub hoc titulo. Oxonēsi, et Vintonien. Ep̄is, et Abbati Herfor. Cōt. et alij d. tit. de offi. dele. Exonen. et Vintonien. Ep̄is, et Abbati Herforden. ijdē d. tit. de dolo et contum. Exonien. et Vinconien. Ep̄is, et Abb. Herforden. sub hoc titulo. Ego scribo, Idem Exoniensi, et Wintoniensi Ep̄is, et Abbati Heresordensi.

Causam, quæ inter nobiles uiros F. et R. de Ardenna) S. de Arden. Cont. non recte. qui sub hoc titulo addit a Raim. prętermissa, sub alijs nihil addit. Causam, quæ inter, et infra. uetus Greg. vox inter non est in altero veteri, neq. in editis sub hoc titulo. Causam, quæ inter R. et H. alter ex ueterib. Raim. libris sub tit. de offi. dele. F. et H. alter vetus. F. et R. Cōt. aptius, et alij. F. et H. est etiam in ueteri sub tit. de dolo. F. et R. in editis. de Ardena, siue de Ardenna F. et R. duo Tarr. de Ardun. tertius. ego nihil muto. suspicari possumus R. Radulfum significari, ut alij, quorū postea mentio fiet, uocabantur.

quondā filium Agathæ) quendā Cōt. pro quondā, cui nō adsentior. omittit omnia Raim. sub tit. de offi. dele. vocem quondam sub tit. de dolo.

de natiuitate ipsius) sic etiam Cōt. A. in uno Tarr. additur alia manu. Agathæ, in altero, quasi scholij vox est. ipsius A. Raim. d. tit. de dolo. de natiuitate Agathæ, Raim. tit. de offi. del.

uobis fratres Ep̄is, & uenerabili fratri nostro Lundon.) hæc breuius significantur apud Cont. et Londoniensi Ep̄o, uetus Greg. tit. de offi. del. Lond. Episcopo, alter uetus. London. Ep̄o, Cont. et alij, et uet. tit. de dolo. ubi Cont. Londonen. alij London. tres illæ voces, venerabili fratri nostro, a Raim. neglectæ sunt. Lundun. unus Tarr. habet non recte.

sub certa forma) sic etiam Cont. hæc etiā Raim. omisit sub alijs titulis.

uerum quoniam &c.) hęc sub tit. de dolo, Raim. et Cōt. omittūt. unde pro uerū, unus Tar. nō recte.

Idem F. de Ardenna) Ardon. uetus Tarr. Ard. Cont. Idem R. uetus Greg. non recte, alijs omissis. F. alter vetus, et alij d. tit. de offi. del.

præfatum Lundon.) London. vetus Tar. Lundun. alter. præfa. Lundo. Ep̄m, Cont. præfatum London. Ep̄m, duo veteres Greg. præfatum Londonen. Ep̄m, Cont. et alij d. tit. de offi. dele.

omnino habebat suspectū) vox suspectū omittitur a Cōtio. vox omnino a Raim. d. tit. de offi. dele.

dominus est prædicti R.) sic etiā Cont. hoc titulo. H. pro R. duo veteres Greg. non recte. F. Cont. et quidam alij mendose, d. tit. de offi. dele.

ipsum amouendum) sic etiā Raim. et Cōt. d. tit. de offi. dele. vox ipsum omittitur a Cōtio hoc tit.

loco ipsius) loco illius, tres Tar. et Cōt. et duo Gregor. illius, Cont. et alij d. tit. de offi. dele.

per A. itaq. scripta &c.) Ap. pro A. Cōt. hic. omittuntur omnia hæc a Raim. et Contio sub alijs titulis.

de natiuitate prædicta A. &c.) hæc a Contio sunt omissa. Agathæ pro A. scribere malo. et mox pro sæpe dicta A. scribo, sæpe dictą Agatha. Si constiterit, quod Agatha, Raim. et Cont.

de Auelina muliere) sic ueteres Gregor. Anelira, Cont.et alij. Hæc Auelina mater Agathæ tres habuit viros Alanum, et Radulfos duos. ex tertio cognomento Sauarico, siue Sauarisio, ut ait Tancredus, nata Agatha est; Auelina dicitur ab Alano non male, vel potius Abellina, vt Abellinum oppidum a Plinio.
ipsa cum eo) eodem, uetus Greg. solus.
cōmorante) morante, duo Tarr. et Raim. at in tertio Tarr. vox morāte olim fuit, mox cōmorāte.
nata fuerit, uel quod R filius Sauarici &c.) Sauerici, duo Tarr. Sauarisij, Tancr. Radulfus autē scribi debuit, ut postea appellatur, sic etiā ab Alano, et Tancredo dicitur. Raimundus mutauit quædā, quæ obscurius dici uidebātur. vel R. patre dictę Agathæ ipsam A. adhuc habente uirum publice tenente nata fuerit. sic veteres Greg. fuit pro fuerit, Cont. et alij. Mihi adhuc verba Raim. parum dilucida videntur.
superstite secūdo viro R. f. de Vindescen.) Widescen. duo Tarr. Winton. Barcin. Verent. tertius Tarr. hic mortuo Alano duxit Auellinam, Alan.
tandem Agatham) Agathen, duo Tarr. nō male, si Agathe dicebatur.
& si de Radulfulfi) scribo Radulfo, ut est in Barc. et in duob. Tarr. et sic appellatur a Tancredo, et Alano. Rafuldo est in tertio Tarr. Radulmi quarto.
non fuisse legitimam) filiam, addunt tres Tarr. eam non esse legitimā eiusdem R. filiam, vetus Gregor. fuisse pro esse, alter vetus, et Cont. et alij.
filij Sauarici omni oc. et exceptione postposita, & ap. pronuntietis) iudicetis, Raim. et Cont. alijs omissis ap. postposita pronuntietis, duo Tarr.
iungi, & cohabitare præsumpserit) cōiūgi, duo Tarr. pro iungi, et, non recte. lect in eisdem olim fuit, quod editum est. præsumpsit etiam est in altero eorum. copulari præsumpsit, Raim. et Cont.
Ceterum si aduersarius fuit &c.) sic etiam Raim. et Cont. c. 3. de dolo. Hæ autem litteræ impetratæ uidentur a F. de Ardenna aduersus R. Agathæ filium, qui aui hereditatem possidebat. itaq. hoc loco aduersarius appellatur R. de Ardenna, vt Tancredus scribit.
vel iudicio vestro) sic etiā vetus Greg. et pro vel, vetus Tarr. vel iudicio ecclesiæ, Cont. et alij.
aut si ita sicut nobis proponitur) aut etiam, Raim. et Cont. alijs omissis. ipse pro ita, unus Tarr. vox nobis in altero desideratur.
se absentauerit) sic etiā Greg. 9. se absentauit, tres Tarr.
a multis retrodiebus) hęc omittunt Raim. et Cōt.
nec in terra &c.) hęc etiam ab eisd. sunt omissa.
accesserit) accessisse, unus Tarr.
ad præsentiam uestram nihilominus) his etiam caret Raim. et Cont.
& siue procurator venerit) veniat, vetus Tarr. qui siue velit, Greg. vet. nō recte. venit pro velit, scribo. venerit, Cont. et alij.
denuntiationibus) sic etiā Raim. nūtijs, vetus Tarr.
ad domū eius) vox eius non est in vet. Tarr. est in Greg.
secūdū ordinē &c.) hęc etiā omittūt Raim. et Cōt.
testib. alterius partis) cur non vtriusq. partis?
infra tres menses &c.) hæc etiam neglecta sunt a Raim. et Cont.
iuxta dictam formam) sic etiam Raim. iuxta earum formam, vetus Tarr. non male.
sub. ap.) ob. addit Barcin. et tres Tar. sublato pro sub. duo Tarr. ex illis tribus. hæc etiam omittūt Raim. et Cont.
ita quod ultra &c.) Quæ sequūtur, a Raim. et Cōtio sunt ut superuacanea omissa.
sine quæ de restitutione) harum litterarum mentio fit c. 7. quod huic coniungi debuit.
R. de Ardenna) R. a. pro R. Barcin. et duo Tarr. olim. Ra. scribo, vt Radulfum significet.
facienda) hæc vox non est in Barcin.
sine quæ de possessionis &c.) hæ fortasse sunt litterę c. 7. cōtētę, quod ante hoc caput scribi debuit.
quæ antea) quæ a nostra auct. uetus Tarr.
litterarum istarum) nostrarum, uetus Tarr.
commissio nostra) uestra, duo Tarr. hęc, tertius.
Cap. 5. Idē B. Exon. Epō & Abbati Forden.) B. non est apud Raim. et Cōt. Hersorden. pro Forden. ijdem habent, et Exonien. pro Exon. aptius.
Lator præsentium R. non sine &c.) Recte Cont. addit a Raim. prætermissa paucis exceptis.
uxores habuerit) sic etiam Cont. habuit, duo Tarrac. non optime.
idem xl. acras terræ) idē Ha. Cont. mendose pro Hu. quod est in veteri Tarr. idem H. Barcin. idē V. alij duo Tar. Hugo videlicet, vetus scholiū. de acris vide c. 2. de eccles. ędifican. in hac collect.
R. contigerunt) R. cōtingunt, Cōt. et unus Tarr. et Barcin.
Cum autem H. coram etc.) Hu. pro H. uetus Tarr. idem H. Barcin. Cum autem idem R. H. coram sæculari iudice super hereditate aui eiusdem R. patris dicti H. traxisset in causam, Raim. et Cōt. vox sæcularis in uet. Tarr. non est.
ei præsumpsit) præsumpserit, unus Tarrac. ille sibi præsumpsit, Raim. parum diserte.
de legitimo matrimonio) adde natus, vt est in duobus Tarr. et in Barcin. et in Gregor.
nihil possit iure successorio vindicare) posset pro possit, tres Tarr. et duo Greg. nihil possit in successorio vindicare. Cont. et alij mendose. Hic ponitur magna glossa de successionibus, quam habes in apparatu Laurentij 35. q. 5. ad Apostolicam. Tancr.

Tancr. Laurentij verba nulla sunt in editis Gratiani libris, sed in veteri libro ea legi.

venerabili fratre nostro) N. additur in vno Tarr. omnib. carent Raim. et Cont.

fuisset diu tractatum) tractatum fuisset, Raim. alia voce omissa.

de mandato ipsius Epi &c.) Epi N. unus Tarr. omnia omittunt Raim. et Cont.

fuerit natus) fuerat natus, duo Tarr.

sicut asseris, audientiam appellauit) appellauit audiẽtiam, vetus Tarr. duo priora verba deleta sunt in altero Tarr. eadem omittunt Raim. et Cont. scribentes, ad nostram extitit audientiam appellatũ.

sed eo veniente &c.) hæc addit Cont. a Raim. prætermissa.

d.u. per A.s. pr. in qua.) dis. u. pro d. u. Tarr. unus. di. u. alij duo. vox pr. in uno desideratur. mã. quat. vetus Greg. alijs omissis. Ideoq. mã. qua. alter vetus, et Cont. et alij.

utramq. partem &c.) multa Raim. et Cont. omiserunt.

diligenter inquisitis, et plenius auditis, et cognitis) diligẽter auditis, et cognitis plenius, vetus Tarr. diligẽter, et plenius auditis, et cognitis, duo alij Tarr.

causam ipsam super quæstione natiuitatis) patris eiusd. R. addit Greg. 9. voce ipsam omissa.

post harum susceptionem litterarum) hæc etiam omittunt Raim. et Cont.

sub. ap. re.) sublato appellationis obstaculo, Raim.

non potuerit) non poterit, duo Tarr. et Raim.

ei de paterna hereditate) eidem super natiuitatem, vetus Tarr. hæc etiã Raim. et Cont. omiserunt.

obiecerit) obiecit, Raim.

sæculari domino, sub cuius iudicio de hereditate causam intrauit) intrat, unus Tarr. et olim alter. sæculari iudicio de hereditate causa tractanda est, Barcin. causa vertitur, pro causam intrauit, Raim. cetera, ut edita sunt.

significetis) intimetis, Raim.

super hereditate) super hereditatẽ, vet. Tarr. solus.

et decidat) et definiat, Barcin. tantum.

Cap. 6. Exon. Epo) sic etiam Raim. et Cont. Exonien. Epo, concil. d. parte 33. c. 1. ex quo addi debet, Pars cap. Meminimus. Integra clausula hæc est. Meminimus nos fraternitati tuæ super causa, quæ inter P. et R. de quadam hereditate vertitur, quam idem P. nomine Sibyllæ vxoris suæ petebat, tali modo scripsisse: vt si cõstaret, prout litteræ tuæ continebant, inter prędicti R. patrẽ, et matrem, post eius natiuitatem matrimonium fuisse contractum; eum omni appellatione remota legitimum esse denunties, et ab hereditate paterna propter causam prędictam nullatenus debere repelli.

Tanta est &c.) sic etiam Raim. Tanta est enim, cõcil. Edita verba refert Cælestin. 3. cap. 2. de cõuersione infidel. collect. 2.

nis matrimonij) sic etiam d. c. 2. et Raim. uis sacramenti, concil. matrimonij, in marg.

ut qui antea) ante matrimoniũ. Barc. solus, d. c. 2.

si autem uir &c.) Latius hæc in concil. dicuntur. Verũ quoniam P. ultra, quam in litteris tuis cõtinetur, nobis significauit, quod pater suus viuẽte vxore matrem R. tenebat, et eum in adulterio procreasset, et quod in mortem ipsius uxoris mater fuerit machinata: fraternitati tuæ etc. quatenus rei ueritatem inquiras, et si tibi cõstiterit, quod uiuente vxore pater prædicti R. matre ipsius publice abusus fuisset, eum spuriũ, et ab hereditate repellendum etc. Raimundus Bernardi Papien. editionem est secutus.

tandẽ duxerit) sic etiã Raim. duxit, uetus Tarr.

si in morte prioris &c.) si mortẽ, uetus Tarr. si mater ipsius in mortem prioris uxoris fuerit machinata, decernas, concil. si in mortem prioris etc. Raim. et Cont.

quoniam matrimonium &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. verborũ ordine mutato.

Cap. 7. *Idem Lundon. & Wig. Epis*) Idem Londonensi, et Vuigor. Epis, concil. d. parte 33. c. 4. in Suriana editione. Lunden. est in priori edit. Lõdon. Wigorien. Epis, uetus Gregor. London. et Vigorien. Epis, Cõt. et alij. Wigorn. pro Wig. unus Tarr. aptius. Agitur de eadẽ causa, de qua supra cap. 4. sed non est idem rescriptum.

Causam, quæ inter R. et F.) sic etiam in concil. in Suriana edit. et in Greg. nobiles viri appellãtur d. c. 4. et de Ardenna. erat autẽ F. auunculus R. siue frater Agathæ matris R. ut Tancr. ait. Causam, quæ uertitur inter R. et F. est in priori concil. editione.

experientiæ nostræ iã pridẽ) tuæ pro vestræ, Tarr. uetus. vobis, Raim. et Cõt. supra c. 4. Exon. Vinton. et Lundon. Epis narratur fuisse hanc causam commissam, mox recusato Lundon. Abbatem Hereforden. surrogatum. sed ex utriusq. capitis lectione apparet plura fuisse rescripta ab utraq. parte impetrata.

quia in litteris) sic in cõcil. vox in non est in Gregor. neq. in trib. Tarr.

inseri fecimus) inseruimus, uetus Tarr. solus.

ut præfato R.) sic etiã uetus Greg. ut sæpefato R. tres Tarr. et concil. et Cont. et alij. se præfato, alter uetus Greg. mendose.

possessionem omnium) sic Raim. eorum, additur in concil.

extitit) extiterit, unus Tarr. tantum.

quando annis suis) R. filius Sauarici, et Radulfus appellatur d. c. 4. Agathæ pater, quæ mater est huius R. de Ardẽna, qui has litteras impetrauit.

faceretis) sic in Gregor. faciatis, concil.

ap. ces.) appellatione cessante, concil. hæc omittunt Raim. et Cont.

si eadem) si de eadem, Barcin. solus.

spoliatus) exspoliatus, uetus Tarr. deiectus, Barc. vt editum est, concil. et Raim.
pertinet, non ad ecclesiā) sic Greg. 9. pertineat, nō ad ecclesiasticam auctoritatem, concil.
& dignitati Karissimi in Christo filij nostri H.) sic etiam in concil. Henrici pro H. scribi oportet. omnia Raim. et Cont. omittunt. dignitatib. pro dignitati, est in vno Tarr.
Regis Anglorum) sic etiam Raim. principis, additur in concil. Angliæ, habet unus Greg. vetus.
sicut accepimus etc.) multa Raim. et Cōt. omittūt.
quod de possessionibus scripsimus) nō scripsimus ei, cōcil. pro verbo scripsimus, non male.
cum ipsarum iudiciū ad se asserat pertinere) ipse pro ipsarū, Barcin. cum ipsarū iudiciū, ut asserit, ad se pertineat, concil. qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere, Raim.
volumus, &) hæc sunt in concil. nō sunt in Greg.
per A. s. pr.) hæc neq. in cōcil. sunt, neq. in Greg. neq. in trib. Tarr.
Regi possessionum iudicium) sic etiā Raim. et Cōt. in uno tamen veteri est possessorium pro possessionum. et in concil. possessionum iura Regi.
de causa) factum, additur ante hæc verba in concil. non optime.
uidelicet) scilicet, unus Tarr. solus.
utrum mater) si pro utrum, uetus Tarr. tantum.
fuerit) sic in concil. sit, duo Tarr. et Raim.
et eā secūdū aliar. litterar. etc.) nostrarū, additur in trib. Tar. et eā, vel aliā, secūdū litterarū nostrarū tenorē, cōcil. et causam huiusmodi, Raim. et Cōt.
ap. re.) appellatione remota, concil. hæc omittūt Raim. et Cont. et vetus Tarr.
non fuit, ut dicitur) sic etiam Raim. ut dicitur, non fuerit, concil.
Cap. 8. & Archidiacono Vicentin.) Vinc. vet. Tarrac. et uetus Greg. Vicentino, alter. Viennen. in 12. libro registri, concil. d. parte 50. c. 23. Innocentum, alter vetus Greg. mēdose, et Archiepō Vicentino, Cont. et alij non recte. Vicentino pro Viennen. editum est in Surianis concilijs.
quod cum Herm.) Hereman. concil. H. vetus Tar. et Raim. Stephanus, Barc. Hermanus forte. vox cum in concil. non est.
filius quondam Lazari) hęc omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.
ad partes Cōstantinopolitan. transisset) ad partes Cōstantinopolitanas transiens, concil. Cōstantinopolitanas transisset, duo Tarr. partē pro partes, Barc. Cōstātinopol. trāsisset, Raim. et vet. Tarr.
& ibidem per decennium moram) ibidē morā per decennium, concil. et, voce omissa. et ibi moram per decennium, Raim. et ibidem moram per decem annos, uetus Tarr. per decennium, duo alij Tarr. cetera, vt vetus.
faciens) sic etiam Raim. fecit, concil.
ad Vunanam quondam filiam Olinardi) et ad Viuianam filiam Eulardi, cōcil. scribo Vibianā, ad 1. Barcin. et Raim. et Contius, qui duo cetera omiserunt. ad B. quondam filiam Luuardi, vet. Tar. ad Vunanā, alij duo Tarr.
non rediret) sic etiā duo veteres Greg. nō redijt, concil. non rediens, Cont. et alij.
ipsa apud bonę memoriæ I. quōdam Vicentinū Epm) ipsa uero pro ipsa, cōcil. poster. edit. Io. pro I. vetus Tarr. Vincentinum, duo Tarr. ipsa apud Bonon. Innocentum Epm, vetus Greg. mendose. ipsa apud bo. me. Vincent. Epm, alter vet. Vincentinum, Cont. Vicentinum, alij. vox I in uno Tarr. desideratur. Mentinen. Epm, cōcil. prior. edit.
aduersus uirum suum) sic in concil. aduersus eū, Raim. et Cont.
sicut vir prouidus) vox vir nō ēst in vet. Greg. tātū.
parētib. prædicti viri) vox prædicti non est in Gregor. parentib. suis, concil. priorū edit. vt in Gregor. est in poster.
longo temporis spatio, prædictus vir) sic etiam in concil. longi pro longo, Raim. qui vocem prædictus omittit. prædicto viro, Barcin.
ad propria non remearet) nō remeāte, Barc. solus.
auditis allegationibus) sic in concil. auditis rationibus, Raim.
ut alium virum traduceret, plenam) duceret, plenanam, concil. ut aliū duceret, Raim. alijs omissis.
Quia igitur etc.) omittūt quædam Raim. et Cōt. quæ sunt in concil.
d. u.) di. u. tres Tarr. discretioni vestræ, concil.
pr. m. qua.) vox pr. non est in concil. neq. in uet. Tarr. ut pro qua. alter Tarrac. Ideoque mand. quat. Raim.
rem ipsam etc.) hæc etiam omittunt Raim. et Cōtius, exstant in concil.
tuleris) protulerit, Barcin. solus.
filius eius, quos de Ricardo filio quondam R ad. &c.) Achardi pro Ricardo, concil. Ricardi, Barcin. et duo Tarr. R. Adæ, unus Tarr. filios, quos sustulit de alio, Greg. 9.
ad cuius) R. additur in uno Tarr. tantum.
sine quæstione, & cōtradictione) ecclesiæ, additur in concil. nulla sunt in Greg. non sunt autem superuacanea.
ab hereditate &c.) sic etiam in concil. mutat ordinē Raim. legitimos iudicetis, eos hac occasione ab hereditate non patientes excludi. sed in uno vet. Greg. est, et eos pro eos.
& si quis contra hoc niti &c.) venire pro niti, vetus Tarr. et concil. omnib. carent Raim. et Cont.
penitus) vox hæc in uno Tarr. desideratur, est in concil.

TIT.

TIT.XIX.QVI MATRI

monium accusare possunt) sic etiam Raim. et Cont. non possunt, unus Tarr.
vel in eo testificari) uel testificari, duo Tarr. alijs omissis, et uetus Greg. omnia hæc desiderantur in uno Tarr. et in altero vet. Greg. vel contra illud testari, Cont. testificari, alij.

CAP. 1. *Alex. iij. Parmensi Epo*) Pariensi, unus Tarr. Parlienensi, Barcin. Parisiensi, Raim. et Cont.
Relatum nobis est) Relatum est aurib. nostris, vet. Tarr. Relatum est nobis, duo alij Tarr. Relatũ est, Raim. alia voce omissa.
ex parte tua) hæc omittunt Raim. et Cont.
cuidam Parmensi) cuidam ciui Parisensi, vet. Tar. ciui Parsinensi, Barcin. ciui Parmensi, duo Tarr. ciui Palm. vetus Greg. cuidam ciui permanum, alter vetus. ciui Parisiensi, Cont. et alij.
nuptui tradidisset) sic etiam Greg. 9. traderet, vet. Tarr.
post aliquos annos) sic vetus Greg. aliquot pro aliquos, alter uet. aptius, et Barcin. et tres Tarr. et Cont. et alij.
& uidetur legitime) hæc omittunt Raim. et Cõt.
pater prædicta) vox prædictæ non est in Greg.
ad Christianitatem iuuenem tenuit, & quod est amplius) eum pro iuuenem, Barcin. omnib. Raim. et Contius carent. ad Christianitatem, idest ad catechismum, et est vulgare Lombardiæ, Tancr.
eum de sacro) sic etiam Raim. eundem sacro, unus Tarr. vox eum in altero est omissa.
iam dicatur elapsum) transactum, tres Tarr. sit transactum, Raim. alijs omissis.
Quia igitur &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. pro his scribentes, Consult. t. t. resp. in vno tamẽ vet. Greg. alterum t. omittitur.
significatione mandamus) tibi, ante hæc verba unus Tarr. addit. significatione tibi mãdamus, alter habet.
quod si inuenis &c.) hæc addit Cõt. a Raim. neglecta.
fuerunt) fuerint, vetus Tarr. fuerunt simul, Cont.
Ceterum si) quod si, Raim. et Cont.
omni exceptione maiores) hęc etiam ab eisd. sunt omissa.
etiam si) vox etiam in vet. Tarr. solo desideratur.
& fine canonico iudicium terminare) sic etiã Raim. et sine scandalo terminare, vetus Tarr.
tu tamen ita &c.) hęc extrema pars huius capitis a Raim. et Contio est omissa.
procedas) procedes, unus Tarr. olim.
Cap. 2. Burdega. Archiepo) Burdeg. cõcil. Bulgar. vetus Tarr.

duxerit) sic in cõcil. ante hoc verbum additur in Barcin. in facie ecclesiæ, ut infra, in facie ecclesię duxit.
tempore longo) longo tempore, in concil. aptius.
susceperis) sic etiam concil. suscepit, unus Tarr.
ipsum accusat) suum pro ipsum, concil.
se esse in quarto) tertio, vetus Tarr. in quarto, cõcil. alijs omissis.
esse) attingere, vetus Tarr. esse, concil.
duxit) duxerit, concil.
tenuerit) tenuit, unus Tarr. solus.
non debet vox sua accusationis admitti) accusationis suæ, concil. non debet accusationem admitti, uetus Tarr. mendose, nisi AD ante accusationẽ addideris.
nisi alia persona idonea appareret) appareant, Barcin. nisi personæ aliæ, vetus Tarr. nisi personæ aliæ, et idoneæ appareant, concil.
& merito suspicione) suspicionis, concil. et unus Tarr. olim.
ipsum uelint) vox ipsum in uno Tarr. desiderabatur, est in concil.
possint) possunt, unus Tarr. solus.
nec eadẽ) nec heredes, concil. non recte. nec eidẽ, vetus Tarr. quod etiam reicio.
uel xviij.) uel xix. Barcin. et unus Tarr. uel octodecim, concil.
mansissent) remanserunt, concil.
Cap. 3. Exon. Epo) Exonien. Epo, concil. Exoniẽsi, unus Tarr.
quod Hug. de Relegata) Thelago, uetus Tarr. Relega, duo alij. quod Hugo de Kalega, cõcil. Hugo, quartus Tarr. quod cum Hug. unus Tarr. ex suprascriptis.
possunt insimul) possint, unus Tarr. solus, altera voce omissa.
commorari) permanere, uetus Tarr. tantum.
ad hoc) sic in concil. adhuc, in uet. Tarr.
f. s. per A. s. pr. m.) vox pr. nõ est in ueteri Tarr. fraternitati tuæ etc. concil. alijs omissis.
impetere) accusare, Barcin. impugnare, concil. improbare, in marg.
ante tuam præsentiam) ante præsentiam vestram, uetus Tarr. tuam, concil. ante te, alter Tarr.
cohabitauerunt) cohabitauerint, uetus Tarr. et concil.
perquiras) sic in cõncil. inquiras, in uet. Tarr.
coniuncti fuerunt) fuerint, uetus Tarr. et cõcil. sint, alter Tarr.
siluerunt) sic etiam concil. siluerint, vetus Tarr.
coniungi debere cognouerunt) cognouerint, concil. et vetus Tarr. vox debere in altero desideratur. debere coniungi, tertius.
graue esset eos audire) audiri, tres Tarr. et concil. graue est eos audiri posse, Barcin.

tolerabilius est etc.) eisd. verbis utitur Innocen. 3. in concil. gener. c. 52. quod est in 4. collect. tit. de testib.
copulatos relinquere) copulatos, cõiũctos relinquere, concil.
peruenisse non constiterit) vox non desideratur in uet. Tarr. peruenire tamen aliquando in eo scriptum fuerat. non peruenisse constiterit, concil.
studeas) audeas, vet. Tarr. solus non optime.
Cap. 4. Idem L. Papien electo) Lucius iij. electo, vetus Tarr. alijs omissis. vox L. non est c. 8. de testibus. idem L. appellatur c. 1. de sponsalib.
pars c. ad audi.) scribe, Ad audictiã, vt d. c. 8. et in duob. Tarr. vide integram clausulam d. cap. 1. de sponsalib. in hac collect.
Ad haec) sic etiã d. c. 8. Ad hoc, duo Tar. nõ recte.
est, vt dicitur, ecclesia Papien.) Papiensis, d. c. 8. Papiensis est, duo Tarr.
vt si de) sic d. c. 8. vt si dubitatio de, vetus Tarr.
mentio) haec vox non est in illo vet. Tarr. tantũ.
qui praefigitur) sic d. c. 8. qui prẹfigatur, olim unus Tarr.
innotescat) respondemus, unus Tarr. solus.
posterius) haec vox in ueteri solo Tarr. non est.
taceant) reticeant, uetus Tarr. tantum.
uel testificari uoluerint) voluerint, illi, vet. tantum Tarr. alijs omissis.
merito) haec etiam vox in eodem uet. Tarr. solo desideratur. Cetera dicta sunt d. c. 8.

TIT. XX. DE DIVORtijs.

CAP. 1 *ex concilio apud Vermerias*) Termilias, vetus Tarr. Inmon. Barcin. mendose. Vermerias c. 3. Burch. lib. 6. c. 41. et Iuo parte 10. cap. 169. decreti. ex concilio Elibertano apud Vermerias, Grat. siue Palea 31. q. 1. c. 6. nõ recte. vox Elibertano ex prox. capite sumpta tollatur. ex concilio apud Warmaciam, uetus Gregor. apud Mig. alter non sine mendo. Vuormaciam, Cõt. et alij. Vermerias, Cont. in marg.
Si qua mulier mortem mariti sui) uiri sui, Burch. et Iuo. in mortem, Barcin. et unus Tarr. et Palea, et Cont. atq. alij editi Greg. in morte, duo ueteres. vox mulier in uet. Tarr. non est.
consiliata est) sic etiam Raim. sit pro est, Palea. fuerit, uetus Tarr. conciliata est, Burch. et Iuo.
& ipse uir aliquem illorum &c.) sic etiam Burch. Iuo, et Grat. vox vir in Greg. non est. eorum pro illorum, uetus habet Greg. Mihi tota haec clausula superuacanea videtur.
occiderit) occidit, Grat. solus.
& si probare potest ipse vir &c.) potest probare, vetus Tarr. et si probare potest, ut nobis etc. Barc. alijs omissis. et si hoc probare potest ille vir, Burch. et Iuo. si probare potest ille vir, Palea. et si pro si, est in ueteri Grat. libro. omnia Raim. et Cont. omittunt.
eam ream esse) sic Burch. Iuo, et Grat. siue Palea. eam esse ream, duo Tarr. aptius.
vt nobis videtur) haec etiam omittunt Raim. et Cont. habent ceteri.
ipsam vxorem dimittere) sic etiã Burch. Iuo, et Palea. propriã pro ipsam, unus Tarr. ipsam potest dimittere, Barc. omittũt haec etiã Raim. et Cõt.
& si voluerit, aliam ducere) sic etiam Grat. siue Palea. aliam vxorem accipere, Burch. haec apud Iuonem nulla sunt. pro eis Raim. ita scripsit, potest ipse post mortem vxoris, si voluerit, aliam ducere. sic etiam Alanus vetus interpres. aliam ducere: post mortem vxoris, alias non tenet, vt 32. q. 1. c. 2. Alan.
poenitentiae subiecta absq. spe coniugij maneat) sic etiã Burch. Iuo, et Palea. paenitentiae absq. spe coniugij stet subiecta, Raim. mutationis nullam caussam video. sine pro absq. est in vet. Tar. nõ male.
Cap. 2. Alex. iij. Archiepõ *) Idem, vetus Tarr. Alex iij. Raim. et Cont. Idem eidem in eodem, cõcil. d. parte 50. c. 22. forte in eadem scribendũ. referri tamen potest ea vox ad lib. 14. registri Alex. 3. ex quo est caput 21. cuius hęc inscriptio est, Idem Carnoten. Epõ. in 14. libro registri. Pars illius capituli, Cum sacrosancta Romana. Eius initium in uno tantum capite inuenio Clemẽti tertio inscripto, sub titulo de aetate, et qualitate, collect. 2.
Quaesiuit a nobis tua fraternitas, utrum mulier &c.) Ant. Cõtius addidit omissa prius a Raim. sed in concilijs plura verba sunt. Quaesiuit, et infra, est in vet. Gregor. Quęsiuit a nobis, et infra: in altero, vt apud Cont. et alios. Quęsiuit a nobis tua fraternitas, utrũ sacerdos etc. ut c. 9. de uerborũ significatione, in hac collectione, quae Contius omisit in Gregor. est in concilijs d. c. 22. et post illa, interponere diem, additur; et utrum mulier etc. voces illae, tua fraternitas, omisit etiam Contius noster.
aut quolibet alio) sic etiam Cont. aut alio quolibet, concil. aut pro quolibet alio, vetus Tarr.
& de viro) vox et non est in duob. Tarr. est in cõcil. et in Contiano.
quaestionem proposuisti) exposuisti quaestionem, cõcil. proposuisti, Cont. altera uoce omissa.
& utrum) sic etiam Cont. vox et non est in concil. neq. in duob. Tarr.
a coniuge) sua, addunt concil. caret ea uoce Contius.
legitimo matrimonio) sic Cont. legitimo matrimonio, concil. et uetus Tarr. non male.

Nes

Nos itaq. taliter duximus respondendum) Nos itaq. tibi duximus taliter respondendum, concil. Quæstioni itaq. tuę taliter dux. resp. vetus Tarr. Tibi respondemus, vetus Gregor. Nos itaq. t. resp. alter vetus. Nos itaq. taliter respondemus, Cont. et alij.
quod mulier &c.) quod sacerdos etc. ut d. c. 9. concil. et post alia. Quod autem mulier pro furto, uel quolibet alio crimine a viro separetur, et alij nubere possit, et vir similiter eadem lege constituatur; taliter respondemus, quod mulier, etc. ut editum est, Raim. et Cont.
ipse eā ad maleficia sua trahere nitatur, et) hæc sunt in concil. omittuntur a Raim. et Contio. quod, ante hæc verba additur in trib. Gregor. vel pro et, est in ver. Tarr. et cōtrahere pro trahere, quod non æque placet.
corrumpere velit) voluit, olim in vet. Greg. tantū.
non debet ab ea separari) eo pro ea, concil. aptius. ab eo separari non debet, Raim. debeat pro debet, olim in uno Tarr.
nec alij aliqua ratione copulari) sic in concil. matrimonio copulari, tres Tarr. et Barcin.
Verum si) hoc idem est in concil. et in Gregor. Vir si, in Barcin. Vnde si, in uno Tarr. ego nihil muto.
ad maleficium traxerit) ad errorem traxerit, et ad maleficium, concil. ad infidelitatis maleficiū traxerit, Raim. sic etiam Tancredus ait. Cum illud cap. loquatur de coniugio rato, dicēdum, quod tantum unum casum ponit hic Alex. in quo maritus potest dimittere vxorem, et vxor virum. videlicet si velit, ut religionem fidei corrumpat, quod est spiritaliter fornicari, ut 28. q. 1. idolatria. et ad hunc solum casum littera exponitur. T. et postea. ad maleficium. i. ad corrumptionem fidei hoc est idolatriam. T.
mulier a viro recedere poterit, et separari) sic etiam in concil. a viro poterit separari, Raim. et Cont. alijs omissis. potuit pro poterit, unus olim Tarr.
ita quod ei alij nubere) vox ei non est in vet. Tarr. alicui pro alij, concil. prioris edit. alij, in Suriana edit. itaque ei nubere alij, vetus Greg. ita quod, alter vetus, et Cont. et alij.
separentur) separetur, vetus Tarr. solus.
in viris &c.) uiris quoque præsens sententia seruetur, concil. ut editum est, Raim.
seruetur) obseruetur. vetus Gregor. tantum.
Cap. 3. Ambian. Ep̄o) Ambianēsi Ep̄o, duo Tarr. Ambiensi Ep̄o, ex libro 12. registri Alex. 3. concil. d. parte 50. c. 28. et 29. prioris edit. Ambianensi, in posteriori. Ep̄o Albian. vetus Gregor. Al. Ep̄o, alter vetus. Abianen. Cont. ut editum est, alij.
Pars c. Quod sedem) sic etiam Cont. hæc Raim. omisit. Integra clausula exstat in concil. d. c. 28. et sub titulo de frigidis, cap. 3. in hac collect.
Porro de Comite Pontini) Ante hęc uerba post illa, quæ sunt d. c. 3. sequitur in concil. d. c. 29. Sane de canonico etc. ut cap. 10. de regularib. in hac collect. Ponti pro Pontini, vetus Tarr. Pontini, Raimun. et concil. sed Pontini est in marg. concil.
qui filiam Bern. de sancto Valerico) qui vxorē suā filiam Bernardi de s. Valerico, concil. plenius. qui filiam Bernardi de sancto Waldarico vxorem suam, vetus Tarr. Ben. pro Bern. alter Tarr. Gualerico pro Valerico, duo Tarr. qui B. vxorem suam, Raim. et Cont. alijs omissis.
propterea quia eā) vox eā non est in uet. Tar. vox propterea nō est in Greg. omnia sunt in concil.
defuncta vxoris) sic etiam Raim. suę, adsunt cōcil.
hec tua prudentia hoc pro hæc, cōcil. et tres Tarrac. omittitur ea vox a Raim. et Contio. prudētia sua, uetus Greg. habet, tua alter.
cognoscat) recognoscat, unus Tarr. solus.
ab ea non eo pro ea, unus Tarr. tantum.
ipsum ad eam sic etiam Raim. eum ad eam, cōcil. eum ad ipsam, vetus Tarr.
districte compellas ante hæc verba addidit Raim. quæ petit restitutionem ipsius. ea verba in cōcil. non sunt.
& si eam) sic in concil. quam, Raim. et Cōt. tātū.
eum, & superinductam &c.) similia verba sunt c. 21. de officio et potest. iudicis deleg. in hac collect. ut notat R. siue Ricardus.
excōmunicationis astringas) sic in cōcil. excommunionis constringas, uetus Gregor. excommunionis astringas, duo Tarr. et alter vetus Greg. ut editum est, Cont. et alij.
si qui autem &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. et d. c. 21.
legitime) hęc vox in concil. non est. exstat d. cap. 21.
possint impetrare) scribe inpetere, vt est in tribus Tarr. et in concil. et d. c. 21.
Præterea de Vgone &c.) Totidem fere verbis c. 9. de officio, et potest. pręlati, in hac collect. Hoc est initium capitis 4. in vet. Tarr. cum hac inscriptione, IDEM.
Aldini) Auelini, uetus Tarr. Alesoni, d. c. 9. ubi alias varias lectiones attulimus.
qui matrimonium) ipsum, additur in trib. Tarr. et d. c. 9.
Cetera uide d. c. 9. Post huius capitis verba est in concil. Ad hæc quoniam donationem &c. vt c. 27. de decimis, dictum est.
Cap. 4. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Cretensi Episcopo, addunt concil. dict. parte 6. capite 14. et in margine Trecen. quod male. Hoc est caput 5. in veteri Tarr.

Signifi

Significasti nobis) vox nobis non est in Gregor. est in concil.
miles in provincia tua) hęc etiam omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
uxore sua sine iudicio ecclesiae dimissa) sic etiam Raimun. vxorem suam sine iudicio ecclesiae, et auctoritate dimiserit, concil. vxorem suam, vetus Tarr. non recte.
sibi fuerat) sic etiam Raim. ei pro sibi, concil.
uinculo propter hoc fuit excommunicationis adstrictus) fuerit pro fuit, uetus Tarr. et propter hoc uinculo fuit excommunicationis astrictus, concil. excommunionis pro excommunicationis, uetus Gregor. cetera, ut edidimus. uinculo fuit propter hoc excommunionis astrictus, alter vetus. excommunicationis adstrictus, Cont. et alij. cetera, vt alter vetus.
se ab ipso inuitè dimissam) vox se in vet. Tarr. non est. eo pro ipso, est in altero Tarr. fuisse dimissam, concil. et vetus Greg. se inuitè ab eo dimissam, alter vetus. vt editum est, Cont. et alij.
& eundem) ante haec verba est in uno tantũ Tarrac. pro eo quod.
adulterandi materiam) improbat hoc loco Vincentius Hispanus Baz. et Hug. opinionem, quã Ioannis Fauentini esse ait Bernardus Parmen. in Greg. et alter Ioannes 27. q. 2. cap. 23. si tu.
Vnde quia nos consulere voluisti &c.) haec omittũt Raim. et Cont. sunt in concil. excepto consului sti pro consulere uoluisti.
mulier ipsa debeat viro) mulier ista debeat uiro suo, concil. vox ipsa in uno Tarr. non est. debebat pro debeat, Suriana concil. editio.
fraternitati tuae praesentib. litteris respondemus) sic etiam cõcil. tibi pro fraternitati tuae, uetus Tarr. Super quo responden.us, uetus Greg. Cõsult. t. t. resp. alter vetus, et Cont. et alij.
si manifestum est mulierem ipsam) sic in concil. vox ipsam non est in uno Tarr. notorium pro manifestum. Raim.
commisisse) sic etiã in Greg. additur postea in cõcil. ex aliquo, ut opinor, scholio: post dimissionem, sed non idem si ante.
non debet) non debeat, unus Tarr. solus.
nisi constaret) nisi constet, unus Tarr. tantum.
cum alia) cum altera, unus item solus Tarr.
Cap. 5. pars c. Litteras super) frater. uet. Tarr. frater. alter. fraternita. t. tertius Tarr. aptius, ut apparet ex cõcil. parte 50. c. 63. Litteras fraternitatis tuę debita benignitate suscepimus &c. ut etiam uidimus in hac ipsa collect. titulo de coniugio leprosi, cap. 3. haec omittunt Raim. et Cont. Hoc autem est cap. 6. in uet. Tarr.
De illa uero, quae viro labente) uiro suo labente, cõcil. et duo Tarr. vox vero nõ est in Gregor. suo, est. labente viro suo, tertius Tarr.
ipsius consortium) sic etiam concil. eius consortiũ, sine iudicio ecclesiae, vetus Greg. ipsius, alter vetus, et Cont. et alij.
utrum reuertente &c.) haec omittunt Raim. et Cont. sunt in concilijs.
unitatem) ueritatem, concil. utrumq. placet.
si mulier ab eo ea dumtaxat) ab eo, carent cõcilia, et tres Tarr. mulier maxime si ea, Raim.
discessit) sic etiam concil. et duo veteres Gregor. decessit, Cont. et alij non optime.
errore suo) vox suo in uno tãtũ Tarr. desideratur.
ei cum reuersus) et, additur ante haec uerba in ueteri Tarr. solo.
compellatur) sic omnes. sed ego compelletur malo, aut compelleretur.
ab eo) haec in concil. non sunt, habent Raim. et Cont.
sine spe matrimonij redintegrandi) haec sunt in concil. non habent Raim. et Cont. coniugij pro matrimonij, est in vet. Tarr.
nullatenus dicimus compellendam) sic etiam Raim. eam, additur in concil. ante verbum dicimus. cõpellendã dicimus, est in ueteri Tarr. infra eo. tit. quanto. li. 3. contra. hoc vetus, illud nouũ. Alan. Post huius capitis verba est in concil. De vxore uero &c. ut c. 7. de sepulturis, in hac collect., quod Lucij tertij esse dicitur, hoc Vrbani tertij etiam in concilijs.
Cap. 6. Idem Epõ Wiger.) Vuigorn. Epõ, cõcil. in quib. vox Idem ad Alex. 3. refertur, non ad Vrbanum. Epõ Gig. unus Tarr. non recte. Hoc est cap. 7. in vet. Tarr.
pars c. Meminimus) haec in concil. non sunt. Integra clausula uidenda sub titulo qui clerici, uel vouentes, c. 6. in hac collect.
Si aliquis) Si quis, concil.
matrem sororem) matrem forte, uel sororẽ, cõcil.
carnaliter cognouerit) sic etiam cõcil. carnaliter forte cognouerit, tres Tarr.
& hoc publice) publicũ, duo Tarr. et cõcil. aptius.
extiterit) fuerit, concil.
illorũ s.) s. in duob. Tarr. desideratur, est in cõcilij.
debent sine) debet sine, concil. et unus Tarr.
si exegerit, soluere) sic etiã in cõcil. per soluere, unus Tarr.
si aliquam) sic in concil, si aliquis, Barcin.
quae illam) quae eam, unus Tarr. quae illi, concil.
uel alio deinceps gradu) vox alio non est in uet. Tarr. gradu, uel deinceps, concil.
inter eos sententia diuortij celebranda) diuortiũ inter eos celebrandum, concil. inter eos diuortiũ celebrandum, tres Tarr.
persona et criminis) sic etiã cõcil. perpetrati, addit Barcin. delicti perpetrati, vet. Tarr. alijs omissis. Cur hoc Raim. omiserit caput, apparet ex verbis Tãcredi, qui ait Innocẽtio tertio hanc distinctionẽ occulti, et manifesti criminis, et gradus tertij, siue alterius displicuisse. ut infra de eo, q. ui cogn. consan. discretionem. et de consanguin. tuae fraternitatis. li. 3.

TIT.

TIT. XXI. DE DOTE

post diuortium restituenda) sic olim in ueteri Gregor. mox, De donationibus inter uirum, et vxorem, et de dote etc. quod est in editis libris.

CAP. 1. *ex concilio habito apud Guarmatiam*) Grauantiam, Barcin. Guamnantiam cap. 4. côcil. d. parte 50. cap. 46. in priore edit. Vuormatiam, in poster. ex concil. apud Wan. vetus Gregor. Vuormaciam, Cont. et alij aptius. et Capitular. Caroli Magni, Cont. in marg. ego in concilijs nondum inueni.

Mulieres vero cum separata &c.) sic etiam in côcil. Mulieres cum pro aliqua licita causa a proprijs viris fuerint separatæ, Raim.

pro aliqua licita ratione) pro hac, vel alia licita causa, concil.

a proprijs uiris) sic in côcil. a viris suis, uetus Tarr.

totam præcipimus recipere dotem) sic in concil. recipere præcipimus, uetus Tarr. totam dotem præcipimus sibi reddi, Raim.

quam a die &c.) hęc omittunt Raim. et Côt. quã in die &c. concil. quod non æque placet, licet aptum sit.

alios uiros) alium uirum, concil. utrumq. iure Raimund. omisit. videntur enim hæc uerba permittere secundas nuptias uiuis prioribus uiris.

et uir vxorem) sic etiam concil. et viri vxores, tres Tarr. aptius.

Cap. 2 Alex. iij.) Idem (Alex.) uen. frat. N. eremitę Bathoniensi, concil. prioris edit. parte 35. c. 2. titulo, Qui filij sint legitimi, et de exactione dotium post diuortium, et ad quem pertineat huius causæ cognitio. Mihi vox eremitæ suspecta est, pro ea Epo substituo, quod in Suriana editione est.

M. mulieris) E. pro M. concil.

quod N.) quod R. concil.

ecclesiastico) eccl. côcil. prioris edit. forte ecclesię, ut postea, et hoc loco in Suriana edit.

sibi reddere) sic in concil. sibi debere, Barcin. et tres Tarr. in quorũ uno debere olim, mox reddere.

f. t. per A. s. pr. m. qua.) frat. tuæ etc. quatenus, concil. f. t. l. pr. m. qua. unus Tarr.

fuit iudicio ecclesiastico separata) separata est, uetus Tarr. omissa uoce fuit. iudicio ecclesię separata fuerit, concil.

ipsum moneas) et inducas, additur in concil.

ecclesiastica districtione) sic in côcil. ecclesiastico iudicio, in uno Tarr.

Cap. 3. Vrbanus iij. Decano, Cantori, et Capicerio Lexouij) Vrban. 3. uet. Greg. a ijs omissis. et capitulo Lexonen. Côt. et alij. Exomen. forte.

Hoc caput in Barcin. scriptũ est post c. 3. de secũdis nuptijs, non recte; et in uno Tarr. extra ordinẽ post aliquot capita tituli de accusationibus.

Significauit nobis Phu.) Pha. uet. Tar. P. alter Tar. et vet. Greg. Significauit P. Cont. et alij.

quod Gui. Gacton.) quod G. uetus Tarr. quod H. Raim. quod Guido, alter Tarr. quod G. Gaſtõ. tertius.

illicite detinet) illicite ei detinet, unus olim Tarr. solus.

et reddere) et respondere, uetus Greg. tantum.

qua ipsi) sic etiam in concil. ipsi pro ipsis, idem vetus Greg. ipsis, editi libri.

communiter) hæc vox in solo Barcin. desideratur.

ea solum muliere) ea sola muliere, duo Tarr. ea, Raimund. et Cont. alijs omissis.

sibi nititur uindicare) sibi tacite uindicare contendit, duo Tarr.

Ideo d. s. per A. s.) Ideoq. Raim. et Côt. alijs neglectis. Ideoq. dil. u. etc. duo Tarr. Ideoq. dil. t. habet tertius.

si uerum est &c.) si est ita, Raim.

prædictum Gui.) G. tres Tarr. ipsum, Raim.

compellatis) sic etiam Raim. cogatis, tres Tarr.

TIT. XXII. DE SECVNdis nuptijs.

CAP. 1. *Idem Vigilen. Epo*) Wigilẽsi, duo Tar. Wigmensi E. tertius. ut contum est, in côcil. parte 9. c. 1. titulo eodẽ, de secũdis nuptijs. Videtur autẽ illic esse Lucij 3. sed in hac collect. et in Greg. Vrbani 3. fuit autem Vrbanus posterior Lucio, qui Alex. 3. suffectus est. Vrbanus 3. Ver. Epo, uetus Greg. Vig. Cont. et alij.

Vir autem, vel mulier) aut pru vel, Greg. uetus. et Cont. et alij vel, concil.

ad bigamiam) ad digamiam, solus Cont. aptius. sed non ita tum loquebantur.

quia cũ) vox quia in uet. Tarr. solo desideratur.

benedicti sunt) sint, côcil. et Rai. et tres Tar. aptius.

Cap. 2. Idem Exon. Epo) Exomen. concil. d. parte 9. c. 2. plenius. Idẽ, uetus Greg. alijs omissis. Exonen. Cont. et alij.

pars c. In litteris) sic etiã in côcil. omittũt hæc Raimund. et Côt. Integra clausula exstat sub titulo de officio, et potest. iudicis deleg. c. 14. Brixien. Epo inscripto. sed in concil. parte 7. c. 16. Lexomen. Epo. De Pontificis nomine non minor cõtrouersia est, quam in proximo capite fuit.

Super illa uero quæstione) sic in côcil. vox uero nõ est in Greg. Super illã quæstionem, uetus Tarr.

an s. mulier) an scilicet mulier, concil. an mulier, Raim. et duo Tarr.

nubere infra) nubere alij infra, Barcin. solus.

sollicitudini tuæ) hæc sunt in concil. omittuntur a Raim. et Contio.

quia cum) quod cum, unus Tarr. et concil. et Raimund. quod sicut, alter Tarr.

Apostolus dicat) sic etiã côcil. et Raim. dicit, duo Tarr.

mulier

mulier viro suo mortuo soluta est a lege viri) sui, addunt tres Tarr. et Contius, et editi Greg. mulier mortuo viro etc. viri sui, uetus Raim. liber mulier mortuo viro etc. ut edita sunt. concil. omissa voce suo. Verba Pauli sunt in epist. ad Romanos cap. 7. Nam quæ sub uiro est mulier, uiuente uiro alligata est legi. Si autē mortuus fuerit vir eius, soluta est a lege uiri. ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. uiuenti non uiuente, est in Græcis verbis, et lege pro legi. et in epist. 1. ad Corinthios cap. 7. Mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuit. quod si dormierit vir eius, liberata est a lege. γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστίν. libera proliberata, est in Græcis verbis.

& in domino nubat, cui uult) ᾧ θέλει γαμηθῆναι μόνον ἐν κυρίῳ. Paul. d. ep. 1. ad Corin. cui autē uult, nubat; tantū in domino. Cōplut. vox autē in Græcis uerbis non est, et pro eo scribi posset ut, ante vocē cui. ut, cui uult, nubat. cui voluerit, est in concil. et in trib. Tarr. et in Greg. in quib. tantum vox et desideratur. pro cui in marg. concil. est cum, quod non æque probo.

per licentiam) sic etiam Raim. addit et, uetus Tarraconen. ante hæc uerba. per sententiam, concil.

eius infamia) vox eius non est in cōcil. est in Gregor.

Cap. 3. Lucius iij. uniuersis Christianis &c.) sic etiam Raim. et Cont. vox vniuersis omittitur in uet. Tarr. aliorum verborum ordo in alijs Tarr. mutatur. Mutauit autem ordinem capitum nō male Raim. si capita superiora Vrbani sunt, qui Lucio posterior fuit.

Dominus, ac redemptor noster, etc.) et infra, pro etc. Raim. etc. et infra, unus Tarr. non male. et pro ac, alter Tarraconen. Integra clausula quærenda est.

auctoritate Apostolica) hæc omittunt Raim. et Cont.

nullus ex uobis) nullus, Raim. alijs omissis.

firma certitudine) hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa.

migrauerit) sic etiam Raim. migrauit, duo Tarr.

non seruauit) non seruauerit, duo Tarr. et vet. Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

extimat.) existimat, Raim. et unus olim Tarr. aptius. existimant, Barcin. non optime.

quod si post hac) sic etiam uetus Gregor. hoc pro hæc. Cont. et alij.

illicitisque) hæc etiam omittunt Raim. et Cont.

sine dubio) hæc quoque sunt ab eisd. omissa. Post hoc sequitur caput 4. in Barcin. Significauit nobis etc. ut cap. 3. tit. 21. huius libri: et cap. 5. Interrogatum est etc. quod est in 2. collect. c. 1. de conuersione infidelium.

LIBER QVINTVS

TIT. I. DE ACCVSA-

tionibus) addit Raim. inquisitionibus, et denuntiationibus. Cont. adcusationibus, et adcusare in hoc titulo semper pro accusationib. et accusare, non recte.

CAP. 1. Felix Papa ij.) ex epist. Felicis Papæ Aegyptiorū Epis missa c. 18. Burch. lib. 1. c. 169. et Iuo parte 5. c. 279. decreti. Felix Papa, tres Tarr. et Raim. Primus, addit Cōt. Gregorius, unus Tarr. nō recte. cōfirmātur edita ex cōcilijs, in quib. exstat Felicis secundi rescriptū ad Epos in Alexādrina synodo cōgregatos, cuius rescripti c. 17. hæc verba inueniūtur. Cōtio placet, epist. 1. et 2. Felicis primi hæc esse referenda. quod nondum probauimus.

Si legitimi &c.) Ante hæc uerba addi potuit, Pars. cap. Quotiens Eps. quod est initiū d. c. 17. ut est in concil. et apud Burch. et Iuonem. Quotiens Eps super certis accusatur criminibus, si tales fuerint accusatores, qui iuste, et canonice recipi debeant; legitima in synodo suo in tempore congregata, ab omnibus canonice audiatur, qui sunt in prouincijs, Episcopis. Quod, si legitimi etc. sic in concil. synodo legitima in suo tempore, Burch. et Iuo. et prouincia pro prouincijs. Si legitimus non fuerit accusator, Raim. et Cont.

non fatigetur accusatus) sic etiam Raim. et Cont. Episcopus pro accusatus, cōcil. et Burch. sed Iuo repetit verba supra scripta in hunc modum. accusatores, qui iuste, et canonice recipi debeant, non fatigetur Episcopus.

Post huius capitis verba additur in concil. quia sacerdotes ad sacrificandum vacare debent, non ad litigandum. nec illi, qui throni Dei uocantur prauorum hominum insidijs turbari debēt, sed libere Christo domino famulari. Apud Burch. uocari pro uacare est, quod nō placet, et uox domino desideratur. Apud Iuonem vox debent post uerbum turbari non est, et pro famulari nō recte est familiari, cetera, ut in concil.

Cap.2.Gregorius Anthemio subdiacono) sic etiã est lib.9.epist.66.registri B.Gregorij.Campaniç,additur in veteri libro. Ex regist. ad Anthemium subdiaconũ Campan. cap.201. Burch. libro.2. cap.201.ut in editus est,202. ut est in veteri. in quo libro post caput 197. additur 198. Presbyter proprio etc. ut apud Iuonem parte. 6.capite.270.decreti. Ex registro Gregorij ad Anthemium subdiaconũ Campaniæ cap. 201. Iuo d. parte 6. c. 174. Greg. Anten. subd. vetus Raim. liber. Antena, alter mẽdose. Antemio subdiacono, et col. Ant. Contius, et alij. Arthemio, Barcin. Gregorius Papa Andenuo subd. unus Tarr. Tarentino, alter. Antonio, tertius. Omnia hæc pro glandib. sint, fi ugibus repertis.

punienda sint) sunt, vetus Raim. liber, et olim unus Tarr. ceteri libri, ut editum est.

et maxime sacratis hominib. inferuntur) sic etiam duo veteres Raim. libri. vox et a Contio, et alijs est omissa. et maxime sacris ordinib. ingeruntur, regist. sacratis pro sacris, Burch. cetera, ut regist. maxime sacratis ordinib. ingeruntur, Iuo ET omisso.

omnes.qui) vox omnes a Raim. et Contio est omissa. habent ceteri.

attende) sic vetus registri, liber. attendite. editus et Burch. et Iuo, et unus Tarr. et Cont. et editi Raimun. libri. attendentes, vetus liber, attente, alter vetus.

ut Hilarium criminatorem ipsius) criminatione impius, vetus Tarr. mendose. impium, scribi potuit. Hilarum pro Hilarium, vetus registri liber, et Burch. et vetus Raim. liber, et Iuo in marg. vox ut nõ est in eodẽ veteri Raim. libro.

poena veniens) sic regist. Burch. Iuo, et duo veteres Raim. libri. poena conueniens, Cont. et alij.

et infra) sic etiam Raim. et Cont. Nec illud ad ex
„ cusationem vestram credatis esse idoneũ; quod
„ vobis quasi iudicare volentib. solus frater, et co-
„ ẽps noster Paschasius dicitur distulisse. nam si
„ zelus in vobis rectitudinis viguisset, facilius uni
„ a multis rationabiliter suaderi, quam multi ab u
„ no poterant sine causa differri, regist. et Iuo. detulisse pro distulisse, Burch. cetera totidem verbis.

non debet) non habet, Iuo solus.

fratrem nostrum Paschasium admonere volumus) suprascriptum fratrem Paschasium volumus admoneri, regist. nostrum, addunt Burch. et Iuo post vocem fratrem. omnia omittunt Raim. et Cont. Paschalium, Barcin. non recte.

ut eundem Hilarium) sic etiam regist. et Iuo. Hilarum, Burch. ut antea. iubemus eundem H. Raimundus.

prius subdiaconatus) sic regist. et Burch. et Raim. prius subdiaconij, Iuo.

priuet officio) priuari officio, Raim. ceteri, ut editum est.

faciat in exilium deportari) verbum faciat omittunt Raim. et Cot. habent regist. Burch. et Iuo. deputari pro deportari, vetus Raim. liber.

Post hæc uerba addunt Burch. et Iuo. vt vnius poena multorum possit esse correctio. Hoc am- „
plius est in reg. Cuius si forte lenitatẽ diaconi sui „
adhuc opinio lacerata nõ commouet, et in hoc, „
quod non credimus, torpens extiterit; Experien „
tia tua hæc, quæ diximus, faciat, et de illius nobis „
neglectu renuntiet. Quç postea sequuntur, illic „
uideantur: sunt enim tanto Pontifice digna.

Cap.3.ab eis se impetendos cognosceret) sic etiam vetus Grat. liber 3.q.5.c.14. quod Paleæ adscribitur. ab eis impeteretur, editus liber. se ab eis impetendum cognosceret, Raim.

neglexerint separare) neglexerit separare, Raim. et editi Gratiani libri. neglexerunt separare, vet. liber.

Cap.4 ex concilio Magoc.) Magocensi, uet. Tarr. Magocen. alter. Magocien. duo alij Tar. Maguntino, Raim. et Cont. Moguntí. cap.7. Burch. lib. 16.c.9. Magontin. Iuo li.5.tit.2.c.19. Panor. ex capitularib. c.291. libri 7. Idẽ Iuo parte 16.c.291. Nos in concilijs hæc non inuenimus, esse in capitularib. Caroli audiuimus.

De ijs criminibus) illis pro ijs, Barcinon. his, alij libri.

absolutus est accusatus) sic Burch. et Raim. quis absolutus est ab eo, qui accusauit, Panor. uoce accusatus omissa. In decreto Iuonis vox quis omitti tur. cetera ut in Panor.

non potest accusatio replicari) sic etiam Raim. refricari, maio; sic enim Burch. et Iuo utrubiq. refricari accusatio non potest.

Post hæc verba addit Panormia. Flagitari iudi- „
cium non debet de causa, quæ definita, uel iudi- „
cata est. Vtraq. sententia mihi videtur ex iure ciuili sumpta, et ab illo fonte manare; ne bis liceat de eadem re agere.

Cap.5.Guidascalo) Gudiscalco, lib.2.epist.12. Indict.3. registri B.Gregor. editi. Godescalco, habet vetus liber. Gudiscalco, addit Cõt. omissum a Raim. et recte attulit locum, unde sumptum esset hoc caput. Gidisculo, habet uetus Tarr. Guidiscalo, alter. Gudiscalo, tertius. Discolo, Barcin. non recte.

Illa præpositorum &c.& infra) sic etiam Raim. excepta uoce etc. Addit integram clausulam Cõt. est in registro in hunc modum. Illa præposito- „
rum sollicitudo utilis, illa est cautela laudabilis; „

in qua totum ratio agit, et furor sibi nil uendicat. sic regist. utilis est, Cont. et nihil pro nil. Queritur postea Gregorius, quod Dux iratus frangi ianuas monasterij sancti Angeli iusserit, idq. monasterium diripi, et minis Abbatem deterreri curauerit, fugam cuiusdam monachi ei obiciēs, qui ad hostes abierat, quasi eius uoluntate profugisset. Diluit mox hoc Pontifex crimen, quod nō omnes serui, aut subditi dominorū, aut superiorum uoluntate aut peccent, aut fugiant. Ad extremum addit. Hæc itaq. sollicite pensa, atq. ex te aliorum causas æstima, et in quorundam aduersitates falsis suspicionibus non ducaris. Si vero etc.

Si vero aliquis est de prædicto monasterio Abbatis qui) enim pro vero, Barcin. prædicti pro prædicto, duo Tarr. Si uero est aliquis, qui de prædicti monasterij Abbate, regist. de monasterio prædicti Abbatis, Raim. cetera, ut edita sunt.

quid dicere) aliquid pro quid. unus Tarr. dicere, Raimund. altera voce omissa. quid dicere, registrum.

pertinet) pertineat, regist. et Raim.

nos cum eis) sic etiam Raim. et Cont. quibusdam omissis. nos hoc non negligi, sed magis una quidē cum eis, regist.

causam districte) sic etiam Raim. et Cont. causam omnino districte, et sollicite, regist.

ut vel condemnetur uel absoluatur) sic etiam Raim. et Cont. ut aut feriat vindicta culpabilem, aut absoluat veritas innocentem. regist.

Post hæc uerba additur illic. Si autem nullus inueniri potuerit, qui contra eum hoc, quod solus ipse perhibes, asserat: hortamur, magnifice fili, ut a memorati monasterij, Abbatisq. ipsius te aduersitate contineas; etc.

Cap. 6. Idem Constantie Augustæ) sic etiam Raim. et Cont. et lib. 4. epist. 34. c. 78. Indict. 13. d. regist. Constantinæ, Barcin. et duo Tarraceconenses.

Omnipotens Deus, &c. et infra) sic etiam Raim. et Cont. omissa voce etc. Integra clausula ex registro hæc est. Omnipotens Deus, qui Pietatis uestræ cor suæ dextera maiestatis tenet, et nos ex vobis protegit, et vobis pro temporalib. actibus æternę prēmia remunerationis parat. Deinde gratias agit, quod beati Petri causas fuerit tutata contra quosdam superbe humiles, ut ait, et ficte blandos. Mox aduersus Ioannem Rauēnatē, quod se vniuersalem Epm dixerit, inuehitur. Postremo aduersus Maximū Salonitanæ ecclesiæ Epm multa scribit, quæ apud Gratian. legūtur dist. 63. c. 24. et 21. q. 5. c. ult. cuius inscriptio mendosa est, Gregor. Constantino Augusto, in editis libris. sed in veterib. Constantinę, vel Constantiæ Agustæ.

Valde graue est &c.) hęc verba apud Grat. non sunt, cum tamen proxima sint tā superiora, quā inferiora. Et ualde graue est, regist. ut editū est Raim.

& talia) hæc in edito registro non sunt, sed sunt in veteri, et apud Raim. mala, additur in uno Tarr. quæ vox olim non erat.

honoretur) Sciendum est ante uerba huius capitis hæc in registro exstare. Prius tamen, quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrente iussione præcepit, ut eum venientem cum honore suscipiam. Et ualde etc. Ad ea uerba vox hæc honoretur referenda est.

Cap. 7. Stephanus Papa) sic etiam Raim. et Cont. adde epist. 2. omnib. Epis, ex concil. Stephanus Papa 1. in secundo decretali suo, Iuo parte 6. capite 327. decreti. In decretis Stephani Epi II. idem Iuo lib. 4. tit. 7. c. 10. Panor, nō sine mendo. scribe epist. ij.

Repellantur cohabitantes &c.) Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Plurimū gaudemus: quod est eius epist. initium. Magna autem eius pars ad hunc titulum pertinet, et ex ea pleraque apud Grat. inuenies, et Burchar. et Iuonem. Integra principij clausula hæc est. Plurimum gaudemus in domino, et in dono gratiæ amplius gloriamur, quod sedes uestra per bona opera crescit magnifice, et dilatatur amplissime. sed nimis affligimur, et tribulamur, de uestra oppressione etc. et post alia. Audiuimus enim uos a quibusdam accusari non tam pro uestra culpa, quam pro eorum libitu, ut uestra rapere possint: et ideo vos nimis affligi, et concuti in tantum, ut etiam a sedibus proprijs pellamini etc. et post alia verba, de quibus sub titulo de regulis iuris agemus, et uerba latius relata tā apud Burch. lib. 1. c. 142. et Iuon. parte 5. cap. 255. decreti, quam apud Grat. 2. q. 2. cap. 3. tum agitur de accusatorum qualitate, quod est relatum apud Iuon. parte 6. cap. 327. et apud Ansel. libro 3. cap. 18. et Gratian. 3. q. 5. cap. 8. Est autem in concil. scriptum, Repellantur etiam cohabitantes etc. Repellantur habitantes, Iuo in decreto. vt editum est, in Panor. et in veteri epitome canon. Repellantur ab accusatione cohabitantes, Raimundus, et Contius.

inimicis) et omnes laici, addunt concil. et Iuo vtrubique, et epito. sed Iuo in decreto habet, cum inimicis. vox cum nequaquam est in Panor. inimici pro inimicis, est in epitome. eadem vox inimici olim fuit in ueteri Greg. inimicis, in editis,

is,et apud Contium.

infestationem) sic concil.et Iuo utrubiq. infestationes,Raim.in festinationem, epito.non male.

amicitia)sic etiam Panor.et epito.et Raim.inimicitiæ,decretum Iuonis,et duo Tarr.in quorum altero ex inimicitię amicitiæ scriptum est.

Post huius capitis verba sequitur in concil. nec illi in uestra sunt suscipiẽdi accusatione,qui uos in sua volunt recipere infamatione.nolunt pro volunt,est apud Iuo.in decreto.nec illi, uidelicet laici,in nostra sunt recipiẽdi accusatione,qui vos etc.Panor.nec illi,videlicet laici,in uestra sunt recipiendi accusatione,qui uos in sua nolunt recipere infamatione,epitome.Mox in concilijs est. Nullus enim anathema suscipiatur etc.ut apud Iuon.lib.4.tit.7.c.18.Panor.et d.c.317.decreti,et apud Grat.3.q.4.c.6.

Cap.8.Felix Papa Epis &c.) sic etiam Raim. et Cont.excepto Idem pro Felix.ambo tamen credunt hoc,et caput 1.huius tituli esse eiusd. Felicis.nos illud esse Felicis secundi ostendimus,hoc esse Felicis primi constat ex epist.2. eiusd.in cõcilijs.Antiquior autẽ Felice Stephanus fuit,cuius est proximum caput, quod neq. a Raim. neq. a Bern.Papien.recte collocatum est.Ex decr.Felicis Papæ Epis per Galliã cõstitutis missis c.9. Burch.li.1.c.174.et Iuo par.5.c.252. decreti,qui decretis pro decr.scribit plenius,et vocem cõstitutis omisit.Eadem verba refert Hadrianus Papa in epist.ad Epm Medicmatricis cap.5. cuius initium est,Sancta synodus Romana dixit. sunt enim verba Felicis confirmata 70.Eporum consensu, ut ex ead. epist.apparet. Hadr.uerba extant tum in concil. tum apud Ansel.lib.3.c.88. Felicis nomine uniuersis Epis,sunt in veteri epitome canonum.

Siquis Eps &c.) Ante hęc verba addi potuit.Pars c.Bonorũ operũ.est enim integra clausula ex cõcil.hęc.Bonorũ operũ,et spiritaliũ studiorũ Deũ auctorem esse non dubium est, qui eorum incitat mentes,et adiuuat actiones. Vnde lætari me fecerunt scripta uestra ex bono studio , et ex integritate fidei deuotionis uestræ,sed ex afflictione,et contritione vestra, magna ex parte tristauere.et post alia. Nos uero ad supplementum vestrum,fratres,et coęppos nostros vocauimus amplius, quam lxx.cum quib.hæc, quæ subter habentur inserta, regulariter tractando decreuimus. Vestris enim epistolis in omnium audientia perlectis,quæ multas,ut nostis, querimonias, et oppressiones in se continebant vestras,decretisq. quæ sunt de accusationib. Eporum, sancta synodus dixit.Hæc sunt,quæ de inceps propter malorum hominum insidias, qui in ecclesiam , et ecclesiasticos sæuiunt viros indifferenter, conseruare firmissime volumus in sæcula.Si quis Eps et c. Apud Hadr. est.Sancta synodus Romana dixit etc.tam in concil.quam apud Ansel.conseruari utrubique est pro conseruare.ut editum est, Burchar. Iuo, Raimundus,et epitome. (ecclesiam et)desiderantur in secunda editione concil.in Hadr.verbis.

postquam ipse ab eis caritatiue conuentus fuerit) sic etiam concil. Hadr.Burch.Iuo,et epito, eo pro eis, uetus Tarraconensis; in quo vox fuerit est omissa.vox ipse in Gregor.non est. coniunctus pro conuentus,Ansel.est autem eadem sententia in epistola 2.Stephani Papæ tam in concil. quam apud Burch . libro 1.capite 142. et Iuo. parte 5.capite 255.decreti.vide,quæ diximus in notis ad Hadriani epistulam.

ut ipsam emendet causam)vt causam emendet, Raim.uoce ipsam omissa.vt ipsam causam emẽdet,Burch.et Iuo,et tres Tarraconen.vt ipsam causam emendare debeat,concil.et Hadr. et Ansel.et epitome.

& eam)sic omnes,præter duos Tarraconenses, in quorum altero vox et desideratur,in altero eadem uox olim desiderata est.

sed nunc)sic uetus Gregor.sed tunc, Barcin. et Tarraconenses duo,et concil.et Burch.et Iuo, et Hadr.et epitome.sed etiam,Ansel.quod non dum probaui.

ad summos Primates)sic omnes, præter Barcinonen.in quo est suos pro summos, non male. et apud Raimundũ ea vox desideratur,addidit eam Cont.

causa eius canonice deferatur)causæ eius canonice deferantur,Ansel,et uetus Gregor.ceteri, vt edidimus.vox canonice in altera editione concil.apud Hadr.desideratur.

Quæ post verba huius capitis in concilijs,et in alijs libris sunt,referre non est necesse,præsertim cum de eisd.verbis actum a nobis sit in dictis notis ad Hadrianum.

Cap.9.ex Brocardo lib.xix.) sic etiam Cont.ex Brocardi,Barcin.lib.xviij.unus Tarr.xiiij.editũ Gregor.ex B.l.xliij.vetus Raim. liber. Apud Burchardum Vormacien.exstat lib.xix. decretorum.

per tuam accusationem)pro tua accusatione,Barcin.solus.

nisi pro pace) sic etiam Burchar. et vetus Gregor.hoc feceris , addit Contius , et alij libri.

quod carinam uocant) sic etiam Burch. quam pro quod, vetus Tarr. carentenam pro carinam, Barcin. quod carina vocatur, vetus Gregor. carena, Cont. et alij. carentenam vocant, Cont. in marg. vulgare esse verbum Lombardorum ait Tancred. a carentia hominum, vel ciborum, mihi videtur a numero xl. dierum, qui quarentena hodieque dicitur. vide cap. 2. de sponsa duorum.

sequentibus annis) per legitimas ferias, vt xi. q. iij. de illis. Tancr.

pœnitere debes) sic etiam Burch. et uetus Gregor. pœniteas, Cont. et alij.

tres quadragesimas super pœnitere debes) supra pro super, uetus Tarr. similiter, duo alij Tarr. per legitimas ferias, Burch. xl. dies pœnitere debes, Barcin. alijs omissis, per tres debes quadragesimas pœnitere, Raim. Addam libere, quod sentio: huius capitis non magnam video hoc tempore vtilitatem, eoq. carere potuimus sine ulla iactura.

Cap. 10. Alex. iij. Non ponitur) scribi in margine debuit, cap. 14. de testibus, et cap. 4. de iudicijs. et in inscriptione, Alex. iij. Salernitano Archiepo.

Pars c. Licet prater soli.) solitum, tres Tarraconẽses plenius. uide, quæ dicta sunt capite 6. de iudicijs, et cap. 14. de testib.

causam prosequantur) prosequerentur, tres Tarrac.

nec tunc etiam &c.) refellitur opinio Baz. et Melendi, quod laici bonæ famæ contra clericos admittantur. Tancr.

possint admitti) possunt pro possint, duo Tarraconen.

Si clerici) Et si clerici, duo Tarr.

conuicti fuerint) fuerunt, olim uetus Tarraconen.

propter hoc) propterea, vetus Tarr.

facta uidetur) facta fuisse uidetur, duo Tarrac.

coram Epo) suo, additur in duobus Tarraconen.

seu legitima) et pro seu, uetus Tarr. vel, alij duo libri.

propter qua) pro quibus, vetus Tarraconen.

& etiam) et, vetus Tarraconensis, altera voce omissa.

Cetera diximus dict. capite 6. et dicto cap. 14.

Cap. 11. Augustinus super genesim) sic etiam Raim. et Cõt. Eug. pro Aug. unus Tarr. nõ recte. sunt autem verba scholij, quę glossa inter lineas dicitur, Genes. c. 4. ad illa verba. vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

de morte Abel) sic etiã Raim. Abelis, unus Tarr.

perpetrati) patrati, duo Tarr. et Raim. parati, glossa, non recte.

accusatoris) sic etiam glossa, et Raim. accusantis, uetus Tarr.

Cap. 12. Galetano electo) Gaitano, duo Tar. Gaiet. vet. Greg. Gaget. idẽ tit. de purgat. can. Gaiaten. alter vetus. Gait. Cõt. et alij. Gaietanen. d. t. t. de purgat. Gaiacen. electo, li bro 8. reg. cõcil. d. parte 50. c. 14. quod verius arbitror. est autem parua vrbs hodie in Campania huius nominis quę, a veterib. alio nomine dicebatur.

Cum P.) sic Raim et Cont. Cum Petrus, cõcil. et duo Tarr.

Mancenella) sic editi Raim. libri. Mancouela, concil. Magonella, vet. Greg. Mauconella, alter vetus d. tit. de purgat. vt editũ est, idẽ hoc titulo. presbyter, et infra, additur sub tit. de purg. can. a Raim. et Contio. presbyter ex una parte, addũt hic ijdem.

& Bonus Cocci presbyteri) Caci pro Cocci, concil. Cocti, Barcin. et bonus presbyter, Raim. et Cõt. alia uoce omissa.

& Ioannes Bonus Cocci) Coci, concil. Boni Cocci frater, unus Tar. apertius. Ioannes frater Bonus Cocti, Barcin. nõ recte. et I. Bonus Cocti, Raim. alias Scoti, editus in marg.

laicus) sic etiam in concil. frater eius ex altera, Raim. addidit.

I. quoniam) I. quia, Raim. Ioãnem, quoniam, concil. apertius.

in iam dicti P. accusationem) sic in concil. accusatione, Barcin. vox iam non est in Gregor. Petri pro P. unus Tarr. apertius.

nequaquam admisimus) sic etiã in cõcil. nõ duximus admittendum, Greg. 9. sine ullo lucro.

cumq praefatus B.) presbyter, addit unus Tarr. tantum.

quoniam ad testimonium illius causa fuit adductus) quoniam in causæ testimonium fuit adductus, concil. quoniam in testimonium causę illius fuerat adductus, duo Tarr. in testimonio, Barc. quia in testimonium illius causæ adductus fuerat, Raim.

& quia frater eius I. scilicet) sic in concil. vox quia in vet. Tarr. non est. et quia prædictus I. frater eius, Raim. mutauit, quod mihi æque placet.

iam dictum P. coram te accusauerat) accusarat, unus Tarr. prius, additur in cõcil. ante vocem coram. eadem vox additur in Barc. et trib. Tarr. ante verbum accusauerat. ipsum P. coram te prius accusauerat, Raim.

repulimus ab accusatione) repulimus, cõcil. alijs omissis. ab accusatione eum repulimus, uetus Greg. non optime. vox eum in editis non est.

frater P.) sic Raim. Petri, concil. et unus Tarr. apertius.

Bonum Cocci antea) Coci pro Cocci, cõcil. Cocti, Barcin. ante pro antea, unus Tarr. memoratum B. antea

B. antea

B.antea,Raim.
de causa)in causa,Barcin.solus.
accusares)accusasset,Barcin.et tres Tarr.et concil.et Raim.
Vnde quoniam)sic etiam Raim.Verum pro Vnde,concil.non male.
predictum)sic in concil.P.addunt duo Tarr.et Raim.quod placet.
accusabas)sic etiam in concil.accusabant,Raim.quod non æque probo.
sed utrisque)utrique,concil.et Raim. aptius. sæpe tamen in Digestis utrique pro vterque est,et utrisq.pro utrique.
inducendam)sic in concil.prioris edit.indicendã,Raim.non male,et duo Tarr.in quibus olim fuerat inducendam.indicendam,concil. Suriana.
Inde siquidem est &c.)omittunt quædam Raim.et Cont.quæ sunt in concil.Inde est,tres Tarraconen.
quod d.s.)f.v.uetus Tarr.quod nõ placet.quod discretio vestra, concil. prioris edit. mendose. quod discretioni vestræ,Suriana concilia.
utrunq.illorum &c.)sic etiam concil. uterque illorum cum tribus sacerdotibus faciat se purgare,Raim.
xxx.dies)sic in concil.xxv.dies, unus Tarraconen.
seu obtentu)uel pro seu,uetus Tarraconensis solus.
deierare) sic etiam duo ueteres Tarr.peierare,cõcil.et Cont.et alij.
agnoscant)sic etiam Raim.noscant,concil.
quod si uterque illorum &c.) sic etiam in concil. uox illorum non est in uno Tarraconensi. omittunt quædam Raim.et Cont.
defecerint)defecerit,concil.et tres Tarraconenses.
tu deficientem)sic in concil. deficientem uero in purgatione,Raim.
priuar)sic etiam in concil.priuare procures,Raimund.
tibi modis omnibus)tibi omnibus modis,tres Tarrac.tibi omnimodo,concil.omittunt hęc Raim.et Cont.
quod si qui)sic etiam Raim.quod si,concil.
memorato P.)sic in concil.purgando,Raim.non male.
in sua noluerint purgatione assistere)uoluerit, concil. pro uoluerint.in sua purgatione voluerint assistere,uetus Gregor.ut editum est,Cont.et alij.uoluerint in purgatione assistere,uetus Tarr. in suam uoluerint purgationẽ existere, Barcin. non optime.
uel indignationem)et pro uel,uetus Tarraconen. solus.
nec eos aliquo modo impedias)nec eis amodo impedias,concil. prioris edit.quod vix probo. nec eos impedias,Raim.alijs omissis.eos pro eis,concil.posterioris editionis.cetera ut in priore.
Cap.13.Idem Wigor.Epõ)Idem Vigum.Epõ,uetus Gregor.Vigorien.Cont.et alij. Gregorius, uetus Tarr.Idem Vuigornien.Epõ, in 12.libro registri,concil.d.parte 50.c.16.
Ex parte tua &c.)Recte Cont.addit a Raim.prętermissa,quæ sunt etiam in concil.
fuit proposita)proposita fuit,concil.proposita est, Cont.
Abbatum suorum)vox suorum non est in ueteri Tarraconensi, neque in Contiano.est in concil.
sint aliquatenus audiendi)sic etiam Cont.aliquatenus sint admittendi,concil.
quod nisi alia rationabilis causa præpediat) quod nisi alia manifesta,et rationabilis causa præpediat,tres Tarraconenses, plenius. impediat, et manifesta, concil. pro præpediat.quod monachi,nisi alia rationabilis causa impediat , Raimund.
Abbatis esse noscuntur)sic etiam Raim. Abbatis sunt,concil.
non sunt ullatenus repellendi)sic etiam concil.et vetus Gregor.sunt nullatenus repellendi,Cont.et alij.
non possint)non possunt,uetus Tarr.solus.
expensæ debens)sic etiam concil.et Raim.debentur,Barcin.et tres Tarr.
accipiat,ministrari)sic etiam Raim. recipiat pro accipiat,concil.et unus Tarr.recipere mereatur, Barcin.quod cum uerbo debentur aptius coniungitur.
Post huius capitis uerba est in concil.De confirmationibus autem etc.ut cap.2.de confirmatione utili,huius collect.cuius inscriptio est,Idem Wigor. Episcopo, Pars cap. Ex parte tua.

TIT.II.DE SIMONIA,

& ne aliquid pro spirituali exigatur) De simonia, uetus Gregor.alijs omissis.et ne aliquid exigatur pro spiritualibus,alter uetus,et unus Tarr. et ne aliquid pro spiritualibus exigatur, uel promittatur,Barcin.et Cont.et alij.vox et in veteri Tarr.non est,et mox est.ne aliquid de spirituali exigant,uel promittã.t pro spirituali exigatur

tur,vel promittatur,alter Tar.In ea collectione, quæ concilio Lateran.sub Alex.3. coniuncta est,pars prima, vel,ut editum est, secunda longam hanc inscriptionem habet.De simonia,et ne merces pro ecclesiæ consecratione recipiatur,vel pro moniacatione,(scribo monachatione)uel pro sacramentis ecclesiæ,uel pro licentia docendi. Neue prælati uices suas ad causas terminandas, uel regimen ecclesiarum sub annuo pretio committant. Neue subditos tallijs vexent,uel poena pecuniaria multent.

CAP.1. *Gregorius generali synodo præsidens*) sic etiam Raim.et Cont.dixit,addit Ansel. lib.6.cap.83. Vrbanus,Grat.siue Palea 1.q.2.c.3. et mox Greg.in registro,cap.4.e.q. tota inscriptio desideratur apud Iuonem lib.3.tit.2.cap.7. Panor.exstat in registro B.Gregorij lib.4.epist. 44.c.88.et lib.12.cap.33.in ueteri tamen registro utrubique desideratur.est etiam editum in concil.Surianæ editionis,diciturque concilium Romanum,hoc vero caput est eius concilij cap.5. Gregor.in 2.gen.etc.Barcin.

In ordinando Epo &c.)Ante hæc uerba addi potuit,Pars cap.Antiquam patrum.ad initium est d.c.5.in concil.et in registro,et apud Ansel.Regulam antiquam etc.Palea,qui Vrbani verbis mendose hæc coniunxit.Iuo,Bern.et Raim.omittunt illa uerba,et alia Raim.quæ Cont.addit. vox In apud Iuo.non est. Integra igitur " clausula hæc est. Antiquam patrum regulam " sequens,nihil umquam de ordinationibus ac" cipiendum esse constituo.neque ex datione pal" lij,neque ex traditione chartarum, neque ex " ea,quam noua per ambitionem simulatio in" uenit,appellatione pastelli.Quia enim ordinando Episcopo etc.sic registrũ,et concil.nulli umquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendum etc.Ansel.et datione pro traditione, et enim in,pro in,quod malo. Regulam antiquam sequens nulli umquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendum etc. Grat.siue Palea.et donatione pro traditione, et enim in,pro enim.

manum imponit) ponit,registrum libro 4. tantum.

euangelicam uero lectionem) vox vero non est d. libro.4.registri,neque apud Grat. neque apud Cont.habent ceteri.lectionem vero euangelicam,vetus Tarr.tantum.

minister legit)legat,Iuo solus.

confirmationis autem eius epistolam) sic dict.libro 4.et Ansel.et Palea,et Cont. confirmationis uero huius epistolam,regist.d.lib.12.et concil.confirmationis epistolam,Iuo alijs omissis.

notarius scribit) sic regist. dict.lib.4.et concil. et Ansel.et Palea,et Cont.scribat,Iuo. excipit, registr.d.li.12.

Sicut autem non decet Epm manum)enim pro autem,Tarr.Sicut Pontificem non decet manum, dict.lib.4.manum non decet,d.lib.12.et concil. vox autem omittitur ab Ansel.cetera, ut edita sunt.Sicut Epm non decet manum,Grat. Sicut non debet Eps manum,Raim.Sicut(igitur) nõ debet,etc.Cont.

uendere)omittitur hæc uox a Raim.et Cõtio.habent ceteri.

ita minister)ita nec minister,Raim.solus.

non debet)hæc etiam omittunt Raim. et Cont. habent alij.

ordinationis eius)sua eius,regist.li.4.tantum non recte.sed uarietatem licet recipiamus, uel sua, uel eius.

uocem suam)vox suam non est in duobus Tarr. neque apud Raim.habent ceteri.

uenundare)uendere,Raim.solus.

pro ordinatione igitur &c.)hæc omisit Grat.ergo pro igitur,Ansel.et concil.uero,regist.vox igitur non est in veteri Raim.libro,est in altero veteri,et in editis.

uel usu pallij)sic regist.lib.12.et concil.et Ansel. et Raim.vox uel in uet.Tarr.olim desiderabatur.vel pallio,reg.lib.4.

atque patellis) sic olim uet. Greg. atq. pastellis, idem,et alter uetus,et editi,atque regist.et concil.et Ansel. et tres Tarraconens. pastum appellant Itali prandium,pastellum bellaria quædam ex carne et farina,alijsue rebus. utriusque uerbi fit mẽtio in rescripto Paschalis apud Gratian.1.q.3.cap.7. quæ verba apud Iuonem, et Ansel.et Deusdedit, et in libro Veron.non leguntur.pro pastu, dicitur etiam cap.1.huius tit.collect.2. atque patellis, Contius mendose.

eum,qui ordinatur) sic etiam Raimundus. eundem,qui ordinandus est, uel ordinatur, regist. libro 12.et Ansel.eidem, qui ordinandus est, vel ordinatus,concil.eundem,qui ordinandus, vel ordinatus,regist.li.4.non recte.

prohibemus) sic Raim.prohibeo,regist.et concil. et Ansel.

Quę post huius capitis verba sequuntur,quę ad eandem rem pertinent,in registro,et in concil.videri possunt,et apud Ansel.Lucen.quorum partem refert Gratianus.

Cap.2.

Cap.2.ex concilio Magot.) Magotiẽsi, duo Tarr. et Barcin. Maguntin. duo veteres Gregor. Maguntinen. Cont. et alij. Moguntí. cap.5. Burch. lib.3. cap.110. Magontiensi secundo cap. 5. Iuo parte 3. c.86. In concilijs ter hoc caput inuenio. Turonensis synodi sub Carolo Imp. cap.15. Moguntinæ sub Rabano Archiepõ cap.12. Moguntiacensis sub Arnulfo Imp. c.5.

Qui alium presbyterum etc.). Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Quicumq. presbyter. Integra clausula ita in concil. scripta est. Quicumq. presbyter per pretium ecclesiam fuerit adeptus, omnimodis deponatur, quoniam et ille contra ecclesiasticę regulae disciplinam agere dinoscitur. Qui alium etc. sic d.c.15. quod cõtra, pro quoniã et ille contra, d. c.12. quoniam contra, d.c.5. et Burch. qui omittit illa, omnimodis deponatur. eadem omittit Iuo, et pro quoniam contra, scribitq, uando contra. ante Qui alium, addunt d.c. 5. prior. edit. et Burch. et Iuo ET. vox presbyterum in Gregor. non est non sine iusta causa.

in ecclesia legitime ordinatũ) legitime ad ecclesiam ordinatũ, concil. et Burch. et Iuo. vox legitime a Raim. et Cõtio est omissa. legitime ad prædictam ecclesiam ordinatum, d.c.15. prioris edit.

tãq. sibi) vox sibi desideratur in Cõtiano, et alijs editis libris, est in veterib. Gregor. et in concil. et apud Burch. et Iuonem. eo quod, pro eamq. Barcin. non optime. in priore concil. edit. d.c.15. hæc, et alia verba desiderantur.

vindicauerit) uindicauit, unus Tarr. solus,

omnimodis deponatur) sic Burch. et Iuo. omnimode deponatur, duo Greg. omni modo, Cõt. et alij. hæc in concil. non sunt.

Post huius capitis verba est in concilijs. quod vitium late diffusum summo studio emendandũ est. Itemq. interdicendũ videtur clericis, siue laicis; nequis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia, et consensu Epi sui.

Cap.3. Deodatus Papa) Adeodatus Papa, duo Tarr. et duo veteres Gregor. Adrianus, tertius Tarr. ut editum est, Cont. et alij.

uni dederis) malo, uni dedit, ut Raim. uni sceleratissimo, cum dixit, Si male locutus sum etc. ut 2. q.7. par. ecce. Alan. tractatur illic a Grat. non dissimile argumentum, Christus, qui erat pastor pastorum, ouib. suis, de quib. ait: Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt, domus Israël etc. inter opprobria, et verbera, quæ ab eis patiebatur, ait, Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo etc. itẽ, quis ex vobis arguet me de peccato? At quicumque ad testificandum in aliquem, uel ad arguendum admittuntur; ad eundem accusandum admitti possunt. etc. Vide Matth. cap.15. Ioan. cap.8. et 18. Quæ de Iuda referuntur in scholijs Gregor. inepta sunt; et omnino reicienda: alij Iudæo scribunt aptius.

quanto magis &c.) hæc addit Cont. a Raim. prætermissa.

conuincendus) corrigendus, Barcinonen. et Contius.

dignoscitur) noscitur, Cont.

& in tali negotio) hæc omittunt Raim. et Cont. vox et in Barcin. et in tribus Tarraconen. desideratur.

ad pellendam) sic etiam duo veteres Greg. ad propalandam, Cont. et alij, non male.

exorandus) sic duo veteres Gregor. exhortandus, vetus Tarr. et Cont. et alij. exorandus, in marg. Cont. et quidam alij.

Cap.4. Idem) sic etiam Raimundus, et Cont. Siluester Papa, Grat. siue Palea 2.q.5. cap. 14. sed magis placet docti uiri opinio, ut hæc verba sumpta esse credamus ex libro 5. epist.5. Indict.14. registri B. Gregorij, cuius pars refertur etiam ab Iuone parte 5. cap.89. decreti, et cap.5. huius tituli a Bern. Papiensi. Itaque inscribendum est hoc caput, ut est in registro veteri. Gregorius Maximo præsumptori ecclesiæ Salonitanæ. Maximiano, est in editis. Maximino, apud Iuonem, Maximo, in margine. De hoc Maximo Salonitano uidimus supra cap.6. de accusationibus.

Accusatum simoniacum &c.) Hęc duo verba sunt apud Paleam, et Raim. tantũ. Addi potuit, Pars cap. Quotiens contra ex registro: Peruenit ad nos, ex Iuone. utriusq. clausulæ verba videbis cap.5. huius tituli.

necesse habuimus) sic etiam Iuo, et Palea, et Raim. et c.5. necesse fuit, regist.

summopere per scripta nostra prohibere) sic etiam Iuo. te, addit ante hæc verba regist. summopere per scripturam prohibere, Palea. prohibere, Raim. et Cont. alijs neglectis. vox summopere in ueteri Tarraconen. non est, neq. c.5. pro ea est vox TE.

ne missarum sollemnia celebrare debuisses) sic etiam Palea. debuisses, regist. et Iuo, et dict. cap.5. sed vox ne in edito registro desideratur. celebraret, Raim. Adduntur hoc loco Laurentij, et Melendi veterum interpretum opiniones; quas aliquã do edi curabimus: nunc nominum eorum appellatione contenti sumus.

donec quid esset &c.) hæc solus Iuo prætermisit.

Potuissemus addiscere) sic etiam regist. discere, Barcin. cognoscere, Palea. constitisset, Raim. et Cōt. disceremus, d. c. 5.

Post hæc verba in registro adduntur alia, quæ ad vocationem eius pertinent, et contumaciam: ea lector non sine fructu illic leget.

Cap. 5. Idem) sic etiam Raim. et Cont. addi autem potuit, in eadem. uel potius cap. 4. omitti debuit, quod est huius capitis summa, et compendium.

Quotiens contra &c.) Recte Contius addit omissa prius a Raim. quę sunt etiam in registro. Quotiēs cumq. unus Tarr.

quid gestum) sic in regist. quid suggestum, Cont. quod nondum probaui.

redarguas) sic etiam Cont. redarguit, regist. non recte.

irrequisitum) irrequisitū, regist. aptius. inrequę sitū, duo Tarr. irrequę siti, Cont. non rectē.

hoc relinquere) derelinquere, vetus Tarraco. solus.

Peruenit itaque) vox itaq. non est apud Iuo. neq. apud Raim. et Cont. est in registro.

sed et talia de te multa hic dicta sunt) alia pro talia, regist. et Iuo, et duo Tarr. de te, in altero eorum Tarr. non sunt. vox hic in tertio Tarr. desideratur. omnib. carent Raim. et Cont. et de te alia multa dicta sunt, Barcin.

de quib. unum, quod maximum fuit) quā pro quod, tres Tarr. et regist. quia, Barcin. quam maxime, Iuo. vox fuit in uno Tarraconensi non est.

propter quod necesse habuimus) sic etiam Iuo. fuit, regist. pro habuimus. propterea necesse hubuimus, Raim. est pro habuimus, olim fuit in vet. Tarr.

Cetera vidimus capite quarto.

Cap. 6. Lucius Papa) sic etiam Raim. et Cont. Lucius iij. vetus Tarr.

sicut enim) vox enim non est in Gregor. eam si retinemus, principium, quod addi possit, desiderabimus.

atq. propelli) sic etiam duo veteres Gregor. atq. repelli, vetus Tarraconensis, et Barcin. et Cont. et alij.

Petrus enim primus pastor ecclesiæ &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sumuntur autem hęc ex Lucę actus c. 8.

Simonis ⁎ interiora recognoscens) asterisci nota tollenda est. Constat enim ex Petri verbis hoc verum esse. Cor tuum non est rectum coram Deo. et mox. roga Deum, si forte remittatur tibi hęc cogitatio cordis tui.

sine aliqua audientia &c. ⁎ morte ⁎ multauit) morte. s. spirituali, dum dixit, Pecunia tua tecum sit in perditionem. vel refertur ad mortem temporalem. nam cum pignore posito volaret ad summa, per preces Petri corruit ad ima, et mortuus est. Alan. uidendus sermo B. Maximi, in quo de morte Simonis Magi narratur. Seuerior fuit Petrus in Ananiam, et Sapphiram vxorem, ut refert historia act. cap. 5. de quibus suspicabar aliquando Lucium cogitasse. Laudo Raim. ingenium, qui hæc maluit omittere.

Cap. 7. Alex. iij. in concilio Turon.) sic Raim. et Contius. Turonen. concil. dict. parte 2. cap. 10. addi autem debet, cap. 6. ex Pontificali veteri Romano, siue cap. 2. ex historia Anglica Gulielmi Neubrigen. lib. 2. cap. 14.

Non satis inutiliter a populo redarguitur) ab Apostolo, pro a populo, duo Tarr. sed in altero id mutatum est. mihi utraque scriptura imperfecta uidetur. A postolo auaritia redarguitur, Contius, qui omissa prius a Raim. addidit, adhuc sententia hæc mihi non probatur. Quia non satis vtiliter auaritia in populo redarguitur, concil. aptius. vox Quia neque in Pontif. est, neque apud Gull. cetera, ut concil. quod etiam placet.

si ab ijs) sic etiam Cont. et Gul. sed pro si, concil. prioris edit. et Pontif. et unus Tarr. quod non æque placet. ut editum est, Suriana concil. editio.

constituti) constitui, duo Tarraconenses soli.

& precipue qui) sic etiam Cont. contempto sæculo, addunt Pont. et Gul. et præcipue contempto sæculo, concil. omissa voce qui non recte.

regula modis omnibus non seruatur) regulam pro regula, vetus Tarr. non optime. et regulas, modis omnibus non cauetur, concil. aptius. et regulam, etc. ut in concil. Pontif. et Gul. ut editum est, Cont.

Prohibemus igitur, ne ab ipsis) ab ijs, Pontif. et Raim. ergo pro igitur, Gul. cetera, ut Pont. Prohibemus, ne ab eis, concil. Prohibuimus, Barcin.

transire volunt) sic etiam Raim. voluerint, Pontif. Gull. et concil.

nec Prioratus, vel capellania qualibet) sic etiam Raim. neue Prioratus, vel capellania quælibet, concil. neue Prioratus, aut capellaniæ quęlibet, Pontif. et Gul. nec Prioratus, nec capellania qualibet, uetus Tarr. nō rectę. sed quælibet scribendum est.

aut

aut clericorum) sic multi Greg. et Pontif. et Gul. vel pro aut, unus Gregor. vetus, et concil. et duo Tarr.

venundentur) uendantur, Pontif. et Gul. et Raim. uendatur, concil.

cui regimeni ipsarum) animarum pro ipsarum, vetus Greg. in altero ea vox desideratur. ceteri, ut editum est.

pro earum) ex earum, concil. tantum.

ullum pretium) vox ullum neq. in Barcin. est, neq. in concil. ceteri libri habent. nullum pro ullum, duo Tarr. sed scriptorem alterius pænituit.

exigatur) exigant, concil. sola.

hoc autem &c.) vox autem in concil. non est; habent Pōtif. et Gul. hæc clausula omittitur a Raimundo, et Contio.

contra hoc decretum) sic etiam Raim. hoc decetero, Pontif. Gul. et concil. uoce contra omissa.

tam ille, qui dedit, quam qui recepit) tam qui dederit, quam qui acceperit, Pontif. receperit, concil. cetera, ut Pont. tam ille, qui dederit, quam qui receperit, duo veteres Greg. et Barcin. et tres Tarr. acceperit, quartus. omnia Gul. omisit. quam ille, qui receperit, Cont. et alij.

et qui consentit) uel consentit, duo veteres Greg. uel consenserit, Cont. et alij. hæc neq. in Barcin. sunt, neq. in duob. Tarr. neq. in cōcil. neq. in Pōtif. neq. apud Guli.

ne dubitet) sic unus Tarr. non pro ne, ceteri libri.

Pro sepultura quoque) quidem pro quoque, est in concil. tantum.

et chrismatis, et olei perceptione) sic duo veteres Greg. et concil. receptione, Cont. et alij. susceptione, unus Tarr. in quo illa, et olei, desiderantur. chrismatis, et olei sacri perceptione, Pontif. vel chrismatis, seu olei sacri perceptione, Gul.

nulla cuiusq. pretij exactio intendatur) nulla cuiusdam pretij exactio intercedat, Pontif. nulla cuiusquā pretij uenalitas intercedat, Gull. aptius. nulla alicuius pretij exactio intendatur, concil. nulla cuiusq. pręsidij exactio attemptetur, vet. Greg. mendose. sed pretij pro præsidij scribendum. nulla cuiusquam pretij exactio attemptetur, alter vetus, et Cont. et alij.

cuiusquam cōsuetudinis) sic etiam Raim. huius pro cuiusquam, concil. alicuius, Pontif. et Gulliel.

quis tueatur) sic Raim. aliquis pro quis, Pont. et Gul. et concil.

diuturnitas temporis) vox temporis non est in vet. Tarr. neq. in Pontif. habent eam ceteri.

non minuit peccata) sic etiam Gull. et vetus Gregor. peccatum, Pontif. et alter ex veterib. Raim. libris, et concil. non deminuit peccata, Cont. et alij.

Cap. 8. ex concilio Lateran.) adde cap. 7. ut est in cōcil. non cap. 10. ut habet Contius.

Cum in ecclesiæ corpore omnia debeant ex caritate tractari &c.) Recte Cont. addit, quæ Raim. omiserat. Videntur autem esse hæc Pauli verbis cōsentanea, in epist. 1. ad Corinthios cap. 16. omnia vestra in caritate fiant. debent pro debeant, unus Tarr.

& quod gratis &c.) sumitur hoc ex verbis Christi, Gratis accepistis. gratis date. Matthæi c. 10. δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. vide cap. 2. de magistris, in hac collect.

gratis impendi) sic etiam in concil. gratis debet impendi, Cont.

horribile) horrendum, Barcin. tantum.

vel Abbatibus) et pro vel, unus Tarr. solus.

seu quibuscumq.) sic in concil. et in Greg. seu quibusque duo, Tarr.

ponendis in sede) sic etiam concil. sedem, Raim.

presbyteris) personis, vetus Tarr. solus.

in ecclesiam) sic omnes, præter veterem Tarr. in quo est, in ecclesia.

aliquid requiratur) sic Raimundus. exigatur, concil.

& non possit &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

nisi manum implere curauerit) sic lib. 3. Regum c. 13. de Hierobeam Rege Israel.

sibi habere) vox sibi non est in Gregor. est in concil.

quia lege mortis) legem pro lege, concil. et Raim. quod legem mortis, unus Tarr. moris pro mortis, varietas est unius Tarr. et conciliorum. mihi neutrum placet. suspicor significari præscriptionem, quam a barbaris quibusdam appellari audio mortizationem.

satis, quia cupiditate caecati sunt) sic etiam in concil. carent his Raim. et Cont. qua pro quia, unus Tarr. non male.

attendentes) nō attendentes. Barc. solus, et Raim.

quia tanto grauiora &c.) Cum tanto sint grauiora peccata etc. Gregor. 9. c. ult. de consuetudine. quod pro quia, concil. et Raim. et duo Tarr. in quorum altero vox tanto non est.

retinuerint alligatam) tenuerint alligatam, concil. et uetus Greg. detinent animam alligatam, alter vetus. retinuerint obligatam, Barcin. detinent alligatam, Greg. 9. d. c. ult. tenuerunt alligatam, Cont. et alij hoc titulo.

hoc de cetero fiat) sic in concil. hæc decetero fiant. Raim.

vel pro personis) sic multi Raim. lib. et vel pro personis, concil. et vetus Greg. et unus Tarr. et pro vel, alter Tarr.

ad sedem Apostolicam) delenda est hæc vox Apostolicam hoc loco, quæ neq. in concil. est, neq. in Greg. neque in tribus Tarr. sic supra dictum est, ponendis in sede, hoc est Epi, vel Abbatis sede, non Romana. IN autem pro ad, est in Gregor.

seu benedicendis) sic etiam Raim. seu etiam benedicendis, concil. et tres Tarr.

seu alijs sacramentis) sic duo veteres Gregor. seu etiam alijs sacramentis, concil. conferendis, seu tollatis, addit Contius, et alij ex aliquo scholio.

aliquid exigatur) ab aliquibus exigatur, vetus Tarr. solus.

inhibemus) sic in concil. prohibemus, Raim.

se noverit) vox se aliquando in uno Tarr. tantum non erat.

cuius factum &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concilijs. qui pro cuius, uetus Tarr.

exactione turpis muneris) turpis muneris exactiones, concil. prioris edit. exactione, Suriana côcil. editio.

Post huius capitis verba sequitur in concil. Prohibemus insuper, ne noui etc. ut c. 7. de censib. huius collect.

Cap. 9. Vigilen. Epo) Vigilensi Epo, concil. d. parte 2. c. 4. Wigilensi, duo Tarr. Vigilien. Raim. et Cont. et olim unus Tarr.

Cum sit Romana ecclesia &c.) Recte Cont. addit omissa prius a Raim. quæ etiam in concil. sunt.

tui locis) sic etiam concil. et Cont. tamen sedem licet, Barcin.

mater ecclesiarum omnium) sic etiam concil. vox omnium non eq. I at. nô est. caput ecclesiarũ omnium mater, Barc. caput omniũ ecclesiarũ, mater, Côt.

cogimur) sic etiam in concil. tamen, addunt Barc. et Cont.

suscepti regiminis) sic etiam Cont. suscepti honoris, et regiminis, concil.

ministramentis) dederit, concil. et Cont.

penitus enodentur) sic etiam Cont. enodentur penitus, vetus Tarr. vox penitus non est in concil.

præter procurationem) sic etiam Cont. moderatam addatur in concil.

habere debeas) sic in concil. exigere debeas, Barc. debeas exigere, Cont.

Et nos côsul. etc.) sic etiã Côt. Desideratur quædã in côcil. côsultationi pro consul. duo Tarr. Consultationi tuæ respondemus, vet. Greg. Consul. t. t. resp. alter vetus.

exigere) sic Raim. exhibere, vetus Tarr. quod non dum probaui.

sed procurationem &c.) etiã, addit vnus Tar. Quæ sequuntur, Raim. et Cont. omittunt. sunt etiam mendosa in concilijs.

nemo cogitur suis stipendijs militare) sic in concil. Quis militat suis stipendijs umquam? τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; Paul. epist. 1. ad Corinthios c. 9. pro stipendijs possumus sumptibus scribere, si Græcis adhæremus, et ita nô mercedem solum, sed cibum quoq. intelligere poterimus.

exigere potes) sic in concil. poteris, unus Tarr. nô male.

Cap. 10. De hoc autem) sic etiam Raim. vox autem non est in concil. d. parte 2. c. 13. Ante hæc uerba desideratur initium epist.

quod Rex, & Principes &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

a Bernardo Exon.) ab Ernardo quondam Certomensi, concil. alias Ceromensi. sic in priori edit. concil. a Bernardo, in poster. Ego mendosa esse omnia suspicor, et scribendũ: a Bernardo Oxomen. Est autẽ Exonia in Britannia, Oxoma in Hispania. Exonensi, unus Tarraconensis, non recte.

recepisse) accepisse, concil.

præstarent) sic etiam concil. præstaret, uet. Tarr. et Barcin.

Archidiacono Exonen.) Exon. tres Tarr. Senien. concil. Exom. Archid. vetus Greg. Obsom. Archid. alter vetus. Exonien. Cont. et alij. scribo Oxomensi.

beneficiũ certi redditus) sic in côcil. beneficiũ, duo veteres Greg. alijs omissis. beneficia, Cont. et alij.

et uterque) si pro ut, Barcin. tantum.

illorum, Archidiaconi videlicet & clerici) eorum pro illorum, côcil. scibcet pro videlicet, vet. Tar. in quo etiam est, et eius clericus. omnia Raim. et Cont. omittunt.

ei consentirent) eius electioni côsentirent, côcil. côsentiret eidem, Raim.

Hoc tuæ prudentiæ duximus respondendum) paternitati pro prudentię, côcil. quod nô æque placet. Tuæ pruden. respondemus, Raim.

quod si manifestum est) sic etiam Raim. quod si operis euidentia manifesta æstimatur, ita quod notorium est, concil. plenius.

tam iniquam, & detestabilem) his carent Raim. et Cont. leguntur in concil.

promissam rem recepisse) accepisse, concil. promissa recepisse, Raim.

& si exinde) aut pro et, concil. et tres Tarr. aut ex inde, Raim.

conuinci poterint) possunt ab aliquibus conuinci, concil. conuicti, Raim. et Cont. alijs omissis. conuinci possunt, olim uetus Tarr. poterunt, duo alij Tarr. quod malo.

mani

manifestum est) sic etiam Raim. manifestum non est, concil. non male. vide c. 12.
nec tamen) sic etiam duo veteres Greg. nec inde, concil. nec tamen inde, Cont. et alij non male.
& tamen publica) postea pro publica, cōcil. quod non æque placet. sed tamen publica, vetus olim Greg. mox tantum pro tamen, ut in alijs.
si defecerint) si quidem, addit vetus Tarr. solus ante hæc verba non recte. sed scribi potest, siquidem defecerint.
actores) sic duo veteres Raim. libri. auctores, Barcin. et uetus Tarr. et concil. et Cont. et alij.
sunt puniendi) sic in concil. et in veterib. Gregor. sint pro sunt, Cont. et alij.
principes suos) sic etiam in concil. eius pro suos, in Greg.
sollicite monere &c.) sic in concil. debes inducere, Raim. et Cont. alijs omissis.
receperint) receperunt, vetus Greg. solus.
ecclesiæ fine) ecclesiæ Ceromensi fine, concil. ecclesiæ Exon. duo Tarr. et Barcin. Exon. ecclesiæ fine, tertius Tarr. Exom. uetus Greg. Obsom. alter vetus. Exonien. Cont. et alij. scribo, ecclesiæ Oxomēsi fine. est autem Oxoma sub Toletano Antistite, cui hoc rescriptum mittitur. De limitib. singularum ecclesiarum, et quæ quib. Metropolitanis subicerentur, sub Rege Wamba actū est in concilio Toletano. Illic prouincia Carthaginiensis Toletano Archiepō subicitur, Oxoma uero inter alias vrbes eius prouinciæ, quę Ēpos habent, numeratur.
non possunt) sic uetus Greg. non possint, alter vetus, et concil. et uetus Tarraconen. et Cont. et alij.
Cap. 11. Alex. iij. Eborac. Archiepō) Idem Eboracen. Archiepō S. Legato, concil. d. parte 2. c. 14. non recte. scribi enim debet, Apost. ante S. sic enim appellari solent Cantuarien. et Eboracen. Archiepi. Idem Eboracen. Archiepō, Raim. et Cont.
de Ponte fracto) sic etiam cōcil. franco pro fracto, uetus Tarr. sacro, alter. omittunt omnia Raim. et Cont.
vir W.) sic duo veteres Greg. Vu. concil. V. Cōt. et alij. G. vetus Tarr.
Post hæc uerba adduntur hæc in concil. filius „Godrici pro controuersia, quæ vertebatur inter „eos super quadam ecclesia, quam idem R. assere„bat a præfato milite sibi datam fuisse; prędictus Vu. Hæc eadem verba sunt in Barcin. et in uno Tarr. his exceptis. filius G. pro Godrici, et illi data pro sibi, et W. pro Vu. quæ uarietas est libri Barcin. sed in Tarr. est, filius Godici. cetera, vt in eod. Barcin.

quia moram) qui moram, concil. quia idem W. moram, duo veteres Greg. quia idem V. moram, Cont. et alij.
in recessu suo &c.) hæc sunt in concil. omittuntur a Raim. et Contio.
Milonem) magistrum Milonem, concil.
nuntium tuum) suum, concil. et unus Tarr.
constituit) instituit, unus Tarr. solus.
Cumq. causa &c.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont. sint licet in concil.
d. f. nostris) dilectis filijs nostris, cōcil. et tres Tarrac.
tt. s. Luciæ) Card. pro tt. Barcin. sanctæ pro s. concil. et tres Tarr.
& Vi. s.) et V u. tt. sancti, concil. et M. sancti, vet. Tarr. et W. sancti, duo alij Tarr.
diaconus Cardinalib.) rectius in uet. Tarr. diacono Cardinalibus. diacono Cardinali, concil. et Barcin. diaconib. Cardinalib. alter Tarr. diacon. Cardinalib. tertius.
& ab ore &c.) sic etiam concil. Cumq. ab ore prę fati R. intellexerimus, Raimundus, et Cont.
memoratus miles) sic etiam Raim. prę fatus miles, concil.
promiserat ei) dare, addunt Barcin. et tres Tarr. et concil. et multi Greg. eidem pro ei, unus ex veter. Greg.
præscriptam) hac voce caret Raimund. est in concil.
eiusdem militis) vox militis non est in Gregorianis. est in concil. eius pro eiusdem, vetus Gregor.
posset in nostra curia) curia nostra, concil. præsentia pro curia, Raimundus. verborum ordo varie in veteribus libris Gregor. et in editis mutatur.
Vnde cum id &c.) Multa Raim. et Cont. omittūt. Vnde et cum id etc. concil.
per eosdem) sic in concil. per eos, vetus Tarraconensis.
nos intelligentes &c.) sic etiam in concil. acper hoc promissionem ipsam continere simoniacā prauitatem, Raim. et Cont.
promissionem ipsam) illam, concil.
eidem R. super eadem ecclesia) sic etiam Raim. vox eadē nō est in cōcil. T. pro R. vet. Tarr. nō recte.
silentium imposuimus) sic in concil. silentium duximus imponendum, Raim.
Ideoq. fraternitati tuæ per A. s. pr m.) Quę sequuntur, omittunt Raim. et Cont. Ideoq. fraternitatem tuam etc. concil.
R. vel alijs) sic in concil. V. pro. R. vet. Tarr. non recte.
super præscripta) scripta, concil. dicta, vnus Tarr.
grauari) vel inquietari, additur in concil.

Cap. 12.

Cap.12. Cistren. Epo) Cestrensi Epo, concil. d. parte 2. c. 15. Castrensi, uetus Tarr. Castren. vetus Gregor. Cist. alter vetus. Cistrenen. Cont. et alij.
Insinuatū est aurib. etc.) Multa omittunt Raim. et Cont. quæ sunt in concil. nobis pro aurib. habet vetus Greg. solus.
plurimi sunt clerici cōstituti) plures pro plurimi, vetus Tarr. instituti pro constituti, duo alij Tarr. plurimi sunt instituti, concil. plurimi clerici, Raimund. et Cont. alijs omissis.
& inde infamia respergi) vox inde non est in concil. et infamia inde respergi, Raim.
quoniam indignum etc.) hæc etiam omittūt Raim. et Cont. sunt in concil.
remaneant) remaneret, concil. non recte in priori edit. remanerent, in poster.
in prædictis clericis) malo ecclesijs, ut est in concil. et in Barcin. et in uno Tarr. et in Gregor. qui addunt ante hæc verba uocem quos.
ap. ces.) appellatione cessante, concil. hæc etiā omittunt Raim. et Cont.
infra xl. dies &c.) hæc omittūnt Raim. et Cont. sunt in concil. excepta voce litterarum.
ecclesiarum sibi commissarum) sic in concil. huiusmodi ecclesiarum, Raim.
perpetuo prius) sic etiam in concil. eos, addit vet. Greg. eosdem, alter uetus, et editi libri.
promissurus attentius &c.) hæc etiam sunt in cōcil. omittunt Raim. et Cont.
alicuius ope tenus deierare) rei, additur in cōcil. post vocē alicuius, et in uno Tar. in quo olim ea vox nō fuerat. peierare pro deierare, est in marg. cōc.
Cap.13. vel emolumentum quodlibet) hæc omittūt duo Tarr. sunt in Gregor.
a quocumque) sic etiā Raim. a quoquā, duo Tarr.
vel incestuoso) aut pro vel, Tarr. vetus. omittunt omnia Raim. et Cont.
nec pro respectu) sic Raim. uox pro non est in Barcin. neque respectu, vetus olim Tarr.
cuiusq. persona) cuiuscumq. pro cuiusq. vetus Gregor. solus.
aut consanguinitatis, vel) aut pro vel, Greg. vetus. in altero, consanguinatatis, vel, omisso aut. consanguinitatis, aut, Cont. et alij.
detractet) sic duo veteres Greg. detrectet, Cont. et alij, quod malo.
nec a quoquam pænitente &c.) nec quemquam pænitentem, vel minus digne pænitentem, Raim. aptius. peccatorem pro pænitentem, Cōt. in margi. quod reiicio.
adducat) sic etiam Raim. reducat, Barcin.
Cap.14. Ioā venerabili fratri nostro Vigoren. Epo) fratri R. et Vuigoren. Epo, cōcil. d. parte 2. c. 12. non recte. R. pro fratri nostro, Barcin. Idem Wigor. Epo, uetus Tarr. alijs omissis. Idem, tantum duo alij Tar. Idem Wigon. Epo, vetus Gregor. Wigor. alter vetus. Vigor. Epo, Cont. et alij. scribo, Idem venerabili fratri R. Wigornien. Epo.
& dilecto filio de Pateia Priori) Priori de Panteia, concil. et Priori de Pantan. vetus Tarr. et Abbati de Pateria, vet. Greg. et Priori de Acra, Cont. et alij non sine mendo. nam monachi de Acra erant, qui conquerebantur.
de Acra) sic etiam Raim. de Atra, concil. sed postea, de Acra.
nobis transmissam accepimus) recepimus, Raim. et Cont. alijs omissis. quæ sunt in concil. alio tamē ordine.
quoddam maneerium) quondā mannium, concil. et in marg. quoddam manerium, Barc. et tres Tarr. et Raim. suspicor Tancredum mansum, aut aliā vocē habuisse, addit enim; alias manerīū, quod idem est. sed et in alio veteri scholio est. manerīū idest mansum, vbi erant rustici.
quod dicitur Vella) sic in concil. Guella, vet. Tar. Wella, alter. Vcella, tertius. hęc omittunt Raim. et Cont.
Ganonum) Gadonum, concil. Genon, vetus Tarr. Gatonum, alter. Gen. vetus Gregor. Genen. alter uetus, et Cont. et alij.
Cadonio) Gadonio, in cōcil. sed postea Cadonio. Cadomo, in duob. Tarr. Cadomo, siue Cadonio, in duob. vet. Gregor. Cadamo, in Barcin. Cardonio, apud Cont. et alios.
censu xv. librarum) canone pro censu, cōcil. xxv. pro xv. unus Tarr. libris pro librar. vetus Greg. ceteri libri, vt editum est.
ab ipsis) de ipsis, uetus Tarr. solus.
Prior eorum) ipsorum, olim vetus Greg. Prior de Acra, unus Tarr. ut editum est, alij libri.
manerium) sic etiam Raim. mannium, concil. mansum, vetus Tarr.
De ecclia) de ecclesia, vetus Tarr. de ecclesiam, olim alter, mox ecclesiam, de expuncto, nō male. et ecclesiam, tertius Tarr. quod etiam placet. id etiam est in concil. ecclesiam, Barc. omittunt omnia Raim. et Cont.
de Cadonio) sic in concil. varietas eadem, quæ supra, Cadomo, et Cardonio, et Cadamo. hoc amplius vox monachis ante hæc uerba est in Barc. libro, et apud Raim. Barcin. quod placet.
accepta pecunia) persona, concil. mendose.
Vnde quia) sic etiam Raim. indequé, concil.
& nobis &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
minus irrationabiliter attentetur) minus quā, pro minus, concil. prioris edit. minus quam rationabiliter, Suriana editio. minus rationabiliter attēptatur, Barcin. et tres Tarr. aptius.
committimus) sic in concil. terminandā, addit vetus Tarr.

vetus Tarr.

m.qua.)mandantes quatenus, concil. mandantes qua.tres Tarr.Mandamus,qua. veteres Gregor. quatenus,Cont.et alij.

ante vestram etc.)nō pauca etiā omittunt Raim. et Cont.quæ sunt in concil.

concordia)in concordia,unus Tarr.solus.

prouisuri quod)sic etiā concil.scituri,quod,Raim. apertius.quāuis neutra vox apta mihi videtur.

sicut emi non potuerit) non potuit,vetus Tarr. et Raim.non potuerunt, alij duo Tarr.non potuerunt iura,concil.Refertur hoc loco a Tancredo Bernardi Papien.opinio, qui dixit hanc fuisse locationem.

ita etiam nec redimi)vox ita nō est in concil.vox etiam olim in Tarr.veteri desiderabatur,ita nec redimi ecclesia memorata,Raim.

et nos predictos) vox et non est in concil. neq.in trib. Tarr.vos ipsos,Raim.

de quibus)sic concil.et Greg.9.de qua,duo Tarr. quod non aeque probo.

contradictione etc.)inducatis,Raim.et Cont. alijs omissis.occasione etc.concil.non optime.

differatis)festinetis,concil.quod nondū placuit.

Si uero uterq.etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

his exequendis)sic in concil.in, additur ante hæc verba in vno Tarr.

Cap.15.Idem)sic etiam Raim.et Cont.sed in concil.parte 2.cap.5.Idem in concilio Turonen.de eadem re.et cap.6.Idem eidem Epo. utraq. inscriptio mendosa est.suspicor scribendum, Idē Archidiaconis per Angliam constitutis.

Ea que etc.)Recte Contius sub hoc titulo addidit a Raim.prætermissa.Sed sub titulo de censib.mutam personam egit.in concil. multa desiderantur.

procedunt)proueniunt,Cont.

penitus extirpanda sunt)vox sunt non est in trib Tarr.sunt penitus extirpanda,Cont.

Audiuimus autem) vox autem neq. apud Raim. est,neque apud Cont. Audimus,est in vno vet. Greg.

ausu temerario)hęc etiam omittuntur ab eisdē,ut quæ postea sunt,diuersis nominibus.

Episcopalem)temporalem,Barcin.solus.

simoniacum esse cognoscitur)dignoscitur,duo Tarrac.hoc,additur in Gregor.ante verba edita.

et periculum etc.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont.

m.et m.pr qua.)u.m.et pr.qua.vetus Tarr.mandamus.quatenus,Raim.

ab ecclesia sub)hæc etiam ab eisd.sunt omissa.

ulterius nullatenus exigatis)non ulterius exigatis, vetus Tarr.voce ulterius carent Raim.et Cont.

pro certo scituri)sic etiam Raim.et,siue etiam,addit Barcin.ante hæc uerba me non flagitāte. scituri pro certo,vetus Tarr.

ausu temerario)hæc etiam in omissis a Raim. et Contio numerabimus.

dignitatis vestra)vox vestræ ab eisd.omittitur.

nihilominus etiam vobis etc.) hæc etiam omittunt Raim.et Cont.debuerunt autem sub titulo de censib.scribi.sunt in concil.d.c.6.hoc initio. Nihilominus et præsentium etc.

ecclesias ipsas)vox ipsas non est in vet.Tarr.est in concil.

uisitationis officium)uisitatoris officium,concil.

ut eas magis)vox eas non est in concil.

correctionis)sic in concil.correptionis,vnus Tarr.

Cum autem beati Petri denariorum collectionem) Cum autem collectas denariorum beati Petri, concil.d.c.5.ubi præposterè duo capita collocata sunt.Cum autem propter beati Petri visitationem,denoriorum collectionem,duo Tarr.et Barcin. sic etiam Raim. et Cont. excepta voce collectionem,pro qua collectam habēt,ut apertiorem. Hæc collectio, præstatio est quædam, quam Angli soluunt Romanæ ecclesiæ,ut Alanus Anglus ait.

in collectione facienda predictas)hæc omittunt Raimun.et Cont.sunt in concil.excepta voce prædictas.

grauare nullatenus præsumatis) sic in concil. non grauetis,Raim.

aliter siue magis etc.)hęc etiam omittunt Raim.et Cont. sint licet in concilijs. aliter siue, in vno Tarr.desiderantur.

prædecessores nostri)uestri tempore,concil.et Barcin.prædecessores vestri temporib. decessorum meorum,unus Tarr.plenius.

Innocentius, Eugenius Romani Pontifices) et, addit vetus Tarr.inter duo nomina suprascripta Pōtificum.Innocentij, Eugenij Romanorum Pontificum,Barcin.et duo Tarr.Eugenij,et Innocētij Romanorum Pontificum,concil.

quod si temeritate qualibet etc.) aliqua pro qualibet, concil. et vetus Tarr. Quod si secus præsumpseritis,Raim.

id præsumpseritis attemptare)contempseritis,concil.alijs omissis.

id,quod videmini habere etc.) uerbis euangelij vtitur Matthæi cap.25.et Lucæ cap.19.

Cap.16. Deusdedit) sic etiam duo veteres Gregor. Item Dominusdedit, Barcin. Deodatus, Cont.et alij.

huius criminis)simoniæ,addit vetus Gregor. solus.

Item omnis peccator etc.) hoc est initium cap. 17. in veteri Tarr.tãtum,cum hac inscriptione, Itẽ. mox sequitur. Omnis peccator etc.
quem etiam)hac voce etiã carent Raim.et Cont.
uel etiam meretrix)vox vel non est in vet.Greg. solo.
Cap.17.Nõ ponitur)Pro his verbis scribi debuit, c.6.de pactis.et c.11.de censib.ut supra de pactis cap.6.in hac collect.vide etiam in concil. parte 28.c.8.Hoc est cap.18.in vet.Tarr.
paciscuntur)paciscantur,tres Tarrac.de,addunt duo ex eisdem.
maiores solitis)solito,vetus Tarr.
f.s.)f.u.vetus Tarr.
paenitentia)pœna,duo Tarr.
ue.pr.) uenire præsumpserint,tres Tarr. et Barcin.
a pos.)ap.pos.Barcin.et duo Tarr.ap.ces.tertius.
eos ecclesijs) vox ecclesijs non est in vno Tarr.
quam citius)quantocius,unus Tarr.
et alias)vox alias in vet. Tarr.non est.
Ad hoc quia)quoniam pro quia,duo Tarr.
dicti Epi) scribendum diœcesani Epi, ut est in Barcin.et in trib.Tarrac.di. Epi,est in quarto Tarr.
eadem)eidem,unus Tarr.solus.
possunt transferri)possint pro possunt,unus Tarrac.
ne de fraude)ne de sua fraude,Barcin.et tres Tarrac.
Cetera dicta sunt d.c.6.de pactis,quod totidem verbis scriptum est.
Cap.18.Lucius iij.Spaleton.)Spalat.vetus Tar.R. Spalaton.duo alij Tarr.Lucius iij.Raim.et Côtius,alijs omissis,Spalen.Archie.Côt.in marg. Hoc est cap.19.in veteri Tarr.Vide,quæ diximus cap.1.de consanguinitate.
pars c.Super eo,quod)Integra clausula,ni fallor,est sub titulo de bigamis non ordinandis.P.c. Super eo.Cont.
De simoniace vero &c.)omittunt quædam Raimund.et Cont.
nosceremus)cognoscamus,Raim.
fuerunt)fuerint,vetus Tarr.et Raim.sunt,duo alij Tarr.
cum quidam)quod quidam, vetus Gregor. solus.
quandam speciem)simoniæ,addit Raim.
ignorantibus ordinatis)ipsis ignorantibus, Raimund.
simoniace ordinentur)vox simoniace in uno solo veteri Tarraconen.non est,quod non reprehendo.
in suis &c.)ordinem verborum mutasse videtur Raim.

*Cap.19.Alex.iij.Breare** *Ricardo*)Bare pro Breare, Barcin. Batrencardo, vetus Tarr. Ricardo Barre,duo alij Tarr.Idem,alijs omissis,Raim.et Cont.Baren.Epo,Cont.in marg.non recte. Mihi Barẽsi Ricardo,magis placet,aut quod in veteri Tar.est.Rectius autẽ Raim.ordinẽ mutauit horũ capitũ, vt Alexãdri rescripta essẽt,ante Lucij successoris rescripta.Hoc vero est c.20.in veteri Tarr.
quod G.Cant.)sic uetus Gregor.Cantuarien. vetus Tarr.et alter vetus Gregor.H.pro G.Cont. et alij.
te multis promissionibus illexit)allexit,duo Tarr. induxit, Raim et Cont.
& quorundam magistrorum &c.)magnorum pro magistrorum,Barcin.et tres Tarr.aptius. multa omittunt Raim.et Cont.
commonitione)commonitionibus,duo Tarraconen.
hominium faceres)sic vetus Gregor.hominium faciens,alter vetus.homagium faceres,Cont.et alij.
ita quidem quod)ita quod,duo Tarr.et Raim.
ipse tibi beneficium ecclesiasticum)sic etiam Raim. ipse tibi ecõtra ecclesiasticũ beneficiũ,duo Tarrac.
exhibere deberet)exhiberet,duo Tarr.et Raim.
Unde) Verum,vetus Tarr.solus.
illicita satis,& contra)vox satis non est in duobus veteribus Gregor.illicita contra,Cont.et alij,ceteris omissis.
sicut tua etc.)hæc etiam omittunt Raim.et Côt.
& suppliciter)et simpliciter,Barcin.et vetus Tarrac.quod non æque placet.
beneficio cõstituto acciperes)reciperes,vetus Tarr. de,vero addendũ est ante hęc verba,ex auctoritate triũ Tar.de beneficio acciperes constituto, Raim.
in hac parte)hęc etiam omittunt Raim.et Cont.
Archiepi)scribendum Archidiaconi, ut est in Barcin.et tribus Tarr.et in Gregor.et supra ita scriptum fuit.
hominio)sic etiam duo veteres Gregor.homagio, Cont.et alij.homagij mentio fit c.13.de regulis iuris,in hac 1.collect.
contraire noscantur)sic etiam Raim.noscuntur, vetus Tarr.contraria noscantur,alter Tarr.
ex beati Petri &c.)vox ex non est in veteri Tar. multa omittunt Raim.et Cont.
& nostra etiam)te pro etiam,vetus Tarr. utramque vocem alij duo Tarr.omiserunt.
ab aliquo Epo)vox aliquo non est in Gregor.
& Deo &c.)hæc etiam omittunt Raimund.et Cont.
Verum) Vnde,vetus Tarr.solus non recte.

pro

propter hoc)hoc, tres Tarr.et Raim.

passis res pergi)sic etiam Raim.in posterum,additur ante hæc verba in veteri Tarr.

& quasi in)et quas in,duo Tarr.et Raim.

Cap.20.Strigon.Epo)malo, Archiepo, vt est in Gregor.Archid.vetus Tarr.non recte.tota inscriptio desideratur in concil.d.parte 50.cap.1. Est autem hoc c.21.in veteri Tarr.

exurgere,& ex intima &c.)exurgere,et te eas ex intimæ etc.concil.plenius.multa omittunt Raimund.et Cont.resurgere pro exurgere,Barcin. exsurgere, vetus Tarr.

cognitionem)deuotionem,concil.

perferre)perferri, cōcil.et Raim.quod nondum præstuli,præsertim addita voce te,quæ in concilijs est. proferri,quoq.est in veteribus Greg. non recte.

in his)sic etiam Raim.in huiusmodi, concil. de huiusmodi,vetus Tarr.

(si leges humanæ &c.)primus Alanus attulit cōst. ult.de fide instrum.in qua hæc verba sunt.quidam subtili reuerentia tenti nec verum sacramentum præstare patiuntur.alij alia adferunt iuris con.verba:sed nemo eadem,quibus Pontifex usus est.

tenui religione)sic etiam Raim.contenti,additur in concil.

etiam necessaria,&c.)sic etiam duo veteres Gregor.et pro etiam,unus Tarr.et concil. necessarie,et legitime exhibenda,concil.in marg. vox etiam non est in Contiano,et alijs editis.

tenuem enim vocant religionem)sic in cōcil. talem religionem,uetus Tarr.tenuē religionem vocātes,Greg.9.

qui in talibus hesitant)quæ in talib. hæsitat,concil.et Raim.et duo Tarr.

aliquatenus)hæc vox in vet. Tarr.solo non est.

Vnde Psalmista dicit &c.)hæc omittunt Raim. et Cont.sunt in concil.addita voce etiam post verbum Vnde.

Trepidauerunt,vbi non erat timor) Trepidauerūt timore &c.concil.et Complut.psal.13. Græcis, alijs 14.additur autem vox illic in psalmo. τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐδειλίασαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Lxx. Dominum non inuocauerunt;illic trepidauerunt timore,ubi nō erat timor. Vulg.editio.Qui deuorant populū meum,vt cibum panis,dominum nō inuocauerūt. ibi timebunt formidine,quoniam Deus in generatione iusta est.Hieronym.Eadem fere verba sunt psal.52.Græcis,53.alijs. τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος.Dominum non inuocauerunt;illic trepidauerunt timore,vbi non fuit timor.Vulg.editio.Qui comedunt populum meum, vt cibū panis,Deum non inuocauerunt.ibi timuerunt timore,ubi non erat timor.Hieronym.

In hoc autem)sic etiam concil.itaque pro autem, Raim.qui multa omittit, et Contius nihil addit.

dilectus f.noster P.)dilectus filius noster Petrus, cōcil.filius pro f.vetus Tarr.dilectus P.alij duo Tarr.et Barcin.alijs omissis.quod P.Raim.et Cont.

tituli f.)scribe,sancti,vt est in trib.Tarr.et in cōcil.in quibus concil.vox tituli desideratur.

in Damaso)sic in concil.in Damasco, Barcin.et duo Tarr.mendose.fuit autem nomen cuiusd. Pontificis Damasus,qui a B.Hieronymo valde laudatur.

Eustachij)sic in concil.sed in marg.prioris edit. Eustathij.non male.Eustasij,in vet.Tarr.Eustochij,Barcin.non recte.

& vt pallium tibi)sic etiam duo Gregor.et vt tibi pallium,concil.vox et non est in uno Tarr.neq. apud Cont.et alios.

deferret)sic in concil.traderet,Raim.non male.

dilectus filius noster Alanus frater tuus) Albanus pro Alanus,concil.et duo Tarr.Ltertius Tarr, et frater tuus,Raim.et Cont.alijs omissis.

eidem Cardinalis equum unum)sic in cōcil.ei equū, vetus Gregor.unum,addit alter vetus,et alij editi.

te penitus)vox penitus non est in Gregor.est in concil.

quoniam per)quia per,unus Tarr.tantum.

tria sunt)sic multi Gregor.tria sint,concil.et vetus Greg.et vetus Tarr.

& recipientis &c.)hæc non recte edita sunt,vt erant in uno Tarr.et in Barcin. sed in concil.et in Gregor.et in alijs tribus Tarr.aptius scripta sunt.et recipientis qualitas,muneris quantitas, et tempus donationis.qualitatem personarum, vt a quo etc.sic in concil.accipientis pro recipiētis,est in uno Tarr.donationis tempus,est in tribus Tarr.et qualitas pro qualitatem. accipientis qualitas,quantitas muneris, et donationis tempus.qualitas personarum,vt a quo etc.sic vetus Gregor.et Cont.et quantitas,alter vetus.

vel econtrario)sic vetus Greg.vel econtra,unus Tarr.uel econuerso,alter vetus Gregor.et alij editi libri.an econuerso,concil.

sollicite consideremus)hæc sunt in concil.omissa sunt a Raim.et Contio.

æstimationem &c.attendimus)sic etiam concil.æstimatio etc. Raim.omisso verbo attendimus, sunt alia in Cōtiano,et quibusd.editis mēdosa.

magni,vel)si,ante hæc verba addunt tres Tarrac.et Barcin.et concil.et Raim.

minoris pretij) vox pretij in veteri Tarr. olim nō erat.
diligentius inspiciamus &c.) omittunt hic etiā quædam Raim. et Cont. quæ exstant in concil. diligentius etiam inspiciamus, vetus Tarraconensis.
studiosius inquisitis) inspectis, concil. altera voce omissa.
quæstione tua) vox tua in vet. Tarr. desideratur, est in concil.
nil reprehensione) nil reprehensibile, duo Tarr. quod non æque placet. nihil reprehensibilitate, concil. quod minime probo, ferendum tamen est, sic enim tunc loquebantur.
Si enim) sic in concil. Si ergo, Raim.
personarum qualitatem) personam, et qualitatem, Raim. non optime.
certa consideratione) recta pro certa, Barcin. et tres Tarr. et concil. omittunt hæc Raim. et Contius.
pensamus) sic in concil. et in Gregor. pensemus, duo Tarr.
non fuit) non videtur, Barcin. solus.
non petentis) non, in veteri Gregor. omittitur. ex Vincentij Hispani scholio retinēda ea vox est, qui et Senecę verbis utitur, et carmen adfert nō ineptum; Gratius est donum, quod venit ante preces.
donaret) sic in concil. daret, vetus Tarr. forte donaret, Raim.
temporis necessitatem) sic Raim. et concil. ipsius pro temporis, vetus Tarr. qualitatem pro necessitatem, alter Tarr.
intentione hoc) sic etiā duo veteres Greg. ratione hoc, concil. vox hoc non est in Contiano, et alijs editis.
in tali articulo subueniretur) in tali subueniretur articulo, concil. in articulo suæ necessitatis subueniret, vetus Tarr. subueniretur in articulo prænotato, Raim.
Quare super hoc &c.) hęc recte Cōtius addit pręter missa olim a Raim. sunt autem in cōcil. propter pro super, est in Contiano.
nullius vnquā debet) nullus pro nullius, tres Tarr. et Cont. nullus debet vnquam, concil.
dantis, vel accipientis) sic etiam Cont. et pro vel, duo Tarr. et concil. donantis olim pro dantis, unus Tarr.
in mente habuerit) sic etiam concil. et Cōt. habuit, tres Tarr.
quamlibet vel in modico) sic in concil. vel modicā, vetus Tarr. quantamlibet vel etiam in modico, Ant. Cont.
et pallij receptionem) sic in concil. et in Contiano, et si ante pro et, vnus Tarr. omittit omnia Barc.
et te nolente) sic etiam Cont. Cum te nolente, cōcil. non male.
equus necessitate instante) cum, additur ante hæc uerba in vet. Tarr. et in alijs duobus, sed in altero, vt editum est olim fuit. quod, additur in Barcin. vt, in concil. in quibus vox instante omissa est, et equus in necessitate, Cont. uoce instante omissa.
tanti pretij reputetur) sic in concil. reputatur, net. Tarr. vox pretij in Contiano desideratur, quod non reprehendo.
mouere debeat) sic etiam Contius. deberet, concil.
ad aliud declinare) declinare, concil. alijs omissis, alium pro aliud, Tarr. duo. quia, addit Contius non sine mendo.
Beatus qui excutit manus suas ab omni munere) Esaiæ cap. 33. referuntur eadem verba a B. Gregorio homilia 4. in uerbis relatis a Burch. lib. 1. cap. 113. et Iuone lib. 3. tit. 9. cap. 5. Panor. et parte 5. cap. 86. decreti, et Ansel. lib. 6. cap. 75. et Grat. 1. q. 1. cap. 14. Prophetæ verba hæc sunt. Qui ambulat in iustitijs, et loquitur veritatē; qui proijcit auaritiam, et calumniam, et excutit manus suas ab omni munere. et post alia. Iste in excelsis habitabit. Complut. Lat. πορευόμενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθεῖαν ὁδὸν, μισῶν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀποσειόμενος ἀπὸ δώρων. et postea. οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς. Lxx. Ambulans in iustitia, loquens rectam viam, qui odit iniquitatem, et iniustitiam, et manus excutiēs a muneribus. et postea. hic habitabit in excelsa spelunca petræ fortis, Compl.
de illis donis) vel de illis bonis, Barcin. mendose.
allicere, vel interuertere solent) et inuertere, concil. vel inuertere, unus Tarr. et vet. Gregor. uertere pro interuertere vetus Tarr. mutare, Barcin. allicere, uel peruertere solent, tertius Tarr. alidere, vel inuertere solēt, alter vetus Greg. peruertere pro interuertere, Cōt. et alij, cetera. vt edidimus.
si ipsa etiam) sic in concil. et in Gregor. vox etiā non est in duobus Tarr. forte et si pro si, in margine concil.
ordinatori vel cōsecratori) offerat, addit Raim. ante hæc verba. vocem vel cōcil. et, unus Tarr. vel etiam consecratori, est in altero Tarr.
medicinas aut de optimo vino) sic in concil. aut de vino, duo veteres Gregor. alijs omissis. vel pro aut, Cont. et alij. vel medicinam, vetus Tarrac.
fuerint, et quæ) sic etiam concil. et duo veteres Gregor. fuerunt, ex quo, Cont. et alij, non recte.

non

non tamen ecclesia Romana &c.)nec pro nõ, Barcin. mutatur verborum ordo in concilijs, et in Gregor. pleniusq. in concil. est. non tamen Romana ecclesia dantem, uel accipientẽ dilinquere interpretari consueuit, nisi illa interuenirent ex pacto. concil. non tamen ecclesia Ro. interpretari consueuit accipientem in his delinquere, vel donantem, Raim.

Post uerba supra scripta est in cõcil. alterius quęstionis responsum multis mendis plenum, quã obrem totidem uerbis id referre noluimus. agitur autem de fratre Archiepi, qui securitatem quandam promiserat Regi pro priori ecclesia, num id noceat ipsi Archiepõ. Adferuntur quædam relata apud Grat. 1. q. 5. c. 1. 2. et 3. si puer ad ecclesiam a parentibus pecunia interueniente offeratur, ad tempus ab eadem ecclesia remouendum, sed postea etiam ad eandem assumi posse. Initium verborum est: De cetero licet, sicut tuæ litterę continebant etc.

Cap.21. Lucius iij.)sic etiam Raim. et Cont. Turonensi Arch. additur in concil. parte 40. c. 4. titulo de electionibus in priori editione. Archiepo, in Suriana editione. Hoc autem est cap. 22. in ueteri Tarr.

Matthæus)sic etiam Raim. Presbyter, concil. ego utramque vocem coniungendo scribo: Matthæus presbyter.

secreta)sic Raim. sua, concil.

maioris partis)sic etiã Raim. maioris, et sanioris, concil. plenius. alias sanctioris, quod non placet, quæ uarietas in Suriana editione omissa est.

quia paucis &c.)omittunt quædam Raim. et Cõtius, quæ sunt in concil. paucis tibi contradicentibus, Greg. 9.

perturbata) tamen, additur in Barcin. et in trib. Tarr. et in concil. non est in Greg. in quibus turbata scriptum est.

quam prius sustinebas) hæc sunt in concil. nõ sunt in Gregor.

conquieuit)sic Raim. quieuit, concil.

a labe)hæc in concil. non sunt, habet Raim.

per iam dictum Card. Apostolicæ sedis)hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. ab Apostolica sede, pro Apost. sedis. Barcin.

quæsiuisti)sic in concil. et in duob. veterib. Greg. requisisti, Cõt. et alij, in quib. additur ex aliquo scholio, quid tibi sit faciendum. quæ verba in ueterib. non sunt.

tibi significatione præsentium mandamus) respondemus pro mãdamus, duo Tarr. præsentium tibi significatione mõstramus, concil. respondemus, Raim. et Cõt. alijs omissis.

administrationem prædictam)vox prædictam est in concil. non est in Gregor.

dimittis)sic in concil. dimittas, Raim.

illius uerbi euangelici)euangelici verbi, concil. uoce illius omissa. illius uerbi, Raim. tertia voce prætermissa.

Nihil prodest homini, si uniuersum mundũ lucretur) Nil pro Nihil, concil. et duo ueteres Greg. Nihil Cont. et alij. Quid enim prodest homini, si mũdum uniuersum lucretur? Matthæi c. 16. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ; Quid enim prodest homini, si lucretur mũdum totũ? Marci c. 8. τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, Quid enim proficit homo, si lucretur uniuersum mundum? Lucæ c. 9. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον; In quibusdam. libris est apud Mat. ὠφεληθήσεται. et apud Marcũ. ὠφελήσει ἄνθρωπος.

animæ uero suæ detrimentũ patiatur)sic Matth. τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; et detrimentum animę suæ faciat? Marcus. καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; se autem ipsum perdat, et detrimentum sui faciat? Lucas. ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς;

TIT.III.DE PRAELA

tis, ne uices suas &c.)Ne prælati uices suas, uel ecclesias alijs sub annuo pretio concedant, duo Tarr. omittant alijs sub annuo pretio, tertius Tarr. cetera, ut alij duo. Ne prælati uices suas, uel ecclesias sub annuo censu cõmittant. concedant pro comittant, multi Gregor. et Cont. cetera, ut Barcin. alij concedant, uetus Gregor.

CAP. 1. Alex. iij. in conc. Lat.)concilio Lateranensi, uetus Tarr. aptius, et duo veteres Greg. iij. in Contiano, et alijs quibusdam desideratur. Alex. iij. Barcin. alijs omissis. addendum autem est, c. 15. ex concilijs.

pars cap. Cum in officijs) p. c. Cum. Cont. omisit Raim. omnia. Integram clausulam habes sub titulo de testamentis, et in concilijs.

quoniam quidam)quidem, uetus Gregor. solus. uox quidam in ueteri Tarracon. tantum non est.

statuuntur)constituuntur, Barcin. solus.

qui id de cetero)sic uetus Greg. qui decetero id, concil. uox id non est in altero Gregor. qui de cetero hoc, Cont. et alij.

Cap.2. Idem in concilio Turon.) sic etiam Raim. et Cont. desiderantur omnia in concil. d. parte 2. cap. 1. titulo de simonia etc. neue prælati vices suas ad causas terminãdas, vel regimen ecclesiarum sub annuo pretio committant. Idem Wiiton. Epo, pars c. Nuntios. vetus Tarr. mendose. est enim ea inscriptio capitis 2. tit. 4. ego editis addo c. 7. ex ueteri Pontificali, siue c. 3. ex historia Anglica Gul. Neubrigen. erratum autem est in ordine horum capitum, ut dicemus c. 3.
Quoniam in quibusdam) sic etiam concil. et Raim. Quia pro Quoniam, Pontif. et Gulliel.
partibus) sic etiam in cõcil. et in Gregor. Episcopatibus, Pontif. et Gull.
Decani quidam) vox quidam non est in Pontif. habent ceteri libri.
uel Archipresbyteri) et pro uel, Barcin. solus.
seu Archidiaconorũ) sic Pontif. et Raim. uel pro seu, Gull. seu Archieporum, concil. quod non æque placet.
statuuntur) constituuntur, Pontif. tantum.
& ad subuersionem) sic in concil. vox ad nõ est in Greg. neque apud Gull. et subuersiones, Pontif.
prohibemus) sic in concil. et in Gregor. districtius prohibemus, Pontif. et Gul.
siquis decetero fecerit) sic Raim. et concil. si fecerit Pontif. alijs omissis. qui fecerit, Gull.
nostra auctoritate) his carent Pontif. et Gul. et Raim. et Cont. exstant in concil.
Eps autem) sic multi Gregor. uero, uetus Greg. quoque, Potif. et Gul.
in sua diœcesi) hæc omittunt Raim. et Cont. habent ceteri.
& ecclesiastica iudicia) sic Pont. et Gul. et concil. et duo ueteres Greg. et ecclesiasticam iurisdictionem, Cont. et alij.
sua patitur dissimulatione) sic omnes præter concil. in quib. est: patiatur dissimulatione sua.
percellatur) sic in concil. et in Gregor. plectatur, Pontif. et Gull.
Cap. 3. Idem in Turon. conc. residens ait) Turonensi pro Turon. concil. d. parte 2. c. 2. Idem, Raim. et Cont. alijs omissis. hoc est c. 5. dicti concilij in Pontif. caput 1. apud Gulliel. Neubrigen. quod cum hac inscriptione facit. sed ordo horum triũ capitum mutari debuit. nam concilium Turonense antiquius fuit cõcilio Lateranensi, et hoc caput prius fuit capite secũdo. eodem modo erratum est in Gregor. et in concilijs.
institutiones) sic Gull. et Raim. constitutiones, Pontif. institutionem, concil.
innoluit) innotuit, uetus Tarr. olim.
Cap. 4. Exon. Epo) sic etiam duo ueteres Gregor. Exoniensi Epo, concil. parte 28. cap. 1. titulo de pactionibus licitis, et illicitis in rebus ecclesiasticis. Exonen. Epo, Cont. et alij non recte.
Querelam magistri W.) sic etiam duo veteres Gregor. Vu. concil. Gu. Cont. et alij.
cum ecclesia) scribe cum ecclesiam, ut est in cõcil. et in uno Tarr. et apud Raim.
de Fereleia) Ferleia, concil. Cepelaia, vetus Greg. Cepelai, alter vetus. Fereleri, unus Tarr. Chephalai, Cont. et alij.
a G.) sic in concil. et in Greg. ab Aug. uetus Tarr.
eiusdem ecclesiæ) uox ecclesiæ non est in Gregor. est in concil.
ipse sibi) sic in concil. vox sibi a Raim, est omissa.
ante quam eam) sic Raimund, eã antequam, concil.
auferre præsumpsit) sic Raim. præsumpserit, concil. et tres Tarr.
idem G.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
præstita fide) sic Raimund. præstita sibi fide, concil.
quod usque) quod inde, unus Tarraconensis solus.
constitutum terminum) terminum constitutum, concil. statutum terminum, Raim.
ideo tibi per A. s. pr. m. qua.) ideoq. pro ideo, unus Tarr. pr. non est in concil. Ideoque mand. quat. multi Gregor. vox ideoq. in uno veteri desideratur.
si tibi constiterit ita esse, ap. re.) appellatione remota, concil. vox tibi non est in Gregor. neque ap. re. pro quibus est uox cũ addita. Omnia in Barcin. desiderantur.
præfato V.) W. tres Tarr. prædicto Vu. concil. dicto W. duo veteres Tarraconen. dicto Guil. Contius, Gu. alij.
inter se conuenerunt) conuenerint, Tarr. uetus. conuenit, duo ueteres Gregor. inter eos conuenit, cõcil. ut in Tarr. veteri, Contius, et alij.
eandem) sic in concil. ipsum eandem, Raim.

TIT. IV. DE MAGISTRIS,

& ne aliquid exigatur pro licentia docendi) sic etiã multi Gregor. vox et non est in uno veteri Gregor. neq. in uno Tarr. scientia pro licentia, idem Tarr. non optime.

CAP. 1. *ex concilio Lateran.*) sic etiam Raim. adde cap. 18. ex concilijs. Lateranen. vnus Tarr. et Cont.
Quoniam in ecclesia Dei &c.) vox IN recte omissa est

est in concil. et in Gregor.et in duob Tarr.multa omittunt Raim.et Cont.
proueniunt)ueniunt,concil.
parentum opibus)parẽtib.vetus Tarr.solus,quod nondum probaui.
proficiendi oportunitas) inepte in Barcin. proficiscendi.hæc,et alia huius capitis verba refert Innocen.3.in concilio generali constitutione 11. quæ est in 4.collect.et in Gregor.sub eod.tit.
prebeatur)sic Raim.et Innoc. assignetur,concil. tribuatur,Barcin.
quo docentis &c.)hæc recte addidit Cõt. a Raim. prætermissa;quæ sunt in concil.et apud Innocen.
restituatur)instituatur,unus Tarr.solus.
seu monasterijs)siue pro seu, cõcil.seu magisterijs, Cont.quod nondum placuit.
ex hoc fuerit)fuit,unus Tarr.fuerit,Cont.alijs omissis.ad hoc fuerit,concil.aptius.
nullus omnino) vox omnino in Gregor.non est: est in concil.
vel sub optentu)et ne amplius sub optentu,vetus Tarr. solus.
ab eis,qui docent)sic vetus Gregor.his pro eis,cõcil.docentur pro docent,alter vetus Gregor. et Barcin.ab eis,quos docet,Cont.et alij.
quemquam) sic Raim.quempiam,concil.
qui sit idoneus,expetita licentia) petita pro expetita,duo veteres Tarr. expetita licẽtia, qui sit idoneus,concil.petita licentia alijs,Cõt.et alij editi.
fiat)sit,vetus Greg.solus.
dignum quippe esse videtur) quidem pro quippe, concil.verbum esse omittunt Raim.et Cont.
Dei fructum)sic in concil. fructum, duo veteres Gregor.altera voce omissa.fructus,Cont.et alij.
dum vendit)sic Raim.diuendens,concil.
Cap.2.Winton.Epo) Witon.vetus Tarr.et vetus Gregor.Wingon.alter vetus Gregor. Vintonien.Cont.et alij aptius.Lunden.cõcil.d.parte 2.c.17.tit.de simonia,et ne merces pro ecclesiæ consecratione recipiatur etc.vel pro licentia docendi.
pars c.Nuntios)sic etiã Cõt.hęc omittunt Raim. et concilia.exstat integra clausula cap.3.de decimis,huius collect.Winton.Epo inscripto, et in concil. parte 4.c.3.
Prohibeas attentius de cetero,ne)sic in concil.ne de cetero,vetus Tarr.Prohibeas,ne,Raim. et Cõt. alijs omissis.
ab aliquo aliquid exigatur) aliquid ab aliquib.exigatur, vetus Tarr.alios aliquid exigatur,concil. exigatur aliquid , Raim.alijs omissis.
aut etiam)vox etiam in uno Tarr.solum omittitur.

post prohibitionem tuam)sic etiam concil. postea, Raim.et Cont.ceteris neglectis.
promissum restitui)sic in cõcil.remitti promissum facias,Raim.
solutum facias ap.ces.restitui)solutum reddi facias appellatione cessante,cõcil.ante verba edita ET additur in vet.Tarr,et restitui ap.ces. solutum, multi Greg.et,desideratur in ueteri Greg.
gratis accepistis.gratis date)sic Matthæi cap.10.et Raim.Qui gratis etc.concil.vide,quæ diximus c.8.de simonia.
Sane si aliquis)sic in concil.siquis,est in uet.Tarr. et in Gregor.
occasione huius prohibitionis)hæc omittũt Raim.et Cont.sunt in concil.
magistros)congruos,additur in concil.tantum.
instituere)constituere,uetus Greg.solus.
de concessione nostra,omni contradictione,&)hæc etiam Raim.et Cont.omittunt;sint licet in cõcil.
ap.postposita)appellatione cessante,concil.ut editum est,Raim.
ibidem uiros prouidos,& discretos aliorum instructioni præficere)sic etiam in cõcil.prouidere, Barcin. pro præficere.ibi aliorum instructioni præficere viros prouidos,et discretos,uet.Greg. aliquorũ pro aliorum,alter uetus.prouidos, honestos, et discretos,Cont.et alij.
Cap.3.Quanto Gallicana ecclesia maiorum etc.)Recte Cõtius addit omissa prius a Raim.quæ sunt etiam in concil. d. parte 2. c.18 . Quanta pro Quanto, uetus Tarraconen.non optime.Hoc cap.fuit impetratum contra Cancellarium Parisien.qui a quolibet docente marcham unam exigebat. Vincen.
præfulget)sic tam cõcil.quam Cont.præfulgeat, uetus Tarr.
& eo) vox et omissa est a Cont.exstat in concil.
nititur curare)sic in concil.cauere,Barc.et Cont. nitatur curare,unus Tarr.
uideantur) sic in concil. et apud Cont . uidentur,duo Tarr.
animaduersione eos censemus)sic in concil.esse,additur in duobus Tarr.ante uocem eos. Dignos esse animaduersione censemus,Raim.
magistri scholarum)sic etiam cõcil.et veteres Gregor.scholarium,uetus Tarr.et Cont.et alij. magistrorum,Barcin.
sine certo pretio)vox certo desideratur in concil. est in Gregor.sine pretio certo.duo Tarr.
non impediunt)scribendum est,non impendunt, ut est in uno Tarr.et in concil.et in Greg.
& enormis)hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
a cupiditatis radice processit)processerit,Raim. ex

cupiditatis radice processerit, concil.
ecclesiasticę unitatis confundat) honestatis pro unitatis, concil. et Barcin. et vetus Tarr. et multi Gregor. confundit, alter Tarr. ecclesiasticum cōfundat, vetus Gregor.
prouidendum vobis est &c.) nobis pro vobis, concil. et duo Tarr. quod non æque probo. Multa omittunt Raim. et Cont.
consuetudo ipsa) illa, concil.
cum vobis) cum nobis, concil. quod nondum prętuli.
ecclesijs eisdem) eis, vetus Tarr. ipsis, concil.
sub anathematis ergo &c.) sic in concil. ante hæc verba addit Raim. mandamus, quatenus consuetudine ipsa de vestris ecclesijs extirpata. vox ergo non est in Gregor.
curetis) prohibere curetis, concil. curetis prohibere, vetus Tarr. sed olim, ut editum est. inhibere curetis, alter Tarr. in quo etiam vox curetis antiquior altera est. hoc inhibere curetis, Raim.
ne qui dignitatem &c.) hæc etiam omittūt Raim. et Cont. dignitate, concil. aptius.
fingentes) malo, fungentes, ut est in concil.
ab aliquo amodo) sub aliquo modo, concil. quod non ęque placet.
sed eis districte pracipiatis) sic in cōcil. districte prę cipientes, Raim. alijs omissis.
volunt regere) velint pro volūt, vetus Tarr. voluerint, duo alij Tarr. et concil. et multi Gregor. legere pro regere, unus ex veterib. Gregor.
eos sine) vox eos neq. in concil est, neq. in Gregor.
qualecumque) sic in concil. quacumq. vetus Tarr. quilibet, uetus Gregor. qualiber, alter vetus, et Contius, et alij.
patiantur) sic in concil. permittatur, vetus Gregor. permittantur, alter vetus, et Cont. et alij.
si vero nostra) sic in conc. prioris edit. vestræ, duo Tarr. et concil. Surianæ edit. siqui vero huiusmodi, Raim.
nostra auctoritate, et vestra) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
Porro si iuxta &c.) quę sequuntur, ab eisd. sunt omissa, leguntur in concil.
mandatum nostrorū) scribe nostrū, ut est in duob. Tarr. et in Barcin. et in concilijs.
habebimus) mendose in concil. est, habemus.
si velint in huiusmodi) si voluerint in huiuscemodi, cōcil. Surianæ editionis. huiusmodi, erat in priori editione.

TIT. V. DE IVDAEIS,

et Sarracenis et eorum seruis) tria ultima uerba desiderantur in uno Tarr. et in uno veteri Greg. habet alter vetus, et Contius, et alij.

CAP. I. *ex concilio Maticen.*) Maticensi, duo Tarr. Maguntino, vetus Gregor. Math. est in altero ueteri. Macien. habēt Cont. et alij. sed Contius in marg. scribit, Mantisconen. primo c. 26. mendose. scribe, Matisconensi cap. 16. ex concilijs.
Præsenti concilio, Deo auctore, sanctimus &c.) Ante hæc uerba addi potuit. pars cap. Et licet. Integram clausulam ex concil. infra scripsimus. ET licet, quod de Christianis, qui aut captiuitatis incursu, aut quibuscumq. fraudibus Iudęorum seruitio implicantur, debeat obseruari; non solum canonicis, sed et legum beneficio iampridem fuerit constitutum: tamen quia nunc ita quorū dam querella exorta est, quosdam Iudæos per ciuitates, aut municipia consistentes, in tantam insolentiam, et proteruiam prorupisse; ut nec reclamantibus Christianis liceat, vel pretio de eorū posse seruitute absolui: idcirco præsenti etc. canonib. pro canonicis, est in marg. ut docti viri coniectura, quam probo; scribi etiam potuit, beneficijs pro beneficio. illæ duæ voces, Deo auctore, a Raim. et Contio sunt omissæ.
ut nullum &c.) sic etiam Raim. quod qui Iudæo deinceps debeat deseruire, cōcil. prioris edit. ut nullus Christianus Iudæo etc. Suriana concil. editio.
deinceps seruiat) seruiat deinceps, uet. Tarr. vox deinceps non est in Greg.
sed datis) sic etiam Raim. uox sed non est in concil. prioris edit. est in Suriana. ipsum mancipium quicumq. (Christianorum) Christianus, concil. vox mancipium non est in Gregor.
& si Christianum &c.) hæc in concil. non sunt, habet Raim.
similiter faciat) fiat, vetus Tarr. idem fiat, Raim.
quia nefas est) quod pro quia, vetus Greg. solus.
quem Christus dominus redemit) vox dominus nō est in Greg. quod pro quem, duo Tarr. ut quos Christus dominus sanguinis sui effusione redemit, concil. plenius.
blasphemum Christi in vinculis tenere) blasphemia pro blasphemum, Barcin. blasphemum Christi in seruitutis vinculis detinere, Raim. persecutorum vinculis permaneant irretiti, concil.
Post hęc uerba additur in concil. Quod si acquiescere his, quæ statuimus, quicumq. Iudæus noluerit; quamdiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipium ipsum cum Christianis, ubicumq. uoluerit, habitare. sic in priore concil. editione. ipsum suū pro ipsum, est in Suriana editione.
Cap. 2 ex gestis Romanorum Pontificum) exstat in concil. in uita Zachariæ Papæ ex libro Pontificali.

Tempore Zacharie natione Graeci contigit) Zacharias natione Grecus ex patre Polychronio sedit an nos decem etc. Post multa. Porro eodem tempore contigit, concil.

Veneticorum) Veneticorum, concil. uenatorum, Barcin. non recte.

hanc Romam in urbem) ad hãc Romanam urbẽ, concil. aptius. hanc in urbem Romam, vet. Tar. Romanam pro Romam, Barcin.

virilis s. & feminei) feminini, uetus Tarr. virilis scilicet, et feminini, concil.

emere visi sunt) nisi pro visi, duo Tarr. et concil.

fieri prohibuit, hoc indicans) indicans, unus Tarr. hoc fieri prohibuit dicens, concil.

quod iustum non esset) iustum non esse, concil.

deseruirent) sic in concil. seruirent, unus Tarr. nõ deseruirent, alter.

Venetis) Veneticis, concil. ut supra.

in eorum emptionibus) in illorum emptione, concil.

atq. more liberorum degendos absoluit) notat Alanus, hæc Pontificem fecisse ex indulgentia, potuit enim eos in seruitute retinere, ut cap. proximo. Hęc, opinor, causa est, cur hæc a Raim. sint omissa.

Cap. 3. Gregorius Venantio Epõ Lunensi) Lucensi, duo Tarr. in tertio ea vox desiderabatur. Venantio Epõ Elimensi, Barcin. mendose. Greg. Epõ Lucensi, Raim. Lunen. Cont. et in marg. addit, Venantio, ex epist. 21. Indict. 12. lib. 3. registri B. Gregorij. sic edita uerbis registri confirmantur.

Multorum ad nos, & c. et infra) sic etiam Raim. excepta voce etc. Integra clausula exstat in registro, et in Contiano libro. Multorum ad nos relatione peruenit, a Iudęis in Lunensi ciuitate degentibus in seruitium Christiana detineri mãcipia. quæ res nobis tanto uisa est asperior, quanto a fraternitatis tuæ patientia operosior. Oportebat quippe te respectu loci tui, atque Christianæ religionis intuitu, nullam relinquere occasionem superstitioni Iudaicæ; ne simplices animæ non tam suasionibus, quam potestatis iure quodammodo deseruirent. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam; ut secundum piissimarum legum tramitem, nulli etc. In superioribus uerbis hæc uarietas est. pro illis (a Iudæis) quę sunt in ueteri registri libro, et apud Cõtiũ, in editis uox A desideratur. pro illis (in seruitium) quæ in eodem veteri registro sunt; ad seruitium, est in editis, et in Cõtiano. pro illis (a fraternitatis tuæ patientia operosior) quæ habet Contius, est in editis: a fraternitate tuæ patiẽtia oposior, siue oppositior, mendose. operiosior, in ueteri libro, et in altero operabatur. forte scribendum; fraternitatis tuæ patientiam operiebatur.

sed si qui) vox sed in solo uet. Tarra. desideratur.

apud eos) sic Raim. penes eos, regist. Vlpianus c. 63. de uerbor. significat. Penes te amplius est, quam apud te etc.

libertas eis seruetur) sic etiam Raim. et Cont. libertas eis tuitionis auxilio ex legum sanctione seruetur, regist.

licet ipsi) licet et ipsi, regist. et tres Tarr. licet, Raimund. et Cont. ex, additur in ueteri regist. pro ea uoce uerbum est legitur in quibusdam editis, non sine mendo.

sint liberi) sunt pro sint, olim unus Tarr. solus.

quia colendis) tamen, additur in registro ante hęc uerba, et apud Raim. et in duob. Tarr. et in Barcin. quia tamen, est in tertio Tarr.

terris eorum) vox eorum in uno tantum Tar. desideratur.

condicione loci) sic etiã uet. registri liber, et Raim. condicionem loci, unus Tarr. et edita registra.

ad colenda remaneant rura) rura remaneãt, Raim. ad colenda, quæ consueuerant, rura permaneãt, regist.

quas consueuerant, pensiones predicti iuris prabeant) prædictis viris pro prædicti iuris est in Barcin. aptius, et in duobus Tarr. ante verbum pẽsiones illæ duæ uoces sunt in tertio Tarr. et quas, pro quas, est in antiquiori Tarr. sed vox et minus antiqua est, quæ pro quas, est in altero Tarr. pẽsiones prædictis uiris præbeant, regist. consuetas pensiones prædictis viris præbentes, unus ex veteribus Raim. libris, et Cont. et alij editi. Iudæis reddentes, pro uiris præbentes, est in altero veteri libro.

cuncta, quæ de) quæ cuncta de, regist. uox de non est in ueteri Tarr. cuncta etiam de, uetus Raim. liber. cuncta etiam, quæ de, alter uetus, et Cont. et alij.

iura precipiunt) sic etiam regist. et uetus Raim. liber, et Cont. et alij. percipiunt, Barcin. et uetus Tarr. et alter uetus Raim. liber.

nihil eis extra hoc oneris indicetur) indicatur, Barc. nil pro nihil, uetus Tar. indicatur, Raim. qui addit uocem et ante uocem nihil. nihil eis extra hæc oneris amplius indicatur, uetus registri liber. enim pro nihil, est in edito mendose.

quod si quisquam) sic etiam regist. Iudæorum aliquẽ, addunt Raim. et Cõtius. si quis pro si quisquam, est in ueteri Raim. libro.

uel ad alium migrare) sic etiam in regist. vox uel in uno Tarr. omittitur. transferre pro migrare, Raim. vox ad in veteri libro Raim. desideratur.

uel in obsequium suum) sic etiã uetus registri liber uel

vel in obsequio suo, editus, vel ad aliud obsequium, Raim. non male.
ipse sibi reputet) sic vetus regist. tibi pro sibi, edit. non recte. imputet, Raim. apertius.
qui ius colonarium) sic regist. et Raim. quod pro qui, Barcin. vox ius in uno Tarr. desideratur.
temeritate sua amisit) vox amisit non est in registro. retinet, Barcin. et duo Tarr. quod nondum prætuli. Omnia omittunt Raim. et Cont.
ius vero dominij sibi iuris seueritate damnauit) sic vetus regist. sub pro sibi, editus liber, et unus Tarr. cum, Barcin. In veteri Tarr. non sine mendo est. et infra, dominium iuris seueritate se amissurum damnauit. vox iuris olim illic non fuerat. et ius dominij sibi iuris seueritate damnauit. Raim. domini pro dominij. Cont.

Post verba huius capitis est in registro. In his ergo omnib. ita te volumus sollerter impendi: ut nec direpti gregis pastor reus existas, nec apud nos minor æmulatio fraternitatem tuam reprehensibilem reddat. directi pro direpti, est in veteri registro.

Cap. 4. *Ianuario Epo*) Caralitano, additur epist. 5. Indict. 2. lib. 7. registri B. Gregorij. Caralis, in veteri registro. Ianuen. Epo, in veteri Raim. libro. Igan. Epo, in altero veteri, mendose. Genuen. apud Cont. et quosdam alios non recte.
Iudæi de ciuitate, etc. et infra) sic etiam Raim. et Cont. excepta voce etc. Integra clausula ex registro hæc est. Iudæi de ciuitate uestra huc venientes questi nobis sunt: quod synagogam eorum, quæ Caralis sita est, Petrus, qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est dominico, in ipsa festiuitate paschali, cum graui scandalo, sine vestra occupauerit voluntate, atq. imaginem illic genitricis Dei, domini nostri; et venerandam crucem, vel byrrhum album, quo de fonte surgens indutus fuerat, posuisset. In his verbis librum veterem registri secuti sumus. in edito non recte pro (quod synagogam) scriptũ est, quod in synagogam, et pro (byrrhum albũ) est tantum birum. quo significatur vestis illa candida, quam sacris aquis nuper tincti induũt.
Per hoc, quod vos &c.) hæc etiam omittũt Raim. et Cont. sine vlla noxa. Ante hæc verba est in registro. Qui etiam adiecerũt, a vobis hoc per sensum; et prædictum Petrum, ne hoc auderet, fuisse prohibitum. quod cognoscentes omnino laudauimus. quia sicut reuera bonum decuit sacerdotem, nil fieri; vnde iusta esset reprehensio, voluistis, sed quia per hoc, quod minime vos etc. super hoc pro per hoc, vetus Tarr.

praue) sic vetus regist. praua, editum.
in uestra etiam ciuitate) hæc in registro nõ sunt.
acta sunt) sunt acta, vetus regist. vox acta in edito non est.
non miscuistis) non inmiscuistis, duo Tarr. miscuistis, regist. in quo ante aliquot verba est vox minime, vt supra rettulimus.
demonstratis) demonstrastis, duo Tarr. et regist.
& infra) Considerantes hac de re vestræ voluntatis intentum, ac magis iudiciũ, his hortamur affatibus, vt sublata exinde cum ea, qua dignũ est, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum est, reformare. regist.
Sicut legalis) sic etiam Raim. Quia sicut legalis, regist.
ita eos) ita quoque eos, registr. vt editum est, Raimund.

Post huius capitis verba additur in regist. Nec ergo supradictus Petrus, vel alij, qui ei in hac indisciplinationis prauitate præbuere solatiũ, sine cõsensu, hoc zelo fidei se fecisse respondeant; vt per hoc quasi eis necessitas fieret conuertendi: admonendi sunt atque scire debent; quia hoc circa eos temperantia magis vtendum est, vt trahatur ab eis velle, non vt adducãtur inuiti. Quia scriptum est: Volũtarie sacrificabo tibi, idest ex voluntate mea confitebor illi. Cetera legantur in registro. scribo autem, item, pro idest. sumuntur enim ea verba ex psalmis 27. et 53. ἑκουσίως θύσω σοι. Voluntarie sacrificabo tibi. sic Hieronym. et vulgaris editio. d. psal. 53. ego libens scripsissem, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. et ex volũtate mea confitebor ei. Vulgaris. et in cantico meo confitebor illi. Hieron.
Cap. 5. *ex concilio Lateranen.*) sic etiam Raim. addecap. XXVI. ex concilijs, non XXIIJ. vt est apud Contium. sed apud Guliel. Neubrigen. est pars cap. XI. quod in concilijs est cap. XXIIJ. cuius principium fuit, Cum dicat Apostolus etc. vt sub titulo de ecclesijs reædificandis.
suorum puerorum) vox suorum in concil. non est, habent Gull. et Raim.
vel alia qualibet causa) sic etiã Raim. nec pro vel, concil. vel aliqua alia causa, Gull.
in domibus suis) vox suis non est in duobus veteribus Gregor. est apud Cont. et alios, et in cõcil. et apud Gull.
excommunicetur autem) in omnibus libris præter unum Tarr. est excommunicentur. vox autem in altero Tarr. est omissa.
cum eis) cum ipsis, Gull. solus.
præsumpserit) sic unus tantum Tarr. præsumpserint, habent alij Tarr. et Barc. & concil. et Gull. et Raim.

solus.

præsumpserit)sic unus tantum Tarr. præsumpserint,habēt alij Tarr.et Barcin.et cōcil. et Gull. et Raim.

testimonium quoq.etc.)sic in cōcil.autē pro quoq. Gull. quodcunq. vet. Greg.et infra. Raim.et Cōt.sub hoc titulo.sed sub titulo de testib.ediderūt,Iudęi,siue Saraceni,et infra.Testimoniū quoque etc. Vtrubiq.addi debuit a Cōtio,quid pro illis verbis,et infra,substitui posset.

in communib.causis)omnib.pro communibus,cōcil.et Gull.et Raim. et tres Tarrac. in quorum duob.olim omnib.mox communibus.

utantur)sic concil.uti præsumant,Raim.

noluerint in hac parte præferre) sic in concil. et in Gregor.in hac parte præferre præsumpserint, Gulliel.

Deo inspirante) Dei inspiratione, vetus Gregor. solus.

si conuerterint)conuertant,vetus Tarr. tantum. vox se in Suriana concil. editione desideratur.

antequam fidem susciperent)sic vetus Gregor. et Gulliel.acceperunt,concil.susceperant, alter vetus Greg. susceperint,Cont.et alij. anteaquam, pro ante quam,duo Tarr.

Si autem secus)Si secus,vnus Tarr.solus.

principibus)a principibus,vetus Gregor. tātum.

portionem hereditatis)sic etiam concil.et Gulliel. suæ, addit Raim.

Cap.6.ex eodem)Ante hæc verba additur in veteri Tarr.Idem, non recte. Item, scribi potuit. postea est in Contiano tantum,cap.xxi.ego scribo,cap.xxiiij.ex concilijs:sed apud Gulliel. est cap.ix.non seruatur ordo neq.a Bernardo,neq. a Raim.in his duob.capitib.cum hoc debuerit præferri capiti quinto,quod est sumptum ex capite xxvj.eiusd.concilij.At in veteri Tarr. ante hoc caput notatur scribi debere,quod nobis est caput septimum.et huic additur titulus. De illis,qui portant arma Sarracenis.sub quo titulo hoc erit caput vnicum.In ceteris libris, ut editum est.

occupauit)occupat,Gulliel.solus.

vt qui glorientur)sic etiam Raim.vt cum glorientur,concil.et Gul.

lignamina deferant galearum)sic etiam Gull.ligamina galearum deferant,concil.ligamina deferant galearum,uetus Greg.et Cont.et alij. deferunt,alter vetus Greg.

& pares)eis,additur in concil.tantum.

in malitia)hæc in uno tantum Tarraco. omissa sunt.

fiant illis)vox illis non est in concil.habent ceteri libri.fiant pro fiant,vetus Greg.solus.

subministrant)subministrent,vetus Gregor. solus.

in galeis,& piratis)piraticis,scribendum ut est in concil.et in Gregor.vox et in duobus,tribusue Tarr.scribitur post vocem piratis.ego existimo concilium voluisse distinguere naues piraticas a nauibus onerarijs.

exerceant)sic etiam Raim.exercent, concil. et Gull.

ab ecclesia communione)sic etiam Gul.ecclesiastica pro ecclesiæ,Raim.a communione ecclesiæ, concil.

pro sua iniquitate)hæc omittunt Raim. et Cont. habent ceteri libri.

subiectos)subitos,unus Tarr.non recte.forte subditos.

& rerum)vox et in Gregor.non est,habent alij.

per principes)sic etiam Raim.per sæculi principes,concil.per principes sæculi,Gull.

seruos,si capti fuerint,fore)sic etiam concil.et Gul. fieri seruos,Raim.et Cont.alijs omissis.

Præcipimus autem)sic Gull.etiam pro autem, cōcil.et Gregor.et vetus Tarr.

per ecclesias)in ecclesijs,vetus Tarr.solus.

in eis excommunicatio proferatur)sic vetus Greg. in altero autem(in eis)omittuntur,et in duobus Tarr.eos pro eis,additum alia manu,in tertio Tarr.in eos fiat excommunicatio,Gull. excommunicatio proferatur in eos,concil.eos pro eis, Cont.et alij:cetera,vt edita sunt;quod placet. Post verba huius capitis additur in concilijs, et apud Gull.Excommunicationis quoque etc.vt sub titulo de raptoribus cap.2.in hac collectione.

Cap.7.Alexander iij.)sic etiam Raim.et Cont.ego addendum censeo,Massiliensi Ep̄o,vt cap. 28.de decimis,in hac collect.quod esse partem eiusdem rescripti didici.Contiano libro nō credimus,cum ait illius capitis principium fuisse, In lib.super his,sed scribendum est,Quia super his.

Quia super iis &c.) Multa omittunt Raim. et Cont.

vnde nos in litteris)nobis pro nos,est in trib. Tar. vox in non est in uno ex eisdem libris.

non habemus)non habeamus,unus Tarr.

indicas)edicas,vnus Tarr.non male. interdicas, Raim.

apertas)aperta,duo veteres Greg.apertas,Cont. et alij.

sed eas per totum diem claudant)sed clausa teneāt tota die,veteres Greg.clausas,Cont.et alij.

Mancipia quoque &c.)hæc omittunt Raim.et Cont.quod satis videretur prouisum alijs rescriptis,

ptis,et concilio Lateranensi.
conuersatione) conuersione,unus Tarr.quod non æque placet.

TIT.VI.DE HAERETICIS.

CAP.1.*Stephanus omnibus Epis*) Stephanus Papa,vetus Tarr.alijs omissis. Stephanus Papa omnibus Epis,Raim.et Cõt.ego,Xystus omnibus fratribus,ex concil.scriberem.est autem epist.1.apud Burchar.lib.1.c.144.ex decretis Iulij Papæ orientalibus Epis missis c.18. item apud Iuonem parte 5.cap.257.decreti.et in marg.Sixtus 2.id habet epist.1.Iulij Papæ est in concil.hoc 11.caput.nõ 18.in veteri epitome canonum est cap.10.sumptum vero est ex concilio Nicæno cap.45.Eadem hæc Xysti verba refert Hadrianus Papa in epist.ad Epm Mediomatric.cap.4.cuius multa capita refert Ansel. Lucensis lib.3.cap.88.et exstant in concil.

Dubius in fide etc.) Ante hęc verba scribi potuit, Pars cap.Placuit,vt semper.hoc enim est initiũ d.cap.11.apud Iulium.et d.c.4.apud Hadrian. siue Pars cap.De cetero placuit.ex verbis Xysti Papæ.nos vtraque verba referemus. De cetero placuit propter malorum hominum infestationes;vt in accusatione domini ministrorum primo persona,fides,vita,et conuersatio blasphemantium perscrutetur. Nam fides omnes actus hominis præcedere debet,quia dubius etc.Hæc Xystus.Nicæni concilij apud Iulium verba sunt.Placuit,vt semper in accusatione clericorum primo persona,fides,vita,et conuersatio blasphemantium perscrutetur.Nam fides etc.vt supra,sic in concil.et apud Burch.et in epitome.in accusationem,pro in accusatione habet Iuo.Breuius hæc apud Hadrianum sunt. Placuit,ut semper primo in accusatione clericorum fides,et vita blasphemantium perscrutetur.Nam fides etc. sic in concil.Placuit etiã,vt, Ansel.

nec eis omnino credendum est) sic etiam Raim.est credendum,tres Tarr.et concil.in epist.Xysti.et d.cap.11.et Iuo,et epitome canon.esse credendum,Hadr.in concil.et Burch.et Ansel.

Post verba huius c.addit Xystus.nec rectæ conuersationis vitam ducunt,quoniam tales facile, et indifferenter lacerant,et criminantur recte,et pie viuentes.Idcirco suspicio eorum discutiẽda est primum,et corrigenda.neque accusatoribus suspectis,vel de inimicorum domo prodeuntibus est credendum.Hucusque repetitũ est apud Iulium,licet alia addiderit Xystus non contẽnenda.et facile.pro facile,habet Iulius in cõcil. et primo pro primum,et pro suspectis vel,est suspectis et.in marg.tamẽ additur,alias vel.Apud Burch.et Iuon.et in epitome can.Ideo pro Idcirco, est: et primo pro primum:et domibus pro domo.hoc amplius apud Iuon.accusationibus pro accusatoribus.non recte.et in epitome bis verbum EST desideratur.At apud Hadr.in concil.aut non,est pro nec:et post vocem viuentes additur,et credentes.Ideo etc.et primo pro primum.nec post vocem corrigenda quidquã est.Apud Ansel.est,aut non:et deducũt pro ducunt:et Ideo pro Idcirco:et primo pro primũ: extrema vox est corrigenda.Postremo referam Felicis minoris verba ad Athanasium Alexandrinum,et alios Epos cap.11.Personæ accusantium tales esse debent,quarum fides,et conuersatio,et vita probabilis,et absque reprehensione sit,et quę omni careat suspicione,quia et hoc te præsente, vt bene nosti,in Nicæna synodo propter malorum hominum infestationem ab omnibus definitum est;licet prauorum hominum insidijs sint hęc,et alia quam plura deleta. Cetera ad hoc caput pertinentia vidẽda in notis nostris ad epistolam Hadriani.

Cap.2.*Leo Papa Epo Toribio Arusticensi*) Leo Papa,Raim.et Cõt.alijs omissis.Toribino Arustiẽsi,Barcin.non recte.Turibio Epo Asturiensi,registrum B.Leonis epist.93.quæ in concil.est 91. cap.15.ad Turbium Asturicensem Epm,concil. ego Toribio Epo Asturicensi,scribo.

Qui alios ab errore &c.) Addi potest,pars c.De qua re.hoc enim est initium d.cap.15.Eius integram clausulam scripsimus.De qua re quintidecimi capituli sermo conqueritur,et præsumptionem diabolicam merito detestatur.quia et nos istud veracium testium relatione comperimus,et multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titularentur,inuenimus.Et post alia.Vnde si quis Eporum vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit,vel sub canonicorum nomine eos codices in ecclesia permiserit legi,qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti,hæreticum se nouerit iudicãdũ. quoniã qui alium ab errore etc.sic in registro. titulantur pro titularentur,concil.Qui alios,dũ potest,ab errore etc.vetus Gregor.cum pro tũ, alter uetus,et Cont et alij.

Cap.3.*Augustinus de fide*) catholica,addũt Raim. et Cont.ad Petrum diaconum,alias discipulũ, Iuo parte 1.c.4.et 39. Augustin.in libro de xl. regulis,Ansel.lib.8.in fine decreti.sunt,qui negent,esse hũc Aurelij Augustini librum.exstat hoc titulo,De fide ad Petrum diaconum:est autem

tem hoc illic caput 39.
omnem hereticum, vel schismaticum) sic etiā Raim. et pro vel, Paschalis Papa, qui verba Augustini refert, in libro Veronen. quemlibet hæreticū, siue schismaticum, August. et Iuo, et Ansel.
quamuis multas &c.) sic etiam Paschal. hæc omittunt Raim. et Cont. in nomine patris, et filij, et spiritus sancti baptizatum, si ecclesiæ catholicæ non fuerit aggregatus, quantascumq. eleemosynas fecerit, August. Iuo, et Ansel. excepta voce catholicę, quam omittit Ansel. et quantasque pro quantascumque, scribit.
vel etiam pro Christo &c.) sic etiam Pasch. et si pro Christi nomine etiam sanguinem fuderit, August. et Iuo. nomine Christi, Ansel. cetera, ut Aug.
cum diabolo &c.) sic etiam Paschal. et Raim. pro his scribūt Aug. et Iuo, et Ansel. nullatenus posse saluari.
participandum) sic etiam Raim. mancipandum, Pasch. non male.
nisi ante finem huius &c.) sic etiā Pasch. voce huius carent Raim. et Cont. omnia omittunt August. Iuo, et Ansel.
catholica fuit) fuerit, Barcin. et tres Tarr. et Pasch. et Raim. aptius.
& post pauca) sic etiam Raim. hęc omittunt Iuo, et Ansel. et Paschal. nullaque sunt in Augustini libris.
Omni enim homini) sic etiam August. et Iuo. Cū pro Omni, duo Tar. vox enim a Raim. et Cōtio est omissa. Homini enim, Ansel.
ecclesie catholica) solus Iuo caret hac voce catholicæ.
quantumlibet copiosa) sic etiā Raim. quamlibet copiosa, August. Iuo, Ansel. et tres Tarr.
suscepta Christi) malo, Christi suscepta, vt est in ceteris libris, Aug. Iuone, Ansel. Ra. et trib. Tar.
❡ Post verba huius capitis est apud Iuon. et An❡ sel. quādo in eo vel hęretica, vel schismatica prauitas perseuerat, quæ ducit ad mortem. Ansel. omittit uocem uel priori loco. quādiu pro quādo, Aug. aptius, voce vel priori etiam omissa.
Cap. 4. Gregorius Anastasio Antiocheno) Epo Antiocheno, vetus Tarr. et lib. 7. epist. 47. Indict. 2. registri B. Gregorij. vt editum est, duo veteres Raim. libri. Greg. ix. etc. Cont. et alij mendose.
Fraternitati tua &c et infra scribēdū Fraternitatis, vt est in trib. Tar. et in registro. et apud Raim.
❡ Integra clausula ex registro hęc est. Fraternitatis ❡ tuę scripta suscepi professionem fidei recte ser❡ uantia; magnasq. omnipotenti Deo gratias ret❡ tuli. Et post alia. Pręterea dū de sanctorū cōcilio❡ rū custodia tua Fraternitas loqueretur, sanctam ❡ Ephesinū synodū primā se custodire professa ❡ est. sed quia ex annotatione hęretici codicis, qui ❡ ad me ex Regia urbe trāsmissus est, agnoui per ❡ hoc, quod quędā capitula catholica cū hęreticis ❡ fuerāt reprehēsa; quia quidā illā Ephesinam pri❡ mā synodū in eadē vrbe existimāt, quę quondā ❡ ab hęreticis traditur esse cōposita: omnino neces❡ se est, vt Caritas vestra eādē synodū apud sanctā ❡ Alexādrinā, atq. Antiochenā ecclesiā requirat, ❡ et qualiter in veritate se habeat, inueniat. Vel si ❡ placet, hinc dirigimus, quā ab antiquitate serua❡ tā in scrinijs habemus. Illa enim synodus etc. ❡
De eodē codice falso nomine Ephesinę synodi inscripto scribit idē Gregorius Narsi Comiti li. 5. indict. 14. epist. 14. cap. 114. aitq. eū codicē Manichæorū habuisse sentētias; quas dū Græcus quidā reprehēderet, reprehēdit catholicā sententiā de morte animæ Adæ, dū peccaret, in quo se Pelagianū Græcus ostēdit. De eadē re scribit Eulogio Alexādrino, et huic eidē Anastasio Antiocheno Epo lib. 6. Indict. 15. epist. 31. c. 195.
Illa enim synodus &c.) hæc etiā omittūt Raim. et Cont. sunt in registro.
allatus) oblata, regist. relata, unus olim Tarr.
dicis approbatus) asserit pro dicit, regist. Vox approbata in uno Tarr. desideratur.
sunt Calestini) Cælestij, regist. eadem varietas est in veteri libro Græco canonum Ephesinor. fuerunt pro sunt. vnus Tarr.
Calestinus & Pelagius) atq. pro et, Raim. Cælestius, atq. Pelagius, regist. vide epist. 25. 26. et 27. Innocentij primi, quibus rescribit tribus Africanorū Eporum epistulis de hac hæresi Cælestij, et Pelagij, et epist. 1. Cælestini primi.
in ea synodo sint dānati) sunt pro sint, regist. Ephesina pro ea, Raim. eius synodi habēdę causa fuit Nestorius Cōstātinop. sed Cælestiū quoque, et Pelagianos fuisse illic dānatos, Euagrius, et Prosper scribūt, atq. id apparet ex Græca synodo.
quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnabantur auctores?) sic etiam regist. poterunt pro poterant, Raim. et damnantur pro damnabantur. Errant, qui putant hæc capitulā alioqui fuisse catholica; sed propter odium auctoris improbari. Legantur tres Gregorij epistulæ, quarum mentionem fecimus, et videbitur ea capita fuisse Pelagianorum venena, sic enim interpretor vocem prædicamenta, hoc est venenosa dogmata. vt illud est de Adami morte. vide concil. Mileuitani cap. 1. et Africani c. 76. ex quo est apud Grat. de consecrat. dist. 4. c. 152. placuit igitur. et alia huic proxima capita in dictis concilijs, et apud Grat. et in corpore canon. d. c. 76. etc. concilij Africani, et in Cælestini decretis, et

in Græcis Carthagin.concilij regulis cap.109. et cetera capita legatur, quæ postea sequuntur. Post huius capitis verba est in registro.Quia vero peruenit ad nos in Orientis ecclesijs nullum ad sacrum ordinem,nisi ex præmiorum datione peruenire etc.ea sub titulo de simonia erant scribenda.

Cap.5.perfectus Deus, perfectus sit homo) perfectus sit Deus,et perfectus homo,concil. parte 49.c. 20.post concil.Later.perfectus sit Deus,et perfectus sit homo.vetus Tar.perfectus Deus,et perfectus sit homo,alter vetus Greg.et duo Tarr. et Cont.et alij.

mirum est &c.)multa omittunt Raim. et Cont. quæ sunt in concil.

audeat dicere)dicere præsumat,concil.

non sit aliquid)uox sit omissa est in concil.in priori editione.

secundum quod homo)sic in concil.est homo pro homo,Barcin.et duo Tarr.plenius.

suborti abusio)nequitia suborti,concil.

& error)vel error,concil.

mādamus per A.s.qua.)fraternitati tuę etc. quatenus,concil.per A.s.pr.m.qua.vnus Tarr.Apostolica scripta pro A.s.Barcin.apertius.mandamus,quatenus,Raim.et Cont.alijs omissis.

conuocatis magistris etc.)hęc etiā omittunt Raim. et Cont.

scholarium)scholarum,concil.et unus olim Tar.

Parisius,et Remis)Parisien.et Rhemen.concil. aptius.sed illis temporib.ita loquebātur,Parisius pro Parisijs,ineptissime.Parisiensiū,est in Suriana concil.editione.

nec non)hæc vox in concil.non est.

circumpositarum)omittitur etiam hæc vox in cōcil.circumscriptarū,Barcin.quod nōdū probaui.

interdicatis)interdicas,tres Tarr.et concil.et Raimund.aptius.

quod homo)sic Raim.et concil, quod est homo, duo Tarr.quod malo.

verus homo)sic in concil.verus est homo.Raim.

ex anima rationali,& h.car subsistens)humana carne,concil.et Raim.vox carne est etiam in veteri Tarr.sumuntur hæc ex symbolo Athanasij. et vt nota verba breuius scripta sunt.Perfectus,inquit,Deus,perfectus homo ex anima rationali, et humana carne subsistens.τέλειος θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος,ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ ἀνθρωπίνης σαρκὸς ὑφιστάμενος.

Cap.6 ex concilio Lateran.)adde c. 27. ex cōcil. siue c.4.ex Gulliel.historia.c.22.Cont.

Sicut ait beatus Leo,licet &c.)Recte Cont.addit a Raim.prætermissa,quæ sunt in concil.Leo Papa,habet solus Gull.Leonis verba vnde sumantur,nondum inueni.quod vero interpretes adseruēt ex epist.29.siue 31.ad Pulcheriam Augustam,quod est apud Grat.23. q.5.c.21. non esse id,quod quærimus,manifestum est.

effugias) sic etiā Gull.et Cōt.non efficias,cōcil.

metuunt) metuant,Barcin.solus.

supplicium euenire)sic etiam Cont.euenire supplicium,concil.iudicium,vel supplicium euenire,Gull.

quia in Vasconia)sic etiā Cōt. Wasconia, Gull. et tres Tarr.Gasconia,concil.

Albesesio)Albeseio,vetus Tarr.Albegesio,duo alij Tarr.et Gull.et Cont.Albigesio,Barc.quod malo.Allegesio,concil.

& partibus Tolosanis)sic concil.et Gull.Quia in partib.Tolosanis,Raim.(et)quia,Cōt.vide c.10.

& alijs locis hæreticorum)ita,addūt cōcil.et Gull. post vocem locis.uox hæreticorū sola a Raim. probata est,cetera addit Contius.

Catharos)sic etiam concil.et Gull.Cazaros,duo veteres Greg.Gazaros,Cōt.et alij.eo etiam nomine dicuntur in constit.Federici secūdi de statutis,et consuetudinibus.De catharis vel in prima generali synodo Nicæna actum est c.8.Nouatiani appellantur a Grat.1.q.7.c.8.non male. Cataros,Cont.in marg.non recte.vide cap.11.

alij publicanos,alij Paterinos)sic etiam Gull.alij Patrinos,alij publicanos,cōcil.alij Patarinos, vetus Greg.alijs omissis.alij Patarenos, alter vet. et Cont.et alij.addit in marg.Cont.alij publicanos.vox Patarenos est in marg.concil.Surianę edit.atque etiam est in d.cōstit.Federici.Credo Paterenos dictos,quod Patrem tantum colerent.publicanos forte,quod euangelicum publicanum imitari se dicerent.hæ duæ voces,alij publicanos,non sunt in duobus Tarr.neque in Barcin.totidem,alij Paterinos,ante omnia edita vox ET additur in uno Tarr.

damnanda)sic Gull.et multi Greg.damnata,cōcil.damnosa,Barcin.et vetus Greg.et vetus Tarrac.

ita vt iam &c.)hæc omittunt Raimund.et Contius.vox ita in concil.non est,neque apud Gulliel.

sicut alibi)alij,unus Tarrac.et Gull.aliqui,concil.

manifestant)sic in concil.manifestent,Gull.

& ad)vt ad,Barcin.solus.

consensum)sic etiam concil.et Gull.errorem,duo Tarr.

attrahant)sic etiam concil. attrahunt, Gull. et tres Tarr.

receptores)sic Gull.et concil.et duo veteres Gregor.receptatores,Cont.et alij.

pro-

prohibemus,nequis) eos,addunt omnes præter vnum Tarr.scribendum igitur est.
in domo,uel terra) sic duo veteres Greg.in domibus,vel in terra,côcil.in domo,vel in terra,Gul. et Cont.et alij.
decesserint) sic etiã côcil.et Gull. decesserit, Raimun.
neque sub) sic etiam Raim.nec sub,Gull.nõ sub, concil.
quibuscumq.) sic Gull.et Raim. cuilibet, concil.
neq.sub alia quacumq.) sic etiam Raim. nisi pro neq.Gull.mendose.nec sub aliacumq.concil.nõ optime.
oblatio pro eis fiat) aut,addit Gull.ante hęc verba. aut oblatio fiat pro eis,concil.eo pro eis,Raim. cetera,ut edita sunt.
accipiãt sepulturã) recipiãt sepulturã,côcil. sepulturã accipiant,Gull.accipiat sepulturam,Raim.
Cap.7.Idem) Hoc caput portio est proximi capitis in côcil.et apud Gull.Neubrig. Ibidem pro Idem,scribi potuisset,aut tolli vtraq.vox,et verba coniungi.
De Brabanzonibus) Brebantionib.concil. Brebationib.Gull.Brabantionib.Barcin.Braibensionib.vetus Tarr.Bribanzonib. olim alter Tarr.
etiam) hęc vox non est in concil.neq.in Barcin. neq.in trib. Tarr.neq.apud Gull.
et Aragonensibus) Arrogenum, concil. Arragonensib. Gull. et vnus Tarr. Arogenensib. olim alter Tarr.
Nauarris, Vasculis) Nauarijs, Basculis,concil.et Gull. Basculis pro Vasculis,est in Barcin. et in quattuor Tarr. Vascones existimo eosdem esse. Bastuli in Baetica fuerũt, cuius magna pars his temporibus Mauris seruiebat.
et Cotarellis) et Coterellis,Gull.Coterellis,côcil. altera voce omissa: addunt autem concilia, et Triauerdinis. ignota autem mihi hæc nomina sunt.
inmanitatem) sic etiam Gull.inhumanitatem,côcil.
non ecclesijs,non monasterijs deferant) nec pro nõ, bis concil.et Gull.qui mendose omittit, non ecclesijs.honorem deferant,vetus Tarr.habet nõ male.
non uiduis,et pupillis) puellis,concil.nec pro non, duo Tarr.nec viduis, ac pupillis,Gull.
non pueris,aut senibus) sic etiam Gull.non senib. et pueris,concil.
nec cuilibet) sic etiam in concil. non pro nec, Gull.aut, duo Tarr.
sed morte paganorum) more scribendum pro morte, ut est in concil.et in Barcin.et in trib. Tarr. et apud Gulliel. paganos appellat non solum gentiles, sed etiam quoslibet non Christianos, neq.Iudæos.
perdunt,et vastant) perdant,et vastent, concil. et Gull.
et ipsi) uox ipsi non est in concil.habet Gull.
tenuerint) detinuerint,unus Tarr.solus.
dieb.sollemnibus) sollemnib.dieb. concil. vox sollemnibus a Gull.est omissa.
per ecclesias excommunicati publice nuntientur) denuntientur,concil.et duo Tarr.in quorum altero vox excommunicati omittitur, ut in concil. in ecclesijs excommunicati publice denuntientur,Gull.
et pœna) hæc in duob.Tarrac. non sunt; sunt in concil.
a debito fidelitatis,et hominij) sic côcil.seu pro et, Gull.a debita fidelitate,et dominij,Barcin.non recte.
ac totius) sic etiam in concil.aut pro ac,Gull.
aliquo pacto) sic Gull.peccato,concil.nõ sine peccato.sed in Suriana edit.pacto,in marg.
Principibus autem, cunctisq. fidelibus) ipsis pro Principib.concil.Cunctis autem fidelib. Gull. Principib.Barcin.alijs omissis.
quod tantis) quo pro quod,tres Tarr.ut concil.
Confiscentur quoq.bona eorum) sic etiam Gull.Cõfiscenturq.eorum bona,concil.
pestilentes) hac voce concil. carent. habet Gulliel.
subicere) subiacere,Barcin.solus,et sine riuali.
ibi decesserint) Gulliel. omittit hanc vocem ibi; exstat in concil.
non dubitent se habituros) se non dubitent habituros,Gull.percepturos,concil.cetera,ut Gull.
Apostolorum) hæc vox in solo veteri Tarr.omissa est.
certauerint expugnandos) decertauerint expugnãdos,Gull.decertando expugnandos,concil.mẽdose.
de iniuncta pænitentia relaxamus) sic Gull. et concil.committimus,vetus Tarr.non recte.de iniũctis satisfactionis,Barcin.non sine mendo.forte satisfactionib.scribere voluit librarius.
cura fuerit iniuncta) sic etiam Gull.causa pro cura,concil.fuerat pro fuerit, duo Tarr. ego nihil muto.
laboris,maior eis) maioris pro maior, unus olim Tarr.solus.
Illos autem) sic etiam Gull.Illis autem,concil.
in huiusmodi) sic Gull.parte, additur in concil. quod nondum probaui.sumpta ea vox videtur ex verbo proximo parere.
nostri Iesu Christi) hæc omittunt concil. et Gull.
fieri alienos) iubemus,addunt ante hæc verba ijdem libri. decernimus, post hæc verba vetus Tarrac.

Interim autem) vero, tres Tarraco. et concil. et Gull.

ardore fidei) vox fidei in concil. tantum desideratur.

laborem istum) sic etiam Gull. iustum, concil.

sepulchrum domini) dominicum, est in concil. tantum.

si vero quisquam interim) sic etiam Gull. si vero quispiam vestrum, concil. mendose.

ab omnibus seruetur) obseruetur, Gull. seruetur ab omnibus, concil.

illatis damnis) sic in concil. iniurijs pro damnis, Gull.

congrue satisfiant) scribendum satisfiat, vt est in uno Tarr. et apud Gulliel. congrue iterum satisfaciat, concil. non optime.

talibus forte) fortiter, concil. et Gull. non male.

non restiterint) non restituerint, Suriana concil. editio non recte.

priuatione) sic etiam concil. suspensione, Gull. aptius.

Cap. 8. ex concilio Africano) sic etiā Raim. et Cōt. adde cap. 48. ex concil. et ex corpore canonum. Græcis est cap. 82. concilij Carthaginensis, in Tiliana editione, et apud Aristenum, et Zonaram. 85. apud Balsamonem. 81. in veteri libro canonū Græcorum. suspicor fuisse cap. 17. concilij Carthaginen. habiti Vincentio, et Flauito Cos. Idibus Septem. vt est in concil. Latinis cap. 32. concilij Africani, et in d. corp. canon. Flauio pro Flauito, est cap. 66. Græcis in Tiliana edit. 65. in veteri libro, itaque illis est cap. 16. eius concilij.

Si quis Ep̄s heredes extraneos a cōsanguinitate sua) heredes instituerit pro heredes, Raim. Item cōstitutum est, vt siquis Ep̄s heredes extraneos a consanguinitate sua, concil. et corp. can. ὁμοίως ὡρίσθη, ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας. Tilius. heredes consanguineos, siue extra consanguinitatē suam, Græce est, apertius. sic etiam interpretantur Alanus, Lauren. et Tancredus, extraneos, hęreticos, non vero catholicos. Sic etiam in titulo Latino, et Gręco est. De Ep̄is, qui hæraticos, vel paganos heredes instituunt, concil. et corpus canon. περὶ ἐπισκόπων τῶν αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων. Apud Alexium Aristenum in epitome hæc sunt. ἐπίσκοπος αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας κληρονόμους γράφων. Ep̄s, inquit, hæreticos, aut paganos heredes scribens. Altius Ioan. Zonaras repetit ex canone 40. Apostolor. et 24. Antiocheno licere Ep̄is testari, si modo heredes catholicos scribant, non hæreticos, aut paganos. ἀλλ' οὐδὲ συγγενέσιν αὐτοῦ τοιούτοις. ἐὰν δὲ τοιούτους τινὰς κληρονόμους τελευτῶν γράψει. Sed neq. cognatis eius huiusmodi, inquit. Si vero tales aliquos heredes moriens scripsit. A Theodoro vero Balsamone mētio etiam fit cap. 40. Apost. ἐὰν ὁ ἀπογραψάμενος τὰ οἰκεῖα ἐπίσκοπος, ποιήσῃ τελευτῶν διαθήκην, καὶ γράψῃ κληρονόμους αἱρετικούς, κἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὦσι, κἂν ἀλλότριοι. Balsamon. si descriptis bonis, inquit, suis Ep̄s moriens testamentum fecerit, et scripserit heredes hæreticos siue cognati ipsius sint, siue extranei.

vel hereticos, et cōsanguineos, aut paganos pretulerit) etiam pro et, Raim. et tres Tarr. vel, vnus Greg. vetus, et olim vnus Tarr. vel hæreticos etiam cōsanguineos, aut paganos ecclesiæ prętulerit, cōcil. et corp. can. aptius. αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας προτιμήσῃ τῆς ἐκκλησίας. Tilius. hoc est, hæreticos, aut paganos prætulerit ecclesiæ. καὶ τὴν ἐκκλησίαν παραγκωνίσηται. Balsa. et ecclesiam, inquit, repudiauerit, siue exheredauerit.

saltem post mortem anathema ei dicatur) sic etiam concil. et corp. can. et Raim. eius pro ei, vetus Greg. καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιούτῳ λεχθείη. Tilius. et post mortem, Græce est, pro saltem post mortem. οἱ δὲ γράψαντες αὐτοὺς κληρονόμους κληρονομήσουσι τὸ ἀνάθεμα. Aristen. in interpret. et qui eos, inquit, scripserunt heredes, anathematis heredes fiunt. ἔστω ἀνάθεμα. Idem in epito. hoc est, anathema sit. ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεται. Zonaras. ille quidem, inquit, etiam post mortem anathema erit. ὑποκείσεται τῷ ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον. Balsamon. anathemati subiicietur, inquit, etiā post mortem.

atq. eius nomē inter Dei sacerdotes nullo modo recitetur) sic etiam concil. et corp. can. et Raim. καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῇ. Tilius. et nomē eius, etc. vet. Tar. καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἱερέων ἀπαλείφεται. Zonaras. atq. eius nomen ex memoria sacerdotum amouebitur. ἀπαλειφθήσεται, Balsamon habet.

Post huius capitis verba est in concilijs. Nec excusari possit, si intestatus defecerit, qui vtiq. debuit factus Ep̄s rei suæ ordinationem congruā suæ professioni nequaquam differre. sic etiam corpus cano. μὴ δὲ δυνηθῇ ἀπολογηθῆναι, ἐὰν ἀδιάθετος ἀπογίνηται. ἐπειδὴ γενόμενος ἐπίσκοπος ὤφειλε τὴν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἁρμοδίαν τῷ ἑαυτοῦ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι. Tilius. fecisse pro nequaquam differre, est in Græcis verbis. Omisit hæc verba Ari-

Aristenus, et pro eis addit, eas personas prohibe ri a lege testari, et ex testamento hereditatē, aut legatū capere. quod si heredes ab Epo relicti sint, fiscus eis relicta accipiet. Zonaras fatetur obscura esse canonis verba, sed ita putat interpretari posse. ἐὰν ἀδιάθετος τελευτήσῃ ὁ ἐπίσκοπος, πάσης ἀπολογίας στερόμενος, ὡς μὴ οἰκονομήσας τὰ ἰδικὰ αὐτῷ πράγματα τὰ ἐκ τοῦ ἐπιὸν ὀφείλει καὶ χρέος ἔχει τὴν διατύπωσιν ἤγουν τὴν οἰκονομίαν τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος ἐπισκόπου ἁρμοδίαν ποιῆσαι, ἤτοι ἀξίαν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ. hoc est. Si ab intestato moriatur Eps, omni defensione priuatus, si nō distribuerit cōpetēter bona sua; cū oporteat eū facere inuentariū rerū mortui Epi cōpetens siue debitū, eius admonitioni. Admonetur enim, inquit, creatus Eps canones seruare, qui iubent, ut pauperū, et hospitū amici sint, et liberales. Ex nouella autē 131. posita lib.5. Basilicor. si Eps, vel clericus intestatus sine legitimis successorib. decesserit, ecclesijs bona deferantur. Balsamon ait testamētū, ut cōtra leges factū, irritū esse; et heredes hæreticos nihil ex eo capere posse. ita ut videatur Eps ab intestato decessisse. hoc enim est, quod ait, τὸ μηδὲ δύνασθαι ἀπολογεῖσθαι, ἐὰν ἀδιάθετος ἀπογένηται. hoc est, nō posse se defendere, si ab intestato factus sit. quæ ita interpretari oportet, si testamentū irritū, siue caducū factū sit, nullā defensionē inuenire potest. quod nō distribuerit bona sua, ut voluerit, dū superstes fuit. debuit autē legitime testari, ut decebat Epm; neq. enim debuit cū hæreticis societatē facere, eosq. de suis bonis locupletari. Vide cap. 24. Antiochenū, et Photiū tit. 10. c. 8. nomocanonis: et Nouellā 131. quæ est lib.5. tit.3. c.10. Basil. quæ ecclesijs decernit bona in testatorū Eporum; et clericorū. nec contraria est nouella Cōstātini Porphyrogenetæ, quæ de laicis tantū disponit.

Cap.9. ex eodem) sic etiā Raim. et Cōt. ego in cōcilijs inueni esse cap.13. cōcilij Carthaginen.3. et cap.22. concilij Carthaginen. in corpore canonū et in Græcis Tilianæ editionis, et apud Aristen. et Zonarā 25. Balsamoni.

In eos, qui catholici Christiani non sunt etiam si consanguinei sunt) cōsanguinei fuerint, Barcin. et tres Tarr. et Raim. qui omittit vocē Christiani. et si pro etiā si, unus vet. Greg. Vt Epi, vel clerici in eos, qui catholici Christiani nō sunt, etiā si consanguinei fuerint, concil. Et vt in eos etc. cōsanguinei fuerint, corp. can. ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μηδένα συνάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, ἀλλὰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴ ὦσιν. Tilius. nō sine mēdo. in veteri libro est μηδ᾽ ὅ pro μηδένα, item ἔτι μὴν pro ἔτι μή. Vt Epi, et clerici, inquit, nihil cōferāt eis, qui orthodoxi Christiani non sunt, etsi cōsanguinei sint. ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ αἱρετικοῖς ἢ ἐθνικοῖς ἢ συγγενεῖς ὦσι: οὐδὲν χαρίζωνται, τί τῶν οἰκείων ἢ συνδοξάζουσιν. Aristenus in epitome. Epi, inquit, aut clerici hæreticis nihil ex bonis suis, et si cognati sint, donabūt, aut cōferent. Zonaras vero ait. nihil relinqui posse siue hereditatē, siue legatū, siue alio modo hæreticis, aut paganis a catholicis Christianis, legib. ciuilib. esse constitutū. sic etiā hoc canone de clericis dici. τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς μηδένα αἱρετικὸν ἢ ἄπιστον συνάγειν εἰς κληρονομίαν ἢ ληγάτον χριστιανῷ, κἂν ἴσως εἶεν συγγενεῖς ἢ τοῦ διαθεμένου ἢ τοῦ κληρονόμου οἱ αἱρετικοὶ ἢ οἱ ἄπιστοι. Epos, siue clericos, inquit, nemine hæreticū, aut infidelē perducere ad hereditatē, vel legatū cū Christiano posse. et si forte cognati sint, aut testatoris, aut heredis hi hæretici, vel infideles. μηδένα ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἐπὶ λόγον ληγάτου ἢ κληρονομίας καταλιμπάνειν τοῖς τοιούτοις τὸ οἱονδήποτε κἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὦσιν. Balsamō. Neminē Episcopū, inquit, aut clericū ratione legati, aut hereditatis quicquā relinquere posse his; hoc est hæreticis, et infidelib. de quib. prius egerat, quamuis cognati ipsius sint.

per donationem rerum suarum Epi, vel clerici nihil conferant) donationes pro donationē, corp. can. Epi, vel presbyteri nihil cōferant, Raim. alijs omissis. nec per donationes rerū suarū aliquid cōferāt, cōcil. nec per testamētū, additur in marg. post vocē donationes. μηδὲ διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων εἰς ἐκείνους, τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς τούτοις συνάγειν. Tilius. nihil, inquit, per donationē suarū rerū, vt dictū est, Epi, aut clerici his conferant. ἔξεστι τοῖς κληρικοῖς καὶ τοῖς ἐπισκόποις τὰ οἰκεῖα αὐτῶν πράγματα δωρεῖσθαι πρὸς οὓς ἂν θέλωσι τῶν ὀρθοδόξων. πρὸς δὲ αἱρετικοὺς κἂν συγγενεῖς αὐτῶν ὦσιν οὐδὲν τι τῶν οἰκείων δωρήσονται ἢ ἄλλως πως κέρδος τι τῆς ἰδίας περιουσίας κληρονομεῖν συνδοξάζουσιν. Aristen. in interpret. Licitum est, inquit, clericis, et Epis sua bona donare orthodoxis, quib. voluerint: hæreticis vero, et si cognati fuerint, nihil donare, aut alio quocunq. modo transferre lucrū aliquod ex suis facultatib. possunt. ἀλλὰ μὴν μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς τινα ἐκ τῶν οἰκείων πραγμάτων. Zonaras. sed etiā, inquit, neq; donare eis quidquā ex bonis suis. Addit postea caput 81. et ex lib.35. Basil. tit. 8. c. 38. et alia quædā affert ex iure ciuili. ἀλλὰ μηδὲ δωρεῖσθαι αὐτοῖς ζῶντα οἰκεῖον πρᾶγμα. Balsam. hoc est. sed neq. donare in vita eis rem suam. Mox affert eadē ex iure ciuili,

uili, quę Zonaras, et c.40. Apost. et 24. Antioc.
disputatū est) deputatū est, Barc. dictū est, Raim.
de reliquis etc.) debet de reliquis clericis exaudiri, Raim.
Cap.10. Alex.iij.) adde, in concilio Turonensi, cap.4. ut est in Pontificali, siue cap.6. ut est apud Gulliel. Neubrigen.
In partib. Tolosa) sic etiam Gull. Tolosan. Pontif. vide cap.6.
damnosā) damnanda, Pontif. et Gull.
paulatim se) sic Gull. voce se caret Pontif.
transfundens) diffundens, Pontif. et Gull.
per Guasconiam) Gasconiā, Gull. Vasconiam, Pōtif. et unus Tarr. Wasconiam, duo alij Tarr. et per Vasconiam, Barcin. vide d.cap.6.
et alias) et per alias, Barcin. tantum.
infra suas) sic Pontif. intra suas, Gull. in suas, duo Tarr.
dominicā vineā) sic etiā Gull. dñi ecclesiā, Pōtif.
contra eam) hæc aliquando in Pontif. desiderabantur; habet Gull.
sacerdotes uigilare) sacerdotes in illis partib. commorantes inuigilare, Gull. plenius uigilare, Pontif. cetera, ut Gull.
interminatione) sic Pontif. interdictione, Gulliel. quod non æque placet.
aut emptione) sic etiā Pontif. et pro aut, Gull.
silentio saltem) vox saltem aliquādo in Pont. desiderabatur.
contra hoc) sic etiam Gull. hoc pro hæc, Pontif. et duo Tarr.
temptauerit) pertemptauerit, Gull. et Pont. præsumpserit, unus Tarr.
particeps) sic etiā Gull. mēdose in Pōt. princeps.
omnium bonorum) suorū, addit Barcin. solus.
Cap.11. Ad abolendam diuersarum etc.) recte Cōt. addit a Raim. prætermissa. vide cap.29. de iure patron. Ad abluendam, Barcin.
cui nimirū) cū pro cui, Cōt. quod nō ęque placet.
in ipsis falsitatis suæ conatib. elidatur) in prauis falsitatibus, siue conatib. elidatur, Cont.
catholica simplicitas veritatis) catholicæ pro catholica, Barcin. et tres Tarr. catholicæ simplicitatis veritas, Cont.
demonstret) sic etiam Cont. demonstraret, duo Tarr. sed in altero eorū AR expunctum est.
execratione) executione, Cont. non optime.
Ideoq; nos) uox nos in vet. Tarr. omittitur.
Frederici) F. Cōt. Frederici, duo Tarr. non male.
Romanorum Imperatoris semper Augusti) August. Cont. vox Romanor. in vet. Tarr. non est. et, additur in alijs duob. Tarr. ante vocem semper. ergo nihil muto.
pariter et) vox pariter omittitur in d. veteri Tarrac.

de communi consilio fratrum nostrorū) consensu pro consilio, vetus Tarr. de communi f. n. consilio, Cont. mendose.
nec non aliorum) nec non et alior. Cont.
Archiepiscoporum) et Archiepor. Cont.
partib. imperij conuenerunt) imperij conuenerūt partib. vetus Tarr. mūdi partib. cōuenerūt, Cōt.
diuersa capitula) vocabula, Barcin. et Cōt. apuius.
præsentis decreti generali sanctione consurgimus) vox generali a Contio est omissa. præsenti decreto, et generali sanctione sancimus, Barcin.
quocumque) generali quocumq. Cont. sed fortasse vox generali non hic, sed superiori loco scribenda, ubi in Contiano desiderabatur.
per huius) per huiusmodi, Cont. et unus Tarr. nō recte. peccare autem sæpe in his vocab. veteres scriptores soliti sunt.
In primis Catharos) ergo, additur ante Catharos in Barcin. et trib. Tarr. et apud Contium. de Catharis dictum est cap.6.
et Paterinos) Patrinos, vetus Tarr. Patarinos, duo alij Tarr. et Cont. vide d.c.6.
qui se humiliatos, vel pauperes de Lugduno) Lugdun. Cont. Lugdino, duo Tarr. hos humiliatos Tancredus ait postea fuisse receptos; quod solum iurātes cōdēnarent. et Bernardus Parmen. cap.12. de restitutione spoliator. in Gregoriana ait. Olim isti humiliati condēnati fuerunt ab ecclesia per Luciū Papam, secūdū quod cōtinebatur in decretali de hæret. ad abolendam. in particula, quæ modo est decisa in prin. illius cap. Sed postea tēpore Clementis recepti sunt ab ecclesia, quia in nullo errabant, nisi quia condēnabant iurantes, sed ipsi in hoc se correxerunt, et iurāt, quādo expedit, et ecclesia eos modo approbat. Idem ait Tancr. c.2. de restit. spol. collect.3. addens. ego oculis meis vidi quendā magistrū humiliatorū honorifice receptū a domino Innocētio. ibidem vocat hoc caput decretum Lucij tertii in generali synodo.
Passaginos, et Iosepinos Arnaldistas) Iosephinos, duo Tarr. voce et omissa. Mesopinos, Barcin. et Cont. qui vocē et omittit. Gazaros, Patarenos, Leonistas, Speronistas, Arnaldistas, Circumcisos, Federicus ij. in constitut. de statutis, et consuetudinib. contra libertatē ecclesiæ editis. Catharos, Paterinos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosepinos, Arnaldistas, Speronistas, Gregor.9. cap.15. huius tituli, ut est in veteri libro.
Et quoniā nonnulli etc.) Eadem fere repetita sunt ab Innocen.3. in concil. gener. cap.3. et in 4. collect. cap.2. de hæret.
sub specie pietatis, uirtutem eius, iuxta quod, ut ait Apostolus denegantes) vox ut recte omittitur ab Innoc. et in trib. Tarr. et in Contiano, in quo non recte

recte Denegarites editum est. Pauli verba sunt in epist.2.ad Timotheum cap.3. habentes speciem quidē pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. μόρφωσιν quidā formā dicunt, ego speciem malo, siue personam; δύναμιν vim, et potestatem dicerem, sed recte est, virtutem.
quomodo prædicabūt, nisi mittātur) πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; Paul. in epist.ad Romanos c.10.
vel prohibiti) sic etiā Cōt. vox vel nō est in veteri Tar. neq. apud Innoc. prohibiti sunt, Tar.4.coll.
priuatim prædicare præsumpserint) priuatim prædicare præsumpserunt, Cont.
vniuersi) sic etiā Rai. et Cōt. uniuersa, unus Tar.
seu peccatorum remissione) confessione, Barcin. et tres Tarr. et duo veteres Greg. seu de peccatorū confessione, Cont. et alij.
sacramētis) hęc vox in vet. Tar. solo desideratur.
non metuūt) mētuuntur, vetus Tarr. non optime.
clerici Epī sede) ipsi, malo quam Epi, ut in duob. Tarr. est, et in Gregor.
viciniorum) vicinorum, Raim.
pari vinculo) vox pari in Gregor. non est.
Receptores &c.) hæc etiam recte addit Cont. quę Raim. omiserat.
Quia vero) Quia igitur, Cont.
quādoq. cōtingit) sic etiā Cont. contigit, duo Tarr.
ab ijs) ab his, Cont. ab eis, vnus Tarr.
contemnatur) contemnatur, Barcin. et tres Tarr. et Cont. non male.
sancimus, ut qui) quicumque, tres Tarr. et Raim. decernimus, vt qui, Barcin.
fuerint in supradictis erroribus deprehensi) in hæresi, pro in supradictis erroribus, duo veteres Gregor. fuerit in hæresi deprehensus, Cont. et alij.
fucatus) sic etiam vetus Greg. fuscatus, Barcin. et alter vetus Gregor. et Cont. et alij.
et totius ecclesiastici ordinis prærogatiua nudetur) et, omittūt Raim. et tres Tarr. totius ordinationis prærogatiua priuetur, antiquior ex trib. Tarr.
omni pariter) vox pariter non est in Gregor.
ecclesiastico spoliatus) spoliatus ecclesiastico, duo Tarr. et multi Greg. priuatus ecclesiastico, vet. Raim. liber.
quā aliqua etc.) hęc omittunt Raim. et Cont. quā in aliquam, Barcin.
satisfactione exhibita) sic etiā Rai. adhibita, vet. Tar.
Qui vero inuēti &c. hęc in duob. Greg. nō sunt, et pro eis habēt, et infra. sunt tamē in editis Raimūdi libris, et apud Cōt. additis etiā eisdē vocib. et infra. In tertio minus veteri Greg. exstāt huius thematij verba, cū hac voce VACAT, quæ scripta pro nō scriptis habētur. et in marg. est, cōmuniter nō habetur hic iste parag. Sūt autē eadē pæne verba Innocen.3. in cōcilio generali c.3. de quib. videdū erit in 4. coll. c.2. huius tituli.
ecclesiæ suspiciende) sic in vet. Gregor. suprascripto. vox ecclesię omittitur ab Innoc.3. et a Cōtio, et alijs, ecclesiastica suspicione, est in Barcin.
cōsiderationis) cōsuetudinē, Barc. solus. cōsiderationes, Innoc. in cōcil. cōsiderationē, Tar. in 4. coll.
similis sententia) sententia, unus Tarr. tantum.
Illos autem) quoque, Raim.
abiurationē erroris) sic etiā duo veteres Greg. abiurationem præfati erroris, Cont. et alij.
recidisse) decidisse, Barcin. solus.
decernimus) decreuimus, duo veteres Gregor. decernimus, Cont. et alij.
bonis damnatorum &c.) multa Cont. addit a Raimund. prius omissa.
Archiepis) Epis, addit recte vetus Tarr. et Cōt. et Epis, barcin. et duo alij Tarr. plenius.
vel quālibet occasionē) et occasionē, Cōt. qualibet occasione, unus Tarr. vel omisso. quaslibet occasiones, alter eadem voce omissa. eadem in tertio quoque omittitur; cętera vt edita sunt.
ad gloriam Dei) aut pro ad, Cont. mendose.
& reprehensionem) et reprehensione, vnus Tarr. reprehensione, Cont. et, omisso.
decernimus innouari) nominari, Cont. non recte.
per triēnale) per tricēnale, Cont. et Barcin. et duo Tarr. sed in altero eorū olim, vt editum est. ego nihil muto.
Ad hec de &c.) Ad hoc de, vnus Tarr. solus. hoc videtur esse c.12. in altero veteri Tarr.
adijcimus ut quilibet etc.) eadē fere verba sunt Innoc.3. in cōcil. gen. d. c.3. et in 4. coll. c.2. eod. tit.
Archiepis. Epis) vel Epis, tres Tar. et Cōt. et Innoc.3.
vel Archidiaconū) vel per Archidiaconum, unus Tar. et Cōt. aut per Archid. alter Tar. et Innoc.
honestas, idoneasq. personas) idoneas personas, et honestas, Cont.
propriā parochiā) per parochiā, vnus Tarr. solus.
circumeat) circumeant, Cont. non recte. sequitur enim, compellat, non compellant.
scinerit, vel aliquos) alios, vet. Tar. scierit pro sciuerit, duo Tarr. et Cont. vt editum est, Innoc.
patriæ consuetudinem) vox patriæ in Barcin. solo non est. omnia ab Innoc. sunt omissa, ne confirmari videretur purgatio vulgaris.
Si qui vero) Si qui autem, Cont. Si quis vero, tres Tarr. sed littera S caduca est. namq. est in uno deleta, et in altero olim, vt editum est. ego nihil mutandum censeo: sic etiam Innoc. scripsit.
superstitioni damnabili) scribe, superstitione damnabili, vt est in Barcin. et in duobus Tar. aptius. significatur autem superstitio humiliatorū, qui iurare non licere dicebant, ut supra dictum est. damnabili superstitione, habet Innoc. in concil. obstinatione, Tarr. in 4. collect.

praenominata) sic etiam Cont. praenotatae, vetus Tarr. et Barcin. non male.
Comites, Barones, rectores, Consules) et Consules, duo Tarr. et Raim. et Barones, Tarr. tertius, vox Comites non est in Barcin.
Archieporum, & Eporum) Eporum, Raim. et Cont. alijs omissis. Archieporum, Barcin. cetera desiderantur.
iuramento) sacramento, unus Tarr. solus.
in omnibus praedictis) haec omittunt Raim. et Cont. promissis pro praedictis, Barcin.
fortiter) fideliter, tres Tarr. et Raim.
fuerint exinde requisiti) inde pro exinde, vet. Tarr. fuerint requisiti exinde, alter Tarr. fuerit requisitum, alter Tarr. voce exinde omissa. fuerint requisiti, alter uetus, et Cont. et alij.
& studebunt) haec omittunt Raim. et Cont.
ecclesiastica simil. etc.) scribe simul pro simil. ut est in Barcin. et tribus Tarr. haec etiam ab eisdem Raim. et Contio sunt omissa.
imperalia) malo imperialia, vt est in Barcin.
quae diximus) quae praediximus, vetus Tarr.
quem optinent) sic etiam Raim. quem optineant, omnes vetus Tarr.
nihilominus excommunicationis ligandi) priuentur, addit Barcin. non recte, suspicor pro verbo spolientur positum in marg. eis nihilominus excommunicatione ligandis, Raim.
& terra ipsorum interdicti sententiae supponantur) interdicto pro interdicti, Barc. et tres Tarr. et terris ipsorũ interdicto ecclesię supponẽdis, Raim.
his decretalibus institutis) his, aut alijs institutis, vetus Greg. his institutis, alter vet. et Cont. et alij.
Omnes autem simorer &c.) haec etiam recte addit Cont. a Raim. praeterit a. plenius vero de his rebus actum est ab Innoc. 3. c. 3. concilij generalis.
condemnantes) condemnantes, Cont.
dioecesana) dioecesani, unus Tarr. solus.
superius sunt) voce superius caret Raim. et Cót.
Archieporum, vel Eporum iudicium subeant) subeant iudicio, vetus Tarr. subeãt iudicium, alter Tarr. Eporum subeant iudicium, Raim. et Cót. alijs omissis.
a sede Apostolica) sic etiam duo veteres Greg. a sedis Apost. Cont. et alij non recte.
obsequantur) sic etiã Raim. obsequẽtur, tres Tarr.

TIT. VII. DE SCHISMA-

ticis & ordinatis ab eis) ab eis, caret unus Tar. De schismaticis, duo veteres Greg. alijs omissis. vt e dictum est, Cont. et alij.
& alienationib. factis) haec omittũt Raim. et Cót.

CAP. 1. *ex gestis Rom. Pontificum*) Romanorũ pro Rom. tres Tarr. plenius sumitur, ni fallor, ex vita Stephani tertij.

dux Nepesinus) Otho Dux Ephesinus, Barc. Toto Dux Nephesinus, vnus Tarr. dux Nephesinus, alij duo Tar. scribo, Otho Dux Nepesinus. Toco Dux Nepesinę ciuitatis, Marian. Scotus. Totonem appellat Platina.
a Gregorio) Georgio, Marian. sed Gregorius dicitur a Platina.
& Eustasio) et Attasio, duo Tarr. et Eustadio Albanense, Marian.
& Ionato) et Idonato, vnus Tarr. et Donato, Barc. nõ male. sed Ciconato Portuẽse, Marian.
consecratur) consecratus, Barcin. quod nondum placuit.
Neapol.) Neapolitanum, vetus Tarr.
a Stephano consecrati) alias consecrari, idest, recõciliari, vt de consecr. dist. 1. si motum. et haec est verior littera. R.
Cap. 2. ex concilio Lateranen.) sic etiam Raim. et Cont. adde cap. 2. ex concil. et Gulhel. Neubrigen. in historia Anglica.
Quod a praedecessore nostro &c.) Recte addit Cót. a Raim. praetermissa, quae sunt etiam in concil. et in d. historia.
Papa Innocentio) sic etiam Cont. voce tñ Papa omittunt concil. et Gulhel. sunt autem haec de secundo intelligenda, non de primo, in quo Tancredus fallitur, ita scribens. hic damnauit Caelestinum, et Pelagium haereticos, vt patet in chronicis. T. in libro Veronensi post verba cap. vn. de sagitarijs, quod Innocen. ij. est, haec verba sunt. Ad haec ordinationes factas a Petro Leonis schismaticis, et haereticis euacuamus, et irritas esse censemus.
Octauiano, Guidone) et Guidone, concil. et Gull. et Raim. aptius. Hic Octauianus Ioannis maledicti, vocatus est Victor, et vixit annis 8. mensibus 7. successit Guido Cremensis, qui vocatus est Paschalis, vixit annos 3. menses 4. dies 24. quo mortuo successit Ioannes de Struma vocatus Callistus depositus a Papa Alexãdro, vt patet ex chronicis. Tancred. Alexãder vicit quatuor schismaticos; Octauianum, Guidonem Cremonensem, Ioannem Strumensem, et Landonem; primus fecit se uocari Victorem secundum, secundus Paschalem tertium; tertius Callistum quartum; quartus Innocentium. Martinus Polonus in chronicis.
nec non et Ioanne Strumẽsi, qui eos secutus est) Strumensi, concil. a Ioanne Strumensi, Gull. omnia omittunt Raim. et Cont. vox est in uno Tarr. est omissa.
factas & ab ordinatis) factas ab eis irritas, et ab ordinatis, vnus Tarr. solus, quod nondũ probaui.
adiciens etiam) adiciẽtes etiã, cõcil. et Gull. et tres Tarr. adicientes, Raim. alia voce omissa.
vt qui) sic etiam Raim. vt siqui, concil. et Gull.

 per

per predictos schismaticos acceperint) receperũt, cõcil. acceperũnt, Gull. per dictos schismaticos acceperunt, duo veteres Gregor. acceperint, Cõt. et alij.

siue inuasiones) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. et apud Gulliel.

siue qua per laicos hæc in Barcin. tantum desiderantur. uox quæ omittitur in concil. et in Greg. et apud Gull.

ad ecclesiam sine omni onere eius) in omnibus fere Tar. varietas est in voce onere; est enim aut honore, aut honore vetus in eis scriptura, et ea mutata est in honore, aut honere. honore est in Barcin. eius onere, cõcil. et Gull. habẽt. ad ecclesias sine omni onere, Raim. voce eius omissa.

Siquis autem) Gull. hac voce autem solus caret.

Illos autem) sic etiam concil. et Gull. vero, Raim. aptius.

præstiterunt) sic Gull. et editi Greg. præstiterint, vetus Tarr. et concil. et vetus Gregor. præstiterant, alter vetus Greg.

decreuimus manere) sic etiam multi Gregor. decreuimus manere, vetus Gregor. et concil. decernimus esse, Gull.

TIT. VIII. DE APOSTA-

tis, & reiterantibus baptisma) sic etiam Raim. et Cont. in vno tamen veteri Gregor. est tantum, De apostatis, cetera omittuntur. De apostaticis, et renuntiantibus baptisma, unus Tarraconensis.

CAP. 1. *Nõ ponitur*) Pro his verbis scribe. c. 6. de vita, et honest. clericor.

Clericus si tonsura etc.) Vide, quę scripsimus cap. 6. de vita, et honest. clericor. in hac collectione.

Cap. 2. Alexander iij.) sic etiam Raim. et Cont. Eugenius Papa primus Saren. Epo, concil. parte 26. c. 15. et 16. post concil. Lateran.

pars c. Presbyterum) hęc omittunt Raim. et Cont. Integra clausula exstat in concil. d. cap. 15. et supra de clerico ægrotante cap. 2. quod ita inscriptum est: Eugenius Papa Iocell. Archiepo. vide illic adscripta a nobis in notis.

ordine, et habitu suo) sic etiam duo veteres Greg. clericali, addunt Cont. et alij post vocem ordine. ordine suo, duo Tarr. alijs omissis. ordine suo, et habitu lapsi, concil.

conuersantur) sic etiam Raim. versantur, concil.

comprehensi teneantur) deprehensi teneantur, concil. comprehensi tenentur, vetus Gregor. vt editum est, alter vetus. et Cont. et alij.

per ecclesiasticam liberari iustitiam nõ præcipimus) mendose in concil. prioris edit. est: per ecclesiasticã liberati iustitiã nõ recipiũtur. et in marg. forte liberandi pro liberati. per cens. eccles. nõ præcipimus liberari, Raim. et concil. poster. edit.

tales enim &c.) hæc omittunt Raim. et Cõt. sunt in concil.

Post huius capitis verba est in concil. Idẽ eidem in eadem epistola. Sacerdotibus autem. etc. vt supra ne clerici, vel monachi c. 8. quod ita inscriptum est: Eugenius Papa Lucello Archiepiscopo.

Cap. 3. Idẽ Abbati sanctæ Genouefæ) sic etiã Raim. sancti Genoseuæ, vetus Tarr. quod non placet. tota inscriptio desideratur in concil. d. parte 26. ca.

quod quidam) sic etiam concil. et Raim. quod cũ quidam, duo Tarr.

accepit consilium &c.) sic etiam concil. insano sortilegarum mulierum credens consilio, Raim. et Cont. alijs omissis. cepit pro accepit, Suriana cõcil. editio.

per reiterationem) per iterationem, concil. et Raimund.

sacramento) sic etiam concil. baptismatis sacramento, Raim. apertius.

Assistit autem huic &c.) Recte Cont. addit omissa in Raim. libris, quæ sunt in concil. huic autẽ, est in Contiano; in alijs, vt editum est.

quidam bonæ, vt videtur, indolis) sic etiam Cõt. vox quidam non est in concil. quidam, vt dicitur, bonæ indolis, duo Tar. dicitur pro videtur, tertius Tarr. cetera, vt edidimus.

qui ministerium) sic etiam Cont. et pro qui, concil. et vetus Tarr. ministerium, alij duo Tarr. altera voce omissa.

uel purgari) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

quem etiam) hac uoce etiam carent concil. et Gregor. quoniam pro quem, est in uno veteri Raim. libro.

corporea excusare videtur aliquantulum) ordinem verbor. mutant concil. aliquantum, vetus Tarr. excusare videtur, Raim. et Cont. alijs omissis.

discretioni tuæ) sic etiam Raim. dilectioni tuæ, cõcil. ob quas res, addunt ante edita verba duo Tarr.

quamuis multũ non videatur pœna plectendus) vox multum in Barcin. desideratur. quamuis nõ multum videatur propterea plectendus, concil. omnia omittunt Raim. et Cont.

ad superiores) ordines, addit vetus Tar. et Raim. tamen ordines, concil. et duo alij Tarraconenses.

ipsius

ipsius religionis) religionis ipsius, Raim. illius religionis, concil.
debeat dispensari) sic etiam in concil. valeat pro debeat, Raim. non male.

TIT. IX. DE IIS, QVI FI-

lios occiderunt) occiderint, vetus Tarr. occidunt, vetus Gregor. vt editum est, Cont. et alij.

CAP. 1. *Tornacen. Epo*) sic etiam Raim. et Cōt. vox Tornacen. desiderabatur in concil. prior. edit. parte 50. cap. 12. et dicitur sumi ex lib. 1. registri Alex. 3.
M. mulier) sic etiam Raim. M. non est in concil.
latrix praesentiū) hæc sunt in concil. omittuntur a Raim. et Contio.
& furore animi ducta) sic in concil. et furore inducta, unus Tarr. ducta, Raim. et Cont. alijs omissis.
Quo comperto Comes Flandren. &c.) sic etiam in concil. et in Contiano libro; sed hæc Raim. omiserat. Flandensis, duo Tarr. Fraudum, tertius mendose.
totam terram) sic etiam Cont. suam, addunt concil.
remaneret) sic omnes, sed in marg. concil. forte remearet, quod non improbo.
& quod crucem) sic in concil. vox quod in duob. Tarr. non fuerat olim, mox in altero addita est. et quod cum crucem, Cont.
suscepisset) sic etiam concil. accepisset, Cont.
profectura, nobis assertione sua proposuisset) sic etiam Cont. se profecturam monstrasset, concil. profectura, et nobis assertionem suam proposuisset, vnus Tarr. non recte. in quo vox et olim non fuerat.
nos eam, quia) et, addit Cont. ante hæc verba. nos videntes, quod, concil.
praesentia sua) illius, concil. sua, Cont.
ab Hierosolymitano) a pro ab, Cont. eam, addunt editis concil.
praesentium tibi) sic etiam Cont. etiam pro tibi, vetus Tarr. neutrum concil.
mandantes) sic etiam concil. mandamus, Raim.
praedictam mulierem) sic in concil. eam, Raim. et Cont.
ad aliquod) sic etiam Raim. in pro ad, concil.
tui Episcopatus) hęc omittunt Raim. et Cōt. sunt in concil.
& ibi) sic in concil, in quo, Raim.
& uni) vox et a Raim. est omissa; habent concilia.
quam multis adhaereat.) sic in concil. quam inhoneste multos admittat, Raim. apertius.

Cap. 2. *Parisien. Epo*) sic in concil. d. parte 50. c. 25. et in Gregor. Papiensi Epo, vetus Tarr. solus habet.
Intelleximus ex litteris &c.) omittunt quædam Raim. et Cont. quæ sunt in concil. singula enumerare molestum est.
quod cum M. mulier) cum, in Greg. non est. quod M. concil. alijs omissis.
filiam paruam &c.) diabolico furore accēsa, quā dam filiam suam multotiens animo perimendi aggressa, tandem etc. concil. plenius.
tandem ipsam suggerente eo) vox ipsam in concil. non est. eodem pro eo, malim. sed feramus.
qui de fidelium perditione laetatur) de, in concil. nō est. qui perditione fidelium lætatur, unus Tarrac.
maritum eius, & ipsam compulit abiurare) vox et non est in Gregor. neque in veteri Tarr. deleta est in alijs duobus Tarr. quod placet. maritum eius ipsam coēgit abiurare, concil.
Quia uero illam habere filios) pariter, addunt tres Tarr. et Barcin. Quia uero illum, et illam pariter filios habere, concil. Quia vero illam alios habere filios, Raim.
unde circa eius) illius, tres Tarr. ipsius, concil. omittunt Raim. et Cont. pleraque, ut supra dictū est.
optinentes) habentes, concil.
prudentia) prouidentiæ, concil.
per A. S.) tibi, addunt concil. et Barcin. et duo Tarr. præci, tertius Tarr.
mandantes) sic in concil. mandamus, Raim.
quod sui) sic etiam Raim. ut sui, concil.
nec obstante iuramento praedicto) proposito iuramēto, concil. et tres Tarr. et non obstante iuramento, Raim. alia uoce omissa.
quod ab ipsa) ipso, duo Tarr. ea, cōcil. quod a viro, Raim. apertius.
sicut expedire videris) si pro sicut, concil. sicut expedierit, uetus Greg. vt editum est, alter vetus, et Cont. et alij.
viro et rebus suis restituas) suo, additur in concil. post vocem viro. eidem uiro restituas, Raim.

TIT. X. DE HOMICIDIO

voluntario, vel casuali) sic Raim. et Cont. casualibu, unus olim Tarr.

CAP. 1. *In exodo*) sic etiam Raim. adde cap. 21. ex sacris libris. Meminerit lector, quę ex Bernd. Papien. rettulimus capite primo cōmodati.
Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per

et per insidias) sic etiam Raim. Altius repeti potuit. Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius: constituam tibi locum, in quo fugere debeat. Si quis etc. Complut. Latina. ἐὰν πατάξῃ τίς τινα καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. ἐὰν δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. ἐὰν δέ τις ἐπίθηται τῷ πλησίον του ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ. LXX. Si percusserit quis aliquem, et mortuus fuerit, morte moriatur. Si autem non volens, sed dominus tradidit in manus eius: dabo tibi locum, quo fugiet illuc homicida. Si autem aliquis aggressus fuerit proximum, ut occidat eum dolo, et fugiat. Complutens. Qui percusserit virum, et mortuus fuerit, occisione occidatur. Qui autem non est insidiatus, sed a facie Dei traditus est manui eius; constituam tibi locum, ad quem fugiat. Et quando impie egerit vir contra proximum suum, ut interficiat eum per insidias. Chald.

ab altari meo euelles eum, ut moriatur) sic Raim. uelles pro euelles, unus Tarr. ut editum est, Complut. Lat. ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. LXX. ab altari meo accipies eum, ut occidatur, Complut. de cōspectu altaris mei tolles eum, ut interficiatur. Chald.

Cap. 2. In eodem) adde cap. eodem ex sacris libris. *Si rixati fuerint viri*) sic in Complut. Lat. vir, et, vxor, unus Tarr. solus. ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες. Lxx. Si autem pugnauerint duo viri, Complut. Et quando rixati fuerint viri, Chald. Si autem litigabunt duo viri, Augustin. lib. 2. quæst. cap. 80. in Exod. qui Lxx. editioni adhæret.

et percusserit quis mulierem pregnantem) sic etiam Complut. Lat. καὶ πατάξωσι γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν. Lxx. et percusserint mulierem in vētre habentem. Complut. non recte pro prægnantem. et percusserint mulierē prægnantē. Chald. et percusserit quis mulierem fetum in vtero habentem. Aug.

et abortiuum fecerit abortū pro abortiuum, unus Tarr. non male. sed olim, ut editum est. et abortum inde fecerit, alter Tarr. et abortiuum quidē fecerit, Compl. Lat. καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον. Lxx. et egressus fuerit infans eius non figuratum. Complut. scribe figuratus. et egressus fuerit fetus eius. Chald. et exierit infans eius nondum formatus. Aug.

si ipsa vixerit, subiacebit damno) sed pro si, Compl. Lat. ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται. Lxx. damno dānatus erit. Compl. et non fuerit mors, condēnatione condēnabitur. Chald. in Græcis, et Chald. verbis possumus mortem ad infantem quoq. referre. subiacebit vir damno, unus Tarr. detrimētum patietur, Aug.

quantum expetierit maritus mulieris, et arbitri iudicauerint) quantum maritus mulieris expetierit, etc. Compl. Lat. καθ' ὅτι ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός, καὶ δώσει μετὰ ἀξιώματος. Lxx. secundum quod imposuerit vir mulieris, et dabit cum postulatione. Compl. sicut posuerit super eum maritus mulieris, et dabit per sententiā iudicum. Chald. quantum indixerit vir mulieris, et dabit cum postulatione. Aug.

Si autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima) sic Lat. Compl. Sui autē, vetus Tarr. ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. Lxx. Si autem figuratum fuerit, dabit animam pro anima. Compl. Si autem mortua fuerit, reddet animam pro anima. Chald. Hic Latina, et Chald. verba ad mulierem pertinent, Græca ad partum, et quæ postea de talione dicuntur. si autem formatum fuerit, dabit animam pro anima. Aug. d. q. 80. ex qua est apud Grat. 32. q. 2. c. 8. et apud Iuo. parte 10. c. 56. decreti. et lib. 8. tit. 3. c. 11 Panor. si mihi interpretatio est eiusd. Augusti quæstione 23. in alio libro quæstionum veteris, et noui testamēti, ex quo est cap. 9. apud Grat. d. q. 2. et cap. 57. apud Iuo. d. partis 10. et cap. 2. d. tit. 3. Panor. sic etiam B. Hieron. in loco ab eisd. Grat. et Iuone relato, præsertim si legas, tamdiu non reputatur homicidium, in alijs est homo. Hoc hodie non tenet, addit Tancred. quamobrem huius capitis Raim. non habuit rationem. Post edita verba est in sacris libris. oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuore. Compl. Lat. ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός, κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. Lxx. Hæc ad talionem spectant; quæ mortua muliere, non intelligo, quo pacto locum habere possint, si occidendus est, qui id fecit. At plus dictum, vt sæpe alias, minus scriptum esse putemus: et hac lege talionem constitui generatim, quotiens vel puer læsus sit. De talione apud Romanos videndus Gellius in extremo noctium. Romani a Græcis, Græci a Iudæis hæc sumpserunt. et Lacedæmonios, siue Spartanos cum Iu-

dæis

dæis cognatione propinquos fuisse, et ex Abrahæ genere ortos, constat ex lib. 1. cap. 12. Maccabæor.

Cap. 3. ex concilio Aurelian.) Hæc in concilijs nondum inueni, sed apud Burch. lib. 11. c. 60. ex concilio Aurelian. c. 1. inuenitur magna pars huius capitis, et apud Iuon. parte 13. c. 46. decreti, et Grat. 13. q. 2. c. vlt. qui sine titulo inscribitur. testeaute Contio Palea sumpsit ex concil. Aurel. c. 1. vide cap. 4. huius tituli.

interficiant) interficiunt, tres Tarr. et Burch. et Iuo. interfecerint, Palea.

et capi etc.) qui capi, unus Tarr. nō male. Burch. et Iuo. ut editum est. et pariter pæniteant, Palea non recte.

eis non uox eis in duob. Tarr. olim desiderabatur. est apud Burch. Iuo. et Paleam. vox non desideratur apud Burch.

nisi ipsi) nisi Epi, Barcin. quod nōdum probaui. ut editum est, alij.

quod humanitatis est) humanitatis, Palea tantum alijs omissis.

Pars huius capitis est in calce capitis 4. id esse in caussa existimo, cur a Raim, sit omissum.

Cap. 4. ex pænitentiali Romano) sic etiam Raim. et Cont. scribi potuit, ex Burchardo lib. 19. is fatetur se collegisse ex varijs libris, in quib. etiā enumeratur pæniten. Rom. c. 8. in fine. ex concilio Aurelian. c. 1. Burch. lib. 11. c. 60. et Iuo parte 13. c. 46. sine titulo apud Grat. siue Paleam 13. q. 2. c. ult.

Interfecisti furem etc.) sic Burch. d. lib. 19. et Raim. Si fur, aut latro captus in præda etc. interficitur, Burch. d. c. 60. et Iuo. captus fuerit, Palea.

uel latronem) aut pro vel, duo Tarr. et Burch. et Raim.

vbi comprehendi poterat etc.) absq. occasione potest cōprehendi, Burch. d. c. 60. occisione, Iuo, cetera, ut Burch. et, addit ante Iuonis verba Palea, ut editum est, Burch. d. li. 19. et Raim.

absq. occasione) sic etiam Burch. utrubiq. occisione, duo Tarr. et Iuo, et Palea, et Raim. aptius.

et tamen interfecisti) sic Burch. d. li. 19. et Raim. interficitur, Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea.

quia ad imaginem Dei creatus est) sic etiam Raim. vox est omittitur a Burch. d. li. 19. erat pro est, unus Tarr. habet. sumi videntur hæc ex cap. 1. Genes. et ex cap. 3. epist. Pauli ad Colossen. creati pro creatus est, Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea.

et in nomine eius etc.) hæc a Greg. 9. non sine caussa sunt omissa, item a Contio. habet Burch. vtrubique, et Iuo. vox eius in uno Tarr. desideratur. et baptizati sunt nomine eius, Palea.

baptizatus) baptizati sunt, Burch. d. c. 60. et Iuo. baptizatus, Burch. li. 19.

& sanguine &c.) hæc omittunt Burch. d. c. 60. et Iuo. habet Burch. li. 19.

xl. dies) sic Burch. d. li. 19. et Rai. per, additur ante hæc verba in uno Tarr. quæ vox antea erat omissa. interfectores eorum xl. diebus, Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea.

non intret in ecclesiam) sic etiam Burch. li. 19. et vetus Gregor. vox in omittitur in duobus Tarr. et in altero veteri Gregor. et apud Cont. et alios. non intrent ecclesiam, Burch. d. c. 60. et Iuo. pænitentiæ subiaceant, intrent in ecclesiam veste, Palea mendose.

lanea veste) sic Burch. vtrubique, et Iuo. et, ante hæc verba addit Raim.

indutus) induti, Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea. indutus, Burch. li. 19. et Raim.

& abscis) et, omittunt Burch. utrubiq. et Raim. et tres Tarr. et Iuo, et Palea.

et a toro) sic Burch. li. 19. et Raim. et, carēt Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea.

& a gladio, & ab equitatu) vox et prior omissa est a Burch. utrubiq. gladio, et equitatu, Raim. alijs omissis. tria posteriora verba in ueteri Tarr. desiderantur. gladio, equitatu, uetus Greg. a gladio, et equitatu, Burch. d. c. 60. et gladio, et equitatu, Iuo, et Palea.

illos &c.) per illos, vetus Tarr. solus. omittūt hęc Burch. d. c. 60. et Iuo, et Palea. habent alij.

te abstineas) vox te nō est in Greg. habet Burch. d. li. 19. se abstineant, d. c. 60. et Iuo. abstineant, Palea.

in tertia autem & quinta feria) sic etiam Raim. ordinem verborum mutat Burch. li. 19. in tertia autem feria, et quinta. in quarta autem, et sexta feria, Barcin. et unus olim Tarr. et quarta, et sexta feria, vnus Tarrac. ego nihil muto. sunt enim dies seueriores secunda, quarta, et sexta feria pęnitentibus; remittitur aliquid tertia, et quinta feria, et sabbato. uide cap. 55. et 56. concilij Triburien. sub Arnolfo. et Burch. li. 19. cap. 5. in tertia, quinta feria, Burch. d. cap. 60. et Iuo. in tertia, et quinta feria, Palea.

vel oleribus) sic Burch. li. 19. et Raim. vel olerum, Burch. d. cap. 60. et Iuo. et olerum, Palea.

& pomis, et paruis) vel paruis, Burch. li. 19. et, prius omittitur in Gregor. et a Palea. et pomis, paruisque, Burch. d. c. 60. et Iuo.

pisciculis) piscibus, Iuo solus.

utere, & temperate) sic etiam Burch. li. 19. et vetus Greg. uesce pro utere, vnus Tar. vox et omissa est in altero veteri Gregor. et apud Cont. et alios. vicissim vtantur, et temperate, Burch. d. c. 60. et Iuo.

Si

Si autem sine odij &c.)sic Burch.li.19.et Raim. Qui sine odij etc.supra c.3.ex concil.Aurelian. Sin autem a veridicis cōprobatur testibus,quod sine odij,etc.Burch.d.c.60.et Iuo,et Palea plenius,quod e fontib.haustum credimus,cetera ex riuulis.

se suaque)sic Burch.li.19.et Raim.se suaq.d.c.3. et Burch.d.c.60.et Iuo,et Palea.

diaboli membra)sic etiam Burch.utrubiq.et Iuo, et Palea.huiusmodi,addit ante hæc verba Raimund.idest fures,vel latrones,addit d.c.3.post edita.

interfecisti)sic etiam Burch.li.19.et Raim.interficiant,d.c.3.interficiunt,Burch.d.c.60.et Iuo.interfecerint,Palea.

secundum indulgentiam &c.)alijs verbis d.c.3.et Burch.d.c.60.et Iuo,et Palea.eisdem Burch.li.19.et Raim.intelligentiam,Barcin.non optime.

eleemosynam fac largiter)sic multi Gregor.eleemosynas,vetus Raim.liber,et Burch.li.19.

Si presbyter eadem fecerit)sic Burch.li.19.et Raim. si presbyter est,d.c.3.et si presbyter est,Burch. ac pro et,Palea.Iuo hæc omittit.

quamdiu uiuit)tamen, addunt ante hæc verba tres Tarr.et Raim.tamē quamdiu viuat,Burch. li.19.cunctis autem diebus vitę suæ,d.c.3.tamen pro autē,Burch.d.c.60.et Palea,cetera,ut d.c.3.

Cap. 5. Augustinus super Exodum)sic etiam Raimund.et Cont. Augustin.quæstionū in Exod. quęst.84.Iuo parte 10.c.53.decreti.plenius .Eadem verba sunt in scholijs sacror.libror.

Si perfodiens inuentus fuerit fur)sic etiam Raim.Si autē perfodiens etc.Aug.et Iuo d.c.53.Si infringens fur domum,siue effodiens fuerit inuentus, Burch.lib.11.cap.61.ex verbis Exodi.et Iuo parte 13.c.47.ex cap.22.Exodi.Si effregerit fur domum,siue suffodiens fuerit inuentus,Iuo parte 16.c.352.ex cap.19.ut suspicor, capitularium. Idem lib.5.tit 2.cap.34.them.12.Panor.ex inter to libro.Si effringēs fur domum,siue suffodiēs fuerit inuentus, Complut. Lat. Exodi cap.22. ἐὰν δ' ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης.Lxx. Si autem in effosione inuentus fuerit fur.Complut.Si autem suffodiens domum inuentus fuerit latro.Chald.

& percussus mortuus fuerit)sic etiam Aug.et Iuo d.c.53.et Raim.et,addit unus Tarr.ante vocem mortuus. et accepto vulnere mortuus fuerit. Complut.Lat.et Burch.et Iuo d.c.47. et d.c. 352.et in Panor.καὶ πληγεὶς ἀποθάνῃ.Lxx . et vulneratus mortuus fuerit.Compl.et percussus fuerit,et mortuus fuerit.Chald.

non est illi homicidium)sic Aug.et Iuo d.c.53.non est illud homicidium,vetus Gregor . imputandum,addit alter vetus editus,et Cont.et alij. percussor non erit reus sanguinis. Compl. Lat.et Burch . et Iuo ubi supra , οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. Lxx.non est illi cædes.Compl.Chald. ut Latina.

Si autem orietur sol super eum,reus erit) reus est,et morte morietur,Aug.oriatur pro orietur,Raimund.cetera,ut edita sunt.oritur,Iuo d.cap.53. et in fine;reus est,morte moriatur.et,si orto sole hoc fecerit,homicidium perpetrauit,et ipse morietur.Cōplut. Lat.ἐὰν δ' ἐ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ,ἔνοχός ἐστιν,ἀνταποθανεῖται .Lxx.si autē ortus fuerit sol super eū,reus est,simul morietur.Compl.si oculus testiū fuerit super eū,sanguinis reus erit percussor.Chald.Quod si orto sole fecerit,homicidiū perpetrauit,et ipse morietur,Burch.et Iuo d.c.47.Quod si orto sole hoc fecerit,homicidium perpetrauit,Iuo d.parte 16. et in Panor.alijs omissis.

Intelligitur ergo)sic etiam Raim.tūc,addūt Aug. et Iuo d.c.53.vox ergo in vet. Tarr.desideratur.

ad homicidium) sic Aug.et Iuo,et duo veteres Gregor.ad eum homicidium,Cont.et alij.

nocturnus occiditur)sic etiam Aug.et Iuo.occidatur,Raim.

si autem diurnus pertinere)sic etiam Aur.Aug.et Iuo.si autem diurnus,ad homicidium pertinere,vetus Gregor.pertinere dinoscitur, alter vetus.si autem diurnus fuerit,ad homicidium pertinere,Cont.et alij.

Si orietur sol super eum &c.)sic uetus Gregor.vox etc.non est apud Iuon.Si orietur super eum sol, Aug.omissa etiam voce etc.oriatur pro orietur, alter vetus Gregor.cetera,vt edidimus.si oriatur super eum sol,etc.Cont.et alij.De his verbis supra scripsimus.

quia poterat discernere)sic etiam Raim. poterat quippe discerni,Aug.et Iuo.

non ad occidendum)vox ad in vno Tarr. solo est omissa.

non debet)sic etiam Raim.non deberet, Aug.et Iuo.

hoc & in)sic etiam Aug.et Iuo,et vetus Gregor. etiam pro et,unus Tarr.et alter vetus Gregor.et Cont.et alij editi.

sæcularibus)hæc uox in veteri Tarrac.solo non est.

qui hoc tamen)sic Aug.et Iuo.vox tamen omittitur a Raim.

impune s.)scilicet,Raim.et Cõt.omissa ea vox est ab Aug.et Iuone,et a duobus Tarr.

occidi nocturnum furem quomodo)sic Iuo.quoquo modo,Barc.et tres Tarr.et Augustin.et Raim.a prius.Lex duodecim tabularum furem noctu deprehensum occidere permittit,vt tamen id ipsum cum clamore testificetur.Caius cap.4.ad legem Aquiliam.

diurnum autem,si se telo defenderit)sic etiã Raim. vox autem omittitur ab Iuone.cum telo pro telo,habet Aug.interdiu autem deprehensum ita permittit occidere,si is se telo defendat;ut tamen æque cum clamore testificetur.Caius.

C*ap.6.Hieronymus*)sic etiam Raim.et Cont.ex dictis Hieronymi,Burch.lib.12.c.16.et Iuo parte 12.cap.73.decreti.et in marg.Iuonis recte est; in cap.14.Matthæi.

Cum iuramento &c.)Verba Matthæi c.14.sunt. "Die autem natalis Herodis saltauit filia Hero"diadis in medio,et placuit Herodi. Vnde cum "iuramento pollicitus est ei dare, quodcumque "postulasset ab eo. *γενεσίων δὲ ἀγομένων τοῦ ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ ἡρώδῃ. ὅθεν μεθ᾽ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται.*

saltatrici)ei, habet Hieron.et Matth.

postularet)postulasset,tres Tarr.et Burch.et Iuo, et Raim.et Matth.

se fecisse dicit)fecisse se dicit, Hieron.et Burch.et Iuo,et tres Tarr.fecisse se dicat,Raim.

patris,matrisue)sic etiam Raim. matrisq. Burch. et Iuo.patris,uel matris suæ,unus Tarr.si patris, si matris,Hieron.

facturus esset)sic etiam Burch.et Raim. erat, Iuo. vox esset olim in vet.Tarr.desiderabatur.fuerat pro esset,Hieroñ.

quod ergo in suis)quod in se ergo,Hieron.

repudiaturus fuit)sic Hieron.Burch.Iuo,et Raim fuerit,unus Tarr.repudiauit,alter Tarr.forte repudiabit.

in propheta)sic etiam Raim.et in propheta, Hieron.Burch.et Iuo.

Ad extremum adde,quæ refert Grat. 22.q. 4.

*Cap.7.Alex.iij.Bartholomeo Exon.*Epõ)Exoniensi Epo,concil.parte 35.c.1.titulo de pænitentia. vox Bartholomeo neque in concil.est,neque in Gregor.

Sicut dignum &c.) Recte Cont. addit omissa prius a Raim. quæ sunt in concil.est, addunt post vocem dignum tres Tarraconen.et concil. et Cont.

consentaneum est,grauas)vox est in tribus Tarr.et in concil.omittitur.soluere,Cont.pro est,quod nondum probaui.

deferri)sic etiam Cont.referri,concil.

nobis ex ministerio suscepta)sic in concil.ex ministerio nobis,Cont.non recte,omissa voce susceptæ.

prout nobis dominus)sic in concil.ut nobis Deus, Cont.

respondere)reddere,uetus Tarr.solus.

quæ ubique)quę vbicumque,unus Tarraco. tantum.

remoueatur in his)hæ duæ voces,in his,in Contiano desiderantur;sunt in concil.

singulorum de cordibus)malo,de cordib. singulorum,vt est in vet.Tarraco.et in concil.et apud Cont.

soluendas direxit)sic etiam Cont.duxit,cõcil. nõ sine mendo.

te non dubitamus prouidum,& circumspectum)dubitemus pro dubitamus,Barcin.et Cont.mendose autem est in concil.te non dubitemus prouidere,et discretum.

ex suscepto)ex susceptę,concil.et Cont.susceptę, tres Tarr.

iuxta descretionem,& prouidentiam nostram tibi) sic etiam Cont,discretioni tuæ iuxta prouidentiam nostram,concil.non male.

Sane cum vir litteratus etc.)Sane cum vir sapiens, et discretus sis etc.concil.Sane cum vir discretus existas,Raim.et Cont.multis omissis.

in his,ac plurimum exercitatus)hæc in uno Tarr. omittuntur.in hac,pro in his ac, Barc.et in his plurimum exercitatus,concil.

nosti,quia)sic in concil.nosti,quod,Raim.Antonii gladios potuit contemnere,si sic Omnia dixisset.

non solum qualitas delicti, & quantitas,sed ætas)non solum delicti qualitas,sed quantitas,et ætas,cõcil.non solum quantitas delicti,et qualitas, sed ætas,vetus Tarr.non solum quantitas,et qualitas delicti,sed ætas,multi Gregor.non solũ qualitas,et quantitas delicti,et ætas,vetus Raim.liber non recte.

& scientia,& sexus)scientia,sexus,Raim.scientia, sensus,concil.quod non æque placet.

atque condicio sunt)sic etiam concil.est pro sunt, unus Tarr.atq.condicio delinquẽtis sunt,Raim. delinquentib.pro delinquentis,Contiani librarij non recte.

quia non solum)quare pro quia,concil.et Raim.

secundum qualitatem &c.)sic in concil.secundum prædicta,multi Gregor.et Cont. prædicta, vet. Raim.liber,altera uoce omissa.

quæ prediximus)quę diximus,duo Tarr.et cõcil.

debeat pænitentia indici) debet pro debeat, duo Tarr.pænitentia debet indici,Raim.debet pænitentia iniungi,concil.

sim

sicut tu ipse nō ignoras) hęc omittūt Raim.et Cōt. sunt in concil.
Illi autem &c.) sic in concil.et in Gregor.ego tamen aliquid ante hæc verba desidero:in quib. de cęde sanctissimi uiri Thomę ageretur,et quo pacto huic Epo fuerit res tanta commissa.
virum Cantuarien.quondam) vox virum in uno Tarr.non est.virum Th.quondam Cantuar.cōcil.plenius prioris edit.virum quōdam Cantuarien.Raim.Thomam quondam Cantuar. cōcil. Surianæ editionis,omissa voce virum.
si de illa) sic etiam Raim. perturbato verborum ordine.vt pro si,concil.quod minime præfero.
mors eius subsecuta) ei pro eius,concil.mors illius secuta,vetus Gregor.mors eius secuta,alter vetus,et Cont.et alij.
& citra) vox et non est in concil.neque in Gregor.in quibus Greg.hæc sunt priora illis,si de illa etc.circa,vel citra,Barcin.et tres Tarr.quod nondum probaui.
fatentur) mendose in concil.prioris edit.est, fatetur.
pari pœna,vel fere pari puniendi sunt) pari pœna sunt puniēdi,cōcil.alijs omissis.pænitentia pro pœna,duo Tarr.vox pari posterior in Barc.nō est.pari pænitentia,vel fere pœna pari existerēt puniendi,vetus Gregor.vel fere pari,alter vetus Greg.omissa voce pari posteriore.et Cōt.et alij.
& illi etiam) vox et non est in vno Tarr.neque in Gregor.et alij,concil.
si forte violentiam,quam quidam moliri debebant impedirentur) si forte violentia, quam quidem amoliri debebāt,impediretur,concil.prioris edit. non recte.quidam pro quidem,Suriana editio. si forte per aliorum violentiam impedirentur, Raim.uiolentia pro violentiam, duo Tarr.non male.quidem pro quidam,tres Tarr.quod non æque placet.impediretur pro impedirētur,duo Tarr.quod placet.scribo;si forte violentia, quā quidam moliri debebant,impediretur.
paulo minori pœna mulctari) sic etiā concil. omnia in Barcin.desiderantur.paulo minori pænitentia multari debent,vnus Tarr.in altero est euā pænitētia pro pœna,sed verbo debēt caret.paulo minus debēt pœna multari,uetus Greg. minori pro minus,alter vetus,et Cont.et alij.
quia cum scriptum sit) sic etiam Raim.vox quia in Barcin.non est.quia sicut scriptum est,concil.
qui potuit hominem liberare a morte &c.) hæc verba cuius sint,nondum inueni. sed Prouerb. c. 24.scriptum est.Erue eos,qui ducuntur ad mortem,et qui trahuntur ad interitū,liberare ne cesses.Eripe pro Erue habet Ambros.quem refert Grat.23.q.3.cap. 7.ῥῦσαι ἀγομένους εἰς θάνατον.

Lxx.Alijs verbis vtitur Enodius relatus in synodo Romana tēpore Symmachi,quæ vt verba Symmachi adfert Grat.dist.83.in principio.
& non liberauit) sic etiam in concil.et in multis Gregor.liberat,unus Tarr.et vetus Raim.liberauit.
eum occidit) sic etiam Raim.ipsum pro eum,concil.
constat ab) sic Raim.Constat quoque eos ab, concil.cum constat,Barcin.voce ab omissa.
opem contra alios præstare venerunt) sic in Gregor. contra alios opem ferre vēnerint,concil.duæ illę uoces,contra alios,in ueteri Tarr.non sunt.
nec caret scrupulo societatis occultæ) hęc uerba sumpta sunt ex epist. Eleutherij Papę a Grat.relata 11.q.3.c.55.eadē repetit Damasus in calce epist.3. et apud Ansel.Lucen.lib.13.c.19.et Grat.23. q. 3.cap.8.sed ambo dicunt esse verba Anastasij,et Damasi.eisdem fere vtitur Ioan.8.apud Iuon. parte 6.cap.115.decreti,et Grat.dist.86.cap.3. qui scribunt consensionis pro societatis.eadem sunt Innocentij Papæ,ut refert Grat. dist.83.c. 3.et Deusdedit parte 2.aduersus schismaticos. eisdem vtitur Innocen.3.in concilio generali c. ult.et sub titulo de testibus c.4.in 4.collect.
qui manifesto facinori desinit obuiare) sic in duobus Gregor.qui,cum possit,manifesto etc.cōcil. nō definit,Barcin.et Cont.et alij non optime.manifeste pro manifesto,vetus Tarr.dicitur pro desinit,idem vetus.vt editum est,Eleuth.et Damas. in concil.et apud Ansel.et Grat.Ioan.8.apud Iuon.et Grat.et Innocen.apud Deusd.et Grat. non desinit,Inno.3.d.c.ult.sed in veteri Tarr. ut editum est.
Illi vero,qui) sic in concil.Qui vero,Raim.
unde forte homicidium fuerit subsecutum) unde forte fuit homicidium subsecutum,concil.unde homicidium fuit secutum,Raim.et Cont.
dure) sic Gregor.9.satis dure,concil.
ad illud) sic Raim.ad ipsum,concil.quod non æque placet.
suis suggestionibus) hæc in concil nō sunt,sunt in Gregor.
Illi quoque non fuerunt) sic in concil.Hi ergo non fiunt,vetus Gregor.Hi quoque,alter vetus,cætera,vt edidimus.Hi quoque non sunt,Cont.et alij.
nec a pœna) sic etiam Raim.nec a reatu, concil.
illius iniqua) iniquę, concil.altera voce omissa illius,Raim.uoce altera prætermissa.
tamen sicarios) sicarijs tamen,si eos sicarios,concil.aptius.tamen eis,quos sicarios, Raim.nō male.tamen si æque sicarios,Barcin. tamen si eos sicarios,duo Tarrac.eos tamen sicarios,tertius Tarr.in quo vox eos olim non fuerat.

qui in sarcinis) vox qui non est in Barcin. neq. in Gregor. quod non improbo. uel in sarcinis, vel in armis eorum, concil. plenius. vox eorum additur etiam in Barcin.

Eos uero, qui dicunt) dicuntur, Barcin. et duo Tarr. Illos vero, qui dicuntur, concil. Eos insuper, qui dicuntur, Raim.

post mortem eius) vox eius non est in concil. est in Gregor. per pro post, habet Suriana concil. editio non recte.

arbitramur esse) arbitrantur esse, vetus Greg. solus non optime, verbum esse in concil. desideratur.

sed quae occupauerant &c.) occuparant, Raim. sed haec, quae occupauerunt, tenentur eis in integrum restituere, quibus ablata fuerunt, concil.

si habent) sic etiam Raim. si habeant, concil.

unde ea possint reddere) vox ea in uno Tarr. non est. ordo verbor. in alijs mutatur.

Ipsis ex hoc) et ipsis pro ipsis, duo Tarr. et Raim. et ex hoc, tertius Tarr. et ipsis tamen ex hinc, concil. ex hoc, in marg.

paenitentia moderata tamen est indicenda) poena pro paenitentia, vetus Tarr. paenitentia moderata est iniungenda, concil. moderata est paenitentia iniungenda, Raim.

licet quidam ex his ea, quae occupauerunt) licet ex his, quae occupauerunt, quaedam, concil. licet quidam ex his, quae occupauerint, vetus Greg. occupauerunt, alter Gregor. cetera, ut prior vetus. licet quaedam ex his, quae occupauerunt, Cont. et alij.

fatentur se pauperibus) fateantur pro fatentur, Raimund. in eleemosynam, addunt concil.

alienas res, cum ipsas) sic in concil. aliena, cum ipsa, Raimundus sine ullo lucro mutauit.

quorum fuerunt) fuerint, concil. et Raim.

pauperibus erogare) sic Raim. et concil. erogasse, vetus Tarr.

Illis vero) sic in côcil. Illis vero, vnus Tarr. Illi praeterea, duo veteres Gregor. Illis praetera, Cont. et alij.

temporis mora, in quo) vox in non est in trib. Tarr. neque in Gregor. temporis qualitate, quo, concil.

perdurauerunt) perdurauerint ignoranter, concil. perdurarant, vetus Gregor. perdurarunt, duo Tarraconenses, et alter vetus Gregor. et Contius, et alij.

etiam si eis) vox eis non est in concil. voce etiam caret Raim.

timore) sic Raim. amore, concil.

affectione) affectuose, vetus Tarr. solus.

secundum hoc) sic in concil. et, addunt Tarr. duo ante haec verba, omnia omittunt Raimund. et Cont.

paenitentia est indicenda) sic in concil. est paenitentia indicenda, duo veteres Greg. illis, addit unus Tarr. ante uocem indicenda. est eis paenit. indicenda, Cont. et alij.

armatos interfuisse) sic Raim. esse, addebatur olim in veteri Tarr. nô recte. armatos esse, et interfuisse, concil.

et illos etiam clericos) et clericos etiam illos, concil. et illos, Raim. et Cont. alijs omissis.

consilium illud) illud, concil. consilium, Raim. altera voce omissa.

altaris ministerio) sic etiam Raim. officio, côcil.

sed ita etiam quod) sed etiam ita, vt, côcil. vox sed olim in uno Tarr. non fuerat. vox ita in Greg. omissa est.

vel responsoria in choro) separatim, addunt Barc. et tres Tarr. et Raim. nec responsoria, seu antiphonas cantare in choro, concil.

satagant veniam implorare) impetrare, duo Tarr. et Raim. veniam satagent implorare, concil. prioris edit. satagant, posteriora concilia.

Insuper autem clerici ipsi) Insuper clerici etiâ ipsi, concil. Insuper, Raim. et Cont. alijs omissis.

in districto) sic Greg. 9. in obstructo, concil.

canonicorum regularium) vox regularium in concil. desideratur: est apud Raim.

sunt recludendi) sic etiam Raim. reducendi, duo Tarr. includendi, concil. non male.

ita quidem quod usque ad septennium) ita quidem, quod ipsi in septennium, concil. vox quidem in Greg. non est; cetera, vt edidimus.

ab introitu ecclesiarum coerceri) ecclesiae pro ecclesiarum, vetus Tarr. cohiberi pro coerceri, côcil. ab ecclesiarum introitu coërceri, Raim.

Cap. 8. Idem) sic etiam Raim. et Cont. addi potest Salernitano Archiepo, ex concil. parte. 26. cap. 7. post concil. Later.

Presbyterum autem &c.) vox autê non est in Gregor. alium, additur in côcil. Ante haec verba additur in Barcin. Pars cap. Licet. et in concil. d. parte 26. c. 4. Pars capituli, Licet praeter. Integra clausula exstat sub titulo de sponsa duorum c. 3. in hac collectione. ex eodem rescripto est c. 10. de accusation. et cap. 6. de iudicijs, et cap. 1. et 2. de clericis pugnantibus in duello, et cap. 1. de corpore vitiatis huius collectionis; post cuius capitis verba in concil. prioris edit. hęc sunt. Idem e. in e. e. hoc est, Idem eidem in eadem epistola. Presbyterum autem alium etc. sic etiam est in Suriana editione.

percussio

percussit in capite) sic etiam Raim.et Cõt.et vulnerauit,addunt tres Tarr.et concil.
sicut asserit) hæc etiam omittunt Raim.et Cont. sunt in concil.
ab omni) sic in concil.tam ab omni,Raim.
eumque ab officio) sic etiam in cõcil.quam ab officio,Raim.
interijt) sic Raim.interierit,concil.non male.
vel aliam infirmitatẽ incurrerit) de qua noscitur expirasse, addunt concil.et unus Tarr.in quo olim eadem non fuerant.vel causam mortis incurrerit,de qua noscitur expirasse,alter Tar.in quo etiã antiqua scriptura nihil post verbũ incurrerit habebat.multi Gregoriani,in quib.duo ueteres, et Cont.ut concil. excepta voce incurrerit,pro qua alter vetus habet,incurrit.
Cap.9.Cosentino Archiepõ) Cusentino,tres Tarr. et concil.d.parte 26.cap.12.Cusent.duo veteres Greg. Cusentinen.Cõt.et alij nõ recte.Eustano, Barc.Cõstantino,quartus Tar.ceteris antiquior, nõ sine mẽdo.scribo Cõsentino,est enim Cõsentia urbs apud Plinium in Italia.
in litteris, quas ete.) sic in cõcil.in litteris tuis,Raimund. et Cont.
lator iste) vox iste neq.in concil.est,neq.in Gregor.
quidam clerici,qui rogati &c.) sic in concil. quidã alij clerici a vineis ecclesiæ opere etc. Raim. et Cont.alijs omissis.vox rogati in uno Tarr.non est.ecclesiæ ecclesiastico opere,vetus Gregor.habet,quod nondum placuit.
putandas) amputandas,vetus Tarraconensis solus.
perrexerant) perrexerint,concil.
circa vesperas) et cum circa vesperas,concil.
cum redirent) vox cum in tribus Tarr.et in Gregor.omittitur.redierint,concil.altera etiam voce omissa.
leuandi laboris) sic etiam Raim.leuandi laboris, concil.aptius.leniendi laboris,Barcin.non male.
imitati sunt) vox sunt est in concil. non est in Gregor.
proicientes &c.) omittit quædam Raim.omittit etiam Contius,quæ sunt in concil.
in longum) in longinquum,concil.
huius autem ludi,sicut asserunt,solet esse condicio) talis cõdicio est,concil.pro tribus vltimis verbis. cuius ludi solet esse condicio,Raim.alijs omissis.
quasi victor eo &c.) sic etiam concil.quasi victor pro equo alio vteretur,Raim.et Cont.alijs omissis.
percussus est) scribe,percussus est,vt est in quattuor Tarraconensib.percussus esset,concil.ac-

prius.
sola iactatione erant contenti) contenti sunt,concil. iactione pro iactatione,unus Tarr.sola erant iactatione contenti,vetus Gregor. iactione, alter vetus,et Cont.et alij.
vt dum alacrius &c.) hęc omittunt Raim.et Cõt. sunt in concil.
concurrerent) sic in concil.currerent, Barcin.non male.
laborem itineris) interim pro itineris,vetus Tarr. solus.sed olim aliud fuerat,quod non cernitur.
sicut predictus &c.) hæc etiam sunt in concil.nõ sunt in Greg.
eiusdem diaconi) sic etiam Raim.prædicti diaconi,concil.
incautus) sic etiã Raim.ea uox olim in uno Tar. desiderabatur.incaute,concil.
ipsius diaconi) sic in concil.illius diaconi,Raim.
Inde est, quod commonemus f.t.&c.) fraternitatem tuam,concil.Ideoque mandamus,Raim.et Cont.alijs omissis.
diaconem sine licentia Romani Pontificis) diaconũ pro diaconem,Barcin.et vetus Tar.et Raim.diaconum sine licentia summi Pontificis,concil.
suscipere) ascendere,malo,vt est in tribus Tarr.et in concil,et in Gregor. veteri non ascendere, Cont.et alij;quod nondum prætuli.
vel in diaconatu) sic in concil.et in duobus veteribus Gregor.in omittunt Cont.et alij, non recte.
sed eum dispensatiue ministrare &c.) uox ministrare,non est in veteri. Tarr. sed cũ dispensatione in subdiaconatus officio ministrare, concil. sed cum dispensatione ministrare,duo veteres Gregor.vt editum est,Cont.et alij.
permittas) patiaris,omnes libri præter unũ Tar. non male.
Cap.10.Idem B.Exon.Epõ.& Abbati) Idem Exon.Epo,duo veteres Gregor. Exonen. Epo, Cont.et alij.Idem,concil.d.parte 26.cap.14.titulo de depositione clericorum,et de dispensatione circa eosdem facta.est autem proximum caput in concil.hac inscriptione,Idem Exoniensi Epo,et in marg.Pars capituli,Tanta est vis. cuius integra clausula exstat,sub titulo, qui filij sunt legitimi.illæ duæ voces,et Abbati,nõ sunt in veteri Tarr.neque in concil. neque in Greg. quod placet,aut alia verba desiderantur, quod infra scriptis verbis confirmatur.cetera ita scribo.Idem Bartholomęo Exoniensi Epo,vt supra cap.7.
Lator præsentium) sic in concil.Diac.additur in uno Tarr.et in calce huius capitis eadem uox est, P,clericus,addunt Raim.et Cont. non male, ego D.clericus,scriberem.

viua voce)hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
quod quadam die) quod cum quadam die, duo Tarr.et concil.et Cont.
contigit,quod ille proiecit istum ad terrã)in pro ad, unus Tarr.illum pro istum,concil.et vetus Gregor.istum in terram,alter vetus;cetera,vt edita sunt.contingit etc.illum ad terram,Cont. côtigit,alij.
& cultellus)sic in concil.cuius cultellus, Raim.
ad latus suum)vox suum non est in concil.est in Greg.
incidit,&)incidisset,uetus Greg.solus non optime.
fortuito vulneratus occubuit)sic in concil.fortuito occubuit vulneratus, duo veteres Gregor.fortuito casu,Cont.et alij.
eundem itaque ad vos &c.)Eundẽ igitur ad vos etc.concil.Ideoque madamus,Raim.et Cont. alijs omissis:ex his verbis,ad uos,et d.u.apparet duobus rescriptum esse.
d.u.per A.s.in qua.)d.t.unus Tarr.discretioni vestræ mandantes,quod,concil.
rei veritate comperta.et hæc omittunt Raim. et Cont.sunt in concil.excepta voce et.
si ita res se habuerit sic in duobus veteribus Gregor.in quorũ altero habet prius fuerat scriptũ. habuit,concil.et unus Tarr.et Cont.et alij.
non impedit)sic in concil.et in Gregor. non impediuit,vetus Tarr.
prædictum D libere permittatis)permittatis libere, concil.prædictum P.libere permittas,Raim. T. pro D.vetus Tarr. Dr.alter Tar. Diac.tertius.diaconum non significari apparet,quod dicitur,ad sacros ordines promoueri permittendum.
Cap.11.Abbati S.Benedicti de Nebia)sancti pro S.tres Tarr.et Gregor.Nebia est etiam in veteri Raim.libro,Nebeia,in altero veteri.Vebia, in Cont.ianb,et alijs.Verbena,in Barcin. omittuntur duæ postremæ voces in vet.Tarr. postrema desideratur in concil.parte 50.cap.27.in priore concil.editione,sumique dicitur ex lib.12.registri Alex.3.de Vebia,Suriana editio habet non recte.
& cognouimus ex earum tenore)sic etiam in côcil. per quas cognouimus, Raim.et Cont.sine ullo lucro.
quod dum latet)sic etiam duo veteres Gregor.cũ pro dum,concil.et Cont.et alij.
ad vos turpiter)sic in concil.et in multis Gregor. adeo turpiter,vetus Raim.liber,et duo Tarr.in quorum altero postea S additum est.
in personis)sic Raim.in personas,concil. prioris edit.hæc in vet.Tarr.non sunt.sunt in Suriana côcil.editione,vt edidimus.
denudare)nudare,uetus Tarr.solus non male.
præsumpserunt)sic etiam Raim.coeperunt,côcil. prioris editionis.Surius Raim.sequitur.
insurgentes) sic Raim.et Surius.resurgentes, concil.prioris editionis.
Cum autem)sic etiam Greg.9.Cumque,concil.
audientiam)notitiam,vetus Greg.solus non male.
se soluere)sic etiam Raim.et Surius.se absoluere, côcil.prioris edit.et tres Tarr.ego nihil muto.
ne ipse ab eis)sic Raim.illis pro eis,vetus Tarr.et Surius.ne ab illis,concil.prioris editionis.
Vnde quoniam) sic in concil. Verum quoniam, Raim.aptius.
post tunicam relinquere pallium)sic etiam Raim.etiam pallium,concil. sumuntur hæc ex verbis Matthæi cap.5.et Lucæ cap.6.
& rerum)non recte in concil.prioris edit. est,et personarum.
quam pro)prius quam pro,Barcin.solus.
& transferis)hęc in uno tantum veteri Gregor. desiderantur.
in aliquos)sic in concil.prioris edit.in alios, Raimund.et Suriana concil.editio.
altaris obsequio)ministerio,côcil.et Raim.officio, unus Tarr.olim.
quibus modis ad arbitrium tuũ potueris) suum pro tuum,vetus Tarr.quibus ad arbitrium suum modis poterit,concil.prioris editionis.tuum pro suum,habet Surius.ad arbitriũ tuũ,Greg.9.alijs omissis.
constat equidem eos)sic in concil. prioris edit.cõstat enim eos, Raim. et Surius.
contra rationem,& mansuetudinem,& ecclesiasticã disciplinam)contra regularem mansuetudinem etc. côcil. non male.contra rationis custodiam, olim vet.Tar.mox cõtra rationis mãsuetudinẽ. vox et priori loco in tribus Tarr.est omissa.contra mansuetudinem ecclesiasticã,Raim.et Côt. alijs omissis.contra rationum mansuetudinem, Barcin.non recte.forte contra regularium mansuetudinem.
ex utriusque opere)sic etiam in côcil.prioris edit. et in veterib. Greg. ope pro opere, Surius, et Cont.et alij.quod non æque placet.
Cap.12.Idem Lucen.Epo.Pars c.Consuluit) Vide, quæ diximus cap.7.qui clerici,vel uouentes,cuius portio hoc caput est.
Cap.13.ex concilio Guarmatiensi)sic etiam Raim. et Cont.Worma.c.30,Burch.lib.17.c.57.aptius. sed in concilijs nondum inueni.
explendæ libidinis)vox explendæ in veteri Gregor.tantum desideratur.

ut non ex eo soboles nascatur) hæc omittunt Raim. et Cont. habet Burch.
vel ad potandum dederit) hæc in veteri Tarr. solo desiderantur.
ut non possit generare, aut concipere) possit pro posset, Burch. et Raim. qui post hęc verba addit, vel nasci soboles. uel pro aut, vetus Tarr.
teneatur) sic Burch. et duo veteres Gregor. tenetur, Cont. et alij.

TIT.XI. DE TORNEAmentis.

CAP.1. *ex concilio Lateran.*) sic etiam Raim. et Cont. adde cap.20. ex concilijs.
Felicis memoriæ Papa Innocentij, et Eugenij etc.) sic in concil. vox Papæ non est in Gregor. Innocētij secundi decretum exstat in calce Panormiæ Iuonis lib.8. tit.11. cap.11. sumitur ex synodo Romana eiusd. Innocentij cap.10. Eugenij secundi, vel tertij est cap.2. huius tituli, quod utpote antiquius, prius collocari debuit.
detestabiles illas nundinas) istas pro illas, vetus Gregor. neutra vox est in concil. Detestabiles autē illas nundinas, Iuo.
vel ferias) hęc in Panor. non sunt: vidi in libro veteri Veronen. et in concil. et in Gregor. et apud Eugen.3. c.2. huius tituli.
quas vulgo torneamēta vocāt) hæc addidit concil. Later. quod neque Innoc. neq. Eugen. dixerant.
in quibus milites ex condicto &c.) totidē uerbis Innoc. mutauit quædam Eugen.
conuenire solent) sic etiam Raim. et Panor. et Eugen. venire solent, concil.
& ad ostentationem &c.) hæc etiā sunt Innocentiana.
& audacia temere congrediuntur) sic etiam Iuo. temerarie pro temere, concil. temere congredi, Raim. et audaci temeritate congrediuntur, Veron.
Unde mortes hominum &c.) hæc quoq. ab Innoc. sumuntur: Eugenius quædam omisit.
fieri prohibemus) sic in concil. et in Gregor. omnimodo fieri interdicimus, Panor. omnino, Veronen. aptius, et Eugenius.
quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit) sic concil. et Iuo, et Veron. ibi pro ibidem, Raim. vox eorum ab Eug. est omissa.
quamuis ei poscenti pænitentia non negetur) venia pro pænitentia, concil. non recte. pænitentia, et viaticum, Panor. et Veron. plenius. pænitentia, vel viaticum, vetus Gregor. vt editum est, Cōt. et alij. viaticum non negetur, Eugen. et Barcin. alijs omissis.
ecclesiastica tamen careat sepultura) in his verbis omnes conueniunt, Innoc. Eugen. et Alex.3. item concil. Iuo, Veron. et Raim.
Cap.2. Eugenius iij. in concilio Remenensi) scribendum Eugenius ij. in concilio Remenensi cap.7. ex concilijs. hic multo antiquior fuit Innocentio ij. et Eugenio iij.
Temerariam similiter audaciam quorundam) Temerariam multorum audaciam, concil.
uel ferias) hęc in concil. nōn sunt.
solent ad concertationem virium suarum conuenire) certationem, vetus Tarr. ostētationem, Barcin. venire solent ad ostentationem virium suarum, concil.
unde hominum &c.) hæc in concil. non sunt.
omnino fieri interdicimus) omnino, et sub anathemate fieri prohibemus, concil.
viaticum) pænitentia, et viaticum ei, concil. plenius.

TIT.XII. DE CLERICIS pugnantibus in duello.

CAP.1. *Alex.iij*) sic etiam Raim. et Cont. adde, Salernitano Archiepō, ex concil. d. parte 26. c.4. et 5.
Pars c. Licet præter) sic etiam in concil. omittunt hæc Raim. et Cont. Integra clausula exstat sub titulo de sponsa duorum. vide, quæ scripsimus cap.8. de homicidio.
vel si oblatum) vox si non est in Gregor. est in cōcil.
& subieris) hæc neque in concil. sunt, neq. in Gregor. sunt tamen apta.
siue victor, siue victus fuerit) sic etiā Raim. et victus fuerit, siue victor, concil.
in hac parte) sic etiam concil. in hoc, Raim. breuius.
ex ipso duello) illo pro ipso, concil. ipso, Raim.
non sit subsecuta) sic in concil. fuerit pro sit, Raim.
Cap.2. Idem) addi potest, in eadem, vt est in concil. d. parte 26. c.6. vide, quæ scripsimus cap.1. de corpore vitiatis.
De presbytero autem) vox autem non est in Barcin. neque in veteri Tarr.
eum ipse) vox ipse desideratur in solo veteri Tar.
sicut etiam nos) sicut etiā et nos, duo Tarr. non optime.
non perdiderit) non perdidit, vetus Tarr.
Cetera vide d. c.1.

TIT.XIII. DE ADVLTErijs, & stupro

rijs, & stupro) sic etiam Raim. et Cont. stupris, unus Tarr. et violatione ecclesiæ, additur manu recenti,

recenti, in veteri Tarr. quod non placet.

CAP. 1. *In Exodo*) sic Raim. et Cont. adde cap. 22. non cap 3. vt est in marg. Contiani libri. Meminisse autem oportet, quod Bernardus Papien. admonuit cap. 1. commodati.

Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea) sic Compluten. Latina, et vetus Gregor. nondum pro necdum, Cont. et alij. Si seduxerit quis virginem desponsatam, et dormierit cum ea, Iuo non recte parte 16. cap. 292. decretū ex capitularibus c. 24 ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον καὶ κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς. Lxx. Si autem deceperit aliquis virginem indesponsatam, et dormierit cum ea, Complut. Et quando seduxerit vir virginem, quę non est desponsata, et concubuerit cum ea. Chald.

dotabit eam, & habebit vxorem) sic Iuo, et Raim. eam, addit Complut. Lat. ante vocem vxorem. φερνῇ φερνιεῖ αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. Lxx. dote dotabit eam sibi vxorem. Comp. desponsabit eam sibi in vxorem. Chald.

si pater virginis dare noluerit) sic Complut. Lat. si uero pro si, Raim. Si pater noluerit virginem dare, Iuo cap. 293. d. partis 16. ex cap. 25. Capitular. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. Lxx. si autem renuens renuerit, et noluerit pater eius dare eam illi vxorem. Compl. quod si noluerit pater eius tradere ei illam. Chald.

reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam virgines accipere consueuerunt) sic etiam Complut. Lat. et Raim. reddat pecuniam iuxta morem dotis, etc. Iuo. ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἡ φερνὴ τῶν παρθένων. Lxx. argentū soluet patri, secundum quod est dos uirginum. Compl. pecuniam pro argentum maluissem. argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. Chald.

Cap. 2. Augustinus Felici Sipontino Epō) Gregorius Sipon. Epō, vetus Raim. liber aptius. Gregor. Papa pro Aug. tres Tar. Syponen. Cōtius, et quidam alij mendose. confirmantur verba dictor. Tarr. et veteris Raim. libri, ex epist. 42. c. 81. Indict. 11. lib. 2. registri B. Gregorij.

Peruenit ad nos, quod Felix nepos tuus) Ante hæc verba addi potuit, Pars c. Exspectabamus, ex registro. Integra clausula hæc illic est. Exspectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deū prædicatione conuertere, et male agentes ad rectitudinem reuocare. qua de re nimis contristamur, quia e diuerso in nepotis tui Felicis prauitate, tua euidenter, qui talem nutristi, culpa mōstrata est. Peruenit itaq. ad nos, quod supra scriptus Felix etc. illæ duæ voces, nepos tuus, omissę sunt a Raim. et Contio.

Englerij diaconi tui filiam) Englerij, vetus Tarr. Eugenij, Barcin. apertius. Euangeli, regist. non male. Englij, vetus registri liber. quandam virginem, Raim. et Cont. Euangelus idem diaconus appellatur epist. 40. eiusd. libri in edito registro. Euglius, in veteri.

decepis) sic etiam Raim. deceperit, regist. et unus Tarr.

quamuis esset) sic Raim. quamuis graui esset, regist. plenius.

de lege pœna) legis pro lege, unus Tarraconen. solus.

nos aliquatenus legis) sic Raim. vox legis in veteri Tarr. est omissa. nos tamē pro nos, regist. et Barcin. et tres Tarr.

huiusmodi disponendo) hoc modo disponimus, Barcin. et Raim. apertius. huiuscemodi disponendo præcipimus, editus registri liber. huiuscemodi duximus disponendum, vetus liber. statuimus pro duximus, alter vetus.

id est, vt aut quam stuprauit, vxorem habeat) vox idest non est in veteri registro, neq. apud Raim. est in edito registro. eam, quam stuprauit, aut uxorem factis nuptialibus instrumentis accipiat, d. epist. 40.

aut certe si) sic est in vet. reg. aut si certe, in edito. vox certe non est apud Raim.

districtius, & corporaliter) ac pro et, regist. corporaliter, Raim. et Cont. superioribus verbis omissis. aut corporaliter castigatum id. epist. 40.

excommunicatusque) sic etiam regist. et Raim. hęc in vet. Tarr. desiderantur. priuatum communione, d. epist. 40. aptius. neque enim hic cōtumax est, sed pænitens.

in monasterio, in quo pænitentiam agat, retrudatur) agat pænitentiam, vetus Raim. liber. monasterium pro monasterio, Cont. et alij, cetera, vt vetus. in monasterio, ubi pænitentiam peragat, retrudatur, vetus registri liber. in monasterium, ubi permanentiam etc. editus liber mendose. in monasterio cum priuatum communione, vbi pænitentiam peragat, dare festinabis, vetus registri liber d. epist. 40. in monasterium etc. tradere festinabis, editus liber.

nulla sit ei egrediendi sine præceptione licentia) vox ei desideratur in veteri Raim. libro. præcepto pro præceptione, Cont. et alij; cetera, vt vetus. ei nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licētia. regist. plenius. ita vt nulla exinde ei sit quoquo modo egrediendi licentia, nisi hoc nostra permi-

permiserit fortasse præceptio, d. epist. 40. Quæ postea sequuntur, in regiſtro legantur.

Cap. 3. ex concil. Aurelianen.) Aurel. uetus Gregor. Arelaten. Cōt. et alij. Hermes in libro pastoris mandato 4. Iuo parte 8. c. 243. decreti, et lib. 7. tit. 5. cap. 2. Panor. ubi in 4. est pro mand. 4. Hermes in libro paſtorũ, Grat. ſiue Palea 34. q. 1. cap. 7. apocryphus dicitur hic paſtoris liber a Gelaſio apud Grat. diſt. 15. c. 3. a ueteribus legebatur, et is Hermes doctor fidei appellatur a Pio epist. 1. apud Grat. de conſecr. diſt. 3. c. 21. quem ego legi hoc titulo Latinũ librum, indignum eſſe iudicaui, ut iterum legeretur.

Si vir ſciuerit uxorem etc.) ſcribi potuit, Pars cap. Ego dixi, vt eſt apud Iuon. vtrubiq. et Paleam. Integra clauſula hæc eſt. Ego dixi paſtori. Domine ſi quis habuerit vxorem fidelē in domino, et hanc inuenerit in adulterio; numquid peccat vir, ſi cōuiuit cum illa? Et dixit mihi. Quamdiu neſcit peccatum eius, ſine crimine eſt uiuens cũ illa. ſi autem ſcierit vir vxorem ſuam etc. ſic Iuo in decret. mulierem fidelem, Panor. pro vxorē fidelem; et ſi concumbit pro ſi conuiuit; caret autem voce (viuens). Apud Paleam eſt etiã, mulierem fidelem; et ſi concũbit cum ea; et ſcit pro ſcierit; caret autem voce ſuam. hanc vocem ſuã addunt editis vetus Gregor. et Barcin. Si vir ſcierit vxorem ſuam, duo Tarr. ſcient, etiam habet tertius Tarr. ſed ſuam non habet. Si vir ſciens vxorem ſuam, Cont. et alij.

& non egerit pænitentiam mulier) quæ non egerit pænitentiam, Raim. uoce mulier omiſſa. vt editũ eſt, Iuo utrubique, et Palea.

ſed permanet in fornicatione ſua) ſic etiam Panor. et Palea. et pro ſed, Iuo in decreto, vox ſua omittitur in Gregor. et in veteri Tarr. ſed permanet etiam et alter Tarr.

& uiuit cum illa, vir reus erit) conuiuit pro viuit, Iuo in decreto. et coierit cum illa, vir reus peccati eius erit, Panor. et coierit vir cum illa, reus erit peccati eius, Palea. vixerit pro viuit, duo Tarr. eius pro reus, alter eorum olim, mox eius reus. et vir eius viuit cum illa, reus erit, vetus Gregor. vixerit cum illa, reus erit, Cont. et alij.

& eius peccati particeps) ſic etiam Raim. reus erit peccati eius, et particeps moechationis eius, Iuo utrubiq. fornicationis pro mœchationis, Palea, cetera, vt Iuo.

Quod ſi mulier &c.) ſic Raim. et Cont. Ante hæc verba leguntur apud Iuonem hæc. Et dixi illi. Quid ergo, ſi permanet in vitio ſuo mulier? Et dixit. Dimittat illam vir, et vir per ſe maneat. Quid autem pro Quid ergo, habet Palea.

ad uirum) ſic Panor. ſuum, addunt Iuo in decr. et Palea, et Raim.

debet recipere peccatricem &c.) debet ſed non ſæpe recipere peccatricem, Raim. et Cont. non recipietur a uiro ſuo? Dixit. Immo ſi non receperit eam vir ſuus, peccat, et magnum peccatum ſibi admittit. ſed debet recipere peccatricem, quæ pænitentiam egit, ſed non ſæpe. Iuo in decreto. Ergo debet, pro ſed debet, Panor. et egit pro agit. numquid recipietur a viro ſuo? Et dixit. Immo ſi non recipit eam vir ſuus, peccat. Palea, ceteris omiſſis, non male.

Poſt verba huius capitis ſequuntur alia conſulto a nobis omiſſa, quia e Nouati ſchola ſumpta videtur, quamuis Nouatus Herme, et Pio poſterior fuerit.

(cap. 4. Non ponitur) ſic in uno Tarr. quia ſub hoc titulo in Gregor. non eſt. ſed extat cap. 1. de officio iudicis ordinarij, et ſupra lib. 1. tit. 23. cap. 1. in hac collectione, ubi notas varietatis addidimus exceptis infra ſcriptis.

abſciſa, et indicare) et, ante hæc verba addit unus Tarr. cum tamen olim ea voce caruiſſet, iudicare pro iudicare, Barcin.

populum conuocent) publicum conuocent, Barc. et vetus Tarr. publicum auxilium conuocent, alter Tarr. publicum conuocent auxilium, tertius Tarr.

ad præiudicandum) ad iudicandum, Barcin.

ad ea) hæc in duob. Tarr. non ſunt.

proſequendum) proſequenda, duo Tarr.

Cap. 5. *Alex. iij Pariſienſi Epō*) ex concilio Pariſienſi, Tarr. tres, et Raim. quibus addit Burch. lib. 16. cap. ult. cap. 3. ego in concilijs nō inueni. In Barcin. hoc caput deſideratur. caput ſextum eſt in veteri Tarr. quintum autem, quod nobis eſt ſextum.

Maritis etiam ex ſola) vox ſola non eſt in tribus Tarr. neque in Greg. neque apud Burch. apud quem additur vox ſane poſt vocem Maritis, vt etiam in duobus Tarr.

& ipſi) vox et in veteri Gregor. ſolo non eſt.

accuſare poſſunt) et, ante hæc verba addũt Burch. et unus Tarr. et vetus Gregor.

Cap. 6. Alex. iij.) ſic Raim. et Cont. adde, Carnotenſi Epō, in 14. libro regiſtri, ex cōcil. parte 50. cap. 21. Hoc eſt cap. 5. in Barcin. et in ueteri Tar.

Significaſti nobis &c.) adde, Pars cap. Cum ſacroſancta Romana. ex cōncil. Integra clauſula quæratur.

inſtinctu diabolico) diabolico inſtinctu, cōcil. omittunt hæc Raim. et Cont.

infra eccleſiam) ſic etiam Raim. in eccleſia, concil.

frequenter. ſicut aſſeris) hæc omittũt Raim. et Cōt. ſunt in concil.

que utrique) vox utrique non est in Gregor. scribendum, quæ vtique, vt est in concil. et in Barcin. et in tribus Tarr.

huiusmodi delictum) vox delictum in veteri Tarr. solo non est.

nomen adulteri celans) sic Raim. vox cælans in concil. prioris edit. desideratur. nomine forte est in marg. concil. quod reiicio, vt editum est, in Suriana editione.

dicitur proposuisse in præsentia tua) dicitur in præsentia tua deposuisse, concil. prioris edit. in præsentia tua dixit, Raim. et Suriana concil.

super quibus) sic in concil. prioris edit. super quo, Raim. et Surius.

ab Apostolica sede) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

Nos igitur iuxta &c.) ego pro igitur, concil. prioris edit. mẽdose. ergo, scribendũ, ut est in post. Ideoque mandamus, quatenus, Raim. et Contius.

vt dignam) vt condignam, tres Tarr. et concil. quat. condignam, Raim.

imponens) impone-es, vetus Tarr. solus.

per aspersionem aquæ) sic in concil. benedictæ, addit Barcin. et Gregor. 9.

sanctificandis reconciliare) sic etiam concil. recõciliare procures, Raim. et Cont.

ne contra Apostolum &c.) sumuntur hæc ex Pauli epist. 1. cap. 8. ad Corinthios, et ex epist. 2. cap. 6.

& non) et ne, tres Tarr. et concil. et Raim.

vicinis presbyteris) cum, addunt ante hæc verba concil. prior. edit. et uetus Gregor. et duo Tarr. in quibus ea vox olim non fuerat. a pro cum, tertius Tarr. cũ vicinis v. presbyteris, Cõt. et alij, et Suriana concil.

quis se) aut quos se, vetus Tarr. solus.

qui si purgare si potuerit) Quod si se purgare potuerit, concil. quem si purgare se poterit, Raim. quẽ si purgare potuerit, vetus Tarr. quem pro qui, alter Tarr. cuius vetus scriptura fuit qui.

in officio) monasterio, vetus Gregor. solus.

ministrare permittas) sic etiam Raim. eum, addit ante hæc verba unus Tarr. permittas ipsum ministrare, concil.

Si vero non potuerit) poterit, cõcil. alioquin, Raim. et Cont.

nulla ratione postponas) sic etiam concil. non postponas, Raim. et Cont.

TIT. XIIII. DE RAPTO-

ribus, prædonibus &c.) sic in veteri Greg. vox prædonibus omittitur a Contio, et alijs.

& violatoribus ecclesiarum) hæc in vno tantum Tarr. desiderantur.

CAP. 1. *ex concilio Meldensi*) sic etiã Raim. et Cont. et Palea 6. q. 3. cap. ult. addunt (c. 2.) Burch. lib. 11. c. 45. et Iuo parte 14. c. 109. decreti.

De illis autem, qui &c.) multa omittunt Raim. et Cont. quæ habent ceteri. his pro illis, uetus Tarrac.

& rapinas) vox et non est apud Burch. et Iuo. et rapinam, Palea. et ibi rapinas, Raim.

peragunt) faciunt, vetus Gregor. solus.

vt excommunicentur) sic Burch. et Iuo, et Palea. vt ab illius loci prælato excõmunicentur, Raimund.

ex parochia) illa, addunt Raim. et Cont. ceteri ea voce carent.

quæ perpetrarunt) sic etiam Burch. Iuo, et Raim. quod pro quæ, vetus Tarr. quæ patrarunt, Palea.

seniori eorum, &) hæc omittunt Raim. et Cont. habent alij.

ne vos recipiant) sic Burch. et Iuo, et vetus Grat. liber. recipiat, Palea. edit. nec pro ne, unus Tarr. nec eos recipiat, vetus Gregor. ne eos recipiat, Cont. et alij.

fecerunt) sic Burch. et Iuo, et Palea, et vetus Gregor. fecerint, Cont. et alij.

& omnia) et ibi omnia, Palea solus. sed in veteri libro olim non erat.

pleniter emendent) sic Burch. Iuo, et Palea. plene, vetus Tarr. et Raim. pro pleniter.

Cap. 2. ex concilio Lateranen.) sic etiam Raim. et Cont. adde cap. 24. ex concil. cap. 9. ex historia Anglica Gull. Neubrigen.

Pars c. Ita quorũdam) vox Ita desideratur in duobus Tarr. necessaria est, ut apparet ex cap. 6. de Iudæis in hac collect. et ex concil.

Excommunicationi quoque subdantur) Excommunicationis quoque pœnę subdantur, concil. et Gull. Excommunicationi subdantur, Raim. subdatur, Cont. et quidam alij mendose. Excommunioni, unus Tarr. et unus ex uet. Gregor.

aut alios) sic Gull. et Raim. vox alios in concil. non est.

naufragium) naufragia, concil. tantum.

damnanda) sic etiam concil. et Gull. damnata, Raim. quod non æque placet.

Cap. 3. rebus suis spoliare præsumunt.) sic Gull. et concil. spoliant rebus suis, Raim.

dicitur contingere quandoque, quod) dicitur contigisse, quod quandoque, concil. parte 50. cap. 48. quandoque, Raim. et Cont. alijs omissis.

& eis)

& eis)sic Raim.et cōcil.et his,unus Tarr.et eos, alter Tarr.quod non placet.
quosdam etiam interdum occidunt)sic etiam concil. occidere non uerentur,pro voce occidūt,Raim. vox etiam non est in vet. Tarr.occidere,quod est auditu terribile,non verentur,alter Tarr.pro verbo occidunt, quosdam etiam, quod audire est terribile,interdum occidunt,tertius Tarraconen.
excessus huiusmodi)non verētur,addit unus Tarr. tantum.
Karissimus &c.)omittunt hæc Raim. et Cont. sunt in concil.
Rex Siciliæ W.)vox hæc W.neque in cōcil.est, neque in Gregor.in tribus Tarr.ita scripta est, vt finis eius etiam vocis significetur VS,hoc est Willielmus.fuerunt autem duo Siciliæ Reges Willielmus cognomento Malus pater,et W.cognomento Bonus filius.
personis ecclesiasticis &c.)sic etiam concil. Episcopis,Raim.et Cont.alijs omissis.
sunt prædita)supereminent,concil.
commiserit)sic etiam Raim.commisit,concil.
quid de Sarracenis &c.)hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.
qui fuerint)sic in concil.qui sunt,tres Tarraconen.
in tam nefario)nefario,concil.alijs omissis in priori edit.in nefario,Surius.
super quo)utique,additur in concil.
quod si tales)vox si non est in Gregor.est in concil.
sunt, uel in posterum etc.)sint,vel fuerint post modum etc. concil.existentes, Raim.et Cont.alijs omissis.
eos pecuniaria)vox eos non est in vet Tarr.neq.in Gregor.
et etiam)sic etiam cōcil.et Raim.et,in uno Tarr. non est,etiam,in altero aptius omittitur.
ea moderatione)sic etiam Raim.ea tamen moderatione,concil.non male.
ita fuerit)sic etiam Greg.9.fuerint ita,concil.
super hoc grauis Sarracenorum excessus)grauis pro grauis,concil.grauis excessus,Raim.et Cont.alijs omissis.
detruncationem)sic Raim.truncationem, concil.
ipsam exercendam)ipsam,cōcil.altera voce omissa,utraque voce carent Raim.et Cont.
Cap.4.Nonbebergensi)Herebergen.Barcin. Nebeberen.concil.d.parte 50.c.24.Burg.duo veteres Greg.Burgen.Cōt.et alij.Burgien.in marg. concil.Surianæ editionis.
Cum causam,quæ inter)quæ est inter,concil. causa pro causam,Raim.et Cont.non recte.
lat orem præsentium)L.P.cōcil.prioris edit. obscure.omittunt hæc Raim.et Cont.et Surius.
vertitur)hæc vox in concil.desideratur.
tue commisissemus &c.)hæc recte addit Cont.a Raimundo prætermissa;quæ sunt etiam in concil.
asseris)asseruit,concil.et Cont.
fœmina quoque)sic etiam Cont.vero pro quoque, concil.
ab illo)ab illius,Barcin.et duo Tarr.et concil.et Cont.
prius rapuit eam)sic etiam Cōt.eam prius rapuerat,concil.
illa tamen nolente)nolente,concil.et Cont.
& postmodum priusquam)sic in concil. post quam pro priusquam,vetus Tarr.vt postmodum, et priusquam,Cont.non optime.
demum inclusa est in monasterium monialium)vox monialium non est in Barcin.neque in Contiano;in quo est deinde pro demum,intus pro in, est in veteri Tarr.Deinde inclusa est in monasterio monialium,concil.
sedem duxit Apostolicam consulendam) sic etiam Cont.et Surius.quæstionem duxit A.Con.mēdose in concilijs est prioris edit.
dicitur admitti)dicatur admitti,concil.et Raim.
cum habuerit)sic etiam Raim.cum habuit, vnus Tarr.et concil.priora.
mulieris assensum)sic Raim.assensum mulieris,vnus Tarr.consensum mulieris,concil.
eam desponsauerit)sic multi Gregor.eam desponsauit,vetus Gregor.desponsauit eam,cōcil.prioris edit.
forsitan reclamarent) sic in concil.a quibus eam dicitur rapuisse,addit Raim. deest in uet. scribit Cont.veterem appellans collect.1.ego eadē verba habeo in duobus veteribus Greg.sumūtur ex verbis huius collectionis omissis a Raim. vox forsitan in Greg.non est.
cum post matrimonium carnis cōmixtione perfectū) sic etiam Raim.cum post carnis permixtionem matrimonium sit perfectum, cōcil. prioris edit. vt editum est,Surius excepta voce commixtione,pro qua habet permixtione.
teste Apostolo)Paul.epist.1.ad Corinth.cap.7.
non habeat)sic etiam Raim.non habet,vet.Tarr. et concil.
si præcessisse) si præcessit,vetus Tarraconensis solus.
canonicis)hæc vox in Gregor.non est;est in concil.
declarauerit) scribendū, claruerit, vt est in trib. Tarr.et in concil.et in Gregor.
postmodum sine assensu viri)sic in concil.et in duobus

bus veteribus Gregor. sui viri, unus Tarr. habet, post matrimonium sine assensu viri, Cont. et alij.
non potuit femina) sic in concil. potuerit pro potuit, vetus Tarr. ipsa pro femina, Raim.
aut aliter) sic Raim. et concil. aut alter, tres Tarrac.
Nec ergo) Non ergo, duo Tarr. et concil. et Raimund.
rapta per vim) sic etiã Raim. per uirum rapta, concil.
de monasterio) sic in concil. in pro de, Raim. non optime.
eius poterit) sic in concil. viri pro eius, Raim.
dummodo probari nequeat) sic etiam concil. maxime si probari nequiuerit, uetus Greg. nequeat, alter vetus, et Cont. et alij.
profitetur) scribe profiteretur, vt est in veteri Tarraconen. et in concil. et in Gregor.
continentiam) continentiæ, vnus Tarr. solus.
Cap. 5. Eugenius iij.) sic etiam Raim. et Cont. uniuerso clero, addunt concil. parte 34. cap. 1. titulo de raptoribus, et ecclesiarum violatorib. et quãdo post peractam pænitentiam sit neganda sepultura ecclesiastica, nisi satisfdent de damno restituendo. Hoc fortasse caput ex cõcilio aliquo est.
Super eo, quod &c.) Super eo vero, et infra. Raimund. Recte autem Cont. addit ab eodem Raimun. prætermissa; quę sunt etiam in concil. voce vero excepta.
& ecclesiarum violatoribus) sic etiam Cont. ecclesiarum, concil. alijs omissis non recte.
vel eorum oblationes) et oblationes eorum, concil. uel per eorum oblationes, Contius, non recte.
a nobis) sic etiam concil. et Cont. est a nobis, vetus Tarr.
statutum in concilio) statutũ est in concilio, Barc. et unus Tarr. et Cont. statutum, concil. alijs omissis. statutum est, et in concilio, alter Tarr.
statuimus in constitutione ipsa &c.) vox statuimus in vet. Tarrac. non est. statuimus, et constitutionem ipsam etc. concil. statuimus, Raim. et Cont. alijs omissis.
& beatorum) et sanctorum, concil.
raptoribus, qui in urbe suggerente diabolo violenter subtraxerint) diabolo suggerente violenter surrexerint, concil. cetera, vt edita sunt. subrepserint, tres Tarr. pro subtraxerint. surrexerit, Barcin. vox violenter in duobus Tarr. non fuerat, sed in altero mox addita fuit. qui violenter surrexerint, Raim. et Cont. alijs omissis.
in rapina) sic in concil. in rapinam, Raim.

siue in ecclesiarum violatione) sic etiam concil. voce in carent duo Tarr. et Barcin. siue ecclesiarũ violationes, Raim.
deprehensus est, vel amodo fuerit) est deprehensus, etc. concil. fuerit deprehensus, Raim. et Cont. alijs omissis.
firmam, & plenam) sic etiam Raim. plenam, concil. alijs omissis.
pænitentiæ beneficium) sic Raim. omne beneficiũ, concil. prioris edit. non optime. vt editum est, Surius.
ei penitus) eis, unus Tarr. solus altera voce omissa.
ad obitum) suum, addit vetus Tarr. tantum.
quod absit) omittunt hæc Raim. et Cont. sunt in concil.
ac fideiussorum &c.) hæc etiam ab eisd. sunt omissa; in concil. leguntur.
concedatur) sic in concil. concedantur, Raim.
ac fideiussorum, sicut diximus) hæc sunt in concil. desiderantur in Gregor.
pænitentiam quidem) pænitentia quidem, concil. prioris edit. et duo Tarr. pænitentia ei quidem, tertius Tarr. sollemnitas pænitentiæ, Raim. et pollerior concil. editio.
videtur) sic Raim. et concil. videatur, tres Tarr. in quorum uno A expunctum est.
sed viaticum non negetur) sic in concil. denegetur, unus Tarr. sed de peccato contrito viaticum nõ negetur, duo ueteres Greg. corde, addunt Cont. et alij, post vocem contrito. Mihi neutrum placet.
sepultura illius) eius pro illius, unus Tarraconen. solus.
contra statuta nostra) contra statutum nostrum, concil. contra hæc, vetus Gregor. contra hoc, alter vetus, et Cont. et alij.
vel in morte pænitentiam dare) pænitentias pro pęnitentiam, concil. et Barcin. et tres Tarr. et vetus Gregor. vel morte pænitentias dare, alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.
sepultura illorum) sic in concil. eorum pro illorũ, unus Tarr. sepulturæ, Gregor. 9. altera voce omissa.
vel eorum) vox eorum in uno Tarr. solo desideratur.
attemptauerit) sic etiam duo ueteres Gregor. attemptauerint, tres Tarr. et cõcil. et Cont. et alij.
si huiusmodi) seu pro si, Barc. et tres Tarr. et Raimund. seu huius, concil. prioris edit. seu huiusmodi, Suriana editio.
Cap. 6. Alex iij Claremontino Ep̃o) sic etiam in concil. d. parte 34. cap. 2. Latemontino, in marg. concil. prioris edit. Claromont. duo veteres Gregor.

gor.et Suriana côcil. editio.Claremonten. Côt. et alij. Recte autem Raim.ordinem mutauit capitum, rationem temporum secutus.

In litteris tuis)In,voce vetus Tarr.et côcil. carêt. est in Gregor.

quas l.lator præsentium detulit)exhibuerat,concil. exhibuit,Barcin.et vetus Tarr.totam clausulam omittunt Raim.et Cont.

quod cum pater eius)sic in concil.vox cum in vet. Tarr.non est.quod cum H.Raim.et Cont.alijs omissis.

fuisset criminibus)criminibus esset,vetus Gregor. solus.

quæ per appositionem ignis ecclesiarum excidiû) qui pro quæ,concil.non male,et tres Tarr.et vetus Gregor.qui ecclesiarum excidium,alter vetus. qui ecclesiarum incendium,Cont.et alij.incendium pro excidium,Surius.

diabolo instigante commiserat)sic etiam Raim.cômiserit,vetus Tarr. suggerente pro instigante, concil.

in vltima ægritudine)vox vltima non est in Gregor.sit licet in concil.

confessus est se peccatorem,&)hæc omittût Raim. et Cont,sunt in concil.

fuit a sententia absolutus anathematis) anathematis absolutus,concil.excommunicationis absolutus,vetus Gregor.fuerit a sententia excommunicationis absolutus,alter vet.Greg.fuerit a sententia excommunionis absolutus,alter vetus.alias anathematis,idem.vt in côcilijs,Côt.et alij.

f.t.per e A.f.pr.m quat.)frat.tuę etc.quatenus,côcil.alijs omissis.mandamus,vt,Raim.alijs quoque prætermissis.

patris l.supradicti)sic in concil.hæc omittût Raimund.et Cont.

quibus per)quib.ille per,tres Tarr. et concil.et Raim.plenius.

irrogauerit)irrogauit,concil.irrogauerat,Raim.

a peccato illo,addit vetus Tarr.solus.

valeat liberari)debeat liberari,vnus Tarr.tantû.

Cap.7.*Idem Lucen.*)Lucêsi Epo,duo Tarr.et côcil.d.parte 34.c.3.et parte 50.c.52.

Pars c.Consuluit)hæc in concil.non sunt.Integra clausula exstat sub titulo qui clerici,vel vouentes cap.7.in hac collect.

De secunda vero)vox vero in solo veteri Tarr. non est.

tim,quem)illius,qui,vetus Tarr,tantum,non recte.illius,quem,non displiceret.

violatione)sic in côcil.d.c.52.in violatione,d.c.3.

pro eo (*ex eo*) pro eo, Barcin. et tres Tarr.et d. c.52.alijs omissis.pro eis,d.c.3.alijs item omissis.

quia laborans)sic d.c.3.qui pro quia, Barcin.et d. c.52.vox quia desiderabatur olim in vno Tarr.

tenuerit)sic in concil.vtrubiq.sed in marg.d.cap. 3.forte meruerit.meruit,vnus Tar. omittitur in Barcin.forte obtinuerit,Surius.d.c.52.

relaxatus)sic olim in vno Tarr. mox relaxari, quod est in côcil.vtrubiq.relaxationê,alter Tar.

propinqui)suis,additur d.c.3.eius,d.c.52.

TIT.XV.DE VSVRIS.

CAP.1.*Alex.iij.in concilio Turonen.*)sic in concil.parte 16.cap.9.titulo de vsuris.Alex.iij. Barcin.alijs omissis. Vicon. Epo,vetus Gregor. non recte. Vicen.et Tur.alter vetus mendose,vt editum est,Cont.et alij.Adde cap.2.ex Pontificali;siue cap.5.ex Gull.Neubrigen.

Plures clericorum &c.)Recte Côt.addit a Raim. prætermissa,quæ sunt etiam in côcil.et in Pontif.et apud Gull.

& quod mærentes dicimus, eorum quoque,qui) sic Pontif.et Gull.et Cont.eorum quia,concil,alijs omissis non sine mendo.

professione vocis)sic concil.et Cont. côdicione vocis,Pontif.professione,votisq.Gull.

& habitu)sic Pontif.et Contius.religionis,addût concil.et Gull.

a canonibus vsuras)dum communes vsuras, Barcin.et tres Tarr.et Pontif.et Gull.et Cont.communes vsuras,concil,

quasi manifestius)vox quasi in vet.Tarr.non est.

exercentes)exercent,vetus Tarr.exhorrent,Barc. et duo alij Tarr.et Pontif.et Gull.non exercêt, concil.

commodatæ pecuniæ)sic Pontif.et Gull,cômodata autem pecunia,concil. commodantes pecuniam,Barcin.et Cont.

indigentibus)egentibus,Cont.solus.

possessiones)possessionem, concil. tantum prioris edit.non optime.

percipiunt)recipiunt,concil.poster. edit.tâtum.

decreuit auctoritas)sic Pontif.decreuit pro decernit,Gull.et Raim.et concil.auctoritas decreuit, vetus Tarr.

nullus amodo)vox amodo a Raim.et Contio est omissa,habent alij,Pontif.concil.et Gull.

& si aliquis alicuius possessionem si quis pro si aliquis,tres Tarr.et Raim.et si quis hactenus alicuius possessionem,Pontif.et Gull.et si aliquis hactenus possessionem alicuius,côcil. pensionem pro possessionem,vetus Tarr.non optime.

sub hac specie)sic Pontif.et Gul.et côcil.et duo veteres Greg.vel condicione, addût Côt.et alij.

pignus accepit)in pignus accepit,Pontif.et Gull. et duo Tarr.in pignus acceperit,tertius Tar.et côcil.et multi Greg.in pignus habuerit,vet.Raimundi liber.

si fortem suam)vox suam in concil.desideratur, habent alij.

deductis)ductis,Barcin.non recte.

iam perceperit)sic in concil . iam percepit, Gull. et Raim.iam recepit,Pontif.

Si autem aliquid) sic Guil. et concil. et multi Gregor. aliquod, Pontif. aliquis, vetus Raim. liber.
eo recepto) quod deest, addunt concil. tantum.
possessio libere ad dominum reuertatur) sic Guil. et Raim. reuertitur, Pontif. possessionẽ et resignet, concil.
Quod si post huiusmodi constituta) sic Pontif. et Guil. constitutum, Raim. et Cont. Si autem, concil. alijs omissis.
in clero quisquam extiterit) sic Pontif. et Guilliel. et Raim. quis in clero extiterit, concil.
detestandis) sibi, addunt concil. tantum.
officij periculum) beneficij pro officij, concil. tantum, et in marg. officij. in priore editione.
nisi forte) vox forte a Guil. solo est omissa.
hoc modo) hæc in concil. tantum desiderantur.
de manu laici) sic Raim. laica, Pontif. et Guil. laicali, concil.
videatur) uidebatur, Guil. solus.
Cap. 7. Ex concilio Lateran.) Idem in concilio Lateran. Raim. et Cont. adde cap. 25. ex cõcilijs. nõ 26. vt est apud Cont.
ita crimen usurarum inualuit) sic etiam Raim. tantum vsurarum ita inoleuit, concil. mendose. crimen pro tantum scribi potuit.
vt multis) scribendum, vt multi, quod est in concil. et in tribus Tarraconensibus, et in Gregor.
usuras exerceant) vsuram pro vsuras, vetus Tarrac. solus.
utriusque testamenti) tituli pro testamenti, concil. tantum non sine mendo in priore concil. editione.
condemnetur) condemnentur, Barcin. et concil. et Raim.
non attendant) nequaquam pro non, concil. et Raim.
Ideo constituimus, vt) sic in concil. et in veteri Gregor. Ideoq. pro Ideo, in altero veteri. Ideoq. constituimus, quod, Cont. et alij.
oblationes eorum) sic Raim. eorum oblationem, cõcil.
quispiam) quisquam, concil. et tres Tarraconen. et Raim.
aut Christiane) sic vetus Gregor. vel pro aut, alter vetus, et Contius, et alij. eos, addit editis unus Tarraconen. aut eos Christianæ, concil. habent.
& ea, quæ accepit) acceperit, concil. et duo Tarraconenses. et quæ acceperit, Raimundus, et Cõtius.
Cap. 3. Alexander iij.) Idem, Barcin. et Raim. vt editum est, concil. d. parte 16. c. 1.
Panormitano Archiepo) sic etiam Raim. Pñ. Archiepo, cõcil. non recte in priore editione. at Surius, vt editum est.
Super eo vero, quod a nobis) Recte Cont. addit a Raim. omissa, quæ sunt etiam in concil. excepta voce vero. Super eo, et infra. vetus Gregor. vero additur in altero veteri, et apud Cont. et alios. sub isto infra continetur, quod a nobis tua fraternitas postulauit, etc. Ostien. in marg. veteris Gregor. vox vero in Barcin. non est.
tua deuotio) tua discretio, concil. et Cont. et duo Tarr. discretio tua, tertius Tarr.
utrum possis in recipienda &c.) sic etiam concil. et Cont. vtrum possit dispensari, quod recipiatur pecunia ad vsuras. Ostien. vbi supra. vtrum dispensatio fieri possit, in recipienda pecunia ad usuram, vetus Tarr.
vt pauperes &c.) sic etiam concil. et Cont. vt captiui redimantur, Ostien.
præsentibus tibi litteris duximus respondendum) sic in concil. (præsentibus litteris tibi) Respondemus, Cont. vox tibi in vno Tarr. non est. tibi respondemus, etc. Ostien.
non videmus adhibendam) non vidimus admittẽdam, cõcil. prioris edit. posse fieri nõ uidemus, Raim. et Cont. uidemus pro uidimus, Surius. cetera, vt in concil.
Cum scriptura sacra prohibeat) sic etiam Raim. et Surius. prohibeatur, concil. prioris edit. locus sacræ scripturæ quæratur ab alijs.
vel pro alterius) vox vel omittitur a Raim. et Contio non sine lata culpa: est in concil.
est prohibendus quis, ne) prohibendus est quis, ne, Raim. et tres Tarr. prohibendum est, nequis, cõcil. est prohibendum, nequis, Barcin.
pro redimenda) etiam, addunt Raimundus, et Contius, ante hæc verba in redimenda, concil.
Cap. 4. Idem Cantuar. &c.) sic etiam Raimund. et Cont. Idem, concil. d. parte 16. cap. 3. alijs omissis.
suffrag.) suffraganeis, vetus Gregor. apertius.
vt liceat tibi clericos tuos, qui) sic etiam in concil. vt eos, qui, Raim. et Cont. alijs omissis.
in pignore) in pignoribus, Barcin. tantum.
sortem suam) voce suam carent Raim. et Cont. est in concil. si, addit ante hæc verba Barcin.
inde iam) omittunt hæc Raim. et Cõt. et Surius. inde eam, concil. prioris editionis.
sine exactione) sic in cõcil. prioris editio. sine vsurarum exactione, Raim. et Cõt. et Surius. quod vix probo.
cõpellere) sic etiã in cõcil. cõpellas, Raim. et Cõt.
Cap. 5. Salernitano Archiepo) sic etiã Raim. Epo, concil. d. parte 16. cap. 5.

Cum

Cum tu sicut asseris, manifestos) Cum, sicut tu asseris, manifestos, concil. et vetus Tarraco. Cum tu manifestos, Raimundus, et Cont. alijs omissis.
s. qui in illo &c.) hæc usq. ad illa, iuxta decretum, omittunt Raimund. et Cont. scilicet pro s. concil.
peccato decesserint) decesserunt, vetus Tarr. decesserunt peccato, concil.
quod nuper) sic in Gregor. vox quod in concil. non est.
promulgatum est) sic Raim. vox est in concil. desideratur. de concilio Lateran. hæc intelligenda sunt.
praeceperis) sic etiam cõcil. communione altaris, et ecclesiastica præceperis, Raim.
donec reddatur, quod) donec reddant, quæ, concil. reddant pro reddatur, unus Tarraconen. et Raimund.
receperant) sic Raim. receperint, concil.
quidam eorum dicunt &c.) omittunt quædam Raim. et Cont. quæ sunt in concil. vox dicunt in duob. Tarr. non est.
non sufficere) asserunt, additur in eisd. duob. Tarrac.
partem usurarum, quas) quã, unus Tarr. se partes usurarum, quas, concil.
extorserant) extorserunt, concil.
confitentur) profitentur, concil.
ad excusandas excusationes in peccatis) sumuntur hæc ex psalmo 140.
imprudenter) sic in duob. veterib. Gregor. impudenter, concil. et Cont. et alij.
nec aliquos &c.) hæc recte addit Contius a Raimund. prætermissa, quæ sunt etiam in concil. alios pro aliquos, duo Tarr. sed in altero mutatum est.
interdictum nostrum) vox nostrum neq. in cõcil. est, neq. in Contiano libro, neq. in veteri Tarrac.
duximus t. d. respondendum) tuæ pro t. duo Tarr. discretioni tuæ respondemus, concil. f. t. respondemus, vetus Gregor. alijs omissis. sic a. t. t. r. Contius, et alij.
extorserint) sic etiam Raimund. extorserant, vetus olim Tarraconensis. receperint, concil.
per poenam) sub pœna, concilia. pœna, Barcin.
eas bis) vox eas in solo uet. Tarraconen. desideratur.
extorserint) sic in concil. extorserunt, Raimundus.
unde ipsas &c.) sic in concil. et in veteri Gregor. vox ipsas in ueteri Tarraconensi non est. vnde ipsis possint eas restituere, Contius, et alij.
iuxta uerbum beati Augustini) sumitur hoc ex epist. 54. ad Macedonium. refertur ab Iuone parte 13. cap. 4. et parte 15. c. 25. decreti, et a Grat. 14. q. 6. c. 1. et a Bonif. 8. cap. 4. de regulis iuris. Non recte apud Iuonem dicitur in epist. ad Armentarium, et Paulinam.
Non remittitur peccatum) remittetur pro remittitur, August. et Iuo. utrubique. remittatur, concil. et uetus Gregor. Peccatum non dimittitur, Bonif. vt editum est, Grat. et Contius, et alij, sed in tribus veteribus Grat. libris est remittetur.
de facultatibus) in pro de, duo Tarr. et concil. et Raim.
de quibus) sic in concil. unde, Raimundus, et Contius.
illa poena) sic etiam in concil. ulla pro illa, Raimund.
euidenter) sic Raimund. non est hæc vox in concil.
ipsarum pretia) sic etiam Raim. ipsa pretia, concil.
a poena illa) sic etiam vetus Gregor. ista pro illa, concil. neutra vox est in Contiano, et alijs.
a peccatis possent, quo) a peccato, quod, concil. a peccato possunt, quod, vetus Gregor. possint, Cõt. et alij, cetera, ut uetus. possint pro possent, duo Tarr. possunt liberari, tertius Tarr. uetus olim, mox possent liberari.
extorsionem incurrerant, liberari) vox liberati in veteri Tarr. alio loco posita est. incurrerunt, pro incurrerant, uetus Gregor. vt editum est, Cont. et alij. extorsiones incurrerunt, possint liberari, concil.
Cap. 6. *de frugibus pignorum*) fructibus malo, quã frugibus, ut est in duobus Tarr. et in concil. in marg. de fructibus arborum, est in uerborum editione.
uel aliunde) uel animalium, concil. sed in marg. vt editum est.
perceperint) receperint, concil.
per excommunicationem) per excommunicationis sententiam, concil.
sine ap. re.) vox sine in Barcin. non est. sub. pro sine, unus Tarr. habet. sublato appellationis remedio, concil.
Cap. 7. *Lundon. Epo*) hæc in concil. desiderantur.
Ex transmissa) nobis, additur in concil.
Scalers) Escalers, duo Tarr. Schalers, Barcin. omittitur hæc vox in concil.

nobis innotuis) vox nobis in concil. non est.
pater eius) qui est, addunt concil. et Barc. et tres Tarr.
de Dulechbam) Duelecham, uetus Tar. Dulsechã, alter. Dullecbam, tertius. Adbutendam, Barcin. de Dullis, concil. de Dullen, in marg.
Warsinia) Vuardone, concil. Warnesiniæ, unus Tarr.
sortem suam) et ultra, additur in concil. sed ea verba postea habemus.
receperunt) receperint, concil. et unus Tarr. in quo, vt editum est, olim fuerat.
eam tamen) vox tamen in duob. Tarr. non est.
& religiosis) hæc omissa sunt in uno Tarr. sunt in concil. integra.
a peccatorum) e pro a, concil.
f.s.per A.s.m.atq.pr.qua.) fraternitati tuæ etc. quatenus, concil.
diligentius) diligenter, duo Tarr. et concil.
receperint) sic in concil. receperiunt, unus Tarraconen.
uel si) et si, tres Tarr. et concil.
ap.re.) appellatione remota, concil. apertius.
memorato T.) sic in concil. sed in marg. Tesaleysi pro T. credo esse repetendum nomen initio huius capitis scriptum.
Cap.8. Ianuen. Archiepo) Ianuensi Epo, concil. d. parte 16. cap. 2. Ian. Archiepo, vetus Gregor. Genuen. Archiepo, Cont. et alij.
pars cap. Fraternitas tua) hæc omittunt Raim. et Cont. Frati omissis unus Tarr. Pars capituli, Tua fraternitas. concil. aptius. Integra clausula exstat cap. 7. de sponsa duorum.
quod quidam) sic in ueteri Gregor. et in concil. quod cuiusquidam, Cont. et alij.
seu cinamomum) sic editi Gregor. seu cyminum, concil. et uetus Raim. liber. seu ciumenum, Barcin. non recte. et balsamum, addit unus Tar.
non valebant) non valent, concil. et Raim.
per publicum instrumentum) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
si eis) se illis, concil. et duo Tarr. et Raim.
illas merces) vox merces in ueteri Tarr. non est. vox illas neque in concil. est, neq. in uet. Greg. vt editum est, Cont. et alij.
licet a te) conspirarunt omnes libri cõtra unum Tarr. quem fueramus secuti, autem pro a te, scribentes, concilia, Barcin. et tres Tarraconen. et Raim.
ex forma) sic in concil. et in ueteri Gregor. ex tali forma. Cont. et alij.
tempore quo &c.) sic etiam in concil. solutionis tempore. Raim. et Cont. alijs omissis.
bene consulent) consulent, vetus Tarr. et Barcin. aptius consuleret, duo alij Tarr. et concil. et Raimund. non male.
nequeant occultari) sic uetus Gregor. nequeunt pro nequeant, concil. et Cont. et alij. occultari non possunt, vetus Tarr.
Cap.9. Pars cap. Licet universis) Hæc omittunt Raim. et Cont. Integra clausula exstat in concil. parte 20. cap. 2. ex quo sumitur cap. 1. de foro competenti in 2. collect. siue cap. 23. de testib. in Gregor. et cap. 2. de Iudæis in 2. collect.
parochianis vestris) sic in concil. tuis pro vestris, Raim.
usuram accipere) sic etiam concil. usuras recipere, duo Tarr. et Raim.
omnimodis interdicatis) omnib. modis interdicatis, concil. interdicas, Raimundus, alijs omissis.
quia usurarum &c.) sic etiam in concil. omittunt hæc Raim. et Cont.
utriusq.t.) testamenti, duo Tarr. et concil. et cap. 2. et 3. huius tituli.
Quod si monitis uestris parere) sic in concil. qui si. parere, Raim. et Cont. alijs omissis.
si clerici sunt) sic etiam vetus Gregor. et concil. sint pro sunt, Cont. et alij.
suspensos cum litteris etc.) sic in concil. suspendas, Raim. et Cont. alijs omissis.
cum litteris) vestris, additur non male in concil. u. in uno Tarr.
si laici fuerint) vox fuerint a Raim. et Contio est omissa. exstat in concil.
ipsos uinculo excommunicationis cõstringatis) astringatis, vetus Tarr. et Barcin. astringas, Raim. vinculo excommunicationis eos astringatis, concil.
Cap.10. S. Laurentij) sancti pro S. tres Tarr. et Raim.
G. clericus) sic in uet. Gregor. C. pro G. Cont. et alij. uox clericus in duob. Tarr. olim non fuerat, in altero eorum addita est.
præsentium lator &c.) hæc recte addidit Contius omissa prius a Raim.
nobis obligauit) mendose Cont. nobis pro uobis.
sortem uestram) vox vestram in uno Tarr. non est. habet Contius.
terram tamen ipsam) vox terram omittitur a Cõtio. vox tamen in veteri Tarr. non est.
honestatis) et honestatis, Cont.
per A.s.pr.) vox pr. in ueteri Tarr. non est. omnia omittunt Raim. et Cont.
sortem uestram) vox vestram omittitur a Raim. et Contio.
dilatione, & ap.cess.) hæc etiam omittunt Raim. et Cont.
& in pace &c.) hæc itidem ab eisd. sunt omissa.

& quiete)hæc in uno Tarr. non sunt.
nisi forte terra ipsa)vox forte in Gregor.non est. illę duę voces, terra ipsa, in uno Tar.desiderãtur.
Cap.11.Alex.iij.)Idem, Raim.et Cont.aptius.
Tua nos)sic etiam Raim.Quia tua nos, Barcin.
in crimine usurarum)crimẽ pro crimine, duo Tarrac.crimen usurariorum, tertius Tarr.voce in omissa, non recte.
aut extraneis)aut de extraneis, vetus Gregor.ut editum est, Cont.et alij.
bona usurarum)scribe, usurariorum, vt est in Barcin.et quattuor Tarr.
quia parentes)sic etiam vetus Gregor. sui, addit Cont.et alij.
contra heredes)circa pro contra, vetus Gregor.cõtra, Cont.et alij.
Cap.12.Brixiensi presbytero)presbytero Brixiensi, tres Tarr.utramque uocem omittunt Raim. et Cont.
in quo sacerdotalis &c.)hæc etiam ab eisdem sunt omissa.
pecuniam credit)sic etiam Raim.concredit, unus Tarr.
non alias parabolam &c.)aliter pro alias, Raim, non alias. idest non aliter prorogat terminum, quo tenetur debitor per iuramentum soluere certa die. Tancr.
Item & an)vox et in vet.Tarr. non est. vox Item a Raim.est omissa.Itẽ quæsiuisti, et an, Barcin. non recte, nisi et deleatur.
non absimili)consimili, Barcin.et Raim.
prolixi temporis)sic etiam vetus Gregor.prolixioris temporis, Cont.et alij.
Verum quia quid)sic etiam Raim.vox quia non est in uno Tarr.
Lucæ)non est hæc vox in ueteri Gregor.tantũ.
manifeste)hæc vox in duobus Tarr.non est. extat in Gregor.
Date mutuum nihil inde sperantes) Lucæ c.6.ita scriptum est. Verumtamen diligite inimicos vestros; benefacite, et mutuum date nihil inde sperantes. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες. vox inde in Græcis verbis non est. Nec solum ad mutuum, sed ad omne beneficium referri hæc possunt, vt ita ea faciamus, sine ulla spe commodi.
huiusmodi)et huiusmodi, unus Tar.vox et nõ est in Gregor.
omnis usura, et superhabundantia)verba sunt Ezechiel.c.18.πλεονασμὸς est illic superhabundantia: hoc est, quod plus est. Videndus Hieronym. apud Grat.14.q.3.c.2.et apud Iuon.parte 13.cap.18.decreti, et lib.3.tit.13.c.5.Panor.

TIT. XVI. DE CRIMINE

falsi)sic etiam Raim.et Cont.De falsis testibus, Barcin.

CAP.1.*ex concilio Eliberitano*)Elibertano, Barcin.et tres Tarr.et Burch.li.16.c.18. Elibertino, quartus Tarr.et concil.1.edit.Eliberino, concil.2.et 3.edit.adde cap.74.ex concil. non cap.10.ut habet Burch.
punietur)abstinebit, concil.abstinebitur, Burch.
& probauerit)sic Burch.et si probauerit, concil.
dum tacuit)sic etiam Burch.tacuerit, concil.
pœnitebit)abstinebit, concil.abstinebitur, Burch.
abstinere)abstineri, concil.1.edit.et Burch.abstinere, concil.2.et 3.edit.
Cap.2.Augustinus)sic Raim.et Cont.ex dictis Augustini, Burch.lib.16.c.12. Augustin.ad Casulanum, Grat.11.q.3.cap.80.quisquis. Aug.in vna de L.homilijs, Deusdedit cap.a.sunt autem verba Isidori lib.3.de summo bono cap.59.ex quo libro alia multa capita sunt apud Grat.11.q.3.alijs inscripta. Admonuit autem me huius rei doctus vir amicus meus.
Falsidicus testis &c.)Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Et si mendacium, ex Isidoro.Integra clausula hæc est. Etsi mendacium gratis dicitur, quanto magis si venale quæratur? neque enim deerit multiplex conuentus falsorũ, si tantum præsentia sit nummorũ. Alia verba Burch. refert, quæ multo libentius exponam. Falsus testis, dicit Salomon, non erit impunitus. Qui falsum testimonium profert contra proximum suum, extinguetur lucerna eius in die vltimo. Qui metu etc. Falsidicus etc. Salomonis verba sunt prouerbior.cap.19.cetera nõ inueni. Falsus pro Falsidicus, fuit olim in uno Tarr. Testis falsidicus, Isidor.vt editum est, Burch. et Raim.
cuius præsentiam)sic etiam Burch.et Raim.quem periurando, Isid.
deinde iudici)sic etiam Burch.et vetus Gregor. inde pro deinde, Cõt.et alij.et sequenter iudici, Isid.malo consequenter.
Vterque reus &c.)sic etiam Raim.et Cont. Ante hæc verba sunt alia apud Isidorum non pauca; quorum initium est. Testibus falsis coniunctis tarde mendacij falsitas reperitur. quod si separati fuerint, examine iudicantis cito manifestantur.etc. Apud Burch.hæc tantum sunt. Si falsi testes separantur, mox mendaces inueniuntur. Additur ab Isidoro. Nam sicut in vnitate prauorum grandis est fortitudo, ita in separatione maior infirmitas. Fraudulentia cito reprehenditur, cũ mendaciũ falsidicorũ sibi conuenit. Vnũ pene crimẽ habẽt, et qui falsitatẽ promit, et qui supprimit veritatẽ: quia et ille obesse vult, et ille

 peior

peior est autem testis, qui lædit; quam qui præstare nolit. nã ille malignus est, iste inutilis. Iniquus testis, quãuis sua facultate corpori, rebusq. officiat, animæ tamen nihil oberit, immo maximum lucrum confert, si impetitus æquanimiter tulerit. erit autem ille apud Deum condemnatus, qui aduersus innocentem falsum testimonium vel dicit, vel dicentibus credit. Nam non solũ ille reus est, qui falsum de alio profert; sed et is, qui cito aurem criminibus præbet. Ex his verbis tantum postrema inueni apud Grat. d. q.3. cap.77. non solum. qui scribit, sed etiam is, qui aurẽ cito etc. et pro etiã, est in veteri Grat. libro. vox ille in alio veteri nõ est, qui aliquo pro alio habet. inscribitur id caput, ex octaua synodo, pro ex Isidoro. ex viij. pro vij. est in veteri Grat. libro. Post hęc verba sequitur apud Isidorum. Qui metu potestatis veritatem occultat, eiusdem veritatis iracundiã sibi cælitus prouocat; quia plus pertimescit hominem, quam diuinam trepidet indignationem. Hæc præpostere scripta sunt a Burch. qui ea ante illa, Fallidicus testis, scribit hac varietate. Qui metu cuiuslibet potestatis etc. iram Dei super se prouocat; quia magis timet hominẽ, quam Deum. At Deusdedit, et Grat. d. cap. 80. Quisquis metu cuiuslibet potestatis etc. vt Burch. sed in ueteri Grat. libro est, Qui pro Quisquis. Postremo addit Isidorus. Beatus, cuius testimonio innocẽs a scelere obortò purgatur. impius, cuius proditione etiam iniquus perimitur. neque enim decet Christianum morti obnoxium prodere; et ad effundendum sanguinem infelicium voce testificationis præbere sermonem. Iusti enim tantum ad ministerium debent esse salutis: ira vero indignationis, et tribulationis, et immissiones per angelos malos* Hic finis mendosus est d.c.59. Isidori. apud Grat. d.c.80. post verba alibi relata est; et post pauca, vterque reus est etc. fortasse tum alia, tũ hæc, de quibus agimus, Isidorus scripsit. Apud Burch. ante illa verba (Beatus, cuius) hæc ipsa refert, in hunc modum. Vterque reus est, etc. Beatus, cuius testimonium in conspectu Dei probabile inuenietur.

quia & ille) vox et non est in duob. veterib. Gregor. neque in vno veteri Grat. libro. est apud Isid. et Burch. et Grat. et Cont. et alios. et quia et ille, habet vetus Tarr. non recte.

Cap.3. Alexander iij.) Ante hoc caput est in Barcin. titulus 17. De tallarijs. et sub eo cap. vnũ. nam supra est illic titulus 16. De falsis testibus. Adde autem Wigorn. et NorWicen. Epis. ex concil.

Par. c. ap. Personis ecclesiarum) malo Personas, ut est in Barcin. Integra clausula uidenda sub titulo de appellationibus c.4. et in concil. parte 10. cap.5. NorWicensi Epo. suprascripta verba in concil. non sunt parte 26. c.3.

Ad hec de sacerdote illo) De sacerdote, concil. alijs omissis.

quas nobis misisti, falsauit) falsauit, quas tibi misimus, concil.

discretioni tuæ præsentium auctoritate præcipimus, vt) discretioni vestræ etc. ut, concil. alijs omissis. uestræ pro tuæ, malo, cetera pleniora edidimus.

si inueniri possit) poterit, concil.

sacerdotali) sacerdotis, concil.

se talia commisisse defleat) defleat commisisse, tres Tarr. vox talia in ueteri Tarr. non est. se taliter defleat commisisse, concil.

deprehendere) comprehendere, concil.

tradas, donec) retrudas, donec, concil.

Apostolicum susceperis inde mandatum) vox inde aliquando in veteri Tarr. non erat. inde Apostolicum susceperitis mandatum, concil.

TIT. XVII. DE SORTILEGIS

gis) De sortilegijs, vnus Tarr. et Raim. et Cõt. hic est tit.18. in Barcin.

CAP.1. *ex pænitẽtiali Theodori*) Quis hic Theodorus fuerit, refert Rabanus Maurus in epist. ad Hũbertũ Epm, c. quota generatione licitũ sit connubium.

vel in codicibus) vox in non est in duob. Tarr. neque in Gregor. aut alijs, additur in eisdem Gregor.

sorte fatura) sorte pro sorte, unus Tarr. sorte futura, Raim. Requisisti sortes in codicibus, vel tabulis, Burch. cap. prox.

requirenda) inquirenda, vetus Gregor. ut editum est. Cont. et alij.

aut nullus &c.) hæc usq. ad illa, nec diuinationes, omittunt Raim. et Cont. habet Burch.

in psalterio, vel in) vox in neutro loco est in vet. Tarr. in psalterijs, et in euangelijs, Burch.

nec diuinationes &c.) quæ sequuntur, in Barcin. omissa sunt.

obseruare) quis obseruare præsumat, Raim.

Quod si fecerit) Qui autem contra fecerit. Raim.

Cap.2. ex Bu. lib. xix.) ex Brocardo lib. xij. Barc. non recte. ex Brocardo libro xix. duo Tarr. B. pro Bu. tertius Tarr. exstat apud Burchardum Vormatiensem d. libro xix. qui se fatetur sumpsisse ex Theodoro, et alijs.

Requisisti sortes &c.) hæc verba sumpta sunt ex c.1. paucis immutatis.

vel tabulis) vel in tabulis, Burch. et uetus Tarr.

& in

& in euangeli{js}) hæc in duobus Tarr.non sunt; habet Burch.
huiusmodi) huiuscemodi, Burch. editus. vetus liber, huiusmodi, habet.
præsumunt) præsumāt, Burch. editus. præsumūt, vetus liber.
xl. dies) x. dies, tres Tarr. decem dies, Burch. sic Alanus supra cap. 1. xl. dies. in seque. cap. dicitur, quod x. sed pænitentiæ arbitrariæ sunt. Alan.
peniteat) in pane, et aqua, addit Burch. editus. ea verba in ueteri libro non sunt.
Cap. 3 Graden. Patriarchæ) sic etiam concil. parte 50. cap. 6. ex libro 2. siue 12. registri Alex. 3. Granden. Barcin. et quattuor Tarr.
later præsentium) hæc neq. in concil. sunt, neq. in Gregor.
iuuenili leuitate usus) ætate pro leuitate, Barcin. viuendi pro iuuenili, concil. omnia omittunt Raimund. et Cont.
immundum spiritum inuocaturum) inmundos spiritus inuocaturus, concil. hæc etiam ab eisdem sunt omissa.
unde in eum &c.) multa itidem omittunt Raim. et Cont. unde eam etc. concil. non recte prioris edit unde eum, Surius.
infamia laborat) sic in concil. laborabat, duo Tarr. non male.
coram nobis) uobis, concil. prioris edit. non sine mendo. nobis, Surius.
quod inuocaret dæmonium) scribe, ut pro quod, ut habent concil. et uetus Gregor. et tres Tarr. dæmonem pro dæmonium, concil. et unus Tarr. vocaret pro inuocaret, Cont. et alij.
iterat) hæc vox non est in Gregor. est in concil.
inspectione) sic etiam Raim. per inspectionem, concil.
recuperare) sic in concil. recuperari, Gregor 9.
Vnde licet) Verum licet, concil. et Raim. et tres Tarr.
& ex simplicitate) sic etiam concil. vox ex non est in Gregor.
maculam peccati inde) vox inde in vet. Tarr. non est. inde maculā peccati, alij duo Tarr. inde maculam, concil. et vetus Gregor. tertia uoce omissa. eam retinet Cont. et alij.
contraxisset) contraxit, concil. et Raim. et Barcin. et tres Tarr.
quoniam tutius etc.) sed, addunt concil. et Barcin. et tres Tarr. et Cont. qui recte addit quędam à Raim. prætermissa.
in misericordiā) vox in desideratur in veteri Tarrac. tantum.
ipsum f. t.) sic etiam Cont. ipsum fraternitati tuę, concil. et duo Tarr.
monentes atque mandantes, ut) sic etiam concil. mādantes, Cont. atque omissis. Mandamus, quatenus, Raim.
sibi infra septem &c.) octo, Barcin. et tres Tarr. secum misericorditer agas, et sibi infra octo etc. concil. plenius. multa Raim. et Cont. omittunt.
litterarum) hæc vox in concil. non est.
cum uniuersis) cum omnibus, concil.
pænitentiam) sic in concil. pœnam, vetus Greg. et tres Tarr. ut editum est, Cont. et alij.
ita tamē etc.) hęc exceptio a Raim. et Cōtio est omissa; sit licet in concil.
ministratione) administratione, cōcil. ministerio, Raim.
extunc liberum sit ei) sic Raim. exinde liberum ei sit, concil.
sacerdotale officium exercere) sacerdotis pro sacerdotale, vetus Gregor. officium sacerdotale exercere, concil. exercere officium sacerdotis, Cont. et alij.

TIT. XVIII. DE COLLVsione

sione) sic in ueteri Gregor. detegenda, addit Cōt. et alij.

CAP. 1. *Gregorius uniuersis Epīs de Corintho*) Corin. Raim. et Cont. Corinthio, unus Tarrac. duæ postremæ voces desiderantur in cōcil. parte 48. cap. 2. Corinthijs pro eis, est in registro lib. 2. Indict. 11. epist. 38. cap. 77. Corinthi, apud Ioan. diaconum lib. 4. c. 32. de vita eiusd. B. Gregorij. Credo significari eos Epōs, qui in ea prouincia essent sub Archiepō Corinthi.
Scripta fraternitatis uestræ &c.) Ante hęc verba addi posset, Pars cap. Desiderij. Est enim antea scriptum in registro in hunc modum. Desiderij nostri est ad concordiam redire discordes, et unitos esse in gratia eos, quos diuisos ab alterutra dilectione, uoluntatis facit esse diuersitas. Scripta igitur fraternitatis vestræ etc. sic etiā refert Ioan. diac. vox igitur neque in concil. est, neq. apud Raim. et Cont.
Adrianum fratrem & coepiscopum nostrum) N. pro nostrum, concil. nostrum, regist. et Ioan. Adrianum Epm, Raim. et Cont. qui Hadrianum pro Adrianum, aptius scribit. Erat autē hic Hadrianus Thebanæ ciuitatis Epīs, de quo in epist. 6. et 7. cap. 45. et 46. eiusd. libri, ex quib. sumuntur c. 2. de sententia, et re iudicata huius collect. et 16. q. 1. c. 52. frater.
dixerant modo) duxerant, modo, uetus Tarr. nō recte. dixerant, amodo, alter Tarr. ceteri, ut edi-

ſum eſt.

cum eodem Epo) vox Epo a Raim.et Cõtio eſt omiſſa;habent regiſt.et Ioan.et concil.

et magna etc.)hæc recte addit Cont.omiſſa prius a Raim.habent concilia,regiſt.et Ioan.

indiſcuſſa manere)ſic etiam Cont. remanere, regiſt.et Ioan.permanere,concil. Hinc ſumptum eſt cap.2.quod eiuſd.Ioannis eſt.Crimina ſemel audita Gregorius,indiſcuſſa nullo modo prætcribat.

ſedis noſtræ *)adde diaconem,vt eſt in regiſtro, et in concil.et in Barcin.et in trib. Tarr.et in Cõtiano diaconum,Ioan.et alter regiſtri liber.

dirigimus *)adde,quia nũtiati,ex regiſt.et Ioan. et Barcin.et uno Tarr. quod nuntiati,alter Tarr. quia nuntiaſti,tertius non recte.Quia uero nuntiati,Raim.quia,concil.altera voce omiſſa.

nos facinoris qualitas)ſic etiam regiſt.et Ioan. vox facinoris in veteri Raim.libro non eſt,eſt in Cõtiano,et alijs.nos facinora,concil.non ſine mendo.aliqua enim verba omittunt.

nullatenus debeamus)ſic regiſt.et Ioan.et Raim.videamur pro debeamus, unus Tarr.non debemus,concil.

inter ſe feciſſe gratiam iudicaſtis)ſic regiſt. et Ioan. indicaſtis,unus Tarr.olim. indicaueritis, Raim. gratiã inter ſe iudicaſtis feciſſe, cõcil.ex his verbis ſumpſit Ioan.illa verba cap.2.etiam ſi accuſatus cum accuſatore ſuo rediſſet in gratiam.

hoc nobis neceſſe eſt)ſic regiſt.et Ioan. vobis pro nobis,concil.neutra vox apud Raim.eſt.verbũ eſt in duobus Tarr.olim erat omiſſum,in altero reſtitutum fuit.

ſubtilius)ſubtiliter,concil.tantum.

ne forte illorum comparata &c.)eorum pro illorũ, duo Tarr.et concil.ne fortaſſe eorum ſit comparata,etc.regiſt.edit.et Ioan.verbum ſit in veteri regiſtro non eſt.Raimundus verba mutauit.ne forte non ex caritate,ſed ex præmio eorũ ſit concordia comparata.

quod abſit)ſic etiam in concil.quę ſi,quod abſit, regiſt.et Ioan.omnia omittunt Raimundus, et Cont.

ex caritate)ex neceſſitate,concil.tantum.

ex præmio facta conſtiterit)ſic etiã regiſt.et Ioan. præmio facta eſſe conſtiterit,concil.omiſſa voce ex.

Poſt hæc verba,quæ in concil.et apud Raim.et Cont.poſtrema ſunt,additur in regiſtro.maiori hoc emẽdatione plectendum eſt.Nam nos,qui canonice reuelante Deo mala, ſi quidem uera ſunt,reſecare præcedentia feſtinamus, cõmiſſã poſtmodum culpam ſine vindicta nulla ratione dimittimus.ſic etiam habet Ioan.diaco.In veteri regiſtro eſt.maiori poſt hoc emendatione plectenda ſit.

Cap.2.Idem)ſic etiam Raim.et Cont.mendoſe. ſunt enim verba Ioannis diaconi in vita B.Gregorij lib.4.cap.32.

indiſcuſſa Gregorius)Gregorius indiſcuſſa, Ioan. et Raim.et duo Tarr.Gregorius primus;et hoc caput eſt ſecundi,vel tertij.Alan.non recte. Vide,quæ diximus cap.1.

præteriebatur)prætcribat,Ioan.et Raim.aptius. præteriebat,Barcin.et tres Tarr.non optime.

& ſi accuſatus)etiã ſi pro et ſi,duo Tarr.et Ioan. et Raimund.

Poſt verba huius capitis addit Ioan. Quapropter uniuerſis Epis Corinthi ſcribens ait, Deſiderij etc.vt ſupra cap.1.

Cap.3.in Epiſcopatu &c.)hæc omittunt Raim.et Cont.ſunt in concil.parte 28.cap.12.tit.de pactionibus licitis,et illicitis in reb. eccleſiaſticis.

& in alijs)et alijs,concil.

vt interdum)ſic etiam Raim.quod pro vt,concil.

ſi ſuſtinent)ſic in concil.et in veteri Gregor. ſe ſuſtineant,Cont.et alij.

beneficia quiete poſſideant)ſic etiam in concil.et in vet.Gregor.qui beneficia quiete poſſident,Cõtius,et alij.

ſoluunt alijs)ſic concil.et Raim.alij,Barcin. ſoluerint alijs,vetus Tarr.

de ipſis beneficijs)hæc in ueteri ſolo Tarr.deſiderantur.

inter eoſdem clericos)eos pro eoſdem,unus Tarr. et concil.omnia omittunt Raim.et Cont.

Vnde quid tibi &c.)Num,quid tibi, uetus Tarr. non recte.ſuſpicor,Verum pro Num, ſcribendum.Vnde quia quid etc.concil.non male.Vnde tibi,Raim.et Cont.multis omiſſis.

nos conſulere)vox nos in uet.Tarraco.ſolo non eſt.

f.t.per A.ſ.pr.m.qua.)mandando,atq; præcipimus,qua.uetus Tarr.fraternitati tuæ &c. quatenus,concil.Mãdamus,quatenus,Raim.et Cõtius alijs omiſſis.

ſiquos clericorum)ſic etiam concil. clericos, Raimund.

huiuſmodi fraudem)ſic etiam Raim.huius fraudis,concil.non optime.

eos beneficijs)eos a beneficijs,Barcin.ſolus;et ſine riuali.

colluſum fuerit)ſic Raimund.colluſi fuerint,concil.

ap.re.)appellatione ceſſante,concil.omnia omittunt Raim.et Cont.

perpetuo)hæc vox in ſolo vet.Tarr.non eſt.

indi-

indignum, & absonum) absurdum, et indignum, concil. indignum, Raimund. et Cont. alijs omis sis.
dolus, quem) sic in concil. quam, unus Tarr. non optime. quæ, Raim.
tui iuris) sic etiam Raim. tuæ iurisdictionis, concil.
non redundaret) sic in concil. vox non in uno Tarr. aliquando desiderabatur. non redundarēt, Raim.

TIT. XIX. DE SAGITtarijs.

CAP. un. *Innocentius* ij.) iij. Raim. et Cont. non recte. adde in concilio Lateran. c. 29. ex libro Romano, et Veronensi.
Artem illam) Artem autem illam, Barcin. solus.
& odibilem) sic Raimundus. Deo odibilem, Veron.
Christianos, & catholicos) vox et in Veron. solo non est. quod ferri potest.
exerceri) exercere, Barcin. et unus Tarr. et olim Veron. exerceri, Raim.

TIT. XX. DE DELICTO

puerorum) delicijs pro dilecto, Barcin. nō recte. sed scribere is scriptor voluit delictis, quod est in editis Gregor. vt editum est, vetus Raim. liber.

CAP. 1. *Augustinus*) Eugenius, Barc. et unus Tarr. Gregorius, vetus Raim. liber. Gregor. ix. Cont. et alij non recte. Huius capitis fontes nondum inueni.
annis. xiiij.) articulo, addit Barcin. solus.
cum pubescere cœperint) pubescere cœperunt, vetus Gregor. olim. vox cum in eodem libro desideratur.
affirmare) confirmare, uetus Tarr. solus.
periuria) et periuria, Raim.
non in eis ita) in eis non ita, duo Tarraconen. et Raim.
puniendæ) pudenda, vetus Tarr. pensanda, vetus Gregor. vt editum est, Cont. et alij.
Cap. 2. Hermonien. Ep̃o) Hermoniensi, unus Tar. Hermon. alter Tarr. Verin. vetus Gregor. Hermon. Cont. et alij.
Deferente nobis Aide) Referente nobis Haide, Barcin. et duo Tarr. Referente nobis H. tertius Tarr. et Raim.
præsentium latore &c.) pro his vsq. ad illa, quod cum, Raim. et Cont. habent, intelleximus latore præsentium etc. tres Tarr.
cum filius) sic etiam vetus Gregor. cum N. filius, Cont. et alij.
tim, qui decennis erat) decennis, uetus Gregor. alijs omissis. eius decennis, Cont. et alij.
sagittaret) sic etiam Raim. et Cont. fatigaret, vetus Tarr. non optime. illum, addunt Barcin. et unus olim Tarr. quod nondum probaui.
eiusdem Aide) Haide, Barcin. et duo Tarr. H. tertius Tarr. uetustior, et Raim. sic postea varietas eadem censeatur repetita.
licet id habeatur incertum) hæc omittunt Raim. et Cont.
Quia uero dilectus filius noster) propter quod, Raimund. et Cont.
S. Remigij) sancti pro S. duo Tarr. et Raim. apertius.
requirebat) sic etiam Raim. inquirebat, Barcin. quod non æque placet.
ad nostram &c.) recte Cont. addit, quæ Raim. omiserat.
quod uniuersis) quod in uniuersis hominib. unus Tarr. in quo prius fuerat, ut editum est. quod in alijs, Raim.
corrigendum) sic etiam Raim. corrigere, unus Tarr. erigendum, alter, quæ non præfero editis.
f. t. per A. s. pr.) vox pr. in uet. Tarr. non est. omnia sunt a Raim. et Cont. prætermissa.
rem ipsam &c.) omittunt quędam Raim. et Cōt.
inquiras) inquiratis, uetus Tarr.
si tibi) vox tibi in Gregor. non est.
filium prædicti) quod filius prædicti, unus olim Tarr.
infra xiiij.) fuisse, addit Barc. solus ante hæc verba, quod si recipimus, deleamus oportet vocem existere.
existens, cum eundem &c.) vox eundem in uno Tarr. aliquando non erat. eundem excessum cōmisisse, Raim. et Cont.
commemoratum) memoratum, unus Tarr. et Raimund.
moneat, &) hæc in uno Tarr. solo desiderabantur.
auctoritate nostra ap. re.) hæc omittunt Raim. et Cont.
propter ullam) sic etiam vetus Gregor. illam pro vllam, Cont. et alij.
Quod si prænominatum etc). Hæc omittūt Raim. et Cont.
cum super) vox cum in uno Tarr. non est.
tu Aide) tu Haide, Barcin. tu Haidem, unus Tarrac. tu Ha. alter Tarr.

sub.

sub. ap. re.) vox sub. in uno Tarr. non est.

TIT. XXI. DE CLERICO percussore.

CAP. 1. *ex concilio Agath.*) Agathensis, unus Tarr. Agathen. Raim. et Cont.

Si quis autem, addit Barcin. tantum.

ecclesiastico gradu sacratus) gradu sacro, Raim. ecclesiastico sacratus, Cont. in marg.

si non) et si non, Raim.

Cap. 2. Gregorius Andreae Tarentino) Epo, addit Barcin. optime. Epo Tarentino, est lib. 2. epist. 44. cap. 83. Indict. 11. registri. vox Andreae a Raim. et Cont. est omissa. et pro Tarentino Carentin. est in veteri Raim. libro. Carentinen. Cont. et alij mendose. ex registro Gregorij Papae ad Andream Epm Tarentinum cap. 179. Burch. li. 1. c. 195. et Iuo parte 5. cap. 310. decreti, qui omittit illas voces, c. 179. et in marg. habet cap. 83. lib. 2. regist. in veteri Burch. est cap. 176.

Praeterea quoniam &c.) Ante haec verba addi potuit, Pars cap. Tribunal. Integra clausula exstat in registro, et apud Burch. et Iuon. in hunc modum. Tribunal iudicis aeterni securus aspiciet, quisquis reatus sui conscius digna eum modo paenitentia placere contendit. Habuisse te etc. vt apud Grat. dist. 33. c. ult. qui recte habet, Gregor. Andreae Tarentino Epo, epist. 44. lib. 2. siue cap. 83. vox modo ab Iuone tantum est omissa.

de matriculis) sic etiam Burch. et Iuo. de meretriculis, vetus Tarr. in quo prius, vt editum est, fuerat. propter delictum suum, Raim. et Cont. nihil esse mutandum, apparet ex epist. 45. in qua de eadem muliere sic ait. Matriculã vero, quam fecit fustibus castigari.

contra ordinem sacerdotij) contra sacerdotij ordines, unus Tarr. solus.

quam licet octo mensis exinde) ante vocem octo scribendum est, post, vt est in quattuor Tarr. et in regist. et apud Burch. et Iuonem. quam licet exinde. cum post octo menses decesserit. Raim. et Cont. quamuis exinde post octo menses, d. epist. 45. pro licet, est in uno Tarr. quamquã, non recte. sed fuerat licet olim, in altero ea vox desideratur.

minime arbitror fuisse defunctam) arbitremur pro arbitror. Burch. editus, et Iuo, et vet. Rai. liber, arbitramur, Cõt. et alij, et uetus Burch. minime arbitramur defunctam fuisse, vetus registri liber. fuisse definitam, editus liber mendose. ob ijs, se non credimus, d. epist. 45.

tamen quod ordinis tui) quia pro quod, duo Tarr. et regist. et Burch. et Iuo. tamen quia ad ordinẽ tuum, Raim. quia tamen eam contra propositi sui ordinem huiusmodi fecit affligi, d. epist. 45. in edito registro. tamen quia, est in veteri.

noluisti habere respectum) habere noluisti respectum, vetus registri liber, et Burch. et Iuo. noluisti pro noluisti, uetus Tarr. et editus registri liber non recte.

propterea de duobus mẽsibus) te pro de, scribi oportet. duobus te mensib. Barcin. et duo Tarr. et regist. et Burch. et Iuo. hoc idem habet Raim. sed omittit solus vocem propterea. duob. hunc mẽsibus, d. epist. 45.

ab administratione statuimus abstinere) missarum, addunt post vocem administratione, Barcin. et tres Tarr. et vetus registri liber, et Burch. et Iuo, et Raim. sed in Barcin. vox ab non est. pro ea, (in) est in edito registro. a diuinis, et ministratione missarum etc. vetus Tarr. in quo prius fuerat, vt in registro. a missarum sollemnitate suspende, d. epist. 45.

Post haec uerba est in registro. in quibus ab officio tuo suspensum fiere te conuenit, quod fecisti. Nam valde dignum est, vt postquam te ad vitae istius tranquillam rectitudinem laudabiliũ sacerdotum exempla non prouocant; saltẽ correptionis medicina compellat. Suspensus pro suspensum, est in veteri libro registri. correctionis pro correptionis, habet Burch. ab officio te, pro ab officio tuo, Iuo, qui postea omittit eam vocem te. idẽ habet correctionis pro correptionis. Pro his verbis est in. d. epist. 45. vt vel haec eum verecundia, qualem se decetero possit exhibere, instituat.

Cap. 3. Lucensi Epo) Ante hoc caput est in ueteri Tarr. hic titulus. De illis, qui morti hominũ interfuerunt. erit autem in eo libro tit. 22. licet numeri titulorum, et capitũ nulli sint in his collectionib. Post uocem Epo additur, et eius capitulo, in concil. parte 26. cap. 11. et in Barc. et eius suffr. additur in vno Tarr. non recte, vt editum est, Raim. et Cont.

a celebratione missarum) sic in concil. duob. mensibus, addit Barcin. per biennium, Raim. aliquod tempus exprimi debuit ex infra scribendis.

mandamus itaque vobis) uox hęc vobis in concil. est, non est in Gregor.

vt si res ita se habuerit, & alia) sic etiam in concil. habuit pro habuerit, vetus Tarraconen. habeat, alter Tarr. vt si alia, Raim. et Cont. alijs omissis.

tamen non impedierint) vox tamen nõ est in Gregor. causa non impedit, concil.

huiusmodi

huiusmodi)sic in Gregor.huius,tres Tarr.et concil.
ad sui eum executionem officij admittatis)sic etiam concil. vox eum in vno Tarrac.non est.ad sui eum officij executionem admittas,vetus Greg. ad suam officij executionem eũ admittas,Cõt. et alij.

TIT.XXII.DE CLERICO uenatore.

CAP.1.*ex concilio Aurelian*.)c.8.addit Iuo lib.3.tit.13.c.1. Panormiæ, Aurel.4. habet Grat.siue Palea dist.34.cap.2.sed in ueteri libro est Aurelian.c.6.in alijs duobus Aurelianensi tantum.in alio cap.3.Meldensi cap.8.Burch.li.2.cap.213.in edito,216.in ueteri,et Iuo parte 6.c.288.decreti.Agathensi c.55.concil.et Iuo parte 5.cap.366.et parte 13.cap.30.Epaunen.cap.3.cõcil.Aurban.vetus Gregor.mendose.vt editum est,Cont.et alij.
Episcopum presbyterum,aut diaconem) sic Burch. aut diaconum,Iuo d.cap.288.et Palea,et Raim. diaconum,Panor.voce aut omissa.Epis;presbyteris,diaconibus,concil. Agath.et Iuo d.c.366. et d.c.30.et vetus epito.canonum.atque diaconibus,concil.Epaun.diaconem,veteres Grat.libri.vt editum est,alius vetus.
canes ad uenandum,aut accipitres,aut huiusmodi res habere non licet)sic etiam Burch.et Iuo in Panor.et d.cap.288.et Palea.canes, aut accipitres, aut huiusmodi ad venandum habere non licet, Raim.liceat pro licet,cõcil. Agath.cetera,ut edita sunt,exceptis illis(aut huiusmodi res)itẽ Iuo d.cap.366.et d.c.30.canes ad venandum,et accipitres ad aucupandũ,habere non liceat,Epaun. nullatenus liceat,epito.cetera,vt Agath.
quod siquis)quia pro quod,Panor.tantũm.
in hac voluptate sæpius detectus fuerit)volũtate pro voluptate,Burch.et Iuo d.c.288.et veteres duo Grat.libri.detectus sæpius,Panor.detentus pro detectus,Palea,in hac voluntate sæpius detentus fuerit, Barcin.et uetus Gregor. voluptate, Cont.et alij.voluntate,Agath.et epitome,voce sæpius omissa,cetera,vt edita sunt.item Iuo d.c. 30.qui in marg.habet voluptate.in hac fuerit voluntate detectus,Epaun.in hac voluntate repertus fuerit,Iuo d.cap.366.et in marg.uoluptate,et detectus,alias detentus.In uno Tarr.desiderantur hæc(in hac voluptate)
si Eps̃ est)vox est desideratur in epito.et apud Iuo.d.c.30.et in vno edito Grat.libro.
tribus mensibus a communione suspendatur)sic Iuo d.c.288.et Palea,et Raim.sed hic verbum suspẽdatur posuit in fine totius capitis.priuetur pro suspendatur,habet Panor.tribus mensibus se a cõmunione suspendat,Epaun.et Burch.et Iuo d.cap.366.abstineat,idem d.cap.30.et in marg. suspendat,cetera,vt Epaun.tribus mensibus se suspendat a communione,Agathen.tribus mensibus se abstineat,epito.
si presbyter duobus,diaconus vero)presbyter duobus diaconus vno,Burch. editus aptius.presbyter duob.mensibus,diaconus vno,Iuo in Panor.ea d.c.288.et Burch.vetus liber.diaconus vero,Palea,et epito.ceteris omissis non recte.Si presbyter duobus,si diaconus,Raim.presbyter duob. mensibus se abstineat,diaconus vero,Agath.et Iuo d.c.366.uno pro uero,idem d.cap.30.cetera,vt Agath.quod placet.duobus presbyter abstineatur,vno diaconus,Epaun.veteris editionis.abstineat,aliæ editiones concil.Omnia desiderantur,et quæ sequũtur,in veteri Grat.libro. in alio addita sunt duobus modis,altero(diaconus vero),altero(si presbyter duobus,si diaconus).
ab omni officio suspendatur)sic Raim.ab omni officio,et communione suspendantur,Burch.suspẽdatur,Palea,cetera,vt Burch.item Iuo d.c.288. cessabit,Epaun.pro suspendantur,cetera etiam vt Burch.item Iuo d.c.366.ab omni officio,vel communione cessabit,Agath.et epito.vel communione cesset,Iuo d.cap.30.ab omni officio, et a communione suspendatur,Panor.
Cap.2.Idem)Item,vnus Tarr.et Palea cap.3.dist. 34.omittitur in Barcin.ex eodem,Raim.et Cõt. ex concil.Aurelianen.cap.3. Burch.lib.2.c.214. in edito,217.in veteri.cap.9.eiusdem Aurelian. Iuo parte 6.cap.289.Bonifacius Guiberto Epo, idem Iuo parte 13.cap.29.In concil huius cap. verba inuenies in concilio Francico sub Zacharia Papa.esse etiam accepi in capitularib.Caroli Imp.libro 5.cap.2.
Omnibus seruis Dei)sic Burch.et Iuo d.cap.289. Domini pro Dei,Palea.sed D i est in 4.veterib. Grat.libris.Serui Dei,Iuo d.c.29.Omnia sunt omissa in cõcil.in vno Tarr.Item omnibus seruis Dei,inscriptionis verba sunt.
ut uenationes,& siluaticas vagationes)sic etiã Iuo cap.29.vox vt omititur a Burch.et Iuone d.c. 289.et Palea,et in veteri Greg.et in trib.Tarr. Nec non et illas uenationes,et siluaticas vagationes,concil.fatigationes,Cont.et alij.uagationes, in marg.vacationes,est in duobus vet.Grat.libris.siluaticas venationes, in altero, alijs omissis.
cum canibus)hæc in veteri Tarr.solo non sunt.
addi

additur autē in cōcil.omnib.seruis Dei interdiximus.sic in duab.edition.interdicimus,Surius. *aut accipitres*) et vt accipitres,duo Tar.et Burch. et Iuo vtrubique,et Palea.et accipitres,Raim.et vetus Grat.liber.Similiter accipitres,cōcil.duar. edit.vt pro aut,vetus olim Tarrac.omittuntur hæc in Barcin.Similiter vt accipitres,Surius. *aut falcones*) sic Palea,et Raim.et pro aut,ceteri. *non habeant interdicimus*) sic Burch.et Iuo d.cap. 289.vox interdicimus omittitur in concil.prohibemus,habet Iuo d.c.29.vox non a Palea est omissa.sed in 4.veteribus Grat.libris est.pro ea vt est in Barcin.

TIT.XXIII.DE CLERICO

excommunicato,vel deposito ministrante) sic vetus Gregor.aut pro vel,vnus Tarr.et,alter .celebrāte pro ministrante,Barcin.De clerico excōmunicato,deposito,vel interdicto ministrante,alter vetus Gregor.et Cont.et alij editi.

C*AP.1.ex canone Apostolorum*) sic etiam Raim. et Cont.concilio pro canone,Barcin.vtrumque habet Rabanus in libro pœnitentium cap. 1.qui cum scripsisset,in Apostolorū canone ita legitur:Eps,aut presbyter etc.vt dist.81.cap.12. addit,Item in eodem concilio cap.28.In corpore canonum est hoc caput 29.canonum Apostolorum.et in concil.Tilio autem est cap.28.et in Romano veteri canonū libro.at Haloandro est cap.27.Aristeno 28.et Zonaræ,et Balsamoni.Apud Clementem lib.8.constitutionum Apostolicarum,qui fons est horum canonum,est cap.21.

Si quis Eps aut presbyter,aut diaconus,depositus iuste super certis criminibus) sic Raban.et corpus cano.et concil.sunt autē verba Dionysij Exigui veteris canonum interpretis,ex veteri codice. vox aut prior in duobus veteribus Gregor.non est;et pro voce super,habent vocem pro.vox iuste in altero desideratur.Siquis Eps,presbyter, vel diaconus,etc.vt edita sunt, Contius, et alij. εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος καθαιρεθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, Clemens,et Tilius,et Halo.καθαιρεθεὶς,concil.non optime.in Græcis verbis certa crimina sunt aperta, et manifesta.ὁ καθαιρεθεὶς εὐλογώτατα. Alexius Aristen.in epitome.Depositus,inquit, iuste.Ὁ μετὰ τὴν καθαίρεσιν τὴν εὔλογον ἐπὶ φανεροῖς ἐγκλήμασι γενομένην.Idem in interpretat.Qui post depositionem , inquit,recte factam ob crimina nō dubia.οὗτοι μετὰ δικαίαν καθαίρεσιν ἁμαρτάνοντες.Ioan. Zonaras . hoc est.Hi qui post iustā depositionē peccāt.Ὁ καθαιρεθεὶς κατὰ νόμους διὰ προφανὲς ἔγκλημα,καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ἐκκλήτου βοήθειαν ἔχων. Thedor. Balsamon.Qui legitime,inquit,depositus est ob crimē manifestum,et ideo ne appellationis quidem auxilium habens.

ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi cōmissum) sic in cōcil.et in corp.can.et apud Raban. et Raimōdū pro dudū,est in veteri Tar.nō recte. vox sibi in altero Tar.aliquādo desiderabatur. τολμήσειεν ἐφάψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας.Clemēs ἅψασθαι, Tilius,et cōcil.et Halo.ἅπτεται τῶν θείων ἅψεται πάλιν. Aristen . in epito.postea,inquit,diuina rursus attingit.τῆς θείας λειτουργίας πάλιν ἁψάμενος.Idē in interpret.diuina mysteria rursus attingit.καὶ τῆς οἰκείας τιμῆς τῆς λειτουργίας φημὶ,ἀντεχόμενοι. Zonar.et suum,inquit,honorem , ministeriorū inquam, retinentes. ὁ τολμήσας τῆς προτέρας ἅψασθαι λειτουργίας.Balsam. si audeat , inquit, prius ministerium attingere.

hic ab ecclesia abscidatur) sic vetus Gregor.abscindatur,alter vetus,et Cont.et alij aptius.penitus abscindatur,concil.et corpus can.et Raban.omnimodis abscidatur,Roman.οὗτος παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς ἐκκλησίας.Clemens,et Tilius. vox οὗτος desideratur in concil.et apud Halo.ἐκκηρυκτότατος.Aristen.in epito.hoc,est longissime eiciendus.τῆς ἐκκλησίας οὗτος ὡς σαπρὸν μέλος,ἐκκόπτεται τέλεον. Idem in interpret. hic ab ecclesia,inquit,vt tabescens menbrum, abscinditur omnino.εἰκότως τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται, διὰ τὴν ἄκραν ἀναίδειαν,καὶ ὅτι οὐδὲ κολασθῆναι κανονικῶς δύναντ' ἄλλως,οὐδὲ γὰρ προκαθῄρηνται λοιπὸν καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτονται.Zonaras.Iure,inquit,ab ecclesia eiciuntur,tum ob summam impudentiam , tum quod nūquam redintegrari canonice possunt. prius enim fuerūt depositi,mox ab ecclesia abscinduntur.καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτεται ὡς ἀναιδέστατος. Balsamon.et ab ecclesia , inquit, abscinditur, vt impudētissimus.His adicit. vt si haberet auxiliū appellationis, dum de re prius iudicata dubitatur,non eicitur a ministerio. Adfert autem ex iure ciuili cap.1.tit.1.lib.3. Basilicorum,et ex concilio Antiocheno cap.4.12.et 15.fe-

[illegible]

15.refert item verba constit.14.de Epis,et clericis.

Cap.2.ex concilio Antiocheno) sic est in editis Raim.libris,et in uno veteri. Anchic.in altero non recte. Videtur scribendum,ex concilio apud Palatium Vernis cap.9.ex concil.vol.3. quamuis aliquid pertinere videatur ad cap.4. concilij Antiocheni.

Si quis presbyter) sic in concil. aut alius clericus, addit Raim.

ab Epo suo) hæc omittunt Raim.et Cont.sunt in concil.

aut officio etc.) aut ab officio etc.unus Tarr.et Raim.sed vox ab olim in eodem Tarr.non fuerat.omnia in concil.desiderantur.In uno veteri Gregor.est.degradatus ab officio pro certis criminib.uel suspensus.

et superbiam sic etiam Raim.postea,concil.

de ministerio sibi interdicto) sic etiam Raim.de ministerio,Barcin.alijs omissis.de suo officio,sine commeatu,concil.

agere præsumpserit) sic Raim.facere pro agere,concil.

ab Epo) suo,addunt concil.et Raim.et tres Tarrac.

correptus,in cœpta etc.) sic vetus Raim.liber.in incepta,Barcin.et multi Greg.et tres Tarr.licet in duobus ex eis olim,ut editum est.et excommunicatus fuerit,cōcil.in quibus multa sunt omissa.

hic omnimodis excōmunicetur) sic etiā duo veteres Gregor. modis omnibus excōmunicetur,Cōt. et alij omissa voce hic.

et ab ecclesia expellatur) hæc omittunt Raim. et Cont.

et quicumq.cum eo communicauerit) sic etiam Raimun. communicauerint,unus Tarr.qui cum ipso communicauerit scienter, concil.

similiter se sciat excommunicatum) sic etiam vetus Gregor.esse excommunicatum,duo Tarrac. et alter vetus Gregor.et Cont.et alij.sciant esse excommunicatos,tertius Tarr.sciat se esse excommunicatum,concil.omissa voce similiter.

similiter de clericis etc.) sic etiam Greg.9.Simili- ter quicumq. clericus, aut laicus,vel femina incestum cōmiserit;et ab Epo suo correptus, si se emendare noluerit, et ab Epo suo excommunicatus fuerit: si quis cum ipso communicauerit scienter, sciat se esse excommunicatum. Et ut sciatis, qualis sit modus istius excommunicationis:In ecclesiam non debet intrare etc.concil.plenius.

Quod si aliquis etc.) sic etiam Raim. hæc clausula olim in veteri Tarr.non erat.Ante hæc verba est in concilijs.Quod si aliquis reclamauerit, quod iniuste sit excommunicatus; licentiam habeat ad Metropolitanum Epm uenire,et ibidem secundum canonicam institutionē diiudicetur, interim suam excōmunicationem custodiat.Quod si aliquis etc.

emendare nō potuerit) poterit,unus Tarr.minime pro non,concil.minime emendare potuerit,alter Tarr. et Raim.

Regis iudicio) sic in concil.ad requisitionem ecclesiæ,addunt Raim.et Cont.

damnetur) sic Raim.condemnetur,concil.

Cap.3.Turonen.Epo) Lincolensi,Barcin.Lurgon. vetus Tarr. Lunuon. alter Tarr. G.Liuonensi Epo,concil. parte 26,cap.9.et 10.titulo de depositione clericorum, et de dispensatione circa eosdem facta.London.Epo,Raim.et Cont.

Pars c.Relatum) hæc omittunt concil. et Raim. et Cont.Integra clausula quærenda est.

aut etiam) uel, Tarr.vetus solus.

uel excommunicati) hæc in uno tantum Tarr. non sunt

nisi ad admonitionem uestram) commonitionem pro admonitionem,cōcil.nostram pro vestram, in marg. concil.nisi moniti,Raim.et Cont.

perpetua) sic etiam Raim. perpetuo,concil.

Cap.4.cum tuis litteris etc.) hęc omittūt Raim.et Cont.sunt in concil.parte 50.c.51.

intimarunt) sic etiam duo veteres Gregor. intimauerunt,concil. nobis intimarunt, Raim.et Cont.

s.quod) scilicet quod,concil.quod,Raim. altera voce omissa.

alij multi) sic in concil.uox multi non est in vet. Tarr.multi alij,Raim.

excommunicati fuerint) sic multi Gregor.fuerant, concil.fuerunt,vetus Raim.liber.

præsumpserint) præsumpserunt, concil. et vetus Gregor. vt editum est, alter vetus, et Cont. et alij.

Quoniam vero &c.) hæc recte Cont. addidit à Raim.neglecta.

magnam multitudinem) vox magnam in vno Tarr.non est:est in concil.et in Contiano.

magis,vel minus) maius pro magis,vetus Tarrac. solus.

deliquerint) scribo deliquerit,ut est in trib.Tarr. et in concil.et apud Cont.

innotescere potuit) sic in concil.potuerit,concil.

negotium) sic etiam Cont.ipsum,additur in concil.

per A s.) p.additur in vno Tarr.per Apostolicā scripta præcipiendo,concil.plenius. hæc omittunt Raim.et Cont.

ex m.quid.

m.qua.)mandamus,quatenus,Raim. mãdantes, quatenus,concil.
rei ueritate &c.) hæc etiam omittunt Raim.et Cont.
in his)in hoc,vetus Tarr.tantum.
condemnes)sic etiam Raim.damnare,concil. prioris edit. non recte. vt editum est,Surius.
deliquerunt)sic in concil.et in duobus veteribus Gregor.deliquerint,vetus Tarr.et Contius,et alij.
suspendas)suspendatis,vetus Tarr.solus.

TIT.XXIIII.DE NON

ordinato ministrante)sic est in duobus veteribus Gregor.clerico,addit in fine vnus Tarr.eadem vox post De vocem addit Cont.et alij editi.

CAP.1.*ab ecclesia*)de pro ab, Raim.a clero, vetus Tarr.

Cap.2.Legionen.Epõ)sic etiam in concil.d. parte 50.cap.62.Lingon,Epõ,vetus Gregor.vt editum est,alter vetus,et Cont.et alij.
nobis innotuit)sic etiam in concil. vox nobis in duobus veteribus Gregor.non est;est in editis.
I. diaconus)sic Raim.I.desideratur in concil.
præsentium lator &c.)hæc omittũt Raim.et Cõt. vsque ad illa,cum nõ imposuisses.in cõcil.sunt.
propter ordinationem)per,est in tribus Tarraconẽ lib.et in concil.pro voce propter.
adeptum) sic in concil.esse adeptum,vetus Tarrac.
& cum non inposuisses ei manum)sic etiam Raim. excepta voce et.et cum ei manum non imposuisses,concil.aptius.
celebrationem) sollemnia, vetus Gregor. solus.
vsurpauit) vsurpare præsumpsit, Raimundus. publice vsurpauit,concil.et tres Tarr.
postmodum vero &c.) hæc recte omissa prius a Raimundo, addidit Contius, sunt in concil.
recognoscens)cognoscens,concil.et Contius. desiderabatur hæc vox olim in uno Tarraconensi.
consilium humiliter)consuli pro consilium, tres Tarr.et concil.in quibus tantum vox humiliter non est.
Quia igitur) vox igitur in ueteri Tarr.solo non est.
fraternitas)f.Cont.paternitas,concil.prioris edition.vt editum est,Surius.
respondemus)sic etiam in concil. Consultationi tuæ respondemus,duo veteres Gregor. taliter, addit Cont. et alij post vocem tuæ.
a diaconatu)sic etiam Raim.a subdiaconatu,concil.prioris edition.vt editum est,Surius.
aut triennio)vel pro aut,tres Tarr.et concil.et Cont.
prouisione)sic Raim.et Surius.visione,cõcil. prioris editionis non male.
misericorditer agatur)cum eo,addit Barc.et Raimundus in fine.ante eadem verba addunt concil.et duo Tarr.post vocem misericorditer,tertius Tarr.
seculi negotium)sic in concil. prioris editionis,et in veteri Raim.libro.negotia alter habet ex veteribus Gregor.et Cont.et alij,et Surius.
securius)sic etiam Raim.et Surius. secretius, concil.prioris editionis.
de agenda imposita)sic etiam in concil.prioris edit.vox imposita non est in Gregor.neq.in Suriana concil.editione.ei, addit vetus Tarr.
diligenter circa eum curam)sic multi Greg.diligẽtem pro diligenter,vnus ex veteribus Greg.circa eum diligentem curam,concil.
salubrius autem)vox autem non est in duobus Tarr.habent alij libri.

TIT.XXV.DE EO,QVI

furtiue ordinem recepit) suscepit,vnus Tarr.et vnus Gregor.ordines furtiue suscepit,alter vetus Raim.liber.ordinem furtiue suscepit, Cont.et alij.

CAP.1.*Linconen. Epõ*)Lincon. vetus Tarr. Lingon.duo Tarr.et vet.Greg.Lĩgonien. alter vetus Gregor. vt editum est, Raim.et Cont.Lug. Barcin.G. Liuonensi Epõ, cõcil.d. parte 26.c.9.forte Liuoniensi scribendum.
Lator præsentium)Veniens ad nos P.lator præsentium,concil.et unus Tarr.in quo illæ voces, ad nos,aliquando desiderabantur;et Barcin.excepta voce,siue littera P.veniens P.lator præsentium,duo Tarr.et olim tertius Tarr.Veniẽs lator præsentium,quartus olim Tarr. Veniens ad nos P.Raim.et Cont.alijs omissis.
quia antiqui etc.)omittunt Raim.et Cont. quod pro quia,concil.et duo Tarr.aptius. qui,duo itẽ Tarr.non optime.
hostis versutia circumuentus)hostis suggerente versutia,concil.
furtiue &c.)se furtiue diaconatus ordinem suscepisse,Riamundus.ut editum est, in concil.
Vnde ita duximus respondendum)ibi pro ita, concil.

cil. Vnde respondemus, duo veteres Greg. Vnde f. t. respondemus, Cont. et alij.
si forte non fuerit) sic etiam in concil. si non fuit, Raim. et Cont.
Archidiaconorum) Archidiacono, vetus Gregor. solus.
prelatorum tuorum) vox tuorum in vet. Tarr. solo desideratur.
cum condigna) vox cum neque in concil. est, neque in Barcin. neque in tribus Tarr. neque in multis Gregor. cum digna, est in veteri Raim. libro aptius.
nisi aliqua) sic in concil. nisi alia, Raim.
impositam) omittitur hæc vox in Barcin. tantum.
interminatio) mendose in concil. prioris edit. est interminos.
commoneas) sic in concil. moneas, Greg. 9.
sicut & nos fecimus) hæc omittunt Raimundus, et Contius, sint licet in concil. excepta voce et.
seu canonica) sic vetus Gregor. seu regulari canonica, uetus Tarr. seu canonicum, concil. prioris edit. et alter vetus Raim. liber non optime. seu canonia, Cont. et alij, et Surius in concil. quod reicio.
Qui iuxta admonitionem) quod iuxta admonitionem tuam, concil. prioris edit. cui pro quod, Suriana editio. Quod si iuxta admonitionem tuã, vnus Tarr. Qui si pro Qui, alter Tarr. nostram, legebatur olim in tertio Tarr. post verbum admonitionem. cui, Raimund. et Cont. alijs omissis.
aliquanto) aliquo, vetus Gregor. tantum.
laudabiliter) hac voce caret vetus Tarraconen. solus.
et misericorditer) sic etiam in concil. prioris edit. vox et non est in Greg. neque in Suriana edit. propter vocem cui antea scriptam.
nulla ratione) nullatenus, vetus Tarraconen. solus.
ad sacerdotale officium promouendum) ad sacerdotalem ordinem promouendum, Barcin. et concil. prioris edit. promoueri, Raim. et Surius aptius, cetera ut in Barcin.
Post huius capitis verba est in Barcin. hic titulus. De clericis, qui relicto habitu clericali arma ferunt. est autem illic tit. 47. quamuis nullus numerus adscriptus sit. sub eo titulo est vnicũ caput Alex. iij. hoc initio. In audientia nostra talis fuit etc. ut c. 14. de sententia excommun. collect. 2.

TIT. XXVI. DE FVRTIS.

CAP. 1. *In Exodo*) sic etiam duo veteres Gregor. omisit Cont. et alij quidam editi. adde cap. 21. ex sacris libris, quod in marg. recte Cont. notat.
Qui furatur hominem, et uendiderit eum) uox eum non est in duob. Tarr. neq. in Greg. addita est a Contio. Qui furatus fuerit hominem, et vendiderit eum, Complut. Latina. ὃς ἐὰν κλέψῃ τινὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται. Lxx. Qui furatus fuerit aliquẽ filiorum Israel, et opprimens eum vendet, Complut. Qui furatus fuerit animam de filijs Israel, et vendiderit eam, Chald.
et conuictus noxæ morte moriatur) sic Complut. Lat. vocem noxæ a Raim. omissam addit Cont. eadem omittitur in Barcin. morte moriatur, vetus Tarr. alijs omissis. καὶ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτάτω. Lxx. et inuentus fuerit in ipso, morte morietur. Compl. duriuscule. inuetaq. fuerit in manu eius, morte morietur, Chald. Huius capitis non magna vtilitas est, neque ceterorum, quæ ad Iudæorum leges spectant. sed Bern. Papien. cur ea addiderit, rationem reddidit cap. 1. commodati. at Raim. nullam conscripsit.
Cap. 2. In Exodo) In eodem, tres Tarr. aptius. ex capitularibus cap. 18. Iuo parte 16. cap. 351. decreti. adde cap. 22. ex sacris libris.
Siquis furatus fuerit bouem aut ouẽ) sic etiã Compl. Lat. Qui pro Siquis, Iuo d. c. 18. et lib. 5. tit. c. 34. them. 12. Panor. aut ouem, in Panor. non fuit. ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον. Lxx. Si autem aliquis furatus fuerit vitulũ, vel ouẽ, Complut. Quando furatus fuerit vir bouem, aut agnum, Chald.
& occiderit, vel vendiderit) sic etiam Compl. Lat. hæc Iuo præterijt. καὶ σφάξῃ αὐτὸ ἢ ἀποδῶται; Lxx. et occiderit illam, vel vendiderit. Compl. et occiderit eum, aut uendiderit. Chald.
quinque boues pro vno boue restaurit, & quatuor oues pro vna oue) restituet pro restaurit, Compl. Lat. et vetus Tarr. resarcit, alter Tarr. resarciet, tertius Tarr. restituat, Barc. et Iuo vtrubiq. qui solus omittit vocem boue, et vocem oue. πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου. Lxx. quinque vitulos soluet pro vitulo, et quattuor oues pro oue, Complut. soluet quinque boues pro boue, et quattuor oues pro agno. Chald.
Cap. 3. Salomõ in Ecclesiasten) immo in Prouerbijs c. 6.
Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit) sic etiã Compl. Lat. culpæ pro culpa, duo Tarraconen. Οὐ θαυμαστὸν ἐὰν ἁλῷ τις κλέπτων. Lxx. Non mirum, si capiatur aliquis, qui furatur.

tur, Complur.

furatur enim, vt esurientem impleat animam) sic etiam Compl. Lat. κλέπτει γάρ, ἵνα ἐμπλήσῃ ψυχὴν πεινῶσαν. Lxx. Quidam ita interpretātur, vt tollant illa verba, furantur enim.

deprehensúsque reddet septuplum) deprehēsus quoque reddet septuplum. Compl. Lat. ἐὰν δὲ ἁλῷ, ἀποτίσει ἑπταπλάσια. Lxx. Si autem capiatur, soluet septupla. Compl. sunt, qui (deprehensusue) interpretentur. vt diuites fures, a pauperibus distinguant.

& omnem substantiam domus suae tradet) sic etiam Compl. Lat. καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δώσει. Lxx. et omnia, quae sunt eius dans, Complur.

liberabit se) haec in Compl. Lat. desiderantur, habent alij, et Lxx. ῥύσεται ἑαυτόν. liberabit se, Compl.

Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam) inopiam cordis, Compl. Lat. ὁ δὲ μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν ἀπώλειαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ περιποιεῖται. Lxx. At moechus propter inopiam mentium perditionem animae suae acquirit. Compl. mentis malo, quam mentium.

Cap. 4. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cont. cap. 5. addit Burch. lib. 11. cap. 59. et Iuo parte 13. cap. 45. decreti. sed in marg. c. 31. quamquam non eisdem verbis id confirmatur ex cōcilijs, et ex Burch. cap. 75. eiusdem libri 11. et ex Iuo. parte 14. cap. 123. omnia omisit Grat. siue Palea 13. q. 2. cap. 31. sed in veteri libro, vt edidimus, et in altero additur, cap. 5. In ea collect. quę in concilijs est post concil. Lateran. Alex. 3. post cap. 2. partis 34. tit. de raptoribus mendose Triburien. editum est pro Triburien. in priori edit. concil. Turonenti, in Suriana editione.

& deprædando occiduntur) sic etiam Raim. prædando pro deprædando, Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. aut deprædando occidantur, Palea. occidantur, vetus Grat. liber alijs omissis. aut in prędando occidantur, alter vetus. vel in prædando occiduntur, d. parte 34. concil. occiduntur, vetus Raim. liber alijs omissis. Verba concilij, vnde hæc sumpta sunt, infra scripsimus. Siquis post hæc Euangelica, et Apostolica, atque Prophetica verba, et definitionem pacatissimæ synodi inuentus fuerit furtum, aut rapinam exercere; et in ipso diabolico actu mortem meretur incurrere. sic in concil. et apud Burch. d. c. 75. et Iuo. d. c. 123.

visum est pro eis non orandum) sic Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. et concil. d. parte 34. non esse orandum, Raim. hæ duæ voces, visum est, in Barcin. non sunt. visum est, quod pro eis non est orandum, Palea. visum est quidem pro eis non esse orandum, vetus Grat. liber. in altero vox quidem omittitur. nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare. et eleemosyna pro eo data in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam dicens. Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluisti. concil. d. cap. 31. et Burch. d. cap. 75. et Iuo d. cap. 123. Augustini verba non inueni, sed eadem sententia est in libro de cura pro mortuis gerenda. In veteri Burch. libro, non in memoriam, legitur aptius. olim tamen, vt in edito sine ea negatione.

si comprehensi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint) sic etiam Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. sed si pro si, Palea, et Raimundus. vox sed in veteribus Grat. libris non est. aut diacono, Palea, et vetus Burch. liber, et vnus ex veteribus Gregor. vel vulnerati, vnus Tarraconen. et si comprehensi, et vulnerati fuerint, et presbytero, vel diacono confessi fuerint, concil. d. parte 34. diaconi nulla mentio est in concilio Triburiensi, delendumque esse censerem. hoc enim d. cap. 31. legimus. Si autem ille fur, vel latro vulneratus elabitur, et exspectatione mortis desperatus putatur; atque reconciliari se mysterijs sacrosanctis habitu corporis, et voluntate piæ mentis deprecatur; Deoque, et sacerdoti, comite vita, emendationem morum, et actuum confitetur. sic etiam Burch. exceptis ultimis verbis d. cap. 75. voce enim morum caret, et pro actuum habet actum non recte. cum Burch. Iuo consensit d. c. 123.

communionem eis non negamus) sic Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. et Raim. non denegamus, duo Tarraconenses, et concil. d. parte 34. confessionem pro communionem, Palea. communionis gratiam non negamus tribuendam, concil. d. cap. 31. et Burch. d. cap. 75. et Iuo d. cap. 123. Sequuntur alia in concilijs tantum, digna, quæ a lectoribus ediscantur, nedum uideantur.

Cap. 5. Si quis pro necessitate) per necessitatem, tres Tarrac. et Burch. lib. 11. cap. 56. et Iuo parte 13. cap. 42. decreti, et duo ueteres Gregor. qui addunt, famis, aut nuditatis. propter, Cont. et alij pro voce per.

furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus) sic etiam Burch. et Iuo. fuerit cibaria, vestem, pecus ne furatus, vetus Gregor. cibaria, vestem, alter vet. Greg. et Cōtius, et alij. cetera, vt edita sunt.
per famem, aut per nuditatem) sic etiam Iuo. propter famem etc. Burch. editus. aut nuditatē, duo Tarr. et Burch. vetus liber, per omisso. omnia Raim. omittit, et Contius.
si reddiderit) sic etiam Burch. et Iuo, et duo veteres Greg. et, addit Cont. ante vocem si, et alij.
Cap.6. Hieronymus super Parabolas) sic etiam Raimund. et Cont. adde cap. 29. Prouerbiorum.
Qui cum fure partitur, odit animam suā) hæc sunt Salomonis verba. participat pro partitur, est in Compl. Lat. et apud Hieron. occidit pro odit, Gregor. 9. ὃς μερίζε(ται) κλέπτῃ, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Lxx. Qui participat cum fure, odit suā animam. Compl.
Post hæc verba sequitur in sacris libris. adiurantem audit, et non indicat. ἐὰν δὲ ὅρκου προτεθέντος ἀκούσαντες μὴ ἀναγγέλλωσι. si autem iuramētum propositum audientes nō renuntiauerint. Compl.
nō fur solum, sed ille reus tenetur) hęc Hieron. sunt, siue alterius interpretis. nos ea integrą conscribemus. Auditorem suum sapientia non solum a peccatis abstinere, sed et a peccantium se contubernio docet cohibere. ne forte a districto iudice mereatur audire. Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuā ponebas. sunt autem verba hæc psal. 49. sequuntur mox huius capitis verba in hunc modum. Non enim fur solummodo, sed etiam ille reus tenetur. Suprascripta verba breuius referuntur in scholijs sacrorum librorum, quæ glossa ordinaria dicitur. Non solum a peccato, sed etiam a consensu abstinere docet sapientia, ne audiat a districto iudice. Si videbas furem, currebas cum eo, etc. Nō enim fur solū, sed et ille reus tenetur.
qui furti conscius &c.) sic etiā Raim. et glos. ord. qui conscius furti, quærenti possessori pecuniā, qui perdidit, nō vult indicare, cū valet, Hieron.
non indicat) non indicabat, vetus olim Tarr. solus. indicare autem furtū debet domino socius hic furis, vel particeps, non personam. vt damnum ei sarciatur, non vt uindictam sumat a furibus. mendose autem in scholijs editum est, iudicat pro indicat.
Cap.7. si bene meminimus etc.) multa omittūt Raj. et Cōt. pro quib. verbū innotuit retinuerunt.
dilecti filij) nostri, addit vetus Tarr. solus.
subdiaconi nostri) vestri, duo Tarr. subdiaconi, tertius Tarr. altera voce omissa.

quod B. lator præsentium) quod cum B. vetus Gregor. alijs omissis. uox cum neq. in altero veteri est, neque in editis.
inuenit etc.) rapiēs, Raim. et Cōt. ceteris omissis.
& insipienter) et hic insipienter, Barcin.
detinuerit) detinere præsumpsit, Raim.
postea tamen &c.) multa omittunt Raim. et Cōt.
iuxta eundem) scribendum, iuxta eiusdem, vt est in trib. Tarr.
si prædictus &c.) si sponte cōfessus, Raim. et Cōt.
huiusmodi præsumptionis excessum) excessus, Barc. omnia omittunt Raim. et Cont.
fuerit, satisfecit) fuerat, satisfecit, duo veteres Gregor. fuerat, satisfecerit, Cont. et alij.
manifesta) hæc vox in vno ex veterib. Gregor. non est.
aut congruam) vel pro aut, vnus Tarr.

TIT. XXVII. DE EXCES

sibus prælatorum in subditos, vel contra) vel ecōtra, vnus Tarr. vel econuerso, vetus Gregor. in ecclesijs, Barcin. De excessibus prælatorum, et subditorum, alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.

CAP.1. *Idem*) sic etiam in concil. parte 2. c. 7. Alexander iij. Raim. et Cont. Alex. iij. in concilio Lateran. Barcin. non recte.
Peruenit ad audientiam nostram) sic in concil. et in Gregor. Ad audientiam nostram peruenit, vetus Tarr.
vnde, si uerum est, miramur plurimū &c.) sic etiam Cōt. qui recte addit omissa prius a Raim. et plurimum miramur, etc. concil. alijs omissis.
aduersum vos) sic etiam in concil. aduersus vos, in trib. Tarr. et in Contiano.
seruos mercenarios) sic etiam Cont. seruos, et mercenarios, concil.
talliam faciat) malo, facitis, vt est in Barcin. et in duob. Tarr. et in concil. et in Contiano.
soluerint) sic etiam Cont. soluunt, concil.
diuinum officium) sic in Contiano. diurnum officium, in concil.
tractatis in tantum, quod) sic etiam in concil. et in proin, vnus Tarr. interim tractatus, quod, Cont. non optime.
reddidistis) sic etiā cōcil. reddisis, duo Tarr. et Cont.
Ideo vero) vox vero a Cont. est omissa, legitur in concil.
debent vltione puniri) sic in concil. feriri, Barcin. debetis pro debent, Cont.
cum eosdem) sic etiam concil. Cumq. autem, vetus Gregor. Cū autē, alter vetus, et Cont. et alij.

ac fraterna)sic Raim.ac summa,concil.non male.
d.igitur u per A.s.pr.)vox igitur in Barcin. non est.dil.igitur vestræ,duo Tarr.Vnde vobis per A.s.etc.concil.nō optime.omnia Raim.et Cōt. omittunt.
in prædictos presbyteros huiusmodi)vt additur ante hæc verba in concil.in eos,Raimundus,et Contius.
nullatenus præsumatis)sic etiam Raim.non præsumatis,concil.
nec eos)sic in concil.vocem eos omittunt Raim. et Cont.
vel inhoneste)et pro vel,unus Tarr.solus.
tractetis)eosdem,addit Greg.9.tantum.
capituli sui)vox sui non est in tribus Tarr.neq. in Gregor.sit licet in concil.
præsumatis)hoc etiam verbo carent Raimund.et Cont.est in concil.
subiciatis)sic in concil.subicere attemptetis, Raimund.sine ullo lucro.
neque duas eis matrices ecclesias)eis pro eos,unus Tarr.eos duas,concil.neque duas ecclesias, Raimund.et Cont.non male,alijs omissis.
vnam sufficere)sic etiam Raim.sibi,addunt concil.,quod placet.
tenere permittatis)sic in concil.tenere illos permittatis,Raim.
nec aliquem &c.)sic Raim.nec eam, etc. concil. prior.edit.quod nondum probaui.nec eos,etc. Surius.hæc clausula in Barcin.desideratur.
scituri)sic etiam Raim.sciatis, concil. non optime.
de vobis ad aures nostras)iterum,addunt concil.in fine.sed in Barcin.et in Greg.additur post verbum vobis.at in vno Tarr.duę illę voces,de vobis,desiderantur.
vos pro tantis excessibus)Raim.ordinem mutauit verborum.nos pro vos,est in cōcil.omittitur ea vox in Barcin.
auctore domino)domino auctore,concil.omittūt hæc Raim.et Cont.
pœna vestra)sic etiam Raim.vox vestræ non est in concil.
Cap.2.Cant.Archiepo)sic in concil.parte 24.c.4. titulo de excess.b.Eporum contra suos Archidiaconos,et Archidiaconor. contra suos Epos. Cantuarien.vetus Gregor. ut editum est, alter vetus,et edit.
Ad hæc quoniam)quod pro quoniam,vetus Tarrac.solus.
prædictus Eps)sic in concil.vox prædictus nō est in Gregor.
sicut accepimus) hæc etiam omittunt Raim. et Cont.sunt in concil.
et præcipue ecclesiam de Nortun) Nortuñ. concil. Veruñ. duo Tarr. Norini, tertius Tarr. omnia ab eisd.Raim.et Contio sunt omissa.
constituerit)constituit,concil.et Raim.
et in hac parte)sic etiam concil. per quod,Raim.
redditus eorum deminuit,et attenuauit) sic in concil.redditus deminuuntur eorūdem, vetus Gregor.deminuit,alter vetus,et Cont.et alij.
nihilominus tibi etc.)vox tibi in concil. desideratur.Mandamus,quatenus,Raim.et Cont.
super hoc ap.re.) ap. re. omissa sunt in uno Tarr. et in Gregor. hoc appellatione remota, concil. voce super neglecta.
quod præfato Archidiacono)ut præfato Archidiacono G. concil. quod præfatus Archidiaconis, Raim.
sui Archidiaconatus)sic etiam in concil. suorum Archidiaconatuum,Raim.
illis gratam)debitam,Barcin.et vnus olim Tarr. et Raim.illi debitam,concil.et tres Tarr.
Cap.3.Exenen.Epo)sic duo veteres Gregor. sed malo, Exonien. Epo,vt est in concil.d.parte 24. c.3.et apud Cont.et alios.
in ecclesias)in ecclesijs,Barcin.solus.
& sic ipsas &c.)hęc recte Cont.addit,quæ Raim. omiserat.sunt autem in concil.
attendentes itaq. absonum)sic etiam Cont.Nos attendentes absonum esse,concil.plenius.
& omni)sic etiam Cont.atque omni,concil.
tantæ præsumptionis)vox tantæ non est in concil. est in Contiano libro.
incorrectum relinquere)sic etiam Cont.relinqui, concil. incorreptum pro incorrectum,duo Tarrac.non optime.
f.t.per A.s.pr.m.qua.)fraternitati tuæ etc. quatenus,concil.vox pr.a Contio est omissa.Mandamus,quatenus,Raim.
si qui Archidiaconi sunt etc.)sint,concil.tui sunt, unus Tarr.eos,qui,Raim.et Contius,alijs omissis.
Episcopatu tuo)vox tuo in vet. Tarr. non est:est in concil.
occupant,vel occupatas detinent)sic etiam Raimundus.occupent,et occupatas detineant,concil.
ipsos ad eas)sic etiam in concil.vox ipsos non est in duob.veterib.Gregor.ad easdem,Cōt. et alij tertia voce omissa.
omni oc.& ap.ces.)omni occasione,et appellatione cessante,concil.apertius.omittunt hæc Raimund.et Cont.
censura)sic etiam Raim.districtione,Barc.et concil.
personis idoneis,& honestis)sic in concil.de perso-

nis

nis honestis, Raim.
ordinans) sic in concil. et in vet. Gregor. ordinans, alter vetus, et Cont. et alij.
& praefatos) sic in concil. et in vet. Gregor. uox et omittitur in altero veteri, et apud Contium, et alios.
cures animaduersione punire) sic etiam Raim. curetis pro voce cures, tres Tarr. sed vnus mutat in id, quod edidimus. animaduersione punire curetis, concil.
Cap. 4. Idem Burdegalen. Archiepō Ante hoc caput est in veteri Tarrac. hic titulus. De illis, qui duas habent dignitates, item pro Burdegalen. est in eod. Burgansi, non recte. vt editum est, exstat in cōcil. d. parte 24. c. 5. titulo de excessib. Episcorum etc. et parte 30. c. 8. tit. Vni plura beneficia ecclesiastica non committenda etc. et apud Raimundum, et Contiū titulo de praebendis, et dignitatibus.
Praeterea de Archid. G.) Ante haec verba addi potuit, Pars cap. Consuluit, vt est in concil. d. c. 8. Integra clausula exstat in concil. parte 6. cap. 30. et in hac collect. cap. 2. qui matrim. accusare possunt, quod est Burdega. Archiepō inscriptum. tuo pro G. est in Barcin. vox Archid. omittitur a Raim. et Cōtio. Archidiacono, est in concil. et in duob. Tarr.
qui in tua) sic etiam Raim. et concil. d. cap. 5. qui cum in tua, d. c. 8. non male, et in marg. d. cap. 5. et in vno Tarr. sed recenti manu vox cum addita est.
& Tolosana) sic in concil. d. c. 8. et in Gregor. et in Toletana, d. c. 5. non recte.
sit constitutus) sic in concil. vtrubiq. est pro sit, vnus Tarr. et Raim.
in vtraque) sic in concil. d. c. 5. et in vtraque duo Tarr. et d. c. 8. et in marg. d. c. 5.
ecclesia regulariter) sic d. c. 5. uox ecclesia non est d. c. 8. etiam pro ecclesia, est in veteri Gregor. vt editum est, Cont. et alij. post vocem regulariter additur verbum sit in veteri Tarr.
collectis illis &c.) haec omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.
ecclesia tua) sic d. cap. 5. tuo, d. cap. 8. in concilijs.
Tolosam regreditur) Tolosanam ecclesiam ingreditur, d. c. 5. et licentiam, Tolosam regreditur, d. cap. 8.
vel eo) sic d. c. 5. vox eo non est d. c. 8.
prudentia) sic d. c. 5. prudentiae d. c. 8.
significamus, vt) sic in cōcil. vtrubiq. Mandamus, quatenus, Raim.
eundem G.) vox G. non est in vet. Tarr. neque in Gregor. Archidiaconum, est in Barcin. et in concil. d. c. 8. eum de cetero, d. c. 5. non optimè.
si res ita se habet) haec omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. utrubiq. cū aliqua varietate, quae contemni potest.
oc. et ap. ces.) occasione, et appellatione cessante, concil. d. c. 8 apertius. appellatione remota, d. c. 5. alijs omissis. Omnia omittunt Raimund. et Cont.
Post verba huius capitis est in Barcin. cap. 5. Alex. iij. Exon. Epo. Ad aures nostras noueris etc. ut cap. 2. de institutionib. in hac collectione, quod est Lundon. Epo inscriptum. Varietatem addam illic omissam. post illa, nunc filios, additur in hoc Barcin. sacerdotum. illae duae voces (et vicarios) omittuntur. ducere pro deducere. sit pro attemptatur. si Archidiaconus tuus, pro, si idem Archidiaconi. sibi factam, pro, tuam ipsis inde factam. instituerit pro instituerunt. post illa, vel vicarios, additur, fecerit. In fine post vocem huiusmodi additur cassare; cetera omissa sunt.

TIT. XXVIII. DE PRIVILEGIIS

uilegijs, et egressibus priuilegiatorum) scribendū est, excessib. pro egressibus, ut est in Barcin. et in tribus Tarrac. et in Gregor.

CAP. 1. *Leo Papa*) sic Raim. et Cont. ex decret. Leonis Papae cap. 49. Burch. lib. 1. c. 32. est autem cap. 49. decretorum Leonis in corpore canonum. ut editum est, Iuo parte 5. c. 143. decreti. sed in marg. cap. 2. epist. 87. ad Epos Africanos. Leo Papa in epistola ad Epos Africae. idem Iuo d. parte 5. c. 107. ut editum est, Grat. dist. 80. c. 4. et in marg. in libris Ant. Democharis, Leo Papa 1. epist. 85. ad Epos Africanos. idē numerus est in concil. et addendum capitulat in registro nuper edito est epist. 87. ad Epos Caesareae Mauritaniae cap. 2.
Episcopalia gubernacula non nisi maiorib. etc.) Ante haec verba addi posset initium epist. siue capitis, sed mihi superuacaneum id videtur. Apud Burch. et Iuon. d. c. 143. et Grat. est, Illud sane. et apud Iuon. d. c. 107. est, Vnde Episcopi. Episcopalia autem etc. Burch. et Iuo vtrubiq. concilia et regist. et corpus canon. vt editum est, Raim. in maioribus, vetus Tarr. et Grat. qui (autem) etiam habet.
ciuitatibus oportet) sic etiam Grat. edit. et Raim. vox ciuitatibus Barcin. desideratur. ciuitatibus oporteat, Burch. et Iuo d. c. 107. et concil. et regist. et corpus cano. et veteres Grat. libri. Apud Iuonem d. c. 143. vt editum est, sed omittuntur tria haec verba, populis, et frequentioribus.
ne honor &c.) Ante haec verba sunt in registro

 haec.

7 hæc.ne quod sanctor.patrum diuinitus inspira
7 ta decreta vetuere,viculis,et possessionibus,vel
7 obscuris, et solitarijs municipijs tribuatur sacer
7 dotale fastigiũ,et honor,etc.sic etiã cõcil.et corp. cano.et Burch.excepta voce vetuere, pro qua habet vetuerunt.itẽ Iuo d.c.107.cuius finis est vox fastigium.sic etiam Grat.edit.sed in veteri libro est,neq.pro nequod,non recte.et vel solitarijs.in alio,vt viculis.At d.c.143.est,Namq. pro nequod;et vetuerunt ne,pro vetuere;et vel solitarijs pro et solitarijs,cetera,vt regist.apud Raimund.vt editum est.In veteri Burch. libro est, vel possessionib.

excellentiora)olim excellentia,vetus Gregor.solus.

ipse sui)vox ipse omittitur a Raim.et Cont. utraque voce Barcin.caret.ipsa pro ipse, habet corpus cano.vt editum est,cõcil.et regist.et Burch. et Iuo.ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία.Sardicen.c.6.ne vilescat nomen Epi,et auctoritas. Burch.lib.1.c.31. Iuo d.parte 5.cap.142.

Cap.2 Gregorius Petro subdiacono) P.pro Petro, duo veteres Raim.libri,Campaniæ,additur post vocem subdiacono,in registro lib.2.epist.5.cap. 44. Indictionis 11.mẽdose in editis Raim.libris, Gregor.quod recte Contius notat.male idem Intendictio.11.edidit.

Sic in iudicijs)malo,Sicut pro Sic,ex regist.et duobus Tarr.et Barcin.et Raim.Si,tertius Tarr.habet non optime.

turbare nolumus)sic etiam Raim.turbare non cupimus,regist.

praiudicantibus)sic in regist. nobis, addit unus Tarr.et Raim.vobis,Barcin.

moderata volumus)sic Raim.moderata te volumus,regist.

Violentos itaque)laicos,addunt tres Tarr.et duo veteres Raim.libri.Violentos namq. laicos,regist.Volentes nãq. laicos,Barcin.Volentes itaque laicos,Cont.et alij,sed in marg.addit Cont. Violentos scribendum.

contra legem)sic etiam Raim.leges,regist.

facere subsidium)sic Raim.ferre subsidium,regist. aptius.

Post huius capitis verba additur in registro de viduæ cuiusdam querellis, quæ poterit lector illic cognoscere.

Cap.3.Lateran.)adde cap.9.ex concil.non 18.vt scribit Contius.

numquam hoc)sic in concil.nusquam hoc, Raimund.

exequimur)sic etiam Raim.exequemur,concil.

quam si)vox si in vno Tarr.alicubi desiderabatur.in altero numquam fuit.est in concil. et in Gregor.

professum virtutis)sic etiam Raim.veritatis,concil.

a Deo)hæc neque in vet.Tarr.sunt,neq.in concil.neq.in Gregor.

vehementi)sic in concil.hęc vox omittitur a Raimundo,et Cont.

& alij quoq.religiosæ professionis) uox et non est in concil.etiam pro et,vetus Tarr.et alij religiosi,Raim.

quæ &)etiam pro et,solus vetus Tarr.

scandalum faciunt)sic etiam Raim.generant,cõcil.

in populo Dei)hæc omittunt Raim.et Cõt.sunt in concil.

Proposuerunt enim &c.)Proponunt enim etc.cõcil. Recte Cont.addit a Raim.præterita.

recipiunt)sic etiam Cont.recipiant, concil.

de manu)sic etiam Cont.de manibus,concil.

excommunicatos)et excommunicatos,vetus; Tarr. solus.

ad ecclesiastica)sic in concil. recipiunt, addunt Barcin.et Cont.

& sepulturam admittunt)admittant,cõcil.et tres Tarr.et ad sepulturam admittunt,Cont.

in cunctis)sic etiam Cont.vox cunctis in concil. non est.

conscientiam eorum) eorum conscientiam, duo Tarr.et concil.et Cont.Eporum conscientiam, tertius Tarr.

instituant, & amoueant)et,addunt ante hęc verba concil.et tres Tarr.et instituunt,et amouent, Cont.

cum indultum sit)sic in concil.est indultum,Cõt. cum omisso non recte.

in aduentum eorum)vox eorum in vno Tarr.non est.aduentu pro aduentum, Barcin. aptius, et tres Tarr.et concil.et Cont.qui addit vocem iocundo.

celebrentur)sic in concil.celebrantur, Cont. non optime.

siue diuersis)sic etiam in concil.siue de diuersis, tres Tarr.et Cont.

priuilegiorum nostrorum)sic etiam Cont.vox nostrorum omittitur in concil.

& sepeliendis mortuis)hæc omissa sunt in concil. habet Cont.

apud interdictas)sic etiam Cont.apud prædictas, concil.

fraternitatum) sic in concil. confraternitatum, Cont.

robur

robur auctoritatis Episcopalis) robur Epalis auctoritatis, concil. et duo Tarr. robur, et auctoritatẽ Episcopalem, Cont.
munire) mutare, vetus Tarr. solus.
voluerint, se conferre) sic etiam Cont. volunt accedere, et se conferre, concil.
in his autem) vox autem non est in concil. habet Cont. liber.
vel consilio) sic in concil. hæc omisso Contius.
in discretione) quorundam, addunt concil. discretione, Cont. et duo Tarr. tertius olim quoque habuit discretione, mox vt editum est.
dubitationem) sic etiam Contius. dubietatem, cõcil.
decernimus declaranda) declaranda decernimus, vetus Tarr. declaranda decernimus, concil. decreuimus declaranda, Cont.
Ecclesias sane) Ecclesias sane, concil. vox sane in vno Tarr. olim desiderabatur. Ecclesias igitur, Raim.
quàm etiam) sic Raim. vox etiam in concil. non est.
etiam quascumque) etiam quas, concil. vox etiam in Gregor. non est.
moderno tempore) sic etiam in concil. aliquo tempore, Greg 9.
Excommunicatos) sic in cõcil. quoque, addit Raimund.
ab alijs hominibus) omnibus, Raim. ab omnibus alijs, concil.
In ecclesijs etc.) De his verbis dictum est cap. 2. de capellis monachorum.
Si vero templarij seu) siue, concil. Quod si pro Si vero, Barcin. et duo Tarr. Quod si templarij, vel, Raim.
ad ecclesiam venerint interdictam) sic etiam Raim. mendose in concil. ad ecclesiasticum interdictũ venerint.
corpora sepeliant) sic etiam, in concil. sepeliantur corpora, Raim.
De fraternitatibus autem) vox autem non est in concil. De confratribus, Raim. tertia voce omissa. alias fraternitatibus, Cont. in marg.
hoc statuimus) constituimus, Raim. et duo Tarr. in quorum altero vox hoc aliquando fuerat omissa. vt editum est, concil.
omnino duxerint) omnimodo duxerint, vnus Tarrac. aptius, et Raim. duxerint, concil. altera voce omissa.
ab Eorum) sic etiam in concil. suorum, addit Raim. et vnus Tarr. in quo aliquando fuerat; quod editum tantum est.
fuerint) sunt, vetus Greg. solus.
ab alijs) sic Raim. de alijs, concil.

præcipitant iura) præcipiunt iura, Barc. percipiãt iura, tres Tarr. sed in duobus ex his, alias præcipitant. iura præripiunt, concil. perceperint iura, vetus Gregor. percipiunt, alter uetus, et Cont. et alij.
& tenorem) et tenorem, duo Tarr. et concil. et Raimund.
Si autem) sic etiam in concil. Si enim, Raim.
& vacuum) hæc neque in concil. sunt, neque in Gregor.
Cap. 4. Item venerabilibus fratribus) Idem pro Itẽ, concil. parte 44. cap. 6. titulo de præeminentia Lund. et Ebor. et de priuilegijs generaliter, vel specialiter indultis, et de eorum abusu, et contirmationibus. Idem, Raim. et Cont. alijs omissis. Eborac. pro Ebor. est in Suriana concil. editione.
Archiepiscopis) Episcopis, et ceteris, addunt concil. et Episcopis, duo Tarr. et duo veteres Greg. vt editum est, Cont. et alij.
nostri fratres) sic etiam in concil. vox fratres omittitur in Barcin. vox nostri in Greg.
Hierosolymitani) sic Raim. et Surius. Hierosolymæ, concil. prioris edit.
eisdem de) eis de, concil. aptius, et duo Tarr. et Raim.
iustitiam facere) sic etiam Raim. exhibere, concil.
inspicere contemnentes) sic etiã in cõcil. prioris edit. respicere contemnentes, duo veteres Gregor. recipere, Cont. et alij non optime, inspicere contẽnentes, Surius.
nec ipsis eleemosynas &c.) recte Cont. addit, quæ Raim. omiserat; quę sunt etiam in concil. ad eleemosynas, est in duobus Tarr. quod nondum probaui.
aut fratres) omnes alij libri, præter unum Tarr. habent, aut confratres: Barcin. concilia, et Cõt. et tres Tarr.
ipsorum) sic in concil. eorum, Cont.
permittitis) permittatis, Barcin. et concil. et Contius.
quæ vt nostris) sic etiam in concil. et apud Conti vox vt in vet. Tarr. non est, in alijs duobus olim fuerat, quæ in nostris; hodie est, quæ, vt in nostris, non ineptissime.
f. u. per A. s. in pr. qua.) vestræ pro u. vnus Tarr. pr. non est in tribus Tarr. neque in Contiano; fraternitati vestræ etc. quatenus, concil. ego (pro quo) scribo.
qua sibi) vox sibi non est in concil. habet Cont.
vel negare) sic in cõcil. vel denegare, Cont. et tres Tarr.
Si enim) vox enim desideratur in concil. est in Contij libro.

concessa

concessa) hæc vox in Tarr. veteri solo non est.
decurtabimus) sic etiam Raim. decidemus, concil.
nostris, &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
authenticis) sic Raim. et Surius attentius, concil. non optime, prioris editionis.
Cap. 5. Idem) sic etiam in concil. suspicor partem esse cap. 1. de regularibus, quod plenius est in concil. parte 27. cap. 5. vnde inscriptio, et initium petenda essent.
in vestra) in eorum, concil. quod non æque placet.
ea diuinis) a diuinis, malo vt est in cõcil. et in Barcin. et in duobus Tarr. in quibus vetus scriptura fuit ea.
interdicti) scribe interdictus, vt est in Barc. et in trib. Tarr. et in concil.
Cap. 6. Ad hoc in beatorum &c.) Cum ad hoc in beator. etc. concil. parte 31. cap. 5. titulo de excõmunicatis. Ad hoc, et infra. vetus Gregor. Ad hæc, alter vetus, et editi. Contius recte cetera addidit omissa prius a Raim. Ad hæc, Barcin. non recte.
domino disponente) dispensante, Barcin. solus.
quamquam immeritis) tamquam pro quamquam, vnus Tarr. non recte.
sumus constituti) simus pro sumus, concil. et Contius.
ad diuinum spectent decorem) spectãt pro spectẽt, vetus Tarr. et Cont. ad uirtutem spectant, et decorem, concil.
eradicare) mendose in concil. prioris edit. est radicare. in poster. vt editum est.
contra prohibitionem Epĩorum etc.) prohibitionem, Cont. contra prohibitionem ecclesiasticam, pręsumunt tradere humanę Christianæ sepulturæ, concil. non sine mendo.
quam graue sit eis) illis, concil. quoniam graue sit eis, Cont.
pro earum) pro suis, concil. et Cont.
Verum quoniam) Vnde quoniam, tres Tarr. et cõcil. et Cont. non male.
f. t. per A. s. pr. m. qua.) discretioni tuæ etc. quatenus, concil. (f. u. per A. s.) mandamus, quatenus, Cont.
prædictos fratres moneas, ac horteris &c.) et, pro ac, concil. cohorteris, pro moneas, ac horteris, vetus Tarr. commoneas, Barc. hospitalarijs pręcipias, Raim. et Cont.
eis ait) vox eis non est in concil.
coemeterijs ecclesiarum) vox ecclesiarum non est in concil. est in Gregor.
eos extra &c.) extra coemeterii ipsos penitus eiciant, cõcil. extra coemeteria eiciant, vetus Gregor. ante eadem verba addunt vocem eos, alter Greg. et Cont. et alij.
ipsa penitus) vox ipsa in vet. Tarr. solo non est: vox penitus olim in altero Tarraconensi non fuit.
in hoc ipsum) tu pro in, Barc in. aptius, et concil. tu hoc, Raim. omissa voce ipsum.
de his) de eis, vnus ex veter. Gregor. solus.
tibi consisteris) vox tibi neque in concil. est, neq. in Gregor.
auctoritate nostra re. ap. ob.) auctoritate nostra, et appellatione remota, concil. omnia omittunt Raim. et Cont.
Cap. 7. praesumpsit nobis) vox nobis in concil. non est.
fr. nostri) fratris nostri, tres Tarr. et concil. apertius.
Herforden. Epĩ) Hereforden. Epĩ, cõcil. et in margine Eborac. Archiepĩ.
vobis indulti) vox vobis est in concil. non est in vet. Tarr.
Episcopatum suum) eius, concil.
vbi diuina) vt diuina, concil.
celebratis) celebretis, concil.
Addit ad hoc) hæc, concil. Addidit ad hæc, Barcin.
dum excommunicati non) dummodo pro dum, cõcil. et Barcin. dummodo non excommunicati, tres Tarrac. sed in vno eorum vox non deleta est.
ecclesiastica dicimini tradere sepulturæ) ecclesiastici coemeterij traditus sepulturæ, concil.
eũ priuilegiũ mereretur amittere) mereatur pro mereretur, cõcil. aptius, et Barc. et duo Tar. Hęc Simplicij Papæ verba sunt epist. 2. vt refert Grat. dist. 74. c. 7. vt Gregorij refert idem 11. q. 3. cap. 63. sine nomine alicuius 25. q. 2. cap. 25. in fine. videndus Burch. lib. 1. cap. 29. et Iuo parte 5. cap. 140. decreti, et Ansel. lib. 4. cap. 5. et lib. 6. cap. 60.
sibi abutitur) abutetur, vetus Tar. olim, voce sibi omissa. vt editum est, concil.
d. u. per A. s. pr. m. qua.) discretioni vestrę, etc. quatenus, concil.
sic tenorem &c.) hæc verba paucis immutatis posuit Raim. cap. 7.
in his) vel in his, concil.
vel in alijs) sic in concil. vel alijs, vetus Tarraconen.
diuina præsumatis officia) sic etiam in concil. vox officia non est in duob. Tarr.

non quod arbitramur)scribendum,quod non arbitramur,ut est in concil.et in duobus Tarraconen.

Quod initio huius capitis in marg. concil. est. Pars c.in litteris,quas a nobis.supra de potest. iudic.non ad hoc est caput referendum;sed ad caput proximum Lexouien.Epo inscriptum,vt etiam inscribitur cap.16.partis 7. titulo de potestate iudicū delegatorū.sic inuentum est, quod quærebamus cap.1.de confirmatione vtili,hoc est integra clausula illius capitis primi,quod est in concil.1.parte 44.cap.10.integra enim clausula est d.c.16.et in hac collect.tit.de officio,et potest.iudicis deleg.c.14.

Cap.8.Idem Epis,Archidiaconis etc.)sic etiam in concil.Idem Epis,et Archiepis per Galliam cōstitutis,Barcin.et vnus Tarr.Idē Epis,et Arch. et alijs per Gall.prælatis,alter Tarr.Idem Epis, et Archid.et alijs ecclesiasticis prælatis per Angliam constitutis.

statutum est)est statutum,concil. cōstitutum est, vetus Tarr.

vt ipsos)vt scilicet hospitalarios ipsos,concil.

hospitalarios Hierosolymitanos) fratres hospitalis Hierosolymitani,concil.et vnus Tarr.vox fratres additur etiam ante verba edita in Barcin. Hierosolymitanos hospitalis,habet alter Tarr. hospi.Hierosol.tertius.

aut ecclesias)sic etiam in concil.vel pro aut,vnus Tarr.

Cap.9.S.Andreæ)sic in cōcil.parte 38.c.4.tit. de præscriptionib.sancti Andreæ,tres Tarr.sancti Andreæ Cistercien.ordinis. Raim.et Cont.

d.u.iam)d.N.vetus Tarr.d.H.alter Tar.de Aha. iā,tertius.de N.iam,Barcin.de Breteuuelle iam, concil.plenius.canonicorum de Planceio,vetus Gregor.Plautio,alter vetus,et Cont.et alij.

decimas canonicis de Plautio persoluistis) eis decimas persoluistis, Raim.et Cont. Perlautio pro Plautio,vet. Tarr. vel eo amplius decimas sine reclamatione aliqua solueritis; et hoc anno eas canonicis de Planio, post appellationē ad nos factam,contra iustitiā subtraxistis, cōcil. multo plenius.

eas sibi)eis sibi,vetus Gregor.solus. vox sibi in duobus Tarr.non est.

integre)sic etiam Raim.et sine molestatione,adiunt concil.

oc. & ap post. &c.) occasione, et appellatione postposita, et quas noscimini subtraxisse, integre restituatis, concil. prioris edit Surius addidit verbum persoluatis post vocem postposita. Omnia omittunt Raim.et Cont.occasione pro oc.vnus Tarr.postposita pro post, tres Tarr.

fratribus de Cister.)Cistren.duo Tarr.in quorum altero vox de expuncta est.fratribus de ordine Cistren.Barcin.fratribus Cistercien.vetus Gregor.fratribus Cister.ord.alter vet. Raim. liber. Cistercien.ordinis,Cont.et alij.fratribus de Cisteus,concil.prioris edit.non optime. fratribus Cistercien.ordinis,Surius.

indultum sit)fuerit,concil.et Raim.

nulli decimas,uel primitias)sic etiam in concil.nullis pro nulli,duo Tarr.nullas decimas,Raim. et Cont.alijs omissis.

ex priuilegio)sic in concil.prioris edit.de pro ex, Raim.et Surius.

nobis indulto)sic etiam in concil.vox vobis non est in Gregor.

tanto tempore detrahere uoluistis)vobis,addit Raimund.ante verbum detrahere. voluistis vobis detrahere,vetus Tarr.tanto vobis tempore detrahere voluistis,duo alij Tarr.tanto tempore subtrahere noluisti,concil.prioris edit.non recte.subtrahere voluistis,Surius mendose.si noluistis scripsisset,ferendum erat.

abrenuntiare) renuntiare, tres Tarr.et concil.et Raim.

eoque modo non potestis nos in hac parte tueri) verbum vos in vno veteri Gregor.non est:alter vetus id habet,et editi.eoque vos modo non potestis etc.duo Tarr.modo non potestis,vel in hac parte,vos tueri.concil.prioris edit.vt editum est Surius,et Cont.et alij.

Post huius capitis verba additur in concil. Sane nisi nos vos,et ordinem vestrum tantum diligeremus;grauiter aduersus vos moueremur; nec poterimus aliquatenus relinquere impunitum;si nobis constaret,quod post appellationē ad nos factam manus vestras exinde extendissetis ad prædictas decimas surripiendas.Ea verba pertinent ad titulum de appellationibus.

Cap.10.Ambian.Epo)sic multi Gregor. Abian. duo Tarr.et vetus Raim.liber.

Pars c.Quod sedem)hæc omittunt Raim.et Cōt. Integra clausula exstat sub titulo de frigidis c. 3.Abianen.Epo.inscripto.et in concil.parte 50. cap.28.Ambiensi Epo,sunt autem multa capita ex eodem rescripto sumpta,vt apparet ex d. c.28.et c.29.eiusdem partis.

Porro quoniam)Porro quamuis,Raim.

multa sunt)sint, Raim.

donati)sic omnes libri duobus exceptis, altero Tarr.altero Gregor.veteri,in quibus donati olim fuit,hodie dorati.

priuilegiorum suorum)sic duo veteres Greg.vox suorum omittitur a Contio, et alijs editis.

aduer

aduertere poteris) potes, unus Tarr. et Raim.
Post verba huius capitis additur in Gregor. Sic " enim eos volumus priuilegiorum suorum ser- " uare tenorem, quod eorum metas transgredi " non videantur. sic est in veteri libro. minime transgredi videantur, habet alter vetus. trāsgredi minime videantur, Cont. et alij. Sumpta autem sunt hæc verba ex cap. 7. quod totum omissum fuit a Greg. 9.

TIT. XXIX. DE PVRGAtione canonica

tione canonica) vel vulgari, addit vetus Gregor. quæ in Contiano, et alijs non sunt.

CAP. 1. *ex concilio Agathen.*) sic etiam Raim. et Cont. Agamen. vetus Tarr. non recte. cap. 4. addit Burch. lib. 2. c. 181. et Iuo lib. 5. tit. 1. c. 1. Panor. de test lib. sola infamia absq. testibus accusatis. et parte 6. c. 226. decreti. In concil. hoc caput additum est ex libro 5. Iuonis.
suspicari permisit) permiserit, duo Tarr. et Burch. et Iuo vtrubiq. et Raim.
ab ipso iuramento) Epo pro ipso, scribendum, ut habent Burch. et Iuo, et Raim. et tres Tarr. in quorum vno post vocem Epo additur, sub, manu recenti.
constrictus) sic Burch. et Iuo. astrictus, duo Tarr. et Raim.
et certi accusatores) sic Burch. et Iuo d. parte 6. criminatores, Panor. certiq. accusatores, Raim.
criminis eiusdem) eius, Burch. edit. Iuo, et duo Tarrac. causæ eius, Burch. vetus liber. criminum eius, vetus Greg. ut editum est, Cont. et alij.
defuerint) defuerunt, Panor. tantum.
admoneatur) admoneantur, Iuo in Panor. solus.
si non emendauerit) sic Burch. et Iuo. et si non emēdauerint, vetus Greg. et si nō emendauerit, Cōt. et alij. se, additur in vno Tarr. ante verbum emēdauerit, non male.
Eps eum etc.) Ante hæc verba est apud Burch. et Iuon. in conuentu presbyterorum. ea verba nō sunt in Gregor. cum pro eum, est in Panor. et in vet. Greg.
non sic se) neq. sic se, Burch. editus, et Iuo in Panor. et Raim. et duo Tarr. sed in altero vox se aliquando desiderabatur. neq. sic, Iuo in decr. et tertius Tarr. et Burch. vetus liber, se omisso.
ad dignam) ad condignam, Raim. solus.
Post verba huius capitis addit Burch. Si autem " accusatores legitimi non fuerint, qui eius crimi- " na manifestis indicijs probare contenderint; et " ipse negauerit: tum ipse cum septem socijs suis " eiusdem ordinis, si valet, a crimine semetipsum " expurget. Diaconus vero, si eodem crimine accusatus fuerit; semet ipsum cum trib. expurget. " sic etiā Iuo in Panor. his exceptis, pro tum ipse etc. tunc ipse cum socijs VII. eiusdem, omissa voce suis. et seipsum pro voce semetipsum priore. Idē Iuo in decreto habet tunc pro tum; et post vocem ordinis addit sui. cetera, ut Burch. Leguntur eadem verba apud Grat. 2. q. 5. c. 12. ex concilio Agathensi, quibusdam immutatis. Si legitimi accusatores crimina sacerdotis probare non potuerint; et ipse negauerit: cum septem socijs sui ordinis, si valet, etc. ut Burch. non poterunt, pro non potuerint, est in vet. Grat. libro. et socijs suis eius ordinis. non potuerunt, est in altero veteri libro. et alia, ut supra. Raimundus hæc omisit, ut Bern. Papien. cum tamen his omissis cetera ad titulum non pertineant.
Cap. 2. ex concilio Meldensi) sic etiā Raim. et Cōt. cap. 2. addit Burch. lib. 8. c. 50. et Iuo parte 7. c. 68. decreti. sed in concilijs est caput 70.
Moniales si libidinibus etc.) Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Vt illæ, quæ ex cōcil. et Burch. et Iuone. Integra clausula hæc est. Vt illæ, quæ " quasi sanctimoniales sub velamine religionis de- " gere cognoscuntur; sed potius iuxta Apostolū, " in delicijs viuentes, mortuæ in diuinis oculis cō- " putantur, libidinibusq. et ceteris carnis uolupta- " tib. inseruire accusantur; si manifeste detegi po- " tuerint, Episcopali auctoritate, et Regia potesta- " te in talib. locis residere sub testimonio religio- " so cogantur; ubi pænitentiam si fecerint dignā, " adsequantur etiam fructuosam. Si autem mani- " feste detegi etc. sic in concil degere uidentur, est apud Burch. et omittuntur illa verba, iuxta Apostolum. et post verbum computantur habet hæc. per prouincias discurrentes, curiosæ, et verbosæ, si libidinib. ceterisq. etc. et si enim pro si autem, non recte. Iuo, ut Burch. qui ad vocem curiosæ habet in marg. otiosæ. utraq. uox est apud Paulum, Raim. ut editum est. Verba Apostoli Pauli sunt ex epist. 1. ad Timotheum cap. 5.
accusantur) sic vetus Gregor. accusentur, alter vetus, et Cont. et alij.
erga regulam) sic etiam Raim. vox regulam in duob. Tarr. aliquando non fuerat, quod ferri potuit. erga ecclesiam, concil. et Barcin. et Burch. et Iuo, non male.
malam famam) infamiam, vnus Tarr. solus.
canonice) legaliter, est in concil. tantum.
Post verba huius capitis additur in concil. et ut religiosius de cetero uiuant Episcopali decreto, " et Regia potestate coërceantur. post verbum viuant addit Burch. et in monasterijs conuersentur. apud Iuonem est conseruentur, quod non æque placet. Mox addunt, quæ in concil. non sunt. De his etiam Apostolus dicit: Quæ cum forni

fornicatæ fuerint, in Christo nubere volunt. sic Burch. enim pro etiam, Iuo. Pauli locus est d. epist. 1. ad Timotheum c. 5. his verbis, νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. Adulescentiores autem viduas deuita. Cũ enim luxuriatę fuerint, in Christo nubere volunt, habẽtes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.

Cap. 3. Ex concilio Meldensi) scribendum, Ex eodem, vt est in duob. Tarr. et in Barcin. et in Gregor. sed malim, vt mutetur ordo, et hoc caput, quod sumitur ex c. 68. præponatur c. 2. sumpto ex c. 70. d. concilij Meldensis. ita hæc inscriptio nõ mutabitur, sed inscriptio c. 5. Apud Burch. lib. 9. c. 9. et Iuon. parte 8. c. 170. decreti nõ recte est, ex cõcilio Meldẽsi c. 7. vt ex cõcilijs cõstat.

Si quis de gradu &c.) sic etiam Raim. et Cont. addi potuit, Pars cap. De his, qui. Integram clausulã infra scripsimus. De his, qui sponsas alienas rapiunt, vel consensu parentum accipiunt, antiqua, et synodalis sententia obseruetur. Et post alia. Si vero, quod non optamus, de gradu ecclesiastico talib. nuptijs se etc. sic in concil. Apud Burch. omittuntur hæc verba, uel consensu parentum accipiunt. item apud Iuonem. antiqua. Hoc autem antequam pro antiquam habet Iuo.

repellatur) sic in concil. et apud Iuon. et Raim. repellantur, vnus Tarr. et Burch. editus non optime. sed in veteri libro est, repellatur.

et si verisimilibus) sic Burch. et Iuo, et Raim. et concil. et si in similib. duo Tarrac.

propulsatus) compulsetur, vetus Gregor. solus.

canonice se purget) sic Burch. et Iuo. expurget, Raim. et canonice nequiuerit approbari; secundum sanctorum patrum statuta, se purgare cogatur, Cont. plenius.

Cap. 4. Innocentius Papa Aquilegiensi Patriarchæ) Aquileiensi pro Aquilegiensi, concil. parte 50. c. 57. et Grat. siue Palea 2. q. 5. c. 17. in veteri editione, ut edidimus. Aquiliensi, Barcin. et duo Tarr. non recte. Aquilen. tertius Tarr. Aquilani vetus Gregor. Aquil. alter vetus. Innocen. Papa iij. Aquilegiensi Patriarchæ, Cont. et alij mendose. ij. pro iij. malim. Ante hoc caput est in solo Tarrac. veteri hic titulus. De purgatione Epi.

& Epo Mant.) Mantuano, Raim. et Grat. et Barcin. et vnus Tarr. Macat. alter Tarr. omittuntur omnia in tertio Tarr. et in concil.

Quotiens frater noster A. Tridentinus) A. Tridentinus pro A. Tridentinus, Barcin. non recte. Ad(?) alter tinus Tudertinus, concil. plenius Tridentinus, Surius in marg. Quotiens Tridentinus, Raim. et Cont. alijs omissis. litteram, siue vocem A. omittunt

sit Grat. cetera, vt edita sunt.

in nostra, et vestra de simonia impetitus sit præsentia) vox præsentia post vocem vestra scriptum est aptius in duob. Tarr. et apud Grat. et in nostra, et in vestra præsentia fuerit de simonia impetitus, concil. de simonia impetitus sit, Raim. et Contius, alijs omissis.

prudentiam vestram) tuam, duo Tarr. et concil. non optime. vos, Raim. vt editum est; Grat.

cuius causam &c.) cuius causa in nostra tandem ventilata præsentia, concil. cuius causa tandẽ in nostra præsentia ventilata, Grat. omittunt hæc Raim. et Cont.

præsentia nostra) alias vestra, vnus Tarr. solus.

apud eum) hęc in concil. non sunt. aduersus eum, Grat. aptius.

& vna voce scriptum afferentes &c.) viua voce, et scripto asserẽtes, quos, Grat. apertius. et testes viua voce, et scripto accusantes eum, eo quod, concil. non sine mendi suspicione. viua pro vna, aptius videtur. asserentes, pro asserẽtes, Barcin. et duo Tar. nõ male. sed accusatore scriptũ asserẽtes, testes etc. multi Greg. asserẽtes, vnus vet. Raimund. liber solus.

formam canonum) sic duo veteres Greg. canonicam, Cont. et alij.

producere potuerunt quod) nequiuerunt pro potuerunt, duo veteres Gregor. nequiuerunt, scilicet quod, Cont. et alij.

beati Petri de Pasorum) Pastorum, duo Tarr. S. Petri de Paio, concil. beati Petri, duo veteres Gregor. alijs omissis. sancti Petri, Cont. et alij. sancti Petri de Pado, Grat.

presbytero Paulo dederit) dedit, concil. P. pro Paulo, Raim. cetera, vt edita sunt. vt editũ est, Grat.

pro quattuor modijs de frumento) modijs frumenti, Barcin. et tres Tarr. et Grat. et Raim. pro mittẽdis modijs frumẽti, cõcil. prioris edit. quattuor, addit Surius ante vocem modijs.

quos ab eiusdem &c.) Recte Cont. addit a Raim. prætermissa. quæ sunt apud Grat. quos ab eadem ecclesia, concil. quod pro quos, vnus Tarr.

acceperat) sic etiam Grat. accepit, Cont. suscepit, concil.

Vnde quia) Verum quia, tres Tarr. Verum quoniam, concil. Grat. et Cont.

nec accusatores, nec testes) sic Grat. neq. testes, neq. accusantes, concil.

et statuta sanctorum patrum) mutant ordinem verborum Grat. et Cont. vox sanctorum non est in vet. Tarr. sanctorũ patrũ, cõcil. alijs omissis.

in causam ipsam) in causa ipsa, Grat. et Cont. illa, concil.

communis) de communi, vnus Tarr. solus.

fratrũ nostrorũ) vox nostrorũ in cõcil. cãtũ nõ est.

consilio) concilio, Grat. non recte.
et quatuor) sic etiam Grat. et duo veteres Greg. et quarta manu, concil. nō male. et quarta, Cont. et alij.
et religiosorum) vel pro et, concil. tantum prioris edit. et, Surius.
de supradicta) de prædicta, concil. solum.
in vestra præsentia) hæc omittunt Raim. et Cont. habent ceteri.
se debeat expurgare) sic Grat. debeat se purgare, Raim. se expurgaret, concil. prioris edit. se expurget, Surius. se deberet purgare, unus Tarr. se debeat purgare, duo alij Tarr.
expurgationis) sic etiam Grat. purgationis, concil. et Raim.
eris huiusmodi) sic omnes, præter concil. in quib. est, erit hic.
Idem Eps) sic Grat. et concil. vox Idem a Raim. et Cont. est omissa.
super sancta) supra pro super, duo Tarr. tantum.
euangelia) Dei euangelia, Raim. et Surius soli.
pro ecclesia) quod, ante hæc verba addunt Barcin. et duo Tarr. et Grat. et concil. et Greg 9.
de Pa.) Pas. vnus Tarr. Paio, concil. Pado, Grat. omittunt hæc Raim. et Cont.
presbytero Paulo danda) sic Grat. P. pro Paulo, Raim. a presbytero Paulo de Ada, concil. non optime.
nec aliquis pro eo) nec quis, vet. Tarr. neq. aliquis, alij duo Tarr. nec pro eo alius, concil. neq. alius pro eo, Grat. vt editum est, Raim.
pretium receperit) sic Grat. acceperit, concil. recepit, duo Tarr. et Raim.
deinde expurgatores) sic etiam Grat. deinde vero purgatores, concil. deinde purgatores, Raim.
super sancta euangelia) supra pro super, quattuor Tarr. et vetus editio Grat. Dei euangelia, Grat. et Raim. et Surius. super sacrosancta euangelia, concil. prioris edit.
similiter quod ipsi etc.) scilicet, quod sicut ipsi credunt, uerum iurauit, Grat. quod ipsi credunt verum esse, quod ipse iurauerat, concil. quod ipsi credunt eum verum iurasse, Raim.
Post huius capitis verba Grat. siue Palea solus multa addit, quorum initium est. Nos itaq. causæ huius seriem cõmittentes prudentiæ vestræ, mandamus uobis; vt congruo loco in unum cõuenire curetis etc. Mirum autē uidetur; cur eadē capita, quæ apud Grat. legūtur, in hac collectione, et in Gregoriana repetantur. Hoc tamen caput in multis veterib. Grat. libris non inueni.
Cap. 5. Lucius iij.) sic etiā Raim. et Cont. Curen. Epo, in registro, addunt concil. d. parte 50. c. 50.
cum H.) vox cum in duob. Tarr. non est, habent alij.

Laterem præsentium) L. Præ. cōcil. prioris edit. obscurius. omittunt hęc Raim. et Cont. et Suriana concil. editio.
communicato etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
in Episcopatu tuo) sic in concil. omittunt Barcin. et Raim. et Cont.
a sacerdotali officio) hæc neq. in concil. prioris edit. sunt, neq. in Barcin. habet Raim. et Surius.
bonæ memoriæ) carent etiam his concil. et Gregor. collectio.
eum iudicio) cum pro eum, vetus Tarr. solus.
eum suis) suis eum, vetus Tarr. et Raim. suis illis, concil.
scholaris et qui etc.) etiam, pro et, scribendum, et est in trib. Tarr. et in concil. in quib. est, scholares. omittunt hæc Raim. et Cont.
perpetrauerat) perpetrauerant, concil.
immunem se ipsum a crimine) immunem a crimine ipsum, duo Tarr. aptius. immunes ipsos a crimine, concil. non optime. forte immunem ipsum, in marg.
affirmaunt) affirmauerunt, concil.
Quia vero cum) sic etiam in concil. voce cum caret Greg. 9.
sacris canonib. sunt inhibenda) a sacris pro sacris, Barcin. et tres Tarr. a sacris canonib. sunt inhibenda, concil. prioris edit. sint pro sunt, Surius. sunt inhibita, Raim. et Cont. alijs omissis.
quam præstitit) sic etiam Raim. quam præstiterunt, concil.
sufficere non putamus) putantes, Raim. non sufficere putamus, concil. prioris edit. putantes, Surius.
f. t. per A. s. m. qua.) fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandantes, quatenus, concil. prioris edit. mandamus, posterior editio. pr. m. pro m. duo Tarr. mandamus, quatenus, Raim. et Cont. alijs omissis.
minime idonei inuenti fuerint) idonei minime apparuerint, tres Tarr. et concil. idonei non appāruerint, Raim.
qui cum homicidis conuincere possint) de homicidio, Barcin. aptius, et duo Tarr. possunt pro possint, unus cum Tarr. qui eundem de homicidio conuincere posiunt, concil. omnia omittunt Raim. et Cont.
vij. aut v. manu) sic Raim. septima, vel quinta manu, concil.
per purgationem) propter, vetus Tarr. pro per, solus.
innocentiam suam) vox suam non est in concil. est in Gregor.
iniungas) sic in concil. prioris edit. sibi iniungas, Raim. et Surius parum eleganter.

quam

quem eum) sic in concil. et in Gregor. quod cum, Barcin. et vetus Tarr. qui cum, alter Tarr.
sine mora, et difficultate relaxes) sic etiam in concil. relaxans, unus Tarr. sine difficultate relaxes, Raim. et Cont. alijs omissis.
testimonij boni adnuntians) sic in concil. et in vet. Gregor. vox adnuntians omittitur in vet. Tarr. boni testimonij annuntians, duo alij Tarr. et alter vetus Raim. liber. testimonij boni virum annuntians, Cont. et alij.
cont. vel ap ob.) contradictione, vel appellatione obstante, concil. apertius.
auctoritate nostra fretus) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
Is autem, qui etc.) hæc etim ab eisdẽ sunt omissa; credo, quia idem dictum fuit capite proximo. exstant in concil. vox autẽ non est in vno Tarr.
infamatur) infamatus, concil.
quod eum) qui eum, concil.
Cap 6. Idem Winton. Epo) Wintonien. vetus Greg. Vincen. vnus Tarr. Item Lucius tertius, concil. parte 8. c. 28.
de Butha. etc.) Buthan, unus Tarr. Bochan, Barcin. et duo alij Tarr. Chan, quartus Tarrac. Buchan, concil. omittunt hæc Raim. et Cont.
monstrauit etc. et infra) sic in concil. quid post hæc sequeretur, quærendum alijs relinquimus.
inducit) sic Raim. adducit, concil.
recipere) sic etiam Raim. accipere, concil.
qui iam dictum) qui dictum, Raim. quia iam dictum, concil. non recte.
de nationibus) sic etiam Raim. de maioribus, concil.
et de ceteris supradictis) et ceteris, concil. alijs omissis. et ceteris circunstantijs, Raim.
prius inquireres) sic in concil. et in Gregor. vox prius non est in duob. Tarr.
ordinationem) ordinationes, concil. et Raim. ordines, duo Tarr. communes ordines, Barcin.
illi, qui purgando exhibet) ut illi, qui pro purgando exhibent, concil. illis, qui pro purgando exhibent, Raim.
si secundum etc. iurat) iurauerint, concil. secundũ etc. iurare, Raim.
et bonum) sic in concil. uel quod bonum, Raim.
et sunt) et sint, concil. et Raim. et duo Tarr.
in suis) et in suis, vetus Greg. solus.
pro crimine) sic in concil. et in Gregor. pro criminibus, duo Tarr.
ullius indagine) sic multi Gregor. indagatione, vnus ex veterib. Raim. libris. ulla indagine, concil.
Cap. 7. Alexander Exurien. Epo) Alex. iij. Exuperio Epo, Barcin. Alex. iij G. Eurure. Epo, duo Tarr. Alex. iij. Eurien. Epo, tertius Tarr. Idem Gen. Epo. c. 4. de officio, et potestate prælati, in hac collectione, vbi varietatem notauimus multorum verborum.
Ideo inter alios) super pro inter, duo Tarrac. non male.
nobis dominus) vox nobis in duob. Tarr. non est.
inter alias) super alias, duo Tarr. quod placet.
accusatore, et testibus) testib. duo Tarr. alijs omissis.
super ipsa) illa, vnus Tarr.
si appellauerit) si appellauit, vnus Tarr.
parebit) apparebit, vnus olim Tarr. non optime.
voluit per) voluerit per, duo Tarr.
Cetera videantur dicto cap. 4.
Cap. 8. Archiepo Turonen. Andegauen.) scribendum, et Epo Andegauen. ut est in Barcin. vox Andegauen. in vet. Tarr. non est. Euron. Epo Audoli, alter Tarr. mendose. Curon. Epo, tertius non recte.
Ad audientiam nostram etc.) Integra clausula quærenda est. Sunt autem multa capita hoc initio conscripta.
non apparuerit) non comparuerit, Barcin. et vetus Tarr.
purgationem canonum) canonicam, Barcin. et vnus Tarr.
absolutum) ablutum, Barcin.
cum non possit) non posit ei, duo Tarr.

TIT. XXX. DE PVRGATIONE VVLGARI.

tione vulgari) Hic titulus in Barcin. et trib. Tarr. et in Gregor. est. mutat in quarto Tarr.

CAP. 9.) scribo, Cap. 1.
Ex concilio Triburien.) sic etiam Grat. siue Palea 2. q. 5. c. 15. et Raim. cap. 10. addit Burch. lib. 16. c. 19. Demochares c. 22. in marg. Grat. sed eadẽ verba non sunt in concil. Tur. pro Triburien. vetus Tarr.
accusatur, et negau erit) sic Burch. et Palea. accusatus crimen negauerit, Raim. sine vllo lucro.
si fidelem esse eum sciuerit) eum esse, vetus Tarr. et Raim. si cum fidelem esse sciunt, Burch. aptius. si eum constiterit fidelem esse, Palea, non male. vox eum in duob. Tarr. non est.
ingenuis) omittitur hæc vox in vet. Tarr. solo.
se expurget) sic Burch. et Palea, et Raim. se purget, duo Tarr.
Si antea) sic etiam Burch. Si autem, Palea. Si autem antea, Raim.
ad iuramentum non admittatur) sic Burch. editus, et Palea. nõ admittatur ad iusiurandum, Raim. elegantius. non admittitur, Burch. vetus liber.

sed sicut)sed ei,sicut, Raim.solus.
feruenti aqua, aut candenti ferro si expurget)sic etiã Burch.vel pro aut,Palea,et vnus Tarr. expurgat pro expurget,vetus editio Grat.purget,duo Tarr.purgatio indicatur.Raim.et Cont. aptius multo. Tiburiensis concilij cap.22. hæc sunt.
„Siquis fidelis libertate notabilis aliquo crimine,
„aut infamia deputatur;utatur iure, iuramento
„se excusare.Si vero tanto,taliq.crimine publica
„tur; ut criminosus a populo suspicetur, et pro-
„pterea superiuretur, aut cõfiteatur,et pæniteat,
„aut Epo, uel suo misso discutiente per ignem
„candenti ferro caute examinetur. Examen caldariæ in legib.Gothor.lib.6.tit.1.cap.3. permittebatur. In sacris etiã libris dabatur aqua suspectæ vxori,Numer.c.5. Hodie alio iure vtimur.
Cap.10.)scribe Cap.2.In veteri Tarrac. additur ante hoc caput titulus his verbis.Qui presbyterum occiderit.non recte.
Ex concilio Magor.)Magont.vetus Tarr. Magociensi,alter Tarr.Mag.vetus Gregor.Maguntinensi,Cont.et alij.Moguntí.cap.24.Burch. li.6.c.7. Magontiensi cap.19. Iuo parte 10.c.136. decreti, Maguntinensi cap.24. Grat. siue Palea 17.q.4.c.24.ex synodo Moguntina sub Rabano Archiepiscopo cap.24. in concilijs Surianæ editionis.
Qui presbyterum occiderit) sic Burch. et Palea, et Raim. occidit,concil.et vetus Tarr.et Iuo.
xij *annorum pænitentia*)excommunicationis,addit Barcin.et communicationis,vnus olim Tarr. mox altera voce deleta,Et relicta est,ei pæniten tia,concil.et Burch.et Iuo. pænitentia ei,Raim. xx.annorum pœna,Palea.
secũdum canones imponatur)sic Burch.et Iuo,et Palea,et Raim. secundum statuta priorum imponatur,concil.
aut si negauerit etc.)sic etiam concil.et Burch. et Iuo.si autem negauerit,etc. Palea. omittunt omnia Raim.et Cont.
cum lxxij.iuret) sic Burch.et Iuo, et Palea. cum xij.iuret,concil.non sine mendi suspicione.similis numerus in synodo aduersus Marcellinum Papam,vbi uocatur libra occidua.et in synodo Romana sub Siluestro constitutum est, ut non damnetur Præsul,nisi in Lxxij.testibus.
super duodecim)sic omnes,præter concil.in quib. est,per pro super.
fruentes)hæc vox in uno solo Tarr. aliquando desiderabatur.
si expurget)sic Burch.et Iuo,et Palea. se purget, concil.et duo Tarr.
conuictus noxa) sic Burch. vetus liber, et Iuo, et Palea.noxæ,Burch. edit. conuictus uero noxæ, cõcil.cõuictus,Raim.et Cõt.altera voce omissa. si conuictus noxa,uetus Tarr.noxa.idest culpa, alia littera habet,noxius.Vincen.
tempus vitæ)vitę tempus,concil.et Burch.et Iuo, et Palea.vitæ suæ tempus,duo Tarr.tempus vitæ suæ,liber Barcin.et Raim.Barcinonensis.
cingulo careat)sic omnes præter concil. in quib. est,cingulum deponat.
et absq.spe etc.)et vxorem amittat,concil. ceteri, ut edita sunt.
maneat)permaneat,Burch.vetus liber solus.

TIT.XXXI.DE DAMNO

dato) De iniurijs,et damno dato,Raim.

CAP.1.*In Exodo*)sic etiam Raim.et Cont.adde cap.21.
Si rixati fuerint homines)sic Raim. aliqui pro hominnes,vnus Tarr.neutra vox est in alijs duobus Tarr.viri,Complut.Lat.et,Iuo parte 16. c. 348. decreti ex capitularib. ἐὰν διαμάχωνται δύο ἄνδρες.Lxx.Si rixati fuerint duo viri. Complut. Et quando rixati fuerint viri. Chald.
et percusserit alter proximum suũ lapide, vel pugno) sic Complut.Lat.et Iuo, et Raim. vox suum in vet.Tarr.non est. καὶ πατάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ.Lxx.et percusserit aliquis proximum lapide,vel pugno. Compl. et percusserit vir proximum suum lapide,aut pugno. Chald.
et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lecto)lectulo, Compl.Lat.et pro sed,Iuo.si.Raim. καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατακλιθῇ δὲ ἐπὶ τὴν κοίτην. Lxx. et non mortuus fuerit, iacuerit autem in lecto. Cõplut.et non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo. Chald.
si surrexerit, et ambulauerit foris super baculum suũ) sic Compl.Lat.et Iuo.foras pro foris,duo Tarr. omittunt omnia Raim.et Cont. ἐὰν ἐξαναστὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου αὐτοῦ. Lxx.Si exsurgens homo ambulauerit foris super baculum suum. Compl. et fuerit otiosus, si surrexerit, et ambulauerit etc. ut edidimus, Chald.
innocens erit qui percusserit) sic etiam Complut. Lat.innocẽs erit,Iuo alijs omissis,omnia Raim. omisit. ἀθῷος ἔσται ὁ πατάξας. Lxx. innocens erit,qui percussit.Compl.erit innocens percussor,Chald.
ita tamen,vt opera eius et impensas in medicos restituat)operas,pro opera,Compl.Lat.et tres Tarr. ita tamen vt operas,et impensas eius in medicis restituat.

restituat, suo. operas eius, et expēsas in medicos restituat, vetus Gregor. impensas, alter vetus, et Cont. et alij. πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα. Lxx. præter otium eius, soluet et medicationes. Complut. obscure. sed restituet id, quod fuit otiosus ab opere, et mercedem medici soluet. Chald.

Cap.2. Item) Idem, vetus Tarr. In eodem, malo. est autem in eodem c.21.

Si bos cornu petierit virum, aut mulierem) percusserit pro petierit, Compl. Lat. item duo Tarr. in quib. etiam est, vel pro aut. ἐὰν δὲ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυναῖκα. Lxx. Si autem cornu percusserit taurus virum, vel mulierem. Compl. Et quando bos viri cornu percusserit virum, aut mulierem. Chald.

et mortui fuerint: lapidib. obruetur) sic etiā Compl. Lat. καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος. Lxx. et mortuus fuerit: lapidibus lapidabitur taurus. Lxx. et mortuus fuerit: lapidatione lapidabitur bos. Chald.

nec comedentur carnes eius, dominusq. bouis innocens erit) coquentur pro comedentur, Barcin. et non, pro nec, Compl. et (dominus quoque) pro dominusq. καὶ οὐ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὁ δὲ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῶος ἔσται. Lxx. et non comedētur carnes eius; at dominus tauri innocens erit. Compl. et nō comedetur caro eius, dominus autem bouis erit innocens. Chald.

quod si bos cornupeta fuerit ab heri, et nudius tertius) et si pro quod si, Compl. Lat. ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ᾖ πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης. Lxx. Si autē taurus cornupeta fuerit ante heri, et ante tertiam diem. Compl. duriuscule. Si autem bos, etc. ut edita sunt, Chald.

et contestati sunt dominum eius, nec recluserat eum) recluserit eum, Compl. Lat. et duo Tarr. reclusit eū, tertius Tarr. et Barcin. fuerint pro sunt, duo Tarr. et Barcin. καὶ διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν. Lxx. et contestati sunt domino eius, et non clauserit eū. Compl. pro clauserit malo occultauerit. et cōtestati sunt dominum eius, et non seruauerit eum. Chald.

occidit itaq. virum, aut mulierem) occideritq. virū, aut mulierē, Compl. Lat. et Barcin. et tres Tarr. in quorū duob. est vel pro aut. ἀνέλῃ δὲ ἄνδρα ἢ γυναῖκα. Lxx. occiderit autem virum, vel mulierem. Compl. et interfecerit virum, aut mulierem. Chald.

et bos lapidib. obruetur, et dominum illius occident) eius pro illius, Compl. Lat. et vetus olim Tarr. et dominus eius occidetur. alter Tarr. ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ προσαποθανεῖται. Lxx. taurus lapidabitur, et dominus eius simul morietur. Compl. bos lapidabitur, dominus quoq. eius interficietur. Chald.

quod si pretium ei fuerit impositum) Quod si pretium fuerit ei impositum. Compl. Lat. et duo Tarr. quod pro qui, Barcin. et tertius Tarr. ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ αὐτῷ. Lxx. Si autem pretium redemptionis impositum fuerit ei. Compl. Si pecuniā imposuerint super eum. Chald.

dabit pro anima quidquid fuerit postulatus) anima sua, Compl. Lat. δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἂν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. Lxx. dabit pretiū redemptionis animæ suæ, quæcumq. imposuerint ei. Compl. dabit redemptionem animæ suæ iuxta omnia, quæ imposuerint super eum. Chald.

filium quoq. et filiam si cornu percusserit, simili sententiæ subiacebit) sic etiam Compl. Lat. vel pro et, vnus Tarr. et similiter huic sententiæ, pro simili sententiæ. ἐὰν δὲ υἱὸν κερατίσῃ ἢ θυγατέρα, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ποιήσουσιν αὐτῷ. Lxx. Si autem filium cornu percusserit, vel filiā; iuxta iudicium hoc facient ei. Compl. ego pro iudicium decretum malim. Si autem filium Israël cornu percusserit bos, aut filiā Israël cornu percusserit; iuxta iudicium hoc fiet ei. Chald.

Si seruum ancillamq. inuaserit, xxx. siclos argenti dabit domino) domino dabit, Compl. Lat. argēteos domino dabit, vetus Tarrac. ancillamue inuaserint, alter Tarr. ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην, ἀργυρίου τριάκοντα δίδραχμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν. Lxx. si autem seruum cornu percusserit taurus, vel ancillam, argenti triginta didragmas dabit domino eorum. Complut. Si autem seruum, aut ancillam cornu percusserit bos; triginta siclos argenti dabit domino suo. Chald. Mirum mihi videtur siclos didragmas vocari; cū quattuor drachmis Atticis æstimet Iosephus lib. iij. antiquitatum, et Hieronymus Ezechiel. c. 4. sed fortasse didrachmas Alexandrinas, septuaginta cogitabant, quæ tetradrachmis Atticis pares essent; quippe cū Ptolemæo Regi Alexandrino interpretarentur. et apud Festum verbo talentorum dici videtur eandem fuisse proportionem talentorum. namq. Atticum sex millib. denariorum, Alexandrinū duodecim millib. æstimabatur.

bos vero lapidib. obruetur) opprimetur, Cōpl. Lat. et bos, pro bos vero, in duob. Tarr. est καὶ ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται. Lxx. et taurus lapidabitur. Compl. bos autem lapidabitur. Chald.

Cap.3. Item) Idem, vetus Tarr. Item in eodē, duo alij Tarr. Idē in eodem, Barcin. In eodem Raim. aptius. adde cap.21. post verba cap.2.

 Si quis

Si quis aperuerit cisternam, et foderit) sic etiam Cõplut. Lat. et Iuo d. parte 16. c. 349. ex capitularib. c. 16. et Raim. ἐὰν δ' ἐπὶς ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον. Lxx. si autem aliquis aperuerit cisternam, uel exciderit cisternam, Compl. Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis vir foderit cisternam. Chald.
et non operuerit eam; cecideritq. bos, uel asinus in ea) eas, unus olim Tarr. eam, Iuo, et Raim. et Barcin. et tres Tarr. aut asinus in eam, Compl. Lat. καὶ μὴ καλύψῃ αὐτὸν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος. Lxx. et non cooperuerit eam, et inciderit illic vitulus, vel asinus. Compl. et non operuerit eã; cecideritq. ibi bos, aut asinus. Chald.
dominus cisternæ reddet pretium iumentorum) sic etiam Raim. reddat pro reddet, Barcin. vox iumẽtorum ab Iuone est omissa. reddet dominus cisternæ pretium iumẽtorum. Compl. Lat. ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν. Lxx. dominus cisternæ soluet, pecuniã dabit domino eorum. Compl. dominus cisternæ soluet argẽtũ, quod reddet domino eius. Chald.
Quod autem mortuum est, ipsius erit) sic Complut. Lat. et Iuo. erit pro est, duo veteres Gregor. est, Cõt. et alij. τὸ δὲ τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσαι. Lxx. at mortuum ei erit, Compl. dure. et quod mortuum est, ipsius erit. Chald.
Cap. 4. Item) sic vetus Gregor. Idem, alter vetus, et Cont. et alij, et vetus Tarr. ego, In eodem capite, malo. sunt autem verba, quæ sequuntur verba cap. 3.
Si bos alienus bouem alterius uulnerauerit, et ille mortuus fuerit) sic Iuo d. parte 16. c. 350. ex cap. 17. Capitular. uulnerauit pro uulnerauerit, Compl. Lat. et vetus Tarr. Si bos alicuius bouem alienũ, alter Tarr. Si bos alienus bouem alienũ, tertius Tarr. Si bos alicuius bouem alterius uulnerauit, Iuo lib. 5. tit. 2. c. 34. them. 11. Panor. ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ. Lxx. Si autem cornu percusserit alicuius taurus taurũ proximi, et mortuus fuerit. Compl. Quando autem percusserit bos viri bouem proximi sui, et mortuus fuerit. Chald.
vendent bouẽ viuum, et diuident pretium) sic Compl. Lat. et Iuo utrubiq. excepto uendet, pro vẽdent. Panor. ἀποδώσονται τὸν ταῦρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον αὐτοῦ. Lxx. uendent taurum viuum, et diuident pretium eius. Compl. vendant bouem viuum, et diuidant pecuniam eius. Chald.
cadauer autem mortuum inter se dispertient) mortui pro mortuum, Compl. Lat. dispertientur, duo Tarr. et cadauer, Iuo utrubiq. alijs omissis. καὶ τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. Lxx. et taurum mortuum diuident. Compl. pecuniã quoq. mortui diuident. Chald.
Si autem sciebat, quod bos cornupeta esset ab heri, et nudiustertius) sic etiam Compl. Lat. Si vero sciebat dominus eius, quod bos vitiosus erat, Iuo vtrubiq. Si bos alienus cornupeta esset ab heri, et nudiustertius, duo veteres Gregor. fuerit pro esset, Cont. et alij. ἐὰν δὲ γνωρίζεται ὁ ταῦρος ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lxx. Si autẽ cognoscitur taurus, quod cornupeta est ante heri, et ante tertium diem. Compl. dure. Si autem notum fuerit, quod bos cornupeta est ab heri, et nudius tertius. Chald.
et non custodiuit eum dominus suus) sic etiã Compl. Lat. et Raim. et noluit custodire, Panor. et noluit eum custodire, Iuo in decreto. καὶ διαμεμαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν. Lxx. et contestati fuerint domino eius, et non clauserit eum. Compl. et non custodiuit eum, dominus eius. Chald.
reddet bouem pro boue, et cadauer integrum accipiet) sic etiam Compl. Lat. et Raim. reddat pro reddet, et accipiat pro accipiet, Iuo utrubiq. accipit, unus Tarr. ἀποτίσει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσαι. Lxx. soluet taurũ pro tauro, at mortuus illi erit. Compl. soluet bouem pro boue, mortuus autem ipsius erit. Cald.
Cap. 5 Item) sic vetus Gregor. Idem, vetus Tarr. et alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij. addi potest, cap. 22.
Si læserit quispiam agrum, vel vineam) sic Complut. Lat. et Raim. et Iuo d. parte 16. c. 353. ex cap. 20. capitular. quisquam pro quispiam, Iuo d. c. 34. them. 14. Panor. ἐὰν δέ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα. Lxx. Si autẽ depastus fuerit quis agrum, vel vineam. Compl. Quando pastum fecerit vir agrum, aut vineam. Chald.
et dimiserit iumentum suum, ut pascatur aliena) depascatur aliena, Compl. Lat. et Iuo in decreto, et Barcin. et tres Tarr. depascatur alienã, Panor. depascat aliena, Raim. καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον. Lxx. et dimiserit iumentum suum, ut depascatur agrum alienũ. Compl. et dimiserit iumentum suum, et pascetur in agro alieno. Chald.
quidquid optimum habuerit in agro suo vel vinea) in vinea, Compl. Lat. et vetus Tarr. in agro, vel in vinea, Iuo in decreto. in vinea, vel in agro, Panor. omittunt omnia Raim. et Cont. ἀποτίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γέννημα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ

ἐκ γῆς αὐτοῦ κατὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ. Lxx. soluet ex agro suo iuxta fructum eius. Si autem omnem agrum depastus fuerit, optima agri sui, vel optima vineæ suæ. Compl. quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in vinea sua. Chald.

pro damni æstimatione restituet) sic etiam Compl. Lat. restituat, Iuo vtrubiq. resarciet, vnus Tarr. sarcit, alter Tarr. pro damno æstimationem restituet, duo veteres Greg. restituat, Cont. et alij. *ἀποτίσει*, Lxx. soluet, Compl. restituet, Chald. alijs omissis.

Cap. 6. Item) Idem, vetus Tarr. et Raim. In eod. c. 22. scribo.

Si egressus ignis inuenerit spicas) sic etiã Iuo d. parte 10. c. 354. ex c. 21. Capitular. et in Panor. d. c. 34. them. 15. Si egressus ignis, Raim. et Cont. alijs omissis, spinas pro spicas, Compl. Lat. *ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας*. Si autem egressus ignis inuenerit spinas. Compl. Quando egressus fuerit ignis, et inuenerit spinas. Chald.

et prehendit aceruos frugum, siue stantes segetes in agris) et comprehenderit etc. Compl. Lat. et Iuo vtrubiq. et Raim. et duo Tarr. et apprehendit, Barcin. *καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον*. Lxx. et adusserit areas, vel spicas, aut cãpum. Compl. et succẽderit aceruos, aut segetẽ, aut agrum integrum. Chald.

reddet damnum qui ignem succendit) succenderit, Compl. Lat. et Barcin. et duo Tarr. et Raim. et Iuo utrubiq. sed apud Iuonem, et in uno veteri Gregor. reddat pro reddet. *ἀποτίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας*. Lxx. soluet, qui ignem incendit. Complut. reddet, qui succenderit ignem, id, quod succensum est Chald.

Cap. 7. ex pœnitentiali Romano) sic etiam Raim. ego non dissimilem sententiam inueni apud Burch. lib. 19. in quo multa sunt, ut ipse fatetur, ex eodem pœnitentiali.

Si quis domum, vel aream cuiuscumq. incẽderit voluntarie) cuiusq. pro cuiuscumq. unus Tarr. et duo veteres Gregor. cuiusquam, Cont. et alij. Cõcremasti domum, uel aream alterius odij meditatione. Burch.

sublata uel incensa omnia restituat, et tres annos pœniteat) sic etiam duo veteres Gregor. et pro vel, Cont. et alij. xxx. pro tres, Barcin. Si fecisti, redde damnum, et unum annum per legitimas ferias pœniteas. Burch.

TIT. XXXII. DE POENIS.

Cap. 1. Ex concilio Toletano) sic etiam Raim. et Cont. ignoramus autem, ex quo Toletano cõcilio hæc sumpta sint.

frequenti sententia) sic Raim. pœnitentia, unus Tarr. non male. iteratione, Barcin.

Cap. 2. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cont. cap. 5. addit Grat. huc Palea 17. q. 4. c. 26. omnes. ex concilio Triburi. cui interfuit Rex Arnolphus. c. 5. Burch. lib. 6. c. 11. Triburiensi, cui interfuit Arnulphus Rex, c. 5. Iuo parte 10. c. 140. decreti. at lib. 8. tit. 2. c. 2. Panormiæ, Capitulorum lib. 5. c. 20. est autem idem tit. 2. de eo, qui clericum interficit. audio inueniri hodie in capitularib. Caroli. lib. 4. c. 15 est in conci. Triburiensi sub Arnolfo Imp. c. 4. alijs tamen verbis, in concilijs editis.

Presbyteri interfecti compositio etc.) sic etiam Burch. et Iuo in decreto, et Raim. vox compositio desideratur in Panor. Omnes presbyteri interfectores compositione Epi, Palea, interfecti pro interfecto. es, vetus editio Grat. Si quis presbyter, quod absit, quia sacerdos altissimi Dei est, uulneratus, uel quibuslibet iniurijs, et contumelijs dehonestatus euaserit, et superuixerit; tota compositio persoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, concil.

Epo, ad cuius parochiam pertinet) sic etiam Raim. pertinebat, Burch. et Iuo in decr. pertinent, in Panor. Episcopi, ad cuius parochiam pertinent, Palea.

soluatur) sic Burch. et Iuo in decr. et Raim. soluantur, Panor. et Palea.

ita uidelicet ut) sic Burch. et Iuo in decr. et Palea. ita ut, Raim. et Cont. hæc, et cetera, quæ sequũtur, in Panor. non sunt.

medietatẽ Verrigeldi) Vuirigeldi, Burch. editus, et Iuo. Vuergeldi, in marg. Iuo. Vuerigeldi, Burch. vetus liber. Renaldus, Palea mendose. Renaldi Epi, vetus editio Grat. medietatem, Raim. et Cont. altera uoce omissa. in Virigeldi, Barcin. Veregeldi, vetus Tarr. Wirigeld. alter Tarr. Wingeld. tertius; in quo additũ fuerat, idest poenæ. et Alan. in scholijs ait, i. pœnæ pecuniariæ. eadẽ vox est apud Burch. lib. 19. Incendisti ecclesiam, etc. pretium tuum, idest Vuiregeldum tuum pauperib. distribue. sic in edito Burch. Veregeldum, vetus liber. unde c. 14. apud Grat. 17. q. 4. Guidrigild. appellatur lib. 1. tit. 29. lege 2. Liudprandi Regis Longobardorum. pecuniariam poenam, siue compositionẽ appellant interpretes, ut Octogild, et Eribannum. Triburien. concilij hæc verba sunt. pretium Vueregeldi tripartita partiatur diuisione; idest altari, cui ordinatus fuerat, pars una; Epo, in cuius dioecesi erat, altera; tertia parentibus, de quib. ortus fuerat.

Eps eius) sic etiam Palea. sed in vet. edit. est, Epi eius, et. eius Eps, Burch. eius, Iuo altera voce omissa

omissa.utraq.voce carent Raim.et Cont.
utilitatibus)utilitati,Palea solus.
cui praefuit) cui praefuerit, Palea tantum.
tribuas)tribuatur, vetus Grat. editio tantum.
et alteram medietatem)sic Burch.et Iuo,et Palea. et alteram,duo veteres Gregor.tertia voce omissa.alteram,Cont. et alij ceteris omissis.
in eius eleemosyna)eleemosynam,Raim.eleemosynas,Barcin.in eleemosynam eius,Burch.Iuo,et Palea.
dispertiat)dispertiatur,Palea solus.
nullus nobis)vox nobis in Gregor. tantum est omissa.
quam ille qui)quam qui,Raim.solus.
Cap.3. Cant. Archiepo)Spolet.Epo,vetus Gregor.Cantuarien.alter vetus,et Cont.et alij.R. Cantuarien.Arch.concil.parte 2.titulo de simonia cap.3.in priore editione.Archiepo,in posteriore.
Licet iuxta Apostolũ arguere,obsecrare, et increpare debeamus etc.) Recte Cont.addit omissa priusa Raim.quae sunt etiã in cõcil.studeamus pro debeamus,Cõt.et obsecrare,vet.Tarr.Pauli verba sunt in epist.2.ad Timotheũ cap.4.praedica uerbum,insta oportune,importune,argue,obsecra, increpa in omni patiẽtia,et doctrina.κήρυξον τ̃ λόγον,ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως.ἔλεγξον, ἐπιτίμησον.παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.In Graecis uerbis mutatur ordo illorum verborum(obsecra,increpa) pro quib.scribi potuit(castiga,et exhortare)et pro patientia (magno animo)quidam lenitatem appellarunt nõ optime.in ueteri autem scholio inueni. negligentes argue,delinquentes increpa, proficiẽtes obsecra.
sic tamen)non recte Cont.sicut tamen.ut editum est,concil.
ut probemur)sic etiam concil.et Cont.ut probemus,Barcin.ut comprobemur,duo Tarr.
non quae nostra sunt, sed quae Jesu Christi quaerere) sumuntur haec ex Pauli epist.ad Philippenses cap.2.ut diximus cap.6.de censib. verbum sunt in concil. et in duob. Tarr.et apud Cont.iterum scriptum est ante verbum quaerere, at in tertio Tarr.uerbum quaerere bis positum fuerat,tam post vocem sunt,quam post vocẽ Christi,mox posterius deletum est.
et in correctione etc.)ut pro et,Cont.omittuntur haec in concil.correptione,duo Tarr.increpatione, tertius.
Accepimus autem)vox autem non est in Gregor. est in concil.
exigunt)sic Raim.exigant, concil.et duo Tarr.
in examinatione ignis etc.)haec omittunt Raim.et Cõt.additur et in cõcil.prior.edit.ante haec verba optime. et pro examinatione ignis, Surius.
xxx.)triginta,concil.xx. Barcin.
et pro annua)vox et in duob.veterib. Gregor. non est;est in concil.
exactione pecuniae) personae in concil.mendose pro pecuniae.neutra vox est in duob.veterib. Raim.libris,sed vox exactiona.at ut editum est, Cont.et alij.
quoq.xij.)quoque duodecim,concil.haec omittunt Raim.et Cont.
ut eos in ecclesijs)sic etiam Raim.ut in ecclesijs eorum,concil.
quae canonum) quae canonicis, vetus Gregor. solus.
et auaritiae)hęc in veteri tãtum Tarr.non sunt.
Quia igitur sollicitudini nostrae etc.)vestrae,duo Tarr.omnia omittunt Raim.et Cont.quae sunt in concil.
aliquid agatur) exigatur,concil.
honestatem denigres)denigret dignitatem,concil.
f.t per A.s.pt.m qua.) pr.in uno Tarr. non est. fraternitati tuae etc. quatenus, concil. Mandamus,quatenus, Raim.et Cont.alijs omissis.
ex parte nostra etc.)multa omittunt Raim.et Cõnt. pro quib.haec tantum reliquerunt: hoc districtius interdicas. ut editum est,in concil.
pro examine)pro examinatione,concil.
uel aqua denarios) haec in vet. Tarr.non sunt.et pro vel,concil.
uel alia etc.)haec inBarcin.desiderantur usq.ad illa,Si autem.
contra prohibitionem nostrã etc.)tuã,concil.vestrã, vetus Tarr.omnia omittunt Raim.et Cont.
uenire praesumpserint)sic in concil.quis venire praesumpserit, vetus Tarr. contrauenire praesumpserint,Raim.
eos omni cont.et ap.ces.) vox omni in vet. Tarr. non est.contra.pro cont.quattuor Tarr.eos omni excusatione,et appellatione remota, concil. eos ap.ces.Raim.et Cont.alijs omissis.
ecclesiastica censura percellas)compellas,Raim.districtione pro censura,concil.
et sententiam etc.)haec etiam sunt in concil.et omissa sunt a Raim.et Contio.
Cap.4. Idem Epo Conuentren. et Abbati Cistren.) sic etiam Raim.et Cont.Idem Cotrouensi Epo, et Abbati Cestrensi,concil.d.parte 2.c.11.confirmantur edita verbis cap.3. Ante hoc caput est in vet.Tarr. De cenis Archidiaconi. quod reicio.
Mandamus,ut ex nostra etc.) sic etiam in concil. Mãdamus,quatenus prohibeatis,Raim.et Cõt.
Archidiaconus R.Cistren.)R.Archidiacono Cistrensi prohibeatur, cõcil.Archidiacono,vnus Tarr.Cistrẽsi,alter Tarr.Cistrẽsi Archidiacono, duo vet.Greg.Cestren. Archidiac. Cont.et alij.
clericos,

clericos, siue laicos etc.) sic etiam in concil. multa Raim. et Cont. omiserunt. sunt autem eadē scripta c. 3.
in examine) in examinatione, concil. prioris editionis. Surius pro addit in marg. pro voce IN.
aliqua extorquere) aliquid pro aliqua, unus Tarr. pecuniam, concil. extorquere, duo alij Tarr. altera voce omissa.
nec ad ecclesias) neq. pro nec, tres Tarr. et concil. ne, Raim.
ipsum oporteat) sic etiam concil. et Greg. 9. illum oporteat, duo Tarr.
praefatas ecclesias) ipsas ecclesias, uetus Gregor. ut editum est, alter vetus, et Cont. et alij. ecclesias, concil. altera voce omissa.
et tunc eum etc.) cum pro eum, duo Tarr. et cōcil. apertius. quę sequūtur, omissa sunt a Raim. et Cōt.
merito querelari) conquerelari, tres Tarr. querulari, concil. vox merito in duob. ex suprascriptis Tarr. non est; est in concil.
inhibitionem uestram) nostrā, Barcin. et tres Tarr. talem, concil.
praesumpserit) sic in concil. prioris edit. in quib. etiam varietas notatur, alias praesumpserint. et in duob. Tarr. est praesumpserint non sine mēdo. praesumpserit, Surius.
seueritate eum) vox eum neq. in concil. est, neq. in trib. Tarr. districtione pro seueritate, est in vet. Tarr.
oc. et ap. ces.) occasione, et appellatione cessante, concil. apertius.
et illos hoc) et in illos hic, concil.
Cap. 5. Idem) sic in concil. parte. 3. cap. 2. titulo de dolo, et contumacia, et calumnia alterius partiū punienda. Idem in concilio Turonensi, Raim. et Cont. sed hoc ego caput neq. in historia Anglica Gulliel. Neubrigen. neq. in veteri Pontificali, ubi alia capita sunt eius concilij, inuenire potui. Ante hoc caput est in veteri Tarr. hic titulus. De expensis pro placito restituendis. Sic erant alij tituli, aut summae in multis capitib. quae omisimus. neq. enim collectoris verba, sed studiosorū esse putauimus; ut quae apud Burch. et Iuo. et Grat. leguntur.
et audaciam) sic etiam concil. et Raim. et auaritiam, Barcin.
litigantium) iudicantiū, uet. Tarr. solus nō recte.
in expensis) sic Raim. in expensas, Barcin. et duo Tarr. et concil.
remedio) modo, vnus Tarr. solus, et sine riuali.
in expensis) sic etiā duo veteres Greg. legitimis, addit Cont. et alij ex aliquo scholio. in expensas, concil. et unus Tarr.
nisi forte sicut cautum est) sic etiam in concil. nisi, Raim. et Cont. alijs omissis.
sententia feratur) sententiam ferat, unus Tarr. solus non optime.

TIT. XXXIII. DE PAENITENTIIS

tentijs et remissionibus) sic etiā Raim. et Cōt. recusationibus, unus Tarr. non recte.

CAP. 1. *Calixtus Papa*) sic etiā Ansel. Lucen. lib. 11. c. 21. Alexander, Raim. et Cont. Symmachus, in marg. Cont. ego Gregorius, scribo, lib. 12. epist. et c. 31. registri ad Felicem Siciliae Epm. eisdem, et alijs B. Gregorij verbis utitur Isidorus lib. 3. c. 46. de summo bono. Isidori verba refert concil. Aquisgranen. sub Ludouico Imp. c. 36.
Manifesta peccata etc.) Initiū d. epist. 31. est hoc Reuerētissimo fratri Felici Epō Gregorius Eps seruus seruorum Dei. CAPVT nostrū, quod est Christus, ad hoc sua mēbra nos esse voluit, ut per eius largam caritatem, et fidem unum nos in se corpus efficeret. Et post alia multa. Manifesta quoq. peccata etc. ut editum est, Isid. et cōcil. et Ansel. et Raim. Manifesta crimina, Barcin.
occulta correptione) sic etiam Isidor. correctione, regist. et concil. et Ansel. et Raim. occulte, Barcin. pro utraq. voce edita. ego nihil muto. Post huius capitis verba, addit Gregorius. sed palam sunt arguendi, qui palam nocent. ut dum aperta obiurgatione sanantur, ij, qui eos imitando deliquerant, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. et melius est, ut pro multorum salute unus condemnetur, quam per unius licentiam multi periclitentur. etc. Eadem fere Isidorus. Palam enim sunt arguendi etc. Dum unus etc. Vtilius est enim, ut pro multorum saluatione etc. In concilijs verba Isidori mēdosa sunt. nam pro (vtilius est enim, ut pro) editū est: Necesse est enim, ut pro. et in marg. forte, ut tam pro. quae nondum probaui. Surius quoq. in margine nihil addidit.
Cap. 2 Mediolanen. Archiepō) sic etiam vetus Gregor. et suffraganeis, addunt Cont. et alij.
Significauit nobis uir) nobilis pro nobis, vetus Tarr. nobis nobilis, Barcin. et alij duo Tarr. et Raim. plenius.
quod F. dicto) sic etiam Raim. et Cont. quod Frederico, Barcin. optime.
rediret) reuerteretur, unus Tarr. solus.
ab urbe) Mediolan. addit aliena manu vetus Tarr. incertum autem est, an Mediolano, vel Mediolanum significetur. sed magis arbitror, ab urbe Roma Mediolanum.
Verruca) Verucae, unus Tarr. Venire, vetus Gregor. Vernicae, Cont. et alij. Ab historicis illorum temporum veritas exquirenda est.
negauit etc.) et infra, Raim. et Cont. Quid postea sequeretur, mihi ignotum est. Vnde

Unde contigit) sic vetus Greg. et quidam editi. contingit, Cont. Et inde cõtingit, vetus Tarr. non optime.
castris destructis) destitutis, unus Tarr. solus.
destructa fuerint) sic vetus Greg. fuerũt, duo Tarr. et Cont. et alij.
et multi) sic etiam vetus Greg. vox et a Contio, et alijs est omissa.
alia etiam) et alia, Raim. et alia etiam, unus Tarr.
ibidem commissa dicuntur) ibi commissa, Raim. tertia voce omissa.
et penitentiam dignam suscipere) vox dignam in vet. Tarr. non est. omnib. caret Raim. et Cont.
f. u. per A. s.) pr. addunt duo Tarr. hæc etiam omittunt Raim. et Cont.
eidem super hoc etc.) hæc etiam ab eisd. sunt omissa.
et pro ecclesia) et ecclesiæ, vetus Tarr. et Raim.
fecit) hoc fecit, Greg. 9.
quia in his talẽ debeatis) quare pro quia, tres Tarr. aptius. quare in his debetis talem, Raim. non male.
adhibere) habere, Raim.
merito debeat) debeant, vetus Greg. altera voce omissa. debeat, Cont. et alij.
Cap. 3. Cant. Archiepo) sic etiã Raim. et Cõt. et Surius. Carnoten. Epo, cõcil. prioris edit. parte 35. c. 4. tit. de pænitentia. Ante hoc caput est in vet. Tarr. De indulgentijs ecclesiarum, et pontium.
Pars c. In eminenti) Nos in eminenti, Barcin. et duo Tarr. plenius. Hęc neq. in cõcilijs sunt, neq. in Greg. libris. Integra clausula exstat sub titulo de appellationib. c. 36. in hac collectione.
Quod autem consuluisti) nos, addit solus Barcin.
aut conferentibus) mendose in concil. prioris edit. est, et aut conferentib. Surius, vt edidimus.
hoc uolumus tuam fraternitatem tenere) sic etiam Raim. hoc tuam discretionẽ uolumus firmiter tenere, concil.
tantummodo) in uno solo Tarr. desideratur.
vt prodesset) ut prodessent, concil. et quattuor Tarr. sed in uno eorum N deletum est. ut prosint, Raim.
proprij iudices specialiter indulserũt) sic Raim. indulserint, vetus Tarr. pastores proprij specialiter indulserũt, cõcil. proprie, et specialiter indulserũt, alter Tarr.
et in hoc etc.) hæc omittunt Raim. et Cont. sint licet in concilijs.
solutam) sic in concil. hæc vox in uno Tarr. est omissa.
a suo Epo uel excommunicati) uel ab excommunicati Epo, unus Tarr. aut Epo excommunicati, alter Tarr uterq. liber olim, quæ edita sunt, habuerat. a non suo Epo, uel excommunicatus, concil. non sine mendo. in priori editione. Surius onusit duas voces, vel excommunicatus, nõ recte.

TIT. XXXIIII. DE SENtentijs, et excommunicatis, et absolutis

tentijs, et excommunicatis, et absolutis) De sententia excommunicationis, et absolutione, duo Tarr. absolutionis, tertius, et Barcin. cetera, ut alij Tarrac. De sententia excommunicationis, Raim. et Cont. alijs omissis.

CAP. 1. *Gregorius G. etc. Non ponitur*) scribi in marg. debuit. De cond. appo. c. 2. Vide, quæ diximus lib. 4. tit. 5. cap. 2. in hac collectione. Totidem enim verbis illud cap. et hoc scripta sunt.
Cap. 2. Exonen. Epo) Exonien. Epo, concil. aptius: parte 14. c. 7. tit. de illis, qui incidunt in canonẽ datæ sententiæ, uel incidere videntur, cum non incidant: et qui propter absolutionem sint ad sedem Apostolicam mittendi. latæ pro datę, malo. Senonen. Archiepo, Raim. et Cont. non optime. B. Exon. duo Tarr. et Barcin, non male. scribo. Bartholomæo Exoniensi Epo, ut c. 7. de homicidio, in hac collectione.
Pars c. Sicut dignum) sic etiam in concil. p. c. dignum. Cont. non recte omittunt omnia ceteri libri Greg. Integra clausula exstat d. c. 7. de homicid.
Super eo uero, quod a nobis) vox vero in cõcil. non est. duæ aliæ voces (á nobis) omissæ sunt a Raim. et Contio.
utrum scholares si se etc.) recte Cont. addit a Raim. præter missa. utrum si scholares sese etc. concil.
percusserint) sic in concil. caret hac voce Cõtius.
vel in minori) uel minori, duo Tarr. et concil. et Cont.
secundum canonem illum) Eugenij 2. c. 8. concilij Remensis ex concilijs, et Innocentij 2. in concilio Romano c. 11. ut exstat in fine Panormię Iuonis lib. 8. tit. 11. c. 12. et apud Grat. 17. q. 4. c. 29. Si quis suadente. vide cap. 13.
iniciant) sic etiam Cont. iniecerint, tres Tarr. et cõcil.
mittantur ad Apostolicam sedem absoluẽdi) uox absoluendi non est in Contiano libro. sunt omnia omissa in concil. et in uno Tarr. et in altero aliquando desiderabantur.
debeant ad eandem etc.) hanc pro eandem, duo Tarr. ad sedem Apostolicam pro sua absolutione venire debeant, concil. pro sua absolutioné debeant venire, Cont. alijs omissis.
taliter respondemus) sic in concil. vox taliter a Contio est omissa.
sese admonicem, aut) uel pro aut, concil. se pro sese, Raim.

per

percusserit) sic etiam in concil. percusserint, vetus I arr. et duo veteres Gregor. percusserit, Cont. et alij.
nec etiam clerici, si sint) sint, concil. si sint etiam, tres Tarr. vox etiam non est in duob. veterib. Raim. libris, cetera, ut edidimus. nec clerici, si sint, Cont. et alij.
et non de odio, vel de inuidia) si non de odio, aut inuidia, concil. uel inuidia, unus Tarr. et non odio, vel inuidia, Raim.
se adinuicem percutere contingat) sic Raim. se inuicem percusserint, concil.
nec magistrum) sic vetus. Greg. neq. pro nec, alter vetus. neq. magister, Contius, et alij aptius. nec magistri, concil. non male.
uel correptionis) percusserit, addit vetus Tarr. uel correctionis percusserint, cōcil. vel correctionis percusserit, Barcin. et alij duo Tarr. et Raim.
iniectio manuum) sic etiam Raim. manus iniectio, concil.
notari) sic in concil. et in multis Gregor. vocari, vetus Raim. liber, et vetus olim Tarrac.
idē scholares uel seculares clerici sese) ijdem pro idē, Raim. sese ijdem scholares, concil. alijs omissis.
Cap. 3. Item) Idem, tres Tarr. et Raim. et Cont. Idem eidem in eadem epistola, cōcil. d. parte 14. c. 8. ex quo apparet non male ITEM scribi, pro qua voce potuit, et infra, poni.
Monachi vero et canonici regulares etc.) sic etiam Raim. Verba huius constitutionis refert Innocen. 3. in tertia collect. c. 5. huius tituli, et Honorius 3. in quinta collect. quod est c. 50. in Greg. saeculares pro regulares, concil.
in claustro) haec omittit Honor. 3. solus.
ad eandem sedem) ad sedem eandem, unus Tarr. super hoc ad sedem Apostolicam, concil. ad Apostolicam sedem, Raim. et Cont. et Innoc. et Honor.
secundum prouidentiam, et discretionem) duo posteriora verba omittunt Raim. et Cont. per pro secundum, vetus Tarr. secundum discretionem, et prouidentiam, concil. et Innoc. 3. et Honor. quamuis Raim. careat in constit. Innocentiana illis verbis, et discretionem.
non sufficit) sic etiam vetus Greg. non sufficiat, concil. et alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij, ut editum est, Innoc. 3. et Honor. ut est in veteri Gregoriano. non sufficiat, Cōtius in Honoriano.
ad eorum correctionem) correptionem, duo Tar. locis. Haec verba possunt cum prioribus coniungi, non sufficit ad eorum correctionem: quod videtur Innoc. 3. et Honor. sensisse, qui scribunt, ad correctionem non sufficit. sic etiam Cont. scri-

psit, at in concil. posterioribus coniunguntur, vt in nostra editione.
est dioecesani etc. adhibenda) sic etiam Raim. dioecesani Epi prouidētia erit adhibenda, cōcil. est, Innoc. et Honor.
Cap. 4. Item) Idem, Raim. et vetus Tar. Idē eidē in eadem epistola, concil. d. parte 14. c. 9.
Si vero aliquis alicuius potestatis) vox aliquis omittitur a Raim. et Contio. Si vero alicuius potentis, concil.
ab Epo) mendose Surius, ab officio, in concil.
uulnerauit grauiter) grauiter uulnerauerit, cōcil. et Raim. et vetus Tarr. grauiter vulnerauit, duo alij Tarr.
Officialis pro etc.) sic etiam in cōcil. d. parte 14. c. 10. Officialis uero pro etc. duo Tarr. et Raim.
potest sine) scribendum est, non potest sine, ut in concil. est, et in Greg. et in Barcin. et in trib. Tarrac.
datur auctoritas) detur pro datur, uetus Tarr. datur potestas, concil. ut editum est, Raim.
clericum laedas) sic multi Gregor. laeserit, concil. sic vetus Raim. liber.
Si vero clericum) sic etiā Raim. Si forte clericum, concil. non optime.
uel repellas, uel laedas) sic in cōcil. uel si laedat, unus Tarr. ut quis repellat, vel laedat, Raim.
sine continentis) sic Raim. sed si pro si, concil. non optime.
repellas) repellit, uetus Greg. tantum.
omniaq. iura permittant) sic etiam Raim. et omnia pro omniaq. unus Tarr. et omnia iura permittunt, concil.
matre, sorore) sic etiam Greg. 9. matre, vel sorore, concil. manentem sorore, vetus Tarr. quod non dum praetuli.
filia sua propria) sic in concil. filia propria, Raim. et Cont. filia sua, duo Tarr. aptius.
si in stupro) sic Raim. vox in desideratur in vet. Tarr. si eum in stupro, concil.
quādo ea etc.) sic etiā in cōcil. quod committitur cum ea, quae, Raim. et Cont.
ipsum ita proxima) ita, vetus Tarr. solus, alijs omissis.
non cōtingit) sic Raim. non contigerit, concil.
aut in eum) sic in Gregor. aut alias in eum, cōcil. non male.
iniecit) iniecerit, tres Tar. aptius, et cōcil. et Raim.
nō a sententia etc.) nō erit a sentētia illius excommunicationis immunis, Raim. a sententia excommunicationis non erit ille immunis, concil.
Cap. 5. Item) Idem, duo Tarr. et Raim. aptius. Alexander in. Baton. et Exonien. Epis. concil. d. parte 14. c. 1. Bathon. pro Baton. Surius.

Si uero aliquis etc.) Ante hæc verba in Barcin. et in Contiusto additur, Pars c. De illis. Integram clausulam esse suspicamur cap. 9. de desponsatione impuberum, in hac collectione.

ignorans, quod clericus fuerit) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

conspectus præsentari) sic in concil. præsentari aspectui, vetus Greg. repræsentari conspectui, alter vetus præsentari conspectui, Cont. et alij.

notari) sic in concil. et in duob. veterib. Greg. nodari, Cont. et alij.

esse clericum ignorauit) ignorarit, concil. et vetus Greg. clericum ignorauerit, duo Tarr. omisso verbo esse, quod mox in altero additum est. clericum ignorauerit esse, alter vetus Raim. liber. esse clericum ignorauerit, Cont. et alij.

vel si hoc) sic Raim. et pro vel, concil.

dumtaxat) hæc vox non est in concil. est in Gregor.

præstare voluerit iuramentum) sacramentum, vet. Tarr. aptius. voluerit præstare sacramentum, concil. prioris editionis. forte suffecerit, in marg. non recte, et iuramentum. præstiterit iuramentum, Raim. verbum suffecerit recte omisit Surius.

quod eum clericum ignorabat) ignorauit, tres Tarrac. quod eum esse clericum ignorasset, Raim. hæc, et alia, quæ sequuntur, in concil. desiderantur.

ab illo autem) sic etiam Raim. alias autem, unus Tarr.

voluerit iuramentum) quod eum clericum ignorarit, additur in Barcin. quod eum esse clericum ignorasset, additur in veteri Gregor. nihil additur in altero veteri. neque apud Cont. et alios.

omnino sit abstinere) ante hæc verba additur in illo Tarr. libro, in quo supra (alias autem) pro ab illo autem, scriptum est: ab ilio.

Cap. 6. Idem Abbatibus &c.) Idem, vetus Tarr. et Raim. et Cont. qui in marg. addit, Abbatibus, et Prioribus.

Eboracen. Episcopatum) Archiepiscopatum, Barcin. aptius. Eboracum, vnus Tarr.

vobis, sicut credimus, vel incertum) hæc omittunt Raim. et Cont. nec pro vel, duo Tarr.

quin ij) quomodo hi, Barcin. et tres Tar. quod ij, Raim.

canonicos) vel canonicos, Raim.

inciunt) sic Raim. mittunt, tres Tarr.

institutione concilij) constitutione concilij, Raim. non male. fuit autem Remense concilium sub Eugenio 2. et mox Romanum sub Innoc. 2. vt diximus cap. 2.

impetrare) promereri, vetus Tarr. solus.

Cap. 7. Idem B. Exon. Epo) Bartholomæo pro B. duo Tarr. quod placet, vt supra cap. 2. Bathon. Epo, concil. d. parte 14. c. 12. Idem, Raim. et Cōt. alijs omissis. Exonien. Ep. Cont. in marg.

Mulieres, vel etiam aliæ) Mulieres etiam, vel aliæ, concil. et vnus Tarr. vox etiam non est in Greg.

ab Epo etc.) sic etiam Raim. non possunt a diœcesano Epo absolui, cōcil. prioris edit. non recte. NON omisit Surius.

magnæ sunt potentiæ) sic in concil. et in veteribus Greg. non sunt, Cont. et alij.

quod tantum laborem nequeant sustinere) quod magnum laborem sustinere nequiuerint, concil. et in marg. tantum pro magnum, quod Surius omisit. quod laborem veniendi ad sedem Apostolicam nequeunt sustinere, Raim. nequeunt pro nequeant, duo Tarr.

si manus etc.) ordinem verbor. mutant concil. omittunt omnia Raim. et Cont.

tale damus etc.) sic in concil. Respondemus, Raimund. et Cont.

tales erunt de commisso scelere corrigendi) sic etiam Raim. de commisso scelere erunt puniendi, concil. voce tales omissa.

qui non iniciunt) incidunt, concil. prioris edit. nō optime. mittunt, vetus Tar. iniecerunt, alter Tarrac. qui non per se ipsos, Raim. vt editum est, Surius.

sed alij eorum auctoritate, & mādato) vox alij in cōcil. non est. vel mandato alij. Raim. sed aliorum, pro sed alij eorum, duo Tarr. quorum alter mutauit vocem aliorum in alij eorum. vox etiam alij in tertio Tarr. aliquando desiderabatur. alij illorum, quartus habet Tarr. illorū alij, Barcin. alij illorum. hęc est vera littera: alij eorum auctoritate. Alan.

violenter iniciunt manus) sic etiam Raim. mittūt pro iniciunt, vetus Tarr. manus violentæ iniciūtur, concil.

omni ex. ces.) excus. pro ex. vnus Tar. omni excusatione cessante, concil. apertius. hæc omittunt Raim. et Cont.

vere committat) vere mittat, vetus olim Greg. solus non, male.

eius auctoritate) sic in concil. vel mandato, addit Greg. 9.

Cap. 8. Eboracen. Archiepo) Abbati de Nexibus, concil. non male fortasse, ut mox dicemus.

Consuluit nos tuæ discretionis prudentia) prouidentia, cōcil. Huius constit. mentio fit ab Innocent. 3. c. 5. hoc titulo in 3. collect. et a Bern. Parmen. in scholijs cap. 32. eod. tit. in Gregor. his verbis. Alibi dicatur. Non habes hodie illam, sed in antiqua compilatione Consuluit. tit. eo. Bern.

in monasterio tuo &c.) in monasterium, cum religionis habitum susceperunt, cont. Anton. recte forte in monasterio tuo, in marg. concil. prioris edit. quod Surio displicuit. qui religionis habitum

tum in monasterium receperant. Innoc. non optime.
et inter cetera) sic etiam Innoc. et infra certum tempus, concil.
quod ipso) sic in concil. per quod ipso, Innoc. nō male.
incurrerunt) sic etiam cōcil. et Innoc. incurrunt, Barcin. et duo Tarr. incurrat, tertius Tarr. non sine mendo.
hos autem etc. nec potes) Hos autem nō potes sine licentia summi Pontificis, concil. sine licentia Romani Pōtificis Abbas nō potest eos, Innoc. ex his verbis Innocētij apparet nō ad Archiepm, sed ad Abbatē missum esse hoc rescriptū, ut in concil. quoq. inscribitur.
sed præsumptionem etc.) sic etiam in cōcil. quamuis præsumptionem delinquentium debita possit animaduersione punire, Innoc. hæc verba melius ad Archiepm, quam ad Abbatem referuntur. Hoc est caput a Raim. prætermissum, propterea quod sit ab Innoc. 3. abrogatum d. cap. 5.
Cap. 9. Porro si aliqui) religiosi, addit vetus Greg. solus.
tuos iniciunt) sic vetus Gregor. tuos mittunt, cōcil. d. parte 14. c. 3. et vnus Tarr. iniecerunt in fratres tuos, alter Tarr. suos iniciunt, alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.
sicut asseris) sic omittūt Raim. et Cōt. sūt in cōcil.
monere alter propensius) sic in concil. vox propensius in Greg. non est. admonere, pro monere, Barcin.
quos læserunt) sic in concil. et in vet. Greg. et in Cont. et alijs editis. quos læserint, vetus Tarr. et alter vetus Raim. liber.
satisfaciant) mēdose in cōcil. prior. edit. tantū est, satisfaciunt.
Apostolico conspectui se repræsentēt) præsentēt, cōcil. Apostolic. se conspectui repræsentent, vetus Greg. Ap. se cōspectui repræsentent, alter vetus Apostolico se etc. Cont. et alij.
vel ab alio quolibet) vox quolibet non est in Gregor. vel ab aliquo, est in concil. et, additum fuit post hæc verba in veteri alio Tarraconen.
non possint) sic multi Gregor. et concil. non, possunt, veteres Raim. liber, et tres Tarr. sed in duob. mutat verbum possunt, et in possint mutatū est.
Cap. 10. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Exoniensi Epo, additur in concil. d. parte 14. c. 4.
Pars cap. Significasti) hæc neq. in concil. sunt, neque apud Raim. et Cont. Ad pro Significasti, est in vet. Tarr. Integra clausula quærenda est.
Nulli autem monachi templarij) sic in concil. Nulli, Raim. et Cont. alijs omissis.
excommunicati vitari) sic etiam Raim. excommunicatos vitare, concil.
Cap. 11. Abbas de Neub.) Nes. vetus Tarr. forte Neub. vt c. 6. de decimis in hac collect.
manus iniecerit) manum pro manus, tres Tarr.
sit tibi) tibi sit, tres Tarr.
excommunicationis) excommunionis, vnus Tarr. conen.
Cap. 12. Idem Cant. Archiepisc.) Cantuarien. Archiepo, concil.
Non sine dolore, & cordis amaritudine) Non sine cordis dolore, et amaritudine, concil. aptius.
ecclesiastica) hæc vox in vet. Tarr. solo deside ratur.
laici qui) laici vero, qui, concil.
ecclesiarum ordinationem) ordinationem, Barcin. contra ecclesiasticam ordinationem, concil.
consueuerant) consueuerunt, concil. et vetus Tar.
in ipsis ecclesijs ordinandos) ordinatos, concil. et duo Tarr. in quorum altero vox IN deleta est.
& spiritualem) vox et neq. in concil. est, neq. in trib. Tarr. quod placet.
gladium debetis exercere) sic in concil. forte exercere, sed nihil muto.
& vos) sic in concil. prioris edit. et vos, Surius.
in ipsos) in eos, concil.
videamini omittere) videamur omittere, vnus Tarraconen. non male. videamini omittere, concil.
fieri possit) sic in concil. exerceri possit, Barcin.
f. u. per A. s. pr. m. qua.) fraternitati vestræ, etc. quatenus, concil.
si qui si) vox si in vet. Tarr. solo non est.
in tantam vesaniam, & præsumptionem erexerint) sic in concil. in tanta vesania, et præsumptione erexerint, Barcin. et quattuor Tarr.
occidi faciant vt alias) occidere faciant, vel aliter, concil. aut pro vt, tres Tarr. aptius.
iniciat) iniecerint, concil.
pulsatis cāpanis) signis, cōcil. et in marg. cāpanis.
ap. te.) aperte, concil. mendose.
vitari) deuitari, concil.
sanctæ ecclesiæ) sanctæ matri ecclesiæ, concil.
Cap. 13. fatigant molestijs) indebitis, addunt in concil. ante hæc verba.
& otium) et locū, concil. quod non æque placet.
Papa K.) N. duo Tarr. Papa A. in concil. Alex. 3. Papa, Barcin. Inno. Tarr. tertius, quod Alano teste placet. est autem Innocentius secundus, vt diximus c. 2.
constitutum) statutum, concil.
immittunt) mittunt, concil. iniciant, Barc. iniciūt, vetus Tarr.
f. u. m. a. q. pr. qua.) f. u. per A. s. pr. m. quæ. duo Tarrac. fraternitati vestræ etc. quatenus, concil.

 inito

iniecerit)scribe iniecerint,ut est in trib.Tar.et in concil.
ab omnibus)sic in concil.ab hominib.unus Tarr. forte,ab omnib.hominib.
litteris Episcoporum suorum)litteris vestris,vetus Tarr.tantum.
se repraesentent)se praesentent,concil.
Cap. 14. *Idem Archiepis. Epis etc.*)Idem Epis, Archidiaconis,etc.cōcil.d.parte 14.c.11.Idē Epis, etc.alijs omissis.
per Galliam)sic Raim.per Angliam,cōcil.et vetus Tarr.
Parochianos autem)vox autem non est in Greg. est in concil.
in monachos)vel in monachos,uetus Greg.solus.
iniecerint)iniecerunt,idem vetus Greg.tantum.
sub ap re.)sic vetus Greg.sublato ap.remedio,alter vetus.sublato appellationis remedio,concil. et Cont.et alij.
denuntietis)sic in cōcil.publice nuntietis,Raim.
ipsosque) sic Raim.et concil.et ipsos,duo Tarr.
euitari)cautius euitari,cōcil.artius euitari,Raim.
eis,quos laeserunt)sic in concil.laesis,Raim.et Cont.
Apostolico se conspectui repraesentent)Apostolico cōspectui se praesentent,concil.et se cum litteris vestris Apost. se.conspectui repraesentet,vetus Greg.ut editum est,alter vetus,et Cont.et alij.
Cap.15.*Ianuen.Epo*)sic vetus Gregor. Archiepo, alter vetus.Genuen.Archiepiscopo, Contius,et alij.
quod B.)H.vetus Greg.solus.
S.Mariae de Venetis)sanctae pro S.tres Tarr.omnia omittunt Raim.et Cont.
iniecit)iniecerit,vetus Gregor.et tres Tarraconen.
&c.& infra)et infra,Raim.Quaerendū,quid postea sequatur in integra epist.
f tue)haec omittunt Raim.et Cont.
ab eo canonico)vox canonico non est in Greg.
vice nostra)vetus,addunt Tarr.duo.sed Raim. vt editum est.
qua tenetur)teneatur,vetus Tarrac.solus non optime.
quia decetero)quod pro quia,tres Tarr.ne,Raim. et Cont.
hospitalarium)carent hac voce Raimund et Contius.
non inciat)inciat,Raim.sine NON,quia prius ne scripsit pro quia.
nisi se defendendo)se, omittit vetus Gregor.solus.
socius fuerit)socius esse noscatur,Raim.
Cap 16.*Pari c.Tua nos*)haec neq.in concil.sunt, neq.apud Raim.et Cont.Integra clausula extat sub titulo de clericis peregrinis lib.1.tit.14. huius collect.
quod si laicus)sic in cōcil.d.parte 14.c.13.quod si quis.Raim.
vinculo excommunicationis astrictus)est excommunicationis vinculo adstrictus,cōcil.et multi Gregor. excōmunionis, vet. Greg.et unus Tarr. vinculo est etc.tres Tarr.
iustas excusationes)sic Raim.iustas causas,concil.
in quod fine)sic etiam Greg.9.vt fine,concil.
Apostolica se nequeat)nequeat se,concil.Apost. se.nequeat se,duo veteres Gregor.sed in altero vox se desideratur.vt editum est,Cont.et alij.
dioecesano Epo)vox Epo in vet.Tarr.solo fuit omissa.
recepto)sic Raim.accepto,concil.
absolutionis)sic in concil.absolutionis sibi, vnus Tarr.sed vox sibi olim omissa fuerat.sibi absolutionis.Raim.
adeundi adeat)vox adeundi neq.in concil.est,neque in Greg.adibit pro adeat,vnus Tarr.cum adeat,alter.

TIT.XXXV.DE PRESBY

tero nondum baptizato)non pro nondum, Raim. et Cont.

CAP.1. *Ex concilio apud Compendium*)sic etiā Raim.c.5.addit Burch.lib.4.cap.74.et Iuo lib.1.c.268.decreti,et lib.1.tit.2.c.89.Panor.omnia omisit Grat.siue Palea 1.q.1.c.60. Item est eodē apud Compendium, concil. parte 50.c. 45.non sine mendo in priore editione.vt editū est,Surius.
& iterum ordinetur) Post haec verba addunt Burch. et Iuo vtrubiq. et Palea haec: et omnes,quos prius baptizauit. quae recte omissa sunt a Bern.Papien.et a Raim.ipso pro prius, concil.
Post hoc primum caput in veteri Tarr. additū est aliena manu. Alexan.3.Siquis sane puerū etc. vt c.1.de baptismo puer.in 2.collect.
Cap.2.Innocentius iij.Cremonen. Epo)scribendum Innocentius ij.vt est in duob.Tarr.et in vno veteri Greg.licet in altero veteri,et apud Cont.et alios.vt editum est.
venerabilis frater noster,vt debuisti)haec omittunt Raim.et Cont.
consulere decreuisti,& infra) sic multi Gregor.et Cont.et infra,vetus Raim.liber alijs omissis.non dum inueni,quid post illa verba sequeretur.
Vnde inquisitioni &c.)Vnde inquisit.tuae.respōdemus,vetus Gregor. tibi respondemus, alter vetus alijs omissis.Inquisit.etc.tres.Contius,et alij.

presby

presbyterum) sic Raim. ut presbyterum, unus Tarr.
litteris tuis) hæc omittunt Raim. et Cont.
matris ecclesiæ) sic etiã Raim. vox ecclesiæ in vetere Tarr. non est.
perseueraueris) perseuerauit, duo Tarr. et duo veteres Gregor. ut editum est, Cont. et alij.
esse adeptum) sic in omnib. libris veteris, et Greg. collectionis. potuisse adipisci, malim. quid enim, si alicuius occulti peccati reus mortuus est? quid si nõ satisfecit pro alijs etiam confessus?
et sanctorum etc. ex pro et, Barcin. et duo Tarr. nõ male. hæc etiam a Raim. et Contio sunt omissa.
lege frater viij. Augustini librum de ciuitate Dei) lege super viij. libro August. etc. vetus Greg. librũ pro libro, alter vetus, cetera eodem modo. lib. Cont. et alij. super pro frater, duo Tarr. in quib. etiam duob. est libro pro librum. Videndum est, utrũ scholia significetur: uerba enim Augustini in eo libro nulla inuenire potui huic sententiæ apta. xiij. pro viij. scribo, nam in eo libro c. vij. hac de re agitur. eius capitis verba refert Iuo lib. 1. tit. 2. c. 99. Panormiæ.
inter cetera legitur) ibi, additur in uno Tar. manu recenti. ubi, ante, hæc verba est in Gregor. ego utramq. vocem reiicio.
Baptismus inuisibiliter ministratur etc.) sic etiam Raim. Sumuntur hæc verba, ut recte suspicatur Vincen. vetus interpres. ex Augustino lib. 4. c. 22. de baptismo contra Donatistas, refert Iuo d. tit. 2. c. 102. Panormiæ, et lib. 1. c. 177. decreti, et Grat. de consecr. dist. 4. c. 34. baptismi uicem. Aurelij Augustini verba sunt hæc, sed tunc
„impletur inuisibiliter, cum mysterium baptismi
„non contemptus etc.
sed terminus) sic multi Gregor. sed tantum, uis, vet. Raim. liber. sed articulus, Aug. et Iuo utrobiq. et Grat.
librum beati Ambrosij de obitu Valentiniani) vox beati in duobus Tarr. non est, librum etiam Lea ti etc. Raim. ex eo libro refert in scholijs, Lauren. vetus interpres quædam verba, quæ nos ex
„fonte hausimus. Ventrem meum doleo, vt pro
„phetico vtar eloquio, quoniam quem in euan-
„gelio. eram generaturus, amisi. sed ille non a-
„misit gratiam, qua poposcit, qui mihi in sermo-
„ne, quo vtebar ad plebẽ, hodie surrexit. Et post
„alia. Sed audiui uos dolere, quod non acceperit
„sacramenta baptismatis. Dicite mihi, quid aliud
„in nobis est, nisi volũtas, nisi petitio? Et postea.
„Aut si quia sollemniter non sunt celebrata my
„steria, hoc mouet; ergo nec martyres, si catechu
„meni fuerint, coronantur? non enim coronan-
„tur, si non initiantur? Quod si suo abluuntur
„sanguine, et hunc sua pietas abluit, et voluntas.
quæstionibus) rationibus, vetus Greg. solus.

sententias teneas) tene, duo Tarr. sententiam teneas, Raim.
& ecclesia tua) et in ecclesia tua, Raim. unus aptius.
hostiasq. pro eo) hostias, vetus Tar. alijs omissis. hostiasq. Deo, Raim.
offerri iubeas) pro presbytero memorato, addit Raim.

TIT. XXXVI. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

borum significatione) significationib. uetus Greg. solus.

CAP. 1. *Hieronymus super Danielem*) sic etiam Raim. et Cont. adde c. v.
Nam Rex Nabuchodonosor pater tuus) sic uetus Gregor. Nam etiam Rex, alter uetus. Nam et Rex, duo Tarr. et Cont. et alij. sic etiam Complut. Lat. et Hieron. καὶ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου. Lxx. Et Rex Nabuchodonosor pater tuus, Compl. Integra clausula his uerbis efficitur: principem magorum, incantatorum, Chaldæorum, et aruspicum cõstituit eum. sic Compl. Lat. et Hieron. ἄρχοντα ἐπαοιδῶν, μάγων, χαλδαίων, γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν. Lxx.
idest proaaui more scriptura & c.) sic etiam Raim. et scholium sacrorum librorum, quæ glossa inter lineas dicitur. Hieronymi verba sunt initio d. c. 5. Quod autem Baltasaris patrẽ Nabuchodonosor vocat, non facit errorem scientib. sanctæ scripturæ consuetudinẽ, qua patres omnes proaui, et maiores vocantur. et postea. Et in diebus patris tui. Patrem vocat Nabuchodonosor, vt supra diximus, proauum eius, secundum cõsuetudinem scripturarum.
Cap. 2. Idem in Parabolis) sic etiam Raim. et Cõt. qui recte in marg. addit, Prouerb. c. 4.
Nam & ego unigenitus fui coram matre mea) vox mea non est in duob. veterib. Greg. in quorum altero vox et desideratur. vt editum est, Cont. et alij. Nam et ego filius fui patris mei tenellus, et vnigenitus coram matre mea. Compl. Lat. et Hier. υἱὸς γὰρ ἐγενόμην κἀγὼ πατρὶ ὑπήκοος καὶ ἀγαπώμενος ἐν προσώπῳ μητρός. Lxx. Filius enim et ego patri obediens, et dilectus in facie matris. Compl. Apud Pollucẽ ἀγαπητὸς vnigenitum significat, et dilectum.
Quia unigenitũ se etc.) Quare pro Quia, tres Tar. et Barc. Quare autẽ se Solomõ vnigenitũ corã matre nominat, Hieron. Salomõ se, glossa ordin. Quare vnigenitũ se nominat, Raim. et Cõt.

 alijs

alijs omissis.
quem fratrem uterinum) unum, Tar. unus, et solus.
quasi numquam) quasi qui nũquam, Barcin. tãtũ.
vita decessit) recessit, Barcin. ceteri, vt edidimus.
Cap. 3. Idem super Matthaeum) sic etiam Raim. c. 1. addit in marg. Cont. non male.
Quod dicitur, antequam cõuenirent etc.) sic Raim. Quod autem dicitur etc. Hieron. Matthaei verba sunt haec. μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuẽta est in vtero habens de spiritu sancto.
non sequitur, vt postea conuenirent) cõuenerint, Hieron. aptius. quod pro vt, vetus Gregor. vt editũ est, alter vetus, et Cõt. et alij. Haec plurib. verbis idem Hieron. tractat in libro aduersus Heluidium, vbi ait. Ante praepositio licet saepe consequentia indicet, tamen nonnumquam ea tantũ, quae prius cogitabantur, ostendit.
Cap. 4. Idem in eodem) sic etiam duo veteres Gregor. mendose Contius, et nonnulli editi repetunt, Hieronymus super Matthaeum. sunt autẽ haec in eodem capite scripta; ut coniungi potuerint haec duo capita.
Ioseph non cognouit, donec peperit filium suum primogenitum) sic etiam duo veteres Gregor. Mariam, post verbum cognouit addunt manu recẽti duo Tar. itẽ Cõt. et alij. Matthaei verba sunt. et accepit cõiugẽ suã, et nõ cognoscebat eã, donec peperit filiũ suũ primogenitũ. καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. sic Cõplut. cognouit pro cognoscebat, habet Hieron. utriusq. vero mẽtionẽ facit in libro aduersus Heluidium, in quo etiam de voce donec respondet.
peruersissime) sic Hieron. et Raim. peruerse, duo Tarr.
dicentes primogenitum, &c.) haec vsq. ad illa, cum hic mos, omittunt Raim. et Cont. dicentes primogenitum non dici, nisi qui habeat et fratres, Hieron. et vetus Tarr. excepta voce dici, et voce et. Barcin. vt Hieron.
cum hic mos) sic Hieron. is pro hic, vetus Tarr. omittitur in alijs duob. Tarr. et in Greg.
non enim vocent, quem fratres sequantur) sic Hieron. sequuntur, Raim. qui omittit vocem enim. Apertius aduersus Heluidium. Primogenitus est, inquit, nõ tantum post quem et alij, sed ante quẽ nullus. et in scholijs inter lineas; ante quem nullus, nec post quem alius.
qui primo natus sit) sic etiam Hieron. fuit pro sit, Raim. primũs pro primo, duo Tarr. Primogenitum dicitur omne, quod aperit uuluam. schol. glo. ord.
Cap. 5. Hilarius) sic etiam Raim. et Cõt. adde lib. 4. de Trinitate.
Intelligentia dictorum etc.) sic Raim. doctorum, vetus Tarr. non recte.
Altius repetere Hilarij verba operaepretiũ est. Sequamur ergo aduersus irreligiosas, et impias de Deo institutiones, ipsas illas diuinorum dictorum auctoritates, et vnumquemque eo ipso, de quo quaeritur, auctorem (forte auctore) tractabimus; non ad fallendam audientium imperitiam, et male imbuendam, quasdam verborum enuntiationes, subtractis eorum causis coaptantes. Intelligentia enim dictorum etc.
est assumenda) est intelligenda, vel assumẽda, Barcin. solus.
dicendi) haec vox in solo vet. Tarraconen. non est.
quia non) quoniam non, vnus Tarraconensis tantum.
Post huius capitis verba addit Hilarius. Verum omnia editis simul, et dicendi causis, et dictorũ uirtutibus prosequemur.
Cap. 6. Augustinus super Matthaeum) sic etiam Raim. et Cont. Eug. pro Aug., Barcin. Gug. unus Tarraconen. mendose. nondum huius capitis fontem inuenimus. Fortasse ex libris de consensu Euangelistarum haec sumpta sunt. vide August. lib. 2. cap. 12. et cap. 21. et cap. 28.
vt eadem dicantur) vbi eadem dicuntur, Barcin. et tres Tarr. et Raim.
credit se debere ire) dicere pro ire, Barcin. credat se dicere, Raim.
quo Deus voluit) tractatur hic locus ab Aurelio Augustino d. lib. 2. c. 21. et cap. 66. vbi de varietate LXX. interpretum ab Hebraeorum libris etiã agit, et lib. 3. c. 7. et c. 13.
Cap. 7. Gregorius) sic etiam Raim. et Cont. adde, Aristobolo Expraefecto, et antigrapho, vt est lib. 1. epist. 28. registri.
Propterea si prolixam &c.) Ante haec verba addi potuit, Pars cap. Ad explendum. ex registro. Integram clausulam infra scripsimus. Ad explendum affectum meum, fateor, lingua non sufficit; sed quidquid de vobis sentio, vester vobis melius affectus dicit. Et post alia. Praeterea si prolixam etc. sic etiam in duob. Tarr. est Praeterea, non Propterea.
epistolam meam) sic in ueteri registro, et apud Raimund. vox meam in edito registro desideratur.

fortass.

fortasse) sic in regist. forte, duo Tarr. te fortasse, Raim.
non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferre) transferri, Raim. trāsferte, regist. sic lib. 6. Indict. 15. epist. 27. c. 191. Bene scit dulcissima vestra Magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana ciuitate, qui et de Latino in Græcum dictata bene transferant, non sunt. Dum enim uerba custodiunt, et sensus minime attendunt, nec verba intelligi faciunt, et sensus frangunt. Et Horat. in arte. Nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres.
attenditur) sic Raim. intenditur, vetus regist. liber. tenet, editus. tenetur, forte scribere voluit. attenditur, est in altero edito.
sensus veritatis amittitur) sic etiam Raim. sensuū virtus amittitur, vetus regist. et unus ex editis non male. sensum virtus amittit, alter editus nō recte.
Cap. 8. Idem Isidorus de præpositis) Item Isidorus, Barcin. alijs omissis, aptius. Isidorus, tantum Raim.
Quamuis omnes, qui præsint etc.) præsunt, malo, ut est in Barcin. et in trib. Tarr. et in Gregor. Verba Isidori sunt lib. 10. etymolog. Præsul vocatus, quia præest sollicitudine. Præpositus appellatus, eo quod sit subiectorū, ac famulātiū ordinator, vel rector. qui pro quia, est in veteri libro; quod, in altero.
rite uocantur) recte pro rite, vetus Tarr. nō male. iure vocētur, vetus Gregor. rite vocentur, alter vetus, et Cont. et alij.
super alios gerant) gerunt, vnus Tarrac. et Raimund.
Huius capitis nullam utilitatem adgnosco.
Cap 9. Alexander iij.) sic etiam Raim. et Cont. Carnoten. Epo in 14. libro registri. addi potuit ex concil. parte 50. c. 21. et 22. Ante verba huius capitis est in vet. Tarr. De vnctione infirmorū, et de bissexto.
Quæsiuit a nobis &c.) Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Cum sacrosancta Romana. vt est scriptum in concil. d. cap. 21. idem initium est cap. 4. de ætate, et qualitate præficien. collect. 2. in quo tantum additur suprascriptis uerbis vox. ecclesia. est autem Clementis iij. Itaque adhuc quæsito opus est. Tantum hoc certum est, verba cap. 6. de adulterijs huius collect. ante verba huius capitis collocari in concilijs d. cap. 21. et 22. Quæsiuit, et infra, vetus Gregor. Quæsiuit t. fr. et infra, alter vetus, et Cont. et alij.
debeat vngere) in ungere, concil.
& quando) et qua die, concil.
Nos itaque &c.) sic Raim. vtique pro itaque, Barcin, et duo Tarr. ante hæc verba est in concil. et vtrum mulier pro latrocinio etc. vt cap. c. de diuortijs dictum est.
tibi duximus respondendum, sacerdos) tibi duximus taliter respondendum, quod sacerdos, concil. plenius. tibi taliter duximus etc. duo Tarr. tibi taliter respondemus, sacerdos, tertius Tarr. tibi taliter duximus respondendum, quod sacerdos, multi Grego. vox tibi in uno ueteri desideratur.
infirmum ungere potest) potest ungere, tres Tar. potest infirmum inungere, concil. et vetus Greg. potest infirmum vngere, alter vetus, et Cont. et alij.
festum beati) scribe, festū vero beati, vt est in Barcin. et in duob. Tarr. et in concil. et in Gregor.
iuxta consuetudinem) sic etiam Raim. iuxta regulam, concil.
nec quolibet) sic in concil. et in duob. veterib. Gregor. nec pro quolibet, Cont. et alij.
nisi vigilia venerit) vigilia, nisi venerit, tres Tarr. et Raim. vigilia, nisi eueniat, concil.
in dominica die) vox die omittitur in Greg. est in concil.
celebretur) sic Greg. 9. celebratur, concil.
in præsenti) sic etiam in cōcil. et in duob. veterib. Gregor. in præcedenti, Cont. et alij.
vel in) malo, siue in, ut est in concil. et in Gregor.
quasi pro vno) sic in concil. quasi de vno, vetus Greg. vox quasi in duob. Tarr. nō est. ut editum est. alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.
nullus error) est, additur alia manu in vno Tarr. non male.
Post huius capitis verba est in concil. Quod autē mulier pro furto etc. ut d. c. 2. de diuortijs. Illud nō omittā, mihi videri partem huius capitis poni debuisse sub titulo de sacra vnctione, cetera sub titulo de obseruatione ieiuniorum.
Cap. 10. Isidorus in libro etymologiarum) sic etiam Raim. et Cont. iij. pro in, est in vet. Tarr. non recte. lib. 5. addit Cont. in marg. mendose. scribe, lib. 18. cap. 15.
Forum est exercēdarū etc.) sic etiā Isid. editus, exce pro verbo est, quod in ueteribus libris exstat. Forum pro Forus, Barcin. et unus ex ueteribus Isidori libris aptius. dicebatur enim Forum Romanum, de quo agere uidetur, cum de rostris mox loquatur. Melius Varro lib. 4. Quo cōferrent suas controuersias, et quæ uendere uellēt, et quo quæq. ferrent, forū appellarunt. ubi quid generatim additū, ab eo cognomē, vt boarium forum, forum olitorium. Est igitur a ferendo forū, vt a tegēdo toga, et vt cistophorus, oenophorus, Christophorus ἀπὸ τοῦ φέρειν, vt alia permulta, nō a fando. nec litiū tātū causa, sed etiā legū, et comitiorū, et cōcionū, et aliarū rerū gratia.

a Phoroneo Rege, qui primus Græcis legem dedit) leges, iudiciaque constituit, idem Isidor. lib. 5. c. 1. apud Grat. dist. 7. c. 1. hæc etiam origo inepta est. cum forum a Romulo, et Tatio institutum nihil habeat commune cum Græcorum Regibus. leges dedit, est in veterib. Isid. libris aptius, vt editum est, Raim.

hæc loca. & prorostra &c.) Omittunt omnia hæc Raim. et Cont. qui locus et rostra vocatur, Isid. edit. aptius. quam pro rostra, quod tamen in veterib. libris sic est, et pro rostris habitã orationẽ, aut statuam positam dicimus. ineptum autem est forũ dici appellatum esse rostra, siue prorostra, verius dicemus in foro rostra fuisse; ante rostra comitiũ parte in fori, vbi aliquando iudicia habebantur.

ab eo qui) scribe quod pro qui, vt est in Barcin. et in lib. Tarr. et apud Isid.

ex bello Punico etc.) sic etiam Isid. sed apud Liuiũ antiquiora sunt rostra bellis Punicis ex Antiatum, ni fallor, nauibus.

rostra ablata) rostra earum ablata, veteres Isidori libri soli non male.

ut essent in signo huius victoriæ) esset pro essent, vetus Tarr. vt esset huius insigne victoriæ, Isid.

Constat autem forus causa lege, iudicio) sic Raim. iudice pro iudicio, Isid. optime. vt editũ est, Raimund. et Cont. forum pro forus, iterum Barcin. aptius, et vetus Greg.

Causa uocata a casu, quo uenit) euenit, veteres Isid. libri. verbum vocata non est in duob. veteribus Greg. dicitur, addit Cont. et alij. Causa vocatur a casu, quo euenit, Isid. editus. verbum est additur aliena manu post verbũ vocata in vno Tar.

est enim) hæc in vet. Tarr. solo desiderantur.

nec dum) sic Isid. et duo veteres Greg. nedũ, Cõt. et alij quidam non recte.

proponitur) præponitur, vetus Isidori liber solus.

dum discutitur, iudicium) est, addit Isid. tantum.

dum finitur) dum definitur, vetus Tarr. solus. Mihi hæc etiam verba minus placent. tam enim causa est, dum discutitur, quam iudicium; et cũ finitur, causa, et iudicium finitur. nec minus iustitiæ locus est in quacumq. parte iudicij, quam in fine.

iustitia) est, additur in veteri Isid. libro.

Vocatur autem) sic Raim. et vetus Isid. Vocatum autem, alter vetus, et editi libri. omnia in veteri Tarr. desiderantur. Vocatum est autem, tertius Isid. uetus liber.

iuris status) statio, vetus Tarr. solus.

inquisitio) sic omnes libri, ego anquisitio, vt apud Varronem lib. v. de lingua Latina.

& auctores) et actores, duo Tarr. et Isid. et duo veteres Gregor. vt editum est, Cont. et alij.

& prepositos) sic etiam Isid. et vetus Gregor. vox et non est in altero veteri Raim. libro, neque in Contiano, et alijs.

questores vel quæsitores) sic Isid. et Raim. et addũt ante hæc verba duo Tarr. non recte. De Quæstoribus hæc Varro. lib. 4. Quæstores a quærendo, qui conquirerent publicas pecunias, et maleficia, quę Triumuiri capitales nunc cõquirunt. ab heis postea, qui quæstionum iudicia exercẽt, Quæstores dicti.

Negotium multa significat) sic etiam Isid. editus, et vetus Greg. multam pro multa, alter vetus non recte. signat pro significat, Cõt. et alij mendose. Negotium autem multa sign. complectitur, veteres Isid. libri.

res alicuius, cui) sic Isid. et duo veteres Gregor. alicuius rei, cuius, Cont. et alij.

actionem causæ) actum causæ, Barcin. tantum.

quod est) quæ est, veteres Isidori libri, et vetus Greg. tantum.

& dictum) sic Isid. est, addit vnus Tarr. et Raim.

quasi nec otium) sic etiã Isid. hæc omittunt Raim. et Cont.

idest sine otio) sic Isid. et Raim. quod sit sine otio, vetus Tarr. non male.

Iurgium dicitur) sic Raim. dictum, Isid.

causam dicunt) ducunt, vetus Isid. liber.

disceptant) sic etiam Raim. disceptent, Isid. non male.

Lis) sic Isid. Lis autem, Raim.

de qua) de quo, vnus ex veteribus Isid. libris.

Causa autem aut) vox autẽ neq. apud Isid. est, neque in duobus Tarr. neq. in Greg. Causa, vetus Raim. liber alijs omissis.

Vnde dictum est) sic etiam Raim. Vnde et dictũ, Isid.

i. argutum inuentũ) sic Isid. editus. quasi pro idest, vetus liber. vox idest non est in duob. veteribus Gregor. argute inuentum, Cõt. et alij. mihi neutrum placet. est enim mentum productio verbi; sic testamentum, et pauimentum, et calciamentum.

constat) constitit, vetus Tarr. solus. consistit forte.

In omni autem negotio sex personæ quæruntur) iudicio pro negotio, et requiruntur pro quęruntur. Isid. edit. In omne autem iudicium sex personę quæruntur, vetus liber. iudicio pro negotio, cetera, vt edidimus, duo alij veteres libri. In omni quoque negotio hæ personæ quæruntur, Raimund.

Iudex, accusator, reus, et tres testes) quatuor genera personarũ enumerantur a Fabiano Papa epist. 2. in-

& iudices electi, accusatores idonei, defensores congrui, atq. testes legitimi. viden. Iuo lib.4.tit. 7.c.27. Panor. et parte 6.c.321. decreti, et Ansel. lib.3.tit.72. et Grat.4.q.4.c.1. Ego non video, cur accusator potius dicatur, quam actor; neq. cur tres testes sint necessarij. cum in multis causis nullis testib. sit locus, et in alijs duob. testib. probatio fiat. Nullis testib. opus est, cum probatio vel tabulis, vel confessione reorum constat. item cum in iure controuersia est, aut quia lex obscura est, aut quia alteri legi est contraria. accusator, alias actor, est in vet. Gregor.

Iudex dictus est) verbum est omittitur ab Isid. et a Raim. non est in vno Tarr. est apud Iuon. lib. 8. tit.4.c.36. Panor. ex lib.20.c.3. mēdose, et apud Grat.23.q.2.c.1.

quasi ius dicens populo) sic Isid. editus, et veteres duo, et Raim. quia ius dictat populo, Iuo, et Grat. dicat pro dictat, mutari posset, ut vidi in veteri Grat. libro. vox populo in tertio Isid. libro veteri non est.

siue quod iure disceptet) sic omnes vno excepto veteri Isid. libro, in quo est, in iure, pro iure. ego malim, siue his, qui iure disceptent. sed Isidorus edita scripsit. at prius dixerat de iurgio; quod his, qui causam dicant, iure disceptant. de quib. falsum est, quod sequitur; iure disceptare est iuste iudicare.

non est autem) sic Isid. editus, enim, vetus liber, et Iuo, et Grat. ergo, Raim.

Accusator vocatus) sic Isid. editus. est, addit Raim. Accusator dicitur, duo Tarr. vocatur, vet. Isid. liber.

quasi adcausator) sic etiam Isid. et duo veteres Gregor. sed in altero vox quasi aliena manu addita est. quasi causator, Cont. et alij.

quia ad) qui ad, vetus Isidori liber tantum.

eum, quem) vox eum non est in veteri Tarr. solo.

quae petitur) sic multi Gregor. et veteres Isid. qua pro quae. Isid. editus, et vetus Raim. liber.

nuncupatus) sic vetus Isid. liber, est nuncupatus, vnus Tarr. nuncupatur, alter Tarr. et Isid. editus, et Raim.

quia quamuis) qui pro quia, vnus ex veterib. Isid. libris.

quamdiu iudicium) quādiu in iudicium, duo Tarr. quamdiu in iudicio, Isid.

superstites dicebantur) vocabantur, vnus Tarr. solus.

super statum causae) sic etiam Isid. super causae statu, Raim.

testes vocantur) sic Isid. editus. vocari, vetus liber, et vetus Tarr. vocati sunt, Barc. sunt vocati, alij duo veteres Isidori libri.

Testes autem considerantur) sic etiam Raim. Testis autem cōsideratur, Isid. editus. enim pro autem, veteres Isid. libri. cetera, vt editus.

non seruus) et non seruus, vnus Tarr. tantum.

saepe seruus) vox saepe desideratur in vet. Tarr. et in vet. Gregor. ceteri habent.

supprimit) supponit, vetus Tarr. solus.

varium, et mutabile semper femina) sic Isid. editus. mutabile genus, vetus liber nō recte. producit, addit vnus Tarr. alia manu nō recte, et duo veteres Greg. testimonium semper femina producit, Cōt. et alij, quod plenius est, sed nō verius. Verba enim sunt Maronis in iiij. ut edidimus.

fide non creditur) fide carebit, Barc. et Isid. et Raimun. fidei eius non creditur, duo Tarr.

cum scelerato habere commercium) sic etiam vetus Gregor. cum scelerato homine etc. Barcin. et alter vetus Gregor. et Cont. et alij. societatem pro commercium, Isid. editus, cetera, ut edita sunt. cum sceleritate habere societatem, unus ex veterib. Isid. libris.

Duo sunt etc.) haec omittunt Raim. et Cōt. Duo sunt autem etc. tres Tarr. et Isid. editus. Duo autem sunt, veteres libri.

silentio obtegunt) sic Isid. silendo pro silentio, Barcin. protegunt, vetus Tarr.

Cap.11. Idem in eodem) Idem, Raim. et Cont. alijs omissis. adde lib. v. cap. xxiij.

ex pace conueniens scriptura) sic omnes. sed mihi haec nō placent. potest enim pactum fieri extra pacem. et sine scripto.

ac moribus) aut pro ac, unus ex veterib. Isid. libris.

probata) cōprobata, Barcin. et duo. Tarr. et Isid. et Raim.

dictum pactum) sic etiam Raim. et dictum est pactū, Isid. editus. verbū est in veterib. libris nō est. Post verba huius capitis addit Isidorus: ab eo, quod est pango. unde et pepigit foedus. Placitum quoq. similiter ab eo, quod placeat. Alij dicunt pactum esse, quod uolens quisq. facit, placitum uero etiam nolens compellitur. etc. paco pro pango, est in veteri libro, pango in alijs duob. et placet pro placeat, et quid pro quisq. in uno, quis, in altero.

Cap.12 Idem in eodem) sic etiam Raim. et Cont. Idem, Barcin. alijs omissis. adde cap.25.

Ius dictum est a iuste possidendo) est autem ius a iustitia appellatum, Vlpian. cap.1. de iustitia, et iure. neutrum placet, cum haec nomina, iustus, iuste, iustitia originem ducant ab hac uoce IVS. iure pro iuste, duo Tarr. et Raim. iure, olim tertius Tarr. mox additum, vel iuste. Isidori verba repeti altius debent. Res sunt, quae in nostro iu-

re cōsistunt. Iura autem sunt, quæ a nobis iuste possidentur, nec aliena sunt. Dicta autem res a recte habēdo, ius a iuste possidendo. Veterib. inter bona, et res hæc differentia fuit: ut in bonis multa bona fide possessa numerarent; at quæ iure Quiritium haberent, res potius, et iura dicerent, quam bona. Viden. Theophilus tit. de libertinis in fine lib. 1. Instit.

quod iuste; hoc iuste, quod bene) sic etiam Raim. quod recte; hoc recte, quod bene, Isid. editus. sed in veterib. est. quod recte; hoc recte, quod iuste; hoc iuste, quod bene. plenius. sumpsit hęc Isid. ex verbis Aurelij Augustini epist. 54. quę Grat. refert 14. q. 4. c. 11. Hoc enim certe alienum non est, quod iure possidetur; hoc autem iure, quod iuste; et hoc iuste, quod bene. sic etiam Grat. sed post illa, hoc autem iuste, addit, possidetur.

quod autem male possidetur, alienum est) sic etiam Raim. omne igitur, quod male possidetur, alienū est, August. et Grat.

quod vel suis male vtitur) qui pro quod, Barcin. aptius, et duo Tarr. et Isid. et Raim. male autē possidet, qui male vtitur. Aug. et Grat. abutitur is quidem suis, non vtitur; sed nō ideo male possidet.

Post huius capitis verba addit Isidorus. Possidet autem iuste, qui non irretitur cupiditate. qui autem cupiditate tenetur, possessus est, nō possessor. Bona sunt honestorum, seu nobilium, quæ proinde bona dicuntur, ut nō habeant turpem usū, sed eis homines ad res bonas utātur. Hęc Isidorus satis pie, sed parum ex sententia iurisconsultorum. Vetus autem est. Quam quisq. norit artem, in ea se exerceat.

Cap. 13. Paschasius Papa ij.) Paschasius, vetus Gregor. alijs omissis. Paschaus, alter vetus, et Cont. et alij. Paschalis Papa ij. Barcin. et tres Tarr.

Sa. Martini) sancti Martini, tres Tarr. et Raim. sancti Marini, quartus Tarr.

Causa Carpen. plebis etc et infra) sic etiam Raim. et Cont. excepta voce etc. Carda Tarpen. plebis, Barcin. mendose. Integram clausulam nōdum inueni.

Ceterum primitia) vox Ceterum in vet. Tarr. solo desideratur.

in solis ecclesiarum bonis) Alberici, et Hugonis veterum interpretum opiniones Ricardus Anglus refert, cuius intelligantur esse bona ecclesiarum. Ricardi verba inuenies in scholijs Gregorianæ collectionis.

decima, oblationes) decimæ, et oblationes, Raim.

offeruntur) sic Raim. conferuntur, Barcin.

per manum vel potestatem) per potestatem, Raim. et Cont. alijs omissis.

contra domini) contra Deum, Raim. et tres Tarr.

institutiones) sanctiones, tres Tarr. et Greg. 9.

Cap. 14 Hieronymus super Osee) sic etiam Raim. et Cont. cap. 10. addit Cont. et alij in marg. sed nō sunt Hieronymi verba, sed scholij veteris, quam glossam inter lineas dicunt; et sumpta potius videntur a Seruio lib. 1. Georgicor. Vergilij.

Innouate nouale) sic Raim. Verba prophetæ interprete Hieronymo hæc sunt. Arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob. Seminate vobis in iustitia, et metite in ore misericordiæ; innouate uobis nouale. At Lxx. his uerbis usi sunt. καὶ παρασιωπήσομαι ἰούδαν, ἐνισχύσει αὐτῷ ἰακώβ. σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, τρυγήσατε καρπὸν ζωῆς. φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως. Quorum verborum vetus interpretatio a Hieronymo relata hæc est. Et reticebo Iudam, roborabitur sibi Iacob. Seminate vobis in iustitia, vindemiate fructū vitæ. illuminate uobis lumē scientię. Hęc interpretatio Lxx. aufert a nobis noualia. sed ea repetamus ex Hieremia c. 4. Nouate uobis nouale, et nolite serere super spinas. νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρετε ἐπ' ἀκάνθαις.

Nouale est ager nunc primum præcisus) sic etiā Raimund. cum pro nunc, Barcin. et duo. Tarr. quorum alter habet, præscinditur pro præcisus. est, additur in Barcin. tunc primum procisus, glossa inter lineas. Seruius in bucolicis eclog. 1. cū Maro dixisset, Impius hæc tam culta noualia miles habebit. Noualia noua rura, quæ per singulos annos renouantur per semina; vel noualia dicūtur, ubi silua tollitur. et lib. 1. georg. ad illa carmina. Alternis idem tonsas cessare nouales, Et segnem patiere situ durescere campum. Tonsas nouales, idest agros messes. Dicimus autem has nouales, et hæc noualia. Proprie nouales sunt tunc primum arua proscissa.

TIT. XXXVII. DE REGVLIS IVRIS.

C*AP. 1. Omnis &c.*) Ante hæc verba adde, Ioannes Chrysostomus, vt est in Barc. et tribus Tarr. et in Greg. Chrysostomus super Matthæum, Grat. siue Palea 27. q. 2. c. 4. eisdem verbis addit Iuo parte 8. c. 233. decreti, cap. 109. et in marg. homilia 32. in Matth. in opere imperfecto, quod placèt. sed id opus incerti esse dicitur. eadē homilia exstat in extremo volumine 2. eiusdem Chrysostomi, vbi aliæ 27. homiliæ exstant, hac inscriptione: In inuentione sanctę crucis homilia 21. In illo tēpore accesserūt ad Iesum etc. Matth. c. 19. In Contiana editione Gratiani additur

ditur in marg. homilia 16. non recte, et c. 1. eiusdem quæst. quod est ex eadem homilia, et a Cōtio c. 2. appellatur, adscriptum est, homilia 26. idem erratum est in libris Antonij Democharis. Sunt autem hæc verba addita post illa Christi: Amen, amen dico vobis, quicumque dimiserit vxorem suam, excepta causa fornicationis, moechatur.

per quascūq. causas nascitur) sic Palea, et Raim. nasci solet, uetus Tarr. quas pro quascumq. Chrys. vtrubiq. et Iuo. Græcis verbis caremus.

per easdem dissoluitur) sic etiam Palea, et Raim. dissolui meretur, vetus Tarr. per ipsas absoluitur, Chrys. vtrubiq. et Iuo.

Post hæc verba addit Chrysost. Matrimonium enim non facit coitus, sed voluntas: et ideo non illud soluit separatio corporis, sed separatio voluntatis etc. sic d. hom. 32. illud nō soluit, d. hom. 32. et Iuo, qui omittit vocem separatio posteriorem. non soluit illud, Palea, qui etiam omisit eādem vocem separatio. Eadē verba refert Grat. d. c. 1. eiusd. quæst. Matrimonium quidem non facit etc. cetera, vt Palea.

Cap. 7. Omnis vero, qui etc.) Adde ante hęc verba, Eleutherius Papa, vt est in Barc. et in tribus Tarrac. est autē hæc sententia in epist. 1. ad vniuersas ecclesias Galliæ. eius verba refert Iuo parte 6. c. 318. decreti, qui hunc appellat xij. Petri successorem, c. 316. eadem refert Ansel. lib 3. c. 28. Eisdem verbis vtitur Felix epist. 1. ad Paternum Epm; cuius partem refert Iuo d. parte 6. c. 329. et 330. Eadem verba inueniuntur, vt ex concilio Nicæno sumpta in epista Iulij Papæ ad Orientales cap. 25. in concilijs. eadem posuit Hadrianus Papa in epist. ad Epm Mediomatric. cap. 8. vt apparet in concil. et refert Ansel. lib. 3. c. 88. Deniq. eisdem fere verbis vtitur Anianus interpres Codicis Theodosiani in nouella Valentiniani, et Marciani Imperatorum, titulo neminē exhiberi etc. Sed in his vox Omnis omittitur, pro qua apud Eleuther. et alios scriptum est, Illi vero, qui etc. vox vero in veteri Tarr. et in Barcin. desideratur. Ille vero, habet Iulius, et Hadr. et Iuo. d. c. 330. et Ansel. d. c. 28. Iulius apud Suriū Illi nō Ille, habet. De iudice suspecto, vetus Tarr. ante hoc caput habet miniatulis litteris.

si iudicem suspectum habuerit) sic Eleuth. et Hadr. et Iu od. c. 318. et Ansel. vtrubiq. et Anianus. habuit, vetus Tarr. si iudices suspectos habuerit, Felix, et Iulius, et Iuo d. c. 330.

liceat appellare) Primates, addit solus Felix. Primatē, Iulius in veteri epitome canon. Initio huius capitis addi potuit, Pars cap. Siquis super quibuslibet. Integra clausula exstat in concil. apud Eleuth. et Felicem, et Iulium, et Iuon. d. c. 318. et 329. et Ansel. d. cap. 28. Si quis clericus super quibuslibet, habet Hadr. in concil. et apud Ansel. d. cap. 88. Si quis aduersarium, Anian. At Grat. 3. q. 6. c. 17. vt Hadr. omissis verbis huius capitis, Sixto relata verba adscribens non sine mendo.

Cap. 3. Augustinus in epistola ad Romanos) adde c. 14. quamquam ego hæc non legi apud Aurel. Augustin. sed in scholijs, quę glossa ordinaria dicuntur.

Qui autem infirmus est, olus manducat) verba Latina Pauli hæc sunt. Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationib. cogitationū. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autē etc. τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει.

infirmum, qui cibum discernit) cibos pro cibū, Barcin. et tres Tarr. Infirmus. Qui cibos discernit, putans alios mundos, alios immundos; eo quod Iudęi prohibiti sunt edere; hūc, scholiū plenius.

ne cum) nec cum, vetus Tarr. solus.

de manifestis autem iudicandus est) iudicādum est, Barcin. et tres Tarr. De manifestis iudicandum, et non occultis. schol. alijs omissis. sunt autē hęc posita post alia verba Pauli. Et qui non manducat, manducantem non iudicet. καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω. Post edita verba additur in scholijs. Manifesta vero sunt, quæ nō possunt bono animo fieri, vt sunt stupra, blasphemiæ, furta, et huiusmodi; de quib. iudicare nobis permittitur. Eadem fere verba sunt Bedę cap. 7. hoc titulo.

Sed ea, quæ dubium est) dubia sunt, vnus Tarr. solus.

interpretemur) interpretamur, Barcin. tantum.

vt de cibis, & infra) vt de cibis. quia possunt bono animo, et simplici corde sine vitio concupiscentiæ quicumq. humani cibi indifferenter sumi, schol. plenius. hæc, et ea, quæ sequuntur, in Barcin. omissa sunt.

Stabit autem hic. innuit, quod &c.) mendose punctum, quod poni debuit post vocem autem, positum est post vocem hic. sunt vero Pauli verba, Stabit autem. cetera Augustini, siue alterius interpretis. Tu quis es, inquit Apostolus, qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit. Stabit autem. potens est enim Deus statuere illum. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι αὐτόν. pro statuere, stare facere, dici posset.

auertere) Post hoc verbū addunt scholia. et plus salu-

salutem, quam mortem reorum optare; et in futuro spem boni habere, et si aliter sit in præsenti.

Cap. 4. Gregorius vij.) sic etiam Raim. et Cont. scribendum est, Gregorius Ioanni Epo Rauennati, vt lib. 2. epist. 54. cap. 93. indict. 11. registri B. Gregorij. Hoc autem est cap. 5. in Barcin. et tribus Tarr. in quib. est caput 4. quod nobis est octauum.

Quod latenter &c.) Ante hæc verba potuit addi, Pars cap. Non multum. ex registro, vbi integra clausula videnda, et apud Grat. siue Paleá dist. 100. c. 7. et 8. et Ansel. lib. 6. cap. 87. Reprehenditur Ioannes, quòd pallio extra missarum tempus vteretur, illo se consuetudine suæ ecclesiæ defendere solebat. De hac igitur consuetudine post alia sic ait. Nam et de ipsa cõsuetudine tuę, quam opponis, ecclesię, quę vobis olim, vt a patrib. vestris probaretur, scripsimus; quam nos satis sollicitudinem gessisse cognoscite, inquirentes si hos nostros Petrum diaconem, atq. Gaudiosum Primicerium, nec non et Michaelium Defensorem sedis nostrę, vel alios, qui pro diuersis respõsis Rauennã a nostris decessorib. sunt transmissi; et hæc te in præsentia sua egisse, districtè sibi negauerunt. Apparet igitur secreto non potuisse geri, nisi quod vsurpabatur illicite. vnde quod latenter etc. sic in edito libro. secretissime pro secreto, est in veteri, et nõ posse pro non potuisse.

per vim, & illicite) aut per vim, vel alias illicite, Raim. hæc nulla sunt in registro.

introductum) sic Raim. sub introductum, regist.

sub, ni fert) persistere, regist. vt editum est, Raim. Quæ post verba huius capitis in registro sequũtur, illic videri poterunt. et in extrema epistula sunt verba, quę Grat. refert dist. 93. c. 22. Illud autem. et Ansel. lib. 7. c. 160.

Cap. 5. Idem Parmensi) Idem, Barc. et vetus Tarr. altera voce omissa. Narniensi Epo, duo alij Tar. Naruen. Epo, vetus Raim. liber. Varien. Cont. et alij. Sed scribendum est, Narsi Patricio. vt est lib. 1. epist. 6. registri B. Gregorij. Hoc est c. 6. in Barcin. et trib. Tarr. vox Patricio in veteri registro non est.

Cum in contemplatione &c. et infra) sic etiã Raim. et Cont. excepta voce etc. Integra clausula ex registro hæc est. DVM contemplationis alta descripsistis; ruinæ meæ mihi gemitum renouastis qui audiui, quid intus perdidi, dum foras ad culmen regiminis ascendi immeritus. sic in vno edito. descebitis pro descripsistis, est in veteri libro. Dum contemplationis dulcedinem alte descripsistis, est in altero edito, et foris pro foras, aptius.

In ipso causæ initio non est a quæstionib. inchoãdum) sic etiam Raim. et Cont. Omnes interpretes quæstiones tormenta interpretantur. at Gregorius questib. hoc est querellis scripsit. Alterius eius verba referam. De causa autem fratrum nostrorum, vt scripsisti, ita futurũ, si Deus adiuuet, æstimo, de qua modo serenissimis rerum dominis scribere omnino non debui, quia in ipso initio nõ est a questib. inchoandum. sed dilectissimo filio meo Honorato diacono scripsi, vt ea oportuno tempore eis congrue suggerat, et mihi responsum sub celeritate indicet. Hæc in altero edito libro mendosa sunt. existimo pro æstimo, est in altero edito.

Cap. 6. Idem clerico, & or. Medialenen.) clero, et ordini, pro clerico, et or. duo Tarr. aptius. clero pro clerico, Barcin. clero, et ordini, et plebi Viennensis ecclesię, regist. lib. 7. epist. 78. sed in indice est, Vienensis pro Viaennensis, Mediolanẽsis, vt nunc habet registri liber. Hoc est c. 7. in Barcin. et in tribus Tarr.

dum quisque) similiter, vetus Tarr. dum quisquis, regist. non recte.

Post verba huius capitis est in registro. Quod nos prouidentes, ne hoc vestræ contingere possit ecclesiæ, eius curã, vtilitatesq. Honorato presbytero ad præsens committendas esse prospeximus, quatenus res, vtilitatesq. ecclesię per eum procurari valeant, et in edis omnibus custodiri. sic in veteri libro est. eum procuratori, est in altero edito. eum procurari, in altero non male. Cetera in registro videantur.

Cap. 7. Beda in homilia) homel. vetus Greg. non recte. homilijs, duo Tarr. et Cõt. et alij non male. Beda in Lucam lib. 2. c. 24. hæc scripsit. Hoc est c. 8. in Barcin. et in trib. Tarr.

Estote misericordes &c.) sic etiam Raim. et Cont. Integra clausula Lucæ c. 6. hæc est. Estote ergo misericordes, sicut et pater vester misericors est, γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. Apud Bedam hæc non sunt, sed quæ sequuntur. Nolite iudicare, et non iudicabimini. nolite condemnare, et non cõdẽnabimini. καὶ μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε. μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε.

existimo) æstimo, vetus Greg. solus.

ex fructibus eorũ agnoscetis eos) sic Beda, et Raim. a proex, vetus Tarr. vtrumque est Matthęi c. 7. Attendite a falsis prophetis, qui veniũt ad vos in vestimentis ouiũ, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. a fructibus etc. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. et post arborum exemplum, quæ bonæ bonos,

tharę malos fructus faciunt, addit. Omnis arbor, quę nō facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus etc. πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Græce bis A. dicitur, non Ex.

et stuprum) sic etiam Raim. vt stupra, tres Tarr. sicuti sunt stupra, Beda.

blasphemie, furta) sic Greg. 9. vel blasphemiæ, vel furta, Beda.

ebrietas) vel ebrietas, Beda. ebrietates, Barc. et tres Tarr. et Raim.

et similia) sic Raim. et si qua sunt talia, Beda. et his similia, duo Tarr.

de quib. nobis etc.) vide c. 3.

Cap. 8. Idem) scribendum, Stephanus Papa, vt est in Barcin. et trib. Tarr. et in Greg. est autē in cōcil. epist. 2. omnib. Epis. Hoc autē est c. 4. in Barcin. et trib. Tarr. sic rectius caput nonum Bedæ coniūgitur cum cap. 7. eiusd. Bedæ.

Quæ malitiose vsurpantur etc.) Recte Cōtius addit a Raim. prius omissa. sunt autē in concil. ex quib. addi potuit, Pars cap. Plurim. ū gaudemus. hoc enim est eius epist. initium. nos huic loco apta referemus. Audiuimus enim vos a quibusdam accusari nō tā pro vestra culpa, quam pro eorū libitu; vt vestra rapere possint: et ideo vos nimis affligi, et concuti, in tantum; vt etiam a sedib. proprijs pellamini. et tali occasione ecclesię facultates, vestræq. vastētur, ac deprædētur. Ista carissimi non oportet fieri, nec denuo replicari. tamen necesse est, quæ toties vsurpātur etc. sic veteres editiones concil. facultatesq. vestræ, Suriana nō recte. et necesse est, vt quæ, nō male.

et ne ulterius prohibeantur) sic etiam Cont. ipsius replicentur, et prohibeantur, concil.

a Epis) sic in concil. et in Greg. ab Epis, Barc. et vnus Tarr. manu recenti, non recte.

reputatur) sic Raim. reputabitur, concil.

et violare a quoquam) addunt concil. et Barc. et tres Tarr. et a quoquam violari, Raim.

Post huius capitis verba est in concil. Nullus etiam Eporum etc. vt apud Burch. lib. 1. c. 142. et Iuon. parte 5. c. 255. decreti, et lib. 4. tit. 6. c. 6. Panor. et Grat. 2. q. 2. c. 3.

Cap. 9. Idem) sic etiam Raim. et Cont. ordine horum capitum mutato. refertur autem vox Idē ad Bedam, qui c. 9. ad Marci euang. hęc scripsit;

Qui scandalizauerit etc.) scādalizauerit, tres Tarr. et Raim. aptius. Integra clausula Marci c. 9. est hæc. Et quisquis scandalizauerit vnū ex his pusillis credentib. in me; bonum est ei magis, si circumdaretur mola asinaria collo eius, et in mare mitteretur. καὶ ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

vtilius scandalum nasci permittatur) permittitur, Raim. et duo Tarr. vtilius est, tertius Tarr. Bedę verba sunt hæc. Notandū sane, quod in nostro bono opere aliquando cauendum est scandalū proximi, aliquando verò pro nihilo contemnendum. In quantum enim sine peccato possumus, vitare proximorum scandalum debemus. Si autē de veritate scandalum oritur, vtilius permittitur scandalum nasci.

quam veritas relinquatur) sic Beda, et Raim. quā ut pro quam, duo Tarr.

Cetera apud Bedam videantur.

Cap. 10. Augustinus) sic etiam Raim. et Cont. fontem, qui digito demonstret, nondum inueni.

quam debeat, fieri) facit, quam debeat, vetus Tarr. tertius, addit editis Barcin. debet pro debeat, vetus Greg. vt editum est, Cont. et alij.

Cap. 11. Idem in libro de pænitentia) sic etiā vetus Greg. sapientia, Cont. et alij non recte. pænitentia, in marg. Cont. vt editum est, Grat. de pænit. dist. 1. c. 1. sumitur ex libro de vera, et falsa pęnitentia c. 14. vt recte notat Ant. Demochares.

Defleat peccator, quia offendēs in vno præcepto) vox præcepto nō est in Greg. Defleat etiā, quoniā in vno offendens, August. quoniam offendens in vno, Grat. cetera, vt Aug.

factus est omnium reus) sic etiam Grat. et Raim. factus est omnium per ingratitudinem reus, August. plenius. sumuntur hæc ex epist. Iacobi c. 2. Si autem personam accipitis, peccatum operamini redarguti a lege. quasi transgressores, quicumque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. Hæc quo pacto intelligi debeāt, docent B. Iacobus, et Aur. Aug. vide etiam cap. xlt. de pænit. dist. 5.

Cap. 12. Beda super Marcum) sic etiam Raim. et Cont. adde c. 2. in fine. verba tamen Bedæ sunt alia, vt mox dicemus.

Quod nō est licitum in lege, necessitas licitum facit) sic etiam vetus Greg. facit licitum, Cont. et alij, vt editum est, scholia, siue glossa ordin. ex Beda. Si enim et mādatum est sabbatum custodiri, vt tamen, si necessitas esset, reus non esset, qui sabbatum violasset. Ideo sabbato circumcidi nō est prohibitum, quia necesse erat fieri. Nā et Iosue muros Hiericho septem dieb. cum exercitu circuiuit, et Machabæi necessitate instante sabbato

to pugnabant. Vnde discipulis esurientib. quod licitum non erat in lege, necessitate famis factū est licitum. Beda.

nam & sabbatum custodiri praeceptum est) sic etiam Raim. et Cont. vox et in duob. Tarr. fuerat omissa, in altero addita est. apud Bedam hæc non leguntur, sed ea, quæ supra scripsimus.

Machabei tamen sine culpa in sabbato pugnant) sic etiam vetus Greg. culpa sua, Contius, et alij. itē pugnabāt, pro pugnāt, quod etiā est in vno Tarrac. autē pro tamē, habet vet. Tarr. Machabęi in sabbato pugnāt, glossa. verba Bedæ retulimus.

sic & hodie si quis ieiunium fregerit ægrotus, non tenetur) habetur, vetus Greg. olim, mox reus uoti nō habetur, quod est in Contiano, et alijs. reus voti, additur editis in fine, in Barcin. reus nō tenetur, est in vet. Tarr. reus voti non tenetur, est in alijs duob. Tarr. sic, et hodie in ieiunijs si quis ieiuniū fregerit ægrotus, reus nō tenetur, glossa ord. Talis hæc causa est, qualis hodie in ieiunijs legitimis, vbi si quis æger ieiuniū corruperit, nulla ratione reus tenetur. Beda.

Cap. 13. Indignum est etc.) Adde ante hæc verba, Lucius iij. Decano Lundon. vt est in Barc. Lundun. in vno Tarr. Ludon. in altero Tarr. nō recte. Lucius iij. Raim. et Cont. alijs omissis, et Barcin. c. 2. de excessib. prælat. collect. 2. Eboracen. Archiepo, et Lendon. Decano, et Abbati de Filien. d. c. 2. editū est ex vno libro Tarr. Lundon. siue Lund. pro Lendon. ex altero Tarr. et Decano Biden. est in tertio Tarr. Abbati Dis. pro de Filien. est in d. altero Tarr. de Fi. in d. tertio. Addi etiam potuit, Pars cap. Retulit nobis. ex d. c. 2. vbi integra clausula exstat. illic etiam legitur, Indignum siquidem est etc. vt edidimus, Raim. et Cont. verbum est in vno Tarr. aliquando desiderabatur.

facere quis homagium) sic etiam Raim. facere homagium quisquam, d. c. 2. quis facere homagiū, Barcin. d. c. 2. Est autem operæ pretium totum illud caput 2. perlegere.

Cap. 14 Gregorius in registro) sic etiam Raim. et Cont. Gregorius Papa Ioanni Epo Constantinopolitano, Ansel. Lucen. lib. 6. c. 157. decreti, et regist. li. 2. epist. 52. c. 91. Indict. 11.

Quamuis causa &c. & infra) sic etiā Raim. et Cont. excepta voce etc. Integra clausula in registro est hæc. Quamuis causæ cōsideratio me monet ad scribendum; tamen et caritas impellit; quia et semel, et bis sanctissimo fratri meo domno Ioāni scripsi; sed nō eius epistolas recepi. alter enim mihi sæcularis quidam sub eius nomine loquebatur. In veteri libro pro me monet, est mouet, solū: et pro tamen et est, tamen me: et pro quia et, est, quia tantum. In altero edito est, me monet, cetera, vt in altero edito.

Quid esse ulterius &c.) hæc recte addidit Contius omissa prius a Raim. sed non recte a librarijs posita sunt ante illa (et infra) Plura refert Ansel. et in registro sunt, ex quib. apparet, qua de re agatur. Scripserat B. Gregorius ad Ioannem de causa Ioannis presbyteri, et de quæstionib. monachorum Isauriæ, quorū vnus, inquit, et in sacerdotio positus in ecclesia vestra fustibus cæsus est. Rescripsit Ioānes nescire se, de qua causa scriberet. Tum addit Greg. Ad quod rescriptum vehemēter obstupui, mecum tacitus voluens: si verum dicit, quid esse etc. sic est in veteri libro, et apud Ansel. scriptum pro rescriptum, est in editis duobus; et tactus pro tacitus; in altero ex editis. obstipui pro obstupui, fuit olim in veteri Ansel. libro, quod antiquitatis amatores nō reiiciēt. Quod pro Quid, est in veteri Tarr.

talia erga) scribendum, talia erga, vt est in quattuor Tarr. talia contra, regist. et Ansel. et Cont.

& ipse) vt ipse, Cont. solus, non recte.

qui praeest) sic etiam Cont. qui præsto est, regist. et Ansel.

non enim potest) sic etiā Cont. Non potest, Raim. quæ enim potest, regist. et Ansel.

oues comedit) sic regist. et Ansel. et Raim. oues rapit, duo Tarr.

Post huius capitis verba addit regist. Si autem sciuit Sanctitas vestra etc. multis verbis aduersus mēdacium dicētis se ignorare, quæ sciebat, agit. quæ omisit etiam Ansel. alijs verbis eiusd. epistulæ relatis.

Ad extremū admonere lectores visum est, duo mihi molesta fuisse in hoc titulo, alterum, quod pro regulis iuris nobis aliæ sententiæ proponātur. sed Bonifacius viij. hunc locum arripuit, et in calce libri sexti Decretalium vim maximam earum effudit, alterum est, quod neq. temporū, neq. personarum ratio habita est in ordine horū capitum. Debuerunt enim Eleutherius, et Stephanus Pontifices Maximi, qui ceteris omnib. antiquiores fuerunt, Chrysostomo, et Augustino præferri. Iam vero, omnia Gregorij capita, omnia Bedæ simul debuerant collocari. et quæ ex registro Gregorij sunt, oportebat ordine librorum, ex quib. sumebantur, referri. Gregoriana collectio habet etiam hac in re suos næuos. Sed vtilitate aliarum rerum vsi hæc illis compensemus.

Collectionis.1.lib.1.tit.9.post caput 8.

IDEM *Eboracen. Archiepo.* *Cap.9.*

DIGNVM est,et rationi cōsentaneum; vt qui litterarū sunt præditi,et honestis morib. adornati, prærogatiuā fauoris,et gratiæ nostræ obtineant,& spirituali † priuilegio decorentur honoris. Inde est, quod de te laudabili multorū testimonio audito, quod videlicet litterarū scientia,et honestis morib.sis ornatus †;de consueta clementia sedis Ap.indulgemus:vt si aliquando in ecclesia te,uel dignitatem * ad beneficium ecclesiasticæ dignitatis vocauerit;non obstante,quod non es de legitimo matrimonio natus,libere valeas ad beneficium,vel ad dignitatem assumi.Itaq.† quę tibi speciali beneficio indulgemus,non debeant alijs in posterum legē præfigere,nec in exemplū deduci.

† *speciali modo* † *ordinatum* † *ita quod forte*

Tit.12.post cap.1.

Idem Cesten.Epo. *Cap.2.*

DILECTAE in Christo filiæ Priorissa,& cōuētus de Tolosantia a sede Ap. quęsierunt:si iuuenis quidam suis genitalib. destitutus in presbyterum possit permissione canonica ordinari,nostramq.volentes in hoc casu distinctionem canonicam obseruari: mandamus,quatenus diligentius veritatē inquiratis;si ab hostibus sectus fuerit,aut medicis;aut nesciens carnis vitio reluctari,ipse sibi manum iniecerit,priores autem admittunt canones,si alias idonei sunt;tertiū velut homicidam sui statuunt puniendum.

Tit.16.post cap.3.

Ex concilio Tibur.† *Cap.4.*

† *forte Triburien.*

PRAECIPIMVS, vt vnusquisq. vestrum semper duas hebdomadas,vel trib. dieb.dominicis,seu festis eorum populum sibi commissum,documentis salutiferis ex sacra scriptura sumptis,in ecclesia post lectum euangeliū instruere studeat,et iubeat, vt nullus de ecclesia exeat,antequā a presbytero, seu diacono vltima laus,idest Benedicamus domino,dicatur;vel Ite,missa est,pronuntietur.

Tit.19.post cap.1.

Idem *Cap.2.*

STVDEANT summopere horas vigilantissima cura custodire Catholicæ:et in his diuinum officium persoluere,mox etenim, vt datum fuerit signū,festinato omnes ad ecclesiam concurrant:quoniam† nō pompatice,aut incomposite,aut inhoneste; sed cum reuerentia,et Dei timore ingrediantur. Sed quoniā aliud est ex toto dimittere,aliud pigre occurrere:qui autē tarde ad quodlibet diuinum officium occurrerit,dignum est,vt cum alijs in choro,sed omniū vltimi sedeāt; aut certe erubescere discant,in loco huiusce modi negligentius a pręlatis constituto stēt. Custodes prætere horarum distinctiones bene notent,vt s.signa certis temporib. pulsent.

† *quam forte*

Lib.4.tit.4.post cap.3.

Idem. *Cap.4.*

SOLET frequenter,vt audiuimus,euenire;vt super clandestinis coniugijs, quæ in Archiepiscopatu tuo sæpissime cōtrahūtur, multa litigantiū quęstione pulseris:cū ea sit inter cōtrahētes dissēsio,vt vnus matrimoniū factū asserat,et alter alteri cōtradicat. Ne igitur pro defectu testiū euacuetur;quod si fieret in publico,auctoritate ecclesię debēt corroborari:mo.fr.t. atq.man.qua. generaliter in ecclesia sub anathematis interminatione prohibeas;ne de cetero inter aliquos in abscōso,sed publice coram idoneis testib. spōsalia contrahantur;vt sic saltem,quod iuste fit,digno robore conualescat,(nec hęc † causa ambigua possint quæstione pulsari.

† *nec hac forte*

Idem *Cap.5.*

DE ijs,qui sponsas alienas rapiunt, antiqua,et synodalis sētētia seruetur.Quod si forte in ecclesia euētus talis reperiri digno scitur;et pro salutis,et pro religionis intuitu, potentia remedia circa eos quid debeant tēptare † Pontifices,sicut canonica,vt his vtamur verbis,docet auctoritas.quia durior * inquiras differo * durius,posterior quædā tra

† *tractare*

ctauit humanius. Nullo modo, ut ad maximā indulgentiam descendamus, alterius sponsę (raptor) sine publica transeat pœnitentia. Quod si huic obedire noluerit, sine vlla refragatione anathematizetur. fraudatores † vero illius iuxta modum culpæ, Epi † de cetero pęniteant. Si vero, quod non optamus, de gradu ecclesiastico de talib. nuptijs se cō sensorem, vel iniunctorē manifeste prodiderit; a gradu proprio repellatur; et si fuerit verisimilibus suspicionib. pulsatus, se purget.

† suffragatores forte
† ipsi, male.

Post cap.3.tituli.5.lib.3. collect.3.

Idem Archiepo, et capitulo Lundanen. *Cap.4.*

CVM secundū doctrinam Apostoli nō conueniens, vt vnus sit ebrius, et alter debeat esurire; ne iuxta instituta canonica tātū vni personę de redditibus ecclesiasticis debeat assignari, vnde scrupuloso corde alij mouecātur, qui ad dispēsationē Pōtificis sūt pro personarū meritis diuidendi: non sufficimus admirari, quod sicut aurib. nostris est relatū, in ecclesiæ tibi cōmissæ stipendijs, quod iniquum est, et absurdū, imperiti magistris,* non antiquis,* rudes emeritis pręferūtur. Vnde I. quōdā † filius Auernen. Comitissę ecclesiæ tuæ clericus plus potētia patris sui, quā prędecessoris tui spōtanea volūtate, vltra xx. ecclesias in ciuitate Neapolitana, et in maiori ecclesia beneficiū maximū proponitur obtinere. Cū autem nullius persona pr..ermittēdū sit, quod in statutis generalib. continetur: f.t. auct. præsentiū indulgemus; vt nō ob. ap. diffugio, superfluitatē ad moderamen reducas, nō plus de reb. ecclesiasticis clerico præfato dimitteres, † quā apud vnū de plus habētib. noscitur residere; alijs omnib. beneficijs personis idoneis conferendis, quæ cum diuinis officijs inseruiant, nondum adeptæ sunt stipendia clericorum.

† quidā forte
† dimittēs, male

Item post cap.8 eiusd. tituli.

Idem Alumbrando subdiacono nostro, Mediolanen. *Cap.10.*

CONSTITVTIS in pręsentia nostra dilectis filijs T. clerico, & magistro Azone O. S. G. procuratore, & R. dil. fi. subdiaconi nostri procuratore, dil. fi. G. sanctæ Mariæ in porticu diaconum Card. concessimus auditorē: in cuius pręsentia idem T. proposuit; quod cū in ecclesia Mediolanen. quędā pręb enda vacaret, et ipse in eadem ecclesia non solum intitulatus, verumetiam receptus in canonicum, et fratrem fuisset; eadem præbenda erat ei merito conferenda. Econtra prędictus magister iam dictorum clericorū O. et S. et G. procurator proposuit; quod cum ipsi tres a fratrib. supradictę ecclesię recepti fuerunt in canonicos, et in fratres; vni eorum debebat prænominata præbenda cōferri. alterius † autem petrijt ab eisdem ex aduerso, vt sibi eiusdem ecclesię titulato prębēda ipsa de gratia confer..etur, prętertim cum aliorum receptio, si qua fuit, contra canones fuerit attemptata. Vn de ipse, qui fuerat similiter intitulatus, ad o'btinēdam ipsam præbēdam erat alijs merito præferendus, quia nobis meruerat in sub diaconum ordinari. Nos autem his, et alijs, quæ coram Card. prędicto fuere, plenius intellectis, nolētes, quod in iure suo prædictorum clericorum aliquis lędetur; venerabili f. n. Papien. Epo dedimus in mandatis; vt uocatis, quos viderit esse uocandos, inquireret plenius veritatem; et si receptionem eorum, qui se proponebant esse receptos, inuenirēt talem per quam eis ad obtinendam prædictam præbendam esset ius aliquod acquisitum; ipsam vni eorū, qui potius iuuaretur meritis, assignaret. Quod si nulli eorum de prædicta receptione inueniret ius aliquod acquisitū; præfato subdiacono nostro præbendam concederet memoratam. Qui postmodum partib. cōuocatis ante suam præsentiam, et auditis, quæ corā eo fuere proposita, talem sentētiam promulgauit; quod ad supradictam prębendam nulli ius prædictorum fuerat acquisitum: et sic eādem prębēdā supradicto subdiacono Apostolica auct. concessit. Postmodum autē iterato ad nostram præsentiā accedentes super sentētiā iam dict. Epi coram nobis aliquam diu litigarunt. Nos autem auditis diligenter, quæ fuere proposita, * ve. f. n. * pronuntiamus, sententiam ipsam rationabiliter latā esse; eamq. ratam habentes auct. Ap. confirmamus.

† alter forte

Post.cap.3.tit.23.eiusd.libri.

IDEM Biduacen. † *Epo.* *Cap.4.*

† Belnacen. forte

EX parte tua fuit propositum coram nobis; quod quamplures laici tuæ diœc. decimas agrorū, lanarum, fructuum, et feni ecclesijs, et personis, quibus debent, soluere cōtradicunt,

tradicunt,ad sui excusationem illud solummodo allegātes,quod nec in Beluacen.dioec. fuerint huiusmodi decimæ hactenus requisitæ,nec in vicinis dare requiruntur.Cum igitur talis exceptio,immo potius excusatio in prædictis eos non debeat a decimarum præstatione tueri:vt ipsos ad præfatas decimas ecclesijs,et personis,quibus debent,sine contradictione soluēdas,possis per cen.ec.ap.re. compellere,auctoritate Ap.indulgemus.

Lib.4.tit.13.ante Cap.1.

Idem Bituricen.Archiepo. *Cap.1.*

VENIENS ad Ap.se.dil.f.n.nobilis vir de Calumagum fideli nobis relatione monstrauit;qualiter matrimonium,quod inter eum,et dilectam in Christo filiam Dionysiam vxorem suam contractum extitit, coram bo.me.pr.t.fuerat accusatum; qualiter etiam super accusatione processerit, litteras tam confirmationis,quam compromissionis,quæ a felic.re.C.Papa pr.n.super hoc diuersis tēporib.emanarant,nulli† exposuit; et contra latam sententiā rationes plurimas allegans;proponēs prętérea,quod circa quindecim annos cum prædicta vxore sua cum bona nouitate † permanserat,et quinq.liberos susceperat ex eadem.Quod vero ingressus ecclesiæ sibi fuerat interdictus,nos recepta secundum formam ecclesiæ cautione,ab interdicto fecimus,eundem absolui, f.t.de com.f.n.con.per A.s.m.qua.cum negotium ipsum ad se.Ap.sit translatum,tu eum,sententia nō obstante,super ipso matrimonio non molestes,nec permittas ab ullo molestari:sed siquis contra matrimonium aliquid duxerit proponendum,illud referas ad Ap.se. vt quia contra coniugium,quod tanto tempore iam durat,et ex eo proles multiplex est suscepta,accusatio non facile consueuit admitti præsertim in gradu remoto inter partes diu pacifice commorantes,ipsa ratio prouideat suo discreto consilio,circūstantijs vniuersis diligenti,meditatione pensatis, quod deinceps super ipso negotio sit agendum.

† nobis forte

† uoluntate, malo

In calce tertiæ collectionis hęc veteris interpretis verba, quem Tancredum esse existimo,inueni.

IN fine operis quidā affectionis ardor scholasticæ me cogit;vt quasdam Decretales, quas sub nomine Domini Innocentij iij.habent scholastici,tamquam non suas respuatis.neq.enim in registris eius continentur, neq.ab eo editę comprobantur;sicut ore ad os ab eo accepi.Quarum vna est de seruo in subdiaconum ordinato,qui priuilegio asseritur eodem gaudere cum clerico.Secunda de subdiacono eligēdo:in qua dicitur,quod adhoc non vidimus aliquem reprobatum.Tertia de dote:vbi dicitur;quod † de matrimonio cognouisti,et de dote cognoscere valuisti.Quarta de clericis,qui renuunt ordinari, vbi dicitur,quod eis beneficia auferantur. Quinta de sacramentis extortis: vbi dicitur, quod illi,qui ea præstiterūt,penitus obseruare tenentur.Sic et de quibusdam alijs accipere.* Prima prædictarum,quæ incipit Miramur:Secunda Ex litteris:tertia De prudētia:quarta Quæris:quinta Super consultatione:sexta Tamen iuri non repugnat:septima* Pæne suaue* est.Omnes autem,quæ in hoc opere cōtinētur,in registris eius a primo anno vsq.ad duodecimum noueritis cōtineri.

† qui forte

ERRATA SIC MVTANDA.

IN præfat. † 3. versu a fine 6. quod dant
In indice capitum addantur hæc capita
Ad hæc præsentib. litteris. de testam. col. 1. p. 37:
Præterea de muliere. de sponsal. col. 1. p. 59:
Parochianos vero tuos. de decim. col. 1. p. 50.
Quod sedem. de officio, et potest. præl. col. 1. p. 20:
Siquis Eps, aut presbyter. de cler. excom. vel dep. col. 1. p. 79:
Tua nos duxit frat. de cleric. peregr. col. 1, p. 16:
pag. 8. colu. 1. ver. 22. in marg. Kπm.
Ibid. uer. a fine 9. nobis fuerit
p. 10. col. 2. uer. 13. quoniam ij
p. 12: col. 2. uer. a fine 22. Alexander iij.
p. 13. col. 1. uer. 7. Altisidoren.
p. 15. col. 1. ver. 20. præsentatus ab eo,
Ibid. ver. 35. cura committi
Ibid. col. 2. in fine C. 3.
p. 15: col. 1. uer. a fine 6. * Si autem
p. 16. col. 1. ver. 3. eius eum
p. 16: col. 1. ver. a fine 19. ordinãdi; et ordinati
p. 17. col. 1. uer. 22. Alex. iij.
p. 17: col. 2. uer. a fine 12. Nor Wicen.
p. 18. col. 2. ver. 8. volunt, minus,
Ibid. ver. 19. si a nobis
p. 18: col. 2. ver. 9. iudex eam auct.
p. 19. col. 1. ver. 2. cum ipse olim
p. 20: col. 1. in marg. ver. 4. infra c. 7.
Ibid. uer. 11. accusatore, et
p. 21: col. 1. uer. a fine 14. accepimus
p. 22: col. 2. ver. a fine 2. causa facta.
p. 23: col. 1. uer. 15. cum diuus
Ibid. ver. a fine 7. et magistro
p. 25: col. 1. ver. 2. instanter moneant
Ibid. ver. 21. impetitionis
p. 26. col. 2. ver. a fine 7. cum contingat.
p. 27. col. 1. ver. a fine 22. penitus exspirasse
p. 27: col. 2. ver. a fine 11. quatenus pacta in chartophylacio
p. 29. col. 2. ver. a fine 19. voluerit nouos
p. 29: col. 2. ver. 6. sanctę Trinitatis Lundon.
p. 30. col. 1. ver. 16. sententia iudicum
Ibid. ver. 20. dilatione, contra.
Ibid. col. 2. ver. 4. illas, super
Ibid. ver. 21. a fine. per A. s. m.
p. 31. col. 1. ver. 23. has negligent
Ibid. ver. a fine 6. de ipsarum
p. 32: col. 1. ver. 24. nisi resipuerit †
Ibid. ver. 27. Ephesinus †
p. 33. col. 2. uer. a fine 18. rei veritatem
p. 33: col. 1. ver. a fine 21. aliquis talium
p. 34. col. 1. ver. 15. si a ciuili
Ibid. ver. 18. in ijs, qui
p. 34: col. 2. uer. 14. appellauerint
p. 36. col. 1. ver. 12. præstito iuramento
p. 37. col. 1. ver. a fine 14. quæ inciderint
p. 38. col. 2. ver. a fine 6. in marg. c. 3. eo. t.
p. 38: col. 1. ver. a fine 12. ad malum ab adulescentia
Ibid. col. 2. ver. a fine 2. sunt. Sed
p. 41: col. 2. ver. a fine 23. ex officio
Ibid. ver. a fine 16. beneficia taliter decetero occupare præsumpserint
p. 42. col. 2. uer. 9. neglexerint
p. 44: col. 2. ver. a fine 21. absoluat
p. 45. col. 1. ver. 4. c. un.
p. 45: col. 1. uer. 28. de lege
Ibid. uer. a fine 15. loco illis
p. e. col. 2. ver. a fine 22. in marg. c. 4.
p. 46. col. 1. ver. 17. trium testium
Ibid. in marg. De testam.
Ibid. ver. 20. vel duabus
Ibid. ver. a fine 2. Theodosia †
p. 46: col. 2. ver. a fine 25. constitutis.
p. 47. col. 2. ver. a fine 14. si impari
Ibid. ver. a fine 4. si inuenerint
p. 47: col. 2. ver. vlt. persoluentes.
p. 48. col. 1. uer. a fine 25. recepistis
p. 49. col. 2. ver. 15. consueuit, in hoc
p. 49: col. 1. ver. 1. contineatur
p. e. col. 2. ver. a fine 19. promouere. Ad nos
Ibid. uer. a fine 15 dantes in consuetudinem,
p. 50. col. 1. uer. 28. in tua
p. 51: col. 2. ver. 19. Idem eisdem
p. 52. col. 1. ver. 18. consummatum
Ibid. ver. 19. consummari
Ibid. ver. vlt. consummare
† p. 52: col. 2. uer. 16. Surrentinus
p. 53. col. 1. ver. a fine 23. Mediomatricis
p. 53: col. 1. ver. a fine 19. assignari; præbendã
p. ea. col. 2. ver. 7. concesserunt
p. 54. col. 2. ver. a fine 27. consentientibus
p. 54: col. 1. ver. a fine 20. in arce
p. ea. col. 2. uer. a fine 17. sustinere
p. 55. col. 1. uer. a fine 4 momenti. Si
p. 57: col. 2. uer. a fine 5. præsumpserint
p. 58. col. 1. ver. 5. in marg. de sponsal. c. 4.
Ibid. uer. a fine 3. dederit; a
p. ea. col. 2. uer. 10. consummaretur
p. 58: col. 2. uer. 25. ipso uolente
p. 59: col. 1. uer. a fine 24. præfatam B.
p. 60. col. 1. ver. a fine 10. discussis
p. ea. col. 2. uer. a fine 23. certissimam
p. 61. col. 2. uer. a fine 15. vtrum ijs
p. 62. col. 2. ver. a fine 16. sollicitudini tuæ
p. 62: col. 2. uer. 15. contrahãt
Ibid. uer. 17. præsumpserint
p. 63. col. 1. ver. 1. consensit, si pater eius videlicet

cet suum præstaret assensum, sit ad consum mandum
p.ea.col.2.uer.14.pr.m.qua.
p.63:col.1.ver.7.ne pro vna
Ibid.uer.a fine 7.sed consummatum
Ibid.col.2.uer.a fine 26.antequam a viro
Ibid.ver.24.ad consummandam
Ibid.ver.19.consummatum
p.65.col.1.ver.a fine 7.nec illa, nec ille
Ibid.col.2.ver.16.contigerit
Ibid.ver.a fine 19.consummaret
p.66:col.2.ver.24.G de sancto
p.67.col.1.ver.6.præfatum R.
Ibid.col.2.uer.a fine 9.in tali casu
p.67:col.1.ver.a fine 27.nec in terra
Ibid. ver.a fine 8.contigerit
p.68:col.2.ver.a fine 27.possint inpetere
p.69.col.1.ver.a fine 26.si aliquam
Ibid.col.2.ver.a fine 16.in marg.c.2. eo.
p.69:col.2.ver.a fine 11.uidetur. Si uero
p.70.col.1.uer.24.quem purgare
Ibid.ver.a fine 6.præsidens
p.71.col.1.uer.a fine 7.Priori
p.ea.col.2.ver.1.adeptus
p.72.col.2.ver.a fine 4.mercede
p.72:col.1.ver.2.ecclesiam de.
Ibid.uer.a fine 21.pretium
p.ea.col.2.ver.a fine 22.mandatum nostrum
p.73.col.2.ver.8.glorientur
p.73:col.2.ver.a fine 7.satisfiat
p.74.col.2.ver.5.professio
Ibid.ver.8.censeatur
p.74:col.1.ver.a fine 2.superstitione
p.ea.col.2.uer.1.quæ
Ibid.uer.11.imperialia
p.75:col.2.uer.14.susceptæ
p.76.col.2.uer.3.consummato
Ibid.uer.10.percussus
Ibid.uer.13.ad baculos
p.77.col.2.uer.a fine 5. econuerso
p.77:col.1.ver.1.consummatum
Ibid.ver.28.ablata
p.ea.col.2.ver.15.multarum
p.78.col.2.ver.a fine 26.conquestione
Ibid.ver.vlt.promittunt
p.78:col.1.ver. a fine 14.bona vsurariorum
p.79.col.1.ver.a fine 4.in marg. diaconem, Greg.1.
Ibid.uer.3.dirigimus: quia nuntiati nos facinoris
p.e.col.2.ver.1.fecisse
Ibid.ver.20.illis
p.79:col.1.uer.a fine 23.post octo
Ibid.ver.a fine 20.te duobus
p.80.col.1.ver.a fine 7.in marg.f.f.
p.e.col.2.uer.a fine 3.iuxta eiusdem
p.81.col.2.uer.a fine 10.contigerit
p.81:col.1.uer.a fine 15.quod non
p.82.col.1.ver.a fine 18.instigante
p.ea.col.2.uer.10.inquireres
p.82:col.1.ver.a fine 25.obruetur
p.83:col.1.uer.a fine 15.fortuito
p.84.col.1.ver.a fine 20.spiritualem gladiũ
p.ea.col.2.uer.27.Ianuen.
p.84:col.2.ver.a fine 13.eo quod
p.85.col.2.uer.19.manducet. Infirmum,
Ibid.ver.24.Stabit autem.hic innuit
Ibid.uer.a fine 12.stuprum
p.85:col.2.uer.6.talia erga
Ibid.uer.a fine 13.in marg.c.10.e.t.
p.86:col.1.uer.9.consummationem
p.88.col.1.uer.a fine 4.quod Eps
p.88:col.1.uer.a fine 27.in marg.opposita
p. 89.col.1.uer.3.a quarum
p.89:col.1.uer.5.assecutus
p.ea.col.2.ver.26.quippe
p.90.col.2.uer.18.in marg.c.6.
Ibid.uer.a fine 23.quis ad
Ibid.uer.a fine 21.consultatione
p.91.col.1.ver.a fine 27.discretioni
p.91:col.2.uer.4.obiisse; uos
p.92.col.2.uer.8.in iustitia
p.92:col.1.uer.17.eiectus
p.93.col.1.uer.16.et W.
p.e.col.2.uer.22.quod quidem
p.93:col.2.uer.11.pertinentia
p.94.col.1.uer.a fine 17.cognoscant
p.ea.col.2.uer.19.cum ecclesiam
p.156.scribe LIB.II.TIT.III. Vt lite nõ contest.
p.178.col.1.in marg.uer.3.c.10.
p.ea.col.2.in marg.uer.1.c.11.
p.178:col.1.in marg.uer.3.c.12.
p.194.scribe TIT.XXV.
p.e.col.2.uer.6.TIT.XXV.
Post pag.216.mutentur numeri in hunc modum 217.218.etc.usq.ad numerum 223.

In notis 1.collect.

Qq.1.col.1.uer.a fine 14.χείρισ
Rr.1:col.2.uer.4.Cap.13.Leo
b.4.col.2.uer.a fine 22. Later.et sub titulo de iudicijs c.2, collect.2.
l.1.col.2.uer.a fine 15.est d.parte 31.sed est parte 43.c.1.
l.2:col.1.uer.a fine 8.quærenda est.Iuu ent mox est cap.14.de off.iud.deleg.et in concil. parte 7.c.16.
n.3.col.2.uer.a fine 15.ordo pręposterus
Ibid.uer.a fine 13.Exodi.ex capitular.c.23.
Iuo parte 16.c.291.decreti.

r.6.col.1.ver.1.dele omnia verba.prætet vocem Noſtris

t.5.col.1.uer.1.dele Tarr.de manda-

aa.6.col.1.uer.1.2.et 3.dele hos tres verſus repetitos.

ee.2.col.2 in fine.male in quibuſdã eſt dd 2.tur

gg.2.col.2.in fine.male in quibuſd.eſt gg.3.alijs

gg.6.col.2.in fine.condonemus.PRAET-

In quarta collectione

pag.19.col.2.in fine ſcribe

Ddd humi-

p.20.col.2.in fine

Ddd 2.ua-

p.21.col.2.in fine

Ddd 3.nec inu-

p.22.col.2.in fine

Ddd 4.nihilo-

In ſcholijs

ddd 2.cleſijs.male ddd 3.

eee.1.col.1.uer.1.LIB.IV.

POST hęc ſcripta hę uarię lectiones ad me peruenerunt cap.21. de electione,ex Pontificali Romano in vita Paſchalis ſecundi.

Paſchalis Palarm.)Paſchalis Papa Polonienſi Archiepiſcopo.

et regni maiores)et regiæ maiores:alter. exẽplum,et Regis maiores.

Si diligis me)Diligis me.

& cogniter)et conditor.

nec ſemel tantum)et non ſemel tantum.

ad triſtationem)ad contriſtationem.

Aiunt omne)Quid fiet,aiũt,omne iuſiurãdũ.

nec ab Apoſtolis)nec ab ipſis Apoſtolis.

nec in concilijs)nec in concilijs inueniri poſſe ſtatutum.

ſubſecutus)ſubſequenter.

contra canonum)cõtra ſanctorum canonum.

quod quam multi)Quã multi hoc etiam---- præſumpſerunt.

iuramentum dominus)Iuramẽta dominus prohibuerit.

ad periurij conſuet.)ad periurium per conſuetudinem delabatur.

Aiunt Reges tui) voces Reges tui,abſunt ab orig.

quaſi Romanæ eccleſiæ)quando Ro.eccleſiæ legem concilia vlla præfixerunt?

excipiatur auctoritas) accipiatur auctoritas. Nonne in Chalcedoneñ. cõcil.actione xvi. ſtatutum eſt:ante omnia quidem primatus honorem præcipuum ſecundũ canones antiquę Romę reuerentiſſimo Archiepõ cõſeruari.Itaq.conſueuerunt † Rex,et magnates *teruſue*
a ſupradicta ſacramẽti cõdicione te quieſce *runt*
re.Videturne uobis iudicium euangelicum, *forte*
primatus noſtri honor pręcipuus?numquid animo cecidit illa ſententia domini:non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum?numquid Vngarico Principi dictum eſt;et tu conuerſus confirma fratres tuos?numquid nos cõmodi noſtri prouiſionẽ requirimus,et non vnitatis catholicæ ſtatuimus firmamentum?

Quibus tandem)Quibus tamen quattuor cõciliorum decretis.

ſedis Apoſtolica)ſedi Apoſtolicæ.

declarant)declarent.

ea eſt)ita eſt.

decreuerint)decreuerunt.

vltra nos Daci) vltra uos Saxones, Daciq.

viſitant) viſitant.Ita te frater cariſſime fruamur in domino;ut non per te in eccleſijs ſubtractionis,et diſſidij,quod abſit,oriatur occaſio.

Cetera Tarracone, Deo auctore,pleniora edentur.

INDEX EORVM CAPITVM, QVAE AVT tota Græca sunt, aut magna ex parte Græcis verbis constant; vt ex notis collectionis primæ apparet.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM, QVAE EX IN-
tegris rescriptis Beati Gregorij sumuntur, et illustrantur.

COLLECTIO QVARTA DECRETALIVM.

Cum ſcholijs Ioan. Teutonici, et quo rundam aliorum.

Digitized by Google

ANT. AVGVSTINI EPISCOPI ILERDENSIS PRAEFATIO.

IVRIS Pontificij trium collectionum ueterũ editionem sequitur quarta; quae multa Innocẽtij Tertij post tertiam collectionem rescripta, omnesq. concilij generalis Lateranensis constitutiones eiusdem Pontificis auctoritate, et praesentia confirmatas complectitur. In hac permulta sunt, quae in superiorib. collectionib. duriora, aut obscuriora uidebãtur, mutata rectius, et maxima cum prudẽtia, atq. aequitate moderata. Addidimus Ioannis Teutonici doctissima scholia, et quorundam aliorum. Hic est ille Ioannes, cuius exstant ad Gratianũ doctissimae lucubrationes a Barptol. Brixiensi postea interpolatae, quarum in hoc opere idẽ mentionem facit. Sumpsit pleraq. ab hoc Bernardus Parmensis, cuius hodie scholijs utimur in Gregorianis libris, quod Ioãnes Andreae filius notat, et nominatim eundem saepe testem citat, eiusq. uerba refert, additis, atq. detractis, quae ei uisa sunt. Licebit igitur his, et illis frui; et tamquam ex perlucido fonte, quod saepe dicendum est, puriorem aquam sumere; ut eodem tempore et Innocentiana uerba, qualia initio fuerint, et has interpretationes pleniores cognoscamus. Hanc nos collectionem cum scholijs ex bibliotheca Panormitanae ecclesiae describendam curauimus, mox eam cum alijs libris Tarraconensis, et Barcinonensis ecclesiae contulimus.

IOANNIS AND. F. VERba in proëmio Decretal. infra scriptisimus.

ANTIQVARVM Conpilationum habuimus recolendę memorię notatores: Bernardum Papiensem, Io. Gallensem Vulteranum, antiquum B. Compost. Rufinũ, Siluestrum, Ricardum, Rodoicum, Petrum Hispanum, Bertrandum, Damasum, Alanum, Laurentium, Vincentium, Io. Teutonicum, Tancredum, G. Nasonem, Iaco. de Alben. De quorum apparatibus, scriptis, et reportationibus, aliquib. additis, Bernardus Parmensis canonicus Bononiensis super hac compilatione apparatum, quo nũc utimur, compilauit.

Item Guillielmi Durantisin Speculo verba hæc sunt.

POrro super huius canonicæ legis expositione uarij iuris professores per varias temporum successiones diuersimode laborarunt: vt Rufinus, Siluester, Ioannes Hispanus, Ioã. Falensis, Hugo, Melendus Petrus Pisanus (scribo Hispanus) Ioan. Gallensis, Damasus, Bohemus, Pet. Papiensis, Alanus Anglicus, Pet. Apulus. Laurentius, Vincentius, Tancredus, Ioan. Teuton. Ioan. de Sinto, Iacobus de Alb. Eps Fauentinus, Gofredus, Bartholomæus Brixiensis, Ioan. de Deo, et B. Parmensis.

Addit Io. And. F.

PRAETERMITTIT Bernardum Papien. credo tamen, quod vbi supra est, Pet. Papien. debet esse B. item antiquum B. Compost. item Ricardum Anglicum, et Rodoicũ, Bertrandum, Gul. Na. quem tamen postea allegar, et Phi. quem etiã allegat. E conuerso mihi noti non sunt P. Bohemus, et Pet. Apulus. item omisit Bazianum, et Gandulfum, quorũ scripta super compilat. alijs non habemus, Paulum uero Vngarum, qui notabilia secundæ, et tertiæ compilationis ordinate collegerat, etiam non expressi. Item præposui Ber. Papien. Io. Gallen. et antiquum B. Compost. antiquiorib. scriptorib. Rufino, Siluestro, et alijs; quia fuerunt compilatores non solum glossarum, sed textuum. Rufinus, Siluester, et Io Hispanus fecerunt lecturas super Decreto, in quib. nullam decretalem allegant. idem dico de Io. Fauentino. pręuenerunt enim compilationes, de quibus supra. Dicuntur tamen primi duo superuixisse, et certas cõpilationes legisse, et sic reportatas post eos aliquas apostillas. Hugo certum est, quod vidit primam, et secundam compilationem. in sua tamen summa raro Decretales allegat; et si allegat, non tamen allegat sub compilatione, neq; sub rubrica. ad ipsum Ferrarien. Epm directæ sunt aliquot decret. positæ in tertia compilat. Ricardi Anglici uidetur fuisse glossa vlt. decret. ex litteris. de sponsal. Rodoicus habuit cognomen Modici passus. Sed cum sola littera R. notatur, incertos nos reliquerunt, num Rufinum, vel Ricardum, vel Rodoicum interpretemur. De Melendo notatur 19. dist. secundum. et alibi. de Pet. Hispano, de appell. pastoralis. in gl. hæc ratio. etc. Bertrandi glossę fuerunt, secunda in decret. non est. de spons. et prima decr. seq. Damasus fecit summam super 1. compil. et librũ quæstionum super multis decretalib. et Brocarda. Alani, Laur. Vinc. Io. Teuton. et Tancr. glossas habundanter habemus. Vincentius autem, qui scripserat super quattuor compil. facta compil. Gregoriana glossauit illam. Tancredus autem in antiquis compil. allegat Vincentium, et ipse Vincentius in compil. Gregoriana allegat Tancredum. Bazianum miror per auctorem omissum, de quo multæ glossæ loquũtur. De Gandulfo idẽ dico, de quo auctor, et glossæ. Gul. Nasonis reportationes multas habuimus. Ia. de Al. magister Ostiensis glossauit Honorianas. Item sciendum, quod quædam glossæ in decretis allegant Petrum Manducatorem, allegant etiam Cardinalem.

INDEX TITVLORVM COLLECTIONIS IV. DECRETALIVM.

INDEX OMNIVM CA PITVM IV. COLLE ctionis.

Gra

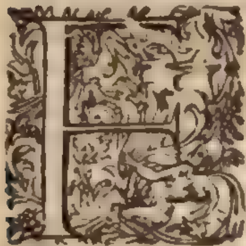
Su

COLLECTIO QVARTA DECRETALIVM LIBER PRIMVS.

DE FIDE CATHOLICA TIT. I.

INNOCENTIVS *Papa* III. *in concilio generali, Const.* I. *Cap.* I.

c.1.de summa Trinit.

FIRMITER credimus, et simpliciter[a] cõfitemur, quod vnus solus est verus Deus, æternus, immensus, omnipotens, et incõmutabilis, incomprehensibilis, et ineffabilis; Pater, et Filius, et Spiritus sanctus: tres quidem personæ, sed vna essentia, substantia, seu natura, simplex omnino. Pater a nullo, Filius autem a Patre solo, ac Spiritus sanctus pariter ab vtroq. absq. initio semper, et fine. Pater generans, Filius nascens, et Spiritus sanctus procedens, consubstantiales, et coæquales, omnipotẽtes, et coæterni. Vnum vniuersorum principium, creator omnium visibilium, et inuisibilium, spiritualium, et corporalium; qui sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis vtramq. de nihilo condidit creaturam spiritualem, et corporalem; angelicam videlicet, et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, et corpore constitutam. Diabolus enim et dæmones alij a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali; homo vero diaboli suggestione[b] peccauit. Hæc sancta Trinitas secundum communẽ essentiam indiuidua, et secundum personales proprietates discreta, per Moysen, et sanctos Prophetas, aliosq. famulos suos iuxta ordinatissimam dispositionem temporũ doctrinam humano generi tribuit salutarẽ. et tandẽ vnigenitus Dei filius Iesus Christus a tota Trinitate communiter incarnatus ex Maria semper virgine, Spiritus sancti operatione conceptus, verus homo factus ex anima rationali, et humana carne compositus, vna in duabus naturis persona viam vitæ manifestius demonstrauit. Qui cum secundum diuinitatem sit immortalis, et impassibilis; idem ipse secundum humanitatem factus passibilis, et mortalis. Qui etiã pro salute humani generis in ligno crucis passus, et mortuus, descendit ad inferos, resurrexit a mortuis, et ascendit in cælum, sed descendit in anima, et resurrexit in carne; ascẽditq. pariter in vtroq. Venturus in finem sęculi iudicaturus viuos, et mortuos; et redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis, quam electis; qui omnes cum suis proprijs resurgent corporibus, quæ nunc gestant; vt recipiant secundum merita sua siue bona fuerint, siue mala, illi cum diabolo pœnam perpetuam, et isti cum Christo gloriam sempiternam. Vna vero est fidelium vniuersalis ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur: in qua idem ipse sacerdos est sacrificiũ Iesus Christus, cuius corpus, et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, et vini veraciter continetur, trãssubstantiatis pane in corpus, et vino in sanguinem potestate diuina; vt ad perficiendum mysterium vnitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. Et hoc vtiq. sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos rite fuerit ordinatus secũdum claues ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis, eorumq. successoribus Iesus Christus. Sacramentum vero Baptismi, quod ad Dei inuocationem, et indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, et Filij, et Spiritus sancti cõsecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis in forma ecclesiæ a quocumq. rite collatum proficit ad salutem. Et si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatũ, per veram pœnitentiam semper potest reparari. Non solũ autem virgines, et continentes, verum etiam coniugati, per fidem rectam, & operationẽ bonam, placentes Deo ad æternam merentur benedictionem peruenire.

In eodem Const. II. *Cap.* 2.

DAMNAMVS, et reprobamus libellum, siue tractatum, quem Abbas Ioachim edidit contra magistrũ Petrum Lombardum, de vnitate seu essentia Trinitatis; appellans ipsum hęreticum, et insanum, pro eo quod insanis dixit sententijs: quoniam quædam summa res est, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; et illa nõ est generans, neq. genita, neq. procedens. Vnde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem astruebat in Deo: videlicet tres personas et illam communem essentiam; quasi quartam c.2.e.t.

tam

tam: manifeste protestãs; quod illa res, quæ est Pater, et Filius, et Spiritus sãctus, nec est essentia, nec substãtia, nec natura; cõcedit, quod Pater, et Filius, et Spiritus sanctus sunt una essentia, vnaq. natura; verum vnitatem huiusmodi, non verã et propriam, sed quasi collectiuã, & similitudinariã esse fatetur. quẽadmodũ dicuntur multi homines [a] vnus populus, et multi fideles, vna ecclesia, iuxta illud. Multitudinis credentiũ erat cor vnum, et anima vna; et qui adhęret Deo, vnus spiritus est cum illo. item, et qui plãtat, et qui rigat, vnũ sunt; et omnes vnum corpus sumus in Christo. rursus in libro Regum, Populus meus, et populus tuus vnum sunt. Ad hanc autẽ suam sententiã astruendã illud potissimũ verbum inducit; quod Christus de fidelibus, inquit in Euãgelio. Volo Pater, vt sint vnum in nobis, sicut et nos vnum sumus; vt sint cõsummati in vnum. Non enim, vt ait, fideles Christi sunt vnum, idest, vna quædã res, quæ communis sit omnibus; sed modo sunt vnum, idest vna ecclesia, propter Catholicæ fidei vnitatẽ; et tandem vnum regnum propter vnionem indissolubilem caritatis. Quemadmodum in canonica Ioannis Apostoli epistola legitur. Quia tres sunt, qui testimoniũ dant in cælo, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus: et hi tres vnum sunt. statimq. subiungit: et tres sunt, qui testimoniũ dant in terra, spiritus, aqua, et sanguis, et hi tres vnum sunt, sicut in quibusdã codicibus inuenitur. Nos autẽ sacro vniuersali cõcilio approbante, credimus, et cõfitemur cũ Petro, quod vna quædã res est incomprehensibilis quidẽ, et ineffabilis; quę veraciter est Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; tres simul personæ, ac sigillatim quælibet earundẽ: et ideo in Deo Trinitas est solũmodo, nõn quaternitas. Quia quęlibet trium personarum est illa res, videlicet, substantia, essentia, seu natura diuina; quæ sola est vniuersorum principium; præterquã aliud inueniri nõ potest; et illa res non est generãs, neq. genita, neq. procedẽs. sed est Pater, qui generat, et Filius qui gignitur, et Spiritus sanctus, qui procedit; vt distinctiones sint in personis, et Trinitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, nõ tamẽ aliud, sed id, quod est Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, idem omnino. Vt secundum orthodoxã, et Catholicã fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno, Filiũ generando suam substantiã ei dedit, iuxta quod ipse testatur, Pater, quod dedit mihi, maius omnibus est. ac dici non potest, quod partem substãtiæ illi dederit, et partem ipse sibi retinuerit; cum substantia Patris indiuisibilis sit, vt pote simplex omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in Filium transtulit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio, quod non retinuerit ipsam sibi, alioquin desijsset esse substãtia. Patet ergo, quod sine vlla deminutione, Filius nascẽdo substantiam Patris accepit: et ita Pater, et Filius habent eandem substantiam; et sic eadẽ res est, Pater, et Filius, nec non et Spiritus sanctus ab vtroq. procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus suis orat ad Patrem; Volo, inquiens, vt ipsi sint vnum in nobis, sicut et nos vnum sumus: hoc nomen vnum pro fidelibus quidẽ accipitur; vt intelligatur vnio caritatis in gratia; pro personis vero diuinis, vt attendatur identitatis vnitas in natura. Quemadmodum alibi veritas ait, Estote perfecti perfectione gratiæ, sicut pater vester cælestis, perfectus est perfectione naturæ, vtraq. videlicet suo modo. Quia inter creatorem, et creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Si quis igitur sententiã, vel doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere, vel approbare præsumpserit, tam quam hæreticus ab omnibus euitetur. In nullo tamen propter † hoc Florentino monasterio, [b] cuius ipse Ioachim extitit institutor, volumus derogari. quoniam et regularis est institutio, et obseruantia salutaris; maxime cũ idem Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mãdauerit Apostolicæ sedis iudicio approbanda, seu etiã corrigenda. [c] dictãs epistolã, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur se illã fidẽ tenere, quã Romana tenet ecclesia, quæ disponente domino, cunctorũ fidelium mater est, et magistra. Reprobamus etiam, et cõdemnamus peruersissimũ dogma impij Amalrici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit: vt eius doctrina non tam hęretica censenda sit, quam insana. † per

DE RESCRIPTIS. TIT. II.

Innocentius iij. Rothomagen. Archiepiscopo. Cap. 1.

VM contingat interdum, quod laici ad monasteria conuolantes, et infra. Prætera cum quidam super c. 14. de rescrip.

per aliquo litigantes ad diuersos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti a parte altera tibi mandant; vt partem aduersam denunties excõmunionis sententię subiacere, alijs iudicibus tibi postmodum iniungentibus, vt eandem denunties absolutam; quæris, an vtrisq. vel neutris, vel alterutris saltem obedire[a] debeas in hac parte? Super quo tuæ pru. respondentes, credimus distinguendum; an cum primum mandatum recepisse dinosceris, tibi forsan innotuit inter illos, et alios super iurisdictione discordiã suscitatã; an super hoc nihil omnino sciuisti.[b] & quidem si super contentione huiusmodi nil tibi penitus innotescit, cum primum mãdatum recipere te contingit; illud debes humiliter executioni mandare. Sed si postea contrarium tibi ab alijs demandatur; tunc litterarum[c] ad vtrosq. iudices a sede Apostolica obtentarum copia postulata, quas auctoritate præsentium districte pręcipimus[d] exhiberi, si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter; ita quod non sit aliquatenus hæsitandum:[e] quod litterę, quę ad illos, a quibus secundum mandatum recipis, impetratę noscuntur, expresse reuocent litteras aliorũ: tu illud intrepidus exequeris, quod secundo loco[f] tibi mandatur. Si vero ex litterarum inspectione manifestissime tibi cõstet, quod litterę obtentę ad illos, qui primũ dedere mandatum, per alias minime reuocãtur; secundum mandatum nullatenus exequaris. Quod si super hoc merito tibi fuerit dubitandum, ad exequendum secundũ mãdatum te procedere non oportet; donec iuxta cuiusdam nostrę constitutionis[g] tenorẽ inter eos huiusmodi concertatio sopiatur. Et id ipsum[h] facere debes, si primo mandato recepto, & nondum executioni mãdato, tibi forsan innotuerit, quod inter se super iurisdictione videlicet demãdata cęperint disceptare. Ceterum, in his omnibus puram, et prouidam te conuenit intentionem habere; ne vel ad declinandũ mandatum dubitare te dicas, vbi dubitandũ non est; vel etiã ad exequendũ te asseras esse certum, vbi certus esse[i] non debes. Licet autem ex his certa tibi detur doctrina, qualiter in huiusmodi debeas te habere, nulla tamen attribuitur potestas, vt inter delegatos, aut partes de iurisdictione debeas iudicare.

Idem S. de Vallibus magistro G. & P. de Fumusca †. *Cap. 2.* — †*Simijs cano. al.* c. 25. d. 1.

OLIM ex litteris dilectorum fil. sancti Nicasij Remaneñ. Sigmañ. et Vallis regiæ Abbatum, nostris fuit auribus intimatum; quod cum ad eos semel, et iterũ a nobis litterę processissent, super eo videlicet, quod R. clericus sancti Remigij Remeneñ. parochiã de Saice sancti Remigij; quã R. de Clerini sibi per interpositã personam[a] ab Abbate sancti Remigij collatã fuisse proposuit, detinebat; ipsi partes semel, secundo, et tertio citauerũt, et dictũ R. de sancto Remigio, quia citatus pluries comparere noluit per se, vel per respõsalẽ aliquem corã eis; excõmunicationis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipsius parochiæ sequestrari.[b] Cũq. postmodũ idem R. accedens ad eos se iuri promiserit pariturum; ac obtinuerit se absolui, ipsi absolutionis litteras cõcedentes, diem ei assignarũt, et locũ, quibus coram eis, quod promiserat, adimpleret. Qui diẽ & locũ ex litteris illis radens, in loco rasurę rescripsit, quod ipsi ei sequestratos fructus exhiberi mandabãt. Quod demum corã duobus eorũ, tertio sui absentiã excusante, per litteras est cõfessus. Nos igitur, cũ tantę temeritatis excessus falsitatis scrupulo nõ careret, vobis dedimus in mandatis; vt si res taliter se haberet, ipsi pręsumptori super dicta parochia perpetuũ silentiũ imponentes; pręfato R. de Clerin clerico assignaretis eandẽ cum fructibus sequestratis. Verũ sicut uos filij S. et P. per vestras nobis litteras intimastis, cum dictus R. de Cliuo † rasurã præfatã coram vobis per testes idoneos probauisset,[c] et ob hoc postulasset sibi dictã ecclesiã assignari; vos vtrũ clausula illa, si est ita, de omnibus superioribus, an de articulo tantũ rasurę deberet intelligi dubitantes, in negotio ipso procedere vlterius distulistis, eligentes super hoc sedis Ap. potius oraculũ implorare, quã aliquid temere definire. Nos igitur diligentiam vestram in domino cõmendantes, duximus respõdendũ; quod clausula debet ad omnia[d] superiora referri; ad hoc vt ipsi pręfata † ecclesia conferatur. Quia licet vitium falsitatis ad imponendũ ei perpetuũ silentiũ super ecclesia ipsa sufficiat, qui falsitatẽ huiusmodi perpetrauit, † non tamen propter hoc eadẽ ecclesia est aduersario assignanda, nisi super alijs facta fuerit plena fides. — †*Clerino fiue* — †*predicta* — †*perpetrarat.*

Idem Imolen. Episcopo. *Cap. 3.*

DILECTVS filius Abbas sancti S. Bonon. per suas nobis litteras intimauit, quod cum ipse, cui visitationis officiũ in ciuitate, ac dioec. Bon. cõmisimus, B. et A. presbyteros a sancti M. et sancti P. de Bignorola † ecclesijs, propter eorũ graues, et manifestos — c. 26. e. t. — †*Bagarola*

stos excessus duxerat amouendos; idē presbyteri super restitutione nostras ad te in cōmuni forma litteras impetrarunt de amotionis [a] suę causa, et excommunicationis,[b] qua tenentur astricti, nullā facientes penitus mētionem. Procuratoribus igitur vicinorū, et ecclesiarū ipsarū exceptiones in tua præsentia proponentibus antedictas, tu supersedendum huiusmodi negotio decreuisti, donec super hoc nostræ voluntatis beneplacitū recepisses. Nos igitur in hoc tuā prudentiam cōmendātes, fr. t. per A. s. m. quat. si ita est, litteras ipsas, tamquam per veri suppressionem obtentas carere viribus [c] decernas, quod circa presbyteros prædictos prouide factum est, per memoratum Abbatem pręcipias firmiter obseruari (ap. re. †.

† deest al.

Idem Episcopo Vratismen. †. Cap. 4.

† Vratism. c. 27. e. t

POSTVLASTI per sedē Apostolicā edoceri, vtrū alicuius ecclesiæ perpetuo vicario de prouētibus vicariæ, bonisq. paternis habēti, vnde valeat cōmode sustentari; tenearis per illā cōmunem [a] formā, Cum secūdum Apostolū, in ecclesiastico † beneficio [b] prouidere. Ad quod sic duximus respondendū; quod cum per formā prædictā necessitatib. pauperū clericorū, qui nullum sunt beneficium ecclesiasticū consecuti; † sicut ibidem exprimi cōsueuit, se. Ap. duxit succurrendū; perpetuus vicarius, nisi de vicaria fecerit mentionē, cōmodum reportare non debet de huiusmodi litteris, vt pote veritate tacita impetratis. Nō enim carere beneficio ecclesiæ dici debet, cui cōpetenter [c] de perpetuæ vicariæ prouentib. [d] est prouisum. Et pro habente beneficij sufficientis subsidiū, ex certa scientia super obtinendo beneficio alio, de leui non scribimus, quin faciamus de primo in nostris litteris mentionem.

† officio

† assecuti.

Idem in conc. Lat. constitut. xxxvij. Cap. 5.

c. 28. e. t

NONNVLLI gratia sedis Ap. abutentes, litteras eius ad remotos [a] iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus, et expensis; liti cedere, vel importunitatē actoris redimere compellatur. Cum autem per iudicium iniurijs aditus patere non debeat, quas iuris obseruantia interdicit: statuimus, ne quis ultra duas diætas [b] extra suā dioec. per litteras Ap. ad iudiciū trahi possit; nisi de assensu partiū fuerint impetratæ, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem.[c] Sunt et alij, qui se ad nouum genus mercimonij cōuertentes, vt vel sopitas possint suscitare [d] querellas, aut nouas immittere quæstiones; fingūt causas, super quibus a se. Ap. litteras impetrāt absq. dominorum mādato; quas vel reo, ne per eas laborū, vel expensarum dispendio molestetur, aut actori, vt per ipsas aduersariū indebita molestatione fatiget, venales exponunt. Cū autem lites restringēdæ [e] sint potius, quā laxādæ; hac generali constitutione sancimus, ut si quis super aliqua quęstione de cetero sine domini speciali mandato, [f] litteras Ap. impetrare præsumpserit, et litteræ illæ nō valeāt, et ipse tamquam falsarius puniatur, nisi forte de illis personis sit, a quibus non debet exigi [g] de iure mandatum.

DE ELECTIONE. Tit. III.

Idem. Cap. 1.

c. 35. de elect.

CORAM dilecto fil. n. tit. S. Prudētianæ presbyt. Card. et infra. Si vero vtriusq. partis fuerit electio cassata, vos fratribus omnibus, qui fuerint in prouincia [a] cōuocatis, quod maiori, et sanióri parti eorum super prędictis videritis complacere, faciatis per cen. ec. firmiter obseruari.

Idem Parmen. † *Epō, & eius cōindicib.* † Cap. 2.

† Parmensi. † comm. al. c. 36. e. t

BONAE memoriæ S. Epō Cremon. in extremis agēte, cum de cōualescentia desperaretur ipsius, Cremonē. capitulum Hu. canonicū suum Regij disciplinis scholasticis insistentē, ad certum terminū vigiliā Pentecostes pro futuri electione Pontificis citari fecerunt. Verū secunda feria post Pentecostē dicto Epo viā vniuersæ carnis ingresso, capitulū ante quā corpus illius esset traditū sepulturę, absente canonico memorato in quattuor de ipso capitulo, et tres de clero ciuitatis potestatē eligendi Pontificē contulerunt, expresso, vt minor pars illorum vii. sequeretur in electione maiorē. Habito itaq. post mortē, sed ante sepulturā tamen, ipsius Epi de futuri pastoris electione tractatu; cū vota illorū scinderentur in partes, iiij. in Archipresbyterū, duob. in Archidiaconū, vno in alium cōsentientib. tandē illo sepulto minoris partis arbitrio ad iudicium accedente maioris, eundē Archipresbyterū concorditer elegerūt; cui electioni Archid. cum capitulo, et clero ciuitatis, nullo cōtradicente cōsensit. Verum adueniens postmodū Hu. et asserens se fuisse contemptū, ac propter hoc electionē huiusmodi nullius fuisse mometi, quasi ius eligēdi deuolutū fuisset ad ipsum; pro se, prout potuit, Archid. memoratū elegit. Constituto autē Hu. pro sua, et dil. fil. n. F. et N. pro electione Archip. coram nobis electionē ab ipso Hu. post electionē Archipres-

presbyteri nō cassatā, licet de viro multæ lit teraturæ, honestæ vitæ, ac claræ famæ, non tamē sine multa temeritate præsumptā, cū de priori nostrū debebat expectare[a] iudiciū, antequā procederet ad secundā: duximus irritandā. in pœnā interdicentes eidē cōtradictionis vocē in primo cōsensu capitulo perdurāte, electionē quoq. Archip. quāuis laudabile testimoniū perhibeatur de ipso, iustitia exigente cassauimus; tū quia corpore defuncti Epi nondū tradito sepulturæ, habuere de ipsa electione tractatū,[b] cōtra canonicas sanctiones; tū quia inuentus est Hu. fuisse contēptus, licet vnus solus extiterit; cum plus in talibus consueuerit vnius contēptus obesse, quā multorū[c] cōtradictio in præsenti. nec prædicta debet dici valuisse citatio, quia cū Epi mortē præuenerit, temeraria nimis extitit, & nō potuit arcere[d] † citatū. Ad hæc volētes Cremonen. ecclesię speciali sollicitudine prouidere, cōcedimus, et mandamus; vt si capitulū in suo voluerit perdurare cōsensu,[e] ipsum Archipr. auctoritate nostra in pastorē Cremon. ecclesiæ cōcedatis; alioquin nisi forte infra viij. dies de persona idonea in Pōtificē sibi, et ecclesię suę prouiderint per electionē canonicā, et cōcordē; vos eisdē auctoritate se. Ap. de ipso Archipr. vel Archid.[f] seu de alio viro idoneo prouidere curetis. *Idem.* *Cap. 3.*

CVM ad nostrā nuper notitiā deuenisset, quod Hu. qui se pro Abbate Luxouien.† gerebat, nō fuerit ante monachus[a] quā electus. Nos attēdētes, quod cōtra regulares traditiones istud † fuerit attēptatū; cū nullā spem,[b] vel promissionē habens, vt Abbas fiat, debeat monachari; electionē de ipso factā, de cōsensu fratrū nostrorū, curauimus irritare. Quocirca mandamus, quatenus tam monachis, quā aliis fidelibus monasterij memorati studeatis ex parte nostra districtius inhibere, ne præfato H. vllā obedientiā, vel reuerentiam propter iam dictā electionē, valeant † exhibere; et si quid in eodē monasterio disponendo perperam attentauit, nullum robur[c] habere volumus firmitatis, sed penitus irritari.

Idem in registro † tit. S. Laurentij in Lucina presbytero Car. A. S. Leg. *Cap. 4.*

OFFICII tui laudabilē exequeris † actionē, cū super illis, de quibus dubitas, per nos postulas edoceri. Sane nobis tuis litteris intimasti, quod cū monasteriū quoddā possessionibus cōuenienter ditatū, sed positum in medio nationis prauæ pariter, et peruersæ pastore careret, monachi de electione Abbatis tractantes necessariā duxerint personam eligere aliquā, cuius potētia valeret a persecutorib. liberari. Cumq. nō possent sui ordinis idoneā inuenire personā; in quendā virū nobilē oculos direxerūt, per quē melius poterat defensari; et cōsilio quorundā iuris peritorū adierunt patrē ipsius humiliter postulātes, quod filiū suū induceret, vt habitum susciperet monachalē, nullā patri de ipsius promotione fiduciā tribuentes; & pater ad hoc induxit filiū discretū, prouidū, litteratū, & xxv. annorū ætatis. qui monachus esse effectus, nulla spe, vt asserit, de sublimatione tributa; sed die, in quo monachus est effectus, fuit in Abbatē electus. cuius electio fuit per dil. fi. n. G. de Bab. † subdiaconū nostrū, Rectorē Messanæ A. S. L. qui in omnibus prædictis interfuit, cōfirmata. Cū autē idem sit paratus purgare se, quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus; per litteras nostras postulas edoceri, vtrū dictus Legatus potuit huiusmodi electionē cōfirmare, vel dispēsare; vt quod factū est, stare possit; & vtrū electione rite cassata iterū valeat eligi in Abbatē; Nos autē consul. talıter respōdemus; quod licet ex his, quę in continēti[a] subsecuta sunt, ostendatur, quod talis taliter eligi nō possit in Abbatē, maxime cum ex eo, quod antequā esset discipulus, voluit esse magister, electionē illā irritā esse decernimus, et manere. Verū postquā fuerit in regula cōpetenter[b] instructus, si vrgens necessitas, et euidēs vtilitas ipsius monasterij postulauerit, purgatione recepta poterit in Abbatē assumi, ne monasterium opprimatur incursibus malignorum. *Idem.* *Cap. 5.*

ILLA quotidiana instantia, & infra. Pro certo didicimus electionē de ipso factā canonicā[a] extitisse, ipsam auctoritate Ap. duximus cōfirmandā. supplentes de plenitudine potestatis, si quis in ea ex eo fuisset defectus, quod quidā interfuerunt electioni eiusdē, † qui ex sola participatione in simplicis excōmunicationis laqueum inciderunt.

Idem magistro Maximo notario. *Cap. 6.*

SCRIPTVM est in Apocalypsi Ioan. quod in medio sedis, et in circuitu sedis erāt quattuor animalia etc. et infra. Sane ad hanc ecclesiā scilicet Cōstantinopolitanā duo animalia sunt vocata, vtinā plena oculis, et alas habētia senas, videlicet v. fr. n. Heraclię. Archieps. & dilectus fi. Plebanus S. Pauli de Venetijs, sicut per procuratores tā postulantiū Archiepm. quā eligentiū Plebanum fuit propositū corā nobis. et infra. Verū quia de his, quæ per assertionē partiū in iudiciū deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides; quāuis super his, quæ de numero dicta sunt postulantiū, per quoddā publicū instrumen

Marginalia: c. 37. e. t. | † Luxouien. | † illud | † tarcere forte | † audeant | † magistro Ca. | Greg. 9 c. 38 e. t. | † persequeris | † Leg. | c. 39. e. t. | † eidē | c. 40. e. t.

mentũ, nec nõ cõfessionẽ, procuratoris partis aduersæ in iudicio quidẽ factã, sed postea reuocatã,[a] pars altera asseruit,† tuã intentionẽ esse fundatã; causam dis. t. duximus committendã, per Ap. sc. mand. quat. super his, et alijs inquiras diligentissime veritatem de meritis electi, & postulati apud Venetias, vbi nati fuerũt,[b] et diutius cõuersati; de studijs autẽ eligentiũ, & postulãtiũ, et omnibus generaliter quæ causam possunt † instruere, apud Cõstantinopolim, vbi huiusmodi postulatio, et electio celebratæ fuerint; et si partes cõsenserint, procedas hoc modo; vt si constiterit de mutuo conuenisse cõsensu, quod ad electionem Patriarchæ vij. † admitterentur præpositi, siue per se ipsos, siue per alios,[c] et duo alij ex parte vniuersitatis, pro ceteris cõuentualiũ ecclesiarũ prælatis; totq. tunc temporis cõuentuales ecclesias habuisse prælatos, quod cũ vij. præpositus, et ix. canonicis, quos quidẽ canonicos cõstat in postulatione prædicti † Archiepi cõuenisse, duplo maiorẽ facerent numerũ, quã xvj. electores plebani; tu vice nostra postulationẽ admittas, nisi probatũ fuerit postulato aliquid obuiare de canonicis institutis, quod promotionẽ ipsius debeat impedire; ac plebani electione cassata, ipsum Archiepm absoluas a vinculo, quo Heraclien. ecclesiæ tenetur, cõcedendo ipsum Cõstãtinop. ecclesiæ in pastorẽ. quod si ad faciendũ duplo maiorẽ numerũ, simul omnes prædicti minime sufficerint; siue dignus, siue indignus sit postulatus, tu postulatione repulsa, electionẽ plebani auctoritate nostra cõfirmes, dũmodo nihil obsistat eidẽ, quod ipsum tãto prçsulatu reddat indignũ. Si vero numerus postulãtiũ inuentus fuerit, duplo[d] maior, quemadmodũ est prædictũ, & persona postulata reperta fuerit indigna,[e] tu tam postulationẽ, quã electionẽ nõ differas reprobare, nisi forsan omnis, aut maior pars postulantiũ præsumptione[f] dãnabili postularint indignũ, vt hac vice merito debeãt eligẽdi, seu postulãdi potestate priuari; et hoc quoq. casu electionẽ cõfirmes, si de persona idonea constiterit celebratam.

Idem Atrebaten. Epõ. & Abbati S. Bertin. †, *Morien. dioec. & S. de Vallib. canonico Laudun.* Cap. 7.

AD nostrã præsentiã accedentes dil. fil. Præpositus, Archid. & quidã alij canonici Ambianen. in auditorio nostro proponere curauerunt; quod cũ eorũ ecclesia suo esset destituta pastore, et capitulũ ecclesiæ eiusdẽ, tractaturũ de substitutione Pontificis conuenisset, cõpromiserunt in tres vnanimi voluntate, qui præstito iuramẽto singulorũ inquirerẽt volũtates; et cũ, in quẽ sanior pars capituli cõueniret, ab eis eligendũ, in Pontificẽ nominarent; et omnes tenerẽtur ipsũ recipere, ap. post. in pastorẽ, quem illi decernerent eligendũ, quibus etiam interpretari cõcesserãt, quę pars esset potior nominanda.[a] Cũ ergo ipsi arbitri volũtates canonicorũ omnium quæsiuissent; et, ad cuius spectabat officiũ, præceperũt, vt Decanũ eiusdem ecclesiæ ipsi in patrẽ eligerent, et pastorem. Verũ, quia cõpromissio ipsa † impositione iuramẽti fuit firmata, quidã eorũ in eundem cõsenserũt expresse, sed ipsi Cancellarius, et Cãtor eiusdẽ ecclesię, ac quidã alij distulerũt adhibere cõsensum, pro eo quod dictus Decanus esset impotẽs euidenter ad Epale officiũ exercendũ, cum de ipsius nõ posset valetudine dubitari. Vnde cũ instantia inducias a suis canonicis postularũt, vt Ap. se. cõsulerent, an ratione præstiti iuramenti eundem Decanũ tam imbecillẽ, et cõtractum senio recipere tenerẽtur, vel ab eo possẽt licite dissentire, religione iuramẽti præstiti nõ obstãte. et infra. Nos igitur his, et alijs diligẽter auditis, quæ partes corã nobis proponere voluerint, de cõmuni cõsilio fr. nostrorũ, ita duximus prouidendũ. dis. v. per Ap. sc. m. quatenus, quia debilitas corporis, quæ cõtra dictũ electũ opponitur, cũ in ceteris sufficiens reputetur per ipsam,[b] inspectionẽ oculata, si de potest melius cõprehẽdi; vos, quib. in hac parte vices nostras cõmittimus, cũ de vestra dis. plu plurimũ cõfidamus, adhuc iterũ ad maiorẽ cautelã faciatis vobis eundẽ electũ præsentari, et eũ habentes præ oculis, inspiciatis diligẽter in eo circũstãtias vniuersas; et nisi eũ videritis tãta debilitate grauatum, vt Epale officiũ nõ valeat exercere, vos omni ap. cess. Metropolitano suo firmiter iniungatis, vt eum non differat cõsecrare. Quod si tanta debilitate laborat, vt ad Pontificale officium exequendum impotens habeatur, tamen electionem auctoritate nostra cessare.

Idem in conc. Later. consil. xxiij. † Cap. 8.

NE pro defectu pastoris gregẽ dominicũ lupus rapax inuadat, aut in facultatibus suis ecclesia viduata graue dispendiũ patiatur, volẽtes in hoc et occurrere periculis animarũ, et ecclesiarũ indẽnitatibus prouidere; statuimus, vt vltra tres mẽses cathedralis[a] ecclesia, vel regularis[b] prælato non vacet; intra quos iusto impedimẽto[c] cessante, si electio celebrata nõ fuerit, qui eligere debuerant, eligẽdi potestate careãt ea[d] vice, ac ipsa eligendi potestas ad eũ, qui proximo præesse dignoscitur, deuoluatur. is vero, ad quẽ fuerit deuoluta potestas, Deum præ oculis habẽs, nõ differat vltra tres menses cũ cõsilio capituli sui, et aliorum virorũ prudentiũ viduatã ecclesiã de persona idonea ipsius,[e] quidẽ ecclesię, vel alterius, si dignus nõ reperiatur in illa, canonice ordinare, si canonicã uoluerit effugere vltionẽ.

Idem in eod. consil. xxiij. † Cap. 9.

QVIA propter diuersas formas electionũ,

Marginal notes, left: † asserere; † posuit; † septẽ; † prefati; † Bertini.
Marginal notes, right: † illa; † xxiij. c. 41. c.; † xxiij c. 41 c.

quas quidā inuenire conātur, et multa impedimēta prouenuunt, et magna pericula imminent ecclesijs viduatis;[a] statuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, et volunt,[b] et possunt cōmode interesse, assumātur tres de collegio[c] digni fide, qui secreto,[d] et sigillatim vota cunctorū exquirāt, et in scriptis redacta mox publicent in cōmuni, nullo prorsus obstaculo[e] appellationis interiecto; vt is collatione[f] habita eligatur, in quē omnes, vel maior, uel sanior pars cōsentit; vel saltē eligēdi potestas aliquibus viris idoneis cōmittatur, qui vice omniū viduatæ ecclesiæ prouideant de pastore; vel electio facta nō valeat, nisi forte cōmuniter esset ab omnibus, quasi per inspirationē absq. vitio celebrata. Qui vero cōtra præscriptas[g] formas eligere attēptauerit, eligendi ea vice potestate priuentur. Illud autem penitus interdicimus; ne quis in electionis negotio procuratorem cōstituat, nisi sit absens in loco,[h] de quo debeat aduocari, iustoq. impedimento detentus venire[i] nō possit; super quo si opus fuerit, fidem faciat iuramento; et tunc si voluerit,[k] vni cōmittat de collegio ipso vicem suā. Electiones quoq. clandestinas[l] reprobamus, statuentes, vt quā cito electio fuerit celebrata, sollemniter publicetur. *Idem in eod. const. xxv. Cap. 10.*

c. 43. e. t. QVISQVIS electioni de se factæ per sæcularis potestatis abusum, cōsentire præsumpserit cōtra canonicā libertatem, et electionis cōmodo careat, et ineligibilis[a] fiat, nec absq. dispensatione ad aliquā valeat eligi potestatē; quinimo qui electionē huiusmodi, quā irritam esse censemus, præsumpserint celebrare, ab officiis, et beneficijs suspendātur, eligendi tunc potestate priuati. *Idē in eod. const. ixxvj. C. a. 11.*

c. 44. e. t. NIHIL est, quod ecclesię dei magis officiat, quā quod indigni assumātur prælati ad regimen animarū. volentes igitur huic morbo necessariā adhibere medelā; inrefragabili cōstitutione sancimus, quatenus cū quisquā ad regimen animarū fuerit electus, is, ad quem pertinet cōfirmatio, diligenter examinet et electionis processum, et personā electi; vt cum omnia rite cōcurrerint, munus ei cōfirmationis impēdat. quia si secus fuerit incaute præsumptum, nō solū deiciēdus est indigne promotus, verū etiā indigne promouens puniendus. ipsumq. decreuimus hac animaduersione puniri; vt cū de ipsius cōstiterit negligētia, maxime si hominem insufficientis scientiæ, vel inhonestæ vitæ, aut ætatis illegitimæ approbauerit; nō solū cōfirmādi primū successorem illius careat[a] potestate, verū etiā ne aliquo casu pœnā effugiat, a perceptione proprij beneficij suspendatur, quousq. si æquū fuerit, indulgentiā valeat promereri. si vero conuictus fuerit in hoc per malitiā excessisse, grauiori subiaceat vltioni. Epi quoq. tales ad sacros ordines, et ecclesiasticas dignitates promouere procurēt, qui cōmissum officiū sibi digne valeāt adimplere, si canonicam ipsi cupiunt, effugere vltionem. Ceterū qui ad Romanū pertinēt immediate Pontificē, ad percipiendū sui cōfirmationē officij, eius se cōspectui, si cōmode potest fieri, personaliter repræsentent, aut personas trāsmittant idoneas, per quas diligēs inquisitio super electionib. et electis possit haberi. vt sic demū per ipsius circunspectionē, sui plenitudinē officij assequātur, cū eis nihil obstiterit de canonicis institutis. ita quod interim valde remoti, videlicet vltra Italiā[b] cōstituti, si electi fuerint in cōcordia, dispēsatiue propter necessitates ecclesiarū et vtilitates, in spiritualibus, et tēporalibus administrēt,[c] sic tamē, vt de rebus ecclesiasticis nihil penitus alienēt. munus vero benedictionis, seu cōsecrat. recipiāt, sicut hactenus recipere cōsueuerunt.

DE VSV, ET ACTIONE † PALLII. Tit. iv. *Idem. Cap. un.* († acceptione forte c. 6. de auct. et vsu pall. et c. 5. de cōse. ecc.)

CVM sis in partibus remotissimis gratū geremus, et acceptum, quod in actibus tuis quotiēscumq. scrupulus dubitationis emergit etc. et infra. Noueris igitur, quod vbi exposcit necessitas,[a] et plura in vna ecclesia altaria, et plures Epos simul poteris cōsecrare; et vbicumq.[b] fueris, in celebratione missarū constitutus, diebus sollemnibus vsum pallij, per quod plenitudo Pontificis designatur, liberius exercere.

DE RENVNTIATIONE. TIT. V.

Idem in conc. Lat. const. xxviij Cap. vn. (c. 12. de ren.)

QVIDAM cedēdi licētiā cū instātia[a] postulātes, ea obtenta cedere prętermittūt. Sed cū in postulatione cessionis huiusmodi aut ecclesiarū cōmoda, quibus præsunt, aut salutē videantur propriā attēdisse, quorū neutrū suasionibus aliquorū quærentiū, quæ sunt sua, seu etiā leuitate qualibet nolumus impediri, eos ad cedēdū decernimus cōpellendos.[b]

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA prælatorū. Tit. vi. *Idem. Cap. 1.* (c. 1. de supplē. negl.)

LICET dilecti filij magistri H. Archi. de H. et R. de S. Cademūdo super Arc. de Ric. litigarūt diutius corā nobis, tamē postmodū auribus nostris est intimatū, quod neutri eorū de iure cōpeteret, vt pote qui neutri fuerat cōcessus in tēpore † in Lat. cō. definitū. ne igitur ius nostrū negligere videamur, qui alios in sua iustitia confouemus: di. v. per Ap. s. m. quatenus cōuocatis eisdē, vt proponāt, si quid cōtra † duxerint proponēdū, inquiratis diligētius veritatē; et si uobis cōstiterit Archiatū vacasse per annū, tempore tamen semestri, quo vel ad Archiepm vel ad capitulū donatio pertinebat, non a vacatione, sed a notitia[a] cōputato, cū pro eo quod Eborac. alium non habet superiorem, ex tunc fuerit ad nos donatio deuoluta; vtriq. super eo sublato ap. ob. silentiū imponatis;[b] Archidiaconatū ad nostrā spectare donationē, publice

(† infra tempus; † quod cōtra)

denuntiantes, decernentes irritum, et inane, si quid in eo quisquam præsumpserit postmodum ordinare.

Idem magistro P. de castro, & R. monachis Fontis Frigid. (& S.L. † Cap. 2.

† al. de est sir-te Ap. S.L. † al. de est c.4. e.t.

PER † litteras vestræ dis. accepimus, et infra. Quod in quibusdã ecclesijs legationi vestræ subiectis quædã beneficia, & dignitates tanto tẽpore vacassent, quod tam prælati, quã capitula secundũ tenorẽ Later. con. essent iure instituẽdi priuati, postquã vester adučtus innotuit, in beneficiis illis personas minus idoneas instituere præsumpserũt; vnde cũ receperitis cõsiliũ a viris peritis, vt tales institutiones ab his, quorum nõ intererat, & qui propria culpa iure instituẽdi se priuauerãt, factas auctoritate Ap. cassaretis, nostrũ prius in hoc decreuistis cõsiliũ habere. Nos igitur inquisitioni v. taliter respõdemus per A. s. m. quatenus, si beneficia, vel dignitates ipsas noueritis personis idoneis assignatas, ea de patiẽtia [a] permittatis ab ipsis pacifice possideri; alioquin personas ipsas amouentes prorsus ab ipsis, easdem personis idoneis auctoritate nostra suffulti, non differatis, quanto † citius ordinare. † quam

DE TEMPORIBVS ORDINANDORUM, Tit. VII.

Idem de Leomen. † & Sabbarien. Abbatib. Cap. vn.

† Idem ien. c. 15. de temp. ordi.

DILECTVS fil. VV. Imolen. canonicus nostro dudũ Apostolatui reserauit, quod Imolen. ecclesia suo viduata pastore, concanonici sui de substituendi pastoris electione tractantes, ipsum vnanimiter elegerunt; qui cũ esset infra † sacros ordines cõstitutus, ve. fr. n. Archieps Casalen. metropolitanus eorũ Epo Trecen. mãdauit, ut eũ vno, et eodẽ † die ad tres sacros ordines promoueret; quod ille non ausu proprio, sed ipsius Archiepi mãdato perfecit. etc. et infra. Cũ igitur nobis cõstiterit supradictũ Epm in pluribus deliquisse, tũ quia siue mandato Archiepi, sicut ipse cõfessus extitit, ad huiusmodi ordinationẽ inordinate processit; tum quia et si de Archiepi mãdato cõstaret, cũ illi huiusmodi dispẽsatio a canone minime sit permissa, quoniam † ad solũ [a] Ro. Pontificem non est dubium pertinere; ipsi obtemperare non debuerit † in hac parte; tum etiã quia reatu † periurij sæpius variauit [b] iurãdo prius, quod Archieps id præceperat; et postea, quod illud nõ mandauerat in iudicio cõfitendo, ipsum de fratrum nostrorũ con. tam diu ab ordinandi suspendimus potestate, donec nostram † meruerit obtinere.

† circa † eodẽq. † quã † dubit † reatũ † nostrã gratiã Greg. 9 † al. de ætate, & qualitate.

DE QVALITATE † ORDINANDORŨ (præficiendorũ, et ordinãtiũ. † T. VIII.

† al. et ordinis, al. & ordine præficiendorũ c. n. de ætat. et qual.

Idem Archiepo Rotomag. Cap. 1.

CVM contingat interdum, quod laici ad monasteria cõuolantes, a suis Abbatibus tonsurentur, Ap. se. oraculũ requisisti, an clericatus ordo in tonsura huiusmodi cõferatur. super quo fr. t. t. r. quod cũ in septima synodo [a] sit statutũ, vt lectores per manus impositionẽ licentia sit vnicuiq. Abbati [b] in proprio monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsis ab Epo secundũ morẽ præficiẽdorũ Abbatum, manus impositio facta noscatur, et constet eum existere sacerdotẽ; per primã tonsurã a talibus Abbatib. iuxta formã ecclesiæ datã, clericalis ordo cõfertur.

Idem. Cap. 2.

INTELLEXIMVS, quod cum ante quã ad regimẽ tuę ecclesię esses assumptus, et in monasterio tuo fueris laudabiliter cõuersatus, ad monasteriũ s. Vincẽtij Laudun. nigri ordinis accessisti: ubi cũ aliquãdiu in ipso habitu permãsisses, demũ ad cor reuersus, de Metropolitani, et aliorũ cõsilio, ad primam domũ redire curasti, in qua tandẽ sub regularis (obseruatione disciplinæ † taliter Deo, et hominibus placuisti, quod per tuorũ exigentiã meritorũ, fratres tui te sibi præfecerũt vnanimiter in Abbatẽ. quia igitur in suscepto regimine laudabiliter diceris processisse, ne occasione moræ, quã in prędscripto monasterio pertraxisti, quasi ipsa te cõscientia remordeat, et in susceptæ administrationis (cura tepescat; † attẽdẽtes, quod cautũ est in canone, [a] ne quis canonicus regularis, nisi forte, quod absit, publice lapsus sit, efficiatur monachus, et si factus fuerit, ad ordinem canonicatus reuertatur, vltimus in choro manẽdo, cucullã ad memoriã delaturus: dis. t. m. quatenus circa curã [b] tibi cõmissãm, sollicitudinẽ tuã exercere studeas indefessam; et taliter sequẽtia bona prioribus cõtinuare, quod dignũ exinde possis meritũ expectare.

c. 11. e. t. † obseruatione disciplinæ † executione tepescas

Idem. Cap. 3.

c. 13. e. t.

ACCEPIMVS te nostris auribus intimãte, quod quidã clerici, qui ad sacros ordines sine titulis sunt promoti, te ad ecclesiã Braccaren. super beneficijs obtinẽdis infestant, quibus etiã de cunctis redditibus ecclesiæ tũc † cõmode ministrare nõ posses, pręsertim cũ mãdemus eisdẽ in necessarijs prouideri, qui nec meritis, neq. sciẽtia etiã in parochialib. ecclesijs beneficia promererẽtur, ne dũ in ecclesia Braccar. quorũ vita, et sciẽtia nobis penitus est ignota; de quibus si certitudinem haberemus, nec in maioribus eis, nec in minoribus pręciperemus ecclesijs prouideri; et licet idoneis in tuis capellis, et in alijs

† tunc

in aliis parochialibus ecclesijs extra ciuitatẽ velis iuxta mandatũ Ap. prouidere, cũ omnibus in maiori prouidere nõ possis, ipsi tamen prouisionẽ in eisdem ecclesijs recipere dedignãtur. Iudices quoq. et monitores, seu executores, ad quos litteras nostras deportãt, exceptiones [a] tuas legitimas, quas in eorũ præsentia proponis, nõ admittunt. vnde postulabas a nobis, vt tibi prouideremus benignius in hac parte. Licet igitur in ordinibus † clericorũ illã tu, ac prædecessores tui diligenciã debueritis adhibere, vt minus idonei non ordinarẽtur a vobis, ac post promotionem eorum exceptionẽ huiusmodi non possitis prætendere contra illos, nisi forte postquã promoti fuerint, reddiderint se indignos: nos tamen ex superabundãti, quãdo scribere uobis pro talibus oportet, facimus in litteris nostris apponi: et si ordinatus, pro quo scribimus, idoneus habeatur, et ecclesiastico beneficio non indignus; ei ab ordinatore, vel successore ipsius beneficium cõpetens conferatur; cum et si tecum de iure agere vellemus, te possemus merito ad prouisionẽ illorũ compellere, quos a te, vel a prædecessoribus tuis ordinatos fuisse cõstaret: et eo præsertim quod ad obtinendũ beneficiũ ecclesiasticum eos debes idoneos reputare, [b] quos ad ordines suscepisti. vnde grauiter sustinere non debes, sed nobis potius deuote inclinare teneris, si illos examinari [c] per alios facimus, quos sine examinatione non credimus ordinatos, ante quam te velimus compellere ad prouisionẽ eorum. Tuę igitur fr. per Ap. s.m. quat. eis, pro quibus, re contigerit recipere nostra mandata in forma communi, in maiori ecclesia, vel alijs parochialibus [d] ecclesijs dioec. Braccaren. prouidere nõ tardes; cum te pro minus idoneis cõpelli nolumus; exceptiones [e] autẽ, si quas cõtra impetratores litterarum nostrarum in delegatorum præsentia proponis, præcipimus audiendas.

† ordina tionib.

Idem in conc. Lateran. const. xxvij. c. 4.

c. 24. e. s. CVM sit ars artium regimen animarũ; districte præcipimus, vt Epi promouendos in sacerdotes diligenter instruant, et informẽt, vel per seipsos, vel per alios [a] viros idoneos super diuinis officijs, & ecclesiasticis sacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. quoniam si de cetero rudes, et ignaros ordinare præsumpserint, quod quidẽ facile poterit deprehendi; [b] et ordinatores, et ordinatos graui decernimus vltioni subiacere. Sanius enim est maxime in ordinatione sacerdotij paucos bonos, quã multos malos habere ministros; quia si cæcus cæcum ducit, ambo in foueam cadunt.

DE FILIIS PRESBYTERORUM. Tit. IX

Idem in eodem. const. xxxj. Cap. vn.

c. 16. de fil. pres.

AD abolẽdam pessimam, quæ in plerisq. inoleuit ecclesijs, corruptelã, firmiter inhibemus, ne canonicorum filij maxime spurij [a] canonici fiant in sæcularibus ecclesijs, in quibus instituti sunt patres; et si fuerit contra præsumptum, decernimus non valere. qui vero tales, vt dictum est, canonicare præsumpserint, a suis beneficijs suspendantur.

DE BIGAMIS. T. X.

Idem D. Archid. Lundunen. A. S. L. Cap. vn.

c. 6. de bigam.

QVIA circa minima, et maxima frequenter humanus deficit intellectus. et infra. Sane postulas per se. Ap. edoceri; si presbyteri successiue plures concubinas habentes, bigami censeantur. et infra. Ad quod duximus respondendum, quod cum sacerdotes, siue vno, siue diuersis temporibus, plures habuerint concubinas, irregularitatem non incurrerint bigamiæ; [a] cum eis tamquam simplici fornicatione notatis, quo ad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI. Tit. XI.

Idem. Cap. 1.

c. 7. de offic. Archid.

AD hoc nos dominus etc. Sane cõsuluit nos tuæ fraternitatis deuotio, quid ad officiũ Archidiaconi debeat pertinere, & in quibus per ipsum cura Episcopalis sollicitudinis debeat releuari; et nos, pro vt possumus, respondemus. Archidiaconus secundum statuta beati Isidori, [a] imperat sacerdotibus, et leuitis. parochiarũ sollicitudo, et earum ordinatio ad ipsum pertinet, et audire debet iurgia singulorũ. Archipresbyteri, qui decani a plebibus nuncupantur, eius iurisdictioni se nouerint subiacere. Secundum vero Romani ordinis constitutũ, maior post Epm, et ipsius Epi vicarius [b] reperitur. omnem vero sollicitudinẽ. et curam, tam in clericis, quam in ecclesijs eorũ, prout melius secundum Deum poterit, impendendo. cum super his sit redditurus in districti examinis iudicio rationem. Item in epistola beati † Clementis Papæ pr. n. oculus Episcopi Archidiaconus appellatur, vt loco Epi per Episcopatũ prospiciẽs, quæ corrigẽda viderit, corrigat, et emendet; nisi adeo ardua fuerint ne-

† sancti

† el. que ꝯ. negotia, quod † absq. maioris præsentia nequeāt terminari. In quadā vero nostra cōstitutione[c] nos iam alia vice meminimus expressisse, quod institutio corporalis tā super beneficijs, quā etiam dignitatibus ad ipsum debeant pertinere, examinatio etiā clericorum, si fuerint ad sacros ordines promouendi, et hoc idē in collationibus beneficiorum credimus obseruandū. vt qui beneficijs ecclesiasticis præficiendi fuerint, a suo prius examinentur[d] Archidiacono, et per ipsum postmodū Epō præsententur. Subsequēter postea quæsiuisti, vtrum Decani rurales, qui pro tēpore statuuntur, ad mandatū tuū solum, vel Archidiaconi, uel etiā vtriusq. instituī debeant, vel destitui, si fuerint amouendi. Ad hoc breuiter respondemus, quod cū iuxta imperialis[e] sanctionis auctoritatem, quod omnes tangit, ab omnibus cōprobari debet; cum commune eorum exerceat Decanus officium, communiter est eligendus, vel etiam amouendus.

Idem. *Cap* 2.

a. t. e. t. SIGNIFICASTI, et infra. Interdicas etiā Archid. tuo, ne sine cōscientia tua, et auctoritate litteras suas[a] cōcedat promouēdis; et eis etiā districte prohibeas, ne ad ordinē taliter audeant cōuolare. quod si cōtra prohibitionē tuā præsumpserint venire, executione eis ordinū susceptorū taliter interdicas. *Idem.* *Cap*. 3.

- ob. e. t. VT nostrum,[a] et infra. Nec fuit sufficiēter probatū, quod Cācellarius ex officio suo faciat spiritualia memorata, cum ea potius de iure cōmuni ad Archid. spectant officiū, repræsentare videlicet ordinandos Episcopis, et illos examinare, ponere Abbates, et Abbatissas in sede.

DE OFFICIO IVDICIS DElegati. Tit. xii.

Idem Veronensi Episcopo. *Cap*. 1.

c. 7. de cau. pos. CVM olim quæstio, quæ inter dilec. fi. Archid. ex vna parte, & Archipresbyteros, et canonicos Vincentinæ ecclesię ex altera, etc. & infra. Cū igitur Archid. prædictus hæc corā nobis fideliter recitaret, quoniam per ipsas attestationes nobis cōstitit euidēter; quod ab Epis Vin. Archidiaconatus ipse sine reclamatione aliqua canonicorum cōtinue duobus[a] Archid. ante quā præfato Archidiacono fuerat assignatus, et quia canonici prędicti iudices recusare,[b] vel postulare rescripti copiā minime debuerint, cū causa prędictis iudicibus delegata fuisset de vtriusq. partis procuratorū assensu, et ab eisdē esset rescriptū impetratū; nec deliberationis inducias[c] petere, cū apud se. Ap. per procuratores vtriusq. partis lis esset cōtestata; prædictū Archidiaconatū nō obstātibus huiusmodi exceptionibus prędicto fi. Archidia. per definitiuā sententiā adiudicare curauimus, canonicis Vicen. cōtradicentibus eidē Archidiacono, stallo etiā Archid. deputato, et alijs pertinētijs suis, perpetuū silentiū imponentes, reseruata tamē eis quęstione proprietatis, super collatione Archid. ipsius, si forte super hoc cōtendere voluerint aduersus Epm Vincētinū: cū res inter alios acta,[d] non debeat eis præiudicium generare.

Idem Præposito Sancti Dominici subdiacono nostro. *Cap*. 2.

CVM R. canonicus Ianuen. causam pecuniariam, quę inter ipsum ex vna parte, ac P. ciuē Ianuen. ex altera vertitur, tibi obtinuerit delegari, et idē ciuis propter multas et graues inimicitias ciuitatis suę, in tua nequeat pręsentia cōparere; sicut ex ipsius, et dil. fil. cōsulum Ianuen. insinuatione nobis innotuit: d. t. † per A. s. m. quatenus supradicto R. huiusmodi optione relicta, vt exceptis canonicis Ianuen. quos, cum sint eius socij,[a] merito habet pars aduersa suspectos; in ciuitate, vel dioec. Ian. in qua multi sunt, sicut pro certo tenemus, viri prouidi; iudicem eligat, coram quo quæstio terminetur, cui auctoritate præ. dis. pręcipias, vt eandem causam iuxta rescripti ad te obtenti tenorē, ap. re. fine debito terminare procuret. c. 11. de of. del. † a. d.

Idem Rothomageñ. Archiepo. *Cap*. 3.

CVM contingat interdū, quod laici etc. Insuper requisiti sumus, † quod cū quis cōqueritur, in se, a suo Epō, post ap. ad nos legitime interpositā, vel alias iniuste excōmunionis sententiā promulgatam; & nos iudicibus damus nostris litteris in mādatis, vt si est ita, iuxta formā ecclesiæ absolutionis illi impendāt beneficiū, vel eandē sententiā denuntiēt esse nullā; ac Eps paratus sit probare se in illū, ante quā vocem appellationis emitteret, vel alias iuste huiusmodi sententiā protulisse; an probationibus nō admissis liceat iudicibus excōmunicatū absoluere, vel denūtiare sententiā nullā esse. Ad quod tibi t. respōdemus, quod super iā dicto casu nō consueuimus, si bene meminimus, sub pręscripta forma iudicibus scribere; sed sub ista[a] videlicet, vt si excommunicationis sententiam post ap. ad nos legitime interpositā inueniretis esse latam, ipsam denūtietis peni- c. 56. eo † requisiti

penitus nullā esse; & audiatus,[b] si quid fuerit quæstionis, alioquin recepta iuxta formam ecclesiæ cautione, impēdatis † absolutionis beneficium conquerenti; et iniuncto sibi, quod de iure fuerit iniungendum, audiatis † causam, et eam debito fine terminare procuretis. † Sed si forsan appareat nos in iā dicto casu sub prænotata quandoq. forma scripsisse; in altero vtiq. casuū prædictorū, cum quis videlicet conqueritur se post ap. legitime ad nos interpositā excomunicatione fuisse innodatum, † semper vtriuslibet partis[c] probationes sunt admittendæ, antequā ad decernendū super hoc aliquid procedatur; per quas deniq. apparebit, an absolutione indigeat cōquerens, vel denuntiandus sit potius non ligatus. In reliquo vero casu, cū videlicet excōmunicatum quis se asserit † iniuste, vix vmquam est eius, antequā absolutus fuerit, probatio admittenda, nisi tunc tantū, cum asserit in excōmunicationis sententia intolerabilē errorem fuisse patenter expressum; ad quod probandum admittitur, antequā absolutionis gratiam cōsequatur. Vnde si proponat se simpliciter excōmunicatum iniuste, ac Episcopus ad probandū, quod iuste ipsum excōmunicauerit, suas postulet probationes admitti; nō est ante absolutionem ipsius aliquatenus audiendus; cum et si pro certo constaret in illū rationabiliter † excōmunicationis sententiā promulgatū; nihilominus esset ei absolutio secundum formā ecclesiæ impendenda humiliter postulāti, et ideo in hoc casu illum credimus iuxta formā ecclesiæ protinus absoluendū; vt sic demū probationibus vtriusq. partis admissis vtrum iuste,[d] vel iniuste ligatus fuerit, decernatur.

† impendant
† audiant
† procurent
† notorium
† assinuat.
† tolerabiliter.

Idem Decano de Eccecoñ.† & Priori Belsomañ. dioec. Cap. 4.

CONSTITVTVS in præsentia nostra dil. fi. V. clericus procurator venerabilis fr. n. Maurin. † Epi auribus nostris intimauit, quod C. et R. clerici Maurin. † dioec. contra dominū suum ad iudices certa ratione suspectos cōmissionis litteras impetrarūt, quorū alter est aduersarius manifestus, vt pote qui partē Episcopatus[a] sui ei auferre molitur; super quo adhuc pēdet quæstio inter eos, & vnus aduersus alterū, et iustā causam suspicionis asserūt se legitime probaturū. Ideoq. dis. u. per Ap. s. man. quod si dictus Episcopus contra præfatos iudices coram arbitris, quos hinc inde duxerint eligendos, iustam causam suspicionis legitime probaturos, † vos in commisso ipsis negotio iuxta formā eis directam † sub. ap. ob. mediante iustitia procedatis; alioquin partes ad eorum iudicum remittatis examen.

† Occoñ
† de AquaBellis l'annensen.
† Mauriensen.
† Maurienen.
† probaueris.
† datā

DE OFFICIO IVDICIS ORdinarij. Tit. XIII.

Idem in conc. Lat. const. viij. † Cap. 1.

IN REFRAGABILI cōstitutione sancimus, vt ecclesiarū prælati ad corrigendū subditorū excessus maxime clericorum, & reformandos mores prudenter, ac diligenter intēdant: ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. vt autem correctionis, et reformationis officium libere valeant exercere, decernimus, vt executionem ipsius nulla consuetudo[a] valeat impedire, nisi formam excesserint[b] in talibus obseruandam; excessus tamen canonicorum ecclesiæ cathedralis, qui cōsueuerunt corrigi per capitulum,[c] per ipsum[d] in illis ecclesijs, quæ talem hactenus consuetudinem habuerint, ad commonitionem, & iussionem Epi corrigantur intra terminum cōpetentem ab eo præfigendum, alioquin ex tunc Episcopus Deum habens præ oculis ipsos, vt animarum cura requirit, per cen. ec. corrigere non postponat. Ceterū si canonici absq. manifesta,[e] et rationabili causa, maxime in contemptū Episcopi cessauerint a diuinis, Episcopus si voluerit, nihilominus celebret in ecclesia cathedrali, et metropolitanus ad querelā ipsius tamquā super hoc delegatus[f] a nobis, taliter eos per cen. ec. cognita veritate castiget, quod metu pœnæ talia de cetero non præsumant. prouideant itaq. diligenter ecclesiarum prælati, vt hoc salutare statutum ad quæstum pecuniæ, vel grauamen aliud non conuertant, sed illud studiose ac fideliter exequantur, si canonicam voluerint effugere vltionem; quoniam super his Ap. se. auctore domino attentissime[g] vigilabit.

† vij. c. 13. de off. ord.

Idem in eod const. ix. † Cap. 2.

QVONIAM in plerisq. partibus intra eandem ciuitatem, atq. dioec. permixti sunt populi diuersarum linguarum habentes sub vna fide varios ritus, et mores; districte præcipimus, vt Pontifices huius ciuitatis, siue dioec. eisdem prouideant[a] viros idoneos, qui secundum diuersitates rituum, & linguarum, diuina officia illis celebrent, et ecclesiastica sacramenta ministrent, instruendo eos verbo, pariter

† viij al c. 14. e. t.

pariter et exemplo. Prohibemus autē omnino, ne vna, eademq. ciuitas, siue dioec. diuersos Pontifices[b] habeat tamquam vnum corpus diuersa capita quasi monstrum.[c] Sed si propter præscriptas causas vrgēs necessitas postulauerit, Pontifex loci catholicum præsulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi vicarium[d] in prædictis, qui ei per omnia sit obediens, & subiectus. vnde si quis aliter se ingesserit, ex cōmunionis se nouerit mucrone percussū; et si nec sic resipuerit, ab omni ministerio ecclesiastico deponendū, adhibito, si necesse fuerit, brachio sæculari ad tantam insolentiam repellendam.

Idem in eodem. Const. x. *Cap. 3.*

c. 15. e. t. INTER cetera quæ ad salutē spectāt populi Christiani, pabulum verbi Dei permaxime sibi noscitur necessarium: quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur: eo quod nō in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei. Vnde cum sæpe contingat, quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias, ne dicamus defectū scientiæ, quod in eis reprobandum est omnino, nec de cetero tolerandum; per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei, maxime per amplas dioec. et diffusas: generali constitutione sancimus; vt Episcopi viros idoneos ad sanctæ prædicationis officiū salubriter exequendum adsumant potentes in opere, ac sermone; qui plebes sibi commissas vice ipsorum, cum per se idem nequiuerint, sollicite visitantes eas, verbo ædificent, et exemplo; quibus ipsi, cum indiguerint, necessaria subministrent;[a] ne pro necessariorū defectu compellantur desistere ab incepto. Vnde præcipimus tam in cathedralibus, quam in alijs conuentualibus ecclesijs viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadiutores,[b] et cooperatores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, et pænitentijs iniungendis, ac ceteris quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis hoc adimplere neglexerit, districtę subiaceat vltioni.

DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA. Tit. XIIII.

Idem. *Cap. 1.*

c. 9 de maio. & obed. † cōtemnunt. Gre. 9.

QVOD super his. et infra. Similiter etiam Abbates, et sacerdotes dioecesana lege[a] tibi subiectos, qui ad tuam contendunt † synodum venire; dummodo in ipsa synodo non ducas aliquid statuendum, quod forte canonicis obuiet institutis; per cen. ec. ad synodū ipsam venire compellas, et debitam tibi obedientiam, et reuerentiam exhibere.

Idem sancti Stephani. & S. Proculi Abbatib. Bonon. *Cap. 2.*

CVM in ecclesijs sancti Victoris, et sancti Ioannis de monte. & infra. Nos igitur ad reformationem earundem ecclesiarum, quæ peccatis exigentibus et in temporalibus deminutæ, et in spiritualibus sunt multipliciter collapsæ; diligenti sollicitudine intendentes, vniuersis canonicis dedimus firmiter in præceptis; vt Priori suo in his, quæ ad Deū pertinent, obediant. Cumq. † omnes, quattuor dumtaxat exceptis, se parere velle eius monitis, & præceptis concorditer respondissent, prædicti quattuor se contra Priorem in superbiam erigentes, licet de obedientia suo Priori præstanda præstitissent corporaliter iuramentum,[a] tamen exhibiti iuramenti, et districtæ præceptionis inmemores, suo Priori † per omnia restiterint, et cum pro contumacia sua nequiuissent ad debitam obediētiam reuocari, dictus Prior in eos dictante iustitia excommunicationis[b] sententiam promulgauit. Cum igitur præfati canonici ad sed. Ap. accessissent, per scripturas authēticas[c] ex multorum testimonio prælatorū effecti de ipsorum contumacia certiores, recepto secundum formā ecclesiæ ab eis corporaliter iuramento,[d] ipsis fecimus absolutionis beneficium impendi, præcipientes eis sub debito iuramēti, vt ad claustrum suum, de quo exierant, redeuntes, Priori suo secūdum Deum deuote, ac humiliter obedirent. Nolentes igitur, quod idem canonici tam effrænata deinceps libertate vagentur, dis. v. per. Ap. s. m. quat. nostra freti auctoritate præfatos canonicos, vt ad Prioris sui obediētiam reuertantur, sublato cuiusuis † ap. diffugio, per cen. ec. compellatis; & ne de sua possint contumacia gloriari, cogatis eos, si videritis expedire, vt iuramentum, quod de parendo mandatis Prioris, quod † pro absolutionis beneficio impendendo superbe negauerāt, humiliter præstent; alioquin eos de fratrum ipsorum consortio penitus excludatis.

c. 10. eo. † Ei q. 8 † superiori † scilicet † al. de. est quod

DE PACTIS. TIT. XV.

Idem. Const. xviij. † *Cap. vn.*

al. xvij. c. 7. de pa. Eiu

PLERIQ. sicut accepimus, regulares, et sæculares clerici, cum vel domos locant, vel feuda concedunt in præ-

in præiudicium parochialium ecclesiarum pactum adijciunt; vt conductores, et feudatarij decimas eis soluant, et apud eosdē eligant sepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus;[a] statuentes, vt quidquid fuerit occasione huius pacti perceptum, ecclesiæ parochiali[b] reddatur.

DE PROCVRATORIBVS. T. XVI.

Idem. *Cap. 1.*

c. 6. de procur. †*Cabilonen.* CVM pro causa, quæ inter dil. fi. G. et F. Gabiont. † ecclesiæ Archidiaconos vertebatur, procuratores vtriusq. partis ad nostram audientiam † accessissent: F. Archi †*præsentiam* diaconi procurator proposuit, quod a bo. me. Cæl. Papa prædecessore nostro confirmationis litteras impetrauit, super quibusdam institutionibus ecclesiæ, de communi consensu † capituli[a] constitutis; ex quarum †*assensu* inobseruantia ecclesia debito seruitio fraudabatur. Petebat itaq. procurator ipse pro Archidiacono memorato causam cōmitti; et confirmari constitutiones prædictas; et ea restitui, quæ ad vtilitatem ecclesię ipsius coactus fuerat expendisse. et infra. Nos igitur causam ipsam vestro examini committentes, dis. u. per A p. s. m. quatenus prædictas constitutiones, si eas de consensu maioris, et sanioris partis capituli sine prauitate qualibet inueneritis esse factas; et posibilitas ecclesiæ patitur; faciatis inuiolabiliter obseruari. et infra. Expensas vero Archidiacono antedicto restitui faciatis, si legitime probare potuerit, se de mandato capituli[b] suscepisse prædicta negotia promouenda, et propter hoc[c] ad sedem Apostolicam accessisse.

Idem Scholaribus Parisień. *Cap. 2.*

c. 7. e. t. QVIA causis, quæ contra vos, et pro vobis mouentur, interdum vestra vniuersitas ad agendum, et respondendum cotidie interesse nō potest, postulastis a nobis, vt procuratorem instituere super hoc, de nostra libera permisione liceret. Licet igitur de iure communi[a] hoc facere valeatis; quia tamē hoc petijstis, a nobis deuotioni vestræ specialiter indulgeri, instituendi procuratorem super his, auctoritate præsentium vobis concedimus facultatem.

DE IN INTEGRVM RESTITVtione. Tit. XVII.

Idem. *Cap. vn.*

c. 6. de resti. in inte. SVSCITATA super diuersis articulis inter ve. f. n. Burgen. Epm, et Onień. monasteriū quæstione. et infra. Nos igitur auditis, et intellectis, quę (vtraq. pars † proposuit coram nobis, super †*vterq.* iiij. præmissis articulis, monasterium Onień. de con. f. n. iustitia condemnauimus exigente; sententia vero lata procurator præfatus ad probandam præscriptionē tam super iiij. articulis prænotatis, quam etiam super quibusdam decimis, per transactionem acquisitis a monasterio, ecclesijs, et colonis ipsius ex parte petitis, quando controuersiam volebamus sententiæ calculo terminare, et in qua fuerat coram iudicibus supradictis conclusum, restitutionem in integrum nomine monasterij postulauit. et cum super hoc coram nobis fuisset aliquamdiu litigatū, nos deliberatione præhabita restitutionem in integrum ad præscriptionem probandam, tam super quattuor articulis prænotatis, quam etiam super controuersia decimarum eidē procuratori nomine monasterij duximus indulgendam. et infra. Ne vero per excogitatā malitiam, sicut ex præsumptionibus pluribus videbatur, officium † sententiæ in dam- †*effectum* num Episcopi contingeret impediri; neue monasterium per executionem sententiæ, propter ipsas suspiciones incurreret detrimētum;[a] nos æquitate pensata duximus prouidendum; vt ante omnia supradicta sententia[b] executioni mandetur. Volumus nihilominus, et mandamus, vt ab ipso Episcopo recipiatis idoneam cautionem;[c] quod si monasterium in causa ipsa per sententiam praua luerit, vniuersa, quæ medio tempore ipsius sententiæ, occasione perceperit, monasterio restituat memorato.

DE ARBITRIS. TIT. XVIII.

Idem in conc. Later. const. XL. *Cap. 1.*

c. 8. de arbitr. CONTINGIT interdum, quod cum actori. et infra. Ad hæc generaliter prohibemus, ne super rebus[a] spiritualibus compromittatur in laicum, quia non decet, vt laicus in talibus arbitretur.

Idem Pisano Archiepiscopo. † *Cap. 2.* †*Archid.*

c. 9. e. t. PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum super executione arbitrij, quod inter hospitalarios sancti Ioannis, et plebanum de Piscia super hospitali sancti Allucij latum erat, a nobis litteras recepisses; partib. in tua præsentia constitutis, hospitalarij a te executionem arbitrij postulabant, asserentes illud debere obseruare, pro eo quod procurator plebani sponte in arbitros iuramento interposito compromisit; quoniā dicebat potestatem cōpromittendi, et transigendi super

eodem †negotio recepisse. Plebanus itē proposuit ex aduerso, quod ad causam tractandā prædicto procuratori dedit generale mādatū, nō tamen ei mandauit, vt sine speciali mandato suo cōpromittere posset, vel †transigere super eo; et præterea procurator iam dictus de assensu canonicorū[a] nō fuerat institutus, et ideo dicebat id arbitriū non valere; præsertim cum procurator mādati fines[b] excesserit, et arbitriū fuerit per vnū clericū, et duos laicos promulgatū; licet ipsi de assensu ve. f. n. Ianuen. Archiepi, †cui causa cōmissa fuerat, arbitriū protulissent. Vnde, cum super his dubietas fuisset exorta, per Ap. se. oraculū edoceri petisti, qualiter super negotio ipso tibi sit procedendum. Super quo t. t. t. r. quod in primis est, vtrū arbitrium ipsum ex parte plebani receptū fuerit,[c] distinguēdū. Si enim receptum fuerit, indistincte ratum haberi debet, ac per hoc iuxta tenorem mādati Apostolici executioni mandari. Si vero receptum nō fuerit, refert, vtrum fuerit, vel nō fuerit de obseruādo ipsum pœna statuta. et quidē si pœna fuerit †apposita in cōpromissione; agi potest ad pœnā. ac si nulla pœna statuta fuerit, sed simpliciter stare fuit sententiæ cōpromissum; procurator[d] ad interesse[e] poterit cōueniri; quia iuramēto suo seipsum personaliter, nō ecclesiam poterat obligare. Quod †vero a duobus laicis, et vno clerico dicitur esse latū, nequaquā obuiare videtur; cum auctoritate dicti Epi[f] factū sit, cui causa, de qua dicitur cōpromissum, fuerat delegata.

Margin: † eo; † et; † Genuen. Epi.; † fuit; † Quia

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS. TIT. I.

Idem Pontificatus sui anno IX. *Cap.* 1.

c. 18. de iudic. † Vindon.

CAVSAM, quæ inter dil. fil. Abbatem, et cōuentum S. Vincētij† ex parte vna, et Archid. Carnoten. ex altera, super quibusdā procurationibus vertitur, vobis filij T. et S. †Archid. Parisien. meminimus commisisse. dictus vero Abbas, et cōuentus nolentes parti alteri respōdere, nisi nos primo, cōsulerent, secundū priuilegia Rom. Pont. indulta monasterio eorundē, d. fi. W. eiusdem monasterij monachū propter hoc ad se. Ap. trāsmiserunt nihilominus, supplicantes, quatenus te fili Decane loco Parisien. Archi. supradicti subrogare,[a] ad decisionē ipsius negotij dignaremur; quia cū eum similis pœne[b] causa contingat, minus esse fauorabilis parti alteri videretur. Quo circa d. v. per A. s. m. quat. non obstantib. litteris ante aduentum monachi impetratis, in causa ipsa ratione præuia procedatis.

Margin: † G. et al.

Idem. *Cap.* 2.

e. 5. de except. † Argētorio † de Malleon.

CVM inter dil. fi. T. Priorē, et cōuentum de Argentario †ex vna parte, et nobilē virū S. de Orioleon. †dioec. Pictauien. ex altera, super dānis, et alijs corā uobis ex delegatione quæstio verteretur, procuratore ipsius nobilis volēte vestrū declinare iudiciū, eo quod duos ex vobis habebat suspectos, procurator monasterij allegauit parti eiusdē nobilis, cum esset excōmunicationis vinculo cōstrictus, †exceptionis huiusmodi beneficiū interdictū. Cum enim excōmunicatus, ne reportet[a] ex cōtumacia cōmodum, valeat cōueniri, si ad exceptiones liberū posset habere recursum, traheretur multotiens in fauorē, quod est in odiū introductū. Vnde postulastis per se. Ap. oraculū edoceri, qualiter in hoc dubitationis articulo procedere debeatis. Ad quod sic duximus respondēdū, quod prędicto nobili legitima defensio in iudicio reseruatur, et maxime iudicis recusatio; cum periculosum sit, corā suspecto iudice litigare, ac suspectis iudicibus se. Ap. causam de certa[b] sciētia nō cōmittat. vnde in talib. non excōmunicati fauor attenditur, sed æquitas iudicātis; cum nō debeat claudicare iudiciū, ac satis videatur absurdū, si actore impugnāte, reo defensionis copia[c] denegetur; quia sic condēnaretur multotiēs absoluendus. Porro cum excōmunicato, quando in causa absolutionis existit, nō sit iusta negāda sententia, nec interdici debeat eidem appellationis remediū,[d] si contra iustitiā condēnetur; qua ratione in vno, eodemq. negotio ipsius alia legitima[e] subtrahantur suffragia, non videmus. Ceterū non sic in recōuentione[f] sentimus, ne quod in defensionis remediū sustinetur, ad impugnationis materiā extēdatur.[g]

Margin: † astrictus

DE FORO COMPETENTI. T. II.

Idem Epo Beluacen. † *Cap.* 1.

† Beluacen. c. 11. de foro comp. † contingit † sint

CVM contingat †interdū in tua etc. Insuper postulasti, an cū aliqui clerici deputati seruitio capituli Beluacen. vel aliorū clericorū tuę dioec. super criminibus impetuntur, cogēdi sunt † coram te, vel potius corā illis, quibus seruiunt, querelātib. respōdere; cū illi sibi iurisdictionē huiusmodi vindica-

† dixi-mus re-spondendum † qui dicare contendant, licet illos excommunicare non valeant, vel alias coërcere. Super quo fr. t. t. respōdemus, † quod ad te, vt pote ordinariū iudicem debent de talib. conquerentes habere recursum, maxime [a] si † super his criminib. impetuntur, quæ in tua dinoscūtur dioecesi cōmisisse; nisi forte ij, quib. delinquentes ipsi deseruiūt, ex indulgentia, vel consuetudine [b] speciali iurisdictionem huiusmodi sibi valeant vindicare.

Idem Comiti Tolosæ. *Cap.* 2.

c. 16. de verb. sig. SVPER quibusdam mandatorū articulis etc. Rursus cum ab eodē receperis in mandatis; vt de te cōquerentibus secundum suum, vel alterius legati, seu iudicis ordinarij, vel de legati arbitrium, iustitiā exhiberes, hoc taliter intelligendū esse [a] censemus; vt in omni causa, quæ ratione personarū, [b] vel rerum ad ecclesiasticū forum pertinet, ac super vniuersis capitulis, quæ pro pace seruanda sunt, per iā dictum legatū statuta, vel auctoritate Apostolica statuenda, item viduis, pupillis, orphanis, et personis miserabilib. tenearis in iudicio ecclesiastico respondere.

Idem Episcopo Vicen. † *Cap.* 3.

† Senien. c. 14. hoc tit. POSTVLASTI per se. Ap. edoceri, vtrū sacerdos ecclesiā habens in vna dioecesi, et residens in eadē, domiciliū vero patrimonij ratione in alia ibi delinquens, ab eo, in cuius habet dioec. patrimoniū, pro delicto ibidē commisso debeat iudicari, præsertim in causis, quæ officij, seu beneficij priuationem exposcunt. Ad quod breuiter respondemus, quod † Epm per ipsum, † in cuius delinquit dioec. sententia [a] promulgari poterit in eundē, sed ab Epo, in dioec. cuius [b] ecclesiā optinet, quoad ipsam ecclesiam huiusmodi executio erit facienda.

c. 21. de homici. † Praterea † cū ad QVAESIVISTI pariter, † vtrum contra quosdā contempta excōmunicationis sententia debitas ecclesijs decimas subtrahētes, tibi Regiā implorare liceat potestatē, quoad † solutionem ipsarū vix absq. sanguinis effusione valeant coartari? Ad quod breuiter respōdemus, quod si te de huiusmodi querimonia simpliciter deponente, Rex, cui ad bonorū laudē † et ad forte † male factorū tandē, † maleficiorū † vindictā gladius est cōmissus, in eosdē rebelles traditā sibi exercuerit potestatem, eorū erit duritiæ imputandū. [c]

Idem in registro. *Cap.* 4.

† sancit LICET quędam legalis sancit † auctoritas, vt quis debeat in sua prouincia cōueniri; Apostolicæ non præiudicat potestati, quo minus cōtrouersias subditorum, et quib. et vbicumq. uoluer[it], valeat delegare. Sic tamen se. Ap. auctoritatē propriā moderatur, vt plus, quod expediat, quam quod liceat, attendens potentiā suā publicæ vtilitati cōformet, ibiq. causas, quæ fuerint ad ipsam delatæ, deleget, vbi sine grauamine [a] partium poterint pertractari.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORUM. Tit. III.

Idem. *Cap.* 1.

c. 16. de rest. spo. OLIM vobis dedisse meminimus in mandatis, vt ve. f. n. Oueten. Epm ad debitā restitutionē partis Zamoren. † dioec. quam tenebat, cum perceptis frugib. † restituere cogeretis. et infra. † Verum quia inanis est actio, quā excludit inopia debitoris; mandamus, quat. non prius ipsum Epm ad restitutionē fructuū compellatis, quam ipse taliter fuerit restitutus, [a] vt restituere possit, quod percepit † de prouentib. alienis. † Tamen tamen. † fructib. fer te † etc. † perceperit

Idem. *Cap.* 2.

c. 17. eo. OLIM inter te pro Abbatia tua, et ve. f. n. O. Parisien. Epm nomine Parisien. ecclesiæ, super possessione iuris [a] parochialis in parochia de Monte, quęstione suborta. etc. et infra. Nos attendētes, quod ex eo solo, quod populus dictæ parochiæ timore ipsius sententię per aliquot † dies abstinuit [b] a diuinis, nullam in eos iuris parochialis possessionem idem Epis fuerit assecutus, nec fuit aliquo modo probatū, quod eo tempore, quo sententiā ipse protulit, possessionē in ipsos iuris † parochialis haberet, vel prius etiā habuisset; restitutionē de iure adiudicare nequiuimus †, cum non constiterit ipsum spoliatum fuisse. † aliquos † iure † nequiuimus

Idem in conc. Lat. const. xxxix. Cap. 3.

c. 18. et SAEPE contingit, quod spoliatus iniuste per spoliatorē in alium re translata, dū aduersus possessorē non subuenitur [a] per restitutionis beneficiū, spoliato, cōmodo possessionis amisso, propter difficultatē probationū iuris proprietatis amittit effectū. Vnde nō obstante iuris ciuilis rigore [b] sancimus; vt si quis de cetero rem talē scienter receperit, cū spoliatori quasi succedat in vitiū; [c] eo quod nō multū intersit quoad periculū animæ detinere iniuste, [d] ac inuadere alienū; contra possessorem huiusmodi spoliato per restitutionis beneficium succurratur.

DE DOLO, ET CONTVMACIA. Tit. IV.

Idem. *Cap.* 1.

c. 8. de dolo et con tum. † digna VERITATIS est verbum organo dominicæ vocis emissum, quod arbor, quæ terrā inutiliter occupat, digne † excidi, et in ignē mitti censetur; vt terra, quæ sub nociua occupatione inutilis arboris sterilis habebatur, per nouam plantationem ad fructificandum

Cori- n. · Cu- ãn. · perni ... † Cu- rien. † F. et B. & Vero. † sed se † anis † enorm- stu candum, culturã recipiat cõgruentem. Huic nimirũ arbori H. quondã Curien.† Eps non immerito cõparatur, qui Curien.† ecclesiam vtcq. modo per violentiã † detinuit; et nõ solũ sicut dil. fi. canonici Curien.† V.(S. et R. et Be. Ro.† plebanus S. Georgij ex parte vestra in nostro auditorio retulerũt, quod dictus H. prædictã ecclesiam dilapidando depreßisset, sicut publica prædicabat infamia, sed† homicidio, incestu, et alijs criminib. polluit. Nos (vt pote†, quib. hæc imminent corrigẽda, cum ipsi canonici vestri bono zelo,[a] vt arbitramur inducti, prædictũ Epm accusare, et intuentes enormitates eiusdẽ, ad aures nostras deferre curarunt, † timendo, ne sicut in decreto Gelasij[b] cõtinetur, Ap. offensam incurrerent, si huiusmodi excessus auditui catholicæ ecclesiæ supprimendos putarent; commisimus primo causam ve.f.n. Tridentino† Epo, et di. fi. Abbati montis S. Mariæ, et Pręposito de insula, †Tuder tino secundo quoq. v.f.r. Brixien.† Epo, et ipsis †Bri- xenen. iterũ Abbati, et Præposito. etc. Verũ cũ ipse Eps priorũ iudicum præsentiã adire per cõtumaciã contempsisset[c] etc. auctoritate nostra fuit per ipsos primos iudices ab officio, et beneficio suspensus. etc. Tandẽ vero corã iudicibus canonica citatione vocatus, præsentiã suam difficulter exhibuit; sed friuolã tunc excusationẽ in malitia cõcepta prætendens, ex peruri cum canonicis in iure neglexit.[d] Qua de causa nos de cõsilio fr. nostrorũ suspẽdentes Epm ipsum, vel potius suspensionẽ a iudicib. factã, auctoritate Ap. confirmantes, tertio super his ve.f.n. Cuman. Epo, et di. fi. Abbati S. Abundi causam ad superandã[e] malitiam ipsius Epi cõmisimus† audiendã, qui parti- †cõmisi mus bus citatis†, adhibitis secũ uiris prudentibus, † cũctis et honestis, cũ nec ipsum, nec respõsalem eius aliquẽ inuenirent, in eundẽ Epm propter inobedientiã, excõmunicationis sententiã protulerũt, et testes etiã quemadmodũ ex parte †nostra vestra †(a nobis † in mãdatis acceperant, ad- † deest ad. miserunt. Abbates, Præpositos, Priores, et alios religiosos viros, per quos quilibet articulus criminũ prędictorũ cõstat fuisse proba- † atten dentes tus.[f] et infra. Nos igitur vidẽtes† iudiciarium ordinẽ fuisse seruatũ in hoc facto, cõsiderato præterea, quod post sentẽtias in se datas, celebrare præsumpserit; cũ multi prælati ecclesiarũ contra eundem Epm scripserãt, nec vnus pro eo defendendo,[g] vel aliquatenus excusando cõparuerit: In nomine domini cũ Apostolo omnẽ inobedientiã vlcisci volẽtes, licet absentes corpore, tamen præsentes spiritu, iuxta verbũ eiusdẽ Apostoli tulimus sententiam perpetuę depositionis in ipsum, et eũ tã a Pontificali, quam omni officio sacerdotali priuantes sine spe restitutionis alio, vt diximus cõdemnãdum; ea nihilominus[h] in irritũ reuocãtes, quæcumq. post inhibitionem[i] Ap. se, seu factã suspensionem, et excõmunicationem de reb. ecclesiæ alienare præsumpsit.

Idem in conc. Lat. const. xl. *Cap. 2.*

CONTINGIT interdum, quod cũ actori ob contumaciam partis aduersæ adiudicatur causa rei seruandæ[a] possessio, propterrei potentiã, siue dolum actor intra annũ rem custodiendã nancisci non potest,[b] vel nactam amittit; et sic cum secundũ assertionem multorũ versus nõ efficeretur post lapsum annũ possessor, reportat cõmodum de malitia sua reus. Ne igitur contumax melioris, quã obediens condicionis existat, de canonica æquitate sancimus, vt in casu præmisso verus actor constituatur[c] anno elapso possessor. c.9.ex

DE CONFESSIS. TIT. V.

Idem. *Cap. vn.*

CVM ve.f.n.I. Sabin. Eps corã di. fi. n.R. diacono S. Anastasiæ, et P. S. Luciæ ad septa sol. diacon. Card. quos sibi, et R. procuratori vestro cõcesßimus auditores, ecclesiã S. Viti cũ suis possesßionib. et pertinentijs petijsset, asserens eãdẽ ad se, tã in spiritualib. quã in tẽporalib. pertinere. idem nondũ eiusdẽ Epi intentione fundata, præpropere[a] sic respondit, quod etiã si dicta ecclesia dudum fuerit ecclesiæ Sabin. eam tamen nõ poterat Eps vindicare, quã ex permutationis[b] causa Farfense† monasteriũ optinebat: ad hoc probandũ quoddã exhibens instrumentũ; in quo cõtineri prima facie videbatur, quod Theo† Eps cũ suorum sacerdotũ assensu prædictã ecclesiam S. Viti pro quibusdã ecclesijs, et reb. alijs in cõcambium vestro duxit monasterio cõcedendã. Ad hæc Eps proposuit memoratus, intentionẽ suam per huiusmodi responsionẽ esse fundatã. cũ enim pars vestra respõdit, se dictã ecclesiã ex permutatione factã per Sabin. Epm optinere, quod etiam nitebatur publico instrumento probare: cõfiteri per cõsequens videbatur, se credere, quod dicta ecclesia tempore permutationis pertinuit ad ecclesiã Sabin. cum inter cõtractus bonæ fidei[c] cõputetur; nec cũ alio, quã cum domino, vel cum eo, qui habebatur loco domini,[d] legitime valeat celebrari. adiciẽs, quod etsi cõfesßioni stare uellet, in quantũ cõtra vos[e] facere videbatur, instrumẽtũ tamẽ huiusmodi cõtra se minime admittebat; quod nec tabellionis[f] auctoritate, nec subscriptione

c.6. de except. † Farfense † Theodo ad. Theodo postea.

ne testiū dignoscitur esse fulcitū. Sed ad hoc pars vestra respōdit, quod cum procurator id in modum exceptionis[g] obiceret, nō videbatur de aduersæ partis intētione fuisse confessus.[h] quia iuxta legitimas sanctiones, qui exceptione vtitur, nō æstimatur de intentione aduersarij, cū quo agitur, confiteri; adiungens, quod etsi permutationis tempore cœnobiū Farfen.† crediderit ecclesiā dictā S. Viti ad Sabin. ecclesiā pertinere; prædictus tamen procurator ex certis causis, seu verisimilibus cōiecturis, credulitatē suam postmodū potuit taliter informare; vt crederet eandē ecclesiā ad Sabin. ecclesiā tunc temporis nō spectasse. Porro memoratus Eps ad probandū, quod iam dicta ecclesia ad se in temporalib. pertinebat, quosdā testes induxit, per quos nitebatur ostēdere, quod tam dictā ecclesiā, quā molendina, terras, et alia bona eius Sabinenses Epi diutius possederunt de illis pro suæ libertatis arbitrio libere disponēdo. et infra. Super his igitur, et alijs propositis corā Cardinalibus supradictis, deliberatione cum fr. n. habita; intelleximus supradictū Epm intentionē suā minime fundauisse per depositionē testiū, vel procuratoris supradicti responsionē. quia, sicut præmissum est, exceptionē obiciens de intentione aduersæ partis nō intelligitur fuisse confessus, vel per instrumentū ex aduerso exhibitum, †cū in eo Theodo. Eps, a quo permutatio proponitur facta, nō dicatur Eps Sabin. quāquam in transcripto, quo procurator vtebatur, apositū fuit Sabin. per vitiū falsitatis: licet autē nimis excesserit, quod transcriptum illius instrumenti falsauit; quia tamen delictū personæ nō debet in damnum[i] ecclesiæ redundare; ac nō solum ante sententiā,[k] verum etiam post obici potest exceptio falsitatis: cū falsorum instrumentorū prætextu lata sententia, vsq. ad xx. annorū[l] spatium valeat retractari;[m] veritate comperta nolumus, vt id monasterio vestro præiudicium generaret. Quia vero nobis constitit supradictā ecclesiā S. Viti constitutā esse in dioecesi[n] Sabinensi, Episcopale ius in omnib. eidē Epo adiudicauimus in eadē, illis dūtaxat exceptis, quæ per authentica scripta ei dinoscuntur esse subtracta priuilegia; † cum per priuilegium, vel præscriptionem legitimā nullatenus probaretur exempta. Verū, quia dictus Eps, qui eandē ecclesiam vindicabat, munitum se præscriptione legitima nō ostendat, quamquā probauerit Epos Sabin. bona eiusdem ecclesiæ aliquāto tempore possedisse; vos ab impetitione Epi, quoad temporalia eiusdem ecclesiæ, sententialiter duximus absoluendos.

† Forensi

† adhibitum

† al. deest

DE PROBATIONIB. T. VI.

Idem. Cap. 1.

DILECTVS filius Iacobus electus sancti Petri ad montes ad Ap. sed. accedens, grauem querelā cōtra dil. fi. G. Decan. Morin.† et I. Cath. Archid. exposuit, asserens eos in causa sua, quæ fuit illis cōmissa, perperam processisse. Cumq. dil. fil. I.† clericus cum litteris eorundē continentib. causæ processum, ad nostrā præsentiā accessisset; et idem Iacobus niteretur ipsum processum multipliciter improbare; relationem ipsorū in quibusdam asserens esse falsam. Nos quia præfatus clericus nō habebat, nisi ad contradicendum,[a] vel impetrandū mandatum; ad maiorem cautelam processum ipsum, nec cōfirmandum duximus, nec cassandum. et infra. Quia vero sæpe cōtingit, quia† cōtra falsam assertionem iniqui iudicis innocens litigator, veram non potest negationē probare: cum negantis factum per rerum naturam nulla sit directa probatio; ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati; necessariū videtur, et æquū; vt cū quis legitimā exceptionē proponit, †illā probare paratus, vel ad declinandū iudiciū, vel ad intētionē alterius elidendā, si forsan verbo,[b] vel facto[c] ab illa recesserit, vel eam non probauerit intra terminum[d] competentem a iudice præfigendum; modestus iudex nō ante procedet, †quā super hoc instrumentorum, vel testiū cautelā adhibeat oportunā, per quā, si necesse fuerit, possit de veritate constare,[e] vel † si cōtra relationem,[f] seu processum ipsius fuerit suborta cōtentio, huiusmodi probationibus possit ipsius iudicis assertio roborari, quatenus huiusmodi adhibito moderamine sic honestis, et discretis deferatur iudicibus, quod per improuidos, et iniquos innocentiū iustitia non lędatur. et ne iudicialis euanescat auctoritas, cū de litigatoris improbitate cōstiterit, aduersus assertionem iudicis temere prorumpētis, iuxta superioris arbitrium[g] digna poterit animaduersione puniri.

c. ii. de fœxis

† Morisin

† T.

† quod

† opponit

† procedat

† vt

Idem Tiburtino Episcopo. Cap. 2.

PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum T. Tiburtinus ciuis quandā per septennū habuerit concubinam, nec prolem suscepit interim ex eadē, ac ipsa postmodum diuertēs ab eo, ad ipsū nō post multū tēporis redijsset, filiū, quem postmodū reuersa in domū ipsius peperit, ex eo se asseruit† suscepisse. Qui licet a principio dixerit, illū nequaquā si

c. 10. hoc dit.

† asseruit

filium suum esse, cum mulier illa per septennium eidem cohabitans, ex eo minime concepisset; mulieris tandē, et aliorum deuictus instantia, suum filium recognouit, Rainaldū eum nomine appellando. Cum autem idem R. ad virilē peruenisset ætatem, et domum Saturnellæ sororis ipsius T. frequētaret, quæ ipsum nepotem suū publice nominabat, et Sophiam ipsius Saturnellæ filiam, cum qua cotidianam habuit conuersationē, arrauit, et carnaliter cognouit eandē: quod cum peruenisset ad notitiam Saturnellæ, acriter increpauit vtrumq. et apud se filiā continens † supradictū R. remouit a domo. Cum autē mater ipsius R. accepisset, quod vir eiusdem Sophiæ eidem † R. grauiter minabatur, in ciuitatis platea iurauit publice corā multis, quod R. supradictam Sophiā propinquitatis linea minime contingebat, affirmans sub virtute præstiti iuramenti, se de alio, quam de supradicto T. præfatum suscepisse Rainaldū. Cū igitur nos duxeris consulendos, an mulieris assertioni standum sit in hac parte, et an memoratus R. supradictā Sophiam habere valeat in vxorē. Insinuatione præsentiū tibi respondemus, quod cū idem R. quē dicta mulier filiū dicti T. cōstanter primitus asseruit, et ipse ipsius præcipue deuictus instantia, ipsum suū filiū publice recognouit, et filius dicti T. nominatus [a] cōmuniter fuit, † et habitus ab ambobus, eiusdē mulieris postmodum iuramēto † in contrariū præstito † nō est standum, cū nimis indignū sit iuxta legitimas sanctiones, [b] vt quod sua voce quisq. dilucide protestatur, id in eodē casu † proprio valeat testimonio infirmare. [c] Vnde apparet per consequentiā, quod prædictus R. memoratamS. cuius prima facie præsumitur cōsobrinus, [d] nō potest habere aliquatenus in vxorē.

† retinens
† dicto
† fuerit
† iuramento
† prestito
† eundem casum

Idem in conc. Later. const. xxxviij. Cap. 3.

c. 11. ex. QVONIAM contra falsam assertionem iniqui iudicis innocēs litigator quandoq. nō potest verā negationem probare: cum negātis factū per rerum naturam nulla sit directa probatio, [a] ne falsitas veritati præiudicet, aut iniquitas prævaleat æquitati; statuimus, vt tā in ordinario iudicio, quam in extraordinario, iudex semper adhibeat aut publicā, si potest habere personā, aut duos viros idoneos; [b] qui fideliter vniuersa iudicij acta conscribāt, videlicet citationes, [c] et dilationes, [d] recusationes, [e] et exceptiones, [f] petitiones, [g] et respōsiones, [h] interrogationes, [i] et cōfessiones, [k] depositiones testiū, et productiones instrumentorū, [l] interlocutiones, [m] et appellationes, renuntiationes, [n] et conclusiones, et cetera, quæ occurrerint, cōpetenti ordine cōscribendo, designādo loca, [o] et tempora, [p] et personas: et omnia sic cōscripta partibus tribuātur; ita quod originalia penes scriptores remaneāt. ut si super processu iudicis fuerit suborta cōtentio, per hoc possit veritas declarari. quatenus hoc adhibito moderamine sic honestis, et discretis deferāt iudicib. quod per improuidos innocentiū iustitia non lędatur. Iudex autē, qui cōstitutionē ipsam neglexerit obseruare, si propter eius negligentiā [q] aliquid difficultatis emerserit, per superiorē iudicē animaduersione debita castigetur. nec pro ipsius prę sumatur [r] processu, nisi quatenus in causa legitimis consliterit documentis.

DE TESTIBVS. TIT. VII.

Idem Archid. † Mediolan. Cap. 1.

CVM contra magistrū Rodulphū de Aca † Mariana Nouarien. dioecesis, super eo quod dicitur falsas litteras reportasse; ac per se, seu procuratorē fuisset vsus † eisdē; tibi duxerimus scripta nostra transmittere; postulasti per Ap. se. oraculū edoceri; vtrum super præfato vitio falsitatis testes cōpellere [a] debeas nominatos. Nos igitur f. t. breuiter respōdemus: quod testes, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per cen. ec. debes ap. re. cōpellere, veritati testimonium perhibere.

† Archiepo
c. 9. de test. co.
† Radulphū de Aca
† fuisse vsum

Idem. Cap. 2.

ALBERICVS miles nobis insinuare curauit, quod cū olim inter ipsum, et C. mulierē Rauennatē corā capitulo Rauennate matrimonij quæstio verteretur, tandē exigente iustitia, lata fuit diuortij sentētia inter eos: postea vero dictus miles duas diuersis tēporib. legitime sibi copulauit vxores, et filios ex eisdē suscepit. timens sibi, ne † filijs suis ex eo posset † pręiudiciū generari, quod in scriptis [a] redacta nō fuit sententia memorata; nobis humiliter supplicauit, vt super hoc paterna sibi sollicitudine præcauētes, testes, qui sententiæ interfuere prædictę, recipi faceremus. Quoniā igitur iusta petentib. fauorē nos decet beniuolū impertiri; m. quat. testes curetis recipere antedictos, et depositiones ipsorum in scripturam publicam [b] redigi faciatis.

c. 43. de testib.
† vel
† posse ad.

Idem Epo Beluacen. Cap. 3.

CVM in tua dioecesi. et infra. Vtrum autē, si accusatore idoneo cōparente, per tres, vel. iiij. testes inter iam cōiunctos parentela probetur; per depositiones eorūdē posterio

c. 4. i. de t.

rum testiũ, derogetur fidei xj. vel xij. propinquorũ, qui antiquiores tẽpore, ac pręstantiores meritis ante cõtractũ matrimoniũ in cõtrariũ iurauerunt, distinguendo personas, et gradus, a quibus directe ij, de quorũ copula agitur, descenderunt; an primi posterioribus præferãtur, nõ immerito quæri posset. quam quã autẽ † ad aliud, et ob aliud [a] iurauerint illi, quã isti, si tamen secundo iudicio priores personæ iuratæ deponerẽt illa eadẽ, quę primo dixerũt; absq. dubio eorũ testimonia pręualerent; nec eo possent prætextu repelli, quod partes testificata didicerũt; cum talis exceptio locum non habeat in hoc casu.[h]

† deest al.

Idem. Cap. 4.

c. 45. e. t. CONSTITVTIS in nostra præsentia ve. f. n. Archiepo, et di. f. M. canonico Surrentinus, dũ eundẽ † M. de crimine simoniæ deferret. etc. Ceterũ, quoniã a principio protestatus est præfatus M. nobilẽ virũ S. Surrentin. german. Archiepi memorati, et quosdã alios ipsius Archiepi cõsanguineos, multa impedimẽta per suã potentiã [a] præstitisse, quominus probationũ copiã in nostra pręsẽciũ habuerint, cũ quosdã induxerint ad iurandũ, ne aduersus Archiepm aliquid dicerẽt, et alios minis, et terrorib. nitantur a testimonio perhibẽdo arcere. Nos ex officio nostro super hoc prouidere volentes, mãdamus; vt generalẽ feras excõmunicationis sententiã in omnes, qui impedimẽtũ aliquod ipsi M. pręstare præsumpserint, in testibus producẽdis. Illos autẽ, quos, vt dictũ est, iurasse cõstiterit, quod cõtra Archiepm nihil dicerent, denunties iuramẽto huiusmodi nõ teneri.[b] Si quis autẽ de cõsanguineis Archiepi aliquẽ de testibus præsumpserit impedire, quia verisimile nõ videtur,[c] vt eo inuito talia fierent, et ob hoc nõ carere scrupulo societatis occultę; eo quod si voluerit, potuerit prohibere; cũ secundum legitimas sanctiones iniquã ostendat se causam fouere; et experiri debeat iudicis auctoritatẽ elusam, † qui (defensionis copiã † subtrahit aduersario: eundẽ Archiepm ab officio Põtificali suspendas, et facias re. ap. ob. manere suspensum, donec illum fecerit a tali præsumptione cessare.

† idem

† illusam

† defensionem

Idem Madeburgen. Archiepo. † & Preposito Seburgen. † Cap. 5.

† Epo

† Sebgi.

c. 46. e. CONSTITVTIS in præsentia nostra procuratore di. fi. in Christo A. sororis nobilis viri Marchionis Missuen. et nuntio Illustris † Principis Boẽmorũ, dil. fi. n. P. sancti Marcelli presbyterũ Cardinalẽ cõcessimus auditorẽ; corã quo proposuit procurator nobilis memoratæ, quod cũ olim ea significãte ad nostrã audientiã peruenisset, quod prædictus Princeps eã duxisset legitime in vxorẽ, et xiiij. annis, et amplius velut cõiugẽ legitime pertractasset, et filijs, et filiab. susceptis ex ea, Pragen. Eps ad petitionẽ, et mandatũ eiusdẽ Principis, ipsa volente ad ipsum accedere, vt suas proponeret coram eo actiones; sed a satellitib. eiusdẽ Principis est prohibita, qui ei bis, vel ter prohibuerũt ingressum; post ap. ad nos interpositã, diuortij sententiã promulgasset; a qua præfata nobilis per suũ capellanũ intra x. dies fecit ad nostrã pręsentiã prouocari, etc. et infra. Nos igitur intellectis per Cardinalẽ prędictũ, quę fuerũt hinc inde proposita, attestationes pro nobili memorata receptas, nec approbãdas duximus, nec etiã improbandas; sed eas tempore discussionis decernimus † reseruari; vt tunc pro illis, vel contra illas a partibus allegetur per Ap. se. dis. u. per Ap. l. p. † m. quat. partibus ad locũ idoneũ cõuocatis, omni excusatione et contradictione ces. eos recipiatis testes, quos nobilis ipsa, vel pro se, vel Princeps pro parte sua, cum nondũ testificata didicerit,[a] super processu Pragen. Epi, vel posteriorũ iudicũ duxerint † producẽdos. et nobilis ipsa vel testes, quos prius induxit [b] †, vel alios, si voluerit, inducere non vetetur; cum non renuntiauerit testibus producendis.

† mobil.

† decernimus

† deest al. p.

† duxerit

† induxerit.

Idem in conc. Later. const. iij. Cap. 6.

c. 47. eo LICET ex quadã necessitate præter cõmunem formã olim fuerit institutũ, [a] in consanguinitatis, et affinitatis gradib. cõputandis valere testimoniũ de auditu, cũ propter breuẽ hominũ vitã, testes de visu deponere nõ valerent [b] vsq. ad gradũ cõputando; quia tamẽ pluribus exemplis, et certis experimẽtis didicimus ex hoc multa pericula contra legitima cõiugia prouenisse; statuimus, ne super hoc recipiãtur de cetero testes de auditu,[c] cum iam quartũ gradum prohibitio nõ excedat, nisi personæ graues extiterint,[d] quibus sit fides merito adhibenda, et ante litem motã [e] testificata didicerint ab antiquioribus quidẽ suis, nõ vtiq. vno, cum nõ sufficeret ille, si viueret, sed duob. ad minus, nec ab infamib. et suspectis, sed a fide dignis, et omni exceptione maioribus: cum satis videretur absurdũ illos admitti, quorũ repellerentur auctores.[f] Nec tamen si vnus a pluribus, vel infames ab hominib. bonæ famæ acceperint, quod testantur, tamquã plures idonei testes debent admitti, cũ secundũ ordinẽ solitum iudiciorũ nõ sufficiat vnius testis asser-

tio, etiã si præsidali dignitate præfulgeat; et actus legitimi [g] sint infamib. interdicti. Testes autẽ huiusmodi proprio iuramento firmãtes, [h] quod ad ferendũ testimoniũ in causa ipsa, odio, vel amore, vel timore, vel cõmodo nõ procedãt; sed expressis nominib. vel demõstratione, [i] vel circũlocutione sufficiẽti designẽt, et ab vtroq. latere singulos gradus [k] clara cõputatione distinguãt. et in suo nihilominus iuramẽto concludãt, se accepisse a suis maioribus, quę deponũt, et credere ita esse. sed nec tales sufficiãt, nisi iurati deponãt se vidisse personas, vel saltẽ vno prædictorũ [l] graduũ cõstitutas pro cõsanguineis se habere. tolerabilius est enim aliquos contra statuta hominũ dimittere copulatos, quã cõiunctos legitime cõtra statuta dñi separare.

DE FIDE INSTRVMENTORVM. Tit. VIII.

Idem Petro ciui Viterbien. Cap. vni.

c. vn. de fide inst.

VM Ioannes eremita a te centũ triginta libras ex causa mutui corã Donadeo, et Ioãne iudicibus Viterbiẽ. petijsset, et ipse † ex aduerso proponeres, quod cũ idẽ Ioannes in c. et lxxx. libris tibi pro pretio domus, quã eidẽ vẽdideras, teneretur, cxxx. libras ex illis debebat nõ immerito in mutuo cõpensare; ac tam super his, quã super quibusdã alijs articulis inter uos fuisset aliquãdiu litigatũ: idẽ iudices vtriusq. partis rationib. intellectis, et diligẽter inspectis attestationibus, et publicis instrumẽtis, te sentential. ter † condẽnarunt, vt eidẽ Ioãni prædictæ domus possessionẽ vacuã traderes, et a creditorib. liberatã. et infra. Cũ ergo † ab hac sententia ad nostrã duxeris audientiã appellandũ, et nos tã tibi, quã eidẽ † Ioanni di. fi. n. Te. subdiac. et capellanũ nostrũ dederimus auditorẽ; ex parte tua fuit propositum corã eo supradictæ domus venditionẽ non purã, sed cõdicionalẽ potius extitisse; ac nullatenus te teneri ad traditionẽ ipsius. quattuor nihilominus ad hoc testib. probandũ inductis. quod etsi nouũ esset capitulũ, pendebat [a] tamẽ ex veteri, qui iurati deposuerũt se interfuisse cõtractui inter te, et prædictũ Ioannẽ super domo posita in hora † S. Blasij celebrato, pro qua clxxx. librar. pretiũ tibi fuerat constitutũ, tali videlicet adiecta condicione; vt tu domũ ipsam inhabitares libere in vita tua, et post obitũ tuũ Matthæo, et R. natis tuis, eiusdẽ Ioannis nepotib. remaneret. cuius cõdicionis intuitu domũ ipsam eidẽ Ioanni pro minori pretio vendidisti; cũ a G. Monaldi † pro ipsa CC. libr. potuisses habere. anni vero, mẽsis, et diei, quo vẽditio facta fuerat, idẽ testes dixerũt se minime recordari. Dictus vero Ioannes venditionẽ ipsam non cõdicionalẽ, sed puram proposuit extitisse; ad hoc probandũ publicum exhibens instrumentũ (anno dominicæ incarnationis M.ccvij. *vj.* † mense Nouẽbri, die quarto cõfectum, in quo profitebaris te propria volũtate vendidisse, ac tradidisse, domũ (ipsam eidem † Ioanni eremitæ, et postea clxxx. lib. pretium recepisse; tabellionẽ vero, † qui confecerat instrumentũ, et vnum ex testib. in instrumento subscriptis ad id † probãdum induxit. Sed licet tabellio venditionẽ puram extitisse firmauerit †, prout etiam testis asseruit, venditionẽ esse factã in serie instrumenti cõtinetur. Verũtamen sub condicione, vel pure fuerit contractus initus, [b] dixit se minime recordari. Porro cũ dubitatio fuisset exorta, vtra deberet probatio præualere, † pro tua fuit parte propositum; quia et si secundum legitimas [c] sanctiones, eandẽ vim obtineant instrumentorũ fides, et depositiones testiũ in litib. exercendis; nõ tamen quodlibet instrumentum [d] tanti debet esse momẽti; vt trium, vel pluriũ idoneorum testium depositionib. præferatur. Satis est etenim, si propter tabellionis auctoritatẽ, qui suum officium fideliter adimplere præsumitur, cum ad hoc teneatur ex iuramento; tãta fides adhibeatur instrumento cõfecto, quanta foret duob. idoneis testib. adhibenda. Sed cũ per iiij. testes omni exceptione maiores fuerit manifeste probatũ, supradictã venditionem fuisse condicionaliter celebratã; eorundem depositiones asseruit instrumẽto merito pręferendas. Ad hoc autẽ fuit ex aduerso responsum, quod cũ idem Io. intentionem suã per iam dictũ fundauerit instrumentũ, cui fides est indubitata adhibenda, cũ nec cancellatũ, [e] nec abolitũ, nec corruptũ sit in aliqua parte sui; ac tu in modũ exceptionis [f] venditionem ipsam nõ pure, sed cõdicionaliter asseris celebratam; nec per testes ad hoc inductos de certo [g] fuerit tempore facta fides, et ideo nõ appareat, quod super illa venditione deponãt, quã constat per instrumentum determinato tempore contractã fuisse. Huiusmodi probatio videbatur inefficax ad intentionẽ cõtrariam elidendam. Verũ respõsionem istam proponebas inualidã, quoniã cũ vtraq. pars a nobis interrogata fuerit, et in iure cõfessa, quod vnica tantũ venditio super domo cõtracta fuerit, et ex depositionib. testiũ liqueat venditionẽ domus cõdicionaliter celebratam fuisse, ex vtriusq. colligitur confes-

Marginal notes: † ita; † al. specialiter; † igitur; † dicto; † horto forte; † Monaldi; † forte M. ccvij; † item; † quoq.; † idem; † firmauerit; † vtrum

confessione eandem domus venditionem fuisse conditionalem, non obstante, quod ipsa interrogatio fuerit facta, postquam [h] a partibus extitit in causa conclusum; cum iudex usq. ad prolationem sententiæ debeat vniuersa rimari, et possit interrogare de facto, quoties aliquid dubitationis occurrerit †. [i] His ergo, et alijs tam corā nobis, quam corā dicto capellano propositis, et plenius intellectis, de fr.n. con. pronuntiamus venditionē prædictę domus fuisse condicionaliter celebratā; et te nullo modo obligatum ad traditionem ipsius, super hoc memorato Io. perpetuū silētium imponentes. Sententiam vero iudicum prædictorū, quam in† pronuntiasse noscuntur, cū huiusmodi exceptio [i] coram ipsis, nec probata fuerit, nec obiecta; quoad dictū articulū † infirmamus; sed quoad alios approbandā duximus. et auctoritate Ap. confirmandam.

† *occurris* † *inde forte* † *capitulum*

DE IVREIVRANDO. TIT. IX.

Idem Beluacen. Episcopo. *Cap. 1.*

CVM contingat † interdū in tua dioec. quod constante matrimonio mulieres alienationib. super reb. dotalibus, et donatione propter nuptias sibi data cōsentiant, ne † contra vlterius veniant, proprio sacramēto firmando; ac soluto processu temporis matrimonio, contraueníre nituntur, vtrum eis hoc liceat. a nobis tua fraternitas requisiuit. Nos autē f.t. respondemus, quod etsi mulierū consensus in talib. non videatur obligatorius, secundum legitimas sanctiones, [a] ne tali prætextu viam contingat periurijs aperiri, mulieres ipsæ seruare [b] debent huiusmodi iuramēta, si sine vi, [c] et dolo, sponte, ac prouide præstita sint, cum in alterius [d] præiudicium non redundent †, nec obseruata vergant in dispendium salutis æternæ. *Idem Cap. 2.*

c. 28. de iureiur. † *cōtingit* † *nec* † *redūdant* c. 29. e. t.

SICVT, et infra. Si vobis cōstiterit, quod prædictus H. insulse [a] bellū mouerit contra I. ipsum H. monere attentius, et inducere studeatis, vt terrā ipsius, et alia vniuersa per huiusmodi violentiam occupata, sine dilatione restituat [b] conquerenti, eū a præstito sibi iuramento prorsus absoluentes. Quod si monitis vestris forte acquiescere noluerit, ipsum † ad hoc, si pręmissa veritate nituntur, personā ex cōmunicationis, et terrā eius interdicti sententiæ supponentes, sub. cuius. contra. et ap. ob. cōpellatis. Iuramentū autem, quod I. vltimo se asserit præstitisse, si de assensu factū est vtriusq. eū nō ligat, [c] qui † pręstitit, dū ille, cui pręstitū fuerat, seruare negligit. † quod promisit.

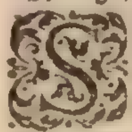
† *ipsum* † *quod* † *neglegeris* c. 30. eo.

Idem in conc. Later. const. xliij. Cap. 3.

NIMIS de iure diuino quidā laici vsurpare nituntur cōtra viros ecclesiasticos nihil temporale [a] optinentes ab eis, ad præstandū sibi fidelitatis iuramēta cōpellunt. quia vero secundum Apostolū seruus aut stat domino suo, aut cadit: sacri auctoritate concilij prohibemus, ne tales clerici personis sæcularib. præstare cogantur huiusmodi iuramentum.

DE PRAESCRIPTIONIBVS. T. X.

Idē dil. fi. Abbatib. Priorib. Tēplarijs, Hospitalar. alijsq religiosis, & alijs ecclesiarū Prelatis. Cap. 1.

SIGNIFICAVIT nobis ve. fr. n. Legion. Ēps, quod cum idem, vel Archid. suus dioec. suam visitant, iuxta quod officiū poscit pastorale, quidā vestrū præscriptionem, [a] seu etiā consuetudinem allegantes, procurationem debitā sibi denegant exhibere. Cū igitur in procurationibus, quæ ratione visitationis debētur, nequaquā currat pręscriptio; vniue. per Ap. s. pr. m. quat. eisdē visitationis officium exercentib. præscriptione nequaquā obstante, vel alia causa irrationabili, sub. ap. ob. debitā procurationē impēdatis. alioquin sententiā, quā idē propter hoc rationabiliter tulerint in rebelles, ratā. et firmā habebimus.

Vide c. 16. de præscri.

Idē Ēpo Castellano. Pontif. sui anno xvij. Cap. 2.

INTELLECTO dudum per ve. f. n. Ēpm Perusin. quod Abbates in Perusina dioec. cōstituti, causas matrimoniales [a] audire, et de homicidijs. et oppressionib. [b] et alijs criminib. iniungere pænitentias [c] attēptabant, et remissiones [d] etiā publicas populo facientes, et in parochialib. ecclesijs instituētes, ac destituentes presbyteros, eodē Ēpo minime requisito, [e] excōmunicabant ipsos presbyteros, et etiā † in plerisq locis supponebāt populū interdicto, [f] quāquā in priuilegijs eis cōcessis huiusmodi iurisdictio nō cōtineatur expressa; [g] eis dedimus in mādatis; vt nisi ostenderint super his concessionē se. Ap. [h] se habere, [i] ac fore vsos [k] eadem, de cetero a prædictis omnino cessarēt consuetudine non obstante, quæ consuetudo dici non debet, sed potius corruptela.

Vide c. 11. de excess. præl. † *destit ap.*

Idem in conc. Lat. const. xlj. † Cap. 3.

QVONIAM omne, quod non est ex fide, peccatum est; synodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat absq. bona fide [a] præscriptio tam canonica, quā ciuilis. [b] cū generaliter sit omni cōstitutioni, atq. cōsuetudini derogandū, quę absq. mortali peccato nō potest seruari. Vnde oportet, vt qui præscribit, in nulla temporis parte [c] rei habeat conscientiam alienæ.

† *xl.* c. vlti. hoc tit.

DE SENTENTIA, ET REIVDICATA TIT. XI.

Idem R. militi. Cap. 1.

CVM te a Bartholomæo iniuriarum accusatione conuento, eo quod dixeris equum tuum non esse minoris pretij, quam capillos illius

c. 21. de sent. & re iudi.

illius; iudices, qui super hoc cognoscebant, te in x. solidos condemnassent, tu timens ne ipsorū sententia te notaret † infamia,[a] beneficium restitutionis ad famā a se. Ap. implorasti. Nos autem considerantes, quod nulla fuerit, vel minima[b] iniuria facta, † volumus te per prædictam sententiā infamia nō notari.[c]

† *al. notaris*

† *supra dicta*

Idem. Cap. 2.

c. 24 c. 1. AD probandum,[a] quod procurator dominæ. etc. et infra. Vos autē interim agnoscatis de confirmationis sententia, quæ lata est a iudicib. delegatis de electione custodis; ut eam, sicut de iure fuerit faciendū, confirmare, vel infirmare curetis; ita quidē, vt si pro eo, quod vnus ex delegatis iudicib. qui eandem sententiam protulerunt, excōmunicationis vinculo publice esset innodatus,[b] quando sententia lata fuit, † sicut per metropolitani litteras perhibetur, aut ex alia iusta causa eandem sententiam cōstiterit infirmandam; ipsa cassata de ipsius electione custodis iterum cognoscatis, et audientes, quæ tam in factum, quam in personam[c] proposita fuerint, et ostēsa, eam, si inuenta fuerit canonica, auctoritate nostra confirmetis; alioquin ea penitus infirmata, detis sororib. facultatem liberam eligendi, et quam in Abbatissam sibi duxerint regulariter eligendam, eius electionem sub. ap. obstaculo, auctoritate Ap. confirmetis, ac præfatæ custodi de bonis ecclesiæ faciatis in expensis[d] legitimis factis prouideri.

† *fuerit*

Idem Abbati S. Stephani. Cap. 3.

† *Olim* CVM † in præsentia dil. fi. n. B. tt. sanctæ Susannæ presbyteri Card. quē tibi, et C. procuratori ven. f. n. Werburgen. † Epi auditorē concessimus, constitutus proponere curasti, quod cum in Abbatem monasterij S. Stephani fuisses electus, et electionē tuam noluisset † prædictus Eps cōfirmare, ad ven. f. n. Excusen. Epm, et dil. fi. Abbatē Aspertin. † cōmissionis litteras impetrasti. Cumq. corā ipsis inter te, et quosdā monachos aduersarios tuos lis fuisset legitime cōtestata; quoniā pars aduersa nō solū noluit comparere[a] in terminis peremptorio cōstitutis, verū etiam quendam aliū in prædictū monasterium intrusere; iudices ex parte tua receptis quibus[c] dātes sib. te in possessionē causa rei seruandæ[b] mittentes eū, quē aduersarij tui duxerunt in monasterio intrudendū, cum omnibus fautoribus suis excōmunicationis sententiç subiecerūt. Ad hoc autē respondit Epi † procurator, quod et tu per falsi † suggestionem prædictas litteras impetrasti, † et inordinate processerant iudices memorati. quia cum inter te, et Epm fuisset causa cōmissa,[c] ipso Epo non citato, contra prædictos monachos, de quib. in cōmissione mentio non fiebat, post ap. ad nos interpositā, præsumpserunt † iudiciū exercere. Nos igitur his, et alijs, quæ coram eodē Cardinali fuerunt proposita, plenius intellectis, tam id, quod de illo fuerat attemptatū, qui lite pendente per aduersarios tuos intrusus fuerat in Abbatē; quam illud, quod te in possessionē causa rei seruandæ iudices induxerant memorati, decernimus irritum, et inane.

† *W irtzeburg. siue Vbe Zeburgen.*

† *nollet*

† *Aspertin.*

† *ei*

† *falsā*

† *impetraras*

† *presumpserint*

DE APPELLATIONIBVS. T. XII.

Idē Abbati S. Felicis, & G. canoni. Bonon. Cap. 1.

c. 57 de appel. OBLATAE nobis litteræ cōtinebāt, quod cum quidā iudices, qui bus causa, quæ inter † Sambro et Riuo † cornicario plebes verteba tur, absq. ap. remedio fuerat a sed. Ap. cōmissa, pro plebe Sambri sententiā protulissent, et a procuratore plebis de Riuo cornicario ad nos fuerit sine termino appellatū, nec delatum ap. fuisset; ne ad prosecutionem ipsius terminus a iudicib. partib. assignatus, Plebanus de Sambro super obseruatione prędictæ sententiæ, sicut rationabiliter lata erat, nostras ad vos litteras, et alia pars alias cōmissionis litteras a nobis super infirmāda, vel cōfirmanda eadē postmodū ad alios iudices impetrauit, nulla in posteriorib. litteris de prioribus habita mētione. Vnde in dubitationē reuocato, an posteriores iudices, vel vos de illa debeatis cognoscere, nos super hoc consulere voluistis. et infra. Licet igitur appellanti legitime a sentētia indulgeatur annus a lege, aut ex iusta causa biennium,[a] ad ap. interpositā prosequendā; quia tamen huc † terminus potest restringi. nō solū a prouocante,[b] verū etiā a iudice, a cuius sentētia prouocatur; cū id sit constitutū, nō vt terminus ipse præueniri nō possit, sed ne valeat prorogari;[c] credimus distinguendū, in quo casu impetrentur. et quidem quādo certus terminus ab appellāte, vel iudice appellationi præfigitur prosequēdæ; si eo tacito appellatus litteras impetrauerit, huiusmod. litterę tamquā tacita veritate subreptę, optinere nō debent aliquā firmitatē. Si vero nō sit aliquis certus terminus a iudice, vel appellāte[d] præfixus, pars appellata intra terminū cōstitutū a lege, dummodo nimiū nō præcurrat,[e] vt appellantē in cōmissione impetrāda supplātet, commissionis litteras poterit impetrare; quarum auctoritate in appellationis causa legitime procedatur. ita quod si appellans voluerit in causa ap. procedere; oportebit eum agere sub iudice sic optento, nisi possit legitime eum recusare. quod si agere noluerit appellans, appellatus potest nihilominus prosequi[f] causam ipsam, maxime si sentiat sibi ex dilatione imminere grauamen.

† *inter de, forte*

† *de Riuo, forte*

† *huiusmodi*

Su-

Superior quoq. iudex, si viderit ex dilatione periculū imminere,[g] potest, et debet neutro prosequente appellationē occurrere, vt periculū euitetur. puta si a sententia lata super cōfirmatione alicuius electi fuerit prouocatū, et vtraq. pars velit etiā ad annū prosecutionē appellationis differre: potest vtiq. immo debet superior iudex, ad quē fuerat appellatū, terminū prouide moderari; ne gregi dominico diu desit cura pastoralis. Ex his igitur cōsultationi vestrę noueritis esse respōsum, quia per posteriores nō derogatur prioribus[h] legitime impetratis, per quas ad cōfirmandam sententiam, vel infirmandam prauia potest ratione procedi. Idem. Cap. 2.

c. 58. eo. PER tuas nobis litteras requisisti, vtrū si sub alicuius examine post latā sententiā, vel saltē post depositiones testiū publicatas, et lectas, fuerit ad se. Ap. appellatū; ij, qui super hoc delegātur a nobis, si altera partiū eorum se voluerit cōspectib. pręsentare, causam sibi delegatā iudiciali possint calculo terminare. Nos igitur cōsult. tuæ t. respōdemus; quod cū lis sit super eodē negotio corā primis iudicibus legitime cōtestata, poterunt iudices delegati eo, qui cōuenitur, se per cōtumaciā absentante, cū eis de meritis causæ liquebit,[a] commissum sibi negotium diffinire.

Idem in conc. Later. const. xxxv. Cap. 3.

c. 59. eo. VT debitus honor deferatur iudicib. et litigatoribus cōsulatur super laborib. et expēsis, statuimus, ut si quis coram idoneo iudice cōuenerit aduersariū, ille ante sententiā[a] ad superiorē iudicē absq. rationabili causa nō prouocet, sed corā illo suā iustitiā prosequatur, nō obstāte[b] si dicat, quod ad superiorem iudicē nuntiū destinauerat, aut litteras impetrauerit ab eodē, priusquā delegato fuerint assignatæ. cum autē ex rationabili causa[c] putauerit appellādum, corā eodē iudice causa probabili appellationis exposita, tali videlicet, quod si foret probata, deberet legitima reputari; superior de appellatione cognoscat et si minus rationabiliter eum appellasse cōstiterit, illū ad inferiorē remittat, et in expensis[d] alteri parti condēnet; alioquin[e] ipse procedet saluis constitutionib. de maiorib. causis ad sedem Ap. referendis.

Idem in eodem const. xxxvj. Cap. 4.

c. 60. eo. CVM cessante causa cesset effectus: statuimus, vt siue iudex ordinarius, siue delegatus aliquid cōminando,[a] vel interloquendo protulerit, quo executioni mādato, alter litigantium grauaretur, et sano vsus cōsilio, ab huius † interlocutionis, vel cōminationis effectu destiterit, libere in causę cognitione pro- (*† huiusmodi Greg. 9*) cedat, nō obstante si a tali cōminatione, vel interlocutione fuerit appellatū; dūmodo nō sit ex alia legitima causa suspectus; ne processus negotij friuolis occasionib. retardetur

Idem in eodem const. xlviij. Cap. 5.

c. 61. eo. CVM speciali sit prohibitione prouisum, ne quis in aliquē excōmunicationis sententiā nō competenti[a] cōmonitione præmissa, promulgare præsumat. volētes etiā prouidere, ne forte cōmonitus frustratoriæ recusationis, vel appellationis obiectu, monētis possit declinare examē: statuimus, vt si allegauerit se iudicē habere suspectum, corā eodē causam iustæ suspicionis assignet,[b] et ipse cum aduersario, vel si forte aduersariū nō habeat, cum iudice[c] arbitros cōmuniter eligat, aut si cōmuniter cōuenire nō possit absq. malitia, ipse vnū, et ille aliū eligat, qui de suspicionis causa cognoscāt; et si nequiuerint in vnā cōcordare sentētiā, aduocent tertiū;[d] vt quod duo ex ipsis decreuerint, robur obtineat firmitatis. Sciātq. se ad id fideliter exequendū ex iniūcto a nobis in virtute obediētię, sub obtestatione diuini iudicij, districto præcepto teneri. causa vero suspicionis legitima corā ipsis intra cōpetentē terminū nō probata iurisdictione iudex vtatur. At ipsa probata legitime, de recusatoris assensu[e] personę idoneæ cōmittat negotiū recusatus, vel ad superiorē trāsmittat, vt in eo ipse procedat, secundū quod fuerit procedendū. Porro cōmonito ad appellationis obstaculū conuolante, si eius excessus euidētia rei, vel ipsius cōfessione, aut alio modo legitimo fuerit manifestus; cū appellationis remediū nō sit ad defensionē iniquitatis, sed præsidiū innocentiæ institutum: nō est prouocationi huiusmodi deferendū. Excessu quoq. dubio existente, ne friuolæ appellationis diffugio appellās iudicis processū impediat, corā eodem probabilē causā appellationis exponat, talē videlicet, quę si foret probata, debeat legitima reputari; et tunc si habuerit aduersariū, intra terminū secundū locorū distantiā,[f] temporis qualitatē, et naturā negotij, ab eodē iudice moderādū, appellationis causam prosequatur; quā si prosequi nō curauerit,[g] extunc ipse iudex ap. nō ob. procedat. nullo autē aduersario cōparente,[h] tunc iudex ex suo procedat officio, appellationis causa corā superiore probata, superior suę iurisdictionis officiū exequatur. Sed si appellās in eius probatione defecerit;[i] ad eū, a quo ipsum malitiose appellasse cōstiterit, remittatur. Ceterū has duas cōstitut. prēmissas nolumus ad regulares[k] extēdi cōtra suas obseruātias speciales.

LIB.

LIBER TERTIVS.

DE VITA, ET HONESTATE CLERICORVM.

Tit. I.

† Archidi. c.7. de cleric. coniug.

Idem Archiepiscopo † Pictauien. *Cap. I.*

OANNES filius A. nobis conquerendo monstrauit, quod tu eum, quamquã iam dudum vxorem legitimam duxerit, et filios, et filias susceperit ex eadem, pro eo, quod prius in acolytum fuerat † ordinatus, compellere niteris, vt tonsuram deferat clericalem; ex quo igter ipsum, et vxorem posset scandalum generari; cum de consuetudine terræ clerici vxorati non cogantur inuiti portare tonsuram. Quoniam † igitur virum oportet, quo modo vxori placeat cogitare; et idem etiam tonsuratus priuilegio [a] non potest gaudere: præs. auctoritate mand. quatenus ipsum super tonsuratione huiusmodi de cetero non molestes; quia cũ eum oporteat sæcularib. negotijs immisceri, tonsura ipsius sæcularia exercentis videretur profecto in ministerij nostri vituperium redundare; dum modo nullum percipiat beneficium ecclesiasticum, cuius ratione teneatur clericalem tonsuram deferre.

† fuerit

† Quia

Idem in conc. Later. const. xiiij. *Cap. 2.*

c.13. hoc tit.

VT clericorum mores, et actus in melius reformentur, continenter, et caste viuere studeant vniuersi, præsertim in sacris ordinib. constituti, ab omni libidinis vitio præcauentes, maxime illo, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ; quatenus in conspectu omnipotentis Dei puro corde, ac mundo corpore valeant ministrare. ne vero facilitas veniæ [a] incentiuum tribuat delinquendi: statuimus, vt qui comprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis, aut minus peccauerint, puniantur secundũ canonicas sanctiones, quas efficacius, et districtius præcipimus obseruari: ut quos diuinus timor non reuocat, temporalis saltem pœna cohibeat a peccato. Si quis igitur hac de causa suspensus prędsumpserit celebrare diuina, nõ solum ecclesiasticis beneficiis spolietur, verum etiam pro duplici culpa, perpetuo deponatur. prælati vero, qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime optentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, pari subiaceant vltioni. qui autem secundum regionis suæ morem, non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, grauius puniantur, cum legitimo matrimonio possunt † vti. † possint

Idem in eod. const. xv. *Cap. 3.*

c.14. e.

A crapula, [a] et ebrietate omnes clerici diligenter abstineant, vnde vinum sibi temperent, et se vino; nec ad bibendum quispiam incitetur; cum ebrietas et mentis inducat exsilium, et libidinis prouocet incẽtiuũ. vnde illum abusum penitus decernimus abolendum, quo in quibusdam partib. ad potus æquales suo modo se obligant potatores; et ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, et calices fecundiores exhaurit. Siquis autẽ super his se culpabilẽ exhibuerit, nisi a superiore commonitus satisfecerit, a beneficio, vel officio suspendatur.

Idem in eodem. const. xvj. *Cap. 4.*

c.15. e.

CLERICI officia, vel commercia sæcularia non exerceant, maxime inhonesta, mimis, ioculatorib. et histrionib. non intendãt, et tabernas [a] prorsus euitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. ad aleas, [b] et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint; coronam, et tonsuram habeant congruentem; [c] et se in officijs ecclesiasticis, et alijs bonis studijs exerceant diligenter. clausa deferant desuper indumenta, nimia breuitate, vel longitudine non notanda: pannis rubeis, [d] aut viridib. nec non manicis, aut sotularib. consuticijs, vel rostratis; frænis, sellis, pectoralib. et calcarib. deauratis, [e] aut aliam superfluitatem habentib. non vtantur: cappas manicatas ad diuinum officium intra ecclesiam nulli gerant, sed nec alibi, qui sunt in sacerdotio, et personatib. constituti, nisi iusta causa timoris [f] exegerit habitum transformari. fibulas omnino non ferant, nec corrigias auri, vel argenti ornatum habentes; sed nec anulos, [g] nisi quib. competat ex officio dignitatis. Põtifices autem in publico, et ecclesia superindumentis lineis omnes vtantur, nisi monachi [h] fuerint, quos oportet ferre habitum monachalem. pallijs diffibulatis non vtantur in publico, sed vel post collum, vel ante pectus hinc inde connexis.

DE PRAEBENDIS

Tit. II.

Idem Trecen. Episcopo. *Cap. I.*

DIL-

c.25. de praebē.

DILECTO filio n. P. tit. sanctę Prudētianę presbytero Cardinali dil. f. L. Cęllerario Senoñ. et R. clerico procuratori tuo auditore concesso, idem Cællerarius † pro posuit coram eo; quod cum bo. me. G. Remēsis Archiepiscopus tūc Ap. se. Le. ad Treceñ. accessisset ecclesiā, in qua G. nepoti suo præbendas concedere intendebat, cum nulla penitus (tunc vacabat, et † ibidem dictus Cællerarius non tam ei, quam etiam nobis cupiens in hac parte placere; prębendam, quā in ipsa obtinebat ecclesia, in eius manibus resignauit;[a] qui liberalitati eius volens postmodum grata † vicissitudine [b] respondere, de capituli Treceñ. assensu, præsente quoq. ven. f. n. Senoñ. Archiepiscopo, tam præfatum nepotem suum, quā etiam Cęllerariū † in canonicos Trecen. instituit, et ambobus idem capitulum stallum in choro, et locum in capitulo assignauit, quibus idem Remen. Archiepiscopus fructus supradictę prębendæ tamdiu diuidendos commonitus † assignauit, donec pręfatus G. integre † esset ecclesię stipendium præbendale assecutus, in eos, qui contrauenire præsumerent, excommunicationis sentētia promulgata. et infra. Quorum receptionem procurator generalis[c] Episcopi Treceñ. in Constantinopolis partibus tunc agentis, postmodum approbauit. Vnde dictus † Cællerarius lectiones, et euangelium in hebdomada sua legisse dignoscitur, et tam Decani, quam Episcopi electioni, quam † aliorum negotiorum tractātibus, sicut canonicus Treceñ. interfuit, et domum quandam per capitulum memoratum optinuit; quæ non, nisi canonico consueuerat assignari. tu quoq. cum ad eandem accessisti ecclesiam consecratus, dictum Cællerarium cum canonicis alijs ad osculum recepisti; cum tamen tunc temporis non nisi canonici ad osculum admittantur,[d] et eidē super prædictis non mouisti per bienniū[e] quæstionem. vnde petijt, vt te ab ipsius super hoc molestatione indebita compescere dignaremur. Vnde dictus R. procurator tuus proposuit ex aduerso; quod cum dictus Cællerarius præbendam suam in prædicti Archiepiscopi Remeñ. manibus resignasset ipse de medietate vna dictum G. nepotem suum, et de medietate alia dictū Cællerariū inuestiuit. Idem quoq. proposuit procurator, quod cum in Treceñ. ecclesia institutus fuerit olim certus numerus canonicorum, et capituli iuramento firmatus; supradictus Archiepūs, qui et si legatus[f] fuisset in Teutonia, in Senoñ. tamen prouincia eidem non fuerat officium legationis iniunctum, institutionem huiusmodi facere non potuit, vt legatus; quinimmo et si legatus in eadē prouincia extitisset, ad vnicum tamen spirituale ius, quod vacabat ibidem, insimul duos canonicos instituere sibi non licuit, contra canonicas sanctiones. nam si duo vnicam præbendam haberent, id esset contra Turoñ. concil.[g] quod præbēdarum inhibet sectionem. si vero duobus in fratres, et canonicos receptis vni tantummodo præbenda daretur, sub expectatione alius contra Later. cōcilīū[h] remaneret. Pręterea licet in ecclesia, in qua non est certus numerus prębendarū, nulla etiam præbenda vacante, in canonicū quis possit assumi,[i] cū intelligatur, ad quod dam ius eligi, quod ex electorum assensu de nouo creatur, et cum electo in canonicum nascitur, et desinit cum defuncto in ecclesia tamen, quæ determinatum habet numerum præbendarum, vno dumtaxat individuo iure vacante, duo insimul eligi nō possunt ad illud. cū huiusmodi spirituale ius diuidi,[k] seu communicari[l] nequeat inter eos, quamquam inter dū ij, ad quos spectat electio, de communi consensu augmentare[m] valeant numerum præbendarum, quoddam ius spirituale de nouo creando; nisi forte statutum aliquod obuiaret, et quod esset iuramento firmatum, vel cui se. Ap. confirmatio accessisset, huiusmodi clausula prohibitionis adiecta;[n] vt si quis quam contra id fieret; non valeret. propter quod institutionem præfatam nullam fuisse prædictus asseruit procurator; cum in Treceñ. ecclesia, sicut præmissum est, certus sit pręb͏endarum numerus, quem capitulum, vel legatus minime augmētare intendebat,[o] vel ius aliquod de nouo creare. Vnde nos his, et alijs intellectis, Cællerarium ante dictum, quem præbendā constitit prius libere resignasse, ad restitutionem eorum, quæ ratione prędictæ inuestituræ tenebat, de con. f. n. sententialiter duximus condemnandum, ei super præbenda ipsa, vel eius parte silentium imponentes; ita quod per hoc supradicto S. nullum præiudicium generetur, maxime cum res inter alios acta non noceat[p] regulariter alijs, iuxta canonicas, et legitimas sanctiones.

Marginal notes: † Cellarius · † vacarET · † gratia · † Cellarium · † diuidēdo cōmuniter · † integrum · † at de est · † ac

Idem Episcopo, & Cantori Zemoren. & Abbati de Morerola Zemoren. dioec. *Cap. 2.*

c. 5. de supp. neg.

DILECTO fi. n. P. tit. sancti Marcelli presbytero Cardinali S. et R. procuratoribus dilector. filior. P. et G. apud se. Ap. constitutis, auditore cōcesso; idem S. proposuit coram eo; quod cum in Salamātin. ecclesia, in qua Cantoris electio ad Episcopum, et capitulum communiter pertinet, cantoria vacante, Salamantin. capitulum sæpius Episcopum monuisset,[a] vt ad celebrādam Cantoris electionem cum eo pariter conueniret; eodem Episcopo intra semestre tempus id facere negligente, capitulum vti cupiens iure suo, in ecclesię memoratæ capitulo, sicut moris est, dilectum filium P. eiusdem loci canonicum in Cantorem elegit; ne quid in eiusdem electionis præiudicium fieret, appellando; quam supradictus S. auctoritate Apostolica petijt confirmari; ac electionem, quā ven. f. n. Compostellanus Archiepiscopus post ap. huiusmodi de G. † clerico multis criminibus[b] irretito, ac tunc temporis vinculo excommunicationis[c] astricto fecerat, tā quam minus canonice celebratam cassari. dictus vero R. proposuit ex aduerso; quod emenso sex mensium spatio, intra quod ad Episcopum, et capitulum Cātoris electio pertinebat; Decanus, et quidam alij canonici Salamantin. Episcopo, Archidiacono, et non nullis alijs canonicis, qui præsentes aderant in ciuitate, inconsultis, nō consueta hora,[d] nec in capitulo[e] iuxta morē, sed in ecclesia potius, quibusdam laicis[f] aduocatis, stulte, et inordinate nimis eligere præsumpserūt; et cū iam dicti Archiepiscopi, qui eos propter hoc excommunicauerat, adire præsentiam noluisset, et † ipse intelligens auctoritatem eligendi iuxta Lat. concilij statutū ad se deuolutam, supradictum G. in Cantorem elegit, et eundem fecit de cātoria corporaliter inuestiri. Postmodū autē Decanus, et sui complices nobis de his mentione non habita, suggerēdo, quod Episcopus, qui monitus sæpius intra sex menses eligere noluerat, in ecclesiæ detrimentum; eo, qui in Cātorem ab eodem Decano cum maiore parte capituli institutus fuerat, spoliato, alium instituerat in Cantorem;[g] ad Decanum, Archid. et Archipresbyterum Abulen. nostras litteras impetrauit. quarum auctoritate cum supradictus G. ab eisdem fuisset iudicibus euocatus, eisdem inhibuit, ne per dictas litteras procederent contra eum: cum in eis de sua electione[h] facta per Archiepiscopum, nulla mentio haberetur, et cū propter hoc, tum quia prima citatione ad loca remota peremptorie[i] citatus extiterat, tum etiam quia iudices quosdā ex electoribus dicti P. cōsanguinitatis[k] linea contingebant, ad sed. Ap. appellauit. Sed iudices nihilominus ad Salamantinam accedentes ecclesiam, supradictum P. in cantoriæ possessione causa rei seruandæ contra iustitiam induxerūt. Cum igitur super his, et alijs coram eodem Card. procuratores ipsi aliquādiu litigassent; et ipse nobis fideliter rettulisset, quę proposita fuerant corā eo: quia nobis constitit a supradicto Decano, et eius sequacibus post elapsum[l] sex mēsium spatium, intra quod Episcopus, et capitulum, prout communiter spectabat ad eos, procedere ad electionē Cātoris neglexerant; electionem supradicti P. minus canonice celebratam, eandem decreuimus irritam, et inanem; et appellationem ab eodem Decano, et suis fautoribus interpositam, factum Archiepiscopi, ad quē iam erat eligendi auctoritas deuoluta, nequiuisse aliquatenus impedire.[m] Quia vero contra personam illius † G. quædā obiecta fuerant, de quibus nobis non potuit fieri plena fides: mandamus, quat. nisi iam dicto G. aliquod canonicum obuiet, electionem de ipso factam, sub. ap. ob. confirmetis, facientes ipsum eiusdem cantoriæ pacifica possessione gaudere, contradictores etc.

† B.

† ap. de elect.

† ipsum

Idem V. Episcopo ... *Cap. 3.*

c. 16. et

VACANTE quadam præbēda in ecclesia tua, duas ex ea constituens, ad illas de assensu capituli tui duos canonicos assumpsisti; quorum altero apud se. Ap. viam vniuersæ carnis ingresso, quam defunctus habebat, † quidā clericus nomine Hippolytus fuit auctoritate se. Ap. assecutus. Verum cū idem Hippolytus te super integratione præbendæ per quasdam nostras litteras inquietet, et aliud idem ius aduersus te se habere proponat; quid facere debeas, postulasti per se. Ap. edoceri. super quo f. t. sic duximus respondendum, quod cum Turon. statuta[a] concilij sectionem inhibeant præbendarum, teneris vtriq. de his, quę vacare contigerit, integrare[b] praebendam, nisi forte rationabili causa de vacante præbēda supradicta duæ fuerint constitutæ.[c]

† haberat

ac

† *au* ac † tot sint vtriusq. prouentus, quod per utramq. sit vtriq. prouisum in beneficio competenti.

† *xxviij.* *Idem in conc. Later. Const. xxxiiij.* †
Cap. 4.

c. 28. e. t. DE multa prouidentia fuit in Later. concilio prohibitum, vt nullus diuersas dignitates ecclesiasticas, et plures ecclesias parochiales reciperet contra sacrorum canonum instituta; alioquin et recipiens sic receptum amitteret, et largiendi potestate conferēs priuaretur. Quia uero propter præsumptiones, et cupiditates quorundam nullus hactenus, aut rarus de prędicto statuto fructus prouenit: nos euidentius, et expressius occurrere cupientes, præsenti decreto statuimus; vt quicumq. receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficiū habebat †, eo sit ipso iure priuatus,[a] † *obtinebat.* et si forte illud retinere contenderit,[b] etiam alio spolietur. Is quoq. ad quem prioris spectat dominatio, illud post receptionem alterius[c] libere conferat, cui merito uiderit conferendum, et si vltra sex menses conferre distulerit, non solum ad alium secundum Later. concilij statutum deuoluatur, verum etiam tantum de suis cogatur[d] prouentib. in utilitatem illius ecclesię, cuius illud est beneficium, assignare; quantum a tempore vacationis ipsius ex eo constiterit esse perceptū. hoc idem et in personatibus decernimus esse obseruandum. addentes, vt in eadem ecclesia[e] nullus plures dignitates, aut personatus habere presumant, etiam si curam non habeant animarum. circa sublimes tamen, et litteratas personas,[f] quę maioribus sunt beneficijs honorandæ, cum ratio postulauerit, per sed. Ap.[g] poterit dispensari.

Idem in eodem const. xxx.
Cap. 5.

c. 29. et GRAVE nimis est, et absurdū, quod quidam ecclesiarum prælati, cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitatis sequentes affectum, non iudicium rationis. Vnde quanta ecclesijs damna prouenient, nemo sanæ mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi, pręcipimus; vt prætermissis indignis assumant idoneos, qui Deo, et ecclesijs velint, et valeant gratum impendere famulatum. fiatq. de hoc in prouinciali cōcilio diligens inquisitio[a] annuatim; ita quod, qui post primam, et secundam correctionem[b] fuerit repertus culpabilis, a cōferendis beneficijs per ipsum concilium suspendatur, instituta[c] in eodem concilio persona prouida, et honesta, quæ suppleat suspensi defectus in beneficijs conferendis. et hoc ipsum circa capitula, quæ in his deliquerint, obseruetur. Metropolitani vero delictum superioris iudicio relinquatur, ex parte concilij nuntiandum. Vt autem hæc salubris prouisio pleniorem consequatur effectum huiusmodi suspēsionis sententia præter Ro. Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchę minime relaxetur.

Idem in eodem const. xxxij.
Cap. 6.

EXTIRPANDAE consuetudinis uitium in quibusdam partibus inoleuit, quod scilicet patroni ecclesiarum parochialium, et aliæ quædam personæ prouentus ipsarum sibi penitus vindicantes, presbyteris earundem seruitijs deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, vt ex ea congrue nequeant sustentari. Nam, vt pro certo didicimus, in quibusdam regionibus parochiales presbyteri pro sua sustentatione non optinent, nisi quartam quartæ, idest sextam decimam decimarum. vnde fit, quod in his regionibus pæne nullus parochialis sacerdos, qui vel modicam habeat peritiam litterarum: cum os bouis alligari non debeat triturantis;[a] sed qui altari seruit, debeat viuere de altari: statuimus, vt obsistente consuetudine qualibet Episcopi, vel patroni, seu cuiuscumq. alterius non obstante, portio presbyteris ipsis assignetur sufficiens[b]: qui vero parochialem habeat ecclesiam, non per vicarium, sed per se ipsum illi deseruiat in ordine,[c] quem ipsius ecclesiæ cura requirit; nisi forte dignitati, vel præbendæ parochialis ecclesia sit annexa, in quo casu concedimus, qui talem habet præbendam, ... vel *c. 30. e. si*

vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori ecclesia [d] deseruire, in ipsa parochiali ecclesia idoneum, et perpetuum [e] studeat habere uicarium, canonice institutum, qui, vt prędictum est, habeat de ipsius ecclesiæ prouentibus portionem; alioquin illa se sciat auctoritate huius decreti priuatum, libere alijs conferenda, qui velit, et possit, quod prædictum est, adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus ecclesiæ, quæ curam debet habere proprij sacerdotis, alij pensionem quasi pro beneficio conferre [f] pręsumat.

Idem in eodem conc. lxj. Cap. 7.

c. 31. e. t. IN Lateraneñ. concilio [a] noscitur fuisse prohibitum, ne quilibet regulares ecclesias, seu decimas sine consensu Episcoporum de manu præsumant accipere laici: nec excommunicatos, vel nominatum interdictos admittant aliquatenus ad diuina. Nos autem id fortius inhibentes, transgressores digna curauimus animaduersione punire. Statuentes nihilominus, quatenus in ecclesijs, quæ ad ipsos pleno iure non pertinent, iuxta eiusdem statuta concilij, Episcopis instituendos presbyteros repræsentent, vt illis de plebis cura respondeant: ipsis vero pro rebus temporalibus [b] rationem exhibeant competentem; institutos vero non remouere audeant inconsultis Episcopis. Sane adicimus, vt illos repręsentare procurent, quos vel conuersatio reddit notos, vel commēdat probabile testimonium pręlatorum.

DE CONCESSIONE PRAEbendæ, et ecclesiæ non vacantis. T. III.

Idem Abbati & conuentui monasterij sancti Michaelis de Crasto. Cap. 1.

c. 10. de aet. pręb.

CCEDENS ad sedem Apostolicam dil. fi. R. clericus sua nobis insinuatione mōstrauit, quod cum promiseritis uos prouisuros eidem in ecclesiastico beneficio, cum possetis, sicut per litteras Decani Suesioñ. et suorum coniudicum super hoc a se. Ap. delegatorum, quibus tenor litterarum nostræ promissionis erat insertus, liquido edocebat; vos id hactenus efficere non curastis, allegantes coram iudicibus memoratis, quod talis promissio vos nullatenus obligarat, †cum uideretur esse facta cōtra statuta Lateraneñ. concilij, quod promissionem inhibet beneficij non vacantis. Nos autem cōsiderantes, quod aliud est prælatum promittere beneficij collationem, cum poterit, aliud cum uacabit, cum in multis [a] casibus se facultas offerre posset, in quibus non esset collatio in expectatione vacaturi beneficij differenda, per Ap. vobis sc. man. quat. memo. R. competens ecclesiasticum beneficiū assignetis. Alioquin Abbati sancti Ioannis, et Decano Suesioñ. damus nostris litteris in mandatis, ut vos ad id per cen. ec. ap. re compellant. † lit. in

Idem P. subdiacono nostro, Preposito, et capitulo Ebruduñ. Cap. 2.

POSTVLASTIS per sedem Ap. edoceri; ut cum ad vos simul, et Archiepiscopum vestrum donatio prębendarum ecclesiæ uestræ pertineat; vtrum præbēdæ uacantis donatio penes Archiepiscopum ipsum remaneat, si eam intra semestre tēpus neglexeritis ordinare. Ad quod vobis breuiter respondemus, quod si vos, et idem Archiepiscopus intra tempus pręscriptum negligentes extitistis circa collationem †vacantium præbendarū, sicut nec ab illo ad nos†, ita nec a vobis ad illum potestas deuoluitur conferendi; sed secundum statuta Later. cōcilij, ad superiorem transit donatio earundem, nisi forte Archiepiscopus, non ut prælatus, sed ut canonicus [a] vobiscū habeat ius cōferēdi, et in hoc casu cum†dolose forsitā impedierit, dolus ei [b] suffragari nō debet. c. 4. e. t. † collationem † vos † fi. al.

Innocentius in registro† Cap. 3. † al. Idem c. 2. de accus.

ACCEDENS ad præsentiam nostrā G. nepos quōdam subd. n. H. sua nobis quæstione mōstrauit; quod cum dil. fi. noster H. subd. apud se. Ap. uiā vniuersę carnis ingressus fuisset, præbendā, quā decedens habuerat in ecclesia Crem. ei duximus conferendam, ven. f. n. H. Episcopo, et dilectis f. capitulo ecclesiæ Cremon. iniungentes, vt eum in fratrem reciperent, et tam stallum in choro, quam locum in capitulo, prębendam eādem ipsi sine difficultate aliqua assignarent; tibi etiam fili Archid. et dil. f. Præposito sanctæ Agathæ dedimus in mādatis,

vt si

vt si Episcopus, et canonici mandatum Ap. non implerent, vos illud sub.ap.ob. exequi curaretis, contradictores per cen.ec.ap.re.cō pescentes. Cumq. tu, et idem Præpositus, sicut ex litteris vestris accepimus, monuissetis Episcopum, et canonicos Cremoñ. ad mā datum Ap. exequendum, ipsi asseruerunt nostras litteras per ueri suppressionem optētas; cum viuente adhuc subd. prædicto filium cuiusdam nobilis ciuis Crem. in canonicum recepissent, et promisissent proximā uacaturam. adiecerunt etiam, quod ante receptionem litterarum nostrarum nuntium suum [a] ad se. Ap. destinarūt; et ideo ne pro cederetis vlterius, ad audientiam nostrā appellarunt. Iuuenis etiam, cui per Episcopū, et canonicos eadem fuerat præbenda concessa, duxit ad audientiam nostram proclamandum. vnde vos non processistis vlterius, sed quæ acta fuerant, per vestras nobis litteras intimastis. petebat igitur memoratus G. vt ex eo, quod canonici contra Later. concilium fecerant, impedire non pateremur nostræ concessionis effectum; sed præbendam ipsam faceremus eum pacifice possidere; quæ si fuisset etiam iuueni memorato concessa, debebat tamen nostra concessio, quæ præcesserat, prçualere. Verū dil. fil. Bonus Ioāñes prædictorum canonicorum, et Episcopi nūtius proposuit, quod priusquam ad eos mandatum Ap. emanasset, præbendam ipsam iuueni cōcesserant memorato; et subiunxit, quod dictus G. super homicidio, et periurio infamia publica laborabat. vnde nō solum admittendus nō erat ad Cremoñ. ec clesiam, sed eijciendus potius etiam dum † fuisset admissus [b]. Episcopus quoq. per suas nobis litteras intimauit, quod cum pro eodem G. litteras Ap. recepisset, ei consuluit, vt si conscientia salua posset, tamen saltem de periurio, et homicidio se purgaret, nisi cō tra eum appareat legitimus accusator. sed ipse purgationem præstare noluit, nec offerre. Nos igitur attēdentes, quod si filius nobilis memorati, sicut Episcopi, et canonicorū Crem. et executorū nostrorum litteræ attestabantur, fuit contra Later. concilium ad proximam vacaturam admissus, vt postmodum acceperunt, non uacantem, cum prius quam de morte sub. ad Crem. certus nūtius peruenire potuisset, prædictam præbendam concesserimus memorato G. d.u. per Ap. sc. man. quatenus, quod de præmisso iuuene factum est, denuntietis irritum, et inane; ac ni si præfatus clericus super prædictis † criminibus publice [c] fuerit infamatus, concessionem nostram † sibi factam per cen. ec. ap. re. executioni mandetis. demum † si legitimus accusator apparuerit, audiatis, quæ fuerint hinc inde proposita; et si prædicta crimina, vel eorum aliquod legitime fuerint probata †; ipsi super eadem præbenda, perpetuū silentium [d] ap. postposita imponatis. Quod si probare nequiuerint, eam sibi auctoritate Ap. confirmetis. Si vero contra eum legitimus nō apparuerit accusator, si ipse super prædictis criminibus dignoscitur fama respersus, purgationem ei canonicā indicatis; in qua si forte defecerit, perpetuum silentiū ei imponere curetis; si autem præstiterit ipsam, contradictores ab eius molestia compescatis, et eos, qui ausi sunt impedire, in expensis [e] ipsi legitimus condemnetis.

Margin: †si — †d. cri̅is — †nostrā — †deinde — †fuerit contra eum cō probatū

Innocentius iij. Vercelleñ. Episcopo. † *Cap. 4.*

Margin: †Idem

DILECTVS f. G. clericus, pro quo canonicando in ecclesia Nouarieñ. scripseramus, quod intendebat per nostras litteras, non optento contra canonicos eiusdem ecclesiæ nobis proposuit conquerendo, quod cum pro eo ad Nouarieñ. capitulum māda tum Ap. misissemus, ut eum in canonicum reciperent [a], et in fratrem; prçbēdam, si qua tamen tunc vacabat, conferentes eidem; ipsi nō solū mādatū Apostolicū noluerūt adimplere; verū etiam præbendam uacantem, quam mandauimus illi conferri, præsumpserunt alij assignare. Vnde petebat a nobis, ut quæ de ipso inceperamus, exequi dignaremur. Magister autem Greg. Nouarien. ecclesiæ procurator proponebat ecōtra; quia cum nulla in ecclesia uacaret prçbenda, prçdictus clericus ad Ap. se. accedens falso in ecclesia ipsa nobis suggesit uacare præbendā, et ad suggestionem falsam super receptione sua litteras impetrarat. † Vnde cum mendax precator carere debeat impetratis penitus, idem procurator ab impetitione ipsius ecclesiam postulabat absolui. Cum igitur coram dil. fi. n. G. sancti Gregorij ad velum aureum diac. Cardin. quem eisdem dedimus auditorem, super his diutius litigarent, † et idem Cardin. quæ fuerant proposita coram eo, nobis retulit diligenter; d. t. per Ap. sc. man. quatenus, si tibi con stiterit,

Margin: c.27. de præb. — †impetrauit. — †litigassent

stiterit, quod in Nouarien. ecclesia præbenda vacaret tempore, quo super praebenda iam dicti clerici nostras litteras receperunt, † eum eam penitus alij in delusionem manda ti nostri duxerint † cōferēdam; eundemclericum, si non alibi sufficiens habeat beneficium ecclesiasticum, iuxta tenorem prioris mandati nostri, a prædictis clericis recipi faciatis, et eisdem de redditibus ipsius ecclesię singulis annis competentes assignari prouētus, donec ei sit in beneficio pręb endario prouisum.

† acceperunt
† duxerunt

DE HIS, QVAE FIVNT A MAIORE PARTE CAPITVLI. T. IIII.

Idem. *Cap. vn.*

c. ult. de his, quæ fiunt

EX parte tua, frater Archiepiscope, Apostolicis fuit auribus intimatum, quod ad restaurandam fabricā [a] † Rotomageñ ecclesiæ tractatum communiter habuistis, † te fr. Archiepiscope, postulante, ut quilibet canonicorum tecum pariter aliquam suorum reddituum portionem operi tā pio, et necessario deputaret. Quia vero super eo diuersæ fuerunt inter vos filij canonici, et variæ voluntates, ne tam laudabile opus ex vestra differentia † negligatur [b] auctoritate pręsentium duximus statuendum, ut si qui vestrum ipsius Archiepiscopi, et maioris, et sanioris partis capituli statutis super hoc constitutionibus † duxerit resistendum, optineat sententia plurimorum.

† restitutionē fabrica
† habuisti
† dissidentia
† al' dexit

DE REBVS ECCLESIAE non † alienandis. T. V.

† alii. vel nō

Idem in con. Lat. const. xliiij. *Cap. vn.*

c. vlt. de reb. eccl. alien.

CVM laicis quamuis religiosis disponendi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, quos subsequendi † manet necessitas, non autem imperandi; dolemus in quibusdam ex illis sic refrigescere caritatem, quod immunitatem ecclesiasticæ libertatis, quam nedum sancti patres, sed etiam principes sęculares [a] multis priuilegijs muniuerunt, non formidant suis constitutionibus, vel potius confictionibus impugnare, nō solum de alienatione feudorum, [b] ac aliarum possessionum ecclesiarum, et vsurpatione iurisdictionū, sed etiam de mortuarijs; nec non et alijs, quæ iuri spirituali videntur annexa, illicite præsumendo, volentes igitur super his ecclesiarum indemnitatibus consulere, ac tantis grauaminibus prouidere; constitutiones huiusmodi venditiones feudorum, seu aliorum bonorum sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu, præsumi occasione constitutionis laicæ potestatis, cum nō constitutio, sed destitutio, vel destructio dici posit, nec non vsurpatio iurisdictionis, sacri approbatione cōcilij decreuimus non tenere, præsumptoribus per cen. ec. compescendis.

† obsequendi Greg. 9

DE FIDEIVSSORIBVS. T. VI.

Idem in eodem const. lix. *Cap. vn.*

c. 1. de fideius.

QVOD quibusdam religiosis a se. Ap. est prohibitum, volumus, et mādamus ad vniuersos extendi, ne quis videlicet absq. maioris partis capituli, et Abbatis sui licentia pro aliquo fide iubeat, vel ab aliquo pecuniā mutuo accipiat [a] vltra summam communi prouidentia constitutam; alioquin non teneatur conuentus pro his aliquatenus respondere, nisi forte in vtilitatē domus [b] ipsius cōstiterit manifeste redūdasse, et qui contra istud statutū venire præsumpserit, grauiori disciplinę subdatur.

DE PIGNORIBVS. T. VII.

Idem. *Cap. vn.*

c. 7. de pign.

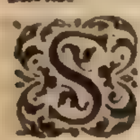
SIGNIFICANTE dil. fil. Rotberto ciue Pisano ad nostrā noueritis † audientiam peruenisse, quod cum domum suam eum orto Galliciano G. Pisano ciui † pro cclij. libris pignori obligasset, et promisisset cautione præstiti iuramenti, quod nisi domum ipsam statuto inter eos termino recolligeret, [a] idest redimeret, eundem creditorē super ea vlterius minime molestaret, et intra statutū tempus per certum, [b] et fidelem nuntium, prout ei uidebatur. creditori pecuniam numeratam remisit, quam idem nuntius infideliter agens, sicut ei iniunctum fuerat, non persoluit, postmodum prædictus R. ab Imperatore detentus, multa pericula sustinuit, et labores, nec dicto † G. satisfacere potuerit, † vt debebat: nunc per Dei gratiam libertati pristinæ restitutus, paratus est pecuniam reddere creditori, licet ipse prorsus recusaret recipere; quia ei non fuit statuto termino persoluta. Cum igitur pactū legis commissorię [c] sit in pignoribus improbatū; et quantum in eo fuit, prædictus R. iuramēti de

† noueris
† cesi
† & Iudeo
† non potuit

ti debitum adimpleuerit; cum per eum, quē certum nuntium sperabat, pecuniam remisit termino constituto; sed dum fuit in imperiali captione detentus, satisfacere non potuit creditori: d. v. præsentium auctoritate mādamus, quatenus si præmissis veritas suffragatur, prędictum creditorem, vt sorte sua contentus existat pensionibus præfati pignoris computatis in sortem, et domum ipsam, et ortum præfato R. omni postposita dilatione resignet, per cen. ec. pacto tali, vel iuramento [d] nequaquam obstante, admonitione præmissa, sublato contradic. et ap. obsta. compellatis.

DE SEPVLTVRIS. T. VIII.

Idem. *Cap. vn.*

SINCERVM tuæ douotionis affectum, quem ad Deum, et ecclesiam in crucis negotio habere probaris, in domino commendantes, cōsultationibus ex parte tua nobis exhibitis, sic duximus respōdendum; quod sepultus extra cœmeteriū ecclesiæ, pro quo superstes consanguineus paratus est signū crucis assumere, in subsidiū terrę sanctę, si defunctus uere pænitens [a] in ecclesiæ communione decessit, ecclesiasticæ tradi poterit sepulturæ, dummodo ex hoc ob terræ consuetudinem nullum scādalum generetur.

DE DECIMIS. T. IX.

Idem Episcopo Beluacēn. *Cap. I.*

c. 29. de decim.

CVM contingat interdū etiam in tua dioec. etc. et infra. Præterea requisiti, cum aliqua prædia, de quibus ecclesijs, aut personis ecclesiasticis decimæ soluebantur, ad fratres Cistren. † ordinis donationis, vel emptionis, vel alio titulo deuoluūtur, an idem fratres de talibus prædijs ipsis ecclesijs, vel personis decimas soluere teneantur. Super quo tibi tale damus responsum; quod cum prædictis fratribus a se. Apostolica sit indultū, vt de laboribus suis, quos proprijs manibus [a], aut sumptibus excolūt, decimas nulli prorsus persoluere teneantur, de prædijs taliter adquisitis ecclesijs, vel personis ecclesiasticis decimas soluere non tenentur, dummodo proprijs manibus eorum, aut sumptibus excolantur. Cum autem in quibusdam parochijs ad quasdam ecclesias, vel personas ecclesiasticas ab antiquo [b] pertineat perceptio decimarum, et de nouo fiant nouualia in eisdem; quæris a nobis, ad quem huiusmodi noualium decima incipiat pertinere. Vnde inquisitioni t. breuiter respondemus; quod cum perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure communi [c] pertineat, decimæ quorūq. noualium, [d] quæ fiunt in parochijs earundem ad ipsas proculdubio pertinere noscuntur, nisi ab ipsis, † qui alias percipiunt decimas, causa rationabilis ostendatur, per quam appareat noualium ad eos decimas pertinere.

† Cistercien. † bis

Idem Episcopo Beluacēn. *Cap. 2.*

c. 30. eo.

CVM in tua dioecesi quędā monasteria, et conuentuales ecclesiæ in multis parochijs maiores decimas percipiant, et minutas, [a] de quibusdam fructibus annuatim perceptus, † decimæ non fuerūt persolutæ, quę cū persoluūtur, quæsiuisti per se. Ap. edoceri, utrum decimæ fructuum prędictorum ad parochiales ecclesias, quę nō maiores recipiūt, nec minutas, an ad monasteria, et illas ecclesias conuentuales, quæ decimas alias percipiūt ab antiquo, debeāt pertin. re. Ad quod sic duximus respondendum; quod si fructus prædicti de illa terra † proueniunt, de qua monasteria, seu conuentuales ecclesiæ aliquos percipiebant ratione decimarū prouentus, eis procul dubio decimæ fructuū debeantur eorum; cum ipsis terra illa ab antiquo fuerit decimalis, et non debeat vna, eademq. ecclesia diuerso iure cēseri. [b] alioquin parochialibus ecclesijs exsoluantur, ad quas de iure communi [c] spectat perceptio decimarum.

† receptis † tantum

Idem Vesprimiē. † Episcopo. *Cap. 3.*

† Vesprimē.

DVDVM aduersus fratres Hierosolym. hospitalis sancti Stephani Albeñ. te proponente in nostra præsentia quęstionē, quod ipsi decimas laborum, quos proprijs manibus, aut sumptibus excolunt, non contenti, decimas de laboribus rusticorum suorum Vesprem. † ecclesiæ debitas non permitterent tibi solui, eosdem citauimus, pręfigentes eis terminum cōcilium generale, quo cum instrumentis, et rationibus suis nostro se conspectui pręsentarēt, tibi respōdere parati; comparentibus igitur te, ac ipsis statuto termino coram nobis dil. fil. nostr. G. tit. Sancti Martini presbyterum Card. tibi, et ipsis concessimus auditorem, coram quo decimas omnium terrarum, quæ per rusticos hospitalis in Vesprem. † dioec. excoluntur, et de Cyrogā. et de noua causa ecclesias, quę

† Vesprimeñ † Vesprimeñ

per hospitalarios detinentur, easdem tãquã ad te † spectãtes, intentione tua de iure communi [a] fundata petisti. Prior autem hospitalis eiusdem in prędictis decimis, et ecclesijs pręscriptionem allegans, proposuit se tibi non teneri super his aliquatenus respondere. quod cum per auditorem eundem ad nostram audientiam peruenisset, mãdauimus, quod idem Prior præscriptionis titulũ, quẽ allegarat, probaret. [b] Qui tandem post deliberationem præhabitam coram ve. f. n. Alban. Episcopo, qui post recessum memorati [c] Cardi. de causa cognouit, inclitę recordationis G. † Regis, ac E. matris ipsius Reginæ Vngariæ concessionem allegauit, qui ecclesiam sancti Stephani, ad quam tunc temporis, sicut asseruit, ecclesię memoratæ spectabant, cum decimis, et pertinentijs suis cõcesserunt in perpetuam eleemosynam, hospitali donationis titulo asignauit, † cõfirmationis bo. me. Cle. † Papæ præd. n. transcriptum exhibens, per quod probare volebat concessionem prædictam plenum habere uigorẽ, et asserens nihilominus ipsam a se. re. Lucio Papa prædecessore n. postmodum cõfirmatam [d]. Ceterum ex parte tua fuit propositum ex aduerso, quod in decimis, et in ecclesijs a Rege, et Regina donatis præscriptionem non poterat opponere pars aduersa, quæ nec a donatione ipsorum initium habere poterat, nec a confirmatione præfata tantum (tempus effluxit †, quod posset præscriptio cõsummari, et sic donationis Regis, ac Reginę allegatus titulus nullus erat; cum sacrilegij crimen incurrat, secundum canonicas sanctiones, qui ecclesias, vel ecclesiastici cum aliquod beneficium de manu reciperet † laicali. [e] Vnde si contingat laicũ in donatione ecclesiæ talibus verbis vti; do tibi ecclesiam talem, nihil aliud concedere intelligitur, nisi ius patronatus tantum, quod habet in ipsa, prout in constitutione [f] a nobis edita continetur expresse. contra confirmationem autem fuit hoc modo respõsum, quod cum confuse ipsa ecclesia sancti Stephani cum omnibus decimis, et ecclesijs, et alijs, quę ad eandem pertinent, confirmetur; ius Episcopale non tollitur, cum de illo nõ exprimatur ibidem; sed tantum debita decimarum portio intra parochiam ecclesiæ sancti Stephani collatarum secundum terrę consuetudinem, eisdem hospitalarijs reseruetur. præsertim cum petitæ a te decimę in parochia sancti Stephani nõ consistãt, quod de plano confessa est pars aduersa. e contra vero fuit a parte altera replicatum, quod cũ spatio xxx. annorũ tacuensis, iuri tuo tacite renuntiasse uideris. Sed et hoc pars tua visa est repellere, † allegando, quod xxx. annorum taciturnitas non iure communi, sed in priuilegijs [g] noscitur optinere, vnde iure cõmuni, quod habet Episcopus in decimis, vel in ecclesijs suę dioec. non nisi XL. annorũ [h] taciturnitate priuatur. Nos igitur his, et alijs, quę hincinde fuerunt proposita, plenius intellectis, cum donatores prædicti conferre non potuerint alijs, quę ipsi de iure non poterant possidere; et ex confessione partis aduersę liquido nobis cõstat, petitas decimas, et ecclesias intre parochiam sancti Stephani nõ cõcludi, etiam si prędicta † donatio teneat, quod † per confirmationem prędicti Clementis super ecclesia sancti Stephani hospitali cum decimis, et alijs [i] ad se pertinẽtibus factã, etiam si authenticũ appareret, † Episcopali iuri nullatenus derogetur; [k] de f. n. con. auctoritate Ap. sententialiter prohibemus, ne fratres hospitalis præsumãt alterius præpedire, quominus decimas percipias memoratas, et pacifice possideas in futurum.

Margin: † se · † B. · † assignantes forte · † Cae. · ast · † effluxit temporis · † accip. eperis · † resfilis · † presum · † com · † appareret · cap. 1 · c. 3

Idem. *Cap. 4.*

TVA [a] et infra. Imperialis concessio, quantum cumq. generaliter fiat, neminem potesta solutione decimarum eximere, quæ diuina constitutione debentur. nec occasione decimationis antiquæ, licet in feudum decimæ sint concessæ, sunt decimæ noualiũ vsurpandæ; cum in talibus non sit extendẽda licentia, sed potius restringenda.

Idem in conc. Later. constl. liij. *Cap. 5.*

IN aliquibus regionibus quædam permixtæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non soluunt, quamuis censeantur nomine Christiano. his nõnulli domini prędiorum ea tribuũt excolenda, vt decimis defraudantes ecclesias maiores inde redditus assequantur. Volentes igitur super indemnitatibus his ecclesiarum prouidere, statuimus; ut ipsi deinde talibus personis, et tajit er sua pręd ia excolenda committant, quod absq. contradictionẽ ecclesijs decimas cum integritate persoluãt, et ad id si necesse fuerit, per cen. ecclesiasticas cõpellãtur. [a] Illę quippe decimæ necessario sunt soluendę, quę debentur ex lege diuina, vel ex loci consuetudine [b] approbata.

Idem

Idem in eodem conc. liiij. *Cap. 6.*

e. CVM non sit in homine, quod semen serenti reddat, vel respondeat, quoniam iuxta verbum Apostoli, neq. qui plantat, est aliquid, neq. qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus; ipsum quidẽ mortificato semine plurimum fructum affert; nimis auare quidam in decimis defraudare nituntur, census, et tributa, quę interdum indecimata prætereunt, de frugibus primitus deducentes. Cum autem in signũ vniuersalis dominij quasi quodam titulo speciali sibi dominus decimas reseruauerit: nos et ecclesiarum dispendijs, et animarum periculis obuiare volentes, statuimus: ut in prærogatiuam dominij generalis exactionem tributorum, et cẽsuum præcedat solutio [a] decimarum; vel saltem hi, ad quos census, et tributa indecimata peruenerint, quoniam res cum onere [b] suo transit, eam per cen. ec. decimare cogãtur ecclesijs, quibus de iure debentur.

Idem in eodem conc. LV. *Cap. 7.*

c.34.e.t. NVPER Abbates Cistertieñ. ordinis in generali capitulo cõgregati ad commonitionem nostram prouide statuerunt, ne de cetero fratres ipsius ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur ecclesijs, nisi forte pro monasterijs de nouo fundatis; et si tales possessiones eis fuerint pia fidelium deuotione collatę, aut emptę pro monasterijs de nouo feudatis, cõmittantur alijs excolẽdæ, a quibus ecclesijs decimæ persoluãtur; ne occasione priuilegiorum suorũ ecclesię vlterius prægrauentur, decernimus, ut de alienis terris, et amodo acquirẽdis, et si eas proprijs manibus, aut sumptibus excoluerint, decimas persoluant ecclesijs, quibus ratione prædiorum antea soluebantur, nisi cum ipsis ecclesijs aliter duxerint cõponendum[a]. Nos ergo statutum gratum, et ratum habẽtes, hoc ipsum ad alios regulares, qui gaudẽt similibus priuilegijs extendi volumus, et mandamus; vt ecclesiarũ prælati promptiores, et efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitiæ complementum, ut eorum priuilegia diligentius, et perfectius studeant obseruare.

DE REGVLARIBVS, ET AD religionem transeuntibus. T. X.

Idem Legioneñ. Episcopo. *Cap. vn.*

POSTVLASTI et infra. Tertio quæsiuisti vtrũ illi, qui in annis minoribus constituti nouitior. habitũ susceperunt, et intra annum postmodum non facta professione ad sæculum sunt reuersi, et ipsis † sui hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeãt in illis ecclesijs ministrare, in quibus sunt † ab eisdem Episcopis instituti †. Nos f. t. breuiter respõdemus, quod propter hoc non sunt ab ipsis ecclesijs amouẽdi, sed in eis possunt libere ministrare, nisi prudẽtia [a] forte suppleuerit ætatẽ in illis, vt transire debeant ad regulam laxiorem; quia cum ipsi absq. protestatione [b] religionis habitum assumant, † vitam præsumuntur proposuisse mutare.

c. 11. de regula- rib.

† Episc. Greg. 9

† fuerint

† constituti

† assumunt

DE CONVERSIONE CONiugatorum. T. XI.

Idem. *Cap. vn.*

ACCEDENS ad pręsentiã nostrã I. mulier lacrimabiliter proposuit coram nobis, quod W. vir eius Elieñ. dioec. eã sibi legitimo matrimonio copulasset, et per xx. fere annorum spatium eidem cohabitans, prolem suscepisset ex ea, volens tandem idẽ uir habitum assumere mõnachalem, postulabat humiliter ab eadem, vt tam pio proposito faueret ipsius; quæ propter multa verbera, et aliarum molestationum grauamina, quæ dictus † uir inferebat eidem, se ipsam afferens dimissurũ, annuit votis eius. Cumq. idem uir ad domum de Vendoñ †. Cistren. ordinis accedens, ibiq. † religionis habitum assumpsisset, mulier ipsa transferens se ad domum monialium, nullo ibi religionis habitu assumpto, vel voto emisso conuersionis, permansit ibidem; cui pro labore manuum suarum eadem moniales vitæ necessaria ministrabant. Processu vero temporis,[a] cum idem vir ad sæculum rediens, religionis habitum reliquisset, et eadem mulier se instanter ab eo peteret reassumi; ipse illam recipere penitus contradicens, præter verbera, quibus sæpe affecit eandem, sibi conuicia plurima, et graues iniurias irrogauit. Quo circa di. u. per Ap. s. præ. mãdamus, quatenus, si res ita se habet, et dicta mulier illius ætatis,[b] existit, vt de lapsu carnis illius merito valeat dubitari, dictum virum, vt eam recipiat, eiq. affectum exhibeat coniugalem; per

c. 17. de conuer. coniu.

† prædictus

† Vendõ.

† ibidem

per cen. ec. ap. re. cogatis.

DE STATV RELIGIOSORVM. TIT. XII.

Idem in registro: *Cap. 1.*

CVM nobis licet immeriti etc. et infra. Ex parte tua nostris auribus est intimatum; quod cum antecessor tuus monasterium sancti Stephani cōcessit fratribus sancti Abrahā, monachis nigri ordinis propter disolutionē suā inde remotis [a]; et idē fratres sancti Abrahā bona eius dilapidādo, et ducendo uitam nimium dissolutā ipsum duxissent ad nimiam paupertatem: bo. me. C. Papa prædecessor noster, et nos etiam tibi dedimus in mandatis, vt restitutioni eiusdē monasterij prouideres, tuo committentes arbitrio, vtrum prædicti fratres sancti Abraham tolerandi forent, an monachi nigri essent in ipsum monasterium reducendi. Tu vero, sicut accepimus, fratres sancti Abrahā propter dissolutionē suam inde penitus abiecisti, et nos per petitionem tuam duxisti super prouisione eiusdem monasterij requirendos. Ideoq. tibi mandamus, quatenus si per monachos uideris ecclesiam illam reformari non posse, in ipsa ecclesia canonicos instituas regulares, qui secundum regulā beati Augustini deuote † famulatum domino impendant, et per eorum religionem locus ipse † in melius reformetur.

† deuotum
† ille

Idem in conc. Later. const. xij. *Cap. 2.*

c. 7. de sta. mō.

IN singulis regnis, siue prouincijs fiat de triennio in triennium saluo iure [a] dioec. Ponti. commune capitulum Abbatum, atq. Priorum Abbates proprios non habentiū, qui non consueuerint [b] tale capitulum celebrare, ad quod vniuersi conueniant præpeditionem canonicam non habentes apud vnum de monasterijs ad hoc aptū [c], hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum, plus quam sex euectiones, et viij. personas adducat. Aduocent autem in huius caritatis, vel nouitatis primordijs duos Cisterciē. ordinis vicinos Abbates, ad præstandum sibi consilium, et auxilium opportunum, cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex lōga cōsuetudine plenius informati. Qui absq. contradictione duos sibi de ipsis [d] associent, quos uiderint expedire, ac ipsi iiij. [e] præsint capitulo vniuerso, ita quod ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prælationis assumat, unde, cū expedierit, prouida possint deliberatione mutari. huiusmodi vero capitulū aliquot certis diebus continuis iuxta morem Cistercieñ. celebretur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis, et obseruantia regulari, et quod statutum fuerit illis iiij. approbantibus, inuiolabiliter obseruetur, omni excusatione, [f] contradictione, ac ap. [g] remotis, prouiso nihilominus, ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari, et qui conuenerint, uitam ducant communem, et faciāt proportionaliter [h] simul omnes communes expensas; ita quod si non omnes poterunt in eisdem, saltem plures simul in diuersis domibus commorentur. ordinentur etiam in eodem capitulo religiosæ, ac circūspectæ personæ, quæ singulas Abbatias [i] eiusdem Regni, siue prouinciæ non solū monachorū, sed etiā monialiū secūdū formam sibi præfixā vice nostra [k] studeant visitare, corrigētes, [l] et reformātes, quæ correctionis officio uiderint, et reformationis indigere. ita quod si rectorē loci cognouerint ab administratione penitus amouendum, denūtiēt Episcopo [m] proprio, vt illum amouere procuret. Quod si nō fecerit, ipsi uisitatores hoc referant ad Ap. sed. examen. hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus, et pręcipimus obseruare. Si vero in hac nouitate quicquam difficultatis emerserit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad Ap. se. iudicium absq. scandalo referatur, ceteris irrefragabiliter obseruatis, quæ cōcordi fuerint deliberatione prouisa. Porro dioecesani Episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, vt cum ad ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inueniant, quod commendatione, quam quod correctione sit dignum, attentissime præcauentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggrauentur. quia sic volumus superiorum iura seruari, ut inferiores nolumus † iniurias sustinere. Ad hoc dis. pręcipimus tam dioecesanis Episcopis, quam personis, quæ præ erunt capitulis celebrandis; vt per cen. ecclesiasticas ap. re. compescant aduocatos, patronos, vicedominos, rectores, et consules, et magnates, et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, aut rebus; et si forsan offenderint eos, ad satisfaciendū compellere nō omittant; vt liberius, et quietius omnipotenti domino valeant famulari.

† nolumus
Gre. 9.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS. T.XIII.

Idem Abbati, et conuentui Farfen. *Cap.1.*

c.7. de rel.dom

CVM ven. f.n. I. Sabin. Episcopus corā dil.fil.nostris R.tit.sanctę Anastasię presbytero, et P. sanctæ Luciæ ad septē sol. diacono Cardinalibus, quos sibi, et R. procuratori vestro concessimus auditores, ecclesiam[a] sancti Angeli de Cantia cum suis pertinentijs,[b] et possessionibus petijsset, asserens ad se eandem, tā in spiritualibus, quā in tēporalibus pertinere; allegauit ante omnia ius co mmune, quia cum eadem ecclesia constituta † sit in dioec. Sabiñ. vt dicebat, sub ipsius debebat consistere potestate iuxta canonicas sanctiones, et infra. In temporalibus quoq. ad se dictam ecclesiā pertinere, idem Episcopus nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo continetur expresse Ioannem Sabiñ. Epm Hugoni Farfen. Abbati, et duabus personis post ipsum Gonaldo Panauello cū suis pertinentijs iam dictam ecclesiam locauisse pro annua iiij. sol. Papiensi. pēsione, in Assumptione beatę Mariæ persoluenda. Sed pars vestra proposuit instrumento prędicto nullā fidem penitus adhibendam, propter superlinearem scripturam, et rasuram loco suspecto factam, vbi videlicet annotatio[c] temporis recensetur. fuit insuper ex ipsius parte propositum, quod cū ab ecclesia sancti Angeli nomine monasterij vestri multo tempore fuerit certa pensio ecclesiæ Sabiñ. soluta, manifeste liquebat ad eandem ecclesiam, a qua locatio fuerat † facta, iure proprietario pertinere, et infra. Ad hoc autē procurator respondebat prædictus; quod et si quidam testes se vidisse deponāt ecclesiam sancti Angeli pensionem iiij. sol. Sabiñ. Episcopo persoluisse; nullum tamen ex hoc vestro monasterio poterat prępiudicium generari; cum nō appareat[d] pensionem ipsam ex parte monasterij fuisse solutam. et quamquam etiam testes asserant se vidisse multotiens prætaxatam pensionem exsolui, non tamen ostenditur tāto tempore præstita, quod vsq. ad pręscriptionem[e] legitimam porrigatur. Item sicut ad rei proprietatem locatio facta nō sufficit,[f] ita nec solutio, nec perceptio pensionis, et infra. His igitur, et alijs intellectis, quæ coram Cardinalibus supradictis pars utraq. proponere procurauit; quia nobis constitit supradictā ecclesiam sancti Angeli constitutā[g] esse in dioce. Sabin. de con.f.n. Episcopale ius in omnibus spiritualibus eidem Epo adiudicauimus in eandem, illis dumtaxat exceptis, quæ per authentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta, & infra. Quia vero instrumentum prædictū, per quod Episcopus supradictam ecclesiam prætendebat sibi quoad spiritualia † vendicare, ad faciendam super hoc fidem inualidum esse cognouimus, vt pote propter prædicta[h] de iure suspectum: vos ab impetitione ipsius, quoad temporalia eiusdē ecclesię duximus sententialiter absoluendos, eidem super hoc silentium imponentes.

† castrum (left margin)
† fuit (left margin)
† temporalia (right margin)

Idem. *Cap.2.*

c.8.e.t.

CVM dil.f.etc.et infra. Nos igitur super prædictis per memoratum Card. instructi, quia causa ipsa in nostra non poterat prę sentia terminari, vt pote cum nuntius monasterij super procuratione, vel rati habitione[a] litteras non haberet, eam vestro duximus examini committendam; discretioni vestræ per Apostolica sc.m. quatenus, si vobis constiterit Abbatem ipsum ad sedem Apostolicam super hoc, antequam in eum Episcopus suspēsionis, vel excōmunicationis; et in monasterium interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel monasterium a iurisdictione esse ipsius ecclesiæ Aurieñ. exēptum; eo non obstante, quod Abbas ab Episcopo, sicut dicitur, circumuentus, præter fratrum suorum assensum, et obedientiam repromisit,[b] cum fraus, et dolus ei patrocinari non debeat, sententias illas iudicetis ap. re. penitus non tenere. alioquin faciatis eas per cen. ecc. vsq. ad satisfactionem congruā inuiolabiliter obseruari. Quod si forte Abbas ipse in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit exceptione tueri, licet probet se ante prędictas sententias appellasse, nihilominus tamen monasterium ipsum Aurieñ. iudicetis ecclesię subiacere, in cuius dioec. est fundatū. Similiter eo in probatione deficiente, si vobis constiterit de exemptione † legitima, vel præscriptione,[c] tam Abbatem, quam monasterium ab eiusdem Episcopi impetitione penitus absoluatis.

† exceptione (right margin)

Idem in conc. Later. const. xiiij. *Cap.3.*

c.9.e.t.

NE nimia religionum diuersitas grauē in ecclesia Dei confusionem inducat; firmiter

ter prohibemus, ne quis de cetero nouam inueniat religionem,[a] immo vnam de approbatis assumat. similiter qui volũt religiosam domum de nouo firmare, regulam, et institutionem unam de approbatis[b] accipiat. illud etiã prohibemus, nequis in diuersis monasterijs locum monachi habere præsumat, neq. vnus Abbas pluribus[c] monasterijs pręsidere.

DE CONSECRATIONE ECclesiæ, vel altaris. T. XIIII.

Idem Archiepō Bisuntino Pont. anno XV. Cap. vn.

c. 6. de consec. eccl.

LIGNEIS ædificijs ecclesiæ vestræ casu quodam consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam passa fracturã, quæsiuisti per se. Ap. edoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius ecclesię debet consecratio innouari. Ad quod tibi sic duximus respondendum; quod cum parietes[a] in sua integritate pemãserint; et tabula altaris mota, vel enormiter læsa nõ fuerit, ob causas prædictas † nec ecclesia, nec altare debet denuo † consecrari.

te casum prædictum
† de nouo

DE CELEBRATIONE DIVINI officij. T. X V.

Idem Senicēn. Epō. Cap. 1.

c. 7. de conse. eccl.

CONSVLVISTI. et infra. Cœmeteria vero, in quibus excõmunicatorũ corpora sepeliuntur, per suorum violentiam propinquorum, reconcilianda eiũt aspersione[a] aquę[b] sollemniter benedictæ, sicut in dedicationibus ecclesiarum fieri cõsueuit.

Idem in conc. Lat. const. xvij. Cap. 2.

c. 9. de celeb. miss.

DOLENTES referimus; quod non solum quidam minores clerici, verum etiã aliqui ecclesiarum prælati circa comessationes superfluas, et confabulationes illicitas, vt de alijs taceamus, medietatem noctis expendunt, et somno residuum relinquentes, vix ad diurnum concentum auium excitantur transcurrendo undiq. continuata syncopa[a] matutinum; sunt et alij, qui missarũ sollemnia vix celebrant in anno, et quod deterius est, interesse contemnunt: et si quando his euidenter intersunt; chori silentium fugientes, intendunt externis collocutionibus laicorum, dumq. auditum ad indebitos sermones fundunt, aures intentas nõ porrigũt ad diuina. Hæc igitur, et similia sub poena suspen. penitus inhibemus, dis. præcipiẽtes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter, et diurnum, quantum eis Deus dederit studiose celebrent pariter, et deuote.

DE BAPTISMO, ET EIVS EFfectu. T. X V I.

Idem in eod. const. iiij. Cap. 1.

LICET Græcos diebus nostris ad obedientiam se. Ap. reuertentes[a] fouere, ac honorare velimus, mores, ac ritus eorum, quantum cum domino possumus, sustinendo; in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, et ecclesiasticæ derogant honestati. Postquam enim Græcorum ecclesia cũ quibusdam complicibus, et fautoribus suis, ab obedientia se. Ap. se subtraxit, in tantũ Gręci coeperunt abominari Latinos, quod inter alia, quæ in derogationem eorum impie committebant, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in ipsis, quã ea tamquam per hoc inquinata lauissent. baptizatos etiam a Latinis ipsi Græci rebaptizare ausu temerario præsumebant, et adhuc, sicut[b] accepimus, quidam hæc agere non verentur. Volentes igitur tantum scandalum ab ecclesia Dei amouere, sacro suadente cõcilio, districte præcipimus; vt talia de cetero non præsumant, cõformantes se tamquã filij obedientiæ sacrosanctæ Romanę ecclesiæ matri suæ; ut sit vnum ouile, et unus pastor. Siquis autem tale quid præsumpserit, excommunionis mucrone percussus, ab omni officio, et beneficio ecclesiæ suspendatur.

c. 6. de bapt.

Idem in eod. const. xx. Cap. 2.

STATVIMVS,[a] ut in cunctis ecclesijs chrisma, et eucharistia sub fideli custodia clauibus adhibitis cõseruetur; ne possit ad illa, temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia, vel nefaria generanda. Si vero is, ad quem spectat custodia, ea incaute reliquerit; tribus mensibus ab officio suspẽdatur

c. 1. de cust. euch.

datur

datur, et si per eius incuriam aliquod nefandum contigerit, grauiori[b] subiaceat vltioni.

DE IMMVNITATE ECCLESIÆ, et eius ornatu, et reuerentia reliquiarũ. T. XVII.

† xix.

Idem in eod. consil. xx†. *Cap. 1.*

c. 1. de custo. euch. † exponunt

RELINQVI noluimus incorrectum, quod quidam clerici ecclesias [a] sic disponunt † supellectilibus proprijs, et etiam alienis; vt potius domus laicæ, quã Dei basilicę videantur; non considerantes, quod dominus non sinebat, vt vas transferretur per tẽplũ. Sunt et alij, qui nõ solũ ecclesias dimittunt incultas,[b] verũ etiã vasa ministerij, et vestimenta ministrorum, ac pallas altaris, nec non ipsa corporalia tam immunda relinquũt, quod interdum aliquibus sunt horrori. Quia vero zelus nos co. do. Dei; firmiter prohibemus, ne huiusmodi supellectilia in ecclesijs admittantur, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium: sic tamen, vt necessitate cessante res in loca pristina reportentur. Præcipimus quoq. vt ordinaria vasa, corporalia, vestimenta prædicta munda, et nitida seruentur, nimis enim videretur absurdum, in sacris sordes negligere, quæ dedecent in profanis.

Idem in eodem. consil. lxij. *Cap. 2.*

c. vlt. de reliquijs

CVM ex eo, quod quidam sanctorum reliquias venales exponunt, et eas passim ostendunt; Christianæ religioni detractum sit sæpius, et ne in posterum fiat, præsenti decreto statuimus; ut antiquę reliquiæ amodo extra capsam nullatenus ostendantur, nec exponantur venales. inuentas autem de nouo nemo publice uenerari pręsumat, nisi prius auctoritate Ro. Pon. fuerint approbatę. Prælati vero non permittant illos, qui ad eorum ecclesias causa venerationis accedunt, vanis figmẽtis, aut falsis decipi documentis, sicut in plerisq. locis occasione quæstus fieri consueuit.

DE CENSIBVS. T. XVIII.

Idem Comiti Tolosano. *Cap. 1.*

SVPER quibusdam, et infra. Volumus insuper, vt ab ecclesijs, et domibus religiosis albergarias,[a] vel procurationes nullatenus exigas, sicut in mandatis dinosceris recepisse, quas tu etiam liberalitate[b] propria remisisti. vi c. 26. de verbo. signif.

Idem in conc. Lat. const. xxxiij. *Cap. 2.*

c. 23. de cens.

PROCVRATIONES, quæ ratione visitationis[a] debentur Episcopis, Archidiaconis, vel quibuslibet alijs seu ã Ap. se. Leg. aut nuntijs absq. manifesta, et necessaria causa nullatenus exigantur, nisi cum personaliter[b] visitationis officium impendunt. euectionum, et personarum mediocritatem obseruent in Later. concilio constitutã. hoc adhibito moderamine circa legatos, et nuntios; vt cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam; ne locus ille propter ipsos nimium aggrauetur, procurationes recipiãt moderatas ab alijs ecclesijs, vel personis, quæ nondum fuerunt de suis procurationibus aggrauatæ: ita quod numerus procurationum numerum dierum, quibus moram huiusmodi fecerint, non excedat. et cum aliqua nõ sufficeret per se ipsam, duæ, vel plures cõiungãtur in vnum. Porro visitationis officium exercentes, non quærant, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, prædicationi, et exhortationi, correctioni, et reformationi uacando; ut fructũ referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire temptauerit, et quod accepit, reddat, et ecclesię, quam taliter aggrauauit, tãtũdẽ impendat.[c]

Idem in eodem. const. xlvj. *Cap. 3.*

c. 7. de immu. eccl.

ADVERSVS Consules, et Rectores ciuitatum, et alios, qui ecclesias, et viros ecclesiasticos tallijs, seu collectis, et exactionibus, et alijs aggrauare nituntur, volens immunitati ecclesiarum Later. cõcil.[a] prouidere, pręsumptiones huiusmodi sub anathematis districtione prohibuit, transgressores, pręsumptores, et fautores eorum excommunicationi præcipiens subiacere; donec satisfactionem impenderint competentem. Verum si quando forsan Eps simul cum clericis tantam necessitatem, et vtilitatem prospexerint, et absq. ulla coactione ad releuãdas vtilitates, et necessitates cõmunes, vt laicorum non suppetant facultates, subsidia per ecclesias duxerint conferenda, prædicti laici humi

humiliter, et deuote recipiant cum gratiarũ actionibus. Propter impudentiam tamẽ quorundam Ro. Pontifex prius cõsulatur, cuius interest, communibus vtilitatibus prouidere. Quia vero nec sic quorundam malitia cõtra Dei ecclesiam cõquieuit; adijcimus, vt cõstitutiones, et sententiæ, quæ a talibus, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, et irritæ habeantur, nullo [b] vnquam tẽpore ualituræ. Ceterũ quia fraus, et dolus alicui patrocinari non debet; nullus vano decipiatur errore, vt intra tempus regiminis [c] sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionis debitum compellendus. nã et ipsum, qui satisfacere recusauerit, et successores ipsius, nisi satisfecerit intra mẽsem, [d] manere decernimus ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competenter; cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

Idem in eodem conc. xxxiiij. *Cap. 4.*

c. 3. e. t. QVIA plerique Prælati, vt procurationẽ, aut seruitium aliquod impendant, legato, vel alijs, plus extorquent a subditis, quam exoluant, et in eorum damnis lucra sectantes, quærunt prædam potius, quã subsidiũ in subiectis; id de cetero fieri penitus prohibemus. Quod si quis forte præsumpserit; et sic extorta restituat, et tantundem cogatur pauperibus [a] elargiri. superior autem, cui fuerit querela deposita, si negligens fuerit in huius executione constituti, canonicæ subiaceat vltioni.

NE CLERICI SAECVLARI negotio se inmisceant. T. XVIIII.

Idem Epõ Asculano. *Cap. 1.*

SICVT te accepimus referẽte, cum ve. fr. noster Ostien. Episcopus olim per tuã transiens † ciuitatem, tibi dederit in mandatis, vt presbyteros, et diaconos, et subdiaconos, quos ibidem inuenit passim [a] tabellionatus officium exercentes, excommunicationis vinculo innodares; et eos, qui ab illis publica receperint instrumẽta; tu licet id feceris ex mandato prędicti Episcopi, dissimulasti [b] postmodũ de subdiaconis, donec qualiter cõtra ipsos, † et alios in sacris ordinibus constitutos deberes procedere, sedem duceres Apostolicam consulendam. Quo circa f. tuæ per A. s. man. quat. clericis in sacris ordinibus constitutis tabellionatus officiũ per beneficiorum subtractionem ap. post. interdicas. c. 8. ne cler. † tran sisset † et subd. psis

Idem in conc. Lat. consti. xviij. *Cap. 2.*

SENTENTIAM sanguinis [a] nullus dictet clericus, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut vbi exercetur, intersit. si quis autem huius occasione statuti ecclesijs, vel ecclesiasticis personis aliquod prȩsumpserit inferre dispendium, per cen. ec. compescatur. nec quisquam clericus litteras dictet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas. vnde in curijs principum hęc sollicitudo nõ clericis, sed laicis committatur. nullus quoque clericus ruptarijs, aut balistarijs aut huiusmodi viris sanguinis præponatur. nec ullam chirurgiæ [b] partẽ subdiaconus, aut sacerdos exerceat, quæ vel ad vstionẽ, vel incisionẽ inducit. nec quisquã purgationi aquæ feruẽtis, vel frigidæ, seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis, aut consecrationis impẽdat, saluis nihilominus prohibitionibus de monachijs, † siue duellis antea promulgatis. c. 9. e. t. † mono machijs scribe.

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS, ET MAtrimonijs. Tit. I.

Idem. *Cap. 1.*

c. 26. de sponsal.

VA nos duxit fraternitas consulendos. et infra. Consequēter autem quęsiuisti, cū quādam mulierem quidā aliter inducere nequiuisset, vt sibi committeretur carnaliter, nisi desponsaret eandem, nulla sollemnitate adhibita, vel alicuius presentia, dixit illi; te Ioānes desponsat, cum ipse Ioannes minime † uocaretur, sed finxit se uocari Ioannem, nō credens esse coniugium, eo quod ipse nō uocaretur hoc nomine Ioannes, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantum extorquendi carnalem; vtrū inter prædictos sit matrimonium celebratum, cū mulier consenserit, et consentiat in eundem; et ille dissenserit, et dissentiat; nec aliud quidquā egerit, quam superius est expressum, nisi quod cognouit eādem. Super quo tuæ fr. respondemus, quod cum præfatus vir prædictam desponsauit [a] mulierem, in propria persona, et sub nomine alieno, quo tamē uocari se finxit, et inter eos sit carnalis copula subsecuta; [b] videtur forte [c] pro coniugio pręsumēdum, nisi tu nobis expresse scripsisses, quod ille nec proposuit, nec consenserit illā ducere in vxorem, quod qualiter tibi constiterit, non uidemus. Nos tamē, quid iuris sit, rescribentes, quod si res ita se habuerit, vide licet quod ille eam non proposuit ducere in vxorem, nec umquam consensit (in prædictam personam † non debet ex illo facto coniugium iudicari; cum in eo nec substātia erat coniugalis contractus, nec forma [d] contrahendi coniugij ualeat inueniri. quoniam ex altera parte dolus solummodo adfuit, et defuit omnino consensus, sine quo cetera nequeunt foedus perficere † coniugale.

† non

† inter prædictas personas

† conficere

Idem Episcopo Belnacen. *Cap. 2.*

c. 27. &c. CVM in tua dioec. et infra. Sane quia contingit interdum, quod aliquibus volentibus contrahere matrimonium, bannis, vt tuis verbis vtamur, in ecclesijs secundum cōsuetudinem ecclesiæ Gallicanæ editis, ac nullo contradictore publice comparente, licet fama priuatim [a] impedimentum deferat parentelæ, cum ex parte contrahentium iuramenta maiorum de sua propinquitate, ut suspicionis tollatur materia, offerātur; quid tibi sit faciendū in casibus huiusmodi quæsiuisti. Ad quod taliter respondemus; quod si persona grauis, [b] cui fides sit adhibēda, fr. tuæ denūtiet, quod ij, qui sunt matrimonio copulandi, se propinquitate contingant, et de fama, vel scandalo [c] doceat, aut etiam per te ipsum possis certificari de plano; [d] non solum debes iuramenta parentum sponte oblata non recipere, verum etiā eos, qui sic contrahere nituntur, si monitis induci nequiuerint, compellere, vt a tali contractu desistāt, vel contra famam huiusmodi, secundū tuæ discretionis arbitrium, iuramenta exhibeant propinquorum. Alioquin si persona denuntians nō extiterit talis, ut diximus, vel de fama, vel scandalo non poterit edocere; ad desistendum monere poteris, non compellere, contrahentes.

DE CLANDESTINO MATRIMONIO. Tit. II.

Idem in conc. Lat. const. LI. *Cap. vii.*

VM inhibitio [a] copulæ coniugalis sit in tribus vltimis gradibus reuocata; eā in alijs volumus districte seruari; vnde prædecessorum nostrorum inhærendo vestigijs, clandestina coniugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, nequis sacerdos talibus interesse præsumat. quia specialē quorundam locorum [b] consuetudinem ad alia generaliter prorogādo, statuimus; cū matrimonia fuerint cōtrahēda, in ecclesijs per presbyteros publice proponātur, cōpetenti termino pręfinito, ut intra illū, qui voluerit, [c] et na-

c. vlt. de cland. desp.

valuerit, legitimum impedimentum oppo nat; et ipsi presbyteri nihilominus inuestigent, vtrum aliquod impedimentum obsistat. cum autem apparuerit probabilis [a] cõiectura contra copulam contrahendam; contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis cõstiterit documentis. Si qui vero huiusmodi clandestina, vel interdicta coniugia inire præsumpserint in gradu prohibito, etiam ignoranter; soboles de tali [e] coniunctione suscepta prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium; cum illi taliter contrahendo non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes [f] impedimentum scientes legitimum præter omne interdictum etiam in conspectu ecclesiæ contrahere præsumpserint. sane si parochialis sacerdos tales coniũctiones prohibere côtempserit, aut quilibet alius etiam regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit. sed et ijs, qui taliter copulari præsumpserint, etiam in gradu concesso, cõdigna pænitẽtia iniungatur. Siquis autem ad impediendum legitimam copulam malitiosum impedimentum obiecerit, ecclesiasticã non effugiat vltionem.

DE CONSANGVINITATE, et affinitate, et sobole suscepta ex secundo matrimonio. T. III.

Idem Priori sancti Honorati Arelat. Cap. I.

EX tenore tuarũ litterarũ accepimus, quod cũ Petrus, et M. mulier in annis maioribus constituti per verba de præsenti matrimoniũ cõtraxissent, quidã dicẽs illos quinto consanguinitatis gradu sese contingere, coram te coepit matrimoniũ accusare, qui deinde iuxta formam canonum præstito sacramento ad fundandam intentionẽ suam duos testes inducens, consanguinitatẽ ipsam taliter cõputauit. Malenutrita inquiens, et uir eius Causitum, atq. Mariam, [a] Causitus vero Guiscardum, Guiscardus Mariã, Maria Gilium, Gilius nuptam Petro. Item Maria vxorẽ Bernardi Amalrici, quæ Beatricẽ vxorem Bernardi Aldeberti, quæ Beatricem vxorem Bernardi de Rogordañ, quę Petrum, de quo agitur, genuit; quem alter testiũ in omnibus est secutus. [b] reliquus vero consanguinitatis gradus hoc modo distinxit. Malenutrita vero, et uir eius Causitum, atq. Mariam, Causitus autem (Gordianũ. Gordianus † [c] matrem Gilij, Gilius sponsam Petri, item Mariã vxorem Bernardi Amalrici, vxor Bernardi Amalrici vxorem Bernardi Aldeberti, vxor Bernardi Aldeberti Beatricem matrẽ Petri genuisse monstratur. Porro accusatoris pars cõsanguinitatẽ sufficienter probatam asseruit ex depositionib. prædictorum. Cum enim consanguinitatis gradus competenter distinxerint, nocere non poterat, quod nomina quarundam non expresserant personarum; cum demonstratio, seu circũlocutio [d] loco proprij nominis habeatur; adiciens, quod si vnius testis dictum, qui trium personarum nomina non expressit, reputaretur forte inualidum; assertioni tamẽ accusatoris, et testis alterius in hoc articulo standum erat: cum in decreto [e] Paschalis inueniatur, quod in omni negotio principalis persona de re sibi nota veritatem dicens, pro teste merito est habẽda, cui quidem vno adhibito, duo efficiuntur. præterea superuacue videretur esse statutum, [f] vt cum iuramento deberet recipi accusator, nisi ei crederetur in hoc articulo, tã quam testi. Ad hoc fuit ex parte aduersa responsum; quod cũ iuxta canonicas sanctiones, non solum gradus sunt distinguendi, sed etiam personarum nomina [g] designanda; et prædicti accusator, et testis in quarundam defecerant nominibus personarũ; profecto ex depositionibus eorundem, † nihil penitus probabatur. nec † obstat, quod altera pars proposuit demõstrationem vicẽ pro† prij nominis optinere. quia tunc demum demonstratio, vel circumlocutio proprij nominis vicem suppplet; cum potest de corpore, aut de persona constare. Vnde cum personarum illarum, quarum nomina minime sunt expressa, nulla prorsus memoria habeatur; vt pote longe retroactis temporibus defunctarum, huiusmodi circumlocutio non est proprio nomine admittenda, maxime cum videatur ibi obscuritatem manifestam ingerere; vbi dicitur: Maria genuit vxorem Bernardi Amalrici, vxor Bernardi Amalrici genuit vxorem Bernardi Aldeberti; cum ista compossibilia esse potuerunt, ut et Maria vxorẽ Bernardi Amalrici, et alia vxor [h] Bernardi Amalrici vxorem Ber. Aldeberti genuerint, quæ filia Mariæ non fuisset; vt verbi gratia, si Bernardus Amalrici diuersas habuisset vxores. Ex eadem quoq. parte fuit propositum, regulariter esse verum, vt nulli prorsus accusatori [i] credi debeat, tam

†Guiscarau, Guiscarum
† carũ
dem
† non

tamquam testi; cum iuxta sacrorum canonum statuta, † nullus in eodem negotio possit esse accusator, et testis. Supradictum vero Paschalis Papæ capitulum dicebatur ad fraternæ correctionis causam, in qua non secundum iudiciarium ordinem, sed potius iuxta euangelicam regulam proceditur, restringendum; quod ex ipsius capituli tenore colligitur euidenter, sic enim in euangelio continetur, si peccauerit in te frater tuus: cor. e. inter te, et ipsum. si te non audierit, ad. tecum v. vel duos tes. etc. et tunc etiã huiusmodi testis adhibitus, non quidem commissi criminis, sed fraternę potius commonitionis testis erit. fuit quoq. subsequenter adiunctum, quod non ideo accusator cum iuramento admittitur; vt ei credi debeat tam quã testi; sed cũ in causa matrimonij, quoad quædam laxius, quam in alijs negotijs procedatur; dum ad testimonium admittantur tam domestici,[k] quam affines, et recipere † testimonium de auditu;[l] cuiusdam compẽsationis intuitu fuit a sacris canonibus introductum; vt accusator cũ sollemnitate[m] quadam, videlicet cum iuramento reciperetur; nec tamen ideo, vt testis debet recipi dictũ eius. nam in alijs cõtrouersijs, licet quis præstet calumniæ sacramentum, non tamen ei creditur tamquam testi.[n] præterea dictum vnius testis, qui propinquitatem habere se asserit per se notam, ex eo inualidum uidebatur; quia cum secundum communem vsum loquendi, dum quis dicit se librum aliquem per se nosse, intelligitur illum suo studio didicisse, dictus testis videbatur impossibile fuisse testatus; qui cũ nõdum quinquagesimũ annũ attigerit, illorum consanguinitatem suo studio se nosse proposuit; qui iã C. annis elapsis decessisse noscuntur. Præterea, cum alius testis ea, quæ super consanguinitate deposuit, a Maria Lamberti se didicisse confirmauerit; ac Maria iurata postmodũ dixerit se de illis nihil sciuisse penitus, vel etiam audiuisse. illorum † dicta sic asseruit pars altera benigne interpretanda, ne alterutter de periurio[o] arguatur, vt videlicet ille, qui dixit, quod didicit a Maria, et Maria de illis nihil omnino sciuisset, † aut etiam audiuisset; et tamen ea, quæ nec sciuit, nec audiuit ab aliquo, per se fingens dixerit[p] ipsi testi; unde cum ipse fuerit de his instructus ab ea, quæ illa penitus ignorabat, huiusmodi testimoniũ debet inualidum iudicari[q]. Cũ igitur nos duxeris cõsulendos, quid tibi sit in pręmisso negotio faciendum: nos tam supradictis, quam alijs intellectis deuotioni tuæ taliter respondemus: quod cum tolerabilius sit aliquos contra statuta hominum copulatos dimittere, quam coniunctos legitime cõtra statuta domini separare; per depositiones huiusmodi non est ad diuortij sententiam procedendum.[*]

† insti tuta

† recipi turetiã

† et eorum

† nouis set

Idem. *Cap. 2.*

TVA nos duxit fraternitas consulẽdos, vtrum illorum sufficiat testimoniũ ad matrimonium dirimendum, qui consanguinitatis gradus ab auunculo, et nepote uidelicet fratris filio, vel sororis; cum de fratribus, uel superioribus nihil nouerint, vel audierint; inceperint computare. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respõdemus, quod cũ coniugium multũ fauoris[a] optineat; testes hi, qui ad diuortium celebrandum inducti † sunt, consanguinitatis computant gradus, cum a stipite debent incipere, id est a parentibus, vel germanis,[b] et sic per ordinem distinguere gradus nominibus proprijs, vel æquipollentibus indicijs designãdo personas; pręsertim cum sæpius testimonium perhibeant de auditu; quod quia minus est validum; nõ est in articulo huiusmodi nimium laxanda facultas; cum qua ratione computationem inciperent a secunda, eadem ratione ab vlterioribus inchoarent.

c. 7. de consan. et affin.

† producti

Idem in conc. Lat. const. l. *Cap. 3.*

NON debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum,[a] statuta quandoq. uarientur humana; præsertim cũ urgens necessitas, vel euidens vtilitas idem exposcunt; quoniam ipse Deus ex ijs, quæ in veteri testamẽto statuerat, nonnulla mutauit[b] in nouo. Cum ergo prohibitiones de coniugio in secundo, et tertio affinitatis genere minime contrahendo, et de sobole suscepta ex secundis nuptijs[c] cognationi viri non copulanda prioris, et difficultatem frequenter inducãt, et aliquãdo periculũ pariãt animarum; cũ cessante prohibitione cesset effectus; cõstitutiones super hoc editas sacri approbatione cõcilij reuocãtes,[d] pręsenti cõstitutione decernimus; vt sic cõtrahẽtes de cetero libere copulentur; prohibitio quoq. copulæ cõiugalis quartũ cõsanguinitatis, et affinitatis gradum de cetero[e] non excedat: quoniã in ulterioribus gradibus iã nõ potest absq. graui dispẽdio huiusmodi prohibitio generaliter obseruari. Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni cõiugij corporalis, de quo dicit Apostolus, quod uir nõ habet potestatẽ sui corporis, sed mulier; nec mu

c. 8. e. t.

nec mulier habet potestatem sui corporis, sed uir. quia quattuor sunt humores in corpore, quod constat ex quattuor elementis. cum ergo iam usq. ad quartũ gradum prohibitio coniugalis copulæ sit restricta; eam ita volumus esse perpetuam, non obstãtibus constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab alijs, vel a nobis; ut siquis contra prohibitionem huiusmodi præsumpserit copulari; nulla longinquitate[f] defendatur annorum: cum diuturnitas temporis non minuat peccatum, sed augeat; tantoq. sint grauiora crimina, quanto diuturniora infelices animas detinent alligatas.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE POSSVNT. T. IIII.

Idem Epo Beluacib. *Cap. vn.*

c. vlo. qui. mat. acc.

VM in tua dioec. et infra. Si vero post contractum matrimonium aliquis appareat accusator, cum non prodierit in publicum, quando banni secundum præfatam consuetudinem[a] in ecclesijs edebantur, vtrum vox suæ debeat accusationis admitti, merito quæri potest. super quo meritò sic duximus distinguendum. quod si tempore denuntiationis præmissæ is, qui iã coniunctos impetit, extra dioec. existebat, uel alias denuntiatio non potuit[b] ad eius notitiam peruenire; vt puta si nimiæ infirmitatis[c] feruore laborans, sanæ mentis patiebatur exilium; vel in annis erat tam teneris constitutus, quod ad comprehensionem talium, eius ætas[d] sufficere non valebat, seu † alia causa legitima fuerit impeditus; eius accusatio debet audiri; alioquin cum rationabiliter præsumatur, quod denuntiationem publice factam[e] idem existẽs in ipsa dioec. minime ignoraret; tamquam suspectus est proculdubio repellendus;[f] nisi proprio firmauerit iuramento[g], quod postea didicerit ea, quæ obiecerit, † et ad hoc ex malitia nõ procedat. quia tunc etiam si didicisset ab illis, qui denuntiationis tempore siluerunt; claudi nõ debet eidẽ aditus accusandi. quoniam et si ab impetitione huiusmodi culpa de silẽtio tali cõtracta illos excluderet, †[h] iste tamen amoueri nequiret, cum culpabilis non existat.

† fun
† obiecit
† excludat

LIBER QVINTVS

DE ACCVSATIONIBVS, ET inquisitionibus. † TIT. I.

† inscriptionibus

Idem. *Cap. 1.*

c. 10. de accusat.

VM dil. fi. etc. et infra. Inquiratis super præmissis diligentius veritatem, et si vobis constiterit, prędictos, quorũ nomine sunt huiusmodi de prædicto Episcopo nuntiata, publice concubinarios[a] tunc fuisse, propter quod in eos fuerit excommunicationis sententia promulgata; vel præfatum Episcopũ de iam dictis excessibus non fuisse pręmonitum[b] ab eisdem; vel ipsos cõspirasse[c] in eum, eos a denuntiatione ipsa repellatis; alioquin auditis diligẽter, quæ fuerint etc. Eidem Epo auctoritate nostra nihilominus prohibentes, ne super ijs, pro quibus ad audientiã nostram fuerit legitime appellatum, præfatos clericos indebite grauare præsumat, donec causa prædicta iuxta formam mandati nostri fuerit terminata.

Idem Epo Sabinien. & Viennñ. vel Aliesie. *Cap. 2.*

c. 11. eo.

INQVISITIONIS negotiũ, quã de ve. f. n. Epo, et canonicis Valentiñ. vobis commisimus faciendam, sine conscietię scrupulo exequi cupientes, Apostolico petijstis oraculo edoceri; vtrum eorum publicanda sunt dicta, et nomina, quos interrogari cõtigerit, pro vt de testibus in publicis causis[a] fieri consueuit; an sola dicta[b] eorundem publicari sufficiat nominib. tacitis; cum idem Episcopus, et canonici manifeste sciant, qui fuerint inquisiti; et vtrum contra dicta eadem debeant exceptiones, seu replicationes admitti, cum contra personas dicentiũ admittãtur. Ad quod breuiter respõdemus: non solum dicta, sed etiam nomina ipsa, ut quid a quo sit dictum appareat, publicãda, et exceptiones, seu replicationes legitimas admittendas. ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionem, non exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur

beatur. Secũdo quęsiuistis, quid vobis sit statuendum; si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accusatum criminaliter, et conuictum. In quo quidẽ duximus distinguẽdũ, vtrum tale uidelicet crimen, quod deponeret accusatum criminaliter, contingit aduersus aliquem inueniri; quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem beneficij, etiam post peractam pęnitentiam impediret; puta si homicidium [c] commisisset, vel adeptus esset ordinem, aut beneficium uitio simoniæ; quo casu erit, sicut in accusationis iudicio [d] procedendum. alioquin, secundum personę merita, et qualitatem excessus poenam poterit iudicantis discretio moderari. Tertiæ dubitationis articulus continebat, vtrum cum duo, vel plures † iurati affirmãt, alium crimẽ aliquod eisdem vidẽtibus commisisse, de quo tamen aliqua infamia non laborat; an aliquã illi infligere poenam debeatis; et vtrum ad petitionem quorundam quasdam schedulas vobis occulte tradẽtiũ, infamationem Epi continentes, sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis continentur schedulis, procedendum: et an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramẽtum interrogati secreto, [e] vtrum sint eorum, de quibus inquiritur, inimici; respondent, quod non diligunt illos, vel directe inimicos se asserunt eorundem; aut etiam ante iuramẽtũ id publice confitentur, nullas tamen inimicitiarum causas probabiles ostendentes. Ad hoc autem pariter respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamosa insinuatio non præcessit, propter dicta huiusmodi puniendum. quinimmo super hoc depositiones cõtra eũ recipi non debere; cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quib. clamores aliqui præcesserunt; nec ad petitionẽ eorum, qui libellum infamationis porrigũt in occulto, [f] procedendum est ad inquisitionẽ super contentis ibidem criminib. faciendũ; aut etiam aduersus eos, cõtra quos fit inquisitio, fides dictis adhibenda eorum, qui post iuramentum, vel ante tacite, vel expresse inimicos se asserunt eorundem, nisi forsan ante iuramentum in fraudem id facere præsumãtur. [g] Quęsiuistis præterea, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantum per famam, et eorum, qui fuerũt inquisiti, credulitatem iuratam contigerit inueniri; et vtrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo, vel tres, aut etiam plures dixerint infamatum, licet de ipso nihil sinistrum etiam in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio; quod propter famam, et deponentiũ † credulitatem dumtaxat, non erit ad depositionis [h] sententiam procedendum, sed infamato canonica poterit induci purgatio, secundum arbitrium iudicantis: qui propter dicta paucoru[m] [i] eum infamatũ reputare nõ debet, cuius apud bonos, et graues læsa opinio non existit.

Marginalia: † tres; † depositionis

Idem Episcopo, & Decano Siluanẽ.
Cap. 3.

AD petitionem Galterij quondam Carbonẽ, † Abbatis dilect. filijs magistro scholarum, et magistro R. de Curcuni. † et P. canonicis Nouienẽ. eiusdem loci, a nobis dudum correctione † commissa, ipsi bis ad monasterium idem accedentes, quibus correctis ibidem nonnulla, quæ statuenda fuerant, statuerunt, inquisitionis instantiã quorundam impediente malitia retractando, † ad quorum contumaciam reprimendam sæculare intendebant brachium inuocare. Verum dil. filius noster G. sanctæ Mariæ in porticu diac. Card. nunc Ap. se. L. iterum ad idem veniens monasterium supradicto Walterio præsente, nec reclamante [a] super statu monasterij memorati coepit inquirere diligenter. et cum inquisitione finita prædictũ Walterium Parisius euocasset, propositurũ contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum; idem W. (pręsentiam eius adiens † allegauit, quod in monasterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudicib. prius fuerat auctoritate nostra commissa; et Cardin. ipsum ex iustis causis se asserens habere suspectũ, vocem appellationis ad nos emisit. Porro Cardinalis inspectis his, quę probata fuerãt contra eum, de consilio peritorum ipsum amouit a regimine Abbatiæ, dãdo fratribus eiusdem loci liberam facultatem alium eligendi, qui di. filiũ I. Abbatem Corbinẽ. tũc Priorem de Argentario † virum prouidũ, et honestum elegerunt concorditer in Abbatẽ, et infra. His igitur, et alijs, quę vtraq. pars proposuit, intellectis, et infra. Cum nobis de talibus fuerit sufficiens in tali negotio facta fides, [b] propter quæ pręfatus W. erat merito amouendus; et si restituendus [c] foret, propter iudiciarium ordinem non seruatum, [d] ob causas prædictas † ipsum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ, Ioannẽ

Marginalia: c. 21. eo.; † Corbeñ; † Corton.; † cognitione; † retardando; † in præsentia eius; † Argẽtolio; † supra dictas

nihilo

nihilominus supradictum, quē pro eo quod præfato W. propter iuris ordinem nō seruatū, quodammodo inordinate remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam [c] minus legitime substitutum, per sententiam amouentes; quem quia non propter personæ uitium, vel defectum, sed propter iuris sollemnitatem, sicut † præmissum est, prętermissam amouimus, ipsum postmodum restituimus [f] in Abbatem. † m

Idem in conc. Later. const. 8.
Cap. 4.

c. 24. e. t. QVALITER, et quādo [a] debeat prę latus procedere ad inquirendum, et puniendum subditorū excessus, ex auctoritate noui, et veteris testamenti colligitur euidenter, ex quibus postea processerūt canonicæ sanctiones. sicut olim aperte distinximus, et nunc sacri approbatione concilij confirmamus. Legitur enim in euangelio, quod uilicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suū, quia dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo. quid hoc audio de te? redde rationē vilicationis tuę, iam enim non poteris uilicare. In Genesi dominus ait. descendam, et videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur, quod non solum cum subditus, verum etiam cū prælatus excedit; si propter clamorem, et famam ad aures superioris peruenerit, non quidem a maleuolis, et maledicis; sed a prouidis, et honestis, nec semel tantū, sed sæpe, quod clamatio innuit, et diffamatio manifestat; debet coram ecclesiæ senioribus veritatem diligētius perscrutari; vt si rei poposcit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis. nō tā quam idem sit accusator, et iudex; sed quia denuntiante fama, vel deferente clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit obseruandum in subditis, diligenter tamen obseruandum est in prælatis, qui quasi signū positi sunt ad sagittam; et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnumquam vero ligare; frequenter odiū multorum incurrunt, et insidias patiuntur. et ideo sancti patres prouide statuerūt, ut accusatio pręlatorum non facile admittatur; ne concussis columnis corruat ædificiū, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsę, sed et malignæ criminationis ianua præcludatur. verum ita voluerunt prouidere prælatis, ne criminarentur iniuste; ut tamen cauerent, ne delinquerent insolenter; contra morbum vtrumq. inuenietes congruam medicinam, videlicet ut criminalis accusatio, per quam ad deminutionē capitis, idest degradationem tenditur, nisi legitima pręcedat inscriptio, nullatenus admittatur. sed cum super excessibus suis quisquā fuerit infamatus; vt iā clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, uel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum, et puniendū eius excessus, non ex odij fomite, sed caritatis procedatur affectu; quatenus si fuerit grauis excessus, et si nō degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueatur omnino, quod est secundum sententiam euangelicam, a uilicatione vilicum amoueri, qui non potest vilicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam [b] absentaret, et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum; ut facultatem habeat defendendi se ipsum, et non solum dicta, sed etiam ipsa nomina testium sunt ei, vt quid a quo sit dictum, appareat, publicanda. nec non exceptiones, et replicationes legitimæ admittendę; ne per suppressionem nominum infamādi; per exceptionum vero exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur. Ad corrigendos itaq. subditorum excessus, tāto diligentius debet prælatus assurgere, quanto damnabilius eorū offensas desereret incorrectas: contra quos, ut de notorijs excessib. taceatur, etiam si trib. modis posset procedi, per accusationem uidilicet, denūtiationem, et inquisitionem ipsorum: verumtamen in omnib. diligens adhibeatur cautela; ne forte per leue compendium ad graue dispēdiū veniatur: sicut accusationem legitimam prę cedere debet inscriptio; sic et denūtiationē caritatiua monitio, et inquisitionem clamosa insinuatio † præuenire. illo semper adhibito moderamine, vt iuxta formā iudicijs, sententiæ quoq. forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaq. seruandum, quæ cum causa requirit, facilius, et liberius a suis possunt administrationibus amoueri. † infamatio

Idem in conc. Lat. Cap. 5.

SICVT olim a sanctis patrib. noscitur insti c. 25. eo

institutum, Metropolitani singulis annis cũ suis suffraganeis prouincialia non omittãt concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessib. ac moribus reformandis pręsertim in clero diligentem habeant cum Dei timore tractatum; canonicas regulas, et maxime quæ statutæ sunt in hoc generali concilio, relegentes; vt eas faciant obseruari, debitã poenam transgressorib. infligendo. vt autem id valeant efficacius adimplere, per singulas dioeceses statuant personas [a] ideoneas, prouidas uidelicet, et honestas; quæ per totum annum simpliciter, et de plano absq. vlla iurisdictione [b] sollicite inuestigent, quæ correctione, vel reformatione sunt digna; et ea fideliter perferant ad Metropolitanum, et suffraganeos, et alios in concilio subsequenti: ut similiter his, et alijs, prout vtilitati, et honestati congruit, prouida deliberatione procedant; et quod statuerint, faciãt obseruari, publicãturi ea in episcopalibus synodis annuatim per singulas dioec. celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, a sui executione officij suspendatur.

DE SIMONIA. TIT. II.

Idem. Cap. 1.

c. 37. de simon.

PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum D. lator præsentium uellet in subdiaconum ordinari, et certum titulum non haberet, quēdã presbyterũ exorauit, vt ipsum ad eccles ę suæ titulũ præsentaret; quod cũ ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quod numquam, si præsentaret eũdem, in † ecclesia sua aliquam peteret portionem; et sic ad præsentationem ipsius extitit ordinatus, nec ut asserit, in hoc fecisse illicitum aliquid intellexit. Vnde cum postmodum uellet in diaconũ promoueri, Episcopo commonente, ne quis interueniente promissione aliqua ordinatus accederet, idem recordatus promissionis istius, a susceptione ordinis diaconatus cessauit, hoc tibi humiliter confitens, et per te postulans edoceri; Vtrum ex compromissione huiusmodi reus esset, et an liceret eidē in suscepto subdiaconatus ordine ministrare, et ad ordines ascendere vlteriores †, fraternitas tua duxit Ap. se. oraculum requirendum. Nos igitur inquisitioni t. t. respondemus, quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, [a] neq ad ordines superiores ascendere, nec in suscepto debet ordine secundum rigorem canonicum ministrare [b].

† ab

† altiores

Idem. Cap. 2.

CONSVLERE et infra. Quicumq. vicedominatum, vel aliam ecclesiasticam ad ministrationem per pecuniã administrare † voluerint, tam ementes, quam vendentes cũ Simone mago percelluntur, et ab illa ecclesia, in cuius contumeliam dare pecuniam, et accipere voluerint, [a] iuste excluduntur.

c. 38. e. ti.

† obtinere

Idem in conc. Later. constitutio lxiij. Cap. 3.

SICVT pro certo didicimus, in plerisq. locis a plerisq. personis quasi columbas in tēplo vendentibus fiunt exactiones, et extorsiones turpes, et prauæ, pro consecrationib. Episcoporum, benedictionibus Abbatũ, et ordinibus clericorum: esq. taxatum, quãtum sit isti, vel illi, quantumue alteri, vel alij per soluendum: et ad cumulum damnationis maioris, quidam turpitudinem, et prauitatem huiusmodi nitũtur defendere per cõsuetudinem longo tēpore obseruatam. Tantum igitur abolere volentes absurdum, consuetudinem [a] huiusmodi, quæ magis dicenda est corruptela, penitus reprobamus, firmiter statuentes, vt pro his siue conferendis, siue collatis, nemo aliquid quoquam prętextu exigere, aut extorquere præsumat: alioquin et qui receperit, et qui dederit, huiusmodi pretium omnino damnatum, cũ Giezi, et Simone condemnetur.

c. 39. e. t.

Idem in eod. constitutio lxv. Cap. 4.

QVONIAM simoniaca labes plerasq. moniales infecit, vt vix aliquas sine prętio recipiant in sorores, paupertatis [a] prętextu volentes huiusmodi vitiũ palliare: ne id de cetero fiat, penitus prohibemus; statuentes, vt quicumq. de cetero talem cõmiserit prauitatem, tam recipiens, quam recepta, siue sit subdita, siue prælata sine spe restitutionis, de suo monasterio expellatur, [b] in locum artioris regulæ ad agendam perpetuam pænitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptę, ita duximus prouidendum; vt remotæ de monasterijs, quæ perperã sunt ingressæ, in alijs locis eiusdem ordinis collocentur.

c. 40. e.

quod

Digitized

quod si forte propter nimiam multitudinē[c] alibi nequiuerint commode collocari, ne damnabiliter in sæculo uagentur, recipiantur in eisdem monasterijs dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, et inferioribus [d] assignatis. hoc etiā circa monachos, uel alios regulares decernimus obseruandum. Verum ne per simplicitatem, uel ignorantiam [e] se ualeant excusare; præcipimus, ut diœcesani Epi singulis annis hoc faciāt per suas diœc. publicari.

Idem in eod. constitutio lxvj. *Cap. 5.*

c. 41. et. AVDIVIMVS de quibusdā Episcopis, quod decedentib. ecclesiarum rectoribus ipsas interdicto subiciunt, nec patiuntur alios in eisdem institui, donec ipsis certa summa pecuniæ persoluatur. [a] Præterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, aut apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nihil religioso loco reliquerit, difficultates ingerunt, et malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum. Cum igitur non solum a malo, sed etiam ab omni specie mali sit secundum Apostolum abstinendum; exactiones huiusmodi penitus inhibemus. quod si quis trāsgressor extiterit, exacta duplicāta restituat in vtilitates locorum, in quorum fuerint dispendiū soluta, fideliter conuertenda.

Idem in eodem. constitutio lxvij. *Cap. 6.*

c. 42. et. AD Ap. aud. frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequijs mortuorum, et benedictione nubentium, et similibus pecuniam exigunt, et extorquent: et si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponūt. econtra vero, quod laici laudabilem consuetudinem [a] erga sanctam ecclesiam piā deuotione fidelium introductam ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere, sub prætextu canonicæ pietatis. quapropter has prauas exactiones fieri prohibemus, et pias consuetudines pręcipimus obseruari, statuentes, vt libere conferantur ecclesiastica sacramenta; sed per Episcopum loci ueritate cognita compescātur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.

DE MAGISTRIS. Tit. III.

Idem in eod. constitutio xj. *Cap. vnic.*

VIA nonnullis propter inopiam, et legendi studium, et opportunitas proficiendi subtrahitur, in Later. concilio pia fuit cōstitutione prouisum; vt per vnāquamq. cathedralem ecclesiam magistro, qui clericos eiusdem ecclesiæ, aliosq. scholares pauperes gratis [a] instrueret, aliquod cōpetens beneficium præberetur, quo et docentis releuaretur necessitas, et uia pateret discentibus ad doctrinam. Verūm quoniam in multis ecclesijs minime obseruatur; nos prædictum roborantes statutum adijcimus; vt non solum quælibet cathedralis ecclesia, sed etiam in alijs, quorum sufficere potuerint facultates, constituatur magister idoneus, a prælato cum capitulo, seu maiori, et saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum, et aliarum gratis in grammatica facultate, ac alijs instruat iuxta posse. Sane metropol. ecclesia theologum nihilominus habeat, qui sacerdotes, et alios in sacra pagina doceat, et in his præsertim informet, quæ ad curam animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet magistrorum a capitulo unius præbendæ [b] prouētus, et a Metropolitano tantundem. non quod propter hoc efficiatur canonicus; sed tādiu redditus illos percipiat, quamdiu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus metropol. ecclesia grauetur, theologo iuxta modum prædictum ipsa prouideat, grammatico vero in alia ecclesia suæ ciuitatis, siue diœc. quæ sufficere valeat, faciat prouideri. c. 4. de magistris.

DE IVDAEIS, ET SARRACENIS. Tit. IIII.

Idem in eod. constitutio lxix. *Cap. 1.*

N nonnullis prouincijs, a Christianis Iudæos, seu Sarracenos habitus distinguit diuersitas; sed in quibusdam sic quędam inoleuit confusio, ut nulla differentia discernantur. vnde contingit interdum, quod per errorem Christiani Iudaeorum, seu Sarracenorum, Iudæi, vel Sarraceni mulieribus Christianorū commiscentur. Ne igitur tam damnatę commixtionis excessus per velamen erroris huiusmodi excusationis possit habere diffugium; statuimus, ut tales vtriusq. sexus in omni Christianorum prouincia, et omni tempore, qualitate habitus publice ab alijs populis distinguantur [a] cū per Moisen hoc ipsum c. 15 de Iud.

ipsum eis legatur iniunctum. In diebus autem lamentationis, et dominicæ passionis publice minime procedentes; eo quod non nulli ex ipsis, talibus diebus, sicut accepimus, et ornatius nõ erubescũt incedere; ac Christianis, qui sacratissimæ passionis memoriã exhibentes, lamentationis signa prætendũt, illudere non formidant. Illud autem districtissime inhibemus; ne in contumeliam Redemptoris aliquatenus prosilire præsumãt. Et quoniã illius dissimulare non debemus opprobrium, qui probra nostra deleuit: præcipimus præsumptores huiusmodi, per principes sæculares condignæ animaduersionis adiectione compesci: ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare præsumant.

Idem in eadem const. lxx. *Cap. 2.*

c.16.a. CVM sit nimis absurdũ, vt Christi blasphemus aliquis in Christianos iura exerceat potestatis; quod super hoc Tolet. concil.[a] prouide statuit, propter transgressorum audaciam, et hoc generali concilio innouamus, prohibentes; ne Iudæi publicis officijs præferantur, quoniam sub tali prætextu Christianis plurimum sunt infesti. Siquis autem eis officium tale commiserit, per prouinciale cõcilium, quod singulis annis præcipimus celebrari, monitione præmissa, districtione, qua conuenit, cõpescatur; officiali vero huiusmodi tamdiu Christianorum communio in commercijs, et alijs denegetur; donec in vsus pauperum[b] Christianorum secundum prouidentiam diœcesani Episcopi conuertatur, quidquid fuerit a Christianis ademptum occasione officij sic suscepti, et officium cũ pudore dimittat, quod irreuerenter assũpsit; hoc idem extendimus ad paganos.

Idem in eod. const. lxxj. *Cap. 3.*

c.4. de apostat. QVIDAM sicut accepimus, qui ad sacri undam baptismatis uoluntarij accesserunt, veterem hominem omnino nõ exuũt, vt nouum perfectius induantur: sed prioris reliquias intus retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundunt. cum autem maledictus sit homo, qui terram duabus uijs ingreditur;[a] et indui vestis non debeat lino, lanaq.[b] contexta: statuimus, vt per prælatos ecclesiarum talis obseruantia veteris ritus omnino compescatur; vt quos Christianæ religioni liberæ voluntatis[c] arbitrij obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in eius obseruatione conseruet. cum minus malum existat viam domini non agnoscere, quam post agnitam retroire.

DE HAERETICIS, ET MANICHEIS Tit. V.

Idem. *Cap. 1.*

QVANTVM ecclesia laborauerit per prædicatores, et cruce signatos ad exterminandos hæreticos, et ruptarias de prouincia Narbon. et partibus sibi vicinis; totus pæne orbis cognoscit, et quidem per Dei gratiam, et sollicitudinem nostram valde profecit, cum exterminatis vtrisq. terra ipsa in fide catholica, et pace fraterna iam salubriter gubernetur. quia vero nouella plantatio adhuc indiget irrigari; sacri concilij cõsilio ita duximus prouidendum; vt quoniã R. quondam Comes Tolosanus culpabilis repertus est in utrisq. nec vmquam sub eius regimine terra potuit in pacis, et fidei statu seruari; sicut ex longo tempore certis indicijs est compertum; ab eius domino, quod praue gessit, perpetuo sit exclusus,[a] extra terram[b] ipsam in loco idoneo moraturus, vbi dignam agat pænitentiam deportatus.[c] Verum de prouentibus[d] terræ cccc. marchas percipiat annuatim, quãdiu curauerit humiliter obedire. uxor vero ipsius Comitis, soror quondã Regis Aragon, cui ab omnibus laudabile testimoniũ perhibetur, quod sit catholica mulier, et honesta; terras ad suũ doralicium[e] † pertinentes integre habeat, et quietas, ita tamen, vt sic ad mandatum ecclesiæ faciat custodiri, quod per ipsas negotium pacis, et fidei nõ ualeat perturbari. Tota vero terra, quam optinuerunt cruce signati aduersus hæreticos, credentes, et fautores, et receptores[f] eorum cum monte Albano, atq. Tolosa, quæ magis extitit hæretica labe corrupta, dimittatur, et cõcedatur, saluo per omnia catholicorum iure virorum, et mulierum, et ecclesiarum Comiti Montis fortis[g] uiro strenuo, et catholico, qui plus ceteris in hoc negotio laborauit, vt eam teneat, a quibus est de iure tenenda, residua vero terra, quæ non fuit a cruce signatis obtenta, custodiatur ad mandatum ecclesiæ per uiros idoneos, qui negotium pacis, et fidei manu teneant, et defendant; ut prouideri possit uni-

† dotalium

co

† præsati co filio Comitis prędicti † Tolosani. et postquam ad legitimam ætatem peruenerit, si talem se studuerit exhibere, quod in toto, vel in parte ipsi merito debeat prouideri; pro ut magis videbitur expedire. De negotio vero Comitis Fuxensis plenius cognoscatur, et quod æquum fuerit, iudicetur; ita quod castrum Fuxēse custodiæ nostræ commissum pro ipso ad mandatum detineatur ecclesię, donec huiusmodi negotium terminetur. Ad hæc quoniam super his multæ poterunt dubitationes,[b] et difficultates oriri, omnes ad Apostolicæ sedis iudicium referantur; ne forte, quod multis est sumptibus peractum, per alicuius violentiam, seu malitiam dissoluatur.

† iij. *Idem in con. Lat. constitutio iiij.* † *Cap. 2.*

c. 13. & 4. EXCOMMVNICAMVS igitur, et anathematizamus omnem hęresim extollentem se aduersus hanc sanctam, orthodoxam, catholicam fidem, quam superius exposuimus, condemnantes uniuersos hæreticos, quibuscumq. nominibus censeantur, facies quidem diuersas habētes, sed caudas ad inuicem colligatas; quia de vanitate conueniūt in id ipsum. damnati uero præsentibus sæcularibus potestatibus, aut eorū balliuis relinquātur[a] animaduersione debita puniēdi, prius clericis a suis ordinib. degradatis, ita quod bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur,[b] si vero clerici, applicētur ecclesijs, a quibus stipendia[c] perceperūt. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles; nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemq. personę propriam innocentiam congrua purgatione mōstrauerint, anathematis gladio feriantur; et vsq. ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur. ita quod si per annum in excommunione perstiterint, extunc veluti hęretici cōdēnentur.[d] moneantur autem, et inducantur, et si necesse fuerit, per cen. ec. compellantur sæculi potestates, quibuscumq. fungātur officijs; vt sicut reputari cupiunt, et haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publice iuramentum, quod de terris suæ iurisdictioni subiectis vniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos bona fide pro uiribus exterminare studebunt. ita quod amodo, quādocumq. quis fuerit in potestatem, siue perpetuā, siue temporalem assumptus, hoc teneatur cum iuramento seruare. si vero dominus temporalis requisitus et monitus, ab ecclesia terram suam purgare neglexerit[e] ab hæretica fœditate; per Metropolitañ. et prouinciales Episcopos excōmunionis vinculo innodetur: et si satisfacere contempserit intra annum, significetur hoc summo Pōtifici, vt extunc ipse uassallos[f] ab eius fidelitate denuntiet esse absolutos, et terram exponat catholicis occupandam; qui eam exterminatis hæreticis absq. vlla contradictione possideant, et in fidei puritate conseruent, saluo iure domini principalis; dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat. eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent dominos principales. Catholici vero, qui crucis sumpto charactere ad hæreticorū extermiñ. se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, quarum priuilegio sunt muniti, quæ accedentibus in terræ sanctæ subsidium cōceduntur. Credentes præterea, receptatores, defensores, et fautores hæreticorum excommunioni decernimus subiacere. firmiter statuentes, vt postquam quilibet tali nō fuerit excommunione notatus, satisfacere contēpserit intra annum; extunc ipso iure sit infamis; nec ad publica officia, seu cōsilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittantur. sit etiam intestabilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hereditatis successionem accedat. nullus præterea ipsi super quocūq. negotio; sed ipse alijs respondere cogatur. quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferātur. si fuerit aduocatus, nullatenus eius patrocinium admittatur; si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius sint momenti; sed cum auctore damnato damnentur, et in similibus idem præcipimus obseruari. si vero clericus fuerit, ab omni officio, et beneficio suspendatur: ut in quo maior est culpa, grauior habeatur vindicta. Si qui autem tales, postquā ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint; excommunionis sententia vsq. ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianę præsumāt tradere sepulturæ; nec eleemosynas, aut oblationes eorum percipiant: alioquin suo priuentur officio. ad quod nūquā restituātur absq. indulto[g] sedis Apostolicę speciali. similiter quilibet regulares, quibus etiam hoc infligatur, vt eorum priuilegia[h] in

in illa dioec. non seruentur, in qua tales præsumpserint excessus perpetrare. Quia vero nonnulli sub specie pietatis virtutem eius, iuxta quod ait Apostolus, abnegantes, auctoritatem sibi vindicant prædicandi; cum idem Apostolus dicat; quomodo prædicabunt, nisi mittantur; omnes, qui prohibiti, vel non missi, præter auctoritatem ab Apostolica sede, vel catholico Episcopo loci susceptam † publice, vel priuatum prædicationis officium vsurpare præsumpserint; excommunicationis vinculo innodentur; et nisi quantocius resipuerint, alia competenti pœna plectentur. Adicimus tamen, vt quilibet Episcopus, vel Archiepiscopus per se, vel Archidiaconum suum, vel alias idoneas personas bis, aut saltem semel in anno, propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat; et ibi tres, vel plures boni viros testimonij, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam iurare compellat; quod si quis ibidem hæreticos sciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu a communi conuersatione fidelium vita, et moribus dissidentes, Episcopo eos studeat indicare. ipse autem Episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos; qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint lapsi perfidiam; canonice puniantur. Si qui vero ex eis, iuramentum obstinatione damnabili respuentes, iurare forte noluerint, ex hoc ipso tamquam hæretici reputentur. Volumus, et mandamus, et in virtute obedientiæ præcipimus, vt ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per dioc. suas diligenter inuigilent, si canonicam volunt effugere vltionem; si quis enim Episcopus super expurgando de sua dioec. hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, cum id certis indicijs apparuerit; ab Episcopali officio deponatur, et in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit, et possit hæreticam confundere prauitatem.

† susceptam Gregor. 9.

DE HOMICIDIO CASVALI, SEV voluntario. Tit. VI.

Innoc. iij. *Cap. 1.*

PETRVS diaconus et monachus Sancti Ioannis de Puna † sua nobis insinuatione monstrauit, quod cum in sæculari, ipsum habitu constitutum in ecclesia de Riglo † quoddam beneficium obtinentem Abbas ipsius ecclesiæ illum eodem beneficio spoliasset; cognati, et amici eius Abbati sæpius supplicarunt, vt beneficium restitueret sibi memoratum; quo nolente ipsorum precibus adquiescere irati plurimum, et commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenerunt, et cæna facta dicebant, quod vindictam volebant sumere de Abbate. inhibiti autem expresse ab eodem diacono, ne Abbatem occiderent, vel aliquid sibi facerent, vnde ordinis sui discrimen incurreret, et animæ detrimentum; nihilominus in eum irruerunt, et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto, vnde post dies aliquot expirauit. Ab illo autem tempore vsque hodie prædictus diaconus de hoc, quod contigerat, tristis effectus ab administratione cessauit, et nondum expleto biennio, habitum induit monachalem; vnde a nobis suppliciter petijt edoceri, vtrum posset in officio diaconi ministrare, et si hoc ei liceret, an posset † promoueri ad maiorem ordinem. Licet autem, si præmissis veritas suffragatur, præfatus diaconus super Abbatis interitu † non videatur esse culpabilis, quia tamen bonarum mentium est, ibi culpam cognoscere, † vbi culpa non est; quod ab administratione officij propria voluntate se suspendit, vel habitum induit regularem; sibi non ad peccatum adscribimus, sed ad meritum reputamus. Quo circa fr. v. per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præmissa noueris veritate subnixa, præfatum diaconum non solum in diaconatus officio ministrare, sed etiam ad ordinem presbyteratus accedere, si aliud canonicum non obstiterit, libere † concedas auctoritate Apostolica facultatem; præsertim, si super hoc non fuerit similiter respersus infamia; cum ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem eius expressam, eo causam, vel occasionem non dante, ausu sacrilego, propositum ab eius consanguineis attemptatum.

c. 17. de homic. † prima Pinna, ferro
† Riglo
† possit
† interitu
† adgnoscere
† obsistat, liberam

Idem Abbati Sanctæ Trinitatis de Malcken; *Cap. 2.*

SIGNIFICASTI nobis per litteras tuas, quod cum quidam maleficus ingressus ecclesiam de Brillio, † Dei

c. 11. en. † Brisio

Dei timore postposito, eucharistiam, cum altarium ornamentis, et libris ecclesiasticis extra ecclesiam asportasset, dilectus fil. Laurentius presbyter ecclesiæ lator præsentiũ, regularis canonicus, quem in prædicta † ecclesia de Brucio † instituerας capellanũ, pręfatũ iniquitatis filiũ, fossorio arrepto percusserit. sed si ad mortem fuit ictus huius modi, tu, et ipse penitus ignoratis. cum autem parochiani ecclesiæ memoratę audirent prędictum maleficum ornamenta ecclesiæ asportantem, ipsum arreptis gladijs, et fustibus in eodem loco protinus occiderunt. prædictus † vero Laurentius de sua salute præcogitans euoluto anno, sub titulo confessionis, rei ordinem tibi reuelauit, pro quo nobis humiliter supplicasti, vt cum eo misericorditer agere dignaremur. Licet autem contineatur in canone;[a] quod si quatuor homines, aut quinque, vel plures contra hominem vnum rixati fuerint, et ab his mortuus fuerit vulneratus; quicumque illorum ei plagam inposuerit, homicida, secundum statuta canonum, iudicetur. quia tamen in alio canone[b] dicitur de presbytero, qui diaconum equitantem percussit, et ipse cadens ex equo ceruice fracta interijt; quod si non ad mortem percussius est, incaute agente presbytero, competens pænitentia est indicenda; ita quod aliquanto tempore a missarum suspensus sollemnijs, denuo ad sacerdotale officium reuertatur. quod non † veraciter qualicumque percussione presbyteri mortuus est diaconus, nulla ratione more sacerdotis permittendus est ministrare; etiam si voluntatem non habuerint occidendi. Nos in præmisso casu credimus distinguendum; vtrum constare possit, quod præfatus sacerdos non inflixit † percussionem letalem, de qua videlicet, si aliorum vulnera non fuissent subsecuta, percussus minime interijsset. quod si percussor voluntatem non habuerit occidendi, nec ipsius studio,[c] vel consilio, vel mandato processerint alij contra illum; et quidem si hoc ita se habet, quod forsan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio ab eodem inflicta, tam modica, et tam leuis in ea corporis parte, in qua quis de leui percuti non solet ad mortem, vt peritorum iudicio medicorum talis percussio assereretur non fuisse letalis. cum de ceteris credendum sit ipsi sacerdoti, qui non accusatur, vel denuntiatur ab aliquo, sed per se ipsum de sua salute sollicitus, consilium appetit salutare; post pænitentiam eidem ad cautelam iniũctam, in sacerdotali poterit officio ministrare, religionis accedente fauore, cum sit canonicus regularis, et sine omni scandalo possit sacerdotale officium exercere. † quod si discerni[d] non possit, ex cuius ictu percussus interijt; in hoc dubio tamquam homicida debet haberi, tunc sacerdos, et si forsan † homicida non sit, a sacerdotali officio abstinere. cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temere celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur. Verum autem de illis sit simile sentiẽdum, quorum vnus, sed quis omnino nescitur, homicidium perpetrauit; si forsan ad sacros ordines recipiendos præsententur, utrum omnes[e] sint pariter repellendi, cum discerni non posit, qui debeant inculpabiles iudicari, diligens inuestigator aduertat. quamuis hic casus sit ab illo ualde diuersus. si vero, quemadmodum perhibetur, sacerdos iste prius ab illo percussus sacrilego; mox eum cum ligone in capite repercussit; quamuis uim ui repellere[f] omnes leges, et omnia iura permittant; quia tamen id debet fieri cum moderamine[g] inculpatæ tutelæ, non ad sumendam uindictam, sed ad iniuriam propulsandam; non uidetur idem sacerdos a poena homicidij penitus excusatus, † cum ratione instrumenti, cum quo ipse percusit, quod cum graue sit, non solet leuem plagam inferre; tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis solet letaliter lædi, maxime cum secundum vulgare prouerbium asseratur. quod qui ferit primo, ferit tangendo; qui ferit secundo, ferit dolendo. unde pensatis omnibus ei creditur expedire, ut cum humilitate abstineat a sacerdotali officio exequendo.

† præsata † Bresio † præfatus † si † inflixit † celebrare † forsan † cum sit

Idem. Cap. 3.

TVA nos duxit s. con. et infra. Tertio quæsiuisti Apostolicæ se. responso explicari, quid sit de quodam monacho sentiendum, qui credens se quandam mulierẽ a gutturis tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit; et cum tumor ille aliquantulum resedisset; mona-

monachus ipse mulieri præcepit,ne se vento exponeret ullo modo;ne forte vētus gutturis apertionem intrãs,sibi causam mortis inferret.sed mulier eius mandato contempto,dũ messes colligeret,vento se exposuit incaute,et sic per apertionẽ gutturis sanguis multus effluxit,et mulier diem finiuit extremum †:quæ tamen confessa est,quod quia vento exposuit semetipsam , sibi dederat causam mortis.vtrum videlicet,cum prædictus monachus sit sacerdos,liceat ei sacerdotale officium exercere.Nos igitur f.t.taliter respondemus,quod licet ipse monachus deliquerit alienum officium vsurpãdo,quod sibi minime congruebat;[a] si tamẽ causa pietatis,et nõ cupiditatis id egit,et peritus erat in exercitio chirurgiæ,omnemq.studuit diligentiam,[b] quam debuit adhibere, non est ex eo,quod per culpam mulieris contra cõsilium eius accidit,adeo reprobandus;quod non post satisfactionem[c] condignam cum eo misericorditer agi possit,vt diuina valeat celebrare;alioquin interdicta est ei sacerdotalis ordinis executio de rigore. Ad ultimũ fuit ex parte tua propositum,quod quidam scholaris metuens,ne latrones in(domo sua † essent,paruo assumpto gladio,ut ignem quæreret,de strato surrexit,et cũ venisset ad ostium,ignarus reperit ibi furem, qui cum scholari luctari incipiens, non solũ ipsum scholarem prostrauit ad terram,sed etiam pæne ad mortem vulnerauit eũdem. Scholaris vero prouocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens,extracto,vel extorto latronis gladio,eundem seruato iuris moderamine repercussit;qui perterritus fugã, quamcitius † potuit,maturauit.mane itaq. lucescente scholares latronem quæsiuerunt eundem;qui vulneratum inuentum Potestati Vicentiæ tradiderunt.coram quo constanter negauit,quod pręmissa minime perpetrauit.vnde præfatus Potestas ad eũdem scholarem suos nuntios destinauit,vt exponeret,si qua sciret de fure prædicto,vel traderet intersigna;qui cultrum,quod ipse † latroni abstulerat,et sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos,quos abstraxerat sibi,ne pedum strepitus audiretur, nuntijs tradidit[d] memoratis,super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas igitur receptis talibus intersignis,latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum, [e] qui sibi amputauerunt virilia, et oculos

† ultimum

† hospitio suo

† cito

† ipsi

eruerũt:latro vero se ad quoddam cœnobium transtulit, et ibi per triduum ira, et dolore commotus,nec potum sumpsit, neque cibum,et sic de medio est subtractus. Vnde per nostrum postulas oraculum edoceri;vtrum præfatus scholaris ad sacros ordines valeat promoueri.Nos igitur inquisitioni tuæ t.respondemus,quod si præfatus scholaris dignis meritis adiuuatur, propter præscriptum euentum a susceptione sacrorum ordinum nullatenus est arcendus.

Idem Priori, & fratribus Cartusiensibus.
Cap.4.

SICVT ex litterarum vestrarum tenore (nobis innotuit †; cum quidam presbyter uestri ordinis, qui prius fuit † inger monachus,quandam mulierem prægnantem,cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam , et quæ asserebat se concepisse,ex † eo,quod per zonam arripuerit quasi ludens,ipsa postmodum mulier sic asserit ex eo se fore læsam,quod occasione huiusmodi abortiuit : propter quod idem presbyter, proborum virorum vsus consilio,seipsum duxit ab altaris ministerio sequestrandum.quare nobis humiliter supplicastis, vt cum eo misericorditer agere dignaremur.Nos vero deuot.† vestrę insinuatione præs. respondemus , quod si nondum erat uiuificatus[a] conceptus, poterit ministrare:alioquin debet ab altaris ministerio abstinere.

c.20.e.t.

† perce
pimus

† fuerat

† ab

† discre
tioni

DE VSVRIS. Tit.VII.

Idem electo V. de Ostonen. *Cap.1.*

SALVBRITER,et infra.Sane generum ad fructus possessionum,quæ sibi sunt a socero pro numerata dote pignori obligatæ computandos in sortem,non credimus cõpellendum:cũ frequenter dotis fructus nõ sufficiãt ad onera matrimonij[a] supportãda.

c.16.de usur.

Idem Epo Bon. *Cap. 2.*

c. 7. e. t. MICHAEL laicus suâ nobis querimoniam destinauit; quod N. et quidã alij Bon. ciues multa extorserũt ab eodem, † et a patre suo, cuius heres existit, nomine vsurarũ, et infra. attentius prouisurus, ne auctoritate nostra in negotio eodem procedas, nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc restituat, si quas aliquando ipse, vel pater [a] eius extorsit vsuras. † eo

Idem in conc. Later. const. lxvij. † *Cap. 3.* † lxviij.

c. 18. e. t. QVANTO amplius Christiana religio ab exactione compellitur vsurarum: tanto grauius super his Iudæorum perfidia in solescit: ita quod breui tempore Christianorum exhauriuntur facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne tenaciter aggrauentur; synodali decreto statuimus; vt si de cetero quoquã prętextu Iudęi a Christianis graues, et immoderatas vsuras extorserunt, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato grauamine satisfecerint competenter. vnde Christiani, si opus fuerit, per cen. ecclesiasticam ap. postposita compellãtur ab eorũ commercijs [a] abstinere. Præcipimus autem, et iniungimus, vt propter hoc nõ sint Christianis infesti; sed potius a tanto grauamine studeant prohibere Iudæos. hac eadem pœna Iudæos decernimus compellendos ad satisfaciendum ecclesijs pro decimis, et oblationibus debitis, quæ Christianis de domibus alijs percipere consueuerint, ante quam ad Iudęos quoquo titulo deuenissent, vt sic ecclesię conseruentur indemnes.

DE CRIMINE FALSI. Tit. VIII.

Idem in registro. *Cap. 1.*

c. 8. de crimin. fals. † præsu me ACCEDENS, et infra. F. t. per A. s. m. quatenus, si prædictæ † litteræ, in quibus fuerat falsitas deprehẽsa, formã de simplici iustitia habeãt, cũ pręsumi [a] nõ debeat, quod pro talibus litteris, quæ de facili possunt a quibuslibet detineri, fraudem cõmiserit falsitatis; neq. litteris [b] usus est, post quã falsas eas esse cognouit: tu ei officiũ, et beneficiũ restituas, et eũ super hoc vlterius non molestes. [c]

Idem in registro Episcopo Lun. † *Cap. 2.* † Remensi

EX conscientia, et infra. Verum nos litteras ipsas, quæ redargutæ fuerãt falsitatis, diligentius intuẽtes, nullũ in eis signũ falsitatis, vel suspicionis inuenimus, nisi paucarũ litterarũ [a] rasuras, quæ nequaquã sapientis animum [b] in dubitationem uertere debuerũt †. Vnde, si vobis constiterit, prædictũ R. se obligasse sub periculo causę, [c] quod illas falsas esse probaret; cũ quilibet ad renũtiandum [d] iuri suo liberanto habeat facultatem; ipsi R. super prædicta † ecclesia silentiũ imponatis. † c. 9. e. t. † debuerunt † dicta † impo nas

DE CLERICO EXCOMMVnicato ministrante. Tit. VIIII.

Idem Decano, & subdecano Pictauen. & magistro P. Amico de Longonado canonico Pictagoricen. † *Cap. vn.* † Petragoricen. c. 8. de cler. excom.

 ROPOSVIT olim dilectus fil. magister P. clericus ve. f. n. Episcopi Tusculani, coram dil. fi. P. sanctæ Luciæ ad septa sol. diacono Cardinali, quẽ sibi, et pęnitentiario Lemouicen. † cõcessimus auditorem, quod di. fi. G. sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali in partibus illis Ap. se. legationis officio fungẽte quidã de Lemouicen. canonici, ei humiliter supplicarunt; vt in eorum ecclesia, quæ debito fraudabatur seruitio (clericorum, canonicos † ordinaret, pro se, ac magistro eodẽ scriptore nostro preces specialiter porrigẽtes. ipse uero Lemouicẽ. † ciuitatẽ ingressus canonicos interpositis precibus monuit, ut illos reciperent in socios, † et in fratres. maxime cum v. præbendæ, uel quattuor ab ultima ipsius ecclesię ordinatione vacassent, qui monitione ipsa deuote susceptra, deliberationis inducias petierũt, post quas primo, et secundo concessas non curantibus [a] respondere, de (duabus præbendis † Lemouicen. ecclesiæ Cardinalis prędictus eosdem clericos inuestiuit, et infra. Si vero probaret † ipsum excommunicatum tunc temporis extitisse; non postponerent, quod de ipso factum fuerat, reuocare † Lemouiodi † clericos † Lemouicen. † vel Lemouicen. † canonicis † prębenda † probaret

care. qui † mandatum Apostolicum exequentes, vtriusq. partis receptis testibus,[b] rationibus,[c] † et allegationibus intellectis, eãdem causam sufficienter instructam, ad nostrum remiserunt examen. Cum autem propter hoc tam sæpedictus † magister, (quã pœnitentiarius[d] † in nostra fuissent præsentia constituti, et acta ipsa inspici fecerimus † diligenter, et per pænitentiarij testes intellexerimus factam fidem, quod W. fr. noster Lemouicen. Episcopus pluribus annis, antequam magister P. fuerit inuestitus, et clericos, et burgẽses castri Lemouicen. contra † eundem P. nominatim, quem eorũ dicebat consiliarium, et fautorem, vinculo excommunicationis astrinxit. per testes vero magistri P. probatur, quod etsi dictus Episcopus in burgenses, et eorum fautores, tam clericos, quam laicos Lemouicen. excommunicationis sententiam protulisset; eos tamẽ ante per tres annos absoluit, quam † magister fuerit inuestitus, quibusdã presbyteris usq. ad certum tẽpus in excommunicatione retentis, qui contra sententiam interdicti præsumpserant celebrare; quodq. idem Episcopus dicto † magistro communicauit postea in ecclesia, et in mẽsa. His igitur, et alijs, quę vtraq. pars proposuit corã nobis, intellectis, quia iuxta mandati nostri tenorem supra scriptum † magistrũ P. inuestituræ suæ tẽpore a prædicto † Episcopo excommunicatum extitisse, † dictus pœnitẽtiarius, sicut obtulerat, non probauit; cum ex aduerso de absolutione,[e] et cõmunicatione dicti Episcopi, fides fuerit facta, quod per dictum legatũ de memorato magistro P. factum est, de fratrum n. consilio per diffinitiuam sententiã duximus approbandum.

† quod † et cõfessionibus † sæpe fatus † quam dil. fil. G. Lem. cap. procurator † fecissemus † et ... † ante quam dictus † eidẽ † sæpe dictum † præfato † fuisse

DE EXCESSIB. † PRAELATORVM. † Tit. X.

Idem in conc. Later. const. lx. *Cap. vn.*

ACCEDENTIBVS † ad nos de diuersis mundi partibus Episcoporum querelis intelleximus grandes, et graues quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea, quæ sunt Episcopalis dignitatis[a] extendunt, de causis matrimonialibus cognoscendo, iniungendo publicas pænitentias,[b] concedendo indulgentiarum litteras, et similia præsumendo; vnde contingit interdum, quod vilescit Episcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur et in his et Episcoporum dignitati, et Abbatum prouidere saluti, præsenti decreto firmiter prohibemus; ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit periculum euitare, nisi forte quisquam eorum speciali concessione, vel alia legitima causa super his valeat se tueri.

† textem tione † subditorum c. 12. de exces. præl. † Ascendẽtib.

DE NOVI OPERIS NVNtiatione. Tit. XI.

Idem Parisien. & Trecens. Episcopis. Cap. vn.

CVM olim, et infra. Ceterum ex procuratoris eiusdem ciuitatis confessione didicimus, post nũtiationẽ noui operis, sibi factã, supradictã fortaliciam, stagnũ, et molendinum ædificasse. Quo circa vobis pr. auctoritate præci. m. quatenus vos nostra auctoritate iam dictam fortaliciam, stagnũ, et molendinum a Comite † demolienda iudicetis sub. cuius. contr. et ap. ob. facientes eã, dẽ sententiã per cen. ecc. firmiter obseruari.

† com̃unitate fer te, vel ciuitate

DE PRIVILEGIIS Tit. XII.

Idem. *Cap. I.*

VENIENS ad præsentiam nostram dil. fil. Abbas sancti Martini de Pannonia, et infra. Petijt a nobis postmodum idẽ Abbas, et humiliter postulauit; vt W. Vesprim. Episcopus nõ impediat, vel faciat impediri; quo minus omnes, qui in Sungien. † parochia, uel comitatu consistunt, de omnibus, quæ possident, decimas sibi soluant, sicut in priuilegijs fe. me. Paschalis Papæ, et sancti Regis Stephani[a] plenius continetur. præfatus vero Episcopus in nostra præsentia constitutus ecõtrario postulauit, vt decimas Simagien. † comitatus intra suæ dioecæ terminos constitutas, † quas detinet idem Abbas, sibi restitui faceremus, nisi dictus Abbas aliquo iure speciali[b] se ipsas possidere iuste monstraret; mandantes ipsum per eũdem Abbatẽ, cũ dictũ comitatũ uisitat, in suis ecclesijs procurari, et infra. Nos autem intellectis per ven. fratr. n. Ostien.

c. 19. de præscr. † Simigien. † Simigien. † consistentes

Ostien. Epm, quẽ partibus cõcesimus auditorẽ, quæ proposita fuerãt coram eo, obiectiones propositas ab ipso Episcopo contra priuilegia prędictorũ Paschalis Papę, et sancti Regis Stephani, quibus[c] Abbas sufficiẽter respondit, inualidas esse decernimus; vt eis nõ obstan. priuilegia ipsa ualida reputẽtur, si prędicti Regis[d] authenticum tale repertũ fuerit, quale nobis rescriptum ipsius sub bulla[e] Karissimi in Christo filij nostri Hungarorum Regis illustris extitit præsentatum. Quantum tamen ad fundandã intentionẽ Abbatis proficiat, oportuno tempore decernemus. Chrisma uero, oleum sanctum, cõsecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouẽdi, clerici ecclesiarum, vel † capellarum ipsius monasterij, quod est in Vesprin. diœcesi constitutum, a Wesprinien. Episcopo postulabũt, si quidẽ catholicus fuerit, et gratiã sedis Apostolicę habuerit, et ea gratis, et sine prauitate aliqua voluerit exhibere. alioquin ab alio, quem maluerint, præsule catholico suscipiendi eam liberam habeant facultatem, sicut in priuilegijs[f] prędicti Paschalis, et bo. me. Alex. Papę prędecessorũ nostrorũ prospeximus contineri, nõ obstan. priuilegio fe. † me. Clemẽtis Papę, per quod priuilegijs prædecessorum tuorũ non extitit derogatum, cum de ipsis nullam fecerit mentionem, præsertim cum ipse Clemẽs priuilegium illud concesserit, saluis institutionibus non solũ Rom. ecc. sed ipsius, et etiam legatorum, non obstañ. præscriptione, quã idem Abbas in suum subsidiũ opponebat; quia si consummata erat pręscriptio, quãdo Abbas sancti Martini ab Alexãdro Papa priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renuntiasse[g] uidetur; præsertim cum coram nobis priuilegio illo sit vsus, quod suæ intẽtioni,[h] quantum[i] ad hunc articulum contradicit. si vero nondum consummata erat pręscriptio, sed erat in præscribendo, post impetratum huiusmodi priuilegium bonam fidem non habuit, et ideo secundum canones non præscripsit.

Idem. *Cap. 2.*

SIGNIFICASTI nobis in nostra præsentia constitutus, quod quidam in tua diœcesi commorantes, eo quod in canonicorum sanctę Crucis, et † aliorum priuilegiatorum sunt fraternitate recepti, iura tibi Episcopalia non persoluũt; eã propter ven. in Christo f. tuis pręcib. annuẽtes, auct. tibi præs. indulgemus; vt quãdiu fratres huiusmodi moram[a] fecerint in domibus suis, in habitu sæculari, et in ecclesijs tuis ecclesiastica perceperint † sacramẽta, sicut tibi prius[b] iura episcopalia soluere teneantur.

Idem Epo. & Capitulo Tripolitan. *Cap. 3.*

PETIISTIS † per sedem Apostolicam edoceri, vtrum cum per hospitalarios, et † tẽplarios ciuitas vestra generali subponitur interdicto, eisdem ipsum non seruantibus, vos illud teneamini obseruare. Ad quod sic duximus respondendum: quod illorum excessus vobis non prębet licentiam excedendi: sed si prædicti † hospitalarij, vel templarij priuilegiorum suorũ fines excesserint, violando temere interdictum, quod pro illis fuerat promulgatum; ne ipsi uideãtur de aliorum fletu ridere,[a] vos in pœnam præsumptionis illorum, quamdiu ipsi[b] violauerint interdictum, de nostra licentia celebretis.[c]

Idem. *Cap. 4.*

QVONIAM sicut nobis per tuas litteras intimasti, per confessionem constat partis aduersæ; quod Nepesinus Episcopus episcopale ius percipit in ecclesia sancti Blasij de Flaano, ac per hoc eadem ecclesia nõ pertinet ad monasterium pleno iure: credimus, quod non obstante illo capitulo priuilegij, quod ipsi monasterio est indultum, vt nullus Episcopus ecclesias vtroque iure[a] illi subiectas interdicto supponere, vel vicarium, vel † clericum eiusdem monasterij synodare,[b] vel excõmunicare pręsumat, pręfatus Episcopus possit interdicere dictã ecclesiã, et excõmunicare monachum ad eius regimen deputatum; cum alterutrum de iure faciendum fuerit †. quoniam illud capitulũ intelligẽdum esse uidetur de monachis, aut clericis in ipso monasterio permanẽtibus,[c] vel ad ecclesias destinatis vtroque iure sibi subiectas. †

Idem Archiepiscopo Londin. † & Ap. se. Le. *Cap. 5.*

QVIA circa et infra. Subsequẽter etiã quęsiuisti, vtrũ monachi (de H. † priuilegiũ bonę memorię B. † prędecessoris tui super Episcopalibus[a] decimis retinendis † indultum exten

Margin notes: † & — † bo. — † vel — † recepturus — c. 10. de priui-leg. — † quęsistis — † vel — † præfati — c. 11. eo. tit. — † monachum, seu — † sorores — † subiectis — † Lugdunẽ — c. 21 e. t. — † omnium sanctorum — † G. — † detentum

extendere valeant ad possessiones adquisitas, et postmodum adquirendas. super quo tale damus responsum f.t. quod si decimarũ illarum remissio facta secundum canonicas sanctiones existit, † prædecessor tuus indefinite decimas Episcopales monasterio remittendo, cum nihil exceperit, [b] et poterat excepisse; ac in beneficijs plenissima sit [c] interpretatio adhibenda; nec debeat una, eademque substantia diverso iure censeri; intellexisse uidetur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri [d].

† extitit

Idem in conc. Later. constitutio v. Cap. 6.

ANTIQVA Patriarchalium sedium priuilegia renouātes [a] sancta vniuersali synodo approbante, sancimus, vt post Rom. eccle. quæ disponente domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatũ; vt pote mater vniuersorum Christi fideliũ, et magistra; Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertiũ, Hierosolymitana quartum locũ obtineat, seruata cuilibet propria dignitate. ita quòd postquam Antistites a Ro. Pont. receperint pallium, quod est plenitudinis officij pastoralis insigne præstito sibi fidelitatis, et obedientiæ iuramento, licenter, et ipsi suis suffraganeis pallium largiantur, recipiẽtes pro se professionem canonicam, et pro Romana ecclesia sponsionem obedientię ab eisdem. dominicæ vero crucis vexillũ ante se faciāt ubique deferri, nisi in urbe Romana, [b] et vbi summus Pontifex præsens extiterit, aut eius legatus vtens insignijs Apostolicæ dignitatis. in omnibus autem prouincijs eorum iurisdictioni subiectis, ad eos, cum necesse fuerit, prouocetur, [c] saluis appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis, quibus est ab omnibus humiliter deferendum.

c. 23. eo. tit.

Idem in eadem constitutio Lvij. Cap. 7.

VT priuilegia, quæ quibusdam religiosis personis Ro. concessit ecclesia, permaneant inconcussa, quę dã in eis duximus declaranda, ne minus sane intellecta [a] protrahantur ad abusum, propter quę possint merito reuocari: quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Sane quibusdam regularibus Apostolica sedes indulsit, vt his, qui fraternitatem eorũ assumpserint, si forte ecclesiæ, ad quas pertinent, a diuinis officijs fuerint interdictæ, ipsisque mori contigerit, ecclesiastica sepultura non negetur, nisi excommunicati, uel nominatim fuerint interdicti, suosque cõfratres, quos ecclesiarum prælati apud ecclesias suas nõ permiserint sepeliri, nisi excommunicati, vel interdicti fuerint nominatim, ipsi ad ecclesias suas deferant tumulandos. hæc autem de illis fratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in sæculo eorũ ordini sunt oblati, mutato habitu sæculari, [b] vel eis, qui sua bona dederunt inter viuos, retento sibi, quamdiu in sæculo vixerint, usufructu. qui tamẽ sepeliātur apud ipsorũ regularũ, vel aliorũ non interdictas ecclesias, in quibus elegerint sepulturā; ne si de quibuslibet ipsorũ fraternitatem assumentibus fuerit intellectũ, pro duobus, aut tribus [c] denarijs annuatim sibi collatis, dissoluatur pariter, et uilescat ecclesiastica disciplina; certam tamen et ipsi obtineant remissionem a sede Apostolica sibi concessam. Illud etiam, quod huiusmodi regularibus est indultum; ut si qui fratrum suorum, qui ab eis missi fuerint ad recipiendas fraternitates, siue collectas, in quamlibet ciuitatem, uel castellum, uel uicũ aduenerint, si forte locus a diuinis sit officijs interdictus, in eorũ iocundo aduentu, semel in anno aperiātur ecclesiæ; ut exclusis excõmunicatis, diuina ibi officia celebrentur: sic intelligi uolumus, quòd in eadem ciuitate, aut castro, uel uilla una tantum ecclesia eiusdem ordinis fratribus semel, ut dictum est, aperiatur in anno. quia licet pluraliter [d] dictum est, quod in eorum iocundo aduentu ecclesiae aperiantur; nõ tamen ad ececclesias eiusdem loci, quas uisitarent, sed praedictorum comunctim referendus est intellectus. ne si hoc modo singulas eiusdem loci uisitarent ecclesias, nimium uilipendi contingeret sententiam interdicti. qui uero contra declarationes prædictas quicquam sibi præsumpserint usurpare, graui subiaceāt disciplinę.

c. 24. eo.

Idem in eod. const. iij. † Cap. 8.

† LViij

QVOD nonnullis est religiosis indultum in fauorem pontificalis officij, Episcopos extendentes concedimus, vt cum commune terræ [a] fuerit interdictum, excõmunicatis, et interdictis exclusis, possint quandoque [b] ianuis clausis, suppressa uoce, non pulsatis campanis, diuina officia celebrare: nisi ipsum hoc illis expresse fuerit interdictum. verum hoc illis concedimus, qui causam aliquam non præstiterit interdicto, nec

c. 25. eo. tit.

 quid

quidquam fraudis ingesserint, tale compendium ad iniquum dispendiū protrahētes.

DE POENIS. Tit. XIII.

Idem. Capi.

e. 10. de poenis

D aures nostri Apostolatus peruenit, quod quidam parochiani tui ausu diabolico bo. me. Ioannem quondam Vincentinū Episcopum prędecessorem tuum nequiter peremissent, feuda, et beneficia,[a] quę illi a Vincētina ecclesia obtinebāt, ipsis per sententiam fuerant cum multa deliberatione sublata. quia igitur maiori † sunt animad uersione plectendi: nos bo. me. C. Papæ prędecessoris nostri vestigijs inhærentes, tam tibi, quam successoribus tuis auctoritate Apostolica prohibemus, † ne ipsis, aut heredibus eorum prędicta beneficia restituantur, sed nec de nouo alia qualibet. † cōferātur.

† maiores

† praecipimus

† aliquibus

Constitutio x. concil. gen. Cap. 2.

e. 11. eo.

IN quibusdam prouincijs, et ecclesiarū patroni, et aduocati, et vicedomini se in tantam insolentiam erexerunt, et audaciam; quod non solum cum vacantibus ecclesijs debet de pastoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, et malitias; verum etiam de possessionibus, et alijs bonis ecclesiasticis pro sua voluntate præsumunt; et quod horrendum est dicere, in necem prælatorū prorumpere non formidant. Cum igitur, quod ad defensionis[a] subsidium est inuentum, ad depressionis dispendium non debeat retorqueri: prohibemus expresse, ne patroni, vel aduocati, seu vicedomini super præmissis decetero plus vsurpent, quam reperitur in iure expressum.[b] et si contra præsumpserint; per seueritatem canonicam districtissime compescantur. sacri nihilominus concilij approbatione statuimus, quod si patroni, vel aduocati, aut feudatarij, seu vicedomini, seu ... beneficiati alicuius ecclesiæ rectorē, vel ... ricū aliū ipsius ecclesiæ per se, vel per alio, occidere, vel mutilare ausu nefando[c] pręsumpserint; patroni ius patronatus, aduocati aduocatiā, feudatarij feudū, vicedomini vicedominatū, vel beneficiati beneficiū prorsus amittāt,[d] et ne minus vindictæ, quā excessus memoria prorogetur; nō solum de præmissis nihil perueniat ad heredes,[e] sed eorū vsque ad quartā generationē posteritates[f] taliū in clericorū collegiū nullatenus admittātur, nec in regularib. domib. alicuius prælationis[g] assequātur honorem, nisi cū eis fuerit dispensatum.[h]

DE PAENITENTIIS. Tit. XIV.

Idem Palentin. & Burgen. Episcopis, et Abbati de Ar. Cistersien. ordinis. Cap. 1.

c. 10. de penitentia † sunt

OVA quædā nuper, de quib. miramur nō modicū, nostris fuerūt † auribus intimata, quod Abbatissę videlicet in Burgen. et in Palentin. diœcesibus constitutæ moniales proprias benedicūt,[a] ipsarūq. confessiones criminales audiūt, et legētes euangelium[b] præsumunt publice prędicare. cū igitur id absonū sit pariter, et absurdū: discretioni vestræ per Apostolica scripta mādamus, quatenus, ne id de cetero fiat, auctoritate, Apostolica curetis firmiter inhiberi. quia licet beatissima virgo Maria dignior, et excellentior fuerit Apostolis vniuersis: nō tamē illi, sed illis dominus claues regni cęlorum commisit.

Idem in conc. Later. constitutio xxj. † Cap. 2. † xxj.

c. 12. eo. tit.

OMNIS vtriusque sexus fidelis, postquā ad annos discretionis[a] peruenerit, omnia sua solus peccata[b] cōfiteatur fideliter, saltē semel in anno, proprio sacerdoti,[c] et iniūctā sibi pænitētiā pro viribus studeat adimplere, suscipiens reuerēter ad minus in pascha[d] eucharistiæ sacramentū; nisi forte de cōsilio proprij sacerdotis ob aliquā rationabilē causā ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. alioquin et viuens ab ingressu ecclesię arceatur, et moriens careat Christiana sepultura.[e] vnde hoc salutare statutū frequēter in ecclesijs publicetur, ne quisquā ex ignorantiæ cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autē alieno sacerdoti voluerit iusta de causa, sua confiteri peccata, licentiā prius postulet, et obtineat[f] a proprio sacerdote; cū aliter ille ipsum nō possit soluere, nec ligare.[g] Sacerdos autē sit discretus, et cautus; vt more periti medici superinfundat vinum, et oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens, et peccatoris circumstantias,

stantias,[h] et peccati;per quas prudenter intelligat,quale illi debeat consilium præbere,et cuiusmodi remediũ adhibere,diuersis experimẽtis[i] vtendo ad sanãdũ ægrotũ.Caueat autẽ omni studio,ne verbo,aut signo,aut alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem;sed si prudentiori consilio indiguerit,illud absq. vlla expressione caute requirat.quoniã qui peccatum pęnitẽtiali iudicio sibi detectũ pręsumpserit reuelare;nõ solum a sacerdotali officio deponendũ decernimus,verum etiam ad agendam pęnitẽtiam in artum monasterium retrudendum.

Idem. *Cap.3.*

e.11.eo. tit.

QVod in re,et infra.Verũ quoniã a quibusdã intellex imus dubitari;vtrũ cũ clericis,et † laicis dãdũ[a] sit viaticũ[b] in extremis,et inũctio imponẽda,† et cũ alijs sacramẽtis indulgẽda sit decedentibus sepultura;utrum etiam in conuentualibus ecclesijs demissa uoce,ianuis clausis,interdictis exclusis,diuina possint officia celebrari:similiter an suscipientibus signum crucis,et sanctorum limina visitantibus sit pænitentia iniungenda,ambiguitatem huiusmodi de dubitantium cordibus volumus amputare.in illo enim verbo,per quod pænitentiam morientibus nõ negamus,viaticum etiam,quod vere pænitẽtibus exhibetur,intelligi volumus,vt nec ipsũ etiam decedentibus denegetur.licet autem per generale interdictũ denegetur omnibus tã vnctio,quam ecclesiastica sepultura;cõcedimus tamẽ ex gratia,[c] vt clerici decedẽtes,qui tamen seruauerũt interdictũ,in cœmeterio ecclesiæ sine cãpanarũ pulsatione[d] cessãtibus sollemnitatibus omnibus,cũ silentio tumulẽtur:et in cõuẽtualibus ecclesijs bini,et bini,vel simul tres horas canonicas valeãt legere potius,quã cãtare,ianuis clausis,interdictis exclusis,et voce ita demissa,quod exterius nõ possint audiri.[e] cũ et regularib. secũdum priuilegiũ sedis Apostolicæ sit indultũ;vt cũ generale interdictũ terrę fuerit,liceat eis ianuis clausis,exclusis excõmunicatis,et interdictis,nõ pulsatis cãpanis,suppresa voce celebrare diuina.recipiẽtibus autem signũ crucis nõ negamus,quominus cũ eis ob reuerẽtiã crucifixi pænitẽtia,cum postulauerint,iniungatur.quod et alijs peregrinis potest misericorditer indulgeri.

† vel
† impõ-
denda

Idem in eodem consilio xxij. *Cap.4.*

CVM infirmitas corporalis nõnumquã ex peccato proueniat,dicẽte domino lãguido,quẽ sanauerat;vade,et amplius noli peccare,ne deterius aliquid tibi contingat:pręsenti decreto statuimus,et [...] dis. præcipimus medicis corporum,vt cum eos ad infirmos vocari cõtigerit,ipsos ante omnia moneãt,et inducant,quod medicos aduocent animarum:vt postquam fuerit de salute animarũ prouisum,ad corporale medicinæ remediũ salubrius procedatur;cũ cessãte causa cessat effectus;hoc,quod inter alia huic causã dedit edicto,quod quidã in ægritudinis lecto iacẽtes,cum eis a medicis suadetur,vt de animarũ salute disponãt,in desperationis articulum incidunt,vnde facilius periculũ mortis incurrunt.Siquis autem medicorum nostræ constitutionis,postquam per prælatos fuerit publicata,transgressor extiterit,tamdiu ab ingressu ecclesiæ arceatur,[a] donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit cõpetenter.Ceterum cum anima sit multo pretiosior corpore;sub interminatione anathematis prohibemus,nequis medicorum pro corporali salute aliquid aegro suadeat,quod in periculum animæ conuertatur. e.13.eo. tit.

Idem in eodem consilio xlij.† *Cap.5.* † Lxij.

CVM ex eo,etc.et infra.Eleemosynarum quoq.quaestores,quorum se quidam mentiendo alios,abusiones nõnullas in sua prędicatione proponunt,admitti,nisi Apostolicas,vel dioecesani Episcopi litteras[a] veras exhibeant,prohibemus:et tũc pręter id,quod in ipsis continebitur litteris,nihil populo proponere permittantur.formã vero,quam communiter omnibus talibus Apostolica sedes indulget,duximus exprimendam,vt secundum eam dioecesani litteras moderentur.ea siquidem talis est.Quoniam,vt ait Apostolus,omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi,prout in corpore gessimus,siue bonum fuerit,siue malum;oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus præuenire,ac æternorum intuitu seminare in terris,quod reddente domino cũ multiplicato fructu colligere debeamus e.14.eo. tit.

in

in cælis; firmam spem, fiduciamq. tenentes, quoniam qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum ad tale cõfluentium hospitale propriæ non suppetãt facultates; vni.u.u. monemus, et exhortamur in domino, atque in remissionem peccatorũ vobis iniungimus; quod de bonis a Deo vobis collatis, aliquas eleemosynas, et grata eis subsidia caritatis erogetis: vt per subuentionẽ in vestram temporum inopiæ consulatur, et vos per hęc, et alia bona, quę domino inspirãte feceritis, ad æterna possitis gaudia peruenire. Qui autem ad quærẽdas eleemosynas destinantur, modesti sint, in tabernis,[b] aut in alijs locis inhonestis nõ hospitẽtur, nec inutiles faciãt, aut sumptuosas expẽsas, cauentes ne falsæ religionis habitum gestent. Ad hoc quia per indiscretas, et superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiarũ prælati facere non verentur, et claues ecclesiæ contemnuntur, et pænitentialis satisfactio eneruatur: decernimus, vt cum consecratur basilica, non extendatur indulgẽtia vltra annũ, siue ab vno solo, siue a pluribus Episcopis dedicetur, ac demũ in anniuersario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis indulta remissio non excedat. et infra. Ad hunc quoque dierum numerũ indulgentiarum litteras præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet casibus aliquoties conceduntur, cum Ro. Pon. qui plenitudinem optinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

DE SENTENTIA EXCOMMVNIcationis. Tit. XV.

Idem Archiepiscopo Lugd. Apostolicæ sedis legato *Cap. 1.*

QVAESIVISTI pręterea, vtrum in canonem incidant laici sententiæ promulgatæ, qui sacerdotes, aut alios clericos in manifesto furto deprehensos † cõtrectauerint violenter, si citra violentiã nequeant comprehendi; et si clericus, qui vehementer præsumitur esse falsarius, ad iudiciũ venire contempserit, citra excõmunicationis sententiam ad iudicium per violentiam trahi possit. Ad hoc tibi † respõdemus, quod in neutro casuum prædictorum sentẽtia excõmunicationis incurritur, dummodo mandatum interueniat prælatorum, quorum tales clerici sunt iurisdictioni subiecti; cũ hoc non ipsi laici, sed illi potius, quorum auctoritate[a] id faciunt, facere videãtur, nec amplius laicorum violentia extendatur, quam defensio,[b] seu rebellio exegerit clericorum.

† *comprehensos*

† *taliter*

Idem. *Cap. 2.*

IN præsentia dilecti filij etc. et infra. Ne canonici suo Decano excommunicationem obicere possint, cũ super hoc nec monitus, † nec requisitus † fuerit, nec ipse propter hoc eum duxerit euitandum,[a] sed Episcopus in mensa,[b] et canonici communicauerint † ei etiam in diuinis.[c]

c. 46 extr.

† *admonitum* † *impetitum* † *communicauerunt*

Idem. *Cap. 3.*

QVANTAE præsumptionis, et temeritatis existat in rectores ecclesiarum manus inicere violentas, in euangelio dominus protestatur, qui se in ministris suis asserit flagellatũ, et in Apostolorũ principe alibi perhibuit se iterum crucifigi. hoc etiam qualitas pœnę manifeste declarat, cum excommunicationis sẽtẽtia in ipso actu[a] feriat delinquẽtes, si non solũ in fratres, et coëpiscopos nostros, sed in minoris ordinis clericos violentiam præsumpserint operari. Ne autẽ solos violentiæ huiusmodi auctores aliquorũ pręsumptio existimet puniendos, faciẽtes, et cõsentientes[b] pari pœna plectendos catholica condemnat auctoritas; eos etiam delinquentibus fauere interpretans,[c] qui cum possint, manifesto crimini desinunt obuiare.

c. 47 extr.

Idem. *Cap. 4.*

CONSTITVTIONES insuper, et sẽtẽtias,[a] quę ab Episcopis excõmunicatis, uel de eorum mandato †[b] fuerint promulgatæ, decernimus irritas, et inanes, et in nullo umquam tempore ualituras. Quod uero fraus, et dolus alicui patrocinari non debet; nullus uestrum uario decipiatur errore, ut intra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud ipse[c] nõ sit ad exhibendum satisffactionis debitum compellendus. nam et ipsum, qui satisffacere † recusauit, et successorem ipsius, nisi satisffaciat intra mensem, manere decernimus ecclesiastica districtione conclusum, donec ecclesiæ suæ satisffaciat, cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

† *mandatis* † *quia* † *facere*

Idem

Idem in eod. constitutio xlvij. Cap.5.

c.48.eo. t.

SACRO approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunionis sententiam, nisi competenti [a] commonitione præmissa, et præsentibus personis idoneis, per quos, si necesse fuerit, possit probari [b] monitio, promulgare præsumat: quia si contra præsumpserit, et si iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum ecclesiæ per mensem [c] vnum sibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna multandus, si visum fuerit expedire. Caueat etiã diligenter, ne ad excommunionem cuiusquã absq. manifesta, et rationabili causa [d] procedat; ad quã si forte taliter processerit, et requisitus humiliter processum huiusmodi non curauerit absq. grauamine reuocare, grauatus apud superiorem iudicem deponat de iniusta excommunicatione querelã. [e] quod si absque periculo moræ potest, ad excommunicatorem illum eum suo mandato remittat, intra competentem terminum absoluendum: alioquin ipse vel per se, vel per alium, pro vt viderit expedire, sufficiẽti cautione recepta, munus et absolutionis impendat. cũque aduersus excommunicatorem de iniusta excõmunicatione constiterit, [f] excommunicator cõdemnetur excõmunicato ad interesse [g] alias nihilominus, si culpæ qualitas postulauerit, superioris arbitrio puniẽdus. cum non leuis sit culpa, tantam infligere pœnã insonti. nisi forsan errauerit ex causa probabili, [h] maxime si laudabilis [i] opinionis existat. verum si contra excommunicationis sententiam nihil rationabile fuerit a conquerẽte probatũ, idẽ et super iniusta excommunicationis molestia per pœnam ad interesse, vel aliam secũdum superioris arbitriũ, nisi forsan et ipsum probabilis error [k] excuset, super eo, pro quo iusta fuerit excommunicatione ligatus, per cautionem receptã satisfacere cõpellatur, [l] vel in pristinam reducatur sentẽtiam vsque ad satisfactionem cõdignam inuiolabiliter obseruandam. Si vero iudex suum recognoscens errorem, paratus sit talẽ reuocare sententiam; et is pro quo lata fuerat, ne absque satisfactione reuocet illam, appellet; appellationi nõ deferat in hac parte, nisi talis error sit, [m] de quo merito debeat, vel valeat dubitari; [n] et tũc sufficiẽti cautione recepta, quod coram eo, ad quem extitit appellatũ, vel delegato ab ipso iuri parebit, excommunicatũ absoluat, [o] sicq. pœnæ subscriptæ minime subiacebit. Caueant tamẽ omnino, ne voluntate peruersa in alterius præiudicium mentiatur * errorem, * [p] si districtionis canonicę vult effugere vltionem.

Idem ibi eodem constitutio xlix. Cap.6.

SVB interminatione diuini iudicij penitus interdicimus; vt causa cupiditatis [a] nullus audeat excommunicationis vinculo aliquẽ innodare, vel absoluere innodatũ, in illis maxime regionib. in quibus ex cõsuetudine, cum excommunicatus absoluitur, pecuniaria pœna multatur: statuentes, vt cum excõmunicationis sententiam iniustam fuisse cõstiterit, excommunicator ad restituendã pecuniã etiam sic extortam per cen. ecclesiasticam compellatur, [b] et nisi probabili fuerit errore deceptus, tantundem iniuriam passo persoluat, et si forte soluendo non fuerit, animaduersione alia castigetur. [c]

DE VERBORVM SIGNIFIcatione. Tit.XVI.

Idem Comiti Tolosano. Cap.1.

c.26.de uer. signif.

SVPER quibusdam mandatorum articulis tibi a bo.me. Milone notario nostro tunc temporis Ap. S. L. factorum, apud quosdam dubitatione suborta, tua deuotio explicari postulauit a nobis, qui sint dicendi hæretici manifesti. Super quo tibi duximus respondendũ, illos in hoc casu manifestos hæreticos intelligendos, qui contra fidem catholicam publice prædicãt, aut profitentur, seu defendunt [a] errorem; vel qui coram prælatis [b] suis cõuicti sunt, aut cõfessi, [c] vel ab eis sententialiter condemnati super hæretica prauitate; quorum bona propria confiscantur, et ipsi iuxta legitimas sanctiones puniuntur. Præterea, cum pedagia, [d] guidagia, et salinaria tibi legatus interdixerit memoratus: auctoritate præsentiũ duximus declarãdum, illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ non apparẽt Imperatorũ, [e] vel Regum, uel Later. concilij largitione cõcessa, vel ex ãtiqua cõsuetudine a tẽpore, cuius nõ extat memoria, [f] introducta.

Idem Episcopo Parisien. Cap.2.

c.17.eo. tit.

NOVIMVS expedire; vt verbum illud, quod in antiquis [a] canonibus, et in nostro quoque decreto [b] contra falsarios edito continetur; vt videlicet clericus per ecclesiasticum

ſticũ iudicẽ degradatus, ſæculari tradatur[c] curiæ puniendus, apertius exponamus, cum et quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diuerſa reſponderint, et quorũdam ſit opinio a pluribus[d] comprobata, ut clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium graue, nõ ſolũ damnabile, ſed dãnoſum, fuerit degradatus, tãquã exutus priuilegio clericali, ſæculari foro per conſequentiã applicetur; cum ab eccleſiaſtico foro fuerit proiectus; eius enim eſt degradatio celebrãda præſente ſæculari poteſtate, ac pręnuntiandum eſt ei, cum fuerit celebrãdat, ut in ſuum forum recipiat degradatum; et ſic intelligitur curiæ tradi ſæculari, pro quo tamen debet eccleſia efficaciter intercedere,[e] ut citra mortis periculum circa eum ſententiam moderetur. Pro illo uero falſario clerico ſcelerato, quem ad mandatum noſtrum capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum,[d] ut eum in perpetuum carcerem, ad agendam pœnitentiã[f] includas, pane doloris, et aqua anguſtiæ ſuſtentandum, ut commiſſa defleat, et flenda ulterius non committat.

Celebra ta Greg. 9.

LIB. I. TIT. I. DE FIDE CATHOLICA.

Cap. 1. Firmiter.

S *Implicitèr* a) Fides enim simplicibus verbis est proponenda, et prædicanda, vt 23. dist. qui Eps. Similiter testimonium, vt 3. q. 9. pura. Similiter lex, vt dist. 4. erit autem. similiter quælibet scriptura. nam si obscure loquatur, habetur pro non locuto, vt extra 3. de probat. c. 2. et D. de inter. act. de ætate. et generaliter numquam per extranea verba res proponenda est, sed per vsitata, et nota, vt 36. dist. relatum.

b *Suggestione*) et ideo magis puniendus est, quam ipse faciens, vt 86. dist. tanta. nec illud excusat diabolum, si homo illud alias fuisset facturus, vt D. de seruo cor. l. 1. licet videretur, quod pro sola hortatione non deberet teneri, vt D. de his, qui not. infa. ob hæc verba. nec illud excusat hominem, quod consilio alterius fecit, quia debuit, et potuit explorare apud se, an expediret tale consilium, vt D. manda. l. 2. in fine.

Cap. 2. Damnamus.

M *Vltri hominis* a) Eadem similitudine decepti fuerunt Ariani, vt de cons. dist. 2. in Christo. Ioannes.

b *Florentino monasterio*) Nota, quod licet auctor reprobetur, tamen statuta eius non reprobantur. et sic est contra extra 1. de hær. fraternitatis. immo etsi bona essent, reprobanda essent. vt 96. dist. bene.

c *Corrigenda*) Si paratus erat corrigi, nō debebat dici hæreticus; licet erraret in fide, vt 24. q. 1. aperte. et c. hæc est. Io.

TIT. II. DE RESCRIPTIS.

Cap. 1. Cum contingat.

S *Altem obedire* a) Eadem quæstio proponitur supra e. ad hæc. li. 1.

b *Sciuisti*) Nec per famam, nec alio modo. hoc enim dicimur scire, quod ab alijs audiuimus, vt 22. q. 5. hoc videtur. sed quid si audiuit ab aliquo, qui est leuis opinionis? nūquid talis scientia ad hoc sufficit, vt nō debeat parere mandato iudicis? videtur, quod non, vt infra de sponsa. cum in tua. cum iudicib. semper obediendū sit, vt 23. q. 1. quid culpatur. extra 3. de ma. et obed. cum ex officij. cū nullum modū vllius suspicionis debent inducere, quæ a leuibus dicta sunt. vt 11. q. 3. in cunctis. cum quia nō debet differri executio sententiæ, nisi in cōtinenti probetur exceptio. su. de testi. veniens. li. 3. alioquin retardaret executionem sententiæ, qui diceret se habere litteras priores, quæ nō essent reuocatæ, vel posteriores diceret se habere, quæ reuocarent primas. Ex hoc sequeretur, quod nullus iudex posset excōmunicare, vel absoluere aliquem, vel aliquā sententiā ferre, si aliquis ante sententiā diceret, causam illā esse alijs commissam. et sic daretur occasio figmentis, quod esse nō debet, 32. q. 1. dixit. insti. vi bon. rapt. P. sed ne dum talia. D. ad Carbonianū. l. 1. P. si quis nō. et de litigio. l. 1. Ad hoc dico, quod nō sufficit, quod ille, qui mādatum recepit, aliquid audiuit de diuersitate litterar. vt habeat probabilem causam credendi, vt 13. q. 4. quā magnū. extra 3. de cler. excō. min. illud. D. quod cum fal. tut. l. 2. vel dic, quod qualiscumq. notificatio sufficit, vt iudex debeat dici dubius. ut 1. q. 4. P. vlt. in fine. et su. de sponsa. præterea. li. 1. D. de petit. her. item veniunt. P. a quo autem.

c *Litterarum*) Qualiter potest perpendi ex sola inspectione litterarū? nā licet secundæ litteræ expressam faciant mentionē et priorū iudicū, et rerū contentarū in priorib. litteris; per hoc non debet cōstare eas esse reuocatas, cū possunt per suggestionem falsi esse impetratę. Et ita non reuocant primas, licet de primis expresā faciāt mētionē, vt su. eo. certū. l. 1. Ad hoc ergo, vt executori nullatenus sit hęsitandū de hoc, oportet, vt hęc discat per assertionē partiū: quia causarū merita partiū assertione pandūtur, vt su. de sent. et re iud. cū illius. lib. 3. et sic aliquā exerceret iurisdictionē inter partes, quod infra negatur. aut poterit scire secundas esse reuocatorias, et hoc cōcedo, quod numquā ex sola inspectione potest scire, nisi aliquis intelligat de hoc ex partiū assertione. Per hoc tamen nō habet iurisdictionē inter partes, quia nisi priores litteras habēs obiciat aliquid contra secundas litteras, præsumitur eas esse reuocatas. Si autē obicit aliquid, statim executor debet supersedere; quia per negationē facta est ei res dubia. C. quib. ad lib. procl. nō licet l. 3. et in hoc casu intelligo, quod legitur su. e. pastoralis. li. 3. quod scilicet tūc dubiū sit de reuocatione. litterar. quādo expresse fit mētio et iudicū, et rerū, si ab aduersario obicitur litteras esse impetratas per suggestionē falsi, per illā decretalē su. e. certum. li. 1. et qui aliter glossauerūt, sensu indigent. Itē licet executor dubitet, an debeat absoluere, vel condēnare, nō tamen secundū regulā Arriani,

pronior erit ad absoluendū, quam ad condē nandum. Hoc ideo, quia non constat ei, an ille iudex habeat iurisdictionem, vel nō. Io.

d *Districte precipimus*) Sed quid si nō exhibentur secundæ litteræ? tunc executor exequetur mandatū, si ad terminum præfixū nō exhibētur, vt su. de excep. pastoralis. li. 3. nā litteræ, quæ nō apparent, nō sunt. D. de cont. empt. in lege. nō tamē potest cogere aduersariū ad exhibendum eas, cum non habeat in eos iurisdictionem, vt hic in fine dicitur.

e *Hesitandum*) Videtur ergo, quod executor non debet petere copiam rescripti, nisi vbi recipit contraria mandata. sed certe nullus debet exequi mandatum, nisi fiat ei fides de litteris delegantis, vt sup. de off. iud. del. cum in iure. lib. 3.

f *Secundo loco*) Sed quare reuocatur per secūdas litteras, id, quod factū est auctoritate priorum litterarum, contra id, quod legitur su. de rest. spol. audita. lib. 1. sed hic non reuocatur, quod factū est, quia prior sentētia tenet, sed diffinitiua sententia nō reuocaretur auctoritate secūdarū litterar. vt ibi dicitur. Io.

g *Nostre constitutionis*) su. de resc. pastoralis. lib. 3.

h *Et id ipsum*) Ita, vt nō exequaris mādatū.

i *Certum esse*) Sic su. de appel. cōsuluit. lib. 1.

Cap. 2. Olim.

Per interpositam personam[a]) Quod fieri potest, vt su. de præb. accedens. lib. 3.

b *Sequestrari*) Quod fieri non debuit, nisi causa subesset, ut su. de sequestra. c. ad hoc. li. 3. C. de prohi. sequestra. l. vnica. ut si forte esset suspectus, vt 2. q. 6. quotiens.

c *Probauisset*) Per euidentiam facti.

d *Ad omnia*) Videtur ergo, quod per hanc clausulā, si ita est, vel per hanc, si præmissa vera sunt, teneatur impetrator probare esse omnia præmissa vera, nec aliquid ex præmissis per se sufficeret ad probandū propositū. Sic su. e. ex parte. li. 1. D. de excus. tuto. qui testamēto. et su. de rest. spol. cōquestus. li. 2. nā nisi quis plene probet intentionē suā, succūbet, vt C. de rei vindicatio. vlt. fines enim mādati strictissime custodiendi sunt, sup. de off. del. si autē. et cap. ex parte. et imputet sibi, qui plura narrauit, quorū vnū sufficeret. arg. cōtra, quod sufficiat vnū probare, si plura narrātur in rescripto. infra de cōces. præb. accedens. in fine. su. de præb. cum iam dudū. lib. 1. su. de appel. significauit. in fine. Illa enim pluralitas, si præmissa uera sunt, resoluēda est per suas singularitates. i. si hoc verū est, si illud verum est, vt D. de condicionib. et demonst. falsa. sup. prima distin. omnes leges. D. de condic. inst. l. 2. D. de manumis. testam. si ita. Item habes hic, quod sequens clausula respicit omnia præmissa, sic su. de donat. cū dilecti. li. 3. su. de appel. quæsiuisti. li. 1. su. de appel. secundo. li. 2. arg. cōtra. 3. q. 3. constituimus. et de consecr. dist. 2. cū omne. D. de in rem uerso. si pro patre. P. penul. D. de verb. oblig. qui sic stipulatur. Io.

Cap. 3. Dilectus filius.

De amotionis suæ causa[a]) Nota, quod non sufficit narrare seriē facti in litteris Papæ, nisi adiciatur causa facti, sic su. de instit. veniens. li. 2. su. ne cler. uel mon. c. 2. li. 3. C. de adopt. l. 3. et etiam modus facti, ut C. de transact. ut responsum.

b *Excommunicationis*) Et hic habes, quod excōmunicatus si impetret rescriptū, tacens de excōmunicatione sua, quod nō valeant litteræ, tum ideo, quia tacuit vitiū suū, tum quia ingessit se cōmunioni huiusmodi; propter quod puniendus est, vt su. de cler. excō. minist. illud. 11. q. 3. placuit. vnde incōueniens esset, quod ex eodē facto consequeretur pœnam, et commodum. D. de neg. gest. siue. 16. q. 1. legi. Hæc quæstio consueuit notari su. de off. deleg. prudentiam. li. 2.

c *Carere viribus*) Sed quid, si aliquid per tales litteras actū est, numquid illud potest retractari? videtur, quod sic, quia quod per litteras subrepticias factū est, retractatur. su. de off. vic. c. 5. et 35. q. 9. veniā. D. de iudic. si Prætor. et su. de sent. excom. c. 1. li. 3. etiā absente parte hoc retractatur. su. de sent. et re iud. cū olim. li. 3. nec obstat, si dicas, quod post sententiā non admittitur exceptio aliqua. ut. 3. q. 6. P. excepto. su. de sent. et re iud. inter. li. 3. quia illud non tenet in exceptionib. illis, in quib. agitur de falso. ut su. de procur. in nostra. li. 3. su. de probat. licet. li. 3. Cū enim per litteras tales nō receperint iudices iurisdictionē, ergo quod per eos factū est, nō tenet, vt su. de off. iud. del. ex litteris. in fine. nam replicatio omissa ante sententiam ex causa probabili, post sententiā proponitur, vt D. quādo actio de pecul. est anna. l. 2. multo fortius exceptio. ad idē facit, infra de sent. ad probandū. su. de despōs. impub. ad dissoluēdum. in fine. Ecōtra probo, quia tenet, quia a veris iudicib. lata est sententia secundū ordinē iuris. nam per litteras tales datur iurisdictio, licet litteræ tales elidi possint per exceptionē, vt su. eod. si autem. li. 1. et D. de bonor. poss. secundum tabulas. l. pen. P. testamēto. Vnde nō potest dici, retro iudiciū nullū fuisse. vnde si sciuit sibi exceptionē cōpetere, et non excepit, est quod imputet sibi. Si

uero

vero nesciuit, prætextu exceptionis postea repetitæ,† non retractatur sententia, vt su. de sentētia inter.li.3. Item libertas tenet per falsos codicillos præstita. D. de manum. testam. cum ex falsis. et legata prçstantur, licet testamentum sit falsum. D. de hered. instit. l. vlt. Dico, quod retractanda est sentētia per in integrum restitutionē. Si vis dicere, quod per litteras illas, nulla iurisdictio data fuit, tunc non est necessaria restitutio, quia ipso iure nulla est sententia; quod intelligas, si iudex eam ordinarius tulit, vt su. de sent. et re iud. cū I. et A. et C. si ex falsis instrū. factū. Io.

† reperto

Cap. 4. Postulasti.

C *Ommunemformam* [a]) su. de prçb. cū secūdum. li. 3.

b *Beneficio*) Nomine enim beneficij intelligitur siue prçbēda, siue aliud beneficiū, vt. 1. q. 3. ex multis.

c *Competenter*) Istud competenter intelligas, secundum modum illius decretal. su. de præben. c. vlt. li. 1.

d *Prouentib.*) De duobus quærebatur, scilicet de paterna hereditate, et de beneficio: de beneficio tantū respondet. ergo etsi non faciat mentionē de paterna hereditate, tenent litteræ. arg. cōtra su. de præsump. nōne. li. 1. Sed nō est verū, quia talis indigne petit beneficiū ecclesiasticū, vt 16. q. 1. quoniā quidquid 12. q. 1. illi autē. Itē quia ordinatus est ad certū titulū patrimonij, vt su. de præb. tuis. li. 3. sed quid si modicū habet beneficiū, numquid tenetur facere mentionē illius? Videtur quod non, ex eo quod dicit de competenti beneficio. expressum videtur infra de cōcess. præb. et eccles. nō vacant. dilectus. lib. 1. Item quia nō nocet, si modica omittantur. D. de vent. inspicien. l. 1. in fine. Sed cōtra videtur, quia iste, qui recipit modicū stipendiū, etiam eodem stipendio priuandus est. su. de prçb. c. vlt. li. 1. Itē imputet sibi, qui recipit modicū; quia quemadmodū est astrictus ecclesiæ ille, qui magnū habet, ita hic, et quæret necessaria manibus. 21. dist. clericus. Dico, quod si per simplicitatē omisit, non nocet in hoc casu; secus si scienter, vt su. eodē super. li. 3. sed quid si habens sufficiens beneficiū petit litteras de alio beneficio, nūquid tenent litteræ, si renuntiet priori? nō, nisi tempore datæ renuntiaret. arg. su. eod. causa. li. 2. et quia hic dicitur de vicaria, idem intellige, si habet aliquam possessionem ab ecclesia. arg. 16. q. 1. possessiones.

Cap. 5. Nonnulli gratia.

A *Dremotos* [a]) Nota, quod remotus dicitur qui est vltra duas diçtas, et proprie extra dioccesim, et facit ad intentionē illius intelligēdā, quod est extra 3. de elect. cū inter. infra de electi. nihil est. sunt autē duo notabilia cōtra illos, qui impetrant litteras extra prouinciā. vnū, quod si voluerit pars impetrans procedere per litteras illas, potest excōmunicari a suo ordinario, vt extra 2. de offi. ord. significauit. et aliud, quod si reo absente nō adest ad terminū sibi præfixū, perdit beneficiū rescripti, vt 3. q. 3. P. quod fieri. Io.

b *Duas dietas*) Numquid intelligis hoc aut de vulgarib. diçtis, quæ habētur secundum consuetudinē regionis, aut de legalib. secūdū quod xx. milliaria cōputātur pro die, vt. D. de verb. sign. l. 3. videtur, quod de vulgarib. quia nomina ex cōmuni vsu sunt intelligēda. vt extra 2. de spōsal. ex litteris. D. de suppellectili legata. Labeo. et cōsuetudo est optima legū interpres. vt extra 3. de cōsuet. cum dilectus. et plusquā natura vocis. vt D. de legatis tertio. nō aliter. D. eod. tit. vxori. in principio. De hac materia, et cōtra multa arg. inuenies, vt nota. 12. dist. illud. Dico intelligendū de vulgarib. quia lex debet cōuenire consuetudini regionis, vt dist. 4. erit autem.

c *Fecerint mentionem*) Vt ita scribatur, nō obstante tali cōstitutione. sic patet, quod rescriptū debet facere mentionē cōstitutionis ad hoc, vt ei prçiudicet. vt extra 1. de ætat. et qual. eam te. Nec habet hic locū illa regula, quod speciale derogat generali, licet non faciat mentionē illius. vt extra 3. de rescr. pastoralis. Licet ita sit in rescriptis, sed hic licet rescriptum sit speciale, nō tamen derogat cōstitutioni, quæ est generalis. nec est hoc ideo, quin Papæ habeat bene notitiā huius constitutionis, sed ideo quia Papas ignotç sunt distātiæ locorū. ideo prçcipit, quod etiam ratione mādati sui nō citetur ad remota loca. Io.

d *Suscitare*) Per rescriptū Principis nō possunt suscitari lites finitç, vt C. de trāf. causas. Immo tales a limine iudiciorū expelluntur. vt C. sententiam recte latā rescindi non posse. l. vlt. Ioan.

e *Restringenda*) Sic de pænit. dist. 1. pœnç. D. de liber. et postum. cū quidā. videtur ergo, quod in rescriptis, quç actor impetrat, verba potius sunt restringenda, quā amplianda. vt extra 3. de rescr. causā. sed in rescriptis reor. verba sunt amplianda. vt extra 3. eod. tit. olim. nisi sit rescriptū indulgens beneficia. vt extra 3. de donat. cum dilectus. et est simile extra 3. de off. del. c. vlt. in fine. Io.

f *Speciali mandato*) Sic ergo generalis procurator non sufficit ad impetrationem litterarum, quod est bene notãdum, sicut requiritur specialis procurator in transactione, et in integrũ restitutione. Sed nõne ratihabitio domini sufficit ad hoc, vt litteræ incipiãt valere, quæ prius non valuerunt? vt. D. de iudicijs. licet. Itẽ litteræ, quæ primo nõ valerent, postea cõfirmantur, vt extra 3. de foro cõp. ex transmissa. Resp. licet procuratio, quæ nulla est, posit ratificari, nõ tamen litteræ. Sed pone, quod vis reprobare litteras per alium impetratas, an incumbit tibi probatio, quod sine mandato sint impetratæ, an domino, quod mandauit? videtur, quod domino, sicut neq. executor tenetur parere mandato iudicum, nisi probetur mandatum, vt extra 3. de offi. del. cũ in iure. qualiter enim posit aduersarius probare, quod non esset ei mandatum, cum sit pura negatiua. Præterea licet quis exhibeat litteras ecclesiæ, nõ tamen auditur, nisi probet mandatũ. vt extra 3. de paroch. coram. in principio. et generaliter traditur, quod quotiens dubitatur de mandato, mandatũ probandũ est, vel cauendum est de rato, vt C. de procurat. l. 1. Item numquid iubetur exhiberi cũ authentico libellus Papæ porrectus? vt 81. dist. Maximianus. 7. q. 1. præsentium. Ad quid, nisi vt sciatur, per quem fuit impetratum? nam forte per excõmunicatum sunt impetratæ, et illæ non valent, vt su. de probat. c. 1. li. 3. nec obstat, si dicatur, quod instrumentum apparet non vitiosum; ergo standũ est ei, donec contrarium probetur, vt C. de edicto diui Hadriani l. vlt. Hic enim non impugnatur scriptura in hoc, quin verus sit actor, et vera bulla, sed tantũ dubitatur de mandato. Ad hoc potest dici, quod si ita cõtinetur in rescripto: Conquestus est nobis talis procurator talis etc. et in eo casu nõ tenetur probare mandatũ. Sed si continetur: Conquestus est nobis talis, cum ille nõ fuerit conquestus, sed alius, qui dicit se fuisse procuratorẽ; quod tũc tenetur probare mandatũ. quia plerumq. fingunt se alios, et sub nomine aliorũ impetrãt litteras. vel aliter, si litterę impetrãtur ad appellationem alicuius, tunc nõ tenetur probare mandatũ: nam non est credendum, quod quis sit negligens in prosequendo appellationẽ, qui alias diligens est. arg. C. qui, et aduersus quos l. 1. Si vero per simplicem querelam sint litteræ impetratæ, tunc secus, nisi in litteris fiat mentio procurationis. Io.

g *Exigi*) Quæ illæ personæ sint, dicitur D. de procuratorib. sed et hæ. Io.

TIT. III. DE ELECTIONE.

Cap. 1. Coram dilecto.

IN *prouincia*[a]) Hic expresse habetur, quod soli, et omnes illi, qui sunt in prouincia, sunt vocandi ad electionem. et per hoc intelligas illud, infra eod. quia propter. in fine. vnde nõ tenet illud, quod dicitur de sono campanæ, sup. eod. in causis. li. 3. de hac materia plene inuenies. 7. q. 1. factus. Io.

Cap. 2. Bonę memorię.

EXpectare[a]) Sed nonne electio, quæ fit cõtemptis, qui interesse deberent, ipso iure est irrita? vt su. eod. quod sicut. et cap. vlt. li. 3. et supra de arbitris, cap. vlt. lib. 3. et 63. dist. obeuntib. ergo non obstante ea potest attẽptari alia, vt su. de appel. constitutis. li. 1. et infra de præb. dilecto. Cum enim a iure sit reprobata talis electio, non est necesse a dire iudicem pro ea cassanda. D. de condic. instit. quæ sub condicione. P. vlt. Pręterea cum vniuersitas delinquit in eligendo, debuit electio deuolui ad illum, qui non deliquit. sup. eod. bonæ. li. 3. su. de postulando. gratum. Dico, quod electio istor. non fuit nulla, sed potius annullãda; et ideo, debuit expectari cassatio superioris. vnde et si iste vnus habuisset ius eligendi; deliquit in hoc, quod voluit simul esse actor, et iudex præmissæ electionis, ut extra. 3. de conc. præb. et eccles. non vac. post electionem. et licet illi deliquerunt in eligendo, non tamen illud ius deuoluitur ad vnũ. tum quia vnus nõ constituit vniuersitatẽ. vt probatur hic, et 65. dist. si forte. et. D. de legat. 1. si grege. licet nomen vniuersitatis dicatur in vno cõstare. D. quod cuiusq. vniuersitatis. sicut. in fine. tum quia non deuoluitur ius eligendi ad alios, nisi quando eligitur persona ineligibilis, vt inf. eod. scriptũ. in fin. Io.

b *Tractatum*) Nota, quod cassatur electio, de qua est habitus tractatus ante sepulturam morientis. 79. dist. nullus.

c *Multorum*) sup. eod. quod sicut. li. 3.

d *Arcere*) Generale enim est, quod ad citationem, quæ a iure reprobatur, non tenetur venire citatus, etiam vt alleget priuilegium, vt nota. 3. q. 2. si Episcopus. Io.

e *Consensu*) Non intelligas, quod ex illo priori cõsensu eum posint eligere, cum ille fuerit illicitus, sed potius ex nouo consensu denuo cõueniẽtes in eũ. sic su. de eo, qui duxit in matrimoniũ, quã pol. per adul. c. 1. sic 63. dist. quãta. D. de seruit. rust. pręd. recepit. Io.

Vel

f *Vel Archidiacon*)Hoc dicto,non dat illis optionem eligendi, quem voluerint, sed ordo verbor.ostendit, quod per ordinē illum procedatur,vt primo examinent personam Archipresbyteri,et si ea fuerit reprobata,tunc examinent personam Archidiaconi. sic 85.dist. Florentinum. arg. bonum ad hoc,de consecr.dist.2. iuxta. Ordo enim in rescriptis est cōsiderandus.supra de rescr. cum dilectio.li.3.et hoc expressum est.D.ad Trebellianum.heredes.in fine.in authen.de hered.et Falcidia.P.inordinatum.Io.

Cap.3.Cum ad nostram.

MOnachum a)Hic habes expressū, quod clericus sæcularis non potest eligi in Abbatem.ad idem facit supra eod. cū causam.li.3. arg. contra 16.q.1.presbyteros.Sed illud ibi soluitur et in hoc ipsi sunt melioris condicionis,quam clerici:quia clerici eos eligūt ad sua officia,vt 58.dist.c.1.et 2.sed ipsi nō eligunt clericos ad suas dignitates. arg. contra 28.q.1. omnis.2.q.7.sicut.

b *Spem*)Principalem,8.q.1. sicut in ecclesia.sed licitum est alicui sperare honores ecclesiasticos, vt 61.dist.quid proderit.Ioan.

c *Nullum robur*) Arg.quod licet aliquis habitus fuit pro electo , nihilominus detecto postea vitio electionis,omnia per ipsum facta cassantur.arg.12.q.2.alienationes.25. q.1. omne.supra de hęreticis.fraternitatis.arg. cōtra.3.q.7.P.tria.Io.

Cap. 4. Officij tui.

IN *continenti* a)Præsumitur aliquid, quod est in continenti secutum.31.q.1.si quis. et 50.dist.si qua femina. quæ. n. in continenti fiunt,inesse videntur. D. si certum petatur. lecta.sed si hæc est ratio,quare clericus non possit eligi in Abbatem,quia non est instructus in regula monachali;eadem ratione nec monachus potest eligi in Epm, vel prælatū alicuius ecclesiæ,cū nō nouerit regulas clericorū,et multo tēpore debeat discere regulas clericorum, vt possit pręfici ecclesijs. vt 16. q.1.sic viue.et c.si clericatus. quod concedo per iam dicta cap.Sed quid si peritus esset in regula monachorum,numquid tunc posset eligi in Abbatem,licet non esset monachus? Videtur,quod sic. quia ratio constitutionis cessat in eo,vt 61.dist. P. his omnibus. sicut monachus peritus in regula clericali, potest eligi in Epm per prædicta capitula.sed non est ita,quia etsi sciret regulam, non tamē est expertus in ea,nam graue est inexpertos diuinis obsequijs applicare.19.q.3.monasterijs. Sed quare non poterat iste postulari in Abbatem,cum laicus nesciens regulas clericales, postulatur in Epm.61.dist. Osius. et postea per tres mēses discere debet regulas clericales,vt in auth.de sanctissimis Epis. P. 2. Item eremita postulatur in Abbatē, vt sup. eod.cum monasteriū. lib.2. sed ea ratio est, quia si laicus est peritus,non est in eo necessaria probatio habitus clericalis:sed quicūq; sit peritus clericus in regula monachali, adhuc eget probatione habitus monachalis,in quo.*.habitus monachalis consistit.Io.

b *Competenter*)Per tres menses. arg. extra 1.de ætat.et qual.præterea.et in auth.de sanctissimis Epis.P.2.

Cap.5.Illa cotidiana.

CAnonicam a)Dicitur ergo electio canonica,licet fiat ab his,qui sunt excōmunicati minori excommunione, quia minor excōmunicatio tantum priuat a sacramentis. su. de excep.a nobis.lib.3.sed nonne tales remouentur a legitimis actibus,scilicet a testimonio,et accusatione;cum sint in crimine constituti? vt su.de test.super eo.li.1. sic ergo a tēporalib.et legitimis.arg.qui si.sunt legit.per venerabilem.sed non est simile. quia eligendo ius suum prosequitur,et nullus criminosus remouetur a persecutione sui iuris, 4.q. 6.omnib. nam et in alijs spiritualib. actib. vides,quod licet clericus sit suspensus quo ad se,nō tamē quoad alios. 1.q.1. sacerdotes. Item quia excommunicatio non transit ad tertiam personam,vnde non contaminatur per secundam electa.Item quia periculosum esset hoc ecclesiæ,quia pauci inueniuntur sine mortali.50.dist.quia tua.et sic omnes electiones periculosæ essent.Sed quid si ipse clericus †est minori excōmunicatione notatus, numquid cassabitur eius electio? nō videtur. quia Isaias adhuc peccator fuit electus ad prædicādum.8.q.1.in scripturis.et Ezechiel, dist.50.quid est.et si aliquis recipiat ordinē, qui est in crimine non enormi, assecutionē ordinis retinet.68.dist.sicut. Ad idem facit, su.de consuet.sicut.lib.5.su.de tempor.ordin. c.2.li.3.sed contra.11.dist.c.1.7.dist. cunctis qui or.Io.

† electus forte

Cap.6.Scriptum est.

REuocamus a)sine aliquo interuallo,vt extra de test.cog.c.vlt.

b *Nati fuerunt*.)sic su.de præsum.quosdā. et su.de electi.postquam lib.1.

c *Per alios*) Qualiter aliquis per procuratorem possit eligere, dicam infra eod. quia. Ioan.

d *Duplo maior*) Hic habes, quod semper electores præferuntur postulantibus; nisi duplo plures sint in postulatione. Sed videtur, quod minima pars eligentium præferenda sit quamquam † magnę parti postulantium: quia postulantes soli gratiæ innituntur, et nõ iuri, vt supra de postul. bonæ. Sed eligentes, et electus iuri innituntur. Resp. non sequitur. nam patronus laicus in pręsentando soli gratiæ innititur, ut 16.q.7. de trinitatis. † vnde gratia fit postulato, si admittatur; iniuria fit, si expellatur. D. de aqua cotidi. et ęst. l. penul. ideo autem statur hic iudicio duarum partium, quia quod duę partes faciunt, vniuersitas facit. supra de elect. cum nobis li.3. et secundum hanc decretalem intellige, quod dicit decretalis, quod in magna discordia non consueuit admitti postulatio. supra de postul. bonę. li.3. Item aliud notabis, quod cum in electione maior numerus sit ex vna parte, quam ex altera, non habetur respectus ad merita personæ, vel ad zelum eligentium, vt supra eod. dudum. li.3. et supra de appel. constitutus. Sed si numerus canonicorum excederet in modico, tunc curreretur ad meritum, et ad zelum. supra de testib. in nostra. De hac materia nota. plene. 63. dist. c. vlt.

† cuiq. forte.

† decer [imminui] forte

e *Indigna*) Quæ tamen per ignorantiam est electa.

f *præsumptione*) idest, ex certa sciẽtia. vt supra eod. innotuit. li.3. sed qualiter potuit iste prælatus esse dignus Archiepatu, et indignus Patriarchatu, et tunc a Papa iudicatus fuit dignus, cum confirmauit eum in Archiepm, quia denuo iudicat de morib. suis? contra illud. 17.q.4. P. qui autem. infra de ætat. et qual. accepimus. Resp. quia licet inquiri de indignitate superueniente postea. vel dic, quod licet dispensatum fuerit cum eo in minori dignitate, non tamen in maiori. ut 12. dist. consuetudinem.

Cap. 7. Ad nostram.

P *Otior nominanda* [a]) Dicitur autem illa pars potior, quæ maiori ratione nititur, vt 40. dist. multi in fine. Illa tamen ratio nõ habet locum, vbi numerus longe maior est ex vna parte, quã ex alia, vt dixi supra cap. proximo. Ioan.

b *Per ipsam inspectionem*) Nota, quod per aspectum corporis probatur conueniens ætas regimini. item per aspectum probatur virginitas. 27.q.1. nec aliqua. Item pubertas, supra de desp. impub. manifestum. li.2. Item atrox iniuria, vt D. de pœnis l.2. Item suspectus, qui fuerit in ędificio. † C. de admin. tut. lex. in fine. Item fines agrorum, et Episcopatuum. ut 16.q.4. inter. D. finium reg. l. si irruptione. Item ętas, quantum ad petendam restitutionem. D. de minor. minor aspectu. et melius probatur res oculata fide, quam per aures. vt inst. de gradib. P. item consobrini. Sed in liberatione a tutela reprobatur aspectus corporis. D. quando tut. vel cur. esse desinãt. indecorum. Item habes hic, quod senectus impedit promouendum. 86. dist. Florẽtini. Sed non dicit promotum. 7.q.1. petisti. et videtur, quod ætas septuagenaria repellit ab electione sicut a tutela. vt C. qui ætate. l. vn. sicut ab alijs ciuilib. munerib. D. de vacat. muner. maiores. et 4.q.3. multa. * vel etiam sexagenaria, sicut repellit ab operatione filior. carnalium. vt D. de adopt. si pater. P. primo. ergo et spiritualium. Sed hic non respicitur ætas, sed potius corporis debilitas. Ioã.

† officio forte

Cap. 8. Ne pro defectu.

C *Athedralis* [a]) In cathedrali idem fuit secundum antiqua iura, vt 50. dist. postquam. Et alij tres dantur ad cõsecrationem petendam, vt 100. dist. contra morem.

b *Regularis*) sic videtur, quod canon Lateranensis hodie nõ † extenditur ad regulares prelaturas; cum Episcopatus, et regulares prælaturæ hic æquiparentur. et secundum hoc interpretanda est decretalis extra. 3. de conc. præbe. non uac. dilectus. Quidam tamen dicunt illam decretalem corrigi per hanc, quæ hic sequitur.

† tat. s. nunc

c *Impedimento*) Ita patet, quod non currit præscriptio contra canonicos, si ex causa differant electionem, vt 28. dist. de Syracusanę. et 61. dist. bene. et extra. 3. de conc. præb. nõ vacant. quoniam diuersitatem. C. de inoffic. test. contra. D. ex quib. caus. maiores. l. quod quidam. Io.

d *Ex uice*) Qualiter illud verbum exponatur, consueuit notari extra 3. eod. tit. cum Wintoniensis.

e *Ipsius*) Hic præcipitur metropolitano, vt de eadem ecclesia eligat. Sed nonne ad metropolitanum deuoluitur idem ius, quod habuit capitulum? sed capitulum poterat eligisse extraneum, vt extra 3. de elect. cũ nobis. ergo et metropolitanus. Ego credo, quod

quod capitulum non potest de iure eligere alium, quamdiu est dignus inter eos, vt hic patet, et 61. dist. obitum. et c. nullus. et 18. q. 2. quam sit. Si tamen omnes conuenerunt in extraneum, tenet electio, licet ipsi peccauerint eligendo; tamen propter tale delictum non cassatur electio, quemadmodum si omnes, vel maior pars eligerent minus idoneũ, cum tamen inueniretur ibi magis idoneus; licet delinquerent in eligendo, tamen teneret electio, vt extra 3. eod. dudum. Si tamen duo ex eis eligerent de eadem ecclesia, et omnes alij de altera; hic crederem præualere electionem paucorum. quia cum isti iustiori ratione moueantur, pars eorum maior dicitur, vt 40. dist. multi. in fi. et arg. 31. dist. Nicæna. et 4. q. 3. P. 2. et extra. 1. de his, quę fiũt a mai. par. cap. c. vn. nec obstat extra. 3. eod. cum nobis, et cum inter. quia ibi nullus ex altera parte fuit electus. Sed quid si omnes pręter vnum consentiunt in extraneum? certũ est, quod ille se nõ potest eligere, vt extra 3. de iure patron. per vestras. nec etiam aliũ ex capitulo suo, quia quilibet eorum consensit in extraneum. Ergo ille, quem elegerant? non posset consentire in se ipsum, quia in duos non potest quis cõsentire. Sed ad hoc, vt teneat electio, oportet, vt in se consentiat, vt extra 3. de elect. cum inter. in fine. et sic patet hic, quod ius vniuersitatis non consistit hic in vno, licet possit consistere in duobus, quod concedo. vnde si omnes canonici mortui essent præter vnum, extincta esset vniuersitas. vt probatur 65. dist. si forte. et supra eod. bonæ. et D. de legat. 1. si grege. nec obstat D. quod cuiusq. vniuersitatis. sicut. vbi dicitur, quod nomen vniuersitatis stat in vno. hoc verum est, quãtum ad hoc, quod conuenire, et conueniri potest nomine vniuersitatis. Sed obicitur, quare dicitur hic, quod metropolitanus eliget de eadem ecclesia, cum omnes isti ex delicto suo perdiderũt ius eligendi? Resp. perdiderunt ius eligendi actiue, sed non passiue. Sed si deliquissent in eligendo, tunc perdidissent actiue, et passiue. idest, quod nec eligere, neq. eligi possent, cũ sit quilibet suspensus a beneficio, vt extra. 1. de elect. cum in cunctis. Io.

Cap. 9. Quia propter.

Viduatis [a]) Per hoc patet, quod loquitur tantum de electione prælatorum, † non canonicorum. Sed nũquid extenditur istud ad omnes dignitates, et ad decanatus, et præpositatus, sic ad omnes, quæ non sunt cathedrales? Sed in cathedralibus non videtur, quia illa non dicitur viduata, cum habeat Epm. Videtur tamen tantum ad Epatus, et ad regulares prælaturas debere artari, vt supra eod. ne pro defectu. Io.

† Eporum

b *Et volunt*) Extra 3. eod. cum inter.

c *De collegio*) Nõne hic videtur dari occasio discordiæ? cum facilius sit concordari in vnam personam, siue conuenire, quam in tres? et si canonici discordant in eligendo istos tres, a quo † inquiretur de votis, et zelo, et numero eligẽtium, sicut in electione Epi? Præterea si illi tres electi nominant vnam personam, adhuc superest vetus quæstio, an illa pars, quæ illum nominauit, sit maior, saniorq. et sic eadem restat quæstio, ac si ipsimet elegissent, et tum maior circuitus? Ad hoc dico, quod hæc est causa statuti, quia quidam timore, vel fauore non ita cito nominarent aliquem in publico, sicut occulte. Item alia ratione, quia consueuerunt aliqui quandoq. eligere, et statim appellare, ne alter eligeretur; et volebant, quod post talem electionem non cassatam, non procederetur ad alteram, vt extra. 1. de elect. considerauimus. Tali discordię, siue cauillationi modo est ianua præclusa. Ioan.

† a quo

d *Qui secreto*) Forte per iuramentum, vt supra eod. ad nostram.

e *Obstaculo*) Cum non habeat ante locũ appellatio, ergo consensus talis non potest variari ante publicationem, nec post. arg. cõtra, supra eod. cum inter. in fine.

f *Collatione habita*) vt videatur, quę pars sit maior. non intelligas de collatione numeri cum zelo, vel cum numero clericorum; quia illa collatio non fit, nisi vbi in modico excedit numerus vnus alium, vt dixi supra eod. bonæ.

g *Contra præscriptas*) sed quid si commissum esset vni tantum? hoc esset contra formam. Sed quid si aliquid esset additum huic formæ? nec illud esset contra, quia qui plus facit, non facit contra. D. de seruit. vrban. prædior. si arborem.

h *In loco*) sed quis est locus ille, a quo deberet euocari? si sunt ita remoti, sicut est a Capua vsq. ad Panormum, non vocantur, vt extra. 3. eod. cum inter. Sed a tanto loco, quantum est a Mediolano vsq. ad Ianuam, vocãtur. vt 63. dist. quantum. Dico, quod vnde possunt cõmode vocari, inde sunt vocandi. vt extra. 3. de elect. quod sicut. Si quæras, quis locus dicatur commodus? resp. ille qui

†ad al. est vltra † duas dietas extra dioecesim, vt su. de rescr. nonnulli. vel dic, quod ille locus dicitur commodus, qui est a Roma vsq. ad finem Italiæ. vt infra eod. nihil est. Vel dic, quod in talib. consideranda est consuetudo ecclesiæ. vt extra 3. eod. cum inter. Vnde quandoq inuenimus absentes non esse vocandos. vt extra 3. de sent. et re iud. c. 2. et varie loquuntur iura de illa materia, prout notaui. 7. q. 1. factus. sed hæc quæstio soluitur sup. eod. c. 1. Io.

i *Venire*) Sed quare citantur, si nō possunt venire? videtur, quod dicta electio facta eis absentib. deberet tenere. Resp. non est verū, quia semper citandi sunt, siue non possint, siue noluerint interesse, dum tamen sine periculo possint citari. vt extra 3. eod. quod sicut et intelligo illum non posse venire, qui propter timorem, quem habet in ciuitate non potest venire. vt extra 3. eod. bonæ memoriæ. et cap. magister. † vel etiam propter ægritudinem non potest interesse. vt 5. q. 3. si ægrotās. vel si vocetur ad maius tribunal. vt D. de re iud. cōtra. sed numquid procurator iste habebit duplicem vocem in electione? videtur, quod sic. vt extra 3. de senten. excō. c. 2. in principio. et extra 3. eod. in causis. si enim sua vox non numeraretur pro duab. quid prodesset ei committere vices, ex quo non augeret numerum. alioquin sequeretur inconueniens; si omnes canonici præter vnū committerent alicui vices suas, et ille vnus commisit alij vices suas: quod tantum valeret vox illius, qui recepit vices vnius, sicut qui recepit vices omnium. Præterea si illius vox non valeret voces plurium; eadem ratione si vnus committeret vices suas pluribus, illorum plurium voces plus valerent, quam vox vnius. quod patet falsum. vt infra eod. † licet extra 3. de rescr. pastoralis. D. de condi. et demonstr. cui fundus. Sed certe hoc dicto videtur sequi incōueniens, quia et si aliquis centies exprimeret hæc verba, consentio in istum, cum non esset ibi, nisi vnicus consensus, ergo esset tantum vna electio. Præterea quare statur tantum electioni maioris partis, nisi quia per plures melius veritas disquiritur, quā per pauciores. vt 64. dist. c. extra. C. de fidei com. l. vlt. extra. 2. de off. del. prudentiam. Sed certum est, quod si vnus gerit vicem vnius tantum, et alter gerat aliorum omnium vicem, non melius inquiritur veritas per illum, qui vice omnium, quam per illum qui vice vnius cognoscit, si sunt æque discreti. et sic nec zelus, nec ratio potius facit vnam electionem tenere, quam alterā. Ad hoc dico, quod si taliter est constitutus procurator, qui exprimat cōsensum absentis circa aliquam personā; planū est, nec ille tunc est verus procurator, sed nuntius. quod si aliter committit sibi vices suas, vt quidquid fecerit, ratum habeat; in eo casu non est intelligibile, qualiter per vnam animam possit exprimere plures consensus. si enim diceres sic exprimi plures consensus primo dicē do, consentio in talem nomine meo; et secū do dicendo, consentio in eum nomine illius, qui mihi delegauit; et sic simul, et semel consentiret in diuersos; quod est impossibile. tamen licet subtilitas refragetur, potest secundum pinguem intellectum dici, ex quo vnus gerit vicem plurium, quam alter, quod præualet electio illius. Eadem obiectio potest fieri, si vnus iudex committit alij vicem suā. et est arg. ad hoc. D. de assig. libert. l. 1. in fine. et l. sequenti. et D. de operis liber. si libertus. in fine. Io.

†Magnum. al. †de probation. al.

k *Vni commitat*) Sed quid si nullus vult recipere vices eius, cum ad hoc non posset cogi, numquid si alij committeret, teneret electio? non, quia auctoritate huius canonis potest committere, et ille tenetur recipere. sicuti habetur su. eod. tit. scriptum est.

l *Clandestinas*) Quae fiunt per secreta cōuenticula. vt 79. dist. c. 2.

Cap. 10. Quisquis.

Et *intelligibilis* [a]) Propter hoc verbū fiat, quod est futuri temporis, videtur, quod non ipso iure, sed per sententiam fiat suspensus, et facit ad hoc extra. 1. de iure patr. præterea. Videtur tamen ex eo, quod sequitur, ipso iure etc. quod ipso iure sit suspensus, et per id, quod legitur 16. q. 7. si quis deinceps. tamen per illum canonem, si quis deinceps, non est suspensus, nisi quousq. pænitet. et qui sic est suspensus, sicut per suum factum suspenditur, sic per actionem contrariam restituitur. vt 15. q. 6. nos sanctorum. et 81. dist. si quis amodo. Sed numquid Eps poterit dispensare circa tales? satis credo, quod sic. ex eo, quod sibi legislator non reseruauit dispēsationem. vt extra 3. de sent. excō. nuper. maxime cum hoc delictum sit minus adulterio. extra. 1. de iudic. at si clerici. Io.

Cap. 11. Nihil est.

Careat [a]) Variæ pœnæ statuuntur a canonib. circa illos, qui illicite promouentur

† promo uent tur, † vel etiam indignos promouent. quoniam † inuenitur, quod priuantur potestate † quandoq. conferendi illum ordinem, quem illicite contulerunt, vt 1. q. 1. si qui Epi. 36. dist. qui ecclesiasticis. et 50. dist. ex pœnitentib. quãdoq. suspenditur a celebratione missæ per annũ. vt 55. dist. nullus. quandoq. deponitur, vt 64. dist. c. vlt. et 51. dist. cap. 1. Hic autem statuitur pœna circa illos, qui indignos beneficiant.

b *Vltra Italiam*) Licet fines Italiæ non vbiq. distant a Roma æqualiter: tamẽ omnes dicuntur hic valde remoti. quandoq. dicuntur remoti vltra duas diætas extra dioecesim. su. de rescr. nonnulli. et sic propter distantiam statuitur aliquid, quod alias illicitũ esset. sic 63. dist. cum longe. et extra. 3. de dolo, et cont. c. vlt.

c *Administrent*) In tribus reperio, quod ex sola electione habetur ius administrandi. in exemptis, qui sunt vltra Italiam, vt hic; et in Archiepis trãsmontanis, vt extra 3. de elect. quod sicut. et in Romano Pontifice, vt 23. dist. in nomine. Sed quid si suffraganeus aliquis valde remotus est a suo metropolitano, numquid eo modo ratione remotionis poterit ministrare? videtur, quod sic, ne si nimia subtilitate circa res ecclesiarum laboremus, res ipsarũ in medio depereant. vt C. de verb. sig. cum quidam. circa finem. et sic ista subtilitas eis in perniciem verteretur. vt C. ad Trebellianum. l. pen. Secus tamen videtur, quia cum istud hic dispensatiue statuatur, vt hic dicitur, dispensatio non est trahenda ad similia. vt extra. 3. de sent. et re iud. in causis. 56. dist. Cenomanensem. nec excusat hic periculum aliquod, vt extra. 3. de mai. et ob. c. 1. Sed pone, quod ille, qui sic administrat, postea tempore confirmationis, cum non reperitur idoneus, cassatur eius electio, numquid ea, quæ medio tempore fecit, cassanda sunt? videtur, quod sic. extra. 1. de hæreti. fraternitatis. 12. q. 2. alienationes. 24. dist. cap. vlt. arg. contra extra. 1. de iure patr. ex litteris. extra 3. de elect. querelam. 3. q. 7. P. verum in principio. D. de procur. si procuratorem. in fine. Dico, quod quidquid fecit circa spiritalia, illud ratum habebitur. Similiter quidquid in temporalib. fecit recipiendo, non autem dando, vt. D. si certum petatur. eius qui. et 1. q. 1. si qui a simoniacis. et hoc innuitur hic. Io.

TIT. IV. DE VSV, ET ACTIONE PALLII.

Cap. vn. Cum sis.

NEcessitas[a]) Alias contra, licet quidam dixerit, quod consecrato maiori altari essent omnia alia consecrata, si digito demõstrentur. arg. D. de adquir. poss. quod meo. P. si venditorem. C. de natur. liber. si quis habens. et authent. ibi posi. Io.

b *Vbicumq.*) Hic videtur, quod Archieps vltra prouinciam posit vti pallio, vbicumq. fuerit, sicut Proconsul suis insignijs vbiq. vtitur, vt. D. de off. Procon. l. 1. sed contra sup. eod. cum super. li. 2. Item contra. su. e. ex tuarum. li. 3. sed exponas istud secundum per illud, scilicet vt posit habere extra prouinciã si ei permittatur a dioecesano. Io.

TIT. V. DE RENVNTIATIONE.

Cap. vn. Quidam cedẽdi.

CVm instantia[a]) Ex eo, quod perseuerant in petẽdo, magis præsumitur cõtra eos, vt de pœnit. dist. 1. diuortium. C. ad Vel. si mulier. in fine. D. de quæst. l. 1. P. diuus.

b *Compellendos*) Nota, quod aliquis cogitur renuntiare eo ipso, quod petit instanter, vt liceat ei cedere. Secundum leges tamen re integra recuperãtur bona, quib. quis cessit, vt. D. de ces. bonor. is, qui. Sed hoc ideo est, ne illudatur Papæ. sicut vides, quod cum postulatio præsentata est Papæ, quod non potest ab ea recedi, ne sic illudatur, vt extra. 3. de postul. bonæ. Io.

TIT. VI. DE SVPPLENDA NEGLIgentia Prælatorum.

Cap. 1. Licet dilecti.

A Notitia[a]) Hic optime habes, quod a tempore scientiæ computatur tempus præfixum electioni. sic su. de conc. pręb. nõ vac. quoniam. et ex parte. li. 3. arg. tamen est, quod currit hoc a tempore, quo scire potuit. vt. D. quis ordo in bonor. poss. seruet. l. vlt. arg. contra D. de petit. hered. item veniunt. P. petitam.

b *Imponatis*) Hic euacuatur opinio doctorum, qui dicunt, quod mora posit purgari in electione. nam hic dicitur, quod nulla est facta post sex menses. sic infra de præb. dilecto. non obstat infra e. cap. prox. quia illud est tolerantia.

Cap. 2. Per litteras.

DE patientia[a]) Non ergo de iure communi, vt su. c. prox.

TIT. VII. DE TEMPORIB. ORDINANDORVM.

Cap.vn. Dilectus filius.

AD *solum*[a]) Abbas tamen in hoc casu dispensat cum monacho.vt su.de eo, qui ordin.furt.suscep. cũ hoc.hic exprimitur casus,vbi Eps prohibita est dispensatio ,alios casus notaui.50.dist.miror.et 1.q.7.nisi.

b *Variauit*)Sic su.de accus.super his. supr. vt ecclesi.ben.vt nostrum.et de conc. præb. non vac.post electionem.li.3.su.de præsum. cap.1.li.3.

TIT. VIII. DE QVALITATE ORDINANDORVM.

Cap.1. Cum contingat.

SYnodo[a])69.dist. quoniam.

b *Abbati*) Hoc idem potest electus in Abbatem,si Eps eum differat benedicere. vt su.de suppl.negl. præl.statuimus. li. 1.ordo,qui sic cõfertur,appellatur psalmistatus: tamen vbi agitur de singulis ordinib. nihil de hoc agitur,vt 93.dist.a subdiacono.et 78. dist.illud. vnde quidam dixerunt non esse ordinationem.sed eorum opinio corrigitur hic.

Cap.2.Intelleximus.

IN *canone*[a]) 19.q.3.mandamus.

b *Circa curam*)Hic videtur,quod si aliquis transit ad strictiorem vitam,sine licentia Prioris,vel Abbatis sui;quod reuocandus sit ad priorem ecclesiam.sed videtur obstare su.de regul.licet.li.3. sed potest intelligi, quod hic dicitur,quando leuitatis causa trãsibit,secundum quod intelligi conuenit ille canon.19.q.3.mandamus.alias dicatur,quod iste fuerat tantum in habitu probationis;vel locus ille,quem intrauit,fuit laxioris regulæ,quam prior locus.vel dic, quod si aliquis petita licentia licet non obtenta , transit ad strictiorem regulam;quod tunc non potest reuerti ad priorem locum.et sic loquitur illa decretalis licet.sed si nullo modo petijt licentiam,tunc redire cogetur,et ita hic loquitur.Io.

Cap.3.Accepimus.

EXceptiones[a])Nota,quod qui ordinauit aliquem, postea non potest ei vel inregularitatem obicere,vel crimẽ aliquod,nisi ex causa superueniente. sic nec elector contra electum.8.q.2.dilectissimi.et est simile. 4.q. 3.si quis testib.sic su.de conc.præb.non uac. cum pro cõquestione.in fine.li.3.sic 28. dist. diaconi.et su.de cleric.coniu.diuersis.li.3.Io.

b *Reputare*)Nota,quod qui reputatus est dignus una dignitate,si postea eligitur ad alteram,tunc reputabitur dignus,sic 74. dist. gesta.arg.contra.12.dist.nos cõsuetudinem. et D.de suspect.tutor.l.3.P.quęri potest.vbi dicitur,quod si aliquis prius fuit tutor alicuius,deinde factus est curator eiusdem ; remoueri potest,tamquam suspectus ob ea, quæ fecit in tutela.Item quid dices, si aliquis regularis,vel criminosus toleratus est in officio sacerdotali,numquid si talis eligitur in dignitatem,potest excipi contra illum ab illis, qui eum tolerauerunt in officio sacerdotali? videtur hic,quod non,quia qui eum reputauerunt dignum ordine,et beneficio reputabunt dignum.arg.su.de accus. nulli. et de sent.excom.in præsentia.li.3.et D.de liber. causa.qui sciens.sicut nec vir potest accusare mores,quos vxor habuit ante matrimonium.D.de adult.si vxor.in fine. quod concedo.sed iudex suo officio potest inquirere de talibus.vt 2.q.7.quęrendũ. D. de postul. quos prohibet.nam ubi aduersarius repellitur ab agendo,iudex ex suo officio cognoscet.et.su.de appel.constitutus.in fine. li.3. D. de adult.l.1.P.si publico.D.de petit. her. l. vlt.Io.

c *Examinari*)Intelligo tamen,quod in eo casu permittatur Epo examinatio, siue exceptio;quando non per se examinauit , sed per Archidiaconum.su.de off.Arch.ad hoc. et ita patet,quod sæpius examinatur eadem persona.vt 2.q.1.votum.et q.5.Menam.arg. contra su.de off.leg. licet. li. 3. et D. nautæ. caupones.licet.

d *Parochialib.*)Vel etiam in vicaria , quia illa nomine beneficij intelligitur.vt sup. de rescr.postulasti.li.eo.

e *Exceptiones*) nam exceptio admittenda est,quantumcumq.absolute scribatur.su.de off.del.ex parte.li.1.

Cap.4.Cum sit ars.

PEr *alios*[a])Per clericos ex latere suo missos,vt 24.dist.quando.Io.

b *Deprehendi*)Nota, quod eo ipso, quod ordinatus apparet indignus, et ordinans similiter.vt 81.dist.tantis.in fine. nec enim potest prælatus ignorare vitium subditi.vt extra 1.de reg.iur. quamuis. extra 3. de elect.

inno-

innotuit. et arg. C. de rescin. vēdit. quisquis. sed hoc verum est, cum ipsemet, secus si per alios examinat. ut 24. dist. quando. Io.

TIT. IX. DE FILIIS PRESBYT.

Cap. vn. Ad abolendam.

S *Purij*[a]) Videtur ergo, quod legitimi possunt, vt extra. 2. eo. ad hæc. Sic extra. 3. de vita et hon. cler. ad decorem.

TIT. X. DE BIGAMIS.

Cap. vn. Quia circa.

B *Igamie*[a]) Sed nōne contrarium est. su. de big. nuper. lib. 3. sed ibi loquitur in eo casu, quando utraq. fuit sollemniter ducta, hic non.

TIT. XI. DE OFFICIO ARCHID.

Cap. 1. Ad hoc nos.

B *Eati Isidori*[a]) Quæ habentur 25. dist. perlectis.

b *Episcopi vicarius*) su. de off. vic. c. 2.

c *Nostra constitutione*) infra eod. vt nostrum.

d *Examinentur*) Alibi dicitur, quod istud est officium sacerdotum, vt 24. dist. quando. Videtur ergo, quod Eps nō sit puniendus, quia promouet indignum, sed potius Archidiaconus. arg. ad hoc 54. dist. si seruus. Sed non est ita, quia Eps tenetur de facto Archidiaconi, sicut exercitor de facto magistri. vt D. de exercitatoria, l. 1. P. magistrum. Nisi idoneus Archidiaconus habebatur, vt non esset verisimile ipsum mentiri. vt infra de pign. significante. li. 3. secundum hoc si talis ordinatur sine titulo Epo ignorante, Archidiaconus prouidebit ei in stipendio, non Eps. Sed si Archidiaconus non est soluendo, in subsidium habet recursum contra Episcopum. et hoc ideo quia Episcopo adhuc est reseruatum ius examinandi tales. ut su. de qual. ord. accepimus. Io.

e *Imperialis*) 65. dist. Archieps. et C. de auct. præst. l. ul. Io.

Cap. 2. Significasti.

L *Itteras suas*[a]) Hic habes, quod Archidiaconus non potest dare litteras commendaticias, sed solus Eps potest, et commendaticias, et formatas, vt 71. dist. extraneo. de cō secr. dist. 5. nō oportet. 68. dist. quamuis. Io.

Cap. 3. Vt nostrum.

V *T nostrum*[a]) Hoc capitulum est pars illius, quod est su. ut eccl. benef. vt nostrum. lib. 3.

TIT. XII. DE OFFIC. IVD. DELEGATI.

Cap. 1. Cum olim.

D *Vobus*[a]) Sed qualiter potuit iste ex bino actu Epi consequi ius, cum nec trinus actus ius tribuat. ut su. de caus. poss. cum ecclesia. sed tantum quadruplex. ut C. de seruit. l. vlt. sed illud speciale est circa ius eligēdi, et circa ius præsentandi, ut aliquis consequatur ius, si ipse eligens, uel præsentans fuerit ante in quieta possessione. ut su. de iure patr. consultationibus. li. 1. su. de iureiur. cum proponas. li. 3. et sic consequitur dominium ab eo, qui non est dominus. et sufficit huic electo, vel præsentato tantum in possessorio obtinere ad hoc, vt verum ius sit consecutus. Io.

b *Recusare*) Nota, quod si procurator tuus tibi impetrauerit iudices, ipse eos nō potest recusare. De hoc non est dubium, quod si quis petit iudices, ipse non potest recusare. ut su. de off. del. super quęstionum. li. 3. sed mirum videtur, quod factum procuratoris ignoranti domino noceat, contra id, quod est. su. eo. c. vlt. li. 3. cum scriptum sit, quod ignorantis domini cōdicio, deterior per procuratorem fieri non potest. D. de procur. ignorantis. Item quia contumacia procuratoris obest domino. D. si quis. ius dic. non obtemp. l. 1. P. si procurator. nec scientia eius nocet domino ignoranti. D. de liber. caus. in seruo. nec delictum eius, in auth. de eccl. tit. P. si quis in seruo. nec dolus eius. D. de exceptione doli. si procurator. Sed licet † omnia non proficiunt, quia confessio procuratoris nocet domino ignoranti. vt su. de sent. suborta. in principio. li. 3. et su. de postul. ad hoc. et eius taciturnitas. vt 2. q. 6. P. biduum. cum si aduersus. et su. de appel. sæpe in principio. li. 3. et eius negligentia. vt su. de in integ. rest. cum venissent. in fine. et quod dolus procuratoris noceat, habes D. de tribut. procuratoris. et quod dominus punitur propter contumaciam procuratoris. habes C. li. 12. de excusat. milit. ann. in executione. et argumen. supra, vt lite non contest. ad hoc.

† *hec forte*

ad hoc.li.3.et generaliter factum procuratoris nocet domino,nisi procurator egrediatur fines mādati.licet male procuret negotium domini sui,valet,quod fit per eum ; sed ipse procurator tenetur domino actione mandati.vt C.de procurator.si procurator.imputet ergo sibi,qui malum procuratorem elegit. vt D.de minorib. cum mandato. nam cum prosit domino, si procurator etiam iniuste obtinuit,vt D.de procurat.qui proprio. P. procurator vt in ceteris.sic et nocere ei debet factum eius.mirum tamen hic videtur, quod factum procuratoris,in hoc casu domino noceat,et hic non possit dominus recursum habere contra procuratorem ; cum quantum ad istud intelligatur non soluendo.vnde non debet ei nocere factum procuratoris. vt D.de dolo.eleganter.P.penul.sed illud opponit, quando procurator dolum commisit, secus si negligenter est versatus, potest tamen pars læsa per negligentiam procuratoris nomine ecclesiæ petere restitutionem.vt su.de in integ.rest.cum venissent. in fine.

c *Inducias*) Immo nec aliquas inducias,quia induciæ non sunt dandæ illi,qui impetrauit rescriptum ad extra ordinarium iudicem.ut 3.q.3.P.spatium.

d *Inter alios acta*) Sic infra de præb. dilecto.in fine. sed nonne Eps potest repellere istos canonicos per exceptionem rei iudicatæ?nam cum ille obtinuit,qui causam habet ab Epo,illud debet prodesse Epo , sicut pactum factum cum emptore prodest venditori.D.de pactis.si cum emptore.sed non est hoc uerum,quia exceptio rei iudicatæ transit ab auctore † ad alium. sed non reuertitur ad auctorem.† vt D.de except.rei iudi. si ad te.P.vlt.sic su.de elect.querelam. li.3.

† *actore* † *actorem*

Cap.2. Cum R. canonicus.

CVm sint eius socij[a]) Hic habes , quod canonicus non potest esse iudex concanonici sui.hoc ideo, quia familiaritas veritatē impedire solet.ut 3.q.5.accusatores. Testis tamen potest esse canonicus pro concanonico suo,cum et frater pro fratre testetur. sup.de præs. c.1.li.3.sed est ea ratio,quia facilius habentur centum iudices, quam vnus testis. Vnde minor causa debet repellere iudicem, quam testes.et iudex recusatur,si aduocatus partis aduersæ est commensalis iudicis, su. de appel.ex insinuatione.li.3. similiter si iudex est suffraganeus,vel de terra aduersarij. su.vt lite non contest.accedens.Item qualibet consanguinitas repellit iudicem.vt sup. de appel.postremo.li.3.secus in teste.vt 4.q. 3.lex Iulia. quandoq. tamen aliquis potest esse iudex,qui non potest esse testis, vt pater in causa filij.vt 3.q.7. P. tria . circa fin. et criminosi sunt iudices,sed non testes.vt 3. q.7.P.ult.Item recusatur iudex, si habet cō similem causam.vt infra de iudic.cap.1.Io.

Cap.3. Cum contingat.

SVb ista[a]) Sed hæc forma videtur eadem cum priori.

b *Audiatis*) Sed videtur, quod hæc forma stare non possit.quia aut ille , pro quo scribit,fuit iuste excommunicatus,aut iniuste:si iuste,ergo eius appellatio fuit iniusta. ergo remitti debet ad suum excōmunicatorem, vt su.de appel.cum in ecclesia. li. 2. infra de appel.vt debitus.si fuit iniuste excommunicatus,quare ergo aliquid iniungitur ei ? contra illud su.de off.ordin.ad reprimendam.li. 3.cum ipse excommunicans teneatur ad interesse iniuste excōmunicato. infra de sent. excom.sacro.Ad hoc breuiter dicas , quod verum est,quod iniuste appellans semper remittendus est ad illum,a quo appellauit,nisi sub certa forma scribatur iudici , ad quem appellatur.scilicet vt non solum de appellatione causam cognoscat,sed etiam de principali causa.Vel dic,quod quando sententia excommunicationis iusta est ex ordine , sed iniusta ex causa;quod tunc absoluendus recipiat mandatum ab absolutore,nec remittet eum ad excommunicatorem. quia sufficit,quod aliquo modo sit sententia iniusta siue ex animo,siue ex causa ; ad hoc vt non remittatur appellans , quia factus est suspectus,ex quo aliquid inique fecit.su.de appel. ad hoc.et proposuit.li.1.Io.

c *Vtriuslibet partis*) Et si testes Epi dicent excommunicationem præcessisse appellationi, testes autem alterius dicerent appellationem præcessisse;sententiare debet iudex, quod et ante sententiam,et post sententiam appellasset.vt su.de testib.cum tu fili. Videtur ergo,quod superfluum sit recipere probationes Epi , cum semper pro appellante iudicetur.Si autem testes Epi dicerent,quod tantum post sententiam appellauit,qualiter illud possunt asserere , cum probare non possint?vt su.de cau.poss.cum ecclesia, cum iste in absentia istorum testium potuerit appellasse. Dico, quod in hoc possunt audiri pro-

probationes Episcopi, si vult probare appellationem illegitimam, vel si aliam inuttam causam appellationis alleget. Vel dic, quod illa decretalis Cum tu filii loquitur, cum vtrinsq. testes æque probabiliter loquuntur, vt tunc pro vtroq. fiat interpretatio. Io.

d *Iuste*) Quia si iniuste excommunicatur, nihil iniungitur ei per iuramentum. si iuste, tunc satisfacit, vt su. dixi. De hac materia inuenies infra de sent. excom. sacro. Io.

Cap. 4. Constitutus.

P *Artem Episcopatus* a) Hic habes, quod ista causa recusationis est, siquis habet causam cum iudice. Idem habes su. de offi. del. cum super. li. 3. intercessione * nam et illa est iusta causa recusandi tutorem. ut D. de excusat. tutor. propter litem. et testem. sup. de purg. can. cum in iuuentute. lib. 3. et accusatorem, ut su. de rest. spol. item cum quis. li. 1. tamen non † tales inimicitiæ repellant, hæc causa æstimabit, an nō obstante eo iudex ad mitti possit. ut D. de quæstion. l. 1. P. quidē † in auth. de test. P. si vero dicatur. sicut nec qualibet amicitiæ repellunt, nisi cum quis est maxima familiaritate coniunctus alteri. ut D. de verbor. sign. lat. de hoc plenius notaui. 3. q. 5. c. non*. Io.

† nisi forte
† cum quis

TIT. XIII. DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

Cap. I. Inrefragabili.

N *Vlla consuetudo* a) Quia non præscribitur contra Epm in talib. vt extra. 3. de maior. et ob. cum ex officij. tamen iurisdictionem talem non debet exercere in præiudicium Archidiaconi. vt extra. 1. de exces. præl. ad hoc. Io.

b *Excesserint*) Si forte fama non præcessit, vel si non citat illum, de cuius fama vult inquirere, vt infra de accus. cap. qualiter.

c *Per capitulum*) Numquid in eo casu quilibet de capitulo est iudex canonici alicuius? non videtur, cum quilibet illorum sit par, vel forte minor isto. Resp. non. sed quilibet est coniudex, sicut quilibet coëligit, nō eligit. vt extra. 3. de elect. cum in iure peritus. Sed quomodo deuoluitur hic potestas iudicandi de capitulo ad Episcopum, cum Episcopus sit de ipso capitulo: est enim caput capituli. ut extra. 3. de verbor. signific. cum clerici. extra. 3. de conc. præb. non vac. post electionem. Si enim Episcopus non esset de capitulo, sequeretur, quod capitulum esset monstrum nō habens caput. sicut ille, qui præest exercitui, est de ipso exercitu. vt D. de his, qui not. infam. l. 2. et nomine populi comprehendūtur patricij, et senatores, vt instit. de iur. natur. P. lex. aut ergo omnes de capitulo sunt negligentes, aut non. si omnes, ergo non deuoluetur ad Episcopum, cum etiam ipse fuerit negligens. si non omnes, ergo apud eos manebit potestas corrigendi, quia ius vniuersitatis remanet in paucis propter vitium aliorum. vt extra. 3. de elect. bona. Si ergo omnes essent negligentes, qui dicuntur pars capituli, deberet deuolui ad metropolitanum. Præterea si Episcopus propter negligentiam sui capituli posset cognoscere de causa canonici. sed certum † est, quod Episcopus solus non potest; sed cū senioribus ecclesiæ suç. vt 86. dist. si quid vero. vel etiam cum omnib. vt 15. q. 7. c. penul. ergo qui fuerunt negligentes, adhuc cognoscere possunt. eadem est quęstio, qualiter deuoluatur electio a capitulo ad Episcopum. ego credo, quod vbicumq. est Episcopus de capitulo, quod si Episcopus est negligens cum alijs, deuoluitur ius corrigendi, vel eligendi ad metropolitanum. hoc ideo dico, quia quandoq. Episcopus non est de capitulo, vt extra. 2. de rescrip. eam te. et extra. 3. de elect. cum in iure. et est hoc expressum infra de conc. præb. et eccl. non vac. post translationem. nec obstat, quod dicit lex, quod appellatur ab ordine, cui Pręses interest, ad ipsum Præsidem. vt D. quando appell. sit. l. 1. P. solet. quia illud intelligo, quando Præses sedet cum ordine, non quasi vnus ex ordine; sed consilium, et auctoritatem præbendo facto ordinis. uel quando Præses non concordat cum ordine, et alijs. Si enim diceres, quod ideo deberet deuolui ius aliquod a capitulo ad Episcopum, licet Episcopus sit pars capituli, quia cum erat in capitulo, ea, quæ fecit, quasi canonicus fecit, non quasi Episcopus; sed cum deuoluitur ad eum ius, vel cum appellatur ad eum, intelligitur deuolui, vel appellari quasi ad Episcopum. secundū hoc nec Episcopus, nec Decanus deberet habere vocem primā in capitulo, si forte prius nō habuerūt primā vocē ante adeptā dignitatē; si

† cōtra

si, ea, quæ in capitulo faciunt, quasi canonici faciunt, et non quasi prælati, quod falsum est. ut extra. 3. de elect. auditis. et 74. dist. Episcoporum. sed potest mihi obici, videtur, quod idem eligit, et postea confirmat, ut extra. 3. de elect. cum inter. et sic aliquis facit aliquid tamquam minor, et postea tamquam maior. Resp. non est verum, quia par confirmat factum paris. vt extra. 1. de treug. et pace. c. 1. et minor factum maioris. ut extra. 2. de off. ord. cum te consulente. Item mihi potest obici, video, quod appellatur a metropolitano ad concilium Metropolitani. ut 17. dist. multis. et 2. q. 6. omnis. et sic appellatur ab aliquo ad se ipsum cum alijs: eadem ratione potest appellari ab Epo cum alijs ad solum Epm. Dico non sequitur. ideo enim appellatur ad Epm cũ alijs, quia alij ipsum possunt reuocare a facto suo, et trahere in meliorem sententiam. Eadem ratione potest dici, quod si Eps fuerit negligens, deuoluitur ius ad capitulum; ita vt Eps includatur in capitulum. et sic non perdit ius suum per negligentiam. Secus tamen videtur dicendũ in casu, cum per negligentiam deuoluitur, et cum per appellationem. arg. tamen esset pro illo, qui contrarium vellet dicere, D. de succes. edic. l. 1. P. quod dicimus. Vbi habes, quod si filius intra certum tempus a lege præfixum negligit petere bonorum possessionem, amodo non potest eam petere, quasi filius. Sed si adhuc vellet petere quasi alter agnatus, non obstat ei prior negligentia. similiter arg. contrarium est. C. de adul. iure. Vbi habes, quod licet maritus volẽs aliquẽ accusare de adulterio, et intra tempus lx. dierum neglexerit agere, adhuc post illud tempus admittitur, quasi extraneus. Io.

d *Per ipsum*) Vel per Decanum, vt extra. 3. de appel. dilectus. tamen si directe ageretur de causa criminali, tunc solus Eps haberet iurisdictionem. vt 11. q. 1. de persona. Io.

e *Absq. manifesta*) Videtur ergo, quod soli canonici possunt subicere ecclesiam interdicto, cum subest causa, cum etiam solus decanus hoc possit. et extra. 3. de appel. dilectus. et sic est contra. extra. 2. de his, quæ fiunt a mai. par. cap. quæsitum. vbi dicitur, quod requiritur consensus Episcopi, et canonicorũ. Item non videtur, quod capitulum possit suspendere ecclesiam, quia iam seipsos supponerent interdicto, quod esse non potest, quod aliquis se ipsum suspendat, nec possunt esse iudices in proprio facto. vt extra. 3. de conc. præb. non vac. post electionem. nec ipsi sibi legem possunt dicere, nec sibi possunt imperare. vt 21. dist. nunc autem. et D. de arbit. l. penul. quod concedo. Io.

f *Delegatus*) id est, datus. non enim posset dici illa iurisdictio delegata, cum non exspiret morte re integra, nec etiam exspirat tempore. est ergo ordinaria. et sic Metropolitanus habet iurisdictionem in subditis suffraganei, licet non interueniat appellatio, vel negligentia Episcopi. sed quare ipse Episcopus non corrigit excessus istorum? resp. duplici ratione, tum quia videretur iudex in propria causa; tum quia Episcopus solus non posset punire, sed cum canonicis ecclesiæ. ut 15. q. 7. Episcopus. et sic sequeretur, quod ipsi canonici essent rei, et iudices. Sed quare non agitur hęc causa coram arbitris, cum canon dicat, quod si Episcopus habet causam contra clericum, apud arbitros electos audietur causa. ut 11. q. 1. si clericus aduersus. sed illud capitulum loquitur de ciuilib. causis, uel sic placuit Papæ. Io.

Cap. 2. Quoniam.

PRouideant [a]) Suis expensis, vt infra cap. proximo.

b *Diuersos Pontifices*) nisi ex dispensatione, ut 7. q. 1. nunc autem.

c *Quasi monstrum*) Idem habes extra. 3. de conc. præb. post electionem. Io.

d *Vicarium*) et tamen habet ordinariam potestatem: et facit ad hoc, quod Archidiaconus habeat ordinariam potestatem, licet dicatur vicarius Episcopi. vt extra. 1. de off. Arch. c. 2. Sic† ergo aliquis, qui non est Archiepiscopus, potest habere suffraganeum. †Similiter similiter quandoq. Archiepiscopus est subditus Episcopi. ut extra. 3. de renun. ad supplicationem. sed a quo consecrabitur iste Episcopus? a suo Episcopo, non a metropolitano, cum non subsit ei. Io.

Cap. 3. Inter cetera.

SVbministrent [a]) Licet legatus Principis, cum mittitur in prouinciã de reb. fisci, vel Imperatoris viuere debet. vt in auth. ut nulli

nulli iud. P. nulli. coll. 9. et in auth. de mād. Princ. P. illud tamen, licet secus faciant legati Papæ. vt extra. 3. de præscript. c. 1. et infra eod. quia plerique. Io.
b *Coadiutores*) Partiatur enim onus suum. vt extra. 1. de offic. Archipres. vt singulæ. Ioan.

TIT. XIIII. DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA.

Cap. 1. Quod super his.

D*Iœcesana lege*[a]) Sed quare vocantur Abbates ad synodum? contra id, quod legitur. 18. dist. Ep̄s. et 18. q. 2. P. ult. Resp. habentes Abbates populum, tenentur ad synodū, de quib. loquitur 18. q. 2. Abbates, sed non habentes populum, non tenentur venire, nisi rationabilis causa subsit. vt dicitur in ipsa palea 18. dist. Ep̄s. vnde Cistrenses non tenētur venire. vt su. de statu mona. dilectus. li. 2. nec illi, qui non habent populum, cum nō subsint Ep̄o dioecesano. vt 18. q. 2. quam sit necessarium. in fine.

Cap. 2. Cum in ecclesijs.

I*Vramentum*[a]) Nota, quod regularis de inobedientia suspectus cogi potest iurare obedientiam. arg. D. de iudic. in omnib. arg. supra de iureiur. sicut. li. 2. et su. eo. c. 2. li. 1.
b *Excommunicationis*) Nota, quod Prior potest excommunicare monachum, sicut et electus in Abbatem. su. de simon. sicut. li. 3.
c *Authenticas*) Videtur ergo, quod per scripturam probetur crimen alicuius. et sic videtur, quod per chartam posit probari periurium alicuius. arg. 5. q. ult. Epiphaniū. quod non est verum.
d *Iuramento*) Ergo a periuro recipitur denuo iuratoria cautio, quod est contra illud 22. q. 5. paruuli. Io.

TIT. XV. DE PACTIS.

Cap. vn. Plerique sicut.

R*Eprobamus*[a]) Hoc dixi, infra de decim. in aliquib. et ex eo, quod dicit reddatur patet, quod tale pactum etiam quantum ad contrahentes non valet. arg. 16. q. 1. siquis laicus. arg. contra D. de pact. epistola. P. pactum. Io.

b *Parochiali*) In cuius ignominiam illud factum est, vt 27. q. 1. siquis rapuerit. extra. 1. de simon. de hoc. Io.

TIT. XVI. DE PROCVRATORIBVS.

Cap. 1. Cum pro causa.

D*E communi consensu capituli*[a]) Sic 4. q. 3. venturis. infra de his, quæ fiunt a maio. par. cap. ea vero. su. de constit. accesissent. lib. 3.
b *De mandato capituli*) Immo etsi non interuenisset mandatum, posset petere ea, quæ vtiliter expendit in negotijs ecclesiæ. 12. q. 4. quicumq. D. de negot. gest. Pomponius. Ioan.
c *Et propter hoc*) Quia si alias iturus esset Romam, non posset petere expensas factas, nisi quatenus plus expendisset propter longiorem moram. vt D. famil. herc. ex parte. in princ. distinguitur tamen; quia si egit cum mandato, siue succubuit, siue non, potest petere expensas. vt C. mandat. l. etiam. sed si sine mandato egit, et succubuit, non petet expensas. vt D. iud. sol. iam tamen. P. in hac. Istæ autem expensæ non excedent probabilem modū. vt D. de damn. inf. inter quos. P. ult. et l. seq. in princ. extra. 3. de eo, qui mit. in poss. c. 2. in fine. Io.

Cap. 2. Quia causis.

D*E iure communi*[a]) Dubitationis causa hic fuit, quia sæculares † non videntur constituere vniuersitatem, cum ius vniuersitatis non sint a Principe consecuti. vt D. quod cu. vniuer. l. 1. D. de colleg. illic. l. 1. quia si esset vniuersitas, syndicum, vel actorem deberent constituere auctoritate Episcopi. C. de Ep̄is. et cler. omnis. P. hoc nihil ominus. Sed Papa respōdit eis, quod ipsi de iure possunt cōstituere procuratorem; et est verum, quod vniuersitas constituit procuratorem, et per ipsum iurat. vt su. de iuram. ca. cum causam. li. 3. †scholares

TIT. XVII. DE IN INTEGRVM RESTIT.

Cap. vn. Suscitata.

D*Etrimentum*[a]) 16. q. 7. si Episcopum.
b *Supradicta sententia*) Hoc regulare est, vt sen-

sententia mandetur executioni,non obstante exceptione,vt 2.q.1.sicut. nisi in continenti uelit probare exceptionē,vt su. de testib. veniens.et su.de rest.spol.litteras.in fine.li.3. et in alijs casib.quos notaui.11.q.3.cū apud. Item etsi in continenti excipiens vult probare exceptionem, si tamen est præsumptio contra eum,quod malitiose excipiat, primo mandatur sententia executioni: demum, si quid velit proponere,non in modum exceptionis,sed in modum actionis audietur, vt su.de appel.constitutus.in fine.li.3.infra de conc.præb.et eccl.non vac.accedens.circa finem.et C.ad legem Cornel.de falsis. satis.et C.de edict.D.Hadr. tollen.l. 2. nec vsquequaq.determinatur hic,an differenda sit sententia super his,super quib. est conclusum. Quod non sit differenda, videtur su.de causa poss.et propr.pastoralis.li.3.et C.de compensat.l.ult.quod concedo, nisi in continenti possit liquere de causa.Io.

c *Idoneam cautionem*) Hoc generale est,vbicuinq. aliquis in dubio admittitur, quod semper ille,qui admittitur,præbeat cautionem,ut C.de legib.si in fraudem.C.de petit. hered.l.ult.D.de rei vind.is,a quo.et l.sequ. et D.ut legator.uel fideicom.causa caueat.l. postquam.P.primo.arg.su.de foro comp.ecclesia.in fine. D.de damno inse. Prætor. in princ.Io.

TIT. XVIII. DE ARBITRIS.

Cap.1.Contingit.

Super reb.[a]) Per hoc non determinatur hic illa quæstio,an teneat electio,si canonici super eligendo Episcopo compromiserint in laicum.et est arg.quod teneat. 16.q.1. plures.extra.3.de arbitr.dilecti.et 2.q.7. nos si.vbi Gregorius compromittit in laicos, et in infamem compromittitur.3.q.7.P.tria.in fine.et in inimicum.vt 23.q.7. quemadmodum.extra.3. de iureiur. Quintauallis. arg. contra extra.1.de decim.quoniam.P.sententias. et extra.1.de iudic.relatum, immo nec incidenter potest cognoscere de causa spirituali.ut extra.1.de iudic.relatum. et extra. 1. qui fil.sunt leg.lator.Ad hoc dico,quod quocumq.modo laicus ferat sententiam in spiritualib.nulla est,siue incidenter,siue per reconuentionem proponatur coram eis; quia tantum discretis uiris committenda est spiritualis causa,ut extr.1. de rest.spol.accepta. extra.1.de cons.et affin.ex litteris.in fine. tamen de auctoritate maioris potest laicus esse arbiter in spiritualib.ut infra.cap.prox.Io.

Cap.2.Per tuas nobis.

De assensu canonicorum[a]) Requiritur enim constituendo procuratorem subscriptio canonicorum.su.de procur.c. 5. lib.1. sicut a contrario requiritur consensus Episcopi,cū capitulum constituit procuratorem. sup.de iudic.causam.li.2.

b *Fines mandati*) Si tamen non contradixit, postquam sciuit ipsum excedere fines mandati,ratificat iudicium. sup. de offic. delegat.cap. ult. in fine.li.3. sup. de paroch. coram.

c *Receptum fuerit*) Licet enim generale mandatum dedit procuratori;tamen in generali mandato non continetur transactio, vt hic patet, et D. de procurat. mandato. Distingunt tamen quidam inter vniuersalem procuratorem,et generalem; vt vniuersalis procurator possit transigere, vt D. de procur. procurator.sed generalis non,ut D. eod.mandato.Sed obstat eis D.de tutel.l.3. P.vlt.ubi dicitur, quod curator indistincte datus,ad omnes lites videtur datus. Vel dic, quod si clausula de rato fuerit apposita, potest transigere,alias non. Adiectio enim illius clausulæ aliquid debet operari.argu.D. de vsur.si stipulatus.sed huic rationi obstat. D.mandati.creditor.P.ult.Ioan.

d *Procurator*) Sed qualiter agitur contra procuratorem, cum ipse se non obligauerit,nec aduersarius intendebat eum sibi obligari,et cum hoc nomine domini fecerit, nec cauerit de rato. Sed dic, quod immo conuenitur, quia obtulit se defensioni alienæ,cum non haberet mandatum, vt D.de procurat. Plautius.et licet pars aduersa non intendebat eum nomine suo obligare, tamē obligatus est;quia sæpe extra id, quod agitur,obligatio nascitur.ut D.commodati. si is,qui.in fine.Io.

e *Ad interesse*) Licet enim pœna non adiciatur in arbitrio;potest tamen agi ad interesse.D.eod.diem.P.ult.

f *Auctoritate dicti Epi*) et ita auctoritate superioris potest laicus arbitrari de reb.spiritualib.vt

vt dixi su.cap.prox.Item videtur hic, quod delegatus mandabit sententiam arbitri executioni,et si arbiter nollet procedere; quod ab ipso posset, non ab ordinario appellari. vt C.de iudic.l.ult. argu. contra su. de foro comp.siquis contra. Io.

LIBER SECVNDVS.

TIT. I. DE IVDICIIS.

Cap.1.Causam.

Subrogare[a])simile su.de testib.dilecto.

b *Similis pane*)vt si aliquis agat de iure exemptionis coram iudice aliquo,qui in simili causa laborat,iudex ille de facili sententiaret pro ipso. similiter testis esse non potest, qui consimili morbo laborat cum illo,a quo inducitur,su. de appel.personas.in fine.et 4.q.3.c.testes. sic su. de excep.cum ecclesiasticæ.non tamen extendas hanc similitudinem ad omnia. nam licite peto ecclesiam,vel quid aliud, coram iudice,qui similem causam habet.Io.

Cap.2.Cum inter.

NE *reportes*[a]) su. de iudic.c. vlt.et sup.de sent.excom.sententiam.lib.3.

b *De certa*)Videtur ergo,quod si sententia sit lata a suspectis iudicib.quod posit retractari,si detecta fuerit suspicio.quia litteræ sic impetratæ nullā dederunt iurisdictionē. de hoc notaui su.de rescr.dilectus. li.eo. Io.

c *Defensionis copia*)Hic habes,quod excommunicatus potest excipere. quod intelligo, cum agens non est passus violentiam ab excommunicato,vt per fraudem talem cogeret ipsum agere.et sic posset excipere.vt su. de iure patr.perlatum.li.1.in fine.et D. de iudic.l.2.P.siquis . et ita consulitur alicui per exceptionem,cui non consulitur per actionem.vt 16.q.4.P.potest.D.de condict.indebiti. si in area. eadem enim defensio debet competere excommunicato,quæ non excōmunicato,sicut eadem seruo,quæ libero. vt D.de accus.seruos.et patronus,qui alias non potest accusare libertum,accusat,si ipse fuerit accusatus.D.de bonis liber.qui cum maior.P.si libertas.Sed numquid potest excipere de pacto de non petendo ? videtur quod non,quia sola illa videtur permitti illi,quæ ad defensionem causæ expectant,vt hic videtur.Item cum excipiendo fiat actor.vt D. de prob.in exceptionib.sed ab agendo repelleretur,ergo et ab excipiendo. Item qualiter præstabit sacramentum calumniæ cum ei non licet ingredi sacra, multo magis non licet ei tangere sacra.su.dist. 5. ad eius. Item si excipere potest,ergo et compensare. sed per exceptionem repelleretur,si ageret;ergo non posset compensare. D. de compensat. quæq.item seruus accusatus,non potest excipere de lenocinio,vt C.de adult. quoniā. et dico,quod solæ exceptiones competunt excommunicato,quæ faciunt ad defensionem causæ.vnde exceptionem pacti de nō petendo,potest proponere , vel exceptionē rei iudicatæ,vel iurisiurandi,sed compensationem non. sed quid si excommunicatus conuenitur super eo, pro quo fuit excommunicatus,numquid potest excipere, quod non teneatur?respondeo,quod non; nisi restituatur communioni hominum , qua iniuste est spoliatus.* dico,quod sic,* vt 3.q.2. cap.2.et 2.q.5.super causa.in fine.Io.

d *Appellationis remedium*)vt 3.q. 9. reuera. su.de offic.ordin.quæsitum.

e *Alia legitima*) Arg. qua ratione vnum conceditur,et alia sunt cōcedenda.su.4.dist. deniq.in fine.

f *In reconuentione*)admittitur tamen reconuentio,vbi non admittitur conuentio , vt 3. q.8.cuius.D.de iudic.l.2.P.item si.

g *Extendatur*)Sic su.de eccles.ædif.cap.1.in fine.

TIT.II.DE FORO COMPETENTI.

Cap.1.Cum contingat.

MAxime[a]) idest,tantum.sic 11.q.3.siquis Eps damnatus.nam tantum ab illo puniendus est,vbi deliquit,6.q.3. placuit. Vel dic,quod licet alibi posit excommunicari, non tamen ab alio potest deponi , quam a suo dioecesano. secus si ciuiliter agitur de beneficio,vt infra eodem postulasti.Quando autem reus sit remittendus ad suum iudicem,inuenies notatum.3.q.6.c.1.Io.

b *Vel consuetudine*) Nota, quod consuetudo dat iurisdictionẽ. ut 9.q.3.conquestus. su.de arbitris.cum dilecti.li.3.ut C.de emancip.l.1.et vlt.sed qualiter in hoc casu, vel consuetudo, vel priuilegium dat iurisdictionem; cũ nemo ius sibi dicere posit.sup.qui fil. sunt leg.causam.li.1.et D.de iurisd.omn.iud.qui iurisdictioni.sed dic, bene potest habere dominus ordinariam iurisdictionem super familiam suam, sicut magister super discipulos, et sicut Eps super canonicos, et sicut pater super filios.ut 3.q.7.P. tria.circa finem. quia si suspectus fuerit dominus, petat actor ei, aliquem adiungi.ut 3.q.3. offeratur. uel eligat arbitros, ut su.eo. siquis contra. Ioan.

Cap.2. Super quibusdam.

I*Ntelligendum esse* [a]) Vide qualiter interpretatur generale mandatum. sic su.de iureiur.ad nostram.li.3.

b *Ratione personarum*) Non videtur, quod ratione personæ aliqua causa dicatur ecclesiastica; quia si ecclesiastica persona agat contra laicum, sæculare iudicium petendum est. vt 9.q.1.experientiæ.et cap.sequẽti.nisi fiat querella de reb.ecclesiasticis.ut sup.de foro comp.c.vlt.li.1.Item nec causa viduarum deferenda est ad ecclesiasticum iudicem. su.de foro comp.ex tenore.li.3.* in opere vno † personæ * hic causæ enumeratæ spectant ad regale iudicium.23.q.5.Regum. et cap. administratores.C.quando Imperator interpr.l.5.sed dici potest, quod omnes causæ indirecte spectant ad ecclesiam.ut su.eod. nouit. li.3.Vel dic, quod specialis fuit ista indulgentia, sic su.de foro comp.quod clericis.li.2.licet enim istæ personæ sub ecclesiastica protectione sint receptæ, vt 87.dist. desolatis. et c.1.et 2.non tamen ad ecclesiasticum forũ spectant.vel dic, quod istæ personæ spectãt ad forum ecclesiasticum, ubi agitur de iniuria, siue de violentia illata.vt 24.q.3.siquis de potentib.sunt tamen pleræq.causæ, quæ spectant ad forum ecclesiasticum, vt causæ pænitẽtiarum, vt 11.q.1.aliud.hæresis, simoniç, adulterij, vbi agitur ad separationem matrimonij.su.de consan.ex litteris.li.1.de iure patronatus, et decimis.su.eo. quamuis. lib.1. Item de vsuris, de cruce signatis, et in alijs casib. quos habes 6.q.1.in summa.

† ratione forte

Cap.3. Postulasti.

S*Ententia* [a]) Super crimine, non super ecclesia. et sententia huius iudicis facit fidem in alio iudicio.24.q.1. sul diacor vs. 11.q.1. statuimus.su. de iureiur. si duo. C. de liber. caus.iubemus.

b *In dioecesi cuius*) Ille enim iudex, in cuius dioecesi res eius sunt, exequitur sententiam. D.de re iudic.a Diuo.P.primo.sed in criminib.si crimen magnum est, ille iudex exequitur sententiam, vbi crimen est perpetratum. ut su.de raptor.cap.1.li.1.D.de re milit. desertorem.in princip.in authen.coll. 9. vt nulli iudicum.P.si quis vero comprehensorum.

c *Imputandum*) Absit enim, vt ea, quæ propter bonum, et licitum facimus, etc. vt 23.q.5.de occidendis. habes ergo hic, quod non est imputandum clerico, si deferat querellã de raptore coram iudice sæculari, et ille iudex sæcularis morte puniat reum. ad idem 23.q.3.Maximianus.et quęst.5.non nos. D. de bon.lib.quoniam minor. P. primo. arg. contra 23.q.5.vnum solum.et cap. pœna.et de pænit. dist.1.periculose. et su. de excess. prælat.ex litteris.lib.3.de hoc dixi. infra de homic.tua.Io.

Cap.4. Licet quædam.

S*Ine grauamine* [a]) Grauari dicitur, si citetur ad locum, vbi ipsi, uel aduocati eius, uel testes, vel amici secure non possunt venire.33.q.2.fin.c.3.q.9. hortamur.su.de appel. ex parte.li.3.Item si citetur ultra duas diaetas, ut su.de rescrip.nonnulli.lib.eo.Vnde si ex certa scientia delegat causam ad duas diaetas, si tamen aliud subest grauamen, quam viæ prolixitas, non potest conueniri per litteras illas, quia sit intelligendum mandatũ, vt conformetur vtilitati partium.sic 85.dist. Florentinum.in fine.et su.de officio delegasuper.li.1.26.† q.2.quod vero.Io. †25.

TIT. III. DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

Cap.1 Olim vobis.

F*Verit restitutus* [a]) Quia alias ipsum priuauerat eadem parte. Vnde super eadem re non est conueniendus aliquo modo; quousq. fuerit ipse restitutus.ut 3.q.2. Episcopi. Hoc tamen inconueniens videtur, si spoliatus posit repelli per talem exceptionem, quod ipse ab alio est spoliatus. sed contra D.de vi, et vi armata.cum a te. vbi dicitur, quod cõtra primum deiectorem agi potest, licet ipse ab alio sit deiectus. Sed dic, quod tunc agi potest contra eum, cum ipse est soluendo in illo, vel in æquiualenti. vt su. eo.c.1.lib.3.nam nullus * excusat latronem.C.de furtis.

furtis. subtracto.

Cap. 2. Olim.

POssessione iuris[a]) et ita possessorium potest intemptari circa res incorporales. sup. de caus. poss. cum ecclesia. li. 3.

b Abstinuit) Sed nonne perdit possessionē, qui timore deuictus abstinet ab illa, ut sup. de appel. bonæ. li. 3. D. de adquir. poss. possideri. P. siquis nuntiet. Item non ne ex eo, quod quis paret mandato alicuius, gerit se pro subdito eius. vt su. de capel. monachor. dilectus. li. 3. cum ea faciat, quæ alij subditi faciunt. 20. q. 1. quem progenitores. su. de paroch. coram. li. 3. vel dic, quod talis timor nō priuat ipsum possessione, quia non facit hoc animo obediendi. D. de adquir. hered. pro herede. Item ea ratione, quia qui ex timore facit, non dicitur facere, vt extra. 1. de reg. iuris. qui ex timore. In dubio tamen præsumitur animo obediendi facere. sup. de ijs, quæ fiunt a maiori parte capit. ex ore. li. 3. Io.

Cap. 3. Sæpe contingit.

NOn subuenitur[a]) Verum est, quod spoliato non subuenitur per interdictum, vnde vi, etiam secundum canones, nisi contra illum, qui deiecit, vel mandauit, vel ratā habuit deiectionem, vt extra. 3. de restitutione spoli. cum ad sedem. in fine. D. de vi, et vi armata, cum a te. sed iudicis officio subueniebatur contra quemlibet possessorem, vt extra 3. de appel. bonæ. et extra 2. de iudic. c. vlt. † et etiam condictione ex canone, siue dolo, siue vi, siue metu, siue alio modo rem perdidisset, semper subuenitur. vt 3. q. 1. reintegranda. licet actio de dolo detur tantum contra dolum facientem, et actio quod metus causa contra quemlibet, vt D. quod metus causa, si cum exceptione. P. aliquando. similiter actio, quod vi, aut clam. D. quod vi, aut clam. semper. primo responso. Io. † quia W.

b Probationum) de proprietate.

c Iuris ciuilis rigore) D. de vi, et vi armata, cum a te.

d Scienter) Sic ergo solus ille potest conueniri condictione ex canone isto, qui scienter recipit rem alienam. sed si ignoranter recipit rem alienam, conueniatur ex canone illo, reintegranda. 3. q. 1. vel ex illa. extra. 2. de iudic. quia V. nec intelligas, quod hic dicitur, cum quis alienat rem litigiosam, vel de qua timetur fieri controuersia. quia si alienatur res litigiosa, nulla est alienatio. vt C. de litigi. l. 2. et extra. 3. de foro comp. cum ecclesia. in fine. si autem alienat rem non litigiosam, sed de qua speratur litigium, tenetur ad interesse, idest, quanti interest huius, rem hanc non esse alienatam. vt D. de alienat. mutan. iud. causa facta. li. 1. L. a.

e Succedat in vitium) quia vitium rei sequitur omnem possessorem. vt C. de adquiren. poss. vitia.

f Detinere iniuste) Nota, quod iura pro eodem reputant auferre, et iniuste detinere, vt hic, et 16. q. 1. de cimæ. Similiter auferre, et nō dare, vt 48. dist. sicut. 12. q. 2. indigne. arg. contra. 12. q. 2. et si illi. in principio. Io.

TIT. IV. DE DOLO ET CONTVMACIA.

Cap. 1. Veritatis.

BOno zelo[a]) Nota, quod qui accusat, præsumitur bono zelo accusare. accusatio enim ex caritate debet prouenire. su. de accusat. siquis Eps. li. 1. et qui accusat, publicæ salutis custodiam gerit. C. de famos. libel. l. 5. arg. contra. 6. q. 1. si omnia. et 2. q. 7. siquis Episcopus.

b Gelasij) su. 2. q. 7. quapropter.

c Contempsisset) Sic patet, quod coram primis non comparuit.

d Neglexit) et ita nec coram secundis iudicib. tum lis cōtestata; et tamen lata fuit hic diffinitiua sententia, vt infra sequitur.

e Ad superandam) sic su. eod. cum olim. li. 3. C. de iudic. authent. iubemus.

f Probatus) Hic liquet, quod lite non contestata recipiuntur testes, non tamen † vbi agitur de electione prælati. vt su. vt lite non contest. quoniam. in fine. sed etiam vbi agitur de restitutione prçlati. Ad idem facit su. de cler. non resident. ex tuæ. li. 3. et 3. q. 9. decernimus. Quia periculosa est mora talium ecclesiæ. quia vtilitas ecclesiæ per eius absentiam impeditur. Secus est secundum leges. ut D. de pœnis. absens. Quia cum secundum leges de criminib. agitur ad sanguinis effusionem, non est mirum, si quantum ad hoc remissius hic agatur. Hæc materia plenius tractatur. 4. q. 9. in summa. Io. † tamē

g Defendendo) Quilibet admissus fuisset ad defensionem eius, vt D. de procurator. seruum. P. publicæ.

h Nihilominus) 11. q. 3. audi.

i Post inhibitionem) Sic sup. de noui oper. nuntiat. cum ex officij. sic su. de desponsat. impub. ad dissoluendum. su. de in integrum restit.

restitutione.cap.1.li.2.Io.

Cap.2.Contingit.

Causa rei seruandæ [a]) Nota, quod non proprie dicitur possessio causa rei seruandę, vbi quis per actionem in rem, mittitur in possessionem. sed verus possessor statim fit, vt C. de præscr. triginta annorum. si quis emptionis. P. penult. † sed vbi actione personali conuenit quis alium, ipse vere dicitur possessor causa rei seruandę. talis enim custos rei est, sed non possessor, vt D. de adquir. possess. possideri. P. vlt. nec tamen † eiicitur possessor de possessione; sed tantummodo per secundum decretum. et ita vterq. erit in possessione. ut D. de damno infect. si finita. P. si quis autem. et P. vbi vero. et D. ut in possess. legat. is, cui. possessor ergo colet fructus, et eos colliget in horrea, sed alter eos custodiet, ne dissipentur ab isto. ut D. vt in poss. leg. si is, qui. in principio. et P. qui legator. Hoc enim scias, quod iudex non festinabit ad mittendum in possessionem. quia si reuersus probauerit iustam causam absentiæ, subuenietur ei per in integrum restitutionē. vt D. de damno infect. si finita. P. si forte. vel etiam ipso iure, vt D. de priuileg. creditorū. Imperatores. et extra, 3. de sent. et re iud. cum Bertoldus. Summatim ergo examinabit iudex negotium, antequam mittatur aduersarius in possessionem. ut extra 3. vt lite non contest. quoniam. in fine. Item et hoc scias, quod si lite contestata fiat missio in possessionem, numquam restituitur possessio reo, quandocumq. reuertatur. vt C. de iudic. properandum. P. si vero. Io.

b *Nanciscit*) Videtur ergo, quod corrigatur lenitas illius decretalis extra. 1. de dolo, et cō tu. ad hoc. sunt autem plura remedia contra illum, qui non admittit aliquem ad possessionem. Vnum quia actor potest ipsum conuenire, quanti sua interest possessionem non habere. vt D. vti possidetis. si duo. P. ult. et D. ne vis fiat ei, qui in possessionem mittitur. l. 1. in princ. Item aliud, quod punitur in expensis, vt extra. 3. de sequest. ad hoc. et extra 3. vt lite non contest. quoniam. in fine. quandoq. etiam manu militari deicitur. D. ne vis fiat ei, qui in posses. mittitur. si quis missum. Item potest vti beneficio huius constitutionis. Item potest excommunicari. vt extra. 3. ut lite nō contest. quoniam. in fine. et si per annum staret in excommunicatione, perderet possessionē. vt 11. q. 3. rursus. Io.

c *Verus actor*) Idem videtur secundum leges fuisse statutum, vt quotiens per aduersarium impedior possidere; quod pro possessore habebor, vt D. de bonis auctorit. iud. possid. quamuis. sed si per alium impedior, ille mihi tenetur ad interesse, ut D. ex quib. cau. in posses. eatur. l. penult. Io.

d *Constituatur*) Non determinatur hic, an ipso iure per lapsum anni constituatur verus possessor, an per sententiam iudicis. Et videtur, quod ipso iure fiat verus possessor. vt extra. 3. de officio ordin. pastoralis. et extra. 1. de eo, qui mit. in poss. c. primo, et vlt. et quia transcursus anni probat crimen, 11. q. 3. rursus. arg. contra extra. 3. de eo, qui mit. in poss. c. 1. et 2. et D. de dam. infect. si finita. P. Iulianus. et extra. 3. vt lite non contest. quoniam. Ad hoc dico, quod in realib. actionib. non habet locum secundum decretum, sed solū transcursus anni facit aliquem ibi verum possessorem. vt extra. 3. de off. ord. pastoralis. sed in personalib. actionib. locum habet, sed non vniformiter in omnib. quia in causa noxali, et in causa damni infecti secundum decretum constituit aliquem dominum, si reus erat dominus, sed si non erat dominus, constituit eum verum possessorem, et dat ei causam pręscribendi, siue vsucapiendi. ut D. de dam. inf. si finita. P. Iulianus. et D. de noxalib. et generaliter. sed in aliis personalib. actionib. constituit secundum decretum aliquem possessorem. vt extra. 3. ut lite non contes. quoniam. in fine. Quod ita intelligo, ut licet per secūdum decretum exoneretur aliquis a iure probandi, cum prius cogeretur probare. non enim ibi dat secundum decretum causam vsucapiendi. nam quandocūq. dominus offert ei debitum, restituetur ei res sua, nisi iam sit distracta auctoritate iudicis. vt C. de distract. pignoris. si prius. Sed numquid idem iuris est in spiritualib. vt si petitur ecclesiæ præbenda ab aliquo, et reus infra annum non compareat; (nam sic † post annum actor verus fiet possessor, vt si ecclesia præscribi possit, cum actor forte numquam fuerit institutus in ecclesia? Dico quod non, quia titulus non pręscribitur. Qui enim dicit se prelatum ecclesię, non prodest † probare pręscriptionem, sed ostendat † libellū ordinationis suę, vt 2. q. 1. legum. non obstat extra. 1. de iure patron. cura. quia ibi præscribitur ecclesia, tamquam proprietas, non tāquam prelatura. et sic potest intelligi extra. 1. de eo qui mit. in poss. c. 1. et 2. Numquam ergo secundum iura canonica per secundū decre

Marginal notes: † vlt. — † tunc — † sic autem — † potest — † ostendat

decretum datur alicui ius præscribendi, nisi adsit bona fides, vt infra eod. quoniã. si quæris, quid ergo secundum decretum operetur in reb. spiritualib. respondeo, vt fructibus rei vti possit, et vt præscribere possit contra omnem agentem, si habet bonam fidem, et aliquem titulum, non tamen præscribit ius prælaturæ, sed præscribitur contra actorem tantum. simile extra. 3. qui matr. acc. pos. per tuas. Item et hoc scias, quod missus in posses sionẽ ex primo decreto, nõ vtetur fructib. vt D. ex quib. causis in posses. eatur. Fulcinius. in principio. † et l. Prætor. sed post secundũ decretum vtitur fructib. ut D. vt in posse. legat. is, cui. P. qui legatorum. in fine. Secus tamen est in petitione hereditatis, vbi propter nimiam contumaciam rei actor consequitur fructus, vt D. ex quib. causis in poss. eatur. Fulcinius. P. vlt. similiter cum venter mittitur in possessionem, vtitur fructib. vt D. de vent. in posses. mittendo. l. 1. P. primo. similiter cum impubes ex Carboniano mittitur in possessionem, vt D. ad Carbonianum. sed si is. P. 2. Item quid dices? si missus in possessionem ex primo decreto deicitur, an possit petere restitutionem? et videtur quod non. quia non sufficit probare spoliationem, nisi probet, quod possederit, ut extra. 1. de offic. del. consultationib. et facit ad hoc, quod nõ debeat restitui, extra. 3. de sequest. ad hoc. D. vti possidetis. si duo. P. creditores. arg. a contrario sensu extra. 1. de appel. significauerũt. in fine. solutio. dico, quod hodie potest talis petere restitutionem condictione ex lege illa. C. de prætorio pignore. l. ult. Io.

†P. alt.

TIT. V. DE CONFESSIS.

Cap. vn. Cum ven. f. n.

PRæpropere [a]) et in hoc non videretur bene allegasse pro se. nam huiusmodi repentina litis contestatio non præiudicat ei, in auth. collat. 5. de exhib. reis. P. illud. arg. 32. q. 1. illud apud. 8. q. 5. P. sed aliud. 50. dist. ponderet. in princ.

b Ex permutationis) Fecit per Sabinensem, vt infra dicitur per consequens. similis allegatio, et similis casus. su. de transact. præterea. li. 2.

c Bonæ fidei) Instit. de actionib. P. actionũ.

d Loco domini) nam per alienam rem non contrahit permutationem. D. de rer. permu. l. 1. in fine.

e In quantum contra vos) Hoc ideo non videtur valere, quia si voluit instrumento vti pro se; ergo et debuit vti contra se. su. de censib. cum olim. li. 3. dist. 19. si Romanorum. 3. q. 9. cuius. D. de operis libert. si in stipulatione. arg. contra. su. de præb. dilectus. li. 3. su. de arbitris. cum tempore. D. de coll. bonor. non numquam. et rem ratam haberi. si procurator.

f Nec tabellionis) su. de censib. c. 1. li. 3. et 16. q. 3. P. potest.

g Exceptionis) D. de excep. non vtiq.

h Fuisse confessus) Sed nonne ex eo, quod confessus est factam permutationem, per cõsequens est confessus, quod sit factũ de meo tuũ. nam illud dicitur permutatio, vt D. de rer. permut. l. 3. † et qui cõfitetur vnum, per consequens confitetur illud, quod sequitur ex illo. vt su. 8. dist. quo iure. su. de offic. del. cum super. li. 3. su. de dolo, et cont. c. 2. in fine. Item tacita confessio habetur pro litis cõtestatione. su. de dolo, et cont. prout. li. 1. Itẽ Samaritana, quæ dixit, scio, quia propheta es tu. et per consequens dixit, se vnum † virum habere. 30. q. 1. quo modo. Item interrogando fit confessio, 22. q. 2. quod autem. et 35. q. 7. quid est. et D. de verb. oblig. l. 1. P. si quis ita. Item et tacendo fit litis contestatio. arg. supra de præsumpt. nonne. li. 1. Ad hoc dico, quod excipiendo de permutatione nõ confitetur intentionem aduersarij, quia potest esse, quod de facto esset permutatum, nõ de iure * illius. * Similiter dico in exceptione pacti de non petendo, quod per hoc non cõfitetur debitum, quia potest esse, quod non de iure debuit. sed vbi per exceptionẽ multipliciter * id, quod petit aduersarius, satis videtur, quod confitetur de eius intentione. vt si excipiatur contra aliquos, quod sint socij criminis; dico quod per talem exceptionem fatetur se crimen cõmisisse. Sed nonne per hanc exceptionem; ego interrupi præscriptionem tuam; confitetur de præscriptione? Quare ergo auditur probatio præscriptionis post talem exceptionem? ut extra 3. de præscrip. illud. licet. Dic, quod si † fatetur de præscriptione, sed potius de diuturnitate temporis. tamẽ ad euitandã quæstionẽ facti tutius proponis, si hoc modo dicas, nõ fateor, quod dicis, sed si fecissem pactum, esset factũ de nõ petendo, vel permutatio intercessit, vel interruptio est facta. Idem dico, vbi aliquis petitur in virum, dicat; non confiteor me esse virum tuum, sed si essem, consanguinitas impediret. nam sic respõdendo non fatetur petitionem aduersarij, nec se onerat probatione,

† l. 1. in fine

† nullũ forte

† non

ne,ut su.de ordine cognit. intelleximus. et C.de excep.siquidem. cauti tamen debent esse respondendo;nō teneor, sed si tenerer, pactum esset factum.sed secundum hoc ius daret alicui occasionem mentiendi.

i *In damnum*) 16.q.6.si Epo.

k *Ante sententiam*) su. de probatio. licet. su.de procurat.in nostra.li.3.

l *xx annorum*)C.de falsis.querellam.

m *retractari*)Sed an talis sententia ipso iure nulla sit,dubitatur.quod videtur P. arg. su.de rescr.dilectus.lib. eo. et quia exceptio non datur ex eo,vt D.de except.qui agnitis. sed si nulla est,qualiter etiam post xx.annos incipit ligare? et dic,quod tenet,nisi remittatur,uel per actionem,cum fiet,* usq.ad xx. annos,vt hic dicitur,uel per actionem in factum.et secundum hoc usq. ad 30. annos, vel per in integrum restit.iudicis officio.et secundum hoc vsq.ad quadriennium , vt D. de re iud.diuus.

n *In dioecesi*)16.q.8.omnis.Io.

TIT. VI.DE PROBATIONIB.

Cap.1.Dilectus filius.

Nisi ad contradicendum[a])Talis procurator non sufficeret in causa appellationis.nā cum tota delata sit per appellationem ad superiorem,nisi coram iudice appellationis apparet procurator totius causę,punitur dominus tamquam contumax.vt su.de app.ſęp. lib.3.

b *Verbo*)expresse.

c *Facto*)tacite,vt supr.de officio delegati. gratum.1.

d *Intra terminum*)su.de except. pastoralis.

e *De ueritate constare*) de hoc cantabimus infra eo.quoniam.

f *Contra relationem*) Debet autem relatio primo ostendi litigatorib. vt contradicant, vel consentiant ei,vt su.de rer.permut. cum olim.li.3.C.de relat. l. 1. et si qua pars tunc non contradixit,postea non potest contradicere,vt 2.q.6.P,biduum,in fine.

g *Superioris arbitrium*)Vel in sumptib. litis, vt su.de pœnis.c.vlt.li.1.vel alias pœna corporali secundum qualitatem personarum. su.de officio deleg.de causis.Io.

Cap.2 Per tuas.

Nominatus[a]) Bene dicit nominatus , et habitus,nam sola nominatio non facit eum filium.su.de desponsat.inpub. c.1. C. de probation.non epistolis.

b *Legitimas sanctiones*)Hæc verba habes C. pa non numerata pecunia,generaliter.

c *Infirmare*)Nam cum assertione patris,et matris crederetur † esse filius.vt sup. qui fil. sint legit.transmissæ,li.1.multo potius pro filio præsumendum est.ut su.qui fil. sint leg. c.1.li.3.D.de probatio.etiam.sed nonne potius præsumendum est pro primo dicto patris,quam pro secūdo,cum non sit verisimile,quod in filium suum tam graue quid dixisset?arg.su.de præscript.† cap.1.li.3. quia si filius ipsius fuisset,non potuissent viscera eius non fuisse commota super eo.su.de pręsumptio. afferte.li.1.et 23.q.4. ea vindicta. quia paternus affectus vincit omnem affectum.ut C.de curatore furiosi.l.vlt.in prin. Item potius dicto matris secundo credendum esset,quam primo,quia potius credendum esset iuramento,quam simplici assertioni:maxime cum alia præsumptio præcessit,quod de alio fuit genitus.certe omnes istas præsumptiones elidit fauor filiationis. † non † præsumpt.

d *Consobrinum*) Ergo consanguinitas præsumptiue probata dissoluit matrimoniū.itē propter cōnexitatē causæ sentētia lata pro uno præiudicat alijs.sic 3.q.6.et hoc quippe. et su.de sponsal.ex parte li.1.Io.

Cap.3 Quoniam contra.

Directa probatio[a])Triplex est negatiua;facti,iuris ,et qualitatis. negatiua iuris et potest,et debet probari ab illo,qui eam proponit.ut D. de probat. ab ea. quia semper præsumitur aliquid potius esse iuste factum, quam iniuste.negatiua qualitatis dicitur illa,vbi qualitas negatur.vt cum dicitur; iste non est idoneus,iste non est diligens,non est soluendo.et hæc similiter potest , et debet probari ab illo,qui eam proponit, vt extra. 3.de verbor.sign.dudum.et D.de legat.2. cū quidam.et l.cum pater.P.rogo.C.de inoff. testam.omnimodo.arg.contra C.de probationib.ex persona.Facti negatiua si non habet adiunctam determinationem loci , vel temporis,vel alterius rei,numquam probatur vel directe,uel indirecte.vt si aliquis dicat se numquam fuisse citatum. vt extra.3. de elect.bonæ.vel si aliquis dicat se numquā contraxisse cum aliqua. et de tali negatiua loquitur lex,quod negantis factum per rerum naturam nulla est probatio.vt 6.q. 5.actor.non obstat.extra.2.de probat.3.et extra 3.de testib.tam litteris. in fin e. quia ibi nec directe,nec indirecte probatur, sed tantum præsumptiue.si autem annexam habet determinationem,tunc indirectam habet probationē.vt extra.3.de testib.ex tenore.I p.

b *Duos viros idoneos*) Sic ergo tabellio valet testimonium duorum hominum. alibi dicitur, quod valet testimonium trium. vt 16. q. 3. P. potest. et ita plus creditur scripturæ tabellionis, quam scripturæ Epi, vel alterius iudicis. quia scripturæ iudicis non creditur, nisi habeat subscriptionem testium. vt extr. 3. de testib. c. 1. et hoc ideo est, quia cum tabellio sit iuratus, credendum est instrumento suo, ut extra. 1. de sponsalib. illud. extra. 3. de præscrip. ad audientiam. si tamen consuetudo regionis habet, quod credatur instrumentis Principum, illa seruanda est, vt extr. 3. de fide instr. c. ult. Licet autem circa iudicia credatur scripturæ solius tabellionis, tamen circa contractus nō creditur ei, nisi habeat subscriptionem testium. ut in authent. de heredib. et Falcidia. P. sancimus. Io.

c *Citationes*) Sed quare non creditur iudici, qui dicit, quod citauerit † partem, cum de hoc etiam credatur nuntio? vt extra. 1. de appel. cum parati. et extra. 3. de elect. bonæ. et D. de reb. eorum. qui sub tutela. magis. P. illud. et 65. dist. si forte. in fine. sed forte hodie soli nuntio non creditur. vel dic, quod quoad hoc creditur nuntio, vt saltim negans cogatur iurare se non esse citatum. vt extra. 3. de in integr. rest. ex litteris. Io. †citauerat

d *Dilationes*) Sed † etiam quantum spatiū contineat dilatio, ne per hoc detur occasio appellandi, vt extra. 1. de dolo. dilecti. et etiā propter hoc scribitur, vt sciatur, quādo possit puniri, vt contumax, quia non potest puniri, ut contumax, nisi post trinam citationem, vel vnam peremptoriam. vt 24. q. 3. de illicita. et infra eod. sacro. et D. de re iu. contumacia. tamen si ad primam citationē non venerit, sed postmodum in alia citatione venerit responsurus, non prius audietur, quam restituat expensas factas. vt C. de iudic. sancimus. La. †et

e *Recusationes*) Nam si reprobatur recusatio proposita, cassatur quicquid factum est post illam, sicut et post appellationem, ut extra. 2. de eo, qui mittitur in possessionem. cū sicut. in fine. Io.

f *Exceptiones*) Siquid tamen post exceptiones quamuis probabiles propositas actum est, non statim cassatur, donec de eis constet, vt extra. 1. de testib. ex parte A dæ. Io.

g *Petitiones*) Quia secundum formam petitionis est formanda sententia. vt extra. 3. de simon. licet. et si ineptam petitionem proponit, non admittatur. vt extra. 3. de confirm. examinata. Item ad hoc vtilis est præscripta forma petitionis, vt sciatur, an reus plene potuit esse instructus ex ea. ut extra. 2. de ... lat. præterea. item ad hoc, quod nisi certa sit petitio, non citabit iudex reum, ut 5. q. 2. li. primates. et 3. q. 9. iudicas. Io.

h *Responsiones*) vel taciturnitates, vt 65. dist. si forte. 54. dist. si seruus. ideo scribit responsiones, vt sciatur, an secundum † eas sit facta litis contestatio, uel quasi, ut extr. 1. de dolo et contum. prout. Io. †per

i *Interrogationes*) a iudice factas, nam partis interrogatio non auditur, sed tantum positio, quia calumniose posset petere interrogari, sed non posset calumniose ponere, cum illud teneretur probare. hoc tamen non nego, quin possit pars a parte interrogare, postquam posuit. ut 30. q. 5. iudicantem. extra. 1. de dolo. c. ult. extra. 3. de concess. præben. nō vacan. post electionem. D. de interrog. actionib. si sine. Similiter aduocati possunt interrogare. ut D. de adulterijs. si postulauerit. P. quæstioni. Io.

k *Confessiones*) Quę tamen etsi scriptę sunt, possunt reuocari, vt extra. 3. de censib. olim. dum tamen ante sententiam. vt C. de iuris, et facti ignorantia. error. sic patet, quod in spiritualib. negotijs, licet non præstetur sacramentum calumniæ, tamen præstabit sacramentum de veritate dicenda. aliter enim non crederetur confessionib. Io.

l *Instrumentorum*) Vt sciatur, quando sit obtentum. quia lite inchoata obtentum nō valeret, licet esset priuilegium. ut extra. 1. de testib. causam. Item vt sciatur, quando sit exhibitum, quia si exhiberetur, postquam est renuntiatum allegationib. omnibus, non valet, ut extra. 3. de fide instrumen. cum dilectus. Io.

m *Interlocutiones*) Licet scribi debeat interlocutoria, non tamen dicitur, quod ferenda sit in scriptis. an interlocutoria transeat in rem iudicatam, dixi su. eod. cum cessante. Io.

n *Renuntiationes*) Post renuntiationem nulla admittitur exceptio, uel allegatio. vt C. de compensat. l. vlt. arg. extra. 3. de testib. cap. 2. et extra. 3. de fide instr. cap. vlt. nisi euidens ratio moueat iudicem, ut extra. 3. de causa possess. pastoralis. Io.

o *Designando loca*) et omnes circunstantias, vt extra. 3. de testib. cum causam.

p *Et tempora*) et sic patet, quod huiusmodi instrumenta communia sunt, et cum die vtriq. parti sunt edenda, alioquin si non edantur, licite appellatur. vt C. vt lite pend. l. 2. et C. de edendo. is, apud quem. Similiter dico, quod

die,vt su.de off.del.præterea.li.2.su. de rescript.eam.li.2.et su.de dilat.præterea.li.3.et su.de rescrip.sic autem.et su.de fide instrument.ex litteris.li.2.et hoc tam in communib.instrumentis,et in rescriptis Papę.sed in priuilegijs,uel priuatis instrumentis,quæ alicuius propria sunt, non est exhibendus dies.vt su.de fide instrum. contingit. D. de edendo.l.1.P.dies.nisi aduersarius vellet probare illud falsum.vt su.de fide instru. inter. li.3.C.de contrah.stipul.optimam.

q *Negligentiam*) Si ex negligentia iudicis altera pars damnum patitur:iudex totum resarciet.vt infra eod. sacro. et C. de testib. si quando.in fine.et C. de iudic. sancimus. in fine.Io.

r *Præsumatur*) Numquid ergo correcta sunt omnia iura,quæ dicunt , quod semper præsumitur pro facto iudicis.vt extra. 2. de renunt.in præsentia.extra.3.de probat. cap. 1.extra.3.de sent.sicut. instit. de fideiust.P. vlt.2.q. 6.hoc etiam placuit.Item numquid de qualibet re præsumitur,quod sit iuste facta,donec probetur contrarium? vt D. de probat.ab ea parte.arg.extra.3.de verborũ signif.dudum.in fine. Dico , quod semper creditur sententiæ iudicis,vbi constat de processu causæ.sed si ibi dubium fuerit de processu iudicis,non est præsumendum , quod iusto ordine,nisi probetur per acta.nam victores non aliter potientur,nisi eas ostenderint iuste latas.vt in authent.de ijs,qui ingrediuntur ad appell.P. illud. sed si acta sunt perdita,probetur perditio,et sufficit. vt extra.3.de priui.cum olim.et C.de testib.publicati. Vnde si Eps denuntiat aliquem excõmunicatum,standum est sententiæ suæ , si non absit subscriptio.vt 11.q.3.curæ.si tamẽ dicit se inordinate excommunicatum, probandus esset processus debitus. vt infra de sentent.excom.sacro.sed quid si excommunicatur post appellationem,numquid est interim vitandus,quoad alia negotia? vt infra de sent.excom.per tuas.et sic potius præsumitur pro sententia iudicis,quam pro domino suo.quod credo verum, in sententia excommunionis.sed pone,quod illæ personæ appareant subscripsisse omnib. actis, numquid in tantum præsumitur pro eis, vt non posset admitti probatio in contrarium? videtur, quod nihilominus contrarium possit probari.vt extra.3.de præscript. ad audientiam.extra.2.de probat.c.1.extra.3.de procurator.c.1.quia contra publicum instrumentum admittuntur testes.C. de probat. cum precib.infra de fide instrum.cum Ioannes. nam et partes † possunt contradicere actis, vt C.de relation.l.1.C.de appel.quoniam.et 2.q.6.P.biduum.ibi ceterum verendum est etc.compertum est enim elogia ex mala fide scribi,vt D.de custod.reor.diuus.et ad idem facit extra.3.de accusat. cum dilectus. extra.3.de condic. appos.per tuas. et hoc cõcedo,si per plures,et magis idoneos probetur contrarium.Io. † testes

TIT. VII. DE TESTIBVS.

Cap.1. Cum contra.

TEstes compellere [a]) Dubitationis causa fuit,quia videbatur , quod in crimine non possit cogi testis.vt in authen.de testib . P.quoniam.sed bene potest cogi , dum tamen non agatur criminaliter.sic etiam cogitur in crimine incestus.su.de testib.cogendis ceterum.li.2.et vbi agitur de crimine in modum denuntiationis,vel inquisitionis.su. de simon.licet.li.3.vel hæc causa fuit dubitationis,quod cum clausula,testes autem,qui nominati etc.non fuerit inserta , non videtur, quod iudices possent testes cogere, cum testes non sint de iurisdictione iudicum , nec possunt extendere iurisdictionem ad illos, qui non sunt cõtenti in litteris.sed secus est, vt dicit.licet enim sola ea videantur delegata,sine quib.non potest iurisdictio exerceri* sine tali * potest exerceri:tamen et illud est delegatum,cum sit accessorium.nam omne accessorium est delegatum,licet sine illo possit exerceri.vt su.de diuortijs. de prudentia. li.2 et de officio delegati.prudentiam. lib.2. vel de hoc dubitabatur , an super criminali possint cogi testes,et dices,quod sic. nam cũ lex Iulia quasdam personas excipit,quæ nõ possunt cogi,vt 4.q.3.lege Iulia. ergo omnes alij cogi possunt.Io.

Cap.2. Albericus.

IN scriptis [a]) Nota,quod sententia matrimonij tenet,licet non sit lata in scriptis,alios etiam casus inuenies,vbi non requiritur scriptura in sententia,2.q.1.in primis.et 11.q. 1.si quis cum clerico.

b *Publicam*) Ad hanc publicationem faciendam vocandi sunt omnes,quos res tangit,et heredes eorum;et examinandi sunt testes.vt su.de testib.significauit.li.3.in eodem casu

casu loquitur illud su. de testib. in nomine. ubi autem recipiuntur propter aliquem timorem, quod moriantur, vel recedant: item non est necesse vocari aduersarium, nisi pos sit haberi copia, sed infra annum tenetur ad hoc. vt su. vt lite non contestata. quoniã frequenter. Io.

Cap. 3. Cum in tua.

OB *aliud iurauerint* [a]) Quia prius actum fuit in modum inquisitionis de consanguinitate, nunc directe agitur in modum accusationis, vnde propter diuersum modum agendi, publicatis attestationib. possunt alij testes, vel ijdem induci super eodem negotio, su. de testib. veniens. li. 3. su. de sacra unctione, cap. 2. li. 3. tamen alia ratio redditur hic in fine. Vel dic, quod aliud agitur nunc, quam prius, quia prius actum fuit ad matrimonium contrahẽdum, nunc ad disiungendum.

b *In hoc casu*) Idest in causa matrimonij. et ita patet, quod si aliqua pars probauit consanguinitatem, quod post publicatas attestationes, pars aduersa potest improbare cõsanguinitatem, vt hic, et su. de testib. series. li. 2. nec † in casu tali etiam post sententiam, illud posset fieri. cum sententia matrimonij, vel diuortij non transeat in rem iudicatam. su. de testib. sicut. li. 1. su. de senten. et re iudicata, consanguinei. li. 2. sed hoc intelligo, cũ pars aduersa protestatur se velle in continenti improbare consanguinitatem. alias, si uisis attestationib. hoc proponeret, presumi posset subornatio. quia et si matrimonium sit res fauorabilis, tamen maiori cautela in maiorib. vtendum est. vt 7. q. 2. c. vlt. et circa maiora periculum vertitur. 42. dist. quiescamus. Io.

† et

Cap. 4. Constitutis.

SUam *potentiam* [a]) Casum istum habes su. de presumpt. peruenit. li. 2. et su. de testib. intimauit. li. 1.

b *Non teneri*) Et ita iuramentum tale ipso iure nullum est, quia etsi possit seruari sine interitu salutis aeternae, et ideo seruandum videtur, tum quia expedit peccatã nocentiũ nota esse, D. de iniurijs. eum qui. quia occultare veritatem in iudicio peccatum mortale est. 11. q. 3. quisquis metu. vnde est illicitum. et sic patet hic, quod iuramentum temerarium non repellit aliquem a testimonio. sic nec ab electione, vt su. de elect. cum T. li. 2. Ioan.

c *Non videtur*) Licet praesumatur, quod istud sit de voluntate E. p. tamen hanc praesumptionem potest elidere, si vult, vt infra de homic. Petrus. li. eod. et. 1. q. 4. quia presumatus.

Cap. 5. Constitutis.

TEstificata *didicerit* [a]) Et ita in causa matrimoniali post publicatas attestationes, non admittuntur testes, cum agitur de processu causae matrimonialis. Secus si ageretur de consanguinitate vel probanda, vel improbanda, vel alio impedimento. Sed nũquid iudices isti ex suo officio debebant inquirere de processu prioris iudicis? vt 2. q. 1. in primis. sic ipsi tunc si volebant admittebantur ad improbãdum eorum processum: hodie tamen non cogitur aliquis improbare processum iudicis. vt su. de probat. quoniã. li. eod.

b *Prius induxit*) Nũquid ergo ijdem testes saepius possunt induci, quousq. sint attestationes publicatae? ita videtur hic, et su. eod. cum causam. li. 3. videtur tamen non procedere * an velit eundem, testem recipi denuo, an ex predictis attestationib. procedi, vt C. de testib. l. vlt. Quod cõcedo, quod nũquam idem testis denuo potest induci, nisi ex causa; vt si tũc forte nõ habuerit omnia in memoria, vt in auth. eod. P. quoniã, nec multi †. D. de quaestionib. repeti. alias tãquã suspectus repellitur. vt 4. q. 3. productio. † non nulli

Cap. 6. Licet ex.

FVerit *institutum* [a]) Vt 35. q. 6. de parẽtela.

b *Deponere non valuerint*) Vt D. de gradib. nõ facile.

c *De auditu*) Nisi sint graues personae, vt statim sequitur.

d *Graues extiterint*) Non intellige graues appellari illos, qui in dignitate sunt constituti, cum aliud sit grauitas, quã dignitas. ut 4. q. 3. Patem in criminali. in 2. lege. sed graues dicũtur, qui nõ sunt leues, sicut meritus dicitur, qui nõ demeruit, ut D. de legat. 2. cũ pater. P. rogo. ext. 3. de scrutinio. cap. 1. vel graues hic appellantur seniores, ad quos tamẽ vltimo recurritur deficiente parẽtela vt 35. q. 6. cap. 1. et senib. indubio maior fides

adhi-

adhibetur, ut D. de fide instrum. l. vlt.

e *Et ante litem motam*) Quæri enim debet, quando, et a quo didicerunt, vt ext. 1. de con san. et affinit. ex litteris.

f *Suis*) Sic patet, quod nec hodie recipiuntur testimonia de auditu, nisi a seniorib. audierint, et forte nō ab extraneis, sed a suis.

g *Non vtiq. vno*) Quia simille ab vno audiuissent, omnes pro vno reputantur, vt 1. q. 1. cito. et D. de cōdi. et de monstr. cui fundus. sed quid si illi duo audiuerunt a plurib. et illi plures audiuerunt ab uno? nec tunc valet. secūdum hoc uidetur, quod iudex ascendet in quęstionib. talib. vsq. ad primumm principiū. quia licet primi audiuissent a plurib. et illi similiter audiuissent a plurib. potest † tamen esse, quod illi tertij audiuerint ab uno; et sic omnium testimonium non valeret. sed hæc quæstio nō procedit ex eo, quod dixi, quod tantum a seniorib. suis debēt testes didicisse, et si vellet testari de eo, quod audiuit a quibusdam alijs, locum haberet obiectio. Item et si centum essent testes, et quilibet audiuit ab alio, quam alter, testimoniū non valeret, nisi quilibet ad minus a duob. audiuerit, vt hic dicitur. quod mirum videtur, cum tamē illorum testimonio crederetur, vel intelligas coniunctim, quod hic dicitur, ut scilicet non sufficiat, quod plures testes audierunt ab vno, sed ad minus a duobus. Arg. contra ista infra qui matrimon. accusare poss. cum in tua. Ioan.

h *Auctores*) Argum. quod infamia non inducit purgationē, quæ ab inimico auctore, vel aliquo leui processit. vt 11. q. 3. in cūctis.

i *Actus legitimi*) Vt ext. 3. de excessib. prælator. inter.

k *Iuramento firmantes*) Su. de testib. quotiē. lib. 1.

l *Vel demonstratione*) Nō enim interest †, an proprio nomine, an demonstratione, vel circumlocutione res exprimatur, vt D. si certum pet. certum.

m *Singulos gradus*) Numquid ergo tenetur probare de stipite? non credo, quia de hoc nō inuenimus cautum, sed tantum de laterib. vt ext. 2. de testib. series. et canō ponit ipsos fratres pro stipite. vt 35. q. 5. cap. 1. sufficit ergo probari de fratrib. vt infra de consanguinitate, et affini. tua. sed quid si testes bene probant de vno latere, et alij testes probāt de alio latere, nūquid probata est cōsanguinitas? dicūt quidā, quod nō. quia nec isti probant cōsanguinitatem, nec illi. sed certe, qui hoc dicunt, cæci sunt, quia si probaui † de Martino, quod sit filius Ioannis, per consequēs probaui, † quod Ioānes est pater Martini. Item si alij testes probant, quod Berta est filia Ioannis, per consequens est probatū, quod Ioannes est pater Bertæ. Cum ergo iudici constet, quod Ioannes est pater Martini: item et constat ei, quod est pater Bertæ: ergo cōstat ei, quod Martinus, et Berta sunt frater, et soror. et ita probata est consanguinitas illorum, † quod concedo: et ita nō semper requiritur, quod testes ab vtroq. latere notam faciant † consanguinitatem. Item si volo improbare consanguinitatem, non est necesse, quod omnes gradus improbē; sed sufficit vnum gradum improbare. vt ext. 2. de testib. series. Io.

n *Vno prædictorum*) Siue propinquo, siue remoto.

† *possess* † *refert* † *probas* † *probas* † *eorū* † *habeant*

TIT. VIII. DE FIDE INSTRVMENT.

Cap. vni. Cum Ioannes.

PEndebat a) Quia de prędictis nonis capitulis iudex appellationis cognoscere nō posset, sed de his, quæ pēdent ex veterib. vt C. de tēpor. appellationum per hanc. et ex hoc patet, quod licet coram iudice, a quo appellauit, vnam causam proposuit: tamē corā iudice appellationis aliam potest adicere, vt su. de appel. constitutus. in fine. D. de appellat. scio. et instrumēta, et probationes prius omissas, vt in lege illa, per hanc.

b *Contractus initus*) Ab initio, cum primo cōtractus fuerit initus.

c *Secundum legitimas*) Vt C. de fide instrum. in exercendis.

d *Quodlibet instrumētum*) Et ita patet, quod contra instrumentum. quantum cumq. publicū admittūtur testes, vt hic, et su. de pręscript. ad audientiam. li. 3. et C. de probat. cū precibus. Si quæris, quot testes præiudicent instrumēto; dico, quod quattuor, vel quinq. ad minus, quia auctoritas tabellionis valet duos testes, vt hic dicitur, et su. de probat. quoniam. li. eo. et ipsum instrumētum ualet duos testes, quia parem vim habet probatio testium, et instrumenti, vt hic dicitur, et C. de fide instrum. in exercendis. sic ergo ipsum instrumētū valet tres testes ad minus. oportet ergo, quod ad minus per quattuor testes improbetur. In duob. autem casib. testes non admittuntur cōtra instrumentum. ut

vt in inuentario publico confecto, vt C. arbitrium tutelę, l.vlt.et in confessione mulieris,quæ confitetur se recepisse pecuniā per intercessionē, vt C.ad Velleianū. antiquæ. et alij distingunt,an factum sit remotum ab huiusmodi † memoria,vel non,ut plene notaui 4.q.3.

† humana fere-ss.

e *Nec cancellatum*) Hæc verba habes C.de edicto D.Hadr.tollen.l.vlt.

f *In modum exceptionis*) Verum non videbatur pro ipso sententiādum,su.de ordin.cogn. cum dilectus.

g *De certo*) Propter quod videbatur nō valere,su.de fide instrum.inter.li.3.D.de edendo.l.1.P.editiones.

h *Postquam*) Sic patet,quod iudex post apertas attestationes,potest interrogare partes,vt D. de interrog.actionib. ubicumq. sic dico, quod iudex ex suo officio potest post apertas attestationes quęrere aliquid a teste,si deminute aliquid dixit,quia quibuslibet modis potest inquirere veritatē,ne aliquid prætermissum remaneat, vt 30.q.5.iudicātem. sed tamen ad petitionem partis illud nō debet facere, vt su.de probat. c.2. li.3. De hac materia dixi 30.q.5.iudicantem.sed nūquid audiēda est, si vellet aliquid proponere publicatis attestationibus? sic,super nouo articulo,sicut et posset super illo inducere testes.

i *Huiusmodi exceptio*) Videtur ergo,quod exceptio omissa ante sententiam,possit obici post sententiam,sic su.de priuileg. cū olim. li.3.sed contra su.de sent.et re iud.inter.li.3. et 3.q.6.P. exceptio.Respon. quod licet in modū exceptionis nō possit obici quasi omissum,potest tamen in modum accusationis.sic su.de compensat.quod in diem.et su. de appell.constitutus.li.3.lo.

TIT.VIIII.DE IVREIVRANDO.

Cap.1.Cum contingat.

LEgitimas sanctiones a) vt D.de fund. dotali.lex Iulia.

b *Seruare*) Quid est ergo,quod dicit vtriusq. iuris regula,quod contra leges fit, pro infecto habendū est?ut 10.dist.vides.C.de legib. nō dubium. et su.de fide instrum.inter.li.3. Item cum talis contractus a iure sit damnatus, vt D.de fundo dotali.lex Iulia. C.ad Velleianum.auhent.siue a me.qualiter præstat iuramentum ipsi robur,cum iuramentū nō sit vinculum iniquitatis, vt 22.q 4.inter. Neq.enim illud solum sufficit,quod sine interitu potest seruari.quia illud fallit in testamentarijs iuramentis.su. de iureiur.licut.lib.2.et su.de test.lib.constitutus.lib.eod. et su.eod. tua.li.3.Item qui iurat se exheredaturum aliquem,illud potest seruare sine interitu,et tamē nō tenetur illud seruare. su.eod.Quintauallis.Item fallit infra de pignorib. significāte. item cum quis iurat,quod faciet aliquē heredem:hoc iuramentum non tenet;et tamen illud licite potest seruari,vt D. de verbor.oblig.stipulatio hoc modo. Item si iurauit se soluturum pecuniam spe futuræ numerationis, vt C.de nō numerata pecunia. indubitati.Item ubi iurat aliquis, quod est inhonestum , vel tendit ad inhonestatem, vel quod est incomodum;licet possit seruare,nec tamen ad hoc tenetur,su.de iureiurādo.quemadmodum. D. de legat.primo, si quis inquilinus.P.vlt. vel vbi quid inmoderatum præcipitur.D.de operis libert.l. si libertus.vel ubi libertas testandi aufertur. D. de legat.3.si quis. vel vbi onerāt libertatem. D.quarum rerum actio nō detur.l.1.P.quæ onerandæ.Item cum ei nō seruatur fides,vt infra.c.prox. Item cū seruus ante manumissionem iurat præstare operas, vt D.de manumiss.testam.seruum testamento.Item cū per iuramentum inducitur alicui perpetua viduitas,vt D.de iure patron.adigere.in omnib.his non tenet iuramentum,licet possit seruari sine interitu.Ad hoc dic, quod lex considerat,quid utile sit,et honestum corporis;nā expedit mulierib.dotes saluas esse,vt inueniāt aliquem,cui nubere possint,vt D. soluto matrim.l.1. sed canon considerat utilitatem animę.vel dic,quod tunc præiudicat ei iuramentū:quando aliunde potest cōsuli mulieri.ut.dicitur in illa auth.siue a me.

c *Si fuerit*) Ergo iuramentū per uim,vel metum præstitum, non est seruandum. Quid iuris sit de hoc,dixi 15.q.6.auctoritatem.

d *Cum in alterius*) dictorum filiorum.

Cap.2.Sicut,et infra.

INiuste a) Illud autem spectat ad iudicium ecclesię.su.de foro compet.super.li. eod.

b *Restituat*) Si enim in iusto bello occupasset res eius,ipsarum facta esset sua,vt 23.q.5.dicat.

c *Eum non ligat* Quia iuramentum non seruātū nō est seruandum,su.de iureiur.li.1.peruenit.argum.contra.33.q.5.quod Deo.

Cap.3.Nimis de.

NIhil tēporale a) Si enim tēporalia possidētur a laicis,in his sūt minores eis,vt ext.

3. de maior. et obed. solitæ. et 18. dist. si Eps.

TIT. X DE PRAESCRIPTIONIB.

Cap. 1. Significauit.

Præscriptionem a) In procuratione, quę debetur ratione uisitationis, nõ præscribitur, vt hic. su. de maior. et obed. cum ex officij. sed in alijs procurationib. quæ debentur ratione consuetudinis, bene pręscribitur. de quibus loquitur 18. q. 2. seruitia. vel quæ debentur ex prima constitutione, de quib. dicitur 18. dist. Eleutherius. et generaliter in nullo, quod spectet ad obedientiam. præscribere videtur, vt su. de præscr. cum non liceat. su. de transact. præterea. li. 2. sed in his, quæ nõ pure spectant ad obedientiam, sed potius ad parochialia iura, bene præscribitur, vt su. eod. de quarta. li. 1. et quod hic dicitur, intellige, nisi quis præscripierit libertatem, nam tunc præscribit contra obedientiam, et alia iura libertatis. su. de priuileg. cum olim. vel si medio tempore fuit obediens; tunc præscriptum est contra obedientiam prioris. et in hoc casu magis ipse præscribetur, quam præscribat, vt su. de præscript. cum ex officij. et su. de priuil. cum olim. li. 3.

Cap. 2. Intellecto.

Causas matrimoniales a) Quid iuris de hoc sit, habes infra de excessib. pręl. accedentib.

b Oppressionib.) paruulor. in lectis parentum.

c Pœnitentias) Sollemnes, sed priuatas pęnitentias possunt simplices sacerdotes iniungere. vt 50. dist. in capite. vel isti Abbates non habebant populum.

d Remissiones etiam) In dedicationibus ecclesiarum.

e Requisito) sup. de capellis monachor. in ecclesijs li. 1.

f Interdicto) Quod solus Eps potest, su. de ijs, quę fiunt a maior. par. cap. quæ fuit.

g Expressa) priuilegium amplius non extẽditur, quam verba priuilegij sonant. su. de priuileg. c. vlt. li. 1.

h Concessionem sc. Ap.) In his omnib. quæ prę missa sunt. nam in quibusdam possunt se tueri alio iure, vt infra de excess. pręl. accedentib.

i Se habere) Supple in omnib. prædictis. vel dic, quod licet consuetudine se non possunt tueri, possunt tamen se tueri præscriptione, ut su. de pręscript. auditis. li. 3.

k Fore vsis) Nõ enim sufficit habere priuilegium, nisi sit vsus ipso iure. D. de nundinis. l. 1. su. de priuileg. si de terra. et C. de pręscript. 30. annor. sicut in rem. lo.

Cap. 3. Quoniam omne.

Bona fide a) Argum. contra ext. 1. de iure patronat. cura. et ext. 2. de præscript. significauit. sed ibi bona fide possedit, licet minus iusto titulo; et ad præscriptionem sufficit qualiscumq. titulus, licet minus iustus, ut ext. 2. de emptio. peruenit. et ext. 3. de cõsuetu. l. c. vlt. item contra ext. 1. de præscr. de quarta. sed ibi scientia Epi induxit tacitum consensum. et ille consensus fuit ei titulus. Item fidem potuit habere bonam, si ponas ipsum successisse alteri. Dicitur autem quis bonæ fidei, licet erret in facto, vt D. de uerbor. signif. bonæ fidei. Idem videtur, si erret in iure, vt ext. 1. de iure patr. cura. et D. de petitio. hered. sed et si. P. scire. licet in usucapione non prosit iuris ignorantia, vt D. de usucapionib. numquam. et licet hic non fiat mentio de titulo: tamen et titulus requiritur, vel verus, vel præsumptus. vt ext. 3. de præscript. si diligenti. quia ex solo tempore non inducitur obligatio; cum nec tollatur solo tempore. vt D. de actionib. et obligation. obligationum fere. Vnde nõ sufficit allegare cursum temporis, nisi alleget titulum, et fidem; et probato tempore præsumendum est de titulo, et fide; alio enim modo non cogitur probare titulũ. Sed quid si aduersarius vellet probare ipsum nullo titulo habuisse, sed potius per violentiam? Videtur, quod debeat audiri, ex quo vult probare originem possessionis vitiosam, vt notatur C. de pignorat. actione. ne creditores. et C. de pręscript. 30. annor. malæ fidei. et C. de distract. pign. et si. et 16. q. 3. si sacerdotes. et cap. seq. et c. licet. et c. prima in fine. et 93. dist. illud. et C. de præscrip. 30. annor. si quis emptionis. arg. cõtra, quia quadragenalis pręscriptio omnẽ actionem excludit, vt ext. 1. de præsc. ad aures. et C. de præscr. longi tempor. l. vlt. in fine. Solutio. ad hoc dico, quod licet talis in initio non habuit titulũ; tamen postea incipit habere per tacitũ cõsensum actoris. vnde nullã exceptionẽ ius admittit, quia præscriptũ est cõtra actionẽ. tamen videtur satis dicẽdũ ex hac constitutione, cũ quis vult probare defectũ fidei, et tituli, quod ad-

admittendus sit. sed numquid tenetur quis probare titulum? Videtur, quod sic, vt ext. 1.de præscript.licet.ext.3. eodem si diligenti. Respondeo,cum † præsumitur cõtra aliquẽ, non sufficit allegare titulum, nisi et probet, alias sufficit probare tempus, vt præsumatur titulus.sed contra infra de decimis. dudũ.Ioan

† vbi

b *Quã ciuilis*)Si quçris,quo modo Papa possit aliquid statuere de præscriptione laicor. dico,quod ratione peccati,quia omnis causa ratione peccati ad ecclesiam spectat, vt extra.3.de iudic.nouit. Sed nũquid interrumpentur præscriptiones iã inchoatæ ante hãc constitutionem,vel numquid tuti erũt præscriptione illi, qui ante hãc cõstitutionẽ præscripserunt? sic.quia cõstitutio nec ad præterita,nec ad ea,quæ adhuc pẽdent,extẽditur, nisi hoc nominatim dicatur,vt C.de leg. leges.Itẽ quid si prælatus habet læsam cõsciẽtiã alicuius rei,quã possidet,sed ecclesia habet bonam fidem, numquid teneretur rem deserere? Resp.non.sed significabit illi, cuius res est,vt eam petat.nec in hoc facit fraudem,vt D.de negot.gestis. at qui natura. P. cum me absente.et D.mandati.Quintus.Ioan.

c *In nulla temporis parte*) scilicet ipsius præscriptionis.Si.n. post præscriptionẽ sciuit, quod res sit † aliena, non ideo dicitur tunc mala fide possidere, nec habere conscientiã rei alienæ;nisi ita velis intelligere,idest rei, quæ fuit aliena,modo nõ est aliena.sed quid si tempore præscriptionis habuerit consciẽtiam læsam;sed postea per dicta aliquorũ † iterum incipit habere non læsam;numquid per hoc est interrupta præscriptio?non.quia illa conscientia fuit erronea : tamẽ si habet erroneam conscientiam, oportet, vt deponat errorem.ut ext.3.de simon.c.vlt. Item quid si dubitat,an res sit sua,et iustã habeat causam dubitationis? aut reddet † rem in hoc casu,aut retinere potest eam licite? Dico,quod in dubio licite vtitur fructib. quia quantum ad fructus percipiẽdos dicitur bonæ fidei possessor,licet dubitet de iure suo, vt D.de usuris,qui scit.P.bonæ.sed nũquid hoc casu præscribit? potest dici,quod sic. Quia licet habet cõscientiam dubiam, non tamen læsam;nec habet conscientiam rei alienæ , inquirere tamen tenetur ab alijs de re illa,vt sic perueniat ad veritatem.Io.

† fuit

† aliorum

† reddat

TIT.XI.DE SENTENT. ET RE IVDICATA.

Cap.1.Cum te.

[N *famia*[a])Nam accusatio iniuriarum infamat,siue ciuiliter,siue criminaliter agatur, D.de his,qui notã.infamia.athletas.P.vlt.si quis autem famosa actione te conueniat, si uis euitare infamiam,constitue tunc procuratorem,vt D.de his ,qui notantur inf.furti.

b *Vel minima*)Quia non omnia talia verba pro iniuria sunt habenda,vt si ex repentino animo dixerit.2.q.3. siquis iratus.de pænit. dist.1.quidquid.Itẽ et illud requiritur, quod sit contra bonos mores, vt D.de iniurijs. itẽ apud.P. meminisse.

c *Non notari*)et ita iudex ecclesiasticus restituit aliquem famæ.su.de simonia ex diligenti.15.q.6.auctoritatem.Io.

Cap.2.Ad probandum.

AD *probandum*[a]) Hoc capitulũ de eadẽ materia loquitur, vt su.de rescript. dilect.li.3.

b *Inmodatus*)A Metropolitano,nõ tamẽ ab Epo suo,et ita retractatur sentẽtia,si detegitur inpedimentum per sententiam. sic su.8. dist.veritate.29.q.2,siquis ingenuus.et est cõtra id generale, quod est.3.q. 7.P. tria.in princ.su. de iure patr. consultationib. C. de testam.l.1.et 1.q.1.siquis a simoniacis.sed adhuc aliud videtur hic esse incõueniens,quod si retractatur sententia , quoad vnum iudicem; retractetur etiam, quoad alios.sic su. de offic. deleg.cum super. li.3. argum. contra su.de rescrip.suf.itatus.li.2.D.quod falso tutore.l.1.P.primo.D.de arbitris, Pedius. in fine,et l.sequenti.et ita per rationem huius decretalis videtur,quod etiam retractanda sit sententia iudicis, qui communicauit excommunicato,et facit ad id,su.de elect.illam.li.eo.

c *In personam*)Habes hic,quod exceptio impropria,si fuit omissa ante sentẽtiam, potest adhuc obici post sententiam,argum.81.dist. eum,quẽ * su.8.dist. quæ contra.nã post cõsecrationem obicitur.su.de elect.in causis.li. 3.et su.de accusation. veniens.li.3. sed contra 8.q.2.dilectissimi.su.de testib. ad hoc.su. de qualit.ordin. accepimus.li.eod. Respondeo, quod exceptionem omissam in causa principali, possunt obicere in causa appellationis, aliter non. supra de fide instrument. cap. 1. li. eodem et C. de temporib.

 ap-

appellationum. per hãc. vel dic, quod prius fuit hic exceptio proposita, sed iudices ea omissa processerunt ad sententiam, nõ tamẽ ea reprobata; tunc enim non posset plus ea obiici. su. de sent. et re iud. inter. li. 3.

d *In expensis*) sic su. de rescript. cap. dilecta. li. 3. Io.

Cap. 3. Cum in præsentia.

NOn solum noluit[a]) Quia tuebatur se appellatione sua, ut. intra sequitur.

b *Causa rei seruandæ*) sed † mittere volebat tã tum causa rei seruandę, ad quid opus erat testibus: cum sola contestatio sufficisset? forte ideo, quia nõ statim propter cõtumeliã † partis aduersæ fit missio in possessionem, nisi statim alio modo sit cognitum de negotio. vt su. vt lite non cont. quoniam, in fine. Io.

† *si, forte*

† *contumaciã, malo.*

d *Commissa*) Tamẽ hæc causa fuit cõmissa, quod Eps nolebat confirmare eius electionem; et occasione huius mandati fuerũt vocati contradictores omnes. quia etsi nõ fiat mentio de ipsis in litteris: tamen omnes illi, quos res tãgit vocandi sunt. su. qui matrim. accus. possunt. ex litteris. lib. 1. D. de re iud. de vno quoq. et l. sæpe. 65. dist. si forte. vt 8. q. 1. licere. su. de elect. dudum li. 3. Item quia Eps non fuit accusatus, de quo principaliter mandatum receperunt; cassatur id, quod factum est, sic su. de rescript. cum dilecta. sed si Eps esset uocatus, et nõ monachi, quorum interest; tenet sententia lata contra Epm. su. de sent. et re iudic. cũ super. lib. 1. præiudicatur tamen illi, qui scit causam agi, cuius defensio ad ipsum principaliter spectat. su. de parochijs. coram, li. 3. su. de re iudic. sæpe. Io.

TIT. XII. DE APPELLATIONIB.

Cap. 1. Oblatæ.

BIennium[a]) vt su. eod. cum sit Romana. li. 1.

b *Prouocante*) vt su. eod. personas. argum. cõtra su. de matrim. contra interdict. eccles. cõtracto. ex literis. li. 1.

c *Prorogari*) nisi ex causa, vt su. de appel. exratione. li. 1. sed tamen illud non est prorogare, licet parcatur ei, qui non prosequitur infra tempus legitimum.

d *Vel appellans*) Hoc tamẽ de appellato dicitur, qui nõ possit præuenire terminum legalem, nisi secundum quod hic dicitur, et 2. q. 6. appellatore. De hoc non est dubium, quin terminum statutum ab homine neutra pars potest præuẽnire, vt su. eod. sæpe. li. 3. su. eod. significauerunt. li. 1. sed numquid appellans potest præuenire terminum legalem? uidetur, quod sic. tamen ne calumniose pręcurrat victorẽ, ut primo, dicitur; satis potest dici, quod utraq. pars potest præuenire terminum legalem, et exequi causam appellationis, quandocumq. voluerit infra annũ, vt hic videtur; dum tamen neutra pars nitatur pręuenire alteram, vt hic ostenditur, et C. de tẽpor. appell. l. nemo. et l. vlt. P. in his. non obstat 2. q. 6. appellatore, quia ibi non dicitur, quod debeat victor expectare usq. ad finem anni; sed quod licet ei espectare tantum. Item et hoc scias, quod infra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec vltra potest procedi, vt. 2. q. 6. ei. P. 2. C. de tempor. appel. nemo.

e *Non præcurrat*) sic 16. q. 3. placuit. et D. ad Tertullianum. l. 2. P. si mater.

f *Prosequi*) etiam absente aduersa parte potest expediri causa appellationis, ut hic patet, et 2. q. 6. appellatore. et su. de sent. et re iudic. cum Bertoldus. et C. de tempori. ordin. l. ult. P. 1.

g *Periculum imminere*) sic supra, ut lite nõ cõtest. quoniam. arg. contra su. de appellat. constitutus. li. 3. † Io. † li. 1.

h *Non derogatur priorib.*) Sed si iudici nõ liquet de causa: tũc cõstituat præsentẽ possessorem. nec audietur aduersarius, nisi de proprietate, vt C. quo modo, et quando. cõsentaneum. et est idem tunc, ac si lis esset, quasi contestata. vt su. vt lite non contest. quoniã, sed si possessor sit præsens, et actor abest, tunc siue lis sit contestata, siue non; potest tamen diffinitiuam ferre sententiam, si constat de causa, su. qui filij sunt legitimi. omni. et argum: su. de restit. spoliat. audita. lib. 1. et C. quomodo, et quando iudex. authen. qui semel. sed si nõ liquet de causa, absoluat reũ ab obseruatione iudicij. nec obstat, si dicatur, quod actore non probante semper reus debeat obtinere, ut 6. q. vlt. actor. quia illa regula locum habet, cũ ambo sunt præsentes. Item patet hic, quod iudex appellationis potest procedere altera parte absente, vt 2. q. 6. sign. † et su. de sent. et re iud. cũ Bertoldus. et C. de tempor. appell. l. vlt. et su. de appell. sæpe. lib. 3. Io. † *si qui fortis,*

Cap. 2. Per tuas.

Lique

Liquebit[a]) Hoc intellige, dū tamē priores fecerint mētionem appellationis factę, vt su. de rescrip. accepta. li. 2. su. de confir. bonę. li. 2.

Cap. 3. Vt debitus.

ANte sententiam[a]) Cum hodie idem iuris sit in omnib. iudicib. patet, quod hodie non habet locum illa decretalis, super quæstionum. quantum ad potestatē appellādi, sed in hoc bene tenet; vt si deleget totā causam, non appelletur ad ipsum. secus si deleget partem, vt tūc appelletur ad ipsum in casu, in quo licet appellari. sed quęro, quid hodie prosit scribere remota appellatione? Dico, quod etiam tunc post sentētiā prohibetur, nisi habeat causam probabilem appellandi. sed si nō esset remota appellatio semper posset appellare post sententiā, nisi euidēs esset ipsum frustatorie appellare. vel dic, quod si remota esset appellatio, non potest appellari, nisi in casib. expressis a iure; in quib. appellatur remota appellatione, vt ext. 3. de appel. pastoralis. sed si nō est remota; tūc semper appellatur, quotiens habeat probabilē causam, quasi foret probata * et cū. † quia licet. * casus sunt a iure expresi, in quib. appellatur remota appellatione, vt potes ponere exēpla ext. 1. de appel. postremo. ext. 1. de dolo, dilecti. ext. 1. de restit. spoliat. ex conquestione. ext. 3. de appel. significantib. ext. 3. de appel. ex parte. 2. q. 6. non solent. C. de Episcopali audientia, l. 2. C. vt lite pēd. l. 2. D. de minorib. ait Prætor. P. permittitur. C. de appel. si quis. et generaliter vbicumq. sententia manifestam continet iniquitatē, vt ext. 1. de off. del. sane. et licet nō omnes casus in iure poterant enumerari, et exprimi: de similibus ad similia procedemus. 20. d. ff. de libellis. D. de legib. nō possunt. appelletur ergo ex illa generali clausula, si qua mihi iusta causa uidebitur. arg. D. ex quib. causis maiores. l. 1. alias iniquissimum esset, quod si pars euidenter cōuictus, nisi qui habet probabilem causam, non audietur appellans, nisi ille casus esset expressus in iure. si ergo ius diceret, quod remotio appellationis facta ab homine, tamen spectet ad appellationes expressas in iure: sed vbi ius remouet appellationē, ibi potest appellari, etiam in non expresis, vt ita mitius agat ius, quam minister iuris. secundum hoc illa decretalis, super questionū. nullam recipit correctionem. quia si delegatus delegat alij, laxior est data potestas appellandi, quā prius fuerat. quia prius non poterat appellari, nisi in casibus expressis, sed a delegato appellatur etiam in probabilib. causis. Item quæro, si remotio appellationis hodie extendatur ad incidentes quæstiones; cum generaliter ante sententiam non appelletur. Videtur, quod non; quia et si expresse in hibetur appellatio, bene appellatur ab incidēti, vt ext. 1. de appellat. super eo. Ergo multo potius, vbi expresse non inhibetur. Ad hoc dico, quod hodie solum ius in hibet fortius appellationem, quam olim expressa remotio. et est ratio, quia olim contra ius erat, quod ali cui inhiberetur beneficium appellationis: et cum esset contra ius, non debuit trahi ad consequentiam. et sic non debuit trahi ad incidentes quæstiones: sed hodie ipsum ius remouet appellationem, vnde generaliter remouet.

b Nō obstante si dicat) idest, si alleget hoc tātum, et non probet. et est simile ext. 1. de appel. super eo. in fine. alias enim multiplex videtur sequi inconueniens; quia cum aliquis in propria persona possit adire sedem Romanam, vt interim non deferatur querella contra ipsum, quare non posset per nūtium; cū illud dicar facere, quod per alium facio, vt ext. 1. de sent. excom. mulieres. maxime si sint tales personæ, quæ per se non consueuerint ire ad curiam, sed per nuntios, vt ecclesia, vel princeps aliquis. et quod missio nuntij excuset, habēs ext. 2. de appel. ad hoc. ext. 3. de off. del. c. 1. Præterea ex hac constitutione datur occasio malignandi, nā quam cito aliquis senserit aduersarium suū redijsse de curia, vel nuntiū illius impetrasse litteras, statim pręueniet ipsum cōquerendo, de ipso coram ordinario iudice. sed certe ratio huius statuti euidens est, hęc scilicet, ne quis sine causa declinet examen ordinarij iudicis. voluit enim dominus Papa, quod debitus honor deferretur iudicib. vnde sicut nō potest declinari iudiciū eius per appellationē, sic nec per missionē nuntij. immo magis videtur ex hac constitutione dicēdū, quod si quis per litteras conuenit aduersarium coram delegato, vt ille possit excipere, quod causa non est translata a potestate ordinarij: cum enim per expressam appellationē non posset ab eo transferri, nisi causa probabili exposita, vt hic dicitur; multo minus per simplicem querellam, quia et alias transfert appellatio iudicium, vbi non transfert

querella. vt 9.q.3. cōquestus,cum enim hodie leges,et canones in hoc articulo sint cōformes; et secundum leges non transfertur ad principē iurisdictio ab ordinario sine appellatione,vt in auth.de mand.Princ.P. sit
† c.1. tibi.et ext.1.de appel.c.vlt. †et in auth. collat.9.vt differentes iudices.P.penult.et vlt. ergo et secundum canones.secundum hoc correctum erit illud,ext.1. de off.leg.cum non. vbi etiam ad legatum transfertur per simplicem querellam, et 11.q.1.quicumq. Preterea cum per secundum rescriptum nō tollatur iurisdictio delegata, nisi de ipso fiat
† fortius mentio; multo potius † non tollitur ordinaria,nisi de ipsa fiat mentio:facilius enim tollitur extraordinaria,quam ordinaria iurisdictio. vt 3.q.3.P.spatium.ver. quod fieri.si tamen vis dicere,quod per secundum rescriptum potest præueniri ordinaria iurisdictio non inchoata, quemadmodum et delegata: non reprobo,licet ordinaria sit potior. et est argum.ad hoc ext.1.de restit.spol.audita. in fine.et si quæras,quare secundum hoc non sit necessarium facere mentionem ordinarię iurisdictionis,sicut et delegatę? dico,quod vtriusq.facienda est mētio,si est coepta. Ideo autem consueuit fieri mētio delegatæ,et nō ordinariæ; quia ordinaria de iure generali habetur. Vnde per speciale rescriptum tolli tur,quantum ad certam speciem, licet non fiat de ea mentio. sed ubi vtraq.iurisdictio de iure speciali habetur, secus est,vt ext.3. de rescript.pastoralis.vel dicatur,quod eo ipso,quod Papa alijs scienter committit causam,videtur transtulisse iurisdictionem ab ordinario,vt ext.de off.ordinarij.pastoralis. Itē videtur hic corrigi id, quod legitur ext. 3.de rescript. plerumq.vt usq. ad annū non possunt præueniri litteræ alicuius.quod potest concedi,vt statim possit quis alium pręuenire habentem priores litteras,dum tamē prius potuit habere copiam iudicis.ut ext. 1.de rescript.si autem. et hoc intelligo,quando aduersarius non præuenit diligentiam alterius,vt .16.q.3.placuit.et su.eod.oblatę.Si quæras,vsq.ad quātum tempus dicatur negligens;dico,quod vsq.eo dū potuit haberę copiam iudicis. vt D.de vacationib.et excusatio.munerum. Theopompus.et satis uidetur moderandum esse tempus usq. ad tres menses. arg.ext. 2. de rescript.ex parte.vel
† vel usq.ad vnum mensem .vt 1.q.1.constat. et † intellige,quando secundus exhibet suas litteras,postquam prior composuit sarcinulas
† enim suas,alias ei † nō noceret alterius festinatio, ut D.ex quib. causis maiores, ab host.ib.P. vlt.et l.sequ.Sed quid si ad appellationem† † postulationi alterius impetratæ sunt litteræ altero præsente,vel eius procuratore ? in eo casu ille, qui sciuit, et præsens fuit, non potest præuenire alterum;nam punitur, vt cōtumax, vt ext.3.de appel.sæpe.et esset tunc idem,ac si litterę essent impetratę de cōnsensu partium:quæ similiter non possent † præueniri,vt ext.1. de rescript.ceterum.eodem modo videtur,quod si aliquis sciente aduersario mittit nuntium,vel impetrat litteras; si postmodum velit ipsum † conuenire coram ordinario,cum sciat ipsum habere litteras, non potest ratione iam dicta,et est argumētum ad hoc ext.2.† de appel.ad hæc †. Ioan. † possum † enim † 3. † ad hoc.

c *Ex rationabili causa*) Hic euidenter patet, quod semper causa appellationis proponenda est,si tamen non præponeretur causa, et postmodū corā iudice appellationis probaret se iuste appellasse;bene cassaretur,quod factū est post talem appellationē, vt ext. 3.vt lite non contest.accedens. Sed quare dicitur causa appellationis, cū ab ea posit recedi,et coram iudice appellationis non tenetur prosequi eam;sed aliam potest proponere,vt D.de appel. scio.in fine.et.argum.ext. 3.de appel.constitutus.in fine.Resp.ideo, ut sciatur.an ei sit deferēdum,vel nō. Sed quęro,quę causa dicatur probabilis,nūquid illa, quæ iudici videtur vera,†an alijs? Videtur, quod nō sit referendū ad opinionē iudicis, ut infra de sent.excom.sacrum.sicut nec ad opinionē iudicis refertur, quid dicatur manifestum,sed ad ipsam rei veritatem,vt ext. 3.de verb. sig. cum olim.ad idem facit.3. q. 7.iudicat.ext.1.de constit.c.1.si enim ad opinionem iudicis esset referendum , vt illam debeat admittere,quę ei videatur probabilis;sed potest esse,quod aliquid videatur vni iudici probabile, et eius contrariū videatur alteri iudici probabile;et sic vterq.iudex bene sententiaret;et tamen contrarias sententias ferrent,quod esse non potest.Item videtur,quod iudex potius sequetur opinionem aliorum,quam suam,vt infra eod.cum causa.Si vero dicas,probabilitatem ad opinionem aliorum referri;contradicit ext.3.de cōsuetud.ad nostram. Vbi dicitur,quod iudex non secundum aliorum,sed secundum suā opinionem ferat sententiā sententiabit enim iudex id,quod sibi videtur,D.de arbitris. qualem. et iudex ex sententia animi sui sententiabit , siue æstimabit, quid aut † necessaria

cie-

credat, aut parum sibi probatū videatur, ut 4.† q.3.sæpe.nec debemus respicere rerū naturam,sed opinionem nostram, vt D.de iudic.sed et si.in fine.quod concedo,et aliud est in manifesto,quá in probabili.Sed quid si dubia est causa appellationis,an tunc deferendū sit † appellationi,an non?si deferat, appellationi, ergo † dicitur hic,quod tūc tātum † deferet,cum causa est probabilis. Si vero † deferat, ergo iudex dubitans an sit iudex,potest iudicare, et cum dubitat an sit suspēta sentētia per appellationē, potestea exequi,et sic obstat 11.q.3.graue.Dico,quod si iudex dubitat de causa appellationis, debet summatim cognoscere non forma iudicij,sed inquirendo ab alijs,et sic sciet,an causa sit probabilis. sed quid si iudex semper dubius relinquatur? tunc dico iudicem supersedere debere, quia etiā in dubio potius statur appellationi,quam sententię,vt ext.3. de appel.dilecti.† et infra de sent. excom.sacro.nam præsumitur,quod propter grauamen appellauerit, cum sit paratus prosequi appellationē, vt ext.2. de appell.tenor. nec enim posset dubitare iudex, nisi appellans aliquam causam haberet pro se.si enim nullam haberet pro se,non dubitaret. sic ergo iudex in dubio semper deferet appellationi,nam et defertur appellationi factæ contra ius,vt ext.3.de cōces.prębēdę,et eccl.nō vac. constitutus.Io.

d *Remittas*) Sed nonne ille iudex est ei suspectus,cum appellauerit ab ipso, vt ext.1. de appel.ad hæc.sed dico,quod suspicionem non potest allegare contra ipsum, cum ex propria culpa processerit illa suspicio; sicut nec ille,qui nō prosequitur appellationem, vt ext.1.eod.personas.

e *In expensis*) Et hoc semper optinet,siue calumniose,siue nō calumniosę appellauit, vt ext,3.eod.sæpe.et ext.3. de eo, qui mittitur in posses. cum venisset.sed si calumniose appellasset;tunc magis punitur,ut C. quorū appellationes non recip. ab executore. vbi punitur in quinquaginta libris.sed in criminali lite per edicta vocatus ab eodem accedat,C.de appel.a Pro consulib. quidā tamē dicunt, quod si appellans potest ostendere se probabiliter errasse,non punitur in expēsis.prg.infra de sent. excom. sacrū. et D. de legat.ij.qui solidum. P.etiam.alias quilibet metu expensarum relinqueret ius suum indefensum.vt D.de petit.hered.illud.tūc autē præsumitur non calumniose appellasse, cum iuratum est de calumnia, vt.1.q.7.sancimus.et est argumen.ad istud.2.q.3.P.notandum.sed hoc non concedo,vt 2.q.5.omni modo.

f *Alioquin*) Hic manifeste videtur, quod si iudex appellationis pronuntiat appellationem tenere,quod per hoc nōn expirat officium eius;sed incipiet de nouo cognoscere de causa. et facit ad id extra.3. de senten.et re iudic.Rainūtius. in fine,et C.de reb.creditis. generaliter. P.si autem . in fine,et in authen. de sanctis. eccl. † P. siquis contra aliquem,argum.contra.2.q.6.P. si autē quando.in fine,et C, de appel.eos.vbi dicitur,quod tantum pronuntiabit appellationem iustam,vel iniustam. Item quęritur,an coram delegato, qui de causa appellationis cognoscit,possit alia causa proponi, quam illa, quæ est u.sertain litteris. quod videtur,vt D. de appel. scio.cū etiam nouis instrumētis possit vti,vt su.de fide instrumēt. cum Ioānes.et C.de appel.eos.Item certum est,quod coram iudice appellationis posset nouam causam proponere per iam dicta iura.sed delegato eadem est commissa iurisdictio,quam haberet † delegans , ergo et coram delegato potest.quod satis potest admitti, nec in hoc excedit fines madati, sicut nec excederet, si audiret noua instrumēta,vel nouas allegationes,maxime cum per hanc constitutionem non tantum de causa appellationis,sed de causa principali cognoscet, si appellatio fuerit iusta pronuntiata. Ioan.

Cap. 4. Cum cessante.

COmminando) Videtur ergo, quod si iudex comminatoria verba proferat parti,quod ex hoc possit appellare, nisi de hoc saussaciat iudex, quod non est verum: quia tunc ex officio suo comminari debet, vt D.de iudic.et post edictum.nec etiam statim debet quis moueri propter asperitatem verborum, vt ext.1.de rescript. si quando. sed qualiter potest iudex mutare suum consilium in alterius iniuriā cōtra regulā illam, D. de regul.iuris. nemo.sed certe eo modo,quo ipse appellans mutare potest consilium,vt 2.q.6.siquis libellos.sic et iudex. et intellige, si appellans adhuc non facit sumptus ad prosequendam appellationem, vt D.de condict.ob causam.si pecunia.in princip.sed nūquid iudex post decem dies potest mutare interlocutoriam? videtur,quod non.

non, quia postea transit in rem iudicatam, sicut et diffinitiua, vt ext. 3. de elect. cum dilectus. in fine. et ext. 3. de testib. significauerũt. in fine. arg. contra ext. 1. de appel. significauerunt. D. de re iudic. quod iussit. Potest dici, quod licet transeat in rem iudicatam quoad hoc, quod appellari non possit; non tamen quoad hoc, quin reuocari possit. nam et appellans post decem dies posset renũtiare appellationi. Attende † tamen, qualiter iudex corrigat suam sententiam, quia si ita dicat; corrigo sententiam meam, vel corrigo errorem meũ: sic fatetur se errasse. Ergo fatetur illum habuisse probabilem causam appellãdi: ergo fatetur iurisdictionem ab ipso iuste, et vere translatam. et sic amodo † non sibi reddere posset iurisdictionem, cum fateatur a se eam † translatam. et sic dicere debet; sed si in aliquo te grauaui, illud reuoco. Sed nũquid, interlocutoria hodie trãsit in rem iudicatam? non videtur, cũ hodie iure communi, non possit appellari ab ea; sicut hodie secũdum leges non transit in rem iudicatã. ecõtra videtur, quod transeat: quia si grauatus fuerit per interlocutoriam, imputetur ei, si non appellauit, cum habuit probabilem causam. nam interlocutoria etsi sit contra ius, transit in rem iudicatam, sed appellatur, vt 2. q. 6. non solent. dico, quod hodie non transit in rem iudicatam. Io.

† Aduerte

† canõ

† causam

Cap. 5. Cum speciali:

a Non competẽtis) Trina scilicet, 16. q. 7. omnes decimę. 24. q. 4. de illicita.

b Assignet) Su. de appel. secũdo requiris. li. 2.

c Cũ iudice) Si enim causa est inter Epm, et clericum, ita quod Eps sit actor, eliguntur arbitri. sed si clericus est actor; tunc coram superiore agendum est, vt 11. q. 1. si clericus. vel dic, quod licet clericus sit actor, vt si conqueratur de Epo de iniusta excõmunicatione facta ab ipso, hoc cognoscetur coram arbitris.

d Aduocent tertium) Tamẽ sub hac forma non posset compromitti in duos, vt si dissentirent, quod eligant tertium. sed ipse ordinarius eos ad hoc cogere potest; ut si dissentiãt, quod eligant tertiam personam. D. de arbit. item si vnus. P. penult. et ult. et ita, quod facit secundum legem illam pręceptum iudicis, hoc hodie facit pręceptũ canonis. et sic arbiter quãtum ad hunc casum potest ęgredi fines sibi iniunctos, alias arbiter nihil extra compromissum facere potest. ut D. eod. non distinguemus. P. ult. Idem uidetur dicẽdum, si iudices dati sunt a principe, vt si dissentiant, eligant tertium, vt C. de appel. iubemus. et in offerendis. licet secus sit in alijs delegatis, vt D. de re iud. duo. si autem illi duo arbitri non possunt conuenire in vnam personam; iudex dabit eis unam. C. de iudic. cũ specialis.

e De recusatoris assensu) Secundum antiqua iura fuit de voluntate actoris, quod si reus dixit iudicem suspectum, an vellet, quod recusatus delegaret alijs causam, vel quod partes cogerentur ad eligendos iudices, vt ext. 1. de foro compet. si quis. licet illa posset aliter intelligi, hic autem ad arbitrium recusatoris dabuntur iudices, si probata fuerit suspicio. et nota, quod si hæc clausula de recusatoris assensu determinauit † totalem hanc disiunctiuam, vt committatur † negotium, vel ad superiorem transmittat; secundum hoc in optione est recusatoris, an velit committi negotium, an transmitti ad superiorẽ, et iste intellectus probabilis est. sed si determinat tantum priorem partem; tunc vult littera, quod secundum suam voluntatem eligenda sit persona, cui committatur negotium; dum tamen intelligas, quod non possit probari suspecta; et sic est contra D. de iudic. obseruandum. ne is iudex detur, quem altera pars petit nominatim. sed illud est in odium eius, qui impetrauit suspectum iudicem. De hac materia, quid sit officium iudicis recusati, varie loquũtur iura. Hic dicitur, quod possit alijs delegare causam, et ext. 1. de foro compet. si quis. et C. de iudic. cum specialis. alibi dicitur, quod remittat negotiũ ad superiorem. vt 2. q. 6. si quis in quacunq. et ext. 1. de appell. c. vlt. et quod iudex recusatus penitus abstinebit, vt ext. 2. de appel. secũdo. ext. 3. de foro compet. licet. Item et in alio inuenies contrarietatem, nam quandoq. inuenies, quod arbitri electi cognoscẽt de toto negotio, vt ext. 1. de appel. ad hoc. 11. q. 1. peruenit. ext. de appel. c. vlt. C. de iudic. cum specialis. quandoq. inuenies, quod tantum cognoscunt de causa recusationis, vt hic, et ext. 3. de foro compet. licet. Ad hoc dicunt quidam, quod si ordinarius recusatur, tũc arbitri cognoscent de toto negotio; sed ubi delegatus recusatur, tantum cognoscent de causa recusationis; nec in eo casu recusatus potest alij committere negotium, quia litterę expirauerunt. sed obstat illa lex cum spe-

† determinet

† committat

specialis. quæ loquitur in delegato. item obstat eis illa decretalis licet. de foro comp. quę de ordinario loquitur, et tamen arbitri illi non cognoscent, † nisi de causa recusationis. sed potest responderi aliud esse secundum leges. et est ratio, quia cum secundum leges non sit necesse probari causam recusationis: ergo oportet, quod coram arbitris agatur causa principalis. Item in illa decretali, licet. tātum causa suspicionis probatur; quia loquitur illic, quādo arbitri electi tātū sunt ad causam suspicionis; et hoc satis admitti potest. Et secūdū hoc dicas, quod hæc constitutio tantum loquitur in ordinario, quia si probata est causa recusationis delegati iudicis, reuertetur negotium ad delegantem, vt 2. q. 6. si quis. et quod de ordinario loquatur, indicat illud verbum, cum iudice.

† cognoscunt

f *Vel ipsius confessione*) Hic patet, quod confessus non auditur appellans, vt 2. q. 6. quicumq. consueuit tamen dici, quod sola confessio non impedit in criminali, quin possit appellari, vt 2. q. 6. P. sunt coram. si tamē confessus in ciuili vellet probare errorem, audiretur appellans, vt D. de confessis. cum fidei commisso. quia in causa appellationis audiri possunt exceptiones omissę, vt C. de temp. appel. per hanc. C. de appel. eos.

g *Locor. distantiam*) Su. de appel. cum sit Romana. lib. 1.

h *Non curauerit*) Triplex est terminus appellationis. quandoq. statuitur terminus ad iter arripiendum, vt ext. de sent. et re iud. c. vltimo. ext. 1. de app. peruenit. quādoque ad præsentandum se iudici appellationis, vt ext. 1. eod. cum sit Romana. et cap. significauit. tertius terminus est, qui statuitur a lege, scilicet annus, vel biennium; et infra illum finita erit causa appellationis, ut 2. q. 6. si quis appellat. et C. de temp. appel. l. nemo. et l. vlt. circa medium. de hoc notaui 2. q. 6. si quis appellat. Si ergo terminus statutus est ad iter arripiendum: tunc planum est, quod elapso illo termino cogi debet appellans ad iter prosequendum. si autem statutus est terminus ad præsentandum se iudici appellationis; tunc cogendus est, quando in tantū se artauit, vt non possit ad illum terminum se præsentare, vt 2. q. 6. si quis appellat. D. de verbor. obligat. cum stipulatus sum. et l. hoc iure.

i *Comparente*) Idest, vbi alius non habetur aduersarius, quam ipse iudex.

k *Probata*) Nec enim tunc est necesse illum esse præsentem, qui tulit sententiam; quia eius ius non læditur, vt 2. q. 6. hoc etiam.

l *Probatione defecerit*) Videtur ergo, quod appellans tenetur probare se iuste appellasse, et sic præsumitur pro sententia iudicis, quod est contra id su. de probation. quoniā. sed dic, quod non præsumitur pro sentētia, sed tantum pro eius processu.

m *Ad regulares*) Su. de app. reprehēsibilis. in fine.

LIBER TERTIVS.

TIT. I. DE VITA, ET HONEST. CLERICOR.

Cap. 1. Ioannes.

a *PRIVILEGIO*) Vxoratus nō habet priuilegium clericale, vt su. de vita, et honest. cler. statuimus. lib. 1. Dico tamen, quod priuilegium est canonis illius, si quis suadente. quia illud non tam in fauorē ordinis, quam in odium laicorum est introductū, vt su. de sent. excom. si vero. li. 1. Vnde delegatus illud priuilegium non posset reuocare, vt ext. 3. de sent. excom. *.

b *Deferre*) Si tamen priuilegio clericali velet gaudere, teneretur ferre tonsuram, vt su. eod. c. 3. et 4. li. 1. vel si habeat beneficium ecclesiasticum, vt hic, et 32. dist. si qui deponantur. ut teneantur uiuere secundum regulam ecclesiasticam, vt. 81. dist. dictum.

Cap. 2. Vt clericorum.

a *Facilitas veniæ*) 23. q. 4. cū iniusta. quid iuris sit de clericis concubinarijs, habes 32. dist. nullus. Ioan.

Cap. 3 A crapula

a *A Crapula*) Su. 4. dist. deniq. Ioannes.

† Ioannes

Cap. 4. Clerici.

Clerici

Clerici[a]) 91. dist. clericus. de cōsecr. dist. 5. numquam.
b *Tabernas*) 44. dist. clerici.
c *Ad aleas*) Quid de hoc iuris sit, dixi 35. dist. c. 1.
d *Congruentem*) Quia si habuit nimis magnā coronam; signum est, quod sit conuersus, vt ext. 3. de succes. ab intest. cum dilectus. Io.
e *Rubeis*) Ext. 1. de vita, et honest. cler. statuimus.
f *Deauratis*) Hęc sine licentia Principis laicus etiam habere non debet, vt C. li. 11. de vestib. holobaris, et auratis, nemo. tamen in vestib. conformabunt se consuetudini regionis, ne videātur hypocritæ. vt 30. dist. siquis viror. et dist. 4. erit. ne vilescat dignitas clericalis, vt 80. dist. Epi. de hac materia habes 21. q. 4. in summa. Io.
g *Causa timoris*) Tunc enim monachalis habitus non præiudicat, vt ext. 1. quod metus causa. perlatum.
h *Nec anulos*) An per anulum probetur aliquid, vel matrimoniū; vel aliud, habes 30. q. c. feminæ.
i *Nisi monachi*) Patet ergo, quod monachus factus Eps non penitus absoluitur a regula monastica, vt notaui 16. q. 3. inuentum. licet arg. contrarium sit 18. q. 1. c. statuimus. Io.

TIT. II. DE PRÆBENDIS.

Cap. I. Dilecto filio.

Resignauit[a]) Pure, non sub modo, nec sub condicione. similis renuntiatio fuit su. de renuntiation. de multa. li. 2.
b *Vicissitudine*) Arg. su. de testib. cum in officijs.
c *Procurator generalis*) Et ideo videbatur, quod dominus contra factum procuratoris venire non debebat, vt su. de off. iud. del. cū olim. li. 2. sed tamen secus est, quia generali mandato nō videtur delegasse, nisi id, quod legitime potest facere, vt D. de condict. in debiti si procurator. et D. de his, qui in fraudē credit. si pater filio.
d *Admittantur*) Hoc omnino uidetur posse obstare Epo, quod ex hibuit ei reuerentiam quasi canonico †, vt su. de his, quæ fiunt a mai. par. capit. ex ore. Arg. su. de priuil. cūm olim. li. 3. Item in præsentia sua gessit se tamquam canonicum. vnde quia eum non remouit statim, videtur ipsum approbasse. su. de paroch. coram. li. 3. C. de acquirē. possess. l. 1. C. de patria potest. si filium. 20. q. 1. quem progenitores. sed hoc poterat ignorasse de modo electionis. Præterea quia ista non faciunt canonicum, sed tantum iusta electio, vt D. de decurion. Herennius. C. de liberali cau. non idcirco.

† canonicus forte

e *Per biennium*) Arg. C. ad Velleianum. authen. siue. su. de sponsal. ad id. li. 2.
f *Legatus*) Su. de offic. leg. nouit. li. 3.
g *Contra Turon. concil.*) Su. de pręběd. maiorib. li. 1.
h *Contra Later. concil.*) Su. de cōcess. pręb. non vac. li. 1. c. 2.
i *Assumi*) Su. de concess. præb. non vac. ex parte, li. 3.
k *Ius diuidi*) Vnitas enim diuisionem non recipit. 23. q. 1. loquitur.
l *Communicari*) Potest tamen idem ius in solidum esse apud unumquemq. vt su. de iure patron. c. 1. D. de seruit. viæ. Io.
m *Augmentare*) Su. de constit. cum M.
n *Adiecta*) Immo etsi illa clausula non esset adiecta, tamen sine eius auctoritate non videtur, quod possit sine eius mandato contrauenire, su. de cōfirm. cap. 2. nam vbi princeps confirmat, idem est, ac si ferat sentētiā. C. de veter. iure enucl. l. 1. P. sed neq. ibi omnia nostra facimus. Verius tamen credo, quod eis nō obstat, quorū fauore est confirmatio facta, quin ipsi ex suo consensu possint contrauenire, nisi illa clausula fuerit apposita.
o *Intendebat*) Hæc ratio sufficiens fuit, quia prętendebat idem ius, et eandem pręběndā conferre pluribus, quod non valet id, quod factum est, su. de præb. tuæ. li. 3. sed si intendebat vtrumq. eligere in canonicum, talis electio valuisset, vt su. de præb. dilectos. li. 3. quia intelligitur eos ad duo iura elegisse. nā ex suo consensu ius nouū creare possunt, et spirituale, sicut quādoq. sine tēporali, quod est contra id 1. q. 3. si quis obiecerit. sed vnū est, quod perpetuo non potest consistere sine eo, vnde illo mortuo, statim illud ius mortuum est. Vnde non posset ibi peti canonica, tamquam ibi ius aliquod vacaret.
p *Non noceat*) Sic su. de fide instrumen. inter. Videtur tamen, quod causæ istorum ita sunt connexæ, quod sententia lata contra debeat obstare reliquo, sicut sentētia lata contra electum nocet intruso, su. 2. q. 6. hoc quippe. et sententia lata contra electores nocet electo, su. de electione dudum. sicut sententia lata contra ordinatum nocet ordinatori, vt 81. dist. tantis. et 59. dist. ordinatos

tos.sicut sententia lata pro Martino, quod sit vir Bertæ,per consequens probatum est, quod Petrus non est Martinus,vt su.de spō sal.ex parte.sed tamē hic secus est,quod hic nō agitur de iure alterius,sed in pręmissis ca sib.agitur,sic su.de adult.significauit.li.1.D. de adulter.denūtiasse.Sed quid si postea agi tur contra secundum,et ille secundus oppo nit,nūquid hoc proderit priori,et retracta tur? sententia lata pro vno ex socijs prodest omnib.vt 2. q.6.P. diffinitiua. vt est anti quū.D.si seruitus vindicetur,loci.P.secūdo. sed nō est ita,quia illud opponit,cum nō pręcessit sententia contra vnum.

Cap.2. Dilecto fi.

M *Omisses*[a])Numquid eo ipso,quod monitus noluit eligere,poterant alij eligere ipso iure? Videtur,quod sic.vt su.de elect. quod sicut.li.3.et cum nobis.maxime cum hora suspecta sit in electione.ut su.eod.cum inter.li.3.et res est talis,quæ non capit dilationem.su.vt lite non contest.quoniā.E con tra videtur,quod teneatur exspectare vsq. ad finem sex mensium.arg.2.q.6. appellatore.et su.de off.de leg.cōsuluit.li.3.et vsq. ad tempus, quo desinūt posse eligere,vt D.de verbor.obligat.insulam . nam cum adhuc aliqua superest dilatio , non videtur esse in mora ad instar absentis,qui exspectatur, vsq.prope finem triennij.C.de iudic. prope randum.P.huius.ad hoc arg.D.de excus.tu tor.non tantum.in principio.nam et tutor, qui spectat contutorem suum uenire nolentem,non vtetur precib. suis,præcipiti festinatione,sed moratoria cūctatione.D.de ad ministr.tutor. qui.P.1.immo videtur, quod per totum tempus sex mensium non sit in mora,ad instar debitoris,cuius arbitrio totus vltimus dies cedit,vt insti.de verbor. oblig. P.2.et arg.ad hoc su.de appel.personas. li.1. et ita videtur,quod non interest siue in con tinenti ante sex menses, siue in continenti post sex menses fuit † electio.arg.D. de ver bor.oblig.qui autem.et D.de verbor.signif. ubi.sed hæc antea non proficiunt,vt patet ex hac decretali; et quia mora in electione suspecta est,vt dixi;et quia per alterius negligentiam nō debet alterius ius corrumpi. D. de liber.causa.si pater.et quia vitium alienæ cessationis ad dispendium tuum pertinere iuris ratio non patitur.vt C.de administr. tutor.l.1.

† *fiat forte*

b *Criminibus*)rantis,su.81.dist.canonicis.

c *Vinculo excōmunic.*) Su.de ætat. et qual. cum bonę.li.2.su.de cler.excom.ministr.postulasti.su.de elect.coram.li.eo.Io.

d *Non consueta hora*)Su.de elect.in causis. li.3.su.de appell.qua fronte.li.1.su.de elect. venerabilem.li.3.

e *In capitulo*) Su.2.q.2. pręceptum.contra 23.dist.in nomine.

f *Quibusd.laicis*)Hoc nō fuit vbi *,63.dist. Hadrianus.

g *Instituerat in Cātorem*)In hoc falsum suggessit,quia Archieps eum instituerat.

h *De sua electione*)Su.de sent.et re iud.clerici.li.eo.

i *Peremptorie*)Quod esse non debet, nisi ex causa,vt su.de dolo.dilecti.li.1 .et su.de in integ.rest.cum ex officij.in fine.

k *Consanguinitatis*)De hac materia dixi su. de off.de leg. cum olim.li.eo.

l *Post elapsum*)Hic patet,quod mora nō purgatur, su.de suppl.negl. prælat.licet.li. eo.

m *Impedire*) Vbi ergo potior † electio nulla est,non impedit,quin post illam possit celebrari,su.de elect.cum Wintoniēsis.arg.cō tra su.de elect.bonæ.li.eo.Io.

† *prior forte*

Cap.3. Vacante.

T *Vron.statuta*[a]) Su.de præb.maiorib.li.1.

b *Integrare*) Sed quare tenetur integrare, cum talis electio nulla fuit,ut su.eo.dilecto. Respondeo,isti fuerunt simpliciter electi,et ideo tenuit electio.licet non valuerit talis assignatio,vt su.de præb.dilectus.li. 3. vel dic, quod licet non valuerit talis electio,Eps tamen tenetur integrare pręb̄endam, cum ipse nō posset talem donationē,quā ipse fecit,reuocare,su.de donationib.inter. li. 3. su. de cōcess. præb. nō vacāt.c ūpro quęstione.

c *Cōstituta*)Hic patet,quod de vna præbēda possunt fieri duæ.et secundum hoc erunt ibi duo noua iura;sicut una ecclesia potest diuidi in duas.16.q.1.præcipimus. su.de eccles. ædif.ad audiētiā.li.1. et de vno fundo duo fundi.D.communia prædior.si quis duas.Io.

Cap.4 .De multa.

I *Pso iure priuatus*[a])Idem est in pręb̄enda,ut ex 1.3.de concess.præben.non uac.litteras. et intellige,si prius sufficiens beneficium habuit,vt 10.q.3.vnio.et in alijs quinq. casib. qui notantur 21.q.1.in summa.

b *Retinere contenderis*)Idest,contentiose voluerit illud in iure retinere.si enim ante litem contestatam ei renuntiauerit,euitat hāc poenam,sicut est in alijs statutis sub poena. vt D.rem ratā haberi amplius. D. de in ius vocādo quāuis.sic ponitur 16.q.1.statuimus.

c *Post receptionem*) Fallit hoc in Episcopatu, quem recipiendo non statim perdit quis priora beneficia, nisi post tempus consecrationis, vt ext.1.de elect.cum in cunctis. nec sola receptione perdit, nisi sequatur translatio, ut 21.q.2.siquis. tamen dico, quod licet eligitur habens quis plura stipendia, siue ad maiorem, siue ad minorem dignitatem, sed recipiendo aliud perdit prius. *iura videbatur ineligibilis, qui haberet tale stipendium, vt ext.1.de præb.quia, nisi sequatur translatio, vt 21.q. 2.siquis.

** sed per priora, forte.*

d *De suis cogatur*) Si propria habet, alioquin delictum eius redūdaret in damnum ecclesiæ, vt ext.1.de appellat.reprehensibilis. 16. q.6.si Epm. sed si non habet propria, puniatur alia poena, vt 16. q. 6. illud. et intra de sent.excom.sub intern inatione. Io.

e *Vt in eadem eccles.*) Nota, quod non facit hic mentionem de præmissa poena, vnde licet in eadem ecclesia recepit quis plures dignitates, nō ideo perdit priorem dignitatē; quia poenæ sunt potius artandæ, quam extendendæ†, vt de pænit.dist.1. poenę.D. de pęnis.interpretatione. et rationem huius iā dicam.

† ampliāda

f *Litteratas personas*) Hic magis habetur ratio litteraturæ, quam bonitatis in dispensatione optinenda; alias bonitas pręfertur litteraturæ, vt 38.dist.sedulo. Io.

g *Per sed. Ap.*) Numquid ratione huius verbi intelligis Epis præclusam esse viam † dispensandi circa pluralitatem stipendiorum; cū a canone antiquo hanc habeāt potestatē, ut 70.dist.sacror, et sicut Papa habet potestatē circa Epatus, sic Epi circa ecclesias, vt ext. 2.de exces.prælat.sicut vnire. nec credendū est Papam velle aliorum Episcoporum iura deminuere, vt 99. dist. ecce. et cap. nullus. et si cuilibet Episcopo sua potestas non seruatur; quid aliud est, quam quod ecclesiasticus ordo confunditur? vt 11.q.1. peruenit.in fine.et quidquid facit Papa, semper intelligitur sine præiudicio aliorum facere, vt 9.q.3.nunc uero.C.de emancip.lib. nec auus.nec enim † debet nasci iniuriarum accusatio. vnde iura prodierunt, vt ext.3. de accusat.qualiter. neq credendum est, quod Romanus Princeps vno verbo velit iuris obseruantiam subuertere, vt C. de inoffic. testam.si quando. nec obstat, quod hic dicitur per sed. Ap. quia omnis dispensatio, quę fit, per ipsam fit. et similes modos loquendi sæpius inuenio. nam metropolitanus suo iure potest consecrare Epm, et tamē canon dicit, hoc auctoritate sedis Apostol. ipsum facere. vt 64. distin.ordinationes. simile est ext. 1.de offic.Archid.c.ult. item non dicit hic solum Papam posse dispensare: sed simpliciter dicit Papam. sed aliud est dicere solum Epm, aliud Epm dicere simpliciter, vt ext.3. de testamen.requisisti. similiter canon dicit, quod omnis oppressus appellet ad sed. Romanā. vt 2.q.6.ad Romanā. nec ideo excluditur, quin ad alios possit appellari. Itē per illa verba sibi Papa specialiter nō reseruat hāc potestatem; ergo et alijs permittitur, ut ext. 3.de sent.excom.nuper. et nisi expresse corrigatur vetus ius, manebit vetus cū nouo, vt C.de appellat. præcipimus. in fine. et quotiens noua actio inducitur, vetus non tollitur, nisi hoc expressum dicatur, vt D. de actionib.et obligat.quotiens. Præterea Epi habent potestatem dispensandi circa longe maiora his, vt ext.1.de iudic.at si clerici. et quæ illa sint notaui 1.q.7. P. nisi. Econtra uidetur, quod Eps non habeat potestatem dispensandi circa hoc, quia per canonem Lateran. Episcopus priuabatur potestate cōferendi beneficiū, qui id † cōferebat habēti aliud, vt ext.1.de præb.quia. Patet ergo, quod non potuit dispensare. Item cum hic Papa tantum exprimatur, ergo alij non possunt, ut arg.95.dist.illud. Quod enim de vno dicitur, de alio negatur. 25.dist.qualis. et sic argumentatur Innocentius ext.3.de his, quæ fiunt ab Episcopo cap.1.in fine. sic D.de cōdicio.et demonst.cū ita. Ad hoc dico, quod hodie adhuc eandem habent potestatem Epi, quam antea habuerunt in dispensando, nec aliquis Eps hanc habet potestatem, vt possit dispensare in hoc, quod aliquis plures ecclesias habeat, tamquam intitulatas in diuersis Episcopatib. nā in hoc casu sequeretur impossibilitas iuris. quia qua ratione talis clericus deberet ordines recipere ab vno, et ab alio, et æque cogeretur stare mandato unius, vt alterius; cūm mādata forte sint aduersa, et ille iurauit obedire vtriq. Ideo † ex hoc sequeretur, quod unus ordinaret clericū alterius sine dimissorijs litteris, et nemo potest duob. dominis seruire. hanc impossibilitatem iuris solus Papa potest operari. Vnde si Papa alicui concedit, quod habeat titulum in diuersis ecclesijs; hoc ipso dedit ei potestatem sumendi ordines, a quo velit, dum tamen

† potestatem *† inde* *† illud* *† Item*

tamen quandoq. sumat ab vno, quādoq. ab alio; sicut quandoq. faciet residētiam in vna præbenda, quandoq. in altera. vel occupantis condicio erit ibi melior. Possunt ergo canonici adhuc dare alicui canonico aliā præbendam, vel ecclesiam, non vt habeat illam pro titulo; quia hoc solus Papa potest, sed vt habeat eam pro beneficio, vt 16. q. 1. possessiones. et. q. 6. illud. si tamen quis recipit secundam ecclesiam pro titulo, non statim eo ipso perdit primā, nisi se transferat ad secundam, vt 21. q. 1. siquis iam translatus. et etiam intellige, quando recipit secundam de auctoritate prioris Epi; alioquin si eo irrequisito reciperet secundā, adhuc posset reuocari a priori Epo, vt 7. q. 1. non oportet. et cap. siqui vero. et sic patet, quod ipso iure non perdit primam. nisi velis dicere, quod perdidit eam quantum ad se, non quātum ad Epm. non sufficit ergo recipere secundam, nisi adipiscatur possessionē illius, ad hoc vt perdat primam, vt 92. dist. siqui Epi. sed siquis in eodem Epatu recipit plures ecclesias, hæc constitutio nō extenditur ad ipsum; quia ex hoc non sequitur repugnantia, cum semper maneat clericus vnius, et eiusdem Epi. siquis ergo vult recipere ecclesiā in alio Epatu, protestetur hoc, quod recipit eā quasi commendatam, vel recipiat eam sub hac condicione, si Papæ placuerit: vel si Papæ non placuerit, substituatur ei alter, vt 61. dist. studui. P. finali. Mihi quandoq. Papa Innocentius dixit, quod talis electio non valeret, eligo istum, si Papę placuerit; non magis, quam si diceretur, cognosco vxorem illius, si placuerit viro. Vel facias vim in eo, quod dicit maiorib. vt Papa dispenset de maiorib. dignitatib. Epi de minorib. vel dic, quod præcluditur hic Epi tantum uaga, et indiscreta dispēsatio, non vtilis, vel necessaria; sicut per remotionem appellationis nō excluditur probabilis, vel necessaria appellatio, vel quę inuenitur scripta, vt ext. 3. de appel. pastoralis. sic uides, quod cum prohibemur iurare, intelligendum est de temerario, et indiscreto iuramento. vt 22. q. 1. cap. 2. et est simile 33. q. 2. quos Deus. sic vides, quod si Eps promouet indignum, licet dispensare posit cum ipso: tamen punitur. vt 51. dist. qui in aliquo. nec est alia ratio, nisi quia indiscrete dispensat, vt 81. dist. quicumque. hoc potest probabiliter sustineri. et est bonū arg. ad hoc 50. dist. vt constitueretur. Io.

Cap. 5. Graue nimis.

D*iligens inquisitio*[a]) Cum de hoc fama præcessit, nam aliter nō habet locum inquisitio. vel dic, quod semiplene fiat inquisitio, vt su. in constitutione illa, sicut olim.

b *Secundam correctionem*) Cum ergo Eps se posit in hoc casu corrigere, videtur, quod non eo ipso, quod confert beneficium indigno, perdit illa uice ius cōferendi. et sic est cōtra su. eod. nihil est. sed illam constitutionē intelligas cum dicto istius.

c *Instituta*) Sed quare præiudicat hoc absentib. non uocatis, cum res inter alios acta alijs non præiudicet, ut ext. 3. de fide instr. inter. et est contra regulam illam, ext. 1. de adulter. significasti. D. de adulterijs. denuntiasse. sed istud est propter causæ connexionem. quia ita est connexa causa ordinatoris, et ordinati; vt si vnus fuerit conuictus, et alter, vt 81. dist. tantis. in fine. et 3. q. 6. hoc quippe. sic ext. 1. de sponsal. ex parte. Io.

Cap. 6. Extirpandæ.

T*Riturantis*[a]) 13. q. 1. P. item non alligabis.

b *Assignetur sufficiens*) Idest, quæ sufficiat sibi, et suis, vt 50. dist. studeat. et vnde honeste, et sufficienter se potest procurare, et recipere hospites, vt ext. 1. de præb. c. vlt. tamen hęc sufficientia perpēditur ex qualitate personarū, quia minus debet sufficere pauperi, quam diuiti, ut 41. dist. non cogantur.

c *Deseruiat in ordine*) Vt 24. dist. presbyteri. sed ideo dicit hoc, quia si ecclesia sufficit plurib. potest etiam in minori ordine ministrare suæ ecclesiæ, et habere secū aliū, qui in ordine sacerdotali ministret. secus si sufficit tātū vni, ut ext. 1. de ætat. et qual. pręterea.

d *In maiori ecclesia*) Hic manifeste videtur, quod non potest quis habere simul præbendam, et ecclesiam. quod concedo, si vtramq. velit habere, quasi titulum.

e *Et perpetuum*) Eo ipso est perpetuus, quod de auctoritate Epi est institutus, vt ext. 1. † de off. vicarij. ad hoc †. † 2. † ad hoc

f *Pro beneficio conferre*) Hoc enim in posterū posset esse perniciosum ecclesiæ, vt ext. 2. de arbitris. peruenit. Io.

Cap. 7. In Later.

C*Oncilio*[a]) Ext. 1. de iure patron. quod autem.

b *Temporalibus*) Qualiter hoc intelligatur, habes 16. q. 2. sane. ext. 1. de capel. monach. in ecclesijs.

clesijs.Ioan.

TIT.III. DE CONCESSIONE PRAEBENDAE, ET ECCLESIAE NON VACANT.

Cap.1. Accedens.

CUm in multis [a])Generalior est enim ista concessio, cum potero, quam ista cum vacabit; et † in vna promissione contingit ita exspectare mortem alterius, sicut in altera: nam possunt aliqui iuste priuari ecclesijs. aliqui renuntiant ecclesijs. Itẽ quia possunt alij adiungi tamquam socij in ecclesia; item de vna ecclesia † possunt fieri duæ, et sic nõ est timor, quod speret mortẽ proximi, quod fuit causa prohibitionis, vt su.eo.c.2.li.1. Sæpe enim permittitur aliquid in genere, quod non permittitur in specie, vt 13.q.2.non æstimemus.23.q.4. nõ potest.et D.de quæstion.l.1.P.quęstionem. eodem modo videtur, quod hęc promissio teneret; promitto tibi ecclesiasticum beneficium; cũ ipsa sit generalis.Io.

† nec

† prae- benda

Cap.2. Postulastis.

SEdes canonicus [a])Hic manifeste habes, quod non deuoluitur ius a capitulo ad Episcopum, ubi Episcopus est unus eligentium; vt de hac materia plene sum executus su.de off. ord.irrefragabili. Sed qualiter potest Episcopus sedere in capitulo, quasi canonicus? nam quam cito fit Ẽps, vacant omnia priora beneficia, su.de elect. cum in cũctis. et municeps desinit esse, senatoriam adeptus dignitatẽ, vt D.de verb.significat.si municeps. nec potest dici, quod postea possit eligi in canonicum, quia secundum hoc oporteret ipsum cõfirmare suam primam electionem, quod esse non posset, su. de institutionibus, cum ad nostram.li.3. Sed dices, quod licet dignitates priores perdat, ius tamen canonici retinet, non tamen, quod prius habebat, sed scilicet quod consueuit Episcopus habere per vicariũ: et eo ipso, quod quis eligatur in Episcopum, eligitur ad tale ius canonici. sed fortius obicio, si Ẽps eligitur, quasi canonicus de nouo electus, ergo in eligendo primam uocem non habebit, vt de hoc dixi su.de off.ordin. irrefragabili. Resp. illud ius canonici, ad quod electus in Episcopum est, est priuilegiatum, et excedit alia iura. et hoc ideo, quia istud ius annexum est Episcopali dignitati, et ratione connexionis sæpe sortitur aliquis priuilegium, vt 18.q.4.si quis cõtumax.D.de rei vindic.quæ religiosis.

b *Dolus ei*)Si ergo capitulũ procurãte Episcopo intra semestre nõ eligit, nõ oberit hoc capitulo, ut hic dicitur; quia illud tempus restituendũ est eis, D.ex quibus causis maiores, ait Prætor.P.vlt.et l.sed et si.P.hoc quoque.et su.de in integr.restit.ex litteris.lib.3. secus si dolo alterius factũ esset, tunc ageretur contra illum, qui dolum fecit. D.de dolo.arbitrio.P.penult.Io.

Cap.3. Accedens.

NVntium suum [a])Hæc ratio hodie non excusat, su.de appel.vt debitus.li.eo.

b *Admissus*)Videtur, quod electus a canonicis potior esse debet; quia prius erat electus, quod licite potuit fieri. Vnde proxime vacans, prius ei assignanda est.

c *Publice*)Hic videtur, quod si aliqua exceptio obicitur electo, nisi electus sit publice infamatus de eo, quod obicitur; quod differenda sit exceptio, donec electus sit admissus. sic supra de appell. cõstitutis.in fine.li.3. sic C.de falsis.l.2.sic C. de edicto D. Hadriani. l.2.licet secus sit in teste su.de testib.super eo.li.1. Itẽ contra 81. dist. tãtis. v primo dixi.

d *Perpetuum silentium*)Super præbenda, nõ super illis, quæ prius habuit.su.de electione per inquisitionem.su.de accusat. super.li.3.

e *In expensis*)Nã quia exceptionẽ, quã obicit, non probat; in expensis est condemnandus. su.de except.pastoralis.li.3.su. de dolo, fine lit.b.li.3.

Cap.4. Dilectus f.G.

REcipere ns [a])Nota, quod consideratur tẽpus receptionis litterarum, sic su. de foro comp.licet.li.3, sicut in litteris, quæ impetrantur contra vsurarios. Quandoq. licet tẽpore oblati libelli non recte agat, si tamẽ postea incipit ius competere, percipi potest iudiciũ. vt D. de pig.act.si rẽ quamlibet.D. de rei vind.si autem.P.primo.D.de inoff. testa. si non.P.vlt. Arg.cõtra quia tẽpus datæ est cõsiderãdũ su.de rescript. eã te.li.2.Itẽ arg. cõtra D.ad exhibẽdũ tigni.P. vlt.Itẽ est hic argumẽtũ, quod si iudex tẽpore impetrationis litterarũ sit excommunicatus, et tẽpore receptionis sit absolutus, quod valẽt litterę tales. Arg.su. de appell.super eo.su. de rescript.pastoralis. li.3.D.de iudicijs.cũ furiosus, arg.su.de ętat. et qual. præterea. D. de adqu.hered.l.5.

TIT.IIII. DE HIS, QVAE FIVNT A MAIORE PARTE CAPITVLI.

Cap.vn. Ex parte.

FAbricam [a])Licet enim solus ille teneatur ad restitutionem fabricę, qui partem deputatã fabricæ recepit, ut 10.q.3. vnio. et q. 1.

1.decernimus.tamen et alij conferre tenentur.16.q.vi.si monachos. su.de eccles.ędif. c. vlt.Ioan.

b *Negligatur*) Sic su.eod. cum in cunctis. litt.

TIT.V.DE REB.ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

Cap.vn.Cum laicis.

C*Um laicis*[a])96.dist.bene.

b *Principes saeculares*) Nota, quod laici principes possunt dare priuilegia ecclesijs.vt 16.q.1.generaliter.17.dist.P.hinc etiam.et ext.1.de immunit.eccles.non minus.immo vt videtur, possunt dare priuilegia libertatis, vt 63.dist.in synodo.ext.3.de in integr.restit.audi tis.arg.contra 10.q.1.nouerint.

c *De alienatione feudorum*) Ext.3.de consti tut.quæ in ecclesiar.

TIT.VI.DE FIDEIVSSORIB.

Cap.vn. Quod quibusdam.

M*Vtuo accipiat*[a])Nec clericus, nec monachus fideiubere potest, vt 11. q.1.sicut. et ext.1.de fideiussorib.clericus.nisi necessitas sit.tunc tenetur ex pietate subuenire alij.vt 86.dist.non satis.sed pro ecclesijs suis possunt fideiubere, ut hic dicitur, et in authen.de sanctiss.Epis.P.alium.Item inter se possunt fideiubere, cum conueniuntur, vt C.de Epis, et cleric.omnes. P. in hoc. Item nec adstrictus curiæ potest fideiubere, vt C. locati curiales.Io.

b *In vtilitatem domus*) Sed nec tūc agitur ex illo contractu, cum ille nullus sit, sed actione de in rem verso.

TIT.VII.DE PIGNORIBVS.

Cap.vn. Significante.

R*Ecolligeret*[a])Idest, redimeret.

b *Per certum*) Ergo non imputatur domino malitia nuntij, vel procuratoris, si modo credebatur ideoneus, vt hic, et D. commodati argentum.sic C.qui petant tut. cum a matrib. arg.contra su. de off.deleg. cum olim. li.eo.et D.de pręscript.verb.apud.P. vlt. et 3.q.7.in grauibus.Io.

c *Legis commissoriæ*) C.de pactis pign.l.1.et 2.

d *Vel iuramento*) Arg.contra su. de iureiur. cum conting.it.lib.eod.

TIT.VIII.DE SEPVLTVRIS.

Cap.vn.Sincerum.

P*Œnitens*[a])Bene potuit esse pœnitens, et tamē eici extra cœmeterium, vt torneato res, vt su.de torneam.cap.1.ut latro, qui in fine pœnituit, sed non satisfecit, vt su.de raptorib.super eo.vel forte fuit interdictus, alias pœnitenti, cui datur eucharistia, dabitur etiam sepultura, vt 13.q.vlt.cap.vlt.

TIT.IX.DE DECIMIS.

Cap.1. Cum contingat.

P*Ropriis manib.*[a]) Expressius dicit hęc decretalis, quā alia, quod si res aliqua transit ad priuilegiatum, quod censetur iure priuilegiati.istud tamen corrigitur infra eod. nuper.

b *Ab antiquo*) Forte ex pręscriptione, vt su. de præscr.ad aures.

c *De iure communi*) vt 16.q.1.statuimus. et cap.de decimis.nō ergo spectat ad Epm. vnde in decimis parochialis ecclesiæ dico Epm non habiturum aliquam portionem, et capitula illa, quę dant Epo partem decimarum, loquuntur de decimis Episcopalis ecclesię. 16.q.1.quicquam.

d *Nouálium*) Su.eod.ex parte.li.3. contra. sed ibi loquitur, cum aliquis ex priuilegio habet decimas, in quo casu intelligitur eū habere decimas noualium. vt infra de priuilegijs, quia.sed hic loquitur, cum habet ex præscriptione.et sic intelligas, quod est infra eod.cap.prox. Io.

Cap.2.Cum in tua.

E*T minutas*[a]) Vt pastus † animaliū, ligna in siluis, vel pisces, si sint aquæ, quæ modo † exercitatę † est. — *† partus* · *† non forte* · *† excitata sit*

b *De iure censeri*) Sic 12.q.2.cognouimus. infra de priuileg.quia.D.de usucap. cum qui. D.de pecul.hinc quæritur.P. primo, contra: vbi habes, quod peculium quandoq. dupli ci iure censetur.

c *De iure communi*) Su.cap.proximo.

Cap.3.Dudum.

D*E iure communi*[a] 16.q.7.omnes.

b *Probares*) Hic manifeste videtur, quod aliquis tenetur probare titulum, su. de. probat.licet.li.3.et su.de præscript. si diligenti. nam cum secundum canones longa, et longissima præscriptio non differant, sed in lōga præscriptione oportet probare iustum titulū, ut C.de pręscript.longi temp. diutina. et C. de usucap. pro herede.l.vlt.ergo et in lōgissima secūdū canones.et est istud cōtra id, quod dixi su.de præscr. quoniam.li.eo.nā ibi dixi, quod etiā erroneus titulus præstat,

causam præscribendi, et hic non sufficit probare titulū talem. Item et est istud cōtra id, quod dici consueuit, quod sufficit allegare titulum, sed non oportet probari. sed dici potest, quod isti suspecti erant; vnde oportebat eos probare titulum, et etiam iustum titulum. Ioan.

c *Memorati*) In parte capituli, quæ hic nō est.

d *Confirmatam*) Quia licet donatio fuit inualida: tamen ex confirmatione Principis potuit habere robur, vt 16. q. 6. si Episcopum. su. de transact. c. 1. in fine. li. 1. D. de adopt. adoptio. Io.

e *Laicali*) Vt 16. q. 7. siquis deinceps.

f *In constitutione*) Su. de donat. pastoralis. li. 3.

g *In priuilegijs*) Su. de priuileg. si de terra.

h *XL. annorum*) Su. de præscr. de quarta.

i *Et alijs*) 1. q. 7. Daibertum. Su. de dote post diuort. restitu. nuper. li. 3.

k *Nullatenus derogetur*) Numquam enim intelligitur derogatum iuri alterius, nisi hoc exprimatur. 85. dist. Florentinum. 90. dist. ecce.

Cap. 4. Tua, et infra.

TVa [a]) Hoc caput est pars illius su. eo. tua. li. 3.

b *Sed potius restringenda*) Sic su. de rescript. nonnulli. li. eo. quia odia restringēda sunt, fauor ampliandus, D. de liberis, et postum. cū quidam.

Cap. 5. In aliquibus.

COmpellantur [a]) Pactum enim non nocet ecclesię, quin a quolibet possessore possit petere decimam, vt ext. 3. de decim. pastoralis. infra eo. plerisq. su. de pactis, pleriq. D. de pactis, inter. D. de institor. si cum vilico. sed si possessor recipit partem fructuū, et dominus partem; vterq. conueniendus est, vt ext. 3. eo. cap. 1. et 2. Io.

b *Ex loci consuetudine*) Sic ergo attenditur cōsuetudo loci in soluendis decimis. nec mirum, cum etiam consuetudo attendatur in baptismo, ut de consecrat. dist. 4. de trina. et in matrimonio, vt ext. 1. de cogn. spirit. cap. 2. Item in continentia clericor. vt 84. dist. cū in præterito. et ęque punitur præuaricator consuetudinis, ut præuaricator legis, vt 11. dist. in his reb. et istud intelligo de consuetudine approbata a Papa, alias non valet consuetudo, quantumcumq. longa, quæ absq. peccato mortali nō potest seruari, vt su. de peccato mortali nō potest seruari, vt su. de pręscriptionib. quoniam. verum capitulum dicit, qui minus plene dedit decimas, modo emendet. ut 16. q. 7. quicumq. quia præscriptio non habet locum in decimis, vt su. de præscr. cap. vlt. multo minus consuetudo. vel intellige de illa consuetudine, de qua dicitur ext. eo. c. vlt. vt ista cōsuetudo in pręscriptionib. decimarū licere videatur, quod ille iure diuino debuerit, 23. q. 5. dicat. Io.

Cap. 6. Cum non sit.

PRæcedat solutio decimar. [a]) Sed quid refert siue præcedat, siue sequatur, cum et colonus pro sua portione, et dominus pro sua præstet decimas? vt ext. 3. † eo. capit. et 2. † *i. cap.*
Resp. licet vterq. conueniri possit; melius, et commodius est ecclesię conuenire vnum †, † *alium*
quam spargere accusationem in plures, vt D. de exercit. l. 1. P. vlt. et l. sequenti. distingunt tamen quidam, quod si dominus aliquotam partem habet fructuum pro censu, vel pro tributo, vt tertiam, vel quartā; in eo casu si primo res tota est decimata, postea † † *tertia*
non est pars domini decimanda. Si vero certam partē dominus recipit, ut duos corbes vini, vel frumenti; vt tunc postquam totum est decimatum, etiam decimetur pars domini, quia domino ex priori decimatione nihil minuitur, sed in priori casu minuitur. sed hoc obuiat regulæ, quæ dicit, quod bona fides nō patitur, vt idem bis exigatur, vt D. de regul. iuris. bona fides. secus tamen dico, ubi aliquis ex causa lucratiua rem possidet, vt donatarius, et legatarius. nam ibi res eadem secundo decimatur ratione lucri, vt ext. 3. eo. pastoralis, et ext. 2. eo. non est. Idem dico, vbi extraneus instituitur heres. sed si aliquis ab intestato succedit ibi, non decimatur, quia ibi est hereditas debita iure naturæ, vt D. vnde liberi. scripto. P. vlt. Io.

b *Cum onere*) D. de contrah. empt. alienatio. Ioan.

Cap. 7. Nuper Abbates.

COmponendum [a]) Sic ergo sacerdos potest componere cum aliquo super decimis, ut ext. 1. de decim. ex multiplici. hæc tamen compositio tātum personalis erit, nisi sit cōfirma

firmata auctoritate Papæ, vt ext. 2. de transact. veniens. sed numquid Cistrenses, vel alij monachi non habentes populum possunt præscribere decimam? non videtur, cum decimam de iure habere non possint, vt 16. q. 1. peruenit. ergo non possunt eam præscribere, vt ext. 1. de præscr. c. vlt. Videtur tamen hic, ex quo nomine compositionis eas habere possunt, quod etiam eas possint præscribere. Io.

TIT. X. DE REGVLARIB. ET AD RELIGIONEM TRANSEVNTIB.

Cap. vn. Postulasti.

PRudentia[a]) Hic canonizatur opinio H. qui dicit, quod sicut doli capax potest se obligare diabolo, vt ext. 1. de delict. puer. pueris. sic Deo. et sicut in matrimonio carnali malitia supplet ætatẽ, vt su. de desp. impub. manifeste. sic in spirituali. contrarium tamen consueuit dici ab alijs, vt notaui 20. q. 1. in summa.

b *Absq. protestatione*) Hic habes, quod nisi ingrediens protestetur, quod animo probãdi intret, præsumitur intrare animo manendi. simile su. eo. consulti. li. 3. sic su. de testib. præsentium. D. de negot. gest. Nesennius. Ioan.

TIT. XI. DE CONVERSIONE CONIVGATOR.

Cap. vn. Accedens.

PRocessu vero temporis[a]) Sed non ne per spatium sequentis temporis videtur mulier ratificasse ingressum viri. arg. su. qui clerici, vel vouent. insinuante. li. 3. cum enim per aliquantulum temporis post ingressum viri tacuerit, non videtur, quod postea audiatur. arg. su. de sponsal. ad id. li. 2. su. de frigid. et maleficiat. cap. 1. Resp. sic. et ideo Papa distinguit in fine, an fuerit senex, vel iuuenis. nõ videtur necessaria distinctio, cũ talis licentia nulla fuerit, siue fuerit senex, siue iuuenis, vt 33. q. 5. notificasti. sed si esset iuuenis, tũc non ratificatur ingressus per patientiam sequentem, cum nec expressam quærat dare licentiam, nisi intret religionem. sed in sene sufficit, quod uoueat continentiam ad hoc, ut vir possit intrare religionem. su. eo. cum sis præditus. li. 1. varias autem opiniones tractare consueuimus 27. q. 2. Agathosa. et 33. q. 5. qui vxorem.

b *Illius ætatis*) Videtur hic, quod si mulier est vetula, sufficit qualiscumq. licentia ad hoc, vt ipse teneatur stare in religione, et ipsa teneatur continere. Arg. contra 33. q. 5. notificasti. quia ibi dicitur, quod coacta licentia nulla videtur. sed expone causam dicti, vt iam dixi, quia per patientiam sequentis temporis, videtur violentia profugata.

TIT. XII. DE STATV RELIGIOSORVM.

Cap. 1. Cum nobis.

INde remotis[a]) Hic videtur, quod si monasterium monachorum non potest reformari nisi per canonicos, quod Episcopus possit ibi instituere canonicos. Sed si monachi enormiter viuant, non ideo Episcopus sua auctoritate potest ibi instituere clericos sæculares, nisi hoc faciat auctoritate Papæ, ut su. ne clerici, vel monachi. cap. penult. li. 1. nisi ita sit, quod aliqui non inueniantur de ordine illo, vt su. de relig. domib. inter. li. 3. Aliter ergo de monasterio non potest fieri sæcularis ecclesia; tamen de sæculari ecclesia potest fieri monasterium, vt su. de eccles. ædif. ad audientiam. li. 2. et 16. q. 7. si quis vult. Ioan.

Cap. 2. In singulis.

SAluo iure[a]) In uisitationib. procurationib. et correctionib.

b *Non consueuerint*) Per hoc videtur, quod etiam Abbates exempti teneantur venire ad tale capitulum.

c *Ad hoc aptum*) Idest, vt habeatur ratio distantiæ, ut 63. distin. cum longe.

d *De ipsis*) Idest, de capitulo.

e *Ac ipsi iiij.*) Quid iuris sit, si isti quattuor discordant in pari, vel impari numero? habes distinctum 2. q. 6. P. est autem quãdoq. et P. itẽ si plures. videtur tamẽ, quod isti nõ sint delegati, sed potius quod potestas eor. videtur ordinaria, et secundum hoc si dissentiunt in pari numero, tenet sententia illorũ, qui absoluunt, ut D. de re iud. inter pares. Ioan.

f *Excusatione*) Videtur per ista tria verba reo subtrahi omne auxilium nõ tantum appellationis, sed etiam recusationis, vel supplicationis. Quia cum capitulum elegerit illos duos Abbates, certum est, quod illos nõ potest recusare, vt 3. q. 3. offeratur. Ergo videtur,

tur, quod nec illos recusare possunt, quos ipsi Abbates eligūt. Tamē videtur, quod si aliquis de capitulo a principio contradiceret, et ostenderet et iustā causam; quod esset audiendus et hoc innuitur, cum dicit, absq; contradictione, et hoc ideo dico, quia expresse numquam potest inhiberi † recusatio, vt C. de senten. et interlocut. l. vlt. Io.

† inhibetur

g *Ac appel.*) Prohibita enim est appellatio regularib. in correctione, vt ext. i. de appel. reprehensibilis.

h *Proportionaliter*) Idest secūdū diuitias cuiuslibet, sicut in naui fit collatio secūdū proportionem, et secūdū ęstimationē rerū, vt D. ad legem Rhodiam l. 2. P. iacturæ, in princ.

i *Singulas Abbatias*) Ergo et exemptas.

k *Vice nostra*) Numquid ergo si Eps loci vult visitare locum eundem, præponetur illor. visitatio suę, cum illi vice maioris visitēt? dico, quod sic; quia præsumeretur, quod Eps causa impediendi illos, non visitandi causa venisset, nisi prius denuntiasset Eps, quod vellet visitare. Io.

l *Corrigentes*) Nūquid ergo fit præiudiciū Epo loci? cum tamen in principio capituli dixit saluo iure dioecesani. Ideo dici potest, quod tunc demum corrigent, cum Eps est negligens, sed in exemptis statim corrigent. Ioan.

m *Denuntiet Episcopo*) Forte in hoc vult ius dioecesani esse saluum, de quo dixit in principio huius capituli. sed obiicitur: aut Eps fuit negligens in corrigendis excessib. aut nō. Si fuit negligens, ergo deuoluta est potestas ab Epo. vt 9. q. 3. cap. ult. et cap. cum simus. si non fuit negligens; quare ergo vsurpant illi visitatores ius suum in corrigendis excessibus. quia si cuilibet Epo sua iurisdictio non seruatur, quid aliud est, quam ecclesiasticus ordo consumitur? † vt 11. q. 1. peruenit. in fine. dico, quod licet Eps fuerit negligens: tamen admoneri debet primo, ut ext. 3. de off. ordin. quanto. et 11. q. 3. nunc vero. uel ideo defertur hic Epo negligenti, quia in alio præiudicatur ei, cum constituuntur visitatores in sua dioecesi. Io.

† cōfunditur

TIT. XIIII. DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

Cap. 1. Cum uen. f.

E *Celesiam*[a]) Hic videtur, quod si ecclesia vna agat de subiectione alterius ecclesię, quod non sit agendum contra ipsam ecclesiam, sed potius contra illam ecclesiam, quæ est in possessione eius. Ad id faciat su. de elect. querellam. li. 3. 16. q. 3. inter. su. de sent. et re iudic. dilectu. li. 2. D. de lib. exhibē. l. vlt. D. de seruitutib. l. vlt. D. si seruitus vendic. is, cuius familia. Arg. contra su. de appel. ad audientiam. li. 2. su. vt lite non contest. quoniam. 12. q. 2. quicūq. militum. D. de vsu fructu legat. hactenus.

b *Pertinentiis*) Nimis est longa † petitio, vt D. de verbor. signific. verbum illud pertinerē. † Large

c *Annotatio*) In qua citius deprehenditur vitium vt su. de fide instrumentorum inter li. 3. Ioan.

d *Non appareat*) Præsumitur tamen, quod nomine monasterij soluerint. 12. q. 3. pontifices. 7. q. 1. scitis. sed numquid tenetur soluens censum, assignare caussam solutionis? quæstio est Sabbatina. arg. quod nō. su. de cēsib. peruenit.

e *Ad præscriptionem*) Et tamen a tribus Abbatib. fuit solutus. sic su. de causa possess. cū ecclesia. su. de off. deleg. cum olim. li. eo.

f *Non sufficit*) Su. de fide instrumen. c. 1. et C. locati ad probationem. nam æque potest ille, qui non est dominus locare, vt dominus. D. locati, qui insulam. in princip. tamen possessio probatur per solutionem pensionis. D. de adquir. possess. quamuis. P. primo. D. de rei vindic. quædam.

g *Constitutam*) 16. q. 7. omnes.

h *Propter prædicta*) scilicet propter rasuram in loco suspecto, et superlinearē scripturam, sic su. de fide instrū. cap. 1. li. 3. su. de fide instrū. ad audiētiā. li. 2. Ad hoc enim, vt credatur instrumento; oportet, quod sit sine omni suspicione, vt su. de rescr. cum adeo. li. 3. C. de edict. D. Had. l. vlt. sed quid si rasura reposita fuerit eadem manu? non videtur, quod obstet, su. de priuil. cum olim. li. 3. et C. de fide instrum. comparationes. Item quid si rasura sit in loco vno, et tamen per illa, quæ posita sunt in instrumento, probetur propositū? videtur, quod sufficit ad probandum. su. de sent. et re iud. cum I. et A. li. 3. C. si ex falsis instrum. l. 3. Ioan.

Cap. 2. Cum dil. f.

V *Et ratihabitione*[a]) Notare vult differentias inter litteras procuratorias, et litteras de rato: nam vbi aliquis simpliciter cōstituitur, licet generaliter constituatur, tamē tran

transfigere non poteſt.ſed ſi cū clauſula de rato tunc transfigere poteſt,alias nihil operaretur illa adiectio,et ſic intelligitur D.de procurat.mandato.
b *Repromiſit*)Non enim potuit renuntiare priuilegio ſuo,ſu. de arbitris cum tempore. li.3.
c *Præſcriptione*)Hic de vna exceptione permittitur tranſire ad aliam †.ſic ſu.de præſcr. auditis.li.3.D.de except.nemo. ſimiliter de vna actione tranſitur ad alias †. ſu.de confirm.vtili examinata.li.3.C.de in offic. teſt. contra. arg.contra ſu.de appel. ſollicitudinem.li.3.D.de tributoria,quod in heredē.P. eligere.C.de non numerata pecu.authen.cōtra qui propriam.De hoc videtur,ſicut dixi, 13.q.1.in fine.Ioan.

† contrariā
† cōtrarias

Cap.3 Ne nimia.

RElıgionem[a])Nam nouum collegium nō poteſt inſtitui inconſulto Principe, ut D.de colleg.l.3.
b *De approbatis*)Sic qui nouam conſtituit dignitatem in eccleſia,conſtituet eam ſecundum conſuetudinem aliarū eccleſiar.ut.ext. 3.de conſuet.cum olim.ſimiliter noua eccleſia regetur cōſuetudine aliar.vt ext.3.de cēſib.c.vlt.Io.
c *Plurib.*)Sicut nemo poteſt ſimul regere Abbatiam,et eccleſiā ſæcularem.16.q.1. presbyteros.Ioan.

TIT. XIIII.DE CONSECRATIONE ECCLESIAE,VEL ALTARIS.

Cap.vn.Ligneis.

QVod cum parietes[a])Hic patet,quod quādiu parietes integri ſunt,quod non eſt conſecranda eccleſia, vel etiam ſi parietes ſunt ſuceſſiue reparati,vt de conſecr.diſt.1. de fabrica.Item patet hic,quod alia eſt conſecratio eccleſiæ,alia altaris,vt ſu.eo.ad hoc. lib.2.Io.

TIT.XV. DE CELEBRATIONE DIVINI OFFICII.

Cap.1.Conſuluiſti.

ASperſione[a])Sed ſi in eccleſia eſſent ſepulti,etiam parietes eſſent dealbandi,vt de conſec.diſt.1.eccleſiam.
b *Aquæ*)Vt ſu.de dedicat.eccleſ.propoſui ſti.Ioan.

Cap.2.Dolentes.

SYncopa[a])De conſecr.diſt.4. rettulerunt.

TIT.XVI.DE BAPTISMO, ET EIVS EFFECTV.

Cap.1.Licet.

REuertentes[a])De iure enim eccleſia Græcorum eſt ſubiecta Romanæ eccleſiæ, vt 24.q.1.rogamus.Io.
b *Et adhuc,ſunt*) De conſecr.diſtin.1.peruenit.Io.

Cap.2.Statuimus.

STatuimus[a])De conſecr.diſt.1.peruenit.Ioan.
b *Grauiori*)Arg.quod propter culpam tenetur quis ad omnia illa,quę ſequuntur ex illa culpa.31.q.2.de neptis.1.q.1.placuit.ext.2.de homicid.inſpectis. arg.cōtra 15.q.1.inebriauerunt.et D.de furtis verum.Ioan.

TIT. XVII.DE INMVNITATE ECCLESIAE, ET EIVS ORNATV,ET REVERENTIA RELIQVIAR.

Cap.1.Relinqui.

CLerici eccleſiar[a])In eccleſijs tamen iudicari poteſt, et debet, vt 2.q.2. præceptum.
b *Dimittuntincultas*)De conſecr.diſt.1. veſtmenta.

TIT.XVIII.DE CENSIBVS.

Cap.1.Super quibuſdam.

AlbergariaS[a])Nā nec patroni, nec aduocati eccleſiarum aliquid poſſunt petere a clericis,niſi ab Epiſcopo fuerit inſtitutum. ſu.de iure patron.pręterea.li.1.
b *Liberalitate*)Nam in neceſsitate nemo liberalis exiſtit.D.de adimen.vel retinen.legatis.l.rē legatā,tamē eatenus tenuit remiſsio, quatenus tenuit obligatio. ſu.de appellat. ad præſentiam.li.1.16.q.1.frater noſter.D.de remiſsion.l.vn.alias nulla fuit obligatio, vt D.de verbor.obligat.dotem ſtipulatus.tamē quandoq.id,quod nullum eſt,confirmatur per

per adoptionem, vt D.de a dimen.legat.l. legatum.

Cap.2.Procurationes.

VIsitationis[a]) Hoc ideo dicit, quia triplex est procuratio; vna, quę debetur ratione visitationis, ut hic. alia, quæ debetur ratione cõsuetudinis, vt 18.q.2.seruitia † .tertia, ratio † seruitium ne pacti, quod interpositum est in ipsa fundatione, vt ext. 1.de iure patron. præterea. 18.q.2.Eleutherius.

b *Personaliter*) nisi ipsi interesse nõ possint, ut su.eo.inter. De hac procuratione consueuit tractari 10.q.1.relata.et q.3.c.illud.Io.

c *Tantundem impendat*) Sic ergo qui grauat ecclesiam in procuratione, in duplum punitur; sed qui grauat eam in xenijs, in quadruplum punitur, vt 18.dist.quoniam.Io.

Cap.3.Aduersus Consules.

LAter.concil.[a]) Ext.3.de immunit.eccles. non minus.et de censib.cum instantia.

b *Nullo*) Sic ergo non valet sententia lata tempore excommunicationis, ut infra de hæret. excommunicamus. immo etsi detegitur alicuius excommunicatio post sententiam, retractatur sententia, vt (ext. Al. † † su. de sent.et re iud. ad probandum. nec priuilegia ipsorum tenentur, vt 3.q.4.nullius.Ioan.

c *Intra tempus regiminis*) Sic ergo iudex post depositum officium conueniri potest: et hoc ideo est, quia conuenitur ex maleficio, quod perpetrauit. secus si conueniretur ex contractu. nam administratores ciuitatum, et tutores, vel curatores non conueniuntur post depositum officium ex contractu, quem fecerunt nomine ciuitatis, vt D.de administr.rer.ad ciuita.pertin.curatores.P.in eum.et C.de administr.tutorum cũ quædam.et D.de euictio.illud.P.primo. sed ex maleficio bene cõueniũtur, deposito officio, vt 1. q. vl.iubemus. D.de action. empti.Iulianus.P.idem.tamẽ procurator negotiorum bene conuenitur deposito officio, vt D.de procurator.procurator.

d *Intra mensem*) Si tamen prius communica † tis uerit ei † in crimine, excommunicatus est, vt ext.3.de sent.excom.nuper.sed cum ipse iudex excommunicatur non expresso nomine, quare statim onus illud non peruenit ad successorem? arg.ext.1.de off. del. quoniam. † permanit Respon.quia illud onus prouenit † ex delicto, vnde non descendit ad alios, vt 24.q.3.si heres.ideo autẽ pręfigitur mensis, quia vsq. ad illud tempus prępsumitur cõsensisse, vt prima q.1.constat.est autem ille canon, ext.de immunit. eccles.non minus.post admonitionem canon latæ sententiæ.et ex hoc patet, quod si iudex sæcularis admonetur, ne vsurpet iurisdictionem ecclesiasticam, vel in iudicando clericos, vel aliud; quod statim incidit in excommunicationem.

Cap.4.Quia pleriq.

PAuperibus[a]) Su.cap.proximo. contra, et infra de sent.excommun.sub interminatione. solutio hic ignorabatur, quantum quilibet contulisset, et ideo iubetur dari pauperib.

TIT.XIX.NE CLERICI SAECVLARI NEGOTIO SE INMISCEANT.

Cap.1.Sicut te.

PAssim[a]) In omnibus causis siue criminalib. siue ciuilib. quod nõ licet, vt c.prox. sed in causa ecclesiastica non remouentur tabelliones. arg. su.de probat.quoniã.li. eo. et sic potest intelligi.27.q.2.multor.

b *Dissimulasti*) Forte ideo, quia nõ fuit legatus illius loci, vnde ibi nihil statuere poterat. su. de off.del.nouit.

Cap.2.Sententiam.

SEntentiam sanguinis[a]) Epi nec possunt dare sententiam criminum, nec alios hortari, vt dent, vt ext.3.de excess. præl. ex litteris. nec clericus potest eas scribere, ut hic, et 23.q.4.illud. si autem Eps habet iurisdictionem temporalem, deleget causam criminalẽ alij, quod facere potest secundum canones, vt 23.q.4.illud.2.q.7.sicut.licet secundum leges non possunt delegari, nisi cum iudex non potest interesse, vt D.de off.eius, cui mandata est iurisdictio l.1.Ioan.

b *Chirurgia*) Ext.3. † de ætat.et qual.ad nostram.Io. † 2.

LI.

LIBER QVARTVS.

TIT.I. DE SPONSALIB.ET MATRIMONIIS.

Cap.1.Tua nos.

DEsponsauit[a]) Si iste desposauit eã, quibuscumq. verbis usus fuerit; potius est considerandum, quid fuerit factum, quam quid fuerit dictum, su.de appell.ad audientiam.li.3.su.de verbor.signif.in his.li.2. C. plus valere, quod agi.l. siquis. Item simulatio, siue dolus, non impedit matrimonium spirituale, 27. dist. quod interrogasti. ergo nec carnale. Item ratione simulationis cogetur stare cũ muliere, si mulieri placuerit. su. de eo, qui duxit in matrimonium, quã pol. per adul.c.1.sed hæc omnia non proficiũt, si protestatio coram omnib.† facta præcessit, coram quib.protestabatur se non animo cõtrahendi facere.31.q.2.Lotharius.su.de his, quæ ui, metuiue causa fiunt. relatum.li.1.nã simulatæ nuptiæ pro nullo habentur.D. de ritu nupt.simulatæ. Nec obstat, si dicas, quod per signa probatur matrimoniũ, su.de sponsalib.cum apud.li.3.sed illud matrimonium videtur, cum † contraria voluntas nõ apparet. nec enim præsumitur voluntatem mutatam esse ex sequenti facto, nisi hoc probetur. su.de his, quæ metus causa. relatum. D. de probationib.ei, qui. Idem potest dici, cũ quis desponsauit aliquam sub condicione, si protestetur, quod cognoscendo eam non recedit a condicione; quia per coitum non purificatur matrimonium. non enim per coitum semper receditur a condicione. quid enim si sic contrahatur, contraho matrimonium tecum, si tu es virgo? vel si inuenero te virginem? et in coitu non reperitur virgo, dum tamen illud probari possit? sed quid si protestetur, et dicat, quod omnia, quę dicet, vel faciet, non facit animo contrahẽdi matrimonium; sed postea publice dicat, consentio in te? in eo casu potius recurrimus ad communem intelligentiam verborum, quã ad suum intellectum. su.de sponsalib. ex litteris. et hoc ideo, quia talia verba non possunt deseruire suæ intẽtioni, sed secus est in casu proposito. Sed obiicio; per verba illa nihil dicitur, aut aliquid aliud cõcipitur, quã vox significet, vt D.de reb.dubijs in ambiguo. arg. su. de off.deleg. cum super.li.3. ergo matrimonium non contrahitur per illa verba. sed illud obtinet, vbi locutio est obscura, vel ambigua; vbi enim non sunt ambigua, non quæritur de voluntate. D. de legat.2.illud.

† aliquib. forte

† vbi

b *Copula subsecuta*) Ratione cuius videtur absolute consensisse in eum. su. de sponsal. de illis.

c *Videtur forte*) Nõ dubitatiue proponitur. sic 33.q.2.amouere.

d *Nec forma*) Consensus enim semper requiritur. 27.q.2. sufficit. verba enim sunt necessaria, quantum ad ecclesiam. su. de sponsal. tuæ. li.3.

Cap.2.Cum in tua.

FAma priuatim[a]) Ergo aliquid est fama, quod tamen dicitur occultum, ut su. de cohab.cler. vestra.li.3.

b *Persona grauis*) Immo et turpis persona videtur admittenda ad impediendum matrimonium, vt su.eo. præterea.li. 1. sed illud obtinet, cum a persona denuntiante ortum est impedimentum. et sic est argumentum, quod ad denuntiationem criminum, criminosi non admittuntur. arg. 35.q. 6. Episcopus. De hoc notatur 2.q.1.si peccauerit.

c *Vel scandalo*) Ergo videtur probari, vt su. de testib. causa litis.li.3. et cap. cum causam, arg. contra. infra de accusat. inquisitionis. in fine. Item patet hic, quod sola denuntiatio non impedit matrimonium contrahendum, nisi adsit fama.

d *De plano*) sic infra de accus. sicut olim. et sic videtur, quod eodẽ modo iudex de plano potest inquirere de fama alicuius, non inquirendo per iuramentum, nam multiplex clamor facit fidem de fama, vt su. de accusat. qualiter. Io.

TIT. II. DE CLANDESTINO MATRIMONIO.

Cap.vn. Cum inhibitio.

CUm inhibitio[a]) Clandestinum dicitur matrimonium tripliciter. vno modo, cum non habentur testes, vt ext.1. de cland. de-

desponſ.c.1.et 2.et 3. ſecundo modo, quod non fit cũ ſollemnitate,vt 30.q.5.aliter. tertio modo,quod fit in eo loco,vbi contrahẽs ignotus eſt,vt ext.2.de clandeſti.deſpon. cõſuluit.tenet tamen matrimonium clandeſtine contractum, niſi aliud ſit impedimentũ, ut 30.q.5.noſtrates.ext.1.eo.c.2.†

†1.

b *Quorundam locorum*) Ext.1. de teſtib.ad hæc.

c *Qui voluerit*)Cõſanguinei tamen potius admittuntur ad accuſationem,quam extranei,vt 35.q.6.c.1.alius autem quilibet denuntiare poteſt,vt ext.3.de cognat.ſpirit.tua.ſed quid ſi nulla exceptione, vel denuntiatione propoſita in eccleſia matrimonium ſollemniter contractum eſt,aliquib.ſcientib. impedimentum,numquid matrimonium talium poſt mortem,vel etiam in vita ipſorum poſſunt accuſare illi, qui ſciuerint impedimentum? videtur,quod non,vt ſu. de teſtib. ad hęc.li.1.et quia certiorari non debuit,qui nõ ignorauit.ut D. de action.empti.l.1. Item licet contrahentes fuerint in culpa, tamẽ ſciẽtes impedimẽtum fuerunt in dolo, et dolus culpæ pręponderat.D.ad legem Aquiliam. item Mela.in princ.et ex quo publice factũ eſt,non admittitur contradictor,vt 8.q.1.licet.Dico,quod poſt mortem non poteſt agi de matrimonio ipſorum principaliter, ſed ſecundario de ſucceſſione filior.ut ſu.qui fil.ſunt leg.cauſam.in fine, et C. ne de ſtatu defunct.quamuis.Io.

d *Probabilis*) Nota. probabilis cauſa impedit matrimonium contrahendum, vt ext.1. de ſponſal.præterea.et ext.2.de conſan.et af fin.ſuper.

e *De tali*)Ideſt,clandeſtina,vel interdicta.

f *Si ambo parentes*)Sic patet,quod non prodeſt opinio eccleſiæ,ſi ambo ſciunt impedimentum, quin filij ſint illegitimi.ſed quid ſi vnus ſcit,et alter neſcit? dixit H.et L.quod quantum ad ſcientem filij ſunt illegitimi; quantum ad ignorantem legitimi. arg. C. de inceſt. nupt. qui contra. quod non credo,immo quantum ad vtrumq. ſunt legitimi, vt ext.3. qui fil. ſunt legit. ex tenore. monſtrum enim eſſet,quod aliquis eſſet partim legitimus,partim illegitimus;ſicut quod aliquis eſſet partim liber, et partim ſeruus, ut D.deliberatioinib.l.duob.Io.

TIT.III.DE CONSANGVIN.ET AFFINITATE.

Cap.1.Ex tenore.

A *Tj Mariam*[a]) Supple,genuit.

b *Eſt ſecutus*)Si eiſdem verbis, et eodẽ ordine fuiſſet ſecutus ipſum,ſuſpectum eſſet tale teſtimonium,vt 4.q. 3. item in teſtib.

c *Matrem Gibj*)Nomen non exprimens.

d *Seu circumlocutio*) Vt ſu. de teſtib.licet.li. eo.D.ſi cert. petatur.certum.

e *In decreto*)ſu.de teſtib.in omni.li.1.

f *Eſſe ſtatutum*) 35.q.6.de parentela.

g *Nomina*)35.6.de parentela.

h *Alia vxor*)Alias ſi non poſſent plures cõprehendi nomine appellatiuo; videretur, quod tunc certa eſſet deſignatio,vt inſtit. de exhered.liberor. P.maſculos.et D.de legat. 2.nominatum.D.de condi.et demonſtrat.nominatim.

i *Accuſatori*)Immo qui ſemel apparuerit inter accuſatores,non poteſt eſſe teſtis,vt ſu. de accuſat.cum P.Ioan.

k *Tam domeſtici*) Vt ſu.de matr.contra inter. eccl. contracto c.1. et ſic conſanguinei dicuntur domeſtici.non tamen ſemper familiares admittũtur in matrimonio,vt ſu.de teſt. in litteris.li.2.

l *De auditu*)Hoc hodie corrigitur ex parte ſu.de teſtib.licet.li.eo.

m *Cum ſollemnitate*) S.iuramenti. videtur hic,quod principales perſonæ in matrimonio iurabunt de veritate dicenda.ſu. de deſponſ.impub.atteſtationes.quod concedo. H.tamen plus proceſſit,vt idem eſſet accuſator,et teſtis,vt 35.q.6.c.1.et 2.

n *Teſti*)Hoc ideo,quia iuratur de credulitate.

o *De periurio*)Sic ſu.de teſtib.cum tu fili.

p *Dixerit*)Ipſa Maria non iurata.

q *Inualidum iudicari*) Su.de teſtib.licet.li. eo.

Cap.2.Tua nos.

M *Vltum fauerit*[a])Sic ſu.qui matr.accu.nõ poſſ.peruenit.li.1.Ioan.

b *Vel germanis*)Hic patet,quod gradus numerandi ſunt,non a communi parente,ſed a fratribus. Ad idem ſu. de teſtib.ſeries.li.2. 35.q.5.c.1.ſu.de diuort.porro.li.1.Arg.cõtra ſu.de cõſan.et affinit.quod dilectio. li.2.ſu. de teſtib.licet.li.eo.

Cap.3.Non debet.

Vario

VArietatem temporum[a]) 29. dist. sciẽdũ. dist. 4. erit. 32. q. 4. obiciuntur.

b *Mutant*) Vt de pœnit. dist. 1. nouit dominus. et 22. q. 4. incommutabilis.

c *Ex secundis nuptijs*) Cum tamen in hoc casu hic tollatur publicæ honestatis iustitia: uidetur, quod adhuc in alijs casib. generet inpedimẽtum, ut in uxorib. duor. fratrum, uel consobrinor. licet enim non impediat hodie ibi secundum genus affinitatis matrimoniũ: remanet tamen adhuc ibi publicæ honestatis iustitia, ut 35. q. 3. porro. quia in matrimonijs non quid liceat, sed quid honestũ sit, cõsiderandum est, ut D. de ritu nuptiar. semper. Similiter dico, quod ad huc frater inpeditur sumere sponsam fratris, licet tãtũ inpediat peblica honestas; quia illud est lege diuina prohibitũ. Quod etiam secũdũ leges impediat publica honestas, habes D. de adopt. qui in adoptione. vel dic, quod publica honestas est in omnib. sublata, nisi in sponsa de futuro. Ioan.

d *Reuocantes*) Gregorius tamẽ dicit, qui dissoluit hæc genera affinitatis, negat verbum Dei in æternum manere, vt 35. q. 10. fraternitatis.

e *De cetero*) Sic ergo matrimonium illorũ, qui ante constitutionẽ contraxerunt in quinto, vel sexto gradu, nõ confirmatur hic; quia constitutio matrimonij non spectat ad preterita matrimonia, ut 35. q. 3. de incestis. 31. dist. ante. 32. q. 4. c. 1. in summa. sed quid si post editam constitutionem simul steterint scienter? dico hoc ipso confirmatum matrimonium, vt ext. 1. de coniug. seru. proposuit. nam matrimonium, quod ab initio non valuit, ex post facto confirmatur, ext. 2. de matrimonio cont. interd. eccles. cum sis præditus. ext. 1. de despons. impub. litteras. et cap. accessit. D. de ritu nuptiar. siquis. et arg. ext. 2. de conuers. coniug. placet. arg. 32. q. 2. honorant. nam et si primo cõsensus nullus fuit, postea cõfirmatur. ext. 1. de sponsal. de illis. in auth. de nuptijs. P. si uero ab initio. videtur tamen, quod verba sint necessaria exprimentia consensum, vt ext. 3. de sponsal. tuę. et 29. q. 2. siquis ingenuus. nouus enim cõsensus requiritur, vt ext. 1. de eo, qui dux. in matrim. cap. 1. nisi enim expresse de nouo cõsentiãt, videtur potius antiquus cõsensus adhuc durare, qui nullus fuit; quã nouus inchoatus, vt D. de precario, sed si manente. D. de arbitr. sicut. in princ. et l. Labeo. P. penult. et arg. D. de verbor. obligatio. l. 1. P. cũ adicit.

f *Nulla longinquitate*) Et sic hodie nõ currit præscriptio contra accusatores matrimonij, licet olim currebat, vt ext. 3. qui matrim. accus. pos. per tuas.

TIT. IV. QVI MATRIMONIVM ACCVSARE POSSVNT.

Cap. vn. Cum in tua.

COnsuetudinem[a]) Su. de sponsalib. cũ in tua. li. eo.

b *Non potuit*) Sic 17. q. 2. siquis incognitus. in fine.

c *Nimia infirmitatis*) 15. q. 1. illa. et 17. q. 1. Cõsaldus.

d *Eius ætas*) Quia ætas illa nescit, quid videat, vel audiat. C. de fals. moneta. l. 1.

e *Publice factam*) 16. dist. quod dicitis. 12. q. 2. qui et humanis.

f *Repellendus*) Non solum ab accusatione, sed etiã a testimonio, vt su. de testib. ad hæc. lib. 1. sed nonne admittitur talis ad denuntiandum? videtur, quod sic, cum et iuramẽtum ei non obstaret. su. de iureiur. quemadmodum. li. 3. ad hoc. su. de cogn. spirit. tua. Resp. quod non. quia suspecti remouentur a denũtiatione, sicut ab accusatione, vt infra tit. 1. c. 1. et su. de spons. cum in tua. li. eo. nam cui vna uia prohibetur, alia non est admittẽda ad id. su. de procurat. tuę. D. pro socio. idemq. D. de cond. instit. quæ sub condicione. et hoc est verũ, quia semper taciturnitas nocet volenti accusare matrimoniũ, nisi probeuetur, quia tũc tẽporis non habuit probationes, vt 2. q. 7. plerique. ipsorum autem taciturnitas non præiudicat eis, quin ipsi possint accusare matrimonium, quando voluerint. su. de restit. spol. c. vlt. li. 1.

g *Iuramento*) Sic su. de testib. præsentium. su. de exceptionib. pastoralis. li. 3. et videtur hic, quod iuramentum nõ minus valet, quã præsumptio iuris, quia per iuramentum eliditur hic pręsumptio iuris. sic 35. q. 1. extraordinaria.

h *Excluderet*) Aliquis admittitur ad accusandũ, cuius auctor nõ admittitur: secus est in teste su. de testib. licet. li. eo. sed usq. ad quod tẽpus obstat alicui taciturnitas? videtur, quod incõtinẽti obstat, nisi statim accuset, cũ audit. 32. q. 2. mulier. su. de off. deleg. c. vlt. li. 3. D. de legat. 2. cũ quidam. in fine. C. quomodo, et quãdo iudex, ab eo. 2. q. 6. quapropter. D. ad Macedonianũ. si filius. Arg.

contra 20.q.2.puella.1.q.1.cõstat.su.de frig. et malefic.c.1.li.1.dicas,taciturnitatem istam cum quodam temperamento intelligendam.arg.D. de solutio.quod dicimus. D. ex quibus caus.maiores. ab hostibus. P. vlt.

LIBER QVINTVS.

TIT.I.DE ACCVSATIONIB. ET INQVISITIONIBVS.

Cap.1.Cum dil.

O Ncubinarios[a]) Sed nonne isti prosequētur suā iniuriam? quare ergo non admittuntur, quātum cūq.criminosi sint? vt 4.q.6.omnib. Resp.criminosus admittitur ad accusandum,sed non ad denuntiandum.vel loquitur de notorijs fornicatorib.qui sicut sunt priuati ingressu ecclesiæ,vt 31.dist.P.verum. sic et alijs legitimis accusationib.

b *Præmonitum*) Qui enim non admonuit,repellitur a denuntiatione, su.de accusation. licet.li.3.

c *Conspirasse*) Su.de senten.et re iud.cum I. et A. su.de simonia.per tuas.

Cap.2.Inquisitionis.

IN *publicis causis*[a]) Idest communib.

b *Dicta*) Hoc habes infra eo.qualiter.

c *Homicidium*) Hic corroboratur opinio doctor.qui dicunt,quod in nullo occulto crimine impeditur executio ordinis post peractam pænitentiam,præterquam in simonia, et in homicidio,quę notātur 50.dist.de his. alij solam simoniam excipiunt.Io.

d *In accusationibus iudicio*) Videtur,quod in his casibus denuntians obligauit se ad talionem,arg.su.de accus.super.li.3.item videtur hic,quod idem est,si beneficium adeptus est simoniace,sicut in ordine.sed contra su. de simon.dilectus.li.3. Vbi distinguitur, si in modum accusationis conuincatur quis de simonia,deponitur:sed si in modum inquisitionis,priuatur beneficio.ad idem su.de accusat.qualiter.li.3.et su.de simon.de regularibus.li.2.In quibus habes, quod conuictus de simonia in modum inquisitionis,solo beneficio priuatur.intelligas ergo , quod hic dicitur;quod priuatur,tamquam si accusatus esset:hoc verum est,quantum ad beneficium,et officium,non tamen,quantum ad depositionē.Vnde patet, quod aliud quod cū q.crimen,præter ista duo,quæ hic ponūtur,si probatur in modum inquisitionis, vt non ideo priuādus sit reus beneficio,vel officio,sed alias puniri debet,nisi essent regulares prælati,qui pro modicis causis remouentur ab administratione.su.de simon.per tuas.li.3.

e *Interrogati secreto*) Iudex enim interrogabit a teste,an sit inimicus alteri parti, vt 4. q.3.testium.Item inimicitiarum causas ideo inquirit,quia non ex omnibus causis repellitur inimicus,vt plene not.3.q.1.c.2.Ioan.

f *Procedendum*) Immo tales puniendi sunt; vt 1.q.1.quidam.

g *Præsumantur*) Quid si testis post iuramentum dicat se esse criminosum,numquid credetur ei?eadē ratione uidetur,quod sic † † non, et remouebit eum,sicut et remouet ordinandum,qui confitetur crimen suum.su.de ætat.quæris.Sed numquid tenetur prodere crimen suum,sicut ordinandus? vt 50.dist. ex pænitentibus.cum ordo,et testimonium pari passu ambulant. 2.q.7.ipsi. H. dicit, quod sic,arg.11.q.3.quisquis.et 35.q.6.si duo. et 15.q.vlt.c.1.et c.penul.Alij dicunt contrarium,quia licitum est alicui redimere honorem suum qualitercumque potest.2.q.3.P. notandum.De hac materia dixi 50.dist.ex pænitentib.Ioan.

h *Ad depositionis*) Idest,remotionis ab officio,et beneficio.

i *Dicta paucorum*) Videtur hic, quod per tres homines non probetur fama.arg.contra su.de sponsal.cum in tua.li.eo.sed quot dicis hic paucos?num quid vndecim † vt su.de cler.excōm. ministr.latrones. vel 23.† xl.

millia? ut 45.dist.disciplina. Dico, quod tot hominum clamor famam facit, cum ex clamore scādalum suscitatur, vt infra eod. qualiter. de hoc dixi 2.q.5. presbyter si a plebe. et cap. omnibus. Ioan.

Cap. 3. Ad petitionem.

REclamantis[a]) Per quod videtur recessisse a beneficio litterarū impetrator. su. de præscript. c.1. in princ. li. 3. et su. de appel. sollicitudinem. li. 3. D. de arbitris. sed si in seruo. in fi. et l. si quis rem. et arg. C. cōmunia utriusq. iudicij l. 2. sed in iudicem* qui petit inducias, vel causam absentię allegat coram ipso, vt supra vt lit. non contest. accedens. li. 3. vel qui postulat sibi edi genus accusationis. D. de iudicijs, non videtur. Item ea ratione, quia legatus non potest cognoscere de causa delegata a Papa, vt su. de offic. leg. studuisti. li. 2. licet possint a iudice merita causę inquirere, vt causam instructam remittat, vt su. de appel. constitutus. li. 3. Ioan.

* nō cō sensus forte. add.

b *Facta fides*) Nota, quod probationes admissæ coram eo, qui non est iudex, faciunt fidem iudici, ut hic, et 2.q.1. in primis. 3.q.6. hæc quippe. quod est contra illud su. de iudic. at si clerici. Item habes hic, quod sententia, quæ nulla est ipso iure, rata potest haberi a Principe, vt patet ex prædictis cap. sed hoc a solo Principe potest fieri, vt sententia, quæ nulla est, vel factum, quod ipso iure nullum est, possit a Principe ratificari, vt 16.q.6. si Epo. et hoc ideo, quia ipse mutat substātiam rei, ut C. de rei vxor. act. in princ. Ioan.

c *Restituendus*) Hic expresse habes, quod differtur restitutio propter scandalum, vt consueuit dici per illud capitulum 3.q.6. hæc quippe.

d *Non seruatum*) Quod facere poterant. 23.q.5. principes. su. de foro comp. postulasti. li. eo.

e *Per consequentiam*) Sic ergo sententia lata contra vnum pręiudicat alij, quia negotium est cōnexum cum illo. sic 81. dist. tantis. et 3.q.6. hæc quippe.

f *Restituimus*) Vna manu occidit, et alia viuificat; una manu tollit, et altera dat. Ioan.

Cap. 4. Qualiter, et quando.

QUaliter, et quando[a]) Videamus, qualiter procedendum sit in inquisitione, et qua li poena puniendus sit, qui conuictus est in modum inquisitionis. Primo ergo videtur distinguēdum, an fiat inquisitio de excessu personæ alicuius, an de statu alicuius ecclesiæ; vt si fiat inquisitio de excessu alicuius personæ, vt tunc possit procedi lite nō contestata, vt ext. 3. vt lite non contest. quoniam frequenter. Si autem inquiratur super statu monasterij, vel ecclesiæ, ut tunc necessaria sit litis cōtestatio, et alia communis forma iudicior. vt ext. 3. de testib. cum olim. Item in alio est differentia, cum agitur super statu ecclesiæ, et cum agitur de excessu alicuius personæ; quia ubi agitur de statu monasterij, recipiuntur testes qualescumq. etiam conspiratores; sed ubi agitur de excessu alicuius personæ, secus, vt ext. 3. de sen. et re iud. cum I. et A. Item distinguēdum est, an iudex ex officio suo inquirat ad clamorem famæ, an aliquo promouēte inquisitionem iudex cognoscat; quia si aliquo promouente inquisitionem cognoscat, non est cogēdus reus ad iuramentum aliquod, ut per illud possit instrui aduersarius; sed ipse inducet testes, et si defecerit actor, punietur, ut ext. 3. de accusat. c. ult. si autē iudex ex suo officio inquirat; tunc ipse iudex inducet testes, et faciet reum iurare, vt respondeat ad interrogata, vt ext. 3. de accusat. cum dilectus. Sed numquid publicatis attestationib. potest denuo ab alijs testib. inquiri, et de eodem crimine? sic. vt 2.q.1. notum. et q.5. habet. et cap. Mennam. sed si non iudex, sed aduersarius induceret † testes; tunc non posset secūdo inquiri de eodem crimine. quia timor esset, quod vellet testes subornare. Item inquisitor descēdet ad locum, vbi persona conuersatur, de qua fit inquisitio: quia ibi melius potest inquiri de vita, et fama eius, vt 24.q.1. pudenda. et 2.q.1. Deus omnipotens. et ex. 1. de pręsumpt. quosdam. et 23.q.1. paratus. circa fi. et postmodum ille, de cuius statu agitur, citabitur: et sic obiiciātur ei crimina, pro quibus citatur, vt possit venire instructus, vt 5.q.2. si primates. et infra eo. cap. et si reus velit excipere contra personam inquirētis, quod sit inimicus eius, audietur, vt infra eo. ibi non ex odij fomite vel si velit excipere contra ipsum iudicē, quod et ipse sit criminosus, vnde non debet inquirere de crimine alterius, vt 3.q.7. iudicet. vel si velit excipere contra illum, qui impetrauit inquisitionem, vt ext. 3. de accusat. veniēs. vel etiā contra testes, ut infra eod. cap. iudex autē ab ijs potest inquirere de crimine, qui denuntiauerunt crimē, vt

† inducat

ext.3.de ſimon.licet.et ſic idem eſt denunptiator,et teſtis. ſed ſecus eſt in accuſatione; quia ex eo,quod aliquis ſemel apparuit inter accuſatores, amodo non poteſt eſſe teſtis, vt ext.3.de accuſ.cū P.et poteſt iudex admittere teſtes etiā criminoſos,qui †ſunt de ipſa eccleſia,ſi veritas nō poteſt liquere per alios, vt ext.3.de ſent.et re iud.cap.1.†.quia illi melius nouerūt veritatem,quā alij,vt ext.3.de teſtib.veniens.ſed ſi extranei teſtes inducūtur,requiritur,quod non ſint criminoſi, vt ext.3.de accuſat.per tuas.vbi dicitur, quod in ſimonia quilibet admittitur,ergo in alijs criminibus non,licet agatur in modū inquiſitionis.35.q.6.Eps.ext.2.de teſtib.cogē.præterea.teſtes autem iurabūt de ijs, quæ ſciūt, vel credunt,ſed de occultis peccatis rei,nihil dicent,vt ext.3.eo.qualiter.et non iurabunt ſimpliciter reſpondere ad interrogata, ſed iurabunt dicere omnem veritatem, quam nouerunt,ſiue fuerint interrogati,ſiue non, ut ext.3.eo.cū dilectus.Aut ergo teſtes probant crimen rei,aut non;ſi probant,tali pœna punietur.quod ſi eſt in dignitate aliqua conſtitutus,remouebitur ab adminiſtratione perpetuo,vt ext.3.de ſimon.per tuas.ſed minores clerici priuabuntur officio,et beneficio,ut ext.3.de ſimon.dilectus.tamen poſſet dici,quod ſi propter dilapidationem remouetur ab adminiſtratione, perpetuo remouetur;ſed ſi propter aliud crimen remouetur, tunc uſq. ad tempus pænitentiæ, vt per eādē decret.dilectus.et 2.q.1. in primis. vel dic verius, quod ſi graue crimen eſt, de quo eſt conuictus in modum inquiſitionis; tūc priuatur beneficio, vt hic dicit.ſed ſi minus,tunc pro arbitrio iudicis,vt ſu.eo. inquiſitionis.ſi vero teſtes nihil probāt,† niſi ſolā famam,ſed de crimine nihil dicunt ſe ſcire; tunc ſi crimen tale eſt,quod habet perſeuerātiam facti,admoneat ipſum primo ſeorſum; poſtea coram teſtibus; et ſi adhuc mala fama perdurat de ipſo:tunc ſuſpendat ipſum uſq.ad dignam ſatiſfactionē, ideſt, quouſq. ſe purget,ut ex.1.de purg.can.cap.1.et in eo caſu intelligo, quod presbyter infamatus debet ſuſpēdi, nō enim dico,quod ſtatim propter infamiā debet ſuſpēdi , niſi enormitas delicti,vel ſcandalū†hoc expoſcat, vt ext.3. de purg. can. inter. ſi vero teſtes ſemiplene probāt crimē;tūc indicēda eſt expurgatio, vt ext.3. de purg.can inter. Si vero teſtes omnes dicūt eū innocentē:tūc non onerabitur aliqua † expurgatione,niſi hoc velit facere iudex ex habundanti ad ſedandam in

† ſi

† cum l. et A.

† probauerint

† ſcandalo

† alia

famiam.vt 2.q.5.habet.et cap.ſeq.ſed quid ſi iudex vult inquirere de crimine,reus autem dicit, vt præfigatur terminus volentib. accuſare;et ſi non apparuerit accuſator, vt tunc audiatur expurgatio ſua;numquid potius eſt audiendus reus,vel iudex? videtur, quod reus ſit potius audiendus , quia hoc, quod reus petit,ordinariū eſt,et a iure illud habet:id autem,quod iudex petit , extraordinarium videtur;† et iudex potius ordinario,quam extraordinario iudicio iudicabit, vt 2.q.1.multi.in fi.et D.de minorib.in cauſæ.Dico potius audiēdum iudicem volētem inquirere,quam reum volentem ſe purgare; quia expurgatio ſequitur inquiſitionem,vt ext.3.de purg.can.inter.Item nūquid hic habet locum reinquiſitio? dico,quod nō;quia inquiſitio iudicis officio expeditur, non iure actionis , ſicut nec dico habere locum redenuntiationē,ſiue redenuntians admonuerit,ſiue non;quia præſumitur, quod non ſit caritatiua talis redenuntiatio;quia creditur, quod ex offenſa illud faciat,vt 3.q. 5.c.2 .Item pone,quod iudex,vel aduerſarius induxit teſtes ad probandum crimen rei,reus autem vult inducere teſtes ad probandam innocentiam ſuam.videtur,quod poſſit,etiam per familiares ſuos,vt ſi velit probare ſe bene adminiſtraſſe,poteſt per ſuos familiares, 12.q.2.manifeſte.Item ſi vult probare famā ſuam,poteſt per cubicularios ſuos, vt 2.q.7. cum paſtores. Reſp. ſi aduerſarius induxit teſtes ad probandam infamiam,vel crimen; tūc reus poteſt etiam inducere teſtes ad probandam famam, vel innocentiam ſuam. Si uero iudex ex officio ſuo inducit teſtes; nō, quia non ita præſumitur contra iudicem,ſicut cōtra aduerſarium.Pone ergo, quod Papa committat inquiſitionem cōtra aliquem, et dicat ſe eſſe bonæ famæ,et hoc velit probare, numquid procedit iudex in inquirendo? Dico,quod in hoc caſu ſummatim fit inquiſitio,non de crimine,ſed de fama. ſed ſi non clamauerit fama contra ipſum,nō procedet ad inquiſitionem, ut ext.3.de accuſ. cum oporteat. Item pone,quod ille,qui impetrauit litteras inquiſitionis, remotus eſt ob aliquam cauſam ;numquid alter poteſt promouere inquiſitionē,ſi forte iudices noluit procedere? vel etiā nūquid iudices poſſunt procedere, ſi nullus promouet inquiſitionē? arg.quod ſic, vt ext.3. de accuſ.cū oportet.et D.de inoffic. teſt.poſtumus.P.ſi quis.quia nō refert,per quē preces ſint oblatę,vt C.de precib.Imp.offer,vniuerſiſ.nec refert

† eſt

fert, vnde clamauerint crimina 24.q.3.ecce. Itē quia hic iudex, vt supra dixi, ex officio suo procedit; vnde propter inhabilitatem impetrantis; nō debet iudicis officium impediri. quod potest concedi, vt iudex possit procedere, sed nō alter. verius tamen credo, quod litteræ penitus non valeant, quasi per suggestionem falsi impetratæ. nam si Papæ significasset se fuisse inimicum eius, repulisset eū, vt ext.eo. cum oportet. vnde litteræ non valēt, vt ext.3.de rescr.super litteris. cum eadem causa mouere debeat delegatum, quæ moueret delegantem, vt ibi dicitur. idem dico, si aliquis impetrat litteras inquisitionis, cuius non interest; vt aliquis, qui non est subditus illius, nec hoc significat Papę; nam pręsumitur talem non caritatiue moueri. Io.

b *Per contumaciam*) Hoc solum nouum est, nec alibi ita expresse inueniebatur. Ioan.

Cap.5. Sicut olim.

S*icut olim*[a]) Vt 18.dist.quoniam quidam.

b *Statuãt personas*) Ex eo, quod dicit statuāt, et non delegent; patet, quod tales erunt de eodem Epatu, et erunt quasi testes synodales, vt 35.q.6. Eps.tales enim melius possunt scire, quæ agantur in dioecesi, quam extranei, vt ext.3.de testib.veniens.in fi.sed numquid isti circuibunt de villa ad villam ad inquirendum excessus? satis videtur, quod sic, ut 90.dist.non debere. Item numquid facient hoc suis expensis? non videtur, sed potius illi, vbi inquirent, dabunt eas, vt 12.q.2. caritatem.ext.1.de simon.cum sit. Cū enim sint tales officiales iudicis, licite recipiūt ab alijs, vt 14.q.5.non sane.et facit ad hoc 4.q.3.venturus. econtra videtur, quod ille proui debit eis, qui eos cōstituit, vt infra eo.inter cetera.et 23.q.1.militare. Ad hoc dico, quod si velint circuire de ecclesia ad ecclesiam, nō petent ab alijs; nisi proprij sumptus eis desint, vt 10.q.1.cauendum. tamen non debēt circuire dioecesim, nisi necessitas subsit, ut in authen.coll.9.vt differen.iudices, P.1.et 2.

c *Iurisdictionem*) Cum isti non habeant iurisdictionem, ergo non possunt aliquos citare, nec cogere aliquos, ut respondeant ad interrogata; immo possunt eis dicere: ingressus es, vt aduena, numquid vt iudices nos? vt 3.q.6.leges. Item qualiter credetur istis, si isti non sunt iurati, nec illi, a quibus quærunt, sunt iurati, cum non credatur alicui, nisi iurato, vt 4.q.3.nisi iurandi. Item quare hic primo denuntiatur metropolitano excessus, cū gradatim deberēt denuntiari; primo Archidiacono, et si ille negligens esset; tunc Epo, et deinde metropolitano, vt 25.dist.perlectis. 11.q.1.peruenit. nec habet iurisdictionem in subditos sui suffraganei, nisi appellaretur ad ipsum, vt 9.q.3.conquestus. nec talis inquisitor tenetur recipere hoc mandatum, nisi velit, vt ext.3.de off.ordin.pastoralis. Ad hoc dico, quod tales inquisitores solam famam referunt metropolitano, vt ad clamorem istorum possit descēdere, et visitare dioecesim; vt 2.q.1.Deus omnipotens. nec etiā famam illorum criminum denuntiabunt, si Epi parati sunt excessus illos corrigere. quia Eps non perdit iurisdictionē suā, nisi sit negligens, vt 9.q.3.P.vlt. Ad hoc ergo cōstituuntur illi executores; vt per eos denūtientur metropolitano negligentię Eporum. Ex hoc enim probatur Epos esse negligentes, quod multa † apud eos egent correctione, vt 18. † *multi*
dist.peruenit. nec aliter potest visitare prouinciam, nisi denuntiatum sit ei de negligentia. vnde hodie videtur esse demimuta iurisdictio metropolitani in hoc, quod cum olim poterant descendere ad dioeceses, non dico, vt inquirerent de criminib. sed ad hoc ut inquirerent, an Epi essent negligētes, vel non; quia aliter de negligentia Eporum nō poterat eis constare, nisi per inquisitionem, sicut potest intelligi ext.2.de censib.sopitæ. ext.3.de præscript.cum ex officij.et ext.3. de maior.et obedien.cum ex officij. sed hodie non possunt, quia illa inquisitio per alios expeditur, vt hic dicitur. Item minus creditur istis inquisitorib. quam alijs officiatis. quia alijs officiatis creditur, quousq. contrarium probetur, ut 4.q.3.P.aliquando.D. de offic.præfecti vrb.l.1.P.quies.ext.1.de appel.cum parati.D.de reb.eor. qui sub tut.l. magis.P.illud.D.de custod.repr.Diuus. hoc ideo, quia isti sunt tantum relatores famæ. Item, quid si Archidiaconus velit tantum inquirere in aliqua villa, et istj inquisitores etiam venerint illuc ad inquirendum, numquid vterq.simul poterunt inquirere? et in iudicib.euidens esset, nam pro eodem negotio partes non essent trahendæ ad diuersos iudices, vt ext.3.de resc.ex tenore. sed hic vna inquisitio, nō pręiudicat alij. Dico, quod nō possunt inquirere sine cōsensu Archidiaconi, vt 80. distin. nō debere. quia plena inquisitio

præiudicat semiplenæ. Io.

TIT. II. DE SIMONIA.

Cap. 1. Per tuas.

Dispensatum[a]) An dispensatur hic cum simoniaco in ordine? quod est contra illud 1. q. 1. erga. sed numquid potest Eps dispēsare; cum in modicis simonijs Eps dispēset? vt 1. q. 5. cap. vlt. non credo.

b *Ministrare*) Triplici de causa, tum quia hic fuit munus a lingua, vt 1. q. 1. sunt nōnulli. tum quia nulla cōtradictio debuit admitti. 1. q. 2. quam pio. tum quia per subreptionem voluit adipisci ordinem, vt 24. dist. quādo. su. de elect. cum dilecta. circa fi. Io.

Cap. 2. Consulere.

Voluerint[a]) Et ita sola volūtas facit hominem simoniacum, vt 1. q. 1. qui studet. Item patet hic, quod licet spiritale ius nō sit adnexum administrationi ecclesiasticæ, vt in aduocatis, quod tamen vendi non potest, vt 1. q. 4. saluator. et 1. q. 1. siquis Eps.

Cap. 3. Sicut pro certo.

Consuetudinem[a]) Fingūt quidā, quod in cōsecratione licite aliquid petitur, dum tamen nō pro cōsecratione petatur, sed pro consuetudine; per id quod legitur 63. dist. quia. et in authen. de sanctiss. Epis. P. pro cōsuetudinib. sed istud nihil valet, vt ext. 1. de simonia. cum in ecclesia. Io.

Cap. 4. Quoniā simoniaca.

Paupertatis[a]) Potest tamē concedi, quod sub hac forma possit ei prædici, bene reciperemus te, si haberes, quid comederes; vt tunc in ingressu suo possit se, et sua offerre, vt ext. 3. eo. tua. Io.

b *Expellatur*) Cum in modum accusationis de hoc sunt conuicti, secus si in modum inquisitionis, ut distinguitur ext. 3. eo. dilectus. Ioan.

c *Multitudinem*) Sic ext. 1. de cler. excom. ministr. latores.

d *Et inferentib.*) Sic ext. 2. de renunt. ex insinuatione.

e *Vel ignorantiam*) Sic 82. dist. proposuisti.

Cap. 5. Audiuimus.

Persoluatur[a]) Vtrū alicui liceret redimere sibi quietem, notari consueuit 1. q. 1. nullus. et illud probatur ext. 2. de simon. dilectus. licitum est enim alicui corrumpere accusatorem suum, vt 2. q. 3. P. notandum. in fi. Ioan.

Cap. 6. Ad Ap. aud.

Consuetudine[a]) Littera ista uidetur uelle; quod licet clerici nihil possint petere pro talib. sacramentis, si tamen laici consueuerunt aliqua dare, per superiorem possunt cogi ad seruandam talem consuetudinem, quę ex pietate est inducta; uel intellige, quod laici abutūtur consuetudinib. quæ eis pietatis causa permissæ sunt; vt cum permittatur eis præsentare clericos, volunt etiam instituere; vel ex eo, quod requiritur cōsensus eorū in electionib. volunt eligere; vel ex eo, quod permittatur eis pasci de bonis ecclesię, si labūtur ad inopiam: volunt rapere bona ecclesiarum. de iure debent reddere quadruplū, vt 18. dist. quoniam quidem. Ioan.

TIT. III. DE MAGISTRIS.

Cap. vn. Quia nonnullis.

Pauperes gratis[a]) Numquid ergo a diuitib. possunt petere collectas? Videtur, quod non. quia si vult dici philosophus, proiciat pecuniam exemplo Socratis †, vt 12. q. 2. gloria. vers. Socrates. † Item scientia donū Dei est, ergo vendi non potest, vt 1. q. 3. non solum. Item professores iuris licite recipiunt pecuniam, sed non licite petunt, vt D. de varijs, et extraord. cognit. l. 1. P. est quidē. sed contra, qui pręstat obsequium, recipiet etiam mercedem, 12. q. 2. caritatem. Item cum iuris

† Crates mal.

† Crates

iurisperitus possit vendere iustum consiliū, vt 14.q.5.non sane.quare non posset magister vendere iustam doctrinam?nec obstat, si dicas,quod gratis debeat docere.fateor :et tamen potest petere pecuniam.nonne testis gratis feret testimonium,et tamen petet sumptus?ut 4.q.3.venturis.nonne Eps gratis cōsecrabit ecclesias, et tamen petet sumptus? ext.1.de simon.cum sit.et iudex gratis iudicat,et tamen petit sumptus,vt ext.3.de vita, et honest.cū ab omni.et his rationib. sentio, quod magister licite petit collectam,cū ei sua plenissime nō sufficiunt,vt 10.q.1.priscis.Io.

b *Vnius prebendæ*)Quid si non vacat aliqua prębenda;tūc exspectabitur, quousq. uacet pone enim,quod detur ei prębenda mortui canonici,cum illi data sit præbenda,et non canonica:numquid tenentur canonici eligere intra statutum tempus aliquem ad canonicam illam, cum semper ordo debeat esse plenus?vt D.de decurionib. generaliter. P. penult.maxime si certus sit numerus canonicor.et iuratus.et uidetur,quod sic; quia si canonici ad tempus sumerent fructus alicuius præbendæ ex causa necessaria, forte ad farta tecta,nihilominus conferent canonicā, vt ext.3.vt ecclesiast.benef.vt nostrum.quia et si non habet præbendam,habet saltē ea, quæ præsentib.dantur,vt ext.3.de prębend. dilectus.in fin.et ext.1,de præb.relatum.et videtur expressum ext.3.de rescript.constitutus.Sed non est ibi intercisio illa,sed est in Alano de præb.constitutus,et facit ad idem ext.2.de institut.in ecclesia.hoc dicto sequitur inconueniens,quia si dicis istum habere canonicam:ergo moriente aliquō canonico illi assignabitur illa præbenda, et sic habebit duas canonicas, sed tantum vnā prębendam:Item ex hoc sequitur,quod eadem res duplici iure censetur,iure spiritualium,et iure temporalium, quod esse non debet. 12. q.2.cōcesso.ex hoc sequitur,†quod spiritualia essent sine temporalib.quod esse non debet,vt 1.q.3.siquis obiecerit.Ad hoc potest dici,quod cum præbenda datur magistro,et non canonico;vel si assignetur prębenda ad opus ecclesiæ,vel si ex causa sibi retinēt fructus,quod facere possunt.ext.3.de.cōstitut. cum M.Ferrariensis.in eo casu statim extinguitur,et perit illud ius,quod canonica appellatur;quia vt dixi,spiritualia nō possunt cōsistere sine temporalib.et quam cito reuertitur præbenda ad ecclesiam , statim renascitur illud ius spiritale;et sic canonici non possunt dici negligentes,cum nec vacet ib

† *sequeretur.*

prębenda,nec canonica.Io.

TIT.IV.DE IVDAEIS,ET SARRACENIS

Cap.1,In nonnullis.

D*Istinguantur*[a])Sic liber distinguitur a seruo per pileum,vt C.de Latina liber.l.1. P.sed qui pileati.et meretrix a matrona per vestes,vt ext.2.de sent.excom.ad audientiā, et masculus a femina per crines,et vestes, vt 30.dist.si qua femina.Io.

Cap.2.Cum sit.

T*Olet.concil.*[a])Vt 54.dist.nulla.

b *In vsus pauperum*)Sic ergo restituitur pauperib.quod iniuste extortum est.sed si officium licitum esset,tunc si vellet,posset dare pauperib.iniuste extorta, vt 14.q.5 non sane.si autem dominus sciretur,a quo istud extortum est:illi potius esset reddendū, quā dandum pauperibus,vt 19.dist.quoniam.et 5.eod.sub interminat.Io.

Cap.3.Quidam sicut.

I*Ngreditur*[a])Nisi hoc requirat † officium, vt 3.q.7.P.tria.in fine. D. de rei vind.inter.

† *religiosis*

b *Lino,lanaq.*)16.q.7.in noua.

c *Liberæ voluntatis*)Idem si coactus condicionali coactione,vt 45.dist.de Iudæis.Io.

TIT.V.DE HAERETICIS,ET MANICHAEIS.

Cap.1.Quantum ecclesia.

E*Xclusus*[a])Ergo ecclesia potest deponere laicum a dignitate sua,vt 17.q.4.siquis deinceps.33.q.5.præceptum.11.q.1.nullus. et deponitur iste pro sola negligentia,quod fieri potest.81.dist.dictum.15.q.5.alius.

b *Terram*)Sic 81.dist.valet.

c *Deportatus*)Ergo ad ecclesiam spectat ius deportandi.17.q.4.accedendum.et 50.dist.

accedens.
d *De prouentib.*) Licet enim deponatur aliquis, tantum relinquẽdum est ei, unde ipse, et sui viuant. 50. dist. studeat. licet talis publica egestate laborare deberet, vt 5. q. 5. nõ omnis. D. depositi. bona fides.
e *Suum dotalicium*) Quod etiam haberet viro condemnato pro hæresi. C. ad legem Iuliam maiestatis. quisquis.
f *Et receptores*) Qui pari pœna tenentur, ut C. de his, qui latr. occ. l. 1.
g *Comiti Montisfortis*) Sed ea, quæ capiuntur in licito bello, cedunt occupanti, vt D. de acquir. rer. dominio. naturalẽ. P. vlt. Responsio: immo illi cedunt, qui est Princeps exercitus, scilicet Papæ: et ille tenetur diuidere inter alios secundum merita eorum. 23. q. 6. dicat. et 1. dist. ius militare. Ioan.
h *Dubitationes*) De feudis, et beneficijs quæsitis, vnde ad dominum feudi decurrendum est, vt in constitutione Federici de feudis.

Cap. 2. Excommunicamus igitur.

RElinquantur[a]) In tribus casib. traditur clericus sæculari potestati statim post depositionem: in hęresi, vt hic; et cum propter calumniam, vel contumeliam, quam fecit Episcopo, depositus est, vt 11. q. 1. si quis sacerdotum. et in crimine falsi, vt ext. 3. de falsa. ad falsariorum. alias licet sit clericus depositus pro crimine, adhuc ecclesia tuebitur ipsum; quia adhuc secundum regulam ecclesiæ viuere debet, vt 81. dist. dictum. nisi sit incorrigibilis, vt ext. 2. de iudicijs, cum non ab homine. Ioan.
b *Confiscentur*) Nota, quod bona hæreticorum confiscantur, siue habeant filios, vel agnatos, siue nõ. vt ext. 3. de hæret. vergentis. in fi. et in hoc corrigitur lex, quæ dicit, quod bona hæreticorum, ad cognatos, vel agnatos deferuntur, vt C. de hęret. authẽ. idemq; de Nestorianis. tamen si reuersi fuerunt ad fidem, possunt priora bona eis restitui, vt etiam Episcopatus, vt 23. q. 4. ipsa pietas. et q. 7. c. 3. et ext. 3. eo. vergentis. in fi. et quilibet istis potest licite auferre sua. ut 23. q. 5. si vos. et q. 7. c. 1. melius tamen facit, si auctoritate iudicis hoc facit. vt 23. q. 3. sex sunt.
c *A quib. stipendia*) Idem habes ext. 1. eo. ad abolendam. et si habuerit beneficia in duabus ecclesijs, illa ecclesia plus recipiat, ubi maiora beneficia habuit, vt ext. 2. de testam. relatum. in fi.
d *Condemnentur*) Hic uidetur, quod aliquis sit condemnandus de hæresi, licet nõ sit violenta præsumptio contra ipsum, et C. de hęret. l. 2. et sic est contrarium ext. 3. de præsum. c. 1. in fi. vbi habes, quod licet vehemẽs sit pręsumptio, non est condemnandus de hæresi. Resp. vehemens præsumptio non statim cõdemnat aliquẽ de hęresi; sed hoc facit, quod est procedendum contra eum, quasi contra suspectum. et licet præsumptio, de qua hic agitur, primo fuerit probabilis, tum propter cursum temporis, et quia noluerunt se expurgare, et quia per annum steterunt in excommunicatione; pro conuictis habẽtur, vt 11. q. 3. rursus. et quicumq. secus tamen est in alijs criminib. nam si bona alicuius contumacis propter crimen annotata sint, si infra annum non venit, bona deuoluũtur ad fiscum, sed nulla præscriptio tẽporis obstat ei, quin possit probare innocentiam suam, vt D. de requirendis reis. l. annus. Sed quid est, quod hic dicit, quod hæreticus statim condemnãdus est, non ne hæreticus sæpissime etiam admonendus est, vt resipiscat? ut 1. q. 7. cõuenientib. sed nullum est contrarium, quia licet sit condemnatus; tamen est admonendus, vt resipiscat. Sed † quod legitur 24. q. 1. quæ damus. quod post admonitionem est vitandus; verum est in hoc, quod non sunt ei secreta fidei nostræ exponẽda; ne eum astutiorem faciamus, ut 43. dist. in mandatis. Ioan.
e *Purgare neglexeris*) Vide, quod iudex nolens facere iustitiam, facit litem suam, et 23. q. 2. dominus noster. et q. 5. administratores. et 3. q. 7. qui sine. et in auth. coll. 9. vt differẽtes iudices. P. penul. et vlt. et 2. q. 7. sicut.
f *Ipse vassallus*) Sic ergo Papa potest omnes iudices, siue Duces, siue Comites deponere propter hæresim, et etiam propter alias iniquitates. vt 15. q. 7. alius. nam et trãsfert dignitatẽ de loco ad locum, ut ext. 3. de elect. venerabilem. Ioan.
g *Absq; indulto*) Licet Eṕs nõ possit ipsum restituere sine auctoritate Papæ; tamen solus potest ipsum recõciliare ecclesiæ, vt ext. 1. eo. ad abolendam. P. qui vero. licet olim secus esset, vt 2. q. 7. si quis Eṕs.
h *Vt eorum priuilegia*) Nam in hoc casu nullus exemptus se potest tueri suo priuilegio, quin possit excommunicari ab Eṕo loci, vt ext. 1. eo. ad abolendam. in fi. Verum autem exẽpti possint a suis Eṕis puniri, si deliquerint

tint, plene notaui 6.q.3.placuit.
i *Totam uiciniam*) Arg. quod uniuersitas prę ſtabit ſacramentum calumniæ. Item arg. quod infames perſonę admittuntur ad denuntiandum; quia vix poteſt eſſe, quin aliquis ſit infamis ex eis. Quid iuris de hoc ſit, dixi 2.q.1.ſi peccauerit.
k *Indicijs*) Nota, per indicia probari crimen, et 2.q.8.ſciant.et 32.q.1.dixit.ſic et alias probatur aliquid per indicia, vt ext.3. de priui leg.cum olim.in fine.et C.de rei vindic.indicia.Ioan.

TIT.VI.DE HOMICIDIO CASVALI, SEV VOLVNTARIO.

Cap. 1. Petrus diaconus.

V*T beneficium* a) Vide ſu.5.diſt.ad eius.
b *Contra prohibitionem*) Immo ſi non prohibuiſſet de cauſa, † non dediſſet conſilium, non teneretur, vt 1.q.4.quia. Secundo dico, quod de † voluntate aliquis ſe debeat expurgare, licet ſit arg.ad hoc 2.q.5.quia.C.de fide inſtr.l.vlt.C.de his, qui ad eccleſ.confug.pręſenti.

† dummodo; forte † nec do, forte

c *Vel occaſionem*) Non intelligas hoc ita large, ne obſtet 23.q.5.cum homo.et cap.de occidendis.Io.

Cap. 2. Significaſti.

I*N canone* a) 23.q.vlt.c.vlt.
b *In alio canone*) 1.diſt.ſtudeat.
c *Nec ipſum ſtudeo*) Id eſt, qualicumq. exhortatione, vt ſu.de exceſ.prælat.ex litteris.li.3. Ioan.
d *Diſcerni*) Eandem diſtinctionem ponit lex.D.ad legem Aquiliam.itē Mela.P. ſed ſi plures. Sed in hoc eſt diuerſitas, quod ſi minus primus percuſſit, ſi poſtea alter occidit, primus non tenetur, niſi de vulnere ſecūdū leges. ſed non tenetur tamquam homicida, vt D.ad legem Aquiliam huic ſcripturæ.et l.item Mela.P.Celſus. ſecus ſecundum canones, vt hic.
e *Vtrum omnes*) Quæſtio eſt Dominicalis.
f *Vim vi repellere*) Sup.de appel.ſignificauerunt.li.1.
g *Cum moderamine*) Si tamen defendēs ex propoſito non excedit modum, nō tenetur. 23.q.3.non inferenda.D. ad legem Aquiliā, ſi ex plagis.P.primo.ſicut nec excommunicatum dico, quod excedendo modum repercutiat clericum.ſu.de reſt. ſpol. olim. in fi. li.3.et ſu.de ſent.excom. perpendimus. li. 2. Ioan.

Cap. 3. Tua nos.

C*Ongruebat* a) Su.ne cler.vel monachi. c. 2.
b *Diligentiam*) Quia imperitia attribuitur medico, ſed non euentus mortalitatis, vt D. de offic.Pręſid.illicitas.ſic ſu.de ętat.et qual. ad aures.li.1.
c *Satiſfactionem*) Ex eo, quod alienum officium vſurpauit, ſi quādoq. imputetur alicui aliquod delictum; tamen quę ſequuntur ex illo, non imputantur ei.ſic 15.q.1.inebriauerunt.generaliter habes 50.diſt.ſæpe.
d *Nuntijs tradidit*) Sed nonne ſcholaris iſte potius tacere debuiſſet? vt 22.q.2.nequis. Item nonne dictum eius eſt occaſio mortis illius? ut 23.q.5.vnū ſolum.in fi. ſu.de exceſſ. Prælat.ex litteris. Item, nonne promouendus abſtinere debet ab omni, per quod peruenitur ad effuſionem ſanguinis? 50.diſt.clericū, qui. Item iſte, quaſi teſtis inductus eſt, quod non licet promouēdo in cauſa ſanguinis.11.q.1.teſtimonium. Ad hoc dico, quod clericus ciuiliter agere poteſt de crimine cōtra laicum, ad hoc vt ſit in perpetuo carcere, vel vt pecuniariter puniatur, vt 23.q.5.cap. 1.et ſu.de Iudæis, ita.li.1.et ſi iudex ad talem accuſationem clerici durius fecerit, nō tenetur clericus.ſu.de iudic.poſtulaſti.li.eo. arg. 23.q.5.vnum ſolum.in fi.et cap.non nos. et q.3.Maximianus.D.de bonis libert.qui cū maior.P.primo.et arg.D.de euiction.ſi per imprudētiam.ſed in caſu propoſito clericus non dixit iſta tamquam teſtis; quod ex hoc patet, quia in cauſa criminali præſentandi ſunt teſtes coram iudice, vt in authen.de teſtib.P.quoniam. Cū ergo iſte nec facto, nec præcepto, nec conſilio, nec defenſione fecit homicidium, non tenetur, vt 1.diſt.ſiquis viduam. Item non obſtat ſu.eo.ſuſcepimus. li. 1. quia illud de perfectis loquitur prædicta, quia primi nimis proceſſerunt et in ligādo, et in cædendo. Io.
e *Tradidit puniendum*) Cum tamen per iſta non ſit conuictus de furto. nō enim eo ipſo eſt

est fur, qui animo furandi intrauit domum, vt D. de furtis. vulgaris. P. qui furti. Io.

Cap. 4. Sicut ex.

Viuificatus[a]) Su. 2. q. 5. consuluisti. contra. sed illud intelligendum est, cum puerperium est formatum, vt 32. q. 2. Moises. et cap. quod vero. Similiter distinguit lex, D. de poenis. si quis. P. qui abortionis. tamen licet talis nõ teneatur lege canonica, vel etiam lege Mosaica: tenetur tamen lege Cornelia de sicarijs, vt D. de sicarijs. l. si mulier ẽ. et etiam lege Aquilia, vt D. ad legẽ Aquiliam. si seruus. P. si mulier. Item si uenena sterilitatis procuret, homicida iudicatur, vt su. eo. c. vlt. lib. 2.

TIT. VII. DE VSVRIS.

Cap. 1. Salubriter.

AD onera matrimonij[a]) Sic C. de iure dotium, pro onerib. Ad hoc autem, vt maritus lucretur fructus rei dotalis, requiritur, quod sustineat onera matrimonij, vt D. de dol. except. pater. in prin. Itẽ oportet, quod sit ei tradita possessio rei dotalis. D. soluto matrim. de diuisione. fructus etiam ante matrimonium percepti mulieri restituetur, nec cedunt lucro viri. D. de usuris, uideamus. P. antepenul. similiter fructus, et fetus pecudũ dotalium lucro mariti sunt, ut D. eo. plerumque. P. primo. Idem est in fundo cretifodino, vel argentifodino, vt D. soluto matrim. diuortio. P. si vir in fundo, secus tamen est in fetu ancillarum dotalium, qui non cedit lucro mariti. D. de iure dotium. plerumq. P. serui. Item secus in lapidicinis, vbi lapis non recrescit, et in arborib. non cæduis, vt D. soluto matr. diuortio. P. si fundus. et duob. sequentib. Itẽ fallit hęc generalis regula, quod cuius est emolumentum, eius debet esse periculum. nam licet ad virum spectet emolumentum rei dotalis, non tamen periculum, vel euictio, vt D. de iure doti. plerumq. in princ. et P. primo. et C. eo. l. prima. tamen cũ distinctione, an res in dotem datæ sint æstimatæ, an non, vt ibi distinguitur. hoc verum est, nisi res dotalis consistat in pondere, numero, vel mensura, nam talium periculum spectat ad virum. D. eo. res in dotem. sed obstatur, si fructus cedunt lucro mariti, quare ergo restituuntur* lucri causa tam viro, quã vxori? vt su. de dote post diuor. resti. c. vlt. sed ibi soluitur. Habes ergo hic casum, in quo usura toleratur; alios casus notaui 14. q. 3. in summa. Ioan.

Cap. 2. Michaël laicus.

VEl pater[a]) Cum enim ex persona patris agat, ipsum defendere tenetur. D. de regul. iuris. ex qua persona. et D. de procurator. seruum. P. penul. sed pone, quod non agatur ex persona patris, numquid si petat vsuras, potest excipi contra eum; quod pater, vel auus eius sumpsit vsuras? videtur, quod sic; quia repetũtur, et a filio, et ab herede extraneo vsuræ patri datæ, vt supra eo. tua. li. 1. etiam si nihil peruenerit ad filium. nam secundum canones agitur contra heredem raptoris, et si nihil ad eum peruenerit, vt 16. q. 6. si Episcopũ. 12. q. 2. Episcopus, qui manucipauit. su. de raptor. litteras. li. 1. Ergo si agere potest, multo magis excipere. quod concedo, neq. enim conuenitur heres ex quasi maleficio, sed potius ex quasi cõtractu ratione debiti † soluti, vt instit. de obligation. quæ ex quasi contractu * inde est, quod in heredem datur. Sed numquid repelli potest aliquis, si nomine alieno sumpsit vsuras? quod uidetur, vt 46. dist. sicut non suo. Sed hoc non uidetur, cum in suam vtilitatẽ nihil versum est. sed quid si ille, contra quem talis exceptio proponitur, non sit soluendo, numquid adhuc repelli potest per talem exceptionem? videtur, quod non, dum tamẽ pręstet cautionem, quod restituat vsuras, cũ potest, nam et spoliator restituitur, vt possit alijs restituere, quod accepit. su. de rest. spol. olim. li. eo. nam vbi quis nõ potest in præsenti soluere, admittitur fideiussor. et sic dicitur satisfactum. D. de re iud. l. 4. P. ait Prætor. Econtra videtur, quod non. quia aliud est restituere usuras, aliud satisfacere de usuris, vt C. de pignor. vel hypothecis soluen. item. P. primo. Dico, quod in hoc casu sufficit satisfacere argumento dictæ legis. Ioan.

† indebiti, forte

Cap. 3. Quanto amplius.

Com-

COmmercijs [a]) Idē habes ext.3.de vsuris. post miserabilem.

TIT.VIII.DE CRIMINE FALSI.

Cap.1. Accedens.

CVm præsumi [a])Nota,quod nō præsumū tur litteræ falsæ,quæ sunt de simplici iu stitia;et quia de facili possunt haberi sicut non præsumitur,quod in re modica dolose agatur.D.de dolo.si oleum.P.vlt. Vnde si aliquis suggesserit falsum in litteris,quę sunt de simplici iustitia; non tamen statim præsumendæ sunt falsæ,nisi probetur,quod ex certa scientia suggessit falsum.quia qui allegat ex certa scientia falsum suggestum,dolum allegat:sed dolus est ex perspicuis insidijs probandus,C.de dolo,dolum.Si tamen alter vult probare ignorātiam,auditur. sed qualiter eam probabit?iuramēto solo,vt su.de sent.excom.super eo.li.1.24.q.2.in lectū. Sed pone,quod aliquis falsum affirmet circa rem propriam, cuius notitiam habuerit tunc:præsumitur primo contra ipsum,quia non præsumitur quis ignorare statum propriæ rei.C.de rescind.vend.quisquis.hoc cōcedo,sed illam præsumptionem elidit hæc præsumptio.quia non præsumitur dolum commisisse circa litteras,quæ de facili habētur,vt hic dicitur.ita sæpe vna præsumptio elidit alteram circa idem factum,vt D.de in integr.restit.Diuus.et 57.dist.si quis.

b *Neq litteris*)Sic su.de excess.prael.inter.li.3.arg.contra. su.de falsis.ad falsariorum.li.3.Sed ita† loquitur in illis litteris,quæ nō de facili habentur. [†sibi forte]

c *Non molestes*)Arg.su.19.dist.in memoria. et prima dist.si Eps.Io.

Cap 2.Ex conscientia.

Litterarum rasuræ [a])Nō in narratione facti,quia ex hoc nulla esset suspicio. su.de fide instrum.ex litteris.li.2.et intelligas, quando per rasuram non fuit facta ambiguitas in nomine. su.de fide instr.inter.li.3.et licet rasura litteræ non alicui inducat suspicionem;secus tamē est in cassatura lineæ.su.de priuileg. cum olim.li.3.Ioan.

b *Sapientis animum*)Modica suspicio non debet immutare animū sapientis;sic nec modicum donum. su.de simonia.et si quæstiones.1.q.1.iudices.D.de offi.Præsidis,plebiscita.sic D.de ventre inspic.l.1.in fine.Ioan.

c *Sub periculo causæ*)Sic su.de electione.cū dilectus.in fine.li.3.

d *Ad renuntiandum*)Su.de foro compet.si diligenti.Ioan.

TIT.IX.DE CLERICO EXCOMMVNICATO MINISTRANTE.

Cap.vn.Proposuit.

NOn curantib. [a] Vnde eo ipso se videntur fecisse alienos ab electione. su.de elect.quod sicut.et cum nobis.li.3.

b *Receptis testibus*)Et idem in dubio admittebatur,quia dicebat se non esse excommunicatum. su.de sent.excom mu.per tuas.li.3. et ita cum aliquis dicit alium excommunicatum,et ille dicit se absolutum, vtriusq.testes audientur,et est simile su.de præscr.illud.li.2. su.de testibus cum tu.su.de rescrip.ven.c.1.li.eo.Ioan.

c *Rationibus*)Hæc ratio non sufficit ad absolutionem probandam , vt su.de sent.excom.cum desideres.li.2.Sed est quędam pręsumptio,vt 11.q.3.quibus Episcopi.93.dist. si inimicus.

d *Pœnitentiarius*)Sic su.eod.postulasti.li.2. su.de æt.et qual.bonæ.li.2.

e *De absolutione*)Sed numquid sufficit probare,quod aliquis fuerit excommunicatus, ad hoc vt debeat repelli,si non apportet litteras absolutionis? Videtur, quod sic,vt 33.q.1.miramur.8.q.5.c.vn.C.de probat.l.1.Ad hoc dico,quod sufficit probare. si probet, quod quandoq.nitebatur † ei ad hoc,vt debeat haberi pro absoluto,licet alias non cōstet de absolutione,vel per litteras,vel per testes nec sufficit probari, quod quandoque fuit excommunicatus,nisi probetur,quod tempore electionis fuerit ecommunicatus; quod est bene notandum.Ioan. [†permittebatur forte]

TIT.X.DE EXCESSIBVS PRAELATOR.

Cap.vn.Accedentibus.

Episco

E *Piscopalis dignitatis*[a])Quæ enumerantur 68.dist.quorũ vices chorepi. videtur ergo, quod tantum ad Episcopum spectet cognitio matrimonialiũ causarum, vt 35. q.6. multorum. sed contra ext.1.de consangui. et affin, ex litteris.ext.2.de sent. et re iud. tenor. ubi cognitio talis spectat ad Archipresbyterum. sed dic, quod alij Prælati ex præscripta consuetudine possunt hanc iurisdictionẽ habere, vt ext.3.de præscr.auditis. et hoc innuitur hic in fine.Ioan.

b *Publicas pænitentias*)Quod solus Episcopus potest, vt 50.dist.in capite.Ioan.

TIT.XII.DE PRIVILEGIIS.

Cap.1.Veniens ad.

R *Egis Stephani*[a])Ergo Reges dant priuilegia de decimis, et de reb.spiritualib. vt su.de decimis, et obiat.c.vlti.li.1.et.79.dist.si duo. Sed contra su.de decimis, dudũ. et cap. sequ.li.eo.

b *Iure speciali*)Sic su.100. dist.contra morem.

c *quib.*)Scilicet, obiectionibus.

d *Praedicti Regis*)Hic fertur sententia sub condicione, licet ferri non debeat, vt 2.q. 6. ¶.biduum.

e *Sub bulla*)Hic expresse dicitur, quod secũdum priuilegium debet facere mentionem primi, et su. de off.deleg. ex parte. Quidam tamen dicunt, aliud esse in priuilegio, quam in rescripto: cum priuilegium sit lex, et vna lex nõ teneatur facere mentionem alterius prioris. Sed illud obtinet in legib. communib. quas princeps nouit, secus in legibus priuatorum, quas princeps non nouit, vt su. de off.deleg.ex parte.li.1.

f *Sicut in priuilegijs*)Idem uidetur, quod ab alio posset petere, si illa clausula non fuisset apposita; quia propter malitiam, vel desidiã alicuius dissoluitur ius ad illum, qui non est iudex. 65.dist.si forte.su.de foro compet.ex transmissa.li.2.

g *Renuntiasse*)Nota, quod intelligitur renũtiasse iuri communi, qui priuilegium impetrat. sic 100.dist. contra morem. D.de separation.l.1.¶.illud sciendum. D.de minorib.l. causæ.in princ.D. ad municipalem.l.1. et D. de legat.1. si quando. C.de thesauris. l.un. sicut econtra vtendo iure communi renuntiat priuilegio. su.de constit.cum accesserit. li.1.su.de priuil.si de terra. C. de iure domi. impetr.l.2. sed contra su.de consuet.c.vlt.li. 3. ubi simul utitur iure communi, et priuilegio, nec renuntiat quis iuri militum, licet utatur iure communi. D.de militari testam. l.3. ad idem 23.dist.quamquam. in princ. et D.de priuil.credit.l.antepenul. sic iuri communi, et consuetudini aliquis innititur. 95. dist. olim. su.de censib.sopitæ.li.2. Resp. hic ideo recessum est a iure communi; quia impetrauit priuilegium donationis, et ex diuersis causis non potest haberi dominium rei. su.de fide instr.inter.li.3. si impetrasset priuilegium confirmationis, illud contrarium nõ obstaret, quia illud operaretur ius commune. Ioan.

h *Intentioni*)Sic su.de censib.venerabilium. li.3.

i *Quantum*)Quod priuilegiũ legis † usque † Reliquaq. non valeat, cum sit de decimis innuit *gloss.* hic, et sic non obstat su.de decim. dudum. et *in* cap.sequ.

Cap. 2.Significasti.

M *Oram fecerint* [a])Non sufficit receptio, nisi sit facta translatio plena.21.q.2. siquis iam. sicut non dicitur quis de numero militũ prius, quam sit inter eos. D. de militari test.ex eo. sic miles commeatu accepto si remanet in domo sua, non habet priuilegiũ. D.ex quib. causis maiores. miles. Arg. contra D. de bonor.poss.ex test.militis.l.vlt.in fi. vbi dicitur, quod priuilegium militum habet, qui non peruenit ad milites.

b *Sicut tibi prius*)Su.eo.cum et plantare. li.1.

Cap. 3.Petijstis.

R *Idere*[a]) Simile su. de sent.excõ. si uere. li.3.

b *Quamdiu ipsi*)Sic 6.q.2. si tãtum. et cap.seque. arg. contra su.de sent.excom. cum desideres.

c *Celebretis*)Non enim imponẽt alijs legem, quam ipsi seruare nolunt. su.de præben.pro illorum. nec tenentur alij seruare priuilegiũ, quod ille, cuius est seruare non vult. su. de sent.excom.in audientia.li.2. non ita tenentur seruare priuilegium illius, qui aliorum pri-

priuilegium nō seruat. su. de appel. an sit deferendum. Ioan.

Cap. 4. Quoniam sicut.

V *Troq. iure*[a]) In temporalib. et spiritualib. qualiter interpretetur hoc verbum, vtroq. iure possit ecclesia aliqua monasterio esse subiecta; licet Ep̄s aliqua Episcopalia iura ibi receperit: vide su. de censib. cum venerabilis. li. 3. et dixi 16. q. 2. visis.

b *Synodare*) Idest, ad synodum vocare *. nō enim imponet alij legem, quam ipse seruare non vult. su. de præben. pro illorum *.

c *Permanentib.*) Similis interpretatio 17. q. 1. generaliter. sic su. de verbor. sign. Abbate. in fi. et ita licet persona sit exempta, tamen ratione rei non exemptæ, quam possidet, est subiecta. su. eo. cum capella. li. 3. Ioan.

Cap. 5. Quia circa.

S *Vper Episcopalib.*[a]) De quib. loquitur 12. q. 2. uobis. concesso.

b *Exceperit*) Supra de iure patron. ex litteris. li. 1. su. de rescr. olim. li. 3.

c *Plenissima sit*) plenissimo iure, vt patet ex prædictis.

d *Sed futuri*) Arg. quod in priuilegijs verbū generale ad futura extenditur. vt 12. q. 2. cognouimus. su. de decim. ex parte. li. 3. C. quę res pign. oblig. poss. l. vlt. D. de seruit. vrban. prædi. si seruitus. arg. contra. su. de cēsib. quādo. li. 2. su. de deci. tuam † . li. eo. et su. eo. cum capella. li. 3. D. de contrah. empt. in lege. et l. Rutilia. D. de dā. infecto damni. P. 2. sed hic ideo contra dantem fit interpretatio, ne ex cognita † fraude obuient † liberalitati suæ, vt 16. q. 2. uisis. C. de donat. siquis argentum. P. vlt. secus si certa ponuntur, in eo casu nō extenditur ad alia, ut su. eo. c. vlt. li. 1. Sed ubi generale nomen ponitur, semper extenditur ad omnia appellata † . su. de decim. ex multiplici. li. 1. si autem ęque potest retorqueri ad ius commune, sicut ad priuilegium; potius interpretandum secundum ius commune, vt su. de consuet. c. vl. li. 3. sic enim est interpretatio facienda, vt nemini sit onerosa, su. de testi. cum tu. et vt non sit captiosa. su. de reg. iuris quotiens. et vt semper contra illum interpretatio fiat, qui legem potuit apertius dicere. D. de pactis veteribus. et vt fiat secundum communem modum loquendi, ut su. de sponsal. ex litteris. nam consuetudo interpretatur vocem. su. de verbor. sign. Abbate. et vt semper in tutiorem partem fiat interpretatio. su. de sponsal. iuuenis. su. de reg. iuris estote. si neutra est tutior, tunc in benigniorē, vt 9. dist. cap. vlt. D. de reb. dubijs, cū in testamento.

† cum in tua

† cogitatu

† obuiet

‡ appellatiua

Cap. 6. Antiqua.

R *Enouantes*[a]) Idem habes 22. dist. renouātes.

b *Nisi in vrbe Romana*) Arg. quod minor iudex non potest ęxercere iurisdictionem suam præsente suo maiore iudice, vt 21. dist. deniq. et D. de off. Procon. l. vlt. Arg. cōtra 11. q. 1. peruenit. 95. dist. ecce. C. de donat. in hac.

c *Prouocetur*) Hoc est priuilegiū ipsius, quod omissis medijs potest appellari ad ipsum, vt hic innuitur, et 11. q. 1. si clericus. et sic intelligitur, quod dicit Imperator, quod habet similia priuilegia cum Romana ecclesia, vt in authē. de eccles. titul. in prin. et 62. dist. mos.

Cap. 7. Vt priuilegia.

S *Ane intellecta*[a]) Qui astute interpretatur priuilegia, infamis efficitur, vt C. de legib. et const. l. 2. Ioan.

b *Mutato habitu sæculari*) Non intellige, quod induāt monachalem habitū, sed quod habitus non sit ita dissolutus, vt sæcularis, sic ext. 3. de regul. consulti. qualis habitus matronalis dicitur 33. q. 5. quod Deo. et talis largo nomine potest dici ecclesiastica persona, vt 27. q. 1. vt lex. 12. q. 1. duo.

c *Aut trib.*) Quid si medietatem bonorum dederint, numquid tunc dicendi sunt fratres? non, nisi maiorem partem, vt D. de contr. empt. in modicis. Ioan.

d *Licet pluraliter*) Nota, quod pluralis locutio non infert suas † singulares. arg. contra ext. 3. de præb. cum iam dudum. ext. de appel. significauit. in fi. et D. de condi. et demonstr. falsa. Ioan. † suas

Cap. 8. Quod nonnullis.

COmmune terra[a]) Interpretationem illius verbi habes ext.3.de verb.sign. cum in partibus.Ioan.
b Quandoq.) Per hoc videtur, quod sæpius possint, quam semel in anno, vt in hoc maius sit ipsorum priuilegium, quam præcedentium. Numquid canonici tunc poterunt interesse? non. ne per hoc vilescat rigor, vt su. c. prox.Ioan.

TIT.XIII.DE POENIS.

Cap.1. Ad aures.

FEuda, et beneficia[a]) Immo omnia beneficia † eorum adiudicantur ecclesiæ, cui est ignominia facta 17.q.4. siquis deinceps. sed si duos Epos interficerent, alia poena adicitur, vt 25.q.2.ita nos. Item alia poena statuitur contra quosdam interfectores clericorum, vt intra c.prox.

† bona

Cap.2. In quibusdam.

AD defensionis[a]) Sic ext.1.de appel. reprehensibilis.
b In iure expressum) Sic nec Eps plus petere potest, quam inuenitur expressum. vt 18. q. 2.hoc tantum.
c Ausu nefando) Nisi forte in casu, quem habes ext.1.de sent.excom.si uero.
d Prorsus amittant) Ad quem ergo deuoluentur ista feuda? Resp. redibunt ad dominum, sed ius patronatus ad ecclesiam spectabit, in cuius ignominiam factum est hoc. vt 17.q. 4.siquis deinceps.et cap.quisquis.et 27.q. 1. siquis rapuerit.Ioan.
e Ad heredes) Speciale est hic, vt propter delictum patris filius priuetur successione. similiter in læsa maiestate, vt 6.q.1.P.verum.et in hæresi, vt ext.3.de hæret.vergentis. alias bona damnatorum deuoluũtur ad heredes, vt C.de bonis damnat.authen.bona.Ioan.
f Posteritates) Per hoc patet, quod tantum de descendentib.loquitur, non de collateralib.et etiam de illis, qui postea nascuntur, nõ de iam natis.
g Prelaturis) Tamen ingressus monasterij tollit irregularitatem ortã ex natalib. vt 56. dist.cap.1.
h Dispensatum) Cum non determinetur, a quo possit dispensari, dico, quod ab Epo potest; ex quo Papa nõ reseruat sibi eam, quia prohibitorium est edictum dispensationis, vt ext.3.de sent.excom.nuper.Ioan.

TIT.XIV.DE PAENITENTIIS.

Cap.1. Noua quædam.

BEnedicunt[a]) 33.q.5.mulierem.nec possunt velare moniales. 20. q. 2. statuimus. nec absoluere eas su. de sent.excom.de monialib.nec docere potest 23.dist. mulier. nec iudicare potest.
b Euangelium) Sed in matutinis bene poterat legere, quando diaconissæ fiebant, vt 27. q.1.diaconissam.dixi.

Cap.2. Omnis vtriusque.

DIscretionis[a]) Idest, cũ est capax doli, quia ætas per malitiam suppletur, vt ext.1.de despons.impub. de illis. et ext. 1.de delictis puer.cap.1.et C.si aduersus delictũ.l.1.Arg. cõtra de consecr.dist.4.eos.C.de falsa mon. l. 1.Ioan.
b Peccata) Non tamẽ venialia, quia illa tolluntur per orationem dominicam, vel per aquam benedictam, vt de pœnit.dist.3.de cotidianis.et dist.6.qui vult.tamẽ si recolit ea, tenetur cõfiteri ea, ut 25.dist, P.criminis.La. Ioan.
c Proprio sacerdoti) Nisi ille sit imperitus, vt de pœnit.dist.6.placuit.
d In pascha) De consecr. dist.2.et si non.
e Christiana sepultura) Nota contra regulam generalem, quod communicamus uiuo, et tamẽ nõ mortuo, fallit 23.q.5.placuit.et ext. 1.de statu monach.monachi.et.ext.1. de torneamen. c.1.et ext.1.de vsuris c. 2. et ext. 1. de raptorib.super eo.Ioan.
f Et obtineat) Quid si malitiose ille recusat ea propria auctoritate? vt ext.3.de regul. licet.Ioan.
g Nec ligare) Ext. 1. de pœnit. et remiss.c. vlt.sed quęritur hic, num potuerit se subicere ei? arg.2.q.7.nos si incompetenter.Ioan.
h Circumstantias) De pęnitẽ.dist.5. cõsideret.
i Diuersis experimentis) Non ad instar imperiti medici, vt 29.dist.sciendum.Ioan.

Cap.3. Quod in re.

Dan

D*eAndum*[a]) Tempore interdicti.

b *Viatico*) Nō fuit expressum de uiatico, nam illud nō est ita sacramentum necessitatis. nam sola fides supplet illud, de consecr. dist. 2. ut quid paucis. Sed hoc ideo non ualet, quia idē posset dici in baptismo, cuius vicem supplet passio. de consecr. dist. 3. baptismi.

c *Ex gratia*) Si est gratia, nō ergo est ius commune, non competet debite, nisi impetretur, ut hoc liceat, cum necessario sit cōtētus in illa generalitate interdicti, nisi quod per priuilegium exemptus est. Vel dic, quod per illud ius canonicis regularib. cōformantur, et est simile su. de priuileg. cum nonnullis. li. eo.

d *Sine campanarum pulsatione*) Hoc est in eis speciale, vt sine necessitate, vel periculo mortis admittantur ad pænitentiam. sed certe ibi necessitas est, quia intelligo, nisi cū proficiscuntur. Idem dico, si aliqui proficiscuntur ad iustum bellum; quia ibi est causa iusta timoris. idem dico, si aliqui essent excommunicati a Papa, ut in isto† bello possent absolui a quoquam. arg. su. de sent. excom. c. vlt. li. 1. et 33. q. 2. in adolescentia. Sed quid si interdicta ciuitate ibi aliqui vellēt satisfacere, numquid in eis relaxādum esset interdictū? non. quia aliquis sine culpa sua interdici potest. su. de sponsal. non est vobis. quia sic rigor ecclesiæ dissolueretur, vt su. de priuileg. vt priuilegia. li. eo.

† iusto

e *Possint audiri*) Patet ergo, quod excommunicato non licet stare extra ecclesiam, cū etiam interdum prohibetur audire exterius. Ioan.

Cap. 4. Cum infirmitas.

E*Cclesia arceatur*[a]) Non ipso iure, sed per sententiam.

Cap. 5. Cum ex eo.

L*itteras*[a]) In talibus enim diligens facienda est inquisitio. 42. dist. quiescamus. Ioā.

b *In tabernis*) Tunc ratione delicti possunt a diœcesano excommunicari, licet sint exēpti, vt ext. 3. de priuil. ex tuarum. Ioan.

TIT. XV. DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS.

Cap. 1. Quæsiuisti.

Q*Verū auctoritate*[a]) Quod hic dicitur, feredem habes su. eod. vt famę. li. 3. loc† generale cum in omni casu, vbi † possum coërceri per ecclesiasticam potestatē, vt 17. dist. nec licuit.

† id est forte † ubi forte

b *Quam defensio*) Sic su. de homicidio, significasti. in fine. li. eo.

Cap. 2. In præsentia.

E*Vitandum*[a]) Su. de exceptio. a nobis. li. 3. contra. solutio. excipi potest contra excommunicatum accusantem, vel agentem. nam nullum crimen obstat, nec excommunicatio obstat volenti excipere, vt su. de iudicijs, cum inter. li. eo. Sed secus est, vbi denuntiatur excommunicatio alicuius, ibi repellitur denuntians, vel agens ratione communicationis. Episcopus tamen nec excipere potest contra clericum accusantem, cui prius communicauit. su. de accusat. nulli. sic ergo per patientiam aliquis perdit beneficiū exceptionis, sic 4. q. 11. P. vlt. D. de adulter. si vxor. in fine. D. de aqua pluu. arcen. Labeo. D. de public. si ego. P. 1. De hoc dixi su. de ætat. et qual. ordin. accepimus. li. 1. Item arg. hic, quod si passus sum excommunicatum litem contestari, quod amodo nō possum excipere contra eum, cum sit exceptio dilatoria. tamen licet perdat ius excipiendi, iudex tamen ex suo officio de ea inquirat, vt su. de appel. constitutus. in fi. li. 3. D. de postulando, quos prohibet. D. de petit. hered. l. 1. in fine. Ioan.

b *In mensa*) Sic su. de cler. excom. ministr. cap. 1. li. eo.

c *In diuinis*) Sic su. eo. significauit. li. 2.

Cap. 3. Quantæ.

I*N ipso actu*[a]) 17. q. 4. si quis suadente. Ioā.

b *Consentientes*) Qualiter hoc verbum exponatur, notaui 2. q. 1. notum.

c *Interpretatur*) Sic 83. distin. P. primo. 36. distin. pasci. D. de agnosc. liber. necare. et ita videtur peccare omnis, qui nō defendit alium, si potest, vt 23. q. 3. non inferenda. et c. vlt. et si non possit aliter defendere, defendat clamore, vel fletu, vt D. ad Silanianū. l. 2. P. eo autē. Sed nōne licitū est recipere pœnitētiā † pro defensione alicuius? ut D. quod metus causa, metum. P. sed licet. nec repetitur, si data fuit

† pro mercede forte

ta fuit pro defensione alicuius, vt ibi dicitur. D. de donationib. si pater. P. primo. Resp. non tenetur vnus defendere alterum; quia si ad hoc teneretur, posset repeti pecunia data pro defensione. D. de condict. ob causam. l. vlt. Dico, quod quilibet tenetur defendere alterum per capitula prædicta, et 90. dist. præcipimus. et 3. q. 1. nulli. et cap. sequ. nec obstat, quod potest dari pecunia pro defensione. nam officiato datur pecunia, qui tamē gratis teneretur impendere suum officium. 14. q. 5. non sane. Dicunt tamen quidā, quod soli iudices, vel qui habent potestatem aliquam, ad istud tenentur, vt 23. q. 4. forte. sed quidquid sit de defensione clerici, nam hoc ad ius publicum spectat, vt su. dist. 1. ius publicum. unde propter publicam utilitatem amplianda verba essent; nam fauore religionis multa contra religionem † statuuntur. ut D. de religio. sunt personæ.

† ratio nem. Bern.

Cap. 4. Constitutiones.

ET *sententias* [a]) Vel qualescūq. scripturas, vt 3. q. 4. nullas. sic su. de hæretic. excommunicamus. li. eo.

b *Mandato*) Sic su. de probat. c. 1. li. 3.

c *Post illud ipse*) Ergo sententia, quæ nulla est, nullo cursu temporis transit in rem iudicatam. Argum. cōtra 16. q. 6. si sacerdotes.

Cap. 5. Sacro approbante.

NIsi *competētis* [a]) Idest, trina, vt 24. q. 3. de illicita.

b *Possit probari*) Sic ergo patet, quod ordo iudiciorum probandus est a iudice in sententia excommunicationis, sicut in alijs sententijs, vt su. eo. quoniam contra. et 2. q. 1. in primis.

c *Per mensem*) Communione autem hominum carebit in quantum maiori usum fuerit. vt 24. q. 3. de illicita. Multiplicem autem poenā patitur, qui in uste excommunicat; unam, quia tenetur excommunicato ad interesse, vt hic dicitur. Item potest conueniri actione iniuriarum, vt 11. q. 3. illud. et cap. temerarium. Item tenetur poena sacrilegij, 24. q. 3. non in perpetuū. Item quia carebit communicatione † hominum, et ingressu ecclesiæ, vt dixi.

† commu nionem.

d *Rationabili causa*) Causa coram ipso probata, vt 2. q. 1. nemo. Ioan.

e *Querellam*) Nota, quod secundum antiquos canones quilibet excommunicatus audiebatur, † qui volebat probare se iniuste † excommunicatū, vt 11. q. 3. si Eps. hodie nō, nisi sit appellatio interposita prius, vel error sit in ea expressus, ut ext. 3. de sentē. excom. per tuas. Sic ergo distinguas, cum quis superiori conqueritur de iniusta excommunicatione, aut appellauit ad eum, aut non. si appellauit, tunc præstita cautione habet in optione, an velit eum absoluere, vel remittere absoluendum ei, a quo appellauit, vt ext. 1. de off. ordin. quæsitum, si non appellauit ad eum, tunc secundum priora iura tenebatur † remittere absoluendum. et si iudex inferior nollet absoluere; tūc superior posset, vt ext. 3. de off. ordin. ad reprimendum. Sed per hāc constitutionem, si potest esse periculū in mora; statim tenetur eum superior absoluere. Hoc tamen scias, quod si superior viderit † sententiam excommunicationis euidenter iniustam; potest pronuntiare ipsam iniustā, licet non sit appellatum ad eum, vt ext. 3. de appell. sollicitudinem. Similiter ecōtra, si uiderit eam iustam, tenetur remittere absoluēdū, licet sit appellatū ad ipsum, vt ext. 3. de senten. excom. per tuas. in fine. Ioan.

† audie tur † tene tur † vi deat

f *Constiterit*) Quod esse non potest, nisi vocetur, et sit præsens. quia causarum merita partium assertione pādūtur. vt ext. 3. de sent. et re iud. cum illius. si tamen pure ageretur ad retractationem sententiæ, non ad hoc, vt iudex puniretur, qui tulit sentētiā: tūc nō esset necesse ipsum vocari, vt 2. q. 6. hoc etiam.

g *Excommunicato ad interesse*) Idest, damna, quę sustinuit, siue circa sumptus litis, siue in alijs. et illa declarabit suo sacramento, vt 2. q. 1. in primis. Sed numquid æstimabitur illud interesse, quod cassata fuit eius electio propter illam excommunicationē, et quod beneficia adeptus fuisset, nisi impediuisset excommunicatio? credo, quod sic. quia istud interesse est circa rem, vt 12. q. 2. si quis de clericis. et 2. q. 5. super causa. et D. de actio. empti. Iulianus. in princ. secus si esset interesse extra rem, ut D. de actio. empti. si sterilis. P. cum per venditorem. Ioan.

h *Ex causa probabili*) Quia credebat citationem ad ipsum peruenisse. et ita credebat eū contumacem, cum non esset; vel credebat causam excommunicationis esse sufficiēter probatam; alias vix posset probabilis error in hoc casu inueniri.

i *Laudabilis*) Quasi dicat, non sufficit error probabilis, nisi alias sit laudatæ opinionis, vel ideo dicit hoc, quia propter famam ipsius præsumitur ipsum probabiliter errasse. alias cōtra diligentem præsumitur, quod nō errauerit, vt D. de probation. cum de indebito. et C. qui, et aduer. quos. l. 1. Ioan.

k *Probabilis error*) Sed qualiter potest ipsum probabilis error excusare? Resp. quia credebat non sufficienter probatum id, pro quo excommunicabatur. nā in ordine iuris, qui seruandus est in hac sententia, nō posset errare probabiliter reus, sed tātū in causa excommunicationis. et est hic bonum arg. quod si aliquis habet probabilem causam litigandi, non punitur in sumptib. litis. su. de eo, qui mit. in posses. c. 2. li. 3. et D. de leg. 2. qui soli dū. Petrū. sed pone, quod iniuste excommunicatus statim ab ipso excommunicatore petat absolutionē. Dico †, quod ipsum non potest absoluere. quia cū ipse careat ingressu ecclesię; ergo aliū nō potest recōciliare ecclesię.

l *Compellatur*) Per hoc patet, quod si excommunicatus petijt absolutionem † ab excommunicatore, et iurauit stare mādatis suis, quod prius inquiretur, an excommunicatio fuerit iusta, quam recipiat mādatum, ut sup. de restit. spol. litteras. in fi. Si enim probata fuerit excommunicatio iniusta, nihil præcipietur ei per sacramentū; in nullo enim tunc tenetur satisfacere, cum non deliquerit, vt ext. 3. de offi. ordin. ad reprimendam. Sed si fuerit iusta, tunc primo recipiet mandatum, ut hic dicitur. hoc autem inquiretur coram arbitris electis, an fuerit iniusta excommunicatio, uel coram synodo; quod verius est, vt 11. q. 1. si clericus. sed nonne eo ipso, quod excommunicatus petijt absolutionē, et iurat; intelligitur acquiescere sententiæ, vt eam nō possit impugnare? vt ext. 1. de offic. deleg. gratum. ext. 3. de ijs, quæ fiunt a mai. par. cap. ex ore. ext. 3. de appel. sollicitudinē. et D. de inoffici. testam. l. penult. Item numquid si non appellat a sententia excommun. vsq. ad decem dies, intelligitur acquieuisse sententiæ? vt ext. 3. de sent. et re iudic. quod ad cōsultationem. Dico, quod nō. nō enim acquiescit sententiæ tali, quod petit absolutionem, cū sciat se ligatū. similiter nec ex eo, quod nō appellat; intelligitur acquieuisse sentētiæ. et euidēs est, quare nō sit in sentētia excommunicationis necessaria appellatio; quia cum appellatio debeat suspendere pronuntiatum, vt D. ad Turpillianū. l. 1. sed effectus excommunicationis non potest suspendi, vt ext. 3. de appel. pastoralis. vnde nec prodest, nec necessaria est ibi appellatio, quia per cursum decem dierum, non transit in rem iudicata. nam absolui potest etiam post decem dies. et ideo per taciturnitatem decem dierū nō confirmatur sententia. et ideo de iniusta excommunicatione potest excommunicatus cōqueri, cum voluerit. Sed mirum uidetur, quo modo iniusta excommunicatio priuet aliquem ingressu ecclesiæ; nam post latā sententiam excommunicationis iniustam, statim excommunicans est priuatus ingressu ecclesię, et excommunicatus nō est priuatus ingressu, nisi lata sententia. qualiter ergo potest priuari ingressu ecclesiæ ab illo, qui est priuatus. et ita simul incipit esse priuatus excommunicans, et excommunicatus. et ita eadem sententia priuat excommunicantem, et excommunicatum; quod est absurdum. Ioā.

m *Error sit*) Sic ergo iudex potest reuocare errorem, vt dixi su. eo. cū cessante. et ext. 1. de appel. significauerunt.

n *Valeat dubitari*) Ergo admittitur hodie appellatio, non solum si causa sit probabilis, sed etiam si sit dubia. Quid iuris sit, quęre su. eo. vt debitus.

o *Absoluat*) Appellatio ergo nō tenet, quātum ad hoc, quin † possit absolui excommunicatus: sed quantum ad hoc, quod transferatur iudicium ab ipso præstita cautione standi iuri corā superiore, vt ext. 1. de appel. qua fronte.

p *Mentiatur errorem*) Iudices enim sæpe falsa † scribunt, vel dicunt, vt 2. q. 6. P. biduū. in fi. C. de arbitr. ne in arbitris. D. de custod. reor. Diuus.

† videtur.

† absolui

† quod

† frimola

Cap. 6. Sub interminatione.

Causa cupiditatis[a]) Si enim non sit causa cupiditatis, sed tantum vt illi puniantur; licite potest præter poenam excommunicationis poena pecuniaria punire, vt 16. q. 1. statuimus. quia ea poena, quæ magis timetur, infligenda est, ut ext. 3. vt lite non contest. quoniam. in fi. 23. q. 4. ea uindicta. Sed pretium non sumet, vel pro absoluendo, vel restituendo, vt 1. q. 1. nullus Episcopus. ext. 1. de simō. nemo. ext. 1. de poen. licet. sed poena pecuniaria potest eos punire, vt dixi, et arg. ext. 1. de raptor. in Archiepatu.

b *Compellatur*) Tanquam con. ussor, vt. 1. q. 7. sancimus. et 23. q. 1. militare.

c *Castigetur*) Hoc generale est, vt cum quis non est soluendo, vt alia poena puniatur. vt 14. q. 6. si res. 5. q. 6. quia iuxta. D. de poenis.

nis.l.2.

TIT.XVI.DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

Cap 1.Super quibusdam.

SEu defendunt[a])Sic su.de hæret.excommunicamus.li.eo.24.q.3. qui aliorum.C. de ijs,qui latr.occult.l.1.et.2.

b *Coram Prælatis*)Sed qualiter prælati causam sanguinis examinare possunt? cõtra illud 23.q.8.his,a quib.sed prælati hic vocantur iudices,11.q.3.pręcipue.vel dic,quod speciale est in crimine hæresis,et in crimine falsi;quod cum falsat litteras Papæ,etiam criminaliter conuictus secundum poenas legales punitur.

c *Aut confessio*)Su.de verbor.signific.cum olim.su.de cohab.cler.verum.li.3.

d *Cum pedagia*)Pedagia dicuntur, quia dātur a peditibus.guidagia dicuntur,pro ducatu per terram alicuius.Salinaria, quæ dantur pro sale. omnia ista dicuntur portoria, ut C.de vectig.et commis.l.3.nec dãda sunt ista,nisi cum negotiationis causa aliquid portatur.secus si ad partis vtilitatem,vel ad vtilitatem fisci aliquid feratur,vt C.eo. vniuersi.Ioan.

e *Imperatorum*)Solus enim Princeps potest ista statuere,sed nulla ciuitas potest ista statuere,vt C.noua vectig.inst. nõ posse.l.2.et 3.Ioan.

f *Memoria*)Nota diligenter,quod illa consuetudo,cuius non extat memoria,ius, siue priuilegium inducit,vt D.de aqua cotid.hoc iure.P.ductus aquæ.et D.de aqu.pluu.arcē.l.1.P.vlt.3.q.6.hoc quippe.9.q.3.cõquestus. et per hoc videtur,quod cum talis consuetudo ius inducat,quod non sit necesse allegare aliquem titulum,licet illud requiratur in consuetudine triginta annorum, vt dixi de hoc 18.q.2.seruitia †.Itē not. hic arg.quod † *forma* per mandatū generale,nō prohibentur,nisi *tum* illicita.vt 33.q.2.quos Deus.11.q.3.quod prædecessor.D.de iure patr.abigere.in fine.

Cap.2.Nouimus.

IN *antiquis*[a])11.q.1.siquis sacerdotū.et 3.q.4.clericus.

b *Decreto*)Su.de fals.ad falsariorum.

c *Seculari traditur*)Istud intelligas de illo, qui est penitus incorrigibilis.ne obstet su.de iudic.at si clerici.li.1.uel intelligatur de maiorib.criminibus,vt de hæresi,et de crimine falsi.

d *Opinio a plurib.*)Immo a plurib. approbatū est,quod dicitur in canone,quod tradat, idest,permittat tradi,vel quod credat nō*animo*sanguinis effusionē, vt su.de iudic.et arg.23.q.1.c.1.vel specialiter loquitur hic de hæresi,et de crimine falsi.

e *Intercedere*)17.q.4.reum.

f *Pœnitentiam*)Magis rigide cum eo agitur; su.de falsar.ad falsarior.Ioan.

ILERDAE.
Apud Petrum Rob. & Ioãnem a Villa-
noua, Anno M. D. LXXVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google